

Janejare'e Ayvukwerà

**O Novo Testamento na língua
Wajãpi do Amapari do Brasil**

Janejare'e Ayvukwerà
O Novo Testamento na língua Wajãpi do Amapari do Brasil
[oym]

Primeira Edição,
© 2013, Sociedad Bíblica do Brasil

Edição para a Web
© 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.

<http://www.Wycliffe.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

Creative Commons Licença

Atribuição-Usa Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas

Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:

Atribuição. Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.

Usa não-Comercial. Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.

Vedada a Criação de Obras Derivadas. Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Table of Contents

Mateusi	Mat.	5
Maku.	Mak.	116
Rukasi.	Ruk.	183
Juwão	Juw.	300
Jesu koty rewarà kō	J.K.R.	374
Romã.	Rom.	473
1 Korĩtu.	1Kor.	518
2 Korĩtu.	2Kor.	560
Karasia	Kar.	586
Epesu	Eps.	604
Piripu	Prp.	619
Korosu.	Krs.	630
1 Tesaronika	1Tes.	640
2 Tesaronika	2Tes.	649
1 Timoteu	1Tim.	655
2 Timoteu	2Tim.	669
Titu.	Tit.	678
Piremō	Prm.	684
Piremō	Epr.	687
Tiaku.	Tku.	723
1 Peturu	1Pe.	735
2 Peturu	2Pe.	748
1 Juwão.	1Juw.	756
2 Juwão.	2Juw.	766
3 Juwão.	3Juw.	768
Juta.	Jut.	770
Jesu jimoãawerà	J.Jim.	775
Ayvu mom.		824

Mateusi

Mateusi remikusiwarerà

Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Ăg omotekokuwa Mateusi tokusiwa maekwerà. Jesu remimo'ekwerà tè Mateusi (Mat. 9.8-9). A'e Jesu reve ekoi ipi mijã. Ajawyi wemisakwerà tè okusiwa. Weminuwerà teve okusiwa. Okusiwa remẽ, "Janejare'e e'ipa amãtejẽ Jesu pewarà mō", e'i ipi. Juteu kō pè ywesō okusiwa, "Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tè Jesu", te'i kupa. Jesu poromo'e remẽ, nojimome'ui amãtejẽ ijupe kō ajamã'ẽ. "Janejare'e Remimuurerà tè ije", ne'i amãtejẽ ijupe kō. Ojimome'u miti kōrijō tè rã'i iko ijupe kō ipi. Ke'i ojukatà kupa remẽ tè ojimome'u ijupe kō ky'y. "Ajimojane mǎ'ẽ" ywesō e'i oupewarà mō ipi. Karamoe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarà mō kee e'ipa amãtejẽ: "Tāmō Tavi Jeapyrerà e'eay rã uutà Janejare'e Remimuarà rōmō", e'ipa. Ajawyi jane kō mō, "Tāmō Tavi Jeapyrerà e'eay tè Jesu", e'i remẽ, "Janejare'e Remimuurerà tè Jesu", jaa tè aepe e'i kupa. Aekwerà okusiwa Mateusi upa. Āmō, manyvo tekoua Janejare'e Janerōvijã ywete rōmō ekoi remẽ mǎ'ẽ okusiwa teve, tijakuwa katu ky'y.

Jesu rāmōi kō jeapyry kō rewarà

(Rukasi 3.23-38)

1 ¹ [Jesu rekoawerà akusiwa ajupa ky'y. Jesu Kiristu rekoawerà.] Āwitō tāmō Tavi amyry jōvijã wasu e'eay rōmō karamoe remẽ, a'eo ve Jesu Tavi jeapyrerà rōmō. Tāmō Aparão amyry jeapyrerà teve Jesu. Amovyvytã Jesu rāmōi rerã kō tapekuwa. ² Kejō Aparão jeapyrerà rerã kō:

Aparão ra'yry pè Isaki eu. A'e ra'yry pè Jako eu. Āmẽ Jako ra'yry mō pè Jutaa eu. Ijatyryay ipe Jako ra'yry kō. Namovyvypa'ãi ajamã'ẽ. Jutaa kōrijō tè amovytã.^a

^a 1.2 Jinō. 21.6; 28.13; 35.23

- 3 ãmẽ Jutaa ra'yry kô ojipupewarà kô tè. Ajawyi mōrijō erà kô. Sera eu. ãmō pè, Peresi eu. Tamaa eu iyy kô pè.
 ãmẽ Peresi ra'yry pè Esirō eu.^b ãmẽ Esirō ra'yry pè Rão eu.
- 4 ãmẽ Rão ra'yry pè Aminatapi eu. ãmẽ Aminatapi ra'yry pè Naasō eu. ãmẽ Naasō ra'yry pè Saumō eu.
- 5 ãmẽ Saumō ra'yry pè Poasi eu ky'y. A'e y rerà pè sa'i Raapi eu. ãmẽ Poasi ra'yry pè Opeti eu. Sa'i Ruti eu iyy rerà pè. ãmẽ Opeti ra'yry pè Jese eu.^c
- 6 ãmẽ Jese ra'yry pè Tavi eu. A'e jōvijā wasu rōmō ekoi karamoe remẽ, Tavi.
 ãmẽ Tavi ra'yry pè Saromão eu.^d Uria amyry rerekwarerà tè Saromão y.
- 7 ãmẽ Saromão ra'yry pè Ropoão eu. ãmẽ Ropoão ra'yry pè Apijasi eu. A'e ra'yry pè Asa eu.^e
- 8 ãmẽ Asa ra'yry pè Josapa eu. A'e ra'yry pè Jorão eu. A'e jeapyrerà pè Usia eu.
- 9 ãmẽ Usia ra'yry pè Jotão eu. ãmẽ Jotão ra'yry pè Akasi eu. ãmẽ Akasi ra'yry pè Esekia eu.^f
- 10 ãmẽ Esekia ra'yry pè Manase eu. Manase ra'yry pè Amoni eu. Amoni ra'yry pè Josia eu.^g
- 11 ãmẽ Josia jeapyrerà pè Jekonia eu. A'e Papironi taa wānà kô ojiapisi paire werojisyry eraa wemīgwai kô rōmō. ãmō, pirujẽ Juteu jōvijā mitikwerà kô revejẽ weraapa kupa. ãmō, otekokuwa mǎe kô ve weraapa kupa. Sota kô tè weraapa wena kyty, Papironi taa kyty. A'e pè oiko puku temīgwai ai kô rōmō kupa.^h
- 12 ãmẽ Papironi taa pè weraapa kô remēwarà wyi amovyvytā ky'y.
 Kejō:
- Jekonia ra'yry pè Saratiu eu. ãmẽ Saratiu jeapyrerà pè Soropapeu eu.ⁱ
- 13 ãmẽ Soropapeu ra'yry pè Apiusi eu. ãmẽ Apiusi ra'yry pè Eriakī eu. ãmẽ Eriakī ra'yry pè Aso eu.
- 14 ãmẽ Aso ra'yry pè Satoki eu. Satoki ra'yry pè Akī eu. Akī ra'yry pè Eriuti eu.
- 15 ãmẽ Eriuti ra'yry pè Eriasa eu. Eriasa ra'yry pè Mātā eu. ãmẽ Mātā ra'yry pè Jako eu. Mokepejō Jesu rāmōi kô.
- 16 ãmẽ Jako ra'yry pè Juse eu. A'e si Maria mētarà rā tè ky'y, Jesu y mētarà rā tè. [Jesu ruu a'u tè Juse ãmẽ.] Janejare'e Remimuurerà tè Jesu ky'y, pirujẽ jane kô Rōvijā wasu rōmō.

^b 1.3 Jinō. 38.29; 46.12 ^c 1.5 Jos. 2.1-21; Ruti 4.19-22 ^d 1.6 1Sa. 16.1-13; 2Sa. 12.24

^e 1.7 1To. 11.13; 14.1; 15.8 ^f 1.9 2To. 15.30-34,38; 16.1; 18.1—19.37; Isa. 1.1

^g 1.10 2To. 20.21—23.30 ^h 1.11 2To. 24.14-15; Jer. 27.20 ⁱ 1.12 Ne. 7.7; 12.1,47

¹⁷ ãmẽ Aparão jeapyrerà kô Tavi pe'ĩ jamoirô irô remẽ, 14 rômô. ãmô, Tavi jeapyrerà kô jamoirô irô remẽ, a'e 14 rômô ojeapy mijẽ kupa ajaate Papironi taa wãnã kô werapa kô. ãmẽ a'evoa remẽwarà wyi a'e 14 rômô ojeapy mijẽ kupa. A'e a'e kô jeapyrerà Janejare'e Remimuurerà Janerôvijã wasu rômô tè ky'y.^j Jesu tè a'e.

Yvapewarà Juse pè omojenu amãtejẽ Jesu sakya rã remẽwarà

¹⁸ Agyvo Jesu Kiristu oiko osaky rômô. Maria eu ijy rerà pè. Juse rerekwatarà tè a'e. Ajamã'ẽ Juse noerekoive remeve ipuru'a sikaepo iko Jesu rã rè. Janejare'e 'Ãg tè sikaepo omomuru'aoka okasia rupi.^k

¹⁹ ãmẽ imẽnã rã pè ojenu a'evoa, Juse pè. [ãmẽ ipô Juse e'i tite oupe: – ãmô kwaima'e teipô omomuru'a vija mijã, e'i. Ajawyi a'e jësi toereko Maria! e'i tite oupe.]

Ajawyi noereko'ãi werekwarà rômô mijã. Ajamã'ẽ ivo katuay mã'ẽ tè Juse. Mira katuay tè. Ajawyi oporijauesa jẽ Maria. Nopotai omojaiwe. Ajawyi teãã rupi tè opoitã iwyi mijã.

²⁰ ãmẽ a'evoa rè Juse ojipy'amogeta upa remẽ jakatu, py'awarà mō Janejare'e remigwai yvapewarà ojimoikatu javo ijupe. Ikery pè tè ajamã'ẽ. A'e ipô e'i Juse pè:

– Juse, Tavi jeapyrerà! Nejipy'amogeta sō nejupa Maria puru'aa rè, e'i. ãmô kwaima'e rōwã omomuru'a vija, e'i ijupe. Janejare'e 'Ãg kasia rupi tè ipuru'a. Ereko jësi awi nererekwarà rômô, e'i ijupe. ²¹ Ajaire imemy'atã kwaima'e rômô. Isaky remẽ Jesu eretã ijupe ãmẽ, erã pè, jane kô wereko katutã ijaiwererã kô wyi rewarã mō, e'i Juse pè, ikery pè.^l

²²⁻²³ Karamoe remeve Janerôvijã ywete ayvu mojenuarã Jesu sakya rã rè wenone'apa oporegeta amãtejẽ. Aekwerã rupi tè isaky, “aje” taoty ijayvukwerã pè, kee e'i maekwerã pè: “*Kāramō kōjāmuku mārāne'ã ipuru'atã. Ajaire imemy'atã kwaima'e rômô. Emanueu eutã imemyry pè, erã pè*”; e'i maekwerã.^m (“Janejare'e janepyterã rupi ekoï” jaa tè Emanueu.) Aepo e'i Jesu rã rè oporegeta amãtejẽ. Kāramō Jesu ovãetã, Janejare'e e'i maekwerã rupi katu.

²⁴ ãmẽ Juse oke paire, omã'ẽ. “Aje” e'i Janerôvijã ywete remigwai yvapewarã ayvukwerã pè. Wereko Maria werekwarã rômô ãmẽ ky'y.

²⁵ Noikoive ee ajamã'ẽ mijã, ajaate imemy ky'y. Isaky paire, Juse weenō. Jesu e'i erã pè.ⁿ

Jaytata kuwaparã kô oo Jesu sakyrerã resa remẽwarã

2 ¹ ãmẽ Jesu Perẽ taa pè isaky. Juteja yvy pè. Eroti Juteu kô rōvijã wasu rômô ekoi remẽ jakatu sikaepo isaky.

j 1.17 Karai kô *Messias* e'i Janejare'e Remimuurerã pè, Juteu kô ayvu rupi. *Cristo* e'i teve kupa, Kereku kô ayvu rupi. ^k 1.18 Ruk. 1.27 ^l 1.21 “Poroereko katuarã” jaa tè Jesu pè. ^m 1.22-23 Isa. 7.14 ⁿ 1.25 Ruk. 2.21

Ãmẽ Janejare'e omojikuwaoka isakya. Ke'irõwã wãnà kô pè omojikuwaoka. Kwaray ãma kytywarà kô pè, jaytata kuwaparà kô pè.^o Jaytata temisage'ã rupi omojikuwaoka. [A'e kô Jesu isakyrĩ remẽ tẽ katu sikaepo yvag rẽ omã'ẽ imono. Jaytata temisage'ã rẽ omã'ẽ kupa. E'i ãmẽ kupa: "Manyvore põ ãwĩvo jaytata?" e'i kupa. Jõvijã wasu rã rõwã põkõ isaky upa? e'i ojiupe kupa.] Ajawyi ajaire jaytata rupi oo kupa. Ke'irõwã oo kupa, ajaate Juteu kô yvy pè ovãe kupa. Juteu rõvijã rena kyty rãĩ oo kupa, Jerusarẽ taa kyty. A'e kyty rãĩ oo jaytata momewa kupa.

²Ãmẽ e'i kupa:

– Mape põ penõvijã rã isaky upa? e'i kupa. Juteu kô rõvijã rã? e'i kupa.

[– Manyvo pãwĩ pereko ikuwa? e'i a'e wãnà kô.]

– Jaytata rupi orokuwa, kwaray ãma kyty ojisa mã'ẽ rupi. A'e rupi tẽ orujo jõvijã rã resa imoe'e, e'i kupa.

³Aepo jaa ojenu jõvijã Eroti pè ky'y. Pirujẽ Juteja yvy pewarà rõvijã tẽ Eroti. Aepo wenu remẽ, ojimonyi enu. Emĩgwai kô ve ojimonyi enu, Jerusarẽ taa wãnà kô, pirujẽ. ⁴Ajawyi Eroti okwai Janejare'e pè oporegeta mãe kô rõvijã kô imuu. Ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rẽ poromo'e mãe kô ve okwai imuu. Uu kupa remẽ, e'i jõvijã Eroti ijupe kô:

– Mape põ Janejare'e Remimuu rã isakytà, jõvijã wasu rã? [Moma'e e'i põ Janejare'e kareta isakya rã rẽ?], e'i ijupe kô.

⁵Ãmẽ e'i ijupe kupa:

– Perẽ taa pè isakytà, Juteja yvy pè, e'i ãmẽ ijupe kupa. Kee e'i Janejare'e ayvu mojenuarà mō ikusiwa karamoe remẽ tijakuwa:

⁶“Perẽ taa wãnà kô! Juteja yvy pewarà kô!

Tena miti teipe penena.

Ajamã'ẽ jõvijã wasu rã tẽ isakytà penena pè,

eupewarà kô Rõvijã wasu rômõ,

Isaeu kô Rõvijã wasu rômõ.

A'e eupewarà kô rerekoarà rômõ ekoitã”, e'i ojikusiwa.^p

Aekwerà rupi orokuwa Perẽ taa pè isakytà, e'i Eroti pè kupa.

[– Hoõ, e'i jõvijã Eroti ãmẽ.

Ãmẽ ojivy oo Janejare'e ayvu kuwaparà kô.]

⁷Ajaire jõvijã Eroti omuu mijẽ jaytata kuwaparà kô imogeta. Teã'ã rupi tẽ omogeta kô ajamã'ẽ.

– Manyvo remẽ põ jaytata ojisa ypy? e'i ijupe kô.

Omome'u ijupe ãmẽ kupa. [Ãmẽ Eroti ojipy'amopirai tesõ upa. Ajawyi e'i vija opy'a pè:

– Ajukaokatà jõvijã rã tojimojõvijã e'ã erekovijarerà rômõ, e'i oupe.

^o 2.1 Jaytata kô rẽ omã'ẽ tokuwa manyvotà okwa kãramõ kupa. **p** 2.6 Mĩk. 5.2

Aepo ne'i jaytata kuwaparà kō pè ajamã'ê.] ⁸ Ikatusa rupi rã'ãga omogeta kō tokuwa e'ã kupa. Ajawyi kee e'i kōrijō tē ijupe kō:

– Pekwa awi Perē taa kyty esa. Mã mē pō isaky? Pemã'ê ee remē, pemome'u ikō ije nē. Ije ve aatà esa imoe'e ãmē, e'i rã'ãga jaytata kuwaparà kō pè.

⁹⁻¹⁰ ãmē ojisyry oo jōvijã Eroti rena pe wyi kupa ky'y. Jaytata rē omã'ê mijē kupa. Kōitokō jypy remē kwaray ĕma kyty wyi oē remē, omã'ê ee kupa, aekwery vo omã'ê mijē ee kupa. Oryvay ee omãjã kupa. A'e rupi oo ovãe Perē taa pè ãmē kupa. Ajaate tetã Jesu tui mã'ê 'aryvo katu jaytata tui. A'e rupi tē tetã okuwa kupa.

¹¹ A'e pupe oike esa ãmē kupa. Aje, a'e pè jōvijã rã tui upa. Ijy ipyri ve tui upa, Maria. ãmē omã'ê jōvijã rã rē kupa remeve, ojimoenãpa'ã ipyri ojavyv imoe'e kupa. Moma'e epy wete mae kō ome'ê ijupe imoe'ea rōmō kupa. Iteetejē. Kejō. Yvy karakuri. ãmō, ipije mã'ê. Īsēsu eu a'e ipije mã'ê mō pè. ãmō, miha ysykwerà eu ãmō ipije mã'ê pè. Mokojejō ome'ê jōvijã rã pè kupa.

¹² ãmē ajaire ojivypa oo jaytata kuwaparà kō ky'y. Nooi rã'ĩ jōvijã Eroti pè imomewa kupa ajamã'ê. ãmō pee rupi tē ojivy oo wena kyty kupa. Ji'ite Janejare'e remīgwai yvapewarà mō ojimoikatu ijupe kō ikery pè. E'i ãmē ijupe kō:

– Pejivy peo remē, tapeo e'ã Eroti rena kyty, e'i. ãmō pee rupi tē pejivy peo, e'i ijupe kō ikery pè.

ãmō pee rupi tē ojivy oo ãmē kupa ky'y. Tyvija rupi tē omago iwyi okwa kupa.

Juse werojava Jesu sakyrerà remēwarà

¹³ ãmē Jesu ruu a'u pè Janejare'e remīgwai yvapewarà mō ojisa pya ikery pè, Juse pè. Kee e'i yvapewarà ijupe:

– Kuise'ê ejārãpō'ã! Mārānai okwatà! Tōvijã Eroti osota kō omurokatà Jesu sakyrerà reka ijuka! Ajawyi kuise'ê erojisyry amãtejē eraa iwyi kō! Ijy ve erojisyry eraa! [Ke'ĩrōwã ikō pekwa nē!] Ejitu vvy kyty erojava eraa! A'e pè tapepyta rã'ĩ, ajaate pejivya rã amojikuwaokatà pejē! e'i Janejare'e remīgwai ijupe.

¹⁴ Juse “aje” e'i ãmē aepo e'i remē. Werojava kō amãtejē ãmē. Pya tē ojisyry oo kupa, tyvija rupi tē, Ejitu vvy kyty. ¹⁵ A'e pè ojimoena rã'ĩ kupa. ãmē ajaire Eroti omānōtā remē tē ojivy tarā mijē uu aekwerà kyty kupa. A'evō remē “aje” taoty Janejare'e ayvukwerà pè, kee e'i imojenuoka maekwerà pè: *“Ejitu pe wyi amojivytà era'yry imuu”*, e'i maekwerà.^q [Aepo Janejare'e omotekokuwa teāmā wayvu mojenuarà pè.] A'e rupi katu tē ãmē.

^q 2.15 Ose. 11.1

¹⁶ ãmẽ jakatu jõvijã Eroti wãrõ jẽ tite jaytata kuwaparà kô upa, Jerusarẽ taa pè. Wãrõ kô ywete tite paire, e'i oupe ky'y:

– Emoripe tè sipõkô kupa! e'i. Nonu'ãi sipõ imomewa eupe kupa! e'i oupe.

Ojimõarõay wete ãmẽ ky'y. Ajawyi sota kô omonooka toapisi ja'y kwani kô Perẽ taa wãnà kô ãmẽ ky'y. ãmõ taa miti kô Perẽ pyri'ije'ẽ rupi ve ja'yry kô wapisi kupa. Pirujẽ mōrijō kwaray noerokwapaive mǎe kô wapisi kupa, jõvijã Eroti ayvu rupi. Jaytata kuwaparà kô remimome'ukwerà rupi a'evo werekooka kô. [Nokuwai mǎ isaky jõvijã rǎ mō. Ajawyi pirujẽ wapisipaoka ja'yrrerǎ kô.]

¹⁷ A'evoa rewarà Janejare'e ayvu mojenuarà mō karamoe remẽ omome'u amãtejẽ, Jeremia eu ijupe mǎ'ẽ. A'e okusiwa amãtejẽ ijãgyoa rǎ kô, Perẽ taa wãnà kô rewarà. Kee e'i amãtejẽ ikusiwa:

¹⁸ “Ramaa’ taa wãnà kô oja'o ywetetǎ kǎramō.

Kee e'itǎ kupa: ‘Moma'e rǎ sō pō janeākārāgwerǎ wapisi kupa, ǎwisō tijaneāgyoay wete’, e'i titetǎ kǎramō kupa.

Sa'i Rakeu jeapyrerǎ kô oja'o ywetetǎ kǎramō, opa imemyry kô remẽ.

‘Janemopyte'uarǎ oiko ipetǎ.

Ajamǎ'ẽ janeāgyoay jētǎ jaiko’, e'itǎ kupa”, e'i amãtejẽ
[Jeremia ikusiwa] maekwerǎ.

Aekwerǎ rupi katu a'evo jiapisia Perẽ taa pè, jõvijã Eroti wapisioka ja'yrrerǎ kô remẽ.

Juse kô ojivy mijẽ wena kyty oo remẽwarǎ

¹⁹ ãmẽ kǎramō omǎnō jõvijã Eroti ky'y. Omǎnō maire, Janejare'e remĩgwai yvapewarǎ ojimoikatu mijẽ Juse pè ikery pè, Ejitu yvy pè tui jẽ remẽ. ²⁰ E'i ijupe:

– Age'e si ja'yry erojivy eraa, ijy reve, penena Isaeu yvy kyty ky'y, e'i. Jõvijã Eroti omǎnō ky'y, e'i ijupe.

“Hoõ” e'i ãmẽ Juse. ²¹ A'evo wereko ãmẽ. Ja'yry werojivy eraa, ijy reve. ²² Perẽ taa pè nojimoenai ajamǎ'ẽ kupa. Ma'e rewarǎ mō. Eroti ra'yrrerǎ Akerau Juteja yvy pè ojimojõvijã mijẽ uu rekovijarerǎ rōmō. Aepo jaa ojenupa Juse pè. Ajawyi okyje jẽ. Nopotai jõvijã wasu rena pyri'ije'ẽ ojimoena. A'evoa Janejare'e remĩgwai yvapewarǎ omome'u amãtejẽ ijupe ikery pè. Ajawyi ke'ĩrōwǎ sa'u oo, Karireja yvy kyty. ²³ Nasare taa pè tè oo ojimoena kupa. A'evo Janejare'e ayvu mojenuarǎ mō e'ipa amãtejẽ Jesu pewarǎ mō

r 2.18 Perẽ taa pè Ramaa eu teve. Jer. 31.15

karamoe remê: “*Nasare taa wânà eutà ijupe*”, e'i amãtejẽ maekwerà rupi katu.^s

Juwão poromojãmorĩ mã'ẽ rewarà

(*Maku 1.1-8; Rukasi 3.1-9,15-17; Juwão 1.19-28*)

3 ¹Ãmẽ Jesu poromo'e ypytã remẽ, kwaima'e mō Janejare'e ayvukwerà mojenuarà rōmō ekoi rã'ĩ. Juwão poromojãmorĩ mã'ẽ eu ijupe. Tekoe'ãma rupi tẽ ekoi, Juteja yvy pẽ. ²Ma'e e'i imojenu ipi: – Ke'ĩ Janejare'e ojikuwaokatã Jõvijã wasu rōmō ky'y! e'ĩ. [Ajawyi tapejipy'amogeta ikō amãtejẽ peneko rẽ age'e nẽ.] Tapejimosioka peaiwererã rẽ. Tapejimome'u amãtejẽ Janejare'e pẽ peaiwererã reityypyipaoka, e'i ijupe kō.^t

³Karamoe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarã Isajasi kee e'i amãtejẽ imomewa Juwão pewarã mō:

“Tekoe'ãma rupi ava mō Janerõvijã ywete rewarã omojenutã erokwa. Wayvo tesõ omojenutã. Kee e'itã:

‘Janerõvijã ywete ovãerĩ!’ e'itã.

‘Peaiwererã tapeityypyipa amãtejẽ enoneve!’ e'itã.

‘Ãwitõ pee nikatui remẽ, jamokatu amãtejẽ imoterẽ gatu janeremiãrõ renoneve.

‘Ãwivo ve tapejipy'amokatu amãtejẽ Janerõvijã ywete renone', e'itã”, e'i amãtejẽ maekwerã.”^u

Aekwerã rupi katu tẽ Juwão ekoi.

⁴A'e Juwão teima raawerã jimõjãgwerã tẽ opypy oyru rã'ãga rōmō ipi, kameru raawerã. Oku'ayru rōmō teima pirerã sikãgwerã opypy teve. Taparara tẽ Juwão o'u ipi. Ãmō, eirã ryapirã o'u ipi. A'e kō kōrijõ o'u ipi.^v

⁵Ãmẽ jane kō mōa'arōwã oo oo tekoe'ãma kyty ojimoaty ipyri ijayvu rẽ ojapyaka. Jerusarẽ taa wânã kō oo. Ãmō, Juteja yvy wânã kō oo. Ãmō, yy Jotão reme rupiwarã kō. Wãisõ oo ojimoaty ipyri kupa. ⁶Kee e'i e'i ijayvu renu kupa:

– Orojimosioka oreaiwererã rẽ oroiko, e'i kupa.

Ojimome'u waiwererã kō reityypyipaoka Janejare'e pẽ ãmẽ kupa. A'evo ekoi mãe kō Juwão omojãmorĩ ky'y. Yy Jotão pẽ omojãmorĩ kō upa.

⁷Ãmẽ uve aty wasu pytery pẽ ijatyray jõvijã kō mō. Pariseu kō. Ãmō, Satuseu kō. A'e kō uu uu ipe ojimojãmorĩokatã Juwão pẽ mijã. Ajamã'ẽ kee e'i Juwão ijupe kō:

^s 2.23 Mak. 1.24; Ruk. 2.39; Juw. 1.45 ^t 3.2 Mat. 4.17; Mak. 1.15 ^u 3.3 Isa. 40.3

^v 3.4 Janejare'e ayvu mojenuarã Eriasi a'evo karamoe remẽ ekoi. Aekwerã rupi katu Juwão ekoi. 2To. 1.8; Mat. 11.14

– Pejê! Moe voay wete peiko, pepojy ai ywete rewarà mō. Poromoripe tesō petekokuwavaya rããga rupi peiko ipi! “Janejare'e tijanemokatu jimomorijsaua rã wyi”, pejê ywe'e tite peupe. Ava aepe ne'i pejê. Janejare'e napenereko katu'ãi, nivoi peiko jê remê.^w ⁸ Ajawyi peaiwererà rê pejipty'amogeta rã'i esa. Tapejimosioka peaiwererà rê. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reitypyypipaoka. Awyje Janejare'e koty rewarà kō rômō tapeiko ky'y. ãmê tē pejikuwatà aje ywete Janejare'e kyty pejirova mae kō rômō peiko. ⁹ Tapejimoe'e ywe'e tite e'ã. Kee tapejê e'ã: “Janejare'e nijanemomorijsau'ãi, tãmō Aparão jeapyrerà tē jane rewarà mō. Ory teãmã janere,” tapejê ywe'e tite e'ã. Wayvu rupi ekoi mae kō rê tē Janejare'e ory ipi. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ã tãmō Aparão jeapyrerà kō rômō, a'e pejê. Pemãê aã takuru kō rê. Janejare'e opota sō Aparão jeapyrerà rã kō oinō remê, takuru wyive oinō kuwa, e'i. Nomowape'ãi kuwa ijupe, e'i.^x

¹⁰ E'i jê Juwão:

– Janejare'e tē janemoe'yitã. ãmōgwerà weraatã opyri toiko karuaru. ãmō kō ãmê jimomorijsaua kyty tē omonotã, awyje tojimomorijsau. Koo jarã vo tē Janejare'e. ãwitō moma'eyva'y ni'ai mãê ijarã weta jyy pupe imopopo tokaipa, ãwivo tary ve penereko peaiwererà wyi napepoi sō remê, e'i.^y

¹¹ E'i jê Juwão:

– Janejare'e Remimuu ywe'e uutã erakypy rupi, e'i. A'e sōsi e'arã kytywarã rômō ekoitã ky'y. Ije ãmê emigwai rômōgã tē ije aiko, e'i. Ije, yy pè kōrijō tē poromojãmōrĩ penereko, peaiwererã reitypyypia jikuwaparã rômō, e'i. A'e rê sō penako'i remê, Janejare'e ãg tē tesō pepy'a pupe omoigeokatã. Ajamãê naeako'i ee mae kō omomorijsauokatã kōrijō tata pè, e'i. ¹² ãwitō avasi jarã mō omowaite ããigwerã ipirerã wyi ipi. Ipirerã kō jamowaite ipty ipi. ããigwerã ãmê jamoaty imokatu ipi. Aevo tary ve Janejare'e poroereko. Jane kō ãmōgwerã wejatã opyri toiko karuaru. ãmōgwerã omokuipe'etã owyi, awyje tojimomorijsau kōrijō tata noei mãê pè tokai upa, e'i Juwão imojenu.

Jesu ojimojãmōrĩoka Juwão pè remêwarã
(*Maku 1.9-11; Rukasi 3.21-22; Juwão 1.31-34*)

¹³ Jesu oposiko ypytã Janejare'e ayvu rê remê, Karireja yvy kyty wyi uu, yy Jotão kyty. A'e pè Juwão poromojãmōrĩ upa. Jesu e'i ijupe:

– Emoãmōrĩ rejupa, e'i.

¹⁴ ãmê Juwão e'i:

– Ene kuwasi emoãmōrĩ rejupa! e'i. Manyvore pō nejo nejimojãmōrĩoka ije jê? e'i ijupe.

^w 3.7 Mat. 12.34; 23.33 ^x 3.9 Juw. 8.33 ^y 3.10 Mat. 7.19

¹⁵ ãmẽ Jesu e'i:

– Emoãmorĩ jěsi rejupa. Janejare'e remimota rupi tẽ a'evo tijaiko, e'i.

“Hoõ” e'i ãmẽ Juwãõ ky'y. Omoãmorĩ ãmẽ. ¹⁶ ãmẽ sõi yy pupe wyi Jesu oẽ remeve, yvag ojiovyapyjavo. ãmẽ Janejare'e 'Ag rẽ omã'ẽ, owyjjy uu Jesu apyte 'aryvo wapy remẽ. Áwitõ pykau owyjjy uu, a'evo 'ejẽ. ¹⁷ ãmẽ yva pe wyi Janejare'e oporegeta imuu. Kee e'i imuu:

– Era'yry tẽ aã, e'i. Eremiau tẽ. Eroryvay ee mã'ẽ tẽ, e'i mã'ẽ ojenu.^z

Ãjãgai rövijã wã'ã tarepe Jesu remẽwarã

(Maku 1.12-13; Rukasi 4.1-13)

4 ¹ ãmẽ ajaire, Janejare'e 'Ag weraa Jesu tekoe'ãma kyty. A'e rupi Jesu ekoi rã'ĩ. A'e pẽ ãjãgai rövijã wã'ã tarepe Jesu esa mijã. [Opota ipe ojimojövijãoka Jesu pẽ mijã.]^a ² A'e rupi ekoi remẽ, nojimi'ui rã'ĩ tesõ Jesu iko. 40 'arã rômõ tesõ a'evo ekoi, ajaate nikasi tesõ amyay pẽ ky'y. ³ ãmẽ jakatu ãjãgai rövijã uu Jesu rã'ã, ijamyayay tẽ iko remẽ. Kee e'i epe ijupe:

– Aje ywete põ Janejare'e Ra'yry tẽ ene? e'i rã'ãga ijupe. A'e tẽ ene remẽ, aã takuru kõ emono tojinõ meju rômõ neayvukasia rupi ãmẽ, e'i epe.

⁴– ãnĩ! e'i Jesu ijupe. Kee e'i itõkõ Janejare'e ayvu ojikusiwa: *“Ja'umã'ẽ poromokasi ke'iatu tẽ. Janejare'e ayvu mãerã tẽ poromokasi. Pirujẽ e'i maekwerã rupi ywesõ tijaiko”*, e'i maekwerã, e'i Jesu ãjãgai rövijã mogwe rã'ĩ.^b

⁵ Ajaire wã'ã tarepe mijẽ ãjãgai rövijã. Jerusarẽ taa kyty weraa Jesu. Janejare'e moe'ea retã apyterã 'aryvo werojiupi, yvate'e tesõ mã'ẽ 'aryvo. ãmẽ a'e 'aryvo tui kupa remẽ, e'i mijẽ Jesu pẽ. [Janejare'e ayvu rupi katu maevo sõ tite oporegeta ky'y.]

⁶– Haa! Aje ywete Janejare'e Ra'yry tẽ sõ ene remẽ, nepo kuwasi ike wyi neo, e'i rã'ãga. Neremãñõ'ãi nepo remẽ. Janejare'e nepãtavõtã tanemarama e'ã. Aepo jaa rẽ kee e'i itõkõ ojikusiwa Janejare'e kareta rẽ: *“Janejare'e wemĩgwai yvapewarã kõ omuutã toja'a nere. A'e kõ nepykõtã terejipyjuka e'ã takuru rẽ”*, e'i maekwerã.^c [Epo awi esa!] e'i rã'ãga ipe ãjãgai rövijã ijupe.

⁷ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– [ãnĩ! Napõ'ãi neayvu rupi!] Kee e'i itõkõ Janejare'e ayvu jikusiwarerã: *“Terã'ã e'ã ikõ rejupa nẽ”*, e'i Janejare'e jane,^d e'i Jesu ãjãgai rövijã pẽ imogwe mijẽ.

⁸ Aja paire weraa mijẽ vytyrapyte 'aryvo. Ikujaukwerã pẽ weraa. A'e pẽ pirujẽ ojisa katu mã'ẽ tẽ. Tövijã wasu rerekoa kõ rẽ omã'ẽ kupa. Taa

^z 3.17 Jinõ. 22.2; Jĩg. 2.7; Mat. 12.18; 17.5; Ruk. 9.35 ^a 4.1 Epr. 2.18; 4.15

^b 4.4 T.M. 8.3 ^c 4.6 Jĩg. 91.11-12 ^d 4.7 T.M. 6.16

kō rè. Āmō, yvy kō rè. Āmō, jane atyry kō rè. Kee e'i rã'āga ājāgai rōvijā Jesu pè:

– Emã'ẽ gatu rã'ĩ pirujẽ erokwa. Ikatuay wete pirujẽ, e'i. ⁹Āwĩ āwĩ kō pirujẽ ojime'ẽ ije. Ajawyí ewyry kyty tepa jẽ āwĩ kō age'e ky'y, e'i. Nepota pō āwĩ āwĩ kō ame'ẽ ene? Nepota remẽ, āwĩ kō ame'età ene. Ejimoenāpa'ã rã'ĩ erovake ajawyí emoe'e. Āmẽ tẽ oromonookatã āwĩ kō 'arã kyty tẽ terejimojōvijā, e'i rã'āga ijupe.

¹⁰ Āmẽ aepo e'i remẽ, Jesu e'i ijupe:

– Ānĩ! Janejare'e ayvu jikusiwarerã itōkō kee e'i: “*Janejare'e rōmō'ĩte teremojōvijā imomojy ipi. Ijayvu rupi rōmō'ĩte ikō tapeiko ipi nẽ*”, e'i ijayvu jikusiwarerã.^e Noromoe'e'ãi ajawyí. Kuise'ẽ ikō ejisyry eo ewyí nẽ! e'i Jesu ājāgai rōvijā pè.

¹¹ Ameve ojirova Jesu wyi oo ky'y. Aja paire Janejare'e remĩgwai yvapewarã kō tẽ tesō uu Jesu rè oja'a ky'y.

Jesu poromo'e ypy remẽwarã
(*Maku 1.14-15; Rukasi 4.14-15*)

¹² Āmẽ ajaire kovenatu Eroti'f omopã'ãoka Juwão poromojãmōĩ mǎẽ. A'evoa ojenu Jesu pè. A'eo paire Karireja yvy kyty ojivy oo, [ke'irōwã sa'u jōvijā rena pe wyi]. ¹³ Nasare taa kyty rōwã oo opyta ajamãẽ. Kapanão taa kyty oo ojimoena. Pãranã Karireja pyri a'e taa. Semōrō jeapyrerã kō pytery pè ekoi.^g Āmō, Napitari jeapyrerã kō pytery pè teve ekoi. ¹⁴ Janejare'e ayvukwerã mojenuarã Isajasi kee e'i amãtejẽ ikusiwa maekwerã rupi katu tẽ Jesu a'evoa ekoi.

¹⁵ “Semōrō yvy wãnã kō! Āmō, Napitari yvy wãnã kō!

Āmō, Karireja pãranã pijarã rupiwarã kō!

Āmō, yy Jotão ova'e kytywarã kō!

Āmō, Karireja yvy wãnã kō, Juteu rōwã mǎe kō!

Eayvu rè pejapyaka rã'ĩ si!

¹⁶ Janejare'e napekuwaive.

Tekoua e'ey rupi napekuwai peiko.

Ajawyí pātōnusu rupi wata mǎe kō vo 'ejẽ pejẽ peiko.

Ajamã'ẽ kãramō Janejare'e ojikuwaokatã peupe ky'y.

Okyje ai mǎnōa wyi mǎe kō pè teve ojikuwaokatã.

[Wemimuu rã rupi ojikuwaokatã peupe.]

A'evoa remẽ tekoua e'ey rupi peikotã ky'y.

Āwitō 'aryvo wata mǎe kō votã peiko amẽ ky'y”, e'i maekwerã.^h

^e 4.10 T.M. 6.13 ^f 4.12 Jōvijā Eroti ra'yry mō kovenatu Eroti. Eroti Ātipa eu teve ijupe. Mat. 14.3; Mak. 6.17; Ruk. 3.19-20 ^g 4.13 Semōrō eu tāmō Jako amyry ra'yry mō pè. Napitari teve Jako amyry ra'yry mō. Ijeapyrerã kō Karireja yvy pè ekoi kupa.

^h 4.16 Isa. 9.1-2

Aekwerà rupi katu Jesu ekoi ãmẽ, ãwisõ “aje” taoty Isajasi remikusiwarerà pè age'e remẽ ky'y.

¹⁷ ãmẽ Jesu Karireja yvy pè ekoi remẽ, Janejare'e ayvu rè poromotekokuwa pyy iko. Kee e'i:

– Ke'ĩ Janejare'e ojikuwaokatà Jõvijã wasu rõmõ. [Ajawyi tapejipy'amogeta ikõ amãtejẽ peneko rè age'e nẽ.] Tapejimosiõka peaiwererà rè. Tapejimome'u amãtejẽ Janejare'e pè peaiwererà reitypyypipaoka, e'i Jesu imo'e kõ.ⁱ

Jesu opyteporo pyy wemimo'earà rã kõ remẽwarà
(Maku 1.16-20; Rukasi 5.2-11; Juwão 1.35-42)

¹⁸ Ajaire Jesu opyteporo pyy wemimo'earà rã kõ, Karireja pãranã reme rupi wata iko remẽ. A'e pè kwaima'e kõ mõi wesa. Mõrijõ wesa, teke'yry revejẽ. A'e kõ pira mo'auta omomo momo ereko mãe kõ. A'evõ tẽ iposikoa kõ ipi. Teke'yry pè Simão eu. Peturu eu teve ijupe. ãmõ, imõmirĩ pè Aãtere eu. ¹⁹ A'e kõ pè Jesu e'i:

– Ja'e tuve erupi! Poropyteporopa eremimo'earà kõ rõmõ tapeiko. Ajaire poromonookatà Janejare'e ayvukwerà tapemome'u jane kõ pè, e'i Jesu ijupe kõ.

²⁰ Ameve pira mo'auta oity tepe'yte oo Jesu rupi kupa ky'y. Awyje oo upi kupa.

²¹ A'e pe wyi oo jẽ Jesu. ãmõ kwaima'e kõ wesa mijẽ. Teke'yry, imõmirĩ reve. A'e kõ yarà pupe wapy pira mo'auta mokatu upa, uu reve. Semeneu eu tuu pè. Ta'yry teke'yry pè Tiaku eu. Imõmirĩ pè Juwão eu. A'e kõ pè teve Jesu e'i:

– Ja'e tuve erupi! e'i mijẽ.

²² Ameve ojisyry tepe'yte oo Jesu rupi kupa. Awyje oo kupa. Uu oity yarà pupeve oo kupa. [A'evõ Jesu opyteporo pyy wemimo'earà rã kõ remẽ.]

Jesu ayvukasia ojenu okwa remẽwarà
(Rukasi 6.17-19)

²³ Ajaire Karireja yvy rupi oo oo Jesu ipi. A'e rupi poromo'e Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã kõ wryy rupi iko ipi. Janejare'e ayvu e'eay rè poromotekokuwa. Kee e'i:

– Age'e sõi Janejare'e ojikuwatà penõvijã ywete rõmõ, penerekoa rõmõ, e'i.

ãmõ, itekorã mãe kõ omokatupa erokwa ipi, pirujẽ.^j ²⁴ Ke'irõwãwarà kõ pè Jesu rewarà ojenu. Sirija yvy rupi ojenu, iteetejẽ taa kõ rupi. Ajawyi itekorã mãe kõ weru eru Jesu kyty imokatuoka ijupe kupa ipi. Iteetejẽ

ⁱ 4.17 Mat. 3.2 ^j 4.23 Mat. 9.35; Mak. 1.39

weru kupa. ãmõ, ayay mǎe kō weru eru kupa. ãmõ, ãjǎg ojimoemija ee mǎe kō weru eru kupa. ãmõ, omǎnõ mǎnõ mǎe kō. ãmõ, nipimǎrǎkuwai mǎe kō. Wǎi wǎisõ weru eru Jesu kyty kupa ky'y. ãmẽ Jesu omokatu kō, pirujẽ. ²⁵Ajawyi ijatray tesõ oo oo Jesu rakypy rupi kupa. Kejõ oo kupa. Karireja yvy wǎnà kō. ãmõ, Tekapori^k taa atyry wǎnà kō. ãmõ, Jerusarẽ taa wǎnà kō. ãmõ, Juteja yvy wǎnà kō. ãmõ, Jotão ovae kytywarà kō, kwaray ẽma kytywarà kō. A'e a'e kō Jesu rupi oo oo ky'y. Aty wasu oo upi ky'y.

Janejare'e poromoryoka mǎ'ẽ rewarà
(*Rukasi 6.20-23*)

5 ¹ãmẽ Jesu aty wasu kō rè omǎ'ẽ erokwa. Ajaire omo'e ypy kō ky'y. Yvytyry yke pè wapy imo'e kō. ãmẽ emimo'earà kō uu ipyri'ije'ẽ ojapyaka. ²Kee e'i Jesu poromo'e:

³– [Janejare'e opota katu owaray poroerekooka.] Kee pejẽ remẽ, owaray peikotà:

“Apota ipe Janejare'e remimota rupi aiko. Ajamǎ'ẽ evote ivo naiko kuwa'ãi”, pejẽ remẽ.

Aepo pejẽ remẽ tè kuwa Janejare'e owaray penerekotà penõvijǎ e'ey rômõ penerekotà.

⁴ ãmõ, peja'o tesõ [peaiwererà rewarà mō] remẽ, ãmẽ sōsi Janejare'e pemopyte'utà wemimory kō rômõ.

⁵ ãmõ, Janejare'e rè penako'i penerekoarà rômõ remẽ, owaray peikotà.

Penena emime'ẽgwerà pè peiko jètà ãmẽ.^l

⁶ ãmõ, pepota katu Janejare'e remimota rupi ywesõ peiko remẽ, emimory kō rômõ peikotà teve.^m

⁷ ãmõ, poroporijauesa peiko ipi remẽ, ãmẽ sōsi Janejare'e peporijauesa tary ve, owaray tapeiko.

⁸ ãmõ, pepy'a katu peiko ipi remẽ, Janejare'e rè pemǎ'ètà kǎramõ ãmẽ ky'y, emimory kō rômõ, e'i.ⁿ

⁹ ãmõ, ojikõ'õ ojeeve mǎe kō pemojimoryoka mijẽ ojeeve remẽ, “Eǎkarǎ kō tè pejẽ, evo peiko rewarà mō”, e'itǎ pejẽ wemimory kō rômõ.

¹⁰ ãmõ, Janejare'e remimota rupi peiko rewarà mō pemomorijau kupa remẽ.

A'evo ipe remẽ tapenory jẽ peiko.

^k 4.25 Tekapori pè “taa atyry 10 rômõ” jaa tè. ^l 5.5 Jīg. 37.11 ^m 5.6 Isa. 55.1-2

ⁿ 5.8 Jīg. 24.3-4

Janejare'e penereko katu jětà penõvijã e'eay rômõ. Ajaate penereko karuarutã opyri wena pè.^o

11– Kee penereko ipe kupa remẽ, Janejare'e remimory kõ rômõ peiko jětà. Penesa katu pejai erewarà mō kupa remẽ. ãmõ, pemomijarĩ sō penereko erewarà mō kupa remẽ. ãmõ, iteetejẽ nivoi mãẽ omoy teywete pene erewarà mō kupa remẽ.^p 12 A'evõ penereko ai epe kupa remẽ, tapenory jẽ kõrijõ peiko ipi. Kee jaa rē tapeja'a. ãwitõ karamoe remẽwarã kõ omomorijau ywete Janejare'e ayvu mojenuarã kõ ipi, aekwery vo ywete penereko kupa age'e remẽ. Ajawyi tapenory jẽ peiko. Janejare'e omokatupa amãtejẽ penena rã penenone. Ikatuay wete Janejare'e penerekotã, e'i Jesu poromo'e.^q

Sautu rē tē Jesu poromosã'ãga remẽwarã
(Maku 9.50; Rukasi 14.34-35)

13 Jesu poromotekokuwa jẽ. Kee e'i:

– Janejare'e reruparã mō peiko remẽ, ikatuay wete peikotã jane kõ pē ipi. Sautu rē tē poromosã'agatã tapekuwa sa'u. ãwitõ sautu eekatu ja'umãẽ pupe jainõ ipi remẽ. ãwĩvo ve jane kõ pē ikatuay wete tijaiko ipi. Ajamãẽ sautu nomoei sō janeremi'õ ky'y remẽ, manyvoa rã rômõ rōwã kuwa sautu ãmẽ. Jamomo kõrijõ kuwa imono. Japãrõ pãrõ kuwa teve i'aryvo jakwa remẽ. ãwĩvo kuwa pejẽ, Janejare'e reruparã mō napeikoi sō remẽ, e'i Jesu ijupe kõ.

14– ãmõ, Janejare'e rekoa rupi peiko remẽ, poroyape mãẽ votã maevo sō tite pejẽ. Penupi Janejare'e rekoa okuwatã kupa.^r

– ãmõ, taa wasu vo sō tite pejẽ. ãwitõ taa wasu yvytyrapyte 'aryvo tui remẽ, jamãẽ gatu ee. Ke'ĩrōwã ojisa, ikujaukwera pē tē tui rewarã mō. ãwĩvo ve pejẽ. Tapejikuwa Janejare'e koty rewarã kõ rômõ peiko.

15 “Tajikuwa e'ã”, tapejẽ tite e'ã. Nikatu'ãi kuwa ãwĩvo sō remẽ. ãwitõ poroyapea jamoeny remẽ, “Tojisa e'ã”, nija'ei ipi. Moma'e wry pē rōwã jainõ ipi. Ena pē tē katu jainõ tojisa katu, toyape pirujẽ tetã wry pē tui mãe kõ pē. ãwĩvo ve pejẽ Janejare'e koty rewarã kõ rômõ, tapejikuwa tē.^s

16 ãwĩvo remẽ owaray tapeiko jane kõ pē. Janejare'e rekoa rupi peikoa rē omã'etã ãmẽ kupa. Oryvaytã ãmẽ pene omãjã kupa remẽ. Kee e'itã pene omãjã kupa: “ãwĩvo kuwasi jane! Janejare'e ayvu rupi si jaiko teve mijã!” e'itã pene omãjã kupa, e'i Jesu ijupe kõ.^t

Ayvu ivo tekoua rewarã

17 Jesu e'i jẽ poromo'e:

^o 5.10 1Pe. 3.14 ^p 5.11 1Pe. 4.14 ^q 5.12 Mat. 23.34,37; J.K.R. 7.52

^r 5.14 Juw. 8.12; 9.5 ^s 5.15 Mak. 4.21; Ruk. 8.16; 11.33 ^t 5.16 1Pe. 2.12

– Karamoe remẽ itõkõ Janejare'e oporegeta tãmõ Moisesi pè tomotekokuwa janerãmõĩ kô ivo tekoua rewarà rè. Wayvu mojenuarà kô pè ve e'i. Ajawyi, “Nikasi ijayvukwerà kô janeupe ky'y”, na'eĩ. “Tamoma ijayvukwerà kô”, na'eĩ. Aepo javo rōwã ajo. Janejare'e ayvu rè tè ajo pemotekokuwa, tapekuwa manyvo jaa pō. ¹⁸Tapeenu katu ikō eayvu nẽ. Janejare'e okusiwaoka wayvu ivo tekoua rewarà tãmõ Moisesi pè mǎ'ẽ. Ajawyi mǎ jẽ rōwã jamoje'otà. Nijamotee ra'y'ãi teve. Yvy oiko jẽ remẽ, ãmõ, yva oiko jẽ remẽ, emikusiwarerà ikasi jètà. Nopa'ãi ikasia, ajaate yvy opa remẽ, e'i. Aje ywete aepo a'e, e'i.”

¹⁹– Ajawyi Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi ikō peiko ipi nẽ, a'e pejẽ. ãmõ kô pè taperovijaoka teve. ãmẽ sōsi Janejare'e orytà pene. “Aã kô ywesõ eremĩgwai e'ey kô rōmõ erena pè”, e'itã pejẽ. Ajamǎẽ ayvu ivo tekoua rewarà rupi napeiko ywe'eĩ remẽ, Janejare'e naory'ãi pene. Peayvu rupi ãmõ kô noiko ywe'eĩ ijayvu rupi remẽ teve. “Eremĩgwai e'ey” ne'i'ãi pejẽ a'evõ peiko sō remẽ. Napemoe'eoka'ãi ãmẽ. ²⁰A'evõ tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromoe mǎe kô ekoi ipi. Werovija maevõ sō tite tè kupa ipi. ãwĩvo ve Pariseu kô ekoi. Omovyvy ijayvukwerà kupa ipi. Ajamǎẽ upi katu rōwã ekoi kupa. Ajawyi a'e kô vo peiko remẽ, napeike'ãi Janejare'e pyri peiko, e'i.

“Tijajikõ'õ e'ǎ”, e'i Jesu mǎ'ẽ
(Rukasi 12.58-59)

²¹Jesu e'i jẽ poromoe:

– Peenupa itõkõ manyvo eu penãmõĩ kô pè maekwerà: “*Tapejimijajuka e'ǎ ikenẽ. Porojuka mǎ'ẽ tijaraa jōvijǎ kô po pè, tomomorijau ãmẽ kupa*”, eu mǎ'ẽ, e'i.

[– Õ'õ, aje. Oroenu aepo jaa, e'i kupa.]

²²– Ajare kee a'e teve, e'i Jesu. Tapejikõ'õ e'ǎ ojee, a'e pejẽ. Ipojoy ai mǎ'ẽ tè ãwĩvoa. ãwitõ ojimijajuka mǎe kô ipojoy tè, ãwĩvo ve ojikõ'õ mǎ'ẽ. Ava mō sō janere ojikõ'õ teywete upa remẽ, jaraa tōvijǎ kô po pè ime'ẽ teve rōnõ, a'e pejẽ.

– ãmõ, poroerōarõ rǎ'āga mǎ'ẽ ipojoy ai tè. “Tekokuwa e'ǎ rōmõ tè rōwǎ ipõ neiko rōnõ!” e'i mǎ'ẽ. ãmõ, “Moma'e rōmõ rōwǎ ene!” e'i mǎ'ẽ. Apijarǎ ywesõ ipojoy ai tè. Aepo e'i mǎ'ẽ maevõ Janejare'e omonotà tata wasu pupe tojimomorijau wasu,” e'i Jesu ijupe kō.

²³– Ajawyi kee a'e a'evõa rè. Penemime'ẽ rǎ Janejare'e pè temiapy rena pè peraa remẽ, kee tapejẽ rǎ'ĩ pejipy'amogeta: “Ava pōkõ amojimōarōoka age'e?” tapejẽ rǎ'ĩ. ²⁴ãmẽ, “Õ'õ! A'e sipōkõ ere ojikõ'õ age'e”, pejètã. A'evõ sō remẽ, “Eremime'ẽ rǎ taity rǎ'ĩ aa ajimory mijẽ ee”, tapejẽ. ãmẽ

^u 5.18 Ruk. 16.17 ^v 5.22 Wayvu ai rupi porojuka mǎ'ẽ vo ãwĩ rapijarǎ rewarà mō aepo e'i.

pevãe ipyri remẽ, kee tapejẽ ijupe: “Ojimorypa katu rômõ jaikotà ojee ky'y”, tapejẽ. ãmẽ tẽ kuwa pejivy penemime'e rã me'e Janejare'e pẽ ky'y. Pejimo'ãgatutà ime'e ãmẽ ky'y, e'i.

25– ãmõ, ma'e remẽ ava mõ ojikõ'õtà nere. Ajawyi uutà nereraa jõvijã kõ rovake, nivoi mãẽ tomo'y nere. A'evõ remẽ terejimory amãtejẽ ee, jõvijã kõ pyri napevãeive remeve. A'evõ remẽ tẽ maevõ neporijauesatà. Nanereraa'ãi maevõ ãmẽ ky'y, pejimorypa ojee rewarà mõ. Ajamãẽ napejimoryi amãtejẽ rã'ĩ sõ ojee remẽ, nereraatà neme'e jõvijã kõ po pẽ. A'e kõ ãmẽ sota kõ po pẽ neme'età tanemopã'ã ky'y, e'i. 26 A'evõ sõ remẽ, neiko pukutà jimopã'ãga pupe. Nerejisyry'ãi a'e pupe wyi, ajaate nemoepypa katu nivoi neiko maekwerà. Aje ywete a'evotà. Ajawyi ikõ tapejimory amãtejẽ rã'ĩ ojee peiko ipi nẽ, a'e pejẽ, e'i Jesu ijupe kõ.

Jitupia rewarà

27 E'i jẽ Jesu ijupe kõ:

– Kee itõkõ tãmõ Moisesi e'i maekwerà ojenupa pejẽ: “*Tapejimomy'a e'ã. Penevewarà rẽ kõiõjõ tẽ tapeiko tapejapakyry*”, e'i maekwerà, e'i.”

[– Õõ, oroenua teve aepo, e'i epe kupa.]

28– ãmẽ kee a'e ve pejẽ aepo jaa rẽ, e'i Jesu. ãmõ wãivĩ rẽ pejitupi jẽ pemãjã remẽ, nikatui ãmẽ Janejare'e pẽ. Pejipy'amogetaa rupi peikopa ee. 29 [Ajawyi kee a'e eayvukasi rômõ pejẽ. Pepy'a pupe tẽ ojinõ ypy my'aa.] Ma'e remẽ wãivĩ mõ rẽ pemãẽ remẽ, pejitupitã ee. Penea pupe pemãẽ ee remẽ a'evotà. Ajawyi nivoi peikotà penea rewarà mõ. A'evõ sõ peiko remẽ, ikatu sa'u kuwa pejieakwaro amãtejẽ. Janejare'e rekoa napejavy ywe'e'ãi tite ãmẽ. A'evõ remẽ tẽ kuwa napeo'ãi penea jeovai revejẽ jimomorijau wasua rena kyty, a'e pejẽ.^x

30– ãwĩvo ve kee a'e pejẽ. Ma'e remẽ pepy'a ai rewarà mõ pepo pẽ nivoi peikotà. A'evõ sõ peiko remẽ, ikatu sa'u kuwa pejipoeta amãtejẽ ity. Janejare'e rekoa napejavy ywe'e'ãi tite ãmẽ. A'evõ remẽ tẽ kuwa napeo'ãi pepo revejẽ jimomorijau wasua rena kyty, e'i Jesu ijupe kõ.^y

Werekwarà wyi opoi mãẽ rewarà

(Mateusi 19.1-9; Maku 10.1-12; Rukasi 16.18)

31 Jesu e'i jẽ poromo'e:

– Kee itõkõ eu teve maekwerà: “*Ava mõ werekwarà wyi opoitã remẽ, kareta tome'e rã'ĩ ijupe opoia mojikuwaparà rômõ*”, eu maekwerà, e'i.^z

[– Õõ, aepo jaa oroenua ve, e'i epe kupa.]

32– Kee a'e aepo jaa rẽ, e'i Jesu ijupe kõ. Tapepoi te'ite e'ã ikõ penerekwarà wyi nẽ, a'e pejẽ. ãmõ kwaima'e rẽ tui remẽ tẽ katu pepoi

^w 5.27 Jisyry. 20.14; T.M. 5.18 ^x 5.29 Mat. 18.9; Mak. 9.47 ^y 5.30 Mat. 18.8; Mak. 9.43
^z 5.31 T.M. 24.1-4; Mat. 19.7; Mak. 10.4

kuwa iwyi. Na'evoi remẽ, terepoi e'ã iwyi. [Tereau jẽ, e'i. "Ererekwarerà" ere ipe ijupe remẽ, Janejare'e pè nererekwarà rômõ ekoi jẽ. Ajawyi] ajaire ãmõ kwaima'e wereko mijẽ sô remẽ, Janejare'e naory'ãi ee. "Werekwarà rè rōwã ãwĩ ekoi mã'ẽ tè", e'itã kōrijõ. Nepoi te'ite iwyi rewarà mō a'evō kuwa, e'i Jesu ijupe kō.^a

[– A'evō si! e'i ãmẽ kupa.]

"Aje ywete mã'ẽ tijaporegeta ipi", e'i Jesu mã'ẽ

³³ ãmẽ e'i jẽ Jesu poromotekokuwa:

– Tãmõ kō pè kee jaa ojenu mã'ẽ pekuwa teve: *"Ava mō Janejare'e pè, 'Aje ywete a'evō arekotà', e'i sô remẽ, aje sikō wayvu rupi toereko nẽ", e'i maekwerà, e'i.*^b

[– Õ'õ, aepo oroenu teve, e'i epe kupa.]

³⁴– Ije kee a'e teve aepo jaa 'aryvo, e'i Jesu. [Peenu katu ikõ eayvu nẽ.] Nijamovy teywetei kuwa Janejare'e rerà janeayvu mokasia rômõ mijã. Aje ywete mã'ẽ tija'e teãmã jane kō pè, Janejare'e pè teve. Nijamovy teywete'ãi Janejare'e rerà a'evō jaiko remẽ.^c

– Peporegeta peikoa rã rè remẽ, aje tapeporegeta ipi. Tapewari e'ã. Tapemovy ipe e'ã peayvu mokasia mō. Uve mirà kō mō, Janejare'e rerà omovy teywete mãe kō. Kee e'i epe wayvu mokasia rômõ: "Aje ywete aepo a'e Janejare'e reminu rômõ", e'i epe. Ajamã'ẽ pejẽ aepo tapejẽ e'ã. Janejare'e rerà tapemovy teywete e'ã. ãmõ, Janejare'e rena, yva. ³⁵ ãmõ, ipy rena, yvy. ãmõ, Jerusarẽ rerà tapemovy teywete e'ã teve. A'e taa ojikuwa Janejare'e Remimuurerà rena rã rômõ, Jōvijã wasu rômõ uu remẽ.^d ³⁶ ãmõ, peapira ve tapemovy teywete e'ã teve peayvu mokasia rômõ. Kee rewarà mō. Peapira napemotee'ãi kuwa, e'i. Isĩ remẽ, napemopijõ mijẽ'ãi kuwa. Ipijõ remẽ, napemosuky'ãi kuwa teve, e'i.

³⁷– Ajawyi kee a'e pejẽ. Aje mã'ẽ rupi kōrijõ tè tapeporegeta ipi.^e Ajawyi kee tapejẽ kōrijõ ikenẽ: "Aje, ainõtã", tapejẽ kōrijõ. ãmõ, "Aje, nainõ'ãi", tapejẽ kōrijõ teve ipi. Pe't'yte tapeporegeta ipi. [Tapeporegeta aty e'ã ipi, e'i.] A'evō peporegeta aty ipi remẽ, nivoi mã'ẽ rōvijã votà tè pejẽ ãmẽ. Ājāgai rōvijã votà tè pejẽ, e'i Jesu.

"Tijajiovaja e'ã janemoaiarà", e'i Jesu mã'ẽ

(Rukasi 6.29-30)

³⁸ E'i jẽ Jesu ijupe kō:

^a 5.32 1Kor. 7.10-11 ^b 5.33 P.Moirõ. 30.2; T.M. 23.21 ^c 5.34 Tku. 5.12; Mat. 23.22

^d 5.35 Jig. 48.2 ^e 5.37 Nijanewari remẽ, jane kō werovijatã teãmã janeayvu ipi. Nijaeka tite'ãi janeayvu mokasia mō ãmẽ.

– Karamoe wānà kō ayvukwerà itōkō peenupa: “Ava mō sō peneakwaro remē, peovajarī eakwaro. Penāimotoro remē, peovajarī āimotoro”, e’i teve, e’i maekwerà.^f

[– Ō’ō, aje, orokuwa, e’i kupa.]

³⁹– Ajamā’ē kee a’e pejē. Ava mō sō pemoai remē, tapeovaja e’ā apijarerà ipi. Ma’e remē ava mō uu teywete penovapete remē, tapeovaja e’ā āmē. Tapejirova kōrijō ikō penova rovajarà topete teve nē, a’e pejē. ⁴⁰Āmō, ma’e remē ava mō kee e’itā neupe: “Eme’ē ikō neyru ije nē”, e’i. “Nereme’ēi remē, nivoi mā’ē amo’ytà nere jōvijā rovake āmē”, e’itā. Aepo e’i pejē remē, “Hoō, eraa āmē”, pejē kōrijō āmē ijupe. “Mōrijō eyru eraa”, pejē ime’ē ijupe. ⁴¹Āmō, ma’e remē ava mō kee e’i peupe remē: “Aā erepānakō ipowiyaj mā’ē emovy eraa pe’i kirometuru rōmō”, e’itā pejē. Aepo e’i pejē remē, “hoō” pejē kōrijō āmē ijupe. “A’e kupei kyty araatā nepota remē. Mōrijō kirometuru rōmō tesō araatā nepota remē”, pejē eraa, a’e pejē. ⁴²Āmō, kee tapeiko teve. Ava mō [nimoma’ei mā’ē], “Nemoma’e mō eme’ē ije”, e’i pejē remē, “hoō” pejē kōrijō āmē ijupe. “Nema’e eme’ē rā’i ije kuise’ē warà mō rā’i”, e’i remē, “hoō” tapejē kōrijō apijarerà pē. Āwīvo tapeiko ipi, e’i Jesu.

“Peāpā kō tapeauvay ipi”, e’i mā’ē

(Rukasi 6.27-28,32-36)

⁴³E’i jē Jesu poromo’e:

– Kee eu mā’ē itōkō peenu, karamoe wānà kō ayvukwerà: “Penetārā pejimorypa kō tapeauvay. Āpā kō āmē tapeau e’ā”, e’i mā’ē.

[– Ō’ō, aepo jaa oroenua teve, e’i epe kupa.]

E’i Jesu āmē:

⁴⁴– Ajamā’ē kee a’e pejē, e’i Jesu. Peāpā kō ve tapeauvay, a’e pejē.^g Āmō, tapeporijauesaoaka kō Janejare’e pē, a’e pejē. ⁴⁵A’evo peiko remē, pejikuwatā Papa yvapewarā ākarā rōmō peiko. Emā’ē! Kwaray Janejare’e oinō pirujē jane kō pewarā mō tojisa. Ivo mae kō pē kōrijō tē rōwā oinō. Pirujē nivoi mae kō pē teve. Āwīvo ve āmānā omogyoka teve pirujē jane kō pewarā mō. Ivo katu mae kō pewarā mō. Āmō, noerovijari mae kō pē teve. Oja’a katu Janejare’e jane kō rē ipi. Ajawyi eruparā kō rōmō tapeiko.

⁴⁶– Penauparā kō kōrijō tē rōwā tapeau. Peāpā kō teve tapeau. Penau mae kō kōrijō tē peau remē, manyvoa rā mō rōwā kuwa Janejare’e pemoe’e āmē. Nivoi mae kō wau teve wauparā kō ipi. ⁴⁷Āwīvo ve pejimorypa kō pē kōrijō tē peporegeta katu ipi remē, ni’ei! Janejare’e rupi tekoua nokuwai mae kō ve tesō ojimorypa pē oporegeta katu ipi, e’i. Ajamā’ē Janejare’e opota pejimory ojee, pirujē. Āmē sōsi Janejare’e orytā pene ky’y, e’i. ⁴⁸Ikatuay wete Papa yvapewarā. Owaray poroereko ipi. Ajawyi eruparā mō tē ijākarāgwerà kō rōmō tapeiko, a’e pejē, e’i Jesu.

^f 5.38 Jisyry. 21.24; T.M. 19.21 ^g 5.44 Rom. 12.20

“Ivo tekoua rupi tapeiko”, e'i mǎě

6 ¹Jesu poromo'e jě. Ivo tekoua rè oporegeta iko ky'y. Kee e'i:
 – Oiko jane kō ivo katu maevo sō tite mǎe kō. Jane kō rovae
 tē ivo maevo sō tite kupa. Āwī kō vo tapeiko e'ǎ, e'i. A'evo mǎe kō
 poroporijauesa maevo sō tite. Poropātavō rǎ'āga kōrijō tē kupa. A'evo sō
 peiko remē, jane kō pē kōrijō tē pejimoe'eokatā āmē. Ajamā'ē Janejare'e
 yvapewarā napemoe'e'āi āmē. “Ivo ekoi mǎě tē”, ne'i'āi peupewarā mō
 āmē, e'i.^h ²Oiko ike rupi Janejare'e werovija rǎ'āga mǎe kō, e'i. A'e kō
 nimoma'ei mǎe kō opātavō rǎ'āga ipi. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā kō
 pē poroporijauesa rǎ'āga kupa ipi. Āmō, jane kō rovae teve. Omoe'ea
 opota kupa. Ajawyi a'evo ekoi kupa. A'evoa rè āmō kō omǎ'ē remē, “Haa!
 Ikatuay si āwī kō ekoi!” e'i titetā ikuwa e'ǎ kupa. Āwīvo poroporijauesa
 rǎ'āga mǎe kō ipi. ³Ajawyi a'e kō vo tapeiko e'ǎ, a'e pejē. Aje ywete
 tapeporijauesa āmō kō ereko ipi. Nimoma'ei mǎe kō mō pepātavōtā
 remē, jane kō rovae rōwā tapepātavō kō ipi. Pemoe'ea tapeārō e'ǎ. Ava
 mō peporijauesa remē, āwīvoa tapemome'u e'ǎ teve erokwa. Ava mō
 nejimorypa teipe remē, ajamā'ē tapemome'u e'ǎ ijupe. ⁴Pepy'a pē kōrijō
 tē āwīvoa pekuwatā. Āmō, Janejare'e kōrijō teve okuwatā āwīvoa. Āwīvo
 remē tē, Janejare'e ory katutā pene. Owaray penerekotā āmē, e'i Jesu
 ijupe kō.

Janejare'e pē moregetaa rewarā

(Rukasi 11.2-4)

⁵Āmē e'i jě Jesu poromo'e:

– Janejare'e pē peporegeta tarā mē, e'i rǎ'āga mǎe kō vo tapeiko e'ǎ.
 Napeā'ā'āi apijarerā. A'e kō oporegeta remē, Janejare'e ayvu rè jimo'ea
 retā kō pē tē opō'ā oporegeta kupa ipi, jane kō rovae. Āmō, pee mytery
 pē a'evo ekoi kupa. Opy'a pē rōwā oporegeta Janejare'e pē kupa ajamā'ē.
 Ojuru pupe tē kōrijō tē oporegeta kupa ipi. Omoe'ea rǎ rē kōrijō tē oja'a
 wyi a'evo ekoi kupa ipi. Omoe'eawerā opyypa wepykwerā rōmō āmē kupa
 ky'y. Nomoe'e kō'āi āmē Janejare'e. Aje ywete aepo a'e pejē.ⁱ ⁶Tāwīvo e'ǎ
 ikō pejē āmē nē.

– Janejare'e pē peporegetatā remē, penetā wryy pē tē ikō tapejiovapy
 peporegeta ijupe ipi nē. Jane kō rovae rōwā. Āmē sōsi Janejare'e
 kōrijō tē omǎ'ētā pene. Wenu katutā peporegeta āmē ky'y. Owa katutā
 penerekoa a'evo peikoa repy rōmō āmē. ⁷Janejare'e rupi tekoua nokuwai
 mǎe kō oporegeta rǎ'āga ijupe remē, nojipy'amogetai 'ete ee kupa ipi.
 Opy'a pē noporegetai kupa. Oporegeta pukuay teywete ojuru pupe kupa.
 “Maevo Janejare'e orytā eayvu rè, aporegeta puku ijupe remē”, e'i tite

^h 6.1 Mat. 23.5 ⁱ 6.5 Ruk. 18.10-14

oupe kupa ipi. Āwīvo Janejare'e rupi tekoua nokuwai mǎe kō ekoi ipi.
⁸ Ta'evo e'ā ikō pejē nē. Okuwa katupa teāmā Janejare'e pepy'a pewarā,
 peporegeta e'āve. Okuwapa ve peporijau ee mǎe rā kō.

⁹ – Ajawyī peporegeta Janejare'e pē remē, kee tapejē ipi:^j

“Papa, yvapewarā, pirujē jane kō tanemoe'e nemomojy ipi. [Ene
 ywesō neayvukasiay wete mǎ'ē rōmō neiko.]

Jo'arā kytywarā tē ene. Āmō, ivo katuy teāmā mǎ'ē tē ene.

¹⁰ Pirujē jane kō tanemoēoka o'arā kyty. 'Janejare'e rōmō'ite Janerōvijā
 rōmō ekoi', te'i neupewarā mō kupa.

Āmō, neremimota rupi katu toroiko.

Āwitō neremīgwai yvapewarā kō neremimota rupi katu tē ekoi ipi,
 tāwīvo oroiko.

¹¹ Oreremiō rā eesaoka oreupe kō'ē jawe jawe ipi.

¹² Oroityypyipaoka oreaiwererā neupe remē, 'awyjepa' ere
 oreaiwererā pē.

Āwitō 'awyjepa' oro'e oremoaiarā kō pē, tāwīvo ve ere oreupe.

¹³ Nivoi tekoua rē orojitupi tite oroiko remē,
 oremokasi jē rejupa, ivo tekoua rupi toroiko jē.

Orerā'āa pē remē teve oremokasi jē rejupa,
 'aje ipō' toro'e tite e'ā nivoi mǎ'ē rōvijā pē.

(Ene ywesō Jōvijā wasu rōmō neiko. Ene ywesō nekasiay wete mǎ'ē
 rōmō neiko. Ene ywesō temimoe'e rōmō neiko.)”^k

Aepo tapejē Janejare'e pē, peporegeta ijupe remē.

¹⁴ E'i jē Jesu jane kō pē:

– Koivo kō pemoai remē, “awyjepa” pejē kōrijō ijupe kō. Tapejimoeearai
 kōrijō āmē pemoaiwerā wyi. Āwīvo peiko remē, āmē sōsi Janejare'e
 yvapewarā ojimoearai tevetā peaiwererā wyi. Noja'a'āi aekwerā rē ky'y.
 [Napemomorijau'āi teve eewarā mō.] ¹⁵ Ajamā'ē “awyjepa” napejēi sō
 remē, Papa yvapewarā aepo ne'i'āi teve peaiwererā pē. Omo'y jētā pene,
 e'i Jesu ijupe kō.^l

Nojimi'ui rā'ī Janejare'e pē oporegeta remēwarā

¹⁶ Āmē Jesu e'i jē poromo'e:

– Juteu poromo'e mǎe kō nojimi'ui rā'ī rā'āga iko Janejare'e pē
 oporegeta kupa remē ipi. Jane kō rovake tē a'evo ekoi kupa ajamā'ē.
 Kee e'i jane kō rovake kupa. Ijāgyoay rā'āga ojimi'u e'āa rē kupa.

j **6.9-13** Aā pē karai kō “O Pai Nosso” e'i. ^k **6.13** Karetā karamoe remēwarā kō pē
 jamā'ē remē, āmōgwerā kō pē () pupe ojikusiwa mǎ'ē uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

^l **6.15** Mak. 11.25

Nojimogãtarõi rupi ekoi kupa. Nojawykyi teve kupa. Ojaparity rã'ãga kōrjō kupa. Jane kō rovake tē a'evō kupa ajamã'ē, “temoe'e kupa”, e'i tite kupa rewarà mō. Ajawyi Janejare'e nomoe'e kō'ãi kãramō. Opyypa wepykwerà ike yvy pē kupa. Aje ywete aepo a'e.

¹⁷– Pejē ãmē, a'e kō vo tapeiko e'ã, a'e pejē. Aje tapejimi'u e'ã Janejare'e pē peporegetatà remē. Kee tapeiko. Tapejaparity e'ã. Tapejimogãtarō gatu jome teve. Tapejiovakusu katu teve, e'i. ¹⁸Awīvo remē, ãmō kō pē nojikuwa'ãi napejimi'ui rã'ĩ peiko remē. Pejē kōrjō tē pekuwatà. ãmō, Janejare'e awīvoa okuwatà. Awīvo peiko remē, ãmē sōsi Janejare'e oryvaytā pene ky'y, e'i.

“Pema'e kō rē tapenako'i e'ã ipi”, e'i Jesu mǎ'ē
(Rukasi 12.33-34)

¹⁹E'i jē Jesu:

– Kee a'e teve pejē. Tapeja'a ywete e'ã ikō pema'e kō moatya rē penako'i ipi nē, a'e pejē. Opatà mǎ'ē tē moma'e ike yvy rupiwarà. Kupi'ĩ omopupupatà mǎ'ē tē. Ijupatà mǎ'ē tē. ãmō, imona mǎ'ē weraapatà mǎ'ē teve.^m ²⁰Ajamã'ē Janejare'e rena pē peiko karuarua rã rē ywesō peja'a remē, a'e sōsi nopa'ãi. Kupi'ĩ nomopupupa'ãi imoai. Niju'ãi teve. ãmō, imona mǎ'ē manyvo ne'i'ãi peiko karuarua rã rē omona rōmō.ⁿ ²¹Omoma'e moatya rē ywesō oja'a mǎ'ē noja'ai Janejare'e remimota rē ãmē. Aje emimota rē ywesō tapeja'a. ãmō, ipyri peikoa rã rē ywesō tapeja'a, e'i Jesu ijupe kō.

“Janejare'e remimota janeroupa”, e'i mǎ'ē
(Rukasi 11.34-36)

²²Jesu poromo'e jē. Kee e'i:

– Aje Janejare'e remimota rē ywesō tijaiko ipi. A'evō jaiko remē, eapyo katu mǎ'ē vo 'ejē jaiko. Emimota janeroupa janerereko. Awitō janerea ikatu remē, oyape katu janepirā rupi ipi. Awīvo 'ejē Janejare'e remimota janeroupa remē. ²³Na'evōi Janejare'e remimota rē noja'ai mǎ'ē. Naeapyoi mǎ'ē vo 'ejē ekoi. Pātōmimi pupe tui mǎ'ē vo 'ejē ekoi. Nikatu miti'ãi ãmē ijupe. A'evō tapeiko e'ã ajawyi, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

“Ni'ei mōrjō jamojōvijā remē”, e'i mǎ'ē
(Rukasi 16.13)

²⁴E'i jē Jesu:

– Pe'ite jamojōvijā jane'arà kytwarà rōmō ipi. Mōrjō jamojōvijā remē, nivo'ãi ãmē. ãmō janerōvijā ywesō jaautà ãmō janerōvijā wyi ãmē. Pe'ite jarovija katutà ijayvu mǎ'ē. A'e ayvu rupi tē jaikotà ãmē ky'y. ãmō ayvu nijarovija'ãi ãmē. Awīvo

^m 6.19 Tku. 5.2-3 ⁿ 6.20 1Pe. 1.4

ve pema'e rè ywesõ peja'a Janejare'e wyi remẽ, Janejare'e napemoe'e'ãi ãmẽ. Ajawyi pe'ite tapemoe'e penõvijã rômõ. Janejare'e tè a'e, e'i Jesu poromo'e.

Wyra kô rè tè Jesu poromosã'ãga remẽwarà
(Rukasi 12.22-31)

25– Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapejimopirai e'ã pepirã rè, penemi'õ rã rè, ãmõ, peyru rã rè. Ajawyi, “Moma'e põ a'utã kãramõ? Moma'e põ apypytã?” tapejẽ e'ã peiko ky'y. Janejare'e rupi tekoua rè ywesõ tapeja'a peiko. [Janejare'e tè oja'a katu janere ipi. Janerereko katua okuwa teãmã.] Ajawyi tapejimopirai e'ã, a'e pejẽ.

26– Pemãẽ gatu rã'i wyra kô reko rè. Nojimopirai wemi'õ rè kupa ipi. Nikooi teve ipe kupa ipi. Wemi'õ rã mō nomoaty amãtejẽi ipi. Ajamãẽ Papa yvapewarã oja'a katu ee kô ipi. Omoigooka emi'õ rã kô ijupe kô ipi. A'e kô rè oja'a katu remẽ, tysi tō pene oja'a katutã tè penereko. Pene ywesõ okãtẽã teve iko ipi.

27– ãwĩvo ve tapejimopirai e'ã pemãnõã rã rè. A'evo ipe peiko remẽ, pemãnõ jẽtã kãramõ. Manyvo napejẽ'ãi peiko puku rômõ, e'i Jesu.

28– [ãwĩvo ve tapejimopirai e'ã penemipypy rã rè. Janejare'e okuwa katupa janererekoa rã ipi.] Ka'a potyry rè pemãẽ. Noposikoi epe oyru reinõã rè ipi, e'i. Oyru rã rè nojimopirai teve ipi, e'i. Ajamãẽ ikatuay jẽ ipi. Janejare'e oja'a teãmã ee kô ta'evo, e'i. 29Emãẽ. Karamoe remẽ tãmõ Saromão imoma'e ywete mãẽ teipe. Tyru e'eay jarã teipe. Ajamãẽ ka'a potyry ywesõ ikatuay wete Saromão ryru e'eay epy wete mãẽ wyi. ãwĩvo aje ywete Janejare'e oja'a katutã pene teve.º

30– Aje ywe'e nija'ei ka'a kykyrerã kô pẽ ipi. Jamopapai tepe'yte tosinĩ tokai ipi. Ajamãẽ Janejare'e ikatuay omoigooka kô ipi. Oja'a katu ee kô ipi. A'e rè oja'a katu remẽ, tysi tō pene oja'atã tè. Ajawyi penemipypy rã rè tapejimo'eai e'ã peiko. Janejare'e rè kuwasi penako'i peiko. 31Ajawyi tapejipy'amopirai e'ã peikoa rã rè, a'e pejẽ. “Moma'e põ kovi a'utã?” tapejẽ e'ã. “Mape wyi põ ekamisa rã apyytã?” tapejẽ e'ã peiko. “Naiko'ãi eremi'õ rã. Naiko'ãi e'ywa rã kovi”, tapejẽ tite e'ã.

32Janejare'e rupi tekoua nokuwai mãe kô tè aepo e'i ipi. Ajamãẽ Papa yvapewarã okuwa amãtejẽ peporijau ee mãe rã kô, e'i. 33Janejare'e rè ywesõ tapeja'a penõvijã ywete rômõ. “Emimota rupi katu taiko”, tapejẽ peporegeta peiko. Ipy'a rupi katu tapeiko. A'evo peiko remẽ, oja'a katutã ãmẽ pene ipi, e'i. 34Ajawyi koviwarã rã rè tapejipy'amopirai e'ã, a'e pejẽ. Age'ewarã rè kōrijõ tè tapeja'a. Janejare'e kōẽ jawe jawe penereko katu ipi. Ajawyi penemikuwa e'ã tapeapyrasa e'ã, e'i Jesu imo'e kô.

“Peaiwererã rè ypy tapemã'ẽ ãmõ kô aiwererã wyi”, e'i mãẽ
(Rukasi 6.37-38,41-42)

7 1E'i jẽ Jesu poromo'e:

– [Janejare'e rômõ'ite ivo janereko omosã'ãga esa mãẽ. Ajawyi kee a'e pejẽ.] Koivo kô reko tapemosã'ãga e'ã iko ipi nẽ. ãmẽ tè peneko nomosã'ãga'ãi

ãmõ kô ipi. ²Ãwitô ãmõ kô pereko, ãwîvo ve Janejare'e penerekotà kâramõ.^p
³Manyvore pô peaiwererà rè jêsi napejimo'eai peiko? Moma'e rã pô koivo kô aiwererà règà pejimo'eai? Peaiwererà rè ypy kuwasi pejimo'eai itypypy! Tea rè tè poromosãägatà pemotekokuwa rômõ. Manyvore pô koivo rea pè yvy oo remê, “Taekyi nerea pe wyi”, pejë? Ajamãê penea pupe yvy mitirôwã mãê oo remê, napejimo'eai. Penea rè ypy kuwasi pejimo'eai mijã. Manyvore pô a'evô peiko? ⁴⁻⁵Yvy oo janerea pupe remê, nijamãêi ipi. Nojisai. Ajawyi aje si yvy oo koivo rea pè remê, “Eeru nerea taky'a'o. Yvy taekyi ene”, pejë kuwa pô koivo pè? ãnî! Mokoi ivoa rããga mãe kô. Ajawyi penea rè ypy pejimo'eai. Aja paire tè koivo rea rè tapejimo'eai ipi. ãmê tè peneapyo katutã iky'a'oa rè ãmê. ãwîvo ve peaiwererà peitypa remê tè kuwa koivo kô aiwererà rè pemo'eai kuwa, e'i Jesu ijupe kô.

“Epy wete mãê vo Janejare'e rupi tekoua”, e'i mãê

⁶E'i jê Jesu poromo'e:

– Janejare'e omojikuwaoka pejë mãê tapemome'u eã noenu tari mãe kô pè, jawarà vo 'ejê ekoî kupa rewarà mō. Ajawyi noenu tari Janejare'e ayvu kupa. Nojimotekokuwaoka'ãi ijupe. A'evô ve karakuri moeta jameê sô tajausi pè remê, opârôma kôrijô tè kuwa i'aryvo, nokuwai epy wete mãê tè rewarà mō. A'evô 'ejê noenu tari mãe kô. Janejare'e rupi tekoua pè “epy wete mãê” ne'i kupa, e'i Jesu ijupe kô.

“Janejare'e oja'a katu janere ipi”, e'i Jesu mãê

(Rukasi 11.9-13)

⁷E'i jê Jesu poromo'e:

– [Janejare'e oja'a katu janere ipi. Ajawyi moma'e rè peporijau remê, tapeporanu ijupe ãmê.] Peporanu ee maekwerà ome'êtã peupe ãmê. Moma'e mō peeka eka sô tite iwyi remê, penemiekakwerà weaokatã peupe. ãmõ, ãwitô tetã rovaryka pemotãtã remê, ajaire ijarã oovapyjavotã pejë, ãwîvotã penereko. ⁸Kee rewarà mō. Ava mō, “Ema'e rè eporijau mãê eme'êoka ije”, e'i sô Janejare'e pè remê, aje ome'êtã aekwerà ijupe. ãmê ava mō, “Aeka tite sipõ ema'e rè eporijau mãê”, e'i sô ijupe remê, aje weaokatã ijupe. Ava mō, “Papa, epãtavõ rejupa”, e'i remê, aje ywete Janejare'e opãtavõtã. Oja'a katu janere ipi, e'i.

⁹– Jane janeãkarãgwerà kô rè jaja'a katu ipi. Tysi tō Janejare'e oja'a katutã tè janere. Ma'e. Pena'yry mō, “Papa, meju apota”, e'i sô remê, takuru peme'ê kuwa pōkō ijupe to'u? ãnî! Meju tè peme'ê kuwa ijupe. ¹⁰ãwîvo ve, “Papa, eamyay, pira ajuwei”, e'i sô remê, moe peme'ê kuwa pōkō ijupe to'u? ãnî! Pira tè peme'ê kuwa ijupe. ¹¹Emãê pejë. Peja'a katu jê peãkarã kô rè ipi, ãwisõ nivoi mãe kô teipe pejë remê. Tysi tō Papa

yvapewarà. Moma'e ikatuay mǎ'ě tẽ tesõ ome'ětà joupe, japoranu ijupe remẽ. ¹² A'evo ve, ǎwitõ pepota koivo kō penereko katu ipi, ǎwĩvo ve ikō pereko katu kō ipi nẽ. A'evo peiko remẽ, aje Janejare'e ayvu Tǎmõ Moisesi pẽ okusiwaoka maekwerà rupi katu peikotà, e'i. ǎmõ, wayvu mojenuarà kō pẽ okusiwaoka maekwerà rupi katu teve peikotà, e'i Jesu ijupe kō.^q

Pee wasu vo sō mǎ'ě rewarà
(Rukasi 13.24)

¹³⁻¹⁴ E'i jẽ Jesu poromo'e:

– Janejare'e rape rupi tẽ tapeo. Janejare'e rape jinõga e'e tẽ nojisa ywe'e'i mǎ'ě rupi oo. [Ajawyi kejõ kejõgà jane kō oo upi. Ajamǎ'ẽ pee e'e tẽ a'e.] Ajawyi aty wasu kō rupi tapeo tite e'ǎ, a'e pejẽ. Jimomorijau wasua rena kyty tẽ sikaepo oo ywe'e tite kupa. [“Ikatuay wete janerape”, e'i ywe'e tite kupa. “Ojisa katu janerape rǎ ky'y. Niwaype'ǎi peo upi”, e'i tite kupa.] A'e kō rupi ikō tapeo e'ǎ ajamǎ'ẽ nẽ, e'i. Waypea mǎ'ě rupi kōrijõ tẽ ikō tapeo nẽ, e'i. ǎmẽ sōsi Janejare'e rena pẽ pevǎetà peiko karuaru, e'i Jesu ijupe kō.

Janejare'e ayvu mojenuarà rǎ'ǎga kō rewarà
(Rukasi 6.43-45)

¹⁵ E'i jẽ Jesu:

– Tapejireko katu ikō Janejare'e ayvu rẽ poromo'e rǎ'ǎga mǎe kō wyi nẽ, e'i. A'e kō kee e'i: “Janejare'e ayvu mojenuarà tẽ ije”, e'i kupa. Ajamǎ'ẽ ojimowari tẽ aepe javo jane kō pẽ kupa. Ipojoy ai ywete mǎe kō tẽ ǎwĩ kō. Nopotari peo Janejare'e rena pẽ kupa. Ajawyi tapejireko katu iwyi kō ikenẽ, a'e pejẽ. ¹⁶ [Pemǎ'ẽ gatu a'evo ekoi kupa remẽ. Weko ai kō rupi ojikuwa kupa.] ǎwitõ moma'eyva'y o'akwerà rupi tẽ ojikuwa, ǎwĩvo. Ma'e. Moma'eyva e'eay jajuwei remẽ, i'y kyty tẽ jaatà ipo'o iwa. Ava noo'ǎi joõ'y kyty tẽ moma'eyva e'eay po'o iwa. Ojikuwa teǎmǎ ja'u e'ǎte a'e. Yvyra'a'y rẽ tẽ i'akwerà mō jaesa kuwa ipi. ǎwĩvo ve jane kō ojikuwa, e'i.

¹⁷ – Moma'eyva rẽ tẽ poromosǎ'ǎgatà tapekuwa sa'u. Kee a'e. Moma'eyva'y ikatuay mǎ'ě i'a katu ipi. E'ẽ gatu ipi. Moma'eyva'y nikatui mǎ'ẽ ǎmẽ ni'a katui ipi. Iro i'akwerà ipi.^r ¹⁸ Temitǎ ikatu remẽ, ni'ai nikatui mǎ'ẽ rōmō ipi. ǎwĩvo ve moma'eyva'y nikatui remẽ, ni'ai ikatu mǎ'ẽ rōmō ipi. Nikatui mǎ'ẽ rōmō kōrijõ tẽ i'a. I'akwerà weru o'y ipi. ¹⁹ Ajawyi jaeta kōrijõtà imomo tokaipa ipi. Moma'eyva'y ikatu mǎ'ẽ nijamopai ipi, i'a katuay ipi rewarà mō, e'i.^s ²⁰ ǎwitõ pekuwa moma'eyva nikatui mǎ'ẽ i'akwerà rupi, ǎwĩvo ve Janejare'e ayvu mojenuarà rǎ'ǎga kō pekuwatà nivoi ekoi mǎ'ẽ rupi, iposikoa ai kō rupi, e'i. Ajawyi tapejireko katu iwyi kō, a'e pejẽ, e'i Jesu.^t

^q 7.12 Ruk. 6.31 ^r 7.17 Mat. 12.33-34 ^s 7.19 Mat. 3.10; Ruk. 3.9 ^t 7.20 Mat. 12.33

“Akuwa eremígwai e'e kô eremígwai rā'āga kô wyi”, e'i mā'ē
(Rukasi 13.25-27)

²¹E'i jê Jesu poromo'e:

– Ava mō, “Erōvijā ywete Jesu”, e'i eupewarà mō remē, Papa remimota rupi toiko ajawyi. A'evo mā'ē sōsi Papa omoēokatā o'arà kyty. Ajamā'ē ava mō Papa remimota rupi rōwā ekoi remē, Papa nomoēoka'āi o'arà kyty ipi. Ajawyi noo'āi ipyri oiko karuaru, e'i.
²²Poromoe'yia 'arà mē, ijatyraytā mirā kô kee e'i tarepe ije: “Erōvijā, Janejare'e ayvu oromojenu jenu erokwa neayvu rupi maekwerà teve ore ipi!” e'i titetā. “Ājāg kô oromoē teve neayvu rupi jane kô pupe wyi maekwerà teve ore ipi!” e'i tite tary ve ije. Āmō, “Mārānā jikuwa e'ā oroinō jane kô rovake neayvu rupi maekwerà teve ore ipi!” e'i titetā ije kupa. Ojimoe'e ipetā aepo jawo kupa. ²³Āmē sōsi kee a'etā a'e kô pē: “Ije noporokuwai. Papa remimota rupi napeikoi maekwerà tē pejē”, a'etā. “Nivoi mae kô tē pejē! Ajawyi pejisry ewyi peo!” a'e kōrijōtā ijupe kô āmē, e'i.”

Tetā reinōa rē tē Jesu poromosā'āga mā'ē rewarā
(Rukasi 6.46-49)

²⁴E'i jê Jesu poromo'e:

– [Ajawyi kee a'e pejē. Peenu katu eayvu erovija ajawyi.] Ava mō eayvu wenu katu erovija mā'ē a'evo ve tetā reinōgarā otekokuwaway mā'ē. A'e weka katu rā'ī tetā rena rā ikatu mā'ē, yvy ātā gatu mā'ē. Āmē wesa ena rā remē, a'e pē kōrijō tē tetā oinōtā. Wakari'y kô omō'āgātāay, a'e i'āma. ²⁵Ajaire tetā nokuta'āi ijyvytu ai remē. Āmānusu oky ipe remē, nomopypyru'āi teve eraa, yy apo wasu okwa ipe remē. Ātā gatu oinō, ajawyi, e'i. Āwīvo ve eayvu werovija e'e mae kô, e'i.

²⁶– Āmē eayvu noenu tari mā'ē, a'evo ve tetā reinōgarā notekokuwai mā'ē. A'e noeka rā'ī tetā rena rā ikatu mā'ē. Oinō te'ite tetā. Aje ipe sō omō'ā wakari'y mijā. Nomō'āmātāi teve. Noypymotutui. ²⁷Ajaire āmānusu oky. Yy tănē. Ijyvytu ai remē, omopypyrutā ity, wakari'y nomō'āmātāi rewarā mō. Ajawyi otuitā yy etā mopypyru eraa. A'evotā eayvu noerovijai mae kô, e'i. Notekokuwa ywe'ei tite. Ajawyi noerovija ywe'ei tite eayvu, e'i Jesu poromo'e.

Jesu ayvukasia rewarā

²⁸Awyjepatā rā'ī Jesu aty wasu mo'ea rē ky'y, [yvytyry yke pē wapy poromo'e remē]. Omoāgyo kô tesō aepo wenu kupa remē.

^u 7.23 Jīg. 6.8

– Haa! A'evo sipõ! e'i enu kupa. ²⁹Äwĩ ywesõ otekokuwaway Janejare'e ayvu rè poromo'e. Nāwĩvoi tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō poromo'e remē! Jesu ywesõ otekokuwaway iwyi kō! e'i kupa."

Jesu omokatu ipisĩsĩma mǎ'ē remēwarà

(Maku 1.40-45; Rukasi 5.12-16)

8 ¹Ämē ajaire Jesu owyjy yvytyry re wyi. Ämē aty wasu ve oo upi. ²Ämē kwaima'e mō uu ipyri, ipisĩsĩma mǎ'ē. Okuwa Jesu ikasi poromokatua rè. Ajawyi ojimoenāpa'ā Jesu rovake ojiporijauesaoaka ijupe.

– Jōvijā! Akuwa emokatu kuwa nekasia rupi rejupa nepota remē, e'i Jesu pè.

³Ämē Jesu opojai ojipy ee. Kee e'i ijupe:

– Hoō! Apota! Tanekatupa awi nepirā rupi, e'i.

Ameve ipisĩsĩma okwapa iwyi. Ikatuay ipirā rupi ky'y. ⁴A'evo paire kee e'i Jesu ijupe:

– Teremome'u e'ā rǎĩ nemokatuawerā erokwa. Ekwa rǎĩ Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē kyty, tomǎ'ē nere. Ämō, nemokatuawerā repy eraa ime'ē teve ijupe. Ma'e, tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi katu ikō neky'a'oa repy eme'ē ikō ämē ijupe nē. A'e tē, "Niky'ai äwĩ ky'y", e'itā neupe, ämō kō ve tokuwa, e'i.

Sota atyry rōvijā mō "aje" e'i Jesu ayvukasia pè remēwarà

(Rukasi 7.1-10)

⁵Ajaire Jesu oo Kapanāo taa kyty. A'e pè ovāe remē, sota atyry rōvijā mō uu ikoty ojiporijauesaoaka ijupe. Juteu rōwā a'e. Ämō tē. Romā yvy pewarā tē. ⁶A'e kee e'i Jesu pè:

– Jōvijā, eremīgwai mō itekorā ywete. Nipimārākuwai tesō otekorānā pè ky'y. Ojimomorijauway tē iko, e'i Jesu pè.

⁷– Aatā imokatu ämē, e'i Jesu ijupe.

⁸Ämē sota rōvijā e'i Jesu pè:

– Jōvijā, nekatu ywe'ei ije. Ajawyi nereike'āi kuwa eretā wryy pè. Akuwa neayvukasiay wete mǎ'ē tē ene poromokatua rè, e'i. Ajawyi ike wyive emokatu neayvu rupi, a'e ene. Akuwa ikatupatā neayvu rupi, e'i.

⁹Akuwa ayvukasia rewarā. E'arā kyty oiko tē erōvijā mō. Ämō, ewryy kyty oiko teve eremīgwai sota kō. Ajawyi eremīgwai mō pè "ekwa" a'e remē, "hoō" e'i oo eayvu rupi ipi. Ma'e remē ämō pè "ejo" a'e remē, "hoō" e'i ve uu eayvu rupi. Ämō pè, "moko ereko" a'e remē, "hoō" e'i. Eayvu rupi katu ekoi ämē. Äwitō eayvukasi sota kō pè ipi, äwīvo ve ene neayvukasi tekorānā mogwapa ipi, e'i Jesu pè.

¹⁰Ämē aepo jaa Jesu wenu remē,

– Haa! Aepe e'i sipõ sota rövijã? e'i.

Ajawyi e'i oupi oo mãe kõi pè:

– Aje kee a'e pejë. Naesaive ãwĩvo eayvukasia pè “aje ywete” e'i mãẽ mõi Isaeu kõi pytery pè. Emãẽ. Juteu rōwã mãẽ ipe remẽ, a'evotesõ! ¹¹ Ajawyi kee a'e pejë. Kāramõ Janejare'e ojikuwa Jōvijã wasu rōmõ remẽ, jane kõi mōa'ārōwã uu uutã ojimoena ipyri ena pupe. Yvy popy kyty wyi uu uutã kupa. Āmōgwerã kwaray ĕma kyty wyi uutã. Āmōgwerã kwaray 'apa kyty wyi uutã. Pirujẽ uu uutã wapytã Janejare'e pyri ojimiwa. Tāmõ Aparão reve ekoitã jimi'u wasua pè, Janejare'e remĩgwai kõi rōmõ, e'i. Āmõ, tāmõ Isaki reve. Āmõ, tāmõ Jako reve, e'i.” ¹² Janeretārāgwerã kõi ve kuwasi eeve kõi ekoi mijã, [Janeupe ppy Janejare'e ojikuwaoka rewarã mõi].^x Ajamãẽ Janejare'e nomoigeoka kō'ãi, nomoëokai o'arã kyty kupa rewarã mõi. Ajawyi omokuipe'e kōtã owyi pātōmimi e'ete vo mãẽ gyty imono kõi. A'e pè wapukai pukutã ojawa rōmõ kupa. Ojāpikākāima ipetã ojawa kupa upa, e'i.”

¹³ Aepe e'i paire, e'i Jesu sota rövijã pè:

– Neremĩgwai ikatupatã ky'y, “aje” ere Janejare'e kasia pè rewarã mõi, e'i. Ajawyi ejivy eo neretã gyty ky'y, e'i tōvijã pè.

Ojivy oo ãmẽ. Āmẽ jakatu sikaepo ikatupa emĩgwai ky'y.

Jesu omokatu Peturu tija remēwarã

(Maku 1.29-34; Rukasi 4.38-41)

¹⁴ Aja paire Jesu oo Peturu rupi etã gyty oike. A'e pè Peturu tija ikaray sikaepo upa. Okea pè o'au upa. ¹⁵ Āmẽ Jesu omãẽ ee remẽ, opopyy. Ameve py'awarã mõi ikaray okwapa iwyi. Opoera katu opō'ã ky'y. Ajaire Jesu rē oja'a. [Emi'õ rã rē oposiko upa.]

¹⁶ Ajaire pātōma remẽ, a'e taa wānã kõi weru eru ājāg ojimoemija ee mãe kõi Jesu kyty, tomokatu kõi. Ijatyray weru kupa. Āmẽ Jesu wayvukasia rupi tē omoisyry ājāg kõi iwyi kõi. Itekorã e'e mãe kõi ve omokatu, ijāvijō kõi jē. ¹⁷ A'evotesõ Jesu omojikuwa Janejare'e ayvukwerã, “aje” taoty ijupe. Kee e'i amātejẽ Janejare'e ayvu mojenuarã Isajasi ikusiwa karamoe remẽ maekwerã: “*Janetekorãnã omogwapatã janemokatuarã rōmõ*”, e'i maekwerã.^z Aekwerã rupi katu Jesu ekoi.

“Aatã nerupi”, e'i epe Jesu pè kupa remēwarã

(Rukasi 9.57-62)

¹⁸ Āmẽ Jesu omãẽ pirujẽ erokwa aty wasu kõi rē. Āmẽ e'i wemimo'earã kõi pè:

^w **8.11** Ruk. 13.29 ^x **8.12** A'e kõi kee e'i tite: “Janejare'e remĩgwai kõi teãmã jane”, e'i tite. “Ajawyi ena pè jaiko karuarutã”, e'i tite kupa. ^y **8.12** Mat. 22.13; 25.30; Ruk. 13.28
^z **8.17** Isa. 53.4

– Ja'e jěsi pāranā ovae kyty, e'i.

¹⁹Ojisyrytā kupa remē jakatu kwaima'e mō uu Jesu kyty jawo. A'e tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎě tē. A'e e'i Jesu pē:

– Poromo'earā, aatā nerupi age'e. Maipe kyty neo remē, aatā nerupi, awyje, e'i epe Jesu pē.

²⁰Āmē Jesu e'i ijupe:

– Neitytā sipō nerena neo erupi? e'i. Emǎě. Ena mǎě tē mijarā ipi, e'i. Wena pē tē oke kupa ipi. Āmō, wyra kō ojiowaitynō oupe ipi, e'i. Ije āmē nerenai mǎě tē, Janejare'e Remimuurerā ajimojane mǎě rōmō, e'i. Ajawyi erupi sō neo remē, mape nereju'āi kuwa evo, e'i. Neo jētā pō erupi? e'i ijupe.

²¹Ajaire emimo'earā mō e'i epe Jesu pē:

– Erōvijā, aa kuwa ipe age'e nerupi mijā. Ajamǎě age'evey naa'āi rǎĩ. Aārōtā rǎĩ papa, ajaate itāivĩ remē tokājā. Okājā remē, eāgwerā aaty rǎītā. Aja paire tē aatā nerupi ky'y, e'i epe ijupe.

²²Ajamǎě aepe e'i remē e'i Jesu:

– Ānĩ! Age'eve ja'e erupi! e'i. O'āg pē okājā mǎe kō, ojevōte tojeaty nē kupa, e'i ijupe.

Jesu yvytu ai omomi remēwarā

(Maku 4.35-41; Rukasi 8.22-25)

²³Āmē ajaire Jesu opo yarā pupe. Emimo'earā kō ve opo ipupe, Jesu pyri. Pāranā ovae kyty ootā kupa.

²⁴Āmē pāranā mytery pē oo iko kupa remē, py'awarā mō iyyvytu ai jirojivy jivy tesō. Ajawyi yy opipo pipo tesō teve. Āmē yy ojeē jeē tesō yarā pupe ky'y. Ajawyi ojipypy taray yarā ky'y.

A'evo remē Jesu oke upa. ²⁵Emimo'earā kō āmē ojimonyi tesō. Ajawyi oo imōtā kupa.

– Jōvijā! Japatā rōwā sipōkō yy pē? Orerereko katu rejupa! [Manyvo jē awi ereko imomi tijamānō e'ā!] e'i kupa.

²⁶Aepo e'i kupa remeve, Jesu omǎě jawo ijupe kō.

– Pekyje sō! e'i. “Aje” napejēive sipō eayvukasia pē? e'i.

Aepo e'i paire opō'ā. Oporegeta kasi yvytu ai pē, pāranā pē teve.

– Epi! e'i.

Ameve py'awarā mō opi yvytu ai ijayvu rupi. Yy nopipoi teve ky'y.

²⁷Omoāgyo kō tesō a'evōa rē emimo'earā kō omǎě remē. Ajawyi e'i ojiupe kupa:

– Haa! Ava sipō awi janerōvijā, āwīvo tesō tijayvukasiay wete? e'i kupa. Emǎě! “Epi” e'i yvytu ai pē remeve, opi! Yy a'evō ve. Omomi ve yy kasia, e'i kupa. [Āwitō janeremīgwai mō janererovija, “teene” eu ijupe remē, āwīvo yvytu ai janerōvijā pē, e'i kupa.]

Jesu omokatu ājāg ojimoemija ee mǎe kō remēwarà
(*Maku 5.1-17; Rukasi 8.26-37*)

²⁸Yvytu ai paire oo jē pārānā ovae kyty kupa. [Juteu rōwā mǎe kō rena tē a'e.] Gerasa eu a'e yvy pē. A'e pē ovāema kupa remē, oē oē oo yarā pupe wyi kupa. Oo iko kupa jakatu sikaepo ājāg ojimoemija ee mǎe kō mō uu Jesu rōvaisī. Tyvy rena kyty wyi uu kupa, mōrijō rōmō. Ipojoy ai tē a'e kō. Ikasiay teve kupa. Ajawyi ava jē rōwā okwa kuwa a'e rupi ipi. ²⁹A'e kwaima'e kō omā'ē Jesu rē remē, wapuka pukai tesō kupa. Kee e'i kupa:

– Janejare'e Ra'yry, nejo pō oremomorijau amātejē! Timanyvo e'ā ikō orerereko rejupa nē! e'i e'i wapukai kupa.

³⁰Āmē jakatu tajausi ijatyray ojimi'u iko ipyri kō. Yvytyry yke rupi ojimi'u iko kupa.

³¹Ajare ājāg kō e'i Jesu pē:

– Oremoē sō rejupa remē, tajausi atyry pupe jēsi toroike āmē! Iete pō? e'i kupa.

³²Āmē Jesu:

– Hoō, peē peo awi! e'i ijupe kō.

Ameve ājāg kō oē oēma oo ojimoemija ee mǎe kō wyi ky'y. Tajausi kō pupe tē oike ike kupa. Omo'āgai tesō tajausi kō āmē kupa. Ajawyi tajausi kō oja oja oo vykwae kyty okukuipa oo yy pupe kupa ky'y, pārānā pupe. Oyvyypa opa kupa, pirujē.

³³Ameve tajausi rārōarā kō ojava oo pirujē a'evoa mojenu jenu taa rupi erokwa. ³⁴Ameve pirujē a'e taa wānā kō uu uu Jesu resa. Omā'ē ee kupa remē, kee e'i e'i ijupe kupa:

– Ejisyry ike wyi eo, orerena pe wyi! e'i e'i ijupe okyje rōmō kupa.

Jesu omokatu etāmā nomārākuwai mǎ'ē remēwarà
(*Maku 2.1-12; Rukasi 5.17-26*)

9 ¹Āmē Jesu opo mijē yarā pupe ojivy oo wekoawerā kyty, Kapanāo taa kyty. ²Āmē a'e pē ovāe kupa remē, kwaima'e kō mō ojimorypa mō omovy eru, Jesu tomokatu. Noatai mǎ'ē a'e, etāmā nomārākuwai mǎ'ē. Ikea pupeve omovy eru kupa. Āmē Jesu omā'ē eruarā kō rē remē,

– Aje, aā kō “aje” e'i ekasia pē mǎe kō tē, e'i oupe.

Āmē e'i etāmā nomārākuwai mǎ'ē pē:

– Ejimokasi ikenē, era'yry, e'i. Neaiwererā aityypyypaoka newyi ky'y, e'i.

³Āmē jakatu kwaima'e kō mō a'e pē tui, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎe kō mō. A'e kō kee e'i ojipy'amogeta:

– Janejare'e rōmō'ite oityypyypaoka kuwa janeaiwererā janewyi. Ajawyi nivoi aepo e'i remē. Janejare'e werōarō tē āwī aepo javo rōmō, e'i tite kupa.

⁴Ajamā'ē Jesu okuwapa a'evo ojipy'amogeta kupa remē. Ajawyi e'i ijupe kō:

– Aepo pejẽ sõ pejiipy'amogeta ai ere! e'i Jesu.

⁵E'i jẽ Jesu:

– Mã a'e mã'ẽ rè põ “aje ywete” pejẽ kuwa ije? “Aitypyyipaoka neaiwererã newyi”, a'e mã'ẽ rè kuwa põ? “Epõ'ã eata ekwa”, a'e mã'ẽ rè põ “aje ywete” pejẽ kuwa? Mã rè põ? e'i.

⁶E'i jẽ Jesu ijupe kõ:

– Aje ywete yva pe wyi tè ajo ajimojane ike pepytery pẽ. Ajawyi eayvukasiay teãmã aiko. Age'e aã amokatutã eayvukasia rupi. Pemã'ẽ ere remẽ, kee pejẽ kuwa: “Aje ywete janeaiwererã oitypyyipaokatã janewyi”, pejẽ kuwa, e'i.

Ajaire noatai mã'ẽ pẽ e'i:

– Epõ'ã nekea tererójivy eraa neretã gyty, e'i ijupe.

⁷Ameve kwaima'e opõ'ã wata katu ky'y. Ojivy oo wetã gyty ky'y. ⁸Ãmẽ aty wasu kõ ojimonyi tesõ ee omãjã. Omomojy wete Janejare'e imoe'e kupa.

– Haa! Janejare'e kasia rupi poromokatu ipi! e'i kupa.

“Ejo erupi”, e'i Jesu Mateusi pẽ remẽwarã

(Maku 2.13-17; Rukasi 5.27-32)

⁹Aja paire Jesu ojisyry oo a'e pe wyi. Ãmẽ oo iko remẽ kwaima'e mō wesa, Mateusi eu erã pẽ mã'ẽ. ^a Tekoua repy moatyarã mō a'e. ^b Pee reme pẽ wapy oposiko upa ipi. Ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Ejo erupi eremimo'earã rōmō, e'i.

“Hoõ” e'i. Ameve opõ'ã oo Jesu rupi. Awyje jẽ oo upi.

¹⁰Ãmẽ ajaire Mateusi werã Jesu wetã gyty tojimi'u opyri, emimo'earã kō reve. Ãmẽ ijaty jane kō ve oike etã mẽ wapy ipyri kō. Kejõ. Mateusi vo tekoua repy moatyarã kō. Pariseu kō remisa tare'ã kō tè a'e kō. Ãmō kō ve, emisa tare'ã kō ve a'e pẽ tui. ^c Mokopejõ Jesu kō pyri wapy ojimi'u kupa upa.

¹¹Ãmẽ Pariseu kō mō omã'ẽ Jesu rè a'evo remẽ. [A'e kō ojimõarõ amãtejẽ ee iko.] Ajawyi opota imoteitete kupa. Ajawyi kee e'i Jesu remimo'earã kō mō pẽ kupa:

– Nivoi mãe kō pytery pẽ tè tesõ penõvijã ojimi'u upa. Tekoua repy moatyarã kō reve tè tesõ! e'i kupa. [“Aje, mira katu tesõ Jesu remẽ, nojimory'ãi kuwa eeve kō mijã”, jaa tè aepo e'i kupa.] ^d

¹²⁻¹³Ajamã'ẽ Jesu wenupa aepo jaa. Ajawyi e'i ijupe kō, Pariseu kō pẽ:

– Emã'ẽ! Poropõanõgarã rè tè ajimosã'ãgatã. Imãrãne'ãgwerã kō nojipõanõokai poropõanõgarã pẽ ipi. Itekorã mãe kō tè ojipõanõoka

^a 9.9 A'e tè aã kareta okusiwa. Revi eu teve Mateusi pẽ. ^b 9.9 Karakuri opyy jane kō wyi imoaty Romã pewarã jövijã wasu pẽ mã'ẽ. ^c 9.10 A'e kō pẽ ywesõ Pariseu kō “nivoi mãe kō” e'i. ^d 9.11 Ruk. 15.1-2

ipi. Āwītō poropōanōgarà uu itekorā mǎe omokatu, āwīvo 'ejē ije ajo pepō'ō mē. Nivoi mǎe kō rē tē ajo aposiko, tojimosioka waiwererā reitypypypaoka Janejare'e pē kupa ky'y. A'e rapijarā tē ije. Ajawyi, "Ivo tē aiko", e'i tite oupe mǎ'ē rē rōwā ajo. Nivoi mǎe kō rē tē ajo. Peja'a Janejare'e ayvukwerā rē, kee e'i maekwerā rē: *"Eupe temime'ē ywesō rōwā apota. Poroporijauesaa ywesō apota"*, e'i maekwerā rē. Aepo jaa rē tapejimotokekuwa, manyvo jaa tē, e'i Jesu Pariseu kō pē.^e

Nojimi'ui rupi Janejare'e pē poregeta mǎ'ē rewarā
(Maku 2.18-20; Rukasi 5.33-35)

¹⁴ Āmō 'ary pē Juwāo poromojāmōrī mǎ'ē remimo'earā kō oo Jesu kyty. Kee e'i ijupe kupa:

– Kee oro'e ore ipi. Janejare'e pē oroporegeta remē, norojimi'ui rā'ī tesō, e'i kupa.^f Pariseu kō teve a'evō ekoi. Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa ipi. Ajamā'ē neremimo'earā kō na'evō ekoi. Ojimi'u te'īte kupa ipi. Manyvore pō āwīvo ekoi kupa? e'i kupa.

¹⁵ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Erekwatā mǎ'ē rē tē ajimosā'āgatā pemotekokuwa rōmō. Āwītō erekwatā mǎ'ē mō ojirekotā remē, ojimorypa kō okwai rā'ī imuu tojimi'u eeve. Oryvay ojeeve āmē kupa. Ikatu kuwa pōkō jirekoa pē ijāgyo kupa, erekwatā mǎ'ē eeve kō jē ekoi remē? Ānī! Nikatu'āi kuwa. Taory jē kupa. Ojireko paire erekwatā mǎ'ē ojisyrytā oo. Āmē tē ijimorypa kō opoi kuwa ja'umā'ē wyi ky'y, wāgyo rōmō. Āmē tē nojimi'ui rā'ī tesō kuwa iko kupa ky'y. [Āwīvo tary ve eremimo'earā kō. Ereko e'āma mē tē ijāgyo kuwa kupa. Āmē tē nojimi'u'āi rā'ī kupa ky'y,] e'i Jesu ijupe kō.

Tekoua pyaukwerā rewarā
(Maku 2.21-22; Rukasi 5.36-39)

¹⁶ E'i jē Jesu:

– Kamisa jukwerā rē tē poromosā'āgatā ky'y. Kamisa jukwerā okekeipa remē, nijamokarapeta'āi kamisa pyau pēgwerā ijukwerā reve ipi. A'evō remē ywesō okekeipa jē kuwa jakusu remē. [Āwīvo ve erekoa rupi peiko remē, penāmōi kō rekoa rupi napeiko'āi kuwa ky'y, nojisu'ui rewarā mō, e'i.]

¹⁷ Aepo jaa pē kee e'i jē Jesu:

– Āmō, ava jē rōwā uvary pyaukwerā oinō ena jukwerā pupe ipi.^g A'e pupe sō oinō tite remē, okekeipa 'ejētā tē ena ovu remē. Osururupatā uvary āmē. Ajawyi uvary pyaukwerā ena pyaukwerā pupe tē jainō ipi. Āmē tē nimanyvoi ovu remē. Nokekei'āi āmē, e'i. [Ena jukwerā vo 'ejē

^e 9.12-13 Mat. 12.7; Ose. 6.6 ^f 9.14 Ekoa kō tē a'evō ekoi kupa ipi. ^g 9.17 Teima pirerā sikāgwerā pupe oinō kupa ipi.

tāmō kō rekoawerà. Eayvu pyaukwera tē ena pyau mǎ'ē vo 'ejē ky'y. A'e rupi peiko kuwa, e'i.]

Jōvijā mō ojiporijauesaoka Jesu pē remēwarā
(Maku 5.21-24; Rukasi 8.40-42)

¹⁸ Āmē oporegeta jē aepo rē upa remē, jōvijā mō uu Jesu pyri. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā rōvijā mō a'e. A'e uu ojimoenāpa'a Jesu rovae ojiporijauesaoka ijupe.

– Erajyry ja'y kōjatāi okājā age'e ywete. Ejo kuise'ē ejipy ee imokatu, topoera mijē opō'ā! e'i tuu Jesu pē.

¹⁹ “Hoō” e'i Jesu. Opō'ā oo tuu rupi, wemimo'earā kō reve. [Oo iko remē, aty wasu ojimokrytyty tesō oo.]

Jesu wāivī wyypu mǎ'ē omokatu remēwarā
(Maku 5.25-34; Rukasi 8.43-48)

²⁰ Āmē jakatu aty wasu pytery pē sikaepo wāivī mō itekorā ywete mǎ'ē ekoi. A'e wāivī wyypu mǎ'ē tē. 12 kwaray remē nopi'ai 'ete wyy iwyi iko mǎ'ē. A'e opota ojimokatuoka Jesu pē. [Ajāmā'ē ojinōsī tē rewarā mō nojikuwai tē uu.] Jesu apekwerā kyty wyi tē uu ijyru poko retoapy rē ojipy.

²¹ Kee e'i wāivī oupe: – Jesu yru poko retoapy rē sō ajipy remē, ekatupatā ky'y, e'i oupe.

²² Ajāmā'ē Jesu a'evoa okuwa jē. Ajawyī ojirova omājā ee.

– Ejimokasi jē ere, māsī, e'i Jesu ijupe. “Emokatu kuwa āwī”, ere nepy'a pē. Ajawyī nekatupa ky'y, e'i.

Ameve py'awarā mō opi wyy iwyi ky'y. Ikatupa ky'y.

Jesu omomoera tajyry remēwarā
(Maku 5.35-43; Rukasi 8.49-56)

²³ Āmē Jesu oo jē a'e kwaima'e retā gyty, ojiporijauesaoka Jesu pē mǎ'ē retā gyty. A'e pē ovāema kupa remē, oike tetā wyy pē kupa. Āmē atyry a'e pē tui. Ja'y kōjatāi kājāa wāpirō wasu kupa upa. Oja'o ee kupa upa. Āmōgwerā jimi'a oopy upa, jakājā remē jaopy ipi mǎ'ē.^h ²⁴ A'e kō pē Jesu e'i:

– Pejivy peo! Nokājāi ja'y kōjatāi, e'i. Oke tē upa, e'i ijupe kō.ⁱ

Aepo e'i remē, oojai kōrijō Jesu ayvu kupa.

²⁵ Ajāmā'ē Jesu omoēma jē aty wasu kō ikatu pē imōno. Ajaire oo tajyry reāgwerā kyty. Opopyy eāgwerā. Ameve opoerapa opō'ā ky'y.

²⁶ A'evoa ojenu jenu tesō a'e taa rupi okwa.

Jesu naeapyoi mǎe kō omokatu remēwarā

²⁷ Ajaire Jesu oo jē iko remē, naeapyoi mǎe kō mō oo upi. Mōrijō ekoi kupa. A'e kō wapukai ojiporijauesaoka Jesu pē kupa. Kee e'i kupa:

^h 9.23 Ekōa teāmā a'evō ekoi kupa. ⁱ 9.24 Nomowasu'ai Jesu imomoeraa wyi aepo e'i.

– Tāmō Tavi Jeapyrerà e'eyaj^j e'i kupa. Oreporijauesa rejupa! e'i wapukai kupa.

Oo jê Jesu rupi kupa, aepo javo, ajaate tetã mō pè ovãe kupa. ²⁸ ãmê Jesu oike tetã wryy pè remê, a'e kō ve oike ipyri. Weka jê wea mokatua kupa. ãmê e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo pejê pō ije? “Aje, janerea omokatu kuwa”, pejê pō ije? e'i.

– Õ'õ, aepo oro'e ene, jōvijã! e'i kupa.

²⁹ Ameve Jesu ojipy ea kō rè. E'i jê ijupe kō:

– “Aje” pejê ekasia pè rewarà mō, poroeamokatutà awi, e'i.

³⁰ Ameve eapyopa kupa ky'y. ãmê Jesu oporegeta wayvukasi rōmō ijupe kō, naeapyo maekwerà kō pè.

– Penea mokatua ikō tapemome'u e'ã erokwa rãĩ nê, e'i epe ijupe kō.

³¹ Ojivy jê oo kupa. Ajamãê omome'ujê wea mokatuawerà erokwa kupa. ãmê ywesō Jesu kasia ojenu jenu a'e vvy rupi okwa.

Jesu noporegetai mǎ'ê omokatu remêwarà

³² A'evo paire Jesu kō oo jê iko. ãmê jane kō mō uu mijê ipyri kwaima'e mō reru ikoty. Ājāg nomomoregetaokari mǎ'ê mō a'e. ³³ ãmê Jesu omoê ājāg imoisryy imono iwyi wayvukasia rupi. Ameve kwaima'e oporegeta ky'y. ãmê aty wasu a'evoa rè omǎ'ê remê, omoāgyo kō tesō.

– Haa! Nijamǎ'ei āwīvoa rè ike rupi, Isaeu kō vvy rupi ipi mijã! e'i kupa. Janeremikuwa e'ã rè age'e tē katu jamǎ'ê ky'y, e'i kupa. [Ikatuay wete si Jesu! e'i kupa.]

³⁴ Ajamǎ'ê Pariseu kō mō kee e'i:

– Ājāgai rōvijā kasia rupi tē ājāg kō omoê moê jane kō wyi iko! e'i ywe'e tite kupa.^k

Jesu poroporiјаuesa remêwarà

³⁵ ãmê aja paire Jesu oo jê Juteu rena kō rupi iko. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã kō rupi poromo'e iko. Janejare'e ayvu e'eyaj omojenu jenu. “Age'e sōsi Janejare'e ojikuwatà penōvijā ywete rōmō penereko”, e'i imojenu erokwa. Itekorā mǎe kō omokatu teve, pirujê āwisō iteetejê mǎ'ê.^l ³⁶ Aty wasu kō rè omǎ'ê remê, oporijauesa kō, notekokuwai Janejare'e ayvu rè kupa rewarà mō. Ipy'a pirai kupa. Temimotare'ã vo ekoi kupa. Awitō kaneiru jarà nuvei remê, ojimomorijauway kaneiru kō ipi, a'evo ekoi kupa.^m

³⁷⁻³⁸ ãmê e'i Jesu wemimo'earà kō pè:

j **9.27** “Janejare'e Remimuurerà” jaa tē Tavi Jeapyrerà e'eyaj pè. ^k **9.34** Mat. 10.25; 12.24; Mak. 3.22; Ruk. 11.15 ^l **9.35** Mat. 4.23; Mak. 1.39; Ruk. 4.44 ^m **9.36** Naikoi imotekokuwaare'e kō rewarà mō a'evo ekoi kupa. Ajawyi weka eka sō tite omotekokuwaare'e rã kupa. Emogeta teve Mak. 6.34

– Āwītō aresity ipopa remē, age'e pupe tē japypo'o kuwa mijā. Ajamāē pe'ipe'ī tē oposikotā ee mǎe kō noy'āi kooporā ee kō. Āwīvo ve mōa'ārōwā Janejare'e posikoa jane kō pō'ō mē. Pe'ipe'ī tē oposikotā Janejare'e ayvu mojenua rē iko kupa. Ajame peporegeta Penōvijā ywete pē tomuu oposikotā mǎe kō, a'evō ve koo rē oposikotā mǎe kō jaokwaitā koo jarā kō pē ipi, a'e pejē, e'i."

Jesu opyteporo wemimo'ekwerā kō remēwarā
(*Maku 3.13-19; Rukasi 6.12-16*)

10 ¹Ajaire Jesu omuu wemimo'ekwerā kō. Kee e'i ijupe kō:
– Ije poropyteporo eremimo'earā kō rōmō tapeiko, e'i.
Poroayvumokasiokatā. Ajawyi ājāgaiwerā kō pemoētā ojimoemija ee mǎe kō wyi eayvu rupi, e'i. Itekorā mǎe kō iteetejē pemokatutā teve eayvu rupi, e'i.

²12 rōmō Jesu remipyteporokwerā kō, emimono rā kō rōmō. Kejō kupa: Simão. A'e pē Peturu e'i Jesu ajamāē. Omotee erā. Āmō, Simão mōmirī, Aātere. Āmō, Tiaku. Semeneu ra'yry a'e. Āmō, Juwāo, Tiaku mōmirī. ³Āmō, Piripi. Āmō, Patoromeu. Āmō, Tome. Āmō, Mateusi. Tekoua repy moatyarerā tē a'e. Āmō Tiaku eu teve mǎē. Aupeu ra'yry a'e. Āmō, Tateu. ⁴Āmō, Simão eu teve mǎē. Kōi Juteu kō yvy rē okāte'ā mǎē eu ijupe. Āmō, Jutasi Sikarioti eu ijupe mǎē. A'e kāramō ome'ētā Jesu ijāpā kō po pē karakuri repy rōmō. [Mokojejō Jesu remipyteporokwerā kō emimono rā kō rōmō.]

Jesu wemimo'ekwerā kō omonotā rā'ī remēwarā
(*Maku 6.7-13; Rukasi 9.1-6*)

⁵⁻⁷Ajaire Jesu omonotā rā'ī wemipyteporokwerā kō taa taa kō rupi wenone rupi, ijayvu tomojenu amātejē kupa. 12 rōmō omono kōtā. Omuu kō rā'ī ijayvumokasi kō imono. Kee e'i ijupe kō:

– Age'e poromonotā rā'ī eayvu rupi ky'y, e'i. Kee tapeiko peo remē. Isaeu kō rena kō rupi pekwa imo'e kō, Juteu kō mo'e. Kee pejētā: "Ke'ī Janejare'e ojikuwatā penōvijā e'eay mō ekoi ky'y", pejētā ijupe kō, e'i. A'e kō ojisyry ywe'e tite Janejare'e wyi oo. Ajawyi pekwa erojivy kō eru, e'i. Juteu kō gyty kōrijō tē peotā age'e. Āmō kō gyty napeo'āi. Juteu rōwā mǎe kō rena kō gyty napeo'āi. Āmō, Samaria wānā kō rena kō gyty napeo'āi, e'i. Juteu kō rena kō gyty tē peotā, e'i.

[“Hoō” e'i kupa.]

⁸– Kee tapeiko peo remē. Itekorā mǎe kō tapemokatu [Janejare'e kasia rupi]. Āmō, omānō mǎe kō tapemomoera imopō'ā, e'i. Āmō, ipisīšima mǎe kō tapemokatu teve, e'i. Āmō, ājāg kō tapemoē ojimoemija ee mǎe kō

wyi, e'i. Tepy e'äte a'evo tapeiko, e'i. Āwītō tepy e'äte Janejare'e penereko katu, āwīvo ve, e'i.

⁹E'i jē Jesu:

– Kee a'e teve. Agyvo tē ikō pekwa nē, a'e pejē, e'i. Karakuri naperaa'āi. ¹⁰Āmō, penepānakō naperaa'āi. Āmō, peyru je'arā rekovijarā rā. Āmō, pesātaja rekovijarā. Āmō, pepytu naperaa'āi teve. Wāisō naperaa'āi. Āwītō oposiko mā'ē jamoepy ipi, āwīvo ve penemi'ō rā eayvu mojenua repy rōmōtā peupe. [Pevote rōwā peotā. Aje Janejare'e kasia rupi tē peotā,] e'i.^o

¹¹E'i jē Jesu ijupe kō:

– Tena mō pē pevāe remē, peeke rā'ī ava pyri pō pepytatā. Ava mō pemomyta remē, a'e pyri tē pepytatā peke. Ajaatetā pejisrytā a'e taa pe wyi peo, e'i. ¹²Āmē tetā mō wryy pē pevāe remē, kee pejē ypytā rā'ī: “Janejare'e owaray tapenereko”, pejē a'e tetā jarā kō pē, e'i. ¹³Āmē a'e tetā wryy pewarā kō pepota katu remē, Janejare'e owaray wereko kōtā peayvu rupi. Ajamā'ē na'evoi sō remē, owaray noereko kō'āi peayvu rupi, e'i. ¹⁴Taa pē pevāe remē napepotai kupa remē. Āmō, tetā wryy pewarā kō napepotai teve remē. Āmō, peayvu ve ywete si noenutai kupa remē. Tapejisryy kōrijō āmē a'e taa pe wyi, e'i. Ena pe wyi pejisryy peo remē, tapejipyrokape tyvyro rā'ī yvy ky'akwerā reity pepy re wyi peo, e'i. [“Nerepotai pekupa remē, moko pejē jē peiko” jaa tē a'evoa.]^p

¹⁵E'i jē Jesu:

– Ajaa jaa maekwerā rē kee a'e pejē. Kāramō Janejare'e pirujē okājāma maekwerā kō omomoeratā. Omoe'yi kōtā ekoawerā kō rupi katu. A'evo remē ayvu noenu tari maekwerā kō omomorijautā. Āmē peayvu noenu tari maekwerā kō ywesō ojimomorijauvaytā Sotoma taa pē opa maekwerā kō wyi. Āmō, Komora taa wānerā kō wyi.^q Aje aepe a'e pejē, e'i Jesu.

“Ojikō'ō mǎe kō pytery pē poromonotā”, e'i Jesu mǎ'ē

(Maku 13.9-13; Rukasi 21.12-19)

¹⁶E'i jē Jesu wemimono rā kō pē:

– Peenu rā'ī esa. Iwasuaytā peupe nivoi mǎe kō pytery pē poromono remē, e'i. Āwītō kaneiru jamono jawarā ojārō mǎe kō gyty remē, ojārō kuwa kaneiru rē jawarā. Āwīvotā penereko kupa, e'i. Ajawyi kee tapeiko ipyterā kō rupi peiko remē. Tapemoa'u jē ikō peiko nē. Tapetekokuwaway ikō peiko nē. Ivo ikō tapeiko jē ipytery kō rupi nē. Sātāmy tē ikō peiko nē, e'i.^r

¹⁷– Tapemārāmoa'u jē ikō peiko nē, e'i. Ojikō'ō mǎe kō pepyytā jōvijāgwerā kō rovake peneraa. Jōvijā wasu kō rovake peneraatā kupa,

^o **10.10** 1Kor. 9.14; 1Tim. 5.17-18 **P 10.14** J.K.R. 13.51 ^q **10.15** Karamoe remē Janejare'e omoma Sotoma wānā kō tata wasu pē jimo'yjē, ijaiwererā kō rewarā mō. Komora wānā kō teve a'evo wereko. Jinō. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24 ^r **10.16** Ruk. 10.3

e'i. Penõpã nõpãtã teve kupa. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã mè a'evotà penereko kupa, e'i. ¹⁸Ekoty rewarà rômõ pejẽ rewarà mō ojimoãpãtã pene kupa. Ajawyi peneraatã jõvijã wasu kō gyty. Nivoi mã'ẽ omoy teywetetã pene jõvijã kō rovake kupa, tapemomoriãuoka kupa. ãmẽ a'evõ penereko kupa remẽ, eayvu pemojenutã a'e kō pè, e'i. Juteu kō pè rômõ'ite rōwã aepe pemojenutã, e'i. Juteu rōwã mãe kō pè teve pemojenutã, e'i. ¹⁹A'evõ peneraa kupa remẽ, tapejimopirai e'ã ajamã'ẽ, e'i. "Manyvo a'etã pōkō a'evõ remẽ?" tapejẽ e'ã. A'evõ remẽ tẽ katu Janejare'e omojikuwaokatã peayvu rã pejẽ. ²⁰A'evõ remẽ peayvu e'e pè rōwã peayvuvaja kõtã ãmẽ. Aje Janejare'e 'Ãg ayvu rupi tẽ peayvuvaja kõtã, e'i. A'e Papa 'Ãg tẽ peayvu rã oinõokatã pejẽ, e'i.^s

²¹E'i jẽ Jesu:

– Oikotã jane kō kee ekoi mãe kō. Ma'e. Teke'yry kō omonotã omõmiri kō sota kō rovake tomojaiwe esa katu ijukaoka, e'i. Ojeovajaritã weke'yry reve kupa, e'i. A'evõ ve janeruu kō. Wãkarã kō a'evotã wereko. Ojukaoka tary ve wãkarã kō kupa, e'i. A'evõ vetã ta'yry kō uu rè, e'i. ²²Pirujẽ yvy pewarã kō napenesata'ãi erewarã mō. Eremĩgwai kō tẽ pejẽ rewarã mō, pemomoriãuvaytã kupa. Ajamã'ẽ a'evõ ipe penereko kupa remẽ, tapejimomãatã jẽ ere peiko nẽ. Pemãnõa pe'ĩ tesõ pejirovija jẽ ere peiko remẽ, ãmẽ sõi peiko karuarutã erena pè epyri, e'i.^t

²³– Tena mō pè sō pemomoriãu kupa remẽ, kuise'ẽ tapejisyry ãmõ taa kyty peo. A'e pè tapemo'e jẽ ãmõ kō eayvu rè, e'i. Peenu sikõ eayvu nẽ. Kee a'e pejẽ. Pirujẽ Isaeu kō napemo'epaive remeve, ije, Janejare'e Remimuurerã ajimojane mã'ẽ rômõ ajivy tarã mijẽ ajo. Aje ywete aepe a'e pejẽ, e'i.

²⁴E'i jẽ Jesu:

– Kee tapekuwa. Temĩgwai kō ywesõ rōwã oõvijã wyi ipi. Noapyrasa kuwa'ãi oõvijã kupa ipi. Awitõ tõvijã wereko kupa, ãwĩvo tary ve emĩgwai kō wereko kupa. Temimo'earã ivo ve. Awitõ poromo'earã, ãwĩvo ve emimo'ekwerã kō. Omo'earã 'arã kyty rōwãtã ekoi.^u ²⁵Ajamã'ẽ i'ete otekokuwa paire, ojevo jẽ kuwa otekokuwa omo'earerã reve kupa. Ajawyi kee a'e pejẽ. Emomoriãu kupa remẽ, napemo'e'ãi kupa, eremĩgwai kō rômõ. Evo kwery pètã penereko kupa, e'i. Ajawyi pemomoriãu kupa remẽ, "hoõ" tapejẽ kōrijõ ãmẽ, e'i. "Ta'evõ nẽ ãmẽ", tapejẽ kōrijõ. Kee a'e jẽ: "Ãjãgai rōvijã Peusepu" kasia rupi oposiko mã'ẽ", e'i tite eupe emojaiwe kupa. Tysi tõ pejẽ! Aepe e'itã tẽ pejẽ kupa, e'i.

"Tapekyje e'ã poromoai mãe kō wyi peiko", e'i Jesu mã'ẽ
(Rukasi 12.2-5)

²⁶Jesu oporegeta jẽ wemimo'earã kō pè.

^s 10.20 Ruk. 12.11-12 ^t 10.22 Mat. 24.9,13 ^u 10.24 Ruk. 6.40; Juw. 13.16; 15.20

^v 10.25 Satanasi pè Peusepu eu teve. Mat. 9.34; 12.24; Mak. 3.22; Ruk. 11.15

– Ajawyi kee a'e pejë. Tapekyje e'ã, ava mō pemomorijau remē. Noerovijari mǎe kō tyvija rupi teipe penereko ai remē, a'evoa Janejare'e okuwa jētà, pirujē rē omǎē ipi rewarà mō, e'i. Omojikuwaoka jētà pirujē jane kō tokuwa ky'y.”

27– Age'e iteetejē mǎē rē poromo'e, e'i. Ajawyi eayvu pekuwa katu ky'y. Ajamǎē ãmō kō nokuwaive. Ajawyi, “Pekwa ãmē eayvu mojenу jenu”, a'e pejë. Pirujē janekwerà kō pē pemojenu ky'y.

28– Tapekyje e'ã ikō poromoai mǎe kō wyi nē, a'e pejë. “Ejukatà maevo kupa”, tapejë e'ã. Janejuka sō kupa remē, janepirà tē ojukatà kupa. Nojuka kuwa'ãi jane 'ãg kupa. Janepy'a pewarà nojuka kuwa'ãi teve kupa. Pejuka paire manyvo ne'i'ãi penereko ai kupa ky'y. Janejare'e kōrijō tē jane'ãg ojuka kuwa imonooka jimomorijau wasua rena kty, janepirà revejë, e'i. Ajawyi Janejare'e kōrijō tē tapemomojy, a'e pejë, e'i Jesu.

“Janejare'e oja'a katu janere ipi”, e'i Jesu mǎē

(Rukasi 12.6-7)

29 Kee e'i jē Jesu:

– Nijaja'ai kǎpīnà rē ipi. Temimota katu ywe'e rōwā. Epy rōmō jame'ētà remē naepyi ipi. Ajamǎē a'evō ipe remē Janejare'e oja'a katu jē ee kō ipi. Ajaate o'a yvy kty omānōa pe'ī. 30-31 Tysi tō jane ky'y! Janere ywesō Janejare'e oja'a kǎpīnà kō wyi ipi. [Janerauvay wyi a'evō oja'a janere.] Janekuwa katuay ipi. Janeapira mosa'āga kō ve tesō okuwa. Omoirō irōma katu oja'a ee. Ajawyi tapekyje e'ã [poromomorijau mǎe kō wyi] ipi, Janejare'e okāte'ã pene rewarà mō, e'i Jesu.

“Tapejinōsī e'ã ekoty rewarà rōmō peiko”, e'i Jesu mǎē

(Rukasi 12.8-9)

32 E'i jē Jesu:

– Ajawyi kee a'e pejë. Tapejinōsī e'ã ikō ewyi peiko nē! Ava mō nosī, “Jesu koty rewarà tē ije”, javo jane kō rovake remē, ije ve, “Aje, ekoty rewarà tē āwī”, a'e tary ve Papa pē yva pē ãmē, e'i. 33 Āwīvo ve ava mō, “Erōvijā rōwā Jesu”, e'i sō jane kō rovake remē, “Eremīgwai rōwā āwī”, a'e tary ve Papa pē yva pē ãmē, e'i Jesu.^x

Nijajimo'āgatui remēwarà

(Rukasi 12.51-53; 14.26-27)

34 Jesu e'i jē:

– Maevo kee pejë tite: “Jesu si poromojimoryokatà, āwisō pirujē ãmō e'y e'yiwarà kō tojimory ojee ky'y”, pejë tite ije. A'evoa rōmō rōwā ajo. Ijai jētà kupa. Ojimoai ywete jētà kupa. Ojikō'ō jētà ojee iko kupa. Age'e ywesō si a'evotà, avāema rewarà mō.

^w 10.26 Mak. 4.22; Ruk. 8.17 ^x 10.33 2Tim. 2.12

³⁵ Keetà ajo rewarà mō. Ma'e. Kwaima'e opokotà uu rè. Wāivī opokotà teve oy rè. Otija rè opokotà teve. “Epy'a rupi katuwarà rōwā ene ky'y”, e'itā ojiupe kupa. Wāisō nojimory'āi ojee kupa ky'y. [Pe'ī ekoty rewarà tē. Āmō, ekoty rewarà rōwā. Ajawyi a'evotā ekoi kupa.] ³⁶ Ajawyi pirujē ojetārā teipe remē, ojimoāpā jētā maevo ojee ky'y. Pirujē maevo ojikō'ōtā ee kō, ekoty rewarà kō rōmō tē ekoi kupa rewarà mō.

³⁷– Kee a'e teve pejē. Erupi peotā remē, ije ywesō terau penetārāgwerà kō wyi pekupa. Penuu wyi. Āmō, pey wyi. Āmō, peākarā kō wyi. Pirujē penetārā kō wyi. A'e kō ywesō peau sō ewyi remē, ni'e i eremīgwai rōmō peiko, e'i.

³⁸– Āmē ava mō sō opota pejuka eayvu rupi peiko rewarà mō remē, tapekyje e'ā iwyi. Tapenearai e'ā eayvu wyi. Tapeity e'ā eayvu. Penerekoa rā tapeity e'ā teve. Peity sō remē, ni'e i eremīgwai rōmō peiko, e'i.^y

³⁹– Ava mō sō pejukatā erewarà mō remē, ikatu jētā peupe. Janejare'e pyri tē ajaire peiko jētā. Māerā tē peiko karuarutā ipyri, e'i. Ajamāē pejisrytā sō peikoa rā wyi remē, āmē sōsi nikatu'āi peupe. Napeiko karuaru'āi Janejare'e pyri āmē, e'i.^z

“Ava mō oryvay pene remē, ere oryvay tary ve”, e'i Jesu mǎē
(Maku 9.41)

⁴⁰ E'i jē Jesu ijupe kō:

– [Eremīgwai kō rōmō peotā jane kō pyri.] Ajawyi ava mō oryvay pene remē, ere oryvay tary ve, eremimono kō tē pejē rewarà mō. Āwīvo ve ava mō oryvay ere remē, Emuuarerā rè oryvay tary ve.^a

⁴¹– Āmē ava mō kee e'i pejē remē, Janejare'e orytā ee āmē: “Janejare'e ayvu mojenuarā tē ene. Ajawyi ajimorytā nere”, e'i peupe remē. Janejare'e wepyme'ētā āmē. Āwitō wayvu mojenuarā wereko katutā kāmō, a'evo tary ve ee ojimorytā mǎē, e'i. Ojevo jē wereko katutā, e'i.

⁴²– Kee jaa rè tapeja'a. Janejare'e wauvay eremīgwai kō ipi. Ajawyi ava mō yy ome'ē eremīgwai mitikwerā pē to'u remē, eupe omē'ē maevo sō tite. Ajawyi oryvaytā Papa ee epyme'ē. Aje ywete a'evotā, e'i Jesu wemimo'ekwerā kō pē.

Juwāo omono wemīgwai kō Jesu resa remēwarā
(Rukasi 7.18-23)

11 ¹ Āmē ajaire, wemimo'ekwerā 12 mǎe kō omotekokuwa paire, Jesu ojisyry oo a'e taa pe wyi, eeve kō. Oo jē Juteu kō rena kō rupi poromo'e iko, taa ike'ijē'ēwarā kō rupi. A'e wānā kō pē Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa.

² A'evo remē jakatu Juwāo poromojāmōrī mǎē jimopā'āga pē tui. Āmē, “Janejare'e Remimuurerā teipō Jesu”, ejaa ojenu ijupe. Manyvo ekoi

^y 10.38 Mat. 16.24; Mak. 8.34; Ruk. 9.23 ^z 10.39 Mat. 16.25; Mak. 8.35; Ruk. 9.24; 17.33; Juw. 12.25 ^a 10.40 Ruk. 10.16; Juw. 13.20; Mak. 9.37; Ruk. 9.48

maekwerà ojenu. Ajawyi wemimo'earà kō mō omono Jesu resa, ³kee te'i kupa:

– Juwão oremuu nekoty. Kee e'i imuu ene: “Janejare'e Remimuurerà uutà mǎ'ě rōmō pō ene? Ānī? A'e rōwā pōkō ma'e remē? A'e rōwā ene remē, āmō tè pō oromoa'utà ky'y?” te'i Jesu pè kupa.

⁴Āmē aepo e'i kupa remē, e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo nyvo jē aiko mǎ'ě rè pemǎ'ēma. Pekwa awi peneminuwerà momewa Juwão pè. Āmō, penemisakwerà pemome'u ijupe. ⁵Emǎ'ě. Naeapyoi maekwerà eapyo ky'y. Āmō, etāmā jeapa maekwerà watapa ky'y. Āmō, itekorānay ipisīsīma maekwerà kō ikatupa. Ipusukyri tesō kupa ky'y. Āmō, nijapyai maekwerà kō ijapya katu ky'y. Āmō, okājā maekwerà kō opoerapa mijē. Āmō, nimoma'e'i mǎe kō pè Janejare'e ayvu e'eay ojenu okwa.^b ⁶“Aje ywete” e'i eupe mǎe kō, owaray Janejare'e werekotà. [Pejivy peo āmē aepo jaa momewa ijupe,] e'i Jesu.

Juwão rè Jesu oporegeta remēwarà
(*Rukasi 7.24-35*)

⁷Āmē Juwão remimo'earà kō ojivy oo oōvijā pè aepo jaa momewa. Āmē ojivy oo kupa ire, Jesu oporegeta aty wasu pè Juwão pewarà mō. Kee e'i ijupe kō:

– Tekoe'āma kyty itōkō peo [Juwão poromojāmori mǎ'ě resa] ipi, e'i. Manyvo rā pō peo esa ipi? Manyvo e'i pōkō pejē ipi, tapejivy jivy tekoe'āma kyty esa ipi? Iteetejē pō ijayvu ipi? Ānī! Wayvu omotee remē, nijajapyakai ee ipi! e'i. Manyvore sipō peo esa ipi? e'i ijupe kō. ⁸Manyvo pejē pō ijupewarà mō? “Tyru e'eay opypy mǎ'ě tè Juwão. A'e resa aatà”, pejē pōkō ipi? Ānī! Naikoi a'evo mǎ'ě tekoe'āma pè ipi! e'i. Wetā wasu pupe tè tui apijarerà ipi! e'i. A'evo rōwā Juwão. ⁹Manyvo rewarà mō pō peo esa ipi? Janejare'e ayvu mojenuarà tè Juwão. Aja rewarà mō tè peo esa ipi! [Aje, Emimuurerà vāea mojenuarà tè Juwão, e'i.] Ajawyi a'e ywesō pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō wyi, e'i. ¹⁰A'e pewarà mō tè Janejare'e kee e'ipa amātejē Wemimuurerà rā pè wayvu mojenuarà rupi karamoe remē:

“Eayvu mojenuarà amono amātejētà nerenone rupi, oromonotà remē. A'e nevāea rā omojenu amātejētà jane kō pè erokwa, tanerārō kupa.

Tojipy'amokatupa amātejē nerenone kupa”, e'i maekwerà.^c

Aekwerà rupi katu tè Juwão uu. Janejare'e tè omuroka wayvu mojenuarà rōmō peupe, e'i Jesu.

^b 11.5 Isa. 61.1 ^c 11.10 Marak. 3.1

¹¹ E'i jê:

– Eenu rãĩ jêsi eayvu aje ywete mãẽ rè, e'i. Nuvei 'ete Juwão poromojãmori mãẽ rapijarã mō pepõõ mè Janejare'e ayvu mojenuarã rômō mijã. Juwão ywesõ ijayvukasaiy wete pirujê Janejare'e ayvu mojenuarã kō wyi, ajaate age'e remẽ, e'i. Ajamãẽ kãramõ ekoty rewarã kō erewarã omojenu tary ve kupa. Pirujê erewarã okuwa katutã ãmẽ kupa ky'y. Ajawyi a'e kō remimojenu rã ywesõ ikasità Juwão remimojenuwerã wyi ky'y, e'i.

¹² – Juwão poromojãmori mãẽ ypy pemotekokuwa, ajaate age'e remẽ. Emimojenu rupi ijatray opota ywete Janejare'e koty rewarã kō rômō ekoi kupa ky'y. Ajamãẽ age'e remẽ, jane kō ovote opota ywete Janejare'e omoëoka o'arã kyty, e'i Jesu. ¹³ Karamoe remẽ itõkõ tãmō Moisesi omome'u amãtejê Janejare'e Remimuurerã rã rewarã ikusiwa. Janejare'e ayvu mojenuarã kō ve omome'u amãtejê ikusiwa. Ajaate Juwão ovãe. “Kuisse'ẽ jê ovãetã”, e'i eupewarã mō kupa, e'i Jesu.^d ¹⁴ Juwão poromojãmori mãẽ rè oporegeta teve Janejare'e ayvu mojenuarã kō. “Tãmō Eriasi vo mãẽ uu tarã mijê”, e'i itõkõ imojenuarã kō karamoe remẽ. Juwão pewarã mō aepo e'i. Āwitõ Janejare'e ayvu mojenuarã tẽ Eriasi karamoe remẽ, āwivo Juwão. Aje ywete aepo a'e.^e ¹⁵ Tapeenu katu ikõ eayvu nẽ rônõ, e'i.

¹⁶⁻¹⁷ – Juteu age'ewarã kō ojimotee tee mãe kō tẽ. Āwitõ ja'yrerã ojimorara remẽ, omotee tee wayvu kupa ipi. Ojiayvuvaja vaja kupa. Āwivo age'ewarã kō ekoi. Kee e'i ja'yrerã. [Poromoryoka mãẽ jajiga ipe remẽ, ja'yrerã nopota'ãi.] “Jigarã poromoãgyo mãẽ tẽ oropota”, e'i titetã. [Poromoãgyo mãẽ jajiga ipe remẽ, ajamãẽ ja'yrerã nopotai teve a'evoa.] “Jigarã poromoryoka mãẽ tẽ apota ky'y”, e'i tarã mijê. Ajawyi āwitõ ja'yrerã omotee tee wayvu ipi, āwivo ve Juteu kō age'e remẽ. ¹⁸ Kee e'i kupa. Juwão uu remẽ, nopotai kupa. “Orepy'a rupi katuwarã rōwã Juwão. Nojimi'ui rãĩ ipi”, e'i ijupewarã mō kupa. Āmõ, “Uvary aisiriri katu mãẽ ve no'ui ipi”, e'i ve kupa. “[Janejare'e Remimuurerã rōwã maevo Juwão.] Ājãg ipy'a pupe mãẽ teipõ”, e'i tite ijupewarã mō kupa. ¹⁹ Ajaire ije yva pe wyi ajo ajimojane mãẽ rômō. Ajimi'u katu ipe ipi, Juwão vo rōwã. Āmõ, uvary aisiriri katu mãẽ a'u ipe ipi, e'i. Pirujê ajimi'u ipe ipi. Ajamãẽ nivoi tekoua kōrijõ tẽ omo'y ere kupa ipi. Kee e'i kupa: “Janejare'e Remimuurerã rōwã āwĩ. Emãẽ ee. Ojimi'u te'ite ipi. Ojimi'u ywete ity'aru teve ipi”, e'i ije kupa. Āmõ, “Opota katu uvary aisiriri katu mãẽ o'u ipi”, e'i tite ve ije kupa, e'i. “Nivoi mãe kō rè tẽ tesõ ojimory ipi. Tekoua repy moatyarã kō rè tẽ tesõ teve ojimory”, e'i teve kupa. Noenu tari Janejare'e ayvu oromojenu remẽ kupa. Ajawyi aepo e'i kupa. Ore, orojikuwa katu Janejare'e ayvu mojenuarã kō rômō oroiko. Oromojenu remẽ, jane kō

^d 11.13 Ruk. 16.16 ^e 11.14 Mat. 17.10-13; Mak. 9.11-13

opota Janejare'e remimota rōmō ekoi. A'evoa kō rupi orojikuwa Janejare'e ayvu mojenuare'e kō rōmō tè ije, Juwāo reve, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu “mokoi” e'i noerovija tari mǎe kō remēwarā
(*Rukasi 10.13-15*)

²⁰ Oiko taa kō mō a'e pè. A'e pè ywesō Jesu okasia omojisaoka ywete ipe. Ajamāē a'e wānā kō nojimosiōkai waiwererā rē. Ojimoane'e jē ee kupa. [Kapanāo taa wānā kō a'evo ekoi. Āmō, Petesaita wānā kō. Āmō, Korasī wānā kō. Mokojejō.] Ajawyi Jesu oporegeta kasi ijupe kō. Kee e'i ijupewarā kō mō:

²¹ – Mokoi Korasī taa wānā kō! Mokoi teve Petesaita taa wānā kō! Pepōō mē ywesō ainō mārānā jikuwa e'ā kō Janejare'e kasia rupi erokwa mijā. Ajamāē napeenui 'ete eayvu peiko. Janejare'e reminō pemāē ipe. Peitypyypipa kuwasi peaiwererā mijā. Ekasia amojisaoka sō Juteu rōwā mǎe kō pyterā rupi remē, “aje” e'i kuwa eayvu pè kupa mijā. Tiru wānā kō a'evo kuwa mijā. Āmō, Sitō wānā kō a'evo kuwa mijā. Jypy remeve kuwasi ojimosiōka kuwa waiwererā rē kupa mijā. Ojimome'u kuwasi Janejare'e rovake ee itypyypipaoka kupa mijā. Āmē wāgyoa mojikuwapa mō yvyu wapy kuwa kupa mijā. Tumujukwerā 'aryvo wapy kuwa kupa mijā. Āmō, tanemu 'aryvo. “Ma'e, janeaiwererā oitypyypipaokatā pō Janejare'e janewyi”? e'i kuwa wāgyo mō kupa mijā.^f

²² – Ajawyi kee a'e pejē. Kāramō Janejare'e poromoe'yi remē, pejē ywesō pemomorijauokatā iwyi kō, Sitō wānā kō wyi, Tiru wānā kō wyi, e'i.

²³ – Mokoi a'e teve pejē, Kapanāo wānā kō. Pejimoe'e teywete pekupa ipi. “Janejare'e pyri jaētā jaa”, pejē tite peiko. Nīi, napeo ra'yāi. Jimomorijau wasua rena ktytè tē peotā. Mokoi! Age'e pemotee ekōjē kuwasi peneko mijā. Pejē ywesō ekasia rē pemāē ipe. “Aje” napejēi eayvu pè ajamāē. Sotoma taa wānerā kō sō omāē penemimāēgwerā rē remē, “aje” e'i kuwa kupa mijā.^g Janejare'e nomoma kōāi kuwa āmē mijā, e'i. Oiko jē kuwa Sotoma taa age'e mijā. ²⁴ Ajawyi kee a'e eayvukasi rōmō pejē. Ivoay wete kāramō Janejare'e poromoe'yi remē, pejē ywesō pejimomorijautā Sotoma taa wānerā kō wyi, e'i. A'e kō ywesō emiporijauesa rōmōtā pewyi, e'i Jesu ijupe kō.^h

“Pejo ekoty pekane'ōyo rōmō”, e'i Jesu mǎē
(*Rukasi 10.21-22*)

²⁵ Ameve Jesu oporegeta Uu Janejare'e pè. Kee e'i ijupe:

^f **11.21** Isa. 23.1-18 ^g **11.23** Karamoe remē Janejare'e omoma Sotoma wānā kō tata wasu pè jimo'yjē, ijaiwererā kō rewarā mō. Jinō. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24

^h **11.24** Ruk. 10.12

– Papa. Oromoe'e katu ipi, e'i. Yva pewarà kō jarà tè ene. ãmõ, yvy pewarà kō jarà teve. Ovote ojimotekokuwavy ywe'e tite mǎe kō pè rōwǎ nerekoa nemojikuwaoka ipi. Notekokuwa ywe'ei mǎe kō pè tè nemojikuwaoka. Nepota tè a'evō neiko rewarà mō a'evō nereko. ²⁶“Āwīvotà areko kō”, erepa. Ajawyi āwīvo nereko kō, Papa, e'i Jesu Uu pè.

²⁷Āmē ajaire kee e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Pirujē Papa omē'ē epo pè, eayvukasiay rōmō taiko, e'i. Wekoa ve omojikuwaokapa teve eupe. A'e kōrijō tè ekuwa katu Wa'yry rōmō ipi, e'i. Āwīvo ve ije rōmō'ite akuwa katu Papa, Ta'yry rōmō. Āmō, amojikuwaoka ijupe mǎe kō ve okuwa ky'y, e'i.ⁱ

²⁸E'i jē Jesu:

– Pānakō ipowyijay mǎ'ē vo 'ejē peikoa peupe. Peaivaray wete ee. Ajawyi, pejo ekoty pekane'ōyo rōmō, a'e pejē, e'i. ²⁹Māerā erupi tapeiko. Oromotekokuwavytā āmē. Ikatua rupi aiko mǎ'ē tè ije. Noporoerōarōi mǎ'ē tè ije. Poropātāvō gatutā. Poropy'amopiryvvy katutā tè ky'y. ³⁰Niwasu'āi tekoua āmē pejē, erekoa rupi peiko remē. Āwitō pānakō ivevujay mǎ'ē niwaypei jaupi ipi, āwīvotà, e'i Jesu.

“Jimoava 'arà Jarà tè ije,” e'i Jesu mǎ'ē

(Maku 2.23-28; Rukasi 6.1-5)

12 ¹Ajaire jimoava 'arà mē, Jesu koo pyryvo okwa, wemimo'ekwerà kō reve. Aresity koo pupe tui upa. Emimo'earà kō ijamyay a'evō remē. Ajawyi aresi opo'o iwa kupa. ²Āmē Pariseu kō mō omǎ'ē sikaepo ee kō, a'evō ekoi kupa remē. Ajawyi kee e'i Jesu pè kupa:

– Neremimo'earà kō noerovijai sō tāmō Moisesi remikusiwarerā jimoava 'arà rewarà age'e, e'i kupa. “*Tapeposiko e'ā jimoava 'arà mē*”, e'i maekwerà noerovijai kupa, e'i kupa.^j

³Ajawyi kee e'i Jesu ijupe kō:

– [Jane kō javya ywesō pemoa'u katu ipi! Poroporijauesaa rē ywesō kuwasi peja'a mijā! Na'evoi ajamā'ē pejē, e'i.] Pekuwa ipe itōkō tāmō Tavi manyvo wereko karamoe remē, amyay pè nikasi remē, isota kō ve nikasi remē. ⁴Ajawyi itōkō Janejare'e moe'ea retā wryy pè tè oike meju pyy iwa. Janejare'e pè temime'ēgwerà tè tesō o'u tāmō Tavi, osota kō reve. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō kōrijō tè a'e to'u ipi mijā. Ajamā'ē Tavi kō nikasi remē, omē'ē jē tesō wemīgwai sota kō to'u, e'i.^k [“Nivoi” ne'i ajamā'ē Janejare'e tāmō Tavi pè a'evō remē,] e'i Jesu Pariseu kō pè.

⁵E'i jē Jesu ijupe kō:

ⁱ 11.27 Juw. 3.35; 1.18; 10.15 ^j 12.2 Kee jaa tè e'i kupa: “Aepo werovija sō kupa remē, moma'e rā'āigwerà nopo'o'āi kuwa iwa jimoava 'arà mē kupa mijā”, e'i tite kupa. “Janejare'e naoryi omājā ee kō ky'y”, jaa tè aepo e'i tite kupa. ^k 12.4 1Sa. 21.1-6

– Aje tijaposiko e'ã jimoava 'arà mē ipi, e'i. Ajamã'ē Janejare'e pè oporegeta mǎe kō oposiko jē jimoava 'arà mē ipi. Janejare'e moe'ea retã mē temime'ēgwerà ojuka jē ime'ē Janejare'e pè imoe'ea rōmō kupa ipi. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi a'evo ekoï kupa ipi, e'i Jesu Pariseu kō pè.

⁶E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ikatuay Janejare'e moe'ea retã, e'i. Ajamã'ē ije ywesō Janejare'e moe'ea retã wyi, Janejare'e Remimuurerà rōmō, e'i. ⁷Napeja'ai Janejare'e ayvukwerà rè, kee e'i maekwerà rè: *“Poroporijauesa mǎ'ē ywesō apota. Eupe temime'ēgwerà ywesō rōwā”*, e'i maekwerà rè.¹ Aepo jaa pekuwa sō remē, nivoi mǎ'ē napemo'y teywete'ãi kuwa Janejare'e remimotarà kō rè. Peoporijauesa kō kuwa ãmē mijã, e'i.

⁸E'i jē:

– Ajikuwapa yva pe wyi ajo ajimojane mǎ'ē rōmō. Ije ywesō jimoava 'arà wyi. Jimoava 'arà Jarà tē ije, e'i Jesu.

Jesu omokatu ipo japu'a mǎ'ē remēwarà
(Maku 3.1-6; Rukasi 6.6-11)

⁹Ãmē Jesu oo jē a'e pe wyi. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã mō pè oo oïke, jimoava 'arà mē. ¹⁰Ãmē kwaima'e mō ipo japu'a mǎ'ē a'e pè tui. Ãmē ãmō kō ve a'e pè tui. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō. Ãmō, Pariseu kō. A'e kō opota teãmã nivoi mǎ'ē omoy Jesu rè ipi. Ajawyi kee e'i Jesu pè kupa:

– I'ete pō poromokatua jimoava 'arà mē? Manyvo e'i pō tāmō Moisesi a'evoa rè? e'i kupa.

¹¹Ãmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ma'e remē janerima kaneïru mō o'a sō yvy kwarà typy mǎ'ē pupe oo remē, jimoava 'arà mē, jaitytã sipō tomãnō? ãnĩ! Nijaity'ãi! Kuisē'ē jaekyitã nomãnōïve remeve!^m ¹²Ajawyi kee a'e pejē. Jane kō ywesō epy wete Janejare'e pè teima kō wyi, e'i. Ajawyi i'ete jane mō japãtavō jimoava 'arà mē, e'i.

¹³Ameve Jesu e'i ipo japu'a mǎ'ē pè:

– Emomojai nepo tamã'ē ee, e'i.

Ãmē omomojai opo ikoty. Ameve py'awarà mō ikatupa ky'y, ipo rovajarà vo ky'y.

¹⁴Ãmē Pariseu kō ojisyry oo iwyi ky'y.

– Manyvo kuwa pō sireko Jesu ijukaoka? e'i ojimogeta kupa.

Jesu ojikuwa Janejare'e Remimuurerà rōmō remēwarà

¹⁵Ãmē ijukaa rã ojenu Jesu pè remē, ojisyry a'e pe wyi. Aty wasu kō ve oo Jesu rupi. Itekorã mǎe kō omokatu ãmē. Pirujē omokatu erokwa kō.

¹ 12.7 Mat. 9.13; Ose. 6.6 ^m 12.11 Ruk. 14.5

16 – Erewarà tapemome'u e'ã ikõ erokwa nê, e'i Jesu ijupe kô.
 17 A'evu poroereko, Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi kee e'i maekwerà rupi katu:

- 18 “Eremĩgwai tè aã. Eremimuu tè. Eremiau tè. Erory ee mã'ẽ tè.
 E'ãg amē'età ijupe imokasiarà rômõ, eayvu ivo tekoua rewarà tomojenu pirujẽ vyv pewarà kô pè, tokuwa kupa.
 19 Kee ekoità. Nojiayvu moteiteteoka'ai ijupe kô.
 Noje'ëgātā'ai teve jane kô pè iko. Ikatusa rupi omogeta kōtā.
 20 Owa katu ekoità. Nikasi mãe kô oporijauesatā.
 Ovote nojireko kuwai mãe kô opātavõtā. Nivoi tekoua omoyvypytā. Ivo tekoua omovytā tosāi okwa.
 21 Pirujẽ vyv pewarà kô Rōvijā wasu e'eay rômõ ekoità”, e'i amātejẽ Isajasi maekwerà.”

Aekwerà rupi katu Jesu ekoi, “aje ywete” taoty ijupe.

Jesu oporegeta ājāgai rōvijā rè remēwarà
(Maku 3.20-30; Rukasi 11.14-23)

- 22 Āmē jane kô mō weru ājāg ojimoemija ee mã'ẽ mō Jesu kyty.
 Naeapyoi mã'ẽ tè a'e. Noporegetai teve mã'ẽ. A'e Jesu omokatu taeapyo katu ky'y. Toporegeta teve ky'y. Ājāg omoē imoisry imono iwyi.
 23 Āmē aty wasu a'evoa rè omā'ẽ remē, ijāgyoay ee omājā.
 – Haa! Pemā'ẽ Jesu kasia rè esa! e'i kupa. Tāmō Tavi Jeapyrerà e'eay tè rōwā pōkō āwī? e'i ojiupe kupa.
 24 Ajamā'ẽ Pariseu kô mō aepo wenu remē, kee e'i tite kupa:
 – Janejare'e ayvu rupi rōwā ājāg kô omoēoka imoisry imono! Peusepu ayvu rupi tè omoēoka! e'i ywe'e tite kupa. “Ājāgai rōvijā ayvu rupi tè āwīvo”, jaa tè aepo e'i tite kupa.
 25 Āmē Jesu okuwapa ijipy'amogeta ai kô. Ajawyi kee e'i ijupe kô:
 – [Ājāgai rōvijā nomomoi'ai kuwa wemĩgwai kô jane kô wyi, e'i. Nikasi'ai kuwa imoisry kô remē, e'i.] Tōvijā rè tè amosā'āgatā ājāgai rōvijā, tapekuwa sa'u, e'i. Tōvijā remĩgwai kô mō ojimoāpā sō oōvijā rè remē, ikasi jē kuwa pō tōvijā āmē? Ānī! Nikasi'ai kuwa! Manyvo ne'i'ai kuwa ojimokasi ovote ky'y. A'evu ve tetārā kô. Jopyriwarā kô. Ojiaka aka kupa remē, ojipyri nojimoena'ai āmē kupa ky'y. Ojisrytā oo ojiwyi kupa. A'evu ojimosāsāitā kupa, e'i. A'evu remē tōvijāgwerā nikasi'ai etārā rômõ ky'y, e'i. 26 Āwīvo 'ejē Satanasi, wemĩgwai ājāg kô reve. Omoisrypa tè sō wemĩgwai kô owyi remē, manyvo ne'i'ai kuwa ojimokasi rômõ iko āmē mijā. Opa kuwa ikasia iwyi mijā, e'i.

ⁿ 12.21 Isa. 42.1-4 ^o 12.24 Mat. 9.34; 10.25

27– Kee pejê tite si ije: “Ăjăgai rōvijă Peusepu ayvu rupi tē ăjăg kō omoē moē imono”, pejê tite ije. Pejê pa'e? Ava ayvu rupi pō penemîgwai kō omoē ăjăg kō ipi? Peusepu ayvu rupi teve sipō? Ănî! A'e ayvu rupi rōwă. Ăwîvo ve ije, ijayvu rupi rōwă teve, e'i. Ajawyi pejavy aepe pejê ije remê, e'i. 28 Ije ămê, ăjăgai rōvijă ayvu rupi rōwă ăjăg kō amoēoka ipi. Aje, Janejare'e 'Ăg ayvukasia rupi tē a'evo aiko. A'evoa rē pemă'ê remê, ekuwa kuwasi Janejare'e Remimuureră penōvijă rōmō pekupa mijă, e'i.

29– Ămō mijê, manyvo tekoua amome'ută tapekuwa. Imonată mă'ê mō oike sō ikasiay mă'ê retă wryy pē imonată moma'e rē remê, nimona te'ite'ăi kuwa. Kee remê tē imona kuwa. Opyy ră'î kuwa ijară ipokwa. Ămê tē kuwa manyvo ne'î'ăi ijară. Ămê tē kuwa imoma'e weraapa kuwa. Ămê nopokwai ră'î sō remê, manyvo noereko'ăi kuwa imoma'e reraa, e'i. [Aepe e'i Jesu ijupe kō remê, “Ije ywesō ekasi Satanasi wyi”, jaa tē aepe e'i.]

30– Kee a'e aepe jaa pē. Ava mō ekoty rewară rōwă sō remê, a'e ojimoăpă ere mă'ê tē. Ăwitō yty jamoaty aty katupa imomotă mijă. Ămê jakatu ava mō uu imosăsăi. Ăwîvo ve ekoty rewară kō jamoai tojipe'a ewyi kupa remê, e'i Jesu.^p

31 E'i jê Jesu:

– Kee a'e pejê. Janejare'e “awyjepa” e'ită jane kō aiwereră pē ky'y. Iteetejê joaiwereră mă'ê pē “awyjepa” e'ită. Ajamă'ê ava mō sō “ăjăg” e'i tite Janejare'e 'Ăg pē remê, aepe omo'y jêtă ee, e'i. Ava mō oporegeta ai epe Janejare'e rē remê, “awyjepa” e'i jê kuwa. 32 Ăwîvo ve ava mō Janejare'e Remimuureră ojimojane mă'ê rē oporegeta ai remê, “awyjepa” e'i jê kuwa ijupe. Ajamă'ê “ăjăg” pejê Janejare'e 'Ăg pē remê, “awyjepa” ne'î'ăi peupe. Aepe omo'y jêtă pene. Poromoe'yi 'ară mē omo'y jêtă pene, e'i.^q

“Peporegeta ai rupi pepy'a aiweră ojikuwa”, e'i Jesu mă'ê

(Rukasi 6.43-45)

33-34 Ămê e'i jê Jesu Pariseu kō pē:

– Pepojy ai tē pejê! Amă'ê pene. Peporegeta ai rupi pepy'a aiweră ojikuwa ipi! Ayvu amome'u tară mijê tapekuwa sa'u, moma'eyva'y rē, e'i. Moma'eyva'y ikatuay remê, i'a katuay ipi. A'evo jakuwa ikatuay mă'ê ipi. Ăwîvo ve moma'eyva nikatui sō remê, jakuwa ve ni'a katu'ăi teve, e'i. I'akweră kō rupi jakuwa. Ăwîvo ve miră kō poregetaa rupi ipy'a pewară ojikuwa ipi, e'i Jesu.^r

35– Miră py'a pewară ikatuay remê, ikatuay mă'ê rē tē ojipy'amogeta ipi. Ajawyi ikatuay wetetă oporegeta ipi. Na'evoi ămê nivoi mă'ê.

^p 12.30 Mak. 9.40 ^q 12.32 Ruk. 12.10 ^r 12.33-34 Mat. 17.17-18; 23.33; Ruk. 3.7; Mat. 15.18

Nivoi ipy'a pewarà mǎ'ě. Ajawyi oporegeta teitetetà iko ãmõ kō pè ipi. Ojipy'amogeta ai rē tē oporegeta iko ipi, e'i. ³⁶Aje kee a'e pejë. Kāramõ Janejare'e poromoe'yi 'arà mē, jane kō ayvukwerà omosã'āgatà ikuwa. Ajawyi peayvu teitete remē, okuwa jētā. Ikatuay peporegeta remē, okuwa tary ve ãmē. ³⁷Peporegetakwerà rupi katu pemoe'yità, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu nomojisaoka'ai okasia noerovijai mǎe kō pè remēwarà
(*Maku 8.11-12; Rukasi 11.29-32*)

³⁸ ãmē tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō mō e'i Jesu pè, Pariseu kō reve:

– Poromo'earà, mǎrǎnà jikuwa e'ǎ emojisaoka nekasia rupi toromǎ'ě ee. “Aje Janejare'e kasia rupi a'evo ekoi”, oro'età ãmē oromǎjǎ nere, e'i rǎ'āga Jesu pè kupa.^s

³⁹ ãmē Jesu e'i ijupe kō:

– Nivoi mǎe kō tē pejë, age'ewarà kō rōmō! Erǎǎ tarepe pekupa. Ajawyi aepe pejë tite ije. Ajamǎ'ě ije namojisaoka'ai ekasia penovake. Janejare'e ayvu mojenuarà Jonasi rē tē ajimosã'āgatà.^t ⁴⁰ Kōitokō pira wasu omōkō pǎranà wasu rupi oo remē. Moapy 'arà rōmō tesō itōkō opyta pira wasu reykwera pupe. [ãmē itōkō moapy 'arà paire tē itōkō omo'ē ity ky'y. Aekwery vo itōkō ekoi mijē ky'y, e'i.] A'evotà ije, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎ'ē rōmō. Moapy 'arà rōmō apytatà rǎ'ĩ tyvy pupe, e'i Jesu ijupe kō.^u

⁴¹ – Pejapyaka katu eayvu rē, Jonasi rewarà rē, e'i. Jonasi oē maire itōkō oo Janejare'e ayvu mojenu Ninivi taa pè. A'e wǎnà kō ijayvu wenu remeve, py'awarà mō ojimosioka waiwererà rē. Ojimome'upa Janejare'e pè waiwererà kō reityypyipaoka ky'y. Ajawyi kāmō Janejare'e poromoe'yi 'arà mē, aekwerà kō omǎ'ētà pene. Nivoi mǎ'ē omo'ytà pene pemosioka ãmē kupa. Kee e'itǎ kupa: “Karamoe remē Jonasi omojenu Janejare'e ayvu oreupe remē, oroityypyipa oreaiwererà ky'y. Ajamǎ'ē orevo rōwǎ pejë, ǎwisō Jesu ywesō ipe Jonasi wyi remē. Pejapyaka kuwasi ijayvu rē mijǎ!” e'itǎ pemosioka kupa, e'i Jesu ijupe kō.^v

⁴² – Oiko ãmō teve, karamoe remēwarà. Sapaa yvy wǎnà kō rōvijǎ wasu. Wǎivĩ tē itōkō a'e. A'e itōkō ke'irōwǎ wyi uu jōvijǎ Saromão resa. Saromão tekokuwaa ojenu ijupe. Ajawyi uu esa. Ije ywesō ipe atekokuwa Saromão wyi mijǎ. [Ajamǎ'ē napeenu'ai sire'e eayvu ipi.] Ajawyi kāmō Janejare'e poromoe'yi 'arà mē, Sapaa wǎnà kō rōvijǎ kee e'itǎ pejë pemosioka rōmō: “Ke'irōwǎ wyi itōkō ajo Saromão tekokuwaa renu. Na'evoi pō pejë! ǎwisō pepytery pè tē Jesu ekoi remē, napeenui sire'e 'eteay!” e'itǎ pemosioka, e'i Jesu ijupe kō.^w

^s 12.38 Mat. 16.1; Ruk. 11.16 ^t 12.39 Mat. 16.4 ^u 12.40 Jona. 1.17 ^v 12.41 Jona. 3.5
^w 12.42 1To. 10.1-10

Ājāg ojivy jivyri wemimoaiwerà kyty mǎ'ē rewarà
(*Rukasi 11.24-26*)

⁴³E'i jē Jesu ijupe kō:

– [Manyvo jaa rōmō rōwā kuwa pejipy'amokatu, Janejare'e 'Āg napeinōokari pepy'a pē remē.] Kee jaa amome'utà tapekuwa sa'u. Ājāgaiwerà oike mirà mō pupe remē, oka vo ijupe. Nopotai wemimoai reity oo ipi. Ajawyi ojisyry ipupe wyi remē, oo rā'ī wetā rā reka ipi. Oo oo ipe tekoe'āma rupi okane'ōyo rōmō. Ajaire noesai wetā mō remē,
⁴⁴kee e'i oupe āmē: “Ajivy tarà mijē maevo eretāgwerà kyty aa. A'e pupe tajimoena mijē”, e'itā oupe. Ojivy oo āmē. Ovāe omā'ē ee remē, e'i oupe: “Haa, ikatuay sikaepo erekoowerà. Ojimokatupa upa. Ivo katu ekoi ky'y”, e'i oupe. Ajawyi oike mijē ipupe ojimoena, wemimoaiwerà pupe mijē.
⁴⁵Āmē oo rā'ī etārā kō reka. Irō irōte rōmō^x wesa remē, kee e'i ijupe kō: “Ja'e erupi erekoowerà pupe jajimoena”, e'i ijupe kō eru. Opāsarō mijē wekoowerà jypy remēwarà. Āmē ywesō nikatu'āi mirà pē. Ipojy ai tètā ijupe ky'y. Āmē ywesō ojimomoriijauvaytā ājāg kō remijaraiwerà rōmō iko ky'y. Āwivotā nivoi mǎe kō pē age'e remē, [Janejare'e 'Āg noinōokari sō opy'a pupe remē,] e'i Jesu ijupe kō.

Jesu y uu imōmiri kō reve esa remēwarà
(*Maku 3.31-35; Rukasi 8.19-21*)

⁴⁶Āmē ajaire Jesu poromo'e jē tetā mō wryy pē upa. Āmē tetā ypy pē ijy uu ārō, imōmiri kō reve.

– Toroporegeta Jesu reve, e'i kupa.

⁴⁷A'evoa ava mō omome'u Jesu pē.

– Ney uu neresa, nemōmiri kō reve. “Toroporegeta Jesu pē”, e'i neupe kupa. Wāime tui kupa upa, tetā ypy pē, e'i Jesu pē kupa.

⁴⁸Āmē Jesu e'i aepo e'i ijupe mǎ'ē pē:

– Aje, ey e'e teipe uu, e'i. Āmō, emōmiri kō teve ipe uu, e'i.

⁴⁹Āmē ojipomomoi wemimo'earà kō gyty erokwa.

– Pejē teve eretārā kō vo 'ejē, e'i. ⁵⁰Papa yvapewarà remimota rupi ekoi mǎe kō pirujē eretārā kō vo 'ejē. Ajawyi “emōmiri kō” a'e pejē. Āmō, “ekōjā kō” a'e. Āmō, “ey kō” a'e. Aepo a'e pejē, e'i.^y

Temitā rā'āigwerà rè tè Jesu poromosā'āga remēwarà
(*Maku 4.1-9; Rukasi 8.4-8*)

13 ¹Āmē a'e 'ary pē Jesu ojisyry tetā wryy pe wyi oo Karireja pāranā reme kyty. A'e pē oo wapy upa. ²Āmē aty wasu kō uu ojimoaty

^x 12.45 7 rōmō. ^y 12.50 “Āwītō ey, āmō, emōmiri kō aau ipi, āwīvo ve aau Janejare'e koty rewarà kō”, jaa tè aepo e'i mǎ'ē.

ipyri. Ajawyi yarà pupe oo opo wapy upa. A'e pe wyi poromo'età. Aty wasu ãmẽ yy reme pè ojapyaka kupa upa.^z ³ Jesu poromo'e remẽ, moma'e rè tè poromosã'ãga mã'ẽ rupi tè poromo'e ipi. A'e rupi iteetejẽ manyvo tekoua omome'utà ijupe kō toenu kupa. Kee e'i ijupe kō:

– [Jane kō Janejare'e ayvu wenu remẽ, ãmõgwerà oryvay enu. ãmõgwerà naoryi enu. ãwitō temitā, ãwĩvo ve.] Manyvo tekoua amome'utà peupe tapekuwa sa'u. Ava mō oo jimitā. Moma'eyva rā'ãigwerà omopepei okoo rupi erokwa. ⁴ ãmẽ omopepei remẽ, ãmõgwerà pee reme rupi o'a. Apykyrerà kyty wyra kō o'upa. Ajawyi noẽi. ⁵ ãmẽ ãmõgwerà takuru ypy rupi o'a. Yvy kejavõigà a'e pè. ãmẽ a'e kuise'ẽ jẽ oẽ. Ory maevo sō tite oẽ, ta'yrygà yvy a'e pè rewarà mō. ⁶ Ajamã'ẽ ojipy a'ugà yvy rè apokwerà. Ajawyi ajaire kwaray aku remẽ, osinĩma. ⁷ ãmõgwerà joõ pytery pè o'a. A'e ve oẽ ipegà mijā. Naoryi ajamã'ẽ, joõ wyi naoryi rewarà mō. ⁸ ãmẽ ãmõgwerà yvy e'e pè o'a. A'e sōsi ory katu jome. Ajaire i'a. ãmõgwerà i'a katu. ãmõgwerà i'a katuay teve. ãmõgwerà i'a katu jome, e'i Jesu poromo'e upa.

⁹ E'i jẽ Jesu:

– Peenu ikō eayvu nẽ rōnō, e'i Jesu.

Jesu poromosã'ãga mã'ẽ rupi poromo'e remẽwarà

(Maku 4.10-12; Rukasi 8.9-10)

¹⁰ ãmẽ aja paire emimo'ekwerà kō oo javo ijupe.

– Jõvijā, manyvore pō moma'e rè tè poromosã'ãga mã'ẽ rupi poromo'e neiko ipi? e'i ijupe kupa.

¹¹ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Pejẽ pekuwapa manyvo Janejare'e poroerekotā Jõvijā wasu rōmō ojikuwa remẽ. Janejare'e ywete a'evoa omojikuwaokapa pejẽ. Ajawyi nokuwai mǎe kō pè rōwǎ aepe a'e. Peupe tè aepe a'e. ¹² Napejapyaka ywe'ei tite aepe a'e mã'ẽ rè remẽ, peenu mã'ẽ wyi penearaipatā ãmẽ. Ajawyi pejapyaka katu ikō eayvu rè nẽ rōnō, a'e pejẽ. Upi katu ikō peiko nẽ. ãmẽ ywesō Janejare'e pemotekokuwavaytā penereko.^a ¹³ Aty wasu kō ãmẽ noenu'ãi eayvu manyvo jaa tè. Ajawyi moma'e rā'ãigwerà rè tè poromosã'ãga poromo'e. Ekasia rè omǎ'ẽ ipe kupa. Eayvu rè ojapyaka ipe kupa. Ajamã'ẽ nojimotekokuwai enu kupa.

¹⁴ Ajare Janejare'e ayvukwerà kee jaa tāmō Isajasi okusiwa karamoe remẽ:

“Peenu eayvu remẽ, peenu ipetā.

Ajamã'ẽ napekuwa'ãi manyvo jaa paepo a'e mã'ẽ.

ãmō, pemǎ'ẽ ipetā ekasia amojisaoka pejẽ remẽ.

Ajamã'ẽ napemǎ'ẽ gatu kuwa'ãi teve ãmẽ ee.

Napekuwa'ãi kuwa amojisaoka pejẽ mã'ẽ.

¹⁵ Napepy'a mǎrǎkuwai wyi, naperovijai eayvu.

^z 13.2 Ruk. 5.1-3 ^a 13.12 Mat. 25.29; Mak. 4.25; Ruk. 8.18; 19.26

Pejeapyakwappy kōrijō eayvu renu tare'ã.

Ãmō, pejāpomĩ kōrijō teve.

Napejimotekokuwaokai teve.

Pepota sō pejimotekokuwa remē, peenu katu kuwa eayvu mijã.

A'evo remē tè katu kuwa pejivy mijē kuwa ekoty.

Peenu katu kuwa eayvu âmē.

Petekokuwavy teve kuwa enu.

A'evo remē tè kuwa ije tè poropātavō kuwa pemomoi peaiwererã kō kasia wyi pemokatu", e'i maekwerã.^b

Aekwerã rupi katu jane kō ekoi age'e remē, e'i Jesu.

¹⁶ E'i jē Jesu imogeta kō:

– Pejē âmō rupi tè ajamã'ē. Peenu katu Janejare'e ayvu. Pemã'ē gatu teve manyvo wereko mǎe kō rè. Ajawyi penory peiko. ¹⁷ Kee a'etã pejē age'e. Janejare'e ayvu mojenuarã karamoewarã kō: "Amã'ē kuwasi ee mijã!" e'i epe penemimã'ēgwerã rè kupa. Janejare'e koty rewarã kō ve aepo e'i epe ijupe, karamoewarã kō. Ijatyray aepo e'i epe mǎe kō. Peneminuwerã pè ve: "Aenu kuwasi mijã!" e'i epe kupa. Na'evoi ajamã'ē a'e kō ekoi. Age'e tè katu āwīvo peiko. Aje ywete aepo a'e pejē, e'i Jesu.^c

Manyvo temitã rã'āigwerã rewarã jaa tè

(Maku 4.13-20; Rukasi 8.11-15)

¹⁸ Âmē Jesu e'i wemimo'earã kō pè:

– Peenu katu ikō eayvu nē rōnō. Tapejimotekokuwa eayvu renu. Poromotekokuwatã manyvo jaa tè pō moma'e rã'āigwerã rè tè poromosã'āga mǎ'ē. ¹⁹ Janejare'e ojimojōvijã jane kō pè mǎ'ē ojenu jane kō pè remē, ojitã maevo sō tite ipy'a kō pupe ipi, moma'e rã'āigwerã vo, e'i. Âmē jane mō Janejare'e ayvu wenu ipe sō remē, notekokuwai ee. Ajaire nivoi mǎ'ē rōvijã iporegetakwerã omokājã ipy'a pe wyi. Āwitō wyra kō o'upa ā'āigwerã pee reme rupi o'a mǎ'ē imokājã, āwīvo wereko. Ajawyi earaipa Janejare'e ayvu wyi. Opa iwyi.

²⁰⁻²¹ E'i jē Jesu:

– Āmōgwerã kuise'ē wenu rã'ĩ Janejare'e ayvu remē, ory rã'ĩ ee mijã. "Haa! Janejare'e ayvu rupi aikotã!" e'i rã'ĩte. Ajamã'ē nojimokasi ijayvu renu. Āwitō temitã rã'āigwerã takuru ypy rupi o'a ejōi remē, nikasi, naapoi rewarã mō. Āwīvo ve nojimokasi Janejare'e ayvu rè ojipy kupa. Ajawyi ojimomorijau Janejare'e ayvu rewarã mō remē, kuise'ē oity tite, e'i Jesu imogeta kō.

²² E'i jē Jesu ijupe kō:

– Âmē āmōgwerã wenu ipe Janejare'e ayvu remē, noja'ai ee. Wekokwerã ikewarã règã oja'a. Âmō, karakuri moatya règã oja'a. Ajawyi

^b 13.15 Isa. 6.9-10 ^c 13.17 Ruk. 10.23-24

nojipy'amogetai Janejare'e ayvu rè. Noja'a'ái ee. Áwītō joō nomoryokai temitāgwerà ejōi epe remē. Áwīvo ve mirà kō, oja'a ee mǎe kō nomoja'aokai Janejare'e ayvukwerà rè remē. Maevo apy'a oja'a ee mǎe kō oporakapa ipy'a. Ajawyi Janejare'e ayvukwerà rè noja'ai ywe'e tite kupa, e'i.

23 – Áwītō ā'āigwerà o'a yvy e'e pè mǎē oryvay, āwīvo ve Janejare'e ayvu wenu katuay mǎē. Opyykātā oupe mǎē. Opy'a pupe tē wereko ijayvukwerà ereko. Oja'a karuaru ijayvukwerà rè. Naeara'ái iwyi. Nopoi'ái iwyi. Upi katu ekoità aja paire, e'i Jesu imogeta kō.

Moma'eyva rǎ'āga rè tē Jesu poromosǎ'āga remēwarà

24 E'i jē Jesu:

– Age'e ike yvy pè Janejare'e remīgwai rǎ'āga kō emīgwai e'e kō pyterà rupi ekoi. Ajamǎē kāramō Janejare'e ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē, omoe'yioka kōtā ky'y, poromoe'yi remē. Ajare koo rè tē poromosǎ'āgatà.

– Janejare'e rè werovija imoēoka o'arà kyty mǎe kō moma'eyva vo. Āmē werovija rǎ'āga mǎe kō moma'eyva rǎ'āga vo 'ejē. Noerovijai mǎe kō teve. Kee mǎē vo ekoi kupa. Koo jarà moma'e rǎ'āigwerà oōtā okoo rupi. 25 Ajamǎē ajaire pya remē sikaepo āpā mō uu vija koo moai, jane kō okepa remē. Moma'eyva rǎ'āga rǎ'āigwerà oōtā vija sikaepo, temitā e'e rǎ'āigwerà pyterà rupi. (Ajaire ojisyry oo āpā.) 26 Āmē ajaire oē koo jarà remitāgwerà ky'y. Ipoty. I'a ypytā. Āmē moma'eyva rǎ'āga ve oē ipyterà rupi ojikuwa ky'y. 27 Āmē a'evoa rè omā'ē emīgwai kō remē, oo koo jarà kyty imomewa kupa. “Moma'eyva e'ekwerà rǎ'āigwerà tē itōkō oroōtā mijā”, e'i kupa! “Manyvore sipō moma'eyva rǎ'āga mytery pè sō oē!” e'i ijarà pè kupa.

28 – Āmē koo jarà e'i: “Āpā teipō oōtā vija ekoo pupe mijā”, e'i. Āmē, “Nepota pō oroo ipypo'o ajawyi?” e'i emīgwai kō ijarà pè. 29 “Ānī, a'e rōwā ipō mǎē remē”, e'i. “Pepypo'o sō remē, ma'e remē moma'eyva e'e'y ve pepypo'o titetā eevejē āmē”, e'i ijupe kō. 30 “Ikatu sa'uu ojimovijapa remē, yvate'epa remē, pepypo'otā. Otārōma remē tē moma'eyva rǎ'āga aetaokatā imopai imomo tokaipa. Aja paire tē temitā e'ekwerà amokatuokatā pejē”, e'i koo jarà wemīgwai kō pè.

– Áwīvo ve kāramō Janejare'e poromoe'yi 'arà mē, werovija e'e mǎe kō omoe'yitā werovija rǎ'āga mǎe kō wyi, e'i.

Aepo e'i Jesu wemimo'earà kō pè poromosǎ'āga mǎē rupi.

Yvyra'akwerà rǎ'āigwerà rè tē Jesu poromosǎ'āga remēwarà

(Maku 4.30-32; Rukasi 13.18-21)

31 E'i jē Jesu:

– Āmō tē mijē amome'utā pejē tapekuwa manyvotā Janejare'e janerereko ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē, e'i. Jimitāa rè tē

poromosã'āgatà tapekuwa sa'u. Koo jarà yvy rã'āigwerà opyy itã okoo pè.
³²Kejavōigà teipe ā'āigwerà. Ajamã'ē ojitã maire, oē. Ajaire isakyrū tesō
 ojimovija. Ajaire ojimovijapa. Ajaate ākā mevū tesō ky'y. Āmē a'e rākā
 rè wyra kō ojiowaitynō ky'y, e'i. Āwīvo ve Janejare'e mojōvijāa ojimovija
 remē, e'i.

“Janejare'e remimota janeroupa”, e'i Jesu mǎ'ē
(Rukasi 13.20-21)

³³Jesu e'i jē imogeta kō:

– Amome'u tarà mijē tapekuwa manyvo tekoua Janejare'e jamoēoka
 jane'arà kytū remē. Wemimota omū inō janepy'a pupe tijaneroupa.^d
 Janemotee wemimota rupi tijaiko, e'i.

Moma'e rupi tē poromosã'āga poromo'e remēwarà
(Maku 4.33-34)

³⁴Āwīvo Jesu poromo'e ipi, aty wasu omo'e remē. Manyvo tekoua
 omojenu ipi. Oterē jē rōwā poromo'e ipi. Moma'e rè tē poromosã'āga ipi
 ajamã'ē. A'evō 'evo poromo'e Janejare'e ojimojōvijā remēwarà rè.

³⁵Kee e'i amātejē Janejare'e ayvu mojenuarà karamoe remē Jesu ayvu
 rã pè:

“Aporegetatà ijupe kō remē, moma'e rè tē amosã'āga kōtā.

Āmō, temikuwa e'ā rè tē amogeta kōtā.

Nojikuwaive mǎ'ē rè tē amo'e kōtā,

Yvy ojinō ypy remē ajaate age'e nojikuwaive mǎ'ē rè tē amo'e
 kōtā”, e'i imojenuarà karamoe remē.^e

Aekwerà rupi katu tē Jesu ekoi.

Manyvo moma'eyva rã'āga jaa tē

³⁶Āmē Jesu aty wasu wyi ojivy oo paire, oike mijē tetā wry pè,
 wemimo'ekwerà kō reve. Āmē kee e'i Jesu pè kupa:

– Emome'u rã'ī ore. Noroenū katui moma'eyva rã'āga rè tē poromosã'āga
 neporegeta remē. Oremotekokuwa si rejupa, e'i kupa.

³⁷Ajawyi e'i a'u tē Jesu omotekokuwa kō. Kee e'i:

– Koo jarà rè tē ajimosã'āgatà tapekuwa sa'u manyvo aiko, Janejare'e
 Remimuurerà ajimojane mǎ'ē rōmō. Āwitō koo jarà moma'e rã'āigwerà
 oōtā, āwīvo tē ije, e'i. ³⁸Taa kō iteetejē koo vo 'ejē, e'i. Ere ojirovija mǎe
 kō āmē a'evō ve moma'eyva rã'āigwerà. Emoēoka o'arà kytū kupa mǎe
 kō. Moma'eyva rã'āi rã'āga vo āmē nivoi mǎ'ē rōvijā remīgwai kō, e'i.

^d 13.33 *Fermento* rè tē Jesu poromosã'āga. ^e 13.35 Jīg. 78.2

³⁹ Āpā moma'eyva rā'āga oōtā vija mǎ'ē a'evo ve ājāgai rōvijā. Āmē i'a otārōma remē, a'evo ve Janejare'e kārāmō poromoe'yitā remē. Koo jarā remīgwai i'a omoaty mǎe kō vo Janejare'e remīgwai yvapewarā kō.
⁴⁰ Āwitō koo jarā remīgwai kō moma'eyva rā'āga wetatā imopai imomo tokaipa, āwīvo ve Janejare'e remīgwai yvapewarā kō werekotā nivoi ekoi mǎe kō. ⁴¹ [Kārāmō Janejare'e Remimuurerā ajimojane mǎ'ē rōmō ajo tarā mijē. Jane kō Rōvijā wasu rōmō aikotā ky'y.] A'evo remē eremīgwai yvapewarā kō amonookatā nivoi ekoi mǎe kō tomokuipē'e imono ewyi. Nivoi tekou mǎ'ē rē poromo'eoka mǎe kō ve omokuipē'etā imono ewyi kupa. ⁴² Jimomorijaua rena tata wasu pē amonooka kōtā pirujē. Āmē a'e pē ojimomorijautā mǎerā tē kupa ky'y. Ojiāpīkākāi pawetetā kupa. ⁴³ Ojirovija katu ere mǎe kō āmē oryvaytā iko ereve. Ivoa kō ojikuwatā ky'y. Janejare'e remīgwai kō ojikuwatā iko kupa. Ajawyi tapeenu katu ikō eayvu nē rōnō, e'i Jesu ijupe kō.

Epy wete mǎ'ē rewarā

⁴⁴ Jesu e'i jē poromo'e:

– Ikatuay Janejare'e pemoēoka pe'arā kyty remē, e'i ijupe kō. Epy wete mǎ'ē vo 'ejē Janejare'e janerereko mǎ'ē. A'e ywesō janeremimotarā rōmō ekoi. Āwitō jane mō yvy opākōi remē karakuri temiatykwērā kejavu tesō wesa remē. Wesa paire oinō gatu rā'ī mijē aekwery vo. Ajaire ojipy'amogeta wemisakwerā rē upa. Ajawyi, “Tapyy āā tena ijarā wyi”, e'i. “Manyvotā sipō areko epy rā moaty?” e'i. “Haa! Akuwa! Emoma'e kō tē tesō ame'ēmatā epy rōmō. A'e rē tena apyytā eremisakwerā revejē”, e'i. A'evo wereko āmē opyy wena rōmō. Opyy remē, karakuri temiatykwērā revejē sikaepo opyy wena rā. Āmē oryvaytā ee ky'y. Āwīvo ve Janejare'e janerereko katua ywesō japota remē, a'e ywesō epy wete mǎ'ē vo janeupe, e'i Jesu ijupe kō.

“Epy wete mǎ'ē vo janerereko katua”, e'i Jesu mǎ'ē

⁴⁵ Āmō rē tē mijē Jesu poromosā'āga. Kee e'i:

– Epy wete mǎ'ē vo 'ejē Janejare'e janererekoa, jamoēoka jane'arā kyty remē. Āwitō mirā mō mo'yry iserenyny katu mǎ'ē weka ipyy ipi, epy wete mǎ'ē. ⁴⁶ A'e wesa remē, “Haa! Manyvotā sipō areko ipyy!” e'i oupe. “Haa! Akuwa! Emoma'e kō ame'ēmatā epy rōmō”, e'i ky'y. Mo'yry ywesō epy wete ijupe pirujē ima'ekwerā kō wyi. Āwīvo ve jane Janejare'e janerereko katua ywesō epy wete janeupe remē, e'i imo'e kō.

Pira mo'auta rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā

⁴⁷ Jesu e'i jē:

– Kārāmō Janejare'e ojikuwa Janerōvijā wasu rōmō remē, pirujē jane kō omoatypatā rā'ī. Āmē nivoi mǎe kō omoe'yitā ivo mǎe kō wyi imono. Āwitō pira mo'auta yy pē jainō remē. ⁴⁸ Āmē oyte pira jamo'au

remẽ, jaekyità esa remẽ. ãmẽ pira japoro remẽ jamoe'yità. Pira ikatu mã'ẽ jaraatà. Pira nikatui mã'ẽ ãmẽ jamopopopatà imono. ⁴⁹ ãwĩvo ve Janejare'e poromoe'yiokatà wemĩgwai yvapewarà kō pè kãramõ. ãmẽ jane nivoi mãe kō waiteve omoe'yità ivo mãe kō wyi. ⁵⁰ Janejare'e omono kõtà ivo e'ãa rena pè, tata wasu rena pè. A'e pè ojiãpĩkãkã tesõtà ojimomorijaua pè kupa ky'y, e'i Jesu.

“Age'e ywesõ petekokuwaway ky'y”, e'i Jesu mã'ẽ

⁵¹ ãmẽ e'i jẽ Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Peenu katu pō aepo a'e remẽ? e'i.

– Õõ, oroenu katu, e'i ijupe kupa.

⁵² Jesu e'i mijẽ:

– I'tete. Ajawyi age'e ywete tapetekokuwaway ky'y. Pekuwa katu manyvo tekoua Janejare'e jamoẽoka jane'arà kyty remẽ. Pekuwa teãmã Janejare'e ayvu okusiwaoka tãmõ Moisesi pè mã'ẽ. A'e 'aryvo age'e eayvu pekuwa ywetetã. A'evõ ojevo jẽ mã'ẽ rẽ petekokuwawaytã ky'y. Ojevo jẽ pemovytã, e'i ijupe kō.

⁵³ Awyjepa oporegeta paire, a'e pe wyi ojisyry oo ky'y.

Nasare taa wãnã kō “aje” ne'i Jesu ayvu pè remẽwarã

(*Maku 6.1-6; Rukasi 4.16-30*)

⁵⁴ Ajaire Jesu ojivy oo Nasare taa kyty, ojimovijawerã kyty. ãmẽ oo oike Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wry pè poromo'e. ãmẽ jane kō wenu remẽ, e'i ojiupe kupa:

– Haa! Ava sipõ Janejare'e ayvu rẽ omotekokuwaway? e'i kupa.

Manyvo'i tesõ mãrãnã jikuwa e'ã imojikuwaoka? Marama tẽ pō Jesu ekoi! e'i ijupe kupa. ⁵⁵ Emã'ẽ. Janeremikuwa teipe Jesu mijã. Ikewarã teipe mijã. Yvyra jimo'ikwerã rẽ oposiko tuu mã'ẽf teipe mijã! Ajamã'ẽ otekokuwaway. Imõmirĩ kō janeremikuwa kō teipe mijã, e'i. Tiaku. ãmõ, Juse. ãmõ, Simão. ãmõ, Juta. Mokojejõ kupa.^g Ijy janeremikuwa teve, Maria. ⁵⁶ Ikõjã kō ve janeremikuwa kō teipe mijã, e'i. Ike rupi ekoi kupa, e'i. Ajawyi manyvo ywete sipõ Jesu moko'i iko? Uve sipõ imo'earã? e'i ikuwa e'ã kupa.

⁵⁷ Ajawyi noenu tari ijayvu ãmẽ kupa. “Aje ipõ” ne'i ywe'e tite ijayvu pè kupa. [Nokuwai Janejare'e Ra'yry tẽ Jesu kupa.] Ajaire e'i Jesu ijupe kō:

– ãwĩvo ywete Janejare'e ayvu mojenuarã kō ipi. Temimoe'e teipe kupa mijã. Ajamã'ẽ ena pewarã kō nomoe'ei ywe'e tite kupa. Ipyriwarã kō ve noenu tari ijayvu ipi. “Aje” ne'i ywe'e tite ijayvu pè kupa. ãmõgwerã pirujẽ wenu takatu ãmẽ ipi. Etãrãgwerã kō kōrijõ tẽ noenu tari ipi, e'i.^h

^f 13.55 *Carpinteiro* ^g 13.55 Jesu ruu a'u Juse ra'yrerã kō pewarã mō aepo e'i kupa.

^h 13.57 *Juw. 4.44*

58 A'e wānā kō “aje” ne'i ijayvu pè. Ajawyi Jesu nomojisaoka ywe'ei okasia a'e pè.

Kovenatu Eroti okyje remēwarà
(Maku 6.14-29; Rukasi 9.7-9)

14 ¹Āmē manyvo Jesu ekoi mǎě rē omǎě mǎe kō omovyvy wete erokwa. Ajawyi Jesu rewarà erǎkwē ywete. Ajaate kovenatu Eroti pè ojeny ky'y. ² [A'e ojimonyi enu āmē.] Ajawyi kee e'i tite opātāvōarà kō pè:

– Ajukaoka maekwerà tē rōwā pōkō opoera? Juwāo poromojāmōrī mǎě? Ajawyi rōwā pōkō ikasiay wete mārānā jikuwa e'ā reinōgarà rē? e'i tite ikuwa e'ā.

³Kōitokō Eroti opyyoka Juwāo imopā'āoka. Ma'e rewarà mō. Weke'yry Piripi werekwarekyi maekwerà tē Eroti. Erotiasi eu erekwarà pè. ⁴A'evoa rē Juwāo poromojāmōrī mǎě kee e'i epe Eroti pè:

– Nī'e'i nereke'yry rerekwarà neekyi! Nivoi neiko Janejare'e pè! e'i ijupe.ⁱ

⁵Ajawyi aepo wenu kovenatu Eroti remē, ojikōō Juwāo rē. Opota ojukaoka tite mijā. Ajamā'ē okyje jane kō wyi, aty wasu wyi, a'e kō “Janejare'e ayvu mojenuarà tē Juwāo”, e'i rewarà mō.^j

⁶Āmē a'evō paire kovenatu Eroti oja'a osakyawerà rē. [Ijaty mōropārā kō uu ojimoaty ipyri okawa.] Āmē Erotiasi memyry oike ojimomyu ovake kō, tomǎ'ē ee kupa. Kōjāmuku tē a'e. Āmē Eroti oryvay ee omājā. Ajawyi e'i ijupe, werekwarà rā'āga memyry pè:

⁷– Moma'e pō nepota nejimomyua repy rōmō? e'i. Ere ije tame'ē neupe, e'i. Aje ywete nepota mǎě ame'ētā neupe, e'i. Janejare'e reminu mō ewari rōwā aepo a'e ene, e'i ywe'e tite.

⁸Aepo e'i ijupe remē, oo oporanu oy pè. Ijy kee e'i:

– “Juwāo poromojāmōrī mǎě ākāgwerà apota, parapi pupe”, ere ijupe, e'i.

Aepo e'i kovenatu Eroti pè āmē. ⁹Āmē Eroti ojimopirai tesō aepo renu, [nopotai ojukaoka rewarà mō.] Kee e'i oupe:

– Pirujē emōropārā kō wenu eayvukasia, “Janejare'e reminu mō ewari rōwā a'e”, a'e ywe'e tite remē. [Ajawyi manyvo na'e'āi ajipijarī mō ky'y], e'i.

¹⁰Ajawyi omono sota kō jimopā'āga kyty, toākāgo Juwāo kupa ky'y.

¹¹A'e kō ijākāgwerà weru parapi wasu pupe ime'ē kōjāmuku pè. A'e weraa āmē ime'ē oy pè tomǎ'ē ee.

ⁱ 14.4 Ruk. 3.19-20 ^j 14.5 Ajawyi Eroti ojukaoka sō remē, aty wasu ojikōō aitā ee.

Ojimoāpātā ee teve āmē kupa. Ajawyi nojukaokai Juwāo. Omono kōrijō tē jimopā'āga pupe tatui upa.

¹² A'evo paire Juwão remimo'ekwerà kō uu oōvijā reāgwerà pijarà mō eraa ijaty kupa. Ajaire oo Jesu pè imomewa kupa.

[Aja rewarà mō tè kāramō Jesu kasia ojenu kovenatu Eroti pè remē, ojimonyi. “Ajukaoka maekwerà tè sipō opoera?” e'i tite wenu remē.]

Jesu omoypa katu ja'umā'ē aty wasu rē remēwarà

(Maku 6.32-44; Rukasi 9.10-17; Juwão 6.1-14)

¹³ Āmē Juwão jukaawerà ojenu Jesu pè remē, ojisyry rāī jane kō pytery pe wyi oo, yarà rupi. Tekoe'āma kyty ootà, wemimo'ekwerà kō reve. Ajamā'ē aty wasu kō okuwapa maty oopa Jesu kō remē. Ajawyi taa taa kō pe wyi oo akypy rupi kupa. Ajamā'ē pee rupi tè oo kupa. ¹⁴ Āmē Jesu ovāe a'e pè. Āmē yarà pupe wyi oē remē, aty wasu kō a'e pè tui upa. A'e kō rē Jesu omā'ē erokwa. Oporijauesa kō tesō āmē. Itekorā mae kō omokatu, a'e pè tui mae kō.

¹⁵ Ajaire karumē emimo'ekwerà kō oo Jesu kyty jawo. Kee e'i ijupe kupa:
– Ike tekoe'āma tè. Ajawyi aā jane kō manyvo noereko'āi wemi'ō rā pyy. Karupa ky'y. Emono kō ajawyi too wāime, taa kō pè, wemi'ō rā topyy pātō e'āve kupa, e'i kupa.

¹⁶ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ānī. Nijamono kō'āi. Pejē tè tapeapoi kō, e'i.

¹⁷ Āmē e'i ijupe kupa:

– Emā'ē. 5 rōmōgā kōrijō tè meju sireko ike. Āmō, mōrijōgā teve pira jimiirerā, e'i kupa.

¹⁸ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Peeru ajawyi ije, e'i.

¹⁹ Weru kupa remē, Jesu e'i ijupe kō:

– Jane kō toapy okwa kwākwā kykyre 'aryvo, e'i.

Wapy āmē kupa. Āmē Jesu meju opyy. Āmō, pira jimiirerā opyy. Āmē oyvatesa omājā Janejare'e pè oporegeta. Kee e'i:

– Papa! Nekatuay! Aā ja'umā'ē neme'ēma toro'u. I'ete, e'i oporegeta.

A'e si ajaire openo peno meju ime'ē wemimo'ekwerà kō pè tomosāi aty wasu kō pè kupa. [Pira jimiirerā wayko yko imosāi kupa.]

²⁰ A'evo jane kō ojimi'u pirujē. Ikasi katu āmē kupa ky'y. Jareve jē opyta ja'umā'ē. No'upai kupa. Ajawyi ja'umā'ē kure kurerà Jesu remimo'ekwerà kō omoaty ijā rykyry pupe [ajairewarà rā]. 12 rōmō oōjā kupa ky'y.

²¹ A'evo Jesu temi'ō omoypa katu aty wasu kō rē. Kwaima'ekwerà kō. Wāivīgwerà kō. Ja'yrrerà kō. Āmē kwaima'ekwerà kō kōrijō tè jamoirō irō remē, 5.000 rōmō tesō ojimi'u ipyri mae kō.

Jesu yy rova'arà rupi wata remēwarà

(Maku 6.45-52; Juwão 6.16-21)

²² Āmē ajaire Jesu e'i mijē wemimo'ekwerà kō pè:

– Pe'yasa amãtejẽ peo yarà rupi erenone rupi, e'i. Aty wasu kô amojivyta rãĩ imono, e'i.

“Hoõ” e'i kupa. Opo amẽ yarà rupi oo kupa. Ojisyry kupa paire, Jesu e'i aty wasu pè:

– Awyjepa rãĩ poromo'e, e'i. Pejivy peo amẽ, e'i.

²³ Amẽ omojivy imono kô paire, Jesu ojiupi yvytyry rè oo oporegeta Uu pè, Janejare'e pè. Amẽ pãtõma remẽ Jesu rômõ'ite a'e pè tui.

²⁴ Amẽ jakatu emimo'ekwerà kô oopa pãranã mytery pè iko yarà rupi. Amẽ yvytu ikasiay opeju peju tesõ yarà kytyre. Yy opipo pipo tesõ ee. Ajawyi apèi yarà oo.

²⁵ Ajaire kô'ēsima remẽ, Jesu uu ikoty kô. Yy rova'arà rupi wata uu iko. ²⁶ Amẽ omãẽ ee kupa, yy rova'arà rupi wata iko remẽ. Amẽ ojimonyijay ee omãjã kupa.

– Eeee! Taywerà tè rōwã pākāwĩ! e'i tite okyje ai rômõ kupa.

Eamamai omãẽ ee kupa remẽ. ²⁷ Ajamãẽ ameve Jesu e'i ijupe kô:

– Pekyje sō ewyi! Pejimokasi jēsi! Ije tè ajo, e'i ojikuwa ijupe kô.

²⁸ Amẽ Peturu aepo jaa wenu remẽ, kee e'i Jesu pè:

– Ene tè si, jōvijã! Ajawyi emonooka rejupa, yy rova'arà rupi nekoty, e'i.

²⁹ – Ejo awi ekoty! e'i Jesu amẽ ijupe.

Aepo e'i remeve Peturu owyjj yarà pupe wyi, yy rova'arà 'aryvo watatã oo Jesu kyty mijã. ³⁰ Yvytu ikasiay jẽ a'evõ remẽ. Nojipy'amogetai rãĩ tite yvytu kasia rè mijã. Ajawyi py'awarã mō oja'a remeve okyje ai tè ky'y. Ameve oyvypy iko ky'y. Ajawyi wapukai Jesu pè.

– Erōvijã! Epyy rejupa, tamãnō e'ã! e'i.

³¹ Ameve kuiseẽ Jesu opojai ipopyy imuu jawo ijupe.

– Haa! “Aje ywe'e” nereĩ sipõ eayvukasia rè nemãjã? e'i.

³² Amẽ yarà pupe opo kupa ky'y. Jesu. Peturu. Ameve yvytu opipa ky'y.

³³ Ameve emimo'ekwerà kô omoe'e ywete ky'y.

– Haa! Aje ywete Janejare'e Ra'yry tè ene! e'i ijupe kupa.

Jesu mōa'ārōwã omokatu jane kô erokwa remēwarã

(Maku 6.53-56)

³⁴ Ajaire oo jẽ pãranã ovaẽ kyty kupa. Jenesare yvy pè ovãema kupa. [A'e pè oẽ oẽ oo yarà pupe wyi kupa.] ³⁵ Amẽ a'e wãnã kô omãẽ Jesu rè remẽ,

– Jesu si ovãe! e'i kupa.

Ameve aepo jaa omono mono pirujẽ taa taa miti kô rupi. Aepo wenu mãe kô weru eru itekorã mãe kô Jesu kyty, tomokatu kô, pirujẽ.

³⁶ Kee e'i e'i Jesu pè kupa:

– Jesu, epota tè itekorã mãe kô neyru poko retoapy rè ojipy okatupa rômõ kupa, e'i ijupe kupa.

Ameve itekorã mãe kô Jesu yru rè ojipy remeve ikatupa. Pirujẽ ikatupa kupa ky'y.

Tāmō kō rekoawerā rewarā
(Maku 7.1-13)

15 ¹Āmē ajaire Jerusarē taa pe wyi Pariseu kō uu mijē Jesu resa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎe kō ve uu. Kee e'i Jesu pē kupa:

²– Manyvo pō neremimo'ekwerā kō nojipokusui rā'ī ojimi'u tarā mē tāmō kō rekoa rupi? Moko ne'i kuwa'ai si kupa mijā! e'i kupa.

³Ajawyi Jesu kee e'i ijupe kō:

– Pejē pa'e! Penekoa rē ywesō peja'a Janejare'e rekoa wyi ipi! Penekoa rupi peiko remē, Janejare'e ayvu rupi napeikoi! [Ojevo jē rōwā kupa ajamā'ē,] e'i. ⁴Kee e'i itōkō Janejare'e maekwerā: “*Penōvijāgwerā kō tapemomojy ipi. Penuu. Āmō, pey*”, e'i maekwerā. Kee e'i teve: “*Ava mō sō oōvijāgwerā kō rē oporegeta ai imojaiwe mǎ'ē tapejuka ipi*”, e'i maekwerā.^k ⁵⁻⁶Pejē ajamā'ē napepātavōokari tōvijāgwerā kō ipi. Kee pejē ywe'e tite poromo'e: Ava mō omoma'e mō ome'ētā oōvijāgwerā kō pē ipātavō kō remē, “*Ānī. Janejare'e pewarā tē āwī*”, pejē tite. “*Penōvijāgwerā pewarā rōwā āwī*”, pejē. A'evo napepātavōokari tōvijāgwerā kō remē, naperovijaokari Janejare'e ayvukwerā ipi. Penekoawerā rē ywesō peja'a rewarā mō a'evo peiko. Aje rōwā? e'i. ⁷Perovija rā'āga mǎe kō tē pejē! Pejimoe'e ywe'e tite mǎe kō! Ō'ō, aje ywete Isajasi peupewarā mō e'i amātejē karamoe remē. ⁸Kee e'i itōkō Janejare'e ayvu rōmō ikusiwa:

“Aā jane kō ‘Janejare'e koty rewarā mō ije’, e'i epe.

Ajamā'ē ojuru e'e pupe kōrijō tē emoe'e kupa!

Opy'a kō pupe rōwā!

Nojipy'amogetai 'eteay ere kupa!

⁹Emoe'e maevo sō tite tē kupa!

Manyvo jaa mō rōwā emoe'e tite kupa!

Wāmōi kō rekoawerā rē poromo'e kupa remē,

‘Janejare'e ayvu tē’, e'i tite wekoawerā pē kupa!” e'i maekwerā.^l

Aekwerā rupi katu tē peiko, e'i Jesu ijupe kō.

Jopy'a ai rewarā
(Maku 7.14-23)

¹⁰Jesu omuu mijē aty wasu kō imogeta kō.

– Tapejapyaka ikō eayvu rē nē. ¹¹Kee pejē tite ipi: “Ja'umā'ē nijakusuive iwa mǎ'ē poromoky'a Janejare'e kty”, pejē tite. Aepo jaa rē kee a'e. Ja'umā'ē rōwā poropy'amoai ipi. Janejuru pupe oike mǎ'ē rōwā. Ayvu ai janejuru rupi wyi oē mǎ'ē tē poropy'amoai ipi, e'i Jesu.

^k 15.4 Jisyry. 20.12; 21.17; T.M. 5.16 ^l 15.9 Isa. 29.13

¹² Ajaire Jesu remimo'ekwerà kō oo ipyri oporegeta ijupe.

– Pariseu kō ojimōarō neayvu renu. Nekuwa pō āwīvoa? e'i kupa.

¹³ – Ōō akuwa, e'i ijupe kō. [Tapejimopirai e'ā ijayvu ai kō rè ajamā'ē.] Papa yvapewarà werovija mǎe kō rōwā āwī kō, e'i. Papa wemavo kōtā imono owyi kāramō. Āwitō jai japypo'o imomo topa jimo'yjē mǎ'ē vo 'ejētā kāramō kupa, e'i. ¹⁴ Ajawyi tapejimopirai e'ā ee kō pemājā, a'e pejē. Kee mǎ'ē vo 'ejētā kupa. Āwitō naeapyoi mǎ'ē kō ojipopyy tite oo o'a oo yvy kwarà pupe. A'evō 'ejē nivoi poromo'e mǎ'ē wemimo'earà kō wereko, e'i.^m

¹⁵ Āmē Peturu e'i ijupe:

– Oremotekokuwa rejupa, aepo moma'e rè tè ere poromosā'āga Pariseu kō pē mǎ'ē rè, e'i. Norokuwai manyvo jaa rè pō aepo ere, e'i.

¹⁶ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Haa! Notekokuwaive mǎe kō vo 'ejē si pejē! [Aepo a'e aty wasu kō pē remē,] napeenui teve si! e'i. ¹⁷ Kee a'e. Ja'umǎ'ē ja'u remē, janereykwera pē oo rā'ī. Ajaire wasa 'ejē oo. [Nomoai janepy'a ipi, nopytai janepy'a pē rewarà mō.] Ajawyi nijanepy'amoky'ai ja'umǎ'ē rupi Janejare'e kyty ipi. ¹⁸ Janejuru rupi oike mǎ'ē rōwā janemoai ipi. Janepy'a ai pupe wyi oē mǎ'ē pē tè “ijai mǎ'ē” eu. Ava mō ipy'a ai remē, oporegeta aitā.” ¹⁹ Ava mō ipy'a ai remē, keetā. Ojipy'amogeta ai ipi. Āmō, porojuka. Āmō, ojimomy'a. Āmō, nojimoavai weevewarà rè. Āmō, imona jomoma'e rè. Āmō, nivoi mǎ'ē omo'y teywete koivo kō rè. Āmō, ijayvu teitete koivo kō pē. Wāisō ekoi, ipy'a ai rewarà mō, e'i. ²⁰ Ajawyi Janejare'e “nivoi” e'i apijarà pē, py'a ai wyi oē mǎ'ē pē. Ajamā'ē napejipokusuive pejimiwa tarà mē, “nivoi” ne'ī'āi Janejare'e a'evoa pē, e'i Jesu ijupe kō.

Wāivī Tiru wānà ojiporijauesaoa Jesu pē remēwarà (Maku 7.24-30)

²¹ Ajaire Jesu ojisyry rā'ī oo Karireja pe wyi Tiru taa pyri'tje'ē. Sitō taa pyri'tje'ē teve. [Juteu rōwā a'e wānà kō. Āmō tè.] ²² Āmē wāivī mō a'e pewarà mō okuwapa Jesu a'e rupi ekoi remē. Kanaā yvy wānà mō tè a'e. A'e oo ojiporijauesaoa Jesu pē. Kee e'i ijupe:

– Jōvijā, akuwa Tavi Jeapyrerà e'eay tè ene! Ajawyi ajo nekoty teporijauesa rejupa nekasia rupi! e'i. Si'ā ojimomorijauvay ājāg ojimoemija ee mǎ'ē rōmō iko, e'i. Emomoioka iwyi imono! a'e ene, e'i wapukai.

²³ Āmē Jesu nipui rā'ī aepo renu. Āmē emimo'ekwerà kō uu ipyri kee javo ijupe:

– Āwī wāivī emoisyry mokoepo wyi imono, toapukai e'ā janerakypy rupi poromosuru! e'i epe ijupe.

²⁴ Āmē Jesu e'i wāivī pē:

– Eretārāgwerà Isaeu kō rè tè ajo ike. Janejare'e rekoa wyi ojisyry ywe'e tite kupa, e'i. Āwitō kaneiru ojisyry tite ojarà wyi, āwīvo ve ekoi kupa. [Tarōjivy kō eru Janejare'e kyty ajawyi,] e'i.

²⁵ Āmē wāivī “aje ipō” ne'i. Āmē ywesō ojiporijauesaoaka ijupe. Ojimoenāpa'ā ovaque.

– Epātavō jē rejupa, jōvijā! e'i.

²⁶ Jesu e'i ijupe:

– Eretārāgwerà kō rè ypyry ajo ike! Isaeu kō rè ypyry. A'e kō rè ypyry rāĩ aja'atà. Tekoua amome'utà terekuwa. Āwitō janeākarāgwerà rè ypyry jaja'a ipi. Jaapoi katu ipi. Ojimi'u jē kupa upa remē, nijaekyi amātejē emi'ō kō iwyi kō ime'ē janerima jawarà pē ipi. Āwīvo ve eretārāgwerà kō rè ypyry aja'a, e'i Jesu.

²⁷ Āmē wāivī aepo wenu remē, okuwa katu manyvo jaa tè aepo e'i remē. Ajawyi e'i Jesu pē:

– I'tete, aje. Neporegeta katuay, e'i. Ajamā'ē emi'ō kurerà o'a namesa 'aryvo wyi remeve eima kō o'u ipi, e'i. Āwīvo ve ore. Neretārāgwerà kō rè neja'a remē, nekasi jē orere neja'a, e'i. Nopa'āi nekasia, e'i ijupe.

²⁸ Āmē Jesu “hoō” e'i ky'y.

– “Aje ywete” ere ekasia pē. Neremimotarà rupi katu amokatutà ajawyi, e'i. Ameve py'awarà mō imemyry ikatupa āmē ky'y.

Jesu poromokatu okasia rupi remēwarà (Maku 7.31-37)

²⁹ Āmē Jesu ojisyry oo a'e pe wyi. Karireja pāranā kyty oo. A'e yy reme rupi okwa. Āmē ajaire yvytyry yke pē ojiupi wapy upa. ³⁰ Āmē aty wasu kō uu uu jē ikoty. A'e kō mōa'ārōwā kee mae kō weru eru Jesu kyty kupa tomokatu. Etāmā nomārākuwai mae kō. Naeapyoi mae kō ve. Āpekō ātā mae kō ve. Iteetejē itekorā mae kō weru ijupe kupa. Pirujē Jesu omokatu āmē. ³¹ A'evoa rè atyry kō omā'ē remē, omā'ē ywete kee jawo kupa:

– Emā'ē rāĩ sipō āwī kō rè! e'i kupa. Āpekō ātā 'ejē maekwerà kō oporegeta ky'y! Etāmā kone kone maekwerà kō ikatupa ky'y. Etāmā nomārākuwai maekwerà kō watapa teve ky'y. Naeapyoi maekwerà kō eapyo katu ky'y! Ikatuay wete Janejare'e, Isaeu kō Rōvijā wasu rōmō! Ikasiay wete! e'i ojiupe kupa.

4.000 rōmō tesō Jesu wapoī jane kō remēwarà (Maku 8.1-10)

³² Āmē Jesu omuu rāĩ wemimo'ekwerà kō okoty, kee jawo:

– Aā aty wasu kō aporijauesa, e'i. Moapy 'arà rōmō tesō oke epyri iko kupa. Age'e naikoi 'ete emi'ō rā kō ky'y! e'i. Ajawyi nikasi age'e kupa ky'y. Ke'irōwā teve pakatu ena kō, e'i. Ajawyi napotai imojimi'u e'ā kō ve amojivy kō imono. Novāe'āi pee rupi okasi e'ā reve oo kupa remē, e'i.

³³ ãmẽ e'i kupa:

– Manyvo nijareko'ãi aty wasu remi'õ rã resa ajamã'ẽ. Naikoi ike rupi taa kõ, ja'umã'ẽ pyya, e'i kupa.

³⁴ ãmẽ Jesu e'i ijupe kõ:

– Mapejõ põ ajamã'ẽ pereko meju? e'i.

– 7 rômõgà kõrijõ oroereko. ãmõ, pirasisi jimiirerà, pe'ĩpe'ĩgà teve oroereko, e'i kupa.

³⁵ ãmẽ Jesu e'i mijẽ aty wasu kõ pè:

– Yvy pè peapy pekwa, e'i ijupe kõ.

Wapy ãmẽ okwa kupa. ³⁶ Ajaire Jesu opyy mijẽ meju kõ, pira jimiirerà reve. Janejare'e pè oporegeta rã'ĩ imoete.

– Papa. Nekatuay wetè! e'i. Aã neme'ẽ oreupe toro'u, e'i. Tete, e'i.

Ajaire openo peno mijẽ meju ime'ẽ wemimo'earà kõ pè tomosãi erokwa kupa, jane kõ to'u. Pira ve wayko yko ime'ẽ ijupe kõ tomosãi kupa.

³⁷ Pe'ĩpe'ĩ teipe ja'umã'ẽ. Ajamã'ẽ oy katu aty wasu kõ rè. Ikasi katu jome ãmẽ kupa ky'y. Weja jẽ emi'õ kurerà kõ ojimi'u kupa paire. A'e Jesu remimo'ekwerà kõ omoaty inõ rykyry kõ pupe, [ajairewarà rã]. 7 rômõ tesõ omoãnẽ ãnẽ rykyry kupa.

³⁸ A'evo Jesu temi'õ omoypa aty wasu kõ to'u. Kwaima'ekwerà kõ. Wãivigwerà kõ. Ja'y rerà kõ. ãmẽ kwaima'ekwerà kõ kõrijõ tè jamoirõ irõ remẽ, 4.000 rômõ tesõ ojimi'u mõe kõ.

³⁹ ãmẽ a'evo paire Jesu omojivy aty wasu kõ imono. Ajaire yarà pupe opo, wemimo'ekwerà kõ reve. Makatã taa kyty oo kupa.

“Mārānā jikuwa e'ā emojiša orerovake”, e'i tite kupa remēwarā
(*Maku 8.11-13; Rukasi 12.54-56*)

16 ¹ ãmẽ Jesu oo Makatã yvy rupi iko remẽ, Pariseu kõ mõe uu mijẽ ikoty. ãmõ, Satuseu kõ mõe. A'e kõ opota Jesu wã'ã mijã. Ajawyi kee e'i kupa:

– Jesu! Mārānā jikuwa e'ā emojišaoka age'e toromã'ẽ ee. A'evoa rè oromã'ẽ remẽ tè, “Aje Janejare'e kasia rupi a'evo ekoi”, oro'etā ene oromājã nere, e'i rã'āga Jesu pè kupa.^o

²⁻³ Ajamã'ẽ Jesu e'i ijupe kõ:

– Ānī! Namojisa'āi! Emojikuwapa rè pemã'ẽ kõ'ẽ jawe jawe ipe. Āwitõ yva rātasī rè pemã'ẽ yva rè remẽ, “Okytā āmānā”, pejẽ ipi penemikuwa rupi. Naikoi yva rātasī remẽ, “Arakatuaytā age'e”, pejẽ teve ipi, e'i. Ajawyi 'arā mojikuwapa pekuwa katu ipi. Āwīvo ve kuwasi emojikuwapa rè pemã'ẽ remẽ mijã. Ajamã'ẽ nekuwai pekupa. ⁴ Nivoi mõe kõ tè pejẽ, age'ewarà kõ rômõ! Ajawyi erã'ã tarepe pekupa. Kee pejẽ tite: “Nekasia

◦ 16.1 Mat. 12.38; Ruk. 11.16

emojisaoka toromã'ê ee. ãMẽ tẽ 'aje' oro'età neupe", pejẽ tite. Ajamã'ê ije namojisaoka'ai ekasia pejẽ, e'i. ãWitõ Janejare'e ayvu mojenuarà Jonasi ekoi karamoe remẽ, ãwĩvo pemã'età ere, e'i kōrijõ tẽ Jesu ijupe kō.^p

Aepo e'i paire, ojisyry oo iwyi kō.

"Tapejireko katu Pariseu kō rekoa wyi", e'i Jesu mǎ'ẽ
(*Maku 8.14-21*)

⁵ ãMẽ ajaire Jesu wasa mijẽ pãranã oo yarà rupi wemimo'ekwerà kō reve. Ja'umã'ẽ noeraai kupa ajamã'ẽ. Earai iwyi kupa. ⁶ ãMẽ o'yasa oo iko kupa remẽ, Jesu e'i ijupe kō:

– Tapejireko katu Pariseu kō remi'õ'y wyi,^q Satuseu kō remi'õ'y wyi teve, e'i poromosã'āga mǎ'ẽ rupi.

⁷ Aepo e'i Jesu ijupe kō paire, e'i ojiupe kupa:

– Manyvo jaa pō aepo e'i mǎ'ẽ? Meju wyi janerearai rewarà mō sipō aepo e'i? e'i tite ojiupe kupa.

⁸ Ajamã'ẽ Jesu okuwapa sikaepo ojimogeta kupa. Ajawyi e'i ijupe kō:

– Aepo pejẽ sō! "Aje" pejẽ kuwasi eayvukasia pẽ mijã! Napetekokuwaive sipō peiko! ⁹ Napeja'ai wete si aty wasu aapoi maekwerà rẽ? ⁵ rōmōgà ipe meju mijã. Ajamã'ẽ aty wasu kō rẽ amoypa katu ee kō. 5.000 rōmō tesō itōkō amojimi'u. Ajaire itōkō ikurerà pemoaty jẽ. Mapejō rykyry rōmō tesō itōkō pemoaty? Napeja'ai si aekwerà rẽ? e'i Jesu ijupe kō.^r

¹⁰ E'i jẽ Jesu:

– Aja paire a'evo mijẽ. ⁷ rōmō meju itōkō amoypa mijẽ ee kō. 4.000 rōmō tesō itōkō kwaima'ekwerà kō amojimi'u. Mapejō rykyry rōmō tesō meju kurerà kō pemoaty ajaire? Napeja'ai sipō aekwerà rẽ!^s ¹¹ Meju rẽ rōwã aporegeta ji'i pejẽ! e'i. Poromosã'āgaa rupi tẽ aporegeta. Pariseu kō rekoa rẽ aporegeta ajupa. ãMō, Satuseu kō rekoa rẽ teve. Ajawyi, "Ekoa kō wyi tapejireko katu", jaa tẽ aepo a'e mǎ'ẽ. Aje ywete a'evoa napekuwai! Pekuwa kuwasi mijã! e'i.

¹² Ameve tite ajaire Jesu ayvu okuwa kupa ky'y, manyvo jaa rẽ tẽ oporegeta. Temi'õ pewarà mō rōwã sikaepo aepo e'i. Pariseu kō ayvukwerà pẽ tẽ sikaepo e'i, nivoi poromo'e kupa rewarà mō. ãMō, Satuseu kō nivoi poromo'ea rẽ teve Jesu oporegeta. Ajawyi otekokuwapa a'evoa rẽ kupa ky'y.

"Janejare'e Remimuurerà tẽ ene", e'i Peturu Jesu pẽ remẽwarà
(*Maku 8.27-30; Rukasi 9.18-21*)

¹³ ãMẽ ajaire Jesu oo wemimo'ekwerà kō reve, Sesapiripu taa pyri'ĩje'ẽ. ãMẽ pee rupi oo oiko kupa remẽ, Jesu e'i ijupe kō:

^p 16.4 Mat. 12.39; Ruk. 11.29; Jona. 1—3 ^q 16.6 *Fermento rẽ tẽ poromosã'āga*. Ruk. 12.1
^r 16.9 Mat. 14.17-21 ^s 16.10 Mat. 15.34-38

– Ava e'i pō jane kō ije ipi? e'i Jesu.

¹⁴E'i ijupe āmē kupa:

– Āmō kō, “Juwāo poromojāmōrī maekwerà tè rōwā pōkō opoera mijē?” e'i neupewarà mō. Āmō kō, “Ānī, tāmō Eriasi tè rōwā pōkō owyji mijē uu?” e'i. Āmō kō, “Tāmō Jeremia amyry pōkō opoera mijē uu?” e'i teve. “Janejare'e ayvu mojenuarà amyry karamoewarà tè rōwā pōkō opoera mijē uu?” e'i teve neupe kupa, e'i Jesu pè kupa.^t

¹⁵E'i jē Jesu:

– Pejē pa'e? Ava pejē pōkō āmē ije? e'i.

¹⁶Āmē Simão Peturu e'i:

– Ije āmē, “Janejare'e Remimuurerà tè ene, orerōvijā ywete rōmō”, a'e ene. “Janejare'e oiko teāmā mǎē Ra'yry tè”, a'e neupe, e'i Peturu āmē ijupe.^u

¹⁷Āmē Jesu oryvay aepo renu.

– Ō'ō aje ywete ere, Simão Pajona.^v Jane kō rōwā nemotekokuwa aepo jaa rè. Papa yvapewarà teāmā nemotekokuwa aepo tere ije, e'i. Tanerory ajawyi. ¹⁸Ajare kee a'e ene. Peturu a'e neupe. “Takuru” jaa tè aepo a'e ene.^w Ene ypy ekuwa Janejare'e Ra'yry rōmō. Ajawyi aepo ere mǎē a'evō ve tetā āparōga vo. Āwīvo ve ekoty rewarà kō amoatytā ojirōromōarà rōmō toiko kupa. Pe'īpyte mǎē rōmō ainō kōtā. Ikasiaytā ekoty rewarà kō atyry. Ava nikasi'āi imomaa rè. Mānōa tè tesō nikasi'āi imomaa rè. Māerā tè ekoitā, e'i Jesu Peturu pè.

¹⁹E'i jē Jesu:

– Nekuwa manyvo oroereko Janejare'e remīgwai rōmō. Ajawyi oroayvumokasitā Janejare'e omoēoka o'arà kyty mǎe kō atyry kō rè, ivo katu mǎē kuwaparà rōmō, e'i. Neayvukasitā Janejare'e yvapewarà ayvu rupi tè, e'i. “Nivoi” ere sō ava mō pè remē, “nivoi” e'i tary ve Janejare'e ijupe. “Ivo” ere sō ava mō pè remē, “ivo” e'i tary ve Papa ijupe, e'i Jesu Peturu pè.^x

²⁰Āmē Jesu kee e'i jē wemimo'ekwerà kō pè:

– I'ete aepo ere ije, e'i. Ajamā'ē aepo tapemome'u e'ā rā'ī āmō kō pè, e'i Jesu.

“Ejukatā kupa”, e'i Jesu mǎē
(*Maku 8.31—9.1; Rukasi 9.22-27*)

²¹Ajaire Jesu omome'u ypy amātejē wenonewarà rā rewarà ijupe kō.

^t 16.14 Mat. 14.1-2; Mak. 6.14-15; Ruk. 9.7-8 ^u 16.16 Juw. 6.68-69 ^v 16.17 “Jonasi ra'yry” jaa tè Pajona. ^w 16.18 Jesu “takuru” jaa tè e'i Peturu pè remē, takuru tetā rè tè poromosā'āga. Ava tetā oinō remē, ijāparōga ypy oinō. A'e 'aryvo ipari kō oinō. Ajaate tetā ape oinō ky'y. Oinō gatu remē māerā ekoi ky'y. Eps. 2.20; 1Pe. 2.5; Rom. 8.37-38; Juw. 1.5; J.Jim. 6.9-11; J.K.R. 5.33-39; Epr. 11.35-40; 1Kor. 15.26 ^x 16.19 Mat. 18.18; Juw. 20.23

– Taa jěsi Jerusarě taa kyty, e'i. A'e pè avãema remẽ, jövijãgwerà kô emomorijauokatà. ãmõ, Janejare'e pè oporegeta mõe kô rövijã kô ve. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mõe kô teve. A'e kô emomorijau ywetetà avõe remẽ. Ejukaokatà kupa. Ajamã'ẽ moapy 'arà remẽ Janejare'e aekwery vo emomoera tarà mijẽ emopõ'ã, e'i.

²² Aepo e'i paire Peturu weraa rã'i kuipe'e kyty. Kee e'i epe Jesu pè:

– Aepo ere sô, jövijã! e'i tite. A'evõ remẽ ni'ei 'eteay! Janejare'e nerereko katutà a'evõa wyi, e'i ijupe.

²³ Aepo e'i remẽ, Jesu ojirova omãjã ee wayvukasi rômõ ijupe.

– Manyvo pô aepo ere sô! e'i. ãjãgai rövijã Satanasi tẽ aepo nemo'eoka ywe'e tite upa, e'i. Nemoigooka'ãi epe Janejare'e rekoa rupi rejupa, e'i. Aepo ere neporegeta remẽ, Janejare'e ayvu rupi rōwã nejipy'amogeta, e'i. Jane kô ayvu rupi tẽ nejipy'amogeta tite, e'i Jesu Peturu pè.

²⁴ E'i jẽ Jesu wemimo'ekwerà kô pè:

– Pepota awyje erupi peiko remẽ, eayvu rupi tapeiko ipi. “Jesu remimota ywesõ ikasi eremimota wyi”, tapejẽ. ãmõ, ava mō sô, “Nereityi Jesu remẽ, orojukatà”, e'i sô pejẽ remẽ, kee tapejẽ ãmẽ ijupe: “Nimanyvoi ejuka pekupa remẽ”, tapejẽ kōrijõ ijupe ãmẽ. “Ajamã'ẽ naity'ãi Jesu ejuka pekupa remẽ”, tapejẽ, e'i Jesu ijupe kô.”

²⁵ – ãmẽ ava mō nereityi 'ete mõe omãñõ remẽ, i'ãg nomãñõ'ãi. Janejare'e omoigo puku karuarutà opyri. Ajamã'ẽ ava mō ojireko katu ipe mãnõa wyi remẽ, kãramõ omãñõ jětã ajamã'ẽ, e'i.^z ²⁶ Nooi Janejare'e pyri oiko karuaru remẽ, manyvoa rã rômõ rōwã kuwa oma'e kô omoaty ywete. Agyvotẽ ootã jimomorijaua rena kyty. Awyje a'e pè ekoitã. Manyvo ne'i'ãi omoẽa moepy, e'i Jesu.

²⁷ – Kãramõ ajo tarà mijẽ, e'i. A'e remẽ sōsi Janejare'e Remimuurerà ajimojane mõe rômõ ajikuwatã ajo ky'y, e'i. Jövijã wasu rômõtã tẽ tesõ ajo ije ky'y. ãmẽ Janejare'e remĩgwai yvapewarã kô ve uutã erupi, e'i. Papa votã ije ajimomojytã tẽ ajo, e'i. Poromoeyiarã rômõ tẽ ajotã ky'y, e'i. ãmẽ si ivo mõe kô aepyme'etã ky'y, e'i. ãwĩvo ve nivõ mõe kô aepyme'etã ky'y, e'i ijupe kô.^a

²⁸ E'i jẽ ijupe kô:

– Aã a'e mõe pekuwa ikenẽ. ãmõgwerã janepyterã rupiwarã omã'etã ere, Jövijã wasu rômõ ajo ajikuwa remẽ, e'i. Nokãjãive mõe kô ve omã'etã ere a'evõ remẽ. Aje ywete aepo a'e aporegeta pejẽ, e'i Jesu ijupe kô.

Jesu okasia reve ojisaoka remẽwarã
(Maku 9.2-13; Rukasi 9.28-36; 2 Peturu 1.16-18)

17 ¹ Ajaire 6 'arã paire, Jesu vytyty yvate'e mõe rẽ ojiupi oo. Wemĩgwai kô moapy rômõ weraa oupi. Kejõ. Peturu. ãmõ, Tiaku.

^y 16.24 Mat. 10.38; Ruk. 14.27 ^z 16.25 Mat. 10.39; Ruk. 17.33; Juw. 12.25

^a 16.27 Mat. 25.31; Rom. 2.6

Ãmõ, Juwãõ, Tiaku mõmirĩ. A'e kõi kōrijõ tẽ weraa yvytyrapyte 'aryvo.
²A'e pẽ ojimotee ovake kõi. Eny maevo sõi tite ova, kwaray vo sõi tite. Yru
 sĩ gatu teve, eny mãẽ reny vo tesõ.

³Ãmẽ py'awarà mõi karamoe remẽwarà kõi ojisa ipyri. Tãmõ Moisesi.
 Ãmõ, tãmõ Eriasi. Mokopejõ. Jesu reve oporegeta kupa upa. [A'evoa rẽ
 omãẽ moapy rômõ oo upi mãẽ kõi.]

⁴Ameve Peturu e'i:

– Ikatuay ike jaiko remẽ, jōvijã! e'i. Nepota remẽ, ainõtã moapy rômõ
 tapyina kõi aã ike. Ãmõ, ene neupewarã. Ãmõ, Moisesi pewarã. Ãmõ,
 Eriasi pewarã, e'i tite.

⁵Aepo e'i Peturu upa remeve, yva rãtasĩ iserenyny mãẽ owyjy uu
 ijatypa kõi. A'e pupe wyi kee jaa ojenu ijupe kõi:

– Era'yray awĩ! Eremiauway tẽ awĩ! Emoryoka katu erereko ipi mãẽ tẽ!
 Tapejapyaka katu ikõi ijayvu rẽ nẽ! ejaa ojenu.

⁶Aepo emimo'earã kõi wenu remẽ, okyje ai tẽ kupa. Ajawyi ojayvy
 kōrijõ iwyi kupa. ⁷Ãmẽ Jesu uu ojipy ee kõi, kee javo ijupe kõi:

– Pepõ'ã! Pekyje sõi ewyi! e'i.

⁸Ãmẽ omãẽ erokwa kupa remẽ, Jesu rômõ'ĩte a'e pẽ tui upa ky'y.

⁹Ãmẽ ajaire yvytyry pe wyi owyjy uu kupa ky'y. Owyjy iko kupa remẽ,
 e'i Jesu ijupe kõi:

– Age'e pemãẽ ee mãẽ tapemome'u e'ã rã'ĩ. Amãnõtã. Amãnõ maire
 apoera tarã mijẽ. Ãmẽ tẽ katu pemome'utã ky'y, e'i.

¹⁰E'i ijupe kupa:

– Manyvore põi tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãẽ kõi,
 “Tãmõ Eriasi rã'ĩ totuu Janejare'e Remimuurerã renone”, e'i sõi? e'i kupa.

¹¹E'i Jesu ijupe kõi:

– Aje ywete oporegeta kupa. Eriasi totuu poroerōjivy Janejare'e kyty.^b ¹²Kee
 a'e pejẽ ajamãẽ. Ovãema ipe Eriasi vo 'ejẽ mãẽ. Ajamãẽ nokuwai kupa, omãẽ
 ipe ee kupa remẽ. Wereko ai kōrijõ tẽ wemimoõtãre'ã rômõ kupa, e'i. Awĩvo ve
 ije erereko aità erereko kupa, Janejare'e Remimuurerã ajimojane mãẽ rômõ, e'i.^c

¹³Ãmẽ aepo e'i Jesu remẽ, emimo'ekwerã kõi okuwapa Juwãõ
 poromōjãmōrĩ mãẽ pewarã mõi tẽ “Eriasi” e'i.

Jesu omokatu ja'yry remẽwarã

(Maku 9.14-29; Rukasi 9.37-43)

¹⁴Ãmẽ Jesu kõi ovãe mijẽ yvytyry ypy pẽ remẽ, aty wasu a'e pẽ ekoi.
 Jesu remimo'ekwerã kõi pyri ekoi kupa. Ipyterã kõi pe wyi kwaima'e mõi
 uu Jesu kyty ojimoenãpa'ã ovake ojiporijauesaoaka. ¹⁵E'i Jesu pẽ:

– Era'yry eporijauesa, jōvijã! e'i. Omãnõ mãnõ tesõ iko ipi, e'i. Ajawyi
 ojimomorijauway ipi. A'evõ ekoi remẽ, tata pupe o'a ipi. Ãmõ remẽ, yy

^b 17.11 Marak. 4.5 ^c 17.12 Mat. 11.14

pupe o'a ipi, e'i. ¹⁶ Aeru ipe neremimo'earà kō tomokatu. Ajamã'ẽ nokuwai imokatua kupa, e'i.

¹⁷ ãmẽ Jesu ijãgyoay aty wasu rè.

– “Aje ywete” napejẽi eayvukasia pè! Nivoi mõe kō! Age'e rōwã tesõ aiko pepyterà rupi ky'y! Manyvo remẽ wetè si pekuwatà eayvukasia ky'y? ãwĩvotà tè pō peiko? e'i ijupe kō.

– Peeru awi ja'yry ekoty, e'i.

[Weru ãmẽ kupa.] ¹⁸ ãmẽ Jesu ijayvukasi ajãg pè, ja'yry rè ojimoemija mõe pè. Ameve ajãg oẽ ja'yry pupe wyi oo ijayvu rupi. Ameve py'awarà mō ja'yry ikatupa ky'y.

¹⁹ ãmẽ ajaire Jesu rōmō'ite ekoi remẽ, emimo'ekwerà kō uu javo ijupe.

– Manyvore pōkō noromoẽ kuwai sō ajãg ja'yry pe wyi? oro'e neupe, jōvijã, e'i kupa.

²⁰ Ajawyi Jesu e'i:

– Ekasia rè si napenako'i. “Aje” pejẽ kuwasi ekasia pè mijã. ãmẽ ererervija a'ugà pekupa remẽ, kee pejẽ kuwa eayvu rupi mijã. Yvytyry pè, “Ejisyry ike wyi eo! Wãime kyty ekwa!” pejẽ kuwa. Ojisyry kuwa oo ãmẽ aepo pejẽ eayvu rupi remẽ. Aje ywete aepo a'e pejẽ, e'i.^d ²¹ Aje ywete peporegeta Janejare'e pè remẽ, napejimi'ui rã'i tesõ peiko remẽ, ãwĩvo pejẽ remẽ tè katu kuwa ajãg pemoẽ kuwa ja'yry wyi imono mijã, e'i Jesu ijupe kō.^e

“Ejukatà kupa”, e'i mijẽ Jesu remẽwarà

(Maku 9.30-32; Rukasi 9.43-45)

²² ãmẽ ãmō 'ary pè Jesu remimo'ekwerà kō ojimoaty mijẽ ojeeve, Karireja yvy pè. Jesu ve ipyri kō ekoi. ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Kee a'e pejẽ. Yva pe wyi ajo ajimojane mõe rōmō ije. Ajamã'ẽ nivoi mõe kō po pè ereraatà eme'ẽ kupa. ²³ Ejukatà ãmẽ kupa, e'i. Ajamã'ẽ moapy 'arà paire apoera tarà mijẽ apō'ã, e'i amãtejẽ.

ãmẽ ijãgyoay aepo renu kupa.

“Omoepy pō penōvijã Janejare'e moe'ea retã

pewarà ipi?” e'i Peturu kupa remẽwarà

²⁴ ãmẽ aja paire Jesu oo Kapanão taa kyty, wemimo'ekwerà kō reve. A'e pè ovãema kupa remẽ, kwaima'e kō mō uu Peturu pè javo. Karakuri moeta opyy jane kō wyi imoaty mõe kō mō. Janejare'e moe'ea retã pewarà mō karakuri omoaty kupa ipi. A'e kō e'i Peturu pè:

– Omoepy pō penōvijã Janejare'e moe'ea retã pewarà ipi? e'i Peturu pè kupa.^f

^d 17.20 Mat. 21.21; Mak. 11.23; 1Kor. 13.2 ^e 17.21 Kareta karamoe remẽwarà kō pè jamã'ẽ remẽ, ãmōgwerà kō pè vs. 21uve. ãmōgwerà kō pè nuvei.

^f 17.24 Jisyry. 30.13; 38.26

25 – Õõ. Omoepy ipi, e'i amãtejẽ Peturu ijupe kõ.

Aja paire Peturu oo iwyi kõ oike tetã wryy pẽ, Jesu reve. Oo jawo Jesu pẽ. Ajamãẽ Jesu pyy oporegeta ijupe.

– Simão, manyvo ere põ kee jaa rẽ. Ikewarà jövijã wasu kõ ke'irõwã ojimojövijã remẽ, iteetejẽ emĩgwai kõ ipi. Kee a'e ene. Mã wyi põ opyy tekoua repykwerà imoaty ipi? Opyriwarà kõ wyi põ? Ñnĩ? Ñmõ kõ wyi põ? e'i.

26 – Ñmõ kõ wyi, e'i Peturu ijupe.

– Õõ aje, e'i Jesu. Ipyriwarà kõ nomoepyi ipi, e'i. Ñwĩvo Janejare'e pyriware'e tẽ ije. Ajawyi namoepy'ãi mijã, e'i. 27 Ajamãẽ napotai tẽ amojimõarõoka kõ. Ajawyi amoepy jẽtã ijupe kõ. Ajawyi pãranã gyty ekwa rãĩ. A'e pe wyi pira mõ eekyi. Pira neekyi pyy mã'e juru rẽ emãẽ. A'e je'o pupe karakuri moeta neesatã, epy rã, e'i. Oytã tẽ janeupe, mõrijõ, e'i. Eraa ãmẽ ijupe kõ teremoepy, e'i Jesu Peturu pẽ.

“Hoõ” e'i Peturu ãmẽ. A'evõ ãmẽ.

“Ava ywesõ põ Janejare'e koty rewarà rômõ ekoi?” e'i kupa mãẽ

(Maku 9.33-37; Rukasi 9.46-48)

18 1 Ñmẽ ajaire Jesu remimo'ekwerà kõ uu jawo ijupe.

– Nejimojövijã wasu remẽ, ava ywesõ põ Janejare'e koty rewarà rômõ ekoi? e'i ijupe kupa.^g

2 Ñmẽ Jesu ja'yry mõ omuu okoty topõ'ã ovake kõ, tomãẽ ee kupa. 3 E'i ijupe kõ:

– Kee aje ywete mãẽ rẽ tapeja'a. Ja'yrrerã kõ opota katu Janejare'e omoẽoka o'arã kytwarà rômõ ipi. “Aje” e'i teãmã ikasia pẽ kupa ipi. A'evõ ve tapeiko. Ja'yry vo 'ejẽ tapeiko. Na'evoi sõ peiko remẽ, napeo'ãi kuwa ipyri ena pẽ.^h 4 Emãẽ aã ja'yry rẽ. Nojimoẽokai jo'arã kytwarà rômõ ipi. Pejẽ ãwĩvo tapeiko. A'evõ mãe kõ ywesõ Janejare'e koty rewarà kõ rômõ ekoi, e'i.

5 – Erauvay pekupa remẽ, ja'yry kõ peauvaytã. Penory katu ee kõ pemãjã. Ja'yry rauparã kõ pẽ “erauparã kõ” a'e ipi, e'i ijupe kõ.

“Tapeauvay ja'yry kõ”, e'i Jesu mãẽ

(Maku 9.42-48; Rukasi 17.1-2)

6 – Ja'yry kõ erauvay ipi. Ajawyi akãte'ã ee kõ ipi. Ava mõ sõ omojaiwe kõ eraa weko ai rupi remẽ, ojimomorijau 'atã tẽ Janejare'e po pẽ. Ikatu sa'u kuwa na'evoive remẽ ojimomarama amãtejẽ ovote omãñõ, e'i. Ikatu sa'u kuwa a'evõ mã'e takuru mitirõwã mã'e wãpasĩ okuruka rẽ ero'a pãranã pupe omãñõ amãtejẽ, ja'yry kõ nomojaiweive remeve, e'i.

7 – Oiko teãmã ike yvy pẽ poromojaiwe mã'e, e'i. Ajamãẽ mokoi a'e mirã kõ poromojaiwe kõ poroeraa weko ai rupi mãe kõ pẽ. Ipojoy ai tẽ

^g 18.1 Ruk. 22.24 ^h 18.3 Mak. 10.15; Ruk. 18.17

a'evo ekoi mǎe kō. Ajawyi Janejare'e omomorijau kō ywetetǎ kǎramō, e'i.

8– Ajawyi kee a'e eayvukasia rōmō. Ma'e remē pepo ojavyokatǎ ivo tekoua pejē. Ma'e remē pepy rupi peotǎ peneko ai kyty. Ikatu kuwa peeta amǎtejē ity remē, Janejare'e rekoa tapejavy ywe'e tite e'ǎ. A'evo peiko amǎtejē remē tē napeo'ǎi kuwa pepo revejē, ǎmō, pepy revejē, jimomorijau wasua rena kyty, tata wasu noe'ǎi mǎ'ē kyty. Ajawyi kee a'e pejē. Ojipoeta mǎ'ē vo 'ejē tapeiko, taperovija ywe'e tite e'ǎ ikō pepo nē, a'e pejē. ǎmō, ojipyeta mǎ'ē vo 'ejē tapeiko, a'e pejē. ǎmē tē erekoa rupi peiko jētǎ. A'evo remē tē pepo e'ǎte, pepy e'ǎte, Janejare'e rena kyty peo jē kuwa.ⁱ 9 Penea a'evo ve. Ojeakwaro mǎ'ē vo 'ejē tapeiko, tapejimoioka ywe'e tite e'ǎ ikō penea pē nē, a'e pejē. ǎmē tē erekoa rupi peiko jētǎ. ǎmē tē peotǎ Janejare'e rena pē. Tata wasu, jimomorijau wasua rena kyty napeo'ǎi penea revejē, a'e pejē, e'i Jesu.^j

Kaneiru oo opa oo mǎ'ē rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarǎ
(Rukasi 15.4-7)

10 Jesu e'i jē wemimo'ekwerǎ kō pē:

– Ikatu ikō ja'yrerǎ kō pereko ipi nē. Tapejimoemija e'ǎ ikō ee kō nē. Janejare'e ja'yrerǎ kō rē okǎte'ǎ ipi, e'i. Nopotai ojisyry tite owyi kupa, e'i. Uve ja'yrerǎ pǎtavōarǎ yvapewarǎ kō, Papa rovake ekoi kupa ipi. Ipyri yva pē tui kupa ipi. Ja'yrerǎ rewarǎ kō omome'u ijupe ipi, e'i.

11 – Ojisyry we'e tite iwyi mǎe kō resa ajo erojivy eraa Papa kyty.^k

12 Kee jaa rē peja'a. ǎwitō kaneiru teima jarǎ mō, mōa'ārōwǎ eima kō mǎ'ē. 100 rōmō tesō eima mǎ'ē. ǎmē pe'igǎ sō opa oo tite vytytyr kō rupi remē, ijarǎ oitytǎ rǎ'itǎ ǎmō kō oo opa oo rǎ'itǎ mǎ'ē reka, ajaate wesa.

13 ǎmē ijarǎ wesa remē aje ywete orytǎ ee, oo rǎ'itǎ iko maekwerǎ wesa rewarǎ mō. A'e rē ywesō ory rǎ'itǎ noopai mǎe kō wyi, 99 mǎe kō wyi. A'e rē kōrijō tē ojipy'amopirai mijǎ, ajawyi, e'i. 14 ǎwitō kaneiru jarǎ weka tite rǎ'itǎ iko ajaate weima wesa. ǎwīvo ve Papa yvapewarǎ wekatǎ ja'yry pe'igwerǎ, oopa tite oo remē. Nivoi tekoua rupi oo tite mǎ'ē wekatǎ esa, e'i Jesu wemimo'ekwerǎ kō pē.

“Kee tapereko imogeta nivoi penereko mǎ'ē”, e'i Jesu mǎ'ē

15 E'i jē Jesu wemimo'ekwerǎ kō pē:

– Ekoty rewarǎ mō sō nivoi nerereko remē, ekwa rǎ'itǎ eporegeta ijupe. Kee eretǎ ijupe: “Manyvore pō ǎwīvo sō nivoi erereko tite rejupa?” eretǎ. Ajamǎ'ē teǎǎ rupi tē rǎ'itǎ ere ijupe. ǎmē neayvu werovija remē, maevo ijǎgyotǎ aekwerǎ rē. Pejimory tarǎ mijē ojeeve ǎmē ky'y.^l 16 Ajamǎ'ē,

ⁱ 18.8 Mat. 5.30 ^j 18.9 Mat. 5.29 ^k 18.11 Kareta karamoe remēwarǎ kō pē jamǎ'ē remē, ǎmōgwerǎ kō pē vs. 11 uve. ǎmōgwerǎ kō pē nuvei. ^l 18.15 Ruk. 17.3

noenu tari sō neayvu remē, ekwa mijē ikoty. Nevo mǎe kō ve eraa nerupi ky'y, ikuwaparà kō rōmō. Peĩ neraa remē, ikatu tē. Mōrijō neraa remē, ikatu teve. A'evoa rē kee e'i Janejare'e Moisesi remikusiwarerà rupi: *“Nivoi mǎ'ē jamo'ytà ava mō rē remē, peĩ mirà remikuwa rupi rōwā ta'ēvo. Mōrijō, moapy rōmō e'i ky'y mǎe kō remikuwa rupi tē”, e'i maekwerà.^m* Āmē a'e kō rovake ere mijē ijupe, nemoaiarerà pē. [*“Manyvore pō āwīvo sō emoai rejupa?”* ere tarà mijē ijupe. Maevo ojimorytā nere āmē ky'y. Ajamā'ē noenu tari mijē sō neayvu remē, nerupi oo mǎe kō wenutà āmē. Ajaire, *“Ō'ō aje, noenu tari neayvu”, e'itā āmē kupa, e'i.*]¹⁷ Āmē noenu tari mijē sō remē, nijāgyoay'āi sō nemoaiawerà rē remē, ekwa Janejare'e koty rewarà kō jimoatya pē ky'y. A'e kō pē emojenu pirujē ky'y, e'i. Āmē pirujē toporegeta ijupe ky'y. Maevo ojimorytā nere āmē. Ajamā'ē ojimoane'e jē sō remē, tapemā'ē tē rā'ī ee āmē ky'y. Ajawyi Janejare'e noerovijai mǎ'ē vo 'ejē tē perekotà ky'y, ijaiwererà rewarà mō, e'i. Nivoi mǎ'ē vo tē a'e āmē ky'y, e'i Jesu.

“Janejare'e wenu peporanu ijupe mǎ'ē ipi”, e'i Jesu mǎ'ē

¹⁸ E'i jē Jesu wemimo'ekwerà kō pē:

– Āmō, kee a'e pejē. Ava mō pewarà mō, *“Nivoi mǎ'ē tē āwī,”* pejē remē, *“nivoi”* e'i tevetà Janejare'e ijupe. Āwīvo ve, *“Ivo mǎ'ē tē āwī,”* pejē ava mō pē remē, *“ivo”* e'i tevetà Janejare'e ijupe, e'i Jesu.ⁿ

¹⁹ E'i jē ijupe kō:

– Āmē temimotarà ojevo jē pepota Janejare'e pe wyi remē, *“Ja'e āwī Janejare'e pē tijaporanu,”* pejē remē, tapeporanu ikō ijupe āmē nē, e'i. Papa yvapewarà wenutà peporegeta ijupe maekwerà āmē, e'i. *“Hoō”* e'itā āmē. Aje ywete aepo a'e. ²⁰ Āmē, mōrijō moapy rōmō sō pejimoaty Janejare'e pē pemogeta eremīgwai kō rōmō remē upi upi, ije ve a'e pē aikotà pepyri, e'i Jesu ijupe kō.

Temiporijauesakwerà rē tē Jesu poromosā'āga remēwarà

²¹ Ajaire Peturu e'i Jesu pē:

– Ma'e remē ava mō nivoi janerereko remē, *“awyjepa”* ja'e tarepe ijupe ijaiwererà pē ipi. Ajamā'ē ajaire nivoi jē janerereko tarà mijē ajaire. Ajawyi *“awyjepa ky'y”* eu ipe tarà mijē pō ijupe? Manyvo remē pō *“awyjepa”* nija'e'āi ijupe ky'y? 7 rōmō tesō ja'e paire pō? e'i.

²² Āmē Jesu e'i ijupe:

– Ānī. 7 wyi wete,^o e'i. Ijatyray tesō aepo tija'e jē ijupe. Nijapi'āi aepo javo rōmō, e'i Jesu ijupe.^p

^m 18.16 T.M. 19.15 ⁿ 18.18 Mat. 16.19; Juw. 20.23 ^o 18.22 Jesu “7 x 70,” e'i. Kee jaa tē aepo e'i mǎ'ē. 7 wyi wete. 7 rōmō janepoaty wyi! Jamokājāma tesōtā kuwa. Maevo 490 rōmō tesō *“awyjepa”* tija'e tē jē! ^p 18.22 Ruk. 17.3-4; 18.22; Jinō. 4.24

23-24 Jesu oporegeta jê wemimo'ekwerà kô pè. Kee e'i:

– Janejare'e poroporijauesa ywete ipi. Ikarakuri ywete mǎ'ê rè tè poromosǎ'ǎgatà tapekuwa manyvotà jareko ikuwa Janejare'e Jôvijǎ wasu rômô ekoi remê. Kee. Ikarakuri ywete jôvijǎ wasu rômô ekoi, a'e rupi jakuwa. Ma'e remê mǎa'ǎrôwǎ karakuri e'ekwerà jôvijǎ opâtavôarà mǎ pè ome'ê rǎ'î, ajaire tomojivy mijê ijupe. Ajamǎ'ê ipâtavôarà nomojivyi sire'e ajaire. [Nomoaty kuwai imojivy.]

– Âmê âmô 'ary pè jôvijǎ omǎ'ê kareta kô rè upa, karakuri ome'ê rǎ'î jane kô pè maekwerà kô rè. Nomojivyive mǎe kô omuroka tomojivy ky'y. Âmê opâtavôarà okwai imuu. “Kejavu karakuri jypy remê ame'ê rǎ'î itôkô neupe. Neremojivyive ije ajamǎ'ê”, e'i. “Age'e sikô teremojivy ekarakuri rekovijarerà ije ky'y nê”, e'i jôvijǎ ijupe ky'y.

25– Âmê jôvijǎ aepo e'i remê, ipâtavôarà e'i: “Nareko ywe'ei epy rǎ ajamǎ'ê”, e'i. “Manyvotà pǎ areko imojivy?” e'i oôvijǎ pè. Âmê jôvijǎ e'i: “Orome'êtà awi temîgwai ai^q rômô epy rômô ky'y”, e'i. “Nererekwarà ame'ê tary ve. Âmô, neâkarà kô”, e'i. “Âwî kô nerepy rômôtà ky'y”, e'i jôvijǎ.

26– Âmê ipâtavôarà aepo wenu remê, ojimonyi tesô enu. Ameve kuise'ê jê ojimoenǎpa'ǎ ovake ojiporijauesaoka ky'y. Otytypa tesô. Kee e'i oôvijǎ pè: “Eporijauesa rejupa! Terejikôtevê e'ǎ rǎ'î nerepy rǎ rè neiko!” e'i. “Mewe tè amojivyta pirujê ene”, e'i. 27 Aepo e'i remê jôvijǎ oporijauesa ky'y. “Hoô” e'i âmê ijupe. “Awyjepa” e'i. “Najipy'amogeta'âi ekarakurikwerà rè ky'y”, e'i jôvijǎ ijupe. Oryvay tesô temiporijauesakwerà âmê ky'y.

28– Ojivy oo ky'y, oôvijǎ retǎ pe wyi. Ameve oôvijǎ remîgwai mǎ ovo mǎ'ê oôvaisi, eeve oposiko mǎ'ê mǎ. A'e jypy remê kejôgǎ karakuri moeta opyy rǎ'î iwyi maekwerà. Âmê temiporijauesakwerà omǎ'ê ee remê, okarakurikwerà rè oja'a. Ameve kuise'ê opyy ikurukavy. “Age'eve sikô emojivy ekarakuri rekovijarerà ije nê!” e'i. 29 Âmê kejôgǎ karakuri nomojivyive mǎ'ê ojimonyi enu. Kuise'ê ojimoenǎpa'ǎ temiporijauesakwerà rovake ojiporijauesaoka mijǎ. Otytypa tesô javo ijupe. “Eporijauesa rejupa!” e'i. “Amojivyta tè neupe!” e'i ijupe.

30– Soô, noporijauesai. Omono kôrijô imopǎ'ǎoka jimopǎ'ǎga pupe. “Neepyme'êma ije remê tè katu oromoëokatà jimopǎ'ǎga pupe wyi”, e'i. 31 Âmê âmô temîgwai kô omǎ'ê a'evoa rè remê, ojimonyi wete kupa. Âmê oo oôvijǎ wasu pè javo kupa. Pirujê a'evoa omome'u kupa.

32– Ajawyi jôvijǎ okwai mijê wemiporijauesakwerà imuu. Waka wasu âmê ky'y. “Nivoi 'eteay eremîgwai nevo mǎ'ê nereko, j'i'î itôkô oroporijauesa ywete paire! ‘Awyjepa’ na'ei sipôkô ene! Opororijauesa rewarà mǎ rôwǎ pôkô aepo a'e ene! ‘Eporijauesa rejupa’, ere ije remê

^q 18.25 Oposiko karuaru oôvijǎ pè mǎ'ê. *Escravo* e'i karai kô ijupe mǎ'ê.

itôkô oroporijauesá ãmê! ³³ ãwĩvo kuwasi ene mijã. Neporijauesá kuwasi nevoarã mijã!” e’i ijupe.

³⁴ – Ojikô’ô ai jôvĩjã ãmê ee ky’y. Ajawyi omono wemiporijauesakwerã jimopã’ãga pè ky’y, sota kô tonôpã nôpã imomorijau ky’y. “Neepyme’ẽma ije remê tẽ katu oromoẽokata jimopã’ãga pupe wyi”, e’i jôvĩjã ijupe ky’y, e’i Jesu poromosã’ãga mãẽ rupi.

³⁵ Jesu e’i jẽ wemimo’earã kô pè:

– Janejare’e “awyjepa” e’i jane kô pè ipi, poroporijauesá ywete teãmã rewarã mō. Awitô jôvĩjã oporijauesá opãtavôarã mijã, ãwĩvo ve tapeporijauesá ãmô kô ipi, Janejare’e reruparã mō. “Awyjepa” tija’e janevo mãe kô pè ipi, e’i. Ajamã’ẽ “awyjepa” napejẽi sô ãmô kô pè remê, napeporijauesai ãmô kô remê, Janejare’e yvapewarã ve napeporijauesai, e’i Jesu imogeta kô.

Werekwarã wyi opoi mã’ẽ rewarã

(Mateusi 5.31-32; Maku 10.1-12; Rukasi 16.18)

19 ¹ ãmê Jesu aepo e’i paire, ojisyry oo Karireja yvy pe wyi Juteja yvy kyty. Yy Jotão ova’e kyty oo, kwaray ẽma kytyre. ² ãmê aty wasu oo akypy rupi ojimoaty mijẽ ipyri. ãmê Jesu omokatu itekorã mãe kô a’e pè.

³ ãmê Pariseu kô mō uu ikoty. “Jesu siayvumooa”, e’i tite kupa. Ajawyi kee e’i rã’ãga kupa:

– Oremotekokuwa kee jaa rẽ rejupa. Manyvo pō tãmō Moisesi e’i terekwarã wyi moia rẽ? e’i rã’ãga kupa. Manyvo remeve pō japoi kuwa iwyi? Japota remê pō japoi kuwa janererekwarã wyi? e’i rã’ãga kupa.

⁴ ãmê Jesu e’i:

– Pemogetapa itôkô Janejare’e ayvukwerã, kee e’i aepo jaa rẽ maekwerã: “Karamoe remê Janejare’e oinô kwaima’e, wãivĩ reve”, e’i maekwerã.^r ⁵ “Ajawyi ojireko kupa remeve, opoi oõvijãgwerã kô wyi oo werekwaa mō kupa ky’y. Awyje rômō oiko ojeeve iko kupa ky’y, pe’itypyte mã’ẽ rômō”, e’i maekwerã.^s ⁶ Ajawyi kee a’e pejẽ. Janejare’e pe’itypyte mã’ẽ rômō oinô kô remê, tijamowaite kô e’ã ojiwyi, a’e pejẽ. Awyje rômō a’evoo oikopa kupa, e’i Jesu ijupe kô ky’y.

⁷ ãmê Pariseu kô e’i:

– Manyvore pôkô kee e’i Moisesi ajamã’ẽ: “Ava mō opoitã werekwarã wyi imoisyry remê, kareta tome’ẽ rã’ĩ ijupe, opoia mojikuwaparã rômō”, e’i maekwerã? e’i kupa.^t

⁸ ãmê Jesu e’i ijupe kô:

– Naperovija tari Janejare’e ayvukwerã. Ajawyi aepo e’i tãmō Moisesi ky’y. Nãwĩvoi Janejare’e poroinô ypy remê ajamã’ẽ mijã, e’i. ⁹ Ajawyi kee a’e pejẽ.

^r 19.4 Jinô. 1.27; 5.2 ^s 19.5 Jinô. 2.24 ^t 19.7 T.M. 24.1-4

Kwaima'e mō sō werekwarà wyi opoi teywete remē, nimanyvoi epe erekwarà ekoi remē. Ajaire wereko ipetā āmō wāivī. A'evō mǎē pè Janejare'e "ojimomy'a mǎē tē āwī", e'i kōrijōtā āmē, omojaiwe tesō werekwarà ity rewarà mō, e'i Jesu.^u

¹⁰ Āmē emimo'earà mō ojimonyi aepo renu. Ajawyi e'i:

– Āwīvo remē ikatu kuwa nijanererekwai remē, e'i.

¹¹ – Ōō, aje, e'i Jesu. Ikatu, aje, e'i. Ajamā'ē "pirujē taerekwa e'ā", na'e'i ajamā'ē. Pe'īpe'īgā tē naerekwa'āi mǎe kō, e'i. A'evō teāmā mǎe kō tē, e'i.

¹² Uve iteetejē naerekwa kuwa'āi mǎe kō. Uve naerekwa tari mǎē rōmō teāmā isaky mǎe kō. Uve āmō kō otekorānā rupi naerekwa tari mǎē rōmō mǎē, ipirā nikatui mǎe kō. Āmō, omaramaa rupi a'evō mǎe kō teve. Manyvo noiko'āi kuwa weevewarà reve mǎe kō. Uve teve āmō kō, opota Janejare'e ayvu e'ey mojenuarà rè ywesō oposiko. Ajawyi naerekwa tari mǎē rōmō oo. Āwīvoa pekuwa remē, tapetekokuwa āmē, e'i Jesu.

"Totuu nē ja'yrerà kō ekoty", e'i Jesu mǎē

(Maku 10.13-16; Rukasi 18.15-17)

¹³ Ajaire jane kō mō wākarāgwerà kō weru Jesu kyty, toapytepyy kō Janejare'e pè oporegeta ijupewarà kō mō. A'e kō rè Jesu remimo'ekwerà kō omǎē remē, e'i epe kupa:

– Jesu pemo'eaioka peākarā kō pè ne! Peeru sō peākarāgwerà kō ikoty! Perojivy kō eraa! e'i kupa.

¹⁴ Āmē Jesu wenu aepo jaa remē, kee e'i:

– Nemo'eai'āi ja'yrerà kō. Totuu nē ekoty kupa. Āwī kō tē omoēoka Janejare'e o'arà kyty ipi, e'i.

¹⁵ Āmē ajaire Jesu wapytepyy kō.

– Ikatuay āa ja'yrerà ereko, Papa, e'i Janejare'e pè.

A'evō wereko paire ojisyry oo.

Kōnomiokyry imoma'e ywete mǎē uu Jesu pè oporanu remēwarà

(Maku 10.17-30; Rukasi 18.18-30)

¹⁶ Āmē ajaire mirà mō uu javo Jesu pè.

– Poromo'earà, manyvo aiko kuwa pō ivo tekoua rupi aiko, taa Janejare'e pyri aiko karuaru rōmō aiko? e'i Jesu pè.

¹⁷ – Manyvore pō neporanu ivo katua rè? Pe'īte ivo katuay mǎē. Janejare'e rōmō'ite a'evō ekoi. Nepota ipyri neiko karuaru remē, ijayvukwerà rupi katu ikō tereiko ipi nē, e'i.

¹⁸ – Mǎ rupi pō? e'i kwaima'e Jesu pè.

Āmē Jesu e'i:

– Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà tāmō Moisesi pè ome'ē maekwerà, upi tijaiko mǎē. Kee e'i itōkō: *"Terejuka e'ā mirà ikenē"*, e'i. Āmō,

^u 19.9 1Kor. 7.10-11

“Terejimomy'a e'ã. Nererekwapa remẽ, a'e reve kōrijō tẽ tereiko ipi mǎerã tẽ”, e'i. Āmō, “Tanemona e'ã ikō koivo kō ma'e rẽ ipi nẽ”, e'i. Āmō, “Nivoi mǎ'ẽ teremoyo' e'ã newari rōmō mirã kō rẽ ikenẽ”, e'i. ¹⁹Āmō, “Nerōvijāgwera kō teremomojy ipi. Neruu. Āmō, ney. Ijayvukwera rupi katu tereiko ipi”, e'i. Āmō, “Terauvay nepyriwarã kō. Āwitō nejiauvay, āwīvo ve terauvay nepyriwarã kō, koivo kō ve”, e'i maekwera. A'e a'e kō nekuwapa maevo, e'i Jesu ijupe.

²⁰ Āmẽ kōnomiokyry e'i:

– Ō'ō, aepo rupi katu aiko teāmã, e'i. Uve jẽ pō āmō ijayvukwera mō, a'e rupi taiko āmẽ? e'i jẽ Jesu pẽ.

²¹ Āmẽ Jesu e'i ijupe:

– I'tete. Ivoe'e katu neikotã remẽ, kee jẽ tereiko. Ekwa nema'e kō teremẽ'ema karakuri repy rōmō. Ajaire emosāsāima epykwera iporijau mǎe kō pẽ erokwa. Pirujẽ neremimota katu kō oikotã neupe Janejare'e rena pẽ āmẽ. Neme'ẽ maire, ejo erupi eremimo'earã rōmō, e'i.

²² Aepo kōnomiokyry wenu remẽ, soō, ijāgyoay ky'y, imoma'e ywete rewarã mō. [Noo'āi Jesu rupi ky'y, nopotai omoma'e kō ome'ẽma 'ejẽ, aja 'arã peve.]

²³ Ojisyry paire Jesu e'i wemimo'earã kō pẽ:

– Waypete imoma'e ywete mǎe kō pẽ Janejare'e omoẽoka o'arã kyty ipi. [Omoma'e kō rẽ ywesō oja'a Janejare'e wyi.] Aje ywete aepo a'e, e'i. ²⁴ Tekoua amome'utã peupe tapekuwa sa'u, e'i. Āwitō teima rōvijã waypete wasa ikwa'igã mǎ'ẽ rupi. Noasa'āi kuwa agui ropyta kwarã rupi, e'i. ^w Āwīvo ve imoma'e ywete mǎe kō pẽ waypete Janejare'e omoẽoka o'arã kyty, e'i.

²⁵ Āmẽ aepo emimo'ekwera kō wenu remẽ, ojimonyi wete kupa.

– Āwīvo remẽ ava jẽ rōwã oo kuwa Janejare'e pyri oiko karuaru rōmō āmẽ! Ava nojireko katuoka'āi kuwa ijupe? e'i tite kupa.

²⁶ Āmẽ Jesu omǎ'ẽ ee kō erokwa.

– Aje, ava jẽ rōwã oo kuwa ipyri oiko karuaru rōmō. Janejare'e rōmō'ite poromoigo karuaruoka kuwa opyri. Nuvei 'ete iwasu mǎ'ẽ Janejare'e pẽ, e'i.

²⁷ Ameve Peturu e'i Jesu pẽ:

– Emǎ'ẽ. Pirujẽ oroityppyipa ororo nerupi, e'i. Manyvotã awi oreupe ajaire? e'i.

²⁸ Āmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō aje. Erauvay wyi pirujẽ peityppyi pejo erupi, e'i. Ajawyi kǎramō ije, Janejare'e Remimuurerã ajimojane mǎ'ẽ, ajikuwa Jōvijã wasu rōmō

^v 19.19 Jisyry. 20.12-16; T.M. 5.16-20; Mat. 22.39 ^w 19.24 Āwitō mirã mō o'arã kyty rejẽ epānakō iko mǎ'ẽ mō, noike'āi vyry rupi oo wepānakō revejẽ. Oity remẽ tẽ kuwa vyry wry rupi wasa oo. Āwīvo.

ajo remê, poromojövijâtà ereve ky'y, e'i. 12 rômô jövijâ miti kô rômô peikotâ, e'i. Isaau kô atyry rövijâ kô rômô peikotâ, 12 ijeapyrerâ mæ kô atyry kô rövijâ kô rômô. Ekokwerâ kô pemosâ'ägatâ esa, e'i.* 29 Uvetâ âmô kô ve pevo mæ kô. Pirujê oityppyitâ uu eayvu rupi erauvey rewarâ mō kupa. Ma'e oitytâ kupa. Wetâ oitytâ oo kupa. Âmō, wetârâgwerâ kô ve. Oövijâgwerâ kô. Wâkarâgwerâ kô. Âmō, okoo kô. Wâisō pirujê oityppyipatâ uu, erauvey kupa rewarâ mō, e'i. Ajawyi kee a'e pirujê wemireko kô oityppyipa erupi uu mæ kô pè. Penemitykwerâ kô wyive tesō Janejare'e omē'etâ pejê ky'y. Opyri tekou karuarua omē'ē teve pejê, e'i.

30 – Ajamã'ē ijaty jo'arâ kyty ekoi epe mæ kô jokunawyriwarâ kô rômô ekoitâ. Jokunawyriwarâ kô âmê jo'arâ kyty ekoitâ, e'i Jesu ijupe kô.*

Koo rewarâ rè tè Jesu poromosâ'äga remêwarâ

20 1 Jesu omotekokuwa jê wemimo'ekwerâ kô. Manyvo Janejare'e janerereko Janerövijâ wasu rômô mæ'ê rè omō'e kô jê. Kee e'i:

– [Kâramō Janejare'e poromoe'yi 'arâ mē, wemīgwai kô wepyme'etâ ky'y. Ivo katu ojevo jevo jê wepyme'ē kôtâ, e'i. Oporijauesa kôtâ ereko katu kô. Āwitō ojirovija puku ee mæ kô, āwīvo ve ke'ī omānō remê tè katu ojirovija ypy ee mæ kô. Ojevo jê wereko katu kôtâ.] Koo rewarâ rè tè poromosâ'ägatâ tapekuwa sa'u. Uve koo jarâ mō. A'e moma'eyva omojikwa ywete okoo pè, uva'y.

– Ajaire emitâ'a otârōma ky'y. Ajawyi ijarâ e'i oupe: “Eremitâ'a otârōma ky'y. Ava sipō opo'otâ eupe?” e'i. Ajawyi ijarâ oo rā'ī taa kyty, wemīgwai rā kô reka. Ji'liveay ipō oo. 2 Âmê wemīgwai rā kô mō wesa. Kee e'i ijupe kô: “Pekwa ekooporâ tapepo'o uva imoaty”, e'i ijupe kô. “Aepyme'etâ karakuri sī moeta pè ajaire pejê”, e'i. “Pe'ī 'arâ mosikoa repykwerâ ame'etâ pejê”, e'i ijupe kô. “Hoō” e'i âmê oory rômô kupa. Oo âmê oposiko ijupe kupa.

3 – Ajamã'ē noyive emīgwai kô. Ajawyi ijarâ weka jê âmō wemīgwai rā kô mō. Kwaray oēmokopa remê, oo eka kô. Moma'e me'ea pè wesa kô. O'ā teywete kupa upa, noesaive oposikoa kupa rewarâ mō. 4 A'e kô pè koo jarâ e'i: “Ja'e eremīgwai kô rômô ekoo pè tapeposiko”, e'i. “Ivo katu tè poromoepytâ”, e'i. “Hoō” e'i kupa. Oo âmê kupa.

5 – Ajamã'ē noy'āive emīgwai kô. Ajawyi oo mijê eka kô, jane 'aryvopa tesō kwaray remê. Wesa mijê imono kô toposiko. Noy'āive ajamã'ē emīgwai rā kô. Kwaray ijāpēma remê oo mijê eka kô. Wesa kô mijê eru âmê. Omono kô mijê toposiko.

6 – Ajamã'ē noyive emīgwai. Ajawyi karumê oo mijê wemīgwai rā kô reka. Moma'e me'ea kyty oo mijê. A'e pè wesa kô mijê. A'e kô wapy teywete upa. “Manyvore pō napeposikoi pekupa?” e'i koo jarâ ijupe kô.

* 19.28 Mat. 25.31; Ruk. 22.30 y 19.30 Mat. 20.16; Ruk. 13.30

7– “Moma'e rè noroposiko'ãi? Noroesai mosikoa mō”, e'i kupa. Āmē koo jarà: “Pekwa awi ekoo rè tapeposiko”, e'i ijupe kō. “Hoō” e'i kupa. [Oo āmē upi kupa. A'evo remē tē oypa emīgwai kō ky'y. Opo'opa kupa ky'y.]

8-9– Āmē karupa ky'y remē koo jarà e'i tōvijā miti pē: “Emuu eremīgwai kō oposikoawerā repykwerā topyy kupa ky'y”, e'i. “Karumē tē oposiko maekwerā kō ypy rā'i teremoeppy”, e'i. “Ajaire ijāpē kwaray remē oo maekwerā kō emoepy. Ajaire jane 'aryvo katu kwaray remē oo maekwerā kō emoepy. Ajaire kwaray oēmokopa remē oo maekwerā kō. Ji'iveay oo maekwerā kō takypy rupi tē teremoeppy ky'y”, e'i. [“Ojevo jē pe'ī 'arā tē mosikoa repykwerā tereme'e pirujē ijupe kō”, e'i.] “Hoō” e'i āmē tōvijā miti.

10– A'evo wereko āmē. Mosikoa repykwerā omosāi oposiko maekwerā kō pē upa. 11 Āmē karumē oo maekwerā kō omoepy remē, ji'iveay oo maekwerā kō omā'ē ee upa. Oryvay kupa upa. “Haa! Pe'ī 'arā tesō mosikoa repy vo koo jarà karakuri ome'e noposiko pukui māe kō pē”, e'i tite oupe kupa. “Tysi tō jane, japosiko puku mā'ē”, e'i tite oupe kupa. Wārō jē āmē kupa.

– Āmē opyy oposikoa repykwerā kupa remē, soō, naoryi kupa ky'y. Mosikoa repykwerā ojevo jē. Ajawyi oo koo jarà pē jawo kupa. 12 “Manyvore pō ojevo jē orerepyme'ē?” e'i e'i kupa. “Aposiko ywete rōwā sipōkō ije! Ije ywesō rōwā sipōkō aposiko ywete iwyi kō! Kwaray rakua rupi aposiko mijā! Ije ywesō apyy kuwasi! Ajamā'ē neremoepy ywe'e ije!” e'i e'i kupa. Ojimōarōay wete kupa ky'y.

13– Ajawyi koo jarà e'i aepe e'i mā'ē mō pē, oposiko puku mā'ē mō pē: “Ije āmē noromoripei! Ivo tē katu oromoepy!” e'i. “Ji'i neroryvay itōkō neposikoa repy rā rè neiko mijā! Manyvore pō naneroryi age'e ky'y?” e'i. 14 “Nekarakuri erojivy eraa. Apota noposiko pukui māe kō moepy katu teve, nevo. 15 Ekarakuri pupe amoepy kō. Ajawyi ije tē akuwatā ime'e, eremikuwa rupi tē”,^z e'i koo jarà ijupe, e'i Jesu poromosā'āga poromo'e.

16 E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ijypykwerā kō takypyre kytywarā mō ekoitā, e'i. Takypyre kytywarā kō āmē ijypykwerā kō rōmō ekoitā, e'i Jesu.^a

“Ejukatā kupa”, e'i mijē Jesu mā'ē
(Maku 10.32-34; Rukasi 18.31-34)

17 Āmē Jesu Jerusarē taa kytyre oo iko wemimo'ekwerā kō reve, 12 māe kō reve. A'e kō pē rōmō'ite oporegeta iko, oo oiko kupa remē.

18– Pejapyaka katu rā'i. Jerusarē taa kyty jaatā jaiko. Javāe remē, erereko aitā erereko kupa, Janejare'e Remimuurerā ajimojane mā'ē rōmō

^z 20.15 “Nakāte'āi rewarā mō sipō pejimōarō ekoty?” jaa tē aepe e'i mā'ē.

^a 20.16 Mat. 19.30; Mak. 10.31; Ruk. 13.30

aiko rewarà mō. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō po pè tesō eme'età kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō po pè. A'e kō, "Pejuka ikenē", e'itā eupewarà mō. ¹⁹Juteu rōwǎ mǎe kō po pè emonotà āmē kupa. A'e kō erojaità. Enōpǎ nōpāmatà teve kupa. Āmē si ejukatà tē tesō yvyra jipokana rē kupa ky'y, e'i. Ajamā'ē moapy 'arà paire, apoerata apō'ā tarà mijē, e'i ijupe kō.

Tiaku kō y oporanu Jesu pè remēwarà
(*Maku 10.35-45*)

²⁰Āmē ajaire Semeneu rerekwarà uu Jesu kyty, omemyry kō reve. Tiaku reve. Āmō, imōmirī Juwǎo reve. Ojimoenāpā'ā Jesu rovake oporanu.

²¹– Moma'e pō nepota? e'i Jesu ijupe.

Āmē iyy kee e'i:

– Nejimōjōvijǎ wasu remē, ememyry kō epyteporo jōvijǎ miti kō rōmō toiko kupa, a'e tē ene. "Hoō" tere amātejē āmē, e'i tite Jesu pè iyy.

²²Āmē Jesu e'i imemyry kō pè, Tiaku kō pè:

– Napekuwai wyi aepo pejē ije, e'i. Pejimomoriyau kuwa pāwī ereve pemānō ejuka kupa remē? e'i.

– Ō'ō! e'i tite kupa.

²³Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Aje pejimomoriyautà evo ve. Ajamā'ē ije rōwǎ poromōjōvijǎokata ajamā'ē. Papa tē poromōjōvijǎoka mǎ'ē. A'e wemikuwa rupi tē wemipyteporokwerà omōjōvijǎokata ereve, e'i Jesu ijupe kō.

²⁴Āmē āmō Jesu remimo'earà kō ojimōarō aepo renu, Tiaku kō rē.

²⁵Āmē Jesu omoaty kō pirujē imuu opyri kee jawo ijupe kō:

– Pejapyaka rā'ī! Jane kō nokuwai Janejare'e ipi remē, tōvijǎ kō ojimokasi oē jane kō 'arà kyty, āwisō emīgwai kō rōmō toiko kupa. Ojiayvuerovijaoka wemīgwai kō pè ipi. ²⁶A'e kō vo tapeiko e'ā. Pepota pejimōjōvijǎ remē, temīgwai vo 'ejē tapeiko. Poropātavōarà rōmō tapeiko, e'i.^b ²⁷Aje pepota pejē ywesō remē, temīgwai vo 'ejē tapeiko, e'i.^c ²⁸Ereruparà mō awi tapeiko. Janejare'e Remimuurerà ajimōjane mǎ'ē teipe ije. Ajamā'ē, "Jōvijǎ tē ije", na'ei pejē. Āwīvo mǎ'ē rōmō rōwǎ ajo ike jane kō pytery pè. "Jōvijǎ rōmō tajikuwa!" na'ei. Temīgwai vo 'ejē tē ajo jopytery pè poropātavō. Jane kō aiwererà repy rōmō ajo. Amānōtā jane kō aiwererà repykarà mō, Janejare'e pyri toiko karuaru kupa, e'i Jesu ijupe kō.

Naeapyoi mǎe kō Jesu omokatu remēwarà
(*Maku 10.46-52; Rukasi 18.35-43*)

²⁹Āmē ajaire Jesu okwa Jeriko taa rupi, wemimo'ekwerà kō reve. A'e taa pe wyi ojisry oo remē, aty wasu ve oo akypy rupi. ³⁰Oo remē,

^b 20.26 Ruk. 22.25-26 ^c 20.27 Mat. 23.11; Mak. 9.35; Ruk. 22.26

mōrijō naeapyoï mǎe kō wesa. Pee reme pè wapy kupa upa. ãmẽ Jesu okwa iko remẽ, wapukai ijupe kupa.

– Jōvijǎ, tǎmō Tavi Jeapyrerǎ e'eay tẽ ene! Oreporijauesa rejupa! e'i wapukai kupa.

³¹ ãmẽ ijatyray mirǎ kō kee e'i ijupe kō:

– Aepo pejẽ sō! Pepu sō! e'i kupa.

ãmẽ ywesō wapuka pukai kupa.

– Jōvijǎ! Tǎmō Tavi Jeapyrerǎ e'eay tẽ ene! Oreporijauesa rejupa! e'i wapukai rōmō kupa.

³² Ajawyi Jesu opyta rǎĩ jawo ijupe kō.

– Totuu nẽ ekoty kupa, e'i.

Uu kupa remẽ, e'i ijupe kō:

– Manyvo pō pepota poroereko? e'i.

³³ – Oropota orereapyo katu rōmō, e'i kupa. Oremoeapyo rejupa, oro'e ene, jōvijǎ, e'i.

³⁴ Aepo rẽ Jesu oporijauesa kō ãmẽ. Ojipy ea kō rẽ imokatu okasia rupi. Ameve eapyo katu kupa ky'y. Ajaire Jesu rupi oo iko kupa.

Jumẽtu rupi Jesu ovǎe Jerusarẽ taa pè oike remẽwarǎ

(*Maku 11.1-11; Rukasi 19.28-40; Juwǎo 12.12-19*)

21 ¹ Ajaire Jesu oo jẽ Jerusarẽ taa kyty, wemimo'ekwerǎ kō reve. ãmẽ ovǎetǎ pyri'ĩjeẽ kupa remẽ, ãmō tena miti pè rǎĩ ovǎe kupa. Petepaje eu a'e taa pè. Yvytyry pyy pè tẽ a'e tena. Oriveiraty eu vytyry pè. ãmẽ Jesu omono wemimo'earǎ kō mō wenone rupi. Mōrijō omono kō.

² Kee e'i amǎtejẽ imono kō:

– Pekwa erenone rupi wǎi taa tui upa mǎẽ gyty, e'i. A'e pè pevǎe remeve, jumẽtu^d kōjǎ rẽ pemǎ'etǎ, imemyry reve. Wǎnō tatui kupa mǎẽ rẽ. A'e kō rẽ pemǎ'ẽ remẽ, pejora eru ike ije, e'i. ³ ãmẽ ava mō sō kee e'i remẽ, “Moma'e rǎ mō pō pejoratǎ eraa?” e'i sō pejẽ kupa remẽ, kee tapejẽ: “ǎnĩ. Orerōvijǎ tẽ ‘eeru’ e'i ore. Ajawyi oroeraatǎ rǎĩ”, tapejẽ. “Hoō” e'itǎ peupe ãmẽ kupa, e'i ijupe kō.

⁴ Janejare'e ayvukwerǎ rupi katu tẽ a'evu Jesu ekoi, ijayvu mojenuarǎ kee okusiwa maekwerǎ rupi katu tẽ.

⁵ “Kee teremojenu Jerusarẽ taa wǎnǎ kō pè:

‘Penōvijǎ ywete rǎ jōvijǎ wasu rōmō ovǎetǎ iko.

Nojimokasiokai mǎẽ rōmō ovǎetǎ iko.

Jumẽtu ape 'arǎ rupi tẽ ovǎetǎ iko, jumẽtu memyry ape 'arǎ rupi tẽ.

A'evu ojikuwatǎ peupe’ ”, e'i maekwerǎ.^e

^d 21.2 *Jumento* ^e 21.5 Sak. 9.9

Aekwerà rupi katu Jesu ekoità. Ajawyi “aje” taoty Janejare'e ayvu mojenuarà remikusiwarerà pè.

⁶ ãmẽ Jesu “pekwa” e'i ijupe kô remẽ, “hoõ” e'i oo kupa. ⁷ ãmẽ jumẽtu kô rè omã'ẽ a'e pè kupa remẽ, weru Jesu pè kupa. Ajaire oyru poko kô oinõ ijape 'aryvo kupa. A'e ape 'aryvo Jesu oo iko.^f ⁸ ãmẽ ovãe iko remẽ, aty wasu oo upi. A'e kô oyru poko kô omovevu vevu imojimoy moy eraa pee rupi Jesu renone rupi ipârõga rômõ kupa. ãmõ kô ka'aro opo'o, warakuri ro vo mã'ẽ. A'e ve omojimoy moy teve Jesu renone rupi kupa. ⁹ Aty wasu pytery pè werovãe Jesu ereko kupa. Pirujẽ wapuka pukai Jesu vãea rè kupa.

“Tãmõ Tavi Jeapyrerà e'eay simoe'e!

Janejare'e tomory Wemimuurerà imoe'eoka!

Janerõvijã ywete ywesõ yvapewarà kô 'arà kytywarà rômõ ekoi!

A'e simoe'e!” e'i e'i kupa.

¹⁰ A'evõ wereko Jesu imoe'e kupa, ajaate Jerusarẽ taa pè ovãe. ãmẽ ovãema Jesu remẽ, pirujẽ a'e pewarà kô e'i e'i ojupe kupa oory rômõ iko kupa.

– Haa, ava pãwĩ? e'i e'i kupa.

¹¹ ãmẽ Jesu rerovãearà kô e'i aepo e'i mãe kô pè:

– Jesu tè ãwĩ! Janejare'e ayvu mojenuarà tè, e'i kupa! Nasare wãnä!

Karireja yvy ktyt ywy uu mã'ẽ! e'i teve kupa.

Jesu Janejare'e moe'ea retã rè okãte'ã remẽwarã
(*Maku 11.15-19; Rukasi 19.45-48; Juwãõ 2.13-22*)

¹² ãmẽ ajaire Janejare'e moe'ea retã gyty Jesu oo iko. Etã ypy pè ovãe remẽ, jane kô mõ Janejare'e pè temime'ẽ rã kô ome'ẽ karakuri repy rômõ a'e pè kupa upa.^g ãmẽ Jesu a'evõa rè omã'ẽ erokwa remẽ, nopotai. Ajawyi ime'ẽarà kô omoisyrypa imono. ãmõ, opyy mãe kô teve omoisyrypa imono. ãmõ, namesa kô karakuri rewarà kô oposiko l'aryvo mãe kô oity ipujere. Karakuri rena kô oity imopepeipa. ãmõ, jirusi me'ẽarà kô apyka kô oity teve ipujere. A'evõ Jesu ekoi, nivõi ekoi kupa rewarà mõ.

¹³ E'i jẽ Jesu:

– Nivõi agyvo Janejare'e moe'ea retã pereko remẽ. Kee e'i itõkõ Janejare'e kareta rè ojikusiwa: “*Eretã eupe oporegetatã mãe kô poregetaa*”

^f **21.7** A'evõ jõvijã wasu jikuwaparà rômõ ojikuwa ovãe. ^g **21.12** Kejõ ome'ẽ kupa: Teima kô. Jirusi. ãmõ, kaneiru ra'yry. ãmõ, pui ra'yry. Wãisõ, itee tee tè ome'ẽ kupa. Ajamã'ẽ a'e pè ome'ẽ kupa remẽ, omoripe tè ipywarà kô kupa ipi. Omoepy wete sa'u kupa ipi. A'evõ tè karakuri omoaty wete oupe kupa ipi.

rena tè”, e'i tè.^h Aekwerà rupi katu rōwā ajamā'ě pereko! e'i. Imona mǎ'ě retā vo 'ejě pereko! e'i imoātāre'ā kō.

¹⁴ Āmē jakatu naeapyoi mǎe kō uu uu Jesu kyty, Janejare'e moe'ea retā ypy pē. Āmō, etāmā kǎnī mǎe kō. Āmē Jesu omā'ě ee kō remē, omokatu kō. ¹⁵ Mōa'ārōwā jane kō opota katu Jesu. Ijāgyo ywete ikasia rē omājā kupa, poromokatu remē. Ja'yrerà wyive tesō Jesu rē oja'a.

– Tāmō Tavi Jeapyrerà e'ey simoe'e! e'i e'i ja'yrerà wapuka pukai.

Ajamā'ě Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō aepe wenu remē, ojikōō Jesu rē āmē kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎe kō ve ojikōō ee, ikasia rewarā mō. Āmō, ja'yrerà kō rewarā mō teve. ¹⁶ Ajawyī kee e'i Jesu pē kupa:

– Neenu pō ja'yrerà kō aepe e'i neupe remē? e'i kupa.

Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō, aenu. Ikatuay wete ja'yrerà aepe e'i remē, e'i. A'e kō pewarā mō kee ojikusiwa amātejē Janejare'e ayvu rōmō: “Janejare'e! Ene tè ja'yrerà kō nemo'e, owaray tanemoe'e!”, e'i maekwerā.ⁱ Napemogetai sipōkō aekwerā! Ajawyī ikatuay tè ja'yrerà kō aepe e'i remē, e'i.

¹⁷ Ajaire Jesu oē oo iwyi kō ky'y, Jerusarē taa pe wyi. Petānia taa kyty oo oke.

Jesu omosinīmaoka moma'eyva'y ni'ai mǎ'ě remēwarà

(Maku 11.12-14,20-24)

¹⁸ Āmē ji'ive Jesu ojivy mijē oo Jerusarē gyty, wemimo'earā kō reve. Nikasi amyay pē oo iko remē. ¹⁹ Āmē moma'eyva'y rē omā'ě, pee reme pē, piku'y eu ijupe mǎ'ě rē.^j Opota ipe a'e'akwerā o'u mijā. Ajamā'ě ni'ai. Ookwerygā tè tui.^k Ajawyī Jesu e'i moma'eyva'y pē:

– Māerā tè tane'a e'ā awi ky'y, e'i.

Ameve osinīma moma'eyva'y ky'y.

²⁰ Āmē emimo'earā kō ojimonyi a'evoa rē omā'ě kupa remē.

– Manyvo pāwīvo Jesu py'awarā mō omosinīma piku'y! e'i kupa.

²¹ Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō, aje. A'evoa rē kee a'e pejē. “Aje” pejē ikō Janejare'e kasia pē pepy'a pupe nē, e'i. Āmō, aā yvytyry pē eayvu rupi, “Ejisyry pāranā wasu pupe ejimomo eo”, pejē sō remē, a'evotā kuwa āmē, “aje” pejē Janejare'e kasia pē remē. “Aje ipō?” napejēi pepy'a pupe remē.^l ²² Pirujē peporijau ee mǎ'ě rē peporanu ijupe remē, “hoō” e'itā pejē. Ome'ētā āmē, “aje” pejē ijupe remē, e'i Jesu ijupe kō.

^h 21.13 Isa. 56.7; Jer. 7.11 ⁱ 21.16 Jīg. 8.2 ^j 21.19 Werywete kuruvy vo ywete mǎ'ě piku'y. Ajamā'ě temitāgwerā. ^k 21.19 Ajawyī i'a maevo sō tite tè. ^l 21.21 Mat. 17.20; 1Kor. 13.2

“Ava ayvu rupi pō moko ere neiko?” e’i Jesu pè kupa remēwarà
(*Maku 11.27-33; Rukasi 20.1-8*)

²³ Āmē jī’ive Jesu oo mijē Janejare’e moe’ea retā gyty. A’e ppy pè poromo’e upa. Āmē Janejare’e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō ovǎe ipyri. Āmō, Juteu rōvijā kō mō ovǎe.

– Ava ayvu rupi pō moko ere neiko ipi? e’i ijupe kupa.

²⁴⁻²⁵ [Ajamā’ē Jesu okuwapa opota tē wayvumooa kupa remē. Ajawyi Jesu jē wayvuenone’a kō amātejē.] Kee e’i:

– Ije ve aporanutā peupe rā’i. Pejē ppy pemome’u ije awi. Ava ayvu rupi pō Juwāo amyry poromōjāmōrī ipi? Janejare’e ayvu rupi pō? Mirā kō ayvu rupi pō ma’e remē? e’i Jesu ijupe kō.

Āmē jōvijā kō ijayvu yvu ojiupe.

– Manyvo ja’etā pō aepo e’i remē? “Janejare’e ayvu rupi Juwāo uu”, ja’e sō remē, “Manyvore sipō ‘aje’ napejēi ijayvu pè āmē?” e’itā janeupe. ²⁶ Ajamā’ē, “Jane kō ayvu rupi tē Juwāo uu”, nija’e’āi teve. Aty wasu ojikō’ōtā janere aepo ja’e sō remē. “Janejare’e ayvu mojenuarā tē Juwāo amyry”, e’i kupa. Ajawyi maevo janemomarama kuwa āmē kupa, e’i ojiupe kupa.

²⁷ Ajawyi ne’i’āi Jesu pè kupa.

– Norokuwai ava ayvu rupi pō uu, e’i rā’āga ijupe kupa.

Āmē Jesu e’i ijupe kō:

– Ije ve na’e’āi pejē āmē, e’i ijupe kō.

Ta’yry kō rē tē Jesu poromosā’āga remēwarà

²⁸ Jesu e’i mijē jōvijā kō pè:

– A’etā pejē Janejare’e remimota rupi ekoia rē, e’i. Ta’yry kō rē tē poromosā’āgatā, e’i. Uve kwaima’e mō, mōrijō ta’yry mǎ’ē. Āmē āmō ‘ary pè tuu e’i teke’yry pè: “Ekwa ekoo kyty tereposiko”, e’i. ²⁹ “Ānī, naa’āi”, e’i epe ta’yry mijā. Ajamā’ē ajaire ojimotee oo oposiko. ³⁰ Ajaire tuu oo mijē imōmirī gyty tē ky’y. A’e pè e’i teve: “Ekwa ekoo kyty tereposiko”, e’i epe. “Hoō” e’i tite uu pè. Nooi ajaire ajamā’ē. ³¹ Ajare kee a’e. Mǎ ta’yry pō uu remimotarā rupi oo? e’i ijupe kō.

– Teke’yry, e’i kupa. A’e tē oo ijayvu rupi, e’i kupa.

E’i jē Jesu ijupe kō:

– Ō’ō aje, e’i. Erekoa rē tē age’e aporegetatā pejē. Āwitō ta’yry ppykwerā noerovijai rā’i uu. Ajaire tē ojimotee oo. Āwīvo ve tekoua repy moatyarā kō.^m Āmō, wāivī imy’arai tē maekwerā kō ve āwīvo ekoi. A’e kō aje ojirova Janejare’e kyty ajaire. Ijayvu rupi oo kupa ky’y. Pejē āmē imōmirī noerovijai uu mǎ’ē vo ‘ejē peiko. Ajawyi a’e kō ppy Janejare’e rena pè ootā pewyi, e’i Jesu ijupe kō.

^m 21.31 Karakuri opyy jane kō wyi imoaty Romā pewarā jōvijā wasu pè mǎ’ē.

32– Emã'ẽ. Jypy remẽ Juwão poromojãmorĩ mã'ẽ amyry uu ipe pekoty. Peenu ipe poromotekokuwa Janejare'e rekoa rẽ iko remẽ. “Aje” napejẽi ijayvu pẽ ajamã'ẽ. Nivoi mãe kô kôrijô tẽ “aje” e'i ijayvu pẽ. Ojirova Janejare'e kyty ãmẽ kupa, e'i. A'evoa rẽ pemã'ẽ ipe remẽ, napejimosiokari peaiwererã rẽ itypypypaoka Janejare'e pẽ peiko. Ajamã'ẽ imômiri vo jẽ napejirovijari ee, e'i Jesu ijupe kô.ⁿ

Koo jarã ra'yry rẽ tẽ Jesu ojimosã'ãga remẽwarã
(*Maku 12.1-12; Rukasi 20.9-19*)

33 ãmẽ Jesu oporegeta jẽ jôvijãgwerã kô pẽ. Koo jarã ra'yry rẽ tẽ ojimosã'ãga javo ijupe kô. Kee e'i:

– Koo jarã mõiãrôwã moma'eyva oõtã okoo rupi, uva'y. Omojikwa ywete. Ajaire omopari okoo. Ajaire, uvary ty'oa oinõ. Ajaire myta oinõ. A'e 'aryvo wyi omã'etã ava mô imonatã ee remẽ.

– Ajaire koo jarã ojisyrytã rã'i oo ky'y. Koo oitytã rã'i ãmõ kô po pẽ toposiko ee. [“Otãrõma remẽ eremigwai kô amuutã eupewarã pijarã mô”, e'i ijarã.] ãmẽ a'e kô opyta ekovijarerã rômõ. Omokatutã emitã kô. Ijarã ãmẽ ojisyry oo ãmõ yvy kyty.

34– ãmẽ kãramõ sa'u temitã i'a ky'y. Ajaire otãrõma ky'y. ãmẽ tẽ ijarã wemigwai kô mô omono too ipijarã mô oupewarã. Oo emigwai kô ãmẽ.

35 Ajamã'ẽ koo pẽ oposiko mãe kô nome'e'ãi ijarã pewarã emigwai kô pẽ toeraa oõvijã pẽ. Opyy kô kôrijô kupa. ãmõ onõpã nõpã kupa. ãmõ ojuka kupa. ãmõ ojapi japi takuru pẽ kupa. 36 ãmẽ ajaire koo jarã wemigwai kô mô omono mijẽ. Ijatyryay sa'u wemigwai kô omono ky'y. A'e kô ve temitã rẽ oposiko mãe kô omomarama ovãe kupa remẽ.

37– Ajaate koo jarã e'i oupe: “Era'yry tẽ amonotã ky'y”, e'i. “Era'yry tẽ rewarã mô maevo omomojytã kupa”, e'i tite oupe mijã. 38 Ajamã'ẽ temitã mokatuarã kô nomomojyi. Omã'ẽ ee kupa, uu iko remẽ. ãmẽ e'i ojiupe kupa: “Haa! Koo jarã ra'yry tẽ ovãe. Ejo sijuka”, e'i kupa. “Emã'ẽ. Awĩ tẽ uu koo rẽ ojimojare'etã uu rekovijarerã rômõ. ãmẽ awĩ sijuka remẽ, janekoo rômõtã tẽ ky'y”, e'i ywe'e tite kupa.

39– A'evõ wereko ãmẽ kupa. Ta'yry opyy ywe'e tite eraa koo kupe kyty ijuka kupa, e'i Jesu.

40 ãmẽ Jesu e'i jẽ jôvijãgwerã kô pẽ:

– Ajawyi manyvotã pôkõ koo jarã, ojivy mijẽ uu remẽ, koo rẽ oposiko mãe kô wereko? e'i.

41 ãmẽ jôvijãgwerã kô e'i:

– Ojukaoka kõtã, nivoi kupa rewarã mô, e'i kupa. Ajaire ãmõ ivo katu mãe kô wesatã wemitã mokatuarã kô rômõ, e'i kupa. A'e kô ome'ẽ gatutã i'akwerã otãrõma remẽ ky'y, e'i kupa.

ⁿ 21.32 Ruk. 3.12; 7.29-30

Takuru e'eay rè tè Jesu ojimosã'äga remëwarà
(Maku 12.10-12; Rukasi 20.17-18)

⁴² E'i jê Jesu imotekokuwa kô:

– Napemogetai sikô Janejare'e ayvukwerà, kee e'i karamoe remë maekwerà:

“ ‘Aã takuru nikatui’, e'i ywe'e tite tetã reinôgarà kô oinô ypy takuru tetã rômô remë.

Ajamã'ê a'e takuru ywesô sikaepo ikatuay tetã mokasia rômô.

Janejare'e tè okasia rupi a'evo werekookatã.

A'evo wereko remë, owaray janererekotã”, e'i maekwerà, e'i Jesu ijupe kô.”

⁴³ E'i jê Jesu ijupe kô:

– ãwivo ve Janejare'e pepyteporo ipe wemîgwai kô rômô mijã.

Ajamã'ê napemoëoka tari Janejare'e pe'arà kyty. Ajawyi âmô pewarà kô tè Janejare'e opyteporotã penekovijarerà rômô ky'y. A'e kô omoëokatã o'arà kyty ky'y, e'i. ⁴⁴ ãwitô ava mô ãwî takuru rè ojipyãkãmota remë, imarama. Âmô, ava mô 'aryvo takuru o'a remë, omomarama ve, e'i.^p

Wee tè sikaepo aepo Jesu oporegeta upa. “Nojirovijai ere mæe kô ojimomorijautã”, jaa tè aepo e'i.

⁴⁵ Ameve Janejare'e pè oporegeta mæe kô rövijã kô ojikô'ô Jesu rè aepo e'i remë. Pariseu kô mô teve.

– Janeupewarà mô tè aepo e'i! e'i e'i kupa. [“Tetã reinôgarà kô vo ve pejê” jaa tè aepo e'i upa!] ⁴⁶ Ejo sipyy awi imopã'äoka! e'i kupa.

Manyvo noereko'ãi imopã'äoka kupa ajamã'ê. Okyje aty wasu wyi kupa. “Janejare'e ayvu mojenuarã tè Jesu”, e'i aty wasu ipi, ajawyi.

Jimi'u wasua rè tè Jesu poromosã'äga remëwarà
(Rukasi 14.15-24)

22 ¹ Âmô remë Jesu poromosã'äga mijê poromo'e remë. Kee e'i:

² – Manyvo tekoua Janejare'e Janerövijã ywete rômô janerereko remëwarà amome'u tarã mijê pejê. Jövijã rè tè Janejare'e amosã'ägatã. Jövijã ra'yry ojirekotã remë, jimi'u wasua oinôokatã tuu. Môropãrã kô pè, “Era'yry ojirekotã. Pejo pejimi'u epyri a'evo remë”, e'i amâtejê. ³ Ajaire, jimi'u wasua 'arã mē, kee e'i wemîgwai kô pè, “Age'e si pekwa emôropãrã kô pè javo”, e'i. “Hoô” e'i kupa. Oo ajaire javo kupa. Kee e'i emîgwai kô môropãrã kô pè: “Ojinôma jimi'u wasua upa. Ajawyi

° **21.42** Jîg. 118.22-23; J.K.R. 4.11; 1Pe. 2.7 **p 21.44** Aepo e'i Jesu ijupe kô, “Nikatui Jesu”, e'i kupa rewarã mô. “ãwitô koo rè oposiko mæe kô koo jarã ra'yry nomomojyi, ãwivo ve nemomojyi Janejare'e Ra'yry rômô pekupa”, jaa tè aepo e'i Jesu.

age'eve ejo jajimi'u", e'i erōvijā ene, e'i kupa. Ajamā'ē "Ānī, noroo'āi", e'i kōrijō enu kupa, ijāvijō kō jē.

4– Ajawyi jōvijā wemīgwai kō mō omono mijē. "Pejo ky'y!" e'i e'i epe kupa. "Ja'umā'ē mōa'ārōwā ojinōma. Pui ro'okwerà awyjepa ojimiipa ky'y. Āmō, so'o rā'āga ro'okwerà. Pejo āmē ky'y", e'i e'i epe oōvijā ayvu rupi kupa. 5 Ajamā'ē "aje ipō" ne'i enu kupa. Nooi kupa. Oposikoa rè ywesō oja'a kupa. Āmōgwerà koo kyty oo. Āmōgwerà moma'e pyy oo. 6 Āmōgwerà jōvijā remīgwai kō omoai tesō. Opyy inōpā nōpā ijuka kupa. 7 Āmē emīgwai kō apisiawerà ojenu jōvijā pè remē, ojimōarō ky'y. Ajawyi sota kō omono toapisi ijukaarerà kō. Wapisi kō paire, itapererà kō wapypa kupa.

8– Ajaire jōvijā e'i mijē wemīgwai kō pè: "Age'e ywete jimi'ua ojinōtā. Nonuri ajamā'ē mōropārā kō. I'ete nonuri kupa, nivoi kupa rewarā mō", e'i jōvijā. 9 "Ajawyi kee a'e ky'y. Pekwa te'ite taa rupi ky'y. Pirujē mā mō jē rè pemā'ē remē, 'pejo' pejē ijupe kō eru", e'i jōvijā wemīgwai kō pè.

10– Oo āmē emīgwai kō pee wasu rupi. Taa waitewarā kyty oo kupa. Weru te'ite jane kō kupa. Mōa'ārōwā weru kupa. Ivo ekoi mae kō. Nivoi ekoi mae kō teve. A'e a'e kō uu uu emīgwai kō rupi. Mōropārā kō jirekoa pewarā tyru opypy eru kupa, jōvijā remime'ēgwerà. [Ekoa teāmā a'evō ekoi kupa.] Oporakapa tesō jōvijā retā wryy āmē kupa. 11 Āmē ajaire jōvijā okwa ipytery kō pè omājā. Mōropārā kō rè omā'ē erokwa. Āmē jirekoa pewarā tyru nopypy mā'ē mō rè omā'ē, oike te'ite mā'ē rè. 12 Ajawyi a'e pè jōvijā e'i: "Ene pa'e. Jirekoa pewarā tyru eremime'ēgwerà manyvo pō nerepypy! Nemoe'eokai rejupa nerepypy eremime'ēgwerà remē!" e'i jōvijā ijupe. Nipui ajamā'ē a'e.

13– Ajawyi e'i jōvijā wemīgwai kō pè: "Aā aokwai imuu mā'ē nemoe'eokai! Pepokwa āmē! Pepykwa teve eraa ikatu pè imokuipe'e pātōmimi pupe ity! Tijāgyoay ojimomorijaua rè upa!" e'i jōvijā wemīgwai kō pè. "Hoō" e'i kupa. A'evō wereko āmē kupa.^q

14 Aepo omome'u poromo'e paire, Jesu e'i jē ijupe kō:

– Āwitō jōvijā porokwai epe poromuu wa'yry jirekoa pè remē, āwīvo ve Janejare'e porokwai poromuu okoty ipi, e'i. Mōa'ārōwā okwai. Ajamā'ē pe'ipe'ī ojipyteporo uu, e'i.^r

Āmē Pariseu kō ojapyaka aepo e'i Jesu remē.

Pariseu kō wayvumopaoka tarepe Jesu remēwarā (Maku 12.13-17; Rukasi 20.20-26)

15 Āmē ajaire Pariseu kō ojimoaty ojimogeta kupa. Kee e'i kupa:

^q 22.13 Mat. 8.12; 25.30; Ruk. 13.28 ^r 22.14 Kee jaa tē aepo e'i Jesu mā'ē: "Āwitō tyru jirekoa pewarā japyty kuwa jaike jirekoa pè, āwīvo ve ererovija mā'ē rupi peike kuwa Janejare'e rena pè", jaa tē.

– Manyvo ywete kuwa sipõ Jesu jareko imoai ijayvu rè? e'i kupa.

¹⁶ Ajawyi wemimo'earà kō mō omono ipe toayvumoteitete Jesu kupa. Kovenatu Eroti koty rewarà kō mō ve oo. A'e kō kee e'i rā'āga Jesu pè:

– Poromo'earà, orokuwa aje mǎ'ē rè poromo'e ene ipi, e'i kupa.

Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ē rupi katu tē poromo'e neiko ipi. “Aje ipõ” ne'i jane kō neayvu pè remē, nerejimo'eai ipi. Nerejimoripeokai ivo maevo sō tite mǎe kō pè ipi. Nekuwa jē ivo katu mǎ'ē. ¹⁷ Ivo poromo'e mǎ'ē tē ene. Ajawyi kee jaa rè oremotekokuwa age'e rejupa. I'tete pō Romā pewarà rōvijā wasu Sesa pè tekoua repykwerà jame'ē remē? Ānī pō ma'e remē? e'i rā'āga ijupe kupa.

¹⁸ Ajamǎ'ē Jesu okuwapa ijipy'amogeta ai kō. ^s Ajawyi kee e'i kōrijō tē ijupe kō:

– Ivo rā'āga mǎe kō tē pejē! Manyvore pō pepota erǎā tite pekupa!

¹⁹ Karakuri moeta mō emuu rǎ'ī tamǎ'ē ee, tekoua repykwerà rā rè, e'i ijupe kō.

Ome'ē rǎ'ī karakuri moeta ijupe āmē kupa. ²⁰ Āmē Jesu omojisa karakuri ovake kō.

– Ava rǎ'āgawerà pō āā karakuri rè pemǎ'ē? e'i. Ava rerà pō ojikusiwa teve ee? e'i.

²¹ – Jōvijā wasu Sesa rǎ'āga, e'i kupa.

Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō. Aje ywete pejē! Ajawyi jōvijā wasu Sesa ma'e tē āā, e'i. Kee a'e pejē. Jōvijā Sesa pewarà tē remē, tapeme'ē jōvijā Sesa pè āmē. Āwīvo ve Janejare'e pewarà tapeme'ē teve Janejare'e pè, a'e pejē, e'i kōrijō tē ijupe kō imogwe kō.

²² Aepo wenu kupa remē,

– Haa! Aepo e'i si Jesu! e'i kupa.

Ajawyi ojisyry oo kupa.

Satuseu kō wayvumoopaoka tarepe Jesu remēwarà

(Maku 12.18-27; Rukasi 20.27-40)

²³ Āmē ajaire a'e 'arà remeve, Satuseu kō mō uu Jesu kyty.

– Siayvumoopa Jesu, e'i epe kupa.

[Juteu rōvijā kō mō tē a'e kō.] A'e kō itōkō kee e'i mǎe kō tē: “Jakājā remē, nijapoera mijē'āi ipi”, e'i mǎe kō. “Jakājā te'īte kōrijō”, e'i tite mǎe kō. A'e kō uu oporegeta Jesu pè. ^t ²⁴ Kee e'i rǎ'āga Jesu pè kupa:

– Poromo'earà, kee e'i itōkō karamoe remē tāmō Moisesi tijakuwa: “Kwaima'e mō erekwapa mǎ'ē okājā sō nijākarāive remeve, erekwarerà

^s **22.18** “Ō'ō” e'i sō Jesu remē, Juteu rōvijā kō ojikō'ōtā ee, Romā pewarà jōvijā wasu nopotai kupa rewarà mō. Ajamǎ'ē “ānī” e'i sō remē, Romā pewarà jōvijā wasu ojikō'ō tary ve ee. ^t **22.23** J.K.R. 23.8

wereko kuwa imōmirīgwerà āmē ipi. A'e tē ijākarātà ipupe weke'yry amyry rekovijarerà mō", e'i emikusiwarerà, e'i kupa."

[– Ōō, aje aepo e'i maekwerà, e'i Jesu ijupe kō.]

²⁵ Āmē Satuseu kō kee e'i jē ipe Jesu pē kupa:

– Aepo rē oremotekokuwa si rejupa, e'i rā'āga kupa. Ma'e remē uve kwaima'e mō, ijatray imōmirī mā'ē. 7 rōmō kupa, teke'yry reve. Ajaire teke'yry ypykwerà wāivī mō wereko mijā. Ajaire nijākarāive ipupe remeve okājā werekwarà wyi. Āmē ekovijarerà weke'yry rerekwarerà wereko.

²⁶ Ajamā'ē a'e teve nijākarāive remeve okājā teve. A'e rekovija wereko mijē a'e rerekwarerà. Ajaire okājā mijē rōnō, nijākarāive remeve. Āmē ivo ivo jē wereko reko jē tite kupa. Ajaate imōmirī kō okājāma ky'y, nijākarāive kupa remeve. ²⁷ Ajaate wāivī terekwarerà tē omānō ky'y, e'i rā'āga kupa.

²⁸ E'i jē Satuseu kō Jesu pē:

– Kāramō Janejare'e poromomoera remē, ava rerekwarà rōmō ekoitā? Emā'ē, 7 rōmō werekopa mijā. Ava reve pō ekoitā āmē, opoera opō'ā mijē remē? Emome'u ore awi, e'i rā'āga kupa.

²⁹ [Ajamā'ē Jesu okuwa Satuseu kō “nijapoera'ai” e'i kupa ipi.] Ajawyi e'i ijupe kō:

– Haa! Napekuwai si Janejare'e ayvukwerà! Janejare'e kasia napekuwai teve. [Ajawyi, “Janejare'e noporomomoera'ai”, pejē tite!] ³⁰ Kāramō Janejare'e okājā maekwerà kō omomoera remē, nuve'ai jirekoa ky'y. Āwitō Janejare'e remīgwai yvapewarà kō nojirekoi, āwivotà jaiko.

³¹ – Pejavy, “Janejare'e noporomomoera'ai”, pejē remē. Pekuwa ipe Janejare'e ayvu ojikusiwa maekwerà. Kee e'i itōkō ojikusiwa: ³² “Ije tē nerāmōi kō Rōvijā wasu rōmō aiko. Aparāo Rōvijā wasu. Āmō, Isaki Rōvijā wasu. Āmō, Jako Rōvijā wasu”, e'i ojikusiwa maekwerà.” Aepo e'i remē, “Nerāmōi kō amyry Rōvijā wasu”, ne'i, nokājāi ijupe kupa rewarà mō. Uve jē mā'ē vo ekoi ijupe kupa, kāramō omomoera tarà mijē rewarà mō. Aepo jaa rē napetekokuwai peiko. Ajawyi nivoi pejipy'amogeta peiko, e'i Jesu Satuseu kō pē.

³³ Āmē aepo jaa aty wasu wenu remē, ojimonyi tesō enu kupa.

– Haa! Otekokuwavay Jesu! Manyvo noereko'ai Jesu ijayvu moteiteteoka kupa, e'i kupa.

Poromo'e mā'ē wayvumoopaoka tarepe Jesu remēwarà
(Maku 12.28-34; Rukasi 19.25-28)

³⁴ Āmē Pariseu kō aepo rē ojapyaka upa, Jesu nojiayvumoopaokai Satuseu kō pē remē. Ajawyi ojimoaty oporegeta kupa, ovote. ³⁵ A'e mō wā'ā tarepe Jesu mijā. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mā'ē mō a'e. A'e e'i Jesu pē:

^u 22.24 T.M. 25.5 ^v 22.32 Jisyry. 3.6

³⁶ – Poromo'earà, iteetejê itôkô Janejare'e omome'u tãmô Moisesi pè, ivo tekoua rewarà, aekwerà rupi katu tijaiko. Mã rupi ywesô pô tijaiko? e'i.

³⁷ ãmê Jesu e'i:

– Kee e'i maekwerà ywesô: “*Janejare'e nerôvijã ywete rômô ekoi. A'e ywesô aje eavay. Nepy'a pupe eau. ãmô, ne'ãg pupe eau. ãmô, netekokuwaa pupe eau teve ipi*”, e'i maekwerà.^w ³⁸ Aepo e'i maekwerà rupi ywesô tijaiko. ³⁹ ãmô kee e'i maekwerà teve: “*Nepyrîwarà kô eavay ipi. ãwitô nejiauvay, ãwîvo ve tereavay nepyrîwarà kô, koivo kô ve*”, e'i maekwerà.^x ãwî rupi ywesô tijaiko, e'i. ⁴⁰ A'e rupi katu jaiko remê, aje tãmô Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà nijajavy'ãi, e'i. Janejare'e ayvu mojenuarà kô e'i maekwerà ve nijajavy'ãi teve a'e rupi katu jaiko remê, e'i Jesu ijupe kô.

Jôvijã Tavi Jeapyry rewarà
(*Maku 12.35-37; Rukasi 20.41-44*)

⁴¹ Ajaire e'i Jesu Pariseu kô pè:

⁴² – Manyvo pejê pôkô Janejare'e Remimuarà rã pè? e'i. Ava jeapyry rômôtà pôkô isaky pejê pôkô ijupe? e'i Jesu ijupe kô.

ãmê a'e kô e'i:

– Tãmô Tavi jeapyrerà têt! e'i kupa.

⁴³ ãmê Jesu e'i mijê ijupe kô:

– Aje aepo pejê remê, kee pemome'u kuwa. Karamoe remê tãmô Tavi oporegeta amâtejê Janejare'e Remimuarà rã rê remê itôkô, “Erôvijã ywete” e'ipa teâmã ijupe. Ajare Janejare'e ãg kasia rupi kee e'i ojîgarà rupi:

⁴⁴ “Janejare'e e'i Erôvijã ywete pè:

‘Ejo e'ekatu kytire tereapy, ereve Jôvijã wasu têt ene rewarà mō.

Neãpã kô newyry kytî têt tamoigooka', e'i Janejare'e ijupe maekwerà”, e'i itôkô tãmô Tavi ojîgarà rupi.^y

⁴⁵ Aepo jaa pè kee a'e pejê: “Erôvijã ywete” e'ipa amâtejê tãmô Tavi Janejare'e Remimuarà rã pè. Manyvore pôkô aepo e'i ojeapyry pè? e'i Pariseu kô pè.

⁴⁶ ãmê aepo e'i Jesu remê, nipui kôrijô kupa ky'y. Aja paire, “Jesu taayvumooa”, ava ne'l'ãi ky'y. Ojirokyje kupa ky'y. “Kãramô ajimogweroka ijupe ne”, e'i kupa, ajawyi.

“Moisesi remikusiwarerà rê poromo'e mõe kô rekoa rupi tapeiko e'ã”,
e'i mõe

(*Maku 12.38-39; Rukasi 11.43-46; 20.45-46*)

23 ¹ ãmê Jesu oporegeta aty wasu kô pè, wemimo'ekwerà kô pè teve. Kee e'i ijupe kô:

^w 22.37 T.M. 6.5 ^x 22.39 Tek. 19.18; Mat. 19.19 ^y 22.44 Jîg. 110.1

2– Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō, aje ipe okuwa katu tāmō Moisesi remikusiwarerà. Āmō, Pariseu kō ve a'evō ekoi. Poromo'e katu ipe teve ijayvukwerà rē kupa ipi. ³Ajawyi ijayvu kō rupi katu tapeiko ipi, a'e pejē. Ajamā'ē tapeā'ā e'ā ikō eko kō ipi nē. Āmō rupi tē ivo tekoua wyi ekoa kō ipi. Poromotekokuwa ee mǎ'ē rupi rōwǎ ekoi kupa ipi. ⁴Kee ekoi kupa ipi. Janejare'e ayvu omowasuay āmō kō pē ipi. [Tāmō Moisesi remikusiwarerà omoje'a weko reve ipi. Āmē kee e'i āmō kō pē: “Moko pejē kuwa ipi. A'evō 'evō tē peiko”, e'i kōrijō tē ijupe kō kupa ipi.] Ajamā'ē jane kō pātavōa rē noja'ai 'ete iko kupa ipi. Poromomorijauvay kupa ipi. ⁵Kee e'i kupa ipi. Kegā Janejare'e ayvukwerà jikusiwarerà wākāg rē opypy eroata jane kō rovake erojivy jivy kupa ipi. Ojyvaypy rē teve ookwa kupa. Omojikuwa katu ojyvaypy rewarà rē jane kō tomā'ē ee ipi.^z Āmō, kee e'i teve kupa ipi. Janejare'e rē ja'aa jikuwaparà rōmō rā'āga topa waipu mǎ'ē opypy erojivy jivy jane kō rovake teve kupa ipi. A'evō tesō ipe ekoi kupa mijā. [Ajamā'ē opy'a pupe noja'ai Janejare'e rē kupa ipi. Ijayvu rē noja'a ywe'e'i tite teve kupa,] e'i Jesu.

⁶E'i jē Jesu ijupe kō:

– Kee e'i teve kupa ipi. Jimoatya pē remē, jōvijā rena 'aryvo tē tesō wapy kupa ipi. Jimi'u wasua pē oo mōropārā kō rōmō remē, a'evō ekoi teve kupa ipi. A'evō ve Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pē oo kupa remē ipi. ⁷Kee e'i mǎ'ē tē opota kupa: “Age'e tē, poromo'earā rōvijā”, e'i mǎ'ē tē. Moma'e pyya rena pē teve a'evō ekoi kupa ipi. ⁸Ajamā'ē “poromo'earā” taoty e'ā jane mō pē, ojevo jē ojiapijarerā tē kupa rewarà mō. Ije rōmō'ite pemo'eare'e rōmō aiko. ⁹Āwīvo ve “papa” taoty e'ā ike yvy pewarà kō pē. Oiko pe'ite Penuu, a'e yva pewarā. ¹⁰Āmō, tapejimojōvijāoka e'ā teve jane kō pē. “Jōvijā” taoty e'ā peupe. Uvepa Penōvijā. A'e Janejare'e Remimuurerā tē. ¹¹Ajawyi kee a'e pejē. “Ije ywesō” tapejē e'ā. Poropātavōarā rōmō tapeiko, e'i.^a ¹²Ava mō jo'arā kyty ipe ekoi remē, aekwerā Janejare'e jowyry kyty omonookatā. Ajamā'ē ava mō sō jowyry kyty ekoi remē, aekwerā ywesō Janejare'e jo'arā kyty omonookatā kāramō, e'i Jesu poromogeta.^b

“Mokoi pejē!” e'i Jesu mǎ'ē

(Maku 12.40; Rukasi 11.39-42,52; 20.47)

¹³Kee e'i teve Jesu:

– Mokoi pejē, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e rā'āga mǎe kō! Pariseu kō teve! Janejare'e ayvu perovija rā'āga mǎe kō teve pejē peiko! Ajawyi pejimomorijau 'atā tē ky'y, a'e pejē. Pekuwa katu ipe ayvu ivo

^z 23.5 “Āmē tē āmō kō: ‘Haa! Janejare'e rē oja'a katu mǎ'ē tē sipō āwī kō!’ e'itā ije”, e'i tite oupe kupa ipi. Mat. 6.1; T.M. 6.8; P.Moirō. 15.38 ^a 23.11 Mat. 20.26-27; Mak. 9.35; 10.43-44; Ruk. 22.26 ^b 23.12 Ruk. 14.11; 18.14

tekoua rewarà kō mō ipi. Ajamā'ē napemoēokai Janejare'e pe'arà kyty. Āmō kō: “Amoēokatà Janejare'e e'arà kyty”, e'i kupa remē, pemowasuay wete ijupe kō ta'evo e'ā kupa, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁴E'i jē Jesu:

– Mokoi pejē, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e rā'āga mǎe kō! Pariseu kō teve! Janejare'e ayvu perovija rā'āga mǎe kō teve pejē peiko! Ajawyi pejimomorijau 'atà tē ky'y, a'e pejē. Peja'a katu rā'āga terekwarerà kō rē ipi. A'evoa rupi pemoripe kō imoma'eekyipa iwyi kō! Aja paireve Janejare'e pē peporegeta puku rā'āga āmō kō rovake ipi. Moko pereko pepijarī tarepe ipi. Ajamā'ē Janejare'e okuwa katu peneko aiwerà. Ajawyi pejē ywesō pejimomorijau māerà tē pejē, e'i Jesu ijupe kō.^c

¹⁵E'i jē Jesu:

– Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō! Pariseu kō teve! Moko pejē sō! a'e itōkō pejē! Poromoripe mǎe kō tē pejē! a'e pejē. Janejare'e perovija rā'āga mǎe kō teve pejē! Yvy popy rupi peo pekoty rewarà rā kō reka. Pāranā ovae kyty tesō peo a'evoa rōmō peiko. Āmō vyvy vyvy rupi tesō peo. Āwisō opota ipe ivo tekoua rupi ekoi kupa remē, pepijarī kō ivo tekoua wyi ipi. Pepota pevo toiko kupa. Āmē pemo'e kō paire yveve a'e kō ywesō nivoi ekoi pewyi ky'y. Ajawyi a'e kō ve Janejare'e omonotà jimomorijau wasua rena kyty, pevo ve, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁶E'i jē Jesu:

– Mokoi pejē! “Jane kō mo'earà rōmō jane”, pejē tite ipi. Manyvore pōkō jane kō mo'earà rōmōtā sō pejē, āwī sō nivoi peiko remē? Āwitō naeapyoi mǎ'ē omojisaoka ipe pee remē, nomā'ēi epe ee remē. Āwīvo ve pejē peiko, pemo'e ipe Janejare'e rekoa rē ipi remē, e'i. Āmō kō wari waria rōmō tē poromotekokuwa rā'āga ipi. Kee pejē: “Japota jane kō 'aje' te'i janeayvu pē remē, Janejare'e moe'ea retā rerà jamovy janeayvu mokasia rōmō ipi. Kee. Imoe'ea retā rerà jamovy, janeayvu mokasia rōmō remē. Āmē sō nijarovijari janeayvu ja'e mǎ'ē remē, ikatu jē itōkō āmē. Nijarovijai epe remē, nimanyvoi jaiko”, pejē tite ijupe kō. “Ajamā'ē imoe'ea retā wryy pewarà karakuri jinōgwerà kō tē jamovy remē, aje janeayvu rupi tijaiko ikenē”, pejē rā'āga jane kō mo'e ipi. ¹⁷Petekokuwa e'ā rōmō aepo pejē. Moma'e ywesō pōkō ikatu Janejare'e pē? Imoe'ea retā wryy pewarà pō? Ānī! Imoe'ea retā ywesō ikatu Janejare'e pē. Pekuwa kuwasi a'evoa mijā. Ajawyi imoe'ea retā rerà pemovy remē, aje ywete kōrijō tē tapejē ipi, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁸E'i jē Jesu:

– Kee pejē tite teve poromo'earà rōmō peiko: “Janejare'e pē temiapy rena rerà jamovy janeayvu mokasia rōmō remē, nimanyvoi janeayvu

^c 23.14 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamā'ē remē, āmōgwerà kō pē vs. 14 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei.

rupi nijaikoi remê”, pejë tite ipi. “Nāwĩvoi janeremime'e rã rerà jamovy remê. Aje janeayvu rupi tijaiko ikenê ãmê”, pejë tite ãmô kô mo'e ipi. ¹⁹Petekokuwa e'ã mō aepe pejë. Janejare'e pè temiapy rena ywesô ikatu. Naikoi sô ena remê, mǎ 'aryvo nijaapy'ãi kuwa janeremime'ẽ rã ijupe! Pekuwa kuwasi a'evoa mijǎ! e'i. ²⁰Ajawyi Janejare'e pè temiapy rena pemovy remê, temime'ëgwerà irôromô ve sikaepo pemovy teve. Ajawyi aje ywete peayvu rupi katu tapeiko ikenê! e'i. ²¹Awĩvo ve, Janejare'e moe'ea retǎ jamovy remê, ijarà ve jamovy eevejê. Ajawyi aje peayvu rupi tapeiko ikenê, a'e pejë. ²²Awĩvo ve ava mō yva rerà omovy wayvu mokasia rômô remê, wayvu rupi toiko ikenê. Janejare'e rena tē yva. A'e pè tē Jōvijǎ wasu rômô ekoi. Ajawyi yva rerà jamovy remê, a'evo ve ijarà jamovy ve. [Ajawyi aje tapejê ãmê, e'i. A'evo 'evo peiko pejeayvumokasi epe, poromoripea rômô ipi. Ajamǎ'ẽ Janejare'e jēs napemomojyi aepe pejë remê.] Ajawyi ywesô Janejare'e pemomorijautà, e'i.^d

²³ Jesu e'i jê:

– Mokoi pejë, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e rǎ'ága mǎe kô! Pariseu kô teve! Janejare'e ayvu perovija rǎ'ága mǎe kô teve pejë peiko! Ajawyi pejimomorijau 'atà tē ky'y. Kee pereko ipe pekarakuri mō pemowaite ime'ẽ Janejare'e pè ipi. 10 rômô pekarakuri moeta remê, pe'ĩ pemowaite ime'ẽ Janejare'e pè ipi.^e Janejare'e kareta jikusiwarerà rupi a'evo peiko ipi. Pekarakuri kōrijō tē rōwǎ a'evo pereko ipi. Penemitǎ kǎ'ǎi tē tesô a'evo pereko ipi, pepo'o remê. Napejavyi 'ete a'evo peiko mǎ'ẽ rē ipi. Awĩvo peiko remê, ivo ipe peiko Janejare'e pè. Ajamǎ'ẽ kee peiko remê ywesô ivo peiko kuwa Janejare'e pè. Ivo poroereko remê. Âmō, poroporijauesa remê. Âmō, Janejare'e ayvu rupi katu peiko remê. A'evo 'evo peiko remê ywesô ivo peiko kuwa Janejare'e pè. “Tapeity Janejare'e pè moma'e me'ea”, na'ei ajamǎ'ẽ.

²⁴– Pejë, nivoi poromo'e mǎe kô! Kee mǎ'ẽ vo pejë peiko. Awitō ava mō o'ywa rǎ omoasa katu rǎ'ĩ. Meru siri oporo katu rǎ'ĩ iwatà. Ajamǎ'ẽ iky'a mǎ'ẽ mitirōwǎ mǎ'ẽ noekyi rǎ'ĩ iwa. Awĩvo pejë Pariseu kô rômô. [Jane kô kegà teipe ijaiwererà ee remê, “Nivoi 'eteay neiko!” pejë ijupe kô ipi. Ajamǎ'ẽ jane kô nivoi 'eteay remê, “nimanyvoi” pejë kōrijō tē ijupe kô.] Napekuwai manyvoa ywesô Janejare'e opota tijaiko. Ajawyi a'evo peiko tite, e'i Jesu.

²⁵– Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e rǎ'ága mǎ'ẽ kô! Pariseu kô teve. Moko pejë sô! Aje Janejare'e perovija rǎ'ága mǎe kô tē pejë! Ajawyi pejimomorijau 'atà tē ky'y. Awisô Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kô teipe pejë mijǎ. Ajamǎ'ẽ iwari mǎe kô rômô tē pejë peiko. Kui kusuka rē tē poromosǎ'āgatà tapekuwa. Awitō kui jakusu rǎ'ága remê, eme rova'arà rupigà tē jakusu. Waipy nijakusui. Awĩvo 'ejê peiko.

^d 23.22 Mat. 5.34 ^e 23.23 Awĩ rapijarà pè karai kô *dǎzimo* e'i.

Waipyiky'a jẽ mã'ẽ vo 'ejẽ peiko. Ikatuay maevo sô tite tẽ pepirã rova'arã. Ajamã'ẽ nivoi sikaepo pepy'a pupe peiko. Tãñẽ tesô sikaepo penowaipy pẽ, peky'akwerã peaiwererã rẽ. Moma'e kô moatya rẽ ywesô peja'a peiko ipi. ãmô, moma'e kô rẽ jitupia rẽ ywesô peja'a. ²⁶ Napetekokuwai wetẽ si peiko, Pariseu kô! Ajawyi tapeityypyipa peaiwererã kô ky'y. Janejare'e pẽ tapejipy'aky'a'ooka ky'y, a'e pejẽ. ãmẽ tẽ pekatuaytã ky'y.

²⁷– Mokoi pejẽ, tãmô Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e rã'ãga mãẽ kô! Pariseu kô teve! Janejare'e ayvu perovija rã'ãga mãẽ kô teve pejẽ peiko! Ajawyi pejimomorijau 'atã tẽ ky'y, a'e pejẽ. ãmô, ãwitô teãgwerã rena isuky katu mã'ẽ pupe jamosuky remẽ, ikatuay maevo sô tite. Ajamã'ẽ ipupe tẽ si ipojoy tẽ! Mõa'arõwã teãgwerã kãgwerã kô ipupe tui. ãwĩvo 'ejẽ peiko, poromoripe mãẽ kô tẽ pejẽ rewarã mô. Ivo maevo sô tite mãẽ kô tẽ pejẽ. Ajamã'ẽ pepy'a pupewarã ipojoy ai tẽ.^f ²⁸ ãwĩvo peiko remẽ, ivo mãẽ kô vo sô tite jane kô pẽ. Ajamã'ẽ pepy'a pupe peaiwe tesô peiko, e'i Jesu.

Janejare'e moe'earã rã'ãga kô momorijaua rã rewarã
(*Rukasi 11.47-51*)

²⁹ E'i jẽ Jesu:

– Mokoi pejẽ, tãmô Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e rã'ãga mãẽ kô! Pariseu kô teve! Janejare'e ayvu perovija rã'ãga mãẽ kô teve pejẽ peiko! Peo peo ipe Janejare'e ayvu mojenuarã karamoe remẽwarã kô ryvy kyty imoe'e rã'ãga kô ipi. Imoe'ea kô pemõ'ãoka peja'a ee vo sô tite. Takuru katuay kô peinõ inõ ipe teve tyvy pẽ jikuwaparã rômô, imoe'e rã'ãga. ³⁰ ãmẽ kee pejẽ rã'ãga a'evo peiko remẽ: “Õõ, aje. Janejare'e ayvu mojenuarã karamoewarã kô jamoe'e ipi. Janerãmõĩ kô vo rõwã jane”, pejẽ rã'ãga. “Emã'ẽ. Ojuka jẽ tesô ijayvu mojenuarã kô kupa ipi mijã. Jane sô eeve kô remẽ, nisijukaoka kuwa'ãi”, pejẽ rã'ãga. ³¹ Aepo pejẽ remẽ, pejikuwa ijapisiarerã kô jeapyrerã kô rômô peiko! e'i. ³² Penãmõĩ kô vokwery pẽ peiko mijẽ, e'i.

³³– Pejavy javy tesô Janejare'e rekoa ipi. Pepojoy ai tẽ jane kô pẽ ãmẽ, ãwĩvo peiko remẽ. ãwitô moe ipojoy ai tẽ, ãwĩvo 'ejẽ pejẽ! Ajawyi jimomorijau wasua rena kyty peo 'atã tẽ. Manyvo napereko'ãi pejipijarĩ ky'y! e'i Jesu.^g

³⁴ E'i jẽ Jesu:

– Ajawyi si kee a'etã pejẽ. Amuroka tarepe mijẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kô pekoty. ãmô, otekokuwa mãẽ kô. ãmô, poromotekokuwa mãẽ kô. Ajamã'ẽ naperovija kô'ãi. Pejuka kõtã kôrijõ. ãmõgwerã yvyra jipokana mã'ẽ rẽ pejukaokatã. ãmõgwerã penõpã nõpãtã Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã kô rupi [imoisyry kô]. Taa kô rupi pemomijarĩ kõtã, e'i.

³⁵⁻³⁶– Karamoewarã kô votã pejẽ. Ajawyi kee e'itã Janejare'e pejẽ: “Manyvo põ pejuka eayvu mojenuarã kô karamoe remẽwarã? Jevo'e katu

^f 23.27 J.K.R. 23.3 ^g 23.33 Mat. 3.7; 12.34; Ruk. 3.7

si aepo", e'itā imo'y pene, e'i. Pene omo'y kuwa Apeu amyry jukaawerā karamoe remeve. Kōitokō teke'yry ojuka, ivo katu ekoi mā'ē teipe Apeu remē.^h Āmō, Sakarija amyry jukaawerā omo'y kuwa pene. Kōitokō Janejare'e pē oporegeta mā'ē rōmō ekoi. Parakia ra'yry tē itōkō a'e. Ivo katu ekoi mā'ē teipe teve itōkō a'e. Ojuka jē ajamā'ē kupa. Janejare'e moe'ea retā ypy pē tesō ojuka kupa, Janejare'e pē temiapy rena pyri tesō. A'evo penāmōi kō remijarā kō, mōa'ārōwā. Pirujē aekwerā kō omo'y kuwa pene, āwisō age'ewarā kō teipe pejē remē. Aje aepo a'e pejē, e'i Jesu. Napeity'āi penāmōi kō rekoawerā. Ivo ivo jētā peiko age'e, e'i. Ajawyi āwitō Janejare'e penāmōi kō omomorijauvaytā ivo mae kō jukaawerā repy rōmō, āwivo tary ve penerekotā. Ijukaarerā kō vo ywete pejē. Nivoi peiko. Ajawyi aje ywete pemomorijau 'atā tē ky'y, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

Aepo e'i Jesu ijayvukasi ijupe kō. A'e kō ywesō Janejare'e rekoa rupi ekoi kuwasi mijā. Ajawyi aepo e'i.

Jesu oporijauesa tarepe Jerusarē taa wānā kō remēwarā
(*Rukasi 13.34-35*)

³⁷Jesu ijāgyoay Jerusarē taa wānā kō rē omājā.ⁱ Ajawyi kee e'i wāgyo rōmō:

– Jerusarē taa wānā kō! Janejare'e wayvu mojenuarā kō omuu muu ipe pekoty mijā. Ajamā'ē napeenu tari 'ete! Pemomarama kōrijō kō ipi! Takuru pupe pejapi japi kōrijō kō ijuka ipi. Peenu kuwasi ijayvu kō mijā! Mapejō rōmō tesō apota ipe poroppy jē poroereko mijā! Āwitō masakara ta'y siri remē, watykapa opepōkā wryy pē wa'yry kō ipi. Āwivo poromokatu tarepe poroereko mijā. Ajamā'ē napepotai sire'e pemokatua. Ajawyi mokoi a'e pejē!

³⁸Ajawyi naiko'āi penena ky'y. Tapererā rōmōtā tē tui upa ky'y. ³⁹Pemā'ē esal! Napemā'ē'āi ere ky'y, ajaate Jōvijā wasu rōmō ajikuwatā ajo mijē remē. Āmē tē tite emoe'e ipetā pekupa ky'y, Janejare'e Remimuurerā rōmō, e'i Jesu ijupe kō.^j

Jesu omome'u amātejē Janejare'e moe'ea retā momaa rā rewarā
(*Maku 13.1-23; Rukasi 21.5-6*)

24 ¹Āmē Jesu oē Janejare'e moe'ea retā ypy pe wyi oo iko remē, emimo'ekwerā kō uu ipyri oporegeta ijupe. Kee e'i ijupe kupa:

– Emā'ē Janejare'e moe'ea retā rē. Ikatuay wete mijēsi. Takuru jinōgwerā ikatuay, e'i tite kupa.

²Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō, aje, pemā'ē ee. Ajamā'ē ikatu ke'iatu tē. Ke'ī opatā ajamā'ē, e'i. Āpā kō omotororopatā ity imoku'i ku'i, e'i. Omoenawetā kupa, e'ipa amātejē Jesu ijupe kō.

^h 23.35-36 Jinō. 4.8 ⁱ 23.37 Āwitō karamoe remēwarā kō Janejare'e ayvu mojenuarā kō ayvu noenu tari kupa, aekwery vo jē tē ekoi kupa. ^j 23.39 Jīg. 118.26

“Pemomoriijautà kupa”, e’i Jesu mǎě
(Maku 13.3-13; Rukasi 21.7-19)

³ ãmē ajaire Oriveiraty pè oo kupa. A’e pè Jesu rōmōĩte wapy upa remē, emimo’ekwerà kō uu ipyri. Kee e’i ijupe kupa:

– Oremotekokuwa jēsi ji’i ere mǎě rē rejupa, oro’e ene. Manyvo remē pō a’evotà? Ere oreupe ãmē torokuwa. ãmō, nevāe tarà mijē nejikuwa jōvijā wasu rōmō remēwarà emome’u oreupe. Manyvo pō oroereko kuwa nejo mijētà mǎě ikuwa? Yvy opaerī mǎě rewarà emome’u oreupe torokuwa, e’i ijupe kupa.

⁴ ãmē Jesu e’i ijupe kō imotekokuwa kō:

– Moko! Pejimoākwaǎ kee e’i pejë mǎě pè ne: ⁵ “Janejare’e Remimuurerà rōmō tē ije ajo penōvijā ywete rōmō”, e’itā pejë mǎe kō pè. “Jesu ayvu rupi ajo”, e’i tevetà pejë mǎe kō pè. Ijatyray mirà kō aepo e’itā owari rōmō. Poromoripeaytā aepo jaa rē kupa. “Aje” tapejë ywe’e tite e’ā aepo jaa pè ajamǎě nē, e’i. ⁶ Ajaire kee jaa ojenu jenutā pejë: “Ojiapisi kupa upa”, ejaa. ãmō, “Ojiapisitā ojee maevo kupa”, ejaa ojenutā. A’evo ipe remē tapejimonyi e’ā ikō aepo renu nē! A’evo ’evotà rǎĩ evāea renone kyty. Navāe’āive a’evo remē ajamǎě, e’i. ⁷ ãmō yvy pewarà kō opō’ātā ãmō ate’y kō rē. Ojiapisitā ojeeve kupa. Ojimomojy tètā ãmē kupa, e’i. ãmō, taa taa rupi yvy otytytā, e’i. ãmō, taa taa rupi tyavorusu okwatā rǎĩ, e’i. [ãmē tē pekuwatā avāerī mǎě, e’i.] ⁸ Āwitō ipuru’au mǎě okuwa omemy taray remē, āwīvo ve pekuwatā avāerī aiko mǎě, e’i ijupe kō imomewa.

⁹ E’i jē Jesu:

– Aja paire peāpā kō pepyytā. Pemomoriijauokatā pejukaoka kupa. Pirujē yvy yvy wānā kō ojikō’ōtā pene, ekoty rewarà kō tē pejë rewarà mō, e’i.^k

¹⁰ – A’evo remē mōa’ārōwā “aje” ne’i’āi ije ky’y. Okyje aità āpā kō wyi kupa. Ajawyi opoitā ewyi kupa. A’evo kupa paire, ojimotee aità kupa ky’y ojupe kō ãmē. Ojiupiu tē ojimoripeokatā kupa. Ojimoripe aità ojee kupa, e’i. Sota rōvijā kō po pè ojime’ēokatā kupa, e’i. Ojikō’ō ai ywetetā ojee kupa, e’i.^l ¹¹ ãmē a’evo remē, Janejare’e ayvu mojenuarā rǎ’āga kō ve oikotā, mōa’ārōwā. ãmē a’e kō mōa’ārōwā mirà kō pè ojavyokatā Janejare’e ayvu rupi tekoua, e’i.

¹² – ãmē ajaire ikasiay wetetā nivoi tekoua jane kō rē ky’y. Pe’īpe’ī kōrijōtā tē Janejare’e wauvay mǎe kō ky’y. A’evo remē, iwasuaytā ky’y.

¹³ ãmē pejimomāatā jē ere pejirovija remē, epyri peiko karuarutā kāramō peiko ãmē.^m ¹⁴ ãmō, keetā rǎĩ ajo e’āve. Pirujē ãmō yvy wānā kō pè Janejare’e ayvu e’ey tojenu rǎĩ. Manyvo tekoua Janejare’e jamoēoka jane’arā kyty remē mǎě tojenu rǎĩ. Yvy popy kyty ekoty rewarà kō

^k 24.9 Mat. 10.22 ^l 24.10 Mat. 10.22 ^m 24.13 Mat. 10.22

omojenu jenutà, tokuwa kupa. Aje, ekoty rewarà kō tè omojenu jenutà erokwa. A'evo paire tè ajo tarà mijě ky'y. Āmē tè vvy opatà ky'y, e'i Jesu.
[– Haa! A'evotà si! e'i āmē enu kupa.]

“Jerusarē taa wārimātà ipāsarō kupa”, e'i Jesu mā'ē
(Maku 13.14-23; Rukasi 21.20-24)

¹⁵ Jesu e'i jě:

– Kōitokō Janejare'e ayvu mojenuarà Tanieu kee e'i amātejě karamoe remě: “Ipojoy ai mā'ē tē tesō oinōtā Janejare'e moe'ea retā wryy pē kupa. Jajeovapyy tesōtā ee jamājā mā'ē. A'e rupi iky'a tesōtā tetā Janejare'e kytty āmē ky'y”, e'i Tanieu maekwerà.” (Ajare aā eremikusiwarerà omogeta mae kō pē kee a'e. Tapejimotekokuwavy aepe jaa renu, manyvo jaa tè aepe e'i maekwerà.) Aekwerà rupi katu pemā'ētā Janejare'e moe'ea retā mē. ¹⁶ Ameve Juteja vvy pē ekoi mae kō kuise'ē jě tojava oo. Yvytyru ypy pē tojava oo ojemī kupa. ¹⁷ Py'awarà mō ikō tojava oo kupa nē. Ava mō ikujau pē tetā ape 'aryvo tui remě, “Taike rā'ī eretā wryy pē emoma'e kō pijarà mō”, te'i ywe'e tite e'ā ikō nē. Towjy kōrijō tè ojava oo. Jikōtevē 'arà tè, ajawyi. ¹⁸ Āwivo ve ava mō sō kuipe'e ekoi remě ikō py'awarà mō teve tojava oo nē. Tojivy rā'ī e'ā ikō wetā gyty omoma'e kō pijarà mō nē.” ¹⁹ A'evo remě ipuru'a mae kō pē ywesō ipojoytā. Āmō, omemy saky oupi imokamy'u jě mae kō pē waype ywetetā. ²⁰ Ajawyi peporegeta Janejare'e pē, kee tapejě: “Janejare'e, āmānā mē rōwā ikō ta'evo nē”, tapejě. “Āmō, jimoava 'arà mē rōwā teve ta'evo”, tapejě, e'i Jesu imogeta kō.

²¹ E'i jě Jesu ijupe kō:

– A'evo remě ywesō iwasuay wetetā, pirujě iwasu maekwerà kō wyi! Vvy ojinō ypy remě wyive nijamā'ēi āwī rapijarà rē, ajaate age'e remě. Nijamā'ē'āi a'evo mā'ē rē, ajaate a'evotā.^p

²² – Ajamā'ē Janejare'e nomopukuoka'āi a'evoa. Omopukuoka sō remě, opa kuwa pirujě mirà kō. Janejare'e wemipyteporokwerà kō wauvey ipi. Oja'a katu ee kō ipi. Ajawyi nomopukuoka'āi mārānai ijupe kō, e'i.

²³ – Āmē a'evo remě, ava mō kee e'i titetā: “Janejare'e Remimuurerà rē ike amā'ē”, e'i titetā. Āmō kō, “Ānī! Mokope tui!” e'i titetā. Āmē aepe jaa peenu remě, “Aje ipō?” tapejě tite e'ā. ²⁴ Kee e'itā mōa'ārōwā mirà kō: “Janejare'e Remimuurerà tè ije”, e'i rā'āgatā mae kō. Iwaritā tè kupa aepe e'i mae kō. Āmō, “Janejare'e ayvu mojenuarà tè ije”, e'i rā'āgatā mae kō. A'e kō mārānā jikuwa e'ā iteetejě oinōtā kupa poromoripea rōmō. “Janejare'e remipyteporo kō tè tesō tamoripe”, e'i tarepe oupe kupa.

²⁵ A'evoa rā amome'u amātejě ajupa, tapekuwa, e'i ijupe kō.

²⁶ E'i jě Jesu:

– Āmō, kee e'i teywetetā poromoripe mae kō: “Janejare'e Remimuurerà tekoe'āma pē tui. Ja'e esa!” e'itā kupa. Aepe e'i kupa remě, tapeo e'ā ikō esa

ⁿ 24.15 Tan. 9.27; 11.31; 12.11 ^o 24.18 Ruk. 17.31 ^p 24.21 J.Jim. 7.14

nē. Āmō, “Ike tetā wryy pē tui”, e'itā kupa. “Aje ipō” tapejē ywe'e tite e'ā peo esa āmē. ²⁷Kee a'e. Āwitō tōpā vera vera okwa yva rē remē, pirujē jane kō omā'ē ee ipi. Āwīvo tary ve avāe tarā mē, yva pe wyi ajo remē, e'i.^q

²⁸ [Āmē aepo wenu remē, kee e'i Jesu pē kupa:

– Mā mē pō a'evotā, jōvijā? e'i e'i ijupe kupa.]

Āmē e'i Jesu:

– Uruvu rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u ajawyi. Moma'e reāgwera'aryvo katu uruvu kō ojimoaty ipi. Ajawyi pemā'ē ee remē, “Moma'e pō omānō?” pejē ipi. Āwīvo ve iteetejē evāea rā mojikuwapa kō rē pemā'ētā, “Ke'ī Jesu ovāetā”, tapejē ije, e'i ijupe kō.^r

[– Haa! e'i ijupe āmē kupa.]

Jesu ovāe tarā mijē mā'ē rewarā
(Maku 13.24-27; Rukasi 21.25-28)

²⁹ Jesu e'i jē:

– Āmē a'evo paireve kwaray omy 'ejētā ky'y. Āmō, jay naeny'āi teve ky'y. Āmō, jaytata kō yva pe wyi okukuipatā. Yvag onārārā 'ete tary ve ky'y, ipupewarā kō revejē.^s ³⁰ Āmē sōsi mitirōwā eny mā'ē votā ajikuwa yva rē. Yva rātasī rupi ajotā. Ekasia reny revejē ajotā. Āmē si yvy kty warā kō pirujē omā'ētā ere ky'y. Oja'o ywetetā ere omājā kupa. Pirujē yvy kty warā kō oja'otā ere omājā.^t ³¹ Ameve kuipe'e wyive jimi'a puku ojenutā ky'y. Wayvoay tesō ojenutā. A'e ojenu remeve eremīgwai yvapewarā kō amonotā pirujē ekoty rewarā kō tomoaty eru kupa. Yvy popy rupi amono mono kōtā ekoty rewarā kō pijarā mō, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu vāea rā mojikuwapa kō rewarā
(Maku 13.28-31; Rukasi 21.29-33)

³² E'i jē Jesu:

– Ma'e rē pemosā'āga esa. Āwitō wakapu okui ypy remē, “Kuisse'ē jē kwaraytā ky'y”, ja'e ipi. ³³ Āwīvo vetā evāea rā mojikuwapa rē pemā'ē remē, “Ke'ī Jesu ovāetā”, pejētā ee pemājā. ³⁴ Aje ywete age'e remēwarā kō nopaive remeve a'evotā. ³⁵ Āmē si yvag opatā ky'y. Yvy opa tary ve. Eayvukwerā āmē nopa'āi, e'i Jesu.

“Evāe tarā 'arā nojikuwa amātejē'āi jane kō pē”, e'i Jesu mā'ē
(Maku 13.32-37; Rukasi 17.26-30,34-36)

³⁶ E'i jē Jesu:

– Ava nokuwa amātejē'āi evāe tarā 'arā. Nojikuwa'āi manyvo remē. Mape kwaray remē. Mā jay remē. Nojikuwa'āi wetē si! Janejare'e remīgwai yvapewarā kō ve nokuwa amātejē'āi. Ije ipe, Janejare'e

^q 24.27 Ruk. 17.23-24 ^r 24.28 Ruk. 17.37 ^s 24.29 J.Jim. 6.12-13 ^t 24.30 J.Jim. 1.7

Ra'yry rōmō teipe remē, nakuwaive evāe tarā 'arā. Papa rōmō'ite a'evoa okuwapa. ³⁷Ja've rōwā ekoitā kupa, ajo mijē remē. Āwitō tāmō Noe akatuarā kō ja've rōwā ekoi yy poru renone. ³⁸A'e kō itōkō jimiwa règā oja'a. Āmō, oporaita règā itōkō oja'a iko kupa. Āmō, jirekoa règā oja'a iko kupa. Janejare'e rē noja'ai 'ete āmē kupa. A'evō 'evo tē ekoi kupa, ajaa puku pē tāmō Noe oikepa nawiu pupe oike oo remē. ³⁹Āmē sōsi yy poru ojiāparō upa ky'y. Āmē tē tite oja'a ipe Janejare'e ayvu rē kupa ky'y. Opa āmē kupa. A'evō tary ve ajimojane mā'ē rōmō ajo mijē remē. Āmē tē tite oja'a ipetā ere kupa, e'i Jesu.^u

⁴⁰E'i jē Jesu ijupe kō:

– Āmē kee e'itā. Ma'e remē mōrijō kwaima'e kō mō koo pē oposikotā ojeeve iko kupa. Āmē a'e kō mō pe'ī tē Janejare'e wekyitā eraa okoty. Āmō āmē noeraa'āi.^v ⁴¹Āmō, mōrijō wāivīgwerā kō, tiriku rā'āigwerā omoku'i ku'i iko kupa remē, āmē pe'ī teve Janejare'e weraaokatā okoty.

⁴²– Napekuwa amātejē'āi mā 'arā mē avāetā penōvijā wasu rōmō ajikuwa. Ajawyi tapemoa'u katu jē evāea, a'e pejē. ⁴³Evāea tapemoa'u jē ikō peiko nē. Najikuwa amātejē'āi ajo. Āwitō imona mā'ē nojikuwa amātejēi uu. Ajawyi tetā jarā ja've rōwā tui upa remē, imona mā'ē ovāe sikaepo. Omoa'u sō ijarā remē, omā'ē kuwa pya ee mijā. Noke'āi tesō kuwa imoa'u mijā, toike e'ā imona mā'ē.^w ⁴⁴Tāwīvo ve ikō pejē nē. Tetā jarā vo temoa'u karuaru jē peiko nē rōnō. Poroapy'atā tē avāe, e'i.

**“Eremīgwai e'ey rōmō tapeiko erapykyre kyty”, e'i Jesu mā'ē
(Rukasi 12.41-48)**

⁴⁵E'i jē Jesu:

– [Eremīgwai otekokuwaway mā'ē rōmō tapeiko. Tapetekokuwaway ikō erapykyre kyty nē.] Temīgwai e'ey otekokuwaway mā'ē rē tē poromosā'āgatā. A'e pē tōvijā ojisyrytā rā'ī remē, kee e'ī rā'ī: “Oromojōvijātā rā'ī erekovijarā rōmō”, e'i. “Eremīgwai kō rē tereja'a. Ja'umā'ē teremosāi eremīgwai kō pē i'arā mē gatu”, e'i tōvijā ijupe. “Hoō” e'i emīgwai imono. ⁴⁶Āmē emīgwai oōvijā ayvukwerā rupi katu oposiko ipi, apykyre kyty. Ajawyi tōvijā wapy'a ovāe remē, oryvay wemīgwai rē. A'evō remē ory teve emīgwai. ⁴⁷Ajawyi a'e tē tōvijā opyteporotā ijayvumokasi pirujē wemirekokwerā jarā rōmō toiko ky'y. Aje ywete aepo a'e pejē, e'i Jesu. ⁴⁸Kee e'ī ojipy'amogeta mā'ē nopyteporo'āi tōvijā. “Oiko puku jētā erōvijā”, e'i ywe'e tite oupe mā'ē. ⁴⁹A'e āmē oōvijā remīgwai kō wereko ai sō tite oōvijā rapykyre kyty. Onōpā nōpā kō tesō. Ojimi'u kōrijō tē iko. Āmō, oka'u ka'u tē iko, oka'uay mē kō reve. Ja've rōwā ekoi. ⁵⁰Ameve sikaepo tōvijā ovāe iko ky'y, emīgwai nomoa'ui ywe'e tite remeve. “Mokoi avāetā”,

^u 24.39 Jinō. 6.5-8; 7.6-24 ^v 24.40 Oja'a ee mā'ē kōrijō tē weraatā oupi.

^w 24.43 Ruk. 12.39-40; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3; 16.15-16

ne'i. Manyvo ne'l'ai emĩgwai opokou remẽ ky'y. ⁵¹Tõvijã ope'atà imono jimomorijaua rena kyty. Oõvijã werovija rã'ãga mãe kô rena kyty omonotã. A'e pẽ ojiãpĩkãkã tesõtã ojawa rômõ iko kupa. [Ajawyi eremĩgwai otekokuwaway mãẽ rômõ tapeiko teãmã, a'e pejẽ,] e'i Jesu ijupe kô.

Erekwatã mãẽ rè tè Jesu ojimosã'ãga remẽwarã

25 ¹Ãmẽ Jesu e'i jẽ oporegeta. Kãramõwarã rã rè oporegeta jẽ. – [Napekuwa amãtejẽ'ãi manyvo 'arà mẽ avãetã Jõvijã wasu rômõ ajikuwa remẽ, e'i. Ajo remẽ emoa'u jẽ mãe kô kôrijõ araatã erupi ãmẽ.] Keetã. Awitõ 10 rômõ kôjãmuku kô ijimorypa mō ojirekotã mãẽ rè ojatykatã omãjã kupa. Erekwatã mãẽ rupi ootã kupa. Ajawyi oẽ oka wryy pe wyi oo pya ikatu kyty ãrõ kupa. ^x ²A'e 5 rômõ mãe kô otekokuwaway mãe kô tè. ãmõ, 5 rômõ mãe kô notekokuwai. ³⁻⁴Raparina kô omoãnẽ eraa kupa, ojãvijõ kô jẽ. ãmẽ otekokuwa mãe kô raparina ry weraa oupi kupa. Notekokuwai mãe kô ãmẽ noeraai. Weraa tepe'yte raparina kupa. ⁵Ãmẽ wãrõ puku jẽ erekwatã mãẽ kupa upa. Novãeive. Ajawyi oke taray kupa ky'y. Okepa kupa ky'y.

⁶– ãmẽ pyaikatũ remẽ sikaepo ava mō wapukai. Kee e'i wapukai rômõ: “Ovãerĩ pō! Pejo õvaisĩ ãmẽ!” e'i. ⁷Ãmẽ kôjãmuku kô omãẽ ky'y. Oraparina kô omokatutã eraa kupa. ⁸Ãmẽ notekokuwai mãe kô kee e'i epe otekokuwa mãe kô pẽ: “Raparina ry mō eme'ẽ ije”, e'i epe kupa. “Opaerĩ ky'y”, e'i kupa. ⁹“Ãnĩ” e'i otekokuwa mãe kô. “Noy'ãi ãmẽ oreupe”, e'i kupa. “Pekwa moma'e me'ẽa kyty peupewarã tapepyy”, e'i kupa.

¹⁰– Oo notekokuwai mãe kô raparina ry pyy ãmẽ. Apykyre kytyve sikaepo ovãema erekwatã mãẽ ky'y. Otekokuwa mãe kô weraa oupi weroike tetã wasu wryy pẽ, jirekoa pẽ, jimi'u wasua pẽ. Ajaire ojiovapy tetã ky'y, ava mō toike e'ã ky'y. ^y ¹¹Ajaire tè tite notekokuwai mãe kô ovãema ky'y. Tetã ypy pe wyi kee e'i epe kupa: “Ore ve toroike!” e'i epe kupa. ¹²Ãmẽ kee e'i erekwatã mãẽ: “Ãnĩ. Ije noporokuwai, ava pō pejẽ!” e'i ijupe kô. ^z

¹³Aepo e'i Jesu poromosã'ãga remẽ e'i jẽ:

– Awivotã avãe remẽ, e'i. Ajawyi terãrõ jẽ pekupa, a'e pejẽ. Napekuwa amãtejẽ'ãi manyvo remẽ avãetã. Mape kwaray remẽ teve. ãmõ, mã jay remẽ pō avãetã, e'i.

Karakuri rewarã mosikoa rè tè poromosã'ãga remẽwarã

(Rukasi 19.11-27)

¹⁴Jesu omogeta jẽ wemimo'ekwerã kô. Kee e'i ijupe kô:

^x 25.1 Ruk. 12.35 ^y 25.10 Ekoa kô tè a'evo ekoi kupa ipi. Jane kô tovãema amãtejẽ ipi. ãmẽ jirekoa ojiãparõ remẽ, ava noike'ãi ky'y. ^z 25.12 Ruk. 13.25

– [Ajivytà rãĩ aa erena kyty, Papa rena kyty, e'i. Ajawyi tapeposiko katu jẽ ikõ eayvu rupi erapykyre kyty nẽ, e'i.] Jõvijã rẽ tẽ ajimosã'ãgatà tapekuwa sa'u. Jõvijã mõ ootà remẽ, omuroka rãĩ wemĩgwai kõ imogeta kõ. “Ejo toporomogeta”, e'i. Kee e'i ijupe kõ: “Ajisyrytã rãĩ aa”, e'i. “Pirujẽ emoma'e kõ rẽ ikõ tapeja'a erapykyre kyty nẽ”, e'i.

15– ãmẽ vvy karakuri moeta jõvijã ome'ẽ rãĩ ijupe kõ ity oo, toporu rãĩ mosikoa rẽ kupa. Kee wereko. Wemĩgwai otekokuwavay mã'ẽ pẽ, 5.000 rômõ ome'ẽ. ãmõ pẽ, 2.000 rômõ ome'ẽ. ãmõ pẽ, 1.000 rômõ ome'ẽ.^a Ajaire jõvijã ojisyry oo ky'y. 16 ãmẽ jõvijã oo paire, emĩgwai otekokuwavay mã'ẽ oposiko pyy ikarakuri rẽ, 5.000 rômõ mã'ẽ rẽ. Weraa oposikoa repy rã rẽ. Oposiko katuay wete ee. Ajawyi oposiko paire, 10.000 rômõ tesõ ikarakuri ky'y. [Oryvay emĩgwai ãmẽ, okuwa jõvijã orytã iposikoa rẽ rewarã mõ.] 17 ãmõ emĩgwai otekokuwa mã'ẽ a'evo ve. Oposiko katu teve ee. Ajawyi 2.000 maekwerã 4.000 rômõ tesõ epykwerã ky'y. [Oryvay ãmẽ ee.] 18 Na'evoi ãmẽ emĩgwai, 1.000 opyy maekwerã. A'e noposikoi. Opãkõi kõiijõ ijaty vvy kwarã pupe inõ gatu. Ajawyi aekwery vo jẽ ikarakuri tui. Nojimovijai 1.000 maekwerã.

19– Kãramõ ovãe jõvijã ky'y. ãmẽ ovãe remẽ, omuu wemĩgwai kõ imogeta karakuri me'ea rẽ. “Manyvo põ nereko neposikoa?” e'i jõvijã ijupe kõ, ijãvijõ kõ jẽ. 20 ãmẽ emĩgwai otekokuwavay mã'ẽ pyy uu. Kee e'i: “5.000 rômõ karakuri itõkõ neme'ẽ ije neo”, e'i. “Ajaire aposiko ee. Eposikoa rupi amoaty wete sa'u ky'y”, e'i. “Emã'ẽ. 10.000 rômõ tesõ nekarakuri repykwerã ky'y”, e'i emĩgwai oõvijã pẽ. 21 ãmẽ si oryvay jõvijã ee ky'y. “Aje, neposiko katuay epãtavõarã rômõ. Eremĩgwai e'ey tẽ ene”, e'i ijupe. “5.000 rômõ ame'ẽ tereposiko ee mijã. Age'e ikupei kyty nemoaty ky'y”, e'i. “Tõvijã rômõtã tẽ ene ky'y”, e'i. “Ejo awi epyri, tajimory nere”, e'i jõvijã ijupe imoe'e.

22– Ajaire ãmõ omuu mijẽ okoty. [“Ene pa'e? Mã põ neposikoa repykwerã nemoaty?” e'i.] ãmẽ a'e e'i oõvijã pẽ: “2.000 rômõ karakuri moeta neme'ẽ rãĩ ije neo”, e'i. “Ajaire eposikoa repy rômõ amoma. Emã'ẽ. Age'e kejõ nekarakuri rekovijarã ky'y. 4.000 rômõ tesõ”, e'i. 23 ãmẽ oryvay mijẽ jõvijã ee. “Aje ere”, e'i. “Neposiko katuay wete eupe”, e'i. “Ajawyi age'e ikupei kyty oromonotã neupe tereposiko ky'y”, e'i. “Erory nere. Ejo awi epyri, tajimory nere”, e'i mijẽ jõvijã ijupe.

24– ãmẽ ãmõ omuu mijẽ. [E'i mijẽ jõvijã ijupe: “Ene pa'e? Mã põ neposikoa repykwerã nemoaty?” e'i.] Notekokuwa ywe'ei mã'ẽ pẽ aepo e'i ky'y. ãmẽ emĩgwai kee e'i: “Akuwa manyvo neikoa. Neposikoa rupi rõwã karakuri nemoaty ipi. ãwitõ ava mõ nojimitãi epe remeve, oo ajaire temitã'akwerã po'o ipi. ãwĩvo 'ejẽ neiko”, e'i. 25 “Emã'ẽ.

^a 25.15 5.000 rômõ mã'ẽ, 175 kiru rômõ karakuri e'e. 2.000 rômõ mã'ẽ, 70 kiru rômõ karakuri e'e. 1.000 rômõ mã'ẽ, 35 kiru rômõ karakuri e'e.

1.000 rōmō karakuri itōkō neme'ē rā'ī ije neo mijā. Ajamā'ē ajirokyje newyi. Ajawyi napotai nekarakuri moma tite. Ajawyi yvy pupe aaty kōrijō inō gatu. Aā aekwerà", e'i. ²⁶⁻²⁷Ajawyi aepo e'i remē, jōvijā naoryi ee ky'y. "Naneeweri mā'ē tē ene! Nivoi neposiko ije! 'Akuwa manyvo neikoa', ere tite si ije. 'Āwitō ava mō nojimitāi mā'ē oo ajaire temitākwerà po'o ipi. Āwīvo 'ejē neiko', ere. Āwisō ekuwa ipe rejupa remē, neraa kuwasi karakuri rena kyty inō mijā, tojimovija upa! Āmē aā age'e ojimoatykwerà revejē apyy kuwa mijā, eremime'ēgwerà", e'i imoātāre'ā.

²⁸– Ajaire jōvijā e'i āmō wemīgwai kō pē: "Peekyi karakuri ame'ē ijupe maekwerà iwyi ky'y. [Notekokuwai]", e'i. "Eremīgwai [otekokuwavay mā'ē] pē jēsī eme'ē, 10.000 rōmō tesō wereko mā'ē pē. [A'e ywesō oposiko katu]", e'i. ²⁹"Ava mō jame'ē ijupe mā'ē oporu katu remē, āmē ywesō jame'ētā ijupe. Ajamā'ē ava mō noporui jame'ē ijupe mā'ē remē, jaekyitā jame'ē maekwerà iwyi", e'i.^b ³⁰E'i jē jōvijā: "Nijeweri mā'ē pepokwa imono pātōmimi kyty, tatui ky'y. A'e pē wapukai tesōtā ojava mō upa ky'y. Ojiāpīkākāi tesō tevetā ojava upa. Nivoi oposiko ije", e'i jōvijā wemīgwai kō pē,^c e'i Jesu ojimosā'āga.

Poromoe'ya 'arà rā rewarà

³¹Āmē Jesu e'i jē wemimo'earà kō pē:

– Kāramō tē ajo tarà mijē pekoty, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mā'ē rōmō, e'i. Jōvijā wasu rōmō tē ajikuwatā ajo ky'y. Eremīgwai yvapewarà kō ve aerutā āmē erupi ky'y. Āmē jōvijā wasu apyka 'aryvo tē tesō aapytā.^d ³²Āmē pirujē jane kō ojimoatytā erovake tamosā'āga kō. Āmē si mirà kō amoe'yitā ky'y. Nivoi mae kō waitevetā. Ivo mae kō waitevetā, e'i. Āwitō teima jarā kaneiru waite omoe'yi so'o rā'āga wyi, āwīvotā. ³³Ivo mae kō e'ekatu kytyre amoatytā. Nivoi mae kō āmē ejaukwerà kytyre amoatytā. ³⁴Āmē ivo mae kō rā'ī amogetatā. Kee a'etā ijupe kō: "Papa oryvay pene. 'Peike ajawyi epyri', e'itā Papa pejē ory rōmō iko. A'e tē yvy jinō e'āve penena rā oinōma amātejētā penenone", a'epa teāmā itōkō pejē. ³⁵Kee rewarà mō oryvay Papa pene: "Ajimomorijau remē itōkō eporijauesa pekupa ipi. Eamyay aiko remē jakatu itōkō ja'umā'ē peme'ē ta'u ipi. Āmō, e'ywaray tē aiko remē teve itōkō yy peme'ē tay'u. Āwisō āmō wānā rōmō teipe ajo remē itōkō peja'a katu ere ipi. ³⁶Āmō, nekamisai aiko remē itōkō, ekamisa rā peme'ē ije. Āmō, etekorā remē itōkō peja'a katu ere. Āmō, jimopā'āga pupeaju remē itōkō pejo eresa", a'etā ijupe kō.

³⁷– Āmē ivo mae kō e'itā ije: "Manyvo remē pōkō aepo oro'e neupe?" e'itā. "Manyvo remē pōkō yy orome'ē tere'u? Ja'umā'ē āmō?" ³⁸Manyvo

^b 25.29 Mat. 13.12; Mak. 4.25; Ruk. 8.18 ^c 25.30 Mat. 8.12; 22.13; Ruk. 13.28

^d 25.31 Mat. 16.27; 19.28

remē pōkō āmō wānà kō rōmō nejo remē, oroja'a katu nere? Āmō, manyvo remē pōkō nanekamisai remē, kamisa orome'e neupe?" e'itā kupa. ³⁹“Āmō, manyvo remē pōkō netekorā remē, oroja'a nere? Āmō, jimopā'āga pupe neju remē? Norokuwai 'eteay a'evoa, jōvijā!” e'itā ivo mae kō ije, e'i Jesu.

⁴⁰– Āmē a'etā ijupe kō: “Amā'e pene, poroporijauesā remē ipi”, a'etā. “Eremīgwai mitigā rē peja'a katu remē, ‘Ere oja'a katu mā'e tē āwī’ ”, a'etā pejē. Aje aepe a'etā, e'i Jesu.

⁴¹– Ājaire a'etā nivoi mae kō pē ky'y: “Pejisyry ikō ewyi peo nē! Papa rena pē napeike'āi!” a'etā. “Tata wasu ainōōkapa amātejē ājāgai rōvijā pē, emīgwai kō revejē. A'e tata wasu noei mā'e rena kyty pekwa. A'e kyty poromonotā. ⁴²Neporijauesai pekupa ipi. Kee aiko remē itōkō napeja'ai ere. Eamyay tē remē itōkō. Āmō, e'ywa tē remē itōkō. ⁴³Āmō, āmō wānà rōmō ajo pepyri remē. Āmō, nekamisai aiko remē. Āmō, etekorā remē. Āmō, jimopā'āga pē aju remē. A'evo 'evo tesō ipe aiko remē itōkō napeja'ai ere!” a'etā.

⁴⁴– Āmē e'itā eupe kupa: “Jōvijā, noromā'ēi 'ete nere neamyay remē, ne'ywa remē, nanekamisai neiko remē, netekorā remē, jimopā'āga pē neju remē. Noromā'ēi 'eteay nere. Mape pōkō a'evo neiko?” e'itā kupa. ⁴⁵Āmē a'etā ijupe kō: “Aje ywete kee a'e pejē: Eremīgwai mitigā rē napeja'ai ojimomori jau remē. Ajawyi, ‘Ere noja'ai mā'e tē āwī’ , a'e pejē”, a'etā ijupe kō. ⁴⁶A'evo noporoporijauesai maekwerā kō amonotā jimomori jau rena kyty. Ivo katuay maekwerā kō āmē Papa rena kyty araatā, epyri toiko karuaru kupa, e'i Jesu.

Jōvijā kō oja'a Jesu jukaa rā rē remēwarā
(*Maku 14.1-2; Rukasi 22.1-2; Juwāo 11.45-53*)

26 ¹Mōrijō 'arā tē remē Juteu kō rāmōi kō rekoawerā moetea 'arā okwatā. Kōitokō karamoe remē Janejare'e omoisryoka kō jimomori jau wasua wyi. Ajawyi Jesu awyjepa wemimo'ekwerā kō omotekokuwa paire, e'i jē ijupe kō:

²– Kovi kō'ē tāmō kō rekoawerā moetea 'arā okwatā.^e A'evo remē jōvijāgwerā kō ejukaokatā yvyra jipokana rē, e'i. A'evoa rōmō Papa tē emuroka pepytery pē ajimojane mā'e rōmō taiko, e'i.

³Aepe e'i Jesu remē jakatu, Juteu rōvijāgwerā kō ojimoaty sikaepo upa. Kejō. Janejare'e pē oporegeta mae kō rōvijā kō. Āmō, Juteu rōvijā kō mō teve. Mokocejō ojimoaty kupa. Jesu jukaa rā rē ojimogeta kupa upa. Kaipasi eu Janejare'e pē oporegeta mae kō rōvijā wasu pē. A'e retā wryy pē ojimoaty kupa upa.

^e **26.2** Karamoe remē Janejare'e wekyioka Juteu kō rāmōi kō Ejitu vvy pe wyi imoisry kō. Karai kō *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pē. Ajamā'ē Jesu poeraawerā pē ywesō *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36

⁴– Manyvo ywe'età pōkō tyvija rupi Jesu sireko ipyy ijukaoka? e'i kupa.
⁵Nikatui age'eve ajamã'ẽ, tãmõ kō rekoawerà moetea rè jaja'a remẽ. Aty wasu kō pytery pè tè Jesu ekoi. Ajawyi ijukaa rã okuwa sō kupa remẽ, imiraità janere kupa, e'i ojupe kupa.

Ipije mã'ẽ wãivĩ ojoẽ Jesu rè imogy remẽwarà
(Maku 14.3-9; Rukasi 7.37-38; Juwão 12.1-8)

⁶Ãmẽ ajaire Jesu Petãnia taa pè tui, Simão retã mẽ. Ipiisĩma maekwerà tè Simão. A'e retã wryy pè Jesu tui. ⁷Jesu ojitãrõ namesa 'aryvo ojimi'u upa. Ãmẽ wãivĩ mō oike uu ikoty. Ipije mã'ẽ e'ey weru, epy wete mã'ẽ tè. Takuru sukyry tè ena. A'e pupe weru. Ãmẽ a'e ipije mã'ẽ ojoẽ Jesu ãkãg rè imogy upa. [Jesu rauvaya mojikuwaparà rômõ a'evò wereko.]

⁸Ãmẽ Jesu remimo'ekwerà kō omã'ẽ ee remẽ, ojimõarõ ee kupa. Ajawyi kee e'i kupa:

– Ãwĩ wãivĩ ojimorara tesõ ipije mã'ẽ rè! ⁹Karakuri repy rômõ sō ome'ẽ remẽ, opyy wete kuwa karakuri epykwerà rè mijã! Aekwerà omosã kuwa iporijau mãe kō pãtavõa rômõ mijã! e'i kupa.

¹⁰Ajamã'ẽ Jesu okuwapa aepo e'i kupa remẽ. Ajawyi e'i ijupe kō:

– Teene. Pemopirai sō wãivĩ. Tomogy nẽ ere. Ikatuay ãwĩvo erereko remẽ! e'i. ¹¹Iporijau mãe kō oiko jètã pepyterà rupi, tapepãtavõ kō, e'i.^f Ajamã'ẽ ije naiko puku'ãi pepytery pè, tapeja'a jẽ ere, e'i. ¹²Ajawyi age'e jō tè wãivĩ omogy ipije mã'ẽ eãkãg rè, e'i. [Ojiãparõ emãnõa rewarà mō a'evò, e'i.] ãwĩvo eryvy rã renone emokatu amãtejẽ, e'i.

¹³E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Kee ikō tapeenu nẽ! Aje, kãramõ pirujẽ maipeve rupi Janejare'e ayvu e'ey jamojenu remẽ, aã wãivĩ rewarerà omojenu tevetã kupa. Agyvoa eewarà noje'o'ãi. Aje ywete aepo a'e pejẽ, e'i Jesu ijupe kō.

Jutasi, “Erõvijã ame'etã pepo pè”, e'i remẽwarà
(Maku 14.10-11; Rukasi 22.3-6)

¹⁴Ãmẽ ajaire Jesu remimo'earà 12 mã'ẽ mō oo sikaepo Janejare'e pè oporegeta mãe kō røvijã kō pè oporegeta. Jutasi Sikarioti eu erà pè mã'ẽ a'evò ekoi. ¹⁵Kee e'i:

– Mapejõ ywe'e pōkō karakuri peme'etã ije, erõvijã ame'ẽ sō pepo pè remẽ? e'i ijupe kō.

Ãmẽ karakuri sã moeta tè tesõ ome'ẽ amãtejẽ ijupe kupa. ³⁰rômõ tesõ ome'ẽ kupa.^g

¹⁶A'evò paire Jutasi:

– Manyvotã pãwĩ areko ime'ẽ ipo kō pè? e'i oupe upa.

^f 26.11 T.M. 15.11 ^g 26.15 A'evò ve irõte jay mosikoa repykwerà.

Ajawyi wārō jẽ manyvo remẽ ywe'e ome'etã.

Tãmō kō rekoawerã moetea 'arã renonewarã
(*Maku 14.12-21; Rukasi 22.7-23; Juwãõ 13.21-30*)

¹⁷Ãmẽ meju vororo e'ã wa 'arã okwa remẽ, Jesu remimo'earã kō mō uu ijupe jawo.

– Mape kyty pō nepota oroo janejimiwa rã oromokatu tãmō kō jisiryawerã moetea 'arã renone? e'i kupa.

¹⁸Ãmẽ Jesu omono kō Jerusarẽ taa kyty kwaima'e mō resa. E'i ijupe kō imono:

– A'e kwaima'e peesa remẽ, kee tapejẽ ijupe: “Orerõvijã kee e'i imuu neupe: ‘E'arã ovãema ky'y’, e'i”, tapejẽ. “ ‘Neretã pupe tamoete tãmō kō rekoawerã eremimo'ekwerã kō reve’, e'i jõvijã imuu”, pejẽ ijupe, e'i.

¹⁹Oo ãmẽ kupa, Jesu ayvu rupi. Moetea 'arã renone oposiko kupa upa.

²⁰Ãmẽ pãtõma remẽ Jesu ovãema wemimo'ekwerã kō reve, 12 mãe kō reve. Ojitarõ namesa 'aryvo ojimi'u kupa. ²¹Ãmẽ ojimi'u kupa upa remẽ, e'i Jesu ijupe kō:

– Aje kee a'e pejẽ. Ike janereve ekoi mãẽ mō eme'etã eãpã kō po pè, e'i.

²²Ãmẽ aepo e'i Jesu remẽ, pirujẽ ijãgyoay kupa. ãmẽ e'i ijupe kupa:

– Ije rōwã pōkō a'evõ mãẽ rōmõtã aiko, jõvijã? e'i kupa, pirujẽ.

²³Ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Eparapi pupe ojimi'u mãẽ a'evõtã ekoi, e'i. ²⁴Pejapyaka katu. A'e rẽ tẽ kee a'e. Janejare'e Remimuurerã ajimojane mãẽ rōmõ tẽ ije. Amãnõ remẽ, Janejare'e okusiwaokapa amãtejẽ maekwerã rupi katu a'evõtã emãnõa, e'i. Ajamãẽ ipojoy aità tẽ eãpã kō po pè eme'etã mãẽ pè, e'i. Nisakyi remẽ ikatu kuwa ijupe mijã! e'i.

²⁵Ãmẽ Jutasi e'i rã'ãga Jesu pè:

– Eupewarã mō rōwã pōkō aepo ere, jõvijã? e'i rã'ãga.

– Nevote nejimome'u ky'y! e'i ãmẽ Jesu ijupe.

Jesu omãnõa rã rẽ oja'a remẽwarã
(*Maku 14.22-26; Rukasi 22.14-20; 1 Korĩtu 11.23-25*)

²⁶Ãmẽ ojimi'u kupa upa remẽ, Jesu meju opyy. Omoe'e Janejare'e ee. Ajaire openo peno imosãi meju erokwa wemimo'ekwerã kō pè, to'u kupa.

– Aã pepyy iwa. Epirã ra'upa tẽ aã meju ame'ẽ tape'u, e'i ijupe kō.

[O'u ãmẽ kupa.]

²⁷Ajaire Jesu uvary aisiriri katu mãẽ rena opyy, kaneku. A'e rẽ omoe'e mijẽ Janejare'e. Ajaire omosãi erokwa ijupe kō to'u kupa.

– Pe'u pirujẽ, e'i. ²⁸Eruwykwerã ra'upa tẽ aã uvary aisiriri katu mãẽ ame'ẽ tape'u. Kee jaa tẽ agyvoa. Ije amãnõtã penekovijarerã rōmõ. Eruwykwerã opeità. Emãnõa rupi mōa'arōwã mirã kō aiwererã amoepypatã. Ajawyi Janejare'e “awyjepa” e'itã peaiwererã kō pè ky'y. Ovo rupi teve Janejare'e penerekotã emãnõa rupi ky'y, e'i ijupe kō.^h

^h 26.28 Jisyry. 24.8; Jer. 31.31-34

29 E'i jê ijupe kô:

– Awyje uvary aisiriri katu mǎ'ě na'u'ái ky'y. Kāramō tē a'u tarà mijê ipyau mǎ'ě peneve Janejare'e rena pè, emojōvijāoka emojikuwa remê, e'i.

30 A'ëvo paire Janejare'e pè ojġa imoe'e kupa. Ojġa kupa paire oo vvytyry kyty kupa, temitāgwerà ty kyty. Oriveiraty eu a'e temitāgwerà ty rerà pè mǎ'ě gyty oo kupa.

“Nekuwai rǎ'āgatà rejupa”, e'i Jesu Peturu pè remēwarà

(Maku 14.27-31; Rukasi 22.31-34; Juwāo 13.36-38)

31 Āmê Jesu e'i jê wemimo'ekwerà kô pè:

– Age'e pya pejavatà ereity peo pekupa pemonyia rē, e'i. Ejukatarà kô uu epyy remê, a'ëvo peikotà, e'i. A'ëvoa rǎ rē Janejare'e okusiwaokapa amātejê karamoe remê. Aekwerà rupi katu tē a'evotà pejê, e'i. Kee e'i maekwerà rupi: “Kaneiru jarà ajukaokatà. Āmê eimawerà kô onurutà ojava oo. Ojimosāsāimatà ojava oo kupa”, e'i maekwerà rupi katu a'evotà peiko.ⁱ

32 E'i jê ijupe kô:

– Apoera tarà mijê, amānō maire. Aatà penenone, Karireja vvy kyty. [A'e pè poroārōtā ajupa,] e'i.^j

33 Āmê Peturu e'i:

– Ānī! Ije noroity'ái aa! e'i epe. Āmō kô pirujê ojipirau nereity oo kupa remê, ije apyta jētā nepyri. Noroity'ái! e'i tite mijā.

34 Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Aje aepo aporegeta! Age'e pya ereitytā neo rejupa! “Jesu nakuwai”, ere ā'ātā eupewarà mō, e'i. Moapy rōmō tesō aepo ere ā'ātā, e'i. Masakara oje'ē e'āve a'evotà. Oje'ē mijê remeve neja'atà eayvukwerà rē ky'y, e'i Jesu ijupe.

35 Peturu noerovijai tite ajamā'ē, aepo e'i Jesu remê.

– Noroity'ái ije āmē aa! e'i mijê. Nejuka sō kupa remê, nerevejê tejuka āmē kupa! e'i epe ijupe.

Jesu remimo'ekwerà kô pirujê aepo e'i epe.

– Ije ve noroity'ái aa, e'i tite kupa mijā.

Jesu oporegeta Uu pè remēwarà

(Maku 14.32-42; Rukasi 22.39-46)

36 Jesu oo oporegetatà Uu pè mǎ'ě pè ovāe. Jesemani eu a'e pè. A'e Oriveiraty vvytyry pè tui. Emimo'ekwerà kô oo upi. Ovāema kupa remê, e'i Jesu ijupe kô:

– Pepyta rǎ'ī peapy ike erārō pekupa, e'i. Wāime kyty sa'u aatà aporegeta Papa pè, e'i.

37 Opyta āmē kupa. Peturu kōrijō weraa oupi. Āmō, Semeneu ra'yry kô. A'e Tiaku. Āmō, Juwāo. Mokojejō weraa kô. A'ëvo remê ywesō ijāgyoay wete Jesu.

ⁱ 26.31 Sak. 13.7 ^j 26.32 Mat. 28.16

³⁸ Āmē e'i Jesu a'e kō pè:

– Ayay tesō ēāgyoa epy'a pupe. Amānōtā 'ejē tesō, e'i. Erārō rā'ī ike pekupa, e'i. Tapemārāmoa'u jē ikō ajamā'ē peiko, ereve nē, e'i.

³⁹ Aepo e'i paire Jesu wāime sa'u oo. A'e rōmō'ite oo ky'y. Ojimoenāpa'ā ojavyv yvy pē upa. Uu pē oporegeta upa. Kee e'i:

– Emomoriĵaua rā rē ajimopirai, Papa. Akuwa naikoi iwasu mā'ē neupe. Nepota manyvo terereko tajimomoriĵau e'ā remē, i'ete. Ajamā'ē manyvo nere tari terereko katu jimomoriĵaua wyi remē, i'e teve. Tajimomoriĵau āmē, e'i. Neremimota rupi tē ta'evō aiko āmē, e'i Jesu oporanu Uu pē.

⁴⁰ Aepo e'i paire, ojivy rā'ī uu wemimo'earā kō pyri, Peturu kō pyri. Soō, oke sikaepo kupa upa.

Ajawi Jesu e'i ijupe kō:

– “Tapemārāmoa'u jē”, a'e itōkō pejē! Napemā'ē kō'ē'āi sipō evo ve! e'i. Naporegeta pukui Papa pē, e'i. ⁴¹ Age'e peke tite ky'y ne! Tapemārāmoa'u jēsi pekupa. Janejare'e pē peporegeta pejimokasi rōmō. “Janejare'e, oremokasi rejupa, toroity tite e'ā”, pejē ikō peporegeta nē. Aje, pepy'a pupe pepota pekasi jē. Ajamā'ē ajaire waypetetā peupe. Pevote napekasi'āi. Ereity ywe'e titetā ejukatā kupa remē pekupa. Ajawi ikō tapejimokasioka Janejare'e pē nē, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

⁴² Ajaire oo mijē Uu pē oporegeta.

– Napotai ajimomoriĵauvay amānō mijā, Papa! Ajamā'ē nepota ejuka kupa remē, tejuka āmē kupa neayvu rupi, e'i.

⁴³ Ajaire ojivy mijē uu wemimo'earā kō pyri. Soō, oke mijē sikaepo kupa upa, oke taray kupa rewarā mō.

⁴⁴ Ajaire oo mijē Uu pē oporegeta. Ji'i oporegeta maekwerā vo jē oporegeta mijē. Moapy rōmō tesō a'evō ekoi ky'y. ⁴⁵ Ajaire uu mijē ikoty kō. Oke mijē sikaepo kupa upa. Āmē si e'i ijupe kō:

– Peke mijē sipō pekupa! Pemā'ē! Nivoi mē kō po pē emānōa 'arā okwa ky'y! Ajawi awyepa rā'ī peke ky'y. ⁴⁶ Pepō'ā! Ja'e jēsi! Eāpā kō po pē emē'ētā mā'ē uu iko, e'i.

Jesu opyy kupa remēwarā

(Maku 14.43-52; Rukasi 22.47-53; Juwāo 18.3-12)

⁴⁷ Jesu oporegeta jē ijupe kō upa remeve, Jutasi ovāe ipyri. Jesu remimo'earā kō 12 rōmō mē kō mō Jutasi mijā. Ijatyray kwaima'ekwerā kō uu upi. A'e kō imariĵa poko pawete iko. Āmō, jinōpāa pawete weru kupa. Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā kō ayvu rupi tē uu kupa. Āmō, Juteu rōvijā kō ayvu rupi.

⁴⁸ Āmē Jutasi ji'ite kee e'ipa sikaepo ijupe kō:

– Erōvijā aetoapemosu rā'āgatā imojikuwaoka pejē, e'ipa. A'evō remē pepyy kuwa eraa, e'ipa ji'ite.

⁴⁹ Āmē oōvaisi Jesu remē, oo ipyri.

– Age'e tè, jövijã! e'i rã'ãga ijupe.

Ajaire wetoapemosu rã'ãga.

⁵⁰ ãmẽ Jesu kee e'i ijupe:

– Ejimorypa, erepa maekwerà rupi jësi ere, e'i.

ãmẽ Jutasi rupi uu mõe kô uu Jesu pyy ipokwa kupa ky'y.

⁵¹ ãmẽ Jesu remimo'earà mõe marija poko omopyso. A'e pupe temĩgwai mõe onamimopai. Janejare'e pè oporegeta mõe kô rövijã wasu remĩgwai mõe a'e.

⁵² ãmẽ Jesu e'i a'evò wereko mã'ẽ pè:

– Teene! Emokatu awĩ nemarija poko, e'i. Ava mõe porojuka marija poko pupe remẽ, a'evò ve marija pupe omãnõtà, e'i. ⁵³ Nerekuwai sipò age'e ywete Papa pè sò aporanu remẽ, py'awarà mõe kuwa wemĩgwai yvapewarà kô omuu kuwa epätavõarà rômõ! Ijatyray kuwa omuu, e'i. ⁵⁴ Ajamãẽ Papa omuu kô sò temokatu remẽ, “aje” naoty'ai kuwa Janejare'e ayvu mojenuarà kô remikusiwarerà eupewarà mijã, e'i.

⁵⁵ ãmẽ e'i Jesu aty wasu pè:

– Moma'e rã põ marija poko tẽ tesõ peeru? ãmõ, jinõpãa kô teve tesõ peeru? “Ojikõ'õ mãe kô rövijã” pejẽ põ ije? Emã'ẽ. Kõ'ẽ jawe jawe ipe itõkõ pemã'ẽ ere ipi. Age'e rōwã pepyterà rupi poromotekokuwa aiko. Janejare'e moe'ea retã ypy pè teipe a'evò aiko ipi, e'i. Manyvo pōkō ameve nepyyi pekupa? e'i. [Age'e tẽ tesõ epyy vijatà ereraa pekupa!]^k ⁵⁶ Õ'õ aje! Janejare'e ayvu mojenuarà kô ayvukwerà rupi katu tẽ awĩvo pejẽ peiko, e'i. Awĩvo remẽ tẽ “aje” eutã kãramõ, e'i ijupe kô.

ãmẽ a'evò rẽ emimo'ekwerà kô omã'ẽ remẽ, Jesu oity ojavapa oo okyje rômõ iko kupa.

Jesu jövijãgwerà kô rovake weraa kupa remẽwarà

(Maku 14.53-65; Rukasi 22.54-55,63-71; Juwãõ 18.12-14,19-24)

⁵⁷ ãmẽ ajaire opyy Jesu ipokwa eraa kupa, Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã wasu retã gyty. Kaipasi eu ijupe mã'ẽ retã gyty weraa kupa. A'e pyri tãmõ Moisesi remikusiwarerà rẽ poromo'e mãe kô uu amãtejẽ sikaepo ojimoaty. ãmõ Juteu rövijã kô mõe teve uupa. A'e kô rovake weraa Jesu kupa. [Tetã wryy pè weroike kupa.]

⁵⁸ ãmẽ Peturu oo Jesu rakypy rupi. Ipyri'ijẽ'ẽ rōwã oo ajamã'ẽ. Kuipe'e sa'u oo. [Noikei tetã pupe ajamã'ẽ Peturu.] Tetã ypy pè wãrõ upa. Tetã rãrõarà kô mõe pyri wapy upa. Opota okuwa manyvotã wereko Jesu kupa mã'ẽ.

⁵⁹ ãmẽ jakatu jövijãgwerà kô oporegeta Jesu jukaa rã rẽ upa, tetã wryy pè. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã kô. Juteu rövijãgwerà kô atyry rômõ ojatykapa kupa, pirujẽ.

– Manyvo ja'etã pōkō kovenatu Piratu mogeta, Jesu tojukaoka? e'i kupa.

^k 26.55 Ruk. 19.47; 21.37

⁶⁰ Ajamã'ê manyvo noereko'ãi ayvu ai mō mo'y ee kupa, āwisō ijatyray mǎe kō nivoi mǎ'ê omo'y mo'y teywete ee kupa remê. Ojevo jevo jê rōwǎ iwaria kō ajamã'ê. Ajawyi “aje” taoty e'ǎ. Ajaate ojevo jê e'i mǎe kō mōrijō jê opō'ǎ owari rōmō Jesu pè kupa ky'y. ⁶¹ Kee e'i teywete kupa:

– Oroenu ǎǎ kwaima'e kee e'i tite remê: “Ije amoma kuwa Janejare'e moe'ea retǎ. Ajamã'ê ajaire moapy 'arà remeve kuwa ainōma ekovijarerǎ rōmō etǎ wasu ijupe”, e'i owari rōmō, e'i kupa.¹

⁶² Āmê Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ wasu aepo wenu remê, opō'ǎ Jesu pè jawo.

– Neenu pōkō aepo e'i neupe kupa remê? e'i ijupe. Ajawyi manyvo eretǎ pō nejipija rōmō! e'i epe ijupe.

⁶³ Nipui ǎmê Jesu enu. Ajawyi e'i jê jōvijǎ wasu ijupe:

– Aje ywete pō Janejare'e Remimuurerǎ tē ene? e'i ijupe. Aje ywete pō Janejare'e Ra'yry wete ene? Eayvuapi rejupa. Newari sō remê, Janejare'e nemomoriǎutǎ ǎmê, e'i ywe'e tite Jesu pè jōvijǎ wasu.

⁶⁴ Āmê Jesu e'i ijupe:

– Ō'ō, aje. Aepo erepa. Janejare'e Remimuurerǎ ajimojane mǎ'ê rōmō tē ajo pepytery pè mijǎ. Ajamã'ê kee mǎ'ê rē pemǎ'etǎ kǎramō ere. Temimoe'e rōmō tē tesō ajotǎ kǎramō ky'y. Ekasia ve aerutǎ. Āmê a'e 'arǎ mē Janejare'e ikasiay mǎ'ê pyri aapytǎ Jōvijǎ wasu rōmō ajupa. I'ekatu kytyre aapytǎ ajupa. Ajaire yva rǎtasǎ rupi awyjtǎ ajo mijê. A'evo aiko mǎ'ê rē pemǎ'etǎ kǎramō! e'i Jesu.^m

⁶⁵ Ameve Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ wasu aepo wenu remê, ojikō'ō ai tē enu. Ajawyi ojyruāvasīsima tesō ojimopirai rōmō iko. E'i opyriwarǎ kō pè:

– Peenupa itō e'i Jesu mǎ'ê! Werōarō ywe'e tite Janejare'e aepo e'i remê! Ovotē nivoi mǎ'ê omo'y wee. Ajawyi nijaesa mijê'ǎi ijayvu ai wenu mǎ'ê ky'y! ⁶⁶ Manyvo pejētǎ pōkō aepo peenu mē? e'i.

– Wayvu rupi tē tomǎnō ajawyi! e'i ywe'e tite ijupe kupa.

– Hoō! e'i ǎmê kupa. Aje! e'i kupa.

⁶⁷ Āmê ajaire omojaiwe tesō Jesu kupa ky'y. Otōmō tōmō tesō ova rē kupa. Onōpǎ nōpǎ teve kupa. [Oovaōvǎ teve kamisa pupe kupa, tomǎ'ê e'ǎ.] Ajaire oovapete pete kupa. Āmê e'i ijupe kupa:

⁶⁸ – Ava pō nerovapete? e'i ijupe kupa. Emome'u oreupe! Aje Janejare'e Remimuurerǎ tē ene remê, nekuwa jētǎ ava pō nerovapete mǎ'ê! e'i ijai kupa.

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rǎ'ǎga remēwarǎ
(*Maku 14.66-72; Rukasi 22.56-62; Juwǎo 18.15-18,25-27*)

⁶⁹ Āmê jakatu Peturu tetǎ ypy pè wapy jê upa, jane kō pytery pè. Āmê temīgwai mō uu jawo ijupe. Ja'y kōjatǎi mō a'e temīgwai. A'e e'i Peturu pè:

¹ 26.61 Juw. 2.19 ^m 26.64 Tan. 7.13

– Jesu Karireja yvy wānà reve neiko mā'ẽ tẽ ene! e'i ijupe.

⁷⁰– Ānī! A'e rōwā ije! e'i rā'āga Peturu eminu kō rōmō. Nakuwai ava pewarà mō pō aepe ere! e'i rā'āga.

⁷¹Aepe e'i paire opō'ā oo tetā ypy pe wyi. Pari ape kyty oo. A'e pẽ āmō temīgwai omā'ẽ mijẽ Peturu rẽ. Ja'y kōjatāi teve a'e. A'e e'i opyri tui mǎe kō pẽ:

– Jesu Nasare taa wānà remimo'earà tẽ āwī! e'i Peturu pewarà mō.

⁷²Āmẽ Peturu e'i:

– Ānī! Nakuwai ije āwī kwaima'e! e'i rā'āga. Janejare'e reminu rōmō aepe a'e! e'i tite owaria mokasia mō.

⁷³Āmẽ ajaire kwaima'e kō mō oo Peturu pẽ oporegeta.

– Aje si a'e pyriwarà tẽ ene! e'i ijupe kupa. Neporegetaa rupi tẽ nejikuwa! e'i ijupe kupa.

⁷⁴Āmẽ Peturu e'i:

– Nakuwai ije āwī kwaima'e! Janejare'e okuwa ewari rōwā a'e mā'ẽ! e'i rā'āga. Janejare'e temomorijau ikō ewari remẽ nẽ, e'i tite owari rōmō.

Āmẽ jakatu masakara oje'ẽ. ⁷⁵Āmẽ tẽ tite Peturu oja'a Jesu ayvukwerà rẽ ky'y. “Nakuwai Jesu', ere rā'āgatà ije ajaire”, e'i amātejẽ maekwerà rẽ oja'a. “Moapy rōmō a'evotà, masakara oje'ẽ e'āve”, e'i amātejẽ Jesu maekwerà rẽ.

Ajawyi ijāgyoay ky'y. Ojisyry oo ojava upa ky'y. Ojiāparō wasu upa.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remēwarà

(Maku 15.1-2; Rukasi 23.1-2; Juwāo 18.28-32)

27 ¹Ajaire ji'iveay pirujẽ jōvijāgwerà kō e'ipa manyvotà wereko Jesu jukaoka. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō, Juteu rōvijāgwerà kō. ²Opokwa eraa kupa. Kovenatu Piratu po pẽ ome'età kupa. Juteja yvy pewarà kovenatu tẽ Piratu.ⁿ

Jutasi omojivy ipe Jesu me'ēawerà repykwerà remēwarà

(Jesu koty rewarà kō 1.18-19)

³Āmẽ Jesu jukaa rā ojenu Jutasi pẽ remẽ, ojimonyi enu.

– Moma'e rā sōpō a'evo aiko mijā! e'i. Ajawyi epykwerà tamojivy tojuka e'ā kupa, e'i tite oupe.

Weraa ipe epykwerà Janejare'e moe'ea retā gyty imojivy mijā. A'e 30 rōmō karakuri sī moeta. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō rōvijā kō pẽ ome'età. Āmō, Juteu rōvijā kō pẽ. ⁴Kee e'i ijupe kō:

– Ije itōkō erōvijā amoākwa'ā! Nivoi aiko a'evo remẽ. Mire'eay tesō erōvijā! Temijarà rā rōwā sō mijā! e'i epe.

Ajamā'ẽ jōvijāgwerà kō “aje ipō” ne'i ijayvu renu. Nopyyi karakuri iwyi kupa.

ⁿ 27.2 Juteu rōwā Piratu ajamā'ẽ. Romā wānà tẽ a'e.

– Ānī! e'i kupa. Orerewarà rōwā! Nerewarà tē! e'i kupa.

5– Ānī! Ajamā'ē napotai ky'y! e'i epe Jutasi ijupe kō.

Ajawyi karakuri sī omopei ipyri kō ity oo. Janejare'e moe'ea retā pe wyi ojisyry oo. Ajaire oo ojikuruka āpasī omānō, ovote.

6Āmē ajaire apykyre kyty jōvijāgwerà kō omovyvy mijē karakuri.

– Aā karakuri porojukaokaa repykwerà tē, e'i ojiupe kupa. Ajawyi nijame'ē'ai kuwa Janejare'e moe'ea retā pewarà kō pē. Aepe e'ipa Moisesi ikusiwa karamoe remē. Ajawyi moma'e rē sipō simomatà karakuri? e'i jōvijāgwerà kō ojiupe.

7Ajawyi kee wereko karakuri kupa ky'y. Turuwa reinōgarà rena opyy tyvy rena rā rōmō kupa. Āmō taa wānā kō ryvy rena rā rōmō opyy kupa. Juteu rōwā mē kō ryvy rā. 8Ajawyi “Tuwykwerà rena” eu a'e tyvy pē, Jesu jukaawerà repykwerà rē opyy kupa rewarà mō. Ajaate age'e remē aepe eu jē ijupe.

9A'evoa Janejare'e ayvu mojenuarà Jeremia omome'u amātejē karamoe remeve. Kee e'i ikusiwa: “Karakuri 30 rōmō, Isaeu kō ome'ētā imōākwa'āa repykwerà rōmō. 10A'e karakuri rē tyvy rena rā opyytā kupa. Turuwa reinōgarà wyi opyytā kupa”, e'i maekwerà.° Aekwerà rupi katu tē a'evo wereko kupa.

Jesu kovenatu Piratu rovake tui remēwarà (Maku 15.2-5; Rukasi 23.1-5; Juwāo 18.33-38)

11Āmē Jesu weraa kovenatu pyri kupa ky'y. Ayvukasia rena pē kovenatu wapy upa. A'e pē Jesu opō'ā ovake upa. Āmē Piratu e'i ijupe:

– Aje pō Juteu kō rōvijā tē si ene? e'i Jesu pē.

– Ō'ō. Aje katu aepe ere, e'i Jesu ijupe.

12Āmē Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā kō nivoi mē omo'y teywete Jesu rē, “Piratu tojukaoka”, e'i kupa rewarà mō. Āmō, Juteu rōvijā kō ve a'evo ekoi. Ajamā'ē nipui 'ete Jesu aepe e'i ijupewarà mō kupa remē.

13Āmē Piratu e'i mijē Jesu pē:

– Nereenui pōkō nivoi mē omo'y nere kupa remē? Manyvo eretā pōkō aepe renu? e'i Jesu pē.

14Jesu nipui 'eteay ajamā'ē aepe e'i Piratu remē. Ajawyi Piratu ojimonyijay a'evo remē.

– Manyvore sipō nipui eupe? e'i oupe ojipy'amogeta.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remēwarà (Maku 15.6-15; Rukasi 23.13-25; Juwāo 18.39—19.16)

15Tāmō kō jisyryawerà moetea 'arà remē upi upi kovenatu Piratu wemimopā'āgwerà mō omoēoka ipi. Pe'ī tē ajamā'ē omoēoka ipi, kwaray upi

upi. Aty wasu tẽ opyteporo a'evo remẽ tomoẽ ipi. ¹⁶Ãmẽ a'evo Jesu wereko kupa remẽ, oiko emimopããgwerà mō, erãkwẽ mãẽ, Parapa eu ijupe mãẽ. ¹⁷Ãmẽ aty wasu ojimoaty kovenatu Piratu pyri kupa remẽ, kee e'i kovenatu ijupe kō:

– Mã ywesō pō pepota tamoeoka? e'i. Parapa pō ma'e remẽ? Ãnĩ? Jesu pō ma'e remẽ? Janejare'e Remimuurerà eu mãẽ pō? e'i Piratu.

¹⁸Piratu okuwa Juteu rōvijãgwerà kō ojimōarō teywete Jesu rẽ. Ajawyi tẽ weru ovoke kupa, tojukaoka. A'evoa okuwa katu.

¹⁹Ãmẽ Piratu wapy jẽ a'e pẽ upa remẽ, erekwarà wayvu mō omonooka ijupe. Kee e'i epe imonooka ijupe:

– Terejukaoka e'ã ãwĩ kwaima'e. Ivo katuay mãẽ tẽ ãwĩ. Apouvai ai wete age'e pya ee. Emonyijay epouvaiawerà! e'i epe imonooka omẽnà pẽ.

²⁰Ãmẽ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã kō omo'eoka aty wasu kō, kee te'i wapukai rōmō kupa:

– Parapa tẽ ikō emoẽoka nẽ! Jesu ãmẽ ejukaoka! te'i wapuka pukai rōmō kupa. Juteu rōvijã kō ve omo'eoka kō aepo te'i kupa.

²¹Ãmẽ kovenatu Piratu “hoō” ne'ive. Kee e'i mijẽ ijupe kō:

– Mã pō ajawyi amoẽoka? e'i.

E'i jẽ aty wasu kō:

– Parapa tẽ! e'i mijẽ wapukai kupa.

²²Ãmẽ Piratu e'i ijupe kō:

– Jesu pa'e? Janejare'e Remimuurerà eu mãẽ? Manyvotà pō areko? e'i.

– Yvyra jipokana rẽ ejukaoka! e'i e'i kupa.

²³Aepo e'i kupa rewarà mō Piratu e'i:

– Manyvo rewarà mō pōkō ajukaokatà, ãwisō naikoi 'eteay ijaiwererà ee remẽ? e'i.

Ne'i kupa ajamãẽ. ãmẽ ywesō wapuka pukai kupa.

– Ejukaoka yvyra jipokana rẽ! e'i kōrijō kupa.

²⁴Ãmẽ kovenatu Piratu manyvo ne'ĩai ky'y. Jesu nojuka tuvei sō remẽ, aty wasu ojikōõ aitã ee ãmẽ. Ajawyi manyvo ne'i ky'y. Ojipokusu kōrijō ãmẽ aty wasu rowake. “Ije rōwã ajukaokatà” jaa tẽ ojipokusu. Ajawyi kee e'i aty wasu pẽ:

– Ije rōwã Jesu ajukaokatà, e'i. Pejẽ tẽ pejukaokatà, e'i ky'y.

²⁵Ãmẽ aty wasu kō e'i:

– Hoõ, l'ete! e'i. Orere tẽ ijukaawerà tojisu'u ajawyi! Orejeapyrerà kō reve tojisu'u, e'i otekokuwa e'ã rōmō kupa.

²⁶Ãmẽ Piratu si omoẽoka Parapa ky'y. Jesu ãmẽ ome'ẽ sota kō po pẽ tonõpã nõpã eraa ijuka kupa.

Sota kō omojaiwe Jesu remẽwarà

(Maku 15.16-20; Juwãõ 19.2-3)

²⁷Ãmẽ ajaire sota kō weraa rãĩ Jesu oõvijã wasu retã wasu ypy pẽ. Oka mytery pẽ weraa kupa, kovenatu posikoawerà retã pẽ. Pirujẽ sota kō ojimoatypa katu a'e pẽ. Wãrimã tesõ Jesu kupa.

28 Ajaire a'e kō opota Jesu oojai. Ajawyi omoe'e rā'āga kupa. Ijyru poko omopyso iwyi kupa. Jōvijā yru poko ipirā mā'ē pē oyrunō rā'āga rā'ī kupa. Tyru pirā poko opypy ee kupa, oōvijā rā'āga rōmō. 29 Joō vo sō mā'ē oinō ākānytarā rōmō kupa. A'e oinō Jesu ākāg rē, jōvijā ākānytarā rā'āga rōmō. Āmō, vyvra po'i poko pupe opytunō kupa, i'ekatu kyty, jōvijā pytu rā'āga rōmō. Ajaire ojimoenāpā'ā ovake emīgwai rā'āga rōmō imoe'e rā'āga kupa.

– Age'e si tereiko puku Juteu kō rōvijā rōmō! e'i rā'āga ijai kupa.

30 Ajaire otōmō tōmō ee kupa. Jōvijā pytu rā'āga wekyi ipo pe wyi ijākā nōpā nōpā ipupe kupa. A'evō wereko imojaiwe kupa. 31 Ajaire omopyso ekyi tyru pirā iwyi kupa. Ijyru omojivyrī ipypy ee kupa. Ajaate weraa ijukatā kupa ky'y. [Jerusarē taa kupei kyty weraatā kupa, imirai mā'ē jukaa rena kyty.]

Jesu omopotuputuri vyvra jipokana rē kupa remēwarā

(Maku 15.21-32; Rukasi 23.26-43; Juwāo 19.17-27)

32 Āmē taa pe wyi weraa ereko jakatu, kwaima'e mō reve ojiōvaisī kupa. Sireni taa wānā mō tē a'e. Simāo eu erā pē. Āmē sota kō kee e'i wayvukasi rōmō ijupe:

– Aā vyvra jipokana emovy eraa py'ajē ikenē, e'i ijupe kupa.

Omovy eraa āmē ijayvu kō rupi.

33 Āmē sota kō weraa jē Jesu vyvtyry kyty. Kokota e'i Juteu kō a'e vyvtyry pē. “Joākāgwerā rena” jaa tē Kokota.

34 A'e pē ovāe kupa remē, sota kō janeray mogwapa poā oinō uvary aisiriri katu mā'ē pupe ime'ē ipe Jesu pē. A'e Jesu wā'ā esa remē, no'ui.

35 Ajaire omopotuputuri vyvra jipokana rē imō'ā kupa. Ajaire ojimarai rā'ī ijyrukwerā rē kupa.

– Ava pō opyytā ijyrukwerā? e'i imomo momo kupa.

A'evō wereko ipyy imosāi ojiupe kupa.^p 36 Ajaire wapy ārō kupa.

37 Āmē vyvra pee rē kee'i ikusiwa kupa: “Jesu tē aā, Juteu kō rōvijā wasu tē”, e'i ikusiwa kupa. Āwī jikusiwarerā oinō Jesu apyte 'aryvo kupa. [A'evō a'e rupi okwa mae kō omā'ētā ikuwa, manyvo rewarā mō ojuka kupa.]

38 Āmō, mōrijō ve imona mae kō omopā'ā vyvra jipokana rē imō'ā Jesu pyri kupa. Āmō, ijaukwerā kyty. Āmō, i'ekatu kyty. Mytery pē katu Jesu tui upa.

39 Āmē jane kō okwa Jesu pyryvo remē, oojai okwa kupa.^q

40 – Ene itōkō, “Amoma kuwa Janejare'e moe'ea retā! Ajaire moapy 'arā paire, āmō tē ainōtā”, ere itōkō mijā! Ejireko katu ajawyi! Janejare'e Ra'yry tē ene remē, ewyji moko pe wyi, teremānō e'ā! e'i ijai kupa.^r

41 Janejare'e pē oporegeta mae kō rōvijā kō ve siwā oojai. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mae kō ve siwā oojai. Āmō, Juteu rōvijā kō. A'e a'e kō kee e'i ojiupe kupa:

^p 27.35 Jīg. 22.18 ^q 27.39 Jīg. 22.7 ^r 27.40 Mat. 26.61; Juw. 2.19

42 – Poroereko katuarà tè itôkô âwĩ mijã! e'i kupa. Manyvore sipô ajawyi ovote nojireko katui! e'i e'i ijai kupa. Isaau kô rövijã rōwã si âwĩ! Age'e yvyra jipokana re wyi owyjy remẽ, “Aje ywete Janejare'e Remimuu tè âwĩ”, oro'etã ijupe ky'y, e'i ijai kupa. 43 Âmô, “Janejare'e rè eako'i. A'e toereko katu imãnôa wyi ajawyi, oporijauesa remẽ. Siãrô rãĩ esa!” e'i rããga teve kupa.^s

44 Imona mãe kô ve siwã oojai, Jesu reve yvyra jipokana rè omãnôtã upa mãe kô.

Jesu mãnôa rewarã

(Maku 15.33-41; Rukasi 23.44-49; Juwão 19.28-30)

45 Jane 'aryvo katu kwaray remẽ apy'awarã mō ijãpatōma. Pãtōma 'ejẽ ajaate ijãpẽ kwaray remeve. Pirujẽ a'e yvy rupi pãtōnusu. 46 Âmẽ ijãpẽ kwaray remẽ Jesu wapukai wayvo. Kee e'i wayvu rupi:

– Eri, Eri, rama sapakatani! e'i. “Janejare'e, manyvore pō ereity rejupa?” jaa tè aepo e'i.^t

47 Âmô kô ipyri'ĩjeẽ tui mãe kô mō wenu aepo e'i remẽ. A'e kô kee e'i tite ojiupe:

– Tãmô Eriasi“ pẽ aepo e'i, [towyjy uu,] e'i tite kupa.

48 Ameve ava mō oã oo moma'e ipyu mãẽ pyy imoãkã uvary ai mãẽ pupe. A'e omoturisara imono Jesu juru pẽ, tomosusu mijã.

49 Âmẽ âmô kô kee e'i:

– Siãrô rãĩ esa! Maevo tãmô Eriasi uutã ereko katu, e'i ijai kupa.

50 Ameve Jesu wayvo wapukai ojikyĩ oo. Opi i'ãg oẽ oo.

51 Âmẽ oiko Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ kamisa ijanamu mãẽ ijokenaa rômô mãẽ, ikatuay mãẽ.^v A'e Jesu omãnô remeve apy'a ojiãvasĩ. Yvate kyty wyi tesô ojiãvasĩ ojisa. Âmô, yvy otyty tesô teve. Pareti kô otororo tesô teve. 52-53 Teãgwerã kô rena kô ve tesô otororopa, pareti kwarã kô. Ameve Janejare'e werovija maekwerã kô reãgwerã kô opoerapa oẽ oẽ, mōa'ãrōwã. A'e kô Jesu opoera opōã paire, oo Jerusarẽ taa kyty. A'e pẽ mōa'ãrōwã jane kô omã'etã ee kô.

54 Âmẽ Jesu omãnô remẽ, sota kô rövijã mō ipyri'ĩjeẽ tui upa, wemĩgwai sota kô reve. A'e kô Jesu mãnôa rè omã'ẽ upa. Yvy tytya rè teve omã'ẽ kupa upa. Pirujẽ a'evoa rè omã'ẽ kupa upa. Ojimonyijay ee omãjã kupa. Ameve tite e'i sota kô rövijã:

– Janejare'e Ra'yry tè sikaepo sijuka! e'i.

55 Âmẽ wãivĩgwerã a'e pẽ tui, Jesu omãnô remẽ. Ijaty sa'ua kupa. Kuipe'e wyi omã'ẽ ee kupa upa. A'e kô Jesu rupi uu Karireja yvy kyty wyi maekwerã kô. Ipãtavōarerã kô tè a'e kô.^w 56 Kejô. Maria Matarena. Âmô,

^s 27.43 Jĩg. 22.8 ^t 27.46 Jĩg. 22.1 ^u 27.47 Janejare'e ayvu mojenuarã mō karamoe remeve Eriasi. ^v 27.51 Jisyry. 26.31-33 ^w 27.55 Ruk. 8.2-3

Maria Tiaku y. Juse y ve a'e. Āmō, Semeneu rerekwarà. Āmō wāivĩ kō ve omā'ē ee upa. Mokojejō Jesu mǎnōa rè omā'ē.

Jesu reāgwerà mokatua rewarà

(Maku 15.42-47; Rukasi 23.50-56; Juwāo 19.38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Āmē Jesu mǎnōa ojikuwapa kwaima'e mō pè, Juse eu ijupe mǎ'ē pè. Arimateja taa wǎnà mō a'e. Imoma'e ywete mǎ'ē tē a'e. Jesu remimo'ekwerà mō tē a'e. A'e Jesu mǎnōa okuwa remē, oo kovenatu Piratu resa. Karumē oo.

– Jesu reāgwerà taraa imokatu, e'i Piratu pè.

“Hoō” e'i āmē Piratu ijupe. Ome'ēoka eāgwerà ijupe āmē.

⁵⁹ Āmē Juse opyy ijōvā jōvā kamisa poko ipyau mǎ'ē pupe, kamisa e'ey mǎ'ē pupe, “rijō” eu ijupe mǎ'ē pupe. ⁶⁰ Pareti kwarà pupe omokatu eāgwerà, weāgwerà rena rǎ pupe. Age'e ojinōma mǎ'ē a'e. Eāgwerà omokatu paire, oovapy. Takuru ipowyi mǎ'ē pupe oovapy. Omotore tore ikwarà rovake inō. A'evo wereko kupa paire, ojivy oo.

⁶¹ Kejō wāivīgwerà a'evoa rè omā'ē. Maria Matarena. Āmō Maria eu ijupe mǎ'ē teve. A'e kō a'e pè wapy ee omājā upa, teāgwerà rena rovake.

Sota kō oo Jesu reāgwerà rena rārō remēwarà

⁶² Kō'ēme Juteu rōvijāgwerà kō oo mijē kovenatu Piratu resa. Jimoava 'arà mē oo kupa. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō teve oo. Āmō, Pariseu kō mō. Mokojejō oo kupa. ⁶³ Kee e'i ijupe kupa:

– Jesu nomānōive remē, kee e'i owari rōmō: “Janejare'e emomoeratà amānō remē. Moapy 'arà remē a'evotà erereko”, e'i mǎ'ē.^x ⁶⁴ Ajawyi kee oro'e ene. Maevo emimo'ekwerà kō imona vijatà eāgwerà rè inō gatu. Ajaire, “Opoera tē”, e'i titetā owari rōmō kupa. Āmē ywesō ipojoytā iwaria kō poromoripea rōmō ky'y. Ajawyi kee oro'e ene. Sota kō teremono eāgwerà rena toārō jē kupa, oro'e. Moapy 'arà rōmō a'e pè topyta jē ārō upa, e'i jōvijāgwerà kō kovenatu Piratu pè.

⁶⁵ – Hoō, e'i āmē. Sota kō peraa āmē, ārōarà kō rōmō. Tapemǎ'ē gatu ee penemikuwa rupi, e'i ijupe kō.

⁶⁶ Oo āmē kupa. Sota kō weraa oupi kupa, Jesu reāgwerà rena kyty. Turi vo sō mǎ'ē pupe wape ape ipe eāgwerà rena rovapyka kupa, ava mō toovapyjavo e'ā eāgwerà ekyi eraa, e'i kupa.

Āmē ajaire jōvijāgwerà kō ojivy oo. Sota kō āmē opyta jē a'e pè ārō upa.

Jesu omānō maire opoera mijē remēwarà

(Maku 16.1-8; Rukasi 24.1-12; Juwāo 20.1-10)

28 ¹ Jimoava 'arà paire, j'i'veay Maria Matarena oo mijē Jesu reāgwerà resa. Āmō Maria eu ijupe mǎ'ē teve oo upi esa. ² Ameve yvy py'awarà

^x 27.63 Mat. 16.21; 17.23; 20.19; Mak. 8.31; 9.31; 10.33-34; Ruk. 9.22; 18.31-33

mō otyty tesō. Āmē si Janejare'e remīgwai mō yvapewarà owyjy uu yva pe wyi. A'e tē takuru tyvy rovapyka ipowyi mǎē omotore tore ekyi imoisiry. Ajaire wapy ovapyka 'aryvo upa. ³Poroeakwaso tesō a'e yvapewarà. Ijyru sī gatu a'e. Yvasī vo tesō ijyru. ⁴A'e rē sota kō omǎē remē, okyje ai tē iwyi kupa. Otytypa tesō ojimonyi iko kupa. Omānō mǎē vo 'ejē [o'a yvy pē] kupa.

⁵Āmē Janejare'e remīgwai e'i wāivī kō pē:

– Pejimonyi sō! e'i. Akuwa Jesu tē peeka. Yvyra jipokana rē omānō maekwerà tē peeka. ⁶A'e natui ike ky'y. Opoerapa oē oo ky'y. Kōitokō e'ipa maekwerà rupi katu tē a'evo ekoi. Pepota peike esa remē, peike āmē esa. Ike eāgwerà tui mijā. [Natui ky'y ajamǎē,] e'i.^y

⁷E'i jē ijupe kō:

– Pekwa imomewa kuiseē emimo'ekwerà kō pē, e'i. “Jesu opoera mijē! Janejare'e omomoerapa”, pejē. “Karireja yvy kyty ootā penenone kyty. A'e pē penārō tarā mijē upa”, pejē. Eayvukwerà rupi katu ikō tapejē nē, e'i.

⁸Aepo e'i remeve wāivī kō kuiseē ojivy oo. Ojimonyijay kupa. Ajamǎē ory katu kupa. Ojivy oo Jesu remimo'ekwerà kō kyty a'eva momewatā kupa. ⁹Ajamǎē pee rupi oo jē iko kupa remeve sikaepo Jesu ojisa ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Janejare'e ikō tapepy'amopiryvypy katu nē! e'i ijupe kō.

Āmē Jesu rē wāivīgwerà kō omǎē remē, oo ipyri'ijeē kupa. Ojimoenāpā'ā ova ke kupa. Jesu py rē ojipy imoe'e kupa.

¹⁰E'i Jesu ijupe kō:

– Pejimonyi sō! Pekwa jēsi eretārāgwerà kō pē erewarà momewa, Karireja yvy kyty too erōvaisī kupa, e'i.

Sota kō remimome'ukwerà rewarà

¹¹Āmē wāivīgwerà kō ojivy jē oo remē jakatu sota kō mō Jesu reāgwerà rena wārō maekwerà kō ve ojivy oo Jerusarē taa kyty. Juteu rōvijāgwerà kō mogeta tē oo kupa. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō mogeta oo kupa. Pirujē manyvo ekoi maekwerà kō omome'u kupa.

¹²Āmē aepo jaa jōvijāgwerà kō wenu remē, ojimoaty ojimogeta kupa.

– Manyvo jarekotā a'eva tojikuwa e'ā? e'i kupa.

Ajawyi kejavu karakuri omeē sota kō pē kupa, tiwari kupa.

¹³– Kee tapejē ikenē: “Pya oroke remē, emimo'ekwerà kō uu vija sikaepo oōvijā reāgwerà rekyi eraa”, tapejē ikenē. ¹⁴Tapekyje e'ā ikō kovenatu wyi nē. A'eva ojenu sō ijupe remē, poropijarītā āmē, kovenatu tapemomorijau e'ā, e'i ijupe kō kupa.

“Hoō” e'i sota kō āmē. ¹⁵Āmē owaria repykwērā opyy erojivy eraa kupa. Jōvijāgwerà kō e'i maekwerà rupi katu omome'u erokwa kupa.

Aepo jaa ojenu jē Juteu kō pē. Ajaate age'e remeve aepo jaa ojenu.^z

^y 28.6 Mat. 16.21; 17.23; 20.19 ^z 28.15 Kareta ojikusiwa remēwarà pē “ajaate age'e remeve” jaa tē.

Jesu ojisaoka mijē wemimo'ekwerà kō pè remēwarà
(Maku 16.14-18; Rukasi 24.36-49; Juwāo 20.19-23;
Jesu koty rewarà kō 1.6-8)

¹⁶ ãmē Jesu remimo'ekwerà kō ajaire ojivy oo Karireja yvy kyty, 11 rōmō mǎe kō. Yvytyrapyte 'arà kyty ojiupi oo kupa, ijayvukwerà rupi katu.^a ¹⁷ A'e pè ojiōvaisi Jesu reve kupa. Omǎē ee kupa remē, omoe'e ywete kupa.

Ajamǎē a'e kō mō,

– Aje sipō Jesu tē? e'i tite.

¹⁸ ãmē Jesu uu ipyri kō imogeta kō. Kee e'i ijupe kō:

– Papa eayvumokasi. Pirujē yvapewarà 'arà kyty aiko. ãmō, pirujē yvy pewarà kō 'arà kyty teve aiko. ¹⁹ Ajawyi pekwa eayvu mojenu pirujē yvy pewarà kō pè erokwa, ekoty rewarà kō rōmō toiko kupa. A'evo mǎe kō tapemojāmōrī kō Papa ayvu rupi. ãmō, ije, Ta'yry rōmō, eayvu rupi teve tapemojāmōrī kō. ãmō teve, i'ãg ayvu rupi teve, a'evo tapereko kō.^b ²⁰ ãmō, tapemotekokuwa kō erekoa rè, pirujē a'epa pejë maekwerà rupi toiko kupa. A'evo peiko remē, peneve aikotà. Ajaate yvy opa remē peneve aiko jētà aiko, e'i Jesu ijupe kō.

[Awyjepa Mateusi remikusiwarerà Jesu rewarà ky'y.]

^a 28.16 Mat. 26.32; Mak. 14.28 ^b 28.19 J.K.R. 1.8

Maku

Maku remikusiwarerà Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Maku tokusiwa maekwerà. Juwão Maku eu teve ijupe. A'e Jesu yvy pè ekoi remê, ikõnomioky jê iko. Ajawyi nooi Jesu rupi taa taa rupi ipi. Nojimovijapaive rewarà mô nooi upi. Ajamã'ê ojirovija katu Jesu rè, Peturu omotekokuwa ee rewarà mô. Ajaire ojimovijapa remê, taa taa rupi oo Panape rupi poromotekokuwa rômô iko Jesu rekoa rè kupa. Ajaire aã kareta Jesu rewarà Maku okusiwa. Manyvo nyvo Jesu ekoi Janejare'e kasia rupi maekwerà ywesô okusiwa. Kee jaa ywesô Maku e'i ikusiwa maekwerà: “Janejare'e Ra'yry tè Jesu”, e'i. Âmô, “Ikasiay wete Jesu”, e'i teve. Âmô, “Janeaiwererà repykarà mô omânôma Jesu”, e'i. Wãisô e'i ikusiwa maekwerà.

1 [Maku remikusiwarerà.] Janejare'e ayvu e'eay akusiwatà tapekuwa, Ta'yry Jesu Kiristu rewarà. A'e rekokwerà akusiwatà tapekuwa.

Juwão poromojãmorĩ mã'ê rewarà
(*Mateusi 3.1-12; Rukasi 3.1-18; Juwão 1.19-28*)

2 [Janejare'e omuutà Wa'yry jane kô pytery pè remê, ivãea rã mojenuarà omuu amãtejê enone rupi, âwisô jane kô toârô amãtejê Jesu kupa. Juwão eu ivãea rã mojenuarà pè.] Juwão rewarà Janejare'e omome'u amãtejê karamoeve wayvu mojenuarà Isajasi pè. Kee e'i amãtejê Wa'yry pè maekwerà omojenu Isajasi pè tokusiwa:

“Eayvu mojenuarà mô amonookatà amãtejê nerenoneve, oromonotà remê”, e'i.

“Nevãea rã omojenu amãtejêtà jane kô pè erokwa, tanerârô jê kupa”, e'i.^a

^a 1.2 Marak. 3.1

³Kee e'i teve Janejare'e ayvu mojenuarà Juwão pewarà mō:

“Tekoe'āma rupi ava mō Janerōvijā ywete rewarà omojenutà erokwa.

Wapukai tesōtā ivāea rā mojenu erokwa. Kee e'itā imojenu:

‘Janerōvijā ywete ovāerī!’ e'itā.

‘Peaiwererā ikō tapeitypyypaoka amātejē Janejare'e pè enoneve nē!’ e'itā.

‘Āwitō pee nikatui remē, jamokatu amātejē imoterē gatu mōropārā kō renone ipi.

Āwīvo ve tapejipy'amokatuoka amātejē Janejare'e pè, Janerōvijā ywete renoneve,’ e'itā imojenu”, e'i amātejē maekwerà.^b

Aekwerà rupi katu tē a'evo ajaire Juwão ekoi. ⁴A'evo tē Juwão uu tekoe'āma pè. Tena pè rōwā uu. Kee e'i imojenu jenu Juwão:

– [Pejipy'amogeta ikō peneko rè age'e nē, e'i.] Pejimosioka ikō peaiwererā rè nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererā reitypyypaoka nē. Peporijauesatā āmē ky'y. “Awyjepa” e'itā peaiwererā kō pè. Ajare pejo ekoty toporomōjāmōrī āmē ky'y, e'i Juwão jane kō pè.

⁵A'evo remē jane kō mōā'ārōwā oo oo tekoe'āma kyty. Ojimoaty ipyri ijayvu renu kupa. Juteja yvy rupi wyi oo oo kupa. Āmō, Jerusarē taa pe wyi oo kupa. A'e kō “aje ywete” e'i ijayvu renu kupa. Ojimome'u Janejare'e rovake āmē kupa ky'y. A'evo ekoi mē kō Juwão omojāmōrī yy Jotão pupe āmē ky'y.

⁶Kee Juwão ekoi. Teima raawerā jimōjāgwerā tē opypy oyru rōmō ipi, kameru eu mē'ē raawerā tē. Oku'ayru rōmō teima pīrerā sikāgwerā tē opypy teve. Emi'ō rōmō taparara kōrijō tē o'u ipi. Āmō, eirā ryapirā o'u ipi. A'e kō kōrijō o'u ipi.^c

⁷Kee e'i Juwão imojenu jane kō pè ipi:

– Janejare'e Remimuurerā tē tesō uutā erakypy rupi, e'i. A'e sōsi e'arā kytywarā rōmōtā tē ekoi ky'y. Ije āmē emīgwai rōmōgā tē aiko. ⁸Ije, yy pupe kōrijō tē poromōjāmōrī, [peaiwererā reitya mojikuwaparā rōmō!] Janejare'e Remimuurerā sōsi Janejare'e 'Āg tē tesō omoigeokatā pepy'a pupe! e'i erokwa.^d

Jesu ojimojāmōrīoka Juwão pè remēwarā

(Mateusi 3.13-17; Rukasi 3.21-22)

⁹Āmē Jesu oposiko ypytā Janejare'e ayvu rè poromo'e remē, Nasare taa miti pe wyi rā'ī uu. Karireja yvy kyty wyi. Yy Jotão gyty uu, Juwão tui mē'ē gyty.

^b 1.3 Isa. 40.3 ^c 1.6 Janejare'e ayvu mojenuarā Eriasi a'evo karamoe remē. Aekwerā rupi katu Juwão ekoi. 2To. 1.8; Mak. 9.11-13 ^d 1.8 J.K.R. 1.4; 2.1-4

– Emoĵamoriĵ rejupa, e'i Juwão pè Jesu.

Āmē Juwão omoĵamori. ¹⁰Āmē yy pupe wyi Jesu oētà remeve, 'arà ojiovapyjavo yva kyty wyi. A'evoa rè Jesu omāē. Janejare'e Āg rè tē tesō omāē. A'e pykau vo 'ejē owygy uu i'aryvo. ¹¹Āmē yva pe wyi Janejare'e oporegeta ijupe imuu. Kee e'i imuu:

– Era'yry tē ene, e'i. Eremiauvay tē ene. Epy'a rupi katuwarà tē ene. Eroryvay nere, e'i imuu.^e

Āĵāgai rōvijā omoākwā'a tarepe Jesu remēwarà

(Mateusi 4.1-11; Rukasi 4.1-13)

¹²Ameve Janejare'e Āg omono Jesu tekoe'āma kyty. A'e rupi Jesu ekoi rāĩ. ¹³Opyta puku sa'u rāĩ a'e rupi iko. ⁴⁰'arà rōmō tesō ipō a'e rupi ekoi Jesu.

A'evo ekoi remē, āĵāgai rōvijā oo ipe ikoty, Satanasi eu mǎē. A'e omoākwā'a tarepe Jesu ereko. [Opota ipe ojimojōvijāoka Jesu pè mijā. Ājamāē Jesu nomojōvijā'āi.] Uve teve moma'e oĵārō mǎe kō a'e rupi. Ājamāē Janejare'e remīgwai vyapewarà kō uu Jesu kyty ipātavō. Oja'a ee kupa ipi.

[Āmē ajaire Jesu ojivy oo wena kyty.]

Jesu poromo'e ypy remēwarà

(Mateusi 4.12-17; Rukasi 4.14-15)

¹⁴Āmē ajaire kovenatu Eroti omopā'āoka Juwão poromoĵamori mǎē. A'evo ojenu Jesu pè. A'evo paire Karireja yvy kyty ojivy oo, [ke'irōwā sa'u jōvijā rena pe wyi].^f A'e yvy rupi Jesu ekoi āmē. Janejare'e ayvu e'ey rè poromo'e iko ipi. ¹⁵Kee e'i imojenu:

– Age'e si Janejare'e pepytery pè ekoi ky'y, e'i. Opota penereko katu penōvijā rōmō, e'i. [Ajawy tapejipy'amogeta amātejē peneko rè age'e, e'i.] Tapejimosioka peaiwererà rè. Tapejimome'u amātejē Janejare'e pè peaiwererà reitypypipaoka. Janejare'e ayvu e'ey ikō tapeenu katu nē. “Aje” tapejē ijupe, e'i Jesu imojenu ijupe kō.^g

Jesu opyteporo ypy wemimo'earà rā kō remēwarà

(Mateusi 4.18-22; Rukasi 5.1-11)

¹⁶Āmē āmō 'ary pè Jesu wata iko pāranā reme rupi. Karireja eu pāranā rerà pè. A'e rupi wata iko remē, opyteporo ypy wemimo'earà rā kō. Kwaima'e kō mō wesa. Mōrijō wesa, teke'yry revejē. A'e kō pira mo'auta omomo momo ereko mǎe kō. A'e teke'yry pè Simão eu. Imōmirĩ pè Aātere eu.

¹⁷Kee e'i Jesu ijupe kō āmē:

^e 1.11 Jinō. 22.2; Jīg. 2.7; Mat. 12.18; Mak. 9.7 ^f 1.14 Mak. 6.17-20 ^g 1.15 Mat. 3.2

– Ja'e jěsi erupi! e'i. Poropyteporopa eremimo'earà kō rōmō tapeiko, e'i ijupe kō. Ajaire poromonookatà Janejare'e ayvu tapemome'u jane kō pè, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁸Ameve pira mo'auta oity tepe'yte oo Jesu rupi kupa. Awyje oo upi kupa.

¹⁹Ajaire a'e pe wyi oo jě Jesu. Āmō kō wesa mijě. Teke'yry wesa, imōmirĩ reve. A'e kō yarà pupe wapy upa. Pira mo'auta omokatu kupa upa. Tiaku eu teke'yry pè. Imōmirĩ pè Juwāo eu. Uu reve tui kupa. Semeneu eu tuu pè. [Āmō, tuu remĩgwai kō ve ipyri kō tui.] ²⁰Ameve Jesu e'i Tiaku pè. Imōmirĩ pè ve e'i:

– Ja'e tuve erupi! e'i.

“Hoō” e'i kupa. Ameve ojisyry oo upi kupa. Awyje oo kupa. Tuu āmě opyta, wemĩgwai kō reve. [A'evo Jesu opyteporo ypy wemimo'earà rā kō remě.]

Jesu omokatu ājāgai omo'āgai mǎ'ě remēwarà
(*Rukasi 4.31-37*)

²¹Āmě Jesu oo jě iko, wemimo'earà kō reve. [Kejō oo upi mǎe kō: Aātere. Simāo. Tiaku. Juwāo. Mokepejō oo upi kupa.] Oo ovāe Kapanāo taa kyty kupa. A'e pè opyta rāĩ kupa. Āmē jimoava 'arà mē Jesu oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wry pè. A'e pè poromo'e ypy Jesu. ²²Āmě ijayvu rē ojapyaka mǎe kō wenu takatu ijayvu. Omoāgyo kō tesō enu. Kee e'i kupa:

– Haa! Āwī ywesō otekokuwaway Janejare'e ayvu rē poromo'e! Nāwīvoi tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎe kō poromo'e remē ipi! Jesu ywesō ijayvukasiay iwyi kō! e'i kupa.^h

²³Āmē jakatu a'e tetā wry pè kwaima'e mō uu oike. Ājāgaiwerā omo'āgai mǎ'ě tē a'e kwaima'e. A'e Jesu rē omǎ'ě remeive ājāgai wapuka pukai ijupe upa. Kee e'i wapuka pukai rōmō:

²⁴– Jesu, Nasare taa wānà! e'i. Manyvotā pō orerereko nejupa? e'i. Oremoma tē sipō nejo? e'i. Orokuwapa ava pō ene! Janejare'e Remimuurerā ivo katu teāmā mǎ'ě tē ene! e'i wapukai rōmō Jesu pè kupa.

²⁵Āmē Jesu ijayvukasi ijupe kō:

– Tapepu e'ā ikō ije nē, e'i. Py'ajē ikō pejisyry aā kwaima'e pupe wyi peo nē! e'i Jesu ijupe kō.

²⁶Ameve ājāgaiwerā omoapapyu tesō kwaima'e ity yvy pè tomānō mǎnō rāĩ tesō. Ameve eamamai oē oo iwyi ky'y.

²⁷Ojimonyi tesō jane kō omājā a'e rē. Āmē ojimogeta ee kupa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvo pō wereko imokatu? e'i kupa. Emǎ'ē! Ijayvukasiay wete Jesu. Oē ājāg kō 'arā kyty. “Eē” e'i remeive oē oo kupa, ijayvu rupive, e'i kupa. Nijamā'ēi apijarā rē ipi, e'i e'i ojimopirai rōmō iko kupa.

^h 1.22 Mat. 7.28-29

²⁸ ãmẽ a'evoa py'awarà mō Jesu rewarà omojenu jenu erokwa kupa, Karireja yvy rupi. [Ke'ĩ ke'irōwã omojenu jenu kupa.]

Jesu omokatu Simão tija remẽwarà

(Mateusi 8.14-15; Rukasi 4.38-39)

²⁹ Aja paire Jesu ojisyry a'e tetã pupe wyi, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã mè wyi oo. Wemimo'earà kō reve ojisyry oo. Tiaku reve. ãmō, Juwãõ reve. Ameve Simão kō retã gyty oo oike kupa. ³⁰ A'e pè Simão tija ikaray sikaepo upa. Okea pè o'au upa. ãmẽ Jesu ovãe remẽ, a'evoa ojenu ijupe. ³¹ Ajawyi Jesu oo ikoty remẽ. Opopyy imopõ'ã. Ameve py'awarà mō ikaray okwapa iwyi. Opoera katu ajaire. A'e ajaire Jesu kō rè oja'a. [Oo oposiko emi'õ rã rè to'u kupa ky'y.]

Jesu poromokatu iko remẽwarà

(Mateusi 8.16-17; Rukasi 4.40-41)

³² Ajaire pãtōma remẽ, a'e taa wãnà kō weru eru itekorã mõe kō Jesu pè tomokatu kō. ãjãgai kō ojimoemija ee mõe kō ve weru eru kupa. Pirujẽ weru eru kupa. ³³ Ojimoaty tesõ Simão retã rova pè kupa. ³⁴ ãmẽ Jesu omokatu kō, ijãvijõ kō jẽ. Iteetejẽ itekorã mõe kō omokatu Jesu. ãjãgai ojimoemija ee mõe kō omokatu teve. A'evo remẽ Jesu nomomoregetaokari ãjãgai kō imono, a'e kō okuwa Janejare'e Ra'yry tè Jesu rewarà mō.ⁱ

Jesu oporegeta Uu pè remẽwarà

(Rukasi 4.42-44)

³⁵ ãmẽ ji'iveay Jesu opõ'ã oẽ Simão retã pupe wyi oo. Tekoe'ãma kyty oo. A'e pè oporegeta rã'ĩ Uu pè, Janejare'e pè. ³⁶ Oo remẽ, Simão kō oke jẽ upa. Ajaire omã'ẽ kupa remẽ, nomã'ẽi ee kupa. Ajawyi oo eka kupa.

³⁷ Ajaate wesa kupa ky'y. Kee e'i ijupe ãmẽ kupa:

– Pirujẽ jane kō nereka tite iko kupa, e'i kupa.

³⁸ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Akuwa! e'i. Aã tena wãnà kō kōrijõ rōwã ajamã'ẽ amo'etã Janejare'e ayvu e'eay rè. ãmõ ãmõ tena wãnà kō amo'e tevetã aiko, e'i. A'evoa rōmõ tè ajo ike! Ja'e jësi ajawyi ãmõ tena kō gyty age'e ky'y! e'i ijupe kō.

[“Hoõ” e'i oo upi ãmẽ kupa.] ³⁹ ãmẽ Jesu oo jẽ Karireja yvy rupi iko. A'e rupi poromo'e Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã kō wryy rupi ipi. ãjãgai kō omoẽ moẽ teve jane kō pupe wyi imono wayvukasia rupi ipi. A'evo Jesu ekoi ipi.^j

ⁱ 1.34 Jesu nopotai ãjãg kō omomewarà kō rōmõ, nivoi kupa rewarà mō.

^j 1.39 Mat. 4.23; 9.35

Jesu omokatu ipisísima mǎ'ě remēwarà
(Mateusi 8.1-4; Rukasi 5.12-16)

⁴⁰ Āmē ajaire kwaima'e mō ovāe Jesu pyri. Ipiśísima mǎ'ě a'e.^k A'e ojimoenāpa'ā Jesu rovake ojiporijauesaoaka. Kee e'i Jesu pè:

– Jōvijā, akuwa emokatu kuwa nekasia rupi rejupa nepota remē, e'i Jesu pè.

⁴¹ Āmē aepo e'i remē Jesu oporijauesavay. Opojai ikoty ojipy ee. Kee e'i ijupe:

– Hoō! Apota. Tanekatupa awi nepirā rupi, e'i ijupe.

⁴² Ameve okwapa ipisísima iwyi ky'y. Ikatupa ky'y. ⁴³⁻⁴⁴ A'evo paire kee e'i Jesu ijupe:

– Teremome'u e'ā rǎ'ī nemokatuawerà erokwa, e'i. Ekwa rǎ'ī Janejare'e pè oporegeta mǎ'ě gyty, tomǎ'ě nere, e'i. Āmō, nemokatuawerà repy eraa ime'ě teve ijupe, e'i. Ma'e, tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi katu ikō neky'a'oa repy eme'ě ikō āmē ijupe nē. A'e tē, “Niky'ai āwī ky'y”, e'itā neupe, āmō kō ve tokuwa, e'i Jesu ijupe.^l

⁴⁵ Aepo e'i epe Jesu ipisísima maekwerà pè. Ajamā'ě omome'u jē omokatuawerà. Ojisyry Jesu wyi remeve omome'u jē erokwa. Maipe oo remē omome'u me'u jē erokwa. Pirujē jane kō pè omome'u erokwa. Ajawyi aepo jaa wenu kupa remē ywesō itekorā mǎe kō oo oo Jesu kyty ojiporijauesaoaka ijupe ky'y. A'evo remē manyvo ne'ī'āi tesō Jesu poromo'e ky'y. Ajawyi nojikuwai tē katu oo tena kō pè ky'y. Tena kō kupei rupi tē ekoi ipi. A'e pè poromo'e ipi. Ajamā'ě jane kō oo oo jē tesō esa ipi. Pirujē taa taa kō pe wyi oo esa kupa ipi.

Jesu omokatu etāmā nomārākuwai mǎ'ě remēwarà
(Mateusi 9.1-8; Rukasi 5.17-26)

2 ¹ Āmō 'ary pè Jesu ojivy oo Kapanāo taa kyty. Ovāe iko remeve, ivāea ojenu jenu pirujē a'e taa wānā kō pè okwa. ² Ajawyi jane kō mōā'ārōwā uu uu Jesu retā gyty esa. Aty wasu kō ojimoaty ipyri. A'e kō oike tetā wry pè remē, oporakapa 'ete tetā wry kupa. Āmō kō tē tesō ikatu pè tui upa. Āmē Jesu poromo'e Janejare'e ayvu rē upa.

³ A'evo ekoi remē kwaima'e kō mō ovāe, irōte rōmō. A'e kō ojimorypa mō omovy eru, Jesu tomokatu. Noatai mǎ'ě a'e, etāmā nomārākuwai mǎ'ě. ⁴ Weru ipe Jesu kyty kupa. Ajamā'ě aty wasu kō rewarā mō mā rupi noeroike'āi Jesu pyri'īje'ě eraa kupa. Ajawyi okape 'aryvo werojiupi kupa. Okape 'arā omogwa kupa, Jesu 'aryvo katu. A'e kwarā rupi katu omowyjy imuu kupa. Ikea pupeve omowyjy imuu kupa, Jesu rovakeve.

⁵ Āmē Jesu a'evoa rē omā'ě remē e'i oupe:

^k **1.40** Ipojoy ai tē ipisísima ipi. Nokwapai 'ete iwyi mǎ'ě tē. ^l **1.43-44** Tek. 14.1-32

– Haa! Aã kô “aje” e'i eayvukasia pè mǎe kô tèt! e'i.

Ajaire etāmā nomārākuwai mǎẽ pè kee e'i:

– Ejimokasi ikenẽ, era'yry, e'i. Neaiwererà aityypyypaoka newyi ky'y, e'i ijupe.

⁶ ãmẽ jakatu kwaima'e kô mō a'e pè wapy omājā ee upa. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kô. Ojimōarō Jesu rē aepo renu. Ajawyi kee e'i ojipy'amogeta kupa:

7– Janejare'e rōmō'ite oityypyypaoka kuwa janeaiwererà janewyi ipi, e'i kupa. Ajawyi nivoi aepo e'i Jesu remẽ, e'i tite kupa. Janejare'e werōarō tē āwī aepo jawo rōmō, e'i tite kupa.

⁸ Ameve Jesu okuwapa ijipy'amogeta ai kô ajamǎẽ. Ajawyi e'i ijupe kô:

– Aepo pejẽ sō! Pejipy'amogeta ai sō! ⁹ Emǎẽ. Mǎ a'e mǎẽ rē pō “aje ywete” pejẽ kuwa ije? e'i. “Aityypyypaoka neaiwererà newyi”, a'e mǎẽ rē kuwa pō “aje” pejẽ? “Epō'ā eata ekwa”, a'e mǎẽ rē kuwa pō “aje ywete” pejẽ kuwa? Mǎ rē pō “aje” pejẽ kuwa? e'i Jesu ijupe kô. ¹⁰ Aje ywete yva pe wyi tē ajo ajimojane ike pepytery pē aiko. Ajawyi eayvukasiay teāmā aiko. Age'e āā amokatutā eayvukasia rupi. Pemǎẽ ere remẽ, kee pejẽ kuwa: “Aje ywete janeaiwererà oityypyypaoka kuwa janewyi”, pejẽ kuwa ije, e'i Jesu ijupe kô.

Aepo e'i paire, e'i mijẽ Jesu noatai mǎẽ pē:

¹¹ – Epō'ā ikō nekea rerojivy eraa neretā gyty nẽ, a'e ene, e'i ijupe.

¹² Ameve kwaima'e opō'ā wata katu ky'y. Okea omovy erojivy eraa wetā gyty. Aty wasu kō rovake a'evō wereko Jesu. ãmẽ pirujẽ omǎẽ ee mǎe kō ojimonyi tesō ee omājā. Janejare'e omoe'e ywete a'evōa rē omājā kupa. Kee e'i kupa:

– Nijamǎ'ei 'eteay āwī rapijarà rē ipi mijā! e'i ojiupe kupa.

“Ejo erupi”, e'i Jesu Revi pè remēwarà

(Mateusi 9.9-13; Rukasi 5.27-32)

¹³ A'evō paire Jesu oo mijẽ [Karireja] pāranā reme kyty, [wemimo'e ppykwerà kō reve]. ãmẽ jane kō mōa'ārōwā oo Jesu resā a'e pē. A'e kō Jesu omo'e Janejare'e ayvu rē ereko ãmẽ.

¹⁴ ãmẽ Jesu okwa iko remẽ, kwaima'e mō rē omǎẽ. Revi eu erà pē.^m Aupeu ra'yry tē a'e. Tekoua repy moatyarà rōmō ekoi.ⁿ Pee reme pē wapy oposiko upa. ãmẽ Jesu omǎẽ ee remẽ, kee e'i ijupe:

– Ejo erupi eremimo'earà rōmō! e'i ijupe.

Ameve opō'ā oo Jesu rupi. Awyje oo upi.

¹⁵ Aja paire Revi werā Jesu erojimiwa opyri, emimo'ekwerà kō reve. Ijaty jane kō ojimi'u ipyri upa, Revi retā wryy pē. Kejō. Revi vo tekoua

^m **2.14** Mateusi eu teve Revi pē. Emogeta Mat. 9.9 ⁿ **2.14** Karakuri opy Jane kō wyi imoaty Romā pewarā jōvijā wasu pē ipi mǎẽ.

repy moatyarà kō. Pariseu kō āwī rapijarà kō pè “nivoi mǎe kō” e'i ipi. Āmō kō ve, Pariseu kō “nivoi mǎe kō āwī” e'i ijupe kō ve a'e pè tui. Mokopejō a'e pè ojimi'u kupa upa.

¹⁶ Āmē tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō mō a'evoa rē omā'ē. Pariseu kō tē a'e kō. Ajawyi kee e'i emimo'ekwerà kō pè kupa:

– Nivoi mǎe kō pyri tē tesō penōvijā ojimi'u upa. Āmō, tekoua repy moatyarà kō pyri teve tesō ojimi'u upa, e'i kupa upa.^o

¹⁷ Ajamā'ē Jesu wenupa aepo e'i mǎ'ē. Ajawyi e'i Pariseu kō pè:

– Emā'ē! Poropōanōgarà rē tē ajimosā'āgatà. Imārāne'āgwerà kō rōwā ojipōanōoka poropōanōgarà pè ipi. Itekorā mǎe kō tē ojipōanōoka ijupe ipi. Āwitō poropōanōgarà uu itekorā mǎe kō omokatu, āwīvo ve ije ajo pepō'ō mē, e'i Jesu. Nivoi mǎe kō rē tē ajo aposiko, tijāgyo waiwererà rē itypypipaoka Janejare'e pè kupa ky'y. A'e rapijarà tē ije. Ajawyi, “Ivo tē aiko”, e'i tite oupe mǎe kō rē rōwā ajo. Nivoi mǎe kō rē tē ajo, e'i Jesu ijupe kō.

Nojimi'ui rupi Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē rewarà (Mateusi 9.14-15; Rukasi 5.33-35)

¹⁸ Āmō 'ary pè Juwāo poromojāmōrī mǎ'ē remimo'earà kō nojimi'ui rā'ī tesō iko Janejare'e pè oporegeta kupa remē. Pariseu kō ve a'evo ekoi ipi.^p Āmē jane kō uu Jesu ktyt javo. Kee e'i ijupe kupa:

– Emā'ē! Juwāo remimo'earà kō a'evo ekoi ipi! Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa ipi. Pariseu kō remimo'ekwerà kō ve a'evo ekoi ipi, e'i kupa. Manyvore pō neremimo'earà kō na'evoi ekoi? e'i Jesu pè kupa.

¹⁹ Aepo e'i mǎe kō pè Jesu e'i:

– Erekwatà mǎ'ē rē tē ajimosā'āgatà pemotekokuwaa rōmō. Āwitō erekwatà mǎ'ē mō omenatà remē, ojimorypa kō okwai rā'ī imuu tojimi'u eeve kupa. Oryvay ojeeve āmē kupa. Ikatu kuwa pōkō nojimi'ui erekwatà 'arà mē kupa, erekwatà mǎ'ē eeve kō jē ekoi remē? Niī! Nikatu'āi kuwa! Tojimi'u jē kupa! Taory jē kupa, e'i. ²⁰ Omena paire erekwapa mǎ'ē ojisyrytā oo iwyi kō. Āmē tē ijimorypa kō opoi rā'ī kuwa ja'umā'ē wyi ky'y, wāgyo rōmō. [Āwīvo tary ve eremimo'ekwerà kō. Ajisyrypa iwyi kō paire tē ijāgyotà kupa ky'y. Āmē tē nojimi'u'āi rā'ī kupa ky'y,] e'i Jesu ijupe kō.

Jesu rupi tekoua ipyau mǎ'ē rewarà (Mateusi 9.16-17; Rukasi 5.36-39)

²¹ E'i jē Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Kamisa jukwerà rē tē poromosā'āgatà ky'y. Kamisa jukwerà okekeipa remē, nijamokarapeta'āi kamisa pyau pēgwerà ijukwerà reve ipi. A'evo

^o 2.16 Kee jaa tē e'i kupa: “Aje mira katu tē sō Jesu remē, nojimi'u'āi kuwa nivoi mǎe kō reve mijā”, jaa tē aepo e'i kupa. ^p 2.18 Ekoā kō tē a'evo ekoi kupa ipi.

remẽ ywesõ okekeipa jẽ kuwa jakusu remẽ. [Ãwĩvo ve erekoa rupi peiko remẽ, penãmõĩ kũ rekoa rupi napeiko'ãi kuwa ky'y, nojisu'ui rewarà mō, e'i.]

²² Aepo jaa pẽ kee e'i jẽ Jesu:

– Ãmō, ava jẽ rōwã uvary pyaukwerà oinō ena jukwerà pupe ipi, e'i.^q A'e pupe sō oinō tite remẽ, okekeipa 'ejētà tẽ ena ovu remẽ. Osururupatà uvary o'a ãmẽ. Ajawyi uvary pyaukwerà ena pyaukwerà pupe tẽ jainō ipi, e'i. ãmẽ tẽ nimanyvoi ovu remẽ. Nokekei'ãi ena ãmẽ, e'i. [Ena jukwerà vo 'ejẽ tãmō kũ rekoawerà. Eayvu pyaukwerà tẽ ena pyau mǎ'ẽ vo 'ejẽ ky'y. A'e rupi peiko kuwa, e'i Jesu.]

“Jimoava 'arà Jarà tẽ ije,” e'i Jesu mǎ'ẽ

(Mateusi 12.1-8; Rukasi 6.1-5)

²³ ãmẽ jimoava 'arà mẽ, Jesu oo koo pyryvo okwa, wemimo'ekwerà kũ reve. Aresity koo pupe tui upa. ãmẽ okwa iko kupa remẽ, aresi mō opo'o iwa kupa. ²⁴ ãmẽ Pariseu kũ mō a'evoa rẽ omǎ'ẽ. Ajawyi kee e'i Jesu pẽ kupa:

– Neremimo'ekwerà kũ nivoi ekoi kupa. Noerovijai tãmō Moisesi remikusiwarerà kupa, jimoava 'arà rewarà, “*Tapeposiko e'ã jimoava 'arà mẽ!*” e'i itōkō. Aekwerà noerovijai kupa, e'i kupa.^r

²⁵ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– [Jane kō ojavy mǎ'ẽ ywesõ pemoa'u katu ipi! e'i ijupe kō. Poroporijauesaa rẽ ywesõ kuwasi peja'a mijã! Na'evoi ajamǎ'ẽ pejẽ peiko.] Pekuwa ipe tãmō Tavi manyvo wereko karamoe remẽ, ijamyay wete remẽ! Isota kō ve ijamyay remẽ. ²⁶ Kōitokō Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ oike tãmō Tavi meju pyy iwa. Janejare'e pẽ temime'ëgwerà tẽ tesō o'u, osota kō reve. Omosãi iwa kupa. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō remi'ō tẽ a'e mijã. Apiata eu erà pẽ mǎ'ẽ Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō rōvijã wasu rōmō ekoi remẽ, a'evō wereko tãmō Tavi. [“Nivoi” ne'i ajamǎ'ẽ Janejare'e tãmō Tavi pẽ a'evō ekoi remẽ.] Aje si pōkō napekuwai aepo jaa kō? e'i Jesu Pariseu kũ pẽ.^s

²⁷ E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Jane kō pewarà mō Janejare'e omo'y jimoava 'arà. Nomowasui jimoava 'arà jane kō pẽ ipi, e'i. ²⁸ Ajikuwapa yva pe wyi ajo ajimojane mǎ'ẽ rōmō. Ije ywesõ jimoava 'arà wyi. Jimoava 'arà Jarà tẽ ije, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu omokatu ipo japu'a mǎ'ẽ remẽwarà

(Mateusi 12.9-14; Rukasi 6.6-11)

3 ¹ ãmẽ ãmō 'ary pẽ, Jesu oo Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã mō pẽ oike, jimoava 'arà mẽ. ãmẽ kwaima'e mō ipo japu'a mǎ'ẽ a'e pẽ tui. ² ãmẽ

^q 2.22 Teima pirerà sikāgwerà pupe oinō kupa ipi. ^r 2.24 Kee jaa tẽ e'i kupa: “Aepo ayvu werovija sō kupa remẽ, aresi nopo'o'ãi kuwa iwa jimoava 'arà mẽ kupa mijã”, e'i tite kupa. “Janejare'e naoryi omǎjã ee kō ky'y”, jaa tẽ aepo e'i kupa. ^s 2.26 1Sa. 21.1-6

ãmõ kô ve a'e pè tui upa, Pariseu kô mō. [A'e kô opota teãmã nivoi mǎ'ẽ omo'y Jesu rē ipi.] Ajawyi omǎ'ẽ jē ee kupa upa. Kee e'i ojimogeta kupa:

– Omokatutǎ pō wǎi ipo japu'a mǎ'ẽ age'e jimoava 'arà mē? e'i kupa.

A'evō remē, nivoi mǎ'ẽ simo'ytǎ ee ãmē, e'i ojimogeta kupa.

³ ãmē omǎ'ẽ kupa upa remē, Jesu kee e'i ipo japu'a mǎ'ẽ pē:

– Epō'ǎ ejo epyri ovake kô, e'i.

⁴ Ajaire Jesu e'i jane kô pē, atyry kô pē:

– Manyvo pōkō nimanyvoi jaiko jimoava 'arà mē ipi? I'ete pō jane kô japātavō ipi jimoava 'arà mē? I'ete pō imarama mǎ'ẽ jamokatuoka tomǎnō e'ǎ? Manyvo pejē pō aepo renu? e'i Jesu ijupe kô.

Nipui kupa ãmē. Manyvo ne'i kupa, Jesu otekokuwavay rewarà mō.

⁵ ãmē Jesu omǎ'ẽ ee kô erokwa. Ojimopirai ee kô, noporoporijauesai kupa rewarà mō. Ijāgyoay ee kô omǎjǎ. Ameve kee e'i ipo japu'a mǎ'ẽ pē:

– Ejipomomoi! e'i.

A'evō wereko ãmē. Ameve py'awarà mō ikatupa.

⁶ Ameve Pariseu kô ojisyry iwyi oo. Oo ojimoaty ojimogeta ai ee kupa, ãmõ kô reve, kovenatu Eroti remīgwai kô reve.

– Manyvotǎ pō sirekotǎ Jesu ijukaoka? e'i e'i ojiupe kupa.

Jesu poromokatu jē remēwarà

⁷⁻⁸ ãmē ajaire Jesu ojisyry mijē oo, Karireja pāranǎ gyty. Emimo'earà kô ve oo upi. ãmē aty wasu kô ve oo mijē akypy rupi, Karireja yvy wǎnǎ kô.

– Jesu poromokatu ipi! e'i kupa. Ājāg kô omoē imono wayvukasia rupi ipi! e'i kupa.

Ajawyi aepo wenu kupa paire, ãmõ kô ve oo Jesu resa ipi. Kejō oo kupa. Juteja yvy wǎnǎ kô. Jerusarē taa wǎnǎ kô. Itumeja yvy wǎnǎ kô. Yy Jotǎo ovae pewarà kô. Tiru taa wǎnǎ kô. Sitō taa wǎnǎ kô. Mokocejō taa wǎnǎ kô oo Jesu resa. Aty wasu oo ipyri'ijē'ẽ ãmē.

⁹ Ajawyi Jesu e'i wemimo'ekwerà kô pē:

– Yarà eeru ike, taapy ipupe [poromo'e ajupa remē], aty wasu kô ojimokyrytyty wete ere rewarà mō, e'i ijupe kô.

“Hoō” e'i kupa. Weru ãmē Jesu kyty yarà ãmē kupa.

¹⁰ Ji'ite Jesu mōa'ārōwǎ jane kô omokatupa. Ajawyi mōa'ārōwǎ itekorǎ mǎe kô uu uu ipyri ky'y. Uu poromoājǎ Jesu rē ojipy kupa.^t ¹¹ Ājāg ojimoemija ee mǎe kô ve uu ijupe ojiporijauesaoaka. A'e kô ojimoenǎpǎǎ ovake wapuka pukai kupa.

– Janejare'e Ra'yry tē ene! e'i wapukai rōmō kupa.

Ājāgaiwerà kô a'evō wereko kô aepo te'i kupa. ¹² Ajamǎ'ẽ Jesu ijayvukasi ājāg kô pē tipu e'ǎ kupa. Nojimome'uokari ijupe kô, nivoi ekoi kupa rewarà mō.

^t 3.10 Mak. 4.1; Ruk. 5.1-3

Jesu opyteporo wemimo'ekwerà kô remêwarà
(*Mateusi 10.1-4; Rukasi 6.12-16*)

¹³ Ajaire Jesu ojisyry oo aty wasu wyi. Yvytyry rè ojiupi. A'e apyte 'aryvo opyta rãĩ. A'e pe wyi kwaima'e kô mô omuu okoty, wemipyteporo kô rômô. ¹⁴ 12 rômô opyteporo opyri toiko rãĩ wemimo'ekwerà kô rômô. A'e kô kâramô omonotà Janejare'e ayvu e'eay mojenuarà kô rômô. ¹⁵ Omokasi kô teve, ãwisô ãjãgai kô tomoê ojimoemija ee mǎe kô wyi ijayvu rupi. ¹⁶ Kejô 12 rômô Jesu remipyteporo kô: Simão. Peturu e'i Jesu Simão pè ajamǎê. Omotee erà. ¹⁷ ãmô, Tiaku, imômirĩ reve, Juwão eu mǎê. Semeneu ra'yry kô tè a'e kô. A'e kô pè Jesu “ojimopirai mǎe kô” e'i. ¹⁸ ãmô, Aãtere. ãmô, Piripi. ãmô, Patoromeu. ãmô, Mateusi. ãmô, Tome. ãmô, Tiaku, Aupeu ra'yry. [Môrijô Tiaku eu ijupe mǎe kô ãmê.] ãmô, Tateu. ãmô, Simão eu teve mǎê. A'e koiwerà “Juteu kô yvy rè okâte'ǎ mǎê” eu ijupe. ¹⁹ ãmô, Jutasi Sikarioti. A'e kâramô ome'età Jesu jôvijǎ kô po pè karakuri repy rômô. Mokocejô Jesu opyteporo wemimo'ekwerà kô rômô toiko kupa.

Jesu oporegeta ãjãgai rôvijǎ rè remêwarà
(*Mateusi 12.22-32; Rukasi 11.14-23; 12.10*)

²⁰⁻²¹ Ajaire Jesu ojivy oo wena kyty, [wemimo'ekwerà kô reve]. ãmê aty wasu ojimoaty mijê ikoty oo. Ajawyi manyvo ne'i'ǎi ojimiwa rômô kupa ipi, aty wasu kô rewarà mô. Ajawyi kee e'i aty wasu kô mô Jesu pewarà mô:

– Eawyry mǎê tè Jesu! e'i tite kupa.

ãmê aepo jaa ojenu iijy pè. ãmô, imômirĩ kô pè ojenu. Ajawyi ootà ipijarà mô kupa.

²² ãmê jakatu tāmô Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kô mô uu, Jerusarê taa kyty wyi. A'e kô kee e'i tite Jesu pewarà mô:

– Janejare'e kasia rupi rōwǎ ãjãg kô omoêoka imoisyry ipi. Peusepu kasia rupi tè omoêoka! e'i tite kupa.

²³ ãmê Jesu okuwapa ijayvu ai kô ajamǎê. Ajawyi aty wasu omuu okoty imo'e kô poromosǎ'ãgaa rupi. Kee e'i ijupe kô:

– Satanasi nomomoioka'ǎi kuwa wemĩgwai kô jane kô wyi imoisyry kô ipi, e'i. [Omoisyry sô remê, nikasi'ǎi kuwa ãmê, e'i.] ²⁴ Tôvijǎ rè tè amosǎ'ãgatà ãjãgai rôvijǎ tapekuwa sa'u. Tôvijǎ remĩgwai kô mô ojimoãpǎ sô oôvijǎ rè remê, ikasi jê kuwa pô tôvijǎ? ãnĩ! Nikasi'ǎi kuwa ãmê! Manyvo ne'i'ǎi kuwa ojimokasi ovote ky'y. ²⁵ A'evo ve tetǎrǎ kô, jopyriwarà kô. Ijayvu ai sô ojeeve kupa remê, nojimoena'ǎi kuwa ojipyry

^u 3.22 Peusepu eu ãjãgai rôvijǎ rerà pè. ãmô erà pè Satanasi eu teve. Môrijô erà kô. Mat. 9.34; 10.25

kupa ky'y, e'i. Āmōgwerà ojisyry kōrijō kuwa oo. A'evo ojimosāsāi kuwa ojiwyi āmē kupa. A'evo remē tōvijā nikasi'āi etārā rōmō ky'y, e'i. ²⁶ Āwīvo 'ejē ājāgai rōvijā Satanasi, wemīgwai ājāg kō reve. Opō'ā pō'ā tē sō ojee kupa remē, manyvo ne'i'āi kuwa Satanasi ojimokasi rōmō iko āmē mijā. Opa kuwa ikasia iwyi mijā, e'i ijupe kō.

²⁷ E'i jē Jesu:

– Āmō mijē manyvo tekoua amome'utà tapekuwa, e'i. Imona mā'ē mō oike sō mirā ikasi mā'ē retā wryy pē omona rōmō remē, nimona te'ite'āi kuwa. Kee remē tē imona kuwa. Opyytā rā'i kuwa ijarā ipokwa. Āmē tē kuwa manyvo noereko'āi ijarā! Āmē tē kuwa imoma'e weraapa kuwa āmē, e'i Jesu.

[Aepo e'i Jesu ijupe kō remē, “Ije ywesō ekasiay ājāgai rōvijā wyi”, jaa tē aepo e'i.]

²⁸ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Aje ywete kee a'e pejē. Janejare'e “awyjepa” e'itā jane kō aiwererā pē ky'y! Iteetejē joaiwererā mā'ē pē “awyjepa” e'itā. Janejare'e rē oporegeta ai remē tesō “awyjepa” e'i jē kuwa. ²⁹ Ājamā'ē ava mō “ājāgai” e'i tite sō Janejare'e 'Āg pē remē, aepo rewarā mō “awyjepa” ne'i'āi Janejare'e aepo e'i mā'ē pewarā mō ipi. Omo'y jētā aepo ee. Poromoe'yi 'arā mē omo'y jētā aepo ee. Aekwerā repykarā mō omomorijautā āmē ky'y, e'i.

³⁰ Jane kō mō, “Ājāgaiwerā kō ojimoemija Jesu rē”, e'i tite kupa rewarā mō Jesu aepo e'i wayvukasi rōmō.

Jesu y uu imōmirī kō reve esa remēwarā

(Mateusi 12.46-50; Rukasi 8.19-21)

³¹ Jesu poromo'e jē tetā mō wryy pē upa remē, āmē Jesu y uu. Imōmirī kō reve uu.' Tetā ypy pē tē uu kupa. A'e pe wyi iijy “Jesu totuu” e'i imuu.

³² Āmē aty wasu kō Jesu pyri wapy upa, tetā wryy pē. Āmē ava mō e'i Jesu pē:

– Ney uu neresa, nemōmirī kō reve. Tetā ypy pē uu nerārō kupa upa, e'i ijupe.

³³ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Aje ey uu. Āmō, emōmirī kō uu. Ājamā'ē kee a'e pejē tapejipy'amogeta. Ava sipō ey rōmō ekoi? Ava sipō emōmirī kō rōmō ekoi? e'i.

³⁴ Pirujē ipyri wapy okwa mae kō rē omā'ē erokwa. Kee e'i ijupe kō:

– Pejē teve eretārā kō vo 'ejē peiko. Emā'ē. Aā ey kō vo teve. Āmō, emōmirī kō vo teve, e'i Jesu. ³⁵ Janejare'e yvapewarā remimota rupi ekoi mae kō pirujē eretārā kō vo teve ekoi. Ajawyi “emōmirī kō” a'e pejē. Āmō, “ekōjā kō” a'e pejē. Āmō, “ey kō” a'e. Aepo a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.”

° 3.31 Juse ra'yry kō pewarā mō aepo e'i kupa. ° 3.35 Kee jaa tē aepo e'i mā'ē: “Āwitō ey āmō emōmirī kō aau ipi, āwīvo ve aau Janejare'e koty rewarā kō”, jaa tē aepo e'i mā'ē.

Temitã rã'äigwerà rè tè Jesu poromosã'äga remëwarà
(Mateusi 13.1-9; Rukasi 8.4-8)

4 ¹Ämë ajaire Jesu poromo'e mijë, Karireja pãranã reme pè tè ky'y. Ämë aty wasu kô ojimoaty wete mijë ipyri. Ajawyi yarà pè oo opo wapy mijë. A'e pe wyi poromo'età. Ajawyi yarà kuip'e sa'u tui, pãranã pè. Ämë aty wasu opõ'ã yy reme pè okwa ojapyaka.^x ²Jesu poromo'e remë, moma'e rè tè poromosã'äga mã'ë rupi tè poromo'e ipi. A'e rupi iteetejë manyvo tekoua omome'utà ijupe kô toenu kupa. Kee e'i ijupe kô:

³– Pejapyaka ikô eayvu rè nê! [Jane kô Janejare'e ayvu wenu remë, ämögwerà oryvay enu. Ämögwerà naoryi enu. Äwitô temitã ory, äwivo ekoi kupa. Manyvo tekoua amome'utà pejë tapekuwa sa'u.] Ava mô oo ojimitã. Moma'eyva rã'äigwerà omopepei okoo rupi erokwa. ⁴Ämë omopepei remë, ämögwerà pee reme rupi okui. A'e wyra kô o'upa. Ajawyi noëi. Opaa kôrijô tè. ⁵Ämögwerà takuru pyy rupi okui. Yvy kejavöigà a'e pè. Ämë a'e kuise'ë jë oë. Ory maevo sô tite oë, ta'yrygà yvy a'e pè rewarà mô. ⁶Ajamã'ë ojipy a'ugà yvy rè apokwerà. Ajawyi ajaire kwaray aku remë, osinima omãnô. ⁷Ämë ämögwerà joô pytery pè okui. A'e oë ipegà mijã. Ajamã'ë joô nomoryokai wyi naoryi. Ajawyi n'iai. ⁸Ämë ämögwerà yvy e'e pè tè okui ky'y. A'e sôsi ory katu o'a mô ky'y. I'a katu jome, e'i Jesu poromo'e upa.

⁹E'i jë Jesu:

– Peenu ikô eayvu nê rônô, e'i Jesu jane kô pè.

Jesu poromosã'äga mã'ë rupi poromo'e remëwarà
(Mateusi 13.10-17; Rukasi 8.9-10)

¹⁰Ämë ajaire aty wasu kô ojivy oo kupa remë, emimo'ekwerà kô uu ikoty, 12 rômô mãe kô. Ämô, opyta maekwerà kô ve 12 mãe kô reve uu ikoty. Kee e'i Jesu pè kupa:

– Manyvo jaa pô neayvukwerà, moma'e rè tè poromosã'äga mã'ë? e'i kupa. Oremotekokuwa si rejupa! e'i kupa.

¹¹Ämë Jesu e'i:

– Pejë pekuwapa manyvo Janejare'e poroerekotà, Jövijã wasu rômô ojikuwa remë. Janejare'e ayvu rupi tè aepo a'e. Pirujë pè rōwã aepo a'e ajamã'ë. Ajawyi moma'e rè tè amosã'äga imo'e kô ipi, e'i. ¹²Ajawyi ekasia rè omã'ë ipe kupa. Eayvu rè ojapyaka ipe teve kupa. Ajamã'ë nojimotekokuwai ee kupa. Wenu katu sô eayvu kupa remë, otekokuwavay kuwa kupa. Ojirova kuwa Janejare'e kytire kupa. Ämë tè kuwa Janejare'e oityypyypaoka kuwa ijaiwererà kô iwyi kô mijã, e'i ijupe kô^y

Manyvo temitã rã'äigwerà rewarà jaa tè
(Mateusi 13.18-23; Rukasi 8.11-15)

¹³Kee e'i Jesu temitã rã'äigwerà rewarà pè, wemimo'ekwerà kô pè:

^x 4.1 Ruk. 5.1-3 ^y 4.12 Isa. 6.9-10

– Haa! Napekuwai sipō manyvo jaa tē aepo amome'u peupe maekwerà? e'i. Āmō tē mijē amome'u sō pejē remē, napeenu'āive kuwa. Kee jaa tē aepo a'e. ¹⁴ Janejare'e ayvu ojenu jane kō pē remē, moma'eyva rā'āigwerà ojità mā'ē vo 'ejē jopy'a pupe, e'i ijupe kō. ¹⁵ Jane mō Janejare'e ayvu wenu ipe sō remē, notekokuwai ee. Ajaire ājāgai rōvijā Satanasi iporegetakwerà omokājā ipy'a pupe wyi. Āwitō wyra kō temitā rā'āigwerà pee rupi o'a mā'ē o'upa imokājā, āwīvo 'ejē ekoi. Ajawyi earaipa weminuwerà wyi, Janejare'e ayvu wyi. Opa ipy'a pupe wyi, e'i.

¹⁶⁻¹⁷– Āmē āmōgwerà aje ipe sō Janejare'e ayvu wenu ipe sō remē, ory rā'ite ee. “Haa! Janejare'e ayvu rupi aikotā!” e'i rā'ite. Ajamā'ē nojimokasi ijayvu renu. Āwitō temitā rā'āigwerà takuru pyi rupi o'a ejōi remē nikasi, naapoi rewarà mō. A'evo 'ejē nikasi Janejare'e ayvu rē ojipy mā'ē. Ajawyi ajaire ojimomorijau Janejare'e ayvu rewarà mō remē, kuise'ē opoitā iwyi, e'i.

¹⁸⁻¹⁹– Āmōgwerà wenu ipe Janejare'e ayvu remē, noja'ari ee. Wekokwerà ikewarà rēgā oja'a. Āmō, karakuri moatya rēgā oja'a. Āmō, wemimotarà kō rēgā oja'a. Ajawyi nojipy'amogetai Janejare'e ayvu rē. Noja'a'āi ee. Āwitō joō wyi naoryi temitā rā'āigwerà ejōi epe remē, āwīvo ve oja'a ee māe kō apy'a oporakapa ipy'a. Ajawyi Janejare'e ayvu rē noja'ai ywe'e tite, e'i.

²⁰– Āmōgwerà yvy e'e pē o'a mā'ē vo 'ejē. A'e sōsi ory katu Janejare'e ayvu renu. Opy'a pupe tē ijayvukwerà wereko karuaru ereko, wāi ajaire toerovija katu ereko. Oja'a karuaru weminuwerà rē iko. Naearai'āi iwyi. Nopoi'āi teve iwyi. Upi katu ekoitā aja paire, e'i Jesu imogeta kō.

Poroyape mā'ē rē tē Jesu poromosā'āga remēwarà

(Rukasi 8.16-18)

²¹ E'i jē Jesu ijupe kō:

– [Janejare'e omojikuwaokapa peupe mā'ē tapemojenu āmō kō pē erokwa. “Tokuwa e'ā kupa”, tapejē tite e'ā.] Poroyape mā'ē rē tē amosā'āgatā Janejare'e ayvu tapekuwa sa'u. Poroyape mā'ē jamoeny remē, ikatu kuwa pō moma'e wryy pē jainō tojisa e'ā? Nii! Nivo'āi āmē. Kujau pē tē katu jainō tojisa katu, pirujē toyape katu. A'evo 'ejē tapereko Janejare'e ayvu.^z ²² Āwitō poroyape mā'ē oyape katu janeupe, āwīvo ve Janejare'e penemikuwa e'ā omojikuwa katutā wayvukwerà rupi pejē ipi. Pirujē omojikuwaokatā pejē ipi.^a ²³ Pejipy'amogeta ikō eayvu rē nē, pepota pejimotekokuwavay remē, e'i ijupe kō.

²⁴– Tapeewe katu peneminuwerà rē pejimotekokuwa, Janejare'e ayvu rē. Āmē ywesō petekokuwavaytā ee āmē. Napeeweri ee remē,

^z 4.21 Mat. 5.15; Ruk. 11.33 ^a 4.22 Mat. 10.26; Ruk. 12.2

napetekokuwa'āi āmē ee.^b ²⁵Napejapyaka ywe'ei tite aepo a'e mā'ē rē remē, peenu mā'ē wyi penearaipatā āmē. Ajawyi peenu ikō eayvu nē rōnō, a'e pejē. Upi katu ikō peiko nē. Āmē ywesō Janejare'e pemotekokuwawaytā penereko, e'i Jesu imogeta kō.^c

Moma'e rā'āigwerā ejōi mā'ē rē tē poromosā'āga mijē remēwarā

²⁶Jesu e'i jē ijupe kō:

– Manyvo tekoua amome'u tarā mijē pemotekokuwaa rōmō, tapekuwa manyvo Janejare'e jane kō Rōvijā wasu rōmō ojikuwaoka remē, e'i. Ava mō omoēoka ypy Janejare'e o'arā kyty remē, a'evoa nojimoikatū'āi ve āmō kō pē ipi. Ajaire tē ojikuwatā Janejare'e remīgwai rōmō. Āwitō moma'e rā'āigwerā jaōtā remē, nijamā'ēive ee ejōi sikaepo vvy kwarā pupe remē ipi. ²⁷Pya jake remē tē sikaepo ejōi. Aryvo japosiko jaiko remē teve ejōi sikaepo. Nijamā'ēi ajamā'ē ejōia rē. Nijakuwai manyvo e'i pō oēma mā'ē. ²⁸Ovota a'evō ekoi. Ajaire oēmokopa ky'y. Ajaire ojimovijapa. Ajaire ipotypa. Ajaire i'apa. Ajaire ipopa. ²⁹Āmē si japo'o ky'y, otārōma remē. A'evō 'ejē jane kō ekoi. Janejare'e ojimojōvijā ypy jane kō rē remē, nomā'ēytyi rā'ī ee. Ajamā'ē ajaire ojikuwatā. Janejare'e ayvu rupi ekoi remē tē katu ojikuwatā. “Aje Janejare'e remīgwai tē āwī”, eutā ky'y, e'i Jesu imogeta kō.^d

Yvyra'akwerā rā'āigwerā rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā

(Mateusi 13.31-32; Rukasi 13.18-19)

³⁰Āmē Jesu e'i jē:

– Āmō tē mijē amome'utā peupe tapekuwa manyvotā Janejare'e jane kō rōvijā rōmō ojikuwaoka remē. [Age'e pe'īpe'ī jane kō omoēoka Janejare'e o'arā kyty ereko. Ajamā'ē kāramō jane kō mōa'ārōwā a'evotā ekoi ky'y.] ³¹⁻³²Āwitō vyvra ojimovija ā'āigwerā wyi, āwīvo 'ejē ekoitā kupa. Yvyra rā'āigwerā ojitā remē, kejavōigā teipe. Ajaire ojitā maire, oē. Ajaire isakykyru tesō ojimovija. Ajaire ojimovijapa. Ākāma ky'y. Ajaate ākā mevū tesō ky'y. Āmē a'e rākā rē wyra kō ojiowaitynō ky'y, i'āgwerā wryy pē ky'y. A'evō 'ejē jane kō omojōvijā Janejare'e o'arā kyty remē, e'i.^e

Moma'e rupi tē poromosā'āga poromo'e remēwarā

(Mateusi 13.34-35)

³³⁻³⁴Āwīvo Jesu poromo'e ipi, aty wasu kō omo'e ipi remē. Manyvo tekoua omojenu ijupe kō ipi. Oterē jē rōwā poromo'e ipi. Moma'e rē tē kōrijō tē poromosā'āga ipi.

^b 4.24 Mat. 7.2; Ruk. 6.38 ^c 4.25 Mat. 13.12; 25.29; Ruk. 19.26 ^d 4.29 J.Jim. 14.15

^e 4.31-32 Kee jaa tē aepo e'i mā'ē. Jane kō pe'īpe'ī ypy omojōvijā Janejare'e o'arā kyty. Ajaire ijaty sa'u. Ajaate mōa'ārōwā jane kō omojōvijātā o'arā kyty ky'y, jaa tē aepo e'i mā'ē.

– A'evo 'evo Janejare'e ojimojõvijã remẽ jane'arà kyty remẽ, e'i imo'e kô ipi.

Notekokuwai kupa wyi ãwĩvo mewe tè omo'e ypy kô ipi. Wenutã kupa mã'ẽ rè kôrijõ tè omo'e kô ipi. Ajamã'ẽ wemimo'ekwerà kô reve rômõ'ĩte ekoi remẽ, pirujẽ omome'u katu ijupe kô ipi, oterẽ jẽ.

Jesu vyty ai omomi remẽwarà
(Mateusi 8.23-27; Rukasi 8.22-25)

35 ãmẽ karumẽ Jesu e'i wemimo'ekwerà kô pè:

– Ja'yasa jajipota jaa pãranã ovaẽ kyty! e'i ijupe kô.^f

36 ãmẽ ojisyry oo aty wasu kô pytery pe wyi kupa. Opo yarà pupe oo kupa, Jesu pyri. ãmẽ ãmõ kô ve oo ve upi kô, oyarà rupi.

37 ãmẽ yy mytery pè oo iko kupa remẽ, py'awarà mō vyty ai wasu ovãe ijupe kô. Omopipo pipo tesō yy. Ajawyĩ yy ojeẽ jeẽ tesō yarà pupe ky'y. Ojipyty taray yarà upa.

38 ãmẽ Jesu oke upa, yarà ropyta pè. Ipyu mã'ẽ 'aryvo ojeãkãinõ oke upa.

Ajawyĩ emimo'ekwerà kô oo imõtã.

– Oremo'earã, emã'ẽ! Japatã maevo yy pupe! Nimanyvoi pō neupe japatã yy pè remẽ? e'i kupa.

39 ãmẽ Jesu opõ'ã wayvukasi rômō vyty ai pè. ãmõ, yy opipo pipo mã'ẽ pè teve ijayvukasi.

– Epi! e'i.

Ameve opi vyty. Yy rova'arã ojimovoropa katu teve ijayvukasia rupi ky'y.

40 ãmẽ Jesu e'i wemimo'ekwerà kô pè:

– Pekyje rōwã ipō! e'i. “Aje” napejẽive sipō eayvukasia pè? e'i ijupe kô.

41 Ojimonyi wete jẽ emimo'ekwerà kô a'evoa rè omãjã. Ajawyĩ e'i ojiupe kupa:

– Haa! Ava sipō awi janerõvijã, ãwĩvo tesō tijayvukasiay wete? Emã'ẽ. “Epi!” e'i vyty ai pè remeve opi! Yy a'evo ve. Omomi wayvukasia rupi! [Ãwitō janeremĩgwai mō janererovija, “teene” eu ijupe remẽ, ãwĩvo vyty ai janerõvijã pè, e'i kupa.]

Jesu ajãgaiwerà omomorijau mã'ẽ omokatu remẽwarà
(Mateusi 8.28-34; Rukasi 8.26-39)

5 ¹ Vyty ai paire Jesu oo jẽ pãranã ovaẽ kyty kupa, wemimo'ekwerà kô reve. [Juteu rōwã mãe kô rena tè a'e.] Gerasa eu a'e yvy pè. ² A'e pè ovãema kupa remẽ, Jesu oẽ oo yarà pe wyi, wemimo'ekwerà kô reve. Oo iko kupa remẽ, kwaima'e mō uu õvaisĩ. Ajãgaiwerà omomorijau mã'ẽ

^f 4.35 Kwaray ãma kytyre.

a'e. ³⁻⁴Tyvy rena kyty wyi uu. Ipojoy ai mǎ'ě tē a'e kwaima'e. Ikasiay wete iko. Ajawyi etārā kō opokwa ipe tatui upa ipi mijā. Jipokwa ātā mǎ'ě pupe tē tesō opokwa epe kupa ipi mijā. Opykwa ipe ve kupa ipi mijā. Omono jē ipi ajamā'ě, ājāgaiwerà kasiay rupi. Ajawyi manyvo noereko'āi etārā kō ipi. ⁵I'āgai teve ipi. Pya rupi tyvy rena rupi opō'ā ojivy jivy ipi. Aryvo rupi ve a'ēvo ekoi. Eamamai teve ipō iko ipi. Ojikārāima e'e teipe teve takuru rē ipi. Katu rupi tē ekoi ipi.

⁶Āmē a'e omā'ě Jesu rē, a'e pē ovāe remē. Kuipe'e wyive omā'ě ee. Āmē ojā oo Jesu kyty. Eawryy ojimomo Jesu rovake ojimoenāpā'ā. ⁷⁻⁸Āmē Jesu e'i ājāgaiwerà pē, kwaima'e omomorijau mǎ'ě pē:

– Ājāgaiwerà, ejisyry ikō eo nē! e'i ijupe.

A'e ājāgaiwerà kee e'i ijupe:

– Jesu, Janejare'e jo'arà kytywarà Ra'yry tē ene! Nejotà pō emomorijau rejupa? e'i. Temomorijau e'ā rejupa, a'e neupe! e'i wapukai mō.

⁹Āmē Jesu e'i ājāgaiwerà pē:

– Emome'u nererà ije. Manyvo eu pō neupe? e'i ijupe.

Āmē ājāgaiwerà e'i:

– Oreatyry eu ije, mōa'ārōwā ore rewarà mō, e'i.

¹⁰E'i jē Jesu pē:

– Toremoisyryoka e'ā ike wyi rejupa, a'e ene! e'i Jesu pē.

¹¹Āmē jakatu tajausi ijatyry iko ipyri kō. Yvytyry yke rupi ojimi'u iko kupa. ¹²A'e kō pewarà mō ājāgaiwerà kō e'i Jesu pē:

– Oremoē sō rejupa remē, tajausi kō pupe jēsi toroike! I'te pō āwīvo remē? “Hoō” ere ikō ore nē, e'i e'i kupa.

¹³“Hoō” e'i Jesu ijupe kō āmē. Ameve ājāgaiwerà kō oē oēma kwaima'e pupe wyi oo. Āmē tajausi kō pupe oike ike mijē kupa. Omo'āgai tesō tajausi kō āmē kupa. Werojā tesō tajausi kō eraa vykwae kyty. Okukuipa oo yy pupe kupa, pāranā pupe. Oyvypypa opa kupa, pirujē. Mōa'ārōwā tajausi mijā. Werywete 2.000 rōmō tesō. Opa pirujē.

¹⁴Ameve tajausi rewarà kō ojava oo a'ēvoa mojenu jenu taa rupi kupa. Koo kō rupi ve oo imojenu erokwa kupa. Āmē jane kō mōa'ārōwā uu upi kō omājā ee. ¹⁵Ovāe Jesu kyty kupa remē, ājāgaiwerà remimomorijaukwerà rē omā'ě kupa. Omā'ě ee kupa remē, aekwery vo rōwā tui ky'y. Otekokuwaway ky'y. Ijyru tē wapy upa ky'y. Ojimonyi tesō ee omājā āmē kupa.

¹⁶Āmē ājāgaiwerà moēa rē omā'ě maekwerà kō omome'u me'u wemisakwerà.

– A'ēvo 'ēvo Jesu wereko ājāgai kō moē imono kwaima'e wyi. Tajausi kō pupe omonooka kō topa kupa, pāranā pupe! e'i imomewa kupa.

¹⁷Āmē jane kō ojimonyi tesō aepo jaa renu. Ajawyi e'i Jesu pē kupa:

– Ejisyry ike wyi eo, orerena pe wyi! e'i kupa.

¹⁸Ajawyi Jesu ojisyry iwyi kō oo, [wemimo'ekwerà kō reve.] Yarà pupe opo remē, ājāgai remimomorijaukwerà kee e'i epe Jesu pē:

– Taa nerupi! e'i epe.

¹⁹Ajamã'ê Jesu “ãñĩ!” e'i.

– Ejivy jësi nerena kyty eo, e'i ijupe. Janerõvijã ywete nerereko katuawerã emojenu neretãrãgwerã kô pè erokwa, e'i Jesu ijupe.

²⁰A'evo wereko ãmê, Jesu rakypyre kyty. Oo Tekapori taa atyry kô rupi.⁸ Pirujê manyvo Jesu wereko maekwerã omojenu erokwa. Omoãgyo kô tesô aepe wenu kupa remê, pirujê.

[– Haa! Ijayvukasiay pô Jesu? e'i e'i enu kupa.]

Jairu ojiporijauesaka Jesu pè remêwarã

(Mateusi 9.18-19; Rukasi 8.40-42)

²¹Ajaire Jesu ojivy mijê uu pãranã ovae kyty wyi, wemimo'ekwerã kô reve. Juteu kô yvy kyty ojivy mijê uu. Yarã pupe wyi Jesu oê remê, aty wasu kô ojatykapa ee omãjã. Okena 'ete aty wasu pãranã reme pè.

²²Ãmê kwaima'e mô uu Jesu pyri. Janejare'e ayvu rê jimo'ea retã rövijã mô a'e. Jairu eu ijupe. A'e Jesu rê omã'ê remê, ojimoenãpa'ã ovake.

²³Ojiporijauesaka ijupe, kee javo:

– Jövijã! Erajyry itekorã ywete! Okãjã taray upa! Ejo kuisse'ê ejipy ee imokatu, tokãjã e'ã! e'i tuu Jesu pè.

²⁴Ãmê “hoô” e'i Jesu. Oo upi ãmê. Oo kupa remê, aty wasu kô ojimokyrytyty tesô oo.

Jesu wãivĩ wyypu mãê omokatu remêwarã

(Mateusi 9.20-22; Rukasi 8.43-48)

²⁵Ãmê jakatu atyry pytery pè sikaepo wãivĩ mô itekorã ywete mãê ekoi. A'e karamoeve sikaepo itekorã puku iko. Wyypu mãê tẽ a'e wãivĩ. 12 kwaray rômô tesô nopi'ãi wyy iwyi iko. ²⁶Nipikasi 'eteay otekorãnã pè iko ãmê ky'y. Ojimomorijauway ipô iko ipi. Oo oo ipe poropõanõgarã kô pè ipi mijã. Ojikarakuri moma tesô ipe opõanõa rã rê. Noerovijari moã ajamã'ê. Oouway itekorãnã. Kekejê itekorãnã oikopa ee ky'y.

²⁷Ãmê Jesu vaea ojenu ijupe remê, oryvay wãivĩ. “Jesu emokatu kuwa!” e'i oupe. Oo aty wasu rupi Jesu kyty ãmê. Jesu apekwerã kyty wyi oo. Nojikuwai tẽ oo ipyri ajamã'ê. Jesu yru rê ojipy, ²⁸kee e'i rewarã mô:

– Ijyru poko retoapy rê sô ajipy remê, ekatupa kuwa, e'i oupe rewarã mô.

²⁹Ajaire ojipy ee remeve opi wyy iwyi ky'y. Okuwa omokatua opirã rupi ky'y.

³⁰⁻³¹A'evo wãivĩ ojipy vija teipe Jesu rê remê, okuwa jẽ tesô Jesu opyya. Okuwa okasia pupe omokatu jane mô. Ajawyí ojirova aty wasu rê omãjã.

8 5.20 Tekapori pè “taa atyry 10 rômô” jaa tẽ.

– Ava pōkō eyru poko rè ojipy uu? e'i ijupe kō.

Āmē emimo'ekwerà kō e'i ijupe:

– Aty wasu kō ojimokyrytyty tesō nere. Ajawyi, “Ava pō ojipy eyru rè?” ere remē, ava nokuwai! e'i tite kupa.

³² Ājamā'ē Jesu weka jē opyyarerà, wemimokatukwerà. ³³ Āmē wāivī ojikuwa uu Jesu pè ky'y. Otyty jē tesō okyje rōmō iko uu, Jesu kyty. Ojimoenāpa'ā ova ke omokatuawerà momewa. Pirujē weewarà omome'u ijupe ky'y.

³⁴ Āmē Jesu oporijauesa.

– Ejimokasi jē ere, māsī! e'i. “Emokatu kuwa āwī”, ere ne py'a pè. Ajawyi nekatupa ky'y! Tanepiryvypy katu nejivy neo awi neretā gyty! Nejimomorijaua opa ky'y! e'i ijupe.

Jairu rajyry omomoeraa remēwarà

(Mateusi 9.23-26; Rukasi 8.49-56)

³⁵ Āmē Jesu oporegeta jē wāivī pè upa remē, Jairu wārō jē Jesu upa too tajyry mokatu. Ameve Jairu remīgwai kō mō uu etā gyty wyi, kee jawo:

– Nerajyry okājāma ky'y! Teremo'eai e'ā poromo'earà ky'y ajawyi! e'i kupa.

³⁶ Āmē aepo e'i kupa remē, “aje ipō” ne'i Jesu ijayvu kō pè. Kee e'i kōrijō tē Jairu pè:

– Nekyje ne. “Aje” ere jēsi Janejare'e kasia pè, e'i kōrijō ijupe.

³⁷ Oo jē Jesu upi āmē. Aty wasu nomonookari oupi ajamā'ē.

Wemimo'earà kō mō kōrijō tē werā oupi. Kejō. Peturu. Āmō, Tiaku. Āmō, imōmirī Juwāo. Mokocejō kōrijō werā oupi.

³⁸ Ajaire Jairu retā mē ovāema kupa remē, mōa'ārōwā jane kō a'e pè tui. Tajyry kājāa rè ojiāpirō wasu kupa upa. ³⁹ Āmē Jesu oike tetā wry pè remē, e'i ojiāpirō mē kō pè:

– Peāpirō sō pekupa! Nokājāi! Oke tē! e'i ijupe kō.

⁴⁰ Āmē aepo e'i Jesu remē, oojai kōrijō ijayvu kupa. Ajamā'ē Jesu omōē moēma aty wasu kō oka wry pe wyi imono ikatu kyty. Tuu kōrijō tē omomyta opyri, iij reve. Āmō, wemimo'earà kō reve. Mokocejō opyta kupa. Oo tajyry reāgwerà pyri āmē kupa. ⁴¹ Āmē Jesu opopyy eāgwerà oporegeta ijupe.

– *Tarita kumi!* e'i ijupe.

Wayvu rupi tē aepo e'i. A'e, “Epō'ā, ja'y kōjatāi”, jaa tē aepo e'i.

⁴² Ameve opoerapa opō'ā wata ky'y. 12 kwaray rōmō wereko mā'ē ja'y kōjatāi. Āmē a'evoa rè omā'ē mē kō ojimonyi tesō a'evoa rè omājā.

[– Haa! Okājā itōkō mijā! e'i kupa. Ajamā'ē Jesu omomoera jē tesō! e'i kupa.]

⁴³ Āmē Jesu e'i tuu pè, iij pè teve:

– Imomoerawerà tapemome'u e'ā rā'ī ikenē, e'i. Tapeapoi katu kōrijō tē ereko, e'i Jesu ijupe kō.

Nasare taa wānà kō “aje” ne’i Jesu ayvu pè remēwarà
(*Mateusi 13.54-58; Rukasi 4.16-30*)

6 ¹Aja paire Jesu ojivy oo wekoawerà kyty, Nasare taa kyty. Emimo'ekwerà kō ve oo upi. ²Āmē jimoava 'arà mē, oo oike Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pè poromo'e. A'e pè jane kō mōa'ārōwā wenu remē, e'i kupa:

– Haa! Ava sipō Janejare'e ayvu rē omotekokuwavy? e'i kupa. Manyvo'i tesō mārānà jikuwa e'ā imojikuwaoka? Marama tē pō Jesu ekoi! e'i ijupe kupa. ³Emā'ē! Janeremikuwa teipe Jesu mijā! Ikewarà teipe mijā! Vyvra jimo'ikwerà rē oposiko mā'ē teipe mijā! Maria memyry teipe! Imōmiri kō ve janeremikuwa kō teve. Kejō. Tiaku. Juse. Juta. Simāo. Mokojejō. Ikōjā kō ve janeremikuwa kō teve. Ikewarà kō teipe kupa mijā, e'i kupa.^h

[Noenu tari ijayvu āmē kupa ky'y. “Aje” ne'i'āi kupa.]

⁴Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Āwīvo Janejare'e ayvu mojenuarà kō ipi. Temimoe'e teipe kupa. Ajamā'ē ena pewarà kō nomoe'e'āi ipi. Etārāgwerà kō. Āmō, ipyriwarà kō ve noenu tari ijayvu ipi. Āmōgwerà pirujē wenu takatu āmē, e'i.ⁱ

⁵Ajawyi Jesu nomojisaokai okasia a'e tena pē. Mārānà jikuwa e'ā nomojisaokai. Pe'ipe'i itekorā mae kō kōrijō tē opyy imokatu. A'e wānà kō “aje” ne'i ijayvukasia pē rewarà mō a'evo ekoi.

⁶Ajawyi Jesu oporegeta oupe:

– Janejare'e ayvu rē amo'e ipe eretārāgwerà kō, e'i. Ajamā'ē “aje” ne'i eayvu pē kupa, e'i.

Jesu wemimo'ekwerà kō omonotà rā'i remēwarà
(*Mateusi 10.5-15; Rukasi 9.1-6*)

Ajaire Jesu ojisyry oo Nasare tena pe wyi. Āmō tena tena kō rupi oo poromo'e iko, nikupei mae kō rupi. ⁷Āmē omuu rā'i wemimo'ekwerà kō, 12 rōmō mae kō, imogeta. Mōrijō rijō omono kōtā wenone rupi Janejare'e ayvu tomojenu kupa. Wayvumokasi kō teve ājāgaiwerà kō tomoē kupa.

⁸Kee e'i imono kō:

– Agyvo tē ikō pekwa nē. Pepytu kōrijō tē ikō peraa penupi nē. Penemi'ō rā naperaa'āi. Āmō, penepānakō naperaa'āi. Āmō, karakuri, e'i. ⁹Pepyrokape rewarà tapepyy eraa. Ajamā'ē tyru poko rekovijarā naperaa'āi, e'i. ¹⁰Tena mō pē pevāe remē, peeka rā'i ava pyri pō pepytatā. A'e pē tapepyta rā'i āmē peke. Ajaatetā pejisyrytā a'e tena pe wyi peo, e'i. [Janejare'e ayvu tapemojenu ijupe kō, e'i.] ¹¹Āmē, āmō oka jarā kō sō napepotai sikaepo remē, tapejisyry kōrijō a'e tena pe wyi nē. Āmō, noenu

^h 6.3 Nokuwai Janejare'e Ra'yry tē Jesu kupa. ⁱ 6.4 Juw. 4.44

tari peayvu kupa remẽ, tapejisyry ena pe wyi. Ena pe wyi pejisyry peo remẽ, tapejipyrokape tyvyro rãĩ yvy ky'akwerà reity pepy re wyi peo, e'i. "Nerepotai pekupa remẽ, moko pejẽ jẽ peiko" jaa tè a'evo peikoa, e'i imono kõ.^j

¹² ãmẽ oo Janejare'e ayvu mojenu jane kõ pè erokwa kupa, Jesu ayvu rupi.

– Tapejipy'amogeta ikõ peneko rè age'e nẽ. Tapejimosioka peaiwererà rè. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reitypyypipaoka, e'i imojenu jane kõ pè kupa.

¹³ ãmõ, ãjãg kõ omoẽ jane kõ wyi imono kupa ipi. Ijatyray omoẽ. ãmõ, itekorã mõe kõ mõiãrõwã omokatu ijayvu rupi kupa. Moma'eyva kawerã^k ojoẽ ijapyte kõ 'aryvo imokatuoka Janejare'e pè kupa ipi. A'evo wereko Jesu ayvu rupi kupa.

Kovenatu Eroti okyje remẽwarà

(Mateusi 14.1-12; Rukasi 9.7-9)

¹⁴ ãmẽ a'evo remẽ, Jesu manyvo ekoi mãẽ rè omãẽ mãẽ kõ omovyvy wetè erokwa. Ajawyi Jesu rewarà erãkwẽ ywete. Ajaate aepo jaa ojenu kovenatu Eroti pè ky'y. ãmõgwerà kee e'i Jesu pewarà mõi:

– Juwão poromojãmorĩ mãẽ amyry tè rōwã pōkō opoera? A'e tè rōwã pō Jesu? Ajawyi tè rōwã pōkō ijayvukasiay wetè mārānā jikuwa e'ã reinōgarà rè? e'i tite kupa.

¹⁵ ãmõ kõ kee e'i:

– ãnĩ maevo! Tãmõ Eriasi tè rōwã pōkō ãwĩ uu mijẽ ojikuwa! e'i tite kupa.

ãmẽ ãmõ kõ kee e'i:

– ãnĩ maevo! Janejare'e ayvu mojenuarà karamoewarà tè rōwã pōkō uu! e'i tite kupa.

Ajaate aepo jaa ojenu kovenatu Eroti pè ky'y.^l ¹⁶ ãmẽ kovenatu Eroti ojimonyi aepo renu ãmẽ.

– Eeee! Aãkãgooka maekwerà rōwã pōkō opoera? e'i. Juwão poromojãmorĩ mã'ẽ? e'i oupe.

¹⁷ Aje ywete, jypy remẽ Eroti tè opyyoka Juwão ijãkãgooka. Ma'e rewarà mõi. Weke'yry Piripi werekwarekyi maekwerà tè Eroti. Erotiasi eu erekwarà pè. ¹⁸ Ajare tè Juwão waka Eroti tojimosioka. Kee e'i:

– N'ei nerekelyry rerekwarà neekyi! e'i. Nivoi neiko Janejare'e pè! e'i ijupe.^m

¹⁹ Ajawyi aepo e'i ojenu Eroti rerekwarà pè remẽ, ojikõõ ywete Juwão 'ãgwerà rè. Ajawyi opota ipe ojukaoka mijã. Ajamãẽ imẽnã okyje ai tè Juwão jukatã.

^j 6.11 J.K.R. 13.51; 6.8-11; Ruk. 10.4-11 ^k 6.13 Azeite Tku. 5.14 ^l 6.15 Mat. 16.14; Mak. 8.28; Ruk. 9.19 ^m 6.18 Ruk. 3.19-20

20 Okuwa ivo katu ekoi mǎě tē Juwǎo. Okuwa werovija katu Janejare'e mǎě tē a'e. Ajawyi nojukaoka tari tite. Ajamǎě omopǎǎoka jē Juwǎo jimopǎǎaga pupe.

Ǽmē Juwǎo jimopǎǎaga pupe tui remē, kovenatu Eroti opota katu oporegeta eeve ipi. Ajamǎě ijayvu rē ojapyaka remē, nokuwai manyvotà wereko ǎwīvo remē.

21 Ǽmē jakatu ojipy'amogeta jē Eroti rerekwarà Juwǎo jukaa rǎ rē iko.

– Manyvotà pō areko ijukaoka? e'i oupe.

Ajaate okuwa ijukaa ky'y. Ǽmē jakatu imēnà oja'a osakyawerà rē. A'evo remē okawa oinō kupa. Ijaty mōropārà kō ojimoaty ipyri okawa. Jōvijǎ kō. Ǽmō, emīgwai wasu kō. Ǽmō, sota rōvijǎ kō ve. Ǽmō, Karireja yvy wǎnà kō rōvijǎ kō ve. Mokepejō ojimoaty ipyri okwa kupa.

22 Ǽmē Erotiasi memyry oike ojimomyu ovaake kō, tomǎě ee kupa. Kōjāmuku tē imemyry. Ǽmē Eroti oryvay ee omǎjǎ. Mōropārà kō ve oryvay ee omǎjǎ. Ǽmē Eroti e'i ijupe, mōropārà kō reminu rōmō:

– Moma'e pō nepota nejimomyua repy rōmō? e'i. Ere ije tame'ē neupe, e'i. 23 Pirujē neremimotarà ame'ētà neupe. Janejare'e reminu rōmō ewari rōwǎ aepo a'e ene, e'i ywe'e tite.

24 Aepo e'i ijupe remē, oo kōjāmuku oporanu oy pē. Ijy kee e'i:

– “Juwǎo poromojāmori mǎě ǎkǎgwerà apota”, ere ijupe! e'i.

25 Ameve kuise'ē ojivy uu kovenatu Eroti kyty.

– Juwǎo poromojāmori mǎě ǎkǎgwerà apota. Eeruoka age'eve tē parapi pupe tamǎě ee, e'i kōjāmuku Eroti pē.

26 Ǽmē Eroti ojimopirai tesō aepo renu. Kee e'i oupe:

– Pirujē emōropārà kō wenu eayvukasia, “Janejare'e reminu rōmō ewari rōwǎ”, a'e ywe'e tite remē. Ajawyi manyvo na'e'ǎi eayvu motee ky'y, e'i oupe.

27 Ameve omono sota mō jimopǎǎaga kyty, toǎkǎgo Juwǎo eru. Oo sota ǎmē oōvijǎ ayvu rupi. 28 Wǎkǎgo paire, ijǎkǎgwerà weru parapi wasu mō pupe ime'ē kōjāmuku pē. A'e weraa oy pē ime'ē.

29 Ǽmē aepo jaa ojenu Juwǎo remimo'earà kō pē remē, uu oōvijǎ reǎgwerà pijarà mō eraa ijaty kupa.

[Aja rewarà mō tē kǎramō Jesu ayvukasia ojenu kovenatu Eroti pē remē, ojimonyi tesō. “Aǎkǎgooka maekwerà tē rōwǎ pōkō opoera?” e'i tite oupe wenu remē.]

Jesu remimonokwerà kō ojivy uu remēwarà

30 Ǽmē ajaire Jesu remimonokwerà kō ojivy uu Jesu kyty ky'y, Janejare'e ayvu omojenu paire. Ovǎe kupa remē pirujē omome'u manyvo ekoi kupa maekwerà kō ijupe kupa.

– A'evo 'evo oroiko oroo. A'evo 'evo oro'e poromo'e, e'i kupa.

31 Pe'irōwǎ jane kō uu uu Jesu kyty ipi. Ajawyi Jesu nojimi'ui tesō eewarà kō mō ipi. Emimo'earà kō ve a'evo ekoi. Ajawyi kee e'i wemimo'ekwerà kō pē:

– Jajisyry rãĩ aty wasu pytery pe wyi jaa jajimoava. Jane rômõ'ĩte rãĩ tijaiko janekane'oyo rômõ, e'i ijupe kō.

Jesu omoypa katu ja'umã'ẽ aty wasu rē erokwa remēwarà
(Mateusi 14.13-21; Rukasi 9.10-17; Juwão 6.1-14)

³² ãmē yarà rupi ojisyry ipe oo kupa, tekoe'ãma kyty. ³³ Ajamã'ẽ aty wasu kō omã'ẽ ee kō oo kupa remē. Kee e'i ãmē kupa:

– Ikupei kyty Jesu kō ootà iko! e'i kupa.

Oo akypy rupi ãmē kupa. Pee rupi tē oo kupa ajamã'ẽ. Pirujē tena pe wyi ovaiteay oo kupa. Ajawyi aty wasu kō ypy oo ovãe Jesu kō renone.

³⁴ ãmē Jesu oē yarà pupe wyi remē, aty wasu kō rē omã'ẽ. Omã'ẽ ee kō remē, oporijauesa kō, iporijau Janejare'e ayvu rē kupa rewarà mō. Nomārakuwai teve kupa. Āwitō kaneiru jarà nuvei remē, kaneiru kō ojimomorijauvay. A'evō 'ejē ekoi kupa. Ajawyi Jesu omo'e ypy kō Janejare'e ayvu rē. Iteetejē omo'e kō.ⁿ

³⁵ Ajaire karumē emimo'ekwerà kō uu jawo ijupe.

– Ike tekoe'ãma tē! Ajawyi aā jane kō noesa'ãi ja'umã'ẽ ike rupi ipyy iwa. Karupa ky'y. ³⁶ Ajawyi emono kō too wāime, taa kō pē, wemi'ō rā kō toppy pātō e'ãve kupa, e'i epe kupa.

³⁷ Ajamã'ẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Pejē tē tapeapoi kō! e'i.

– Manyvo noroereko'ãi ijapoipa kō, āwisō ijatray wete kupa remē! e'i kupa. Emã'ẽ! Kejōgà tē janekarakuri moeta. Noy'ãi emi'ō rā kō repy rômō, e'i kupa.

³⁸ ãmē Jesu e'i ijupe kō:

– Mapejō pō meju uve pejē? e'i. Pekwa esa! e'i.

ãmē oo jane kō pytery rupi meju reka kupa. Wesa kupa remē, uu jawo Jesu pē kupa.

– 5 rômōgà tē meju uve, e'i kupa. Āmō, mōrijōgà teve pira jimiirerà, e'i kupa.

³⁹ ãmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Aty wasu kō waite e'y e'yi toapy okwa kupa. Kwākwā kykyre 'aryvo rupi toapy okwa kupa, e'i Jesu ijupe kō.

⁴⁰ A'evō wereko ãmē kupa. Waite e'y e'yi wapy okwa ãmē kupa. Ma'e remē 50 rômō waiteve wapy kupa. Ma'e remē 100 rômō waiteve wapy kupa. A'e a'evō ekoi kupa.

⁴¹ ãmē Jesu meju opyy, 5 rômōgà mǎ'ẽ. Āmō, pira jimiirerà mōrijōgà rômō mǎ'ẽ opyy. ãmē oyvatesa rãĩ yva rē omã'ẽ, Janejare'e moete. Kee e'i ijupe:

– Papa, ikatuay ja'umã'ẽ neme'ẽ toro'u! e'i ijupe.

ⁿ 6.34 P.Moirō. 27.17; Mat. 9.36

Ãmẽ omoete paire openo peno meju ime'ẽ wemimo'ekwerà kô pè tomosãi aty wasu kô pè. Pira jimiirerà a'evo ve wereko. Wayko yko ime'ẽ ijupe kô tomosãi teve kupa. ⁴²A'evo jane kô ojimi'u pirujẽ. Ikasi katu ãmẽ kupa ky'y. ⁴³Ãmẽ ojimi'upa kupa paire, uve jẽ meju kurerà. Pira jimiirerà kurerà uve jẽ teve. Ajawyi ja'umã'ẽ kure kurerà Jesu remimo'ekwerà kô omoaty ijã rykyry pupe [ajairewarà rã]. 12 rômõ oõjã kupa ky'y.

⁴⁴Ãwĩvo Jesu ja'umã'ẽ omoypa katu aty wasu kô rẽ. ãmẽ kwaima'ekwerà kô kõiĩjõ jamoirõ irõ remẽ, 5.000 rômõ tesõ Jesu remiapoiverà kô.

Jesu yy rova'arà rupi wata remẽwarà

(Mateusi 14.22-33; Juwãõ 6.16-21)

⁴⁵Ãmẽ ajaire Jesu poromo'e paire, e'i wemimo'ekwerà kô pè:
– Pekwa amãtejẽ pe'yasa yarà rupi. Petesaita tena kyty pekwa erenone rupi, e'i ijupe kô.

“Hoõ” e'i kupa. Opo ãmẽ yarà rupi oo kupa. Ojisyry kupa paire, Jesu e'i aty wasu kô pè:

– Awyjepa rã'i poromo'e aiko, e'i. Pejivy peo ãmẽ, e'i imono kô.

⁴⁶Ãmẽ omojivy imono kô paire, Jesu ojiupi yvytyry rẽ oporegeta Uu pè, Janejare'e pè. A'evo Jesu rômõ'ite tui, ⁴⁷ajaate pãtõma. ãmẽ Jesu omã'ẽ imono yarà rẽ, pãranã reme pe wyi. Pãranã mytery pè jẽ tui. ⁴⁸Ãmẽ yvytu wete opeju tesõ yarà kytyre. Yy opipo pipo ywete ee. Ajawyi opykui we'e ipe kupa remẽ, yarà waite oo ijupe kô yvytu ai rewarà mõ. ãmẽ Jesu omã'ẽ jẽ ee kô, a'evo ekoi kupa remẽ. Ajawyi kõ'etã remẽ, oo ikoty kô. Yy rova'arà rupi tẽ tesõ wata oo iko. Yarà pyryvo okwatã iko.

⁴⁹Ãmẽ emimo'ekwerà kô omã'ẽ ee, yy rova'arà rupi wata iko remẽ. Ojimonyijay ee omãjã kupa.

– Eeee! Taywerà tẽ rõwã pãkãwĩ! e'i tite kupa.

Eamamai omã'ẽ ee kupa remẽ. ⁵⁰Pirujẽ okyje ai tẽ iwyi omã'ẽ ee kupa remẽ. Ajamã'ẽ ameve Jesu kee e'i ijupe kô:

– Pekyje sõ ewyi! Pejimokasi jësi! Ije tẽ ajo, e'i ojikuwa ijupe kô.

⁵¹Ãmẽ Jesu yarà pupe opo ipyri kô. Ameve yvytu opipa ky'y. Emimo'earà kô ojimonyi a'evoa rẽ omãjã.

– Haa! A'evo mã'ẽ tẽ sipãwĩ! e'i kupa.

⁵²Ji'i omã'ẽ ipe Jesu rẽ temi'õ omoypa katu remẽ kupa. Ajamã'ẽ notekokuwaive omã'ẽ ee maekwerà rẽ kupa, manyvo jaa teipõ. Mewe tẽ okuwapatã kupa.

Jesu mõa'ãrõwã omokatu jane kô erokwa remẽwarà

(Mateusi 14.34-36)

⁵³Ajaire oo jẽ pãranã ovae kyty kupa. Jenesare yvy pè ovãema kupa. Ovãema kupa remẽ, weraa yarà ijãpasĩ kupa. ⁵⁴Oẽ oẽ oo yarà pupe wyi kupa. ãmẽ a'e wãnã kô omã'ẽ ee remẽ, kee e'i kupa:

– Jesu si ovãe! e'i kupa.

⁵⁵Ameve oo oo kuise'e imojenu jenu kupa a'e rupi. Ameve omono mono itekorã mãe kô pijarã mãe eru eru Jesu pè kupa, tomokatu kô. Ikea kô pupe weru eru kô kupa. ⁵⁶Pirujê tena tena kô pè a'evo ekoi kupa. Jesu vãea ojenu tena wãnã kô pè remeve weru eru itekorã mãe kô Jesu kyty kupa ipi. Okary pè weru eru kô kupa ipi, jimoatyã pè.

– Jesu, epota tè neyru poko retoapy rè tojipy itekorã mãe kô okatupa rômô! e'i ijupe kupa.

Ãmẽ itekorã mãe kô ojipy ijyru rè remeve ikatupa kupa ipi. Pirujê ikatupa kupa ky'y.

Tãmô kô rekoawerã rewarã

(Mateusi 15.1-9)

7 ¹Ãmẽ Jerusarẽ taa pe wyi Pariseu kô mãe uu mijê Jesu resa. Ãmô, tãmô Moisesi remikusiwarerã rè poromo'e mãe kô mãe ve uu. ²A'e kô Jesu remimo'ekwerã kô mãe jipokusua e'ãa rè omã'e ojimi'utã kupa remẽ. ³A'evo rōwã Pariseu kô ekoi ipi. Pirujê Juteu kô a'evo rōwã ekoi teve. Ojipokusu katu rã'i ojimi'utã kupa remẽ ipi. Wãmôĩ kô rekoawerã rupi tè a'evo ekoi kupa ipi. "Nijajimi'ui jajipokusu e'ãve ipi", e'i tãmôĩ kô ayvukwerã. Ajawyi wãmôĩ kô reruparã mãe a'evo ekoi kupa ipi. "Janejare'e kyty tijaney'a e'ã ãmẽ", e'i kupa. ⁴Moma'e pyya pe wyi uu kupa remẽ, nojimi'ui amãtejê kupa ipi. Ojipokusu rã'i ojimi'utã kupa ipi. Wãisô Juteu kô rekoa rupi ve ekoi kupa ipi. Kaneku kô kusua kô rè oja'a katu ipi. Turuwa kusua kô rè. Patu kusua kô rè teve. Wãisô ekoi kupa ipi.

⁵Ajawyi Jesu remimo'ekwerã kô rè omã'e kupa remẽ, kee e'i Jesu pè kupa:

– Manyvo pō neremimo'ekwerã kô nojipokusui rã'i ojimi'u tarã mẽ tãmô kô rekoa rupi? Moko ne'i kuwa'ãi si kupa mijã! e'i kupa.

⁶Ajawyi Jesu kee e'i ijupe kô:

– Pejê pa'e! Janejare'e perovija rã'ãga mãe kô! Poromoripe mãe kô tè! Aje ywete sikô Janejare'e e'i amãtejê karamoeve wayvu mojenuarã Isajasi pè tokusiwa! Kee e'i itôkô emikusiwarerã peupewarã mō:

“Aã jane kô, ‘Janejare'e koty rewarã mō tè ije’, e'i tite kupa ipi.

Ajamã'e ojuru e'e pupe kōrijō tè emoe'e kupa ipi!

Opy'a kô pupe rōwã!

Nojipy'amogetai 'eteay ere kupa ipi!

⁷Emoe'e maevo sô tite tè kupa ipi!

Manyvo jaa mō rōwã emoe'e tite kupa ipi!

Wãmôĩ kô rekoawerã rè poromo'e kupa remẽ,

‘Janejare'e ayvu tè’, e'i tite wekoawerã pè kupa ipi!” e'i maekwerã.°

⁸ Aepo e'i maekwerà rupi katu peiko! Janejare'e ayvukwerà peity ywe'e tite. Tāmō kō rekoa rupi peiko tite! e'i.

⁹ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Penekoa rè ywesō peja'a Janejare'e rekoa wyi ipi! Penekoa rupi peiko remē, Janejare'e ayvu rupi napeikoi! [Ojevo jē rōwā kupa ajamā'ē!]

¹⁰ Kee e'i itōkō Janejare'e tāmō Moisesi pē maekwerà: “*Penōvijāgwerà kō tapemomojy ipi. Penuu. Āmō, pey*”, e'i. Kee e'i teve itōkō: “*Oōvijāgwerà kō rē oporegeta ai imojaiwe mā'ē tapejuka ipi*”, e'i teve maekwerà.^p

¹¹ – Pejē ajamā'ē Janejare'e ayvukwerà pemotee ywe'e tite! Kee pejē ywe'e tite poromo'e ipi. Ava mō sō oma'e mō ome'ētā oōvijāgwerà kō pē ipātavō kō remē, “Ānī! Janejare'e pewarà tē āwī!” pejē tite. ¹² “Penōvijāgwerà pewarà rōwā”, pejē tite poromo'e. A'ēvo napepātavōokari tōvijāgwerà kō, āwisō Janejare'e, “Tapemomojy kō”, e'i remē. ¹³ Wāi wāisō peiko ipi. “Nimanyvoi Janejare'e ayvukwerà naperovijari remē”, jaa tē a'ēvo pejē ywe'e tite mā'ē! “Tāmō rekoawerà ywesō taperovija Janejare'e ayvu wyi”, jaa teve pejē ywe'e tite mā'ē! e'i Jesu ijupe kō.

Jopy'a ai rewarà (Mateusi 15.10-20)

¹⁴ Āmē Jesu omuu mijē aty wasu imo'e kō. Kee e'i ijupe kō:

– Tapejapyaka ikō eayvu rè nē. ¹⁵ Kee pejē tite ipi: “Ja'umā'ē nijakusuive mā'ē ja'u remē, poromoky'a Janejare'e kyty”, pejē tite. Aepo jaa rè kee a'e pejē. Ja'umā'ē rōwā poropy'amoky'a ipi. Janejuru pupe oike mā'ē noporopy'amoky'ai ipi! Ayvu ai tē janejuru rupi wyi oē mā'ē tē poropy'amoky'a ipi, e'i. ¹⁶ Ajawyi kee a'e pejē. Pejipy'amogeta katu ikō eayvu rè nē, pepota pejimotekokuwavay peiko remē, e'i Jesu ijupe kō.^q

¹⁷ Āmē aty wasu kō wyi Jesu oike tetā mō wryy pē remē, emimo'ekwerà kō uu ipyri oporanu ijupe:

– Oremo'e rejupa, aepo moma'e rè tē poromosā'āga mā'ē rupi ere mā'ē rè, e'i kupa. Noroenu katui manyvo jaa pō aepo ere, e'i kupa.

¹⁸⁻¹⁹ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Haa! Napekuwa katuive mae kō vo jēsi pejē peiko! Ajawyi oterē jē amome'utā pejē ky'y! Ja'umā'ē ja'u remē, janereykwera pē oo rā'ī. Ajaire wasa jē oo. Nijanepy'amoky'ai Janejare'e kyty ipi. Nomoai janepy'a ipi, nopytai janepy'a pupe rewarà mō, e'i Jesu.

Aepo e'i Jesu remē, “Nuvei ja'umā'ē mō poropy'amoky'a Janejare'e kyty mā'ē”, jaa tē aepo e'i.

²⁰ E'i jē Jesu ijupe kō:

^p 7.10 Jisyry. 20.12; 21.17 ^q 7.16 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamā'ē remē, āmōgwerà kō pē vs. 16 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei.

– Jopy'a ai pupe wyi uu oẽ juru rupi mǎ'ẽ pè tè, “ijai mǎ'ẽ” eu. ²¹ Mirà kō ipy'a aiwerà wyi tè nivoi ekoi kupa ipi. Aje ipy'a aiwerà omoaioka kō nivoi toiko kupa ipi. Ajawyi ojipy'amogeta ai iko kupa ipi. Ojimomy'a iko kupa ipi. Nojimoavai weevewarà pè iko kupa ipi. Imona jomoma'e rē iko kupa ipi. Mirà kō ojuka teve iko kupa ipi. ²² Āmō, moma'e moatya rē ywesō oja'a iko kupa ipi. Āmō, poromoai iko kupa ipi. Āmō, poromoripe iko kupa ipi. Āmō, ivo e'āa rupi kōrijō tè ekoi kupa ipi. Āmō, “Ije kuwasi mijā” e'i iko kupa ipi. Āmō, ijayvu teitete iko kupa ipi. Āmō, poroerōarō iko kupa ipi. Āmō, otekokuwa e'āa rupi ekoi kupa ipi. A'e a'evō ekoi kupa ipi, ipy'a aiwerà rewarà mō. ²³ Ajawyi Janejare'e “nivoi” e'i apijarà pè, ipy'a aiwerà wyi nivoi ekoi mǎ'ẽ pè. [Ajawyi napejipokusuive pejimiwa remē, penāmōi kō ayvukwerà kōrijō tè pejavy. Janejare'e rekoa rōwā. Ajawyi “nivoi” ne'i'āi Janejare'e āwī rapijarà pè,] e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè imotekokuwa kō.

Wāivī Tiru wānà ojiporijauesaoaka Jesu pè remēwarà

(Mateusi 15.21-28)

²⁴ Āmē Jesu ojisyry rā'ī oo Karireja yvy pe wyi, [wemimo'ekwerà kō reve.] Tiru taa pyri'tje'e oo. [Juteu rōwā mǎe kō a'e pewarà kō. Āmō kō tè.] Āmē Jesu ovāe a'e pè remē, tetā mō wryy pè oike. Nopotai jane kō okuwa a'e pè ekoi remē. Ajawyi nojikuwai uu. Ajamǎ'ẽ a'e wānà kō okuwa jē. ²⁵⁻²⁶ Āmē py'awarà mō wāivī mō pè Jesu vāea ojenu. Siropenisī yvy wānerà tè a'e wāivī. Juteu rōwā mǎ'ẽ. A'e wāivī memyry ojimomorijauway ājāgaiwerà remijarai rōmō iko. Ajawyi oo Jesu ktyy ojimoenāpa'ā ovake ojiporijauesaoaka. Kee e'i Jesu pè:

– Eporijauesa rejupa! Si'ā ojimomorijauway ājāgai remijarai rōmō iko! e'i. Emomoioka āwī iwiyi! e'i.

²⁷ Āmē Jesu e'i ijupe:

– Eretārāgwerà kō rē ypyry ajo ike! Isaeu kō rē ypyry ajo. A'e kō rē ypyry rā'ī aja'atā. Tekoua amome'utā terekuwa. Āwitō janeākarāgwerà rē ypyry jaja'a jaiko ipi. Jaapoi katu kō ipi. Ojimi'u jē kupa upa remē, nijaekyi amātejē emi'ō kō iwiyi kō ime'e janerima jawarà pè ipi. Ojimi'upa kupa paire tè katu ikurerà jame'e janerima to'u ipi. Āwīvo ve eretārāgwerà kō rē ypyry aja'a aiko, e'i Jesu.

²⁸ Āmē wāivī wenu katu Jesu ayvu manyvo jaa tè e'i remē. Kee e'i āmē ijupe:

– Ōō aje ere! e'i. Neporegeta katu neiko. Ajamǎ'ẽ ja'yrerà oitypypyi wemi'ō kurerà yvy pè remeve eima kō o'u ipi! Āwīvo ve ore. Neretārāgwerà kō rē neja'a remē, nekasi jē orere neja'a, e'i. Nopa'āi nekasia, e'i Jesu pè.

²⁹ Āmē Jesu e'i ijupe:

– Hoō, e'i. Aepo ere rewarà mō tanepiryvypy katu nejivy neo. Ājāg ojipe'apa oo nememyry wyi age'eve! e'i wāivī pè.

³⁰ Oryvay wāivī ojivy oo wetā gyty āmē. Omemyry rē omǎ'ẽ remē, aje ojipe'apa ājāgai iwiyi ky'y. Ipiryvypy katu o'au okea pupe upa ky'y.

Jesu nijapyai mǎ'ē omokatu remēwarà

³¹Ajaire Jesu ojivy oo Tiru taa kyty wyi. Sitō taa rupi okwa. Ajaire Tekapori taa atyry kō rupi okwa teve.⁷ Ajaate Karireja pāranā gyty oo ovāe ky'y. ³²A'e pè jane kō mōa'ārōwā ojimoaty mijē esa. Āmē āmō kō weru nijapyai mǎ'ē mō ipyri. Āpekō ātā 'ejē mǎ'ē a'e. Eruarerà kō kee e'i Jesu pè:

– Epyy imokatu! e'i Jesu pè.

³³Āmē Jesu nijapyai mǎ'ē werojisry rā'ī jane kō pytery pe wyi. Wapyakwapyy rā'ī ereko. Ajaire otomu. Wenykwerà oinō āpekō rè.

³⁴Ajaire oyvatesa omājā oji'āgekyi puku rōmō. Āmē wayvu rupi kee e'i:

– Epatà! e'i.

Ma'e jaa pè tē e'i. “Taneapya katu ky'y”, jaa tē aepo e'i. Āmō, “Tereporegeta ky'y”, jaa teve aepo e'i.

³⁵Aepo e'i remeve ijapya katu ky'y. Ipyu katu teve āpekō ky'y. Oporegeta katu āmē ky'y. ³⁶Āmē Jesu e'i epe a'evoa rè omā'ē mǎe kō pè:

– Tapemome'u e'ā imokatuawerà erokwa ajamā'ē nē! e'i epe ijupe kō.

Ajamā'ē aepo e'i remē ywesō omome'u me'u jē erokwa kupa.

– Emā'ē! Omokatupa si nijapyai āpekō ātā maekwerà! e'i e'i kupa.

³⁷Ajawyi pirujē kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvo pō Jesu e'i katuay wete nijapyai mǎ'ē moapya katu? Āmō, āpekō ātā 'ejē mǎ'ē momoregetaoka? e'i ojiupe kupa.

Jesu omojimi'u 4.000 rōmō tesō jane kō remēwarà

(Mateusi 15.32-39)

8 ¹Āmō 'ary pè aty wasu kō uu mijē Jesu pyri, [tekoe'āma pè ekoi remē. Ajawyi opyta rā'ī a'e pè kupa.] Ajawyi emi'ōvāpa tesi kupa ky'y. Āmē Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè:

²– Aporijauesa tesō aty wasu kō, e'i. Moapy 'arà rōmō tesō ekoi ereve iko kupa. Age'e naikoi 'ete emi'ō rā kō ky'y! e'i. ³Nikasi age'e kupa ky'y. Ke'irōwā pakatu ena kō! Ajawyi napotai imojimi'u e'ā kō ve amojivy kō imono. Ikasi e'ā kō tē ojivy oo kupa remē, nipikasi'ai āmē kupa. Novāe'ai pee rupi okasi e'ā reve oo kupa remē, e'i.

⁴Āmē emimo'ekwerà kō e'i ijupe:

– Ajamā'ē ja'umā'ē pyya mō naikoi ike rupi. Nuvei tena kō. Mape kuwa pōkō aty wasu kō pota jaesa emi'ō rā ajawyi? e'i tite kupa.

⁵Ajawyi Jesu e'i ijupe kō:

– Mapejō rōmō pō pereko meju? e'i.

– 7 rōmōgà tē, e'i kupa.

⁶Āmē Jesu e'i mijē aty wasu pè:

– Yvy pè peapy pekwa! e'i ijupe kō.

^{r 7.31} Tekapori pè “taa atyry 10 rōmō” jaa tē.

Wapy ãmẽ okwa kupa. Ajaire Jesu opyy meju. Janejare'e pè oporegeta rãĩ imoete.

– Papa, nekatuay wete. Aã neme'ẽ oreupe toro'u. I'ete, e'i ijupe.

Ajaire openo peno meju ime'ẽ wemimo'ekwerà kō pè tomosãi erokwa jane kō pè to'u kupa. ⁷Pe'ĩpe'ĩ pira jimiirerà uve teve. Ajawyi a'e rē teve Jesu Uu pè oporegeta imoete mijē. A'e omono mijē wemimo'ekwerà kō pè tomosãi kupa. Omosãi ãmẽ kupa, ijayvu rupi. A'e kejōgà ipe. ⁸Ajamã'ẽ oy katu tē aty wasu kō pè. Ikasi katu kupa remē, opyta jē emi'ō kurerà kō. A'e Jesu remimo'ekwerà kō omoaty rykyry kō pupe. ⁷rōmō tesō omoānē rykyry kō kupa.

⁹Awĩvo Jesu ja'umã'ẽ omoypa 'ete aty wasu kō rē. 4.000 rōmō tesō omojimi'u mǎe kō tē.

Ãmẽ a'evo paire, Jesu omoisyry aty wasu kō imono ky'y.

¹⁰Ajaire Jesu yarà pupe opo oo, wemimo'ekwerà kō reve. Taumanuta taa kyty oo kupa.

“Mǎrǎnà jikuwa e'ã emojisa orerovake”, e'i tite kupa remēwarà
(*Mateusi 12.38-42; 16.1-4; Rukasi 11.29-32*)

¹¹Ajaire Pariseu kō mō uu mijē Jesu kyty. A'e kō opota Jesu rǎã mijã. Opota manyvo jē Jesu wereko kupa. Kee e'i tite kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa: “Janejare'e Remimuurerà rōwǎ ipō Jesu!” e'i tite oupe ikuwa e'ã kupa rewarà mō. Ajawyi kee e'i Jesu pè kupa:

– Jesu! Mǎrǎnà jikuwa e'ã emojisaoka age'e toromã'ẽ ee, nekasia mojikuwaparà rōmō! “Aje Janejare'e kasia rupi a'evo ekoi”, oro'etǎ ãmẽ oromǎjǎ nere, e'i rǎãga Jesu pè kupa.^s

¹²Ajamã'ẽ Jesu ikane'ō tesō aepo renu ky'y. Ajawyi mewe rōwǎ tesō oji'agekyi jawo ijupe kō.

– Ānĩ! Namojisaoka'ãi! Amojisaoka sō remē, “aje” napejē jē'ãi eayvukasia pè! e'i. Aje ywete ekasia namojisaoka'ãi peupe! e'i.

¹³Aepo e'i paire ojisyry oo iwyi kō wemimo'ekwerà kō reve. Yarà rupi oo kupa. Pǎranǎ ovae kyty ootǎ kupa.

“Tapejireko katu Pariseu kō rekoa wyi”, e'i Jesu mǎ'ẽ
(*Mateusi 16.5-12*)

¹⁴Ãmẽ sikaepo Jesu remimo'ekwerà kō noja'ai amātejē wemi'ō rǎ rē. Meju rē. Pe'ĩgà kōrijō tē uve yarà pupe. ¹⁵Ãmẽ ojipota iko kupa remē, Jesu kee e'i poromosǎ'āgaa rupi jawo ijupe kō.

^s 8.11 Ruk. 11.16

– Kee a'età pejë! e'i. Tapejireko katu ikõ Pariseu kō remi'õ moje'a je'a vo mǎ'ẽ wyi nẽ! ' ãmõ, kovenatu Eroti remi'õ moje'a je'a vo mǎ'ẽ wyi tapejireko katu teve! " e'i poromosã'ãgaa rupi.

¹⁶ Aepo e'i Jesu ijupe kō paire, oporegeta ojiupe kupa.

– Manyvo jaa pō aepo e'i mǎ'ẽ? Meju wyi janerearai rewarà mō sipō aepo e'i? e'i tite ojiupe kupa.

¹⁷ Ajamǎ'ẽ Jesu okuwapa sikaepo aepo e'i ojiupe kupa remẽ. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Aepo pejë sō! Napetekokuwaive sipō eayvukasia rè peiko? “Aje” pejë kuwasi eayvukasia pè mijǎ! ¹⁸⁻¹⁹ Penea ipe. Ajamǎ'ẽ napemǎ'ẽi eayvukasia rè! Peapyakwa ipe teve! Ajamǎ'ẽ napeenui eayvu! " Napeja'ai wete si aty wasu kō aapoi maekwerà rè? 5 rōmōgà teipe itōkō meju mijǎ. A'e ve itōkō oyte aty wasu kō o'u. 5.000 rōmō tesō itōkō kwaima'e kō aapoi! Ajaire itōkō ikurerà pemoaty. Mapejō rykyry rōmō pōkō pemoaty? e'i Jesu ijupe kō.

– 12 rōmō, e'i kupa.

²⁰ Ajawyi Jesu e'i jē ijupe kō:

– Ajaire ãmō 'ary pè itōkō 7 rōmō meju mǎ'ẽ amoypa mijē! 4.000 rōmō tesō itōkō kwaima'ekwerà kō aapoi! Mapejō rykyry rōmō pōkō pemoaty meju kurerà ãmē? e'i Jesu.

– 7 rōmō! e'i kupa.

²¹ – Ajawyi sitō a'e! Napeja'ai si aekwerà rè! a'e pejë. Napetekokuwaive tè sipō! e'i ijupe kō.

Jesu omokatu naeapyoi mǎ'ẽ remẽwarà

²² ãmō 'ary pè Jesu naeapyoi mǎ'ẽ rè omǎ'ẽ, Petesaita taa pè ovǎe kupa remẽ, wemimo'ekwerà kō reve. Jane kō mō weru ijupe. Kee e'i ijupe kupa:

– Epyy imokatu taeapyo ky'y! e'i kupa.

²³ ãmē Jesu opopyy eraa tena kupe kyty. A'e pè omokatu. Kee wereko imokatu. Otōmō rǎ'ĩ opo pupe. Wenykwerà ea rè ojowy. Opo oinō ajaire ijapyte 'aryvo. ãmē e'i ijupe:

– Momǎ'e rè pōkō nemǎ'ẽ? e'i ijupe.

²⁴ – Jane kō rè amǎ'ẽ, e'i. Namǎ'ẽ ywe'eive ee kō ajamǎ'ẽ! e'i. Yvyra wata mǎ'ẽ vo sō tite jane kō rè amǎ'ẽ remẽ, e'i.

²⁵ ãmē Jesu ojipy mijē ea rè. ãmē sōsi eapyo katuay ky'y. E'i ãmē Jesu pè:

– Haa! Age'e si ereapyo katuay ky'y! e'i.

²⁶ ãmē “hoõ” e'i ãmē Jesu ijupe.

^t **8.15** *Fermento* ^u **8.15** Kee jaa tè aepo Jesu e'i mǎ'ẽ. Ipojoy tè Pariseu kō rekoa. Ivo katuay rǎ'ãgaa kupa ipi. Ajawyi “ ‘Eruparà kō rōmō taiko’, tapejē ywe'e tite e'ǎ ijupe kō”, jaa tè Jesu e'i mǎ'ẽ. Ruk. 12.1 ^v **8.18** Jer. 5.21; Mak. 4.12

– Oterẽ jẽ ejivy eo neretã gyty ajawyi! e'i. Terejivy e'ã rãĩ neo taa kyty, e'i.

“Janejare'e Remimuurerà tè ene”, e'i Peturu Jesu pè remëwarà
(Mateusi 16.13-20; Rukasi 9.18-21)

27 ãmẽ ajaire Jesu oo wemimo'ekwerà kō reve tena miti kō mō gyty. Sesapiripu tena pyriwarà kō gyty oo. [Yy Jotão ovae kyty a'e tui.] ãmẽ pee rupi oo iko kupa remẽ, kee e'i Jesu ijupe kō:

– Ava e'i pō jane kō ije? e'i.

28 ãmẽ e'i emimo'ekwerà kō ijupe:

– Kee e'i kupa. ãmō kō kee e'i neupewarà mō: “Juwão poromojãmorĩ maekwerà tè rōwã pōkō opoera mijẽ?” e'i kupa. ãmō kō, “Ãnĩ maevo, tãmō Eriasi tè rōwã pōkō owyjy mijẽ uu?” e'i teve kupa. ãmō kō, “Janejare'e ayvu mojenuarà amyry karamoewarà tè rōwã pōkō opoera mijẽ uu?” e'i teve neupewarà mō kupa, e'i Jesu pè kupa.”

29 ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Pejẽ pa'e? Ava pejẽ pō ãmẽ ije? e'i ijupe kō.

ãmẽ Peturu e'i ijupe:

– Ije ãmẽ, “Janejare'e Remimuurerà tè ene, Orerōvijã ywete rōmō”, a'e ene! e'i.^x

30 ãmẽ Jesu oryvay aepo renu.

– I'te aepo ere ije, e'i. Ajamã'ẽ aepo tapemome'u e'ã rãĩ ãmō kō pè erokwa, e'i Jesu.

“Ejukatà kupa”, e'i Jesu mã'ẽ
(Mateusi 16.21-28; Rukasi 9.22-27)

31 ãmẽ ajaire Jesu omome'u ppy amãtejẽ wenonewarà rã wemimo'ekwerà kō pè. Kee e'i ijupe kō:

– Ije, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mã'ẽ rōmō, ajo. Ajawyi ajimomorijau 'atà tè penovake. Jōvijãgwerà kō noenuta'ãi eayvu. Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã kō ve noenuta'ãi. Tãmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kō teve noenuta'ãi. A'e kō ojikō'ō aità ere. Ejukaokatà teve kupa. Ajamã'ẽ moapy 'arà remẽ apoera tarà mijẽ. A'evoa rōmō teãmã ajo, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè.

32 A'evo omome'u ppy amãtejẽ ijupe kō tokuwa katu kupa. Aje Jesu aepo e'i. Ajamã'ẽ Peturu “aje” ne'i aepo jaa renu. Weraa rãĩ Jesu ovae kyty, kee javo ipe:

– Aepo ere sō, jōvijã! e'i tite.

33 ãmẽ Jesu ojirova omã'ẽ wemimo'ekwerà kō rè. Oporegeta kasi Peturu pè, kee javo:

^w 8.28 Mak. 6.14-15; Ruk. 9.7-8 ^x 8.29 Juw. 6.68-69

– Manyvore paepo ere sō ije! e'i. Ājāgai rōvijā Satanasi tē aepo nemo'eoka ywe'e tite upa! e'i. Janejare'e ayvu rupi rōwā nejipy'amogeta aepo ere remē! Jane kō ayvu rupi tē nejipy'amogeta tite neiko āmē! e'i ijupe.

³⁴ Āmē ajaire Jesu aty wasu kō omuu mijē imo'e kō. Wemimo'ekwerà kō ve omuu. Kee e'i ijupe kō:

– Pepota awyje erupi peiko remē, eayvu rupi tapeiko ipi. Kee tapejē: “Jesu remimotarà ywesō ikasiay wete eremimotarà wyi”, tapejē. Kee e'i sō jane kō pejē remē: “Nereityi Jesu remē, orojukatà”, e'i sō pejē remē, kee tapejē āmē ijupe kō: “Ejuka jēsi ajawyī pekupa”, tapejē. “Ajamāē naity'āi Jesu ejuka pekupa remē”, tapejē, e'i Jesu ijupe kō.^y

³⁵ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Āmē ava mō ojireko katu ipe mănōa wyi remē, kāramō omānō jētā ajamāē, e'i. Ajamāē ava mō eayvu rupi nereityi 'ete mālē omānō remē, i'āg nomānō'āi. Āmō, eayvu e'ey noityi 'ete mālē omānō remē, i'āg nomānō'āi. Janejare'e omoigookatà awyje opyri toiko karuaru, e'i Jesu.^z

³⁶ Kee e'i jē Jesu ijupe kō:

– Ava mō oma'e kō moatya rē ywesō oja'a remē, noja'a'āi Janejare'e rē ipi. Kāramō omānō remē, noeraa'āi oma'e kō oupi. Agyvotē ootā jimomorijaua rena kyty. ³⁷ Manyvo noereko'āi oēa rā moepy āmē, a'e pe wyi tojisyry, e'i.

³⁸ – Kāramō ajo tarà mijē. Āmē sōsi Janejare'e Remimuurerà ajimojane mālē rōmō tē ajikuwatà ajo ky'y. Papa kasia renya pupe tē tesō ajotā. Papa remīgwai yvapewarà kō revejē ajotā ky'y. [Āmē sōsi poromoeyiarà rōmō tesō ajotā ky'y.] Ajare kee a'e pejē. Mirà kō mō ike yvy pē nivoi mālē kō rovake ojinōsī ewyi remē, nikatu'āi ijupe kō kāramō ajo mijē remē. Āmō, eayvukwerà wyi ojinōsī kupa remē, nikatu'āi ijupe kō. Apijarerà kō pē, “Ekoty rewarà kō āwī”, na'e'āi, a'e pejē, e'i.

9 ¹ Kee e'i jē Jesu:

– Āmōgwerà janepytery pewarà omālētā ere Jōvijā wasu kasia revejē ajikuwa Janejare'e Remimuurerà rōmō aiko remē. Omānō e'āve a'evoa rē omālētā kupa. Aepo a'e aporegeta aje ywete, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pē.

Awyjepa rā'ī imogeta kō āmē.

Jesu okasia reve ojisaoka remēwarà

(Mateusi 17.1-13; Rukasi 9.28-36; 2 Peturu 1.16-18)

² Āmē 6 'arà paire, Jesu vytytry yvate'e mālē rē ojiupi oo. Peturu weraa oupi. Āmō, Tiaku. Āmō, Juwāo. Vytyrapyte 'aryvo ekoi kupa, a'e kō rōmō'īte. [Emimo'earà kō mō āmē opyta vytytry ypy pē ārō kō.]

^y 8.34 Mat. 10.38; Ruk. 14.27 ^z 8.35 Mat. 10.39; Ruk. 17.33; Juw. 12.25

Ãmẽ Peturu kô Jesu rê omã'ẽ upa remẽ, py'awarà mō Jesu ojimotoe ovake kô. ³Ijyru serenyny katuay upa. Isuky katu tesô upa.

⁴Ãmẽ karamoe remẽwarà kô ojisa ipyri. Tãmō Eriasi. Ãmō, tãmō Moisesi. A'e yveve ojimoikatu ijupe kô.^a Jesu reve oporegeta kupa upa. A'evoa rê omã'ẽ moapy rômō oo upi mõe kô.

⁵Ameve Peturu e'i Jesu pè:

– Ikatuay ike jaiko, jôvijã! Nepota remẽ, oroinôtà moapy rômō tapyina kô aã ike. Ãmō, ene neupewarà. Ãmō, tãmō Moisesi pewarà. Ãmō, tãmō Eriasi pewarà oroinôtà, e'i tite.

⁶Ojimonyi tesô kupa. Ajawyi Peturu manyvo ne'i. [Ajawyi tapyina reinôa rê kôrijô oporegeta.]

⁷Ajaire yva râtasî owyji ijatypa kô. A'e pupe wyi kee jaa ojenu ijupe kô:

– Era'yray awî! Eremiauvay tè awî! Tapejapyaka katu ikô ijayvu rê nê! ejaa ojenu.^b

⁸Ãmẽ omã'ẽ mijẽ erokwa kupa remẽ, Jesu rômô'ite ekoi ky'y. Nomã'ẽi âmô kô rê kupa ky'y.

⁹Ãmẽ ajaire yvytyry re wyi owyji uu kupa ky'y. Owyji iko kupa remẽ, e'i Jesu ijupe kô:

– Age'e pemã'ẽ ee mã'ẽ tapemome'u e'ã rã'ĩ. Amãnôtà. Amãnô maire apoera tarà mijẽ. Ãmẽ tè katu pemome'utã ky'y, e'i ijupe kô.

¹⁰Nomome'ui âmẽ kupa. Ajamã'ẽ ovote ojimogeta ywete aepo jaa rê kupa ipi.

– Manyvo jaa pè paepo e'i? e'i ojimogeta kupa.

¹¹Ajaire e'i Jesu pè kupa:

– Manyvore pō tãmō Moisesi remikusiwarerã rê poromo'e mãe kô, kee e'i: “Tãmō Eriasi rã'ĩ totuu Janejare'e Remimuurerã renone”, e'i kupa? Manyvore pō aepo e'i kupa? e'i kupa.^c

¹²E'i Jesu ijupe kô:

– Aje oporegeta kupa. Aje tãmō Eriasi totuu enone rupi poroerojivy Janejare'e kyty. Ajamã'ẽ kee jaa ojikusiwapa teve maekwerã rê tapeja'a: “Janejare'e Remimuurerã ojimojane mã'ẽ omomorijau ywetetã kupa. Werôarôtã kupa”, ejaa. ¹³Kee a'e pejẽ ajamã'ẽ tapekuwa. Ovãema ipe tãmō Eriasi vo 'ejẽ mã'ẽ. Ajamã'ẽ omoâtãre'ã ai tè ereko kupa. Janejare'e ayvu ojikusiwa amãtejẽ maekwerã rupi katu tè a'evo wereko kupa, e'i Jesu ijupe kô.

[Aepo e'i Jesu remẽ, emimo'ekwerã kô okuwa Juwão poromojãmori mã'ẽ pewarã mō aepo e'i.]

^a 9.4 Janejare'e rena pè oẽ oo maekwerã kô. ^b 9.7 Mat. 3.17; Mak. 1.11; Ruk. 3.22-38; 2Pe. 1.17-18 ^c 9.11 Marak. 4.5; Mat. 11.14; Mak. 1.2-7

Jesu omokatu ja'yry remēwarà
(Mateusi 17.14-20; Rukasi 9.37-43)

¹⁴ Ìmē Jesu kō ovāe mijē vytyry pyi pē, wemimo'earà kō pyri, kōi opyta ārō mē kō pyri. Ìmē ovāe ipyri kō remē, aty wasu rē omā'ē, wārō mē kō pyri. Ìmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mē kō mō ve ipyri kō tui. Ojiayvuvaja vaja kupa upa. ¹⁵ Ìmē aty wasu omā'ē Jesu rē remē:

– Jesu si ovāema! Ja'e ikoty āmē! e'i kupa.

Oo kuise'ē ōvaisi āmē kupa.

¹⁶ Ìmē Jesu e'i ijupe kō:

– Moma'e rē pō pejiayvuvaja vaja eremimo'earà kō reve pekupa? e'i ijupe kō.

¹⁷ Ìmē ipytery pe wyi kwaima'e mō kee e'i ijupe:

– Poromo'earà, era'yry eporijauesa, aā aeru nekoty mē! Ājāgai omomorijau ywete ipi. Nomomoregetaokari ipi. ¹⁸ Ojimokasi ee remē upi upi omomo imoyvyapi teve ipi! Enyaju ajaire oājāmisu'u su'u ipi! Ajaate nipikasi 'eteay ky'y. Ajawyi a'e ipe neremimo'earà kō pē, “Pemoē ājāgai eākarā pupe wyi imoisry”, a'e ipe. Ajamā'ē nokuwai imoisryra kupa! e'i Jesu pē.

¹⁹ Ìmē Jesu ijāgyo aepe renu.

– “Aje” napejēi eayvukasia pē mē kō! e'i ijupe kō. Age'e rōwā tesō aiko pepyterà rupi ky'y. Manyvo remē ywete sipō pekuwatā ky'y eayvukasia? e'i. Āwīvotā tē pō peiko? e'i ijupe kō.

Ajaire e'i tuu pē:

– Eeru awi nera'yry ekoty, e'i.

²⁰ Weru āmē tuu ikoty. Ìmē ājāg omā'ē Jesu rē remeve, omomo ja'yry imoyvyapi tomānō māmō. Oture tore iko āmē. Enyaju teve iko. ²¹ Ìmē Jesu e'i tuu pē:

– Mapejō kwaray rōmō tesō pōkō āwīvo nera'yry? e'i ijupe.

– Ija'yri remeve āwīvo ekoi, e'i tuu. ²² Ìmō 'ary pē tata pupe ājāg omomo momo ijuka ipi. Ìmō remē yy pupe omomo teve ipi. A'evō 'evo ekoi ipi. Oreporijauesa rejupa āmē, nekuwa remē! e'i Jesu pē.

²³ Ìmē Jesu e'i ijupe:

– Manyvore pō, “Nekuwa remē”, ere sō ije! e'i. “Aje” ere jēsi Janejare'e kasia pē. Janerako'i ee remē, nuvei iwasu mē ijupe! e'i Jesu ijupe.

²⁴ Ameve tuu e'i Jesu pē:

– “Aje” a'e. Ajamā'ē epātavō rejupa, age'e ywesō “aje ywete” ta'e āmē! e'i.

²⁵ Ìmē jane ijatyry mē kō ojimoaty omājā ee upa. Ìmē Jesu omā'ē ee kō remē, ijayvukasi ājāgaiwerà pē, ja'yry omomorijau mē pē.

– Ājāg, noporomoapyakari mē! Noporomomoregetaokari mē! Aā ja'yry wyi eē ejisyry eo ikenē! e'i. Awyje ikō epoi iwyi eo nē! e'i Jesu ājāgai pē.

²⁶Ameve py'awarà mō ājāg eamamai. Ja'yry omomo mijē imoyvyapi. Ameve opoi iwyi ojisyry oo ky'y. A'evō remē, ja'yry omānō mānō rā'ī. Āmē pirujē a'evōa rē omā'ē mae kō e'i:

– Eeee! Omānōma sipō? e'i tite kupa.

²⁷Āmē Jesu opopyy ja'yry imopō'ā. Ameve ikatupa ky'y.

²⁸[Ajaire Jesu ojisyry oo ky'y, wemimo'ekwerà kō reve.] Āmō tetā wryy pē oike kupa. Āmē Jesu rōmō'ite ekoi remē, emimo'ekwerà kō uu javo ijupe.

– Manyvore pōkō noromoēokai sire'e sō ājāg ja'yry pe wyi imoisiry? e'i kupa.

²⁹Ajawi Jesu e'i ijupe kō:

– “Aje ywete” pejē Janejare'e kasia pē remē tē kuwa pemoisyry kuwa āwī rapijarā iwyi! [Āmō, napejimi'ui rā'ī peporegeta ijupe remē teve kuwa,] e'i ijupe kō.

“Ejukatà kupa”, e'i mijē Jesu remēwarà

(Mateusi 17.22-23; Rukasi 9.43-45)

³⁰⁻³¹Ajaire ojisyry a'e pe wyi oo kupa. Karireja yvy rupi okwa kupa. Jesu opota wemimo'ekwerà kō motekokuwa wyi nopotai jane kō rovake oo. Kee e'i Jesu imo'e kō:

– Kee a'e pejē. Yva pe wyi ajo ajimojane mā'ē rōmō ije. Ajamā'ē nivoi mae kō po pē ereraatā emē'ē kupa. Ajamā'ē ejuka kupa remē, moapy 'arà paire apoera tarà mijē, e'i ijupe kō.

³²Aepo e'i ywe'e ipe Jesu ijupe kō. Noenui sire'e ijayvu kupa ajamā'ē. Nokuwai manyvo jaa tē aepo e'i remē. Ajamā'ē, “Manyvo jaa pō aepo ere”? ne'i Jesu pē kupa, osī iwyi kupa rewarà mō.

“Ava ywesō pō Janejare'e koty rewarà rōmō ekoi?” e'i kupa mā'ē

(Mateusi 18.1-5; Rukasi 9.46-48)

³³Āmē ajaire Jesu rena pē ovāe kupa, Kapanāo taa pē. Āmē tetā mō wryy pē oike kupa. Oikepa kupa remē, Jesu e'i ijupe kō:

– Moma'e rē pōkō peayvu yvu pee rupi peiko? e'i.

³⁴Nipui kupa ajamā'ē, osī javo kupa rewarà mō.

– Ava ywesō pō janewyi, Jesu remimo'ekwerà rōmō ekoi? e'i tite kupa.^d Ajawi osī javo kupa. ³⁵Ajamā'ē Jesu aepo jaa okuwa teāmā. Ajawi omuu kō imo'e kō mijē.

– Pepota sō jo'arā kitywarà mō peē remē, temīgwai vo 'ejē tapeiko ajawi, e'i. Tapepātavō āmō kō, pirujē, e'i ijupe kō.^e

³⁶Āmē Jesu ja'yry mō omuu okoty to'ā ovake kō, tomā'ē ee kupa. Ojajuvy juvy. E'i āmē ijupe kō:

^d 9.34 Ruk. 22.24 ^e 9.35 Mat. 20.26-27; 23.11; Mak. 10.43-44; Ruk. 22.26

37– Erauvay pekupa remẽ, ja'yry kō ve peauvaytã. Penory katutã ee kō pemãjã. Ja'yry rauparã kō pẽ “erauparã kō” a'e ipi, e'i ijupe kō. Ava mō erau remẽ, a'e Emuuarerã wau tary ve, e'i ijupe kō.^f

“Ava mō nojimoãpãi janere remẽ, a'e janekoty rewarã rōmō ekoi tẽ”, e'i
Jesu mã'ẽ
(*Rukasi 9.49-50*)

38 ãmẽ Juwão e'i Jesu pẽ:

– Oremo'earã, kwaima'e mō rè oromã'ẽ, neayvu rupi ãjãg kō omoẽ imoisry emijarerã kō wyi ereko mã'ẽ rè! Neremimo'earã rōwã ipe a'e ajamã'ẽ! Ajawyi, “Mokoo sō nereko!” oro'e ijupe! I'ete pō aepo oro'e ijupe remẽ? e'i Jesu pẽ.

39 ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– ãnĩ! Aepo tapejẽ e'ã ijupe, e'i. “Aje” e'i eayvukasia pẽ mã'ẽ kōrijõ tẽ mārãnã jikuwa e'ã oinõ kuwa eayvu rupi! A'evõ ekoi paireve, noporegeta ai kuwa'ãi ere ajaire, e'i. ⁴⁰ Ava mō nojimoãpãi janere remẽ, a'e janekoty rewarã rōmō ekoi tẽ, e'i.^g ⁴¹ Kee jaa rè tapeja'a teve. Ma'e remẽ ava mō kee e'itã peupewarã mō: “Kiristu remiauvay tẽ ãwĩ. Ajawyi i'lywa remẽ, yy amẽ'etã ijupe to'u”, e'itã. Ome'ẽ peupe remẽ, eupe omẽ'ẽ maevo sō tite. Ajawyi oryvaytã Papa ee epyme'ẽ. Aje ywete aepo a'e pejẽ, e'i Jesu wemimo'ekwerã kō pẽ.^h

Noporoerovijaokari mã'ẽ rewarã
(*Mateusi 18.6-9; Rukasi 17.1-2*)

42 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Ja'yry kō erauvay ipi. Ajawyi akãte'ã ee kō ipi. Ava mō sō omojaiwe kō eraa weko ai rupi remẽ, ojimomorijau 'atã tẽ Janejare'e po pẽ. Ikatu sa'u kuwa na'evoive remẽ ojimomarama amãtejẽ ovote omãnõ, e'i. Ikatu sa'u kuwa a'evõ mã'ẽ takuru mitirõwã mã'ẽ wãpasĩ amãtejẽ okuruka rè ero'a pãranã pupe, ja'yry kō nomojaiweive reme've, e'i.

⁴³⁻⁴⁴ – [Kee a'e teve pejẽ. Pejireko katu penemimota ai rupi tapeiko ywe'e tite e'ã.] Ajawyi kee a'e eayvukasia rōmō. Ma'e remẽ pepo ojavyokatã ivo tekoua pejẽ.ⁱ A'evõ sō peiko remẽ, ikatu sa'u kuwa pejipoeta amãtejẽ ity, Janejare'e rekoa tapejavu ywe'e tite e'ã. A'evõ peiko amãtejẽ remẽ tẽ napeo'ãi kuwa pepo revejẽ jimomorijau wasua rena kyty, (tata wasu noe'ãi mã'ẽ kyty).^j ⁴⁵⁻⁴⁶ ãmõ, ma'e remẽ pepy rupi peotã peneko ai kyty. A'evõ sō peiko remẽ, ikatu sa'u kuwa pejipyeta amãtejẽ

^f 9.37 Mat. 10.40; Juw. 13.20 ^g 9.40 Mat. 12.30; Ruk. 11.23 ^h 9.41 Mat. 10.42

ⁱ 9.43-44 Ma'e remẽ pemonatã. Ma'e remẽ poronõpãtã. Wãĩ wãisõ. Mat. 5.30

^j 9.44 Kareta karamoe remẽwarã kō pẽ jamã'ẽ remẽ, ãmõgwerã kō pẽ () pupe ojikusiwa mã'ẽ uve. ãmõgwerã kō pẽ nuvei.

ity, Janejare'e rekoa tapejavy ywe'e tite e'ă. A'evo remě tē napeo'ăi kuwa pepy jeovai revejē jimomoriĵau wasua rena kyty, (tata wasu noe'ăi mǎ'ē kyty).^k 47-48 Āwīvo ve ma'e remě penea pupe nivoi peikotà.^l A'evo sō peiko remě, ikatu sa'u kuwa pejeakwaro amātejē remě, Janejare'e rekoa tapejavy ywe'e tite e'ă. Āmē tē peo jētà kupa penea wajō tē Janejare'e rena pē peiko karuaru. Napeo'ăi kuwa penea jeovai revejē jimomoriĵau wasua rena kyty. Ayay kō'ē kō'ētà a'e kyty oo mǎe kō pē. A'evo ve tata poroapy karuaru. Āmō, a'evo ve pisu porosu'u karuaru, e'i Jesu.

49– Kee a'e pejē. Pejimomoriĵautà peiko. Āwitō karakuri jaapy tata pupe tojiky'a'o ipi, āwīvo 'ejētà pejē peiko. 50 Kee a'e teve pejē. Āwitō sautu eekatu ja'umǎ'ē pupe jainō ipi remě. Āwīvo ve jane kō pē ikatuay wete tijaiko ipi. Ajamǎ'ē sautu nomoei sō janeremi'ō ky'y remě, manyvoa rǎ rōmō rōwǎ kuwa sautu āmē. Āwivotà pejē, peayvu yvu peiko remě, nowari peiko remě. Ajawyi sautu vo 'ejē tapeiko, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.^m

Werekwarà wyi opoi mǎ'ē rewarà
(Mateusi 5.31-32; 19.1-12; Rukasi 16.18)

10 ¹ Āmē Jesu aepo e'i paire, ojisyry oo Juteja yvy kyty. Yy Jotāo ova'e kyty oo [wemimo'ekwerà kō reve]. Āmē aty wasu kō oo ojimoaty mijē ikoty. Āmē Jesu poromo'e mijē. Āwitō poromo'e ipi maekwerà vo jē poromo'e.

² Āmē Pariseu kō mō uu ikoty. “Jesu siayvumoopa”, e'i tite kupa. Ajawyi kee e'i rǎ'āga kupa:

– Kee jaa rē oremo'e rejupa! Manyvo pō tāmō Moisesi e'i joerekwarà wyi moia rē? e'i rǎ'āga kupa. Manyvo remeve pō japo kuwa iwyi? Japota remē pō japo kuwa janererekwarà wyi? e'i rǎ'āga kupa.

³ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Pekuwapa tāmō Moisesi remikusiwarerà aepo rē. Moma'e e'i pō? e'i ijupe kō.

⁴ Āmē Pariseu kō e'i ijupe:

– Kee e'i maekwerà: “Ava mō opoità sō werekwarà wyi imoisyry remē, kareta tome'ē rǎ'ī ijupe opoia mojikuwaparà rōmō”, e'i maekwerà, e'i kupa.ⁿ

⁵ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Naperovija tari Janejare'e ayvukwerà rewarà mō aepo e'i tāmō Moisesi ikusiwa pejē. Kee e'i maekwerà naperovija tari: ⁶ “Karamoe remē Janejare'e oinō kwaima'e, wāivī reve.” ⁷ Ajawyi ojireko kupa remē, opoi oōvijǎgwerà kō wyi oo werekwaa mō kupa. ⁸ Awyje rōmō oiko ojeeve

^k 9.46 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamǎ'ē remē, āmōgwerà kō pē () pupe ojikusiwa mǎ'ē uve. Āmōgwerà kō pē nuvei. ^l 9.47-48 Ma'e remē pemonatà ee mǎ'ē rē pemǎ'ētà. Ma'e remē pejitupi ee mǎ'ē rē pemǎ'ētà teve. Wāi wāisō. Mat. 5.29 ^m 9.50 Mat. 5.13; Ruk. 13.34-35 ⁿ 10.4 T.M. 24.1-4 ^o 10.6 Jinō. 1.27; 5.2

iko kupa ky'y, pe'itypyte mā'ē rōmō", e'i maekwerà.^p 9 Ajawyi kee a'e pejë. Janejare'e pe'itypyte mā'ē rōmō oinō kō remē, tijamowaite kō e'ā ojiwyi, a'e pejë. Awyje rōmō a'evo oikopa kupa, e'i Jesu ijupe ky'y.

¹⁰ Aepo e'i paire, Jesu ojisryy Pariseu kō wyi oo ky'y. Tetā mō wryy pē oike mijē wemimo'ekwerà kō reve. Oike kupa remē, e'i Jesu pē kupa:

– Oremo'e aepo jaa rē rejupa! e'i kupa.

¹¹ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Kwaima'e mō sō werekwarà wyi opoi teywete sō remē. Ajaire wereko ipetā āmō wāivī. A'evo māē pē Janejare'e, "Werekwarà rē nojimoavai iko māē tē āwī", e'i kōrijōtā āmē, omojaiwe tesō werekwarà ity rewarà mō. ¹² Aepo e'i teve wāivī mō pē, opoi sō omēnā wyi remē, ajaire āmō kwaima'e reve ojireko ekovijarerà rōmō remē. "Omēnā rē nojimoavai iko māē tē āwī", e'i kōrijōtā ijupe, e'i Jesu ijupe kō.^q

"Totuu nē ja'yrerà kō ekoty", e'i Jesu māē

(Mateusi 19.13-15; Rukasi 18.15-17)

¹³ Ajaire jane kō wākarāgwerà kō weru Jesu resa toapytepyy kō [ikatuay Janejare'e toereko kō]. A'e kō rē Jesu remimo'ekwerà kō omāē remē, kee e'i tite kupa:

– Jesu pemo'eaioka peākarā kō pē ne! Peeru sō peākarāgwerà kō ikoty! Perojivy kō eraa! e'i epe kupa.

¹⁴ Āmē Jesu a'evoa rē omāē remē, nopotai.

– Nemo'eai'āi ja'yrerà kō. Totuu nē ekoty kupa. Kee aje ywete māē rē tapeja'a. Ja'yrerà kō opota katu Janejare'e omoēoka o'arā kytwarà rōmō ipi. A'evo ve tapeiko. ¹⁵ Na'evoi sō peiko remē, napeo'āi kuwa ipyri ena pē. Aje ywete aepo a'e pejë, e'i ijupe kō.^r

¹⁶ Aepo e'i paire Jesu wajuvy ja'yry kō. Uu pē oporegeta āmē, owaray toereko kō.

Kwaima'e imoma'e ywete māē uu Jesu pē oporanu remēwarà

(Mateusi 19.16-30; Rukasi 18.18-30)

¹⁷ Āmē ajaire Jesu oo iko remē, kwaima'e mō kuise'e uu ikoty. Uu ojimoenāpa'ā ovake javo.

– Poromo'earà, ivo katuay neiko māē tē ene. Mano aiko kuwa pō ivo tekoua rupi aiko, taa Janejare'e pyri akājā remē aiko karuaru? e'i Jesu pē.

¹⁸ E'i āmē Jesu ijupe:

– Manyvore pō "ivo katuay māē" ere sō ije? Nuvei 'ete mirà mō ivo katuay teāmā māē. Janejare'e rōmō'ite a'evo ekoi, e'i ijupe.

¹⁹ E'i jē Jesu imo'e:

– Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà tāmō Moisesi pē ome'e maekwerà, upi tijaiko māē. Kee e'i itōkō: "*Terejuka e'ā mirà ikenē*", e'i. Āmō, "*Terejimomy'a e'ā. Nererekwapa remē a'e reve kōrijō tē tereiko ipi māērā tē*",

e'i. Āmō, “*Tanemona e'ā*”, e'i. Āmō, “*Nivoi mā'ē teremoy' e'ā newari rōmō jane kō rē nē*”, e'i. “*Toporomoripe e'ā ipi nē*”, e'i. Āmō, “*Nerōvijāgwerà kō teremomojy ipi. Neruu. Āmō, ney. Ijayvukwerà rupi tereiko ipi*”, e'i.^s A'e a'e kō nekuwapa teāmā, e'i Jesu ijupe.

²⁰ Āmē kwaima'e e'i ijupe:

– Ō'ō, eja'yri remeve aepo rupi katu aiko teāmā ipi. Ivo teāmā aiko, e'i Jesu pè.

²¹ Āmē Jesu omā'ē ywete ee. Wauvay ee omājā.

– I'tete, e'i. Aepo 'aryvo kee tereiko jē timanyvo e'ā ene, e'i. Ekwa, nemoma'e kō tereme'ēma karakuri repy rōmō. Ajaire epykwerà emosāima iporijau mae kō pè erokwa. Pirujē nerekotà neremimota katu kō Janejare'e pyri karamō āmē. Neme'ē maire, ejo erupi āmē, e'i.

²² Āmē Jesu aepo e'i kwaima'e pè remeve, soō, naoryi ky'y. Ijāgyo ojisyry oo, imoma'e ywete rewarà mō.

²³ Āmē Jesu omā'ē wemimo'ekwerà kō rē erokwa kee jawo ijupe kō:

– Waypete imoma'e ywete mae kō pè Janejare'e omoēoka o'arà kyty ipi. [Oma'e kō rē ywesō oja'a Janejare'e wyi ipi,] e'i.

²⁴ Āmē Jesu remimo'ekwerà kō ojimonyi aepo renu. Ajamā'ē Jesu kee e'i ijupe kō:

– Jane kō waypete Janejare'e omoēoka o'arà kyty ipi. [Ovote ne'i kuwa'āi kupa.] ²⁵ Tekoua amome'utà peupe tapekuwa sa'u, e'i. Kevoa. Teima rōvijā waypete wasa ikwa'i mā'ē rupi okwa. Noasa'āi kuwa agui ropyta, e'i. Āwīvo ve imoma'e ywete mae kō pè waypete Janejare'e omoēoka o'arà kyty,^t e'i ijupe kō.

²⁶ Ameve Jesu remimo'ekwerà kō aepo wenu remē, ojimonyi wete kupa. Ajawyi kee e'i ojiupe kupa:

– Āwīvo remē ava noiko karuaru kuwa'āi Janejare'e pyri āmē! Ava nojireko katuoka'āi kuwa ijupe! e'i tite kupa āmē.

²⁷ Āmē Jesu omā'ē ee kō erokwa.

– Aje, ava jē rōwā oo kuwa ipyri oiko karuaru rōmō. Janejare'e rōmō'ite poromoigo karuaruoka kuwa opyri. Nuvei 'ete iwasu mā'ē Janejare'e pè, e'i ijupe kō.

²⁸ Ameve Peturu kee e'i Jesu pè:

– Emā'ē. Pirujē oroitypyypipa orojo nerupi, e'i.

²⁹ Āmē Jesu e'i jē ijupe kō:

– Aje pirujē peitypyypipa erupi pejo. Uvetà āmō kō ve pevo mae kō. Pirujē oitypyypitā uu eayvu rupi erauvay rewarà mō kupa. Eayvu e'ey omojenutà erokwa rewarà mō a'evotà ekoi kupa. Ma'e oitytā kupa. Wetā

^s **10.19** Jisyry. 20.12-16 ^t **10.25** Āwitō mirà mō o'arà kyty rejē epānakō iko mā'ē mō. Noike'āi yvyra wryy rupi oo wepānakō revejē. Oity remē tē kuwa yvyra wryy rupi wasa oo. Āwīvo.

oitytà oo kupa. ãmõ, wetārāgwerà kō ve. Oōvijāgwerà kō ve. Wākarāgwerà kō ve. ãmõ, okoo kō. Wāisō pirujē oitypypypatà oo, erauvey kupa rewarà mō, e'i. Ajawyi aje ywete kee a'e pirujē oma'e kō oitypypypa erupi uu mǎe kō pè: ³⁰Penemitykwerà kō wyi wete si Janejare'e ome'età pejë, ike yvy pè. Ma'e. Penetā kō. Penetārā kō. Pekoo kō. Wāisō ome'età pejë. ãmõ kō po pè pejimomorijau 'atà tē, Janejare'e koty rewarà kō rōmō peiko rewarà mō. Ajamā'ē kāramō Janejare'e pyri peiko karuarutà ky'y, yva pè, e'i. ³¹Keetā ãmē. Ijaty jo'arà kyty ekoi epe mǎe kō jokunawyriwarà kō rōmō ekoitā Janejare'e rena pè ky'y. Jokunawyriwarà rōmō ekoi mǎe kō ãmē jo'arà kytywarà rōmō ekoitā, e'i Jesu ijupe kō."

“Ejukatà kupa”, e'i mijē Jesu mǎē
(Mateusi 20.17-19; Rukasi 18.31-34)

³² ãmē Jesu Jerusarē taa kytyre oo iko kupa, wemimo'ekwerà 12 rōmō mǎe kō reve. Pee wasu rupi oo kupa. ãmē Jesu joākā rōmō oo iko. Emimo'earà kō takypy rōmō oo kupa. A'e kō ojimonyi iko. Oo upi mǎe kō ve okyje iko. Ajawyi Jesu omuu wemimo'ekwerà kō 12 rōmō mǎe kō opyri sa'u imotekokuwa kō mijē ojukaa rā rē. Kee e'i ijupe kō:

³³– Pejapyaka katu rā'ī! Jerusarē taa kyty jaatā jaiko. Javāe remē, erereko aità erereko kupa, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎ'ē rōmō aiko rewarà mō. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō po pè tesō eme'età kupa. ãmõ, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō po pè teve. A'e kō, “Pejuka ikenē”, e'itā eupewarà mō. Juteu rōwā mǎe kō po pè emonotā ãmē kupa, [Romā pewarà jōvijā kō po pè.] ³⁴Emojaiwe ywetetā kupa. Otōmō tōmō tesōtā ere kupa. ãmõ, enōpā nōpā tevetā kupa. Ajaate ejukatà kupa ky'y. Ajamā'ē moapy 'arà paire apoera tarā mijē, e'i ijupe kō.

Tiaku kō oporanu Jesu pè remēwarà
(Mateusi 20.20-28)

³⁵ ãmē Semeneu ra'yry kō uu Jesu kyty. Tiaku. Juwāo. Mokojejō uu kupa. Kee e'i Jesu pè kupa:

– Jōvijā, oroporegetatā rā'ī neupe, e'i kupa. Oro'età mǎ'ē pè “hoō” ere, e'i kupa.

³⁶– Manyvo pō pepota areko peupe? e'i Jesu ijupe kō.

³⁷ ãmē Tiaku kō e'i:

– Jōvijā wasu rōmō nejikuwa remē, orepyteporo rejupa, neuvuri toroapy jōvijā miti kō rōmō oroiko. “Hoō” tere amātejē ãmē, e'i epe kupa.

³⁸ ãmē Jesu e'i ijupe kō:

– Napekuwai wyi aepo pejë ije! e'i. Kee a'e pejë. Pejimomorijau kuwa pāwī ereve pemānō ejuka kupa remē? e'i Jesu ijupe kō."

^u 10.31 Mat. 20.16; Ruk. 13.30 ^v 10.38 Ruk. 12.50

39 “Õ’õ” e’i tite kupa. ãmẽ Jesu e’i ijupe kô:

– Aje pejimomori jautà evo ve. Pemãñõtà teve evo ve, e’i. 40 Ajamã’ẽ ije rōwã poromojōvijiãokatà. Papa tẽ poromojōvijiãokatà, wemikuwa rupi tẽ, e’i Jesu Tiaku kô pè.

41 ãmẽ emimo’earà kô mō aepo wenu remẽ, ojimōarō Tiaku kô rè kupa.

42 Ajawyi Jesu omoaty pirujẽ imuu javo ijupe kô.

– Pejapyaka rã’ĩ! Juteu rōwã mǎe kô ojimokasi oẽ jane kô ‘arà kytty, ãwisō emĩgwai kô rōmō toiko kupa. Ojiayvuerovijaoka jane kô pè iko kupa ipi. 43 A’e kô vo rōwã tapeiko ajamã’ẽ. Pepota pejimojōvijiã remẽ, temĩgwai vo ‘ejẽ awi tapeiko. Poropātavōarà rōmō tapeiko, e’i.^w 44 Aje pepota pejẽ ywesō peiko remẽ, temĩgwai vo ‘ejẽ awi tapeiko, e’i.^x

45 Ereruparà mō awi tapeiko. Janejare’e Remimuurerà ajimojane mǎ’ẽ rōmō teipe ije aiko. Ajamã’ẽ, “Jōvijiã tẽ ije”, na’ei pejẽ. ãwivo mǎ’ẽ rōmō rōwã ajo ike jane kô pytery pè aiko ipi. “Jōvijiã rōmō tajikuwa!” na’ei. Temĩgwai vo ‘ejẽ tẽ ajo jopytery pè poropātavōarà rōmō aiko. Jane kô aiwererà repy rōmō ajo. Emãñōa tẽ a’e repykerà rōmōtã. Jane kô pewarà mō amãñõtã, Janejare’e pyri toiko karuaru kupa, e’i Jesu ijupe kô.

Jesu omoeapyo Patimeu remẽwarà
(Mateusi 20.29-34; Rukasi 18.35-43)

46 Aja paire Jesu okwa Jeriko taa rupi iko, wemimo’ekwerà kô reve. Ajaire a’e taa pe wyi ojisyrytã remẽ, aty wasu kô oo akypy rupi. ãmẽ okwa remẽ, naeapyoĩ mǎ’ẽ mō wesa. A’e pee reme pè wapy upa ipi, karakuri rārō. Patimeu eu erà pè. A’e Timeu ra’yry tẽ. 47 ãmẽ Jesu vǎea ojenu ijupe, kee jaa:

– Jesu Nasare taa wǎnà okwa iko! jaa ojenu ijupe.

ãmẽ Patimeu aepo wenu remẽ, wapukai ojiporijauesaka ijupe, kee javo:

– Jesu, tāmō Tavi Jeapyrerà e’eay tẽ ene!^y Eporijauesa rejupa! e’i wapukai rōmō.

48 ãmẽ aepo e’i remẽ, ãmō kô kee e’i ijupe:

– Aepo ere sō! Nepu sō! e’i ijupe kupa.

ãmẽ ywesō wapuka pukai.

– Tāmō Tavi Jeapyrerà e’eay! Eporijauesa rejupa! e’i jẽ wapukai rōmō.

49 Ajawyi Jesu opyta rã’ĩ javo ijupe.

– Totuu nẽ ekoty, e’i jane kô pè.

ãmẽ ava kô mō e’i Patimeu pè:

– Terejipy’a mokasi. “Totuu” e’i Jesu ene! Kuise’ẽ ãmẽ epō’ã ejo! e’i kupa.

^w 10.43 Ruk. 22.25-26 ^x 10.44 Mat. 23.11; Mak. 9.35; Ruk. 22.26 ^y 10.47 Janejare’e Remimuurerà jōvijiã ywete rōmō jaa tẽ aepo e’i mǎ’ẽ pè.

⁵⁰Ameve kuisseẽ Patimeu opõã. Oyru poko yvy pè oity opõã oo Jesu kity. ⁵¹Ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Manyvo põ nepota oroereko? e'i.

– Apota ereapyo katu rômõ aiko, jövijã! Ereamoapyo rejupa, a'e ene, e'i ijupe.

⁵²– Hoõ! e'i Jesu. Tanereapyo katu mijẽ ajawyi! “Aje” ere ekasia pè rewarà mõi, oromoeapyotà. Ejivy eo ãmẽ, e'i Jesu ijupe.

Ameve eapyo katu ky'y. A'evõ paire Jesu rupi oo iko ky'y.

Jumẽtu rupi Jesu ovãe Jerusarẽ taa pè oïke remẽwarà

(Mateusi 21.1-11; Rukasi 19.28-40; Juwãõ 12.12-19)

11 ¹Ajaire Jesu oo jẽ Jerusarẽ taa kity, wemimo'ekwerà kõi reve. ãmẽ ovãetà pyri'ijẽe kupa remẽ, ãmõ tena miti kõi pè rã'ĩ ovãe kupa. Petepaje eu a'e taa mõi pè. ãmõ pè Petãnia eu. Yvytyry ypy pè tẽ a'e tena tui. Oriveiraty eu yvytyry pè. ãmẽ Jesu omono wemimo'earà kõi mõi wenone rupi. Mõrijõ omono kõi. ²Kee e'i amãtejẽ imono kõi:

– Pekwa erenone rupi wãi taa tui upa mãẽ gity. A'e pè pevãe remeve, pemãẽtã jumẽtu^z memyry rẽ, nootytyve upi mãẽ rẽ. Wãõ tatui kupa mãẽ rẽ pemãẽtã. A'e rẽ pemãẽ remẽ, pejora eru ike ije, e'i.

³Ãmẽ ava mõi sõi kee e'i pejẽ remẽ, “Moma'e rômõ põi pejoratã eraa?” e'i sõi pejẽ remẽ, kee pejẽtã ijupe: “Ãnĩ! Orerõvijã tẽ ‘eeru’ e'i ore. Ajawyi oroeraatã rã'ĩ. Ajaire omojivytã imuu”, tapejẽ ijupe ãmẽ, e'i ijupe kõi.

⁴Oo Jesu ayvu rupi ãmẽ kupa. A'e kity ipõ jumẽtu memyry rẽ omãẽ kupa. Oka rova pyri wãõ tatui kupa mãẽ rẽ omãẽ kupa. A'e ojora eru kupa, Jesu e'i maekwerà rupi. ⁵Ojora kupa upa remẽ, omãẽ ee mãe kõi e'i ijupe kõi:

– Manyvore põi pejoratã eraa? e'i kupa.

⁶– Orerõvijã tẽ “eeru” e'i ore, e'i kupa.

– Hoõ, peraa ãmẽ, e'i ãmẽ ijupe kõi kupa.

⁷Ãmẽ weraa Jesu pè kupa. Oyru poko kõi oinõ ijape 'aryvo kupa. A'e ape 'aryvo Jesu oo iko. ⁸Ãmẽ ovãe iko remẽ, aty wasu kõi oo upi. A'e kõi mõi oyru poko omovevu vevu imojimoy moy pee rupi enone kupa. ãmõ kõi ka'aro kõi opo'o, warakuri vo mãẽ. A'e omoy moy teve Jesu renone rupi kupa. ⁹Pirujẽ aty wasu wapuka pukai tesõ Jesu renone iko kupa. Janejare'e omoe'e teve eewarà mõi iko kupa. Kee e'i kupa:

“Janerõvijã ywete simoe'e!

Janejare'e tomoryoka Wemimuurerã imoe'eoka!

Janerõvijã ywete ywesõ yvapewarã kõi 'arã kitywarã rômõ ekoi!

^z 11.2 Jumento ^a 11.7 A'evõ jövijã wasu jikuwaparã rômõ ojikuwa ovãe.

¹⁰ A'e simoe'e tāmō Tavi Jeapyrerà e'elay rōmō!" e'i e'i wapukai rōmō kupa.^b

A'evo Jesu renone wereko kupa. Āmōgwerà ovake rupi okwa kupa. Āmō kō akypy rupi oo. Pirujē oryvay ee iko kupa.

¹¹ A'evo Jesu ovāe Jerusarē taa pē iko. [Ovāe remē, owyjy jumētu memyry ape 'aryvo wyi.] Ajaire Janejare'e moe'ea retā gyty oo iko. Tetā ypy pē oike rāī ee omājā okwa. Nopytai ajamāē. Karupa ky'y wyi ojikōtevē jē. Ajawyi ojivy oo Petānia taa kyty oke, wemimo'ekwerà kō reve, 12 mēe kō reve.

Moma'eyva nī'ai mǎē rē Jesu omǎē remēwarà
(Mateusi 21.18-19)

¹² Kōēme Jesu oo mijē Jerusarē taa kyty, Petānia taa pe wyi. Nikasi amyay pē oo iko remē. ¹³ Āmē moma'eyva'y rē omǎē imono, piku'y eu mǎē rē.^c Opoa ipe a'e'akwerà o'u mijā. Ajamāē nī'aive. Ookwerygà tē tui.

¹⁴ Ajawyi Jesu e'i moma'eyva'y pē:

– Māerā tē ikō tija'u e'ā ne'a nē! e'i wemimo'ekwerà kō reminu rōmō.

Jesu Janejare'e moe'ea retā rē okāte'ā remēwarà
(Mateusi 21.12-17; Rukasi 19.45-48; Juwāo 2.13-22)

¹⁵ Āmē ovāema Jerusarē taa pē kupa remē, Janejare'e moe'ea retā gyty oo mijē kupa. Etā ypy pē ovāe kupa remē, a'e pē teima mosāiarà kō omosāi kupa upa, Janejare'e pē temime'ē rā.^d Āmē Jesu a'evoa rē omǎē remē, nopotai. Ojikō'ō omājā ee kō, nivoi wereko Janejare'e moe'ea retā kupa rewarà mō. Ajawyi ime'ēarà kō omoisyry imono. Āmō, namesa kō karakuri rewarà kō oposiko i'aryvo ipi mēe kō oity ipujere. Āmō, jirusi rena kō apyka kō oity teve ipujere Jesu. Āmō, moma'e opyy mēe kō teve omoisyry imono. Āmō, karakuri rewarà kō ve omoisyry.

¹⁶ Noerokwaokari moma'e kō Janejare'e moe'ea retā rupi. ¹⁷ Ajaire e'i ijupe kō moma'e rōmō tē Janejare'e moe'ea retā.

– Kee e'i itōkō Janejare'e kareta rē ojikusiwa: “*Eretā eupe oporegeta mēe kō poregetaa rena tē, pirujē yvy wānà kō totuu oporegeta eupe iwry pē ipi*”, e'i maekwerà tē.^e Aekwerà rupi katu rōwā pereko ajamāē! Imona mǎē retā vo 'ejē pereko! e'i imoātāre'ā kō.

¹⁸ Ajawyi Janejare'e pē oporegeta mēe kō rōvijā kō ojimōarō Jesu rē, aepo wenu kupa remē. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mēe kō

^b 11.10 Jīg. 118.25-26 ^c 11.13 Werywete kuruvy vo ywete mǎē piku'y. Ajamāē temitāgwerà. ^d 11.15 Kejō omosāi kupa upa: Teima kō. Jirusi. Āmō, kaneiru ra'yry. Āmō, pui ra'yry. Wāisō, itee tee tē ome'ē kupa. Ajamāē a'e a'e kō ome'ē kupa remē, omoripe tē ipyyarà kō kupa ipi. Omoepy sa'u kupa ipi. A'evo tē karakuri omoaty wete oupe kupa ipi. ^e 11.17 Isa. 56.7

ojimōarō ee. Ajawyi weka manyvotà wereko Jesu ijuka kupa mǎě. Ajamǎě okyje iwyi kupa, jane kō mōa'ārōwǎ opota katu Jesu ayvu renu rewarà mō.

¹⁹ Āmē karupa ky'y remē Jesu oē oo Jerusarē taa pe wyi, wemimo'ekwerà kō reve.

Moma'eyva'y osinīma remēwarà

(Mateusi 21.20-22)

²⁰ Ajaire kōěme, ji'iveay Jesu kō okwa mijē piku'y pyryvo. Āmē omǎě ee kupa remē, soō, osinīma! Apokwerà wyive ijupa. ²¹ Āmē Peturu oja'a Jesu ayvukwerà rē. Ajawyi e'i Jesu pē:

– Emǎě, jōvijǎ! Kōitokō moma'eyva'y pē, “Māerǎ tē ikō tija'u e'ǎ ne'a nē!”, ere ijupe maekwerà osinīma! e'i ijupe.

²² Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō, aje. A'evoa rē kee a'e pejē. “Aje” pejē ikō Janejare'e kasia pē pepy'a pupe nē, e'i. ²³ [Āwīvoa niwasu'ǎi pejē āmē, a'e pejē.] Āmō, aǎ yvytyry pē eayvu rupi, “Ejisyry pǎranǎ wasu pupe eol!” pejē sō remē, a'evotà kuwa āmē, “aje” pejē Janejare'e kasia pē remē. “Aje pōkō?” napejēi pepy'a pē remē.^f ²⁴ Pirujē peporijau ee mǎě rē peporanu ijupe remē, ome'ētà pejē āmē, “Aje a'evotà”, pejē remē. ²⁵ Āmō, kee tapejē rǎ'ī, Janejare'e pē peporegeta pekupa remē. “Uve sipō emoaiarerà, ajimōarō jē ikoty mǎě?” tapejē. Uve sō a'evo mǎě remē, “awyjepa” tapejē ijupe ky'y. Tapejimōarō e'ǎ ikoty ky'y. [Tapenearai maevo sō tite aekwerà wyi ky'y.] Āmē sōsi Janejare'e “awyjepa” e'i tary ve peaiwererà pē, wena pe wyi. Awyje noja'a'ǎi aekwerà rē ky'y. [Napemomorijau'ǎi eewarà mō āmē.] ²⁶ Ajamǎě “awyjepa” napejēi sō pemoaiarerà pē remē, Papa yvapewarà aepe ne'l'ǎi teve peaiwererà pē ipi. Omo'y jētà pene, e'i Jesu ijupe kō.^g

“Ava ayvu rupi pō moko ere neiko?” e'i Jesu pē kupa remēwarà

(Mateusi 21.23-27; Rukasi 20.1-8)

²⁷ Ajaire Jesu oo mijē Jerusarē taa kyty. Janejare'e moe'ea retǎ ypy kyty oo. A'e rupi wata iko remē, āmē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō ovǎe ikoty. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō ovǎe. Āmō Juteu rōvijǎgwerà kō teve. [A'e kō: “Siayvumooa Jesu”, e'i epe kupa.] ²⁸ Kee e'i ijupe āmē kupa:

– Ava ayvu rupi pō moko ere neiko ipi? e'i kupa.

²⁹⁻³⁰ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Pejē rǎ'ī ije esa ajawyi. Ava ayvu rupi pō Juwǎo amyry poromojāmōrī ipi? Janejare'e ayvu rupi pō? Jane kō ayvu rupi pō? Aepe pemome'u rǎ'ī eupe remē tē, a'etǎ pejē ava ayvu rupi aiko, e'i Jesu ijupe kō.

^f 11.23 Mat. 17.20; 1Kor. 13.2 ^g 11.26 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamǎě remē, āmōgwerà kō pē vs. 26 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei. Mat. 6.14-15

³¹ ãmẽ aepo e'i remeve, jõvijã kõ kee e'i ojiupe:

– Manyvo ja'età põ aepo e'i remẽ ijupe? “Janejare'e ayvu rupi uu”, ja'e sõ remẽ, “'Aje' pejẽ kuwasi ijayvu pẽ ãmẽ!” e'itã jane. ³² Ajamã'ẽ, “Jane kõ ayvu rupi tẽ Juwão uu”, nija'e'ãi ajamã'ẽ, e'i ojiupe kupa.

Ma'e rewarà mō aepo ne'i'ãi kupa. Aty wasu kõ kee e'i Juwão pewarà mō: “Janejare'e ayvu mojenuarà tẽ Juwão amyry”, e'i kupa. Jõvijã kõ nopotari imojikõ'õoka kõ. Ipojoy kuwa ãmẽ ijupe kõ. ³³ Ajawyi ne'i'ãi Jesu pẽ aty wasu kõ reminu rōmō kupa. Kee e'i kõrijõ ijupe kupa:

– Norokuwai ava ayvu rupi pō uu, e'i rã'ãga Jesu pẽ kupa.

ãmẽ Jesu e'i ijupe kõ:

– Ije ve na'e'ãi pejẽ ava ayvu rupi aiko, e'i ijupe kõ.

Koo jarà ra'yry rè tẽ Jesu ojimosã'ãga remẽwarà

(Mateusi 21.33-46; Rukasi 20.9-19)

12 ¹ Jesu oporegeta jẽ jõvijãgwerà kõ pẽ. Koo jarà ra'yry rè tẽ ojimosã'ãga jawo ijupe kõ. Kee e'i ijupe kõ:

– Kwaima'e mō mōa'ārōwã moma'eyva'y oõtã okoo pẽ, uva'y. Omojikwa ywete wemitãgwerà. Ajaire omopari okoo. Ajaire, uvary ty'oa oinō. Ajaire myta oinō. A'e 'aryvo wyi omã'etã ava mō imonatã remẽ ee.

– Ajaire koo jarà ojisyrytã oo ky'y. Okoo oitytã rã'i ãmō kõ po pẽ toporu rã'i ipupewarà kõ upa. “Ta remẽ teremoaty ipẽgwerà ije”, e'i ijarà ijupe kõ. “Hoõ” e'i tite ijupe kupa. ãmẽ a'e kõ opyta ekovijarerã rōmō iko. Omokatutã emitã kõ ereko kupa. Ijarà ãmẽ ojisyry ãmō yvy kyty oo. ² ãmẽ kãramō sa'u temitã i'a ky'y. Ajaire otãrōma. ãmẽ tẽ ijarà wemĩgwai mō omono too ipijarã mō oupewarã mō toeru. Oo emĩgwai kõ ãmẽ. ³ Ajamã'ẽ koo pẽ oposiko mãe kõ nome'ẽ'ãi ijarã pewarã emĩgwai pẽ toeraa oõvijã pẽ. Opyy kõrijõ inõpã nõpã kupa. Agyvotẽ omojivy imono kupa.

⁴– ãmẽ ajaire koo jarà ãmō wemĩgwai omono mijẽ. A'e ve temitã mokatuarã kõ omomarama, ãwĩvo ve. Wãkãnõpã nõpã ity kupa. Ojimorara ywete ee imojivy imuu kupa. Agyvotẽ ojivy uu ãmẽ. ⁵ Ajaire koo jarà ãmō omono mijẽ. A'e temitã mokatuarã kõ ojuka. A'evõ tẽ jẽ ekoi kupa ipi. ãmõgwerã onõpã nõpã imojivy imuu kupa. ãmõgwerã ojuka kupa. ⁶ Ta'yry kõrijõ uve jẽ ipyri ky'y, emiauvay tẽ. A'e pewarã mō koo jarã e'i oupe: “Era'yry tẽ amonotã ky'y. Era'yry tẽ rewarã mō omomojytã kupa”, e'i tite oupe mijã. Omono ãmẽ. ⁷ Ajamã'ẽ temitã mokatuarã kõ nomomojyi. Omã'ẽ ee kupa, ovãe iko remẽ. ãmẽ e'i ojiupe kupa: “Emã'ẽ! Koo jarã ra'yry ovãe ky'y. Awĩ tẽ koo opyytã janewyi. Ejo sijuka amãtejẽ. ãmẽ tẽ koo sirekotã janekoo rōmō ky'y”, e'i ywe'e tite kupa. ⁸ Opyy ywe'e tite ijuka ãmẽ kupa ky'y. Eãgwerã omomo imono koo kupe kyty ity kupa, e'i Jesu.

A'evõ ojimosã'ãga jõvijãgwerã kõ pẽ.

⁹ E'i jẽ Jesu ijupe kõ:

– Manyvotà rōwā koo jarà temitā mokatuarerà kō wereko? Wapisi kōtā uu remē, nivoi kupa rewarā mō. Ajaire āmō kō tē wesatā wemitā rē toja'a ky'y, e'i.

Takuru e'eay rē tē Jesu ojimosā'āga remēwarā

(Mateusi 21.42-46; Rukasi 20.17-18)

¹⁰ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Napemogetai sikō Janejare'e ayvukwerà, kee e'i karamoe remē maekwerà:

“ ‘Aā takuru nikatui’, e'i ywe'e tite tetā reinōgarà kō oinō ypy takuru tetā remē.

Ajamā'ē a'e takuru ywesō sikaepo ikatuay tetā mokasia rōmō.

¹¹ Janerōvijā ywete tē okasia rupi āwīvo werekookatā.

Āwīvo wereko remē, owaraytā janererekotā!” e'i Janejare'e maekwerà, e'i Jesu ijupe kō.^h

¹² Aepo Jesu e'i imovy remē, jōvijā kō okuwa Jesu ayvu manyvo jaa tē aepo e'i remē kupa.

– Janeupe tē aepo e'i! e'i kupa. “Tetā reinōgarà kō vo ve pejē, koo mokatuara kō vo teve”, e'i upa! e'i ojiupe kupa.

Ajawyi ywesō opota Jesu mopā'āoka kupa. Manyvo noereko'āi imopā'āoka kupa ajamā'ē, okyje aty wasu kō wyi kupa rewarā mō. Ajawyi ojisyry kōrijō tē oo Jesu wyi kupa.

Pariseu kō wayvumooapaoka tarepe Jesu remēwarā

(Mateusi 22.15-22; Rukasi 20.20-26)

¹³ Āmē ajaire jōvijā mō omono Pariseu kō mō Jesu pē toayvumoteitete mijā. Kovenatu Eroti remīgwei kō mō ve oo. ¹⁴ Ovāe Jesu pyri kupa remē, kee e'i rā'āga ijupe kupa:

– Poromo'earà, orokuwa aje mā'ē rē poromo'e ipi. “Aje ipō” ne'i jane kō neayvu pē remē, nerejimo'eai ee kō neiko ipi. Āmō, nerejimorepeokai ivo maevo sō tite mae kō pē ipi. Janejare'e ayvu aje ywete mā'ē rupi katu tē poromo'e peiko ipi. Ajawyi kee jaa rē oremono'e rejupa. I'ete pō Romā pewarā rōvijā wasu Sesa pē tekoua repykwerà jame'ē ipi? Ānī pō ma'e remē? e'i rā'āga ijupe kupa.ⁱ

¹⁵ Ajamā'ē Jesu okuwapa ekoa kō. Okuwa omoe'e maevo sō tite kōrijō tē kupa. Ajawyi nojimoā'kwā'āokai ijupe kō. Kee e'i kōrijō tē ijupe kō:

^h 12.11 Jīg. 118.22-23; J.K.R. 4.11; 1Pe. 2.7 ⁱ 12.14 “Ō'ō” e'i sō Jesu remē, Juteu rōvijā kō ojiko'ō kuwa ee, Romā pewarā rōvijā wasu nopotai kupa rewarā mō. Ajamā'ē “ānī” e'i sō Jesu remē, Romā pewarā rōvijā wasu ojiko'ō kuwa ee. Aepo rē omoā'kwā'ā tarepe Jesu kupa.

– Manyvore pō erā'ā ywe'e tite pekupa? Karakuri moeta mō emuu rā'ī tamā'ē ee, tekoua repykwerà rā rè, e'i ijupe kō.

¹⁶ Ome'ē rā'ī ijupe tomā'ē ee āmē kupa. Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Pemā'ē. Ava rā'āgawerà pō āā karakuri rè pemā'ē? Āmō, ava rerà pō ojikusiwa teve ee? e'i ijupe kō.

– Jōvijā wasu Sesa rā'āga, e'i āmē kupa.

¹⁷ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō. Aje ywete pejē! Jōvijā wasu karakuri tē āā, e'i. Ajawyi kee a'e pejē. Jōvijā Sesa pewarà tē remē, tapeme'ē jōvijā Sesa pē āmē. Āwīvo ve Janejare'e pewarà tapeme'ē Janejare'e pē, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō imogwe kō.

Aepo wenu kupa māe kō kee e'i:

– Haa! Aepo e'i si Jesu! e'i kupa.

Satuseu kō wayvumoopaoka tarepe Jesu remēwarà

(Mateusi 22.23-33; Rukasi 20.27-40)

¹⁸ Āmē ajaire Satuseu kō mō uu Jesu kyty.^j “Siayvumoopa Jesu,” e'i epe kupa. A'e kō kee e'i teāmā māe kō tē: “Jakājā remē, nijapoera mijē'āi jaē Janejare'e pyri. Jakājā te'ite kōrijō”, e'i tite ipi māe kō. ¹⁹ Kee e'i rā'āga Jesu pē kupa:

– Poromo'earā, kee jaa itōkō tāmō Moisesi okusiwa tijakuwa: “*Kwaima'e mō erekwapa mā'ē okājā sō nijākarāive remeve, erekwarerà wereko kuwa imōmirīgwerà āmē ipi. A'e tē ijākarātā ipupe weke'yry amyry rekovijarerà mō*”, e'i emikusiwarerà, e'i kupa.^k

[– Ō'ō, aje, e'i Jesu.]

²⁰ Āmē Satuseu kō e'i jē Jesu pē kupa. Ijā'āa rupi tē e'i kupa:

– Oremo'e rejupa kee jaa rè. Ma'e remē uve kwaima'e mō, ijatray imōmiri mā'ē. 7 rōmō ekoi kupa, weke'yry reve. Ajaire teke'yry pypkwerà wāivī mō wereko mijā. Ajaire nijākarāive ipupe remeve okājā werekwarà wyi. ²¹ Āmē ekovijarerà wereko weke'yry rerekwarerà. Ajamā'ē a'e ve nijākarāive remeve okājā iwyi. A'e rekovijarerà wereko mijē a'e rerekwarerà. Ajaire okājā mijē rōnō, nijākarāive remeve. Āmē ivo ivo jē wereko reko jē tite kupa. Ajaate imōmiri kō okājāma ky'y, nijākarāive kupa remeve. ²² A'evo 'evo ajaate 7 rōmō wereko ywe'e ipe wāivī kupa. Nijākarāive remeve opa kupa. Ajaate wāivī terekwarerà tē omānō ky'y, e'i rā'āga kupa.

²³ E'i jē Satuseu kō Jesu pē:

– Aepo rè kee oro'e ene. Kāramō Janejare'e poromomoera remē, ava rerekwarà rōmō ekoitā wāivī? Emā'ē, 7 rōmō werekopa mijā. Ava reve pō ekoitā āmē, opoera opō'ā mijē remē? Emome'u ore awi, e'i rā'āga kupa.

^j 12.18 Juteu rōvijā kō mō tē Satuseu kō. ^k 12.19 T.M. 25.5; J.K.R. 23.8

24 [Ajamã'ẽ Jesu okuwa Satuseu kô “nijapoera'ãi” e'i kupa ipi.] Ajawyi e'i ijupe kô:

– Haa! Napekuwai si Janejare'e ayvukwerà! Janejare'e kasia napekuwai teve. 25 Kãramõ Janejare'e okãjã maekwerà kô omomoera remẽ, nuve'ãi jirekoa ky'y. Āwitõ Janejare'e remĩgwai yvapewarà kô nojirekoi ipi, āwĩvotà ekoi kupa. 26 Pekuwa ipe Moisesi remikusiwarerà mijã! A'e ve omojikuwaoka teve jane kô momoeraa rewarà! Janejare'e ka'a mitigà nokai'ãi maevo sô tite mã'ẽ pupe wyi oporegeta remẽ. Kee e'i itõkõ Janejare'e ijupe: *“Ije tè nerãmõĩ kô Rõvijã wasu rômõ aiko. Aparão Rõvijã wasu. Āmõ, Isaki Rõvijã wasu. Āmõ, Jako Rõvijã wasu”*, e'i Moisesi pè maekwerà.¹ 27 A'evo remẽ karamoeve tãmõ Aparão kô okãjãma. Ajamã'ẽ omãnõ mãe kô rõvijã rõwã Janejare'e ekoi ipi. Uve jê mãe kô rõvijã rômõ tè ekoi. Ajawyi “nerãmõĩ Aparão amyry” ne'i tãmõ Aparão pè. “Nerãmõĩ Aparão” e'i tè. Ajaa rupi kee jakuwa. Uvetà omãnõ maekwerà kô jimomoeraa. Ajawyi pejavy, “Janejare'e noporomomoera'ãi”, pejê remẽ! Aje ywete a'e pejê, e'i Jesu Satuseu kô pè imogwe kô.

Poromo'e mã'ẽ wayvumooapaoka tarepe Jesu remẽwarà

(Mateusi 22.34-40; Rukasi 10.25-28)

28 Āmẽ tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe mō aepo rè ojapyaka upa, Jesu ojiayvuvaja vaja Satuseu kô reve remẽ. “Jesu otekokuwavay imogwe kô”, e'i oupe. Ajawyi wã'ã tarepe Jesu. Kee e'i ijupe:

– Iteetejê itõkõ Janejare'e e'i tãmõ Moisesi pè, aekwerà rupi katu tijaiko. Ajawyi kee a'e ene. Mã ywesõ pō ikasiay mã'ẽ, upi tijaiko? e'i.

29 Āmẽ Jesu e'i:

– Kee e'i maekwerà ywesõ ikasiay: *“Isaeu kô, pejapyaka katu ikenẽ. Pe'ite penõvijã ywete. Janejare'e tè a'e. Nuvei 'ete ãmõ penõvijã mō ivo mã'ẽ. 30 A'e ywesõ aje peauvay penõvijã ywete rômõ. Pepy'a pupe peau. Āmõ, pe'ãg pupe peau. Āmõ, petekokuwaa pupe peau teve ipi Āmõ, pekasia pè teve”*, e'i maekwerà. Aepo e'i maekwerà ywesõ ikasiay, e'i Jesu ijupe.^m

31 E'i jê Jesu ijupe:

– Āmõ ywesõ teve ikasiay, kee e'i maekwerà: *“Nepyriwarà kô tereauvay ereko ipi. Āwitõ nejiauvay, āwĩvo ve tereauvay nepyriwarà kô ereko kô, koivo kô ve”*, e'i maekwerà.ⁿ Āwĩ rupi ywesõ tijaiko, e'i Jesu.

32 Āmẽ tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mã'ẽ aepo wenu remẽ, kee e'i:

– Ōõ, aje. Pe'ite Janejare'e, aje. [Janerõvijã ywete a'e.] Nuvei 'ete ãmõ ivo mã'ẽ rômõ ekoi mã'ẽ mō.^o 33 Ajawyi Janejare'e ywesõ tijaau katu janepy'a pupe ereko. Pirujê janetekokuwaa pè teve. Āmõ, pirujê janekasia pè teve. Āmõ ãmõ

¹ 12.26 Jisyry. 3.6 ^m 12.30 T.M. 6.4-5 ⁿ 12.31 Tek. 19.18 ^o 12.32 T.M. 4.35

kõ tijaau katu teve ereko kõ ipi. Āwitō jajiau jaiko mǎē vo tijaauvay kõ ereko ipi. A'evo jaiko mǎē ywesō Janejare'e opota tijaiko ipi. Na'evoi jaiko remē, manyvoa rā rōmō rōwā kuwa janeremime'ēgwerà Janejare'e pewarà, e'i Jesu pè.^p

³⁴ Āmē Jesu oryvay aepo renu, otekokuwa e'i rewarà mō. Ajawyi e'i ijupe:

– Werywete Janejare'e nemoēoka ne'arà kyty neiko, e'i Jesu ijupe.

Aja paire ava, “Jesu aayvumoopatà”, ava ne'ī'āi ky'y. Ojirokyje kupa ky'y. “Kāramō ajimogweroka ne”, e'i kupa ajawyi.

Jōvijā Tavi Jeapyry rewarà

(*Mateusi 22.41-46; Rukasi 20.41-44*)

³⁵ Ajaire Jesu poromo'e Janejare'e moe'ea retā ypy pè upa remē, kee e'i ijupe kō:

– Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō poromo'e remē, kee e'i kupa: “Jōvijā Tavi jeapyrerà rōmō tē Janejare'e Remimuarà rā”, e'i kupa. Manyvore pō aepo e'i kupa? ³⁶ Tāmō Tavi oporegeta amātejē Janejare'e Remimuarà rā rē remē, “Erōvijā ywete” e'ipa teāmā ijupe tāmō Tavi. Janejare'e Āg kasia rupi kee e'i itōkō ojigarà rupi maekwerà rē pejipy'amogeta:

“Janejare'e e'i Erōvijā ywete pè:

‘Ejo e'ekatu kytyre tereapy, ereve Jōvijā wasu tē ene rewarà mō.

Nerōvajārā kō newyry kyty rōmō tainōoka', e'i Janejare'e ijupe maekwerà”, e'i itōkō tāmō Tavi ojigarà rupi.^q

³⁷ Aepo jaa rē kee a'e pejē. Tāmō Tavi “Erōvijā ywete” e'ipa Janejare'e Remimuarà rā pè. Manyvore pō aepo e'i ojeapyry rā pè? e'i ijupe kō.

Āmē aty wasu kō opota katu Jesu ayvu rē ojapyaka.

“Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō rekoa rupi

tapeiko e'ā”, e'i mǎē

(*Mateusi 23.1-36; Rukasi 20.45-47*)

³⁸ Āmē Jesu poromo'e upa remē, kee e'i:

– Tapeā'ā e'ā ikō tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō rekoa kō ipi nē. Wee ypyry oja'a kupa ipi. “Temoe'e ekojē āmō kō”, e'i oupe kupa ipi. Ajawyi tyru katukwerà opypy erojivy jivy moma'e mosāia rena pè kupa ipi. “Tajikuwa jōvijā rōmō aiko”, e'i tē kupa ipi. “Age'e tē, poromo'earà rōvijā”, ejaa opota jane kō atyry pytery pè oupe kupa ipi.

³⁹ Āmō, Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pè oo kupa remē, opota apyka e'ekwerà 'aryvo tē tesō wapy kupa ipi. Āmō, jimiwa wasu pè oo mōropārā kō rōmō remē teve, kee e'i oupe kupa ipi: “Poromojimi'uarà kee e'i kuwa ije: ‘Ene ypy ejo aā ike epyri eapy’, e'i kuwa ije”, e'i oupe kupa

ipi. A'evo ojimoe'eoka jane kō pè ipi. Ajawyi tapeeru e'ã ikō ekoa kō nē, a'e pejë, e'i Jesu ijupe kō.

⁴⁰ E'i jē Jesu:

– ãmō, oja'a katu pō terekwarerà kō rē kupa ipi? ãnī! Noja'ai kupa. Omoma'eekyi kō kōrijō tē kupa ipi. Imona kōrijō terekwarerà kō ma'e rē kupa ipi. Aja paireve Janejare'e pē oporegeta puku rā'āga ãmō kō rovake tē kupa ipi. ãwīvo oinō gatu tarepe weko aiwerà kupa ipi. Ajamā'ē Janejare'e okuwa katupa ekoa kō. Ajawyi omomorijauoka kōtā kāramō. ãwī kō ywesō omomorijautā ãmō kō wyi, e'i Jesu ijupe kō.

Terekwarerà Janejare'e pē nokāte'āi mǎ'ē rewarà

(Rukasi 21.1-4)

⁴¹ ãmō 'ary pē Jesu oo mijē Janejare'e moe'ea retā pē. A'e ypy pē wapy jane kō rē omājā upa, karakuri moeta weru inō karakuri moeta temime'ēgwerà rena pupe kupa remē.' ãmē jane kō pe'irōwā okwa okwa wemime'ē reru inō ena pupe. Imoma'e ywete mǎe kō kejavu tesō karakuri moeta ome'ē. ⁴² ãmē ajaire terekwarerà mō uu karakuri me'ē. Karakuri moeta nikasi mǎ'ē mōrijōgā ome'ē. Wyjaveay ome'ē, nimoma'ei mǎ'ē tē rewarà mō. Ajawyi emime'ēgwerà naepy ywe'ei. ⁴³⁻⁴⁴ ãmē Jesu omuu wemimo'ekwerà kō okoty jawo.

– ãwī wāivī ywesō nokāte'āi okarakuri rē imoma'e ywete mǎe kō wyi, e'i. [A'e kō ipēgā tē weru ime'ē ipi. Ajamā'ē pe'irōwā opyta jē ijupe kō.] Aā ãmē wyjaveay weru ime'ēma. Ajawyi nopyta pe'ī ekōjē tesō ijupe ome'ē maire ky'y. Ajawyi aā wāivī ywesō nokāte'āi okarakuri rē Janejare'e pē ome'ē remē. Aje aepo a'e age'e, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu omome'u amātejē Janejare'e moe'ea retā momaa rā remēwarà

(Mateusi 24.1-2; Rukasi 21.5-6)

13 ¹ ãmē Jesu oē Janejare'e moe'ea retā ypy pe wyi oo iko wemimo'ekwerà kō reve. ãmē emimo'earà mō kee e'i ijupe: – Oremo'earà, emǎ'ē Janejare'e moe'ea retā rē esa! Ikatuay wete amǎ'ē ee! Takuru jinōgwerà ikatuay! e'i.

² Ajamā'ē Jesu e'i ijupe kō:

– Ō'ō aje. Ikatuay pemǎ'ē ee. Ajamā'ē ikatu ke'ītatu tē. Ke'ī opatā ajamā'ē. Kāramō rire rōwā āpā kō omotororopatā ity iku'ikwerà kō topepei. Omoenawetā ena pe wyi kupa, e'ipa amātejē Jesu ijupe kō.

^r 12.41 Janejare'e posikoa pewarà tē a'e temime'ē rā.

“Pemomoriijautà kupa”, e’i Jesu mã’ẽ
(Mateusi 24.3-14; Rukasi 21.7-19)

³ ãMẽ ajaire Oriveiraty pè oo kupa. A’e pe wyi Jesu rômõ’ite wapy upa. Omã’ẽ imono remẽ, Janejare’e moe’ea retã rè omã’ẽ upa. ãMẽ Peturu uu ikoty. ãMõ, Tiaku. ãMõ, Juwãõ. ãMõ, Aãtere. Mokojejõ uu ipyri. Kee e’i ijupe kupa:

⁴ – Kõi “ãpã kõi omotororopatã ity”, ere maekwerà. Oremo’e si aepo jaa rè rejupa! Manyvo ‘arà mẽ põi a’evotà? oro’e ene. Manyvotà põi orokuwa amãtejẽ a’evo tarà mẽ? Ere oreupe ãmẽ torokuwa, e’i kupa.

⁵ Ajawyi Jesu e’i ijupe kõi imo’e kõi:

– Mokoi pemoripea mõi! Pejimoãkwa’ã kee e’i pejẽ mã’ẽ pè ne: ⁶ Ma’e, “Janejare’e Remimuu rômõ tẽ ije ajo”, e’itã pejẽ mãe kõi pè. Ijatyray mirã kõi aepo e’itã owari rômõ. Poromoripeaytã aepo jaa rè kupa. “Aje” tapejẽ ywe’e tite e’ã aepo jaa pè ajamã’ẽ nẽ, e’i Jesu. ⁷ Ajaire kee jaa ojenu jenutã pejẽ: “Ojiapisi kupa upa”, ejaa. ãMõ, “Ojiapisitã ojee maevo kupa”, ejaa ojenu. A’evo ipe remẽ tapejimonyi e’ã ikõi aepo jaa renu nẽ. A’evo ‘evotã rã’ĩ evãea renone. Navãe’ãive a’evo remẽ ajamã’ẽ, e’i Jesu.

⁸ ãMõ vvy pewarã kõi opõ’atã ãmõ ate’y kõi rè. Ojiapisitã ojeeve kupa, e’i. Ojimomojy tètã ãmẽ kupa, e’i. ãMõ, vvy tena tena rupi vvy otytytã. ãMõ, tena tena rupi tyavorusu okwatã rã’ĩ. [Ãmẽ tẽ pekuwatã ke’ĩ evãea ‘arã.] ãwitõ ipuru’au mã’ẽ okuwa omemy tarã remẽ ayay tẽ rã’ĩ iko, ãwĩvo ve pekuwatã ke’ĩ avãerĩ mã’ẽ ‘arã, e’i.

⁹ E’i jẽ Jesu ijupe kõi:

– Tapemãrãmoa’u jẽ ikõi peiko nẽ, a’e pejẽ. Penõvajãrã kõi pepyytã jövijãgwerã kõi atyry rovake peneraa. Nivoi mã’ẽ omo’y teywetetã ovake kõi pene kupa. Penõpã nõpãokatã teve kupa. Janejare’e ayvu rè jimo’ea retã kõi pè penõpã nõpãtã kupa. Ekoty rewarã rômõ peiko rewarã mõi ojimoãpãtã pene kupa. Ajawyi peneraatã jövijã wasu kõi gyty tapemomoriiauoka kupa. A’e kõi rovake pe’atã eayvu mojenu ijupe kõi ãmẽ, e’i. ¹⁰ Pirujẽ vvy vvy wãnã kõi pè Janejare’e ayvu e’eay erewarã tojenu rã’ĩ, ajo mijẽ e’ãve, e’i. Vvy popy kity ekoty rewarã kõi omojenu jenutã, tokuwa kupa. A’evo paire tẽ ajo tarã mijẽ, e’i Jesu wemimo’ekwerã kõi pè.

¹¹ E’i jẽ Jesu:

– Aje ojikõ’õ mãe kõi pepyytã peneraa tekoua kuwaparã kõi rovake penereko. Tapejimonyi e’ã ikõi a’evo penereko kupa remẽ peiko nẽ, a’e pejẽ. “Moma’e a’etã põkõ a’evo remẽ?” tapejẽ e’ã pejimopirai rômõ. Janejare’e ‘Ãg tẽ tesõ omojikuwatã peayvu rã pejẽ tapemojenu ãmẽ. Ajawyi pevotẽ rõwã pejètã. Aje Janejare’e ‘Ãg ayvu rupi tẽ peporegetatã ijupe kõi ãmẽ, e’i Jesu ijupe kõi.^s

^s 13.11 Mat. 10.17-20; Ruk. 12.11-12

¹²E'i jê Jesu imogeta kô:

– ãmô, jane kô ojikô'ô ywetetâ ojee evãea renone kyty. Ma'e. Teke'yry kô omonotâ omômirî kô sota kô rovake tomojaiwe esa katu ijukaoka kupa, e'i. Ojeovajaritâ weke'yry reve kupa, e'i. A'evo ve janeruu kô. Wâkarâ kô a'evotâ wereko. Ojukaoka tary ve wâkarâ kô kupa, e'i. A'evo tary ve ta'yry kô uu rê. Wâisô ekoitâ kupa. ¹³Pirujê yvy pewarâ kô napenesata'ãi erewarâ mō. Eremîgwai kô tē pejê rewarâ mō, pemomorijauvaytâ penereko kupa. Ajamãê a'evo penereko kupa remê, pejimokasi jê ikô ere pejipykâtâ nê, a'e pejê. ãmê sôsi peiko karuarutâ erena pē epyri ãmê, e'i Jesu ijupe kô.^t

“Jerusarê taa wârimâtâ ipâsarô kupa”, e'i Jesu mãê
(*Mateusi 24.15-28; Rukasi 21.20-24*)

¹⁴Jesu e'i jê:

– Kôitokô Janejare'e ayvu mojenuarâ Tanieu kee e'i amâtejê karamoe remê: “Ipojy ai mãê tē tesô oinôtâ Janejare'e moe'ea retâ wryy pē kupa. Jajeovapyy tesôtâ ee jamãjã mãê. A'e rupi icy'a tesôtâ tetâ Janejare'e kyty ãmê ky'y”, e'i Tanieu maekwerâ.” (Ajare aã eremikusiwarerâ omogeta mãe kô pē kee a'e. Tapejimotekokuwavay aepo jaa renu, manyvo jaa tē aepo e'i maekwerâ.) Aekwerâ rupi katu pemãêtâ Janejare'e moe'ea retâ mē kâramô. Ameve Juteja yvy pē ekoi mãe kô kuiseê jê tojava oo ãmê. Yvytyry kô gyty tojava oo ojemî kupa. ¹⁵Py'ajê ikô tojava oo kupa nê. Ava mō sô ikujau pē tetâ ape 'aryvo tui remê, “Taike rã'i eretâ wryy pē ema'e kô pijarâ mō”, te'i ywe'e tite e'ã ikô nê. Towjy kôrijô tē ojava oo. Jikôtevê 'arâ tē, ajawyi. ¹⁶Ãwîvo ve ava mō sô kuipe'e ekoi remê, py'ajê teve ikô too nê. Tojivy e'ã rã'i wetâ gyty omoma'e kô rê ãmê.” ¹⁷A'e 'arâ mē ipuru'au mãe kô pē ywesô ipojoytâ. ãmô, omemy sakyre oupi imokamy'u jê mãe kô pē ywesô teve waypetetâ, e'i. ¹⁸Ajawyi peporegeta Janejare'e pē remê, kee tapejê: “Janejare'e, ãmânâ mē rōwã ikô ta'evo nê”, tapejê, e'i Jesu imo'e kô ãwîvoa rã rê.

¹⁹E'i jê Jesu:

– A'evo remê ywesô iwasuaytâ tekoua. Ajawyi jimomorijau wasua okwatâ, pirujê iwasu mãe kô kupei kyty wetesi! Yvy Janejare'e oinô ppy remê wyive nijamã'êi ãwî rapijarâ rê, ajaate age'e remê. Nijamã'êi a'evo mãê rê, ajaate a'evotâ remê, e'i.” ²⁰Ajamãê Janejare'e nomopukuoka'ãi a'evoa. Omopukuoka sô remê, opa kuwa pirujê jane kô ãmê. Janejare'e wemipyteporokwerâ kô wauvay ipi. Oja'a ee kô ipi. Ajawyi tē nomopukuoka'ãi mārānai ijupe kô, e'i.

²¹– ãmê a'evo remê, ava kee e'i titetâ: “Janejare'e Remimuurerâ rê amãê ike rupi”, e'i titetâ. ãmô kô: “Wãime amãê ee!” e'i titetâ. ãmê aepo

^t 13.13 Mat. 10.22 ^u 13.14 Tan. 9.27; 11.31; 12.11 ^v 13.16 Ruk. 17.31 ^w 13.19 J. Jim. 7.14

jaa peenu remẽ, “Aje ipõ?” tapejẽ tite e'ã. ²²Kee e'i mǎe kō oiko tevetà, pe'ĩrõwǎ: “Janejare'e Remimuurerà tè ije”, e'i rǎ'āgatà mǎe kō. Āmō, “Janejare'e ayvu mojenuarà tè ije”, e'i rǎ'āgatà mǎe kō. [Iwaritǎ tè kupa.] A'e kō mǎrǎnà jikuwa e'ã iteetejẽ mǎẽ oinõtà jane kō rovake kupa, poromoripea rōmō. “Janejare'e remipyteporo kō tè tesō tamoripe”, e'itǎ oupe kupa. ²³Pirujẽ a'evo e'ǎve a'epa pejẽ, tapekuwa amǎtejẽ. Ajawyi pemǎẽ gatu ikō a'evo remẽ nẽ, tapejimoripeoka e'ã, a'e pejẽ, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu ovǎe tarà mijẽ mǎẽ rewarà
(*Mateusi 24.29-31; Rukasi 21.25-28*)

²⁴E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Āmẽ jimomorijaua paire, nipuku ywe'e'ǎi ky'y remẽ, keetǎ. Āmẽ si kwaray omytǎ. Āmō, naeny'ǎi jay teve ky'y. ²⁵Āmō, jaytata kō yva pe wyi okukuitǎ teve. Yvag onǎrarǎmatǎ ky'y, ipupewarà kō revejẽ.^x ²⁶Āmẽ sōsi mitirōwǎ eny mǎẽ votǎ ajikuwatǎ yva rẽ. Yva rǎtasǎ rupi tè tesō ajotǎ. Ekasia reny revejẽ ajotǎ, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎẽ rōmō aiko. Āmẽ si yvy kytymarà kō pirujẽ omǎẽtǎ ere ajo remẽ ky'y.^y ²⁷Āmẽ eremigwai yvapewarà kō amonotǎ pirujẽ ekoty rewarà kō tomoaty eru kupa. Yvy popy rupi amono mono kōtǎ ekoty rewarà kō pijarǎ mō, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu vǎea rǎ mojikuwapa kō rewarà
(*Mateusi 24.32-35; Rukasi 21.29-33*)

²⁸E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Ma'e rẽ pemosǎ'āga esa. Āwitō wakapu okui ypy remẽ, “Kuisse'ẽ jẽ kwaraytǎ ky'y”, ja'e ipi. ²⁹Āwivo vetǎ evǎea rǎ mojikuwaparǎ rẽ pemǎẽ remẽ. “Ke'ĩ Jesu ovǎetǎ”, pejẽtǎ ee pemǎjǎ. ³⁰Aje ywete age'e remẽwarǎ kō nopaive remeve a'evotǎ. ³¹Āmẽ si yva opatǎ ky'y. Yvy opa tary ve. Eayvukwerǎ ǎmẽ nopa'ǎi, e'i Jesu wemimo'ekwerǎ kō pẽ.

“Evǎe tarǎ 'arǎ nojikuwa amǎtejẽ'ǎi jane kō pẽ”, e'i Jesu mǎẽ
(*Mateusi 24.36-44*)

³²E'i jẽ Jesu:

– Ava nokuwa amǎtejẽ'ǎi evǎea 'arǎ rǎ. Nojikuwa'ǎi manyvō remẽ. Mape kwaray remẽ. Mǎ jay remẽ. Nojikuwa'ǎi wete si! Janejare'e remigwai yvapewarǎ kō ve nokuwa amǎtejẽ'ǎi. Ije ipe, Janejare'e Ra'yry rōmō teipe aiko. Ajamǎẽ nakuwaive evǎe tarǎ 'arǎ. Papa rōmō'ite a'evoa okuwapa amǎtejẽ. ³³Ajawyi tapetekokuwa pemǎrǎmoa'u peiko! a'e pejẽ. Napekuwa amǎtejẽ'ǎi manyvō remẽ avǎe tarǎ mijẽ mǎẽ, e'i Jesu.

³⁴– Kee mǎẽ votǎ ajo mijẽ remẽ. Tōvijǎ rẽ tè ajimosǎ'āgatǎ tapekuwa sa'u. Āwitō tōvijǎ nou remẽ, wetǎ oitytǎ rǎ'ĩ oo. Omogeta rǎ'ĩ wemigwai

^x 13.25 J.Jim. 6.12-13 ^y 13.26 Tan. 7.13; J.Jim. 1.7

kō iposikoa rã rē toposiko jē akypyre kyty kupa. Āmē wetã rova rãrōarà pē kee e'i: "Emãrãmoa'u katu ikenē! Nakuwaive manyvo remē avāetà", e'i oo. Āmē emīgwei wãrō jē oōvijã vāea upa, ijayvu rupi. Wãrō karuaru iko. ³⁵ Āwīvo ve napekuwa'āi evāea 'arà, e'i. Ma'e remē karumē tē ajotà. Ma'e remē pyaikatu. Ma'e remē masakara je'ē remē. Ma'e remē ji'ive. Ajawyi tapemoa'u katu jē ikō evāea nē, a'e pejē. ³⁶ Tapetekokuwaway ikō peiko nē! Āmē tē oke mǎ'ē vo 'ejē rōwātà poroesatà avāe, py'awarà mō avāe remē. ³⁷ Ajawyi tapemãrãmoa'u jē ikō peiko nē! a'e pejē. Āwitō aepo a'e pejē, āwīvo ve pirujē ekoty rewarà kō pē aepo a'e teve, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pē.

Jōvijã kō oja'a Jesu jukaa rã rē remēwarà
(Mateusi 26.1-5; Rukasi 22.1-2; Juwã 11.45-57)

14 ¹ Mōrijō 'arà tē remē Juteu kō rāmōi kō rekoawerà moetea 'arà okwatà. Kōitokō karamoe remē Janejare'e omoisiryoka kō jimomorijau wasua wyi.^z A'e moetea 'arà okwatà. Meju vororo e'ā warerà moetea 'arà ve okwa tary ve.

Āmē jakatu Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijã kō opota Jesu opyy tyvija rupi ijukaoka. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō ve opota ojukaoka.

² Kee e'i kupa:

– Nikatui age'eve ajamǎ'ē, tāmō kō rekoawerà moetea okwa remē. Aty wasu kō pytery pē tē Jesu ekoi ipi. Ajawyi ijukaa rã okuwa sō kupa remē, imiraità janere kupa, e'i ojiupe kupa.

Ipije mǎ'ē wāivī mō ojoē Jesu rē imogy remēwarà
(Mateusi 26.6-13; Juwã 12.1-8)

³ Āmē ajaire Jesu Petānia taa pē tui, Simão retā mē. Ipisísima maekwerà tē Simão. A'e tetā wryy pē Jesu tui. Ojitārō namesa 'aryvo upa.

Āmē wāivī mō oike uu ikoty. Ipije katu mǎ'ē weru, epy wete mǎ'ē tē. Teāgwerà rē jamogy ipi mǎ'ē a'e. Takuru sukyry tē ena. A'e pupe weru. Āmē a'e ena ooka. Ipije katu mǎ'ē ojoē Jesu ākǎg rē imogy [Jesu rauvaya mojikuwapa mō].^a

⁴ Āmē āmō kō omǎ'ē ee remē, ojimōarō ee omǎjā. Kee e'i āmē ojiupe kupa:

– Haa! Ipije katu mǎ'ē rē āwī wāivī ojimorarapa tesō upa! ⁵ Karakuri moeta repy rōmō sō ome'ē remē, opyy wete kuwa karakuri epykwerà

^z 14.1 Karamoe remē Janejare'e wekyioka Juteu kō rāmōi kō Ejitu yvy pe wyi imoisiry kō. Karai kō *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pē. Ajamǎ'ē Jesu poeraawerà pē ywesō *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 ^a 14.3 Ruk. 7.37-38

mijã! 300 rômõ tesõ kuwa karakuri opyy kuwa mijã! Aekwerà omosã kuwa nimoma'eì mãe kô pãtavõa rômõ mijã! e'ì kupa.

Wãivĩ gyty ojimõarõ ywete kupa. Ajawyi ijayvu ai tesõ ee kupa.

⁶ ãmẽ Jesu okuwapa aepe e'ì kupa remẽ. Ajawyi kee e'ì ijupe kô:

– Pemã'ẽ tẽ aã wãivĩ rẽ! Peporegeta ai sô ee ipije mã'ẽ rewarà mõi pekupa. Tomogy nẽ ere! Ikatuay ãwĩvo erereko remẽ! ⁷ Nimoma'eì mãe kô oiko jẽtã pepyryvo iko ipi! A'e kô manyvo pepota pereko kô remẽ, pepãtavõ kô jẽ kuwa. Ajamã'ẽ ije naiko puku'ãi pepytery pẽ tapeja'a jẽ ere. Age'e jô tẽ aiko pepytery pẽ.^b ⁸ Ajawyi agyvo aã wãivĩ erereko wemikuwa rupi tẽ. Ojiãparõ emãnõa rewarà mõi a'evo erereko. ãwĩvo erylvy rã renone emokatu amãtejẽ, e'ì ijupe kô.

⁹ E'ì jẽ Jesu ijupe kô:

– Kee tapeenu ikõ nẽ! Aje, kãramõ pirujẽ maipewarà rupi Janejare'e ayvu e'eay erewarà ojenutã okwa remẽ, aã wãivĩ rewarà omojenu jẽtã teve erokwa kupa. Agyvoa noje'o'ãi eewarà, e'ì Jesu ijupe kô.

Jutasi, “Erõvijã ame'õtã pepo pẽ”, e'ì remẽwarà

(Mateusi 26.14-16; Rukasi 22.3-6)

¹⁰ ãmẽ ajaire Jesu remimo'ekwerà 12 mã'ẽ mõi oo sikaepo Janejare'e pẽ oporegeta mãe kô rõvijã kô pẽ oporegeta. Jutasi Sikarioti eu erã pẽ mã'ẽ a'evo ekoi. Kee e'ì ijupe kô:

– Ame'ẽ kuwa erõvijã pepo pẽ, e'ì ijupe kô.

¹¹ ãmẽ aepe wenu kupa remẽ oryvay kupa.

– Kee javu karakuri orome'ẽ kuwa ene, e'ì ijupe ãmẽ kupa.

A'evo paire Jutasi kee e'ì oupe:

– Manyvotã pãwĩ areko ime'ẽ ipo kô pẽ? e'ì oupe upa.

Ajawyi wãrõ jẽ manyvo remẽ ywe'e ome'õtã.

Tãmõ kô rekoawerã moetea 'arã renonewarã

(Mateusi 26.17-25; Rukasi 22.7-16, 21-23; Juwãõ 13.21-30)

¹² ãmẽ meju vororo e'ã wa 'arã okwa remẽ, Juteu kô wãmõi kô jisryrãwerã omoete ypytã. A'evo remẽ kaneiru ra'yry ojuka imii iwa kupa ipi. [Wekoa ãwĩvo ekoi kupa ipi.] ãmẽ Jesu remimo'ekwerà kô uu ijupe kee javo rômõ:

– Mape kyty põi nepota oroo janejimiwa rã oromokatu tãmõ kô rekoawerã moetea 'arã renone? e'ì kupa.

¹³ Ajawyi Jesu omono wemimo'earã kô mõirijõ a'evoa rẽ toposiko kupa. Kee e'ì ijupe kô imono:

– Pekwa erenone rupi Jerusarẽ taa kyty, e'ì. A'e pẽ pevãe remẽ, kwaima'e mõi penõvaisitã. A'e warypy yy rena mõi omovytã ereko mã'ẽ.

^b 14.7 T.M. 15.11

¹⁴A'e rakypy rupi peotà, ajaate peotà pemãjã ee, mã tetã wryy pè pō oiketà. ãmẽ a'e tetã jarà pè kee pejẽtã: “Orerõvijã kee e'i imuu neupe: ‘Neretã pupe tamoete rã'i tãmõ kō rekoawerã eremimo'ekwerã kō reve’, e'i jõvijã imuu”, pejẽ ijupe. ¹⁵Aepo pejẽ remẽ, tetã jarà peneraatã jura pè. Tena ipevu katu mãẽ mō wesatã peupe ãmẽ. Oikopa namesa a'e pè, apyka kō teve. Ajawyi a'e pè pirujẽ tapemokatu janejimiwa rã rena, e'i ijupe kō.

¹⁶Oo ãmẽ Jerusarẽ gytý ovãe kupa. Jesu ayvu rupi katu omãẽ jimiwa rã rena rè kupa. Moetea 'arà renone oposiko kupa upa.

¹⁷Ãmẽ pãtõma remẽ Jesu ovãe a'e pè, wemimo'ekwerã kō 12 mãe kō reve. ¹⁸Namesa pyri wapy ojimi'u kupa upa remẽ, Jesu e'i ijupe kō:

– Aje kee a'e pejẽ. Ike janereve ekoi mãẽ mō eme'etã eãpã kō po pè. Ereve ojimi'u upa mãẽ a'evõ ererekotã, e'i.

¹⁹Ãmẽ aepo e'i Jesu remẽ, ijãgyoay kupa. Ojimonyi aepo renu kupa. Ajawyi pe'ipe'i kee e'i ijupe kupa:

– Ije rōwã pōkō a'evõ mãẽ rōmõtã aiko, jõvijã? e'i e'i kupa.

²⁰Ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Pepõõmorã mō a'evotã erereko. Eparapi pupe ojimi'u upa mãẽ a'evotã ekoi, e'i.

²¹E'i jẽ ijupe kō:

– Janejare'e Remimuurerã ajimojane mãẽ rōmõ tẽ ije. Amãnõ remẽ, Janejare'e okusiwaokapa maekwerã rupi katu tẽ amãnõtã. Ajamãẽ ipojoy aità tẽ eãpã kō po pè eme'etã mãẽ pè, e'i. Nisakýi remẽ ikatu kuwa ijupe mijã! e'i.

Jesu omãnõa rã rè oja'a remẽwarã

(Mateusi 26.26-30; Rukasi 22.14-20; 1 Korĩtu 11.23-25)

²²Ojimi'u kupa upa remẽ, Jesu meju opyy. Omoete Janejare'e ee. Ajaire openo peno imosãi erokwa wemimo'ekwerã kō pè to'u kupa.

– Aã pepyy iwa. Epirã ra'upa tẽ aã meju ame'ẽ tape'u, e'i.

O'u ãmẽ kupa. ²³Ãmẽ ajaire Jesu uvary aisiriri katu mãẽ rena opyy, kaneku. A'e rè omoete mijẽ Janejare'e. Ajaire ome'ẽ erokwa to'u kupa. O'u ãmẽ kupa, pirujẽ. ²⁴Kee e'i Jesu ijupe kō:

– Eruwykwerã ra'upa tẽ aã uvary aisiriri katu mãẽ ame'ẽ tape'u. Kee jaa tẽ agyvoa. Ije amãnõtã penekovijarerã rōmõ. Eruwykwerã opeità. Emãnõa rupi mōa'ārōwã mirã kō aiwererã amoepypatã. Ajawyi Janejare'e “awyjepa” e'itã peaiwererã kō pè ky'y. Ovo rupi teve Janejare'e penerekotã emãnõa rupi ky'y, e'i ijupe kō.^c

²⁵Ajaire e'i jẽ Jesu:

– Aje, awyje uvary aisiriri katu mãẽ na'u'ãi ky'y. Kãramõ tẽ a'u tarã mijẽ peneve Janejare'e rena pè, emojõvijãoka emojikuwa paire, e'i.

^c 14.24 Jisyry. 24.8; Jer. 31.31-34

²⁶ A'evo paire Janejare'e pè ojīga imoe'e kupa. Ojīga kupa paire, oo vytyry kyty kupa, temitāgwerà ty kyty. Oriveiraty eu a'e temitāgwerà ty rerà pè mǎ'ē gyty oo kupa.

“Nekuwai rǎ'āgatà rejupa”, e'i Jesu Peturu pè remēwarà
(*Mateusi 26.31-35; Rukasi 22.31-34; Juwāo 13.36-38*)

²⁷ Āmē oo iko kupa remē, Jesu kee e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Ke'ī pejavatà ereity peo pekupa pemonyia rē, e'i. Ejukatarà kō uu epyy remē, a'evo peikotà, e'i. A'evoa rǎ rē Janejare'e okusiwaokapa amātejē karamoe remē. Aekwerà rupi katu tē a'evotà peiko, e'i. Kee e'i maekwerà rupi: “*Kaneiru jarà ajukaokatà. Āmē eimawerà kō onurutà ojava oo. Ojimosāsāimatà ojava oo kupa*”, e'i maekwerà rupi katu a'evotà peiko, e'i.

²⁸ E'i jē ijupe kō:

– Apoera tarà mijē, amānō maire. Aatà penenone, Karireja vyty kyty. [A'e pè poroārōtā ajupa,] e'i.^d

²⁹ Aepo e'i remē Peturu e'i epe ijupe:

– Ānī! Ije noroity'āi aa! e'i epe. Āmō kō pirujē ojipirau nereity sō oo remē, ije amē apyta jētā nepyri. Noroity'āi, e'i tite mijā.

³⁰ Āmē Jesu e'i Peturu pè:

– Aje kee a'e ene! Age'e pya ereitytā neo! “Jesu nakuwai”, ere ā'ātā eupewarà mō. Moapy rōmō tesō aepo ere ā'ātā. Masakara oje'ē mōrijō rōmō e'āve a'evotā erereko rejupa, e'i Jesu ijupe.

³¹ Peturu noerovijai tite ajamā'ē.

– Noroity'āi ije amē aa! e'i mijē. Nejuka sō kupa remē, nerevejē tejuka amē kupa! e'i epe ijupe.

Jesu remimo'ekwerà kō pirujē aepo e'i epe.

– Ije ve noroity'āi aa, e'i tite kupa mijā.

Jesu oporegeta Uu pè remēwarà
(*Mateusi 26.36-46; Rukasi 22.39-46*)

³² Ajaire Jesu oo ovāe opyytā kupa mǎ'ē pè. Jesemani eu a'e pè. [A'e Oriveiraty vytyry pè tui.] A'e pè ovāe kupa paire, Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Pepyta rǎ'ī peapy ike erārō pekupa. Aatà Papa pè aporegeta, e'i.

[“Hoō” e'i amē kupa. Opyta amē kupa.] ³³ Kejō Jesu werāa oupi.

Peturu. Āmō, Tiaku. Āmō, Juwāo. Mokojejō werāa kō. Ijāgyoay wete Jesu ojimopirai rōmō. ³⁴ Kee e'i amē ijupe kō:

– Ayay tesō eāgyoa epy'a pupe. Amānō 'ejē tesō. Erārō rǎ'ī ike pekupa. Tapemārāmoa'u jē ikō ajamā'ē peiko, ereve nē, e'i ijupe kō.

^d 14.28 Mat. 28.16; Mak. 16.7

35-36 Aepo e'i paire Jesu wāime sa'u oo. A'e rōmō'ite oo ky'y.
Ojimoenāpa'ā ojavyv yvy pè upa. Uu pè oporegeta upa. Kee e'i:

– Emomorijaua rā rè ajimopirai, Papa. Akuwa naikoi iwasu mā'ē neupe. Nepota manyvo terereko tajimomorijau e'ā remē, i'ete. Ajamā'ē manyvo nere tari terereko katu jimomorijaua wyi remē, i'e teve. Tajimomorijau āmē, e'i. Neremimota rupi tē ta'evo aiko āmē, e'i Jesu oporanu Uu pè.

37 Aepo e'i paire, ojivy rā'ī uu wemimo'earā kō pyri. Peturu kō pyri. Soō, oke sikaepo kupa upa. Ajawyi e'i Peturu pè:

– Simão Peturu! “Napekei teipō! Tapemārāmoa'u jē”, a'e itōkō pejē! Naporegeta pukui Papa pè, e'i. 38 Age'e peke tite ky'y ne! Tapemārāmoa'u jēsi pekupa. Janejare'e pè ikō peporegeta pejimokasi rōmō peiko nē. Kee pejē: “Janejare'e, oremokasi rejupa, toroity tite e'ā”, pejē ikō peporegeta ijupe nē. Aje, pepy'a pupe pepota pekasi jē peiko. Ajamā'ē ajaire waypetetā peupe. Pevote napekasi'āi. Ereity ywe'e titetā ejukatā kupa remē pekupa. Ajawyi ikō tapejimokasioka Janejare'e pè peiko nē, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

39 Ajaire oo mijē Uu pè oporegeta. E'i maekwerā vo jē e'i mijē Uu pè.

40 Ajaire ojivy mijē uu wemimo'earā kō pyri. Soō, oke mijē kupa upa, oke taray kupa rewarā mō. Nipui kupa āmē, [ojimosioka kupa rewarā mō].

41 [Ajaire oo mijē Uu pè oporegeta.] Moapy rōmō tesō a'evo ekoi ky'y. Ajaire uu mijē ikoty kō. Oke mijē sikaepo kupa upa. Āmē si e'i ijupe kō:

– Peke mijē sipō pekupa! Pemā'ē! Nivoi mae kō po pè emānōa 'arā okwa ky'y! Ajawyi awyjepa rā'ī peke ky'y. 42 Pepō'ā! Ja'e jēsi! Eāpā kō po pè eme'ētā mā'ē uu iko, e'i ijupe kō.

Jesu opyy kupa remēwarā

(Mateusi 26.47-56; Rukasi 22.47-53; Juwāo 18.3-12)

43 Āmē Jesu oporegeta jē upa remeve, Jutasi ovāe ipyri. Jesu remimo'ekwerā kō 12 rōmō mae kō mō itōkō Jutasi mijā. Ijatyray kwaima'e kō uu upi. A'e kō imarija poko pawete iko. Āmō, jinōpāa pawete weru kupa. Janejare'e pè oporegeta mae kō rōvijā kō ayvu rupi uu kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rè poromo'e mae kō ayvu rupi ve uu kupa. Āmō Juteu rōvijāgwerā kō ayvu rupi teve. 44 Kōitokō a'e kō pè Jutasi ji'ite kee e'ipa sikaepo:

– Erōvijā aetoapemosu rā'āgata imojikuwaoka pejē. A'evo remē pepyy kuwa eraa, e'ipa ji'ite.

45 Āmē oōvaisi Jesu kupa remeve, oo Jutasi ipyri.

– Jōvijā, e'i rā'āga ijupe.

Ajaire wetoapemosu rā'āga. 46 Ameve Jutasi rupi uu mae kō opyy Jesu ipokwa eraatā ky'y.

47 A'evo remē ava mō Jesu pyri o'ā upa mā'ē marija poko omopyso. A'e pupe temīgwai mō onamimopai. Janejare'e pè oporegeta mae kō rōvijā wasu remīgwai mō tē onamimopai. 48 Āmē Jesu e'i atyry kō pè:

– Moma'e rã pō marija poko tē tesō peeru? Āmō, jinōpāa kō teve tesō peeru? “Ojikō'ō mǎe kō rōvijā”, pejē pō ije? ⁴⁹Emǎ'ē! Kō'ē jawe jawe pemǎ'ē ipe ere ipi. Age'e rōwā pepyterà rupi poromo'e aiko ipi. Janejare'e moe'ea retā ypy pē teipe a'evo aiko ipi. Manyvore pōkō ameve nepyyi pekupa, jane kō rovake? [Age'e tē tesō epyy vijatà ereraa pekupa!] Ō'ō aje! Janejare'e ayvukwerà rupi katu tē āwivo erereko pekupa. Āmē tē “aje” taoty kāramō, e'i.^e

⁵⁰Āmē a'evoa rē emimo'ekwerà kō omǎ'ē remē, Jesu oity ojavapa oo okyje rōmō iko kupa ky'y.

⁵¹Āmē kōnomiokyry mō Jesu rakypy rupi oo jē iko. Ijyru poko iko mǎ'ē a'e. A'e sota kō opyytā imopā'ā mijā. ⁵²Āmē ijyru rē ojipy kupa remē, opoity kō oo. Oyrū oity oo. Katu rupi tē ojava oo iwiyi kō.

Jesu jōvijāgwerà kō rovake werāa kupa remēwarà

(Mateusi 26.57-68; Rukasi 22.54-55,63-71; Juwāo 18.13-14,19-24)

⁵³Āmē Juteu rōvijāgwerà kō atyry ojimoaty tetā wryy pē upa. Kejō. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu. Āmō, pirujē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō, jōvijāgwerà kō. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō ve. Mokojejō ojimoaty kupa upa. A'e kō rovake werāa Jesu kupa. [Tetā wryy pē weroike kupa.]

⁵⁴Āmē Peturu oo Jesu rakypy rupi. Ipyri'ije'ē rōwā oo ajamǎ'ē Peturu. Kuipe'e sa'u tē oo. Tetā ypy pē ovāe opyta wapy tetā rārōarà kō mō pyri. Tata ypy pē wapy ojipe'e upa.

⁵⁵Āmē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō pirujē Juteu rōvijāgwerà kō reve ojimogeta Jesu rē kupa upa.

– Manyvo ja'etā pō Romā pewarà jōvijā pē tojukaoka Jesu? e'i kupa.

Ajamǎ'ē manyvo noerekoi esa ayvu ai mō ewarà imo'y Jesu rē kupa.

⁵⁶Ajawyi ijaty iwari wari epe ee kupa. Nivoi mǎ'ē omo'y teywete ee kupa.

Ajamǎ'ē ojevo jē rōwā e'i kupa. Ajawyi, “Nivoi mǎ'ē tē Jesu”, ne'i'āi kupa.

⁵⁷Āmē kwaima'e kō mō opō'ā owari rōmō Jesu pē. Kee e'i owari rōmō kupa:

⁵⁸– Oroenu Jesu kee e'i remē: “Amomatà Janejare'e moe'ea retā, jane kō reminōgwerà tē. Ajamǎ'ē ajaire moapy 'arà paire, āmō ainō tarà mijē. A'e sōsi jane kō reminōgwerà rōwātà ky'y”, e'i rōwā sipōkō! e'i owari rōmō kupa.^f

⁵⁹Aepo e'i epe kupa remē, ojevo jē rōwā e'i kupa.

⁶⁰Āmē aepo Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu wenu remē, opō'ā Jesu pē javo.

– Neenu pōkō aepo e'i neupe kupa remē? e'i. Ajawyi manyvo eretā pō nejipija rōmō? e'i ijupe.

^e 14.49 Ruk. 19.47; 21.37 ^f 14.58 Juw. 2.19-22

⁶¹ Nipui Jesu ajamã'ẽ. Ajawyi jõvijã wasu e'i jẽ Jesu pè:
 – Aje põ Janejare'e Remimuurerà tè ene? e'i. ãmõ, Janejare'e
 janeremimoe'e Ra'yry tè põ ene? e'i Jesu pè.

⁶² ãmẽ si Jesu e'i ijupe ky'y:
 – Õõ, a'e tè ije. Janejare'e Remimuurerà ajimojane mã'ẽ rômõ ajo ipe
 pepytery pè mijã. Ajamã'ẽ kee pemã'ẽ tarã mijẽ kãramõ ere. Temimoe'e
 rômõ tè tesõ ajotã kãramõ ky'y. Ekasia ve aerutã. ãmẽ a'e 'arã mẽ
 Janejare'e ikasiay mã'ẽ pyri aapytã Jõvijã wasu rômõ ajupa. I'ekatu kytyre
 aapytã ajupa ky'y, e'i. Ajaire yva rãtasĩ rupi awyjtã ajo mijẽ. A'evo aiko
 mã'ẽ rẽ pemã'ẽtã kãramõ ere! e'i Jesu ijupe kõ.^g

⁶³⁻⁶⁴ Ameve Janejare'e pè oporegeta mãe kõ rõvijã wasu aepe e'i Jesu
 remeve, ojikõõ ai ee ky'y. Ajawyi ojiryuãvasĩ tesõ ojimopirai rômõ enu.
 Kee e'i ãmẽ ovoarã kõ pè:

– Peenu rõwã aepe e'i oporegeta ai remẽ! Werõarõ ywe'e tite si
 Janejare'e aepe e'i remẽ! Ajawyi nijaesa mijẽ'ãi ijayvu ai mõi wenu mã'ẽ
 ky'y. Ovote ojimome'u ky'y, e'i. Manyvo pejẽtã põkõ aepe peenu remẽ?
 e'i.

– Wayvu rupi tè tomãñõ ajawyi! e'i ywe'e tite ijupe kupa.

– Hoõ! e'i ãmẽ kupa. Aje, tomãñõ! e'i kupa.

⁶⁵ Ajaire wereko ai tesõ Jesu kupa ky'y. Otõmõ tõmõ tesõ teve ee kupa.
 Oovaõvã teve kamisa pupe kupa, tomã'ẽ e'ã. Ajaire oovapete pete teve
 kupa. ãmẽ e'i ijupe kupa:

– Janejare'e ayvu mojenuarã tè ene remẽ, kee ere ore: Ava põ
 nerovapete pete upa? e'i e'i ijai kupa.

ãmõ, sota kõ opyy inõpã nõpã tesõ ereko.

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rã'ãga remẽwarã
(Mateusi 26.69-75; Rukasi 22.56-62; Juwãõ 18.15-18,25-27)

⁶⁶ ãmẽ jakatu Peturu tetã ppy pè tui jẽ upa. ãmẽ ja'y kõjatãi mõi okwa
 ipyryvo. Janejare'e pè oporegeta mãe kõ rõvijã wasu remĩgwai tè a'e ja'y
 kõjatãi. ⁶⁷ A'e omã'ẽ Peturu rẽ tata rẽ ojipe'e upa remẽ. Omã'ẽ ywete ee.
 Ajaire e'i ijupe:

– Jesu Nasare taa wãnã reve neiko mã'ẽ tè ene! e'i.

⁶⁸ – ãnĩ! A'e rõwã ije! e'i rã'ãga Peturu ijupe. Nakuwai ava pewarã mõi
 põ aepe ere! e'i rã'ãga.

Aepe e'i paire oẽ oo tetã ppy pe wyi. Pari ape kyty oẽ oo. [Ameve
 masakara oje'ẽ.] ⁶⁹ ãmẽ temĩgwai mõi omã'ẽ mijẽ ee. Ja'y kõjatãi mõi teve
 a'e. A'e e'i a'e pè tui mãe kõ mõi pè e'i:

– Jesu Nasare taa wãnã pyriwarã mõi tè ãwĩ! e'i.

⁷⁰ ãmẽ Peturu e'i:

– Ānī! A'e rōwā ije! e'i mijē owari rōmō.

Ajaire sa'u a'e pē ekoi mǎe kō e'i mijē Peturu pē:

– Aje, a'e koty rewarà tē ene! Karireja wānà tē ene! Neporegeta rupi tē nejikuwa! e'i ijupe kupa.

⁷¹ Āmē Peturu e'i mijē ijupe kō:

– Nakuwai ije āwī kwaima'e! e'i. Janejare'e okuwa ewari rōwā a'e mǎē! e'i rǎāga. Janejare'e temomoriĵau ikō ewari remē nē, e'i tite owari rōmō.

⁷² Āmē jakatu masakara oje'ē mijē. Āmē tē tite Peturu oja'a Jesu ayvukwerà rē ky'y. “Moapy rōmō nekuwai ā'ātà masakara oje'ē mōrijō rōmō e'āve”, e'i maekwerà rē oja'a. Ajawyi ijāgyoay āmē ky'y. Ojiāpirō wasu upa.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remēwarà

(*Mateusi 27.1-2,11-14; Rukasi 23.1-5; Juwāo 18.28-38*)

15 ¹ Ajaire jī'iveay pirujē jōvijāgwerà kō ojimoatypa ojimogeta. Kejō ojimoaty mǎe kō. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō, Juteu rōvijāgwerà kō. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō. A'e kō ojimoaty remē, e'ipa manyvotà wereko Jesu kupa. Opokwa eraa kupa. Kovenatu Piratu po pē ome'ē kupa. [Juteja yvy pewarà kovenatu tē Piratu. Juteu rōwā a'e ajamā'ē. Romā wānà tē.] A'e rovake Jesu opō'ā.

² Āmē kovenatu Piratu e'i ijupe:

– Aje pō Juteu kō rōvijā ywete ene? e'i.

– Ō'ō! Aje katu aepo ere! e'i Jesu ijupe.

³ Āmē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō ypy oporegeta. Nivoi mǎē iteetejē omo'y teywete Jesu rē kupa. “Kovenatu tomono ijukaoka”, e'i oupe kupa.

⁴ Āmē kovenatu e'i mijē Jesu pē:

– Neenu pōkō aepo e'i neupewarà mō kupa remē? Manyvo eretà pōkō ajawyi? e'i Jesu pē.

⁵ Ajamā'ē Jesu nipui ky'y. Āmē kovenatu Piratu ojimonyi a'evo remē.

– Manyvore sipō nipui eupe? e'i oupe ojipy'amogeta.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remēwarà

(*Mateusi 27.15-26; Rukasi 23.13-25; Juwāo 18.39—19.16*)

⁶ Tāmō kō jisiryawerà moetea 'arà okwa remē upi upi, kovenatu Piratu wemimopā'āgwerà mō omoēoka ipi. Pe'ī tē ajamā'ē omoēoka ipi, kwaray upi upi. Aty wasu kō tē opyeporo a'evo remē tomoē ipi. ⁷ Āmē a'evo Jesu wereko kupa remē, uve temimopā'āgwerà mō, Parapa eu ijupe mǎē. Poromojiapisioka maekwerà tē Parapa. A'e jypy remē poromoāpāoka Romā pewarà jōvijā rē. Ajawyi ojimopā'ā upa.

⁸ Āmē aty wasu kō ojimoaty kovenatu Piratu pyri remē, kee e'i ijupe kupa:

– Kwaray upi upi itōkō nemoēoka neremimopā'āgwerà mō tāmō kō jisryawerà rè oroja'a remē ipi. A'evo eiko age'e, oro'e ene, e'i ijupe kupa.

⁹ Āmē kovenatu Piratu e'i ijupe kō:

– Ava pō nepota amoēoka? Juteu kō rōvijā pō? e'i Jesu pewarà mō ijupe kō.

¹⁰ Kovenatu Piratu okuwa Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō ojimōarō teywete Jesu rè. Ajawyi tè weru Piratu rovake kupa, āwī tomono ijukaoka.

¹¹ Āmē Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō omogeta katu aty wasu kō. Juteu rōvijā kō ve omogeta katu kō. Ajawyi kee e'i wapukai rōmō kupa:

– Ānī! A'e rōwā! Parapa tè ikō teremoēoka nē! e'i e'i wapuka pukai rōmō kupa.

¹² [Āmē kovenatu Piratu “hoō” ne'ive.] E'i mijē rā'ī ijupe kō:

– Penōvijā pa'e? Juteu kō rōvijā pa'e? Manyvotà pō areko āmē? e'i ijupe kō.

¹³ – Yvyra jipokana rè ejukaoka! e'i e'i wapukai rōmō kupa.

¹⁴ Āmē Piratu e'i:

– Manyvo rewarà mō ywete pōkō ajukaokatà ajamā'ē? e'i. [Nakuwai 'eteay eewarà, e'i.]

Āmē ywesō wapuka pukai kupa.

– Ejukaoka sikenē, vyvra jipokana rè! e'i e'i kōrijō kupa āmē.

¹⁵ Āmē Piratu opota poromory. Ajawyi Parapa omoēoka jimopā'āga pupe wyi, ijayvu kō rupi ky'y. Jesu āmē onōpā nōpāoka rā'ī. Ajaire omono vyvra jipokana rè ijukaoka ky'y.

Sota kō omojaiwe Jesu remēwarà

(Mateusi 27.27-31; Juwāo 19.1-3)

¹⁶ Āmē ajaire sota kō weroike rā'ī Jesu oōvijā wasu retā wasu wryr pè. Oka mytery pè weraa kupa, posikoawerà retā pè. Pirujē sota kō ojimoatypa katu a'e pè upa. ¹⁷ Opota Jesu oojai kupa. Ajawyi omoe'e rā'āga kupa. Jōvijā yru poko ipirā mǎē pè oyrunō rā'āga rā'ī kupa. Tyru pirā poko opypy ee kupa, oōvijā rā'āga rōmō. Joō vo sō mǎē oinō ākānytarà rōmō kupa. A'e oinō Jesu ākāg rè, jōvijā ākānytarà rā'āga rōmō. ¹⁸ Ajaire oojai kupa.

– Age'e si tereiko puku Juteu kō rōvijā rōmō! e'i rā'āga ijai kupa.

¹⁹ Wākānōpā nōpā teve kupa, vyvra'i pupe. Otōmō tōmō teve ee kupa. Ojimoenāpa'ā ovake imoe'e rā'āga kupa. Āwīvo wereko ijai kupa. ²⁰ Ajaire omopyso ekyi tyru pirā iwyi kupa. Ijyru omojivyrī ipypy ee kupa. Ajaate weraa ijukatà kupa ky'y. [Jerusarē taa kupe kyty weraatà kupa, imirai mǎē jukaa rena kyty.]

Jesu ojukatà vyvra jipokana rè kupa remēwarà
(*Mateusi 27.32-44; Rukasi 23.26-43; Juwāo 19.17-27*)

²¹ Āmē taa pe wyi weraa ereko remē jakatu, kwaima'e mō reve ojiōvaisī kupa. Sireni taa wānā mō tè a'e. Simāo eu erà pè. Aresātiri ruu a'e. Āmō, Rupu ruu teve a'e.^h A'e ka'api'ity kyty wyi ojivy uu iko. Āmē sota kō kee e'i ijupe:

– Aā vyvra jipokana emovy eraa py'ajē ikenē, e'i ijupe kupa.

Omovy eraa āmē ijayvukasi kō rupi.

²² Āmē sota kō weraa jē Jesu vytytry kyty. Kokota e'i Juteu kō a'e vytytry rerà pè. “Joākāgwerà rena” jaa tè Kokota e'i kupa. ²³ A'e pè ovāe kupa remē, sota kō oinō janeray mogwapa poā' uvary aisiriri katu mālē pupe ime'ē ipe Jesu pè mijā. Ajamā'ē Jesu no'ui.

²⁴ Āmē ojukatà kupa ky'y. [Ijyru omopyso ekyi mijē iwyi kupa.] Ajaire ipo kō omoputuputuri vyvra jipokana rè, ipy kō revejē. Ajaire omō'ā kupa. Āmē Jesu ojasiko upa. Ajaire ojimarai rā'ī ijyrukwerà rè sota kō.

– Ava pō opyytā ijyrukwerà oyru rōmō? e'i imomo momo kupa.

A'evo wereko ipyy imosāi ojiupe kupa.

²⁵ Kwaray oēmokopa uu remē tè a'evo, omoputuputuri vyvra jipokana rè imō'ā kupa remē.

²⁶ Āmē vyvra pee rè kee e'i ikusiwa kupa: “Juteu kō rōvijā wasu”, e'i ikusiwa kupa. Āwī jikusiwarerā oinō Jesu apyte 'aryvo kupa.^j

²⁷⁻²⁸ Āmē, mōrijō ve Jesu uvuri kwaima'e kō omō'ā ijasa kupa. Imona mālē kō tè a'e kō. Omojeovai Jesu kupa. Mytery pè katu Jesu tui āmē.

²⁹ Āmē jane kō okwa Jesu pyryvo remē, oojai okwa kupa.

– Ene itōkō kee ere mijā: “Amoma kuwa Janejare'e moe'ea retā!” ere mijā. “Ajaire moapy 'arà paire, āmō tè ainō tarā mijē”, ere itōkō mijā!^k

³⁰ Ejireko katu ajawyi! Ewyjy moko pe wyi, teremānō e'ā! e'i ijai kupa.

³¹ Āwīvo ve Janejare'e pè oporegeta mālē kō rōvijā kō ve siwā oojai. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rè poromo'e mālē kō ve siwā oojai. Kee e'i ojiupe kupa:

– Poroereko katuarā tè āwī mijā! Manyvoro sipō nojireko katui? e'i e'i kupa. ³² Aje ywete pō Janejare'e Remimuurerā tè āwī, Isaeu pewarā rōvijā rōmō? Siārō esa! Age'eve owyjy sō remē, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerā tè āwī”, oro'etā ijupe ky'y! e'i e'i ijai kupa.

Imona mālē kō teve siwā aepo e'i, Jesu pyri omānōtā upa mālē kō. A'e kō ve siwā oojai.

^h 15.21 Rom. 16.13 ⁱ 15.23 Karai kō mirra e'i ijupe mālē. ^j 15.26 A'evo okwa mālē kō omālē ee remē, okuwatā manyvo rewarā mō ojuka kupa. ^k 15.29 Jig. 22.7; Mak. 14.58; Juw. 2.19

Jesu omānō remēwarà

(Mateusi 27.45-56; Rukasi 23.44-49; Juwāo 19.28-30)

³³ Werywete jane 'aryvo katu kwaray remē ky'y. Āmē si apy'awarà mō ijāpatōma. Pātōma 'ejē, ajaate ijāpē kwaray remeve. Pirujē a'e yvy rupi pātōnusu rā'ī. ³⁴ Āmē ijāpē kwaray remē Jesu wapukai wayvo.

– Eri, Eri, rama sapakatani! e'ī. “Janejare'e, manyvore pō ereity rejupa?” jaa tē aepo e'ī.¹

³⁵ Āmō kō ipyri'ije'ē tui mē kō wenu aepo e'ī remē. A'e kō kee e'ī tite ojiupe:

– Neenu pōkō? Tāmō Eriasi pē wapukai upa [towyjy uu]! e'ī tite kupa.

³⁶ Ameve ava mō oja oo moma'e ipyu mē'ē pyy imoākā uvary ai mē'ē pupe. A'e omoturisara imono Jesu juru pē, tomosusu mijā. Āmē kee e'ī ijupe kō:

– Siārō rā'ī. Maevo tāmō Eriasi uutā ekyi vyvra jipokana re wyi, tomānō e'ā! e'ī ijai kupa mijā.

³⁷ Ameve Jesu wayvo wapukai mijē ojikyī oo. Opi l'āg oē oo.

³⁸ Āmē uve Janejare'e moe'ea retā wryy pē kamisa ijanamu mē'ē ijokenaa rōmō mē'ē. Ikatuay mē'ē. A'e Jesu omānō remeve apy'a ojiāvasī. Yvate kyty wyi tesō ojiāvasī uu ojisa ky'y.^m

³⁹ Āmē sota kō rōvijā Jesu pyri'ije'ē tui. Wenu wapukai remē. Imānōa rē omā'ē teve. Ojimonyi ee omājā.

– Eeee! Janejare'e Ra'yry tē sikaepo āwī kwaima'e! e'ī ky'y.

⁴⁰ A'evō remē wāivī kō mō a'e pē ekoi. Kuipe'e wyi omā'ē ee kupa upa. Kejō. Maria Matarena. Āmō, Maria Juse y. Tiaku y ve a'e. Āmō, Sarome. Mokepejō Jesu mānōa rē omā'ē. ⁴¹ Kōitokō Jesu rupi oo oo ipātavō kupa ipi, poromo'e Karireja yvy rupi iko remē. A'e kō omā'ē Jesu mānōa rē upa. Āmō wāivī kō teve omā'ē ee upa, Jesu rupi uu Jerusarē taa kyty maekwerā kō. Ijatyry kupa.ⁿ

Jesu reāgwerà mokatua rewarà

(Mateusi 27.57-61; Rukasi 23.50-56; Juwāo 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Āmē Jesu mānōawerā ojikuwapa kwaima'e mō pē, Juse eu ijupe mē'ē pē. Arimateja taa wānā mō a'e. Juteu rōvijāgwerā kō mō teve a'e. Temimoe'e tē Juse. A'e kee e'ī ipi mē'ē: “Pirujē jane kō omoēoka Janejare'e o'arā kyty kupa remē, ikatuaytā”, e'ī ipi mē'ē. Āmē Jesu mānōa ojikuwapa ijupe remē, nojipirauī oo kovenatu Piratu resa. Karumē a'evō ekoi.

– Jesu reāgwerā tarāa imokatu, e'ī kovenatu Piratu pē.

Opota werāa imokatu amātejē jimoava 'arā renoneve.^o Pātōma remeve jimoava 'arā ojiāparō ipi.

⁴⁴ Āmē aepo e'ī Juse Piratu pē remē,

¹ 15.34 Jīg. 22.1 ^m 15.38 Jisyry. 26.31-33; Epr. 9.6-10 ⁿ 15.41 Ruk. 8.2-3

^o 15.42-43 Juteu kō nopyy'āi teāgwerā jimoava 'arā mē ipi. Ajawyi ojikōtevē jē eraa imokatu enone.

– Omãñõma sipõ ky'y? e'i Piratu.

Ajawyi sota kō rōvijã omuu. Kee e'i ijupe:

– Aje pō omãñõma Jesu? e'i ijupe.

45 – Ōõ, omãñõma, e'i Piratu pē Juse.

Ãmē kovenatu Piratu e'i:

– Hoõ, eraa eãgwerà imokatu ãmē, e'i Juse pē.

46 ãmē Juse kamisa poko opyy. Kamisa e'eay opyy, “rijõ” eu mǎě. Ajaire oo Jesu reãgwerà rekyi yvyra jipokana re wyi. Kamisa poko pupe ojõvã jõvã kupa. Ajaire omokatu pareti kwarà pupe kupa, takuru kwarà pupe. Teãgwerà rena teãmã a'e. Ajaire omokatu paire, oovapy. Takuru ipowyi mǎě pupe oovapy. Omotore tore ikwarà rovake inõ. [A'evo wereko paire, ojivy oo kupa.]

47 ãmē Maria Matarena a'evoa rè omǎě. ãmõ, Maria Juse y omǎě ee. Ajawyi okuwa Jesu reãgwerà rena mape tui mǎě kupa.

Jesu omãñõ maire opoera mijē remēwarà
(Mateusi 28.1-8; Rukasi 24.1-12; Juwãõ 20.1-10)

16 ¹Jimoava 'arà okwa paire, Maria Matarena oo Jesu reãgwerà mopije mǎě pyy, ipije katu mǎě.^p ãmõ Maria reve oo opyy, Tiaku y. ãmõ, Sarome reve oo. ²ãmē ji'iveay oo Jesu reãgwerà rena kyty kupa. Pee rupi oo iko kupa remē, ³e'i ojiupe kupa:

– Manyvotà pō takuru sirekotà? Ava pō omotore toretà imoisryy ikwarà rovake wyi janeupe tijaikē? e'i kupa.

Ta'yrõwã takuru wyi aepo e'i kupa. ⁴Ajamǎě ovãe kupa remē, soõ, ova 'ejē tui upa!

– Emǎě ee! e'i ojiupe kupa. [Ava sipõ omoisryy! e'i kupa.]

⁵ãmē oike te'ite kupa. Oike kupa remē, Jesu reãgwerà renawerà eekatu kytyre kōnomiokyry mō wapy upa. Ijyru poko sī gatu a'e. A'e rè omǎě kupa remē, ojimonyi tesõ ee omǎjã kupa. ⁶Ajamǎě kōnomiokyry e'i ijupe kō:

– Pejimonyi sō! Akuwa Jesu Nasare taa wãnà peeka, yvyra jipokana rè omãñõ maekwerà. A'e ike natui ky'y! Opoerapa opõ'ã oo! Ike eãgwerà tui mijã! Pemǎ'ē ee esa! Natui ky'y! e'i ijupe kō.

⁷E'i jē ijupe kō:

– Pekwa emimo'ekwerà kō pē Peturu kō pē jawo. “Karireja yvy kyty ootà penenone kyty. A'e pē penārõtà, e'ipa maekwerà rupi katu”, tapejē ijupe kō imomewa, e'i.^q

⁸Aepo e'i remeve wãivĩ kō ojivy oo. Ojava oo Jesu reãgwerà renawerà pe wyi. Otyty tesõ okyjea iko kupa. Nooive aepo momewa kupa ajamǎě, ojimonyi kupa rewarà mō.

^p 16.1 Ipije katu mǎě omogy wemiau reãgwerà kō rè kupa ipi. Ekoo kō tè a'evoa.

^q 16.7 Mat. 26.32; Mak. 14.28

Jesu ojisaoka Maria Matarena pyri remēwarà
(*Mateusi 28.9-10; Juwão 20.11-18*)

⁹Ji'iveay, jimoava 'arà paire,^r Jesu opoera. Āmē Maria Matarena pyri ypy ojisa. Kōitokō jypy remē Jesu ājāgai kō, 7 rōmō omoē iwyi. A'e pyri ypy ojisa. ¹⁰A'e Jesu rē omā'ē maire oo emimo'ekwerà kō pè javo. Wāpirō ywete wāgyo rōmō kupa upa, ovāe ipyri kō remē. ¹¹E'i āmē ijupe kō:

– Jesu opoerapa! Amā'ē ee! e'i.

Ajamā'ē aepo wenu kupa remē, “aje ipō” ne'i kupa.

Jesu ojisaoka wemimo'earà mōrijōgwerà kō pyri remēwarà
(*Rukasi 24.13-35*)

¹²Āmē ajaire Jesu ojisa mijē wemimo'earà kō mō pè, mōrijō mē kō pè. Nojikuwai ojisa ijupe kō ajamā'ē. A'e kō oo pee rupi iko remē, a'evō ekoi. ¹³Ajaire ojikuwapa ijupe kō remē, ojivy oo a'evōa momewa āmō emimo'ekwerà kō pè kupa.

Ajamā'ē aepo wenu mē kō “aje ipō” ne'ive enu kupa.

Jesu ojisaoka mijē wemimo'ekwerà kō pè remēwarà
(*Mateusi 28.16-20; Rukasi 24.36-49;*
Juwão 20.19-23; Jesu koty rewarà kō 1.6-8)

¹⁴Ajaire sa'u Jesu ojisa mijē wemimo'ekwerà kō pè ky'y, ¹¹rōmō mē kō pè. Ojimi'u kupa upa remē ojisa ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– “Aje” napejēi sō, omā'ē ere mē kō omome'u pejē remē! “Aje” pejē kuwasi mijā. Age'e si “aje” pejē ky'y, pemā'ē ere rewarà mō tē, e'i ijupe kō.

¹⁵E'i jē Jesu ijupe kō:

– Pekwa pirujē tena tena kō rupi eayvu e'ey mojenū erokwa. Pirujē yvy yvy wānà kō pè pemojenū. “Emānōa rupi Janejare'e poroereko katutà ky'y”, pejē.^s ¹⁶Ava mō eako'i ere wereko katuārā rōmō remē, āmō, ojimojāmōrioka ekoty rewarà rōmō remē, areko karuarutà epyri. Naeako'i ere mē kō āmē nareko katu'āi. Aemavo kōtā ity aa, e'i. ¹⁷Āmō, kee a'e pejē. Amokasiay wetetā “aje” e'i mē kō ipi, eayvukasia rupi toiko kupa. Ajawyī ājāg kō pè ijayvukasitā imōē ojimoemija ee mē kō wyi imoisryyoka eayvu rupi kupa. Āmō, āmō e'iywarā kō pè omojenutā eayvu e'ey remē, amokasi kōtā āmō kō ayvu rupi toporegeta kupa, e'i. ¹⁸Āmō, areko katu kōtā moe porojuka mā'ē wyi opyy sikaepo remē timanyvo e'ā. Āmō, ay mō sikaepo o'u kupa remē, nimanyvo'āi ijupe kō. Āmō, itekorā mē kō omokatutā ekasia rupi opo oinō ijapyte kō 'aryvo kupa remē. Eayvukasia rupi tē a'evō ekoitā kupa, e'i Jesu ijupe kō.

^r 16.9 *Domingo* remē. ^s 16.15 J.K.R. 1.8

Jesu oẽ yva kyty oo remẽwarà*(Rukasi 24.50-53; Jesu koty rewarà kô 1.9-11)*

¹⁹Ãmẽ Janerõvijã Jesu oporegeta ijupe kô paire, oẽ oo yva kyty, Janejare'e rena kyty. Janejare'e 'ekatu kytyre wapy upa, eeve Jõvijã wasu rômõ. Awyje rômõ rã'ĩ a'e pè ekoi.

²⁰Ãmẽ Jesu remimo'ekwerà kô oo oo ijayvu e'eay mojenu jenu erokwa ky'y. Pirujẽ tena tena kô rupi oo oo kupa. [Pirujẽ jane atyry kô pè.] Janejare'e omokasiay kô toporomokatu kupa, itekorã mõe kô tomokatu kupa ipi. Ãmõ, ãjãgai kô tomoẽ teve kupa. A'evo omojikuwaoka aje ywete emimojenuwerà.

[Awyjepa eremikusiwarerà Jesu rewarà. Maku remikusiwarerà.]

Rukasi

Rukasi remikusiwarerà Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Rukasi tokusiwa maekwerà. Ajamã'ē Rukasi nomã'ēi Jesu rē. Noatai teve upi. Ajaire tē ikoty rewarà rōmō ekoi ky'y. Aja paire tē oo oo taa taa rupi Janejare'e remimonokwerà kō rupi iko ipi. Pauru kō rupi oo ipi (J.K.R. 16—28). Poropōanōgarà tē ajamã'ē Rukasi. A'e ojimorypa Teopiru pē ywesō ojimo'e ikuwa Jesu rekoawerà rē, tokuwa katu. Rukasi ywesō Jesu sakyawerà okusiwa ikuwa. Ijy rewarà, âmō, tāmōi kō rewarà teve okusiwa. Jesu pē wyive ajaate tāmō Aparão pe'ī okusiwa eraa ejaa. Kee jaa omome'u wemikusiwarerà rupi. Manyvo Jesu ekoi Janejare'e kasia rupi, yvy rupi ekoi remē maekwerà. Âmō, ijayvukwerà poromo'e ee maekwerà. A'evō ekoi maekwerà kō okusiwa. Kee jaa rē jajimo'e Rukasi remikusiwarerà jamogeta remē. Janejare'e kasia rupi tē yvy pē Jesu uu. Yvy pē ekoi remē, janevo ekoi mirà rōmō tē. Janerauvay teve iko ipi. Opota teve janerereko katuara rōmō jaiko. Omãñō janeaiwererà repykarà mō. Aepo jaa rē Rukasi remikusiwarerà rupi jajimo'e ikuwa ipi.

Rukasi okusiwa jōvijā Teopiru pē remēwarà

1 ¹⁻² Jōvijā Teopiru pē akusiwa ajupa. Mōa'ārōwā uve mirà kō ojimopirai tesō Jesu rē omã'ē remē mae kō. Âmō, ojapyaka ijayvu rē kupa remē. Opota ywete okuwa kupa, manyvo nyvo jē Jesu poroereko poromotekokuwa mǎ'ē. Ajawyi ijy py kyty wyive omovyvy toenu kō. Âmē âmō kō pē Jesu rekoa ojenu remē, kee e'i kupa: “Kareta rupi akusiwatà ajawyi imomewa”, e'i kupa. ³⁻⁴ Ajawyi, “Ije ve akusiwatà”, a'e eupe. “Âmē wenu maekwerà kō pē, âmō, omã'ē ee maekwerà kō pē, ajimo'e katuokatà ijupe kō takuwa ijayvu”, a'e. “Ijy py kyty wyi amovyvyokatà enu, aekwery vo tamojeapy ikusiwa”, a'e eupe.

Neupe tè akusiwa imomewa, jōvijā Teopiru. Apota katu aepeo jaa kō amome'u neupe, “aje” tere erovija āmē ky'y. Ajawyi aekwerà kō akusiwa ajupa.

Yvapewarà omojenu amātejē Juwāo sakya rā remēwarà

⁵ Ajare kee a'e ikusiwatà. Āmē 'arà pè Juteja yvy pewarà kō rōvijā mō pè Eroti eu. Āmē jakatu Janejare'e pè oporegeta mǎē mō oiko teve, Sakarija eu ijupe mǎē. Tāmō Apijasi jeapyrerà tè a'e. Erekwārà pè Isapeu eu. A'e tāmō Arāo amyry jeapyrerà tè. ⁶ Āwī kō, werekwārà reve ivo katu ekoi Janejare'e rovake kupa ipi. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi kupa ipi. ⁷ Ajamāē nijākarāive kupa. Awyjepa nimemy'āi mǎē tè Isapeu mijā. Āmō, mōrijō revejē ika'akuwapa kupa ky'y.

⁸⁻⁹ Āmē a'e remē, āwīvo teāmā Janejare'e pè oporegeta mǎē kō, werà kō okusiwa imoje'a je'a ojipyteporoa mō kupa ipi. A'evoa rupi okuwa ava pō oiketā Janejare'e moe'ea retā wryy pè oposiko mǎē kupa ipi. Ajawyi āmō 'ary pè Sakarija opyteporopa kupa. Oo āmē oike Janejare'e moe'ea retā wryy pè, Jerusarē taa pè. Āmē āwīvo teāmā teve eko kō, ipije mǎē omoeny tipije Sakarija Janejare'e pè imoe'ea mō.^a Āmō, Janejare'e pè oporegetatā. ¹⁰ Āmē jakatu ve jane kō ojatykapa Janejare'e moe'ea retā ypy pè upa. Oporegeta Janejare'e pè kupa upa.

¹¹ Āmē jakatu Janejare'e remīgwei yvapewarà mō ojimoikatu Sakarija pè, Janejare'e moe'ea retā wryy pè. Jaapy imopije katu mǎē rena uvuri opōā upa, i'ekatu kytyre. ¹² A'e rē omāē remē, ojimonyi tesō Sakarija omājā. Ojimopirai omājā ee. ¹³ Āmē e'i yvapewarà Sakarija pè:

– Nekyje sō ewyi, e'i. Wenupa Janejare'e neporegetakwerà, e'i. Age'e nererekwarà ipuru'atā ky'y. Āmē, Juwāo eretā nera'yry rerà pè, e'i ijupe.

¹⁴ E'i jē yvapewarà:

– Neroryvaytā ee. Āmō kō oryvay tevetā ee, e'i. ¹⁵ “Teko e'eay rōmōtā tè āwī”, e'i Janejare'e nera'yry rā pè. Ajawyi poromoga'u mǎē no'u'āi, e'i. Uvary raiwerà teve no'u'āi. Janejare'e 'Āg eevejē ekoitā. Ijy mari pupe ekoi remeve omomārakuwaokatā. Ajaate eevejē ekoitā, e'i. ¹⁶ Āmē tè nera'yry werovapatā Isaeu kō Janejare'e kyty, Janerōvijā ywete ayvu rupi toiko kupa ky'y. Ajawyi mōāārōwā mirā kō “aje” e'itā Janejare'e ayvu pè erovija āmē ky'y. ¹⁷ Āmē nera'yry ypy uutā Janejare'e ayvu mojenuarā rōmō. A'e penōvijā ywete renone rupi poromotekokuwatā iko. Āwitō karamoe remē Janejare'e wayvu mojenuarā Eriasi omokasiay o'Āg pupe, āwīvo ve nera'yry werekotā. Ajawyi nera'yry omotekokuwa kōtā tipiryvypy katu ojee iko kupa mijē, tōvijāgwerà, ijākarāgwerà kō revejē. Āwīvo ve ayvu noenui mǎē kō omotekokuwatā ky'y. Eko aiwerà oityppyipaokatā Janejare'e rē āmē ky'y. Āmō, āmō kō ojimokatupatā

^a 1.8-9 Jaapy imopije katu mǎē rena 'aryvo wapy kupa ipi.

amãtejẽ Penõvijã ywete vãea renone upa, nera'yry omojenu ijupe kô remẽ tomoa'u kupa, e'i yvapewarà Sakarija pè.^b

¹⁸ ãmẽ e'i Sakarija:

– Mano a'e ipõ “aje” javo? e'i. Emã'ẽ. Tãivĩ tẽ ije. Ererekwarà isa'imãma teve, e'i Sakarija ijupe.

¹⁹ ãmẽ yvapewarà wayvuapi:

– Kapirijeu ije. Janejare'e pyri tẽ aiko ipi mã'ẽ. Ijayvu rupi tẽ ajo aporegeta neupe. Ijayvu e'ay mojenú tẽ ajo. Manyvo põ nererovijai rejupa? ²⁰ Aje nererekwarà imemytã ky'y, Janejare'e, “Age'e 'arà pẽ imemytã”, e'i remẽ. Ajamã'ẽ “aje” nerei sô eayvu renú, “Nererekwarà imemytã”, a'e neupe remẽ. Ajawyi age'e nanepui mã'ẽ rômõtã tẽ neiko ky'y. Nereporegeta rãĩ'ãi neiko. A'evô tẽ rãĩ' noromomoregetaoka'ãi. Ajaire tẽ, nererekwarà imemypa eayvu rupi katu paire tẽ, neporegeta tarã mijẽ, e'i Janejare'e remĩgwai yvapewarà ijupe.

Aja paire ojivy oo.

²¹ ãmẽ jakatu jane kô ojimopirai tesô tetã ypy pẽ upa, Sakarija rãrõ.

– Manyvore põ omowasuay oẽ uu? e'i ojiupe kupa.

²² Ajaire Sakarija oẽ ikatu pẽ ipyri kô ky'y. Oporegeta tarepe wetãrã kô pẽ. Nipui ajamã'ẽ. Nuvei ijayvu. Ajawyi opoja pojai kôrijõ tẽ iko. A'e rupi okuwa kupa, mārãnã jikuwa e'ã rẽ omã'ẽ ji'i Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ.

²³ Ajaire Sakarija awyjepa oposiko Janejare'e moe'ea retã pẽ remẽ, ojivy oo wetã gyty ky'y, ãmõ taa pẽ. ²⁴ Aja paire sa'u Isapeu ipuru'a ky'y. ãmẽ 'arã mẽ nojisryri wetã wryy pe wyi. 5 jay rômõ a'e pẽ tui. ²⁵ ãmẽ kee e'i Isapeu oupe:

– Janejare'e age'e epãtavõ ky'y, e'i oory rômõ. Ome'ẽ ememyry mō eupẽ ky'y. Ajawyi ava nererõarõ'ãi ememyry reko e'ã rẽ ky'y, e'i.

Yvapewarà omojenu amãtejẽ Janejare'e

Remimuurerà sakya rã remẽwarã

²⁶ ãmẽ Isapeu 6 jaypa ipuru'a 'arã remẽ, ãmẽ Janejare'e omuu wemĩgwai Kapirijeu kôjãmuku mō gyty, Nasare taa kyty. Karireja yvy pẽ a'e taa tui. ²⁷ Janejare'e ayvu weru imomewa kôjãmuku pẽ. Nikwaima'eive mã'ẽ a'e. Uvepa ajamã'ẽ imẽnã rã. Juse eu ijupe. Jõvijã wasu Tavi amryy jeapyrerã tẽ a'e. A'e wãivĩ pẽ Maria eu.^c ²⁸ ãmẽ uu yvapewarà javo Maria pẽ. ãmẽ e'i ijupe:

– Age'e tẽ, Maria. Tanepiryvypy katu neiko. Janejare'e nereve ekoi. Nerereko katuarã rômõ ekoi. Ikatuay nererekotã, e'i Maria pẽ.

²⁹ ãmẽ a'e rẽ omã'ẽ remẽ Maria ojeapy'a ijayvu renú. “Manyvore põ aepo e'i ije?” e'i Maria oupe.

^b 1.17 Marak. 4.5-6 ^c 1.27 Mat. 1.18

³⁰ ãmẽ e'i jẽ yvapewarà:

– Nekyje ne, Maria, e'i. Janejare'e oryvay nere. “Epy'a rupi katuwarà tè ãwĩ”, e'i neupewarà mō, e'i. ³¹ Age'e nepuru'atà ijayvu rupi. Ajaire nememytā kwaima'e rōmō. Jesu eretā nememyry rerà pè, e'i.^d
³²⁻³³ Mire'eay rōmōtā nememyry, e'i. Janejare'e jo'arā kytywarā Ra'yry eutā ijupe. Ajaire Janejare'e nememyry omoëokatā Isaeu kō Rōvijā wasu rōmō toiko. Āwitō karamoe remẽ omojōvijāoka penāmōi Tavi, āwīvotā wereko. A'e māerā tè Juteu kō Rōvijā wasu rōmō ekoitā.^e Ajaate a'e a'evō tè ekoitā iko, e'i yvapewarā ijupe.

³⁴ ãmẽ Maria e'i ijupe:

– Manyvo a'etā pō epuru'a mō? Nekwaima'ei mǎẽ tè ije, e'i Maria.

³⁵ E'i ãmẽ yvapewarà:

– Janejare'e Āg ayvu rupi tè a'evotā neiko. Ma'e, Janejare'e jo'arā kytywarā kasia ojinōtā nere. ãmẽ nepuru'atā ky'y. Ajawyi nememyry rā ivo katu mǎẽ rōmōtā ekoi, e'i. Janejare'e Ra'yry wete rōmōtā tè a'e, e'i Maria pè. ³⁶ Age'e neretārā Isapeu ipuru'a teve iko ika'akuwa ipe remẽ, e'i. “Nimemy'āi mǎẽ tè ãwĩ mijā”, e'i ãmō kō ijupe. Ajamǎẽ age'e 6 jaypa ipuru'a iko ky'y, e'i. ³⁷ Nuvei Janejare'e pè waype mǎẽ. Ajawyi nomowaypei Isapeu pè ipuru'a, e'i yvapewarā Maria pè.^f

³⁸ ãmẽ si:

– Hoō, i'ete, e'i Maria ky'y. Janejare'e remīgwai tè ije, e'i. Ajawyi aepo nemome'u ije maekwerā rupi katu ta'evō terereko Erōvijā ywete awi, e'i Maria ijupe.

Ajaire Janejare'e remīgwai yvapewarā ojivy oo.

Maria oo Isapeu resa remēwarā

³⁹ ãmẽ ãmō 'ary pè Maria ojimokatu oo Isapeu resa. Ojikōtevẽ tesō oo Juteja yvy pijarā mō. Juteja yvy pè ovāe remẽ, yvytyry kō rè oē oo iko. A'e pè Isapeu rena, Sakarija rena. ⁴⁰ Oo Sakarija retā wryy pè oike. E'i Maria:

– Age'e tè, Isapeu, e'i.

ãmẽ Isapeu:

– Age'e tè pō, e'i ve.

⁴¹ ãmẽ Maria poregeta wenu Isapeu remẽ, ameve imemyry opō'ā pō'ā imari pè. Ameve Janejare'e Āg kasia rupi oporegeta Isapeu. ⁴² Ajawyi wayvo oporegeta Isapeu. Kee e'i Maria pè:

– Aa! Janejare'e remireko katu tè ene, e'i. Ene ywesō owaray nerereko katu ãmō wāivīgwerā kō wyi, e'i. Ikatuay wetetā nememyry rā, e'i.

^d 1.31 Jesu pè “poroereko katuārā” jaa tè. Mat. 1.21 ^e 1.32-33 Tāmō amyry Jako jeapyrerā kō pè Isaeu kō eu. A'e jeapyrerā kō pè Juteu kō eu. 2Sa. 7.12-13,16; Isa. 9.7

^f 1.37 Jinō. 18.14

43 Ava pō ije, ajawyi tē pō nejo jē tesō eresa. Erōvijā ywete y rōmō ene neiko. Ene ywesō Janejare'e nemoe'eayoka ewyi. Ajamā'ē neja'a jē ere. Nejo jē eresa, e'i. 44 Age'e jajimogeta remeve, ememyry ory tesō enu āmē. Opō'ā pō'ā tesō oory rōmō emari pupe, e'i. 45 “Aje ywete” ere Janerōvijā ywete remimome'ukwerà pè rewarà mō neroryvay neiko. Wayvu rupi katu Janejare'e aje ywete a'evotà nerereko, e'i Isapeu Maria pè imoe'e.

Maria omoe'eay tesō Janejare'e remēwarà

46 Āmē kee e'i Maria Janejare'e moe'e:

– Erōvijā ywete amoe'eay wete epy'a pupe ajupa, e'i.

47 Epy'aory katu, Janejare'e āwīvo erereko katu remē, e'i.

A'e erereko katu mā'ē rōmō ekoi ipi, e'i.

48 Emīgwai miti teipe ije. Oja'a jē ere ajamā'ē.

Owaray erereko, e'i.

Ajawyi āmē, “Temireko katu tē āwī”, e'itā āmō kō eupewarà mō ipi.

Ajaate pirujē ijeapyrerà kō ve aepo e'i tary ve ije ipi, e'i.

49 Ikatuay wete Janejare'e erereko okasia rupi.

“Ivo katuay teāmā mā'ē tē āwī”, eutā imoe'e ipi.

50 Okatuaya omojikuwaoka poroporijauesaa rupi omomojy mē kō pè ipi.

Ajaate ijeapyrerà kō ve āwīvo wereko ipi, e'i.

51 Āmō rupi tē āmē ojimoe'e teywete mē kō wereko ipi.

Apijarà kō Janejare'e omojipe'a owyi ipi, ipy'a ai tē iko mē kō tē rewarà mō.

Ajawyi okasia kōrijō tē omome'u apijarà kō pè ipi.

52 Jōvijā wasu kō ve tesō owyry kty tē omoigooka ipi.

Mape remē poromomoi jo'arà ktywarà wyi wemimota rupi ipi.

Āmō, mape remē jowyry ktywarà tē omoēoka jo'arà ktywarà rōmō toiko.

Wayvukasia rupi tē a'evo ekoi ipi, e'i.

53 Āmō, amyay oporara mē kō Janejare'e omouve tē emi'ō rā kō ijupe ipi.

Imoma'e ywete mē kō āmē agyvotē omojivy imono.

54 Oja'a jē Janejare'e wayvukwerà rē ipi, wemīgwai kō pè,

“oropātavōtā”, e'i maekwerà rē ipi.

Kee e'i maekwerà rē oja'a jē:

“A'evo itōkō karamoe remē Isaeu kō areko ipātavō kō”, e'i maekwerà.

A'e rupi katu wereko kō ajaire.

55 Karamoe remeve tāmō kō pè, “Poroporijauesatā ipi”, e'ipa.

“Ivo jètà nejeapyrerà, ãwĩvo tary ve areko. Aporijauesa kō tary ve”,
e’i ãmātè tāmō Aparão amyry pè maekwerà, e’i Maria imoe’e.⁸

Awyjepa aepo omovyvy.

⁵⁶ ãmē Maria opyta jē Isapeu kō pyri. Werywete moapy jay werokwapa Isapeu pyri. Aja paire tē ojivy oo wena kyty ky’y.

Juwão isaky remēwarà

⁵⁷ Ajaire okwa Isapeu memy’a ‘arà ky’y. Imemy ajaire kwaima’e rōmō.
⁵⁸ A’evo remē ipyri ojimoena mǎe kō, ãmō, etārā kō wenu aepo jaa remē,
“Janerōvijā ywete opātavō tē Isapeu”, e’i ooryvay rōmō ee kupa.

⁵⁹ Ajaire ja’y kwani 7 ‘arà paire weraa toemosĩpire’ooka kupa. Toenō
teve kupa. ãmē tuu rerà ve omō’y ee kupa mijā. “Sakarija eutā ijupe”, e’i
tite kupa upa.

⁶⁰ Ajamā’ē ijy e’i:

– ãnī, e’i. Juwão eutā tē erà pè, e’i.

⁶¹ ãmē e’i kupa:

– Ajamā’ē ene nuvei ‘ete neretārā rerà pè aepo eu mǎē, e’i kupa.

⁶² ãmē tuu pè oporanu esa kupa ky’y. Opoja pojai oporanu ijupe:

– Manyvo ja’etā pō aā neākarā rerà pè? e’i kupa.

⁶³ ãmē Sakarija okwai yvyrape miti jakusiwa ipi mǎē mō ijupe kō,
[noporegetaive rewarā mō]. ãmē okusiwa erà. “Juwão eu erà pè”, e’i
ikusiwa. ãmē pirujē aepo e’i Sakarija remē, wapy’a kō tē. ⁶⁴ Ameve
Sakarija oporegeta mijē, aekwery vo. Omoe’e ywete Janejare’e iko ãmē
ky’y. ⁶⁵ ãmē ipyri ojimoena mǎe kō ojimonyi ee omājā. ãmē Juteja yvy
rupi omojenu jenu kupa. ãmō taa taa rupi ojenupa teve okwa. Ajaate
yvytyry pewarā kō pè ojenupa. ⁶⁶ Pirujē omā’ē ee mǎe kō ojipy’amogeta
ee. Kee e’i kupa:

– Mano e’itā sipō ajaire ãwī ja’y kwani? Janejare’e kasia tē eeve ekoi, e’i
ojiupe kupa.

Sakarija ojīga Janejare’e moe’e remēwarà

⁶⁷ ãmē Sakarija, Juwão ruu, omoe’e ywete Janejare’e, Janejare’e ‘Āg
kasia rupi. ãmō, wāparō amātejē kāramōwarā imovy. ãmē kee e’i:

⁶⁸ – Simoe’e ywete Janejare’e, Isaeu kō Rōvijā ywete.

Age’e sōsi uu poropātavō ky’y. Wemimuu rā omuutā janeupewarā
mō ky’y.

A’e nivoi mǎe kō po pe wyi janerekyitā. Janererojivyrī tarā mijē
oupe ky’y.

- 69 Omuroka janeupe ikasiay wete mǎ'ě.
 Poroereko katuay mǎ'ě tē a'e.
 Kōi tē a'e jōvijǎ Tavi amyry jeapyrerǎ tē a'e, e'i.
- 70 Ajare karamoe remeve itōkō kee e'ipa Janejare'e ayvu mojenuarǎ kō:
 “Uutǎ pepyterǎ rupi penereko katuarǎ rōmō”, e'ipa.
- 71 Kee e'ipa amǎtejē: “Uvetǎ penereko katuarǎ mō.
 A'e janeǎpǎ kō wyi janerekyipatǎ ky'y.
 Ikasiay wete mǎ'ě rōmōtǎ tē a'e ekoi.
 Ojikōō mǎe kō opo pē tē janererekotǎ mijǎ.
 A'e kō wyi janerekyitǎ ky'y”, e'i.
 “A'e kō wryy kyty wyi poroekyitǎ ky'y”, e'ipa āmātē kupa
 maekwerǎ, e'i.
- 72 Karamoe remeve wayvukwerǎ omome'upa Janejare'e, janerāmōi kō
 pē maekwerǎ. Kee e'i ijupe kō:
 “Poroporiјаuesatǎ penereko ipi. Poroereko katutǎ teve penereko”,
 e'i maekwerǎ.
 Naearai'āi aepo jaa wyi ipi. Nomotee'āi wayvukwerǎ ipi.
 Ajawyi a'evo janerereko age'e, e'i.
- 73-74 Karamoe remeve janerāmōi Aparǎo pē omome'u wayvu, kee e'i
 amǎtejē maekwerǎ:
 “Kāramō nejeapyrerǎ kō aekyitǎ ijǎpǎ kō po pe wyi”, e'i.
 “Āmē ootǎ eremīgwai kō rōmō kupa ky'y.
 Āmē si naiko'āi gyjea ky'y.
 Nojimopirai'āi iko kupa”, e'i Janejare'e ayvu.
- 75 “Āmē eupewarǎ mō kōrijō tē ekoitǎ āmē kupa ky'y”, e'i Janejare'e.
 “Ivo katua rupi ekoitǎ kupa ipi.
 Āmō, eayvu rupi katu ekoitǎ kupa teve.
 Eremimota rupi katu ekoitǎ kupa ky'y.
 A'evotǎ ekoi kupa, ajaate pejeapyrerǎ a'evotǎ ekoi”, e'ipa Janejare'e
 Aparǎo pē maekwerǎ.
 Janeupewarǎ mō aepo e'ipa amǎtejē, e'i Sakariја Janejare'e moe'e.
- Āmē kee e'i jē wa'yry pewarǎ mō, Janejare'e Āg kasia rupi:
- 76 – Ene ja'y kwani, “Janejare'e jo'arǎ kytywarǎ ayvu mojenuarǎ rōmōtǎ
 neiko”, e'itǎ āmō kō neupewarǎ mō, e'i.
 Ajaire Janerōvijǎ ywete renone rupive neotǎ.
 Āmē ijupewarǎ kō nemotekokuwatǎ, ivǎea rǎ tomoa'u kupa.
- 77 Ene nemome'utǎ Janejare'e poroereko katuay mǎ'ě.
 Apijarerǎ kō pē Janejare'e oitypypypipaokatǎ ijaiwererǎ kō iwyi kō
 ky'y, “awyjepa” e'i ijupe kō remē.
- 78-79 Janeporiјаuesaarǎ tē Janejare'e.

Ikatuay wete poroereko mãẽ teve.
 A'e oporegeta remẽ, ăwitō kwaray iserenyny katu remẽ, ojisa katu
 pirujẽ.
 ăwĩvo ve Janejare'e oporegeta remẽ, poromotekokuwa pirujẽ ipi.
 ămẽ yva pe wyi oyape pirujẽ pătōnusu rupi ekoi mãẽ kō tomojisa
 katu ky'y,
 totekokuwavy kupa ky'y.
 Okyje ai mănōa wyi mãẽ kō teve ojisa katu tary ve.
 ăwitō eny mãẽ rupi katu nou ipi, ăwĩvo Janejare'e janerereko
 wayvu rupi katu ipi.
 Janejare'e janemotekokuwa remẽ tẽ,
 janepiryvypy katutà jaiko ipi, e'i Sakarija.^h

Awyjepa aepo jaa.

⁸⁰ ămẽ Juwăo ojimovijapa ky'y. Ikasiay mãẽ rōmō ekoi. Ivo katuay teve
 iko. Otekokuwavy teve iko. Ajaire tekoe'ăma rupi tẽ ekoi tã rãĩ, ajaate
 ayvu omojenutà Isaeu kō pẽ iko ky'y.

[Ămō, Juwăo ija'yri remeve Jesu isaky teve.]

Jesu isaky remẽwarà

(Mateusi 1.18-25)

2 ¹ ămẽ a'e remẽ uve jōvijã wasu mō, Sesa Aukutu eu ijupe. Romã
 pewarà jōvijã wasu rōmō ekoi. Iteetejẽ mirã atyry emĩgwai kō rōmō
 ekoi.ⁱ ămẽ ămō 'ary pẽ a'e kee e'i:

– Amoirō irōokatà eremĩgwai kō, takuwa mapejō pō uve pirujẽ, e'i.

Ajawyi wayvu mojenuarà kō omonooka pirujẽ taa taa kō rupi too
 too ijayvukwerà tomojenu erokwa. Oo imojenu jenu ămẽ kupa. Kee e'i
 imojenu kupa:

– Pekwa penāmōi kō rekoawerà kyty tapejeenō kareta rẽ, e'i kupa.

ăwĩvo jōvijã wasu poromoirō irōmatà tapejikuwa, e'i kupa.

² A'evo remẽ, jōvijã Sirenu tẽ Sirija vvy wănà kovenatu rōmō ekoi. ³ ămẽ
 pirujẽ jane kō oo oo ojeenō kareta rẽ kupa. Pirujẽ wāmōi rekoawerà kyty
 ojivy rãĩ oo a'evoa rẽ ămẽ kupa. Jōvijã wasu ayvu rupi oo kupa.

⁴ ămẽ Juse ve ootà ojeenō kareta rẽ. Tāmō Tavi jeapyrerà tẽ Juse.
 Ajawyi tāmō Tavi sakyawerà kyty ojivytã rãĩ oo. Perẽ eu a'e taa pẽ. ămẽ
 ojisyry rãĩ wena pe wyi. Nasare taa pe wyi oo. [A'e yy Jotão yy apyry
 kyty tui.] Karireja vvy eu a'e vvy pẽ. [Ămẽ mya kyty oo Juteja vvy kyty.]
 A'e pẽ Perẽ taa tui. A'e kyty tẽ ootà Juse.

^h **1.78-79** Isa. 9.2 ⁱ **2.1** Waite ite vvy wănà kō atyry kō emĩgwai kō rōmō ekoi. Juteu kō.
 ămōgwerà Romã wănà kō. Keresia vvy wănà kō. Wăi wăisō emĩgwai kō rōmō ekoi. Ajawyi
 jōvijã wasu ijayvukasiay mãẽ tẽ a'e. Karai kō *imperator* e'i jōvijã wasu pẽ.

⁵ Werekwarà rã revejẽ oo. ãMẽ jakatu Maria ipuru'au iko. ãMẽ ajaire ovãema Perẽ taa pẽ kupa ky'y. ⁶ ãMẽ a'e pẽ ekoi kupa remẽ, ovãe Maria pẽ imemya 'arà. ⁷ Imemy saky a'e pẽ. Kwaima'e rômõ imemy. Imemyry ypykwerà tè a'e. Ajaire ojõvã omemyry kamisa pupe. ãMẽ teima kô remi'õ rena pupe oinõ, kurata vo mã'ẽ pupe. A'e pupe Maria oinõ omemyry, mape natui'ãi kupa rewarà mō. Naikoi gea'ypa rewarà mō. Ji'i tè ãmō kô oporakapa, ajawyi.

⁸ ãMẽ a'e taa kupei rupi oiko kaneiru jarà kô. Pya werokwa weima kô rẽ oja'a kupa ipi. Ka'api'ity rupi weima kô weroata tojimi'u kupa ipi. A'e pẽ ekoi ãmẽ kupa. ⁹ ãMẽ jakatu Janejare'e remigwai yvapewarà mō ojisa ijupe kô. Pya ojisa ijupe kô. ãMẽ Janejare'e omojisaoka kwaray vo sō tite mã'ẽ taeny ovake kô. A'e kaneiru jarà kô pẽ ojisa. Ojimonyi tesō ee omãjã ãmẽ kupa.

¹⁰ ãMẽ Janejare'e remigwai e'i ijupe kô:

– Pekyje sō, e'i. Ayvu katu mojenu tè awyji ike pepyri. Jane kô morya rômõ tè a'e, e'i. ¹¹ Kee a'e: Age'e isakypa Penõvijã rã rômõ. Penereko katu mã'ẽ rã, e'i. Janejare'e Remimuurerà Penõvijã ywete rômõ eu. Tãmō Tavi rekoawerà pẽ tui, e'i. Pekwa esa ãmẽ. ¹² Teima kô remi'õ rena pẽ o'au upa. Ojijõvã kamisa pupe upa, e'i. Pemã'ẽ ee remẽ, pekuwatã Penõvijã rã tè a'e peesatã ky'y, e'i Janejare'e remigwai kaneiru jarà kô pẽ.

¹³ ãMẽ oporegeta paire, apy'awarà mō Janejare'e remigwai ijatyray ojimoikatu ojisa kaneiru jarà kô pẽ. Yvate ojatykapa kupa upa. Oporegeta mã'ẽ pyri tui kupa. Kee e'i ojiga rômõ kupa:

¹⁴ – Õ'õ, Janejare'e ikatuay wete.

A'e ywesō ikatuay wete.

Pirujẽ jane kô tomoe'e ãmẽ.

Tipiryvypy katu jome kupa ky'y.

Tojipy'amopirai e'ã jane kô ky'y, yvy rupiwarà kô,

Janejare'e rauparà kô, e'i ojiga rômõ kupa.

¹⁵ ãMẽ ojiga kupa paire, Janejare'e remigwai kô ojivy oo. Yva kyty ojivy oo ky'y. ãMẽ kaneiru jarà kô oporegeta ojiupe:

– Haa! Ja'e esa ajawyi, e'i kupa. Ja'e Perẽ taa kyty aepo rẽ jamã'ẽ, e'i kupa.

¹⁶ Oo kuise'ẽ ãmẽ kupa. A'e pẽ ovãema kupa remẽ, ja'y sakyrerã weka rã'i kupa. Ajaire wesa kupa. ãMẽ omã'ẽ ee kupa. Ja'yry rẽ omã'ẽ kupa. Teima kô remi'õ rena pupe tui, Janejare'e remigwai ayvu rupi katu tè. ãMẽ ijy ipyri tui, Maria. ãMō, Juse ve ipyri tui.

¹⁷ A'e kô pẽ kaneiru jarà kô omome'u pirujẽ Janejare'e remigwai ayvukwerã. Oporegeta ee kupa, isakyrerã rẽ. ¹⁸ ãMẽ aepo wenu kupa remẽ, omoãgyopa kô. Pirujẽ jane kô omoãgyo tesō. ¹⁹⁻²⁰ ãMẽ aja paire

kaneiru jarà kō ojivy oo ky'y. Ojīga ojivy oo kupa. Janejare'e omoe'e iko kupa, a'evoa rè omā'ē kupa rewarà mō. Ajamā'ē Maria ojipy'amogetaay upa, Janejare'e remīgwei ayvukwerà rè. Āmō, kaneiru jarà kō omome'u ijupe maekwerà rè ojipy'amogeta jē upa. Ajaate oja'a karuaru ee upa.

Jesu weenō kupa remēwarà

²¹ Ajaire, 7 oke remē wemosīpire'ooka ja'y sakyrerà kupa, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi. Āmē tē weenō kupa. Jesu e'i erà pē kupa, Janejare'e remīgwei yvapewarà ayvukwerà rupi katu. Kōi e'i amātejē jypy remē Maria pē, nipuru'aive remeve. A'e rupi katu weenō kupa.^j

²²⁻²³ Ajaire āmō jay remē, werojikoaku kupa paire, Jesu weraa kupa, Jerusarē taa kyty. Janejare'e moe'ea retā pē weraa eroike Janejare'e rovake kupa. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tē a'evō wereko kupa. Kee e'i ayvukwerà: *“Janeākarā pykwerà ja'y kwani rōmō isaky remē, jaeru Janerōvijā ywete rovake topyteporo imosā'āga oupewarà mō ipi”*, e'i maekwerà.^k ²⁴ Oo kupa remē, weraa wemime'ē rōmō kupa, oōvijāgwerà kō rekoa rupi. *“Kee jareko janeākarā pykwerà jaraa Janejare'e pē remē. Janeremime'ē rā ve jaraa Janejare'e pē. Mōrijō jirusi ika mā'ē jaraa ime'ē. A'e reko e'ā mē āmē pykau ra'yry kō mōrijō rōmō jaraa”*, e'i maekwerà.^l A'evō wereko āmē kupa.

Tāmō Simeão omā'ē Jesu sakyrerà rè remēwarà

²⁵ Āmē jakatu kwaime'e mō Jerusarē taa pē ekoi, tāmō Simeão eu ijupe mā'ē. Ojireko katu iko ipi mā'ē a'e. Janejare'e rè oja'a ipi mā'ē. A'e kee e'i oupe ipi: *“Janejare'e Wemimuurà rā omuutā janerereko katuarà rōmō, Isaeu kō rereko katuarà rōmō. Ikatuaytā uu remē”*, e'i oupe ipi. Āmē Janejare'e 'Āg eeve ekoi ipi. Wereko katu imomārakuwaoka ipi.

²⁶ Āmē Janejare'e 'Āg omojikuwaoka Simeão pē Janejare'e Remimuurà vāea rā. Kee e'ipa amātejē ijupe:

– Neruve remeve neremiārōgwerà uutā, e'i maekwerà. Neiko jētā neiko, ajaate nemā'ē ee, e'ipa amātejē imojikuwaoka Janejare'e 'Āg ijupe.

²⁷ Āmē āmō 'ary pē kee e'i Janejare'e 'Āg ijupe:

– Ekwa Janejare'e moe'ea retā gyty, e'i.

Oo āmē. A'e pē tuipa āmē, Jesu sakyrerà weru sikaepo eroike Janejare'e rovake kupa remē, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi wereko kupa remē.

²⁸ Āmē Simeão omā'ē ee remē, okuwa Janejare'e Remimuurerà tē āwī. Oryvay ee omājā āmē. Ajawyi opoapari ve Jesu oupi ereko. Janejare'e omoe'e ywete ee. Ojīga imoe'e. ²⁹ Kee e'i imoe'e:

– Neayvukwerà rupi katu erereko rejupa, Erōvijā ywete, e'i.

j 2.21 Ruk. 1.31 k 2.22-23 Jisyry. 13.2,12 l 2.24 Tek. 12.8

Nerearai 'ete neayvukwerà wyi ipi.

Age'e jê sôsi amânôtà remê, epiyvyvy katutà akâjã ky'y.

30-32 Eroryvay wete aiko, Erôvijã ywete, orerereko katutà mã'ê rè amã'êma ky'y rewarà mō.

Erea pupe amã'ê ywete ee ky'y, e'i.

Aã jê sôsi jimomorijau wasua wyi orerereko katutà.

Erôvijã, age'e Neremimuurerà nemurokapa oreupe, e'i.

Amã'êma ije orerereko katuarà rã rè.

A'e nemojikuwaokatà oreupe, Juteu kō rômō. Juteu rōwã mãe kō pè ve tesō nemojikuwaokatà.

Ajawyi, "Janerôvijã ywete poroereko katu kuwa", e'itã ajaire kupa.

Ajawyi, a'e nemuroka nekoty rewarà kō pè rewarà mō, "Teko e'ey awĩ kō", e'itã âmō kō.

Ajawyi Isaeu rōwã mãe kō, "Haa, ikatuay Isaeu kō", e'itã oremoe'e kupa ky'y, e'i.

33 ãmê si Simeão ayvu rè ojipy'amopirai tuu kō, aepo e'i isakyrerà pewarà mō mã'ê omovyvy remê. 34-35 ãmê Simeão Janejare'e pè oporegeta Maria kō pewarà mō, owaray toiko kupa. Kee e'i Simeão Maria pè:

– Ajaire aã nememy sakyrerà ojimovijapa remê, âmôgwerà "ikatuay" e'itã ijupewarà mō. Ajamã'ê âmō kō "nikatui" e'itã ijupewarà mō, e'i. Ajaa jaa rupi ojikuwatà jane kō py'a pewarà kō. Awijã wyi neãgyoaytã neiko, e'i. Aytã neãgyo, a'evō ve marija poko pupe jajiso remê, e'i. Nememyry rupi jane kō rekoa omosã'agatã Janejare'e, e'i. Âmôgwerà ijayvu noerovijata'ãi, e'i. A'e kō opa karuarutã jimomorijau wasua pè, e'i. Waiteve âmê âmō kō ojirovija ee mãe kō. A'e kō Janejare'e werojivy tarã mijê oupe ereko katu kō, e'i jê Simeão Maria pè.

Sa'i Ana omã'ê Jesu sakyrerà rè remêwarà

36 ãmê jakatu wãivĩ sa'imãnã mō ve Janejare'e moe'ea retã pè tui upa. Sa'i Ana eu ijupe. Janejare'e ayvu mojenuarã mō teve a'e. Panueu eu tuu amyry pè. Tãmō Asee jeapyrerã rômō ekoi. A'e ikôjãmuku remê kwaima'e mō wereko mijã. Ajaire 7 kwaray rômō werokwapa omênã reve iko. Aja paire imênã okãjã iwyi ky'y. 37 Ajawyi terekwarerã mō ekoi. 84 kwaray rômō tesō wesa esapa osa'imã rômō. A'e Janejare'e moe'ea retã ypy pè tẽ tui ipi. Werokwapa a'e pè tẽ upa ipi. Pya rupi, aryvo rupi a'e pè tui. Oporegeta jê Janejare'e pè iko ipi. Âmō, nojimi'ui rãĩ Janejare'e pè oporegeta remê ipi. Janejare'e omoe'e karu iko ipi a'e pè. A'evō ekoi teãmã.

38 Ajawyi Jesu kō moko pè tui upa remê, Ana uu ipyri kō. Jesu sakyrerà rè omã'ê remê, Janejare'e omoe'e upa. Ory ee omãjã. ãmê âmō kō pè Jesu

rewarà omovyvy amâtejê. Wereko katuarà rã omoa'u katu mǎe kô pè omovyvy, Jesu rewarà rã.

³⁹Aja paire ojivy oo wena kyty kupa ky'y, Janejare'e ayvukwerà rupi katu wereko paire. Tãmō Moisesi pè e'i maekwerà rupi katu wereko kupa paire. Nasare taa kyty ojivy oo kupa, Karireja yvy kyty. Awyje a'e pè ekoi kupa ky'y.^m ⁴⁰A'e pè Jesu ojimovijapa ky'y. Owaray ojimovija. Ojimokasi ojimotekokuwa. Omārākuwa katu iko. Āmō, Janejare'e rē ojiovija oja'a iko ipi.

Jesu 12 kwaray rōmō ekoi remēwarà

⁴¹Āmē kwaray upi upi Juse kō oo Jerusārē taa kyty ipi. Juteu kō wāmōi kō jisryawerà moetea 'arà rē oo kupa ipi. [Kōitokō karamoe remē Janejare'e Juteu kō wekyi Ejitu kō po pe wyi.] A'e moetea 'arà oinō kwaray upi upi ipi. Watyry pè oo kupa ipi."

⁴²Ajaire Jesu 12 kwaray rōmō werokwapa. Āmē oo mijē kupa, wekokwerà rupi. A'evō tē jisryawerà moetea 'arà mō ipi. Nasare taa pe wyi oē oo kupa, Jerusārē taa kyty. ⁴³Ajaire awyjepa omoete kupa remē, ojivyrī kupa wena kyty. Jesu āmē opyta sikaepo Jerusārē taa pè. Tōvijāgwerà kō nokuwai a'e pè opyta sikaepo mǎ'ē. ⁴⁴"Ojivy mǎe kō pyterà rupi teipō uu iko", e'i tite tōvijāgwerà. Ajaire karupa remē Jesu weka tite kupa. Soō, naikoi! "Maty pō?" e'i tite kupa. ⁴⁵Noesai kupa wyi ojivyrī mijē Jerusārē taa kyty oo eka kupa.

⁴⁶Oo oo tite maipe rupi eka kupa. Ajaire moapy rōmō oke remē tē wesa kupa ky'y. Keve tui, Janejare'e moe'ea retā ypy pè. Tãmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō reve ojimogeta upa. Oporanu ojiupe kupa. ⁴⁷Āmē a'e kō ojimopirai kupa Jesu remimovyvykwerà renu. Okuwa katu ayvu. Otekokuwavay iko.

⁴⁸A'evō remeve Juse, āmō, Maria wesa Jesu ky'y. Omǎ'ē ywete ee kupa. Ory ojimopirai rōmō ee iko kupa. Āmē kee e'i ijupe:

– Manyvore pō āwīvo tesō orerereko, mimi? e'i. Emǎ'ē! Orojimopirai nereka orokupa mijā, e'i iyy.

⁴⁹Āmē kee e'i Jesu:

– Manyvore pō kuipe'e rupi tē ereka tite pekupa? Napekuwai sipō Papa retā wryy pè apyta ajupa? e'i ijupe kō.

⁵⁰Āmē aepo jaa kō wenu kupa remē, nokuwa tuvei manyvo jaa pè pō aepo e'i upa.

⁵¹[– Jajivy ja'e Nasare taa kyty, e'i ijupe kupa. "Hoō," e'i Jesu oo upi kō āmē.]

Wenu katu Jesu oy kō ayvu ipi. Iyy āmē ojipy'amogeta ywete a'evoa rē iko.

⁵² Aja paire ojimovija iko Jesu ky'y. Āmō, kekejē otekokuwa iko ky'y. Janejare'e py'a rupi katuwarà rōmō ekoi. Āmō, jane kō rova rupi katu ve ekoi.^o

Juwão poromojāmōrī mā'ē rewarà

(Mateusi 3.1-12; Maku 1.1-8; Juwão 1.19-28)

3 ¹ Juwão akatuwarà kō jōvijāgwerà rerà kō amovyvytā rā'ī. Āmē oiko jōvijā wasu mō, Tiperiaji Sesa eu ijupe mā'ē. Pe'irōwā emīgwai kō. [Ma'e. Karireja yvy pewarà kō iwyry kytwarà rōmō. Āmō kō ve, Itureija yvy pewarà kō. Āmō, Apireni yvy pewarà kō. Āmō, Juteja yvy pewarà kō. Wāisō emīgwai kō.] Āmē Juteja yvy pewarà kō rōvijā pē Pōsiu Piratu eu. Āmō, Karireja yvy pewarà kō rōvijā pē Eroti eu. A'e reke'yry Piriipi, Itureija yvy rōvijā rōmō ekoi. Tarakoniti yvy rōvijā rōmō teve a'e ekoi. Āmō, Risānijasi Apireni yvy rōvijā rōmō ekoi. A'e a'e kō jōvijā Tiperiaji Sesa remīgwai tepa jē kupa.

² Āmē a'e jōvijā Tiperiaji Sesa 15 rōmō kwaray ekoi jōvijā wasu rōmō remē, āmē jakatu Janejare'e ayvu ojenu Juwão pē, tekoe'āma pē ojekoanō remē. Sakarija ra'yry tē itōkō Juwão, Janejare'e pē oporegeta mā'ē ra'yry tē. A'evo remē oiko mōrijō Janejare'e pē oporegeta māe kō rōvijā kō. Āmō pē Anasi eu. Āmō pē Kaipasi eu.

³ [A'e a'e kō jōvijā kō rōmō oo remē] Juwão oo taa taa kō rupi yy Jotão pyryvo iko, poromo'ea rōmō. Janejare'e ayvu omojenu erokwa. Kee e'i imojenu:

– [Pejipy'amogeta ikō peneko rē age'e nē.] Pejimosioka ikō peaiwererā rē nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pē peaiwererā reitypypypaoka nē. Peporijauesatā āmē penereko ky'y. “Awyjepa” e'itā peaiwererā kō pē. Ajare pejo ekoty toporomojāmōrī āmē ky'y, e'i Juwão jane kō pē.

⁴⁻⁵ Mape remē tekoe'āma pē Juwão poromo'e ipi. Ajare Janejare'e ayvu mojenuarā mō oporegeta amātejē karamoe remeve, Isajasi eu ijupe mā'ē. A'e kee e'i ikusiwa amātejē:

“Aepo! Tekoe'āma pē ava mō kee e'i upa:

‘Pee pemokatu ikō Janerōvijā ywete renoneve nē’, e'i.

‘A'e rape pemoterē gatu ikō enone nē’, e'i.

Āwitō pee nikatui remē, jamokatu imoterē gatu ipi.

Aja paire ikatu tē nou upi ipi.

Āwīvo ve janereko nikatui Janejare'e rovake remē jareko.

Jamokatuoka Janejare'e pē Janerōvijā ywete renoneve, e'i.

⁶ Āmē pirujē jane kō pē ojenutā Janejare'e poroereko katu mā'ē rewarà okwa”, e'i amātejē Isajasi ikusiwa karamoe remē.^p

Aekwerà rupi katu Juwão ekoi ãmẽ.

⁷Ãmẽ ijaty jane kô uu ojimojãmorioka ijupe. A'e kô mō pè kee e'i Juwão:

– Kôĩ sô napekatui pejẽ! Moma'e aiwerà jeapyrerà vo tè pejẽ, e'i. Ma'e remẽ kee e'i tite ava mō pejẽ: “A'evo 'evo pejimojãmorioka remẽ, pemagotà jimomoriâu wasua wyi”, e'i. Aepo e'i tite pō ava mō pejẽ? Nii, na'evo'ãi peiko ajamãẽ, e'i.^q ⁸Ajawyi peaiwererà rè pejipy'amogeta rãĩ esa, a'e pejẽ. Tapejimosioka peaiwererà rè. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reitypyyipaoka. Awyje Janejare'e koty rewarà kô rômō tapeiko ky'y. ãmẽ tè pejikuwatà aje ywete Janejare'e kytire pejirova mǎe kô rômō peiko, e'i.

E'i jẽ Juwão:

– Kee tapejẽ e'ã: “Janejare'e nijanemomoriâu'ãi, tãmō Aparão jeapyrerà tè jane rewarà mō. Ory teãmã janere,” tapejẽ ywe'e tite e'ã. Wayvu rupi ekoi mǎe kô rè tè Janejare'e ory ipi. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ã tãmō Aparão jeapyrerà kô rômō, a'e pejẽ. Emã'ẽ aã takuru kô rè. Janejare'e opota sô tãmō Aparão jeapyry rã kô reinō remẽ, aã takuru wyive kuwa oinō mijã. Nomowasu'ãi kuwa. Aja rewarà mō tapejimoe'e ywe'e tite e'ã peiko, a'e pejẽ.^r

⁹E'i jẽ:

– Ayvu tamosããga jai rè, ãmō, temitã rè. Amojiropemĩ kôtã janereko rè. ãwitō jai kô japypo'o tosinĩ opa. Waiteve ãmẽ temitã kô jaeja taory katu ti'a. ãwivo ve Janejare'e janererekotã ajaire kãramō. Janemowaite itetã ojiwyi ipi. ãmōgwerà opyri wejatã toiko karuaru. ãmō kô ãmẽ jimomoriâu kyty tè omonotã tojimomoriâu karuaru iko, e'i Juwão jane kô pè.^s

¹⁰Ãmẽ omoãgyo kô tesō, aepo wenu kupa remẽ. Kee e'i ãmẽ ijupe kupa:

– Manotã pōkō oroiko ajawyi? e'i kupa.

¹¹Aepo rè e'i Juwão:

– Kee tapeiko. Ava mō niporijau kamisa rè mǎ'ẽ, tomosãĩ ãmẽ iporijau ee mǎ'ẽ pè, e'i. ãmō, emi'ō ywete mǎ'ẽ, tomosãĩ ijamyay mǎe kô pè ipi, e'i.

¹²Ãmẽ, tekoua repy moatyarà kō^t ve uu ojimojãmoriokatã Juwão pè. A'e kô kee e'i oporanu ijupe:

– Poromo'earà, ore pāmẽ? Manotã pōkō oroiko? e'i ijupe kupa.

¹³A'e rè kee e'i Juwão ijupe kô:

– Ayvukwerà rupi katu tekoua repykwerà tapepyy ipi. Tapemojiupi e'ã ikō epykwerà jane kô pè nẽ, e'i Juwão.

¹⁴Ajaire sota kô ve uu oporanu ijupe ky'y. Kee e'i ijupe kupa:

– Ore pa'e? Manotã oroiko ãmẽ? e'i kupa.

^q 3.7 Mat. 12.34; 23.33 ^r 3.8 Juw. 8.33 ^s 3.9 Mat. 7.19 ^t 3.12 Karakuri opyy jane kô wyi imoaty Romã pewartã jövijã wasu pè mǎe kô.

Ãmẽ Juwãoo kee e'i ijupe kô:

– Pereko ai mirà kô ipi ne, e'i. Nivoi tekoua pemo'y teywete tite pewari rômô ava mō rē ne, e'i. Ãmô, peposikoa repykwera pepyy remẽ, “Tete, ikatu tẽ”, tapejẽ ee, e'i Juwãoo sota kô pẽ.

Ãmẽ “hoô” e'i kupa.

¹⁵ Ãmẽ jane kô wenu takatu Juwãoo poromo'e remẽwarà ipi. Ojipy'amogeta tesô kupa upa. Juwãoo rē ojimopirai kupa upa. Kee e'i kupa:

– Janejare'e Remimuurerà tẽ maevo Juwãoo, e'i kupa.

¹⁶ Ajawyi kee e'i Juwãoo ijupe kô:

– Janejare'e Remimuurerà rōwã ije. A'e ywe'e uutà erakypy rupi iko. A'e ywesô si e'arà kytwarà rômô ekoitã ky'y. Ije âmẽ emĩgwai rômôgã tẽ aiko. Ije âmẽ, yy pupe kōrijō tẽ poromōjāmōrī poroereko. Janejare'e Remimuurerà rē sô penako'i peiko remẽ, Janejare'e 'Ãg tẽ tesô omoigeokatã pepy'a pupe. Ajamã'ẽ naeako'i ee mõe kô omonotã owyi tojimomorijau kōrijō tata pupe kupa, e'i. ¹⁷ Ãwitō avasi jarã mō omowaite ã'ãigwerã ipirerã wyi ipi. Ipirerã kô jamowaite ijapy ipi. ã'ãigwerã âmẽ jamoaty imokatu ipi. A'evotã Janejare'e poromowaite. Jane kô âmōgwerã wejatã opyri toiko karuaru. Âmōgwerã omokuipẽ'etã owyi, awyje tojimomorijau kōrijō tata wasu noei mõe pẽ tokai puku upa, e'i Juwãoo.

¹⁸ Aepo e'i Juwãoo poromotekokuwa iko. A'evô Janejare'e ayvu e'ey omovyvy poromo'ea mō iko ipi.

Kovenatu Eroti ojimoâtãre'ãoka Juwãoo pẽ remẽwarà

¹⁹ Ãmẽ jakatu kovenatu Eroti nivoi ekoi ipi. Weke'yry Piripi rerekwarã wekyi ereko, Erotiasi eu erã pẽ mõe. Ãmô, nivoi tesô ekoi Eroti ipi. Ajawyi Juwãoo omoâtãre'ã ipe eko aiwerã rē ereko. Eroti âmẽ ojimōarō kōrijō tẽ ijupe, Juwãoo pẽ. ²⁰ Ojimoane'e jẽ nivoi oikoa rômô iko. A'evoa 'aryvo Juwãoo omopã'ãoka jimopã'ãga pupe ky'y.”

Jesu ojimojāmōrīoka Juwãoo pẽ remẽwarà

(Mateusi 3.13-17; Maku 1.9-11)

²¹ Juwãoo nojimopã'ãive remẽ, jane kô uu uu ojimojāmōrīoka ijupe ipi. Ãwīvo ve âmō 'ary pẽ Jesu ve uu ojimojāmōrīoka ijupe. Âmẽ Uu pẽ oporegeta upa. Ameve yvag ojiovapyjavo 'aryvo katu. ²² Ãmô, Janejare'e 'Ãg pykau vo sô tite ojisaoka owyjy Jesu 'aryvo. Ameve Janejare'e oporegeta yvag pe wyi. Kee e'i imuu:

– Era'yry tẽ ene. Eremiauvay tẽ ene, e'i. Eroryvay nere aiko, e'i yva pe wyi imuu ijupe.”

“ 3.20 Mat. 14.3-4; Mak. 6.17-18 v 3.22 Jinô. 22.2; Jġg. 2.7; Isa. 42.1; Ruk. 9.35

Jesu rāmōi kō jeapyry kō rewarā
(*Mateusi 1.1-17*)

²³ Ajaire Jesu poromo'e ypy iko ky'y, Janejare'e ayvu rè. 30
kwaray rōmō wesapa poromo'e ypy remẽ. [Janejare'e Ra'yry tè Jesu.]
Ajamã'ẽ Juse ra'yry maevo sō tite.

- [Jesu rāmōi kō rerà amovytà terekuwa.] Juse ruu pè Eri eu.
- ²⁴ ãmō, Eri ruu pè Matati eu. ãmō, Matati ruu pè Revi eu. ãmō,
Revi ruu pè Meuki eu. ãmō, Meuki ruu pè Janai eu. ãmō,
Janai ruu pè Juse eu.
- ²⁵ ãmō, Juse ruu pè Matatija eu. ãmō, Matatija ruu pè Amosi eu.
ãmō, Amosi ruu pè Nawō eu. ãmō, Nawō ruu pè Esiri eu.
ãmō, Esiri ruu pè Nagai eu.
- ²⁶ ãmō, Nagai ruu pè Maati eu. ãmō, Maati ruu pè Matatija eu.
ãmō, Matatija ruu pè Semei eu. ãmō, Semei ruu pè Joseki eu.
ãmō, Joseki ruu pè Jota eu.
- ²⁷ ãmō, Jota ruu pè Joanā eu. ãmō, Joanā ruu pè Resa eu. ãmō,
Resa ruu pè Soropapeu eu. ãmō, Soropapeu ruu pè Saratiu
eu.^w A'e Saratiu ruu pè Neri eu.
- ²⁸ ãmō, Neri ruu pè Meuki eu. ãmō, Meuki ruu pè Aiti eu. ãmō,
Aiti ruu pè Kosā eu. ãmō, Kosā ruu pè Eumatā eu. ãmō,
Eumatā ruu pè Era eu.
- ²⁹ ãmō, Era ruu pè Josue eu. ãmō, Josue ruu pè Erieserā eu. ãmō,
Erieserā ruu pè Jorina eu. ãmō, Jorina ruu pè Matati eu.
ãmō, Matati ruu pè Revi eu.
- ³⁰ ãmō, Revi ruu pè Simeão eu. ãmō, Simeão ruu pè Jutaa eu.
ãmō, Jutaa ruu pè Juse eu. ãmō, Juse ruu pè Jonā eu. ãmō,
Jonā ruu pè Eriakī eu.
- ³¹ ãmō, Eriakī ruu pè Merea eu. ãmō, Merea ruu pè Menaa eu.
ãmō, Menaa ruu pè Matata eu. ãmō, Matata ruu pè Natā eu.
A'e Natā ruu pè Tavi eu.^x
- ³² ãmō, Tavi ruu pè Jese eu. ãmō, Jese ruu pè Opeti eu. ãmō,
Opeti ruu pè Poasi eu. ãmō, Poasi ruu pè Saumō eu. ãmō,
Saumō ruu pè Naasō eu.^y
- ³³ ãmō, Naasō ruu pè Aminatapi eu. ãmō, Aminatapi ruu pè
Atemi eu. ãmō, Atemi ruu pè Arini eu. ãmō, Arini ruu pè
Esirō eu. ãmō, Esirō ruu pè Peresi eu. ãmō, Peresi ruu pè
Jutaa eu.^z

^w 3.27 Ne. 7.7; 12.1,47 ^x 3.31 2Sa. 5.14 ^y 3.32 Ruti 4.20-22 ^z 3.33 Ruti 4.18-19;
Jinō. 46.12

- 34 Āmō, Jutaa ruu pè Jako eu. Āmō, Jako ruu pè Isaki eu. Āmō, Isaki ruu pè Aparāo eu. A'e ruu pè Tera eu. Āmō, Tera ruu pè Nakora eu.^a
- 35 Āmō, Nakora ruu pè Seruki eu. Āmō, Seruki ruu pè Rakau eu. Āmō, Rakau ruu pè Pareki eu. Āmō, Pareki ruu pè Eperi eu. Āmō, Eperi ruu pè Seraa eu.^b
- 36 Āmō, Seraa ruu pè Kainā eu. Āmō, Kainā ruu pè Apasati eu. Āmō, Apasati ruu pè Sēi eu. Āmō, Sēi ruu pè Noe eu. Āmō, Noe ruu pè Rameki eu.^c
- 37 Āmō, Rameki ruu pè Metusarēi eu. Āmō, Metusarēi ruu pè Enoki eu. Āmō, Enoki ruu pè Jareti eu. Āmō, Jareti ruu pè Marereu eu. Āmō, Marereu ruu pè Kainā eu.^d
- 38 Āmō, Kainā ruu pè Enosi eu. Āmō, Enosi ruu pè Seti eu. A'e ruu pè Atāo eu.^e A'e Atāo Janejare'e ra'yry rōmō ekoi [eminōgwērā rōmō]. Awyjepa Jesu rāmōi kō rerā kō momewa ky'y.

Ājāgai rōvijā wā'ā tarepe Jesu remēwarā
(Mateusi 4.1-11; Maku 1.12-13)

4 ¹Ajaire Jesu revejē Janejare'e Āg ekoi. A'e Jesu py'a oporakapa. Āmē Jesu yy Jotāo pe wyi ojivy uu. Ajamāē Janejare'e Āg ayvu rupi oo tekoe'āma kyty. ²40 'arā rōmō tesō ipō a'e rupi ekoi Jesu. Āmē ājāgai rōvijā uu ikoty. A'e wā'ā tarepe Jesu ereko. Nojimi'ui rā'ī tesō Jesu iko a'evo remē. Ajaate ijamyayay iko ky'y. ³Āmē kee e'i epe ājāgai rōvijā Jesu pè:

– Tyi tō “Janejare'e Ra'yry tē ije”, ere. Ajawyi aā takuru einō meju rōmō age'e, e'i. Aje sikaepo a'e tē ene remē, neinōtā, e'i epe ājāgai rōvijā Jesu rā'ā.

⁴Āmē aepe e'i remē, kee e'i Jesu:

– Ānī. Kee e'i itōkō Janejare'e ayvukwerā jikusiwarerā: “*Ja'umā'ē poromokasi ke'īatu tē. [Janejare'e ayvu āmē māerā tē poromokasi ipi]*”,^f e'i Jesu ājāgai rōvijā mogwe rā'ī.

⁵Aja paire ājāgai rōvijā wā'ā mijē Jesu. Weraa rā'ī vvytyrapyte 'aryvo. A'e pe wyi vvy pewarā kō omojisa Jesu tomā'ē ee. Jōvijā wasu kō rerekoarā kō, taa kō omojisa Jesu tomā'ē ee, pirujē. ⁶Āmē e'i epe ājāgai rōvijā ijupe:

– Emā'ē erokwa. Āwī āwī kō pirujē ojime'ēma ije, e'i. Ajawyi ewyry kyty tepa jē āwī kō age'e ky'y, e'i. Ame'ē kuwa ava mō pè ame'ētā remē. Nepota pō a'e a'e kō tame'ē ene? e'i. ⁷Nepota remē, āwī kō ame'ētā ene. Ejimoenāpa'ā rā'ī erovake ajawyi emoe'e. Āmē tē oromonookatā āwī kō 'arā kyty tē terejimojōvijā, e'i rā'āga ipe ijupe.

^a 3.34 Jinō. 11.24-28; 21.6; 28.13; 35.23 ^b 3.35 Jinō. 11.14-22

^c 3.36 Jinō. 5.28-32; 11.10-12 ^d 3.37 Jinō. 5.12-21 ^e 3.38 Jinō. 5.3-6 ^f 4.4 T.M. 8.3

⁸ Aepo e'i remẽ, Jesu e'i ijupe:

– Ānī! Janejare'e ayvu jikusiwarerà itōkō kee e'i: “*Janejare'e rōmō'ite Jōvijā wasu rōmō ekoi. A'e rōmō'ite teremomojy imoe' ipi. A'e kōrijō tē teremoēoka ne'arà kytýwarà rōmō toiko*”, e'i ijayvu jikusiwarerà.^g Noromoe'e'āi ajawyi, e'i Jesu ājāgai rōvijā pè imogwe mijẽ.

⁹ Āmẽ ajaire Jerusarẽ taa kytý ājāgai rōvijā weraa Jesu. A'e pè Jesu wenōe Janejare'e moe'ea retā apýterà 'aryvo. Yvate'e tesō mǎẽ 'aryvo weraa. Āmẽ a'e 'aryvo tui kupa remẽ, kee e'i mijẽ ājāgai rōvijā Jesu pè:

– Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē tesō ene remẽ, yvy kytý nepo kuwa ike wyi neo. Neremǎnō'āi nepo remẽ. ¹⁰ A'evō jaa rē kee e'i itōkō ojikusiwapa Janejare'e kareta rē: “*Janejare'e wemīgwai yvapewarà kō omuutà toja'a nere. ¹¹ A'e kō nepykītà terejipyjuka e'ā takuru rē*”, e'i maekwerà.^h [Epo ajawyi esa!] e'i rā'āga ājāgai rōvijā ijupe.

¹² Āmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– [Ānī! Napō'āi.] Kee e'i itōkō Janejare'e ayvu jikusiwarerà: “*Terǎā e'ā ikō rejupa nē*”, e'i Janejare'e jane,ⁱ e'i Jesu ājāgai rōvijā pè imogwe ky'y.

¹³ A'evō ājāgai rōvijā wǎ'āma tite Jesu esa. Ajamǎẽ Jesu noerovijai. Ajawyi ajaire ojisyry rǎ'ī oo iwyi. “Kāramō ajo tarà mijẽ Jesu rǎ'ā”, e'i oo.

Jesu poromo'e ypy remēwarà (Mateusi 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴ Ajaire Jesu ojivy mijẽ oo Karireja yvy kytý poromo'e iko. Ojimokasi Janejare'e Āg rē iko. Āmẽ Jesu rewarà omojenu jenu taa taa rupi erokwa kupa. [Kee e'i kupa:

– Otekokuwaway poromo'earà tekoe'e rōmō, e'i Jesu pè kupa.]

¹⁵ A'evō remẽ Jesu poromo'e Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō rupi iko ipi. Āmẽ jane kō ojimopirai tesō Jesu ayvukwerà renu ipi. Omoe'e āmẽ kupa.

Nasare taa wǎnà kō “aje” ne'i Jesu ayvu pè remēwarà (Mateusi 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶ A'evō oo Jesu ovǎe oōvijāgwerà rena pè, Nasare taa pè. Jesu jimovijapawerà tē a'e. Jimoava 'arà mē upi upi Jesu oo oike Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pè ipi. Āmẽ āmō 'ary pè oo remẽ, opō'ā Janejare'e kareta mogetatà jane kō toenu. ¹⁷ Ava mō Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi remikusiwarerà ome'ẽ Jesu pè tomogeta. A'e werova rǎ'ī esa. Omogeta āmẽ āmō kō toenu. Kee e'i ojikusywa maekwerà omogeta:

¹⁸⁻¹⁹ “Janerōvijā ywete 'Āg ereve ekoi.

A'e emomārâte katu emokasioka Janejare'e ayvu momewarà rǎ mō taiko.

^g 4.8 T.M. 6.13 ^h 4.11 Jīg. 91.11-12 ⁱ 4.12 T.M. 6.16

‘Janerōvijā ywete poroereko katutà poroerōjivyoka oupe’, a’età imojenu erokwa.

Nimoma’ei mǎe kō pè aepe amojenutà.

Ǽmō, nikasi waiwererà reitya rè mǎe kō pè amojenutà topoi iwyi kupa ipi.

Ǽmō, naeapyoï mǎe kō amoeapyookatà ky’y.

Ǽmō, nivoi mǎe kō po pè ojimomomōrijau tesō iko mǎe kō amomoïokatà ky’y.

Ke’i a’evotà Janerōvijā ywete janerereko.

A’e remēwarà amojenutà jane kō pè erokwa”, e’i Isajasi ikusiwa maekwerà.^j

²⁰ Aepe Jesu omogeta ovake kō. Omogeta paire, omāmā imojivy a’e tetā wury pè tui mǎē pè. Oo wapy mijē. Ǽmē āmō kō Jesu rè omǎē upa.

– Manyvo e’itā pō Jesu? e’i kupa.

²¹ Ǽmē kee e’i Jesu ijupe kō:

– Aepe amogeta tapeenu maekwerà age’e ojikuwapa ky’y. Aekwerà rupi katu aiko ky’y, e’i ijupe kō.

²² Ǽmē ory katu kupa. Ojikōtevē tesō Jesu ayvu renu kupa. Ikatuay poromo’e. Ǽmē kee e’i ojiupe kupa:

– Juse ra’yry rōwā pōkō āwī? Manyvo pō wereko ayvu kō ikuwa? e’i ojimopirai rōmō kupa.

²³ Ajare e’i Jesu:

– Aepe manyvo pejē ije mǎē akuwapa. Kee pejētā maevo ije: “Tyi tō mārānā jikuwa e’ā tē tesō Kapanāo taa pè neinō nekasia rupi. A’eo ve ikō ike einō orerovake nē. ‘Aje’ oro’etā āmē neupe”, pejētā maevo ije. Kee pejētā teve ije: “Kee eu maekwerà rupi katu einō: ‘Paje, netekorānā itāwī neiko. Nevote ejimokatu awi’, eu maekwerà rupi katu. Nekasia emojisaoka oreupe. Ǽmē tē orerovijatā ky’y”, pejē maevo ije, e’i Jesu ijupe kō.

²⁴ E’i jē Jesu ijupe kō:

– A’eo tē jane kō ekoi ipi. Janejare’e ayvu mojenuarà kō karamoewarà temimoe’e kō teipe. Ajamǎē ena pewarà kō “aje ywete” ne’i ijayvu kō pè ipi. Noerovijai kupa ipi. ²⁵ Ajare kee a’e pejē, tapeja’a ee. Tāmō Eriasi ekoi remeve itōkō amyay oporara kupa. A’eo remē itōkō kwaray puku. Nokyi ’ete āmānā upa. Moapy kwaray rōmō tesō itōkō a’eo tui. A’eo tyavorusu okwa. A’eo remē Isaeu yvy pè pe’irōwā terekwarerà kō amyay oporara tesō iko, penāmōi kō pō’ō mē.^k ²⁶ Ajamǎē a’e kō kyty rōwā itōkō Janejare’e omonooka tāmō Eriasi. Ǽmō kō rena kyty tē omonooka. Sitō yvy kyty tē omonooka. Ajawyi Sarepita taa wānā mō terekwarerà

j 4.18-19 Isa. 61.1-2; Ruk. 7.18-23 k 4.25 Juw. 4.44; 1To. 17.1,8-16; Tku. 5.17-18

pãtavõ tẽ oo tãmõ Eriasi. ²⁷A'evo ve jẽ tãmõ Eriseu ekoi remeve. Pe'ĩrõwã itekorãnai mõe kõi ekoi ipe Isaeu kõi põõ mẽ mijã, ipisĩsĩma mõe kõi. Ajamãẽ a'e kõi rõwã itõkõ omokatu tãmõ Eriseu. Sirija yvy wãnà mõi tẽ itõkõ omokatu, Naamã eu ijupe mã'ẽ tẽ. Isaeu wãnà mõi rõwã ipe remẽ omokatu, e'i Jesu Nasare wãnà kõi pẽ.¹

²⁸Ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, ojimõarõay tesõ Jesu rẽ kupa ky'y. Pirujẽ Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ tui mõe kõi ojikõõ ee ky'y.

²⁹Ajaate opõ'ã ee kupa.

– Ejisyry orerena pe wyi eo! e'i ijupe kupa.

Opyy imoisyry kupa. Taa kupe kyty werojisyry eraa kupa. Yvytyru 'aryvo werojiupi eraa kupa. Pareti apyte 'aryvo weraa kupa. A'e pareti taa ojinõ ee mã'ẽ 'aryvo weraa kupa. Ãmẽ kee e'i kupa:

– Simoãjã ity imono vykwaẽ kyty to'a omãnõ, e'i tite kupa.

A'evo Jesu werekotã ijuka kupa mijã. ³⁰Ajamãẽ Jesu oẽ okwa a'e kõi pytery pe wyi oo.

Jesu omokatu ajãgaiwerã ojimoemija ee mã'ẽ remẽwarã (Maku 1.21-28)

³¹Ajaire Jesu oo jẽ Kapanãõ taa kyty ovãe, Karireja yvy pẽ. A'e pẽ jimoava 'arã mẽ upi upi poromo'e upa. Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ poromo'e ipi. ³²Ãmẽ omoãgyo kõi tesõ Jesu ayvu wenu kupa remẽ. Kee e'i ãmẽ kupa:

– Haa! Otekokuwaway Jesu. Emã'ẽ, ijayvukasi tesõ Janejare'e ayvu rẽ poromo'e ipi, e'i enu kupa.^m

³³Ãmẽ ajãgaiwerã ojimoemija ee mã'ẽ mõi Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã pẽ ve ekoi, ãmõ kõi pytery pẽ. A'e ajaire ajãg ayvu rupi eamamai tesõ. Kee e'i Jesu pẽ:

³⁴– Haa! Manyvo eretã põi oreupe, Jesu Nasare taa wãnà? Nekoty rewarã rõwã ore. Oremoma tẽ sipõ nejo ike? e'i kwaima'e ajãg ayvu rupi. Orokuwa katu, e'i. Janejare'e Remimuurerã ivo katu teãmã mã'ẽ tẽ ene, e'i kwaima'e ajãg ayvu rupi.

³⁵Ãmẽ aepo wenu Jesu remẽ, ijayvukasi ajãg pẽ. Kee e'i ijupe:

– Epi! Age'eve ikõ eẽ eo aã kwaima'e pe wyi nẽ, e'i Jesu ijupe.

Aepo e'i remeve ajãg wero'a kwaima'e yvyu, ovake kõi. Oẽ ãmẽ iwyi oo. Nojimoraray ee ky'y. Oẽma kõiijõ tẽ oo iwyi.

³⁶Ãmẽ a'evoa rẽ omã'ẽ mõe kõi ojimopirai tesõ ee omãjã. Ojimonyi tesõ teve kupa. Kee e'i ãmẽ ojiupe kupa:

– Manyvo sipõ wereko imokatu? Emã'ẽ! Ijayvukasiay wete Jesu. Nikasi miti ajãgaiwerã kõi ovake. “Eẽ” e'i ijupe kõi remeve oẽ oo kupa, ijayvukasi rupi. Nijamã'ẽi 'ete apijarerã rẽ ipi mijã, e'i e'i ojimopirai rõmõ kupa.

¹ 4.27 2To. 5.1-14 ^m 4.32 Mat. 7.28-29

37 ãmẽ a'evoa py'awarà mõi ojenu jenu ena ena kõi rupi okwa. Ajaate a'e yvy popy kyty ojenu okwa ky'y.

Jesu omokatu Simão tija remẽwarà
(Mateusi 8.14-17; Maku 1.29-34)

38 Ajaire Jesu Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã pe wyi oẽ oo. Simão retã gyty tẽ oẽ oo. ãmẽ a'e pẽ Simão Peturu tija ikaray wasu sikaepo upa. Ajawyi Jesu ovãe remẽ, a'e pẽ tui mãe kõi kee e'i Jesu pẽ:

– ãwĩ emokatu itekorã mã'ẽ, e'i ijupe kupa.

39 ãmẽ oo Jesu ipyri. Ojayvy omãjã ee. “Tokwapa nekaray newyi”, e'i ijupe. Ameve ikaray okwapa iwyi. Ajaire opõ'ã okea pe wyi. Oja'a Jesu kõi rè ky'y. [Ja'umã'ẽ kõi ome'ẽ ijupe.]

Jesu oinõ mārānà jikuwa e'ã remẽwarà

40 Ajaire kwaray o'aerĩ oo remẽ, a'e taa wānà kõi itekorã mãe kõi iteetejẽ weru eru Jesu pẽ, tomokatu kõi. ãmẽ Jesu opo oinõ itekorã mãe kõi 'aryvo imokatu wayvukasia rupi, ijãvijõ kõi jẽ. Ameve okwapa itekorānà kõi iwyi kõi. 41 ãmõ, ajãg ojimoemija ee mãe kõi ve omokatu. Omoẽ ajãg kõi jane kõi pupe wyi imonooka. A'evõ remẽ ajãg kõi wapuka pukai tesõ oẽ oo iwyi kõi. Kee e'i oẽ oo kupa remẽ:

– Janejare'e Ra'yry rômõ tẽ ene! e'i e'i kupa.

Ajamã'ẽ Jesu nomomoregetaokari kõi ãmẽ, ajãg kõi okuwa Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu rewarà mõi. Omomi kõi imoẽ imonooka.

42 Ajaire kõi'ẽma mẽ Jesu oo tekoe'ãma kyty, a'e rômõ'ĩte toiko rã'ĩ iko. Ajamã'ẽ aty wasu uu eka. Wesa kupa remẽ, kee e'i ijupe kupa:

– Epyta jẽ rã'ĩ orepyri, e'i kupa. [Oremo'e katu rã'ĩ rejupa, e'i epe ijupe kupa.]

43 “Ānĩ” e'i ajamã'ẽ Jesu. Kee e'i jẽ ijupe kõi:

– Aa jẽtã ãmõ taa kõi gyty. Kee jaa amojenutã erokwa: “Janejare'e opota katuay ojimojõvijã pe'arã kyty”, jaa. N'ei ike kõi'ijõ tẽ apyta aiko. Waite ite tena kõi pewarã kõi motekokuwaarã rã rômõ tẽ ajo, e'i Jesu.

44 Ajawyi a'e taa Jesu oity oo maibe kyty, Juteja yvy rupi. A'evõ remẽ taa taa kõi rupi okwa poromo'e. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã kõi wryy rupi poromo'e iko ipi.

Jesu opyteporo pyy wemimo'earã rã kõi remẽwarà
(Mateusi 4.18-22; Maku 1.16-20)

5 1 Ajaire ãmõ 'ary pẽ pāranã popy rupi Jesu ekoi. Jenesare eu a'e pāranã pẽ. ãmẽ aty wasu kõi uu Janejare'e ayvu renu kupa. Ojatykapa ywete Jesu pyri kupa. 2 ãmẽ yarã rè mōrijõ omã'ẽ Jesu. Ysĩ

ⁿ 4.41 Nopotai ajãg kõi omomewarã kõi rômõ.

pāranā reme pè yarà kō tui upa. A'e yarà pira rè jaraa ipi mǎ'ē teāmā. A'e rewarà kō omoē pira mo'auta kō eraa ikusu yy pè kupa upa. ³ Āmē Jesu opo yarà mō pupe. A'e yarà jarà pè Simão Peturu eu. A'e pè kee e'i Jesu:

– Emoisyry rā'ī aā yarà eraa kupe'e sa'u ysī wyi, e'i.

“Hoō” e'i Simão. Opo yarà pupe imoisyry sa'u āmē. Āmē Jesu yarà pupe wapy upa. A'e pupe wyi poromo'e upa.^o ⁴ Ajaire poromo'e paire, e'i Simão pè:

– Eraa yarà typy sa'u mǎ'ē pè, e'i. A'e pè pira mo'auta kō peinō yy pè, pira mō tojimo'a ee, e'i.

⁵ Āmē e'i Simão:

– Poromo'earà, orekō'ēma 'ete ipe pira rè oroiko, e'i. Noroekyi 'ete pira mō. Ajamā'ē neayvu rupi oroinōtā tē pira mo'auta esa ajawyi, e'i.

⁶ Weraa pira mo'auta inō āmē kupa. Soō, pira omo'au mōa'ārōwā ky'y. Omokekeipa tesō pira omo'auta upa. Ajawyi pira mo'auta omōtā tite kupa. Ipowijay tesō pira ee. Wekyi tarepe yarà pupe inō kupa.^p ⁷ Ajawyi opoja pojai kupe'e wyi ojimorypa kō pè kupa, āmō yarà jarà kō pè.

– Pejo orepātavō pekupa! e'i kupa.

Uu ipātavō kō āmē kupa. Oporo pira imo'auta wyi kupa. Omoānē ānē tesō pira pupe yarà kupa. Mōrijō yarà tesō omoānē kupa. Omoyvypy tesō yarà kō pira powyisa.

⁸ Āmē a'evoa rè omā'ē Simão Peturu remē ijāgyoay tesō ojipy'amogeta. Āmē ovāe ojimoenāpa'ā Jesu rovake. Kee e'i ijupe:

– Jōvijā, nivoi mǎ'ē rōmō tē ije, e'i. Ajawyi nerepyta tari epyri.

Terejisyry epyri wyi, e'i wāgyo rōmō iko.

⁹⁻¹⁰ A'evo pira mōa'ārōwā oporo kupa. Ajawyi tē ojimonyi omājā kupa. Pirujē wapy'a kō tē imonyi pira pupe. Mape jē rōwā āwī rapijarà rè omā'ē kupa mijā. A'evo Tiaku eu ijupe mǎ'ē ekoi. Āmō, imōmirī Juwāo ve a'evo ekoi. Semeneu ra'yry tē a'e kō. Ojeeve pira rè oposiko iko kupa. Āmē e'i Jesu Simão pè:

– Nekyje sō, e'i. Age'e rire mirà rè tē neposikotā ky'y. Jane kō teremoaty imogeta Janejare'e ayvu rè, e'i.

¹¹ Ajaire yarà kō omōtā imuu ysī 'aryvo imoē kupa, a'e pè tatui upa. Ajaire awyje omoma'e kō oity oo Jesu rupi kupa ky'y.

Jesu omokatu ipisīsīma mǎ'ē remēwarà

(Mateusi 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Ajaire āmō taa pè Jesu ekoi remē, kwaima'e mō uu Jesu resa. Itekorā mǎ'ē a'e, ipisīsīma mǎ'ē tē. A'e uu ovāe Jesu pyri remē, ojayvy 'ejē ovake. Oporanu Jesu pè. Kee e'i ijupe:

o 5.3 Mat. 13.1-2; Mak. 3.9-10; 4.1 p 5.6 Juw. 21.3,6

– Jōvijā, akuwa nepota emokatu remē, emokatu kuwa nekasia rupi rejupa, e'i Jesu pè.

¹³ Āmē aepo renu Jesu opojai ikoty ojipy ipirā rē. Kee e'i ijupe:

– Hoō! Apota! Tanekatupa awi nepirā rupi, e'i ijupe.

Ameve ipisisīma oje'opa iwyi. Ikatuay ipirā rupi ky'y.

¹⁴ Aja paire kee e'i Jesu ijupe:

– Teremome'u e'ā rā'ī nemokatuawerā erokwa. Ekwa rā'ī Janejare'e pè oporegeta mā'ē kyty, tomā'ē nere, e'i. Āmō, nemokatuawerā repy rā eraa ime'ē teve ijupe. Tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi katu ikō janeky'a'oa repy eme'ē ikō āmē ijupe nē. A'e tē, “Niky'ai āwī ky'y”, e'itā āmē neupe, āmō kō ve tokuwa, e'i Jesu.^q

Āmē “hoō” e'i oo itekorā maekwerā.

¹⁵ Aepo e'i epe Jesu ijupe. Ajamā'ē Jesu rewarā ojenu jenu jē taa kō rupi. Āmē ywesō ojenu jenu okwa. Ajawyi jane kō mōā'ārōwā uu uu Jesu koty kupa ky'y. Āmōgwerā ovāe ijayvu renu. Āmōgwerā itekorā tē uu.

– Emokatutā rōwā pōkō Jesu, e'i ovāe ipyri kupa.

A'evo tē ekoi kupa ipi. ¹⁶ Ajamā'ē Jesu ojisyry rā'ī oo tekoe'āma kyty ipi. Uu pè oporegeta iko ipi. A'e rē ojimokasi iko ipi.

Jesu omokatu etāmā nomārākuwai mā'ē remēwarā

(Mateusi 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Ajaire āmō 'ary pè Jesu poromo'e mijē upa. Oka wryy pè poromo'e upa. Āmē Pariseu kō mō ojatykapa ipyri ijayvu renu. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e māe kō ve ipyri tui. Taa taa kō gyty wyi ovāe vāe Jesu pyri kupa. Ma'e, Karireja yvy pe wyi uu kupa. Āmō, Juteja yvy pe wyi. Āmō, Jerusarē taa pe wyi. A'e a'e pe wyi uu uu māe kō.

Āmē Jesu omokatu itekorā māe kō upa. Janerōvijā kasia rupi tē a'evo ekoi. ¹⁸ Āmē kwaima'e kō mō uu ipe ojimorypa mō reru Jesu rovake tomokatu. Etāmā nomārākuwai mā'ē tē a'e. Noatai mā'ē tē. Ajawyi ikea pupeve weru kupa. Weroike tarepe oka wryy pè kupa, Jesu rovake.

¹⁹ Ajamā'ē mā rupi noeroike'āi kupa, aty wasu kō rewarā mō. Ajaate werojiupi eraa kupa, yvate kyty, tetā ape 'aryvo. A'e pè tetā ape 'aryvo ikwarā mō oinō kupa. A'e rupi ojimorypa omowyjy imuu aty wasu pytery pè kupa ky'y. Jesu rovakeve omowyjy imuu kupa.

²⁰ Āmē a'evoa rē Jesu omā'ē remē, kee e'i oupe:

– Haa! Aā kō “aje ywete” e'i ekasia pè māe kō tē. Ere eako'i kupa ky'y, e'i oupe.

Kee e'i āmē etāmā nomārākuwai mā'ē pè:

– Jepe, neaiwererā aitypyypipaoka newyi ky'y, e'i ijupe.

²¹ ãmẽ Pariseu kô wenu aepe e'i remẽ. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kô ve aepe wenu. Ajawyi kee e'i ojipy'amogeta kupa:

– Ha! Janejare'e rômõ'ĩte oityppyipaoka kuwa janeaiwererà janewyi. Ajawyi nivoi aepe e'i remẽ. Janejare'e werõarõ tẽ ãwĩ aepe jawo rômõ, e'i tite kupa.

²² Ajamã'ẽ Jesu okuwa teãmã, a'evõ ojipy'amogeta iko kupa remẽ. Ajawyi kee e'i ijupe kô:

– Moma'e rã põ aepe jaa kô rè pejipy'amogeta ere pekupa? e'i. ²³ Mã a'e mǎẽ rè põ “aje ywete” pejẽ kuwa ije? “Aityppyipaoka neaiwererà newyi”, a'e mǎẽ rè põ “aje” pejẽ kuwa? “Epõ'ã eata eo”, a'e mǎẽ rè põ “aje” pejẽ kuwa? Mã rè põ “aje” pejẽ kuwa? ²⁴ Aje ywete yva pe wyi tẽ ajo ajimojane ike pepytery pẽ. Ajawyi eayvukasiasy teãmã aiko ipi. Age'e aã amokatutã eayvukasia rupi. Pemã'ẽ ere remẽ, kee pejẽ kuwa: “Aje ywete janeaiwererà oityppyipaokatã janewyi”, pejẽ kuwa ije ãmẽ ky'y, e'i ijupe kô.

ãmẽ ojirova etãmã nomārakuwai mǎ'ẽ gyty, kee jawo:

– Epõ'ã nekea tererõjivy eraa neretã gyty, a'e ene, e'i Jesu ijupe.

²⁵ Ameve wari e'e opõ'ã wata katu ovaque kô ky'y. Okea omovy eraa wetã gyty. Wata oo iko remẽ, omoe'eay tesõ Janejare'e oo iko.

²⁶ A'evõa omoãgyo tesõ aty wasu kô, omã'ẽ ee kupa remẽ. Janejare'e omoe'e tesõ iko ãmẽ kupa. Kee e'i ojiupe ãmẽ kupa:

– Age'e tẽ katu mārānã jikuwa e'ã rè jamã'ẽ ky'y, e'i kupa.

“Ejo erupi”, e'i Jesu Revi pẽ remẽwarã

(Mateusi 9.9-13; Maku 2.13-17)

²⁷ Aja paire ãmõ 'ary pẽ Jesu oo wemimo'ekwerã kô revejẽ. Okwa iko remẽ, kwaima'e mō rẽ omã'ẽ. Revi eu ijupe.^r Tekoua repy moatyarã mō a'e ekoi. Pee reme pẽ wapy oposiko upa. A'e pẽ kee e'i Jesu:

– Ejo erupi eremimo'earã rômõ, e'i ijupe.

²⁸ Ameve Revi opõ'ã oo upi. Ajare omoma'e kô oityppyipa oo upi.

²⁹ Ajaire ãmõ 'ary pẽ jimi'u wasua oinõtã wetã wryy pẽ Revi.

Jesu omoe'etã rewarã mō a'evõ werekooka. Mōropārã kô ovãe vãe a'e pẽ ãmẽ. Kejõ uu kupa. Revi vo tekoua repy moatyarã kô mō uu, mōa'ārōwã. ãmõ, Jesu kô. ãmõ kô ve uu. Mokepejõ Revi retã wryy pẽ wapy ojimiwa kupa.

³⁰ ãmẽ Jesu noesa tari mǎe kô a'evõa rẽ omã'ẽ. Pariseu kô. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mǎe kô. A'e kô ijayvu Jesu remimo'ekwerã kô pẽ. Kee e'i kupa:

^r 5.27 Mateusi eu teve Revi pẽ.

– Manyvore pō nivoi mǎe kō revejẽ pejimi'u peiko? Emǎ'ẽ! Tekoua repy moatyarà kō revejẽ pejimi'u pekupa. Nikatui moko'e remẽ peku! e'i ijupe kō kupa.^s

³¹⁻³² ãmẽ aepe e'i kupa remẽ, Jesu tẽ kee e'i ijupe kō:

– Emǎ'ẽ! Poropōanōgarà rẽ tẽ ajimosǎ'ǎgatà. Imǎrǎne'ǎgwerà kō nojipōanōokai poropōanōgarà pẽ ipi. Itekorǎ mǎe kō tẽ ojipōanōoka ipi. Āwitō poropōanōgarà uu itekorǎ mǎe kō mokatu, āwivo 'ejẽ ije ajo pepōō mẽ mijǎ. Nivoi mǎe kō rẽ tẽ ajo aposiko, tojimosioka waiwererà reitypyyioka Janejare'e pẽ kupa ky'y. A'e rapijarà tẽ ije. Ajawyi, “Ivo tẽ aiko”, e'i tite oupe mǎ'ẽ rẽ rōwǎ ajo. Nivoi mǎe kō rẽ tẽ ajo, e'i Jesu.

Nojimi'ui rupi Janejare'e pẽ moregetaa rewarà

(Mateusi 9.14-15; Maku 2.18-20)

³³ Ajaire kee e'i Jesu pẽ kupa:

– Nemǎ'ẽ pō Juwǎo [poromojāmōrĩ mǎ'ẽ] remimo'ekwerà kō rẽ ipi? A'e kō oporegeta pukutà Janejare'e pẽ remẽ, opoi rǎ'ĩ ja'umǎ'ẽ wyi kupa ipi. Nojimi'ui jẽ rǎ'ĩ kupa ipi. Pariseu kō remimo'ekwerà kō ve a'evo ekoi ipi. Na'evoi ãmẽ neremimo'ekwerà kō ipi. Ojimi'u tepe'yte kupa ipi. Āmō, momǎ'e ry o'u tepe'yte teve kupa ipi. Manyvo pō moko neremimo'ekwerà kō e'i? e'i ijupe kupa.

³⁴ Aepe rẽ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Erekwatà mǎ'ẽ rẽ tẽ ajimosǎ'ǎgatà pemotekokuwa rōmō. Āwitō erekwatà mǎ'ẽ ojirekotà remẽ, ojimorypa kō okwai rǎ'ĩ imuu, tojimi'u eeve kupa. Oryvay ojeeve ãmẽ kupa. Ikatu kuwa pōkō nojimi'ui jirekoa pẽ kupa remẽ, erekwatà mǎ'ẽ eeve kō jẽ ekoi remẽ? Ānĩ! Nikatui kuwa! Tojimi'u kupa, ory kupa rewarà mō. ³⁵ Ojireko paire erekwapa mǎ'ẽ ojisyrytǎ oo iwyi kō ãmẽ ky'y. Āmẽ tẽ ijimorypa kō opoi kuwa ja'umǎ'ẽ wyi ky'y, wǎgyo rōmō, e'i. [Āwivo tary ve eremimo'ekwerà kō. Ereko e'ǎ mẽ tẽ ijāgyo kuwa kupa. Ijāgyotà ãmẽ kupa ky'y. Āmẽ tẽ nojimi'u'ǎi rǎ'ĩ kuwa kupa ky'y,] e'i Jesu ijupe kō.

Tekoua pyaukwerà rewarà

(Mateusi 9.16-17; Maku 2.21-22)

³⁶ Ajaire poromotekokuwa jẽ Jesu. Kee e'i:

– Kamisa jukwerà rẽ tẽ poromosǎ'ǎgatà ky'y. Kamisa jukwerà okekeipa remẽ, nijamokarapeta'ǎi kamisa pyau pẽgwerà ijukwerà reve ipi. A'evo jaiko remẽ ywesō okekeipa 'ejẽ jakusu remẽ. [Ajare kee a'e pejẽ. Ayvu pyaukwerà momewa tẽ ajo aǎ ike pepōō mẽ. Ajamǎ'ẽ ãmō kō oja'a jētǎ weko karamoewarà rẽ. Ajawyi eayvukwerà pẽ “aje ywete” ne'i'ǎi kupa. Ne'i'ǎi kuwa kupa.]

^s 5.30 Ruk. 15.1-2

³⁷Aepo jaa pè kee e'i jê Jesu:

– ãmõ, ava jê rōwã uvary pyaukwerà oinõ ena jukwerà^t pupe ipi. A'e pupe sō oinõ tite remẽ, okekeipa 'ejêtà tẽ ena ovu remẽ. Osururupatã uvary ãmẽ. ³⁸Ajawyi uvary pyaukwerà ena pyaukwerà pupe tẽ jainõ ipi. Na'evõ'ãi ãmẽ. [Ena jukwerà vo 'ejẽ tãmõ kō rekoawerà. Eayvu pyaukwerà tẽ ena pyau mǎ'ẽ vo jê ky'y. A'e rupi tapeiko ãmẽ ky'y.] ³⁹Ajamã'ẽ ava mō uvary jypy remẽwarà wǎ'ǎ esa remẽ, aja paire kee ne'i'ãi: “Ta'u uvary age'e remẽwarà”, ne'i'ãi ipi. “Jypy remẽwarà ikatu teipõ”, e'i titetã ãmẽ ipi, e'i Jesu.”

“Jimoava 'arà Jarà tẽ ije,” e'i Jesu mǎ'ẽ
(*Mateusi 12.1-8; Maku 2.23-28*)

6 ¹Ajaire jimoava 'arà mẽ Jesu kō koo pyryvo okwa kupa. Aresity koo pupe tui upa. ãmẽ a'e pyryvo okwa kupa remẽ, Jesu remimo'ekwerà kō aresi mō opo'o iwa. Opo pẽ okamiri ipiro iwa kupa.” ²A'evõa rẽ Pariseu kō mō omã'ẽ remẽ, kee e'i Jesu pẽ kupa:

– Neremimo'earã kō noerovijai sō tãmõ Moisesi remikusiwarerã jimoava 'arà rewarã age'e, e'i kupa. “*Tapeposiko e'ǎ jimoava 'arà mẽ*”, e'i maekwerà noerovijai kupa, e'i kupa.”

³Aepo rẽ kee e'i Jesu ijupe kō:

– [Jane kō javya ywesõ pemoa'u katu ipi! Poroporijauessã rẽ ywesõ kuwasi peja'a peiko mijã! Na'evõi ajamã'ẽ peiko, e'i.] Pemogetapa rōwã sipõkõ kareta mijã, kōi manyvo wereko tãmõ Tavi karamoe remẽ? Ma'e, osota kō reve nikasi remẽ ijamyay kupa. A'evõa pekuwa ipe itõkõ.

⁴Ajawyi ãmẽ itõkõ Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ tẽ oike meju to'u kupa. Janejare'e pẽ temime'egwerà tẽ tesõ o'u tãmõ Tavi osota kō reve kupa upa. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō kōrijõ tẽ itõkõ meju o'u kuwa ipi mijã. [“Nivoi” ne'i ajamã'ẽ Janejare'e ijupe.] Aje si napekuwai aepo jaa kō? e'i ijupe kō Jesu.^x

⁵E'i jê Jesu ijupe kō:

– Ajikuwapa yva pe wyi ajo ajimojane mǎ'ẽ rōmõ. Ije ywesõ jimoava 'arà wyi. Jimoava 'arà Jarà tẽ ije, e'i.

Jesu omokatu ipo japu'a mǎ'ẽ remẽwarà
(*Mateusi 12.9-14; Maku 3.1-6*)

⁶Ajaire ãmõ jimoava 'arà mẽ Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ Jesu oike poromo'e upa. Ameve mirã mō ipo japu'a mǎ'ẽ a'e pẽ ekoi teve.

^t 5.37 Teima pìrerã sikãgwerã pupe oinõ kupa ipi. ^u 5.39 “Eayvu pyau rupi noo'ãi kupa”, jaa tẽ aepo e'i. ^v 6.1 T.M. 23.25 ^w 6.2 “Aepo werovija sō kupa remẽ, moma'e rǎ'ãigwerã popo'o'ãi kuwa iwa jimoava 'arà mẽ kupa mijã”, jaa tẽ aepo e'i mǎ'ẽ. “Janejare'e naoryi omãjã ee kō ky'y”, jaa tẽ. ^x 6.4 Tek. 24.9; 1Sa. 21.1-6

I'ekatu kytirewarà ipo siri 'ejě. 7 ãmõ kō ve a'e pè tui. Pariseu kō. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō. A'e kō opota teãmǎ nivoi mǎ'ẽ omo'y Jesu rè ipi. Ajawyi omǎ'ẽ jě ee kupa upa. Ajawyi,

– Poromokatutǎ pō Jesu age'e jimoava 'arà mē? e'i omǎjǎ ee kupa.

Omokatu remē, nivoi mǎ'ẽ simo'ytǎ ee ãmē, e'i ojiupe kupa.

8 Ajamǎ'ẽ aepe jaa okuwavĩ Jesu. Ajawyi kee e'i ipo japu'a mǎ'ẽ pè:

– Epō'ǎ ejo epyri ovake kō, e'i ijupe.

Ãmē “hoō” e'i. Opō'ǎ ovake kō ãmē.

9 ãmē Jesu e'i Pariseu kō pè:

– I'ete pō jimoava 'arà mē poropātavō ipi? e'i. Ma'e remē, jimoava 'arà mē, nivo'ǎi pō poropātavō ipi? Manyvo pejē pō pekupa? I'ete pō imarama mǎ'ẽ jamokatu tomǎnō e'ǎ? ãnĩ? “Nijamokatu'ǎi”, pejētǎ pō? Manyvo pejē pō ajaa renu? e'i Jesu.

10 Ajaire Jesu pirujē omǎ'ẽ a'e kō rè erokwa. Nipui ãmē kupa. Kee e'i ãmē ipo japu'a mǎ'ẽ pè:

– Ejipomomoi awi, e'i.

Ojipomomoi ãmē ovake kō. Ameve ikatupa. Apy'awarǎ mō ikatupa.

11 A'e rè Pariseu kō omǎ'ẽ remē ywesō ojimōarōay ee omǎjǎ kupa. Tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō ve a'eo ekoi.

– Manyvo kuwasi Jesu moko'e sireko remē? e'i e'i ojiupe kupa.

Jesu opyteporo wemimo'ekwerǎ kō remēwarǎ

(Mateusi 10.1-4; Maku 3.13-19)

12 Ajaire ãmõ 'ary pè Jesu ojisyry rǎ'ĩ oo yvytyry mō gyty Uu pè oporegeta upa. Werokō'ẽ oporegeta ijupe. 13 Ajaire kō'ẽma mē okwai wemimo'ekwerǎ kō imuu okoty. A'e kō pytery pe wyi, 12 rōmō opyteporo wemimonooka rǎ kō rōmō toiko.

14 Aǎ reitō opyteporo mǎe kō: Simǎo eu ijupe mǎ'ẽ. A'e pè Jesu e'i: “Peturu a'etǎ neupe”, e'i eenō ijupe. ãmõ, Aǎtere, Jesu remipyteporo mō teve. A'e Simǎo mōmirĩ rōmō ekoi. ãmõ, Tiaku opyteporo, imōmirĩ Juwǎo revejē. ãmõ, Piripi. ãmõ, Patoromeu. 15 ãmõ, Mateusi. ãmõ, Tome. ãmõ, Tiaku. Aupeu ra'yry tē a'e. ãmõ, Simǎo, Juteu kō yvy rè okāte'ǎ mǎ'ẽ.

16 ãmõ, Juta, Tiaku ra'yry. ãmõ, Jutasi Sikarioti. A'e kǎramō ome'etǎ Jesu ijǎpǎ kō po pè karakuri repy rōmō. [Mokopejō Jesu remipyteporokwerǎ kō emimono rǎ kō rōmō.]

Jesu ayvukasia ojenu okwa remēwarǎ

(Mateusi 4.23-25)

17 Ajaire wemimo'ekwerǎ kō revejē Jesu owyjy oo maipe kyty. Yvypee pè uu opyta kupa. A'e pè poromo'e upa. ãmē ijayvu wenutǎ mǎe kō uu ojatykapa a'e pè, ãmõ jane kō revejē. Juteja yvy pewarǎ kō tē uu. Ma'e, Jerusarē taa wǎnǎ kō uu. ãmõ, pǎranǎ wasu popy pewarǎ kō ve uu. Ma'e,

Tiru taa wānà kō. Āmō, Sitō taa wānà kō. Wāi wāisō uu ipyri ojatypaka. Aty wasu rōmō uu kupa. ¹⁸A'evo remē, āmōgwerà ovāe Jesu ayvu renu. Āmōgwerà, itekorā mǎe kō ve uu ojimokatuoka Jesu pè kupa. Āmō, ājāgaiwerà remimoaiwerà kō uu Jesu koty tomokatu ipi. A'e a'e kō uu. ¹⁹A'evo mǎe kō ojipomomojai Jesu rē ojipy okwa remē, tomokatu kō. Pirujē a'evo mǎe kō omokatu okasia rupi āmē.

Janejare'e poromoryoka mǎ'ē rewarà
(*Mateusi 5.1-12*)

²⁰Ajaire Jesu omǎ'ē wemimo'ekwerà kō rē erokwa. Kee e'i ijupe kō:

– Pejē napemoma'eī mǎe kō, tapenory katu peiko ipi, e'i.
Ikatuay Janejare'e penerekotà penōvijā e'eay rōmō penereko, a'e
pejē.

²¹Āwīvo teve pejē napekasi peiko mǎe kō tē pejē. Tapenory peiko, a'e
pejē.

Pekasi katutà ajaire peiko. Pepy'a katutà ajaire peiko.

Āwīvo teve pejē peja'o peiko mǎe kō. Penoryvay tary ve peiko.

Pepuka katutà ajaire penoryvay rōmō peiko, Janejare'e remimory
kō rōmō tē peiko rewarà mō, e'i.

²²Āmō, ekoty rewarà rōmō peiko rewarà mō, kee penereko ipe kupa
remē, Janejare'e pemory katuoka jētà penereko.

Āmō kō ojikō'ō ipe pene remē.

Āmō, pemowaite ipe owyi kupa remē.

Āmō, nerōarō ipe kupa remē.

Āmō, iteetejē nivoi mǎ'ē omo'y teywete ipe pene kupa remē.

“Moko te'i ne kupa”, pejē kōrijō āmē ijupe kō.^y

²³A'evo penereko ai epe kupa remē, tapenory jē āmē peiko. Tapenory
katu kōrijō ikō āmē nē. Kee jaa rē tapeja'a. Āwitō karamoewarà kō imomijarī ipi, aekwery vo
ywete penereko kupa age'e remē. Ajawyi tapenory jē peiko. Janejare'e
omokatupa amātejē penena rā penenone. Ikatuay wete Janejare'e
penerekotà, e'i Jesu poromo'e ipi.^z

“Mokoi pejē,” e'i mǎ'ē

²⁴Ajaire kee e'i Jesu:

– Mokoi a'e pejē! Age'eve pemoma'e ywete ipe peiko. Nikatu'āi peupe
ajaire. Pepy'a katuay tite peiko.

Kāramō nāwī vo'āi peiko ky'y. Moma'e rē napenako'l'āi kāramō peiko.

25 Āmō, mokoi pejē, pekasi katu peiko mǎe kō.

Ajaire peamyay wetetā peiko. Peāgyo tesōtā āmē ky'y.

Āmō, ivo jē mokoi pejē, pepuka te'ite peiko mǎe kō.

Kāramō peja'o ywetetā peiko āmē ky'y.

26 Āmō, mokoi pejē, “mire'eay” e'i jane kō pejē pemoe'e rōmō penereko remē!

Kee jaa rē tapeja'a. Janejare'e ayvu mojenuarā rǎ'āga kō pē ve “mire'eay” e'i ywe'e tite kupa ipi.

Aepo e'ipa rōwā sipōkō penāmōi kō Janejare'e ayvu mojenuarā rǎ'āga kō pē karamoe remē, e'i.

Ajawyi tē mokoi a'e pejē, e'i ijupe kō.

“Peāpā kō tapeavay ipi,” e'i Jesu mǎē

(Mateusi 5.38-48)

27 E'i jē Jesu:

– Kee a'e pejē, eayvu peenu mǎe kō. Peāpā kō ikō peavay ipi nē, a'e pejē. Āwīvo ve ikō pene ojikōō mǎe kō tapeovajarī e'ā penereko ai kupa remē nē. 28 Āmō, pemovyvyrai tē kupa remē ikō tapeavay kō jē ereko nē. Āmō, nikatui penereko kupa remē ikō tapeporegeta Janejare'e pē kōrijō ijupewarā kō mō āmē nē.

29 – Āmō remē, ava mō penovapete sō remē, “torojipy” tapejē e'ā. Tapejirova kōrijō ikō āmē penova rovararā kōrijō topete teve āmē nē, a'e pejē. Āmō, peyru ava mō wekyitā pewyi eraa remē, kee tapejē kōrijō: “Hoō, tyru je'arā ve eraa neupe awi”, pejē kōrijō āmē ijupe. 30 Āmō, “Moma'e emuu ije”, e'i āmō kō pejē remē, peme'e te'ite ikō āmē ijupe ipi nē. Ivo jē nema'e weraatā remē, kee pejē kōrijō: “Toeraa āmē kupa”, pejē kōrijō ikō āmē ijupe kō nē. “Emojivy ikō ije nē”, napejē'āi ijupe kō, e'i Jesu.

31 Kee e'i jē:

– Āwitō pepota koivo kō penereko katu ipi, āwīvo ve ikō pereko katu kō ipi nē, a'e pejē.^a

32 – Penauparā kō kōrijō tē rōwā tapeau ipi, a'e pejē. Peāpā kō teve tapeau ipi, a'e pejē. Ma'e penaupay mǎe kō kōrijō tē peavay ipi remē, Janejare'e napemoe'e'āi a'evoa rē, a'evo teāmā jaiko rewarā mō. Nivoi mǎe kō mō ve tesō wauvay wauparā kō ipi. 33 Āmō, ikatuay penereko mǎe kō kōrijōgā rē tē peja'a katu remē, āmō, a'e kō pē kōrijō tē pejiovajarī ereko katu kō remē, Janejare'e napemoe'e'āi a'evoa rē. Nivoi mǎe kō ve tesō

^a 6.31 Mat. 7.12

moko e'i teve ipi. ³⁴ Āmō, kee peiko remē Janejare'e napemoe'e'āi. Moma'e kō peme'ē takatu pejimorypa kō pē kōrijō tē remē, “Kāramō moma'e ivokwery pē ome'ē tary ve ije”, pejē ime'ē remē. Nivoi māe kō ve ovoarā kō rē oja'a katu ipi. Ajawyi Janejare'e napemoe'e'āi a'evo kōrijōgā tē peiko remē.

³⁵ E'i jē Jesu:

– Ajawyi peāpā kō ve tesō tapeauvay, a'e pejē. Pereko katu kō ikō ipi nē, a'e pejē. Āmō, ava mō kee e'i pejē remē, “Nemoma'e mō emuu rā'i ije”, e'i pejē remē, “hoō” tapejē kōrijō ijupe. Peme'ē maire, “Kuisse'ē ikō teremojivy imuu ije nē”, tapejē e'ā ikō ijupe nē. Āmē tē Janejare'e tē penovajariokata ime'ē peupe. A'evo pejikuwatā Janejare'e jo'arā kytywarā ākarāgwerā kō rōmō peiko, eruparā kō rōmō peiko rewarā mō. A'e sōsi janerereko katu jome ipi. Nivoi māe kō ve tesō wereko katu ipi. ³⁶ Ajawyi āwitō Janejare'e janeporijauesa janerereko katu ipi, āwivo ve ikō koivo kō tapeporijauesa ipi nē, e'i Jesu poromo'e.

“Peaiwererā rē ypy tapemā'ē āmō kō aiwererā wyi”, e'i mā'ē
(*Mateusi 7.1-5*)

³⁷ Āmē e'i jē Jesu:

– Koivo kō reko tapemosā'āga e'ā ikō ipi nē. Āmē tē peneko nomosā'āga'āi āmō kō ipi. Āmō, nivoi mā'ē tapemo'y tite e'ā koivo kō rē imojaiwe ipi. Kāramō nivoi mā'ē nomo'y'āi teve pene pemojaiwe āmē kupa. Nivoi penerekoa remē, “awyjepa” tapejē kōrijō ijupe ipi. Aepo e'i tary ve pejē āmē kupa ipi. ³⁸ Āwitō āmō kō ikatu tē pereko ipi, āwivo ve upi katu tē penerekotā ajaire kupa ipi āmē. Ajawyi ikatuay tapereko koivo kō ipi, a'e pejē.

³⁹ E'i jē Jesu:

– Manyvo tekoua rē amosā'āgatā ayvu mō pemo'ea rōmō. Aje sipō naeapyoi mā'ē ovoarā mō opopyy eraa pee rupi ipi? A'evo kuwa pō? Ānī. Ootā o'a yvy kwarā pupe ojevo jē kupa āmē.^b ⁴⁰ Aepo jaa rupi kee a'e. Joemimo'earā noē'āi jomo'earerā 'arā kyty ipi. Ajamā'ē ojimo'eoka mā'ē oē kuwa omo'earā akatu ipi. Ojevojētā ajaire kupa, e'i.^c

⁴¹ E'i jē:

– Manyvore pō neaiwererā rē jēsi nerejimo'eai neiko? Moma'e rā pō koivo kō aiwererā rēgā nejimo'eai neiko? Neaiwererā rē ypy kuwasi pemā'ē itypyypyi mijā! Tea rē tē poromosā'āgatā pemotekokuwa rōmō. Manyvore pō koivo rea pē yvy oo remē, “Taekyi nerea pe wyi”, ere? Ajamā'ē nerea pupe oo yvy mitirōwā mā'ē remē, nerejimo'eai. Nerea rē ypy kuwasi nejimo'eai neiko mijā. Manyvore pō a'evo neiko? ⁴² Yvy oo janerea pupe remē, nijamā'ēi ipi. Nojisai. Ajawyi aje si yvy oo koivo rea

^b 6.39 Mat. 15.14 ^c 6.40 Mat. 10.24-25; Juw. 13.16; 15.20

pè remẽ, “Eeru nerea taky'a'o. Yvy taekyi ene”, ere kuwa pō koivo pè? ãnĩ! Mokoi ivoa rããga mãe kō. Ajawyi nerea rè ypy eja'a. Aja paire tè koivo rea rè tereja'a ipi. ãmẽ tè nereapyo katutã iky'a'oa rè ãmẽ. ãwĩvo ve neaiwererã neitypa remẽ tè kuwa koivo kō aiwererã rè nemã'ẽ kuwa, e'i Jesu ijupe kō.

“Peporegeta rupi pepy'a pewarã ojikuwa”, e'i Jesu mã'ẽ
(Mateusi 7.17-20; 12.33-35)

⁴³ Ajaire temitã rè tè poromosããga. Kee e'i:

– Temitã yvyra ikatu remẽ ikatu teve i'a ipi. Ni'a'ãi nikatui mã'ẽ rōmō ipi. ãwĩvo ve yvyra'y nikatui remẽ, ni'a'ãi ikatu mã'ẽ rōmō ipi. Nikatui mã'ẽ rōmō kōrijō tè i'atã. I'akwerã weru o'y ipi. ⁴⁴ ãwijã mẽ yvyra'akwerã rupi tè ojikuwa yvyra'y ipi. Ajaa rupi jakuwa yvyra'y ikatu mã'ẽ ipi. Emã'ẽ. “Ikatuay i'a remẽ ikatuay yvyra'y” eu kuwa ipi. Ava noo'ãi joõ'y kyty tè moma'eyva e'ey po'o iwa ipi. Ojikuwa teãmã ja'u e'ãte a'e. Yvyra'y rè tè i'akwerã mō jaesa kuwa ipi. ⁴⁵ ãwĩvo ve mirã kō poregetaa rupi ipy'a pewarã ojikuwa ipi. Kwaima'e mō mirã katu remẽ, ikatuay ojipy'amogeta iko ipi. Ikatuay teve oporegeta wetãrãgwerã kō pōō mẽ ipi. Na'evoi ãmẽ imirai mã'ẽ. A'e ojipy'amogeta teitete mã'ẽ. A'e nikatui oporegeta ãmō kō pẽ ipi, nivoi ipy'a pewarã rewarã mō, e'i Jesu.^d

Tetã reinõa rè tè Jesu poromosããga mã'ẽ rewarã
(Mateusi 7.24-27)

⁴⁶ E'i jẽ Jesu:

– Manyvo pō “Erõvijã ywete” pejẽ teywete ije ipi. Ajamã'ẽ napeenui eayvu. Erupi napeikoi. ⁴⁷ Ajawyi eayvu wenutã erovija mã'ẽ manyvo tekoua rè amosããgatã imome'u pejẽ tapekuwa manyvo pōkō a'e ekoi ipi. ⁴⁸ Ma'e tetã reinõgarã rè tè poromosããgatã tapekuwa. Eayvu rupi ekoi mã'ẽ a'evõ ve ava mō ikatuay oposiko tetã reinõa rè mã'ẽ. Ke'irõwã opãkõi rã'ĩ imomãatãa rōmō. Ajaire yvy ãtã gatu mã'ẽ 'aryvo tè wetã omõ'ãtã. Takuru 'aryvove jẽ omõ'ã. Omomãatãtã tè inõ. “Ãmẽ tè nopypyru'ãi ajaire”, e'i inõ. Ajaire oinõ maire, yvytu ai epetã. ãmō, ãmãnsu oky ipetã. A'e werokwa ipetã. No'a'ãi ajamã'ẽ. Nokule'ãi 'ete teve, omõ'ãgãtãay rewarã mō. ãwĩvo eayvu wenu katu mã'ẽ ojimo'eai ee ipi remẽ, “Ije arovija katutã”, e'i oupe ipi. ⁴⁹ Ajamã'ẽ eayvu noenui mã'ẽ na'evõ'ãi. Kee ne'i: “Janejare'e ayvu rupi katu taiko”, ne'i mã'ẽ a'evõ ve tetã omõ'ã rããga mã'ẽ vo 'ejẽtã ãmẽ. “Yvy ãtã 'aryvo tè tainõ imomãatã gatu”, ne'i imõ'ã rōmō. Nojimo'eai ee. Omõ'ã tepe'yte inõ. Ajaire oinõ maire, yvytu ai okwa. Ameve tetã omopypyru ero'a ijarã kō 'aryvo. ãmãnsu oky remẽ, omotujupatã. A'evõ 'ejẽ eayvu rè nojimo'eai 'ete enu mãe kō ipi, e'i Jesu poromo'e.

^d 6.45 Mat. 12.33-34

Sota rōvijā mō “aje” e'i Jesu ayvukasia pè remēwarà
(Mateusi 8.5-13)

7 ¹Ajaire awyjepa Janejare'e ayvu omovyvypa Jesu jane kō pè remē, āmē ojivyri uu Kapanāo taa pè ovāe. ²Āmē a'e pè oiko sota atyry rōvijā mō. Romā wānā kō tē a'e, wemīgwai kō revejē. A'e remīgwai mō itekorā ywete sikaepo upa. Okājā taray upa. Tōvijā remiau tē a'e. ³Āmē Jesu rewarà ojenupa sota kō rōvijā pè. Jesu kasia ve ojenu ijupe. Ajawyi Juteu rōvijāgwerà kō mō omonooka Jesu pè javo, totuu itekorā mǎē mokatu opota remē.

⁴⁻⁵Āmē “hoō” e'i Juteu rōvijā kō oo Jesu pè javo. Ovāe Jesu pyri kupa remē, kee e'i ijupe kupa:

– Sota rōvijā oremuroka nekoty mǎē, mire'eay rōmō tē a'e. Juteu rōwā ipe mijā. Ajamǎē janerauvay Juteu kō rōmō janerereko ipi, e'i kupa. Āmō, a'e tē oinōoka Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā orerena pè. Ajawyi “ikatuay” oro'e pirujē ijupe. Ikatu tē apijarā nepātavō remē, oro'e ene, e'i Jesu pè kupa.

⁶Āmē “hoō” e'i Jesu oo upi kō iko. Ajaire sota rōvijā retā mē ovāerī kupa remē, ojimorypa kō tē omonooka Jesu rōvaisī. A'e kō kee e'i Jesu pè:

– Kee e'i sota rōvijā ene: ⁷“Nekatu ywe'e'i ije maevo nerepotari aa nemogeta. Āmō, maevo nerepotari eretā wryy pè neike, Juteu rōwā ije rewarà mō. Ajawyi kuipe'e wyive emokatu eremīgwai, a'e neupe. Akuwa ikatupatā neayvu rupi. ⁸Akuwa ayvukasia rewarà. E'arà kyty oiko tē erōvijā mō. Āmō, ewryy kyty oiko teve eremīgwai sota kō. Ajawyi eremīgwai mō pè ‘ekwa’ a'e ijupe remē, ‘hoō’ e'i oo eayvu rupi ipi āmē. Ma'e remē āmō pè ‘ejo’ a'e remē, ‘hoō’ e'i ve uu eayvu rupi. Āmō pè, ‘moko ereko’, a'e remē, ‘hoō’, e'i ipi. Eayvu rupi katu ekoi kupa ipi. Āwitō ije eayvukasi eremīgwai kō pè ipi. Āwīvo ve ene neayvukasi tekorānā mogwapa rē ipi”, e'i sota rōvijā ene, e'i Jesu pè kupa.

⁹Āmē Jesu aepo wenu remē,

– Haa! Aepo e'i sipō sota rōvijā? e'i.

Ajaire ojirova jane kō oo upi mǎe kō rē omājā. Kee e'i ijupe kō:

– Aje kee a'e pejē. Naesaive āwīvo eayvukasia pè “aje ywete” e'i mǎē mō Isaeu kō pō'ō mē. Emǎ'ē. A'e Juteu rōwā mǎ'ē ipe remē, a'evō tesō ekoi! e'i sota rōvijā pewarā mō.

¹⁰Ajaire sota rōvijā retā gyty ojivy oo ayvu momewarā kō. Āmē ovāe kupa remē, ikatupa emīgwai upa.

Jesu omomoera okājāma mǎ'ē remēwarà

¹¹Ajaire sa'u, āmō 'ary pè Jesu kō oo Nāi taa kyty. Emimo'ekwerà kō ve oo upi. Āmō, aty wasu ve oo upi kō. ¹²Ajaire tena pyri'īje'ē ovāerī kupa remē, kyty wyi jane kō atyry ve uu ojiōvaisī kupa. A'e kō kōnomiōkyry

reāgwerà mō omovy eru ereko kupa. Tyvy rena kyty tè weraatà ijaty kupa mijā, taa kupe kyty. Terekwarerà memyry tè okājā mǎ'ě. Wyjaveay mǎ'ě tè. Ajawyī jane kō mōa'ārōwā a'e taa wānà kō uu terekwarerà rupi iko. ¹³Terekwarerà oja'o omemyry reāgwerà rè iko. Āmē Jesu omā'ě ee remē, oporijauesa. Kee e'i ijupe:

– Neja'o sō, e'i ijupe.

¹⁴Ameve Jesu uu teāgwerà karyru rè ojipy. Omovy eraa mǎe kō opyta rā'ī ojimomāatā ee omājā. Kee e'i Jesu āmē okājā mǎ'ě pè:

– Epō'ā age'e si, kōnomiokyry, e'i.

¹⁵Ameve kōnomiokyry reāgwerà opoerapa. Ijākānā'ā ojārapo'ā oporegeta. E'i āmē Jesu iyy pè, terekwarerà pè:

– Aā opoerapa nememyry ky'y, e'i ijupe.

¹⁶Āmē jane kō ipiryvypy katu omājā ee. Omā'ě tesō ee kupa. Janejare'e omoe'e ywete āmē kupa ky'y. Kee e'i imoe'e kupa:

– Janejare'e oja'a janere wyi omuroka wayvu mojenuarà janepātavōarà rōmō, ijayvukasiay wete mǎ'ě, e'i kupa.

¹⁷A'evoa omojenu jenu erokwa kupa ipi, Juteja taa kō rupi. Omojeapy eraa Juteja yvy pè āmō taa taa kō rupi, ajaate eraa, a'e yvy popy rupiwarà kō pè toenu kō.

“Pekwa Jesu mogeta”, e'i Juwāo wemimo'ekwerà kō pè remēwarà
(Mateusi 11.2-6)

¹⁸⁻¹⁹Ajaire Juwāo poromojāmōrī mǎ'ě jimopā'āga pupe tui upa. Āmē a'e remimo'ekwerà kō Jesu manyvo nyvo jē wereko mǎe kō omome'u me'u Juwāo pè kupa. “A'evō 'evo wereko Jesu”, e'i ijupe kupa. Āmē:

– Pekwa Janerōvijā Jesu kyty imogeta, e'i Juwāo ijupe kō. Mōrijō pè ae'po e'i.

– Kee pejē Jesu pè: “Ava pō ene?” pejē ijupe. “Janejare'e Remimuurà uutà mǎ'ě rōmō pō ene? Ānī? A'e rōwā pōkō ma'e remē? A'e rōwā ene remē, āmō tè pō oromoa'utà ky'y?” pejē ijupe, e'i imono kō.

²⁰Oo āmē Jesu pyri ovāe kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Juwāo poromojāmōrī mǎ'ě oremuu nekoty. A'e kee e'i oporegeta imuu neupe: “Janejare'e Remimuurà uutà mǎ'ě pō ene? Ānī pō? A'e rōwā ene remē, āmō tè pōkō oromoa'utà?” e'i Juwāo imuu ene, e'i Jesu pè kupa.

²¹Āmē a'e remē itekorā mǎe kō mōa'ārōwā omokatu Jesu upa, Juwāo remimo'ekwerà kō rovake. Ma'e. Tekorānaiwerà kō omokatu. Ajāgaiwerà ojimoemija ee mǎe kō ve omokatu. Omoē imono ājāg kō ipy'a kō pupe wyi ipi. Āmō, naeapyoi mǎe kō omokatu taeapyo ky'y. A'e a'e kō rè omā'ě Juwāo remimuurerà kō upa. ²²Ajare e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo nyvo jē aiko mǎ'ě rè pemā'ēma. Pekwa awi penemisakwerà momewa Juwāo pè. Āmō, peneminuwerà pemome'u ijupe. Emā'ě. Naeapyoi maekwerà kō eapyo ky'y. Āmō, etāmā jeapa maekwerà kō

watapa ky'y. Āmō, itekorānai ipisīsīma maekwerà kō ikatupa. Ipisukyrī tesō kupa ky'y. Āmō, nijapyai maekwerà kō ijapya katu ky'y. Āmō, okājā maekwerà kō opoerapa mijē. Āmō, nimoma'eī mǎe kō pè Janejare'e ayvu e'eay ojenu okwa, e'i.^e 23 “Aje ywete” e'i eupe mǎe kō, owaray Janejare'e werekotà. [Pejivy peo āmē aepo jaa momewa ijupe,] e'i Jesu.

Juwāo rè Jesu oporegeta remēwarà
(Mateusi 11.7-19)

24 Ajaire, Juwāo remimo'ekwerà kō ojivypa oo Juwāo koty paire, kee e'i Jesu jane kō pè, Juwāo pewarà mō. Juwāo ayvu renu oo maekwerà kō pè e'i:

– Tekoe'āma kyty itōkō peo [Juwāo poromojāmōrī mǎē resa] ipi, e'i. Manyvo rǎ pō peo esa ipi? Manyvo e'i pōkō pejē iko ipi, tapejivy jivy tekoe'āma kyty esa ipi? Iteetejē pō ijayvu ipi? Ānī! Wayvu omotee remē, nijajapyaka'āi ee ipi! e'i. Manyvore sipō peo esa ipi? e'i ijupe kō. 25 Manyvo pejē pō ijupewarà mō? “Tyru e'eay opypy mǎē tē Juwāo. A'e resa aatǎ”, pejē pōkō ipi? Ānī! Naikoi a'evo mǎē tekoe'āma pè ipi! e'i. Wetā wasu pupe tē tui apijarerà ipi! e'i. A'evo rōwā Juwāo ekoi. 26 Manyvo rewarà mō pō peo awi esa āmē? Janejare'e ayvu mojenuarà tē Juwāo. Aja rewarà mō tē peo esa ipi! [Aje, Janejare'e Remimuurerà vāea mojenuarà tē Juwāo, e'i.] Ajawyi ywesō pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō wyi ekoi, e'i. 27 A'e pewarà mō tē tesō Janejare'e kee e'ipa amātejē Wemimuurà rǎ pè wayvu mojenuarà rupi karamoe remē:

“Eayvu mojenuarà mō amono amātejētà nerenone rupi, oromonotà remē.

Nevāea rǎ omojenu amātejētà jane kō pè erokwa, tanerārō jē kupa.

Tojipy'amokatu amātejē nerenone kupa”, e'i maekwerà.^f

Juwāo pewarà mō tē aepo'i.

28 E'i jē Jesu:

– Āmō, Juwāo rewarà kee a'e pejē. Nuvei 'ete Juwāo rapijarà mō pepō'ō mē Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō mijā. Juwāo ywesō ijayvukasiay wete pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō wyi, ajaate age'e remē, e'i. Ajamāē kāmō ekoty rewarà kō erewarà omojenu tary ve kupa. Pirujē erewarà okuwa katutà āmē kupa ky'y. Ajawyi a'e kō remimojenu rǎ ywesō ikasità Juwāo remimojenuwerà wyi ky'y, e'i Jesu.

29 Ajawyi a'e remē Juwāo ayvu wenu maekwerà kō, āmō, tekoua repy moatyarà kō revejē, pirujē kee e'i ojiupe kupa:

^e 7.22 Isa. 35.5-6; 61.1; Ruk. 4.18-19 ^f 7.27 Marak. 3.1

– Aje ywete Janejare'e ayvu e'eay tẽ Juwão omome'u janeupe mijã. Janejare'e ivoaya mã'ẽ tẽ tesõ omojikuwaoka jane. Ikatuay. Mã jẽ rõwã nijaenu'ãi ijayvu ipi mijã, e'i ojiupe kupa.

A'evo remẽ uu uu ojimojãmorioka Juwão pẽ kupa ipi mijã.

³⁰Ajamã'ẽ Pariseu kõ noenu tari Juwão ayvukwerà ipi. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rẽ poromo'e mãe kõ noenu tari ijayvukwerà ipi. Ovote Janejare'e ayvu omomorĩ kupa. Ajawyi nojimojãmorioka tari Juwão pẽ kupa ipi.⁸

³¹Ãmẽ kee e'i Jesu jane kõ pẽ:

– Mã kõ rẽ pãwĩ age'e remẽwarà kõ amosã'ãgatà? Manyvo sõ põ mirà ajamã'ẽ, Janejare'e ayvu noenu tari mãe kõ? e'i. ³²Hoõ, ja'yrerà kõ rẽ tẽ amosã'ãga kõtã ajawyi. Ma'e ja'yry kõ omory tarepe ojee ipi. Oka rupi oẽ werojimaraitã remẽ, kee e'i ojiupe kupa ipi:

“Manyvo põ: ‘Ejo jajimory’, oro'e ipe pejẽ?

Emã'ẽ! Jimi'a oroopy remẽ, napenoryi orevo jẽ peiko ipi?

Ajamã'ẽ, ‘Age'e jajiãpirõtã’, oro'e remẽ, ajaire oroja'o ipe orokupa.

Ajamã'ẽ napeja'oi orevo ve ipi.

Manyvo põ norepotai pekupa? Nikatui ãwijã mẽ”, e'i e'i ja'yrerà ijayvu ojimõarõ ojiupe ipi.

Ma'e ja'yrerà vo 'ejẽ pejẽ peiko. ³³Emã'ẽ! Juwão uu pepytery pẽ remẽ, napemã'ẽ tari kõiijõ ee ipi. Kee jaa rewarà mõ. Ovo rupi teve ekoi ipi. Nojimi'ui ãmõ kõ vo ipi. ãmõ, moma'eyvary aisiririkwerà no'u tari ipi. Ajawyi “aje” napejẽ ijayvu pẽ. “Ãjãg ipy'a pupe mã'ẽ teipõ ãwĩ”, pejẽ kõiijõ ijupe ipi. ³⁴Ajaire ije yva pe wyi ajo ajimojane mã'ẽ rômõ aiko. Ajimi'u katu ipe pepytery pẽ aiko ipi. ãmõ, moma'eyvary aisiririkwerà a'u teve ipe ipi. Ajamã'ẽ nivoi tekoua kõiijõ tẽ pemo'y ere ipi. Kee pejẽ ije: “Emã'ẽ ee. Nivoi mãe kõ jimorypa tẽ tesõ Jesu. Tekoua repy moatyará kõ jimorypa teve tesõ Jesu”, pejẽ kõiijõ ije. “Ojimi'u te'ĩte iko”, pejẽ kõiijõ ije. ãmõ, “Moma'eyvary aisiririkwerà ve o'u iko ipi. Nikatui ekoi”, pejẽ kõiijõ tẽ ije ipi, ererovija e'ã rômõ peiko. Moko pejẽ remẽ, “Temipotare'ã ãwĩ”, pejẽ kõiijõ tẽ ore ipi, ãwisõ Janejare'e ayvu mojenuarà kõ tẽ ore remẽ. ³⁵Ore, orojikuwa katu Janejare'e ayvu mojenuarà kõ rômõ oroiko. Oromojenu remẽ, jane kõ opota Janejare'e remimota rômõ ekoi. A'evoa kõ rupi orojikuwa aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarà kõ rômõ tẽ ore, ije, Juwão reve, e'i Jesu ijupe kõ.

Wãiwĩ mõ ojoẽ ipije mã'ẽ Jesu rẽ imogy remẽwarà

³⁶Ajaire ãmõ 'ary pẽ Pariseu mõ Simão eu erà pẽ mã'ẽ kee e'i Jesu pẽ:

– Ejo orepyri ejimiwa, e'i ijupe.

“Hoō” e'i Jesu âmẽ. Oo âmẽ oike etã wryry pè. Âmõ, ojapu'a ojimiwa upa, namesa 'aryvo.

³⁷Âmẽ uve a'e taa pè wãivĩ mō. Wãivĩ aiwerà tè a'e wãivĩ. A'e wãivĩ pè ojenupa Jesu Simão retã wryry pè tui remẽ. Âmẽ:

– Taa ajawyi esa, e'i wãivĩ oupe.

Ajawyi moma'e e'ekwerà mō opyy eraa Jesu kyty. Ipije katu mǎẽ putei po'i pupe weraa eroike etã wryry pè. ³⁸Jesu ape kyty uu upa. Oja'o tesō upa, ijāgyo tesō weko aiwerà rè rewarà mō. Kee e'i oupe:

– Erauvay Jesu. Nemokuipe'e'ãi owyi, e'i oupe.

Âmẽ Jesu py rè ojavyv wãivĩ. Ipy omojau wearykwerà pupe. Omosikã ajaire wapira pupe. Omosu ajaire ipy. Âmõ, ipije mǎẽ omogy teve ipy rè. Jesu wauvay rewarà mō moko wereko.^h

³⁹Âmẽ moko wereko remẽ, tetã jarà omǎ'ẽ rǎĩ ee upa, a'e Simão. Ojipy'amogeta ai ee omājã. E'i âmẽ oupe: “Aje ywete sō Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō tè Jesu remẽ, okuwa kuwa nivoi mǎ'ẽ tè ǎwĩ wãivĩ”, e'i. Opy'a pupe tè aepo e'i. ⁴⁰Ajamǎ'ẽ Jesu okuwavĩ aepo e'i Simão remẽ. Ajawyi kee e'i ijupe:

– Simão, ayvu mō tamome'u ene age'e, e'i Jesu ijupe.

– Hoō, ere âmẽ, poromo'earà, e'i Simão.

⁴¹Âmẽ Jesu kee e'i poromosǎ'āga rōmō:

– Uve kwaima'e mō ikarakuri ywete mǎ'ẽ, e'i. Mape remẽ karakuri mō ome'ẽ rǎĩ koivo kō pè ipi, e'i.ⁱ Âmõ pè moeta karakuri sī mōa'ārōwǎ ome'ẽ rǎĩ. 500 rōmō tesō ome'ẽ rǎĩ ijupe. [“Ajaire amojivytà ekovijarerà neupe”, e'i ikusiwa kareta rè imojikuwaparà rōmō karakuri opyy remẽ.] Ajaire âmõ pè teve ome'ẽ moeta karakuri sī mō. Kejōgà ome'ẽ ijupe. 50 rōmōgà ome'ẽ rǎĩ ijupe. ⁴²Ajaire karakuri mojivya 'arà mē, kee e'i karakuri jarà ijupe kō: “Age'e si pemoepy ije ky'y”, e'i ijupe kō. Soō, noereko'i karakuri kupa. Manyvo noereko'ãi imojivy âmẽ kupa. Ajawyi ojimopirai tesō kupa upa. Ajamǎ'ẽ karakuri jarà oporijauesa kō âmẽ ky'y. Kee e'i ijupe kō: “Teene. Karakuri ame'ẽ rǎĩ peupe maekwerà naekovijanōoka'ãi peupe ky'y”, e'i. “Awyjepa. Kōi kareta pekusiwa ity peo karakuri rewarà maekwerà, amokekeipa imopopo ky'y”, e'i ijupe kō. Âmẽ sōsi nojimopirai kupa ky'y, karakuri jarà oporijauesa kō rewarà mō. Nijāgyoi kupa ky'y. Ory kōrijō tè iko kupa ky'y. Âmẽ ywesõtà karakuri jarà wauvay kupa ky'y, e'i Jesu.

Aepo omome'u paire, e'i jẽ Simão pè:

– Simão, mōrijō kwaima'e kō tomojivy karakuri rekovijarerà mijã, e'i. Âmõ kejōgà tè omojivytà mijã. Âmõ, ijatray sa'u omojivytà mijã. Ajare

^h **7.38** Mat. 26.7; Mak. 14.3; Juw. 12.3 ⁱ **7.41** Moma'e kō toppy oupe kupa tè ome'ẽ rǎĩ. Ajaire amojivytà karakuri rekovijarerà ijupe kupa ipi.

kee ere ije. A'e kō wyi mǎ ywesō wauvay karakuri jarà, “Neremoepy'āi ky'y”, e'i paire? e'i ijupe.

⁴³ Āmē e'i Simão:

– Kōi ijatyray karakuri maekwerà nomoepy'āi ky'y mǎ'ē, a'e ije, e'i.

Āmē Jesu e'i:

– I'ete ere, e'i ijupe.

⁴⁴ Aepo e'i paire Jesu ojirova wāivī gyty omājā rālī. Kee e'i āmē Simão pè:

– Nemā'ē pō aā wāivī rè, Simão? Ijaiwererà kō mōa'ārōwā. Āwitō ijatyray karakuri nomoepy'āi ky'y mǎ'ē voay wete wāivī. Ajawyi āwī ywesō erauway newyi. Emā'ē. Jī'i neretā wryy pè aike remē, yy mō nererui tajipykusu.^j Āwī āmē wearykwerà pupe tē tesō epykusu.

Epymosikā ajaire wapira pupe, e'i. ⁴⁵ Āmō, nerovamosui rejupa, avāe remē, e'i. Aā wāivī āmē epymosu, e'i. ⁴⁶ Āmō, eākāg rè neremogyi moma'eyva kawerà.^k Aā āmē epy kō rè tē tesō ipije katu mǎ'ē omogy.

Nāwīvoi ene neiko, e'i. ⁴⁷ Aja rewarà mō kee a'e ene. Pirujē ijaiwererà kō aityypyipaokatā iwyi age'e ky'y. Ajawyi tē erauway āwī, e'i. Ijatyray ijaiwererà kō ee mijā. Ajawyi āwī ywesō erauway newyi, e'i ijupe.

⁴⁸ Āmē e'i Jesu wāivī pè:

– Awyje aityypyipaoka neaiwererà newyi ky'y, e'i ijupe.

⁴⁹ Āmē mōropārā kō aepo wenu remē, kee e'i ojupe kupa:

– Haa! Mā si pāwī kwaima'e, aepo e'i mǎ'ē? Janeaiwererà oityypyipaoka kuwa pō janewyi? e'i kupa.

⁵⁰ Ajaire e'i Jesu wāivī pè:

– “Aje ywete” ere ije rewarà mō oroereko katu jimomorijau wasua wyi, e'i ijupe. Age'e tanepy'a pīryvpy katu neiko, nejivy neo remē, e'i ijupe.

“Hoō” e'i wāivī oo āmē.

Wāivīgwerà Jesu opātāvō mǎe kō rewarà

8 ¹ Aja paire Jesu taa kō rupi oo oo poromo'e Janejare'e ayvu e'ey rè. “Janejare'e tē kuwa simojōvijā Janerōvijā rōmō”, e'i Jesu imojenu erokwa. Āmō tena wānà kō pè aepo e'i teve rōnō. A'evō remē emimō'ekwerà kō ve oo upi ipi. ¹² rōmō opyteporo maekwerà kō oo upi.

² A'evō remē wāivīgwerà kō ve oo upi kō ipi. Jesu remimokatukwerà kō tē āwī kō. Ma'e, ājāgaiwerà ojimorara ee maekwerà kō. Āmō, itekorā maekwerà kō. Kejō oo upi kupa: Maria Matarena. Jypy remē ājāg kō ⁷ rōmō ojimorara ywete ee mijā. ³ Āmō oo upi mǎ'ē pè Joana eu. Kusa rerekwarà rōmō Joana. Ma'e, kovenatu Eroti retā mè oposiko mǎe kō

J ^{7.44} Kee Juteu kō wereko mōropārā kō ovāe remē ipi. Opykusu kō ipi. Āmō, oovamosu kō ipi. Ekoa teāmā a'evō ekoi kupa. ^k ^{7.46} Juteu kō omoe'etā ava mō remē, ijākāg rè moma'eyva kawerà omogy kupa ipi.

rõvijã rômõ tè Kusa. A'e rerekwarà oo teve Jesu rupi. ãmõ, Susana eu ijupe mã'ẽ ve oo Jesu rupi. ãwĩ ãwĩ kô oo upi ãmẽ. ãmõ ãmõ kô ve oo upi. A'e a'e kô opãtavõ Jesu, emimo'ekwerà kô reve. Omoma'enõ Jesu kô okarakuri kô pè kupa ipi.¹

Temitã rã'äigwerà rè tè Jesu poromosã'äga remëwarà
(Mateusi 13.1-9; Maku 4.1-9)

⁴Ajaire taa taa kô kyty wyi aty wasu uu uu ojatykapa Jesu pyri ijayvu renu kupa. ãmẽ kee e'i Jesu poromo'e:

⁵[– Janejare'e ayvu rè poromo'ea a'evò ve jimitãa ipi. ãwitõ temitãgwerà ãmõgwerà oryvay ipi. ãmõgwerà naoryi ipi. A'evò ve jane kô Janejare'e ayvu wenu kupa remë ipi.] Poromosã'ägatà a'evò rè age'e ky'y. ãmõ 'ary pè koo jarà oo ojimitã. Moma'e rã'äigwerà sirikwerà omopepei itã okoo rupi erokwa. ãmẽ a'evò remë ã'äigwerà mō pee peve o'a. Apykyrerà kyty a'e 'aryvo ãmõ kô opārõ. Wyrã kô o'u teve ãmõ. ⁶ãmõgwerà omopepei remë, takuru 'arà rupi tè o'a. A'e kô oẽ ajaire. Oẽ gatu rã'äga. Noiko pukui ajamã'ẽ. Oovi rã 'ejẽ opa, yy e'ãma pè tè tui rewarà mō. ⁷ãmõgwerà joõ pytery pè o'a tite. A'e oẽ ipegà mijã. Ajamã'ẽ joõ ywesõ oẽ i'arà kyty ijapisipa. ⁸ãmõgwerà ikatukwerà pè o'a oẽ. A'e sõi oẽ oory rômõ ky'y. I'a katu jome ajaire, e'i Jesu imomewa.

Ajaire e'i jẽ Jesu:

– Tapeenu katu ikõ eayvu nẽ rônõ, e'i Jesu.

Manyvo temitã rã'äigwerà rewarà jaa tè
(Mateusi 13.10-23; Maku 4.10-20)

⁹ãmẽ Jesu remimo'ekwerà kô aepo wenu remë, kee e'i Jesu pè kupa:
– Manyvo jaa pō neayvukwerà, temitãgwerà rè tè poromosã'äga mã'ẽ? e'i kupa. Oremotekokuwa jẽ si rejupa! e'i ijupe kupa.

¹⁰Aepo rè kee e'i Jesu:

– Pejẽ pekuwapa manyvo Janejare'e poroerekotã Jõvijã wasu rômõ ojikuwa remë. Janejare'e ywete a'evò omojikuwaokapa pejẽ. Ajawyí nokuwai mãe kô pè rōwã aepo a'e. Peupe tè aepo a'e. A'e kô ekasia rè omã'ẽ ipe. Eayvu rè ojapyaka ipe kupa ipi. Ajamã'ẽ nojimotekokuwai ee kupa ipi. Ajawyí ayvu jimosã'äga rupi tè amo'e kô ipi.^m

¹¹– Kee jaa pè aepo amovyvypa pejẽ. Moma'e rã'äigwerà vo sō tite Janejare'e ayvu. Yvy maevò sō tite jane kô, ijayvu wenu remë. ¹²Ajawyí, ã'äigwerà pee rupi o'a mã'ẽ a'evò ve ava mō ijayvu wenu remë, wenu ipegã mã'ẽ. Ajaire ãjãgai rōvijã wekyi eminuwerà ipy'a pe wyi ipi, “aje” te'i e'ã ijayvu pè. “Kãramõ ojireko katuayoka Janejare'e pè ne”, e'i ekýi. ¹³ãmõ, takuru 'aryvo o'a mã'ẽ a'evò ve ava mō ijayvu wenu remë, ory katu rã'äga

¹ 8.3 Mat. 27.55-56; Mak. 15.40-41; Ruk. 23.49 ^m 8.10 Isa. 6.9

enu. Ajamã'ẽ “aje ywete” ne'i weminuwerà pè. Wãime remeve earaipa iwyi. Waypekwerà tekoua remẽ, opoi weminuwerà wyi ipi, naapoi mã'ẽ vo 'ejẽ ekoi rewarà mō. ¹⁴ ãmō, joō pytery pè o'a mã'ẽ jamojiropemĩ ijayvu wenu maevo sō tite mã'ẽ. A'e ãmō ãmō rè tè oja'a rewarà mō, “aje ywete” ne'i weminuwerà pè ipi. Wekokwerà ikewarà règà oja'a iko. Ma'e. Moma'e moatya règà oja'a iko. ãmō, moraita kō règà. Wãisō a'e règà oja'a iko ipi mã'ẽ. Earaipe ãmẽ Janejare'e ayvu wyi. ¹⁵ ãmō, moma'e rà'ãigwerà yvy e'e pè o'a mã'ẽ a'evo ve ayvu wenu remẽ, opyykātā oupe mã'ẽ. Opy'a pupe tè werekotā ereko. Werovija katu iko. Oja'a karuaru ee iko. Naearai'ãi iwyi. Nopoi'ãi iwyi. Upi katu ekoitā aja paire, e'i Jesu imogeta kō.

Poroyape mã'ẽ rè tè Jesu poromosã'ãga remẽwarà
(*Maku 4.21-25*)

16 – Ajaire e'i jẽ Jesu:

– [Janejare'e omojikuwaokapa peupe tapemojenu ãmō kō pè erokwa. “Tokuwa e'ã kupa”, tapejẽ tite e'ã.] Poroyape mã'ẽ rè tè amosã'ãgatā Janejare'e ayvu tapekuwa sa'u. Poroyape mã'ẽ jamoeny remẽ, ikatu kuwa pō moma'e wryy pè jainō? ãnĩ! Nikatu'ãi. Ikatukwerà pè tè jainō toyape, tojisa omã'ẽ ee etā wryy pè oike mae kō.ⁿ ¹⁷ ãwitō poroyape mã'ẽ oyape katu janeupe, ãwivo ve Janejare'e penemikuwa e'ã omojikuwa katutā wayvukwerà rupi pejẽ ipi. Pirujẽ omojikuwaokatā pejẽ ipi.^o ¹⁸ ãwijã mẽ pejapyaka katu kuwa eayvu rè tapetekokuwa ipi. Napejapyaka katui remẽ, peenu mã'ẽ wyi penearaipa titetā. Ajawyi pejapyaka katu ikō ijayvu rè pejimotekokuwa ipi nẽ, a'e pejẽ. Upi ikō peiko nẽ, a'e pejẽ. ãmẽ ywesō Janejare'e pemotekokuwawaytā penereko, e'i Jesu imogeta kō.^p

Jesu y uu imōmirĩ kō reve esa remẽwarà
(*Mateusi 12.46-50; Maku 3.31-35*)

¹⁹ Ajaire Jesu poromo'e jẽ upa tetā mō wryy pè remẽ, iyy uu esa, imōmirĩ kō reve. A'e kō ovãe tarepe Jesu pè. Ajamã'ẽ mã rupi noi'kẽ'ãi ipyri'ijẽ kupa, aty wasu oporakapa tesō tetā upa rewarà mō. ²⁰ Ajawyi ãmō kō omome'u Jesu pè kupa:

– Ney uu neresa, nemōmirĩ kō reve. Wãime tetā ypy pè nerārō kupa upa, e'i ijupe.

²¹ ãmẽ e'i Jesu:

– Hoō, e'i. Ajamã'ẽ kee a'etā pejẽ. Eretārā kō vo 'ejẽ pirujẽ Janejare'e ayvu wenu erovija mae kō, e'i. Ajawyi “emōmirĩ kō” a'e pejẽ. ãmō, “ekōjã kō” a'e. ãmō, “ey kō” a'e. Aepo a'e pejẽ, e'i ijupe kō.^q

ⁿ 8.16 Mat. 5.15; Ruk. 11.33 ^o 8.17 Mat. 10.26; Ruk. 12.2 ^p 8.18 Mat. 25.29; Ruk. 19.26

^q 8.21 “ãwitō ey ãmō emōmirĩ kō aau ipi. ãwivo ve aau Janejare'e koty rewarà kō”, jaa tè aepo e'i mã'ẽ.

Jesu yvytu ai omomi remēwarà
(Mateusi 8.23-27; Maku 4.35-41)

22 ãmō 'ary pè Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Jajipota pāranā ovaē kyty jaa, e'i.'

Ãmē opo yarà kwarà pupe kupa. O'yasatà oo ãmē kupa.

23 Ajaire ojipota oo pāranā myterà pè iko kupa remē, Jesu oke sikaepo yarà pupe upa. ãmē si py'awarà mō yvytu ai okwa. Omopipo pipo tesō yy yvytu ai. Omoānē tesō yy yarà upa. Aja rewarà mō ojipypy weewe tesō yarà. Ojimopirai tesō Jesu remimo'ekwerà kō ãmē ky'y.

– Japatà maevo yy pupe! e'i kupa.

24 ãmē oo Jesu mōtā kupa:

– Oremo'earà, emā'ē! Japa taray yy pè. Manyvo jē awi ereko tijamānō e'ā, e'i kupa.

Ãmē Jesu omā'ē remē, yvytu ai omoworoki imomi, wayvukasia rupi. Yy nopipoi ky'y. Opiapa katu yy pipoa ky'y. Isārā gatu tesō yy rova'arà upa ky'y.

25 ãmē kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– “Aje” napejēive sipō eayvukasia pè? e'i imogeta kō.

Ãmē ojimonyi okyje kupa upa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Ava sipō awi janerōvijā, āwīvo tesō tijayvukasiay wete? Emā'ē! Yy pipo pipo mā'ē omomi. ãmō, yvytu ai wasu omomi teve wayvukasia rupi tē, e'i ojiupe kupa.

Jesu omokatu ājāg ojimoemija ee mā'ē remēwarà
(Mateusi 8.28-34; Maku 5.1-20)

26 Ajaire yvytu ai paire oo jē yarà rupi iko kupa. Ovāe ajaire Gerasa yvy pè kupa ky'y. A'e yvy Karireja yvy ovaē kyty tē tui. [Juteu rōwā māe kō rena tē a'e.] 27 ãmē a'e pè oē yarà pe wyi yy reme pè kupa. Ameve i'āgai mā'ē mō uu ikoty kō. Ājāg ojimoemija ee mā'ē tē a'e. Ajawyi oiko ai tē iko a'e. Katu rupi tē ekoi. Wetā wryy pè rōwā ojimoena iko ipi. Tyvy rupi tē ekoi ipi.

28-29 Ojimorari tesō ājāgaiwerà ee ipi. ãmō remē etārā kō opokwa ipe. ãmō, okupykwa ipe ve kupa. Jipokwa ātā mā'ē pupe tē tesō opokwa ipe mijā. Ajamā'ē omotarari jē oo ipi. Ojava oo wetārā kō wyi ipi. Ājāg werojava eraa tekoe'āma rupi tojimomorijau iko ipi. A'evo ekoi ipi.

Ãmē Jesu rē omā'ē remē, ojimomo Jesu rovake ojayvy, yvyu. Kee e'i Jesu ijupe, ājāg pè:

– Eē ejisyry eo āā kwaima'e pupe wyi, e'i.

Ajamā'ē noē tari ājāg ipupe wyi. Eamai tesō upa, kwaima'e pupe wyi. Wayvo oporegeta. Kee e'i:

^r 8.22 Kwaray ēma kytyre. Juteu rōwā māe kō yvy tē a'e.

– Jesu, Janejare'e jo'arà kytywarà Ra'yry tè ene. Moma'e rã pō nejo ekoty? Manyvo eretà pō ije? Temomorijau e'ã rejupa! a'e neupe, e'i.

³⁰ ãmẽ Jesu oporanu ijupe.

– Manyvo eu pō nererà pè? e'i Jesu ijupe.

E'i ãmẽ ãjãg Jesu pè:

– Oreatyray eu ije, e'i.

Ãjãg kō pe'ĩrōwā uu uu oike ike kwaima'e pupe jypy remẽ. Ajawyi “oreatyray” e'i Jesu pè.

³¹ E'i jẽ ãjãg kō Jesu pè:

– Oremoisyry aã ike wyi rejupa remẽ, noropotari oroo yvy kwarà māmĩ gyty ikwa mǎẽ pupe, e'i Jesu pè kupa.

³² ãmẽ jakatu a'e pyryvo tajausi atyry ojimi'u iko kupa, yvytyry yke rupi. ãmẽ ãjãg kō e'i Jesu pè:

– “Hoõ” ere remẽ, toroo oroike tajausi kō pupe awi. “Hoõ, i'ete pō?” ere ikawi ore, e'i ãjãg kō oporegeta Jesu pè.

³³ ãmẽ “hoõ” e'i Jesu. Ameve ãjãgaiwerà atyry oẽ oẽma oo kwaima'e pupe wyi oo. Oike ike tajausi kō pupe tè ky'y. Omoeawyrupa kō ereko kō. Ameve tajausi atyry oĩama oo vykwaẽ kyty okukuipa oo pãranã wasu pupe kupa ky'y. Oyvyypa opa kupa, pirujẽ.

³⁴ ãmẽ tajausi jarà kō a'evoa rè omǎẽ remẽ, ojava rǎĩ oo a'evoa momewa wena pewarà kō pè erokwa kupa. ãmõ koo pewarà kō pè ve omome'u erokwa kupa. ³⁵ Ajaire aepo renu remẽ a'e yvy pewarà kō uu uu Jesu resa. Aje kwaima'e i'ãgai maekwerà ikatupa ky'y. Ijyru tè upa ky'y. Wapy Jesu pyri upa. Otekokuwavay ky'y. Ajawyi ojimonyijay ee omǎjã kupa.

³⁶ – A'evõ 'evo wereko Jesu imokatu, e'i ajaire imojenu ãmõ kō pè kupa.

³⁷ ãmẽ ojimonyipa okyje Gerasa taa pewarà kō iko. Ajawyi a'e kō pirujẽ kee e'i Jesu pè:

– Noropotai orerena pè neiko. Ejisyry ikõ ike wyi eo nẽ! Orereity iko eo rejupa nẽ! e'i kupa.

ãmẽ “hoõ” e'i Jesu. Oo opo yarà pupe ojivytà oo.

³⁸ ãmẽ Jesu remimokatukwerà kee e'i epe ijupe:

– Erõvijã, taa nerupi age'e. “Hoõ” ere remẽ, aatã. I'ete? e'i epe.

³⁹ Ajamǎẽ Jesu:

– ãnĩ, nereõ'ãi, e'i. Ejivy jësi nerena kyty eo. Emǎẽ. Ikatuay Janejare'e nerereko. Ekwa awi aekwerà momewa neretãrãgwerà kō pè erokwa, e'i ijupe.

“Hoõ” e'i ãmẽ kwaima'e. Oo wena kyty oo, a'e rupi aekwerà momewa erokwa.

Jairu ojiporijauesaoaka Jesu pè remẽwarà

(Mateusi 9.18-19; Maku 5.21-24)

⁴⁰ Ajaire Jesu ojivyrĩ ovãe pãranã ovae pè remẽ, aty wasu kō wãrõ amãtejẽ upa. Ivãea rè oryvay kupa. ⁴¹⁻⁴² ãmẽ kwaima'e mō uu Jesu

mogeta, Jairu eu erà pè mǎ'ě. Janejare'e ayvu rè jimo'ea retǎ rōvijǎ mō tē a'e kwaima'e. A'e rajyry itekorānay upa. Pe'ite tajyry ja'y kōjatāi rōmō a'e. 12 kwaray werokwapa mǎ'ě. Ajawyi tuu uu Jesu pyri ojavyvy kee javo:

– Eporijauesa rejupa. Erajyry okājǎ taray. Nere erako'i, Jesu. Ja'e eretǎ gyty teremokatu, e'i Jesu pē.

Amē “hoō” e'i Jesu. Ootà tuu rupi etǎ gyty. Oo iko remē, ojimokyrytyty tesō aty wasu ee, oo oo upi mǎe kō.

Jesu wǎivī wyypu mǎ'ě omokatu remēwarǎ

(Mateusi 9.20-22; Maku 5.25-34)

⁴³ Amē jakatu atyry pytery pē sikaepo wǎivī mō itekorǎ ywete mǎ'ě ekoi. Wyypu mǎ'ě tē a'e wǎivī. A'e karamoeve sikaepo itekorǎ puku iko. 12 kwaray rōmō tesō nopi'āi wyy iwyi iko. Ojipōanōoka py'y ipe poropōanōgarǎ kō pē ipi mijǎ. Ojikarakuri moma tesō ipe opōanōa rǎ rē. Ajamǎ'ě nomokatukuwa'āi kupa. [Ajaate Jesu ovǎe tesō ena pē ky'y.]

⁴⁴ Amē wǎivī e'i oupe:

– Jesu emokatu kuwa, e'i oupe.

Ajawyi Jesu ape kyty uu ovǎe ijupe. Ajamǎ'ě ojinōsī wyi nojikuwai uu. Ijyru poko retoapy rēgǎ ojipy. Ameve py'awarǎ mō ikatupa. Opi wyy ameve iwyi ky'y. ⁴⁵ Ava nomǎ'ēi ee a'evo remē. Ajamǎ'ě Jesu okuwavī a'evoa. Ajawyi kee e'i oporanu:

– Ava pō ojipy ere? e'i.

Amē āmō kō:

– Ije rōwǎ, ije rōwǎ, e'i e'i kupa.

Amē Peturu e'i Jesu pē:

– Oremo'earǎ, emǎ'ě. Ojimokyrytyty tesō aty wasu kō nere. Ajawyi nijakuwa'āi ava pō ojipy nere mǎ'ě. Ava jē rōwǎ okuwa, e'i

⁴⁶ Ajamǎ'ě Jesu e'i:

– A'evoa pē rōwǎ a'e, e'i. Akuwa ava mō ojimokatuoka ekasia rupi, ojipy ere remē. A'e pē aepo a'e, e'i Jesu.

⁴⁷ Amē si wǎivī kee e'i oupe:

– Manyvo na'e'āi pō ajimomewa ijupe, e'i oupe.

Otyty 'ejē tesō uu ojimoenāpa'ǎ Jesu pyri upa.

– Ije tē neyru rē ajipy. “Tekatupa” a'e tē. Ajipy neyru rē remeve ekatupa ky'y, e'i ijupe.

A'evo ojimome'upa ky'y. ⁴⁸ Amē e'i Jesu ijupe:

– Jājǎ, ere nerako'i rewarǎ mō oromokatupa. Tanepiryvypy katu ajawyi nejivy neo nerena kyty, e'i Jesu ijupe.

⁴⁹ Amē oporegeta jē Jesu wǎivī pē remē, Jairu retǎ gyty wyi ava mō ovǎe mijē. Kee e'i Jairu pē, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retǎ rōvijǎ pē:

– Teene, nemo'eai poromo'earǎ ky'y ne. Okājāma nerajyry ky'y, e'i ijupe.

Jesu omomoera Jairu rajyry remēwarà
(Mateusi 9.23-26; Maku 5.35-43)

- ⁵⁰ ãmē aepo jaa wenu Jesu remē, kee e'i tuu pè:
 – Nekyje ne. “Aje” ere jēsi Janejare'e kasia pè. Ikatupatà tè nerajyry ãmē, e'i ãmē ijupe.
- ⁵¹ Oo jē ãmē kupa. Ovāe Jairu retā mē kupa. Atyry mō a'e pè tui. Etā wury pè tajyry reāgwerà tui. Ajare kee e'i Jesu:
 – Kejō kōrijō tè oiketā etā pè: Tuu, iyy, Peturu, Tiaku, Juwāo. Mokojejō. ãmō kō noike'āi etā pè, e'i.
- ⁵² ãmō kō mōa'ārōwā tetā ypy pè tui upa. Ojiāpirō wasu kupa upa. A'e kō pè Jesu e'i:
 – Peja'o sō. Oke tè ja'y kōjatāi upa, e'i Jesu.
- ⁵³ [Jesu okuwa omomoeratà toiko mijē. Ajawyi aepo e'i ijupe kō.] ãmē ãmō kō oojai aepo e'i remē. Okuwa okājā e'epa ja'y kōjatāi mijā. Ajawyi oojai tite kupa.
- ⁵⁴ ãmē tè Jesu oike ky'y, weroike mē kō reve. Eāgwerà po rè ojipy. Kee e'i ijupe:
 – Ja'y kōjatāi, epō'ā, a'e neupe, e'i.
- ⁵⁵ Ameve i'āg ojivy ikoty. Opoerapa opō'ā ãmē ky'y. ãmē Jesu kee e'i Jairu pè, erekwarà reve:
 – Opoerapa. Peapoi jēsi ja'umā'ē pupe, e'i ijupe kō.
- ⁵⁶ ãmē ojimonyi tesō a'evoa rè omājā tuu kō. Kee e'i Jesu ajamā'ē ijupe kō:
 – Napemome'u'āi jē rā'ī amomoera maekwerà, e'i Jesu.

Jesu wemimo'ekwerà kō omonotà rā'ī remēwarà
(Mateusi 10.5-15; Maku 6.7-13)

- 9** ¹ Ajaire Jesu wemimo'ekwerà 12 rōmō mē kō omonotà rā'ī taa kō rupi, wayvu mojenuarà kō rōmō toiko kupa. Okwai kō rā'ī imuu okoty ijayvumokasi kō. Omotekokuwa kō teve, kee jawo:
 – Ajāgaiwerà pemoē imono ojimoemija ee mē kō wyi eayvu rupi, e'i ijupe kō. ãmō, itekorā mē kō ve pemokatu ereko eayvu rupi. ² ãmō, kee tapejē imojenu: “Janejare'e opota Janerōvijā ywete rōmō janerereko”, pejē erokwa. ãmō, itekorā mē kō pemokatu ve eayvu rupi, e'i ijupe kō.
- ³ Kee e'i Jesu ijupe kō imono kō:
 – Momā'e kō manyvoa rā mō rōwā peraata peo remē, e'i. Ma'e. Pytu naperaa'āi. ãmō, penepānakō naperaa'āi. ãmō, karakuri naperaa'āi. ãmō, penemi'ō rā. ãmō, tyru rekovijarā. Wāi wāisō taperaa e'ā. Mōropārā rōmō tè peotā. Ajawyi tapemowasu e'ā peoa, e'i. ⁴ Ajaire taa mō pè pevāe remē, ãmē oka jarā mō pemomytaokatā opyri. A'e kō tapemo'e ãmē, e'i. Tapepyta ipyri kō ajaate pejisyrytā a'e taa pe wyi peo, e'i Jesu ijupe kō.

⁵ ãmẽ e'i jẽ:

– Ajamãẽ ãmõ rupi tevetã ãmõ taa pẽ pevãe remẽ. “Ejo emõropãrà rômõ”, ne'i'ãi peupe kupa. A'evõ remẽ napepyta'ãi a'e taa pẽ. Peasatã tẽ peo. Kee tapejẽ a'e taa wãnã kô pẽ peasatã peo remẽ: “Mokoi Janejare'e ayvu napeenu tari!” pejẽtã. Yvy ku'ikwerã tapetyvyro pepy re wyi ity peo ãmẽ, e'i Jesu imono kô.^s

⁶ “Hoõ” e'i ãmẽ kupa. Oo Jesu ayvu rupi kupa ãmẽ. Pirujẽ taa kô rupi oo iko kupa. Janejare'e ayvu omojenu erokwa kupa. ãmõ, itekorã mãe kô omokatu erokwa Jesu ayvu rupi kupa.

Kovenatu Eroti okyje remẽwarã
(*Mateusi 14.1-12; Maku 6.14-29*)

⁷ ãmẽ Jesu rewarã ojenu kovenatu Eroti pẽ. Pirujẽ Jesu manyvo nyvo jẽ ekoi maekwerã ojenu ijupe. Ojimopirai tesõ enu. Jane kô kee e'i mãẽ ojenu ijupe: “Juwãõ poromojãmorĩ maekwerã teipõ opoera mijẽ iko”, e'i tite kupa. ⁸ ãmõgwerã ãmẽ: “Tãmõ Eriasi tẽ rõwã põkõ uu mijẽ ojikuwa?” e'i tite kupa. ãmõgwerã ãmẽ, “Janejare'e ayvu mojenuarã karamoe remẽwarã tẽ rõwã põkõ opoera mijẽ ojikuwa?” e'i e'i tite kupa ikuwa e'ã ãmẽ.^t ⁹ ãmẽ aepo renu remẽ kee e'i kovenatu Eroti oupe:

– Ava pẽ ywete põ aepo e'i kupa? e'i oupe. Juwãõ poromojãmorĩ maekwerã sipõ ovãe ma'e remẽ? Aãkãgooka maekwerã rõwã põkõ opoera mijẽ ovãe? Tamã'ẽ ee ajawyi, e'i Eroti oupe upa.

Jesu omoypa katu ja'umã'ẽ aty wasu kô rẽ remẽwarã
(*Mateusi 14.13-21; Maku 6.30-44; Juwãõ 6.1-14*)

¹⁰ Ajaire Jesu remimonokwerã kô ojivyrĩ ovãe ãmõ taa kyty wyi. Manyvo ekoi kupa maekwerã kô omome'u erovãe Jesu pẽ kupa.

– A'evõ 'evo oroiko oroo remẽ, e'i kupa.

Ajaire Jesu wemimo'ekwerã kô kôrijõ tẽ weraatã ãmõ taa kyty. Petesaita eu a'e taa pẽ. ¹¹ Ajamã'ẽ aty wasu kô okuwa maty põ ootã Jesu kô mã'ẽ. Ajawyi oo ve atyry kô Jesu kô rapyky rupi iko. ãmẽ Jesu omã'ẽ ee kô remẽ, kee e'i:

– Totuu ne epyri kupa, tamõ'e kô, e'i Jesu.

Uu ipyri kupa remẽ, kee e'i ijupe kô:

– Peitypyypipaoka peaiwererã Janejare'e pẽ, e'i. Janejare'e opota penõvijã ywete rômõ penereko, e'i Jesu imogeta kô.

ãmõ, itekorã mãe kô omokatu teve. ¹² Ajaate pãtõ arakaka upa ky'y. ãmẽ Jesu remimo'ekwerã kô ojimo'eai ja'umã'ẽ rẽ iko. Kee e'i Jesu pẽ ãmẽ kupa:

– Oremo'earã, tekoe'ãma tẽ ike. Aty wasu kô noesa'ãi ja'umã'ẽ ike rupi ipyy iwa. Manyvo ne'i'ãi teve ike oke kupa. Nuvei ikea'ypa kô. Ajawyi emojivy kô rã'ĩ imono, e'i epe Jesu pẽ kupa.

^s 9.5 J.K.R. 13.51; 9.3-5; Ruk. 10.4-11 ^t 9.8 Mat. 16.14; Mak. 8.28; Ruk. 9.19

¹³ Ajamã'ẽ kee e'i Jesu ijupe kô:

– Pejẽ si peapoi kô, e'i.

Ãmẽ e'i kupa:

– Mã ja'umã'ẽ norome'ẽ'ãi to'u kô? Emã'ẽ. Kejôgà meju sireko, 5 rômôgà. Noy'ãi atyry kô pè. Ãmô, mōrijôgà tè pira jimiirerà. Manotà pō oroereko imopya? Oropyy kuwa pōkô ja'umã'ẽ aty wasu kô pè mijã? e'i kupa.

¹⁴ Aty wasu tesô tui upa. Kwaima'ekwerà kô kōrijô tè jamoirô irô remẽ, 5.000 rômô tesô kupa. Ãmẽ kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kô pè:

– Aty wasu kô waite e'y e'yi toapy okwa kupa. Ma'e remẽ 50 rômô waiteve toapy kupa, e'i Jesu ijupe kô.

¹⁵ A'evo wereko ãmẽ kupa. Waite e'y e'yi wapy okwa ãmẽ kupa. ¹⁶ Ajaire Jesu meju opyy, 5 rômô. Pira jimiirerà opyy teve, mōrijô rômô, Jesu. Oyvatesa rã'ĩ Janejare'e pè oporegeta.

– Ene tè ja'umã'ẽ nemouve tè oreupe ipi, e'i imoe'e.

A'e si oporegeta paire openo peno meju ime'ẽ wemimo'ekwerà kô pè tomosã'i erokwa kupa. Pira jimiirerà a'evo ve. Wayko yko ime'ẽ ijupe kô tomosã'i teve kupa. Omosã'i kupa remẽ, oypa katu ee kô.

¹⁷ A'evo jane kô ojimi'u pirujẽ. Ikasi katu ãmẽ kupa ky'y. Jarevejẽ opyta ja'umã'ẽ. No'upai kupa. Ajawyi ja'umã'ẽ kure kurerà Jesu remimo'ekwerà kô omoaty ijã rykyry pupe. 12 rômô oôjã kupa ky'y.

“Janejare'e Remimuurerà tè ene”, e'i Peturu Jesu pè remẽwarà
(*Mateusi 16.13-19; Maku 8.27-29*)

¹⁸ Ãmô 'ary pè Jesu wemimo'ekwerà kô reve ojisyry maipe kyty oo. Ãmẽ oo kuipe'e sa'u Jesu oporegeta Uu pè. Ajaire kee e'i oporanu wemimo'ekwerà kô pè:

– Ava ywe'e pãwĩ e'i pō jane kô eupe ipi? Pemome'u ãmẽ ije, e'i ijupe kô.

¹⁹ Ãmẽ kee e'i kupa:

– “Juwão poromojãmorĩ maekwerà tè rōwã pōkô opoera mijẽ?” e'i neupewarà mō kupa. Ãmô kô, “Ãnĩ, Tãmô Eriasi tè rōwã pōkô owyjy mijẽ uu?” e'i kupa. Ãmôgwerà ãmẽ, “Janejare'e ayvu mojenuarà amyry karamoewarà tè rōwã pōkô opoera mijẽ uu?” e'i neupewarà mō kupa, e'i Jesu pè kupa.”

²⁰ Ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– Pejẽ pa'e? Manyvo pejẽ pō eupe? e'i ijupe kô.

Ãmẽ Simão Peturu e'i:

– Janejare'e Remimuurerà rômô tè ene, Orerôvjã ywete rômô,^v a'e ene, e'i.

^u 9.19 Mat. 14.1-2; Mak. 6.14-15; Ruk. 9.7-8 ^v 9.20 *Mesia* e'i Juteu kô. Kereku kô *Kiristu* e'i. “Janejare'e Remimuurerà Janerôvjã ywete rômô” jaa tè.

21 ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– I'ete aepo ere ije, e'i. Ajamã'ẽ aepo tapemome'u e'ã rã'ĩ ãmõ kô pè, e'i ijupe kô.

“Ejukatà kupa”, e'i Jesu mãẽ

(Mateusi 16.21-28; Maku 8.31—9.1)

22 E'i jẽ Jesu wemimo'ekwerà kô pè:

– Ije, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mã'ẽ rômõ ajo. Ajawyi ajimomorijau 'atà tẽ penovake, amãnõ. Jõvijãgwerà kô, “Temipotare'ã tẽ ãwĩ”, e'itã ije kupa. Kejõ aepo e'itã. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rõvijã. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rẽ poromo'e mãe kô. Mokojejõ aepo e'itã. Eraparity kõiijõtã tẽ kupa. Ejukaoka kõiijõtã tẽ kupa. Ajamã'ẽ moapy 'arà remẽ, Janejare'e aekwery vo emomoera tarà mijẽ emopõ'ã, e'i Jesu.

23 Ajaire e'i jẽ Jesu ijupe kô:

– Pepota awyje erupĩ peiko remẽ, eayvu rupi tapeiko ipi. “Jesu remimotarã ywesõ ikasi eremimotarã wyi”, tapejẽ pepy'a pè ipi. Kõẽ jawe jawe ikõ aepo tapejẽ nẽ. ãmõ, ava mõ sõ kee e'i pejẽ remẽ, “Nereityi Jesu remẽ, orojukatã”, e'i sõ pejẽ remẽ, kee tapejẽ ãmẽ ijupe: “Nimanyvoi ejuka pekupa remẽ. Ajamã'ẽ naity'ãi Jesu ejuka pekupa remẽ”, tapejẽ, e'i Jesu ijupe kô.”

24 E'i jẽ Jesu:

– ãmẽ ava mõ ojireko katu ipe mãnõa wyi remẽ, kãramõ omãnõ jõtã ajamã'ẽ, e'i. Ajamã'ẽ eayvu rupi nereity'ãi 'ete mã'ẽ omãnõ remẽ, i'ãg nomãnõ'ãi. Janejare'e omoigo karuarutã opyri.^x 25 Ava mõ omoma'e kô moatya røgã oja'a remẽ, noja'a'ãi Janejare'e rẽ ipi. Kãramõ omãnõ remẽ, noeraa kuwa'ãi omoma'e kô. Agyvotẽ ootã jimomorijaua rena kyty oo. Awyje a'e pè oikotã. Manyvo ne'i'ãi omoẽa moepy ãmẽ ky'y.

26– Kãramõ yvy opa remẽ, ajo tarã mijẽ. ãmẽ sõi Janejare'e Remimuurerã ajimojane mã'ẽ rômõ tẽ ajikuwatã ajo ky'y. Papa kasia renya pupe tẽ tesõ ajotã. Papa remĩgwai yvapewarã kô revejẽ tẽ tesõ ajotã. Temimomojy rômõtã ajo ky'y. Ajare kee a'e pejẽ. Ava mõ ike yvy pè ojinõsĩ ewyi nererovija tari mãe kô rovake remẽ, nikatu'ãi ijupe kãramõ ajo mijẽ remẽ. ãmõ, eayvukwerã wyi ojinõsĩ remẽ. ãmẽ “ekoty rewarã” na'e'ãi a'evo ekoi mã'ẽ pè. Ajawyi nikatu'ãi ãmẽ ijupe, a'e pejẽ. 27 Ajamã'ẽ ãmõgwerã aã ike tui mãe kô nokãjãive remeve omã'õtã ere ajikuwa Janejare'e Remimuurerã rômõ aiko remẽ. Aje ywete aepo a'e, e'i Jesu ijupe kô.

Jesu okasia reve ojisaoka remẽwarã

(Mateusi 17.1-8; Maku 9.2-8; 2 Peturu 1.16-18)

28 Ajaire 8 oke aepo omovyvy paire, kee e'i Jesu wemimo'earã kô mõ pè:

^w 9.23 Mat. 10.38; Ruk. 14.27 ^x 9.24 Mat. 10.39; Ruk. 17.33; Juw. 12.25

– Ja'e yvytyry rè Janejare'e pè taporegeta, e'i Jesu.

Kejõ mãẽ pè aepo e'i: Peturu, Juwão, Tiaku. Mokopejõ mãẽ kõi pè aepo e'i. Weraa kõi ãmẽ oupi. Yvytyry rè ojiupi iko kupa. ²⁹ ãmẽ kuip'e sa'u Uu pè Jesu oporegeta upa remẽ, ovaenypukĩ tesõ upa. ãmõ, ijyru kõi apy'ajẽ isuky katu upa. Eny tesõ upa, tõpã vera vo 'ejẽ. ³⁰ ãmẽ a'evoa rè Peturu kõi omã'ẽ remẽ, apy'ajẽ tãmõ Moisesi amyry ojisaoka ijupe kõi. Jesu pyri ojisaoka. ãmõ, tãmõ Eriasi ve ojisaoka Jesu pyri. [Ojimogeta Jesu reve kupa upa.] ³¹ Janejare'e kasia reny wãrimã kõi tesõ a'evõ ekoi remẽ. Jesu mãnõa rã rè oporegeta kupa upa. “Ke'ĩ Jerusarẽ taa pè a'evotã. Janejare'e ayvukwerã rupi katu a'evotã”, e'i ojimogeta kupa.

³² Ajamãẽ Peturu kõi oke taray iko. Apy'awarã mõi okepa kupa, Jesu kõi oporegeta remeve. Apy'a okepa omãjã kupa. Jesu kõi poroyape mãẽ rè omã'ẽ kupa ky'y. Oryvay ee omãjã kupa. Ojimopirai teve ee omãjã kupa. ³³ Ajaire Moisesi kõi Jesu oitytã oo remẽ, kee e'i Peturu Jesu pè:

– Oremo'earã, ikatuay kuwa ike jaiko remẽ. Nepota remẽ, tapyina kõi mõi oroinõtã, moapy rômõ. ãmõ, ene neupewarã. ãmõ, Moisesi pewarã. ãmõ, Eriasi pewarã oroinõtã, e'i Peturu.

Nomãrãkuwai maevõ sõi tite Peturu aepo jawo rômõ. ³⁴ ãmẽ aepo e'i jẽ upa remeve yva rãtasĩ owyjiy eroike kõi. A'evõ remẽ tẽ tite Peturu kõi okyje. ³⁵ ãmẽ ayvu mõi ojenu yva rãtasĩ pupe wyi. Kee jaa ojenu ijupe kõi:

– Aã si era'yry! Epy'a rupi katuwarã rômõ ekoi. Peenu ikõi ijayvu ipi nẽ, ejaa ojenu ijupe kõi.^y

³⁶ Aepo ojenu paire, Jesu rè kõiijõ tẽ omã'ẽ kupa ky'y. A'e rômõ'igã tui ky'y. ãmẽ nomome'ui rã'ĩ Peturu kõi wemimã'ẽgwerã, yvytyrapyte 'aryvo omã'ẽ ee maekwerã. Kãramõ tẽ omome'utã kupa ky'y.

Jesu omokatu ja'yry remẽwarã (Mateusi 17.14-18; Maku 9.14-29)

³⁷ Ajaire kõiẽme yvytyry pe wyi ojapara owyjiy oo kupa remẽ, aty wasu uu Jesu rõvaisĩ. ³⁸ ãmẽ atyry pytery pe wyi kwaima'e mõi oẽ uu Jesu kyty. Wayvo oporegeta Jesu pè. Kee e'i ijupe:

– Poromo'earã, era'yry pe'ĩgwerã nikatui. Ajare ajo nemogeta age'e. Nere erako'ĩ aiko, teremokatu, e'i Jesu pè.

³⁹ E'ĩ jẽ:

– ãjãgai mõi owyry kyty wereko ky'y. Ojimorara ai ywete ee ipi. ãmõ 'ary pẽ ãjãgai eamai tesõ iko. Oity era'yry yvy pẽ tomãnõ mãnõ. A'evõ remẽ ijuru jere 'ejẽ iko ipi. ãmõ, enyajui tesõ iko ipi. Mapejõ 'arã jẽ a'evõ ekoi ipi. Nopoi'ãi ãjãgai iwyi. ãwijã mẽ oiko ai tẽ era'yry iko ipi. ⁴⁰ Ajawyi ji'ĩ a'e neremimo'earã kõi pè: “Emomoioka ãjãgai era'yry wyi”, a'e ipe ijupe kõi. Ajamãẽ nomoisryryi sire'e iwyi kupa. Nijayvukasi ãjãg pẽ kupa, e'ĩ tuu Jesu pè.

^y 9.35 Isa. 42.1; Mat. 3.17; 12.18; Mak. 1.11; Ruk. 3.22; 9.28-35; 2Pe. 1.17-18

⁴¹ Aepo'i remẽ, e'i Jesu:

– “Aje ywete” napejẽi eayvukasia pè! Manyvo remẽ ywete si pekuwatà eayvukasia ky'y? Kwee sipõ ajo? Mārānà jikuwa e'ā ainõ ipe pepytery pè aiko. Emoāgyo tè pekupa ipi, e'i ijupe kō.

Āmẽ e'i tuu pè Jesu:

– Eeru awi ike nera'yry, e'i tuu pè.

“Hoõ” e'i. ⁴² Āmẽ wa'yry weru tarà mē, ājāg omoyvyapi imomo yvy pè. Omānõ mānõ ja'yry. Ajamā'ẽ Jesu ijayvukasi ājāgai pè:

– Moko ere sō! e'i ijupe. Age'eve ikō ejisyry iwyi ekwa nē, e'i.

Ameve ājāg opoi iwyi ky'y. A'evo Jesu omokatupa ja'yry ime'ẽ tuu po pè toerojivy eraa. ⁴³ Āmẽ pirujẽ jane kō omā'ẽ ee maekwerà kō, ojimonyi Janejare'e kasia rè omājā kupa. Pirujẽ Jesu manyvo nyvo ekoi Janejare'e kasia rupi mā'ẽ rè ojimopirai oory rōmõ kupa.

“Ejukatà kupa”, e'i mijẽ Jesu remẽwarà

(Mateusi 17.22-23; Maku 9.30-32)

Āmẽ kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

⁴⁴– Eayvu amovyvytã pejẽ age'e. Peenu ikō eayvu nē. Kee a'e. Yva pe wyi ajo ajimojane mā'ẽ tè ije. Ajamā'ẽ nivoi mæe kō po pè ereraa 'atã tè eme'ẽ kupa, e'i.

⁴⁵ Aepo e'i ywe'e ipe Jesu ijupe kō. Noenui sire'e ijayvu kupa ajamā'ẽ. Nokuwai manyvo jaa tè aepo e'i mā'ẽ. Ajamā'ẽ, “Manyvo jaa pō aepo ere?” ne'i Jesu pè kupa. Osĩ iwyi kupa.

“Ava ywesõ pō Janejare'e koty rewarà rōmõ ekoi?” e'i kupa mā'ẽ

(Mateusi 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ Āmõ 'ary pè kee e'i Jesu remimo'ekwerà kō ojiupe: “Janepõ'õmorà ava ywesõ pō āmõ kō wyi ekoi? Ava pō oētã jo'arã kytywarà mō?” e'i kupa. Āmẽ, “Ije tè. Ije tè”, e'i e'i tè ojiupe kupa. Tekoe'ea rè ojimo'eai ojipy'amogeta kupa upa.^z ⁴⁷ Āmẽ ipy'a pewarà kō okuwavĩ Jesu. Ajawyi ja'yry mō opyy imuu opyri'ĩje'ẽ to'ã ovaqe kō. ⁴⁸ Kee e'i ijupe kō āmẽ:

– Aã rapijarã ja'yry rè peja'a katu ekoty rewarà kō rōmõ peiko remẽ, ere maevo sō tite peja'a katutã āmẽ, e'i. Āwĩvo “hoõ” pejẽ emoe'e remẽ, Emurokarerã pè “hoõ” pejẽ tary ve āmẽ. Pirujẽ ekoty rewarà kō pè aepo a'e. Ajare kee a'e pejẽ: Pepytery pè ava mō jowry kytygã ekoi remẽ, a'e tè jo'arã kytywarà rōmõ ekoitã, a'e pejẽ, e'i Jesu.^a

⁴⁹ Ajaire kee e'i Juwão Jesu pè imomewa:

– Jōvijã, āmõ mirã rè oromā'ẽ, neayvu rupi ājāg kō omoẽ imoisry remẽ! Neremimo'earã rōwã āwĩ ajamā'ẽ. Nonuri nerupi ipi. Ajawyi kee oro'e ijupe: “Mokoo sō nereko! Nereoi Jesu rupi orereve moko jawo,” oro'e. I'te pō aepo oro'e ijupe remẽ? e'i.

^z 9.46 Ruk. 22.24 ^a 9.48 Mat. 10.40; Juw. 13.20

⁵⁰ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– ãñĩ! Aepo tapejẽ e'ã ijupe. Moko te'i ne apijarà, e'i. Ma'e, ava mō nojimoãpãi janere remẽ, janekoty rewarà rômõtã ãmẽ ipi, e'i Jesu.

Samaria taa wãnã kō nomomyta tari Jesu wena pè remẽwarã

⁵¹ Ajaire awyjepaerĩ Jesu rekoa 'arà jane kō pyterà rupi ky'y. Keĩ oẽtã oo yva kyty. ãmẽ kee e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Jerusarẽ taa kyty aatã ky'y, e'i.

– Neo ne, e'i tite ijupe kupa.

Ajamã'ẽ oo jẽ.

⁵² ãmẽ wayvu mojenuarà kō mō omono wenone rupi. A'e kō oo enone rupi ovãe Samaria wãnã kō rena pè ajaire. ãmẽ Jesu kea'ypa rã reka tè oo ipe kupa mijã. ⁵³ Ajamã'ẽ “hoõ” ne'i Samaria wãnã kō ijupe kō. A'e kō okuwavĩ Jerusarẽ taa kyty tè ootã. Aja rewarà mō nopotai Jesu kō wena pè oke kupa. ⁵⁴ ãmẽ Tiaku ãmō Juwãõ revejẽ a'evoa okuwa remẽ, ojimõarõ kupa. Kee e'i Jesu pè kupa:

– Jõvijã, nikatui aã taa wãnã kō janerereko. Nepota remẽ, tata yva pe wyi orookwaitã imogyoka aã kō 'aryvo imoma kō. Nepota pō? e'i kupa.^b

⁵⁵ ãmẽ kee e'i Jesu ijupe kō.

– ãñĩ. Aepo pejẽ sō. Napekuwai mã ayvu rupi aepo pejẽ pekupa age'e. Nikatui aepo pejẽ pejipy'amogeta remẽ. ⁵⁶ Yva pe wyi ajo ajimojane mã'ẽ tè ije. Poromoma rōwã ajo ike kyty. Poroereko katuarà rômō tè ije ajo yva pe wyi, e'i Jesu.

Ajaire ojisyry ojiapy oo ãmō taa kyty kupa.

“Aatã nerupi”, e'i tite Jesu pè kupa remẽwarã

(Mateusi 8.18-22)

⁵⁷ ãmō 'ary pè Jerusarẽ pijarã rupi Jesu kō oo iko remẽ, ava mō oporegeta Jesu pè. Kee e'i:

– Aatã nerupi age'e. Maipe kyty neo remẽ, aa tary ve nerupi, awyje, e'i Jesu pè.

⁵⁸ Aepo renu e'i ãmẽ Jesu ijupe:

– Neitytã sipō nerena neo erupi? e'i. Emã'ẽ. Ena mã'ẽ tè mijarã ipi.

Wena pè oke kupa ipi. ãmō, wyra kō ojiowaitynõ oupe ipi. Ije ãmẽ nerenai mã'ẽ tè, Janejar'e Remimuurerã ajimojane mã'ẽ rômō, e'i. Ajawyi erupi sō neo remẽ, mape nereju'ãi kuwa evo, e'i ijupe. Neo jètã pō erupi? e'i Jesu.

⁵⁹ Ajaire ava mō pè kee e'i Jesu:

– Ja'e erupi eremimo'ekwerà rômō, e'i.

A'e ãmẽ kee e'i Jesu pè:

^b 9.54 2To. 1.9-16

– Erōvijā, aa kuwa ipe age'e nerupi mijā. Ajamā'ē age'evey naa'ai rā'i. Aārōtā rā'i papa, ajaate itāivī remē tokājā. Okājā remē, aatytā eāgwerā rā'i. Aja paire tē aatā nerupi ky'y, e'i epe.

⁶⁰ Aepo e'i remē, e'i Jesu:

– Ānī si. O'āg pē okājā mae kō ojevotē tojeaty ne kupa.^c Ene āmē ekwa jēsi Janejare'e ayvu mojenu erokwa, kee jaa: “Janejare'e opota jamoēoka jane'arā kyty”, ejaa emojenu erokwa, e'i Jesu ijupe.

⁶¹ Ajaire kee e'i āmō Jesu pē:

– Erōvijā Jesu, ije ve aatā nerupi. Taa rā'i eretārāgwerā kō pē javo ajamā'ē. Iete pō? e'i.^d

⁶² E'i ajamā'ē Jesu ijupe:

– Ānī. Nikatu'ai āmē. Nāwīvoi āmē erekoa rupi ekoi mālē. Wekokwerā rē toja'a e'ā ky'y. Nikatui wape kytyre ojirova omājā remē. Āwī rapijarā nomoēoka kuwa'ai Janejare'e o'arā kyty iko ipi, e'i Jesu.

Mōrijō rijō tē Jesu omonooka wayvu mojenuarā kō remēwarā

10 ¹ Aja paire āmō 'ary pē Jesu opyteporo wemimonotarā kō mō. ⁷⁰ rōmō omowaite imono kō.^e Mōrijō rijō tē omono kō wenone kyty, too āmātē Jerusarē pijarā rupi iko kupa. Ajawyi āmō taa taa kō rupi omono kō wenone rupi. ² Kee e'i imogeta kō imono:

– Āwitō aresity ipopa remē, age'e pupe tē japo'o kuwa mijā. Ajamā'ē pe'ipe'igā tē oposikotā ee mae kō noy'ai temitāgwerā po'oa. Āwīvo ve mōa'ārōwā Janejare'e posikoa jane kō pō'ō mē. Pe'ipe'i tē oposikotā Janejare'e ayvu mojenua rē iko kupa ajamā'ē, e'i. Ajame peporegeta Janejare'e pē tomuu oposikotā mae rā kō, a'evo ve koo rē oposikotā mae kō jaokwaitā koo jarā kō pē ipi, āwīvo tookwai kō imono kō, e'i.^f ³ Pekwa age'e eayvu rupi. Pepota katu mae kō gyty rōwā poromonotā ajamā'ē, e'i. Napenesa tari mae kō pytery pē tē poromonotā. Āwitō kaneiru jamono jawarā ojarō mae kō gyty remē, ojarō kuwa kaneiru rē jawarā. Āwīvotā penereko kupa, e'i Jesu ijupe kō.^g

⁴ Kee e'i jē ijupe kō:

– Agyvotē pekwa eayvu rupi peo remē, e'i. Ajawyi karakuri rena naperaa'ai. Āmō, penepānakō. Āmō, sātaja rekovijarā mō naperaa'ai ve rōnō. Āmō, ava mō rē pemā'ē pee ku'a pē remē, tapepyta e'ā rā'i ipomoviru kō, tapepuku e'ā peo. ⁵ Āmē tetā jarā mō sō, “Pepyta epyri”, e'i peupe remē, tapepyta ipyri āmē. Kee pejē āmē ijupe: “Owaray tapeiko. Tapepiryvypy katu peiko. Janejare'e tapemory penereko”, pejē ijupe kō, e'i. ⁶ Āmē ipiryvypy mālē mō sikaepo a'e remē, oryvaytā peayvukwerā renu āmē. Oiketā peayvukwerā ipy'a kō pupe āmē. Na'evoi remē, āmē

^c 9.60 Janejare'e noerovijai mae kō pewarā mō aepo e'i. ^d 9.61 1To. 19.20

^e 10.1 Maevo 70, maevo 72. ^f 10.2 Mat. 9.37-38 ^g 10.3 Mat. 10.16

ava jê rōwã naovaoryi peayvukwerà rè remê, ojivyrîtà peupe ãmê peayvukwerà, e'i. ⁷ ãmô, pe'î tetã wryy pè kōrijō pepytatà, ajaate a'e taa pe wyi pejisry ky'y remê. Nikatu'ai ãmô ãmô kō retã pè peo peo remê ipi, e'i. ãmô, tetã jarà revejê tapejimi'u. Emi'ô kō pe'u te'ite ãmê. ãwitō oposiko mãê jamoepy ipi, ãwīvo ve penemi'ô rã eayvu mojenua repy rōmōtã peupe.^h ⁸ ãmô taa mō pè pevãe remê, tetã jarà kō orytã pene ãmê. “Pepyta kuwa aã ike oremōropārã mō mijê”, e'i sō pejê remê, “hoō” pejê ãmê. A'e pè pepyta ãmê ijayvu kō rupi. Moma'e omoê tape'u remê, pe'u ãmê emime'ēgwerà kō. ⁹ A'e taa wānã mō itekorã sō remê, pemokatu kō ãmê eayvukasia rupi. ãmô, evãea rã emojenu ijupe kō. “Ke'î Janejare'e ojikuwaokatã Jōvijã wasu rōmō pepytery pè”, pejê imojenu a'e taa wānã kō pè. ¹⁰ Ajamãê ãmô taa pè pevãe remê, naory'ai pene kupa. A'evō sō remê, napepyta'ai a'e pè ãmê. Pejisyry ãmê peo. Ajamãê pejisry e'ãve tapekwa taa rape rupi, kee jawo: ¹¹ “Nivoi Janejare'e pè aã taa wānã kō”, pejêta ijupe kō. “Ajawyī oresātaja rè yvy ku'ikwerà ojipy mãê orotyveitã ity penovake, nivoi peikoa mojikuwaparã mō”, pejêta. “Ajamãê kee tapekuwa. Janejare'e ojikuwa ipe Jōvijã wasu rōmō pepytery pè. Ajamãê napepotari”, pejêta ity kō peo, e'i Jesu imono kō.ⁱ

¹² E'i jê Jesu imono kō:

– Ajaa maekwerà rè kee a'e pejê. Kāramō Janejare'e pirujê okājāma maekwerà kō omomoeratã. Omo'e'yi kōtã ekoawerã kō rupi katu. A'evō remê ayvu noenu tari maekwerã kō omomoriijautã. ãmê peayvu noenu tari maekwerã kō ywesō ojimomoriijauvaytã, Sotoma taa pè opa maekwerã kō wyi.^j A'e kō pè ywesō ipojoytã ãmê, e'i.

Jesu “mokoi” e'i noerovijari mãe kō pè remêwarã
(*Mateusi 11.20-24*)

¹³ E'i jê Jesu ijupe kō:

– Mokoi Korasī taa wānã kō! Mokoi teve Petesaita taa wānã kō! Pepō'ô mē ywesō ainō mārānã jikuwa e'ã kō Janejare'e kasia rupi erokwa mijã. Ajamãê napeenui 'ete eayvu peiko. Janejare'e reminō rè pemãê ipe. Peitypyypipaoka kuwasi peaiwererã ijupe ãmê mijã. Ekasia amojisaoka sō Juteu rōwã mãe kō pyterã rupi remê, “aje” e'i kuwa eayvu pè kupa mijã. Tiru wānã kō a'evō kuwa mijã. ãmô, Sitō wānã kō a'evō kuwa mijã. Jypy remeve ojimosioka kuwa weko aiwerã rè kupa mijã. Ojimome'u kuwa Janejare'e rovake waiwererã rè ityppypipaoka ijupe kupa mijã. ãmê wāgyoa mojikuwapa mō yvyu wapy kuwa kupa mijã. Tumujukwerã 'aryvo wapy kuwa kupa mijã. ãmô, tanemu 'aryvo. “Ma'e, janeaiwererã

^h 10.7 1Kor. 9.14; 1Tim. 5.18 ⁱ 10.11 Mat. 10.7-14; Mak. 6.8-11; Ruk. 9.3-5; 10.10-11; J.K.R. 13.51 ^j 10.12 Karamoe remê Janejare'e omoma Sotoma wānã kō tata wasu pè jimo'yjê, ijaiwererã kō rewarã mō. Jinō. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24

oityokatà pō Janejare'e janewyi?" e'i kuwa wāgyo mō kupa mijā.^k

¹⁴ Ajawyi kee a'e pejē. Kāramō Janejare'e poromoe'yi remē, pejē ywesō pemomorijauokatà iwyi kō, Sitō wānà kō wyi, Tiru wānà kō wyi.

¹⁵ – Mokoï a'e teve pejē, Kapanāo wānà kō pē. Pejimoe'e teywete pekupa ipi. “Janejare'e pyri jaētā jaa”, pejē tite peiko. Nīi, na'evo'āi peiko. Jimomorijau wasua rena kyty tē peotā. Mokoï! Age'e pemotee ekojē kuwasi peneko mijā, e'i Jesu.^l

¹⁶ Āmē e'i jē wemimonokwerà kō pē:

– Eayvu mojenuarà rōmō peo remē, āmōgwerà “aje” e'itā penemimojenukwerà pē. Āmōgwerà “aje” ne'i'āi. “Aje” e'i peupe remē, “aje” e'i tary ve eupe. Āwīvo ve “aje” ne'i neupe remē, eupe ve “aje” ne'i'āi. Papa pē teve “aje” ne'i'āi, Emuuarerà tē a'e rewarà mō, e'i Jesu ijupe kō imono kō.

¹⁷ Oo āmē kupa, a'e 70 mē kō. Ajaire sa'u ojivy uu kupa. Oryvay ojivy uu ovāe Jesu pē kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Oremo'earà, ikatuay oroo neayvu rupi oroiko, e'i kupa. Ājāg kō ve tesō neayvukasia rupi ojisyrypa oo. Opoi wemijatarà kō wyi oē oo oo, e'i kupa.

¹⁸ Āmē e'i Jesu ijupe kō:

– Aje, e'i. Amā'ē Satanasi rē, yva pupe wyi okui remē. Nojimokasi'āi. Tōpā vera vo 'ejē tesō apy'awarà mō okui uu, e'i. ¹⁹ Ije poromokasioka tapeayvukasi tapeē ājāgaiwerà kō 'arà kyty, e'i. Āmō, āpāmai 'arà kyty peē kuwa teve eayvukasia rupi, e'i. Ajawyi moma'e jē rōwā oētā pe'arà kyty penereko ai, e'i.^m ²⁰ Ajamā'ē ājāg kō 'arà kyty peiko rewarà mō rōwā penory kuwa ipi, e'i. Ma'e rewarà mō ywesō penory kuwa. Penerà ojikusiwapa yva pupe [Janejare'e pyri peiko karuarutā mē kō rōmō] rewarà mō tē penory kuwa.ⁿ A'e rē ywesō kuwa penory mijā, e'i.

Jesu oryvay wemimo'ekwerà kō rē remēwarà

(Mateusi 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Āmē a'e remē Jesu oryvay Uu rē. Janejare'e 'Āg revejē oryvay ee. Uu pē oporegeta. Kee e'i:

– Oromoe'e tesō, Papa! Ene, yva jarà rōmō neiko. Āmō, yvy jarà rōmō neiko teve. Ikatuay mā'ē ene wyi nerewarà nemojikuwaoka ipi. Ovote ojimotekokuwavay ywe'e tite mē kō pē rōwā nerekoa nemojikuwaoka ipi. Notekokuwa ywe'ei mē kō pē tē nemojikuwaoka ipi. A'evo tē neiko ipi. Neremimota rupi tē tesō moko ere ipi, e'i ijupe.

²² Aepe e'i paire, kee e'i ojapyaka upa mē kō pē:

– Pirujē Papa ome'ē epo pē, eayvukasiay rōmō taiko, e'i. Wekoa ve omojikuwaokapa teve eupe. A'e kōrijō tē ekuwa katu Wa'yry rōmō ipi, e'i.

^k 10.13 Isa. 23.1-18 ^l 10.15 Isa. 14.13-15 ^m 10.19 Jīg. 91.13 ⁿ 10.20 J.Jim. 3.5

Āwīvo ve ije rōmō'ite akuwa katu Papa, Ta'yry rōmō. Āmō, amojikuwaoka ijupe mǎe kō ve okuwa ky'y, e'i Jesu.^o

²³ Ajaire ojirova wemimo'ekwerà kō pè tè oporegeta. Kee e'i ijupe kō:

– Pejë penea te'e pè pema'ē ekasia rè, mǎrānà jikuwa e'ā rè. Ajawyi pejë ppy āmō kō wyi pepiryvypy penory katu jome peiko ipi, e'i. ²⁴ Kee a'età pejë age'e. Janejare'e ayvu mojenuarà karamoewarà kō: “Amā'ē kuwasi ee mijā!” e'i epe penemimā'ēgwerà rè kupa. Jōvijāgwerà kō ve aepo e'i epe ijupe. Ijatyray aepo e'i epe mǎe kō. Peneminuwerà pè ve: “Aenu kuwasi mijā!” e'i epe kupa. Na'voi ajamā'ē a'e kō ekoi. Age'e tè katu āwīvo peiko, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè.

Samaria wānà rè tè Jesu poromosā'āga remēwarà

²⁵ Ajaire āmō 'ary pè tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎ'ē mō e'i oupe: “Jesu tamoākwa'ā”, e'i tite. Ajawyi oo Jesu resa. Kee e'i ijupe:

– Poromo'earà, manyvo kuwa pōkō aiko, kāmō Janejare'e pyri taa aiko karuaru? e'i ijupe.

²⁶ Āmē Jesu wayvuapi:

– Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà jikusiwarerà. Manyvo e'i pōkō ijayvukwerà tereenu? Manyvo ere pō ene aepo jaa renu? e'i Jesu ijupe.

²⁷ Āmē Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎ'ē kee e'i:

– Ō'ō, aje akuwa. Kee jaa: “Janejare'e nerōvijā ywete rōmō ekoi. A'e eavvay ereko ipi, e'i. Nepy'a pupe eau. Āmō, ne'āg pupe eau. Āmō, nekasia pè eau. Āmō, netekokuwaa pupe eau teve ipi”, e'i. Āmō, “Nepyrīwarà kō eau ve. Āwī tāwī nejiau, āwīvo ve tereau kō”, e'i mǎ'ē,^p e'i Jesu pè.

²⁸ Āmē Jesu e'i:

– Ikatuay aepo ere. Āwīvoa rupi katu eiko āmē, tereiko karuaru neiko awi, e'i ijupe.^q

²⁹ Ajamā'ē poromo'earà “ō'ō aje” ne'i, ojipijarītà rewarà mō. Kee e'i kōrijō tè:

– Ava pè pōkō epyriwarà jaa tè? e'i.

³⁰ Āmē Jesu e'i ijupe:

– Age'e amovytà ayvu mō tereenu. Āwī tāwī āmō 'ary pè kwaima'e mō Jerusarē taa pe wyi ojisyry okwa. Juteu mō tè a'e. Ootà Jeriko taa kyty mijā. Āmē oo iko remē, a'e pè ovāe imona mǎe kō pè. Opyy inōpā nōpā kupa. Oyrukeyi kupa. Werywete ojuka oo kupa. ³¹ Āmē jakatu sikaepo Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē mō oo akypy rupi iko. Āmē a'e omā'ē imona mǎ'ē remijaraiwerà rè remē, soō, omago kōrijō oo. ³² Ameve sikaepo Revi jeapyrerà mō oo ve akypy rupi iko. [Janejare'e moe'ea retā mē oposiko mǎ'ē mō teve a'e.] Omā'ē ee remē, ivo teve a'e. Omago kōrijō teve oo.

³³ Āmē 'ary pè ve sikaepo āmō kwaima'e oo ve iko akypy rupi kō. Juteu

^o 10.22 Juw. 3.35; 10.15 ^p 10.27 J.K.R. 19.18 ^q 10.28 Mat. 22.35-40; Mak. 12.28-34

rōwā a'e. Samaria wānà mō tē.^r [A'e kavaru rupi oo iko.] A'e imona mā'ē remijaraiwerà rē omā'ē remē, ijāgyoay ee omājā. Oporijauesa tesō. ³⁴Āmē oo ipyri remē, oky'a'o imaramawerà moma'eyva kawerà pupe. Aja paire opōanō mijē uvary aisiriri mā'ē pupe. Ajaire ookwa okwa ky'y, kamisa pupe. Ajaire omovy eraa weima kavaru ape 'aryvo. Weraa myta'ypa mō pē erovāe. A'e pē ovāe remē opōanō mijē erovāe. Oja'a kō'ē ee. ³⁵Ajaire kō'ēma mē karakuri moeta ome'ē myta'ypa jarà pē ity oo. Mōrijō ome'ē tekoua rā repy mō. Kee e'i ime'ē: “Ajeapytà aa age'e. Ajamā'ē aā kwaima'e aitytā rā'ite ike aa. Eja'a ikō erapykyre kyty ee nē”, e'i. “Aā ikō eau ereko ipi nē”, e'i. “Āmē ajaire ajivy mijē akwa aā rupi remē, ame'ē tarà mijē karakuri mō neupe. Mapejō pō nemoepy nejupa mā'ē amojivytà āmē neupe”, e'i ijupe ity oo.

³⁶Awyjepa aepo Jesu omome'u maekwerà. Ajaire e'i poromo'e mā'ē pē:
– Neenu aepo amome'u ene? Mā pō moapy kwaima'e kō okwa remē opyriwarà vo wereko imona mā'ē remijaraiwerà? e'i.

³⁷Āmē jē poromo'e mā'ē kee e'i:

– Poroporijauesa mā'ē tē, e'i.

Āmē Jesu e'i poromo'e mā'ē pē:

– I'ete. Āwitō poroporijauesa mā'ē vo tereiko, e'i ijupe.

Mata ojimo'eai mosikoa rē remēwarà

³⁸Ajaire Jesu kō oo oē taa kō rupi Jerusarē pijarà rupi ipi. Ajawyi taa mō pē ovāe ajaire. [Petānia eu a'e taa rerà pē.] Āmē a'e pē wāivī mō kee e'i Jesu pē:

– Ejo eike oreretā wryy pē orepyri ejimiwa, e'i ijupe.

Mata eu a'e wāivī pē. Āmē “hoō” e'i Jesu ijupe āmē. Oike etā wryy pē wapy āmē. ³⁹Mata kypy'yry ve a'e pē tui upa, Maria eu ijupe mā'ē. A'e uu Jesu pyri wapy upa. Ojapyaka Jesu oporegeta remē upa. Ipiryvypy katu tesō ikypy'yry.^s ⁴⁰Tykerà āmē mosikoa kō rē tē ojimo'eai iko. Ajaate uu Jesu kyty oporegeta. Kee e'i ijupe:

– Erōvijā Jesu, manyvo pō ekypy'yry nepātavōi 'ete mosikoa rē, penemi'ō rā rē? Emā'ē. Ije kwerygà age'e aposiko ajupa. Ajawyi, “Ekwa nerykerà terepātavō”, ere ijupe, e'i epe Mata Jesu pē.

⁴¹⁻⁴²Āmē aepo rē kee e'i Jesu ijupe:

– Mata! Kee a'etā neupe. Manore pō nejipy'amopirai neiko? Iteetejē mā'ē rē nejimo'eai tite. Ajamā'ē nāwīvo'āi kuwasi mijā. Āwitō nekypy'yry ikatuay mā'ē rē oja'a. Ava jē rōwā wekyi kuwa iwyi mā'ē rē tē oja'a. Āwīvo ve kuwasi ene mijā, e'i Jesu imotekokuwa.

^r 10.33 Juteu kō nojimoryi Samaria wānà kō rē ipi. ^s 10.39 Juw. 11.1

Janejare'e pè moregetaa rewarà
(Mateusi 6.5-15; 7.7-11)

11 ¹Āmō 'ary pè maipe kyty oo Jesu Uu pè oporegeta upa. Ajaire kee e'i emimo'earà mō ijupe:

– Jōvijā, manyvo ja'e pō Janejare'e pè japoregeta ipi? A'evoa rè oremo'e rejupa. Āwitō Juwāo [poromojāmōrī mǎē] omo'e wemimo'earà kō, moko orerereko rejupa, e'i Jesu pè.

²Āmē Jesu “hoō” e'i ijupe kō.

– Janejare'e pè peporegeta remē, kee tapejē ipi:^t

Papa, yva pewarà,

Jo'arà kytywarà tē ene, Papa.

Āmō, ivo katuay teāmā neiko mǎē tē ene, Papa.

Pirujē ike yvy wānà kō tanemoe'e ipi.

Tanemoēoka o'arà kyty kupa ipi.

“Janejare'e rōmō'ite Janerōvijā rōmō ekoi”, te'i neupewarà mō iko kupa ipi.

³Oreremi'ō rā eesaoka kōē jawe jawe oreupe ipi.

⁴Oreaiwererā rè orojiporijauesaoaka neupe remē, “awyjepa” ere oreaiwererā pè.

A'evo ve ore, aepe oro'e teve nivoi orerereko mǎe kō pè ipi.

Āmō, nivoi tekoua rè orojitupi tite oroiko remē, oremokasi jē rejupa ipi.

Ma'e: “Ere, moko eiko”, e'i sō ava mō oreupe orerā'ā remē, oremokasi jē rejupa, ivoa rupi toroiko jē, e'i Jesu imogeta kō.

Aepe tapejē Janejare'e pè peporegeta ijupe remē ipi, e'i Jesu.

Ojimorypa rè eako'i mǎē rè tē Jesu poromosā'āga remēwarà

⁵⁻⁶Āmē kee e'i jē Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Moma'e rè peporijau Janejare'e pè remē, tapeporanu Janejare'e pè ipi. Penemikwaiwerà ome'ē kuwa pejē āmē ipi. Peja'a esa. Āmō 'ary pè ava mō pepō'ōmorā mō oo ojimorypa retā gyty. Pyaikatu moma'e ma'e rè oporanu oo ojimorypa pè iko. Kee e'i: “Ejimorypa, emuu rā'ī ije oreremi'ō rā mō. Moapy rōmō eme'ē ije. Ejapyaka rā'ī ivo tereenu. Age'e pya ejimorypa mō ovāe emōropārā rā rōmō. Ajamā'ē moma'e jē rōwā namoē'āi to'u, naikoi ije rewarà mō. Ajawyi ajo age'e aporanu neupe”, e'i epe ojimorypa pè. ⁷Ajamā'ē kee e'i ijimorypa ijupe, wetā wryy pe wyi: “Ānī. Manyvore pō emo'eai rejupa? Ajiovapypa ji'ite. Eākarāgwerà kō

^t 11.2-4 Aā pè karai kō “O Pai Nosso” e'i.

reve oro'aupa orokupa. Nawyjj'ái ije temi'õ tame'ẽ ene agyvo remê", e'i tẽ ijupe.

⁸E'i jẽ Jesu:

– Ajare kee a'e pejẽ. A'e ojimory ee ipi mijã. A'evo ipe remẽ, nowyjj tari rãĩ upa ajamãẽ. Ajaire a'e sõi oporanu py'y py'yi imosuru ky'y. Ajaate werovija. Owyjj ime'ẽ ky'y. Pirujẽ iporijau ee mãẽ ome'ẽtã ijupe ky'y, e'i.

⁹E'i jẽ Jesu:

– Ajawyi kee a'e pejẽ. Papa yva pewarã pẽ ikõ peporijau ee mãẽ rẽ peporanu py'yi nẽ. Ome'ẽtã ãmẽ pejẽ, e'i. Ajawyi moma'e ma'e reka mõi peo ikoty remẽ, penemiekakwerã wesaokatã peupe ajaire. ãmõ, ãwitõ tetã rovapyka pemotãtã remẽ, ajaire ijarã oovapyjavotã pejẽ, ãwĩvotã penereko, e'i. ¹⁰Kee rewarã mõi. Ava mõi, "Ema'e rẽ eporijau mãẽ eme'ẽoka ije", e'i sõi Janejare'e pẽ remẽ, aje ome'ẽtã aekwerã ijupe. ãmẽ ava mõi, "Aeka tite sipõ ema'e rẽ eporijau mãẽ", e'i sõi ijupe remẽ, aje wesaokatã ijupe. Ava mõi, "Papa, epãtavõ rejupa", e'i remẽ, aje ywete Janejare'e opãtavõtã. Oja'a katu janere ipi, e'i.

¹¹E'i jẽ Jesu:

– Emã'ẽ! Peãkarãgwerã kõi rẽ peja'a katu ipi. Ma'e remẽ, ãmõ 'ary pẽ pena'yry mõi kee e'i peupe remẽ: "Papa, eamyay ije. Pira ajuwei", e'i remẽ, moe peme'ẽ kuwa põkõ ijupe to'u? Niĩ! Pira tẽ peme'ẽ kuwa ijupe. ¹²Ãwĩvo ve, "Namu ropi'a ajuwei", e'i remẽ, joajyry peme'ẽ kuwa põkõ ijupe to'u? Niĩ! Namu ropi'a tẽ peme'ẽ kuwa ijupe to'u. Õõ põ? ¹³A'evo pereko teãmã, ãwisõ nivoi mãe kõi teipe pejẽ remẽ. Tysi tõi Papa yvapewarã ywesõ poroauvay poroereko ipi mãẽ rõmõ ekoi. A'e o'Ãg tẽ tesõ ome'ẽtã oporanu ijupe mãe kõi pẽ erekoarã kõi rõmõ ipi, e'i Jesu.

Jesu oporegeta ãjãgai rõvijã rẽ remẽwarã

(Mateusi 12.22-32; Maku 3.20-30)

¹⁴Ajaire ãmõ 'ary pẽ Jesu omokatu kwaima'e noporegetai mãẽ. ãjãg ojimoemija ee wyi noporegetai mijã. ãmẽ Jesu omoisryyoka ãjãg iwyi okasia rupi. Oẽma oo remeve kwaima'e oporegeta ky'y. Aty wasu kõi omã'ẽ ee a'evo ekoi remẽ. Ojimopirai tesõ ee omãjã kupa. ¹⁵Ãmõgwerã "aje ywete" ne'i Jesu kasia pẽ ipi. Ajawyi kee e'i tite kupa:

– Janejare'e kasia rupi rõwã moko wereko Jesu. ãjãgai rõvijã kasia rupi tẽ omoẽoka imono! Peusepu eu erã pẽ mã'ẽ kasia rupi tẽ a'evo ekoi, e'i tite kupa.^u

¹⁶[Ãmõgwerã ãmẽ kee e'i opy'a pẽ, "Janejare'e kasia rupi põi moko wereko Jesu ipi? Ajevove põkõ?" e'i opy'a pẽ kupa.] ãmẽ kee e'i rã'ãga Jesu pẽ kupa:

^u 11.15 Mat. 9.34; 10.25

– Mārānà jikuwa e'ā emojisaka nekasia rupi toromā'ē ee. “Aje Janejare'e kasia rupi a'evo ekoi”, oro'etā āmē oromājā nere, e'i rā'āga Jesu pè kupa.”

¹⁷Ajamā'ē okuwavī Jesu ipy'a pewartā kō. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Napetekokuwai peporegeta. Tōvijā rè tē amosā'āgatā ājāgai rōvijā tapekuwa sa'u. Tōvijā mō omoane'e owyry kytymarā kō nivoi toiko oōvijā gyty remē, ikasi jē kuwa pō tōvijā? Nii! Nikasi'āi kuwa, opō'ā ee kupa remē, e'i. Āwīvo ve ojetārā kō nojipātavōi remē, opō'ā sō ojee kupa remē, opa tary ve āmē kupa. Ojipe'atā ojiwyi ajaire āmē kupa. A'evo tē ipi.

¹⁸Ajaa maekwerā vo 'ejē Satanasi rekoa, wemīgwei ājāg kō reve. Opō'ā pō'ā tē sō ojee kupa remē, manyvo ne'i'āi kuwa Satanasi ojimokasi rōmō iko āmē mijā. Opa kuwa ikasia iwyi mijā. Kōi: “Satanasi ayvu rupi tē Jesu ijayvukasi ājāg kō moē imono mono”, pejē tite mǎ'ē nojisu'ui ere, e'i Jesu. ¹⁹Pejē pa'e. Peusepu ayvu rupi tē sō ije amoē ājāg kō remē, mā ayvu rupi pāmē penetārā kō omoē ājāg kō ipi? Peusepu ayvu rupi ve pō moko'i penetārā kō? a'e pejē. A'e kō tē awi manyvo te'i pejē. ²⁰Ajawyi Janejare'e ayvukasia rupi tē moko a'e remē, āmē ekuwa kuwasi Janejare'e Remimuurerā rōmō pekupa mijā, e'i ijupe kō.

²¹E'i jē Jesu:

– Āmō rupi toporomo'e jē. Kee jajipy'amogeta rā'ī: Āmō 'ary pè oka jarā kee e'i oupe: “Amoa'utā ajupa. Emoma'e kō areko katutā monaa wyi”, e'i oupe. Ajawyi ojiraparekyi āpā moa'u upa remē, noeraaoka'āi omoma'e kō monaa kō pè ipi. ²²Ajamā'ē imona mǎ'ē ywesō ikasi oka jarā wyi remē, nomokasioka kuwa'āi ovāe opoko ee remē. Iraparā kō wekyi rā'ī kuwa āmē iwyi. Imoma'e kō rè imona kuwa eraa iwyi āmē ky'y. Na'evoi ipō ipi? e'i Jesu. [Ojimosa'āga tē Jesu ikasi mǎ'ē rè tē. “Ije ywesō ekasiay Satanasi wyi aiko”, jaa tē aepo e'i.]

²³E'i jē Jesu:

– Kee a'e aepo jaa pè. Ava mō ekoty rewarā rōwā sō remē, a'e ojimoāpā ere mǎ'ē tē. Āwitō yty jamoaty aty katu imomotā mijā. Āmē jakatu ava mō uu imosāsāima. Āwīvo ve ekoty rewarā kō jamoi tojipe'a ewyi kupa remē, e'i Jesu.

Ājāg ojivy jivyrī wemimoaiwerā kytymarā mǎ'ē rewarā

(Mateusi 12.43-45)

²⁴Āmō, kee e'i Jesu:

– Ājāgaiwerā nopotai wemijaraiwerā oity oo ipi. Ajawyi ojisyry āmō mirā pupe wyi remē, oo rā'ī wena mō reka ipi. Oo oo ipe tekoe'āma rupi okane'ōyo rōmō iko ipi. Ajaire noesai wena mō remē, kee e'i āmē oupe: “Ajivytā awi koiwerā resa mijē”, e'i oupe. Ojivyrī wemijaraiwerā

kyty mijẽ. ²⁵Ovãe remẽ, e'i oupe: “Haa, ikatuay sikaepo erekoawerà. Ojimokatupa upa. Ivo katu ekoi ky'y”, e'i oupe. ²⁶Ãmẽ oo rã'ĩ wetãrã kô reka. Irô irôte rômô” wesa remẽ, kee e'i ijupe kô: “Ja'e erupi erekoawerà pupe jajimoena”, e'i ijupe kô eru. Opãsarô mijẽ wekoawerà jypy remẽwarà. Ãmẽ ywesô nikatu'ãi mirà pè. Ipojoy ai tètã ijupe ky'y. Ãmẽ ywesô ojimomorijauvaytà âjãg kô remijaraiwerà rômô iko ky'y. [Ãwĩvotà mirà kô pè age'e remẽ, Janejare'e 'Ãg noinôokari sô opy'a pupe remẽ,] e'i Jesu ijupe kô.

Oryvaya rewarà

²⁷Ãmẽ aepo e'i poromo'e paire, wãivĩ aty wasu pô'ô mewarà mô wapukai upa:

– Wãivĩ oryvay mã'ẽ teipô ney, e'i Jesu pè.

²⁸Aepo rè e'i ajamã'ẽ Jesu:

– Ô'ô, aje. Ajamã'ẽ ava kô mô Janejare'e ayvu wenu erovija mãe kô ywesô oryvay jometà, e'i Jesu.

Jesu tãmô Jonasi amyry rè tè ojimosã'ãga remẽwarà

(Mateusi 12.38-42; 16.1-4)

²⁹Ajaire ojatykapa aty wasu kô Jesu pyri remẽ, kee e'i Jesu ijupe kô:

– Nivoi pejë age'ewarà kô rômô peiko, e'i. Ajawyi erã'ã tarepe pekupa ipi. Kee pejë tite ije ipi: “Nekasia emojisaoka orerovake, toromã'ẽ ee. Ãmẽ tè 'aje' oro'etã neupe”, pejë tite ije ipi. Ajamã'ẽ ije namojisaoka'ãi ekasia pejë. Janejare'e ayvu mojenuarà Jonasi rè tè ajimosã'ãgatà. ³⁰Karamoe remẽ itôkô Jonasi oo Ninivi taa kyty, kee jaa mojenu: “Janejare'e pemomorijautà peaiwererà rewarà mô”, jaa mojenu imojikuwa a'e wãnà kô pè erokwa. Ãwĩvo ve ije age'e remẽ. Ajo ipe aepo mojenu imojikuwa pejë Janejare'e Remimuurerà rômô aiko. Ajamã'ẽ “aje” napejëi eayvu pè ipi, Ninivi wãnà kô vo rōwã.^x ³¹⁻³²A'e kô itôkô kee ekoi. Tãmô Jonasi ayvu wenu kupa remẽ itôkô ojimosioka weko aiwerà rè kupa ky'y. Ojimome'upa itôkô Janejare'e pè waiwererà kô reityppyipaoka kupa, awisô Juteu rōwã mãe kô teipe kupa remẽ. Ajawyi kãramô Janejare'e poromomoera poromoe'yi remẽ, a'e kô nivoi mã'ẽ omo'ytà pene pemosioka amẽ ky'y. Kee e'itã peupe kupa: “Karamoe remẽ Jonasi omojenu Janejare'e ayvu oreupe remẽ, oroityppyipaoka oreaiwererà Janejare'e pè ky'y. Ajamã'ẽ orevo rōwã pejë, awisô Jesu ywesô ipe ijayvukasi Jonasi wyi remẽ. Pejapyaka kuwasi ijayvu rè mijã!” e'itã pemosioka kupa, e'i Jesu ijupe kô amẽ.

E'i jẽ Jesu:

^w 11.26 7 rômô. ^x 11.30 Mat. 16.4; Mak. 8.12; Jona. 1—3

– Oiko ãmõ teve, karamoe remẽwarà. Sepa^y yvy pewarà rövijã wasu. Wãivĩ tè a'e. A'e itõkõ ke'irõwã wyi uu jövijã Saromão resa, kwaray yke kyty wyi uu. Saromão tekokuwaa erãkwẽ. Ajawyi uu esa. Ajamãẽ ije ywesõ atekokuwavay ipe Saromão wyi aiko. Ajamãẽ napeenui jẽ tesõ eayvu peiko. Ajawyi kãramõ Janejare'e poromoe'yi 'arà mẽ, Sepa yvy pewarà rövijã opõ'atà kee javo pejẽ pemosioka rômõ: “Ije itõkõ ke'irõwã wyi ajo Saromão tekokuwaa renu. Na'evoi pejẽ, ãwisõ pepytery pè ipe tesõ Jesu ekoi remẽ. Napeenui 'eteay ijayvu peiko, evo rõwã!” e'itã pemosioka rômõ, e'i Jesu ijupe kõ.

Poroyapea rè tè Jesu poromosã'aga remẽwarà
(*Mateusi 5.15; 6.22-23*)

³³ E'i jẽ Jesu:

– Eayvukwerà poromotekokuwa mãẽ a'evõ ve poroyapea ipi. Æwitõ poroyapea moma'e wryy pè rõwã jainõ ipi. Ena pè tè katu jainõ ipi, toyape katu pirujẽ etã wryy pè oike mãe kõ pè. Æwivo teve eayvukwerà jamojenu jenu pirujẽ jane kõ pè toenu, ãwisõ totekokuwa ee kupa ky'y.^z ³⁴ Eayvukwerà rè ywesõ peja'a remẽ, eapyo katu mãẽ vo 'ejẽ peikotã. Eayvukwerà penoupatã pemotekokuwa. Æwitõ janerea ikatuay remẽ, oyape katu janepirã rupi ipi. Æwivo 'ejẽ eayvukwerà penoupatã penereko remẽ. Na'evoi eayvukwerà rè noja'ai mãẽ. Naeapyoi mãẽ vo 'ejẽ ekoi ipi. Pâtõnusu pupe tui mãẽ vo 'ejẽ ekoi. Nikatui pâtõnusu pè tekoua ipi remẽ. ³⁵ Mokoï, peja'a penekoa rè ikenẽ. Nivoi tekoua jaa tè pâtõnã pè. “Kãramõ pâtõnusu tesõ tite epy'a kyty ne”, pejẽ kuwa peupe ipi. ³⁶ Aja rewarà mõ kee a'e pejẽ. Oyapepa katu pepirã remẽ, naikoi pâtõnã mõ pene remẽ, ikatuay peikotã ipi ãmẽ. Poroyapea vo 'ejẽ penekoa ojisatã ãmõ kõ rovake ipi, e'i Jesu.

Jesu ojimo'eai Pariseu kõ rekoa rè iko remẽwarà
(*Mateusi 23.1-36; Maku 12.38-40*)

³⁷ Æmẽ awyjepa rã'ĩ Jesu poromogeta remẽ, Pariseu mõ kee e'i ijupe:

– Ejo epyri erena pè ejimiwa, e'i.

Æmẽ Jesu “hoõ” e'i. Oo oike etã wryy pè wapy namesa uvuri upa.

³⁸ Æmẽ Jesu reko rè Pariseu mõ ojimo'eai. Kee e'i ãmẽ oupe: “Manyvo põ Jesu nojipokusui rã'ĩ ojimi'u tarã mẽ janerekoa rupi? Moko'i kuwasi mijã”, e'i ojipy'amogeta.

³⁹ Aepo okuwavĩ Janerövijã. Ajawyi kee e'i ijupe:

– Pejẽ moma'e kõ rova'arã jikusua rè ywesõ peja'a ipi. Kee mãẽ vo 'ejẽ peiko ipi. Kui kusuka rè tè poromosã'agatã tapekuwa. Æwitõ kui jakusu rã'ãga remẽ, eme rova'arã rupigã tè jakusu. Waipy nijakusui. Æwivo

^y 11.31-32 Etiopia yvy eu teve ijupe. 1To. 10.1-10 ^z 11.33 Mat. 5.15; Mak. 4.21; Ruk. 8.16

'ejê peiko. Waipy icy'a jê mã'ê vo 'ejê peiko. Ikatuay maevo sô tite tẽ pepirã rova'arã. Pepy'a pupewarã ãmẽ nikatu miti. Ajawyi moma'e ywete moatya rẽ ywesõ peja'a peiko ipi. ãmõ, pemiraia pemoane'e pepy'a pupe ipi. ⁴⁰Napetekokuwai peiko, e'i. Janerova'arã reinõgarerã tẽ rõwã sikõ janepy'a oinõ teve rõnõ? ⁴¹Ajawyi peporijauesa kuwasi ãmõ kô ereko ipi mijã. ãmõ, penekui pupewarã peme'ẽ gatu kuwasi ijamyay mãe kô pẽ ipi mijã. ãmẽ tẽ peneko ikatuay kuwa Janejare'e pẽ ãmẽ ky'y, e'i Jesu.

⁴²E'i jê Jesu:

– Na'evoi ãmẽ pejê Pariseu rômõ peiko ajamã'ẽ ipi. Mokoi a'e pejê ipi. Kee pereko ipe pemoma'e mõi pemowaite ime'ẽ Janejare'e pẽ ipi. Pepo'ete pereko remẽ, pe'ĩ tẽ peme'ẽ Janejare'e pẽ ipi.^a Janejare'e ayvu rupi a'evo peiko ipi. Pekarakuri kōrijõ tẽ rõwã a'evo pereko ipi. Penemitã kã'ãi tẽ tesõ a'evo pereko ipi, pepo'o remẽ. Napejavyi 'ete a'evo peiko mã'ẽ rẽ ipi. ãwĩvo peiko remẽ, ivo ipe peiko Janejare'e pẽ. Ajamã'ẽ kee peiko remẽ ywesõ ivo peiko kuwa Janejare'e pẽ. Ivo pororeko remẽ. ãmõ, Janejare'e peau wete remẽ. A'evo 'evo peiko remẽ ywesõ ivo peiko kuwa Janejare'e pẽ. “Tapeity Janejare'e pẽ moma'e me'ẽa”, na'e'i ajamã'ẽ pejê, e'i Jesu.

⁴³E'i jê Jesu:

– Mokoi nikatu'ãi pejê Pariseu kô! Emã'ẽ. Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã kô wryy pẽ peo remẽ upi upi, kee pejê: “Ije ywesõ tẽ katu aã ike taapy, jōvijã apyka pẽ”, pejê tite ipi. ãmõ, pejimoe'e takatu tẽ moma'e pyya rena pẽ, “aje ywete” te'ĩ ãmõ kô pejê. Totuu pepomoviru kupa ipi, e'i.

⁴⁴E'i jê Jesu:

– Kee e'i Juteu kô: “Ava mõi sô tyvy jikuwa e'ã 'arã rupi okwa sikaepo remẽ, icy'atã Janejare'e kyty”, e'i Juteu kô ipi. Tyvy jikuwa e'ã vo 'ejê pejê peiko. ãwitõ nokuwa katui mã'ẽ tẽ okwa tyvy jikuwa e'ã 'arã rupi ipi, ãwĩvo ve napekuwa katui mã'ẽ mõi kōrijõ tẽ ojivytã peayvukwerã renu. “Õõ põ, ikatute poromo'e iko”, e'i tite peayvukwerã renu kupa, e'i Jesu.^b

⁴⁵Ajaire aepo renu remẽ, “hoõ” ne'ĩ tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mã'ẽ mõi enu. Kee e'i tẽ:

– ãnĩ si, poromo'earã. Aepo pupe oremojaiwe kōrijõ tẽ rejupa. Nikatui aepo ere oreupe, e'i tite ijupe.

⁴⁶E'i ãmẽ Jesu:

– Mokoi, a'e teve pejê, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e rã'ãga mãe kô. Emã'ẽ! Janejare'e ayvu pemowasuay ãmõ kô pẽ ipi. [Tãmõ Moisesi remikusiwarerã pemoje'a peneko reve. ãmẽ kee pejê ãmõ kô pẽ: “Moko pejê kuwa ipi. A'evo 'evo tẽ peiko”, pejê kōrijõ tẽ ijupe kô ipi.] Ajamã'ẽ jane kô pãtavõa rẽ napeja'ai 'ete peiko ipi, e'i Jesu.

^a 11.42 ãwĩ rapijarã pẽ karai kô *dĩzimo* e'i. ^b 11.44 “Pepy'a pewarã nojikuwai penemimo'earã kô pẽ. A'evo ve tyvy jikuwa e'ã nojikuwai ijypy rupi okwa okwa mãe kô pẽ”, jaa tẽ aepo e'i Jesu ijupe kô.

⁴⁷E'i jẽ Jesu:

– Mokoi a'e pejẽ. Peo peo ipe Janejare'e ayvu mojenuarà karamoe remẽwarà kô ryvy kyty imoe'e rã'ãga kô ipi. Imoe'ea kô pemõ'ãoka peja'a ee mã'ẽ vo sô tite peiko. Ajamã'ẽ penãmõ'i voay wetete pejẽ peiko. Penãmõ'i kô rōwã sipõkô a'e kô omomijarĩ ijuka karamoe remẽ. Pejẽ ve penãmõ'i kô vo ve naperovijai a'e kô ayvukwerà. ⁴⁸Aja rewarà mō nivoi 'ete pejẽ peiko. "Tete Janejare'e ayvu mojenuarà kô tãmō kô ojuka karamoe remẽ", pejẽ kōrijō tẽ peiko āwijā mẽ ipi. Penãmõ'i kô rekoawerà rupi ve awi peiko. ⁴⁹Ajawyi Janejare'e otekokuwaa rupi kee e'i amãtejẽ: "*Eayvu mojenuarà kô amonooka ipetã ikoty kô. Āmō, poromotekokuwa mãe kô amonooka ipetã. Ajamã'ẽ noenu'ãi ijayvu kô kupa. Āmōgwerà omomijarĩtã kōrijō tẽ kupa. Āmōgwerà ojuka tevetã kupa*", e'i amãtejẽ. ⁵⁰Peupe, age'e remẽwarà kô pẽ Janejare'e ayvukwerà ojisu'u katu teve ipi. Ajawyi kee e'itã Janejare'e pejẽ: "Manyvo pō pejuka eayvu mojenuarà kô karamoe remẽwarà? Jevo'e katu si aepo", e'itã imo'y pene, e'i. ⁵¹Ajawyi pene omo'y kuwa Apeu amyry jukaawerà karamoe remeve.^c Āmō kô jukaawerà teve. Ajaate kwee'ĩ remẽ Sakarija jukaawerà. Kōitokō, Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ tesō ojuka kupa, Janejare'e pẽ temiapy rena pyri tesō. Pirujẽ a'e a'evoa pene omo'y kuwa, āwisō age'ewarà kô teipe pejẽ remẽ. Aje aepo a'e, e'i Jesu.

⁵²– Mokoi pejẽ, tãmō Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e rã'ãga mãe kô. Pekuwa katu ipe Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ipi. Ajamã'ẽ ijayvu rupi napeikoi. Ajawyi āmō kô: "Janejare'e remĩgwai rōmõtã ije aikotã", e'i remẽ, a'e kô pemoteiteteoka teve ereko. Nikatui moko pejẽ remẽ, e'i Jesu ijupe kô.

"Ejo Jesu siayvumoopa", e'i jōvijāgwerà kô ojiupe remẽwarà

⁵³⁻⁵⁴Ajaire a'e pe wyi Jesu ojisyry paire, tãmō Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kô ojimogeta vija Jesu rẽ kupa, Pariseu kô revejẽ. Ojimōarō Jesu kotyre kupa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Ejo Jesu simoteitete. Ayvu kô mō tijaporanu ranu ijupe. Siayvumoopa, e'i kupa. Āwijā mẽ Jesu reko simoa'u esa. Ajaire nivoi mã'ẽ simo'ytã ee imomorijauoka ivoa kuwaparã kô pẽ āmẽ, e'i epe ojiupe kupa.

"Ipojoy tẽ Pariseu kô rekoa", e'i mã'ẽ
(*Mateusi 10.26-27*)

12 ¹Āmẽ a'e remẽ mōa'ārōwã jane kô ojatykapa Jesu kô pyri ijayvu renu. Ojimokyrytyty ojee kupa, aty wasu kô rewarà mō. Āmẽ Jesu poromo'e upa. Wemimo'ekwerà kô ywesō omo'e upa ajamã'ẽ. Kee e'i ijupe kô:

^c 11.51 Jinõ. 4.8

– Mokoi, ipojoy tē Pariseu kō rekoa. Ivo katuay rā'āga kupa ipi. Ajawyi, “Eruparā kō rōmō taiko”, tapejē ywe'e tite e'ā ijupe kō, e'i.^d
²Ivo rā'āga mǎe kō kee e'i epe kuwa: “Tokuwa e'ā āmō kō epy'a pewarā kō ne”, e'i epe. Ajamā'ē ojikuwapa jētā jane kō pē. Pirujē janereko kō ojikuwatā kāramō. Āmō, janeayvu kō teve.^e ³Ajawyi iteetejē neporegeta vija maekwerā ojenu katutā āmō kō rovakeve kāramō. Āmō, pirujē nejimoevovo neporegeta ava mō pē oka wryy pē remē, ojenu jētā. Wayvo ojenutā kāramō, toenu pirujē. Ajawyi tē ikatu ikenē, a'e pejē, e'i Jesu ijupe kō.

“Tapekyje e'ā poromoai mǎe kō wyi peiko”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.28-31)

⁴E'i jē Jesu:

– Ejimorypa kō, kee a'e pejē age'e. Tapekyje e'ā ikō poromoai mǎe kō wyi nē, a'e pejē. “Ejukatā maevo kupa”, tapejē e'ā pejimopirai rōmō. Janejuka sō kupa remē, janepirā tē ojukatā kupa. Pejuka paire manyvo ne'i'āi penereko ai kupa ky'y. Ajawyi ipojoy sa'u tē janepirā jukaa. ⁵Janejare'e kōrijō tē jane'āg ojuka kuwa imonooka jimomorijau wasua rena kyty, janepirā revejē, e'i. Ajawyi Janejare'e kōrijō tē tapemomojy, e'i ijupe kō.

“Janejare'e oja'a katu janere ipi”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.29-31)

⁶Kee e'i jē Jesu:

– [A'evo ipe ekoi. Ajamā'ē oja'a katu jē janere ipi.] Nijaja'ai kāpīnā rē ipi. Temimota katu ywe'e rōwā. Epy rōmō jame'ētā remē naepyi ipi. Ajamā'ē a'evo ipe remē Janejare'e oja'a katu jē ee kō ipi. Naearai'āi iwyi kō ipi. Noaparity kō'āi ipi. ⁷Tysi tō pene. Oja'a katuay ve iko pene ipi. Pekuwa katuay ipi. Peapira mosā'āga kō ve tesō okuwa. Omoirō irōma katu oja'a ee. Ajawyi tapekyje e'ā [poromomorijau mǎe kō wyi] ipi, Janejare'e okāte'a pene rewarā mō. Aje ywete oja'a katu pene iko ipi, e'i ijupe kō.

“Tapejinōsī e'ā ekoty rewarā rōmō peiko”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 10.32-33; 12.31-32; 10.19-20)

⁸E'i jē Jesu:

– Kee a'e jē peupe: Tapejinōsī e'ā ewyi peiko! Ava mō emoēoka o'arā kyty remē, kee e'i ipi: “Jesu tē erōvijā ywete rōmō ekoi”, e'i imomewa āmō kō pē. Āmē a'e rē aja'a jētā Janejare'e pyri aē aa remē, yvapewarā kō rovake. “Ekoty rewarā tē āwī”, a'etā āmē ijupewarā mō. ⁹Āwīvo ve ava mō, “Erōvijā rōwā Jesu”, e'i jane kō rovake remē, “Eremīgwai rōwā āwī”, a'e tary ve Janejare'e remīgwai yvapewarā kō rovake yva pē, e'i.

^d 12.1 Mat. 16.6; Mak. 8.15 ^e 12.2 Mak. 4.22; Ruk. 8.17

¹⁰E'i jê Jesu:

– Kee a'e teve. Ava mō Janejare'e Remimuurerà ojimojane mǎ'ê rè oporegeta ai remê, “awyjepa” e'i jê kuwa ijupe. Ajamǎ'ê “ǎjǎg” pejê Janejare'e ǎg pè remê, “awyjepa” ne'i'ǎi peupe. Aepo omo'y jêta pene, e'i.^f

¹¹E'i jê Jesu:

– Kee a'e teve. Kāramō ererovija pekupa rewarà mō ǎmō kō ojimo'eaità pene iko. Ojimōarō teywetetà pekoty iko kupa. Peneraatà jōvijǎgwerà rovake, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retǎ kō pè. Kovenatu kō rovake peneraatà teve kupa. ǎmō ijayvukasi mǎe kō rovake teve. Nivoi mǎ'ê omo'y mo'y teywetetà pene kupa. Ajamǎ'ê tapejimopirai e'ǎ peayvu rǎ rè peiko ipi nê. Ma'e. “Manyvo a'etǎ pōkō a'evo remê?” tapejê e'ǎ ikō ǎmê peiko ne, e'i Jesu. ¹²Ameve, a'e peve Janejare'e ǎg peneve ekoitǎ. A'e tē omojikuwaokatǎ pejê manyvo tapejê oporanu peupe mǎe kō pè, e'i ijupe kō.^g

Oma'e kō rè eako'i mǎ'ê rè tē Jesu poromosǎ'ǎga remêwarà

¹³A'evo remê kwaima'e mō atyry pō'ō mē wyi oporegeta Jesu pē upa. Kee e'i epe ijupe:

– Oremo'earǎ, papa okǎjǎ maire papa ma'ekwerà rè kǎkǎe opyypa oupe. Nome'e'i ǎmō ije. Kee ere kǎkǎe pē: “Eme'ê ǎmō nemōmiri pē”, ere, e'i epe Jesu pē.

¹⁴ǎmê kee e'i Jesu kwaima'e pē:

– Ava jê rōwǎ, “Ivoa tekoua kuwaparà mō tereiko”, ne'i'ǎi ije. Ajawyi ava ayvu rupi pō moko a'e kuwasi mijǎ, e'i Jesu ijupe.

¹⁵ǎmê e'i jê Jesu poromogeta:

– Pejapyaka katu ikō eayvu rè nê, e'i. Nivoi moma'e kō rè jajimo'eai ywete remê. “Aje ywe'e”, tapejê e'ǎ moma'e ywete moatya pē, e'i. ǎmō kō kee e'i tite ipi: “Mōa'ārōwǎ moma'e tamoaty eupe. Ije ywesō tareko moma'e ma'e”, e'i ipi. Nivoi aepo jaa ǎmê. Ajaa maekwerà pē rōwǎ “aje ywete” eu kuwa ipi mijǎ. Ajawyi a'e rè ywesō pejimo'eai ipi ne, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁶Ajaire koo jarà rè tē poromosǎ'ǎga. Kee e'i:

– Oiko kwaima'e mō imoma'e ywete mǎ'ê mijǎ. Moma'e rǎ'ǎi oōtǎ mǎ'ê tē a'e. Ajaire ǎmō 'ary pē ojimitǎ okoo rupi. Mitirōwǎ ikoo. Māmī gyty 'ete ikoo popy. Ajaire i'a ywete ikoo pewarà. Oryvay ijarà omǎjǎ ee ǎmê.

¹⁷ǎmê, “Manotǎ pōkō moma'e rǎ'ǎigwerà areko imokatu awi?” e'i. “Nuvei ena, mōa'ārōwǎ rewarà mō”, e'i oupe ojipy'amogeta. ¹⁸E'i jê ajaire oupe: “Haa! Age'e akuwa katu ky'y”, e'i. “Moma'e rǎ'ǎigwerà rena kō amotaraitǎ rǎ'ǎi. Ajaire mititirōwǎ mǎ'ê jēsi tainō mijê ekovijarà rōmō. ǎmê si oytǎ moma'e rǎ'ǎigwerà rena tamoaty imokatu ky'y. Emoma'e kō ve pirujê

^f 12.10 Mak. 3.29 ^g 12.12 Mak. 13.11; Ruk. 21.14-15

amokatutà a'e pupe teve ky'y", e'i. ¹⁹“Aja paire si kee a'età eupe: ‘Moma'e rè jê rōwā ajimo'eaità āwijā mē. Emā'ē! Mōā'ārōwā moma'e arekopa ky'y', a'età āmē. Ajawyi naposiko'āi ky'y. Aporai kōrijōtā tē aiko ky'y. Ajimory kōrijōtā tē aiko ky'y. Ajimi'u wasu kōrijōtā tē aiko ky'y”, e'i tite kwaima'e iko mijā. ²⁰Ajamā'ē aepe e'i oupe remeve, kee e'i sikaepo Janejare'e ijupe: “Kōi sō tekokuwa e'ā ne. Age'e pya remē nekājātā ky'y. Ava pē pō nema'ekwerà kō opytatā āmē ky'y?” e'i Janejare'e ijupe.

²¹E'i jê Jesu:

– Ajawyi a'evō tesō imoma'e ywete mā'ē. Oma'e kō règà oja'a ywe'e tite iko mijā. Noja'ari āmē Janejare'e rè iko. Nojimo'eai ee. Nivoi āwijā mē Janejare'e rovake ekoi, e'i Jesu poromo'e.

Wyra kō rè tē Jesu poromosā'āga remēwarā

(Mateusi 6.25-34)

²²⁻²³ Āmē aepe rè kee e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

– Tapejimopirai e'ā penekoa rā rè, penemi'ō rā rè, āmō, peyru rā rè. Ajawyi kee tapejē e'ā pejimopirai rōmō: “Moma'e pō a'utā kāramō? Moma'e pō apypytā”? tapejē e'ā pejimopirai rōmō peiko ky'y. Janejare'e rupi tekoua rè ywesō tapeja'a peiko. [Janejare'e tē oja'a katu janere ipi. Janerereko katua okuwa teāmā.] Ajawyi tapejimopirai e'ā, a'e pejē.

²⁴ Pemā'ē gatu rā'ī wyra kō reko rè. Nipy'a pirai epe wemi'ō rā rè kupa ipi. Nikooi teve ipe kupa ipi. Wemi'ō rā mō nomoaty amātejē ipi. Ajamā'ē Janejare'e oja'a katu ee kō ipi. Omoigooka emi'ō rā kō ijupe kō ipi. A'e kō rè oja'a katu remē, tysi tō pene oja'atā tē iko. Pene ywesō okāte'ā wyra kō wyi iko ipi, e'i.

²⁵– Āwīvo ve tapejimopirai e'ā pemānōa rā rè. A'evō ipe peiko remē pemānō jētā kāramō. Manyvo napejē'āi peiko puku rōmō, e'i Jesu. ²⁶ Ajaa pē aepe a'e pejē. Emā'ē. Napemopukui peneko remē, moma'e rā pō pejimo'eaitā moma'e kō rè āmē peiko? a'e pejē, e'i.

²⁷E'i jê Jesu:

– Āmō rè pemā'ē gatu kuwa teve peiko, ka'a potyry kō rè. Ikatuay mā'ēō ee remē ipi. Noposikoi epe oupe ipi. Nomōjāi epe oyru mō ipi. Karamoe remē itōkō jōvijā Saromāo tyru e'eay mō opypy ipe ipi. Owaray ipe. Ajamā'ē ka'a potyry kō ywesō ikatuay jome jōvijā Saromāo ryrū e'eay wyi ipi, e'i Jesu.^h

²⁸– Aje ywe'e nija'ei ka'a kykyrerā kō pē ipi. Jamopapai tepe'yte tosinī tokai ipi. Ajamā'ē Janejare'e ikatuay omoigooka kō. Oja'a katu ee kō ipi. A'e rè oja'a katu remē, tysi tō oja'atā tē pene. Ajawyi penemipypy rā rè tapejimo'eai e'ā peiko. Janejare'e rè kuwasi penako'i peiko, a'e pejē, e'i Jesu.

^h 12.27 1To. 10.4-7

29 – Ajaa rewarà mō tapejipy'amopirai e'ã moma'e ma'ekwerà rē peiko ipi nē, a'e pejē. Āmō, penemi'ō rā rē tapejimo'eai e'ã teve. 30 Janejare'e nokuwai mǎe kō tē ojimo'eai karuaru apijarà kō rē iko ipi. Ajamǎ'ē Papa yvapewarà okuwapa teāmā āwijā peiko. Peporijau ee mǎe rā kō omouvetā tē kō'ē jawe jawe pejē āmē ipi. 31 Ajawyi Janejare'e rē ywesō tapeja'a peiko ky'y, penōvijā ywete rē ywesō. “Emimota rupi katu taiko”, pejē peporegeta peiko. A'evō peiko remeve, oja'a katutā āmē pene ipi, e'i Jesu.

“Pema'e kō rē tapenako'i e'ã ipi”, e'i Jesu mǎ'ē
(Mateusi 6.19-21)

32 E'i jē Jesu:

– Eremimo'ekwerà kō, kejōgà teipe pejē. Pekiye ajamǎ'ē ne, e'i. Janejare'e penauvay Penōvijā ywete rōmō penereko. “Ajawyi jōvijā kō rōmō poroinōtā erena pē”, e'ipa peupewarà mō, e'i Jesu.

33 E'i jē Jesu:

– Ajawyi kee tapeiko. Tapenako'i e'ã pema'e kō rē ipi. Pema'e peme'ē rā'ī karakuri repy rōmō. Ajaire epykwerà pemosāi nimoma'ei mǎe kō pē. Yva pupe jēsi pemoaty kuwa pema'e kō āmē. A'e pewarà imona mǎ'ē noeraa'āi ipi. Āmō, kupi'ī nomopupupa'āi imoi ipi.ⁱ 34 Maty pemokatu pemoma'e e'ekwerà kō, a'e rē ywesō peja'atā ipi. Janejare'e pyri pemokatu mǎ'ē rē ywesō peja'a katu kuwasi mijā, e'i Jesu poromo'e.

“Tapemoa'u jē ikō evāea nē”, e'i mǎ'ē
(Mateusi 25.1-13; Maku 13.33-37)

35 Āmē e'i jē Jesu:

– Kāramō ajo tarā mijē Jōvijā wasu rōmō ajikuwa. Evāea rā tapemoa'u katu. Āwitō ava mō oōvijā omoa'u kō'ē, āwīvo 'ejē tapeiko.^j 36 Aeop jaa rē kee a'e pejē. Tōvijā mō oo ojimorypa rena kyty torya rē. Ajaire ojivy uu remē, apy'awarà mō temīgwai kō oovapyjavo ijupe, omoa'u katu kupa ārō rewarà mō.^k 37 Ajawyi ory ee kō tōvijā ovāe. “Ikatuay eremīgwai kō ekoi”, e'itā tōvijā imoe'e kō āmē. Āmē kee e'itā tōvijā ijupe kō: “Pejē jēsi peapy toporoapoi”, e'itā ijupe kō. 38 Temīgwai e'eay mō karumē oōvijā ovāe remē, a'e omoa'u tē upa. Pyaikatu tē ovāe remē, omoa'u jē emīgwai upa. Kō'ē tarā mē tē ovāe remē, omoa'u jētā emīgwai upa. A'evō mǎ'ē pē kee eutā emīgwai pē: “Taory katuay iko āwī”, eutā, e'i Jesu. A'evō ve pejē, evāea rā renone ikō temoa'u katu pekupa nē, a'e pejē. 39 Ajamǎ'ē kee jaa rē tapeja'a. Ja'ave rōwā tapeiko e'ã erakypyre kyty. Tetā jarā mō sō okuwa ovāetā imona mǎ'ē mō remē, omoa'u kuwa mijā, imona mǎ'ē toike e'ã etā wryy pē. Omoisyry kuwa imono āmē ipi. Na'evoi pō? Ō'ō!

ⁱ 12.33 1Pe. 1.4 ^j 12.35 Mat. 25.1-13 ^k 12.36 Mak. 13.34-36

A'evo!¹ 40 Tāwīvo ve ikō peiko nē. Tetā jarā vo temoa'u karuaru jē pekupa, poroapy'atā tē avāe rewarā mō, e'i Jesu.

“Eremīgwai e'eay rōmō tapeiko erapykyre kyty”, e'i Jesu mālē
(Mateusi 24.45-51)

41 Aeпо jaa Jesu omome'u paire, Peturu e'i ijupe:

– Jōvijā, kōi, “Tapemoa'u jē ikō evāea rā nē”, ere maekwerā. Ava upewarā mō pō aeпо ere? Oreupe pō aeпо ere? Pirujē atyry kō pē pō ma'e remē aeпо ere? e'i.

42 Kee e'i Janerōvijā:

– [Eremīgwai otekokuwavay mālē rōmō tapeiko. Tapetekokuwavay ikō erapykyre kyty nē.] Temīgwai e'eay rē tē poromosā'āgatā tapekuwa, e'i. Ava pō otekokuwavay iko oōvijā pātavōarā rōmō ekoi ipi? Tōvijā ojisyrytā rāī remē, ava pō oity kuwa wemīgwai kō rōvijā miti rōmō toiko? Ijayvu rupi katu ekoi mālē tē. Oōvijā reāā rupi werovija katu jē mālē tē. Ae pē kee e'itā: “Ene tē ejaa emāe kō rē. Ja'umālē teremosāi eremīgwai kō pē iarā mē gatu”, e'itā tōvijā ijupe oity oo remē. Ijayvu rupi katu werekotā oōvijā rapykyrerā kyty āmē ipi. 43 Ajawyi tōvijā ovāe remē, oryvaytā wemīgwai rē. Emīgwai ory tevetā ee. Nojimosioka'āi oōvijā wyi, ijayvu rupi katu ekoi teāmā rewarā mō. 44 Oryvaytā tōvijā iposikoa rē. Ajawyi ae tē opyteporotā ijayvumokasi pirujē wemirekokwerā jarā rōmō toiko ky'y. Aje ywete aeпо ae pejē, e'i Jesu.

45-46 – Kee e'i ojipy'amogeta mālē nopyteporo'āi tōvijā. “Oiko puku jētā erōvijā”, e'i ywe'e tite oupe mālē. Ae āmē oōvijā remīgwai kō wereko ai sō tite oōvijā rapykyrerā kyty. Onōpā nōpā kō tesō. Ojimi'u kōrijō tē iko. Āmō, oka'u ka'u tē iko. Ja'ave rōwā ekoi. Āmē si nojikuwai amātejē uu sikaepo tōvijā remē, nikatu miti'āi āmē ijupe. Manyvo ne'īāi emīgwai opokou remē ky'y. Tōvijā ope'atā imono jimomorijaua rena kyty. Nivoi mālē kō pyri omonotā imomorijauoka ky'y, e'i. 47 Aevo temīgwai mō oōvijā ayvukwerā okuwa ywe'e ipe mālē, ajamālē nojimokatui oōvijā ayvukwerā rupi toiko. Ae ojimomorijauoka tesōtā ajaire oōvijā pē. 48 Ajamālē oōvijā ayvukwerā nokuwai mālē pē ovo rupi teve ekoi āmē. Nokuwai wyi noerovijai oōvijā ayvukwerā mālē. Ajawyi nivoi sikaepo ekoi tite remē, tōvijā omomorijauoka sa'utā tē āmē ipi. Ava mō pē jakuwaoka katu manyvo kuwa tekoua mālē, ajaire kee eu kuwa ijupe: “Nerovija pō neremikuwawerā?” eu kuwa. Waiteve āmē āmō pē manyvo kuwa tekoua nijakuwaokari ywe'e ijupe mālē pē. Ae pē ajaire, “Nerovija pō?” nijae'āi āmē ijupe ipi, ji'ite nijakuwaokari ijupe rewarā mō, e'i Jesu poromogeta.”

Nijajimo'āgatui remēwarā
(Mateusi 10.34-36)

49 E'i jē Jesu:

¹ 12.39 Mat. 24.43-44; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3; 16.15-16 ^m 12.48 “Pejē ywesō eayvu rupi katu peiko kuwa”, jaa tē aeпо e'i mālē.

– Aã ike pepõ'õ mè ajo aiko remẽ, tata vo sõ mã'ẽ mõi aerutà. Apota mijã a'e eny tè upa age'e, a'e eupe aiko, e'i. Tata vo 'ejẽ emomorijaua rã, e'i. ⁵⁰Ajmomorijautà amãnõ jane kõi aiwererà repykarà mõi. A'evoa rômõ tè ajo. Ajamã'ẽ a'e rè epy'a jikõtevẽ ai tè aiko, kuise'ẽ tokwapa ewyi a'evoa, a'e ãmẽ. Awyjepa remẽ, najimopirai'ãi ky'y. Erorytã tè ãmẽ, e'i." ⁵¹Maevo kee pejẽ tite eupe: "Jesu si poromojimoryokatã, ãwisõ pirujẽ ãmõ e'y e'yiwarà kõi tojimory ojee ky'y", pejẽ tite põi ije? ãnĩ. Na'evo'ãi ajamã'ẽ. Poromojipe'a pe'a ojiwyi mã'ẽ rômõ tè ajo, e'i Jesu. ⁵²Age'e rire jane kõi reko iteetã ky'y. Ojetãrã kõi ve ojimojipe'atã ojiwyi erewarã mõi ky'y. Nererovija tari mãe kõi ojimojipe'atã ererovija takatu mãe kõi wyi. Ojimoãpãtã ee kõi kupa. "Temipotare'ã" e'itã erekoa rupiwarã kõi pẽ kupa. Ma'e remẽ etã mõi pẽ 5 mirã ipupewarã ojimojipe'atã ojiwyi kupa. Moapy ekoty rewarã kõi. ãmõ kõi ãmẽ kwere'ĩ gytwarã rômõ ekoitã ewyi. Tetãrã kõi ve ipe kupa mijã. Ajamã'ẽ kee e'itã ojiupe: "Epy'a rupi katuwarã rômõ rõwã ene ky'y", e'itã ojiupe kupa. ⁵³ãmõ, tõvijãgwerã mõi wa'yry revejẽ kee ne'i'ãi ojiupe ky'y: "Epy'a rupi katuwarã", ne'i'ãi. ãmõ, mãmã kõi omemyry kõiatai revejẽ, "Erory nere", ne'i'ãi ojiupe kupa ky'y. ãmõ, jotija okõjatai revejẽ, "Ejo jajimory", ne'i'ãi ojiupe ky'y. Pe'ĩ ekoty rewarã tè. ãmõ ãmẽ ekoty rewarã rõwã. Ajawyi a'evo ekoitã kupa, e'i Jesu wemimo'ekwerã kõi pẽ.

"Ekuwa kuwasi pekupa mijã", e'i Jesu mã'ẽ

(Mateusi 16.1-4)

⁵⁴ãmẽ e'i jẽ Jesu. Aty wasu kõi pẽ tè e'i ky'y. Kee e'i ijupe kõi:

– Ekuwa kuwasi pekupa mijã, emojikuwapa rè pemã'ẽ ipi rewarã mõi. Pemã'ẽ. Kee jaa ipe pekuwa. ãmõ remẽ kwaray 'apa kyty wyi ãmãnã ryrũ kõi oẽ okwa remẽ, "Emã'ẽ, okytã tè ãmãnã", pejẽ ojiupe ipi.^o Upi katu pekuwa. ⁵⁵Waiteve ãmẽ kwaray ãma kyty wyi ijyvytu okwa remẽ. Kee pejẽ ãmẽ: "Emã'ẽ yvytu rè. Kwaraytã tè ky'y", pejẽ ikuwa ipi. Upi katu teve aepo pekuwa. ⁵⁶Kõi sõi ivo rã'ãga mã'ẽ tè pejẽ peiko! Õõ põi, 'arã kõi pekuwa katu ipi. ãwĩvo ve ekuwa kuwasi pekupa emojikuwapa rè pemã'ẽ remẽ mijã. Ajamã'ẽ nekuwai pekupa, e'i.^p

"Tapejimory amãtejẽ pene ojikõ'õ mãe kõi rè", e'i Jesu mã'ẽ

(Mateusi 5.25-26)

⁵⁷E'i jẽ Jesu:

– Pevote kuwasi penekoawerã pemosã'ãga peiko mijã. ⁵⁸Ajare ene, ma'e remẽ ava mõi neraatã nivoia kuwaparã kõi rovake mijã. Nivoi mã'ẽ

ⁿ 12.50 Mak. 10.38 ^o 12.54 Juteu kõi yvy pẽ kwaray 'apa kyty wyi ãmãnã oẽ okwa ipi. Jane rena pẽ ãmẽ kwaray ãma kyty wyi oẽ okwa ipi. ^p 12.56 "Ekuwa kuwasi Janejare'e Remimuurerã rômõ pekupa mijã", jaa tè aepo e'i mã'ẽ.

omo'ytà nere. A'evo remê, kee ere amâtejê ijupe: “Ene, ejo jajimogeta rãĩ. Ma'e remê ‘hoõ’ ja'età ojiupe ky'y”, ere ikõ ijupe rãĩ esa nê. Âmê “õõ” pejê ojiupe remê, pejimory mijê ojee remê, ikatu tẽ âmẽ. Ajamã'ẽ “hoõ” napejêi ojiupe remê, waypetetã âmẽ ky'y. Nivoia kuwaparã rovake nereraatã âmẽ ky'y. A'e ajaire sota kô po pẽ nemonooka kuwa. Ajaate jimopã'ãga pupe nereraa kuwa nereity ky'y. ⁵⁹Nerejisysry'ãi a'e pupe wyi, ajaate awyjepa nemoepypa katu nivoi neiko maekwerã. Aje ywete a'evotã, e'i. [Ãwijã mẽ kuise'ẽ jê tapejimory Janejare'e revejê, poromoe'ya larã renoneve, e'i Jesu ijupe kô.]

Imarama maekwerã kô rewarã

13 ¹Âmê âmõ kô uu Jesu mogeta upa. Karireja wãnã kô apisiawerã rẽ kee e'i Jesu pẽ kupa:

– Nekuwa põ kovenatu Piratu ojukaoka Karireja wãnã kô mõ maekwerã? Kõi Janejare'e retã mẽ wemime'ẽ arã kô ome'ẽ kupa upa remeve a'evo ekoi. Manyvo rewarã mõ põ Janejare'e opota tẽ a'evoa sõ ojinõ ijupe kô? Õõ põ? Nivoi 'ete põkõ a'e kô ekoi mijã? Aja rewarã mõ põ a'evo ekoi kupa? e'i ijupe kupa.

²Aepo rẽ kee e'i âmẽ Jesu:

– Kee pejê tite maevo: “A'e kô ywesõ nikatui âmõ kô wyi. A'e a'e kô teipõ nivo miti ekoi âmõ kô wyi. Ajawyi põ a'evo sõ mārānai ijupe kô?” pejê tite põ? ³Ânĩ. Aja rewarã mõ rōwã a'evo ekoi kupa. Emã'ẽ. Pejê ve nivoi peiko ipi. Ajawyi tapejimosioka ikõ peaiwererã rẽ ky'y nê, a'e pejê. Tapejimome'u ikõ Janejare'e rovake peaiwererã reitypypyioka ijupe nê. Na'evoi sõ peiko remê, peopatã jimomorijaua kyty. Pepa wasutã, ivo kô jê, e'i ijupe kô. ⁴Pemã'ẽ. Pekuwa itõkõ jypy remê, 18 rômõ imarama opa Siroe yy pyri tui mõe kô. Tetã yvate'e mã'ẽ itõkõ okui l'aryvo kô imoma kô. Manyvo pejê põ a'evo mõe kô pewarã mõ? “A'e kô ywesõ teipõ nivoi 'eteay pirujê Jersarê taa wãnã kô wyi”, pejê tite sipõ? ⁵Ânĩ. Na'evoi, a'e pejê. Ajawyi kee a'e pejê. Pejê ve nivoi peiko ipi. Ajawyi tapejimosioka ikõ peaiwererã rẽ ky'y nê, a'e pejê. Tapejimome'u ikõ Janejare'e rovake peaiwererã reitypypyioka ijupe nê. Na'evoi sõ peiko remê, peopatã jimomorijaua kyty kãramõ, ivo kô jê, e'i ijupe kô Jesu.

⁶Âmê Jesu poromo'e jê poromosã'ãгаа rupi. Kee e'i:

– Kwaima'e mõ ojimitã ipi. Âmê wemitã põõ mẽ moma'eyva'y mõ^q oõtã jypy remê ti'a mijã. Ajaire uu tite wemitã'akwerã mõ reka. Soõ, ni'ai. ⁷Ãwijã mẽ kee e'i wemĩgwai pè: “Ãwisõ ajo ipe moma'eyva'y mõ reka ipi. Ni'ai ipi. Moapy kwaray rômõ tesõ ajo ipe eka. Ni'ai ajamã'ẽ. Nikatui. Ajawyi emopai ity awĩ ky'y. Moma'e rã põ yvy opāsarõ jètã ni'ai remê”, e'i. ⁸⁻⁹Aepo rẽ kee e'i ajamã'ẽ emĩgwai: “Ânĩ, erõvijã. Emokatu jê rãĩ.

Pe'ĩ kwaray pè taposiko ee esa. Ijypy rupi apãkõitã rã'ĩ. Moma'e reposi jukwerà amoatytã imorya mō. ãmẽ tẽ simã'ẽ ee. I'atã pōkō? Ni'a'ãi pō ma'e remẽ? ãmẽ sōsi i'a remẽ, 'i'ete' ja'etã. Ni'ai sō remẽ, emopaioka ãmẽ ityoka ky'y", e'i emĩgwai oōvijã pẽ. "Hoō" e'i tōvijã, e'i Jesu poromosã'ãga rupi.

["Áwivo ve Janejare'e nojikōtevẽi pemomaa rã rẽ", jaa tẽ. "Wãrō rã'ĩ pejimoteea", jaa tẽ.]

Jesu omokatu wãivĩ jimoava 'arà mẽ remẽwarà

¹⁰ Ajaire ãmō 'ary pẽ Jesu poromo'e upa, Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã mẽ. Jimoava 'arà mẽ a'evō ekoi. ¹¹ ãmẽ wãivĩ mō rẽ omã'ẽ, itekorã mãẽ mō rẽ. ãjãg tẽ omotekorã mãẽ tẽ a'e. Opõ'ã tarepe ipi. Ajamã'ẽ awyje ojapepy kōrijō tẽ iko. Ijaty kwaray tesō itekorã iko. ¹⁸ kwaray rōmō tesō itekorã iko. ¹² ãmẽ a'e rẽ Jesu omã'ẽ remẽ, kee e'i ijupe:

– Wãivĩ, age'e amogwapatã netekorãnã newyi ky'y. Awyje nekatupatã ky'y, e'i ijupe.

¹³ ãmẽ Jesu oo ikoty. Opo oinō i'aryvo. Ameve ikatupa ky'y. Ojãrapo'ãma ky'y. Omoe'e ywete Janejare'e iko ãmẽ ky'y.

¹⁴ Ajamã'ẽ Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã rōvijã mō naoryi a'evōa rẽ omãjã. Ojimōarō kōrijō tẽ upa. "Kōi sō jimoava 'arà mẽ Jesu poromokatu ipi", e'i tẽ oupe. Ajaire kee e'i jane kō itekorã mãe kō pẽ:

– Ha! Semana upi upi 6 rōmō mosikoa 'arà okwa ipi. ãmẽ kōrijō tẽ pejo kuwa pejimokatuoka ipi mijã. Jimoava 'arà mẽ rōwã, e'i ijupe kō.'

¹⁵ ãmẽ aepo e'i remẽ, kee e'i Jesu ijupe, ivoarã kō pẽ teve:

– Tyi pō, ivo rã'ãga peiko ipi. Pejẽ ve peposiko jimoava 'arà mẽ ipi. Pemã'ẽ. Teima kurarã kyty peo penima kō jora eraa toy'u ipi, jimoava 'arà mẽ ipe remẽ. Pui kō, ãmō, jumẽtu kō. Moko naperekoi sipō ipi? Teima kōrijō teipe mijã. Ajamã'ẽ peja'a katu jẽ ee kō ipi. ¹⁶ Áwivo ve mirã kō rẽ ywesō tijaja'a katu jaiko ipi. Aã wãivĩ tãmō Aparão jeapyry mō, nijamokatu'ãi kuwasi pō mijã? Satanasi ojimorara puku ee imotekorã mijã. Ivo tẽ rōwã sipōkō jimoava 'arà mẽ apijarã jamokatu ipi? e'i Jesu imoãtãrẽ'ã kō.

¹⁷ ãmẽ aepo e'i remẽ, Jesu ãpã kō ojimosioka ojimōarō ikoty. Ajamã'ẽ jane kō oryvay wãivĩ mokatuawerã rẽ omãjã, ikatuay tesō a'evō Jesu wereko rewarã mō.

– Haa! Mirẽeay tẽ Jesu, e'i e'i ãmẽ kupa.

Vvyra'akwerã rã'ãigwerã rẽ tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarà (Mateusi 13.31-32; Maku 4.30-32)

¹⁸ E'i jẽ Jesu poromogeta:

– Āmō tē mijē amome'utà peupe tapekuwa manyvotà Janejare'e ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē. [Age'e pe'īpe'ī jane kō omojōvijā ereko. Ajamā'ē kāramō jane kō mōa'ārōwā omojōvijātā o'arà kyty ky'y.]¹⁹ Jimitāa rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. Koo jarā yvyra rā'āigwerā opyy itā okoo pē. A'e oē ajaire oryvay. Ajaate oēme'e tē oo ky'y. Āmē a'e rākā rē wyra kō uu ojiowaitynō, e'i.

“Janejare'e remimota janeroupa”, e'i Jesu mā'ē
(Mateusi 13.33)

²⁰ E'i jē Jesu:

– Amome'u tarā mijē tapekuwa manyvotà Janejare'e janerereko Janerōvijā wasu rōmō. ²¹ Wemimota omuu inō janepy'a pupe tijaneroupa ipi. Āwitō sautu jainō janeremi'ō pupe imoje'a remē, oupa janeremi'ō. Āwīvo ve Janejare'e remimota janepy'aoupa ipi. Janemotee wemimota rupi tijaiko āmē, e'i. Kee mā'ē vo 'ejē jaiko. Āwitō wāivī mō pāo oinōtā remē, tiriku ku'ikwerā pupe omoānē ānē ena kō. Moapy ena kō omoānē rā'ī eja. Ajaire imovororo mā'ē imoje'a ee, ajaate oupa 'ete. Āmē si ivororopa ky'y. Āwīvo 'ejē Janejare'e remimota janepy'aoupa, e'i Jesu.

“Tetā rova ikwa'igā mā'ē rupi peo Janejare'e kyty ipi”, e'i Jesu mā'ē
(Mateusi 7.13-14,21-23)

²² Ajaire taa taa rupi oo Jesu okwa poromo'e ipi. Jerusarē taa kyty tē ootā iko. ²³ Āmē ava mō oporanu ijupe. Kee e'i:

– Jōvijā, pe'īpe'ī tē kōrijō tē ootā Janejare'e pyri ipi? Ma'e āmō āmōgwerā kōrijō tē Janejare'e wereko katutā oupewarā mō? Manyvo ere pō? e'i Jesu pē.

²⁴ Aepo e'i remē, Jesu tetā rova ikwa'igā mā'ē rē tē ojimosā'āga:

– Ō'ō. Tetā rova ikwa'igā mā'ē rupi kōrijō tē peo kuwa Janejare'e rena kyty ipi. Ajawyi pejimokasi ikenē a'e rupi tapeo, pejuve jē remeve, a'e pejē.^s Jane kō mōa'ārōwā kee e'i ipetā: “Āmō rupi tē taē aa Janejare'e rena kyty”, e'i epetā. Ajamā'ē noo'āi sire'e kupa, a'e kyty.

²⁵ – Tetā rova jarā vo 'ejē Janejare'e. Kāramō wetā rova oovapytā. Oovapy paire, ava jē rōwā oiketā ky'y. Napeike amātejēi remē, tetā ypy pē tē pekutā. Tetā jarā pematātā titetā. Kee pejē ipetā: “Jōvijā, eovapyjavo taike!” pejē ipetā āmē ky'y. Noovapyjavo'āi pejē ajamā'ē. Kee e'i kōrijōtā tē: “Pejisyry. Noporokuwai ije”, e'itā kōrijō tē pejē. ²⁶ Āmē kee pejē ipetā jē: “Manyvo pō ‘noporokuwai’ ere oreupe? Jypy remē nereve orojimi'u ipi. Orerena rupi oremo'e jē rejupa mijā. Orekuwa katu rejupa mijā”, pejē ipetā. ²⁷ Ajamā'ē kee e'itā pejē: “Ānī. Noporokuwai,

^s 13.24 “Erupi kōrijō tē peo kuwa Janejare'e kyty”, jaa tē aepo e'i.

a'e pejẽ. Mã taa wãnà kô pô pejẽ rômô? Nakuwai. Pejisyry awi peo, a'e pejẽ. Nivoi mãe kô tẽ pejẽ. Pejipe'a awi ewyi", e'itã.^t

²⁸ – Ajare kee a'e pejẽ. Kãramô Janejare'e ojikuwa Jôvijã wasu rômô remẽ, jane kô omuu muutã okoty, tojimoena ipyri ena pupe kupa. Janejare'e pyri tãmô Aparão rê pemã'etã. ãmô, tãmô Isaki rê. ãmô, tãmô Jako rê. ãmô, pirujẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kô rê pemã'ẽ tary ve. Janejare'e pyri ekoitã kupa, pirujẽ. Pejẽ ãmẽ pejimojipe'aokatã a'e kô wyi ky'y. Peja'o titetã peiko ãmẽ, e'i. [Ajawyi, "Ije kuwasi mokope aju mijã", pejẽtã kuipe'e mãẽ ee remẽ.] Pejãpikãkãima ipetã pejimomori jau rômô peiko."²⁹ A'evô remẽ ãmô mirã pô'ômorã kô ve uu uutã ojimoena Janejare'e pyri ena pupe. Pe'îrôwã uu uutã kupa. ãmôgwerã kwaray ëma kyty wyi uutã. ãmôgwerã kwaray 'apa kyty wyi. ãmôgwerã kwaray yke kyty wyi. ãmôgwerã kwaray yke rovarã kyty wyi, e'i. Pirujẽ uu uutã wapytã Janejare'e pyri ojimiwa. [Pejẽ ãmẽ napeike'ãi ipyri, napemoëokai amãtejẽi pe'arã kyty rewarã mô.]"³⁰ Ajawyi kee a'e. Ajawyi apykyre kytywarã ootã tenoneporã rômô. ãmô, joãkãmorã ootã apyky rupi ky'y, e'i Jesu poromô'e."^w

Jesu oporijãuesa tarepe Jerusarẽ taa wãnà kô remẽwarã
(Mateusi 23.37-39)

³¹ Ameve Pariseu kô mô uu jawo Jesu pẽ, Jerusarẽ taa kyty oo iko remẽ. Kee e'i ijupe kupa:

– Ejisyry ike wyi maibe kyty ekwa. Kovenatu Eroti nejukatã, e'i kupa.

Omoteeoka ipetã nou ijupe, too e'ã Jerusarẽ taa kyty. Ajawyi aepo e'i ijupe kupa. ³² Ajamã'ẽ aepo rê kee e'i ãmẽ Jesu:

– Poromoripe mã'ẽ tẽ kovenatu Eroti. Pekwa kee a'e mã'ẽ tapemome'u ijupe: "[Ava nejukaoka'ãi kuwa, ajaate eposikoa amowwyjepa remẽ.] Age'e, aposiko jõtã. Ajãg kô ape'a jõtã ojimoemija ee mãe kô wyi imomoi ipi aiko. ãmô, itekorã mãe kô ve amokatu jõtã aiko. Kovi a'evô jõtã aiko. Ajaire moapy ke paire awyjepa avãetã ãmẽ ky'y", pejẽ ikô ijupe nẽ.

³³ Ajamã'ẽ age'e jô aata jõtã aiko. ãmô, kovi aata jõtã aiko. ãmô, kô'ẽme aata jẽ tary ve aiko. Aatã Jerusarẽ taa kyty. A'e pẽ tẽ aatã amãnô, e'i. A'e pẽ tẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kô ojuka kupa ipi, e'i.

³⁴ ãmẽ pee peve Jesu kee e'i:

– Mokoï Jerusarẽ taa wãnã kô! Janejare'e wayvu mojenuarã kô omuu muu ipe pekoty remẽ, napeenu tari ijayvu kô ipi. Pemomijarĩ ijuka kô ipi. ãmô, pejapi japi ijuka kô takuru pupe ipi. Peenu kuwasi ijayvu kô mijã! Mapejô rômô tesô apota ipe poropyy jẽ poroereko mijã! Awitô masakara wa'yry kô omoaty opepôkã wryy pẽ ereko katu kô ipi, ãwĩvo ve ije aiko.

^t 13.27 Jĩg. 6.8 ^u 13.28 Mat. 22.12-13; 25.30 ^v 13.28-29 Mat. 8.11-12

^w 13.30 Mat. 19.30; 20.16; Mak. 10.31

Kee a'e peupewarà mō. Poromoaty tarepe penereko katu mijã. Napepotai ajamã'ẽ. Ajawyi mokoi a'e pejẽ! ³⁵ Ajawyi naiko'ãi penena ky'y. Tapererã rômõtã tẽ tui upa ky'y. Pemã'ẽ esa! Napemã'ẽ'ãi ere ky'y, ajaate Jõvijã wasu rômō ajikuwatã ajo mijẽ remẽ. ãmẽ tẽ tite emoe'e ipetã pekupa ky'y, Janejare'e Remimuurerã rômō, e'i Jesu ijupe kō.^x

Jesu ojimi'u Pariseu mō retã wryy pẽ remẽwarã

14 ¹ Ajaire ãmō jimoava 'arã mẽ Jesu oẽ Pariseu kō rōvijã mō retã wryy pẽ ojimiwa. ãmẽ ãmō kō Jesu omoa'u upa. ² ãmẽ a'e pẽ Jesu rovakeve kwaima'e itekorã mãẽ mō ekoi teve. A'e irurupa mãẽ. ³ ãmẽ kee e'i Jesu Pariseu kō pẽ. ãmō, tãmō Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kō pẽ e'i:

– I'tete pō jimoava 'arã mẽ jamokatu itekorã mãẽ mō ipi? Manyvo pejẽ pō? e'i ijupe kō.

⁴ Nipui ãmẽ enu kupa. ãmẽ Jesu opopyy itekorã mãẽ imokatupa. Omokatu paire, kee e'i ijupe:

– I'tete nejivy nerena kyty neo ky'y, e'i ijupe.

⁵ Ajaire kee e'i jẽ Jesu oporanu Pariseu kō pẽ:

– Ma'e remẽ nera'yry mō o'a sō yy jẽ typy mãẽ pupe oo remẽ, jimoava 'arã teipe sō remẽ, aje sipō nereekyi'ãi kuisseẽ tomãñõ e'ã? Õõ, neekyitã! Ivo jẽ nerima mō sō o'a remẽ, a'evõ ve nereekyi'ãi kuwa pō a'evõ remẽ? Õõ, neekyi kuwa. Na'evõ sipō pereko ipi? e'i ijupe kō.^y

⁶ Aepo e'i remẽ ava jẽ rōwã iputã. Manyvo ne'i'ãi Jesu rovaja kupa.

⁷ ãmẽ a'e pẽ tui jẽ remẽ, Jesu omã'ẽ mōropãrã kō rẽ erokwa. Okuwa kee e'i oupe kupa ipi mãẽ: “Ije ywesõ aã ike jōvijã rena ypy pẽ taapy ajupa, temoe'e ãmẽ kupa”, e'i e'i oupe kupa ipi mãẽ. Ajare kee e'i Jesu poromogeta mō:

⁸⁻⁹ – Ma'e. Neretãrã mō ojirekotã remẽ, torya mō oinõtã. ãmẽ a'e 'ary pẽ kee e'itã ene: “Ene ve ejo tijajimory jajimiwa”, e'itã. Neo remẽ, kee tere e'ã nepy'a pẽ: “Jōvijã kō rena ypy pẽ aapytã ajimoena”, tere e'ã ãmẽ neiko. A'e sō ere tite remẽ, kee e'i kuwa neupe: “Ejisyry typopy kyty eo eapy. Joe'e rena tẽ ike eu. Ene ãmẽ a'e rōwã”, e'i kuwa torya jarã nemosioka.

¹⁰ Ajawyi kee ere amãtejẽ. Ikupe kyty tẽ eẽ eapy rã'i, a'e pejẽ. Ajaire uu kuwa torya jarã nekoty. Kee e'i kuwa neupe: “Haa! Joe'e tẽ ene. Ejo enone kyty joe'e rena pẽ tereapy ãmẽ”, e'i kuwa neupe. A'evõ remẽ nemoe'etã tẽ ãmō kō rovake ãmẽ. ãmẽ tẽ ikatutã tẽ neupe, e'i ijupe kō.^z ¹¹ A'evõ tẽ ipi. Ojimoe'e teywete mãẽ ajaire jowryy kyty tẽ ekoitã. Ajamã'ẽ nojimoe'eoka tari mãẽ ãmẽ jo'arã kyty joe'e rômō ekoitã, e'i ijupe kō.^a

¹² E'i jẽ Jesu tetã jarã pẽ, “Ejo epyri ejimiwa” e'i ijupe mãẽ pẽ:

^x 13.35 Jig. 118.26 ^y 14.5 Mat. 12.11 ^z 14.10 P.Teko. 25.6-7 ^a 14.11 Mat. 23.12; Ruk. 18.14

– Jimi'u wasu sō neinō ipi remē, mōropārā kō neokwai imuu ipi. Kejōgā nemuu ipi. Nejimorypa kō. Āmō, imoma'e ywete mǎe kō. Āmō, nepyriwarā kō. Wāi wāisō nemuu ipi. Kee ere teāmā: “Moko tary ve terereko kupa ajaire”, ere teāmā. Ajawyi a'e a'e kō kōrijō tē neokwai totuu nerena pē ipi. Ajamā'ē jiovajarīa rēgā tē neja'a remē, nikatu'āi āmē. ¹³ Ajawyi jimi'u wasua neinōtā remē, kejō gatu eokwai imuu: Nimoma'ei 'ete mǎe kō. Āmō, itekorā mǎe kō. Noatai mǎe kō. Naeapyoi mǎe kō. A'e a'e kō jēsi eokwai totuu nepyri, e'i. ¹⁴ Āmē tē Janejare'e nemoe'etā nere omājā, jiovajarīa rē nereja'ai neiko rewarā mō. Ikatu tē, “Terereko ve kupa”, nere remē. Āmē kāramō Janejare'e poromomoera mijē remē tē ikatu tē nererekotā āmē ky'y. A'e rē jēsi eja'a awi eiko, e'i Jesu ijupe.

Jimi'u wasua rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā

(Mateusi 22.1-14)

¹⁵ Ajaire aepo renu mē namesa pyri wapy mǎ'ē mō oporegeta Jesu pē. Kee e'i ijupe:

– Oremo'earā, kāramō Janejare'e ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē, jimi'u wasua oinōtā. Janeroryvaytā āmē, jajimi'u ipyri remē, e'i.

¹⁶ Aepo renu mē jimi'u wasua rē tē Jesu poromosā'āga. Kee e'i:

– Kwaima'e mō jimi'u wasua oinōtā. Āmē ojimorypa kō pē, “Ejo epyri ejimiwa”, e'i amātejē. Jane kō mōa'ārōwā ookwai amātejē imuu jimi'u wasua rā pē. Āmē “hoō” e'i amātejē kupa. ¹⁷ Ajaire, jimi'u wasua 'arā mē, kee e'i wemīgwai pē: “Age'e si ekwa emōropārā kō pē javo”, e'i. “Hoō” e'i. Oo ajaire javo. Kee e'i emīgwai: “Erōvijā emuu nepijarā mō. Ojinōma jimi'u wasua upa. Ajawyi, 'Age'eve ejo jajimi'u', e'i erōvijā ene”, e'i epe uutā mǎe kō pē. ¹⁸ Soō, nonuri kupa. Ojipijarī kupa. Kee e'i āmō: “Aa kuwasi mijā. Ajamā'ē age'eve apy erena mō. Ajawyi a'e resa aatā. Naa'āi sikaepo awi. Nejimōarō tite eupe ne”, e'i ojipijarī. ¹⁹ Āwīvo ve jē āmō kee e'i: “Age'eve pui kō apy. 10 rōmō apy kahu omōtā eraa mǎe kō. Ajawyi a'e rē aatā age'e. Apoā'ā kōtā esa. Ajawyi naa'āi sikaepo”, e'i ojipijarī. ²⁰ Ivo jē āmō. Kee e'i ve: “Aa kuwasi mijā. Ajamā'ē age'eve amenapa. Ajawyi naa'āi sikaepo ky'y”, e'i. A'evo “ejo” e'i epe ijupe kō. Nijeweri uu kupa ajamā'ē. ²¹ Ajaire ojivyri emīgwai oo oōvijā gyty. Āmē, “Nonu'āi sikaepo nejimorypa kō”, e'i ijupe. Āmē a'evoa rē ojikōō tesō jōvijā aepo renu āmē. E'i mijē wemīgwai pē: “Āmō kō gyty ekwa, taa rupi, pee pee kō rupi”, e'i. “Mǎe kō pijarā mō ekwa ky'y”, e'i. “Nimoma'ei mǎe kō. Āmō, noatai mǎe kō. Āmō, naeapyoi mǎe kō. Āmō, okunu kunu 'ejē wata mǎ'ē kō ve. Wāi wāisō pijarā mō ekwa ky'y”, e'i. “A'e kō eatykapā erena pē”, e'i. ²² Oo āmē emīgwai oōvijā ayvukwerā rupi. Āmē emimuurerā kō ovāe vāe ojimoena. Wapy apyā apyā 'aryvo okwa kupa. Ajamā'ē noporakapaive tena kō kupa. Ajawyi oo oōvijā gyty kee javo: “Erōvijā. Neremikwaiwerā kō arovāema. Ajamā'ē noporakapaive tena kupa”, e'i. ²³ Āmē tōvijā: “Hoō,

akuwa”, e'i. “Eeru jěsi ikō ãmẽ nẽ. Pee wasu rupi ekwa ãmẽ. ãmõ, pee miti kō rupi ekwa ãmẽ. Pirujẽ neesa mãe kō pẽ kee ere: ‘Age'eve ikō ja'e erõvijã retã gyty jimi'u wasua pẽ nẽ', ere. ‘Ejo ikenẽ', ere. Pirujẽ neesa mãe kō pẽ aepo ere erojivy kō, toporakapa 'ejẽ erena ky'y”, e'i. ãmẽ “hoõ” e'i emĩgwai oo. ²⁴Ajaire kee e'i jẽ tõvijã: “Aje ywete aporegetatã. Ejimorypa kō aokwai imuu ypy mãe kō nojimi'u'ãi epyri kupa. A'e kō ava jẽ rōwã amojimi'uokatã epyri ky'y”, e'i tõvijã, e'i Jesu poromogeta.

“Mã rapijarã kuwa pō oo eremĩgwai rōmõ”, e'i Jesu mãẽ
(Mateusi 10.37-38)

²⁵A'evo remẽ aty wasu ootã Jesu rupi kupa. ãmẽ ojirova Jesu ikoty kō omãjã. Kee e'i ijupe kō:

²⁶– Ava mō ootã erupi remẽ, ije ywesõ terau katu ãmõ kō wyi ãmẽ. Ajawyi uu rẽ noja'a'ãi. ãmõ, oy rẽ. ãmõ, werekwarã rẽ. ãmõ, wãkarãgwerã kō rẽ. ãmõ, weke'yry kō rẽ. ãmõ, okõjã kō rẽ noja'a'ãi ve rõnõ. Wee noja'a'ãi teve. Ajawyi wee ywesõ oja'a mãe kō noo kuwa'ãi eremimo'earã rōmõ. Ava mō, “Awyje aatã Jesu rupi emimo'earã rōmõ”, e'i remẽ, kee te'i ãmẽ oupe: “Awyje tẽ Jesu e'arã kytywarã rōmõtã ekoi. Ijayvu pẽ ywesõ 'aje ywete' a'etã ipi. ãmõ, emimota ywesõtã eremimota wyi ipi. ãmõ kō emomorijauvay ipe Jesu rewarã mō remẽ, aa jõtã ãmẽ upi”, te'i. Kõ'ẽ jawe jawe aepo te'i oupe ãmẽ, e'i Jesu.

²⁷ãmẽ e'i jẽ Jesu:

– ãmõ, ava mō, “Jesu erõvijã ywete rōmõ ekoi”, ne'i ije remẽ, nemoẽokari o'arã kytywarã rōmõ remẽ, a'e noo'ãi eremimo'earã rōmõ. ãmõ, “Jesu remimota rupi katu taiko”, ne'i oupe remẽ, ajamã'ẽ wemimota pẽ tẽ “aje ywete” e'i ipi. A'e noo'ãi teve eremimo'earã rōmõ, e'i.^b

²⁸– ãmõ, tetã reinõgarã rẽ tẽ poromosã'ãgatã poromotekokuwa rã rōmõ. Ava mō sō, “Tetã yvate'e mãẽ mō ainõtã”, e'i oupe remẽ, a'evoa rẽ ojipy'amogeta rã'ĩ. Kee te'i rã'ĩ oupe esa: “Aje ainõma kuwa pōkõ tetã? Oytã pō ekarakuri inõa rẽ? Amoepy kuwa jõtã l'aryvo tetã reinõgarã kō pẽ?” te'i rã'ĩ esa. A'evo rōwã sipōkõ ipi? ²⁹Kãramõ mytery pẽ oinõ remeve opa sikaepo karakuri remẽ, ojimosiokatã ãmẽ. Werõarõtã ãmõ kō ee omãjã ãmẽ. ³⁰Kee e'itã ãmẽ kupa: “ãwĩ kwaima'e oinõ ypy kōrijõ tẽ tetã. Ajamã'ẽ nomoawypapai sire'e. Nikasi inõ”, e'i e'itã ãmõ kō tojimosioka ky'y, e'i. Ajawyi ãwitõ tetã jarã omosã'ãga ypy rã'ĩ inõtã, tãwĩvo ve eremimo'earã rōmõ ootã mã'ẽ mō ajaa jaa rupive te'i ipi, e'i ijupe kō.

³¹E'i jẽ Jesu:

– ãmõ rupi jamosã'ãgatã teve. ãmõ 'ary pẽ jövijã mō, “Araatã eremĩgwai sota kō ãmõ jövijã gyty, a'e kō reve torojiapisi”, e'i oupe remẽ, ameve ypy rã'ĩ oja'atã, e'i. Ma'e kee e'itã rã'ĩ: “Mapejõ pō eremĩgwai sota

^b 14.27 Mat. 16.24; Mak. 8.34; Ruk. 9.23

kõ? Mapejõ põ eãpã remĩgwai sota kõ? Ajimokasi kuwa põ ijupe aa ikoty kõ remẽ? Kãramõ aa ajimokupeioka tite eãpã pẽ ne”, e'itã rã'ĩ oupe ãmẽ. ³²Ajaire, “Nekasi'ãi eãpã pẽ”, e'i sõ remẽ, ãmẽ kuipe'e ijãpã tui remeve omonotã ayvu morãkwẽarã mõ kee te'i wãpã pẽ: “Erõvijã emuu kee javo ene: ‘Teene, nijajiapisi'ãi. Jajimorytã tẽ ojee ky'y’, e'i imuu erõvijã ene”, te'i emĩgwai wãpã pẽ. “Õõ, aje, nisimovvy'ãi jiapisia awi jaiko ky'y”, e'itã ojiupe ãmẽ kupa ky'y. ãmẽ tẽ ikatutã ijupe kõ, kãramõwarã rã rẽ oja'a amãtejẽ rewarã mõ. ³³A'evo ve pejẽ, e'i. Ava pepõ'õmorã mõ sõ wee ywesõ oja'a remẽ, noo'ãi kuwa eremimo'earã rõmõ. Pirujẽ oitypypypipaoka uu erupi remẽ tẽ oo kuwa eremimo'earã rõmõ, e'i Jesu.

Sautu nikatui mã'ẽ rẽ tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarã
(*Mateusi 5.13; Maku 9.50*)

³⁴E'i jẽ Jesu:

– Sautu rẽ tẽ poromosã'ãgatã tapekuwa sa'u. ãwitõ sautu eekatu ja'umã'ẽ pupe jainõ ipi remẽ. ãwĩvo ve jane kõ pẽ ikatuay wete tijaiko ipi. Ajamã'ẽ sautu nomoei sõ janeremi'õ ky'y remẽ, manyvoa rã rõmõ rõwã kuwa sautu ãmẽ. ³⁵Nijaporu'ãi temitã morya rõmõ. ãmõ, yvu rõmõ nijaporu'ãi teve rõnõ. Ajawyi jamopopo tepe'yte. Ajare kee a'e pejẽ. Tapeenu katu ikõ eayvu nẽ rõnõ, e'i Jesu.

Kaneiru oo opa oo mã'ẽ rẽ tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarã
(*Mateusi 18.10-14*)

15 ¹Ajaire Jesu pẽ ovãe nivoi ekoi mãe kõ, ãmõ tekoua repy moatyarã kõ. Jesu ayvukwerã poromo'e mã'ẽ renu tẽ uu uu kupa ipi. ²Ãmẽ Pariseu kõ mõ ijayvu yvu ee kõ omãjã kupa. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kõ mõ a'evo ve ekoi. Kee e'i kupa:

– Moma'e rã sõpõ nivoi mãe kõ uu Jesu kyty remẽ, ojimory ee kõ ipi? ãmõ, ojimi'u teve ipyri kõ ipi. Manyvo põ a'evo ekoi? e'i kupa.^c

³[A'evo teãmã aepe e'i mãe kõ ipi. Nopotai aje ywete ojimotekokuwaoka Jesu pẽ kupa. Ajawyi aepe e'i kupa.] ãmẽ aepe e'i kupa remẽ, Jesu wayvu omosã'ãga mijẽ poromo'e. Kee e'i:

⁴– Uve kaneiru jarã mõ eima ijatray wereko mã'ẽ. 100 rõmõ tesõ eima kõ mijã. [Kõ'ẽ jawe jawe omoirõ irõ kõ. A'evoa rupi okuwa eima mõ oo opa oo remẽ.] ãmẽ ãmõ 'ary pẽ omoirõ irõ kõ remẽ, soõ, pe'ĩ eima naikoi sikaepo. Ajawyi weima kurerã atyry kõ oity rã'ĩ [ikurarã pupe] oo opa oo mã'ẽ reka. Weka eka jẽ ajaate wesa. A'evo tẽ. ⁵⁻⁶Ajaire weima wesa remẽ, a'e omovy wasi'y 'aryvo erojivy eru. Ory tesõ erojivy eru wetã gyty ãmõ weima kõ pyri. Ajawyi kee e'i ajaire ojimorypa kõ pẽ, ãmõ, opyriwarã kõ pẽ: “Erima

^c 15.2 Ruk. 5.29-30

aesapa, oo opa oo mǎě”, e'i ovǎe. “Pejo awi pejimory rǎĩ ereve”, e'itǎ ovǎe. 7ǎwĩvo ve yva pè Janejare'e remĩgwai kō oryvaytǎ nivoi mǎě mō ojimosioka waiwererǎ reityppyipaoka Janejare'e pè remē ipi. ǎmē ywesō oryvaytǎ yva pè kupa. Aje, ivo mǎě rē ory tē kupa ipi. Ajamǎě nivoi mǎě weko aiwerǎ oityppyipaoka Janejare'e pè remē ywesō oryvaytǎ kupa ipi, e'i Jesu.

Karakuri moeta okǎjǎ mǎě rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarǎ

⁸Ajaire ǎmō rē tē Jesu poromosǎ'ǎga mijē. Kee e'i:

– Wǎivĩ tekoe'e mō omoaty karakuri e'ekwerǎ oupe. 10 rōmō tesō omoaty imokatu mijǎ. Ajaire pe'ite omokǎjǎ sikaepo. Ajawyi iyyapea mō omoeny omokǎjǎ mǎě reka. Ajawyi iyyapea weraa moma'e ma'e wryy rupi oposiko otyvei eka. “Maty pōkō aity?” e'i eka. ⁹Ajaire wesa ky'y. ǎmē kee e'i opyriwarǎ kō pè. ǎmō, ojimorypa kō pè e'i: “Pejo pejimory ereve”, e'i. “Emǎě. Ekarakuri moeta amokǎjǎ maekwerǎ aesapa ky'y”, e'i. ¹⁰Ajare kee a'e. ǎwitō karakuri omokǎjǎ maekwerǎ resaa rē ory tesō wǎivĩ. ǎwĩvo ve Janejare'e remĩgwai yvapewarǎ kō oryvay nivoi mǎě mō ojimosioka weko aiwerǎ reityppyipaoka Janejare'e pè remē ipi. Ojirova Janejare'e kytire ky'y remē oryvay tesō kupa ipi, e'i Jesu.

Ta'yry oiko teitete mǎě rē tē Jesu poromosǎ'ǎga remēwarǎ

¹¹E'i jē Jesu:

– Uve kwaima'e mō mōrijō ta'y mǎě. [Imoma'e ywete mǎě tē a'e kwaima'e. Ajawyi moma'e jē rōwǎ naikoi etǎ wryy pè ipi. Ajamǎě a'evo ipe remē, ta'y mitikwerǎ nopota ywe'e tite uu pyri ekoi ky'y.] ¹²ǎmē ǎmō 'ary pè kee e'i ta'y mitikwerǎ uu pè: “Papa, nema'e mō eupewarǎ rōmōtǎ mǎě, eme'ē amǎtejē ije”, e'i. ^d“Eme'ē ema'e rǎ rōmō teǎmǎ”, e'i ta'yry. ǎmē “hoō” e'i tuu. Omosǎ'ǎga wemireko. Omowaite ipē ime'ē wa'yry kō pè. [Wauvay kō wyi a'evo ekoi.] ¹³Ajaire sa'u ta'y mitikwerǎ omoaty oma'e kō, uu remime'ēgwerǎ kō. ǎmē kee e'i: “ǎmō taa kyty aatǎ”, e'i oo. Weraapa oma'e kō ǎmē. Uu kō oity oo. ǎmō wǎnǎ kō yvy kyty tē oo, Juteu rōwǎ mǎe kō yvy kyty. Ajaire a'e pè oiko teitete kōrijō tē iko ky'y. Ojimomy'a my'a iko ky'y. Oka'uay ojimory nivoi mǎe kō reve, ojimorypa rǎ'ǎga kō reve. Opoko ee kō iko ky'y. A'evo wemippykwerǎ omoma katu tekou teitetea rē, uu wyi opyy eraa maekwerǎ. ¹⁴Ajaate ǎmō 'ary pè, soō, naikoi pe'ĩ sikaepo ikarakuri mō ky'y. ǎmē otyavo tē a'e taa wǎnǎ kō iko. Amyay oporara iko ky'y. ¹⁵Ajawyi oposikoa mō weka ky'y. A'e yvy wǎnǎ mō pè kee e'i: “Nepota pō taposiko neupe?” e'i. “Hoō” e'i ǎmē. “Ekwa erima kō tajausi rē tereja'a.” ^eMoko kyty ka'api'ity pè tui. Eapoi kō ipi awi”, e'i imono. “Hoō”

^d **15.12** Tuu omǎnō maire tē ima'ekwerǎ kō opyta ta'yry kō tomosǎi ojiupe ky'y. Ekoa kō teǎmǎ a'evoa. ^e **15.15** Juteu kō nomovijai tajausi ipi. “Iky'a mǎě tajausi”, e'i kupa, “Tape'u e'ǎ”, e'i Janejare'e tǎmōi kō pè rewarǎ mō.

e'i oo. ¹⁶A'evoa rè oposiko ãmẽ. Oposiko ywete ipe. Ajamã'ẽ ijamyay wete jẽ iko. Ajaate tajaussĩ remi'õ'y tẽ tesõ ojuwei tite, yga vo mã'ẽ. Ava jẽ rōwã ome'ẽ ja'umã'ẽ mō ijupe ajamã'ẽ. ¹⁷Ãmẽ sōsi otekokuwapa ky'y. Kee e'i oupe: "Moma'e rã sōpō Papa aity ajo!" e'i. "Papa remĩgwai kō ojimi'u katu iko ipi. Oyte emi'õ kō ijupe kō ipi. Manyvore pō ije ike ãmẽ amãnō taray amyay pè aiko ky'y?" e'i oupe. ¹⁸E'i jẽ oupe: "Akuwapa ky'y. Papa kyty ajivyta aa ajawyi", e'i. "Kee a'età Papa pè avãe: 'Papa, nivoi tẽ aiko ije, Janejare'e rovake. ãmō, nerovake ve nivoi 'ete aiko', a'età. ¹⁹Ajawyi 'era'yry' nere'ãi maevo eupe ky'y. Aepo ere eupe remẽ, 'Taposiko jẽ neremĩgwai rōmō, a'e tẽ ene', a'età avãe remẽ", e'i oupe.

²⁰– ãmẽ si ojivyrĩ oo uu rena kyty ky'y. Ovãerĩ remẽ, kuipe'eve tuu omã'ẽ ee. Oporijauesa tesõ ee omãjã. Opõ'ã oo wa'yry rōvaisĩ. Wajuvy tesõ wa'yry. Oovamosu, wauvay jẽ rewarà mō. ²¹Kee e'i ta'yry ãmẽ: "Nivo miti aiko neupe, papa. ãmō, Janejare'e rovake nivo miti ve aiko. Ajawyi 'era'yry' nere'ãi maevo ije ky'y", e'i epe ta'yry. ²²Ajamã'ẽ aepo e'i remẽ, tuu kee e'i wemĩgwai kō pè: "Pekwa kuisse'ẽ jẽ tyru e'ey peeru aã era'yry pè topypy", e'i. "ãmō, sãtaja peeru ve inō ipy rè. ãmō, mō'agwa peeru inō ipõ'ã rè", e'i. ²³ãmō, erima pui ra'yry ikyrau mã'ẽ pejuka imii eru si'u", e'i. "Jajimi'u jajimory katutà jaiko ky'y", e'i. ²⁴Emã'ẽ, omãnō mã'ẽ vo sō tite era'yry mijã. Age'e sōsi epyri ekoi tarà mijẽ", e'i tuu. A'evo ojiãparō pyy ijimorya ijupe kō.

²⁵– Teke'yry reãã rupi tẽ a'evo ekoi ajamã'ẽ. A'e ka'api'i kyty tẽ ji'ite ipõ oo oposiko upa, imōmirĩ novãeive remeve. Ajaire tẽ ovãe. ãmẽ ovãerĩ iko remẽ, pee pyy peve wenu jĩgarà kō. ãmō, torya ryapu wenu. ²⁶ãmẽ uu remĩgwai mō pè oporanu. Kee e'i ijupe: "Manyvo rewarà mō pō moko e'i ojĩga wete kupa?" e'i. ²⁷ãmẽ emĩgwai e'i ijupe: "Ovãema nemōmirĩ ky'y", e'i ijupe. "Ory tesõ neruu ivãea rè. Ajawyi ojukaoka weima ikyrau mã'ẽ si'u janerory rōmō. Kee e'i neruu: 'Emã'ẽ. Aesa mijẽ era'yry aekwery vo. Ajimo'ãgatu ky'y', e'i neruu", e'i emĩgwai teke'yry pè.

²⁸– ãmẽ teke'yry aepo wenu remẽ, naoryi. "Haa! Moko e'i sipō kupa? Naa'ãi ikoty kō", e'i. Aepo e'i maekwerà ojenu tuu pè. Ajawyi oẽ wa'yry teke'yry resa. Kee e'i epe ijupe: "Ja'e jajimory", e'i epe. ãmẽ, "ãnĩ, naa'ãi", e'i kōrijō. ²⁹Kee e'i jẽ uu pè: "Nivoi erereko rejupa, papa. Emã'ẽ, karamoe remeve newyry kyty tẽ aiko ipi. Oroerovija katu aiko ipi. Mape remẽ jẽ rōwã neayvukwerà narovijai mã'ẽ. A'evo ipe. Ajamã'ẽ nereme'ei 'ete nerima mō ije tajuka iwa, ejimorypa kō reve jajimory", e'i. ³⁰ãmã'ẽ aã nera'yry moma'e neremirekokwerà rè ojimorarai tẽ iko. Ojimomy'a my'a tẽ iko. A'evoa rè omoma nema'ekwerà kō. A'evo ipe. Ajamã'ẽ ovãema remẽ, nejukaoka teima kyrauvay mã'ẽ ijupe", e'i teke'yry.

³¹– ãmẽ kee e'i tuu: "ãnĩ, tuku. Epyryvo tẽ neiko ipi. Ema'e kō pawete nema'e kō, e'i. ³²Ajamã'ẽ aã nemōmirĩ ojivy mijẽ uu remẽ, i'ete jajimory

ojee jaiko. Emã'ê. Okājāma mǎ'ê vo 'ejê nemõmirĩ mijã. Age'e uve mijê mǎ'ê vo ky'y. Ajawyi āwĩvoa rè jajimory kuwa, e'i tuu, e'i Jesu poromo'e.

[Kee jaa tè aepo e'i mǎ'ê: “Janejare'e poroporijauesã jê, nivoi epe jaiko remê ipi. Ajawyi janerārõ jê tijajivy ikoty. Javãe mijê ipyri remê, janerereko katu jêtã wākarã kō rōmō, wemiauvay kō rōmō”, jaa tè aepo e'i mǎ'ê.]

Tövijã ma'e kō rè ja'aarà rè tè Jesu poromosã'āga remēwarã

16

¹E'i jê Jesu ayvu mosã'āga ekojê wemimo'ekwerà kō pè:

– Oiko kwaima'e imoma'e ywete mǎ'ê mō. A'e wemīgwai mō omoēoka oma'e kō rè ja'aarà rōmō toiko. Imoma'e ma'e tome'ê epy rōmō ijupe ipi. Ajawyi a'e tè ajaire moma'e repykwerà opyy imoaty ijupe ipi. [A'e pe'irōwã moma'e ma'e ome'ê rǎ'ĩ āmō kō pè epy rōmō: “Kāramō emoepy ije”, e'i ime'ê ipi. Okusiwa kareta rè noepyme'êive moma'e maekwerà kō rewarà, toja'a ajaire ee ipi. Ajamã'ê nivoi a'e omoaty epykwerà oōvijã pè ipi.] Āmê āmō 'ary pè kee jaa ojenu tövijã pè: “Nivoi omoepy neupe neremīgwai. Imona tè sikaepo nekarakuri rè”, jaa ojenu eewarã mō tövijã pè.

2– Āmê tövijã wenu aepo jaa remê, ookwai imuu. Kee e'i ijupe: “Manyvore pō aepo ojenu nerewarã? Nikatui moko ere remê. Age'e ekusiwapa kareta rè noepyme'êive maekwerà kō, ajaire tereme'ê kareta ije. Āwijã mē awyjepa neposiko eupe āmê ky'y. Nepoitã neposikoa wyi ky'y”, e'i tövijã. “Hoō” e'i āmê moma'e rè ja'aarà oōvijã pè. ³Āmê kee e'i oupe: “Emoisyrýtã itāwĩ eposikoa wyi”, e'i oupe. “Manyvo kuwa pōkō aiko āmê? Koo rè naposiko kuwa'āi. Āmō, koivo kō pè, 'Moma'e emuu ije', na'e'āi teve, asĩ jê aepo javo rewarã mō”, e'i oupe. “Manyvo kuwa pōkō areko āmê?” e'i ojipy'amogeta upa. ⁴Āmê, “Age'e si akuwa ky'y, manyvo aikotã noepyme'êive maekwerà kō tepota katu, tepātavō kāramō”, e'i oupe.

5– Ajawyi noepyme'êive mǎe kō ookwai imuu okoty. Kee e'i āmō pè: “Mapejō pōkō karakuri nereepyme'êive erōvijã pè?” e'i. ⁶Āmê kee e'i noepyme'êive mǎ'ê: “100 rōmō tesō moma'eyva kawerã rena kō mō naepyme'êive mǎe kō”, e'i. Āmê emīgwai e'i: “Hoō, oropātavõtã tiwaype e'ã neupe ky'y. Epy nereme'êive mǎ'ê, amowjyjtã neupe age'e ky'y. Ipê kōrijō tè neme'êtã erōvijã pè ky'y. Ajawyi 50 rōmō kōrijō tè ekusiwa nekareta rè, kāramō tereme'ê”, e'i moma'e rè ja'aarã. “Hoō, ikatuay”, e'i noepyme'êive mǎ'ê. ⁷Ajaire āmō pè e'i mijê: “Ene pa'e. Mapejō kuwa pōkō neme'ê erōvijã pè?” e'i. A'e kee e'i: “Āmê ije 100 moma'e ku'ikwerã ryrũ kō mō aepyme'êtã ijupe”, e'i. Āmê kee e'i moma'e rè ja'aarã ijupe: “Neupe ve amowjyjtã epykwerã. Ipê kōrijō tè neme'êtã ky'y. Ajawyi epyy age'e nekareta. 80 ekusiwa tereme'ê ajaire erōvijã pè”, e'i. Āmê “hoō” e'i noepyme'êive mǎ'ê. Ory aepo renũ. ⁸Ajaate a'evoa ojikuwapa tövijã pè

ky'y. E'i ãmẽ tõvijã: “Kõi sõ nẽ. Otekokuwavay sipõ emoma'e rè ja'aarà?” e'i tõvijã oupe. “Oja'a ywete amãtejẽ sipõ manyvotà kãramõ ekoi!” e'i tõvijã. Nivoi epe emĩgwai remẽ, tõvijã omoe'e jẽ otekokuwa rewarà mõ.

E'i jẽ Jesu:

– ãmẽ ajaa maekwerà rè kee a'e pejẽ. Nivoi mãe kõi ywesõ ipojawa tesõ moma'e kõi porua rè iko, Janejare'e koty rewarà kõi wyi, e'i. ⁹ Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapetekokuwa amãtejẽ. Ikewarà teãmã karakuri. Pemoma'e kõi ve ikewarà teãmã. Ajawyi pemoma'e kõi pè ãmõ kõi tapepãtavõ pejuve jẽ remẽ, pejimorypa kõi rômõ toiko kupa. Janejare'e teve tapemõjikuwaoka ijupe kõi. ãmẽ tè kãramõ pekãjã remẽ, ojeeve pevãetã awyje rômõ Janejare'e rena pè, e'i.

¹⁰ E'i jẽ Jesu:

– Ava mõi moma'e sisikwerà ivo katu opyy ereko remẽ, ajaire moma'e e'ekwerà opyytã remẽ, ivo katu werekotã ãmẽ. ãmõ, ãwĩvo ve ava mõi moma'e sisikwerà nivoi wereko remẽ, ajaire moma'e e'ekwerà nivoi wereko tary ve ipi. ¹¹ Ikewarã epy wete mãẽ napeporu katui remẽ, Janejare'e remimeẽ ve napeporu kuwa'ãi, ãwisõ a'e ywesõ epy wete mãẽ vo 'ejẽ remẽ, e'i Jesu. ¹² ãmõ kõi moma'e kõi rè napemãrãte katui ereko remẽ, ava jẽ rõwã moma'e e'ekweray kõi ome'etã peupe ãmẽ? e'i.

¹³ E'i jẽ Jesu:

– Pe'ĩte jamojõvijã jane'arã kitywarã rômõ ipi. Mõrijõ jamojõvijã remẽ, nivo'ãi ãmẽ janeupe. ãmõ janerõvijã ywesõ jaautã ãmõ janerõvijã wyi ãmẽ. Pe'ĩte jarovija katutã ijayvu ãmẽ. A'e ayvu rupi tè jaikotã ãmẽ ky'y. ãmõ ayvu nijarovija'ãi ãmẽ. ãwĩvo ve pemoma'e rè ywesõ peja'a Janejare'e wyi remẽ, Janejare'e napemoe'e'ãi ãmẽ. Ajawyi pe'ĩte tapemoe'e penõvijã rômõ. Janejare'e tè a'e, e'i Jesu poromoe.^f

“Pariseu kõi ovote ojimoripe”, e'i Jesu mãẽ

¹⁴ ãmẽ Pariseu kõi Jesu ayvu oojai kupa. “Tamoaty ekojẽ karakuri moeta” e'i e'i tesõ oupe kupa rewarà mõi oojai aepo renu kupa. ¹⁵ Ajawyi kee e'i Jesu ijupe kõi:

– Jane kõi, “Mira katu tè ãwĩ”, e'i tite pene omãjã kupa. Ikuwa rè rõwã aepo e'i pejẽ kupa. Ajamãẽ Janejare'e okuwa katu pepy'a pewarã kõi. Manyvo napereko'ãi imoripe ipi. Mokoi pejẽ. Mape remẽ “tekoe'eay” e'i tite jane kõi pemoe'ea rômõ. Ajamãẽ Janejare'e pè nikatui peiko. Mirã pè tè nojikuwai jopy'a pewarã ipi. Janejare'e pè ãmẽ ojikuwa katu janereko ipi.

¹⁶ – ãmõ, kee a'e pejẽ. Karamoe remẽ itõkõ Janejare'e omojikuwaoka wayvukwerã tãmõ Moisesi pè tokusiwa, upi tijaiko. Wayvu mojenuarã kõi pè teve omojikuwaoka. A'e a'e kõi ikasiay ajaate kwee'ĩ remẽ Juwãõ

^f 16.13 Mat. 6.24

uu remẽ. Juwão ovãema rire ije tẽ poromo'e ajupa ky'y. Ajawyi age'e remẽ jane kô mõi'arõwã opota Janejare'e omoẽoka o'arà kyty ky'y, e'i. ¹⁷Ajamã'ẽ nitee'ãi Moisesi remikusiwarerà, ivo tekoua rewarà. Ajaate a'evotà ipi. Yva opatà. ãmõ, yvy opa tary ve. Janejare'e ayvukwerà Moisesi pẽ omojenu ikusiwaoka maekwerà ãmẽ noje'o'ãi, mãerã tẽ, e'i Jesu.^g

Werekwarà wyi opoi mã'ẽ rewarà
(Mateusi 5.31-32; 19.1-12; Maku 10.1-12)

¹⁸E'i jẽ Jesu:

– Kwaima'e mõi sõi werekwarà wyi opoi teywete sõi remẽ. Ajaire wereko ipetã ãmõ wãiwĩ. A'evo mã'ẽ pẽ Janejare'e, “Ojimomy'a mã'ẽ tẽ ãwĩ”, e'i kōrijõtã ãmẽ, omojaiwe tesõ werekwarà ity rewarà mõi. Aepe e'i teve kwaima'e mõi pẽ, wãiwĩ temimomoikwerà wereko remẽ, e'i Jesu.^h

Taywerà kô rẽ tẽ Jesu poromosã'ãga remẽwarà

¹⁹Ajaire Jesu ayvu omosã'ãga janerekoa rẽ tẽ poromo'ea rômõ mijẽ. Kee e'i Jesu:

– Oiko kwaima'e mõi mijã. Imoma'e ywete mã'ẽ tẽ a'e. A'e tyru kô epy wete mã'ẽ tẽ opypy ipi. Ja'umã'ẽ e'ekwerà tẽ o'u ipi. Janejare'e rẽ noja'ai ajamã'ẽ ipi. ²⁰Ãmẽ jakatu oiko teve nimoma'e'i miti mã'ẽ mõi. A'e iperepa tesõ ojimomorijau upa. A'e pẽ Rasaru eu. Imoma'e ywete mã'ẽ retã pyp pẽ opyta ipi. ²¹Ãmẽ Rasaru oporara tesõ way upa. Ajawyi imoma'e ywete mã'ẽ ojimi'u remẽ, emi'õ ku'ikwerà okui ipo pe wyi mã'ẽ tẽ a'e ojuwei ipi, ava noja'a'ãi ee rewarà mõi. ãmẽ jawarã teima kô tesõ Rasaru perekwerà omero mero ipi.

²²– Ajaire Rasaru okãjãma ky'y. ãmẽ Janejare'e remĩgwai yvapewarã kô werã okãjã mã'ẽ tãmõ Aparão pyri. Ameve ãmõ okãjã teve, a'e imoma'e ywete mã'ẽ. Eãgwerã etãrãgwerã kô werã ijaty ajaire kupa. ²³Jimomorijau wasua rena kyty aywerã oo. A'e pe wyi omã'ẽ imono. Wãime sõi tãmõ Aparão raywerã rẽ omã'ẽ. ãmõ, ipyri Rasaru raywerã rẽ omã'ẽ. [Nojimomorijau i'eteay kupa upa.] ²⁴Ãmẽ tẽ tite kee e'i epe imoma'e ywete mã'ẽ raywerã wapukai imono: “Tãmõ Aparão! Eporijauesa rejupa, ãwisõ ajimomorijau ajupa aã ike, tata pẽ. Ajawyi Rasaru emuu ekoty. Tojipomosõ yy rōwã pupe eru erãpekõ moãkã, a'e ene”, e'i epe wapukai rômõ.

²⁵– Ajamã'ẽ kee e'i tãmõ Aparão raywerã ijupe: “Aenu neporegeta mã'ẽ, epary”, e'i. “Eja'a esa nerekoawerã rẽ. Owaray neiko mijã. Rasaru ãmẽ ojimomorijau teãmã iko mijã. Age'e sōsi ãmẽ a'e aã ike tui. Ojimory opiryvypy katu rômõ iko ky'y. Waiteve ene ãmẽ, nejimomorijau tẽ neiko

^g 16.17 Mat. 5.18 ^h 16.18 1Kor. 7.10-11

ky'y. ²⁶Apota sō imono nekoty remē, manyvo nareko'ai kuwa imono nekoty āmē. Oiko ipō'ōgwerà pè 'arusu mǎ'ē. Manyvo nijarekoi āmō ovaē rē jajipota jaa. Awyje janemowaite janepijarà. Ajawyi ava mō sō, 'Taa moko kyty', e'i aā ike remē, oo tarepe āmē. 'Arusu wasa tarepe. Aja rewarà mō ava jē rōwā manyvo noereko'ai ijasa. Āwīvo teve moko kyty wyi ava mō uu tarepe kyvo kyty", e'i tāmō Aparão raywerà imoma'e ywete maekwerà raywerà pè.

²⁷– Āmē e'i jē imoma'e ywete maekwerà raywerà: "Eretārā kō rē jēsi eja'a awi. Rasaru emonooka neayvu mojenuarà rōmō papa rena kyty. Eretārāgwerà kō gyty jēsi emonooka awi āmē ky'y. ²⁸Uve jē emōmirī kō a'e pè. Janepokwery pè kupa. A'e kō pè jēsi tomojenu enone'a kō, kāramō totuu e'ā kupa, aā ike jimomorijaua rena kyty ne", e'i epe. ²⁹Aepo renu mē kee e'i tāmō Aparão raywerà ijupe: "Ānī. Namonooka'ai. Uve tē Janejare'e ayvukwerà Moisesi remikusiwarerà. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà. A'e kō ayvu toerovija neretārāgwerà kō awi", e'i tāmō Aparão raywerà ijupe. ³⁰Āmē e'i jē imoma'e ywete maekwerà raywerà: "Ānī si, tāmō. A'e ayvukwerà kō noerovijai kupa. Omānō maekwerà mō opoera ojikuwa ijupe kō remē tē katu werovijatà kupa ky'y. Emono jēsi ajawyi Rasaru. Āmē sōsi ojimosiokatà weko aiwerà reitypyypipaoka Janejare'e pè kupa ky'y. Emonooka jēsi awi", e'i epe. ³¹E'i āmē tāmō Aparão raywerà ijupe: "Nī. Rasaru opoera sō oo remē, noerovija'ai kupa. Emā'ē! Tāmō Moisesi remikusiwarerà noerovijai kupa! Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà ve noerovijai kupa! Ajawyi omānō maekwerà mō ve ywete opoera sō remē, omome'u kuwa ipetā apijarà pè. Noerovija'ai kupa ajamā'ē. Noity'ai waiwererà kupa", e'i, e'i Jesu.

[Kee jaa tē aepo e'i mǎ'ē: "Kāramō apoera remē, nererovija'ai pekupa!" jaa tē aepo e'i Jesu.]

Oiko teitete mǎe kō rewarà
(*Mateusi 18.6-7,21-22; Maku 9.42*)

17 ¹Ajaire e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:
– Jane kō mō oiko teitetetà koivo kō javyoka ipi. A'evō ekoi teāmā kupa. Manyvo nijareko'ai ta'evō e'ā kupa. Ajamā'ē oiko teitete ai mǎe kō ojimoākwa'ā Janejare'e rovake iko ipi. Mokoi sō! Nowa miti'ai kāramō ijupe kō ipi. ²Nikatui oiko teitete ai mǎ'ē weko ai rupive wā'āoka koivo kō pè. Ajawyi kee a'e eayvukasia rōmō. Ava mō sō ja'yry mō omojaiwe eraa weko ai rupi remē, ojimomorijau 'atà tē Janejare'e po pè. Ikatu sa'u kuwa na'evōive remē ojimomarama amātejē ovote omānō remē. Ikatu sa'u kuwa a'evō mǎ'ē takuru mitirōwā mǎ'ē wāpasī amātejē okuruka rē ero'a pāranā pupe eraa, ja'yry kō nomojaiweive a'e remeve, e'i. Mokoi! Peneko rē peja'a awi. ³Pemārāmoa'u ikō peiko nē. Āmō 'ary pè

ekoty rewarà kō mō nivoi ekoi sō tite remē, a'e kō emogeta. Kee ere ikō ijupe kō nē: “Moko ere sō. Eity neiko teitete maekwerà. Ivo ikō eiko ky'y nē!” ere ijupe kō imosioka. Maevo ojimome'utà Janejare'e pè waiwererà reitypypyipaoka ijupe kupa ky'y. Āmē nereja'a'āi ijaiwererà kō rè ky'y. “Awyjepa” eretà ijupe kō ky'y.ⁱ 4 Ma'e remē ava mō nivoi nerereko paire, kee e'itā ene: “Manyvore pō nivoi oroereko. Ajimosioka aekwerà rè aiko”, e'itā neupe āmē. “Awyjepa” ere ijupe āmē. Ma'e remē a'evō paire nivoi nerereko mijē remē, aekwery vo e'i tarà mijā neupe. Aepo e'i neupe remē upi upi, “awyjepa” ere ijupe eiko, e'i Jesu.

Janejare'e rè janerako'ia rewarà

5 Ajaire kee e'i Jesu remimonooka rā kō ijupe:

– Jōvijā, oremokasi age'e ywesō “aje” toro'e neayvukasia pè.

Neayvukasia rè tē torerako'i oroiko āmē, e'i ijupe kupa.

6 Āmē e'i Jesu:

– Eayvukasia rè jēsi penako'i. “Aje” pejē jēsi ekasia pè. Āmē erererovija a'ugā pekupa remē, kee pejē kuwa eayvu rupi. Yvyra mō pè kee pejē kuwa: “Ejijo'o awi ekwa pāranā pupe ejitā”, pejē kuwa. A'evō kuwa āmē, aepo pejē eayvu rupi remē, e'i Jesu ijupe kō.

Temīgwai kō rekoa rewarà

7 E'i jē Jesu:

– Āmō, temīgwai rekoa rewarà rè tē poromosā'āgatā. Ma'e, oiko neremīgwai neremitā rè oja'a mǎ'ē mō. Ma'e remē nerima kō rè oja'a mǎ'ē mō. A'e āmō 'ary pè karumē opoi oposikoa wyi ojivy uu remē, kee eretā sipō ijupe? “Ejo eapy epyri ejimiwa age'e”, eretā sipō ijupe ivāe mē? Ānī, nere'āi. 8 Āmō rupi tē eretā ijupe. Kee eretā ijupe: “Ekwa eremi'ō rā rè tereposiko, ije ypy rā'ī tajimi'u. Ajaire tē ene nejimi'utā”, eretā ijupe āmē. Neremīgwai tē rewarà mō aepo eretā ijupe, e'i ijupe kō.

9-10 E'i jē Jesu:

– Āmō, ka'e pejē. Nemo'e kuwa pō neremīgwai neremimotarā rupi katu oposiko remē ipi? Ānī. Ta'evō teene ekoi. “Erōvijā emoe'e kuwasi mijā”, ne'i. Āwīvo ve pejē Janejare'e pè, emimota rupi peiko remē. Ma'e, ijayvukwerà rupi katu peiko paire, kee pejē kuwa: “Temīgwai e'eay rōwā ije aiko. Emǎ'ē, ijayvu rupigā tē aposiko aiko ipi. Ajawyi temīgwai mitigā tē ije”, pejē kuwa peupewarà mō Janejare'e rovake mijā, e'i Jesu.

Jesu omokatu ipisīsīma mǎe kō remēwarà

11 Ajaire Jerusarē taa kyty Jesu oo iko remē, Samaria yvy rupi okwa iko, Karireja reve ojipopy mǎ'ē rupi. 12 Ajaire tena miti rupi Jesu okwa

ⁱ 17.3 Mat. 18.15

remẽ, itekorãnay mǎe kô uu ôvaisĩ. A'e kô janepoatyry pè kupa, 10 rômõ. Ipisísima kupa mǎe kô tẽ a'e kô. Āmẽ kuipe'e ekoi remeve,^j 13 wayvo wapukai Jesu pè kupa. Kee e'i ijupe kupa:

– Oreporijauesa jẽ rejupa, jõvijã! e'i e'i kupa.

14 A'e kô rẽ Jesu omǎẽ remẽ, kee e'i ijupe kô ãmẽ:

– Hoõ. Pekwa Janejare'e pè oporegeta mǎe kô pè pejimomewa awi, e'i. A'e kô tẽ, “Aje, pekatupa”, e'itã pene omãjã ãmẽ kupa.^k

Āmẽ “hoõ” e'i oo ãmẽ kupa ky'y. Āmẽ oo iko kupa remeve ikatupa kupa, pee rupive. Ipusukyri mijẽ kupa ky'y. 15 Āmẽ a'evoa rẽ omǎẽ kupa remẽ, oryvay ãmẽ kupa. Āmẽ a'e mō py'awarã mō ojivy rã'i Jesu kyty uu. Pe'ite. Janejare'e omoe'e tesõ uu. 16 Ovãe Jesu pyri remẽ, ojimoenãpãã yvy pè Jesu rovake. Kee e'i ijupe:

– I'tete, emokatu rejupa. Nekatuay neiko, e'i Jesu pè upa.

Juteu rōwã mǎẽ a'e ajamǎẽ. Samaria yvy wãnã mō tẽ a'e.

17 Kee e'i Jesu ãmẽ:

– Ene rômõ'ite nejivy nejo aepo jawo ije? e'i. Janepoatyry pè rōwã sipõkõ poromokatu mijã? e'i. Maty pō ãmõ kô ajawyi? 18 Juteu rōwã teipe ene. Ajamǎẽ ene kōrijõ tẽ nejivy nejo Janejare'e moe'e nemokatuawerã rewarã mō, e'i.

19 Āmẽ kee e'i Jesu ijupe, ojivy uu mǎẽ pè:

– I'tete. Nerako'i Janejare'e rẽ rewarã mō nemokatupa ky'y. Epõ'ã ejivy eo ajawyi, e'i.

Keetã Janerõvijã ywete uu tarã mijẽ remẽwarã

(Mateusi 24.23-28,36-44)

20 Ajaire ãmõ 'ary pè Pariseu kô oporanu Jesu pè. Kee e'i ijupe kupa:

– Manyvo remẽ pō Janejare'e ojisaokatã Jõvijã wasu rômõ janepytery pè ojikuwa? e'i.

Āmẽ aepo wenu remẽ, kee e'i Jesu:

– Ovo rupi teve Janejare'e ojimojõvijã jane kô pè ojikuwa remẽ. Ojimome'u me'ua rupi rōwã ojikuwa janepytery pè. 21 Āmẽ ava jẽ rōwã kee e'itã imojikuwa: “Wãi, a'e mokope tui, wãime tui”, ne'itã. Nojimome'u'ãi rupi ojikuwa tarã mẽ. Pepy'a kô pupe tẽ Janejare'e ojimojõvijã iko ipi, e'i Jesu ijupe kô.

22 Ajaire wemimo'ekwerã kô pè kee e'i Jesu oporegeta:

^j 17.12 Ipisísima mǎe kô pè “iky'a mǎẽ” e'i kupa ipi. Ajawyi totuu e'ã jane kô pyri'ijeẽ kupa ipi. Waiteve toiko kupa ipi. Ajawyi kuipe'e wyi tẽ oporegeta Jesu pè kupa.

^k 17.14 Ikatupa mǎe kô pè kee e'i kupa: “Tete pejivy ãmõ kô pōõ mẽ ky'y”, e'i kupa. Janejare'e e'i ikusiwaoka tãmõ Moisesi pè karamoe remẽ maekwerã rupi katu a'evõ ekoi kupa ipi. Tek. 14.1-32

– Kāramō waypea tekoua 'arà mō okwatà, e'i. Āmē kee pejë ipetà eupewarà mō: “Age'eve kuwasi yva pe wyi uu. Aã ike kuwasi orepytery pè ovāe mijā”, pejë ipetà. “Tojikuwa a'e oreupe age'e”, pejë ipetà. Napemā'ē'aive ere ajamā'ē, e'i. ²³ Āmē kee e'i titetā āmō kō: “Wāi a'e mokope tui. Wāime tui”, e'i e'i titetā kupa āmē. Āmē aepeo jaa peenu remē, “Ja'e esa”, pejë tite ne. Moko! Jimoripea tē aepeo e'itā kupa. ²⁴ Kee a'e pejë. Āwitō tōpā vera vera okwa yva rupi remē, pirujē jane kō omā'ē ee ipi. Āwīvo tary ve evāe tarā mē, yva pe wyi ajimojane mā'ē rōmō ajo mijē remē, e'i. ²⁵ Ajamā'ē age'eve rōwā a'evotā. Kāramō tē. Age'e emomorijautā rā'ī kupa. Neresata'āi erereko kupa.

²⁶ – Ja'ave rōwā ekoi tē kupa, ajo mijē remē. Āwitō tāmō Noe akatuarā kō ja'ave rōwā ekoi yy poru renone.¹ ²⁷ A'e kō itōkō jimiwa règā oja'a iko ipi. Āmō, oka'ua règā itōkō oja'a iko kupa. Āmō, jirekoa règā oja'a iko kupa. Janejare'e rē noja'ai 'ete āmē kupa. A'evo 'evo tē ekoi kupa. Ajaate tāmō Noe oiKepa nawiu pupe remē, yy poru ojiāparō upa ky'y. Āmē tē tite oja'a ipe Janejare'e ayvu rē kupa ky'y. Manyvoa rā mō rōwā. Opa āmē kupa ky'y. A'evo tary ve ajimojane mā'ē rōmō ajo mijē remē. Āmē tē tite oja'a ipetā ere kupa ky'y, e'i Jesu.

²⁸ – Tāmō Ero akatuarā kō ve itōkō a'evo ekoi, Sotoma taa wānerā kō ve itōkō.^m A'e kō ve itōkō ja'ave rōwā ekoi ipi. Ojimi'u iko kupa. Āmō, oka'ua règā oja'a iko kupa. Āmō, moma'e kō pyya règā oja'a kupa. Āmō, moma'e kō me'ea règā. Āmō, ojimitāa règā. Āmō, wetā mō'aa règā oja'a iko kupa. Wāi wāisō ekoi kupa. ²⁹ Janejare'e ayvu rē noja'ai 'ete ajamā'ē iko kupa. Ajaate tāmō Ero ojisyry Sotoma taa pe wyi paire, Janejare'e omoma jimo'yjē a'e wānā kō tata wasu pē ky'y. Yva pe wyi tē tesō tata eny puku mā'ē okui upa imoma kō rōmō.ⁿ ³⁰ A'evo ywetetā ajimojane mā'ē rōmō ajo mijē e'āve. Py'awarā mō a'e 'arà okwatà, e'i.

³¹ E'i jē Jesu:

– Ipojoy aità tē a'e 'arà okwa tarā mē. Ajawyi kee a'e, a'evo remē a'evotā kupa mē kō pewarā mō. Kāramō a'e 'ary pē ava mō ikujau pē tetā ape 'aryvo tui remē, “Taike rā'ī eretā wryy pē emoma'e kō pijarā mō”, te'i ywe'e tite e'ā ikō nē. Toityypyypa tepe'yte oma'e kō ojāna oo. “Teene” te'i kōrijō tē ity oo. Ivo jē ava mō kupe sō ekoi remē, tojivy e'ā rā'ī ikō oma'e kō pijarā mō oo nē. “Teene” te'i rā'ī ojāna oo. Aekwerā kyty toja'a ywe'e tite e'ā.^o ³² Peja'a tāmō Ero rerekwarā rē pejimotokekokuwa rōmō.^p ³³ Py'awarā mō okwatà jimomorijaua 'arà ijupe kō. Āmē ava mō ojireko katu ipe mānōa wyi remē,

¹ 17.26-27 Jinō. 6.5-8; 7.6-24; 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24 ^m 17.28 Karamoe remē Janejare'e omoma jimo'yjē Sotoma wānā kō tata wasu pē, ijaiwererā kō rewarā mō. *Fogo de enxofre* okui. ⁿ 17.29 Jinō. 18.20—19.25 ^o 17.31 Mat. 24.17-18; Mak. 13.15-16
^p 17.32 Kōi wape kyty rē ojirova tite omājä remē itōkō, ojimoatā ojimosautu rōmō karamoe remē. Jinō. 19.26

kāramō okājā jētā ajamā'ē, e'i. Ajamā'ē eayvu rupi nereity'ai 'ete māl'ē omānō remē, i'āg nomānō'ai. Janejare'e omoigo puku karuarutā opyri, e'i Jesu.^q

³⁴E'i jē Jesu:

– Kee tevetā a'evo remē. Ma'e remē pya mōkōi ojipoi o'au oke mijā. Āmō āmē noeraa'ai. “Maty pōkō a'e oo?” e'i titetā opyta māl'ē. ³⁵Ma'e remē mōrijō wāivī, moma'e rā'āigwerā omoku'i ku'i kupa upa remē a'evoa okwatā. Āmē a'e kō mō pe'īgā Janejare'e weraaokatā okoty. Āmō āmē noeraa'ai. Ajaire: “Maty pōkō a'e oo?” e'i titetā āmē ky'y. ³⁶Ma'e remē mōrijō kwaimea'e kō oposiko koo rē iko remē a'evoa okwatā. Āmē a'e kō mō pe'īgā Janejare'e weraaokatā okoty. Āmō āmē noeraa'ai. “Maty pōkō epātavōarā eko?” e'i titetā āmē ajaire. A'evotā ajivy ajo tarā mijē māl'ē renone. Tapemārāmoa'u katu ikō peiko ipi nē, e'i Jesu ijupe kō.^r

³⁷Āmē aepo wenu kupa remē, kee e'i Jesu pē kupa:

– Mā mē pō a'evoa okwatā, jōvijā? e'i e'i ijupe kupa.

E'i āmē Jesu ijupe kō:

– Uruvu rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u ajawyi. Moma'e reāgwerā 'aryvo katu uruvu kō ojimoaty ipi. Ajawyi pemā'ē ee remē, “Moma'e pō omānō?” pejē ipi. Āwivo ve iteetejē evāea rā mojikuwapa rā kō rē pemā'ē remē, “Ke'i Jesu ovāetā”, tapejē, e'i wemimo'ekwerā kō pē.

Tekoua kuwaparā rē tē Jesu poromosā'āga remēwarā

18 ¹Ajaire Jesu ayvu mō omosā'āga mijē. “Tijaporegeta py'yī Janejare'e pē jajipātavōoka”, jaa rē wemimo'ekwerā kō omo'etā.

²Kee e'i ijupe kō:

– Taa mō pē oiko tekoua kuwaparā mō kwaimea'e.^s A'e Janejare'e nomomojyi ipi. Āmō, koivo kō nivoi wereko teve ipi. ³Āmō, oiko teve a'e taa pē terekwarerā mō. A'e kō'ē jawe jawe uu ipe tekoua kuwaparā pē oporanu topātavō ipi. Kee e'i ijupe ipi: “Nere erako'i tepātavō rejupa. Eāpā nikatui erereko ipi”, e'i. “Neayvukasi awi ijupe, ivo terereko āmē ky'y”, e'i ywe'e ipe ijupe. ⁴Noenu tari ajamā'ē tekoua kuwaparā. Ajamā'ē wāivī oo jē ojipātavōoka. Oo oo jē. Ajaate awyje rōmō tekoua kuwaparā kee e'i oupe ky'y: “Janejare'e namomojyi ipi. Āmō, mirā kō namoe'ei teve ipi. ⁵Ajamā'ē āā terekwarerā emosuru tesō. Ajawyi ekoa amosā'āgatā ijupe ky'y. Tekoua amojikuwaokatā ijupe temo'eai e'ā ky'y”, e'i oupe, e'i Jesu.

⁶E'i jē Jesu:

– Ajaa maekwerā rē kee a'e. Tekoua kuwaparā nivoi māl'ē ayvukwerā rē pejipy'amogeta rā'i. [Nivoi epe tekoua kuwaparā remē, opātavō jē terekwarerā.

^q 17.33 Mat. 10.39; 16.25; Mak. 8.35; Ruk. 9.24; Juw. 12.25 ^r 17.36 Kareta karamoe remēwarā kō pē jamā'ē remē, āmōgwerā kō pē vs. 36 uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

^s 18.2 Juiz

Oporijauesā jē, nopi ojiporijauesākaa rā rē remē.] ⁷Tysi tō Janejare'e. Ivo katuay werekotā okoty rewarā kō ipi, eako'i ee kupa remē. Ma'e. Ava mō sō, “Janejare'e, eporijauesā rejupa. Epātavō rejupa”, e'i sō kōē jawe jawe ijupe mālē, noenu'ai pōkō a'e ipi? Ō'ō, wenutā tē. Āmō remē, ipuku maevō sō tite Janejare'e poropātavōtā. ⁸Aje ywete a'e pejē. Wenutā tē okoty rewarā kō poregetaa, eako'i ee kupa remē. Kuiseē jē omojikuwaokatā mano toiko ijupe kō. Ajamālē kāmō yva pe wyi ajimōjane mālē rōmō ajivy ajo mijē remē, aesatā pō mirā kō mō “aje” e'i eupe weakōi rōmō mālē kō mō? e'i. [Ō'ō, āmō āmōgwerā aesatā, e'i.]

Pariseu ojimoe'e tite Janejare'e rovake remēwarā

⁹Āmē āmō remē Jesu ayvu omosā'āga mijē poromō'e remē. Jane kō mō kee e'i tite: “Mira katu tē ije. Āmō kō āmē nikatui”, e'i tite oupe kupa ipi. Weko katua rē tē eako'i tite mālē kō tē aepo e'i iko. Apijarā kō pē kee e'i Jesu:

¹⁰– Āmō 'ary pē kwaima'e kō oo Janejare'e moe'ea retā gyty. Mōrijō rōmō oo kupa. Janejare'e pē oporegetatā oo kupa. Pe'i Pariseu mō tē oo. Āmō, tekoua repy moatyarā mō oo.^t ¹¹Āmē Pariseu kee e'i oupe: “Janejare'e amogetatā”, e'i oupe. Āmē opō'ā oporegeta. Oupe tē ajamālē oporegeta. Kee e'i tite: “Ajo nemogeta, Janejare'e. Āmō kō vo rōwā ije. A'evōa rē oromoe'e age'e ajupa”, e'i tite. “Emālē āmō kō rekoa rē. Imona āmōgwerā iko. Ije āmē na'evoi aiko ipi. Āmōgwerā ojimomy'a iko ipi. Na'evoi ije ipi. Emālē āwī tekoua repy moatyarā rē. Āwīvo rōwā ije aiko. Mira katu tē ije”, e'i tite. ¹²“Jimi'u e'āa rē jikoakua rē aja'a katu ije ipi. Mōrijō 'arā tesō semana upi upi najimi'ui rā'i aiko nemo'e'a rōmō”, e'i tite. “Āmō, pirujē ije ema'e kō pēgwerā apyeporo neayvukwerā rupi imeē ene ipi. Ajawyi mire'ay rōmō aiko”, e'i tite oupewarā mō.

¹³– Tekoua repy moatyarā āmē kuipe'e sa'u opō'ā upa. Noyvatesai ojimosioka rōmō upa. Ajawyi ojiposi'apete pete kōrijō tē wāgyoa mojikuwaparā rōmō. Kee e'i: “Janejare'e! Nivoi aiko ipi. Eporijauesā rejupa, a'e neupe”, e'i kōrijō tē.

¹⁴E'i jē Jesu:

– Aepo rē kee a'e pejē. Janejare'e pē ojiporijauesāoka mālē tē Janejare'e wenu. A'e tē ipy'a piryvypy katu ojivy oo wetā gyty. Na'evoi ojimoe'eoka tite mālē. Ajaa rupi kee tapekuwa. Ojimoe'e tite mālē ajaire jowryr kytwarā rōmō ekoitā. Ajamālē nojimoe'e mālē āmē temimoe'e rōmō ekoitā. A'evō tē ipi, e'i Jesu.”

“Totuu nē ja'yrrerā kō ekoty”, e'i Jesu mālē

(Mateusi 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵Āmē ajaire jane kō mō wākarāgwerā kō weru Jesu pē, toapytepyy kō [ikatuay Janejare'e toereko kō]. Āmē a'e kō rē Jesu remimo'ekwerā kō omālē remē, kee e'i epe kupa:

^t **18.10** Karakuri opy jane kō wyi imoaty Romā pewarā jōvijā wasu Sesa pē mālē.

^u **18.14** Mat. 23.12; Ruk. 14.11

– Moko pejẽ sô! Ja'yrerà peeru sô. Jesu tapemo'eai e'ã, e'i tite ijupe kô kupa.

¹⁶ Ajamã'ẽ Jesu aepo wenu remẽ, ja'yrerà kô pè “pejo jẽ ekoty” e'i. ãmẽ kee e'i wemimo'ekwerà kô pè:

– Nemo'eai'ãi ja'yrerà kô. Totuu nẽ ekoty kupa. ãwĩ kô tè omoẽoka Janejare'e o'arà kyty ipi.^v ¹⁷ Kee aje ywete mã'ẽ rè tapeja'a. Ja'yrerà kô opota katu Janejare'e omoẽoka o'arà kytywarà rômô ipi. “Aje” e'i teãmã ijayvukasia pè kupa ipi. A'evo ve tapeiko. Na'evoi sô peiko remẽ, napeo'ãi kuwa ipyri ena pè, e'i.

Kwaima'e imoma'e ywete mã'ẽ uu Jesu pè oporanu remẽwarà
(*Mateusi 19.16-30; Maku 10.17-31*)

¹⁸ ãmẽ kwaima'e temimoe'e mō uu Jesu pè oporanu. Kee e'i ijupe:

– Poromo'earà, ivo katuay neiko mã'ẽ tè ene. Mano aiko kuwa pō ivo tekoua rupi aiko, Janejare'e pyri akājã remẽ taiko karuaru? e'i oporanu Jesu pè.

¹⁹ ãmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Manyvore pō “ivo katuay mã'ẽ” ere sô ije? Nuvei 'ete mirà mō ivo katuay teãmã mã'ẽ. Janejare'e rômô'ite a'evo ekoi, e'i. ²⁰ Nekuwapa Janejare'e ayvukwerà tāmō Moisesi pè ome'ẽ maekwerà, upi tijaiko mã'ẽ. Kee e'i itōkō: “*Nerejimomy'a'ãi. Nererekwapa remẽ, a'e reve kōrijō tè neikotà ipi mãerã tè*”, e'i maekwerà. ãmō, “*Mirà nerejuka'ãi teve*”, e'i maekwerà, e'i. ãmō, “*Nanemona'ãi teve*”, e'i maekwerà, e'i. ãmō, “*Nivoi mã'ẽ neremo'y teywete'ãi newari rômô koivo kō rè*”, e'i maekwerà, e'i. ãmō, “*Nerōvijāgwerà kō teremomojy ipi. Neruu. ãmō, ney. Ijayvukwerà rupi katu tereiko ipi*”, e'i Janejare'e ayvukwerà.^w Nekuwapa itōkō aepo jaa, e'i Jesu ijupe.

²¹ – Õ'õ, eja'yri remeve aepo rupi katu aiko teãmã ipi. Ivo teãmã aiko, e'i Jesu pè.

²² ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Oiko jẽ pe'i gã kōrijō tè upi tereiko mã'ẽ timanyvo e'ã ene. Ekwa, nema'e kō tereme'ẽma epy rômô, e'i. Ajaire karakuri epykwerà kô emosāsãima nimoma'e mǎe kô pè erokwa. Pirujẽ neremimota katu kô oikotà neupe Janejare'e rena pè, e'i. Ajaire neme'ẽ maire, ejo erupi eremimo'ekwerà rômô ajawyi, e'i ijupe.

²³ ãmẽ aepo wenu remẽ, soõ, ijāgyoay tesõ enu iko, imoma'e ywete rewarà mō. Nome'ẽ tari oma'e kō. Ajawyi ijāgyo tè iko. ²⁴ ãmẽ Jesu omã'ẽ ee remẽ, kee e'i:

– Waypete imoma'e ywete mãe kô pè Janejare'e omoẽoka o'arà kyty ipi. [Moma'e mãe rè ywesõ oja'a kupa ipi.] ²⁵ Waypeay tesõ ijupe kô ãmẽ. ãwitō teima rōvijã mō,

^v 18.16 Mak. 10.14 ^w 18.20 Jisyry. 20.12-16; T.M. 5.16-20

kameru^x eu ijupe mǎě, waypete wasa ikwa'igà pari rokenaa rupi remẽ.^y Āwīvo ve waypete inoma'e ywete mǎe kō pè Janejare'e omoẽoka o'arà kyty ipi, e'i.

²⁶ Āmẽ āmō kō aepo wenu remẽ, kee e'i Jesu pè kupa:

– Haa! Āwīvo remẽ ava noiko karuaru kuwa'āi Janejare'e pyri āmẽ! Ava nojireko katuoka'āi ijupe! e'i kupa.

²⁷ Āmẽ kee e'i Jesu:

– Aje, ava jẽ rōwā oo kuwa ipyri oiko karuaru rōmō. Janejare'e rōmō'ite poroereko katu kuwa opyri toiko karuaru, e'i.

²⁸ Āmẽ kee e'i Peturu:

– Jōvijā, pirujẽ oroityppyipa orojo nerupi, e'i. [Manyvotà pō awi oreupe ajaire? e'i.]

²⁹ Aepo rē kee e'i Jesu:

– Ōō aje, pirujẽ peityppyipa erupi pejo. Uvetà āmō kō ve pevo mǎe kō. Oo ootà kee jaa mojenu: “Janejare'e ikō pemoẽoka pe'arà kyty nē”, ejaa omojenutà erokwa. Aepo mojenua rōmō oma'e kō nomowasu'āi ity ipi. Ma'e, wetà oitytā oo. Āmō, wetārā kō oitytā oo. Uu kō. Āmō, werekwarā oitytā rā'ī oo Janejare'e ayvu mojenu erokwa kupa. Āmō, wākarāgwerà. Wāisō ekoitā kupa, oo Janejare'e ayvu e'eay mojenu erokwa kupa remẽ. ³⁰ Ajawyi aje ywete kee a'e pirujẽ a'evo ekoi mǎe kō pè. Penemitykwerà kō wyi wete si Janejare'e ome'etā pejẽ, ike yvy pè. Āmō, kāramō, opyri penereko karuaru remẽ, e'i Jesu ijupe kō.

“Ejukatà kupa”, e'i mijẽ Jesu mǎě

(Mateusi 20.17-19; Maku 10.32-34)

³¹ Āmẽ wemimo'ekwerà kō 12 rōmō Jesu omowaite eraa maipe kyty. Kee e'i ijupe kō:

– Age'e Jerusarē taa kyty jaatà jaiko, e'i. A'e pè javāe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarà amyry kō ayvukwerà rupi katu erereko aitā tē erereko kupa, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎě tē ije rewarà mō. ³² Ma'e, eme'etā Juteu rōwā mǎe kō po pè āmẽ kupa. [Romā wānà kō rōvijā kō po pè.] A'e kō emojaiwetà ererōarō. Otōmō tōmōtā ere kupa. Āmō, enōpā nōpātā kupa. Ajaate ejukatà kupa ky'y, e'i. ³³ Ajaire moapy 'arà mē apoerata apōā tarà mijẽ, e'i.

³⁴ Āmẽ emimo'ekwerà kō aepo wenu ve ipe. Manyvo jaa ne'ive ikuwa ajamā'ẽ. Noikeive ipy'a kō pupe ikuwapa, Janejare'e nomojikuwaokarive ijupe kō rewarà mō.

Naeapyoi mǎě Jesu omokatu remẽwarà

(Mateusi 20.29-34; Maku 10.46-52)

³⁵ Ajaire Jeriko taa pè Jesu kō ovāerī remẽ. Āmẽ pee ypy pè okwa kupa remẽ, naeapyoi mǎě mō rē omā'ẽ kupa. Pee reme pè wapy upa.

^x 18.25 *Camelo* ^y 18.25 Āwitō mirà mō o'arà kyty rejẽ epānakō iko mǎě mō. Noike'āi yvyra wry rupi oo wepānakō revejẽ. Oity remẽ tē kuwa yvyra wry rupi wasa oo. Āwīvo.

- Eme'ë karakuri mō ije, e'i upa a'e rupi oē okwa mǎe kō pè.
 36 Āmē aty wasu okwa a'e rupi remē, naeapyoi mǎ'ē aepe wenu. Ajawyi oporanu ava mō pè:
 – Moma'e rè pō aty wasu okwa iko? e'i.
 37 Āmē kee e'i ijupe kupa:
 – Jesu Nasare wānà tè okwa iko, e'i kupa.
 38 Āmē naeapyoi mǎ'ē wapukai:
 – Jesu, tāmō Tavi Jeapyry e'ey tè ene! Eporijauesa rejupa, e'i.
 39 Āmē joākāmora oo okwa mǎe kō kee e'i epe ijupe:
 – Aepe ere sō! Nepu sō, e'i epe kupa.
 Āmē ywesō wapukai ywete ajamǎ'ē.
 – Tavi Jeapyry e'ey! Eporijauesa rejupa! e'i wapukai rōmō Jesu pè.
 40 Āmē Jesu opyta rǎ'ī kee jawo āmō kō pè:
 – Pekwa ipopyy eru epyri, e'i.
 Oo āmē kupa, eru. Āmē Jesu pè ovāe remē, kee e'i Jesu ijupe:
 41 – Manyvo pō nepota orerereko? e'i.
 – Apota ereapyo mijē, e'i. Ereamokatu rejupa, a'e ene, e'i Jesu pè.
 42 Āmē Jesu e'i:
 – Hoō, tanereapyo katu ky'y, e'i. “Aje” ere eayvukasia pè rewarà mō nekatutà, e'i Jesu ijupe.
 43 Ameve eapyo katuay ky'y. Oryvay iko. Oo āmē Jesu rupi. Janejare'e omoe'e tesō iko. Āmē āmō kō a'evoa rè omǎ'ē remē, Janejare'e omoe'e teve kupa upa.

Sakeu rewarà

- 19** ¹ Ajaire Jeriko taa pè ovāe Jesu. Nopyta'āi a'e pè. Wasa tè okwa.
²⁻³ Āmē uve kwaima'e mō a'e taa pè. Sakeu eu erà pè mǎ'ē. A'e tekoua repykwerà moatyarà rōvijā mō ekoi. Imoma'e ywete mǎ'ē tè Sakeu. A'e Jesu vāea wenu remē, kee e'i tite mijā: “Jesu resa taa”, e'i tite mijā. Ajamǎ'ē ijapu'agà tè Sakeu. Ajawyi aty wasu kō opijapa iwyi.
⁴ Ajawyi oo Jesu rape ypy pè ārō upa. Yvyra mō^z rè ojiupi oē, a'e pe wyi tomǎ'ē Jesu rè okwa remē. “Āmē tè amǎ'ē kuwa ee”, e'i oupe.
⁵ Āmē ajaire a'e wryy rupi Jesu okwa remē, opyta rǎ'ī oyvatesa ee omājā. Kee e'i ijupe:
 – Sakeu, kuisse'ë jē ewyjy ejo, e'i Jesu ijupe. Aatà nerupi neretā gyty, e'i. A'e pè apytatà rǎ'ī. I'ete pō? e'i āmē Jesu ijupe.
⁶ Āmē:
 – Hoō, ja'e, e'i Sakeu.
 Jesu rè oryvay rewarà mō kuisse'ë jē owyjy yvy pè. Ajaire weraa Jesu oupi wetā gyty.

^z 19.4 Sikomoro'y eu yvyra pè.

⁷Pirujẽ omã'ẽ ee mǎe kô ijayvu yvu kupa upa. Kee e'i kupa:

– Haa! Manyvore pô nivoi mǎ'ẽ retã gyty Jesu oo ojimory iko? e'i e'i kupa.

⁸Ajamã'ẽ ajaire wetã mề Sakeu opô'ã. Kee e'i Jesu pề:

– Erôvijã, age'e kee a'età. Ema'e kô pề amosãitã nimoma'e'i mǎe kô pề ky'y. Ape'otà myterà rupi imosãi, e'i. Âmô, ekarakuri poromoripea rupi aekyi sikaepo ava mō po pe wyi remě, a'e irôte rômô tesô amojivytã ijarerã kô pề ime'ẽ mijě, e'i Sakeu.

⁹Âmẽ aepo renu remě, kee e'i Jesu ijupe:

– Age'e sôsi aã tetã jarà ojireko katuoka Janejare'e pề ky'y. Tãmô Aparão reruparã mō ekoi, ijeapyrerã e'eay rômô. ¹⁰Okãjã mǎ'ẽ vo Janejare'e pề mijã. A'evo mǎe kô mokatuarã rômô tề ajo ajimojane ike pepô'ô mề aiko. Nivoi mǎe kô reka tề ajo imotekokuwa kô. Ajaire “hoô” te'i Janejare'e ijupe kô, e'i Jesu.

Karakuri rewarã mosikoa rề tề poromosã'ãga remẽwarã

(Mateusi 25.14-30)

¹¹Ajaire Jesu kô ojiapy jẽ oo Jerusarẽ taa pề ovãerĩ kupa ky'y. Âmẽ Sakeu retã wryy pewarã kô, kôĩ Jesu ayvu wenu ji'i mǎe kô, kee e'i opy'a pupe kupa:

– Kuise'ẽ jẽ Janejare'e ojikuwatã uu Jôvijã rômô janepytery pề, e'i oupe kupa.

Âmẽ Jesu poromo'e jětã. Âmẽ ayvu mō omosã'ãga mijě. ¹²Kee e'i Jesu:

– [Ajivytã rǎ'ĩ aa erena kyty, Papa rena kyty, e'i. Ajawyi tapeposiko katu jẽ ikô eayvu rupi erapykyre kyty nẽ, e'i.] Jôvijã wasu rề tề ajimosã'ãgatã tapekuwa sa'u, e'i. Âmô 'ary pề kwaima'e temimoe'e mō ojisyrytã rǎ'ĩ oo âmô vvy kyty. Ojimojôvijãokatã oo. Kãramô aekwerã pề ojivyrĩ tarã mijě uu. Jôvijã wasu rômô tề ojivyrĩtã uu ky'y. ¹³Âmẽ wemĩgwai kô ookwai rǎ'ĩ imuu imogeta kô. 10 rômô ookwai imuu, “Ejo toromogeta”, e'i. Kee e'i ijupe kô: “Ajisyrytã rǎ'ĩ aa”, e'i. “Ajawyi ema'e kô rề peja'a erapykyre kyty peiko”, e'i. “Moma'e kô pepyy ime'ẽ erokwa epy rômô, karakuri tapepyy ekojẽ erapykyre kyty”, e'i. Âmẽ pe'ĩ karakuri moeta mō ome'ẽ me'ẽ rǎ'ĩ tề a'e a'e kô pề imosãi. “Hoô” e'i âmẽ kupa.

¹⁴– Ajaire wemĩgwai kô oity oo. Âmẽ a'e vvy pewarã kô nopotai kwaima'e oôvijã rômô toiko. Âmẽ wetārã kô mō opyteporo imonooka jôvijã rǎ rapyky rupi, a'e wǎnã kô pề too kee javo kupa, “Noropotai ǎwĩ orerôvijã rômô toiko”, te'i kupa. ¹⁵Ajamã'ẽ ojimojôvijã jẽ upa. Ajaire ojimojôvijã maire, ojivyrĩ mijě uu aekwery pề. Ovãe remě, wemĩgwai kô omuu, kôĩ karakuri ome'ẽma jypy remě ijupe maekwerã kô. Kee e'i ijupe kô: “Ikatu tề pô peposiko ekarakuri pupe? Pepyy moma'e ime'ẽ epy rômô, ekarakuri tije'e ekojẽ pô?” e'i. ¹⁶Âmẽ emĩgwai mō kee e'i: “Pe'ite karakuri itôkô neme'ẽ ije mijã. Age'e itǎ'a aposiko paire, 10 rômô

tesō moeta amoaty ky'y. Tete pō?” e'i. ¹⁷Āmē: “Tete. Eremīgwai e'ey rōmō ene”, e'i tōvijā ijupe. “Eayvu rupi katu eremime'ēgwerà nereko. Ajawyi jōvijā rōmō neikotà ky'y. 10 taa wānà kō rè jōvijā rōmō neikotà”, e'i ijupe imoe'e. ¹⁸Āmē āmō ve uu oōvijā gyty. Kee e'i: “Jōvijā, pe'i nekarakuri itōkō neme'ē ije jypy remē mā'ē. Aposiko ipupe paire, 5 rōmō tesō moeta amoaty ky'y. Tete pō?” e'i. ¹⁹Āmē a'e peve: “Tete” e'i tōvijā āmē. “Ene oromojōvijāokatà. 5 taa wānà kō rè nejimōjōvijātà”, e'i.

²⁰E'i jē Jesu:

– Ajaire āmō ve uu oōvijā pè oporegeta: “Erōvijā, aā koiwerà, neremime'ēgwerà amokatu ereko. Kee a'e eupe: 'Jōvijā ojivy uu remē tamojivy ijupe', a'e eupe. Aōjā kamisa miti pupe imokatu ereko. ²¹Ajirokyje newyi rewarà mō amokatu jē tamoma tite e'ā. Orokuwa katu. Nejimomojy mā'ē tē ene. Neayvukasi mā'ē teve. Maipe neremokatuive moma'e ipe remeve, neo ajaire ekyi ipi. Āwitō ava mō nojimitāi epe remeve, oo ajaire temitā'akwerà po'o ipi. Āwīvo 'ejē neiko. Aja rewarà mō moko a'e”, e'i emīgwai imojivy karakuri oōvijā pè. “Tete pō moko areko?” e'i. ²²Āmē kee e'i tōvijā ijupe: “Ānī! Temīgwai aiweray rōmō neiko”, e'i. “Neayvukwerà rupi tē oromomorijauokatà, kee ere maekwerà rupi: 'Āwitō ava mō nojimitāi epe remeve, oo ajaire temitā'akwerà po'o ipi' ere tite si ije. 'Nejimomojy mā'ē tē ene', ere. A'evoa nekuwa ipe mijā. ²³Manyvore pō karakuri rena pè nereinōi ekarakuri āmē, tojimovija upa? Āmē aā age'e ojimoatykwerà revejē apyy kuwa mijā, eremime'ēgwerà”, e'i imoātāre'ā. ²⁴Ajaire āmō kō pè e'i jōvijā: “Peekyi aā wyi ekarakuri moeta. Eremīgwai 10 rōmō moeta omoaty mā'ē pè eme'ē”, e'i. ²⁵Āmē kee e'i kupa: “Orerōvijā, a'e karakuri pe'irōwā wereko. 10 rōmō tesō uve ijupe. Orome'ē jē kuwa pō a'e pè?” e'i kupa. ²⁶Āmē: “Ava mō ojime'ē ijupe mā'ē oporu katu remē, āmē ywesō ojime'ētā ijupe. Ajamā'ē ava mō noporui ojime'ē ijupe mā'ē remē, jaekyitā ojime'ē maekwerà iwyi”, e'i.^a ²⁷Āmē āmō kō rè, kōi jypy remē nopotai too jōvijā wasu rōmō mae kō rè kee e'i jē: “Pekwa ojimoāpā ere mae kō pijarā mō eru aā ike”, e'i. “Erovakeve ikō peapisipa nē”, e'i jōvijā, e'i Jesu aepo momewa.

Jumētu rupi Jesu ovāe Jerusarē taa pè oike remēwarà

(Mateusi 21.1-11; Maku 11.1-11; Juwão 12.12-19)

²⁸Ajaire Jesu Jerusarē taa ktytj ojiupi oo iko. Emimo'ekwerà kō ve oo apyky rupi. ²⁹Āmē tena kō pè ovāerī kupa remē, vytytry mō pè ovāe kupa. Oriveiraty eu vytytry rerà pè. Petepaje taa pyri Oriveiraty tui. Āmō, Petānia taa pyri teve tui. Āmē Jesu omono wemimo'earā kō mō wenone rupi, mōrijō mae kō. ³⁰Kee e'i ijupe kō imono kō:

^a 19.26 Mat. 13.12; 25.29; Mak. 4.25; Ruk. 8.18

– Pekwa erenone rupi wāi taa kyty, e'i. A'e pè pevāe remē, jumētu^b memyry mō rè pemā'ētà. A'e mokoje ojiānōtā upa, e'i. A'e 'aryvo ava mō nooive mā'ē. A'e pejora eru ike eupe, e'i. ³¹Āmē ava mō sō kee e'i peupe remē: “Moma'e rā pō pejoratā eraa?” e'i peupe remē, kee pejē ijupe: “Orerōvijā opota rā'ī,” pejē ijupe āmē, e'i.

“Hoō” e'i oo āmē kupa. ³²Āmē jumētu memyry wesa a'e pee reme pè kupa, Jesu e'i maekwerà rupi katu. Yvyra rè wānō kupa mā'ē. Sōjē, oka rova ypy rè wāpasī tatui upa. ³³Āmē ojora kupa upa remē, ijarà kō kee e'i ijupe kō:

– Moma'e rā pō pejoratā eraa? e'i āmē oporanu kupa.

³⁴Āmē e'i kupa:

– Orerōvijā iporijau ee. Ajawyi, “Peeru rā'ī ije”, e'i ore, e'i kupa.

– Hoō. Peraa rā'ī āmē, e'i jumētu jarà kō ijupe kō.

³⁵Weraa āmē kupa Jesu pè. Ajaire oyru kō omovevu teima ape 'aryvo. Ajaire omovy Jesu kupa, toē jumētu 'aryvo wapy. ³⁶Ajaire Jerusarē gyty ojiapy oo kupa iko. Aty wasu oo Jesu rupi a'e remē. Āmē jane kō pee ypy pè wārō Jesu kupa. A'e kō oyru poko omovevu pee rupi enone.^c ³⁷Oo jē kupa. Oriveiraty pyryvo okwa kupa. Āmē pirujē Jesu remimo'ekwerà kō atyry wayvo oporegeta iko kupa. Ory tesō kupa. Janejare'e omoe'e iko kupa. Pirujē omā'ē maekwerà rè omoe'e kupa. ³⁸Kee e'i kupa:

“Janejare'e tomory Wemimuurerà, Jōvijā wasu rōmō janepytery pè uu mā'ē!

A'e rè yvapewarà kō tipiryvypy katu oory rōmō.

Janejare'e tomoe'e ywete kupa ky'y!” e'i e'i wapukai rōmō kupa.^d

³⁹Ajamā'ē Pariseu kō mō ojimo'eai Jesu moe'ea renu kupa. Ajawyi Jesu pè kee e'i kupa:

– Nikatui moko'i remē nekoty rewarà kō. Emomi kō aepo te'i e'ā kupa ky'y, e'i tite kupa.

⁴⁰Kee e'i āmē Jesu ijupe kō:

– Ānī si! Tipu jē kupa. Nipui sō āwī kō remē, takuru kō tē tesō iputā emoe'e rōmō āmē ky'y, e'i Jesu.

Jesu oja'o Jerusarē taa wānà kō rè remēwarà

⁴¹Āmē Jesu ojiupi jē oo iko, ajaate Jerusarē taa rè omā'ē ky'y. Āmē a'e wānà kō oporijauesa amātejē, okuwa ojimomorijau wasutā kupa rewarà mō. Ajawyi oja'o taa rè omā'jā erokwa. ⁴²Kee e'i:

– Pene, poromomoikata peaiwererà wyi mijā. Poropy'amopiryvypy katu kuwa mijā. Ajamā'ē nekuwai pekupa. “Janejare'e Remimuurerà

^b 19.30 *Jumento* ^c 19.36 Āwīvo jōvijā wasu renone wereko kupa ipi. ^d 19.38 Jīg. 118.26

tè” napejëi 'ete ije. Ajawyi tè keetà kãramõ. ⁴³Kãramõ ipojoy aità peupe. Peãpã kô tè uutà pemoenawe jimo'yjẽ. Penena wãrimâtà pene kupa. Penetã omopypyrupatã ity kupa. ⁴⁴Penekoawerã omoaipa 'etetà kupa. Pepa katuyatã ãmẽ ky'y. Ava jẽ rōwã ojejatã mārānai wyi ãmẽ ky'y, e'i. Pirujẽ taa rokenaa omopypyrutã itypypyi teve kupa. A'evoa renone rōmõ tè ajo ipe Janejare'e Remimuurerã rōmõ. Nekuwai pekupa ajamãẽ. Aja rewarã mō a'evotã pejë ãmẽ ky'y, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu Janejare'e moe'ea retã rè okãtẽ'ã remẽwarã
(Mateusi 21.12-17; Maku 11.15-19; Juwã 2.13-22)

⁴⁵ ãmẽ Jesu ovãe Jerusarẽ taa pẽ remẽ, Janejare'e moe'ea retã gyty oo. ãmẽ a'e ypy pẽ mirã kō mōa'arōwã tui upa. Ajamãẽ Janejare'e pẽ moma'e me'ea repy rōmõ tè uu uu kupa.^e Janejare'e moe'e rè rōwã uu kupa ãmẽ. Ajawyi a'evoa rè Jesu omãẽ erokwa remẽ, omopõ mopõ kō imoisiry syrypa a'e pe wyi imono. ⁴⁶ Kee e'i ijupe kō:

– Nivoi moko pejë remẽ! Kee e'i itōkō Janejare'e kareta rè ojikusiwa: “Eretã eupe oporegeta mãe kō poregeta rena tè. Ajamãẽ imona mãe kō retã vo 'ejẽ pereko”, e'i ojikusiwa maekwerã rupi katu peiko, e'i ijupe kō imoãtãrẽ'ã kō.^f

⁴⁷ ãmẽ kōẽ jawe jawe Jesu poromo'e Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ iko ipi. Ajamãẽ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã kō nopotai Jesu. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rè poromo'e mãe kō teve nopotai Jesu. ãmõ, Juteu rōvijãgwerã kō. A'e kō ojukatã Jesu kupa, ojimōarõ ikotyre kupa rewarã mō.^g ⁴⁸ Ajamãẽ nokuwaive manyvo kuwa wereko ijukaaoka mãẽ kupa. Jane kō ãmẽ opota katu Jesu. Omoe'e kupa ipi, pirujẽ. Wenu takatu ijayvu ipi kupa. Ajawyi jōvijãgwerã kō okyje iwyi kō. Nopõ'ã'ãi Jesu rè jane kō rovake ãmẽ kupa.

“Ava ayvu rupi pō moko ere neiko?” e'i Jesu pẽ kupa remẽwarã
(Mateusi 21.23-27; Maku 11.27-33)

20 ¹ ãmẽ ãmõ 'ary pẽ Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ Jesu poromo'e upa. Janejare'e ayvu e'ey omovyvy upa. ãmẽ jōvijãgwerã kō ovãe ojimo'eai Jesu rè. Kejõ a'evõ mãe kō: Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã kō mō. ãmõ, tãmõ Moisesi remikusiwarerã rè poromo'e mãe kō. ãmõ, Juteu rōvijãgwerã kō. A'e kō ovãe Jesu mogeta kupa. ² Kee e'i kupa: – Ava ayvu rupi pō moko ere neiko ipi? Ava pō neayvumokasi moko tere ipi, poromo'e rōmõ ipi? e'i kupa.

^e 19.45 Teima kō omẽ'ẽ kupa. Jirusi. ãmõ, kaneiru ra'yry. ãmõ, pui ra'yry. Wãisõ, itee tee tè omẽ'ẽ kupa. Ajamãẽ a'e a'e kō omẽ'ẽ kupa remẽ, omoripe tè ipyyarã kō kupa ipi. Omojiupi sa'u epy rã ijupe kō kupa ipi. A'evõ tè karakuri omoaty wetẽ oupe kupa ipi.

^f 19.46 Isa. 56.7; Jer. 7.11 ^g 19.47 Ruk. 21.37

3 ãmẽ Jesu e'i:

– Ije ve aporanutã peupe rãĩ. Pejẽ ypy pemome'u ije awi. 4 Ava ayvu rupi põ Juwão amyry poromojãmorĩ ipi? Janejare'e ayvu rupi põ? Mirã kõ ayvu rupi põ ma'e remẽ? e'i Jesu oporanu ijupe kõ.

5 ãmẽ jövijã kõ ojimogeta rãĩ.

– Manyvo ja'etã põ? e'i ojiupe kupa. “Janejare'e ayvu rupi Juwão uu”, ja'e sõ remẽ, ma'e, “‘Aje’ pejẽ kuwasi ijayvukwerã pẽ ãmẽ mijã”, e'itã ãmẽ janeupe janemogweroka. Ajawyi aepe nija'e'ãi, e'i ojiupe kupa. 6 ãmõ, “Mirã kõ ayvu rupi tẽ uu Juwão”, nija'e'ãi teve, aty wasu kõ rewarã mõ. Takuru pupe janejapi japi kuwa janejuka kupa, aepe ja'e remẽ. Ma'e, “Janejare'e ayvu mojenuarã rômõ tẽ Juwão”, e'i kupa ipi rewarã mõ, e'i ojiupe kupa.

7 Ajawyi kee e'i kupa:

– Norokuwai ava ayvu rupi põ uu, e'i rã'ãga Jesu pẽ kupa.

8 ãmẽ kee e'i jẽ Jesu ijupe kõ:

– ãwijã wyi ije ve namome'u'ãi pejẽ ava ayvu rupi põ ãwĩvo aiko ipi mã'ẽ, e'i Jesu imogwe kõ.

Koo jarã ra'yry rẽ tẽ Jesu ojimosã'ãga remẽwarã

(Mateusi 21.33-41; Maku 12.1-9)

9 ãmẽ Jesu poromo'e remẽ, koo jarã ra'yry rẽ tẽ ojimosã'ãga poromo'e rômõ. Kee e'i ijupe kõ:

– Kwaima'e mõ uvaty oõtã okoo pẽ, e'i. Ajaire ãmõ kõ pẽ kee e'i:

“Ajisyrytã rãĩ aa. Ekoo aitytã rãĩ”, e'i. “Ajawyi ekoo rẽ peposiko kuwa. Tapeja'a ee erapykyre kyty. I'akwerã peme'ẽ kuwa epy rômõ. ãmẽ temitã'a po'oa 'arã mẽ a'e mõ peme'ëtã ije ipi. I'ete põ?” e'i ijupe kõ. “Õõ, i'ete”, e'i kupa. Ajaire koo jarã ojisyry oo ãmõ yvy kyty. A'e pẽ oiko puku sa'u iko. 10 ãmẽ kãramõ uva otãrõma ky'y remẽ, ijarã omono ipe wemĩgwai mõ okoo kyty temitã'akwerã pẽgwerã pijarã mõ mijã. Ovãe remẽ, koo rẽ oja'a mãe kõ nome'ẽ'ãi ijupe ajamã'ẽ. Opyy inõpã nõpã kupa. Agyvotẽ omojivy imono kupa. 11 Ajawyi e'i mijẽ koo jarã ãmõ pẽ: “Ene jẽsi ekwa age'e”, e'i. “Hoõ” e'i ãmẽ. Oo ipe mijẽ emĩgwai mõ ãmẽ. A'e ve koo rẽ oja'a mãe kõ onõpã nõpã mijẽ rônõ. Ojimorara ywete ee imojivy imuu. Agyvotẽ omojivy imuu kupa. 12 Ajaire koo jarã e'i jẽ ãmõ pẽ: “Ene jẽsi ekwa age'e”, e'i ijupe. A'e oo ipe mijẽ rônõ. Wapijuka mijẽ kupa imojivy imono ikoty. Agyvo te'e tẽ ovãe.

13 – ãmẽ e'i koo jarã oupe: “Manyvotã sipõ areko ky'y? Era'yry eremiau amonotã ky'y. A'e omomojytã erovija kupa ky'y”, e'i tite wa'yry mono.

14 Ajaire oo ovãe uu koo pẽ ta'yry. ãmẽ koo rẽ oja'a mãe kõ omã'ẽ ee, uu iko remẽ. Kee e'i ojiupe ãmẽ kupa: “Koo jarã ra'yry tẽ ovãe ky'y”, e'i kupa. “Ejo sijuka”, e'i kupa. “Emã'ẽ. ãwĩ tẽ koo rẽ ojimojövijãtã uu rekovijararã rômõ”, e'i kupa. “ãmẽ ãwĩ sijuka amãtejẽ remẽ, janekoo rômõtã tẽ ky'y”,

e'i tite kupa. ¹⁵Weraa koo jarà ra'yry koo kupe kyty ijuka ãmẽ kupa ky'y. Manyvo e'itã pō koo jarà ajaire wa'yry jukaa renu? ¹⁶Uutã ijapisi kō. ãmẽ ãmō kō tẽ omoposikookatã okoo rẽ ky'y, e'i Jesu.

Ãmẽ kee e'i jane kō aepo renu:

– Eeee! Ta'evõ e'ã orepõ'õ mẽ! e'i kupa.

Takuru e'eay rẽ tẽ Jesu ojimosã'ãga remẽwarã

(Mateusi 21.42-46; Maku 12.10-12)

¹⁷Ajaire Jesu a'e kō rẽ omã'ẽ rã'ĩ erokwa. Takuru rẽ tẽ ojimosã'ãgatã ky'y, tetã reinõa rewarã rẽ tẽ. Aepo jaa rẽ kee e'i Jesu:

– Janejare'e kareta rẽ kee e'i ojikusiwa: “*Oiko takuru mō, a'e pẽ 'nikatui' e'i tite tetã reinõgarã kō mã'ẽ. Ajamã'ẽ a'e pẽ ajaire 'takuru e'ekweray' eutã. Tetã yke pẽ tẽ oinõtã imõ'ã kupa, a'e ywesõ sikaepo ikatuay rewarã mō*”, e'i maekwerã.^h A'e takuru vo 'ejẽ Janejare'e Remimuurerã. Napekuwaive pō ajaa maekwerã? e'i Jesu.

¹⁸E'i jẽ Jesu:

– ãwitō ava mō ãwĩ takuru rẽ ojipyãkãmota remẽ, imarama. ãmō, ava mō 'aryvo takuru o'a uu remẽ, omomarama ve, e'i.

Wee tẽ sikaepo aepo Jesu oporegeta upa. “Nererovijai mãe kō ojimomorijautã”, jaa tẽ aepo e'i.

Jõvijãgwerã kō wayvumooapaoka tarepe Jesu remẽwarã

(Mateusi 22.15-22; Maku 12.13-17)

¹⁹Ãmẽ tãmō Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kō aepo wenu remẽ, ojikō'õ Jesu rẽ kupa. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã kō ve ojikō'õ ee. Kee e'i ãmẽ ojiupe kupa:

– Haa! Janere rōwã sipōkō aepo Jesu oporegeta! Emã'ẽ, ojisu'u katu janereko rẽ, e'i kupa.

Ajawyi Jesu opyytã kupa. Ajamã'ẽ okyje jane kō wyi kupa.

²⁰Ãmẽ jōvijãgwerã kō a'e pẽ Jesu omoa'u kupa ipi. Ajaire, jane kō mō omogeta vija too Jesu rã'ã kupa. ãmō, karakuri ome'ẽ vija teve a'e kō pẽ.

Kee e'i kupa:

– Pekwa rã'ĩ Jesu rã'ã. Ivo maevo sō tite peiko ovake, “aje” te'i tite pejẽ. Peã'ãtã ayvu rẽ. ãmẽ janerovakeve ojavy tite ayvu mō remẽ, sipokwatã eraa ãmẽ jōvijã wasu pẽ ime'ẽ, e'i kupa.

– Hoõ, orootã, e'i kupa.

²¹Ãmẽ uu Jesu pẽ oporanu kupa. Kee e'i rã'ãga kupa:

– Poromo'earã, ikatuay poromo'e rejupa ipi. Nerejavyi jane kō rekoa rẽ ipi. Ivo maevo sō tite mã'ẽ pẽ “ivo” nere'i tite ipi. ãwĩvo ve nivõ maevo

^h 20.17 Juteu kō takuru 'aryvo omõ'ã tetã kupa ipi. Takuru e'ekweray omowaite tetã yke mã'ẽ rômō. ãwitō Wajãpi kō opyeporo wakapu, ma'e remẽ wakari'y kytappy rômō ipi. ãwĩvo ve takuru tetã reinõgarã kō wereko ipi. Jĩg. 118.22; J.K.R. 4.11; 1Pe. 2.7

sõ tite mã'ẽ pè “nivoi” nerei tite ipi. Nerejimoripeokai a'evoa rè neiko ipi. Janejare'e ayvu aje ywete mã'ẽ rupi katu tè poromosã'ãga neiko ipi, e'i rã'ãga kupa.

22– Ajawyi kee jaa rè oremo'e rejupa. I'ete põ Romã pewarà rövijã wasu Sesa pè tekoua repykwerà jame'ẽ ipi? ãñ põ ma'e remẽ? e'i rã'ãga Jesu pè kupa.

23 Ajamã'ẽ omoripea okuwavĩ Jesu remẽ, kee e'i ijupe kô:

24– Age'e moma'e ma'e aporanutã peupe. Peeru rã'ĩ karakuri moeta mō tamã'ẽ ee, e'i.

Weru ãmẽ kupa. Ajaire kee e'i Jesu ijupe kô imojisaoka:

– Moeta rè pemã'ẽ esa. Ava rã'ãgawerà põ aã? ãmō, ava rerà ojikusiwa ee? e'i Jesu ijupe kô.

25– Jövijã Sesa, e'i kupa. ãmō, a'e rerà teve ojikusiwa ee, e'i kupa.

ãmẽ aepo rè kee e'i Jesu:

– Õ'õ, i'ete. Ajawyi kee a'e pejẽ. Jövijã wasu Sesa pewarà jame'ẽ jövijã wasu Sesa pè ipi. ãwivo ve Janejare'e pewarà jame'ẽ Janejare'e pè ipi, e'i Jesu ijupe kô imogwe kô ky'y.

26 Ajawyi manyvo ne'i'ãi Jesu pokou kupa. Ajawyi nipu'ãi rã'ĩ kupa ky'y.

– Haa! Aepo e'i si Jesu! e'i kōrijō kupa.

Satuseu kō wayvumoopaoka tarepe Jesu remẽwarà

(Mateusi 22.23-33; Maku 12.18-27)

27 Ajaire Satuseu kō mō ovãe. A'e kō kee e'i tite ipi: “Jakājã maire, nijapoera mijẽ'ãi ipi”, e'i kupa ipi.ⁱ 28 ãmẽ kee e'i Jesu pè kupa:

– Poromo'earà, tãmō Moisesi kee e'i itōkō janeupe ikusiwa: “*Kwaima'e mō erekwapa mã'ẽ okājã sō nijākarāive remeve, erekwarerà wereko kuwa imōmirīgwerà ãmẽ ipi. A'e tè ijākarātà ipupe weke'yry amyry rekovijarerà mō*”, e'i itōkō ikusiwa, e'i kupa.^j

29 E'i jẽ Jesu pè kupa:

– Ma'e remẽ oiko kwaima'e mō mijã, ijatyray imōmirīgwerà mã'ẽ. 7 rōmō imōmirīgwerà kō, weke'yry reve. Ajaire teke'yry ypykwerà wãivĩ mō wereko mijã. Ajaire nijākarāive ipupe remeve okājã werekwarà wyi. 30 Ajaire ivo jẽ imōmirĩ akypyporã. 31 Ajaire ivo mijẽ imēnã okājã iwyi. Ajaire imōmirĩ ekovijarerà wereko mijẽ rōnō. A'evo 'evo ajaate 7 rōmō wereko ipe wãivĩ. Wereko reko ity kupa. Okājã kājãma iwyi kupa. Nijākarāive remeve opa kupa. 32 Ajaate wãivĩ terekwarerà tè okājã ky'y, e'i kupa.

33 Aepo jaa rè kee e'i oporanu Jesu pè kupa:

– Kāramō Janejare'e poromomoera remẽ, ava rerekwarà rōmō ekoitã? Emã'ẽ, 7 rōmō werekopa mijã. Ava reve põ ekoitã ãmẽ, opoera opõ'ã mijẽ remẽ? Emome'u ore awi, e'i Jesu pè ijã'ã esa kupa.

ⁱ 20.27 J.K.R. 23.8 ^j 20.28 T.M. 25.5

³⁴ [Ajamã'ê Jesu okuwapa Satuseu kô, “Janejare'e nomomoera'ãi okājā maekwerà kô ipi”, e'i kupa ipi.] Ajawyi kee e'i ijupe kô:

– Age'e remê ike rupi tekou remê tē jane kô ojireko ipi. ³⁵ Na'evô'ãi âmē kâramô remê, e'i. Janejare'e opota omomoera eraa opyri mae kô nojireko'ãi âmē ky'y. Ovo rupi tevetà a'evô remê. ³⁶ Awyje tē oiko karuarutà a'e pè. Mā jē rōwā okājātà a'e pè ky'y. Āwītō Janejare'e remīgwei yvapewarà kô nokājāi. Āwīvotà jane kô ky'y. Janejare'e ākarāgwerà kô rōmōtā ekoi kupa, emimomoera kô, e'i Jesu.

³⁷ E'i jē Jesu:

– Pekuwa ipe tāmō Moisesi remikusiwarerà. A'e ve omojikuwa teve jane kô jimomoeraa mǎ'ē rewarà. Kōi tāmō Moisesi ka'a mitigà nokai'ãi maevo sō tite mǎ'ē pyryvo tui remê, kee e'i itōkō Janejare'e ijupe: *“Ije tē nerāmōi kô Rōvijā wasu rōmō aiko. Aparāo Rōvijā wasu. Āmō, Isaki Rōvijā wasu. Āmō, Jako Rōvijā wasu teve ije”*, e'i itōkō Janejare'e tāmō Moisesi pè.^k Aevo remê karamoeve Aparāo kô okājāma. ³⁸ Ajamã'ê omānō mae kô rōvijā rōmō rōwā Janejare'e ekoi ipi. Uve jē mae kô rōvijā rōmō tē ekoi. Uve jē mǎ'ē vo 'ejē Aparāo kô ekoi ijupe, kāramō omomoera kô tarà mijē rewarà mō. Ajawyi “nerāmōi Aparāo amyry” ne'i tāmō Aparāo pewarà mō. “Nerāmōi Aparāo” e'i tē. Ajaa rupi kee jakuwa: Uvetà omānō maekwerà kô jimomoeraa. Aje ywete a'e pejē, e'i Jesu Satuseu kô pè.

³⁹ Āmē aepo renu mē āmōgwerà tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mae kô kee e'i Jesu pè kupa:

– I'eay wete neporegeta, oremo'earà, e'i kupa.

⁴⁰ Aja paire ava, “Jesu taayvumooa”, ne'i'ãi ky'y. Ojirokyje kupa ky'y. “Kāramō ajimogweroka ijupe ne”, e'i kupa ajawyi.

Jōvijā Tavi Jeapyry rewarà (Mateusi 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ Kee e'i Jesu ajaire ijupe kô:

– Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mae kô poromo'e remê, kee e'i kupa ipi: “Jōvijā Tavi jeapyrerà rōmōtā tē Janejare'e Remimuarà rā”, e'i kupa ipi. Manyvore pō aepo e'i kupa? ⁴²⁻⁴³ Emǎ'ē. Jōvijā Tavi kee e'i itōkō ojīgarà rupi:

“Janejare'e e'i Erōvijā ywete pè:

‘Ejo e'ekatu kytyre tereapy rejupa aja puku pè,
newyry kyty tē neāpā kō tamoigooka âmē', e'i Janejare'e ijupe
maekwerà”, e'i itōkō tāmō Tavi ojīgarà rupi.^l

⁴⁴ Ajawyi kee a'e pejē: “Erōvijā ywete” e'i tāmō Tavi Janejare'e Remimuarà rā pè, āwisō ijeapyry rā teipe remê. Manyvo pejē pōkō aepo jaa renu ijupe kô? e'i. [Nipui âmē kupa.]

^k 20.37 Jisyry. 3.6 ^l 20.42-43 Jīg. 110.1

**“Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō rekoa rupi tapeiko e'ǎ”,
e'i Jesu mǎ'ē**

(Mateusi 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵ Āmē jane kō Jesu ayvu wenu enu remē, e'i Jesu wemimo'ekwerà kō pè:

⁴⁶ – Moko. Pemārāmoa'u ikō peiko tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e rǎ'āga mǎe kō rekoa rè ipi nē. Wee ywesō oja'a kupa ipi. “Temoe'e ekojē āmō kō”, e'i oupe kupa ipi. Ajawyi tyru e'ekwerà epy wete mǎ'ē opypy takatu erojivy jivy ojikuwa rōmō kupa ipi. Ajawyi rōwā sikō, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā kō wryy pè oike kupa remē upi upi, jōvijā apyka kō pè wapy kupa jane kō rovake ipi. Āmō, jimiwa wasu pè oo mōropārā kō rōmō remē, kee e'i oupe kupa ipi: “Poromojimi'uarā kee e'i kuwa ije: ‘Ene ypy ejo āā ike epyri eapy’, e'i kuwa ije”, e'i oupe kupa ipi. ⁴⁷ Mǎi pō terekwarerà kō rè oja'atà kupa ajamā'ē? Nii! Kee e'i kōrijō tē kupa: “Eeru ekojē moma'e mō”, e'i kupa ijupe kō ipi. Ajawyi imona terekwarerà kō moma'e rè kupa ipi. Ajaire Janejare'e pè oporegeta puku rǎ'āga āmō kō rovake tomoe'e kupa ipi. Moko wereko ojipijarī tarepe kupa ipi. Ajamā'ē Janejare'e okuwa katu ekoa aiwerà kō. Omomorijauoka kō ywetetā kāramō. Āwī kō ywesō omomorijautā āmō kō wyi, e'i Jesu.

Terekwarerà nokāte'āi Janejare'e pè remēwarà

(Maku 12.41-44)

21 ¹ Ajaire Jesu Janejare'e moe'ea retā ypy pè tui upa remē, jane kō rè omā'ē upa, karakuri kō weru inō temime'ēa rena pupe kupa remē. Imoma'e ywete mǎe kō rè omā'ē, karakuri ome'ē kupa remē. ² Ajaire terekwarerà nimoma'ei 'ete mǎ'ē mō uu. Mōrijōgā karakuri nikasi mǎ'ē tē weru ime'ē. ³ Āmē Jesu e'i ee omā'jā:

– Aā wāivī ywesō nokāte'āi 'ete Janejare'e pè karakuri me'ēa rè, āmō kō wyi, e'i. Aje aepo a'e age'e, e'i. ⁴ Āmō kō karakuri pēgā tē weru ime'ē ipi. Oyte mǎ'ē tē weru ime'ē kupa. Mōa'ārōwā opyta jē ijupe kō ome'ē maire. Aā wāivī āmē ome'ēma 'ejē okarakuri. Ma'e emi'ō repy rā tē kuwasi karakuri mijā. A'e tē weru ime'ē Janejare'e pè. Ajawyi āā ywesō nokāte'āi 'ete okarakuri me'ēa rè, Janejare'e pè ome'ē remē, a'e pejē, e'i Jesu.

Jesu omome'u amātejē Janejare'e moe'ea retā momaa rǎ rewarà

(Mateusi 24.1-2; Maku 13.1-2)

⁵ Ajaire Jesu remimo'ekwerà kō mō omā'ē Janejare'e moe'ea retā rè upa. A'e vo remē kee e'i Jesu pè kupa:

– Orerōvijā, emā'ē. Ikatuay Janejare'e moe'ea retā ojinō upa. Āwisō takuru kō ikatuay wete mǎ'ē oinōma pari rè tetā mokatua rōmō kupa.

Ãmõ, weru ime'ẽ mõe kô ve oinõma pari rê kupa. Ajawyi katuay ve rõnõ, e'i kupa.

Ãmẽ aepo renu kee e'i ajamã'ẽ Jesu ijupe kô:

⁶– Ãwĩ pemã'ẽ ee mã'ẽ naiko'ãi kãramõ. Opa katutà. Kãramõ ãpã kô ovãetà ee. Omotororopatà ity kupa, e'i. Ajawyi takuru ijãpiso'ã mã'ẽ ojapakuipatà. Mã jẽ rõwã ojejatà ãmẽ ky'y, e'i.

“Pemomorijautà kupa”, e'i Jesu mã'ẽ

(Mateusi 24.3-14; Maku 13.3-13)

⁷Ãmẽ kee e'i emimo'ekwerà kô:

– Õ'õ põ? A'evotà sipõ? oremo'earà. Manyvo remẽ põ a'evotà? Manyvotà põ orokuwa amãtejẽ a'evo tarà mẽ? Emome'u awi oreupe torokuwa, e'i kupa.

⁸A'e rê kee e'i Jesu:

– Mokoi pemoripea mõi! Tapejimoripeoka e'ã peiko kee e'i mõe kô pè: “Janejare'e Remimuu rômõ tẽ ije ajo”, e'i mõe kô pè. Ijatyray mirà kô aepo e'itã owari rômõ pejẽ. Ãmõ, kee e'itã pejẽ kupa: “Ke'ĩ a'evoa rã okwatà”, e'itã rã'aga pemoripe kupa. Mokoi! “Aje” tapejẽ ywe'e tite e'ã aepo jaa renu.

⁹– Kee tevetà kãramõ. Jiapisa rã ojenutà teve pejẽ. Ãmõ ve ojenu tary ve. Ãmõ, ojimõarõtã ojikoty iko kupa. Ojimoe'yitã ojiwyi kupa. Opõ'atã ijiapisi ojeeve kupa. Pekiye tite a'evoa wyi ne. A'evoa ypy rã'ĩ okwatà. ãmẽ tẽ pekuwatà yvy opaerĩ mã'ẽ. Ãmõ, avãerĩ mã'ẽ teve, a'e pejẽ, e'i Jesu. ¹⁰Ãmõ yvy pewarà kô opõ'atã ãmõ ate'y kô rê. Ojiapisitã ojeeve kupa, e'i. Ojimomojy tètã ãmẽ kupa, e'i. ¹¹Ãmõ, yvy otyty tesõtã upa. Ãmõ, tyavorusu okwatà teve taa taa kô rupi. Ãmõ, tekorãnaiwerà okwa tary ve. Ãmõ, yva itee tary ve. Moma'e iteetejẽ ojisaokatã yva pè ãmẽ ky'y. Temisage'ã kô ve ojisaokatã. Ipojoy aità tẽ ãmẽ. Poroapy'a jètã ãmẽ ojisaoka. A'evotã tẽ, e'i.

¹²– Ajamã'ẽ na'evo'ãive remeve, pepyytã pemomorijauokatã teywete kupa. Ãmõ, peneraatã ajaire Janejare'e ayvu rê jimo'ea retã gyty. Nivoi mã'ẽ tomo'y teywete pene kupa. Ãmõ, pemop'ãoka teywete tary ve kupa. Ekoty rewarà rômõ pejẽ rewarà mõi ojimoãpâtã pene kupa. Ajawyi peneraatã jövijã wasu kô gyty tapemomorijauoka kupa. ¹³Ãmẽ a'evo remẽ, eayvu pemojenutã jövijã kô pè ãmẽ. ¹⁴Tapejimo'eai e'ã a'evo remẽ. Kee tapejẽ e'ã pejimopirai rômõ: “Manyvo a'etã põkõ aporegeta emogeta kupa remẽ?” tapejẽ e'ã peiko. ¹⁵Ije tẽ poromotekokuwatã peayvu rã imojikuwa pejẽ tapemojenu. Ajawyi peãpã jẽ rõwã peayvu omogwetã. Nokuwa'ãi peayvuvaja kupa.^m ¹⁶Waype ywetetã peupe ajamã'ẽ. Penetãrã kô tẽ tesõ peãpã kô rômõ ekoitã ãmẽ. Penuu kô tẽ tesõ ojimoãpâtã

pene iko. Pemõmirĩ kō teve tesõ. Wãisõ. Pejimorypa kō ve peãpã kō rômõtã ekoi. ãmõgwerà pepõõmorà kō mō ojukaokatã kupa. ¹⁷Ekoty rewarà kō pejẽ wyi ojikõõtã pene kupa ãmẽ. Pirujẽ ojikõõtã pene kupa. ¹⁸Ajamã'ẽ Janejare'e tẽ oja'a jẽtã pene penereko katu rômõ oupe. ¹⁹Ãmẽ waypekwerà mẽ pejimokasi jẽ ere pejipykãtã remẽ, epyri peiko karuarutã kãramõ peiko ãmẽ, e'i Jesu.

“Jerusarẽ taa wãrimãtã ipãsarõ kupa”, e'i Jesu mã'ẽ
(*Mateusi 24.15-28; Maku 13.14-23*)

²⁰E'i jẽ Jesu:

– Ajaire Jerusarẽ taa rẽ sota atyry kō ojatykapatã kupa. Taa wãrimã 'etetã kupa. ãmẽ a'evoa rẽ pemã'ẽ remẽ, “Ipuku rōwãtã Jerusarẽ omomatã kupa ky'y”, pejẽtã ãmẽ ikuwa. ²¹Ãmẽ Juteja yvy pẽ ekoi mãe kō kuise'ẽ jẽ tojavapa oo. Yvytyry kō gyty too ojemĩ ãpã kō wyi kupa. ãmõ, tekoa pẽ ekoi mãe kō tojisyry ojava oo. ãmõ, koo rẽ oposiko mãe kō a'e pe wyi ve tojava oo. Toike e'ã rã'ĩ tekoa pẽ ãmẽ kupa, e'i. ²²A'e 'arà remẽwarà “pejipy 'arà ovãema ky'y” eutã. Janejare'e ayvukwerà rupi katu a'evotã, e'i.ⁿ

²³E'i jẽ Jesu:

– Ipojytã ãmẽ wãivĩgwerà ipuru'a mãe kō pẽ. ãmõ, omemy sakyre oupi imokamy'u jẽ mãe kō pẽ ve ipojytã. Mokoi! A'evõ remẽ pirujẽ jane ijãgyoay tesõtã ojimopirai tesõ rômõ Juteja yvy rupi kupa. Juteu kō rẽ ojikõõ ywetetã iko kupa, e'i.^o ²⁴Ãmõgwerà wapisitã marija poko pupe kupa. ãmõgwerà opokwatã eraa raa imono ãmõ mirã kō põ'õ gyty kupa. Ajawyi ojeja mãe kō omosãsãitã imono mono yvy popy kō gyty, ãmõ mirã kō põ'õ mẽ. ãmẽ ãmõ ate'y wãnã kō tẽ Jerusarẽ taa opãsarõtã imoenawepa ky'y, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu ovãe tarã mijẽ mã'ẽ rewarã
(*Mateusi 24.29-31; Maku 13.24-27*)

²⁵E'i jẽ Jesu:

– Kee tevetã. Janejare'e kwaray omoteetã kãramõ. Moma'e iteetejẽ ojikuwatã kwaray rẽ. ãmõ, jay rẽ. ãmõ, jaytata kō rẽ, e'i. Yvy pẽ jane kō ipy'a pirai tesõtã omãjã a'evoa rẽ. ãmõ, pãranã wasu ve iteetã. ãmẽ onururu tesõtã. Opipo pipo tesõtã pãranã. Yvate kytyve tesõtã a'evõ. Jane kō ojimonyijay tesõtã ee omãjã. Okyje aità iwyi kupa.^p ²⁶Ãmẽ a'evoa remẽ, jane ãmõgwerà kō omãnõ mãnõ tesõtã okyje rômõ iko. Kee e'itã ãmẽ kupa: “Nopa'ãi ywete rōwã pōkō ãwĩvoa mijã?” e'i e'itã ojimopirai rômõ iko kupa. “Emã'ẽ. Yva onãrãtã ky'y, ipupewarã kō revejẽ”, e'itã omãnõ mãnõtã kupa. ²⁷Ãmẽ sõi eny wasu mã'ẽ rômõ ajinõtã yva rẽ. Yva

ⁿ 21.22 Ose. 9.7 ^o 21.23 Ruk. 23.29 ^p 21.25 Isa. 13.10; J.Jim. 6.12-13

rãtasĩ rupi tẽ tesõ ajotà. Ekasia reny revejẽ ajotà, Janejare'e Remimuurerà ajimojane mãẽ rômõ. ãmẽ si yvy kytywarà kõ pirujẽ omã'età ere ajo remẽ, e'i.^q 28 ãmẽ a'evoa ojiãparõ remẽ pepõã peyvatesa pejimo'agatu ãmẽ ere. Kuise'ẽ jẽ Janejare'e penereko katutà jimomorijau wasua wyi peneraatà opyri ãmẽ ky'y. A'e 'arà nipuku'ãi aja paire ky'y, e'i.

Jesu vãea rã mojikuwapa kõ rewarà
(Mateusi 24.32-35; Maku 13.28-31)

29 Ajaire Jesu omosã'ãga wayvu poromo'earà rômõ. Kee e'i:

– Wakapu rẽ pemã'ẽ rã'ĩ esa. ãmõ yvyra kõ rẽ pemã'ẽ esa teve. 30 ãwitõ wakapu okui ypy remẽ, “Kuisse'ẽ jẽ kwaraytã ky'y”, ja'e ipi. 31 ãwĩvo tevetà kãramõ. Manyvo teko'arà temisage'ã ojiãparõ remẽ, kee pejẽtã ãmẽ: “Kuisse'ẽ jẽ Janejare'e jimojõvĩjãa 'arà okwatà”, pejẽtã ãmẽ ikuwa ky'y, e'i. 32 Aje ywete aepo a'e aporegeta age'e pejẽ. Ke'ĩ pirujẽ a'evoa okwatà, age'e remẽwarà kõ mõ uve jẽ remeve, e'i.

33 E'i jẽ Jesu:

– Kee jaa rẽ tapeja'a. Yva opatã. Yvy opa tary ve. Eayvukwerà ãmẽ nopa'ãi, e'i.

“Tapemoa'u jẽ peiko”, e'i mã'ẽ

34 – Ajawyi mokoi. Pemoa'u jẽ ikõ evãea pekupa ipi nẽ, a'e pejẽ. Tekou teitetea kõ røgã peja'a peiko ne. Ka'ua røgã teve. Jimi'u wasua røgã teve ne. Moma'e age'e remẽwarà kõ røgã. A'e a'e røgã peja'a tite remẽ, nikatu'ãi peupe ãmẽ. Kãramõ evãea 'arà pepokou tite ne, a'e pejẽ. ãmẽ a'e 'arà ovãe peupe remẽ, nikatu'ãi peupe ja'aarà mõ rōwã peiko remẽ. 35 Pirujẽ yvy wãnã kõ pẽ evãea ojikuwatã. Ajawyi ava jẽ rōwã nomã'ẽ'ãi evãe remẽ ere. 36 Ajawyi ja'ave rōwã peiko ne, a'e pejẽ. Emoa'u jẽ ikõ pekupa nẽ. A'evõ peiko remẽ kee pejẽ ikõ Janejare'e pẽ nẽ: “Epãtavõ emokasi rejupa”, tapejẽ. “Tajirokyje e'ã aja maekwerà wyi”, tapejẽ ijupe. ãmẽ sōsi ãpẽiwarerã paire erovakeve peikotã ãmẽ. Kee a'etã pejẽ: “Ejo jajimory karuaru ojee jaiko ky'y”, a'etã pejẽ, ajimojane mãẽ rômõ, e'i Jesu ijupe. Awyjepa Jesu aepo e'i ãmẽ ky'y.

37 A'evõ remẽ Jesu Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ ekoi. Kõ'ẽ jawe jawe poromo'e iko. Pya remẽ ojisyry oo yvytyry kyty ipi, Oriveiraty eu mã'ẽ kyty. A'e pẽ ikõ'ẽ ipi.^r 38 Ji'ive oo mijẽ Janejare'e moe'ea retã gyty ipi. A'e kyty jane kõ oo ji'ive, ijayvu renu. Ojatykapa a'e pẽ ipyri kupa ipi.

q 21.27 Tan. 7.13; J.Jim. 1.7 r 21.37 Ruk. 19.47

Jōvijā kō oja'a Jesu jukaa rā rē remēwarā
(*Mateusi 26.1-5; Maku 14.1-2; Juwāo 11.45-53*)

22 ¹Ke'ī Juteu kō wāmōi kō jisryawer moetea 'arà okwatà.^s
 ãmē meju vororo e'āgwerà o'utà kupa.

²ãmē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō ojimo'eai Jesu rē iko.
 ãmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mǎe kō ve a'evo ekoi.

– Manyvotà pōkō Jesu sireko ijukaoka, e'i ojiupe ojimogeta teā'ā rupi
 kupa ipi.

Ajamā'ē okyje mirà kō wyi kupa. Ajawyi noppyive kupa.

Jutasi, “Erōvijā ame'ētà pepo pē”, e'i remēwarā
(*Mateusi 26.14-16; Maku 14.10-11*)

³ãmē Satanasi' uu sikaepo oike Jesu remimo'ekwerà 12 mǎē mō py'a
 pupe. Ma'e, Jutasi Sikarioti eu erà pē mǎē py'a pupe tē oike. ⁴⁻⁵Ajawyi
 Jutasi opō'ā oo jōvijā kō pē oporegeta. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō
 rōvijā kō pē. ãmō, Janejare'e moe'ea retā rārōarā kō pē. A'e kō ojatykapa
 upa remē, oo Jutasi ipyri kō. Kee e'i ipō ijupe kō:

– Ame'ē kuwa erōvijā pepo pē, e'i.

Oryvay aepo renu kupa ãmē. Ojimogeta manyvo werekotà kupa ãmē.
 Ime'ēa rā repy rē ojimogeta teve kupa.

– Kee javu karakuri orome'ētà ãmē neupe, e'i kupa.

⁶– Hoō a'evotà tē, e'i Jutasi.

Aja paire wārō jē rā'ī, ãmō kō reā'ā rupi tē tome'ē Jesu ipo kō pē.

Tāmō kō rekoawerā moetea 'arà renonewarā
(*Mateusi 26.17-25; Maku 14.12-21; Juwāo 13.21-30*)

⁷ãmē Juteu kō omoetetā wāmōi kō jisryawerā. Kaneiru ra'yry ojukatā
 imii iwa kupa. ãmō, meju vororo e'āgwerà oinō tevetā iwa kupa. [Wekoa
 rupi a'evo ekoi kupa ipi.]^u ⁸ãmē a'e 'arà mē Jesu omono wemimo'earā
 kō mō too wenone kō rupi toposiko amātejē a'evoa rā rē. Kejō omono.
 Peturu. ãmō, Juwāo. Mokojejō. Kee e'i ijupe kō:

– Pekwa erenone Jerusarē taa kyty, janejimiwa rā pemokatu, tāmō kō
 jisryawerā moetea 'arà renone, e'i Jesu ijupe kō.

“Hoō” e'i ãmē kupa. ⁹ãmē kee e'i ijupe kupa:

– Mǎ mē kuwa pō oromokatutā ja'umǎ'ē? e'i kupa.

¹⁰ãmē e'i Jesu:

^s **22.1** Karamoe remē Janejare'e wekyioka Juteu kō rāmōi kō Ejitu vvy pe wyi imoisryr
 kō. Karai kō *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pē. Ajamā'ē Jesu poeraawerā pē ywesō *Páscoa*
 e'i kupa. Emogeta Jisryr. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 ^t **22.3** Ājāgai rōvijā.

^u **22.7** Jisryr. 12.14-20

– Age'e a'evoa rã rè peo remẽ, a'e taa pè peiketà. ãmẽ kwaima'e mō rē pemã'età okwa remẽ, e'i. A'e warypy yy rena mō omovytà erokwa ereko. A'e rakypy rupi peotà, ajaate peotà pemãjã ee, mã tetã wryy pè pō oiketà, e'i. ¹¹ ãmẽ a'e tetã jarà pè kee pejètà: “Japo, orerõvijã kee e'i oremuu neupe: ‘Mape kuwa pō tãmō kō jisryawerà rè oroja'atà? Ije, eremimo'ekwerà kō reve?’ e'i oremuroka nekoty”, pejètà ãmẽ ijupe. ¹² Aepo pejẽ remẽ, tetã jarà peneraatà jura pè. Tena ipevu katu mãẽ mō wesatà peupe ãmẽ. A'e wryy pè awi pemokatu janejimiwa rã, e'i Jesu. ¹³ Oo ãmẽ Jerusarẽ gyty ovãe kupa. Jesu ayvu rupi katu omã'ẽ jimiwa rã rena rè kupa. Pirujẽ ja'aa rã rewarà rè oposiko kupa.

Jesu omãnõa rã rè oja'a remẽwarà

(Mateusi 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtu 11.23-25)

¹⁴ Ajaire jimiwa 'arà remẽ gatu Jesu werovãe wemimonokwerà kō ereko. Namesa ppy pè ojimoena ojimiwa kupa ky'y. ¹⁵ ãmẽ kee e'i Jesu ijupe kō:

– Apota katu aã age'e peneve jajimi'u jakupa, e'i. Ikatuay peneve tãmō kō jisryawerà rè jaja'a rã'ĩ emomorijau e'ãve, e'i.

¹⁶ E'i jẽ ijupe kō:

– Aã na'u mijẽ'ãi, ajaate kãramō Janejare'e emojõvijãokatà emojikuwa remẽ, e'i.

¹⁷ ãmẽ ojimi'u kupa upa remẽ, Jesu uvary aisiriri katu mãẽ rena opyy, kaneku. Omoete Janejare'e ee. Ome'ẽ ajaire ijupe kō erokwa.

– Aã peme'ẽ me'ẽ ojiupe iwa, e'i Jesu ijupe kō.

¹⁸ Ajaire kee e'i wemimo'ekwerà kō pè:

– Age'e jō tẽ aã uvary a'u. Age'e rire na'u mijẽ'ãi rã'ĩ, ajaate kãramō Janejare'e emojõvijãokatà emojikuwa remẽ, e'i.

¹⁹ Ajaire meju opyy. Omoete rã'ĩ Janejare'e ee. Ajaire openo peno imosãi ijupe kō to'u kō.

– Aã pepyy iwa. Epirà ra'upa tẽ aã meju ame'ẽ tape'u, e'i. Amãnõtã peupewarà mō [Janejare'e tẽ tojimory pene ãmẽ ky'y]. Agyvoa rupi emãnõawerà rè peja'atà, e'i.

²⁰ ãwĩvo ve ojimi'u kupa paire, Jesu kaneku opyy mijẽ, uvary aisiriri katu mãẽ rena. Kee e'i ijupe kō:

– Eruwykwerà ra'upa tẽ aã [uvary aisiririkwerà], e'i. Aã pe'u, e'i. Kee jaa tẽ agyvoa. Aã rupi ojikuwatà Janejare'e rè jajimory mã'ẽ. Amãnõ remẽ eruwykwerà oetã opepeitã peaiwererà repykarà mō. Emãnõa rupi Janejare'e ayvu pyaukwerà aje ywete mã'ẽ ojiãparõtã, e'i.

[Aepo e'i paire yveve ome'ẽ ijupe kō erokwa.]

²¹ Ajaire kee e'i ijupe kō:

– Uve eãpã mō ike janepõ'õ mẽ age'e. A'e epyri tẽ ojimi'u upa, e'i. ²² A'e eme'etã ãmō kō po pè tejuka kupa ky'y. Amãnõtã tẽ. Janejare'e ayvu rupi

tè amãnõtà, ajimojane mã'ẽ rômõ. Ajamã'ẽ mokoi a'e eme'etã ãpã kô po pè mã'ẽ pè. Ipojy aità ijupe ãmẽ ajaire, e'i wemimo'ekwerà kô pè.

²³ ãmẽ aepo renu remẽ kee e'i e'i ãmẽ ojiupe kupa:

– Eeee! Ava pewarà mō pō aepo e'i? e'i ojiupe kupa.

“Ava pō ootà jo'arà kytywarà rômõ?” e'i tite kupa remẽwarà

²⁴ Ajaire sa'u Jesu remimo'ekwerà kô ojimojövijãa rè ojimo'eai ojierõarõ kupa. Kee e'i ojiupe kupa:

– Ava janepõ'õmorà mō pō jo'arà kytywarà mō ootà? Ije kuwasi mijã! e'i e'i tite ojiupe kupa.”

²⁵ Ajamã'ẽ Jesu omogeta kô aepo e'i kupa remẽ. Kee e'i ijupe kô:

– ãñi. Juteu rōwã mãe kô rōvijãgwerà tè ojimokasi oẽ wemĩgwai kô 'arà kyty, ãwisõ emĩgwai rômõ toiko. Apijarerà kô ywesõ emĩgwai kô omoe'e ipi. “Mire'eay poropãtavõ mã'ẽ tè ãwĩ”, e'i oövijã kô pè kupa ipi. ²⁶ Na'evõ'ãi ãmẽ pepytery pè. Ajawyi pepyterà rupi jo'arà kytywarà jowry kytywarà vo 'ejẽ toposiko ipi. Temĩgwai vo 'ejẽ tapeiko poropãtavõarà rômõ ãmẽ, e'i ijupe kô.”

²⁷ E'i jẽ:

– Ava ywesõ kuwa pō jamoe'e? Jövijã pō jamoe'e kuwa? Temĩgwai pō mãe remẽ jamoe'e kuwa? ãñi! Jövijã tè jane e'e! A'e tè wapy namesa uvuri ojimiwa ipi. Temĩgwai ãmẽ emi'õ rã ome'ẽ oövijã pè to'u ipi. Ajare kee a'e pejẽ. Penövijã rômõ ipe ije aiko pepytery pè. Ajamã'ẽ penemĩgwai vo 'ejẽ aiko ipi. Ajawyi ikõ evo jẽ tapeiko poropãtavõarà rômõ nẽ ereruparà mō, a'e pejẽ, e'i Jesu.^x ²⁸ Pejẽ tè epyri pepyta emopyte'uarà rômõ ipi ajimomoriãu remẽ. Nereityi pekupa ipi. ²⁹⁻³⁰ Ajawyi ãwitõ Papa emojövijãokatã jane kô pè emojikuwaoka, ãwĩvo ve poromojövijãokatã Isaeu kô pè. Ajawyi ereve pejimi'utã penory rômõ ere ajimojövijã wasu remẽ. ãmẽ Isaeu atyry kô rōvijã kô rômõ peikotã, e'i. 12 atyry rōvijã kô rômõ poromoẽokatã ãmẽ. Ekokwerà kô pemosã'ãgatã esa, e'i.^y

“Nekuwai rã'ãgatã rejupa”, e'i Jesu Peturu pè remẽwarà

(Mateusi 26.31-35; Maku 14.27-31; Juwãõ 13.36-38)

³¹ ãmẽ e'i Jesu Peturu pè:

– Simão, ejapyaka katu eayvu rè! Satanasi ojimo'eai pene. Kee e'i Janejare'e pè peupewarà mō: “Aã'ã kõtã imomoriãu kô. ãwitõ nikatui mã'ẽ jamopopo ipi, ãwĩvo ajimoraratã ee kô”, e'i Satanasi peupewarà mō. ³² Ereity titetã rejupa. Ajamã'ẽ Papa pè aporegeta peupewarà mō, terejirovijã jẽ ere neiko. Nejivy mijẽ ekoty remẽ, emokasi nevoarã kô tojirovijã jẽ ere kupa, e'i.

^v 22.24 Mat. 18.1; Mak. 9.34; Ruk. 9.46 ^w 22.26 Mat. 23.11; Mak. 9.35; Mat. 20.25-27; Mak. 10.42-44 ^x 22.27 Juw. 13.12-15 ^y 22.29-30 Mat. 19.28

³³ ãmẽ Peturu e'i:

– ãñĩ! Noroity'ãi, erõvijã. Aiko jêtà nepyryvo aiko. Najipirau'ãi ije. Ajawyi nemopã'ã kupa remẽ, temopã'ã ve kupa ãmẽ, nevo ve. Nejuka kupa remẽ, tejuka ve ãmẽ kupa, e'i tite Peturu Jesu pè.

³⁴ Aepo renu e'i ãmẽ Jesu:

– Age'e pya ereitytà neo rejupa! “Jesu nakuwai”, ere rã'ãgatà eupewarà mō, e'i. Moapy 'arà rōmō tesō aepo ere rã'ãgatà, e'i. Masakara noje'ẽive remeve a'evotà neiko. Aje ywete a'e ene, e'i Jesu Peturu pè.

Jesu omotekokuwa amãtejẽ wemimo'ekwerà kō remẽwarà

³⁵ E'i jẽ Jesu:

– Kōitokō jypy remẽ, “Penepãnakō peraa ne”, a'e pejẽ. ãmō, “Pesãtaja rekovijarà peraa ne. ãmō, karakuri rena peraa ne”, a'e pejẽ pemono. Pekuwavĩ aekwerà. A'evo eayvu rupi peo remẽ, moma'e mō rē pō peporijau peo? e'i.^z

ãmẽ e'i kupa:

– ãñĩ. Moma'e rē jẽ rōwã oreporijau ãmẽ. Aje ere, oremo'earà, e'i kupa.

³⁶ ãmẽ kee e'i Jesu:

– Aekwery vo rōwātà age'e ky'y. Penepãnakō ikō peraa ky'y nẽ, a'e pejẽ. ãmō, karakuri rena peraa. ãmō, marija poko peraa teve, e'i. Ava mō nimarijai sikaepo remẽ, oyru je'a tome'ẽ rã'ĩ epy rōmō ipyy ãmẽ ky'y, e'i. ³⁷Ma'e. Janejare'e kareta pè kee e'i ojikusiwa maekwerà rupi katutà ererekotà kupa age'e ky'y: “Nivoi mǎ'ẽ vo 'ejẽ tesō werekotà kupa”, e'i ãmãtẽ maekwerà, e'i. Aepo eupewarà mō tẽ e'i oporegeta amãtejẽ, e'i Jesu.^a

³⁸ ãmẽ e'i kupa:

– Orerõvijã, aã uve marija poko mōrijõ. I'ete pō? e'i kupa.

– Õ'õ, i'ete, e'i Jesu.

Jesu oporegeta Uu pè remẽwarà

(Mateusi 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹ Ajaire pya ka'a miti pè ojisyry oo Jesu ovãe, wemimo'ekwerà kō reve. Yvytyry mō kyty oo kupa, Oriveiraty eu mǎ'ẽ kyty. ⁴⁰ A'e pè ovãema kupa paire, Jesu e'i ijupe kō:

– Mokoi pejimoripeoka ne. Kāramō nivoi peiko tite ne. Nikatu'ãi ãmẽ peupe, e'i. Ajawyi Janejare'e pè peporegeta amãtejẽ tapemokasi, tapejimoripeoka e'ã awi, e'i Jesu ijupe kō.

⁴¹ ãmẽ Jesu rōmō'ĩ tẽ kupei kyty sa'u ojisyry iwyi kō. ãwitō takuru jamomo janepo pupe, too o'a, ãwijã katu Jesu oo upa. A'e pè ojimoenãpã Uu pè oporegeta. Kee e'i Uu pè upa:

⁴² – Emomorijaua rã rē ajimopirai, Papa. Nepota manyvo terereko tajimomorijau e'ã remẽ, i'ete. Ajamã'ẽ manyvo nere tari terereko katu

^z 22.35 Mat. 10.9-10; Mak. 6.8-9; Ruk. 9.3; 10.4 ^a 22.37 Isa. 53.12

jimomorijaua wyi remẽ, i'e teve. Tajimomorijau ămẽ, e'i. Neremimota rupi tẽ ta'evo aiko ămẽ, a'e ene, e'i Jesu oporanu Uu pẽ.

⁴³Ameve Janejare'e remĩgwai mō yvapewarà ojimoikatu owygy uu Jesu pyri imokasi. ⁴⁴Ămẽ Jesu ipy'a pirai tesō iko. Ajawyi oporegeta mijẽ Uu pẽ, ojimokasioka mijẽ. Ipiri'aiwerà tuwykwerà vo tesō osururu yvy pẽ upa.^b

⁴⁵Ajaire opõ'ă ojivyrĩ wemimo'ekwerà kō gyty oo. Soõ, oke kupa upa. Ijãgyoay wete wyi oke kupa. ⁴⁶Ămẽ Jesu omoma kō. Kee e'i ijupe kō:

– Manyvo pō peke pekupa? Pepõ'ă. Peporegeta Janejare'e pẽ pejimokasi rōmō. Kee pejẽ ijupe: “Janejare'e, oremokasi rejupa, toroity tite e'ă”, pejẽ ikō peporegeta nẽ, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu opyy kupa remẽwarà

(Mateusi 26.47-56; Maku 14.43-52; Juwăo 18.3-11)

⁴⁷Ajaire Jesu oporegeta upa remeve aty wasu mō ovăe a'e pẽ. Jutasi Sikarioti rupi uu kupa. Jesu remimo'ekwerà 12 măẽ mō tẽ itōkō a'e mijă. A'e rupi uu kupa. Ămẽ Jutasi uu ovăe Jesu pyri remẽ, wetoapemosu răăga. ⁴⁸E'i ămẽ Jesu ijupe:

– Jutasi, eretoapemosua rupi sipō eme'etă ipo kō pẽ rejupa, ăwisō Janejare'e Remimuurerà măẽ rōmō aiko? e'i.

⁴⁹Ămẽ Jesu remimo'ekwerà kō okuwa manyvo werekotă Jesu kupa remẽ, kee e'i kupa:

– Jōvijă, i'ete pō marija poko oroekyi ee kō eropõ'ă remẽ? e'i kupa.

⁵⁰Ameve sikaepo Jesu remimo'ekwerà mō marija poko omopyso. A'e pupe Janejare'e pẽ oporegeta măe kō rōvijă wasu remĩgwai mō onamimopai.

⁵¹Ămẽ Jesu e'i:

– Teene, awyjepa. Moko ere sō, e'i ijupe.

Ajaire Jesu temĩgwai namikwerà opyy imojipy mijẽ aekwery vo imokatu.

⁵²Kejō uu kupa, Jutasi rupi: Janejare'e pẽ oporegeta măe kō rōvijă kō. Ămō, Janejare'e moe'ea retă rărōarà kō. Ămō, Juteu rōvijăgwerà kō. Ămō, sota kō ve uu upi măe kō. Mokocejō uu kupa. A'e kō pẽ kee e'i Jesu:

– Moma'e ră pō marija poko tẽ tesō peeru? Ămō, jinōpăa kō ve tesō peeru? “Ojikō'ō măe kō rōvijă” pejẽ pō ije? ⁵³Emă'ẽ. Kō'ẽ jawe jawe itōkō Janejare'e moe'ea retă mẽ poromo'e ajupa ipi. Pemă'ẽ ipe itōkō ere a'e pẽ aju remẽ ipi. “Toropyy” napejẽi jypy remẽ ije, pemă'ẽ ipe ere remẽ. Ajamă'ẽ age'e tẽ “toropyy” pejẽ eupe ky'y. Epyya 'arà ră tẽ aă age'e. Emă'ẽ, age'e ăjăg rẽ tẽ pejimokasi tepyy ereraa pekupa, e'i Jesu ijupe kō.^c

^b 22.43-44 Kareta karamoe remẽwarà kō pẽ jamă'ẽ remẽ, ămōgwerà kō pẽ vs. 43-44 uve. Ămōgwerà kō pẽ nuvei. ^c 22.53 Ruk. 19.47; 21.37

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rā'āga remēwarà

(Mateusi 26.69-75; Maku 14.53-54,66-72; Juwāo 18.15-18,25-27)

⁵⁴ Āmē Jesu opyy ipokwa kupa. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ wasu retǎ gyty weraa kupa. Apykyrerǎ kyty kuipē'e sa'u Peturu ve oo upi kō iko. ⁵⁵ [Irōwǎ kō'ē tarǎ mē.] Āmē tata omoipota kupa. Ajaire a'e ypy pè wapy ojipewa ee kupa. Āmē Peturu ve ovǎe wapy ojipewa ee, tata rē upa. ⁵⁶ Āmē temīgwai mō Peturu rē omǎ'ē gatu rǎ'ī esa. Ja'y kōjatǎi a'e temīgwai. Kee e'i Peturu pewarǎ mō:

– Aǎ kwaima'e Jesu rupive ekoi, e'i.

⁵⁷ Ajamǎ'ē aepo Peturu wenu remē, kee e'i:

– Ānī, wǎiwī! Nakuwai āwī ije! e'i rā'āga Peturu Jesu pewarǎ mō.

⁵⁸ Ajaire sa'u āmō kwaima'e e'i Peturu pè:

– Aje ywete, Jesu koty rewarǎ rōmō ene, e'i ijupe.

Ajamǎ'ē Peturu e'i:

– Ānī! A'e rōwǎ ije! e'i rā'āga mijē Peturu.

⁵⁹ Ajaire sa'u āmō tē mijē kee e'i Peturu pewarǎ mō:

– Jesu remimo'ekwerǎ tē aǎ. Emǎ'ē. Karireja yvy wǎnǎ tēgǎ, Jesu vo, e'i.

⁶⁰ Āmē Peturu e'i:

– Ānī! Newari tē ere! Nakuwai 'ete āwī! Ava pewarǎ mō pō aepo ere? e'i mijē owari rōmō.

Āmē aepo e'i Peturu oporegeta remeve masakara oje'ē.

⁶¹ Āmē Jesu ojirova Peturu kyty omǎjǎ. Omǎ'ē ātǎ tesō ee upa. Ameve tite Peturu Jesu ayvukwerǎ rē oja'a ky'y. “Age'e pya masakara noje'ēive remeve nekuwai rǎ'āgatǎ rejupa. Moapy rōmō eretǎ”, e'i Jesu ijupe maekwerǎ rē oja'a ky'y. ⁶² Ajawyi ijāgyoay ky'y. Ojisyry oo ojawa upa ky'y. Ojiāparō wasu upa.

– Manyvore sōpō aepo a'e tite? e'i ojawa rōmō.

Sota kō ojimorarai ywete Jesu rē remēwarǎ

(Mateusi 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ Āmē kwaima'e kō, Jesu wǎrō mǎe kō, oojai Jesu kupa. Onōpǎ nōpǎ ijai kupa. ⁶⁴ Oovaōvǎ rǎ'ī kamisa pupe kupa. Oporanu ijupe inōpǎ maire kupa.

– Janejare'e ayvu mojenuarǎ tē ene remē, kee ere ore. Ava pō nerovapete pete upa? e'i e'i inōpǎ kupa.

⁶⁵ A'evo 'evo oporegeta ai tesō ojimorarai ee kupa upa.

Jōvijǎgwerǎ kō rovake weraa Jesu kupa remēwarǎ

(Mateusi 26.59-66; Maku 14.55-64; Juwāo 18.19-24)

⁶⁶ Kō'ēma mē ky'y. Āmē Juteu rōvijǎgwerǎ kō mō ojatykapa amātejē ojimogeta kupa. Kejō: Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō. Āmō,

tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō mō. Mokopejō ojimoaty ojimogeta kupa. A'e kō gyty weraa Jesu ǎmē kupa. ⁶⁷Kee e'i ǎmē jōvijāgwerà Jesu pē:

– Aje pō Janejare'e Remimuurerà Jōvijā wasu rōmō mǎē tē ene? Kiristu pō ene? Emome'u ajawyi ore, e'i kupa.

ǎmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Ije amome'u ipe peupe remeve, “aje” napejē'āi kuwa. ⁶⁸ǎwīvo ve aporanu sō peupe a'e rē remē, napejē'āi teve kuwa eupe, e'i. ⁶⁹Ajamāē age'e rire ajivytà aa yva kyty ajimojane mǎē rōmō. A'e pē aapytā Janejare'e pyri, a'e ywesō ikasiay wete mǎē pyri, e'i.

⁷⁰Aepo e'i remē kee e'i ijupe kupa:

– Janejare'e Ra'yry tē pō ene ajawyi? e'i kupa.

Aepo rē kee e'i Jesu:

– Pejē tē aepo pejē ije. “Janejare'e Ra'yry tē ǎwī”, pejē ije, e'i ijupe kō.

⁷¹ǎmē kee e'i ojipe kupa:

– Eeee! Peenu rōwā sipō aepo e'i oporegeta ai remē? Werōarō ywe'e tite si Janejare'e! Ajawyi nijaesa mijē'āi ijayvu ai wenu mǎē mō ky'y. Ovote ojimome'upa ky'y, e'i kupa.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remēwarà

(Mateusi 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Juwāo 18.28-38)

23 ¹ǎmē si jōvijāgwerà kō opō'āma oo Jesu reraa kovenatu Piratu kyty ky'y. Romā wānà tē a'e. ²A'e rovake nivoi mǎē omo'y mo'y Jesu rē kupa upa. Kee e'i teywete ijupe kupa:

– Aā kwaima'e nivo miti ekoi orepō'ō mē, e'i owari rōmō kupa. Jane kō pē ojavvoka moregetaa ipi. ǎmō, “Tekoua repykwerà tapeme'ē e'ā jōvijā wasu Sesa remīgwai kō pē”, e'i tite ipi, e'i owari rōmō kupa. ǎmō, oupewarà mō kee e'i: “Ije tē penōvijā rōmō aiko, Janejare'e Remimuurerà rōmō”, e'i ve ipi, e'i e'i kovenatu Piratu pē kupa.

³ǎmē aepo jaa rē kovenatu Piratu oporegeta Jesu pē esa:

– Aje pō Juteu kō rōvijā wasu rōmō ene? e'i ijupe.

ǎmē e'i Jesu:

– Ene itō aepo ere ije, e'i kōrijō tē Jesu ovaja.

⁴ǎmē kee e'i Piratu Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā pē. ǎmō, pirujē jane kō pē e'i:

– Naesai 'ete ijaiwererà mō ee. Mape jē rōwā imirai tijamomoriyai ijukaoka, e'i ijupe kō.

⁵Ajamāē ojimoane'e jē kupa upa. Kee e'i Jesu pewarà mō kupa:

– Nivoi ekoi ipi! Jane kō omo'e remē omopirai kō imōarōoka ipi, e'i owari rōmō kupa. A'evō ekoi jypy remē, Karireja yvy pē. ǎmō, Juteja yvy pē a'evō ekoi. Ajaate aā ike tē a'evō ekoi age'e ky'y, e'i owari rōmō kupa.

⁶ ãmẽ aepo wenu remẽ, kee e'i kovenatu Piratu ijupe kô:

– Ha! Karireja wãnà mō pōkō āwī kwaima'e? e'i.

– Ō'ō, a'e wãnà tē āwī, e'i ijupe kupa ãmẽ.

⁷ ãmẽ aepo wenu remẽ, kee e'i:

– Ije rōwā Karireja wãnà kō rōvijā. Eroti tē a'e rōmō ekoi. Āwijā mē kovenatu Eroti tē tokuwa, e'i. Jerusarē taa pē tē tui rā'i age'e. Peraa awi ijupe ãmẽ, a'e tē te'i nē ijupe, e'i kovenatu Piratu ijupe kô.

Weraa ãmẽ kupa, kovenatu Eroti kyty.

⁸ ãmẽ kovenatu Eroti oryvay Jesu rē omãẽ remẽ. Jypy remeve, “Amãẽ kuwasi ee mijā”, e'i amãtejē, Jesu rekoa ojenu jenu ijupe remẽ. Ajawyi tē oryvay omãẽ ee ky'y remẽ.

– Maevo mārānā jikuwa e'ā oinōokatā okasia rupi tamãẽ ee, e'i tite oupe.

⁹ ãmẽ iteetejē kovenatu Eroti oporegeta ipe Jesu pē. Nipui Jesu ajamãẽ. ¹⁰ ãmō kō nivoi mālē omo'y teywete Jesu rē. A'evo Janejare'e pē oporegeta mālē kō rōvijā kō ekoi. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerā rē poromo'e mālē kō a'evo ekoi. Iteetejē e'i teywete imo'y Jesu rē kupa upa, [āwisō kovenatu Eroti “aje” te'i ijukaoka ky'y]. ¹¹ ãmẽ kovenatu Eroti osota kō reve Jesu oojai. “Wāisō jōvijā”, e'i ijai kupa. Ajaire tyru poko ikatuay mālē mō opypy Jesu rē imomojy rā'āga kupa. Ajaire kovenatu Eroti omojivyoka Jesu imonooka kovenatu Piratu pē.

¹² ãmẽ a'e 'ary peve kovenatu Piratu, kovenatu Eroti revejē, ojimory ojee kupa ky'y. Jypy remẽ ojimoāpā ojee kupa mijā.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remēwarā

(Mateusi 27.15-26; Maku 15.6-15; Juwāo 18.39—19.16)

¹³ ãmẽ kovenatu Piratu rena kyty werojivy Jesu eraa kupa remẽ, Piratu omoaty Juteu rōvijāgwerā kō. Janejare'e pē oporegeta mālē kō rōvijā kō ve omoaty. Āmō, jane kō atyryjarā. ¹⁴ Kee e'i ijupe kô:

– Aā kwaima'e peeru erovake. Nivoi mālē pemo'y teywete ee mijā. “Jane kō omōarōoka oōvijāgwerā pē ipi”, pejē ijupe. Ajamãẽ penovakeve amogeta esa remẽ, naesai 'ete ijaiwererā mō ee. Peayvukwerā rupi katu rōwā amãẽ ee, nimanyvoi 'ete ekoi rewarā mō. ¹⁵ Āmō, kovenatu Eroti kyty amonooka ipe. Ajamãẽ a'e teve nomomori jauoka tari, noesai ijaiwererā ee rewarā mō. Ajawyi omojivyrī imuu ekoty. Nuvei ijaiwererā ee rewarā mō nijajukaoka'āi. Nivoi jajukaoka apijarā remẽ, e'i epe Piratu ijupe kô.

¹⁶⁻¹⁷ (Āmẽ tāmō kō jisryawerā moete 'arā upi upi kovenatu Piratu imirai mālē mō omoēoka jimopā'āga pe wyi ipi, Juteu kō morya rōmō.)^d ãmẽ kee e'i epe Piratu aty wasu kō pē:

^d 23.16-17 Kareta karamoe remēwarā kō pē jamãẽ remẽ, āmōgwerā kō pē () pupe ojikusia mālē uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

– Āwijā mē Jesu anōpā nōpāokatā rā'ī. Ajaire amoēokatā, e'i epe.

¹⁸ Ājamā'ē kee e'i jane kō:

– Ānī, a'e rōwā teremōoka! Parapa eu ijupe mā'ē tē emoēoka! Jesu āmē emono ijukaoka! e'i e'i jane kō.

Wapuka pukai tesō aepo jawo rōmō kupa.

¹⁹ A'e Parapa okoty rewarā kō revejē poromōarōoka Romā wānā rōvijāgwerā kō kyty ipi. Imirai tē a'e. Porojuka maekwerā tē a'e.

²⁰ Kovenatu Piratu āmē, “Tamoēoka Jesu”, e'i tite oupe mijā. Ajawyi kee e'i epe:

– Ānī, Jesu amoēokatā, e'i epe ijupe kō.

²¹ Ājamā'ē jane kō ojimoane'e jē tesō wapukai rōmō. Kee e'i kupa:

– Yvyra jipokana rē emoputuputurioka Jesu ijukaoka! e'i kupa. Tomānō ikenē! e'i e'i tesō wapukai rōmō kupa upa.

²² Āmē e'i mijē Piratu ijupe kō. Moapy rōmō aepo e'i:

– Manyvo rewarā mō pō Jesu jajukaokatā? Māi pō jypy remē imirai mijā, aja rewarā mō tajukaoka? Na'evoi. Naesai ijaiwererā mō ee mijā. Ajawyi anōpā nōpāokatā kōrijō tē. Ajaire amoēokatā ky'y, e'i tite Piratu mijā.

²³ Āmē ywesō wapuka pukai kupa.

– Ejukaoka vyvra jipokana rē! e'i e'i jē kupa.

Ajaate “hoō” e'i Piratu ijupe kō ky'y.

²⁴ – Aty wasu kō remimotarā rupi ajukaokatā, e'i ky'y.

²⁵ Āmē jimopā'āga pe wyi omoēoka Parapa. Romā wānā rōvijā kytyre poromōarōoka teipe a'e. Āmō, porojuka mā'ē teve ipe a'e. Ājamā'ē omoēoka jē Piratu jane kō ayvu rupi. Jesu āmē ome'ē ipo kō pē toeraa ijuka kupa ky'y.

Jesu ojukatā vyvra jipokana rē kupa remēwarā
(Mateusi 27.32-44; Maku 15.21-32; Juwāo 19.17-27)

²⁶ Ajaate sota kō werā Jesu ijukatā ky'y. [Jerusarē taa kupe kyty weraatā kupa, imirai mā'ē jukaa rena kyty.] Āmē pee rupi oo kupa remē, kwaima'e mō reve ojiōvaisi kupa. Sireni taa wānā mō tē a'e. Simāo eu erā pē. A'e ka'api'ity kyty wyi ojivy uu iko. Āmē sota kō kee e'i ijupe:

– Jā'e, āā vyvra jipokana ikō emovy eraa nē, e'i ijupe wayvukasi rōmō kupa.

Āmē sota kō vyvra jipokana omovy ijasi'y 'aryvo inō kupa, toeraa Jesu rakypy rupi āmē.

²⁷ Āmē aty wasu ve Jesu rakypy rupi oo iko kupa. Āmō, wāivīgwerā kō ve oo ojawa rōmō iko. Ojiposi'apete tesō ojawa rōmō oo kupa. ²⁸ Āmē Jesu ojirova oporegeta ijupe kō:

– Wāivīgwerā, Jerusarē taa wānā kō, kee a'e pejē. Ere rōwā kuwasi peja'o mijā, e'i. Pene kuwasi peja'o mijā, e'i. Āmō, pememyry kō rē kuwasi peja'o mijā, e'i. Pejē ywesō pejimomorijauvaytā kāramō peiko. ²⁹ Kāramō kee eutā:

“Wāivīgwerà kō nimemyi 'ete mǎe kō ywesō owa ekojètà ekoi, nomǎě'āi omemyry kō momorijaua rè kupa rewarà mō”, eutà.^e ³⁰ A'evoa okwa remē pejimomorijauvaytà. Kee pejē ipetà āmē vytytry kō pè: “Ejapakui e'aryvo ejuka”, pejē ipetà. Āmō, vytytry miti kō pè kee pejē tary ve: “Eē e'aryvo epijapa mō tajimomorijau e'ā āpā kō po pè”, pejē ipetà pekyje rōmō, e'i Jesu.^f

³¹ – Pejapyaka rā'ī. Ivo mǎe teipe ije. Moko tesō erereko emomorijau itō āwī kupa. Tysi tō pejē. Ewyi wete pemomorijauvaytà kupa kāramō. Ajawyi pene jē peja'o kuwasi mijā, a'e pejē, e'i Jesu.

³² A'e remē kwaima'e kō imirai mǎe kō werokwa ve kupa, Jesu reve, tomomorijau ijuka kō vyvra jipokana rè. ³³ Ajaate tena kupe kyty werovāe kupa ky'y. Uve vytytry mō a'e pè, Kauvariu eu a'e vytytry mǎe pè. “Joākāgwerà rena” jaa tē Kauvariu. [Imirai mǎe jukaa rena teāmā a'e.] A'e kyty weraa Jesu āmē ijukatà kupa. Omoputuputuri vyvra jipokana rè imō'ā kupa, āmō kō revejē, tojimomorijau omānō. Mytery pè Jesu omō'ā kupa. Āmō imirai mǎe i'ekatu kytyre omō'ā kupa. Āmō, Jesu jau kytyre omō'ā kupa. ³⁴ (Āmē Jesu e'i Uu pè:

– Papa, ejukaa teremo'y e'ā ee kō. Notekokuwai wyi moko erereko kupa, e'i. Eitypypyioaka awi ijaiwererà kō iwyi kō, a'e ene, e'i Jesu Uu pè.)^g Ajaire sota kō ojimarai rā'ī Jesu yrukwerà rè imosāi ojiupe.

– Ava pō opyytā ijyrukwerà? e'i imomo momo kupa. A'evo wereko ipyy imosāi ojiupe kupa.

³⁵ Āmē aty wasu a'e pè ekoi. Opō'ā a'evoa rè omǎě kupa upa. Āmō, jōvijāgwerà kō werōarō tesō Jesu. Kee e'i ojiupe kupa:

– Poroereko katuarà tē itōkō āwī mijā. Aje pō Janejare'e Remimuurerà tē āwī? Emipyteporo pō āwī? e'i. A'e ywe'e remē, owyjy kuwa ojireko katu rōmō, e'i e'i ijai kupa.^h

³⁶ Sota kō ve ovāe Jesu ppy pè ijai kupa. Uvary aiwerà mǎe ome'età Jesu pè toy'u kupa.ⁱ ³⁷ Kee e'i kupa:

– Aje ywete pō Juteu kō rōvijā wasu rōmō ene? A'e ywe'e remē, ewyjy moko pe wyi ejireko katu, teremānō e'ā, e'i ve ijai kupa.

³⁸ Āmē vyvra pee rè kee e'i ikusiwa kupa: “Aā Juteu kō rōvijā wasu tē”, e'i ikusiwa kupa. A'e jikusiwarerà oinō Jesu apyte 'aryvo kupa.

³⁹ Āmē imirai mǎe vyvra jipokana rè ojasiko upa mǎe mō tē tesō Jesu werōarō tite. Kee e'i ijupe:

– Janejare'e Remimuurerà rōmō rōwā pōkō ene? Ewyjy ajawyi vyvra jipokana re wyi ejireko katu! Āmō, ore ve orererowyjy rejupa, oro'e ene, e'i ijai upa.

⁴⁰ Āmē kwere'ī gyty tui mǎe kee e'i Jesu oojai mǎe pè:

^e 23.29 Ruk. 21.23 ^f 23.30 Ose. 10.8; J.Jim. 6.16 ^g 23.34 Kareta karamoe remēwarà kō pè jamǎe remē, āmōgwerà kō pè () pupe ojikusuiwa mǎe uve. Āmōgwerà kō pè nuvei. ^h 23.35 Jīg. 22.7 ⁱ 23.36 Jīg. 69.21

– Aepo ere sō, e'i ovoarà pè. Nejimomoriijautà neiko ipe remẽ, neremomojy'ái pō Janejare'e ajamã'ẽ? ⁴¹Emã'ẽ, jane jevo'e katu janemomoriiau itã'ã kupa. Nivoi jaiko mǎ'ẽ rè tè jajimomoriiau jamānōtā, e'i. Nuvei 'ete Jesu aiwererà mō ee ajamã'ẽ mijā, e'i ovoarà pè.

⁴²Aepo e'i paire, kee e'i jẽ Jesu pè:

– Nejimojövijāma neiko remẽ, eporijauesa rejupa āmẽ, a'e ene, e'i Jesu pè.

⁴³Āmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Hoō, a'evotā. Āwijā mẽ age'eve ereve neikotā Janejare'e rena' pè. Aje ywete aepo a'e ene, e'i Jesu ijupe.

Jesu mǎnōa rewarà

(Mateusi 27.45-56; Maku 15.33-41; Juwāo 19.28-30)

⁴⁴Werywete jane 'aryvo katu kwaray remẽ ky'y. Āmẽ si apy'awarà mō ijāpatōma. Pātōma 'ejẽ ajaate ijāpẽ kwaray remeve. Pirujẽ a'e yvy rupi pātōnusu. ⁴⁵Ameve Janejare'e moe'ea retāporā kamisa anamu okei. Yvate kyty wyi ojiāvasī.^k ⁴⁶Āmẽ jakatu Jesu wayvo wapukai kee javo:

– Papa, nepo pè aitytā e'āg. Ereraa awi nekoty rejupa, Papa, e'i.

Aepo e'i remeve, ojikyī oo. Opi iji'āgekyia ky'y.^l

⁴⁷Āmẽ sota kō rōvijā mō a'evoa rè omā'ẽ remẽ, kee e'i:

– Haa! Aje ywete ivo mǎ'ẽ tè sikaepo āwī! e'i.

Ajawyi Janejare'e omoe'e ywete upa, Jesu rewarà mō.

⁴⁸Āmō jane kō a'e pè ojatykapa upa. A'evoa rè omā'ẽ āmẽ kupa.

Ijāgyoay wete kupa. Ojiposi'apete pete tesō kupa, wāgyo rōmō. Ojisyry syry ojiwyi kupa ky'y. ⁴⁹Ajamã'ẽ Jesu jimorypawerā kō mō pirujẽ a'evoa rè omā'ẽ. Wāivīgwerā kō, Karireja yvy pewarā kō. Kōi, Karireja yvy pè wyive Jesu rupi uu maekwerā kō. A'e kō kuipe'e sa'uu opyta omājā upa.^m

Jesu reāgwerà mokatua rewarà

(Mateusi 27.57-61; Maku 15.42-47; Juwāo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Āmẽ uve Juteu rōvijā mō ivo mǎ'ẽ. Manyvo ne'i'āi āmō kō ijupe mǎ'ẽ a'e. Juse Arimateja taa wānā eu ijupe. A'e kee e'i ipi mǎ'ẽ: “Pirujẽ jane kō omoēoka Janejare'e o'arā kyty kupa remẽ ikatuaytā”, e'i ipi mǎ'ẽ. Āmẽ āmō jōvijāgwerā kō ojukaokatā Jesu remẽ, Juse “hoō” ne'i. “Ānī” e'i epe ijupe kō mijā. ⁵²Jesu wauvay a'e. Ajawyi Jesu mǎnōawerā ojenu ijupe remẽ, oo karumẽ kovenatu Piratu kyty. Kee e'i ijupe:

– Jesu reāgwerā tarāa imokatu, e'i.

Āmẽ kovenatu Piratu “hoō” e'i.

⁵³Oo āmẽ Jesu reāgwerā mowyjy yvyra jipokana re wyi. Ajaire ookwa okwa kamisa e'ey pupe. Kamisa e'ey “rijō” eu mǎ'ẽ pupe tè a'evō

j 23.43 Karai kō *paraíso* e'i a'e tena pè. Torya rena jaa tè a'e. ^k 23.45 Jisyry. 26.31-33; Epr. 9.1-14 ^l 23.46 Jīg. 31.5 ^m 23.49 Ruk. 8.2-3

wereko. Weraa ajaire imokatu takuru kwarà pupe. Nuveive teägwera mō ipupe mǎě tē a'e. ⁵⁴Ojikōtevē jē imokatu, jimoava 'arà renone, pātōmā e'āve.ⁿ

⁵⁵Āmē wāivī kō ve oo Juse rupi, Karireja yvy kyty wyi uu Jesu rupi maekwera kō. A'e kō omǎě Jesu reägwera mokatua rē. [Ajaire Juse oovapy takurupe pupe remē, omǎě teve ee kupa.]

⁵⁶Ajaire wāivī kō ojivy oo. Moā vo ipije mǎě mō omoatyā rā'ī imoje'a je'a imokatu kupa, teägwera rē jainō mǎě. Juteu kō rekoa rupi a'evo werekotā kupa. Ajaire ojimoava rā'ī kupa upa, "Jimoava 'arà remē ikō tijajimoava ipi nē", e'i tāmō Moisesi remikusiwarera rupi.^o

Jesu omānō maire opoera mijē remēwara
(Mateusi 28.1-10; Maku 16.1-10; Juwāo 20.1-10)

24 ¹Ajaire jimoava 'arà paire, wāivigwera kō oo ji'iveay Jesu reägwera rena kyty. Ipije mǎě opyy imokatu maekwera weraa teve kupa. ²Āmē ovāe kupa remē, nojeovapyi Jesu reägwera rena upa ky'y. Ojiovapyjavo 'ejē upa. Takurupe nuvei ikwarà rovake ky'y. Kuipe'e tē tui upa. ³Oike ena pupe omājā āmē ee kupa.

– Aa! Maty pō Janerōvijā Jesu reägwera? e'i kupa.

⁴Ojimopirai tesō āmē kupa. Manyvo ne'i āmē kupa. Ameve kwaima'e kō mō ojimoikatu ovake kō, mōrijō rōmō. Ijyru poko sī gatu mǎe kō.

⁵Āmē wāivigwera ojimonyi ojavyvy wāgyo mō. Kee e'i āmē kwaima'e mō ijupe kō:

– Manyvo pō uve jē iko mǎě peeka tite teägwera rena pē, omānō mǎe kō pōō mē? e'i. ⁶A'e naikoi ike ky'y. Opoerapa opō'ā oo. Uve mijē ky'y. Pekuwa jē pō ijayvukwera? Kōi e'i amātejē Karireja yvy pē jypy remē. Pekuwa jē pō aekwera? ⁷Kee e'i amātejē itōkō pejē: "Janejare'e Remimuurerā ojimojane mǎě ojime'e kuwa nivoi mǎe kō po pē omānō", e'i oupewarā mō maekwera. Āmō, "A'e kō emoputuputuritā emō'ā ejuka kupa", e'i maekwera. Āmō, "Ajamǎě aja paire moapy 'arà remē Janejare'e omomoera tarā mijē ereägwera imopō'ā", e'i maekwera. Aekwera rupi katu opoera opō'ā, e'i wāivigwera kō pē.^p

⁸Āmē si Jesu ayvukwera rē oja'a kupa ky'y. ⁹Āmē ojivy oo kupa. Jesu remimonokwera kō resa oo kupa, ¹¹rōmō mǎe kō resa. A'e kō pē omome'u kupa. Āmō kō pē teve omome'u. ¹⁰Aā reitō kō wāivigwera aekwera rē omǎě mǎe kō: Maria Matarena. Āmō, Joana. Āmō, Maria, Tiaku y. Āmō kō teve. A'e kō omǎě ee maekwera kō omome'u Jesu remimonokwera kō pē. ¹¹Wenu mǎe kō "aje ywete" ne'ive ajamǎě. Jokery pewary vo 'ejē emimome'ukwera rewarā mō.

ⁿ 23.54 Pātōmā remeve jimoava 'arà ojiāparō ipi. ^o 23.56 Jisyry. 20.10

^p 24.6-7 Mat. 16.21; 17.22-23; 20.18-19; Mak. 8.31; 9.31; 10.33-34; Ruk. 9.22; 18.31-33

¹² Ajare Peturu ojã oo Jesu reãgwerà rena resa ky'y. Ojayvy rãĩ ee omãjã. Soõ, kamisa kōrijō ijōvānawerà jẽ tui upa. Ajawyi ojivyri oo mijẽ wetã gtyty.

– Manyvo sipō? e'i ojimopirai rōmō.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerà kō mō pè remēwarà

(Maku 16.12-13)

¹³ Āmẽ aja 'arà peve Jesu remimo'ekwerà kō mō, Jerusarẽ taa pe wyi ojisyry ootã ãmō taa kyty. Emausi eu a'e taa pè, a'e kyty ootã mǎ'ẽ. Kuipe'e sa'u a'e taa tui. A'e kyty oo iko kupa. Mōrijō ootã kupa.

¹⁴ Ojimogeta ojiupe oo iko kupa. Jesu jukaawerà rè ojimogeta iko kupa. Kōi ojimorari 'ete ee ijuka kupa maekwerà. Pirujẽ aekwerà rè ojimogeta iko kupa. ¹⁵ Āmẽ oporegeta iko remeve, Jesu sikaepo ovãe ipyri kō iko. Oo upi kō pee rupi ãmẽ. ¹⁶ Ajamǎ'ẽ “Jesu teipǎ'ǎ”, ne'i kupa. Omǎ'ẽ ipe ee kupa. Ea kō nomārākuwai maevo sō tite ajamǎ'ẽ. Ajawyi Jesu nokuwa amātejẽi kupa. ¹⁷ Āmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Moma'e rè pō pejimogeta peiko? e'i.

Āmẽ opyta rãĩ kupa. Ijāgyo tẽ kupa aepo renu. ¹⁸ Āmẽ ãmō ipu, Kereopasi eu erà pè mǎ'ẽ oporegeta. Kee e'i Jesu pè:

– Jerusarẽ taa pe wyi rōwǎ sipō nejo age'e? Manyvore pō nerekuwai kwee ojinō maekwerà? Ene rōmō'ite nerekuwai mǎ'ẽ rōmō neiko maevo, e'i Jesu pè.

¹⁹ Āmẽ kee e'i Jesu ijupe kō:

– Manyvo pō pejẽ? e'i ijupe kō.

A'e rè kee e'i kupa:

– Jesu, Nasare taa wǎnà, Jerusarẽ taa pè Janejare'e ayvu mojenuarà tẽ mijã. A'e ijayvukasi tesō poromo'ea rè. Āmō, mārānã jikuwa e'ǎ reinōa rè. A'e jane kō omoe'e ipi mijã. Āmō, Janejare'e eeve tui mijã.

²⁰ Ajamǎ'ẽ Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō opō'ǎ ajaire ee, janerōvijāgwerà kō revejẽ. Kovenatu Piratu po pè weraa ime'ẽ tojukaoka kupa. Omopotuputurioka ijukaoka vyvra jipokana rè kupa. ²¹ A'e pewarã mō kee oro'e tite mijã: “Āwĩ janerekyitã janeǎpǎ kō po pe wyi”, oro'e tite. “Jane, Isaau kō rōmō, janemokasitã janeǎpǎ kō pè ky'y”, oro'e tite. Orerako'i tite ee mijã. Emǎ'ẽ. Age'e omǎnō āwĩ ky'y, e'i tite. Aja paire itǎ'ǎ moapy oroke ky'y, e'i kupa.

²² E'i jẽ kupa:

– Ajamǎ'ẽ age'e ji'ive oreatyryjarà wǎivīgwerà kō teminu e'ǎ mō omojenu oreupe. Oreǎpẽ sa'u ijayvu kō renu. Kee e'i oreupe kupa. Kōẽ tarà mẽ ve ipō oo Jesu reãgwerà rena resa kupa. ²³ Ajamǎ'ẽ nomǎ'ẽi ee kupa. Soõ, nuvei. Āmẽ Janejare'e remīgwei yvapewarà kō ipō ojimoikatu ijupe kō javo. Kee e'i ipō wǎivīgwerà kō pè kupa: “Age'e uve mijẽ”, e'i ipō kupa. ²⁴ Āmẽ aepo wǎivīgwerà kō omome'u oreupe paire, orejimorypa kō ve oo esa. Ajaire, “Aje ywete e'i

wāivīgwerà kō jī'i", e'i ve oreupe ovāe kupa. "Jesu reāgwerà rè noromā'ēi", e'i jē ovāe kupa, e'i Kereopasi aekwerà momewa.

²⁵ Āmē si kee e'i Jesu ijupe kō:

– Janejare'e ayvu mojenuarà kō ayvukwerà rupi katu tē a'evoa.

Manyvore pō napeenui? "Aje ywete" pejē kuwasi ijupe kō mijā. ²⁶ Kee e'i itōkō ijayvu mojenuarà kō maekwerà: "Janejare'e Remimuu tojimomorijau jē rā'i uu ike remē. A'evō paire tē ojikuwatà Jōvijā wasu rōmō iko ky'y", e'i maekwerà. Aje rōwā pō? e'i Jesu ijupe kō.

²⁷ Ajaire pirujē weewarà Janejare'e kareta rè ojikusiwa maekwerà Jesu omovvypa ijupe kō tokuwa kupa. Tāmō Moisesi okusiwa amātejē eewarà rā maekwerà omovvypa. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō okusiwapa amātejē eewarà rā maekwerà omovvypa teve. A'e a'e kō rè omotekokuwa kō, tokuwa katu kupa, "aje" te'i kupa ky'y.

²⁸ Ajaate oo ovāerī Emausi taa pē kupa ky'y. A'e pē opytatà kupa ky'y. Jesu amē kee e'i:

– Āwī rupi aasavītā aa maevo, e'i ijupe kō.

²⁹ A'e kō amē e'i:

– Neo ne, e'i ijupe. Epyta orepyri. Emā'ē. Pātōmaerī, e'i e'i kupa.

"Hoō" e'i amē Jesu. Oike tetā wryy pē eeve kō. ³⁰ Ajaire ojimi'utà kupa remē, namesa uvuri wapy kupa. Āmē Jesu meju opyy. Janejare'e omoete rā'i imosāitā. Ajaire openo peno imosāi ijupe kō to'u kō. ³¹ Āmē sōsi ojikuwa katu Jesu ijupe kō ky'y. Kee e'i amē kupa:

– Haa! Jesu tē sipō janepyri ekoi? e'i kupa.

Oryvay ee kupa. Ajamā'ē Jesu ojimopi maevo sō tite iwyi kō amē. Oity kō oo.

³² Aja paire kee e'i ojiupe kupa:

– Jesu ywe'e sikaepo ovāe janepyri. Janepy'aory rōwā sipō jī'i pee rupi janemogeta upa remē mijā? Janejare'e kareta rè janemo'e remē, janepy'aory tesō enu mijā, e'i ojiupe iko kupa.

³³ Āmē kuise'ē jē opō'ā ojivy oo Jerusarē taa kyty kupa. A'e pē wesa Jesu remimo'ekwerà kō kupa ky'y, amō kō reve. ³⁴ A'e kō kee e'i ijupe kō:

– Aje ywete Janerōvijā ywete opoera opō'ā mijē. Simāo omā'ē ee, e'i ijupe kō kupa.

³⁵ Aja paire Kereopasi kō wemisakwerà omome'u teve ijupe kō.

– Pee rupi oroo oroiko remē, Jesu sikaepo uu ovāe ore. Orerupi oo amē. Norokuwai ajamā'ē mijā. Meju openo peno imosāi oreupe remē tē katu orokuwa a'e tē sikaepo, e'i imomewa amō kō pē kupa.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerà atyry pē remēwarà
(Mateusi 28.16-20; Maku 16.14-18; Juwāo 20.19-23;
Jesu koty rewarà kō 1.6-8)

³⁶ Āmē si oporegeta jē kupa remeve, Jesu ojisaoka ijupe kō. Atyry kō pē ojisaoka ky'y. Kee e'i ijupe kō:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko ky'y nē, e'i ijupe kō.

³⁷Ojeapy'a ojimonyi āmē kupa. Ajame, “Tāgwerà rè tè sipōkō jamā'ē jakupa?” e'i tite kupa. ³⁸Kee e'i āmē Jesu ijupe kō:

– Manyvore pō pekyje pejimopirai rōmō? Āmō, manyvore pō, “Aje vove pōkō Jesu opoera?” pejë ije? e'i. ³⁹Aepo pejë sō. Pemā'ē awi epo rè. Āmō, epy rè pemā'ē ve. Ije tè ajimoikatu pejë age'e. Epirà rè pepoko rā'ī esa, e'i. “Aje” tapejë āmē ky'y, e'i. Nijapyyi jo'āgwerà ipi. Nuvei ipirà. Nikāgwei teve. Āwitō ije agyvo aiko ike, e'i ijupe kō.

⁴⁰Aepo e'i remē, opo rè omono tomā'ē kupa. Opy rè teve. ⁴¹Āmē si oryvay omājā ee kupa ky'y.

Ajamā'ē, “Aje ywete Jesu ywe'e pōkō āwī!” ne'ive kupa, jokery pewary vo 'ejē ekoi kupa rewarà mō. Āmē kee e'i Jesu ijupe kō:

– Uve pō ja'umā'ē mō ike eupe? e'i.

⁴²Āmē pira jimiirerà mō weru ijupe kupa to'u. ⁴³A'e Jesu o'u ovake kō āmē.

⁴⁴Ajaire kee e'i Jesu ijupe kō:

– Jypy remē, peneve aiko jē remeve itōkō poromo'e ajupa. Kee a'e itōkō poromo'e: “Janejare'e ayvukwerà rupi katu ojinōtā tekuwa pekupa”, a'e pejë. Erewarà ijayvu mojenuarà kō omovvypa amātejē karamoe remeve. A'e rupi katu ojinō tekuwa pekupa. Aā reitō kō kareta jikusiwarerà kō: Tāmō Moisesi remikusiwarerà. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà. Āmō, jōvijā Tavi jīgarerà. Aekwerà rupi katu tè aiko, e'i ijupe kō.

⁴⁵Āmē Jesu omotekokuwa kō jē Janejare'e ayvu jikusiwarerà rè, tokuwa katu kupa. ⁴⁶Kee e'i ijupe kō:

– Kee e'i ojikusiwa maekwerà: “Janejare'e Remimuu rā ojimomorijautà rā'ī omānō”, e'i maekwerà. “Ajaire moapy 'arà remē opoera tarà mijē opō'ā, omānō mae kō pō'ō mē wyi”, e'i maekwerà. Aekwerà rupi katu itā'ā aiko, e'i ijupe kō. ⁴⁷Ajawyi kee a'e pejë. Eayvu rupi pekwa age'e. Kee tapejë imojenu jenu: “[Pejipy'amogeta ikō peneko rè age'e nē.] Pejimosioka ikō peaiwererà rè nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pē peaiwererà reityypyipaoka nē. Peporijauesatā āmē ky'y. 'Awyjepa' e'itā peaiwererà kō pē”, tapejë imojenu erokwa. Pekwa awi āmē. Jerusarē taa wānā kō pē ypy aepo jaa tapemojenu erokwa. Ajaire pirujē yvy pewarà kō pē tapemojenu jenu erokwa. Pirujē erewarà tapemojenu jenu erokwa āmō taa taa kō rupi, e'i. ⁴⁸Manyvo nyvo aiko maekwerà rè pemā'ē. Pekuwa ereko manyvo aiko mē. Peenu eayvukwerà. Ajawyi pejë tè peotā aepo momewa. ⁴⁹Ije tè amuutā Papa remime'ē rā pejë. I'Ag amuutā pejë. Kōitokō Papa kee e'ipa: “Amonotā e'āg ijupe kō”, e'ipa. A'e tè tapeārō rā'ī Jerusarē taa pē āmē, ajaate wayvukwerà rupi o'Ag omurokatā pemokasiarà rōmō, e'i. A'e tè peayvumokasitā ajaa māerā tè tapeiko ky'y, e'i ijupe kō.^q

Jesu oẽ oo yva kyty remẽwarà

(Maku 16.19-20; Jesu koty rewarà kō 1.9-11)

⁵⁰ Aja paire Jesu weraa wemimo'ekwerà kō Petānia taa kyty. A'e pè ojipomomojai rãĩ i'arà kō gyty oporegeta Janejare'e pè, owaray toereko kō.

⁵¹ ãmẽ oporegeta jẽ Uu pè ijupewarà kō mō upa remeve, Jesu ojieraaoka yvate kyty. Ajaate yva pupe oẽma oo ky'y.^r ⁵² Ajame emimo'ekwerà kō omoe'e tesō ãmẽ. Ajaire ojivyrĩ mijẽ uu Jerusarẽ taa kyty kupa. Oryvay tesō ojivy oo kupa.

⁵³ ãmẽ Jerusarẽ taa pè Janejare'e moe'ea retã ypy kyty oo oo kupa ipi. A'e pè ywesō ekoi kupa ipi. A'e pè Janejare'e omoe'e kupa upa ipi. [Awyjepa Rukasi okusiwa maekwerà.]

Juwão

Juwão remikusiwarerà

Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Juwão tokusiwa maekwerà. Jesu remiauvay tè Juwão. Juwão poromojāmori mā'ē rōwā a'e. Āmō tè. Jesu remimo'earà tè. Jesu nopyteporoive wemimo'earà rōmō remē, pira rekyiarà tè Juwão mijā. Ajaire, “Ejo eremimo'earà rōmō”, e'i Jesu ijupe remē, awyje jē oo Jesu rupi ky'y (Mak. 1.19-20). Ajawyi pirujē manyvo Jesu ekoi maekwerà rè omā'ē. Wemisakwerà tè okusiwa. Weminuwerà teve okusiwa. Pe'īpe'ī tè manyvo Jesu wereko Janejare'e kasia rupi maekwerà kō okusiwa teve. Ijayvukwerà ywesō okusiwa, poromo'e ee maekwerà. Kee e'i ikusiwa: “Jesu wyi tè mōa'ārōwā mārānà jikuwa e'āa ipojoy mā'ē omojisaoka orerovake okasia rupi. Pe'īpe'ī akusiwa aã kareta rè ajupa. Nakusiwapai pirujē ajamā'ē. Āmō āmōgwerà tè akusiwapa tapekuwa, 'Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tè Jesu Janerōvijā rōmō', tapejē. Āmō, 'Aje ywete Janejare'e Ra'yry tè Jesu', tapejē. Āmē sōsi māerā peikotà ikasia rupi peiko. Ijayvu rupi tè a'evotà āmē peiko”, e'i ikusiwa (Juw. 20.30-31). Aã kareta kōrijō tè rōwā okusiwa Juwão. Kejō okusiwa teve: *1 Juwão*, āmō *2 Juwão*, āmō, *3 Juwão*, āmō, *Jesu jimoikatuawerà* okusiwa mā'ē. Mokojejō okusiwa Jesu rewarà Juwão kō.

“Janejare'e Ra'yry ojikuwa uu”, e'i ikusiwa mā'ē

1 ¹Yvy reko e'āve Janejare'e Ra'yry oikopa teāmā iko. Janejare'e Ayvu eu ijupe, Janejare'e Ra'yry pè.^a Uu pyrive ekoi vyv reko e'āve. Janejare'e rōmō tè teāmā a'e ekoi. ²Uu reve ekoi, vyv reko e'āve. Age'e remē teve eeve ekoi ky'y.

^a **1.1** A'e tè omojikuwaoka Janejare'e jipy'amogetaa kō janeupe ipi. Ajawyi Janejare'e Ayvu eu ijupe. 1Juw. 1.1; J.Jim. 1.17

³ ãmẽ Janejare'e moma'e kô oinôoka remẽ, Wa'yry pè tè e'i toinô kô. A'e tè pirujẽ oinô erokwa ãmẽ ky'y.^b ãmô kô rôwã oinô kô. A'e tè oinô kô. Nuvei 'ete eminô e'ã mō. Janejare'e Ra'yry tè pirujẽ oinô mãẽ rômô ekoi.

⁴ A'e tè poromoigooka mãẽ teãmã. A'e teve manyvo Janejare'e ekoi mãẽ omojikuwaoka janeupe ipi. ãwitô poroyape mãẽ omojikuwaoka janerape janeupe ipi. ãwivo ve Janejare'e rekoa omojikuwaoka janeupe ipi. ⁵ ãwitô pătônusu rupi jaiko remẽ, poroyape mãẽ omojisa katuay. Poroyape mãẽ ywesô ikasiay pătônusu wyi. ãwivo ve Janejare'e Ayvu ywesô ikasiay. Ava jẽ rôwã omoje'otà e'i kuwa.

⁶ Uve mirà mō Janejare'e remimuurerà mō. Juwão [poromojãmorĩ mãẽ] eu ijupe.^c ⁷ A'e Janejare'e Ra'yry renoneve uu imojikuwa, ãwisô pirujẽ mirà kô “aje” te'i ijayvu renu. Kee e'i: “ãwitô poroyape mãẽ, ãwivo Janejare'e Ra'yry”, e'i imojenu.

⁸ “Poroyape mãẽ rôwã ije”, e'i Juwão. “Imome'uarà kôrijô tè ije”, e'i. ⁹ Janejare'e Ra'yry tè poroyape mãẽ. A'e tè uu mirà kô pyterà rupi Janejare'e ayvu mojikuwaoka ijupe kô.

¹⁰ A'e tè yvy oinôma karamoeve, ipupewarà kô revejẽ. Ajaire uu mijẽ mirà kô pyterà rupi. Ajamãẽ mirà kô omãẽ ee remẽ, “Janereinôgarerà tè ãwĩ!” ne'i ijupe kupa, nokuwai kupa rewarà mō.

¹¹ Uu ipe wetârâgwerà kô pyterà rupi. Ajamãẽ etârâgwerà kô nopotai. Nojirovijai ee kupa. “Janejare'e Ra'yry tè ãwĩ” ne'i ijupe kupa ipi.

¹² Ajamãẽ ãmô ãmôgwerà ojirovija ee ipi. “Aje” e'i ijayvu pè kupa. A'e kô opota katu oôvijã rômô wereko ipi. Ijayvu rupi aepo e'i mãe kô ãmẽ Janejare'e wereko wâkarâgwerà kô rômô toiko kupa.^d ¹³ ãwitô mirà kô ijâkarã, ãwivo rôwã ajamãẽ Janejare'e âkarâgwerà kô rômô jaiko. Wayvu rupi tè janereinô wâkarâgwerà kô rômô tijaiko.

¹⁴ Janejare'e Ayvu eu ijupe mãẽ ojimojane osaky rômô. Janepyterà rupi ekoi mijã. Ivo katu teãmã ekoi. A'e rômô'ite pe'igã Janejare'e Ra'yry rômô ekoi. Uu vo ywete Ta'yry. Poroauvay poroereko katuay mãẽ tè a'e. Janejare'e rekoa aje ywete mãẽ omojikuwaoka mirà kô pè ipi. Ore ywete oromãẽ ee.

¹⁵ A'e pewarà mō Juwão [poromojãmorĩ mãẽ] kee e'i:

– Kô kee a'epa itôkô pejẽ mãẽ: “Erakypy rupi uutã mãẽ ywesô ijayvukasiay wetetã ewyi. Ereko e'ã remeve ekoi teãmã, ajawyi”, a'epa pejẽ maekwerà. ãwĩ pewarà mō aepo a'e, e'i Juwão imomewa.

¹⁶ A'e Janejare'e Ra'yry janeporijauesa mãẽ tè. Janerauvay mãẽ teve. Janerereko katu jẽ iko ipi mãẽ tè. ¹⁷ A'e ywesô ikatuay tãmô Moisesi wyi. Kee rewarà mō. Janejare'e opyteporo tãmô Moisesi tjanemotekokuwa

^b 1.3 Yvy pewarà kô. Yy pupewarà kô. Yva pupewarà kô. Wãisô oinô kô. Krs. 1.15-17; Epr. 1.10; J.Jim. 21.6; 22.13 ^c 1.6 Mat. 3.1-2; Mak. 1.4; Ruk. 3.1-2 ^d 1.12 Juw. 3.16; 20.31

ivo tekoua rè. Jesu Kiristu ãmẽ janerereko katu okatua rupi mã'ẽ omojikuwaoka jane. ãmõ, ijayvukwerà aje ywete mã'ẽ omojikuwaoka jane.

¹⁸ Nomã'ẽytyi Janejare'e rè ipi. Ta'yry pe'ĩgwerà kōrijō tē omã'ẽ Uu rè, a'e tē ipyri ekoi rewarà mō. A'e teve omojikuwaoka Uu janeupe.

Juwão poromojāmori mã'ẽ rewarà

¹⁹ [Ãmẽ Juwão oo poromojāmori mirà kō aiwererà reitya mojikuwapa rōmō iko ipi.] ãmẽ ãmõ 'ary pē Juteu rōvijā kō mō ojimogeta Juwão rè:

– Ava ayvu rupi pō ãwīvo Juwão ekoi ipi? e'i kupa.

Jerusarē taa pewarà rōvijā kō aepo e'i.^e Ajawyi kwaima'e kō mō omonooka Juwão gyty kupa, tokuwa ava pō Juwão. Janejare'e pē oporegeta mãe kō mō omonooka kupa. Revi jeapyrerà kō mō teve. A'e kō oo ãmẽ Juwão pē javo.

– Ava pō ene? e'i Juwão pē kupa. Janejare'e Remimuurerà pō ene, Janerōvijā ywete rōmō? e'i ijupe kupa.

²⁰ ãmẽ Juwão e'i ijupe kō:

– ãnĩ. A'e rōwā ije, e'i.

²¹ Kee e'i jē kupa:

– Ava sipō ene ajawyi? e'i kupa. Tāmō Eriasi pō ene? e'i.

[Karamoe remē Janejare'e ayvu mojenuarà kō: “Tāmō Eriasi ovãe tarà mijē”, e'i. Ajawyi aepo e'i ijupe kupa.]

– ãnĩ! A'e rōwā ije! e'i Juwão ijupe kō.

Kee e'i jē kupa:

– Ava sipō ene ajawyi? Janejare'e ayvu mojenuarà uutā mã'ẽ rōmō sipō ene nejo? e'i kupa.^f

– ãnĩ! A'e rōwā ije! e'i Juwão ijupe kō.

²² Ajawyi e'i kupa:

– Ava pō ene ajamã'ẽ? e'i mijē ijupe kupa. Emome'u ajawyi oreupe, torokuwa, e'i kupa. Torojivy nemomewa oremurokarerà pē ãmẽ! e'i kupa.

²³ ãmẽ Juwão e'i mijē ijupe kō:

– Janerōvijā ywete vāea rā mojenuarà tē ije, e'i. Kōitokō Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi erewarà rā omojenupa amātejē. Kee e'i amātejē eupewarà mō maekwerà: “Tekoe'āma pē wapukaitā. Kee e'itā wayvo Janerōvijā renone: ‘Tijajipy'amokatuoka amātejē enoneve’, e'itā. Āwitō pee aiwerà jamokatu amātejē imoterē gatu janeremiārō renone. Āwīvo ve tijajipy'amokatuoka amātejē Janerōvijā renone”, e'itā imojenu, e'i

^e 1.19 Tekoua kuwaparà kō. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kō. Pariseu kō. Mokopejō. ^f 1.21 A'e vāea rā teve Janejare'e ayvu mojenuarà kō omome'u amātejē karamoe remē. Akwerà wārō jē ãmẽ kupa. Ajawyi aepo e'i teve kupa. Marak. 4.5; T.M. 18.15,18

maekwerà.⁸ Eupewarà mō tè aepo e'i amâtejẽ mã'ẽ tè ije, e'i Juwão ijupe kō.

24-25 ãmẽ Pariseu remimuurerà kō mō e'i ijupe:

– Manyvore pōkō poromojāmōrĩ neiko ãmẽ, Janejare'e Remimuurerà rōwã ene remẽ? ãmō, tãmō Eriasi rōwã teve ene remẽ. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō uutà mã'ẽ rōwã ene remẽ, e'i kupa.

26-27 ãmẽ Juwão e'i ijupe kō:

– Ije, yy pupe kōrijō tè poromojāmōrĩ poroereko ipi. Ajamã'ẽ penemikuwa e'ã janepytery pè age'e ekoi epe, a'e ywesō ikasiay wete mã'ẽ, e'i. Kōi, “Erakypy rupi uutà” a'epa peupe mã'ẽ. A'e sōsi jōvijã ikasiay wete mã'ẽ tè, e'i. Ije ãmẽ emigwai rōmōgà tè aiko, e'i Juwão ijupe kō.

[Ojivy oo ãmẽ aepo momewa omuuarerà kō gyty kupa kyty.]

28 Yy Jotão ovaẽ pè Juwão poromojāmōrĩ iko remẽ a'evō ekoi kupa. Petânia taa pyri'ijẽ ekoi remẽ.

Jesu ojikuwa Janejare'e Remimuurerà rōmō remẽwarà

29 Ajaire kō'ẽme Juwão Jesu rè omã'ẽ, uu ikoty iko remẽ. ãmẽ kee e'i Juwão jane kō pè ky'y, Jesu pewarà mō:

– ãwĩ a'e Janejare'e Remimuurerà ywe'e uu iko ky'y! e'i. ãwĩ tè pirujẽ jane kō aiwererà repy rōmō omãnõtã ky'y, e'i amâtejẽ ijupe kō imomewa. ãwitō kaneiru ra'yry jajuka ime'ẽ Janejare'e pè janeaiwererà repykarà mō ipi. ãwivotã omãnō janeaiwererà repykarà mō, e'i amâtejẽ.

30 E'i jẽ Juwão:

– ãwĩ pewarà mō itōkō kee a'e pejẽ: “E'arã kytywarà rōmō uutà”, a'e itōkō. “A'e ywesō ijayvukasiaytã ewyi. Ereko e'ãve ekoi teãmã”, a'e maekwerà. 31 Ije nakuwaive ava pewarà mō aepo a'e mijã. Nakuwaive Janejare'e Remimuurerà tè ãwĩ mijã. Age'e tè katu akuwa katu ky'y, e'i. ãwĩ renone teãmã ajo. Ije ajo poromojāmōrĩ yy pè, Janejare'e ayvu rupi, ãwisō Isaeu kō oōvijã ywete tokuwa, e'i. 32-33 ãwisō nakuwai epe Janejare'e Remimuurerà tè ãwĩ mijã. Ajamã'ẽ Janejare'e emono toporomojāmōrĩ remẽ, emotekokuwa amâtejẽ manyvo tareko ikuwa. Kee e'i ije: “E'Āg rè nemã'ëtã owyjy uu remẽ. Eremimuurerà apyte 'aryvo owyjytã uu opyta. A'e e'Āg omonotã jane kō py'a pupe toike kãramō”, e'i amâtejẽ Janejare'e ije. Ijayvu rupi katu tè akuwapa ky'y, e'i. Janejare'e 'Āg rè amã'ẽ, owyjy uu ijapyte 'aryvo remẽ. ãwitō pykau owyjy uu, ãwivō 'ejẽ amã'ẽ ee. 34 Aje ywete amã'ẽ ee. A'evōa rupi akuwa Janejare'e Ra'yry tè sikaepo ãwĩ mã'ẽ. Ajawyi age'e a'evōa amojenu peupe aiko, tapekuwa teve, e'i Juwão jane kō pè.

Jesu remimo'e ypykwerà kō rewarà

³⁵ ãmẽ kō'ẽme a'e pè Juwão tui mijẽ, mōrijō wemimo'earà kō reve.

³⁶ Omã'ẽ mijẽ Jesu rē okwa iko kupa remẽ. E'i ãmẽ Juwão wemimo'earà kō pè:

– ãwĩ tē sikaepo Janejare'e Remimuurerà! ãwĩ kaneiru ra'yry vo omãnõtà janeaiwererà repykarà mō kãramō, e'i.

³⁷ Ameve emimo'earà kō oo Jesu rapyky rupi iko. ³⁸ ãmẽ Jesu ojirova omãjã wapekwerà kytty uu mǎe kō rē, mōrijō mǎe kō rē.

– Moma'e rǎ mō pō pejo erupi? e'i Jesu ijupe kō.

– Poromo'e mǎ'ẽ, mǎ mē pō neju? oro'età tē neupe, e'i kupa.

³⁹ – Ja'e awi erupi, tapekuwa esa, e'i Jesu ijupe kō.

Oo Jesu rupi ãmẽ kupa, ike'a'ypa kytty. Kwaray ijāpẽ remẽ ovǎe a'e pè kupa. Opyta rǎĩ ipyri kupa, ajaate karupa. Ajaire ojivy oo kupa.

⁴⁰⁻⁴¹ ãmẽ Juwão remimo'earà mō pè Aãtere eu. A'e Juwão pyri tui, Jesu rewarà rē oporegeta upa remẽ. A'e ojivy oo paireve, weke'yry wesa imogeta. Simão Peturu eu teke'yry pè. Kee e'i Aãtere ijupe:

– Kākǎe! Mesia^h rē oromǎ'ẽ, e'i ijupe.

(“Janejare'e Remimuu Janerōvijǎ ywete rōmō” jaa tē Mesia, e'i ijupe.)

⁴² Ameve Aãtere weke'yry weraa Jesu rē tomǎ'ẽ. ãmẽ Jesu omǎ'ẽ tesō rǎĩ teke'yry rē. E'i ãmẽ ijupe:

– Ene nererǎ pè Simão eu. Juwão ra'yry tē ene. Age'e Sepasi eutǎ tē ene ky'y, e'i Jesu ijupe.

A'e janeayvu pè “takuru” jaa tē Sepasi. Kereku kō ayvu pè ãmẽ “Peturu” eu.

Piripi Natanaeu reve ojiovija Jesu rē remẽwarà

⁴³ Kō'ẽme Jesu ojivytǎ oo, Karireja yvy kytty. Nooive remẽ kwaima'e mō rē omǎ'ẽ, Piripi eu ijupe mǎ'ẽ rē.

– Ja'e erupi, e'i Jesu ijupe.

“Hoō” e'i Piripi ijupe. Awyje oo upi ãmẽ.

⁴⁴ Petesaita taa wǎnǎ tē Piripi. Aãtere kō Petesaita wǎnǎ kō teve.

⁴⁵ ãmẽ Piripi oo rǎĩ ãmō kwaima'e pijarǎ mō, Natanaeu eu ijupe mǎ'ẽ pijarǎ mō.

– Janejare'e Remimuurerǎ rē oromǎ'ẽ! e'i ijupe. Kōitokō karamoe remẽ tāmō Moisesi okusiwa amǎtejē ee. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarǎ kō ve okusiwa amǎtejē eeⁱ Aekwerǎ rē oromǎ'ẽ. Jesu eu ijupe. Nasare taa wǎnǎ tē a'e. Juse ra'yrerǎ tē a'e, e'i Natanaeu pè.

⁴⁶ ãmẽ Natanaeu noerovijari rǎĩ mijǎ, aepo e'i remẽ.

^h 1.40-41 Juteu kō Mesia e'i. Kereku kō Kiristu e'i. Janejare'e Remimuurerǎ Janerōvijǎ ywete rōmō jaa tē, ojevo jē. ⁱ 1.45 Ruk. 24.27

– Nasare taa wānà tē sipō a'e? A'e pewarà rōwā ipō mijā! e'i. Nikatu ywe'e'i mā'ē tē Nasare taa wānà kō ipi, e'i tite Natanaeu.

– Ja'e teremā'ē ee ajawyi esa! e'i Piripi ijupe.

Oo āmē Piripi rupi Jesu resa. ⁴⁷Āmē Jesu omā'ē Natanaeu rē, uu iko remē. Kee e'i Jesu ijupewarà mō:

– Emā'ē. Āwī sitō aje ywete Isaeu jeapyrerà e'eay. Noporegeta teitetei mā'ē tē āwī, e'i Jesu.

⁴⁸Ojimonyi Natanaeu aepo renu.

– Manyvo pō erereko ekuwa rejupa? Mā mē pō nemā'ē ere? e'i.

Āmē Jesu e'i ijupe:

– Ji'ite Piripi nooive nepijarà mō remeve amā'ē nere. Yvyra wryy pē neju remeve amā'ē nere, e'i.

⁴⁹Ameve tite Natanaeu werovija katu ky'y.

– Poromo'earà, aje ywete Janejare'e Ra'yry tē ene! e'i. Isaeu kō Rōvijā ywete tē ene! e'i ky'y.

⁵⁰Jesu e'i ijupe:

– Haa! Aepo a'e remē tē tite pō “aje” ere ije ky'y! e'i. Age'e nemā'ē ee mā'ē wyi wete nemā'ētà kāmō, e'i. ⁵¹Janejare'e rena rē tē tesō pemā'ētà, yva oovapyjavo remē. Janejare'e remīgwai yvapewarà kō rē tē tesō pemā'ētà. Āmōgwerà owyjtā uu ekoty eremīgwai kō rōmō. Āmōgwerà oētā ewyi oo. A'evoa rē pemā'ētà kāmō.^j “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà ojimojane mā'ē rōmō tē Jesu”, pejētā āmē ije ky'y, e'i Jesu.

Werovija katu Natanaeu āmē ky'y.

Jesu yy oinō uvary aisiriri mā'ē rōmō tojinō remēwarà

2 ¹⁻²Ajaire Karireja yvy pē Jesu ovāema orereve, wemimo'ekwerà kō reve. Āmē mōrijō ke paire, ava mō omenatà Kana taa pē. A'e kyty Jesu oo, orereve. Ijy ve oo.

³Ojimoaty ojimiwa kupa remē, uvary aisiriri mā'ē opa sikaepo ky'y. Noyi mōropārà kō rē. Jesu y okuwapa a'evo remē. Ajawyi e'i Jesu pē:

– Opa uvary aisiriri mā'ē ky'y, e'i tite ijupe.

⁴Āmē Jesu e'i ijupe:

– Namojikuwa'āive ekasia. Neayvu rupi rōwā a'evotà aiko, e'i ijupe.

⁵Aepo e'i epe Jesu remē, ijy e'i jē ja'umā'ē jarà remīgwai kō pē:

– Peenu katu ikō ememyry ayvu nē rōnō, e'i.

“Hoō” e'i āmē kupa.

⁶⁻⁷Āmē Jesu e'i a'e kō pē:

– Pemoānē ānē warypy kō yy pupe erokwa, e'i.

– Hoō. A'evotà oroereko, e'i kupa.

^j 1.51 Jinō. 28.12

Uve 6 rômõ warypy wasu kô a'e tetã wryy pè. Takuru jinôgwerà tè warypy kô ajamã'ê. Yy rena kô tè a'e kô. A'e yy rena mō pe'ĩ remẽ 80 rituru rômõ. Ma'e remẽ 100 rituru rômõ tesô. A'e yy ojauka rômõ oporu kupa ipi. ãmõ, wekoa rupi a'e yy ve oporu kupa ipi, Juteu kô rômõ.^k A'e warypy kô pupe ja'umã'ê jarà remĩgwai kô omoãñe ãñe yy ãmẽ, Jesu ayvu rupi.

⁸– Awyjepa, e'i ajaire Jesu pè kupa.

– Hoõ. Eavoi yy pẽ eraa ja'umã'ê jarà pè ime'ê, toã'ã rã'ĩ esa, e'i Jesu ijupe kô.

“Hoõ” e'i kupa. Weraa ãmẽ kupa.^l ⁹Weraa kupa remẽ, soõ, uvary aisiriri mã'ẽ rômõ sikaepo ojinõma yy warypy pupe, Jesu kasia rupi. A'e ja'umã'ê jarà wã'ã esa remẽ, kee e'i:

– Haa! Aã ywesõ ikatuay wete ji'iwara wyi! e'i.

Nokuwai Jesu tè oinõ uvary aisiriri mã'ẽ rômõ. Yy omoãñe ãñe warypy kô pupe mãe kô kôrijõ tè okuwa. Ajawyi ja'umã'ê jarà wã'ã esa remẽ, omuu rã'ĩ imêtarà okoty.^m ¹⁰E'i ja'umã'ê jarà ijupe:

– Manyvore pō ji'ĩ aã ypy neremosãĩ? Ikatuay aã ky'y, e'i ijupe.

¹¹A'evõ Jesu omojisaoka ypy okasia, Kana taa pè ekoi remẽ, Karireja yvy pè ekoi remẽ. A'evõ ojikuwa ypy Janejare'e Ra'yry rômõ. “Aje” oro'e ijupe emimo'ekwerà kô rômõ, a'evõa rè oromã'ê remẽ.

¹²Aja paire Jesu ojivy oo Kapanão taa kytty, oy reve. Imõmiri kô ve oo. Ore ve oroo Jesu rupi, emimo'earà kô rômõ. Oroo rã'ĩ oropyta a'e pè.

Jesu Janejare'e moe'ea retã rè okãte'ã remẽwarã
(Mateusi 21.12-17; Maku 11.15-19; Rukasi 19.45-48)

¹³Ãmẽ ke'ĩ tãmõ kô jisryawerà moetea 'arà okwatà.ⁿ Jerusarẽ taa pè okwatà. ãmẽ Jesu ve oo Jerusarẽ taa kytty. ¹⁴A'e pè ovãe remẽ, Janejare'e moe'ea retã gytty oo. Tetã ypy rupi omã'ê erokwa.^o Janejare'e pè temime'ê ãrã kô rè omã'ê. Teima kô iteetejẽ a'e pè tui, temime'ê ãrã kô. Kejõ. Pui ra'yry kô, kaneiru kô, jirusi kô. Wãisõ a'e pè tui. A'e kô rè Jesu omã'ê. ãmõ, karakuri omojituruka mãe kô rè omã'ê teve, namesa 'aryvo oposiko

^k 2.6 Ojimi'utà kupa remẽ, yy wavoi kupa ipi ojipokusua rômõ. Ojimi'u kupa ire ve ojipokusu mijẽ kupa ipi. Oparapi kô ve okusu katu jome ipupe kupa ipi. Ajawyi warypy wasu kô pupe omoãñe ãñe imovy yy kupa ipi. Wetã wryy pè a'evõ wereko kupa ipi. Awyje pewarã teãmã a'evõ ekoi kupa. ^l 2.8 Ekoa kô teãmã a'evõ ekoi kupa ipi. ãmõ enaporã omoãñe remẽ, ja'umã'ê jarà ypy wã'ã rã'ĩ esa ipi. ãmẽ “nikatui” e'i remẽ, nomosãĩ kupa ipi. “Ikatu” e'i remẽ tè omosãĩ kupa ipi. ^m 2.9 A'e tè uvary aisiriri mã'ẽ wenõe amãtejẽ omenaa renone. ⁿ 2.13 Karamoe remẽ Janejare'e wekyioka Juteu kô rãmõĩ kô Ejitu yvy pe wyi imoisry kô. Karai kô *Páscoa dos Judeus* e'i a'evõa pè. Ajamã'ê Jesu poeraawerã pè ywesõ *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 ^o 2.14 Jane kô oo Janejare'e moe'ea retã mẽ imoe'e remẽ, teima mō ojuka ijapy ime'etã ijupe kupa ipi. Ajawyi teima me'earà kô ojimoaty amãtejẽ a'e ypy rupi moma'e me'ê ipi, karakuri repy rômõ. Oporakapa tesõ Janejare'e moe'ea retã ypy ãmẽ kupa ipi.

karakuri rè kupa upa remẽ.^p 15 ãmẽ Jesu a'evoa rè omã'ẽ erokwa remẽ, nopotai. Ajawyi tãpasã omõjã teima mopua rômõ. A'e pupe pirujẽ kaneiru kô pui kô omopu imoẽ moẽ imono mono, Janejare'e moe'ea retã ypy pe wyi. Pirujẽ karakuri kô ve omopepeipa imono. Namesa kô ve tesõ werova ity. 16 ãmẽ jirusi jarã kô pè e'i:

– Taperojisryr ikô ãwĩ rapijarã eraa ike wyi nẽ! e'i. Moma'e japyytã mã'ẽ rena rōwã ãã Papa retã, e'i. Papa napemoe'eigã wyi moko pejẽ Papa moe'ea retã ypy pè peiko, e'i Jesu ijupe kô.

17 A'evoa rè oromã'ẽ remẽ, tãmõ Tavi jĩgarerã rè oroja'a katu, kee e'i maekwerã rè: “*Papa, apota katuay neretã. Ajawyi epy'a pupe ayay tesõ neretã wereko ai kupa remẽ*”, e'i ojĩga maekwerã.^q [A'e jĩgarerã rupi katu tẽ Jesu ekoi. Ajawyi tẽ aepo jaa rè oroja'a, emimo'earã kô rômõ.]

18 ãmẽ Juteu rōvijã kô omã'ẽ Jesu rè, a'evoa wereko Janejare'e moe'ea retã rè remẽ. Naoryi 'ete ãmẽ kupa. Ajawyi e'i Jesu pè kupa:

– Ava ayvu rupi pō moko neiko? e'i kupa. Janejare'e ayvu rupi tẽ pō? e'i kupa. A'e ayvu rupi remẽ, ikasia emojsisaoka orerovake ajawyi, terejikuwa! “Aje ywete” oro'etã ãmẽ neupe, e'i teywete Jesu pè kupa.

19 Aepo e'i Jesu pè kupa remẽ,

– Hoõ, e'i Jesu. Amojikuwatã. Aã tetã pemotararaipa esa ajawyi, Janejare'e moe'ea retã, e'i. Ekovijarerã tẽ ainõtã ãmẽ. Moapy ke remeve ainõmatã, e'i Jesu.^r

20 ãmẽ e'i ijupe kupa:

– Aã tetã 46 kwaray rômõ tesõ werokwapa inõga rè kupa! e'i kupa. Ajawyi manyvo nerereko'ãi moapy ke remeve inõma! e'i Jesu pè kupa.

[Jesu e'i aai tẽgã toenu kupa. Ajawyi noenu katui ijayvu kupa.] 21 Tetã pè rōwã aepo e'i. Oupewarã mō tẽ aepo e'i. [“Áwitõ tetã jamotararaipa remẽ ekovijarerã tẽ jainõ mijẽ. A'evotã ejuka paire apoeratã moapy ke remeve”, jaa tẽ aepo e'i Jesu ijupe kô. Ore ve noroenuive.] 22 Kãramõ opoera remẽ tẽ oroja'a ijayvukwerã rè ky'y. “Aje ywete Janejare'e ayvukwerã”, oro'e ãmẽ ky'y. “Aje ywete sikaepo Jesu ayvukwerã”, oro'e teve.

Jesu okuwa jane kô py'a pewarã remẽwarã

23 Jesu Jerusarẽ taa pè ekoi remẽ, Janejare'e kasia omojsisaoka. Jane kô mōã'rōwã omã'ẽ ee a'evoa ekoi remẽ, tãmõ kô jisyryawerã moetea 'arã rè ojimoaty mãe kô. A'e kô Jesu rè “aje” e'i. 24 Ajamã'ẽ Jesu “aje” ne'i ijupe kô, ipy'a pewarã kô okuwapa rewarã mō. 25 Nopotai jamome'u ijupe ipy'a kô rewarã, okuwapa teãmã rewarã mō.

p 2.14 Ime'earã kô moma'e me'ẽa rè kōrijō tẽ ojipy'amogeta kupa upa ajamã'ẽ. Janejare'e rè nojipy'amogetai kupa. Ja'ave rōwã ekoi kupa. q 2.17 Jĩg. 69.9 r 2.19 Mat. 26.61; 27.40; Mak. 14.58; 15.29

Nikotemu oo pya Jesu resa remēwarà

3 ¹Āmē oiko kwaima'e mō, Nikotemu eu ijupe mǎ'ě. A'e Juteu rōvijǎ mō tē. A'e Pariseu tē. ²A'e āmō 'ary pē oo pya Jesu resa. Kee e'i Nikotemu Jesu pē:

– Poromo'earà, orokuwa aje ywete ere mǎ'ě tē ene, e'i. Janejare'e Remimuurerà teipō ene, a'e neupewarà mō. Janejare'e kasia nemojisaoka ipi. Oromǎ'ě nere a'evō neiko remē ipi. Janejare'e nanemokasi sō remē, nanekasi'āi kuwa, e'i ijupe.

³Āmē Jesu e'i ijupe:

– Aje kee a'e ene. Ava mō sō opota Janejare'e omoēoka o'arà kyty iko remē, tisaky mijē. Nisakyi mijē remē, na'evō'āi kuwa, e'i Jesu ijupe.

⁴Āmē Nikotemu e'i:

– Manyvo nija'e'āi jaike mijē janey mari pupe tijanesaky mijē! e'i.

⁵⁻⁶Āmē Jesu e'i ijupe:

– Janey pe wyi jaē remē, imemyry rōmō jaiko. Janeruu ākarā rōmō jaiko teve. Jaeru janerōvijǎgwerà kō ipi, e'i. Nāwīvo kuwa'āi Janejare'e wākarā rōmō janererekotà remē, e'i. Tekoua pyaukwerà tē ome'ētà janeupe. I'Āg tē janepy'a pupe oike. Āwīvo Janejare'e ākarā rōmō jaiko. Eruparà rōmō jaiko āmē. Janejare'e 'Āg nijanepy'amoteei remē, nijamoēoka kuwa'āi Janejare'e jane'arà kyty āmē, e'i. Aje ywete aepo a'e ene, e'i. ⁷Tanerapy'a e'ā ikō eayvu nē, e'i. ⁸Nojisai mǎ'ě teipe Janejare'e 'Āg. Āwitō vvyty nojisai. Jaenu kōrijō tē vvyty okwa remē ipi, e'i. Ajamǎ'ě nijakuwai mape kyty wyi uu. Nijakuwai teve mape kyty ootà. Nojikuwai iko. Āwīvo ve Janejare'e 'Āg nojikuwai iko. Nomǎ'ētyti ee. Ajamǎ'ě ava mō py'a pupe oike sikaepo remē, i'Āg opy'amoteetà ky'y. Tekoua pyaukwerà rupi tē ekoitā āmē ky'y. “Mano pō py'awarà mō ojimoteepa kupa?” eutà āmē, e'i Jesu ijupe.

⁹Āmē Nikotemu e'i Jesu pē:

– Manyvo pō āwīvo? e'i.

¹⁰Āmē Jesu e'i ijupe:

– Haa! Nerekuwai wete sipō! e'i. Janejare'e ayvu rē Isaeu kō nemetekokuwa mǎ'ě teipe ene mijǎ! e'i. Netekokuwavay kuwasi mijǎ! e'i.

¹¹E'i jē Jesu Nikotemu pē:

– Ore, orokuwa katu mǎ'ě tē oromome'u ipi, e'i. Oromǎ'ě ee mǎ'ě teve oromovyvy ipi, e'i. Ajamǎ'ě “aje ywete” napejēi oreayvu pē. ¹²Emǎ'ě. Ikewarà yvy pewarà sō amovyvy remē, naperovija'āi kuwa. Tysi tō Janejare'e rena pewarà sō amovyvy remē, nerekuwa'āi kuwa. “Aje ywete” nere'āi kuwa eayvukwerà pē, ¹³āwisō a'e pe wyi tē ajo. Ava jē rōwā oo Janejare'e rena kyty ee omǎjǎ ipi. Ije rōmō'ite amǎ'ě ee. A'e tē emuroka tajimojane ike pepyterà rupi, [“Erena rewarà emome'u ijupe kō tokuwa kupa”, e'i emuroka].

14– Aje Janejare'e rena pe wyi tè ajo, e'i. Ajamã'ě nererovijai mǎe kō ejukaokatà, e'i. Emō'ātà ejuka kupa, yvyra rè. Āwitō tāmō Moisesi karamoe remē tekoe'āma pè moe rā'āga omō'ā yvyra rè.^s A'evotà erereko kupa, e'i. 15 [Amānōtā jane kō aiwererà repykarà mō, e'i] Ajawyi eako'i ere mǎe kō amoigo karuaruokatà Papa pyri, e'i Jesu.

16– Janejare'e pirujē jane kō wauvey wete. Ajawyi ije, Wa'yry pe'igwerà wyjaveay mǎē rōmō emuroka ike yvy pè. Ava mō ojirovija katu ere wereko katuara rōmō remē, naemavo'āi ity aa. Areko karuarutà epyri. 17Kee e'i Papa eupe emuu: “Ekwa yvy kyty poroereko katuara rōmō”, e'i. “Ijaiwererà kō eitypypyipaoka iwyi kō. Erojivy kō mijē tojimory mijē ere kupa ky'y”, e'i ije. Kee ne'i Papa ije: “Ekwa yvy kyty jane kō momorijauoka ijaiwererà kō repykarà mō”, ne'i ije. Kee e'i tè ije: “Ekwa terereko katu kō”, e'i tè ije Wa'yry rōmō emuroka.

18– Ajawyi nejirovija katu ere Janejare'e Ra'yry rōmō remē, kee ne'i'āi neupe: “Nivoi neiko. Oromonotà ajawyi jimomorigau wasua rena kyty!” ne'i'āi Papa neupe. Kee e'itā kōrijō tè neupe: “Noromomorigauoka'āi, Era'yry rè nejirovija nerako'i rōmō rewarà mō”, e'itā kōrijō neupe. Nojirovijai ee mǎe kō pè āmē, “Era'yry wyjaveay mǎē rè nerejirovijai. Ajawyi 'nivoi mǎ'ē tè ene', a'e kōrijōtā neupe”, e'itā. Imomorigaua rā omō'ypa a'evo ekoi mǎe kō rè. Ajawyi a'evotà.

19– Poroyape mǎ'ē vo 'ejē ije aiko. Āwitō iky'a mǎ'ē pātōnusu pè nojikuwai ipi. Jayape esa remē tè kuwa iky'akwerà ojikuwa. A'evo mǎ'ē teve ije, e'i Jesu. Janejare'e emuu ike jane kō pytery pè taiko, e'i. Amojikuwaoka ipe ijaiwererà kō ijupe kō ipi. Nojimosiokai weko aiwerà rè ajamǎ'ē kupa ipi. Noityoka tari waiwererà ije kupa. Ma'e rewarà mō. Weko aiwerà ywesō opota ewyi kupa ipi. Nomǎ'ē tari ere āmē kupa ipi. 20Omoane'e jē waiwererà ereko kupa wyi nomǎ'ē tari ere kupa ipi. Nonu tari ekoty kupa ipi. “Eaiwererà tojikuwa e'ā”, e'i tite kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa. Ajawyi nonu tari ekoty kupa. 21Papa ayvu rupi ekoi mǎe kō āmē omǎ'ētà katu ere Ta'yry rōmō. Ajawyi, “Ikoty jēsi taa!” e'i kupa ipi. Āwīvo ojikuwa katu Papa remimota rupi ekoi mǎe kō rōmō kupa, e'i Jesu.

“Jesu ywesō tè e'arà kytywarà rōmō ekoi”, e'i

Juwão poromojāmōrī mǎ'ē remēwarà

22Aja paire Jesu oo mijē Juteja yvy kyty. Ore ve oroo upi, emimo'earà kō rōmō. A'e pè opyta puku rā'ī Jesu. Jane kō omoaty imojāmōrī rā'ī.

23Āmē jakatu Juwão ve poromojāmōrī upa. Enō taa pè a'evo ekoi. A'e taa Sarī taa pyri'ije'e tui. A'e pè poromojāmōrī teve upa, mitirōwā

^s 3.14 P.Moirō. 21.9

yy a'e pè rewarà mō. A'e kyty jane kō oo oo ojimojāmorioka Juwão pè ãmẽ. ²⁴ (Juwão nomopã'ãive kupa remeve a'evo ekoi.)^t

²⁵ A'e pè ekoi kupa remẽ, emimo'earà kō mō ojiayvuvaja vaja jane mō reve, Juteu mō reve.

– Mano ja'e kuwa pō jajipikusu remẽ, Janejare'e, “Niky'ai mãẽ tẽ ãwĩ”, te'i jane? e'i kupa.

Aepo jaa rẽ ojiayvuvaja vaja kupa upa. ²⁶ ãmẽ emimo'earà kō oo Juwão pè javo.

– Jõvijã! Kõi, kwaima'e mō, nereve yy Jotão ovae kyty ekoi maekwerà.^u Nekuwa jẽ pō kõi ere maekwerà? Age'e poromojāmori upa. A'e rupi jane kō pirujẽ oo oo ky'y, e'i kupa. “Nijaneatyí” ejaa tẽ aepo e'i kupa.

²⁷ ãmẽ Juwão e'i:

– Õõ, aje. I'ete! e'i. Emã'ẽ esa! Janejare'e opota remẽ tẽ katu agyvo. ²⁸ Kõitokō a'epa pejẽ maekwerà: “Janejare'e Remimuurerà Janerõvijã ywete mã'ẽ rômō rōwã ije”, a'epa peupe. “A'e vaea mojenuarà rômō tẽ Janejare'e emuroka”, a'epa itõkō pejẽ.^v ²⁹ Ajawyi eroryvay jane kō ojimoaty ipyri remẽ, e'i. A'e kō wenu katu Janejare'e Remimuurerà ayvu rewarà mō erory, e'i. Najimõarõi. ãwitõ jirekoa pè remẽ, jomẽtarà jimorypa kō nojimõarõi ipi. “Ererekwarà rômō kuwasi mijã”, ne'i'ãi ojimorypa rerekwatarà pè kupa ipi. A'evo ve ije. “Eremimo'earà kō rômō kuwasi mijã”, na'e'ãi teve Jesu remimo'earà kō pè. ³⁰ A'e ywesõ tẽ e'arà kytywarà rômō ekoi. Iwyri'ĩwarà tẽ ije ãmẽ aiko, e'i Juwão.

“Yva pe wyi uu mã'ẽ Jesu”, e'i mã'ẽ

³¹ Janejare'e Ra'yry tẽ yva pe wyi uu mã'ẽ tẽ. Uu rena pe wyi uu mã'ẽ tẽ. Ajawyi a'e ywesõ ikasiay jowyi mã'ẽ tẽ. Jane ãmẽ, yvy rupi teãmã jaiko. Ikewarà rômõ'ĩte jamovy ipi. Nijakuwai yva pewarà ipi. Yva pe wyi uu mã'ẽ tẽ okuwa. Ajawyi a'e ywesõ ikasi jowyi. ³² Omã'ẽ ee mã'ẽ tẽ omome'u ipi. ãmõ, wenu mã'ẽ teve. Aje ywete ipe oporegeta iko. Ajamã'ẽ “aje ywete” ne'i jane kō ijupe. Yva pewarà rẽ nomã'ẽi kupa, ajawyi. ³³ Ajamã'ẽ ava mō wenu katu ijayvu erovija remẽ, “Aje ywete Janejare'e e'i mã'ẽ”, e'itã ijupe enu.

³⁴ Janejare'e omuu Wa'yry wayvukwerà tomojenu erokwa. O'Ãg omuu ijupe imokasiay wete rômō. Ajawyi Uu ayvukwerà okuwa katu imomewa. Ta'yry tẽ rewarà mō okuwa katu.

³⁵ Janejare'e wauvay Wa'yry. Ajawyi wayvu omokasioka Wa'yry pè. “Jane kō Rõvijã rômō neikotã”, e'i ijupe.^w ³⁶ Ajawyi Ta'yry rẽ ojirovijai mãe kō oiko karuarutã ipyri. Nojirovijai ee mãe kō ãmẽ noiko'ãi ipyri. Janejare'e remimomorijauarã rã mō tẽ ootã kupa.

^t 3.24 Mat. 14.3; Mak. 6.17; Ruk. 3.19-20 ^u 3.26 Kwaray ãma kytyre. ^v 3.28 Juw. 1.20

^w 3.35 Mat. 11.27; Ruk. 10.22

Wāivī Samaria wānà pè Jesu oporegeta remēwarà

4 ¹⁻² Jane kō mōa'ārōwā ojimoaty Jesu pyri upa. Ojimojāmōrōka ijupe kupa. (Jesu rōwā poromojāmōrī ajamā'ē. Ore tē oromojāmōrī kō emimo'ekwerà kō rōmō.)

Āmē Pariseu kō pè Jesu rewarà ojenu. Kee e'i imojenuarà kō ijupe kō: “Jesu mōa'ārōwā mirà kō omojāmōrī upa”, e'i kupa. “A'e ywesō Juwão wyi poromojāmōrī ky'y”, e'i kupa. “Ijatyry oo upi mae kō ky'y”, e'i Pariseu kō pè kupa. Aepo Pariseu kō wenu remē, ojimōarō āmē kupa.

³ Āmē aepo ojenu Jesu pè remē, ojisyry rā'ī oo orereve Juteja vyv pe wyi. Karireja vyv kyty orojivy oroopa aepo e'i mae kō wyi.

⁴ Oroo remē, Samaria vyv pè ypy orovāe. A'e myterà rupi orokwa oroiko.

⁵ Āmē Samaria wānà kō rena mō pè oro orovāe. Sikara eu a'e taa rerà pè. A'e taa popy pè karamoe remē tāmō Jako vyv pè ome'ē wa'yry Juse pè.^x ⁶⁻⁸ A'e pè uve jē yy je'ē mō, Jako remipākōigwerà. Ajawyi tāmō Jako yykwerà eu jē a'e yy je'ē pè. A'e pyri oro orovāe. Jane 'aryvo katu kwaray remē orovāe a'e taa pè. Āmē oroike rā'ī taa pè ja'umā'ē pyy. Jesu āmē opyta, yy je'ē pyri. Wapy okane'ōyo rōmō upa.

Āmē ipō wāivī mō uu yy je'ē perā. Samaria wānà mō a'e wāivī ekoi. Āmē ipō Jesu omā'ē ee remē, kee e'i ipō ijupe:

– E'ywa, e'i. Eeru yy pē tay'u, e'i ijupe.

⁹ Āmē ipō wāivī e'i ijupe:

– Haa! Juteu tē ene. Samaria wānà teipe ije. Ajamā'ē aepo ere jē ije, e'i Jesu pè.

(Juteu kō noporegetai Samaria wānà kō pè ipi. Ajawyi aepo e'i.)^y

¹⁰ Āmē ipō Jesu e'i ijupe:

– Neremā'ēi ere wyi nekuwai rejupa, e'i. Āmō, nerekuwai Janejare'e remime'ēa rā peupewarà. Ekuwa katu rejupa remē, yy pē ere kuwa ije, tame'ē neupe, e'i. Yy poromoigo karuaru mā'ē ame'ē kuwa neupe āmē, e'i.

¹¹ Āmē ipō wāivī e'i ijupe:

– Emā'ē esa. Aā yy je'ē ke'īrōwā typy oo. Momā'e pupe nereekyi'āi yy. Ajawyi mape wyi pō neekyitā yy poromoigo karuaru mā'ē ime'ē ije? e'i tite.

¹² E'i jē ipō wāivī:

– Nekuwa pō aā yy ikatuay? e'i. Tāmō Jako tē aā opākōi ity oreupe. Aekwerà tē aā yy. A'e tē aā yy o'u ipi maekwerà tē. Ta'yry kō ve o'u ipi mijā. Eima kō ve o'u ipi mijā, e'i. Ene ywesō sipōkō tāmō kō wyi? e'i wāivī Jesu pè.

^x 4.5 Jinō. 33.19; Jos. 24.32 ^y 4.9 Juteu kō rōwā Samaria wānà kō. Āmō ate'y tē. Ajawyi Juteu kō nojimoryi ee kō ipi.

¹³Kee e'i ipõ Jesu âmẽ ijupe:

– Aã yy pẽ rōwã aepo a'e neupe, e'i. Aã yy ne'u remẽ, ne'ywa jětà neiko, e'i. ¹⁴Ajamãẽ eremime'ëgwerà ne'u remẽ, awyje nane'ywa'ãi neiko ky'y, e'i ijupe. Áwitō yy ryapyry nopa'ãi kuwa ipi, áwivo ve kuwa eremime'ëgwerà ipi. Neiko karuarutà âmẽ neiko, e'i ijupe.

¹⁵Ajawyi wãivĩ e'i ijupe:

– Eme'ẽ ajawyi a'e yy pẽ tay'u ipupe, awyje age'e te'ywa e'ã aiko ky'y, e'i. Tajivy jivy e'ã yy perã ky'y, e'i tite ikuwa e'ã.^z

¹⁶Âmẽ ipõ Jesu e'i ijupe ky'y:

– Ekwa nemẽnà pijarà mō, e'i ijupe.

¹⁷Âmẽ ipõ wãivĩ e'i:

– Nuvei ije emẽnà, e'i.

– Aje ywete ere, e'i Jesu. ¹⁸Uve ajamãẽ nemẽnèrã. 5 rōmō mijã, e'i. Age'e nerevewarà nemẽnà rōwã ky'y. Nemẽnà rã'aga tè age'e ky'y, e'i.

¹⁹[Ameve tite ipõ ojimonyi wãivĩ aepo renu ky'y. “Manyvo sipō erewarà okuwa?” e'i oupe.] Ajawyi e'i Jesu pẽ:

– Janejare'e ayvu mojenuarà tè sipō ene? e'i. ²⁰Ajawyi pō nemome'u erekokwerà ije? e'i. A'e tè ene remẽ, kee emome'u ajawyi ije. Mã mē pō Janejare'e jamoe'e ipi? a'e ene. Orerãmōi kō aã yvytyrapyte 'aryvo kōrijō tè omoe'e Janejare'e ipi, e'i. Pejẽ âmẽ, “Jerusarẽ taa pẽ jaa imoe'e ipi”, pejẽ Juteu kō rōmō. “A'e pẽ kōrijō tè jamoe'e kuwa ipi”, pejẽ. Ava pō okuwa? Maty pō jaatà imoe'e âmẽ? a'e ene, e'i Jesu pẽ.

²¹Âmẽ ipõ Jesu e'i ijupe:

– Kee a'e mǎ'ẽ pẽ “aje” ere. Keĩ napeo'ãi yvytyrapyte 'aryvo Janejare'e moe'e ky'y. Âmō, Jerusarẽ taa kyty napeo'ãi teve. ²²⁻²³Aje ywete omoe'e mǎe kō opy'a pupe tè omoe'etã ky'y. Âmẽ tè, “Maty pō jaatà imoe'e?” naoty'ãi ky'y. Pejẽ pemoe'e ipe Janejare'e napekuwai remẽ. Ore âmẽ orokuwa teãmã, Juteu kō tè ore rewarà mō, e'i. Orokuwa manyvotà pō Janejare'e wereko jane kō rereko katu, omojenupa wayvukwerà orerãmōi kō pẽ karamoe remeve rewarà mō, e'i. Emǎ'ẽ esa. Janejare'e moe'earà kō ivo omoe'e ipi. I'ág kō tè oporegeta ijupe. A'evō tè Janejare'e opota tijamoe'e ipi. Ory janere âmẽ ipi. Aje ywete aepo a'e, e'i.

²⁴E'i jẽ Jesu ijupe:

– Jane vō rōwã Janejare'e. Janepirã rupi jaiko mǎ'ẽ vō rōwã Janejare'e. Nomǎ'ëtyti ee. Ajamãẽ jamoe'e jẽ ipi, áwisō nijamǎ'ëi epe ee remẽ. I'Ág tè janemo'e eewarà aje ywete mǎ'ẽ tijakuwa ipi. Âmẽ sōsi ivo jamoe'e kuwa ipi, e'i.

²⁵Âmẽ ipõ wãivĩ e'i:

– Akuwa Janejare'e Remimuurerà ovǎetã Janerōvijã ywete rōmō, Mesia eu mǎ'ẽ. (Kiristu eu ve ijupe mǎ'ẽ.) A'e ovǎe janepyri remẽ sōsi

^z 4.15 “Yy e'e pẽ teipō e'i”, e'i tite oupe. Yy pẽ rōwã Jesu aepo e'i ajamãẽ. Janejare'e kasia rupi jaiko mǎ'ẽ pẽ tè aepo e'i.

janemotekokuwawaytà ky'y. Janemojimoryokatà Janejare'e rè ãmẽ ky'y, e'i wãivĩ.

26 ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– A'e tè ije. Aporegeta neupe mã'ẽ tè a'e, e'i ijupe ky'y.

27 Ameve orovãe ipyri ky'y, Jesu remimo'ekwerà kô rômô. Ja'umã'ẽ oroverovãe. Oromã'ẽ ywete orerôvijã rè, oroapy'a rewarà mō. Wãivĩ pè oporegeta upa rewarà mō. Norepui ajamã'ẽ ijupe. “Moma'e pō nepota?” noro'ei teve wãivĩ pè. Orerôvijã pè ve, “Manyvo rewarà mō pō wãivĩ reve neporegeta rejupa?” noro'ei teve. Oromã'ẽ kôrijô tè ee kô.

28 Ameve wãivĩ murutuku oity oo. Ojivy rã'ĩ oo wena kyty Jesu ayvu momewa. A'e wãnà kô pè omome'u erokwa.

29 – Pejo kwaima'e mō rè tapemã'ẽ, e'i. Pirujẽ erekokwerà omovyvy taenu. Ekuwa teãmã. Janejare'e omuu mã'ẽ tè rōwã pōkô ojisaoka janeupe ky'y? Janeremiārôgwerà rōwã pōkô ojisaoka janeupe? e'i. Pejo tapemã'ẽ ee ajawyi! e'i ipō.

30 Ameve aty wasu uu Jesu kyty, wãivĩ ayvu rupi.

31 ãmẽ jakatu yy je'ẽ pyri oroku jẽ. ãmẽ kee oro'e ipe Jesu pè:

– Jôvijã, e'u rã'ĩ si ja'umã'ẽ mō, oro'e ipe ijupe.

32 – ãnĩ. Ekasi katu, e'i oreupe. Arekopa ije eremi'ô, napekuwai mã'ẽ, e'i kôrijô oreupe.

[Ja'umã'ẽ e'e pè rōwã aepo e'i ajamã'ẽ. “Janejare'e emokasi”, jaa pè tè aepo e'i.] 33 Ajamã'ẽ norokuwai. Ajawyi orojimogeta ee:

– Ava mō ajamã'ẽ noerui ja'umã'ẽ ime'ẽ ijupe! oro'e tite ikuwa e'ã.

34-35 ãmẽ ajaire e'i mijẽ ore:

– Emuuarerà eposikoa ome'ẽ ije, e'i. Ajawyi a'evoa rè emokasi ipi. Pemã'ẽ imono, e'i oreupe.

ãmẽ oromã'ẽ imono remẽ, jane kô mōa'ārōwã ovãe iko.

ãmẽ Jesu e'i mijẽ ore:

– Āwĩ kô Janejare'e omuroka ekoty tamotekokuwa kô age'e ywete, tojirovija katu ppy ere kupa, e'i. Temitāgwerà rè tè poromosā'āgatà rã'ĩ esa, e'i. “Age'e rōwã temitā ipirātā. Irôte jay remẽ tẽ tesō”, e'i Jesu. “Age'e rōwã japo'otā imoaty”, e'i. Pekuwa katu a'evoa ipi. Āwīvo rōwã aã jane kô uu iko mǎe kô. Age'e ywete japosikotà ee kô, e'i. 36-37 Iteetejẽ eremīgwai kô posikoa. Āmōgwerà eayvukwerà omome'u ppy jane kô pè. Āmō kô omotekokuwa kô jẽ tojirovija ppy ere, Janejare'e pyri toiko karuaru kupa. A'evō ekoi kupa remẽ, eremīgwai kô oryvaytà ee kô omājã, pirujẽ. Janejare'e tè omoryoka kô ywetetā, iposikoa repy rômô. Oryvay jometā ãmẽ kupa. 38 Āwīvotā age'e. Uutā janekoty mǎe kô jamotekokuwatā tojirovija ppy ere kupa. Pemome'u eayvukwerà ijupe kô. Ajamã'ẽ pejẽ ppy rōwã pemome'u ijupe kô, e'i. Okuwa ypypa teãmã erewarà kupa, Janejare'e ayvu mojenuarà kô ayvukwerà rupi, e'i. Ajawyi age'e remẽ niwaype'āi ere ojirovija katu kupa, e'i Jesu ore.

³⁹Ameve Samaria wānà kō ovāe vāe iko orekoty. Mōa'ārōwā ovāe vāe kupa. Wāivī ayvukwerà rupi “aje” e'i Jesu rē ojirovija kupa wyi. “Pirujē erekokwerà kō omovyvy taenu”, e'i wāivī ijupe kō. Ajawyi uu uu kupa.

⁴⁰Āmē a'e kō:

– Epyta jē rā'ī ike oremotekokuwa rejupa, e'i Jesu pē kupa.

Opyta jē rā'ī āmē ipyri kō, Sikara taa pē. Mōrijō ke rōmō opyta a'e pē.

⁴¹Omotekokuwa kō jē rā'ī. Ojirovija katu Jesu rē āmē kupa. Mōa'ārōwā ojirovija ee mǎe kō.

⁴²A'e kō e'i āmē wāivī pē:

– Age'e si neayvu rupi kōrijō tē rōwā oroerovija katu ijayvukwerà ky'y, e'i kupa. Ore ywete oroenu rewarà mō oroerovija ky'y, e'i kupa. Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu, oro'e. Janerereko katuarà tē a'e, e'i kupa.

Karireja yvy kyty oroo oroiko remēwarà

⁴³Mōrijō ke paire a'e taa pe wyi orojisyry oroo. Karireja yvy kyty oroo jē, Jesu rupi.

⁴⁴Āmē Jesu e'i oreupe:

– Janejare'e omuu wayvu mojenuarà kō remē, [āmōgwerà wenu katu emimojenuwerà ipi.] Etārā kō āmē “aje” ne'i emimojenu pē ipi. “Janejare'e ayvu mojenuarà tē āwī”, ne'i wetārā pē kupa ipi. Nomoe'ei kupa ipi, e'i.^a

⁴⁵Ajamā'ē Jesu ovāema Karireja yvy pē remē, a'e wānà kō oryvay ee. Omā'ēma Jesu rē Jerusarē taa pē manyvo ekoi oo kupa remē. Tāmō kō jisiryawerà omoete kupa remē, omā'ē ee kupa.^b Ajawyi ena kō pē ovāe remē, oryvay ee omājā kupa.

Ke'irōwā wyi Jesu ja'yry omokatu remēwarà

⁴⁶Orovāema Karireja yvy pē remē, Kana taa kyty oroo mijē Jesu rupi. Kōitokō Jesu yy oinō uvary aisiriri mǎ'ē rōmō, a'e kyty.

A'e pē oroiko remē jakatu sikaepo jōvijā ra'yry mō itekorā ywete. Okājā taray ipō ta'yry. Āmō taa pē itekorā, Kapanāo taa pē.^c

⁴⁷Āmē “Jesu ovāe Juteja yvy pe wyi”, e'i mǎ'ē ojenu sikaepo tuu pē, tōvijā pē. Ajawyi wa'yry oity rā'ī oo ojiporijauesaoaka Jesu pē. Kee e'i Jesu pē:

– Jōvijā! Era'yry okājā taray upa! Py'ajē ejo teremokatu! e'i Jesu pē.

⁴⁸Āmē Jesu e'i ijupe. Wǎ'ā tē ajamā'ē. Ajawyi “hoō” ne'ive.

– Ekasia rē pemā'ē remē tē katu kuwa sipō “aje” pejē ere pejirovija? e'i kōrijō tē.

⁴⁹Ajamā'ē tuu e'i jē:

– Kuise'ē ejo! Era'yry okājā e'āve ejo teremokatu! e'i.

^a 4.44 Mat. 13.57; Mak. 6.4; Ruk. 4.24 ^b 4.45 Karai kō “Páscoa” e'i a'e 'arà pē. Ajamā'ē Jesu poeraawerà 'arà pē ywesō “Páscoa” e'i kupa. ^c 4.46 Juw. 2.1-11

⁵⁰ ãmẽ Jesu e'i tuu pè:

– Nokājā'āi nera'yry. Opoera jětà. Ejivy eo ajawyi nerena kyty, e'i kōrijō ijupe.

Ojivy ãmẽ oo tuu wena kyty, Jesu ayvu rupi. [Nomã'ēi epe wa'yry mokatua rè remẽ, “aje ywete” e'i jẽ Jesu ayvu pè].

⁵¹ Pe'ĩ oke pee rupi oo remẽ. ãmẽ kō'ẽme pee rupi oo iko remẽ ipō emĩgwai kō mō uu ôvaisĩ.

– Nera'yry opoerapa! e'i ipō ijupe kupa, pee ku'ai pè.

⁵² – Manyvo remẽ pō ikatupa? e'i ipō tuu.

– Kwee ikatupa, e'i kupa. Jane 'aryvo katu kwaray remẽ ikatupa, e'i kupa.

⁵³ ãmẽ tuu aepo okuwapa remẽ ipō:

– Haa! Jesu, “Nokājā'āi nera'yry”, e'i ije remeve sipō opoerapa era'yry! e'i.

Ameve ipō tuu retārāgwerà kō pirujē “aje” e'i Jesu ayvukasia pè ky'y. Ipyriwarà kō ve. Emĩgwai kō teve. Ke'ĩrōwā wyi Jesu itekorā mǎẽ omokatu rewarà mō a'evo kupa. ⁵⁴ A'evo okasia omojisa mijē, Juteja yvy pe wyi, Karireja yvy pè uu ovāe paire.

Jesu omokatu etāmā nomārākuwai mǎ'ẽ remēwarà

5 ¹ ãmõ 'ary pè Juteu kō oo mijē Jerusarē taa kyty, Janejare'e moetea 'arà remẽ. Ajawyi Jesu ve oo mijē a'e kyty. ² A'e pè oiko yy ra'yry kegà mǎ'ẽ mō, teminōgwerà mō. Taa rovaokena pè “kaneiru reroikea” eu mǎ'ẽ pyri yy rena tui. Petesata e'i Juteu kō a'e yy rena pè wayvu rupi, Epereu ayvu rupi.

Ãmẽ a'e ppy rupi oiko janeikea kō, 5 rōmō. ³⁻⁴ A'e yy ra'yrygà rupi Jesu okwa remẽ, itekorā mǎe kō rè omǎ'ẽ erokwa. Naeapyoi mǎe kō rè. ãmō, noatai teāmā mǎe kō rè. ãmō, etāmā nomārākuwai mǎe kō rè. Wǎisō iteetejē omǎ'ẽ ee kō. (A'e kō omokatua wārō tite upa. Kee rewarà mō. Mape remẽ tē Janejare'e remĩgwai yvapewarà mō owyjy sikaepo uu yy ra'yrygà mopipo pipo. A'evo remẽ upi upi yy ra'yry kegà mǎ'ẽ pupe owyjy ppy mǎ'ẽ apy'a ikatupatà ipi, e'i kupa. Owyjy ppy mǎ'ẽ kōrijō tē ikatupa. Ajawyi wārō tite a'e ppy rupi kupa. “Ije ppy tawjy yy pupe a'evo remẽ”, e'i tite kupa.)^d

⁵ ãmẽ uve kwaima'e mō a'e pè, etāmā nomārākuwai mǎ'ẽ. Karamoe ipō itekorā upa. 38 kwaray rōmō tesō a'evo eko. A'e yy ra'yrygà ppy pè tui upa. Wārō tite omokatua upa. Manyvo ne'i'āi ovote owyjy yy pupe ajamǎ'ẽ. Ajawyi a'e pè tui tite upa.

⁶ ãmẽ Jesu ovāe ipyri remẽ, okuwa karamoeve itekorā upa. E'i ãmẽ ijupe:

^d 5.3-4 Kareta karamoe remēwarà kō pè jamǎ'ẽ remẽ, ãmōgwerà kō pè () pupe ojikusiwa mǎ'ẽ uve. ãmōgwerà kō pè nuvei.

– Nepota pō nekatua? e'i ijupe.

7– Manyvo na'e'āi aa yy ra'yrygà pupe awyjjy opipo pipo remē, e'i. Ije ypy kuwasi awyjjy mijā, e'i. Ajamā'ē āmō kō ypy erenone'a ipi, e'i Jesu pē.

8 Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Epō'ā. Nekea ajawyi eropō'ā eroata eraa, e'i ijupe.

9 Aepo e'i ijupe remeve kwaima'e opoerapa opō'ā, Jesu ayvu rupi. Okea weropō'ā eroata eraa ky'y. Ameve aty wasu pyterà rupi sikaepo Jesu ojisyry oo.

Jimoava 'arà remē a'evo ekoi. 10 Āmē Juteu rōvijā kō mō omā'ē kwaima'e rē, okea werojivy eraa remē. Nopotai a'evoa ajamā'ē kupa, jimoava 'arà mē a'evo wereko rewarà mō. Ajawyi oo imogeta kupa.

– Jajimoava rā'ī age'e, e'i kupa. [Nereenui sipō tāmō Moisesi remikusiwarerà, “Moma'e tijamovy e'ā eraa jimoava 'arà mē ipi”, e'i maekwerà?] Ajawyi tē nekea nemovy jē tesō ereko! e'i tite ijupe kupa.^e

11 Āmē noatai maekwerà e'i:

– Emokatuarerà tē, “Nekea eropō'ā eroata eraa”, e'i ije ajamā'ē, e'i.

12 – Ava pō aepo e'i ene? e'i kupa.

13 – Nakuwai, e'i. Namā'ēi ee ipi mijā, e'i. Age'e tē katu amā'ē ee. Nakuwai erà ajamā'ē, e'i.

Āmē omā'ē ipe erokwa. Omokatuarerà weka tite. Nojikuwai. Ji'ite sikaepo ojisyry oo.

14 Ajaire Jesu omā'ē mijē wemimokatukwerà rē, oo Janejare'e moe'ea retā ypy pē remē. Kee e'i Jesu ijupe:

– Emā'ē esa! Nekatupa ky'y! e'i. Ivo katu ikō eiko ky'y nē, e'i ijupe. Nivoi neiko remē ywesō nejimomorijauvaytā ky'y! e'i wemimoatakwerà pē.

15 Aepo e'i Jesu ijupe paireve, okuwapa omokatuarerà ky'y. A'e momewa oo Juteu rōvijā kō pē āmē ky'y.

“Papa ayvu rupi aposiko ipi”, e'i Jesu mā'ē

16 A'evo Jesu wereko noatai mā'ē imokatu jimoava 'arà mē. Āmē Juteu rōvijā kō nopotai a'evo Jesu ekoi mā'ē. Ajawyi omojaiwe kupa ky'y.

17 Ajawyi Jesu e'i ijupe kō:

– Papa nopi oposikoa wyi ipi, e'i. Āwīvo ve ije. Napi'āi teve eposikoa wyi, e'i.

18 Āmē aepo wenu kupa remē, e'i kupa:

– Aepo e'i sipōkō oporegeta! Siraa ajawyi ijuka! e'i kupa. Noerovijai sō ayvu jimoava 'arà rewarà! e'i kupa. Āmō, nomomojyi Janejare'e! “Papa” e'i tē tesō ijupe. “Janejare'e vo ywete ije”, jaa tē aepo e'i! Ajawyi ywesō siraa ijuka! e'i kupa.

^e 5.10 Ne. 13.19; Jer. 17.21

Janejare'e Ra'yry ayvukasia rewarà

¹⁹Aepo e'i kupa remê, Jesu e'i mijê ijupe kô:

– Eayvu rupi rōwā aposiko ipi, e'i. Amãê Papa rē oposiko remê ipi, e'i. Ijayvu rupi tē aposiko ipi. Āwitō Papa a'evō wereko, āwīvo ve Ta'yry rōmō ije. Aje ywete Papa Ra'yry tē ije, e'i. ²⁰Papa erauvay. Ajawyi oposikoa omojisaoka ije ipi, e'i. Āwīvo ve kāmō okasia age'ewarā wyi wete omojisaokatā ije, a'evō taiko, e'i. Āmē si pejimonyijaytā āmē ikasia rē pemāê remê, e'i. ²¹Okājā mē kō omomoeraokatā okasia rupi tē imopō'āoka ipi, e'i. Āwīvo ve ije. Apota remê, poromoigooka kuwa ekasia rupi, e'i.

²²E'i jê Jesu ijupe kô:

– Papa tē eayvumokasiay poromosā'āgaa rē, jane kō tamoe'y e'yi, e'i. Eayvu rupi tē ivo mē kō amowaitetā nivoi mē kō wyi. Papa rōwā poromowaitetā. Ije tē ijayvu rupi a'evotā aiko, e'i. ²³“Jane kō tanemomojy nemoe'e”, e'i Papa ije. “Āwitō emomojy emoe'e kupa ipi, tāwīvo ve nerereko kupa”, e'i Papa. Ajawyi kee a'e. Ava mō nemomojyi remê, ojikuwa Papa nomomojyi mē rōmō, Emuuarerā tē Papa rewarā mō, e'i Jesu.

²⁴– Kee ekoi mē kō oiko karuarutā. Eayvu wenu katu mē kō tē. Emuuarerā rē ojirovija mē kō. A'evō ekoi mē kō Papa noemavo'āi ity oo. Kee e'ipa ijupewarā mō: “Awyje nokājā'āi mē vo ene ky'y. Epyri oroereko karuarutā”, e'i. Aje ywete aepo a'e, e'i Jesu.

²⁵E'i jê Jesu ijupe kô:

– Papa noerovijai mē kō omānō mē kō vo 'ejê ekoi. Ajamāê eayvu wenu kupa remê, opoera mē votā āmē kupa ky'y. Kāmō remê rōwā a'evotā ekoi. Ke'ī a'evotā ekoi kupa. Aje ywete a'e, e'i Jesu. ²⁶Nuvei Papa reinōgarerā. A'e ywete poroinō poromoigooka mē tē Papa. Āwīvo ve ije, Ta'yry rōmō, e'i.

²⁷E'i jê Jesu:

– Kee e'ipa Papa ije: “Ene tē ivo mē kō nemoe'yitā nivoi mē kō wyi”, e'ipa ije. A'evō rē eayvumokasipa, jane kō Rōvijā ywete rōmō taiko, ajimojane mē rōmō. ²⁸Tapejimonyi e'ā aepo renu ajamāê. Omānō maekwerā kō wenutā kāmō eayvu, e'i. ²⁹Āmē tē opoeratā opō'ā oē oyvy pe wyi kupa ky'y, e'i. Āmē sōsi ivoa rupi ekoi mē kō Papa wereko karuarutā opyri. Nivoi ekoi mē kō āmē, wemavotā ity oo, e'i Jesu.^f

“Ekuwa kuwasi Janejare'e Ra'yry rōmō pekupa”, e'i Jesu mē

³⁰E'i jê Jesu:

– Papa tē emuroka ike yvy pē. Ijayvu rupi tē aposiko aiko ipi, “Ekwa poromoe'yi eayvu rupi”, e'ipa ije maekwerā rupi katu aiko. Naposiko

^f 5.29 Tan. 12.2

kuwa'ãi eayvu rupi. Papa ayvukasia rupi tẽ aposiko aiko ipi. A'e tẽ emo'e manyvo tareko poromoe'yi mãẽ rẽ ipi. Emimota rupi a'evõ areko ãmẽ. Eremimota rupi rõwã aiko. Ajawyi ivo katu aiko ipi, e'i Jesu.

31 – Ije evote manyvo aiko mãẽ sõ amome'u peupe remẽ, naperovija'ãi kuwa eayvu. 32 Ajamã'ẽ Janejare'e tẽ emojikuwaoka. Akuwa aje ywete e'i ipi. Ajawyi ijayvu rupi tẽ kuwasi ererovija katu pekupa ipi mijã! a'e pejẽ.

33 – ãmõ, Juwão poromojãmorĩ mãẽ ve emojikuwaoka, e'i. Penemĩgwai kõ mõ pemono Juwão resa remẽ, aje ywete e'i eupewarã mõ ijupe kõ, e'i.^g 34 Ajawyi age'e ijayvukwerã rupi ererovija kuwasi pekupa mijã. Apota Janejare'e penereko katu peneraa wena pẽ rewarã mõ aepo a'e pejẽ, e'i. Ije jane kõ ayvu rẽ naja'ai ipi. Akuwa ajamã'ẽ Juwão ayvukwerã rẽ peja'a ipi. Ajawyi aepo a'e pejẽ, e'i. 35 Peo peo Juwão gyty ijayvu renu ipi mijã. A'evõ ve pya eny upa mãẽ rẽ kumyryry kõ oo ojatyka. Penoryvay jome Juwão ayvu renu mijã. Ajawyi ererovija kuwasi pekupa mijã, ijayvukwerã rupi! e'i.

36 – Ajamã'ẽ oiko jẽ ãmõ emojikuwaoka mãẽ, e'i Jesu. Eposikoa Papa ome'ẽ ije mãẽ teve emojikuwaoka. A'e ywesõ emojikuwaoka Juwão ayvukwerã wyi. A'e rẽ aposiko aiko ipi. Eposikoa rẽ omã'ẽ mãe kõ, “Aje ywete, Janejare'e Remimuurerã tẽ ãwĩ”, e'itã ije kupa.

37 – ãmõ, Papa emojikuwaoka wayvukwerã rupi, Emuuarerã rõmõ, e'i. Napemã'ẽi ee mãẽ tẽ Papa. Iporegeta napeenui mãẽ teve Papa, e'i. A'e tẽ emojikuwaoka.^h 38 “Janejare'e Remimuurerã tẽ ãwĩ”, napejẽi ajamã'ẽ ije, e'i. Papa ayvu sõ pereko pepy'a pẽ remẽ, ererovija kuwa pekupa mijã, e'i. 39 Ijayvu jikusiwarerã pemogeta ywete ipe. “A'evõ remẽ teipõ Janejare'e pyri jaiko karuarutã”, pejẽ ipe. Ajamã'ẽ nekuwai Emimuurerã rõmõ pekupa! Ijayvukwerã rupi kuwasi ekuwa pekupa mijã! 40 Pejirovija sõ ere remẽ, poromoigo karuaruoka kuwa ipyri mijã, e'i. Nererovijai ajamã'ẽ pekupa, e'i.

41 – Ajamã'ẽ, “Emoe'eay kuwasi kupa mijã!” na'ei pejẽ ajamã'ẽ, 42-43 pepy'a pewarã akuwapa rewarã mõ. Akuwa pepy'a pẽ Papa napeau mãe kõ tẽ pejẽ. Peau rã'ãga mãe kõ tẽ pejẽ, e'i. Naperovijai 'eteay eayvu, ãwisõ Papa ayvu rupi teipe ajo remẽ, e'i. ãmẽ ava mõ wayvu rupi tẽ kōrijõ uu remẽ, a'e ywesõ perovija ipi. Pemoe'e teve ipi. [Ajawyi tẽ, “Emoe'eay kuwasi kupa mijã!” na'ei pejẽ. Papa pẽ kōrijõ tẽ aepo a'e. Janejare'e pẽ tẽ,] e'i Jesu.

44 – Peupe kōrijõ tẽ, “Emoe'e kuwasi kupa mijã!” pejẽ ipi, e'i. “Emoe'etã sipõ Janejare'e?” napejẽi ipi. Ajawyi nererovijai pekupa! e'i. 45 ãmõ, “Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi aiko ipi”, pejẽ ywe'e tite, e'i. “Ajawyi aiko karuarutã Janejare'e pyri”, pejẽ ywe'e tite, e'i. Ajamã'ẽ Moisesi tẽ omo'ytã peaiwererã pene kãramõ Janejare'e rovake, e'i. [Kee e'itã: “ãwĩ

^g 5.33 Juw. 1.19-27; 3.27-30 ^h 5.37 Mat. 3.17; Mak. 1.11; Ruk. 3.22

kõ eremikusiwarerà rupi noikoi ipi”, e'itã peupewarã mō. “Oiko rã'ãga tè eremikusiwarerà rupi kupa”, e'itã pejẽ.] Ije rōwã nivoi mǎẽ amo'ytà pene. Tāmō Moisesi tè omo'ytà pene, āwisō penemimoe'e teipe a'e remẽ, e'i. ⁴⁶Aje ywete naperovijai emikusiwarerà. Perovija sō remẽ, pejirovija kuwa ere mijã, e'i. ⁴⁷Emã'ẽ. Emikusiwarerà pè “aje” napejẽi. Tysi tō eayvu pè “aje” napejẽ'ãi tè ky'y! e'i Jesu ijupe kō.

Jesu omoypa katu ja'umã'ẽ aty wasu kō rè remēwarã
(*Mateusi 14.13-21; Maku 6.30-44; Rukasi 9.10-17*)

6 ¹Āmẽ aja paire Jesu Karireja pāranã ovaẽ kyty wasa oo. A'e Karireja pāranã rerã mōrijō. Tiperiaji pāranã eu teve ijupe. A'e wasa oo Jesu. ²Āmẽ ovãe remẽ, aty wasu kō oo ikoty. Ji'ite Jesu rè omã'ẽma kupa, itekorã mǎe kō omokatu remẽ. Ajawyi oo jẽ apyky rupi kupa. ³Āmẽ Jesu ojiupi sa'u yvyty miti rè. A'e ijyke pè wapy upa, orereve. ⁴Ke'ĩ tāmō kō jisryawerã moetea 'arà okwatà. Enoneve a'evo ekoĩ. ⁵Āmẽ Jesu omã'ẽ rǎ'ĩ aty wasu kō rè erokwa, janekwerà kō mōa'ārōwã uu uu ikoty remẽ. Āmẽ emimo'earã mō ipyri wapy upa, Piripi eu ijupe mǎẽ. Āmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Manyvotã pōkō aã aty wasu kō remi'ō rǎ sireko esa? e'i. Mape wyi kuwa pōkō sipyy emi'ō rǎ kō? e'i.

⁶Okuwapa amãtejẽ manyvo werekotã. Ajamã'ẽ wǎ'ã Piripi esa. “Okuwa sipō Piripi eayvukasia?” e'i oupe. Ajawyi aepo e'i ijupe.

⁷– Nakuwai, e'i amẽ Piripi. Epy wete kuwa emi'ō rǎ kō repy mijã, e'i ijupe. Irō irōte jay mosikoa repykweràⁱ noy'ãi tesō kuwa epy rǎ rōmō, e'i.

⁸Āmẽ Jesu remimo'earã mō aepo wenu. Simão Peturu mōmirĩ a'e, Aãtere eu ijupe mǎ'ẽ. A'e e'i Jesu pè:

⁹– Emã'ẽ. Aã ja'yry meju weru, e'i. Ta'yrygà weru ajamã'ẽ, 5 rōmō kōrijōgà, e'i. Pirasisi jimiirerã weru ve, mōrijōgà rōmō, e'i. Ajamã'ẽ noy'ãi aty wasu kō o'u, e'i ijupe.

¹⁰Āmẽ Jesu e'i ore:

– Toapy ajawyi pirujẽ kupa, e'i.

Wapy aty wasu kō okwa amẽ, kwākwā 'aryvo. Wapy pirujẽ kupa. Kwaima'e kō kōrijō tè jamoirō irō imoaty remẽ, 5.000 rōmō jamoirō irō remẽ. Mōa'ārōwã janekwerà kō.

¹¹Ameve Jesu opyy meju, ja'yry weru maekwerà. A'e rè omoete rǎ'ĩ Janejare'e.

– Nekatuay wete, Papa, e'i. Oreremi'ō rǎ neme'ẽ oreupe, e'i imoete.

Aja paire meju ome'ẽ oreupe toromosãi. Pira ome'ẽ teve toromosãi to'u kō. A'evo oroereko amẽ. Pirujẽ wapy okwa mǎe kō pè oromosãi erokwa. Aty wasu pè tesō! Ajaate ikasi katupa kupa ky'y. Oyokay aty wasu kō rè ja'umã'ẽ ky'y. ¹²Ajaire Jesu e'i oreupe, wemimo'ekwerà kō pè:

ⁱ 6.7 200 karakuri sī moeta a'evo ve 200 'arà mosikoa repykwerà.

– Pemoaty ja'umã'ẽ kurerà kô, [ajairewarà rã,] e'i.

¹³A'evoroeroeko ãmẽ, Jesu ayvu rupi. Rykyry kô pupe 12 rômô oromoãnẽ ãnẽ ja'umã'ẽ kurerà erokwa. A'e 5 rômôgã teipe meju mijã. A'e kurerà kô oromoaty aty.

¹⁴Ãmẽ a'evora rê omã'ẽ mãe kô:

– Haa! e'i. Aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarà tẽ Jesu, e'i. Janeremiârô tẽ ãwĩ! Ajawyi ijayvukasiay wete iko! e'i kupa. ¹⁵Ejo ajawyi siraa janerôvijã rômô! e'i epe kupa.

Ajamã'ẽ Jesu noo'ãi upi kô tõvijã kô rômô. Ojivy kõrijô oo iwyi kô, ovote toiko rã'ĩ. Yvytyry kô rupi oo rã'ĩ iko.

Jesu yy rova'arà rupi wata remẽwarà

(Mateusi 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷Karumẽ orojapara oroo pãranã gyty. Kapanão taa kyty orojivyta oroo. Yarà mō pupe oropo oroo. Ovae rê orojipotatã oroo. Norovãeive remeve oreãpatôma, yy mytery peve oroiko remeve. A'evoreme Jesu nonurive orekoty.

¹⁸Ameve py'awarà mō yvyty ai wasu okwa. Opipo pipo tesô pãranã upa. ¹⁹Ajawyi oropykui ywe'e ipe yarà eraa, ikasiay yvyty rewarà mō. Pãranã myterã rupi jẽ oroiko. 5 kirometuru tẽ oroeraa yarà. Norovãe'ãive ovae rê.

Ameve sikaepo Jesu ojisaoka oreupe! Yy rova'arà rupi tẽ tesô wata uu orekoty. Orepuri'ĩje'ẽ uu. [“Jõvijã” noro'ei ijupe ajamã'ẽ. Norokuwai oromãjã ee.] Orokyje ai tẽ iwyi. ²⁰Ajamã'ẽ orerôvijã e'i oreupe:

– Pekyje sô ewyi! e'i. Ije tẽ ajo! e'i.

²¹Ãmẽ oropopyy Jesu oreyarà pupe imuu imo'au. Ooreroryvay ee. Ajaire py'awarà mō oroo wãi ovae rê orovãe.

²²Ãmẽ jakatu aty wasu kô mō wârô jẽ tesô Jesu upa, jimi'uawerã pẽ. Ji'ite omã'ẽ orere oroopa remẽ. Okuwa Jesu nooi orerupi mã'ẽ. Ajawyi wârô jẽ tite kupa upa. Wârô kô'ẽ kupa.

– Ovãe tarã mijẽ ipô Jesu janepyri? e'i tite kupa.

²³⁻²⁴Ajawyi opyta jẽ a'e pẽ kupa. Ji'ite Janerôvijã ywete aty wasu remi'õ omoypa to'u kô, Janejare'e omoete paire. A'e pẽ opyta jẽ kupa. Ajaire Tiperiaji taa wãnã kô mō a'e pẽ ovãe. Yarà rupi uu kupa. A'e kô rê aty wasu omã'ẽ remẽ, oo opopo oo yarà kô pupe kupa. Pãranã ovae kyty a'e kô rupi ãmẽ oo kupa, Kapanão taa kyty.

– Jesu naikoi ike rupi, e'i kupa. Emimo'ekwerã kô ve naikoi, e'i kupa.

Ajawyi ãmẽ ojivypa oo kupa ky'y.

Mãerã poromoigo karuarua rê Jesu poromo'e remẽwarà

²⁵Ãmẽ pãranã ovae rê aty wasu kô ovãe remẽ, a'e pẽ omã'ẽ mijẽ Jesu rê kupa. E'i ijupe ãmẽ kupa:

– Jōvijā, manyvo remē pō nejo kyvo kyty? e'i āmē ijupe kupa.

²⁶ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Manyvo rewarā mō pō ereka mijē pekupa? Mārānā jikuwa e'ā ainō ekasia rupi mā'ē rē pemā'ē rewarā mō rōwā ereka pekupa age'e, e'i. Ma'e, meju pe'u pekasi katu rewarā mō tē ereka mijē pekupa. Aje ywete aepe a'e pejē, e'i. ²⁷Peenu rā'i si aporegeta pejē mā'ē! Pe'upatā mā'ē rē ywesō peja'a tite. Aje ywete tekoua nopa'āi mā'ē rē ywesō kuwasi peja'a mijā. Āmē tē kuwa aje ywete ekuwa pekupa, Janejare'e Remimuurerā rōmō, e'i. Pejirovijaray kuwa āmē ere. Peiko karuaru kuwa epyri. Papa emojikuwapa peupewarā mō rewarā mō a'evō kuwa peiko, e'i.

²⁸ E'i Jesu pē kupa:

– Manyvo kuwa pō oroiko, Janejare'e remimota rupi katu toroiko? e'i kupa.

²⁹ Aepe rē Jesu e'i:

– Kee jaa opota tapejē erewarā: “Aje ywete Janejare'e Remimuurerā tē Jesu”, tapejē. Tapejirovija ere, e'i ijupe kō.

³⁰⁻³¹ Kee e'i Jesu pē āmē kupa:

– Kōitokō karamoe remē tāmō kō o'u ja'umā'ē yvapewarā, mānā eu ijupe mā'ē, e'i kupa. Kō'ē jawe jawe itōkō o'u kupa ipi, tekoe'āma rupi ekoi kupa remē. Ja'umā'ē reko e'āma rupi ekoi kupa remē itōkō a'evō ekoi kupa. Aekwerā rē kee e'i Janejare'e ayvu ojikusiwa: “*Tāmō Moisesi omuroka ja'umā'ē ijupe kō ipi, yva pe wyi*”, e'i ikusiwarerā.^j Janejare'e kasia rupi a'evō tāmō Moisesi ekoi ipi. Ajawyi oroerovija emikusiwarerā, e'i kupa. Ene pa'e. Emojisaoka teve Janejare'e kasia, toromā'ē ee, torojirovija nere! e'i epe kupa. Yva pewarā vo mā'ē jēsi toro'u, e'i tite Jesu pē kupa.

³² Ajare Jesu e'i ijupe kō:

– Aje, Janejare'e meju yva pe wyi omuu remē, tāmō Moisesi omosāi tape'u. Ajamā'ē ja'umā'ē yva peware'e naotyī a'e pē. Papa yva pe wyi omuu mā'ē pē yva peware'e eu, e'i. ³³ Yva pe wyi uu mā'ē tē Janejare'e Remimuure'e. A'e tē poromoigo karuaru kuwa Janejare'e pyri tijaiko ipi.^k Aje ywete aepe a'e pejē, e'i Jesu.

³⁴ – A'e jēsi eme'ē toro'u ky'y, ajawyi, e'i kōrijō tite ijupe kupa.

³⁵ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ja'umā'ē ikewarā janemokasi ke'iatu tē ipi. Ajamā'ē ere pejirovija remē, peiko karuarutā epyri. Ajawyi ava mō uu ekoty ere ojirovija remē, ojimi'u katu mā'ē vo 'ejē ekoi. Āmō, oy'u katu mā'ē vo 'ejē ekoi, e'i. Poromokasitā epyri tapeiko karuaru, e'i.

³⁶ E'i jē Jesu:

^j **6.30-31** Jisyry. 16.4,15; Jīg. 78.24 ^k **6.33** “Pejirovija ere remē, Janejare'e pyri peiko karuarutā”, jaa tē aepe e'i Jesu. Ajamā'ē nokuwai kupa. “Ja'umā'ē e'e pē teipō e'i upa”, e'i tite kupa.

– “Napejirovijai ere”, a'epa itōkō pejẽ. Pemã'ẽma ipe eayvukasia rẽ, penovake amojisaoka remẽ. Ajamã'ẽ napejirovijai jẽ tesõ ãmẽ ere ajamã'ẽ, e'i.¹

³⁷E'i jẽ Jesu:

– Pirujẽ Papa ayvu rupi tẽ emojõvijã mãe kō emojõvijãtã, e'i. A'e kō namoisry pe't'ãi ewyi, e'i. ³⁸Papa tẽ emuu wena pe wyi, ike taposiko, e'i. “Ekwa” e'i Papa ije. Ajawyi ajo pekoty. Papa remimota rupi tẽ ajo. Eremimota rupi rōwã ajo. Ijayvu rupi jẽsi taiko ãmẽ, a'e. ³⁹⁻⁴⁰Kee e'i ije: “Jane kō pẽ oromojõvijãokatã eupewarã kō rōmō”, e'i mã'ẽ. “Apota pirujẽ ojirovija nere kupa”, e'i Papa ije. A'evõ mãe kō okãjã remẽ, amomoeratã pirujẽ, epyri mãerã tẽ toiko kupa, kãramõ ajo mijẽ remẽ. ãmẽ tẽ araapa kõtã erupi. Papa opota a'evõ aiko remẽ, a'evõtã aiko, e'i Jesu.

⁴¹Ãmẽ Juteu kō mō ojikō'õ Jesu ayvu renu, “Yva pe wyi ajo”, e'i rewarã mō. Oporegeta ai ywe'e tite ãmẽ Jesu rẽ kupa.

⁴²– Juse ra'yry tẽ rōwã sipōkō ãwĩ mijã! e'i kupa. Janeremikuwa tẽ rōwã sipōkō ijy mijã! ãmõ, janeremikuwa teve tuu. Ajawyi nisirovija'ãi. “Yva pe wyi tẽ ajo”, e'i teywete, e'i tite kupa.

⁴³Ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Awyjepa rã'ĩ age'e peporegeta ai ere! e'i. ⁴⁴Emuuarerã tẽ Papa. A'e tẽ weru jane kō tojirovija katu ere ipi. Ovõte rōwã ojirovija ere kupa ipi. Kãramõ ajo mijẽ remẽ, amomoera kõtã, toiko karuaru epyri kupa, e'i. ⁴⁵Ajare kee e'i Janejare'e ayvu mojenuarã mō ikusiwa maekwerã: “*Janejare'e pirujẽ jane kō omotekokuwatã*”, e'i ikusiwa.^m Ajawyi ava mō Janejare'e ayvukwerã wenu remẽ, Janejare'e tẽ omotekokuwatã. Erewarã rẽ teve omotekokuwaokatã. Otekokuwavaytã ãmẽ kupa. A'evõ mãe kō tẽ uutã ekoty ipi. ⁴⁶“Papa rẽ omã'ẽ kupa”, na'ei ajamã'ẽ. Ije kōrijõ tẽ amã'ẽ Papa rẽ, Janejare'e rẽ, ipyri wyi tẽ ajo rewarã mō. Ajawyi aepo a'e pejẽ, e'i.

⁴⁷E'i jẽ Jesu:

– Ere ojirovija mãe kō araatã erupi Janejare'e pyri, awyje toiko karuaru, e'i. Aje ywete aepo a'e aporegeta, e'i. ⁴⁸[Ja'umã'ẽ ikewarã poromokasi ke'iatu tẽ ipi. Na'evõ ije ekasia ãmẽ.] A'e wyi wete ije. Poromoigo karuarutã Janejare'e pyri eayvukasia rupi, e'i. ⁴⁹Karamoe remẽ itōkō penãmõ kō ja'umã'ẽ yva pupewarã o'u ipi, ja'umã'ẽ reko e'ãma rupi ekoi kupa remẽ. A'e poromoigo karuaru mã'ẽ rōwã ajamã'ẽ. A'e o'u kupa paire okãjãma jẽ kupa. Ke'iatu tẽ poromokasi mã'ẽ tẽ o'u kupa. ⁵⁰Na'evõ Janejare'e omuu wena pe wyi mã'ẽ. A'e Janejare'e pyri poromoigo karuarutã mã'ẽ tẽ, e'i. ⁵¹A'e tẽ ije, e'i oupewarã mō. Janejare'e rena pe wyi tẽ ajo. Tekoua pyau me'earã rōmõ ajo. Ava mō ere ojirovija remẽ, oiko karuarutã epyri, e'i. A'evõ rōmõ [amãõ

¹ 6.36 Meju mosãiawerã rẽ omã'ẽ kupa remẽ, okuwa kuwasi Jesu Janejare'e Remimuurerã rōmõ kupa mijã. ^m 6.45 Isa. 54.13

remê], ero'o ame'êtà ikewarà kō remi'ō rōmō, e'i. Ero'o o'u mǎe kō oiko karuarutà Janejare'e pyri, e'i.

["Ero'o o'u mǎe kō", e'i Jesu remê, e'i aai tē. "Ere ojirovija katu mǎe kō tē", ejaa tē aepo e'i.]

⁵²Ajawyi aepo e'i remê, Juteu kō nokuwai. "Manyvo jaa pō aepo e'i?" e'i tite kupa. Ajawyi ijayvu kōrijōgà aepo renu kupa.

– Manyvore pō āwī kwaima'e oo'okwerà ome'êtà si'u! e'i ojiupe kupa.

⁵³⁻⁵⁴Ajawyi Jesu e'i jē ijupe kō:

– Aje ywete aporegeta. Janejare'e Remimuurerà rōmō ike ajo pepyterà rupi remê. Ero'okwerà ame'êtà tape'u. Ero'okwerà o'u mǎe kō oiko karuarutà Janejare'e pyri, e'i. Āmō, eruwykwerà o'u mǎe kō teve, e'i. A'evo mǎe kō tē amomoeraokatà imopō'āoka too ipyri toiko karuaru ajivy mijē ajo remê, e'i. Na'evoi ero'okwerà no'ui mǎe kō, eruwykwerà no'ui mǎe kō. A'e kō noo'āi Papa kyty. Noiko karuaru'āi ipyri, e'i. Ovote noiko'āi ipyri kupa, e'i. ⁵⁵Ero'okwerà poromoigo karuaru mǎē tē. Eruwykwerà poromoigo karuaru mǎē teve. ⁵⁶Pe'u awi eruwykwerà, ero'okwerà revejē. Āmē tē jajimo'yvaytā ojee jaiko, e'i.

⁵⁷E'i jē Jesu ijupe kō:

– Oiko teāmā iko mǎē tē Papa. A'e tē emuroka ike, e'i. Ikasia rupi aiko. Āwīvo ve ekasia rupi ekoi mǎe kō. Tekoua pyaukwerà nopa'āi mǎē ame'êtà ijupe kō, e'i.

⁵⁸E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ja'umǎē penāmōi kō o'u maekwerà vo rōwǎ ije, e'i. A'e o'u kupa remê itōkō okājāma jē kupa, e'i. Na'evoi ije. Yva pewarà tē ije. Ajawyi ero'okwerà o'u mǎē nokājā'āi. Janejare'e pyri oiko karuarutà, e'i.

⁵⁹Aepo e'i Jesu oporegeta Juteu kō pē, Kapanāo taa pē ekoi remê. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā mē poromo'e upa. ⁶⁰Āmē emimo'earà kō aepo wenu remê:

– Jesu ayvu iwasuay! e'i enu kupa. Nisirovija'āi aepo e'i remê! e'i kōrijō enu kupa.

⁶¹Ojiupe tē aepo e'i ojimogeta kupa. Ajamǎē Jesu aepo e'i kupa remê okuwa jē. Ajawyi e'i ijupe kō:

– Ereitytā pawī pekupa? e'i. ⁶²Emǎē. Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎē tē ije. Manyvo pejētā pō aekwerà kyty ajivy aa remê, pemǎē ere remê? Manyvo napeiko'āi āmē, e'i. ⁶³Pevote manyvo napejē'āi Janejare'e pyri peiko karuaru rōmō peiko. Janejare'e Āg kōrijō tē poromoigo karuaru mǎē rōmō ekoi. A'e amurokatā pekoty, eayvu perovija remê tē katu, e'i. Pepy'a pē tē ekoitā. A'e tē pemoigo karuarutà āmē Janejare'e pyri, e'i. ⁶⁴Aje ywete aepo a'e. Ajamǎē pepytery pewarà kō mō eayvu noerovijai mǎe kō tē, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu okuwapa teāmā wayvu noerovijai mǎe kō. Okuwa teve wemimo'earà mō ome'êtà jōvijā kō po pē mǎē. Wemimo'ekwerà kō opyteporo remeve okuwapa amātejē.

⁶⁵ E'i jẽ ãmẽ Jesu:

– Pirujẽ rōwã ojirovijatà ere, e'i. Papa ererovijaoka ijupe mǎe kō kōrijō tè ojirovijatà ere. Papa kasia rupi tè a'evotà ekoi. Aepo a'epa pejẽ! e'i ijupe kō.

⁶⁶ Ameve ikoty rewarà kō mō ojisyrypa oopa iwyi.

– Iwasuay Jesu oporegeta, e'i ojisyry oo kupa.

Nopotai Jesu rupi oo kupa ky'y. Ameve mōa'ārōwã ojisyrypa oo iwyi kupa.

⁶⁷ Ajawyi Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè, 12 rōmō mǎe kō pè:

– ãmō pejẽ pa'e? Ereity tary ve pō pekupa? e'i.

⁶⁸ ãmẽ Simão Peturu e'i ijupe:

– ãnĩ! Naikoi 'ete nevo ywete mǎ'ẽ! Ava rupi noroo'ãi ãmẽ! e'i. Ene kōrijō tè oremotekokuwa Janejare'e ayvu rè, ipyri toroiko karuaru, e'i.

⁶⁹ Orokuwa ene rōmō'ĩte Janejare'e Remimuurerà ivo katu teãmǎ mǎẽ rōmō neiko orepytyery pè. “Aje ywete” aepo oro'e neupe, e'i.”

⁷⁰ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Ije tè poropypeteporo epyriwarà kō mō tapeiko, 12 rōmō mǎe kō rōmō tapeiko. Ajamã'ẽ pe'ĩ peneirōarà, ãjagai rōvijã ayvu wenu mǎ'ẽ tè, e'i Jesu ijupe kō.

⁷¹ Jutasi, Simão Sikarioti ra'yry pewarà mō aepo e'i. A'e 12 mǎ'ẽ mō epe remẽ, ajamã'ẽ ome'ètà Jesu ijãpã kō po pè [karakuri repy rōmō].

Jerusarẽ taa kyty Jesu oo mijẽ remẽwarà

7 ¹ A'evo paire Jesu Karireja yvy rupi oo iko. Noo tari Juteja yvy rupi ajamã'ẽ, a'e pè Juteu rōvijã kō wārō tite upa, ojukatà kupa rewarà mō. ² ãmẽ ke'ĩ tāmō kō rekoawerà rè oja'atà kupa. Kōitokō tekoe'ãma rupi ekoi maekwerà rè oja'atà. Ajawyi wetã wryy pe wyi ojisyrytã rã'ĩ tapyina kō wryy pè oke kupa. ^o Ajare mōa'ārōwã Juteu kō Jerusarẽ taa kyty ootà ojatyka kupa.

³⁻⁴ ãmẽ Jesu mōmirĩ kō kee e'i epe ijupe:

– Emã'ẽ. Nemojisaokapa nekasia ike rupi! Juteja yvy kyty ja'e jẽsi ajawyi, neremimo'earà kō tomã'ẽ nekasia rè! e'i epe ijupe kupa.

⁵ Ajamã'ẽ “aje ipō” ne'ĩ imōmirĩ kō ijayvu pè. “Janejare'e Ra'yry tè” ne'ĩ kupa. Ajawyi aepo e'i epe kupa. ⁶⁻⁸ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Najikuwa'ãive. Ajawyi naa'ãive, e'i. Ajamã'ẽ pejẽ pepota peo remẽ, pekwa ãmẽ, e'i. Pene rōwã ojikō'ō kupa, e'i. Ere tè ojikō'ō kupa, e'i. Ijaiwererà amojikuwaoka ijupe kō mijã. Ajawyi ojikō'ō ere kupa, e'i Jesu ijupe kō.

ⁿ **6.69** Mat. 16.16; Mak. 8.29; Ruk. 9.20 ^o **7.2** Karamoe remẽ tāmōi kō tapyina kō wryy pè opyta, tekoe'ãma rupi oiko puku remẽ. Ejitu yvy pe wyi ojisyry paire a'evo ekoi kupa. Aekwerà rè ijeapyrerà kō oja'a ipi. ⁷ arà rōmō tapyina kō wryy pè oke kupa ipi, oja'a aekwerà rè kupa remẽ. T.M. 16.13-15

9-10 Aepo e'i Jesu paire, imõmirĩ kō oo. Nooive ãmẽ Jesu. Opyta jẽ Karireja yvy pẽ. ãmẽ oo kupa paire, Jesu ãmẽ apyky kō rupi oo. Nojikuwai ajamãẽ oo.

11 ãmẽ jakatu Juteu rōvijã kō wãrō tite Jesu vãea upa, Jerusarẽ taa pẽ.

– Maty pō Jesu ekoi? e'i epe aty wasu kō pẽ kupa.

12 Aty wasu kō ve wãrō Jesu upa. Mõããrōwã wãrō kupa upa. ãmõ ãmõgwerà kee e'i:

– Ikatuay Jesu! e'i e'i kupa.

ãmõgwerà ãmẽ kee e'i:

– ãnĩ! Nikatui Jesu! e'i. Iwari mãẽ tẽ Jesu! e'i e'i tite ãmẽ kupa.

13 Ajamãẽ ojimoevovo 'ejẽ ee iko kupa, tõvijã kō toenu e'ã, okyje ai iwyi kō kupa rewarà mō.

14 ãmẽ moapy ke remẽ ovãema Jesu ky'y. Ovãe remeve oo Janejare'e moe'ea retã gyty. A'e retã ypy pẽ poromotekokuwatà.

15 ãmẽ Juteu rōvijã kō wenu ijayvu remẽ, ojimonyijay enu kupa. Omãẽ mãẽ sō tite ãmẽ ee kupa.

– 'O! Manyvo'i pãwĩ otekokuwavay mō? e'i kupa. Naikoi ajamãẽ imotekokuwaarà mijã, e'i kupa.

16 Ajawyi Jesu e'i ijupe kō:

– Evote rōwã ajimotekokuwa, e'i. Evote rōwã teve poromotekokuwa aiko ipi, e'i. Emuuarerã ayvu rupi tẽ a'evo aiko, e'i. 17 Ava mō opota Janejare'e py'a rupi katuwarà rōmō ekoi remẽ, okuwatã ije ijayvu rupi katu tẽ poromotekokuwavay aiko mãẽ rōmō. Okuwatã teve eayvu rupi rōwã poromotekokuwa aiko ipi, e'i. Janejare'e ayvu rupi tẽ poromotekokuwa aiko ipi, e'i. 18 Eayvu rupi tẽ sō poromotekokuwa remẽ, “Temoe'e kupa”, a'e kuwa. Na'evoi ije ajamãẽ. “Emuuarerã tomoe'e kupa”, a'e tẽ pejẽ. Aje ywete aepo a'e aporegeta, e'i. Noporomoripei mãẽ tẽ ije, e'i.

19 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Tãmō Moisesi pemoe'e ipe ipi, a'e tẽ Janejare'e ayvu omojenu janeupe rewarà mō! e'i. Ajamãẽ ijayvu rupi napeikoi sire'e! Ajawyi manyvo rã mō rōwã ejukatã pekupa! e'i Jesu ijupe kō.

20 ãmẽ aty wasu kō e'i:

– Ava nanejuka'ãi! e'i tite kupa. ãjãg tẽ rōwã pōkō, “Nejukatã kupa”, e'i ene! e'i tite kupa.

21 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Pe'ĩ itōkō amokatu kwaima'e, owa toiko ky'y. A'evoa rẽ pejimonyi pemãjã, jimoava 'arà mẽ a'evo aiko rewarà mō. 22-23 Ajamãẽ pejẽ ve peposiko jimoava 'arà mẽ ipi, ja'y kwani kō peemosĩpire'o remẽ. “Nivoi ekoi mãẽ” eu teve pō pejẽ a'evo peiko remẽ? “ãnĩ!” pejẽ kuwa ãmẽ. “Nimanyvoi jimoava 'arà mẽ a'evo oroereko remẽ”, pejẽ kuwa ije. “Tãmō Moisesi remikusiwarerã rupi a'evo oroereko!” pejẽ kuwa ije. Aepo rẽ kee

a'e pejẽ. Tãmõ Moisesi ruve remẽ rōwã a'evoa ojiãparõ mijã. Tãmõ Aparão kō wyive ojiãparõ.^p 24 Ajawyi, “Nivoi ãwĩ”, taoty e'ã ije. Aepo pejẽ ije remẽ, pemoe'e rããga Janejare'e. Ijavyu rupi peiko rããga kōrijō tẽ peiko. Janejare'e moe'ea rẽ tapeja'a ky'y. ãmẽ tẽ pekuwatã poromosããгаа, ava ywete pō ivo ekoi mãẽ, e'i Jesu ijupe kō.

“Janejare'e Remimuurerã rōwã teipō Jesu”, e'i tite kupa remẽwarã

25 ãmẽ Jerusarẽ taa wãnã kō mō Jesu ayvukwerã rẽ ojapyaka, Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ poromo'e upa remẽ. A'e kō mō kee e'i Jesu pewarã mō:

– ãwĩ rōwã sipōkō janerōvijãgwerã remijatarã? e'i. 26 Pemã'ẽ. Tyvija rupi rōwã poromo'e upa remẽ, jōvijãgwerã kō omã'ẽ tẽ ee. Manyvore sipō ne'i ijupe kupa? “Janejare'e Remimuurerã tẽ ãwĩ, Janerōvijã ywete rōmō”, e'i sipō kupa? e'i kupa.

27 ãmẽ e'i ãmō kō:

– A'e rōwã maevo ãwĩ! e'i. Janejare'e Remimuurerã tẽ sō ãwĩ remẽ, nijakuwa'ãi kuwa maty wyi uu mã'ẽ. Keve ywete kuwa ovãe ojisaoka. Nãevoi Jesu ajamã'ẽ, e'i tite kupa. Jakuwa Nasare taa kyty wyi ovãe iko, e'i tite kupa.

28-29 Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ Jesu poromo'e jẽ remẽ, kee e'i wayvo ijupe kō:

– “Orokuwa katu Jesu”, pejẽ ywe'e tite ije. Ajamã'ẽ nekuwai pekupa, e'i. Emuuarerã napekuwai teve. Ije kōrijō tẽ akuwa, ipyri wyi tẽ ajo rewarã mō. Evote rōwã ajo ike. Papa tẽ emuroka rewarã mō tẽ ajo ike pepytery pẽ, e'i Jesu ijupe kō.

30 [ãmẽ aepo e'i Jesu remẽ, Juteu rōvijã kō mō aepo wenu. A'e kō okuwa Janejare'e pẽ tẽ “Emuuarerã” e'i Jesu remẽ. “Werōarō ipō Janejare'e aepo e'i remẽ”, e'i tite enu kupa.] Ajawyi opyy tarepe imopã'ã kupa mijã. Manyvo noereko'ãive ipyy kupa ajamã'ẽ.

31 ãmō ve aty wasu kō ojirovija katu Jesu rẽ. Mōa'ãrōwã a'evō mãe kō. A'e kō e'i:

– Janejare'e Remimuurerã tẽ rōwã sipōkō Jesu! e'i kupa. Pemã'ẽ rãĩ si ee! Ijavyukasiay wetel! Nãwĩvo ãmō kō ipi, e'i kupa. Nijavyukasi 'ete kupa. Naikoi pe'igã ãwĩvo mã'ẽ! e'i kupa.

32 Ajamã'ẽ aepo jaa ojenupa sikaepo Pariseu atyry kō pẽ, “A'evō sō Jesu ekoi”, e'i kupa remẽ. Ajawyi osota kō omono Jesu topyy kupa mijã. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã ve omono osota kō. Ojeevejẽ omono kō kupa. 33 Jesu poromo'e upa remẽ jakatu, sota kō ovãe iko. Kee e'i Jesu jane kō pẽ upa remẽ jakatu:

– Naiko puku'ãi pepyri ky'y, e'i. Ajaire ajivytã aa Emuuarerã kyty, e'i ijupe kō. 34 Ereka titetã pekupa. Ajamã'ẽ napemã'ẽ'ãi 'ete ere ky'y. Napekuwa'ãi pevote peo ekoty, e'i Jesu ijupe kō.

35 ãmẽ Juteu rōvijã kō e'i Jesu ayvu renu:

– Maty sipō ootà? ãmō yvy pè tè sipō ootà? Juteu rōwã mǎe kō yvy pè tè sipō ootà? e'i tite ãmẽ kupa. A'e pè sipō poromo'età ky'y? e'i tite kupa. Uve Juteu kō teve ãmō yvy kō pè, e'i kupa. 36 Manyvore pōkō, “Ereka titetà pekupa”, e'i sō? “Ajamǎẽ napemǎẽ'ǎi ere ky'y”, e'i sō? “Napekuwa'ǎi pevote peo ekoty!” e'i teve, e'i kupa.

[Nokuwai Jesu yva kyty oētà oo mǎẽ kupa. Ajawyi aepo'i kupa.]

“Yy reary vo 'ejẽ mǎẽ Janejare'e 'ǎg”, e'i Jesu mǎẽ

37 Tāmō kō rekoawerà moetea' opatà remẽ ywesō ikatuay wete Juteu kō pè. ãmẽ Jesu opō'ǎ mijẽ jane kō mo'e. Mewe rōwã oporegeta javo ijupe kō:

– Ava mō opota katu Janejare'e rē ojimory remẽ, totuu ekoty, e'i. ãwitō ava mō oo yy kyty oy'u remẽ, ǎwīvo ve totuu ekoty, e'i ijupe kō. 38 “Ava mō ere ojirovija katu remẽ, yy reary vo 'ejētà ipy'a pupe”, e'i amǎtejẽ Janejare'e karamoe remẽ. Eupewarà mō aepo e'i, e'i Jesu.

39 Janejare'e 'ǎg pè tè “yy reary vo 'ejẽ mǎẽ” e'i Jesu. Jesu rē ojirovija katu mǎe kō pè Janejare'e o'ǎg omurokatà. Nomuuive ajamǎẽ, Jesu nojivyive oo Uu kyty rewarà mō. A'evoa rē Jesu oporegeta amǎtejẽ upa.

40 ãmẽ jane kō mōa'ārōwã wenu upa, aepo e'i Jesu upa remẽ. A'e rē ǎmōgwerà kee e'i:

– Aje ywete e'i Jesu, e'i enu. Janejare'e ayvu mojenuarà ywe'e rōwã sipōkō Jesu? e'i kupa. 41 Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tè Jesu, Janerōvijã rōmō, e'i kupa.

ãmō kō ãmẽ kee e'i:

– A'e rōwã maevo! e'i kupa. Karireja yvy pe wyi rōwã uutà Janejare'e Remimuurerà! e'i kupa. [Juteja yvy pe wyi tè uutà! e'i kupa.] 42 Ajare Janejare'e ayvu kusiwarerà kee e'i: “Jōvijã wasu Tavi jeapyrerà rǎ rōmōtǎ tè. Perẽ taa pè isakytà, Tavi rekoawerà pè”, e'i maekwerà rupi tè a'evotà, e'i kupa.^s

43 A'evo e'i e'i kupa. ãmō ǎmōgwerà “aje” e'i Jesu pè. ãmōgwerà “aje” ne'i. 44 Ajawyi noerovijai mǎe kō opota Jesu opyy imopǎǎ mijã. Nopyyi ajamǎẽ kupa.

45 ãmẽ sota kō ojivy oo oōvijã kō gyty. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijã gyty. Pariseu kō gyty teve. E'i tōvijã kō osota kō pè:

– Manyvore pō Jesu napepyyi eru? e'i kupa.

46 ãmẽ sota kō e'i:

– Manyvo nijareko'ǎi ipyy! e'i kupa. Ijayvukasiay oporegeta! e'i kupa. Ava jẽ rōwã ijayvukasi ǎwīvo mǎẽ! e'i kupa.

¶ 7.37 Tek. 23.36 ¶ 7.38 Esek. 47.1; Sak. 14.8 § 7.42 Aepo e'i mǎe kō nokuwai Perẽ taa pè tè Jesu isaky. Ajawyi “Karireja yvy pè teipō isaky”, e'i tite kupa. Ajawyi noerovijai kupa. 2Sa. 7.12; Mik. 5.2

47 ãmẽ Pariseu kô e'i ijupe kô:

– Ha! Pejẽ ve siwã sô pejimoripeoka ijupe! e'i kupa. 48 Nuvei Juteu rövijägwerà mō pe'igà, Jesu rè ojirovija katu mãẽ, e'i kupa. Pariseu kô ve nuvei 'ete! e'i kupa. 49 Jane notekokuwai mãe kô kôrijõ tẽ ojirovija ywe'e tite ee, tãmõ Moisesi remikusiwarerà nokuwai kupa rewarà mō, e'i tite kupa. Ajawyi a'e kô Janejare'e remimojaiwe kô rômõ ootà, e'i tite wemïgwai kô pẽ kupa, sota kô pẽ.

50 ãmẽ oiko pe'igà jövijã mō, Nikotemu eu ijupe mãẽ. Kõitokõ oo pya Jesu mogeta.^t A'e e'i ijupe kô, ovoarà kô pẽ:

51 – Tijamomorijauoka e'ã ava mō ikuwa e'ã, e'i. A'e tẽ tojimome'u rã'ĩ, e'i. A'evõ rōwã jarekotà! e'i epe.

52 Ajamãẽ ãmõ kô aepo wenu remẽ, oojai wesõ kôrijõ kupa.

– Karireja wãnà mō teve pō ene? Ajawyi pō aepo ere? e'i ijai kupa. Janejare'e kareta emogeta esa! Oikotà pãwĩ Janejare'e ayvu mojenuarà mō Karireja wãnà, terekuwa esa! e'i ijai kupa.

53 A'evõ paire ojivy oo kupa.

Jesu nojukaokari wãivĩ remẽwarà

8 1 ãmẽ ajaire oo Jesu Oriveiraty vytyry kyty. A'e pẽ Jesu ikõẽma tesõ iko. 2 Kõẽme oo mijẽ jil'ive Janejare'e moe'ea retã gyty. A'e ypy pẽ ijatray jane kô ojimoaty omãjã ee. Ajawyi wapy imo'e kô upa.

3 ãmẽ poromotekokuwa upa remẽ, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kô mō uu ikoty, Pariseu kô mō reve. A'e kô kee e'i ojiupe:

– Manyvo kuwa sipõ sireko Jesu tojavy wayvu? e'i ojiupe kupa.

Ajawyi omoãkwa'ã tarepe Jesu kupa. Wãivĩ mō weru ikoty kupa. Ji'ite ipõ ojimomy'a upa remẽ, opokou kupa. A'e wãivĩ opyy eru Jesu pẽ kupa, tijakuwa manyvotà jareko. Jane kô rovake a'evõ werekotà kupa. 4 E'i rã'ãga Jesu pẽ ãmẽ kupa:

– Poromo'earà, aã wãivĩ ojimomy'a upa remẽ, opokou kupa, e'i. 5 ãwĩ rapijarà pẽ itõkõ tãmõ Moisesi kee e'i: *“Jajapi japi kuwa takuru pupe ijuka ãwĩ rapijarà”*, e'i maekwerà.^u Ene pa'e? Aepo ere teve pō ene? e'i epe Jesu rã'ã tite kupa.

6 “Manyvo jẽ Jesu sireko imoteitete?” e'i tite Jesu pẽ kupa.^v

Ajamã'ẽ Jesu nipui. Wapy kôrijõ ojavyvy yvy kusiwa upa. 7 ãmẽ jövijã kô opõ'ã jẽ tite ijayvu renutà upa. Ajawyi Jesu ijākãnã'ã omãjã, kee javo jövijã kô pẽ:

– Ivo katu teãmã ekoi mã'ẽ ypy tojapi takuru pupe ãmẽ, e'i.

8 Aepo e'i paire, ojavyvy mijẽ yvy kusiwa. Wãrõ jẽ upa.

^t 7.50 Juw. 3.1-13 ^u 8.5 T.M. 22.22-24 ^v 8.6 Kee e'i maevo kupa: “Poroporijauesã mã'ẽ teãmã Jesu. Ajawyi, ‘Tapejuka e'ã’, e'itã maevo. Aepo e'i remẽ, ‘Nerovijai sô tãmõ Moisesi remikusiwarerà!’ oro'etã”, e'i maevo kupa mijã.

⁹Manyvo ne'i ajamã'ê kupa. Ojisyry ypy oo kupa, weko aiwerà rewarà mō.

– Aepo e'itā tē sikō Jesu jane mijā! e'i ojiupe kupa.

Ameve pe'ipe'i rupi ojisyry oo kupa. Ika'akuwa mǎe kō ypy oo. Ajaire itāivī ypy mǎe kō oo. Ajaire kōnomiokyrerā kō ǎmē, tapykypapa rōmō tē oo. Ajaate ojisyrypa katu oo kupa ky'y. Jesu rōmō'ite a'e pē tui jē upa. Wāivī ve ipyri tui upa. Opō'ā jē ǎrō upa.

¹⁰ ǎmē Jesu ijākānā'ā mijē ee omājā remē, soō, oopa sikaepo kupa! Ajawyi e'i wāivī pē:

– Maty pōkō oopa kupa? e'i. Nopytai pe'i sipāwī nemojaiwe mǎ'ē? e'i.

¹¹ – ǎnī, ojivypa oo kupa, e'i wāivī Jesu pē.

– Noromojaiwe'āi ije ǎmē, e'i Jesu ijupe. Ejivy ekwa ǎmē ky'y, e'i. Awyjepa ikō moko ere ky'y nē, e'i ijupe.

“Aje ywete mǎ'ē tē ije”, e'i Jesu mǎ'ē

¹² Aja paire Jesu poromotekokuwa jē kee e'i mǎ'ē rē:

– Ije poroereko katuārā tē. ǎwitō poroyape mǎ'ē omojisaoka pee janeupe ipi. ǎwīvo mǎ'ē tē ije. Janejare'e rupi tekoua amojikuwaoka pirujē jane kō pē ipi. Ere ojirovija mǎe kō pātōnusu rupi rōwā ekoi ǎmē ky'y, e'i.”

¹³ Aepo e'i Jesu remē, Pariseu kō mō wenu. Ajawyi kee e'i:

– “Aje” naoty'āi neayvu pē, e'i kupa. Nevote oremono'earā rǎ'āga rōmō nepota tite! Nevote nepota torojirovija nere. Ajamã'ē ava nanererovija'āi! e'i Jesu pē kupa.^x

¹⁴ Jesu e'i ijupe kō:

– Aje ywete, evote apota tapejirovija ere. Ajamã'ē aje ywete a'e eupewarā mō ipi. Ajawyi “warite” naoty eayvu pē. Pejē pa'e, nekuwai pekupa. Napekuwai maty wyi ajo. ǎwīvo ve napekuwai mape kyty aatā ajaire. Ije kōrijō tē aepo akuwa. Ajawyi manyvo “aje ywete” napejē kuwa'āi ije! e'i. ¹⁵ Pemā'ē! Ikewarā tē pejē rewarā mō napekuwai poromosā'āga ipi. Ajawyi ivo mǎ'ē rē pemā'ē ipe. Ajamã'ē a'e nikatu ywe'ei pejē. ǎmō, nivoi mǎ'ē rē pemā'ē ipe remē, a'e ikatu peupe. Napekuwai jane kō py'a pewarā rewarā mō a'evō peiko ipi. Ajamã'ē ije na'evoi aiko. ¹⁶ Ivo mǎ'ē pē tē “ivo” a'e ipi. ǎwīvo ve nivoi mǎ'ē pē “nivoi” a'e teve ipi. Najavyi aepo javo, ije rōmō'ite rōwā aepo a'e rewarā mō. Ojevo jē Papa reve aepo oro'e, Emuuarerā reve. Ajawyi aje a'e ipi. ¹⁷⁻¹⁸ A'e tē emuu pekoty, e'i. Ojevo jē oro'e, kee tāmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerā rupi katu: “*Mōrijō ojevo jē e'i kupa remē, ‘aje’ taoty ijayvu pē*”, e'i maekwerā rupi katu.^y A'e rupi katu ore. Mōrijō tē ore, Papa reve. Ajawyi “aje ywete” pejē kuwasi eayvu pē mijā, Papa ayvu vo ve a'e ipi rewarā mō, e'i Jesu ijupe kō.

^w 8.12 Mat. 5.14; Juw. 9.5 ^x 8.13 Juw. 5.31 ^y 8.17-18 T.M. 19.15

19 ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, e'i kupa:

– Mape pō ajawyi neruu tui upa? e'i ikuwa e'ã kupa.

ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Pemã'ẽ! Pejẽ nekuwai pekupa! Tysi tō Papa napekuwa'ãi tẽ, e'i! Ekuwa sō pekupa remẽ, Papa teve pekuwa kuwa mijã, e'i Jesu Pariseu kō pẽ.

20 Aepo e'i Jesu, Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ poromo'e upa remẽ. Janejare'e posikoa pẽ karakuri me'ẽa pyri'ije'ẽ tui remẽ aepo e'i Jesu. Ajamã'ẽ noppyive imopã'ã kupa, nokwaive ipyya 'arà rewarà mō.

21 E'i mijẽ Jesu:

– Ajivytã aa ajaire, e'i. Aa remẽ ereka ipetã pekupa, e'i. Ajamã'ẽ napeo kuwa'ãi aatã mã'ẽ gyty ekoty, e'i. Peaiwererã revejẽ pekãjãtã eresa e'ãve. Eayvu naperovijai rewarà mō a'evotã peiko, e'i Jesu ijupe kō.

22 ãmẽ aepo Juteu kō mō wenu remẽ, kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvore sipō, “Napeo'ãi kuwa aatã mã'ẽ gyty ekoty”, e'i sō? Ojijukatã rewarà mō sipō aepo e'i? e'i tite kupa.

23 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Pejẽ, ike yvy pewarã kō tẽ, e'i. Ije ãmẽ a'e rōwã. Yva pewarã tẽ ije, Janejare'e rena pewarã tẽ. A'e pe wyi ajo mã'ẽ tẽ ije. [Aepo a'epa pejẽ rewarã mō, ererovija kuwasi pekupa.] 24 Aja rewarã mō sitō “Peaiwererã reve pekãjãtã”, a'epa pejẽ, e'i. Janejare'e Remimuurerã tẽ penereko katuarã rōmō aepo a'e ipe pejẽ. Ajamã'ẽ “aje” napejẽi eayvu pẽ! Ajawyi tẽ peaiwererã revejẽ pekãjãtã, e'i Jesu ijupe kō.

25 ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, e'i ijupe kupa:

– Ava sipō ene ajawyi? e'i Jesu pẽ kupa.

ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Jypy remeve ipe amome'upa ipe pejẽ, e'i. 26 Akuwapa peaiwererã. Amome'upa kuwa pemojaiwea rōmō, e'i. Temirovija tẽ Emuuarerã rewarã mō a'evō aiko kuwa, e'i. A'e ayvu tẽ pirujẽ jane kō pẽ amojenu ipe mã'ẽ, eupe omome'u mã'ẽ tẽ. [Ajamã'ẽ naperovijai], e'i Jesu ijupe kō.

27 ãmẽ ojapyaka ee mãe kō nokuwai ajamã'ẽ Uu pewarã mō Jesu aepo e'i mã'ẽ. 28 Ajawyi Jesu e'i jẽ ijupe kō:

– Janejare'e Remimuurerã tẽ ije ajimojane mã'ẽ rōmō aiko, e'i. Aepo a'epa ipe pejẽ. Ajamã'ẽ nererovijai pekupa. Awyje rōmō emō'atã vyvra jipokana rè ejuka pekupa ky'y, e'i. ãmẽ tẽ tite ekuwatã pekupa ky'y. “Aje ywete sipōkō e'i mijã!” pejẽ titetã ije ãmẽ ky'y. “Janejare'e ayvu rupi tẽ sipōkō janemotekokuwa tarepe mijã! Noporegeta teywetei sipōkō mijã!” pejẽ titetã ky'y, e'i. 29 Aje ywete Emuuarerã ereve ekoi. A'e nereity'ãi erereko ipi, emimota rupi aiko ipi rewarã mō, e'i Jesu.

30 ãmẽ Jesu aepo e'i paireve tite ãmōgwerã ojirovija ee ky'y. Ijaty sa'u “aje ywete” e'i ijayvu pẽ mãe kō ãmẽ ky'y.

“Tãmō Aparão jeapyrerã kō tẽ ore!” e'i tite kupa remẽwarã

31 ãmẽ Jesu e'i Juteu kō pẽ, ojirovija ee mãe kō pẽ:

– Aje ywete poromo'e aiko ipi. Eayvu rupi ikõ peiko nẽ, a'e pejẽ. A'evõ peiko remẽ, aje ywete eremimo'earà rômõtà tè pejẽ. ³²Ekuwatà pekupa, aje ywete mã'ẽ rômõ. Nivoi tekoua nikasi'ãi peupe ãmẽ ky'y. Napejimomorijau'ãi ee ãmẽ ky'y, e'i.

³³Ãmẽ noerovijai mãe kõ aepo wenu remẽ, e'i ijupe kupa:

– Norojimomorijau teãmã rōwã sipõ oroiko ipi! Ãmõ, nivoi tekoua nikasi oreupe ipi, ãwisõ tãmõ Aparão jeapyrerà kõ tè ore remẽ! e'i. Ajawyi aepo tere e'ã oreupe, e'i tite kupa.^z

³⁴Ãmẽ Jesu e'i ijupe kõ:

– Ava mō nivoi mã'ẽ kasia pẽ ekoi remẽ, “Eaiwererà aitytã”, e'i epe kuwa. Ajamã'ẽ noity kuwa'ãi ipi. Nikasi'ãi waiwererà reitya rè ovote. ãwitõ temimomorijau nikasi'ãi kuwa oõvijã ai reitya rè, ãwĩvo ve manyvo napejẽ'ãi peaiwererà wyi pepoi rômõ. Nojityoka'ãi peupe. Ajawyi pejimomorijau jẽtã peaiwererà rè peiko ipi. Aje ywete aepo a'e pejẽ, e'i Jesu ijupe kõ.

³⁵E'i jẽ Jesu noerovijai mãe kõ pẽ:

– Temĩgwai nojisu'ui janeatyryjarà kõ pẽ ipi. Janeãkarãgwerà kõ kōrijõ tè awyje ojisu'ui janeatyryjarà kõ rômõ ipi, e'i. ³⁶A'evõ ve ije. Janejare'e Ra'yry tè ije, e'i. Janejare'e Ra'yry penekyi nivoi tekoua pupewarà wyi remẽ, aje ywete nikasi'ãi peupe ãmẽ ky'y. Nivoi tekoua remĩgwai ai rōwātã ãmẽ peiko ky'y, e'i.

³⁷E'i jẽ Jesu ijupe kõ:

– Akuwa Aparão jeapyrerà kõ tè pejẽ, e'i. Ajamã'ẽ eruparà mō rōwã peiko ipi. Eruparà rômõ sō peiko remẽ, “aje” pejẽ kuwa eayvu pẽ, e'i. Emã'ẽ. Eayvu naperovijai, e'i. Ajawyi pepota ejukaoka kōrijõ tè pekupa, e'i. ³⁸Papa omojisaoka eupe tamojenu maekwerà amojenu ipe pejẽ. Ajamã'ẽ napeenu'ãi, penõvijã rekoa aiwerà rupi kōrijõ tè peiko ipi rewarà mō, e'i Jesu.

[Ãjãgai rōvijã pewarà mō tè Jesu “penõvijã” e'i.]

³⁹Ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, e'i Jesu pẽ kupa:

– Tãmõ Aparão tè orerãmõ! e'i. A'e rekoa rupi tè oroiko ipi! e'i tite kupa. ãmẽ Jesu “ãnĩ” e'i ijupe kõ.

– A'evõ sō peiko remẽ, eremimojenuwerà perovija kuwa ipi! e'i. “Aje ywete” e'i teãmã tãmõ Aparão Janejare'e ayvu pẽ. Pejẽ ãmẽ naperovijai, e'i. ⁴⁰Janejare'e e'i ije mã'ẽ tè amojenu ipe pejẽ, “Kee ere yvy pewarà kõ pẽ”, e'i eupe maekwerà rupi katu tè amome'u pejẽ ipi. Ajamã'ẽ aje ywete mã'ẽ amome'u ipe remẽ, naperovijai ipi. Pepota ejukaoka mã'ẽ rè kōrijõ tè peja'a peiko, e'i. Tãmõ Aparão reruparà mō sō peiko remẽ, nãwĩ vo'ãi kuwa peiko mijã. ⁴¹Ãwĩvo peiko rewarà mō, “Penõvijã rekoa aiwerà rupi tè peiko ipi”, a'e pejẽ, e'i Jesu ijupe kõ.

^z 8.33 Mat. 3.9; Ruk. 3.8

– Ānī! e'i tite kupa. Janejare'e rekoa rupi rōmō'īte oroiko ipi, e'i. Janeruu tē Janejare'e! e'i epe Jesu pē kupa.

42 Jesu e'i ijupe kō:

– Janejare'e ākarāgwerà tē sō pejē remē, erau kuwa pekupa mijā, e'i. A'e tē emuu yvy pē pepytery pē taiko, e'i. Eayvu rupi rōwā ajo. Ijayvu rupi tē ajo, e'i. 43 Pejē ajamā'ē nererovijai pekupa. Napeenui teve eayvu ipi, e'i. 44 Ājāgai rōvijā remīgwai tē pejē, e'i. [Ajawyi eayvu napeenu tari ipi!] Penōvijā remimotarà rupi kōrijō tē pepota peiko ipi, ājāgai rōvijā remimotarà rupi tē, e'i. Ajawyi ijayvu kōrijō perovija ipi. Nivoi tesō mā'ē tē ājāgai rōvijā. [Ajawyi noereko miti ekojēi ivoa mā'ē tē āwī.] Porojukaoka mā'ē tē a'e āmē. Yvy jinō ypy remeve a'evo ekoi mā'ē tē a'e. Janejare'e ayvu noenu tari rewarà mō a'evo amātejē ekoi. Ayvu aje ywete mā'ē tē noenu tari ipi. Iwari mā'ē teāmā ekoi. Poromoripe mā'ē teāmā ekoi. Poromowarioka mā'ē teāmā ekoi. Wāisō a'evoa rōmō ekoi! A'e reruparà mō tē peiko ipi! 45 Aja rewarà mō tē nererovijai tesō pekupa! e'i. Aje ywete mā'ē amojenu rewarà mō nererovijai pekupa ipi, e'i Jesu ijupe kō.

46 E'i jē Jesu ijupe kō:

– Eaiwererà mō napeesa'āi kuwa! Moma'e jē rōwā nivoi mā'ē pemo'y kuwa ere, e'i. “Aje” pejē kuwasi Papa ayvu pē amojenu pejē remē mijā. 47 Janejare'e koty rewarà kō ijayvu werovija ipi. Ikoty rewarà kō rōwā pejē rewarà mō sitō napeenu tari ipi, e'i Jesu ijupe kō.

48 Āmē a'e kō e'i Jesu pē:

– Samaria wānà tē sipō ene! Ajawyi aepo ere oreupe! e'i tite kupa.^a Kee e'i teve kupa:

– Ājāgai ojimoemija nere mā'ē tē ene! e'i teve kupa.

49 Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ānī! A'e rōwā ije! [Nererovija tari pekupa rewarà mō tē aepo pejē ije!] Papa amoe'eay mā'ē tē ije. Ajamā'ē pejē ererōarō kōrijō pekupa ipi, e'i. 50 Ije, “Emoe'e kuwasi kupa”, na'ei ajamā'ē pejē. Ajamā'ē Papa, “Era'yry tomoe'e kupa”, e'i pejē mijā. A'e tē poromosā'āga mā'ē teāmā. Ajawyi okuwa ivo aiko mā'ē Papa. 51 Aje, ava mō werovija eayvu remē, māerā oiko karuarutà iko, e'i Jesu.

52-53 E'i āmē ijupe kupa:

– Emā'ē! Age'e si orokuwa katu! Aje ywete, ājāg ayvu rupi tē aepo ere nejupa! e'i tite kupa. Jakājāma mae rā tē jane, pirujē! Tāmō Aparão okājāma. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō ve okājāma. Āwitō a'e kō okājāma, āwīvo tary ve jane. Awyje jē jakājāmatà, pirujē. Ava jē rōwā na'evo'āi, e'i kupa. Ajawyi ava pō ene, aepo ere oreupe? Ene ywesō rōwā

^a 8.48 Samaria wānà kō nokuwa katui Janejare'e ayvu ipi. Omome'u ipe remē, ojavy javy kupa ipi. Juteu kō noerovija tari Jesu rewarà mō aepo e'i ijupe ajamā'ē.

tāmō kō wyi, Aparão kō wyi! Nejimoe'e teywete aepo jawo rōmō, e'i tite Jesu pè kupa.

⁵⁴ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Evote sō ajimoe'e teywete remē, ajimoe'e pānētā tē. Ava jē rōwā “aje ywete” e'itā enu. Ajamāē Papa tē emoe'e. Janejare'e pejē ijupe mǎē tē emoe'eay, e'i.

⁵⁵ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Penemikuwa rōwā ajamāē Janejare'e! Pewarite kuwa, “Akuwa katu”, pejē remē. Ije kōrijō tē akuwa, e'i. “Nakuwai” a'e sō ijupewarā mō remē, ewari teve kuwa aepo a'e remē. Ije āmē aje ywete Papa akuwa mǎē, Ta'yry tē ije rewarā mō. A'e ayvu rupi tē aiko ipi. ⁵⁶ Tāmō Aparão amyry okuwa amātejē evāea rā. Ajawyi ory amātejē erenoneve upa, e'i Jesu ijupe kō.

⁵⁷ Āmē Juteu kō e'i aepo renu:

– Ka'akuwa rōwā ene! Ajawyi, “Tāmō Aparão rē amāē”, nere'āi! e'i kupa.

⁵⁸ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Aje ywete, ije ypy tāmō Aparão wyi aiko teāmā, e'i. Aparão naikoive remeve aiko teāmā Papa pyri aiko, e'i.^b

⁵⁹ Āmē aepo e'i Jesu ijupe kō remē, ojikōō tesō ee kupa ky'y.^c Ajawyi ojapi japitā takuru pupe ijuka ijayvu rewarā mō kupa mijā. Ajamāē Jesu ojisyry tē oo ojinō gatu iwyi kō. Janejare'e moe'ea retā ypy pe wyi ojisyry oo.

Jesu omokatu naeapyoi mǎē remēwarā

9 ¹ Āmē āmō 'ary pè Jesu okwa iko, jimoava 'arā mē. Āmē naeapyoi mǎē mō rē omāē. A'e isaky remeve ipō a'evō naeapyoi. [Ore ve orokwa upi oroiko, emimo'ekwerā kō rōmō mǎē. Ajawyi ore ve oromāē ee.] ² Oromāē ee remē, kee oro'e Jesu pè:

– Jōvijā. Manyvore pō āwī kwaima'e āwīvo sō isaky? oro'e. Ava pōkō nivoi ekoi, tāwīvo oē? Āwī sipō nivoi ekoi teāmā? Ānī! Tuu nivoi ekoi wyi sipō āwīvo ta'yry? oro'e ijupe.

³ Āmē Jesu e'i oreupe:

– Ānī. Āwī nivoi ekoi rewarā mō rōwā āwīvo isaky. Tōvijāgwerā nivoi ekoi rewarā mō rōwā teve āwīvo isaky. Aje ywete, Janejare'e ayvu rupi teāmā āwīvo, “Ekasia tojikuwa”, e'i rewarā mō tē, e'i. Amokatutā ajawyi jane kō tomāē ee, e'i. Omāē imokatua rē kupa remē, Janejare'e kasia okuwatā kupa, e'i. ⁴⁻⁵ Ike vyv pèaju remeve, aje ywete Janejare'e kasia tamojisaka, pirujē vyv pewarā kō toerovija, e'i. A'evōa mō emuroka

^b 8.58 Jisyry. 3.14 ^c 8.59 Janejare'e kōrijō tē a'evō oiko karamoe remē, age'e oiko jē ve. Ajawyi “Janejare'e werōarō tite aepo e'i remē”, e'i tite Jesu pewarā mō kupa.

ike, taposiko aiko, e'i. Okwa jẽ mosikoa 'arà remẽ, japosiko jẽ ijupe, e'i. Kãramõ okwapa mosikoa 'arà ky'y remẽ, naiko'ãi mosikoa ky'y, e'i. Ajawyi age'eve japosiko jësi, e'i ore.^d

⁶Aepo e'i paire, omokatutà kwaima'e. Wenykwerà pupe yvy omotuju. A'evò wereko mãẽ pupe omogy ea rè. ⁷Ajaire e'i Jesu ijupe:

– Ekwa ejeakusu Siroe eu yy miti pè mãẽ pupe, e'i ijupe.

(Siroe pè “temimuurerà” jaa tè janeayvu pè.)

Oo kwaima'e ojeakusu ãmẽ, Jesu ayvu rupi. Ameve ikatupa ky'y. Ajaire ojivy uu. Eapyo katu ojivy uu ky'y.

⁸A'evò paire ipyriwarà kô omãẽ tè jẽ ee maekwerà kô omãẽ mijẽ ee. E'i ãmẽ kupa:

– Æwĩ rōwā sipōkō naeapyoj jypy remẽ mijã? Æwĩ rōwā sipōkō janekarakuri rè oporanu mijã, e'i kupa ee omãjã.

A'e kô, karakuri rè oporanu upa remẽ, okwa tè jẽ ipyryvo kô ipi mijã. Ajawyi okuwa katu kupa. ⁹Æmōgwerà, “Õ'õ, a'e tè rōwā sipāwĩ!” e'i. Æmō kô, “Ænĩ, a'e rōwā. A'e voay wete tè æwĩ ajamã'ẽ!” e'i tite kupa.

Ajamã'ẽ a'e teipe mijã. Ovote ajaire ojimome'u ky'y.

– Õ'õ, kôj nereapyoj maekwerà tè ije! e'i ky'y.

¹⁰– Manyvo ere pō nereapyo rōmō? e'i ijupe kupa.

¹¹– Uve ike kwaima'e mō, Jesu eu ijupe mãẽ, e'i. A'e tuju omogy erea rè. Ajaire, “Ekwa Siroe yy miti pè terejeakusu”, e'i ije. Æmẽ aa ajeakusu. Ameve ereapyo ky'y! e'i.

¹²– Mã pō a'e kwaima'e ajawyi? e'i kupa.

– Nakuwai! e'i ajamã'ẽ naeapyoj maekwerà.

[Ji'ite Jesu ojisyrypa oo rewarà mō, nokuwai. Nomã'ẽi ee.]

Naeapyoj maekwerà ojimokasi jōvijã kô rovake remēwarà

¹³Æmẽ naeapyoj maekwerà weraa Pariseu kô gyty kupa, tomã'ẽ ee kupa. ¹⁴Jimoava 'arà remẽ tè Jesu omokatu. ¹⁵Ajawyi Pariseu kô e'i naeapyoj maekwerà pè:

– Manyvo ere ywe'e pō nereapyo rōmō? e'i kupa.

– Tjugà omogy erea rè, e'i. Ajaire aa ajeakusu. Ameve ereapyo katu ky'y! e'i mijẽ.

¹⁶Aepo e'i remẽ, Pariseu kô e'i tite ojiupe:

– Kwaima'e a'evò wereko mãẽ, Janejare'e koty rewarà rōwā, e'i. Ikoty rewarà sō remẽ, werovija kuwa ayvu jimoava 'arà rewarà! Noposiko'ãi kuwa jimoava 'arà mē mijã! e'i tite kupa.

Ajamã'ẽ ãmō kô:

– Nivoi mã'ẽ rōmō æwĩ ajawyi manyvo noereko'ãi kuwa naeapyoj mã'ẽ imokatu! e'i kupa.

^d 9.4-5 Juw. 8.12

Ãmẽ ãmõgwerà “aje ywete” e'i. ãmõ ãmõgwerà “aje rōwā” e'i teve kupa. ãmõ ãmõ rupi tẽ oporegeta kupa.

¹⁷Ãmẽ e'i mijẽ naeapyo maekwerà pẽ kupa:

– Aje ywete põ “ereamoapyooka” ere? e'i ijupe kupa.

– Õ'õ. Aje ywete aepo a'e, e'i ijupe kō.

– Manyvo põ nemokatuarerà rẽ ajawyi neja'a? e'i kupa.

– Janejare'e ayvu mojenuarà teipõ, a'e, e'i naeapyo maekwerà.

¹⁸Ajamã'ẽ Juteu rōvijā kō, “Aje ipõ naeapyo maekwerà tẽ āwī”, ne'i.

“Eapyo teāmā āwī”, e'i kōrijō kupa. Noerovija tari kupa rewarà mō aepo e'i kupa. Ajawyi tuu ookwai imuu kupa, iyy revejẽ. ¹⁹⁻²⁰A'e kō pẽ Pariseu kō e'i:

– Aje põ āwī nera'yry tẽ? e'i kupa.

– Õ'õ, aje, era'yry tẽ, e'i tuu ijupe kō.

– Aje põ nera'yry naeapyo mǎ'ẽ rōmō si isaky mijā? e'i ijupe kupa.

– Õ'õ, ekoa teāmā naeapyo mijā, e'i.

– Manyvo e'i sipõ weapyo rōmō ky'y? e'i kupa.

²¹Ãmẽ tuu e'i ijupe kō:

– Nakuwai, e'i. Miratu rōmō tẽ era'yry ky'y. Ajawyi pejẽ ijupe, e'i. Āwī tẽ omome'utà weewarà pejẽ, e'i. Ore norokuwai manyvo e'i okatu rōmō mǎ'ẽ. Norokuwai teve imokatuarerà, e'i ijupe kō.

²²“Jesu tẽ omokatu”, ne'i tari tẽ tuu ajamã'ẽ, okyje Juteu rōvijāgwerà kō wyi rewarà mō. Jypy remẽ a'e kō ijayvukasipa kee jawo rōmō:

– Ava mō sō, “Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu”, e'i sō remẽ, awyje toike e'ā Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retā wryy pẽ ky'y, e'ipa amātejẽ kupa.

[Aja rewarà mō tuu okyje, iyy reve, nopotai omoisyrya kupa rewarà mō.] ²³Ajawyi:

– Ere ijupe. Ojimovijapa ky'y, e'i kōrijō tẽ ijupe kō kupa.

²⁴Ãmẽ ajaire kwaima'e naeapyo maekwerà omuu mijẽ kupa. Kee e'i mijẽ ijupe kupa:

– Ivo ikō eporegeta nẽ. Janejare'e pẽ newari sō remẽ, wenutà newaria. Nemomorijautà ãmẽ. Orokuwa āwī nivoi mǎ'ẽ tẽ, e'i Jesu pewarà mō kupa.

²⁵Ãmẽ naeapyo maekwerà e'i:

– Nakuwai āwī nivoi mǎ'ẽ tẽ remẽ. Kee kōrijō tẽ akuwa. Nereapyo mijā. Age'e ereapyo katu ky'y! Aepo a'e kōrijõtā tẽ! e'i ijupe kō.

²⁶– Manyvo rǎ'ĩ põ nerereko, nerea moeapyoka? e'i mijẽ ijupe kupa.

²⁷Ãmẽ naeapyo maekwerà e'i ijupe kō ky'y:

– A'e ywe'e ipe pejẽ! e'i. Pejẽ py'y py'yi põ ije! Pepota põ emimo'earà rōmō peiko rewarà mō põ aepo pejẽ ije? e'i.

²⁸– Ānī! e'i e'i kupa.

Oojai kōrijō ãmẽ kupa.

– Ene si emimo'earà rōmõtā ky'y! e'i kupa. Ore ãmẽ, tāmō Moisesi ayvu rupi oroiko mǎ'ẽ tẽ ore, e'i tite kupa. ²⁹Janejare'e ayvu rupi tẽ

tãmõ Moisesi oporegeta ipi. Norokuwai ajamã'ê ava ayvu rupi põ nemokatuarerà ekoi, e'i kōrijō kupa.

³⁰ ãmẽ naeapyoi maekwerà e'i ijupe kō:

– Ha! Napekuwai maty wyi uu mã'ê! Ajamã'ê Janejare'e ayvu rupi tẽ emokatu! e'i. ³¹ Jakuwa Janejare'e nojapyakai nivoi mãe kō ayvu rẽ ipi, e'i. Ivo mãe kō ayvu rẽ kōrijō tẽ ojapyaka ipi, e'i. Ijayvu rupi ekoi mãe kō ayvu rẽ ojapyaka ipi, e'i. ³² Ava nokuwai naeapyoi mã'ê mokatua ipi mijã, e'i. Nomã'ẽtyi ãwĩ rapijarerà rẽ mijã, e'i. Yvy jinõ ppy remẽwarerà kō ve nomã'ẽi ee. ³³ Ajamã'ê aã kwaima'e emokatu! e'i. Janejare'e ayvu rupi rōwã sō remẽ, nemokatu'ãi kuwa! e'i ijupe kō.

³⁴ ãmẽ ywesõ Juteu rōvijã kō ojik'õ ee.

– Nivoi teãmã mã'ê tẽ ene! Ajawyi noremotekokuwa'ãi kuwa rejupa! e'i kupa.

Aepo e'i kupa paire, omoisyry wayvukasia rupi Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pe wyi kupa.

Naeapyoi mã'ê vo 'ejẽ mã'ê rewarà

³⁵ ãmẽ ajaire a'evoa ojenu Jesu pẽ. Ajawyi Jesu oo wemimokatukwerà resa. E'i ijupe:

– Nejirovija põ Janejare'e Remimuurerà rẽ, ojimojane mã'ê rẽ? e'i ijupe.

³⁶ – Ava pẽ põ aepo ere? Ere ajawyi takuwa, tajirovija ãmẽ ee, e'i Jesu pẽ.

³⁷ – Age'e ywete nemã'ẽ ee rejupa, e'i Jesu ijupe. A'e tẽ oporegeta neupe upa, e'i. A'e tẽ ije! e'i Jesu ijupe.

³⁸ Ameve ojimoenãpa'ã vvy pẽ Jesu pyri imoe'e.

– Aa! Orokuwa ky'y, jōvijã! Ajirovijatã ajawyi nere ky'y, e'i Jesu pẽ.

³⁹ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Janejare'e pyri wyi tẽ ajo vvy kyty, nivoi mã'ê mojikuwa, e'i. Emoe'e mãe kō ojikuwatã. Nemoe'ei mãe kō ve ojikuwatã. Naeapyoi mãe kō vo 'ejẽ ajamã'ê kupa. “Orokuwa Janejare'e ayvu”, e'i epe kupa. Ajawyi nojirovijai ajamã'ê ere kupa! Ere ojirovija mãe kō ãmẽ eapyoay mã'ê vo 'ejẽ ekoi. “Natekokuwaive Janejare'e ayvukwerà rẽ”, e'i kōrijō kupa. Ajawyi, “Ivo katu mãe kō tẽ aã kō”, e'itã Janejare'e ijupe kō, e'i Jesu.

⁴⁰ Aepo e'i Jesu remeve, Pariseu kō mō ojapyaka upa ee. A'e kō e'i Jesu pẽ:

– 'Aa! Norereapyoi mã'ê rōwã ore ajamã'ê. Aepo tere e'ã oreupewarã mō! e'i tite kupa.

⁴¹ Ajawyi e'i Jesu ijupe kō:

– Kee a'e. ãwitõ naeapyoi mã'ê okuwa weapyo e'ãa. Ajawyi ojiporijauesaoaka ije tamokatu. ãwĩvo kuwasi peaiwererà perekooka ije mijã. Poromokatu kuwa ãmẽ mijã. Ajamã'ê na'evoi pejẽ. Ajawyi peaiwererà ojimo'y jẽ pene, e'i Jesu.

“Kaneiru jarà vo ije”, e’i Jesu mǎ’ē

10 ¹ Āmē Jesu poromotekokuwa jē.
 – [Pirujē jane kō jarà tē ije, e’i. Poroereko katu mǎ’ē tē ije. Ere ojirovija mǎe kō āmē ekuwa katu, e’i.] Kaneiru jarà rè tē ajimosǎ’āgatà pemotekokuwaarà mō. Kaneiru jarà omoige weima kō kurarà pupe ereko kō ipi. Pe’ite kurarà rova kwarà. A’e rupi omoigeoka kō ipi. A’e kwarà rupi imona mǎ’ē noike’āi, ijarà rōwā rewarà mō. Tyvija rupi tē oike imona mǎ’ē. Kurarà ‘arà rupi tē ojiupi omona rōmō. ² Kaneiru jarà āmē kurarà rova kwarà rupi tē oike ipi, ijarà tē rewarà mō. ³ Ovāe ijarà remē, ikwarà rārōarà oovapyjavo kurarà kwarà toiike upi, ijarà tē rewarà mō. Wapukai āmē weima kō pē ipi. Weima rerà kō okuwa, ijāvijō kō jē. “Pejo pejimiwa”, e’i ijupe kō. Eima kō ojarà poregeta wenu remē, oo oo upi kupa ipi, okuwa ojarà poregeta kupa ipi rewarà mō. Ajawyi oē oē oo upi kupa ipi. ⁴ Oēma kupa remē, ijarà tē enone kō rupi oo. Oo upi kupa āmē, iporegeta okuwa kupa rewarà mō. ⁵ Āmō kō sō oporegeta ijupe kō remē, noenu’āi kupa. Noo’āi upi kupa. Ojava kōrijōtā tē oo iwyi kupa, wemikuwa rōwā rewarà mō, e’i Jesu.

⁶ Awyjepa rǎ’i aepo e’i Jesu. Noenui aepo e’i Jesu remē kupa ajamǎ’ē. Nokuwai manyvo jaa pē aepo e’i. Ajawyi Jesu kaneiru jarà rè tē ojimosǎ’āga tarà mijē. Kee e’i ijupe kō:

7– Āwitō kaneiru kō ojarà rupi oike kurarà kwarà rupi ipi, āwīvo ve ere ojirovija mǎe kō erupi tē oiketā Janejare’e rena pē ipi. Eporegeta okuwa kupa. Ajawyi oike kuwa erupi kupa. Aje ywete aepo a’e, e’i Jesu.

8– Āmō, kee a’e teve. Āwitō imona mǎe kō eima kō rè oposiko, āwīvo ve Janejare’e ayvu mojenuarà rǎ’āga kō ekoi. Aje ywete rōwā kupa ipi. Najorive remeve a’evo ekoi kupa. “Kee e’i Janejare’e ayvu”, e’i tite kupa remē, wayvu e’e rupi tē e’i kupa ipi. [“Toerovija e’ā Janejare’e ayvu kupa”, e’i tite kupa ipi.] Āwitō imona mǎe kō opota eima kō moisyry ijarà wyi, a’evo ve Janejare’e ayvu mojenuarà rǎ’āga kō opota poromoisyry Janejare’e wyi. Ajamǎ’ē ekoty reware’e kō nojimoripeoka’āi ijupe kō, e’i. Āwitō kaneiru kō ojarà rōwā mǎ’ē pē nojimoripeoka’āi, āwīvo ekoi kupa, e’i.

⁹ E’i jē Jesu ijupe kō:

– Kurarà rova kwarà vo ‘ejē ije aiko. Āwitō kaneiru kō ikwarà rupi tē oike kurarà pupe opyta ipi, āwīvo ve ere ojirovija mǎe kō erupi kōrijō tē oiketā Janejare’e rena pē. Kaneiru kō oē kurarà pupe wyi wemi’ō rǎ resa iwa ipi. O’u katu wemimotarà kupa ipi. Ajaire ojivytā oo oike kupa ipi. Āmē a’evo ekoi kupa remē, ojarà rupi tē ekoi kupa ipi. A’e teve wereko katu kō mārānai wyi ereko ipi. Āwīvo ve areko katu ere ojirovija mǎe kō ipi, e’i Jesu.

¹⁰– Nivoi mǎe kō opota katu omona ipi. Opota porojuka tē kupa. Opota ivo tekoua omoma jimo’yjē kupa. A’evo rōwā ije aiko. Kee rōmō tē ajo. Ere

ojirovija mǎe kō tekoua e'eay rupi toiko kupa. A'e rōmō tē ajo. Aje ywete aepo a'e pejē, e'i Jesu.

“Kaneiru jarà e'eay mǎ'ē vo 'ejē ije”, e'i Jesu mǎ'ē

¹¹– Kaneiru jarà e'eay mǎ'ē vo 'ejē ije. Aje poroereko katu mǎ'ē tē ije. Ere ojirovija mǎe kō areko katu ipi, e'i.^e Āwitō kaneiru jarà nojipirai omānō weima rekovijarà rōmō, āwīvo ve ije aiko, e'i Jesu. ¹²Na'evoi karakuri repy rōmō kaneiru rē oposiko mǎ'ē ekoi. A'e jawarà ojārō mǎ'ē uu ijapisi kō remē, ojava kōrijōtā oo iwyi, okyje ai tē iwyi rewarà mō. Eima kō oitytā oo. Āmē aja puku pē ojārō mǎ'ē wapisi kōtā ky'y. Ojeja jē mǎe kō āmē osāsāimatā oo. ¹³A'evō karakuri repy rōmō kōrijō tē oposiko mǎe kō ipi. Ajawyi wārō maewō sō tite kupa ipi. Ajamǎ'ē uu ojārō mǎ'ē ee remē, “Epy mǎ'ē tē āwī”, ne'ī'āi ky'y. Oity kōrijōtā oo. Noau kō'āi, ijare'e rōwā rewarà mō, e'i.

¹⁴⁻¹⁵– Āwitō kaneiru jarà e'eay oja'a katu weima kō rē ipi, āwīvo ije pene. Areko katu erima vo mǎe kō ipi, e'i. Akuwa katu kō teve. Āwitō Papa ekuwa katu, āwīvo ve akuwa katu erima vo mǎe kō, e'i. Āwitō Papa ije akuwa katu, āwīvo ve erima vo mǎe kō ekuwa katu teve, e'i. Ajawyi ava mō uu tarepe imoi kō remē, aa jētā ekovijarerà kō rōmō. Ajijukaoka jē tesōtā imokatuarà kō rōmō aiko, e'i.^f

¹⁶– Oiko jē ajamǎ'ē erima rā votā mǎe kō, e'i Jesu. Noikeive epyri mǎe kō, e'i. Ajawyi amoaty kō jētā, e'i. Aporegeta ijupe kō remē, wenu katutā eayvu kupa. Ojiovijatā ere kupa. Oiketā epyri kupa. Pe'īpyte rōmō areko kōtā aā kō reve. Pe'īte ijarà kō rōmō aikotā, e'i Jesu ojimosā'āgaa rupi.

¹⁷E'i jē Jesu ijupe kō:

– Papa, “Kee ikō eiko nē”, e'i eupe remē, “hoō” a'e ijupe ipi. Ijayvu rupi aiko ipi. “Teremānō nere ojirovija mǎe kō rekovijarà mō”, e'i ije remē, “hoō” a'etā āmē. A'evotā aiko. Ajawyi Papa erauvay. Akuwa emomoera tarā mijē a'evō aiko remē. ¹⁸Ajamǎ'ē napotai sō ejuka kupa remē, ava nejukaoka'āi kuwa. Papa eayvumokasipa. Ajawyi eayvu rupi apota remē tē amānōtā. Ajaire apoera tarā mijē, e'i.

¹⁹Āmē aepo Juteu kō wenu remē, ojimoe'yi mijē kupa. ²⁰Mōa'ārōwā kee e'i mǎe kō:

– Ha! Emǎ'ē! Ājāgai omoeawry, aepo te'i ky'y! Ajawyi tapejapyaka e'ā ijayvu rē erovija, e'i tite kupa.

²¹Āmōgwerà kee e'i:

– Ānī! Ājāgai aepo nomo'eoka'āi kuwa! Nomokatuoka'āi kuwa teve naeapyoī mǎ'ē! e'i kupa.

^e **10.11** Āwitō jawarà ojārō mǎ'ē uutā eima kō moai remē, ijarà jē ootā ekovijarà kō rōmō ereko katu kō. Wauvay weima kō wyi a'evotā ekoi ipi. Ajawyi weima kō rekovijarà rōmō ootā. ^f **10.14-15** Mat. 11.27; Ruk. 10.22

Iteetejê ijayvu kô ãmẽ.

“Ejikuwa” e’i jane kô Jesu pè remêwarà

²² ãmõ 'arà pè Juteu kô oja'atà Janejare'e moe'ea retã mokatuawerà rè, Jerusarẽ taa pè. Kôitokô tãmõ kô omokatu imoe'ea retã. A'e rè oja'atà kupa. ãmãna mẽ a'evotà. Oryvaytà ãmẽ a'evokwa remẽ kupa.

²³ ãmẽ Jesu Janejare'e moe'ea retã gyty oo, a'evotà mẽ. Tetã ypy rupi okwa, Saromão rena eu mãẽ ypy rupi. ²⁴ A'evokoi remẽ Juteu kô ojimoaty ipyri. A'e kô kee e'i ijupe:

– Terejiārō pukuoka e'ã ikō ore ky'y nẽ! Ejimome'u amãtejê ikō oreupe nẽ! Aje ywete rōwã pōkō Janejare'e Remimuurã tẽ ene, Orerōvijã ywete rōmō? oro'e ene. Aje ywete ene a'e tẽ remẽ, ere kuise'ẽ, torokuwa. ãmẽ tẽ, “A'e tẽ sipō mijã?” noro'e'ãi neupewarã mō ky'y, e'i Jesu pè kupa.

²⁵ Aepo e'i kupa remẽ, Jesu e'i ijupe kô:

– Ajimome'u ipe rōwã sipōkō pejê! Ajamã'ẽ “aje” napejêi eayvu pè. Pemã'ẽma ipe ekasia rupi mārãnã jikuwa e'ã amojisaoka remẽ. Ajamã'ẽ naperovijai jê, ãwisō Papa ayvu rupi tẽ a'evokoi aiko remẽ. [A'evokoi rupi kuwasi ekuwa pekupa mijã. ãwitō kaneiru kô ojarã okuwa, ãwivo kuwasi ekuwa pekupa mijã.] ²⁶ Nererovijai ajamã'ẽ pekupa, erima vo mãe kô rōwã pejê rewarã mō, e'i.

²⁷ – Erima vo mãe kô eporegeta wenu ipi. ãwitō kaneiru kô ojarã poregeta wenu remẽ, oo upi. ãwivo ve erupi uu mãe kô eporegeta wenu kupa ipi. Akuwa erupi uu mãe kô. ²⁸ Amoigooka karuaru kōtã. Mãerã oiko karuarutã ãmẽ kupa, e'i. Ava jê rōwã wekyi kōtã epo pe wyi, e'i. ²⁹ Papa tẽ erima vo mãe kô ome'ẽ ije. Namokãjã kō'ãi teve ewyi. Ikasiay wete teãmã mã'ẽ tẽ Papa. Ajawyi ava noekyi kō'ãi ipo pe wyi. ³⁰ Ojevo jê ore, Papa reve, pe'itypyte rōmō, e'i Jesu ijupe kô.

³¹ Aepo e'i remẽ ywesō noerovija tari mãe kô ojuka taray kōrijō. Ameve takuru opyy kupa. Ojapi japitã takuru pupe ijuka kupa mijã.

³² Ajawyi Jesu e'i ijupe kô:

– Papa kasia rupi mārãnã jikuwa e'ã ipojoy mã'ẽ tẽ rōwã sipōkō amojisaoka penovake, mōa'ārōwã. Ajawyi a'e pejê. Mã rewarã mō ywesō pōkō ejukatã pekupa? a'e pejê, e'i.

³³ E'i ãmẽ ijupe kupa:

– ãnĩ! A'evokoi neiko rewarã mō rōwã oropota nejuka! Neayvu ai rewarã mō tẽ! “Ojevo jê ore, Janejare'e reve”, ere rewarã mō tẽ! Aepo ere remẽ, Janejare'e nerōarō, e'i kupa.^g

³⁴ ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa tãmō Moisesi pè karamoe remeve: “Evo tẽ pejê, [eayvu rupi peiko mãe kô rōmō]”, e'i itōkō.^h ³⁵⁻³⁶ Ajare kee a'e

^g 10.33 J.K.R. 24.16 ^h 10.34 “Deus disse: ‘Vocês são deuses.’” Jīg. 82.6

pejê. A'e kô pewarà mō, “Evo tē pejê”, e'i Janejare'e remê, tysi tō eupe e'i kuwa, Wemimuurerà rōmō. Ajamã'ê, “Janejare'e Ra'yry tē ije”, a'e ipe pejê remê, pejikō'ō kōrijō ere peiko. Ejukaoka kōrijōtā pekupa! e'i Jesu ijupe kō.

³⁷E'i jê Jesu ijupe kō:

– Papa ayvu rupi rōwā sō aposiko remê, “Nisirovija'ãi”, pejê kuwa ije, e'i. Papa remimota rupi rōwā teve sō aposiko remê, aepo pejê kuwa ije. ³⁸Ajamã'ê ijayvu rupi teipe aposiko. Ikasia rupi teve ipe. Ajawyi pemã'ê ipe ere remê, nererovijai pekupa. Ekuwa kuwasi pekupa mijā, Janejare'e Ra'yry tē ije remê, e'i. Papa erevejê ekoi. Āmō, Papa revejê aiko, e'i Jesu ijupe kō.

³⁹Āmê aepo e'i Jesu ijupe kō remê, opyy tarepe imopā'ā kupa mijā. Ajamã'ê Jesu ji'ite oopa iwyi kō.

⁴⁰Ajaire yy Jotāo ovae kyty oo mijê. Juwāo amyry poromojāmōrī a'e pè maekwerà kyty oo Jesu. A'e pè ekoi rā'ī.ⁱ

⁴¹Āmê jane kō oo esa, a'e pè tui remê. A'e kō kee e'i ojiupe:

– Juwāo amyry nikasi epe mārānā jikuwa e'ā mojisa rē. Ajamã'ê Jesu rewarà omojenu amātejê remê, aje ywete e'i, e'i ojiupe kupa.

⁴²Ajawyi ojirovija katu Jesu rē kupa ky'y. Mōa'ārōwā a'evo werovija mae kō ky'y.

Jesu jimorypa Rasaru okājā remēwarà

11 ¹⁻²Āmê oiko kwaima'e mō, Rasaru eu ijupe mǎ'ê. [Jesu jimorypa katu a'e, ikōjā kō reve.] Mata eu ikōjā tykerà pè. Ikypy'yry pè Maria eu. A'e Maria kāramō ipije mǎ'ê omogytā Jesu py rē. Wapira pupe opymosikātā. Petānia taa wānā kō tē a'e kō.^j Āmê ipō Rasaru itekorā ywete, ke'irōwā Jesu ekoi remê. [Okājā ipō awyje rōmō ky'y. Āmê ipō ikōjāgwerà kō eāgwerà omokatu teāgwerà rena pupe ajaire, pareti kwarà pupe. Ojōvā jōvā ipō kamisa pupe imokatu kupa.]

³Āmê nokājāive remê ipō, ikōjā kō wayvukwerà omonooka Jesu pè, yy Jotāo ovae pè ekoi remê.

– Totuu Jesu, e'i imonooka kupa mijā. Nejimorypa katu itekorā ywete upa, e'i imono kupa.

⁴Aepo jaa wenu Jesu remê, e'i oreupe:

– Āwī tekorānā, Rasaru mokājāa mō rōwā, e'i. Janejare'e moe'ea rōmōtā tē itekorānā, e'i. Imokatua rupi Janejare'e kasia tē tesō ojikuwatā jane kō pè. Āmê si kee e'itā jane kō ije a'evoa rē omājā: “Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu”, e'itā ije āmê kupa ky'y, e'i.

⁵Jesu wauvay ikōjā kō reve Rasaru. ⁶Aevo ipe remê, nooive ikoty kō. Opyta jê rā'ī Karireja yvy pè. Mōrijō oke jê a'e pè. ⁷Āmê tē ootā Petānia taa kyty ky'y. E'i āmê oreupe, wemimo'ekwerà kō pè:

ⁱ 10.40 Juw. 1.28 ^j 11.1-2 Juteja yvy pè a'e taa. Jerusarē pyri tui.

– Ja'e jajivy jaa Juteja yvy kyty, e'i oreupe.

⁸ Ajamã'ẽ ore noropotai oroo, orokyje Jesu jukatarã kô wyi rewarã mō. Ajawyi oro'e ijupe:

– Jōvijã, kwee ywete a'e wãnã kô opota nejapi japi takuru pupe nejuka mijã. Nepota jẽ tesō neo moko kyty! oro'e ijupe. Neo ky'y ne! Epyta ike ãmẽ, oro'e ipe ijupe.

⁹⁻¹⁰ Ajamã'ẽ Jesu oo jẽ. Nojipirau tesō oo. Kee e'i oreupe:

– Papa omojikuwaokapa eupe manyvo taiko, e'i. Ajawyi oterẽ jẽ ijayvu rupi aikotã. Najavy'ãi emimota. Āwitō poroyape mǎẽ omojisa janerape rã, upi tija remẽ, nijavyi pee. Nojisai remẽ tẽ kuwa jajavy kuwa. Āwĩvo ve Janejare'e omojikuwaoka wemimota janeupe manyvo tijaiko. Ja'e jẽsi ajawyi, e'i Jesu.^k

¹¹ E'i jẽ Jesu oreupe:

– Janejimorypa Rasaru oke tẽ upa, e'i. Aatã ãmẽ imõtã tomã'ẽ, e'i.

¹² Āmẽ oro'e:

– Jōvijã, oke upa remẽ, ikatupatã ajawyi, oro'e tite ikuwa e'ã ijupe.^l

¹³ “Rasaru okājãma” jaa tẽ aepe e'i Jesu ajamã'ẽ. Ore ãmẽ, “Jake mǎẽ pẽ teipō Jesu e'i”, oro'e tite. ¹⁴ Ajawyi Jesu omome'u oreupe ky'y.

– Okājãma tẽ, e'i ky'y.

[Ava nomome'ui epe ijupe. Ovote okuwa.] ¹⁵ E'i jẽ Jesu oreupe:

– Eroryvay najuipe ipyri āwĩvo remẽ, e'i. Āwĩvo remẽ tẽ pekuwatã Janejare'e kasia, e'i. “Aje ywete si Janejare'e ikasiay wete!” pejetã ãmẽ ky'y, e'i. Ja'e awi jamājã ejimorypa rẽ, e'i.

¹⁶ Āmẽ orepytery pewarã mō e'i oreupe, Tome eu ijupe mǎẽ. Ojipupewarã tẽ a'e Tome. A'e kee e'i oreupe:

– Jane ve ja'e upi! e'i. Āmẽ janerōvijã ojuka kupa remẽ, jane ve tijanejuka kupa eevejẽ, e'i tite.

Oroo ãmẽ Jesu rupi oroiko.

“Okājãma mǎẽ kô amomoera mǎ'ẽ tẽ ije”, e'i Jesu mǎ'ẽ

¹⁷⁻¹⁸ Āmẽ orovãerĩ oroiko Petãnia taa pyri'ĩje'ẽ remẽ, jane kô mō uu orerōvaisĩ.

– Okājãma nejimorypa, e'i kupa. Irõte oke remẽ eāgwerã omokatupa pareti kwarã pupe kupa, e'i kupa.

¹⁹ Āmẽ jakatu ipō ikōjāgwerã kô wāpirō upa. Mata. Āmō, Maria. Ajawyi ijimorypa kô uu uu imopyte'u kô ãmẽ, Juteu kô. Jerusarẽ taa pe wyi uu kupa. Jerusarẽ pyri'ĩje'ẽ sa'u Petãnia taa, ajawyi.

²⁰ Āmẽ ipō Mata okuwapa Jesu ovãetã mǎ'ẽ. Ajawyi oo ipō ōvaisĩ, pee rupi. Ikypy'yry ãmẽ opyta tetã wryy pẽ. ²¹ Āmẽ Mata ovãe Jesu pẽ remẽ, kee e'i ijupe:

^k 11.9-10 Juw. 12.46-47; Ruk. 11.33-36 ^l 11.12 Aepe e'i Juteu kô ipi, jane oke ywete remẽ. “Ikataua rōmō teipō oke ywete”, e'i kupa ipi.

– Okājāma rōwā sipō ekywry, jōvijā, e'i. Ike rupive sō neiko remē, nokājā'āi kuwa ekywry mijā! e'i. ²²Ajamāē akuwa Janejare'e pè neporegeta remē, wenu jētā neayvu janepātavō, e'i.

²³Āmē Jesu e'i ijupe:

– Nekywry opoera tarā mijē, e'i.

²⁴– Ōō, akuwa, e'i Mata. Kāramō poromoe'ya 'arā mē, opoera tarā mijē, e'i.

²⁵Āmē Jesu e'i ijupe:

– Okājāma mē kō amomoeraoka māē tē ije, e'i. Eayvu rupi tē opoera tarā mijē kupa, e'i. Ere ojirovija māē mō okājā remē, opoerata, e'i.

²⁶Awyje nokājā'āi ky'y, e'i. Janejare'e pyri oiko karuarutā, ere ojirovija mē kō rōmō, e'i. “Aje ywete” ere pō aepo a'e māē pē? e'i.

²⁷– Ōō, e'i ikōjāgwerā. “Aje ywete” a'e. Akuwa Janejare'e Remimuurerā tē ene, Orerōvijā mō, e'i. Janejare'e Ra'yry tē ene. Oreremiārōgwerā tē ene, e'i Mata Jesu pē.

Jesu oja'o remēwarā

²⁸Aepo e'i paire, ojivy rāī oo okypy'yry pijarā mō. E'i mewegā ijupe:

– Ejo, jōvijā ovāema iko, e'i. “Totuu” e'i ene, e'i.

²⁹Āmē Maria wenu aepo jaa remeve, opō'ā oo ōvaisī. ³⁰Pee ku'ai jē Jesu ekoi. Ji'i Mata oporegeta ijupe, aekwery peve ekoi.

³¹Āmē oiko Juteu kō mō Mata retā wry pē. Omopyte'u Maria upa mē kō. A'e kō omāē Maria rē opō'ā oo remē. Oo upi āmē kupa.

– Okywry reāgwerā resa teipō oo ojava rōmō, e'i tite kupa.

³²Āmē Maria ovāe Jesu pyri remē, ojimoenāpa'ā ipyri javo:

– Ike sō neju remē, nokājā'āi kuwa ekywry mijā, e'i.

³³Āmē Jesu omāē ee, wāpirō okywry reāgwerā upa remē. Āmō, uu imopyte'u mē kō ve wāpirō upa. Āmē Jesu ijāgyoay wete omājā ee kō. Oporijauesa kō ywete. ³⁴E'i āmē ijupe kō:

– Mape pō pemokatu eāgwerā? e'i.

– Wāime! Ja'e teremāē tyvy rē ajawyi! e'i ijupe kupa.

Weraa a'e kyty āmē kupa. ³⁵Āmē Jesu oja'o ywete ve ee. ³⁶Āmē Juteu kō e'i ojiupe:

– Emāē ee esa! Wauvay okājā māē ipi mijā, e'i kupa.

³⁷Āmē āmōgwerā e'i:

– Naeapyoi maekwerā itōkō omokatu ipi, e'i kupa. Ike sō tui remē, nomokājāoka'āi kuwa mijā, e'i kupa.

Jesu Rasaru omomoera remēwarā

³⁸Āmē Jesu oo teāgwerā rena kyty ky'y. Rasaru ryvy rena kyty oo. Ijāgyoay oo. Pareti kwarā tē a'e tyvy rena. Ovapyka teve takuru, ta'yrōwā māē. ³⁹Āmē Jesu e'i jane kō pē:

– Peovapyjavo! e'i.

Ãmẽ Mata:

– Ãnĩ! e'i. Inẽma maevo ky'y, irõtepa tesõ oke ky'y rewarà mõi! e'i.

⁴⁰– Ãnĩ, e'i Jesu. “Ere aje ywete nejirovija remẽ tẽ, Janejare'e kasia rè nemã'etã”, na'e sipõkõ ene! Ta'evõ ikenẽ! e'i.

⁴¹Oovapyjavo ãmẽ kupa, Jesu ayvu rupi.

Ãmẽ Jesu oyvatesa oporegeta rã'ĩ Janejare'e pẽ.

– Papa, eroryvay nere, eayvu rè nejapyaka katu ipi rewarà mõi, e'i.

⁴²Akuwa neenu eayvu ipi, e'i. Atyry ike tui rewarà mõi tẽ aepo a'e maevo sõi tite ene, e'i. Omãẽ ãwĩvoa rè kupa remẽ tẽ, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu”, e'itã ije kupa, e'i.

⁴³Aepo e'i paire, wayvo oporegeta ky'y.

– Rasaru! Eẽ ejo! e'i ijupe.

⁴⁴Ameve opoera oẽ uu Jesu kasia rupi. Kamisa e'eay pẽ ookwa okwa kupa mijã. A'e revejẽ oẽ uu. Ipy kõi ve ojeokwa okwa. ãmõ, ipo kõi. ãmõ, ova rupi ve. A'e revejẽ opõã oẽ uu.

Ãmẽ Jesu e'i:

– Pejora iwyi ikwaawerã! e'i.

A'evõ wereko kupa ãmẽ.

⁴⁵Ãmẽ Juteu kõi mõiã'rõwã omã'ẽ ee a'evõ remẽ, oo Maria resa kupa mõi kõi. A'e kõi ojirovija katu Jesu rè ãmẽ ky'y, a'evõa rè omã'ẽ kupa rewarà mõi.

Rasaru momoeraawerã ojenu jövijãgwerã kõi pẽ remẽwarã

(Mateusi 26.1-5; Maku 14.1-2; Rukasi 22.1-2)

⁴⁶Ãmẽ ajaire ãmõgwerã ojivy oo Rasaru momoeraawerã mojenu Pariseu kõi mõi pẽ. ⁴⁷A'evõ paire yveve Pariseu kõi ojimoaty, Janejare'e pẽ oporegeta mõi kõi rövijã kõi reve. Jövijãgwerã kõi atyry römõ ojimoaty kupa. Rasaru momoeraawerã rè ipõ ojimogeta kupa.

– Manyvo kuwa sipõ sireko ta'evõ e'ã Jesu ky'y? e'i kupa. Moko e'i ai tesõ Jesu iko! e'i kupa. ⁴⁸Nisimomi sõi remẽ, mapejõ jẽ jane kõi ojirovijatã ee imojövijã ãmẽ! A'evõ sõi remẽ Romã pewarã jövijã wasu ojikõ'õtã ãmẽ janere, e'i kupa. Omuutã teve osota kõi tijaneapisipa, e'i kupa. Nijanemokasioka'ãi teve Juteu rövijãgwerã kõi römõ kupa, aepo wenu kupa remẽ, e'i kupa. Janejare'e moe'ea retã teve omomatã kupa, e'i kupa.

⁴⁹Ãmẽ ipõ Janejare'e pẽ oporegeta mõi kõi rövijã wasu oporegeta. Kaipasi eu erã pẽ mã'ẽ oporegeta ijupe kõi. Kee e'i ijupe kõi:

– Napetekokuwai 'ete sipõ a'evõa rè! e'i. ⁵⁰Poromotekokuwatã tapekuwa awi manyvotã Jesu sireko ajawyi, e'i. Sijukaokatã. ãmẽ tẽ sota kõi nijanemoma'ãi, e'i. Ikatu pe'ĩte omãnõ remẽ, ãwisõ tijaneapisi e'ã kupa, e'i ijupe kõi.

⁵¹Janejare'e pẽ oporegeta mõi kõi rövijã wasu römõ aepo e'i Kaipasi oporegeta. Wayvu rupi rōwã sikaepo aepo e'i ajamã'ẽ. Janejare'e 'Ãg tẽ

aepo omo'eoka ijupe. “Jesu tomãñ wetãrãgwerà rekovijarerà rômõ”, jaa tè aepo e'i mãẽ. ⁵²Ajamãẽ a'e kô pewarà rômõ'ite rōwã omãñõtã. Juteu rōwã mãe kô pewarà mō teve. Pirujẽ jane kô maipe ipe rupiwarà kô pewarà mō teve omãñõtã. ãmẽ tè a'evoa rupi ojevo jẽ jane kô pirujẽ Janejare'e àkarãgwerà kô rômõ jaikotà ky'y. Aepo e'ipa amãtejẽ sikaepo Kaipasi.

⁵³Ameve sikaepo jövijãgwerà kô ojimogetapa Jesu jukaa rã rè. “Sijukaokatà Jesu”, e'i kupa ky'y. ⁵⁴Ajamãẽ Jesu okuwapa teãmã aepo jaa. Ajawyi nooi jopyterà rupi Juteja yvy rupi ky'y. ãmõ taa kyty tè oo iko. Eparãi eu a'e taa pè. Tekoe'ãma pyri'ije'ẽ a'e taa. A'e rupi ekoi rã'i, orereve, wemimo'ekwerà kô reve.

⁵⁵Ãmẽ nikupei tãmõ kô jisryawerà moetea 'arà okwatà. Ajawyi Juteu kô mōa'ãrōwã oo oo amãtejẽ Jerusarẽ taa pè kupa. Oo ojipiky'a'o amãtejẽ kupa, tiky'a e'ã Janejare'e pè kupa. Ekoa kô teãmã a'evoko kupa. ⁵⁶⁻⁵⁷Ãmẽ jövijãgwerà kô opota Jesu opyy imopã'ã kupa. Kejõ aja mãe kô. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rōvijã kô. Pariseu kô. Mokopejõ kupa aja mãe kô. Ajawyi e'i jane kô pè kupa:

– Ava mō Jesu okuwa mape tui remẽ, tomome'u ikō oreupe ãmẽ nẽ, toropyy imopã'ã, e'i kupa.

Ajawyi jane kô weka eka tite kupa. Janejare'e moe'ea retã wryy pè ojimoaty kupa remẽ, kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvo pejẽ pōkō Jesu pewarà mō? e'i kupa. Uutà pōkō ike, tãmõ kô moisryawerà moetea 'arà okwa remẽ? e'i e'i kupa. Maevo nonu'ãi, e'i e'i kupa.

Ipije mãẽ wãivĩ ojoẽ Jesu rè imogy remẽwarà

(Mateusi 26.6-13; Maku 14.3-9)

12 ¹Ke'ĩ wãmõĩ kô jisryawerà moetea 'arà okwatà. 6 'arà remẽ okwatà. A'evoa e'ãve Jesu oo mijẽ Petãnia taa kyty, Rasaru rena kyty. Omomoera maekwerà rena kyty oo. ²Rasaru kōjã kô jimi'ua oinõ Jesu kô pè. Tykerà Mata ja'umã'ẽ moẽa rè oposiko upa. Ikywryy namesa 'aryvo ojimi'ua upa, Jesu pyri.

³Ojimi'ua kupa upa remẽ, ikypy'yry Maria ipije katu mãẽ weru ena reve, tãñe ipupe mãẽ. Ipije katu mãẽ e'eay tesõ a'e. Moma'eyva jinõgwerà tè a'e, natukary eu ijupe mãẽ. A'e jinõgwerà weru. Epy wete mãẽ tè a'e. A'e ojoẽ Jesu py 'aryvo. Ajaire wapira pè opymosikã. [Wauvay rewarà mō a'evoko wereko.] Ipije katu tesõ tetã wryy rupi ãmẽ. Oporakapa tesõ ipijekwerà upa oka wryy.^m

⁴A'evoko remẽ Jesu remimo'ekwerà mō omã'ẽ upa. Jutasi Sikarioti eu ijupe mãẽ a'e. Oõvijã ome'etã ãpã kô po pè mãẽ a'e. A'e e'i ee omãjã:

^m 12.3 Ruk. 7.37-38

⁵– Āwĩ ipije mǎ'ě epy wete mǎ'ě tẽ! Nojimorarai sō ee remẽ, karakuri mōa'ārōwǎ opyy kuwa epy rōmō mijǎ, e'i. Pe'ĩ kwaray mosikoa repykwerà vo tesō opyy kuwa mijǎ! A'e repykwerà jamosǎi kuwa iporijau mǎe kō pǎtavōa mō mijǎ! e'i Jutasi ijupe.

⁶Iporijau mǎe kō oporijaues a rewarà mō rōwǎ aepo e'i ajamǎ'ẽ. Imona vija mǎ'ẽ tẽ rewarà mō tẽ aepo e'i. A'e tẽ Jesu kō karakuri omokatu mǎ'ẽ tẽ. Ajamǎ'ẽ a'evo remẽ, omokatu vija sikaepo karakuri mō oupe ipi. Ajawyi tẽ aepo e'i Maria pè.

⁷Āmẽ aepo e'i remẽ, Jesu e'i ijupe:

– Teene. Aepo ere sō ijupe! Ojiāparō emǎnōa rewarà mō a'evo erereko. Āwivo erylly rǎ renone emokatu amǎtejẽ, e'i. ⁸Iporijau mǎe kō āmẽ oiko jètǎ pepytery pè, tapeporijaues a kō jẽ ereko, e'i ijupe.ⁿ

Jōvijāgwerà kō opota Rasaru juka remẽwarà

⁹Āmẽ jakatu Juteu atyry kō okuwapa Jesu Petǎnia taa pè tui. Oo esa āmẽ kupa. Jesu resa kōrijō tẽ rōwǎ oo kupa ajamǎ'ẽ. Opota teve Rasaru rē omǎ'ẽ kupa, Jesu remimomoerakwerà rē. ¹⁰Āmẽ a'evoa ojenu Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijǎ kō pè remẽ, ojimōarō tesō enu kupa. E'i ojiupe kupa:

– Rasaru teve sijukaokatǎ ajawyi! e'i kupa. ¹¹A'e rewarà mō sō jane kō mōa'ārōwǎ janereity oo Jesu koty rewarà kō rōmō ky'y! Rasaru ve sijuka remẽ, ava nojirovija'ǎi Jesu rē ky'y! e'i tite ojiupe kupa.

Jumẽtu rupi Jesu ovǎe Jerusarẽ taa pè oike remẽwarà

(Mateusi 21.1-11; Maku 11.1-11; Rukasi 19.28-40)

¹²Āmẽ aja paire Juteu kō ojimoatypa Jerusarẽ taa pè, tǎmō kō jisryawerà moetea 'arà renone. Aty wasu rōmō ekoi kupa. A'e kō pè Jesu vǎerǎ ojenu. ¹³Ajawyi warakuri ro vo mǎ'ẽ opo'o eraa Jesu rōvaisĩ kupa. Wapuka pukai tesō oory rōmō iko kupa. Kee e'i kupa:

“Janerōvijǎ ywete simoe'e!” e'i kupa.

“Janejare'e tomoryoka Wemimuurerà imoe'eoka,

Isaeu kō Rōvijǎ ywete rōmō uu mǎ'ẽ!” e'i e'i wapuka pukai kupa.^o

¹⁴Ji'itepa Jesu jumẽtu^p memyry wesa. A'e rupi Jerusarẽ taa pè ovǎe iko. Janejare'e ayvukwerà rupi katu tẽ a'evo ekoi, kee e'i maekwerà rupi katu:

¹⁵“Jerusarẽ taa wǎnǎ kō! Tapekyje e'ǎ ky'y!

Pemǎ'ẽ! Penōvijǎ ywete rǎ Jōvijǎ wasu rōmō ovǎe iko!

Jumẽtu memyry rupi ovǎe iko!” e'i maekwerà rupi katu tẽ ekoi.^q

ⁿ 12.8 T.M. 15.11 ^o 12.13 Jīg. 118.25-26 ^p 12.14 Jumento ^q 12.15 Sak. 9.9

¹⁶ Ajamã'ẽ ore norotekokuwaive. Ajawyi “Manyvo jaa põ ovãe Jesu jumẽtu memyry rupi mijã?” oro'e tite. Kãramõ tẽ orojimotekokuwatã ee ky'y. Jesu omãnõtã. Ajaire opoeratã. Ajaire ojivyta oo wena e'e yva kyty tẽ ky'y. A'evo paire tẽ tite oroja'a Janejare'e ayvukwerã rẽ ky'y.

– Haa! Janejare'e ayvu rupi katu tẽ sipõkõ Jerusarẽ taa pẽ oike, jumẽtu rupi! oro'etã ky'y. Janejare'e ayvu rupi katu teve aty wasu kõ omoe'e! oro'etã ky'y.

¹⁷ ãmẽ Jesu ovãe iko jumẽtu rupi remẽ, Rasaru momoeraawerã rẽ omã'ẽ maekwerã kõ aty wasu pytery pẽ ekoi. A'e kõ ji'ite omojenu jenupa sikaepo imomoerawerã erokwa kupa. Omojenu jenu jẽ erokwa kupa.

¹⁸ Ajawyi tẽ Jesu ovãe Jerusarẽ taa pẽ remẽ, aty wasu kõ oo ikoty. Aekwerã ojenupa ijupe kõ rewarã mõ a'evo ekoi kupa.

¹⁹ ãmẽ Pariseu kõ omã'ẽ Jesu rẽ ovãe iko remẽ. E'i ãmẽ ojiupe kupa:

– Emã'ẽ esa ãwĩ rẽ! ãwĩ ywesõ jane kõ opota janewyi! e'i ojiupe kupa.

²⁰⁻²¹ ãmẽ ãmõ kõ pẽ Jesu rewarã ojenu, Kereku wãnã kõ pẽ. Juteu rõwã mãe kõ tẽ a'e kõ. A'e kõ ke'irõwã wyi uu Jerusarẽ taa kyty, Janejare'e moe'ea rômõ. A'e kõ ve opota Jesu rẽ omã'ẽ. Ajawyi oporegeta Piripi pẽ kupa. Petesaita taa wãnã tẽ Piripi, Karireja yvy pewarã. A'e pẽ e'i kupa:

– Oropota Jesu rẽ oromã'ẽ mijã! e'i kupa.

²² Ajawyi Piripi oo rã'ĩ imomewa Aãtere pẽ.

– Kereku kõ mõ opota Jesu rẽ omã'ẽ, e'i.

Aepo momewa oo Jesu pẽ ãmẽ kupa.

²³ Ajamã'ẽ Jesu a'evoa okuwapa. Ajawyi e'i jane kõ pẽ:

– Ôõ, ke'ĩ Janejare'e emojikuwaokatã pejẽ Wemimuurerã rômõ.

Amãnõ maire emojikuwaokatã. ²⁴ Moma'e rã'ãigwerã rẽ tẽ ajimosã'ãgatã tapekuwa, e'i Jesu. ã'ãigwerã mõ okui ojità yvy pupe remẽ, omãnõ rã'ĩ maevo sõ tite ipi. ãmẽ tẽ oẽtã ojimovija. Ajaate i'a ywetetã ky'y. [ãwĩvo vetã ije, e'i. Amãnõtã rã'ĩ. Ajaire apoeratã. ãmẽ tẽ jane kõ amoatytã Janejare'e pyri mõa'arõwã ky'y.] ãwitõ ã'ãigwerã nijaõtã remẽ, ni'a'ãi kuwa. [ãwĩvo vetã namãnõi sõ remẽ, noporoeraa'ãi kuwa Janejare'e pyri ãmẽ mijã, e'i.] Aje ywete aepo a'e, e'i.

²⁵ E'i jẽ Jesu imogeta kõ:

– Kee e'i mã'ẽ okãjã jõtã: “Janejare'e ayvu rupi sõ aiko remẽ, ejukatã maevo kupa. Napotai ajimomorijau amãnõ. Ajawyi maevo naa'ãi upi ky'y”, e'i mã'ẽ. Aepo e'i epe remẽ, okãjã jõtã ajaire. Ajamã'ẽ kee e'i mã'ẽ na'evo'ãi: “Naity'ãi 'ete Janejare'e rupi aiko mã'ẽ. Ajawyi emãnõa pe'ĩ ajirovija jõtã ee”, e'i mã'ẽ. A'e sõsi oiko karuarutã Janejare'e pyri, e'i.” ²⁶ Ajawyi pepota eremĩgwai rômõ peiko remẽ, erupive tapeiko jẽ. Maipe kyty aa remẽ, erevejẽ tapeiko. A'evo peiko remẽ, kee e'itã Papa pene omãjã: “Aje ywete era'yry remĩgwai e'ey tẽ ene”, e'itã pejẽ, e'i Jesu imogeta kõ.

^r 12.25 Mat. 10.39; 16.25; Mak. 8.35; Ruk. 9.24; 17.33

Jesu ojukaa rã rè oporegeta remēwarà

27E'i jẽ Jesu a'e pè tui mǎe kō pè:

– Age'e 'arà ajimopirai ywete amǎtejẽ ejukaa rã rè. Aporanu kuwa ipe Papa pè terereko katu a'evoa wyi mijã. Ajamǎẽ amǎnō rǎ'itã tẽ aiko. A'evoa rã mō teāmã ajo ike kyty yvy pè aiko, e'i.

28Ajawyi Jesu e'i Uu pè:

– Papa! Nekatuaya emojikuwaoka jane kō pè emǎnōa rupi! e'i. Aepe e'i remeve Janejare'e poregeta ojenu yva pupe wyi. Kee e'i imuu: – Amojikuwaokapa nekatuaya ijupe kō, e'i imuu. Ajaire amojikuwaoka tarà mijẽ ijupe kō, e'i Janejare'e Wa'yry pè imuu.

29Aty wasu kō aepe wenu remẽ, kee e'i tite kupa:

– Tõpã teipõ! e'i tite kupa.

Ǽmõgwerà ãmẽ:

– Janejare'e remĩgwai yvapewarà tẽ aepe e'i imuu! e'i.

30Ajamǎẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Eupe rōwã aepe e'i imuu. Peupewarà mō tẽ aepe e'i imuu, e'i. [Ǽmẽ tẽ pekuwa aje ywete Janejare'e wenu eayvu, aporegeta ijupe remẽ, e'i.] 31Age'e Janejare'e poromosǎ'ágaa 'arà okwatà ky'y. Ajãgai rōvijã namokasioka'ãi age'e ky'y, e'i.

32E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Ke'ĩ emō'atà ejuka kupa, e'i. A'evoa rupi pirujẽ jane kō amuutà ekoty, e'i tẽ Jesu.

33Omǎnōa renone aepe e'i oporegeta. “Yvyra jipokana rè emō'atà ejuka”, jaa tẽ aepe e'i mǎẽ.

34Ajawyi aty wasu e'i Jesu pè:

– Janejare'e Remimuurerà Janerōvijã ywete rōmō uu remẽ, nomǎnō'ãi mǎẽ rōmō uutã. Aepe e'i Moisesi remikusiwarerã, e'i tite kupa. Ajawyi manyvore pō kee ere: “Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎẽ rōmō emō'ã 'atà tẽ kupa”, ere! Manyvore pō aepe ere? Ava pewarà mō pō “ojimojane mǎẽ” ere? e'i Jesu pè kupa.^s

35E'i Jesu ãmẽ ijupe kō:

– Poroyape mǎẽ rè tẽ ajimosǎ'ágatã tapekuwa. Poroyape mǎẽ vo ije, e'i. Ǽwitō poroyapea omojisaoka pee janeupe, Ǽwĩvo ve amojikuwaoka Janejare'e rekoa pejẽ, e'i. Naiko puku'ãi pepyri ky'y, e'i. Ajawyi Papa rekoa e'e rupi jẽsi tapeiko, aiko jẽ pepyri aiko remeve, a'e pejẽ. A'evopeiko remẽ, pǎtõnusu rupi oo mǎe kō vo rōwã ãmẽ peikotã erakypyre kyty. Pǎtõnusu rupi oo mǎe kō nokuwai maty ootã mǎẽ. Ǽwĩvo tapeiko e'ã.^t 36Ajawyi aiko jẽ pepyri remẽ, tapejirovija ere. Janejare'e rekoa amojikuwatã peupe mǎẽ rupi peikotã ãmẽ, e'i Jesu ijupe kō.

^s 12.34 Jĩg. 110.4; Isa. 9.7; Tan. 7.14 ^t 12.35 Juw. 8.12; 9.4-5

Aepo e'i paire, Jesu ojisyry rãĩ oo. Ovote ekoi rãĩ. ³⁷A'evo Jesu okasia omojisaoka ipe ovake kō imojikuwa. Ajamã'ẽ nojirovijai jẽ ee kupa. ³⁸Ajare Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi kee e'i amãtejẽ karamoe remeve:

“Erõvijã, neayvukwerà oromojenu ipe remẽ, noerovija'ai kupa. Nekasia rè omã'ẽ ipe kupa remẽ, noerovija'ai kupa. 'Aje ywete Janerõvijã wasu kasia rupi a'evo ekoi', ne'i kupa”, e'i maekwerà.”

³⁹Aekwerà rupi katu noerovijai sire'e kupa. Kee e'i teve Isajasi maekwerà rupi katu ekoi kupa:

⁴⁰ “Janejare'e nomoeapyooka kõi, ikasia rè tomã'ẽ e'ã, omã'ẽ ipe ee kupa remẽ. Nomomārākuwaoka kõi teve, āwisō totekokuwa e'ã ijayvu rè kupa. Na'evoi sō remẽ ojirova kuwa ojivy uu Janejare'e kyty mijã. A'e opātāvō kō kuwa imomoi kō ijaiwererà kō kasia wyi imokatu kō mijã”, e'i Isajasi maekwerà.”

⁴¹ Janejare'e omojisaokapa amãtejẽ Jesu kasia Isajasi pè, aepo te'i amãtejẽ.

⁴² Ajamã'ẽ uve ijatyry Juteu rōvijāgwerà kō, Jesu rè ojirovija mǎe kō. A'e kō ojirovija ipe Jesu rè kupa, opy'a kō pupe. Ajamã'ẽ nomojikuwai Jesu rè ojirovija mǎe kupa, Pariseu kō wyi okyje kupa rewarà mō. “Emoisrytā Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā pupe wyi kupa ky'y”, e'i oupe kupa. Ajawyi nopotai ojomojikuwaoka kupa. ⁴³Jōvijāgwerà kō opota omoe'ea kōrijō tē ipi. “Janejare'e tē temoe'e”, ne'i kupa ajamã'ẽ. “Pariseu kō temoe'e”, e'i tē kupa. Ajawyi a'evo ekoi kupa.

⁴⁴ Āmē ajaire Jesu oporegeta mijẽ jane kō pè. Wayvo oporegeta. Kee e'i ijupe kō:

– Ere ojirovija mǎe kō Emuuarerà rè ve ojirovija ipi. ⁴⁵Ava mō omã'ẽ ere remẽ, Emuuarerà rè omã'ẽ teve, e'i. ⁴⁶Poroyape mǎe rōmō ajo ike yvy pè, āwisō ere ojirovija mǎe kō tē totekokuwa Janejare'e rekoa rè. Pātōnusu rupi ekoi mǎe vo rōwātā ekoi āmē kupa ky'y. ⁴⁷Jane kō rereko katuwarà rōmō tē ajo, e'i. Ava mō eayvu wenu paire katu noerovijai sō remẽ, ije rōwā amosā'āgatā apijarà. A'evoa rōmō rōwā ajo. Ovote waiwererà omojikuwaokatā. ⁴⁸Ava mō eayvu wyi ojirova kōrijō remẽ, oikopa imomorijaua rā ijaiwererà rewarà mō, e'i. Kāramō omānō remẽ, eayvukwerà a'epa ijupe maekwerà rupi katu ijaiwererà ojikuwatā ky'y,

“ 12.38 Isa. 53.1 v 12.40 Isa. 6.10

e'i. Poromoe'yia 'arà mẽ a'evotà, e'i. ⁴⁹Eayvu rupi rōwã aporegeta ipi, e'i. Papa ayvu rupi tè aporegeta ipi, e'i. Ajo e'ãve emogetapa emuu. "Kee ere ikō jane kō pè nê", e'i amãtejẽ. A'e tè amome'u pejẽ, e'i Jesu. ⁵⁰Pirujẽ "emojenu" e'i maekwerà rupi katu amojenu. Ijayvukwerà rupi ekoi mõe kō oiko karuarutà ipyri, e'i Jesu.

Jesu wemimo'earà kō opykusú remẽwarà

13 ¹Jesu orerauvay jome, wemimo'ekwerà kō rōmõ. Pirujẽ okoty rewarà kō wauvay. Poroauvay mãẽ teãmã Jesu. Nopi'ãi 'ete poroaua wyi. Okuwapa noiko puku'ãi orereve. Ke'ĩma imãnõa rã. Ajaire opoera tarà mijẽ ojivy oo Uu kyty. Ajawyi omojisaokatà orerauvaya oreupe nomãnõive remẽ. Pe'ĩte oke paireve Juteu kō omoetetà wãmõi kō jisryawerà 'arà.

²Ãmẽ karupa upa remẽ, Jesu ojimi'u orereve upa. Ãmẽ emimo'earà mō sikaepo ome'età Jesu jövijã kō po pè. Jutasi eu ijupe mãẽ a'evotà ekoi. Simão Sikarioti ra'yry tè Jutasi. A'e tè ome'età Jesu jövijã kō po pè. ãjãgai rövijã tè omoane'e ta'evõ ekoi Jutasi ajamãẽ. ³Ajamãẽ Jesu okuwapa Tuu ome'ẽma okasia ijupe Wa'yry rōmõ. Okuwapa teve Janejare'e kyty wyi uu mãẽ. A'e kyty teve ojivytà oo.

⁴[A'evõ remẽ orerauvaya omojikuwa rãĩ ore.] Opõ'ã oyru poko mopyso, oyru 'arà rupi opypy mãẽ. Tuaja oinõ okõ'ã rẽ. ⁵Ajaire yy oinõ orepykusua mō parapi pupe. A'e pupe orepykusu orejãvijõ jẽ oreomoaty. ãwitõ janeremĩgwai janepykusu, ãwĩvo orerereko. Orepykusu paire orepymosikã tuaja pupe. A'evõ orerereko Jesu.

⁶Ãmẽ Simão Peturu opykusutà remẽ,
– ãnĩ! e'i. Epykusutà sipõ rejupa, [ãwisõ eremĩgwai rōwã ene remẽ? Erövijã tè rōwã sipõ enel!] e'i.

⁷Ãmẽ Jesu e'i:
– Nerekuwai manyvo rewarà mō tè oropykusutà, e'i. Kãramõ tè nekuwatà manyvo jaa tè oropykusu mãẽ, e'i ijupe.

⁸Ãmẽ Peturu e'i mijẽ:
– ãnĩ! Terekusu e'ã epy! e'i e'i jẽ.
Ajawyi Jesu e'i ijupe:
– Noropykusui sō remẽ, ekoty rewarà rōmõ rōwãtã ene ãmẽ ky'y, e'i ijupe.

⁹Ameve tite Simão Peturu e'i ijupe:
– Epykusu awi rejupa, jövijã! e'i ky'y. Epy kō ekusu. Epo kō. Eãkãg teve. [Emojaupa 'ejẽ ajawyi rejupa,] e'i ãmẽ Jesu pè ky'y.

¹⁰Ãmẽ Jesu e'i:
– ãnĩ! Ojaupa mãẽ niky'ai ipi. A'evõ ve pejẽ, ojaupa mãẽ vo 'ejẽ. Ajawyi napeky'ai. Pepy kōrijõ tè iky'a jẽ. Ajawyi a'e kōrijõ tè akusutà. Pirujẽ peupe rōwã aepo a'e ajamãẽ. Uve jẽ ajamãẽ pe'ĩ iky'a jẽ mãẽ mō, e'i.

¹¹ “Ipy'a ky'a mǎ'ě” jaa tè aepo e'i. Omoākwa'ǎarà rǎ pè tè aepo e'i. Okuwapa amǎtejě a'evotà werekooka mǎ'ě.

¹² Orepykusu paire, Jesu opypy mijě oyru poko oo mijě wapy namesa pyri. Āmē e'i oreupe:

– Pekuwa pō manyvo jaa agyvo poroereko? e'i. ¹³ “Emo'earà” pejë ije. Āmō, “jōvijǎ” pejë teve ije, e'i. Ō'ō aje, upi katu tè aepo pejë. Penōvijǎ tè ije. ¹⁴⁻¹⁵ Ajamǎ'ě penōvijǎ teipe ije remě, poropykusu jě. Āwīvo ve tapeiko jane kō rerekoarà mō ipi, ereruparà mō.^w ¹⁶ [Tapejimoe'e tite e'ǎ, eremīgwai kō rōmō. Aje kee rewarà mō.] Tōvijǎ ywesō wemīgwai wyi ipi. Oōvijǎ wry kytywarà tè, temīgwai ipi. Āwīvo ve ayvu jarà ywesō wayvu mojenuarà wyi ipi.^x ¹⁷ Āwīvoa pekuwa ky'y. Penoryvaytǎ peiko āmē, ereruparà mō peiko remě, e'i Jesu oreupe.

¹⁸ E'i jě Jesu oreupe:

– [Age'e poromotekokuwapa Janejare'e peaiwererǎ oky'a'o mǎ'ě rē, e'i.] Pirujě peupewarà mō rōwǎ aepo a'e ajamǎ'ě, e'i.

Aepo e'i Jesu remě, e'i jě oreupe:

– Akuwapa pepy'a pewarà kō eremīpyteporokwerà kō rōmō, e'i. Ajawyi akuwa peneirōarà mō ojimoāpātǎ ere. Kee ojikusiwapa maekwerǎ rupi katu tè a'evotǎ ekoi: “*Ereve ojimi'u mǎ'ě mō ojimoāpǎ ere*”, e'ipa ojikusiwa.^y Aekwerǎ rupi katu tè tāwīvo ky'y, e'i. ¹⁹ Aepo a'e amǎtejětǎ tapekuwa a'e. A'evoa rē pemǎ'ě remě, pekuwatǎ aje ywete Janejare'e Remimuurerǎ tè ije, e'i oreupe. ²⁰ Kee a'e teve. Poromonotǎ eayvu mojenuarà kō rōmō tapeiko. Ajawyi ava mō oryvay pene remě, ere oryvay tary ve, eremimono kō tè pejë rewarà mō, e'i. Āwīvo ve ava mō oryvay ere remě, Emuuarerǎ rē oryvay tary ve. Aje aepo a'e pejë, e'i Jesu.^z

Jesu ome'ěa rǎ omojikuwapa amǎtejě remēwarǎ

(Mateusi 26.17-25; Maku 14.12-21; Rukasi 22.7-13, 21-23)

²¹ Aepo e'i paire Jesu ijāgyoay. Ji'i nomome'u ywe'ei oreupe. Āmē tè katu oporegeta katu ky'y.

– Pepytery pewarà mō ojimoāpātǎ ere. Eme'ētǎ jōvijǎ kō po pè. Aje ywete aepo a'e pejë, e'i.

²² Aepo e'i remeve, norokuwai 'ete ava upewarà mō aepo e'i mǎ'ě. Ajawyi oromǎ'ě pirujě ojee erokwa.

– Eeee! Ava pewarà mō aepo e'i? oro'e ojiupe.

²³⁻²⁴ Ije, Juwão, Jesu uvuri aapy ajupa, a'evoroiko remě. Jesu remiau tè ije. Ajawyi Simão Peturu opojai ekoty. Kee e'i ije:

– “Ava upewarà mō pō aepo ere?” ere jōvijǎ pè esa, e'i ije.

²⁵ Ajawyi ajisyry sa'u Jesu pyri'ijē sa'u jawo.

^w 13.14-15 Ruk. 22.27 ^x 13.16 Mat. 10.24; Ruk. 6.40; Juw. 15.20 ^y 13.18 Jīg. 41.9

^z 13.20 Mat. 10.40; Mak. 9.37; Ruk. 9.48; 10.16

- Ava pè pō aepo ere, jōvijā? a'e ijupe.
 26 Āmē Jesu e'i ije:
 – Aā meju pēgwerà amōsōtā ime'ē ijupe mǎ'ē tē a'evotà erereko, e'i ije. Aepo e'i remē, meju omōsō ime'ē Jutasi pè, Simão Sikarioti ra'yry pè.
 27 Āmē Jutasi opyy iwa. Ameve ājāgai rōvijā Satanasi omoane'e jē Jutasi, tome'ē Jesu āpā kō po pè ky'y. Āmē Jesu e'i amātejē ijupe:
 – Ekwa amātejē awi āwīvo tereiko, e'i.
 28 Norokuwai manyvo rewarà mō Jesu aepo e'i ijupe. Ava jē rōwā okuwa. 29 Karakuri omokatu mǎ'ē tē Jutasi. Ajawyi kee oro'e tite:
 – Ootà maevo moma'e pyy eru aā jimi'u wasu pè, Jesu ayvu rupi, oro'e tite. Ootà maevo karakuri me'ē iporijau mǎe kō pè, oro'e tite ve.
 30 Āmē Jutasi opyy meju pēgwerà iwa paireve, opōā oo. Pātōma remē a'evō ekoi.

“Tapejiauvay ikō peiko nē”, e'i Jesu mǎ'ē

- 31 Jutasi ojisyry paire, Jesu oremotekokuwa jē upa:
 – Age'e si Janejare'e emojikuwaokatā Wemimuurerà rōmō, ajimojane mǎ'ē rōmō. Ekatuaya omojikuwaokatā pejē. Āwīvo ve ikatuaya amojikuwaokatā pejē ky'y. 32 Āwitō Janejare'e katuaya ojikuwatā erupi, āwīvo ve ekatuaya ojikuwatā upi, āwisō jane kō toremoe'e oremomojy, e'i. Age'eve a'evotà, e'i. 33 Naiko puku'āi pepyterà rupi aiko ky'y, eākarāgwerà kō. Ereka titetā ajaire pekupa, e'i. Aatā mǎ'ē gyty napeo'āi, e'i. Aepo jaa amojenupa Juteu rōvijāgwerà kō pè, e'i. Peupe ywete aepo a'e age'e, e'i.^a 34 Eayvu pyau rē ywesō poromo'etā, a'e rupi katu tapeiko ky'y. Kee a'e pejē. Tapejiauvay ikō peiko nē, a'e pejē. Āwitō ije poroauvay aiko ipi, āwīvo ikō peiko nē, a'e pejē.^b 35 Āmē tē pejikuwatā eremimo'ekwerà kō rōmō peiko. Pejiauvaya rupi pejikuwatā, e'i Jesu oreupe.

“Nekuwai rā'āgatā rejupa”, e'i Peturu pè mǎ'ē
(Mateusi 26.31-35; Maku 14.27-31; Rukasi 22.31-34)

- 36 Āmē Simão Peturu e'i Jesu pè:
 – Jōvijā, “Aatā mǎ'ē gyty napeo'āi”, ere pōkō oreupe? Maty pōkō neotā ajawyi? e'i tite ikuwa e'ā Jesu pè.
 Āmē Jesu e'i ijupe:
 – Age'eve napeo'āi aatā mǎ'ē gyty, e'i. Kāramō peotā erupi, e'i.
 37 Āmē Peturu e'i mijē ijupe:
 – Manyvo rewarà mō pō age'eve naa'āi nerupi? e'i. Ije tē kuwa amānō nerekovijarerà rōmō, e'i tite.
 38 Aepo e'i remē, Jesu e'i ijupe:
 – Neremānō'āi kuwa erekovijarerà rōmō! e'i. Age'e pya, “Nakuwai Jesu”, ere rā'āgatā eupewarà mō. Moapy rōmō tesō aepo eretā. Masakara nojē'eive remē aepo eretā, e'i. Aje ywete aepo a'e ene, e'i Jesu Peturu pè.

^a 13.33 Juw. 7.34 ^b 13.34 Juw. 15.12,17; 1Juw. 3.23; 2Juw. 6

Janejare'e rape rupiwarà rewarà

14 ¹E'i jê Jesu oreupe:
 – Tapeägyo e'ã ikô ere nê. Tapejipy'amopirai e'ã ikô erewarà mō nê, e'i. [Kee tapejê e'ã ikô ije nê: “Janereitytà oo”, tapejê e'ã, e'i.] Tapejirovija jê kôrijô ikô ere nê, e'i. Janejare'e rê ikô tapejirovija jê teve nê, e'i. ²Age'e ije ypy aatà penenone rupi Papa rena kyty, e'i. Penena rã mokatu aatà ajupa, e'i. Taa wasu tê Papa rena, e'i. Ae kyty aatà penena rã mokatu penenone. Nãwĩ vo'ãi sô remê, na'e'ãi kuwa pejê, e'i. ³Kãramô amokatupa penena rã ky'y remê, ajo tarà mijê pepijarà mō. Âmê si peotà erupi ky'y. Maipe rupi aiko remê, pejê ve peikotà ereve ky'y, e'i. ⁴Age'e pekuwapa maty pō aatà mǎê ky'y, e'i. Pekuwapa pee, e'i oreupe.

⁵Ajamǎê Tome e'i ijupe:

– Ânĩ! e'i. Norokuwai maty pō neotà ajamǎê, e'i. Manyvo noroereko'ãi Janejare'e rena rape orevote ikuwa? e'i ijupe.

⁶Âmê Jesu e'i oreupe:

– Papa rena rape vo mǎê tê ije. Ajawyi ava mō opota Papa rena kyty oo remê, tojirovija rãĩ ere. Ayvu aje ywete mǎê mojenuarà tê ije. Ije kôrijô tê poroerovǎe kuwa Papa pyri tapeiko karuaru, e'i. Ava jê rōwǎ ovǎe kuwa Papa pyri narovǎei remê, e'i. ⁷Aje ywete ekuwa pekupa remê, Papa ve pekuwatà. Penemikuwa ajamǎê Papa. Pemǎêma ee, e'i oreupe.

⁸Âmê Piripi e'i Jesu pè:

– Ânĩ, jōvijǎ! [Norokuwai neruu. Noromǎêive ee! e'i.] Emojsaoka oreupe ajawyi, “aje” toro'e âmê, e'i.

⁹Âmê Jesu e'i ijupe:

– Emǎê, Piripi. Ije, age'e rōwǎ peneve aiko. Nekuwaive sipō pekupa? e'i. Ije ojevo jê Papa reve aiko. Ajawyi pemǎê ere remê, Papa rê ve pemǎêma. Ajawyi, “Emojsaoka neruu oreupe torokuwa”, napejê'ãi ije, e'i. ¹⁰Pe'itypyte mǎê rōmō aiko Papa reve. Ajawyi ekuwa pekupa remê, Papa pekuwa teve. “Aje ywete” napejêive pō aepo a'e mǎê pè? e'i ijupe.

E'i jê oreupe:

– Eayvu rōwǎ amojenu pejê ipi. Papa ayvukwerà tê amojenu. Ae tê ereve ekoi ipi, e'i. Ijavyu rupi tê aposiko ipi, e'i. ¹¹Tapejirovija ere âmê. Eayvu teve taperovija, “Pe'itypyte mǎê rōmō aiko Papa reve”, a'e maekwerà. “Aje ywete” napejêi eayvu pè remê, “aje ywete” pejê jê kuwasi ekasia rê pemǎê remê, e'i. ¹²Pemǎêma manyvo aiko Papa kasia rupi ipi. Ae wyi wete ikasia rupi peikotà kãramô. Ajivytà ikoty rewarà mō aepo a'e pejê. Aje ywete a'e pejê. ¹³Peporanu ije ekoty rewarà kō rōmō remê, “hoō” aetà pejê âmê ipi. Aevo poroerekotà âmê. A'voa rupi Papa katuaya amojisaokatà pejê. ¹⁴Peporanu ije remê, “hoō” aetà, ekoty rewarà kō tê pejê rewarà mō, e'i Jesu oreupe.

“Janejare'e omuutà o'Āg pejê”, e'i Jesu mǎê

¹⁵E'i Jesu oreupe:

– Erauvay pekupa remê, eayvukwerà rupi peikotà ãmê, e'i. ¹⁶Papa kyty ajivy aa remê, aporegetatà ijupe peupewarà mō, e'i. “Ne'Āg emono ere ojirovija mǎe kō pè, erekoarà kō rōmō toiko”, a'età ijupe. “Hoō” e'ità ãmê. O'Āg tē tesō omuutà pejë ãmê ky'y, awyje toiko pepyri ky'y. ¹⁷Aje ywete mǎê Janejare'e rewarà omojikuwaoka peupe mǎê a'e. Janejare'e noerovijai mǎe kō nomojimoenaoka'āi kuwa i'Āg opy'a pupe. Nomǎê'āi kuwa ee kupa. Nokuwa'āi kuwa teve kupa. Pejë ãmê pekuwatà Janejare'e Āg. Peneve ekoitā, ajawyi. A'e pepy'a pupe ojimoenatā, e'i oreupe.

¹⁸E'i jê Jesu oreupe:

– Papa kyty ajivyatā aa. Ajamǎê i'Āg peneve ekoitā, penerekoarà rōmō, e'i. Ajaire ajo tarà mijê pekoty, e'i. ¹⁹Ke'ī nererovijai mǎe kō nomǎê'āi ere ky'y, e'i. Pejë ãmê pemǎê tarà mijê ere. Ajisaoka tarà mijê pejë amānō maire, e'i. Namānōi mǎê rōmō aikotā ãmê ky'y. Ajawyi pejë ve peiko karuarutā, e'i. ²⁰Pemǎê ere remê pekuwatà aje ywete ojevo jê ore Papa reve oroiko mǎê. Pe'īpyte oroiko. A'evō ve pejë. Pe'īpyte ve peiko ereve. Papa Āg uu pekoty remê, aepo pekuwatà ky'y, e'i oreupe.

²¹– Āmō, kee a'e pejë. Eayvu rupi ekoi mǎe kō ojikuwa erauparà kō rōmō iko. A'evō mǎe kō Papa remiau rōmōtā tē ekoi. Eremiau rōmōtā teve ekoi kupa. Ajikuwaokatā ijupe kō, e'i oreupe.

²²Āmê Jutasi e'i Jesu pè. Jutasi Sikarioti rōwā ajamǎê. Erà vo mǎê tē. A'e kee e'i:

– Jōvijā, manyvōre pō oreupe kōrijōgà nejikuwaokatā? e'i. Manyvōre pō pirujê jane kō pè nerejikuwa'āi? e'i Jutasi Jesu pè.

²³Āmê Jesu e'i ijupe:

– Erau mǎe kō eayvukwerà rupi ekoitā teāmā. Papa wauvaytā a'evō ekoi mǎe kō. Ajawyi orojotā ipyri kō oroiko, Papa reve, e'i. ²⁴Neraui mǎe kō ãmê eremimojenuwerà rupi noiko'āi ipi, e'i. Eayvu rōwā amojenu pejë ajupa ajamǎê. Papa ayvu tē amojenu ajupa. Emuuarerā ayvu tē amojenu ajupa, e'i.

²⁵– Age'e aiko jê peneve remeve aepo a'e pejë. ²⁶Ajivy aa remê, Papa o'Āg omuutā pepy'a pè penerekoarà rōmō toiko. Eayvu rupi tē omuutā, e'i. A'e tē pemoja'arokatā pirujê eayvukwerà rē, tapeja'a jê ee, e'i.

²⁷– Poropy'amopiryvypy katutā tē peneity aa, e'i. Nererovijai mǎe kō ãmê nokuwa'āi poropy'amopiryvypya, e'i. Ije tē ãmê akuwa āwīvoa, e'i. Ajawyi tapejimopirai e'ā ikō eoa rā rē nē. Tapekyje e'ā teve ikō nē, e'i.

²⁸Kee a'epa itōkō pejë: “Ke'ī Papa kyty aatā”, a'epa itōkō pejë. “Ajaire ajo tarà mijê pekoty”, a'epa itōkō pejë. Erauvay pekupa remê, penory kuwa Papa kyty aa tarà mē, a'e ywesō ikasiay ewyi rewarà mō. ²⁹Aepo a'epa amātejê pejë, najivyive aa remeve. Ajawyi a'evō aiko remê, “Aje ywete aepo e'i Jesu oporegeta”, pejëtā ije, e'i oreupe.

³⁰– Naporegeta puku'āi pejë ky'y, ājāgai rōvijā ovāerī ky'y rewarà mō. A'e nikasi ije ajamǎê, e'i. ³¹Papa aauvay. Ajawyi ijayvu rupi tē aatā

ajimomorijauoka, e'i. Āwitō pirujē e'i mǎ'ē rupi aiko ipi, āwīvo jētà aiko. Pepō'ā! Ja'e jēsi ike wyi! e'i oreupe āmē ky'y.

Moma'eyva'y rē tē Jesu ojimosā'āga remēwarà

15 ¹Ajaire Jesu e'i:

– Ajivy aa remē, tapeja'a jē ikō ere ipi nē. Tapejimokasioka Papa pē, ereve jē tapeiko, e'i. Moma'eyva'y rē tē ajimosā'āgatà tapekuwa. Moma'eyva'y vo tē ije, e'i. Papa āmē oposiko ee mǎ'ē vo, e'i. ²Āwitō moma'eyva rākā kō o'y rē ekoi, āwīvo ve ereve peiko, e'i. Āwitō moma'eyva'y rē oposiko mǎ'ē omopai ākā nī'ai mǎ'ē eraa ity ipi, āwīvotà Papa wetatà ereve ekoi rā'āga mǎe kō ipi.^c Ākā i'a katu jome mǎ'ē āmē wauvaytā. Iky'a mǎ'ē wekyipatà iwyi. Āmē oryvaytā. Āmē ywesō i'a katu jometā. Āwīvo ve ere ojimo'y mǎe kō Papa werekotā, e'i. ³Perovija ywete eayvu ipi rewarà mō, Janejare'e pepy'aky'a'opa ky'y, e'i. ⁴Āwitō moma'eyva rākā nuvei o'y rē remē, nī'a'āi ky'y. Osinīma kōrijōtā tē omānō. A'evotà ereity ywe'e tite mǎe kō. Ajawyi tapejimo'yjē ere, a'e pejē. Ije āmē pe'y rōmō aiko karuarutā aiko. Āmē tē penoryvaytā peiko, e'i Jesu oreupe.^d

⁵– Moma'eyva'y vo mǎ'ē tē ije, e'i. Pejē āmē erākā kō rōmō tē, e'i. Āwitō i'y omokasi wākā tī'a katu ipi, āwīvo ve poromokasi eayvu rupi tapeiko. Ajawyi tē ivo peiko, e'i. ⁶Ereity ywe'e tite sō pekupa remē, ākā osinī mǎ'ē votā tē pejē peiko āmē. Ajawyi āwitō oposiko mǎ'ē weta osinīma mǎ'ē eraa imomo, āwīvotà Papa penereko, ereity ywe'e tite sō pekupa remē. ⁷Tapejimo'yvay ikō ere āmē nē. Eayvukwerà rupi katu ikō tapeiko nē. Āmē si moma'e rē peporijau remē Papa ome'ētā pejē ipi, peokwai ijupe remē. ⁸Āmē sōsi pejikuwatā eremimo'ekwerà kō rōmō peiko. Āmē tē, “Janejare'e ikatuay wetel!” e'itā jane kō pene omājā, e'i oreupe.

⁹– Poroauvay. Āwitō Papa erauvay, āwīvo ve poroauvay, e'i. Ajawyi pe'itypyte rōmō tapeiko jē eremiau kō rōmō, a'e pejē. ¹⁰Papa ayvu rupi aiko rewarà mō erauvay ipi. Āwīvo ve eayvu rupi peiko remē, poroauvay teve ipi. ¹¹Aepo a'e pejē pemorya rōmō, e'i. Napotai penory a'u kōrijō tē. Apota penoryvay peiko, evo. ¹²Tapejiauvay ikō peiko nē. Āwitō ije poroauvay penereko, āwīvo ikō peiko nē, a'e pejē, e'i.^e

¹³E'i Jesu oreupe:

– Aje poroauvay penereko. Ajawyi amānōtā penekovijarerà rōmō. Ava mō sō ojimorypa kō rekovijarerà rōmō remē, ojikuwa a'e ywesō ojimorypa

^c 15.2 Juteu kō moma'eyva'a opo'opa kupa paire, wākāeta eta kupa ipi. Ākā jukwerà kō weta eta ijapy kupa ipi. “Āmō kwaray remē, i'a katu jome”, e'i kupa wyi a'evō wereko kupa ipi. O'āmyky katu jome teve āmē ipi. Ajawyi i'a katu jometā. I'a ywete sa'utā teve. A'e e'ekwerà rōmōtā teve i'a āmē. ^d 15.4 Kar. 5.22-23 ^e 15.12 Juw. 13.34; 15.17; 1Juw. 3.23; 2Juw. 5

kõ wauvay mãẽ rômõ, e'i. ¹⁴Ejimorypa kõ rômõ tè pejë, eayvu rupi peiko remẽ, e'i. ¹⁵“Eremĩgwai kõ” na'e'i pejë. Temĩgwai rövijã nomome'ui manyvo ekoi mãẽ wemĩgwai kõ pè ipi, e'i. Ije ãmẽ pirujẽ amome'u pejë ipi, e'i. Pirujẽ Papa omome'upa eupe maekwerà tè amome'upa pejë, ejimorypa kõ tè pejë rewarà mō. ¹⁶Ãmõ, kee a'e pejë. Penemipyteporokwerà rōwã ije, e'i. Ije tè poropyteporo ejimorypa kõ rômõ tapeiko, e'i. Poromonotà eayvu mojenuarà kõ rômõ, ãmẽ ewerà tapemojenu ãmõ kõ pè, e'i. Mãerã tè ojirovijatà ere ãmẽ kupa. Nereity'ãi ãmẽ kupa ky'y. Eayvu rupi peokwai Papa pè remẽ, penemikwaiwerà omẽtã pejë. ¹⁷Ajawyi tè kee a'epa itõkõ pejë: Tapejiauvay ikõ peiko nẽ, a'epa itõkõ pejë.

“Pemomoriijautà kupa”, e'i Jesu mãẽ

¹⁸E'i Jesu oreupe:

– Pekuwapa ere ypy ojikõõ kupa, e'i. Ajawyi a'evoa rè tapeja'a, ojikõõ pene kupa remẽ, e'i. ¹⁹A'e kõ ojee kõrijõ tè nojikõõi kupa ipi. Ajawyi ivo kõ jẽ sō pejë remẽ, nojikõõ'ãi kuwa pene kupa mijã, e'i. Pepota katu kuwa kupa mijã, e'i. Ivo kõ jẽ rōwã peiko ajamãẽ ky'y, poropyteporopa poropy'amoteepa rewarà mō. Ajawyi tè ojikõõ pene kupa, e'i. ²⁰Kee a'epa itõkõ pejë maekwerà rè tapeja'a jẽ: “Temĩgwai noapyrasai oövijã ipi”, a'epa itõkõ pejë. Penövijã tè ije. Ajawyi emomoriijau mãe kõ evo jẽ pemomoriijautà. Eayvu werovija mãe kõ ãmẽ peayvu werovijatà, ekoty rewarà kõ tè pejë rewarà mō, e'i.^f ²¹Ewerà mō nererovijai mãe kõ nivoi penerekotà, Emuuarerà nokuwai kupa rewarà mō, e'i. ²²Ajawyi Papa “nivoi mãe kõ” e'itã ijupe kõ. Najori sō imotekokuwa kõ remẽ, aepo ne'i'ãi kuwa ijupe kõ mijã, e'i. Ajopa ike ajamãẽ. Amotekokuwa kõ ipe. [Ajamãẽ ojimoape kõrijõ eayvu renu tare'ã kupa.] Ajawyi tè “nivoi mãe kõ” e'itã Papa ijupe kõ. “Nakuwai rewarà mō a'evo aiko tite mijã”, ne'i'ãi kupa. ²³Ojikõõ ere mãe kõ a'evo ve Papa reve ojikõõ, e'i. ²⁴Ekasia namojisaokai sō ovake kõ remẽ, Papa nomo'y'ãi kuwa nivoi mãẽ ee kõ mijã. Ajamãẽ ãwĩ kõ ywete omãẽ ere, manyvo aiko mãẽ rè. Ekasia rè omãẽ ipe kupa remẽ, ojikõõ ywete kõrijõ ere kupa, e'i. Papa rè ve ojikõõ kupa ãwĩvo aiko remẽ, e'i. ²⁵A'evoa rã Papa omojenu amãtejẽ karamoe remeve. “Manyvo a'e remẽ rōwã ojikõõ ere kupa”, e'ipa amãtejẽ ijupe kõ. Aekwerà rupi katu ekoi kupa, e'i.^g

²⁶– Ke'ĩma ajivyatã aa Papa kuty, a'epa pejë. Papa pè, “Ne'Ãg emono ere ojirovija mãe kõ pè”, a'etã avãe Papa pè. ãmẽ tè omuutã, penerekoarã rômõ. ãmẽ sōsi aje ywete mãẽ rè pemotekokuwatã, e'i. Erekoa rè pemotekokuwatã imojikuwa, e'i. ²⁷Ãmẽ pejë tè ewerã pemojenutã erokwa, e'i. Pejë ypy eremimo'ekwerà kõ rômõ peiko. Ajawyi a'evotã peiko, e'i.

^f 15.20 Mat. 10.24; Ruk. 6.40; Juw. 13.16 ^g 15.25 Jĩg. 35.19; 69.4

Janejare'e 'Āg rē oremotekokuwa remēwarā

16

¹E'i Jesu oreupe:

– Aepo amome'upa eayvu pejë, āwisō tapejimokasi jē ere pejirovija. Tapenearai e'ā ewyi, e'i. ²Keetā kāramō penereko kupa rewarā mō aepo a'e. Iwasuaytā pejë. Ere ojikō'ō mēe kō pemoisyrytā Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō pe wyi, e'i. Pemomijarītā pejuka kupa. A'evō penereko mēe kō, “Janejare'e orytā sijuka kō remē”, e'i titetā ikuwa e'ā ojiupe kupa. ³Papa nokuwai kupa rewarā mō tē a'evotā penereko kupa, e'i. Āmō, nekuwai kupa rewarā mō teve a'evotā ekoi kupa, e'i Jesu.

⁴– Age'e a'evotā mē'e amome'upa amātejē pejë, tapekuwa. Ajawyi a'evō peiko remē, “Āwī pē tē sipōkō e'i janerōvijā?” pejētā ije peja'a ere, e'i. Namome'uive aepo jaa pejë mijā, peneve aiko jē rewarā mō, e'i. ⁵Age'e tē katu aepo amome'u pejë. Emuuarerā kyty ajivytā aa. Ajawyi tē amome'u pejë age'e ky'y. “Maty pō neotā?” napejëive ije ajamā'e.

⁶– Age'e peāgyoay aepo a'e mē'e rē. ⁷Ajamā'e ikatutā peupe ajivy aa remē. Avāema Papa pyri remē tē o'Āg tē tesō omuutā pekoty penerekoarā rōmō ky'y, e'i. Naa'āi remē, nonu'āi i'Āg pekoty mijā, e'i. Ajivy aa remē tē, ije tē amurokatā pekoty āmē ky'y, e'i. Aje ywete aepo a'e pejë, e'i Jesu oreupe.

⁸– Ike yvy pewarā kō nokuwai aje ywete mē'e. “Janejare'e nijanemomorijau'āi kāramō”, e'i tite kupa. “Jesu nivoi janemo'e ivo tekoua rē”, e'i tite teve kupa. Āmō, “Ivo aiko teāmā”, e'i tite teve kupa. Ajamā'e Janejare'e 'Āg uu remē, poromotekokuwawaytā aje ywete mē'e rē. “Ivo aiko ipi”, e'i tite mēe kō pē ijaiwererā kō omojikuwaokatā, āwisō “Aje ywete, nivoi aiko”, te'i kupa ky'y. Ivo tekoua ve omojikuwatā ijupe kō. Āmō, kāramō Janejare'e poromosā'āgatā poromoe'yi mē'e Janejare'e 'Āg omojikuwaokatā jane kō pē, “Aje ywete a'evotā”, te'i kupa. ⁹Kee jaa rewarā mō a'evō werekotā. Ere nojirovijai mēe kō nekuwa'āi. Ajawyi ivo mē'e Janejare'e nomo'y'āi ee kō, āwisō “Ivo aiko”, e'i epetā kupa remē. ¹⁰Janejare'e rekoa rupi katu poromo'e aiko ipi. Najavy ekojē ijayvu momewa ipi. Age'e Papa kyty ajivytā aa ky'y. Napemā'ē'āi ere ky'y. A'evō remē kee e'itā Janejare'e 'Āg imojikuwaoka pejë: “Aje ywete Jesu Janejare'e rekoa rupi katu poromo'e iko ipi, āwisō a'e tē Janejare'e pyri ekoi”, e'itā. ¹¹Kee jaa rē teve Janejare'e 'Āg poromotekokuwatā. Āwitō karamoe remē ājāgai rōvijā Janejare'e omokuipe'e owyi imomorijauoka, āwivotā pirujē nivoi ekoi mēe kō werekotā. A'evō 'evoa rē Janejare'e 'Āg poromotekokuwatā, āwisō “aje ywete aepo” te'i enu kupa ky'y, e'i Jesu.

¹²– Apota ipe pemotekokuwaway jē. Iteetejē mē'e rē apota pemotekokuwa. Ajamā'e napeenu'āi kuwa. ¹³Ajamā'e Janejare'e 'Āg uu pekoty remē, a'e pemotekokuwa jētā penereko, āwisō pirujē aje ywete mē'e tapekuwa ky'y. Aje ywete mē'e e'i teāmā mē'e tē a'e. Wayvu rōwā omome'utā pejë. Papa

ayvu tè omome'utà. Wenu mǎ'ě tè omome'utà, Papa e'i mǎ'ě tè. Āmō, ije a'e mǎ'ě teve omome'utà pejē. Kāramōwarà rǎ ve omome'utà amātejē pejē, a'evo e'āve, e'i. ¹⁴Eayvu tè omome'utà pejē, tapekuwa, e'i. Āmē sōsi ekatuaya omojisaokatà jane kō pè, e'i. ¹⁵Papa ayvu vo jē ve eayvu. Ajawyi i'Āg okuwatà eayvu pirujē peupewarà imome'u pejē, a'e pejē, e'i Jesu.

“Peāgyo paire penoryvaytà ky'y”, e'i Jesu mǎ'ě

¹⁶E'i Jesu oreupe, wemimo'ekwerà kō pè:

– Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere, e'i. Ajamǎ'ě a'evo paire pemǎ'ě tarà mijē ere, e'i.^h

¹⁷Āmē aepo renu kee oro'e ojiupe:

– Iteetejē e'i janeupe. “Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere”, e'i. Āmō, “A'evo paire pemǎ'ě tarà mijē ere”, e'i. Āmō, “Papa kyty ajivyta aa rewarà mō a'evotà”, e'i teve. Manyvo jaa pè pō aepo e'i mǎ'ě? ¹⁸Manyvo jaa pè pō, “Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi ere”, e'i? oro'e tite. Nisikuwai aepo e'i remē, oro'e ojiupe.

¹⁹Āmē Jesu okuwapa teāmā oroporanutà ijupe remē. Ajawyi e'i mijē:

– Akuwa kee pejē pejimogeta: “Manyvo jaa pè pō aepo e'i Jesu jane?” pejē mǎ'ě. Aje ywete aepo a'e pejē. Napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere. A'evo paire tè pemǎ'ě tarà mijē ere, a'e pejē. ²⁰Pejapyaka rǎ'ī. Akuwa peja'o ywetetà rǎ'ī emānōa rè, e'i. Nererovijai mǎe kō āmē noja'o'āi ere. Oryvaytà kōrijō kupa āmē. Peāgyo ywetetà rǎ'ī peiko. Ajamǎ'ě ajaire penoryvaytà ere pemǎ'ě mijē remē ky'y. Aje ywete aepo a'e, e'i oreupe.

²¹– Āwitō wāivī imemy taray remē, naoryi 'ete iko ipi, ayay imemyry ijupe rewarà mō. Āmē ajaire imemy sakytà ky'y. Āmē sōsi oryvaytà ky'y. Earaipatà ayay maekwerà wyi ky'y, e'i. Oryvaytà kōrijō ky'y, e'i. ²²A'evo 'ejētà pejē. Age'e āmē peāgyotà rǎ'ī. Ajamǎ'ě ajaire penoryvaytà, pemǎ'ě mijē ere remē. Awyje mǎerā tè penoryvaytà ky'y. Ava jē rōwā omomitā penorya āmē pewyi ky'y, e'i.

²³– Āmē tè katu, “Emotekokuwa rejupa”, napejē'āi peporanu eupe ky'y. Papa pè peporanutà. Aje ywete kee a'e pejē. Peporijau ee mǎ'ě rè peporanu eayvu rupi Papa pè remē, “hoó” e'itā. Ome'ētà pejē āmē. Nokāte'ā'āi pejē. ²⁴Age'e napeporanuive eayvu rupi Papa pè, e'i. Age'e si peporanu ijupe ky'y, e'i. Peporijau ee mǎ'ě ome'ētà pejē āmē, e'i. Āmē ywesō penoryvaytà peiko ky'y, e'i Jesu oreupe.

“Ije ywesō ekasiay aiwea wyi”, e'i Jesu mǎ'ě

²⁵– Poromotekokuwa remē, moma'e ma'e kō rè tè poromosā'āga poromotekokuwa ipi. Kāramō na'evo'āi aiko ky'y, e'i. Oterē jētà

^h 16.16 Kee jaa tè aepo e'i mǎ'ě: “Amānōtā rǎ'ī. Ajaire apoera tarà mijē. Āmē tè pemǎ'ě tarà mijē ere”, jaa tè.

amome'utà Papa rekoa pejê ky'y. ²⁶ A'evo remê pevote peporanutà Papa pè eayvu rupi. Ije rōwā a'età ijupe ky'y. Pejê tē pejētā ijupe. ²⁷ Emā'ē. Papa penauvay. Erauvay pekupa rewarā mō penauvay ipi. Āmō, kee pejê rewarā mō penauvay. “Aje ywete Janejare'e pyri wyi tē Jesu uu”, pejê ije rewarā mō. ²⁸ Aje ywete Papa pyri wyi tē ajo rā'ī ike pepyterā rupi aiko. Age'e Papa rena kyty ajivytā aa, e'i Jesu oreupe.

²⁹ Aepo e'i remê, kee oro'e ijupe:

– Haa! Oterê jê aepo ere oreupe ky'y! Moma'e rē tē noremosā'āgai oremotekokuwa rōmō rejupa ky'y. ³⁰ Age'e si orokuwa pirujê nekuwapa mā'ē tē ene. Oroenu ywete neremikuwarerā nemovvy oreupe remê. Ava mō sō oporanutā neupe remê, nekuwapa amātejê ijayvu rā! Āwīvo neiko rewarā mō orokuwa aje ywete Janejare'e pyri wyi tē nejo, oro'e ijupe.

³¹ Aepo oro'e remê, Jesu e'i oreupe:

– Age'e tē tite sipō “aje” pejê eupe ky'y? ³² Age'e ywe'e pejavapatā rā'ī peo ewyi! Pejimosāsāimatā rā'ī peo peo penetā gyty, pejāvijō jē. Ije rōmō'ite apytatā rā'ī ajupa ky'y. A'evo ipe aiko remê, Papa epyri ekoi jētā ajamā'ē, e'i. ³³ Apota tapepy'a piryvvy katu jē erevejê peiko mae kō rōmō. Ajawyi a'evoa a'epa amātejê pejê ajupa. Ike rupi vvy rupi pejimomori'iau 'atā tē rā'ī. A'evo ipe remê, tapejimokasi jē ikō penory rōmō peiko nē. Ije ywesō ekasiy aiwea wyi, e'i Jesu oreupe.

Jesu oporanu Uu pè okoty rewarā kō pewarā mō remēwarā

17 ¹ Āmē Jesu aepo e'i oreupe paire, oyvatesa oporegeta Uu pè. [Oupewarā mō rā'ī oporegeta omānōa rā rē.] Kee e'i:

– Ovāema emānōa 'arā ky'y, Papa. Amānō maire, emomoeraokatā rejupa. Ereraatā nekoty rejupa, Papa, e'i. A'evoa rupi emojikuwaokatā Nera'yry rōmō rejupa jane kō pè, e'i. ² Pirujê jane kō 'arā kyty ereinōokapa rejupa. Eayvumokasipa rejupa, pirujê tamoigo karuaruoka nemojirovijaoka ere mae kō. ³ Kee oiko karuaru mae kō ekoi. Nekuwa katu kupa. “Janejarywe'e tē” e'i neupe kupa. Āmō, ekuwa katu teve kupa. “Janejare'e Remimuurerā ywe'e tē Jesu Kiristu”, e'i eupe kupa. Aepo e'i oiko karuarutā mae kō. ⁴ Amojisaoaka nekasiy wetea ike jane kō pè vvy pè, tanemoe'e nemomojy kupa. Neayvu rupi a'evo aiko. Nekatuaya ve amojisaoaka ijupe kō ipi. Eposikoa neme'ē eupe maekwerā amoawyjepa age'e ky'y, e'i. ⁵ Ajawyi ajivytā aa nerena kyty ky'y, e'i. Emoe'eoka mijê nerena pè rejupa, Papa, e'i. Āwitō vvy jinō e'āve emoe'eoka rejupa, ta'evo mijê, e'i Jesu Uu pè.ⁱ

⁶⁻⁸ Kee e'i teve Jesu oporegeta Uu pè:

– [Ereko katu ekoty rewarā kō, Papa, e'i.] Neremipyteporokwerā kō tē a'e kō, e'i. Nojirovijai nere mae kō pytery pe wyi nepyteporo kō

ⁱ 17.5 Prp. 2.6-11

ekoty rewarà kō rōmō toiko kupa, e'i. Oromojikuwaokapa ijupe kō, Papa, e'i. Nekoty rewarà kō rōmō ekoi kupa ky'y, e'i. Neayvukwerà ere ije maekwerà amojenupa ijupe kō. “Aje ywete” e'i amojenu ijupe kō maekwerà pè kupa âmē. “Aje ywete Jesu kōrijō tē uu Janejare'e rena pe wyi”, e'i teve kupa. “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē āwī”, e'i eupewarà mō kupa.

9– Ajawyi a'e kō pewarà mō aporegeta neupe ajupa, terereko katu kō, e'i. Pirujē jane kō pè rōwā aepo a'e ajamā'ē, e'i. Ererovijaoka ijupe kō rejupa mae kō pè tē a'e, neremīgwai kō tē kupa rewarà mō, e'i. 10 Ekoty rewarà kō rōmō ekoi kupa wyi nekoty rewarà kō rōmō ekoi teve kupa. Emojikuwaokapa ijupe kō Nera'yry rōmō rejupa, āwisō temojikuwaoka jane kō pè kupa ipi. 11 Age'e naiko puku'āi ipyri kō ky'y. Ajivytā aa nekoty ky'y, e'i. Ekoty rewarà kō opyta jētā âmē ike rupi iko, e'i. Ereko katu kō jē ikō ajawyi nē, Papa, e'i.

– Ivo katu teāmā mǎē tē ene, Papa! Neayvukasia neme'ēma eupē. Emā'ē jē ikō nekoty rewarà kō rē neayvukasia rupi nē, āwisō pe'ipyte rōmō toiko kupa. Āwitō pe'ipyte rōmō jaiko, tāwīvo ve ikō kupa nē, e'i. 12 Ike ipyterà kō rupi aiko jē aiko remē, areko katu kō ipi. Amā'ē jē ee kō aiko ipi, neayvu rupi. Ajawyi ojirovija jē ere kupa, e'i. Nerekoa rupi oiko jē kupa, pirujē, e'i. Pe'īgā kōrijō tē ereity ywe'e tite oo mǎē. A'e ootā jimomorijau wasua rena kyty. Nekusiwaoka amātejē maekwerà rupi katu tē a'evo ekoi ajamā'ē, e'i. Āmō kō âmē erevejē ekoi, e'i. 13 Age'e ajivytā aa nekoty ky'y, Papa. Ajawyi emokasi kō tojirovija jē nere kupa, Papa. Ikeaju remeve aepo a'e ene. Epy'amoryoka kō jē ereko kō. Āwitō ije eroryvay, tāwīvo kupa, e'i.

14– Neayvukwerà amojenupa ijupe kō. Pirujē ere ije tamojenu maekwerà rupi katu amojenu ijupe kō. Nerekoa rupi ekoi âmē kupa. Āwitō ije nerekoa rupi aiko, āwīvo ve ekoty rewarà kō ekoi. Nekuwai mae kō remisa tare'ā rōmō tē ekoi âmē kupa. A'e kō kee e'i ekoty rewarà kō pè ipi: “Orevo rōwā pejē. Ajawyi noromā'ē tari pene”, e'i ekoty rewarà kō pè kupa, e'i. 15 A'evo ipe remē: “Eekyi kō nivoi mae kō pytery pe wyi”, na'e'i ajamā'ē ene, e'i. Emokasi kō tojimo'yjē ere, a'e ene. Ereko katu kō kōrijō nivoi mǎē rōvijā wyi, a'e tē ene, e'i. 16 Āwitō ije evo rupi teve aiko, nijanererovijai mae kō wyi, āwīvo ve ekoty rewarà kō ekoi ky'y, e'i. 17 Aje ywete mǎē tē neayvu ipi. A'e rupi ikō ereko katu kō neupewarà kō rōmō nē, oterē jē neremimota rupi toiko kupa ky'y, e'i. 18 Neayvu rupi tē ajo jane kō pyterà rupi aiko. Āwitō emuu nivoi mae kō pyterà rupi rejupa, āwīvo ve amono ekoty rewarà kō nivoi mae kō pyterà rupi toiko kupa, e'i. 19 Auvay ekoty rewarà kō, e'i. Ajawyi ajime'ēma nepo pè. Neremimota rupi'ite aa aiko, āwisō ekoty rewarà kō ve nepo pè toiko, e'i.

20 – Ekoty rewarà kō neayvu mojenuarà mō ekoità, ãmō kō toenu, e'i. ãmē a'e kō ve ojirovijatà ere. Ekoty rewarà kō rōmō tē ekoità ãmē kupa, e'i. Ajawyi ereko katu ekoty rewarà rā kō, a'e ene, Papa, e'i. 21 Emokasi kō pe'ĩpyte rōmō toiko kupa, neremimota rupi toiko kupa ipi, e'i. Āwitō ije nereve pe'ĩpyte rōmō aiko, tãwīvo ekoi kupa, a'e ene, Papa. Āmē nojirovijai ere mǎe kō omǎē ee kō remē, ojirovijatà ere kupa ky'y. “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu”, e'itā ije kupa ky'y. 22 Āwitō tekou katua nemeē ije, āwīvo ve tekou katua ameē ekoty rewarà kō pē, pe'ĩpyte rōmō toiko kupa, janevo, e'i. 23 Ekoty rewarà kō erevejē ekoi. Āwitō ije nerevejē aiko, āwīvo erevejē ekoi kupa. A'evoa rupi pe'ĩpyte rōmō toiko kupa. A'evo ekoi kupa remē, ãmō kō ojirovijatà ere, ee kō omǎē kupa remē. “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu”, e'itā ãmē kupa. “Aje ywete Janejare'e wauvay Jesu koty rewarà kō. Āwitō Janejare'e remiau rōmō Jesu, āwīvo ve emiau kō rōmō Jesu koty rewarà kō ekoi”, e'itā teve kupa.

24 – Aje ywete, erauvay wete rejupa, Papa. Yvy jinō e'āve a'evo erauvay rejupa. Emokasiokapa teve rejupa. Emoe'eokapa neremīgwai yvapewarà kō pē rejupa. Emǎē jē eremīgwai kō rē, Papa. Nepyteporo kō eremīgwai kō rōmō toiko kupa. Apota erupi araa kō nerena kyty, ereve toiko kupa, e'i. A'evo ekoi kupa remē, emoe'ea rē omǎētā kupa, neremīgwai yvapewarà kō emoe'e remē, e'i.^k

25 – Ivo teāmā mǎē tē ene, Papa, e'i. Nererovijai mǎe kō nanekuwai. Ije ãmē orokuwa katu. Āmō, ekoty rewarà kō ekuwa katu Neremimuurerà rōmō. 26 Age'e si awyjepa oromojikuwaokapa ijupe kō. Ajamǎē oromojikuwaoka jētā aiko, āwisō neremiau kō rōmō toiko kupa. Āwitō neremiau rōmō aiko, tãwīvo ekoi kupa. Pe'ĩpyte rōmō ereve toiko teve kupa, e'i Jesu.

Awyjepa rǎ'ĩ Jesu oporegeta Uu pē.

Jesu opyy kupa remēwarà

(Mateusi 26.47-56; Maku 14.43-52; Rukasi 22.47-54)

18 1 Āmē Jesu oporegeta Uu pē paire, ojisyry oo orereve, wemimo'ekwerà kō reve. Yy miti ovae kyty oroo. Setorōnà eu a'e yy pē. Uve temitǎgwerà ty a'e pē^l. A'e kyty oroo orovǎe. 2 [Jutasi Sikarioti kōrijō tē nooi orerupi. Ojisyrypa amǎtejē orojimi'u remeve.] Ajamǎē okuwa a'e pē orojimoaty. A'e pē tē jē Jesu oremonoaty oremonogeta ipi.

3 A'e pē oroiko ãmē. Āmē Jutasi weru sota kō orekoty, [Romǎ yvy pewarà sota kō]. Āmō kō ve Jutasi weru, Janejare'e moe'ea retā rǎrōarà

^k 17.24 Prp. 2.5-11 ^l 18.1 Oriveiraty eu ijupe mǎē.

kõ. A'e kõ oõvijã kõ ayvu rupi uu, Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã kõ ayvu rupi. ãmõ, Pariseu kõ ayvu rupi ve uu kupa. Mokopejõ uu Jutasi Sikarioti rupi mõe kõ. Marija poko pawete weru opo pè. Turi jivõvägwerà sota kõ weru teve oyapea mõe. ãmõ, raparina kõ ve weru kupa.

⁴ ãmẽ Jesu okuwapa amãtejẽ weewarà mārānaitarà. Ajawyi wenone'apa amãtejẽ weewarà rã. Oo amãtejẽ õvaisi kõ.

– Ava ywe'e sipõ peeka peiko? e'i ijupe kõ.

⁵ – Jesu, Nasare taa wãnä, e'i ãmẽ kupa.

– Ije tè a'e, e'i.

⁶ Aepo e'i Jesu remeve, py'awarà mõe o'a ãmẽ wapekwerà kytty kupa.

⁷ – Ava ywe'e sipõ peeka peiko? e'i mijẽ ijupe kõ.

– Jesu, Nasare taa wãnä, e'i mijẽ kupa.

⁸ – Ije tè a'e, a'epa rōwã sipõ pejẽ! Ereka tè sipõkõ pejo ãmẽ! e'i. Ije tè ereka pekupa remẽ, tojisyry rãĩ ereve ekoi mõe kõ ajawyi, e'i ijupe kõ.

“Hoõ” e'i sota kõ ãmẽ.

⁹ Ji'ite Jesu Uu pè oporegeta upa remẽ, kee e'ipa: “Papa. Ererovijaoka ijupe kõ rejupa mõe kõ, erevejẽ ekoi kupa. Pe'ĩ namokãjãoka'ãi ãmõ”, e'ipa. Aekwerà rupi katu tè, “Tojisyrypa rãĩ ereve ekoi mõe kõ”, e'i sota kõ pè.

¹⁰ Ameve Simão Peturu marija poko wekyi. A'e pupe kwaima'e mõe onamimopai. Mauku eu ijupe mãẽ onamimopai. Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã wasu remigwai tè a'e.

¹¹ A'evo remẽ Jesu e'i Peturu pè:

– Teene. Nemarija poko emokatu! e'i. Akuwa Papa ayvu rupi tè ajimomoriãu 'atà tè amãnõ, e'i. Ajawyi najirokyjei, e'i Jesu ijupe.^m

Anasi retã gtyt weraa Jesu kupa remẽwarà

¹² ãmẽ sota kõ Jesu opyy ky'y, oõvijã miti ayvu rupi. Janejare'e moe'ea retã rãrõarà kõ reve opyy Jesu kupa. Opokwa eraa kupa. ¹³ Anasi eu ijupe mãẽ retã gtyt rãĩ weraa Jesu kupa. A'e Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã wasu ratyu tè, Kaipasi eu mãẽ ratyu tè. ¹⁴ Kõitokõ Juteu rövijã kõ atyry pè Jesu mãnõa rã rè rewarà mõe ojimoaty remẽ, a'e Kaipasi tè kee e'i jövijägwerà pè: “Ikatu pe'ite jane mõe omãnõ amãtejẽ, pirujẽ jane kõ pewarà mõe. [ãmẽ tè nijaneapisi'ãi kupa], e'i maekwerà. Aepo e'i maekwerà ratyu retã gtyt weraa Jesu kupa.ⁿ

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rããga remẽwarà (Mateusi 26.69-70; Maku 14.66-68; Rukasi 22.54-57)

¹⁵ ãmẽ Simão Peturu oo Jesu rapyky rupi iko. Ije ve aa apyky rupi.^o Ajaate Anasi retã mõe orovãe. Ije aike a'e pari kwarà pè. Tetã ypy pè aike,

^m 18.11 Mat. 26.39; Mak. 14.36; Ruk. 22.42 ⁿ 18.14 Juw. 11.49-50 ^o 18.15 Juwão.

Jesu pyri'ijeẽ sa'u. Anasi remikuwa tẽ ije. Ajawyi okarà rãrõarà “eike” e'i ije.

¹⁶ Ajamãẽ Peturu noikei. Opyta ikatu pẽ, ovaokenapa ypy upa. ãmẽ ajivy rãĩ wãivĩ pẽ aporegeta, ovaokena rãrõarà pẽ. A'e wãivĩ pẽ kee a'e:

– Ejimorypa toike, a'e ijupe.

“Hoõ” e'i ãmẽ. ¹⁷ ãmẽ Peturu oike remẽ, a'e wãivĩ e'i ijupe:

– Wãi kwaima'e remimo'earà rōwã sipōkō ene! e'i ijupe.

– ãnĩ! A'e rōwã ije! e'i rããga owari rōmō.

¹⁸ ãmẽ irōwã wete rewarà mō temĩgwai kō tata omoipota. A'e ypy pẽ ojipe'e kupa upa. ãmō sota kō ve a'e pẽ tui. A'e kō pyri Peturu oo opõã ojipe'e upa.

Jesu Janejare'e pẽ oporegeta mõe kō rōvijã rovake remẽwarà

(Mateusi 26.57-68; Maku 14.53-65; Rukasi 22.54,66-71)

¹⁹ ãmẽ Janejare'e pẽ oporegeta mõe kō rōvijã wasu oporanu Jesu pẽ, a'e tetã wryr pẽ.

– Ava pō neremimo'earerà kō? e'i. Manyvo ere pō imotekokuwa kō ipi? e'i Jesu pẽ.

²⁰ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Ije poromotekokuwa aiko remẽ, jovake tẽ poromotekokuwa ipi, tijaenu. Tyvija rupi rōwã poromotekokuwa. Juteu kō ojimoaty mõe kō rovake tẽ a'evo aiko. Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ amotekokuwa kō ipi. ãmō, Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã kō rupi teve. ²¹ Ajawyi eupe rōwã kuwa aepo ere! e'i ijupe. Eayvu wenu maekwerà kō pẽ tẽ kuwa aepo ere. Ere ajawyi esa! A'e kō okuwa eporegetakwerà, wenupa kupa rewarà mō, e'i.

²² ãmẽ aepo e'i oporegeta Jesu remẽ, ãmẽ sota mō wetoapepete Jesu.

– Aepo ere sō Janejare'e pẽ oporegeta mõe kō rōvijã wasu pẽ! e'i. Ajawyi ejimomeme ikō ee kō imogeta nẽ! e'i.

²³ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Newari ije ajamãẽ. Aje ywete aporegeta ipi! Ajawyi moma'e rewarà mō pō eretoapepete pekupa, ãwisō aje ywete aporegeta remẽ? e'i.

²⁴ ãmẽ Anasi nokuwaive manyvotà wereko. Ajawyi Jesu omojivy mijẽ Kaipasi kty imonooka, Janejare'e pẽ oporegeta mõe kō rōvijã wasu pẽ. Ipoapy āpasĩa revejẽ omojivy imono.

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rããga mijẽ remẽwarà

(Mateusi 26.71-75; Maku 14.69-72; Rukasi 22.58-62)

²⁵ ãmẽ jakatu Simão Peturu ojipe'e jẽ tata ypy pẽ upa. ãmẽ ãmō kō e'i mijẽ ijupe:

– Wãi kwaima'e remimo'ekwerà mō rōwã pōkō ene? e'i.

– ãnĩ! A'e rōwã ije! e'i rããga.

26 ãmẽ temĩgwai mō e'i:

– Nere itōkō amã'ẽ ka'a miti pè, eeve neiko remẽ! e'i ijupe.

Peturu onamimopai maekwerà retārã tẽ sikaepo aepo e'i. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kō rōvijã wasu remĩgwai mō a'e. Aepo e'i remẽ, Peturu ojimonyi. Ajawyi kee e'i:

27– Ānĩ! A'e rōwã ije! e'i mijẽ.

ãmẽ aepo e'i remeve masakara oje'ẽ.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remẽwarà
(*Mateusi 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; Rukasi 23.1-5*)

28 Kō'ẽ tarà mẽ weraa mijẽ Jesu kupa, Kaipasi retã pe wyi. Romã yvy pewarà kovenatu posikoa rena kyty weraa kupa. [Piratu eu kovenatu pè.] A'e retã gyty weraa Jesu kupa. A'e tetã pẽ Juteu rōvijã kō noikei ipi. Juteu rōwã mǎ'ẽ retã tẽ rewarà mō noikei kupa. Ekoã kō teãmã a'evo, kee e'i kupa rewarà mō: “Jaïke sō remẽ, janeky'a kuwa Janejare'e kyty. Nĩ'e'ãi tāmō kō jisryywerà rẽ jaja'a remẽ ãmẽ”, e'i kupa. Aepo e'i kupa rewarà mō, noikei kovenatu retã wryy pẽ kupa. Tetã ypy pẽ tẽ wārō kupa.

29 Ajare kovenatu Piratu oẽ oo òvaisĩ kō, Jesu weru kupa remẽ.

– Manyvo rewarà mō pō aã kwaima'e peeru erovake? e'i ijupe kō.

30 ãmẽ Juteu rōvijãgwerà kō e'i ijupe:

– Nivoi ekoi rewarà mō! Nekuwa nāwĩvoi sō remẽ, noroeru kuwa'ãi nekoty! e'i ywe'e tite kupa.

31 ãmẽ Piratu e'i ijupe kō:

– Pevote tapekuwa penekoa rupi, e'i.

ãmẽ Juteu kō e'i:

– [Manyvo toroereko e'ã oreremikuwa rupi, Romã pewarà jōvijã wasu omoteepa tekoua rewarà mō, e'i. Āwĩ rapijarà tāmō kō ojapi japi takuru pupe ijuka ipi, Janejare'e werōarō mǎ'ẽ tẽ rewarà mō. A'evo kuwasi oroereko mijã.] Ajamã'ẽ Romã pewarà jōvijã wasu ayvu rupi nijajuka'ãi. [Ene kōrijō tẽ neayvukasi ijukaa rẽ.] Ajawyi tẽ oroeru nekoty, e'i kupa.

32 Ajawyi Romã pewarà jōvijã ayvu rupi tẽ Jesu omānōtã ky'y. Yvyra jipokana rẽ omō'ātã ijuka kupa ky'y. Ajamã'ẽ, “Emō'ã 'atã tẽ ejuka”, e'i Jesu maekwerà rupi katu tẽ a'evotã wereko ãmẽ kupa.^p

33 ãmẽ Piratu oïke rã'ĩ mijẽ oo posikoa rena wryy kyty. Aja païre Jesu omuroka mijẽ imogeta.

– Aje ywete pō Juteu kō rōvijã tẽ si ene? e'i ijupe.

34 Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Nevote pō aepo ere? Āmō kō ayvu rupi tẽ rōwã pōkō aepo ere ije? e'i Jesu ijupe.

35 ãmẽ Piratu e'i:

– “Juteu teipõ āwī” ere tite sipõ ije? e'i. Neretārā Juteu kō tē nereru ike neme'ē epo pē. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō reve. A'e kō manyvo jē neiko rewarā mō nereru ekoty. Ajawyi ejimome'u ije, takuwa nerewarā, e'i.

³⁶ Āmē Jesu e'i:

– Āwitō pejē jōvijā ikewarā rōmō tē, āwīvo rōwā ije, e'i. Evo rupi teve ije, jōvijā rōmō, ikewarā rōwā ije rewarā mō. Pevowary vo sō ije remē, eremīgwai kō ojiapisi kuwa erereko katu Juteu rōvijā kō po pe wyi mijā. Pejē, napemā'ē kuwa'āi ajimojōvijā remē ere, e'i Jesu.

³⁷ Āmē Piratu e'i ijupe ky'y:

– Jōvijā wasu tē sipō ene? e'i.

– Ō'ō! e'i Jesu. Ene tē aepe erepa ije. Jōvijā tē ije. A'e rōmō tē ajo esaky mō ike yvy pē pepytery pē. Ayvu aje ywete mǎ'ē mojenuarā rōmō ajo, e'i. Ava mō sō ayvu aje ywete mǎ'ē opota remē, eayvu wenutā ipi, e'i. Eayvu rupi ekoitā āmē ipi, e'i.

³⁸ Āmē kovenatu Piratu e'i:

– Ava nokuwa kuwa'āi kuwa ayvu aje ywete mǎ'ē! e'i tite ikuwa e'ā.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remēwarā

(Mateusi 27.15-31; Maku 15.6-20; Rukasi 23.13-25)

Aepe e'i paire, oē mijē oo jawo Juteu kō pē:

– Naesai pe'ī nivoi mǎ'ē mō tijamo'y ee, e'i. ³⁹ Pepota pō amoēoka? Āwitō penāmōi kō jisryawerā rē peja'a remē upi upi, pe'ī temimopā'āgwerā amoēoka ipi, āwīvo? e'i. “Juteu kō rōvijā wasu” eu mǎ'ē pō pepota tamoē? e'i.

⁴⁰ – Ānī! Ānī! Āwī rōwā! e'i e'i kōrijō wapukai rōmō kupa. Parapa tē oropota nemoē! e'i e'i wapukai rōmō kupa.

Pirujē aepe e'i wapuka pukai rōmō kupa. Aepe e'i kupa rewarā mō, “hoō” e'i Piratu āmē ky'y. Parapa tē omoēoka āmē ky'y, ojimijajuka maekwerā teipe Parapa remē.

19 ¹ Āmē kovenatu Piratu e'i sota kō pē:

– Peraa āā kwaima'e inōpā nōpā! e'i Jesu pewarā mō.

A'eo wereko āmē kupa. Weraa inōpā nōpā kupa. ² Ojimorarai wete ee kupa. Wākānytanō joō asīasī mǎ'ē pupe kupa. Jōvijā ākānytarā rā'āga rōmō a'eo wereko kupa. Jōvijā yru poko karary vo mǎ'ē pē oyrunō rā'āga rā'ī kupa.

³ Āmē oo ipyri kupa remē,

– Age'e si tereiko puku Juteu kō rōvijā rōmō! e'i rā'āga ijai kupa.

Oovapete pete teve kupa. A'eo ojimorarai wete ee kupa.

⁴ Āmē kovenatu Piratu oē mijē oo jawo aty wasu kō pē:

– Peenu rā'ī si eayvu! e'i. Aā kwaima'e peeru maekwerā ivo katu mǎ'ē tē. Ajawyi namojaiwe'āi. Ajawyi aeruoka tarā mijē āā ike, e'i. Pemā'ētā tē ee ky'y, e'i.

⁵ ãmẽ sota kô weru Jesu ikatukwery pè, kovenatu Piratu ayvu rupi. ãkãnytarã rã'ãga irôromô ve weru kupa. Jôvijã ryrû pokô rã'ãga irôromô ve weru kupa. Weru kupa remẽ, kovenatu Piratu e'i Juteu kô pè:

– Wãi penemierukwerà! e'i.

⁶ ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mõe kô rôvijã kô omã'ẽ mijẽ Jesu rè remẽ, wapuka pukai mijẽ kupa. Janejare'e moe'ea retã rãrôarã kô ve wapuka pukai.

– Emoputuputurioka ãwĩ yvyra jipokana rè ijukaoka! e'i e'i kupa.

Ajaate kovenatu Piratu “hoô” e'i ijayvu kô rupi ky'y.

– Peraa ajawyi ijuka ky'y, e'i. Ije ajamã'ẽ nivoi mõe na'e teywete'ãi ijupe, e'i.

⁷ ãmẽ Juteu atyry kô kee e'i:

– Emã'ẽ. Oropota orerãmôi kô remikusiwarerã rupi orojuka, “Janejare'e Ra'yry tẽ ije”, e'i teywete rewarã mô, e'i kupa.

⁸ ãmẽ kovenatu Piratu aepo jaa wenu remẽ, ojimonyi.

[– 'O! Aje rôwã pôkô ãwĩ Janejare'e Ra'yry tẽ? e'i oupe.]

⁹ Ajawyi weroike mijẽ Jesu eraa jawo ijupe:

– Ava ywe'e pô ene? e'i. Mape kytýwarã pô ene? e'i Jesu pè.

Ajamã'ẽ Jesu nipui ijupe.

¹⁰ ãmẽ Piratu e'i:

– Nanepui ywe'e tite pô eupe? e'i. Eayvukasiay wete mõe tẽ ije! e'i. Napotai nejukaoka remẽ, oromoẽ kuwa. Apota nejukaoka remẽ, noromoẽ'ãi. Orojukaoka kôrijõtã ãmẽ yvyra jipokana rè! e'i ijupe.

¹¹ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– “Evote ipô eayvukasi” ere tite. ãnĩ! Janejare'e tẽ neayvumokasioka. Ijayvu rupi kôrijõtã tẽ ejukaokatã rejupa. Ajawyi ereru nepo pè eme'ẽ mõe kô ywesô nivoiay Janejare'e pè ekoi, e'i.

¹² ãmẽ aepo jaa wenu remeve, kovenatu Piratu opota Jesu omoẽoka mijã. Ajamã'ẽ atyry wapuka pukai jẽ tesô jawo:

– Jôvijã wasu Sesa ãpã tẽ Jesu, “Jôvijã tẽ ije”, e'i rewarã mô! Ajawyi a'e nemoẽoka sô remẽ, nerôvijã wasu ojikô'õtã ãmẽ nere ky'y! e'i ijupe kupa.

¹³ ãmẽ Piratu aepo jaa wenu remẽ, weruoka mijẽ Jesu oka wryy pe wyi ikatu pè. Jôvijã ayvukasia rena kytý weraa. Nivoi tekoua mojenua rena tẽ a'e.^q A'e tena pè “Kapata” e'i Juteu kô wayvu pè. A'e pè Piratu oẽ wapy oporegeta wayvukasia rômô. ¹⁴ Jane 'aryvo kwaray paire a'evo ekoi.

ãmẽ jakatu Juteu kô wãparô ypytã wãmôi kô jisryyawerã rè ja'aa.^r

ãmẽ jakatu Piratu e'i mijẽ Juteu rôvijã kô pè:

– Aã penôvijã! e'i.

¹⁵ Ajamã'ẽ kee e'i jẽ wapuka pukai kupa:

^q 19.13 Uve yvy jimoãtãgwerã a'e pè, takuru ytape. ^r 19.14 Kaneiru ra'yry ojukatã imii iwa kupa pya.

– Pejuka ikenê! Emoputuputurioka jësi yvyra jipokana rè ijuka! e'i kupa.

Ãmẽ Piratu e'i ijupe kô:

– Pepota katu pô penôvijã yvyra jipokana rè jamoputuputuri ijuka? e'i ijupe kô.

Ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mæ kô rôvijã kô kee e'i:

– Orerôvijã rôwã ãwĩ! e'i. Pe'íte orerôvijã! Romã yvy pewarà jôvijã wasu rômô'íte! e'i ywe'e tite kupa.

¹⁶ Ajawyi Piratu ojimoane'e jê sota kô pè jawo ky'y:

– Pepyy awi eraa! e'i. Pemoputuputuri awi yvyra jipokana rè ijuka! e'i ijupe kô.

Weraa ãmẽ kupa.

Jesu omoputuputuri yvyra jipokana rè kupa remêwarà

(Mateusi 27.32-44; Maku 15.21-32; Rukasi 23.26-43)

¹⁷ Ãmẽ sota kô omono Jesu yvyra jipokana tomovy eraa. Imirai mã'ẽ jukaa rena ktyty omovy eraa ãmẽ. “Joäkägwerà” eu a'e tena pè. (Kokota e'i Juteu kô wayvu rupi ãmẽ.)

¹⁸ A'e pè omoputuputuri ãmẽ imô'a kupa. ãmẽ mörijô kwaima'e kô omoputuputuri ijuvuri imô'a kupa. Omojeovai kupa.

¹⁹ Ãmẽ kee jaa okusiwaoka amâtejê kovenatu Piratu pè Jesu rewarà: “Jesu Nasare taa wânã. Juteu kô rôvijã wasu”, ejaa. A'e jikusiwarerà omono toinô Jesu apyte 'aryvo kupa, yvyra jipokana rè. ²⁰ Juteu kô ayvu rupi ojikusiwa. ãmô, Romã pewarà kô ayvu rupi teve. ãmô, Kereku kô ayvu rupi teve. Pee atyi tè a'êvo Jesu wereko kupa. ãmẽ ijatray Juteu kô omogeta emikusiwarerà, a'e rupi okwa kupa remê, Jerusarê taa pyri'ijê'e ojuka kupa rewarà mō.

²¹ Ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mæ kô rôvijã kô omã'ê a'e jikusiwarerà rè remê, kee e'i kupa:

– ãnĩ, “Juteu kô rôvijã wasu”, jaa tè ere sô ikusiwaoka! e'i. Kee jaa ekusiwaoka: “Aã kwaima'e, ‘Juteu kô rôvijã tè ije’, e'i mã'ẽ”, jaa tè jësi ekusiwaoka, e'i epe Piratu pè kupa.

²² Ajamã'ê kovenatu Piratu e'i:

– Awyjepa akusiwa. Namotee'ãi ky'y, e'i ijupe kô.

²³ Ãmẽ ajaire, Jesu omoputuputuri kupa paire, sota kô omosãi Jesu yrukwerà ojiupe kupa. Wãvasĩ vãsĩ imosãi ojiupe kupa, irôte rômô. ãmô, yru poko ikatuay mã'ẽ, a'e jareve ipô ojinô tyru poko rômô mã'ẽ. Ajawyi nuvei emiasakwerà. ²⁴ Ajare sota kô e'i ojiupe:

– Nisimokei'ãi aã ãmẽ imosãi. Ejo jajimarai kôrijô tè ee, ava pô opyytã, e'i ojiupe kupa.

Janejare'e kareta rè ojikusiwapa amâtejê a'êvoa rã karamoe remêve. Kee ojikusiwa Jesu ayvu rã mō:

“Eyrukwerà omosaità ojiupe kupa.

Ãmõ, eyru poko rè ojimaraità rãĩ kupa.

‘Ava ywesõ põ opyytã?’ e'itã kupa.

Ãmõ, ojeãã ã'atã eewarà mõ kupa”, e'i ojikusiwa amãtejẽ maekwerà.^s

Aekwerà rupi katu tẽ sota kõ a'evo wereko ajaire.

²⁵ A'evo remẽ Jesu y ipyri'ĩjeẽ tui, Maria. Ãmõ, ikypy'yry ipyri tui. Maria eu teve ikypy'yry pẽ. Koropasi rerekwarà tẽ a'e. Ãmõ, Maria Matarena ipyri kõ tui. Mokopejõ a'e pẽ tui kupa. [Ije ve a'e pẽ aju. Juwão, Jesu remiau.]

²⁶ Ãmẽ Jesu oy rè omãẽ. Ãmõ, ere teve omãẽ. E'i ãmẽ oy pẽ eupewarà mõ:

– Ãwĩ tẽ nememyry rômõtã ky'y, e'i.

²⁷ Aepo e'i teve ije:

– Ãwĩ tẽ ney rômõtã ky'y, e'i.

Ajawyi araa eretã gyty, awyje toiko epyri ky'y.

Jesu mãnõa rewarà

(Mateusi 27.45-56; Maku 15.33-41; Rukasi 23.44-49)

²⁸ Aepo e'ipa Jesu remẽ, okuwa oposikoa omoawjyepa ike yvy pẽ ky'y. ãmẽ kee e'i:

– E'ywa, e'i.

Aepo jaa ojikusiwapa amãtejẽ ijayvu rã rômõ karamoe remeve.^t

Aekwerà rupi tẽ aepo e'i Jesu.

²⁹ ãmẽ a'e pẽ uve kui mõ. Uvary ai mã'ẽ“ uve ipupe tãnẽ mã'ẽ. ãmẽ sota kõ a'e pẽ omoãkã ipyu mã'ẽ mõ. A'e oinõ yvyra turisara rè imoja Jesu juru rè kupa, tomosusu. ³⁰ ãmẽ omosu paire, e'i Jesu:

– Papa, awyjepa eposikoa ky'y, e'i.

Ameve ojayvy ojikyĩ oo ky'y.

Jesu reãgwerà oturuso imomu kupa remẽwarà

³¹ ãmẽ Juteu rövijã kõ nokuwaive Jesu omãnõma sikaepo. Ajawyi, “Tomãnõ jimoava 'arà e'ãve”, e'i kupa. “Tijatypa amãtejẽ kuise'ẽ, timanyvo e'ã Janejare'e pẽ jimoava 'arà pẽ”, e'i tite ikuwa e'ã kupa.” Ajawyi oo mijẽ kovenatu Piratu pẽ javo kupa:

– Emono sota kõ toetãmãaka'a ka'a tomãnõ kuise'ẽ, jimoava 'arà e'ãve, e'i kupa. Tijaekyi amãtejẽ ãmẽ teãgwerà kõ yvyra jipokana re wyi imokatupa pãtõma e'ãve, e'i kupa.

^s 19.24 Jīg. 22.18 ^t 19.28 Jīg. 22.15; 69.21 ^u 19.29 *Vinho amargo, vinagre*

^v 19.30 Noposikoi teãgwerà rè jimoava 'ary pẽ kupa ipi. Ajawyi aepo e'i kupa. Nopotai teãgwerà kõ tui puku yvyra jipokana rè kupa teve.

³² “Hoõ” e'i Piratu ãmẽ. ãmẽ sota kô uu Jesu uvuriwarà retãmã aka'a. ãmõ, ijuvuriwarà a'evò wereko kupa. ³³ Ajaire Jesu teve a'evò werekotà kupa mijã. Ajamãẽ omãẽ ee kupa remẽ, omãnõma sikaepo. Ajawyi noetãmãaka'ai kupa. ³⁴ Ajamãẽ eãgwerà oturuso imomu kurumuri rããga pupe kupa. A'evò wereko kupa remẽ, wyy tesõ oẽ iwyi. ãmõ, yy oẽ teve iwyi. ³⁵⁻³⁷ Ajare kee e'i amãtejẽ Janejare'e ayvukwerà ojikusiwa karamoe remeve: “*Tjukaarerà kô omã'età ee, ooso kupa maekwerà rè*”, e'ipa amãtejẽ maekwerà. ãmõ, kee e'i amãtejẽ maekwerà: “*Noetãmãaka'a ka'a'ãi kupa. Mape jẽ rōwã ikãgwerà mō waka'atà kupa*”, e'i amãtejẽ maekwerà.” Aepo ojikusiwa maekwerà rupi katu tè a'evò wereko Jesu reãgwerà kupa. Amãẽ ee a'evò wereko kupa remẽ. Ajawyi akuwa katu aekwerà. Ajawyi akusiwa ajupa a'evò momewa pejẽ, tapekuwa. Aje ywete akusiwa eayvukwerà Jesu rewarà, tapejirovija ee.

Jesu reãgwerà mokatua rewarà

(Mateusi 27.57-61; Maku 15.42-47; Rukasi 23.50-56)

³⁸ ãmẽ oiko kwaima'e mō a'e pè, Juse Arimateja taa wãnã eu ijupe mã'ẽ. Jesu remimo'earà tè sikaepo a'e. Ajamã'ẽ tyvija rupi tè a'evò ekoi, Juteu rōvijãgwerà kô tokuwa e'ã. Okyje iwyi kô rewarà mō tyvija rupi ekoi. Jesu mãnõa ojenu ijupe remẽ, oo Piratu pè oporanu. Kee e'i:

– Apota Jesu reãgwerà araa imokatu mijã, e'i.

– Hoõ, eraa ajawyi, e'i Piratu ijupe.

Ajawyi ojivy oo eãgwerà kyty ekyi eraa imokatu, omokatutã mã'ẽ pè.

³⁹ ãmẽ Nikotemu ve oo upi. Kõi oo pya Jesu resa maekwerà. Ipije katu mã'ẽ weraa eãgwerà rè imogy kupa. Miha ysykwerà eu ipije mã'ẽ mō pè. ãmõ pè, aroe ysykwerà eu. A'e jimonãgwerà miturakwerà weraa kupa. Kejavu tesõ weraa kupa. ³⁵ kiru tesõ ipowiyijay.^x

⁴⁰ A'e kô ovãe Jesu reãgwerà pyri remẽ, wekyi ijõvã teãgwerà jõvãa pupe kupa. Kamisa e'eay “rijõ” eu mã'ẽ pupe ojõvã kupa. Ipije katu mã'ẽ revejẽ ojõvã kupa. A'evò tè Juteu kô wereko teãgwerà imokatu ipi.

⁴¹ A'evò wereko paire, weraa imokatu kupa ky'y. ãmẽ uve ka'a miti mō Jesu jukaawerà pyri'ije'ẽ. A'e pè uve teãgwerà rena, pareti kwarà. Ipyau mã'ẽ a'e, nomokatutytyive teãgwerà mō ipupe mã'ẽ pupe. ⁴² A'e kwarà pupe Jesu reãgwerà omokatu kupa, nikuipei rewarà mō. Pãtõmatã. Ajawyi ojikõtevẽjẽ imokatu jimoava 'arà e'ãve kupa.

Jesu omãnõ maire opoera mijẽ remẽwarà

(Mateusi 28.1-8; Maku 16.1-8; Rukasi 24.1-12)

20 ¹ ãmẽ jimoava 'arà paire ipõ Maria Matarena oo tite Jesu reãgwerà rena resa mijã. Nikõ'ei ve remeve oo tite esa. ãmẽ ipõ oo ovãe, soõ, pareti kwarà ojiovapyjavo 'ejẽ upa.

^w 19.35-37 Jĩg. 34.20; Sak. 12.10 ^x 19.39 Juw. 3.1-2

²Ameve ojirova ojã oo jawo Simão Peturu pè. Eupe teve. Kee e'i oreupe:
– Janerövijã reägwera wekyi ena pe wyi kupa! e'i tite ikuwa e'ã.
Norokuwai mape kyty weraa inõ kupa, e'i tite.

³Ämë aepo oroenu remë, oroo esa, ije, Peturu reve. ⁴Orojã oroo. Ämë ije ypy aa avãe iwyi.

⁵Ämë ajayvy amãjã ikwarà rè remë, soõ, kamisa rè kõrijõ amã'ë. Jesu reägwera jövånawerà rè amã'ë. Ajamã'ë naikei ikwarà kyty aa. ⁶Ämë Simão Peturu uu ovãe a'e pè remë, oike ikwarà pupe oo. A'e ve omã'ë Jesu reägwera jövånawerà rè. ⁷Ijãkãg jövånawerà rè teve omã'ë. Ijövånawerà reve rōwã ijãkãg jövånawerà tui. Waite tui upa. Waite ojapakwa upa. ⁸Ije ve aike ikwarà pupe aa ky'y. Amã'ë erokwa remë akuwapa. “Aje ywete” a'e ky'y.

⁹(Ajamã'ë noroja'aive Janejare'e ayvukwerà rè a'evoa rewarà rè, okusiwaokapa amãtejë maekwerà rè. Norokuwaive Janejare'e omojenuoka amãtejë ipoeraa rã rewarà.) ¹⁰Ämë aja paire orojivy oroo.

Jesu ojimojikuwaoka Maria Matarena pè remëwarà

(Mateusi 28.9-10; Maku 16.9-11)

¹¹Ämë ipõ Maria Matarena opyta jë Jesu reägwera renawerà pyri'ije'ë. Noikei ajamã'ë. Ikatu pè Jesu wãpirõ upa. A'evu remë ojayvy omãjã eägwera renawerà kwarà rè omãjã imono.

¹²Ämë, soõ, Janejare'e remigwai yvapewarà kõ rè omã'ë. Mõrijõ ipõ a'e pè tui. Isuky katu jome yru kõ. A'e pè Jesu reägwera renawerà pè katu ipõ wapy kupa upa, ikupykwerà renawerà kytyre. Ämõ, ijãkãg renawerà kytyre wapy omãjã kupa upa. ¹³A'e kõ e'i Maria pè:

– Manyvo rewarà mō pō neja'o rejupa? e'i kupa.

Ämë Maria Matarena e'i:

– Erövijã reägwera weraa kupa rewarà mō, e'i tite. Nakuwai maty pō weraa inõ kupa, e'i tite ijupe kõ.

¹⁴Aepo e'i paire ojirova rã'ĩ omãjã Jesu rè. Opõ'ã ijuvuri upa. Maria nokuwai ajamã'ë Jesu tè, [nomoa'ui rewarà mō].

¹⁵Ämë Jesu e'i ijupe:

– Manyvo rewarà mō pō neja'o rejupa? Ava rè pō neägyo rejupa? e'i Jesu ijupe.

Ämë Maria, “Ka'a miti rè oposiko mã'ë teipō”, e'i tite ijupewarà mō. Ajawyi kee e'i kõrijõ ijupe:

– Ene pō erövijã reägwera neekyi eraa ike wyi? e'i tite ijupe. Emome'u ije mape pō tui. Mape pō teägwera neinõ, taa ipijarà mō? e'i tite ikuwa e'ã.

¹⁶Ämë si Jesu ojimojikuwaoka ijupe ky'y.

– Maria! e'i.

Ameve Maria ojirova Jesu rè omãjã ky'y.

– *Raponi!* e'i.

(Juteu kō ayvu pè aepo e'i. “Poromo'earà” jaa tè aepo e'i.)

¹⁷ ãmẽ Jesu e'i:

– Napotari emomyta rejupa, naëive aa Papa kyty rewarà mō. Aatà rãĩ ikoty, e'i. Penuu rōmō ve Papa ekoi, e'i. Janejare'e tè a'e, e'i. A'e kyty tè aatà. Ekwa awi aepo mojenu emōmirĩ kō pè, e'i.^y

¹⁸ Ameve Maria Matarena uu javo oreupe, Jesu remimo'ekwerà kō pè.

– Janerōvijã ywete rè amã'ẽ! e'i.

ãmẽ omome'u Jesu ayvukwerà oreupe.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerà kō pè remēwarà

(Mateusi 28.16-20; Maku 16.14-18; Rukasi 24.36-49)

¹⁹ ãmẽ karumẽ orojimoaty aty tetã wryy pè orokupa, Jesu remimo'ekwerà kō rōmō. Jimoava 'arà okwa paire. Ajamã'ẽ tetã oroovapy Juteu jōvijãgwerà kō wyi, orokyje iwyi kō rewarà mō. ãmẽ Jesu keve ywete ojisaoka orepytery pè oreupe. Kee e'i oreupe:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nẽ! e'i.

²⁰ Aepo e'i paire, ojipomomojai toromã'ẽ gatu putuputuri kwarerà rè. ãmō, oturu momuawerà rè teve omome'u toromã'ẽ. Oreroryvay ãmẽ orerōvijã rè oromãjã. ²¹ ãmẽ Jesu oporegeta mijẽ oreupe:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nẽ! ãwitō Papa emuroka ike, ãwīvo ve ije tè poromonookatã erekoa mojenuarà kō rōmō tapeiko ky'y, e'i oreupe.

²² Aepo e'i paire, opeju imuu orekoty. Kee e'i oreupe:

– Aã Janejare'e 'Ag peneve toiko, e'i. ²³ Ajawyi eayvu rupi “awyjepa” pejẽ jane kō aiwererà pè remẽ, Janejare'e tè aepo e'i tary ve ãmẽ ky'y. Nomo'y'ãi ijaiwererà kō ãmẽ ee kō ky'y. ãwīvo ve “awyjepa” napejẽi jane kō aiwererà pè remẽ, Janejare'e ve “awyjepa” ne'i'ãi. Ojimo'y jètã ijaiwererà ee kō iko, e'i.^z

Tome “aje ywete” ne'ive remēwarà

²⁴ Jesu ojisaoka oreupe remẽ, pe'igã sikaepo natui orepyri, Tome eu ijupe mã'ẽ. Ojipupewarà tè a'e. ²⁵ Ajawyi ajaire tè aepo oromome'u ijupe.

– Janerōvijã ywete! oro'e ijupe. Ore ywete oromã'ẽ ee! oro'e ipe ijupe.

Ajamã'ẽ “aje” ne'i oreayvu pè. Kee e'i kōrijō tè oreupe:

– Amã'ẽ ee remẽ tè katu kuwa “aje ywete sipō” a'e kuwa ãmẽ, e'i.

Opomoputuputuri maekwerà rè omome'u tamã'ẽ remẽ “aje ywete sipō”, a'e kuwa ãmẽ! Apoko iputuputuri kwarerà pupe remẽ tè katu kuwa arovija. ãmō, ituru kwarà rè apoko remẽ tè katu kuwa ve arovija, e'i kōrijō Tome.

^y 20.17 Wemimo'ekwerà kō pewarà mō “emōmirĩ kō” e'i. ^z 20.23 Mat. 16.19; 18.18

Jesu ojisaoka Tome pè remēwarà

²⁶ Ajaire pe'ĩ semana paire, orojimoaty mijē sikaepo orokupa, tetã mō wryy pè. Oroovapy mijē tetã. Tome ve orepyri tui ky'y. ãmē Jesu ojisaoka mijē oreupe. Oporegeta mijē oreupe.

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nē! e'i oreupe.

²⁷ Ameve e'i Tome pè:

– Emã'ē putuputuri kwarerà rè. Emoige nepo ipupe esa, e'i. Eturu rè ve jē emoige nepo esa, e'i. “Aje rōwã ipō” tere tite e'ã apoera mã'ē pè ky'y. “Aje ywete” tere ije ky'y, e'i Jesu Tome pè.

²⁸ ãmē tē tite Tome e'i:

– Haa! Aje ywete sipō erōvijã ywete tē ene! e'i ky'y. Aje ywete sipō Janejare'e tē ene! e'i Jesu pè.

²⁹ ãmē Jesu e'i ijupe:

– Ere nemã'ē wyi tē nejirovija ere ky'y, e'i. ãmō kō, āwisō nomã'ēi epe ere remē, ojirovija jē ere kupa, e'i. A'e kō ywesō Janejare'e remimory kō rōmō ekoitã, e'i Jesu ijupe ky'y.

³⁰ Jesu wyi tē mōa'arōwã mārãnã jikuwa e'ãa ipojy mã'ē omojisaoka orerovake okasia rupi. Pe'ĩpe'ĩ akusiwa aã kareta rè ajupa. Nakusiwapai pirujē. ³¹ ãmō ãmōgwerà tē akusiwapa tapekuwa, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu Janerōvijã rōmō”, tapejē. ãmō, “Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu”, tapejē. ãmē sōsi mæerã peikotã ikasia rupi peiko. Ijavyu rupi tē a'evotã ãmē peiko.

Pāranã reme pè Jesu ojisaoka mijē remēwarà

21 ¹ ãmē aja paire Jesu ojisaoka mijē oreupe, wemimo'ekwerà kō rōmō. Karireja pāranã reme pè ojisaoka oreupe.^a ² Kejō a'e pè oroku. Simão Peturu. ãmō, Tome. Ojipupewarà eu ijupe mã'ē a'e. ãmō, Natanaeu. A'e Kana taa wãnã tē, Karireja yvy wãnã. Ore tē ky'y, Semeneu ra'yry kō rōmō. ãmō mōrijō emimo'ekwerà kō ve a'e pè tui. Mokojejō.

³ ãmē kee e'i Simão Peturu oreupe:

– Aatã pira rè, e'i.

Ajawyi oro'e ijupe:

– Ore ve orootã nerupi, oro'e ijupe.

Oroopa katu upi ãmē. Oroo yarà pè oropopo. A'e rupi oro ãmē. Orekō'ē tesō ipe pira rè. Ajamã'ē orepānēmusu.^b

⁴ ãmē kō'ēsīmapa iko remē, Jesu tē sikaepo yy reme pè tui, ysī 'aryvo. Ajamã'ē “Jesu ipō” noro'ei. Norokuwai, ajawyi. ⁵ Kee e'i imuu oreupe:

– Peekyi pō pira mō? e'i.

– ãnĩ, oro'e.

^a 21.1 Tiperiaji eu teve a'e pāranã pè. ^b 21.3 Ruk. 5.5

⁶– Peraa awi pira mo'auta wāime inō, e'i Jesu. Pe'ekatu kytire ikō peinō nē, e'i. A'e pè pira peekyità, e'i.

A'evo oroereko ijayvu rupi āmē. Oroeraa pira mo'auta inō yy pè. Oroinō remē, py'awarà mō pira mo'auta rè tănē 'ete pira. Noromovy'āi tesō yarà pupe inō.^c

⁷Āmē tē tite a'e Peturu pè:

– Janerōvijā Jesu tē āwivooka janerereko! a'e.

Aepo a'e remeve Simão Peturu opypy oyru poko eropo eraa yy pè, Jesu koty. A'e oyru poko omopyso oposikoarà mō mijā.

⁸Ore āmē yarà rupi tē oroo ikoty. Pira mo'auta oromōtā ereko. Yy reme kuipe'e sa'u tē orewyi. 100 meturu rōmō kōrijō tē. ⁹Ajaate orovāema yy reme pè. Āmē oroē roē yarà pe wyi. Āmē oromā'ē imono remē, tata ojimoipotapa upa. Pira ojimii ipupe upa. Meju ve ipyri tui.

¹⁰Āmē Jesu e'i oreupe:

– Eeru pira mō age'e pepyy mǎē mō ike, e'i oreupe.

¹¹Ameve Simão Peturu oo pira pijarà mō. Yarà pupe opo pira mo'auta mōtā eru, pira revejē, yy reme kyt. Mōa'ārōwā pira ee. 153 rōmō tesō pira! Tuuwerà pawete tesō pira. Mōa'ārōwā tesō ipe pira remē, nomokei omo'auta ajamā'ē. Āmē pira mō weru imii.

¹²– Pejo pejimiwa, e'i Jesu oreupe.

Aepo e'i remē, “Ava pō ene?” noro'ei ijupe, ipojoy tesō oreupe rewarà mō. Orokuwapa Janerōvijā tē ajamā'ē. ¹³Āmē Jesu uu orepyri remē, meju opyy ime'ē oreupe, pira jimiirerà revejē.

¹⁴A'evo moapy 'arà tesō ojisaoka Jesu āmē oreupe ky'y, omānō maire, opoera paire.

Jesu oporegeta Peturu pè remēwarà

¹⁵Ajaire orojimi'u paire, e'i Jesu Simão Peturu pè:

– Simão, Juwão ra'yry. Aā nereirōarà kō erauvay. Ene pa'e? Ene ywesō pō erauvay rejupa iwyi kō? e'i Peturu pè.

– Ō'ō. Nekuwa oroauvay, e'i Peturu ijupe.

Ajare Jesu e'i:

– Ajawyi erima kaneiru ra'yry vo mǎe kō ikō tereko katu ajawyi nē, e'i ijupe.^d

¹⁶E'i jē Jesu ijupe:

– Simão, Juwão ra'yry, “Aje ywete oroau”, ere āmātē pō ije? e'i mijē Peturu pè.

– Ō'ō. Nekuwapa aje ywete oroau, e'i ijupe.

– Erima kaneiru kō awi ereko katu, e'i mijē ijupe.

¹⁷Ajaire e'i mijē Jesu Peturu pè:

^c 21.6 Ruk. 5.6 ^d 21.15 Okoty rewarà kō pewarà mō tē Jesu aepo e'i.

– Simão, Juwão ra'yry, aje ywete pō erauvay rejupa? e'i ijupe.
 Moapy rōmō tesō e'i ijupe ky'y. Ajawyi Simão Peturu ijāgyoay ky'y,
 moapy rōmō tesō Jesu aepo e'i ijupe rewarà mō. Āmē e'i Jesu pē:
 – Ō'ō, pirujē nekuwa mǎē tē ene. Ajawyi nekuwapa oroauvay, jōvijā, e'i ijupe.

E'i jē Jesu ijupe:

– Erima kaneiru vo mǎe kō ereko katu ajawyi, e'i mijē Jesu ijupe.

¹⁸ Aepo e'i paire, Jesu kāramōwarà rā omojikuwa Peturu pē. Kee e'i ijupe:

– Kekejē nererekotà kupa. Nekōnomiokyry remē, nejimokatupa mǎ gyty neotà ipi mijā, e'i. Ajamāē neka'akuwapa ky'y remē, neremimotarà rupi rōwā nereraatà kupa ky'y. Nepokwa 'atà tē nereraa kupa ky'y, e'i. Aje ywete aepo a'e ene, e'i Jesu ijupe.

¹⁹ Imānōa rā tē Jesu omosā'āga ijupe. Omome'u ijupe, manyvo e'itā tē omānō kāramō. Omānōa pe'ī tesō Jesu rē ojirovija jētā. Nojipirau'āi ee. A'ēvo ipe remē omoe'e jētā Janejare'e, jaa tē aepo e'i ijupe.

Aepo e'i paire,

– Ejo erupi, e'i Jesu Peturu pē ky'y.

²⁰ Āmē Peturu ojirova rā'ī wapekwerà kyty ere omājā. Jesu remiau rē omājā. (Ije tē tāmō kō jisryawerà rē oroja'a remē, Jesu pyri'ije'e aju maekwerà. Ije teve, “Ava pō neme'ētā jōvijā kō po pē?” a'e Jesu pē maekwerà.)^e ²¹ Āmē Peturu ojirova ere omājā remē, e'i Jesu pē eupewarà mō:

– Wāi pa'e? Manyvotà kāramō āmē ekoi? e'i.

²² Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Neja'a sō āwī rē. Nere kōrijō tē eja'a, e'i. Apota sō āwī oiko jē remē, evāea pe'ī oiko jē kuwa iko. Neayvu rupi rōwā kuwa a'ēvo ekoitā. Ejo jēsi erupi ajawyi! e'i kōrijō tē Jesu ijupe.

²³ Āmē Jesu remimo'earà kō aepo wenu remē,

– Nomānō'āi teipō Juwão! e'i tite eupewarà mō kupa.

Aepo jaa omojenu jenu ipe erokwa āmē kupa. Ajamāē aepo ne'i Jesu. Kee e'i kōrijō tē: “Apota sō oiko jē remē, evāea pe'ī oiko jē kuwa iko. Neayvu rupi rōwā kuwa a'ēvo ekoi”, e'i kōrijō tē Jesu maekwerà.

²⁴ Awyjepa Jesu rekoawerà akusiwa. Juwão eu ererà pē. Jesu remimo'earà rōmō ije aepo akusiwa imomewa. [Amāē ee maekwerà tē akusiwa.] Aje ywete tē Jesu e'i ipi. Aje ywete tē ijayvukwerà.

Kareta moawyjepaa

²⁵ Wāisō iteetejē Jesu wereko. Pirujē sō jakusiwapa remē, mape nijainōma'āi kuwa kareta jikusiwarerà kō ky'y! [Awyjepa āmē eremikusiwarerà ky'y.]

^e 21.20 Juw. 13.25

Jesu koty rewarà kō

Jesu koty rewarà ypykwerà kō rekoawerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Rukasi tokusiwa teve Teopiru pè maekwerà. Manyvo Jesu remimonokwerà kō ekoi maekwerà okusiwa. Jesu oē oo yva pè paire, Janejare'e o'Āg omuu Jesu koty rewarà kō py'a pupe toike. Jerusarē taa pè ypy omojenu Jesu rewarà kupa. A'e pè ypy teve Jesu noerovijai mǎe kō ojuka Jesu koty rewarà kō mō. Aja paire, a'e pe wyi ojimosāsāi kupa ky'y. Ajaate āmō yvy yvy rupi oo kupa ky'y. Āwivo Janejare'e ayvu Jesu rewarà ojimosāi pirujē taa taa rupi. Pauru ywesō Jesu koty rewarà kō noesa tari mijā. Ajamā'ē a'e ajaire Janejare'e omotee. Ajaate Pauru ywesō oo yvy yvy rupi jane kō motekokuwa, tokuwa manyvo Jesu rekoa rupi tekoua kupa ky'y. Oo remē Rukasi oo upi. Ajawyi Pauru rewarà ywesō Rukasi okusiwa. Aã kareta Janejare'e 'Āg poromokasia rè ywesō poromotekokuwa. Ikasia rupi tè Jesu koty rewarà kō ijatray pirujē yvy yvy rupi.

Jesu wemimo'ekwerà kō omotekokuwa jētà oēa renone kytire remēwarà

1 ¹ [Rukasi remikusiwarerà.] Eremikusiwarerà tè aã kareta, ejimorypa Teopiru pewarà. Jypy remē itōkō akusiwa imonooka Jesu rekoawerà neupe, terekuwa pirujē manyvo ekoi maekwerà. Eewarà akusiwapa neupe, “Aje sipō?” tere āmē ky'y. Āmō, ijayvukwerà poromotekokuwa ee maekwerà itōkō akusiwapa teve. Pirujē oposiko ypy remēwarà itōkō akusiwapa neupe.^a ² Ajaate Janejare'e weraa Jesu yva pupe oo remēwarà ve itōkō akusiwa. Āmē Jesu noēive oo remē, wayvu omome'u rǎĩ wemimono rǎ kō pè. Janejare'e 'Āg kasia rupi omotekokuwa kō. A'levo wereko imokasi kō. ³ A'e kō pè teve ojisaoka mijē, ojimomorijau omānō maire, opoera opō'ā

^a 1.1 Ruk. 1.1-4

mijê paire. Nomãñoi mãê vo jê ojimoikatu ijupe kô tomãê mijê wee. Ajaate 40 'arà rômô tesô werokwapa ojimoikatu tê jê ijupe kô ipi. [Mãrãnà jikuwa eã kô oinô tê jê ovaque kô, tomãê ee kupa.] Ajawyi, “Aje ywete nomãñoi ky'y”, e'i kupa. Omogeta kô teve, tokuwa katu manyvo tekoua Janejare'e Janerôvijã ywete rômô janerereko remêwarà. ⁴ ãmê ãmô 'ary pè ojimoaty mijê eeve kô ojimi'u upa. ãmê kee e'i ipô oporegeta ijupe kô:

– [Poropyteporopa eremimono rã kô rômô, eayvu mojenuarà kô rômô.] Pepyta rã'i ikô ike Jerusarê taa pè nê, ajaate Papa o'Ãg omuutã rã'i peupe ike. A'e tapeãrô rã'i, e'i. A'e rê poromotekokuwa amãñô e'ãve peupe, e'i.^b ⁵ [Ãwitô Juwãno erenone rupi uu, ãwivo ve Papa 'Ãg erakypy rupi ve uutã, e'i.] Aje Juwãno poromojãmorí yy pupe tê, oityppyipaoka waiwererã Janejare'e pè kupa remê. Ajamãê age'e sôsi Papa 'Ãg tê tesô uutã oike pepy'a pupe penerekoarã rômô ky'y, e'i. Nipuku'ai a'evotã, e'i.^c

Jesu oê yva pupe oo ky'y remêwarà

⁶ ãmê Jesu pyri ojimoaty mãe kô e'i ijupe:

– Jôvijã, age'eve sipô nejikuwatã Isaeu kô rôvijã wasu rômô neiko ky'y? ãwitô tãmô Tavi jôvijã wasu rômô ekoi karamoe remê, ãwivotã pô neiko? e'i kupa.^d

⁷ E'i ãmê Jesu ijupe kô:

– Aje aepo jaa napekuwai, napekuwa kuwa'ai rewarà mô, e'i. Papa kôrijô tê okuwa manyvo remê a'evotã aiko, e'i. Wemikuwa rupi e'ipa a'evoa rã. Pejê napekuwa amãtejê'ai ajamãê a'evô eikoa rã, e'i. Napekuwa'ai mã jay rê avãetã mãê, manyvo 'arã remê avãetã mãê, e'i.^e ⁸ Ajamãê, aje o'Ãg omurokatã pejê. A'e sôsi pemokasiokatã ky'y. ãmê si pirujê erekoawerã pemojenutã erokwa ikasia rupi ãmê ky'y, e'i. Pemojenutã erokwa jane kô pè, e'i. Jerusarê taa wãñã kô pè ypy pemojenutã. ãmô, Juteja yvy rupiwarã kô pè ve pemojenutã, e'i. ãmô, Samaria yvy rupiwarã kô pè ve, e'i. Pirujê taa maipewarã kô pè pemojenutã, e'i. A'e kô ve tesô pemotekokuwatã, e'i. Erekoawerã rê pemotekokuwa kôtã eremimonokwerã kô rômô, e'i Jesu ijupe kô.^f

[– Hoô, a'evotã ãmê! e'i kupa.]

⁹ ãmê aepo e'i paire Jesu oê oo yva pupe ky'y. Wemimono kô rovake oê oo. Yva rãtasí pupe oike oo. Ojôvãma yva rãtasí ãmê. Ajaate emígwai kô nomã'êi tesô ee imono ky'y.^g

¹⁰ ãmê emimonokwerã kô omãê jê ipe yvate kyty upa. Ameve Janejare'e remígwai yvapewarã kô py'awarã mô ojimoikatu ijupe kô. Yva

^b 1.4 Ruk. 24.49 ^c 1.5 Mat. 3.11; Mak. 1.8; Ruk. 3.16; Juw. 1.33 ^d 1.6 Juteu kô nopotai Juteu rôwã mãe kô oôvijã ai kô rômô. Romã wãñã kô. Ajawyi aepo e'i Jesu pè kupa, ojimoaty eeve kupa upa remê. ^e 1.7 Mat. 24.42 ^f 1.8 Mat. 28.19; Mak. 16.15; Ruk. 24.47-48 ^g 1.9 Mak. 16.19; Ruk. 24.50-51

kyty wyi owyjjy ojimoikatu ijupe kō. Mōrijō rōmō ojimoikatu ovake kō kupa. Ijyru sī gatu tesō kupa. ¹¹Kee e'i ijupe kō kupa:

– Karireja vvy wānā kō! Peyvatesa jē sō pemājā pekupa! e'i. Awyjepa Jesu oēma oo! Peneve ekoi mijā! Age'e ojivy oo ky'y. Kāramō uu tarā mijē ajamā'ē, e'i. Āwitō oē oo, āwīvotā kāramō owyjjy tarā mijē uu, ike vvy pē, e'i ijupe kō.

[– Haa! A'evotā si! e'i āmē kupa.]

Jesu remimonokwerà kō manyvo ekoi Jesu oo paire remēwarà

¹²Āmē ajaire Jesu remimonokwerà kō ojivy oo ky'y. Oriveiraty vvytyry pe wyi ojivy oo kupa, Jerusarē taa kyty. Nikuipei Oriveiraty Jerusarē mē wyi. Jimoava 'arà remē nou a'e kyty remē, jajivy jē kuwa a'e kyty wyi aja 'ary peve ipi, nikupei rewarà mō. ¹³Āmē ovāema kupa remē, tetā gea'ypa pē oike kupa, jura pē. Ma'e kō ojiupi mē kō: Peturu. Juwāō. Tiaku. Aātere. Piripi. Tome. Patoromeu. Mateusi. Tiaku, a'e Aupeu ra'yrerà. Āmō, Simāo. Juteu kō vvy rē okāte'ā mē'ē a'e. Āmō, Juta, a'e Tiaku ra'yry. Mokojejō ojiupi jura pē mē kō. A'e pē tui rā'ī kupa upa.^h

Jutasi rekovijarà rā opyteporo kupa remēwarà

¹⁴Āmē a'e kō watyry revejē ojimoaty Janejare'e pē oporegeta ipi. Wāivigwerà kō reve. Jesu y ve ipyri kō tui, Maria. Imōmirī kō ve ipyri kō tui. A'e a'e kō ojeeve ojimoaty Janejare'e pē oporegeta ipi. Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi kupa ipi.

¹⁵Āmē āmō 'ary pē Jesu koty rewarà kō pirujē ojimoaty mijē, Jesu remimonokwerà kō pyri. Aty wasu tesō ojimoaty ky'y. 120 rōmō tesō ojimoaty kupa upa. Āmē Peturu opō'ā imogeta kō. [Jutasi rekovijarà rā rē oporegetatā ijupe kō.] ¹⁶⁻¹⁷Kee e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Sipyteporo Jutasi amyry rekovijarà rā, orereve toposiko mē rā. A'e itōkō janerōvijā ome'ē āpā kō po pē tojuka kupa. A'e Jutasi mănōawerà rewarerā Janejare'e 'Āg e'ipa amātejē tāmō Tavi pē tokusiwa. Aekwerà rupi katu tē age'e, e'i.

¹⁸(Kee e'i itōkō ojijuka omānō. Jesu ome'ētā āpā kō po pē rewarà mō itōkō, āpā kō karakuri ome'ē ijupe, mārānai rā repy rōmō mijā. A'e karakurikwerà rē itōkō ajaire kāramō Juteu rōvijā kō vvy opy tetā rena rā mijā. A'e pē itōkō ojimomarama omānō Jutasi ky'y. O'a ojejkwero omānō, wāgyoay rewarà mō. Wyy opei tesō okwa a'e pē. A'evō Jutasi ojijuka omānō. ¹⁹Āmē ajaire itōkō a'evōa ojenu jenupa Juteu kō pē ky'y. Jerusarē taa rupi ojenu jenu okwa. Ajawyi “Tuwy peiawerà” omo'y a'e pē kupa. “Aseutāma” e'i a'e pē wayvu rupi kupa.)ⁱ

^h 1.13 Mat. 10.2-4; Mak. 3.16-19; Ruk. 6.14-16 ⁱ 1.19 Mat. 27.3-8

20 E'i jē Peturu ijupe kō:

– Kee ojikusiwa amātejē Jutasi rewarà: “*Oitytà oo wetā. Ava noike'āi etāgwerà pupe ojimoena. Tapererà rōmōtā tē tui upa ky'y*”, e'ipa tāmō Tavi ojīgarà rupi. Kee e'i teve: “*Ava mō toposiko mijē ekovijarerà rōmō. Kōitokō oposiko iko ipi. Aekwery vo*”, e'i amātejē teve tāmō Tavi.^j

21-22 E'i jē Peturu:

– Ajawyi ekovijarà rā oropyteporotà toposiko mijē orereve. [Kōitokō Jutasi amyry oposiko orereve iko ipi mijā, ta'evō, e'i.] Kee e'i mǎē tē ikō toropyteporo nē. Pirujē Jesu rekoawerà wesa esapa iko maekwerà tē. Juwāo amyry omojāmōrī Jesu remē omǎē ee maekwerà tē, e'i. Pirujē Jesu manyvo ekoia rē omǎē maekwerà teve oroesatā, e'i. Okuwa Jesu rupi jaa jaa ipi remēwarà, a'e kuwaparà teve, e'i. Ajaate opoera oē oo yva pē remē omǎē maekwerà tē, e'i. A'evō mǎē toposiko orereve. “Aje ywete Jesu opoera omānō maire”, te'i orereve iko, e'i Peturu jane kō pē.^k

[– Ōō aje ywete. A'evō remē ikatu, e'i kupa.]

23 Ajawyi mōkōi rōmō rā'i kwaima'ekwerà wesa kupa, aekwerà resakarerà kō. Kejō wesa kupa. Juse Jutu eu erà pē mǎē. Pasapa eu teve ijupe. Āmō, Matia eu erà pē mǎē. Mokojejō wesa rā'i kupa. [Ajāmāē pe'ite wesatā kupa, Jutasi rekovijarerà rōmō. Ajawyi mōkōi revejē rōwā wekyitā kupa.] 24 Ajawyi oporegeta rā'i Janejare'e pē kupa, tomotekokuwa kō. Kee e'i ijupe kupa:

– Janerōvijā! Norokuwai orepy'a ipi. Ene kōrijō tē pirujē nekuwa orepy'a ipi, e'i kupa. Ajawyi ere oreupe mā pō nepyteporotā āā kwaima'e mōkōi wyi, e'i kupa. Mā pō nepota toposiko neupe neayvu rupi, poromotekokuwa mǎē rōmō? A'e emojikuwaoka oreupe torokuwa. 25 Oposikotā neremimono rōmō Jutasi amyry rekovijarerà rōmō, e'i kupa. A'e oposikoa wyive itōkō opoi oo, nivoi ekoi neupe rewarà mō. Ajawyi ajaire jimomorijsua rena kyty tē ekoi ky'y. Ajawyi manyvo ne'i'āi iko ky'y. Ajawyi ekovijarerà rā emojikuwaoka oreupe, e'i Janejare'e pē kupa.

26 Aepo e'i kupa ire omomo momo rā'i jimaraita mō esa, tokuwa mā Janejare'e opyteporooka ijupe kō, toposiko eeve kō ky'y. A'e rupi mōkōi mǎē kō wyi Matia eu erà pē mǎē opyteporo kupa. A'e toposiko, 11 rōmō mǎē kō reve, Jesu remimonokwerà kō reve āmē. [A'evō 12 rōmō oiko mijē kupa ky'y.]

Janejare'e o'Āg omuutā Jesu koty rewarà kō pē remēwarà

2 ¹ Āmē Juteu kō ojimoaty Jerusarē mē Janejare'e moetea 'arā rerokwa. Pētekosi^l eu a'e ja'aa 'arā pē. Āmē Jesu koty rewarà kō ve

j 1.20 Jīg. 69.25; 109.8 ^k 1.21-22 Mat. 3.16; Mak. 1.9; 16.19; Ruk. 3.21; 24.51

^l 2.1 Kōitokō karamoe remē Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà ome'ē tāmō Moisesi kō pē. Aekwerà rē oja'atā kupa.

ojimoaty kupa upa, Jerusarê taa pè. Tetã wryy pè ojimoaty kupa upa, pirujê ojipyri. ²Âmê py'awarà mō tyapu ojenu ijupe kô. Yvytu wasu ryapu vo maevo sō tite ojenu ijupe kô. Yva kytty wyi tē ojenu. Py'awarà mō tesō tyapu oporakapa oka wryy. ³Ameve tata reny vo mǎ'ê rē omǎ'ê kupa. Pirujê a'e tetã wryy pewarà kô omǎ'ê ee. Pirujê jane kô pè ojimosǎi, ijǎvijō kô jê. Ijapyte kô 'aryvo opyta a'e tata vo mǎ'ê. ⁴Âmê Janejare'e 'Āg oike ipy'a kô pupe. [A'evō remê oēma tetã wryy pe wyi] Janejare'e ayvu mojenu jenu kupa. Āmō āmō ayvu rupi tē tesō oporegeta imojenu kupa, [wemikuwa e'ǎ rupi tesō. Janejare'e 'Āg tē a'evō werekooka kô, toporegeta iteetejê ayvu rupi kupa.]

⁵Âmê jakatu jane kô mōa'ārōwǎ Jerusarê taa pè ekoi, Juteu kô. Āmō yvy yvy pe wyi uu uu kupa maekwerà kô. ⁶A'e kô aepe jaa wenu remê, “haa!” e'i tesō enu kupa. Ajawyi atyry ojimoaty omǎjǎ ee, āmō āmō yvy wǎnà kô ayvu rupi tē Jesu koty rewarà kô oporegeta remê. Ajawyi wayvu rupi tē wenu kupa, ojǎvijō kô jê. Ojimonyi tesō enu āmê kupa. Ojapyaka sātāmy tesō ee kupa upa. ⁷Ajawyi e'i kupa:

– Haa! Manyvo sipō janeayvu rupi tē e'i katu oporegeta kupa ky'y, āwisō Karireja yvy wǎnà kô teipe kupa mijǎ! e'i kupa. ⁸Ajamǎ'ê e'i katu janeayvu kô rupi oporegeta tisienu katu, janejǎvijō jê! ⁹Ojevo jê rōwǎ jane kô. Āwīvo ve iteetejê jane ayvu kô. Kejō tesō rōwǎ ipe jane kô mijǎ: Patia, Meja, Erǎ, Mesopotami, Juteja, Kapatosi, Pōtu, Asia. ¹⁰Āmō, Pirija. Pāpiria. Āmō, Ejitu yvy wǎnà kô. Āmō, Sireni taa wasu pyri'ije'ê wǎnà kô. Ripia yvy pè Sireni taa wasu. A'e pyri'ije'ê wǎnà kô. Āmō, Romǎ taa wǎnà kô. ¹¹Āmō, Kereta ypō'ōgwerà pe wyi uu maekwerà kô. Āmō, Arapia yvy pe wyi uu maekwerà kô. Āwitō Juteu kô, āwīvo ve ojimojuteu mǎe kô tē, Juteu kô vo Janejare'e omoe'e ipi mǎe kô tē. Mokopejō tesō jane kô ike, iteetejê. Āmō āmō tē janeayvu kô. Manyvo sipō pirujê sienu janeayvu rupi oporegeta kupa remê? “Janejare'e okāte'ǎ janere”, e'i mǎ'ê rē oporegeta kupa remê, sienu katu! e'i kupa.

¹²Âmê manyvo ne'i kupa. Āmê e'i e'i ojiupe kupa:

– Haa! [Manyvo sipō janeayvu kô rupi py'awarà mō oporegeta kupa, āwisō janeayvu nokuwai epe remê? Noenui epe kupa remê?] Manyvo jaa tē āwīvoa? e'i e'i ojiupe kupa.

¹³Ajamǎ'ê āmōgwerà oojai kōrijō.

– Oka'u teipō āwī kô! e'i tite kupa, Jesu koty rewarà kô pewarà mō.

Peturu poromotekokuwa remēwarà

¹⁴Âmê Peturu opō'ǎ oporegeta wayvukasi rōmō aty wasu kô pè. ¹²rōmō mǎe kô opō'ǎ ojiuvuri kupa. Peturu kee e'i aty wasu kô pè:

– Eretārǎ Juteu kô, pirujê Jerusarê taa wǎnà kô ve, tapejapyaka katu ikō aporegeta pejê remê nē! e'i. Emǎ'ê! “Manyvo e'i pōkō oporegeta janeayvu kô rupi?” pejê, e'i. Amome'utà peupe ky'y, e'i. ¹⁵“Oka'u mǎe kô

teipō āwī kō”, pejē tite pō ore? Ānī! Oroka'u mǎ'ē rōwā ore, e'i. Ava jē rōwā kwaray oēmokopa uu remē oka'u ipi! e'i.”^m

¹⁶ E'i jē Peturu:

– Janejare'e ayvukwerà rupi katu tē oroporegeta peayvu kō rupi. Aā aje ywete mǎ'ē rē okusiwaokapa amātejē karamoe remē, wayvu mojenuarà pē, Joeu eu ijupe mǎ'ē pē. Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa amātejē maekwerà rupi tē:

¹⁷ “Keetā arekotā mārānā jikuwa e'ā, Penōvijā ywete 'arà renone.

Amosāitā e'Āg jane kō pē erokwa, pirujē [ere oja'a mǎe kō pē,] e'i. A'evō remē pejeapyry rā kō eayvu omojenu jenutā erokwa. Keetā ajikuwa ijupe kō.

Kōnomiokyrerā kō pē ajimoikatutā tomǎ'ē ere kupa.

Ka'akuwarerā kō pē amē ikery pē tē ajisaokatā teve.

Ikery pē tē aporegetatā ijupe kō. A'evō opouvaitā ere kupa.

¹⁸ Eremīgwei kō pē tē amosāitā e'Āg a'evō remē.

Āwitō kwaima'e kō pē e'Āg ame'ētā, āwīvo vetā wāivīgwerà pē.

A'evō remē sōsi eayvu omojenu jenutā erokwa kupa, e'Āg kasia rupi ky'y.

¹⁹ Amē amoteetā 'arā. Poromonyi mǎ'ē amojisaokatā.

Yvag pē amojisaokatā. Yvy pē ve ipojoy mǎe kō ainōokatā.

Oikotā tuwy. Āmō, tata. Āmō, tata rātasī wasu.

²⁰ Kwaray ijāpatōnusutā. Jay ipirātā, tuwy vo.

Āmē sōsi Penōvijā ywete 'arā okwatā ky'y. Ipojoy wete mǎ'ē rōmō okwatā.

Jōvijā wasu rōmō ojikuwatā uu. Owaraytā ovāe remē. Ikatuaytā.

²¹ Amē jane kō ojiporijauesakatā ijupe ky'y. 'Erōvijā wasu, eporijauesa rejupa, taa e'ā jimomorijau wasua rena kyty aiko karuaru', e'itā.

Pirujē aepe e'i mǎe kō oporijauesa kōtā ereko katu kō amē”, e'i

Janejare'e ikusiwaokapa amātejē [Joeu pē] maekwerà.”

[Aepe e'i maekwerà rupi katu oroiko age'e, e'i Peturu.]

²² – Isaeu kō, pejapyaka katu ikō Jesu rewarà amojenu peupe remē nē. Temirovija tē Jesu Nasare wānā. Janejare'e tē omokasi mārānā jikuwa e'ā poromonyi mǎe kō toinō penovake, itekorā mǎe kō tomokatu teve ipi. Āwī rapijarā. A'evō itōkō Janejare'e omojikuwaoka ipe Wemimuurerā peupe mijā. Pepytery pē itōkō a'evō ekoi, Juteu kō pytery pē. ²³ Ajamǎ'ē janerōvijā kō ome'ē Jesu pepo pē, tapejē manyvotā pereko. “Pemopotuputuri vyvra jipokana rē ijuka!” pejē kōrijō itōkō. Nivoi

^m 2.15 Juteu kō, karumē ojimi'u remē kōrijō tē uvary aisiriri katu mǎ'ē o'u ipi.

ⁿ 2.21 Joeu 2.28-32

māe kō pè pejukaoka. A'evoa Janejare'e okusiwaokapa amātejē. Ajawyi ijayvu rupi tē sikaepo a'evo pereko.^o ²⁴ Ajamā'ē pejuka paire Janejare'e omomoera imopō'ā mijē, awyje māerā rōmō toiko mijē, nomānō'āi māerā rōmō. Mānōa kasia pupe wyi wenōe. Ajawyi mānōa nikasi Jesu pè ky'y.^p ²⁵ A'evoa rā rē kee e'i amātejē tāmō Tavi ikusiwa karamoe remē, [Jesu ayvu rōmō]:

“Kō'ē jawe jawe amā'ē nere ipi, Erōvijā ywete rē.

Epyri neiko ipi, e'ekatu kytire.

Nepy'a pirai aiko ipi, emokasi rejupa ipi rewarà mō.

²⁶ Ajawyi eroryvay nere aiko ipi,

nekāte'ā ere rewarà mō.

Erorya amojenu ipi.

Akuwa nereity'āi rejupa amānō remē.

Nepyri aiko karuarutā.

Ajawyi epy'a katutā amānō.

²⁷ Nereity'āi omānō māe kō rena pè rejupa.

Ereāgwerà neremonēoka'āi tyvy pè, neupewarà tē ije rewarà mō.

²⁸ Nerekoa nemojikuwaoka ije, a'e rupi taiko.

Erorya neinōtā ije āmē, terory māerā tē aiko ky'y,

nepyri taiko karuaru mā'ē rōmō taiko”, e'i Tavi ikusiwa

maekwerà.^q

Jesu ayvu rōmō aepo e'i maekwerà, e'i Peturu. ²⁹ Tapejapyaka katu ikō aepo jaa rē poromotekokuwa remē nē, eretārāgwerà kō. A'e Tavi itōkō janerāmōi kō rōvijā wasu rōmō ekoi mijā. A'e itōkō okājā tē. [Ajaire itōkō waty tē kupa.] A'e ryvy itōkō ojikuwa jē upa age'e remē janerena pyri. ³⁰ Ajamā'ē tāmō Tavi oiko jē remē itōkō, Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō ekoi mijā. Kee e'i teve itōkō Janejare'e ijupe:

“Āwitō oromojōvijā wasuoka, āwīvo vetà nejeapyry e'eay rā amuutā

Jōvijā wasu rōmō toiko kāramō nevo iko”, e'i. “Aje ywete a'evo

arekotā”, e'i.^r

Aepo tāmō Tavi amyry omojenu. Okuwa wyi omojenu. ³¹ Okuwapa amātejē manyvotā Janejare'e Remimuurerà Janerōvijā rōmō ekoi remē. Janejare'e omomoera tarā mijē toiko omānō maire. Kee e'i imojenu maekwerà rupi katu: “*Janejare'e noityi tyvy kō rena pè. Eāgwerà nomonēokari*”, e'ipa amātejē maekwerà.^s ³² Aepo e'i maekwerà rupi katu

^o 2.23 Mat. 27.35; Mak. 15.24; Ruk. 23.33; Juw. 19.18 ^p 2.24 Mat. 28.5-6; Mak. 16.6; Ruk. 24.5 ^q 2.28 Jīg. 16.8-11 ^r 2.30 2Sa. 7.12; Jīg. 132.11 ^s 2.31 Jīg. 16.10

tè Janejare'e omomoera Jesu. Ore ywete oromã'ê ee, oiko mijê iko remê. Ajawyi aepo jaa rê poromotekokuwa orokupa tapeenu, e'i. ³³Ajawyi age'e remê Jōvijã wasu rômō tè Jesu ekoi ky'y, jane kō Rōvijã wasu rômō. Tuu Janejare'e tè omojōvijã wasuoka weevejê toiko. Karamoe remê Janejare'e kee e'ipa ijupe: "E'Āg ame'ētà neupe", e'ipa. Ajawyi age'e o'Āg omē'ema Jesu pè, wayvu rupi katu. O'Āg kasia rupi si oremomoregetaoka peayvu rupi, toroporegeta age'e ky'y, ijayvu tapeenu ky'y, e'i. ³⁴Janejare'e omomoera paire, ekōve reve weraa wena kyty, yva pè. [Tāmō Tavi rōwā weraa. Jesu tè weraa. Tāmō Tavi amyry āmē omānō e'e kōrijō tè.] Kee e'i tāmō Tavi amyry ikusiwa amātejê Jesu rewarà rā rê:

"Janejare'e e'i Erōvijã ywete pè:

'Ejo e'ekatu kytyre tereapy, erevejê, Jōvijã wasu tè ene rewarà mō', e'i.

³⁵ 'Neāpā kō newyry kyty ainōtā.

Iarà kō gyty āmē oromoēokatā' ", e'i tāmō Tavi ikusiwa amātejê Janejare'e ayvu rômō maekwerà.^t

³⁶ Jesu pewarà mō aepo e'i amātejê. Janejare'e Remimuurerà tè āwī, Janerōvijã ywete rômō. Isaeu kō pejê. Ajawyi pekuwapa kuwasi aepo jaa mijã. Ajamã'ê "aje" napejêi ijupe peiko. Pemopotuputurioka kōrijō yvyra jipokana rê ijukaoka, e'i Peturu ijupe kō. Opi rā'ĩ oporegeta upa.

³⁷ Āmē aty wasu aepo jaa wenu remê, ojimopirai tesō enu kupa. Ajawyi e'i e'i Peturu pè, āmō Jesu remimonokwerà kō pè ve:

– Oreretārā kō, aje ywete aepo pejê! Manyvotā pōkō jaiko aepo e'i remê ajawyi? e'i kupa.

³⁸ Āmē Peturu e'i ijupe kō:

– "Manyvotā pōkō?" pejê peiko. Kee a'e pejê. Tapejipy'amogeta ikō peneko rê nê. Tapejimosioka peaiwererà rê. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reityypyypaoka. Jesu Kiristu remīgwai kō rômō pejimojāmorioka, pejāvijō jê. "Awyjepa" e'itā Janejare'e peaiwererà pè. O'Āg omuutā pepy'a pupe toike āmē, e'i. ³⁹Karamoe remê itōkō Janejare'e o'Āg me'ēa rā omome'u amātejê. Opota o'Āg ome'ē peupe, pejeapyrerà rā kō pè ve. Janejare'e nokuwaive mae kō pè ve opota ome'ē. Pirujê opyteporo wemīgwai kō rômō mae kō pè opota ome'ē, e'i Peturu.

⁴⁰ Āmē Peturu omogeta kō remê, ijayvukasiay wete jê aty wasu pè iko:

– Janejare'e omomoriiauoka kō ywetetā age'ewarà kō ijaiwererà kō rewarà mō, e'i. Ajawyi ikō tapeityypyypaoka peaiwererà Janejare'e pè ky'y nê! e'i imogeta kō.

⁴¹ Peturu aepo e'i remeve, mōa'ārōwā werovija ijayvu mae kō kupa ky'y. Jesu koty rewarà kō rômō ekoi kupa ky'y, aja 'arà peve. Āmē Peturu kō

^t 2.35 Jīg. 110.1

omojãmorî kô imoaty kô ãmê ky'y. Mõa'ãrõwã tesõ a'evo ekoi mõe kô ãmê ky'y. 3.000 rômõ tesõ a'evo mõe kô, Jesu rè oja'a ypy mõe kô.

Jesu koty rewarà kô ojimoatytà tè jê ky'y remëwarà

⁴² A'evo paireve kôê jawe jawe ojimoaty Jesu ayvu renu kupa ky'y. Ojapyaka katu jome emimonokwerà kô ayvu rè kupa, poromotekokuwa ekoa rè kupa remê. Ojeeve ojimory kupa ky'y. Ojimi'u teve ojipyri kupa ipi. Oporegeta teve Janejare'e pè ojeeve kupa ipi. A'evo Jesu koty rewarà kô rômõ ekoi kupa ky'y.

⁴³ Janejare'e omomojy wete kupa ipi. Ikasia rupi Jesu remimonokwerà kô mārānā jikuwa e'ã oinõ ywete iko. ⁴⁴ Ojee jeeve Jesu koty rewarà kô rômõ ekoi kupa ipi ky'y, pirujê. Nimoma'e'i mõe kô pè teve oovajaro oma'e kô ime'ê kupa, ãmõ Jesu koty rewarà kô pè.^u ⁴⁵ Nokâte'ãi oma'e kô rè kupa ipi. Oma'e kô ome'ê teve karakuri repy rômõ kupa ipi. Aekwerà karakuri oovajaro kupa ime'ê ipi, pirujê tiporijau e'ã moma'e repy rã rè kupa. ⁴⁶ Kôê jawe jawe ojimoaty Janejare'e moe'ea retã ypy pè imoe'e kupa ipi. Ojipyri ojimi'u wetã wryy pè ve kupa ipi. Oryvay ojee ojimi'u kupa remê. Oiko tepe'yte iko kupa.

⁴⁷ Janejare'e omoe'e ywete kupa ipi. Oryvay kupa, pirujê a'e wānā kô opota katu kô rewarà mō. ãmê ywesõ ijatray Jesu rè oja'a ypy mõe kô rômõ ãmê ky'y. Janerõvijā ywete kasia rupi a'evo ekoi kupa.

Peturu kô noatai mǎê omokatu Jesu ayvu rupi remëwarà

3 ¹ ãmõ 'ary pè Peturu oo Juwão reve Janejare'e moe'ea retã gtyy oporegeta Janejare'e pè. Kwaray ijãpẽma remê tè oo kupa. ² Pari rovapyka rupi oiketà kupa, ovapyka ikatuay mǎê rupi. ãmê jakatu a'e pari rovapyka ypy pè kwaima'e mō tui, isaky remeve noatai mǎê. Etāmā kone kone mǎê a'e. Karakuri wārō a'e pè ipi. Kôê jawe jawe a'e pari rovapyka ypy pè tui upa ipi. Oiketà mõe kô pè ojiporijauesaoka ipi. ³ Ajawyî Peturu kô rè omǎê, ovǎe oiketà kupa remê.

– Emuu karakuri mō ije! e'i ijupe kô.

⁴ Aepo e'i ijupe kô remê, uu ipyri omǎê gatu tesõ ee kupa.

– Emǎê gatu orere, e'i Peturu ijupe.

⁵ Omǎê gatu noatai mǎê ee kô ãmê.

– Karakuri teipō ome'etā ije, e'i tite oupe.

⁶ Ajamǎê Peturu e'i:

– Moma'e noroerekoi! Norekarakuri oroiko! e'i. Norekarakuri sî teve oroiko! Ajamǎê orokuwa manyvotā oroereko age'e, e'i. Jesu Kiristu Nasare wānā ayvu rupi tanekatupa! a'e. Epōã awi eata! e'i.

^u 2.44 J.K.R. 4.32-35

⁷Aepo e'i remê opopyy imopô'ã. Ameve iperênã kasi ky'y. Ipy kasipa katu teve. ⁸Opo opô'ã ory iko ky'y. Wata ky'y. Ajaire oike Janejare'e moe'ea retã ypy pè Peturu kô rupi. Opo opo ory iko. Wata ojivy jivy. A'evoa rè omoe'e ywete Janejare'e iko. ⁹Âmê jane kô omã'ê ee wata remê, Janejare'e omoe'e ywete iko remê. ¹⁰Ajare e'i kupa:

– Haa, emã'ê! Noatai rōwā si kãwī mijā! e'i kupa.

Okuwa pari rovapyka ypy pè wapy karakuri rārō upa mǎ'ê tē mijā. Ajawyí ojimonyi ee omājā kupa, nomǎ'êi āwī rapijarā rè kupa ipi mijā rewarā mō.

– Haa! Emã'ê! Manyvo pō āwī wata ky'y? e'i kupa.

Peturu poromotekokuwa mijē remēwarā

¹¹Âmê noatai maekwerā oike Janejare'e moe'ea retã ypy pè, Peturu kô rupi. Âmê pirujē omã'ê ee mǎe kô ovaiteay uu uu ikoty kô, ojimonyi kupa rewarā mō. Saromão rena eu erā pè mǎ'ê pè uu uu kupa.

[– Haa! Emã'ê rā'ī si! Manyvo pāwī wata ky'y? e'i kupa.]

¹²Âmê Peturu omã'ê aty wasu rè remê, kee e'i ijupe kô:

– Eretārā Isaeu kô. Manyvore pō pejimonyi tesō pemājā ee! Orere pemǎ'ê tesō teve! e'i. Orekasia rupi rōwā oromoataoka āwī kwaima'e, e'i. Orevote rōwā teve! ¹³⁻¹⁴Janejare'e tē omokatupaoka! Tāmō kô Rōvijā wasu tē! Aparāo Rōvijā ywete. Isaki Rōvijā ywete. Jako Rōvijā ywete. Janejare'e tē omuroka Wemīgwai Jesu, āwisō tijamoe'e. Ajamā'ê “aje ywete” napejēi ijupe peiko! “Sijukaoka!” pejē kōrijō tē ijupewarā mō! Ajawyí peme'ê kovenatu Piratu po pè! e'i. “Orerōvijā rōwā Jesu!” pejē ywe'e tite Piratu pè peiko, e'i. “Amoēokatā”, e'i Piratu remē itōkō, kee pejē kōrijō itōkō: “Ānī! A'e rōwā! Porojuka mǎ'ê tē emoēoka! Jesu âmē eraaoka ijukaoka!” pejē kōrijō itōkō, e'i. A'eo itōkō perekooka Jesu ijukaoka.”

¹⁵Janereinōgarerā teipe āwī mijā! Jane'āg oinō janeupe janemoigooka mǎ'ê teipe mijā. Ajamā'ê pejukaoka jē tesō! e'i. Ajamā'ê Janejare'e omomoera ajaire omānō mǎe kô pytery pè toiko e'ā ky'y. Aje ywete, ore ywete oromǎ'ê ee! e'i. ¹⁶Jesu tē wetāmāmokasioka aā kwaima'e toata ky'y! e'i. “Aje ywete Jesu ikasi emokatua rè”, e'i rewarā mō tē Jesu omokatu. Ajawyí aā kwaima'e pemǎ'ê ee mǎ'ê ikatupa ky'y, e'i. Pemǎ'ēma ee. Ajawyí pekuwa noatai maekwerā ikatupa, e'i. Age'e wata ky'y! e'i Peturu Juteu kô pè.

¹⁷E'i jē:

– Eretārā kô, akuwa napetekokuwai rewarā mō pejukaoka Jesu, penōvijāgwerā kô reve, e'i. ¹⁸Ajamā'ê Janejare'e ayvu mojenuarerā kô ayvu rupi katu tē a'eo pereko. “Janejare'e Remimuu rā omomorijautā ijuka kupa”, e'i kupa maekwerā rupi katu tē, e'i. Pirujē a'evoa omojenu

▼ 3.13-14 Jisyry. 3.15; Mat. 27.15-23; Mak. 15.6-14; Ruk. 23.13-23; Juw. 19.12-15

amãtejẽ karamoe remẽ. ¹⁹Ajawyi kee a'e pejẽ: Tapejipy'amogeta ikõ peneko rẽ age'e nẽ. Tapejimosioka peaiwererà rẽ. Tapejimome'u Janejare'e pẽ peaiwererà reitypypyipaoka. Janejare'e kyty tapejirova ky'y! e'i. Peaiwererà omoje'otà ãmẽ, e'i. ²⁰A'evõ peiko remẽ, Janejare'e pemo'ãgatutà ãmẽ ky'y, e'i. Penõvijã ywete omuutà pekoty ky'y, wemikeyi e'e, a'e Jesu eu erà pẽ mãẽ, e'i. ²¹A'e Janejare'e rena pẽ opytatà, ajaate uu mijetà, e'i. Karamoe remẽ Janejare'e kee e'i imojenuoka wayvu mojenuarà mō pẽ a'e rẽ: “Kãramō amomyautà pirujẽ ereminõgwerà kō”, e'i maekwerà. Ijayvukwerà rupi katu tẽ a'evotà. ãmẽ teve Jesu uu tarà mijẽ ky'y, e'i.” ²²Karamoe remẽ itõkõ tãmō Moisesi kee e'i amãtejẽ ijupewarà mō:

“Janerõvijã Janejare'e wayvu mojenuarà tẽ wekyitã peupe, evo mãe rã.

Pepytery pe wyi wekyitã ijayvumokasi.

A'e omojenu ijayvu remẽ, tapejapyaka katu ikõ pirujẽ e'i mãẽ rẽ nẽ.

²³Ava mō nojapyaka katui sō ee remẽ, Janejare'e ope'atà okoty rewarà kō pytery pe wyi”, e'i amãtejẽ tãmō Moisesi maekwerà.”

Aekwerà rupi katu tẽ a'evõ age'e. ²⁴[Tãmō Moisesi kōrijõ tẽ rōwã age'ewarà rã omojenu.] Pirujẽ Janejare'e ayvu mojenuarerà kō omojenu teve. [Jesu vãea rẽ oporegeta amãtejẽ kupa.] Tãmō Samueu a'evõ e'i Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō. Ekovijarerà omojenu teve. A'e rekovijarerà kō ve omojenu. Pirujẽ a'evõ rã omojenu janerãmõ kō pẽ kupa mijã. [Age'e remẽ tẽ tesõ aepo e'i kupa maekwerà kō rẽ jamãẽ ky'y.] ²⁵Karamoe remẽ itõkõ Janejare'e kee e'i tãmō Aparão pẽ: “*Pirujẽ yvy wãnã kō amoryokatã nejeapyry rã pẽ ereko katu*”, e'i.” Mãerã tẽ aepo e'i. Āwĩvo ve wayvu mojenuarà kō pẽ e'i imojenuoka ipi. Janerãmõ kō pẽ aepo e'i. Janeupewarà mō teve e'i, ijeapyrerà kō rōmō. [Āwitõ Janejare'e ojikuwapa janerãmõ kō pẽ, āwĩvo ve janeupe ijeapyrerà kō rōmō.] ²⁶A'evõ Janejare'e omuu [Jesu] wemikeyi rōmō remẽ, janeupe ppy omuu, Juteu kō tẽ jane rewarà mō. Uu janerereko katuarà rōmō, āwisõ janeaiwererà toitypypyioka janewyi, e'i.

Aepo e'i Peturu ijupe kō.

Peturu kō mopã'ãa rewarà

4 ¹Peturu kō, Juwãõ reve, oporegeta jẽ atyry kō pẽ kupa upa remẽ, Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō uu ikoty kō, Janejare'e moe'ea retã rãrõarã rōvijã reve. Āmõ, Satuseu kō mō reve. Mokepejõ uu kupa. ²A'e kō ojikõõ Peturu rẽ, Juwãõ revejẽ, atyry kō omotekokuwa kupa rewarà

ˆ 3.21 J.Jim. 21.1-5 × 3.23 T.M. 18.15,18-19 ˆ 3.25 Jinõ. 12.3; 22.18; 26.4; 28.14

mō. “Jesu opoerapa omānō maire ky'y”, e'i kupa rewarà mō. “Āwīvo ve japoerata jamānō remē, jaa tē Jesu poeraa”, e'i kupa rewarà mō. [Āmē Satusēu kō kee e'i mā'ē tē: “Nijapoera mijē'ai jamānō maire”, e'i mā'ē tē.] A'e a'e kō tē ojikōō Peturu kō rē. ³Opyyoka kōtā eraa jōvijāgwerà kō rovake kupa. Ajamā'ē karumē rewarà mō jimopā'āga pē rā'i weraa kō ity, tikō'ē a'e pē kupa. Kō'ēme tē weraa kōtā jōvijā kō rovake kupa.

⁴Aty wasu āmē, “Aje, Jesu opoera”, e'i Peturu kō ayvu wenu remē. Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi āmē kupa ky'y. Kwaima'e kō kōrijō tē jamoirō irō remē, werywete 5.000 rōmō tesō a'evo ekoi mē kō.

Juteu rōvijāgwerà atyry rovake tui kupa remēwarà

⁵Āmē kō'ēmeve jōvijāgwerà kō ojimoaty Jerusarē taa pē, Juteu rōvijāgwerà kō. Kejō: Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mē kō ve. ⁶Āmō, Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu teve, Anasi eu erā pē mā'ē. Āmō, Kaipasi eu mā'ē. Āmō, Juwāo eu mā'ē. Āmō, Aresātiri. Āmō kō, Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu retārā kō ve ojimoaty eeve kō. Mokojejō ojimoaty Juteu kō rōvijāgwerà kō rōmō. ⁷A'e kō omuroka Peturu kō ovake kō javo:

– [Manyvo ywe'e pō pereko noatai maekwerà imokatu? e'i kupa.] Ava ayvu rupi ywe'e pōkō pemokatu? e'i. Ava kasia rupi pō? e'i kupa.

⁸⁻⁹Ajamā'ē Janejare'e 'Āg Peturu py'a pupe ekoi. Ajawyi ikasia rupi tē wayvuapi kō. Kee e'i ijupe kō:

– Jōvijā kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta pejē remē. Noatai maekwerà oromokatu rewarà mō orereru penovake age'e pekupa. Aje ywete, napekuwai manyvo e'i okatupa rōmō, e'i. ¹⁰Tapekuwa awi amome'u pejē remē. Pirujē Isaeu kō rōmō tapekuwa. Jesu Kiristu, Nasare taa wānā ayvu rupi tē āwī opō'ā wata ky'y, e'i. Kōitokō yvyra jipokana rē pemoputuputurioka ijukaoka. Aekwerà kasia rupi tē ikatupa! e'i. Janejare'e omomoera maekwerà kasia rupi tē! e'i. ¹¹A'e napeesa tari maekwerà kasia rupi tē! A'e ywesō ikatuay wete, e'i. Āwī Jesu! Kōitokō karamoe remē Janejare'e ayvu mojenuarà kee e'i oporegeta ikusiwa ee:

“ ‘Aā takuru nikatui’, e'i ywe'e titetā tetā reinōgarà kō oinō ypy takuru tetā mō remē.

Ajamā'ē a'e ywesō sikaepo ikatuay wete tetā mokasiarà rōmō”, e'i maekwerà.^z

¹²Aekwerà rupi katu tē Jesu ekoi. Āwīvo ve Jesu rōmō'ite poroeraa poromoigooka karuaru mā'ē rōmō ekoi! [“Nivoi”, pejē ywe'e tite ijupe mā'ē rōmō'ite!] A'e rōmō'ite janeaiwererà oitypyyiooka kuwa janewyi

^z 4.11 Jīg. 118.22

mã'ê! Janejare'e Remimuurerà tè rewarà mō tè ãwīvo ekoi! Nuvei ãwīvo poroereko mã'ê ipi! Jesu rōmō'ite a'evo ekoi mã'ê! e'i Peturu ijupe kō.

¹³ ãmê Juteu rōvijāgwerà kō ojimonyi aepo renu, nojipirau tesō Peturu kō ovake kō rewarà mō.

– Haa! ãwīvo si! Manyvo pō ãwī kō ijayvukasi tesō! e'i kupa. Ajamã'ê oiko tepe'yte mãe kō teipe kupa. Nojimotekokuwai mãe kō teipe kupa mijā. Jesu reve ekoi maekwerà kō tè si mijā! e'i ojiupe kupa.

¹⁴ Ajamã'ê noatai maekwerà Peturu kō uvuri tui upa, jōvijāgwerà kō rovake. Ajawyi manyvo ne'i'ãi Peturu ayvuapi kupa. ¹⁵ Ajawyi kee e'i kōrijō tè kupa:

– Peê rā'ĩ orepytery pe wyi, orevote torojimogeta, e'i kupa.

Ojisry rā'ĩ ãmê kupa. ãmê jōvijāgwerà kō ovote ojimogeta rā'ĩ, kee javo:

¹⁶ – Manyvo tary we'e pōkō ãwī kwaima'e kō sireko? Emã'ê! Jane noatai mã'ê omokatupa maekwerà tè ãwī kō. Aã ike Jerusarê taa wãnã kō pirujê okuwa ãwīvoa. Ajawyi, “Ãnĩ. Iwari tè!” nija'e'ãi ijupe kō, e'i kupa.

¹⁷ Ajawyi kee sirekotã. Janeayvukasitã kōrijō tè ijupe kō. Siayvumomi kōtã, Jesu rekoa tomojenu e'ã erokwa kupa ky'y. Mōa'arōwã jane kō okuwatã Jesu rekoa ãmê, e'i kupa. Ikoty rewarà kō rōmō ekoitã teve kupa, nisiayvumomi kō sō remê, e'i ojiupe kupa.

¹⁸ Aepo e'i kupa ire omuu mijê Peturu Juwão reve oovake kō kupa. Kee e'i ijupe kō kupa:

– Awyje ikō tapeporegeta e'ã Jesu rè ky'y nê! Tapemo'e e'ã mirã mō pe'ĩ ikō ijayvu rupi nê. Aepo oro'epa pejë! e'i epe kupa.

¹⁹ Ajamã'ê Peturu kō wayvuapi kō:

– Jōvijã kō, kee a'e pejë. Mã rapijarã ywesō pōkō Janejare'e opota toroiko? Peayvu rupi tè pō? Ijayvu rupi tè pō? e'i. ²⁰ Oromã'ê Jesu rè! Oroenu teve! [Emimo'ekwerà kō tè ore!] Ajawyi orokuwa katuy Janejare'e Remimuurerà tè Jesu, e'i. Ajawyi noropoi kuwa'ãi oreremikuwa mojenua wyi! e'i kupa.

²¹ Aepo e'i paire, jōvijāgwerà kō ijayvukasiasy ipe Peturu kō pè ky'y.

– Tapeporegeta e'ã ikō Jesu rè peiko ky'y nê! Pepi iwyi! e'i epe kupa.

Aja paire omono toê oo kupa. Opota ipe omomorijau kō kupa mijā. Ajamã'ê atyry kō omoe'e ywete Janejare'e noatai maekwerà mokatuawerã rewarà mō. ²² A'e noatai maekwerà 40 kwaray rōmō tesō a'evo ekoi. [Ovote manyvo ne'i'ãi okatupa rōmō mijā.]

Janejare'e omoe'e kupa remēwarã

²³ A'evo paire Peturu, Juwão reve, ojivy oo ovoarã kō gyty kupa. A'e kō pè pirujê manyvo jōvijāgwerà kō ijayvukasi epe ijupe kō maekwerã ayvukwerã kō omome'u kupa. ãmō, Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã kō ayvukwerã. ²⁴ ãmê aepo omome'u kupa ire, Jesu koty rewarã kō ojeeve omoe'e ywete Janejare'e kupa. Kee e'i imoe'e kupa:

– Orerōvijā wasu tē ene! Yva reinōgarerā tē ene! Yvy reinōgarerā teve ene! Pāranā reinōgarerā teve! Pirujē ipupewarā kō reinōgarerā teve ene!^a
²⁵ Karamoe remē neporegeta neremīgwai Tavi pē, orerāmōi pē. Ne'Āg rupi neporegeta ijupe. Āmē a'e ajaire omojenu orerāmōi kō pē. Kee e'i maekwerā:

“Āmō mirā kō ojikō'ō ai tite! Juteu rōwā mē kō!

Janerōvijā ywete rē ojikō'ō ai tite kupa.

Ajawyi ojimogeta ywe'e tite Janejare'e ayvu renu tare'ā kupa.

²⁶ Āmē jōvijā kō ojimoaty ywe'e tite owāninī rōmō Janerōvijā ywete reve.

Āmō, Emimuurerā reve, Emiekyiarerā reve”, e'i tāmō Tavi imojenu maekwerā.^b

²⁷– Aje ywete, aekwerā rupi katu wereko age'e ike kupa ky'y, Jerusarē mē. Oreyvy pewarā kovenatu Eroti kō ojimoaty kupa, Neremimuurerā Jesu moai. A'e ivo katu teāmā mā'ē. Neremimota rupi ekoi. Āmō, kovenatu Pōsiu Piratu ve a'evo ve. Ojimoaty imoai kupa. Āmō, Juteu rōwā mē kō reve. Āmō, Isaeu kō reve. Omojaiwe kupa.^c ²⁸ Tāmō Tavi ayvu rupi katu tē a'evo ojimoaty imoai kupa. Neayvu rupi katu tē, neremimota rupi tē sikaepo a'evo ekoi kupa. Erepa amātejē maekwerā rupi katu tē sikaepo. Ene nekasiay rewarā mō, moko kōrijō tē wereko kupa. Neayvu rupi tē āwīvo wereko kupa. ²⁹ Ajawyi age'e orepātavō rejupa, oro'e neupe. [Āwitō Jesu omoai kupa, āwīvo ve] oremoai teve orereko kupa, ikoty rewarā kō rōmō. “Tapeporegeta e'ā ikō Jesu rē peiko ky'y nē”, e'i epe wayvukasi rōmō oreupe kupa. Ajawyi oremokasi rejupa, torojimonyi e'ā neayvu mojenua rē! oro'e ene. ³⁰ Oremokasioka rejupa neremīgwai kō rōmō! Itekorā mē kō emokatuoka oreupe teve, e'i. Mārānā jikuwa e'ā kō einōoka oreupe nekasia rupi. Neremimuurerā tē Jesu, a'e ivo katu teāmā ekoi mā'ē tē. Neremimota rupi a'evo orerereko rejupa [āwisō āmō kō tanemoe'e āmē,] e'i kupa.

Aepo e'i Janejare'e pē kupa. ³¹ Āmē oporegeta kupa ire, Janejare'e omokasiay kō o'Āg rupi. Ikasiaya oporakapa tesō tetā ojimoaty iwry pē kupa mā'ē. Omonārā nārā tesō tetā ikasia upa. Omokasiay kō tomojenu jenu Jesu rekoa kupa. Tojimonyi e'ā imojenua rē kupa ky'y.

Nokāte'āi omoma'e rē kupa remēwarā

³² Āmē pirujē Jesu koty rewarā kō ojevo jē ojipy'amogeta kupa ipi. Ojevo jē ve poroporijauesa kupa ipi. Nokāte'āi oma'e kō rē kupa, iporijau

^a 4.24 Jisyry. 20.11; Ne. 9.6; Jīg. 146.6 ^b 4.26 Jīg. 2.1-2 ^c 4.27 Ruk. 23.7-11; Mat. 27.1-2; Mak. 15.1; Ruk. 23.1; Juw. 18.28-29

māe kō oporijauesa remē. [Ajawyi kee e'i kupa: “Nema'e rōmō teve ema'e kō”, e'i kupa. Pirujē oma'e kō oovajaro ojiupe kupa ipi.]^d ³³A'evo ekoi kupa remē, Janejare'e omokasiay Jesu remimonokwerà kō Jesu poeraawerà tomome'u me'u mirà kō pè erokwa remē, “aje ywete” te'i kupa ky'y. A'evo Janejare'e wereko katu kō, pirujē. ³⁴Ajawyi naiko ekojēi iporijau mā'ē mō ky'y. Āmō āmō remē jane kō mō oyvy ome'ē teve karakuri repy rōmō ipi. Āmō, tetā ve ome'ē ve kupa. ³⁵A'e repykwerà weru Jesu remimonokwerà kō pè ime'ē ipi, tomosāi iporijau māe kō pè kupa, āwisō tojimomorijau e'ā kupa. Ajamā'ē emiporu rā kō repy rōmō'ite ome'ē kupa ajamā'ē.

³⁶Ajawyi Juse eu ijupe mā'ē a'evo wereko. Revi jeapyry mō Juse. Sipiri ypō'ōgwerà wānerà mō a'e. A'e rerà Jesu remimonokwerà kō omotee. Panape e'i tē erà pè kupa ky'y. “Poromokasi wayvu rupi mā'ē” jaa tē aepe e'i kupa, a'evo ekoi teāmā rewarà mō. ³⁷Āmē a'e ipō oyvy ome'ē karakuri repy rōmō. A'e repykwerà ajaire ome'ē Jesu remimonokwerà kō pè, tomosāi iporijau māe kō pè kupa. [Nokāte'āi okarakuri rē mā'ē tē Panape.]

Anania nokāte'āi mā'ē rā'āga rōmō ekoi remēwarà

5 ¹⁻²Na'evoi āmō kwaima'e mō, Anania eu erà pè mā'ē. A'e rerekwarà pè Sapira eu. A'e kō okāte'ā oma'e kō rē. Nokāte'āi maevo sō tite kupa ajamā'ē. Kee e'i kupa. Wereko yvy tetā rena rā kupa mijā. A'e ome'ē karakuri repy rōmō kupa. Ajaire weraatà karakuri ime'ē Jesu remimonokwerà kō pè. Aje ipe sō kee e'i kupa mijā:

– Pirujē ame'ematà ekarakurikwerà peupe, ema'e repykwerà kō, e'i titetā Jesu remimonokwerà kō pè tomoe'e kupa.

Ajamā'ē iwari tē. Opota ipe omoripe kō mijā. Ope'o imomyta ajamā'ē oupewarà kupa. Nome'ēma 'ejē'āi. A'evo remē erekwarà Sapira okuwa a'evotà omēnà remē. Ajamā'ē Janejare'e okuwapa ipy'a pewartà kō.

Āmē Anania weraa karakuri pē ime'ē. Peturu pē weraa, Jesu koty rewarà kō rōvijā pē. Ovāe ipyri karakuri me'ēma rā'āga āmē. Ajamā'ē Janejare'e 'Āg omojikuwaoka sikaepo a'evoa Peturu pē. ³⁻⁴Ajawyi Peturu ijayvukasi ijupe:

– Aā kōrijō tē rōwā nekarakuri! e'i. “Amoripe kōtā ipō!” ere ywe'e tite ore! Janejare'e 'Āg nijamoripe kuwa'āi ipi! Nivoi neiko āwīvo remē, e'i. Nejimokasioka ywe'e tite Satanasi pē neiko! e'i. Ene tē nema'e jarà rōmō neiko mijā. Ajawyi nepota sō ime'ēma remē, neme'ēma kuwa! e'i. Nerepotai sō remē, nereme'ē'āi kuwasi āmē mijā. Nimanyvo'āi kuwa āmē mijā! e'i. Ajamā'ē, “Ame'ematà ekarakuri”, ere paire, neme'ēma kuwa mijā! e'i. Nejimoane'e jē ājāgai rōvijā toike nepy'a pupe, e'i. Ajamā'ē

^d 4.32 J.K.R. 2.44-45

Janejare'e nijamori-pe'âi kuwa, janepy'a pewarà okuwapa rewarà mō, e'i. Ajamã'ẽ nepota tite emori-pe rejupa mijã! e'i Peturu Anania pè.

⁵⁻⁶ ãmẽ ae-po wenu reme-ve, Anania omãñō o'a. ãmẽ oiko kōnomiokyry kō mō a'e pè. A'e kō eãgwerà ojōvã jōvã eraa. Ajaire wenõe eraa ijaty kupa. A'evoa Jesu koty rewarà kō wenu remẽ, ojimonyijay enu kupa.

⁷ Ajaire sa'u ovãe erekwarerà Sapira iko. [Uu oporegeta Peturu pè.] Ajamã'ẽ nokuwaive omẽnà mãnõa. ⁸ ãmẽ ovãe Peturu pyri remẽ, Peturu e'i ijupe:

– Aje pō aã rōmō'ite nemẽnà karakuri moma'e repykwerà? e'i ijupe.

ãmẽ erekwarerà e'i:

– Õ'õ, a'e rōmō'ite, e'i teywete teve owari rōmō.

⁹ Ajawyi Peturu e'i ijupe:

– Pemori-pe ywe'e titetã Janejare'e 'ãg! e'i. Ajawyi nemẽnà omãñō j'i'ite. A'evō tary ve ene ky'y, e'i. Nemãnõtã newari rewarà mō, nemẽnà vove, e'i amãtejẽ ijupe. “Tamori-pe!” ere ywe'e tite oreupe mijã! e'i. Ajamã'ẽ nijamori-pe kuwa'âi Janejare'e, e'i. Wãitō kōnomiokyryerã kō nerãrō upa. ãwitō nemẽnà reãgwerà j'i'ite weraapa ijaty kupa. ãwivotã nereraa tary ve neraty kupa, e'i.

¹⁰ Ameve Sapira omãñō mijẽ o'a. Peturu rovake omãñō o'a. Kōnomiokyryerã kō oike remẽ, eãgwerà rè omã'ẽ kupa. Weraa mijẽ eãgwerà ijaty kupa.

¹¹ A'evoa ojenu jenu pirujẽ Jesu koty rewarà kō pè. Ojimonyijay enu ãmẽ kupa. ãmẽ ywesō omomojy wete Janejare'e kupa. Ajawyi nopotai 'eteay Janejare'e ayvu ojavy kupa.

Janejare'e kasia rupi ekoi kupa remẽwarà

¹² ãmẽ Janejare'e omokasi Jesu remimonokwerà kō, jane kō pyterà rupi toposiko kupa. Iteetejẽ mārãnã jikuwa e'ã kō oinō Janejare'e kasia rupi kupa ipi. Poromokatu kupa. ãwĩ rapijarã. A'evoa rè jane kō omã'ẽ remẽ, okuwa Janejare'e tẽ omokasi kō a'evō toiko kupa. Kō'ẽ jawe jawe Jesu koty rewarà kō ojimoaty ipi, emimonokwerà kō reve. Janejare'e moe'ea retã ypy pè a'evō ekoi kupa, Saromão rena eu erã pè mã'ẽ ypy pè. ¹³ Temimoe'e rōmō ipe Jesu koty rewarà kō ekoi. Ajamã'ẽ ãmō kō Jesu koty rewarà rōwã mãe kō nojimokasi oo ojimoaty ipyri kō ipi, okyje kupa rewarà mō. ¹⁴ Ajamã'ẽ ãmẽ ywesō mōa'ārōwã tesō jane kō “aje” e'i Janerōvijã ywete pè wemireko katarã rōmō ky'y. Kwaima'e kō. Wãivĩ kō wyive. Ijatyray tesō kupa ky'y. ¹⁵ Mārãnã jikuwa e'ã Jesu remimonokwerà kō oinō Janejare'e kasia rupi ipi. Ajawyi jane kō weraa itekorã mãe kō ikoty kō tomokatu kō kupa ipi. Ikea kō pupe weraa kō kupa ipi, pee reme pè tatui. ãmẽ tẽ Peturu okwa ipi remẽ, i'ãgwerà jẽgã omō'ã remẽ, tomokatu itekorã mãe kō erokwa ipi. ¹⁶ ãmō taa taa nikupei mãe kō pe wyi weru eru itekorã mãe kō kupa ipi, Jerusarẽ taa kyty. ãmō,

ãjãgaiwerà ojimoemija ee mãe kô ve weru eru kupa ipi. Aty wasu tè ky'y. A'e kô Jesu remimonokwerà kô omokatupa ipi, pirujê.

Juteu rövijägwerà kô Jesu remimonokwerà kô omojaiwe remëwarà

¹⁷A'evò ekoi kupa rewarà mō, Juteu kô rövijägwerà kô ojikō'ō tesō Jesu remimonokwerà kô rè. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã wasu a'evò ekoi, ovoarà kô reve. Satuseu kô mō a'e kô. A'e kô ojimōarō.

¹⁸Ajawyí opy ipe Jesu remimonokwerà kô imopã'ã jimopã'ãga pè kupa. ¹⁹Ajamã'ê Janerövijã ywete oovapyjavooka jê sikaepo wemígwai yvapewarà pè toenōe kô jimopã'ãga pupe wyi eraa ikatu pè. Pya sikaepo a'evò wereko. ²⁰Ãmê kee e'i yvapewarà weminoëgwerà kô pè:

– Pekwa Janejare'e moe'ea retã ypy pè. Jesu rekoa rupi tekoua tapemome'u jê jane kô pè, tokuwa katu kupa, e'i ijupe kô ity oo.

²¹A'evò ãmê ijayvu rupi ekoi kupa. Ji'iveay oo Janejare'e moe'ea retã ypy pè jane kô motekokuwa kupa. A'evò remê, jövijägwerà kô: “Jimopã'ãga pè tui kupa”, e'i jê tite. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã wasu aepo e'i, wemígwai kô reve. A'e kô ajaire ovãe ojimoaty, jimoatya rena pè. Ãmō, Juteu rövijã kô ve ovãe. Pirujê. A'e kô ojimoaty remê, omono ipe Janejare'e moe'ea retã rãrōarà kô too wemimopã'ãgwerà kô pijarà mō. ²²Ajamã'ê a'e emimonokwerà kô ovãe jimopã'ãga pè remê, soō, naikoi jimopã'ãga pupe upa! Ajawyí ojivy oo omuuarerà kô gyty kupa, jövijã kô gyty. ²³Kee e'i ijupe kupa:

– Naikoi kupa ky'y! Oroo ipe jimopã'ãga kyty esa. Ojiovapykãtã jê upa. ãrōarà kô teve wãrō jê upa, okenapa pè. Ajamã'ê oroovapyjavo remê, soō, naikoi! e'i kupa.

²⁴Aepo Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã kô wenu remê, manyvo ne'i tesō ojipy'amogeta rōmō kupa ãmê. Ojimonyi kōrijō kupa. Janejare'e moe'ea retã rãrōarà kô rövijã ve a'evò ekoi.

– Haa! Ava pō omoë imono kô? e'i kupa. Maty pō oo kupa? e'i tite kupa.

²⁵Ameve ava mō ovãe a'e pè, kee javo:

– Pejapyaka rã'ĩ si eayvu rè! Koiwerà kwaima'ekwerà kô, penemimopã'ãgwerà kô, ike tui, Janejare'e moe'ea retã ypy pè! Poromotekokuwa mijê kupa upa! e'i ijupe kô.

²⁶Ameve ãrōarà kô rövijã weraa wemígwai kô, Jesu remimonokwerà kô pijarà mō mijê. Weru mijê kupa. Ajamã'ê nojimorarai ee kô, atyry wyi okyje kupa rewarà mō. Kee e'i kupa: “Atyry kô takuru pè janejapi japitã janejuka, opota katu Jesu remimonokwerà kô kupa rewarà mō”, e'i kupa. ²⁷Weraa kô jövijägwerà kô rovake mijê ãmê, Jesu remimonokwerà kô. Pirujê weraa kupa ky'y. A'e kô Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã wasu waka ipe.

²⁸– Kee oro'epa itōkō pejê: “Jesu rekoa tapemojenu e'ã jane kô pè imo'e kô ky'y!” oro'epa itōkō pejê! Emã'ê. Aepo oro'e ipe remê, pemojenu jenu

jê erokwa Jerusarê taa rupi! Âwisô pirujê jane kô tojikô'ô orere ky'y, "Peayvu rupi tê Jesu ojuka kupa!" te'i oreupe kupa, e'i epe ijupe kô.^e

²⁹Ajamãê Peturu wayvuapi kô, âmô Jesu remimonokwerà kô reve. Kee e'i ijupe kô:

– Janejare'e tê oromomojytà erovija ipi! Mirà kô rōwã oromomojytà ipi! e'i kupa. ³⁰Janerâmôî kô rōvijã tê Janejare'e. A'e tê omomoera Jesu, yvyra jipokana rê pejukaoka remê. ³¹Aekwerà Janejare'e omojōvijã wasu weeve ereko ky'y, tomosioka Isaeu kô ijaiwererà kô rê toityppyypaoka. Ojiporijauesaoaka ijupe mae kô aiwererà pè "awyjepa" e'i. Janerereko katuara rômô tê aepo e'i! Ajawyi Janejare'e noja'a'ai ijaiwererà kô rê âmê ky'y. ³²Ore ywete oromãê Jesu jukaa rê! Opoera paire oromãê mijê ee! Ajawyi oromãê ee maekwerà tê oromojenu ipi. Janejare'e Âg remikuwa rupi tê a'evoroiko ipi! A'e oÂg omoige werovija mae kô py'a pupe ipi, e'i Peturu kô.

³³Aepo jōvijāgwerà kô wenu remeve, ojikô'ô wete kupa ky'y.

– Ejo sijukaoka kô! e'i Peturu kô pewarà mô kupa ky'y.

³⁴Ajamãê aepo e'i kupa remê, jōvijã mô opô'ã jawo ipyterà kô pe wyi. Pariseu mô a'e, tāmô Moisesi remikusiwarerà rê poromo'e mǎê mô. A'e pè Kamarieu eu. Temimoe'e tê a'e. Otekokuwavay mǎê tê. A'e omoisyryoka rǎi Peturu kô ikatu pè. ³⁵Ajaire ovo mae kô pè kee e'i:

– Isaeu kô. Tapejiapy'a e'ǎ ikenê! Tapetekokuwa rǎi manyvotà pereko āwī kô! e'i. ³⁶Kee rewarà mô. Oiko jane mô karamoe remê, a'e Teuta eu erà pè mǎê. A'e erākwê ywete jōvijã rômô mijã. Ajawyi omoaty wete jane kô opyri. 400 rômô tesô oo emīgwai kô rômô kupa mijã. Ajaire omānô a'e Teuta ky'y. Ajaire emīgwaiwerà kô ojimosāsāima oo oo pirujê ky'y. A'e werovija maekwerà kô. "Jōvijã wasu tê", ne'i ijupewarà mô kupa ky'y, omānô rewarà mô.

³⁷– Ajaire âmô tê a'evoroiko, Juta eu erà pè mǎê. Karireja yvy wānà tê Juta. Romã pewarà jōvijã wasu omoirô irōoka wemīgwai kô remê jakatu, Juta ojikuwa. A'e ve omoaty wete jane kô opyri mijã. Ajaire a'e omānô teve. Ajaire emīgwaiwerà kô ojimosāsāima teve oo oo kupa wena kô gyty ky'y. Noja'ai oōvijāgwerà rê kupa ky'y. ³⁸Ajawyi kee a'e pejê. Aã kô ve maevo ojimosāsāitã ajaire, a'e. Ajawyi tijaposiko e'ǎ ee kô, a'e. Tijajimopirai e'ǎ teve ee kô jaiko. Simono kô kōrijô tê too kupa. Maevo kārāmô nomovyvy'ǎi Jesu rewarà kupa ky'y. Ovoto a'evotà ekoi kupa. Opitã ijayvu kô. Jane kô ayvu rupi tê sô remê, ke'iatutã tê. ³⁹Ajamãê Janejare'e ayvu rupi tê sô oporegeta kupa remê, awyje a'evotã âmê. Nijamoma kô kuwa'ai âmê. Âmê moko sô sireko āwī kô remê, Janejare'e tê a'evotã âmê sireko ywe'e titetã âmê! e'i Kamarieu oporegeta.

Aepo e'i remeve tite jōvijã kô:

– Ō'ō aje, e'i ky'y. A'evo sireko ãmẽ, e'i kupa.

⁴⁰ Omuroka mijẽ Jesu remimonokwerà kō kupa. Onõpã nõpãoka kō rã'ĩ kupa. Ajaire ijayvukasi epe kōrijõ tẽ ijupe kō:

– Jesu rekoa rẽ ikō tapeporegeta e'ã ky'y! e'i epe ijupe kō.

[Aepo e'i paire omoẽ too kupa ky'y. Nojuka kōi kupa ajamã'ẽ, Kamarietu ayvu rupi.]

⁴¹ ãmẽ jõvijãgwerà kō jimoatya pe wyi oẽ oo kupa remẽ, oryvay tẽ oo kupa.

– Jesu remimonokwerà tẽ jane rewarà mō tẽ, janenõpã nõpã kupa! e'i kupa. Ajawyi janeroryvay jẽtã jaiko ky'y, Jesu rewarà mō ãwĩvo janerereko kupa rewarà mō, e'i kōrijõ tẽ kupa. Janejare'e okuwa amãtejẽ nijapi'ãi ijayvu mojenua wyi mãẽ janemomorijau ipe kupa remẽ, e'i e'i kupa.

Ajawyi ory jẽ kupa. ⁴² A'evo paire poromotekokuwa jẽ Jesu rẽ kupa. Kõ'ẽ jawe jawe a'evo ekoi kupa. Omojenu jẽ Jesu rekoa jane kō pẽ erokwa kupa ipi.

– Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu, Janerõvijã ywete rōmō! e'i jẽ.

Ãwitō Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ a'evo ekoi kupa, ãwĩvo ve joetã wryy rupi ekoi kupa.

Jesu koty rewarà kō opyteporotà poropãtavõarà kō remẽwarà

6 ¹ Kãramō sa'u remẽ, Jesu koty rewarà kō mōa'ãrōwã tesō ekoi ky'y. Aty wasu rōmō tesō ãmẽ kupa ky'y. Py'awarà mō ipō ijatyray tesō kupa. [A'e kō Jesu remimonokwerà kō poromotekokuwa jẽ tesō Jesu rekoa rẽ iko. Iporijau mãe kō opãtavõ jẽ teve iko kupa. Ajaire noyi tesō mosikoa ee kupa ky'y, ijatyray Jesu koty rewarà kō ky'y rewarà mō.] Juteu e'ekwerà pawete Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi a'evo remẽ. Ajamã'ẽ oiko ojipytery pẽ Kereku kō ayvu rupi oporegeta mãe kō, Juteu kō teipe remẽ. Waiteve Juteu kō wayvu e'e rupi oporegeta mãe kō. Epereu eu ijayvu kō pẽ. ãmẽ Kereku ayvu rupi oporegeta mãe kō ojimõarō a'e kō rẽ ky'y. Kee e'i kupa:

– Jesu remimonokwerà kō noporijauesa ywe'ei oreretãrãgwerà kō terekwarerà kō ãmẽ ipi, e'i kupa. Epereu ayvu rupi oporegeta mãe kō pẽ ywesō ome'ẽ karakuri wemi'õ rã toppy kupa ipi, e'i kupa. Nikatui a'evo ekoi kupa remẽ, e'i kupa.

² A'e rewarà mō ojimõarō kupa. Aepo jaa ojenu Jesu remimonokwerà kō pẽ, 12 rōmō mãe kō pẽ. Ajawyi omoaty Jesu koty rewarà kō pirujẽ imogeta kō kupa ky'y. Kee e'i imogeta kō kupa:

– Nivoi Janejare'e ayvu rẽ poromotekokuwaa wyi oropoi rã'ĩ remẽ, ãwisō karakuri mosãia rẽ ywesō toroja'a. A'e rẽ ywesō oroposiko puku remẽ, manyvo noporoereko'ãi poromotekokuwa. [Ajawyi mosikoa

oromosãità erokwa ky'y. Ore ãmẽ poromotekokuwaa rè kôrijõ tè oroikotà ky'y. Ikatutà a'evo oroiko remẽ.] ³Ajawyi kee sirekotà ky'y. Tapepyteporo kwaima'e kô mō iporijau mǎe kô pātavōarà kô rōmō toiko kupa ky'y, e'i. Kee mǎe kô tè ikō pepyteporo nē. Temirovija kô tè. Otekokuwa mǎe kô tè. Janejare'e 'Āg kasia rupi ekoi mǎe kô tè. 7 rōmō tapepyteporo, e'i. A'e kô oreayvu rupi topātavō iporijau mǎe kô, terekwarerà kô. ⁴A'evo remẽ, ore Janejare'e ayvu rè poromotekokuwaa wyi noropoi'āi. Āmō, Janejare'e pè moregetaa wyi noropoi'āi ve, e'i kupa.

⁵Aepo e'i kupa remẽ, pirujẽ jane kô kee e'i:

– Hoõ, e'i. Ikatuay wetetà a'evo sireko remẽ, e'i kupa.

A'evo wereko ãmẽ kupa ky'y. Jesu koty rewarà kô mō opyteporo poropātavōarà kô rōmō kupa. 7 rōmō opyteporo kupa. Ma'e kô: Esitevão. Janejare'e rè eako'iy mǎẽ tè Esitevão. Janejare'e 'Āg kasia rupi ekoi ipi mǎẽ tè. Āmō, Piripi. Āmō, Porokoru. Āmō, Nikano. Āmō, Timō. Āmō, Pamena. Āmō, Nikorau. Mokojejõ opyteporo kupa. A'e Nikorau Ātiokia taa wānerà tè. A'e Juteu kô rekoa rupi tè ekoi mǎẽ. Juteu e'e rōwā ajamǎẽ Nikorau. Ojimojuteu mǎẽ tè. Āwitō Juteu kô omoe'e Janejare'e ipi, āwīvo mǎẽ tè. ⁶Wemipyteporokwerà kô weraa ajaire imojisaoka Jesu remimonokwerà kô pè kupa ky'y, “i'ete” te'i kupa. A'e kô pewarà mō Jesu remimonokwerà kô oporegeta Janejare'e pè. Wākāmyy kô oporegeta Janejare'e pè kupa.

– Emotekokuwa kô, ivo toposiko kupa, e'i Janejare'e pè kupa.

⁷Āmẽ Janejare'e ayvu mojenua ojimosāi okwa. Mōa'ārōwā Jesu koty rewarà kô Jerusarē taa rupi ekoi ky'y. A'e pè ywesō mōa'ārōwā ekoi. Janejare'e pè oporegeta mǎe kô ãmō ãmōgwerà ojirovija Jesu rè ky'y. Ijatray a'evo ekoi mǎe kô.

Esitevão opyy kupa remēwarà

⁸Janejare'e remireko katu ywete Esitevão. Janejare'e kasia rupi ekoi ipi mǎẽ tè. Ikasia rupi marama tè ekoi. Mārānà jikuwa e'ā poromonyi mǎẽ Janejare'e oinōoka ijupe ipi, Juteu kô rovake, āwisō, “Aje ywete Janejare'e kasia rupi ekoi”, te'i kupa.

⁹Āmẽ ajaire Juteu kô mō nivoi Esitevão wereko. Noesa tari kupa. Oporegeta ai tè ee kupa. Juteu kô teipe a'e kô. Ajamǎẽ ãmō yvy wānerà kô tè. A'e kô Janejare'e ayvu rè jimo'ea tetā mō pè ojimoaty ipi. “Temīgwaiwerà kô jimoaty” eu a'e tetā pè. Āmōgwerà Sireni taa wānerà kô tè. Āmōgwerà Aresātiria taa wānerà kô. Āmō, Sirisi yvy wānerà kô. Āmō, Asia yvy wānerà kô. A'e kô ojimoaty Esitevão ayvuvaja vaja. ¹⁰Ajamǎẽ Esitevão ywesō i'arà kô gyty ekoi ipi, Janejare'e 'Āg tè omotekokuwa rewarà mō.

¹¹Ajawyi ava kô mō wesa epyme'ẽ Esitevão rè nivoi mǎẽ tomo'y teywete, kee te'i kupa: “Ore oroenu āwī kwaima'e oporegeta ai iko remẽ”,

te'i kupa. “Tāmō Moisesi remikusiwarerà rè oporegeta ai ipi. Upi tekoua rè oporegeta ai ipi”, te'i kupa. “Janejare'e rè tesō oporegeta ai teve ipi”, te'i owari rōmō kupa.

¹² Āmē aepo e'i kupa remē, jane kō mō werovija tite. Ojikō'ō Esitevão rè āmē kupa ky'y, iwaria kō rupi. Juteu rōvijā kō ve a'evo. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mē kō. Ajaire a'e kō oo Esitevão ppy eraa Juteu rōvijāgwerà kō atyry rovake. ¹³ Iwari mē kō ve weraa tiwari mijē kupa. A'e kō oporegeta teitete ee āmē. Kee e'i kupa:

– Āwī kwaima'e oporegeta ai Janejare'e moe'ea retā rè ipi, e'i teywete kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rè oporegeta ai ipi. Kō'ē jawe jawe a'evo ekoi ipi, e'i owari rōmō kupa.

¹⁴ E'i jē kupa:

– Ore oroenu oporegeta ai ipi remē, kee e'i remē: “Jesu Nasare taa wānā omomatā Janejare'e moe'ea retā”, e'i sō ipi remē! Āmō, “Jesu omotee janerekoa ky'y, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tijaiko e'ā ky'y”, e'i Esitevão remē oroenu, e'i owari rōmō kupa.

¹⁵ Āmē Juteu rōvijāgwerà kō atyry rōmō wapy upa mē kō omā'ē Esitevão rè a'evo remē. Pirujē omā'ē ywete ee kupa. Ameve Janejare'e remīgwai yvapewarà rova vo tesō Esitevão rova tui ky'y.

Esitevão ijayvukasi jōvijāgwerà kō rovake remēwarà

7 ¹ Āmē Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu e'i Esitevão pē:
– Aje pō aepo ere si neporegeta neiko ipi? e'i.

² Āmē Esitevão e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka ikō eayvu rè nē, e'i. Āmō, erōvijā kō ve, tapeenu rā'ī si aporegeta peupe remē, e'i. Karamoe remē itōkō Janejare'e ojimoikatu janerāmōi Aparāo amyry pē, e'i. Ikasia reny revejē itōkō ojimoikatu ijupe. Mesopotami yvy rupi ojimoena iko remē itōkō a'evo ekoi. Nojimoenaive Arā taa pē remē itōkō a'evo ekoi, e'i. ³ Āmē itōkō Janejare'e e'i tāmō Aparāo pē: “Ejisyry ike wyi neyvy pe wyi eo, e'i. Neretārāgwerà kō pytery pe wyi ejisyry eo. Neyvy rā gyty ejisyry eo eayvu rupi, amojisaokatā neupe mā'ē gyty, e'i. A'e kyty ejisyry eo”, e'i ijupe.^f

⁴ A'evo tē itōkō karamoe remē janerāmōi Aparāo ojisyry oyvy pe wyi oo, e'i. Kauteija yvy pe wyi ojisyry oo, [Mesopotami yvy pe wyi,] e'i. Janejare'e ayvu rupi ojisyry oo, e'i. Āmē itōkō oo Arā taa kyty ojimoena ky'y, e'i. A'e pē itōkō ajaire tuu omānō ky'y. Aja paire Janejare'e weruoka janerāmōi Aparāo ky'y. Aā yvy jajimoena age'e mā'ē pē weruoka ky'y, e'i.⁵ Nome'ēive ajamā'ē yvy ijupe. Kāramō ome'etā, ijeapyrerā rā kō pē. Kee e'i itōkō Janejare'e Aparāo pē maekwerà: “Kāramō remē aā yvy

^f 7.3 Jinō. 12.1 § 7.4 Jinō. 11.31; 12.4

pirujê ame'êtà neupe. ãmê ajaire nejeapyrerà rã kô pewarà môtà teve nerekoawerà", e'ipa amâtejê karamoe remê maekwerà, mãerã tè aepo e'i.^h Naikoive ijãkarã remeve, ijeapyrerà rã omome'u amâtejê ijupe. ⁶E'i jê Janejare'e Aparão pè: "Kãramõ nejeapyry rã kô ãmõ vvy rupi tè rã'ĩ ekoitã. Temĩgwai ai rômõtã tè rã'ĩ ekoi kupa", e'i. "Temimomorijauarã rômõtã tè rã'ĩ ekoi kupa kãramõ. Temimokasi e'ã rômõtã tè ekoi kupa. 400 kwaray rômõtã tesõ werokwapatã, temĩgwai ai kô rômõ kupa", e'i. ⁷"Ajamã'ê imomorijauarerã kô amomorijau kôtã. Ajimorara ai ywetetã a'e kô rè. Aja paire pejeapyrerã rã kô ojivytã uu a'e vvy kyty wyi ky'y", e'i. "Kyvo kyty uu tarã mijê kupa. Penena rã gyty uu tarã mijê iko kupa. Ike emoe'etã emory kupa ky'y", e'i Janejare'e tãmõ Aparão amyry pè maekwerã.ⁱ Aekwerã rupi tè a'evõ ekoi ãmê. ⁸Ãmê itõkõ Janejare'e e'i tãmõ Aparão pè manyvotã wa'yry wereko, Janejare'e ayvu kuwaparã rômõ. Kee e'i: "Awye penõvijã rômõ tè aikotã ky'y. Pejê ãmê ekoty rewarã kô rômõtã peiko. Ajawyi nera'yry tereemosĩpire'o ity eremĩgwai rômõ ekoia jikuwaparã rômõ toiko", e'i itõkõ Janejare'e ijupe. A'evõ itõkõ tãmõ Aparão wereko wa'yry Isaki ãmê. ⁸'arã remê tè o'a paire itõkõ, wemosĩpire'o imojikuwaoka. Janejare'e ayvu rupi tè a'evõ wereko. ãmê itõkõ tãmõ Isaki ojimovijapa remê, ijãkarã Jako rômõ. Aja paire tãmõ Jako 12 rômõ ijãkarã. A'e 12 rômõ mãe kô, janerãmõ i rã itõkõ kupa.^j

⁹E'i jê Esitevão:

– A'e kô ojimovijapa remê itõkõ, tãmõ Juse reke'yry kô ojimõarõ tãmõ Juse kytyre. Ajawyi itõkõ teke'yry kô ome'ê omõmiri temĩgwai ai rômõ too ky'y. Karakuri repy rômõ itõkõ ome'ê kupa, ãwisõ ipyyarerã kô toeraa Ejitu vvy kyty oupi, e'i. Ajamã'ê Janejare'e tãmõ Juse reve ekoi a'evõ remê.^k ¹⁰Wereko katu ereko, oo Ejitu wãnã rõvijã pyri remê, e'i. Ijãgyoa wekyi iwyi. Omotekokuwaoka teve ereko. A'evõ wereko jõvijã wasu Parao rova rupi katuwarã rômõ toiko, ãwisõ kee te'i ijupe: "Oromonotã jõvijã miti rômõ. Eretã wry pewarã rômõ nejimõjõvijatã ky'y. ãmõ, pirujê eremĩgwai kô rè nejimõjõvijatã ky'y. Ike vvy rupi pirujê nejimõjõvijatã", e'i itõkõ jõvijã Parao ijupe. A'evõ itõkõ Janejare'e wereko katu tãmõ Juse ipi, e'i jê ijupe kô.^l

¹¹E'i jê Esitevão:

– ãmê itõkõ kãramõ sa'u tyavorusu ojinõ. Ikerõwã itõkõ tyavorã ojinõ. Ejitu vvy popy kyty tè ojinõ. Ojimomorijauvay itõkõ ãmê kupa. Nuvei 'eteay itõkõ emi'õ rã kô a'e rupi ãmê ky'y. ãmõ, Kanaã vvy rupi ve itõkõ nuvei temi'õ janerãmõ i kô pè, Juse ruu rena pè, tãmõ Jako rena pè. Moma'e no'u'ai kupa ky'y. Ejitu vvy pè uve jê sikaepo temi'õ ãmê, temitã rã'ãigwerã,^m [Juse omokatu amâtejê maekwerã.] ¹²Ajaire kee jaa ojenu

^h 7.5 Jinõ. 12.7; 13.15; 15.18; 17.8 ⁱ 7.7 Jinõ. 15.13-14; Jisyry. 3.12 ^j 7.8 Jinõ. 17.10-14; 21.2-4

^k 7.9 Jinõ. 37.11,28; 39.2,21 ^l 7.10 Jinõ. 41.39-41 ^m 7.11 Trigo

tāmō Jako pè: “Ejitu yvy pè uve jē temitā rā’āigwerà”, jaa. Ajawyi itōkō omono wa’yry kō too rā’i a’e kyty wemi’ō rā pyy. Oo ipyy eru āmē kupa. [Omōmirī gyty tē sikaepo oo ipyy kupa.]ⁿ 13 A’e ajaire o’upa kupa. Ajawyi oo mijē ipyy mijē eru kupa, e’i. Āmē tē itōkō Juse ojikuwaoka ijupe kō ky’y, weke’yry kō pè: “Pemōmirī tē ije”, e’i itōkō ijupe kō. Jōvijā Parao rovake weraa kō, Parao tokuwa kō. Tokuwa tāmō Juse retārāgwerà kō. A’e tāmō kō tē.^o 14 “Pekwa Papa pijarā mō”, e’i itōkō tāmō Juse weke’yry kō pè āmē ky’y. “Pirujē eretārāgwerà kō totuu”, e’i. 75 rōmō tesō itōkō āmē oo kupa.^p 15 A’evo itōkō tāmō Jako oo Ejitu kyty, wa’yry kō reve. [A’e rupi tē itōkō ojikwa ywete kupa ky’y, Ejitu yvy rupi.] A’e pè teve itōkō tāmō Jako okājā ky’y. Janerāmōi kō ve okājāma a’e pè.^q 16 Ajaire ijākarāgwerà werojivy oōvijāgwerà reāgwerà Kanaā yvy kyty kupa. Sikē taa pè. Pareti kwarā pupe weraa eāgwerà kō ijaty kupa. Kōitokō tāmō Aparāo opyy Emorā ra’yry kō wyi maekwerà, e’i jē ijupe kō.^r

17-18 E’i jē Esitevão:

– Āmē itōkō tāmō kō opyta puku tesō Ejitu yvy pè upa. Ojikwa ywete itōkō a’e pè kupa. Ijatyray itōkō āmē kupa ky’y. Āmē ajaire itōkō āmō Parao ojimojōvijā wasu ky’y, Ejitu yvy pè. A’e itōkō nokuwai tāmō Juse amyry opātavō ywete Ejitu wānā kō tyavorā remē karamoe remē. Ajawyi ojikō’ō teāmā Isaeu kō rē iko ky’y. Temīgwai ai kō rōmō oinō kō ky’y, Janejare’e e’ipa amātejē tāmō Aparāo pè maekwerà rupi katu. 19 Āmē itōkō a’e jōvijā wasu omomorijauway ereko kō ipi, e’i. Wereko ai kō ereko ipi. Noesa tari kō ereko ipi, e’i. Āmē itōkō jōvijā Parao e’i tāmō kō pè: “Taa kupei kyty ikō peraa pena’yry sakykyrerā kō itypypyi tomānō ipi nē, tapejikwa e’ā”, e’i itōkō tāmō kō pè. A’evo itōkō ta’yry kō werekooka ijapisioka kō tāmō kō pè, e’i jē Esitevão.^s

20 – Āmē jakatu itōkō Isaeu jeapyrerā mō wāivī mō imemy, e’i. Ja’yre’e rōmō itōkō imemy. Moisesi eu itōkō erā pè, e’i. Tyvija rupi tē rā’i omovija ijy ereko. Moapy jay rōmō itōkō a’evo ekoi.^t 21 Ajaire manyvo noereko’āi remē, wenanō eraa imono yy pè ky’y. Jōvijā Parao rajyry tē itōkō wesa eraa imovija omemyry rōmō āmē ky’y. [A’e tē weenō. Moisesi e’i ijupe.] Wemikuwa pupe tē omovija omemyry rōmō, e’i. 22 A’evo pirujē Ejitu yvy wānā rekoa kō rupi ojimovija ojimotekokuwa. Okuwapa itōkō Ejitu wānā kō rekoa ky’y. Ajaate itōkō ijayvukasiay mā’ē rōmō āmē ky’y, e’i Esitevão ijupe kō.

23 E’i jē ijupe kō:

– 40 kwaray rōmō tāmō Moisesi werokwapa ky’y remē itōkō ojipy’amogeta wetārāgwerà kō rē, Isaeu kō rē. 24 Oo omājā ee kō āmē.

ⁿ 7.12 Jinō. 42.1-2 ^o 7.13 Jinō. 45.1,16 ^p 7.14 Jinō. 45.9-10,17-18; Jisyry. 1.1-5

^q 7.15 Jinō. 46.1-7; 49.33 ^r 7.16 Jinō. 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Jos. 24.32

^s 7.19 Jisyry. 1.10-11,22 ^t 7.20-21 Jisyry. 2.2-10

Âmê a'e pè oo remê, Ejitu wânà mō rè omãê, onôpã nôpã teywete Isaeu jeapyrerà mō upa remê. Ajare oo wetārã pātavō mijã. Wepy itôkô âmê. Ojuka itôkô wetārã onôpã maekwerà âmê, Ejitu yvy wânà. [Tyvija rupi teipe itôkô a'evô ekoi remê.]^u ²⁵ Kee e'i tite tãmō Moisesi oupe a'evô remê: “Eretārã kô okuwa kuwasi Janejare'e tē epyteporo taekyi kô jimomorijaua wyi”, e'i tite oupe. Ajamãê nokuwai a'evôa kupa.

²⁶ – Âmō 'ary pè, Moisesi omãê mijê Isaeu kô rè, mōrijô rômô, ovote ojimonupi kupa upa remê, ajaave ojikôô ojee kupa. Âmê itôkô Moisesi omomoi kô tarepe ojiwyi mijã. Kee e'i epe ijupe kô: “Kwaima'e kô, peenu rãĩ si eayvu! Pejiapisi sô pekupa, ojetārã tē pejê remê”, e'i epe. ²⁷ Ajamãê noenui kupa. Poromoai mǎê omoājã kōrijô Moisesi imono. Kee e'i kōrijô tē ijupe: “Ava pō orerōvijã rã'āga rômô nemuroka ike orepyri aepo tere ore! Orerōvijã rōwã ene!” e'i ijupe. “Ivoa kuwaparã rōwã teve ene! ²⁸ Āwitō kwee nejuka Ejitu yvy wânà mō, a'evô rōwã age'e ererekotã rejupa!” e'i kōrijô Moisesi pè. ²⁹ Aepo e'i remê itôkô tãmō Moisesi ojimonyi tesô ky'y. Ojava itôkô oo Ejitu pe wyi âmê ky'y. Mijiã yvy ktyy oo ojimoena âmê ky'y. A'e wânà wāivī mō wereko. Ajaire itôkô ijākarã a'e pupe mōrijô rômô, e'i Esitevāo.”

³⁰ E'i jê Esitevāo ijupe kô:

– 40 kwaray rômô tesô itôkô tãmō Moisesi werokwapa Mijiã yvy rupi iko. Âmê ajaire yvapewarã ojimoikatu ijupe ky'y. Tekoe'ama pè tē. Sinai yvytyry pyri'ijeê ekoi a'evô remê. Ka'a oāmurutu mǎê pytery pè tui upa. A'e pupe itôkô tata vo sô tite okai upa. A'e pè yvapewarã ojimoikatu ijupe. ³¹ Ae rè tãmō Moisesi omãê remê, ojimonyi tesô. “Moma'e si pāwī?” e'i oupe. Ajawyi oo eko omājã ee. Omãê gatu ee upa. Âmê Janejare'e oporegeta ijupe [ka'a jāmurutugã pupe wyi]. Kee e'i oporegeta ijupe: ³² “Janejare'e tē ije, nerāmōi kô Rōvijã wasu tē! e'i. Aparāo Rōvijã wasu tē! Âmō, Isaki Rōvijã wasu tē! Âmō, Jako Rōvijã wasu tē”, e'i tãmō Moisesi pè oporegeta upa.” Âmê tãmō Moisesi ojimonyi tesô omājã ee. Otytypa tesô ojimonyi rômô iko. Nomãê tari tesô ee ky'y, okye iko rewarã mō. ³³ Âmê e'i jê Janerōvijã ywete ijupe: “Eekyi āwī nesātaja nepy re wyi, ije Janejare'e ike rupi aiko rewarã mō. Nesātaja reve terepārō e'ā eyvy 'aryvo. ³⁴ Akuwa eākarāgwerã kô Ejitu yvy wânà kô remimomorijau kô rômô ekoi. Amãê ee kô ipi. Aenu teve eamaia kô ipi. Ajawyi awyjj ajo ekyioka kô jimomorijaua pe wyi ky'y, tōvijã ai po pe wyi ky'y. Age'e oromojivytã Ejitu yvy ktyy”, e'i itôkô tãmō Moisesi pè. [Ekwa âmê, tererōjisyry kô eraa kô,] e'i Janejare'e tãmō Moisesi pè.^x

³⁵ – Oo âmê tãmō Moisesi. Ajamãê etārāgwerã kô “aje” ne'i ijupe. Kee e'i kōrijô tē kupa: “Ava pō nemuroka ike orepyri orerōvijã rômô aepo tere! Ivo e'āa kuwaparã rōwã teve ene!” e'i ywe'e tite ijupe maekwerã

^u 7.24 Jisyry. 2.11-15 ^v 7.29 Jisyry. 2.13-14 ^w 7.32 Jisyry. 3.6 ^x 7.34 Jisyry. 3.1-10

teipe. Ajamã'ê jövijã rômô teãmã Janejare'e omuroka, ãwisô age'e remê toekyi jimomorijaua pe wyi. A'e rômô Janejare'e wemîgwai yvapewarà mō omuu, tata vo sô tite ka'a jāmurutua pupe wyi toporegeta ijupe.^y

36– [Oo itôkô tāmô Moisesi ãmê Ejitu vvy kyty.] Marama tē itôkô ekoi jane kô rovake Janejare'e kasia rupi, Ejitu vvy rupi ekoi remê. Ajaire werojisryr kô Ejitu vvy pe wyi remê itôkô, Janejare'e kasia rupi a'evô ekoi teve. ãmô, Pāranāpirā rupi o'yasa kupa remê, ikasia rupi a'evô jê ekoi. Ajaire tekoe'ama rupi ekoi kupa remê, ikasia rupi teve a'evô jê ekoi kupa. 40 kwaray rômô tesô itôkô a'evô ekoi kupa, Janejare'e kasia rupi, e'i jê Esitevão.^z

37E'i jê:

– ãmê tāmô Moisesi yveve itôkô e'i Isaeu kô pē karamoe remê: “Janejare'e omurokatà wayvu mojenuarà peupewarà mō. ãwitô ije emuroka peupewarà mō, ãwîvo tary ve karamô. Janejeapyrerà mō tē a'evotà ekoi”, e'i itôkô karamoe remê Moisesi.^a 38 A'e tāmô Moisesi yveve teve itôkô ojimoaty Isaeu kô reve tekoe'ama rupi ekoi kupa remê. Sinai vvytyry ppy rē ojimoaty kupa remê. A'e pē itôkô yvapewarà oporegeta mijê ijupe, vvytyrpyte 'aryvo wyi. Tāmô Moisesi pē teve itôkô Janejare'e wayvu manyvo tijaiko mǎ'ê okusiwa ime'ê, ãwisô tomogeta imojenu ajaire janerāmô i kô pē.^b

39– Ajamã'ê ãwîvo ipe remê itôkô janerāmô i kô noerovijai Moisesi ayvu kupa. Kee e'i kōrijô tē kupa: “Oropota orojivy Ejitu vvy kyty oroo”, e'i kōrijô tē kupa. 40 Sinai vvytyry rē Moisesi ojiupi oo remê itôkô kee e'i teke'yry pē ãmê kupa, Arão pē: “Arão, moma'e jimoâtāgwerà tereinô janerōvijã kô rômô, janererekoarà rômô. Joākāmorà rômô a'e reikatu rupi tijaa”, e'i ywe'e tite kōrijô kupa. “Emǎ'ê, Moisesi janereru maekwerà, nojikuwai tesô upa. Ejitu vvy pe wyi janereru teywete. Okājã maevo janewyi ky'y”, e'i ywe'e tite kupa, e'i Esitevão.^c

41E'i jê ijupe kô:

– Oinô ywe'e tite itôkô ãmê ojarà rǎ'āga kupa. Pui ra'yry rǎ'āga jimoâtāgwerà itôkô oinô kupa, ojarà rǎ'āga rômô. A'e pē ojuka rǎ'āga weima kô mō ime'ê rǎ'āga ijupe kupa ipi, ojarà rǎ'āga pē. A'e rē oja'a ywe'e tite imojōvijã. A'evô weminōgwerà yveve omoe'e rǎ'āga kupa.^d

42– Ajamã'ê a'evô ekoi kupa remê sitô Janejare'e werekoiva kô ky'y, Isaeu kô. Oity kô rǎ'ī. “Ta'evô rǎ'ī jēsi awi ekoi kupa!” e'i. Ajawyi: “Janejarà teipô wǎi”, e'i ywe'e tite teve jaytata kô pē kupa. Jaytata rǎ'āga jimoâtāgwerà oinô ywe'e tite imoe'e rǎ'āga ãmê kupa. ãmô, jay rǎ'āga jimoâtāgwerà. ãmô, kwaray rǎ'āga jimoâtāgwerà. A'e kô rē kōrijô tē itôkô omoe'e ywe'e tite kupa ipi. A'e kô pewarà mō kee e'i Janejare'e wayvu mojenuarà kô pē, tokusiwa kupa:

^y 7.35 Jisyry. 2.14 ^z 7.36 Jisyry. 7.3; 14.21; P.Moirô. 14.33 ^a 7.37 T.M. 18.15,18

^b 7.38 Jisyry. 19.1—20.17 ^c 7.40 Jisyry. 32.1 ^d 7.41 Jisyry. 32.2-6

“Isaeu kô, eupe rōwā penima pejuka ime'ê ipi, 40 kwaray rômô tekoe'âma rupi peiko remê.

[Penôvîjã rã'âga pè kôrijô tē peme'ê ywe'e tite.

A'e pè kôrijô tē: ‘Oroerovijatã orerôvîjã rômô ky'y’, pejë tite.]

43 Moroki eu itôkô penôvîjã rã'âga mō pè. A'e moe'ea retã rã'âga itôkô pemovy penupi eraa ipi.

Ãmô, jaytata rã'âga jimoâtãgwerã ve oinô imoe'e kupa,

Rêpã pejë ijupe mǎ'ê.

A'e jimoâtãgwerã rã'âga teve itôkô peinô ywe'e tite imojôvîjã rã'âga.

A'evô peiko rewarã mō poromomorijautã ky'y.

Poromoisrytã ike wyi ky'y. Ãmô vvy kyty poromonotã.

Papironi taa kupei kyty poromonotã pemomorijauoka rômô ky'y”, e'i itôkô Janejare'e tãmô kô pè.^e

44 Kareta rē aepo okusiwaoka wayvu mojenuarã kô pè, janerãmôi kô tokuwa. Janejare'e tē itôkô omotekokuwa tãmô Moisesi omoe'ea retã rã reinôa rē, tekoe'âma rupi ekoi kupa remê. Omojisaoka ijupe manyvo toereko. A'e rupi katu itôkô Moisesi oinôoka ãmê, e'i. Tetã ropa oinôoka.

[Teima pirerã pupe ve oinôoka.] A'e weraa oupi kupa, tekoe'âma rupi oo kupa remê. Janejare'e ipyri kô ekoia mojikuwaparã rômô a'e tetã.^f

45 A'e tetã tē ajaire tãmô kô ome'ê wãkarã kô pè toereko jē kupa. Okãjã remê itôkô oity ijupe kô. [Ãmê itôkô tãmô Moisesi okãjã ky'y.] Ãmê tãmô Josue ojimojôvîjã ky'y. A'evô remê Janejare'e moe'ea retã weraa jē kupa, tekoe'âma kyty wyi Kanaã vvy kyty. Âpã kô rena kyty oike kupa remê, weraa jē kupa. Ãmê itôkô Janejare'e omoisryyoka Kanaã vvy pewarã Isaeu kô renone, e'i. Ãmê itôkô janerãmôi kô wereko jē. A'e pè Janejare'e moe'ea retã ropa weropyta kupa ky'y, Kanaã vvy pè, e'i. A'e pè opyta puku ky'y, ajaate tãmô Tavi ojimojôvîjã, e'i jē Esitevão.^g

46 – Ãmê sitô Janejare'e oryvay jôvîjã Tavi rē, opy'a rupi katuay tē ekoi mǎ'ê Tavi rewarã mō. Ãmê itôkô tãmô Tavi e'i Janejare'e pè: “Tãmô Jako Rôvîjã ywete ene. Erôvîjã ywete teve ene”, e'i. “Nemoe'ea retã e'e ainôtã ky'y, awyje ike tatui”, e'i epe Janejare'e pè.^h 47 [Ajamã'ê: “Ene rōwã neinôtã”, e'i Janejare'e ijupe. “Nera'yry tē oinôtã”, e'i itôkô ijupe ãmê.] A'evô ãmê Tavi ra'yry tē oinô Janejare'e moe'ea retã rã ãmê ky'y. Saromão eu tãmô Tavi ra'yry rerã pè. A'e tē itôkô oinô ãmê. [Ojimojôvîjã uu renawery pè iko paire tē oinôoka.]ⁱ

48 – A'evô ipe Janejare'e retã. Ajamã'ê janevo rōwã Janejare'e. Jo'arã kytywarã tē. Tetã wryy pè rōwã tui. Tetã mirã kô oinô mǎ'ê wryy pè rōwã tui ipi, Janejare'e e'e tē rewarã mō. Kôitokô karamoe remê Janejare'e wayvu okusiwaoka wayvu mojenuarã mō pè:

^e 7.43 Ams. 5.25-27 ^f 7.44 Jisyry. 25.9,40 ^g 7.45 Jos. 3.14-17 ^h 7.46 2Sa. 7.1-16

ⁱ 7.47 1To. 6.1-38

49-50 “Yva ekasia rena tè. Yvy ekasia rena teve.

Ajawyi manyvo napeinō'āi kuwa eretā eupe, tajimoena iwryry pè!
Ije tè pirujē ainō mā'ē!” e'i maekwerà.^j

Aekwerà rupi katu a'evo ekoi.

⁵¹E'i jē Esitevão ijupe kō:

– Eretārāgwerà kō, naperovijai ywe'e tite sipō Janejare'e ayvu ipi!
Napepyai maevo sō tite peiko! Janejare'e aepo e'i jē oporegeta pejē remē,
napeenu tari! e'i. Āwitō penāmōi kō ojirova kōrijō Janejare'e 'Āg wyi
karamoe remē, a'evo ekoi maekwerà kō vo ywete peiko ywe'e tite! e'i.^k
⁵²Ijayvu mojenuarà kō itōkō penāmōi kō omomorijau ywete, ijāvijō kō
jē. Naikoi pe'ī nomomorijau kupa mā'ē! “Janejare'e Remimuu rā ivo e'e
teāmā mā'ē uutā”, e'i epe sō imojenu kupa mijā. Ajamā'ē aepo e'i rire katu
noenu tari ijayvu kupa. Ojuka kōrijō itōkō kupa. A'e kō vo ywete pejē
peiko! Janejare'e Remimuurerà tē tesō pemoākwa'ā ijukaoka! e'i. ⁵³Āwisō
Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà pereko ipe, wemīgwai yvapewarà rupi
ome'ēma janerāmōi kō pè maekwerà, e'i. Ajamā'ē upi napeikoi ipi! e'i
Esitevão ijupe kō. [Awyjepa oporegeta āmē ky'y.]

Esitevão jukaawerà

⁵⁴Ameve Juteu rōvijāgwerà kō atyry aepo wenu remeve, ojikō'ō tesō
kupa ky'y. Āi jikyty kyty tesō ojikō'ō iko kupa.

⁵⁵Ajamā'ē Janejare'e 'Āg omokasiay Esitevão a'evo remē. Eevejē ekoi.
Āmē oyvatesa imono remē, Janejare'e kasia reny rè tē tesō omā'ē. Ameve
yva ojiovapyjavo. Jesu rè tē tesō omā'ē teve, Janejare'e 'ekatu kytyre opō'ā
upa remē.

⁵⁶A'e rè omā'ē remē, kee e'i:

– Pemā'ē rā'ī si! Yva ojiovapyjavo upa! Janejare'e Remimuurerà
ajimojane mā'ē rè amā'ē ajupa! A'e Jesu rè! Janejare'e pyri opō'ā upa,
i'ekatu kytyre! e'i Esitevão ijupe kō.

[Janejare'e 'Āg tè a'e rè omomā'ēoka ijupe. Nojisaokari āmō kō pè
ajamā'ē. Nomā'ē kuwa'āi ee kupa.] ⁵⁷Ajawyi aepo e'i Esitevão remē,
ojiapyakwapyy kōrijō ijayvu renu tare'ā kupa. Wayvo tesō wapuka pukai
kupa, ojikō'ō iko kupa. Ojā oo ipyy kupa, pirujē. ⁵⁸Opyy imotyryry eraa
taa kupe kyty kupa. A'e kyty ojapi japi takuru pupe ijuka kupa.

Āmē a'evotà remē jōvijāgwerà kō ojiyrumopysoso rā'ī kupa. Oyrū poko
omopyso rā'ī kupa. Kōnomiokyry mō pè omono rā'ī oyrū poko toppy rā'ī,
a'evo ekoi kupa remē. Sauru eu erà pè mā'ē pè omono rā'ī kupa. A'evo
paire tè takuru pupe ojapi japi ijuka kupa.

⁵⁹A'evo remē, Esitevão e'i Jesu pè imono:

– Erōvijā Jesu! Eraa e'āg age'e nepyri ky'y! e'i.

⁶⁰Aepo e'i paire ojimoenāpa'ā vvy pè. Wayvo tesō wapukai, kee javo:

– Erōvijā! Teremomori jauoka e'ā ikō ejukaarerà kō nē! e'i.

Aepo e'i kōrijō omānō ky'y.

8 ¹⁻²Āmē Sauru a'evoa rē omā'ē remē, “Tojuka ikenē”, e'i kōrijō tē. Ajaire Jesu koty rewarà kō waty Esitevāo reāgwerà. Wāpirō ywete eāgwerà omokatu kupa remē.

Sauru omomori jautā Jesu koty rewarà kō remēwarà

Esitevāo ojuka kupa ire yveve, Jesu noerovijai mē kō weka ppy ikoty rewarà kō Jerusarē taa rupi kupa. Omomori jau kō e'e tē āmē kupa ky'y. Opota tite ijapisia e'e kupa mijā. Ajawyi ojimosāsāima oo Jesu koty rewarà kō Jerusarē taa pe wyi ky'y. Jesu remimonokwerà kō kōrijō tē Jerusarē mē opyta jē, 12 rōmō mē kō. Āmō kō ojisyrypa oo. Juteja vvy taa taa rupi opyta kupa. Āmō, Samaria vvy taa taa kō rupi.

³Āmē Sauru ve opota tite ijapisia kō mijā. Ajawyi oo oo āmō tetā tetā wryrupi eka kō. Wesa kō remē, opyy enōe eru tetā wryrupi pe wyi eraa imopā'ā jimopā'āga pupe ipi. Wāivī kō ve tesō a'evō wereko. A'evoa wyi tē ojimosāsāima ojiwyi oo oo kupa.¹

Piripi Samaria taa kyty oo remēwarà

⁴Ojimosāi oo mē kō, pirujē taa taa rupi Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa ipi. ⁵Āmē Piripi oo Samaria vvy taa mō kyty. A'e rupi omojenu jenu ywete jane kō pē.

– Janejare'e Remimuurerà tē Jesu Janerōvijā ywete rōmō, e'i imojenu.

⁶Āmē Samaria wānā kō Piripi ayvu wenu takatu, Jesu ayvu rē omō'e kō remē. Werovija katu ijayvu kupa ipi. Omā'ē teve ee, Janejare'e kasia rupi poromokatu remē ipi. Aty wasu omā'ē ywete ee a'evō ekoi remē.

⁷Ma'e rē omā'ē kupa. Ājāgaiwerà kō omoisyry mirà kō pupe wyi imono māl'ē rē omā'ē kupa. Ājāg kō wapuka pukai tesō mirà kō pupe wyi oē oo māl'ē rē omā'ē kupa. Āmō, etāmā nomārakuwai mē kō mokatua rē omā'ē kupa. Āmō, ojapu'apa māl'ē mokatua rē omā'ē teve kupa. A'e a'e rē omā'ē kupa. Mōa'ārōwā emimokatukwerà kō rē omā'ē kupa. ⁸A'evō Piripi ekoi remē, oryvay tesō Samaria wānā kō ee omājā ky'y.

Simão paje vo māl'ē rewarà

⁹Āmē jakatu oiko a'e pē jane mō, Simão eu erà pē māl'ē. Paje vo māl'ē tē a'e. Ipojoy mē kō omojisaoka ipi māl'ē. Ajawyi Samaria wānā kō omā'ē takatu ee ipi. Omomojy wete kupa ipi, a'e ywesō a'evō ekoi ipi rewarà mō. Ovotē ojimo'e teve Samaria wānā kō rovake iko ipi.

¹ 8.3 J.K.R. 22.4-5; 26.9-11

– Ije ywesô ekasiay aiko mǎ'ê tè! e'i oupe ipi.

¹⁰ Samaria wǎnà kô aepo e'i remê werovija ipi. Kee e'i tite kupa:

– Haa! Āwī kwaima'e ywesô Janejare'e kasia tē wereko! Janejare'e teipô mǎrǎnà jikuwa e'ǎ werekooka ijupe ipi! e'i tite kupa ipi.

¹¹ Āmê Simão wǎ'ǎ ipojoy mǎ'ê joe ipi remê, Samaria wǎnà kô kee e'i:

– Haa! Manyvo ywete sipô e'i katuay ee? e'i ee omǎjǎ kupa ipi.

Ijaty kwaray tesô a'evô Simão ekoi. Ajawyi omǎ'ê ywete ee kupa ipi, erǎkwê rewarà mō. ¹² Ājamǎ'ê ajaire Piripi ovǎe. Jesu rekoa omojenu a'e taa wǎnà kô pè.

– Janejare'e opota Janerōvijǎ ywete rōmō janerereko. A'evô rōmō Jesu Kiristu omuu Wemimuurerà rōmō. A'e rē janerako'i remê, Janejare'e wǎkarǎgwerà rōmō janerereko, e'i imojenu.

Aepo omojenu remê, jane kô werovija katu ijayvu.

– Aje ywete oporegeta! e'i kupa.

Oja'a ppy Janejare'e rē āmê kupa ky'y. A'evô mǎe kô Piripi omojāmōrī, Jesu Kiristu koty rewarà kô rōmō. Kwaima'ekwerà. Āmō, wǎivīgwerà kô ve.

¹³ A'evô remê Simão ve oja'a ppy Jesu rē. Ojimojāmōrīoka Piripi pē āmê. Ajaire Piripi rupi oo ky'y, maibe kty oo remê. Ajawyi omǎ'ê Piripi rē, mǎrǎnà jikuwa e'ǎ wereko Janejare'e kasia rupi remê. Iteetejē mǎ'ê rē omǎ'ê ky'y.

– Haa! Manyvo ywete sipô āwī! e'i ee omǎjǎ.

¹⁴ Āmê Jesu remimonokwerà kô mō pē a'evô ojenu, Jerusarē taa pē tui kupa remê. “Samaria wǎnà kô ‘aje’ e'i Janejare'e ayvu pē ky'y”, e'i mǎ'ê ojenu ijupe kô. Ajawyi mōrijō omono Samaria yvy kty. Kejō oo kupa. Peturu. Āmō, Juwǎo. Mokojejō oo kupa. ¹⁵ Āmê Samaria taa pē ovǎe kupa remê, oporegeta Janejare'e pē Samaria wǎnà kô pewarà mō kupa, Jesu rē oja'a ppy mǎe kô pewarà mō. Kee e'i kupa:

– Janejare'e, ne'Āg kasia emuu imokasia kô rōmō, e'i kupa.

¹⁶ Janejare'e Āg nonurive ijupe kô rewarà mō aepo e'i ijupe kupa. Ojimojāmōrīoka kōrijō tē Janerōvijǎ Jesu ayvu rupi kupa. Ājamǎ'ê Janejare'e 'Āg noikeyve ipy'a kô pupe ajamǎ'ê. ¹⁷ Āmê Peturu kô wǎkāmyy kô remê, āmê si Janejare'e 'Āg oike ipy'a kô pupe ky'y. ¹⁸ A'evô rē Simão omǎ'ê āmê.

– Haa! Moko tē sōsi wereko! e'i opy'a pupe. Ijākǎg kô opyy remê, Janejare'e 'Āg tē tesô oike ipy'a kô pupe ky'y! Ije ve kuwasi moko areko kô! e'i oupe.

Ajawyi opota tite karakuri omē'ê Jesu remimonokwerà kô pē, Peturu kô pē. E'i epe ijupe kô:

¹⁹– Moko a'e ve kuwa mijǎ. Āmê tē āwīvo aākāmyy kô remê, Janejare'e 'Āg oiketǎ ipy'a kô pupe, e'i epe ijupe kô.

²⁰⁻²¹ Ājamǎ'ê aepo e'i remê, Peturu noenu tari. Ajawyi kee e'i:

– Haa! “Apyy kuwa sipô Janejare'e kasia karakuri repy rômô?”, ere tite sipô! e'i. Nijaepyme'e'âi Janejare'e kasia ipi! e'i. Tepy e'âte ome'ê janeupe ipi, e'i. Nepy'a nivoi Janejare'e pè rewarà mō tē aepo ere tite! e'i. Ajawyi ni'e'âi neposiko orevo Janejare'e pè, e'i. Janejare'e ikô tanemono tata wasu pupe nê, nekarakuri revejê, aepo ere jê remê, e'i. ²²Terejimosioka neaiwererà rē. Nejipy'amogeta ai reity! e'i. Janerôvijâ ywete pè terejiporijauesaoka. Maevo “awyjepa” e'i jêta nejipy'amogeta aiwerà pè, e'i. ²³Akuwa, “Ije tē kuwasi âwîvo aiko mijâ”, ere nejimôarô iko mō. Nejimoane'e jê nejimôarô neiko nê. Nanekasi nejimôarôa reitya rē. [Janejare'e kôrijô tē okasia rupi oityoka kuwa neupe,] e'i Peturu ijupe.

²⁴Ameve tite Simão e'i Peturu pè, Juwão pè teve:

– Aje pejê. Peporegeta awi Janerôvijâ ywete pè eupewarà mō, temomorijau e'â peayvu rupi, e'i.

[– Hoô, e'i Peturu kô âmê.

A'evô wereko âmê kupa ky'y.]

²⁵Aja paire Peturu kô opyta rãĩ Janerôvijâ ywete ayvu omojenua rē. Ajaire ojivy oo Jerusarê taa kyty kupa. Janejare'e ayvu omojenu jenu jê iko kupa, Samaria pijarà rupi oo iko kupa remê. Samaria taa taa rupi oo iko kupa remê omojenu erokwa kupa. Ijatyray jane kô pè omojenu erokwa kupa, ajaate Jerusarê taa pè ovâe kupa.

Piripi Etiopia yvy wânà reve remêwarà

²⁶Âmê âmô 'ary pè Janerôvijâ ywete remîgwai vyapewarà ojimoikatu Piripi pè, Jerusarê taa pè tui remê. A'e kee e'i ijupe:

– Piripi, ejimokatu ekwa kwaray yke kytyre katu ekwa, pee rupi. Gasa kyty oo mǎ'ê rupi ekwa. A'e tekoe'âma rupi okwa mǎ'ê rupi, e'i.

²⁷Ojimokatu âmê oo Piripi. Âmê a'e pee rupi oo iko remê, kwaima'e mō oôvaisi, Euna eu ijupe mǎ'ê. Etiopia yvy wânà kô rôvijâ miti tē sikaepo a'e. Jôvijâ wasu wǎivĩ pè oposiko karakuri rē mǎ'ê tē a'e. Kâtasi eu tôvijâ wǎivĩ pè. A'e jôvijâ miti Piripi oôvaisi mǎ'ê Janejare'e moe'e oo Jerusarê taa pè mijâ. ²⁸A'e pe wyi ojivy oo wena kyty iko. Kavaru kahu omôtâ eraa mǎ'ê rupi ojivy oo iko. Kareta omogeta iko, Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi remikusiwarerà.

²⁹Âmê Janejare'e 'Âg e'i Piripi pè:

– Ekwa âwĩ kwaima'e pyri'ije'ê sa'u. Âwĩ kavaru kahu omôtâ eraa mǎ'ê rupi oo iko mǎ'ê pyri'ije'ê. Ekwa upi, e'i.

³⁰A'evô Piripi ekoi âmê. Oo ipyri'ije'ê remê, wenu Isajasi remikusiwarerà omogeta remê. Ajawyi e'i ijupe:

– Emārānà! e'i. Neenu pōkō âwĩ nemogeta remê, manyvo jaa tē? e'i.

³¹– Ānī! Manyvo kuwa pōkō areko enu, ava mō nemotekokuwai ee remê! e'i. Ije rômô'ite manyvo nareko'âi ikuwa, e'i. Ejiupi awi epyri eapy teremome'u ije, e'i.

“Hoō” e'i āmē Piripi. Ojiupi oo Etiopia wānà rupi āmē. ³²⁻³³Kee e'i tē sikaepo kareta jikusiwarerā, a'e omogeta ereko mǎē:

“Āwitō kaneiru jaraa ijuka remē, āwīvotà jaraatà ijuka māerā.

Nipu'ai kōrijō tē āwīvo jareko remē.

Āwitō kaneiru ra'yry nipui kōrijō tē jaavo remē.

Āwīvo ve nipu'ai a'e jaraa ijuka remē.

Ivo katu ekoi epe. Jamomorijau ywe'e titetā.

Nivoi ywe'e titetā jareko. Omānōtā āmē.

Ajawyi nojeapy'ai, omānōtā amātejē rewarā mō”, e'i tē sikaepo kareta jikusiwarerā.”^m

³⁴A'e rē Etiopia wānà kee e'i Piripi pē:

– Emome'u rāī si ije, manyvo jaa sikaepo āā? Ava upewarā mō ywesō pō Janejare'e ayvu mojenuarā aepo e'i amātejē? Oupewarā mō pō? Āmō kō pē sipō? e'i. Emotekokuwa rejupa, ava pewarā mō pō aepo e'i? e'i Piripi pē.

³⁵Ajawyi Piripi omotekokuwa ky'y, Janejare'e ayvu jikusiwarerā rē.”
Pirujē omome'u Jesu rekoa ijupe. [A'e “aje” e'i enu āmē ky'y.]

³⁶Āmē oo jē iko kupa remē, yy miti mō pē ovāe kupa. Āmē Etiopia wānà e'i:

– Emā'ē yy rē, e'i. Emoāmōrī ajawyi rejupa! e'i.

³⁷Piripi e'i ijupe:

– Nejirovija Jesu rē nepy'a pupe remē, oromoāmōrī kuwa, e'i.

– Ō'ō, aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu, a'e kuwa ky'y. Janejare'e Remimuurerā tē Janerōvijā ywete rōmō, a'e ijupe ky'y, e'i Piripi pē.”

³⁸Ajawyi Etiopia wānà weropyta rāī kavaru yy reme pē. Mōrijō revejē opo yy pupe kupa. A'e pē Piripi omoāmōrī.

³⁹Aja paire oē yy pupe wyi iko kupa. Ameve Janerōvijā 'Āg py'awarā mō weraa amātejē Piripi iwyi. Nomā'ēi Etiopia wānà ee ky'y. Ajamā'ē oo jē wena kty. Ory tesō oo iko.

⁴⁰Ameve Piripi py'awarā mō āmō taa pē ekoipa, Asutu taa pē. A'e pe wyi oo jē Sesareja taa pijarā rupi. Oo iko remē Janejare'e ayvu omojenu jē erokwa. Pirujē taa taa rupi a'evo ekoi. Ajaate Sesareja taa pē ovāema.

Jesu ojimoikatu Sauru pē remēwarā

(Jesu koty rewarā kō 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Āmē Sauru nopi'ai Janerōvijā Jesu koty rewarā kō apisia rē mijā. Ajawyi oo Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu pē javo.

^m 8.32-33 Isa. 53.7-8 ⁿ 8.35 Kee e'i maevo ijupe: “Āwitō kaneiru jajuka ime'ē janeaiwererā repykarā mō. Āwīvo ve Jesu omānō janeaiwererā repykarā mō ky'y”, e'i maevo ijupe. ^o 8.37 Kareta karamoe remēwarā kō pē jamā'ē remē, āmōgwerā kō pē vs. 37 uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

2– Tamasiku taa kyty aatà Jesu koty rewarà kō tapokwa eru, e'i. Nepota sipō kareta nekusiwa taraa? e'i. A'e taraa ime'ē Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā pewarà rōvijā kō pē. Neayvukasia rupi tē Jesu koty rewarà kō tapokwa eru ike Jerusarē taa pē, e'i. Pirujē apokwa kōtā eru āmē. Kwaima'e kō. Wāivīgwerà kō ve, e'i tite.

“Hoō” e'i āmē jōvijā wasu. Ajawyi okusiwa kareta ime'ē ijupe toeraa.

3Ajaire oo Sauru Tamasiku taa kyty iko, wemīgwai kō reve. Pee rupi tē oo kupa. Āmē ovāerī iko kupa remē, apy'awarà mō kwaray vo sō tite mālē owyjy ovake ijārimā. Weakwaso kō tesō. 4Ameve Sauru o'a yvyu. Āmē Jesu sikaepo oporegeta ijupe, yva pe wyi. Kee e'i ijupe:

– Sauru, epy'amopirai sō erereko rejupa! e'i.

5Āmē Sauru wayvuapi:

– Ava pō ene, Jōvijā? e'i.

Āmē Jesu e'i ijupe:

– Ije, Jesu! Ene itōkō epy'amopirai tē erereko rejupa! e'i.

6E'i jē Jesu ijupe:

– Epō'ā jēsi tereo Tamasiku taa kyty, e'i. [A'e pē jane mō poromotekokuwa mālē mō tui upa, e'i.] A'e nemotekokuwatā nevāema a'e pē remē, manyvo tereiko, e'i ijupe.

7Oo upi mālē kō manyvo ne'i āmē, ojimonyijay kupa rewarà mō.

Ijayvukwerà kōrijō tē wenu kupa. Ajamālē nomālēi ee kupa, ava mō oporegeta remē. 8Āmē Sauru opō'ā yvy pe wyi remē, omālē ipe. Ajamālē naeapyoi ky'y. Ajawyi emīgwai kō tē opopyy eraa Tamasiku taa kyty.

9Āmē a'e pē tui remē, moapy 'arà rōmō tesō nomālēi 'eteay. Nojimi'ui rupi teve. Noy'ui teve. [Omotekokuwaarà rā wārō jē upa.]

10Āmē jakatu oiko kwaima'e mō a'e taa pē, Anania eu erà pē mālē. Jesu koty rewarà tē a'e. A'e pē Janerōvijā ywete ojimoikatu oporegeta.

– Anania! e'i ijupe.

– Moma'e pō, Jōvijā? e'i.

11Āmē Janerōvijā ywete e'i ijupe:

– Ejimokatu. Ekwa pee oterē gatu mālē rupi. A'e pē eeka Juta eu ijupe mālē retā. A'e tetā pē eremīgwai rā neesatā āmē, Sauru eu erà pē mālē. Taasu taa wānerà tē a'e, e'i. Oporegeta ije upa. 12A'e oporegeta jē ije remē, omālē maevo sō tite ne'āg rē upa. Oike maevo sō tite ne'āg tetā wryy pē uu ikoty. Āmō, nepo maevo sō tite neinō ijapyte 'aryvo tomālē mijē ky'y. A'evo maevo sō tite nejimoikatu ijupe remē. [Ajawyi age'e nerārō upa. Ekwa awi teremoeapyooka mijē tomālē, e'i.]

13Ajamālē Anania kee e'i:

– Ipojy tē āwī! e'i. Nekoty rewarà kō Jerusarē taa wānà kō omomorijauvay maekwerà tē āwī! e'i. A'evo 'evo ojenu erākwē ipi! Ajawyi akyje jē aa ikoty, e'i. 14Emālē! Age'e ovāema ike, Tamasiku taa pē. Janejare'e pē oporegeta mālē kō rōvijā kō ayvu kasia rupi tē tesō

uu. Orepokwa rōmō tè uu. Nekoty rewarà kō tè ore rewarà mō a'evotà orerereko kupa, e'i epe Anania Jesu pè.

¹⁵ Ajamā'ē kee e'i jē Janerōvijā ywete ijupe:

– Ekwa jēsi! Eremipyteporo tè āwī, eayvu mojenuarà rōmō. A'e Juteu rōwā mē kō pè amonotà eayvukwerà tomojenu, e'i. Āmō, waite e'yiwarà kō jōvijā wasu kō pè ve omojenutà, e'i. Āmō, Isaeu wānà kō pè ve, e'i.

¹⁶ Ojimomorijauvaytā erewarà mō ajamā'ē, eremīgwai rōmō ekoi remē, e'i. Ije ywete pirujē a'evoa rā amojikuwaokatā ijupe. Ajawyi, “Ekwa jēsi!” a'e ene, e'i Janerōvijā ywete Anania pè.

¹⁷ “Hōō” e'i āmē Anania ky'y. Oo esa āmē, Juta retā gyty. Ovāe remē, oike Sauru resa. Opo oinō ijapyte 'aryvo. Kee e'i opo oinō remē:

– Sauru, eretārā votà tè ene ky'y, e'i. Janerōvijā ywete ayvu rupi tè ajo neresā, Jesu ayvu rupi. Kōitokō pee rupi nejo neiko remē, ojimoikatu neupe. A'e tè emuroka ike nekoty toromoeapyooka mijē, e'i. Janejare'e o'Āg oinōtā teve nepy'a pupe, e'i āmē Anania Sauru pè.

¹⁸ Ameve pira pīrerā vo sō tite mā'ē otoro o'a ea pe wyi. Aekwery vo eapyo katu mijē iko ky'y. Opō'ā ojimojāmōiōka, [Jesu koty rewarà rōmō ky'y. Ameve Janejare'e Āg oike ipy'a pupe ky'y.] ¹⁹ Aja paire ojimi'u ky'y. Ikasi katupa āmē ky'y.

Āmē ajaire ijaty sa'u oke Jesu koty rewarà kō reve, Tamasiku taa pè ekoi remē.

Jōvijāgwerà kō opota ipe Sauru ojuka remēwarà

²⁰ Ameve Sauru oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō pè. A'e pè jane kō omotekokuwa ypy.

– Aje ywete Janejare'e Ra'yry tè Jesu, e'i imogeta kō upa.

²¹ Āmē pirujē ijayvu wenu mē kō ojimonyi tesō ijayvu renu āmē kupa.

– Haa! e'i enu kupa āmē. Poromomorijauvay maekwerà rōwā pōkō āwī? e'i kupa. Āwī rōwā pōkō Jerusarē taa pè Jesu koty rewarà kō wapisi maekwerà? A'e rōmō rōwā pōkō uu mijē ike kyty! Jesu koty rewarà kō weraa ime'ē Janejare'e pè oporegeta mē kō rōvijā po pè tomopā'ā kupa ipi mijā! e'i kupa. Manyvo e'i ywete ojimotee ky'y! e'i kupa.

²² Ajamā'ē āmē ywesō Sauru oporegeta kasiay Jesu rekoa mojenua rē upa ky'y, āwisō wenu mē kō: “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tè Jesu, Janerōvijā ywete rōmō”, te'i kupa.

Āmē Juteu kō, Tamasiku taa wānà kō, manyvo ne'i Sauru tekokuwaa rē omājā ky'y. Nipui kupa upa, Sauru ijayvukasiay wete oporegeta Jesu rē remē. Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi.

²³⁻²⁴ Ajaire sa'u a'evoa ojenu Juteu rōvijāgwerà kō pè ky'y. Naoryi aepo jaa renu āmē kupa ky'y. Ajawyi a'evoa rē ojimoaty kupa.

– Manotā pōkō Sauru sireko ijuka! e'i kupa. [Keetā. Pee ypy pè siārōtā ijuka! e'i kupa.]

A'evo ipe ãmẽ kupa. Pya rupi wãrõ ipe kupa. 'Aryvo rupi ve. Ajamã'ẽ a'evoa ojenupa amãtejẽ sikaepo Sauru pè. Ajawyi nokwai a'e rupi. ²⁵Ajawyi kee e'i ojava tarà mō. Oka kwarà rupi tẽ sikaepo oẽ oo. Yvate kyty wyi rykyry wasu pupe Jesu koty rewarà kô omowyjy vija imono tojava oo. Pya tẽ a'evo ekoi. Emimo'earerà kô tẽ a'evo werekooka Sauru.^p

Sauru Jerusarẽ taa pè ekoi remẽwarà

²⁶A'evo paire Sauru ojivy oo Jerusarẽ taa kyty. A'e pè ovãema remẽ, – Torojimoaty Jesu koty rewarà kô reve, e'i epe.

Ajamã'ẽ ojirokyje tite iwyi kupa, erãkwẽ mã'ẽ tẽ Sauru rewarà mō. Ajawyi imoteea ojenu ijupe kô remẽ, “aje ipõ” ne'ive enu kupa.

²⁷Ajamã'ẽ Panape weraa Sauru, Jesu remimonokwerà kô gyty. Opãtavõ Sauru, ãwisõ Peturu kô “aje” te'i ijupe ky'y. “Sauru ojirovija Jesu rẽ ky'y”, e'i imomewa ijupe kô. Kee e'i ijupe kô:

– Janerõvijã ywete ojimoikatu ijupe Tamasiku pijarà rupi oo iko remẽ. A'e ywete oporegeta ijupe, e'i. A'evo paire, oo oo Tamasiku taa rupi Jesu rekoa mojenu jenu tesõ jane kô pè ky'y, e'i. Nojipirau i tesõ jõvijã kô wyi, noerovija tari mãe kô wyi, Jesu ayvu omojenu remẽ, e'i Panape imojenu ijupe kô.

– Hoõ, aje ipõ, e'i ãmẽ kupa ky'y.

²⁸A'e kô reve Sauru opyta rã'ĩ ãmẽ ky'y. Jerusarẽ taa rupi oiko ikopa Jesu rekoa mojenua rẽ iko. Nojipirau i tesõ a'evoa rẽ iko. ²⁹A'e pè teve Juteu kô mō wesa, Kereku kô ayvu rupi oporegeta mãe kô mō. Omotekokuwa kô tarepe Jesu rekoa rẽ ereko kô. Wayvuvaja vaja ipe, “aje” te'i kupa. Noerovijari kupa ajamã'ẽ. Ojikõ'õ jẽ ãmẽ ee kupa. Ojuka kõrijõtã kupa mijã. ³⁰Ajamã'ẽ a'evoa ojenupa Jesu koty rewarà kô pè. Ajawyi weraa Sauru Sesareja taa kyty kupa. A'e pe wyi omojeapy mijẽ imono Taasu taa kyty kupa. [Aja paire ojivy uu wena kyty kupa ky'y.]

³¹Ãmẽ Jesu koty rewarà kô ipy'a katu puku sa'u rã'ĩ ky'y. Juteja yvy rupi a'evo ekoi kupa. Karireja yvy rupi ve. Ãmõ, Samaria yvy rupi ve. Ãmẽ ywesõ ojimokasiay wete ojimotekokuwa Janejare'e ayvu rẽ kupa ky'y. Ojirovija katu Janerõvijã ywete rẽ imomojy wete kupa. Janejare'e 'Ãg remimokasiarà kô rômõ ekoi kupa. Ãmẽ ywesõ ijatrayay kupa ky'y.

Peturu wãivĩ omomoera Jesu kasia rupi remẽwarà

³²Ãmẽ Peturu oo oo taa taa rupi, Jesu koty rewarà kô resa ipi. Ãmõ 'ary pè Rita taa wãnã kô resa oo. ³³A'e pè oiko kwaima'e mō etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ. A'e kwaima'e rerã pè Eneja eu. 8 kwaray rômõ tesõ ipõ noatai iko. Okea rupi kõrijõ tẽ ekoi ipi. ³⁴A'e rẽ Peturu omã'ẽ remẽ, kee e'i:

– Age'e si Jesu Kiristu tanemokatupa ky'y! e'i. Ewyjy awi nekea pe wyi epō'ā. Nekea teremokatu eraa, e'i.

Ameve ikatupa opō'ā ky'y.

35 Āmē pirujē Rita taa wānà kō a'evoa rè omā'ē. Awyje Janerōvijā ywete koty rewarà kō rōmō ekoipa kupa ky'y. Sarō wānà kō a'evo ve ekoi.

36 Āmē oiko wāivī mō āmō taa pè. Jopi eu a'e taa pè. Rita taa pyri'ije'ē a'e taa. A'e wāivī pè Tamita eu Juteu kō ayvu pè. (Kereku kō ayvu pè āmē Tokasi eu.) Jesu koty rewarà tē Tamita. Mira katuay wete a'e wāivī ipi. Ojikuwa katu poroporijauesa mā'ē rōmō iko. Iporijau māe kō rè oja'a katu ipi. [Tyru kō oinō ime'ē ijupe kō ipi.]

37 Āmē Peturu Rita taa pè tui remē jakatu, a'e wāivī itekorā okājā. Okājā maire, ipyriwarà kō weraa eāgwerà imojau jura pè inō. A'e pè oinō rā'ī kama 'aryvo kupa. 38 Āmē, “Peturu ike'ije'ē Rita taa pè ekoi”, e'i mā'ē ojenu ijupe kō. Tamita jimorypakwerà kō pè ojenu. Ajawyi kwaima'e kō mō omono Peturu pijarà mō kupa. Mōrijō rōmō omono kupa. A'e kō ovāe Peturu pyri remē, Tamita kājāa omojenu ijupe kupa.

– “Totuu rā'ī”, e'i ene kupa! e'i kupa. Ejo kuisse'ē orerupi! e'i ijupe kupa.

39 Āmē Peturu ojimokatu oo upi kō, Jopi taa kyty. A'e pè ovāe kupa remē, weraa Peturu jura pè kupa, Tamita reāgwerà resa. A'evo ekoi remē, terekwarerà kō wārimā tesō Peturu upa. Oja'o okājā mā'ē rè kupa upa. Omojisa jisa tyru kō Peturu rovake kupa. Tamita amyry remiasa asakwerà kō, uve jē remē oinō imosāi maekwerà kō. 40 Āmē Peturu e'i ijupe kō:

– Hoō! Pejisyry rā'ī ike wyi! e'i.

Ojisyrypa kupa ire, Peturu ojimoenāpa'ā oporegeta Janejare'e pè. Ajaire ojirova eāgwerà kyty jawo:

– Tamita, epō'ā! e'i ijupe.

Ameve Tamita opoera ky'y. Peturu rè omā'ē remeve, ojārapo'ā wapy.

41 Āmē Peturu opopyy imopō'ā ky'y. Ajaire kee e'i ijimorypa kō pè:

– Peike pejo ky'y!

Jesu koty rewarà kō pè aepo e'i. Terekwarerà kō pè aepo e'i teve. Oike kupa remē, Peturu kee e'i ijupe kō:

– Aā opoerapa pejimorypa ky'y! e'i.

42 Ameve a'evoa ojenu jenupa katu a'e taa rupi ky'y. Āmē ywesō Janerōvijā ywete rè oja'a kupa ky'y. Mōa'ārōwā oja'a ee māe kō. 43 Aja paire, Peturu opyta puku sa'u rā'ī a'e taa pè. Simão eu erà pè mā'ē pyri opyta rā'ī. A'e oposiko moma'e pirerà rè imosikā ipi mā'ē tē a'e.

Koneri rewarà

10 1 Āmē oiko kwaima'e mō āmō taa pè, Sesareja eu taa pè mā'ē pè. Koneri eu a'e kwaima'e pè. Juteu rōwā a'e ajamā'ē. Romā pewarà sota atyry rōvijā rōmō tē a'e. 100 rōmō tesō emīgwai kō sota kō.

Itaria yvy wānerà kō tè sota kō. ² Janejare'e werovija katu imomojy mǎě tè Koneri ajamǎě. Pirujē etǎ wryy pewarà kō a'evo ve. Kōě jawe jawe oporegeta Janejare'e pè mǎě tè Koneri. Okarakuri rè nokâte'ǎi mǎě teve a'e. Iporijau mǎe kō pè omosǎi okarakuri ipi mǎě teve.

³ Āmō 'ary pè, kwaray ijāpē remē, Janejare'e remīgwai yvapewarà ojimoikatu ijupe. A'e yveve omǎě Janejare'e remīgwai yvapewarà rè. Ipyri'ije'e uu jawo ijupe.

– Koneri! e'i ijupe.

⁴ Āmē Koneri ojimonyi tesō ee omājā.

– Jōvijā, moma'e pō? e'i.

Āmē Janejare'e remīgwai e'i ijupe:

– Janejare'e wenu neporegeta ijupe remē ipi, e'i. Omǎě teve nere, nimoma'ei mǎe kō neporijauesā ipi remē. Oryvay nere a'evo neiko remē ipi, e'i. [Ajawyi wayvu mojenuarà mō omuutà nekoty tanemotekokuwa wekoa rè ky'y, e'i.] ⁵ Ajawyi kee tereiko. Age'e emono neremīgwai kō mō too Jopi taa kyty, Simāo Peturu eu mǎě pijarà mō. ⁶ Simāo eu ve ijupe mǎě retǎ mē tui. A'e moma'e pīrerà rè oposiko ipi mǎě. Pāranā wasu reme pè ojeetānō upa, e'i. A'e pè too ipijarà mō āmē kupa, e'i Janejare'e remīgwai Koneri pè.

“Hoō” e'i āmē Koneri. ⁷ Ameve Janejare'e remīgwai yvapewarà ojimopi ky'y, oporegeta paire. Āmē Koneri omuu mōrijō wemīgwai kō, etǎ wryy pè oposiko mǎe kō. Sota mō ve pe'ī, opātavōarà mō, omuu teve. Janejare'e omoe'e ipi mǎě teve a'e sota ajamǎě. ⁸ A'e kō pè pirujē omome'u a'evoa. Omome'u paire,

– Pekwa awi Jopi taa kyty Simāo Peturu pijarà mō, e'i ijupe kō.

⁹ Oo āmē ijayvu rupi kupa. Pe'ī oke pee rupi oo kupa. A'e pe wyi nikupei Jopi taa kyty.

Janejare'e omojisaoka Peturu pè maekwerà

Āmē jakatu sikaepo Peturu ojiupi jura pè oporegeta Janejare'e pè upa, okape 'aryvo. Jane 'aryvo katu kwaray remē a'evo ekoi. ¹⁰ Āmē ipō Peturu ijamyay tesō ky'y. Nojyive emi'ō rǎ ajamǎě. Oporegeta jē Janejare'e pè upa āmē. Āmē si kee jaa Janejare'e omojisaoka ijupe, tomǎě ee. ¹¹ Ma'e rè omǎě upa. Yva ojeovajaro maevo sō tite mǎě rè omǎě. A'e pe wyi kamisa pevu ojipopy siamyry āpasī mǎě owyjy maevo sō tite uu ovake. ¹² Juteu kō no'ui mǎě iteetejē kamisa pupe tui, Janejare'e “Tape'u e'ǎ”, e'i ijupe maekwerà kō. Aǎ kō no'ui kupa ipi. Yvy rupi osyryry mǎe kō. Āmō, wrya kō mō. Āmō, Juteu kō remijarà rōwā mǎe kō. A'e a'e kō rè omǎě maevo sō tite, kamisa pupe. ¹³ A'evoa rè omǎě upa remē, moregeta ojenu ijupe, kee e'i mǎě:

– Peturu, epōǎ jēsī! Āwī kō terejuka iwa! e'i ijupe mǎě.

14 – Ānī, erōvijā! e'i ijupe Peturu. Eremi'ō'y rōwā āwī kō! e'i. Āwī kō pè Janejare'e, "Tape'u e'ā", e'i ore ipi. A'u sō remē, eky'atà Janejare'e pè āmē. Nija'ui mae kō tē āwī kō! e'i.

15 Āmē ayvu ojenu mijē ijupe:

– Aepo ere sō Janejare'e omē'ē tere'u mǎ'ē pè. Ikatuay mǎ'ē rōmōpa omē'ē. "Hoō" ere jēsi iwa ajawyi! e'i ijupe.

16 Moapy rōmō tesō a'evoa rē omā'ē maevo sō tite. Ameve kamisa pevu ojiāpasī isiamyry rē mǎ'ē oē oo ky'y, ipupewarà kō revejē. Kōitokō owyjiy uu, a'evo ve oē oo yva pupe. Awyje.

[Āwitō Juteu kō no'ui wemi'ō'y rōwā, a'e kō wemimory e'ā kō rē nojimoryi kupa, Juteu rōwā mae kō rē. Ojireko katu kōrijō iwyi kō kupa ipi. Ajawyi kee jaa tē sikaepo Peturu pè Janejare'e remimojisaoka: "Juteu rōwā mae kō ve eremīgwai kō rōmō toiko. Ajawyi amonooka kō nekoty remē, terejimory ee kō nē", jaa tē aepo e'i.]

17 Ajamā'ē Peturu nokuwaive manyvo jaa tē sikaepo a'e. Ajawyi ojipy'amogeta ywete jē upa wemisakwerà rē.

– Manyvo jaa pō? e'i oupe.

Āmē jakatu Koneri remimuurerà kō weka sikaepo Simão retā iko. [Juteu rōwā mae kō a'e kō.] Wesa kupa remē, oka rovapyka pè rā'ī opyta kupa. E'i kupa:

18 – Ike pō Simão Peturu eu erà pè mǎ'ē tui? e'i kupa.

19 Āmē Simão Peturu ojipy'amogeta jē wemisakwerà rē upa. Ameve ipō Janejare'e 'Āg oporegeta ijupe:

– Ejapyaka rā'ī si! Āwī jane kō uu nereka iko, e'i. Moapy rōmō kupa, e'i. 20 Ejimokatu jēsi ewyjiy ekwa upi kō. "Aatā sipō upi kō?" tere e'ā rā'ī. Ekwa te'ite! e'i. Eremimuu kō tē nekoty, e'i Janejare'e 'Āg ijupe, Peturu pè.

21 Aepo e'i Janejare'e 'Āg ijupe remeve, owyjiy Peturu oo Koneri remimuurerà kō mogeta. E'i ijupe kō:

– Ije tē ereka pekupa! Manyvore pō pejo eresa? e'i.

22 A'e kō e'i ijupe:

– Orerōvijā tē oremuu nekoty, Koneri eu orerōvijā rerà pè. Sota atyry rōvijā tē a'e, e'i. A'e ivo katu mǎ'ē tē, e'i. Janejare'e werovija katu ipi mǎ'ē teve, e'i. Pirujē Juteu kō remimoe'e teve. Janejare'e remīgwai yvapewarà ojimoikatu ijupe etā wryy pè. "Neayvu emono Peturu eu erà pè mǎ'ē pè totuu nekoty, tanemotekokuwa", e'i ene mǎ'ē, e'i Peturu pè kupa.

23 Āmē Peturu e'i:

– Peike ajawyi, e'i. Peke rā'ī epyri, e'i ijupe kō.

Peturu oo Koneri resa remēwarà

A'e pè oke rā'ī āmē kupa. Kō'ēme Peturu ojimokatu ootà, Juteu rōwā mae kō rupi. Juteu kō mō ve oo Peturu rupi, Jesu koty rewarà kō mō. A'e Jopi taa wānà kō. 24 Pe'ī oke oo kupa. Kō'ēme ovāe Sesareja taa pè kupa.

Āmē jakatu sikaepo Koneri wārō kō upa, wetārā kō reve, ojimorypa kō reve. [Ji'ite omuu kō opyri Peturu vāea rārō.] ²⁵ Āmē Peturu ovāe tetā wryy pè remē, Koneri uu amātejē ōvaisī. Ojimoenāpa'ā Peturu rovake imoe'ea rōmō.

²⁶ Ājamā'ē Peturu omopō'āoka jē.

– Temimoe'e rōwā ije! e'i. Jane tē ije. Nevo mā'ē teve ije, e'i. Epō'ā awi! e'i ijupe.

²⁷ Āmē Peturu oike tetā wryy pè Koneri reve. Oike oporegeta kupa. A'e pè mōa'ārōwā jane kō wārō upa.

²⁸ A'e kō pè Peturu e'i:

– Pekuwa Juteu tē ije. Oreretārā kō rē kōrijō tē orojimory ipi. Norojimoryi āmō kō rē ipi. Āmō, noroiwei teve etā wryy kō pè ipi, e'i. “Aike sō remē, eky'atā Janejare'e pè”, oro'e ipi. Orerāmōi amyry kō ayvukwerà rupi a'evo oroiko ipi. Ije ve aepo a'e mā'ē teve mijā. Ājamā'ē Janejare'e emotee age'e ky'y, āwisō, “Janejare'e remimotarā rōwā āwī”, ta'e e'ā jane kō pè ky'y. Āmō, “Nivoi mā'ē tē āwī”, ta'e e'ā teve, e'i. [Āwitō eremi'ōgwerà nemoai kuwa'āi Janejare'e pè, āwīvo ve] āmō kō rē ajimory remē nemoai'āi sikaepo Janejare'e pè, e'i. ²⁹ Ajawyi neremīgwai kō uu epijarā mō remē, “hoō” a'e te'ite. Ajo te'ite nekoty. Ere ajawyi ije. Moma'e rōmō pō emuu ike kyty rejupa? e'i Peturu.

³⁰ E'i āmē Koneri ijupe:

– Wāi kwee aporegeta ajupa Janejare'e pè eretā wryy pè, ijāpē kwaray remē. Āmē kwaima'e vo maevo sō tite ojimoikatu ije. Ijyru suky katu mā'ē a'e. ³¹ A'e kee e'i ije: “Koneri, Janejare'e wenu neporegeta ijupe remē ipi”, e'i. “Omā'ē teve nere, nimoma'eī māe kō neporijauesa ipi remē. Oryvay nere āmē”, e'i ije. [“Wayvu mojenuarā mō omuutā nekoty tanemotekokuwa wekoa rē”, e'i ije.] ³² “Ajawyi emono neremīgwai kō mō too Jopi taa kyty Simāo Peturu eu mā'ē pijarā mō”, e'i. “Āmō Simāo eu teve ijupe mā'ē retā mē tui. A'e moma'e pīrerā rē oposiko imosikā mā'ē. Pāranā wasu reme pè etā tui. A'e pè too ipijarā mō āmē kupa”, e'i maevo sō tite ije ojimoikatu remē. ³³ Ajawyi amonooka eremīgwai kō mō too nepijarā mō. Ajawyi eroryvay nevāea rē. Age'e orojimoatypa neayvu renu orokupa. Janejare'e ve janepytery pè ike ekoi. Ajawyi pīrūjē Janerōvijā ywete e'i teremojenu oreupe mā'ē, emojenu ore āmē, e'i Koneri Peturu pè.

Peturu omotekokuwa Koneri remēwarā

³⁴ Āmē Peturu omotekokuwa kō ky'y. Kee e'i imotekokuwa kō:

– Age'e si akuwa aje ywete Janejare'e Juteu rōwā māe kō ve wauvay wete ipi. Ojevo jē sikaepo janerauvay, Juteu kō vo jē, e'i. ³⁵ “Āmō āmō kō vyv wānā kō wyi tē terepota e'ā”, ne'i janeupe ky'y, e'i. Āmē Janejare'e

pirujẽ werovija katu imomojy mǎe kō opota ipi. Pirujẽ ivo ekoi mǎe kō opota, e'i. A'evoa akuwapa ky'y, e'i.

36– Jesu rerǎkwẽa pekuwapa teve, e'i. “Janejare'e ojimory janere Jesu Kiristu rupi ky'y”, e'i mǎẽ. A'e Janejare'e omojikuwaoka Isaeu kō pè ky'y. “Pirujẽ jane kō Rõvijǎ ywete rômõ Jesu ekoi”, e'i mǎẽ. 37Pirujẽ Jesu rewarà pekuwapa, ojenupa peupe rewarà mō, e'i. Karireja yvy pe wyi ojiāparō remẽwarà ojenupa. Juteja yvy rupi ekoi remẽwarà ve. Jesu ojimojǎmorioka Juwǎo pè paire itōkō, oposiko ypy jane kō motekokuwaa rē.

38– Kee pekuwa teve Jesu Nasare taa wǎnà rewarà. Janejare'e o'ǎg tesō oinō itōkō Jesu py'a pupe imokasioka. Wayvumokasioka teve. Ikasia rupi taa taa kō rupi oo remē itōkō, poromokatu poroereko ipi. ǎmō, ǎjǎgai rōvijǎ kasia itōkō omomoioka jane kō wyi, pirujẽ. Janejare'e eeve ekoi ipi rewarà mō a'evo ekoi.

39– Ore ywete a'evoa rē oromǎẽ, Juteu kō yvy pè ekoi remē, Jerusarē taa pè. Ore yveve orokuwa Jesu rewarà, eeve oroiko ipi rewarà mō. Age'e rōwǎ oroiko eeve. Pirujẽ taa taa kō rupi oo remē, ore ve oroo teve upi ipi. Ajaate Jesu opyy ijuka kupa ky'y. Yvyra jipokana rē opomopututuri ijuka kupa.

40 E'i jē Peturu:

– A'evo tesō ipe. Ajamǎẽ Janejare'e tē omomoera. Moapy 'arà remē opoera mijē. Ajaire ojisaoka mijē oreupe, Janejare'e kasia rupi. 41 Pirujẽ rōwǎ kō Jesu ojisaoka joupe ajamǎẽ. Janejare'e remipyteporokwerà kō pè kōrijō tē ojisaoka. Ajawyi tē a'evoa age'e oromojenu. Opoera paire yveve tesō kō ojimi'u oreveve. Aja rewarà mō ywesō orokuwa aje ywete opoera mǎẽ. 42 A'evo remē Jesu kee e'i oreupe: “Janejare'e eayvumokasi pirujẽ jane kō moe'yarà rǎ mō taiko. ǎwitō omǎnō maekwerà kō amoe'yitǎ, ǎwīvo vetà uve jē mǎe kō amoe'yitǎ”, e'i. “Pemojenu eayvu katu jane kō pè erokwa, tokuwa kupa”, e'i kō Jesu oreupe toromojenu, e'i.

43 E'i jē Peturu:

– A'evoa rewarà pirujẽ Janejare'e ayvu mojenuarà kō omojenu amǎtejē karamoe remē. Kee e'i amǎtejē kupa. Ava mō ojiporijauesaoa Janejare'e Remimuurerà rē remē, Janejare'e “awyjepa” e'itǎ ijaiwererà kō pè ky'y. Jesu pewarà mō tē aepo e'i amǎtejē kupa, e'i Peturu ijupe kō.

Janejare'e ǎg oiike Juteu rōwǎ mǎe kō py'a pupe remẽwarà

44-46 Aepo e'i Peturu oporegeta remeve, Janejare'e ǎg owyjy oiike ojapyaka mǎe kō py'a pupe. Ameve iteetejē ijayvu kō rupi oporegeta Janejare'e moe'e e'e kupa ky'y. Ayvu rē nojimo'e'i mǎẽ rupi tesō oporegeta Janejare'e moe'e kupa.

– Ene ywesō nekasiay! Ene ywesō nekatuay wete! e'i e'i Janejare'e pè kupa.

Ãmê Juteu kô, Jesu koty rewarà kô Peturu rupi uu mǎe kô, omǎê
 ǎwĩvoa rè. A'e kô itôkô omǎê Janejare'e o'Ãg omowyjy Juteu rôwǎ mǎe
 kô pè remê. Wenu teve ijayvu nokuwai mǎê rupi oporegeta kupa remê.
 Wenu teve Janejare'e omoe'e kupa remê. Ajawyi e'i kupa:

– Haa! Juteu rôwǎ mǎe kô pè tesô Janejare'e o'Ãg ome'ê! e'i kupa.

Ãmê Peturu e'i Juteu kô pè:

47– Ajawyi simojãmorĩ kô kuwasi yy pupe, Jesu koty rewarà kô rômô!
 Emǎê! Janejare'e omuu o'Ãg ijupe kô. ǎwitô janeupe omuu, ǎwĩvo ve,
 Juteu rôwǎ mǎe kô teipe remê, e'i Peturu ijupe kô.

48 Omojãmorĩoka kô ǎmê, Jesu Kiristu ayvu rupi. A'evô paire a'e kô,
 – Epyta sa'u rǎĩ orepyri, e'i kupa.

A'evô Juteu rôwǎ mǎe kô oja'a ypy Jesu oôvijǎ ywete rômô remê.

Peturu Koneri rewarà omojenu remêwarà

11 ¹Ajaire, “Juteu rôwǎ mǎe kô ‘aje’ e'i Janejare'e ayvu pè”, e'i mǎê
 ojenu Jesu remimonokwerà kô pè. Pirujê Jesu koty rewarà kô pè
 ojenu, Juteu kô pè. Juteja yvy rupiwarà kô pè. [Peturu renone kyty ojenu
 amâtejê.] ²A'evôa rè ǎmôgwerà oryvay. ǎmôgwerà ajamǎê naory ywe'ei.
 A'e kô kee e'i:

– Ajawyi tojimojuteu rǎĩ kupa. Tojimosĩpire'ooka kupa, e'i epe kupa.^r

Ajaire Peturu ojiupi oo Jerusarê taa kyty Jesu koty rewarà kô resa ky'y.
 ǎmê, “Tojimojuteu kupa”, e'i mǎe kô ijayvu teitete. Kee e'i kupa:

³– Nojimosĩpire'ookai mǎe kô rè sô nejimory! e'i kupa. Nejimi'u teve sô
 eeve kô! e'i. Neke teve sô etǎ kô wryy pè! e'i Peturu pè kupa.^s

⁴Ajawyi Peturu pirujê a'evôa omome'u katu ijupe kô, manyvo ekoi
 maekwerà kô. Kee e'i ijupe kô:

⁵– ǎmê Jopi taa pè aiko remê, Janejare'e moma'e rewarà omoikatu
 ije, aporegeta ijupe ajupa remê. Kamisa pevu rè amǎê maevo sô tite, e'i.
 Isiamyry kô rè, ojiãpasĩ ojee mǎê rè. Yva pupe wyi owyjy maevo sô tite
 uu erovake opyta rǎĩ, e'i. ⁶ǎmê kamisa pupewarà kô rè amǎê maevo sô
 tite, janeremi'ô'y rôwǎ rè. Janejare'e “tape'u eǎ” e'i ijupe kô maekwerà
 kô rè amǎê. Kejô mǎê rè. Janeremijarà rôwǎ rè amǎê. ǎmô, yvy rupi
 osyryry mǎe kô rè. ǎmô, wyra nija'ui mǎe kô rè. A'e a'e kô rè amǎê
 maevo sô tite kamisa pupe, e'i.

⁷– A'evô remê moregeta ojenu ije. Kee e'i: “Peturu, epô'ǎ jêsi! ǎwĩ kô
 ejuka iwa”, e'i ije, e'i. ⁸ǎmê kee a'e ijupe: “ǎnĩ, Jôvijǎ! Eremi'ô'y rôwǎ
 ǎwĩ kô. Ajawyi na'u'ǎi! Janejare'e, ‘Tape'u eǎ’, e'i ijupe mǎe kô tē ǎwĩ. A'u
 sô remê, Janejare'e pè eky'atǎ”, a'e tite ijupe. ⁹ǎmê ayvu ojenu mijê ije
 yva pupe wyi. “ǎnĩ! Aepo ere sô Janejare'e ome'ê tere'u mǎê pè!” e'i ije.

^r 11.2 “Juteu kô kôrijô tē Janejare'e wereko”, e'i tite kupa rewarà mô aepo e'i kupa mijǎ.

^s 11.3 “Tǎmô Moisesi remikusiarerà rupi rôwǎ si neiko!” jaa tē aepo e'i kupa mǎê.

¹⁰Moapy rômô tesô a'evoa rè amã'ẽ maevo sô tite. A'evo paire kamisa oẽ oo yva pupe. Awyje ky'y.

¹¹– Ameve moapy rômô kwaima'e kô ovãe epyri a'e tetã wryr pè, Sesareja taa pe wyi uu mõe kô. Juteu kô rōwã a'e kô. ãmô kô tẽ. [Koneri remimuurerà kô.] ¹²Ãmẽ Janejare'e 'Ãg kee e'i ije: “Ãwĩ kô rupi ekwa. ‘Aata pō upi kô?’ tere e'ã rã'ĩ”, e'i ije. Ajawyi aa te'ite upi kô, e'i. ãmẽ aã erevewarà kô mō ve oo erupĩ, Jesu koty rewarà kô mō. Jopi taa wãnà kô mō. 6 rômô oo erupĩ mõe kô. Koneri retã mē orovãema remē oroike, e'i.

¹³– [Orovãe remē, Koneri orerārō upa.] Kee e'i oreupe: “Ike eretã wryr pè Janejare'e remĩgwai yvapewarà ojimoikatu oporegeta ije”, e'i. “A'e kee e'i ije: ‘Neremĩgwai kô mō emono Jopi taa kyty, Simão Peturu pijarã mō’, e'i. ¹⁴‘A'e tẽ pemotekokuwatã, nepyriwarà kô reve. Ijayvu perovija remē, Janejare'e penereko katutã, nepyriwarà kô revejẽ’, e'i Janejare'e remĩgwai ije”, e'i Koneri ore. ¹⁵Ãmẽ amogeta kô ajupa remeve, Janejare'e 'Ãg owyjy oike ipy'a kô pupe. ãwitō janepy'a pupe oike remē, a'evo ve, e'i. ¹⁶A'evo remē Janerōvijã ywete ayvukwerà rè aja'a, kee e'i maekwerà rè: “Aje, Juwão poromōjãmōrĩ yy pupe tẽ. Ajamã'ẽ age'e sōsi aje Papa 'Ãg tẽ tesō uutã oike pepy'a pupe pemokasiarà rômô ky'y”, e'i oreupe maekwerà rupi katu, e'i Peturu.^t

¹⁷E'i jẽ Peturu:

– Ajawyi kee a'e. Juteu rōwã mõe kô pè ve Janejare'e ome'ẽ o'Ãg, Janerōvijã Jesu Kiristu pè ojireko katuoka kupa remē. Janeupe ome'ẽ mõe vo ve ome'ẽ ijupe kô. Ajawyi manyvo nareko'ãi, Janejare'e tepa opota kô okoty rewarà kô rômô rewarà mō! e'i Peturu ijupe kô.

¹⁸Ãmẽ Jesu koty rewarà kô aepo wenu remē, manyvo ne'i kupa ky'y. Nojiayvuvajai kupa ky'y. Oterẽ jẽ omoe'e Janejare'e kupa ky'y.

– Janejare'e ikatuay wete! Okãteãmai tẽ janere, Juteu rōwã mõe kô teipe remē, ãwisō tojimosioka waiwererã reitypypypipaoka ijupe kupa! Aje ywete janevo oiko karuarutã Janejare'e pyri kupa! e'i kupa.

Jesu koty rewarà ãtiokia taa wãnà kô rewarà

¹⁹Kõi remē itōkō Esitevão jukaa paire jimomorijau wasua ojiãparō. Ajawyi Jesu koty rewarà kô ojavapa oo ojimosãsai kupa. A'e kô mō Juteu rōwã mõe kô rena kô gyty oo ojimoena kupa ky'y. ãmô kô rena kô gyty tẽ oo ojimoena kupa. ãmōgwerà Penisia yvy kyty oo. ãmōgwerà Sipiri ypōōgwerà mitirōwã mõe gyty oo. ãmōgwerà, ãtiokia taa kyty oo. Jesu ayvu rè oo oo poromotekokuwa jẽ iko kupa ipi. Ajamã'ẽ wetārã kô kōrijō tẽ omotekokuwa kupa ipi, Juteu kô kōrijō tẽ.^u ²⁰Ajamã'ẽ ãmōgwerà, “Juteu rōwã mõe kô ve simotekokuwatã Jōvijã Jesu rekoa rè”, e'i. Sipiri ypōōgwerà wãnà kô aepo e'i. ãmō, Sireni taa wãnà kô aepo e'i. ãmẽ

^t 11.16 J.K.R. 1.5 ^u 11.19 J.K.R. 8.1-4

a'e kō oo Ātiokia taa kyty. A'e pè Jōvijā Jesu ayvu katu omojenu kupa. Juteu rōwā mǎe kō pè omojenu kupa. Wetārā kō pè teve. ²¹A'evō remē Janejare'e tē omokasi kō ipi, āwisō emimono kō ayvu toerovija katu. A'e kō waiwererā oitypyypipaoka Janejare'e pè. Janerōvijā ywete rē ojirovija kupa ky'y. Mōa'ārōwā a'evō ekoi mǎe kō. ²²Ajawyi, “Mōa'ārōwā Juteu rōwā mǎe kō omojōvijā Jesu ky'y”, e'i mǎē ojenu Jesu koty rewarà atyry kō pè Jerusarē taa pè. A'e kō kee e'i:

– Haa! A'evō si! e'i enu kupa. Ajawyi Panape simonookatā imokasiarā kō rōmō! e'i kupa.

²³⁻²⁴Mira katuay wete Panape, Janejare'e 'Āg omokasi mǎē tē. Jesu rē eako'iaiy mǎē teve. A'e tē omono āmē kupa. Āmē Panape ovāe a'e taa pè remē, Jesu koty rewarà kō pyri ovāe. Oryvay ee kō omājā.

– Aje Janejare'e wereko katu kō okatuaya rupi! e'i omājā ee kō.

Ajawyi omokasi kō.

– Aje ywete Janerōvijā ywete rekoa rupi tapeiko jē peiko! e'i imokasi kō. A'evō remē ywesō ojatyka sa'u jane kō ojimotee e'etā Janerōvijā koty rewarà kō rōmō.

²⁵A'evō paire Panape ojisyry oo Taasu taa kyty Sauru pijarā mō. ²⁶A'e werojivy eru opātavōarā rōmō Ātiokia taa pè. Pe'ī kwaray a'e taa rupi ekoi kupa, a'e wānā kō motekokuwaarā rōmō Jesu rekoa rē. Ijatyry wete emimo'ekwerā kō āmē. A'e taa pè tē ppy Kiristu koty rewarà kō eu ijupe kō. ²⁷Āmē a'evō remē, Janejare'e ayvu mojenuarā kō mō uu Jerusarē taa pe wyi, Ātiokia taa kyty. ²⁸Ojimoaty kupa remē, Akapu eu erā pè mǎē opō'ā oporegeta, Janejare'e 'Āg kasia rupi. Kee e'i amātejē:

– Nipuku'āi tyavorusutā. Taa jāvijō jē a'evotā. Yvy popy kyty ve tesō a'evotā. Amyay wasu okwatā, e'i amātejē jane kō tokuwa.

Ijayvukwerā rupi katutā a'evō kāramō. Karautiu Sesa jōvijā wasu rōmō ekoi remē tē a'evotā.^v ²⁹Ajawyi Jesu koty rewarà kō aepo wenu remē, kee e'i ojupe kupa:

– Epy wetetā ja'umǎē tyavo remē, e'i kupa. Ajawyi Jesu koty rewarà kō Juteja yvy wānā kō sipātavōtā, e'i kupa.

A'evōa renone kyty omoaty amātejē okarakuri āmē kupa. Ikarakuri ywete mǎe kō ome'ē ywete sa'u. Nikarakuri ywe'ei mǎe kō āmē pe'īpe'ī tē ome'ē. A'evō ekoi ojipātavō kupa. ³⁰Karakuri wemimoatyryerā omonooka Panape kō rupi kupa. Jesu koty rewarà kō rōvijā kō pè omonooka kupa, Juteja yvy kyty. Oo āmē Panape kō Sauru reve werāa. A'e werāa ijupe kō.

Peturu jimopā'āga pupe tui remēwarā

12 ¹Āmē jakatu kovenatu Eroti Juteu kō kovenatu rōmō ekoi jē. A'e 'ary pè remē omomorijauoka ppy Jesu koty rewarà kō mō. ²A'e

^v 11.28 J.K.R. 21.10

ipô ojukaoka tesô Tiaku marija poko pupe. A'e Juwão reke'yry. ³ ãmẽ Juteu kô ory tesô ijukaa rê omãjã, Jesu koty rewarà kô ãpã kô. Ory tesô kupa remẽ, kovenatu Eroti omã'ẽ ee kô. Ajare:

– Haa! Amoryoka kô tarà mijẽ, temoe'e kupa! e'i oupe.

Ajawyi Peturu opyyoka mijẽ imopã'ã. Meju vororo e'ã wa remeve ipô a'evo ekoi. ⁴ Opyyoka paire, omonooka jimopã'ãga pupe. Wãrôoka jẽ sota kô pẽ. Irô irôte tesô ãrôarà kô oinôoka. A'e tẽ ojeapykyro kyro tesô kupa. Juteu kô wãmôi kô jisiryawerà 'arà omoete" paire, kovenatu Eroti wenôetà Peturu aty wasu rovake imosã'ãga esa. ⁵ A'evo Peturu ojimopã'ãoka remẽ, sota kô wãrô.

Ajamã'ẽ Jesu koty rewarà kô ojimoaty oporegeta Janejare'e pẽ ijupewarà mō, tomoẽoka mijẽ. A'evoa rê ojimokasiay wete kupa.

Peturu oẽ jimopã'ãga pe wyi remẽwarà

⁶ Kô'ẽme tẽ kovenatu Eroti wenôetà Peturu jane kô rovake mijã. ãmẽ Peturu pya oke jimopã'ãga pupe upa. Sota kô pytery pẽ tẽ oke upa. Jipokwa átãay mãẽ weroke upa, sota ijuvuri tui mãẽ kô reve. Mõrijõ. ãmõ sota kô jimopã'ãga rovapyka ypy pẽ wãrô jẽ upa.

⁷ ãmẽ py'awarà mō Janerõvijã ywete remĩgwai yvapewarà ojisaoka jimopã'ãga pupe. Oyape tesô a'e pẽ upa. ãmẽ Peturu omõtã ijas'y rê imoma, oke upa remẽ.

– Epõ'ã kuise'ẽ! e'i.

Ameve ipokwawerà kô otararaipa ipoapy kô wyi o'a.

⁸ – Nekõ'ã emokãrãgãtã, e'i ve ijupe. ãmõ, nesãtãja nepyrokafe rewarà emokãrãgãtã, e'i teve.

A'evo Peturu ekoi ãmẽ.

– Ejiyrunõ ejo erupi, e'i teve ijupe.

A'evo wereko teve. ⁹ ãmẽ Peturu oẽ oo jimopã'ãga pupe wyi upi ky'y, yvapewarà rupi.

– Apouvai teipõ ajupa, e'i tite Peturu oupe.

Nokuwai aje ywete. ¹⁰ ãmẽ ijaty sota kô jimopã'ãga rãrôarà kô upa mijã. ãmẽ Peturu oẽ oo yvapewarà rupi. Sota kô pyryvo okwa kupa. Ipyri'ĩje'ẽ sa'u mãẽ kô pyryvo ypy okwa kupa. Ajaire kuipe'e sa'uwarà kô pyryvo okwa kupa. ãmẽ si oo ovãe jimopã'ãga rovapyka pyriwarà kô pyryvo kupa. Ajaate pari rovapyka mitirõwã mã'ẽ pẽ ovãe kupa. A'e separari jimoãtãgwerà tẽ ovapyka rômõ.^x A'e pupe wyi jaẽ jaa jimopã'ãga pupe wyi mã'ẽ. A'e pẽ ovãe kupa remẽ, py'awarà mō ovote ojiovyapyjavo. Okwa te'ĩte ãmẽ kupa. Pee wasu rupi oo iko kupa ky'y. Ameve py'awarà mō Janejare'e remĩgwai ojimopi ky'y. Oity Peturu a'e pe wyi oo.

^w **12.4** Karamoe remẽ Janejare'e wekyioka Juteu kô rãmôi kô Ejitu vvy pe wyi imoisryy kô. Karai kô *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pẽ. Ajamã'ẽ Jesu poeraawerà pẽ ywesô *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 * **12.10** *Portão de ferro*

¹¹ ãmẽ tẽ Peturu:

– Aje ywete si! e'i ky'y. Age'e si akuwa aje ywete Janerõvijã ywete tẽ omuu wemĩgwai temoẽ, kovenatu Eroti tejuka e'ã. Pirujẽ Juteu kō wyive emoẽ, manyvo jẽtã erereko kupa remẽ, e'i Peturu oupe.

¹² Aja paire oo Maria eu mãẽ retã gyty. A'e wãivĩ Juwãõ Maku y tẽ. A'e retã wryy pẽ mōa'ārōwã Jesu koty rewarà kō ojimoatypa upa. Peturu pewarà mō tẽ sikaepo oporegeta kupa upa, Janejare'e pẽ. ¹³ ãmẽ Peturu tetã rovapyka omotãtã. ãmẽ emĩgwai mō uu esa. Kōjãmuku tẽ a'e. Roti eu ijupe.

– Ava pō ene? e'i Roti.

– Ije tẽ! e'i Peturu ijupe.

¹⁴ Iporegeta rupi Roti okuwa Peturu tẽ ovãe mãẽ. Oryvay ãmẽ. Noovapyjavo tuvei tetã ajamãẽ. Ojirõjivy kōrijõ tẽ rãĩ oo javo jane kō pẽ.

– Peturu tetã ypy pẽ tui upa! e'i oory rōmō.

¹⁵ [Ajamãẽ, “Aje ipō”, ne'i kupa, noikeive tetã wryy pẽ uu rewarà mō.]

– Newari tẽ aepe ere! Nereawryy sipō? e'i tite ijupe kupa.

– ãnĩ! Ewari rōwã a'e! e'i kōjãmuku.

ãmẽ ãmō kō e'i:

– A'e rãrōarã yvapewarã teipō! e'i kōrijõ kupa.

¹⁶ ãmẽ omotãtã jẽ Peturu tetã rovapyka upa. ãmẽ tẽ oovapyjavo ijupe kupa ky'y. Aje ywete Peturu tẽ sikaepo tui upa. Ojimonyi tesō ee omãjã kupa.

¹⁷ ãmẽ Peturu ojipomomojai tokuwa kupa, tipu e'ã kupa. ãmẽ tẽ omome'u omoẽawerã ijupe kō, Janerõvijã ywete omoẽoka maekwerã.

– Erekoawerã tapemome'u Tiaku pẽ, e'i. ãmō, Jesu koty rewarà kō pẽ ve tapemome'u, e'i.

[Tiaku amyry rerã vo mãẽ pewarã mō aepe e'i.] Aepe e'i paire ojisyry te'ite oo ãmō taa kyty ãmẽ ky'y, pyave.

¹⁸ [ãmẽ jakatu sota kō ārōarerã kō oke jẽ upa, jimopã'ãga pupe. Nokuwaive manyvo e'i oẽ mãẽ kupa.] Kō'ẽma mẽ omãẽ remẽ tẽ okuwapa kupa. Ojipy'amopirai tesō ãmẽ kupa. Otytypa tesō ojimonyi iko kupa.

– Manyvo'i ywete pō oẽ Peturu jimopã'ãga pe wyi oo? e'i kupa.

¹⁹ ãmẽ kovenatu Eroti wekaoka ipe. Ajamã'ẽ noesai kupa. Ajawy'i e'i jimopã'ãga rãrōarã kō pẽ:

– Manyvo pō pereko imoẽ toẽ oo? e'i. Mape pō tui upa? e'i.

[Nokuwai kupa ajamã'ẽ. ãmẽ kovenatu Eroti e'i jẽ:

– Pejẽ rōwã pōkō pemoẽ vija imono? e'i.]

Ajaire wapisioka ārōarerã kō ky'y.

Kovenatu Eroti mãnõa rewarà

Aja paire kovenatu ojisyry rãĩ oo Juteja yvy pe wyi ky'y. Sesareja taa pẽ ojimoena rãĩ.

²⁰ ãmẽ ajaire kovenatu Eroti omãñõ ky'y. Kee e'i omãñõ. Ojikõ'õ tite Tiru taa wãnà kō rè, Sitõ taa wãnà kō rè ve. Noesa tari kō. Ajawyi nomonookari temi'õ rã ijupe kō ipi. Ajare ojimoaty oo oporegeta kovenatu Eroti pè kupa. Kovenatu pãtavõarà mō rè ypy ojimory kupa ajamã'ẽ, Parasitu eu mǎ'ẽ rè. A'e pè kee e'i kupa:

– Orepãtavõ rejupa, kovenatu Eroti tojimory mijẽ orere, e'i kupa.

“Hoõ” e'i ãmẽ Parasitu. A'e rupi kovenatu Eroti rè ojimory mijẽ kupa ãmẽ.

– Terejimory mijẽ orere, e'i kupa.

²¹ – ãmõ 'ary pè teipõ taporegeta a'evoa rè, e'i ijupe kō.

ãmẽ ãmõ 'ary pè, kovenatu oporegetatà ijupe kō ky'y remẽ, oyru e'eay opypy rǎ'ĩ enõe, epy wete mǎ'ẽ. Ajaire oẽ wapy jövijǎ apyka 'aryvo oporegeta atyry kō pè. A'e ojimoaty mǎe kō pè. Omogeta kō, ayvu katu rupi.

²² ãmẽ jane kō ijayvu wenu remẽ, wenu takatu kupa. Ajawyi wapuka pukai tesõ kee javo kupa:

– Haa! Jane rōwǎ ãwĩ oporegeta upa! e'i e'i kupa. Janejarà tè ãwĩ! e'i ywe'e tite imoe'e kupa mijǎ.

²³ Ameve Janejare'e naoryi kovenatu Eroti rè, ojimoe'eoka pǎnẽ jane kō pè rewarà mō. “ǎnĩ, aepo pejẽ sō”, ne'i rewarà mō. “Janejare'e rōmõ'ite ikasiay mǎ'ẽ rōmõ ekoi”, ne'i rewarà mō. Jane kō omoe'e tite remẽ, ne'i rewarà mō. ãmẽ sōsi Janerövijǎ ywete wemígwai yvapewarà mō py'awarà mō omuroka Eroti pè tomotekorǎ ky'y. Tapuru pè o'upaoka tomãñõ.

²⁴ ãmẽ Janejare'e ayvu ke'irōwāwarà kō pè ojenу jenupa ky'y.

²⁵ ãmẽ Panape kō ojivy oo wena kyty ky'y, Ātiokia taa kyty. Sauru reve ojivy oo kupa. Karakuri Ātiokia taa wãnà kō remimuurerà ome'ẽma Jesu koty rewarà rōvijǎ kō pè kupa, Jerusarẽ taa wãnà kō pè. Aja paire ojivy oo kupa. Juwǎo Maku ve weraa oupi kupa.

PANAPE KÕ SAURU REVE WĀPARÕ YPY OPOSIKOA REMĒWARĀ

(13.1—14.28)

Sauru kō oo Jesu rekoa mojenua rè remĕwarà

13 ¹ ãmẽ Ātiokia taa pè Jesu koty rewarà kō Janejare'e ayvu rè tui kupa upa ipi. Āmōgwerǎ poromotekokuwa Janejare'e ayvu rè mǎe kō. Āmōgwerǎ ijayvu mojenuarà kō. Kejõ kupa. Panape. Āmõ, Simeão. Mira pijõnǎ eu teve Simeão pè. Āmõ, Rusiu. A'e Sireni taa wǎnerà tè. Āmõ, Manǎe. Kovenatu Eroti reve ojimovija maekwerǎ tè a'e. Āmõ, Sauru

tè ky'y. Mokojejō kupa. ² Āmō remē a'e kō ojimoaty Janejare'e moe'e kupa upa. Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa, oporegeta ijupe kupa upa remē. Āmē Janejare'e Āg oporegeta ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Aā kō tapemonooka eayvu mojenuarà kō rōmō. Panape. Āmō, Sauru. Mokojejō, e'i.

³ A'evo ekoi āmē kupa. Janejare'e pē oporegeta wemimono rā kō rē kupa. Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa a'evo ekoia rā mē. Ojipoinō wemimonoarà rā kō ākāg 'aryvo kupa, Janejare'e tomokasi kō. Sauru. Āmō, Panape. A'evo wereko kō imono kupa.

Sipiri ypōōgwerà rupi ekoi kupa remēwarà

⁴ Āmē Janejare'e Āg omono Panape kō remē, Sereusi taa kyty rā'ī oo kupa, pee rupi. A'e pe wyi Sipiri ypōō wasu kyty oo kupa, nawiu rupi. ⁵ Āmē Saramina eu jāemijarà mō pē. A'e pē rā'ī ovāe kupa. A'e wānā kō pē ypy Janejare'e ayvu omojenu kupa, [Jesu rekoa]. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pē omojenu kupa. Juwāo Maku ve eee kō ekoi, ipātāvōarà kō rōmō. ⁶ Ajaire ypōōgwerà wasa oo kupa. [Pee rupi tè ky'y. Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa iko kupa.] Ypōōgwerà wasapa kupa ky'y remē, a'e pe wyi Papu taa pē ovāe kupa. A'e pē paje vo mālē wesa kupa. Juteu mō tè a'e. Pajesu eu erā pē, Juteu kō ayvu pē. Kereku wānā kō ayvu rupi āmē Erimasi eu. “Janejare'e ayvu mojenuarà tè ije”, e'i rāāga sō owari rōmō mālē a'e. ⁷ A'e ypōōgwerà pewarà rōvijā jimorypa tè a'e. Seju Pauru eu a'e jōvijā pē. Otekokuwavay mālē tè Seju Pauru. A'e Panape omuu okoty, Sauru reve, opota Janejare'e ayvu wenu rewarà mō. ⁸ Ajamālē paje vo mālē nopotai jōvijā toenu. Ajawyi Panape kō omotekokuwa ipe remē, a'e wayvu wenone'a ne'a jē, “Janejare'e ayvu pē toenu e'ā”, e'i rewarà mō. ⁹ Ajamālē Sauru Janejare'e Āg kasia rupi ekoi. Mōrijō Sauru rerā. Pauru eu teve ijupe. Āmē paje vo mālē rē omālē Pauru remē, ovajikōō tesō Pauru ee omājā. ¹⁰ Ajawyi kee e'i Pauru ijupe:

– Manyvore pō poromoripe sō ene! Ājāgai rōvijā rā'yry tè ene! Pirujē ivo ekoi mālē kō āpā tè ene! Ivo e'āa tè nepota! Manyvore pō? Aje ywete mālē tè orerōvijā ywete ayvu! Ajamālē iwari mālē tè ene rewarà mō nemotee ijayvu! ¹¹ Ajawyi age'e Janerōvijā ywete nemomoriyautā, tanereapyo e'ā rā'ī neiko. Neremālē'āi rā'ī kwaray reny rē. Awyje rōwā ipe ajamālē a'evotā, e'i Pauru ijupe.

Ameve py'awarà mō aje paje vo mālē naeapyoi ky'y. Pātōnusu omālē ky'y. Ajawyi oiko iko tite ky'y.

– Epopyy ereraa pekupa! e'i tite.

¹² Āmē jōvijā a'evoa rē omālē remē,

– Haa! Aje ywete si Janerōvijā ywete ayvu! e'i ojimotekokuwa.

Āmē ywesō ojimotekokuwa Jesu ayvu renutā iko.

Pauru kō Pisija yvy pē ekoi remēwarà

¹³ Ajaire Pauru kō ojisyry oo Papu taa pe wyi, oo upi mālē kō reve. Nawiu rupi oo mijē kupa, Peji taa kyty. A'e Pāpiria yvy pewarà. A'e pē

Juwão Maku oity kō ojivy oo Jerusarē taa kyty ky'y. ¹⁴ Ajamã'ē Pauru kō oo jē Ātiokia taa kyty. A'e Pisija vvy pewarà.^y Āmē jimoava 'arà mē, oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā pē kupa. Ovãema a'e pē remē, oike wapy kupa. ¹⁵ Āmē ava mō tāmō Moisesi remikusiwarerā pē rā'ī omogeta atyry kō rovake, toenu kupa. Janejare'e ayvu mojenuarā kō remikusiwarerā kō pē ve omogeta. Aja paire Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā rōvijā kō kee e'ī Pauru kō pē.

– Oreretārā kō, pepota peporegeta oremokasia rōmō remē, tapeporegeta āmē, e'ī ijupe kō.

¹⁶ Oporegeta Pauru āmē. Opō'ā ojipomomojai rā'ī moregetaa momi rā'ī toenu kupa. E'ī ijupe kō:

– Isaeu kō. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō. Pirujē Janejare'e omoe'e mǎe kō. Tapejapyaka katu ikō eayvu rē nē. ¹⁷ Isaeu kō tē jane ike. Ajawyi Janerōvijā wasu tē Janejare'e. A'e tē itōkō janerāmōi amyry kō opyteporo oupe wemígwai kō rōmō maekwerā, e'ī. Ajawyi itōkō omojikwaoka kō ywete Ejitu vvy pē. [Kāramō temígwai ai kō rōmō a'e pē ekoi kupa. Āmō waite e'iywarā rōmō ekoi kupa.] Āmē a'evō ekoi kupa remē itōkō Janejare'e werōjisyry kō Ejitu vvy pe wyi eru kō. Okasia kō omojisaoka ijupe kō, werōjisyry kō remē.^z ¹⁸ A'e kō 40 kwaray rōmō tesō werokasi, tekoe'āma rupi ekoi kupa remē. A'evō remē itōkō omojaiwe tesō Janejare'e ereko kupa ipi. Ijayvu ai iko kupa remē, Janejare'e ojimomāatā kōrijō tē.^a

¹⁹ – Ajaire itōkō Kanaā vvy opāsārōoka ijupe kō, ena kō rōmō. 7 atyry kō omomaoka. A'e kō tapererā kō opāsārōoka tāmō kō pē. A'e pē itōkō ojimoena kupa. Ajaate ijarā kō rōmō ekoi āmē kupa ky'y. Janejare'e tē a'evō werekooka kō.^b ²⁰ [Janejare'e rōmō'ite rā'ī tōvijā kō rōmō ekoi.] 450 kwaray rōmō tesō itōkō a'evō ekoi.

– Ajaire tekoua kuwaparā kō Janejare'e oinō tāmō kō rōvijā kō rōmō. Wekovija vijanō jē itōkō ipi, ajaate Janejare'e ayvu mojenuarā Samueu tōvijā kō rōmō ekoi ky'y.^c ²¹ Āmē kee e'ī jane kō: “Noropotai tekoua kuwaparā kō kōrijō orerōvijā rōmō”, e'ī kupa. “Jōvijā e'e tē oropota. Jōvijā wasu tē. [Āwitō āmō vvy wānā kō rōvijā wasu kō, āwīvo mǎ'ē oropota,]” e'ī itōkō kupa. “Hoō” e'ī itōkō Janejare'e ijupe kō āmē.

– Āmē itōkō opyteporo jōvijā mō ijupe kō ky'y. Sau eu erā pē mǎ'ē opyteporo. Kisi ra'yry tē a'e. Pejāmī jeapyrerā tē. A'e oiko puku jōvijā wasu rōmō iko. 40 kwaray rōmō tesō werokwapa jōvijā wasu rōmō ekoi remē.^d ²² [Ajamã'ē noerovijai Janejare'e ayvu ipi. “Ije ywesōtā tē ajimokasi”, e'ī ywe'e tite kōrijō ipi.] Ajawyi ajaire Janejare'e nomojōvijāokari ky'y.

^y 13.14 Āmō tē a'e Ātiokia taa. Mōrijō Ātiokia taa eu erā pē mǎe kō. — ^z 13.17 Jisyry. 1.7; 12.51

^a 13.18 P.Moirō. 14.34 ^b 13.19 Jos. 14.1 ^c 13.20 T.K. 2.16; 1Sa. 3.20

^d 13.21 1Sa. 8.5; 10.21

– Ekovijarà kōrijō wesa mijē. Tāmō Tavi tē itōkō tōvijā kō rōmō ekoi ky'y. A'e pewarà mō Janejare'e kee e'i: "Aesapa mā tē apota mā'ē. Tavi, Jese ra'yry tē a'e. A'e eayvu rupi katu ekoitā", e'i Janejare'e tāmō Tavi pewarà mō.^e

²³– A'e jeapyrerà tē Jesu. A'e tē Janejare'e omuroka Isaeu kō rereko katuarà rōmō toiko. Wayvu rupi katu tē a'evō ekoi. ["Kāramō amuutā. Tavi jeapyry rōmō amuutā", e'ipa maekwerà rupi katu tē a'evō ekoi.] Aekwerà si Janejare'e omuu tomānō janeaiwererà repykarà mō, āwisō janeaiwererà toityppyioka janewyi. Janejare'e pyri tijaiko karuaru jaiko. Ijayvukwerà rupi katu tē a'evō ekoi. Jesu eu Emimuurerà pē.

²⁴– A'e uutā pyri'ī remē, Juwāo [poromojāmorī mā'ē] ekoipa amātejē vvy rupi iko. Isaeu kō motekokuwaarà rōmō ekoi mijā. Kee e'i imojenu: "Pejimosioka ikō peaiwererà rē nē," e'i. "Pejimome'u ikō Janejare'e pē peaiwererà reityppyipaoka nē", e'i imojenu ijupe kō. "A'evō pepota peiko remē, poromojāmoritā", e'i imojenu pirujē Isaeu kō pē.^f ²⁵Āmē Juwāo posikoa awyjepatā remē, kee e'i jane kō pē: "Janejare'e Remimuurerà tē Juwāo ekoi', pejē sō ije", e'i. "A'e rōwā ije. Ije rōwā erārōtā pekupa", e'i. "Ajaire si a'e ywe'e uutā", e'i. "A'e ywesō e'arā kitywarà rōmō ekoitā!" e'i amātejē Juwāo Jesu pewarà mō.^g

²⁶E'i jē Pauru:

– Eretārā kō, kee a'e mā'ē rē tapejapyaka teve. Janeupe tē Janejare'e wayvu omuu, tāmō Aparāo jeapyrerà kō rōmō, e'i. Omānō janeaiwererà repykarà mō mā'ē omuu. A'e si Jesu. Āmō, janeupewarà mō rōmō'ite rōwā omuu. Juteu rōwā mae kō pē teve omuroka, Janejare'e omomojy wete kupa remē. Pirujē janereve ijayvu werovija mae kō pē ve wayvu omuu, janerereko katuarà rewarà. ²⁷Ajamā'ē Jerusarē taa wānā kō nokuwai poroereko katuarà tē sikaepo Jesu. Āmō, Juteu rōvijāgwerà kō ve nokuwai. Okuwa kuwasi kupa mijā! Jimoava 'arā mē upi upi omogeta ipe Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà kupa ipi mijā. Ajamā'ē nokuwai Jesu pewarà mō tē aepo e'i kupa.^h Omoputuputurioka kōrijō tē Jesu ijukaoka kupa. "Janerōvijā tē", ne'i'āi wete Jesu pē kupa. "Tomānō ikenē!" e'i kōrijō tē ijupewarà mō kupa. Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà kō rupi katu tē a'evō wereko kupa. Ajamā'ē nokuwai a'evōa kupa. ²⁸Noesai 'eteay ipe nivoi mā'ē Jesu rē kupa mijā, eewarà mō tojuka kupa. Ajamā'ē omonooka jē tesō kovenatu Piratu tojukaoka kupa ky'y.ⁱ ²⁹Ajamā'ē Janejare'e ayvu rupi katu tē teve a'evō ekoi kupa. Pirujē Janejare'e e'ipa amātejē Jesu jukaa rā rē maekwerà rupi katu tē ekoi

^e 13.22 1Sa. 13.14; 16.12; Jīg. 89.20 ^f 13.24 Mak. 1.4; Ruk. 3.3 ^g 13.25 Juw. 1.20; Mat. 3.11; Mak. 1.7; Ruk. 3.16; Juw. 1.27 ^h 13.27 Juw. 5.39,46 ⁱ 13.28 Mat. 27.22-23; Mak. 15.13-14; Ruk. 23.21-23; Juw. 19.15

kupa! A'evo paire eāgwerà wekyi eraa yvyra jipokana re wyi imokatu paretì kwarà pupe kupa.^j

³⁰– Ajamā'ē Janejare'e omomoera mijē. ³¹Aja paire ijaty 'arà tesō ojisa mijē wemimonokwerà kō pè. Jane kō Karireja yvy wānà kō oo upi Jerusarē taa pè maekwerà kō pè ve ojisa. A'e kō tè age'e omojenu jenu Jesu rekoa erokwa, Isaau kō pè.^k ³²A'evoa mojenuarà teve ore! A'e rōmō tè orojo pekoty, āwisō Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà tapekuwa. ³³Karamoe remē Janejare'e omome'upa amātejē Jesu momoeraa rā tāmō kō pè. Kee e'i [tāmō Tavi] ikusiwa Janejare'e ayvu rōmō:

“Oromojikuwaokatà Era'yry rōmō jane kō rovake.
Ajikuwaoka tary ve Neruu rōmō”, e'i maekwerà.^l

Aekwerà rupi katu tè age'e a'evo janerereko. ³⁴A'evoa rè kee ojikusiwapa amātejē tāmō Tavi pè Jesu pewarà mō:

[Awyje nomānō'āi māerā tè. A'e rā tè nejeapyry rā.
Jane kō rōvijā rōmō ainōtā, e'ipa amātejē.]^m

Aekwerà rupi katu teve a'evo ekoi. ³⁵Kee āmō ojikusiwapa teve Jesu ayvu rā rōmō:

[“Amānō remē aiko karuarutà nepyri.]
Ereāgwerà neremonēoka'āi mānōa pè, eupewarà tè ije rewarà mō”,
e'i mā'ē ojikusiwapa.”

³⁶E'i jē Pauru:

– Āmē tāmō Tavi Janejare'e werovija katu mā'ē teipe mijā. Ajamā'ē omānō remē itōkō ojiaty tè wāmōi kō pyri, omānō e'e kōrijō tè rewarà mō. Nopoerai itōkō. Eāgwerà inēma kōrijō tè. Ajawyi jakuwa oupewarà mō rōwā tāmō Tavi aepo e'i ikusiwa. [Jesu pewarà mō tè e'i amātejē.]

³⁷Aje Janejare'e remimomoerakwerà tè Jesu. Ajawyi tè ninēi eāgwerà.

³⁸– Kee a'e teve, eretārā kō. Aje ywete Jesu rupi kōrijō tè Janejare'e “awyjepa” e'i kuwa janeaiwererà pè. ³⁹Jesu rè janerako'i mā'ē rupi kōrijō tè janeaiwererà nikasi'āi janeupe ky'y. “Ivo mā'ē tè ene”, e'i Janejare'e janeupewarà mō āmē ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rè janerako'i remē, manyvo nija'e'āi “ivo mā'ē” te'i janeupe. Ikasi jētā janeaiwererà janere. ⁴⁰⁻⁴¹Ajawyi kee a'e pejē. Ikatu ikō peiko Janejare'e rè jimoteitetea wyi nē, a'e pejē. Āmē tè nimanyvo'āi peupe.

^j 13.29 Mat. 27.57-61; Mak. 15.42-47; Ruk. 23.50-56; Juw. 19.38-42 ^k 13.31 J.K.R. 1.3

^l 13.33 Jīg. 2.7 ^m 13.34 Isa. 55.3 ⁿ 13.35 Jīg. 16.10

Kee e'i itōkō Janejare'e ayvu mojenuarà kō ikusiwa noerovija tari mǎe kō pewarà mō:

“Pejapyaka rǎĩ si Janejare'e rè, ojimoteitete mǎe kō!

Pejimonyi sa'u ekojẽ! Pemǎnō sa'u ekojẽ teve!

Age'e ainōtǎ marama naperovijari ywe'e tite mǎ'ẽ.

A'evoa ojenu ipe sō peupe remẽ, ‘aje’ napejẽ'ǎi kuwa”, e'i ikusiwa Janejare'e ayvu rōmō noerovijai mǎe kō pewarà mō.^o

Aekwery vo ikō awi tapeiko e'ǎ nẽ! e'i Pauru ijupe kō.

Awyjepa rǎĩ Pauru ayvukwerà ǎmẽ ky'y. Atyry kō ory aepe renu.

⁴² ǎmẽ oẽ oo kupa remẽ, e'i Pauru kō pè kupa:

– ǎmō jimoava 'arà mẽ ikō pejo mijẽ oremotekokuwavy nẽ. ǎwitō age'e oremotekokuwa pekupa, ǎwīvo mijẽ, e'i kupa.

⁴³ Aja paire mōǎ'ǎrōwǎ jane kō oo Pauru kō rupi, Juteu kō. Ojimojuteu mǎe kō teve. Janejare'e omoe'e mǎe kō tẽ a'e kō. Ajawyi Pauru kō omotekokuwa kō ywete imokasi kō.

– Janejare'e janerereko katu ipi, e'i kupa. Janeporijauesa teve ipi, e'i kupa. Ajawyi upi katu tapeiko jẽ ipi, e'i Pauru kō.

⁴⁴ ǎmẽ ǎmō jimoava 'arà mẽ, Pauru kō oo mijẽ Juteu kō jimoatya retǎ pè. ǎmẽ ywesō aty wasu kō uu ojapyaka ee. A'e taa wǎnà kō oporakapa tesō jimoatya retǎ wryy pè ky'y. Werywete pirujẽ a'e taa wǎnà kō oike ojapyaka ee ky'y, opota ywete Janejare'e ayvu renu kupa rewarà mō.

⁴⁵ Ajamǎ'ẽ Juteu kō noerovija tari mǎe kō a'evoa kō rè omǎ'ẽ remẽ, ojimōarō ǎmẽ Pauru koty jẽ kupa.

– Pauru ayvu ywesō wenu katu janeayvu wyi kupa! e'i oupe kupa.

Ajawyi ojimōarō ikoty kupa. ǎmẽ oporegeta ai Pauru rè kupa, aty wasu reminu rōmō.

– Pemoripetǎ tẽ Pauru kō! e'i tite atyry kō pè kupa.

⁴⁶ ǎmẽ ywesō Pauru kō ojimokasi tesō oporegeta ajamǎ'ẽ, Panape reve. Kee e'i Juteu kō pè kupa:

– Peupe ypy Janejare'e ayvu Jesu rewarà oromojenu, Juteu kō pejẽ orevo rewarà mō, e'i. Ajamǎ'ẽ a'evo ipe remẽ, napepotai sire'e. “Nijaiko karuaru'ǎi teipō”, pejẽ ywe'e tite rewarà mō. Ajawyi noromojenu'ǎi pepytery pè ǎmẽ ky'y. Juteu rōwǎ mǎe kō pytery pè tẽ oromojenutǎ ajawyi, ⁴⁷kee e'ipa Janejare'e oreupe rewarà mō:

“Poroyape mǎ'ẽ vo poroinō,

ǎwisō poroereko katua tapemojenu jenu erokwa pirujẽ jane kō pè, pirujẽ yvy yvy wǎnà kō pè”, e'ipa rewarà mō.^p

Aekwerà rupi katu tè oroikotà ãmẽ ky'y, e'i kupa.

⁴⁸ ãmẽ aepeo jaa Juteu rōwã mãe kō wenu remẽ, oryvay ãmẽ kupa ky'y.

– Haa! Ikatuay wete Janerōvijã ywete ayvu! e'i e'i ãmẽ kupa.

Jesu remipyteporokwerà kō “aje ywete” e'i oiko karuarua rã pè ky'y.

⁴⁹ A'evō paire Janerōvijã ywete ayvu katu ojenu jenu ywete pirujẽ taa taa kō rupi ky'y. ⁵⁰ Ajamã'ẽ Juteu rōvijã kō noesa tari Pauru. Wakaoka Pauru kupa, a'e tena wãnà kō rōvijã kō pè, erekwarà kō pè teve. A'e wãivĩ kō Janejare'e omoe'e ipe mãe kō pè teve. Omopiraioka Pauru ãmẽ kupa ky'y, Panape reve. Omomorijauoka kō teve imoisryoka kō a'e yvy pe wyi kupa.

⁵¹ A'evō remẽ Pauru kō ojipytyvyro vyro yvy ku'ikwerà reity. “Napeenu tari sire'e pō Janejare'e ayvu!” jaa tè a'evō ekoi. Aja paire Ikoniū taa kyty oo kupa ky'y.^q

⁵² Ajamã'ẽ a'evō ipe remẽ, Jesu koty rewarà kō oryvay jẽ upa, ãtiokia taa wãnà kō, Janejare'e ãg eeve kō ekoi rewarà mō.

Ikoniū taa pè ekoi kupa remẽwarà

14 ¹ ãwitō ãtiokia taa pè Pauru kō ekoi, ãwĩvo ve Ikoniū taa pè ekoi kupa. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã wryy pè oo rã'i kupa. Ekoa tè a'evō Pauru ekoi, Panape reve. A'e pè poromotekokuwavy Jesu rekoa rē kupa ipi. Ajawyĩ mōa'ārōwã Juteu kō “aje” e'i Jesu rē imojōvijã. Juteu rōwã mãe kō teve a'evō ekoi. ² Ajamã'ẽ Juteu kō noerovija tari mãe kō ojikō'ō Pauru kō rē. Ajawyĩ omogeta katu Juteu rōwã mãe kō kupa, tojikō'ō ve Jesu koty rewarà kō rē kupa.

³ A'evō ekoi kupa remẽ, Pauru kō oiko puku sa'u Ikoniū taa pè. Ojimokasi Janerōvijã ayvu tekoua rē poromotekokuwa rōmō kupa. A'evō remẽ Janerōvijã omokasiay okoty rewarà kō, marama tè toiko, ãwisō ijayvu wenu mãe kō, “Aje ywete, Janerōvijã janerereko katu ipi”, te'i.

⁴ Ajawyĩ a'evō kupa rewarà mō, a'e taa wãnà kō ojimosāsai ojimoe'yi waite kupa ky'y. Juteu rōwã mãe kō. ãmōgwerà “aje ipō” e'i Jesu remimuu kō ayvu renu kupa. ãmōgwerà “aje ipō” ne'i. Noerovija tari Jesu rekoa kupa, Juteu kō vo.

⁵ ãmẽ Jesu noerovija tari mãe kō ojimoaty oōvijãgwerà kō reve. Juteu kō. Juteu rōwã mãe kō teve. Pauru kō moaia rã rē oporegeta kupa. A'e kō: – Sijuka Pauru kō! e'i kupa. Sijapi japitã takuru pupe! e'i kupa.

⁶ Ajamã'ẽ Pauru, Panape reve, okuwapa moko wereko kōtã. Ajawyĩ ojava oo Ikoniū taa pe wyi kupa. Risara taa kyty ojava oo kupa ky'y. ãmō, Teepi taa kyty ve. Rikonia yvy pè tè a'e taa kō. A'e rupi ekoi ãmẽ kupa ky'y. ⁷ A'e rupi ve Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà omojenu kupa ipi.

^q 13.51 Mat. 10.14; Mak. 6.11; Ruk. 9.5; 10.11

Risara taa pè ekoitā kupa remēwarā

⁸ ãmē oiko kwaima'e mō Risara taa pè. A'e wapy karuaru iko ipi mǎ'ē. Ipy ai tē mǎ'ē a'e. Noatai mǎ'ē. Isakyrī remeve ipō a'evo ekoi. ⁹ ãmē a'e sikaepo wenu Pauru oporegeta remē,

– Janejare'e emokatu kuwa! e'i oupe ãmē.

ãmē Pauru omǎ'ē ywete ee remē,

– “Aje” e'i Janejare'e kasia pè mǎ'ē tē āwī! e'i oupe.

¹⁰ Ameve ijayvukasi noatai mǎ'ē pè.

– Terepō'ā ikenē! e'i.

Ameve kwaima'e opo tesō opō'ā wata ky'y. ¹¹ ãmē jane atyry kō omǎ'ē ee, Pauru omokatupa ky'y remē. Ameve wapukai kupa. Kee e'i kupa:

– Janejarā kō teipō āwī kō. Ojimojane owyjy uu janepyri kupa! e'i tite kupa.

Wayvu kō rupi aepo e'i tite Pauru kō pewarā mō kupa, Rikonía wānā kō ayvu rupi. Jupite eu a'e wānā kō jarā rǎ'āga mō pè. Eremesi eu āmō pè, ijarā rǎ'āga mō pè. Ajawyi:

¹² – Janeremimoe'e kō teipō āwī kō! e'i tite kupa.

Panape pewarā mō, “Jupite teipō āwī”, e'i tite kupa. Pauru pewarā mō, “Eremesi teipō”, e'i tite teve, a'e tē oporegeta kasi rewarā mō.

¹³ Jupite moe'ea retā a'e tena rova reikatu kyty tui. Ajawyi Panape kō omoe'e titetā a'e pè kupa. Omuroka tite pui kō wemime'ē rǎ Pauru kō pè imoe'ea kō rōmō kupa mijā. Ojuka titetā wemime'ē rǎ kō ijapy imorya kō rōmō kupa. Ka'a potyry kō ve omōjā ipe Pauru kō ākānytarā rǎ'āga rōmō kupa. A'evo omoe'e titetā kupa mijā. Tena rovapyka ypy pè a'evotā kupa.

¹⁴ Ajamǎ'ē Pauru kō okuwapa a'eva remē, ojipy'amopirai tesō kupa. Ajawyi ojiyruāvasīšima iko kupa. Aty wasu kō pyterā rupi ojā oo kupa. Kee e'i wapukai rōmō ijupe kō kupa:

¹⁵ – Jane kō! Moko pejē sō! Pui kō sō peapytā ime'ē oreupe! “Janejarā” pejē tite oreupe! Penapijarā kō teve ore. Janejare'e ayvu e'ey mojenū tē orojo ike pepyri. Ajawyi pejarā rǎ'āga kō ikō tapeitypyyipa ky'y nē! oro'e pejē. Janejare'e oiko jē iko mǎ'ē ayvu rupi rōmō'ite tapeiko ky'y. A'e tē yva oinō. Āmō, yvy. Āmō, pāranā. Ipupewarā kō teve eminōgwerā kō, āwisō pirujē, e'i Pauru.^r

¹⁶ – Karamoe remē jane kō noja'a tari Janejare'e rē ipi mijā. Pirujē waite e'yiwarā kō a'evo ekoi kupa. Ajawyi Janejare'e e'i ijupe kō, “Toiko nē ovote rǎ'ī iko kupa”, e'i ijupewarā kō rōmō mijā. ¹⁷ Ajamǎ'ē Janejare'e ojikuwaoka jē jane kō pè okasia rupi. Pirujē weminōgwerā katua rupi ojikuwa teve. Āmānā omuu yva pe wyi ipi, temitā morypa rōmō. Āmō, janeremi'ō oinō teve. Janepy'amoryvay teve, tijaja'a ee, e'i Pauru Risara wānā kō pè wayvukasi rōmō.

^r 14.15 Jisry. 20.11; Jīg. 146.6

¹⁸Aepo e'i epe remē, wenu mǎe kō opota ipe pui wapy ijupewarà kō mō mijā. Ajamǎē Pauru kō ijayvukasi jē iko ijupe kō, toapy e'ǎ tite kupa. Āpēi nojimoe'eokari ijupe kō kupa, “Janejarà kō teipō!” e'i tite jē kupa rewarà mō. A'evo a'e wānà kō opota katu Pauru kō. ¹⁹Ajaate Juteu kō ojikōō Pauru rē mǎe kō uu Ātiokia taa pe wyi ky'y.^s Ikoniu taa pē wyive uu kupa. A'e kō atyry kō omogeta katu Pauru jukaa rā rē. Werywete Pauru ojuka āmē kupa ky'y. Takuru pupe ojapi japitā ijuka kupa mijā. Ajaire ijapijukaarerà kō omotyryry eraa taa kupe kyty ity kupa.

– Omānōma ipō, e'i tite kupa.

Ajawyī oity tepe'yte ojivy oo kupa. ²⁰Ajamǎē Jesu koty rewarà kō ovāe ijārimā. Ameve Pauru opōā. Oo mijē oke a'e tena pē upa. Āmē kōēme ojisyry mijē oo, Panape reve, Teepi taa kyty.

Pauru Ātiokia taa kyty ojivy oo remēwarà

²¹Pauru kō Janejare'e ayvu e'eay omojenu jenu ywete iko Teepi wānà kō pē. Āmē omotekokuwa kō remē, mōa'ārōwā jane kō Jesu koty rewarà kō rōmō ekoipa ky'y. Aja paire Pauru kō ojivy oo Risara taa kyty ky'y. A'e pe wyi oo Ikoniu taa kyty kupa. Ajaire Ātiokia taa kyty oo kupa, a'e Pisija vvy pewarà. ²²A'e pē ovāe kupa remē, Jesu koty rewarà kō omotekokuwa imokasi kō kupa. Omokasi kō ywete kupa, awyje Jesu rē tojipykātā jē iko kupa. Kee e'i imotekokuwa kō kupa:

– Ike vvy pē jajimomorijau 'atà tē Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko. Ajaate jaa Janejare'e rena kyty jaiko karuaru ky'y, e'i Pauru kō.

²³A'e pē ekoi kupa remē, opyteporo Jesu koty rewarà kō rōvijā kō kupa. A'e kō pewarà mō Janerōvijā ywete pē oporegeta kupa.

– Āwī neremipyteporokwerà kō. Nere eako'i mǎe kō tē. Emokasi kō, Papa, e'i kupa.

Nojimi'ui rāī tesō iko kupa, Janerōvijā ywete pē oporegeta kupa remē. A'evo opyteporo Jesu koty rewarà kō rōvijā kō kupa remē. Taa taa rupi oo remē upi upi opyteporo kō kupa.

²⁴Ajaire Pauru kō Pisija vvy rupi ve okwa. Pāpiria vvy pē oo ovāe kupa. A'e vvy rupi rāī omojenu Jesu rekoa kupa. ²⁵Peji eu tena mō pē, Pāpiria vvy pewarà pē. A'e taa pē Jesu rekoa omojenu jenu rāī kupa. Aja paire Atarija taa kyty oo kupa. Jāemijarà tē a'e. ²⁶Awyjepa rāī Janejare'e ayvu omojenu āmē kupa. Ojivytā oo kupa ky'y, Ātiokia taa kyty, Sirija vvy pē. Kōitokō a'e pe wyi jypy remē Jesu koty rewarà kō ome'e Pauru kō Janejare'e po pē imono kō, āwisō tomojenu jenu erokwa ijayvu kupa mijā. A'e kyty ojivytā oo kupa, nawiu rupi. ²⁷Ovāema a'e pē kupa remē, Pauru kō Jesu koty rewarà kō omoaty tojapyaka. Pirujē wekoawerà omome'u ijupe kō kupa. Kee e'i kupa:

^s 14.19 A'e Ātiokia taa Pisitia vvy pewarà.

– Janejare'e oremokasi toromojenu ywete Jesu rekoa, e'i kupa. Āmō, itekorā mǎe kō oromokatu ikasia rupi teve. A'e rupi mōa'ārōwǎ Juteu rōwǎ mǎe kō werovija katu Jesu oōvijǎ ywete rōmō ky'y, e'i kupa.

²⁸ A'evō paire oiko puku jē rā'ī a'e rupi iko kupa, Jesu koty rewarà kō pyri.

Jesu koty rewarà kō rōvijǎ kō ojimoaty remēwarà

15 ¹ Āmē ajaire Jesu koty rewarà kō mō uu Juteja yvy pe wyi Ātiokia taa kyty. Juteu kō. A'e kō uu Jesu koty rewarà kō motekokuwa tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rē. Kee e'i tite kupa:

– Janejare'e napenereko katu'āi Jesu koty rewarà rōmō, napejimojuteui sō remē, e'i tite kupa. Ajawyi tapejimosīpire'ooka rā'ī tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi Janejare'e morya rōmō. Āmē tē ikatutà, e'i tite kupa.^t

² Aepo e'i kupa remē, Pauru kō,

– Ānī! e'i. Nojimojuteui mǎe kō ve Jesu koty rewarà rōmō ekoi! e'i Pauru, Panape reve.

Ajawyi aepo rē Juteu kō Jesu koty rewarà kō ojiayvuvaja vaja tesō Pauru kō reve. Ajawyi e'i Ātiokia taa wǎnà kō:

– Pauru kō simonookatà Jesu remimonokwerà kō resa, Jerusarē taa pē. A'e kō ywesō okuwa, e'i kupa.

Ajare Peturu kō resa ootà kupa, Jerusarē taa kyty. Āmō, Jesu koty rewarà rōvijǎ kō resa ootà kupa. Ātiokia taa wǎnà kō mō ve ootà upi kō.

³ Oo āmē kupa, Ātiokia taa wǎnà kō Jesu koty rewarà atyry kō remimono kō rōmō. Penisia yvy rupi rā'ī okwa kupa. Ajaire, Samaria yvy rupi. Maibe oo kupa remē, wekoawerà kō omome'u Jesu koty rewarà kō pē kupa. Kee e'i imojenu kupa:

– Juteu rōwǎ mǎe kō ipe tesō “aje” e'i Janejare'e ayvu Jesu rewarà pē ky'y! e'i kupa. Ajawyi ijayvu rupi ekoi kupa ky'y, e'i imojenu kupa.

Āmē pirujē aepo jaa wenu mǎe kō oryvay enu.

⁴ Āmē ajaire Pauru kō ovāe Jerusarē taa pē remē, ovoarà kō pyri tē ovāe kupa, Jesu koty rewarà kō pyri. Jesu remimonokwerà kō pyri. Āmō, jōvijāgwerà kō pyri teve. A'e kō pyri tē ovāe kupa. Oryvay ivāea kō rē āmē kupa. Āmē Pauru kō omome'u wekoawerà a'e wǎnà kō pē. Pirujē manyvo Janejare'e wereko okasia rupi, oo ijayvu mojenu Juteu rōwǎ mǎe kō pē kupa remēwarà omome'u.

⁵ Ajamā'ē jane kō mō naoryi ayvu omome'u mǎe kō rē kupa. Jesu koty rewarà kō teipe a'e kō mijǎ. Ajamā'ē Pariseu kō rōmō teve ekoi kupa. Ajawyi a'e kō Pauru kō ayvu wenu remē, opō'ā wayvu rōmō javo ijupe kō kupa.

^t 15.1 J.K.R. 12.3

– Tojimosĩpire'ooka ikawi tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi iko kupa nē! e'i kupa.

6– Ānī! e'i āmō kō. Manyvore pō ojimosĩpire'ooka remē tē tesō Jesu koty rewarà rōmōtā kupa? e'i kupa.

Ajawyī Jesu remimonokwerà kō ojimoaty aepeo jaa rē oporegeta kupa. Āmō, Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà kō ve ojimoaty eeve kō.

7A'e rē oporegeta ywete kupa. A'evo remē Peturu opō'ā oporegeta jane kō toenu. Kee e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Karamoe remeve itōkō Janejare'e epyteporopa pepytery pe wyi emono, Juteu rōwā mē kō tamotekokuwa ijayvu e'eay Jesu rewarà rē. Wenu kupa remē, “aje ywete” e'i ijupe kupa. Pekuwa a'evoa, e'i.^u 8-9 Janejare'e pirujē jane kō py'a pewarà okuwa ipi. Juteu rōwā mē kō py'a pewarà teve okuwa. Ajawyī Jesu rē eako'i kupa remē, o'Āg ome'ē ijupe kō. Āwitō janeupe ome'ē, āwīvo ve ome'ē ijupe kō. Ajawyī sikuwa a'evo ve Janejare'e wereko kō. Āwīvo ve ipy'a aiwererā kō oky'a'opa ve iwyi kō, Jesu rē eako'i kupa remē, e'i.^v

10– Ajawyī ka'e pejē. Janerāmōi kō itōkō noerovijai sire'e tāmō Moisesi remikusiwarerā ivo tekoua rewarà. Jane a'evo ve jaiko. Jajavy javy, āwisō Juteu kō teipe jane remē. Tysi tō Juteu rōwā mē kō ky'y! Ajawyī nisimowasu'āi tekoua ijupe kō mijā, Janejare'e werekopa kō okoty rewarà kō rōmō wyi. Ajawyī simowasu sō ijupe kō remē, simōarōokatā Janejare'e āmē! 11 Nikatu kuwa'āi a'evo remē. Kee rewarà mō. Jōvijā Jesu katuaya rupi tē Janejare'e janerereko katu. Āwīvo ve okatuaya rupi teve Juteu rōwā mē kō wereko katu. Sikuwa a'evoa! e'i Peturu ijupe kō.

[– Ō'ō aje, e'i āmē kupa ky'y.]

12 Ajaire a'e pē tui mē kō ojapyaka katu, Pauru kō wekoawerā kō omovyvy remē. Pirujē Janejare'e okasia rupi werekooka ijupe kō maekwerā omovyvy kupa. Mārānā jikuwa e'ā kō. Jane kō mokatua teve. Pirujē Juteu rōwā mē kō pyterā rupi ekoi kupa remēwarā omovyvy kupa. 13 Awyjepa oporegeta kupa remē, Jesu koty rewarà rōvijā Jerusarē taa wānā oporegeta, Tiaku eu ijupe mā'ē. A'e e'i:

– Eretārā kō, tapejapyaka katu teve ikō eayvu rē nē! 14 Age'e sienu Simão ayvu ky'y, “Janejare'e wereko katu āmō kō oupewarā rōmō”, e'i remē. “A'e rupi kee omojikuwaoka janeupe. Āwitō janere oja'a, āwīvo ve Juteu rōwā mē kō rē oja'a”, e'i remē. 15 Janejare'e ayvu mojenuarā kō ayvukwerā rupi katu a'evo ekoi. Kee ojikusiwapa amātejē Janejare'e ayvu rōmō:

16 “Ajo mijē remē, Jōvijā wasu rōmōtā tē ajotā ky'y. Āwitō Tavi jōvijā wasu rōmō, āwīvotā aiko.

^u 15.7 J.K.R. 10.1-43 ^v 15.8 J.K.R. 2.4; 10.44

A'evo remē Juteu kō arojivy tarà mijē eremīgwai rōmō, Tavi
remīgwai kō jeapyrerà kō.

Āwisō pe'itypyte tōvijā mǎē rōmō toiko kupa.

¹⁷ A'evo remē āmō kō ve uutà ekoty, pirujē vvy vvy wǎnà kō.

A'e kō uutà ekoty rewarà kō rōmō, ere ojimory mǎe kō rōmō", e'i
ojikusiwa maekwerà rupi katu."

¹⁸ Janerekoa rǎ pè tè aepo e'i amǎtejē karamoe remē wayvu mojenuarà kō
rupi, e'i Tiaku.

¹⁹ E'i jē Tiaku:

– Ije kee ikatu eupe. Juteu rōwǎ mǎe kō opota Janejare'e koty rewarà kō
rōmō ekoi kupa remē, nisimowasu'āi janeayvu ijupe kō āmē. Simokasi kō
kōrijōtā āmē. ²⁰ Āmō, kareta sikusiwa imonooka ijupe kō tomǎē ee, tokuwa
kupa. Kee ja'età: "Teima ro'okwerà jane kō jarà rǎāga pè temime'ēgwerà
pe'u tite ne", jakusiwatà ijupe kō ime'ē. Āmō, kee tevetà: "Pejimomy'a tite
ne", ja'età. Āmō, "Temiarypypokakwerà ro'okwerà pe'u tite ne", ja'età. Āmō,
"Moma'e ruwykwerà pe'u tite ne", ja'età. Aepo kōrijō tè sikusiwatà tomǎē
ee kupa. ²¹ A'evoa ojikuwapa tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi. Ajawyi
nisikusiwa ywe'e'āi ee, pirujē taa taa kō rupi ojenupa aepo rewarà mō. Āwitō
jypy remē, āwīvo ve age'e. Jimoava 'arà remē upi upi omogeta teāmā tāmō
Moisesi remikusiwarerà kupa ipi, Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pè
ojimoaty kupa remē. Ajawyi janekareta rē nisikusiwa'āi, e'i Tiaku ijupe kō.
[– Hoō, e'i āmē kupa.]

Peturu kō remikusiwarerà Juteu rōwǎ mǎe kō pewarà

²² Ajaire Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ojimoatypa, pirujē ikoty rewarà
kō reve. Āmē opytery pewarà kō mō opyteporo imonooka Ātiokia taa
kyty, Pauru kō rupi. Kejō emipyteporo kō. Juta Pasapa eu erà pè mǎē.
Āmō, Sirasi. Mokepejō kōrijō tè omonotà kupa. Temirovija kō tè āwī
mōrijō mǎe kō rōmō ekoi, Jesu koty rewarà kō pytery pewarà kō. ²³ Āmē
kee e'i jōvijā kō ikusiwa imonooka toeraa Ātiokia taa wǎnà kō pè kupa:

Āwī kareta oreremikusiwarerà. Ore Jesu remimonokwerà kō tè.
Penōvijā kō tè ore. Penetārā kō teve ore. Janejare'e ayvu rē jane kō
oromotekokuwa mǎē tè ore. Owate pō mokoepo rupi peiko ipi mijā?
oro'e teve pejē, Jesu koty rewarà kō pè. Juteu rōwǎ mǎe kō pè.
Ātiokia taa wǎnà kō pè. Āmō, Sirija vvy wǎnà kō pè. Āmō, Sirisi vvy
wǎnà kō pè ve. Mokepejō tè pejē, orokusiwa imono.

²⁴ Orokuwa āmō kwaima'ekwerà kō, oreretārā kō, oo ike wyi mǎe
kō pepy'amopirai mokoepo. [Kee ayvu oroenu, "Juteu rōwǎ mǎe kō

^w 15.17 Ams. 9.11-12

tojemosĩpire'ooka Jesu koty rewarà rōmō tojikuwa kupa”, e'i mǎě oroenu.] Aepo rē pepy'amopirai kupa. Ajawyi kee oro'e pejē. A'e kō oreayvu rupi rōwā oo. Ore rōwā oromono kō pekoty. Ovote oo kupa. 25-26 Ajawyi orojimoaty toromono oreayvu mojenuarà mō moko kyty. Oreretārā ivo katu mǎe kō oromonotà. Kejō oromonotà Pauru kō rupi. Juta. Sirasi. Mokopejō. Orejimorypa katu kō tē Pauru kō ipi. A'e kō nojipiraiui 'ete Janerōvijā Jesu Kiristu ayvu momewa iko ipi, Jesu ayvu rē ojikō'ō iko mǎe kō omotekokuwa iko kupa remē.

27-29 Janejare'e Āg kasia rupi noropotai pemomorijaua. Ajawyi kee kōrijō tē ikō tapeiko nē. Teima ro'okwerà jane kō jarà rā'āga pē temime'ēgwerà tape'u e'ā ikō ipi nē, oro'e pejē. Āmō, temiaryypokakwerà ro'okwerà tape'u e'ā ikō ipi nē, oro'e pejē. Āmō, moma'e ruwykwerà tape'u e'ā. Āmō, tapejimomy'a e'ā. Pejireko remē, penevewarà rē kōrijō tē ikō tapeiko ipi nē. Mokopejō oro'e pejē. A'evō peiko remē, Janejare'e orytā āmē pene ipi, ivo katu peiko rewarà mō. Oromonotà Juta kō, Sirasi reve, pekoty, “Aje ywete, aepo e'i kupa”, te'i pejē kupa, orekareta pemogeta remē. Awyjepa rā'ī oreremikusiwarerà ky'y.

A'evō Jerusarē taa wānà kō okusiwa imonooka Jesu koty rewarà kō pē, Juteu rōwā mǎe kō pē.

30 Āmē Sirasi kō omono Ātiokia taa kyty, kareta jikusiwarerà toeraa kupa. A'e pē ovāema kupa remē, Jesu koty rewarà kō reve ojimoaty kupa. Kareta kusiwarerà ome'ē ijupe kō kupa, Jerusarē taa wānà kō remikusiwarerà, a'e jane kō tomǎě ee.

31 Āmē omogeta kareta kupa remē, ayvu poromo'āgatu mǎě tē omogeta enu kupa. Ajawyi oryvay āmē kupa ky'y. 32 Āmē oporegeta ywete Juta kō Jesu koty rewarà kō reve. Janejare'e ayvu mojenuarà kō tē Juta, Sirasi reve. A'e kō omokasioka Jesu koty rewarà kō āmē. Omotekokuwa kō teve kupa. 33 Oiko puku sa'u rā'ī a'e rupi iko kupa. Ajaire:

– Orojivytā oroo ky'y, e'i kupa.

Āmē a'e wānà kō e'i:

– Pejivytā si peo ky'y! Ikatu ikō pejivy peo nē! e'i ijupe kō imono kō imuuarerà kō gyty.

34 Ajamǎě Sirasi nooi. A'e pē opyta jē.^x 35 Āmē Pauru kō, Panape reve, oiko puku sa'u jē a'e rupi iko, Ātiokia taa pē. Omoatyoka Ātiokia taa wānà kō imotekokuwa kō jē kupa ipi, Janerōvijā ywete ayvu rē. Āmē, mōa'ārōwā tesō Jesu koty rewarà kō a'e pē ekoi, eeve kō Janerōvijā ywete ayvu rē poromotekokuwa mǎe kō. Omojenu jenu ijayvukwerà erokwa āmē kupa ipi.

^x 15.34 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamǎě remē, āmōgwerà kō pē vs. 34 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei.

PAURU OO MIJĚ JESU REKOA MOJENUA RÈ REMĚWARÀ

(15.36—18.22)

Pauru, Panape wyi ojimowaite oo remĚwarà

³⁶Kāramō sa'u ekoi a'e rupi paire, e'i Pauru Panape pè:

– Ja'e mijĚ Jesu koty rewarà kō resa, Janerōvijā ywete ayvu simojenu ijupe maekwerà kō resa. Owate pōkō ekoi kupa, e'i. Āmō taa taa rupi jaa tarà mijĚ, e'i.

³⁷– Hoō, e'i āmĚ Panape. Juwāo Maku ve siraa tarà mijĚ āmĚ janerupi, e'i.

³⁸AjamāĚ Pauru:

– Ānī, e'i. Jypy remĚ itōkō Pāpiria yvy pe wyi jaa jaiko remĚ itōkō Juwāo Maku janereity ojivy oo. A'evō tarà mijĚ maevō janerereko siraa remĚ. Janereity tarà mijĚ ojivy uu, e'i Pauru.^y

³⁹Aepo rē ojiayvuvaja vaja kupa. Ajaire ojimowaite ojiwyi oo kupa ky'y. ĀmĚ Panape weraa Juwāo Maku oupi. Sipiri ypō'ōgwerà kyty oo Janejare'e ayvu mojenu kupa. ⁴⁰Pauru āmĚ Sirasi opyteporo opātavōarà rōmō. ĀmĚ Jesu koty rewarà kō oporegeta rāī Janerōvijā ywete pē toereko katu kō oo kupa remĚ. ⁴¹ĀmĚ oo kupa remĚ, Sirija yvy rupi okwa kupa. Āmō, Sirisi yvy rupi. A'evō remĚ Jesu koty rewarà kō omokasioka tesō kupa, Janerōvijā ywete ayvu rē omotekokuwa kō kupa remĚ.

Pauru kō Risara taa kyty oo remĚwarà

16 ¹Oo Pauru kō ovāe ajaire Teepi taa pē, Sirasi reve. Ajaire Risara taa kyty oo kupa. A'e pē ovāe kupa remĚ, wesa Jesu koty rewarà mō kupa, Timoteu eu erà pē mǎĚ. Juteu tē ijy. Jesu koty rewarà rōmō ekoi mǎĚ tē ijy.^z Tuu āmĚ Juteu rōwā. Kereku yvy wānā tē. ²Jesu koty rewarà kō remimoe'e Timoteu. Risara taa wānā kō remimoe'e. Āmō, Ikoniū taa wānā kō remimoe'e ve. ³Ajawyī Pauru opota weraa oupi. AjamāĚ wemosīpire'o rāī eraatā. Kee rewarà mō. Juteu kō pytery pē tē ekoitā kupa. A'e kō okuwapa Juteu rōwā Timoteu ruu. Ajawyī tē wemosīpire'o rāī eraatā. ⁴Oo āmĚ kupa. Taa taa rupi okwa kupa. A'evō ekoi kupa remĚ, Jesu remimonokwerà kō ayvukwerà Pauru omojenu jenu ijupe kō, Jesu koty rewarà rōvijā kō reve okusiwa maekwerà. Jerusarē taa pewarà kō.

⁵Ijayvukwerà wenu kupa remeve, Jesu koty rewarà kō ojimokasi tesō ky'y, [niwasui ijupe kō a'e ayvu rerovija ky'y rewarà mō.] ĀmĚ ywesō jane kō ijatray Jesu koty rewarà kō rōmō ky'y.

^y 15.38 J.K.R. 13.13 ^z 16.1 2Tim. 1.5

Masetonia yvy wānà ojimo'ă maevo sō tite Pauru pè remēwarà

⁶Ajaire Pauru kō oo Karasia yvy rupi, pee rupi. Āmō, Piriya yvy rupi ve oo kupa. A'e wānà kō omotekokuwa Janejare'e ayvu rè, okwa kupa remē. Ajamā'ē Asia yvy kyty nooi kupa, Janejare'e Āg nomonooka kōive a'e kyty rewarà mō. Ajawyi nooi a'e kyty kupa. ⁷Āmē Misia yvy pyri'ijē ē ekoi kupa remē, opota oo Pitijā yvy kyty kupa mijā. Ajamā'ē nooi kupa, a'e kyty teve Jesu Āg nomonooka kōi rewarà mō. ⁸Ajawyi wasa jē Misia yvy oo kupa. Oterē jē oo Toraji taa kyty kupa ky'y. [A'e pè aesa kō ky'y. Rukasi tē ije.]

⁹Āmē pya kwaima'e 'āg maevo sō tite ojimo'ă Pauru pè. Masetonia yvy wānà 'āg maevo sō tite mijā. Opō'ă maevo sō tite ovaque upa:

– Ejo jēsi kyvo kyty, Masetonia yvy kyty! e'i ijupe. Ejo orepātavō rejupa! e'i maevo sō tite Pauru pè.

¹⁰Ameve ajaire:

– Ja'e jēsi ajawyi! oro'e.

Oroo āmē Pauru rupi. [Kejō. Ije. Sirasi. Timoteu. Mokojejō.] Orokuwa Janejare'e tē oremonookatā a'e kyty, Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà toromojenu.

Piripu taa pè oroiko remēwarà

¹¹Ajaire nawiu rupi orojisryy oro Toraji taa pe wyi. Samotarasi ypō'ōgwerā kyty oro rā'ī. Mitirōwā a'e ypō'ōgwerā. Ajaire kō'ēme oro jē orovāe Neapori taa pè. ¹²A'e pe wyi [pee rupi tē] oro ky'y, Piripu taa kyty. Masetonia yvy pewarā taa wasu tē a'e. Romā wane'e kō rena a'e ajamā'ē. A'e pè oroiko puku sa'u rā'ī ky'y. ¹³Āmō 'ary pè, jimoava 'arā mē, oro y y reme kyty oromājā oroiko, a'e taa kupe kyty. Kee oro'e:

– Ma'e remē ipō Juteu kō Janejare'e omoe'e mae kō mō y y reme pè siesatā, oro'e. Ma'e remē uve Janejare'e pè moregetaa retā a'e pè, oro'e teve orojimogeta.

Ajawyi oro a'e kyty. Oroo remē, Juteu kō mō oroesa, a'e rupi ekoi kupa remē. Wāivīgwerā kō tē ajamā'ē kupa. A'e kō ojimoaty oporegeta upa, Janejare'e pè mae kō. A'e kō reve oroapy oroporegeta. ¹⁴A'e kō mō pè, Rijia eu. Tiatira taa wānerā a'e. Kamisa katukwerā jarā tē a'e. Janejare'e omoe'e ipi mē'ē teve. A'e ojapyaka katu Pauru oporegeta remē, Janejare'e ayvu omovyvy remē. Ameve “aje” e'i weminuwerā pè, Janerōvijā ywete tē omotekokuwa rewarà mō. ¹⁵A'e ajaire Pauru omojāmōrī ky'y, awyje Jesu koty rewarà rōmō toiko. Ipyriwarā kō revejē a'evo wereko, pirujē. A'e ajaire e'i oreupe:

– “Aje ywete Janerōvijā koty rewarà tē ene”, pejē ije remē, pejo rā'ī tapepyta rā'ī epyri āmē, [toremotekokuwavay rā'ī pekupa,] e'i oreupe.

Aepo e'i remē, oro etā gyty oropyta rā'ī.

Pauru kō jimopā'āga pupe tui remēwarà

¹⁶ ãmē ãmō 'ary pè Janejare'e pè moregetaa retā gyty oroo mijē oroiko. ãmē temīgwai ai kōjāmuku mō uu orerōvaisī. Ājāg ojimoemija ee mālē tē sikaepo a'e. Ājāg kō kasia rupi omome'u kuwa manyvotā kāramō jane kō pè ipi. Ajawyi jane kō uu oporanu ijupe ipi. ãmē omoepy oporanu ijupe mālē kō kōjāmuku rōvijā pè ipi. Ajawyi a'e rē tōvijā kō opyy wete karakuri ipi. ¹⁷ A'e kōjāmuku ojirova oo orerakypy rupi ky'y. Kee e'i wayvo wapuka pukai rōmō:

– Janejare'e jo'arà kytýwarà remīgwai kō tē āwī kō! e'i. Emālē ee kō! Janejare'e ayvu rē poromotekokuwa iko kupa, āwī tapenereko katu ky'y! e'i wapukai rōmō.

Ajamālē ājāg tē aepo omo'eoka. ¹⁸ Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi. Ajawyi Pauru ojimopirai 'ete ky'y, nopotai ājāg omojenu rewarà mō. Ajaate ojirova ojimokasi ājāg pè ky'y. Kee e'i ijupe:

– Age'eve terejisryr āwī kōjāmuku py'a pe wyi! e'i. Jesu Kiristu ayvu rupi ejisyry eo! e'i ājāg pè.

Ameve ājāg oē oo ipy'a pe wyi.

¹⁹ ãmē tōvijā ai kō a'evō rē omālē remē, okuwa kōjāmuku nomome'u kuwa'āi kāramōwarà rā ky'y. Manyvo karakuri noppy'āi ãmē kupa ky'y. Ajawyi ojikō'ō Pauru kō rē ãmē kupa ky'y. Opyy kō ãmē imotyryry eraa jimoatya pè kupa. Pauru. Sirasi. A'e taa wānā rōvijā kō po pè werāa kō ime'ē kupa. ²⁰ Romā wānā kō po pè ome'ē kō kupa, ijayvukasiay mālē kō po pè. E'i ijupe kupa:

– Aā Juteu kō, nivoi 'eteay tesō! Poromo'eai ike rupi iko kupa! e'i kupa.

²¹ ãmō rupi tē poromotekokuwa iko kupa, e'i. Janerekoa rupi rōwā, e'i. Ajawyi nisirovija kō'āi, e'i kupa. Romā wānā kō rekoa rupi tē jaiko! e'i. A'evō remē nisijavy'āi, e'i ijupe kupa.

²² ãmē aepo e'i kupa remē, omojikō'ōoka aty wasu kō Pauru kō rē, āwisō, “Ja'e awi sinōpā nōpā kō!” te'i kupa.

ãmē taa wānā kō rōvijā kō aepo wenu remē, Pauru kō oyrukeyi ijāvasī vāsī kupa. Omono sota kō tonōpā nōpā kō. ²³ A'evō paire werāa kō imopālā jimopālāga jarā pè. E'i kupa:

– Emārāmoa'u katu ikenē, oro'e neupe, e'i jimopālāga jarā pè kupa.

“Hoō” e'i ãmē jimopālāga jarā. ²⁴ ãmē werāa Pauru kō jimopālāga vōi gyty eja. Wetāmāmpālā kō teve, yvyra ipowyi mālē pè. Ajaire ovapyka kō teve omomārāte ywe'e kō ity oo. ²⁵ Ajaire, pyaikatū remē, Pauru, Sirasi reve, oporegeta Janejare'e pè upa. Ojīga teve imoe'e kupa upa. A'evō remē temimopālāgwerā kō ve wenu upa. ²⁶ Ameve py'awarā mō yvy otyty. Jimopālāga kytapy oku'e ku'e teve tesō. Pari rovapyka kō ve oovapyjavo oku'e ku'e remē. Jimopālāga pupewarā kō ve jipokwa kō otararaipa okui iwyi kō. ²⁷ Ameve jimopālāga jarā omālē. Oke upa mijā. Jimopālāga rovapyka rē omālē remē, soō, ikwarā 'ejē upa. Okyje ai tē a'evō rē omājā.

– Eeee! Temimopã'ágwerà kô ipô oëma ojava oo! e'i tite oupe mijã.
[Erôvijã kô ojikô'ô ywetetã ere!] e'i oupe.

Ajawyi ojijukatã amãtejẽ marija poko pupe ovote mijã. ²⁸Ajamã'ẽ Pauru sikaepo omã'ẽ ee ojijukatã mijã remẽ. Ajawyi wayvo wapukai ijupe.

– Ânĩ! Nejijuka ne! Ike oroku jẽ orokupa, jimopã'ága pupeve! e'i imuu ijupe.

Ameve nojijuka'ai ky'y.

²⁹– Oreryapea mō eeru, e'i kōrijō wemĩgwai kō pè.

Ãmẽ weru ereko remeve, py'awarã mō oã oo oike jimopã'ága pupe esa. Otytypa tesô ipô okyje rômô iko. Oo ojimoenãpa'ã Pauru kô rovake.

³⁰Wenôe kô ajaire jimopã'ága pe wyi eraa kô ky'y. E'i ijupe kô:

– Jôvijã kô, e'i. Manyvo a'etã pô Janejare'e terereko katu opyri taiko karuaru? e'i ijupe kô.

³¹Ãmẽ Pauru kô e'i ijupe:

– Jôvijã Jesu rê terejirovija ky'y, e'i. A'e tẽ neaiwererã oitypyypipaokatã newyi. Ãmẽ tẽ Janejare'e nerereko katutã nerereko, pirujẽ nepyriwarã kô reve, e'i Pauru kô ijupe.

³²Ãmẽ omotekokuwaway Janejare'e ayvu rê kupa, pirujẽ ipyriwarã kô revejẽ. ³³Ameve okusu Pauru kô nōpã nōpãawerã ipōanō ky'y. Ajaire Pauru omojãmorĩ kô ky'y, ipyriwarã kô revejẽ. ³⁴Aja paire jimopã'ága jarã werã kô wetã gyty tojimi'u kupa. Oryvay, opyriwarã kô revejẽ kupa, Janejare'e rê oja'a pyy kupa rewarã mō. [A'e paire jimopã'ága jarã werojivy kô eraa jimopã'ága kwarã pè pya eja.]

³⁵Ji'iveay, taa pewarã jôvijã kô omono sota kô too jimopã'ága jarã kyty. “Pauru kô teremoẽ”, e'i imono kupa. ³⁶Aepo wenu remẽ, e'i jimopã'ága jarã Pauru kô pè:

– Jôvijã kô ayvu rupi poromoëtã, e'i. Ikatu ikô pekwa ãmẽ nẽ, e'i.

[Tyvija rupi tẽ omoëtã kupa mijã.] ³⁷Ajamã'ẽ Pauru kee e'i sota kô pè:

– Ânĩ! Noropotai tyvija rupi oremoẽ! Atyry rovake tẽ tesô orenôpã nōpã teywete kwee kupa, ãwisô Romã wane'e kô teve teipe ore remẽ! e'i. Ajaire oremopã'ã teywete teve kupa. ãwĩvo nikatu miti! Ajawyi age'e tyvija rupi rōwã ikô toremoëoka oremono nẽ! e'i. Wayvu rupi kōrijō tẽ rōwã! e'i. ãwitō atyry rovake tẽ orenôpã nōpã kwee, tãwĩvo ve ikô oremoẽ ajawyi nẽ! e'i Pauru ijupe kô.

³⁸Ameve sota kô ojivy oo oôvijã kô gyty Pauru ayvukwerã momewa ky'y.

– Haa! Romã wane'e kô tẽ sikaepo a'e kô! e'i ijupe kô kupa.

Ameve jôvijã kô ojimonyi aepo renu, [Romã wane'e kô nijanôpã teywete rewarã mō]. ³⁹Ameve tite oo jimopã'ága kyty Pauru kô moẽ kupa ky'y. Kee e'i ijupe kô ojimomeme kupa:

[– Norokuwai Romã wãnã teve sikaepo pejẽ mijã! e'i kupa.]

Ajaire kee e'i ijupe kô kupa:

– Pejisyry peo ike orerena pe wyi ky'y! e'i kupa.

⁴⁰ ãmẽ Pauru, Sirasi reve, oẽma jimopã'ãga pupe wyi ky'y. Ajaire oo rãĩ Rijia retã gyty kupa. A'e pẽ ovãe kupa remẽ, Jesu koty rewarà kô a'e pẽ tui. A'e kô oryvay Pauru kô rẽ omãjã. Aja paire Pauru kô ojisyry a'e taa pe wyi oo ky'y.

Tesaronika taa pẽ ekoi kupa remẽwarà

17 ¹ Ajaire Pauru kô oo Tesaronika taa kyty. Āpipori taa rupi rãĩ okwa kupa. Ajaire Aporonia taa rupi okwa kupa. Ajaire tẽ Tesaronika taa pẽ ovãe kupa. A'e pẽ oiko Juteu kô jimoatya retã, Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã. ² A'e kyty Pauru oo jimoava 'arà mẽ ipi. Wekoa rupi tẽ a'evoo ekoi. A'e pẽ oo remẽ, omotekokuwa jane kô Janejare'e ayvukwerà rẽ. Moapy jimoava 'arà rômô a'evoo ekoi. ³ Kee e'i imotekokuwa kô:

– Janejare'e okusiwaokapa amãtejẽ Wemimuurerà Janerõvijã ywete rômô mãẽ rẽ: “Ojimomorijau mãe rã teãmã Janejare'e omuroka. Omãnô mãe rã teãmã teve. Āmô, opoera mãe rã teve”, e'i amãtejẽ. Aekwerà rupi katu tẽ Jesu ekoi. Janejare'e Remimuurerà tẽ a'e. A'e rẽ tẽ poromotekokuwa ajupa, e'i ijupe kô.

⁴ A'evoo Pauru ekoi, Sirasi reve, āwisô jane kô “aje” te'i Jesu pẽ weako'i rômô kupa. Ajawyi Jesu koty rewarà kô rômô tẽ ekoi kupa ky'y, Pauru kô vo. Oiko teve Juteu rōwã mãe kô a'e pẽ, Janejare'e omoe'e mãe kô. A'e kô ve mōa'ārōwã Jesu koty rewarà kô rômô ojinô. Āmô, jōvijã kô rerekwarà kô ve, ijatray ekoi.

⁵ Ajamã'ẽ Juteu kô mō a'evoo remẽ, ojimōarô ikoty kô. Ajawyi pee rupi oo ojikō'ô mãe kô moaty eru opātavōarà kô rômô kupa, Pauru kô rẽ tojikō'ô kupa. A'e kô marama omoai tesô a'e taa rupi. Poromojikō'ōoka Pauru kô gyty kupa. Kee e'i kupa:

– Ja'e Pauru kô sipyy Jasão retã mẽ wyi! A'e pẽ tui! e'i kupa.

Oo ãmẽ Jasão retã gyty kupa. Ovãe kupa remẽ, tetã rovapyka ooka oka oike oo kupa. Opyy tarepe atyry pytery pe wyi eraa kô kupa mijã.

⁶ Ajamã'ẽ oike kupa remẽ, soô, noesa kô kupa. Ajawyi tetã jarã jẽ opyy eraa kupa. Jasão. Āmô, Jesu koty rewarà kô mō ve opyy eraa. A'e tena pewarà jōvijã kô po pẽ weraa imome'u katu rã'ãga kupa. Wapukai tesô kupa. Kee e'i rã'ãga wapukai rômô kupa:

– Aã kwaima'e kô, poromojimōarōoka iko ipi! Pirujẽ taa taa rupi a'evoo ekoi kupa ipi. Age'e ovãema ike kupa. A'evoo tarã mijẽ ike ekoi kupa! e'i kupa. ⁷ Emã'ẽ, Romã pewarà rōvijã wasu Sesa ayvu noerovijai mãe kô tẽ āwĩ kô! Kee e'i mãe kô tẽ: “Āmô tẽ jōvijã wasu rômô ekoi ky'y. Jesu tẽ”, e'i mãe kô tẽ. Manyvore pō aepo e'i kupa remẽ, Jasão sô weru kô wetã wryy pẽ topyta? e'i rã'ãga kupa.

Ajamã'ẽ iwari wari tẽ kupa.

⁸ Ajawyi aepo jaa wenu mǎe kō ipy'a pirai tesō. Aty wasu a'evo ekoi. Tōvijǎ kō ve a'evo ekoi. Ojevo jē ijayvu teitete kupa ky'y. ⁹ Āmē Jasão kō tōvijǎ kō pē ojiepymeē. Aja paire omojivy kō imono kupa.

Mereja taa pē ekoi kupa remēwarà

¹⁰ Āmē pātōma remeve Jesu koty rewarà kō omono Pauru kō tojisyry a'e taa pe wyi, [Tesaronika taa pe wyi.] Sirasi reve. Ojikō'ō ee mǎe kō wyi. Pereja taa kyty omono kō kupa. A'e taa pē ovǎe kupa remē, Juteu kō Janejare'e ayvu rē jimo'ea retǎ gyty oo mijē kupa. ¹¹ A'e wǎnǎ kō, mire'eay jome kupa. A'e kō pē Pauru omojenu Jesu rekoa remē, opota katu wenu kupa, Tesaronika wǎnǎ kō vo rōwǎ kupa. Ajawyi wenu katu Pauru remimojenuwerà Jesu rekoa kupa. Ajaire omogeta jē Janejare'e ayvu jikusiwarerà esa kupa. Ajaire kee e'i ojiupe kupa:

– Aje ywete Pauru ivo katu omome'u jane, e'i ojiupe kupa.

Kō'ē jawe jawe a'evo kupa. ¹² A'evo mōa'ārōwǎ tesō “aje” e'i mǎe kō. A'e kō Jesu koty rewarà rōmō ekoi āmē ky'y. Juteu kō a'evo ekoi. Juteu rōwǎ mǎe kō teve a'evo ekoi. Ijatyryay kupa. Kwaima'e kō. Wāivīgwerǎ jo'arǎ kyty tesō mǎe kō. Mokepejō kupa. ¹³ Ajamǎ'ē ajaire, “Pauru omojenu Janejare'e ayvu Pereja taa pē upa”, e'i mǎē ojenu ajaire Tesaronika taa pē. Juteu kō Jesu noerovija tari mǎe kō pē ojenu. Ajawyi a'e kō oo Pereja taa kyty, imojaiwe kō mijē. Atyry kō omojikō'ōoka Pauru kō rē. ¹⁴ A'e kō ovǎe remeve, Jesu koty rewarà kō omono Pauru too pāranǎ reme kyty, [nawiu rupi tojisyry oo iwyi kō]. Ajamǎ'ē Sirasi opyta jē Pereja taa pē, Timoteu reve. ¹⁵ Āmē Pauru rereko katuwarǎ kō weevejē weraa, ajaate Atena taa pē ovǎe kupa. Ajaire ojivy mijē wena kyty oo kupa. Ojivytǎ oo kupa remē, Pauru kee e'i imono upi kō:

– “Ike veaju remeve ikō kuise'ē totuu Sirasi nē”, e'i imono.

Pauru Atena taa pē ekoi remēwarà

¹⁶ Āmē Pauru wārō jē Sirasi kō upa, Atena taa pē. A'e taa rupi okwa remē, moma'e jimoātǎgwerǎ kō rē omǎ'ē okwa, ijarǎ rǎ'āga kō rē. Ijatyryay tui. Ajawyi ojipy'amopirai tesō ee kō omǎjǎ. ¹⁷ Maie rupi oo remē, Jesu ayvu omojenu ipi. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retǎ gyty oo poromo'e ipi. Juteu kō. Āmō, Juteu rōwǎ mǎe kō, Janejare'e omoe'e mǎe kō. Moma'e japyy mǎ'ē rena rupi teve Jesu rekoa omojenu jane kō pē erokwa. Kō'ē jawe jawe a'evo Pauru ekoi. ¹⁸ Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà omovyvy ipi. Āmō, Jesu poeraawerǎ omovyvy ipi. A'evo remē poromo'e mǎe kō mō ve oo ikoty ojimogetaoka, Juteu rōwǎ mǎe kō. Kereku kō tē. A'e kō pē Epikureu kō eu. Āmō kō pē Sitoiku kō eu. A'e kō kee e'i:

– Manyvo e'i si pǎwī notekokuwai mǎ'ē oporegeta upa? e'i tite Pauru pewarǎ mō kupa.

Kyty wyi āmō kō kee e'i teve:

– Āmō kō jarà rewarà rè tè rōwā ipō oporegeta upa rōnō! e'i kupa.

Aepo e'i kupa, Jesu rekoa Pauru omojenu upa remē. Āmō, jamānō paire janemomoeraa rā rewarà omojenu teve upa. ¹⁹Ajawyi Pauru weraa oōvijā kō jimoatya kyty kupa. A'e jimoatya rena pè Areopaku eu. A'e pè jane kō ojimoaty moregetaa renu ipi. Kee e'i Pauru pè āmē kupa:

– Oropota oreremikuwa e'ā rè oremo'e rejupa, e'i kupa. ²⁰Kee rewarà mō. Āmō rupi tè maevo sō tite poromo'e neiko. Noroenui aepo rapijarà ipi mijā, e'i. Ajawyi oropota oroenu, e'i Pauru pè kupa.

²¹A'evō Atena taa wānā kō ekoi ipi. Opota ojimogeta ywete kupa ipi. Wemikuwa age'ewarà omojenu kupa ipi. Weminu e'ā rè teve ojapyaka katu iko kupa ipi. Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi kupa ipi. Āwitō Atena taa wane'e kō, āwīvo ve āmō taa wānerà kō ekoi, a'e pè ojimoenapa māe kō. A'e rè ywesō oja'a kupa ipi.

²²⁻²³ Āmē Pauru opō'ā jimoatya pè ovaque kō. Kee e'i ijupe kō:

– Atena wānā kō! Penena rupi akwa remē, mōa'ārōwā moma'e jimoātāgwerà kō rè amā'ē, pejarà rā'āga kō rè. Imoe'ea rena kō rè ve amā'ē. Peja'a ywete maevo ee kō ipi. Penemikuwa rōwā rè tē tesō peja'a. Imoe'ea rena rè amā'ē rewarà mō aepo a'e pejē. Kee jaa ojikusiwa mā'ē rè amā'ē: “Janejarà temikuwa e'ā moe'ea”, jaa ojikusiwa ee mā'ē rè. Ije si penemikuwa e'ā amojenutā pejē, tapeenu. ²⁴Janejare'e tè a'e. Yvy reinōgarerà tè a'e. Pirujē i'arà rupiwarà kō reinōgarerà tè. Janereinōgarerà teve. Ajawyi a'e yva jarà tè, yvy jarà teve. Janereminōgwerà wryy pè rōwā ekoi ipi. Omoe'ea retā wryy pè rōwā ekoi ipi. ²⁵Āmō, janema'e rè ekoi mā'ē rōwā teve. Moma'e jē rōwā kuwa jainō ijupe. A'e tè janeji'āgekyia oinō janeupe. Joe eako'i mā'ē rōwā a'e. Pirujē uvepa katu moma'e kō ijupe. Āwī tè pirujē janeremireko kō ome'ē joupe ipi.^a ²⁶Janejare'e teve, pe'ī kwaima'e pe wyi poromojikwaoka, jane kō rōmō ike tijaiko yvy rupi ky'y. Iteetejē āmō ate'y te'y rōmō tijaiko ky'y. A'e tè janerena oinō. Nijanereinōi remeve e'ipa amātejē mape rupi jaikotā. Janesakya 'arà e'ipa amātejē. Janemānōa 'arà e'ipa amātejē teve. ²⁷A'evō ojirekooka ojikuwaoka janeupe. Ajamā'ē kuipe'e rōwā ekoi janewyi. Janepyrive ekoi, janejāvijō vijō jē ekoi janere. ²⁸Ajawyi tè kee eu: “Janejare'e kasia rupi tè jaiko”, eu. Āmō, kee pejē teve itōkō pejigarà rupi: “Janejare'e ākarāgwerà kō teve jane, [a'e tè janereinōgarerà rewarà mō,]” pejē.

²⁹– Aje, Janejare'e ākarāgwerà kō tè jane. Ajawyi kee tija'e e'ā ijupewarà mō: “Teminōgwerà vo Janejare'e. Āmō, karakuri jimoātāgwerà vo. Āmō, takuru jimoātāgwerà vo”, tija'e e'ā ijupe. ³⁰Aepo e'i tite karamoe remēwarà kō, Janejare'e rekoa nokuwai kupa rewarà mō. Wārō jane kō tojirova ikoty mijā. Ajamā'ē age'e remē kee e'i: “Pirujē jane kō, pirujē

^a 17.25 1To. 8.27; Isa. 42.5; J.K.R. 7.48

taa wānà kō, tojimosioka waiwererà kō rè itypypyipaoka eupe ky'y", e'i. "Tojiporijauesauka eupe ky'y", e'i. ³¹Kāramō Janejare'e poromoe'yiokatà ky'y. E'ipa amātejē poromoe'ya 'arà. A'evo remē omoe'yiokatà pirujē nivoi māe kō ivo māe kō wyi. Emipyteporokwerà tē poromoe'yità. Jesu tē a'e. A'e ivo katu poromoe'yità. Nojav'yāi poromoe'ya rè. Janejare'e omomoera imojikuwa maekwerà tē a'e, e'i Pauru Atena wānà kō motekokuwa.

³²Aepo jaa rè Pauru poromotekokuwa remē, āmō kō oojai kōrijō.

– Ava mō ve noporomomoerai ipi! e'i kōrijō kupa.

Ajamā'ē āmō kō kee e'i:

– Āmō 'ary pē emovy mijē aepo toroenu, e'i kupa.

³³Āmē a'e pe wyi Pauru ojisyry oo, jimoatya pe wyi. ³⁴Āmē kwaima'ekwerà kō mō wenu ijayvu remē, "aje" e'i enu kupa. Jesu koty rewarà kō rōmō ojinō kupa ky'y, Pauru vo. Jōvijā mō a'evo ekoi, Jōnisu eu erà pē mā'ē. Āmō, wāivī mō ve a'evo ekoi, Tamarisi eu erà pē mā'ē. Āmō kō ve a'evo ekoi.

Korītu taa pē ekoi remēwarà

18 ¹Aja paire Pauru ojisyry oo Atena taa pe wyi ky'y. Korītu taa kyty oo. ²A'e pē Juteu mō ekoi, Akira eu erà pē mā'ē. Pōtu taa wānerà tē a'e. Itaria yvy wānerà. Noiko pukuive Korītu taa pē, werekwarà reve. Erekwārà rerà pē, Pirisira eu. Jypy remē Romā wānà rōvijā Karautiu, "Juteu kō tojisyry pirujē ike Romā taa pe wyi ikenē", e'i maekwerà. Ajawyi tē Akira kō Korītu taa pē oo ojimoena ky'y. A'e kō resa Pauru oo āmē. ³Ipyri kō opyta rā'ī. Tetā ropa reinōgarà kō a'e kō. Pauru okuwa teve tetā ropa reinōa. Ajawyi oposiko eeve kō.

⁴Jimoava 'arà upi upi, oo Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā wryy pē ipi. A'e pē Jesu rewarà omojenu ipi. Ojiayvuvaja vaja teve. Ajaate Juteu kō "aje" e'i ijayvu renu. Juteu rōwā māe kō ve "aje" e'i enu.

⁵Ajaate Sirasi kō ovāema Masetonia yvy pe wyi, Timoteu reve. Aja paire Pauru noposikoi tetā ropa reinōa rè ky'y. Jesu rekoa kōrijō tē omojenu erokwa ky'y.

– Janejare'e Remimuurerà tē Janerōvijā ywete rōmō Jesu, e'i imojenu Juteu kō pē erokwa.

⁶Ajamā'ē āmōgwerà ojikōō Pauru rè. Ajawyi oporegeta teiteteay ee kupa. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Napepotai sire'e ayvu renu remē, pevote peiko karuarua rā peitytā. Ije rōwā a'evookatà poroereko. Ajawyi age'e paire Juteu rōwā māe kō motekokuwa tē aatā ky'y, e'i ijupe kō.

Aepo e'i remē ojiyrumōpā mōpā iku'ikwerà reity. ⁷Ajaire ojisyry oo. Tisiujusitu retā mē oo ojimoena. Juteu rōwā Tisiujusitu. Janejare'e omoe' mā'ē teve a'e. A'e retā Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā pyri'īje'ē. ⁸Kiripu eu Janejare'e ayvu rè jimo'ea retā rōvijā pē. A'e Jesu rè ojirovija oōvijā ywete

rômō mǎě teve, opyriwarà kō revejẽ. Āmō, mōa'ārōwǎ Korĩtu taa wǎnà kō “aje” e'i Janejare'e ayvu pè, Pauru omovyvy remẽ. Ojimojāmorioka teve Jesu koty rewarà kō rômō ãmẽ kupa ky'y.

⁹Āmẽ ãmō okery pè Pauru opouvai mijẽ. Kee e'i Janerōvijǎ ywete ijupe ikery pè:

– Nekyje tite ne! Nepi eayvu mojenua wyi ne! e'i ijupe. Teremojenu jẽ ikō eayvu neiko nẽ. ¹⁰Nerevejẽ aiko ipi. Ava nanemoai'ãi, aã taa pè oiko mōa'ārōwǎ ekoty rewarà kō rewarà mō, e'i ijupe ikery pè.

¹¹Pauru oiko puku sa'u rǎĩ a'e taa rupi iko. Werywete mōrijō kwaray ekoi a'e pè. Janejare'e ayvu rè poromo'e rǎĩ a'e rupi iko.

¹²Ajaire Kariu eu erà pè mǎě ojimojōvijǎ Akaja yvy pè. Kovenatu rômō ekoi. A'evo remẽ Juteu kō ojikō'ō mijẽ Pauru rè. Ojimoaty ojimokasi ee kupa. Ajaate opyy tesō eraa tekoua kuwapa rena kyty kupa ky'y. ¹³A'e pè kee e'i kovenatu pè kupa:

– Aã kwaima'e ãmō rupi tẽ poromo'e iko Janejare'e moe'ea rè, āwisō janerōvijǎ kō ayvu rupi tijaiko e'ǎ ky'y, e'i tite kupa.

¹⁴Āmẽ Pauru oporegetatà remẽ, kovenatu Kariu jẽ wayvuenone'a javo Juteu kō pè. Kee e'i ijupe kō:

– Juteu kō, kee a'età pejẽ. Āwĩ nivoi ekoi remẽ tẽ kuwa ajapyaka peayvu rè! a'e pejẽ. ¹⁵Ajamǎẽ ayvu e'e rewarà mō kōrijō tẽ aepo pejẽ ipe eupe. Penāmōi kō ayvukwerà kōrijō tẽ noerovijai kupa remẽ nimanyvoi. “Aepo e'i mǎe kō rè tajapyaka katu”, na'ei ajupa. Ajawyi pejẽ tẽ tapekuwa, pevote āwivoa! e'i ijupe kō.

¹⁶Ajawyi:

– Pejisyry awi ike wyi! e'i kōrijō ijupe kō.

Ameve ojisyry oo ãmẽ kupa ky'y. ¹⁷Ojisyry kupa remẽ, Kereku kō opyy Janejare'e ayvu rè jimo'ea retǎ jarà, Soteni eu erà pè mǎě. A'e onōpǎ nōpǎ tekoua kuwapa retǎ rovake kupa. Ajamǎ'ẽ a'evo ekoi kupa remẽ, kovenatu Kariu manyvo ne'i.

Ātiokia taa kyty ojivytà remẽwarà

¹⁸Āmẽ Pauru opyta puku rǎĩ Korĩtu taa pè, Jesu koty rewarà kō pyri. Aja paire:

– Ajivytà rǎĩ aa ky'y, e'i ijupe kō.

Aepo e'i paire, oo jǎemjarà kyty. Sēkereja eu a'e taa pè. A'e pè opo nawi pupe oo Sirija yvy kyty. Pisisira ve oo upi, omēnà Akira reve. Ajamǎ'ẽ nooive remeve, ojiapiraeta rǎĩ Pauru, Juteu kō tomǎ'ẽ ee. A'evo Janejare'e pè awyje ojiayvume'ẽma mǎě mojikuwaparà rômō ekoi.^b

¹⁹Ajaire Epesu taa pè ovǎe kupa. A'e pè Pisisira kō opyta awyje ky'y, omēnà reve. Āmẽ Pauru oo rǎĩ oiike Janejare'e ayvu rè jimo'ea retǎ mō pupe Juteu kō mo'e. A'e kō:

^b 18.18 P.Moirō. 6.18

20 – Epyta puku rãĩ ike orepyri, e'i epe Pauru pè mijã.

Ajamã'ẽ Pauru:

– Ānĩ, e'i. ²¹ Ajamã'ẽ Janejare'e opota remẽ, ajivy tarà mijẽ ajo ike kyty kãramõ, e'i oo.

Aepo e'i paire oo nawiu rupi ky'y, Epesu taa pe wyi. ²² Ajaire Sesareja taa pè oo ovãe ky'y. A'e pe wyi oo jẽ Jerusarẽ taa kyty ky'y. [Pee rupi tẽ.] A'e pè ovãe remẽ, oo rãĩ Jesu koty rewarà kō resa. A'e pe wyi oo jẽ, ajaate wena pè ovãe, Ātiokia taa pè. A'e Sirija yvy pewarà.

PAURU OO MIJË MOAPY 'ARÀ TESÕ REMËWARÀ

(18.23—21.17)

²³ Pauru oiko puku sa'u rãĩ wena pè, Ātiokia taa pè. Aja paire oo mijẽ. Karasia yvy rupi oo Jesu koty rewarà kō resa. Āmõ, Pirija yvy rupi oo. Taa taa kō rupi oo remẽ, Jesu koty rewarà kō omoryoka imokasi kō.

Aporu oo Janejare'e ayvu mojenuarà rômõ remëwarà

²⁴ Āmẽ jakatu oiko Juteu mō, Aporu eu erà pè mǎ'ẽ. A'e kwaima'e Aresâtiria taa wasu pè isaky maekwerà tẽ. A'e oo Epesu taa kyty ojimoena. Mira katuay wete a'e. Oporegeta katuay wete mǎ'ẽ teve a'e. Janejare'e ayvu okuwa katu mǎ'ẽ teve. ²⁵ Janerõvijã ywete tekoua rè ojimotekokuwa teve. Ajawyi opota katu Jesu rekoa omojenu jane kō pè imotekokuwa kō ipi. Ivo katuay Jesu rekoa rè omotekokuwa jane kō ipi. Ajamã'ẽ Juwão poromojãmorĩ maekwerà rè kōrijõ tẽ otekokuwa. Nokuwaive Jesu koty rewarà kō py'a pupe Janejare'e 'Āg oike mǎ'ẽ rewarà. ²⁶ Āmẽ ojimokasi tesõ oporegeta Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã wryy pè ipi. A'e pè poromo'e upa remẽ, Pisisira wenu upa, omẽnà reve, Akira reve. A'e kō weraa Aporu wetã gty imotekokuwavy Janejare'e rekoa rè ky'y.

²⁷⁻²⁸ Āmẽ aja paire Aporu opota Akaja yvy kyty oo Janejare'e ayvu mojenu ky'y.^c Āmẽ Epesu wǎnà kō Jesu koty rewarà kō opātavõ ijopa rè. Kareta okusiwa imonooka upi, a'e yvy wǎnà kō pè kupa, a'e Jesu koty rewarà kō pè. Kee e'i ikusiwa imonooka kupa:

– Āwĩ ikatu too opyta pepyri, e'i imonooka kupa.

Oo Aporu ãmẽ Epesu taa kyty. Jesu koty rewarà kō wesa, Janejare'e remireko katu kō. Omokasi kō ywete. A'e kō ojirokyje tite Jesu nopotai mǎe kō wyi mijã. Nokuwai ijayvuvaja kupa. Ajamã'ẽ Aporu uu remẽ, oporegeta kasi Juteu kō Jesu nopotai mǎe kō reve. Janejare'e ayvu jikusiwarerà rupi omotekokuwa kō, ãwisõ ijayvu rupi, “Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu Janerõvijã ywete rômõ”, te'i kupa.

^c 18.27-28 Kereku kō yvy tẽ Akaja.

Ovake kō aepo e'i. A'e rupi omokasiay wete Jesu koty rewarà kō a'e pè. Aja paire Aporu oo jẽ Korĩtu taa kyty.

Pauru Epesu taa pè ekoi remēwarà

19 ¹Ajaire Korĩtu taa pè Aporu tui remeve, ãmẽ Pauru oo pee rupi Asia yvy rupi, ajaate ovãe Epesu taa pè. Aporu rakypyrerà pè ovãe. A'e pè Jesu koty rewarà kō mō wesa. ²A'e kō pè e'i:

– Janejare'e omuroka pō o'Ãg peupe, Jesu rē peja'a ypy remẽ? e'i.

– ãñĩ! e'i kupa. Norokuwai Janejare'e 'Ãg oiko, e'i kupa.

Ãmẽ Pauru e'i:

³– Ava ayvu rupi pō pejimojãmōrĩ ajawyi? e'i.

– Juwão poromojãmōrĩ maekwerà ayvu rupi, e'i kupa.

⁴Ajawyi Pauru e'i:

– Juwão poromojãmōrĩ remẽ, jane kō aiwererà reitypypya mojikuwaparà rōmō tè a'evō poroereko. Kee e'i teve Juwão atyry kō pè, Isaeu kō pè: “Ajaire erakypyrerà rupi, ãmō tè uutà. [A'e tè Janejare'e Ra'yry tè.] A'e rē si tapenako'i penereko katuarà rōmō”, e'i maekwerà. Jesu pewarà mō aepo e'i, e'i Pauru ijupe kō.^d

⁵Ãmẽ aepo jaa wenu kupa remẽ, Jōvijã Jesu ayvu rupi tè ojimojãmōrĩoka kupa ky'y. ⁶A'evō remẽ Pauru wapytepyy kō. Ameve Janejare'e 'Ãg oike ipy'a kō pupe ky'y. ãmẽ ãmō yvy yvãnà kō ayvu rupi oporegeta Janejare'e moe'e kupa, Janejare'e 'Ãg kasia rupi. Wemikuwa e'ã rupi oporegeta kupa. Janejare'e ayvu omojenu teve jane kō pè kupa ky'y, Janejare'e 'Ãg omojenuoka ijupe kō maekwerà. ⁷Kwaima'e kō 12 rōmō a'evō ekoi mõe kō.

⁸Ãmẽ moapy jay rōmō tesō Pauru werokwapa a'e pè, jane kō motekokuwa iko. Oo oo jane kō motekokuwa Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã wryy pè ipi. Manyvo Janejare'e janerereko Janerōvijã ywete rōmō mãẽ rē omotekokuwa kō ipi. Ojimokasi tesō oporegeta jane kō pè ipi, “aje ywete” te'i kupa.

⁹Ajamã'ẽ ãmōgwerà “aje ipō” ne'i Pauru ayvu pè. Noerovija tari kupa. Oporegeta ai kōrijō tè atyry kō rovake kupa ipi.

– Nikatui Jesu ayvu rupi tekoua, e'i e'i kupa.

Juteu kō tè aepo e'i. Ajawyi Pauru ojisyry a'e tetã pe wyi, noenu tari kupa rewarà mō. Jesu koty rewarà kō ve weraa oupi. Nooi Juteu kō jimoatya retã pè ky'y. Juteu rōwã mãe kō tè omo'e ky'y. Tiranu eu poromo'earã mō pè. A'e retã pè Pauru oo poromo'e ky'y. Kōẽ jawe jawe a'e pè oo Jesu rekoa rē oporegeta jane kō reve ipi ky'y.

¹⁰Mōrijō kwaray tesō Pauru a'evō ekoi, ajaate Janerōvijã ywete ayvu ojenu katupa pirujẽ a'e yvy rupi ky'y. Asia yvy rupi. Ke'ĩrōwã ojenu. Awitō Juteu kō pè ojenu, ãwĩvo ve Juteu rōwã mãe kō pè ojenu ve.

^d 19.4 Mat. 3.11; Mak. 1.4,7-8; Ruk. 3.3,16; Juw. 1.26-27

Seva ra'yry kô omoë tarepe ãjãg kô remëwarà

¹¹ ãmë Pauru Epesu taa pè ekoi remë, marama tè ekoi, Janejare'e ãg kasia rupi ipi. [Poromokatu ipi. ãmô, ãjãg kô omoisyry ojimoemija ee mää kô wyi ipi. Wäisô ekoi.] ¹² Ajawyi jane kô oo Pauru resa remë, kamisa rovajarerà^e Pauru remimôtãgwerà werojivy itekorã mää kô tojipy ee okatua rômô ipi. ãjãg kô ve oë oo oo iwyi kô ipi. Janejare'e ãg kasia rupi tè a'evo.

¹³⁻¹⁴ ãmë oiko Juteu kô mō, a'e taa taa rupi oo oo iko ipi mää kô. A'e kô ãjãg kô moisyrya kuwaparà kô tè. Pe'ite tuu kô. Seva eu tuu kô pè. Janejare'e pè oporegeta mää kô rōvijã tè a'e Seva. A'e ra'yry kô 7 rômô ãjãg moisyrya kuwaparà kô rômô ekoi. A'e kô pè Pauru rewarà ojenu, Janerōvijã Jesu ayvu rupi ãjãg kô moisyrya maekwerà. Ajawyi kee e'i epe kupa:

– A'evo tè kuwasi jane jaiko! Jesu ayvu rupi simoisyrytã ãjãg, e'i kupa.

A'evo tarepe Seva ra'yry kô ãmë. Jōvijã Jesu ayvu rupi omoë tarepe ãmë kupa. Ikoty rewarà kô rōwã ajamã'ë. Wãã tarepe tè Pauru kupa ajamã'ë. ¹⁵ Ajamã'ë ãjãgai kô noerovija kōi. Okuwa Jesu koty rewarà kô rōwã kupa. Ajawyi noerovijai ãjãg kô. Wayvuvaja kô kōrijō tè.

– Akuwa Jesu ije! e'i ãjãgai. ãmô, Pauru teve eremikuwa! e'i. Ava kô pejë ãmë? Napeayvukasi oreupe! e'i kōrijō ãjãgai ijupe kô.

¹⁶ Ameve ãjãgai ojimoemija ee mää'ë ojimokasi oo te'ite ijapijuka kô ojukasĩĩ kô tesô iko. Ajawyi ojavapa a'e tetã wryy pe wyi oo kupa. Ijyru kekeipa teve tesô oo kupa. A'evo Seva ra'yry kô ojimoe'e tarepe Jesu ayvu rupi remë. ¹⁷ A'evoa ojenupa pirujë Epesu wãnã kô pè remë, okyje ai tè kupa. Juteu kô. Juteu rōwã mää kô teve. Ajawyi kee e'i kupa:

– Haa! Aje ywete Jōvijã Jesu sirovija ajawyi! Nivoi sirovija rã'ãga kōrijō tè remë! e'i kupa.

ãmë ywesô Jesu omomojy wete ãmë kupa. ¹⁸ Oiko a'e pè ijatyray Jesu werovija ipe mää kô mijã. Ajamã'ë tyvija rupi nivoi jë tè ekoi kupa mijã. A'e kô uu uu ojimomewa waiwererã reityoka ky'y,

– Aje ywete si Jesu rekoa rupi taiko ky'y! e'i kupa.

¹⁹ Oiko teve mōa'ārōwã ãjãgai kasia rupi oposiko vija mää kô mijã. Kareta rupi ãjãgai rewarà kô ojimo'e mää kô. A'e kô okareta kô omoatypa eru eru ijapypa jane kô rovake ky'y, awyje a'evo toiko e'ã kupa ky'y. A'e remiapykwerà epy wete maekwerà kô tè mijã, ijatyray rewarà mō. Epykwerà jamoirō irō remë, 50.000 rômô tesô kuwa karakuri sĩ moeta^f repykwerà.

²⁰ A'evo Janejare'e kasia rupi Janerōvijã ywete ayvu erãkwë ywete ky'y. ãmë ywesô omojenu jenu tesô erokwa kupa.

^e 19.12 *Lenços e aventais* ^f 19.19 *Moeda de prata*: Pe'ĩ moeta ikasi pe'ĩ 'arã mosikoa repykwerà rômô ipi.

Epesu wānà kō ojimoaty tesō ojikō'ō remēwarà

²¹ Aja paire kee e'i Pauru:

– Apota aa Jerusarē taa kyty, e'i. Aa remē, Masetonia yvy rupi rā'ī akwatà, e'i. Ajaire Akaja yvy rupi ve, ajaate Jerusarē taa pè aatà avāe, e'i. Ajaire Romā yvy kyty aatà, e'i.

²² Āmē opātavōarà kō mō omono wenone rupi Masetonia yvy kyty. Mōrijō. Timoteu. Āmō, Erasitu eu mǎē. Mokepejō omono wenone rupi. Pauru āmē opyta jē rā'ī Asia yvy pè, Epesu taa pè.

²³ A'evo remē Epesu taa wānà kō ojimopirai tē Janerōvijā Jesu rupi tekoua rewarà mō. ²⁴ Kee wereko Epesu taa pè ojarà rā'āga kō moe'ea retā wasu. Atemi eu ijarà rā'āga kō pè. Wāivī rā'āga tē a'e Atemi. A'e moe'ea rē uu uu jane kō Epesu taa pè ipi. Ajawyi kwaime'e kō mō ojarà rā'āga moe'ea retā rā'āga kō oinō. Yvy karakuri sī jimoātāgwerà tetā miti kō oinō kupa, āwīvo uu Atemi moe'e mǎe kō topyy erojivy wena kyty. A'e tetā miti repykwerà rē inōgarerà kō kejavu karakuri opyy ipi. Temetiriu eu a'evo ekoi mǎē mō pè. ²⁵ A'e omoaty pirujē ovo oposiko mǎe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Ejimorypa kō, pekuwa aā janeposikoa rē tē janekarakuri ywete ipi. ²⁶ Ajamā'ē pejē ywete Pauru ayvu peenu, kee e'i janereminōgwerà kō pè remē: “Aje mǎē rōwā āwī kō”, e'i remē. “Mirà kō opo pè tē oinō maekwerà kō tē āwī”, e'i remē. Aepo e'i tesō remē, jane kō omomoioika tesō janewyi. Janereminōgwerà kō noppy ywe'ei kupa ky'y. Pauru rewarà mō tē a'evo ekoi kupa. Ijatyray ike wānà kō a'evo ekoi, ijayvu rupi. Ike wānà kō rōmō'ite rōwā omomoioika. Werywete pirujē Asia yvy rupiwarà kō ve, e'i. Pemā'ē a'evoa rē. ²⁷ A'evo ekoi jē remē, keetā maevo. Ijayvukwerà kō rupi jane kō “nikatui” e'itā janereminōgwerà kō pè āmē kupa ky'y. Opatā janeposikoa a'evo ekoi kupa remē. Keetā teve maevo ekoi kupa. Janejarà Atemi retā ikatuay wete mǎē wyi opoitā kupa ky'y. Nonu'āi imoe'e kupa ky'y, a'e Atemi ywesō ipe ikatuay remē. Pirujē Asia yvy wānà kō omoe'e ywete ipe mǎē. Asia kupei kytywarà kō ve omoe'e ywete ipe mǎē a'e. A'evo rōwātā ky'y! e'i Temetiriu ijupe kō.

²⁸ A'evo Temetiriu omogeta katu atyry kō. Āmē aepo jaa wenu kupa remeve, py'awarà mō ojikō'ō ywete Pauru rē kupa ky'y. Ajawyi wapukai kupa, kee javo:

– Atemi Epesu pewarà ywesō temimoe'e rōmō! e'i wapukai rōmō kupa.

²⁹ Aepo e'i mǎē ojenu jenu pirujē a'e taa rupi. Py'awarà mō a'e taa wānà kō ojimoaty āmē. A'e kō ve ojimōarō ky'y. Ajawyi Pauru jimorypa kō mō opyy eraa kupa. Kaiju. Āmō, Aritaku. Omotyryry kō tesō eraa kupa, jane kō jimoatya rena pè. Masetonia yvy wānà kō tē Kaiju kō. Pauru reve oo kupa ipi mǎe kō tē.

³⁰ A'evo remē Pauru ywete opota atyry kō pè oporegeta mijā. Jimoatya rena kō pè ootā mijā. Ajamā'ē eeve ekoi mǎe kō nomonookari, Jesu koty

rewarà kô. ³¹ ãmê a'e yvy pewarà jövijã kô mō, Pauru jimorypa kô tē. A'e kô omono wayvu Pauru pē.

– Tereo e'ã ikô jimoaty kô rena pē nē! e'i imono ijupe kupa.

³² ãmê jakatu a'e jimoaty rena pē tui mǎe kô, pirujê ojimokasi kasi tesô wapuka pukai kupa upa. ãmôgwerà, ãmô ãmô rupi tē wapuka pukai oporegeta kupa. ãmôgwerà, ivo ve. Mōa'ārōwǎ jane kô nokuwai moma'e rômō tē sikaepo ojimoaty. Ojimoaty tepe'yte kupa.

³³ A'evo remê Juteu kô omoãjã tesô Aresâtiri eu erà pē mǎê eraa atyry kô rovake. [Ajawyi omǎê ee mǎe kô mō kee e'i:

– ãwī teipō omoaioka kô, e'i tite ikuwa e'ã.

ãmê Aresâtiri oporegetatà ojireko katu.] Ojipomomoi epe atyry kô gtyty, “Topi rǎ'i ekøjê kupa, taporegeta ijupe kô”, e'i tite mijã.

³⁴ Ajamǎê Epesu taa wǎnà kô omǎê ee remê,

– Juteu mō tē ãwī! e'i kōrijō ãmê ijupe kupa. Janeretārã rōwǎ! e'i kupa.

Ajawyi nojapyaka'ãi kupa. Wapuka pukai tesô kōrijō tē kupa, pirujê. Wapuka pukai puku tesô kupa upa, mōrijō ora^s tesô. Kee e'i wapuka pukai kupa:

– Atemi ywesô ikasiay Epesu taa pewarà rômō! e'i e'i kupa. Janejarà tē Atemi! e'i e'i ywe'e tite kupa.

³⁵ ãmê tena wasu pewarà jövijã mō wayvumomioka kô jê sire'e ky'y. ãmê tē tite opi kupa ky'y. Kareta rē oposiko mǎê tē a'e jövijã. Kee e'i imomi kô:

– Jane kô! Epesu taa wǎnà kô! Pejapyaka eayvu rē! Kee sikuwa. Atemi ywesô ikasiay mǎê. Imoe'ea retã rē jakâte'ã ipi, ike Epesu taa wǎnà kô tē jane rewarà mō. ãmô, takuru jimoâtãgwerà yva pupe wyi o'a mǎê rē ve jakâte'ã. A'evoa sikuwa, e'i. ³⁶ Ajawyi ava “warite” ne'i'ãi. Ajawyi tãwivo e'ã ky'y. Moko tapejê e'ã ky'y. Tapetekokuwa katu ky'y, e'i. ³⁷ Pejê ãwī kwaima'ekwerà kô peeru kyvo ktyty, e'i. Ajamǎê nojimorari Atemi moe'ea retã rē kupa. Nimonai teve ipupewarà kô rē kupa. Noerōarōi ipupewarà kô kupa, e'i. Atemi ve noerōarōi kupa, e'i. [ãwī rupi rōwǎ sikuwa tekoua ipi, e'i.]

³⁸ – Ajawyi kee a'e pejê. Temetiriu kô nivoi mǎê omo'ytã ee kô remê, a'e kô tē too jövijã kô rovake. A'evoa kuwaparà rômôtã, tekoua kuwaparà kô tē ãwī kô rewarà mō. ³⁹ Ajamǎê pejê, pepota peporegeta remê, jövijã kô rena ktyty tapeo. A'e pē kōrijō tē sikuwa ãwī rapijarerã ipi. [Ikatu pē rōwǎ. Jimoaty teitetea rupi rōwǎ tesô.] ⁴⁰ Ma'e remê peapuka pukai puku jê remê, jövijã wasu Romã pewarà tē pemojikō'ookatã janere! A'evo remê ni'e'ãi janeupe. Manyvo nija'e'ãi jövijã wasu ayvuvaja ãmê? e'i ijupe kô.

⁴¹ Aepo e'i paire, awyjepa aepo e'i. Ojisyrypa ijayvu rupi ãmê kupa.

Pauru Masetonia yvy rupi oo mijê remêwarà

20 ¹ ãmê jane kô ojimosāsãi oo ky'y remê, Pauru Jesu koty rewarà kô omuu okoty imokasi kô. Ajaire e'i:

– Ajivytà aa ky'y, e'i ijupe kō.

Oo ãmẽ Masetonia yvy kyty ky'y. ²A'e yvy rupi okwa remẽ, Jesu koty rewarà kō omokasiay ereko. Omotekokuwa kō teve, imokasi kō. Ajaire a'e pe wyi Akaja yvy kyty oo ky'y. ³A'e pè moapy jay rōmō werokwapa. A'e pe wyi opota oo Sirija yvy kyty mijã, nawiu rupi. Ajamãẽ nooive remeve Juteu kō ayvukwerà ojenu ijupe: “Sipytyà Pauru ijuka ovãe remẽ”, e'i mãẽ ojenu. Ajawyi Masetonia yvy rupi kōrijō tẽ ojivy oo ky'y. ⁴Kejō oo upi mãe kō. Sopaturu eu mãẽ. A'e Piu ra'yry tẽ. Pereja taa wãnerà a'e. ãmō, Aritaku. ãmō, Sekōtu. Tesaronika taa wãnerà kō tẽ a'e kō. ãmō, Kaiju. Teepi taa wãnerà tẽ Kaiju. ãmō, Timoteu. Tikiku. Toropimu. Asia yvy wãnà kō tẽ a'e kō ãmẽ. Mokopejō oo upi mãe kō. ⁵A'e kō oo amãtejẽ orerenone rupi, Toraji taa kyty. A'e pè orerãrō kupa.

⁶Ãmẽ meju vororo e'ãgwerà 'u paire, oroo Piripu taa pe wyi ky'y. 5 kerà rōmō oroke oroo Toraji taa kyty nawiu rupi. Orovãema remẽ, orerenone rupi oo maekwerà kō oroesa a'e pè. A'e pè pe'ĩ semana oroiko.

Pauru Toraji taa pè ekoi remẽwarà

⁷Ãmẽ jimoava 'arà okwa paire, pãtōma remẽ, orojimoaty Jesu koty rewarà kō reve orojimiwa. ãmẽ Pauru oporegeta puku ijupe kō. Pyaikatu remẽ oporegeta jẽ upa, kōẽme ootà rewarà mō. ⁸Omojisapa raparina tena orojimoaty mãẽ pè oroku. A'e tetã yvate'e sa'u mãẽ pè. Moapy tesō jura yvate'ewarà. A'e pè orojimoatypa.

⁹Ãmẽ kōnomiokyry mō pari rovapyka kwarà pyri'ĩjeẽ wapy upa. Ojapyaka Pauru oporegeta remẽ upa. Eutiku eu erà pè. A'e Pauru oporegeta puku remẽ oke taray wete sikaepo ky'y. Ajawyi wapy upa remẽ, apy'a oke o'a oo yvy kyty, yvate wyi. O'a omãnō yvy pè. ãmẽ jane kō mō owyjy oo esa. “Aha! Omãnōma!” e'i kupa. ¹⁰Ãmẽ Pauru owyjy oo eãgwerà resa. Ojimoenãpa'ã ojavyvy i'aryvo ijajuvy. Kee e'i jane kō pè:

– Pejimonyi tite ne! Uve jẽ ajamã'ẽ! e'i.

¹¹Ajaire Pauru ojiupi mijẽ oo jura pè. ãmẽ Jesu mãnōawerà rè oroja'a. Ajaire oporegeta jẽ jane kō minu mō. Oporegeta kōẽ tesō. Kōẽma mē oo ky'y.

¹²Ãmẽ jane kō oryvay opy'a katu rōmō, kōnomiokyry uve jẽ rewarà mō. Aja paire jane kō weraa etã gyty.

Miretu taa kyty oroo remẽwarà

¹³Ajaire oroo jẽ nawiu rupi. Asōsi jãemijarà kyty oroo. A'e pè oroãrō Pauru, – Pee rupi aatà, e'i rewarà mō.

¹⁴Ãmẽ orojiōvaisĩ Pauru reve Asōsi taa pè remẽ, “age'e tẽ” oro'e ojiupe. ãmẽ opo nawiu pupe orereve. A'e pe wyi Mitireni taa kyty oroo.

¹⁵Orojisry a'e pe wyi ãmẽ. Kōẽmeve Kiu ypō'ogwerà pyryvo orokwa. Ajaire kōẽme orovãe Samosi ypō'ogwerà pè. Ajaire kōẽme a'e pe wyi

oroo orovāe Miretu jāemijarà pè. A'e pè oropyta rā'ī. [Epesu taa pyri'ījeē Miretu taa jāemijarà.] ¹⁶ Ajamā'ē Pauru nopotai mijē okwa Epesu taa rupi, ojikōtevē jē rewarà mō. Nopotai oiko puku ywete Asia yvy rupi. Opota kuiseē jē ovāe Jerusarē taa pè Janejare'e moetea 'arà renone ve. Pētekosi eu 'arà pè mǎ'ē renone.

Pauru omogeta Epesu taa wānà kō remēwarà

¹⁷ Āmē Miretu taa pè Pauru tui remē, omuroka rā'ī Epesu taa wānà kō imogeta, Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà. ¹⁸ Ovāema kupa remē, Pauru omogeta kō. Kee e'i ijupe kō:

– Pekuwa aiko puku pepyri maekwerà. Asia yvy pè avāe ypy Jesu rekoa mojenu remēwarà, ajaate a'e rupi aiko remē. Ajawyi pekuwa manyvo aiko mǎ'ē, e'i. ¹⁹ Janerōvijā ywete remīgwei rōmō aposiko remē itōkō, najimoe'ei aiko. Aja'o tesō itōkō ijayvukwerà momewa pejē, aje ywete amojenu takatu rewarà mō. Juteu kō itōkō epyy tarepe ejuka. Ajamā'ē naityi jē imojenua. Āmē ywesō itōkō ajimokasiay jē imojenu jē aiko. Pekuwapa a'evo aiko remē ipi, e'i ijupe kō.

²⁰ – Pekuwa katu teve ajimokasiay aiko poropātavō remē ipi. Janejare'e ayvu e'eay amojenu peupe remē. Ajawyi tē peiko ijayvu rupi peiko. Jane kō rovake teve itōkō poromotekokuwa ipi. Āmō, joetā kō wryy rupi itōkō aa aa poromo'e aiko ipi. ²¹ Juteu kō pè itōkō aporegeta ipi. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō pè teve. “[Pejipy'amogeta ikō peneko rē age'e nē.] Pejimosioka ikō peaiwererà rē nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererà reityypyipaoka nē. Janejare'e pè jēsi tapejivy”, a'e itōkō ijupe kō. Āmō, “Janerōvijā Jesu rē tapejirovija penako'i rōmō”, a'e teve itōkō ijupe kō.

²² – Age'e Jerusarē taa kyty aatà ky'y, Janejare'e Āg emonookatà rewarà mō. Ajamā'ē nakuwai manyvotà aiko avāe a'e pè remē. ²³ Ajamā'ē akuwa emomorijautà kupa, evāema mē. Emopā'āokatà kupa. A'evoa rā rē Janejare'e Āg e'ipa ije. Pirujē taa taa rupi aa aiko remē, aepo e'i amātejē ije kupa. Ajawyi akuwa. ²⁴ Ajamā'ē najimonyi aepo 'arà mē. Najirokyjei teve aiko. Ajawyi aa jētā āmē. Erōvijā Jesu eposikoa ome'ēma mǎ'ē, apota amoawypjē. “Ekwa eayvu e'eay mojenu eiko”, e'ipa ije. “Janejare'e wereko katutà jane kō emānōa rupi”, e'ipa ije. “Aepo emojenu”, e'ipa ije mǎ'ē. Ajawyi a'e rewarà mō aa jētā.^h

²⁵ E'i jē Pauru:

– Pepyterà rupi aiko remē itōkō manyvo Janejare'e janerereko Janerōvijā wasu rōmō mǎ'ē amome'u pejē. Akuwa age'e paire napemā'ē'āi mijē ere ky'y. ²⁶ Ajawyi kee a'e pejē. Pepytery pewarà mō sō “aje” ne'i Jesu pè remē, erewarà mō rōwā a'evotà ekoi āmē. Poromotekokuwavaypa rewarà mō

^h 20.24 2Tim. 4.7

aepo a'e. ²⁷Pirujē Janejare'e e'i tamojenu pejë mǎ'ē, pirujē amojenupa pejë. Nopyta pe'ĩ namovyĩ mǎ'ē mō. ²⁸Ajawyĩ pevote tapejireko katu ky'y. Jesu koty rewarà kō rè tapeja'a, Janejare'e 'Āg tē ome'ēma kō pepo pē rewarà mō. Āwitō kaneiru jarà oja'a katu weima kō rè ipi, tǎwīvo peiko āmē. Kee rewarà mō. Janejare'e opyypa kō Wa'yry mǎnōawerà repy rōmō. Epy kō rōmō omānōma. Ajawyĩ tē tapeja'a jē ee kō, a'e pejë.

²⁹– Akuwa napeporijaues'a'āi mǎe kō uutà pepytery pē erakypyre kyty. A'e kō napenau'āi. Uutà pemoripe kupa. Uutà pemomoioka ywe'e tite Jesu ayvu wyi kupa. Ajawyĩ tē, “Tapeja'a katu jē Janejare'e remipyykwerà kō rè ipi”, a'e pejë. ³⁰Kāramō pepyriwarà kō mō iwari waritā pejë. Āmō rupi teipe omotekokuwatà Jesu koty rewarà kō kupa mijā. Opotatā peneraa okoty rewarà kō rōmō rewarà mō a'evotā penereko kupa. ³¹Ajawyĩ tapeja'a jē peiko. Āmē tē napejimorepeoka'āi ijupe kō. Eayvukwerà poromotekokuwapa ee maekwerà rè tapeja'a jē peiko ipi. Moapy kwaray rōmō tesō itōkō poromotekokuwa penereko. Kō'ē jawe jawe tesō itōkō poromotekokuwa penereko. Pya rupi, aryvo rupi itōkō a'evo aiko. Eja'oa rupi tesō itōkō a'evo aiko. Ajawyĩ a'evo 'evo tesō maekwerà rè tapeja'a jē peiko, a'e pejë.

³²– Age'e poroitātā aa ky'y, Janejare'e teipō pemokatutā penereko ky'y. Wayvu pē “aje” pejë mǎe kō rōmō teve penerekotā āmē. A'e tē pemokasitā penereko katu okatuaya rupi. Āwitō pirujē okoty rewarà kō wereko katu, āwīvotā penereko katu. Kāramō Janerōvijā uu mijē remē, āmē si peotā upi ky'y.

³³– Pepytery pē aposiko aiko remē itōkō, “Erepyme'ē pekupa”, na'ei pejë ipi. Nerako'i itōkō pemoma'e rè aiko, karakuri kō rè, tyru kō rè. ³⁴Ije tē itōkō aposiko emoma'e kō repy rā rè, epātavōarà kō moma'e kō repy rā rè ve. A'evo aiko remē itōkō pema'ē ere ipi. ³⁵“Āmē ereruparā mō toiko kupa”, a'e pejë. Ajawyĩ a'evo aiko penovake ipi. A'evo remē tē pejë ve poroporijauesa mǎ'ē rōmōtā. Tapeja'a jē kee e'i Jesu maekwerà rè: “Temiporijauesa rōmō jaiko remē janerory ipi. Tysi tō poroporijauesa mǎ'ē rōmō jaiko remē. Āmē ywesō janeroryvay jaiko ipi”, e'i maekwerà rè. Aekwerà rè tapeja'a jē peiko, e'i Pauru Epesu taa wānā kō mogeta.

Awyjepa oporegeta Pauru ky'y.

³⁶Āmē oporegeta paire, Jesu koty rewarà kō reve ojimoenāpa'ā oporegeta Janejare'e pē kupa. ³⁷Āmē oja'o ywete kupa. Wajuvy teve Pauru etoapemosu kupa. Ojivytā oo ky'y rewarà mō a'evo ekoi kupa.

³⁸Ijāgyoay kupa. Kee e'i Pauru rewarà mō ywesō ijāgyo kupa:

– Awyje napema'ē'āi mijē ike yvy pē ere ky'y, e'i rewarà mō.

Ajawyĩ oupisi jē Pauru kupa. Weraatā imono nawiu rupi kupa.

Jerusarē taa kyty oo ky'y remēwarà

21 ¹Āmē a'e kō pē kee oro'e:
– Orojivytā rā'ĩ maevo oroo ky'y, oro'e.

Aepo oro'e paire oroo ky'y, nawiu rupi. Kosi ypō'ō wasu kyty ypy rā'ī oroo. Kō'ēme Rotisi jāemijarà pè oropyta rā'ī. A'e pe wyi oroo jē Patara taa kyty. A'e pe wyi orowyjy, āmō nawiu rupi orootà ky'y rewarà mō.

² Āmē awyje katu sikaepo nawiu mō Penisia yvy kyty ootà mǎ'ē a'e pè tui. A'e rupi āmē oroo, Penisia yvy kyty. ³ Oroo jē, ajaate Sipiri ypō'ōgwerà ojisa upa. Orejau kytyre a'e ypō'ōgwerà oroity oroo. A'e pe wyi ore'ekatu kytyre jē orova oroo Sirija yvy kyty. Oroo orovāe Tiru taa pè. A'e pè nawiu jarà kō oporo rā'ī moma'e kō ity ipi. Ajawyi orowyjy rā'ī nawiu pe wyi.

⁴ A'e taa pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa. A'e kō pyri oropyta rā'ī. Pe'ī semana oropyta rā'ī ipyri kō. A'e kō kee e'i epe Pauru pè Janejare'e 'Āg ayvu rupi:

– Neo Jerusarē taa kyty ne, e'i epe kupa.

⁵ Ajamā'ē oroo jē. Orojisrytā remē, Jesu koty rewarà kō oo jē orerupi taa kupei kyty sa'u, werekwarà kō reve, wākarā kō reve. Pirujē oo orereve. Āmē pāranā reme pè orovāe remē, orojimoenāpa'ā rā'ī ysi 'aryvo oroporegeta Janejare'e pè. ⁶ Ajaire, “Orootà ky'y”, oro'e ijupe kō. Ajaire oropo mijē nawiu pupe ky'y. A'e kō ojivy oo āmē wena kyty kupa.

⁷ Oroo jē āmē Tiru taa pe wyi, Toremaita taa kyty. A'e pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa mijē. Pe'ī ke tē oroerokwapa ipyri kō. ⁸ Kō'ēme oroo jē Sesareja taa kyty, nawiu rupi. A'e pè Piripi retā mē oroke rā'ī. Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà omojenu mǎ'ē tē Piripi. Kōitokō kwee remē Jerusarē taa pè Peturu kō opyteporo 7 rōmō iporijau mǎe kō pātavōarā kō rōmō toiko kupa. A'e mō tē Piripi.ⁱ ⁹ A'e rajyry kō irōte rōmō, nimēive mǎe kō. Janejare'e ayvu mojenuarā kō teve a'e kō.

¹⁰ Āmē ijatypa sa'u 'arā a'e rupi oroiko paire, Janejare'e ayvu mojenuarā mō uu Juteja yvy pe wyi, Akapu eu erā pè mǎ'ē.^j ¹¹ A'e uu orepyri'īje'ē. Uu Pauru kō'ā pyy. A'e pupe ojipokwa toromā'ē ee. Ojipykwa teve. Kee e'i oreupe:

– Janejare'e 'Āg kee e'i: “Aā kō'ā jarā Juteu kō opokwatā, Jerusarē taa pè ovāe remē. Juteu rōwā mǎe kō pè weraatā kupa. A'e kō po pè ome'ētā kupa.” Aepo Janejare'e 'Āg e'i mǎ'ē. Ajawyi agyvo areko, e'i Akapu ore.

¹² Aepo e'i ore remē,

– Tereo e'ā ajawyi! oro'e ipe Pauru pè āmē.

Jesu koty rewarà kō Sesareja wānā kō ve aepo e'i epe. Oroja'o aepo jawo ijupe. ¹³ Ajamā'ē Pauru kee e'i jē:

– Peja'o sō ere! e'i. Erāpirō sō emoāgyo pekupa! Akuwapa a'evotā erereko kupa! Ajawyi epokwaa renone'ī rōwā ajimokasi. Ejukaa renone teve. Nakyjei mǎnōa wyi. Ajawyi aa jētā moko terereko Jerusarē taa pè kupa. Janerōvijā ywete Jesu rewarà mō tē mokotā erereko kupa, e'i.

ⁱ 21.8 J.K.R. 6.1-6 ^j 21.10 J.K.R. 11.28

¹⁴ A'evō oreayvukasi epe Pauru pè. Ajamā'ě oo jě Pauru. Ajawyi kee oro'e kōrijō tē ky'y:

– Too nē ajawyi. Janejare'e remimota rupi tē ikō ta'evō wereko nē. A'e tē ikō toja'a ee nē, oro'e ky'y.

¹⁵ Āmē āmō 'ary pè orojimokatu orootā. Jerusarē taa kyty orojiupi oroo. ¹⁶ Jesu koty rewarà kō mō oo rā'i orerupi, Sesareja taa pe wyi. Orovāe Jerusarē taa pè remē, a'e kō orereraa Minasō retā gyty toroke. Sipiri ypō'ōgwerà wānerà tē Minasō. Karamoeve ipō ekoi Jesu koty rewarà rōmō. A'e tē a'e.

Tiaku resa Pauru oo remēwarà

¹⁷ Āmē orovāe Jerusarē taa pè remē, Jesu koty rewarà kō oryvay orevāea rē. ¹⁸ Kō'ēme Pauru oroeraa Tiaku resa.^k A'e pè Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ojimoaty upa, Jerusarē taa wānā kō. ¹⁹ Āmē Pauru “age'e tē” e'i ijupe kō. Ajaire omome'u oposikoawerà ijupe kō, Juteu rōwā mae kō pyterà rupi oposiko maekwerà. Pirujē Janejare'e manyvo wereko ipyterà kō rupi ekoi remē maekwerà omome'u ijupe.

²⁰ Āmē Pauru ayvu wenupa kupa ire, omoe'e ywete Janejare'e kupa. Kee e'i Pauru pè kupa:

– Kee oro'etā ene, oreretārā. Juteu kō mōa'ārōwā Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi jě kupa, pirujē. ²¹ Ajamā'ě ayvu ai nerewarà ojenupa ijupe kō. Kee e'i tite māl'ē ojenupa ijupe kō: “Pauru omomoioka Juteu kō tāmō Moisesi remikusiwarerà wyi, Juteu rōwā mae kō yvy pè ekoi mae kō. Kee e'i sō Pauru: ‘Peākarā kō isaky remē, tapeemosipire'ooka e'ā', e'i tite. Āmō, ‘Tapepoi tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tekoua wyi’, e'i Pauru māl'ē”, e'i tite māl'ē ojenupa ijupe kō. ²² Ajawyi manyvo noro'e'āi ijupe kō ojimoaty uu janekoty remē! Okuwa nevāea ike kupa. [“Manyvore pō aepo ere sō?” e'i titetā neupe kupa āmē. “Manyvore pō tāmō kō ayvu neityoka sō?” e'i tevetā neupe kupa, e'i kupa.]

²³ – Ajawyi kee tere amātejē āmē, Moisesi remikusiwarerà rupi neikoa rē tomāl'ē kupa. Ike uve irōte rōmō kwaima'ekwerà kō, [Jesu koty rewarà kō.] Janejare'e pè wayvu omome'u mae kō. [A'e kō ojipiky'a'otā Janejare'e moe'ea rōmō. Ajaire wemime'ē rā kō weratā imoe'ea retā wryy pè ojipiraetaoka kupa.] ²⁴ Ajawyi a'e kō rupi tereo. Terejipiky'a'o eeve kō. Emime'ē rā kō ve tereepyme'ē, pirujē. A'e rupi nejikuwatā ijupe kō āmē. Āmē tē āmō kō omāl'ē nere remē, kee e'itā kupa: “Haa! Iwari warite sikō Pauru rē kupa!” e'itā kupa āmē. “Emāl'ē! Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi jē!” e'itā nemoe'e kupa, e'i Tiaku kō Pauru pè.^l

– Hoō, e'i āmē Pauru. Ta'evō ajawyi! e'i.

^k 21.18 Jesu koty rewarà kō rōvijā tē Tiaku. J.K.R. 15.13 ^l 21.24 P.Moirō. 6.13-21

²⁵ E'i jē Tiaku kō ijupe:

– [Juteu teāmā ene rewarà mō aepe oro'e neupe.] Juteu rōwā mē kō pē aepe noro'e'āi ajamā'ē. “Tapejimojuteu” noro'e'i ijupe kō. Kōitokō oromono oreremikusiwarerā ijupe kō maekwerā vo jē oro'e. Kee oro'e maekwerā vo jē: “Jane kō jarā rā'āga pē temime'ēgwerā tape'u e'ā ikō ipi nē. Āmō, moma'e ruwykwerā. Āmō, moma'e temiarypypokakwerā ro'okwerā tape'u e'ā”, oro'e. Āmō, “Tapejimomy'a e'ā ikō ipi nē”, oro'e maekwerā. Aepe oro'e jē age'e ijupe kō, e'i Tiaku ijupe.^m

“Hoō” e'i Pauru āmē. ²⁶ Aepe e'i paire ojikuwapa a'e irōte mē kō pē. Kō'ēme oo upi kō ojipiky'a'oa mojikuwaparā rōmō. A'evo ekoi paire, oo Janejare'e moe'ea retā gty, wemime'ē rā mojikuwaparā rōmō.

– 7 oke paire Janejare'e pē oreremime'ē rā kō orome'ētā, e'i imojikuwa mā'ē.

Pauru opyy kupa remēwarā

²⁷⁷ rōmō oke werokwa paire, Pauru oo mijē Janejare'e moe'ea retā gty wemime'ē rā reraa ky'y. Āmē Juteu kō mō omā'ē Pauru rē, Janejare'e moe'ea retā pyy pē tui remē. A'e Asia vvy wānā kō tē. A'e kō ijayvukasi jane kō atyry mogeta katu Pauru rē. Āmē Pauru opyy kupa. ²⁸ Wapuka pukai tesō kee jawo kupa:

– Isaeu kō! Pejo orepātāvō pekupa! e'i kupa. Aā kwaima'e nivoi tesō ekoi mā'ē! Jane kō omotekokuwa rā'āga iko mā'ē! Janere Juteu kō rōmō oporegeta ai tesō iko. “Nikatui Juteu kō”, e'i. Āmō, “Nikatui tāmō Moisesi remikusiwarerā”, e'i. “Nikatui Janejare'e moe'ea retā!” e'i teve iko. Taa taa kō rupi oo remē aepe e'i iko! e'i tite kupa. Age'e Juteu rōwā mē kō tesō weru Janejare'e moe'ea retā pyy pē eroike. [Juteu kō kōrijō tē toike a'e pē mā'ē pē tē tesō weroike kō!] A'evo remē Janejare'e moe'ea retā tē wereko ai! e'i tite kupa.

²⁹ Kee rewarā mō aepe e'i tite kupa. Ji'ite Juteu rōwā mā'ē mō rē omā'ē Pauru reve kupa, taa pē ekoi kupa remē. Toropimu eu erā pē mā'ē rē omā'ē kupa. A'e Epesu taa wānerā tē. Ajawyi, “A'e teipō Pauru weru Janejare'e moe'ea retā pyy pē eroike”, e'i tite kupa.” Ajawyi tē nivoi mā'ē omo'y Pauru pē kupa ky'y.

³⁰ Aepe jaa ojenu jenupa katu tesō Jerusarē taa rupi. Ajawyi a'e taa wānā kō ojimopirai enu tesō ky'y. Ojimoaty oja uu uu Janejare'e moe'ea retā pyy kty kupa. Āmē Pauru opyy kupa. Ikatu kty omotyryry enōe eraa kupa. A'evo paire Janejare'e moe'ea retā pyy oovapy kupa. ³¹ Onōpā nōpā e'ete Pauru kupa. Ojuka taray kupa mijā. Ajamā'ē a'evoa kuise'ē ojenu Romā taa pewarā sota rōvijā pē. Kee jaa ojenu ijupe:

– Jerusarē taa wānā kō imirai tesō ojee kupa! Opota ojiapisi kupa! jaa ojenu ijupe.

³² ãmẽ aepo wenu remeve, kuiseẽ sota rövijã omoaty wemígwai kô. Sota rövijã miti kô. ãmõ, sota kô teve. A'e kô ovaiteay oo atyry kô pytery pè. ãmẽ aty wasu omãẽ ee kô remeve, opoi Pauru wyi kupa. Nonõpãi kupa ky'y. ³³ Oo Pauru pyri'ije'ẽ sota rövijã. Kee e'i wemígwai kô pè:

– Pepyy awi ipokwa, e'i.

A'evõ ãmẽ wereko kupa. E'i sota rövijã aty wasu pè:

– Mã rapijarà pãã kwaima'e peeru? e'i. Manyvo e'i põ peupe, ãwisõ tapejikõõ ee? e'i aty wasu pè.

³⁴ Aepo e'i epe. Ajamãẽ manyvo noereko'ãi ikuwa, atyry wapuka pukai tesõ rewarà mõ. ãmõ ãmõ rupi tè wapuka pukai kupa. Sota rövijã manyvo noereko'ãi enu ãmẽ. Ajawyi kee e'i kōrijõ tè wemígwai kô pè:

– Peraa ãwĩ imokatu sota kô rena wryy pè aty wasu wyi, e'i.

³⁵⁻³⁶ ãmẽ weraa Pauru kupa. Ajamãẽ aty wasu kô oo jẽ akypy rupi. Wapuka pukai jẽ oo kupa.

– Pejuka ãwĩ! e'i tite sota kô pè kupa.

ãmẽ wetã jura ppy pè werovãetã kupa remẽ, sota kô omovy tè Pauru eraa ky'y, aty wasu kô wyi, ipojoy ai tè aty wasu kô rewarà mõ.

Pauru ojireko katu remẽwarà

³⁷ ãmẽ sota kô rena pupe Pauru weroiketã kupa remẽ, e'i rãĩ Pauru sota rövijã pè:

– Jövijã, apota rãĩ si aporegeta ene, e'i.

Kereku kô ayvu rupi tè aepo e'i ajamãẽ. Ajawyi sota rövijã e'i ijupe:

– Haa! Ere katuay wete si Kereku kô ayvu rupi neporegeta! e'i. ³⁸ Ajawyi Ejitu yvy wãnerà tè sipõ ene? e'i. Kōitokõ jypy remẽ wemígwai kô omojikõõ ai tesõ maekwerà tè sipõ ene? e'i. Kōitokõ 4.000 römõ oo tekoe'ãma ktyy kupa, irapa rapa tesõ oo kupa maekwerà kô rövijã põ ene? e'i ãmẽ Pauru pè.

³⁹ – ãnĩ, e'i Pauru. A'e rōwã ije, e'i. Juteu tè ije, Taasu taa pè esaky maekwerà tè. A'e ywesõ taa wasu Sirisi yvy pè. Taporegeta rãĩ jane kô pè ãmẽ, e'i ijupe.

⁴⁰ ãmẽ sota rövijã “hoõ” e'i. ãmẽ Pauru opõã jura ku'ai oporegeta. Ojipomomoi rãĩ jane kô gtyy. “Tapejapyaka rãĩ si eayvu rè”, jaa tè aepo e'i.

Opi rãĩ ãmẽ kupa. ãmẽ Pauru oporegeta ijupe kô. Wayvu rupi tè oporegeta Pauru, Juteu kô ayvu rupi tè. Epereu eu teve a'e ayvu pè.

Pauru oporegeta Juteu kô pè remẽwarà

22 ¹ E'i ãmẽ Pauru aty wasu pè:

– Papa kô. Eretãrã kô teve. Pejapyaka rãĩ si aporegeta pejẽ remẽ. Ajireko katutã peayvu teitetea wyi, e'i.

² ãmẽ Juteu kô wenu wayvu rupi tè Pauru oporegeta ijupe kô remẽ. Epereu ayvu rupi tè remẽ. ãmẽ ywesõ manyvo ne'i kupa ky'y. Pauru e'i jẽ:

3– Ije tē Juteu tē, pevo! Taasu taa pē esaky maekwerà tē ije, a'e Sirisi yvy pewarà. Ajamā'ē aā Jerusarē taa rupi tē ajimovijapa aiko. Kamarieu remimo'ekwerà tē ije, a'e jamomojy ipi mǎ'ē tē. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē emotekokuwaway. Ajawyi upi katu aiko ipi. Ajimokasiay, ije ywesō Janejare'e remimota rupi taiko ipi. Āwitō pejē age'e, āwīvo aiko, e'i. ⁴Ajawyi kō ije ywesō naesa tari Jesu koty rewarà kō karamoe remē mijā, [“Janejare'e remimotarà rōwā ajamā'ē kupa”, a'e tite ijupewarà kō mō rewarà mō.] Ajawyi amomorijau kō ipi mijā. Ijukaarerà kō po pē ame'ē kō ipi mijā. Apyy kō teve imopā'āoka kō ipi mijā. Wāivīgwerà wyi ve a'evō areko mijā, e'i.

⁵– Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu okuwa aje ywete a'evō aiko maekwerà. Āmō, jōvijāgwerà kō ve okuwa. Ijayvu kō rupi si a'evō aiko ipi mijā! Tamasiku taa pē aa Jesu koty rewarà kō mopā'ātā remē, jōvijā kō tē kareta kō okusiwa tarāa janeretārāgwerà kō pē. Ijayvu kō rupi tē Jesu koty rewarà kō tapokwa eru ike, Jerusarē taa pē, imopā'ā kō ipi. A'evō 'evō aiko maekwerà tē ije, e'i Pauru.^o

Ojimoteea rewarà omojenu remēwarà
(Jesu koty rewarà kō 9.1-19; 26.12-18)

⁶E'i jē Pauru:

– Ajamā'ē Janejare'e emotee, Tamasiku taa pijarà rupi aa aiko remē. Jane 'aryvo katu kwaray remē a'evō aiko remē. Py'awarà mō kwaray vo 'ejē tesō mǎ'ē yvate kty wyi ereayape ereakwaso rōmō eārimā. ⁷A'evō remē a'a yvyu. Āmē ayvu ojenu ije. “Sauru! Epy'amopirai sō erereko rejupa!” e'i ije āmē. ⁸“Ava pō ene?” a'e āmē. “Jesu tē ije!” e'i. “Nasare taa wānerà. Ene itōkō epy'amopirai tē erereko rejupa!” e'i ije. ⁹Erupi oo mǎe kō ve omǎ'ē ereayape mǎ'ē rē. Ajamā'ē noenui oporegeta ije mǎ'ē kupa. ¹⁰Āmē a'e: “Jōvijā, manyvo pō nepota aiko?” a'e. Āmē Erōvijā ywete e'i ije: “Epō'ā jēsi ekwa Tamasiku taa kty”, e'i ije. “A'e pē jane mō e'itā neupe manyvotā neiko Janejare'e pē”, e'i ije. ¹¹Ajamā'ē nereapyoi 'ete ky'y, enykwerà ereakwaso tite rewarà mō. Naa'āi evote ky'y. Ajawyi erupi oo mǎe kōgā tē epopyy tē ereraa Tamasiku taa kty ky'y.

¹²– Āmē jakatu oiko kwaima'e mō a'e pē, Anania eu erā pē mǎ'ē. Janejare'e werovija katu mǎ'ē tē a'e. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi ipi mǎ'ē teve a'e. Ajawyi pirujē Juteu kō Tamasiku pewarà kō remimoe'e tē a'e. ¹³A'e uu eresa. Uu epyri'ije'ē javo ije: “Sauru, eretārā. Emǎ'ē mijē. Tanereapyo mijē ikenē!” e'i eupewarà mō. Aekwery vo ereapyo mijē ky'y! Amā'ē Anania rē.

¹⁴– Kee e'i Anania ije: “Sauru. Aje ywete Janejare'e janerāmōi kō Rōvijā wasu nepyteporopa wemīgwai rōmō tereiko ky'y. Ajawyi wemimotarà

omojikuwaoka ene. Ta'yry ivo katu ekoi mǎ'ě rē ywete nemǎ'ě neiko. Ijayvukwerà neenu teve, e'i. ¹⁵Age'e a'evoa mojenuarà rōmōtā tè ene neiko ky'y. Nemǎ'ě ee maekwerà nemojenutà neiko. Āmō, neenu maekwerà nemojenutà teve erokwa ky'y. Pirujē jane kō pē teremojenu. ¹⁶Ajawyi moma'e nereārō'āi neiko age'e ky'y! Terepō'ā te'tē neporegeta Janejare'e pē. Terejimojāmōrioka teve neiko ky'y. A'evopa ene remē, 'awyjepa' e'itā Janejare'e neaiwererà pē", e'i Anania ije, e'i Pauru.

Pauru oposikoa rewarà omome'u remēwarà

¹⁷E'i jē Pauru:

– Aja paire ajivy ajo Jerusarē taa kyty. Aa aike Janejare'e moe'ea retā wryy pē. A'e pē Janejare'e pē aporegeta ajupa remē, Erōvijā ywete ojimoikatu mijē eupe. ¹⁸E'i ije: “Kuisse'ē ikō ejisyry ekwa Jerusarē taa pe wyi nē. Jane ikewarà kō naneresā tari erewarà nemojenu ijupe kō remē. Nanererovija'āi kupa”, e'i ije.

¹⁹– Āmē a'e Jesu pē: “Erōvijā. Pirujē Juteu kō erekokwerà okuwa katu. Nekoty rewarà kō Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pē ojimoaty remē, aa aa eka imojaiwe kō remēwarà okuwa kupa. Apyy inōpā nōpāma kō ipi remēwarà okuwa kupa. ²⁰Āmō, Esitevāo nerekoawerà omojenu mǎ'ě ojuka kupa remē, ije ve a'e pē eeve kōaju. 'Tete ojuka kupa', a'e kōrijō ojuka kupa remē. Ijukaarerà kō yru poko kō apyy rā'ī ojuka kupa remē. Pirujē a'evoa Juteu kō okuwa katu”, a'e Jesu pē.^p

²¹– Ajamā'ē kee e'i kōrijō Jesu eupe: “Ekwa jēsī. Ke'īrōwā oromonotā, Juteu rōwā mǎe kō pyterā rupi”, e'i kōrijō ije, e'i Pauru.

²²Ameve aepe e'i remē, aty wasu kō omojikō'ōoka kō tesō ky'y. Ajawyi wapukai kupa.

– Pejuka āwī kwaima'e mokope! Jajimoane'e jētā ijuka! Ni'ei uve jē remē! e'i kupa.

²³Wapuka pukai jē tesō kupa. Ojiyrumoviva viva teve tesō kupa. Yvy omopepei tesō ojikō'ō iko kupa.

²⁴Ajawyi sota rōvijā e'i wemīgwai kō pē:

– Peraa āwī kwaima'e eroike tetā ikasi mǎ'ě pupe, sota rena pupe. Penōpā nōpā teve. Āmē tè maevo e'itā manyvo rewarà mō pō Juteu kō wapuka pukai tesō upa, e'i wemīgwai kō pē.

²⁵Weroike āmē kupa. Ajamā'ē opokwa inōpā nōpātā kupa upa remē, Pauru e'i sota rōvijā miti pē, opyri tui mǎ'ě pē:

– Jōvijā, kee ere rā'ī jēsī ije! Ava ayvu rupi wete pō enōpātā pekupa, āwisō Romā wane'e rōmō ije aiko remē? Nijanōpā amātejēi Romā wane'e kō ipi. Tysi tō nimanyvoi ekoi remē, nijanōpā'āi 'ete! e'i Pauru sota rōvijā miti pē.

²⁶ Aepo e'i ijupe remeve, oo oōvijā gyty javo.

– Jōvijā! Āwīvo tereiko e'ā! Āwī kwaima'e Romā wane'e rōmō tē sikaepo eko! e'i oōvijā pē.

²⁷ Ameve sota rōvijā opō'ā oo Pauru pē javo. E'i ijupe:

– Ere ije. Aje pō Romā wane'e tē ene? e'i.

– Ō'ō. A'e tē ije, e'i Pauru.

²⁸ Āmē sota rōvijā e'i:

– Ije ve Romā wane'e teve. Ajamā'ē ajikarakurimoma tesō a'e rōmō aiko, e'i Pauru pē.

Āmē Pauru e'i:

– Ajamā'ē ije Romā wane'e teāmā aiko, esaky remeve, [Papa amyry Romā wane'e tē rewarà mō.] e'i.

²⁹ Ameve Pauru onōpātā mijā mē kō ojisyry kōrijō tē oo. Āmē sota rōvijā ve ojimonyijay ky'y, a'e Romā wane'e tē sikaepo opokwa teywete rewarà mō.

Pauru ojireko katu jōvijāgwerà kō rovake remēwarà

³⁰ Ajamā'ē sota rōvijā, “Takuwa manyvo rewarà mō ywesō pō Juteu kō opota Pauru ojuka”, e'i oupe. Ajawyi kō'ēme ojoraoka Pauru. Ajaire omono pirujē Juteu rōvijāgwerà kō tojimoaty, Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā kō reve. Ojimoatya kupa remē, weroikeoka Pauru ovake kō.

23 ¹ Āmē Pauru omā'ē ywete rā'ī jōvijāgwerà kō rē javo ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Nainō gatui epe eaiwererā ereko epy'a pē Janejare'e wyi ipi. Ivo katuay ovake aiko ipi. Āwīvo teāmā eja'yrygā remeve aiko ipi, ajaate age'e remē, e'i.

² Anania eu Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu pē. Aepo e'i Pauru remē, ojurupeteoka ipyri tui mē kō pē. ³ Ajawyi Pauru e'i ijupe:

– Janejare'e nerovija rā'āga mā'ē tē ene! Ajawyi Janejare'e nemomoriyautā! Emomoriyauokaarā rōmō mokoī neapy ywe'e tite rejupa. Neremirovijaa rupi rōwā a'evotā ererekooka rejupa! e'i Pauru ijupe.

⁴ Āmē kwaima'ekwerà Pauru pyri tui mē kō e'i ijupe:

– Aepo ere sō Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu pē! e'i kupa. Tererōarō tite e'ā Janejare'e remīgwai! e'i kupa.

⁵ Āmē Pauru e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, nakuwai Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu tē sikaepo āwī, e'i. Akuwa sō remē, na'e'āi kuwa ijupe mijā, kee Janejare'e okusiwaoka wayvu rōmō rewarà mō: “Penōvijāgwerà kō tapeporegeta ai e'ā ikenē”, e'i rewarà mō, e'i Pauru.^q

⁶ ãmẽ Pauru omã'ẽ erokwa ee kô remẽ, okuwa jövijã kô mō Satusẽu kô. Ojipytery pẽ Pariseu kô. Ajawyi wayvo tesõ oporegeta ijupe kô:

– Eretãrã kô, e'i. Pariseu teve ije, e'i. Papa amyry Pariseu teve, e'i. Age'e ike ajimojaiweroka ajupa pejẽ, kee a'e ipi rewarà mō, “Aje ywete omãñõ mãe kô opoeratã kãramõ”, a'e ipi rewarà mō, e'i Pauru.^r

⁷ [Aepo e'i ve Pariseu kô ipi.] Ajawyi aepo e'i Pauru remẽ, Pariseu kô, Satusẽu kô reve, ojiayvuvaja vaja ojeeve kupa ky'y. Ameve Pariseu kô ojimokuipe'e ovote Satusẽu kô wyi ky'y. ⁸ Kee e'i mã'ẽ tẽ Satusẽu kô rewarà mō: “Omãñõ maekwerã kô nopoera'ãi mijẽ kãramõ”, e'i mã'ẽ tẽ. ãmõ, “Janejare'e remĩgwai yvapewarã kô naikoi”, e'i mãe kô tẽ. ãmõ, “Jane'ãg ve naikoi”, e'i Satusẽu kô mã'ẽ. Pariseu kô ãmẽ kee e'i mã'ẽ tẽ: “Uve jane'ãg mō, yvapewarã”, e'i mã'ẽ. ãmõ, “Uve Janejare'e remĩgwai yvapewarã kô”, e'i mã'ẽ. ãmõ, “Omãñõ mãe kô opoeratã kãramõ”, e'i mã'ẽ.^s

[Ajawyi Pauru, “Omãñõ mãe kô opoeratã kãramõ”, e'i remẽ, Pariseu kô, “Õõ, aje”, e'i ky'y. Satusẽu kô ãmẽ, “Aje”, ne'i. Ajawyi tẽ ojimokuipe'e ojiwyi kupa ky'y. Pauru koty rewarà kô rômõ tẽ Pariseu kô ãmẽ ky'y.]

⁹ ãmẽ ywesõ wapuka pukai tesõ kupa. ãmẽ tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kô mō opõã oporegeta. Pariseu kô teve a'e kô ãmẽ. A'e kô kee e'i:

– Aã kwaima'e rẽ noromã'ẽi nivoi ekoi remẽ ipi. Janejare'e remĩgwai yvapewarã tẽ maevo oporegeta ijupe aepo te'i ipi. I'ãg mō yvapewarã tẽ maevo oporegeta ijupe aepo te'i. Ajawyi norojikõ'õ'ãi ee, e'i kupa ky'y.

¹⁰ A'evõ remẽ a'e pẽ tui mãe kô ojikõ'õ ai ojee ky'y. Ipojoy ai tẽ a'e pẽ ãmẽ kupa. Omomaranaitã maevo Pauru kupa. Ajawyi sota rövijã e'i oupe:

– Oovajarotã maevo ijuka kupa! e'i oupe.

Ajawyi omono wemĩgwai kô mō kuise'ẽ toeraa Pauru iwyi kô imokatu sota kô rena pẽ. ¹¹ ãmẽ pya remẽ Jesu ojimoikatu Pauru pẽ.

– Ejimokasi ikenẽ, Pauru! e'i. ãwitõ age'e ike Jerusarẽ taa wãnã kô pẽ erekoa nemojikuwaoka tokuwa kupa. ãwĩvo ve ajaire Romã taa pẽ teve tereo erewarã mojikuwaoka a'e wãnã kô pẽ, e'i Jesu ijupe.

Juteu kô, “Pauru sijuka”, e'i remẽwarã

¹² ãmẽ kõ'ẽme Juteu kô mō ojimoaty. E'i ojiupe kupa:

– Pauru sijuka! e'i kupa. Tijajimi'u e'ã rã'ĩ ikõ Pauru sijuka e'ãve nẽ! e'i kupa. Tijay'u e'ã rã'ĩ teve! Aje ywete nisijavy'ãi janeayvu, e'i tite kupa.

¹³ 40 rômõ tesõ aepo e'i tite mãe kô. ¹⁴ A'e kô oo aepo javo Janejare'e pẽ oporegeta mãe kô rövijã kô pẽ. ãmõ, Juteu rövijã kô pẽ. Kee e'i kupa:

– Noromotee'ãi oreayvu ojiupe. Kee oro'e: “Pauru sijuka remẽ tẽ katu jajimi'utã. ãmõ, jay'u tevetã”, oro'epa. ¹⁵ Ajawyi kee oro'e pejẽ,

jövijägwerà kō tè pejē rewarà mō. Kovi peporegeta sota kō rōvijā pè toeru Pauru ike penovake kupa. Kee tapejē: “Emuroka Pauru. Apota ekoa aenu jē takuwa katu”, tapejē rā’āga ikō imono sota rōvijā pè, e’i kupa. Āmē tyvija rupi oroārō amātejētā ijuka orokupa, ike novāeive remeve, e’i oōvijā kō pè kupa mijā.

¹⁶ Ājamāē aepo e’i mǎē Pauru kōjā memyry wenu sikaepo. Ajawyi oo imomewa Pauru pè, sota kō rena pè. ¹⁷ Āmē Pauru, aepo wenu remē, sota rōvijā miti mō omuu imogeta. E’i ijupe:

– Aā kōnomiokyry eraa nerōvijā gyty, wemikuwa tomome’u ijupe, e’i ijupe.

¹⁸ Weraa āmē oōvijā gyty.

– Pauru emuu kee javo aā kōnomiokyry pewarà mō: “Eraa nerōvijā gyty wemikuwa tomome’u ijupe”, e’i ije, e’i.

¹⁹ Āmē sota rōvijā opopyy eraa kōnomiokyry tyvija kyty tè, āmō kō toenu e’ā manyvo e’i remē.

– Moma’e eretā pō ije? e’i.

²⁰ Āmē kōnomiokyry e’i:

– Aenu Juteu kō oporegeta ai remē. Kovi kee e’itā imuu ene kupa: “Pauru emuu ike kyty, jövijägwerà kō jimoatya rena kyty. Oropota ekoa oroenu jē torokuwa katu”, e’i rā’āgatā imuu ene kupa. Iwaritā tè aepo e’i kupa remē, e’i. ²¹ Aty wasu tesō Pauru āpā kō rōmō ekoi, 40 rōmō tesō. Kee e’i kupa: “Pauru orojuka remē tè katu orojimi’utā”, e’i taenu kupa. Age’e ywete wārō kupa, “hoō” tere ijupe kō. Ajawyi ajo kuise’e nekoty aepo momewa, tererovija e’ā ijayvu kō, e’i. Teremonooka e’ā too, e’i sota rōvijā pè.

²² Aepo e’i kōnomiokyry paire, sota rōvijā e’i ijupe:

– Teremome’u e’ā ikō aepo ere ije mǎē āmō kō pè nē, e’i ijupe.

[Aepo e’i paire omojivy imono kōnomiokyry āmē ky’y.]

Kovenatu Perisi rovake Pauru tui remēwarà

²³ Aja paire sota rōvijā omoisyry amātejētā Pauru too Juteu kō wyi. Ajawyi, “Ejo ike”, e’i wemīgwai sota rōvijā miti kō pè, mōrijō rōmō. Uu kupa remē, kee e’i ijupe kō:

– Pauru amonotā penupi kovenatu Perisi kyty, Sesareja taa kyty. Ajawyi eesa 200 rōmō sota kō. Āmō, 70 rōmō kavaru rewarà kō. Āmō, 200 rōmō teve suruku poko rewarà kō. Age’e pya peotā, 9 ora remē. ²⁴ Āmō, kavaru kō ve tapemokatu amātejē upi kō Pauru too. Pereko katu ikō Pauru peo remē nē, e’i. Kovenatu Perisi po pè peraa ime’e, e’i sota rōvijā miti kō pè.

²⁵ Aepo e’i paire, kareta okusiwa toeraa kupa. Kee e’i ikusiwa ee:

²⁶ Karautiu Risia remikusiwarerà aā, Kovenatu Perisi pewarà. Āwī kareta akusiwa imono teremǎē ee. Ejimorypa katuay wete ene ipi.

Ikatu pō neiko mokope rupi mijã? a'e ene. ²⁷Awĩ Pauru, amono moko kyty mã'ẽ, Juteu kō remipykwerà. Ke'ĩ ojukatà ereko kupa mã'ẽ. Ajamã'ẽ Romã wane'e tẽ sikaepo. Ajawyi oroereko katu iwyi kō, eremĩgwai sota kō reve.

²⁸Nakuwai manyvo rewarà mō pō ojikō'ō ee kupa mã'ẽ. Ajawyi araaoka Juteu rōvijãgwerà kō rovake, tokuwa kupa. ²⁹Ajamã'ẽ kuise'ẽ akuwa, Juteu kō rekoa temikusiwarerà rupi rōwã ekoi rewarà mō tẽ sikaepo ojikō'ō ee kupa. Aja rewarà mō kōrijō tẽ. Miraiwerà rōwã Pauru ajamã'ẽ. Ajawyi najukaokari ijupe kō. ãmō, namonookari imopã'ãoka.

³⁰Age'e ava mō, “Juteu kō ojukatà”, e'i ije imojenu takuwa. Ajawyi amonookatà amãtejẽ nekoty. ãmō, nivoi mã'ẽ omo'y ee mãe kō ve amonotà ajaire nekoty. A'e kō tomome'u katu neupe, manyvore pō ojikō'ō ee kupa. Awyjepa eayvukwerà ky'y, e'i Karaujiu Risia ikusiwa kareta pupe.

³¹Oo sota kō ãmẽ oōvijã ayvu rupi. Pauru weraa kupa. Kareta jikusiwarerà weraa teve kupa. Pya teipō weraa kupa, Átipatiri taa kyty. ³²Ãmẽ kō'ẽme sota kō, opy rè tẽ wata mãe kō, ojivy uu sota kō rena kyty, Pauru weraa maekwerà kō. Kavaru rupi oo mãe kō kōrijō tẽ oo jẽ Pauru rupi. ³³Ãmẽ oo ovãe Sesareja taa pẽ kupa. A'e pẽ ome'ẽ kareta jikusiwarerà kovenatu Perisi pẽ. Pauru ve ome'ẽ ipo pẽ kupa. ³⁴Kovenatu kareta omogeta ãmẽ. Omogeta paire e'i Pauru pẽ:

– Mã vvy wãnà pō ene? e'i.

– Sirisi wãnerà tẽ ije, e'i Pauru.

³⁵E'i mijẽ kovenatu Perisi ijupe:

– Ajaire oromuu tarà mijẽ ekoty nemome'u katuarerà kō ovãema remẽ, taenu ywete si nerewarà, e'i.

Ajaire sota kō mō pẽ e'i:

– Eraa Pauru topyta jōvijã Eroti amyry posikoawerà retã wryy pẽ. A'e pẽ sota kō toãrō jẽ, e'i ijupe.

Juteu kō nivoi mã'ẽ omo'y teywete Pauru rè remẽwarà

24 ¹Ãmẽ 5 oke paire, Juteu rōvijãgwerà kō ojapara oo Sesareja taa kyty, Jerusarẽ taa pe wyi. Kejō oo kupa. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã wasu, Anania eu erà pẽ mã'ẽ. ãmō, Juteu rōvijã kō mō ve oo. ãmō, Romã pewarà tekoua kuwaparà oo, Teturu eu erà pẽ mã'ẽ. Mokopejō oo kupa. A'e kō oporegeta aità Pauru rè kovenatu Perisi rovake. ²A'e pẽ ovãe kupa ire, jōvijã ayvukasia rena pẽ ojimoaty kupa, kovenatu reve. ãmẽ Romã pewarà tekoua kuwaparà ypy oporegeta. A'e nivoi mã'ẽ omo'y teywete Pauru rè, kovenatu reminu rōmō. Oporegeta katu rããga rã'ĩ ojimory ee.

– Kovenatu Perisi. Netekokuwavay ipi. Nekatuay weté oreupe ipi. Oreroryvay nere ipi, jövijã ywete ene rewarà mō. ãmō, orerau rejupa rewarà mō, e'i. Nerewarà mō tē orojimory katu ojee ipi, e'i. Nerewarà mō teve naikoi miraia mō orerena pē ipi. ãmō, jikō'ōa naikoi teve. Age'e rōwã a'evo orerereko rejupa, e'i imory rã'aga. ³Kōẽ jawe jawe a'evo oroiko ipi. Ajawyi oreroryvay nere ipi. Manyvo remē jē rōwã noreroryi nere ipi. ⁴Age'e noroporegeta puku'ãi neupe. Ajamãẽ ejapyaka rã'i oreayvu rē, oro'e ene. Orokuwa neenutã, ivo neiko teãmã oreupe ipi rewarà mō.

⁵– ãwĩ kwaima'e orokuwa. Ipojoy mãẽ tē. Poromo'eai ywete mãẽ teve. Pirujē taa taa rupi oo oo remē upi upi a'evo ekoi ipi. ãmō rupi teve omome'u Juteu kō pē ipi, ãwisō oövijägwerã kō ayvu toerovija e'ã kupa ky'y. ãmō, Nasare taa wãnã rewarà kō rōvijã teve ãwĩ, e'i rã'aga. ⁶Kee e'i teve aepo jaa 'aryvo. Janejare'e moe'ea retã omojaiwe tarepe. A'evo 'evo ekoi rewarà mō tē oropyy maevo. Oreayvu pojoy rupi tē ãwĩvo oroereko. ⁷Ajamãẽ sota rōvijã, Risia eu erã pē mãẽ, oo orekoty ojimokasi. Wemigwai kō reve wekyi orepo pe wyi. ⁸Ajaire a'e tē oremuroka nekoty, ãwisō toromome'u aepo jaa neupe. Ajawyi tereporegeta ijupe esa. ãwĩ ywete ojimome'u remē, “aje ywete” eretã pirujē oreayvu pē, e'i tite Teturu kovenatu pē.

⁹Aepo e'i remē,

– Õ'õ, aje ywete aepo e'i mãẽ, e'i e'i rã'aga Juteu rōvijã kō.

Pauru ojireko katu kovenatu Perisi rovake remēwarã

¹⁰Ajaire kovenatu Perisi Pauru ppy omono toporegeta. ãmē kee e'i Pauru:

– Akuwa ijatyray kwaray rōmō tesō nerokwapa orerekoa kuwaparã rōmō neiko remē. Ajawyi eroryvay nerovake ajimome'u. Ene ywete neenutã eayvu ky'y, ajireko katu ijayvu ai kō wyi remē, e'i. ¹¹Kee a'etã ene. Naiko pukuive Jerusarē taa pē aa paire epyy kupa. ¹²ke remē tē epyy kupa, Janejare'e moe'ea aa paire. A'e terekuwa esa, aje aepo a'e remē, e'i. ¹²Aã Juteu kō nivoi mãẽ omo'y teywete ere. Nomã'ei manyvo ekojē aiko remē ere kupa. Nomã'ei teve jane kō ayvuvaja vaja aiko Janejare'e moe'ea retã ppy pē aiko remē. ãmō, nomã'ei teve Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã mō wryy pē amojikō'ōoka jane kō remē. Mape jē rōwã a'evo aiko remē, omãẽ ere kupa ipi. ¹³Ajawyi manyvo ne'i'ãi kuwa age'e aepo jaa rōmō kupa mijã!

¹⁴– Ajawyi ije ywete kee a'etã ene. Orerãmōi kō reruparã mō ve Janejare'e arovija imoe'e ipi. Wayvukwerã tãmō Moisesi amyry pē okusiwaoka maekwerã pē “aje” a'e ipi. Wayvu mojenuarã kō pē okusiwaoka maekwerã pē “aje” a'e teve. Ajamãẽ ijayvu age'ewarã pē teve “aje” a'e. A'e rupi katu teve aiko ipi, Jesu rekoa rupi tē. A'e pewarã mō si, “Iwarite ãwĩ aepo e'i”, e'i ãwĩ kō, a'evo aiko rewarã mō tē. ¹⁵ãwitō ãwĩ

kō, “Aje, Janejare'e omānō mǎe kō omomoerata”, e'i, aepo a'e mǎē teve ije. Ijayvu kō vo ve eayvu. Aje, pirujē omomoerata. Āwitō ivo mǎe kō omomoerata, a'evō tary ve nivoi mǎe kō, e'i. ¹⁶Ajawyi si ajimokasiay ivo katua rupi taiko Janejare'e rovake. Āmō, jane kō rovake teve, e'i Pauru.

¹⁷E'i jē Pauru:

– Āmō, kee teve aiko maekwerà. Age'e rōwā Jerusarē rupi aiko. Ajaire naai 'ete a'e kyty ky'y. Ijaty kwaray rōmō tesō naai 'ete a'e kyty. Age'e tē katu ajivy mijē aa a'e kyty. Karakuri kō araa eretārāgwerà nimoma'e'i mǎe kō pē ime'ē. Āmō, Janejare'e moe'ea retā pē eremime'ē rā araa, e'i. ¹⁸A'evō 'evo aiko remē omā'ē ere kupa, Janejare'e moe'ea retā ypy pē. Ajipiky'a'o paire jakatu omā'ē ere kupa. Āmē a'evō aiko remē, aty wasu reve rōwā aiko. Najikō'ō kō'oi teve ee kō.^t ¹⁹Ajamā'ē Juteu kō mō a'e pē tui, Asia yvy wānā kō mō. A'e kō tē kuwasi erekoawerà kō omome'u ene mijā, eaiwererā mō rē sō omā'ē kupa remē, a'e kō tē omā'ē ere rewarā mō. Aā kō āmē nomā'ēi ere Janejare'e moe'ea retā ypy pē aju remē. ²⁰Jōvijāgwerà kō rovake aiko remē tē omā'ē ere kupa ky'y. Ajawyi a'evō aiko maekwerà kōrijō tē kuwasi omome'u kupa mijā, a'e rovake sō nivoi aiko remē. ²¹Kee a'e kōrijō tē ovake kō apō'ā aporegeta remē. “Aje ywete omānō mǎe kō kāramō opoerata”, a'e. “A'e rewarā mō ipō age'e emojaiewea”, a'e ovake kō, e'i Pauru oporegeta kovenatu pē.”

²²Āmē aepo jaa kovenatu Perisi wenu remē, kee e'i ijupe:

– Āmō remē teipō akuwatā nerekoa. Sota rōvijā tovāe rā'ī nē, a'e tē nemuu rewarā mō, e'i. Āmē tē akuwatā nereko, e'i ijupe.

Ajamā'ē kovenatu Perisi Jesu rekoa rewarā wenu mā'ē tē. ²³Ajaire e'i sota rōvijā miti pē:

– Sota kō mō toārō jē rā'ī Pauru, e'i. Opota sō ijimorypa kō uu ipyri ipātavō remē, totuu nē āmē, e'i.

Pauru kovenatu Perisi kō rovake tui mijē remēwarà

²⁴Āmē āmō 'ary pē, kovenatu Perisi uu mijē, werekwarà Tusira reve. Juteu wāivī'y tē erekwarà. Oike mijē jōvijā ayvukasia rena pē. Āmē omuroka Pauru okoty, tomojenu Jesu ayvu e'ey ijupe kō. Āmē ivo katuay Pauru omojenu Kiristu Jesu rē jirovijā mā'ē rewarà. ²⁵Kee e'i teve Pauru:

– Janejare'e opota ivo tijaiko ipi, e'i. Āmō, opota teve tijajireko katu ivoa rupi tijaiko. Āmō, kāramō Janejare'e poromosā'āgatā, pirujē. Ivo mǎe kō weraatā wena kyty opyri toiko karuaru. Nivoi mǎe kō noeraa'āi āmē. A'e kō omomorijau kōrijōtā tē, e'i Pauru.

Aepo kovenatu Perisi wenu remē, e'i Pauru pē:

– I'ete rā'ī neporegeta ije. Ejivy rā'ī ekwa. Āmō remē teipō oromuroka tarā mijē. Āmē si aenu katutā neayvu ky'y, e'i ijupe.

^t 24.18 J.K.R. 21.17-28 ^u 24.21 J.K.R. 23.6

Ojimonyi Pauru ayvu renu rewarà mō aepo e'i imoisyry. ²⁶Kee e'i tite kovenatu Perisi oupe, Pauru rè: “Karakuri pō ome'età ije tamoëoka?” e'i tite. Ajawyi omuroka py'yi imogeta. ²⁷Nomoëi jimopā'āga pe wyi ajamā'ē, kee e'i oupe rewarà mō: “Amoë sō remē, Juteu kō ojikō'ōtā ere āmē. A'e kō ywesō tamory”, e'i oupe rewarà mō.

Ajawyi tē nomoëokai Pauru jimopā'āga pupe wyi. Mōrijō kwaray rōmō Perisi a'evō kovenatu rōmō ekoi jē. Ajaire ojisyry kovenatu rōmō ekoia wyi, awyje ky'y. Āmō kovenatu tē mijē oike ekovijarerà rōmō. Posiu Pesitu eu mā'ē tē oike ky'y. A'evō remē Pauru jimopā'āga pē tui jē upa.

Pauru ojimokasi kovenatu Pesitu rè remēwarà

25 ¹Āmē Pesitu Juteu yvy pē ojimojōvijā ypy remē, Sesareja taa pē rā'ī ekoi. Moapy ke rōmō oike paire, Jerusarē taa kyty ojiupi rā'ī oo. ²A'e pē ovāe remē, Juteu rōvijāgwerà kō ojimoaty uu ovaque. Janejare'e pē oporegeta mae kō rōvijā kō a'evō ekoi. Āmō, Juteu kō rōvijā kō ve. A'e a'e kō oporegeta ai tē Pauru rè. Omome'u katu mijē kovenatu Pesitu pē kupa.

– A'evō 'evo sō mā'ē tē Pauru! e'i kupa. ³Ajawyi teremojivyoka Jerusarē taa kyty, oremorya rōmō, e'i kupa.

Ajamā'ē, “Pee ku'ai pē sijukatā Pauru”, e'i oupe kupa. Ajawyi aepo e'i tite kupa.

⁴⁻⁵Āmē kovenatu Pesitu e'i ijupe kō:

– Ānī, e'i. Sesareja taa pē Pauru jimopā'āga pē tui upa. Kuise'ē jē ajivytā aa a'e kyty, e'i. Penōvijā kō mō kuwasi oo erupi a'e kyty. Āmē tē oiko sikaepo ijaiwererà mō remē, tomome'u katu ije kupa, e'i kovenatu Pesitu ijupe kō.

⁶Aja paire Jerusarē taa pē oiko puku sa'u jē iko, janepokwerà pē oke. Ajaire ojivy oo Sesareja taa kyty ojapara ky'y. Juteu rōvijā kō mō ve oo upi. Ovāe maire, kō'ēmeve oo tetā ivo tekoua kuwapa retā mē oike wapy, jōvijā apyka 'aryvo. A'e pē kovenatu wenu jane kō ayvu ipi, oporegeta remē. Omuroka Pauru okoty āmē.

⁷Āmē Pauru a'e pupe oike remē, Juteu kō Jerusarē taa pe wyi ojapara uu maekwerà kō a'e pē tui, kovenatu rupi uu maekwerà kō. A'e kō nivoi 'eteay mā'ē omoy teywete Pauru rè kovenatu rovaque.

– A'evō 'evo sō mā'ē tē āwī kwaima'e, e'i teywete Pauru pewarà mō kupa.

Oporegeta ai ywete si kupa. Ajamā'ē mā nomoy'ai Pauru rewarà aje ywete sikaepo nivoi ekoia, “aje” te'i kovenatu ijayvu kō pewarà mō.

⁸Pauru āmē ojimokasi oporegeta ojireko katu iwyi kō ky'y. Kee e'i:

– Ije jōvijā kō ayvu rupi katu aiko ipi, e'i. Naiko teitetei aiko ipi, e'i. Āmō, najavyi teve tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tekoua ipi, e'i. Āmō, Janejare'e moe'ea retā namojaiwei teve aiko. Āmō, jōvijā wasu Sesa ayvu pojy najavyi teve ipi. Ikatu tē aiko ipi, e'i Pauru.

⁹ Ajamã'ẽ kovenatu Pesitu opota tè Juteu rōvijã kō mory. Ajawyi e'i Pauru pè:

– Nerepotai pō Jerusarẽ taa kyty neo, takuwa katu nerekokwerà? e'i ijupe.

¹⁰ – Ānĩ! e'i Pauru. Ikepa rōwã sipō aju, nerovake. Jōvijã wasu Sesa remimojōvijã rovake aju! Ajawyi ikeve nivoi aiko mǎ'ẽ terekuwa, mǎ pō eresatà, ajawyi. Manyvo na'e'i Juteu kō pè aiko ipi. Ene ve nekuwa katu manyvo na'e'i aiko remē ipi! ¹¹ Aje sō ijayvukwerà erewarà remē, ekuwa kuwa ãmē rejupa. Upi katu tè kuwa ejukaoka rejupa. Ajamã'ẽ nivoi omo'y teywete sō ere kupa remē, nivo'ãi kuwa eme'ẽ ipo kō pè remē, e'i. Ajawyi jōvijã wasu Sesa po pè tè emono rejupa, a'e ene ky'y! e'i kovenatu pè.

¹² Aepo e'i Pauru paire, kovenatu Pesitu oporegeta rǎĩ opātavōarà kō reve, manyvo toereko kupa. Ajaire e'i Pauru pè:

– Hoō. Aepo erepa rewarà mō, a'e kyty oromonookatà! e'i.

Pauru jōvijã Akiripa kō rovake remēwarà

¹³ Kāramō sa'u jōvijã mō uu Sesareja taa kyty kovenatu Pesitu resa. Akiripa eu erà pè. Okōjã revejē uu. Pereni eu ikōjã rerà pè. A'e kō uu ojimory kovenatu Pesitu rē. ¹⁴ A'e rupi ekoi rǎĩ kupa. Ijaty sa'u 'arà a'e rupi ekoi kupa. Āmē kovenatu Pesitu omome'u Pauru rewarà ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Oiko ike kwaima'e mō, Pauru eu erà pè mǎ'ẽ, e'i. Kovenatu Perisi ojisyry remē, oity ike jimopǎ'āga pè maekwerà, e'i. ¹⁵ Āmē Jerusarẽ taa pè aa remē, Juteu rōvijāgwerà kō nivoi mǎ'ẽ omo'y ee eupe. Kejō a'evō ekoi mǎe kō: Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijã kō. Āmō, Juteu rōvijã kō ve. Mokojejō. "A'evō 'evo sō ekoi mǎ'ẽ tè Pauru!" e'i ije kupa. Ajawyi omojaiweokatà eupe kupa. Opota ije tè tamojaiwe kupa, e'i. ¹⁶ Ajamã'ẽ kee a'e ijupe kō: "Nikatu'ãi āwīvo areko remē. Nijamojaiwe teywetei Romā wane'e kō ipi", a'e ijupe kō. "Kee jareko. Oporegeta ai ee maekwerà rovake tatui. Āmē tè omojaiwetà remē, ovakeve ãmē omojaiwe. Āmē tè temimojaiwerà ojireko katutà ayvu ai wyi ipi", a'e ijupe kō. ¹⁷ Ajawyi a'e kō ovāe ike erupi remē, naiko pukui. Kō'ēmeve aa tetā ivo tekoua kuwapa retā mē aapy. Ameve amuroka a'e kwaima'e ekoty. ¹⁸ Nivoi mǎ'ẽ omo'y ee mǎe kō ve uu. A'e kō oporegeta ai wetē ee. Ajamã'ẽ manyvo jaa rōwã oporegeta ai ee kupa. Āmē ajipy'amogeta amātejē tite: " 'Pauru noerovijai teipō jōvijã wasu Sesa ayvu pojy', e'itā ipō kupa", a'e tite. Ne'i ajamã'ẽ kupa. ¹⁹ Kee e'i kōrijō tè kupa: "Janejare'e rerovijaa rupi katu rōwã Pauru ekoi ipi", e'i kōrijō tè kupa. Āmō, Jesu eu ijupe mǎ'ẽ mǎnōa rē ijayvuvaja vaja kupa mijã. Omānōma a'e. Ajamã'ẽ Pauru: "Opoerapa. Oiko mijē", e'i ijupewarà mō. Aepo e'i rewarà mō tè opota omojaiwe ijuka kupa.

²⁰ – Ajawyi manyvo na'e'ãi tesō ky'y, aepo rapijarà ayvu aenu remē, e'i. Ajawyi manyvo na'e'ãi teve aporegeta ky'y. Naikoi eporegetaa. Ajawyi

a'e Pauru pè: “Nerepotai pō neo Jerusarē taa kyty, a'e pè tè si nerekoa takuwa?” a'e. ²¹Ajamā'ē Pauru ojimokasità, kee javo: “Jōvijā wasu Sesa po pè emono rejupa, a'e ky'y!” e'i. Ajawyi a'e pè amonotà tatui ky'y. Ajamā'ē ike jimopā'āga pè tui jē rā'ī upa, e'i. Amono jē sota kō toārō jē upa, ajaatetā amonooka jōvijā Sesa kyty, e'i kovenatu Pesitu jōvijā Akiripa pè.

²²Āmē aepeo wenu Akiripa remē, e'i:

– Ije ve apota amā'ē ee, tajapyaka ijayvu rē, manyvo e'itā pō oporegeta, e'i.

– Hoō, e'i kovenatu Pesitu. Kovi neenutā āmē, amuu remē, e'i ijupe.

²³Āmē kō'ēme jōvijā Akiripa uu ovāe jimoatya retā mē, okōjā Pereni reve. Jōvijā yru poko ikatuay mā'ē opypy eroike kupa. Āmō, sota kō rōvijā kō ve uu. Āmō, Sesareja taa rōvijā kō teve. A'e pè tui kupa remē, kovenatu Pesitu omono sota kō too Pauru pijarā mō. Weru āmē kupa.

²⁴Āmē kovenatu Pesitu e'i ijupe kō:

– Jōvijā Akiripa. Āmō, pirujē ike janereve tui mē kō ve. Pemā'ē āā kwaima'e rē. Aā rē tè Juteu kō ojikō'ō. Oporegeta ai ywete ee kupa. Jerusarē taa wānā kō. Ikewarā kō teve, e'i. “Ejukaoka” e'i ije kupa ipi. ²⁵Ajamā'ē a'e eupe: “Manyvo nijareko'āi ijuka”, a'e. “Mā rē nijajuka'āi, nimanyvoi ekoi rewarā mō”, a'e eupe. Ajamā'ē āwī ywete ojime'ētā jōvijā wasu Sesa po pè. Ajawyi, “Hoō, oromonookatā āmē ky'y”, a'e kōrijō tè āmē ijupe.

²⁶– Ajamā'ē nakuwai manyvo a'etā ikusiwa kareta rē imonooka eeve jōvijā Sesa pè, tokuwa manyvore pō jamonooka. Ajawyi age'e aeru ike penovake. Jōvijā Akiripa rovake ywesō aeru, tojimome'u penovake. Maevo āwīvo remē tè oikotā ayvu takusiwa ee ky'y. ²⁷Kee rewarā mō. Temimopā'āgwerā jamonooka jōvijā Sesa pè remē, kareta irōromō tè apijarerā jamono ipi, tokuwa manyvore pō a'evo. Kareta e'āte nijamonooka teywetei ipi, e'i kovenatu Pesitu.

Pauru ojimome'u jōvijā Akiripa rovake remēwarā

26 ¹Ajaire jōvijā Akiripa e'i Pauru pè:

– Ene pyy ejireko katu ayvu ai wyi, e'i.

Āmē Pauru opojai tesō oporegetatā. Kee e'i ijupe:

²– Jōvijā Akiripa, ejapyaka eayvu rē aporegeta neupe remē. Juteu rōvijā kō emojaiwe tesō ipi, e'i. Ajawyi age'e aporegeta katutā ajireko katua rē, e'i. Ije age'e eroryvay, nerovake ajimokasità ee kō, ijayvu ai eupe kupa rewarā mō. Pirujē Juteu rōvijā kō ayvu ai wyi ajireko katutā aiko.

³Niwasu'āi aporegeta ene remē, nekuwa Juteu kō rekoa ipi rewarā mō. Ajawyi a'e ene. Ejapyaka katu rā'ī eayvu rē aporegeta ene remē, a'e ene, e'i.

⁴– Aā Juteu kō ekuwa manyvo aiko eja'yry remeve erena pè maekwerā, ajaate age'e. Okuwa manyvo aiko Juteu yvy rupi remē teve kupa, Jerusarē taa rupi aiko remē. Omā'ē ere kupa ipi rewarā mō ekuwa kupa. ⁵Pariseu

teve ije, ivo kô. A'e kô ywesô tāmô Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi mǎe kô.” Ije ywesô kô a'e rupi ajimokasiay aiko mijã. Ajikuwa katu a'evoa rômô aiko mijã. Karamoe remeve ajikuwa katu. Ajawyi pirujê erekoa okuwa kupa. Opota omome'u kupa remê, e'itã ãmê kupa. Ewari tẽ sô remê, okuwa tary ve ãmê ewarikwerà kupa. Ere awi ãmê ijupe kô esa, e'i.

6– Karamoe remê Janejare'e kee e'ipa orerãmô i kô pẽ: “Amomoerata omãnô mǎe kô kãramô”, e'i. Aepo jaa pẽ “aje ywete” a'e rewarà mô ojikôô ere kupa. A'evoa rã aãrô jẽ rewarà mô teve. Ajawyi tẽ ereru nerovake kupa. 7Ajamãê ije kôrijô tẽ rôwã a'evoa aãrô. Pirujê eretãrãgwerà Juteu kô wyive wãrô, 12 atyry kô jeapyrerà kô wyive. Wãrô jẽ kupa remê, werovija teãmã Janejare'e imoe'e kupa ipi, evo ve. Pya rupi, 'arã rupi ijayvu rupi ekoi kupa ipi, wãrô jẽ kupa remê. Ajamãê, “Aje ywete Janejare'e omomoerata omãnô mǎe kô”, a'e rewarà mô, ojikôô ere kupa. Aepo jaa rewarà mô tẽ age'e emojaiwe nerovake kupa, e'i jôvijã Akiripa pẽ.

8Kee e'i rã'i Pauru Juteu kô pẽ, uu imojaiwe mǎe kô pẽ:

– Kee pejê tite pô? “Janejare'e nomomoeraoka'ãi omãnô maekwerà kô”, pejê tite pô? Ije ve ãmô rupi teve ajipy'amogeta ipi mijã, e'i.

9E'i jẽ Pauru jôvijã Akiripa pẽ:

– Ije ve ãmô rupi teve ajipy'amogeta ipi mijã, e'i. “Aje rôwã Jesu Nasare taa wãnã ayvu”, a'e tite mijã, e'i. Ajawyi kee a'e tite ipi mijã: “Pirujê Jesu koty rewarà kô tamomorijau”, a'e. Ajawyi pirujê a'evo ywe'e tite areko kô ipi, e'i. Amojaiwe kô ywe'e tite kô ipi mijã, e'i. 10Jerusarê taa pẽ a'evo aiko ipi mijã. Ikoty rewarà kô amojaiwe imopãã ipi mijã. Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kô rôvijã kô ayvukasia rupi a'evo areko kô ipi mijã. Orerôvijã kô omojaiweoka kô ijukaoka remê, “i'ete” a'e kôrijô. Ije ve naesa tari kô ipi mijã.

11– Ajawyi a'evo aiko maekwerà tẽ ije, a'e ajupa ene. Ajimokasi ywe'e tite, “Jesu rekoa toity kupa”, a'e tite rewarà mô. “Peja'a jẽ sô Jesu rẽ remê, poromomorijautã ãmê”, a'e ipe ijupe kô ipi. “Poromopã'atã poroapisi”, a'e ipe teve ijupe kô mijã. Nopoi tite Jesu ayvu wyi kupa remê, amomorijau kô ipi. “Topoi ekojê iwyi kupa”, a'e tite rewarà mô a'evo areko kô ipi mijã. Napotai tesô kô ewarã kô aenu. Ajawyi taa taa rupi aa Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã kô rupi ipi. Jesu koty rewarà kô amomorijau, Juteu kô rena kô rupi. ãmô, Juteu rôwã mǎe kô rena kô rupi teve a'evo aiko ipi mijã. A'e rẽ ywesô aja'a ipi mijã. A'evo aiko puku tesô mijã, e'i Pauru Akiripa pẽ upa.”

Pauru omoteeawerã omovyvy remêwarã

(Jesu koty rewarà kô 9.1-19; 22.6-16)

12E'i jẽ Pauru:

– ãmô 'ary pẽ kô Tamasiku taa kyty aa, Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kô rôvijã kô ayvu rupi. A'e kô remikusiwarerã rupi tapyy Jesu koty

rewarà kō mijā. ¹³Ajamā'ē Tamasiku pijarà rupi aa poromopā'ātà aiko remeve, Janejare'e emoteeoka āmē ky'y. Jane 'aryvo katu kwaray remē kō a'evo. Āmē kwaray vo sō mā'ē owyji ore'aryvo. Erupi oo māe kō 'aryvo ve owyji. A'e ywesō poroeakwaso kwaray wyi. Ore'aryvo katu itārawā oreārimā. ¹⁴Āmē erupi oo māe kō reve oro'apa katu tesō vyvu. Āmē moregeta aenu, a'e kwaray vo sō mā'ē pupe wyi. Eayvu rupi tē oporegeta, Juteu kō ayvu rupi, Epereu kō ayvu rupi. Kee e'i ije: “Sauru! Sauru! Epy'amopirai sō erereko rejupa!” e'i. “Ni'ei nejimokasi epe erovake remē! Nevote nejimoai ywe'e titetā āwīvo remē”, e'i ije.

¹⁵– Āmē a'e ijupe: “Ava pō ene, Jōvijā?” a'e. E'i ije āmē: “Jesu tē ije. Epy'amopirai erereko rejupa mā'ē tē ije”, e'i. ¹⁶“Ajamā'ē ka'e ene. Epō'ā jēsi ekwa. Oropyteporopa eremīgwai rōmō tereiko, āwīvo age'e nemā'ē ee mā'ē teremojenu erokwa āmō kō pē. Ajawyi tē age'e ajikuwapa neupe ky'y. Aepo a'e ene maekwerā teremojenu teve, manyvo a'etā mijē pō ajaire neupe. ¹⁷Neayvu noenu tari māe kō opotatā nemoai. Juteu kō wyi. Āmō, Juteu rōwā māe kō wyive. Ajamā'ē oroereko katutā iwyi kō nerereko. Oromonotā ijupe kō, ¹⁸āwisō teremotekokuwa kō. Aje ywete mā'ē rē tē nemotekokuwa kōtā. Teko aia wyi nerova kōtā, ekoty rewarà kō rōmō toiko kupa ky'y”, e'i ije. “Ājāgai rōvijā Satanasi kasia wyi nemomoi kōtā ekoty imuu. Ere eako'i māe kō apy'aky'a'otā. Āmē Janejare'e 'awyjepa' e'itā ijaiwererā kō pē ky'y. Oupewarā kō rōmō werekotā āmē, pirujē ere eako'i māe kō reve”, e'i Jesu ije, e'i.

“Janejare'e ayvu mojenuarā rōmō aiko ky'y”, e'i Pauru mā'ē

¹⁹E'i jē Pauru oporegeta:

– Ajawyi kee a'e ene, jōvijā Akiripa. Arovija ayvu yva pupe wyi ojenu ije mā'ē, e'i. ²⁰Ajawyi Tamasiku taa pē ppy amojenu, e'i.^x Ajaire Jerusarē taa pē. Ajaire pirujē Juteja vyv rupi. Juteu kō pē amojenu erokwa. Āmō kō pē teve amojenu erokwa, Juteu rōwā māe kō pē. Kee a'e ijupe kō: “Tapejimosioka peaiwererā rē. Tapejimome'u Janejare'e pē peaiwererā reityppyipaoka”, a'e ijupe kō. “Awyje Janejare'e koty rewarà kō rōmō tapeiko ky'y. Āmē tē pejikuwatā aje ywete Janejare'e kyty pejirova māe kō rōmō peikotā”, a'e ijupe kō ipi, e'i.

²¹– Aepo a'e rewarà mō tē Juteu kō epyy, Janejare'e moe'ea retā ppy pēaju remē. Opota ejuka kupa. ²²Ajamā'ē Janejare'e epātavō. Ajawyi ijayvu amojenu aiko. Pirujē āmō kō pē amojenu jenu aiko, ojimojōvijā māe kō pē. Āmō, jōvijā e'ā kō pē teve. Pirujē jane kō pē amojenu. Janejare'e ayvu mojenuarā kō ayvukwerā vo ve eayvu. Āmō, tāmō Moisesi ayvukwerā vo eayvu. ²³Kee e'i amātejē kupa maekwerā: “Janerereko katuarā, ojimomorijsautā māe

^x 26.20 J.K.R. 9.20,28-29

rã teãmã. Omãnõtã mãe rã teãmã teve. A'e ypy opoeratã mãnõa wyi mãe rã teve. A'e teve Janejare'e Remimuurerã ypy mãnõa e'ã wãparõtã. Omomoera rewarã mō, kee jaa ojikuwa. Kãramō omãnō mãe kō omomoera tarã mijẽ eraa okoty opyri toiko karuaru kupa. Juteu kō. Juteu rōwã mãe kō ve”, e'i maekwerã. Aepo tãmō Moisesi e'i. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarã kō ve aepo e'i, e'i Pauru ijupe.^y

²⁴Aepo Pauru e'i oporegeta ojireko katu upa remẽ, kovenatu Pesitu wayvo tesō wapukai jawo ijupe. E'i:

– Pauru! Nereawryri sipō? Nejimotekokuwavay sipō nereawryri rōmō? e'i tite.

²⁵Ãmẽ Pauru e'i ijupe:

– ãnĩ, nereawryri, jōvijã! Ikatu tẽ aiko ipi. Neãkãgai teve aiko, e'i. Ajamã'ẽ aje ywete aepo a'e, e'i. ²⁶Jōvijã Akiripa okuwapa katu a'evoa, tyvija rupi rōwã rewarã mō. Ajawyi aepo a'e kuwa eminu rōmō, e'i.

²⁷Ajaire jōvijã Akiripa pẽ e'i jẽ:

– Jōvijã Akiripa, akuwa “aje” ere Janejare'e ayvu mojenuarã kō remikusiwarerã pẽ ipi, e'i Pauru.

²⁸E'i jōvijã Akiripa ãmẽ ijupe:

– “Ãmẽ teipō Kiristu koty rewarã rōmō ekoitã!” ere tite sipō ije? e'i. “Aepo a'e remẽ teipō werovijatã”, ere tite sipō eupe? e'i ijupe.

²⁹– ãnĩ! e'i Pauru. Ajamã'ẽ Janejare'e pẽ aporegetatã neupewarã mō. “Jōvijã Akiripa nera'yry Jesu rẽ ‘aje’ te'i, evo”, a'etã. Neupewarã mō rōmō'ĩte rōwã ajamã'ẽ aepo a'etã, e'i. Pirujẽ jane kō age'e eayvu rẽ ojapyaka upa mãe kō pewarã mō ve aepo a'etã. Evo tapeiko pirujẽ. Ikatuay wetetã ãmẽ. Ajamã'ẽ napotai kōrijō tẽ pepokwaa, evo, e'i Pauru jōvijã Akiripa pẽ.

³⁰Aepo e'i paire, pirujẽ a'e pẽ tui mãe kō opō'ã oo. Kejō. Jōvijã Akiripa, okōjã Pereni reve. ãmō, kovenatu Pesitu. ãmō, taa wãnã rōvijã kō. ãmō, sota rōvijã kō. A'e kō opō'ã oẽ oo Pauru rẽ oporegeta. ³¹Oẽ oo kupa remẽ, kee e'i ojiupe kupa:

– Nimanyvoi 'eteay ekoi mã'ẽ tẽ ãwĩ kwaima'e. Manyvore ywete sipō omopã'ã kupa? Ajawyi, “Tijajuka ãwĩ”, naoty kuwa'ãi ijupe mijã! e'i ojiupe kupa.

³²Ãmẽ kee e'i jōvijã Akiripa kovenatu Pesitu pẽ:

– Ije sō remẽ amoẽoka kuwa jimopã'ãga pupe wyi ãwĩ, e'i. Jōvijã wasu Sesa rẽ sō nojimokasi remẽ, jamoẽ kuwa ãmẽ. Ajamã'ẽ aepo e'ipa rewarã mō, nijamoẽoka'ãi ky'y. Ajawyi tijamonooka kōrijō tẽ jōvijã wasu Sesa pẽ, e'i jōvijã Akiripa ijupe kō.

Pauru Romã taa kyty oo remẽwarà

(27.1—28.31)

Pauru Romã taa kyty ootà remẽwarà

27 ¹A'evo paire kovenatu Pesitu e'i Pauru pewarà mō:
– Hoō! Too nē Romã taa kyty Itaria yvy pè, jōvijã wasu Sesa rovake! e'i ky'y.

Ajawyi orootà ky'y. Ije ve aatà Pauru rupi. ãmẽ Pesitu ome'ẽoka rãĩ Pauru sota rōvijã mō po pè toārō jē upa. Juriu eu a'e rerà pè. Sota atyry kō rōvijã tē Juriu. A'e sota atyry kō pè jōvijã wasu pyriwarà kō eu. ãmō temimopã'ãgwerà kō ve ome'ẽoka kovenatu Pesitu Juriu po pè, toārō jē eraa kō oo kupa remē jōvijã wasu koty. [Nawiu rupi orootà. Yvytu rē tē wata mǎ'ẽ a'e nawiu. A'evo mǎ'ẽ pè oiko kamisa pevu, yvytu mokasia rōmō.^z A'e rē yvytu ikasiay nawiu rooata.]

²ãmẽ ajaire nawiu ovǎe, Ataramiti taa kyty wyi uu mǎ'ẽ. A'e Asia yvy kyty ootà. Asia taa taa rupi ootà opyta pyta iko, pāranā reme rupi. A'e rupi orootà. ãmō, Jesu koty rewarà mō ve oo orerupi, Aritaku eu erà pè mǎ'ẽ. Tesaronika taa wānerà tē Aritaku, Masetonia yvy pewarà. ³ãmẽ oroo ky'y. Kōẽme orovǎe Sitō taa pè. A'e pè orovǎe remē, Pauru e'i sota rōvijã pè:

– Taa rãĩ ejimorypa kō resa, aã taa pè tui upa mǎe kō resa, e'i.

– Hoō! Ekwa rãĩ ãmẽ neremimotarà kō ve terepyy iwyi kō, e'i.

Oporijauesa rewarà mō aepe e'i. Oroo rãĩ esa kō ãmẽ.

⁴Ajaire oroo mijē a'e taa pe wyi, nawiu rupi. Pāranā wasu oroasa oroo. ãmẽ ijyvytu ai. Ajawyi ypō'ō wasu ovǎe rupi tē oroo, yvytu ai e'ãma rupi. Sipiri eu a'e ypō'ō wasu pè. ⁵Ajaire Sirisi yvy pyryvo orokwa. Pāpiria yvy pyryvo teve orokwa. Ajaire Mira eu taa pè mǎ'ẽ pè oropyta rãĩ. A'e Risia yvy pè. ⁶[A'e nawiu noo'ãi Romã taa kyty. Ajawyi oroo rãĩ oroē a'e taa pè.] Ajamǎ'ẽ ãmō nawiu ovǎema Aresātiria taa pe wyi. A'e ootà Itaria yvy kyty, Romã taa kyty.

Ajawyi sota rōvijã orereroike mijē orereraa nawiu rupi. ⁷Mewe tē oroo ky'y, ikasiay yvytu nawiu sī rē rewarà mō. Ijatyry tesō ge tekou nawiu pupe oroke oroiko. Āpēijay oroo orovǎe Kinitu taa pè. Yvytu ikasi mǎ'ẽ nomojānokari nawiu (kwaray ěma kyty). Ajawyi wǎi ovǎe rē tē orokwa oroiko rãĩ. Ypō'ōgwerà rovae rupi orokwa oroiko. Kereta eu a'e ypō'ō wasu pè. Ajawyi Saumoni taa rupi ve orokwa, ypō'ō wasu ovǎe rupi oroo remē. Nijyvytu ywe'i a'e rupi. ⁸ãmẽ oroo jē Kereta ypō'ō wasu myterà rupi, ypō'ōgwerà reme rupi. ãmẽ waypete jē oroo remē. Ajawyi taa mō

^z 27.1 *Veleiro*

pè oropyta rãĩ. Jãemijarà ikatu mã'ẽ eu a'e taa pè. A'e Raseja taa pyri'ĩje'ẽ sa'u tẽ. ⁹Ipojoy ai pãranã wasu a'evõ remẽ. Nawiu kô noo'ãi a'evõ remẽ ipi. Orokuwa pãranã ipojoy remẽ ipi. "Ãmãnã kyrypy remẽ a'evõ ipi", oro'e teãmã. Ajawyi oropyta rãĩ kuwa a'e pè mijã. [Ajamã'ẽ sota rövijã sikaepo ojikôtevẽ jẽ iko, opota oo amãtejẽ ovãe Romã taa pè rewarà mō.

– Nikatui ijaty ge rômō tesō jaiko nawiu rupi remẽ. Ja'e jẽ! e'i ywe'e tite.]

Ajamã'ẽ Pauru okuwa ipojoy ai oroasa jẽtã sō oroo remẽ. Ajawyi kee e'i epe tövijã kô pè:

¹⁰– Ipojoy aità siasa jẽ sō jaa remẽ, ejimorypa kô, e'i. Moma'e kô pirujẽ opatã nawiu reve, e'i epe. Maevo jane ve japatã, e'i. Ikatu kuwa ike japyta rãĩ remẽ, e'i epe.

¹¹Ajamã'ẽ kee e'i jẽ nawiu jarã rövijã:

– Ãnĩ! Nimanyvo'ãi jaa jẽ remẽ! e'i ywe'e tite.

Nawiu jarã teve aepe e'i. A'e kô ayvu ywesō sota rövijã werovija ywe'e tite Pauru ayvu wyi.

¹²– Jaa jẽ kuwa Penisi taa pè japyta, e'i pirujẽ jane kô. Aã taa pè nikatu ywe'e'i japyta jẽ amãnã kyrypy remẽ, vyvutu ikasiay ike rewarà mō. Ãmō, amãnã oky wete teve, e'i kupa.

A'evõ oroo tarepe orovãe Penisi taa pè. A'e teve Kereta ypõ'õ wasu pè tui. Vyvutu nikasi ywe'e'i Penisi taa pè ipi. Ajawyi aepe e'i kupa.

Vyvutu ai opokou Pauru kô remẽwarã

¹³Ãmẽ oroo jẽ oroiko remẽ, nijyvutu ywe'eive mijã. Ajawyi oryvay ywe'e tite iko kupa.

– Javãetã ipõ, e'i tite kupa.

Ãmẽ nawiu momãatãa ipowyijay mã'ẽ^a wekyi mijẽ inõ nawiu pupe kupa, vyvutu nawiu toeroata jẽ. Ypõ'õgwerã reme pyri'ĩje'ẽ rupi orokwa.

¹⁴Ajamã'ẽ py'awarã mō vyvutu ai wasu werojivy jivy tesō! Kwaray yke kyty wyi a'e uu, ypõ'õgwerã 'arã rupi. Ajawyi opeju nawiu eraa wayvo.

¹⁵Ãmẽ nawiu jarã manyvo noereko'ãi imomãatã. Ajawyi omoane'e kōrijõ tẽ vyvutu toeraa. Noterẽ gatui nawiu oo ky'y. Vyvutu ai rupi kōrijõ tẽ oo.

¹⁶Ajawyi orojipota rãĩ vyvutu ai wyi, Kauta ypõ'õgwerã pyri'ĩje'ẽ. Oiko yarã ra'yry mō nawiu rẽ ojiãpasĩ mã'ẽ, mārãnai mẽwarã rã. A'e ojora imokatu nawiu kwarã pè kupa. Äpẽi weroike imokatu kupa, vyvutu ai ywete rewarã mō. ¹⁷Nawiu jarã remĩgwai kô tẽ weroike. Aja paire nawiu ookwa okwa kupa, vyvutu tooka oka e'ã. Okyje ai tẽ kupa ky'y. Kee e'i kupa:

– Ovajarã kyty ysĩ rena oiko, Siti eu erã pè mã'ẽ. Natypyĩ a'e pè, e'i. Maevo opã'ãtã nawiu a'e rẽ ojika jika, e'i kupa.

Ajawyi kamisa yvytu weroata mǎ'ê omowyjy imokatu kupa.^b Aja paire oo jê nawi ky'y. ¹⁸Ijyvytu ai ywete jê. Ikô'êma tesô yvytu ai. Ajawyi moma'e kô wekyi epe imopopo pãranã pupe kupa.

– Tivevui a'u ekøjê, e'i tite kupa.

¹⁹Kô'ême ijyvytu ai jê upa. [Ămê ywesô okyje ai kupa ky'y.] Ajawyi kô'ême moma'e kô mō wekyi mijê imopopo pãranã pupe kupa, ipowyi mǎe kô. ²⁰Ajamǎ'ê ijyvytu ai jê upa. Ămānusu jê upa. Okyru ywete jê ămānà upa. Kô'ê kô'êve oky ămānà. Ajawyi 'arà pātō kô'ê kô'ê tesô upa! Jaytata kô nojisai teve pya. Mapejō ke rōmō tesô a'evo oroiko ky'y. Ajawyi norokuwai maty pō orootà mǎ'ê ky'y. Manyvo noroiko'ăi ămê ky'y. Ajawyi:

– Japatà tē ky'y! oro'e kōrijō.

²¹Nojimi'ui rǎ'ī tesô iko kupa ky'y, okyje iko kupa rewarà mō. Ămê Pauru opō'ă jane kô mytery pē kee jawo ijupe kô:

– Ejimorypa kô, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Ăwī pē itōkō a'e ipe pejē! Napeenui ywe'e tite eayvu! “Tijajisyry e'ă rǎ'ī”, a'e ipe itōkō pejē, Kereta ypō'ō wasu pē jaiko jê remē, e'i. Ămê “hoō” pejē sō remē, nǎwī vo'ăi kuwa age'e mijă! ²²Ajamǎ'ê tapekyje e'ă. Nijamānō pe'ī'ăi ajamǎ'ê, e'i. Nawi kōrijō tē opatà, e'i. ²³Kwee apouvai remē, Janejare'e wemīgwai yvapewarà mō omuroka ekoty. A'e remīgwai tē ije. A'e amoe'e ipi, e'i. A'e remīgwai yvapewarà uu ekoty remē, oporegeta ije. ²⁴“Terekyje e'ă, Pauru!” e'i. “Napemānō'ăi. Neo jētă nevăe jōvijă wasu Sesa pyri. A'evoa rōmō Janejare'e penejatà, nerupi oo mǎe kô ve”, e'i Janejare'e remīgwai yvapewarà ekery pē. ²⁵Ajawyi tapejimokasi, a'e pejē. Akuwa aje ywete Janejare'e e'i ipi, e'i. Ajawyi akuwa nijanemomaoka'ăi, e'i. ²⁶Ajamǎ'ê ypō'ōgwerà mō rē tisiraa nawi imoja, e'i Pauru ijupe kô.

[– Haa! A'evotà si! e'i ămê kupa.]

²⁷A'evo jê. Nawi rē ikasi ywete jê yvytu ai upa. Weraa jê pãranã wasu rupi, Atiria eu pãranã pē mǎ'ê rupi. 14 kerà rōmō tesô werokwapa yvytu ai ky'y. Ămê pyaikatū remē, nawi jarà remīgwai mō e'i:

– Yvy pyri'ije'ê jaiko ky'y! e'i. Japatà maevo ky'y! e'i.

²⁸Ajawyi yy typya mosǎ'ăga omomo yy pupe esa kupa. Wekyi remē, typya okuwa kupa. 40 meturu rōmō typy a'e pē. Ajaire sa'u omomo mijê esa. 30 meturu rōmō kōrijō tē ky'y. Natypy ywe'ei ky'y. ²⁹Ajawyi ămê ywesô okyje jê kupa, takuru kô rewarà mō. Nojisai 'eteay, pyaikatū rewarà mō. Nawi momāatāa ipowyi mǎe kô omomo opyta pe wyi, irōte rōmō. A'evo paire oporegeta ojarà rǎ'ăga kô pē kupa.

– Kuise'ê emokō'êoka toromǎ'ê gatu nawi rape rē! e'i epe kupa.

³⁰Ămê nawi jarà remīgwai kô omowyjy yarà ra'yry yy pē.

– Nawi momāatāa ipowyi mǎe kô oromowyjytă nawi sī pe wyi! e'i rǎ'ăga owari rōmō kupa.

^b 27.17 Karai kô *vela* e'i.

[Na'evô'ai kupa ajamã'ê. Ojava vijatà oo kupa rewarà mō tè aepo e'i kupa. "Nawiu opa e'ãve", e'i tite kupa.]

³¹ Ajamã'ê Pauru a'evôa okuwapa. Ajawyi omome'u sota rōvijã pè. ãmō, sota kô pè.

– ãwī kô ojavatà oo! e'i. Janereity sō oo kupa remê, japatà ãmê, e'i Pauru.

³² Ajawyi, sota kô yarà ra'yry ã weta ity imono yy pupe, nawiu jarà remīgwai kô tojava e'ã upi.

³³ Kô'êma mē Pauru oporegeta jane kô pè, tojimi'u rãĩ kupa ky'y. E'i ijupe kô:

– Pemã'ê! Tapejimi'u rãĩ! e'i. Kweevewarerà ve napejimi'ui. Mōrijō semana rōmō tesō a'evô, e'i. ³⁴ Ajawyi age'e tapejimi'u rãĩ ky'y. Tapekasi katu nē. Tapejimo'āgatu teve ikō nē. Napepa'ãi, e'i ijupe kô.

³⁵ ãmê Pauru aepo e'i paire, meju wekyi imosã ijupe kô. Oporegeta rãĩ Janejare'e pè eminu kô rōmō. Ajaire openo peno meju iwa ãmê ky'y.

³⁶ Orekasi katuay ky'y, orojimi'upa katuay ãmê rewarà mō. ³⁷ Oreaty tesō nawiu pupe. 276 rōmō tesō ore, pirujê remê. ³⁸ Ajaire, orojimi'u paire, temitã rã'āigwerà^c kurerà oromopopo imono yy pupe. ["Tivevui jē nawiu", oro'e rewarà mō.]

Pirujê orovãe yy reme pè ky'y remêwarà

³⁹ ãmê kô'êma mē nawiu jarà omã'ê wemīgwai kô reve yvy rè. "Mã yvy pãwī?" e'i tite kupa. Ajamã'ê omã'ê yy jirojivya rè kupa. A'e pè uve ysī jipykuikwerà. Ajawyi,

– Wãĩ ysī rè siraa nawiu imoja! e'i kupa.

⁴⁰ ãmê weta nawiu tōpasã ity imono kupa. Imomãatãa kô oyvypa oo ãmê. Ypykuita ã kô ojora teve kupa. ãmê kamisa ipevu mã'ê omovevu mijê ipe ijãpasĩ imō'ã kupa, ysī rupi katu yvytu toeraa. ⁴¹ Ajamã'ê oiko sikaepo ysī natypyi mã'ê a'e pè, pãranã pupe. Ajawyi a'e rè nawiu opã'ã isĩ gytyre upa. Nawiu ropyta rè opipo pipo ywete yy. Ajawyi ooka oka tesō nawiu ropyta ky'y. ⁴² A'evô remê sota kô e'i ojupe:

– Temimopã'āgwerà kô siapisitã rãĩ to'yta e'ã ojava janewyi oo kupa! e'i tite kupa.

⁴³ Ajamã'ê sota rōvijã nopotai Pauru ojuka kupa. Ajawyi noapisioka kōi. Kee e'i kōrijō:

– E'i katu o'yta o'yasa mãe kô ypy joãkã mō too yy reme kyty, e'i.

⁴⁴ Ajaire ne'i katui o'yta mãe kô takypy rupi to'yasa oo kupa. Yvyra jimo'ikwerà 'arà rupi too kupa. Nawiu pēgwerà rupi teve, e'i.

A'evô oroereko ãmê, ajaate pirujê orovãe yy reme pè ky'y. Nomãnō pe'ĩ jane mō yy pupe.

Mauta ypō'ō wasu pè oroiko remēwarà

28 ¹Orovāema yvy 'aryvo ky'y. Pirujē noropai. A'e tē orokuwa Mauta eu sikaepo ypō'ō wasu pè. ²A'e wānà kō, mire'eay jome kupa. Ajawyi orepopypy katu kupa orovāe remē. Āmē jakatu āmānà oky wete jē. Irōwā ywete. Ajawyi tata omonururu kupa torojipe'e ee. ³Āmē Pauru jape'a kure kurerà kō omovyvy eru remē, moe revejē sikaepo omovy eru. Ajawyi jape'a omono mono tata pupe upa remē, a'e oē tata raku wyi iposu'u. ⁴Āmē a'e wānà kō omā'ē ee remē, kee'i kupa:

– Haa! Manyvo pāwī! Maevo mirà ojuka maekwerà tē āwī! Emā'ē! Pāranā pupe ojipypy ipe remē, nomānōi. Ajamā'ē age'e si omānōtā ky'y, waiwererà repy rōmō! e'i tite kupa.

⁵Ajamā'ē Pauru nomānōi. Ojipomoviva viva moe reity tata pupe. Nimanyvoi a'evo remē. ⁶Āmē a'e wānà kō e'i tite:

– Iporurutā ajaire maevo! Py'awarà mō omānōtā! e'i tite kupa.

Ajawyi wārō puku sa'u ipe esa kupa. Ajamā'ē Pauru nimārāi 'eteay. Ajawyi e'i kupa ky'y:

– Haa! Manyvo pāwī? Nomoay'āi moe osu'u remē. Janejarà tē maevo āwī! e'i tite kupa.

⁷Āmē ajaire oroo a'e wānà kō rōvijā retā gyty. Pupiriu eu a'e jōvijā pè. A'e orepopypy katu teve. Moapy 'arà rōmō oremomyta opyri. ⁸A'e ruu sikaepo ikaray wete. Evikay teve. Ajawyi Pauru oike etā wryy pè esa. Janejare'e pè oporegeta ijupewarà mō. Ajaire wākāmyy imokatu. ⁹Ajaire a'evoa ojenu pirujē jane kō pè. Ajawyi itekorā mae kō weru eru Pauru pè tomokatu kupa, pirujē a'e pewarà ypō'ōgwerà pewarà itekorā mae kō.

¹⁰⁻¹¹ Āmē oroiko puku rā'ī a'e pè nawiu rārō. Moapy jay tesō oroārō a'e pè. Muruwapa tesō āmē ky'y. Āmē tē nawiu mō uu ky'y, a'e ypō'ō wasu pè tē āmānà werokwapa māl'ē. Aresātiria taa kyty wyi a'e nawiu uu. A'e nawiu sī rē oiko teminōgwerà, “Janejarà monosīgwerà” eu ijupe māl'ē. A'e nawiu rupi oroo ky'y. Āmē pirujē Mauta wānà kō ome'ē tepe'yte moma'e kō oreupe toroeraa ore mojikuwapa rōmō.

¹²A'e pe wyi Sirakusa taa kyty oroo ky'y. A'e pè orovāe remē, moapy 'arà rōmō oroiko rā'ī. ¹³Ajaire oroo mijē āmō taa kyty. Rejiu eu a'e taa pè. A'e pè pe'ite oroke. Kō'ēme orojeapy oroo. Oroo oroiko remē, yvytu orerakypyrrerà kyty wyi opeju nawiu eraa. Mōrijō 'arà rōmō oroerokwapa orovāe Peteori taa pè. ¹⁴A'e pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa. A'e kō:

– Pepyta rā'ī ike, e'i oreupe. Pe'ī semana rōmō pepyta rā'ī, e'i kupa.

Oropyta rā'ī āmē. Pe'ī semana rōmō a'e rupi oroiko ipyri kō. Ajaire oroo a'e pe wyi pee rupi tē ky'y, ajaate Romā taa kyty oroo orovāe. ¹⁵Āmē Jesu koty rewarà kō Romā wānà kō okuwapa sikaepo orovāetā māl'ē. Ajawyi taa miti kō pè orerārō kupa. Apiu eu a'e taa miti pè. Āmō pè “Moma'e pyya” eu a'e pè. Āmē Pauru omā'ē orerōvaisiārā kō rē remē, oryvay ee kō. Omoe'e Janejare'e a'e kō rē.

Romã taa pè orovãe remëwarà

¹⁶ ãMë orovãema Romã taa pè ky'y remë, sota rövijã omono rã'ĩ Pauru ovote toiko a'e rupi. Ajamãë omono jë sota mō toārō jë iko.

¹⁷ Ajaire moapy oke paire, Pauru omuroka Juteu rövijã kô mō totuu okoty, a'e wānà kô mō.

– Pejo ikō eresa nē, tijajimogeta, e'i imono ijupe kô.

ãMë uu ojimoaty ipyri kupa. ãMë e'i Pauru ijupe kô:

– Eretārāgwerà kô. Erewarà maevo ojenupa pejë, kee e'i Jerusarë taa wānà kô mǎë: “Pauru oiko teitete tē iko”, e'i mǎë. ãMō, “Tāmō Moisesi remikusiwarerà noerovijai iko ipi”, e'i mǎë. Aepo e'i kupa rewarà mō emopǎã Jerusarë taa pè kupa, āwisō nimanyvoi epe aiko remë. Romã wānà kô rövijã kô po pè eme'ë temojaiwe kupa, e'i Pauru. ¹⁸ Ajawyi a'e kô erǎã esa. Ajaire e'i kupa: “Manyvo rewarà mō pō āwĩ ojukatà kupa, āwisō nimanyvoi epe ekoi remë?” e'i eupewarà mō kupa. Ajawyi opota ipe emoëoka kupa. ¹⁹ Ajamãë janerövijã kô opota katu jë emopǎã, e'i. Ajawyi si ije yveve ka'e: “Ije ywete taa tajime'ëoka amātejë jövijã wasu Sesa pè ajawyi, topi amātejë ewyi kupa”, a'e. Ajawyi tē erǎātà eresa kupa. A'evō tesō ipe erereko kupa remë, naporegeta ai eretārāgwerà kô rē. Ajireko katu kōrijō tē ijayvu ai kô wyi.^d ²⁰ Ajawyi poromuroka tapejo eresa, tijajimogeta. Isaeu kô remiārō pè “aje” a'e rewarà mō tē epokwa kupa. Janejare'e Remimuurerà pè “aje” a'e rewarà mō, e'i Pauru.

²¹ Aepo e'i paire Juteu rövijã kô e'i:

– Ore ajamãë norokuwai ayvu ai nerewarà, e'i. Kareta mō ve novāei nerewarà, Juteja yvy kyty wyi. Nonuri teve jane mō nerewarà mojenu, e'i kupa.

²² E'i jë kupa:

– Ajamãë kee oro'e ene. Pirujë taa taa rupi jane kô oporegeta ai pene. “Nivoi Jesu koty rewarà kô”, e'i kupa toroenu. Ajawyi ene ywete oropota neremikuwa nemome'u ore, e'i kupa.

“Hoō” e'i Pauru.

²³ – Ajaire awi jajimoatyta japoregeta, e'i kupa.

A'evō ekoi ãmë kupa. ãMō 'ary pè ijatyray Juteu kô ojimoaty Pauru pyri. Janejare'e ayvu rē Pauru omotekokuwa kô, Janejare'e jane kô Rövijã wasu rōmō poroereko mǎë rē. Jesu rekoa rē teve omotekokuwa kô. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu Jesu rekoa rē omotekokuwa kô. ãMō, Janejare'e ayvu mojenuarà kô remikusiwarerà rupi katu omotekokuwa kô. Opota jane kô tokuwa, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu”, te'i kupa. Omotekokuwa puku kô. Ji'ive oporegeta ypy. Karupa remë tē tesō opi imo'ea kô wyi.

^d 28.19 J.K.R. 25.11

²⁴ ãmẽ Juteu kō mō “aje ywete” e'i Pauru ayvu pè. Ajamã'ẽ ãmõgwera “aje” ne'i. ²⁵ Ajawyi ojivy oo wetã kō gyty kupa remẽ, ojimogeta oo iko kupa. Ajamã'ẽ pirujẽ ojivyta remẽ, e'i Pauru imono kō:

– Karamoe remẽ Janejare'e ãg janerãmõĩ kō pè aje ywete kee e'i, a'e wayvu mojenuarã Isajasi rupi. ²⁶ Kee e'i maekwerà:

“Ekwa kee tere ijupe kō:

‘Peenu remẽ, peenu tarepe.

Ajamã'ẽ napekuwa'ãi manyvo jaa tẽ e'i.

Ãmõ, pemã'ẽ gatu tarepe ee.

Ajamã'ẽ napemã'ẽãi ee. Naperovija'ãi teve eayvu', ere ijupe kō.

²⁷ Ta'evo jësi kupa. Totekokuwa e'ã jësi kupa.

Tojiapyakwapy jësi eayvu renu tare'ã kupa.

Tojiovapy jësi teve kupa.

Opota sō kupa remẽ, wenu katu kuwa eayvu kupa mijã.

Ojivy mijẽ kuwa ekoty kupa mijã.

Wenu katu kuwa kupa ãmẽ.

Otekokuwavy teve kuwa kupa.

A'evo remẽ tẽ kuwa, ije poromomoioka kuwa ijaiwererã kō kasia wyi poromokatu”, e'i Janejare'e maekwerã.^e

²⁸ Peupe tẽ aepo e'i amãtejẽ! e'i Pauru. Ajawyi kee tapekuwa. Juteu rōwã mõe kō pè tẽ Janejare'e emono tamojenu Jesu janerereko katua rewarã ky'y, e'i. A'e kō wenutã amojenu ijupe kō remẽ, pevo rōwã. Aepo a'e tapekuwa, e'i Pauru ijupe kō.

²⁹ Aepo e'i paire, ojisyry oo kupa ky'y. Oo kupa remẽ, ay rupi tesõ ojiauvuvaja vaja oo iko ojiupe kupa.^f

³⁰ ãmẽ Pauru mōrijõ kwaray rōmõ tesõ a'e pè ekoi. Tetã mō opyy rã'ĩ ojimoena iwry pè. A'e pè jane kō oo oo esa remẽ, opota katu ipi.

³¹ Oo esa mõe kō pè Janejare'e ayvu omovyvy ipi, Janejare'e Janerõvijã ywete rōmõ poroereko katua rewarã. ãmõ, Janerõvijã Jesu Kiristu rewarã. Nojipirauĩ tesõ Pauru oporegeta joupe remẽ ipi, okuwa ava pè nojiapyrasaoka'ãi rewarã mō. Ava jẽ rōwã Pauru omomitã Janejare'e ayvu e'eay momewa wyi.

[Ãmẽ awyjepa rã'ĩ akusiwa Jesu remimonokwerã kō rewarã ky'y.]

^e 28.27 Isa. 6.9-10 ^f 28.29 Kareta karamoe remẽwarã kō pè jamã'ẽ remẽ, ãmõgwera kō pè vs. 29 uve. ãmõgwera kō pè nuvei.

Romã

Pauru remikusiwarerã Romã wãná kô pè maekwerã

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Romã wãná kô pè maekwerã. Jesu tè opyteporo Pauru imono jane kô motekokuwaarã rômô. A'e aã wemikusiwarerã omonooka Jesu koty rewarã kô pè, Romã wãná kô pè. Juteu rōwã mæe kô ywesô a'e kô. Ajamã'ê ipê Juteu kô teipe teve kupa. “Eretārã kô” e'i Pauru okusiwa ijupe mæe kô pè, ojevo jê Janejare'e âkarâgwerã kô rômô ekoi kupa rewarã mō. Kee jaa Pauru e'i Romã wãná kô pè ikusiwa: Jane kô pirujê nivoi ekoi teãmã. Āwitô Juteu mæe kô, âwîvo ve Juteu rōwã mæe kô a'evô ekoi. “Aje ywete Janejare'e 'ivo mæ'ê tè âwî' e'i janeupe ky'y, Jesu Kiristu rê jajirovija janerako'i rômô remê” (Rom. 3.22). Āwitô Juteu kô âwîvo ve Juteu rōwã mæe kô a'evô wereko. “Aje, jamãnô 'atà tè janeaiwererã repykarã mō mijã. Ajamã'ê Janejare'e janerereko katu okatua rupi, âwisô awyje jê ipyri tijaiko karuaru ky'y” (Rom. 6.23). Āmô, “Ajawyi Janejare'e tè janeaiwererã wekyipa janewyi ky'y, Kiristu omãnô janerekovijarã rômô vyvra jipokana rê remê. Nomo'y'ãi janeaiwererã janere ky'y” (Rom. 5.9). Āmô, “Janejare'e o'Āg omuu janepy'a pupe, ijâkarã kô rômô tijaiko ky'y. I'Āg janemo'e 'Papa' tija'e ijupe ky'y. Nijajimosioka'ãi 'Papa' javo ijupe. Nijapou'ãi javo ijupe ky'y” (8.15). Wãisô e'i ikusiwa maekwerã.

Janejare'e ayvu e'eay rewarã

1 ¹Ije, Pauru. Kiristu Jesu remîgwai tè ije. Āwî kareta akusiwa imono pejê, tapemogeta ikuwa. Janejare'e tè epyteporo emowaite emono wayvu e'eay tamojenu erokwa, janerereko katu rewarã. ²Karamoe remeve Jesu nonurive ike yvy pè remê, Janejare'e omojikuwaokapa amâtejê wayvu e'eay rã Wa'yry rewarã rã rê Juteu kô pè. Wayvu mojenuarã kô pè omojikuwaoka amâtejê, tokusiwa imojikuwa kupa. [A'e emikusiwarerã pè Janejare'e kareta eu.] ³Wayvu Wa'yry rewarã rã omojikuwaoka ijupe kô. A'e itôkô ojimojane osaky rômô. Jôvijã wasu

Tavi jeapyrerà rômõ itôkô isaky. ⁴Ajamã'ê Janejare'e tè omojikuwaoka Wa'yry rômõ ereko. Ta'yry omãnõ maire opoera mijê. Tuu Janejare'e tè omomoeraoka imopô'ãoka, o'Ãg kasia rupi. A'evoa rupi ywesô jakuwa Janejare'e Ra'yry tè Janerôvijã Jesu Kiristu mãê.

⁵A'e remîgwai rômõ tè aiko ky'y. Okatuaya rupi epyteporo emono wayvu mojenuarà rômõ taiko. “Pejo ekotyre’, e'ipa Janejare'e janeupewarà mō ipi”, a'e imojenu. Itetejê yvy yvy wãnà kō pè aepe amojenu erokwa ipi, ãwisô “aje” te'i enu kupa. Ijayvu rupi ekoi ãmê kupa ky'y. ⁶Pejê ve Janejare'e pemuu okotyre. “Era'yry Jesu Kiristu koty rewarà rômõ tapeiko ky'y”, e'ipa pejê, Romã taa wãnà kō rômõ. ⁷Ajare a'e ikusiwa pejê ajupa, ejimorypa kō. Janejare'e remiauvay kō rômõ pejê peiko, pejãvijô jê. Pepyteporopa oupewarà kō rômõ, weruparà mō tapeiko ky'y.

Janeruwasu ikô tapenereko katuay okatuaya rupi penereko nê. Tapeypy'a mopiryvypy katu ikô penereko nê. Janerôvijã Jesu Kiristu ikô a'evô tapenereko teve penereko nê.

“Amãê kuwasi ee kô, a'e tite peupewarà mō”, e'i mãê

⁸Jesu Kiristu koty rewarà kō rômõ peiko mãê ojenupa ãmō yvy yvy wãnà kō pè okwa. Ajawyi Janejare'e amoe'e ywete penewarà mō aiko ipi, Jesu Kiristu mãnôa rupi a'evô penereko rewarà mō. ⁹Janejare'e remîgwai rômõ tè ije aiko ky'y. Apota ywete emîgwai rômõ aiko ipi. Ijayvu e'eay Ta'yry Jesu rewarà amojenu jenu erokwa ipi. A'e tè okuwa aja'arî pene aiko mãê ipi. Nerearai 'eteay pewyi aiko ipi. ¹⁰Aporegeta ijupe peupewarà mō aiko ipi. ãmō, aporanu teve ijupe aiko ipi. Kee a'e: “Mano remê kuwa pō aa Romã taa wãnà kō resa, Papa?” a'e ijupe ipi. “Mape remê nepota aa remê, emonooka ãmê rejupa”, a'e Janejare'e pè ipi.

¹¹Apota ajimory pene. Apota pemotekokuwa jê penereko Janejare'e remimeê rewarà rê. I'Ãg pemokasità “aje ywete” tapejê ijupe penereko katua rê peiko ãmê ky'y. ¹²Pepytery pè sô aiko remê, ojevo jê kuwa jajimokasi Kiristu rupi tekoua rê, jajimoaty Janerôvijã rê japoregeta remê.

¹³Kee a'e pejê, eretârâgwerà kô. “Ãmō 'ary pè aatà esa kô”, a'e tite itôkô peupewarà mō mijã. Aepe a'e tite ajupa ipi. Ajamãê manyvo remê naa'ãive. Ajaate age'e nakuwaive eoa rã. Apota pemotekokuwa jê Janerôvijã ayvu rê penereko. Awitô ãmō Juteu rōwã mãe kô “aje” e'i ijayvu wenu kupa remê ipi, tâwîvo ve peiko. “Pe'îrōwã kuwa ‘aje’ e'i enu mãe kô mijã”, a'e peupewarà mō ipi.^a ¹⁴Ijayvu mojenuarà rômõ aiko teãmã aiko ije. Itetejê jane kō pè amome'u ijayvukwerà kō erokwa ipi. Ajawyi ojimo'e iko mãe kô^b rê eãpê aiko. ãmō, ãmō mirà kô rê eãpê teve aiko ipi, nojimo'e ywe'ei mãe kô rê. Kee e'ipa Jesu ije: “Ekwa ikô

^a 1.13 J.K.R. 19.21 ^b 1.14 Keresia ayvu rupi oporegeta mãe kô.

imotekokuwa kô nê”, e'ipa ije. Ajawyi a'evo aiko âmê ky'y. ¹⁵ Aja rewarà mō ajimokatupa amâtejê taê aa penena kyty, Romã taa kyty. Moko pe ve Janejare'e ayvu e'ey rê toporomotekokuwa aiko, Wa'yry rewarà rê.

Janejare'e ayvu e'ey kasia rewarà

¹⁶⁻¹⁷ Ikatuay Janejare'e ayvu e'ey.^c Aepo jaa rupi jakuwa Janejare'e okasia rupi ivo mǎê rômō janerereko, “aje” ja'e ijupe remê. Juteu kō pè ypy aepo jaa omojikuwaoka karamoe remê. Ajaire âmō kō pè teve omojikuwaoka. Ikasiay aepo jaa âmê. Ajawyi najinōs'ī ai ije, aepo momewa rômō aiko ipi. “Aje” ja'e karuaru ijupe ipi. Kee e'ipa amâtejê itōkō ikusiwa Janejare'e janeupe maekwerà rupi katu tijaiko ipi: “Janejare'e, 'Ivo mǎê tē āwī', e'i ijupe mǎe kō 'aje' e'i teāmā ijupe iko kupa ipi”, e'i maekwerà rupi katu jaiko.

Jane kō aiwererà rewarà

¹⁸⁻²⁰ Janejare'e ojikuwaokapa ipe mirà kō pè ipi. Weewarà pirujê omojikuwaoka joupe iko ipi. Okasia nopa'āi mǎê omojikuwaokapa teve. Okatuaya omojikuwaokapa teve. Weminōgwerà kō rupi tē omojikuwaoka joupe ipi. A'evo janerāmōi ypykwerà kō pè omojikuwaoka, ajaate age'e remê. Omojikuwaoka jê janeupe iko. Ajawyi âmê kee nija'e'āi kuwa: “Nakuwai Janejare'e reko”, nija'e'āi kuwa ipi. Manyvo ne'l'āi ojipija aepo'i maekwerà. Ajamā'ē mirà kō aje ywete mǎê noenu tari kupa ipi. Nivoi mǎê ywesō opota kupa ipi. Aje ywete mǎê rē noja'ari kupa ipi. Kee ekoi tite kupa. Janejare'e nomojōvijā'āi wee kupa ipi. Nomomojyi ywe'e tite imoe'e e'ā kupa ipi. Âmō, nivoi ywe'e tite poroereko kupa ipi. Ajawyi omānō 'atā tē waiwererà kō repykarà mō kupa. Janejare'e kee e'ipa ijupewarà kō mō: “Nivoi mǎe kō tojimomorijau waiwererà kō rewarà mō”, e'ipa. A'evoa omojikuwaokapa wena yva pe wyi imuu jane.

²¹ Emā'ē. Janejare'e rewarà okuwa ipe kupa mijā. A'evo ipe remê, nomomoj'āi ajamā'ē oōvijā rômō iko kupa ipi. Kee ne'i ijupe kupa: “Orerōvijā ywete ene”, ne'i. “Nekatuay wete”, ne'l'āi ijupe imoe'e kupa ipi. Ojipy'amogeta teitete tē iko kupa ipi. Manyvoa rā rômō rōwā a'evo ekoi kupa ipi. Notekokuwai 'eteay iko kupa ipi.^d ²² Ajamā'ē, “Orotekokuwavay”, e'i tite oupe kupa ipi, āwisō notekokuwai 'ete iko kupa remê. Eawyrypa mǎê vo 'ejê ipe ekoi kupa remê. ²³ Kee ekoi teve kupa ipi. Janejare'e nomoe'ei iko kupa ipi, āwisō a'e rômō'ite oiko karuaru iko mǎê tē ipe mijā. Āwisō a'e rômō'ite ikatuay ekoi mǎê teve. Ojarà rā'āga kō pè wekovijanō kupa, ke'iatu mǎê kō pè. Aã rē itōkō wā'ā

^c **1.16-17** Kee jaa ijayvu e'ey: “Janeaiwererà Janejare'e omo'y Wa'yry rē. A'e repykarà mō omānō. Ta'yry katua âmê omo'y janere. Ajawyi sōsi “ivo mǎê tē āwī” e'i janere Wa'yry rewarà mō”, jaa. Mak. 8.38; Apk. 2.4 ^d **1.21** Eps. 4.17-18

wemimoe'e kō rōmō inō kupa ipi: Mira vo mǎ'ē. Āmō, wyra kō vo mǎ'ē. Āmō, ipy atyray vo mǎ'ē. Āmō, osyryry oo mǎe kō vo mǎ'ē. Wǎi wǎisō ojarà rǎ'āga rōmō oinō kupa ipi.^e

²⁴Ajaate kee e'i Janejare'e ky'y: “‘Aha! Moko'e remē sōsi aity kōtā ky'y. Tosī e'ā ajawyī iko kupa ky'y”, e'i ee kō omājā āmē. “Wemimota ai rupi awi toiko iko kupa ky'y”, e'i. “Opirā kō pupe tē tojimomorijauway waiwereray rē iko āmē kupa ky'y. Jimomy'a aia rē. Waiwererā rē teve. Wǎisō tojimomorijau iko kupa”, e'i ijupewarā kō mō ky'y. ²⁵A'evo ekoi āmē kupa ky'y. Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ē nopotai 'ete kupa. Ajawyī opoipa ywe'e tite iwyi kupa ipi. Owaria kō kōrijō opota ywe'e tite ekovijarerā rōmō kupa. Āmō, Janereinōgarerā nomoe'ei ywe'e tite kupa ky'y. Weminōgwerā kō ywe'e tite omoe'e kupa ky'y. A'e kō omoēoka ywe'e tite o'arā kyty kupa ipi. Janejare'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

²⁶⁻²⁷Ajaire mirā kō weko kō omoteete jē ereko. Ma'e, wāivīgwerā kō nopotari kwaima'e ky'y. Ojiupiu tē ojimojaiwe iko kupa. Ojapakyry ojee kupa. Āmō, ivo teve kwaima'ekwerā kō. Ojiupiu teve ojimojaiwe ojipota iko kupa. Opoi owāivī'y wyi, ojee tē imopy iko kupa, ipusi ai tē iko kupa wyi. Ajawyī āmē kee e'i Janejare'e: “‘Aha! Wemimota aiwerā rupi tē awi toiko iko kupa ky'y nē”, e'i Janejare'e ee kō omājā ky'y. Aja jare ojimomorijau 'atā tē iko kupa ky'y. Waiwererā kō repykarā mō opirā kō omoaitā ity kupa ky'y.

²⁸A'evo Janejare'e rewarā okuwa ipe kupa remē, werōarō jē tite kupa. Ajawyī Janejare'e kee e'ipa ijupe kō ky'y: “Hoō, tekokuwa e'āa rupi awi tapeiko teitete peiko ky'y”, e'ipa. ²⁹Aja rewarā mō aā reitō kō ipy'a kō opāsārōma: Nivoi maekwerā kō. Āmō, jipy'amogeta aiwerā kō. A'evo moma'e moatya rē ywesō oja'a mǎe kō. Āmō, aipa règā oja'a iko mǎ'ē. Āmō, āmō kō moma'e rē ojītupi ay iko mǎ'ē. Āmō, porojukaa rē oja'a iko teve mǎ'ē. Āmō, poroaka py'a iko mǎ'ē. Āmō, jimoripea règā poromoripe iko mǎ'ē. Tekou teitetea règā oja'a iko mǎ'ē. ³⁰Āmō, poromovyvyrai tē mǎ'ē. Nivoi omo'y teywete ovoarā mō rē mǎ'ē. Āmō, Janejare'e rē ojikō'ō iko mǎ'ē. Āmō, poroerōarō iko mǎ'ē. Āmō, poromoerākwēnai iko mǎ'ē. Āmō, noenui oōvijāgwerā ayvu imomojyoka e'ā mǎ'ē. ³¹Āmō, nojinōsī 'ete iko otekokuwa e'āma mō iko mǎ'ē. Āmō, temirovija rōmō rōwā ekoi mǎ'ē. Ojimoja'y 'ejē iko mǎ'ē. Āmō, wetārāgwerā kō noai 'ete teve mǎ'ē. Āmō, noporoporijauesai teve iko mǎ'ē. A'evo 'evo ywe'e tite āmē ipy'a kō pupe oike ky'y.

³²A'evo ekoi mǎe kō pewarā mō Janejare'e kee e'ipa karamoeve: “Omānō 'atā tē weko aiwererā kō repykarā mō kupa”, e'ipa. I'ete aepo e'i maekwerā. Ajamā'ē a'evo ekoi mǎe kō noenu tari ijayvukwerā oupewarā

^e 1.23 T.M. 4.16-18

mõ. Okuwapa ipe kupa mijã. Omomorijaua rã okuwapa ipe kupa mijã. Ajamãẽ ojimoane'e jẽ tesõ iko kupa ipi. Opota tè waiwererã rupi oo kupa ipi. “Tete agyvo jaiko remẽ”, e'i kōrijõ ojiupe kupa ipi. Oryvay kōrijõ ãmẽ kupa ipi.

**“Tete Janejare'e nivoi mõe kō omomorijau
ijaiwererã kō rewarã mō”, e'i mõe**

2 ¹“Haa mokoi”, pejẽ aepo kō renu. Ajamãẽ kee a'e pejẽ, pejãvijõ jẽ. “Haa, nivoi rōwã pākāwĩ ekoi!” ere ãmõ kō reko pè remẽ, neupe ve aepo eretã ãmẽ! Ivo kō jẽ teve neiko ipi. Ajawyi manyvo nere'ãi 'ete nejipija rōmõ neiko.^f ²Kee jaa sikuwa. Janejare'e tè ivo kuwaparã rōmõ ekoi. Ajawyi “nivoi mõe tè ãwĩ” e'i ava mō pè remẽ, aje ywete e'i ãmẽ. [A'e jõ tè aepo e'i kuwa mõe.] ³Nivoi teãmã mõe tè mirã kō. Ene pa'e! Manyvo ere kuwa pō nejipija rōmõ Janejare'e rovake neiko? Manyvo nere'ãi nejipija rōmõ neiko. ãwĩ pè itõ “nivoi mõe” ere te'ite sō mirã kō pè neiko ipi, a'e ipe pejẽ ipi. ⁴Emõe Janejare'e reko rè. Okatuaya rupi tè tesõ nerereko katu nerereko ipi. ãmõ, neporijauesa puku wyi nanemomorijau amãtejẽ neaiwererã rè ipi. ãwisõ ikatuay nerereko remẽ, nejirovatã sipõ iwyi neiko rōmõ ãmẽ? Kee jësi ere kuwa: “Emõe. Ikatuay erereko ãwĩ. Apoitã eaiwererã wyi ky'y”, ere jësi.

⁵Ajamõe nivoi neikoa nereity tari tite neiko, ãwisõ Janejare'e ayvu nereenu tari remẽ. ãmẽ, moko'e remẽ nejimomorijauokatã Janejare'e pè ãmẽ. Kāramõ poromoe'yia 'arã mẽ, neaiwererã rupi katu tè nemomorijautã ãmẽ ky'y. ⁶Manyvo nyvo jaiko mõe rupi ve, a'evotã janerereko. Janejãvijõ vijõ jẽ a'evotã janerereko ãmẽ.^g ⁷Kee ekoi mõe Janejare'e omoigooka karuarutã opyri ãmẽ. Ovoarã kō ikatuay wereko tè jẽ iko mõe kō. ãmõ, tekou teitetea wyi omago ipi mõe kō. ãmõ, kee e'i mõe kō: “Janejare'e tè emoe'earã rã rōmõ ekoitã”, e'i mõe kō. “Kāramõ kuwa aẽ mō aa Papa pyri aiko karuaru”, e'i tè jẽ oupe iko mõe kō. Apijarã kō pè Janejare'e kee e'itã: “Ekoty rewarã tè ãwĩ”, e'itã. “Māerã amoigooka karuarutã epyri”, e'itã ãmẽ a'evo ekoi mõe kō pè. ⁸Na'evoi ãmẽ weegã oja'a iko mõe wereko. A'e aje ywete mõe wyi ojirova mõe kō. Nivoi tekoua rupi ekoi mõe kō. Apijarã pè Janejare'e kee e'i: “Nivoi mõe tè ãwĩ”, e'i. “Ivo katu kuwasi ãwĩ ekoi mijã”, e'i ee kō omãjã wãgyo rōmõ. Ajawyi omomorijau kõtã ereko ky'y. ⁹A'evo Janejare'e pirujẽ nivoi tekoua rè ywesõ oja'a mõe kō omomorijaupa kõtã, ijaiwererã kō repykarã mō. Omomorijau karuarutã ereko apijarã kō, mæerã tè. Juteu kō ypy a'evotã wereko kō. ãmõ, Juteu rōwã mõe kō teve a'evo tary ve wereko. ¹⁰Ivo tekoua rè ywesõ oja'a mõe kō ãmẽ wereko katuaytã opyri ereko. Omoe'e kõtã ãmẽ ky'y. Opy'amopiryvpy katu kõtã ereko kō ãmẽ. Juteu kō oja'a

^f 2.1 Mat. 7.1; Ruk. 6.37 ^g 2.6 Jīg. 62.12

ee mǎe kō a'evotà wereko. ãmō, ãmō kō oja'a ee mǎe kō ve a'evo tary ve wereko. ¹¹Ojevojēa rupi tē Janejare'e omǎ'ē pirujē janere janemosā'āga ipi.^h

¹²Juteu rōwǎ mǎe kō, Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà nokuwai epe. Ajamǎ'ē kee ne'i Janejare'e ijupe kō: “Ikuwa rè rōwǎ ojavy remē nimanyvoi”, ne'i ijupe kō. Wemavo kō jētà, ijāvijō kō jē. Juteu kō ãmē okuwa ipe ijayvu ivo tekoua rewarà. Ajamǎ'ē upi noikoi sire'e kupa. Ajawyi a'e kō ve Janejare'e wemavotà ãmē. ¹³Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà okusiwaoka maekwerà okuwa katu ipe Juteu kō. Ajamǎ'ē noikoi ijayvu rupi erovija rōmō kupa ajamǎ'ē. Apijarà pē Janejare'e “ivo mǎ'ē tē āwī” ne'i'āi ãmē. Ijayvu rupi ekoi mǎ'ē kō pē tē “ivo mǎ'ē tē āwī” e'i kuwa. ¹⁴ãmō remē Juteu rōwǎ mǎe kō pē nojenuive Janejare'e ayvu, ivo tekoua rewarà. Ajamǎ'ē mape remē opy'a mǎrākuwaa rupi katu tē ekoi jē kupa. Ajawyi wemikuwa rupi tē ivo maevo sō tite ekoi kupa. ¹⁵A'evo okuwa ivo katu mǎ'ē kupa. ãmō, nivoi mǎ'ē okuwa teve kupa. Ajawyi wemikuwa rupi ojireko katu iko kupa remē, ipy'a katu iko kupa ipi. Na'evoi upi katu noikoi tite kupa remē. Ipy'a piraità tē ãmē iko kupa. Aytà tesō ipy'a pē kō ãmē. [“Haa! Nivoi si aiko”, e'itā oupe ãmē kupa.] ¹⁶A'evoa kō ojikuwa katutà kāramō Janejare'e poromoe'yi remē. Jopy'a pewarà kō ve tesō okuwa. Nijajimome'ui epe ijupe remē tesō okuwa. Ivo jaiko mǎ'ē okuwavī. ãmō, janeaiwererà kō ve okuwavī. Janekuwa teāmā. Ava jē rōwǎ ojinōsītā iwiyi. Ajaa rupi ivo katu janemoe'yitā. Jesu Kiristu pē tē janemoe'yiokatà, janemoe'ya 'arà mē. A'e a'evoa kō rè poromotekokuwa ajupa ekareta rupi, tapekuwa. Janejare'e ayvu rupi katu tē poromotekokuwa aiko.

Ayvu Juteu kō pewarà

¹⁷Juteu kō pē kee a'età ky'y, pejāvijō jē. Nejimoe'e ywe'e tite neiko ne. Kee ere tite neupe: “Juteu e'e rōmō tē ije”, ere tite. “Akuwa teāmā Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà. [Kōitokō tāmō Moisesi pē omojikuwaoka tokusiwa imojikuwa.] Ajawyi Janejare'e koty rewarà rōmō aiko teāmā”, ere tite nepy'a pē neiko ipi. ¹⁸Ajare kee a'età ene. Aje ipe Janejare'e remimota nekuwa. Ivo katuay mǎ'ē pē “aje ywete” ere teve ipe. Nejimo'epa ee rewarà mō tē aepo ere ipe ipi mijā. ¹⁹⁻²⁰Ajawyi kee ere jē: “Poromo'earà rōmō aiko. Ivo tekoua rè poromo'e aiko ipi. Āwitō naeapyoī mǎe kō japopy eraa, ãmō pātōnusu wryy pē ekoi mǎ'ē jayape katu ipi, āwīvo tē aiko ãmō kō pē ipi”, ere tite neiko ipi. ãmō, “Aje ywete mǎ'ē rè ajimo'e ikuwa katu ipi rewarà mō ja'yrerà kō amo'e aiko ipi. ãmō, notekokuwai mǎe kō amo'e aiko ipi”, ere tite neiko ipi. Aepo ere tite nejimoe'e rōmō neiko ipi. ²¹⁻²²Kōi neremikuwawerà rupi sō nereikoi ipi!

^h 2.11 T.M. 10.17

Õ'õ si? Ayvu kuwaa règà jaja'a remẽ, “ikatu” naoty we'ei janeupe. Mano põ ãmõ kô nijamotekokuwa'ãi kuwa jane ywete janeayvukwerà rupi nijaikoi sô remẽ? Kee jaa pè aepo eu. ãmõ 'ary pè moma'e rè nemona tite. Aja paire, mano põ, “Nemona ne!” eretà ãmõ kô pè neiko? I'ete põ? ãnĩ! Nĩ'eĩ. ãmõ, nemy'arà mō remeve, “Mano põ koivo revewarà rè neiko?” ere jẽ ãmõ kô pè neiko? [Õ'õ si? “Poromo'e aiweray si pene?” e'itã ãmẽ neupe kupa.] ãmõ, jojarà jimoãtãgwerà rè neremã'ẽ tari epe ipi. I'ete. Ajamã'ẽ mape remẽ ava mō wemime'ẽa rã weraa inō ojarà rã'aga pè jĩ'i. Ajaire, apykyre ktyty, emime'ẽgwerà rè nemona vija eraa. Ivo põ ãmẽ neiko? ãnĩ! Nivoi! ²³ ãwĩ pè itō kee a'e neupe. Janejare'e wayvukwerà jikusiwarerà nekuwa katu ipe. Ajawyi nejimoe'e ywe'e tite neiko ipi. Ajamã'ẽ upi nereikoi neiko. Ajawyi Janejare'e moko'e remẽ neremoe'ei ereko. [Ajawyi nerewarà mō Juteu rōwã mõe kô omojaiwe Janejare'e.] ²⁴ Aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi kee e'i ikusiwa maekwerà rupi katu neiko: “Aepo Juteu kô! Nivoi peiko! Penewarà mō Juteu rōwã mõe kô omovyvyrai ywe'e tite Janejare'e iko kupa ipi!” e'i maekwerà rupi katu neiko.ⁱ

“Jemosĩpire'oa pè ‘ikatu’ eu põ?” e'i mõe

²⁵ Juteu kô pè kee eutã. Pejimosĩpire'o ipe Janejare'e upewarà kô rômõ pejimosã'aga ipi. Ajamã'ẽ ijayvu rupi napeikoi ipi. Ajawyi nojimosĩpire'oi mõe vo 'ejẽ pejẽ peiko ipi. Manyvo jaa rômõ rōwã a'evotã peiko. Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi peiko remẽ tẽ katu kuwa jimosĩpire'oa “aje ywete” eu kuwa peupewarà mō ãmẽ. ²⁶ Ajamã'ẽ kee ipe Juteu rōwã mõe kô mō ekoi. Nojimosĩpire'oi epe iko kupa. Ajamã'ẽ Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi ekoi jẽ kupa. Ajawyi ojimosĩpire'o mõe vo 'ejẽ ekoi Janejare'e pè kupa. A'evotã ekoi kupa. ²⁷ Mokoi Juteu kô! Nivoi mõe omoy kuwa ãmõ kô pene mijã. Nojimosĩpire'oi epe kupa ipi. Ajamã'ẽ ivo tekoua rewarà rupi ekoi kupa ipi. A'e kô tẽ nivoi mõe omoy kuwa pene mijã. Ma'e rewarà mō. ãwisõ pejimosã'agapa ipe Janejare'e koty rewarà kô rômõ peiko. ãmõ, i'aryvo peupewarà mō teve ipe Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà omojikuwa tãmõ Moisesi pè tokusiwa imojikuwa karamoe remeve. Ajamã'ẽ a'evotã ipe peiko remẽ, ijayvu rupi napeikoi ipi. Ajawyi ãmõ kô pè pejimokupeioka peiko ipi.

²⁸⁻²⁹ Oiko ãmõ wemosĩ opire'ooka kōrijõ tẽ mõe kô. Janejare'e nomomojyi rupi iko kupa ajamã'ẽ. Juteu e'e rōwã apijarã. Juteu rã'aga tẽ. Ajare kee a'e ijupe. Ava upe põ, “Juteu e'e rômõ ãwĩ”, e'i Janejare'e ipi? Ojimosĩpire'ooka mõe pè põ? ãnĩ! A'e pè rōwã. Aje ywete Janejare'e remimota rupi ekoi mõe pè tẽ aepo e'i. Opy'a pupe tẽ tesõ omoe'e

ⁱ 2.24 Isa. 52.5

imojövijã wee ipi mã'ẽ pè tè aepo e'i. Janejare'e 'Ãg tè poropy'amotee ipi. Moisesi remikusiwarerà rupi jaiko mã'ẽ ãmẽ nijanepy'amotee'ãi kuwa. Janejare'e 'Ãg tè katu poropy'amotee kuwa poroereko. Ojipy'amotee mã'ẽ pè tè "Juteu e'eay ãwĩ" e'itã Janejare'e imoe'e ãmẽ, ãwisõ mirà remimoe'ekwerà rōwã ipe remẽ.^j

3 ¹Ajare manyvo eu? Juteu rōmõ isaky mã'ẽ pè ywesõ pō ikatu? Ojimosĩpire'o ojimosã'ãga mã'ẽ pè ywesõ pō ikatu? ²Õõ. Ikatu Juteu rōmõ isaky remẽ. Ma'e rewarà mō. Juteu kō pè ypy Janejare'e omojikuwaoka wayvu ivo tekoua rewarà mō. A'e rewarà mō ywesõ ikatu ijupe kō. ³Kee a'e. Mape reme ãmōgwerà wenu ipe remẽ, noerovijari kupa. Okuwapa ipe kupa. Ajamã'ẽ opoi tè weminuwerà wyi kupa. Ajare manyvo e'itã pō Janejare'e ãmẽ? Opoi tary ve pō wayvukwerà wyi imotee ãmẽ? ⁴Ãnĩ! Nopoi'ãi. Aje ywete e'i teãmã mã'ẽ tè Janejare'e ekoi. Mirà kō ãmẽ iwari py'a iko ipi. Janeayvu jamotee ipe remẽ, Janejare'e nomotee'ãi wayvukwerà ãmẽ ipi. Aekwe ekwery ve jẽ ekoitã. Ajare kee e'i eewarà Janejare'e kareta rè:

"Neayvukasi ipi mã'ẽ tè ene.

Ene ywesõ nejikuwatà aje ywete ere mã'ẽ rōmõ neporegeta remẽ ipi.

Ajawyi ãmō kō rovake nemojaiwe ipe kupa remẽ,
ene ywesõ nejikuwatà ivo katu mã'ẽ rōmõ", e'i Janejare'e pè
maekwerà.^k

⁵Jane ãmẽ temirovija rōmõ rōwã jaiko mã'ẽ ojikuwa ãmō kō pè ipi. ãmẽ kee e'i janere omãjã kupa: "Haa, a'evò tè ipi kupa remẽ, Janejare'e jësi ivo katuay wete ekoi mã'ẽ tè!" e'i kupa. A'evò nivoi jaiko remẽ ywesõ Janejare'e ojikuwa ivo katuay wete mã'ẽ rōmõ. Ajawyi kee eu kuwa pō: "Ni'ei rōwã pōkō Janejare'e janemomorijau remẽ?" eu kuwa pō? ⁶Niĩ. Naoty'ãi! Janejare'e janemoane'e sō janeaiwea rupi tijaiko remẽ tè katu kuwa "nivoi" eu kuwa ijupe ipi mijã. Ajamã'ẽ nijanemoane'ei. Jane tè jajimoane'e jẽ a'evò rōmõ jaiko. Nivoi sō Janejare'e ekoi remẽ, manyvo ne'l'ãi kuwa poromosã'ãga poromoe'yi, ivo mãe kō nivoi mãe kō wyi mijã ãmẽ! Nijayvukasi'ãi kuwa a'evò rè mijã.

⁷⁻⁸Ajamã'ẽ mape remẽ ãmō kō eayvunõ ipi. Kee e'i tite eupewarà mō kupa: " 'Nivoi jaiko remẽ, ikatuay mã'ẽ ojinõtã janeupe ãmẽ ipi,' e'i Pauru", e'i rã'ãga kupa. Aepo 'aryvo kee e'i tite opy'a pupe iko kupa: "Emã'ẽ. Ajimowari remẽ ywesõ Janejare'e ojikuwatà aje ywete e'i mã'ẽ rōmõ. Ajawyi ãmō kō omoe'etã Janejare'e eaiwererà rewarà mō", e'i tite kupa. "Ãmẽ, mano rewarà mō pō eaiwererà rè emomorijauoka jětã, ãwisõ

a'e rupi ikatuaya ojikuwatà remẽ? Nemomorijau'ãi kuwasi ãmẽ mijã", e'i tite kupa. Ajamã'ẽ aepe pupegã ojimoane'e tarepe iko kupa ipi. Jevo'e katu si ijaiewa rè omomorijauokatà apijarã ãmẽ ky'y.

"Nivoi jaiko ipi mõe kõe teãmã jane", e'i mõe

⁹Pirujẽ Juteu kõe rômõ, nivoi mõe kõe teãmã ekoi kupa ipi. ãmõ, Juteu rōwã mõe kõe ve nivoi mõe kõe teãmã teve ekoi kupa ipi. Ajawyi nivoi tekoua kasia pupewarã tepa jẽ jane jaiko. Pirujẽ! Kõitokõ poromo'epa: "Jane ywesõ janekatu ãmõ kõe wyi", nija'e'ãi ojiupe jaiko ipi. Ojevo jẽ jajimojaiwepa jaiko ipi. ¹⁰Aepe rè kee e'i Janejare'e kareta jikusiwarerã:

"Mirã kõe pōõ mõe, nuvei 'ete ivo teãmã mõe mõe.

Nipe't'ãi Janejare'e rovake.

¹¹Mã jẽ rōwã ipy'a mārakuwa katu mõe Janejare'e koty rewarã.

Nuvei 'ete ojiporijauesaoa ijupe mõe mõe.

¹²Ivoa wyi pirujẽ ojiovapa 'ejẽ kupa.

Ikānĩ kānĩ oopa kupa.

Pirujẽ opasasakai ywete iko kupa.

Mã jẽ rōwã ikatuay teãmã ekoi mõe.

Nipe't'ãi ivo katu ekoi mõe mõe.^l

¹³Iwari wari pirujẽ kupa ipi.

Opogeta teitete tẽ poromoripea mõe iko kupa ipi.

Ayay mõe vo 'ejẽ ijayvu kõe ipi.

Poromojaiwe tẽ ipi. Porojuka kuwa.^m

¹⁴Ijayvu ai tesõ iko kupa ipi.

Ãmõ kõe pẽ ojimōarõ teve iko kupa ipi.

'Timarama!' e'i e'i koivo kõe pẽ iko kupa ipi.ⁿ

¹⁵Ojikōtevẽ jẽ tesõ porojukaa rè iko kupa ipi.

¹⁶Maipe okwa mõe rupi mārānai oinõ erokwa kupa ipi.

Poromomorijauokaa rè ywesõ oja'a iko kupa ipi.

¹⁷Nokuwai joe jimory katua kupa ipi.

Ojipy'amopirai tẽ iko kupa ipi.^o

¹⁸'Manyvoa rã rômõ rōwã jamomojy kuwa Janejare'e', e'i tite kupa ipi',^p

e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rè maekwerã.

¹⁹⁻²⁰Kee jaa itōkõ sikuwa. Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarã rupiwarã kõe pẽ omojikuwaoka, upi katu toiko kupa. ãmõ, jane kõe pirujẽ pẽ omojikuwaoka, janeupe teve. Ajamã'ẽ ijayvu rè tẽ jajimosã'ãga remẽ,

^l 3.12 Jīg. 14.1-3; Jīg. 53.1-3 ^m 3.13 Jīg. 5.9; 140.3 ⁿ 3.14 Jīg. 10.7 ^o 3.17 Isa. 59.7-8
^p 3.18 Jīg. 36.1

janeaiwererà tè ojikuwa janeupe ãmẽ ipi. Nivoi teãmã jane jaiko ipi. Ajawyi ava jẽ rōwã kuwa Janejare'e ayvu ivo tekoua rupi katu ekoi, ãwisō Janejare'e “ivo mã'ẽ tè ãwĩ” te'i ijupewarà mō. Ajawyi manyvo nija'e'ãi kuwa ovaqe, ãwisō jakuwa paire nivoi jaiko jẽ remẽ. “Nivoi mã'ẽ tè ãwĩ” e'i janeupe remẽ, nijajipija ena'ãi ãmẽ ky'y.⁴

“Aje ywete Janejare'e poromoigooka jajirovija ee remẽ tè ipi”, e'i mã'ẽ

²¹ Sikuwa manyvo nisireko'ãi Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi jaiko ipi. Ajawyi ivo jaikoa rè nijanerako'i'ãi kuwa jaiko. Karamoeve Janejare'e omojikuwaoka aepo jaa. A'e rewarà tãmō Moisesi okusiwapa amãtejẽ imojikuwaoka janeupe. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō okusiwapa amãtejẽ imojikuwaoka. ²² Kee jaa tè eu. Aje ywete Janejare'e “ivo mã'ẽ tè ãwĩ” e'i janeupe ky'y, Jesu Kiristu rè jajirovija janerako'i rōmō remẽ. Iteetejẽ mirà kō pè aepo e'i. Ojevo jẽ a'evō janerereko, janejãvijō vijō jẽ, Jesu rè jajirovija remẽ.”

²³ Kee rewarà mō a'evō janerereko. Jajimoiwepa pirujẽ jaiko ipi. Nivoi 'ete jaiko ipi. Ajawyi kuip'e'e tè Janejare'e katuaya wyi jaiko. ²⁴ Ajamã'ẽ Janejare'e nopotari janemomoriyau, ãwisō “Nivoi mãe kō tojimomoriyau”, e'ipa ipe remẽ. Janeporijauesa jẽ janerereko. Ajawyi okatuaya rupi nivoi tekoua pewarà wyi janerekyipa ky'y, Kiristu Jesu mănōa rupi, a'e rupi janereru okotyre rewarà mō ipi. Tepy e'ãte mã'ẽ vo 'ejẽ janerereko katua janeupe ãmẽ.

²⁵⁻²⁶ Janejare'e nojikōtevẽi poromomoriyaua rè. Jypy remẽ poroãrō puku esa mijã. Ajaate Wa'yry omuu tomãnō janeaiwererà repykarà mō ky'y. A'e omãnō remẽ kee e'ipa: “Oyte nivoi tekoua repykarà mō ky'y. Awyjepa ky'y”, e'ipa janeaiwererà kō pè ky'y. A'evoa rupi Janejare'e okatuaya omojikuwaoka katuay ky'y. Emã'ẽ. Aje ywete janemomoriyau kuwa janeaiwererà rewarà mō janerereko mijã. Ajamã'ẽ okatuaya rupi ivo mã'ẽ rōmō janerereko ky'y, Jesu rè janerako'i jaiko ipi remẽ.

²⁷⁻²⁸ Kee oro'e mijẽ. Ivo tekoua rupi jaiko rewarà mō rōwã ivo mã'ẽ rōmō janerereko kuwa. Jesu rè jajirovija janerako'i rōmō rewarà mō tè katu Janejare'e “ivo mã'ẽ tè ãwĩ” e'i kuwa janeupe. Ajawyi nijajimoe'e'ãi kuwa. Janejare'e tè jamoe'etã ereko. ²⁹⁻³⁰ Pe'ite Janejare'e ekoi. Ajawyi pirujẽ ojirovija ee mãe kō pè “ivo mã'ẽ tè ãwĩ” e'i ky'y, ojevo jevo jẽ. Awitō Juteu kō pè aepo e'i, ojirovija ee kupa remẽ, ãwĩvo teve Juteu rōwã mãe kō pè aepo e'i. Juteu kō jare'e rōmō'ite rōwã Janejare'e ekoi. ãnĩ. Pirujẽ jane kō jare'e rōmō ekoi.^s ³¹ Jesu rè jajirovija janerereko katuara rōmō ky'y. Aja rewarà mō manyvo ja'etã sipō Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà pè? “Nikatui” ja'etã sipō? ãnĩ. Nija'e'ãi. “Ikatuay” ja'etã. [A'e rupi tè jakuwa janeaiwererã. Ivo tekoua jakuwa teve ikusiwarerã rupi. Ajawyi ikatuay janeupe ipi.]

Tāmō Aparão pè Janejare'e “ivo katu mǎ'ē” e'i mǎ'ē rewarà

4 ¹Ajawyi manyvo ja'età pō janerāmōi Aparão rekoawerà pè? “Ivo katu mǎ'ē tē āwī”, e'i itōkō Janejare'e ijupe. Manyvo pō aepo e'i ijupe? Janejare'e ayvukwera ivo tekoua rewarà rupi ekoi rewarà mō pō? Ānī. ²A'evō sō remē, ojimoe'e kuwa āmē iko mijā. Ajamā'ē na'evoi. Ajawyi nojimoe'e'āi kuwa Janejare'e rovake mijā. ³Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rē: “Janejare'e, ‘Kee oroerekotā’, e'i ijupe remē, Aparão, ‘Aje ywete a'evotā’, e'i ojirovija ee. Ajawyi Janejare'e, ‘Ivo katu mǎ'ē tē āwī’, e'i ijupewarà mō”, e'i maekwera.^t

⁴Kee jaa itōkō sikuwa. Japosiko ipi remē, janeposikoa repykwerà japyy ajaire. Nijapyy te'itei ipi. Janeposikoa repykwerà tē japyy ipi. ⁵Ajamā'ē ivo jaiko mǎ'ē repykwerà rē nijanerako'i'āi kuwa ipi, nivoi jaiko teāmā rewarà mō. Ajawyi Janejare'e rē tē janerako'i jaiko ipi. A'e tē “ivo katu mǎ'ē tē āwī” e'i janeupe, “aje ywete” ja'e ijupe remē. ⁶Aepo e'i Janejare'e janeupe remē, janeroryvay āmē jaiko ipi. Janevote ivo jaiko rewarà mō rōwā janeroryvay jaiko ipi. Janejare'e remiporijauesa rōmō jaiko rewarà mō tē janeroryvay jaiko ipi. Ajare kee e'i tāmō Tavi karamoe remē ikusiwa:

⁷“Kee jaiko remē janeroryvay jaiko ipi.

Nivoi jaiko paire Janejare'e ‘awyjepa’ e'i janeaiwererà pè remē janeroryvay jaiko ipi.

Omoje'opa maevō sō tite janeaiwererà janewyi remē janeroryvay jaiko ipi.

⁸Nivoi mǎ'ē Janejare'e nomo'yi janere ky'y remē janeroryvay jaiko ipi”, e'i tāmō Tavi ikusiwa maekwera.”^u

⁹Juteu kō pè rōmō'ite rōwā aepo e'i tāmō Tavi. Juteu rōwā mǎe kō pè teve aepo e'i. Pirujē Janejare'e rē oja'a mǎe kō pewarà mō e'i. Ma'e rewarà mō aepo a'e. Sikuwa itōkō tāmō Aparão “aje ywete” e'i Janejare'e pè. Aja rewarà mō tē Janejare'e “ivo katu mǎ'ē tē āwī” e'i ijupewarà mō. ¹⁰Manyvo ekoi remē pō aepo e'i Janejare'e ijupe? Ojimosīpire'o paire katu pō? Ānī! Aja paire rōwā. Ojimosīpire'o e'āve aepo e'i ijupe. ¹¹A'evō paire tē ojimosīpire'o ojimosā'āga ky'y. “Aje ywete” e'ipa Janejare'e pè rewarà mō a'evō ekoi ky'y. Kee jaa tē ojimosīpire'oa: “‘Ivo katu mǎ'ē tē ene’, e'ipa Janejare'e eupe. ‘Aje ywete’ a'e ijupe rewarà mō aepo e'ipa”, ejaa tē. Ajawyi pirujē Janejare'e rē oja'a mǎe kō ypykwerà rōmō tē tāmō Aparão ekoi ky'y. A'e tē a'evōa wāparō iko.”^v ¹²Ajawyi kee sikuwa. Āwitō tāmō Aparão “aje ywete” e'i Janejare'e pè rewarà mō tē, Janejare'e “ivo

^t 4.3 Jinō. 15.6; Kar. 3.6; Tku. 2.23 ^u 4.8 Jīg. 32.1-2 ^v 4.11 Jinō. 17.10

katu mã'ẽ tẽ ãwĩ" e'i. ãwĩvo ve janeupe aepe e'i, "aje ywete" ja'e ijupe remẽ. Ajawyi tãmõ Aparão jeapyrerà kô vo 'ejẽ jaiko, Janejare'e rẽ jaja'a jaiko mãe kô rômõ. Juteu rôwã mãe kô rômõ jaiko remẽ ipe a'evõ jaiko. ãmõ, Juteu kô rômõ jaiko remẽ teve a'evõ jaiko.

"Aje ywete" ja'e Janejare'e ayvu pẽ mã'ẽ rewarà

¹³Karamoe remẽ itôkô Janejare'e kee e'i tãmõ Aparão pẽ: "Owaray poromoigookatà, nejeapyrerà kô reve. Pirujẽ yvy wãnà kô eremireko katuara kô rômõtã nerewarà mõ", e'ipa tãmõ Aparão kô pẽ. "Aje ywete a'evotà" e'i tãmõ Aparão enu. Ajawyi itôkô Janejare'e "ivo mã'ẽ tẽ ãwĩ" e'i tãmõ Aparão pewarà mõ. Mano rewarà mõ põ aepe e'i Janejare'e ijupe? Ijayvu ivo tekoua rewarà rupi katu ekoi rewarà mõ põ? ãnĩ. Aja rewarà mõ rôwã." "Aje ywete" e'i ijayvu pẽ rewarà mõ tẽ aepe e'i. Ajawyi tẽ "ivo katu mã'ẽ tẽ ãwĩ" e'i Janejare'e ijupewarà mõ.

¹⁴Ajare kee ne'i Janejare'e tãmõ Aparão pẽ: "Ivo tekoua rupi katu tẽ neiko wyi owaray oromoigookatà", ne'i. Aepe e'i sô remẽ, manyvoa rã rômõ rôwã janerako'i kuwa ijayvukwerà rẽ, "Owaray poroerekotà", e'i maekwerà rẽ mijã. Ivo tekoua rupi jaiko mã'ẽ repykwerà rômõ a'evõ kuwa mijã.^x ¹⁵Ajamã'ẽ ivo nijaikoi sire'e ipi. Ijayvu ivo tekoua rupi katu nijaikoi sire'e jaiko ipi. Ajawyi jajimomorijau 'atã tẽ kuwa, ijayvu rupi katu nijaikoi sire'e rewarà mõ. Nuvei sô ijayvu ivo tekoua rewarà remẽ, nuve'ãi kuwa teve ijayvu javya mijã.^y

¹⁶Ajawyi sikuwa okatuaya rupi tẽ owaray Janejare'e wereko "aje ywete" e'i ijupe mãe kô ipi. Ikasiay ijayvu a'evõa rã rẽ. Nomotee'ãi wayvukwerà ipi. Aepe rupi katu owaray tãmõ Aparão wereko ipi. ãmõ, ijeapyrerà kô a'evõ wereko teve. A'evõ 'evotã pirujẽ janererekotã "aje" ja'e ijayvu pẽ remẽ ipi. Juteu kô pẽ kôrijõ tẽ rôwã aepe e'i. Pirujẽ Aparão vo jaja'a ee mãe kô ve owaray janerereko, wayvu rupi katu ipi. Janepykwera rômõ tãmõ Aparão ekoi ãmẽ.^z ¹⁷Ajare itôkô kee e'i amãtejẽ Janejare'e Aparão pẽ nijãkarãive remeve: "ãmõ ãmõ yvy wãnà kô ypykwera rômõ neikotã", e'i amãtejẽ.^a Aepe e'i maekwerà pẽ, "Aje ywete a'evotà", e'i Aparão. A'evõa rã wãrõ ãmẽ. Okuwa Janejare'e nomowasu'ãi a'evõa. Omãnõ mãe kô omomoera mã'ẽ tẽ Janejare'e. ãmõ, naikoive mãe kô omoẽoka wayvukasia rupi mã'ẽ tẽ. Ajawyi tãmõ Aparão, "Aje ywete a'evotã", e'i enu.

¹⁸⁻¹⁹Ajawyi Janejare'e e'i maekwerà rupi itôkô wãrõ jẽ tesõ wãkarã rã, Janejare'e ome'etã ijupe mãe rã. A'evõ remẽ werywete 100 kwaray rômõ

^w **4.13** Janejare'e nomojikuwaokaive wayvukwerà ivo tekoua rewarà a'evõ remẽ.

Kãramõ tẽ tãmõ Moisesi pẽ tẽ omojikuwaokapa. Jinõ. 12.2-3; 17.4-6; 22.17-18; Kar. 3.29

^x **4.14** Kar. 3.18 ^y **4.15** Ajawyi nijanerako'ãi ivo tekoua rewarà rẽ, Janejare'e okusiwaoka tãmõ Moisesi pẽ maekwerà rẽ. ^z **4.16** Kar. 3.7 ^a **4.17** Jinõ. 17.5

wesa esapa Aparão. ãmõ, erekwarà Sara isa'imānai teve iko. Ika'akuwa ywete kupa.^b [Nijākarā'āi kuwa ãmẽ kupa mijā.] Ajamã'ẽ a'evo ipe remẽ, “Aje ywete a'evotà”, e'i tẽ jẽ oupe iko ipi. Nojimoeara'āi aepe jaa wyi. 20-21 “Aje sipõ Janejare'e emoākarāokatà?” ne'i. “Aje ywete a'evotà”, e'i kōrijõ tẽ iko. ãmẽ ywesõ aepe e'i, okuwa katu Janejare'e kasia rewarà mō. A'evoa rã rẽ omoe'e amātejẽ ãmẽ. 22 A'evo tāmõ Aparão ekoi. Ajawyi tẽ Janejare'e “ivo katu mǎ'ẽ tẽ ene” e'i ijupe ãmẽ. 23 Aepe jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rẽ. Ajamã'ẽ Aparão pewarà mō rōmõ'ite rōwā aepe e'i Janejare'e. 24 Janeupewarà mō teve “ivo mǎ'ẽ tẽ ene” e'i, “aje” ja'e ijayvu pẽ remẽ ipi. “Ivo katu mǎ'ẽ tẽ ene” e'i ãmẽ janeupe. A'e tẽ itōkō Janerōvijā Jesu omomoera imopõ'ā omānõ maire. Ajawyi jakuwa nomowasu'āi a'evoa iko. 25 Aje ywete Janejare'e omuroka Jesu tomānõ janeaiwererà repykarà mō. Imānõa rupi oitypyypipaoka janeaiwererà kō janewyi ky'y. ãwivo ve omomoera maekwerà rupi ivo mǎe kō rōmõ janerereko ky'y.^c

“Janejare'e janemojimoryoka wee ky'y”, e'i mǎ'ẽ

5 ¹Ajaate age'e remẽ Janejare'e ojimorypa kō rōmõ janerereko ky'y, “aje” ja'e ijupe remẽ. “Ivo mǎ'ẽ tẽ awi” e'i janeupewarà mō ãmẽ ky'y. Janerōvijā Jesu Kiristu omānõ janeaiwererà kō repykarà mō rewarà mō a'evo janerereko ky'y. ²Janeporijaesa janerereko, Wa'yry mǎnõa rupi. Ajawyi janepy'a katu jajirovija ee jaiko ipi. Janeroryvay amātejẽ ipyri jaiko tarà mẽ jaiko ipi. ãmẽ ywesõ ikatuay wetetà jamǎ'età ee. ³ãmõ, a'e kupei kyty, jajimomorijau ipe remẽ, janerory jẽ jaiko. Sikuwa jajimomorijau rupi jajimokasi jẽ ee remẽ ywesõ jajimomāatà ee jaiko ipi. ⁴A'evo jajimomāatà ee jaiko remẽ, emimota rupi katu jaiko. Ipy'a rupi katuwarà kō rōmõ jaiko ãmẽ ipi. A'evo remẽ, jajimokasi jẽ emime'ẽ ārā rẽ jaiko ipi. ⁵Janejare'e remime'ẽ ārā kō siārõ jẽ remẽ, nisiārõ pǎnē'āi jaiko ãmẽ ipi. Janerauvay wete rewarà mō omē'età siārõ mǎ'ẽ janeupe. O'Ag tẽ tesõ oinõma janepy'a pupe janerauvaya mojikuwapa mō.

⁶Aje ywete janerauvay janerereko ipi. Emǎ'ẽ. Manyvo nija'e'āi jajireko katu janeaiwererà wyi mijā remeve Kiristu Uu ayvu rupi omānõ janeupewarà mō. Ava jẽ rōwā a'evo kuwa ekoi. ⁷Ivo mǎ'ẽ pewarà mō omānõ kuwa mǎ'ẽ mō nijaesa kuwa'āi. Āpēi jaesa kuwa nojipirau i omānõ kuwa mǎ'ẽ ivo ay ekoi mǎ'ẽ rekovijarerà rōmõ mǎ'ẽ. [Tysi tō nivoi mǎ'ẽ rekovijarerà rōmõ omānõ mǎ'ẽ nijaesa kuwa'āi.] ⁸Ajamã'ẽ Janejare'e janerauvay ipi. Ajawyi nivoi epe jaiko remẽ, omuroka jẽ tesõ Kiristu tomānõ janeupewarà mō, āwisõ tijamānõ e'ā janeaiwererà reve ky'y. A'evo omojikuwaokapa janerauvaya janeupe. ⁹Ajawyi Janejare'e tẽ janeaiwererà wekyipa janewyi ky'y, Kiristu omānõ janerekovijarerà rōmõ yvyra jipokana rẽ remẽ. Nomo'y'āi janeaiwererà janere ãmẽ ky'y. Nijanemomorijau'āi eewarà mō ky'y. “Ivo mǎ'ẽ tẽ ene” e'ipa

^b 4.18-19 Jinõ. 17.17 ^c 4.25 Isa. 53.4-5

janeupe ky'y. ¹⁰Karamoe remẽ Janejare'e ãpã kô rômô tẽ jaiko janeaiwererã rewarã mô mijã. Jajirova ipe iwyi jaiko remẽ, janemojimoryoka jẽ wee. Wa'yry mãnõa rupi tẽ ojimorypa kô rômô janerereko ky'y. Ta'yry omãnõ maire, opoera mijẽ oo. Oiko jẽ iko age'e. Ajawyi Jesu reko kasia rupi tẽ tesõ Janejare'e janerereko katuay wete janerereko ky'y. ¹¹Ajawyi tẽ age'e remẽ, “Ejimorypa tẽ ene ky'y”, e'i Janejare'e janeupewarã mô, Janerõvijã Jesu Kiristu rewarã mô. A'e rupi ojimory katu janere iko ky'y. Ajawyi janeroryvay wete Janejare'e janerereko katua rê jaiko ky'y.

Tãmõ Atão, Kiristu revewarã

¹²Karamoe remẽ itõkõ tãmõ Atão nivoi ekoi. Ajawyi mãnõa ojimo'ypa ee. A'evõ pe'igã mirã rupi nivoi tekoua ojinõma jane kô rê okwa ky'y. Pirujẽ janere ojinõma okwa. A'e repykarã rã rômô jamãnõ 'atã tẽ mijã.^d ¹³Janejare'e nokusiwaokaive wayvu ivo tekoua rewarã tãmõ Moisesi pẽ remeve, uvepa teãmã nivõia jane kô pẽ. Ajamã'ẽ ayvu ivo tekoua rewarã e'ãve nivoi mã'ẽ nomo'yive janere, nuveive imosã'ãгаа rã rewarã mô. Ajawyi “aje ipõ” ne'ive ijupe kô. ¹⁴⁻¹⁵A'evõ ipe remẽ, mãnõa ojiãparõma jane kô pẽ tãmõ Atão reko remẽ, ajaate tãmõ Moisesi reko remẽ. Ajamã'ẽ tãmõ Atão aiwererã ovo rupi teve ijeapyrerã kô aiwererã wyi. Janejare'e tẽ tesõ omogeta ipe tãmõ Atão mijã. Ajamã'ẽ noerovijai tite. Ajawyi Atão ypy noerovijai. Ajawyi nivoi mãe kô ypykwerã rômô oo. Ijeapyrerã kô ãmẽ eruparã mô tẽ nivoi ekoi kupa ipi. Ajawyi Atão wã'ã amãtejẽ maevo sô tite Jesu Kiristu wãparõ maekwerã. Atão nivoi ekoi rewarã mô jane kô ojimojaiwe omãnõ ipi. Pe'igã mirã wyi mãnõa ojinõ tite pirujẽ jane kô rê okwa ãmẽ. Waiteve Kiristu wãparõ maekwerã. Omãnõa rewarã mô janeporijauesaa ojinõ okwa ky'y. Imãnõawerã oy katu pe'irõwã mirã kô rereko katuarã rômô ky'y. A'e ywesõ ikasiay wete janemojaiwea wyi ky'y.

¹⁶Atão pe'ite ipe remẽ, ojeapyrerã kô pirujẽ omoaiokapa Janejare'e kotyre. Ajawyi kee e'ipa Janejare'e janeupewarã mô mijã: “Nivõ ekoi kupa. Tojimomorijau ajawyi kupa”, e'ipa janeupewarã mô mijã. Atão jeapyrerã wyi a'evõ jane mijã. Kiristu rupi ãmẽ “ivo katu mã'ẽ tẽ ãwĩ” e'ipa Janejare'e janeupewarã mô ky'y, ãwisõ mōa'ãrõwã ipe janeaiwererã kô remẽ. Janeporijauesa okatuaya rupi a'evõ janerereko ky'y. Ajawyi jajimory kuwa ee ky'y. ¹⁷Aje ywete pe'ite mirã nivoi mã'ẽ wyi pirujẽ jamãnõ 'atã tẽ mijã. Ajamã'ẽ Atão remiãparõgwerã wyi wete Jesu Kiristu remiãparõgwerã ikasiay wete. A'evõ Janejare'e janeporijauesaa rupi ivo katu mã'ẽ rômô janerereko ky'y. Janerereko katuay jẽtã janerereko. Ajawyi janepy'a piryvypy katu Kiristu rewarã mô jaiko ky'y.

¹⁸Aja jare kee eu kuwa mijã. Æwitõ pe'ite janemomorijaua wãparõ maekwerã. Ajawyi jamãnõ 'atã tẽ mijã. Æwĩvo ve Jesu katua rupi

^d 5.12 Jinõ. 3.6

“ivo mã'ê tẽ ãwĩ kô” e'i Janejare'e janeupewarà mō age'e ky'y. Ajawyi si jaiko karuaru 'atà tẽ ipyri jaiko age'e ky'y, Kiristu koty rewarà kô rômō. ¹⁹Tãmō Atão itôkô noerovijai tite Janejare'e. Ajawyi waiwea rupi poromoaipa pirujẽ poroeroko. Emã'ẽ. Pe'igà mã'ẽ rupi jane kô ojimoaiwepa 'ejẽ iko ipi. Na'evoi ãmẽ Jesu. Uu ayvu werovija mã'ẽ rupi poromokatu tẽ ãmẽ Jesu. Jesu reko katua rupi “ivo mã'ê tẽ ãwĩ” eu kuwa pe'irôwã jane kô pẽ ky'y. [Ivo katu mã'ẽ rômō Janejare'e janerereko, “aje” ja'e ijupe remẽ.]

²⁰Karamoe remẽ itôkô Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà omojikuwaokapa tãmō Moisesi pẽ tokusiwa imojikuwa. Ajamã'ẽ a'evô paire ywesô nivoi ekoi kupa. Ikasiay ipe aiwea ee kô. Ajamã'ẽ janeporijauesaa ywesô ikasiay wete janeaiwererà kô wyi age'e ky'y. ²¹Janeaiwererà rewarà mō mănôa wryy pewarà rômō tepa jẽ jane jaiko mijã. Aiwea oẽ tesô jo'arà kyty mijã. Ajamã'ẽ Janerôvijã Jesu Kiristu mănôa rewarà mō janeporijauesaa ywesô ikasiay ky'y. A'e rupi Janejare'e janemojimoryoka wee ky'y. Janerereko karuarutã opyri janerereko ky'y.

“Janereko pyaukwerà rupi jaikotã ky'y”, e'i mã'ẽ

6 ¹Ikatuay itãwĩ Janejare'e janeporijauesa tẽ jẽ ipi. Ajamã'ẽ kee e'i tite ãmô kô: “Nimanyvoi nivoi jaiko jẽ remẽ. Emã'ẽ. ãmẽ ywesô Janejare'e janeporijauesatã janerereko”, e'i tite mã'ẽ. Ivo paepo e'i mã'ẽ? ²Ãnĩ! Nivoi 'ete aepo jaa. Jesu rẽ jajirowija mã'ẽ rupi janeaiwererà nikasi janeupe ky'y. Jamãnô maevo sô tite iwyi ky'y. Ajawyi nikatui aiwea rupi jaiko jẽ jaiko ky'y. ³Jajimójãmorioka remẽ, “Awyje Jesu koty rewarà rômô taiko”, jaa tẽ janejimójãmoriã. “Kiristu Jesu revejẽ jamãnôma”, jaa tẽ. ãwĩvoa pekuwa katupa. ⁴Janemojãmori kupa remẽ, a'evô ve jamãnôma Kiristu revejẽ. A'evô ve Jesu reãgwerà revejẽ jajiatty maevo sô tite. A'evôa jamojikuwa jajimójãmorioka remẽ. ãwitô Kiristu Uu kasiaya rupi opoera, ãwĩvo ve jane jaiko ikasia rupi. Kee ja'etã: “Ereko pyaukwerà rômô tẽ aiko ky'y. Jesu momoeraarerã kasia rupi teve a'evô aiko”, ja'etã. ⁵Ajare kee ja'e. ãwitô Jesu revejẽ jamãnô mã'ẽ vo 'ejẽ jaiko, ãwĩvo ve eevejẽ japoera mã'ẽ vo 'ejẽ jaiko ky'y. Aje ywete a'evô jaiko ky'y. ⁶Kiristu omãnô remẽ, eevejẽ jamãnô mã'ẽ vo 'ejẽ jaiko, ivo jẽ mijã. Janereko ppykwerà oityoka janewyi, janeaiwea rena rômô rôwã janepirã toiko ky'y. A'evôa sikuwapa. ⁷Kôitokô emĩgwai okãjã mã'ẽ mō noerovija'ai oôvijã aiwerã mō ipi, ãwĩvo teve jane jaiko. Nisirovija'ai janepy'a aiwerã ky'y. ⁸Kee jaa rẽ peja'a. Kiristu reve jamãnôma maevo sô tite. Ajawyi jakuwa aje ywete eeve jaiko karuarutã teve jaiko. ⁹Kiristu opoerapa omãnô maire. Ajawyi awyje nomãnô'ai mãerã tẽ iko ky'y. Mãnôa nikasi ijupe ky'y. A'evôa sikuwapa jaiko. ¹⁰Kee sikuwapa teve. Jesu omãnôma

remẽ, oitypyypipaoka janeaiwererà janewyi ky'y. Peĩ'yte omãñõ. Nomãñõ mijẽ'ãi ajaire ky'y. Awyje mãerã tẽ ekoi ky'y. Janejare'e upewarà mō kōrijõ tẽ ekoi. ¹¹Awĩvo kuwa ve kee ja'e janepy'a pupe: "Epy'a aiwerà pẽ amãñõma mã'ẽ vo 'ejẽ aiko ky'y. Awyje Janejare'e pewarà mō aiko e'e tẽ jẽ aiko", ja'e kuwa janepy'a pupe. "Kiristu Jesu rẽ emo'yoka, eevejẽ taiko. Ajawyi tẽ a'evo ije aiko ky'y," ja'e kuwa janepy'a pupe.

"Awyje jẽ Janejare'e kasia rupi jaikotà ky'y", e'i mã'ẽ

¹²A'evoa rōmō kee tija'e janepy'a pupe jaiko ipi: "Aiwea rupi rōwã taiko ky'y. Epirà tẽ opota eiko teitetea. Ajamã'ẽ ke'iatu epirà. Emimota ai rupi naa'ãi", tija'e jẽ jajimokasi rōmō jaiko.

¹³Jypy remẽ nivoia tẽ jamoẽ jane'arà kyty mijã. Janepirà jamojaiwe tẽ ipi mijã. Ta'evo e'ã age'e remẽ jaiko ky'y. Kee ja'età Janejare'e pẽ: "Orerōvijã ywete rōmō neiko. Orerekyipa nanererovijai mãe kō pytery pe wyi orerereko ky'y. Ajawyi nepo pẽ orojime'ẽma ky'y. Ene tẽ orepirà jarà rōmō neiko ky'y. Oremokasiay wete orerereko rejupa, ivoa rupi katu toroiko nerovake ky'y", tija'e kōrijõ ijupe. ¹⁴Ijayvukwerà ivo tekoua rewarà rupi katu jaiko rewarà mō rōwã janerereko katu ipi. Awisō upi nijaikoi sire'e rewarà mō tẽ a'evo janerereko. Aje, okatuaya rupi tẽ Janejare'e janerereko katu ky'y. Ajamã'ẽ aje ivo tekoua rupi tijaiko jẽ, Janejare'e remime'ẽgwerà rupi poroauvay rewarà mō. ãmẽ tẽ aiwea nikasi'ãi janere ky'y.

Manyvo age'e Jesu reve tekoua 'arà

¹⁵Ajawyi kee taoty e'ã: "Jesu omãñõma eupewarà mō ky'y. Ajawyi nimanyvoi nivoi aiko remẽ. Eporijauesa jêtà!" taoty e'ã. Aje Janejare'e janerereko katuay okatuaya rupi. Aje ijayvu ivo tekoua wry kyty rōwã jaiko ky'y. Ajamã'ẽ, "Nimanyvoi nivoi aiko jẽ remẽ", tapejẽ e'ã ikenẽ!

¹⁶Napekuwai sipō mã jamoẽ jane'arà kyty mã'ẽ, a'e remĩgwai rōmō tẽ jaa ipi? Emimotarà rupi tẽ jaikotà ãmẽ. Ajawyi kee ja'e rã'ĩ kuwa ipi. Mã sipō penōvijã rōmō oiko kuwa? Janejare'e sipō? Aiwea sipō? Mã sipō? Aiwea pemoẽ pe'arà kyty remẽ, pemãñõ 'atà tẽ peiko ãmẽ. Ajamã'ẽ Janejare'e pemoẽ pe'arà kyty remẽ, ivo mã'ẽ rōmō penerekotà ãmẽ.

¹⁷Aje jypy remẽ nivoi tekoua rupi tẽ pejimojaiwe tẽ peiko mijã. Ajamã'ẽ Janejare'e ayvu e'ekwerà ojenu pejẽ remẽ, "aje ywete" pejẽ ijupe ky'y. Perovija katu enu ky'y. A'evo peiko ky'y mã'ẽ rẽ Janejare'e amoe'e aiko ipi. ¹⁸Awyje katu Janejare'e pemomoioaka peaiwererà wyi ky'y, ajawyi tẽ age'e a'e rupi rōwã peiko ky'y. Ivo tekoua rupi tẽ peiko ky'y.

¹⁹Age'e penemikuwa rupi ve aporegetatà pejẽ, napejẽ katuive ivo tekoua rupi peiko rewarà mō. Jypy remẽ itōkō pejipy'amogeta ai ipi mijã. ãmẽ pepirã kō pemoaiweoka tesō ipi mijã. Ta'evo e'ã age'e remẽ peiko ky'y. Ivo katua rupi tẽ tapeiko ky'y. ãmẽ sōsi Jesu reruparà mō peikotà ãmẽ ky'y. Ijupewarà kō rōmō peikotà ãmẽ ky'y.

20-21 Jypy remẽ itõkõ peaiwererà rupi peiko ipi mijã. Napejipy'amogetai 'ete itõkõ ivo tekoua rè peiko ipi mijã. Ikatuay sipõ peupe âmẽ? Niĩ. Nikatui. Owaray põ âmẽ pejẽ peiko? Niĩ. Nowari ve. Ajawyi sitõ age'e remẽ pejinõsĩ 'ejẽ aekwerà rè peiko ky'y! Âmõ, ipojoy ai âmẽ pekoty mijã. Pemãnõ 'atà tè peaiwererà rewarà mō mijã. Ajawyi, “Moma'e rã sôpõ awĩ vo aiko?” pejẽ kuwasi peiko mijã. 22 Age'e remẽ âmẽ Janejare'e pemomoiokapa peaiwererà wyi ky'y. Ajawyi wemĩgwai rōmō tè penereko ky'y. Peneko pyaukwerà ikatuay peupe teve ky'y. Ijupewarà kō rōmō tè peiko, ajaate peiko karuarutã ipyri peiko ky'y. 23 Aje, jamãnõ 'atà tè janeaiwererã repykarã mō mijã. Ajamãẽ Janejare'e janerereko katu takatu, awisõ awyje jẽ ipyri tijaiko karuaru ky'y. Janerõvijã Kiristu Jesu revejẽ jaiko mõe kō rōmō tè a'evõ janerereko ky'y.

Jirekoa rè tè poroã'a remẽwarà

7 1 Kee a'e pejẽ, eretãrãgwerà kō. Pekuwapa ayvu pojy rewarà. Ajawyi kee jaa rè tapeja'a peiko. Jakuve jẽ remẽ kōrijõ tè ayvu pojy ikasi janeupe ipi. Jakãjã maire nikasi janeupe ky'y. 2 Kee itõkõ ojikusiwapa wãivĩgwerà rewarà:

Ojireko paire, awyje omẽnã pewartã rōmō tè ekoi. Ojeeve ekoi âmẽ kupa ky'y. Awĩvõ ojiwyi nopoi'ãi iko kupa, uve jẽ kupa remẽ. Ajamãẽ imẽnã sō okãjã sikaepo ky'y remẽ, âmẽ si omẽnã revewartã rōmō rōwã ekoi'tã âmẽ ky'y. Terekwarerã rōmō tè ekoi'tã ky'y. Ajawyi awĩ ayvu pojy nikasi'ãi ijupe ky'y. 3 Nimanyvoi ojireko mijẽ remẽ âmẽ. Uve jẽ sō imẽnã remẽ, nikatu'ãi âmõ kwaima'e reve ojireko. Ayvu pojy ikasi jẽtã ijupe âmẽ. Ajawyi kee eu kuwa ijupe: “Nojimoavai omẽnã pẽ mǎẽ”, eu kuwa ijupe âmẽ. Ajamãẽ okãjã maire, nimanyvoi ojireko mijẽ remẽ.

4 Aevo vo ve teve peneko, eretãrãgwerà kō. Jypy remẽ kee pejẽ: “Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarã rupi katu jaiko remẽ tè katu Janejare'e janerereko katutã”, pejẽ ipi mijã. Ayvu ivo tekoua rè tè penako'i ipi mijã. Ajamãẽ age'e remẽ Jesu katuaya rè tè penako'i ky'y. Eevejẽ peiko. Ajawyi a'e omãnõ remẽ, eevejẽ pemãnõ, koiwerã pewartã mō. Ayvu ivo tekoua rewarã pewartã mō pemãnõ mǎẽ vo 'ejẽ peiko. A'e rerovijaa rè rōwã teako'i ky'y. Kiristu opoera maekwerã koty rewarã tè pejẽ ky'y. Janejare'e reruparã mō tè kuwa peiko âmẽ ky'y. 5 Ayvu ivo tekoua rewarã rè janerako'i remẽ, japosiko ywete jẽ janeaiwererã rè jaiko mijã. Ayvu ivo tekoua rupi nivoia sikuwa mijã. Ajaate nivoia ywesõ sipota mijã. Ajawyi Janejare'e pyri rōwã jaikotã jakãjã maire mijã. 6 Ajamãẽ age'e remẽ ayvu ivo tekoua rewarã rè nijanerako'i jaiko ky'y. Jesu katuaya rè tè janerako'i jaiko ky'y. Ajawyi Janejare'e “ivo katu mǎẽ tè ene” e'i janeupe. Jesu omãnõ janeupewartã mō remẽ, eevejẽ jamãnõ mǎẽ vo tè jane ky'y. Ajawyi age'e remẽ Janejare'e remimota rupi tè jaikotã, ipy'a rupi katuwarã

rômõ. O'Ãg pè janemotekokuwaoka janemokasi ta'evo jaiko ipi. Janereko pyaukwerà tè oinõ jane ky'y.

Moisesi oporegeta jê janeaiwererà rè maekwerà rewarà

⁷Manyvo ja'età pō ãmê? Imanyvo pō ayvu ivo tekoua rewarà? Ñnĩ! Nimanyvoi. Ikatu tè. A'e rupi rōwã sikō akuwa nivoi tekoua rewarà? ãmõ, ivo tekoua rewarà akuwa teve. Nivoi aiko remê, a'e eaiwererà omojikuwaoka teve eupe ipi. Ma'e. Kōitokō kee jaa ojikusiwapa: "*Kee tapejê: 'Emoma'e rômõ kuwasi ãwĩ mijã, tapejê e'ã peiko jomoma'e kō pè*", e'ipa ojikusiwa.^f Aepe jaa nojikusiwai sō remê, eaiwererà nakuwa'ai kuwa mijã, a'evo aiko tite remê. Ajawyi ikatuay aepe Janejare'e okusiwaoka. ⁸Ajamã'ê ijayvu ivo tekoua rewarà rè ajipy'amogeta remê, ãmê si epy'a aiwerà emo'eai a'e rupi rōwã taiko ky'y, ãwisõ apota katu ipe ivo aiko mijã. [Epy'a aiwerà tè emojitupioka koivo kō moma'e rè ipi.] Ajawyi nivoi aiko ipi. Joma'e pyya rè ajimo'eai aiko ãmê ipi. Ivo tekoua rewarà jikusiwarerà naikoi sō remê, epy'a aiwerà nojimokasioka'ai kuwa eupe mijã.

⁹Ije ayvu ivo tekoua rewarà nakuwaive mijã. Ajawyi, "Ekatu teipō aiko Janejare'e rovake", a'e tite eupewarà mō ipi mijã. Ajamã'ê ajaire akuwapa ky'y remê tè tite, kee a'e ky'y: "Ha! Nivoi aiko Janejare'e rovake!" a'e ky'y. Ajare ikuwa paire ywesō epy'a aiwerà ikasiay eupe ky'y. Nemokasiokari erereko ky'y. ¹⁰Ajawyi kee a'e ywe'e tite ajimotekokuwa: "Ajimokasi ywetetã ayvu ivo tekoua rewarà rupi katu tè aiko ky'y. ãmê tè Janejare'e pyri aikotã akãjã remê", a'e ywe'e tite. Ajamã'ê a'e rupi naiko'ai sire'e. Ajavy jê tesō aiko ipi. Ajawyi, "Aje, Janejare'e emomori jauokatã ky'y, akãjã remê, nivoi aiko rewarà mō", a'e tite mijã.

¹¹A'evo natekokuwai aiko mijã. Nivoi tekoua, ivo tekoua rewarà jikusiwarerà omo'y ere emoripeoka mō. Ajawyi a'e kō rè ajipy'amogeta remê, kee a'e: "Eeee! Amãnõ remê, manyvo na'e'ai a'e aa Janejare'e pyri, nivoi aiko rewarà mō", a'e tite.^g ¹²Aja jare kee a'e jê. Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ikatuay. "Kee tapeiko" e'i mǎ'ê ikatuay. I'ete e'i mǎ'ê. A'e rupi jakuwa manyvo Janejare'e opota tijaiko ipi. Ivo tekoua rè jajimotekokuwa teve jaiko ipi. Aje ikatuay ijayvukwerà.

¹³Ajawyi kee taoty e'ã: "Aha! Temirovija rōwã pōkō Janejare'e ayvu!" taoty e'ã. Ikatuay ijayvu ivo tekoua rewarà. A'e rewarà mō rōwã ajimomori jauokatã! Nivoi mǎ'ê tè ivo mǎ'ê rupi emoioka nivoi mǎ'ê rupi taiko. Ajawyi evote eaiwererà rewarà mō tè, ajimomori jautã aiko. Janejare'e okusiwaoka maekwerà rupi a'evoa sikuwa.

Janepy'a aiwerà kasia rewarà

¹⁴Sikuwa Janejare'e ãg tè omojikuwaoka wayvu Moisesi pè, tokusiwa janeupewarà mō maekwerà. Ajamã'ê nivoi mǎ'ê ikasi ere ipi. Eremimota

^f 7.7 Jisyry. 20.17; T.M. 5.21 § 7.11 Jinõ. 3.13

aiwerà rupi tè aiko ipi. Nivoi mǎ'ě remijarà rômō tè ije aiko maevo sō tite. Najimomoioika kuwa'āi ikasia pe wyi aiko ipi. ¹⁵Nakuwai ereko. Apota ipe ivo eikoa mijā. Napotai 'teay ivo e'āa rupi aiko mijā. Ajamā'ě a'evo ipe aiko remē, ivo e'āa rupi ywesō aiko jē āmē ipi! Napotai upi aiko mǎ'ě rupi ywesō aiko mijā! Ajamā'ě manyvo nareko'āi apoi iwyi. Eremimota aiwerà ywesō ikasiay eupe. Ajare kee a'e ipe: “Moma'e rā sōpō nivoi aiko! Apota ipe ivo aiko mǎ'ě mijā!” a'e ipe aporegeta eupe ipi. ^h ¹⁶Ajawyi kee a'e tite eupe mijā: “Aje ywete Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ikatuay wete janeupewarà mō ipi. Ajamā'ě naiko kuwa'āi upi mijā”, a'e tite eupe mijā. ¹⁷Ije ywe'e rōwā nivoi aiko. Epy'a aiwerà tè nivoi ererekooka, nivoi taiko ipi. A'e ywesō ikasiay eupe ipi. Ajawyi a'evo aiko ipi. ¹⁸Kee jaa akuwa ipe erewarà. Nekatui aiko. Nuvei ikatu mǎ'ě epy'a pupe ipi. Eremimota aiwerà kōrijō tè uve epy'a pupe. Ajawyi apota ipe ivoa rupi aiko ipi mijā. Ajamā'ě naiko kuwa'āi sire'e upi. ¹⁹Āwisō apota katu ipe ivoa remē, naikoi sire'e upi ipi. A'evo ve, āwisō napotai epe nivoi eikoa remē, nivoi jē tè aiko āmē ipi. ²⁰Ajawyi kee a'e. Evote rōwā āwīvo aiko eremimotare'āma rè aposiko aiko ipi. Epy'a aiwerà ojinōma teāmā epy'a pupe rewarà mō tè āwīvo aiko ipi. ²¹Āmē, “Ivo katu mǎ'ě rupi taiko”, a'e remē upi upi, nivoi mǎ'ě ojikuwa epy'a pupe āmē ipi. Emōtā maevo sō tite, nivoi eikoa ipi. “Ejo ekoty”, e'i maevo sō tite ije ipi. ²²Epy'a pupe apota ywete ipe Janejare'e remimota rupi taiko ipi mijā. ²³⁻²⁵Ajamā'ě nivoi aiko mǎ'ě ywesō oē e'arā ktyty ipi. Nivoi mǎ'ě ojiapisi 'ejē ivo katuay epy'a pupe mǎ'ě reve iko ipi. Nivoi mǎ'ě emōtā maevo sō tite eaiwererā ktyty taiko, āwisō amānō 'atà tè aiko remē. Epy'a aiwerà areko epy'a pupe rewarà mō a'evo erereko ipi. Ajawyi ajimonyijay ere aiko ipi. Kee a'e āmē: “Haa! Erereko katuarà mō rè kuwasi erako'i mijā! Uve kuwa pōkō eaiwererā wyi emomoioika kuwa mǎ'ě mō?” a'e eupe. Uve! Janerōvijā Jesu Kiristu tè a'evo kuwa erereko. A'e tè janemomoioika kuwa a'evoa wyi ipi. [A'e rè tè jajimokasi āmē ky'y. Ikatuay!] Ajawyi sitō Janejare'e simoe'e Jesu rewarà mō ipi.

Age'e remē tekoua Janejare'e 'Āg reve tè jaiko ky'y remēwarà

8 ¹Age'e remē Janejare'e “nivoi mǎ'ě tè āwī” ne'i'āi janeupe ky'y, Kiristu Jesu revejē jaikopa ky'y rewarà mō. Ajawyi nijanemono'āi jimomorijau rena ktyty janereity ky'y. ²Sireko jētā janeaiwererā janere mijā. Ajawyi jamānō 'atà tè jaiko mijā. Ajamā'ě aekwerā wyi Janejare'e 'Āg janemomoioika janerereko karuaru rômō ky'y. Kiristu Jesu revejē jaiko mǎe kō rômō jaiko ky'y. ³Aje, ayvu ivo tekoua rewarà nijanemomoioika kuwa'āi nivoi tekoua wyi ipi, janepy'a ai teāmā rewarà mō. Janejare'e āmē ikasiay nivoi tekoua wyi janemomoioika mǎ'ě rômō iko. A'evoa rômō

^h 7.15 Kar. 5.17

Wa'yry omuu tojimojane janepytery pè iko. Janevo sô tite Ta'yry ekoi. Ajamãẽ nuvei 'ete ijaiwererã ee. A'e omãñõ janeaiwererã kô repykarã mō. A'evo nomokasiokai janeaiwererã janeupe ky'y. ⁴Kee jaa rômō Janejare'e Wa'yry omuu janepytery pè toiko. Emimota katu rupi tijaiko, i'Ãg kasia rupi. Ivo tekoua rewarã rupi ve tijaiko. Janeremimotarã rupi rōwã jaikotã ãmẽ ky'y. Janepy'a ai rupi rōwã jaikotã ãmẽ ky'y.

⁵Janejare'e 'Ãg kasia rè ypyry oja'a mõe kô i'Ãg kasia rupi tè ojipy'amogetatã iko ipi. Emimota rupi teve ojipy'amogeta iko kupa ipi. Ajamãẽ wemimota aiwerã rè ypyry oja'a ipi mõe kô, wemimota aiwerã rupi tè ojipy'amogeta iko kupa ipi. ⁶Awĩvo janeremimota aiwerã rè tè japosiko ipi remẽ, jamãñõ 'atã tè mõe kô rômō jaiko jane ãmẽ ipi. Ajamãẽ Janejare'e 'Ãg kasia rupi tè jaiko remẽ, jaiko karuaru 'atã tè ipyri jaiko ãmẽ ipi. Nijajipy'amopirai'ãi ãmẽ jaiko ky'y. ⁷Ajawyi janepy'a aiwerã rupi kōrijō jaiko remẽ, Janejare'e ãpã rômō tè ãmẽ jaiko ipi. A'evo sô jaiko tite remẽ, nisimomojyi Janejare'e ãmẽ. Nijaiko'ãi teãmã ijayvu rupi ãmẽ jaiko. ⁸Janeremimota aiwerã rupi tè jaiko remẽ, manyvo nijareko'ãi Janejare'e py'a rupi katuwarã mō jaiko.

⁹Aje penemimota aiwerã nikasi peupe ky'y. Janejare'e 'Ãg tè penerekoarã rômō ekoi ky'y. Kee rewarã mō. Aje ywete i'Ãg pepy'a pupe ekoi remẽ, emimota rupi peikotã ãmẽ ipi. Waiteve ma'e remẽ ava mō opy'a pupe Kiristu 'Ãg nomojimoenai remẽ. Ikoty rewarã mō rōwã ekoitã ãmẽ. Ipojy tè aepe jaa ijupe ãmẽ. ¹⁰Ajamãẽ Kiristu 'Ãg pepy'a pupe ekoipa. Ajawyi ãwisō pepirã omãñõtã ipe peaiwererã rewarã mō remẽ, pe'ãg oiko karuarutã. Janejare'e 'Ãg pemoigo karuarutã, Janejare'e penereko katupa rewarã mō. ¹¹Aja jare keetã ãmẽ. Janejare'e 'Ãg pepy'a pupe ojimoena remẽ, ãwitō Jesu Kiristu Janejare'e omomoerapa omãñõ mõe kô pytery pe wyi, a'evo penerekotã teve ãmẽ penereko ipi. Ma'e, pepirã okãjãtã mã'ẽ omomoeraoka tary ve o'Ãg rupi kãramō. I'Ãg pepy'a pupe oike wyi a'evookatã penereko.ⁱ

¹²Eretãrã kô, nisirovija'ãi janepy'a aiwerã ky'y. Janeremimota aiwerã rupi nijaiko'ãi ky'y. ¹³Ma'e rewarã mō. Janeremimota aiwerã rupi jaiko remẽ, mãñõa rape rupi tè jaatã ãmẽ. "Owa" ne'i'ãi Janejare'e janeupe ãmẽ ky'y. Ipyri nijaiko'ãi ãmẽ ky'y. Ajawyi kee ja'etã: "Janejare'e 'Ãg pè ajimokasioka taposiko e'ã eremimota aiwerã rè aiko ky'y. Ikatu mã'ẽ rupi jësi awi taiko", ja'etã ãmẽ ky'y. ãmẽ si aje ywete Janejare'e reve jaikotã jamãñõ remẽ ky'y.

¹⁴Janejare'e 'Ãg janererekoarã rômō ekoi remẽ, ijãkarãgwerã kô rômō jaiko ãmẽ ky'y. ¹⁵Nijakyje'ãi Janejare'e wyi ãmẽ ky'y. Nijajimosioka'ãi teve iwyi. Jypy remẽ jakyje iwyi ipi mijã. ["Maevo janemomorijsautã, nivoi jaiko mã'ẽ rè ipi", ja'e ipi mijã.] ãwitō temĩgwai ai okyje oõvijã wyi, a'evo

ⁱ 8.11 1Kor. 3.16

jaiko mijã. Ajamã'ê janevo rupi teve jaiko ky'y. Janejare'e o'Ãg omuroka janepy'a pupe, ijãkarã kô rômô tijaiko âmê ky'y. Ajawyi nijakye'ãi iwyi ky'y. I'Ãg janemo'epa, “Papa” tija'e ijupe ky'y. Nijajimosioka'ãi “Papa” jawo ijupe. Nijapou'ãi jawo ijupe ky'y.^j ¹⁶ Ajawyi i'Ãg ojimogeta jane'ãg reve aepe rê. Kee e'i janeupe: “Ôô aje ywete, Janejare'e âkarãgwerà kô tè pejë ky'y”, e'i i'Ãg janeupe ipi. ¹⁷ Âmô, ijãkarãgwerà kô rômô jaiko rewarà mô oja'a katu janere ipi. Oja'a karuaru janere ipi. Owaray janerereko karuarutà janerereko ipi. Janeupewarà omowaitepa mõe kô ome'êtà janeupe. Kiristu pè omowaitepa mõe kô ve ome'êtà janeupe, Kiristu revejë jaiko rewarà mô. Âwitô Kiristu omomorijau kupa remê, eevejê janemomorijau kupa. Âwivo ve Tuu omoe'e Wa'yry imojisaoa Jôvijã wasu rômô remê, eevejê jaikotà. Âmê sôsi ipyri janeroryvaytà ipyriwarà kô rômô jaiko âmê ky'y.^k

“Janerekoa rã Janejare'e pyri ikatuay wetetã”, e'i mã'ê

¹⁸ Age'e ike rupi jaiko jê remê, jajimomorijau jê jaiko ipi. Ajamã'ê kãramô Janejare'e ojikuwa Jôvijã wasu rômô remê, ikatuay janererekotà ky'y. Okatuaya ome'êtà janeupe âmê. Nijaja'a'ãi jajimomorijauawerà rê âmê jaiko ky'y. [Ajawyi jajimomorijau remê, tijajipy'amopirai e'ã jaiko.] Akuwa a'evotà janerereko mã'ê. ¹⁹ Keetà a'evoa rã janerereko. Janejare'e janemojikuwaokatà wãkarãgwerà kô rômô janerereko âmê ky'y. Age'e remê pirujê eminôgwerà kô ojimopirai tesô, a'evoa rã wârô jê kupa upa remê. Yva, âmô, yvy, ipupewarà kô revejë, wyra kô, mijarà kô, vyvra kô. Wãisô wârô. Pirujê a'e kô wârô jê a'evoa rã âmê. Ajaate a'evotà.

²⁰ [Karamoe remê Janejare'e yvy oinô ypy remê, weminôgwerà ve oinô ypy remê, ikatu tè pirujê mijã. Nijui eminôgwerà kô ipi mijã.] Ajamã'ê tãmô Atão aiwererà rupi eminôgwerà kô ijupa mõe kô rômô ojinô ky'y. Oiko rã'ĩ kôrijô tè Janejare'e reminôgwerà ky'y. Ijupatà mã'ê teãmã awĩ ipi. Omãnô mã'ê teãmã awĩ ipi. Opota rewarà mô rôwã a'evô ekoi ajamã'ê. Janejare'e e'ipa rewarà mô tè a'evô ekoi.^l ²¹ Ajamã'ê na'evô'ãi kãramô ky'y. Weminôgwerà kô omokatu tarà mijê ky'y. Âmê sôsi pirujê ikatuay wetetã âmê ky'y. Nomãnô'ãi eminôgwerà kô ky'y. Niju'ãi teve ky'y. Nivoia naiko'ãi teve ijupe ky'y, Janejare'e omoikatupatà pirujê rewarà mô. Ajawyi, eminôgwerà kô omokatua rã wârô jê upa. Janemokatua reve a'evotà. Owa ywetetã a'evô janemojikuwaoka wãkarãgwerà kô rômô janerereko remê.^m

²² Sikuwa age'e remêwarà nikatu ywe'ei Janejare'e reminôgwerà kô pè ipi. Ay teãmã ijupe kô ipi. Ajawyi ijamu 'ejê kupa upa ipi, nojimokatuive kupa rewarà mô. Âwitô wãivĩ imemy'a tarà remê, eamai ay pè upa ipi, a'evô ve ekoi kupa. ²³ Jane ve ike rupi nowari teve jaiko ipi. Ajawyi

j 8.15 Mak. 14.36; Kar. 4.6 k 8.17 Kar. 4.5-7 l 8.20 Jinô. 3.17-19 m 8.21 J.Jim. 21.1-4

eminõgwerà kō vo ve siārō jē teve janepy'a pupe janepirà mokatua rã. Age'e remē Janejare'e o'Āg oinōma janepy'a pupe, wemime'e ypykwerà rōmō. Kee e'i i'Āg janeupe ipi: “Kāramō keetā pejē. Poromojikuwaokatā eākarāgwerà kō rōmō. Āmō, pepirā ipyau mǎē rōmō poroinōtā teve āmē ky'y”, e'i janeupe. Ajawyi, “Aje ywete a'evotā janerereko”, ja'etā siārō jē jaiko remē.ⁿ 24 Janejare'e poroereko katua rã rewarā ojenu ppy remē, janerako'i teāmā ee jaiko. Janejare'e janerereko katupa amātejē āmē. Age'e janemokatua rã siārō jē rā'i jakupa rewarā mō, jamā'ētā ee janemokatu remē ky'y. Aje ywete jamā'ētā ee ky'y. Nisiārō pānē'ai jaiko. 25 Ajawyi a'evoa rã siārō jē jaiko ipi. Nijakuwai manyvo remē pō a'evotā janerereko. Ajamǎē nijajikōtevē'ai ārōa rē jaiko ipi.

26 Kee jaa rē tapeja'a. Janejare'e 'Āg tē tesō uupa janemokasiarā rōmō, Jesu rē jajirowija remē. Nijakuwa ywe'eive Janejare'e pē japoregeta. Ajawyi, “Manyvo a'etā pō aporegeta ijupe?” ja'e ipi. A'evō remē i'Āg tē janepy'a mojimogetaoka ijupe āmē. Janeporijauesaka teve Janejare'e pē ipi. Janemokasioka teve ipi. Oporegeta remē, āwitō ijamu 'ejē mǎē vo 'ejē, āwivo ve Janejare'e 'Āg oporegeta ipi. 27 Janejare'e janejipy'amogetaa okuwa katu ipi. O'Āg jipy'amogetaa okuwa teve, janepy'a pupe wyi oporegeta janeupewarā mō remē. Janejare'e i'eay e'i a'evō remē ipi.

28 Ivo katu Janejare'e poroinō ipi, wauparā kō rōmō. A'e tē janepyteporo okoty rewarā kō rōmō tijaiko ipi. Wemikuwa rupi tē a'evō ekoi. Ajawyi sikuwa pirujē manyvo jaiko ipe remē, Janejare'e oposiko jē janerereko katua rē iko ipi. 29 Karamoe remē yvy noinōive remē, okuwapa amātejē wemipyteporo ārā kō. Ijatyray emipyteporo ārā kō. Kee e'ipa janeupewarā mō: “Era'yry reruparā kō rōmō ekoitā kupa”, e'ipa. “Joeke'yry rōmō Era'yry ekoitā”, e'ipa. 30 A'evō janepyteporopa amātejē janerereko. Āmē wākarāgwerà kō rōmō janereinō. Āmē, “Mano'i mǎe kō rōwā aā kō”, e'i janeupewarā mō. Ikatuay wete ijākarāgwerà kō rōmō jaiko ipi.

“Janejare'e janerauvay ipi”, e'i mǎē

31 A'evoa rē kee a'etā tapekuwa sa'u. Janejare'e koty rewarā tē jane ky'y. Ajawyi ava jē rōwā janemoaiwe kuwa Janejare'e rovake ipi. 32 Emǎē. Janejare'e nokāte'ai Wa'yry rē teipe, wauvay ipe remē. Omuroka jē tesō yvy pē janeupewarā mō tomānō. Ajawyi sitō nijamānō'ai janeaiwererā repykarā mō ky'y. A'evō Wa'yry rē tē tesō ipe nokāte'ai imuroka. Tysi tō pirujē wemime'e rā ikatuay mǎē rē nokāte'ai teve. Pirujē ome'e takatutā janeupe āmē wemiauvay kō rōmō.

33 Janejare'e tepa janepyteporopa. A'e teve, kee e'ipa janeupe: “Ivo mǎe kō tē āwī kō”, e'ipa janeupe. Ajawyi aepo e'i paire, ava mō “nivoi mǎē tē āwī” ne'i kuwa'ai Janejare'e rovake janeupe ky'y! [Nijaneremavo'ai ky'y.] 34 Ijavyukasi

ⁿ 8.23 2Kor. 5.2-4

kuwa jê pō ava mō janeremavoa rã rē? Nii. Nijayvukasi'ái. Kiristu Jesu rōwã sikō omãnō janerereko katarã rōmō. Opoerapa teve Janejare'e pyri oo upa ky'y. Ae pē Jōvijã wasu rōmō tē ekoi ky'y. Ae pe wyi si janeporijaesaoka Uu pē upa ipi. Oporanu upa janeupewarã mō ipi. Aevo janepãtavõarã rōmō ekoi. [Ajawyi ava kee ne'i'ái kuwa janeupe Janejare'e rovake mijã: “Tapemãnō peaiwererã kō repykarã mō”, ne'i'ái kuwa ipi.] ³⁵Awyje Kiristu remiauvay kō rōmō jaiko ky'y. Ajawyi ava jê rōwã janerekyi kuwa janerauparã po pe wyi. Jajimomorijau ipe remē, janerauvay jê kuwa janerereko ipi. Janepy'a pirai tesō ipe remē, nijanereity'ái ãmē. ãmō, noerovijai mãe kō janemoaiwe ipe remē, nijanerekyi'ái kuwa ipo pe wyi. Kiristu janerauvay jêta ãmē. ãmō, janeamyay ipe jaiko remē. ãmō, nijanekamisai 'eteay ipe teve jaiko remē. ãmō, janetekorã ipe jaiko remē. ãmō, jamãnō taray ipe jaiko remē. Aje, aevo 'evo ipe jaiko remē, Kiristu nopoi'ái janewyi ãmē ipi. Manyvo nyvo jê jaiko remē, janerauvay jêta janerereko ipi.

³⁶Aje jajimomorijau jaiko ipi. Kee e'i ojikusiwapa Janejare'e ayvukwerã maekwerã rupi katu jaiko:

“Nekoty rewarã kō rōmō oroiko rewarã mō ãmō kō oremomijarãta orerereko ipi.

Kō'ē kō'ē ve orejuka tarã 'ejē kupa upa ipi.

Ãwitō kaneiru jaraa ijuka tarã mē, ãwivo ve orerereko kupa ipi”,
ojikusywaokapa maekwerã.^o

³⁷Aekwerã rupi katu jaiko remē, nimanynvoi. Kiristu janerauvay. Ae tē jo'arã kitywarã rōmō janereinōma. ³⁸Kee jaa aje ywete mã'ē. Manyvo jaiko remē, Janejare'e janerauvay jê janerereko ipi. Nopi'ái janerauvaya wyi. Jamãnō ipe remē, nopi'ái janerauvaya wyi. Janerauvay jêta. Jaiko puku jê remē, janerau jêta janerereko ipi. Janejare'e remigwai yvapewarã kō teve nomomi'ái teve janerauvaya. ãmō, ãjãg kō opota ipe Janejare'e topi janeraua wyi. Ajamã'ē manyvo noereko'ái imomi, Janejare'e okãte'ã janere ipi rewarã mō. ãmō, naikoi teve age'e remēwarã janeraua omomi kuwa mã'ē mō. ãmō, naiko'ái teve kãramōwarã janeraua omomi kuwa mã'ē mō. Janerau jêta Janejare'e kãramō. ³⁹ãmō, yvapewarã kō teve nomomi kuwa'ái janeraua janewyi. ãmō, yvy pewarã kō teve nomomi kuwa'ái janeraua janewyi. Yvy popykwerã wyi tesō naiko ekojēi janerauvaya omomi mã'ē, Janejare'e janerauvay wete rewarã mō. Janerōvijã Kiristu Jesu mãnōa rupi Janejare'e janerauvay karuaru janerereko ipi, eevejē jaiko mãe kō rōmō.

“Isaeu kō ypy Janejare'e opyteporo”, e'i mã'ē

9 ¹Aporegeta ipi remē, warikwerã rōwã amovyvy pejē ipi. Erōvijã Kiristu okuwa aje ywete a'e ipi. Epy'a kity wyi tē aporegeta peupe.

Janejare'e 'Ăg tē epy'a omomārākuwa katu aje ywete mǎě ta'e ipi. ²⁻³Kee a'età pejē. Eretārāgwerà Isaeu kō reko rē eāgyoay aiko. Epy'a ayay tesō ee kō amājā, “aje ywete” ne'i Janejare'e Remimuurerà pē kupa rewarà mō. Eretārāgwerà kō tē ekoi kupa. Eremiauway kō tē kupa. Ajawyi eāpē tite ee kō aiko ipi. Kee a'e kuwa Janejare'e pē mijā: “Ajimomorijau kuwasi eretārāgwerà kō rekovijarà kō mō mijā. Kiristu emoisyry kuwasi oovake wyi wemiemavo rōmō mijā, eretārāgwerà kō toiko jē ipyri iko”, a'e kuwa mijā. “Ekoty jēsi ejimōarō, eatyry kō teremokatu”, a'e kuwa ijupe kō mijā.

⁴Karamoe remē itōkō Isaeu kō tē Janejare'e opyteporo oirōarà kō rōmō toiko kupa. “Eremīgwei kō tē pejē”, e'i ijupe kō.^p Āmē okatua omojisaoka ijupe kō ipi. Kee e'i ijupe kō: “Poroereko katutà ky'y”, e'i ijupe kō. Janejare'e ijayvukasiay rewarà mō, nojavy ekōjēi wemimojenuwerà kō ipi. Wemikusiwaokarerà ome'ē teve ijupe kō tokuwa ivo tekoua kupa. Ajawyi ivo katu Janejare'e moe'ea okuwa ipe kupa. Kee e'i teve ijupe kō: “Eremime'ē rā kō ame'ētà pejē, pejeapyrerà kō pē teve”, e'i teve. ⁵Tāmō Aparão kō jeapyrerà kō Isaeu kō. Āmō, ijeapyry rōmō teve Janejare'e Remimuurerà uu ojimojane osaky rōmō. Ajawyi Isaeu mō teve Kiristu. A'e ywesō jane kō 'arà ktyy ekoi. Janejare'e tē teāmā rewarà mō a'evō ekoi. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwivo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

⁶Kee jaa rōwā a'e pejē ajamā'ē. Janejare'e, “Poroereko katutà ky'y”, e'ipa tāmō Aparão kō pē paireve, wayvukwerà nomotee, jaa na'ei. Kee rewarà mō aepo na'ei. Pirujē Isaeu kō pē rōwā “Isaeu e'e kō” Janejare'e e'i. Kejō kejōgà tē ojipytery pē aje ywete “Isaeu e'e mǎe kō” e'i. ⁷Kee itōkō e'i Janejare'e tāmō Aparão pē karamoe remē: “*Nera'yry Isaki jeapyrerà kō ootà nejeapyre'e kō rōmō kupa*”, e'i maekwerà.^q Pirujē Aparão jeapyrerà kō pē rōwā aepo e'i. Ta'yry Isaki jeapyrerà kō pē kōrijō tē aepo e'i. A'e kō Janejare'e opyteporo wemīgwei kō rōmō toiko kupa ky'y.

⁸⁻⁹Kee e'i teve oporegeta tāmō Aparão pē karamoe remē: “*Kāramō ejoa 'arà pē katu ajo mijē remē, nererekwarà Sara imemytā ky'y, kwaima'e rōmō*”, e'i maekwerà.^r

Aekwerà rupi katu tē a'evō imemy ajaire sa'i Sara. Isaki eu imemyry rerà pē. A'e pewarà mō kōrijō tē “nera'yre'e tē” e'i Janejare'e Aparão pē, wayvukasia rupi tē omoākaraōka rewarà mō. “A'e Isaki jeapyrerà kō pē kōrijō tē ‘nejeapyry kō’ a'età”, e'i Janejare'e tāmō Aparão pē karamoe remē.

¹⁰[Āmē ajaire tāmō Isaki ojimovijapa remē, sa'i Repeka reve ojireko kupa.] Ajaire Repeka ipuru'a imemy. Ojipupewarà ja'yry rōmō imemy. ¹¹⁻¹²Nimemyrive remē, Janejare'e opyteporo amātejē imemyry mō oupe.

^p 9.4 Aepo Janejare'e e'i tāmō Aparão pē. Āmō, ta'yry Isaki pē. Āmō, Isaki ra'yry Jako pē. Jisyry. 4.22 ^q 9.7 Jinō. 21.12 ^r 9.8-9 Jinō. 18.10,14; Kar. 4.22-23

Imemyry takypyporà opyteporo amâtejê, Jako eu ijupe mǎê. Ajare kee e'i Janejare'e iijy pè: *“Nememyry takypyporà joākāmora 'arà kytymarà rômō ekoitā”*, e'i amâtejê iijy pè.^s Nisakyi kupa remeve, aepo e'i Janejare'e ijupewarà kō mō. Wemikuwa rupi tē aepo e'i. Ajawyi ivo ekoia kupa remē rōwā opyteporo Jako. Wemikuwa rupi tē opyteporo. ¹³A'e kō rē kee e'i ikusiwaoka ajaire Jako jeapyrerà kō pè: *“Penāmōi Jako tē apyteporopa eremiau rômō. Teke'yry Esau rōwā”*, e'i maekwerà.^t

¹⁴Wemikuwa rupi tē pe'ite opyteporo, mōrijō revejê rōwā! Ajamǎê “nivoi opyteporo” naoty'āi Janejare'e pē ipi! ¹⁵A'evō rē kee e'ipa Moisesi pè: *“Eremikuwa rupi tē poroporijauesatā. Eremimotarā kō tē aporijauesatā”*, e'ipa Janejare'e.^u

¹⁶Ajawyi jane kō remimotarā rupi rōwā a'evō poroereko. Wemimotarā rupi tē a'evō ekoi. Poroporijauesa remē tē katu poroporijauesa ipi. ¹⁷Karamoe remē kee e'i oporegeta imuu [Ejitu pewarā rōvijā wasu] Parao pewarā mō: *“Apota nejimōjōvijā rewarā mō tē nejimōjōvijā. Ekasia ywesō nekasia wyi. Nerupi ekasia amojikuwaokatā pirujê jane kō tomǎê ee. Ekasia pirujê yvy wānā kō pē ojenutā”*, e'i Janejare'e [Moisesi rupi imuroka] maekwerà.^v

¹⁸A'evō wemikuwa rupi tē Janejare'e poroporijauesa poroereko ipi. Āwīvo ve āmō kō oity, tojimomāatā jē ijayvu renu tare'ā kupa.

“Janejare'e wemikuwa rupi tē poroereko ipi”, e'i mǎê

¹⁹Kee e'i titetā maevō ava mō pepytery pewarā mō eupe: “Janejare'e kee e'i: ‘Pevote pejimomorijauoka, peaiwererā kō rewarā mō’, e'i. Ni'ei aepo e'i mǎê ajamǎê. Emǎê. Jo'arā kity tē Janejare'e ekoi mijā. Ovote wemimota rupi tē poromomorijau ipi. Manyvo nijareko'āi āmē, a'evō ekoi remē”, e'i titetā maevō. ²⁰Aepo e'i mǎê pē kee a'etā. Ejimorypa, ava ekōjē ikasitā aepo jaa Janejare'e ayvuvaja vaja. Iwry kytymarā kō tepa jē jaiko pirujê. Ma'e. Āwitō turuwa reinōgarerā, a'evō ve Janejare'e janereinōgarerā tē. Turuwa reinōgarā rē tē poroā'ātā tapekuwa sa'u. Turuwa kee ne'l'āi kuwa oinōgarerā pè: “Manyvore pō ijeje'ē agyvo 'ejē ereinō rejupa?” ne'l'āi kuwa turuwa oinōgarerā pè. Āwīvo ve nija'e'āi kuwa Janejare'e pē mijā.^w ²¹Kee jaa rē emǎê. Yjy jarā turuwa oinōtā remē, wemikuwa rupi tē oinō ipi. A'e ojo'o rā'ī yjy oinōtā turuwa rômō inō. Āmē e'itā oupe, oinōtā remē: “Pe'ī turuwa mō temi'ō rena rômō ainōtā. Āmō, ute upa rômō ainōtā, turuwa eremimotarā rômō, ikatuay mǎê rômō”, e'i. Wemikuwa rupi tē oinō turuwa kō ipi. ²²Manyvo ja'etā pō a'evō 'evōa rē? Kee e'i Janejare'e oupe: “ ‘Eremiporijauesa e'amarā rômō amoma kōtā amâtejê, na'ei. Ajamǎê eayvu noenui mǎe kō pē”, e'i. “Aje

^s 9.11-12 Isaau eu teve tāmō Jako pē. Ajawyi ijeapyrerā kō pē teve Isaau kō eu. Jinō. 25.23

^t 9.13 Marak. 1.2-3 ^u 9.15 Jisyry. 33.19 ^v 9.17 Jisyry. 9.16 ^w 9.20 Isa. 29.16; 45.9

ajimõarõay ijaiwererà kō rè. Ajimõarõay mã'ẽ amojikuwaokatà. ãmõ, ekasia amojikuwaokatà teve. Ajamã'ẽ najikõtevêi imomorijaua kō rè aiko. Emavoa kō rè najikõtevêi aiko”, e'i. ²³ ãwĩvo Janejare'e omojikuwaoka okatuaya. Kee e'i amãtejẽ: “Eremiporijauesatarà kō eayvu wenutà. Era'yry rè eako'ità kupa”, e'i. Janeupewarà mō tè aepo e'ipa teãmã. Janeporijauesa wyi tè aepo e'i. [Jesu rè janerako'i Janerõvijã ywete rōmõ ãmẽ ky'y.] A'evoa rè Janejare'e simoe'e.

²⁴ Janejare'e tè janepyteporo okoty rewarà kō rōmõ tijaiko. Juteu kō pytery pe wyi janepyteporo. ãmõ, Juteu rōwã mãe kō pytery pe wyi teve janepyteporo. ²⁵ Kee e'i Janejare'e ikusiwaoka wayvu mojenuarà pè. Oseja eu ijupe mã'ẽ pe kee e'i:

“ãmõ kō ekoty rewarà kō rōwã ekoi mijã.
 Ajamã'ẽ ekoty rewarà kō rōmõ areko kõtã ky'y, e'i.
 Aauvay kõtã ereko kō ky'y, e'i.
 ãmõ yvy wãnà kō teve eremiauvay kō rōmõ ekoi tary ve.
 Naau kõi e'ete maekwerà kō a'evõ arekotã”, e'i ikusiwaoka.^x

Aekwerà rupi katu janerereko ky'y. ²⁶ Kee e'i teve ikusiwaoka:

“ ‘Eatyryjarà rōwã pejẽ’, a'e mokoje taa wãnà kō pè mijã.
 Ajaire a'e wãnà kō pè tè tesõ, ‘Janejare'e oiko jẽ iko mã'ẽ
 ãkarãgwerà’, eutã ijupe kō kãramõ”, e'i.

²⁷ ãmõ, kee e'i ijayvu mojenuarà Isajasi ikusiwa:

“Isaeu kō ijatyray ipe.
 ãwitõ ysĩ ku'ikwerà vo tesõ ipe ijatyray kupa.
 A'evõ ipe remẽ ãmõ ãmõgwerà tè Janejare'e wereko katutã opyri
 ipi.

²⁸ Ke'ĩ Janerõvijã ywete nivõ mãe kō wepyme'ëokatã ky'y, ijaiwererà kō rewarà mō”, e'i Isajasi ikusiwa maekwerà.^y

²⁹ Kee e'i teve Isajasi imojenu:

“Karamoe remẽ Sotoma taa wãnà kō nivõ tesõ ekoi.^z
 ãmõ, Komora taa wãnà kō ivo kō jẽ nivõ ekoi kupa.
 Ajawyi Janejare'e omoma kō jimo'yjẽ karamoe remẽ.

^x 9.25 Ose. 2.23 ^y 9.28 Isa. 10.22-23 ^z 9.29 Karamoe remẽ Janejare'e omoma Sotoma wãnà kō tata wasu pè jimo'yjẽ, ijaiwererà kō rewarà mō. Komora wãnà kō teve a'evõ wereko. Jinõ. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24; Isa. 1.9

Āwīvo ve Janejare'e jo'arà kytywarà sō nijaneporijauesai remē,
 janemoma kuwa ve mijã.
 Ajawyi āmē jane ve nijaiko'āi mārāgwe age'e remē mijã.
 Āwitō nijeapyi 'ete kupa, āwīvo ve nijanejeapy'āi 'ete kuwa mijã', e'i
 maekwerà.

“Ijatyray Isaeu kō noerovijai”, e'i mǎē

³⁰ Kee ne'i Juteu rōwā mǎē kō: “Manyvo a'e kuwa ivo mǎē rōmō Janejare'e rovake aiko?” ne'i. Nojimo'eai ywe'e'i ivo oikoa rè kupa. Ajamǎē a'evo ipe kupa remē, Janejare'e ivo mǎē kō rōmō wereko kō, “aje” e'i ijupe kupa remē. ³¹ Isaeu kō āmē ojimokasi epe ivo oikoa rupi katu toiko. “Janejare'e janemoe'etā āmē”, e'i tite kupa. Ajamǎē Janejare'e katuaya rè naeako'i tite kupa. Ajawyi “nivoi mǎē tē āwī” e'i jē Janejare'e ijupe kō. ³² Manyvo rewarà mō pāwīvo Juteu kō? Weko katua règā eako'i tite kupa. Janejare'e omuu Wa'yry janerereko katuarà rōmō toiko remē, naeako'i ee kupa. Nojirovija tari ee kupa. Āwitō jajipyākāmota takuru rè ja'a, āwīvo maevo sō tite ekoi kupa. ³³ Ajare kee e'i amātejē Janejare'e ikusiwaoka [Isajasi pè] wemimuu rā pè:

“Aesapa jane kō Rōvijā ywete, kee ekoi mǎē vo.
 Āwitō tetā reinōgarà kō takuru tetā oinōtā remē, takuru ikatuay
 wete pyy wesa tetā āparōga rōmō kupa ipi.
 Āwīvo ve ikatuay wete mǎē aesapa jane kō Rōvijā ywete rōmō
 toiko, e'i.

Erena pè, Jerusarē taa pè ekoitā.
 Siāo taa eu teve mǎē pè ekoitā.
 Ajamǎē 'aje' ne'i ywe'e'i tite ijupe kupa.
 Ajawyi jajipyākāmota mǎē vo 'ejētā tē a'e ijupe kō.
 Waiteve ava mō eako'i ee remē.

Nojirovija pānē'āi ee, temirovija e'e tē rewarà mō”, e'i Janejare'e
 ikusiwaoka maekwerà.^a

10 ¹ Eretārāgwerà kō, apota ywete ipe Isaeu kō Janejare'e remirekō katu kō rōmō toiko. A'e ywesō apota mǎē. Ajawyi Janejare'e pè aepo jaa rè aporanu ipi. ² Eretārāgwerà kō opota tite Janejare'e rekoa rupi ekoi ipi. A'evoa akuwa. Ajamǎē Janejare'e pè ivo tekoua nokuwai kupa. Notekokuwai ee kupa ipi. ³ Āmō, nokuwai manyvo Janejare'e wereko poroereko katu kupa ipi. Ajawyi ovote titegā opota ivo katu oiko Janejare'e rovake kupa ipi. Ajamǎē Janejare'e rape wyi ojirova sire'e kupa ipi. Ivo tekoua rupi wyi ikānī oo kupa. ⁴ Ajamǎē Kiristu rekoa wapyrasa Janejare'e ayvu ivo tekoua

^a 9.33 Isa. 8.14; 28.16; 1Pe. 2.8

rewarà, tãmõ Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. Pirujê Kiristu rè eako'i mõe kõi, Janejare'e oporijauesa ipi. A'evo “ivo mãẽ tẽ ãwĩ” e'i ijupe kõi ipi.

“Pirujê jane kõi rereko katua Janejare'e opota ipi”, e'i mãẽ

⁵Karamoe remẽ kee e'i tãmõ Moisesi: “*Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi aikotã', pejê remẽ, pirujê ijayvu rupi katu tapeiko ikenẽ. ãmẽ tẽ Janejare'e 'ivo mãẽ tẽ ãwĩ' e'itã pejê*”, e'i maekwerà.^b ⁶Ajamãẽ Kiristu rè janerako'i remẽ, “ivo mãẽ tẽ ãwĩ” e'i jane. Janepytery pè ekoi. Ajawyi kee nija'e'ãi: “Ava kuwa põi oo yva kyty Kiristu pijarà mõi?” nija'e'ãi. ⁷Ãmõ, “Ava kuwa põi oo omãnõ mãe kõi rena kyty Kiristu pijarà mõi?” nija'e'ãi teve. ⁸Kee e'i kuwa, Moisesi e'i maekwerà rupi katu: “*Aã'ijẽ Janejare'e ayvu pewyi. Pejipy'amogeta kuwa ee. Peporegeta teve kuwa ee*”, e'i maekwerà. Oreremimojenu pewarà mõi aepo e'i amãtejẽ.^c

⁹⁻¹⁰Jesu omãnõ maire, Janejare'e omomoera mijê imopõã mãnõa wyi. A'evoa pè “aje ywete” pejê remẽ, tapemojenu jenu ãmõ kõi pè erokwa. Kee jaa tapejê: “Jesu Janerõvijã ywete rômõ tẽ ekoi ky'y”, tapejê imojenu erokwa. “Aje” pejê ijupe remẽ, peporijauesatã ãmẽ Janejare'e ky'y. Kee rewarà mõi. Janejare'e rè jajirovija janepy'a pè remẽ, janeporijauesa janerereko katu ipi. “Ivo katu mãẽ tẽ ene” e'i jane, “Erõvijã ywete Jesu” ja'e ijupe ipi remẽ. ¹¹Ajare kee jaa ojikusiwa Janejare'e kareta rè: “*Ava mõi sõi 'aje' e'i ijupe weako'i rômõ remẽ, nojirovija pãnẽ'ãi ee, temirovija e'e tẽ rewarã mõi*”, e'i ojikusiwa maekwerà.^d ¹²Pirujê jane kõi pewarà mõi aepo e'i. Juteu kõi pewarà mõi aepo e'i. ãmõ, Juteu rōwã mãe kõi pewarà mõi teve aepo e'i. Pirujê ikewarã kõi Rõvijã wasu tẽ Janejare'e. Ajawyi pirujê, “Epãtavõ rejupa”, e'i ijupe mãe kõi opãtavõtã. Owaray wereko katu kõtã ãmẽ. ¹³Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rè: “*Pirujê jane kõi ojiporijauesaoka ijupe mãe kõi oporijauesatã ereko katu*”, e'i maekwerà.^e

¹⁴⁻¹⁵Ajamãẽ kee jaa rè tapeja'a. Uve jane kõi mõi noenuive Janejare'e ayvu e'eay mãe kõi. Ava mõi nooive imojenuarã rômõ. Ajawyi nojenuive ijupe kõi. Ajawyi “aje” ne'ive Janejare'e pè kupa. Manyvo ne'i'ãi ojiporijauesaoka ijupe ãmẽ kupa. Ava jamono too imomewa remẽ tẽ katu wenutã kupa ky'y. A'evoa rè kee jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rè: “*Ijewẽ katuay ayvu e'eay mojenuarã*”, ejaa.^f

¹⁶Ajamãẽ Isaeu kõi pirujê rōwã “aje ywete” e'i weminuwerã pè ipi, a'e Janejare'e ayvu e'eay. Ajare kee e'i Isajasi ikusiwa maekwerã: “*Erõvijã wasu, neayvukwerã oromojenu ipe remẽ, 'aje' ne'i oreremimojenuwerã pè kupa*”, e'i ikusiwa maekwerã.^g

¹⁷Kee rewarã mõi Kiristu rewarã oromojenu erokwa. Aepo wenu kupa remẽ tẽ katu “aje” e'i kuwa ijupe ojirovija ee kupa. Aja rewarã mõi tẽ.

^b 10.5 Tek. 18.5 ^c 10.8 T.M. 30.12-14 ^d 10.11 Isa. 28.16 ^e 10.13 Joew 2.32

^f 10.14-15 Isa. 52.7 ^g 10.16 Isa. 53.1

¹⁸ Ajamã'ẽ kee a'e pejẽ Isaeu kō pewarà mō. Nojenuive sipō Janejare'e ayvu e'ey ijupe kō? Ojenupa! Kee ojikusiwa maekwerà rupi katu:

“Pirujẽ yvy yvy wānà kō pè ojenu Janejare'e ayvu okwa.
Yvy popy kyty ijayvu ojenu okwa”, e'i maekwerà.^h

¹⁹ ãmō, kee a'e teve. Isaeu kō aepo wenu remẽ, manyvore pō “aje” ne'i kupa? Nokuwai sipō manyvo jaa tẽ wenu kupa? Okuwa ipe kupa. Ajare kee e'i tāmō Moisesi Janejare'e ayvu mojenu ijupewarà kō mō:

“Pejẽ ‘aje’ napejẽi eupe, nererovija tari pekupa rewarà mō. Juteu rōwā mǎe kō ãmẽ ‘aje’ e'itǎ.
A'e kō rẽ poromojimōarōokatà [tepota pekupa] ãmẽ ky'y”, e'i maekwerà.ⁱ

²⁰ ãmō, kee e'i Janejare'e Juteu rōwā mǎe kō pewarà mō. Isajasi pè e'i tomojenu: “*ǎwisō nerekai epe kupa remẽ. Ajamã'ẽ ajikuwaoka jètǎ ijupe kō*”, e'i.^j Aekwerà rupi katu tẽ a'eyo ojikuwaoka jẽ ijupe kō ky'y. Ojimokasi tesō Isajasi Isaeu kō rẽ aepo e'i remẽ. Nojipirau i aepo jawo ijupe kō.

²¹ Isaeu kō pewarà mō ãmẽ kee e'i Janejare'e ikusiwaoka:

“Ajipomomojai epe ikoty kō mijǎ.
Arokwapa tesō 'arǎ iporijauesaa rǎ kō rẽ mijǎ.
Ajamã'ẽ ojirova kōrijō eayvu renu tare'ǎ wyi kupa.
Wemimota aiwerà rupi kōrijō tẽ ekoi kupa”, e'i maekwerà.^k

Juteu kō porijauesaa rewarà

11 ¹ Ajare kee a'e pejẽ. Oitypa sipō Janejare'e Isaeu kō? Ānĩ! Noity kōi. Opota jẽ ereko katu kō! Uve jẽ ipō'ō mẽ aje ywete Janejare'e rẽ oja'a mǎe kō. Ije ve a'e mō tẽ. Isaeu jeapyrerǎ teve ije, Aparǎo jeapyrerǎ rōmō. Ipary Pejāmĩ^l jeapyrerǎ rōmō tẽ aiko. ² Aje Janejare'e wemipyteporokwerǎ wyi nopoi ipi. Karamoe remẽ opyteporo kō. Pekuwa manyvo tāmō Eriasi^m e'i Janejare'e pè Isaeu kō pewarà mō, nivoi wereko kupa remẽ. Kee e'i itōkō: ³ “*Erōvijǎ ywete, nemoe'ea rena kō omotororopa ity kupa. Neayvu mojenuarǎ kō wapisipa kupa. Ije rōmō'ite ajuve jẽ, neayvu mojenuarǎ rōmō aiko. Age'e 'sijuka' e'i eupewarǎ mō ojiupe kupa*”, e'i maekwerà.ⁿ

^h 10.18 Jĩg. 19.4 ⁱ 10.19 T.M. 32.21 ^j 10.20 Isa. 65.1 ^k 10.21 Isa. 65.2 ^l 11.1 Tāmō
Jako ra'y mitikwerǎ tẽ Pejāmĩ. ^m 11.2 Janejare'e ayvu mojenuarǎ karamoe remẽwarǎ mō
Eriasi. ⁿ 11.3 1To. 19.10,14

⁴Kee e'i Janejare'e tãmō Eriasi pè ãmē: “Ene rōmō'ite rōwã nejuve jē. Uve jē mōa'ārōwã aje emoe'e jē mǎe kō. 7.000 rōmō tesō ekoi kupa. A'e kō nopoi ekojē'ãi tesō ewyi kupa. Ijarã rã'ãga, Pavu eu ijupe mǎ'ē, a'e rē nojimoryi 'ete imoe'e rã'ãga kupa”, e'i Janejare'e tãmō Eriasi pè.^o

⁵⁻⁶Aekwery vo jē age'e remē. Uve jē Isaeu kō pō'ō mē aje Janejare'e rē ojirovija mǎe kō, “aje” e'i Janejare'e Remimuurerà pè wereko katuarã rōmō mǎe kō. A'e kō eko katua rewarã mō rōwã Janejare'e opyteporo kō. Poroporijauesaa rupi tē opyteporo kō. Ivo jaiko rewarã mō sō janepyteporo remē, poroporijauesaa naoty'ãi kuwa janepyteporoa pè ãmē mijã.

⁷Pejapyaka katu ikō eayvu rē nē. Isaeu kō opota tite ojimokatu kupa ipi. Ajamǎ'ē nojimokatui sire'e kupa ipi. Ajamǎ'ē a'e kō pō'ō mē ãmō ãmōgwerã ojiporijauesaoaka Janejare'e pè iko. Ajawyi a'e kō kōrijō tē Janejare'e oporijauesaa imokatu kō, wemipyteporo kō rōmō. Isaeu kō pēgã kōrijō tē a'eo ekoi. ãmō kō noenu tari Janejare'e ayvu. Nojiporijauesaoakari e'ete ijupe kupa. ⁸Kee e'i ojikusiwaoka ijupewarã kō mō:

“Noerovija tari kupa.

Ajawyi Janejare'e oke taray mǎe kō vo 'ejē oinō kō.

Naeai mǎe kō vo 'ejē oinō kō teve.

Nijapyai mǎe kō vo 'ejē oinō kō teve.

Aekwery vo jē ekoi kupa, ajaate age'e”, e'i Janejare'e ijupewarã kō mō.^p

⁹Kee e'i teve tãmō Tavi Janejare'e pè a'e kō pewarã mō:

“Emono tojimoripeoka ovote kupa, nivoi jēsi tojipy'amogeta kupa.

Jimì'u wasua mō eǎ'ã kōrijō tē ovaqe kō tojuwei pǎnē kupa.

ǎwisō ojimomorijauoka tesōtã ãmē kupa.

ǎwīvo remē tē ojimomorijautã waiwererã repykarã mō kupa.

¹⁰ ãmō, omoeapātōnusu kō moma'e rē tomã'ē e'ã kupa.

Ojimomorijau mǎe kō rōmō einō kō.

ǎwitō ojiapepy nopō'ã'ãi ipi tǎwīvo”, e'i tãmō Tavi Janejare'e pè.^q

¹¹Ajawyi kee a'e tarã mijē pejē. Janejare'e oitypa e'e jimo'yjē sipō Isaeu kō? ǎnī! Oity kō rǎ'ĩ tē. Nojirovija tari ee kupa wyi tē a'eo wereko kō. Ajawyi tē Juteu rōwã mǎe kō kytire ojirova. Wereko katu kō ijaiwererã kō repyka wyi. A'eo rē Isaeu kō omǎ'ē remē tē, kee e'itã maevo kupa: “Ivo kō kuwasi jane!” e'itã maevo ãmē kupa ky'y. Kee e'i Janejare'e oupe:

“Ămē tē ojirova tarà mijē ekotyre kupa”, e'i. A'evoa rômō tē oity kō rā'ĩ. ¹²Ajawyi age'e remē Juteu rōwā mǎe kō ywesō oporijauesā rā'ĩ ky'y, ee ojirovija mǎe kō rômō. Juteu kō “aje” ne'ive Janejare'e Remimuurerà pè wereko katuarà rômō. Ojirovija ee kupa ky'y remē ywesō ikatuay wetetā janeupe. Juteu kō, Juteu rōwā mǎe kō, mokojejō “aje” ja'e ijupe mǎe kō rômō jaiko.

Juteu rōwā mǎe kō porijauesāa rewarà

¹³Juteu rōwā mǎe kō pè aporegetatā ky'y. Kee a'e pejē. Janejare'e tē epyteporo emono pemotekokuwaarà rômō, ijayvu e'ey mojenuarà rômō taiko pepytery pè. A'evoa rè ajimokasiay aposiko aiko ipi. Eroryvay aposiko remē ipi. Apota Janejare'e taory eposikoa rè. ¹⁴Maevo pene aposiko pemotekokuwa remē, eretārāgwerà Juteu kō ojimōarōtā maevo pene omājā. A'e kō mō ojiporijauesāokatā Janejare'e pè ămē ky'y. A'evō eposikoa rupi a'e kō mō Janejare'e wereko katutā. ¹⁵Janejare'e opoi rā'ĩ iwyi kō remē, ikatuay peupe. Ajamǎē eretārāgwerà kō ojirova mijē ikotyre remē ywesō ikatuaytā pirujē janeupe ky'y. Āwitō omānō mǎe kō opoera opō'ā mǎē vo 'ejētā ekoi ămē kupa ky'y.

¹⁶Āwitō Juteu kō ypykwerà Janejare'e opyteporo oupewarà rômō toiko, āwīvo ve ijeapyrerà kō ve a'evō ekoitā.^r ¹⁷Temitā'y vo 'ejē Juteu kō ypykwerà, tāmō Aparāo. Temitā rākā kō vo 'ejē ămē ijeapyrerà kō.^s Ākā jaeta imomo mǎē vo 'ejē Juteu kō Janejare'e wyi ojirova mǎe kō. Pejē, ămō rākā jaāpatarō ekovijarerà rômō mǎē vo 'ejē pejē, Juteu rōwā mǎe kō rômō. A'evō peypykwerà rômō maevo sō tite tāmō Aparāo ky'y. ¹⁸Ajawyi kee tapejē e'ā Isaeu kō pewarà mō: “Haa! Āwīvo si āwī kō nivoi ekoi. Ajawyi Janejare'e weta kō ity. Jane jē Janejare'e janepyteporo oupewarà mō”, tapejē e'ā erōarō kō rômō peiko. Tapeau kō jē ereko. Kee jaa rè tapeja'a. I'y rupi ikasia oike ākā mokasia mō ipi. Ākā osinīma remē, ikasi jē kuwa i'y. Noiwei ikasia ākā rupi. Ākā rupi sō oike ikasia mō remē, uve jē kuwa ākā mō i'y omānō remē mijā. Emǎē. Ākā vo tē pejē. A'evō pejē, Janejare'e penau, Juteu kō ypykwerà rupi tē penau. Ajawyi tapejimoe'e ywe'e tite e'ā peiko. ¹⁹Kee tapejē tite e'ā pejimoe'e rômō peiko: “Ō'ō, aje, ākāgwerà jaeta imomo mǎe kō vo 'ejē Juteu kō”, tapejē e'ā. “Ākāgwerà weta imomo mǎē rekovijarerà rômō janereinō ipi. Janeupewarà mō weta kō ity kō”, tapejē tite e'ā. Peupewarà mō rōwā weta kō. Ojirova iwyi kupa rewarà mō tē weta kō!

²⁰Ō'ō, aje ywete ajamǎē a'evō ekoi. Ajawyi tapetekokuwa a'evoa rè peiko ipi. Āwitō temitā rākā jaeta imomo, āwīvo ve Janejare'e opoi rā'ĩ Juteu kō wyi, noerovija tari ijayvu kupa rewarà mō. Ajawyi mokoi. Kee tapejē kōrijō tē: “Ivo kō taiko ywe'e tite e'ā”, tapejē. Āmē ywesō

^r 11.16 P.Moirō. 15.17-21 ^s 11.17 P.Moirō. 15.17-21

tapemomojy Janejare'e. Ikatu ikõ Janejare'e rè pejirovija ajawyi nẽ, a'e pejë. ²¹Emãẽ. Āwitõ Janejare'e noporijauesai Juteu kō ojirova iwyi kō remẽ, napeporijauesaii teve pejirova iwyi remẽ. ²²A'evoa rè jamãẽ remẽ, Janejare'e katua sikuwatà ky'y. Ipojya sikuwatà teve. Ojirova iwyi mǎe kō noporijauesai. Ajamãẽ janeporijauesa, janerako'i ee jaiko remẽ ipi. Ikatuaya rè penako'i jẽ peiko remẽ, ikatuaytà peupe. Ajamãẽ pepoi sō iwyi remẽ, temitã rākã jaeta imomo mǎẽ votà tè pejë peiko ǎmẽ ky'y.

²³Emãẽ. Janejare'e opota jẽ Juteu kō oporijauesa. Ojirova mijẽ ikotyre kupa remẽ, oporijauesa jètà ereko kō. Keetà ǎmẽ. Āwitõ ǎkǎgwerà jaeta imomo maekwerà jaeru mijẽ imojipy mijẽ ee, ǎwĩvo 'ejẽ wereko kõtà ǎmẽ Janejare'e.

²⁴Pejë pa'e, Juteu rōwǎ mǎe kō. Temitã rākã jaeta imojipy ekovijarerà pè mǎẽ vo 'ejẽ tè pejë, ǎwisō Janejare'e remipyteporo kō rōmō tapeiko ky'y. Ajamãẽ Juteu kō temitã rākã e'e vo 'ejẽ ekoi ky'y. Ajawyi niwaujẽ'ǎi Janejare'e omojivy mijẽ imojipy mijẽ aekwerà rè. A'evō ve niwaujẽ'ǎi teve oity rǎĩte maekwerà kō omojivy mijẽ, wemipyteporo kō rōmō toiko kupa ky'y.

“Janejare'e pè pirujẽ ojevo jẽ”, e'i mǎẽ

²⁵Eretārã kō, temikuwa e'ǎ amome'utà pejë ky'y. Isaeu kō taperōarō ywe'e tite e'ǎ, a'e pejë. Aje, a'e kō noerovija tari Janejare'e ayvu.

Ojimoane'e jètà kupa, ajaate pejimoatypatà Janejare'e koty rewarà kō rōmō peiko. ǎmẽ tè ojirova tarà mijẽ ikotyre watyray rōmō kupa ky'y.

²⁶A'evotà pirujẽ Isaeu kō. Janejare'e oporijauesa kō tarà mijẽ ereko katu kō rōmō, eako'i ee kupa remẽ. Ajare kee jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rè:

“Eremimuu penereko katuarà rōmō uutà, Sião taa pe wyi.”^t

A'e omagookatà Jako jeapyrerà kō ijaiwererà kō wyi ereko kō ky'y.

²⁷Ijaiwererà kō aityppyipaokatà ijupe kō ǎmẽ ky'y”, e'i.

“Aje ywete a'evō areko kõtà”, e'i maekwerà.

²⁸Juteu kō ojirova Janejare'e wyi ijayvu e'eay renu tare'ǎ. Ajawyi Janejare'e rōvajārã rōmō tè ekoi rǎĩ kupa. Ajawyi mǎevo sō tite Jesu Kiristu rè pejirovija mǎe kō rōmō tè pejë ky'y, Juteu kō rekovijarerà rōmō. Ajamãẽ Janejare'e wauvay kō jẽ, ijypykwerà kō rewarà mō.

“Eremipyteporokwerà kō tè ǎwĩ”, e'ipa karamoe remẽ tǎmōi kō pè rewarà mō. ²⁹Janejare'e nomoteei wayvukwerà ipi. “ǎwĩ kō apyteporotà eremĩgwai kō rōmō”, e'i paire, aje ywete aekwerà rupi katu a'evotà ekoi. Nomotee'ǎi wayvukwerà ipi.

^t 11.26 Sião taa eu teve Jerusarẽ taa pè, Sião yvytyry 'aryvo tui rewarà mō.

³⁰ Jypy remẽ itõkõ pejẽ Janejare'e naperovijari peiko mijã, Juteu rõwã mõe kõ rõmõ. Ajamã'e age'e remẽ Janejare'e peporijauesapa ky'y, Juteu kõ noerovija tari rewarã mõ. ³¹ Äwitõ peporijauesapa penereko, äwĩvo ve Juteu kõ oporijauesatã kãramõ ereko kõ. Ojirova tarã mijẽ ikotyre kupa, peporijauesapa rẽ omã'e kupa remẽ. Ämẽ sõsi ojevo jẽ emiporijauesapa kõ rõmõ jaikotã ky'y. ³² A'evoa rupi janeporijauesapa omojikuwa. Ojevo jẽ wereko Juteu rõwã mõe kõ, Juteu kõ revejẽ. Temiemavo kõ rõmõ rã'i janerereko pirujẽ, nisirovijai mõe kõ rõmõ, äwisõ emiporijauesapa kõ rõmõ toiko ojevo jẽ kupa ky'y.

“Janejare'e simoe'e”, e'i mã'e

³³ Ajare kee ja'e Janejare'e pewarã mõ imoe'e. Ikatuay wete! Otekokuwaway! Ava jẽ rõwã okuwapa itekokuwaway. Nisikuwai 'ete Janejare'e jipy'amogetaa. Ekoe nisikuwai 'eteay teve.” ³⁴ A'evoa rẽ kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rẽ:

“Janerõvijã ywete jipy'amogetaa nijakuwai 'eteay.

Naikoi 'eteay imotekokuwaarerã.”

³⁵ Moma'e jẽ rõwã opy jowyi, epykwerã tijapyy iwyi”, e'i maekwerã.”

³⁶ Pirujẽ reinõgarerã tẽ Janejare'e. Ikasia rupi tẽ eminõgwerã kõ oiko. Ajawyi simoe'e ywete eminõgwerã kõ rõmõ, pirujẽ janereinõgarerã tẽ äwĩ rewarã mõ. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijã. Ôõ, awyje katu äwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.^x

“Janereko pyaukwerã rewarã”, e'i mã'e

12 ¹ Eretärãgwerã kõ, ikatuay wete Janejare'e penereko ipi. Peporijauesapa ywete ipi. Ajawyi kee tapeiko emiauvay kõ rõmõ. Äwitõ temime'e rã ikatuay wete mã'e vo 'ejẽ ikõ tapejime'e ijupe peiko ipi nẽ, a'e pejẽ. Kee tija'e: “Age'e si Janejare'e remimota rupi aikotã ky'y!” tija'e imory ipi. Pejireko katu ikõ ivoa rupi tapeiko ipi nẽ, a'e pejẽ. A'evo peiko remẽ, ämẽ si oterẽ jẽ Janejare'e remimota rupi katu peikotã ipi, emĩgwai 'eay kõ rõmõ peikotã. ² Noerovijari mõe kõ rekoa rupi ikõ tapeiko e'ã nẽ. Nivoi pejipy'amogeta mã'e ikõ pemokatuoka Janejare'e pẽ ipi nẽ, emimota rupi katu tapejipy'amogeta ky'y. Ämẽ sõsi emimota katuay pekuwatã ky'y. Ämõ, ivo tekoua e'e ve pekuwatã. Ämõ, Janejare'e moryokaa pekuwa tary ve. A'e a'e rupi peikotã ämẽ ky'y.

³ Ekatua rewarã mõ rõwã Janejare'e epyteporo emono wayvu mojenuarã rõmõ taiko. Okatua rupi tẽ a'evo erereko. Ajawyi kee a'e pejẽ. Janejare'e tẽ penemikuwa kõ ome'e pejẽ ipi, pejirovija ee

^u 11.33 Isa. 55.8 ^v 11.34 Isa. 40.13 ^w 11.35 Jo 41.11 ^x 11.36 1Kor. 8.6

remẽ. Pevote pekasia rupi rōwã a'evo peiko ipi. O'ãg kasia rupi tẽ a'evo penereko ipi. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ã a'evoa rẽ peiko ipi. Tapetekokuwavy penemikuwa rupi peikoa rẽ, emimory rōmō tapeiko.

⁴Janerete rewarà rẽ tẽ poromosã'ãgatà pemotekokuwa rōmō. Āwitō pe'ite ipe janerete. Ajamã'ẽ mōa'ārōwã wereko janere. Iteetejẽ. Emã'ẽ. Janeapirà, janejyva, janerãi... ⁵Āwivo ve pe'itypyte mã'ẽ vo teipe jaiko Kiristu revejẽ jaiko mãe kō rōmō. Ajamã'ẽ ojevo jẽ rōwã janeremikuwa kō.^y ⁶Iteetejẽ Janejare'e janeremikuwa kō ome'ẽ jane, wemikuwa rupi, janejāvijō. Ajawyi tijaporu katu janeremikuwa ipi. Ma'e. Janejare'e wayvu mojenuarà rōmō sō janereinō remẽ, imojenuarà rōmō jaatà ãmẽ jaiko ipi. Janejare'e rẽ janerako'i a'evo tijaiko ãmẽ. ⁷Āmō, poropātāvōarà rōmō sō janereinō remẽ, a'evo tijaiko ãmẽ ipi. Āmō, wayvu rẽ poromo'earà rōmō janereinō remẽ, a'evo tijaiko ve ãmẽ. ⁸Āmō, ikoty rewarà kō mokasiarà rōmō janereinō remẽ, a'evo tijaiko teve ãmẽ ipi. Āmō, janemoma'enō remẽ, tijanerākate'ã e'ã janema'e rẽ, iporijau mãe kō tojimomorijau e'ã. Tijamosãi ikō ãmẽ ijupe kō nẽ. Āmō, okoty rewarà kō rōvijã kō rōmō Janejare'e janereinō remẽ, tijaneewe katu japosiko ãmẽ ipi nẽ. Poroporijaesaarà rōmō janereinō remẽ, tijaneroryvay a'evo jaiko mã'ẽ rẽ jaiko.^z

“Tijajiauvay ojee jaiko ipi”, e'i mã'ẽ

⁹Āmō, kee a'e pejẽ. Tijajiauvay ojee jaiko ipi. Aje ywete poroauvaya rōmō tijaiko. Āmō, janeaiwererà wyi ikō tijajirova ipi nẽ. Ivo katua rupi kōrijō tijaiko ipi. ¹⁰Tijajiauvay ojee jaiko ipi, Kiristu koty rewarà kō rōmō. Āwivo tijaiko ipi. Janere ywesō tijaja'a e'ã jaiko. Āmō kō rẽ ywesō tijaja'a jaiko ipi. ¹¹Japosikotà Janerōvijã ywete pẽ remẽ, tijaposiko katu jaiko ipi. Tijaneewe katu japosiko ipi. Tijajimo'ãgatuay ee jaiko ipi. ¹²Sikuwapa Jesu ovãe tarà mijẽ. Ajawyi tijanerory a'evoa rã rẽ, jaārō jẽ jaiko remẽ. Jajimomorijau jaiko remẽ, tijajimōarō e'ã jaiko ipi. A'evo jaiko remẽ, tijapi e'ã Janejare'e pẽ japoregeta ipi. ¹³Jesu koty rewarà kō iporijau moma'e kō rẽ iko ipi remẽ ikō emiporu ārã kō tijame'ẽ ijupe kō ipi nẽ. Āmō, mōropārã maipe kytwarà janerena pẽ ovãe ipi remẽ ikō tijapota tẽ uu janekoty ipi nẽ.

¹⁴Janejare'e noerovijai mãe kō janemomorijau ipi remẽ, kee tija'e kōrijō Janejare'e pẽ ãmẽ ipi: “Papa, eja'a katu āwĩ kō rẽ, owaray toiko kupa”, tija'e kōrijō ijupewarà mō. Tijajipy e'ã ikō janemojaiwe mãe kō rẽ ipi nẽ.^a ¹⁵Ava mō oryvay remẽ ikō jane ve tijaneroryvay ee kō ãmẽ nẽ. Āmẽ ava mō ijāgyoay remẽ ikō a'evo ve tijaneāgyo teve ipyri nẽ. ¹⁶Ikatuay wete ikō tijaiko pirujẽ jane kō reve ipi nẽ. Kee tija'e e'ã teve ipi: “Ije ywesō si ekatuay wete. Ajawyi temimoe'e rōmō aiko!” tija'e

e'ã. Temĩgwai kō vo 'ejē tijaiko ipi. Ojevo jē ojimorypa rōmō tijaiko ipi.^b

¹⁷Āmō, ava mō janemoai ipi remē ikō tijajipy e'ã ee kō nē. Ivo katu kōrijō ikō tijaiko ovaķe āmē nē. A'evo jaiko remē, āmō kō omā'ētā ivo jaikoa rē āmē ipi. ¹⁸Tijaovaja e'ã āmō kō ipi nē. Tijanerory jē ikoty kō. Ojikō'ō janere remē, tijanerory jē ee kō ipi. ¹⁹Ajawyi kee a'e pejē, ejimorypa kō. Āmō kō janemoaitā kupa remē, tijajipy e'ã ikō ee kō nē, a'e pejē. A'evo remē Janejare'e tē janerepytā. Ajare kee e'i Janejare'e ikusiwaoka: *"Ije tē nivoi poroereko māe kō rē poroepyta"*, e'i ikusiwaoka.^c ²⁰Kee e'i maekwerā rupi tijareko janemoaiarērā kō ipi:

"Neāpā kō ijamyay wete remē ikō tereapoi kō jē āmē ipi nē.

Āmō, i'ywa kupa remē ikō teremoy'u kō jē āmē nē.

A'evo neiko remē, ojimosioka ywetetā a'evo neikoa rē omājā āmē kupa", e'i maekwerā rupi.^d

²¹Tijajipyrasaoka e'ã ikō janeaiwerērā kō pē ipi nē. Ivoa pē kōrijō ikō jajiapyrasaoka ipi nē, ivo katuay ywesō ikasiay ipi rewarā mō. A'evo jaiko remē, āmē si ivoa ywesōtā ivo e'āa 'arā kyty āmē ky'y.

"Jōvijā kō ayvu kō rupi tapeiko ipi", e'i mǎē

13 ¹Āmō, kee a'e pejē. Yvy pewarā rōvijā kō ayvu rupi ikō tijaiko ipi nē. Āmō, taa rōvijā kō ayvu rupi teve. Janejare'e tē wayvumokasioka kō ipi. Ajawyi ijayvu kō rupi tijaiko ipi, a'e pejē. ²Ava mō ojimokasi jōvijā kō pē ijayvu renu tare'ā remē, āwīvo ve Janejare'e pē ojimokasi, ijayvu rupi tē ojimojōvijā kupa rewarā mō. Noayvumokasi kōi sō remē, nijayvukasi'āi kuwa kupa mijā. Ajawyi a'evo mǎe kō ojimavookatā ipi. ³Ikatuay ivo mǎe kō nokyjei oōvijā kō wyi ipi. Ajamā'ē oiko teitete mǎe kō okyje oōvijā kō wyi ipi. Ajawyi nijapotai jakyje janerōvijā kō wyi ipi remē, ivo tijaiko teāmā ipi. Āmē si kee e'itā janeupewarā mō: "Nimanyvoi āwī", e'itā āmē janeupewarā mō kupa ipi. ⁴Janejare'e ayvu rupi tē jōvijā kō oposiko janereko moterē gatua rē ipi. Ajamā'ē nivoi sō jaiko ipi remē, aje janemorijau kuwa jōvijā kō āmē ipi. Janejare'e ayvu rupi tē ikasi nivoi mǎe kō mojaiwea rē kupa ipi. Ajawyi tijakye iwyi kō nivoi jaiko remē. ⁵Ajawyi tisirovija katu janerōvijā kō ayvu ipi, a'e pejē. Kee tija'e e'ā ajamā'ē: "Nivoi aiko sō remē, jōvijā emomorijauvaytā. Ajawyi tē ijayvu rupi aikotā manyvo terereko e'ā", tapejē e'ā. Sikuwa Janejare'e opota janerōvijā kō ayvu rupi jaiko. Ajawyi janerōvijā kō tisirovija e'e teāmā, a'e pejē.

⁶Ajawyi teve jōvijā kō ayvu rupi tekoua repykwerā tijame'ē ijupe kō ipi. Janejare'e posikoa rupi oposiko kupa ipi. Ojimokasi ywete oposikoa

^b 12.16 P.Teko. 3.7 ^c 12.19 T.M. 32.35 ^d 12.20 P.Teko. 25.21-22

rè kupa ipi. ⁷Ajawyi nijaepyme'ëive mǎ'ë tijaepyme'ëma ky'y. Jõvijã kô pewarà karakuri tijaepyme'ë ijuewarà mō ipi. Simomojy janerõvijã kô imoe'e kô ipi. Āwīvo tijaiko ipi.^e

“Tijajiau katu ojee jaiko ipi”, e'i mǎ'ë

⁸Janemoma'e kô simoepypa katu mǎe kô rōmō tijaiko teāmā. Nijaepyme'ëive mǎe kô tijaepyme'ë gatu ipi ky'y. Tijapi e'ā poroauvay rōmō jaiko. Āmō kô siauvay remē, ivo tekoua rupi katu jaiko teāmā. ⁹Kee e'i maekwerà rupi katu jaiko teāmā āmē: *“Imēma mǎe kô, omēnà rè kōrijō ikō toiko ipi nē. Imēnà a'evo ve. Werekwarà rè kōrijō tē ikō toiko ipi nē. Āmō kô rè tomā'ē tē.”* Āmō, *“Tapejuka e'ā ikō mirà kô ipi nē.”* Āmō, *“Tapemona e'ā ikō koivo kô moma'e rè ipi nē.”* Āmō, kee e'i maekwerà: *“Emoma'e rōmō kuwasi mijā! tapejē e'ā ikō jomoma'e kô pē ipi nē.”*^f Aepo e'i maekwerà rupi katu peikotà teāmā, kee e'i maekwerà rupi peiko remē: *“Āmō kô ikō tapeauvay ipi nē. Āwitō pejiauvay, tǎwīvo ve ikō peiko ipi nē,”* e'i maekwerà.^g ¹⁰Kee a'e aepo jaa pē. Jane kô jaa uvay ipi remē, nijamoai kō'āi āmē ipi. Ivo tekoua rupi katu jaikotà teāmā āmē ipi. Nijajavy ekojē'āi ivo tekoua āmē ipi.

“Ivo tapeiko Kiristu vāea rǎ moa'ua rè”, e'i mǎ'ë

¹¹Tapejimotekokuwavy jē peiko ipi. Aje, sikuwa Jesu ovāe tarà mijē. Pemoa'u jē peiko remē, tapejiauvay ojee peiko ipi. Oke mǎ'ë vo 'ejē tapeiko e'ā. Pejirovija ypy Jesu rè remē pe wyi karamoe tē ky'y. Ajamā'ē aā age'e pe wyi nikupei ivāea ky'y. Ajawyi tapetekokuwavy jē peiko, a'e pejē. ¹²Jesu vāea kee e'itā rōnō. Āwitō pya kō'ē taray remē, aryvo ojisa, a'evo ve. Ke'ī Janerõvijã ovāetà. Ajawyi tapeposiko e'ā peaiwererà rè ky'y. Janejare'e ayvu rupi kōrijō tapeiko ky'y.

Āmō, tapejimokasi ivo e'āa wyi pejireko katu ipi. Āwitō sota kô irapa rapa tē iko ojipijarī mō, āwīvo ve tapejipijarī ivo katuay mǎ'ë pupe peiko ipi. Janerõvijã ywete kasia rupi kōrijō tē tapeiko ky'y, a'e pejē. ¹³Ivo tekoua rupi kōrijō tapeiko teāmā. Āmē tē napejimosioka'āi āmō kô rovake peiko. Pemārākuwaa tapemoyvypyoka e'ā ka'ua pē ipi. Āmē ywesō nivoi peiko ipi. Āmō, tapeayvu teitete e'ā ikenē. Tapejikō'ō e'ā ikō āmō kô rè ipi nē. Āmō, tapejimomy'a e'ā ikō ipi nē. Āmō, tapejimōarō e'ā teve ikō āmō kô rè peiko nē. Wāisō iteetejē tapeiko e'ā. ¹⁴Tapejimoane'e jē e'ā ikō pejipy'amogeta aiwerà rǎ rè peiko ipi nē. Janerõvijã Jesu Kiristu pē ikō tapejimokasioka wete ta'evo e'ā peiko ipi nē. Eko rupi tē peikotà āmē. Āmē tē pepy'a aiwerà napemokasioka'āi, āwisō penemimota aiwerà rupi rōwā peikotà āmē ky'y.

^e 13.7 Mat. 22.21; Mak. 12.17; Ruk. 20.25 ^f 13.9 Jisyry. 20.13-15,17; T.M. 5.17-19,21
^g 13.9 Tek. 19.18

“Ikatusa rupi tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko”, e'i mǎ'ē

14 ¹ Ikatusa rupi tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko ipi. Ojiovijaa ppy Jesu rē mǎe kō reve ywesō ikatusa rupi tijaiko, a'e kō nikasi ywe'ei Jesu rē ojiovijaa rewarà mō. Ajawyi tijamory kō jē ipi. Tijaaka kō e'ā imosīoka kō ipi. ² Kee sō remē. Ja'umǎ'ē wa rē tē aporegetatā pemotekokuwa. Āmōgwerà “aje” e'i Janejare'e ayvu pē mǎ'ē pirujē ja'umǎ'ē o'u ipi. Ajamǎ'ē āmōgwerà “aje” e'i Janejare'e ayvu pē mǎ'ē kee e'i: “Maervo Janejare'e nopotai o'okwerà ja'u remē ipi. Moma'eyva kōrijō tē ja'u remē ikatu maervo ijupe”, e'i. A'evo ekoi kupa remē, nimanyvo ywe'ei Janejare'e rovake. Ajawyi kee naoty'āi apijarà pē: “Ni'ei aepo ere”, naoty'āi. ³ Ajawyi tijarōarō e'ā aepo e'i mǎe kō. A'evo ve a'evo ekoi mǎe kō toerōarō e'ā iteetejē o'u mǎe kō, Janejare'e pirujē poropota katu ipi rewarà mō. ⁴ Janejare'e remīgwai kō tē jane pirujē, Jesu koty rewarà kō rōmō. Ajawyi nijamosā'āga'āi kuwa wemikuwa rupi tē o'u mǎe kō. Janerōvijā tē okuwa janeaiwererà. A'e tē aje ywete “ivo mǎ'ē tē ene” e'itā jane. Ajamǎ'ē nivoia rupi sō jaiko remē, “nivoi ene” e'i tary ve jane āmē. Janejare'e tē okasia ome'ē janepy'a pupe ipi, āwisō ivo tekoua rupi tijaiko jē jaiko, a'e pejē.

⁵ Āmōgwerà kee e'i: “Ojevo jē rōwā 'arà”, e'i ipi. Ajawyi, “Āmō 'arà remē naposiko'āi. Janejare'e nopota'āi āmē”, e'i ipi. Janejare'e ory jētā aepo e'i mǎ'ē rē ipi. Āmōgwerà pē ajamǎ'ē, ojevo jē 'arà kō. A'e kee e'i ipi: “Nimanyvoi japosiko jē remē ipi. Ory jētā Janejare'e janere”, e'i ipi. Ajawyi kee a'e pejē. Tijajierōarō e'ā ikō ojeeve aepo jaa rē nē. Janevote janepy'a mārakuwa katua rupi kōrijō tijaiko ipi, a'e pejē. ⁶ Ojevo jē sipota Janejare'e mory ipi. Ajawyi āmōgwerà kee e'i: “Aā 'arà mosikoa 'arà rōwā. Janejare'e moe'ea 'arà tē. Ajawyi aja'a pukutā ee”, e'i. Janejare'e oryvaytā aepo e'i mǎ'ē rē. Āmōgwerà kee e'i teve: “Ja'umǎ'ē me'ēarà tē Janejare'e. Ajawyi amoe'etā aā o'okwerà rē”, e'i iwa. Āmōgwerà kee e'i teve, moma'eyva kōrijō tē o'u mǎ'ē: “Eremi'ō me'ēarà tē Janejare'e. Ajawyi amoe'etā ajimi'u remē”, e'i teve. Janejare'e orytā aepo e'i mǎe kō rē teve, ojevo jē opy'a pupeve omoe'e Janejare'e kupa rewarà mō. [Ajawyi a'evo ve jaiko remē, tijaporegeta ai e'ā ojee, a'e pejē.]^h ⁷ Ma'e rewarà mō aepo a'e. Janeupe kōrijō tē rōwā jaiko ipi. Janejare'e upewarà rōmō teve jaiko ipi. A'evo ve kāramō jamānō remē, janeupewarà rōwā teve jamānōtā. Janejare'e upewarà kō rōmō tē jamānōtā. ⁸ Janejare'e ākarā tē jane wyi a'evotā jaiko. Ajawyi jakuve jē remē, ijupewarà mō tē jaiko ipi. Āwīvo ve kāramō, jamānō remē, ijayvu rupi jamānō tevetā. A'evo manyvo jaiko remē, Janejare'e upewarà kō rōmō tē jaiko. [A'e teve janemomoeratā ajaire.]

^h 14.6 Krs. 2.16

⁹A'evoa rômõ Kiristu omãnõ. Aja paire opoera mijê Janerõvijã ywete rômõ. Omãnõ mõe kô Rõvijã ywete rômõ ekoi. Nomãnõive mõe kô Rõvijã ywete rômõ teve ekoi.

¹⁰Pejê pa'e! Manyvo rewarà mō pō pevoarà kō pè kee pejê: “Nivoi rōwã pākāwī ekoi?” pejê. Mano pō ãmō kō perõarõ tē ereko ipi? Mokoi! Kāramō Janejare'e rovake jajimoatyã jajimome'u!ⁱ ¹¹Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa:

“Aje ywete, awyje jê pewarà tē ije aiko, Jõvijã wasu rômõ.

Ajawyi kãramõ pirujê jane kô ojimoenãpa'ãtã erovake emoe'e.
‘Janejare'e tē ene’, e'itã eupewarà mō kupa, ijãvijõ kô jê”, e'i
ikusiwaokapa tijakuwa.’

¹²Aje ywete a'evotã jaiko ãmê, ijayvukwerà rupi katu. Janejare'e pè jajimome'upa katutã ike vyv pè janerekokwerà rè, janejãvijõ jê.

“Tijajavyoka e'ã Jesu koty rewarà kô mō pè ja'umã'ê wa rè ipi”, e'i mã'ê

¹³⁻¹⁴Ajawyi kee a'e pejê. Tijajimokasi ojee Jesu morya rè ipi. Tisimojaiweoka e'ã ãmō kô pè ipi. Nikatui nijamokasiokari ãmō kô pè Jesu jirovijaa remê ipi. A'evoa rè kee e'i Janerõvijã Jesu Kiristu imojikuwaoka ije. Pirujê ja'umã'ê ojevo jevo jê Janejare'e pè. Ajamã'ê ãmõgwerà kee e'i: “Eky'atã Janejare'e pè a'u remê”, e'i. Aepo e'i sô remê, to'u e'ã aepo e'i paire, a'e. “Janejare'e morya rōwã a'evoa”, e'ipa opy'a pupe ajawyi. ¹⁵Aepo e'i mã'ê revejê jaiko remê, “Ajimoane'e jêtã iwa”, tija'e e'ã. Jamosiokatã aepo e'i mã'ê a'evõ jaiko remê. Janeremi'õ rewarà mō jamosiokatã. Jajavytã ivo tekoua ãmê, poroauvaya rupi rōwã jaikotã rewarà mō. A'evõ sô jaiko remê, nijaja'a'ãi ãmō kô py'amokasia rè jaiko. Janerewarà mō maevõ opoitã Kiristu rupi tekoua wyi ãmê ky'y, ãwisõ Kiristu omãnõ ijupewarà mō teve. Janeremi'õ rewarà mō tē a'evõ ywe'e titetã jaiko. ¹⁶Ma'e remê manyvo jaiko mã'ê ikatu ipe janeupe. Ajamã'ê ãmō kô pè maevõ nikatui. ãmê ãwĩvo remê, tijatekokuwa jê ãmō kô pytery pè jaiko. ãmê tē noporegeta ai'ãi janere Jesu koty rewarà kô rômõ kupa. ¹⁷Kee rewarà mō aepo a'e pejê. Janerõvijã ywete tē Janejare'e. Ajawyi jajirovija ee remê, ja'umã'ê rã rè rōwã jajipy'amogeta ipi. ãmō, jane'ywa kô rã rè rōwã teve. Ivoa rupi tekoua rè tē jajipy'amogeta ipi. ãmō, poropy'amory katua rè teve jajipy'amogeta ipi. Janerorya rè teve. Janejare'e 'Ag tē janemokasi a'evõ tijaiko ipi. ¹⁸A'evõ Kiristu rekoa rupi jaiko remê, ãmê si Janejare'e py'a rupi katuwarà rômõ jaikotã ipi. ãmō kô ve “ivo katu mã'ê tē ãwĩ” e'itã janeupewarà mō kupa.

¹⁹Ajawyi ikatusa rupi tijaiko ãmê ipi. Tijajipy'amokasiay ojeeve Janerõvijã Jesu Kiristu rè jajirovija mãe kô rômõ jaiko ipi. ²⁰Tijajavyoka

ⁱ 14.10 2Kor. 5.10 j 14.11 Isa. 45.23

e'ã ava mō pè janeremi'ō rewarà mō ipi. Aje, Janejare'e reminōgwerà tè pirujē ikatuay mǎ'ē teāmā. Ajawyi iteetejē ja'umǎ'ē ja'u kuwa ipi. [Moma'e ro'okwerà. Āmō, jay'u mǎ'ē. Āwī āwī kō.] Ajamā'ē nojimi'ui iteetejē mǎe kō rovake emi'ō rōwā ja'u remē, sijavyokatà maevo āmē ijupe kō. Nikatui a'evō jaiko remē ipi. ²¹Poroereko katua rupi ywesō tijaiko ipi. A'evō jaiko remē, nijajavyoka'āi jane kō pè janeremi'ō rewarà mō ipi.

²²Āmē, “Nimanyvo'āi iteetejē a'u remē”, ja'e remē, tijajimoe'e e'ã jane kō rovake a'evōa rē ipi. Janejare'e kōrijō tè aepeo jaa okuwa. Sikuwa ivoa rupi jaiko remē, ivo tijaiko āmē ipi. A'evō remē tijanerory kōrijō āmē jaiko.

²³Ajamā'ē kee ja'e remē, tija'u e'ā: “Aje ipō Janejare'e ory jētà ere a'u remē? Maevō naory'āi!” ja'e remē. Aepeo ja'e paire ja'u jē remē, “nikatu'āi” e'itā Janejare'e janeupewarà mō āmē. Āwisō jajirovija ipe ee remē, nijajirovija ywe'ei ee. Ajawyi “aje ipō” ja'e jē. Ajawyi āmō rupi tè jaiko remē, janeaiwererà sirekotà janereve āmē. Janepy'a pupe nivoi jaiko.

Poropy'amokasia rewarà

15 ¹Aje ywete jajirovija Jesu rē remē, nojirovija ywe'ei ee mǎe kō ikatusa rupi tisipy'amokasi ipi. Āmē tè kee ne'l'āi kupa: “Jane kōrijō tesi agyvo jaiko”, ne'l'āi kupa, ojimomorijau kupa remē. Ajawyi janemorya rē kōrijō rōwā jaja'a. Āmō kō py'amokasia rē ywesō jaja'a ipi. ²Ajawyi pejo Jesu koty rewarà kō sipātāvō ipi, janejāvijō jē. Āmē tè ojimokasitā Jesu rē ojirovijaa rē kupa. Ory tevetā āmē kupa. ³A'evō jaiko remē Kiristu reruparà mō jaikotà. Wemimotarà rupi kōrijō rōwā itōkō Kiristu ekoi. Ajare kee e'ipa amātejē ojikusiwa Kiristu ayvu rā rōmō: “*Ava mō nemojaiwe remē, ije tè emojaiwe kupa*”, e'i maekwerà.^k

⁴Ikatusa rupi poroauvay wyi aepeo e'i maekwerà. Eruparà rōmō tijaiko āmē. Pirujē Janejare'e kareta rē ojikusiwapa maekwerà ikatuay wete janemotekokuwa rōmō. Janemokasi Jesu vāea siārō jē jakupa remē. Ikatuay wete tijaiko. Tijanererekoiva e'ā ārōa. Aepeo sikuwa Janejare'e kareta rupi.

⁵Janejare'e tè janepy'amokasi tijajipy jē ee ipi. Ajawyi kee a'e ijupe peupewarà mō: “Papa. Romã taa wānà kō emokasi ipi, Kiristu Jesu reruparà mō toiko kupa. A'evō remē ojevo jētà nemoe'etā kupa”, a'e ijupe ipi. ⁶A'evō remē, ojevo jē simoe'etā Janejare'e, Janerōvijā Jesu Kiristu Ruu. Ojiupiu katu ojevo jē simoe'etā.

Ayvu katu ojenutà Juteu rōwā mǎe kō pè remēwarà

⁷Ajawyi kee a'e jētà pejē. Jesu koty rewarà kō tijareko katu ikenē. Tijaja'a katu ojee ipi, a'e pejē. Āwitō Kiristu janerauvay ipi, āwīvo ve jane

^k 15.3 Jīg. 69.9

kõ tijaaувay jaiko ipi. A'evo jaiko remẽ, kee e'itã ãmõ kõ janere omãjã: “Ikatuay wete Janejare'e remĩgwai kõ, ojiaувay ojeeve kupa upa”, e'itã kupa. Penewarã mõ omoe'etã Janejare'e ãmẽ kupa.

⁸Kee a'e teve pejẽ. Pejapyaka katu eayvu rẽ! Juteu kõ pãtavõarã rõmõ teve Kiristu uu! Janejare'e wyi ivo tekoua rẽ poromo'earã rõmõ uu. Janejare'e wayvu omẽẽma tãmõ Aparão kõ pẽ maekwerã rupi katu tẽ Jesu uu. ⁹Juteu rõwã mãe kõ mokasiarã rõmõ teve uu, ãwisõ “nekatuay wete” te'i Janejare'e pẽ kupa, omãẽ oporijauesaa rẽ kupa remẽ. Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rẽ:

“A'evo rewarã mõ, ‘Nekatuay wete, Janejare'e’, a'etã Juteu rõwã mãe kõ minu rõmõ.
Ajĩga tevetã nemorya rõmõ”, e'i maekwerã.¹

¹⁰Kee e'i teve ojikusiwa:

“Juteu rõwã mãe kõ, tapenoryvay ojeeve peiko, Janejare'e upewarã kõ reve. A'e Juteu kõ reve”, e'i.

¹¹Kee e'i teve ojikusiwa:

“Juteu rõwã mãe kõ, Janejare'e tapemoe'e.
‘Naikoi 'eteay nevo ikatuay wete mã'ẽ!’ tapejẽ ijupe imoe'e.
Pirujẽ jane kõ aepo te'i imoe'e”, e'i ojikusiwa maekwerã.^m

¹²Kee e'i tãmõ Isajasi ikusiwa [Jesu pewarã mõ]:

“Tãmõ Jese jeapyry rã kãramõ isakytã.ⁿ
A'e Janejare'e omoẽokatã Juteu rõwã mãe kõ rõvijã rõmõ toiko.
Ãmẽ tẽ ojirovija ee kupa remẽ, a'e rupi omokatua wãrõtã kupa”, e'i ikusiwa amãtejẽ.

¹³Janejare'e wyi tẽ janemokatua rã siãrõ jẽ jakupa. Ajawyi kee a'etã Janejare'e pẽ peupewarã mõ: “Papa yvapewarã. Romã wãnã kõ ‘aje’ e'i ojirovija nere ipi. Epy'amory kõ. Epy'amopiryvypy katu kõ. Ãmẽ ywesõ ‘aje ywete’ e'itã neupe ne'Ag kasia rupi, nerãrõ jẽ kupa remẽ”, a'etã peupewarã mõ.

Pauru wauвay Romã taa pewarã kõ remẽwarã

¹⁴Akuwa ivo katu peiko ipi, eretãrãgwerã kõ. Petekokuwavay peiko ipi. Pekuwa pevote pejimotekokuwa ojeeve tẽ ivo tekoua rẽ ipi. Akuwa a'evo

¹ 15.9 2Sa. 22.50; Jĩg. 18.49 ^m 15.11 Jĩg. 117.1 ⁿ 15.12 Jese eu tãmõ Tavi ruu pẽ. Ajawyi a'e jeapyrerã tẽ Jesu. Isa. 11.10; J.Jim. 22.16

peiko ipi. ¹⁵Ajamã'ẽ aã kareta jikusiwarerã kô pupe ajimokasi maevo sô tite pemogetaa rê, tapenearai e'ã poromotekokuwa ee maekwerã wyi, a'e rewarã mō tẽ. Ikatuay Janejare'e epyteporo peptytery pẽ taposiko. ¹⁶Juteu rōwã mãe kô motekokuwaarã rōmō epyteporo emono, ijayvu e'eay tamojenu ijupe kô. Kiristu Jesu remĩgwai rōmō aposiko, “aje” te'i ijupe kupa. “Aje” e'i Janejare'e pẽ mãe kô araa maevo sô tite ime'ẽ ipo pẽ. Omoe'etã Janejare'e ãmẽ kupa. Kee e'itã kupa: “Ene ywesô nekasi mã'ẽ rōmō neiko. Orejarã tẽ ene”, e'itã ijupe kupa. Aepe jaa Janejare'e wenu remẽ, oryvaytã ãmẽ ee kô. ãmẽ si ikatutã ekoi kupa, Janejare'e rovake, i'ãg tẽ jipy'amogetaa kô oinō ipi rewarã mō. ¹⁷Kiristu Jesu revejẽ aiko mã'ẽ rōmō aiko. Ajawyi eroryvay aiko, Janejare'e pẽ aposiko aiko remẽ.

¹⁸⁻¹⁹Age'e remẽ Kiristu reko Juteu rōwã mãe kô pẽ amome'u ipi, Janejare'e pẽ “aje” te'i enu kupa. Eayvu wenu katu kupa amotekokuwa kô ipi remẽ. ãmō, Jesu reruparã mō aiko ovaque kô remẽ, omã'ẽ teve ere kupa ipi. ãmō, poromokatua rê omã'ẽ kupa ipi remẽ, “Aje ywete Janejare'e ãg kasia rupi a'evo ekoi”, e'i kupa ipi. ãwĩvo ijayvu e'eay Kiristu rewarã amojenu remẽ, najipirauĩ tesô aiko. ãwĩvo aiko ipi, Jerusarẽ taa pe wyi aa remẽ, Iririku yvy pijarã rupi amojenu jenu eraa ereko. Ajaate a'e pẽ avãe. ²⁰Ajimokasiay wete ijayvu mojenua rê aiko ipi. Oiko tena kô pewarã kô pẽ nojenuive ijayvu e'eay Kiristu rewarã. Ajawyi a'e taa wãnã kô pẽ ywesô tamojenu, a'e eupe, a'evoa rê notekokuwaive kupa rewarã mō. ãmō taa wãnã kô pẽ ojenupa mã'ẽ pẽ, najimo'ãgatu ywe'ei a'e kyty taa, ãmō kô omojenupa teãmã a'e taa wãnã kô pẽ rewarã mō. ²¹Kee e'i Janejare'e ikusiwaoka a'evoa rê:

“Eewarã nojenuive ijupe mãe kô omã'etã ee ky'y.

Eewarã wenuitã teve kupa ky'y”, e'i ikusiwaoka.”

[Aekwerã rupi katu aa jẽ Jesu Kiristu rewarã mojenue noenuive mãe kô pẽ.]

²²Apota tite aa penesa ipi mijã. Ajamã'ẽ a'e remẽ upi upi manyvo na'e'ãive aa ipi.^p

“Aa jẽtã penesa”, e'i mã'ẽ

²³Jypy remeve ajipy'amogeta penesaa rã rê ipi. Age'e ajipy'amogeta jẽ aiko ipi. Age'e si eposikoa ike rupiwarã opa ky'y. ²⁴Ajawyi maevo aatã penesa ky'y. Esipajã yvy kyty aa aiko remẽ, akwatã penena rupi penesa. Aiko puku sa'utã pepyri ãmẽ. Apota epãtavõ pekupa eoa rã rê, Esipajã yvy pẽ taa.

²⁵Ajamã'ẽ age'eve aatã rã'ĩ Jerusarẽ taa kyty. Janejare'e koty rewarã kô remimonokwerã rōmō aatã. ²⁶Oiko a'e pẽ Jesu koty rewarã kô mō

nimoma'ei mǎe kō mō. Ajawyi Masetonia yvy wǎnà kō okarakuri mō omoatypa imonookatà ijupe kō. Akaja yvy wǎnà kō ve a'evo wereko. Ajawyi a'e kō karakuri araatà rǎ'ĩ ime'ẽ Jerusarẽ taa wǎnà kō pè.^q
²⁷Ovote wemikuwa kō rupi tẽ a'evo wereko kupa. Ajamã'ẽ aje ywete a'evo toereko oposikoa rōmō kupa. Juteu rōwǎ mǎe kō tẽ Masetonia wǎnà kō. Akaja yvy wǎnà kō Juteu rōwǎ mǎe kō teve. A'e kō Jesu rẽ ojirovija ppy, Jerusarẽ taa wǎnà kō omotekokuwa kō remẽ. Juteu kō tẽ omotekokuwa kō remẽ. Ajawyi opota okarakuri mō omonooka ipǎtavōarà ǎrǎ kō rōmō. I'te a'evo wereko kupa remẽ.'

²⁸Ajaire a'evoa opa remẽ, aatà Esipajǎ yvy kyty ky'y. A'e kyty aa remẽ, akwatà penena rupi ky'y. ǂmẽ apyta rǎ'itǎ pepyri. ²⁹Avǎe pepyri remẽ, jajimoryvaytǎ ojee jaiko. Kiristu janerereko katua rẽ japoregetatǎ ojiupe jaiko. A'evoa rẽ japoregeta remẽ ywesō janeroryvaytǎ jaiko.

³⁰Kee a'e jẽ pejẽ, eretǎrǎgwerǎ kō. Janerōvijǎ ywete rōmō Jesu Kiristu ekoi. Ajawyi i'ǂg rupi tẽ jaiko jẽ jaiko ky'y. A'e rupi tẽ jajiauvay ojeeve jaiko ipi. Ajawyi tapeporegeta jẽ Janejare'e pẽ eupewarǎ mō ipi, a'e pejẽ. ³¹Kee tapejẽ peporegeta ijupe eupewarǎ mō: "Papa, yvapewarǎ. Pauru epǎtavō, Jerusarẽ taa kyty oo nekoty rewarǎ kō karakuri reraa remẽ. Jypy remẽ nanererovijari mǎe kō Juteja yvy wǎnà kō opota Pauru momarama kupa mijǎ. Ajawyi a'e kō wyi Pauru epijarĩ ereko katu. ǂmō, a'e pewarǎ kō nekoty rewarǎ emoryoka Pauru vǎe rẽ. Taory emiraawerǎ opyy kupa remẽ, Papa", tapejẽ. ³²Aepo tapejẽ eupewarǎ mō. ǂmẽ tẽ mokoep avǎe remẽ, eroryvaytǎ aiko, aje ywete Janejare'e opota aa remẽ. Jajimoryvaytǎ ojeeve ǂmẽ ky'y.

³³Janejare'e ikō tapepy'amopiryvypy katu penereko ipi nẽ. A'e ikō pepytery pẽ toiko pemokasiarǎ rōmō penereko ipi nẽ. Ō'ō, awyje katu ǎwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

"Apota ajimory pene kareta rupi", e'ĩ mǎ'ẽ

16 ¹Jesu koty rewarǎ mō amonookatǎ toposiko pepǎtavōarǎ rōmō. Wǎiwĩ e'ey tẽ amonookatǎ, Pepi eu ijupe mǎ'ẽ. Janekōjǎ e'ey vo 'ejẽ a'e. Age'e oposiko jẽ rǎ'ĩ Sěkereja taa wǎnà kō pǎtavōarǎ rōmō. ²Pepi, ijaty mirǎ kō opǎtavō gatu ipi. Ije ve epǎtavō ipi. Ajawyi tapeja'a katu ikō ee nẽ, ipǎtavō gatu nẽ, pepyri ovǎe remẽ nẽ. Janerōvijǎ ywete remĩgwai e'ey rōmō ekoi ipi rewarǎ mō aepo a'e pejẽ. Tapepǎtavō gatu ereko. Moma'e rẽ iporijau remẽ, a'e rupi katu tapereko ipi, a'e pejẽ.

³"Owarĩ pō neju?" a'e teve imonooka Pisisira pẽ. ǂmō, imẽnǎ Akira pẽ aepo a'e. Ejimorypa katu kō a'e kō, evo oposiko Kiristu Jesu posikoa rẽ kupa ipi rewarǎ mō.^s ⁴Nojipirauĩ tesō erewarǎ mō kupa ipi, Jesu noerovijai mǎe kō emoaitǎ remẽ. Ajawyi aeka kō jẽ ipi. Ajawyi apota ajimory ee kō ǎǎ kareta rupi. Ije rōmō'ite

rõwã apota ajimory ee kô ajamãẽ. ãmõ, Jesu koty rewarà atyry kô ve opota ojimory ee kô, pirujẽ. Juteu rãwã mãe kô tẽ. A'e kô opota ojimory ee kô mãe kô.

⁵Kejõ rè teve apota ajimory eremikusiwarerà rupi. Jesu koty rewarà kô Pirisira retã wryy pẽ ojimoaty mãe kô rè.

ãmõ, ejimorypa katuay wete Epenetu rè apota ajimory. A'e ypy Asia vvy pẽ Kiristu rè ojirovija ypykwerà rãmõ ekoi.

⁶ãmõ, Maria rè apota ajimory. Akuwa a'e oposiko ywete pepãtavõarà rãmõ ipi.

⁷ãmõ, Åtoroni rè apota ajimory. ãmõ, Junia rè. A'e kô Juteu kô rãmõ ekoi teve, evo. A'e kô ereve jimopããga pupe tui maekwerà kô. A'e Jesu remimonokwerà kô okuwa katu mãe kô. A'e kô ypy Kiristu rupi ekoi kupa, najirovijarive ee remeve.

⁸ãmõ, Åpiriatu rè apota ajimory. Ejimorypa katuay wete teve a'e, Janerõvijã ywete koty rewarà rãmõ ekoi.

⁹ãmõ, apota ve Upanu rè ajimory. Oreve oposiko Kiristu ayvu mojenua rè mãẽ a'e. ãmõ, ejimorypa katu Esitaki rè apota ajimory. ¹⁰ãmõ, Aperi rè. Kiristu noityi 'eteay ojimomoriãu ipe remẽ mãẽ tẽ a'e. Ojikuwa katu a'evõ ekoi mãẽ rãmõ. ãmõ, Aritopu kô rè apota ajimory. Etã wryy pewarà kô pẽ teve aepo a'e.

¹¹ãmõ, Erojiãõ rè. A'e Juteu tẽ, evo. A'e vo ve Janerõvijã ywete koty rewarà kô rè apota ajimory, a'e Nasisu retã wryy pẽ ojimoaty mãe kô rè. A'e kô rè ve apota ajimory.

¹²ãmõ, kejõ wãivĩ kô rè apota ajimory. Tiripena rè. ãmõ, Tiriposa rè. A'e kô oposiko ywete Janerõvijã ywete posikoa rè ipi mãe kô. ãmõ, ejimorypa katu Pesiti rè teve apota ajimory. A'e Janerõvijã ywete posikoa rè oposiko ywete mãẽ. Mokocejõ wãivĩ kô rè apota ajimory.

¹³ãmõ, Rupu rè apota ajimory. A'e oposiko ywete Janerõvijã ywete posikoa rè ipi. ãmõ, ijy rè ve. A'e omemyre'e vo ikatu erereko ipi.^t

¹⁴ãmõ, kejõ rè apota ajimory teve. Asikĩtu rè. ãmõ, Perekõti rè. ãmõ, Eremisi rè. ãmõ, Patoropa rè. ãmõ, Emasi rè. ãmõ, ipyriwarà kô pirujẽ Jesu koty rewarà rè apota ajimory eremikusiwarerà rupi.

¹⁵ãmõ, Piroroku retã pewarà kô rè. Juria rè teve. ãmõ, Nereu rè, ikõjã rè ve. ãmõ, Orĩpa rè. Ipyriwarà kô pirujẽ Jesu koty rewarà kô rè apota ajimory, a'e pejẽ.

¹⁶Tapejimory katu ikõ ojee Jesu koty rewarà kô rãmõ ipi nẽ, a'e pejẽ. Pejirovãe remẽ upi upi, a'evõ tapeiko, a'e pejẽ. Pirujẽ ikewarà Kiristu koty rewarà kô atyry kô opota ojimory pene eremikusiwarerà rupi.

“Tapetekokuwa pejireko katu poromoripearà kô wyi”, e'i mãẽ

¹⁷Apota kee a'e jẽ pejẽ, eretãrãgwerà kô. Tapetekokuwa jẽ ikõ ãmõ rupi tẽ poromoe mãe kô wyi nẽ, a'e pejẽ. A'e kô opota poromoe'y e'yioka ipi.

^t 16.13 Mak. 15.21

Ãmõ, oreayvukwerà opota imotee kupa ipi. Opota tè Jesu rè jirovijaa wyi poromomoioka kupa ipi. Ajawyi tapejireko katu iwyi kõ, a'e pejẽ.
 18 A'evo ekoi mǎe kõ Janerõvijã Kiristu ayvu rupi rōwã a'evo ekoi kupa. Wemimota kõ rupi tè a'evo ekoi kupa. Wayvu katusa rupi maevo sō tite poromoripe kupa ipi. Notekokuwai mǎe kõ omoe'e rǎ'ãga imoripe kõ kupa ipi. 19 Ajamǎ'ẽ pejẽ, Kiristu ayvu e'eay rupi peiko ipi. Pejikuwa a'evoa rōmō peiko. Ajawyi eroryvay pene aiko ipi. Apota ivoa rè petekokuwavay peiko ipi. Apota ve tapetekokuwa ivo e'ǎa rè, upi tapeiko e'ǎ ipi.

20 A'evo remẽ Janejare'e, janepy'amopirvyvy katu mǎ'ẽ rōmō, nomokasioka'ãi ǎǎgai rōvijã Satanasi. A'evo remẽ pewyry kytýtà tè maevo sō tite ǎmẽ ky'y. Opatà ikasia ǎmẽ iwyi.

Janerõvijã Jesu Kiristu ikatu ikō tapenereko katu okatuaya rupi ipi nẽ.

“Epyriwarà kõ naearai pewyi”, e'i mǎ'ẽ

21 Timoteu ve opota ojimory pene ekareta rupi. A'e eposikoa rè epǎtavō mǎ'ẽ tè. Ãmõ, Rusiu. Ãmõ, Jasão. Ãmõ, Sosipatu. A'e kõ Juteu kõ tè. A'e a'e kõ opota ojimory pene aǎ kareta rupi.”

22 Ije Tesiu, Pauru ayvu akusiwa peupe mǎ'ẽ. Ije ve apota ajimory pene, Janerõvijã ywete koty rewarà rōmō.

23 Kaiju ve opota ojimory pene. A'e retǎ wryy pè teve orojimoaty Jesu koty rewarà kõ rōmō oroiko ipi. Janejare'e rè oroja'a katu a'e pè oroiko ipi.

Ãmõ, Erasitu ve opota ojimory pene. A'e taa rōvijã karakuri rè oposiko mǎ'ẽ tè.

Ãmõ, janeretārã vo mǎ'ẽ, Kwatu, opota teve ojimory pene. A'e a'e kõ opota ojimory pene.”

24 Janerõvijã Jesu Kiristu ikō tapenereko katu jẽ ikō okatuaya rupi nẽ. Õ'õ, awyje katu ǎwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.”

Kareta moawyjepaa

25 Janejare'e simoe'e ywete. Ijayvu e'eay Jesu Kiristu rewarà amojenu erokwa ipi. A'e rupi Janejare'e okuwa pemokasiay pemomǎatǎa, tapejirovija jẽ ee. Karamoe remẽ Janejare'e nomojikuwaive ikewarà kõ pè mijǎ, Juteu rōwã mǎe kõ pè. 26 Age'e remẽ tè katu ojikuwapa ijupe kõ ky'y. Ijayvu mojenuarà kõ remikusiwarerà rupi katu ojikuwapa ky'y, Janejare'e oiko karuaru mǎ'ẽ ayvu rupi tè. Pirujẽ taa taa rupi omojikuwaoka ky'y, okasia rupi, ǎwisō pirujẽ jane kõ tojirovija ee ky'y. Ekoa rupi toiko kupa ky'y. 27 Pe'ĩte Janejare'e. A'e rōmō'ĩte pirujẽ okuwa mǎ'ẽ. Nuve pe'ĩ emikuwa e'ǎ mō. Ajawyi kee tija'e: “Janejare'e, nuvei

“ 16.21 J.K.R. 16.1 v 16.23 J.K.R. 19.29; 1Kor. 1.14; 2Tim. 4.20 w 16.24 Kareta karamoe remēwarà kõ pè jamǎ'ẽ remẽ, ǎmōgwerà kõ pè vs. 24 uve. ǎmōgwerà kõ pè nuvei.

'eteay mijësi nevo ikatuay mã'ẽ mã!' tija'e, a'e tè Jesu Kiristu omuu janeupewarà mã rewarà mã. Õõ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

[Awyjepa eremikusiwarerà ãmẽ ky'y.]

1 Korĩtu

Pauru okusiwa ypy Korĩtu wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Korĩtu wānà kō pè maekwerà. Pauru, taa taa rupi oo Jesu ayvu e'eay mojenu remē, opyta puku rāĩ Korĩtu taa pè (J.K.R. 18.1-17). Korĩtu taa pe wyi ojisyry oo paire, kareta okusiwa imono ijupe kō, Epesu taa pe wyi. Omotekokuwa kō jē wemikusiwarerà rupi tojimokasi jē Jesu rē ojirovija rōmō kupa ipi. Iteetejē poromotekokuwa aã kareta rupi. Manyvo toiko katu Jesu koty rewarà kō rōmō kupa mā'ē okusiwa. Āmō, manyvo erekwapa mē kō toereko katu werekwarà kō kupa mā'ē. Āwīvo ve wāivī imēma mē kō, manyvo toereko katu omēnà kupa. Āmō, manyvo Janejare'e rē toja'a ojimoaty kupa remē. Ajawyi aã kareta ikatuay wete janemotekokuwa manyvo tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō.

Pauru ojikuwa ijupe kō

1 ¹ Ije Pauru. Janejare'e wemimotarà rupi tē epyteporo Kiristu Jesu remimono rōmō taiko. [A'e tē emowaite emono jane kō tamotekokuwa aiko ipi.] Ajawyi aã kareta akusiwa pejē ajupa, Soteni reve. A'e Kiristu koty rewarà teve. A'e ereve ekoi. ² Jesu koty rewarà kō Korĩtu taa wānà kō pè akusiwa ajupa. Kee a'e pejē. Kiristu Jesu rupi Janejare'e tē pepyteporo oupewarà kō rōmō, weruparà mō tapeiko. Āwīvo ve pirujē āmō āmō Kiristu Jesu revejē ekoi mē kō rōmō opyteporo ipi. A'e kō ve “Janerōvijā ywete” e'i Jesu Kiristu pè ipi. Janevo jē ekoi kupa ky'y.^a
³ Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi ipi nē. Āmō, Janerōvijā Jesu Kiristu teve ikō tapenereko katu nē. Tapepy'amopiryvypy katu ikō kupa ipi nē.

^a 1.2 J.K.R. 18.1

“Janejare'e amoe'e peupewarà mō aiko ipi”, e'i mǎ'ē

⁴Amoe'e ywete Janejare'e penewarà mō aiko ipi. Kee a'e ijupe penewarà mō ipi: “Nekatuay wete! Korĩtu wǎnà kō nereko katuay wete Kiristu Jesu rupi ereko kōl!” a'e imoe'e ipi. Napi'ǎi imoe'ea wyi ipi. ⁵Kiristu revejē peiko ipi wyi Janejare'e penereko katuay wete ipi. Mǎ jē rōwǎ naikoi peupe. Wayvu ome'ē ywete peupe tapemojenu ipi. Pemotekokuwaoka ywete teve ipi. ⁶A'evo oreremimojenuwerà Kiristu rewarà ojikuwa pepytery pē, aje ywete mǎ'ē rōmō. ⁷Janejare'e o'ǎg rupi penemikuwa iteetejē ome'ē peupe pemokasia rōmō. Emime'ēgwerà pereko. Ajawyi napeporijau penemikuwa rē peiko. Ajawyi tapepy'a katu peiko, Janerōvijǎ Jesu Kiristu vǎea rǎ peārō jē rǎ'ĩ peiko remē. ⁸A'e pemomǎatǎ jētǎ okasia rupi. Age'e remē pemokasi jē penereko, wemimotarǎ rupi tapeiko ipi. Pemokasi jētǎ tapejirovija jē ee peiko. Ava nomoy'ǎi nivoi mǎ'ē pene, Janerōvijǎ Jesu Kiristu rovake, uu mijē remē. ⁹Janejare'e tē pepyteporopa, Wa'yry Janerōvijǎ Jesu Kiristu reve tapeiko ipi. Aje ajawyi pemokasi jētǎ penereko. Temirovija rōmō tē ekoi Janejare'e.

“Tapejimowaite e'ǎ ojiwyi peiko”, e'i mǎ'ē

¹⁰Tapejapyaka katu ikō eayvu rē nē, eretārāgwerà kō. Kee a'e Janerōvijǎ Jesu Kiristu ayvu rupi. Ojeevejē ikō Janejare'e ayvu rupi katu tapeiko ipi nē, a'e pejē. Tapejimoe'y e'yi e'ǎ ikō ojiwyi ipi nē. Ojevo jē ikō tapejipy'amogeta emimota rupi ipi nē, a'e pejē. ¹¹Kee e'i Koroe retārǎ kō mō penewarǎ imomewa ije: “Ojimoe'yipa ojiwyi iko kupa. Ijavyu teitetepa iko kupa ipi”, e'i mǎ'ē. ¹²Peneirōarǎ kō mō itōkō, “Pauru koty rewarǎ tē ije!” e'i oupe. Āmō peneirōarǎ kō mō kee e'i teve: “Aporu koty rewarǎ tē ije”, e'i oupe. Āmō kō, “Peturu koty rewarǎ tē ije”, e'i oupe. Āmō kō, “Kiristu koty rewarǎ tē ije”, e'i oupe. Ojirōarō iko wyi aepe e'i kupa. Aepe jaa penewarǎ ojenupa ije.^b

¹³Ajawyi kee a'e pejē. Kiristu py'a katu rupi rōwǎ a'evo peiko, a'e pejē. Ije rōwǎ amǎnō yvyra jipokana rē peaiwererǎ repykarǎ mō. Eayvu rupi rōwǎ pejimojāmorioka peiko. Ajawyi ekoty rewarǎ kō rōwǎ pejē. ¹⁴Awyje katu sitōkō noporomojāmori. Awyje katu sitōkō kejō kōrijō tē amojāmori mǎe kō. Kiripu. Kaiju. Mokojejō tē amojāmori.^c ¹⁵Ajawyi ava jē rōwǎ “Pauru ayvu rupi ajimojāmori”, e'i kuwa. ¹⁶(Ō'ō, Sitepana retārǎ kō teve sitōkō amojāmori. A'e kō kōrijō tē maevo. Nakuwai āmō kō. Maevo naikoi ky'y.)^d ¹⁷Poromojāmori mǎ'ē rōmō rōwǎ Kiristu epyteporo taiko mijǎ. Wayvu e'eay mojenuarǎ rōmō tē epyteporo taiko mijǎ. Jane kō tekokuwaa rupi rōwǎ amojenu aiko. Āmō, etekokuwaa rupi rōwǎ teve amojenu aiko. Aje, Kiristu tekokuwaa rupi tē amojenu aiko ipi. Āwīvo remē tē Kiristu mǎnōawerǎ yvyra jipokana rē mǎ'ē ywesō ikasitǎ jane kō pē.

^b 1.12 J.K.R. 18.24 ^c 1.14 J.K.R. 18.8; 19.29; Rom. 16.23 ^d 1.16 1Kor. 16.15

“Jane kō tekokuwaa wyi wete Janejare'e tekokuwaa”, e'i mǎě

¹⁸Kee a'e imojenu erokwa ipi: “Kiristu omānō janerekovijarerà rōmō”, a'e imojenu. Aepo amojenu remē, kee e'i waiwererà noity tari mǎe kō ipi: “Noporomotekokuwai mǎě tē aepo”, e'i ywe'e tite kupa ipi. Noenu tari ywe'e tite iko kupa ipi. Aepo e'i mǎe kō, awyje Janejare'e omoisrytā owyi mǎe kō tē. Ajamǎě jane kee ja'e, emireko katuarà kō rōmō jaiko remē: “Ayyu ikasiay mǎě aepo e'i!” ja'e. [Aepo mojenua rupi tē jajirovija ee ky'y.] ¹⁹A'evoa rē Janejare'e okusiwaokapa [tāmō Isajasi pē tomojenū]. Kee e'i itōkō ikusiwaoka amātejē karamoe remeve:

“‘Atekokuwaway aiko’, e'i tite kupa.

Ajamǎě eupe notekokuwai kupa.

Otekokuwa rǎ'āga tē apijarerà kō iko.

Amojikuwaoka kōtā otekokuwa rǎ'āga mǎe kō rōmō”, e'i itōkō ikusiwaoka maekwerà.^e

²⁰Ike yvy pē nuvei 'eteay jane kō otekokuwaway teāmā mǎe kō. Āmō, nuvei 'eteay teve ovote Janejare'e ayyu e'ey rē ojimotekokuwa ikuwapa iko mǎe kō. Nuvei 'eteay teve tāmō Moisesi remikusiwarerà rē otekokuwaway teāmā mǎe kō. Nuvei 'ete poroayvuvajatā mǎe kō. A'e kō pewarà mō Janejare'e e'i: “Napetekokuwa ekojēi peiko”, e'i ijupe kō āmē.^f ²¹Ajawyī, ava mō sō kee e'i remē: “Etekokuwaa rupi tē Janejare'e akuwatā ky'y”, e'i tite sō remē, Janejare'e nojikuwaoka'āi ijupe. Ajamǎě, ava mō Janejare'e ayyu mojenua rupi ojirovija ee remē, Janejare'e wereko katutā āmē. Ayyu poromoeawry maevo sō tite mǎě rupi tē tesō wereko katutā āmē ereko. Janejare'e otekokuwaway mǎě rupi a'eyo werekotā. ²²Ijatyray Juteu kō kee e'i mǎe kō: “Janejare'e kasia rupi tē mārānā jikuwa e'ā reinōa rē oromǎě remē tē kuwa 'aje' oro'e kuwa mijā”, e'i mǎe kō ipi. Aepo ne'i Juteu rōwā mǎe kō ajamǎě ipi. A'e kō kee e'i tite: “Oremotekokuwaway remē tē kuwa 'aje' oro'e kuwa mijā”, e'i tite teve kupa. ²³Ajamǎě kee jaa oromojenū ipi: “Kiristu omānō yvyra jipokana rē, jane kō rekovijarerà rōmō, janeaiwererà repykarà mō”, e'i mǎě oromojenū oroiko. Juteu kō wenu remē, ojikō'ō ywe'e tite enu tare'ā kupa ipi. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō wenu remē, oojai kōrijō tē iko kupa ipi. “Ayyu poromoeawry mǎě tē aepo jaa”, e'i ywe'e tite ikuwa e'ā kupa ipi. [Noerovija tari ywe'e tite kupa rewarà mō aepo e'i kupa ipi.] ²⁴Na'evoi āmē jane Janejare'e remipyteporokwerà kō rōmō jaiko. Kiristu pupe Janejare'e kasiay wetea omojikuwaoka janeupe. Itekokuwaa ve omojikuwaoka janeupe. Ajawyī, “Ayyu poromotekokuwaway mǎě sienu”, ja'e enu. Juteu kō aepo e'i, ijayvy

^e 1.19 Isa. 29.14 ^f 1.20 Jo 12.17; Isa. 19.12; 44.25

wenu katu kupa remẽ. ãmõ, Juteu rōwã mãe kō ve aepo e'i, ijayvu wenu katu kupa remẽ. ²⁵ Janejare'e notekokuwai maevo sō tite jane kō pẽ. ãmõ, nikasi maevo sō tite teve. Ajamã'ẽ jane kō wyi wete mijẽsi Janejare'e ikasiay wete iko ipi. A'e kō wyi wete mijẽsi teve otekokuwaway wete iko ipi.

²⁶ A'evoa rẽ kee a'e pejẽ, eretārāgwerà kō. Pejipy'amogeta manyvo pō peiko Janejare'e pepyteporo remẽ. Jane kō remimoe'e rōmō rōwã itōkō pejẽ peiko. Ava jẽ rōwã kee e'i pejẽ: "Otekokuwaway mãe kō tẽ āwĩ kō", ne'i'āi pejẽ. Pe'ipe'igà tẽ teāmã itōkō peneirōarà kō otekokuwaway teāmã mãe kō. A'evoa ve pe'ipe'igà kōrijō tẽ ikasi teāmã mãe kō ekoi, ijayvukasi teāmã mãe kō ekoi. A'evoa ipe pejẽ peiko. ²⁷ Ajamã'ẽ Janejare'e pepyteporo jẽ, āwisō napetekokuwai epe remẽ. Āwisō napekasi epe remẽ teve. A'evoa omosioka otekokuwa maevo sō tite mãe kō, [nojirovijai ee mãe kō]. Ikasi maevo sō tite mãe kō ve omosioka, ²⁸ nopyteporo kōi remẽ. Emirōarō kō tẽ tesō opyteporo kō. Kejō Janejare'e opyteporo wemīgwei kō rōmō toiko kupa. Jane nikasi mãe kō. ãmõ, temirōarōgwerà kō. ãmõ, temimojaiwea kō. A'e a'e kō opyteporo Janejare'e. A'evoa rupi wereko noerovijai mãe kō tekokuwaa rā'āga imomioka ijupe kō. ²⁹ Ajawyi, "Ije ywesō ekatuay āmō jane kō wyi aiko ipi", nija'e'āi kuwa Janejare'e rovake jaiko ipi. ³⁰ Janekatu rẽ rōwã janepyteporo Kiristu Jesu remīgwei rōmō tijaiko ipi. Janejare'e opota wyi tẽ a'evoa janerereko ipi. Kiristu omānōa rupi Janejare'e tekokuwaa omojikuwaoka janeupewarà mō. [Kiristu nojavy ekojẽi Janejare'e rekoa ipi.] Ajawyi, eevejẽ jaiko mãe kō rōmō ivo mãe kō rōmō janererekotà āmẽ. Oupewarà kō rōmō janerereko ipi. Janeaiwererā omoepypa omānōa rupi. Ajawyi, kāramō, jakājā remẽ, Janejare'e pyri tẽ jaikotà ky'y. ³¹ A'evoa rẽ kee e'i ikusiwaoka Janejare'e karamoe remeve: "Ava mō sō opota ojimoe'e remẽ, kee te'i kōrijō: 'Janejare'e remireko katuarà rōmō tẽ ije aiko', te'i kōrijō ojimoe'e āmẽ", e'i maekwerà.^g

"Jesu Kiristu kasia rupi tẽ poromotekokuwa aiko", e'i mã'ẽ

2 ¹⁻² Eretārāgwerà kō, jypy remẽ aa pekoty remẽ, kee a'e ajipy'amogeta: "Jesu Kiristu yvyra jipokana rẽ ojijukaoka takatu janerekovijarerà rōmō mã'ẽ kōrijō tẽ amojenutà", a'e eupe. Ajawyi a'evoa aiko. Janejare'e ayvu omojikuwaoka mã'ẽ kōrijō tẽ amojenu pejẽ aiko ipi. Najimoe'ei tite aiko ipi. Etekokuwaa rōwã amojenu aiko pejẽ ipi. Janejare'e tekokuwaa kōrijō tẽ amojenu peupe. ³ Ajimonyijay pepyri aiko remẽ mijã. Atyty tesō teve ajimonyi rōmō aiko. ["Na'e katui imojenu maevo", a'e ajipy'amogeta. "Noenu'āi kupa!" a'e tite ajimonyi rōmō.]^h ⁴ Eayvukasia rupi rōwã aporegeta aiko ipi. Etekokuwaa rupi rōwã teve aiko. Ajamã'ẽ ijayvu amojenu remẽ, Janejare'e 'Āg okasia rupi tẽ omojikuwaoka aje ywete

^g 1.31 Jer. 9.24 ^h 2.3 J.K.R. 18.9

eremimojenuwerà peupe ipi. ⁵Ajawyi pekuwa Janejare'e 'Āg kasia rupi jajirovija ee mǎ'ě. Janetekokuwaa rupi rōwǎ jaiko.

“Janejare'e o'Āg rupi poromotekokuwa ipi”, e'i mǎ'ě

⁶Janejare'e tekokuwaa oromojenu ekoa rè ojimotekokuwa mǎe kō pè. Ajamǎ'ě age'ewarà jane kō tekokuwaa rupi rōwǎ oromotekokuwa oroiko ipi. Jane kō rōvijǎ tekokuwaa rupi rōwǎ teve oroiko. Kāramō opa mǎerǎ tē jane kō tekokuwaa ky'y. ⁷Ajawyi Janejare'e tekokuwaa rupi kōrijō tē oromojenu oroiko ipi. Janereko e'ǎve Janejare'e kee e'ipa amātejē karamoe remeve oupe: “Ō'ō aje, kāramō jane kō Era'yry rè ojirovija katu remē, areko katu kōtǎ epyri toiko karuaru kupa”, e'ipa janeupewarà mō. A'evo janemoe'ea rǎ rè oja'a amātejē. Ajamǎ'ě aepe jaa nojikuwaive jane kō pè mijǎ. A'e tē omojikuwaoka oreupe ky'y, toromojenu jenu erokwa ky'y. ⁸Pirujē age'ewarà jōvijǎgwerà kō aepe jaa rè notekokuwai. Otekokuwa sō ee kupa remē, Janerōvijǎ ywete nojukaoka'āi kuwa vyvra jipokana rè āmē kupa mijǎ, āwisō a'e ywesō ikatuay wete mǎ'ě rōmō ekoi. Ajamǎ'ě notekokuwai ijukatarà kō. ⁹A'evoa rǎ rè itōkō kee e'i ikusiwaoka amātejē karamoe remeve:

“Janejare'e e'ipa manyvo wauparà rǎ kō werekotǎ kāramō.

Ikatuay wete wereko kōtǎ.

A'evoa rǎ nomojisaokaive jane kō pè.

Ajawyi nijamǎ'ēive a'evoa rǎ rè. Nijaenuive teve.

Jajipy'amogeta ipe a'evoa rǎ rè. Nijatekokuwaive ee”, e'ipa amātejē karamoe remē.ⁱ

¹⁰A'evoa rǎ omojikuwaokapa janeupe age'e remē ky'y. Okatuaya omojikuwaokapa teve janeupe ky'y. O'Āg tē tesō ome'ē janeupe ky'y. A'e rupi omojikuwaokapa janeupe ky'y.

Otekokuwavay Janejare'e 'Āg. Ajawyi a'e ywesō Janejare'e jipy'amogetaa tē tesō okuwa. A'e rōmō'ite okuwa. ¹¹Janevote nijakuwa'āi kuwa Janejare'e jipy'amogetaa ipi. Ijipy'amogetaa nijakuwai ipi. I'Āg kōrijō tē okuwa. Āwitō jane'āg kōrijō teve jajipy'amogeta mǎ'ě okuwa ipi. Āmō kō āmē nokuwai. A'evo ve Janejare'e rōmō'ite ojipy'amogeta mǎ'ě okuwa. I'Āg kōrijō okuwa. Ajawyi nijakuwai ipi mijǎ. ¹²Age'e i'Āg janepy'a pè tesō ekoi ky'y. Aā vyv pewarà rōwǎ janepy'a pè ekoi mǎ'ě. Aje Janejare'e 'Āg tē tesō. Pirujē ojirovija ee mǎe kō py'a kō pupe tē ekoi. A'e rupi janerereko katua omojikuwaoka janeupe ipi.

¹³Ajawyi janevote rōwǎ janepy'a pupewarà rōwǎ jamojenu jaiko ipi. Janeremikuwa rupi rōwǎ jamojenu. Aje, Janejare'e 'Āg janemotekokuwa

ⁱ 2.9 Isa. 64.4

wekoa aje ywete mǎ'ê rê. Ajawyi a'evoa oromojenu erokwa ipi.

¹⁴Janejare'e Āg opy'a pè noerekoi mǎe kō “aje” ne'i'āi oreremimojenuwera kō pè iko ipi. “Ayvu poromotekokuwa mǎ'ê rōwā”, e'i ywe'e tite kōrijō kupa iko ipi. Notekokuwai ee kupa. Janejare'e Āg rupi sō ekoi kupa remē tē kuwa otekokuwa kupa mijā. ¹⁵Janejare'e Āg rupi ekoi mǎe kō ekoa rē otekokuwaway āmē ipi. I'Āg noerekoi mǎe kō omǎ'ê ywe'e ipe janere, āwīvoa rupi jaiko remē. Ajamǎ'ê notekokuwai iko kupa. Janejare'e rekoa rupi jaiko mǎ'ê rê notekokuwai kupa omājā. [Ajawyi janererōarō ywe'e tite kupa ipi.] ¹⁶Kee e'i itōkō ojikusiwa maekwera rupi katu:

“Ava jē rōwā Janerōvijā ywete jipy'amogetaa okuwa mǎ'ê.
Nuvei 'ete imotekokuwaarerā”, e'i ojikusiwa.’

Ajamǎ'ê sienu katu Kiristu jipy'amogetaa ky'y, i'Āg janemotekokuwa ee rewarā mō.

Janejare'e remimonokwera kō posikoa rewarā

3 ¹Eretārāgwerā kō, Kiristu rê pejirovija ppy remē itōkō Janejare'e Āg noerekoi mǎe kō vo tē peiko ipi mijā. Kiristu rekoa rupi napeikoi ipi mijā. Āwitō ja'y sakyrerā notekokuwaive, āwīvo 'ejē pejē peiko mijā. Napetekokuwaive Janejare'e rekoa rē peiko mijā. ²Āwitō ja'y sakyrerā pē susury kōrijō tē jame'ē to'u ipi, o'okwera no'uive remē. Āwīvo 'ejē pejē peiko. Poromo'e ppy tē Janejare'e rekoa rē tapekuwa ppy. Pejimotekokuwaway kuwasi peiko age'e remē mijā. Ajamǎ'ê aekwery vo jē tē peiko.^k ³Pemǎ'ē. “Ije kuwasi mijā”, pejē ojee pemājā ipi. Peporegeta teitete jē teve ojikoty peiko ipi. Āwīvo peiko remē, Kiristu rê nojirovijai mǎe kō vo 'ejē pejē peiko. ⁴Pepytery pewarā kō mō kee e'i tite: “Pauru koty rewarā tē ije”, e'i. “A'e ywesō ijayvukasi mǎ'ê rōmō ekoi”, e'i tite kupa. Āmō kō: “Aporu koty rewarā tē ije. A'e ywesō ijayvukasi mǎ'ê rōmō ekoi”, e'i tite kupa. Āwīvo peporegeta tite remē, aje noerovijai mǎe kō vo 'ejē peiko ipi!’

⁵Ije ywesō rōwā eayvukasi mǎ'ê rōmō aiko. Āwīvo ve Aporu ywesō rōwā teve ijayvukasi iko. Janejare'e rōmō'ite ijayvukasi mǎ'ê rōmō ekoi. A'e remīgwai kō tē ore oroiko, Aporu reve. A'e rē tē pejirovija ijayvu oromojenu pejē remē. Emīgwai kō tē ore, ojevo jē, Aporu reve.

⁶⁻⁷Koo rē tē poromosā'āgatā pemotekokuwaa rōmō. Janejare'e koo pewarā temitāgwerā kō vo 'ejē pejē peiko. Ore āmē koo rē oroposiko mǎe kō vo oroiko, pepytery pē oroposiko remē. Ojimitā gatu mǎ'ê vo ije, ije ppy Janejare'e ayvu amojenu pejē rewarā mō. Ajaire Aporu pemotekokuwa jē penereko. Āwitō temitāgwerā rē omoākā mǎ'ê vo Aporu

ekoi pene. Janejare'e rōmō'ite temitāgwerà omoryoka kuwa ipi ajamā'ē. Āwīvo ve a'e rōmō'ite ojirovijaoka pejē, upi tapeiko ky'y.^m 8 Pemā'ē. Iteetejē koo jarà remīgwai kō posikoa. Āmō, jimitāa rē oposiko. Āmō, temitāgwerà mokatua rē oposiko. Imoākāa rē oposiko teve. Ojevo jē ikatuay wete iposikoa kō. Āwīvo ve ikatuay wete iteetejē oreposikoa kō, ojevo jē Janejare'e pē oroposiko remē ipi. A'e oreposikoa omosā'āgatà oroposiko katu remē esa. A'e teve oremonoptytā. 9 Āwīvo ve ojevo jē Janejare'e rekoa mojenua rē oroposiko pepytery pē ipi. Ije, Aporu reve. Pejē āmē Janejare'e posikoa rena vo peiko, ikoo vo. Emīgwai kō rōmō oroposiko ipi, a'evoa rupi Janejare'e toposiko pepy'a kō pupe.

Tetā reinōa rē tē poromosā'āgatà teve pemotekokuwa rōmō. Tetā Janejare'e oinō mā'ē vo 'ejē pejē peiko. 10 [Ore āmē emīgwai kō rōmō oroposiko tetā rē mā'ē vo ore oroiko āmē. Āmō pyy oposiko. Ajaire āmō oposiko mijē rōnō. Ajaire āmō oposiko mijē rōnō. Ajaate tetā oinōma kupa. A'evō oreposikoa pepytery pē oroiko ipi remē.] Ije pyy aposiko pepyterà rupi aiko. A'evoa rōmō Janejare'e epyteporo taiko. Ijayvu nojenui 'ete itōkō pejē mijā. Ije tē katu amojenu pejē, Janejare'e ayvukwerà. Ajawyi tē ajaire pejirovija pyy ee ky'y. Ajaire tē Aporu uu erapyky rupi pemotekokuwa jē Janejare'e ayvu rē iko, ije pyy poromotekokuwa ee mā'ē rē. A'e rupi tē itōkō pejimotekokuwa sa'u Janejare'e rekoa rē peiko ky'y. Kee oro'e Janejare'e pē: “Tajavy e'ā ikō Janejare'e rekoa poromotekokuwaa rē nē”, oro'e Janejare'e pē oroposiko remē ipi. 11 Jesu Kiristu rē kōrijō tē poromotekokuwa. A'e tē janemojimo'ypa wee. Āwitō yvyra pyy ikasiay mā'ē kōrijō tē tetā omokasi ipi, āwīvo ve Jesu Kiristu rōmō'ite ikasi mā'ē jane'y rōmō ekoi. A'e rē kōrijō tē itōkō poromotekokuwa Janejare'e remimota rupi poroereko. Naikoi āmō rē poromotekokuwa mā'ē mō.

12 Kee a'e teve pejē. Āwitō ava mō tetā oinōtā remē, yvyra ātā mā'ē tē oinō wetā mō ipi. Ajawyi oiko pukutā tetā āmē upa. Āwīvo ve Jesu Kiristu ayvu rupi katu jaiko remē, aje katu jamotekokuwa jane kō ekoa rē ipi remē. Ojimokasitā ee ojirovija āmē kupa ipi ky'y. Ajamā'ē ijayvu rupi nijaiko ywe'ei remē, āmō, nī'ei jamotekokuwa remē, nikasi'āi kupa. Āwitō ava mō yvyra nātāi mā'ēgà weru imō'ā wetā pyy rōmō remē. Py'awarā mō ijupa tetā pyy rōmō āmē. Ajawyi py'awarā mō okei ajaire o'a. A'evō ojikuwatā tetā nātāi mā'ē rōmō. 13 A'evō 'ejē kuwa nivoi oroposiko pepyri oroiko remē. A'evō 'ejē kuwa teve poromo'e rā'āga remē. Ajawyi oropota ivo katu oroposiko pemotekokuwaarā rōmō oroiko ipi. Kiristu uu mijē remē, omojikuwaokatā janeposikoawerā āmē. A'evō ekoi remē, oropota kee e'i Kiristu oreposikoa rē omājā, “Aje ywete pō ivo katu peposiko Korītu wānā kō pyterā rupi”, te'i oreupe pene omājā. Tetā okaipa mā'ē

rè tè poromosã'ágatà. Āwītō tetã nātāi mǎ'ē okai remē, aje okaipatà āmē ky'y. [Pasi'y, oviro, tupamy, vyvra, pirujē okaipa jimo'yjētà āmē.] Āwīvo ve ava mō sō nikatui poromo'e Jesu Kiristu rekoa rè remē, notekokuwa'āi emimo'ekwerà kō aje ywete mǎ'ē rè. Ajawyi ajaire jimomorijaua 'arà okwa remē, nojirovija'āi ee kupa ky'y. Opoità iwyi kupa ky'y. Oposiko pānēmusu imo'earerà rewarà mō a'evotà ekoi āmē kupa.ⁿ 14 Ajamā'ē ivo katu poromo'earerà remē, na'evō'āi āmē kupa ky'y. Noposiko pānē'āi āmē imo'earerà. Emimo'ekwerà kō ory jētà iko kupa, Jesu rekoa rè. Ojirovija karuarutà ee āmē kupa ky'y. Āmē sōsi Janejare'e omoe'età imotekokuwaarerà ivo katu oposiko rewarà mō. 15 A'evō nikasi sō Jesu rekoa rè poromotekokuwaa remē, nikatu'āi āmē ky'y. Kee mǎ'ē votà āmē. Āwītō vyvra nātāi mǎ'ē okaipa remē. Ajamā'ē inōgarerà uve jē iko. Āwīvo ve oposiko pānē mǎ'ē ekoi. Janejare'e omoigo karuaru jētà opyri ereko. Ajamā'ē nomoe'e'āi, nikatui iposikoawerà kō rewarà mō.

16 Pekuwa aje ywete Janejare'e Āg tè pepy'a pupe ekoi. Ajawyi Janejare'e rena vo mǎ'ē tè pejē.^o 17 Janejare'e opota ikatuay wete tijaiko ena kō mō mǎ'ē. Ajawyi okāte'ā janere. Ajawyi kee a'e pejē. Ava mō sō aje ywete rōwā mǎ'ē rè tè pemotekokuwa remē, pepy'amoaità āmē apijarerà. A'evō Janejare'e Āg rena omoai tètā. Ajawyi apijarerà Janejare'e omomatà kāramō.

“Tapejimoe'e tite e'ā peiko”, e'i mǎ'ē

18 Āmō, kee a'e pejē. Tapejimoripeoka e'ā ikō peiko nē. Kee tapejē tite e'ā ikō ojiupe nē: “Ije ywesō Janejare'e ayvu akuwa”, tapejē e'ā ikō ojiupe nē. Nivo'āi āmē peiko. Jane kō notekokuwai mǎe kō tè aepo e'i ipi. Tapepoi ikō aepo rapijarerà kō wyi nē. Jane kō tekokuwaa rā'āga wyi pepoi remē, āmō kō kee e'i titetā peupewarà mō: “Notekokuwai 'eteay mǎ'ē tè āwī”, e'i titetā peupewarà mō āmē kupa. Ajamā'ē Janejare'e kee e'itā: “Otekokuwaway mǎ'ē āwī”, e'itā peupewarà mō āmē. 19 Jane kō nomārākuwai 'ete Janejare'e kotyre ipi. A'evōa rè kee e'i ojikusiuwa karamoe remeve: “Ava mō, 'Atekokuwaway ije', e'i tite sō oupe remē, Janejare'e omoane'e jētā kōrijō tojimoripe iko”, e'i.^p 20 Kee e'i teve ojikusiwapa: “Janejare'e okuwa katu janejipy'amogetaa kō ipi. Ajawyi jane kō, 'Akuwa katu', e'i tite remē, kee e'i Janejare'e ijupe kō: 'Manyvo rā rōmō rōwā ojipy'amogeta kupa', e'i āmē Janejare'e ijupe kō”, e'ipa amātejē.^q Aepo e'i Janejare'e wayvu kusiwaoka karamoe remeve. 21-22 Ajawyi tapejimoe'e tite e'ā ikenē, a'e pejē. Ekoty rewarà kō rōwā pejē. Aporu koty rewarà kō rōwā teve pejē. Peturu koty rewarà kō rōwā teve pejē. Ore tè penemīgwai kō vo 'ejē oroiko. Janejare'e remime'ēgwerà kō vo 'ejē ore peupewarà mō oroiko. Āmō, aā vyv peupewarà tè. Āmō, penekoa peupewarà tè. Mānōa

ⁿ 3.13 1Kor. 1.8 ^o 3.16 1Kor. 6.19; 2Kor. 6.16 ^p 3.19 Jo 5.13 ^q 3.20 Jīg. 94.11

teve peupewarà teve. Age'e remēwarà peupewarà teve. Kāramōwarà rā peupewarà teve. Pirujē weminōgwerà Janejare'e ome'ē peupewarà mō. ²³Kiristu pewarà mō tē a'evo peiko. A'e āmē Janejare'e pewarà mō tē ekoi.

“Janejare'e rōmō'ite poromosā'āga mā'ē”, e'i mā'ē

4 ¹Ajawyi ore Kiristu remīgwai rōmō tē oroiko. Janejare'e ayvu mojenuarà kō rōmō tē oroiko. Janejare'e nomojikuwaive maekwerà tē oromojenu oroiko ky'y. ²Kee e'i tōvijā kō wemīgwai kō pē ipi: “Eayvu rupi kōrijō tē ikō tapeiko nē”, e'i ijupe kō kupa ipi. [Āwīvo ve erōvijā kee e'i ije: “Eayvu kōrijō tē ikō teremojenu ipi nē”, e'i ije. Ajawyi ijayvukwerà rupi tē aiko ipi. Erōvijā morya rē aja'a ipi. A'e kōrijō tē e'i kuwa ije.] ³Ajawyi pejē emosā'āga pekupa remē, nimanyvoi āmē eupe. Nikasi peayvu emosā'āga pekupa remē eupe. Āwīvo ve tekokuwa kuwaparà emosā'āga remē, nimanyvoi teve eupe. Ije ve najimosā'āga'ai ipi. ⁴Kee rewarà mō aepo a'e. Ije nakuwai eaiwererà mō epy'a pē ainō gatu mā'ē mō. Ajamā'ē kee na'e'ai: “Ivo tē aiko, erōvijā remimota rupi katu”, na'e'ai. Erōvijā ywete kōrijō tē epy'a pewarà okuwa ipi. A'e kōrijō tē, “Ivo tē neiko”, e'i kuwa ije. Ajawyi ijayvu rē kōrijō tē aja'a aiko ipi.

⁵Kāramō Janerōvijā ywete uu tarà mijē. Āmē si jane kō jipy'amogetaa omojikuwaokatà ky'y. Pirujē jane kō jipy'amogetaa kō omojikuwaokatà. Tyvija rupi poromovyvyrai iko mā'ē ve omojikuwaokatà. Janejare'e tē, “Ikatuay wete neposikoawerà”, e'itā jane, aje ywete ikatuay remē. Ajawyi, “Nivoi iposikoa”, tapejē tite e'ā amātejē emīgwei kō pewarà mō ipi, a'e pejē.

⁶Eretārāgwerà kō, tapejimotekokuwa aepo a'e maekwerà rē. Janejare'e ayvu rupi katu kōrijō tapeiko. Āmē tē napejimoe'e tite'ai. Kee napejē tite'ai āmē ky'y: “Pauru koty rewarà tē ije”, napejē tite'ai āmē ky'y. Āmō, “Aporu koty rewarà tē ije”, napejē tite teve'ai āmē ky'y. ⁷Ajawyi ava jē rōwā pemoēoka āmō kō 'arà kty tapeiko ipi. Āwīvo ve ava jē rōwā pemotekokuwa āmō kō wyi. Janejare'e kōrijō tē penemikuwa ome'ē pejē. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ā ikō penemikuwa rē peiko nē, a'e pejē. Toporoerōarō e'ā teve ikō peiko nē.

⁸Ha! “Orojimotekokuwapa!” pejē tite sipō peiko? “Oreremikuwa kō iteeteje!” pejē tite sipō peiko? “Jōvijā kō rōmō oroiko!” pejē tite sipō? Aje ywete sō jōvijā kō rōmō peiko remē, ore ve jōvijā kō rōmō oroo kuwa peneve āmē mijā.

“Temirōarō rōmō oroiko”, e'i mā'ē

⁹Kee pejē tite orererōarō ipi: “Orevo rupi teve ore oroiko, Jesu remimonokwerà kō wyi”, pejē tite orererōarō ipi. Aje, pevo rupi teve orewyi. Agyvo oroiko. Temijatarà rā tē ore. Oremomorijau 'a tē orerereko

kupa. Pirujẽ jane kō rovake tẽ tesō oremomoriĵau 'a tẽ kupa. Āmō, yvapewarà kō rovake teve. Janeĵare'e remimota rupi tẽ maevo a'evo orerereko kupa. ¹⁰ Kiristu rekoa rupi oroiko rewarà mō, kee e'i oreupe kupa: “Notekokuwai 'ete āwī kō”, e'i kupa. Peupe āmẽ, “Otekokuwavay mālẽ tẽ āwī kō”, e'i peupewarà mō kupa ipi. “Iĵayvukasiay mālẽ āwī kō”, e'i teve peupe kupa. Oreupe āmẽ, “Nijayvukasi āwī kō”, e'i kupa ipi. A'evo orererōarō kupa ipi. Aĵamālẽ pemoe'e tite kupa ipi.

¹¹ Aĵe, age'e remẽ pejẽ pevo rupi teve orewyi. Amyay oroporara oroiko ipi. Yy warà teve oroporara teve oroiko ipi. Orekamisa kekeipa teve oroiko ipi. Āmō, noerovija tari mālẽ kō oremojaiwe orerereko kupa ipi. Oreretā e'āte oroiko. Āwīvo orerekoa ipi. ¹² Oroĵimi'utā remẽ, oroposiko ywete rālĩ a'evoa repy rōmō ipi. Ava mō iĵayvu ai orekoty ipe remẽ, “Tereporiĵauesa kō jẽ”, oro'e kōrijō Janeĵare'e pẽ ipi. Āmō, oremomoriĵauvey ipe kupa remẽ, oroĵimokasi jẽ Kiristu kasia rupi oroiko ipi.^r ¹³ Oreayvumoai epe kupa remẽ, oroporegeta katu jẽ iĵupe kō ipi. Noreayvu teitetei epe iĵupe kō ipi. Aĵamālẽ norepotai iko kupa ipi. Oĵikō'ō jẽ orete kupa. Orererōarō teve iko kupa.

“Eākarāgwerà kō vo 'ejẽ poroereko ipi”, e'i mālẽ

¹⁴ Poromošōika rōmō rōwā aepe a'e aporegeta pejẽ. Pemotekokuwa rōmō tẽ aepe a'e pejẽ. Poroauvey wyi tẽ aepe a'e pejẽ. Eākarāgwerà vo 'ejẽ poroereko ipi. Aĵawyi tẽ aepe a'e pejẽ. ¹⁵ Iĵe ypy itōkō ajo pemotekokuwa rōmō, Janeĵare'e ayvu e'eay Kiristu rewarà tapekuwa. [Peenu katu itōkō peiko āmẽ. Aĵaire itōkō peĵirovija katu ee peiko ky'y. Aĵawyi Janeĵare'e pyri peiko karuarutā peiko ky'y.] Aĵaire tẽ itōkō āmō kō oo pekoty erekovijarerà rōmō pemotekokuwa. Mōa'ārōwā oo oo pekoty kupa ky'y. Eayvu 'aryvo tẽ pemotekokuwavay Kiristu ayvu rẽ penereko kupa ky'y. Aĵa paire tẽ itōkō peĵimokasi sa'u āmẽ peiko ky'y. Aĵamālẽ iĵe tẽ Kiristu rẽ poromotekokuwa ypy mālẽ rōmō aiko. Aĵawyi iĵe kōrijō tẽ penuu vo mālẽ rōmō aiko. ¹⁶ Aĵawyi ereruparà mō tapeiko, Jesu koty rewarà kō rōmō, a'e pejẽ. Āwīvoa apota.^s ¹⁷ A'evoa rōmō Timoteu amonookatā pekoty. Era'yry vo 'ejẽ Timoteu. Erauvey mālẽ tẽ a'e. Janerōvijā ywete rekoa rupi katu ekoi mālẽ tẽ Timoteu. A'e tẽ amonookatā pekoty. A'e manyvo aiko Kiristu Jesu revejẽ aiko mālẽ rōmō mālẽ rẽ pemoĵa'aokatā penereko. Eayvu Kiristu Jesu rẽ poromotekokuwa maekwerà rẽ pemoĵa'aokatā penereko. Āwīvoa ve amojenu jenu erokwa ipi, taa kō rupi Jesu koty rewarà kō motekokuwa aa aiko remẽ ipi.

¹⁸ Mokoĵe āmōgwerà pepytery pewarà oĵimoe'e ywe'e tite iko kupa. Oĵimoātāre'ā iko kupa. Kee e'i tite oupe iko kupa: “Pauru nonu'āi ky'y. Iĵe tẽ aĵimoĵōvijātā aĵupa”, e'i tite oupe iko kupa. ¹⁹ Aĵamālẽ Janerōvijā ywete

^r 4.12 J.K.R. 18.3 ^s 4.16 1Kor. 11.1; Prp. 3.17

emonooka pekoty remē, aje py'awarà mō avāetà a'e pè. Āmē tē aporegeta kasitā āmē ojimoe'e tite māe kō pè imosā'āga kō ky'y. Akuwatā aje ywete oporegeta kupa remē. Akuwa tary ve aje ywete Janejare'e Āg kasia rupi oporegeta kupa remē. ²⁰ Janejare'e okuwa ava pō aje ywete omoēoka o'arā kyty mālē. Janeporegetaa rupi rōwā janekuwa. Ikasia rupi jaiko mālē rē omālē. A'evoa rupi janekuwa ipi. ²¹ [Ajawyi Janejare'e ayvu rupi katu ikō tapeiko ipi nē. A'e rē tapejirovija katu ipi. Ajawyi kee a'e pejē.] Pejē tē tapekuwa amātejē manyvo pepota poroereko ajo pekoty remē. Ererōarō ywe'e tite pekupa remē, aatā eayvukasia mō pemotekokuwa rōmō, a'e. Ajamā'ē pemorya ywesō ikatuay wete maevo peupe. Eayvu ikō taperovija amātejē āmē nē. Aporegeta katu kōrijōtā pepyri aiko remē āmē. Āwitō tuu wa'yry wemiauvay pè oporegeta ikatusa rupi ipi, āwīvo ve aporegetatā peupe āmē.

“Waiwererā rē ojimoane'e jē mālē tapemoisyry rā'ī pewyi”, e'i mālē

5 ¹ Ipojoy mālē penewarā kee jaa ojenu ije: “Korītu wānā kwaima'e mō, āwisō Jesu koty rewarā teipe remē, nivoi jē tē ekoi. Oy'yry weraa mālē tē tesō!” e'i mālē ojenu ije. Nikatui 'eteay a'evō ekoi remē! Noerovijari māe kō ipe nāwīvo ywe'ei ekoi ipi, nivoi epe kupa remē. Ajawyi eāgyo tesō aepo renu remē.^t ² Manyvōre pōkō pejimoe'e tite sō? a'e pejē. “Nimanyvo'āi a'evō ekoi remē”, pejē tite sipō ee pemājā! Peāgyoay kuwasi āwī kwaima'e rē pemājā mijā! Pemošioka kuwasi āwī rapijarā ipi mijā! Pemoisyry teve kuwasi pepytery pe wyi mijā! Nivoi 'eteay āwī rapijarā uu pepytery pè pejimooty Janejare'e moe'e remē ekoi! ³ Age'e, ke'irōwā aiko pewyi. Ajawyi, “Nokuwa'āi teipō”, pejē ywe'e tite pō ije? Ajamā'ē e'āg peneve ekoi. Ajawyi ajimopirai 'ete enu āmē. Ajawyi kee a'e epy'a pè: “Ojavy tesō sipō āwī kwaima'e”, a'e ijupewarā mō. Ajawyi ije ywete sō pepyri aiko remē, eayvukasi kuwa peneminu rōmō mijā. Amoisry kuwa āwī pepytery pe wyi mijā. Jesu ayvukasia rupi tē a'evō kuwa aiko. ⁴⁻⁵ Ije najui epe pepyri. Ajamā'ē e'āg peneve ekoi. Janerōvijā Jesu kasia ve peneve ekoi, ijayvu rupi pejimooty remē. Ajawyi nivoi mālē tapemoisyry ikō āwī pewyi nē, a'e pejē. Ajāgai rōvijā Satanasi po pè tapeity rā'ī tojimomorijau iko. Āwīvo remē kuise'e oitytā maevo waiwererā ky'y. Ivo maevo ekoitā āmē ky'y. Āmē kāramō Janerōvijā Jesu ovāe mijē remē, wereko jētā maevo eraa janerevejē yva kyty ky'y.”

⁶ Ejimorypa kō, kee pejē tite: “Orojimotekokuwaway Janejare'e ayvu rē”, pejē tite sō peiko ipi. Ajamā'ē nivoi mālē pemoisyry kuwasi pepytery pe wyi mijā. Nivoia ooupatā pene napemoisyryi sō remē. ⁷ Ajawyi tapemoisyry amātejē ikō pewyi nē, a'e pejē. Awyje janereko pyau rupi jēsi tapeiko āmē ky'y! Kiristu omānōma janerekovijarērā pè, janeaiwererā

^t 5.1 T.M. 22.30 ^u 5.4-5 1Kor. 1.8

repy rômô, ajawyi.^v ⁸ Aje ywete mǎ'ê rupi tapeiko ãmê ky'y. Ivo tekoua rupi kôrijô tẽ tapeiko ky'y.

“Jesu koty rewarà waiwererà rupi ojimoane'e jẽ mǎ'ê tapeity”, e'i mǎ'ê

⁹ Kee a'epa itôkô pejẽ eremikusiwarerà rupi: “Tapejimory e'ã nivoi mǎe kô rẽ ipi”, a'epa pejẽ. ¹⁰ Aepo a'e remẽ, Jesu koty rewarà kô pewarà mô tẽ a'e. Ojimoane'e jẽ sô waiwererà rẽ mǎe kô pewarà mô tẽ aepo a'e pejẽ. Jesu koty rewarà rôwǎ mǎe kô pewarà mô rôwǎ aepo a'e pejẽ. Jesu koty rewarà rǎ'aga kô pẽ tẽ a'e. Manyvo nijareko'ãi pirujẽ nivoi mǎe kô wyi jajisyry ipi. ãmô, omoma'e kô kôrijô omoe'e mǎe kô wyi. ãmô, imona mǎe kô wyi. ãmô, ojarà rǎ'aga kôrijô omoe'e mǎe kô wyi. Iteetejẽ noerovijai mǎe kô wyi. Manyvo nija'e'ãi apijarerà kô wyi jajisyry, ike yvy pẽ jaiko jẽ remẽ. Maty nijaa'ãi iwyi kô. [Kãramô yva pẽ Janejare'e pyri jaiko remẽ tẽ katu naiko'ãi apijarerà kô janepytery pẽ ky'y.] ¹¹ Ajamǎ'ẽ kee e'i mǎe kô rẽ tapejimory e'ã. “Jesu koty rewarà teve ije”, e'i rǎ'aga mǎe kô rẽ. Ajamǎ'ẽ nivoi ekoi. ãmô, omoma'e kô kôrijô omoe'e mǎ'ẽ. Ojarà rǎ'aga kôrijô omoe'e mǎ'ẽ teve. ãmô, poromovyvyrai iko mǎ'ẽ. ãmô, oka'uay iko mǎ'ẽ. ãmô, imona iko mǎ'ẽ. Apijarerà kô rẽ tapejimory e'ã, ojimoane'e jẽ waiwererà rupi iko kupa remẽ, a'e pejẽ. Tapejimi'u e'ã teve ipyri kô. Tapepoi iwyi kô.

¹²⁻¹³ Jesu koty rewarà rôwǎ mǎe kô nivoi ekoi remẽ, “Janejare'e rekoa pejavy ipi”, na'ei ijupe kô ipi. “Áwívo tapeiko e'ã ky'y”, na'ei teve a'e kô pẽ. Janejare'e kôrijô tẽ kuwa wemavo kô ity, toike e'ã wena pẽ kupa. Ajamǎ'ẽ Jesu koty rewarà mô peneirôarà nivoi ekoi remẽ, tapeayvukasi ãmê ijupe, a'e pejẽ. “Waiwererà rẽ ojimoane'e jẽ mǎ'ê tapemoisyry pepytery pe wyi”, a'e pejẽ.^w

“Kee tapeiko peneirôarà mô pemoai remẽ”, e'i mǎ'ê

6 ¹ ãmô kee jaa penewarà ojenu ije: “Jesu koty rewarà mô ovoarà rẽ nivoia omo'ytà remẽ, noerovijai mǎe kô pẽ tẽ omoiarà weraa tomosǎ'aga esa ipi”, e'i mǎ'ê ojenu ije. Nikatu miti a'evo remẽ peiko. Ajawyi kee a'e pejẽ. Janejare'e koty rewarà kô pẽ tẽ toeraa imosǎ'agaoka. A'evoa kôrijô tẽ ikatu. ² Aje kãramô noerovijai mǎe kô rôwǎ poromosǎ'agatà ipi. Pejẽ tẽ poromosǎ'agatà Kiristu koty rewarà mǎe kô rômô. Ajawyi age'ewarà poromosǎ'agaa pekuwa kuwa, áwisô niwaypei pekuwa mǎ'ẽ age'ewarà. Napekuwapai sipô a'evoa? Pekuwapa ipe maevo. ³ ãmô, kee jaa tapekuwa. Yvapewarà kô reko tẽ tesô simosǎ'agatà kãramô. Ajawyi, age'ewarà poromosǎ'agaa rẽ tapetekokuwa peiko ky'y. ⁴ Ajawyi kee a'e pejẽ, Jesu koty rewarà kô pẽ. [Penemimotekoe'e kô mô tapepyteporo. A'e kô rovake taperaa pemoaiarerà nivoi penereko remẽ.]

^v 5.7 Jisyry. 12.5 ^w 5.12-13 T.M. 13.5; 17.7

Nikatui Jesu noerovijai mǎe kō rovake peraa remē. Pevo tē tapekuwa.
 5Pejimosioka kuwasi noerovijai mǎe kō gyty peraa remē mijǎ. Nuvei sipō
 Jesu koty rewarǎ otekokuwavay mǎe kō mō pepytery pē? 6Uve! [A'e kō
 tē pepyteporo kuwa poromosǎ'āgaarǎ kō rōmō toiko kupa mijǎ. Jesu koty
 rewarǎ kō ojikō'ō ojee remē, a'e kō tē tomosǎ'āga kō esa āmē. A'e kō tē te'i
 teve manyvotǎ tekoua.] A'evō rōwǎ peiko ajamǎ'ē. Pejimoai ojee peiko,
 Jesu koty rewarǎ kō rōmō. Ajaire penōvijǎ otekokuwa mǎ'ē pē rōwǎ peraa
 pemoaiarerǎ. Janejare'e noerovijari mǎ'ē rovake tē peraa tomosǎ'āga esa.
 Nivoi a'evō remē peiko.

7Āwīvo peiko remē, pejikuwa notekokuwai mǎe kō rōmō tē peiko ipi.
 Nikatui poromosǎ'āga esa mǎ'ē Jesu noerovijai mǎ'ē pē peraa remē. Ikatu
 sa'u kuwa pemoaiarǎ pē remē, “i'ete” pejē kōrijō remē. Ikatu sa'u teve
 kuwa pemoma'e kō rē ava mō imona remē, “i'ete” pejē kōrijō remē. A'e
 ywesō ikatuay kuwa āmē. 8Ajamǎ'ē pejē ywete pevoarǎ pemoai ereko ipi.
 Āmō, pemona teve imoma'e kō rē peiko ipi. Āwisō Jesu koty rewarǎ kō
 teipe pejē remē, pejimoai jē ajamǎ'ē peiko ipi.

9Kee jaa pekuwa ipe: “Nivoi mǎe kō nomoēokai Janejare'e o'arǎ kyty
 ipi. Ajawyī omānō remē, noo'āi Janejare'e pyri oiko karuaru”, ejaa. Aepo
 jaa rē tapejimoripe e'ā. Kejō Janejare'e noereko'āi opyri mǎ'ē. Ojarǎ rǎ'āga
 rē oja'a iko mǎe kō. Ojimomy'a iko mǎe kō. Āmō, kwaima'e āmō kwaima'e
 rē oiko mǎe kō. Āmō, wāivī oiko teve ojee iko mǎe kō. 10Āmō, imona iko
 ipi mǎe kō. Āmō, okāte'ā omoma'e kō rē iko ipi mǎe kō. Āmō, oka'uay
 iko mǎe kō. Āmō, poromovyvyrai iko mǎe kō. Āmō, poromoripea rupi
 poromoma'eekyi iko ipi mǎe kō. Wāi wāisō nomoēokai Janejare'e o'arǎ
 kyty rewarǎ mō ipyri noiko karuaru'āi kupa. 11A'evō itōkō peneirōarǎ kō
 mō ekoi mijǎ. Ajaire Janejare'e opy'aky'a'opa kō imoteeoka kō, oupewarǎ
 kō rōmō toiko kupa ky'y. O'Āg rupi a'evō wereko kō. Janerōvijǎ Jesu
 Kiristu ijaiwererǎ kō repy rōmō omānō wyi a'evō werekooka kō.

Janejare'e 'Āg rena rōmō jaiko mǎ'ē rewarǎ

12Kee e'i titetǎ ava mō ipi: “[Jesu Kiristu koty rewarǎ tē ije.] Ajawyī
 pirujē eremimotarǎ rupi kōrijō aiko remē, nimanyvo'āi”, e'i titetǎ
 oupewarǎ mō ipi. Aepo e'i mǎ'ē pē kee a'etǎ. Pirujē tekoua rōwǎ ikatu
 janeupe ipi. Namokasioka'āi eremimotarǎ inō e'arǎ kyty upi taiko
 ipi.^x 13Ava mō kee e'i tite kuwa ipi: “Eamyay wyi ajimi'utǎ”, e'i kuwa.
 “Ja'umǎ'ē rena teāmǎ janereykwerǎ”, e'i kuwa. Ajamǎ'ē kǎramō Janejare'e
 omomatǎ janereykwerǎ, ja'umǎ'ē revejē. [Āwīvo ve, āmō kee e'i tite
 kuwa: “Wāivī mō rē apota sō ajimomy'a aiko remē, āwīvo aikotǎ āmē”,
 e'i teve kuwa. Āwīvo teāmǎ jane kō ipi wyi aepo e'i kuwa. Ajamǎ'ē
 janereko ypykwerǎ opa jane.] Ivo e'āa rōmō rōwǎ Janerōvijǎ janereinō.

^x 6.12 1Kor. 10.23

Opota wemimota rupi tijaiko. A'evoa rōmō tē janepirā oinō. ¹⁴ Janejare'e Janerōvijā Jesu omomoera mǎnōa wyi okasia rupi. Āwīvo vetā jakājā remē, janemomoera tary ve okasia rupi.

¹⁵ Kiristu koty rewarā rōmō jaiko remē, aje Kiristu rē jajimo'y mǎē rōmō tē jaiko āmē. Pe'īpyte eeeve jaiko. Ajawyi nijajimomy'a'āi āmō kō rē jaiko ipi. Nivoi Kiristu koty rewarā ojimomy'a remē. Pe'īpyte rōwā sipōkō Kiristu reve jaiko mijā. ¹⁶ Kee e'i itōkō Janejare'e ikusiwaokapa teāmā a'evoa rē: “*Mōrijō mǎe kō pe'īpyte rōmō oiko ojee kupa*”, e'i mǎē. Ajawyi ava mō sō ojimomy'a mǎē rē oiko remē, pe'īpyte mǎē rōmō kōrijō tē eeeve ekoitā āmē ky'y. Napekuwai sipō a'evoa mijā? Pekuwa kuwasi mijā.^y ¹⁷ Ajamāē Janerōvijā ywete revejē jaiko remē, pe'īpyte rōmō jaiko eeeve. O'Āg oinōma janepy'a pupe toiko. Ajawyi ipy'a rupi katu jaikotā āmē ky'y. Ajawyi pe'īpyte rōmō jaikotā eeeve jaiko ky'y.

¹⁸ Ajawyi kee a'e eayvukasi rōmō. Tapejimomy'a e'ā ikenē, a'e pejē. A'evoa wyi tapejirokyje ikenē. A'evō sō peiko remē, pevōte pejimoaiokatā āmē. Iteetejē janeaiwererā kō ipi. Ajamāē pe'īpyte janepirā rewarā. Nivoi jaiko janepirā jamoky'a Janejare'e rovake remē. ¹⁹ Aje Janejare'e Āg janepirā pupe ojimoenapa iko. Janejare'e tē o'Āg omuupa janepy'a pupe tojimoena iko. Ajawyi tijajimoky'aoka e'ā janeaiwererā pē jaiko. Aje ywete jane rōwā janepirā jarā ky'y. Janejare'e Āg tē ijarā rōmō ekoi ky'y. Aepo jaa kuwasi pekuwapa peiko mijā.^z ²⁰ Aje ywete Jesu omānō peupewarā mō. Peaiwererā repykarā mō omānō. Epy wete mǎē vo peaiwererā repyka. Ajawyi tapejimoaioka e'ā peiko ipi, a'e pejē. Janejare'e moe'ea rōmō kōrijō tē tapeiko, i'Āg rena rōmō ipi.

Moregetaa jirekoa rewarā

7 ¹ Amāē penemikusiwarerā rē imogeta. [Kee pejē ikusiwa imuu ije: “Norōjirekoi ipi remē, ikatu tē pō Janejare'e pē?” pejē ije mǎē.] Ajawyi kee a'e pejē. Ō'ō, nimanyvoi kwaima'e wāivī noererekoi remē. ² Ajamāē wāivī rē jitupia ywesō ikasiay joe ipi. Ajawyi mōa'ārōwā jane kō nivoi ekoi ipi. Ajawyi penerekwapa remē, ikatuay āmē peupe. Eupe ikatu kwaima'e erekwapa remē. Werekwarā reve jēsi toiko āmē iko kupa. Āmē ikatuay ekoitā āmē kupa.

³ [Āmō, kee pejē teve ije: “Ore pa'e. Manyvotā pōkō orōjireko paire oroiko?” pejē āmē ije.] Ajawyi kee a'e erekwapa mǎe kō pewarā mō. Ikatu ikō tapeiko penerekwarā reve peiko nē, a'e pejē. Penerekwarā opota wee peiko remē, tapepota tē āmē. Ojireko mǎe kō rōmō peiko āmē ky'y. Aepo a'e teve imēma mǎe kō pē. Pemēnā opota peneve oiko remē, tapepota tē āmē. Ojireko mǎe kō rōmō ikō tapeiko āmē ky'y nē. ⁴ Imēma mǎe kō pē kee a'e. Pemēma ky'y. Ajawyi penerekoarā rōmō pemēnā kō ekoitā

^y 6.16 Jinō. 2.24 ^z 6.19 1Kor. 3.16; 2Kor. 6.16

ky'y, a'e pejë. Āwīvo ve erekwapa mǎe kō pè kee a'e. Penerekwapa pejë. Ajawyi penerekoarà rōmō penerekwarà ekoità ky'y, a'e pejë. ⁵Ajawyi erekwarà, “Noroereko'āi”, te'i e'ā omēnà pè āmē. A'evo ve kwaima'e kō, “Noroereko'āi”, te'i e'ā werekwarà pè. Kee remē kōrijō tē ojeeve tapeiko e'ā rā'i. Janejare'e pè ojevo jē peporegetatà remē tē napeiko'āi rā'i ojee. Āmē tē: “Tijaiko e'ā rā'i ojeeve. Naiko'āi rā'i age'e”, pejëta. A'evo remē tē ikatu āmē. Āmē Janejare'e rē kōrijō tē peja'atà rā'i. Aja paire tē tapejireko mijē. Āmē tē āmō kō rē napejitup'i'āi āmē. A'evo remē tē [ājāgai rōvijā] Satanasi nikasi'āi pemoripea rē āmē ky'y.

⁶Kee na'e'āi ajamā'ē pejë: “Jane kō pirujē tojireko ky'y”, na'e'āi pejë ajamā'ē. “Tojireko e'ā ky'y”, na'e'āi teve pejë. Pepota remē kōrijō tē ikatu pejireko. ⁷Ajamā'ē ije nererekwai mǎe rōmō aiko. Apota āwīvoa, ajawyi. Ikatu teve kuwa evo peiko remē mijā. Ajamā'ē janevote janerekoa Janejare'e ome'ē maekwerà rupi kōrijō tē tijaiko ipi. Iteetejē pirujē Jesu koty rewarà kō pè ekoa kō ome'ē ipi.

⁸Ajamā'ē kee a'e nojirekoive mǎe kō pè. Ikatu kuwa napejirekoi remē. Ikatu evo peiko remē. Ikatu kuwa teve nimēi mǎe kō nojirekoi remē mijā. Āmō, ikatu kuwa ve terekwarerà kō nojirekoi mijē ky'y remē. ⁹Ajamā'ē wāivī ojimomorijau sō omēne'ā tē iko remē, tojireko mijē ikō āmē kupa ky'y nē. Jitupia nojimokasi'āi ee āmē. Ajawyi ojireko remē ywesō ikatutà āmē ijupe, nopota ywe'ei ojimomorijau remē. Kwaima'e kō pè ve aepo a'e. A'evo ywesō ikatu āmē ijupe.

“Tijapoi e'ā janerevewarà wyi”, e'i mǎe

¹⁰[Kee pejë teve ije: “Ikatu pō emēnà wyi apoi? Ajaire Janejare'e rē ywesō aja'atà aiko. Ikatu pō a'evo remē Janejare'e pè?” pejë.] A'evoa rē poromotekokuwatà. Evote rōwā a'età pejë. Janerōvijā ywete ayvu rupi tē a'età pejë. Wāivī ojirekopa remē, topoi e'ā omēnà wyi. ¹¹Ajamā'ē opoi sō omēnà wyi remē, āmō kwaima'e reve tojireko e'ā ky'y. Āmō, ikatu ojivy mijē omēnerà kty remē. Imēnà teve topoi e'ā werekwarà wyi, a'e pejë.^a

¹²[Kee pejë teve itōkō ije: “Jesu koty rewarà rōwā erevewarà. Ajawyi apoità pō iwyi?” pejë teve.] Nakuwai Janerōvijā ywete ayvu mō aepo rewarà rē. Ajawyi ije tē eayvu e'e rupi kōrijō tē a'età pejë. Kee a'e kwaima'e Jesu koty rewarà pè. Jesu koty rewarà rōwā sō nererekwarà remē, terereko jē nererekwarà rōmō, opota jē werekopa remē, a'e pejë. Terepoi e'ā iwyi, a'e pejë. ¹³Āwīvo ve wāivī kō pè a'e, Jesu koty rewarà kō pè. Jesu koty rewarà rōwā sō nemēnà remē, terereko jē nemēnà mō, opota jē werekopa remē, a'e pejë. Terepoi e'ā iwyi āmē. ¹⁴Kee rewarà mō. Janejare'e noerovijaive mǎe teipe nerevewarà. Ajamā'ē Janejare'e ivo mǎe rōmō wereko nerewarà mō. Nāwīvoi sō remē, Janejare'e noerovijai mǎe ākarā vo kuwa peākarāgwerà

^a 7.11 Mat. 5.32; 19.9; Mak. 10.11-12; Ruk. 16.18

kō āmē ky'y. Ajamāē Janejare'e ivo mǎe kō rōmō wereko kō nerewarà mō, a'e pejë. ¹⁵Ajamāē kee a'e teve pejë, Jesu koty rewarà kō rōmō: Tapepoi e'ā peiko penevewarà wyi, a'e pejë. Ajamāē penevewarà sō kee e'i neupe remē, “Napotai Jesu koty rewarà erevewarà rōmō”, e'i sō remē, “hoō” tapejë kōrijō opoi newyi remē. Janejare'e opota ikatuay ikoty rewarà kō rōmō jaiko mǎē. Ajawyi aepo a'e pejë. ¹⁶Ajawyi, terekwarà kō, tapepyta jē pemēnà kō reve pepota jē kupa remē, a'e pejë. Penewarà mō maevo ojirovijatà Jesu rē iko ky'y. Āwīvo ve kwaima'e kō, tapepyta jē penerekwarà reve peiko. Penewarà mō maevo ojirovija tary ve Jesu rē ky'y.

“Aekwery vo jē tapeiko”, e'i mǎē

¹⁷Kee a'e pirujē pejë, manyvo tapeiko. Pejāvijō jē ovo rupi tē penekoa Janejare'e omēē pejë mǎē rupi tapeiko, a'e pejë. Tapepy'a katu āmē peiko, a'e pejë. Manyvo Janerōvijā ywete omono tapeiko mǎē rupi, tapepy'a katu jē āmē peiko, a'e pejë. Aepo a'e pirujē Jesu koty rewarà kō pē ipi, taa kō rupi aa imokasioka kō remē. ¹⁸Agyvo. Juteu kō pē kee a'e. Juteu kō rōmō pejë peiko. Ajawyi ojiiemosīpire'o mǎe kō rōmō peiko teāmā. A'evo peiko teāmā Janejare'e pepyteporo remē. Āwīvo ve Juteu rōwā mǎe kō pē kee a'e. Juteu rōwā mǎe kō rōmō peiko teāmā. Ajawyi nojiiemosīpire'oi mǎe kō rōmō peiko teāmā. A'evo teāmā peiko Janejare'e pepyteporo remē. Ajawyi pirujē kee a'e pejë. Manyvo peiko Janejare'e pepyteporo remē, aekwery ve tapeiko jē, a'e pejë. ¹⁹Janejare'e pē nimanyvoi jajiiemosīpire'o remē. Nimanyvoi teve nijajiiemosīpire'oi remē. Janejare'e omāē jane kō rē remē, kee e'i kōrijō tē: “Ekoty rewarà kō tē āwī kō”, e'i kōrijō janeupewarà mō ipi. “Eayvu rupi ekoi mǎe kō tē”, e'i kōrijō janeupewarà mō. ²⁰Ajawyi āwitō peiko Janejare'e pepyteporo ypy remē, aekwery ve peiko.

²¹Āwīvo ve temīgwai temippykwerà rōmō sō peiko pejirovija ypy Jesu rē remē, aekwery vo jē tapeiko. Tapepy'a katu jē a'evo peiko remē. Ajamāē ovote penōvijā pemomoioka remē, ikatuaytā āmē. Tapenory kōrijō āmē peiko ipi. Tapepy'a katu pevote penekoa rē āmē ky'y. ²²Jesu koty rewarà rōmō peiko ky'y remē, nivoi mǎē kasia wyi Kiristu pemomoiokapa ky'y. Ajawyi ovote ekoi mǎē vo 'ejētā peiko āmē ky'y, temippykwerà rōmō tē tesō ipe pejë remē. Āwīvo ve ovote ekoi mǎē rōmō tē tesō ipe remē, Kiristu remīgwai rōmō peiko jētā āmē ky'y. A'evoa rōmō tē Janejare'e pepyteporo ipi. ²³Jesu omānōa rupi janepyypa mǎe kō rōmō jaiko ky'y. Epy wete mǎē vo tē jane ijupe jaiko ky'y. Ajawyi okātēā janere. Ajawyi tapejimeē e'ā tōvijā pē temīgwai ai rōmō ky'y, a'e pejë.

²⁴Ajawyi tapepy'a katu jē peiko, a'e pejë. Janejare'e pepyteporo maekwerà vo jē tapeiko ikoty rewarà kō rōmō.

Nojirekoive mǎe kō rewarà

²⁵[Āmō kee pejë nojirekoive mǎe kō pewarà mō: “Ikatu pō ojireko remē?” pejë teve pekusiwa imuroka eupe remē.] Ajawyi kee a'e

pejẽ. Nakuwai Janerõvijã ayvu mō a'evoa rē. Ajawyi eayvu kōrijō tē akusiwatā imono peupe. Ajamã'ẽ Janerõvijã ywete poroporijaesaa rupi emotekokuwavy. Ajawyi poromotekokuwatā. Kee a'e pejẽ. ²⁶Waypetetā janerekoa Jesu koty rewarā kō rōmō age'e remẽ, janemomorigau mǎe kō rewarā mō. Ajawyi eupe ikatu kuwa nojirekoive mǎe kō nojirekoi remẽ. Waypetetā janemomorigaua wyi aepo a'e pejẽ. ²⁷Ajamã'ẽ pejireko paire tapepoi e'ã ikō penerekwarā wyi ipi nē, a'e pejẽ. Ajamã'ẽ napenerekwaive remẽ, penerekwarā rā ikō tapeeka e'ã nē, a'e pejẽ. ²⁸Ãmẽ ivo teipe ekoi mǎ'ẽ ojireko remẽ, ikatute tojireko kupa. Ivo ve wāivĩ nimẽive mǎe kō ojireko remẽ, ikatu teve ãmẽ. ãmẽ tē Janejare'e rekoa nojavy'ãi ojireko kupa remẽ. Ajamã'ẽ pejireko remẽ ywesō waypete sa'utā penekoa pejẽ ky'y. Pejipy'amopiraitā penevewarā rē peiko ky'y. Peākarāgwerā kō rē teve pejipy'amopiraitā peiko. Ajawyi eupe ikatu sa'u ava mō nojirekoi remẽ.

²⁹Kee a'e teve pejẽ, ejimorypa kō. Ijatugā tē janereko e'ãma tui upa. Ajawyi uve penerekwarā remẽ, a'e rē ywesō rōwā tapejipy'amogeta peiko. ãmō, peākarāgwerā kō rē ywesō rōwā teve. Āwitō nojirekoi mǎe kō Janejare'e rekoa rē ywesō ojipy'amogeta, tǎwīvo ve peiko. ³⁰Ajawyi kee a'e pejẽ. Aje Janerõvijã ywete rē ywesō tijaja'a jaiko, a'e pejẽ. Ajawyi janeāgyo remẽ, janeāgyoa rē ywesō tijaja'a e'ã jaiko. ãmō, janerory remẽ, janerorya rē ywesō tijaja'a e'ã jaiko. ãmō, janemoma'e moatya rē ywesō tijaja'a e'ã teve jaiko. ³¹Moma'e jarā rōmō jaiko remẽ, janema'e kō rē ywesō tijaja'a e'ã. Opa mǎerā tē janemoma'e kō.

³²Napotai pejipy'amopirai peiko. Apota Janerõvijã ywete morya rē ywesō peja'a peiko mǎ'ẽ. Ajawyi kee a'e pejẽ. Ikatu kuwa evo peiko mijã. Nererekwai mǎ'ẽ tē ije. ãmẽ ywesō niwaypei Janerõvijã ayvu mojenua rē ywesō aja'a aiko ipi. Imorya rē ywesō teve aja'a aiko ipi. ³³Ajamã'ẽ erekwapa mǎ'ẽ iteetejẽ mǎ'ẽ rē ojipy'amopirai iko ipi. Werekwarā morya rē ywesō oja'a iko ipi. ³⁴Ajawyi Janerõvijã ywete morya rē oja'a ipe remẽ, werekwarā morya rē jẽ ywesō oja'a iko ipi.

Kee a'e terekwarerā kō pē. ãmō, wāivĩ nimẽive mǎe kō pē teve kee a'e. Janerõvijã ywete remimota rupi ywesō pepota peiko remẽ, a'e rē ywesō pejipy'amogeta peiko ipi, a'e pejẽ. A'e rē ywesō peposiko teve peiko ipi. Niwaypei a'evoa peupewarā mō, napemēi rewarā mō. Napememyrive rewarā mō. Na'evoi wāivĩ imēma mǎe kō. A'e kō omēnā morya rē ywesō oja'a kupa ipi.

³⁵Pemotekokuwaa rōmō aepo a'e ikusiwa imono peupe, tapejimokasi enu ãmẽ. Napotai ajamã'ẽ eayvukasi peupe. Apota ikatuay peiko ojeeve.

^b 7.26 Nivoi mǎe kō omomorigauvay Jesu koty rewarā kō ereko rewarā mō aepo e'i Pauru ijupe kō. Pauru teve a'evo wereko kō nojirovijaive Jesu rē remẽ. Ajawyi oo oo ãmō tetā tetā wyyi rupi eka kō. Wesa kō remẽ, opy enōe eru tetā wyyi pe wyi eraa imopā'ã jimopā'ãga pupe ipi. Wāivĩ kō ve tesō a'evo wereko. J.K.R. 8.3.

Āmō, apota Janejare'e rē jē ywesō peja'a peiko māl'e. Ajawyi Janerōvijā ywete remimota rupi ywesō ikō tapejimokasi peiko nē, a'e pejē.

³⁶Age'e aporegetatā ojimosuru tē rāl'ī werekwatarā rē māl'e kō pewarā mō. “Maervo nikatui jajireko remē”, pejē tite ne. Ma'e. Kee pejē tite penerekwatarā pē remē, nikatu'āi āmē: “Maervo Janerōvijā nopota'āi jajireko”, pejē remē. Ajamāl'e aepo pejē paire, pejitupi jē ee. Tyvija rupi peiko jē ee. Ajamāl'e naperekoi. Janejare'e morya rōwā a'evoa. A'evō peiko remē penerekwatarā tapereko amātejē āmē. Ikatute āmē. Janejare'e ayvu napejavy'āi pejireko remē. ³⁷Kee ekoi māl'e i'ete nojirekoi remē. Janejare'e rē ywesō oja'a iko. Ajawyi wāivī kō rē nojitupi omājā ipi. Werekwatarā rē nojitupi ipi. Ajaire opy'a pē ovote kee e'i: “Āmē ywesō niwaypei Janejare'e remimota rē aja'a”, e'i oupe māl'e. A'evoa ikatu nojirekoi remē. Nojavy'āi Janejare'e rekoa āmē. ³⁸Eupe, ikatute ava mō ojireko remē. Ajamāl'e nojirekoi remē ywesō ikatuay wete teve eupē.

³⁹Age'e terekwarā kō rewarā rē poromotekokuwatā. Oiko jē pemēnā remē, tapeiko jē eeve peiko. Tapepoi e'ā iwyi. Ajamāl'e okājāma sikaepo pewyi ky'y remē, pepota sikaepo pejireko mijē remē, pemēnā renawery pē remē, pejireko āmē. Ajamāl'e, Janerōvijā koty rewarā reve kōrijō tē ikatu pejireko mijē, terekwarerā rōmō peiko remē. ⁴⁰Ajamāl'e terekwarerā nojirekoi mijē remē, a'e sōsi oryvaytā. A'evō ekoi remē ywesō si ikatutā ijupewarā mō. Ojimo'āgatutā āmē iko ky'y. Aepo āmē eayvu tē. Janejare'e Āg tē maervo emotekokuwa aepo ta'e ajamāl'e.

Ja'umāl'e ojarā rāl'āga jimoātāgwerā pē temime'ēgwerā rewarā

8 ¹[Penemikusiwarerā rupi peporanu eupē manyvo jaa ja'umāl'e temime'ēgwerā ijarā rāl'āga jimoātāgwerā pewarā. A'evoa rē poromogetatā.] “Janeremikuwa a'evoa”, ja'e remē, jajimoe'e ywe'e titetā janeremikuwa rē ipi. Ajamāl'e āmō kō siauvay remē, simokasi kōtā āmē ipi, āmē ywesō tojimokasiay ivo tekoua rē kupa. ²Ava mō sō, “Ije ywesō atekokuwa āmō kō wyi”, e'i remē, ivo tekoua nokuwai apijarerā ajamāl'e. Pe'īpe'īgā tē okuwa. Tojimotekokuwa jē iko. ³Ajamāl'e Janejare'e okuwa wauparā kō ipi.

⁴Ajawyi kee a'e pejē: Āmō kō, ojarā rāl'āga jimoātāgwerā pē ja'umāl'e oinō ime'ē ipi. [Ajamāl'e a'evō paire omosāi to'u kō ipi.] “Āmē a'evō remē manyvo ja'etā pōkō?” pejē ije. “‘Jimoātāgwerā pewarā temime'ēgwerā nisi'u'āi', ja'etā pōkō?” pejētā pōkō ije āmē. Ijarā rāl'āga jimoātāgwerā kō, ni'āi māl'e tē ajamāl'e. Janejare'e rōmō'ite i'ā māl'e. Pe'īte ekoi. A'e kōrijō tē manyvo ekoi okasia rupi māl'e. Pe'īte ekoi a'evō māl'e. A'evoa sikuwapa.

⁵Ajamāl'e Janejare'e nokuwai māl'e kō pē uve mōa'ārōwā “janejarā” e'i tite ijupe māl'e kō, ee oja'a tite kupa māl'e kō. Kejō pē aepo e'i tite kupa: Yva pewarā kō rāl'āga kō. Yvy pewarā kō rāl'āga kō teve. A'e a'e kō omoe'e rāl'āga oōvijā rōmō kupa. Ajamāl'e āmō rupi tē ekoi kupa. ⁶Janeupe āmē

uve pe'ite Janejare'e. Janeruu yvapewarà tè a'e. A'e tè janereinōoka pirujē. Iteetejē janereinōoka mǎē rōmō ekoi. Ajawyi ijupewarà mō tè jaiko. Āmō, pe'ite Janerōvijā ywete rōmō ekoi mǎē. Jesu Kiristu tè a'e. A'e tè pirujē janereinō mǎē tè. Ajawyi ijupewarà mō tè jaiko ky'y. ⁷Ajamāē pirujē rōwā Jesu koty rewarà kō otekokuwa aepe jaa rè. Ajamāē āmō kō ojipokuwa ojarà rāāga moe'e tite kupa. Ajawyi ja'umāē o'utà kupa remē, kee e'i tite kupa ipi: “Āwī jimoātāgwerà pewarà temime'ēgwerà a'u remē, epy'amoaità a'u remē”, e'i tite oupe kupa. No'ui āmē kupa. Nipy'a kasi iwa kupa. Ajawyi aepe e'i kupa. ⁸Ajare kee a'e pejē. Janekatuay Janejare'e pewarà mō jane. Ja'umāē rewarà mō rōwā janekatuay ijupe. Ja'umāē ja'u remē, nimanyvoi Janejare'e pè āmē. Nis'ui remē teve nimanyvoi ijupe.

⁹Ajamāē ja'umāē si'u remē, ivo teipe janeupe mijā. Ajamāē Jesu rè ojirovija ypy mǎe kō pè, nivoi a'evoa ja'u remē. Ajawyi, “Pe'u jēsi”, tapejē e'ā ijupe kō. Maevo o'u remē, ojipy'amopiraità ajaire iko. “Nivoi sipōkō Janejare'e pè aiko mijā?” e'itā āmē ojipy'amopirai rōmō iko. Ajawyi tapejavyoka e'ā ijupe kō, a'e pejē. ¹⁰Janeupe nimanyvo'āi āwī rapijarerà si'u jaiko. Ajamāē ma'e remē peiketà ava mō retā mō wryy pè remē, ma'e remē ojarà rāāga pè temime'ēgwerà ro'okwerà omosaità tape'u a'e pè. Ma'e remē Jesu rè ojirovija ypy mǎe kō ve a'e pè tui. A'e kō omāētā pene pe'u remē. Kee e'itā oupe pene omājā kupa: “Āwī o'u upa! Eupe nivoi si'u remē. Ajamāē a'u jētā ivo ve āmē!” e'i ywe'e titetā. ¹¹Ajawyi a'e o'u paire, ijāgyoaytā ky'y. Kee e'itā maevo āmē oupe: “Maevo nivoi aiko Janejare'e pè a'u remē! Ajawyi maevo Janejare'e emomorijautā”, e'i titetā oupe. Penewarà mō tè sikaepo a'evo ekoi. Ikatu sa'u kuwa nape'ui ova ke remē. A'e pewarà mō teve Kiristu omānō. Ajawyi nivoi pejavyoka ijupe remē. ¹²Ajawyi kee a'e pejē. A'e kō pè ja'umāē nivoi ja'u remē, “Pejo jēsi tape'u!” tapejē e'ā ijupe kō āmē. Aepe pejē ijupe kō remē, pejavyokatā Jesu koty rewarà nipy'a kasi ywe'ei mǎe kō pè. Ajawyi, “Nivoi peiko”, e'itā Kiristu āmē pejē. ¹³Napotai āmō Jesu rè ojirovija ypy mǎe kō pè ajavyoka. Ajawyi ije na'u'āi kuwa a'evo mǎē, awyje.

Jesu remimonokwerà kō posikoa repy rewarà

9 ¹Janerōvijā Jesu remimonokwerà rōmō tè ije aiko. Manyvo aiko mǎē nimanyvoi ije āmē. A'e tè epyteporo emono āmō kō tamotekokuwa wekoa rè. Eupe tè Janerōvijā Jesu ojimoikatu. Ijayvu rupi katu tè aposiko pene aiko pemotekokuwaa rōmō ipi. Ajawyi tè ikoty rewarà kō rōmō pejē peiko ky'y. A'evo peiko mǎē rupi eposikoa ojikuwa pejē. ²Maevo āmō kō, “Janerōvijā ywete remimonokwerà rōwā Pauru”, e'i tite ije kupa. Ajamāē pejē āmē ekuwa pekupa. Janerōvijā ywete tè itōkō epyteporo pemotekokuwaarà rōmō taiko. A'evoa rupi itōkō Janerōvijā ywete koty rewarà kō rōmō peiko ky'y. A'evo ajikuwa Janerōvijā remimonokwerà rōmō aiko, pepytery pè aiko remē. Pekuwa a'evo aiko remē.

³Kee e'i tite emojaiwe kupa: “Janerōvijā ywete remipyteporokwerà ywe'e rōwā Pauru”, e'i tite ije kupa. ⁴Kee a'e aepo e'i mǎe kō pè. Ije ywesō kuwasi erapoi katuay pekupa mijā. [Ajamǎē nerapoi pekupa. Ajamǎē āmō kō rē jē ywesō peja'a peiko.] ⁵Āmō, ije teve kuwa ererekwarà ve araa raa erupi ipi mijā. [Ajamǎē nuvei ererekwarà.] Āmō Jesu remimonokwerà kō vo kuwa aiko mijā. Peturu a'evo ekoi ipi. Janerōvijā ywete mōmirīgwerà a'evo teve ipi.^c Ajawyi a'evo sō ije remē, ikatu teve kuwa eupe āmē, ererekwarà ve sō araa remē. ⁶Āmō, apyy te'ite teve kuwa karakuri mijā. Āmō kō vo kuwa aiko mijā ije. Āmō, Panape ve a'evo kuwa ekoi. [Jesu koty rewarà kō teve kuwasi oja'a orere mijā, Janejare'e ayvu e'eay rē poromotekokuwa remē.] Ajamǎē ije evote aposiko ekarakuri repy rōmō aiko, tajimomori jau ywe'e e'ā, Panape reve aposiko aiko remē.

⁷Sota kō rewarà rē tē amosǎāgata tapekuwa sa'u. Sota kō karakuri opyy oōvijā wyi ipi, oposikoa repykwerà. Tepy e'āte noposikoi kupa ipi. Āwīvo ve koo jarà omono wemīgwai tojimitā remē, moma'eyva'a o'utā emīgwai oposikoa repy rōmō. Āwīvo ve pui jarà remīgwai kō ekoi. Osusury'otā kupa remē, wemi'ō rā teve oty'otā kupa ipi. [Āwīvo ve ikatu kuwa Jesu remimonokwerà kō ve ja'umā'ē opyy wemimotekokuwawerà kō wyi remē.]

⁸Evote rōwā aepo a'e pejē. Eremikuwa rōwā aepo a'e. Janejare'e ayvu tāmō Moisesi okusiwa maekwerà ve aepo e'i. A'e rupi katu tē a'e. ⁹Kee e'i itōkō tāmō Moisesi ikusiwa karamoe remeve: “*Nerima tereapoi oposiko neupe remē. Epota tē ojimi'u remē. Neupe tē oposiko ipi, ajawyi*”, e'i maekwerà.^d Aje janerima e'e pē rōwā Janejare'e aepo e'i. ¹⁰Aje, janeupewarà mō tē aepo e'i. Āwītō koo jarà remīgwai moma'eyva oōtā remē, ipēgwerà o'utā ipi, oposikoa repykwerà rōmō. Ajawyi wārō jē to'u ipēgwerà. Ijarà okuwa jē āmē o'u remē. ¹¹Āwīvo kuwasi oroiko mijā, pepytery pē. Janejare'e 'Āg rupi tē oroposiko pepytery pē ipi. Āwisō pemotekokuwaarà rōmō teipe oroposiko remē. Ajamǎē ore tē oroposiko oreremimotarà repy rā rē.^e ¹²Na'evoi āmō kō pereko ajamǎē, Jesu remimonokwerà kō. A'e kō wemimotarà e'i pejē ipi remē itōkō, peme'ē gatu āmē ijupe kō ipi. Na'evoi āmē ore orerereko pekupa. Epy rē rōwā Janejare'e ayvu e'eay Kiristu rewarà oromojenu pejē. Ajamǎē ore ywesō oroposiko ywete iwyi kō ipi.

Āmō mosikoa rē oroposiko jē ipi, orema'e rā kō repy rā rōmō. Ajawyi ikō kee tapejē e'ā eupewarà mō peiko nē: “Pauru karakuri repy rōmō

^c 9.5 Juse ra'yry kō pewarà mō aepo Pauru e'i, Jesu y Maria memyry kō pewarà mō. Maevo Tiaku pewarà mō e'i. Āmō, Juta pewarà mō. A'e Tiaku, Jesu koty rewarà kō rōvijā rōmō ekoi, Jerusarē ta pē. J.K.R. 1.14; 15.13; Jut. 1.1 ^d 9.9 T.M. 25.4; 1Tim. 5.18
^e 9.11 Rom. 15.27

tè Kiristu rewarà omojenu iko jane kō pè ipi. Ajawyi, napotai ijayvu kō renu”, tapejē e'ā ije.

¹³ Āmō, kee jaa teve itōkō pekuwapa. Janejare'e moe'ea retā pupe oposiko mǎe kō temime'ē pēgwerà opyy iwa kupa ipi. Janejare'e pè ojuka temime'ē rā mǎe kō teve ipēgwerà opyy oupe kupa ipi, āmō kō ome'ē remē. A'evoa pekuwapa ipe peiko.^f ¹⁴ Āwīvo ve Janerōvijā ywete kee e'i: “Eayvu e'eay omojenu mǎe kō wemi'ō rā pyy opota remē, ikatu emimotekokuwawerà kō ome'ē ijupe remē”, e'i Janerōvijā ywete.^g

¹⁵ A'evo aiko kuwa āmē. Ajamā'ē, “Erepykwerà apota”, na'e'i aiko pejē ipi. Ajawyi rōwā aepo akusiwa pejē. Amānō taray ipe kuwa pepytery pè aiko mijā. Ajamā'ē aepo na'e'āi kuwa pejē mijā. A'e sō aiko remē, kee pejē kuwa ije mijā: “Karakuri kōrijō tè Pauru opota ayvu katu mojenua repy rōmō”, pejē kuwa ije mijā. Nāwīvoi aiko ajamā'ē. Eroryvay kōrijō tè aiko pepytery pè. ¹⁶ Āmō kō amotekokuwa Janejare'e ayvu e'eay rē remē, najimoe'ei teve aiko ipi. Kee na'e'i ipi: “Āmō kō amotekokuwa ayvu katu rē. Ajawyi ije ywesō ekatu”, na'e'i ipi. Janerōvijā ywete ayvu rupi tè amojenu ajamā'ē ipi. Noporomotekokuwai sō ee aiko remē, ije tè evote ajimomorijau kuwa aiko āmē mijā. ¹⁷ Evote tesō aposiko ijayvu katu rē poromotekokuwaa rē aiko remē, aje erepy rā aārō kuwa. Ajamā'ē Janejare'e ayvu rupi tè a'evo aiko ipi. “Eayvu katu rē tè teremo'e kō”, e'i ije emono. Ajawyi tè a'evo aiko ipi. Ajawyi epy na'e'i pejē. ¹⁸ Mā jē rōwā itōkō erepykwerà rōmō apyy pewyi ipi. Napotai poromotekokuwaa repykwerà peme'ē ije remē. “Terepyme'ē ikō pekupa nē”, na'e'i teve itōkō pejē ipi. “N'i'e'i nerepyme'ēi sō pekupa remē”, na'e'i teve itōkō pejē. Āmō Janejare'e ayvu e'eay mojenuarà kō aepo e'i pejē. Ije ve kuwa aepo a'e pejē mijā. Aepo na'e'āi ajamā'ē ipi. Ajamā'ē erory jē pene aiko. [Jesu rē peja'apa peiko ky'y. A'evoa rē amā'ē remē, eroryvay aiko ipi.] Erorya eposikoawerà repykwerà vo 'ejē eupe.

¹⁹ Naikoi jane mō erōvijā rōmō ekoi mǎ'ē. Ajamā'ē apota jē penemīgwai rōmō aiko. Apota pirujē poromokasia mō aiko, āwisō tojirovija katu Kiristu rē kupa. Apota ivo emīgwai kō rōmō toiko kupa. ²⁰ Ajawyi Juteu kō pyterà rupi amojenu aiko remē, ivo kō jē ipyterà kō rupi aiko ipi. “Tojirovija katu Jesu rē kupa”, a'e ijupe kō ipi. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rerovijaa kasia rupi rōwā aiko ipi. Ajamā'ē ipyterà kō rupi amojenu remē, ivo kō jē ikasia rupi aiko ipi. “Kiristu rē tojirovija kupa”, a'e rewarà mō a'evo aiko. ²¹ Āwīvo ve Juteu rōwā mǎe kō pyterà rupi amojenu aiko remē, ivo kō jē teve ipyterà kō rupi aiko ipi. Moisesi remikusiwarerà rupi rā'ī rōwā aiko. Janejare'e ayvu narovijai rewarà mō rōwā āwīvo aiko. Aje Kiristu ayvu rupi tè āwīvo aiko. “Kiristu rē tojirovija kupa”, a'e rewarà mō a'evo aiko ipi.

^f 9.13 T.M. 18.1 ^g 9.14 Mat. 10.10; Ruk. 10.7

²² Ivo ve noerovija ywe'ei mǎe kō pyterà rupi aiko remē, ekoa kō rupi ve aiko ipi. Āmē tē amokasiayoka kōtā āmē, Kiristu rē tojirovija kupa. Āwitō eremimo'ekwerà kō ekoi, āwīvo aiko ipytery pē kō ipi. “Tamokasi kō tojirovija katu Jesu rē kupa”, a'e eupe. Iteetejē ekoa kō rupi aiko ipi, Jesu rē tojirovija kupa ipi. ²³ “Pirujē ike yvy pewarà kō pē tamojenu Janejare'e ayvu e'eay Kiristu rewarà erokwa”, a'e ipi. Ajawyi āwīvo aiko ipi, ipytery pē kō. Amojenu remē, Janejare'e wenu katuoka kō eayvu rē. Ije ve erereko katu ipi.

Ojā mǎ'ē rewarà rē tē poromosā'āga mǎ'ē

²⁴ Jesu Kiristu ayvu rupi katu peiko jē remē, Janerōvijā ywete “nekatuay wete” e'itā pejē. Āmē aepo jaa peenu remē, āmē si penoryvaytā āmē enu ky'y.

Ojā mǎe kō rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. A'e kō ojā remē, pe'ite a'e ywesō ovaiteay ojā mǎ'ē ipi. A'e tē ojanawerā repykwerā opyy ipi. Ajawyi oryvay iko. Ajawyi a'e ywesō ojā mǎ'ē vo tapeiko, a'e pejē. Pejē ywesō penovaiteay mǎ'ē rōmō tapeiko maevo sō tite Janejare'e pē.

²⁵ Kee ojā mǎ'ē ekoi ipi. Nojā te'itei ipi. Kōē jawe jawe ojā amātejē ojimokasi enoneve. “Āmē tē ije ywesōtā erovaiteay aiko”, e'itā oupe. Āmē a'e ywesō ovaiteay rewarà mō ojanawerā repykwerā opyytā āmē. Ajamāē ory ke'iatutā tē epykwerā rē. Ajamāē Jesu ayvu rupi jaiko remē, ke'iatu tē rōwā Janejare'e remime'ē japyytā āmē. Awyje ipyri jaiko karuarua japyytā.

²⁶ Kee e'i teve ojā mǎe kō ipi. Ikānī kānī rōwā ojā kupa ipi, toppy wepykwerā. Āwīvo ve ije Jesu rekoa rupi apota aiko. Janejare'e remime'ē apyytā āmē. Āmō jōvijā kō ayvu rupi naa'āi. Jesu ayvu rupi katu oterē jē aikotā. ²⁷ Ajireko katu aiko ipi, “Jesu rekoa rupi katu taiko”, a'e ipi rewarà mō. Nivoi sō aiko remē, naory'āi Janejare'e ere. Napotai āmō kō pē ijayvu amojenu paire, emoisry owyi emono. Evote kuwa āmē ajimosioka aiko ky'y.

“Juteu rāmōi kō vo tapeiko ywe'e tite e'ā”, e'i mǎ'ē

10 ¹⁻² Āmō, kee a'e pejē, eretārāgwerà kō. Age'e aporegetatā Moisesi kō rekoawerà rē, tapetekokuwaway peiko. Tāmō kō karamoe remē Moisesi reve oo remē itōkō Janejare'e oporijauesa kō ipi. Yva rātasī rupi itōkō werā kō ereko. Āmō, pāranā myterà rupi teve itōkō werā kō ereko. Pee oinōoka pāranā myterà rupi ijupe kō, to'yasa upi oo kupa.^h A'evo tāmō Moisesi reve ekoi mǎe kō karamoe remeve. A'evo ojamorī maevo sō tite yva rātasī pupe oo kupa. Āmō, pāranā pupe ojamorī maevo sō tite oo kupa. ³ Tekoe'āma rupi oo kupa remē itōkō Janejare'e

^h 10.1-2 Jisyry. 13.21-22; 14.22-29

ja'umã'ẽ omuroka ijupe kō ipi.ⁱ [Kō'ẽ jawe jawe a'evo wereko kō.] ⁴A'e Janejare'e remime'ẽgwerà tè itōkō o'u kupa ipi. Āmō remē pareti pe wyi tè itōkō yy omoẽoka ijupe kō i'ywa kō rōmō. A'e pupe pirujẽ Janejare'e remime'ẽgwerà pupe oy'u kupa, ojevo jẽ.^j Ajamã'ẽ Kiristu mojikuwaparà rōmō teāmā pareti. A'e tè oo jane kō reve. ⁵Ajamã'ẽ a'e a'e kō rē Janejare'e omã'ẽ remē, naoryi omājā ee kō. Pe'ĩpe'ĩgà mirà kō rē ory iko. Āmō kō rē naoryi omājā. Ajawyi itōkō opa 'a tè tekoe'āma rupi iko kupa. A'e kō ryvy kō mōa'ārōwā tekoe'āma rupi okwa kupa remē.^k

⁶A'evo Janejare'e wereko kō janemotekokuwaarà rōmō, ivo tekoua tijakuwa ipi. Tāmō kō itōkō weko aiwerà rē ywesō oja'a iko kupa ipi. A'e kō reruparà mō rōwā ikō tijaiko nē, a'e pejẽ. Tijajitupi ywe'e tite e'ā nivoi tekoua rē, a'e pejẽ.^l

⁷Kee ekoi itōkō karamoe remē kupa. Ojarà rā'āga jimoātāgwerà itōkō oinō imoe'e kupa mijā. Janejare'e ayvu rupi rōwā a'evo ekoi kupa. Jimi'u wasua tesō itōkō oinō owake kupa ipi, imoe'e rā'āga kupa, āwisō eminōgwerà kō teipe remē. Ojimarai rā'āga owake imoe'e kupa ipi. Aekwerà rewarà Janejare'e okusiwaokapa karamoe remeve, eruparà kō rōmō tijaiko ywe'e tite e'ā.^m ⁸Āmō, jimomy'aa nikatui Janejare'e pē ipi. Tāmō kō āmō wāivī rē ojimomy'a remē, ijatyray opa āmē kupa. 23.000 rōmō tesō opa kupa. Aja 'arà peve opa kupa. Ajawyi a'e kō vo tijaiko e'ā, a'e pejẽ. Eruparà rōmō tijaiko e'ā ky'y, a'e pejẽ.ⁿ ⁹Kee e'i ywe'e tite kupa: “Janejare'e janeporijauesa jētā ajamã'ẽ. Nijanemomorijau'āi sijavy javy jẽ ijayvu remē”, e'i ywe'e tite ojiupe kupa. Waiwererà rupi ekoi jẽ kupa remē, Janejare'e moe oinō tosu'u su'u kō. Mōa'ārōwā oinō moe. A'e rē moe remis'u'ukwerà kō mō opa.^o A'e kō reruparà mō tijaiko e'ā. ¹⁰A'evo paire aekwery vo mijẽ kupa. Ijayvu tè jẽ ywe'e tite Janejare'e pē kupa ipi. Ajawyi wemīgwai yvapewarà omuu imomaramaoka kō. Opa āmē kupa. Ajawyi tapeā'ā ywe'e tite e'ā apijarerà ipi, a'e pejẽ.^p

¹¹A'evo 'evo tāmō kō karamoe remē ekoi. Ajamã'ẽ janemotekokuwaarà rōmō tè aekwerà okusiwaoka Janejare'e janeupe, a'e kō vo tijaiko ywe'e tite e'ā age'ewarà kō rōmō jane ky'y. Ajawyi apijarerà kō vo rōwā tijaiko ky'y, a'e pejẽ. ¹²Ajawyi kee tapejẽ ywe'e tite e'ā ipi: “Ije ywesō ajimokasi Jesu rekoa rupi aiko. Ajawyi najavy'āi”, tapejẽ tite e'ā peiko ipi. [Kee tapejẽ kōrijō Janejare'e pē ipi: “Emokasi rejupa, Papa, ivo katu taiko”, tapejẽ kōrijō ijupe ipi.] ¹³Ājāgai rōvijā janerā'ā janerereko ipi, nivoi tijaiko. Āmō, japota teāmā janeremimota ai rupi jaiko ipi. Ava jẽ rōwā na'evoi ekoi ipi. Pirujẽ a'evo janerā'āa janerereko ipi. Ajamã'ẽ Janejare'e janemokasioka jẽ janerereko, [janerako'i ee remē]. A'e tè

ⁱ 10.3 Jisyry. 16.35 ^j 10.4 Jisyry. 17.6; P.Moirō. 20.11 ^k 10.5 P.Moirō. 14.29-30

^l 10.6 P.Moirō. 11.4 ^m 10.7 Jisyry. 32.6 ⁿ 10.8 P.Moirō. 25.1-18 ^o 10.9 P.Moirō. 21.5-6
^p 10.10 P.Moirō. 16.41-49

okuwa janerereko katua mō janerã'ã remê. Janemokasioka jê janerereko okasia rupi ipi. Janemoane'e jê janemokasi janerereko ipi, âwisō janerã'ã mǎ'ê tikasi e'ã janeupe ky'y. Kōitokō kee e'ipa: “Ekasia ywesō ikasi pepy'a pè penã'ã mǎ'ê wyi ipi”, e'ipa. Temirovija tè Janejare'e. Ajawyi wayvu rupi katu a'evo janererekotà ipi. Nijanereity'ãi janevote tijaiko janekasia rupigà ipi. A'e pè tijajimokasioka âmê ipi.

“Pe'itypyte rōmō ājāg kō reve tapeiko e'ã”, e'i mǎ'ê^q

¹⁴ Ajawyi kee a'e pejê, ejimorypa katu kō. Ijarà rǎ'āga jimoātāgwerà kō wyi tapejireko katu peiko ipi. Tapemoe'e ywe'e tite e'ã ikenê.

¹⁵ Petekokuwaway wyi aepo a'e pejê. Pekuwapa eayvukwerà a'evoa rè. Ajawyi pevote tapekuwa eayvukwerà rupi katu peiko remê ikō peiko nê.

¹⁶ Jajimoaty jaja'a Jesu mǎnōawerà rè mǎ'ê rè poromotekokuwatà ky'y. Uvary aisiriri mǎ'ê ja'utà remê, “Papa yvapewarà, nekatuay wete”, eutà imoe'e ipi. Âmê ja'utà ojevo jê âmê. A'e si'u remê, kee jaa sikuwapa: “Kiristu owykwerà omosāi janerereko katua rōmō”, ejaa sikuwapa. “A'evo remê pe'itypyte rōmō jaiko eeve”, ejaa sikuwapa. A'evo ve meju si'u remê, kee jaa sikuwapa teve: “Opirà ome'ê janeupewarà mō”, ejaa sikuwapa. “Kiristu revejê jamānōma”, ejaa tè. “Pe'itypyte Kiristu revejê jaiko”, ejaa teve.” ¹⁷ Âwisō janeatray ipe jane remê, pe'itypyte rōmō jaiko, pe'ite meju si'u ojeeve rewarà mō.

¹⁸ Isaeu kō rè tapejipy'amogeta esa, ajawyi. Janejare'e pè wemime'ê ārā ome'ê mǎe kō o'u teve ja'umǎ'ê ipi. A'evoa rupi ojevo jê Janejare'e revejê ekoi kupa. A'evoa rupi teve pe'itypyte rōmō ekoi kupa, Janejare'e reve.

¹⁹ Aepo jaa pekuwapa. Ajawyi poromotekokuwatà ijarà rǎ'āga jimoātāgwerà rewarà rè ky'y. Manyvoa rōmō rōwā teminōgwerà jimoātāgwerà kō ipi. Ijupewarà mō temime'ēgwerà teve manyvoa rōmō rōwā teve. ²⁰ Ajamǎ'ê a'evo wereko mǎe kō Janejare'e pè rōwā ome'ê. Ājāg kō pè tè ome'ê. A'evo sō pereko remê, pe'itypyte mǎ'ê rōmō ājāg reve tè kuwa âmê peiko mijā. Nivoi kuwa a'evo peiko remê mijā. ²¹ Ājāg rè rōwā jaja'a jajimoaty remê ipi. Jesu mǎnōawerà moetea tè jajimoaty ipi. Uvary si'u remê, a'evoa rupi ojevo jê Jesu revejēwarà kō rōmō jaiko. Ajawyi ājāg kō pè temime'ēgwerà tape'u e'ã ikenê, a'e pejê. Ivo mǎ'ê rōmō rōwā peiko a'evo peiko remê. ²² Kee jaa kuwasi pekuwa mijā. Janerōvijā ywete okāte'ã janere ipi. Ajawyi tijarōarō ywe'e tite e'ã ipi, a'e pejê.

“Tapejavyoka e'ã nipy'a kasi mǎe kō pè”, e'i mǎ'ê

²³ Maevo kee e'i tite âmō kō âmê: “Kiristu koty rewarà tè jane. Ajawyi pirujê iteetejê jaiko kuwa”, e'i tite kupa. Aje maevo sō tite aepo jaa.

^q 10.13 Mat. 26.26-30; Mak. 14.22-26; Ruk. 22.14-20 ^r 10.16 Mat. 26.26-28; Mak. 14.22-24; Ruk. 22.19-20; 1Kor. 10.23-25

Ajamā'ē pirujē rōwā manyvo jaiko mā'ē ikatu janeupe. Pirujē rōwā poromokasi ivo tekoua rē ipi.^s 24 Pene kōrijō tē rōwā tapeja'a peiko ipi. Āmō kō py'amokasia rē tapeja'a teve peiko ipi.

25 Ajawyi ja'umā'ē pyya rena pewarā ja'umā'ē pepyytā iwa remē, kee tapejē tite e'ā: "Aā ja'umā'ē maevo Janejare'e rova rupi katua rōwā āmē. Ijarā rā'āga jimoātāgwerā pē temime'ēgwerā tē aā maevo", tapejē e'ā. Tapepyy te'ite. Āmō, tapemii te'ite iwa. Nimanyvoi pejē a'evo peiko remē. 26 A'evoa rē kee ojikusiwapa Janejare'e ayvu rōmō karamoe remeve: "Yvy jarā rōmō teāmā Janerōvijā ywete ekoi. Pirujē yvy pewarā jarā rōmō teāmā ekoi", e'i maekwerā.^t

27 Ajawyi Jesu noerovijari mae kō mō sō peneraa ojimiwa kō pē remē, notekokuwai mā'ē vo 'ejē tapeiko teve ipyri kō āmē. Pekwa te'ite āmē upi. Ivo ve ja'umā'ē omoē jimiwa pē kupa remē, pe'u te'ite teve. Āwivo remē tē nimanyvo'āi peupe āmē. 28 Ajamā'ē kee e'i sō pejē kupa remē, "Ānī! Ijarā rā'āga pē temime'ēgwerā tē āwī", e'i sō pejē kupa remē, āmē si nape'u'āi āmē ja'umā'ē. Aepo e'i mae kō pē nivoi ja'u remē. Ajawyi tape'u e'ā ovake kō āmē, timanyvo e'ā aepo e'i peupe mae kō pē āmē. Āmē tē napepy'amoaioka kō'āi. 29 Pejē pe'u ipe remē nimanyvoi! Ajamā'ē āmō Jesu koty rewarā kō rewarā mō tē tape'u e'ā, a'e pejē. Āmē tē kee ne'i tite'āi kupa: "Ijarā rā'āga pē temime'ēgwerā nikatu'āi a'u remē. Ta'u jē ajamā'ē!" ne'i tite'āi āmē kupa.

Kee e'i tite kuwa Jesu koty rewarā kō mō: "Eupe nimanyvoi a'u remē. Akuwa āmō kō 'nimanyvoi' ne'i. Ajamā'ē ije a'u jētā. Napotai a'e kō pewarā mō ajireko katu i'ua wyi! 30 'Nekatuay wete', a'epa Janejare'e pē, emime'ēgwerā tē rewarā mō. Manyvo rewarā mō si āmō kō ijayvu ai eupe a'u remē, āwisō Janejare'e amoe'epa ee remē!" e'i tite kuwa.

31 Ajamā'ē, ["Aje nimanyvoi", pejē pirujē ja'umā'ē wa pē remē, ikatu Janejare'e pē tapeiko āmē.] Pejimi'utā remē, pe'u jē āmē. Ivo ve pey'utā remē, pe'u jē. A'evo Janejare'e pemoe'eokatā āmē. Manyvo peiko remē, Janejare'e moe'ea rōmō tapeiko. 32 Ikatu ikō peiko Juteu kō pytery pē nē. Āmō, Juteu rōwā mae kō pytery pē ikō ikatu peiko nē. Āmō, pirujē Jesu koty rewarā kō reve teve ikō ikatu peiko nē. Noity ywe'e tite'āi Jesu rē ojirovijaa penewarā mō āmē kupa. 33 Evo tapeiko ipi. Ije apota jane kō py'amokasi ipi. Ere rōwā aja'a ipi. "Manyvo ywesō ikatu ijupe kō?" a'e eupe ipi. Apota Kiristu remireko katuarā kō rōmō toiko. Ajawyi aepo a'e ijupewarā kō mō ipi.

11 1 Āwitō Kiristu reruparā mō aiko ipi, āwivo ve tapeiko, evo jē, a'e pejē.^u

"Tijamojaiwe e'ā Janerōvijā ywete", e'i mā'ē

2 Aje napenearai ewyi ipi. Eayvu wyi teve napenearai ipi. Pirujē poromotekokuwa ee maekwerā rupi katu peiko ipi. Ajawyi eroryvay

^s 10.23 1Kor. 6.12 ^t 10.26 Jīg. 24.1 ^u 11.1 1Kor. 4.16; Prp. 3.17

pene aiko ipi. ³Ajawyi kee jaa rē poromotekokuwa sa'u jētā aiko. Erekwapa mā'ē werekwarā rōvijā rōmō tē ipi. A'evō ve Kiristu pirujē Janerōvijā rōmō tē ekoi. Ivo ve, Janejare'e Kiristu rōvijā rōmō teve ekoi. ⁴Ajawyi pejimoaty Janejare'e pē peporegeta remē, ikatu kwaima'ekwerā tojeākāōvā e'ā iko.^v Nivoi kwaima'e ojeākāōvā oporegeta Janejare'e pē pepytery pē iko remē ipi. Janejare'e ayvu omojenu remē teve. A'evō remē Kiristu tē omojaiwe kuwa āmē kupa. ⁵Ivo ve nivoi wāivī nojeākāōvāi pejimoatya pē Janejare'e pē oporegeta iko remē. Āmō, Janejare'e ayvu omojenutā iko remē. A'evō sō ekoi remē, “Emēnā wry kytywarā rōwā ije”, ejaa kuwa mijā. Omosioka kuwa omēnā ereko āmē mijā. Wāivī nojeākāōvāi mā'ē a'evō ve jamoapituku tojimosioka mā'ē.^w ⁶Āmē wāivī mō nopotai sō ojeākāōvā remē, “Neapira jēsi eeta ajawyi!” tapejē ijupe tojimosioka āmē ky'y.^x Ajawyi, wāivigwerā tojeākāōvā kōrijō pejimoatya pē iko ipi, a'e pejē. ⁷Ajamā'ē kwaima'ekwerā tojeākāōvā e'ā, a'e pejē. Janejare'e kwaima'e oinō remē, okoty rewarā rōmō tē oinō. Wāivigwerā āmē kwaima'e koty rewarā rōmō tē oinō.^y ⁸Janejare'e janereinō ypy remē itōkō wāivī pēgwerā rōwā kwaima'e rōmō oinō. Kwaima'e pēgwerā tē itōkō oinō wāivī rōmō. ⁹Wāivī pewarā mō rōwā Janejare'e kwaima'e oinō. Kwaima'e pewarā mō tē wāivī oinō.^z ¹⁰Ajawyi pejimoaty Janejare'e rē peja'a remē, wāivī kō toeru wākāōvāa ereko ipi, a'e pejē. Janejare'e remigwai yvapewarā kō rewarā mō ta'evō ekoi kupa. A'e kō rovake ojikuwatā omēnā wry kytywarā rōmō iko kupa.

¹¹Janerōvijā ywete koty rewarā tē jane. Ajawyi wāivigwerā ovote noiko'ai kuwa kwaima'ekwerā e'āte. A'evō ve kwaima'ekwerā noiko'ai kuwa ve wāivigwerā e'āte. ¹²Āwitō jane ypy remē, Janejare'e kwaima'e ypy oinō mā'ē pe wyi wāivī oinō. A'evō ve, kwaima'ekwerā, wāivigwerā pupe wyi oē imemyry rōmō ipi. Pirujē jane kō Janejare'e wyi tē oē. Ajawyi aepo a'e pejē.

¹³Pemā'ē. Kee rōwā pōkō. Pejimoatya pē peporegeta Janejare'e pē remē, ni'ei wāivī nojeākāōvāi remē. Ō'ō rōwā pōkō? pejē pekuwa āmē. ¹⁴Āmō, kee a'e pejē. Ekoa tē rōwā kwaima'e ijapira voko mā'ē. Wāivī tē ijapira voko ipi. Ajawyi kwaima'e ijapira voko remē, wāivī rē tē ojsu'u kuwa peupe āmē iko. A'evō remē ojimosioka kuwa iko āmē.^a ¹⁵Wāivī āmē

^v 11.4 Juteu kō rōwā Korītu wānā kō. Kereku kō tē. Ovo rupi teve ekoi Juteu kō wyi kupa. Korītu wānā kō kee ekoi ipi. Wāivī imēma remē, awyje ojeākāōvā iko ipi. Omēnā wry kytywarā jikuwaparā rōmō a'evō ekoi ipi. Kwaima'e kō āmē nojeākāōvāi iko ipi. Ojeākāōvā sō kupa remē, “Jowry kytywarā tē ije”, ejaa kuwa ijupe kō. Ajawyi aepo Pauru e'i.

^w 11.5 Korītu wānā kō omoapituku wāivī nivoi mā'ē tojimosioka iko ipi. Ajawyi aepo e'i.

^x 11.6 Korītu wānā wāivī kō nojiapiraetai ipi. Kwaima'e kō āmē ojiapiraeta ipi. Nijapira vokoi ikwaima'e'y kō iko ipi. Ajawyi aepo e'i. ^y 11.7 Jinō. 1.26-27 ^z 11.9 Jinō. 2.18-23

^a 11.14 Korītu wānā kō ikwaima'e'y kō ojiapiraeta iko ipi. Ijupe kō nivoi kwaima'e ijapira voko mā'ē. Ajawyi aepo Pauru e'i.

ekoa teāmā a'evo ekoi. Ijapira voko teāmā wāivī iko ipi. Ikatuay a'evoa ijupe. Ijapira voko ijākāōvā mǎē vo ijupe. ¹⁶ Ajawyi pejimoaty pè wāivī nojeākāōvāi sō oporegeta Janejare'e pè iko remē, nivo'āi āmē. Na'evoi teāmā Jesu koty rewarā kō rōmō jaiko ipi.

“Janejare'e morya rōmō tapeiko pejimoaty remē”, e'i mǎē
(*Mateusi 26.26-29; Maku 14.22-25; Rukasi 22.14-20*)

¹⁷ Eretārāgwerà kō, kee jaa penewarà aenu. Janejare'e pè pejimoaty remē, jimorya rōmō rōwā sō peiko! A'evo peiko remē, napejipy'amokasi ojee peiko ipi. Manyvoa rā rōmō rōwā pejimoaty āmē, a'e pejē! ¹⁸ Kee jaa ojenu ije penewarà: “Korītu wānà kō ojimoe'y e'yi ojiwyi iko ky'y”, ejaa ojenu ije. “Nojesa tari iko kupa”, ejaa ojenu ije. Aje, mape remē a'evo peiko ipi. ¹⁹ Aje, ikatu pejimoe'yi peiko remē. Āmē tē penewarà ojikuwatà, ava pō ivo katu ekoi mǎē, āmō, ava pō nivoi ekoi mǎē.

²⁰ Ajamǎē pejimoaty Janejare'e rē pekupa remē, pejimoaty te'ite peiko ipi. Janerōvijā ywete rekoa rē rōwā peja'a peiko ipi. Janerōvijā ywete mǎnōawerà rē rōwā peja'a peiko ipi. Peja'a maevo sō tite tē ee peiko ipi. [Pejimi'ua rē ywesō tē pejimoaty peiko ipi! Manyvo wetesi a'evo peiko?] ²¹ Kee peiko ywe'e tite ipi mǎē ojenu ije. Jimiwa pè pejimoaty peiko remē, waite ite penemi'ō rā peeru iwa ipi. Ojeeve rōwā pejimi'u peiko ipi. Ajawyi āmōgwerà ijamyay iko. Āmōgwerà oka'u tē tesō iko. Aje rōwā sipō a'evo peiko? ²² Āwīvo pejē pejimoaty remē, nivoi peiko ipi. Uve ipe penetā. Penetā wryy pe wyīve pejimi'u amātejē kuwa pejo ipi. Āmō, uvary pe'u amātejē kuwa pejo ipi. A'evo peiko remē, pejirōarō tē Janejare'e koty rewarā kō rōmō peiko ipi. Āmō, nuvei emi'ō rā mǎe kō pemosioka teve ereko ipi. “Pauru tijanemoe'e”, pejē ywe'e tite sipō eupe peiko? Ānī! Noporomoe'e'āi aiko ky'y.

²³ Janerōvijā ywete omojenu eupe mǎē rē tē itōkō poromotekokuwa. Imǎnōawerà rē jaja'a mǎē rewarà rē poromotekokuwa. Kee a'epa itōkō pejē: Janerōvijā Jesu a'ey pya Jutasi ome'ētā āpā kō po pè remē itōkō, Jesu ojimoaty wemimo'ekwerà kō reve upa. Āmē itōkō kee Jesu wereko. Meju opyy. ²⁴ Omoete rā'ī itōkō Janejare'e ee. Aja paire itōkō meju openo peno imosāi erokwa. Kee e'i āmē ijupe kō: “Aā pepyy iwa. Epirā ra'upa tē aā meju ame'ē tape'u, e'i. Amānōtā peupewarà mō ky'y. Agyvoa rupi emǎnōawerà rē peja'atā”, e'i itōkō ijupe kō. ²⁵ Āwīvo ve ojimi'upa kupa paire itōkō, Jesu kaneku opyy, uvary aisiriri katu mǎē rena. Kee e'i ijupe kō: “Aā pe'u. Kee jaa tē agyvo. Aā rupi ojikuwatà Janejare'e rē jajimorya. Amānō remē eruwykwerà oētā opepeitā peaiwererā repykarā mō. Emānōa rupi Janejare'e ayvu pyaukwerà aje ywete mǎē ojiāparōtā penerekoarā rōmō”, e'i. “Ajawyi aā pe'u remē, emǎnōawerà rē peja'atā āmē ipi. Awyje jē emǎnōawerà rē tapeja'a peiko, ajaate avāe tarā mijē pepyri”, e'i Jesu.^b

^b 11.25 Jisryy. 24.6-8; Jer. 31.31-34

²⁶ Ajawyi kee jaa rē tapeja'a ipi. Āwīvo peiko remē, Janerōvijā ywete mǎnōawerā rē peja'a imojikuwa ipi, ajaate ovāe tarā mijē. Ajawyi a'evō jaiko ipi.

²⁷ Ajawyi pejimoaty Janerōvijā ywete rē remē, uvary meju reve pe'u remē, ikatu kōrijō tapeiko, aje tapejipy'amogeta imǎnōawerā rē peiko. Nāwīvoi sō peiko remē, nivoi ywe'e titetā pejē āmē peiko. Janerōvijā ywete mǎnōawerā perōarō ywe'e titetā āmē. ²⁸ Ajawyi kee tapeiko. Janerōvijā ywete rē meju uvary reve pe'utā remē upi upi tapejipy'amogeta rā'ī peiko. “Eaiwererā mō pōkō nainō gatui epy'a pē?” tapejē rā'ī peiko. [Āmē oiko jē sikaepo peaiwererā mō remē, pemome'u rā'ī Janejare'e pē tapepy'aky'a'o āmē. A'evō paire tē Janerōvijā ywete mǎnōawerā rē tapeja'a peiko ky'y.] ²⁹ Nivoi peja'a rā'āgagā peiko ee remē. A'evō remē perōarō ywe'e titetā peiko āmē. “Manyvoa rā rōmō rōwā Jesu mǎnōawerā”, pejē ywe'e titetā a'evō peiko rōmō. ³⁰ Āwīvo peiko ywe'e tite rewarā mō, uve mōa'ārōwā nipikasi mǎe kō pepytery pē iko. Āmōgwerā itekorā iko. Āmōgwerā okājāma. ³¹ Ajamā'ē jajipy'amogeta rā'ī jaiko remē, nijajavy'ai Jesu mǎnōawerā rē jaja'a mā'ē rē ipi. Janejare'e nijanemago'ai owyi āmē. ³² Janemosā'āga mā'ē teāmā Janejare'e. A'e tē janemomori'jau rā'ī amātejē janemoteea rōmō āmē. Nijanemoisyry'ai āmē, noerovijarive mǎe kō omoe'yi imoisyry owyi remē.

³³ Ajawyi kee a'e pejē. Pejimoatytā Jesu mǎnōawerā rē peja'a remē, āmō kō vāea ikō tapeārō rā'ī ipi nē. Ojevo jē tapeiko, a'e pejē. ³⁴ Ava mō ijamyay sikaepo remē, wetā mē tojimi'u amātejē rā'ī āmē. Āwīvo remē tē napejavy'ai pejimoaty remē. Āmē tē Janejare'e napenemavo'ai peneity oo āmē.

A'e a'e kō rē noporomo'epaive aiko. Kāramō aa pepytery pē avāe remē tē poromotekokuwa jētā aiko ky'y.

Janejare'e 'Āg remikuwaoka kō rewarā

(Romā 12.6-8)

12 ¹ Age'e Janejare'e 'Āg remime'ē kō rē poromotekokuwatā, tapekuwa ky'y, eretārāgwerā kō. ² Kiristu rē napejirovijaive remē itōkō pejarā rā'āga jimoātāgwerā pemoe'e ipi mijā. Noporegetai mā'ēgā pemoe'e ipi mijā, penōvijā rā'āga rōmō. ³ [Ajamā'ē age'e remē, āmō rupi tē peiko ky'y. Janejare'e 'Āg rupi tē peiko ky'y. Ajawyi a'e rē poromotekokuwatā ky'y.] Kee a'e pejē. Janejare'e 'Āg kasia rupi tē simoe'e Jesu ipi. Ajawyi ava mō sō omojaiwe Jesu remē, jakuwa Janejare'e 'Āg rupi rōwā aepo e'i. Āwīvo ve ava mō, “Erōvijā ywete tē Jesu”, e'i remē, Janejare'e 'Āg rupi tē aepo e'i āmē. Upi noikoi remē, aepo ne'i'ai kuwa mijā.

⁴ Janeremikuwa kō iteetejē Janejare'e 'Āg omosāi janeupe erokwa. Ajamā'ē pe'īte ipe i'Āg ajamā'ē. ⁵ Ivo ve iteetejē janeposikoa Janerōvijā

ywete ome'ẽ jane erokwa. Ajamã'ẽ Janerõvijã ywete pe'ite. ⁶Awisõ janeposikoa iteetejẽ janeupe, Janejare'e 'Ãg kasia rupi tè a'evo janerereko, janejãvijõ jẽ.

⁷Janejare'e 'Ãg janeremikuwa ome'ẽ janeupe, janejãvijõ jẽ ipi. Ajamã'ẽ kee taoty e'ã emime'ẽgwerà pè: “Eupewarà mō eremikuwa” taoty e'ã. “Janeupewarà mō” taoty ijupe. Emime'ẽgwerà rupi jajimokasi ojee jaiko ipi. ⁸Kee Janejare'e 'Ãg janeremikuwa kō omosã erokwa. ãmõgwerà otekokuwavy Janejare'e 'Ãg tekokuwaa rupi ekoi ipi. ãmõgwerà e'i katuay Janejare'e ayvu rè poromotekokuwaarà rōmō iko ipi. I'Ãg kasia rupi teve a'evo ekoi ipi. ⁹ãmõgwerà e'i katu poromokasi, awisõ tojirovija ywete Janejare'e rè iko kupa ipi. ãmõgwerà, okuwa poromokatu Janejare'e 'Ãg kasia rupi ipi. A'evo pe'ite ipe Janejare'e 'Ãg. Ajamã'ẽ a'e tè iteetejẽ janeremikuwa kō omosã janeupe erokwa. ¹⁰ãmõgwerà mārānã jikuwa e'ãte oinō Janejare'e 'Ãg kasia rupi iko ipi. ãmō, ijayvu mojenuarà rōmō teāmā ekoi ipi. ãmō, temikuwa mosā'āga kuwaparà rōmō ekoi ipi. A'evo mǎe kō okuwa Janejare'e 'Ãg remikuwaoka e'e tè. ãmō, emikuwaoka rā'āga tè okuwa teve. ãmõgwerà, ãmō kō ayvu nojimo'ei ee mǎ'ẽ rupi oporegeta ipi. ãmõgwerà, ãmō ayvu nojimo'ei ee mǎ'ẽ mojenua kuwaparà rōmō teve ekoi ipi. Wǎisō iteetejẽ a'evo ekoi Janejare'e 'Ãg kasia rupi kupa ipi. ¹¹A'evo pe'ite Janejare'e 'Ãg. Ajamã'ẽ iteetejẽ janeremikuwa kō omosã janeupe erokwa ipi. Wemimotarà rupi tè omosã janeremikuwa erokwa ipi.^c

Janepirà rè tè poromosā'āga remēwarà

¹²Ojevo jẽ Janejare'e janemojimo'ypa Kiristu rè. Ajawyí pe'itypyte rōmō jaiko ky'y, awisõ janeaty ipe remē. Awisõ iteetejẽ janereinō remē.^d ¹³Iteetejẽ jane Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko. Juteu kō. Juteu rōwā mǎe kō teve. Temīgwai ai kō. ãmō, temīgwai rōwā mǎe kō. Wǎi wǎisō jaiko. Ajamã'ẽ janemojāmōrī kupa remē, Janejare'e 'Ãg pe'itypyte rōmō janereinō, Jesu koty rewarà kō rōmō. Jajirovija Kiristu rè remē, o'Ãg ome'ẽ pirujẽ janepy'a kō pupe toiko, okoty rewarà kō py'a pupe. Kiristu pirà vo jaiko, pe'itypyte rōmō ãmē ky'y. Ipirà rewarà kō vo jaiko, janejãvijõ jẽ.

¹⁴Epirà rè tè poromosā'āgatà tapekuwa sa'u. Pe'ite ipe epirà oinō Janejare'e mijā. Ajamã'ẽ epirà rewarà kō iteetejẽ oinō. [Epy. Epo. Erea. Enami. Wǎi wǎisō oinō imoaty epirà rōmō.] ¹⁵Ajawyí epy kee ne'i kuwa'ãi ije: “Nepo rōwā ije. Ajawyí waitewarà tè ije”, ne'i kuwa'ãi ije mijā. Aepo e'i epe remē, ajamã'ẽ epirà rewarà teāmā epy. ¹⁶Ivo ve enami, kee ne'i kuwa'ãive ije: “Nerea rōwā ije. Ajawyí waitewarà tè ije”, ne'i'ãi kuwa mijā. “Nepirà rewarà rōwā ije”, e'i epe remē, ajamã'ẽ epirà rewarà rōmō teāmā

^c 12.11 Rom. 12.6-8 ^d 12.12 Rom. 12.4-5

Janejare'e oinō ere. ¹⁷Erea rōmō kōrijō tē sō epirā remē, manyvo nareko kuwa'ai āmē enu āmē! Ivo ve enami rōmō kōrijō tē sō remē, manyvo nareko kuwa'ai teve etō āmē! ¹⁸Āwīvo Janejare'e janereinō. Iteetejē janepirā rewarā wemikuwa rupi tē oinō imoaty janepirā rōmō tojinō. ¹⁹Nuvei sō janepirā rewarā kō iteetejē remē, nuve'ai kuwa āmē janepirā mijā! ²⁰Āwīvo iteetejē ipe ee remē, ajamā'e pe'ite janepirā.

²¹Nojirōarō'ai kuwa Janejare'e reminōgwerā kō janepirā rē. Ajawyi janerea kee ne'i'ai kuwa janepo pē: "Manyvoa rā rōmō rōwā ene", ne'i'ai kuwa janepo pē. Āmō, janeākāg aepe ne'i kuwa'aive janepy pē. Janejare'e reminōgwerā kō pirujē tē janepirā rewarā kō. ²²Ajawyi janepirā rewarā mō sō nikatu ywe'ei pe'i remē, jakāte'a jē ee. Nijaeta kuwa'ai ity. Jajimomorijau kuwa āmē ee mijā, janevote. Pirujē janepirā rewarā ikatu tē janeupe iko. ²³⁻²⁴Uve janepirā rewarā jamojisaoka mā'e. Āmō, nijamojisaokai mā'e. A'e jamojisaoka sō remē, jajimosioka kuwa āmē mijā. Janōsi 'ejē imojisaoka āmē. Ajamā'e jakāte'a jē ee. "Manyvoa rā rōmō rōwā", nija'ei nijamojisaokai mā'e pē ipi. A'evo Janejare'e janepirā oinō teāmā. [Āwīvo ve Janejare'e Jesu koty rewarā mō pē, "Manyvoa rā rōmō rōwā ene", taoty e'a. Pirujē rē Janejare'e okāte'a.] ²⁵Āwitō janepirā rewarā kō nojipe'a'ai kuwa waitewarā rōmō. Pe'itypytepa ekoi. Ajawyi ojeeve oposiko kupa ipi. Āwīvo ve tijajimoe'yi e'a Jesu koty rewarā kō rōmō jaiko. Tijajiau kōrijō ojevo jē jaiko ipi.

²⁶Āmō, kee a'e pejē. Pe'ite janepirā. Ajawyi jajipyso remē, ay jane pirujē janepirā rupi ipi. Pe'itypyte janepirā. Ajawyi a'evo janepirā. Āwīvo ve jaiko Jesu koty rewarā kō rōmō ipi. Pe'i ojimomorijau remē, pirujē jajimomorijau tary ve jaiko, ivo ve. Ava mō sō ijāgyoay remē, janeāgyoay āmē eeve jaiko. Ava mō sō oryvay remē, pirujē ve janeroryvaytā āmē jaiko, ivo ve.

²⁷Pirujē jane Kiristu pirā vo jaiko, āwisō iteetejē jaiko remē. Pe'itypyte rōmō jaiko. ²⁸Ajawyi tē Janejare'e janeremikuwa kō omosāi janeupe ipi. Āmōgwerā, wemimonokwerā kō rōmō oinō. Āmōgwerā, wayvu mojenuarā rōmō oinō. Āmōgwerā, poromotekokuwaarā rōmō oinō. Āmōgwerā, mārānā jikuwa e'a reinōgarā rōmō oinō. Āmō, poromokatuarā rōmō oinō. Āmō, poropātavōarā rōmō oinō. Āmō, Jesu koty rewarā kō rōvijā rōmō oinō. Āmō, ayvu nojimo'ei ee mae kō kuwaparā rōmō oinō. Wāisō iteetejē Janejare'e oinō erokwa.^e ²⁹Ajawyi tē wemimono kō rōmō kōrijō rōwā janereinō. Iteetejē janereinō. Wayvu mojenuarā rōmō teve janereinō. Āmō, poromotekokuwaarā rōmō teve janereinō. Āmō, mārānā jikuwa e'a wereko mā'e rōmō teve janereinō. ³⁰Āmō, poromokatuarā kō rōmō janereinō teve. Āmō, ayvu nojimo'ei ee mae kō kuwaparā rōmō janereinō teve. Āmō, ayvu rē nojimo'ei ee mae kō wenu mā'e rōmō

^e 12.28 Eps. 4.11

janereinō teve. Āwīvo Janejare'e iteetejē janeremikuwa kō omosāi jane erokwa, janejāvijō jē. ³¹ Ajawyi tisipota Janejare'e Āg remime'ē ikatuay mā'ē sipyy.

Ajamā'ē itee mā'ē rē tē poromotekokuwatā age'e ky'y. Poroauvaya rē poromotekokuwatā ky'y. A'e ywesō ikatuay wete jane.

“Poroauvay jaiko mā'ē ywesō ikatuay janeupe”, e'i mā'ē

13 ¹ Ije kee ipe kuwa aiko mijā:

Pirujē yvy yvy wānā kō ayvu rupi aporegeta ipe kuwa mijā. Janejare'e remīgwai kō vyapewarā ayvu rupi teve ipe kuwa aporegeta mijā. Ajamā'ē noporoauī sō aiko remē, manyvo rōmō rōwā aporegeta kuwa mijā.^f Aje'ē je'ē maevo sō tite kuwa aporegeta, noporoauī sō aiko remē.

² Āmō, Janejare'e ayvu rupi teipe kuwa eremikuwa rupi ijayvu amojenu āmō kō pē aiko mijā. Ma'e remē pirujē iteetejē otekokuwa mā'ē rōmō teipe kuwa ije mijā. Āmō, Janejare'e ayvu waypete mā'ē kuwaparā rōmō teve ipe aiko kuwa mijā. Āmō, Janejare'e rē ajirovijaa rupi vytytyr kō amoisyr mē'ē rōmō teipe kuwa aiko mijā. Āwīvo wīvo ipe aiko remē, “aje ywete” ne'i'āi kuwa Janejare'e erekoa rē omājā, noporoauī sō aiko remē.^g ³ Āmō, pirujē ema'e kō amosāi kuwa ipe iporijau ee mē kō pē erokwa mijā. Āmō, nivoi mē kō ejukatā sō Jesu koty rewarā rōmō aiko rewarā mō remē, kee a'e ipe kuwa mijā: “Nimanyvoi ejuka erapy kupa remē”, a'e ipe kuwa. Ajamā'ē noporoauī sō aiko remē, “aje ywete” ne'i'āi Janejare'e eupe āmē.

⁴ Kee teāmā jaiko, poroauvay jaiko remē ipi:

Nijajikōtevē'āi jane kō rē jaiko ipi. Ikatusa rupi kōrijō teāmā jareko kō ipi. Āmō, nijajimōarōi teve ijupe kō jaiko ipi. Nijajimoe'ei teve ovake kō jaiko ipi. “Ije ywesō ekatuay āmō kō wyi”, nija'ei erōarō kō ipi.

⁵ Aje poroauvay jaiko remē, nijaaka kōi imosioka kō ipi. Āmō, janeremimotarā rē ywesō rōwā jaja'a jaiko ipi. Āmō, nijajimōarō tuvei jaiko ipi. Āmō, nijaja'a pukui janemoaiwea rē jaiko ipi, jajiauvay jaiko remē.

⁶ Aje poroauvay jaiko remē, nijaneroryi nivoi mā'ē rē jamājā ipi. Ivo mā'ē rē teāmā janerory jamājā ipi.

⁷ Āmō, kee jaiko aje ywete poroauvay jaiko remē ipi. Nijajityi jaiko ipi, waypete ipe tekoua remē. Janemomorijau ipe kupa remē, Janejare'e rē jajimokasi jē jaiko ipi. “Aje, Janejare'e erereko katutā”, ja'e jē kōrijō āmē jaiko ipi. Jajimokasi jē ee imoa'u jē jaiko ipi. Nijajikōtevē'āi imoa'u jaiko. Manyvo jaiko remē upi upi, a'evō jaiko poroauvay jaiko remē ipi.

⁸ Jajiau karuaru jaiko ipi. Awyje pewarā tē poroauvaya. Na'evoi āmē Janejare'e ayvu omojikuwaoka janeupe tijamome'u mā'ē. Age'ewarā tē

^f 13.1 Mak. 12.31-32; 1Juw. 4.7-21 ^g 13.2 Mat. 17.20; 21.21; Mak. 11.23

a'e. Āwīvo ve ayvu nijajimo'e'i ee mǎ'ē rupi moregetaa. Age'ewarà teve a'e. Āmō, janetekokuwaa Janejare'e omojikuwaoka janeupe mǎ'ē. Age'ewarà teve a'e. A'e a'e kō okwapatà ajaire. Jiauvaya sōsi awyje pewarà tē āmē. ⁹Age'e remē nisikuwapai ipi. Janejare'e nomojikuwaokai pirujē wemikuwa janeupe ipi. Ajawyi omojikuwaoka janeupe mǎ'ē kōrijō tē jamome'u ipi.

¹⁰Ajamā'ē Janejare'e reve jaiko ky'y remē, āmē sōsi a'evoa ke'iatu tē mǎ'ē āmē opatà.

¹¹Kee a'e pejē. Eja'yri remē, ja'yry ayvu vo 'ejē eayvu mijā. Ja'yry jipy'amogetaa vo 'ejē teve ajipy'amogeta ipi mijā. Ajamā'ē ajimovijapa ky'y. Ajawyi najimoja'y'i aporegeta aiko ky'y. Āwīvo ve Janejare'e reve jaiko ky'y remē, jajimovijapa mǎ'ē vo jaikotà ky'y.

¹²Nijakuwa ywe'e'i Janejare'e, nomā'ētyive ee rewarà mō. Āwitō warua jukwerà rupi jamā'ē janerova rē remē, nojisa katui mǎ'ēō janerova rē ipi. Āwīvo 'ejē jamā'ē Janejare'e rē age'e remē jaiko. Kāramō sōsi Janejare'e rova rē ywete jamā'ētà ky'y. Sikuwa katutà Janejare'e āmē ky'y. Āwitō age'e remē Janejare'e janekuwa katu, a'evō tary ve sikuwatà āmē.

¹³Age'e remē jajirovija jē Janejare'e rē jaiko. Ivāea simoa'u jē jaiko. Poroauvay jē jaiko. Ikatuay a'evō jaiko remē. Ajamā'ē poroauvay jaiko mǎ'ē ywesō ikatuay wete janeupe.

Janejare'e 'Āg remimojikuwaoka rewarà mijē

14 ¹Ajawyi kee a'e pejē. Poroauvaya rupi ywesō tapeiko. A'evoa ywesō ikatuay janeupe. Āmō, tapepota katu Janejare'e 'Āg remimojikuwaokakwerà. [A'e rupi Jesu koty rewarà kō pemokasiokatà ipi.] Ajamā'ē tapepota katu Janejare'e ayvu rē poromotekokuwaa rōmō peiko. Āmō, imojenuarà rōmō peikoa tapepota katu. ²Ava mō, ayvu nojimo'e'i ee mǎ'ē rupi oporegeta Janejare'e 'Āg kasia rupi remē, a'e jane kō pē rōwā oporegeta. Janejare'e pē tē oporegeta upa. A'e ayvu nijaenui mǎ'ē rē, ivo teipe Janejare'e 'Āg kasia rupi oporegeta. Ajamā'ē ojapyaka ee mǎe kō nokuwai manyvo jaa tē oporegeta mijā. ³Ajamā'ē Janejare'e ayvu mojenuarà oterē jē oporegeta jane kō pē remē, pirujē sienu katu. Ajawyi jajimokasità Jesu rē jajirovija rōmō jaiko. Āmō, jajipy'amokasità ijayvu rupi tijaiko jē teve. Āmō, janepātavō janeāgyo momia rē ipi, tijaneroryvay kōrijō jaiko āmē. ⁴Nāwīvoi ava mō ayvu nijaenui mǎ'ē rupi oporegeta janereminu rōmō remē. Oupe kōrijō tē e'i ojimokasi ipi. Ajamā'ē nomokasi noenui ijayvu mǎe kō ipi. Ajamā'ē ava mō jaenu mǎ'ē rupi tē omojenu Janejare'e ayvu remē, Jesu koty rewarà kō ojimokasità enu āmē. Pirujē ojimokasità enu āmē kupa.

⁵Eupe āmē ikatu peporegeta ayvu nijaenui mǎ'ē rupi Janejare'e 'Āg remimojikuwa rupi. Ajamā'ē Janejare'e ayvu pemojenu remē ywesō ikatu kuwa eupe mijā. A'evoa rupi ywesō pemokasi kuwa āmō jane kō

ipi. Wenu remē tē kuwa ojimokasi kupa. Ajawyi ava mō sō ayvu nijaenui mā'ē rupi oporegeta remē, ava mō tomome'u ajaire manyvo jaa tē aepo e'i mā'ē. Āmē tē pirujē wenuṭa ojimokasi āmē kupa ky'y.

6 [Kee aikotā, aa peneve aiko remē. Āmō wānā kō ayvu rupi rōwā aporegetatā pejē ipi. Peayvu rupi tē aporegetatā ipi.] Āmō wānā kō ayvu rupi sō aporegeta remē, napejimokasi'āi kuwa, napeenu'āi kuwa eayvu rewarā mō. Ajamā'ē aa penesa remē, aje apota poromokasi penereko. Ajawyi Janejare'e omojikuwaoka eupe mā'ē amome'utā pejē. Āmō, eremikuwa ve amome'utā pejē. Āmō, Janejare'e ayvu rē poromotekokuwatā aiko. Āmō, Janejare'e emotekokuwaa, a'e rē poromotekokuwatā aiko āmē. Āmē tē pejimokasitā eayvu renu peiko.

7 Jimi'a je'ēa rē tē poromosā'agatā pemotekokuwaa rōmō. Ava mō sō ne'i katui epe remē, nijaenu'āi kuwa āmē jaiko. E'i katuay remē, a'e sōsi ojenutā katu janeupe āmē ky'y. 8 Kee mā'ē vo teve. Sota mō jimi'a puku jarā ikuwaa rē rōwā oopy remē, nojikuwa'āi sota kō pē ojapyaka ipe ee kupa remē. Ajawyi noerovija'āi opō'ā uu ikoty kupa. Oraparā kō noeky ekyyi'āi teve kuwa eru āmē kupa. Nojenu katui jimi'a puku je'ēa ijupe kō, ajawyi. 9 Āwīvo ve ayvu nijaenui mā'ē rupi kōrijō tē peporegeta remē, peayvu noenu'āi kupa. “Manyvo'i pō?” e'i titetā āmē kupa, oterē jē napemotekokuwa kōi rewarā mō. Āwīvo sō peporegeta remē, okājāma kōrijōtā peayvukwerā āmē. 10 Aje janeayvu kō iteetejē. Mōa'ārōwā janeayvu kō. Ojevo jē rōwā janeayvu kō ipi. Ajamā'ē enuparā pē ayvu ojenu katu ipi. 11 Ava mō ayvu nijaenui remē, oje'ē mā'ē vo 'ejē jaenu ipi. Āwīvo ve aporegeta ipe noenui mae kō pē remē, oje'ē mā'ē vo 'ejētā eayvu ijupe kō āmē. 12 Ajare Janejare'e 'Āg remimojikuwa rā ywesō pepota remē, “Jesu koty rewarā kō mokasiarā kō ywesō apota aiko”, tapejē. A'evoa rupi ywesō otekokuwavaytā Jesu rekoa rē kupa ky'y.

13 Ajawyi kee a'e ayvu nijaenui mā'ē rupi oporegeta mā'ē kuwaparā kō pē. Tapeporegeta rā'i Janejare'e pē peayvu tomojikuwaoka ava mō pē, tomome'u manyvo jaa tē aepo pejē mā'ē, a'e pejē. A'evo remē tē Jesu koty rewarā kō okuwatā manyvo jaa tē aepo ere mā'ē. Ojimokasitā āmē enu kupa ipi. 14 Ayvu nijaenui mā'ē rupi sō aporegeta Janejare'e pē remē, etekokuwaa rupi rōwā aporegetatā ijupe. E'āg tē oporegetatā ijupe, Janejare'e 'Āg remimojikuwa rupi. Ajamā'ē nakuwa'āi manyvo jaa tē a'e mā'ē a'evo aiko remē. Ajawyi, “Manyvo jaa pō?” a'e kōrijō kuwa aiko āmē. 15 Ajawyi kee a'etā pejē. E'āg rupi tē aporegetatā Janejare'e pē aiko. Etekokuwaa rupi teve aporegetatā ijupe aiko. Āmō, ajīgatā ijupe etekokuwaa rupi aiko. E'āg rupi teve ajīgatā ijupe aiko.

16 Āwīvo ve pejimoatya pē, pe'āg rupi kōrijō tē peporegeta Janejare'e pē imoe'e remē, pepyriwarā kō nokuwa'āi manyvo rewarā mō pemoe'e peiko. Noenu'āi peayvu kupa āmē. Ajawyi “aje” ne'i'āi kuwa kupa. 17 Aje ipetā ivo peporegeta Janejare'e pē pe'āg rupi. Ajamā'ē pepyriwarā kō

nojimokasi'āi peayvu rupi iko ipi, noenui manyvo jaa tē kupa remē.
¹⁸Ije ywesō ayvu najimo'e ei ee mǎē rupi aporegeta Janejare'e 'Āg kasia
 rupi pewyi ipi. A'evoa rē eroryvay Janejare'e rē aiko ipi. ¹⁹Ajamāē Jesu
 koty rewarā kō jimoatya pē aiko remē, ayvu nijaenui mǎē rupi napotai
 aporegeta ipi. Aporegeta puku ipe kuwa mijā. Ajamāē aporegeta remē,
 noenu'āi 'ete kupa. Ajamāē ayvu jaenu mǎē rupi aporegeta remē tē kuwa
 wenutā eayvu kupa āmē, aporegeta ke'iatu teipe remē. Ajawyi a'evoa
 ywesō apota aiko.

²⁰Tapetekokuwavay ikō eayvu rē nē. Ja'yrerā notekokuwai mǎē
 vo 'ejē tapeiko e'ā. Nivoi tekoua wyi tapejireko katu peiko. Ajamāē
 tapetekokuwavay peiko ipi. Tapejimoja'y e'ā peiko. ²¹Kee e'i itōkō
 Janejare'e ikusiwaoka karamoe remeve:

“Ikewarā kō amogeta tarepe aiko ipi.

Āmō yvy wānā ayvu rupi jane kō amotekokuwaoka kō tarepe aiko
 ipi.

Ajamāē noenui sire'e eayvu kupa”, e'i ikusiwa karamoe remeve.^h

Aekwerā rupi katu a'e pejē. ²²Janejare'e 'Āg, ayvu nijaenui mǎē
 rupi omomoregetaoka okoty rewarā kō, okasia mojikuwaoka. A'evo
 omojikuwaoka wayvukasia noenu tari mǎe kō pē ipi. Āwīvo ve Janejare'e
 okasia rupi poromotekokuwaoka wayvu rē remē, okoty rewarā kō
 mokasia rōmō tē a'evo ekoi. Noenu tari mǎe kō mokasia rōmō rōwā a'evo
 ekoi. ²³Jesu koty rewarā jimoatya pē ayvu nijajimo'e ei ee mǎe kō rupi
 kōrijō sō peporegeta imojenu remē, noenui mǎe kō kee e'itā: “Eawry
 mǎe kō tē āwī kō”, e'i kōrijōtā pejē kupa. Noerovijarive mǎe kō ve aepo
 e'itā pejē āmē. ²⁴Na'evoi ayvu poromotekokuwa mǎē wenu kupa remē.
 A'e wenu kupa remē, maevo ojimosiokatā waiwererā rē āmē kupa ky'y.
 “Janejare'e eremavotā ereity āwīvo aiko remē!” e'itā oupe kupa ky'y.
²⁵A'evo ijaiwererā ojikuwatā ijupe āmē ky'y. Āmē si ojimoenāpa'ātā
 Janejare'e rovake ojiporijauesaka ijupe kupa ky'y. “Ene ywesō nekasiay
 pirujē orewyi mǎē tē ene”, e'itā imoe'e rōmō kupa. Ajaire, “Aje ywete
 Janejare'e pepytery pē ekoi”, e'itā pejē āmē kupa.

“Kee tapeiko Janejare'e pē pejimoaty remē”, e'i mǎē

²⁶Āmō, kee a'e teve pejē, eretārāgwerā kō. Janejare'e pē pejimoaty
 remē, tapejipātavō pejimokasi ojeeve ipi. Kee peiko. Janejare'e pē pejīga
 imoe'e remē, ojevo jē tapejīga ipi. Āmō, ava mō pemotekokuwa upa
 remē, ojevo jē tapejapyaka ijayvu rē ipi. Āmō, Janejare'e remimojikuwa
 jamojenu remē, ojevo jē teve tapejapyaka katu ee. Āmō, ayvu nijajimo'e i

^h 14.21 Isa. 28.11-12

ee mǎ'ē rupi jamojenu remē, ayvu nojimo'eī ee mǎ'ē rupi oporegeta mǎ'ē pyy tomojenu. Ajaire manyvo jaa tē a'e ayvu kuwaparà tomojenu manyvo jaa tē imojenuawerà. A'evō peiko remē tē pirujē pejimokasità ojevo jē Jesu koty rewarà kō rōmō enu āmē. ²⁷Āmē ayvu nijaenui mǎ'ē rupi peporegeta jimoatya pē remē, kee pejētā. Āmō oporegetatā rā'ī. Ajaire ava mō tomome'u rā'ī oporegeta pyy mǎ'ē ayvukwerà, manyvo jaa tē e'ī mǎ'ē. Āmē tē ijayvukwerà ojenu katutā. Ajaire āmō oporegeta tarā mijē, aekwery vo jē. Mōrijō tē kupa remē, ikatu. Ivo ve moapy sō remē, ikatu teve. Ajaire awyjepa ky'y. Na'evō'āi ky'y. ²⁸Āmē pejimoaty remē, naikoi sō a'e ayvu manyvo jaa tē e'ī oporegeta pyy mǎ'ē remē, tapeporegeta e'ā jovake ayvu nijaenui mǎ'ē rupi āmē. Pepy'a pē kōrijō tē a'evō tapeporegeta Janejare'e pē peiko āmē. Jovake rōwā tapeporegeta ijupe peiko āmē.

²⁹Āmō, kee a'e teve pejē. Pejimoaty pekupa remē, maevo Janejare'e wayvu mō omojikuwaokatā ava mō pē tomojenu. Maevo pe'ī a'evotā. Maevo mōrijō. Maevo moapy. A'evō remē āmō omome'utā. Ajaire āmō omome'utā. Ajaire āmō omome'utā. Āmē ojapyaka ee mǎe kō tojipy'amogeta ywete tē weminuwerà rē kupa, “Aje ywete pō Janejare'e tē aepe e'i?” te'ī ikuwa kupa. ³⁰Āmō, ma'e remē ava mō oporegeta upa remē, Janejare'e wayvu omojikuwaokatā wapy upa mǎ'ē mō pē, ojapyaka upa mǎ'ē mō pē. A'evō sō remē, oporegeta pyy mǎ'ē topi rā'ī oporegeta āmē. Tojapyaka rā'ī Janejare'e wayvu omome'upa ijupe mǎ'ē omome'u jovake remē. ³¹Pejē pirujē Janejare'e ayvu rē poromotekokuwa kuwa. Kee jaa remē teve. Pe'īpe'ī rā'ī oporegeta opi remē tē. Āmē tē pirujē wenutā ojimokasi kupa. Jaenu katu tē ipi. ³²Āmē Janejare'e ayvu mojenuarā mō sō opota oporegeta remē, tojikōtevē e'ā imojenua rē ipi. “Pepi rā'ī taporegeta”, te'ī e'ā āmō kō pē ipi. ³³⁻³⁴Janejare'e nopotai jaiko teitete ipi, Jesu koty rewarà kō rōmō jajimoaty remē. Ivo katu jaiko remē tē ikatu ijupe āmē ipi. Āmō, janepy'arōwā gatu remē teve jaenu ipi.

Āmō, kee a'e Jesu koty rewarà kō pē, pirujē taa kō pewarà kō pē. Janejare'e moe'ea pē pejimoaty remē, wāivī kō toporegeta e'ā ikenē jovake. [Tojapyaka katu kōrijō poromotekokuwaa rē.] Āmō, wāivīgwerā tojimojōvījā e'ā Janejare'e pē jimoatya pē, tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi katu. ³⁵Āmō, opota sō manyvo okuwa remē, wetā wryy pē kōrijō tē toporanu omēnā pē ipi, manyvo jaa rē. Nikatui jimoatya pē oporegeta wāivīgwerā remē.

³⁶Eayvu rupi napeiko ywe'eī tite. “Ore ywesō orokuwa Janejare'e remimotarā Pauru wyi”, pejē ywe'e tite ipi. Pewyi rōwā Janejare'e ayvu uu. Peupe rōmō'ite teve rōwā Janejare'e omuu wayvu. ³⁷Aje ywete Janerōvījā ywete ayvu rupi āwīvo akusiwa pemotekokuwa rōmō aiko. Ajawyi ava mō, “Janejare'e ayvu epy'a pupe tui”, e'ī remē, “aje” e'ī kuwa eayvu pē āmē. Āmō, “Janejare'e 'Āg wyi eremikuwa kō areko”, e'ī remē,

“aje” e'i kuwa eayvu pè. ³⁸ Āmē ava mō sō, “aje ipo” ne'i eayvu pè remē, “aje ipo” tapejē e'ā ijayvu pè. Tapejapyaka e'ā ijayvu rē.

³⁹ Ajawyi kee tapejē Janejare'e pè ipi: “Nekasia emēē ije, neayvu tamojenu jane kō pè”, tapejē ijupe ipi. Āmē ayvu nojimo'e'i ee mǎ'ē rupi jane mō sō oporegetatā Janejare'e 'Āg remimojikuwa rupi remē, kee tapejē e'ā āmē ijupe: “Ānī. Tapeporegeta e'ā a'e rupi”, tapejē e'ā ijupe.

⁴⁰ Ajamā'ē Janejare'e pè pejimoaty remē, tapeiko teitete e'ā āmē peiko. Ivo katu mǎ'ē rupi kōrijō tē tapeiko.

Kiristu poeraawerà rewarà

15 ¹ Āmō, kee a'e teve pejē, eretārāgwerà kō. Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà rē itōkō pemotekokuwaway pepytery pè aiko remē. A'e rē itōkō pejirovija ypy āmē. Age'e remeve pejirovija jē ee peiko.

² A'evoa rupi Janejare'e penereko katu, aje ywete pejirovija katu jē ee remē. Ajamā'ē pepoi ywe'e tite sō iwyi remē, manyvo jaa rōmō rōwātā pejirovija ee maekwerà āmē ky'y.

³ Aenu maekwerà tē itōkō amome'u pejē, Kiristu rewarà ayvu. Kee jaa ywesō itōkō amome'u pejē ipi:

Kiristu omānō janerekovijarerà pè, janeaiwererà repykarà mō.

A'evoa rē Janejare'e okusiwaokapa teāmā. Aekwerà rupi katu ekoi.ⁱ

⁴ Āmō, tyvy rena pè eāgwerà omokatu kupa. Ajaire opoerapa, moapy 'arà paire. Janejare'e okusiwaoka maekwerà rupi katu teve a'evo ekoi.^j

⁵ Opoera paire ojikuwa Peturu pè. Aja paire wemimonokwerà kō pè ojikuwa mijē, 12 mǎe kō pè.^k ⁶ Aja paire teve okoty rewarà kō atyry pè ojikuwa mijē, ojimoaty kupa remē. 500 rōmō mǎe kō pè ojikuwa ky'y. Werywete pirujē a'e kō oiko jē age'e remē.^l Nokājāive kupa. Ajamā'ē āmōgwerà okājāma.

⁷ Āmē ajaire Tiaku pè ojikuwa. Ajaire pirujē wemimonokwerà kō pè ojikuwa ky'y.

⁸ Ajaate eupe ojikuwa ky'y, takypy rupiwarà rōmō tē. Āwitō wāivī wyy opi ky'y paire imemy mijē remē, a'e ja'yry vo 'ejē ije aiko, Jesu resakarerà rōmō.^m ⁹ Ajawyi Jesu remimono ypykwerà kō ywesō ewyi jōvijā kō rōmō ekoi. Ije āmē aja paire tē epyteporo emono jane kō motekokuwaarà rōmō taiko. Nekatui 'eteay itōkō ije aiko mijā. Jesu koty rewarà kō amomorijau mǎ'ē rōmō tē ije aiko mijā. Aekwerà rē ajimosiōka 'ejē aiko ipi. Ajawyi najimoe'e'āi aiko.ⁿ ¹⁰ Ajamā'ē nivoi jē aiko ipe remē, Janejare'e eporijauesapa teāmā sikaepo erereko. Erereko katua rupi a'evo

ⁱ 15.3 Isa. 53.5-12 ^j 15.4 Jig. 16.8-10; Mat. 12.40; J.K.R. 2.24-32 ^k 15.5 Ruk. 24.34-36; Mat. 28.16-17; Mak. 16.14; Juw. 20.19 ^l 15.6 Pauru okusiwa Korītu wānā kō pè “age'e remē” jaa tē. ^m 15.8 J.K.R. 9.3-6 ⁿ 15.9 J.K.R. 8.3

erereko. Ekatuay wyi rōwā aposiko wete ijupe. Epyteporo taposiko ijupe. Nepyteporo pāñēi ajamā'ē. Emipyteporokwerà rōmō manyvoa rā rōmō rōwā ipe ije mijā. Ajamā'ē ije ywesō aposiko ywete ijayvu mojenuarà rōmō aiko, pirujē ijayvu mojenuarà kō wyi. Ajamā'ē ekasia pē rōwā aposiko aiko. Kō'ē jawe jawe Janejare'e emokasi erereko a'evo taiko. ¹¹ Aepo ayvu katu rē tē poromotekokuwa aiko ipi. Āmō kō ve evo ve ekoi. Ojevo jē Janejare'e ayvu e'eay oromojenu oroiko ipi. Āwīvo tē pejirovija Jesu rē ky'y.

“Okājāma māe kō opoeratà”, e'i mǎ'ē

¹² Kee jaa oromojenu poromotekokuwa rōmō ipi: “Kiristu omānō maire Janejare'e omomoera”, jaa. Ajamā'ē peneirōarà kō mō, kee e'i tite: “Janejare'e noporomomoera'āi”, e'i tite! ¹³ Aepo jaa pē kee a'e. Janejare'e noporomomoera kuwa'āi sō remē, nomomoera'āi kuwa Kiristu omānō remē mijā! ¹⁴ Āwīvo Janejare'e nomomoera sō Kiristu remē, manyvo jaa rōmō rōwā kuwa ayvu katu oromojenu pejē āmē mijā! Pejirovija teywete kuwa Kiristu rē penōvijā wasu rōmō āmē peiko mijā! ¹⁵ Aje ywete rōwā sō a'evoa remē, oreayvu nivo'āi kuwa āmē mijā. Orewari teywete kuwa ee āmē mijā. Nivo'āi kuwa Janejare'e rē pejirovija mijā, “Janejare'e omomoera Kiristu”, oro'e ipe pemotekokuwa remē. Aje sō Janejare'e nomomoera'āi jane kō remē, nomomoera'āive kuwa Kiristu mijā. ¹⁶ Kee rewarà mō aepo a'e pejē. Nopoera sō omānō māe kō remē, nopoera kuwa'āi kuwa Kiristu mijā. ¹⁷ Nopoera sō Kiristu remē, manyvo jaa rōmō rōwā kuwa pejirovija ee āmē mijā! Peaiwererà rē pereko jē kuwa peneve āmē mijā. ¹⁸ Āmō, kee jaa teve kuwa, nopoera sō Kiristu remē. Ojirovija ee maekwerà kō, a'e omānō maekwerà kō, Janejare'e noereko katu'āi kuwa mijā. Omānō te'ite kōrijō tē kuwa āmē kupa mijā. ¹⁹ Āmō, kee jaa teve kuwa. Kiristu rē jajirovija ke'iatu tē ike rupi tekoua rupi remē, jane ywesō kuwa janeāgyo pirujē i jāgyo māe kō wyi jaiko mijā!

“Kiristu ppy mǎnōa wyi opoera iko”, e'i mǎ'ē

²⁰ Aje Janejare'e omomoerapa Kiristu ajamā'ē. A'e ppy omomoera mǎnōa wyi. A'evoa rupi jakuwa omānō maekwerà kō ve omomoeratà. ²¹ Janerāmōi ppykwerà okājā karamoe remeve,^o tāmō Atāo eu ijupe mǎ'ē. A'e rē ppy a'evoa ojiāparōma. Ajawyi ivo jē jakājāma jaa jaiko. Age'e sōsi Kiristu kasia rupi japoeratà jaiko ky'y, jakājā maire. A'e rē japoera mǎ'ē ojiāparōma imojikuwapa mō ky'y. ²² Jane kō pirujē opa māerā kō tē, tāmō Atāo jeapyrerà kō rōmō. Āwīvo ve Kiristu revejē jaiko remē, Janejare'e janemomoera tarà mijē ivokwery pē tijaiko. ²³ Ajamā'ē Kiristu ppy opoerapa iko. Kāramō uu tarà mijē. Āmē tē Kiristu koty rewarà kō

opoeratà iko ky'y. ²⁴Yvy ojituruka remē a'evotà janerereko. A'e renone Kiristu wāpā kō nomokasioka'āi ky'y. Ājāgai rōvijā. Ija mē kō. Ijayvukasi mē kō nomāētyti ee mē kō. Pirujē a'e a'e kō nomokasioka'āi ime'ē kō Uu po pē, Janejare'e po pē. ²⁵Kiristu āmē Jōvijā wasu rōmō tē ekoi jētā, ajaate pirujē wāpā kō owyry kyty oinōmatà Uu ayvukasia rupi.^p ²⁶Āmē si omomatà mānōa ky'y.^q Nijakājā'āi āmē ky'y. ²⁷Ajare kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa amātejē:

“Kāramō Eremimuu rā amojōvijā wasutā ereko.

Iwyry kyty pirujē ainōokatā ky'y”, e'i Janejare'e maekwerà.^r

Janejare'e kōrijō tē Jesu wry kyty rōwā ekoiatā. ²⁸A'eo Janejare'e werekotā āmē. Kiristu wry kytywarā kō rōmō pirujē oinōokatā. Kiristu āmē Uu wry kyty ojinōtā. Āmē si pe'itypyte ikewarā kō Rōvijā wasu rōmō Janejare'e ojikuwatā ky'y.^s

²⁹Pejapyaka rā'ī eayvu rē, kee e'i mē kō pewarā: “Janejare'e noporomoera'āi”, e'i mē kō pē a'e mā'ē. Uve jane kō mō okājāma mē kō rekovijarerā pē ojimojāmorioka mē kō.^t Manyvoa rā rōmō rōwā a'eo wereko kupa mijā, okājāma mē kō nopoera'āi sō remē? ³⁰Aje okājāma mē kō Janejare'e omomoeratā ereko. Nomomoera kō'āi sō remē, manyvo jaa rōmō rōwā kuwa orojimomaramaoka kō'ē jawe jawe ijayvu mojenua rē mijā.

³¹Kō'ē jawe jawe aa remē emaramatā 'ejē aiko. Ajawyi ejukatarā amoa'u jē aiko ipi. Ajamā'ē pene tē ajimokasi jē aiko, eretārāgwerā kō. Janerōvijā Kiristu Jesu revejē peiko evo, ajawyi tē. ³²Ike, Epesu taa pē werywete ejuka kupa. [Ojikō'ō mē kō eayvuvaja vaja.] Āwitō jawarā ka'aporā ojarō remē ojiapisi, āwīvo tesō ere kupa ipi! [“Nikupei'āi emānōa ky'y”, a'e ajipy'amogeta ipi. Āwīvo remē, nimanvvo'āi ejuka kupa remē.] Ajamā'ē Janejare'e nomomoera'āi sō okājāma mē kō remē, manyvoa rā rōmō rōwā kuwa ejukatā kupa mijā. Kee eu mā'ē vo kōrijō teve kuwa aiko mijā:

“Janemānōa nikupei ky'y.

Ajawyi jajimi'u jēsi enoneve.

Jaka'u teve jēsi”, eu mā'ē rupi tē kuwa aiko mijā.^u

³³Ajawyi tapejimorepeoka e'ā ikenē. Jane nivoi mē kō reve jajimory remē, ivo tekoua wyi janemomoikatā āmē kupa. Nivoi tekoua mā'ē

^p 15.25 Jīg. 110.1 ^q 15.26 Janemānōa janeāpā kō vo. Janeāpā kō wyi jakyje ipi. Āwīvo ve janemānōa wyi jakyje. Janejare'e pirujē jarā rōmō uu ojikuwa remē, janemānōa omomatā āmē janewyi ky'y. ^r 15.27 Jīg. 8.6 ^s 15.28 Rom. 11.36; 1Kor. 12.6; Eps. 1.23
^t 15.29 “A'eo rupi tē Janejare'e opyri tomoigo karuaru kō poromomoera remē”, e'i tite kupa. ^u 15.32 Isa. 22.13

rupi jaiko ywe'e titetā āmē jaiko. [Ajawyi, “Nimanyvoi nivoi mǎe kō janepytery pē ekoi remē”, tapejē tite e'ā!]

³⁴ Oiko pepytery pē nokuwai Janejare'e mǎe kō mō. Tapejimosioka ekojē aepo renu. Ajawyi kee a'etā poromotekokuwa aiko. Peiko teitetea wyi tapepoi ikenē! Ivo tekoua rē ywesō tapetekokuwa peiko ky'y! Āmē tē napepy'a ky'a'āi peiko, a'e pejē.

“Āmō rupi tētā janepirā ipyau mǎē”, e'i mǎē

³⁵ Kee pepytery pewarā kō mō oporanu ije: “Manyvotā pō Janejare'e wereko okājā mǎe kō imomoera? Manyvo tary ve pō janepirā wereko?” e'i ije kupa.

³⁶ Aepo e'i mǎe kō notekokuwai mǎe kō vo ekoi. Moma'eyva rǎ'āigwerā rē tē poromosā'āgatā tapetekokuwa sa'u. Iteetejē moma'eyva rǎ'āigwerā ipi. A'e mō jaotā remē tē katu ejōitā. Itujupa rǎ'ī ipi. Omānō maevo sō tite rǎ'ī ipi. Ajaire tē ejōi ipi.

³⁷ I'y ojimovijapa mǎē rōwā jaotā ipi. Ā'āigwerā tē jaotā ipi. Aresi rǎ'āigwerā jaotā remē, aresi tē oē. Tiriku rǎ'āigwerā jaotā remē, tiriku tē oē. Avasi rǎ'āigwerā jaotā remē, avasi teve oē. Wāisō a'evo ekoi ipi.

³⁸ Jaotā maire, ejōi ipi. Janejare'e tē omoejōioka wemimota rupi. Ojimovijapa remē, ā'āigwerā vo rōwātā ky'y. [Āwīvo ve ā'āigwerā vo 'ejētā janepirā Janejare'e oinō. Omānō mǎe kō rekovijarerā pē ipyau mǎē rōmō oinōtā.]

³⁹ Moma'e ro'o rē tē poromosā'āgatā. Ike yvy pewarā kō ro'o iteetejē ekoi ipi. Janero'o āmō rupi teve. Mijarā ro'o āmō rupi teve. Wyrakwerā kō ro'o āmō rupi teve. Pira ro'o āmō rupi teve. Ojevo jē rōwā ekoi.

⁴⁰ Yva pewarā kō rē tē poromosā'āgatā. Kwaray. Jay. Jaytata kō. Wāisō iteetejē oo. Ikatuay kupa. Ivo ve yvy pewarā kō. Ikatuay wete ve. Ajamǎē ojevo jē rōwā ikatua kō.

⁴¹ Kwaray ikatuay wete. Āmō, jay ikatuay wete. Ajamǎē jay katua āmō rupi teve kwaray katua wyi. Āmō, jaytata katua āmō rupi teve kwaray katua wyi. Āmō, jay katua wyi teve. Āmō, jaytata kō teve iteetejē. Āmō rupi teve ojiwyi kupa.

⁴² Āwīvo vetā Janejare'e janemomoera remē. Teāgwerā jaaty remē, itujupa mǎē rōmō teipe tui upa. Ajamǎē Janejare'e janemomoera remē, nituju'āi māerā rōmōtā tē jaiko ky'y āmē. Owaraytā āmē jaiko ky'y.

⁴³ Janereāgwerā jaaty remē, ijaiweray ipi. Nikasi. [Temija'arā rōwā āmē.] Ajamǎē japoerapa remē sōsi janekatuay wetetā āmē jaiko ky'y. Janekasiay tevetā jaiko. [Temija'arā rōmōtā tē āmē jaiko ky'y.]

⁴⁴ Age'ewarā janepirā teāgwerā rōmōtā tē teāmā ekoi. Ajamǎē japoerapa remē sōsi janepirā āmō rupi tevetā ekoi ky'y. Teāgwerā rōmō rōwātā a'e āmē ky'y. Janejare'e 'Āg omoigooka māerā tē ky'y.

Aje ike yvy rupiwarā rōmō jaiko remē, yvy rupiwarā rōmō teve janepirā. Ajamǎē Janejare'e janemomoera remē, janepirā ipyau mǎē oinōtā jane imoigooka karuaru rōmō. Āmē sōsi yvapewarā rōmōtā tē jaikotā ky'y. Janekatuay rōmōtā tē āmē jaiko ky'y!

⁴⁵ A'evoa rē kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa karamoe remeve: “Jane ypykwerā Janejare'e oinō

ike rupiwarà rômô toiko, Atão eu ijupe mǎ'ê”, e'i maekwerà.^v [A'e ajaire okājāma.]

Janepypkwerà ipyau mǎ'ê tē Jesu Kiristu āmē ky'y. Tāmō Atão rekovijarerà rômō Kiristu ekoi. A'e Janejare'e Āg kasia rupi poromoigo karuaru mǎ'ê tē.

⁴⁶Ajamǎ'ê age'e remē janepirā ikewarà rômō tē rǎ'ī ekoi. A'e rupi tē yvy pewarà rômō jaiko rǎ'ī. Ajamǎ'ê kāramō āmō rupi tevetà janepirā ipyau mǎ'ê, Janejare'e oinō tijaiko karuaru mǎe rǎ. ⁴⁷Janejare'e tāmō Atão oinō ypy remē, yvy ku'ikwerà tē oinō. A'e ipirā rômō oinō. Ajamǎ'ê Atão rekovijarerà yva pe wyi tē uu. [Jesu Kiristu tē a'e.] ⁴⁸Janepirā age'ewarà ike yvy pewarà tē, yvy jinōgwerà tē, tāmō Atão vo. Na'evō'āi janepirā ipyau mǎ'ê, Kiristu reve ekoi mǎe kō pirā ipyau mǎ'ê. A'e Jesu Kiristu pirā votà tē ky'y. Yva pe wyi uu mǎ'ê pirā votà tē ky'y. ⁴⁹Age'e ike janepirā yvy jinōgwerà vo tē pirujē. Kāramō yva pe wyi uu mǎ'ê pirā votà tē janepirā ky'y.

⁵⁰Kee a'e tary ve pejē, eretārāgwerà kō. Janepirā age'ewarà inē mǎ'ê tē teāmā. Janepirā māerā rômō rōwā a'e. Ajawyi Janejare'e rena kyty noo'āi oiko karuaru rômō iko. Ajamǎ'ê Janejare'e Āg janepirā ipyau mǎ'ê oinō janere remē tē katu jaiketā ipyri jaiko āmē ky'y.

Janepirā ipyau mǎ'ê rewarà

⁵¹Ajare pejapyaka katu eayvu rē, Janejare'e nomojikuwai mijā maekwerà rē. Jane kō pirujē rōwā opatā Kiristu nonurive remeve. Ipēgwerà uve jētā uu mijē remē. Ajamǎ'ê uu mijē remē, pirujē Janejare'e janepirā wekovijanōtā py'awarā mō āmē. ⁵²Āwitō janerea merē py'awarā mō ipi, āwivotā janepy'a wekovijanō. Py'awarā mō tē a'evotā janerereko. Jimi'a puku yva pe wyi ojenutā rǎ'ī. A'e ojenu remē sitō Janejare'e omomoeratā okājāma maekwerà kō pirujē, awyje tokājā e'ā ky'y. Āmē sōsi janepirā wekovijanōtā ky'y. Janepirā ipyau mǎ'ê oinōtā janere ky'y. Nokājā'āi mǎe kō rômō jaikotā āmē ky'y.^w ⁵³Age'ewarā janepirā okājā mǎe rǎ tē pirujē. Jakājā remē, janepirā inēma ipi. Ajamǎ'ê janepirā ipyau mǎ'ê rē nijakājā'āi āmē ky'y. ⁵⁴Okājāma mǎe kō āmō rupi teve oinōtā tokājā e'ā ky'y. Wayvu rupi katu a'evookatā janererekooka. Nokājā'āi mǎe rǎ rômō janereinōtā ky'y. A'evoa rē kee e'ipa Janejare'e ikusiwaokapa karamoe remeve: “*Jōvijā wasu rômō ajikuwaoka aiko ky'y remē, mǎnōa amomatā ky'y. Ike yvy pewarā kō pē nikasi'āi ky'y*”, e'i.^x ⁵⁵Kee e'i teve itōkō: “*Ajawyi janekājāa wyi nijakyjei ky'y. Nikasi a'evoa janeupe ky'y*”, e'i.^y ⁵⁶Ipojoy ai tē jakājā mǎ'ê janeupe mijā, janeaiwererā rewarā mō. Janejare'e ayvu tāmō Moisesi okusiwa maekwerà rupi janeaiwererā ojikuwa ipe. ⁵⁷Ajamǎ'ê Janejare'e ikasiay janeaiwererā ky'a'oa rē. Janemokasiay nivoi tekoua

^v 15.45 Jinō. 2.7 ^w 15.52 1Tes. 4.15-17 ^x 15.54 Isa. 25.8 ^y 15.55 Ose. 13.14

wyi tijaiko. Ajawyi jaiko karuarutà ipyri ky'y, Janerōvijā Jesu Kiristu rē jajirowija ky'y remē. A'evoa rā rē simoe'e ywete amātejē Janejare'e āmē jaiko.

⁵⁸ Ajawyi tapejimokasi jē Kiristu rē pejirowija jē peiko, a'e pejē, eremiau kō. Tapeity ywe'e tite e'ā a'evoa. Janerōvijā ywete posikoa rupi jēsi tapeposiko katu jē peiko, a'e pejē. Napeposiko pānē'ai Janejare'e kasia rupi āmē. Āwīwoa pekuwapa.

Karakuri moatya Jerusarē taa wānà kō pewarà rewarà

16 ¹ [Kee pejē itōkō eupe ikusiwa: “Ore ve oropota karakuri moaty imonooka Jesu koty rewarà kō pē, Jerusarē taa pē, ipātavōarà kō rōmō”, pejē ije.] Ikatuay pekarakuri pēgwerà peme'e ijupe kō remē. Ajawyi pekarakuri tapemoaty. Kee a'etā a'evoa rē pemotekokuwa. Āwitō Karasia yvy wānà kō pē a'e, āwīvo ve a'etā pejē āmē.² Tapemoaty amātejē ikō karakuri nē. Jimoava 'arà paire upi upi ikō ta'evō peiko nē. Terārō e'ā rā'ī ikō pekupa nē. Āmē mōa'ārōwā pekarakuri ky'y remē, mōa'ārōwā sa'u ve pemowaite itetā imokatu āmē. Āmē kejōgà sa'u sō remē, ivo ve kejōgà teve pemowaite itetā imokatu. A'evō pemoatya amātejē remē, nijamoaty'ai moko pe avāe remē. ³ Āmē aa pepyri remē, kwaima'ekwerà mō, penemipyteporokwerà kō, amonotā Jerusarē taa kyty, penemime'ēgwerà toeraa kupa. Āmē kareta eremikusiwarerā amonookatā upi kō, imojikuwaa rā rōmō. ⁴ Āmē ikatu tē sō moko kyty aa remē, a'e kō ve ootā erupi āmē.

Wemikuwa rupi tē Pauru ootā remēwarà

⁵ Aa penesa remē Masetonia yvy rupi rā'ī akwatā. A'e pe wyi aa jētā penena kyty.^a ⁶ Apota aiko puku sa'u pepyri aiko mālē. Apota irōwā mālē rerokwapa pepytery pē aiko rōmō. Āmē eopa rē epātavō kuwa pekupa, aa jē remē. ⁷ Kuise'e warā mō rōwā aatā rā'ī pekoty. Janerōvijā ywete opota remē, aiko puku sa'utā pepyri.

⁸ Ajamā'ē apota ike Epesu taa pē Janejare'e moe'ea wasu 'arā rārō rā'ī. Pētekosi 'arā aārōtā rā'ī.^b Aja paire tē kuwa aa Masetonia yvy kyty āmē. ⁹ Ike uve mōa'ārōwā jane kō opota Janejare'e ayvu wenutā mae kō. Janejare'e oinō sa'u eposikoa ikewarā kō rē. Ajawyi ijayvu rē jane kō amotekokuwa jētā rā'ī aiko. Ajamā'ē uve teve mōa'ārōwā āpā kō ike rupi.^c

Timoteu rewarà

¹⁰ Āmō, kee a'e teve pejē tapekuwa. Āwitō Janerōvijā ywete ayvu rupi aposiko, āwīvo ve Timoteu oposiko iko. Ajawyi oo penesa remē,

^z 16.1 Rom. 15.25-26 ^a 16.5 J.K.R. 19.21 ^b 16.8 Kōitokō karamoe remē Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà ome'ē tāmō Moisesi kō pē. Aekwerà rē Juteu kō oja'a kupa ipi.

^c 16.9 J.K.R. 19.8-10

tapemory katu imojimoena pepyri. Tapereko katu teve peneve ereko.^d

¹¹Kõnomiokyry teipe Timoteu. Ajamã'ẽ taperõarõ e'ã! [Tapepãtavõ moko kyty, ikatu tẽ toiko.] Ojivytã oo pewyi remẽ ikõ tapepãtavõ jẽ ijopa rẽ imono nẽ. Ijivya rẽ oroãrõtã ike, janeretãrã kõ reve.^e

¹²Kee a'e janeretãrã Aporu pẽ: "Ikatu neo Korîtu taa pẽ a'e pewarã Jesu koty rewarã kõ resa", a'e py'yi epe ijupe. Ajamã'ẽ age'eve noo'ãi rã'ĩ. "Awyjepa ike eposikoa remẽ tẽ aatã", e'i ije.

Kareta moawyjepaa

¹³Tapemoa'u jẽ ikõ Jesu vãea rã nẽ. [Tapepy'a katu ikõ ivãea rã rẽ ipi nẽ.] Tapepoi e'ã ikõ Jesu rẽ pejirovijaa wyi ipi nẽ. Ojikõ'õ mãe kõ wyi tapekyje e'ã teve ikõ ipi nẽ. Janejare'e rẽ ikõ tapejimokasi jẽ peiko nẽ. ¹⁴Peposiko peiko remẽ, toporoauvay ikõ peiko ipi nẽ. Awĩvo ikõ tapeiko nẽ.

¹⁵⁻¹⁶Pekuwa Sitepana, ipyriwarã kõ reve. A'e kõ ypy itõkõ Kiristu rẽ ojirovija Akaja yvy pẽ. A'e kõ itõkõ omokasiay Janejare'e rẽ ojirovija mãe kõ ereko kõ ipi. Ajawyi a'e kõ pewarã mō kee a'e pejẽ. Tapemomojy kõ ipi. Ijayvu poromotekokuwa mã'ẽ rupi tapeiko ipi. Amõ kõ pewarã mō aepo a'e teve, Sitepana vo oo oposiko pepytery pẽ mãe kõ. Ijayvu kõ rupi ikõ tapeiko ipi nẽ, a'e pejẽ.^f

¹⁷Eroryvay Sitepana kõ vãea rẽ. Amõ, Potunatu vãea rẽ. Amõ, Akaiku vãea rẽ. A'e kõ epãtavõ gatu penekovijarerã mō iko kupa ipi. Amã'ẽ ee kõ remẽ, pejẽ maevo sō tite peposiko epyri. ¹⁸A'e kõ emokasiay wete emoryoka. Akuwa wekoa rupi pemoe'eoka teve pemory kupa ipi. Ajawyi tijamomojy kõ, a'evo mãe kõ teve.

¹⁹Jesu koty rewarã kõ ike ojimoaty mãe kõ, Asia yvy pewarã kõ, opota ojimory pene aã eremikusiwarerã rupi. Kejõ. Akira. Amõ, erekwarã Pirisira. A'e kõ retã wryy pẽ ojimoaty mãe kõ teve. A'e kõ opota ojimory eremikusiwarerã rupi pene mãe kõ. Janerõvijã ywete koty rewarã kõ rômõ teve ekoi kupa. Ajawyi penauvay kupa.^g ²⁰Amõ, pirujẽ Jesu koty rewarã kõ ikewarã kõ ve opota ojimory pene aã kareta rupi.

Tapejimory katu ikõ ojee Jesu koty rewarã kõ rômõ ipi nẽ, pejirovãe remẽ upi upi ipi nẽ.

²¹Aã pemorya rewarã ije ywete epo pẽ tẽ akusiwa ajupa ky'y. Pauru tẽ ije.

²²Janerõvijã ywete noai mãe kõ Janejare'e omomorijauvaytã, a'e pejẽ. Ije amẽ, "Ejivy ejo, Erõvijã ywete", a'e Jesu pẽ kōrijõ aiko. Apota Janerõvijã ywete uu kuise'ẽ.

²³Amõ, kee a'e pejẽ. Janerõvijã Jesu ikõ tapenereko katu okatuaya rupi nẽ, a'e pejẽ.

²⁴Ije poroauvay. Kiristu Jesu revejẽ jaiko wyi pe'itypyte rômõ jaiko. Awĩvo tijaiko ipi.

[Awyjepa rã'ĩ.]

^d 16.10 1Kor. 4.17 ^e 16.11 1Tim. 4.12 ^f 16.15-16 1Kor. 1.16 ^g 16.19 J.K.R. 18.2

2 Korĩtu

Pauru okusiwa mijẽ Korĩtu wãnà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Ãg omotekokuwa Pauru tokusiwa mijẽ Korĩtu wãnà kō pè maekwerà. Janejare'e teipe opyteporo Pauru wayvu mojenuarà rômō toiko. Ajamã'ẽ Korĩtu wãnà kō mō kee e'i tite: “Ore ywesô Jesu remimono kō rômō oroiko”, e'i tite ojimojõvijã rã'ãga kupa (2Kor. 11.5). Ãmõ, “Janejare'e remipyteporokwerà kō teve ore oroiko, Pauru vo”, e'i rã'ãga kupa ipi (2Kor. 11.12). Aepe jaa rè Pauru ojimokasiay javo okareta rupi imono. Kee e'i teve ikusiwa: “Jesu rupi janereko pyaukwerà ikatuay wete”, e'i (2Kor. 3.6). Aã kareta rupi teve okusiwa manyvo toereko iporijau mæ kō pätavõa rômō.

Pauru ojikuwa ijupe kō

1 ¹Ije Pauru, Kiristu Jesu remimonokwerà. Janejare'e remimota rupi tè jane kō amotekokuwa ijayvu rè aiko ipi. Timoteu epyriwarà ve, Jesu koty rewarà teve a'e. A'e reve kareta akusiwa imonooka pejẽ ajupa.

Jesu koty rewarà kō pè ãwĩ kareta akusiwa ajupa, Janejare'e omoe'e mæ kō pè, mokoje Korĩtu taa pè. Ãmõ, Jesu koty rewarà kō Akaja yvy rupiwarà kō pè teve akusiwa ajupa.^a

²Janeruwazu ikõ tapenereko katu okatuaya rupi nẽ. Tapepy'amopiryvypy katu ikõ ipi nẽ. Janerõvijã Jesu Kiristu ve ikõ a'evo tapenereko nẽ.

Jimomorijaua pè poromokasia rewarà

³Simoe'e ywete Janejare'e, a'e Janerõvijã Jesu Kiristu Ruu. A'e tè janeporijauesa jajimomorijau remẽ janerereko ipi. Janerõvijã ywete

^a 1.1 J.K.R. 18.1

tè rewarà mō janeporijauesa janerereko ipi. Āmō, janepy'amokasi jajimomorijau ipe jaiko remē. Janeāgyo remē teve a'evo janerereko. Janejare'e tè a'e rewarà mō a'evo janerereko ipi. ⁴Jajimomorijau remē, janemokasi janerereko ipi. Ajawyi āmō kō ojimomorijau remē, simokasi kō kuwa ipātavō kō āmē, jamāē ee kō remē ipi. Janejare'e janemokasi janerereko maekwerà rupi a'evo sireko kō āmē. ⁵Kiristu koty rewarà rōmō tè jane jaiko rewarà mō, ivo jē jajimomorijau jaiko ipi. A'evo remē janeporijauesa janemokasiay ipi. A'evo āmō kō siporijauesa teve Kiristu kasia rupi ereko kō ipi, jimomorijaua sikuwa remē. ⁶Ajawyi orojimomorijau maekwerà rupi Kiristu koty rewarà kō rōmō pejimokasità ky'y. Janejare'e pepy'amokasità penereko ky'y. Āmē oremokasia remē, pejē ve pemokasiaytā āmē. Pejimokasiaytā teve tapejirovija jē Janejare'e rē peiko, pejimomorijau ipe peiko remē. Āwitō ore orojimomorijau ipe oroiko remē, noropoi iwyi oroiko ipi, āwīvotā pejē peiko. ⁷Ajawyi norojimonyi pene āmē oroiko. Noromoa'ui Jesu Kiristu rekoa wyi pepoia. Āwisō pejimomorijau ipe orevo jē peiko remē, napepoi iwyi peiko ipi. Pejimokasi jē peiko, orevo jē peiko. Orokuwa a'evo peikoa, eretārāgwerà kō.

⁸Ajawyi apota pekuwa manyvo Asia yvy pē oroiko maekwerà. Noromoa'ui oreikoa, oremomorijauvay 'ete kupa remē. Oremānōa kōrijō tè kō oromoa'u mijā. ⁹Āwī tāwī jajukatā māē vo 'ejē ore ky'y. “Janejare'e teipō opota a'evo oreikoa”, oro'e, āwisō torojirovija ywete ee oroiko ky'y. Ajawyi kee oro'e ky'y: “Janejare'e tè omānō mē kō omomoera ipi. Ajawyi a'e rē kōrijō tè janerako'i ipi. Janekasia rē rōwā janerako'i ipi”, oro'e. ¹⁰Ajamāē Janejare'e tè orerereko katuoka oremomorijaua wyi ipi. Oremokatu jē orerereko, toromānō e'ā amātejē oroiko. Ajawyi a'e rē kōrijō tè orerako'i oremokasiarā rōmō oroiko. Aje, orerereko katu jētā orerereko ipi. ¹¹Ajawyi tapeporegeta oreupewarā mō Janejare'e pē ipi, toremokasi jē orerereko. Pejimoatypa remē tapeporegeta Janejare'e pē torerereko katu orerereko ipi. A'evo orepātavōtā pekupa āmē. Aja paire peenu aepo remē pirujē pemoe'e ywetetā Janejare'e āmē ky'y.

Pauru ooa rā omotee remēwarà

¹²Oreroryvay, Janejare'e ivo katu orerereko oroo oroposiko remē ipi rewarà mō. [A'evoa rupi, oromoawjyepa oreposikoa ky'y.] Orep'y'a katu ee oroiko āmē ky'y. Ivo katu oroiko peneve maekwerà rē ywesō orerory oroiko ipi. A'evoa oropota ipi. Ajawyi itōkō noreayvu teitetei itōkō pepyterà rupi oroiko ipi. Āmō taa wānā kō pyterà rupi teve a'evo oroiko ipi. Janejare'e kasia rupi tè a'evo oroiko ipi. Orotekokuwaway ee oroiko ipi. Orevote rōwā ajamāē a'evo oroiko. Janejare'e tè oremotekokuwaway

^b 1.8 1Kor. 15.32

rewarà mō tè a'evo oroiko. ¹³ Āwī kareta orokusiwa pejë mǎ'ē niwaypei peenu ky'y. Ajawyi pekuwa katutà imogeta āmē ky'y. Āmē tè niwaype'āi pejipy'amogeta ee peiko. Apota petekokuwavy ee peiko. ¹⁴ Age'e remē napetekokuwaive peiko. Ajamǎ'ē apota aā kareta rupi pejimotekokuwavy peiko ky'y. Āmē tè Janerōvijā Jesu uu mijē remē, āmē sōsi pejimoe'età orere āmē peiko ky'y. Āwīvo ve orojimoe'e tary ve pene Jesu rovake oroiko.^c

¹⁵⁻¹⁶ Ivo katu aiko maekwerà pekuwapa. Ajawyi ajipy'amogeta eoa rā rē aa penesa mǎ'ē. Apota ipe aa penesa mijā, toporomory Janejare'e ayvu rē pemotekokuwa. Masetonia vyv rupi aa remē, apota ipe aa penesa mijā. Ajaire, ajivy mijē ajo remē teve, apota ipe aa pekoty mijā, tepātavō eoa repy rē pekupa, Juteja vyv kyty aa remē.^d ¹⁷ Ewari tè rōwā, “Aatā penesa”, a'e remē mijā. Eayvu teitete mǎ'ē rōwā ipe ije mijā!

¹⁸ Temirovija rōmō tè Janejare'e ekoi. Aje ywete e'i mǎ'ē teve. Ajawyi ije ve apota ivo katu aiko eruparà mō mǎ'ē. Ajawyi, “Aatā penesa”, a'e pejë remē, iwari mǎ'ē vo rōwā aiko. ¹⁹ Kee rewarà mō. Jesu Kiristu, Janejare'e Ra'yry aje ywete mǎ'ē tè. A'e rē ije poromotekokuwa aiko ipi. Āmō, Sirasi^e pemotekokuwa teve ee iko ipi. Āmō, Timoteu a'evo ve ekoi. Āwī tāwī wayvu nomoteei mǎ'ē tè Jesu. Uu ayvu rupi katuay ekoi ipi. Werovija katu ipi.^f ²⁰ Āwīvo ve Janejare'e, pe'ityte oporegeta mǎ'ē tè. Wayvu rupi katuay ekoi ipi. A'evoa sikuwa āmē. Ajawyi, “Ivo katuay wete”, ja'etā Kiristu rupi Janejare'e katua rē. A'evoa rupi ivo ve Janejare'e ywesō ekoia rē jaja'atā. ²¹ Janejare'e tè tesō okasia ome'ē jane, Kiristu revejë jaiko mǎe kō rōmō tijaiko. Janemoe'yi oupewarà rōmō tijaiko. ²² Oupewarà mojikuwapa oinō janere. O'Āg tè tesō oinō janepy'a pupe, [oupewarà mojikuwaparà rōmō]. A'e rupi pirujē wemime'ē rā omojikuwaoka janeupe, āwisō “aje ywete” tija'e ijupe ipi.

²³ Emǎ'ē. Janejare'e okuwa manyvore pō naai penesa jypy remē mǎ'ē. Epy'a pupewarà okuwa ipi. Poroporiyauesā aiko rewarà mō tè naai penesa mijā. [Apota ipe aa penesa remē, ajamǎ'ē naai penesa.] Napotai poromosioka aiko. A'evoa Janejare'e okuwapa. ²⁴ Noropotai orojiayvumokasi pene oroiko, Janejare'e rē pejirovija mǎ'ē rē. Oropota poromokasi kōrijō penereko, tapenoryvay peiko ky'y. Oropota tapejimokasi jē Jesu rē pejirovijaa rē peiko āmē.

2 ¹ Ajawyi ka'e pejë. Napotai poromoāgyooka. Ajawyi tè naai rǎ'ī pekoty. ² Poromoāgyo sō remē, nemoryoka'āi kuwa pekupa mijā. Pejë kōrijō tè emoryoka pekupa mǎe kō rōmō peiko. ³ Ajawyi tè a'e kareta jypy remēwarà akusiwa amātejē imonooka peupe tapemǎ'ē ee. Pemotekokuwaa tè akusiwa, “Akuwa waiwererà wyi opoitā amātejē

^c 1.14 1Kor. 1.8 ^d 1.15-16 J.K.R. 19.21; 1Kor. 16.1 ^e 1.19 Siuvanō eu teve Sirasi pē.

^f 1.19 J.K.R. 18.5

kupa”, a'e peupewarà mō. A'evo remē tē aa pekoty remē, eroryvaytā pene āmē. Pejē āmē penoryvaytā ere, pejimoteepa rewarà mō. ⁴Napotai āwī kareta akusiwa imonooka mijā, epy'a pirai tē rewarà mō. Aja'otarē tesō kareta kusiwa. Napotai pemoāgyo mijā. Kee apota tapejē āwī kareta pemogeta remē: “Aje Pauru janerauvay. Ajawyi aepo okusiwa jane”, tapejē.

Nivoi maekwerà py'aky'a'oa rewarà

⁵Āwīvoa rē itōkō akusiwa imonooka tapemā'ē ee. Pepyriwarà mō waiwererà rē oposiko wyi, pejipy'amopirai tesō ee mijā. Ije ve āmē ajipy'amopirai epe aiko. Ajamā'ē pejē ywesō pejipy'amopirai peiko. Ajawyi tē aekwerà akusiwa mijā. Age'e ka'e pejē ky'y. Napotai pemomori jau karuaru nivoi maekwerà ereko ky'y. ⁶Pemomori jaua ky'y. I'tete ky'y. ⁷Waiwererà wyi opoipa. Aje, age'e ojimokasia 'arà okwa ky'y. Ajawyi ikatu ikō pereko ky'y nē, a'e pejē. Ajawyi orytā Janejare'e ayvu rē ky'y. Āmē tē nijāgyo karuaru'āi, waiwererà opoi paire. ⁸Ajawyi kee tapejē ijupe: “Aje oroau wyi tē, oromomori jau rā'ite nerereko, āwisō terejavu e'ā ky'y”, tapejē ijupe. Aepo pejē remē, okuwatā wauvaya āmē. ⁹A'evoa rōmō tē āwī kareta akusiwa imonooka pejē mijā. “Akusiwa ijupe kō maekwerà rupi katu pō eko'i kupa?” a'e tē pejē mijā. ¹⁰[Jypy remē itōkō ijaiwererà emoāgyoay wete āwijā mē.] Ajamā'ē age'e remē, opoipa waiwererà wyi ky'y. “Awyjepa” pejēma ijaiwererà pē. Ajawyi ije ve “awyjepa” a'e ijupe ky'y. Poroauvay wyi a'evo aiko. Kiristu rovake a'evo aiko. ¹¹Kiristu rovake poromoryoka mijē remē, āmē tē ājāgai rōvijā Satanasi nijamoe'eoka ywe'e tite'āi tojimokasi janere. Opota mijē janeaiwererà rē tijaposiko mijē ipi. A'evoa rē tijatekokuwa amātejē jaiko.

¹²Toraji taa pē aa Janejare'e ayvu e'ey Kiristu rewarà amojenu remē kō Janerōvijā ywete nomowaypei eupe taposiko a'e pē. Wenu katu eayvu āmē kupa. ¹³A'evo ipe remē kō ajikōtevē aiko, Titu naesai a'e pē rewarà mō. A'e janeretārā vo mā'ē tē Titu. Ajawyi kō ajisyry te'ite aa Masetonia vvy kty.^g

“Kiristu janemokasi rewarà mō jane ywesō jaiko”, e'i mā'ē

¹⁴Ka'e Janejare'e pē: “Nekatuay wete, Kiristu revejē oroiko rewarà mō”, a'e ijupe. Aiwea 'arà ktywarà rōmō Janejare'e. Janemomoioka Kiristu mănōa rupi janererojivy janereru opyri. A'e tē orepyteporo oremono Kiristu rewarà toromojenu jenu erokwa jane kō pē. Ajawyi maibe kty oro remē, Kiristu rewarà ojikuwa āmē ky'y. Āwitō ipije katu mā'ē pirujē taa rupi otau e'ē tē ipi, āwīvo ve Kiristu rewarà pirujē tena tena kō rupi ekoipa, oreremimojenuwerà rupi. ¹⁵Kiristu rupi oroiko

remẽ, Kiristu remime'ẽgwerà maevo sô tite Janejare'e pè oroiko. Āwītō ipije katu mǎẽ, a'evo 'ejẽ Janejare'e pè oroiko. Āmō kō oromotekokuwa janerekoa pyaukwerà rē oroiko ipi. Werovija ypy mǎẽ kō oromotekokuwa oroiko. Noerovijaive mǎẽ kō teve oromotekokuwa oroiko. ¹⁶Waiwererà reve omānōtā mǎẽ kō pè inē mǎẽ vo tē oreremimojenuwerà, nopotai enua kupa rewarà mō. Ajamǎẽ Kiristu rē ojirovijatā sikaepo mǎẽ kō pè ipije katu mǎẽ vo oreremimojenuwerà ijupe kō. Oreayvu rupi rōwā āwī ayvu katuaya oromojenu ipi. Janejare'e ayvu rupi tē oromojenu erokwa. ¹⁷Āmōgwerà Janejare'e ayvu omojenu remē itōkō karakuri repy rōmō tē omojenu kupa ipi. Ōō rōwā pō ijupe kō? Mosikoa e'e tē ijupe kō. Na'evoi ore oroiko ajamǎẽ. A'e kō vo rōwā, karakuri repy rōmō rōwā oromojenu erokwa ipi. Janejare'e tē oremoonoka. Ajawyi tē ivo katu poromotekokuwa, Kiristu remīgwai e'eay rōmō toroiko. Janejare'e okuwa a'evo oroiko ipi.

“Penupi oreposikoa ojikuwa”, e'i mǎẽ

3 ¹Ivo oroiko ypy remeve itōkō orekuwa katu pekupa. Ajawyi ivo katu oroiko mǎẽ noromome'u'āi pejē ky'y. Orekuwapa pekupa. Ajawyi āmō kō remikusiwarerā oremoe'ea rewarā napeeka'āi. Āwīvo ve penemikusiwarerā oremoe'ea rewarā āmō kō noeka tite'āi. ²Ivo peikoa rewarā mō itōkō oremoe'epa kupa ky'y. Penupi tē jane kō oreposikoa okuwa. Janejare'e pepy'a moteepa ky'y. [Ajawyi tē jane kō pirujē kee e'i: “Ikatu tē Janejare'e omono Pauru Korîtu wānā kō pè tomojenu, āwisō toenu kupa. Aja paire ojimotee kupa ky'y”, e'i kupa.] Kareta jikusiwarerā vo 'ejẽ āwīvoa pepy'a pupe. ³Kiristu okusiwaoka mǎẽ vo 'ejẽ pejē oreupe peiko. Kareta rē ojikusiwa mǎẽ rōwā ajamǎẽ. Pepy'a pè poromoigooka mǎẽ tē Janejare'e. A'e o'Āg pepy'a pupe okusiwa mǎẽ vo sô tite. Ajawyi pekuwa Janejare'e pewarā rōmō tē pejē peiko ky'y.^h

⁴Aje ywete Janejare'e rē orojirovija. Kiristu rē teve orojirovija. Ajawyi a'evo ore oroiko. ⁵Kee noro'ei pejē ipi: “Mosikoa ikatuay mǎẽ orekasia rupi tē oroinō ipi”, noro'ei pejē ipi. Aje Janejare'e kasia rupi tē a'evo oroiko. Āwī tē okasia ome'ẽ jane. ⁶Janejare'e tē oremotekokuwa o'Āg rupi oremokasioka rōmō, āwisō wayvu janereko pyaukwerà rewarā toromojenu erokwa. Kee e'i ore: “Eayvu Kiristu rewarā pemojenu remē, ajirovijaokatā jane kō pè e'Āg kasia rupi aiko ipi. Apy'amoteeoka kōtā imoigooka karuaru kō epyri āmē”, e'i. “Aepo jaa tē tapemojenu erokwa āmē”, e'i ije.ⁱ

Nāwīvoi wayvukwerà tāmō Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. Nijanemokatuoka kuwai jimomorijaua rā wyi. Nijanemoigooka kuwai Janejare'e pyri tijaiko, manyvo nijaiko'āi sire'e upi rewarà mō. Na'evoi

^h 3.3 Jisyry. 24.12; Jer. 31.33 ⁱ 3.6 Jer. 31.31; Epr. 8.9-10; 10.16

ijayvu pyau Jesu rewarà. Janejare'e 'Āg janemokatu janemokasioka Jesu rekoa rupi tijaiko. Janemoigooka karuaru Janejare'e pyri janerereko. Ajawyi Jesu rupi janereko pyaukwerà ikatuay wete ky'y.

Kiristu rupi janereko pyaukwerà rewarà

⁷Kee jaa itōkō wayvu omojikuwaoka tāmō Moisesi kō pè remē. Takuru rè okusiwaoka wayvukwerà ivo tekoua rewarà Moisesi pè, [yvytyrapyte 'aryvo tui remē.] Poroeakwaso mǎ'ē watypa Moisesi a'evo remē. Poroeakwaso tesō Moisesi rova āmē, Janejare'e kasia renya rè. [Ajaire Moisesi werowyjy takurupe imogeta aty wasu kō pè remē], Isaeu kō nomǎ'ē'āi kuwa ee. Ojirova 'ejē iwyi kupa. Mewe ova wyi ojisyysry okwa iko. Ova yapea okwapa iwyi rire tē omǎ'ē ee kupa ky'y. A'evo Janejare'e omojikuwaoka wayvukwerà aty wasu kō pè. Okasia rupi wayvu omojikuwaoka ijupe kō.^j ⁸Tysi Kiristu rupi wayvu janereko pyaukwerà rewarà omojikuwaoka jane remē! Karamoe remēwarà wyi wetesi okasia omojisaoka. O'Āg tē tesō omoigeoka janepy'a pupe janemokasiarà rōmō, āwisō ijayvu rupi tijaiko ky'y.

⁹A'evo itōkō Janejare'e ayvu karamoe remē noenui kupa. Upi noikoi sire'e kupa. Ajaire oity e'e 'ete kupa. Ajamǎ'ē a'e omojikuwaoka ijupe kō remē, okasiaya omojisaoka ijupe kō. Age'e Jesu rewarà omojikuwaoka jane remē, o'Āg tē tesō omoigeoka janepy'a pupe ky'y. A'evo janemokasi tijapoi janeaiwererà wyi, ivo tijanerereko ky'y. A'evo remē ywesō okasia omojisaoka jane ky'y. ¹⁰Karamoe remē okasia omojisaoka imojikuwa. Ajamǎ'ē āwitō karamoe remē okasia omojisaoka remē, a'e ywesō ikasiay mǎ'ē rōmō ekoi. Aekwery ve ywete si okasia omojisaoka age'e remē. ¹¹Karamoe okasia omojisaoka remē, omojisaoka ke'iatu tē jane kō pè. Na'evoi age'ewarà ky'y. Awyije māerā tē omojisaokatā ky'y.

¹²Ajawyi age'e remē, orojimokasiay Janejare'e ayvu mojeny erokwa. Janereko pyau nopa'āi mǎ'ē tē oromojenu ky'y. Ajawyi norokyjei oroiko ky'y. A'evoa orokuwa. ¹³Jane āmē ovo rupi teve tāmō Moisesi rekoawerà wyi. Janejare'e kasia renya mewe okwapatā Moisesi rova wyi remē, ojiovaōvā kamisa pupe Isaeu kō wyi, tomǎ'ē e'ā ee kupa, ova renya okwapa iwyi mǎ'ē rē tomǎ'ē e'ā kupa.^k ¹⁴A'e kō noerovija ywe'ei. Ajawyi Janejare'e kasia renya rē nomǎ'ēi kupa. Aekwery vo jē tē ekoi ijeapyrerà kō age'e remē. Ajawyi nomogeta kuwa'āi Janejare'e remikusiwaokakwerà kupa. Nokuwai manyvo jaa tē kupa. Āwitō karamoe remē ekoi kupa, āwīvo ve ekoi age'e remē kupa. Nojimoteei kupa. Kiristu reve kōrijō tē jaiko remē tē kuwa Janejare'e kasia rē jamǎ'ē. ¹⁵Ajawyi age'e remē, Isaeu kō tāmō Moisesi remikusiwarerà omogeta remē, aekwery vo jē tē ekoi kupa. Notekokuwaive ee kupa. Ojiovaōvā

mā'ē vo 'ejē ekoi kupa.¹ ¹⁶Ajamā'ē Janerōvijā ywete rē jajirovija remē tē katu kōrijō jatekokuwa āmē ipi. Ojiovaōvā mā'ē vo rōwā jane āmē jaiko ky'y. Janejare'e janerovaōvāno maevo sō tite janerereko. ¹⁷Janerōvijā ywete rōmō Janejare'e Āg ekoi remē, ijayvu oike katu janepy'a pupe ky'y. ¹⁸Janeporakapa tesō ijayvukasia. A'e rupi i'Āg janepy'amotee ypy. Janepy'amotee jē janerereko, āmē ywesō eruparā mō tijaiko ky'y. Āmē ywesō ikasia ojisaokatā janeupe. Jane kō omā'ē janere remē, Janerōvijā ywete katuaya rē omā'ē kupa āmē ky'y, ikasia rē teve.

“Ena turuwa vo 'ejē mā'ē jane”, e'i mā'ē

4 ¹Janejare'e oreporijauesa wyi oreposikoa oupewarā ome'ē ore, āmō kō toromotekokuwa ijayvu katua rē. Ajawyi orojimokasi jē oroposiko ipi. Noropoi'āi oreposikoa wyi āmē oroiko. ²Noropotai jane kō poromoripe mā'ē. Āmō, jane kō nivoi ekoi remē. Āmō, jane kō tyvija rupi nivoi ekoi remē. Ava nivoi sō ekoi remē, oromojikuwaokatā āmē ipi. Noporomoripei oroiko ipi. Ore, aje ywete Janejare'e ayvu rē poromotekokuwa oroiko ipi. Noromoteei ijayvukwerā imomewa ipi. Ivo katu kōrijō poromotekokuwa oroiko ipi. Oropota ijayvukwerā rupi katu oroiko ipi. Āmē tē jane kō pirujē Janejare'e rovake ivo oroiko mā'ē rē omā'ētā.

³Janejare'e ayvukwerā Kiristu rewarā oromojenu remē, jane kō mō kee e'i: “Noroenui emimojenuwerā”, e'i tite kupa. Noenu tari kupa rewarā mō tē aepo e'i kupa. Temiovapykwerā vo 'ejē ijupe kō ekoi āmē. Waiwererā kō revejē omānōtā kupa. ⁴Kee jaa oromojenu. Ikatuay wete Kiristu. Āwitō Janejare'e ywesō ikatuay wete ekoi, āwīvo ve Jesu ekoi Ta'yry rōmō, jaa oromojenu ijupe kō. Aepo jaa noenui kupa, yvy pewarā kō rōvijā rā'āga^m noenuoka tari ijupe kō rewarā mō. Omoripeoka kō aepo jaa toenu tare'ā kupa.

⁵Ore rōwā orojimoe'e oroiko poromotekokuwa rōmō. Jesu Kiristu rē kōrijō āmō kō oromotekokuwa, Janerōvijā ywete rōmō toerovija kupa. Penemīgwai kō vo 'ejē oroiko pemokasiarā kō rōmō oroiko. Jesu tē oremonooka pekoty toroo. Ajawyi a'evo oroiko. ⁶Karamoe remē itōkō pātōnusu kōrijō ike rupi mijā. “Toyape” e'i Janejare'e remē, āmē oyape ky'y. Aepo e'i maekwerā ywete janemotekokuwa Janejare'e ywesō ekoi rē. A'e rupi Janejare'e kasiaya sikuwa. Āmō, ikatuaya sikuwa teve, Kiristu rē jamā'ē remē.”

⁷Agyvo tē jane jaiko. Turuwa vo 'ejē jaiko. Janejare'e Āg rena vo jaiko. Ajamā'ē nijanekasi, yjy jinōgwerā vo tē. Ajawyi jajimokasitā remē, Janejare'e wyi kōrijō tē kuwa jajimokasi jaiko ipi. Janevote remē nijajimokasi kuwa'āi jaiko. ⁸[Oroo taa kō rupi poromotekokuwa remē,] orojimomorijauvay

¹ 3.15 Jisryry. 34.34 ^m 4.4 Ājāgai rōvijā pē aepo jaa tē. ⁿ 4.6 Jinō. 1.3

oroiko ipi. Ajamā'ē Janejare'e orepijarĩ oremoisyr̃y oremomorijauarà kō wyi ipi. Ma'e remē norokuwai manyvotà oreikoa. Ajamā'ē orepy'a katu jē ee oroiko. Āwīvo ipe oroiko remē, orojirovija jē Janerōvijā ywete rē oroiko. ⁹Mōa'ārōwā ipe noreresā tari mǎe kō ekoi. A'e kō oremomorijau ipe ipi. Ajamā'ē a'evo ipe orererekoa remē, Janejare'e nopoi'āi orewyi ipi. Oremokasi jē orerereko ipi. Oremomorijaua ipe kupa remē, orokuve jē. ¹⁰Jesu vo ve norokyjei oremānōa wyi oroiko. Eevejē oroiko wyi norokyjei. Ajawyi ikasia rupi oroiko ipi. Āwīvoa āmō kō okuwatà, orere omā'ē kupa remē. ¹¹Oroposiko oroiko remē, ike yvy pewarà kō pē Jesu rewarà oromojenu jenu jē erokwa ipi. Ajawyi orejukatarà kō opota jē orejuka ipi. Ajamā'ē Janejare'e ayvu rupi tē a'evo oroiko. Ma'e rewarà mō. Āmō kō omā'ē ore, Jesu oremokasi jē orerereko remē. Āwisō orepirā omānō mǎe rā teipe remē, oremokasi jē toroiko. Ajawyi “aje” e'i ijupe kupa ky'y. ¹²Ajawyi oromānō 'atà tē maevo. Ajamā'ē nimanyvoi āwīvo oroiko remē, pejē Janejare'e ayvukwerà peenu rewarà mō. Pejē awyje peiko karuaru 'atà tē peiko, Jesu rē pejirovijapa rewarà mō. [Ajawyi epy'a katu jētā penewarà mō.]

¹³Oremomarama ipe kupa remē, nimanyvoi oreupe āmē. Noropoi'āi Janejare'e rē jirovijaa wyi. Karamoewarà kō vo rōwā oroikotà. Imojenua wyi ve noropoi'āi. Kee ojikusiwā maekwerà rupi katu oroiko: “Ajirovija nere. Ajawyi neayvu amojenu aiko”, e'i maekwerà rupi katu.^o Janejare'e rē orojirovija rewarà mō ijayvu oromojenu erokwa ipi. ¹⁴Orokuwa Janejare'e tē omomoera Janerōvijā Jesu mǎ'ē. Ajawyi orokuwa ore ve Jesu reve oremomoeratà. Ajawyi penevejē orereraatà wena pē opyri tijaiko. ¹⁵[A'evoa rōmō ore orojimomorijau, Jesu Kiristu rekoa oromojenu peupe remē.] Oremomorijaua rupi pejirovija ee ky'y. A'e rupi teve aty wasu kō ojirovija tary ve ee. Āmē ywesō Janejare'e poroereko katua okuwatà kupa. Āmē sitō a'e kō ve omoe'etā Janejare'e. Janereve omoe'etā kupa ky'y.

¹⁶Ajawyi norojimonyi 'ete āwīvo remē oroiko. Orojimokasi jē āwijā mē oroiko ipi. Āwisō orepirā opa mǎe rā teipe remē. Ajamā'ē orepy'a mokasi jē kō'ē jawe jawe Janejare'e ipi. ¹⁷Orojimomorijau ke'iatutà tē ipi. Āmō, orejimomorijaua nipuku'āi teve. Āmē orojimomorijau paire, awyje tekoua pē oroiko pukutà jimomorijau e'āma pē awyje ky'y. Orejimomorijauawerà wyi wetesi orerepy rā. ¹⁸Ajawyi orejimomorijaua rewarà rē norojimo'eai ipi. Janejare'e remime'e rā rē ywesō orojipy'amogeta oroiko ipi. Āwīvoa rā rē janerea nomā'ēive ipi. Age'e jamā'ē ee mǎ'ē ke'iatu tē. A'e rē kōrijō tē jamā'ē ipi. Ajamā'ē nijamā'ēive ee mǎ'ē, a'e sōsi awyje māerā tē.

Janepirā pyau rā rewarà

5 ¹Janepirā tapyina vo 'ejē rā'ĩ tē ike yvy pē. Jakājā remē, janereāgwerà jaitytā jaa ipi. Janepirā pyau rā Janejare'e werekopa

wena pè, janeupewarà rã mō. Janepirà nopa'āi māerã tē ome'ētã jane ky'y. Jane kō reminōgwerà rōwã a'e. Janejare'e reminō tē a'e. ²Age'e remē, “Mape'ĩ pō?” ja'e janepirà yva pè tui mǎ'ē pè, japota katu rewarà mō. Janererekoiva ikewarà yvy pewarà. Āwitō janeyru pyau tē japota remē, āwīvo ve janepirà yva pewarà japota katu. ³Yva pè jaa remē, jane'āg kōrijō tē rōwã ekoitã a'e pè. Janejare'e janepirà pyau teve ome'ētã janeupe, jane'āg rena rōmō.

⁴Ike rupi jakuve jē remē, aā janepirà ikewarà ijamu 'ejē iko. Nowai ekoi. Nijapota ywe'ei janepirà ikewarà reity mijã. Ajamǎ'ē janepirà yva pewarà ywesō japota ky'y. Okājã mǎ'ē rekovijarerà rōmō awyje toiko. ⁵[Oreremikuwa rupi rōwã aepo oro'e pejē.] Janejare'e remikuwa rupi tē aepo oro'e pejē. Janerereko katupa teāmã a'e. O'Āg ome'ē teve janepy'a pè. A'e rupi sikuwa aje ywete janepirà pyau ajaire ome'ētã janeupe.

⁶Ajawyi nijajimonyi [kāramōwarà rã rē], a'evoa rewarà sikuwapa rewarà mō. Janepirà aā ikewarà ve sō jareko remē, nijaike kuwa'āi Janerōvijã ywete rena pè. ⁷Ajamǎ'ē age'e remē jamǎ'ē ee mǎ'ē rupi rōwã jaiko. Aje, jajirovija ee mǎ'ē rupi tē jaiko, āwisō nijamǎ'ēi epe ee remē. ⁸Janejare'e o'Āg oinō janepy'a pupe. Ajawyi sikuwa janepirà pyau oinōtã jane mǎ'ē. Ipyri jaikotã āmē ky'y, age'e remēwarà vo rōwã ky'y. A'evoa rã ywesō ikatuay wetetã āmē janeupe. ⁹Āmō, Janejare'e morya ywesō oropota, ike yvy rupi oroiko jē remē. Orokājã ipe remē teve. ¹⁰Kāramō pirujē jaatã Kiristu rovake jaiko. Āmē sōsi janemo'e'yitã ky'y. Manyvo jaiko ike yvy pè jaiko jē remē maekwerà rupi janemoepytã. Ivoa rupi jaiko remē. Āmō, nivoi katu jaiko remē. Aekwerà rupi katu janemoepytã.^p [Ajawyi Janejare'e remimota rupi tē apota aiko mǎ'ē.]

“Janejare'e rē jajimory kuwa Kiristu rupi tē ky'y”, e'i mǎ'ē

¹¹Orokuwa Janerōvijã ywete ipojoy wete mǎ'ē tē. [Ajawyi oromomojy wete oroiko ipi.] Ajawyi oroposiko ywete āmō kō motekokuwa rē oroiko ipi, Janerōvijã ywete rē tojirovija kupa ky'y. Janejare'e okuwa orepy'a pewarà ipi. Ivo oroiko mǎ'ē okuwa teve. Āwīvo ve oropota pejē ve orekuwa pekupa. ¹²Norojimoe'ei penovake oroiko. Ajamǎ'ē oropota petekokuwa ivo oroiko mǎ'ē rē tē. Āmē ava mō oporegeta ai sō orere peneminu mō remē, napesi'āi āmē orewyi peiko. Pekuwatã ijayvuvaja kō. A'e kō ojimoe'e rǎ'āga iko ipi. Ivo maevo sō tite āmō kō rovake ekoi kupa ipi. Ajamǎ'ē ipy'a pewarà kō, soō āmē, nivoi ekoi. ¹³Āmōgwerà, “Eawyry mǎ'ē tē Pauru kō”, e'i tite kupa. Ajamǎ'ē Janejare'e ayvu e'ey rewarà mō tē notekokuwai mǎ'ē vo 'ejē oroiko. Ajamǎ'ē orotekokuwavay oroiko mǎ'ē tē ore. Ivo tekoua rē tē oroposiko pemotekokuwaarà rōmō oroiko ipi. ¹⁴Pemokasia

^p 5.10 Ajare kee e'i Pauru Piripu wānã kō pè: “Age'e akuwapa janevote rōwã ivo jaiko Janejare'e pè ipi. Janejare'e tē ivo janemoigooka ipi, Kiristu rē jajirovija remē tē.” Prp. 3.9

rè oroposiko oroiko, Kiristu janerauvaya rewarà orokuwa ipi rewarà mō. Ajawyi poroauvay teve poroerokoa. Janejare'e opota katu āwīvoa oroiko ipi. Orokuwa pe'ite omānō janerekovijarerà rōmō mǎ'ē. Ajawyi jane omānō mǎ'ē vo 'ejē jane, ivo jē. ¹⁵A'e omānō pirujē jane kō rekovijarerà rōmō, āwisō janeremimotarà rupi rōwā tijaiko ky'y. Aje, emimota rupi kōrijō tē tijaiko ky'y. A'evoa rā rōmō omānō. Ajaire opoera mijē omānō maire janerereko katuarà rōmō ky'y. ¹⁶Aje, ajaire āmō kō rekoa rè oromǎ'ē remē, kee noro'e teywete'āi: “Āwī ikatuay. Āwī ikatu sa'u kōrijō tē. Āwī āmē nikatu ywe'e'i”, noro'e teywete'āi. Āmō, kwee remē Kiristu pewarà mō, kee oro'e tite: “Mirà te'e teipō āwī”, oro'e tite ijupe. “Ikewarà teipō”, oro'e tite ve. Ajamā'ē age'e remē aepo noro'e'i ky'y. Orokuwa katupa ky'y. ¹⁷Kiristu revejē jaiko remē, jane ipyau mǎ'ē vo jaiko ipi. Janereko ppykwerà wekyipa janewyi ity ipi.^q Aje Janejare'e janereko pyau oinō janere ky'y. ¹⁸A'evoa Janejare'e tē oinō janere. Āmō, janemojimoryoka wee Kiristu rupi ky'y, āwisō jimorypa rōmō rōwā ipe jaiko mijā remē. Āwīvo ve orerupi Janejare'e poromojimory wee ky'y, oromojenu ijayvu āmō kō pē remē. Oreposikoa teāmā a'e. ¹⁹Kee oro'e jane kō motekokuwa ipi: “Kiristu omānōma janerekovijarerà rōmō. Ajawyi aje Kiristu revejē jaiko remē tē katu Janejare'e ojimory mijē janere ipi. Ajawyi janeaiwererà rè nojipy'amogetai iko ky'y”, oro'e imotekokuwa kō ipi. Aepo e'i Janejare'e oreupe. Ajawyi aepo jaa oromojenu ipi. ²⁰Ajawyi Kiristu ayvu rupi emimojenuwerà rè poromotekokuwa oroiko ipi. Kee mǎ'ē vo oroiko. Āwitō Janejare'e ywete orerupi oporegeta, “Kee Kiristu ekoi”, toro'e pejē, a'evō oroiko. Ajawyi Kiristu ayvu rupi tē kee oro'e pejē: “Pepota Janejare'e ojimory pene, āwisō jimorypa rōmō rōwā pejē remē”, oro'e. ²¹Nuvei 'ete wete mijēsi Kiristu aiwererà mō ee. Ajamā'ē janerauvay rewarà mō pirujē janeaiwererà Janejare'e omō'y Kiristu rè, ivo teāmā mǎ'ē rè. Nivoi mǎ'ē vo Janejare'e wereko Kiristu tomānō janerekovijarà rōmō, janerereko katuarà rōmō. Ajawyi tē ivo katu mǎ'ē rōmō Janejare'e janerereko Kiristu revejē ky'y ipi.

6 ¹Ore Janejare'e reve oroposiko emīgwai kō rōmō oroiko ipi. Ajawyi kee oro'e pejē. Janejare'e penereko katuy wete okatuaya rupi. A'evoa wyi tapepoi ywe'e tite e'ā ikenē! oro'e pejē. ²Kee e'ipa Janejare'e ikusiwaoka:

“Age'e 'arà apota penereko katua rōmō.

‘Oreporijauesa rejupa’, pejē ije remeve aenu.

Poroporijauesa āmē”, e'i maekwerà.^r

Ajawyi tapejapyaka katu ikenē! Janejare'e age'eve ywete opota pemokatupa. [Ajawyi tapejimokatuoka ikō ijupe nē, oro'e pejē. Age'eve ikō tapejirovija katu nē, oro'e pejē.]

^q 5.17 Janereko aiwerà pewarà mō janereko ppykwerà eu. ^r 6.2 Isa. 49.8

“Ore ywesō noreporijau mēe kō rōmō oroiko”, e’i mēē

³ Orojimokasi ivo katu kōrijō oroiko oreposikoa rupi, “nivoi mēē” tojimo’y e’ā oreposikoa rē. Noropotai orerewarā mō ava mō noerovijai orereminuwerā. ⁴⁻⁵ Pekuwa manyvo oroiko remē, ivo jē oroiko ipi. Orojimomorijau ipe oroiko Janejare’e remīgwai kō rōmō remē, ivo jē tite oroiko ipi. Oremomarama tarepe orerereko kupa remē, “Moko tijanerereko nē kupa”, oro’e kōrijō ipi āmē. Āmō, waypete ipe oreposikoa remē, norererekoivai oreposikoa. Kee tesō ipe orerereko kupa ipi. Orenōpā nōpā ipe kupa. Āmō, jimopā’āga pupe oremono ipe teve kupa. Āmō, atyry oremomarama tarepe orereko ipi. Āmō, mōa’ārōwā oreposikoa ipe remē, norojimoavai tesō orekane’ōyo rōmō oroiko. Noroke katui teve tesō oroiko. Āmō, amyay oroporara tesō teve ipe oroiko ipi. A’evo ’evo tesō ipe oroiko remē, ivo jē tesō āmē oroiko ipi. Āwīvo oroiko wyi orojikuwa Janejare’e remīgwai e’e kō rōmō tē oroiko.^s ⁶ Aje, kee jaa orojikuwa. Oterē jē e’ete ivo oreikoa rē. Āmō, orotekokuwavy Janejare’e ayvu rē oroiko. Āmō, norojikōtevēi āmō kō motekokuwaa rē oroiko ipi. Ojavy javy kupa remē, ikatusa rupi oroereko katu kō jē āmē ereko kō ipi. Āmō, noroporegeta ai nivoi mēe kō pē teve ipi, [oremoaiarā kō teipe remē]. Janejare’e Āg orepy’a pē ekoia rupi oroiko ipi. Āmō, aje poroauvaya rupi orojikuwa Janejare’e remīgwai e’e rōmō oroiko. ⁷ Āmō, aje ywete oroporegeta ipi. Āmō, Janejare’e kasia orereve ekoi ipi. Āmō, ijayvukwerā rupi katu oroiko ipi. A’evo oroiko mēē rupi oromojikuwaoka aje ywete Janejare’e ayvu. Āmō, oroovajarī oporegeta ai ijayvu rē mēe kō oroiko ipi. ⁸ Āmōgwerā oremoe’e ywete orerereko kupa. Āmōgwerā ajamā’ē orererōarō kōrijō iko kupa. Āmōgwerā oporegeta ai tesō orere kupa ipi. Āmōgwerā oporegeta katuay orere kupa ipi. Āmōgwerā, “Poromoripe mēe kō”, e’i oreupewarā mō ipi, āwisō poromoripearā kō rōwā ipe ore oroiko remē. Aje, oroporegeta katu mēe kō tē ore. ⁹ Norekuwai rā’āga tē kupa, noenu tari oreayvu kupa rewarā mō. Ajamā’ē pirujē orekuwa ipe kupa. Āwisō opota ipe oremomarama kupa remē, oroiko jē oroiko āmē. Āmō, mape remē oremomorijau ipe kupa ipi. Ajamā’ē noromānōive. ¹⁰ Āmō, mape remē oremoāgyooka ywete ipe kupa ipi. Oremoai epe teve kupa ipi. Ajamā’ē noropi orerorya wyi oroiko. Nimoma’ei mēe kō vo ipe oroiko. Ajamā’ē atyry kō oiko karuarutā Janejare’e pyri oreremimojenuwerā rupi. Aje, Janejare’e pewarā kō rōmō tē oroiko. Ajawyi imoma’e ywete mēe kō vo ’ejē oroiko. Oremoma’e mō ve ywete nuvei epe oreupe. Ajamā’ē ore ywesō pirujē noreporijau mēe kō rōmō tē oroiko, [Janejare’e pyri oroiko karuarutā rewarā mō.]

¹¹ Pirujē aepo oromome’u pejē, eremiau kō. Aje, orepy’a pē tē poroauvay oroiko. ¹² Manyvore ywete norerau ywe’ei pekupa, āwisō ore

^s 6.4-5 J.K.R. 16.23

jě tite poroauvay ipe remě. ¹³Aje ywete poroauvay oroiko ipi. Ajawyi ikatusa rupi oroporegeta pejë ipi. Āwitō eākarā pē ikatusa rupi aporegeta kuwa, āwīvo ve aporegeta pejë ipi. Āwīvo ve tapeporegeta ore. Pepy'a pē ikō orerau katu pekupa nē, oro'e pejë.

“Tijajireko katu poropy'amoky'a mǎ'ē wyi jaiko”, e'i mǎ'ē

¹⁴Janejare'e noerovijai mǎe kō vo rōwǎ tapeiko ipi. Kee rewarà mō. Noerovijari mǎe kō tē ojee ekoi rewarà mō. Ajawyi ivo mǎe kō nivoi mǎe kō nojimoje'a'āi kuwa. Āwitō aryvo tē ekoi mǎ'ē no'ā'āi kuwa pātō rupi iko ipi, āwīvo. ¹⁵Āwitō Kiristu ājāgai rōvijā reve nojisu'u'āi 'eteay kuwa ojeeve iko. A'evo ve Jesu koty rewarà kō noerovijai mǎe kō reve nojisu'u'āi. ¹⁶A'evo ve Janejare'e pewarà, ijarà rǎ'āga jimoātāgwerà reve ovo rupi tē ojiwyi kupa. Jane Janejare'e retā vo 'ejě jaiko, jajirovija ee mǎe kō rōmō. I'Āg janepy'a pupepa ojimoena iko ky'y. Ajawyi aepo a'e pejë. Kee jaa itōkō Janejare'e e'i ikusiwaokapa amātejě karamoe remeve:

“Ere ojirovija mǎe kō pytery pē ajimoenatà, eeve kō taiko.

Ijare'e kō rōmō tē aikotà.

Eupewarà kō rōmō ekoitā āmē kupa”, e'i maekwerà.^t

¹⁷Kee e'i teve Janerōvijā ywete:

“Tapejimowaite nivoi mǎe kō wyi.

Ekoa kō rupi tapeiko e'ā peiko.

Pepy'amoky'a mǎ'ē wyi ikō pejireko katu peiko nē.

Āwīvo peiko remě, poroerekotà eupewarà kō rōmō āmē”, e'i maekwerà.”

¹⁸Āmō, kee e'i:

“Penuu rōmō aikotà.

Pejë āmē era'yry kō rōmōtā tē peiko. Āmō, erajyry kō rōmōtā tē peiko”, e'i Janerōvijā ywete, a'e ywesō ikasiay wete mǎ'ē rōmō tē ekoi mǎ'ē.”

7 ¹Ejimorypa katu kō, janeupewarà mō tē aepo e'i. Ajawyi tijajipy'aky'a'ooka Janejare'e pē jaiko ipi. Pirujě janepy'amoky'a mǎ'ē wyi tijapoi jajireko katu ipi! Janejare'e simomojy wete jaiko ipi. Āwitō Janejare'e aiwererà naikoi 'eteay wete mijěsi ee, āwīvo tijaiko ikoty rewarà kō rōmō jaiko.

^t 6.16 1Kor. 3.16; 6.19; Tek. 26.12; Esek. 37.27 ^u 6.17 Isa. 52.11 ^v 6.18 2Sa. 7.8,14; Isa. 43.6; Jer. 31.9

Korītu taa wānà kō rè Pauru rorya rewarà

²Kee a'e teve pejē. Oropota orerau mijē pekupa. Noporomojaiwei itōkō penereko ipi. Noporomoripei teve penereko ipi. Ivo katuay itōkō poroereko penereko ipi. ³“Nivoi peiko” na'ei ajamā'ē peupe. Kee a'epa itōkō pejē: “Poroauvay aiko. Awyje nopi'āi poroauvaya. Jaiko jē jaiko remeve, penevejē oroikotā. Āmō, penevejē oroikotā, ajaate oromānōtā”, a'epa itōkō pejē. Aepo a'e jē tē. ⁴Ajawyi najipy'amopirai'āi pene aiko. Eroryvay jē pene aiko. Aje ywete Janejare'e ayvu rupi peikoa akuwa. Ajawyi poromoe'e wete jane kō rovake aiko ipi. Ajimomorijau ipe aiko remeve erory jē pene aiko ipi.

⁵Āmō, kee a'e pejē. Masetonia yvy pē oroiko remēwarerā ve norekane'ōyoi tesō oroiko. Pirujē taa kō rupi oremomorijau ipe kupa ipi. Āmō kō oreayvuvaja vaja 'ete teve ipe ipi. Orojimonyi wete ipe āmē oroiko ipi.” ⁶Ajamā'ē Janejare'e oremoryoka jē oremokasioka orerereko. Āwīvo Janejare'e poromoryoka jē poroereko ipi. Titu omuroka [penena pe wyi] orekoty oremoryoka oremokasioka. ⁷Ajamā'ē ivāea rewarā mō kōrijō tē rōwā orerory oroiko ipi. Penewarā omojenu oreupe, kee jaa: “Korītu wānà kō epy'amokasioka tesō erereko”, e'i oreupe. Ajawyi tē orerory aepo renu āmē ipi. Āmō, “Opota omā'ē nere kupa. Āmō, ijāgyo teve nerereko ai maekwerā rè kupa. Āmō, opota mijē ojimory nere kupa”, e'i penewarā mojenu ore Titu. Aepo jaa aenu remē ywesō eroryvay aiko ky'y.

⁸Akuwa eremikusiwarerā rè pemā'ē remē, peāgyo tite ee pemājā mijā. Ajawyi, “Moma'e rā sōpōkō akusiwa tite!” a'e mijā. Āwī kareta akusiwa imonooka tapemā'ē ee, tapeāgyo ywe'e tē pejimosioka ee pemājā. Ajamā'ē itōkō eremikusiwarerā rupi pejimotekokuwa tē peiko ky'y. Ajawyi napeāgyo'āi ee ky'y. ⁹Ajawyi age'e si eroryvay aiko ky'y. Poromosioka peaiwererā rè rewarā mō rōwā ajamā'ē erory aiko. Kee rewarā mō tē erory aiko. Pejimosioka peaiwererā rè remē, peityypyipaoka Janejare'e pē peaiwererā ky'y rewarā mō tē erory aiko. Pepoipa peaiwererā wyi āmē ky'y. Janejare'e tē a'evooka penerekooka. Ajawyi tē eroryvay aiko ky'y. Akuwa noporomoai kareta akusiwa maekwerā rupi aiko. ¹⁰Ajawyi kee a'e pejē. Janejare'e janemosioka janeaiwererā rè remē, kee ja'e ipi: “Moma'e rā sōpōkō a'evō aiko mijā!” ja'e ipi. Jajimome'u Janejare'e pē janeaiwererā reityypyipaoka ipi āmē ky'y. A'evōa rupi Janejare'e janemokatu ky'y. Ajawyi nijajimosioka pānēi janeaiwererā rè jaiko ipi. Ajamā'ē noerovijai mae kō ojimosioka ipe remē, ojimosioka jē ipe tē iko kupa. Noityypyipaoka waiwererā kō Janejare'e pē remē, ijaiwererā kō revejē omānōtā kupa āmē ky'y. ¹¹Aā tapekuwa. Pejimosioka mā'ē ikatu tē Janejare'e pē, napejimosioka pānēi rewarā mō. Emā'ē. Kuise'ē pejimosioka

^w 7.5 2Kor. 2.13

peaiwererà rè peiko. Kuise'ẽ teve pepota ywete peaiwererà reitypypyioka ijupe. Āmẽ nivoi ekoi mǎẽ rè pemǎẽ remẽ, kee pejẽ ky'y: “Aje, ipoꝑy ai tẽ āwĩ rapijarà janepytery pẽ ekoi remẽ!” pejẽ ky'y. Ajawyĩ pemoisry pytery pe wyi ky'y. Ivo katu ekoi mǎẽ kōrijō pepota katu ky'y. Erekaray wete pekupa āmẽ ky'y. Āwĩvo peiko rewarà mō, ivo peikoa pemojikuwa jane kō rovake ky'y.

¹² Āwĩvo kareta akusiwa tapemǎẽ ee. Nivoi mǎẽ waiwererà toityoka rewarà mō ywesō rōwā akusiwa kareta. Āmō, temimoai pātavōa rewarà mō ywesō rōwā. Kee rewarà mō ywesō akusiwa pejẽ. Napekuwa ywe'ei maevo orerau pekupa mijā. Ajamǎẽ oreayvu rupi peiko remẽ, Janejare'e omojikuwaoka orerauvaya peupe ky'y. ¹³ Ajawyĩ oreroryvay oroiko āmẽ ky'y. Orep'y'a piryvypy katu teve pene oroiko ky'y.

Āmō, kee rewarà mō teve orerory oroiko. Titu peneve ekoi remẽ itōkō ojipy'amokasiay iko. Ajaire uu remẽ, oryvay penewarà omojenu oreupe remẽ. Ajawyĩ a'evoa rè oreroryvay teve oroiko. ¹⁴ Titu nooive pekoty remeve, kee oro'e amǎtejẽ ijupe: “Aje, Korītu wānā kō ikatu nererekotā, ivo katu tẽ kupa rewarà mō”, oro'e ijupe. Aje ywete oro'e ijupe. Āwitō peupe norewari oroiko ipi, āwĩvo ve Titu pẽ norewari oroiko ipi. Āmẽ Titu oo pekoty ky'y remẽ, napejavyi oreayvu oro'e ijupe maekwerā. Upi katu tẽ peiko. Ivo katu tẽ pereko Titu ereko. ¹⁵ Titu penaupay teāmā penereko. Ajawyĩ oja'a jẽ pene iko ipi, kee javo: “Ivo katu erereko kupa. Ojapyaka katu teve eayvu rè kupa. Upi katu ekoi āmẽ kupa. Āmō, emomoꝑy kupa”, e'i oreupe, oja'a pene remẽ. Ajawyĩ age'e ywesō Titu penaupay ky'y. ¹⁶ Ajawyĩ najipy'amopirai 'ete pene aiko ky'y. Eroryvay a'evō peiko rewarà mō aiko.

Iporijau mǎe kō pātavōa rewarà

8 ¹ Eretārāgwerà kō, oromome'utā peupe Masetonia yvy wānā kō rekoawerà kō, Jesu koty rewarà kō rekoawerà kō. Aje, Janejare'e wereko katu kō okatuaya rupi ipi, āwisō agyvo toiko kupa. ² Ojimomorijauvay ipe kupa remẽ, ory jẽ iko kupa ipi. Nimoma'ei epe teve kupa remẽ, poroauvay jẽ iko kupa ipi. Ajawyĩ opota katu āmō Jesu koty rewarà kō opātavō kupa ipi. Okuwapa Jerusarē taa wānā kō iporijau remẽ kupa. A'evō rewarà mō, okarakuri mō omonooka jẽ tesō ijupe kō, āwisō nimoma'ei epe kupa remẽ ipi. ³ Nokāte'āi 'ete okarakuri me'ẽ kupa ipi. Ava mō, “Karakuri mō pemonooka”, ne'i ijupe kō mijā. Ovote omonooka kupa. Ome'ẽ takatua rupi tẽ ome'ẽ ijupe kō imonooka kupa. Aje ywete a'evō ekoi kupa. ⁴ Kee e'i oreupe kupa: “Ore ywete oropota katu orekarakuri mō oromonooka Jerusarē wānā kō pẽ, Janerōvijā koty rewarà kō pātavōarā rōmō”, e'i oreupe kupa ipi.^x ⁵ Kee oro'e tite orojipy'amogeta aeꝑo e'i kupa

^x 8.4 Rom. 15.26

remē: “Kejōgà teipō karakuri ome'ētà kupa”, oro'e tite. Ajamā'ē ome'ē ywete oreupe kupa. Opota teāmā Jesu Kiristu remimota rupi ekoi kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa. Āmō, oreayvu rupi teve ekoi kupa. Janejare'e remimota rupi a'evo ekoi kupa.

⁶Kee rewarà mō aepo amome'u pejë. Titu pepytery pè ekoi remē itōkō kee e'i pejë: “Pekarakuri mō pemokatu tapemonooka ajaire ojimomorijau mēe kō pè”, e'i pejë. Ajawyi Masetonia wānà kō rewarà oroenu remē, kee oro'e Titu pè: “Korītu wānà kō poroauvay iko ipi! Ekwa teremokasi kō jēsī a'evo toiko jē kupa. Epātavō kō okarakuri moatya rē”, oro'e ijupe imono. ⁷Pejikuwa Janejare'e rē pejirovija mēe kō rōmō peiko. Āmō, ivo katu ayvu pemojenu mēe kō rōmō pejikuwa peiko. Āmō, Janejare'e ayvu rē petekokuwavay teve peiko. Āmō, pejimokasi mēe kō rōmō peiko. Āmō, orerauparà kō rōmō teve peiko. A'e a'evoa rē pejikuwa peiko ipi. Ajawyi karakuri me'ēa rē ikō tapejikuwa teve peiko nē, oro'e pejë. Poroauvaya rupi a'evo tapeiko, oro'e pejë.

⁸Kee na'ei pejë ajamā'ē: “Eayvu rupi eremikuwa rupi tapeiko ikenē!” na'ei pejë. Kee a'e kōrijō tē: “Masetonia wānà kō nokāte'ai okarakuri rē ime'ē iporijau mēe kō pè”, a'e tē. Āwīvo sō pekarakuri peme'ē remē, pejikuwatā aje poroauvay mēe kō rōmō peiko, a'e tē pejë. ⁹Janerōvijā Jesu Kiristu itōkō janerauvay. Kee itōkō ekoi. Nimoma'ei mēe vo rōmō uu ojimojane janepytery pè, āwisō imoma'e ywete mēe rōmō teāmā ekoi remē. ^yPirujē wereko mēe rōmō teāmā ekoi remē. Poroauvay rewarà mō tē a'evo ekoi. [Janeupewarà mō ojimomorijauoka.] A'evoa rupi tē imoma'e ywete mēe kō vo 'ejē jaiko ipi.

¹⁰Kee a'e ajipy'amogeta, pekarakuri peme'ē ojimomorijau mēe kō pè mēe rē. Jypy remē itōkō, pepytery pè aiko remē itōkō, a'evoa rā rē pejipy'amogeta peiko. Pejë ypy itōkō kee pejë ije: “Orekarakuri mō oromoatytā ime'ē Jesu koty rewarà kō ojimomorijau mēe kō pè”, pejë ije. Ajawyi a'evo peiko ypy. A'evo jē tē peiko. Pepota a'evo peiko rewarà mō tē a'evo peiko ipi. ¹¹Ajawyi a'evo jē ikō tapeiko nē, a'e pejë. Tapenory jē ikō ime'ēa rē nē, a'e pejë. Peme'ē takatua rupi tē ikō tapeme'ē ajamā'ē nē. Tapepi e'ā ikō ime'ēa rē, ajaate pemoawyjepatā ime'ēa. Kee jaa ikatu, agyvo. Pekarakuri ywete remē, kee javu sa'u tapeme'ē. Napekarakuri ywe'ei remē, kejōgà jē tapeme'ē. A'evo tapeiko ipi. ¹²Japota jame'ē takatu remē tē Janejare'e ory janere ipi. Mōa'ārōwā janekarakuri jame'ē remē, ikatute. Ajamā'ē nijanekarakuri sō remē, “Tome'ē jē ikenē”, ne'i jane. Ivo ve kejōgà jame'ē remē, ikatu teve Janejare'e pè āmē ipi.

¹³“Tapejima'eme'ēma”, noro'ei pejë ajamā'ē. “Mōa'ārōwā jane kō tomoma'enō ikenē”, noro'ei pejë teve. Apota ojevo jē peiko mēe. ¹⁴Akuwa age'e pemoma'e ywete peiko. Ajawyi ikatuay wete kuwa iporijau mēe kō

pepātavō remē mijā. Ajawyi pekarakuri, pemoma'e tapepē'o imono ijupe kō, a'e pejē. Āmē tē a'e kō āmō remē pejimomoriĵau remē, ivo ve omoma'e mō opē'o tary ve ime'ē pejē kupa, pepātavōarā kō rōmō ipi. Āwīvo peiko remē tē ojevo jē pemoma'etā āmē. Ava jē rōwā iporijautā āmē. ¹⁵Kee e'i itōkō ojikusiwa Janejare'e ayvu rōmō maekwerā rupi katu:^z *“Mōa'ārōwā mānā opyy imoaty mā'ē noapyrasai ajamā'ē. Āwīvo ve kejōgā tē opyy mā'ē pē oyte”*, e'i. Aepe e'i maekwerā rupi katu peikotā āmē ky'y.

Titu kō rewarā

¹⁶Age'e Titu ootā pekoty. Opota katu pemokasiay ipi. Janejare'e tē omokasi Titu, āwisō tapenauway. Ajawyi āwitō oropota pemokasi, āwīvo ve Titu opota pemokasia. A'evoa rē orerory mā'ē oromome'u Janejare'e pē. ¹⁷Ajawyi, “Nepota pō neo Korītu taa pē, a'e kō mokasia rōmō?” oro'e ijupe remē, “Ōō, apota”, e'i oreupe āmē. Opota katuay pemokasia rewarā mō, opota teāmā oo pekoty. ¹⁸Ajawyi age'e ootā pekoty. Āmō Jesu koty rewarā mō oromonotā upi. Oreretārā tē a'e. Jesu koty rewarā kō remimoe'e tē oromonotā upi mā'ē. Pirujē Jesu koty rewarā kō opota katu, oposiko katu Janejare'e ayvu e'eay Jesu Kiristu rewarā moĵenua rē ipi rewarā mō. ¹⁹A'e kō tē opyteporo too orerupi, Jerusarē taa pē oro remē. Ajawyi karakuri Jesu koty rewarā kō remimoatykwerā oroeraa remē, ootā orerupi kupa. A'evoa rupi aje poroaua ojikuwatā. Aje, oropota ywete poropātavōa moĵikuwaa teve. A'evoa rupi omoe'e ywetetā Janejare'e kupa. ²⁰Noropotai kee e'i tite āmō kō oreupewarā mō, mōa'ārōwā karakuri oroeraa remē: “Emā'ē. Āwī kō karakuri weraa remē, wekyitā karakuri mō oupe kupa”, te'i tite e'ā ore kupa. Aja rewarā mō tē oreretārā mō oroeraatā orerupi, tomā'ē orere karakuri orome'ēma remē. Āmē tē aepe ne'l'āi ore kupa. ²¹Oropota Janerōvijā rovake ivo katu oroiko ipi. Āwīvo ve oropota jane kō rovake ivo katu oroiko teve. Ajawyi a'evo oroiko ipi.^a

²²Āmō teve oromonotā Titu kō rupi. Oreretārā teve a'e. A'e iteetejē oroā'ā esa. Ajawyi a'evoa rupi orokuwa temirovija tē sikaepo. “Hoō” e'i katu mā'ē tē a'e. Ovote teāmā jane kō omokasiay ereko ipi. A'e remirovija katu teāmā pejē peiko. Ajawyi age'e si pejē pekuwatā ky'y. Age'e ywesō si opota pemokasia rōmō ekoi ky'y. ²³Ije tē Titu amonotā pekoty. Ereve oposiko iko mā'ē tē a'e. Āmō, oreretārā kō ootā upi pekoty mē kō pewarā mō kee a'e pejē. A'e Jesu koty rewarā kō remimonookakwerā tē. Kiristu rekoa rupi katuwarā kō tē a'e kō. ²⁴A'e kō pewarā mō kee a'e pejē. Oo pekoty kupa remē ikō tapereko katu kō ipi nē, a'e pejē. [Pekarakuri ikō tapemoaty imonooka upi kō iporijau mē kō pātavōa rōmō nē, a'e pejē.] A'evo peiko remē tē, pirujē Jesu koty rewarā kō okuwatā aje ywete

^z 8.15 Isaeu kō tekoe'āma rupi ekoi kupa remēwarā rē ojikusiwa. Jisyry. 16.18; Epr. 9.4

^a 8.21 P.Teko. 3.4

poroauvay mǎe kō rōmō tē peiko. Kee e'itā āmē kupa: “Pauru nomoe'e kō teywetei”, e'itā peupewarā mō āmē kupa.

“Tapemoaty amātejē penemime'ē rā”, e'i mǎ'ē

9 ¹“Pekarakuri peme'ē tijamonooka Juteja yvy kyty Janerōvijā koty rewarā kō pātavōa rōmō”, na'e'āi ky'y, aepo pekuwapa rewarā mō. ²Jypy remeve itōkō pepota pepātavō kō ipi. Ajawyi tē poromoe'e ywete Masetonia yvy wānā kō remikuwa rōmō. Kee a'epa ijupe kō: “Korītu taa wānā kō, mire'eay tē”, a'epa. “Akaja yvy pewarā kō a'e kō. Wāi āmō kwaray pe wyive opota Juteja wānā kō opātavō kupa”, a'epa peupewarā mō. Ajawyi “hoō” pejē katu ipi rewarā mō, okuwa a'evo peiko mǎ'ē kupa ky'y. Ajawyi a'e kō ve opota okarakuri mō ome'ē, ipātavōarā kō rōmō. ³Kee a'epa ijupe kō: “Akuwa Korītu wānā kō omoatypa amātejētā karakuri tisiraa jakwa remē”, a'epa ijupe kō. Age'e Titu kō amonotā pekoty erenone rupi, aje ywete tapemoatypa amātejē. Napemoaty ime'ē sō remē, poromoe'e pānē tē kuwa āmē. ⁴Kāramō Masetonia yvy wānā kō sō oo erupi pekoty remē, manyvo na'e'āi kuwa āmē ijupe kō, poromoe'e pānē tesō aiko remē. Pejē ve manyvo napejē'āi kuwa, “hoō” pejē katu oreupe paire. ⁵Ajawyi tē Titu kō amono amātejētā erenone rupi pemokasiarā rōmō mokope, karakuri penemime'ē rā moatya rē. Peayvukwerā rupi ikō tapemokatu karakuri āmē nē. Āmē tē avāe a'e pē remē, pemoatypa amātejētā karakuri erenone. Āwīvo remē tē peme'ē takatua rupi tē peme'ētā. Oporanu rire rōwā peme'ētā āmē.

Temitā rā'āigwerā jaotā mǎ'ē rē tē poromosā'āga mǎ'ē

⁶Kee a'e mǎ'ē rē pemā'ē esa. Ava mō sō pe'īpe'ī moma'eyva rā'āigwerā ootā remē, ivo ve i'akwerā pe'īpe'ī teve omoaty ipi. Āmō, mōa'ārōwā ootā remē, mōa'ārōwā teve i'akwerā omoatytā. A'evoa rē tapeja'a penemime'ē rā pemoaty remē. ⁷Tapejipy'amogeta rā'ī jēsi mapejō pō peme'ētā, pejāvijō jē. Aekwerā rupi tapeme'ē ajaire. Peme'ē takatua rupi tē peme'ētā āmē. Tapejimōarō e'ā ime'ēa rē peiko. Tapenoryvay ime'ēa rē peiko. A'evo jaiko mǎ'ē Janejare'e opota katu ipi. ⁸Janejare'e ywesō kuwa mōa'ārōwā ome'ē penemiporu rōmō, tapemosāi jane kō pē erokwa ipi. Nopa'āi kuwa pepo pewarā pemosāi ywete ipe remē. ⁹Ajare kee ojikusiwa maekwerā rupi tapeiko: “*Kejavōigā rōwā iporijau mǎe kō pē ome'ē moma'e ipi. Ivo poroereko karuaru ipi mǎ'ē*”, e'i maekwerā rupi katu tapeiko.^b

¹⁰Āwitō Janejare'e tē moma'eyva rā'āigwerā ome'ē janeupe tijaotā ipi. Āwīvo janeremi'ōvānō ipi. Omoy katu janeremi'ō janeupe ipi. Āwīvo ve āmō kō peporijauesa remē, Janejare'e omoy katutā pemoma'e kō toy katu jē pejē. Napeporijau'āi poropātavōa rupi peiko. Āmē ywesō Janejare'e

^b 9.9 Jīg. 112.9

omoy katutà pejë.^c ¹¹Aje, Janejare'e pemoma'enõ ywetetà. Āmē tē oiko jētā penemime'ē rā. Kee javu sa'u ikarakuri ywete māe kō votā peiko, pepātavō iporijau māe kō remē. Oroeraa penemime'ē rā ime'ē ijupe kō remē, omoe'e ywetetā Janejare'e penewarā mō kupa. ¹²Āwīvo Janerōvijā koty rewarā kō pepātavō remē, niporijau'āi kupa ky'y. Oy katutā emiporu rā kō ijupe kō. Omoe'e ywetetā Janejare'e peupewarā mō āmē kupa. ¹³Napekātē'āi ee mālē rē omā'ē kupa remē, kee e'itā kupa: “Aje ywete Kiristu ayvu rupi katu tē ekoi kupa ipi”, e'itā āmē kupa. “Āwitō janepātavō kupa, āwīvo ve āmō kō ve opātavō kupa ipi”, e'itā peupewarā mō āmē kupa. Ajare omoe'e ywetetā Janejare'e penewarā mō kupa. ¹⁴Penauvaytā āmē kupa. Ajawyi kee e'itā Janejare'e pē peupewarā mō kupa: “Janejare'e, eporijauesa Korītu wānā kō, ikatuay wete orerereko kupa rewarā mō. Nokātē'āi teve okarakuri rē omē'ē oreupe kupa remē ipi. Āmō, aje ywete poroporijauesa ywete kupa ipi”, e'itā Janejare'e pē kupa. ¹⁵Simoe'e Janejare'e wemime'ēgwerā janeupewarā rewarā mō. A'e ywesō nokātē'āi jane mālē rōmō ekoi ipi.

“Jesu remimonokwerā tē ije”, e'i mālē

10 ¹Ije, Pauru, eayvukasitā peupe ky'y. Aje, Kiristu okātē'ā janere ipi. Ikatusa rupi janerereko ipi. Nijanererekoivai teve ipi. Eruparā rōmō āwīvo apota poroereko ipi. Ajamā'ē pepytery pewarā kō mō kee e'i tite eupewarā mō: “Pauru janepyri ekoi remē, ikatusa rupi oporegeta janeupe ipi. Age'e kuipe'e ekoi remē, ojimomojy tesō kareta kusiwarerā rupi ky'y”, e'i tite eupewarā mō kupa ipi. ²Aje, eayvukasi ekareta rupi pejë. Ajamā'ē aa pepyri remē, napotai ajimomojy rōmō penovake aiko. Aje, eayvukasitā, kee jaa akuwa rewarā mō. Ava mō sō kee e'i remē, “Pauru opota tē ojimoe'eoka jane kō pē”, e'i sō remē, ivo ve aovaja kō jētā āmē. “Āwīvo kuwasi aiko mijā!” na'ei aiko ajamā'ē. Nāārōi a'evoa aiko ipi.

³Sota rewarā rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. Sota kō okasia e'e rē tē ojimokasi iko kupa ipi. Ore, orevo rupi teve ajamā'ē. Orekasia rupi rōwā oroiko ipi. ⁴Sota kō oo jiapisia pē remē, irapa rapa tē oo kupa ipi. Na'evoi ore oroiko. Raparā rē rōwā orojimokasi ipi. Janejare'e kasia oreraparā vo 'ejē oreupe ikasi. A'e ywesō ikasi sota kō raparā wyi ipi. A'e rupi jane kō ayvukasia kō noromokasiokai ipi.^d Oroayvumooapaoka teve ojipy'amogeta tite mālē kō ipi. Ajawyi Janejare'e kasia rupi tē ojiayvuvaja vaja mālē oromoma kuwa, noerovija tari mālē kō ayvu ai oromogwe kuwa. ⁵Okasia rupi, otekokuwaa rā'āga rupi Janejare'e ayvu nomoe'ei mālē kō ayvu ve oromogwe kuwa. A'e wyi wetesi Janejare'e kasia rupi a'evo oroereko, āwisō Kiristu rē tojirovija iko kupa ky'y.

⁶Ajare kee a'e pejë. Kiristu ayvu rupi katu ikō tapeiko nē. Ijayvu rupi noiko tari mālē kō oromomorijautā āmē.

^c 9.10 Isa. 55.10 ^d 10.4 Eps. 6.10-18

⁷Manyvore āmō kō vo jē erereko pekupa! “Jesu remimonokwerà tè Pauru”, napejēi eupewarà mō. Maevo ikujaukwerà rupi aiko rewarà mō. Ajamāē aje ywete Kiristu koty rewarà kō tè pejē remē, ekuwa kuwa pekupa mijā. “Aje ywete Kiristu koty rewarà tè āwī”, pejē kuwa ije mijā.

⁸Kee a'e pejē remē, “Janerōvijā ywete epyteporo pemotekokuwaarà rōmō taiko”, a'e pejē remē, maevo penovake ajimoe'e maevo sō tite aiko ipi. Ajamāē āwīvoa rē najimosiokai, aepe a'e pejē remē. Kiristu tè epyteporo toporomokasi ijayvu rupi taiko, āwisō tapejirovija ywete ee peiko. A'evoa rōmō tè oremonooka pekoty. Pemojaiwea rōmō rōwā oremonooka pekoty. ⁹Napotai ajimomojy pene ekareta kusiwarerà rupi mǎē. ¹⁰Āmōgwerà kee e'i tite eupewarà mō: “Kareta kusiwarerà rupi Pauru ojimomojy wete janere ipi. Ojimokasiay. Ajamāē janepyterà rupi ekoi remē, ojimomeme tè iko ipi. Nijayvukasi āmē iko”, e'i tite maevo eupewarà mō kupa ipi. ¹¹Ajawyi kee a'e aepe e'i mǎē kō pē. Āwitō kareta kusiwarerà rupi eayvukasi pejē, āwīvo vetā ajo pepyri remē. Neteē'āi āwī wyi aiko, a'e pejē.

¹²Pepytery pē uve kee e'i mǎē kō: “Jane ywesō jatekokuwa Pauru kō wyi”, e'i tite mǎē kō. Ajamāē ovote ojiupe tè aepe e'i ywe'e tite iko kupa. Otekokuwa e'āa rupi tè aepe e'i kupa. [Janejare'e ayvu rupi rōwā aepe e'i iko kupa.] Ajawyi aepe jaa napotai, aepe na'e'i ije rewarà mō. ¹³Janejare'e noremonookari sō pekoty remē, “Janejare'e kasia rupi tè jane kō simoe", noro'e'āi kuwa pejē. Ajamāē aje Janejare'e tè oremono rewarà mō tè, ijayvukwerà rupi tè oroo pekoty. Ajawyi tè, “Janejare'e remimonokwerà rōmō tè oroiko”, a'etā pejē. ¹⁴Oroo pekoty remē itōkō, “A'evo ikō peiko nē”, e'i Janejare'e oreupe mǎē noroapyrasai ipi. E'i mǎē pe'ī kōrijō oroereko ipi. Āwī tè oremono pekoty rewarà mō, ijayvu Kiristu rewarà rē tè poromotekokuwa oroiko. Ajawyi norojimoe'e teywetei oroiko ipi. ¹⁵Āmō kō ve itōkō pemotekokuwa Kiristu ayvu rē ipi. Ajawyi kee noro'e'i pejē: “Ore rōmō'ite Kiristu pewarà kō oromotekokuwa”, noro'e'i oroiko ipi. Kee ywesō oropota peiko. Janejare'e rē pejirovija katu remē ywesō pejirovija ywetea oropota. A'evo remē ywesō Kiristu ayvu rē ore poromotekokuwa katuaytā oroiko ipi. Penena jāvijō jē poromotekokuwatā āmē ky'y, Janejare'e e'i oreupe maekwerà pe'ī, oro'e āmē pejē oroiko. ¹⁶Āmē awyjepa Janejare'e ayvu e'eay Kiristu rewarà oromojenu penena pē remē, orojisry kuwa ajaire oroo āmō tena kyty. Uve jē tena kō a'e pē Janejare'e rewarà nojenuive ijupe kō mǎē kō. A'e taa kō gyty oropota oroo ijayvukwerà mojeny erokwa. Noropotai āmō kō remimoe'ekwerà kō oromo'e jē, noropotai āmō kō omo'e maekwerà kō rē orojimoe'e rewarà mō. ¹⁷Ajare kee ojikusiwapa Janejare'e ayvukwerà rōmō: “Ava mō sō opota ojimoe'e remē, kee te'i kōrijō: *Janejare'e remireko katuwarà rōmō tè ije aiko*, te'i kōrijō *ojimoe'e āmē*”, e'i maekwerà.^e ¹⁸Ovotē ojimoe'e mǎē pē rōwā temimoe'e taoty āmē. Aje ywete Janejare'e remimoe'e pē tè temimoe'e taoty.

^e 10.17 Jer. 9.24

Poromo'earà rā'āga kō rewarà

11 ¹Eawry mā'ē vo tesō aju ajupa, akusiwatà remē ky'y. Ajawyi tapenerekoiva e'ā eayvu, eawry mā'ē ayvu vo peenu eayvu remē. ²Epy'a jikōtevē tesō pene aiko. Āwitō Janejare'e ipy'a jikōtevē janere iko ipi, āwīvo ve penuu vo jē ije aiko rewarà mō, epy'a jikōtevē ywete pene aiko. Āwitō janerajyry temiporu e'ā, āwīvo ve pejē eupe. Okāte'ā mā'ē vo 'ejē ije, pe'ī mā'ē rerekwarà rōmō tapeiko. Āwitō tuu ome'ē wajyry kōjāmukukyry ivo katuay wete mā'ē rōmō imēnà pe'ī mā'ē pē tē, āwīvo porome'ētà pe'ī mā'ē pē teve, a'e Kiristu pē porome'ētà. Ivo katuay wete mā'ē rōmō apota peikoa. Āwīvo apota Kiristu rē pekāte'ā peiko ipi. ³Tapejmoripeoka e'ā ikō poromo'e rā'āga mē kō pē nē, a'e pejē. Āwitō karamoe remē sa'ī Eva ojimoripeoka moe tekokuwaa rā'āga pē, tāwīvo e'ā ikō peiko nē, a'e pejē.^f Napotai Kiristu wyi pepoi ywe'e tite pejmoripeokaa rupi peiko mā'ē. ⁴Jesu rē poromo'e rā'āga mē kō āmō rupi tē omojenu pejē kupa ipi. Oreremimojenuwerà vo rōwā omojenu pejē kupa. Ajamā'ē a'e kō ayvu peenu remē, penory tite āmē peiko ipi, āwisō Janejare'e 'Āg rupi rōwā pemo'e rā'āga kupa remē. Āmō 'āg rupi teipe pemo'e rā'āga kupa ipi. A'e kō poromoripe mē kō rōmō tē ekoi. Janejare'e ayvu e'e wekovijanō rā'āga āmō ayvu pē tē kupa. “Janejare'e ayvu tē oromojenu”, e'ī rā'āga kupa ipi. Ajamā'ē iwarite kupa. ⁵“Ore ywesō Jesu remimono kō rōmō oroiko”, e'ī tite ojimojōvijā rā'āga pe'arā kyty iko kupa. Ajamā'ē a'e kō ywesō rōwā ewyi. ⁶Maevo ikujaukwerà rupi rōwā aporegeta pejē ipi. Ajamā'ē Janejare'e ayvu rē atekokuwavay mā'ē tē ije. Āwīvoa pekuwa. Pemā'ē itōkō orere ipi, kō'ē jawe jawe iteetejē oroposiko katu ipi remē.

⁷Poromotekokuwa Janejare'e ayvu rē remē itōkō, kee na'ei pejē ipi: “Janejare'e ayvu mojenua repykwerà tapeme'ē ije”, na'ei pejē ipi. Najimojōvijāokai teve itōkō pene aiko ipi. Temīgwai vo 'ejē aposiko tepy e'āte peneve ipi. Tepy e'āte aposiko rewarà mō tē sipō napeenui eayvu peiko? ⁸Poromotekokuwa aiko remē itōkō āmō Jesu koty rewarà kō mō tē karakuri omuroka eupe ipi mijā. A'evō tē itōkō karakuri apyī ipi. A'evō remē pemotekokuwaa repykwerà rōmō rōwā aposiko pepytery pē aiko. ⁹Poromo'e ypy aiko remeve itōkō, naporanui aiko pejē ipi, āwisō eporijau ipe aiko remē. Jesu koty rewarà kō Masetonia yvy pe wyi uu remē, weru eporijau ee mē kō pirujē eupe kupa. Jypy remeve a'evō aiko. A'evō jē tē age'e aiko. Ajawyi naporanui pejē ipi.^g ¹⁰Akaja yvy rupi a'evō aiko ipi, pirujē taa kō pē aiko remē. Kiristu rovake aje ywete aepo a'e. Tepy e'āte poromotekokuwa Janejare'e ayvu rē remē, eupe ikatuay. Ajawyi ava pē jē rōwā aporanu ipi. ¹¹Manyvore rōwā naporanui pejē aiko. Noporoau

^f 11.3 Jinō. 3.1-5,13 ^g 11.9 J.K.R. 16.23

rewarà mō rōwā naporanui peupe! [Napotai imowasu peupe rewarà mō tē naporanui peupe!] Poroauvay rewarà mō teve a'evo oroiko! Janejare'e okuwa a'evo oreikoa.

¹² Aekwery vo jē tē aikotā. Janejare'e ayvu rē tepy e'āte poromotekokuwa ipi mǎ'ē rōmō tē aiko. Namotee'āi āwīvoa. Kee rewarà mō. Poromo'e rǎ'āga mǎe kō kee e'i ipi: “Janejare'e remipyteporokwerà kō teve ore oroiko, Pauru vo”, e'i rǎ'āga kupa ipi. Ajamǎ'ē orevo rōwā a'e kō ekoi, apijarà kō rōwā ore rewarà mō. [Epykwerà rupi tē oposiko iko kupa ipi. Noposiko'āi tepy e'āte kupa ipi. A'evoa rupi ojikuwa evo rōwā mǎe kō rōmō iko kupa.]

¹³ Kiristu remimonokwerà rǎ'āga tē a'e kō. Poromoripe mǎe kō tē. Iwarite Kiristu ayvu mojenua e'e kō rōmō maevo sō tite ekoi kupa remē. ¹⁴⁻¹⁵ A'evo ekoi kupa remē, oōvijā Satanasi reruparà mō tē ekoi kupa ipi. Āwitō ājāgai rōvijā Satanasi poromoripe ipi. Ivo rǎ'āga ekoi ipi. “Janejare'e remīgwai tē ije”, e'i rǎ'āga poromoripea rōmō ipi. Āwīvo 'ejē poromo'e rǎ'āga mǎe kō ekoi ipi, eruparà mō. Ajamǎ'ē kāramō Janejare'e wepyme'ē kōtā, ekoawerà aiwerà kō rupi katu.

Pauru jimomorijaua rewarà

¹⁶ Pemǎ'ē rǎ'ī! Eawry mǎ'ē vo terereko e'ā pekupa. Aepo a'e py'yi tesō pejē aiko ky'y. Ajawyi aepo pejē eupe remē, tapeenu jēsi eayvu. Eawry mǎ'ē ayvu vo 'ejē ipe mijā. Āwīvo aiko remē, ajimoe'etā peneminu rōmō aiko ky'y. ¹⁷ Aje Janerōvijā ywete ayvu rupi rōwā ejimoe'ea rē aporegetatā pejē. Aje ywete eawry mǎ'ē vo 'ejē maevo sō tite aporegetatā pejē aiko ky'y. ¹⁸ Āmō kō mōa'ārōwā aje ojimoe'e teywete weko rē iko mǎe kō. A'evo remē, “aje ywete” pejē tite ijayvu kō pē peiko. Ije ve ajawyi ta'evo aiko ky'y. Ajimoe'eoka tary ve peupe ky'y. ¹⁹ Otekokuwa mǎ'ē vo ipe pejē. Ajamǎ'ē eawry mǎe kō ayvu rē penory jē peiko. “Aje mǎ'ē tē” pejē ywe'e tite ijayvu kō pē ipi. ²⁰ Āwisō pemoaia teipe remē, peenu katu jē ywe'e tite ijayvu kō ipi. Wayvu pupe tē penereko ipe kupa ipi. Pemoma 'ete ipe karakuri pemoripea rupi. Penerōarō ipe kupa ipi. Penereko ai epe kupa ipi. [Manyvore ywete pō peenu jē tesō ijayvu kō āmē!] ²¹ Ajamǎ'ē ije najimōjōvijāokai peupe aiko ipi. Ajawyi, “Nikasi Pauru ayvu”, pejē tite eupewarà mō ipi.

A'e kō ojimoe'e ywete remē, peenu katu ijayvu kō ipi. Āwīvo remē sipō pepota? Ajawyi ta'evo aiko ky'y! Aje eawry mǎ'ē vo 'ejē aporegetatā pejē ky'y! [Āwīvo remē maevo peenutā eayvu āmē ky'y!] ²² Kee ta'e ajawyi. Epereu ayvu rupi oporegeta mǎe kō tē kupa remē, a'evo ve ije. Epereu ayvu rupi aporegeta mǎ'ē teve ije!^h Isaeu jeapyrerà tē kupa remē, a'evo ve

^h **11.22** Epereu kō eu teve Juteu kō pē. Epereu eu teve ijayvu kō pē. Isaeu jeapyrerà kō teāmā Juteu kō.

Isaeu jeapyrerà teve ije! Āmō, tāmō Aparão jeapyrerà tè kupa remē, a'evo ve tāmō Aparão jeapyrerà teve ije! ²³ Kiristu remīgwai rōmō oposiko kupa remē, ije teve aposiko a'e rōmō aiko. Ajamā'ē ije ywesō aposiko iwyi kō aiko. (Agyvo aporegeta remē, eawry mā'ē ayvu vo tesō aporegeta ky'y. Ajamā'ē nimanvoi eupe.) Aje iwyi kō wetesi aposiko aiko ipi. Āwīvo ve ije ywesō teve emopā'ā erereko kupa ipi. Iwyi kō wetesi enōpā tè erereko kupa ipi. Iwyi kō wete ve werywete ejuka kupa ipi.ⁱ ²⁴ Agyvo aiko Kiristu remīgwai rōmō aiko. 5 rōmō tesō kō Juteu kō epyy enōpā nōpā, teima pīrerā jīmōjāgwerā pupe. A'evo ve enōpā nōpā kupa remē upi upi, 39 rōmō tesō enōpā kupa ipi!^j ²⁵ Āmō kō, Romā pewarā kō enōpā nōpā vyvra pupe. Moapy tesō a'evo erereko kupa. Āmē kō pe't'yte ejapi japia takuru pē kupa. Āmō, nawiū rupi aa remē, ojipypy ereve. Moapy teve a'evo aiko. Āmō remē kō orojipypy remē, pāranā pipo pipokwerā rupi ekō'ēma tè. Ajaate karumē arokwapa pāranā pupe aiko.^k ²⁶ Āwīvo ajimomoriĵau taa kō rupi aa aa aiko remē ipi. Yy erevuru remē kō werywete emomarama. Āmō remē kō, imona mae kō werywete emomarama teve, pee rupi aa aiko remē. Āmō remē kō, eretārāgwerā kō yveve tesō emomarama. Āmō remē kō, Juteu rōwā mae kō ve werywete emomarama. Āwīvo ajimomoriĵau aiko ipi, taa kō rupi akwa remē. Tekoe'āma rupi teve a'evo aiko ipi. Āmō, pāranā wasu mytery pē a'evo aiko teve. Āmō, Jesu koty rewarā rā'āga kō po pē ajimomoriĵau teve aiko.^l ²⁷ A'evo 'evo aiko ipi. Aposiko ywete aiko ipi. Ajimomoriĵauvay teve aiko ipi. Ijaty tesō nakei ipi. Jareve reve tesō ekō'ē kō'ēma aiko ipi. Amyay aporara teve tesō aiko ipi. Āmō, 'ywa aporara teve aiko ipi. Eporiĵau tè ake. Eremi'ō naikoi 'ete teve eupe. Āmō, eretā naikoi teve. Āmō, eyru naikoi teve ipi. [Pe'itypyte rōwā āwīvo aiko ajamā'ē. Kiristu remīgwai rōmō tè a'evo ajimomoriĵau aiko ipi. Āmō kō sō a'evo ekoi remē, opoipa kuwa oposikoa wyi kupa mijā.]

²⁸ Agyvo aiko teve aiko ipi. Jamā'ē ee mā'ē rupi kōrijō rōwā ajimomoriĵau aiko ipi. Nijamā'ēi ee mā'ē rupi teve ajimomoriĵau aiko ipi. Jesu rē oĵirowiĵa mae kō rē aĵipy'amogeta ywete aiko ipi, pīrūĵē taa kō pewarā kō rē, nakuwai manyvo ekoi kupa ky'y rewarā mō. Kō'ē jawe jawe aĵipy'amogeta ee kō aiko ipi. A'evoa rē ajimomoriĵau teve aiko ipi. ²⁹ Jesu koty rewarā kō mō nipy'a kasi remē, eāgyoay ee kō aiko ipi. Āmō, ikoty rewarā kō mō ovoarā pē oĵavyoka iĵayvu remē, eāgyoay teve ee kō aiko, aauvay kō rewarā mō. Āwīvoa rupi teve ajimomoriĵau aiko ipi.

³⁰ [Atryy kō omā'ē ere,] evote najimokasi aiko remē. Ajawyī a'evo 'evo aiko maekwerā rē kōrijō tè ajimoe'etā aiko. Evote ekasia rē rōwā

ⁱ 11.23 J.K.R. 16.23 ^j 11.24 Juteu kō poronōpā nōpā remē, ekoa kō tè 39 rōmō tesō kōrijō tè poronōpā nōpātā kupa ipi, eminōpā nōpāgwerā tomānō e'ā. ^k 11.25 J.K.R. 16.22; 14.19
^l 11.26 J.K.R. 9.23; 14.5

ajimoe'età aiko. ³¹ Janejare'e okuwa ewari rōwā aepo a'e mǎ'ē. A'e, Janerōvijā Jesu Ruu. A'e ywesō temimoe'e rōmō ekoi mǎ'ē tē. ³² [Jypy remē epikasi e'āa Janejare'e omojisaoka eupe,] Tamasiku taa rupi aa aiko remē. Kee. Kovenatu tē tesō kō opota epyy mijā. Jōvijā Areta ayvu rupi kovenatu rōmō ojinō maekwerà itōkō a'e. A'e tē a'evō erereko. Taa okenaa sota kō erārōarà rōmō kupa upa, kovenatu ayvu rupi tē epyytà kupa mijā. [Manyvo najireko'āi ajava iwyi kō āmē mijā.] ³³ Ajamā'ē Jesu koty rewarà kō epātavō tajisyry tyvija rupi aa a'e taa pe wyi. Emowyjy rykyry wasu mǎ'ē pupe, emojava emono kupa. Ijokenaa ikwa mǎ'ē mō rupi emono kupa.^m Ajawyi najipyokai ijupe kō. [Āwīvoa rupi Janejare'e omojisaoka epikasi e'āa eupe. Ajawyi akuwa evote nekasi aiko.]

“Nekasi aiko remē ywesō si Kiristu emokasioka”, e'i mǎ'ē

12 ¹ Napotai epe erewarà rē ajimoe'e aiko ipi. Ajamā'ē ajimoe'e jē pene aiko, āwisō nimanyvo'āi epe remē. Janerōvijā ywete omojisaoka eupe mǎ'ē amome'utà pejē. ² Jypy remē, [Janejare'e reve aporegeta ajupa remē,] emovy ereraa rǎ'ī tē yva pupe. Wena kyty tē tesō ereraa. ¹⁴ kwaray rōmō tesō arokwapa a'evō ereraa paire. Maevo e'āg kōrijō tē werāa yva kyty. Āmō, epirā teve maevo werāa. Ije ajamā'ē nakuwai epirā revejē ereraa remē. Janejare'e kōrijō tē okuwa. ³⁻⁴ Akuwa Janejare'e ereraa, a'e wena ikatuay mǎ'ē kyty. Ma'e remē aje a'evō. Ma'e remē apouvai tē. Nakuwai. Janejare'e tē okuwa. Ayvu katuay wete tē tesō aenu a'e kyty wyi ajo. Ava nomome'u kuwa'āi aenu maekwerà. ⁵ Āwīvo aiko maekwerà rē ajimoe'e kuwa aiko āmē. Ajamā'ē najimoe'ei aiko. Epikasi e'āa rē kōrijō tē ajimoe'e aiko. [Jesu kasia rupi kōrijō aiko mǎ'ē rē kōrijō ajimoe'e aiko.] ⁶ Apota sō ajimoe'e remē, aje ywete mǎ'ē rē kōrijō tē kuwa ajimoe'e aiko. Eawry mǎ'ē vo rōwā kuwa ajimoe'e āwīvo aiko remē. Ajamā'ē napotai ajimoe'e penovake aiko mǎ'ē. Pemā'ē manyvo aiko pepytery pē aiko remē ipi. Peenu teve poromotekokuwa ajupa remē ipi. Penemikuwa rupi tē apota emosā'āga pekupa, ajawyi.

⁷ Aje, Janejare'e omojisaoka ikatuay wete mǎ'ē eupe. Ajamā'ē nopotai ajimoe'e ywe'e tite aekwerà rē aiko. Ajawyi ayay mǎ'ē omonooka ije taporu. Āwitō Satanasi remimuu emomorijauvey sō remē, āwīvo ajimomorijau ayay mǎ'ē rē aiko. ⁸ Kee a'e ipe Janerōvijā ywete pē: “Emokatu rejupa!” a'e ipe ijupe ipi. Moapy tesō aepo a'e tite ijupe. ⁹ Ajamā'ē kee e'i ije: “Ānī. Noromokatu'āi. Ajamā'ē moko oroerekooka ipe remē, oroauvey jē aiko. Noroity'āi teve aiko. Nanepikasi remē ywesō sitō ekasia ikasiaytā neupe āmē”, e'i ije. Ajawyi nekasi epe aiko remē, erory jē aiko. Ajimoe'età epikasi e'āa rē aiko āmē, āwīvo remē ywesō Kiristu kasia rupi tē aikotà ky'y rewarà mō. ¹⁰ Ajawyi erory jē aiko ipi, āwisō nepikasi

^m 11.33 J.K.R. 9.23-25

'ete ipe aiko remē. Āmō kō ererōarō ipe remē, na'e ipe ajamā'ē ijupe kō āmē ipe. Erory jē aiko ipe. Āmō, ajimomori'au ipe aiko remē. Āmō, emomori'au ipe kupa remē. Āmō, waypea rupi aiko ipe remē. Manyvo nyvo jē aiko ipe Kiristu koty rewarā rōmō aiko remē, erory jē aiko ipe. Nepikasi aiko remē ywesō si Kiristu emokasioka erereko ipe, ajawyi.

Pauru ojipy'amogeta ywete Korītu wānā kō rē remēwarā

¹¹Aje, eawry mā'ē ayvu vo 'ejē maevo sō tite aiko, ivo aiko mā'ē rē ajimoe'e remē. Penewarā mō tē a'evō aiko ajamā'ē. Pejē ywesō kuwasi emoe'e pekupa mijā. Āmō kō ywesō rōwā ewyi, āwisō, “Ore ywesō Jesu remimono kō rōmō oroiko”, e'i epe pejē kupa remē. ¹²Janejare'e tē itōkō okasia omojisaoka pejē, pepytery pē aposiko aiko remē. A'evō rupi itōkō emojikuwaoka wemimono e'e rōmō taiko. Waypea rupi aiko remē itōkō, ajimokasi jē aposiko pepytery pē aiko ipe. Ajawyi ekuwa kuwasi Jesu remimonokwere'e rōmō pekupa mijā. ¹³Āmō, Jesu koty rewarā kō rena kō rupi aiko remē, a'e wānā kō oma'e mō ome'ē eupe ipe. Ajamā'ē pepyryvo aiko remē, naporanui pema'e rē ipe. Ajamā'ē āwīvo ipe aiko pepytery pē remē, manyvore pōkō pejē ywe'e tite eupewarā mō: “Pauru nijanepota ywe'e'i. Āmō kō ywesō opota katu janewyi”, pejē ywe'e tite eupewarā mō. Pema'e rē sō aporanu remē, ikatu kuwa pejē mijā. Emoe'e kuwa pekupa āmē mijā.

¹⁴Mōrijō tesō aa penesa mijā. Age'e apota mijē aa penesa. Ajamā'ē aa remē, eoa repykwerā rē naporanu'ai pejē, “Tiwaype e'ā ijupe kō”, a'e peupewarā mō rewarā mō, poroauvay aiko wyi. Eākarā vo 'ete pejē. Ajawyi apota teve erauvay pekupa. Emā'ē. Āwitō tuu tē oja'a wākarā kō rē ipe. Ajawyi, “Peja'a kuwasi ere”, ne'i ijupe kō ipe. “Aja'atā pene”, e'i ijupe kō. Āwīvo ve ije. Ajawyi pema'e kō mō rē naporanu'ai. ¹⁵Eroryvay pirujē emoma'e kō ame'ēma kuwa jimo'yjē, pepātavōa rōmō remē. Poroauvay rewarā mō, emoma'e pirujē kuwa ame'ēma [āwisō Jesu Kiristu rē tapeja'a] mijā. Apota poromokasi ipe rewarā mō, emānōa wyi nakyjei aiko. Āwīvo poroauvay aiko rewarā mō sipō nerau ywe'e'i pekupa? ¹⁶Karakuri mō jē rōwā itōkō apyy pewyi. Manyvore pō poromoripe mā'ē vo 'ejē erereko jē pekupa? ¹⁷Nerako'i 'eteay itōkō pene aiko ipe. Amono ypy pekoty mae kō teve itōkō naeako'i pene iko ipe. Napemoripei penereko kupa ipe. ¹⁸Titu itōkō napemoripei penereko, amono pekoty remē. Āmō eremimonokwere'e teve itōkō napemoripei, Titu rupi oo maekwerā. Evo jē naeako'i itōkō pene kupa. Ojevo jē itōkō oroiko.

¹⁹Maevo kee pejē tite ekareta pemogeta remē: “Ojireko katu Pauru kō age'e simo'y ee mā'ē wyi”, pejē tite maevo ije. Ānī! Na'evō'ai aiko. Orep'y'a pewarā Janejare'e okuwa katu. Pirujē Kiristu e'i oreupe toromojenu peupe mā'ē tē oromojenu pejē ipe. Ajawyi kee jaa tapekuwa, ejimorypa katu kō. Pirujē manyvo nyvo jē oroiko remē, pemokasia kō rōmō tē oroiko ipe.

A'evo oroiko mǎ'ě tē ore. ²⁰ Maevo avāe moko pe remē, ije tē āmō rupi tē amǎ'ētā pene. Maevo eremimotarā rupi rōwā poroesatā avāe. Ije ve penemimotarā rupi rōwā eresatā pekupa āmē. Ma'e remē agyvo sikaepo peiko ipi. Peayvu teitete sikaepo ojiupe peiko ipi remē. Pejimoa'u teve sikaepo ojeeve peiko. Āmō, pejikō'ō teve sikaepo ojeeve peiko. Āmō, pejimoe'y e'yi sikaepo ojiwyi peiko. Āmō, peayvu ai teve sikaepo ojiupe peiko. Āmō, pejimovyvyrai tē sikaepo peiko. Āmō, pejimoe'e tite sikaepo peiko. Āmō, peiko teitete teve sikaepo peiko. A'evo 'evo maevo sikaepo peiko remē. ²¹ Ma'e remē kee peiko mǎ'ě rōmō poroesatā avāe remē. Ma'e remē napeityi 'eteay peaiwererā wyi, karamoewarā wyi. Ma'e remē aekwerā ve jē peiko. Pejipy'amoky'a jē peaiwererā rē peiko. Pejimomy'a jē peiko. Napejimosioka miti ma'e remē peaiwererā rē peiko. Pejimoane'e jē ee peiko. A'evo sō peiko remē, emoāgyoyatā pekupa āmē. Maevo emoja'o ywetetā pekupa āmē, Janejare'e reminu rōmō. Āmō, penewarā mō ajimosioka tevetā Janejare'e rovake aiko, poromoe'e pānē āmō kō reminu rōmō rewarā mō.

“Tapetekokuwa peiko”, e'i mǎ'ě

13 ¹⁻² Aa penesa remē itōkō, mōrijō rōmō tesō aa. Kee a'epa itōkō nivoi mǎe kō pē, pepytery pē aiko remē: “Ivo tapeiko. Peaiwererā tapeityypyipa awyje”, a'epa itōkō pejē. Āmō, “Jesu revejē jaiko remē, janeaiwererā rē nijajirojivyi mijē japosiko ipi”, a'epa itōkō pejē. Mōrijō rōmō aa penesa remē itōkō a'evoa rē aporegetapa pejē. Age'e remē, ke'irōwā aiko pewyi ky'y. Ajawyi āmō remē, aa mijē pekoty remē, “aje ipo” na'e'āi pejē ky'y. Noporoporijauesa'āi teve āmē ky'y, moapy rōmō tesō aa ky'y rewarā mō. Kee e'i Janejare'e ikusiwaoka maekwerā rupi katu poroerekotā: *“Nivoi mǎ'ě jamo'ytā ava mō rē remē, pe'ite mǎ'ě remikuwa rupi rōwā ta'evo. Mōrijō e'i mǎ'ě remikuwa rupi tē ikō 'aje' taoty nē. Moapy rōmō e'i mǎ'ě remikuwa rupi teve. Ta'evo kōrijō ikō peiko nē”, e'i maekwerā.*” Ajawyi aekwerā rupi katu poroerekotā ky'y. ³ Āmē a'evo poroereko remē, pekuwatā Kiristu ayvu rupi tē aposiko ajupa. Ajawyi “aje” tapejē eupe ky'y. Kiristu kasia rupi tē poroerekotā ky'y. Nikasi mǎ'ě rōwā Kiristu. Aje ikasiay wete mǎ'ě tē. Okasia omojisaokatā pepytery pē āmē. ⁴ Yvyra jipokana rē itōkō omoputuputuri ijuka kupa. Nikasi mǎ'ě vo 'ejē wereko kupa. Ajamǎ'ē Janejare'e kasia rupi tē opoera mijē oiko mijē rōmō. Age'e si awyje oiko jē oiko ky'y. Āwīvo ve ore, Kiristu reve pe'itypyte mǎ'ě rōmō. Norepikasi epe oroiko. Ajamǎ'ē Janejare'e kasia rupi tē oroiko. Ajawyi oroo mijē pepytery pē oroiko remē, Janejare'e kasia rupi tē poromosā'agatā ky'y.

⁵ Ajawyi tapejimosā'āga amātejē esa. Aje ywete pōkō Jesu Kiristu rē pejirovija katu? Napekuwai sipō Jesu Kiristu 'Āg pepy'a pupe ekoi, aje

ywete pejirovija ee remẽ? Napejirovijai ee remẽ tẽ katutà, naiko'ãi. ⁶Aje ywete pejirovija ee remẽ, pekuwatà ore ve aje ywete upi oroiko. Oropota a'evoa pekuwa. ⁷Janejare'e pẽ oroporegeta peupewarà mõi remẽ, kee oro'e oporegeta ipi: “Emokasi kõi oterẽ jẽ neremimota rupi toiko kupa. Nivoi toiko e'ã kupa”, oro'e ipi. Kee noro'ei: “Oremojikuwaoka ivo katu poromotekokuwa mõe kõi rømõ rejupa”, noro'ei. ⁸Oropota aje mõe tẽ tojimo'ypa. A'e rupi poromosã'ãgatà, aje nivoi peiko remẽ, aje ivo peiko remẽ. ⁹Janejare'e ayvu e'ey rẽ pejimokasia ywesõ oropota. Ajawyi nimanyvoi oreupe norekasi pewyi remẽ. Orerory ãmẽ pene oroiko ipi. Ajawyi kee oro'e Janejare'e pẽ peupewarà mõi ipi: “Papa yvapewarà, nekasia eme'ẽ Korītu wãnà kõi pẽ, age'e remẽ ywesõ tojirovija ywete nere kupa”, oro'e peupewarà mõi ipi. ¹⁰Ajawyi aã kareta akusiwa tapemõe ee, naaive pekoty remeve. Ajawyi kareta rupi tẽ poromogetatà, kuise'ẽ tapepoi amãtejẽ peaiwererà wyi, ãwĩvo mõe tẽ. ãmẽ tẽ avãe pepyri remẽ, noporomogeta mijẽ'ãi a'evoa rẽ aiko ky'y. Janerõvijã ywete tẽ eayvumokasioka. Ajamõe pemokasia rømõ tẽ eayvumokasioka. Pemoaia rømõ rõwã eayvumokasioka ipi.

Kareta moawyjepaa

¹¹Aepo kōrijõ tẽ akusiwa pejẽ ajupa, eretārãgwerà kõi. Tapejimokasiay wete age'e remẽ ywesõ Janejare'e ayvu rupi katu tapeiko, a'e pejẽ. A'evoa rẽ tapejimokasi ojee peiko. Pe'ĩypyte mõe rømõ tapeiko. Tapepy'a piryvypy katu kōrijõ peiko ipi. Janejare'e peneve ekoitã ãmẽ, penauparà rømõ, pepy'a mokatuarà rømõ. ¹²Ãmõ, tapejimory katu ikõ ojeeve Jesu koty rewarà kõi rømõ peiko ipi nẽ, pejirovãe remẽ upi upi.

Pirujẽ ikewarà kõi Jesu koty rewarà kõi opota ojimory pene aã kareta rupi.

¹³Janerõvijã Jesu Kiristu ikõ tapenereko katu okatuaya rupi ipi nẽ. ãmõ, Janejare'e ikõ tapenauvay wete teve penereko ipi nẽ. ãmõ, i'ãg rupi ikõ pe'ĩypyte mõe rømõ tapeiko ipi nẽ. [Aepo a'e kōrijõ tẽ eremikusiwarerà rupi pejẽ. Awyjepa.]

Karasia

Pauru okusiwa Karasia wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Karasia yvy wānà kō pè maekwerà. Janejare'e tē opyteporo Pauru, Juteu rōwā mǎe kō motekokuwaarà rōmō toiko. A'e wemikusiwarerà omonooka Jesu koty rewarà kō pè tomǎ'ē ee, Karasia yvy wānà kō pè. Wemikusiwarerà rupi tē omotekokuwa kō, tojimoripeoka e'ā Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎ'āga mǎe kō ayvu pè. Kee rewarà mō. Akypyre kyty Juteu kō mō oo Karasia yvy kyty remē. Āmō rupi tē omo'e Jesu koty rewarà kō a'e pè āmē kupa ky'y. Kee e'i tite Jesu koty rewarà pè: “Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu jaiko remē tē katu Janejare'e janerereko katu kuwa ipi, āwisō ipyri tijaiko”, e'i tite kupa (J.K.R. 15.1-35). Karasia wānà kō pè aepe e'i kupa. “Aje ipō” e'i tite Karasia wānà kō mō āmē, ijayvu kō renu. A'evo ojireko tite āmē kupa, ijayvu kō rupi. Ajaire a'evoa ojenu Pauru pè remē, ijayvukasi imono okareta rupi ijupe kō.

Kee e'i Pauru ikusiwa imonooka. “Ajawyi ije rōwā maevo sō tite epirā pupe aiko ky'y. Kiristu tē epirā pupe ekoī mǎ'ē vo 'ejē ije aiko ky'y. A'e rē ajirovija aiko, ajuve jē aiko remē. Janejare'e Ra'yry rē tē tesō ajirovija aiko ipi. Erauvay wyi omānō eupewarà mō mǎ'ē tē a'e”, e'i ikusiwa (Kar. 2.20).

Pauru ojikuwatà ijupe kō mǎ'ē

1 ¹ Ije, Pauru, Jesu remimonokwerà tē. Mirà kō remimonokwerà rōwā ije. Mirà kō remipyteporokwerà rōwā teve ije. Aje ywete Jesu Kiristu tē epyteporo. Āmō, Janejare'e teve, a'e Jesu Ruu tē. A'e tē Jesu omānō maire omomoera mǎ'ē.

² Jesu koty rewarà kō jimoatya Karasia yvy rupiwarà kō pè aã kareta akusiwa ajupa. Kee a'e pejē. Pirujē epyriwarà kō opota ojimory pene, eremikusiwarerà rupi.

³ Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi nē. Tapepy'amopiryvypy katu penereko ipi. Āmō, Janerōvijā Jesu Kiristu teve ikō a'evo tapenereko nē, a'e pejē.

⁴Kiristu itōkō omānō yvyra jipokana rē janeaiwererā repykarā rōmō. Omānō mae rā teāmā uu janeaiwererā repykarā rōmō. A'evō janemomoioka janeaiwererā kasia pe wyi, janeremimota ai kasia pe wyi. Janeruwasu ayvu rupi a'evō Jesu janerereko, Uu remimota rupi tē. ⁵Janejare'e ywesō ikatuay wete iko. Ajawyi tisimoe'e py'yi jaiko ipi. Ōō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

“Pe'ite Jesu ayvu”, e'i mā'ē

⁶Kee a'e pejē. Ajimonyi tesō pene aiko! Pepyteporoarērā wyi kuisse'āy wete pepoipa ywe'e tite, āwisō Janejare'e penaupay ipe remē! Penaupay wyi Kiristu omuu ipe penekovijarērā rōmō tomānō, peaiwererā repykarā rōmō! Kuisse'āy pepoi ywe'e tite Janejare'e morya wyi ajamā'ē! Āmō kō ayvu ywesō peenu katu ywe'e tite peiko, Janerōvijā ayvu katu wyi! [A'e kō itōkō kee e'i tite: “Tapejimojuteu rā'ī ajamā'ē!” e'i tite kupa.^a Aepo jaa peenu remē, “aje” pejē ywe'e tite enu. Pejimojuteu ywe'e tite peiko āmē ky'y.] Ajawyi ajimopirai 'ete aepo renu penewarā rē.

⁷[Kee pejē tite sipō peiko? “Oiko ipō āmō ayvu, a'e ywesō Janerōvijā Kiristu ayvu wyi”, pejē tite si peiko? “Ivo pōkō Pauru janemotekokuwa mijā?” pejē teve rōwā pōkō peiko? Ānī!] Aje, oiko pe'ite Kiristu. A'e rupi rōmō'ite jajimory kuwa Janejare'e rē jaiko ipi. Āmō, aje ywete, Kiristu ayvu rōmō'ite poromotekokuwa mā'ē. Aje, naikoi āmō upi tijaiko mā'ē. Ajamā'ē pejē, āmō kō ayvu rupi pevote peiko teitete peiko ky'y. Āmō rupi teve Kiristu rekoa omojenu rā'āga peupe kupa ipi. Ovo rupi teve oreayvu poromotekokuwa remē ajamā'ē.

⁸Ivo katu itōkō oromojenu Janejare'e ayvukwerā pejē. Ajawyi kee a'e pejē. Ava mō sō āmō rupi tē omome'u, oromojenu maekwerā vo rōwā remē, Janejare'e ikō tomomorijau nē! a'e pejē āmē. Nivoi mae kō momorijau rena pē ikō tomomorijau nē, a'e. Janejare'e remīgwai yvapewarā teipe teve sō āmō rupi tē omotee tite ijayvu imojenu remē, Janejare'e ikō tomomorijau teve ikenē. Ore ve sō nivoi oromojenu tite remē, ore ve Janejare'e toremomorijau ve āmē! Ajawyi aepo a'e eayvukasi rōmō pejē. ⁹Aepo oro'e tarā mijē pejē, tapetekokuwa ee. Ipojoy Jesu ayvu rē poromo'e rā'āga mae kō remimojenuwerā! Ajawyi oreayvu vo rōwā sō emimojenu kō remē, Janejare'e tomomorijau kō! oro'e pejē.

¹⁰Pemorya rōmō rōwā eayvukasi imono pejē! Janejare'e morya rōmō tē a'evō aiko. Aje ywete mā'ē rē tē kōrijō tē poromo'e aiko. Ajawyi aepo a'e imono pejē. “Emoe'e kuwasi kupa!” na'ei pejē ajamā'ē. Janejare'e morya ywesō aārō mirā kō morya wyi ipi. Nāwīvoi sō aiko remē, Kiristu remīgwai e'e rōmō rōwā kuwa ije āmē aiko mijā.

^a **1.6** Kee jaa tē e'i tite kupa mā'ē: “Napejimosipire'oi sō remē, Janejare'e napenereko'āi opyriwarā kō rōmō. Jesu rē jirovijaa kōrijō tē nikasi”, jaa tē e'i tite kupa mā'ē. Pirujē Moisesi remikusiwarerā rupi katu toiko āmē kupa.

“Janejare'e Āg tē emotekokuwa mā'ē”, e'i mā'ē

¹¹ Kee a'etā pejē, eretārāgwerā kō. Eayvu Jesu Kiristu rē poromotekokuwa mā'ē aje ywete ipi. Mirā kō rōwā emotekokuwa Kiristu rē. ¹² Aje Jesu Kiristu tē tesō emotekokuwa wee erereko, omojikuwaoka wayvu ije remē. Mirā rōwā emotekokuwa erereko. Ajawyi eremimojenu Kiristu rewarā aje ywete ipi, āwisō Kiristu tē emotekokuwa remē.

¹³ Erekoawerā pekuwapa. Jypy remē itōkō amomorijau tesō Jesu koty rewarā kō aiko maekwerā pekuwapa. Orerāmōi Juteu kō ayvu rupi jē aiko remē itōkō, a'evo aiko ipi mijā. Aa aa itōkō Jesu koty rewarā kō reka imojaiwe kō ipi mijā. Apota itōkō pirujē imoma kō tite ipi mijā. Naporijauesa kōi wete mijā! [Kee a'e tite mijā: “Janejare'e opota a'evo taiko ipi”, a'e tite mijā.]^b ¹⁴ Ajimokasiay ipe itōkō Janejare'e morya rē ipi mijā. Ije ywesō kō a'evo aiko ipi mijā mā'ē, eakatuara kō wyi. Ije ywesō tāmō kō rekoawerā rupi katu aiko ipi mijā, Juteu e'ey rōmō. “Janejare'e morya rōmō aiko”, a'e tite mijā. Ajawyi a'evo aiko ipi mijā. Najavyi tite itōkō tāmō kō rekoawerā ipi mijā.^c

¹⁵⁻¹⁶ Ajamā'ē Janejare'e epyteporopa teāmā sikaepo wemīgwai rōmō taiko. A'evo aiko rewarā mō rōwā epyteporopa. Erereko katu okatuaya rupi rewarā mō tē epyteporo. Nesakyi remeve epyteporo teāmā erereko. Aja paire kō Janejare'e Wa'yry omojikuwaoka ije. Opota rewarā mō tē a'evo erereko. Emoteeoka āmē ky'y. Ejipy'amogetaa omotee teve. Ajaire emono Juteu rōwā mae kō pē, tamotekokuwa kō ijayvu e'ey Jesu Kiristu rewarā rē, āwisō tojirovija ee kupa. A'evo remē naporanui rā'ī mirā kō pē temotekokuwa rā'ī Jesu rekoa rē, taa Juteu rōwā mae kō motekokuwaarā rōmō aiko.^d ¹⁷ Āmō, Jerusarē taa pē naai rā'ī teve aporegeta Jesu remimono ppykwerā kō pē. “Mirā kō temotekokuwa rā'ī”, na'ei. Oterē jē kōrijō aa Arapia yvy kyty. Janejare'e rōmō'ite emotekokuwa a'e pē aiko remē, āwisō Juteu rōwā mae kō rena pē aju remē. Aja paire ajivy aa Tamasiku taa kyty ky'y.^e

¹⁸ Aja paire tē kō aa Jerusarē taa kyty Peturu pē aporegeta ky'y. Moapy kwaray paire tē a'evo aiko. Āmē, a'e pē 15 'arā rōmō kōrijō tē aiko rā'ī aporegeta eeve.^f ¹⁹ Namā'ēive Jesu remimonokwerā kō mō rē mijā, Peturu vo mā'ē rē. Āmō, Tiaku rē amā'ē a'e pē aiko remē. A'e Janerōvijā ywete mōmirīgwerā tē. A'e kō rē rōmō'ite amā'ē. ²⁰ Ajawyi Janejare'e kōrijō tē emotekokuwaarērā, a'e pejē. Aje ywete aepe a'e aporegeta Janejare'e rovake. Ajawyi āwī eremikusiwarērā pē “aje” taoty mājā ipi. A'evoa Janejare'e okuwapa.

^b 1.13 J.K.R. 8.3; 22.4-5; 26.9-11 ^c 1.14 J.K.R. 22.3 ^d 1.15-16 J.K.R. 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18 ^e 1.17 Kee jaa tē aepe e'i Pauru mā'ē: “Naikoi Jesu remimonokwerā kō mō a'e pē. Ijekwerā tē. Ajawyi ava mō, “Jane mō remimotekokuwakwerā tē āwī”, ne'i'ai kuwa ije. Aje, Janejare'e remimotekokuwakwerā tē ije”, jaa tē. ^f 1.18 J.K.R. 9.26-30

²¹ Aja paire Jerusarē pe wyi Sirija vvy kyty aa, Juteu rōwā mǎe kō vvy kyty. Āmō, Sirisi vvy kyty aa. A'e pè teve taa taa kō rupi aa aa aiko. Juteu rōwā mǎe kō pyterà rupi ywesō akwa āmē. ²² Ajawyi Kiristu koty rewarà kō Juteja vvy rupi ojimoaty mǎe kō nekuwai mijā, a'evo aiko remē. ²³ Āmō kō ayvukwerà rupi kōrijō tē erekoa okuwa kupa ipi, kee e'i kupa mǎe rupi: “Āwī Pauru mirà kō omomorijauway maekwerà tē, age'e ojimoteepa ky'y. Awyje Jesu ayvu rupi tekoua rē poromotekokuwa e'e iko ky'y! Āwī itōkō jypy remē opota Jesu rē ojirovija mǎe kō moma tite maekwerà tē!” e'i mǎe. Aepo jaa rupi tē ekuwa kupa.

²⁴ Āmē aepo jaa wenu kupa remē, kee e'i Janejare'e pē imoe'e erewarà mō kupa: “Janejare'e, nekatuay wetea rupi Pauru nepyteporo neremīgwai rōmō imotekokuwa ky'y!” e'i kupa. [Ajawyi “aje ywete” tapejē ije ky'y.]

“Aje ywete Janejare'e remipyteporokwerà tē Pauru”, e'i kupa remēwarà
(Jesu koty rewarà kō 15.2-35)

2 ¹ Ijaty kwaray itōkō naai mijē Jerusarē taa kyty. 14 kwaray rōmō tesō naai ajupa. Ajawyi, 14 kwaray paire tē aa mijē Jerusarē taa kyty ky'y. Panape araa erupi. Āmō, Titu araa. Mokepejō araa. ² Janejare'e tē omojikuwaoka eopa ije. Ajawyi tē aa Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà resa ky'y. Āmē orojimoaty a'e pē remē, amome'u ijupe kō manyvo areko Juteu rōwā mǎe kō motekokuwa Kiristu rē jirovijaa rā rē. Jane kō rovake rōwā a'evo aiko amome'u. Waiteve aporegeta eeve kō. [Kee a'e aporegeta ijupe kō: “ ‘Tapejimojuteu rā'ī, na'e'i Juteu rōwā mǎe kō pē ajamā'ē. ‘Tapejimosīpire'ooka rā'ī imojikuwaparà rōmō', na'e'i teve. I'ete pō aepo a'e ijupe kō?” a'e ijupe kō. “Ivo katu pō amotekokuwa kō?” a'e. “Nivoi pōkō ma'e reme amotekokuwa remē?” a'e ijupe kō.] Nivoi amotekokuwa kō sō remē, manyvo jaa rōmō rōwā kuwa eposikoa āmē mijā. Ajawyi aepo a'e ijupe kō. [Āwijā pē kee e'i ije kupa: “Ivo katu tē nemotekokuwa kō”, e'i ije kupa.] ³ Juteu rōwā teipe ejimorypa Titu. Kereku vvy wānà teipe. Ajamā'ē Jesu koty rewarà rōvijāgwerà kō noemosīpire'ookai ajamā'ē. Nopotai sō eposikoa kupa remē, wemosīpire'ooka kuwa āmē kupa mijā.

⁴ Ajamā'ē Juteu kō mō opota rā'āga tite Jesu remīgwai rōmō ekoi mijā. Jesu koty rewarà rōvijā kō rōwā a'e kō ajamā'ē. A'e kō orerevejē ojimoaty kupa mijā. Opota tē oreayvu renu tē sikaepo kupa mijā. Kee e'i rā'āga ore kupa: “Ore teve Jesu koty rewarà kō rōmō oroiko”, e'i rā'āga ore kupa. Ajamā'ē ojimoaty orereve kupa remē, opota wāmōi kō rekoawerà rupi toroiko kupa mijā.⁸ Kee e'i epe ore kupa: “Manyvore pō Kiristu Jesu rē pejirovija ky'y remē, tāmō kō ayvukwerà rupi napeikoi sō ky'y?” e'i kupa. Āmō, kee e'i epe teve ore kupa: “Tāmō kō ayvukwerà rupi jē peiko remē

§ 2.4 Maevo opota Titu remosīpire'o kupa mijā.

tè ikatutà oreupe”, e'i epe teve kupa. ⁵Ajamã'ê “aje” noro'ei ijayvu kō pè. Noropotai Jesu ayvu moteea, ajawyi. Oropota Jesu ayvukwerà aje ywete mǎ'ê mojenu pejê. Ajawyi “aje ywete” noro'ei ijupe kō.

⁶Jesu koty rewarà rōvijāgwerà kō ãmê oreayvu wenu remê, “aje” e'i ore ãmê kupa. ãwisō jōvijā kō teipe kupa remê, ajamã'ê najirokyje ekōjēi iwyi kō. Janejare'e pè ojevo jê jaiko Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko. Aje, janepy'a rē ywesō omã'ê ipi. Ajawyi a'e kō ywesō rōwātà Janejare'e pè ekoi, jōvijā kō rōmō teipe ekoi kupa remê. A'e kō ve nomoteei oreayvu poromotekokuwa ee mǎ'ê, oroō esa kō remê. ãmō rupi tē rōwā orereinō kupa. ⁷Ajamã'ê kee e'i jōvijā kō ije: “Aje ywete Janejare'e tē nemonooka Juteu rōwā mǎe kō teremotekokuwa ijayvu e'ey Jesu Kiristu rewarà rē”, e'i kupa. “ãwitō Peturu Juteu kō motekokuwaarà rōmō ekoi, ãwīvo ve ene, Juteu rōwā mǎe kō motekokuwaarà rōmō neiko”, e'i kōrijō ije kupa.

⁸Aje ywete Janejare'e tē okasia rupi epyteporo emono Juteu rōwā mǎe kō motekokuwaarà rōmō taiko. ãwitō Peturu omokasi imono Juteu kō tomotekokuwa, a'evō ve emokasi emono Juteu rōwā mǎe kō tamotekokuwa. ⁹Kejō jōvijā kō: Tiaku. Peturu. Juwāo. Mokojejō. A'e kō kee e'i ore Janejare'e kasia rupi: “Aje ywete, orevo mǎ'ê tē pejê, Jesu remīgwei kō rōmō”, e'i ore Panape reve kupa. Ajawyi kee e'i ore kupa: “Aje ywete, pejê Juteu rōwā mǎe kō motekokuwaarà tē. Orevo ve pejê. Juteu kō motekokuwaarà rōmō tē teve ore”, e'i ore. Ajawyi a'evoa rē orojiayvume'ê ojiupe. Ojimory katu orere kupa. ¹⁰Ajamã'ê kee e'i kōrijō ore kupa: “Uve ike rupi Jesu koty rewarà kō, iporijau mǎe kō. A'e kō tapepātavō ipi”, e'i. “Hoō” a'e ãmê. ãwīvo aiko teāmā. ãwīvoa rē poromotekokuwa teāmā teve aiko.^h

Pauru ijayvukasi Peturu pè remēwarà

¹¹ãmê ajaire Peturu uu ãtiokia taa kyty, orekoty. Aekwery vo rōwā ekoi Peturu ãmê ky'y. Jesu koty rewarà kō rōmō teipe ore pirujē mijā. Ajamã'ê Peturu nojimory katui Juteu rōwā mǎe kō rē ky'y, ãwisō Jesu koty rewarà kō teve ipe kupa remê. ãmō kō vo 'ejē wereko kō ky'y. Ajawyi aporegeta kasi Peturu pè ky'y. ¹²Kee ekoi ipi mijā. Juteu rōwā mǎe kō reve ojimi'u katu ipi mijā, Jesu koty rewarà kō reve. Ajaire Juteu kō mō ve uu orekoty. Kee e'i kupa: “Tiaku oremuroka”, e'i kupa. Kee e'i tite kupa: “Tojimojuteu rā'ĩ kupa. Tojimosĩpire'ooka kupa, Jesu koty rewarà mojikuwaparà rōmō toiko kupa”, e'i tite kupa. ãmê a'e kō ovāe remeve, Peturu nojimi'ui Juteu rōwā mǎe kō reve ky'y. Waite ojimi'u ky'y. Juteu kō reve kōrijō tē ojimi'u ky'y. Okyje wetārāgwerà kō wyi. Nopotai kee e'i ijupe kupa: “Tāmō Moisesi remikusiwarerà neity”, te'i ijupe kupa. Ajawyi a'evō ovake kō ekoi. A'evō ekoi remê mōrijō pee rupi oo mǎ'ê vo 'ejē ekoi.

^h 2.10 J.K.R. 11.29-30; Rom. 15.26; 1Kor. 16.1-4; 2Kor. 8.1-4; 9.1-5

¹³Ajaate ãmõ Jesu koty rewarà kô ve Peturu vo ve ekoi ky'y, Juteu kô. Juteu rôwã mãe kô pyri nojimi'ui ãmẽ kupa ky'y. Okyje Juteu kô wayvunõa wyi, ajawyi. Panape ve tesõ itôkô ojimoane'e jẽ tesõ a'evoa rè, Peturu vo jẽ.

¹⁴Kee jaa okuwapa ipe kupa mijã: “Janejare'e janerereko opyri remẽ, Jesu rè jajirovija remẽ tè a'evo janerereko ipi. Jesu omãñõ janeupewarà mō wyi tè a'evo janerereko”, jaa. Aepe jaa okuwa ipe kupa mijã. Ajamã'ẽ jimi'ua rè oja'a jẽ kupa ipi. Ajawyi Juteu kô pyri kôrijõ tè ojimi'u tite kupa ky'y. Kee jaa tè a'evo ekoi kupa: “Juteu kô kôrijõ tè Janejare'e wereko ipi”, jaa tè. Amã'ẽ ee kô, a'evo ekoi kupa remẽ. Ajaate eayvukasi Peturu pè ky'y. Apõ'ã tesõ eayvukasi rômõ ijupe. Kee a'e ijupe: “Ene Juteu e'e ywete! Ajamã'ẽ ike rupi neiko ypy remẽ, Juteu kô rekoa rupi rôwã neiko ipi mijã. Juteu rôwã mãe kô rekoa rupi tè neiko mijã. Age'e Juteu kô rekoa rupi neiko ovaqe kô ky'y. Kee jaa tè ãwĩvo neiko mã'ẽ: ‘Juteu rãmõĩ kô rekoawerã rupi tè tapeiko ky'y, Jesu koty rewarà kô rômõ peiko remẽ’, jaa tè ãwĩvo neiko!” a'e Peturu pè. Pirujẽ teminu rômõ aepe a'e.

**“Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi tekoua
nijanemokatu kuwa'ãi”, e'i mã'ẽ**

¹⁵Aje ywete ore Juteu kô tè, Juteu rômõ tè oresaky rewarà mō. Ajawyi tãmõ Moisesi remikusiwarerã ivo tekoua rewarà rupi oroiko teãmã ipi. Juteu rôwã mãe kô rekoa rupi rôwã oroiko ipi. “Nivoĩ mãe kô”, e'i teãmã Juteu kô ãmõ kô pewarà mō ipi. Ajawyi ije ve aepe a'e ipi mijã. ¹⁶Ajamã'ẽ kee orokuwa Juteu kô rômõ ky'y, Jesu Kiristu rè ojirovija mãe kô rômõ jaiko remẽ. Mirã kô, pirujẽ nivoĩ ekoi mãe kô tè. Ajamã'ẽ aje ywete Jesu Kiristu rè jajirovija remẽ tè katu kuwa Janejare'e opota tè kuwa janere ojimory! Ajamã'ẽ kee eu remẽ, awyje nivoĩ mã'ẽ rômõ jaiko jêtã ãmẽ: “Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi tè taiko ikenẽ”, eu remẽ. Janejare'e omo'y jẽ janeaiwererã janere ãmẽ. Ajamã'ẽ Jesu Kiristu rè jajirovija remẽ, ivo katuay mã'ẽ rômõ janerereko ky'y. Tãmõ Moisesi remikusiwarerã ivo tekoua rewarà rupi katu jaiko rewarà mō rôwã a'evo janerereko. Aje ywete Kiristu Jesu rè jajirovija rewarà mō tè a'evo janerereko ipi.ⁱ

Janejare'e rè jimorya rewarã

¹⁷Ore, Juteu kô rômõ, oropota tè Janejare'e ivo katuay mã'ẽ rômõ orerereko Kiristu revejẽ oroiko mãe kô rômõ. Ajawyi orokuwa nivoĩ mãe kô rômõ oroiko teãmã. Tãmõ kô ayvu rupi noroikoi sire'e. ãwĩvo oroiko remẽ, orojikuwaoka nivoĩ teãmã mãe kô rômõ tè ore. ãwitõ pejẽ Juteu rôwã mãe kô rômõ nivoĩ mãe kô rômõ tè peiko teãmã, a'evo ve ore oroiko Juteu kô rômõ. Ajamã'ẽ kee taoty e'ã: “Kiristu janemoane'e nivoĩ tijaiko”, taoty e'ã. ãñĩ! Janevota nivoĩ jaiko ipi!

ⁱ 2.16 Jĩg. 143.2; Rom. 3.20,22

¹⁸Ajawyi nerako'i Moisesi remikusiwarerà rè ky'y. Kiristu rè tè erako'i aiko ky'y. Ajawyi manyvoa rã rômō rōwã kuwa ajirojivy erako'i mijē tāmō Moisesi remikusiwarerà rè aiko. Erako'i pānēmusu kuwa ee, eaiwererà kō ojimo'y jē kuwa ere rewarà mō. ¹⁹Amānō 'a tè kuwa tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi aiko remē. Ajawyi amānō maevo sō tite tāmō Moisesi remikusiwarerà rè aiko ky'y. Najimo'eai ee ky'y. Janejare'e remimota rupi taiko ky'y, a'e. Kiristu omānō eaiwererà repykarà rômō vyvra jipokana rè remē, ije ve amānō maevo sō tite eeevejē.

²⁰Ajawyi ije rōwã maevo sō tite epirā pupe aiko ky'y. Kiristu tè epirā pupe ekoi mǎ'ē vo 'ejē ije aiko ky'y. A'e rè ajirovija aiko, ajuve jē aiko remē. Janejare'e Ra'yry rè tē tesō ajirovija aiko. Erauvay wyi omānō eupewarà mō mǎ'ē tè a'e.

²¹Janejare'e pirujē opota poroereko katu okatuaya rupi ipi. Ajawyi kee na'e'āi ijupe: “Napotai Kiristu mǎnōa rupi erereko katua”, na'e'āi ijupe. Āmē ywesō si napoi'āi iwyi aiko. Ajamǎ'ē pejē, kee e'i mǎe kō vo tè pejē peiko, tāmō Moisesi remikusiwarerà rè penako'i ywe'e tite peiko remē: “Napotai Kiristu mǎnōa rupi erereko katua”, e'i mǎe kō vo tè peiko. “Manyvoa rã rômō rōwã kuwa Kiristu mǎnōa”, jaa tè a'evo peiko mǎ'ē.

“Janevote janekasia rupi rōwã jajimokatu kuwa”, e'i mǎ'ē

3 ¹Karasia yvy wǎnà kō! Napetekokuwai mǎ'ē kō vo 'ejē pō peiko! Pejimoripeoka ywe'e tite ky'y! Pekuwa ipe janeupewarà mō Jesu Kiristu vyvra jipokana rè omānō mǎ'ē! Ije tè itōkō a'evoa rè poromotekokuwa mijā! Ivo katu itōkō poromotekokuwa aiko mijā! Ava ywesō pō pemoripe, Janejare'e ayvu wyi tapepoi!

²Kee a'e pejē. Tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rupi katu peiko rewarà mō rōwã Janejare'e o'Āg oinō pepy'a pupe! a'e pejē. Aje, Jesu Kiristu rè pejirovija rewarà mō tè oinō pepy'a pupe. ³I'Āg kasia rupi tè peiko mijā. Pekasia rǎ'āga rupi tè sipō pepota peiko ky'y? “Evote amorytā Janejare'e”, pejē ywe'e tite sipō peiko! Aje, napetekokuwai peiko rewarà mō aepo pejē ywe'e tite peiko ipi!

⁴Pejimomorijau itōkō Jesu rè pejirovija peiko rewarà mō mijā. A'evo remē itōkō napeityi ee pejirovijaa mijā. Aekwery vo jē kuwasi peiko mijā. Manyvoa rã rômō rōwã aekwerà, age'e ywe'e pekasia rè penako'i peiko ky'y remē! ⁵Pemǎ'ē! Janejare'e o'Āg ome'ē pejē remē, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu peiko rewarà mō rōwã ome'ē pejē! A'evo peiko rewarà mō rōwã teve okasia omojisaoka pepyterà rupi iko. Ānī! A'evo rewarà mō rōwã! O'Āg ome'ē takatu tè pejē! Ijayvu peenu remē itōkō, kee pejē: “Aje ywete Jesu Kiristu rè ajirovijatà aiko”, pejē mijā. Aja paire tè aje pejirovija ee peiko mijā. Ajawyi tè Janejare'e o'Āg ome'ē maevo pejē.

⁶Pejapyaka katu ikō eayvu rè nē! Kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rè tāmō Aparão rewarà rè: “*Janejare'e, 'Kee oroerekotà', e'i ijupe remē,*

Aparão, 'Aje ywete a'evotà', e'i ojirovija ee. Ajawyi Janejare'e, 'Ivo katu mā'ẽ tẽ āwĩ', e'i ijupewarà mō", e'i ikusiwa maekwerà.^j ⁷Ajawyi tāmō Aparão reruparà mō tijaiko ipi. Janejare'e rẹ tijajirovija ywete jaiko. A'evo jaiko remẽ tẽ Janejare'e, "Aparão jeapyrere'e rōmō pejẽ", e'itã jane âmẽ. Juteu rōwã mõe kō pẹ ve aepe e'itã âmẽ. A'evoa tapekuwa ky'y.

⁸Ajawyi Juteu rōwã mõe kō ojirovija ee weako'i rōmō remẽ, Janejare'e ivo katuay mõe kō rōmō tẽ wereko kō ipi ky'y. Ojikuwapa amãtejẽ a'evoa emikusiwarerà rupi. Ajare tāmō Aparão pẹ kee e'i amãtejẽ karamoe remeve: "*Pirujẽ yvy wānà kō aauvaytã ereko kō nerupi tẽ*", e'i amãtejẽ tāmō Aparão pẹ karamoe remeve.^k ⁹Aepe jaa renu remẽ itōkō tāmō Aparão, "Aje ywete, a'evotà", e'i. Ajawyi tẽ Janejare'e owaray Aparão wereko ipi. A'evo ve pirujẽ ojirovija ee weako'i rōmō mõe kō owaray wereko kō ipi. Āwitō Aparão a'evo wereko, āwĩvo ve janerereko ipi.

¹⁰Āmō kō kee e'i ywe'e tite joupe: "Ije evote ivo katu aiko, Moisesi remikusiwarerà rupi katu aiko ipi rewarà mō", e'i ywe'e tite kupa ipi. Ajamãẽ aepe e'i tite mõe kō, nivoi mõe kō tẽ Janejare'e pẹ. Temiemavo rōmō sikaepo ekoitã kupa. A'evoa rẹ Janejare'e kee e'i ikusiwaokapa: "*Ava mō sō pirujẽ eayvu Moisesi pẹ akusiwaoka maekwerà rupi katu noikoi remẽ, nivoi mõe kō rōmōtã tẽ eupewarà mō ekoĩ. Ajawyi, 'Temiemavoarã tẽ ene', a'etã ijupewarà mō âmẽ*", e'ipa ikusiwaoka maekwerà.^l ¹¹Aje, Moisesi remikusiwarerà rupi jaiko mõe rupi rōwã Janejare'e janerereko ivo mõe kō rōmō ipi. Manyvo upi katu nijaiko'ãi kuwa ipi. "Upi katu taiko", ja'e ipe remẽ, jajavy jètã jaiko âmẽ. Kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rẹ: "*Ojirovija ee weako'i rōmō iko mõe kō tẽ Janejare'e wereko ivo mõe kō rōmō ipi*", e'i maekwerà.^m Aje, ojirovija ee mõe kō pẹ kōrijō tẽ "ivo mõe" e'itã ipi. A'evoa sikuwapa.

¹²Na'evoi Moisesi remikusiwarerà rẹ janerako'i remẽ. Upi tijaiko ikenẽ âmẽ. Nojavyi 'ete mõe pẹ kōrijō tẽ "ivo mõe" eu kuwa mijã. Aje, kee e'i Janejare'e a'evoa rẹ: "*Eayvukwerã Moisesi pẹ akusiwaoka maekwerà wryy pẹ peikotã remẽ, upi katu tapeiko ikenẽ*", e'i maekwerà.ⁿ

¹³Ajamãẽ ava mō tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu noikoi sire'egã ipi. Ajawyi a'e rẹ sō janerako'i remẽ, "Temiemavo tẽ ene", e'i kuwa Janejare'e janeupe âmẽ mijã. Ajamãẽ Kiristu omo'y janeaiwererã wee remẽ, a'e tẽ temiemavo rōmō omãñō janerekovijarerã rōmō. Kee e'i Janejare'e kareta rẹ maekwerà rupi katu a'evo: "*Ava mō sō yvyra jipokana rẹ omãñō remẽ, 'Temiemavoarã tẽ tesō ene', eu ijupe*", e'i maekwerà rupi katu.^o Ajawyi "temiemavo" naoty'ãi janeupe âmẽ ky'y, Kiristu rẹ jajirovija janerako'i rōmō jaiko remẽ.

¹⁴Aje ywete Kiristu Jesu mănõa rupi Janejare'e janerereko katu oupewarã rã rōmō ky'y. Āwisō Juteu rōwã mõe kō teipe pejẽ remẽ.

^j 3.6 Jinō. 15.6; Rom. 4.3; Tku. 2.23 ^k 3.8 Jinō. 12.3; 18.18 ^l 3.10 T.M. 27.26
^m 3.11 Apk. 2.4 ⁿ 3.12 Tek. 18.5 ^o 3.13 T.M. 21.23

Ajamãẽ ivo mõe kō rōmō penereko ky'y. Āwitō Janejare'e owaray tāmō Aparão wereko ojirovija ee remẽ, āwīvo yveve janerereko ky'y. Ajawyi o'Āg ome'ẽma janeupe, e'ipa maekwerà rupi katu, Kiristu rē jajirovija janerako'i rōmō jaiko remẽ.

**“Moisesi remikusiwarerà vo rōwā Janejare'e ayvukwerà
Aparão pè ome'ẽ maekwerà”, e'i mǎẽ**

¹⁵Eretārāgwerà kō, poromotekokuwa jētā Janejare'e wayvu tāmō Aparão pè ome'ẽma maekwerà rē. Kee e'i maekwerà rā: “Aā yvy ame'ētā neupe. Nejeapyry rā pè teve”, e'ipa maekwerà rē. Aepo e'i paire, nomotee'āi wayvukwerà, e'ipa rewarà mō. Kee a'e tarā mijē ijā'a ikewarà rupi pejē, tapetekokuwa sa'u peiko ipi. Mōrijō rōmō mirà kō remẽ, a'e kō ojiayvume'ētā tokusiwa kareta rē kupa. Werà kō okusiwa kareta rē, “Aje ywete aepo a'e”, e'i mǎẽ mojikuwaparà rōmō. Werà okusiwa paire, awyje a'evotà ekoi. Ava nomoje'o'āi imotee erà kō iwyi āmē ky'y. Nomokājā'āi werà kupa ky'y. Noinō sa'u'āi teve ijapyrasa emikusiwarerà kupa ipi.

¹⁶A'evō ve Janejare'e wayvu ome'ẽma tāmō Aparão pè remẽ. “*Nejeapyry rā pè aepo a'e teve*”, e'ipa amātejē. Peenu rā'ī esa! “Pirujē nejeapyrerà rā kō pè”, ne'i. “Nejeapyry rā pè”, e'i tē. Pe'ī jane mǎẽ pè tē aepo e'i. Aparão jeapyry rā rōmō Kiristu isakytà ojimojane. Ajawyi a'e pè tē aepo e'ipa amātejē.^p

¹⁷Apota kee jaa rē ywesō poromotekokuwa aiko. Janejare'e wayvu ome'ẽ tāmō Aparão pè remẽ, aje ywete Aparão ojirovija ee. “Aje ywete, Janejare'e wayvu ome'ẽma ije maekwerà rupi katu ekoitā”, e'i Aparão. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi rewarà mō rōwā Janejare'e wayvu ome'ẽ tāmō Aparão pè! Nisakyi ve tāmō Moisesi, a'evō ekoi remẽ. Tāmō Aparão ypy ekoi. 430 kwaray paire tē tesō Janejare'e wayvu ome'ẽ tāmō Moisesi pè ikusiwaoka.^q Aepo e'i paire nomotee'i wayvukwerà, tāmō Aparão pè e'i maekwerà. Tāmō Moisesi pè wayvu okusiwaoka remẽ, kee ne'i ijupe: “Eayvukwerà Aparão pè a'e maekwerà, a'e rupi naiko'āi ky'y”, ne'i. Aepo e'i sō remẽ, wayvu omotee mǎ'ẽ vo tē kuwa mijā. ¹⁸Janejare'e remime'ẽ epy rē rōwā japyy ipi! Opota tē poroereko katua rōmō, okatuaya rupi tē ekoi ipi rewarà mō. Peja'a katu tāmō Aparão rē. A'e pè Janejare'e ojiayvume'ẽ remẽ, aje ywete wayvu rupi katuy ekoi ajaire. Kee ne'i rā'ī ijupe: “Eayvu rupi katu tapeiko ypy rā'ī”, ne'i ijupe. Ajawyi tāmō Aparão omoa'u jē wereko katua. “Aje ywete a'evō ererekotā, e'ipa rewarà mō”, e'i imoa'u upa. Ajawyi jakuwa a'evō jaiko remẽ, Janejare'e remime'ẽ japyytā, janerereko katua rōmō. Ajawyi kee taoty e'ā: “Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu jaiko remẽ tē katu Janejare'e janerereko katu kuwa ipi, āwisō ipyri tijaiko”, taoty e'ā.

¹⁹ Ava mō kee e'i kuwa eupe âmē: “Manyvoa rã rômō pō kãramō sa'u Janejare'e omeē wayvu ikusiwaoka tãmō Moisesi pè âmē”? e'i kuwa. Aepo jaa pè kee a'e kuwa: “Janejare'e opota jane kō tokuwa waiwererã kō reityypyipa tē, jaa tē okusiwaoka rãĩ”, a'e kuwa. Moisesi remikusiwarerã wryy pè jaiko jē jaiko ajaate Jesu uu. Tãmō Aparão jeapyrerã tē Jesu. A'e pewarã mō Janejare'e oporegeta amãtejē wayvu omeē tãmō Aparão pè karamoe remeve. Âmē a'e paire sitō Janejare'e wemikusiwarerã omeē wemígwai yvapewarã kō rupi tãmō Moisesi pè ky'y, tokusiwa imojisaoka mirã kō pè, áwisō upi toiko kupa ky'y. ²⁰ Âmē tãmō Aparão pè Janejare'e ywete wayvu ome'età remē, wemígwai yvapewarã rupi rōwã ome'ē. A'e ywete ome'ē Aparão pè. Pe'ite.

Manyvo wayvukwerã ome'ē mǎē rewarã

²¹ Ava mō kee e'i kuwa ije mijã: “Manyvore pō Janejare'e wayvu ome'ēma tãmō Aparão pe paire, wayvu jikusiwarerã ome'ē tãmō Moisesi pè, ivo tekoua rewarã?” e'i kuwa ije mijã. “Ojipy'amogeta motee sipō?” e'i kuwa ije mijã. Aepo jaa pè kee a'e kuwa: Ānĩ. Nojipy'amogeta motei. Tãmō Moisesi remikusiwarerã rē sō janerako'i remē, nijajimokatuoka'āi kuwa jaiko ipi. Nijanepija'āi kuwa janejimomorijaua rã wyi. A'e rupi katu ekoia sō nivoi mǎē kō py'a omokatu remē, Janejare'e âmō nomuu'āi kuwa janerereko katuarã mō mijã. [A'e Janerōvijã ywete rã.] Ajamã'ē nijaiko'āi sire'e ijayvu rupi ipi.

²² A'evoa rē kee e'i Janejare'e ikusiwaoka: “Pirujē mirã kō nivoi mǎē kasia pè tui”, e'i. Ajawyi japota ipe ivo jaikoa ipi remē, nivoi jē jaiko ipi. Nijanekasi janeaiwererã reityypyia rē jaiko. Ikasiay janeupe iko. Ajawyi Jesu Kiristu rē jajirovija janerako'i rômō remē tē katu janerekyitã nivoi mǎē kasia po pe wyi ipi, kee e'i maekwerã rupi katu tē: “Epyri tekou pyau ame'età”, e'i maekwerã rupi katu tē a'evo janerereko ipi.

²³ Janejare'e nomojikuwaokaive wayvu e'eay Jesu rewarã jane kō pè remē, ijayvukwerã Moisesi pè ome'ē maekwerã janererekoarã rômō ekoi. A'e rupi ivo tekoua jakuwa, upi tijaiko sa'u âmē. A'evo janerereko ajaate Jesu Kiristu rē jajirovija kuwa jaiko ky'y. ²⁴ Ja'yry rerekoa rē tē poromosã'agatã pemotekokuwa rômō âmē. Áwitō ja'yry kō nomārakuwai iko ipi. Ajawyi jareko kō janepyri imotekokuwa kō ipi. Nāwīvoi sō remē, notekokuwa'āi kuwa iko kupa. Nomārakuwa'āi kuwa teve âmē kupa. Áwīvo ve jane jaiko. Nomārakuwai mǎē vo 'ejē Janejare'e pè jaiko ipi. Ajawyi wayvu ivo tekoua rewarã ome'ē rãĩ janererekoarã rômō. A'evo Janejare'e janerereko, ajaate janerereko katuarã ovãema ky'y. A'e Kiristu, janerereko katuarã rômō ekoi. A'e rē jajirovija remē tē katu Janejare'e janeporijauesa ky'y, áwisō kee te'i janeupe: “Ivo mǎē tē áwī. Ajawyi epyri toiko karuaru iko”, te'i janeupe ipi. ²⁵ Janejare'e omojikuwaokapa wayvu katu jane age'e ky'y, Kiristu rē jajirovija mǎē rewarã. A'evo Moisesi remikusiwarerã janererekoarã rōwã ky'y, Kiristu ovãema rewarã mō.

“Janejare'e ākarāgwerà rōmō peiko ky'y”, e'i mā'ē

²⁶Ajawyi kee a'e pejē. Kiristu Jesu rē pejirovija ky'y rewarà mō sitō, age'e remē Janejare'e ākarāgwerà rōmō pirujē peiko ky'y. ²⁷Pejimojāmori remē, kee jaa tē a'evoa: “Kiristu reve kōrijō tē aikotā ky'y”, jaa tē pemojāmoriā. Janejare'e pemojimo'ypa ee, eevejē tapeiko ky'y. Ajawyi awyje ijupewarà kō rōmō tapejikuwa peiko ky'y. Ivo jē tapeiko ky'y. ²⁸Aje, pe'itypyte rōmō jaiko Jesu Kiristu koty rewarà kō rōmō ipi. Kee ne'i Janejare'e: “Juteu tē āwī kō” ne'i janere omājā. Āmō, kee ne'i Janejare'e omājā: “Āmō kō tē āwī kō. Juteu rōwā mae kō tē āwī kō”, ne'i teve. [Ojevo jē jaiko Janejare'e pē ky'y, Kiristu Jesu rē jajirovija mae kō rōmō.] Āmō, “Temīgwei kō tē āwī kō” ne'i. Āmō, “Ovote ekoi mae kō tē āwī kō”, ne'i teve. Āmō, “Kwaima'e kō tē āwī kō. Āmō, wāivīgwerà kō tē āwī kō”, ne'i teve. Ojevo jē jaiko ijupe, Kiristu Jesu revejē jaiko mae kō rōmō jaiko ky'y rewarà mō. ²⁹Kiristu revejē peiko remē, aje ywete tāmō Aparāo jeapyrerà kō rōmō tē pejē peiko ky'y. Ajawyi Janejare'e ikatuay penerekotā, tāmō Aparāo pē e'i maekwerà rupi katu.

Janejare'e ākarāgwerà rōmō jaiko ky'y remē

4 ¹Āmō kee a'e sa'utā teve pejē pemotekokuwa rōmō. Tuu sō omānō remē, ima'ekwerà opyta ijākarāgwerà kō pē ipi. Ajamā'ē ija'yri sō ta'yry remē, nopyy'āive uu ma'ekwerà. Kāramō tē opyytā, ojimovijapa remē tē. Ajawyi nopyyive remē, temīgwei vo 'ejē rā'ī ekoi ipi. Ajawyi uu moma'ekwerà jarā rōmō ipe ta'yry remē, nojimovijapaive remē a'e rōmō rōwā jē ekoi. ²Ajamā'ē natui ky'y remē, āmō kō po pē tē ojimovijapa rā'ī iko. Werekoarā ayvu rupi toiko teve iko ikenē, uu rekovijarerà rōmō. Āmō, ta'yry movijaarerà tuu amyry moma'ekwerà rē omā'ē jē rā'ī teve, ta'yry ojimovija puku pē. Tuu ayvukwerà rupi ta'yry ojimovijapa pe'ī imoma'ekwerà rē omā'ē jētā rā'ī iko.

³Āwīvo jane, ta'yry vo 'ejē jaiko mijā. Yvy pewartā tekokuwaa rupi kōrijō jaiko ipi mijā. Āmō, ājāgai remimotarā rupi jaiko, nisirovija ywe'ei Janejare'e remē. ⁴Āmē okwapa sikaepo a'evoa 'arā ky'y remē, āmē si Janejare'e omojisaoka Wa'yry ky'y. Omuu yvy pē tojimojane. Jane tē ijj mā'ē rōmō omojisaoka tisaky. Juteu rōmō teve omojisaoka tisaky. Ajawyi orerāmōi Moisesi remikusiwarerà wryy pē rā'ī ekoi. ⁵Janejare'e opota wākarāgwerà kō rōmō janerereko ky'y. Ajawyi Wa'yry omuu tjanerekyi Moisesi remikusiwarerà rerovijaa kasia wryy ktyy wyi, āwisō temiemavo kō rōwā tijaiko ky'y.

⁶Janejare'e penereko wākarāgwerà kō rōmō remē, Wa'yry 'Āg tē tesō omuu pepy'a pupe tojimoena. I'Āg rupi tē jakuwa aje ywete Janejare'e ākarāgwerà rōmō jaiko. I'Āg janemo'eoka “Papa!” tija'e Janejare'e pē ipi. ⁷Ajawyi kee a'e pejē. Temīgwei vo rōwā Janejare'e penereko ky'y.

Wākarāgwerà kō rōmō tè penereko ky'y. Ajawyi pirujē wākarāgwerà kō pè wemime'ē ārā ome'ētà pejë.^r

“Tapejirojiy ywe'e tite e'ā peiko”, e'i mǎ'ē

⁸Pejë Juteu rōwā mǎe kō. Aje karamoe remē napekuwaive Janejare'e mijā. Pejarā rǎ'āga kō po pè peiko ywe'e tite ipi mijā. A'e kō ayvu rupi peiko ywe'e tite ipi mijā. Nikasi mǎ'ē a'e kō. Manyvoa rǎ rōmō rōwā a'e kō ekoi. ⁹Age'e remē, pekuwa ipe Janejare'e ky'y. Janejare'e ve pekuwa teve. Āwīvoa ywesō ikatu ipe pejë. Ajamā'ē pepota jē tesō ity. Pejirojiy mijē ywe'e tite aekwerà kyty peiko! Napepota'āi kuwasi ājāg kō rekoa rupi peiko mijā! Napepotai kuwasi ājāg kō remīgwai rōmō peiko mijē! ¹⁰Kee pejë ywe'e tite: “Japota Janejare'e morya rè jaiko remē, Juteu kō vo ywete tijaiko ikenē,” pejë ywe'e tite. “Jimoava 'arà remē upi upi jaja'a ee jaiko. Jay pyau upi upi teve jaja'a ee jaiko. Āmō, Juteu kō remija'a kō rè jaja'a teve jaiko. Wāisō jaiko. A'evō jaiko remē tè Janejare'e orytà janere”, pejë ywe'e tite peiko. ¹¹A'evō sō peiko ipi! Ajipy'amopirai ywete pene aiko! Ajawyi epy'a jikōtevē tesō pene aiko. Poromotekokuwavay ipe aiko mijā. Poromotekokuwa pānē tè sipō penereko?

¹²Apota katu evo jē peiko mijā, eretārāgwerà kō. Apota Kiristu rè pejirovijaa rupi katu kōrijō tè tapeiko, penako'i rōmō. Āwitō pevo aiko pepytery pè aiko remē, epota katu pekupa mijē. Tāwīvo pejë age'e remē.^s ¹³Kee jaa wyi tapenearai e'ā peiko ky'y. Manyvo rewarà mō rōwā Janejare'e ayvu amojenu ypy pejë maekwerà rè tapeja'a jē peiko! Etekorā itōkō pepyri aju remē. Ajawyi tè itōkō amojenu ijayvukwerà peupe ipi! ¹⁴A'evō aiko remē itōkō, nereityi tesō pekupa mijā. Napemā'ē tei teve itōkō ere! Āwisō ja'a katua rōmō rōwā etekorā mijā remē, napejiwarui ewyi peiko. [Āwīvo ipe aiko remē, “Tutene upa”, napejëi ije.] Aje, Janejare'e remīgwai yvapewarà vo 'ejē tesō erereko pekupa mijā. Āwitō Kiristu Jesu pereko katu kuwa, āwīvo tesō itōkō erereko katu pekupa mijā. ¹⁵Penoryvay itōkō ere mijā! Ije āmē kee a'e peupewarà mō: “Itekorā sō erea kō remē, wea rekyia okuwa sō kupa remē, ojiaekyi kuwa erea rōmō kupa mijā!” a'e peupewarà mō mijā. Age'e pejimotee tesō ky'y! ¹⁶Āwisō peāpā rōmō rōwā ipe ije remē, peāpā rōmō jē erereko pekupa ky'y. Manyvore pō āwīvo erereko pekupa? Aje ywete mǎ'ē tè amome'u rewarà mō sipō āwīvo erereko pekupa ky'y? a'e pejë.

¹⁷Aje ywete, ije poroauvay penereko ipi. Na'evoi pepytery pewarà kō. A'e pemoe'e rǎ'āga mǎe kō. A'e kō penau maevo sō tite tè kupa. Ajamā'ē nivoia rupi tè poromo'e rǎ'āga iko kupa ipi. Opota tè ereityoka peupe kupa mijā. Opota ipe āwitō erau pekupa, āwīvo peau kō mijā. ¹⁸Apota ipe

^r 4.5-7 Rom. 8.15-17 ^s 4.12 Pauru opoipa tāmō Moisesi remikusiwarerà wyi, āwisō Juteu teipe remē.

Janejare'e ayvu rupi katu peiko ipi mijã. Ije pepyri aiko remẽ kōrijō rōwã a'evoa apota. Ke'irōwã aiko pewyi remẽ teve apota ãwivo tapeiko.

¹⁹Eremiau kō tẽ pejẽ, eãkarãgwerà vo 'ejẽ pejẽ peiko. Kee a'e pejẽ. Ja'yry ray vo tesõ epy'a pẽ emomorijaua penewarà rômõ. Ja'yry ray vo tesõ eray nopi'ãi teve, apota ywete Kiristu rẽ pejirovija ywete penako'i rômõ peiko rewarà mō. ²⁰Age'e apota ipe mokopeaju pepyri mijã. Apota ipe ikatusa rupi aporegeta peneve mijã. Ajipy'amopirai tesõ pene aiko ipi.

Tãmõ Aparão ra'yry kō rẽ tẽ poromosã'ãga mãẽ

²¹Mokoi, Moisesi remikusiwarerà rẽ pepota ywe'e tite penako'i peiko! Aje rōwã, napekuwa ywe'e Moisesi remikusiwarerà peiko! ²²Kee e'i ikusiwa: "Aparão mōrijō rômõ ta'yry kō. Pe'ĩ emĩgwai ai memyry, Aga eu ijupe mãẽ memyry. Isimaeu eu erà pẽ mãẽ a'e. Aga emĩgwai teipe mijã. ãmõ, erekware'e Sara memyry. Isaki eu erà pẽ mãẽ." ²³ãmẽ emĩgwai ai memyry jane e'e ra'yry rômõ kōrijō tẽ ekoi. [Aã jane age'e, ãwivo tẽ ekoi.] ãmẽ erekware'e imemy remẽ, Janejare'e ayvu rupi tẽ imemy ky'y. Kee e'ipa amãtejẽ Janejare'e ijupe: "Nererekwarà isa'imã wete ipe remẽ, imemy jẽtã nera'yry rômõ", e'ipa.

²⁴A'evoa mojikuwaparà rômõ tẽ kee a'e. Mōrijō rômõ wãivĩ kō, ivo ve mōrijō rômõ Janejare'e wayvu ome'ẽ mãẽ vo 'ejẽ ekoi. Sinai vytyrapyte 'aryvo tãmõ Moisesi pẽ wayvu ome'ẽ remẽ, "Pirujẽ neayvukwerà rupi katu oroikotã", e'i epe ijupe kupa. A'e Moisesi remikusiwarerà rẽ eako'i mãe kō, tãmõ Aparão remĩgwai ai memyry vo 'ejẽ ekoi. Aga memyry vo 'ejẽ ekoi kupa. Temĩgwai karuarua vo 'ejẽ ekoi kupa. ²⁵A'e Sinai vytyry Arapia yvy pẽ tẽ tui. A'e rẽ jaja'a Aga rẽ jaja'a remẽ. Ajawyi age'e remẽ Moisesi remikusiwarerà rẽ eako'i mãe kō, Aga memyry vo 'ejẽ ekoi kupa. Temĩgwai karuarua rômõ ekoi kupa. A'e kō vo 'ejẽ Juteu kō ekoi, Jerusarẽ taa wãnã kō. A'e kō pawete temĩgwai karuarua rômõ ekoi kupa.^t

²⁶Ajamã'ẽ ãmõ tena uve, Jerusarẽ yva pewarà. A'e janerena e'e tẽ. A'e pẽ jaku maevo sō tite jaiko, tãmõ Aparão rerekware'e memyry vo 'ejẽ jaiko remẽ. Janejare'e janerereko wãkarãgwerà kō rômõ. Janerereko takatua rupi janerereko ipi. Moisesi remikusiwarerà rupi jaiko rewarà mō rōwã a'evo janerereko. Jajirovija ee ky'y janerako'i rômõ jaiko rewarà mō tẽ a'evo janerereko. Janeatyrytã Jerusarẽ yva pewarà pẽ jaiko.^u ²⁷Kee e'i ojikusiwapa Janejare'e kareta rẽ aepo jaa rẽ:

"Ene, wãivĩ nimemy'ãi mã'ẽ vo teipe ene mijã.

ãmõ, nimemy ray'ãive mã'ẽ vo teipe teve ene neiko mijã.

Temimoikwerà vo teve ipe ene neiko mijã.

Ajamã'ẽ taneroryvay neiko ky'y. Ene ywesõtã nerorytã neiko omẽnã revejẽ ekoi mã'ẽ wyi.

^t 4.25 Epr. 12.18-21 ^u 4.26 Isa. 54.1; Epr. 12.22-24; J.Jim. 3.12; 21.1-7

Ene ywesõtà neroryvaytà wãivĩ imemy ratyray mã'ẽ wyi neiko",
e'i amãtejẽ maekwerà rupi katu tè jaikotà.

²⁸Eretārāgwerà kō, kee a'e mã'ẽ rè peja'a. "Aje" tāmō Aparão e'i Janejare'e ayvukwerà pè ipi. Ajawyi aekwerà rupi katu tāmō Isaki isaky. Ajawyi Isaki vo 'ejẽ jane jaiko. Janejare'e 'Āg wyive janesakya mã'ẽ vo 'ejẽ jaiko ijupewarà mō, ijayvu katu rupi tè. ²⁹A'e jane wyi tè isaky maekwerà tè werōarō Janejare'e 'Āg kasia rupi isaky maekwerà. Āwīvo ywe'e age'e remẽ. Ajawyi mirà kō ovote okasia rupiwarà kō janererōarōtā iko. Omowasuoka ipetā jane kupa. ³⁰Ajamã'ẽ kee e'ipa Janejare'e tāmō Aparão pè: "*Neremīgwai ai emoisyry, imemyry revejẽ. Āwī memyry nemoma'ekwerà jarā rōmō rōwātā ekoi. Nererekware'e memyry tè ijārā rōmōtā ekoi*", e'ipa Janejare'e Aparão pè." ³¹Ajawyi kee a'e pejẽ, eretārāgwerà kō. Temīgwai ai memyry vo 'ejẽ rōwā jaiko, tāmō Moisesi remikusiwarerà rè nijanerako'i rewarà mō. Erekwere'e memyry vo 'ejẽ tè jaiko, "aje" ja'e Janejare'e ayvukwerà pè rewarà mō. Jajirovija karuaru Janejare'e rè janerako'i rōmō jaiko ipi.

"Tapejimokasi iko peiko tè peiko mã'ẽ rupi ky'y", e'i mã'ẽ

5 ¹Aje, Kiristu janerereko mã'ẽ nomowaypei jane ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà kasia pupe rōwā jaiko ky'y. Āwīvoa kasia pupewarà rōmō rōwā jaiko ky'y. Ajawyi jaiko tè jaiko ky'y. Ajawyi, tapejimokasi ikō peiko ivo peiko mã'ẽ rè ky'y nẽ, a'e pejẽ. Moisesi remikusiwarerà rupi tekoua rè ikō tapejipy'amogeta ywe'e tite e'ā peiko ky'y nẽ. "Āmẽ tè janekatutā Janejare'e pè jaiko", tapejẽ ywe'e tite e'ā peiko. Aepo pejẽ sō remẽ, Moisesi remikusiwarerà kasia pupewarà vo 'ejētā pejẽ āmẽ. Manyvo napereko kuwa'āi Janejare'e mory, pejimokasiay ipe upi katu peikoa rè peiko remẽ!

²Pejapyaka ikō eayvu rè ajawyi esa nẽ! Ije Pauru, kee a'etā pejẽ. Poroemosīpire'ooka mãe kō perovija sō pejiemosīpire'o rōmō remẽ, kee jaa tè a'evoa: "Nikasi Kiristu erereko katuarā rōmō", jaa tè a'evoa. [Aje, a'evō peikoa rupi napemory'āi Janejare'e āmẽ peiko.]

³Aporegeta tarā mijẽ tapekuwa katu. Mā kwaima'e mō pè ve a'e te'itētā. Pejiemosīpire'o sō pejimojuteu remẽ, ikatu ipetā pejẽ. Ajamã'ẽ pirujẽ Moisesi remikusiwarerà rupi katu peiko remẽ kōrijō tè ikatu kuwa pejẽ mijā. Napejavyi 'eteay remẽ tè ikatu kuwa. Āmẽ naperovijai sire'e sikaepo remẽ, penako'i pānētā ee peiko āmẽ. ⁴Kee pejẽ sō remẽ, "Moisesi remikusiwarerà rupi aiko. Ajawyi ekatutā tè Janejare'e pè", pejẽ sō remẽ, pepoi ywe'e titetā Kiristu rè pejirovijaa wyi āmẽ ky'y. Ivo pānētā tè peiko āmẽ ky'y. Kiristu reve rōwātā peiko āmẽ. Janejare'e napeporijauesā'āi āmẽ.

⁵Na'evoi jaiko ajamã'ẽ. Jesu Kiristu rë janerako'i jaiko. Ajawyi Janejare'e janerereko katutà. Janerereko katua rã siārõ jẽ jakupa remẽ, i'Ãg janemokasioka jẽ janerereko rã'ĩ, siārõ puku pe'ĩ. ⁶Kiristu Jesu revejẽ jaiko ipi remẽ, nimanyvoi jajiemosĩpire'o ipi remẽ. Ivo ve nijajiemosĩpire'oi remẽ, nimanyvoi teve. Kiristu rë janerako'i jaiko remẽ tẽ katu ikatu Janejare'e pẽ jaiko ipi. A'evõ jaiko remẽ, jajiauvey teãmãtã jaiko. A'evõ jajikuwatã Janejare'e rë jajirovija mãe kô rômõ jaiko.

⁷Ajawyi kee a'e pejẽ. Pejimokasiay itõkõ Janejare'e rë peiko mijã! Ava ayvu rupi ywete põkõ ayvu aje ywete mã'ẽ wyi pepoi tite? ⁸Janejare'e ayvu rupi rōwã a'evõ ywe'e tite peiko! Janejare'e tẽ pepyteporo wãkarãgwerã kô rômõ penereko.

⁹Kee a'e. Pão rë tẽ poromosã'ãgatã tapetekokuwa sa'u. Kejavõigã teipe jainõ pão jimovororo mã'ẽ moje'a je'a ipi, pão jainõtã remẽ. Ajamã'ẽ pirujẽ pão rã rupi ojimosãi, pão morurua rômõ ipi. ãwĩvo ve ivo e'ãa poroporakapa poroerokwa ipi. ãwĩvo remẽ, ajaire jane kô pirujẽ nivo'ãi ekoi ãmẽ ky'y. ¹⁰Ajamã'ẽ akuwa pejimo'y jẽtã Janerōvijã ywete rë pejirovija rômõ peiko. Janejare'e pemokasitã tapejirovija jẽ ee peiko. Ajamã'ẽ ava mō sō pemo'e rã'ãga Janejare'e ayvu rë remẽ, Janejare'e wemavotã ity oo ãmẽ apijarã. Aepe akuwapa.

¹¹Eretãrã kô, ãmõ kô kee e'i tite eupewarã mō ipi: “Pauru mirã kô wemosĩpire'ooka ipi”, e'i tite. Emomorijautarã kô tẽ aepe e'i kupa. Aje rōwã aepe e'i kupa. Aje sō remẽ, aã Juteu kô nojikõ'õ'ãi kuwa ere mijã. Aje, kee a'e kōrijõ ipi: “Aje ywete Kiristu omãnõ vyvra jipokana rë janeaiwererã repykarã rômõ. Ajawyi Janejare'e penereko katutã pejirovija ee remẽ”, a'e kōrijõ ipi. ¹²Nikatui aepe e'i ije mãe kô, a'e pejẽ. Ajamã'ẽ eupe kee ikatu kuwa. ãwĩ pepijarĩ penereko mãe kô ovote tojieta e'e amãtejẽ kupa, ajawyi! a'e pejẽ.

¹³Ajawyi mokoi, eretãrãgwerã kô, pejimoripeokapa maekwerã kô! Janejare'e okasia ome'ẽma pejẽ, ãwisõ ayvukasia pupe rōwã tapeiko ky'y. Ajamã'ẽ tapetekokuwa jẽ ikõ peiko nẽ. Tapejimoripeoka e'ã ikõ peiko ipi nẽ! Kee taoty e'ã ipi: “Janejare'e okasia ome'ẽ ije, eremimotarã rupi taiko ipi”, taoty e'ã. Aepe pejẽ sō remẽ, manyvo napereko'ãi penemimota ai wyi pepoi. Ajawyi aepe tapejẽ tite e'ã peiko ky'y. Tapejiauvey kōrijõ ojeeve peiko ky'y. ãwĩvo remẽ teve, ojipo pẽ pejipãtavõtã pejimokasi jẽ rômõ peiko ãmẽ. ¹⁴Ajare kee e'i Janejare'e ikusiwaoka Moisesi pẽ: “*Ãmõ kô tapeauvay. ãwitõ pejiauvey peiko, tãwĩvo ve tapeauvay kô*”, e'i maekwerã.^x ãmõ kô peauvay remẽ, pirujẽ emikusiwarerã rupi katu tẽ peiko teãmãtã peiko ãmẽ. Ajawyi aepe a'e pejẽ.

¹⁵Tapejimoemija e'ã ojee peiko ky'y, a'e pejẽ. Tapejimoane'e e'ã peayvu ai rë peiko. Oterẽ jẽ poroauvaya rupi tapeiko ky'y. ãmẽ tẽ napejimoai'ãi ojee peiko.

^w 5.9 1Kor. 5.6 ^x 5.14 J.K.R. 19.18

“Janejare'e 'Āg remimota janeremimota vo rōwā”, e'i mǎ'ē

¹⁶ Apota kee a'e pejē. Tapepota tē ikō Janejare'e 'Āg penerekoarā rōmō nē, a'e pejē. “Hoō” tapejē āmē ijupe. I'Āg pemotekokuwatā āmē. Āwīvo peiko remē, penemimota ai rupi napeiko'āi āmē ky'y. ¹⁷ Janeremimotarā rupi katua rōwā Janejare'e 'Āg remimota. Ovo rupi teve ojiwyi. Ajawyi ojimoāpā rōmō maevo sō tite ekoi kupa. Janeremimota. Janejare'e 'Āg remimota. Ajawyi tapeiko e'ā ikō penemimota rupi ky'y nē, a'e pejē.^y ¹⁸ Janejare'e 'Āg tē penerekoarā rōmō ekoi ky'y. Ajawyi Moisesi remikusiwarerā kasia pupe napeikoi ky'y.

¹⁹ Agyvo wemimota aiwerā rupi ekoi mǎe kō ekoi ipi. Joe ojitupi iko kupa ipi. Nivoia rē oposiko iko ipi. Waiwererā rē nosītytyi tesō iko ipi. Āmō, joe oposiko iko ipi. ²⁰ Āmō, ojarā rā'āga jimoātāgwerā rē ojimory iko ipi. Āmō, jīmārāerekoa rē oposiko iko ipi. Āmō, āmō kō rē ojimoāpā iko ipi. Āmō, joe ojikōō iko ipi. Āmō, ojimoa'u ojee iko ipi. Āmō, ojimōarō ojikoty iko ipi. Āmō, “Ije rāgwe”, e'i ojipy'amogeta iko ipi. Āmō, āmō Jesu koty rewarā kō wyi ojimowaite e'yi iko kupa ipi. ²¹ “Ije rōwā sō”, e'i iko ipi. Ka'ua rē ywesō oryvay iko ipi. Āmō, oka'ua pē remē ijawiay iko ipi. Wāi wāisō wemimota aiwerā rupi ekoi mǎe kō ekoi ipi. Nomoōokai Janejare'e o'arā kyty kupa ipi. Ajawyi kee a'e mijē pejē. Āwīvo tapeiko e'ā ikenē!

²² Aje, agyvo jaiko teāmā Janejare'e 'Āg janererekoarā rōmō ekoi remē. Jajiauvay teāmā ojeeve jaiko ipi. Janerory teāmā teve jaiko ipi. Ava mō janemoai remē, “awyjepa ky'y”, ja'e kōrijō jaiko ipi. Jajimory mijē ojee ajaire jaiko ipi. Āmō, jajimo'āgatu teve jaiko ipi. Āmō, mirā kō rē nijajikōtevēi jaiko ipi. Japorijauesa kō ereko ipi. A'evo ja'e katua ijupe. Āmō, poropopypy katuarā rōmō jaiko ipi. Āmō, ivo tekoua rupi tijaiko ipi. Āmō, temirovija rōmō jaiko ipi. ²³ Āmō, ikatusa rupi jaiko teve ipi. Āmō, ivoa rupi jajireko katu teve ipi. Wāi wāisō jaiko teāmā Janejare'e 'Āg janererekoarā rōmō ekoi remē. Okasia rupi i'Āg janereinō a'evo tijaiko teāmā jaiko. Āwīvoa rē naikoi 'ete ayvukasia mō, “Āwīvo tapeiko e'ā”, e'i mǎ'ē ky'y.

²⁴ Kiristu Jesu koty rewarā kō i'Āg kasia rupi oityypyypipa waiwererā ipi. Wemimota aiwerā wyive opoi kupa ipi. Āwī rapijarerā rē jamānō mǎ'ē vo 'ejē jaiko.

²⁵ Janejare'e 'Āg tē janemoigooka ipi. Āwī teve janererekoarā rōmō ekoi ipi. Ajawyi i'Āg kasia rupi ikō tijaiko ipi nē! ²⁶ Nikatui jajimoe'e tite ipi remē. Nikatui āmō kō sirōarō remē. Āmō, simoi teywete āmō kō remē. Āmō, jajimōarō āmō kō gyty remē. Wāi wāisō nikatui jaiko remē.

“Ojevo jē tijajimokasi”, e'i mǎ'ē

6 ¹ Ajawyi kee tapeiko, eretārāgwerā kō. Āmō Jesu koty rewarā kō mō waiwererā rē sō oposiko remē, tapemogeta kō ikō āmē ipi nē.

Oikopa pepytery pè Jesu rekoa rè otekokuwavy mǎe kō. Ajawyi a'e kō tē tomogeta kō ipi. Tapemokasi kō teve toityypyty jē waiwererā wyi kupa. Ikatusa rupi kōrijō ikō tapemogeta kō ipi nē. Kee a'e teve pejē. Tapetekokuwa teve ikō ivo katua peikoa rè nē, a'e pejē. Āmē tē pejē ve ājāgai rōvijā napemoai'āi 'ete penereko.

²Ava mō sō ojimomoriyauvy iko remē, tapepātavō ikō ereko ipi nē. Āwitō pānakō ipowiyjay remē, japātavō imovya rè, āwīvo tapejipātavō gatu peiko ipi. Āwīvo peiko remē, napejavy'āi Kiristu rekoa rupi tekoua āmē. Upi katu peikotā āmē ipi.

³Kee e'i teywete avakwerā ipi: “Ha! Jōvijā vo tē ije. Ajawyi ije ywesō ekatu āmō kō wyi!” e'i tite oupewarā mō ipi. Ajamā'ē aje rōwā aepo e'i mǎ'ē. Ovote ojimoripe iko. ⁴Pevote penekoa tapemosā'āga esa ereko, pejāvijō jē. Āmē ivo katu sikaepo peiko remē, tapeiko upi āmē. Āmē tē tapepy'a katu ivo peikoa rè peiko. A'evō remē tē ava mō kee ne'i'āi ojipy'amogeta: “Ije ywesō ivo aiko āmō kō wyi”, ne'i'āi āmē ipi. Āmō, “A'evō kuwasi aiko!” ne'i'āi teve ipi. ⁵Tapejireko katu Janejare'e rovake peiko, pejāvijō jē, a'e pejē.

⁶Ava mō Kiristu rekoa rè ojimotekokuwa iko remē, tokāte'ā e'ā omotekokuwaarerā pē ipi. Toja'a katu ee ipi.

⁷Āmō, kee a'e pejē. Janejare'e nojimoripeokai ipi. Janerekoa rupi katu janemoepy ipi. [Ava mō wemimota aiwerā rupi kōrijō tē ekoi ipi remē, Janejare'e noja'a'āi ee ipi. O'Āg remimota rupi ekoi mǎ'ē rè kōrijō tē Janejare'e oja'atā ipi.] ⁸Āwitō koo rè oposiko mǎ'ē wemitāgwerā'a tē opo'o ipi, oposikoa repykwerā rōmō. Āwīvo ve Janejare'e 'Āg kasia rupi poroereko katu mǎ'ē, Janejare'e remireko katu rōmō ekoi. Āwīvo ve wemimota ai rè ywesō oja'a mǎ'ē ojimomorijautā. ⁹Ajawyi poroereko katua ikō tijanererekoiva e'ā ipi nē. A'evō jaiko remē ikatukwerā sipyytā epykwerā rōmō ajaire. Āwitō moma'eyva'a 'arā okwa remē, japo'o janeposikoa repykwerā rōmō, āwīvo.

¹⁰Ajawyi temiporijauesa kō rè jamā'ē remē upi upi sipātavō kō ipi. Tijanererekoiva e'ā a'evō jaikoa ipi. Jesu rè ojirovija mǎe kō ywesō tijareko katu ipi.

Kareta moawyjepaa

¹¹Aā kareta ije epo pē ywete akusiwa ajupa ky'y. Mititirōwā tē eremikusiwarerā! ¹²Kee a'e pejē. Poromo'e rǎ'āga mǎe kō opota tē ojimojisaoka pejē. Āmō, ojimoe'eoka peupe kupa. Opota kasiay si penemosīpire'ooka kupa. Nopotai kee javo kupa: “Kiristu rewarā mō tē nomānō'āi māerā tē jane jaiko. Janeaiwererā repykarā mō omānō yvyra jipokana rè”, javo. Okyje aepo javo Juteu kō wyi. “Aje ipo” e'i sō kupa remē, ojimomorijautā kuwa āmē kupa mijā. ¹³Ojimosīpire'o mǎe kō teipe a'e kō Juteu kō rōmō ekoi. Ajamā'ē tāmō Moisesi remikusiwarerā ojavy jē

iko kupa, a'e rupi katu noikoi sire'e kupa rewarà mō. A'evō ipe ekoi kupa remē, opota jē penemosīpire'ooka kupa. Ajaire a'evō paire opota ojimoe'e penewarà mō kupa. Ajawyi tē a'evō ekoi kupa. Opota tē kee javo mirà kō reminu rōmō: “Oreayvu wenu kupa rewarà mō ojimojuteu iko kupa ky'y”, javo kupa.

¹⁴Ije āmē kee jaa rē kōrijō tē ajimoe'e. Janerōvijā Jesu Kiristu mǎnōa rupi erereko katua rē ajimoe'e aiko. Yvyra jipokana rē omānō maekwerà rē aja'a aiko. A'e rē kōrijō tē aja'a aiko ipi, a'e rupi tē erekoa pyaukwerà ome'ē ije rewarà mō. Ije napotai Jesu noerovijai mǎe kō remimotarà rupi aiko ky'y. Kiristu rē ajirovija kōrijō tē apota. Ivo ve noerovijai mǎe kō nopotai teve eremirovija, Janejare'e epy'amoteeoka rewarà mō.

¹⁵Ajawyi kee a'e pejē. Nimanyvoi jajiemosīpire'o remē. Nimanyvoi teve nijajiemosīpire'oi remē. Jajipy'amotee ivo tekoua rupi jaiko mǎ'ē ywesō ikatuay ipi. Āwīvo jaiko remē, janerekoa pyaukwerà rupi jaiko mǎ'ē tē jane. ¹⁶Ajawyi kee a'e pirujē pejē, Jesu rekoa rupi peiko mǎe kō rōmō. Janejare'e ikō tapepy'a mopiryvypy katu penereko ipi nē, a'e pejē. Āmō, tapeporijauesa teve ikō penereko ipi nē. Pirujē Janejare'e koty rewarà kō reve teve ikō āwīvo tapenereko nē.

¹⁷Kee a'e pejē ky'y. Ava mō temo'eai e'ā ky'y, jiemosīpire'oa rewarà rē. Ije epirà rē ajikuwapa Jesu remīgwai rōmō aiko. Takuru pē ejapi japi mǎ'ē kwarerà rupi ajikuwapa. Āmō, enōpā nōpāawerà renawerà rupi ajikuwapa teve. Āwīvoa rē āmō kō omā'ē remē sitō okuwa Jesu remīgwai e'e tē ije mǎ'ē kupa!

¹⁸Janerōvijā Jesu Kiristu ikō tapenereko katu okatuaya rupi ipi nē, a'e pejē, eretārāgwerà kō. [Awyjepa ky'y.]

Epesu

Pauru remikusiwarerà Epesu wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Jesu koty rewarà kō Epesu taa wānà kō pè maekwerà. Pauru oo oo Janejare'e ayvu e'eay mojenu iko remē, Epesu taa pè teve omojenu erokwa. A'evo ekoi remē jane kō mō ojirovija ypy Jesu rè (J.K.R. 19—20). A'e taa pè Pauru opyta puku rā'ī imotekokuwa kō iko. Āmē ajaire ojisyry oo paire, omotekokuwa kō jē imokasi kō wemikusiwarerà rupi toiko. Jimopā'āga pè tui remē tè kareta okusiwa ijupe kō imonooka. Epesu wānà kō Janejare'e ayvu rupi katu ekoi ipi. Nojavyi kupa ipi. Nopoi teve iwyi kupa ipi. Na'evoi āmō taa wānà kō Jesu koty rewarà kō āmē. Ajawyi Pauru oryvay iko Epesu wānà kō rè ipi. Kee e'i ikusiwa: “Janejare'e tè okatuaya rupi janerereko katu, Jesu Kiristu rè jajirovija jaiko remē. Janejare'e remime'ēgwerà tè janerereko katua, āwisō kee taoty e'ā: ‘Ivo katu aiko rewarà mō tè erereko katu’, taoty e'ā”, e'i (Eps. 2.8-9).

Āmō, “Ajawyi age'e remē, jajimory katu ojee ky'y, ojirovija ee mae kō rōmō, pe'īpyte mā'ē rōmō janemoaty opyri rewarà mō”, e'i (Eps. 2.14).

Āmō, kee e'i: “Janerekoa ipyau mā'ē ome'ē janeupe ky'y. Janemojimo'yoka Kiristu rè janerereko ky'y. Ajawyi āwitō jamānō mā'ē vo 'ejē Janejare'e pè janeaiwererà rewarà mō jaiko mijā. Aekwery vo rōwā jaiko ky'y”, e'i (Eps. 2.5).

Āmō, kee e'i: “Ājāgai rōvijā opota tè janemoripe janereity ipi, Janerōvijā ywete tijarovija e'ā ipi”, e'i (Eps. 6.11). Ajawyi jajimokasi amātejē Janejare'e remime'ēgwerà pè janemokasia mō ipi. Aepo e'i ikusiwa Pauru kareta rè imonooka.

Pauru ojikuwa ijupe kō

1 ¹Ije Pauru, aã kareta akusiwa ajupa. Kiristu Jesu tè itōkō emonooka wayvukwerà mojenuarà rōmō taiko. Janejare'e remimota rupi a'evo aiko ipi. Aã kareta akusiwa pejē ajupa, Epesu taa

wānà kō pè, Janejare'e rè pejirovija katu mǎe kō pè, Kiristu Jesu revejê peiko mǎe kō pè.^a

²Janeruwasu ikō tapenereko katuay okatuaya rupi nê. Tapepy'amopiryvypy katu teve ikō ipi nê. Âmō, Janerōvijǎ Jesu Kiristu teve ikō ta'evo penereko nê.

“Janejare'e simoe'e”, e'i mǎê

³Janejare'e janemojimo'yokapa Wa'yry Kiristu rè, eevejê tijaiko. A'e itōkō oēma oo yva pupe. Aja rewarà mō eevejê yva pupe jaiko maevo sō tite Janejare'e pè. Âmō, moma'e e'ekweray Janejare'e o'Āg pupe omojikuwaoka janeupe. Iteetejê werekooka janeupe, owaray tijaiko âmê. Ajawyi Janejare'e ywesō simoe'e ipi, Janerōvijǎ Jesu Kiristu Ruu. ⁴Yvy jinō e'āve janepyteporo amātejê oupewarà kō rōmō tijaiko. A'evoa rōmō Kiristu rè janemojimo'y janerereko, eevejê tijaiko. Ajawyi javāe ovake remê, kee e'itǎ janere omājǎ: “Aje, epy'a rupi katuwarà kō tē pejê”, e'itǎ. “Ivo katu mǎê rōmō tē pejê”, e'itǎ janere omājǎ âmê. Nivoi mǎê jê rōwǎ omo'ytǎ janere âmê ky'y, Kiristu revejê jaiko mǎe kō rōmō. A'evoa rōmō janepyteporo amātejê karamoeve. ⁵Janerauvay teāmǎ karamoe remeve. Ajawyi kee e'ipa amātejê janeupewarà mō: “Apota eākarāgwerǎ kō rōmō areko kō”, e'ipa jane. “Ajawyi Jesu Kiristu amonookatǎ ikoty kō tomānō ekovijarerǎ kō rōmō, ijaiwererǎ kō repykarǎ mō. A'evo areko kōtǎ eākarāgwerǎ kō rōmō toiko kupa”, e'ipa Janejare'e karamoe remeve janeupe. ⁶Wa'yry wauvay Janejare'e. Ajawyi janemoje'arī Wa'yry revejê janerauvay janerereko ipi. A'evoa rè simoe'e ywete ipi.

⁷Omānō janerekovijarerǎ rōmō remê, Kiristu janerekyi nivoi tekoua wryy kyty wyi, Uu kyty janererojivy ky'y. “Awyjepa” e'ipa Janejare'e janeaiwererǎ pè âmê ky'y. Aje janerauvay wete Janejare'e.^b ⁸Ajawyi tē age'e remê ikatuay janerereko ky'y. Okatuaya rupi a'evo janerereko. Wemikuwa rupi a'evo janerereko. Otekokuwavy Janejare'e. ⁹Karamoe remê Janejare'e e'ipa amātejê manyvotǎ janerereko, Kiristu revejê jaiko mǎe kō rōmō tijaiko. Ikatuay wete janerereko ipi. A'evoa rǎ nomojikuwaokaive jane kō pè karamoe remê. Age'e si omojikuwaoka janeupe ky'y, otekokuwavy rupi. ¹⁰Kee e'ipa amātejê: “Ereminōgwerǎ kō pirujê Era'yry wryy kyty ainōtǎ”, e'ipa amātejê Janejare'e. “Āwitō yvapewarǎ kō iwryy kyty ainōtǎ, āwīvo vetǎ yvy pewarǎ kō areko”, e'ipa. Janejare'e tē e'i manyvo 'arǎ remê tē a'evoa oinōtǎ. Âmê tē pirujê weminōgwerǎ kō omoatyokatǎ Kiristu wryy kytywarǎ kō rōmō toiko ky'y.

¹¹Karamoe remeve Janejare'e kee e'ipa janeupewarǎ mō, “Ekoty rewarǎ kō rōmō toiko kupa, Era'yry revejê ekoi mǎe kō rōmō”, e'ipa janeupe. Aepo e'ipa janeupewarǎ mō karamoeve. A'e rǎ rōmō tē janereinō.

^a 1.1 J.K.R. 18.19-21; 19.1 ^b 1.7 Krs. 1.14

Wemimota rupi katu tè a'evo janerereko. Ekoka tè a'evo ekoi ipi. ¹²Ore ypy Juteu kō rōmō orojirovija Kiristu rè. A'evoa rōmō orepyteporo, āwisō ikatuaya moe'earà rōmō toroiko ky'y.

¹³Aje ywete Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà. A'e ojenu ypy pejē remē itōkō, “aje ywete” pejē ijupe enu. Kiristu rè pejirovija āmē peiko ky'y. A'evo Janejare'e penereko katu oupewarà kō rōmō āmē penereko. Ajawyi o'Āg oinō pepy'a pupe wayvukwerà rupi katu. A'e pupe okoty rewarà kō rōmō pemosā'āga penereko. ¹⁴O'Āg oinōma janepy'a pupe. Ajaa rupi kee jaa omojikuwaoka jane: “Eākarāgwerà rōmō tè peiko ky'y. Ajawyi e'Āg tē tesō ainōma pepy'a pupe. Aje ywete kāramō poroekyitā peneraa erena ywe'e kyty awyje tapeiko karuaru epyri”, ejaa omojikuwaoka jane. Āmē ywesō ikatuaytā jaiko āmē ky'y. Ajawyi simoe'e ywetetā Janejare'e, ikatuay wete janerereko rewarà mō.

“Janejare'e pè aporegeta peupewarà mō ipi”, e'i mǎ'ē

¹⁵Jypy remē kee jaa ojenu ije penewarà: “Ojirovija katu Janerōvijā Jesu rè kupa”, ejaa ojenu ije. Āmō, “Wauvay pirujē Jesu koty rewarà kō kupa ipi”, ejaa ojenu teve ije. ¹⁶Eroryvay aepo aenu remē. Amoe'e ywete Janejare'e penewarà mō āmē aiko ipi. Napi tesō Janejare'e moe'e peupewarà mō aiko ipi. Āmō, “Ereko katu kō, Papa”, a'e peupewarà mō ipi. ¹⁷Kee a'e teve peupewarà mō: “Emotekokuwaway kō ikō ne'Āg rupi nē, Papa”, a'e peupewarà mō ipi. “Āmē ywesō nekuwa katutā kupa, ne'Āg tè nemojikuwaokatā ijupe kō rewarà mō”, a'e peupewarà mō. Janerōvijā Jesu Kiristu Ruu pè aepo a'e, a'e ywesō ikasiay mǎ'ē pè.

¹⁸Kee a'e teve peupewarà mō: “Epy'amotekokuwa kō ikō ereko nē, āmē ywesō nerekoa aje ywete mǎ'ē tokuwa katu kupa. Tokuwa amātejē teve manyvotā tekoua kāramō nerena pè oroiko mǎ'ē”, a'e peupewarà mō, āwisō a'evoa rā rōmō pepyteporo amātejē. Āmō, “Ikatuaytā pirujē nekoty rewarà kō nemoatypa nerena pè nepyri remē. A'evoa rā rè emotekokuwa kō tokuwa amātejē kupa”, a'e peupewarà mō ipi. ¹⁹Kee a'e teve peupewarà mō: “Emotekokuwa kō nekasia tokuwa kupa, kejavōigā mǎ'ē rōwā nekasia rewarà mō”, a'e peupewarà mō Janejare'e pè. Aje, ikasiay wete Janejare'e kasia. Okasia rupi sitō janerereko jajirovija ee mǎe kō rōmō. ²⁰Okasia rupi sitō Kiristu omomoeraoka omānō maire toiko mijē. [Ajawyi teāgwerà vo rōwā ekoi ky'y.] Ajaire o'ekatu kyty omoapyoka wena yva pè, weeve Jōvijā wasu rōmō toiko ky'y. Okasia rupi teve a'evo wereko. ²¹Ijayvukasiay wete Kiristu āmē ky'y. A'e ywesō ijayvukasiay wete mǎ'ē rōmō ekoi. Pirujē yvapewarà rōvijā kō 'arà kyty ekoi. Pirujē ija mǎe kō 'arà kyty teve ekoi. Age'e remē nuvei 'ete āmō ywesō ijayvukasi Jesu wyi mǎ'ē. Nuvei 'ete wete mijēsi! Āwīvo ve kāramō nuvei'āi teve Jesu 'arà kyty ekoi mǎ'ē mō.

“Kiristu ro'o tē jane ky'y”, e'i mǎē

²² Janejare'e omojōvija wasu wetepa Kiristu, pirujē moma'e kō 'arà kyty toiko ky'y. Pirujē ojirovija ee mǎe kō Rōvija wasu rōmō ekoi teve ky'y. Ajawyi ikatuay jane ky'y, ikoty rewarà kō rōmō jaiko. ²³ Jane'y tē Kiristu. Kiristu pirà vo tē jaiko ky'y. Okasia pupe janeroupaoka ky'y. Pirujē weminōgwerà kō ooupa. Mape jē rōwā na'evoi wereko kō. Yva pē ekoi teve. Yvy pē ekoi teve. A'evoa rē sitō apota tapejimotekokuwavay peiko ipi.^c

“Opoera mǎē vo 'ejē jaiko Janejare'e kasia rupi ky'y”, e'i mǎē

2 ¹ Jypy remē itōkō teāgwerà vo 'ejē peiko mijā. Peaiwererà rewarà mō a'evō peiko mijā. Janejare'e rekoa rupi napeikoi rewarà mō a'evō peiko mijā. ² Peaiwererà rupi kōrijō tē peiko ipi mijā. Āwitō age'e remēwarà Janejare'e rekoa rupi noikoi mǎe kō, āwīvo pejē peiko mijā. Ājāgai rōvija rekoa rupi kōrijō tē peiko mijā. Āwitō pirujē ija mǎe kō 'arà kyty ājāgai rōvija ekoi, āwīvo ve Janejare'e rekoa noerovijai mǎe kō 'arà kyty ekoi. ³ Āwī kō voay wete jaiko mijā. Pirujē a'evō jaiko teāmā. Janereko aiwerà rupi kōrijō tē jaiko mijā. Janeremimota aiwerà rupi kōrijō teve jaiko mijā. Janejipy'amogeta ai kō rupi jaiko mijā. Ajawyi Janejare'e remimomorijau rā rōmō teāmā jaiko mijā.

⁴ Ajamā'ē a'evō ipe jaiko remē, Janejare'e janerauvay jē janerereko. Janeporijauesa ywete jē teve janerereko. ⁵ Ajawyi janerekoa ipyau mǎē ome'ē janeupe ky'y. Janemojimo'yoka Kiristu rē janerereko ky'y. Ajawyi āwitō jamānō mǎē vo 'ejē Janejare'e pē janeaiwererà rewarà mō jaiko mijā. Aekwery vo rōwā jaiko ky'y. Japoerapa ky'y, Kiristu revejē jaiko mǎe kō rōmō. A'evō Janejare'e janerereko katu ky'y, janerauvay rewarà mō.^d ⁶ Awyje katu Janejare'e omomoera Kiristu remē, eevejē janemomoera ky'y. Āwitō Kiristu Jesu yva pē tui upa age'e, āwīvo ve jane eevejē jaiko maevo sō tite ky'y. ⁷ Janejare'e opota janeporijauesa ywetea mojikuwaoka amātejē janeupe, āwisō nisikuwapa'āi imomewa remē. Kiristu Jesu rupi janerauvaya omojisaoka janeupe ipi.

⁸⁻⁹ Manyvo nijareko kuwa'āi janevote jajireko katu rōmō. Janejare'e tē okatuaya rupi janerereko katu, Jesu Kiristu rē jajirovija jaiko remē. Janejare'e remime'ēgwerà tē janerereko katua, āwisō kee taoty e'ā: “Ivo katu aiko rewarà mō tē erereko katu”, taoty e'ā. ¹⁰ Janejare'e reminōgwerà tē jane. Kiristu Jesu revejē janerereko, wemimota rupi katu tijaiko, Janejare'e “ta'evō” e'ipa amātejē maekwerà rupi katu tijaiko.

“Pe'īpypte rōmō jaiko Kiristu koty rewarà kō rōmō ky'y”, e'i mǎē

¹¹ Kee a'e pejē. Ore Juteu kō rōmō oroiko teāmā, a'e rā mō teāmā oresaky rewarà mō. Pejē āmē Juteu rōwā mǎe kō tē pejē āmē. Ajawyi

^c 1.23 Krs. 1.18 ^d 2.5 Krs. 2.13

nijajimoryi ojee jaiko mijã. “Ãmõ kõ” oro'e tẽ pejẽ mijã. “Nojiemosĩpire'oi mãe kõ tẽ ãwĩ kõ”, oro'e pejẽ mijã. “Janejare'e ãkarãgwerà kõ rõwã ãwĩ kõ”, jaa tẽ aepo oro'e pejẽ mijã.^e Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapenearaipa e'ã manyvo peiko maekwerà wyi, a'e pejẽ. [Kee tapejẽ ywe'e tite e'ã: “Ekatua rupi tẽ itõkõ Janejare'e erereko katu”, tapejẽ ywe'e tite e'ã.] ¹² Aje itõkõ Kiristu reve napeikoi mijã. Janejare'e remipyteporokwerà rõmõ rõwã peiko mijã, Isaeu jeapyrerà kõ rõwã tẽ pejẽ rewarà mõ. Orerãmõi kõ pẽ tẽ itõkõ wayvu omojikuwaokapa karamoe remẽ. Kee e'i itõkõ orerãmõi kõ pẽ: “Ekoty rewarà rã kõ tẽ pejẽ. Ajawyi epyri poroereko katutã”, e'i. Isaeu kõ pẽ kõrijõ tẽ aepo e'i mijã. Aepo ne'i pejẽ mijã. Ajawyi Janejare'e pyri napeiko kuwa'ãi mijã. Napekuwai Janejare'e opota penereko katu mijã. Ajawyi sitõ Janejare'e e'ãte peiko mijã, Isaeu kõ rõwã tẽ pejẽ rewarà mõ.

¹³ A'ëvo ke'irõwã peiko maevo sõ tite Janejare'e wyi mijã. Ajamãẽ Kiristu Jesu peneru Janejare'e pyri'ĩjeẽ tapeiko ky'y. Omãnõa rupi a'ëvo penereko, pejirovija ee remẽ. ¹⁴ Kiristu tẽ janemoaty pirujẽ Janejare'e pewarà kõ rõmõ tijaiko ky'y. ãwitõ Juteu kõ, ãwĩvo ve Juteu rõwã mãe kõ ky'y. Karamoe remẽ oreremisa tare'ã rõmõ tẽ peiko ipi mijã, Juteu kõ rõwã tẽ pejẽ rewarà mõ. Pejẽ teve noreresa tari pekupa ipi mijã. Ajamãẽ Kiristu a'ëvo maekwerà omoje'opa janewyi ky'y. Ajawyi age'e remẽ, jajimory katu ojee ky'y, ojirovija ee mãe kõ rõmõ, pe'ĩpyte mãẽ rõmõ janemoaty opyri rewarà mõ.

¹⁵ Nikasi orerãmõi kõ rekoawerà oreupe ky'y, kee eu mãẽ: “Juteu kõ nojimoryi ãmõ kõ rè ipi”, eu mãẽ nikasi oreupe ky'y. Aepo jaa rupi nijaikoi ky'y, Kiristu omãnõa rupi omoje'opa ãwĩ rapijarà ky'y rewarà mõ. Pe'ĩpyte rõmõ janereinõ ky'y, okoty rewarà kõ rõmõ tijaiko. Ajawyi “ãmõ tẽ ãwĩ” nija'ei ojiupe ky'y. “Eretãrã” ja'e ojiupe ky'y.^f ¹⁶ Yvyra jipokana rè Kiristu omãnõ mãẽ rupi janererojivy Janejare'e kyty, opyri tijaiko ky'y. ãwitõ orereru Juteu kõ rõmõ, ãwĩvo ve peneru Juteu rõwã mãe kõ rõmõ. A'ëvo remẽ janemojimoryoka jẽ ojee ky'y, Kiristu koty rewarà kõ rõmõ. Pe'ĩpyte rõmõ jaiko ky'y.^g ¹⁷ A'ëvoa rõmõ Kiristu uu ike yvy kyty ojimojane. Kee e'i imojenu: “Janejare'e penerekotà opyri ky'y”, e'i imojenu. Peupe aepo e'i, ke'irõwã Janejare'e wyi peiko mãe kõ rõmõ. Oreupe teve e'i, ipyri sa'u oroiko mãe kõ pẽ ve. ¹⁸ Ojevo jẽ janererojivy Janejare'e pyri'ĩjeẽ tijaiko ky'y. Janejare'e 'Ãg pe'ĩte. A'e rupi javãe kuwa Janejare'e pyri ky'y.

“Janejare'e 'Ãg rena rõmõ jaiko ky'y”, e'i mãẽ

¹⁹ Ajawyi Janejare'e pyriwarà kõ tẽ pejẽ ky'y. “Ãmõ kõ tẽ” ne'i pejẽ ky'y. “Eãkarã kõ tẽ” e'i pejẽ ky'y. ²⁰ Pe'ĩpyte rõmõ jaiko ãmẽ ky'y, Janejare'e

^e 2.11 Wãmõi kõ rekoawerà rupi a'ëvo Juteu kõ ekoi ipi mijã. Ajawyi ojimoe'e ywete wemosĩpire'owarà rè kupa ipi. Ajamãẽ opirà rova'arà kõrijõ omotee ojiemosĩpire'oa rupi kupa ipi. Ajamãẽ opy'a kõ sãmẽ, nomotee'ãi kuwa kupa. ^f 2.15 Krs. 2.14
^g 2.16 Krs. 1.20

koty rewarà kō rōmō jaiko. Tetã rè tè poromosã'āgatà tapekuwa sa'u. Kytaypy vo Kiristu Jesu. A'e ywesō janemokasi Janejare'e pyriwarà kō rōmō. A'e kōrijō tè rōwã janemokasi ajamã'ē. Kiristu remimonokwerà kō ve janemokasi. A'e kō ãmē tetã yta kō vo. A'e kō mārākuwaa rè janemotekokuwa janemokasi wemikusiwarerà rupi. Kiristu rè jirovija mǎ'ē rè janemokasi. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarerà kō teve a'evo ekoi. Ijyta kō vo teve.^h Kiristu ywesō janemotekokuwa janemokasi ajamã'ē. Jane ãmē ijārokā kō vo. Oviro vo teve jane jaiko. ²¹⁻²² Kiristu tè janemoaty janemomāatā pe'itypyte rōmō tijaiko, Janejare'e pewarà kō rōmō. Āwitō tetã jamō'ā remē, āwīvo pe'ī tetã mǎ'ē vo janereinō. Ojeeve Janejare'e moe'ea retā vo janereinō janerereko, i'Āg rena rōmō tijaiko.

“Juteu rōwã mǎe kō pewarà mō aposiko”, e'i mǎ'ē

3 ¹ Aje ywete Janejare'e pe'itypyte rōmō janereinō. Ajawyi aporegeta Janejare'e pè peupewarà mō aiko ipi, ike jimopǎ'āga pupeaju remē. Kiristu Jesu ayvu amojenu peupe rewarà mō emopǎ'ā kupa. ² Janejare'e itōkō epyteporo emono wayvu tamojenu peupe, Juteu rōwã mǎe kō rōmō. Okatuaya rupi epyteporo emono peupewarà mō taposiko. ³ [Āwisō Juteu rōwã mǎe kō teipe pejē remē. Ajamã'ē Janejare'e penereko jē oupewarà kō rōmō Kiristu rè pejirovija remē.] A'evoa Janejare'e nomojikuwaokaive mijā. Age'e remē tè katu omojikuwaoka janeupe ky'y. Eupe tè omojikuwapa, āwisō toporomotekokuwa ee aiko ky'y. ⁴ A'evoa pe'īpe'ī akusiwapa peupe ajupa. Pemogeta eremikusiwarerà remē, pekuwatā Kiristu rewarà eupe omojikuwaoka maekwerà. ⁵ A'evoa rewarà nojikuwaive karamoe remē mijā. Tāmō kō ve nokuwaive mijā. Age'e tè katu Janejare'e omojikuwaokapa jane kō pè ky'y, o'Āg rupi. Jesu remimonokwerà kō pè teāmā omojikuwaoka tomojenu kupa. Āmō, wayvu mojenuarà kō pè ve omojikuwaoka. ⁶ Kee jaa omojikuwaoka ijupe kō wayvu katuay tomojenu kupa: Āwitō Janejare'e orerereko katu Juteu kō rōmō, Kiristu Jesu rè orojirovija oroiko remē. Āwīvo ve penereko katu ky'y, Kiristu Jesu rè pejirovija peiko remē. Pe'itypyte rōmō janereinō, ojiētarā kō rōmō tijaiko ky'y. Kee e'ipa Janejare'e amātejē: “Owaray arekotā Kiristu Jesu koty rewarà kō”, e'ipa. Aekwerà rupi katu janererekotā ãmē. Ojevo jē janererekotā. Aepo jaa nojikuwai mijā. Age'e remē tè ojikuwa janeupe ky'y.ⁱ

⁷ Janejare'e tè itōkō epyteporo wemīgwai rōmō. “Ekwa Jesu Kiristu rewarà mojenu Juteu rōwã mǎe kō pè erokwa”, e'i itōkō ije. A'evoa rōmō emokasi okasia rupi emono. Ivo katu aiko rewarà mō rōwã epyteporo emono. [Nivoi aiko ipe remē epyteporo jē emono]. Okatuaya rupi

^h 2.20 A'e kō Kiristu rewarà rā okusiwa amātejē maekwerà rupi janemotekokuwa.

ⁱ 3.6 Krs. 1.26-27

tè epyteporo emono. ⁸“Janejare'e koty rewarà kō wry kytygà aiko, pirujē”, a'e ajipy'amogeta ipi. Ajamã'ē Janejare'e epyteporo jē tesō emono okatuaya rupi. Ajawyi amojenu jenu Kiristu katuay wetea Juteu rōwã mãe kō pè erokwa ipi, ãwisō nisikuwapa'ãi ikatuay wetea imomewa remē. ⁹Âmō, janererekoa Janejare'e nomojikuwaokari jane kō pè mijã maekwerà amojenu jenu imojikuwa erokwa ky'y.

Janereinōgarerà tè aepo mojenuarà rōmō emono. Pirujē moma'e kō reinōgarerà tè a'e. Wekoa rã nomojikuwaokaive karamoe remē mijã. ¹⁰Age'e remē tè katu omojikuwaoka jane kō pè ky'y. Æwivo Jesu koty rewarà kō ojiētārã rōmō ekoi ky'y. Jesu Kiristu rupi tè a'evō jaiko ky'y. Ajawyi janemoatya rè yvapewarà kō omã'ē remē, Janejare'e omoe'e ywetetã janere omãjã kupa.

– Haa! Otekokuwavay Janejare'e, e'itã yvapewarà kō janere omãjã. Iteetejē itekokuwaa! e'itã kupa.

Yvapewarà kō rōvijã kō ve aepo e'itã.

¹¹Janejare'e a'evō rã rè oja'apa amãtejē karamoe remeve. Wayvu rupi katu a'evō ekoi. Janerōvijã Kiristu Jesu rupi a'evō janerereko. ¹²Ajawyi Janejare'e reve jaiko ky'y. Kiristu tè janereraa Uu pyri okoty rewarà kō rōmō tijaiko, jajirovija ee remē. Ajawyi Janejare'e ipiryvypy katu janere ky'y. Opota katu japoregeta ijupe ipi. Tijasĩ e'ã japoregeta ijupe ãmē ipi. Tijakyje e'ã teve iwyi ipi.

¹³Ajawyi kee a'e pejē. Tapejimopirai e'ã ikō emopã'ã kupa remē nē, a'e pejē. Kee tapejē e'ã: “Janerewarà mō ojimomorijau upa”, tapejē e'ã ikō pejimopirai rōmō ije nē. Tapejimokasi jē ãmē peiko, poroauvay aiko rewarà mō. Ajawyi Janejare'e tapemoe'e jē agyvo erereko kupa remē.

“Janerauvay Jesu Kiristu”, e'i mã'ē

¹⁴Ajawyi ajimoenãpa'ã Janejare'e rovake aporegeta peupewarà mō ipi. ¹⁵A'e tè janererã oinō janere mã'ē rōmō ekoi. Pirujē yvapewarà kō ve weenō. Yvy pewarà kō ve weenō. A'e rovake ajimoenãpa'ã aporegeta peupewarà mō ipi. ¹⁶Kee a'e ijupe:

– Papa! Ikatuay orerereko mã'ē tè ene! Nekatuay mã'ē tè ene! Ne'Ag rupi epy'amokasi Epesu wãnã kō, neupewarà kō rōmō. Æmē ywesō tojimomãatã jē nere ojirovija nekasia rupi kupa, a'e ijupe peupewarà mō. ¹⁷Âmō, Kiristu topy'aporakapa kō okasia rupi ereko kō ojirovija ee kō rōmō, a'e peupewarà mō ipi. Âmō, toporoauvay ikō iko kupa nē, a'e peupewarà mō Janejare'e pè.

¹⁸Aje, Kiristu janerauvay ipi. Nijamosã'ãgapa'ãi 'ete janerauvaya ipi. Ajawyi aepo a'e ijupe peupewarà mō ipi. Âmō, kee a'e teve ijupe peupewarà mō ipi. Peupewarà mō kōrijō tè rōwã ajamã'ē a'e ipi. Pirujē Janejare'e pyriwarà kō pewarà mō teve kee a'e ijupe:

– Emotekokuwa kō tokuwa wauvaya mosã'ãga kupa, ãwisō nokuwapa'ãi kupa remē. A'evō remē, kee te'i kupa: “Haa! Kiristu nopi'ãi erauvaya wyi

ipi”, te'i kupa, a'e ijupe. ¹⁹Norokuwapa'ai epe orerauvaya ipi. Ajamã'ê Epesu wânà kô tokuwa jê wauvaya, a'e ijupe. Kee e'itã ãmê kupa: “Haa! Imorya rômô taiko ajawyi! ãwitô Janejare'e ikatuay wete, tâwîvo ve aiko”, e'itã ãmê kupa, a'e Janejare'e pè peupewarà mō ipi.

²⁰Janerereko katua rè japoregeta ijupe ipi remê, ja'e mǎ'ê wyi wete janerereko katuay wete ipi. Okasia rupi tē a'evō janerereko ipi. ²¹Ajawyi a'e ywesō ikō simoe'e ipi nê, Jesu koty rewarà kô atyry rômô ipi nê! a'e ijupe. Kiristu Jesu revejê simoe'e ywete ipi. Ô'ô, awyje katu ãwîvo jamoe'e karuaru ipi, tija'e.

“Pe'itypyte rômô jaiko”, e'i mǎ'ê

4 ¹Temimopǎ'ägwerà tē ije, Janerövijã ywete ayvu amojenu erokwa ipi rewarà mō. Kee a'e eayvukasi rômô pejê. Janejare'e pepyteporopa okoty rewarà kô rômô tapeiko. Ajawyi emimota rupi ikô tapeiko ipi nê, a'e pejê. ãwitô Janejare'e ikatuay ekoi, a'e reruparà mō tapeiko. ²Tapejimoe'e tite e'ã peiko ipi, a'e teve pejê. “Ije ywesō”, tapejê ywe'e tite e'ã ojiupe ipi. Ikatusa rupi ikô peiko ipi nê. Tapejikôtevê e'ã ikô poromogeta remê nê, pevo rōwã ipe ekoi kupa remê. Ojevo jê ikô tapejiauvay peiko ipi nê.^j ³Janejare'e 'Ãg tē pe'itypyte janereinō. Ajawyi tapejimokasi jê ikô ojee owaray tapeiko ipi nê. ⁴Jane'y tē Jesu. Pe'ite ekoi. Ajawyi pe'itypyte rômô jaiko eeve. Janejare'e o'Ãg omuu janeupe, janepy'a pupe tojimoena ky'y. Pe'ite i'Ãg janepy'a pè ekoi mǎ'ê. ãwîvo ve janepyteporo ojevo jê janereraatã opyri tijaiko karuaru, ojevo jê. Pe'ite simoa'u jakupa mǎ'ê rômô jaiko. ⁵ãwîvo ve Janerövijã ywete pe'ite mǎ'ê tē ekoi. Pe'itypyte jane jaiko, jajirovija ee mǎe kô rômô jaiko. Pe'ite jajimojãmorioka ikoty rewarà kô rômô jaiko. ⁶Janereinôgarerã pe'ite teve, a'e Janejare'e tē. Janeruu rômô ekoi. Jane'arã kyty ekoi. Janepyterã rupi ekoi. Janepy'a pupe ekoi. Ajawyi owaray tapeiko ojeeve ipyri, a'e pejê.

“Janeremikuwa kô omojikuwaoka janeupe ipi”, e'i mǎ'ê

⁷Kiristu iteetejê janereinō. Janeposikoa omosãi janeupe. A'evoa rè otekokuwaa ome'ê janeupe okatuaya rupi. ⁸Kee e'ipa amãtejê karamoe remeve: “Oê yva kyty oo remê, watyry temimokasi e'ã kô weraa oupi. A'evō remê wemime'ëgwerà kô omosãi jane kô pè”, e'ipa amãtejê ikusiwaoka karamoe remeve.^k

⁹[Kiristu pewarà mō tē aepo e'i amãtejê.] Kee jaa jakuwa: “Oê yva kyty oo”, e'i remê, “Owyjy rǎĩ tyvy pè”, ejaa tē aepo e'i. ¹⁰Kiristu tē owyjy tyvy kyty uu paire yvate kyty oê mijê oo. Yva 'arã kyty oê oo Janerövijã ywete rômô upa ky'y. Ajawyi age'e remê, mape jê rōwã naikoi. Naikoi 'eteay eko e'ãma.

j 4.2 Krs. 3.12-13 k 4.8 Jīg. 68.18

¹¹ A'evo ekoi mǎ'ě tē wemime'ě ikatuay wete mǎ'ě omosāi jane kō pē, iteetejē janeremikuwa kō rōmō. Kee janerereko. Āmōgwerà opyteporo wemimono kō rōmō toiko kupa, eewarà tomojenu erokwa kupa. Āmōgwerà opyteporo imokasi okoty rewarà kō pē wayvu mojenuarà kō rōmō toiko kupa. Āmōgwerà opyteporo imono nokuwaive mǎe kō pē, āmō taa kō gtyty. [Omokasi kō wayvu katu tomojenu noerovijaive mǎe kō pē kupa.] Āmōgwerà opyteporo okoty rewarà kō rōvijā kō rōmō toiko kupa, toja'a ee kō kupa. Āmōgwerà opyteporo wayvu rē poromotekokuwa mǎe kō rōmō toiko kupa. A'evo 'evo janepyteporo janemotekokuwa.¹

¹² A'evo pirujē okoty rewarà kō pē emikuwa kō omosāi, toposiko katu iko kupa. Pe'itypyte rōmō jajimokasi, Jesu rē jajimo'y mǎe kō rōmō jaiko.

¹³ Ajaate pirujē jane ojevo jē jaikotà, Janejare'e Ra'yry rē jajirovija mǎe kō rōmō jaikotà. Ajaate Janejare'e Ra'yry sikuwa katutà ky'y, ojevo jē. Āmē ywesō Kiristu reko janeroupatà āmē ky'y, ajaate jajimovijapa mǎ'ě vo jaiko ky'y.

¹⁴ A'evo jaiko remē, ja'yry vo rōwātà jaiko ky'y. Nijajimoja'yoka'āi poromoripe mǎe kō pē ipi. “Aje ipō” nija'e'āi apijarà ayvu pē ipi. Ojimoja'yri 'ejē mǎe kō tē “aje” e'i tite ojimoripea rōmō. Na'evoi āmē jaiko. Jajimomiratupa jane. ¹⁵ Aje, tijatekokuwavay Kiristu koty rewarà kō rōmō jaiko. Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ě rupi tijaiko. Poroauvaya rupi tijaiko. Āmē ywesō jane'y rōmō tē ekoitā.

¹⁶ Iteetejē janeremikuwa kō Janejare'e omosāi janeupe, Kiristu koty rewarà kō rōmō, āwisō tijajimokasi ojeeve jajiauvay rōmō jaiko. A'evo jaiko remē, ojevo jē jajirovija ywetetà Jesu rē jaiko. Ojevo jē simokasitā āmō kō tojirovija teve ee kupa. Janepirā rē tē poromosā'āgatà tapekuwa sa'u. Kee. Iteetejē janekāgwerà. Pe'īpe'īte ikāgwerà iteetejē mǎe kō ojipy jipy ojee. A'evo Janejare'e janereinō janemokasi. [Nijanakāgwekasakai sō remē, nojipy kuwa'āi ojee kupa. Āwīvo ve jane ojevo jē nijajipyi sō Kiristu rē remē.]^m

Janereko pyaukwerà rewarà

¹⁷ Ajawyi kee a'e pejē eayvukasi rōmō, Janerōvijā ywete ayvu rupi. Kiristu rekoa rupi ikō tapeiko nē. Noerovijai mǎe kō vo tapeiko e'ā ky'y. Ovo rupi teve a'e kō jipy'amogetaa kō. Manyvo jaa mō rōwā a'evo ekoi kupa. ¹⁸ Notekokuwai 'eteay tesō kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa. Ikuwa e'āte a'evo ekoi kupa. Pātōnusu rupi ekoi mǎ'ě vo 'ejē ekoi kupa. Nokuwai Janejare'e rekoa kupa. Nokuwa miti a'evoa kupa. Ojimoane'e jē kupa. Ajawyi “aje ipō” ne'i kupa. ¹⁹ Ajawyi ipy'a ai wete kupa. Weko aiwerà règà oja'a iko kupa. Nojimosiokai teve weko aiwerà rē iko kupa ipi. Nivoi oikoa rē ywesō oja'a iko kupa.ⁿ Ojimosioka kuwasi weko aiwerà rē omājā

¹ 4.11 1Kor. 12.28 ^m 4.16 Krs. 2.19 ⁿ 4.19 Oka'ua rē. Ojimomy'aa rē. Wāisō.

kupa mijã. Ojimoane'e jẽ waiwererã rẽ ajamã'ẽ kupa ipi. Janejare'e rekoa nokuwa tari kupa rewarã mō a'evo ekoi teãmã kupa ipi.

²⁰ A'evo rōwã ikō tapeiko ipi nẽ, a'e pejẽ. Kiristu reruparã mō ikō peiko nẽ! Pejimotekokuwavay ikō a'evoa rẽ peiko nẽ. ²¹ Akuwa Kiristu rekoa aje ywete mã'ẽ rẽ pejimo'e mã'ẽ pejimotekokuwaoka ijupe peiko. Pejimotekokuwa ee peiko. ²² Ajawyi peneko aiwerã tapeitypypypia ikenẽ, a'epa pejẽ. Tapejirojiy e'ã aekwerã kyty. Tapejimoripeoka ywe'e tite e'ã ikō penemimota aiwerã kō pẽ nẽ, a'e pejẽ.^o ²³ Peneko pyaukwerã rupi tapeiko ky'y. Tapejipy'amomyauoka Janejare'e pẽ. ²⁴ Janejare'e janereinõ weruparã kō rōmõ tijaiko. A'evo ikō tapeiko ãmẽ nẽ! ãwitõ ivo ekoi, ãwĩvo ve tapeiko. A'evo peiko remẽ, pejikuwatã Janejare'e ayvu aje ywete mã'ẽ rupiwarã kō rōmõ peiko. Ijupewarã kō rōmõ pejikuwatã. A'evoa rōmõ peneinõ. Pekuwapa pirujẽ a'evoa, a'epa pejẽ rewarã mō.^p

²⁵ Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapewari e'ã ikō ky'y nẽ, a'e pejẽ. Pevo mãe kō pẽ peporegeta remẽ, aje ywete mã'ẽ kōrijõ tẽ tapemojenu ijupe kō ipi. Ojevo jẽ Kiristu rẽ pejirovija mãe kō rōmõ tẽ peiko. [Pe'itypyte peiko rewarã mō.] ²⁶ Pejimōarõ sō ava mō gyty remẽ, kuise'ẽ tapemomi pejimōarõa ikoty kō. Tapejimoane'e jẽ e'ã pejimōarõa. Napepy'a pirai'ãi ãmẽ peiko ky'y. ²⁷ [Pejimōarõ puku sō remẽ, ãjagai rōvijã pẽ tẽ pejimoaiokatã ãmẽ.] Ajawyi tapejimoãkwã e'ã ikō ãjagai rōvijã pẽ nẽ, tojimoena e'ã pepy'a pẽ, a'e pejẽ.

²⁸ Kee a'e teve pejẽ. Imona sikaepo maekwerã awyje timona e'ã ky'y, a'e pejẽ. Toposiko katu kōrijõ ikō omoma'e kō repy rã rẽ nẽ. Tijewe katu oposiko. Iposikoa repykwerã oytã tẽ imoma'e kō repy rã rẽ ãmẽ. ãmõ, pevo mã'ẽ mō iporijau sō remẽ, oytã teve ipãtavõa rẽ.

²⁹ Kee a'e teve pejẽ. Peporegeta remẽ, ayvu poromoai mã'ẽ rupi rōwã tapeporegeta ipi. Ayvu e'eay rupi kōrijõ tẽ tapeporegeta ipi. ãmẽ tẽ peporegeta mã'ẽ rupi pepy'amokasitã peayvu wenu mãe kō ipi. Ojimokasitã Jesu rẽ ojirovija ãmẽ kupa ky'y. ³⁰ Nivoi sō peiko remẽ, Janejare'e 'Āg tẽ ijãgyoaytã pene ãmẽ. Ome'ẽma rōwã sipõkõ Janejare'e o'Āg janeupe, janepy'a pupe tojimoena? Janemosã'ãga rōwã sipõkõ o'Āg pupe? O'Āg rupi janerereko katu jẽ, ajaate kãramõ janereraatã tijaiko karuaru opyri. Ajawyi ikō tapemoãgyo e'ã nẽ, a'e pejẽ.

³¹ ãmõ, kee a'e teve pejẽ. Awyje tapejimōarõ puku e'ã koivo kō pẽ ky'y, a'e pejẽ. Tapejimory mijẽ ikō pejikõ'õ ee maekwerã kō rẽ ipi nẽ, a'e pejẽ. Tapeayvu ai e'ã teve ikō peiko ojiupe nẽ. Ikatusa rupi kōrijõ ikō tapeporegeta ojiupe ipi nẽ. Tapemojaiwe e'ã ikō penetãrã kō ipi nẽ. ³² Tapejiauvay ikō peiko ojee nẽ. Tapejiporijauesa ikō peiko ojee ipi nẽ. Kiristu omãnõ peupewarã mō, peaiwererã repykarã mō. Ajawyi Janejare'e "awyjepe" e'ipa peaiwererã kō rẽ. ãwĩvo ve ava mō pemoai

tite sō remē, “awyjepa” tapejē kōrijō ijupe. [Tapejimory mijē kōrijō ikō ee nē.]^q

Jesu Kiristu rekoa rupi jaiko mǎ'ē rewarà

5 ¹Janejare'e ākarāgwerà kō rōmō peiko ky'y, emiau kō rōmō. Ajawyi eruparà mō ikō peiko ky'y nē, a'e pejē. ²Poroauvaya rupi ikō peiko ipi nē, a'e pejē. Āwitō Kiristu janerauvay, tāwīvo peiko ipi. Kejavōigà rōwā janerauvaya. Kiristu ojijukaoka tē tesō janeupewarà mō janerauvaya rupi. Ajawyi Janejare'e oryvay ee.

³Janejare'e kee e'i pejē ky'y: “Eupewarà kō tē āwī kō” e'i. Ajawyi kee tapeiko e'ā ky'y, a'e pejē. Tapejimomy'a e'ā ikenē, a'e pejē. Pirujē a'evoa wyi tapejireko katu. Tojimo'y e'ā pene nivoi mǎe kō. Āmō, tapejitupi e'ā ikō āmō kō moma'e rē pemājā nē. Napeporegeta'āi kuwasi a'evoa rē peiko mijā. Nivoi 'ete Janejare'e pewarà kō rōmō a'evō peiko remē. ⁴Āwīvo ve ayvu jajimosioka enu mǎ'ē, nivoi teve. Āmō, ayvu ai, ayvu teitetea teve. Janejare'e moe'ea kōrijō tē ikatu janeupe. Penorya tapemome'u teve Janejare'e pē imoe'e ipi. ⁵Kee jaa aje ywete mǎ'ē. Nivoi ekoi mǎe kō Janejare'e noeraa'āi wena pē opyri toiko karuaru. Ojimomy'a iko mǎe kō. Osiay iko mǎe kō teve. Moma'e moatya rē ywesō oja'a iko mǎe kō teve. Apijarerà omoma'e kō rē ywesō oja'a ipi. Janejare'e nomoēokai o'arà kyty āmē kupa ipi. Kiristu remīgwai kō rōwā apijarerà. Ajawyi nomoigeoka'āi wena pē apijarerà kō.

⁶Āmō, kee a'e pejē. Janejare'e noerovijai mǎe kō kee e'itā maevo pejē: “Orevo tapeiko”, e'itā maevo pejē. A'evō remē, “hoō” tapejē ywe'e tite e'ā ijupe kō. Tapejimoripeoka e'ā ikō ijupe kō nē. Janejare'e omomorijautā apijarerà. A'evō werekotā noerovijai mǎe kō. ⁷Ajawyi apijarerà kō rekoa rupi ikō tapeiko tite e'ā nē, a'e pejē. ⁸A'e kō vo itōkō peiko mijā. Janerōvijā ywete rekoa rupi rōwā peiko ipi mijā. Pātōnusu rupi peiko mǎe kō vo 'ejē peiko ipi mijā. Age'e ojisa katu mǎ'ē rupi peiko mǎ'ē vo peiko ipi ky'y. Ajawyi ikō a'evō tapeiko nē, Janejare'e ākarāgwerà kō rōmō, a'e pejē. ⁹Aje ywete kee jaikotā Janejare'e rekoa janeroupa remē. Jaja'a katu jane kō rē jaiko ipi. Āmō, ivo katu jaiko ipi. Aje ywete japoregeta jaiko ipi. A'evō 'evo jaiko ipi. ¹⁰Pekuwa ikō Janerōvijā ywete remimota nē. Upi ikō peiko Janejare'e morya mō ipi nē. ¹¹Tapejireko katu ikō tekou aiwerà wyi ipi nē. Āwitō moma'e iky'a mǎ'ē janoē ojisa katu mǎ'ē pē remē, iky'a mǎ'ē ojikuwa ipi. Āwīvo tapemojikuwaoka nivoi mǎe kō aiwererà ivo peikoa rupi. ¹²Tyvija rupi ywesō nivoi mǎe kō ekoi ipi. Kee e'i tite oupe kupa: “Ava nomā'ē'āi ere”, e'i tite oupe kupa ipi. “Tyvija pē tē agyvo aiko”, e'i tite oupe kupa ipi. Janōsī eko aiwererà kō momewa. ¹³⁻¹⁴[Janejare'e omojikuwaokapa manyvo opota tijaiko ipi mǎ'ē.] Nivoi mǎe kō pē

Janejare'e remimota tijamojikuwaoka âmẽ. Âmẽ tè ijaiwererà ojikuwatà ijupe kō. Maevo ojirovatà Janejare'e kytire âmẽ kupa ky'y. Ajare kee eu ipi:

“Oke mǎ'ẽ vo 'ejẽ mǎ'ẽ, emǎ'ẽ ky'y!” eu ijupe.

“Okǎǎ mǎ'ẽ vo 'ejẽ mǎ'ẽ, epoera mijẽ epõ'ǎ!” eu teve ijupe.

“Kiristu ojikuwatà neupe”, eu.

[“Manyvo neikoa omojikuwatà neupe, upi tereiko”, eu.]

¹⁵ Ajawyi sitō tapejireko katu ikō ivo tekoua rupi tapeiko âmẽ nẽ, a'e pejë! Ijayvu karira mǎe kō vo tapeiko e'ǎ. Otekokuwaway mǎe kō rōmō tapeiko ipi. ¹⁶ Tapeiko teitete e'ǎ ikō pirujẽ nẽ, a'e pejë, nivoi mǎe kō mōa'ārōwǎ rewarà mō.' ¹⁷ Ojimoja'y mǎe kō rōmō tapeiko e'ǎ. Tapetekokuwaway jome Janerōvijǎ ywete remimota rupi peiko ipi.

¹⁸ Pemārākuwaa tapemoyvypyoka e'ǎ ikō peka'ua pupe nẽ. Peiko teitete ai ywe'e titetǎ peiko, peka'uay remẽ. Janejare'e 'ǎg pẽ tapejireko katuoka penerekoarà rōmō. Ikatuay peikotǎ âmẽ ky'y. ¹⁹ Tapejipy'amokasi Janerōvijǎ rẽ pejĩga imoe'e ipi. Janejare'e ayvu rupi tapejĩga imoe'e ipi. Âmō, Jesu tapemoe'e pejĩgarà rupi peiko ipi. Âmō, Janejare'e 'ǎg omojikuwaoka peupe mǎ'ẽ rupi tapejĩga imoe'e ipi. Pepy'a pupe pejĩga teve imoe'e ipi. Wǎi wǎisō imoe'e peiko. ²⁰ Janejare'e Jesu Kiristu Ruu janerereko katu ipi, manyvo jaiko remẽ ipi. Ajawyi penorya penerekoa rewarà pemome'u ijupe imoe'e ipi. Janerōvijǎ Jesu Kiristu ayvu rupi a'evu tapeiko ipi.^s

Ojirekopa mǎe kō rewarà

²¹ Tapejirovija katu ikō ojevo jẽ ipi nẽ. Kiristu pemomojy rewarà mō a'evu tapeiko.

²² Imēma mǎe kō pẽ kee a'e. Pemēnǎ wry kyty ikō peiko nẽ, a'e pejë. Āwitō Janerōvijǎ ywete wry kyty jaiko ipi, tǎwĩvo peiko.^t ²³ Imēnǎ werekwarà 'arǎ kyty tè ekoi rewarà mō tǎwĩvo peiko ipi. Āwitō Kiristu jane'arǎ kyty ekoi, tǎwĩvo. Okoty rewarà kō 'arǎ kyty ekoi. Janerereko katuarà rōmō ekoi teve. Jane'y rōmō tè ekoi. Jane âmẽ jajimo'y ee mǎe kō rōmō jaiko. ²⁴ Ajawyi āwĩvo ikō tapeiko nẽ, erekwarà kō rōmō. Āwitō Kiristu ayvu rupi jaiko ikoty rewarà kō rōmō, tǎwĩvo ve peiko.

²⁵ Erekwapa mǎe kō pẽ teve kee a'e. Tapeauvay ikō penerekwarà kō ipi nẽ, a'e pejë. Āwitō Kiristu janerauvay okoty rewarà kō rōmō, tǎwĩvo ve ikō peiko nẽ. Emǎ'ẽ. Kiristu janerauvay rewarà mō ojime'e ojijukaoka janerekovijarerà rōmō.^u ²⁶ Omānōa rupi janemowaite Janejare'e koty

^r 5.16 Krs. 4.5 ^s 5.20 Krs. 3.16-17; 1Pe. 3.1 ^t 5.22 Krs. 3.18; 1Pe. 3.1 ^u 5.25 Krs. 3.19; 1Pe. 3.7

rewarà kō rōmō tijaiko. Wayvu omojikuwaoka janeupe ipi, tijaneroupa janepy'aky'a'o. ²⁷A'evo janerereko ipi, ikatuay tijaiko ovake ky'y. Nuve pe'ī'āi janeaiwererà ovake jaiko remē āmē. Ivoay jaikotà ovake. Nuve'āi 'ete nivoi mā'ē janere. ²⁸Janerauvay rewarà mō a'evo janerereko ipi. Tāwīvo ve ikō erekwapa mē kō ekoi nē. Emā'ē. Āwītō jaja'a katu janepirā rē jajimokatu ipi, tāwīvo ve erekwapa mē kō ekoi. Toja'a katu ikō werekwarā kō rē ipi nē. Werekwarā wauvay mā'ē ojiau teāmā. ²⁹⁻³⁰Nuvei noja'ai wee mā'ē. Nuvei 'ete opirā rē noja'ai mā'ē. Jaja'a katu teāmā janepirā rē ipi. Jajimi'u katu. Jajikusu katu. Jajipōanō gatu. Āwīvo ve erekwapa mē kō toja'a katu werekwarā kō rē ereko katu kō ipi. Āwītō Kiristu oja'a katu janere, ojimo'y ee mē kō rōmō, tāwīvo peiko. ³¹Ajare kee e'ī itōkō Janejare'e ikusiwaoka wayvu rōmō: *"Kwaima'e opoitā oōvijāgwerā wyi oo werekwaa mō. Awyje jē oikotā ojeeve iko kupa. Pe'īpyyepa ekoitā kupa"*, e'ī ikusiwaoka maekwerā.^v ³²Āwīvo ve Kiristu pe'īpyyepa rōmō ekoi janereve, okoty rewarā kō rōmō. ³³Ajawyī tapeuvay penerekwarā kō, a'e pejē. Āwītō pejiauvay ipi, tāwīvo ve. Imēma mē kō teve, taperovija ikō pemēnā kō imoe'e ipi nē, a'e teve pejē.

Ijākarāgwerā kō rewarā

6 ¹Ta'yry kō pē āmē kee a'e. Tajyry kō pē kee a'e teve. Penuu kō ayvu rupi katu ikō tapeiko ipi nē. Pey ayvu rupi katu ikō tapeiko teve ipi nē. I'ete a'evo peiko remē, Janerōvijā ywete koty rewarā kō rōmō."^w ²⁻³Ajare Janejare'e kee e'ī itōkō ikusiwaoka amātejē karamoe remeve: *"Penōvijāgwerā kō tapemomojy ipi. Penuu kō. Āmō, pey kō. Ijavyukwerā rupi katu tapeiko ipi. Āmē tē ikatuay ike rupi peiko puku sa'utā āmē"*, e'ī maekwerā.^x Ajawyī pepota peiko puku remē, a'evo tapeiko, a'e pejē.

Tuu kō rewarā

⁴Āmē tuu kō pē, janey kō pē, kee a'e teve. Tapereko katu ikō peākarāgwerā kō ipi nē. Tapemotekokuwa kō ikō Janejare'e ayvu rē ipi nē, upi katu toiko kupa ipi. Ojavy kupa remē, tapemotekokuwa kō jē ipi āmē. Tapemojimōarōoka e'ā ikō peākarāgwerā kō ajamā'ē nē, a'e pejē.^y

Temīgwai rewarā

⁵Temīgwai kō pē kee a'e teve. Tapemoja'y e'ā ikō penōvijā ipi nē. Ijavyu rupi katu ikō tapeiko ipi nē. Āwītō ovake "hoō" pejē, tāwīvo ve e'ā rupi peiko. Āwītō Kiristu perovija katu ipi, tāwīvo peiko. ⁶Uve mirā kō, oōvijā noerovija ywe'ei mē kō. A'e kō oōvijā rovake kōrijō tē werovija maevo sō tite ipi, "temoe'e" e'ī tite oōvijā pē ipi rewarā mō. Apykyre kty noerovijai ijavyukwerā ajamā'ē. A'e kō vo rōwā tapeiko ikenē, a'e pejē.

^v 5.31 Jinō. 2.24 ^w 6.1 Krs. 3.20 ^x 6.2-3 Jisyry. 20.12; T.M. 5.16 ^y 6.4 Krs. 3.21

Aje ywete taperovija, pepy'a pupe. Janejare'e remimota rupi a'evo tapeiko ipi, Kiristu remĩgwai kō rōmō. ⁷Tapenory katu ikō peposiko ipi nē. Kee tapejē: “Ivo katu aposiko erōvijā pē remē, Erōvijā wasu Jesu oryvaytā ere āmē, erōvijā yvy pewarā pē kōrijō tē rōwā aposiko rewarā mō”, tapejē. ⁸Kee jaa rē tapeja'a. [Ivo katu japosiko janerōvijā yvy pewarā kō pē remē, Janerōvijā ywete orytā janere āmē ipi.] Aje ywete Janejare'e tē ikatu japosiko remē ikatukwerā sipyytā Janejare'e wyi epy rōmō ipi. Temĩgwai kō opyytā. Temĩgwai rōwā mae kō ve opyytā.^z

Jōvijā kō rewarā

⁹Āmō, jōvijā kō pē kee a'e teve. Āwitō, “Ikatuay ikō tapeiko penōvijā reve ipi nē”, a'e penemĩgwai kō pē, āwīvo ve, “Ikatuay ikō tapeiko penemĩgwai kō reve ipi nē”, a'e pejē. Tapeje'ēgātā e'ā ikō ijupe kō ipi nē, a'e pejē. Kee jaa rē tapeja'a ipi. Pe'ite Janerōvijā ywete. Penōvijā ywete yvapewarā, penemĩgwai kō Rōvijā ywete rōmō ekoi teve. A'e poromosā'āga remē, ojevo jē janemosā'āga ipi, janerekoawerā rupi katu. Ajawyi ikatuay tapeiko amātejē enoneve, a'e pejē.^a

Ājāgai rōvijā wyi jajimokasi mǎ'ē rewarā

¹⁰Kee a'e jētā pejē tapeja'a ee. Ikasiay wete Janerōvijā ywete. Ajawyi tapejimokasioka Janerovijā kasia pē peiko ipi, a'e pejē. Āmē tē pejimokasiaytā ipyri, ājāgai rōvijā wyi. ¹¹Ājāgai rōvijā opota tē janemoripe janereity ipi, Janerōvijā ywete tijarovija e'ā ipi. Āwitō āpā kō ojiapisitā janere remē, agyvote rōwā jaa āpā kō rōvaisī ipi. Raparā jaraa ipi. Kaparu jaraa teve ipi. Āwīvo ve ājāgai rōvijā ojimokasitā janere ipi remē, agyvote rōwā jaōvaisitā. Janejare'e remime'ēgwerā jiapisia rewarā tijaporu, janemokasia kō rōmō. Ajawyi pirujē emime'ēgwerā kō rupi tapejimokasioka, a'e pejē. ¹²Mirā rōwā ājāgai rōvijā, wemĩgwai kō reve. Ovo rupi teve ekoi kupa. Kejō ekoi kupa. Ija mae kō. Ājāgaiwerā kō. Uve teve ājāg yvapewarā kō, Janejare'e werōarō tite mae kō. Wāisō ekoi kupa. A'e kō ojimokasiay wete jane kō rē ipi, jōvijā ai kō rōmō. Oposiko ai wete age'e remē ivo e'āa rē iko kupa ipi, ikasiay kupa rewarā mō.^b ¹³A'e kō opota janereroa Janejare'e wyi ipi. Janevote nijanekasi'āi ijupe, emĩgwai kō pē ve. Ajawyi jajimokasi amātejē Janejare'e remime'ēgwerā rē, janemokasia mō. Pirujē poromokasi mae kō pupe jajimokasi ipi, a'e pejē. Tijajireko katu ikō ājāgai rōvijā kasia wyi ipi nē. A'evo jajimokasi Janejare'e kasia rupi jaiko remē, āmē si jane ywesō janekasitā ājāgai rōvijā wyi. Jiapisia vo mǎ'ē opi rǎ'ī remē, jane ywesōtā iwyi. Japō'ā jētā jajimokasi.

^z 6.8 Krs. 3.22-25 ^a 6.9 Krs. 4.1; 3.25 ^b 6.12 Krs. 2.15

¹⁴Sota kō ojiaapisitā remē, ojimokatu amātejē ootā kupa ipi.^c Āwīvo ve jajimokatu amātejē ājāgai rōvijā renoneve. Janejare'e remime'ēgwerā kō rē tē jajimokasioka ipi. Kee ja'e jajimokasi rōmō ipi. Ayvu aje ywete mā'ē rupi kōrijō tē tijaporegeta ipi jajimokasi rōmō. Āmō, ivo jaiko ipi. Janejare'e rekoa rupi katu kōrijō tē jaiko ky'y. ¹⁵Āmō, Janejare'e ayvu e'ey janepy'amopirvyvy katu mā'ē tē simojenu jenu ipi. ¹⁶Āmō, ājāgai rōvijā kee e'i epe jane: “Temirovija rōwā Janejare'e”, e'i epe. Aepo e'i jane remē, nijarovija'ai ijayvu. Āmē jaovaja āmē. “Temirovija tē Janejare'e”, eu ovaja. ¹⁷Āmō, kee ja'e teve janeremikuwa rōmō ipi: “Janejare'e erereko katu ipi”, ja'e py'yi teve ipi. Aepo rē jaja'a py'yi remē, jajireko katutā ājāgai rōvijā wyi. Āmō, Janejare'e Āg wayvu ome'ē janeupe mā'ē tijamojenu [ājāgai rōvijā rovake] toenu ipi. A'e ywesō ikasi iwyi. ¹⁸A'evō 'evo jaiko remeve, Janejare'e pē tijaporegeta jē janemokasia rōmō ipi. Kee tija'e: “Epātavō rejupa nekasia rupi”, tija'e ijupe jaiko. Manyvo jaiko remē, tijaporegeta ijupe jaiko ipi. I'Āg tē janemotekokuwatā tijaporegeta ijupe ipi. I'Āg, “Āwī pewarā mō eporegeta”, e'i janeupe remē upi upi, tijaporegeta ijupe ipi. Ja'ave rōwā tijaiko e'ā. Tijaporegeta py'yi Janejare'e pē jaiko ipi. Pirujē Janejare'e koty rewarā kō pewarā mō tijaporegeta py'yi ijupe ipi.

¹⁹Eupewarā mō ve tapeporegeta teve ipi, Janejare'e temotekokuwa eayvu rā kō rē aporegetatā remē. A'evō peiko remē, najimonyi'ai Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarā amojenu noenuive mae kō pē remē ipi. ²⁰A'e mojenuarā rōmō Jesu Kiristu emono. A'e rewarā mō age'e jimopā'āga pupe aju rā'i. Ajawyi Janejare'e pē peporegeta remē, kee tapejē: “Pauru emokasi tojimonyi e'ā Jesu ayvu katu mojenua rē”, tapejē ijupe. I'ete najimonyi imojenua rē remē.

Kareta moawyjepaa

²¹Janejimorypa katu Tikiku tē omome'utā manyvo aiko maekwerā pejē ky'y, tapekuwa manyvo aiko. Janeretārā e'ey vo Tikiku. Janerōvijā ywete remīgwai e'ey tē a'e. Orepātavō ywete mā'ē tē a'e.^d ²²A'e amonotā pekoty, manyvo oroiko maekwerā tomojenu pejē. Pejimokasitā enu.^e

²³Eretārā kō, kee a'e Janejare'e pē, Jesu Kiristu Ruu pē, peupewarā mō: “Emokasioka kō ipi, tipy'a piryvvy katu kupa ipi. Tojiauvay teve ojee kupa ipi. Tojirovija ywete jē nere kupa ipi”, a'e peupewarā mō. Jōvijā Jesu Kiristu pē ve aepo a'e teve. ²⁴Janejare'e tē tapenereko katu okatuaya rupi, Janerōvijā Jesu Kiristu rauparā kō rōmō. Pirujē wauparā kō toereko katu, nopi'ai auvaya wyi mae kō.

[Awyjepa eremikusiwarerā āmē ky'y.]

^c 6.14 Okō'ā ikasiay mā'ē wāpasī gatu rā'i ipi. Oyru ātā mā'ē opypy teve ipi. Oposi'a yru ātā mā'ē. Wākāg yru ātā mā'ē teve opypy ipi. Ojiyunō maire, āpā raparā kō wyi jipijaa opyy ipi. A'evō ojireko katu āpā kō wyi, āwisō tomomarama e'ā. Āmō, marija poko ve opyy ojimokasia rōmō. ^d 6.21 J.K.R. 20.4; 2Tim. 4.12 ^e 6.22 Krs. 4.7-8

Piripu

Pauru okusiwa Piripu wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwaoka Pauru tokusiwa Piripu wānà kō pè maekwerà. Pauru oo taa taa rupi Janejare'e ayvu mojenu erokwa ipi. Jesu rekoawerà omojenu ipi. Piripu taa pè a'evò ekoi. A'evò rupi Piripu wānà kō mō ojimotee Jesu koty rewarà kō rōmō iko ky'y (J.K.R. 16.12-40). A'e kō ajaire opātavō Pauru oo jē taa taa rupi poromotekokuwa remē. Okarakurinō imono. Āmē ijatyry kwaray paire, ojikō'ō mǎe kō mō omopā'ā Pauru. Jimopā'āga pe wyi Pauru aã kareta okusiwa imono Piripu taa wānà kō pè. A'e kō karakuri mō omuroka ijupe. A'e rewarà rè okusiwa ijupe kō. Pauru okuwa Piripu wānà kō ojipy'amogeta wete imopā'āa rè. Ajawyi teve okusiwa ipy'amopiryvypy katu kō. Omotekokuwa kō teve, wemikusiwarerà rupi. Kee e'i teve: “Aje Kiristu revejē jaiko mǎe kō rōmō jaiko. Ajawyi kee jaiko. Jajimokasi jaiko. Janepy'a piryvypy katu jaiko. Janejare'e 'Āg tē janemojipy'amogetaoka wemimota rōmō tijaiko, āwisō i'Āg revejē tijajipy'amogeta ipi”, e'i (Prp. 2.1).

“Kareta akusiwatà pejē”, e'i Pauru mǎē

1 ¹Ije, Pauru, Kiristu Jesu remīgwai mō. Aã kareta akusiwa ajupa. Āmō, Timoteu ve ereve ekoi, Kiristu Jesu remīgwai rōmō teve. A'e reve kareta akusiwa ajupa.

Peupewarà mō akusiwa ajupa, pirujē Kiristu Jesu koty rewarà kō Piripu taa wānà kō pè. Penōvijā kō pè ve akusiwa aã kareta ajupa. Jōvijā poromō'e mǎe kō pè.^a Āmō, jōvijā poropātavō mǎe kō pè teve.^b Mokopejō akusiwa ijupe kō ajupa.

²Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi nē. Tapepy'amopiryvypy ikō ipi nē. Janerōvijā Jesu Kiristu ve a'evò tapenereko.

^a 1.1 Karai kō *bispo* e'i āwī rapijarà pè. Āmō, *presbítero* e'i kupa. ^b 1.1 Karai kō *diácono* e'i āwī rapijarà pè.

“Janejare'e pè aporegeta peupewarà mō”, e'i mā'ē

³ Aporegeta Janejare'e pè remē, kee a'e ipi: “Ikatuay nekoty rewarà kō Piripu taa pè”, a'e ipi. “Ikatuay neinō kō neākarāgwerà kō rōmō toiko kupa”, a'e ijupe ipi. ⁴ Eroryvay aporegeta Janejare'e pè peupewarà mō ipi. ⁵ Epātavō pekupa ipi rewarà mō erory aiko. Poromotekokuwa ypy penena pè remē itōkō, peja'a katu ere peiko ipi. Janejare'e ayvu amojenu āmō kō pè aiko remē itōkō, peja'a jē ere peiko ipi. Jesu rē pejirovija ypy remē itōkō, peja'a ere maekwerà vo jē pejē age'e peiko. Ajawyi eroryvay Janejare'e pè aporegeta peupewarà mō remē ipi. ⁶ Pejirovija ypy Jesu rē remē itōkō, Janejare'e kasia rupi a'evo peiko. Age'e remē pemokasi jē wemimota rupi tapeiko. A'evo jētā, ajaate Kiristu Jesu owyjj mijē uu remē. Akuwa a'evo penereko katutā mā'ē. ⁷ Ije ve poroauvay aiko ipi. Ke'irōwā ipe aiko remē, aja'a ywete jē pene aiko ipi. I'ete poroauvay aiko ipi remē, peja'a katu ere peiko ipi rewarà mō. Nemopā'āive kupa remē itōkō, taa taa kō rupi akwa Janejare'e ayvu e'eay Jesu rekoa mojenū jane kō pè erokwa ipi. Oterē jē amojenu ijupe kō tokuwa kupa, Jesu rekoa rupi toiko kupa ipi. A'evo aiko remē itōkō, epātavō eposikoa rē pekupa ipi. Karakuri itōkō peme'ē ije, eporijau ee mē kō tapyy eupe ipi. Age'e jimopā'āga pupeaju remē, epātavō jē pekupa. Kōitokō akwa taa taa kō rupi Janejare'e ayvu mojenū remē, epātavō pekupa, āwīvo jē peiko. Ajawyi poroauvay penereko. ⁸ Āwītō Kiristu Jesu penauvay, āwīvo ve ije poroauvay penereko. Jesu tē penauoka eupe. Janejare'e okuwa aje ywete aporegeta remē.

⁹ Ajawyi aporegeta Janejare'e pè remē, kee a'e peupewarà mō ipi:

– Emokasi kō, tojiauvay iko kupa ipi, āmē ywesō tojiau iko kupa.

Tokuwa katu teve neayvu kupa. Tojimotekokuwavy nere tekoua rē kupa, nivoi tekoua wyi tojireko katu kupa. ¹⁰ Emotekokuwa kō tokuwa manyvo ywesō nepota toiko kupa mā'ē. Tokuwa manyvo ywesō ikatu tekoua, a'e mā'ē ipi.

Aepo a'e peupewarà mō Janejare'e pè ipi. A'evo peiko remē tē, napejavj ekojē'āi Jesu rekoa ipi. Ivo katu peikotā āmē ky'y. Āmē tē Kiristu uu mijē remē, napejimosiōka'āi iwyi uu remē. Penory kōrijōtā ovāe remē. ¹¹ A'evo peiko remē, ivo peikotā āmē. Jesu Kiristu tē a'evookatā penerekooka tapeiko. Āmē āmō kō omā'ē pene remē, Janejare'e omoe'e ywetetā peupewarà mō kupa āmē.

“Jane wyi wete Jesu Kiristu ikatuay”, e'i mā'ē

¹² Apota katu manyvo aiko mā'ē tapekuwa, eretārāgwerà kō. Juteu rōvijā kō itōkō emopā'ā jimopā'āga pupe, Jesu rekoa amojenu erokwa rewarà mō. Ajamā'ē amojenu jē ike jimopā'āga pupe wyi ajupa! Nemopā'āi sō kupa remē, namojenu kuwā'āi Janejare'e ayvu ikewarà kō pè mijā.

¹³ Aã sota erãrõ upa mãe kô pè amojenu ajupa. Ajawyi pirujê ikewarà kô pè ojenupa ky'y. Jõvijã wasu Sesa retã rãrõarã kô pè tẽ tesõ amojenu. A'evoa rômõ tẽ maevo ajimopã'ãoka. Ajawyi pirujê okuwa Kiristu remîgwai rômõ tẽ ije rewarã mõi emopã'ã kupa.^c ¹⁴ Ajawyi Janerõvijã ywete koty rewarã kô erewarã wenu remẽ, ojimokasi iko kupa.

[– Haa! Nojipirau ekojêi tesõ Pauru, jimopã'ãga pupe ipe tui remẽ! e'i kupa.]

Amẽ ywesõ omojenu jenu ywete Janejare'e ayvu Jesu rewarã kupa ky'y. Nojipirau tesõ jõvijã kô wyi kupa ky'y. “Aje ywete Janerõvijã ywete poropãtavõ ipi”, e'i kupa rewarã mõi a'evo ekoi kupa ky'y. ¹⁵⁻¹⁶ Ajawyi Kiristu rekoa mojenuarã kô kee e'i ojiupe:

– Ja'e Kiristu rekoa mojenu, Pauru vo, e'i kupa.

Aje, opota Kiristu rekoa rewarã mõi, omojenu jenu kupa. Erau kupa rewarã mõi teve a'evo ekoi kupa. Okuwa Janejare'e tẽ emonooka Jesu rekoa tamojenu jenu aiko, eposikoa rômõ. Eayvumokasi teve amõ kô “aje” te'i eremimojenuwerã pè. Ajawyi ajimopã'ãoka remẽ, omojenu jenu jẽ erekovija pè kupa.

Ajamã'ẽ oiko teve ere ojimõarõ mãe kô. Opota tite ererõarõ kupa. Kee e'i kupa:

– Ije ywesõ aapyrasatã Pauru, Kiristu rekoa mojenua rẽ, jimopã'ãga pupe tui remẽ, e'i tite oupe kupa.

Ajawyi omojenu jenu tite kupa mijã. ¹⁷ A'e kô kee ne'i:

– Apota Erõvijã rômõ Kiristu rewarã mõi amojenutã, ne'i kupa. Ije ywesõ imojenuarã rômõ aikotã Pauru wyi, e'i ojimoe'e tite iko kupa. Amẽ ywesõ Pauru ojimopiraitã jimopã'ãga pupe tui upa, e'i tite oupe kupa.

¹⁸ Najimõarõi ajamã'ẽ aepe e'i kupa remẽ. Najimopirai teve aepe renu. Erory jẽ ajupa. Kiristu rekoa ojenu jẽ rewarã mõi erory jẽ ajupa. Imojenuarã kô omojenu Janejare'e ayvu imoe'e remẽ, ikatuay eupe. Awĩvo ve e'i teitete mãe kô omojenu ijayvu remẽ, ikatu jẽ teve eupe amẽ. Kiristu rekoa ojenu jẽ rewarã mõi ikatu jẽ. Ajawyi tẽ erory jẽ ajupa. Nopa'ãi erorya. ¹⁹ Akuwa Janejare'e emoẽokatã ajaire. Ajawyi teve erory jẽ ajupa. Peporegeta Janejare'e pè eupewarã mõi rewarã mõi, “Aje, emoẽokatã jimopã'ãga pupe wyi”, a'e ajupa. “Jesu Kiristu 'Ag tẽ emoẽokatã”, a'e ajupa. Ajawyi nopa'ãi erorya. ²⁰ Apota katu Kiristu rekoa rupi aiko ipi. Napota ekojêi ajavy. Apota ajimokasioka a'e rupi taiko ipi. Napotai akyje noerovijai mãe kô rovake aiko. Ajawyi manyvo aiko remẽ, amoe'eokatã Jesu Kiristu amõ kô pè ereko ipi. Aiko jẽ aiko remẽ, omoe'etã Kiristu kupa erewarã mõi. Awĩvo ve amãnõ remẽ, omoe'e jõtã iko erewarã mõi kupa. ²¹ Aã aiko jẽ aiko remẽ, Kiristu rekoa rẽ aiko jẽ ipi. A'e rẽ ywesõ aposiko aiko ipi. Amãnõ remẽ ywesõ ikatutã eupe

^c 1.13 J.K.R. 28.30

ajamã'ê, [ipyri aiko karuarutà aiko rewarà mō]. 22-23 Ajamã'ê age'e remê aposiko ywete jê aiko ijupe ipi. Mōrijō jê aja'a ee mã'ê ajamã'ê. Nakuwai mã ywesō apota. Aiko jê aiko remê, amojenu jenutà ijayvu. Ajamã'ê amãnō remê, kuise'ê aiko karuarutà Kiristu pyri aiko. Ajawyi a'e ywesō ikatuay eupe. 24 Ajamã'ê aiko jê aiko remê, a'e ywesō ikatutà peupe âmê, poromotekokuwa jêtà pemokasi penereko rewarà mō. 25 Ajawyi kee a'età Janejare'e pè: “Apota aiko puku nekoty rewarà kō pyri aiko, imokasiarà kō rōmō taiko”, a'età Janejare'e pè. Akuwa a'e ywesō apota penewarà mō. Akuwa aiko jêtà pemokasiarà rōmō aiko, tapejirovija ekojê Jesu Kiristu rè peiko, tapenoryvay pejirovijaa rè peiko. 26 Âmê aa mijê pekoty remê, pemoe'e ywetetà Kiristu Jesu jimopã'ága pupe wyi emoëoka rewarà mō.

27 Manyvo jê sō aiko remê, Kiristu rekoa rupi katu jê ikō tapeiko nê. Âmê manyvo peikoa ojenu eupe remê, epy'a katutà âmê aiko. Aa penesa remê, amã'età manyvo peikoa rè ikuwa. Ajamã'ê naaive remê, akuwa jêtà. Ojenu jêtà penewarà eupe âmê. Akuwatà teve ojevo jê pejimokasi Kiristu rè pejirovija remê. Ojevo jê pemojenu jenu Janejare'e ayvu e'ey nokuwaive mae kō pè remê akuwatà âmê. 28 Kee a'e pejê. Tapejipirau e'ã ikō pemoaiarà kō wyi peiko ipi nê. Tapejimokasi jê ikō ovake kō peiko nê. A'evō peiko remê, pejê ywesõtà iwyi kō âmê. Nikasi'ai âmê peupe kupa. Janejare'e tē pemokasità, pejê ywesō i'arà kō gyty tapeiko. A'evōa ojikuwatà pemoaiarà kō pè. Ojimosiokatà âmê kupa.

29 Kee e'ipa Janejare'e peupewarà mō: “Toerovija Kiristu kupa”, e'ipa Janejare'e peupewarà mō. “Ojimomorijautà Kiristu koty rewarà kō rōmō iko kupa”, e'ipa teve. “A'evōa rōmō tē apyteporo kō”, e'ipa teve peupewarà mō.

Okatuaya rupi pepyteporo a'evō tapeiko. Ajawyi tapejipirau e'ã a'evō peiko remê ipi. 30 Āwitō ije najipirau emomorijau kupa remê, āwīvo ve tapeiko âmê ipi. Pemã'ê ere aposiko ywete Jesu Kiristu rekoawerà mojenua rè, āwisō jane kō “aje” te'i erovija. Age'e pekuwapa ekareta rupi a'evō jê aiko, jimopã'ága pupe aiko ipe remê. Āwitō ajimomorijau ajupa, āwīvo ve pejê age'e peiko.^d

“Jesu Kiristu reruparà mō tijaiko ipi”, e'i mã'ê

2 ¹Aje Kiristu revejê jaiko mae kō rōmō jaiko. Ajawyi kee jaiko. Jajimokasi jaiko. Janepy'a piryvypy katu jaiko. Janejare'e 'Āg tē janemojipy'amogetaoka wemimota rōmō tijaiko, āwisō i'Āg revejê tijajipy'amogeta ipi. Āmō, jajiauvay teve ojeeve jajiporijauesa. Kiristu revejê jaiko rewarà mō a'evō jaiko ipi. ²Ajawyi kee a'e pejê. Ojevo jê tapeiko. Janejare'e remimota rupi ojevo jê tapejipy'amogeta peiko. Tapejiauvay teve ojevo jê peiko. Janejare'e remimota rupi katu tapeiko

^d 1.30 J.K.R. 16.19-40

teve ojevo jê. Janejare'e jipy'amogetaa rupi tapeiko teve ojevo jê. A'evo peiko remê eroryvaytâ pene âmê aiko ky'y. ³Pene ywesô tapeja'a e'ã ipi. Kee tapejê e'ã: “Emoe'e kuwasi kupa”, tapejê e'ã peiko ipi. “Ije ywesô ekatuay”, tapejê e'ã teve peiko ipi. Âmô kô rê tapeja'a katu teve ipi. ⁴Penemimotarâ rê kôrijô tapeja'a e'ã teve peiko ipi. Koivo kô remimotarâ rê teve tapeja'a peiko. ⁵Awitô Kiristu Jesu pirujê janere oja'a, âwîvo ve eruparâ mô pirujê tapeja'a âmô kô rê peiko âmê ipi.

⁶ Ekoa teãmã Jesu Kiristu Janejare'e rômô ekoi.

Ajamãê Uu pè kee ne'i: “Papa, napotai ajimojane”, ne'i.

“Apota nevo aiko jê, Jôvijâ wasu rômô ajikuwa”, ne'i.

⁷ Ovote Jôvijâ wasu rômô ekoa wyi opoi rã'i uu ojimojane ike.

Temîgwai rômô uu, [jane kô rereko katarâ rômô uu].^e

Ajawyi tè jane vo isaky.

⁸ Nojimoe'ei iko ipi. Nojimoe'eokari teve jane kô pè iko ipi.

Uu werovija katu rewarâ mô a'evo ekoi.

Omânôa peve tesô werovija katu Uu.

Yvyra jipokana rê omânôa peve tesô werovija jê Uu.

⁹ Ajawyi sôsi Janejare'e omoe'eoka Jesu ky'y.

Jôvijâ wasu rômô tè tesô omojikuwaoka toiko ky'y.

Ajawyi a'e ywesô jo'arâ kytwarâ rômô ekoi ky'y.

¹⁰ Ajawyi yvapewarâ kô ojimoenâpa'âtâ ovake imoe'e rômô.

Mirà kô, yvy pewarâ kô ve, a'evotâ ekoi.

Taywerâ rena pewarerâ kô ve, a'evotâ ekoi âmê.

Pirujê ojimoenâpa'âtâ ovake imoe'e kâramô kupa.

¹¹ A'e kô pirujê kee e'itâ imoe'e ky'y:

“Aje ywete Jôvijâ wasu tè Jesu Kiristu”, e'itâ âmê kupa ky'y.

A'evo omoe'e ywetetâ, Janejare'e Ra'yry tè âwî rewarâ mô kupa.^f

“Jajimomorijau ipe remê, tijajimokasi jê jaiko”, e'i mǎê

¹² Ajawyi kee a'e pejê, ejimorypa kô. Kôitokô ererovija pekupa pepytery pè aiko remê, aekwery vo tererovija katu jê pekupa, pepyterâ rupi naikoi remê, a'e pejê. Janejare'e penereko katu peaiwererâ wyi.

Ajawyi tapejimokasi jê ekoa rupi katu tapeiko ipi. Tapejireko katu nivoi tekoua wyi peiko ipi. Janejare'e tapemomojy jê peiko, a'evo peiko remê.

¹³ Janejare'e tè wemimotarâ opotaoka janeupe ipi, “A'evo si!” tija'e ijupe ipi. A'e tè ojirovijaoka teve jane ipi. ¹⁴ Ajawyi kee a'e pejê. Manyvo peiko remê, tapejimôarô e'ã peiko, a'e pejê. Tapejeaka e'ã teve peiko, a'e pejê.

¹⁵ Ivo katu peikotâ âmê. Ajawyi ava, “Nivoi mǎê tè âwî”, ne'i'ãi pejê âmê.

^e 2.7 2Kor. 8.9 ^f 2.11 Isa. 45.23

Moma'e jê rōwā omo'y kuwa pene āmē kupa. Nivoi mǎe kō pytery pè peiko remē, nivoi mǎe kō vo rōwātà peiko ovake kō āmē. Janejare'e votà tē peiko ijākarāgwerà kō rōmō peiko āmē ky'y.

Āwitō jaytata kō ojikuwa pātōnusu pè ipi, āwīvo ve pejikuwatà Janejare'e ākarāgwerà rōmō nivoi mǎe kō pyterà rupi peiko. ¹⁶ Janejare'e rekoa rupi jaiko mǎē tapemojenu ijupe kō ipi. A'evō tapeiko ipi. Āmē tē Kiristu ovāe mijē remē, erorytā pene ovake āmē. Āmē kee a'etā ijupe:

– Naposiko pānē teywetei sikō Piripu wānà kō pyterà rupi aiko! a'etā āmē ijupe.

¹⁷ Maevo Jesu noerovijai mǎe kō ejukatà, ekoa amojenu ipi rewarà mō. Ejuka sō kupa remē, nimanyvo'āi eupe āmē, Janejare'e po pè ajime'ēma rewarà mō. Erory jētā aiko, ijayvu mojenua rupi Janejare'e rē pejirovija katu rewarà mō. Pejē ve awi tapenory jē ejuka tarā mē peiko. ¹⁸ Āwīvo ve erory jētā pene aiko. Ojevo jē ojee tijanerory jē jaiko ipi.

“Janejimorypa kō amonotà pekoty”, e'i mǎē

¹⁹ Apota Timoteu amonooka pekoty. Jōvijā Jesu opota remē, kuise'ē jē amonookatā. Manyvo aikoa omome'u katutā pejē, āmē tapepy'a katu ere. Āmē ajaire ojivy uu ekoty remē, manyvo peikoa omome'utā teve ije āmē, tepy'a katu teve aiko. ²⁰ A'e ywesō erevejē ekoi ipi. A'e rōmō'ite erevejē oja'a katu pene Janejare'e rovake ipi. Ajawyi tē amonookatā pekoty. ²¹ Na'evoi āmō kō. Wee ywesō oja'a kupa ipi. Jesu Kiristu rekoa rē oja'a a'ugā kōrijō tē ee kupa ipi.

²² Pevote pekuwa Timoteu rewarà ajamā'ē. Ivoa teve pekuwa. Āwitō ta'yry mō uu revejē oposiko ipi, āwīvo ve itōkō Timoteu erevejē oposiko ywete pepyterà rupi iko, Janejare'e ayvu e'eay amojenu aiko remē ipi. Ajawyi pekuwa katu eewarà ipi. ²³ Ajawyi tē apota amonooka pekoty. Ajamā'ē akuwatā rā'ī manyvotā pō aiko rōmō. Akuwapa remē amonookatā pekoty tomojenu pejē āmē. ²⁴ Ajamā'ē apota kuise'ē aa ajaire pekoty. Ajawyi Janerōvijā pē, “Apota aa ikoty kō”, a'e ipi.

²⁵ Age'e ejimorypa katu Epapositu amojivytā rā'ī imono erenone rupi, too āmē pekoty. Eretārā e'e vo mǎē a'e ekoi. Kōitokō pemuroka ekoty tomojenu manyvo peiko maekwerà, āmō tepātavō. Epyri oposiko katu iko ipi. Epyri teve omojenu jenu Janejare'e ayvukwerà iko ipi, āmō kō “aje ywete” te'i. Age'e amojivytā imono pekoty ky'y. ²⁶ Peneka rewarà mō amonookatā. Peenupa itekorā maekwerà. Ajawyi ojipy'amogeta ywete pene ky'y. Kee e'i peupewarà mō: “Tojipy'amopirai e'ā etekorānà rē kupa”, e'i peupewarà mō ipi. ²⁷ Aje itekorā ywete mijā. Omānō taray mijā. Janejare'e tē oporijauesa imomoeraoka. Ije ve eporijauesa teve Janejare'e. Epapositu sō omānō ewyi remē, eāgyoay kuwa ee mijā. Ajamā'ē Janejare'e nemoāgyookari. ²⁸ Ajawyi eroryvay janejimorypa katu amonookatā pekoty remē, tapemā'ē ee. Tapenory ee. A'evō remē epy'a

katu sa'utà pene aiko. ²⁹Ajawyi ikō tapenoryvay ovāe pepyri remē nē. Tapemomyta ikō pepyri nē. A'evo sireko Janerōvijā Jesu koty rewarà kō ipi. Epaposito oposiko katu Janerōvijā Jesu remīgwai rōmō ipi. A'evo mǎe kō tijamoe'e ipi. ³⁰Kōitokō jypy remē manyvo napejē'ai pejo peposiko epyri remē, Epapositu pemuu penekovijarerà rōmō epātavōarà rōmō. Nojipirau tesō uu. Ajaire itekorā ywete ky'y. Werywete omānō epātavō iko remē, Kiristu rekoa rupi oposiko iko remē. A'evo mǎē tē jamoe'e ipi.

“Jesu kōrijō tē ikatuay wete eupe ky'y”, e'i mǎē

3 ¹Āmō tē mijē amome'utà pejē, eretārāgwerà kō. Kee a'e pejē. Kōitokō a'epa jypy remē pejē, “Tapenory peiko ipi, Janerōvijā ywete revejē peiko mǎe kō rōmō”, a'epa jypy remē pejē. Aepo a'e jē pejē. Kee rewarà mō. Napenoryi sō ee remē, maevo perovija ywe'e titetā nivoi mǎe kō ayvu āmē. Ajawyi namowasui aepo imojenu jē ajupa ipi.

²Kee e'i tite mǎe kō ayvu taperovija e'ā:

– Napejiemosīpire'oi sō remē, Janejare'e napepota'ai wākarāgwerà kō rōmō tapeiko. Janejare'e ākarāgwerà jikuwaparà tē a'evoa, e'i tite āmō kō.

Aepo e'i kupa remē, taperovija ywe'e tite e'ā ijayvu kō āmē ipi.

³A'evo ekoi mǎē rōwā Janejare'e wākarāgwerà kō rōmō oinō ipi. Janejare'e ākarāgwerà kō mojikuwaparà rōwā jiemosīpire'oa. Nijanerako'i a'evoa rē jaiko ipi. Jane ywete Janejare'e ākarāgwerà kō rōmō jaiko. Kee jajikuwa ijākarāgwerà kō rōmō jaiko. I'Āg tē janepy'a pē tui. A'e janepātavō aje ywete tijamoe'e jaiko ipi. Āmō, Kiristu Jesu revejē jaiko mǎē rē janerory teve jaiko. A'evo jaiko remē, jajikuwa ijākarāgwerà kō rōmō. Ajawyi janerekokwerà rē nijaja'ai jaiko ky'y.

⁴Ajawyi aepo e'i sō pejē kupa remē ikō, taperovija e'ā ikō ijayvu kō āmē ipi nē. Ije ywesō aapyrasa kō a'evoa rē aiko mijā. Kee jaa kō rē aja'a aiko ipi mijā.

⁵[Janerekoa rupi taiko Isaeu jeapyrerà kō rōmō, a'e tite mijā.] Esaky remē, ⁸'arà rōmō arokwapa remē itōkō, eremosīpire'o kupa, Janejare'e upewarà jikuwaparà rōmō taiko āmē. Juteu rōmō tē esaky. Ajawyi a'evo erereko kupa. Āwitō Isaeu jeapyrerà tē eruu, āwīvo ve emāmā. Tāmō Pejāmī jeapyrerà mō tē ije. Isaeu kō erāmōi kō pawete. Ajawyi Juteu jeapyrerà e'e tē ije. Epereu e'e tē ije.⁸ A'evo 'evo aiko maekwerà rē erako'i aiko ipi mijā. “Juteu kō ywesō Janejare'e opota ipi”, a'e tite mijā. Ajimokasiay Juteu kō rekoa rupi katu aiko mijā, Pariseu atyry mō tē ije rewarà mō. ⁶Ajimokasiay we'e tite Janejare'e remimotarà rā'āga rupi aiko ipi mijā. Ajawyi amomorijau tesō Jesu koty rewarà kō ipi mijā. Kee a'e tite: “Āwīvo aiko remē tē Janejare'e orytā ere”, a'e tite eupe ikuwa e'ā.

⁸ **3.5** Epereu a'evo ve Juteu. Kee jaa tē aepo Pauru e'i mǎē: “Ajimokasi ava jē rōwā eaiwererà mō toesa imo'y ere”, jaa tē. Rom. 11.1; J.K.R. 23.6; 26.5

Ajireko katu Juteu kō rekoa rupi aiko ipi mijã. Ajawyi nimanyvoi maevo sō tite aiko jane kō rovake aiko ipi mijã. Ije ywesō aapyrasa eretārāgwerã kō a'evoa rē aiko mijã. A'evo 'evoa rē ywesō ajirovija ipi mijã.^h

⁷Age'e remē nerako'i a'e a'evoa rē aiko ky'y. Kiristu rē kōrijō tē ajirovija erako'i rōmō ky'y. ⁸Erōvijã Kiristu Jesu revejē aiko ky'y. A'e rē ywesō ikatuay eupe ky'y. A'e rē ywesō ajirovija ky'y. A'e ywesō apota katu ky'y. A'e rōmō'ite ky'y. Ajawyi erako'i ee maekwerã kō rē naja'ai 'ete ky'y. Aityypyypipa aekwerã kō ky'y. Āwitō janema'e kō ijupa remē, jamopopopa ipi. Jaityypyypipa ipi. A'evo 'ejē aiko. Erako'i ee maekwerã kō aity e'e ky'y. Aje ywete Kiristu Jesu kōrijō tē ikatuay wete eupe ky'y. A'e naity'ãi āmē. ⁹A'e reve kōrijō tē aikotã ky'y. Jypy remē kee a'e tite ajipy'amogeta ipi: “Juteu kō rekoa rupi aiko ipi remē, ‘Ivo mǎē tē ene’, e'itã Janejare'e eupe”, a'e tite mijã. Age'e akuwapa janevote rōwã ivo jaiko Janejare'e pē ipi. Janejare'e tē ivo janemoigooka ipi, Kiristu rē jajirovija remē tē. ¹⁰Ajawyi Kiristu revejē aiko mǎē tē apota. A'e omānō maire opoera mijē oē oo. Aekwery vo ekoi mijē Uu pyri ky'y. Ajawyi ikasiay wete Kiristu, a'e eupe ipi. Ikasia rupi aiko mǎē ywesō apota. Āwitō Kiristu “hoō” e'i ojimomorijau janeupewarã mō, āwīvo ve “hoō” a'e ajimomorijau ijupewarã mō remē ipi. A'e itōkō omānō janeaiwererã reityypyypipaoka janewyi. Āwitō nojipirau i'ete ivo e'āa pē, āwīvo ve taiko teve ije, a'e. ¹¹Amānō remē, Janejare'e emomoeraokatã tē taiko karuaru aiko ky'y. Ipyri aatã mǎe rã aārō gatu aiko.

“Ajimokasi jē Jesu rekoa rupi katu aiko”, e'i mǎē

¹²⁻¹³Kee a'e teve, eretārāgwerã kō. Jypy remē Kiristu Jesu erereko okoty rewarã rōmō, ekoa rupi katu taiko. Kee na'ei ajamǎē: “Najavyi 'ete ekoa ipi. Emimota rupi katu aiko ky'y”, na'ei. “Ekoa rupi katu aiko ijākarāgwerã rōmō aiko ipi”, na'ei, ajavy jē rewarã mō. Ajamǎē ajimokasi jē upi katu taiko, a'e pejē. A'evoa rōmō Kiristu erereko katu. Erekoawerã rē naja'ai ajamǎē aiko. Erekoa rã rē kōrijō tē aja'a aiko ky'y. ¹⁴Janejare'e epyteporopa Kiristu Jesu rē tajirovija, opyri taiko karuaru aiko. A'evoa rã rē kōrijō tē aja'a aiko ky'y. Ajawyi ajimokasiay wete emimota rupi katu taiko āmē.

¹⁵Jajimotekokuwa ekoa rē remē, jatekokuwa ee ipi. Ajamǎē ava mō pepytery rupi nomārāmoa'ui remē, Janejare'e omotekokuwa jētã Jesu rekoa rē, a'e rupi katu toiko ky'y. ¹⁶Manyvo jaiko remē, ekoa rupi jaiko maekwerã vo jēsi tijaiko ipi.

¹⁷Kee a'e pejē, eretārāgwerã kō. Āwitō ajimokasiay ywete Jesu remimota rupi aiko, tǎwīvo ve tapeiko. Pepyterã rupi a'evo ekoi mǎe kō reruparã mō tapeiko teve.

^h 3.6 J.K.R. 8.3; 22.4; 26.9-11

¹⁸Oiko jane kō kee e'i ywe'e tite mǎe kō: “Kiristu omānōma yvyra jipokana rē, eaiwererā repykarā mō. Ajawyi eremimotarā rupi aiko jē remē, nimanyvoi, ‘awyjepa’ e'ipa eaiwererā pē rewarā mō”, e'i ywe'e tite oupe mǎe kō. A'e kō kee ne'i ywe'e'i tite: “Kiristu remimota rupi jēsi taiko”, ne'i ywe'e'i tite kupa. Uve ijaty jane kō aepo e'i ywe'e tite oupe mǎe kō. A'e kō rewarā akusiwa remē, emoāgyo tesō erereko. Aja'o tesō aiko, aja'a ee kō remē. ¹⁹A'e kō wemimotarā rē ywesō oja'a iko ipi. Ojimorya rē ywesō teve oja'a iko kupa ipi. Ojimosioka kuwasi kupa mijā! Ajamāē ojimoe'e kōrijō tē kupa! Wekoa ikewarā rē ywesō oja'a py'yi ywe'e tite kupa ipi. Ajawyi jimomorijau wasua rena pupe tē ootā kupa ky'y.

²⁰Jane āmē janerena rā rē jaja'aray wete jaiko, Janejare'e rena rē. A'e kyty jaētā jaa, awyje māerā tijaiko karuaru. Janerōvijā Jesu Kiristu tē owyjytā uu janepijarā mō janereraa wena kyty, janerereko katuarā rōmō. Ajawyi simoa'u katu ivāea. ²¹Ikasiay Janerōvijā ywete. Pirujē jane kō pē ojimojōvijā wasutā, pirujē weminōgwerā kō pē, okasia rupi. Janepirā kō omoteetā okasia rupi. Janepirā age'ewarā nikasi. Omānōtā mǎe rā tē. Na'evo'āi janepirā wekovijanō remē. Āwitō Jesu pirā owaray māerā tē, āwivōtā wereko janepirā rā okasia rupi kāramō.

“Tapejiauvay ojeeve peiko”, e'i mǎē

4 ¹Āmō kee a'e, eretārāgwerā kō. Pejimokasi jē ikō Janerōvijā ywete revejē peiko nē, a'e pejē. Poroauvay rewarā mō aepo a'e pejē. Poroekaray wete aiko ipi. Aja'aray teve pene aiko ipi, emoryvay erereko pekupa rewarā mō.

²Age'e amogetatā rā'ī wāivī kō mō. Evotia eu mǎē. Āmō, Sītiki eu mǎē. A'e kō amogetatā rā'ī. [Kee e'i mǎē aenu penewarā: “Ijayvu teitete ojupe iko kupa ipi”, e'i mǎē.] Ajawyi eremikusiwarerā rupi kee a'e pemogeta. Janerōvijā ywete remīgwai kō tē rōwā sipōkō pejē mijā? a'e peupe. Ajawyi awyje tapejimory mijē ojeeve, Janerōvijā rē pejirovija mǎe kō rōmō. Tapejiauvay ojee peiko, a'e peupe.

³Kee a'e teve evo oposiko pemotekokuwa mǎē rōmō mǎē pē. Emojimoryoka āwī wāivī kō tojiauvay mijē iko kupa, a'e ene. Jypy remē itōkō oposiko ywete epyri Janejare'e ayvu e'eay mojenua rē iko kupa mijā. Keremēti pyri itōkō oposiko janereve iko kupa mijā. Āmō kō pyri ve oposiko janereve Janejare'e ayvu e'eay mojenua rē iko kupa mijā. Erā kō ojikusiwapa Janejare'e kareta rē, ipyri oiko karuarutā mǎe kō rōmō. Ajawyi emojimoryoka kō mijē, a'e ene.

⁴Kee a'e teve pejē, pirujē pejē. Tapenory py'yi ikō peiko nē, Janerōvijā ywete revejē peiko mǎe kō rōmō. Ajawyi tapenory ikō peiko nē, a'e mijē pejē.

⁵Sātāmy ekoi mǎe kō rōmō ikō tapeiko nē, kuise'ē Janerōvijā ywete uutā rewarā mō. Pirujē mirā kō rovake sātāmy mǎe kō rōmō tapeiko ipi.

⁶Tapejimopirai e'ã ikõ waypete penekoa remẽ nẽ. Janejare'e pẽ kõiĩjõ ikõ tapeporanu peiko nẽ. Emime'ẽgwerà kõ rẹ teve ikõ tapeja'a jẽ peporegeta ijupe remẽ nẽ. Penereko katua rẹ ikõ tapeja'a jẽ peiko nẽ. A'evoa rẹ penorya tapemome'u ijupe imoe'e ipi. ⁷Janejare'e ywesõ poromo'ãgatu mã'ẽ tẽ. Manyvo nijareko'ãi janemo'ãgatu ikuwaa. A'evoa rupi janepy'a mopiryvypy janerereko ipi. Nijanemopirai teve janerereko. A'evo ikõ tapenereko, Kiristu Jesu revejẽ peiko mãe kõ rômõ.

⁸Age'e kee a'età pejẽ, eretãrãgwerà kõ. Ikatuay wete mã'ẽ simo'y joe ipi, Jesu koty rewarà kõ rômõ. Ajawyi kee ja'età: Aje oporegeta mã'ẽ pãwĩ? ja'età. Temirovija tẽ pãwĩ? ja'età. Temimotekoe'e teve pãwĩ? Ivo mã'ẽ tẽ pãwĩ? ãmõ, ojireko katu nivoi mã'ẽ wyi mã'ẽ tẽ pãwĩ? ja'età. Ojimory katu ãmõ kõ rẹ mã'ẽ tẽ pãwĩ? ja'età. Owaray oporegeta ipi mã'ẽ tẽ pãwĩ? Temimoe'e tẽ pãwĩ? ja'età. Aepo ywesõ ikatu ja'età Jesu koty rewarà kõ rômõ ãmẽ. Aepo jaa rẹ tijajipy'amogeta jaiko ipi.

⁹Eayvukwerà itõkõ peenu katu, poromotekokuwa pepyterà rupi aiko remẽ. Pemã'ẽ gatu teve itõkõ ere ipi, manyvo aiko remẽ. ãwĩ ãwĩ kõ rẹ itõkõ pemã'ẽ. Ajawyi a'evo jẽ tapeiko. Tapenearai e'ã aekwerà wyi peiko. Janejare'e penevejẽ ekoità, pirujẽ janepy'a mopiryvypyarà rômõ.

“Erory penemimuurerà rẹ”, e'i mã'ẽ

¹⁰ãmõ, kee a'e pejẽ. Karakuri penemimuurerà ovãema ije. Eroryvay ee aiko. ãwitõ epãtavõ pekupa aposiko pyy pepyri remẽ, ãwĩvo mijẽ age'e peiko. Ajawyi eroryvay aiko. Aje, Janerõvijã revejẽ erory pene aiko, peja'a jẽ tesõ ere rewarà mõ. Kee na'ei ajamã'ẽ: “Manyvore sipõkõ nepãtavõĩ jypy remẽ kupa?” na'ei ajamã'ẽ, manyvo napejẽ'ãi epãtavõ pekupa mijã rewarà mõ. ¹¹Eporijau ywete rewarà mõ rõwã aepo a'e pejẽ ajamã'ẽ. Manyvo aiko remẽ, epy'a katu jẽ aiko ipi. Ajimo'epa a'evoa rẹ aiko ipi. ¹²ãmõ 'ary pẽ areko ywete sa'u ema'e kõ. ãmõ 'ary pẽ eporijau ipe aiko. Ajamã'ẽ manyvo aiko remẽ, epyrvypy katu jẽ aiko. Eamyay ipe remẽ, epyrvypy katu jẽ teve aiko ipi. Ekasi katu remẽ, epyrvypy katu jẽ teve aiko. Naiko ywe'ei ema'e kõ eupe remẽ, epyrvypy katu jẽ ve aiko. ãmõ, uve ema'e kõ remẽ, epyrvypy katu jẽ ve aiko. Manyvo nyvo aiko remẽ, epyrvypy katu jẽ aiko ipi, ajipokuwapa a'evoa rẹ aiko rewarà mõ. ¹³Manyvo nyvo aiko remẽ, Jesu Kiristu kasia rupi aiko, aã kõ tainõ.

¹⁴Ajamã'ẽ eroryvay epãtavõ pekupa age'e ky'y remẽ, ajimomorijau ajupa remẽ. ¹⁵Jypy remẽ Janejare'e ayvu e'ey amojenu pyy pepyterà rupi aiko remẽ itõkõ, epãtavõ pekupa ipi. Ajaire Masetonia yvy pe wyi aa imojenu remẽ itõkõ, pejẽ rômõ'ĩte itõkõ epãtavõ pekupa, Jesu koty rewarà kõ rômõ. Pejẽ rômõ'ĩte teve karakuri peme'ẽ ije epãtavõarà kõ rômõ. Pekuwapa a'evoa. ¹⁶Tesaronika taa pẽ eporijau aiko remẽ itõkõ, pemonooka jẽ karakuri ije. Karakuri pemono pyy. Ajaire itõkõ pemono

mijē.ⁱ 17Kee na'ei ajamā'ē. “Epātavō ywete kuwasi kupa!” na'ei pejē. Najimo'eai aiko. Janejare'e owaray wereko epātavō mǎe kō ipi, nokāte'āi eupe kupa remē, a'e kōrijō tē ajipy'amogeta ipi.

18Eapositu werupa penemimuurerà ije. Aā kareta akusiwa ipyya mojikuwaparà rōmō ajupa. Areko ywete ema'e kō age'e remē. Oyte ije ky'y. Eroryvay pene aiko āmē. Janejare'e ve oryvay pene, epātavō pekupa rewarà mō. Napekāte'āi ije rewarà mō.^j 19Imoma'e ywete mǎē rōmō tē Janejare'e ekoi. A'e tē nokāte'ā'āi 'ete pejē iko. Pirujē peporijau ee mǎe kō ome'ētà pejē ipi. Kiristu Jesu rē pejirovija katu rewarà mō a'evotà penereko. 20Janeruwasu tē Janejare'e. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

Kareta moawyjepaa

21Pirujē mokopewarà Kiristu Jesu koty rewarà kō wyi nerearai aiko ipi. Epyriwarà kō ve naearai pewyi iko ipi. 22Pirujē Janejare'e koty rewarà kō ikewarà kō opota ojimory pene ekareta rupi. Romā pewarà rōvijā wasu Sesa retā wryy pewarà kō ywesō a'evo ekoi.

23Jesu Kiristu tapenereko katu okatuaya rupi, Janerōvijā ywete rōmō. [Awyjepa aā ekareta ky'y.]

ⁱ 4.16 J.K.R. 17.1; 2Kor. 11.9 ^j 4.18 Jisyry. 29.18

Korosu

Pauru okusiwa Korosu wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Korosu wānà kō pè maekwerà. Nooi ajamā'ē Pauru Korosu taa kyty. Opātavōarà mō kōrijō omonooka a'e wānà kō gyty, Jesu rekoa tomojenu ijupe kō iko. Parasi eu emimono mō pè. A'e ywesō omotekokuwa Korosu wānà kō Jesu rekoa rē iko. Ajamā'ē Pauru oja'a jē ee kō, ke'irōwā teipe ekoi iwyi kō remē. Pauru wenu ekoa kō rewarà, jimopā'āga pè tui remē, Romā taa pè. Kee jaa āmē wenu Pauru: “Janejare'e ayvu rē poromo'e rā'āga māe kō uu Korosu wānà kō pytery pè. A'e kō omomoi kō tarepe ayvu e'eay wyi”, ejaa wenu. Aepo jaa wenu remē, kareta okusiwa imono ijupe kō, imotekokuwaa kō rōmō. Kee e'i ikusiwa: “Tapejimoripeoka e'ā ikō poromo'e rā'āga māe kō pè nē. Kiristu rōwā omo'e kō. Wekoa rupi tē poromo'e rā'āga iko kupa ipi... Ajawyi tapejapyaka e'ā ikō ijayvu kō rē peiko ipi nē”, e'i ikusiwa (Krs. 2.8). Aã kō rupi okareta omonooka. Tikiku. Onesimu. Āwī kō rupi okareta omonooka Korosu wānà kō pè.

Pauru ojikuwa ijupe kō

1 ¹⁻²Ije Pauru. Janejare'e remimota rupi Kiristu Jesu remimono rōmō aiko. Aã kareta akusiwa ajupa pejē, Kiristu koty rewarà kō pè, Korosu taa wānà kō pè. Kiristu revejē peiko māe kō tē pejē. Timoteu reve orokusiwatā imono peupe. Janeretārā vo mālē tē Timoteu, Jesu koty rewarà rōmō.

Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi penereko ipi nē. Tapepy'amopiryvpy katu ikō penereko nē.

“Pene orerory mālē oromome'u Janejare'e pè ipi”, e'i mālē

³Janejare'e pè oroporegeta peupewarà mō ipi, Janerōvijā Jesu Kiristu Ruu pè. Oreroryvay pene rewarà mō oroporegeta peupewarà mō ijupe

ipi. ⁴ Kee jaa penewarà oroenu: “Ojirovija katu Kiristu Jesu rè kupa”, jaa oroenu. “Pirujê Janejare'e koty rewarà kô wauvay kupa ipi”, jaa oroenu teve. Oreroryvay aepo jaa renu âmẽ.

⁵ Aje ywete Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà. A'e peenu ypy remẽ itôkô, Janejare'e pyri jaiko karuaru mãẽ pekuwapa. Ajaate peãrô ywete ipyri peikoa rà ky'y. A'evoa rè oromoe'e Janejare'e oroiko ipi.

⁶ “Janejare'e poroauvay okatuaya rupi ipi”, jaa peenu ypy remẽ, kee pejê: “Aje ywete a'evô”, pejê enu ipi. Aepo jaa peenu remẽ itôkô Janejare'e pepy'amoteeoka. Ijayvu pepy'a oporakapa. Âwitô a'evô peiko Janejare'e ayvu peenu remẽ, âwîvo ve âmô kô age'e remẽ wenu kupa remẽ. Âmô taa taa wânà kô wenu remẽ, a'evô ekoi teve kupa ipi. Ajaire pirujê yvy wânà kô a'evô wenu remẽ, a'evô tevetà ekoi kupa.

⁷ Parasi ypy itôkô a'evô omojenu pejê jypy remẽ. Oreremiauvay rômô Parasi ekoi. Kiristu remîgwai e'e rômô tè a'e ekoi, orevo. A'e oromono pekoty Janejare'e ayvu tomojenu pejê remẽ itôkô Janejare'e ayvukwerà rupi katu omojenu pejê.^a ⁸ Âmẽ ajaire ojivy uu orekoty remẽ, kee jaa omome'u oreupe:

– Janejare'e 'Âg rupi Korosu wânà kô poroauvay iko ipi, e'i oreupe.

⁹ Ajawyi Janejare'e pè oroporegeta peupewarà mô oroiko ipi. Penewarà oroenu ypy reme wyive oroporegeta peupewarà mô ijupe ipi, ajaate mãerã rômô ky'y. Kee oro'e ijupe peupewarà mô ipi: “Papa, emotekokuwa kô ne'Âg rupi, neremimota tokuwa kupa”, oro'e. “Pirujê neremimota rè emotekokuwa kô”, oro'e ijupe peupewarà mô ipi.

¹⁰ Janejare'e tekokuwaa rupi peiko remẽ, pekuwatã emimota rupi peiko. Imorya rupi peikotã âmẽ. Ivoa rupi peiko tevetã. Âmô, pejimotekokuwaokatã Janejare'e pè. Ajaate pejimotekokuwawaytã ee âmẽ peiko. ¹¹ Kee oro'e teve ijupe peupewarà mô:

– Epy'amokasiay kô ywete nekasiay wetea rupi, tojirovija jê iko imomãatã nere kupa, ojimomorijau ipe kupa remẽ. Taory jê iko kupa, ojimomorijau ipe kupa remẽ, oro'e ijupe peupewarà mô.

¹² Janejare'e kee e'ipa peupewarà mô: “Tete oike erena pè eupewarã kô rômô kupa, awyje epyri toiko kupa”, e'ipa peupewarã mô. Ajawyi ikô tapemoe'e penereko katua rè peiko ipi nê, a'e pejê. ¹³ Janejare'e tè janerekyipa nivoi tekoua pe wyi janerereko, âjãgai rôvijã po pe wyi. Janereraa Wa'yry remîgwai kô rômô, eeevejê tijaiko. Wauvay Wa'yry ereko. ¹⁴ Aje ywete Jesu remîgwai tè jane ky'y. A'e tè omãnô janerekovijarerã rômô. Janeaiwererã oitypyypioakapa janewyi omãnôa rupi. Ajawyi Janejare'e nomo'y'ãi janeaiwererã janere ky'y.^b

“Jesu ywesô ikasiay pirujê moma'e kô 'arã kytywarã rômô iko”, e'i mãẽ

¹⁵ Nomãëtyti ee mãẽ tè Janejare'e. Nojisaokari iko mãẽ tè Janejare'e. Ajamãẽ Kiristu rè jamãẽ remẽ, Janejare'e rè ivo teve jamãẽ kuwa. Uu vo

^a 1.7 Krs. 4.12 ^b 1.14 Eps. 1.7

ywete Ta'yry ekoi. Nuveive Janejare'e reminōgwerà mō remeve, uvepa teāmā Kiristu. A'e pirujē Janejare'e reminōgwerà kō 'arà kytymarà rōmō ekoi. ¹⁶ Janejare'e pirujē oinōoka remē, Kiristu tē oinō kō. Yva pewarà kō oinō. Āmō, yvy pewarà kō teve oinō. Āwitō ojisa mae kō oinō erokwa, āwīvo ve nojisai mae kō oinō erokwa. Janejare'e remīgwai yvapewarà kō ve oinō erokwa. Āmō, ija mae kō oinō teve.^c Pirujē ikasiay mae kō nomā'ētyti mae kō ve oinō teve. Wāi wāisō oinō erokwa. Pirujē uve mae kō Kiristu tē oinō. Kiristu pewarà mō Janejare'e oinōoka kō pirujē.

¹⁷ Pirujē age'e uve mae kō reko e'āve, Kiristu ekoipa teāmā. Age'e pirujē uve mae kō wereko jē okasia rupi ereko. Pirujē wenanōma kō erokwa, tatui kupa upa. Ajaate wereko kō jē ereko. ¹⁸ Janerōvijā wasu rōmō ekoi ipi, jajirovija ee remē. Jane'y rōmō ekoi. Āwitō yvyra rākā o'y rē ojipy remē tē katu ekoi. Nijui āmē. Āwīvo ve jane jaiko Kiristu rē jajipy jaiko remē tē katu jaiko. Ajawyi i'Āg rupi jaiko ipi. Poroāparō mā'e teve a'e. Āmō, a'e ypy opoera omānō maire. [A'e ywesō ikasiay mānōa wyi āmē iko.] Ajawyi pirujē weminōgwerà kō 'arà kytymarà rōmō ekoi ky'y.^d ¹⁹ Āwitō Janejare'e oiko teāmā, āwīvo ve Ta'yry ekoi. Ojevo jē Uu reve ekoi. Janejare'e remimota rupi katu tē a'evō ekoi. ²⁰ A'e rupi jajimory kuwa Janejare'e rē jaiko ky'y. Janejare'e nisirovijai 'ete mijā. Āmē Janejare'e e'i oupe:

– Era'yry mānōa rupi mirā kō arojivyokatā ekoty, tojimory mijē ere kupa ky'y, e'i.

A'evō wereko āmē. A'e rupi teve pirujē weminōgwerà kō werojivyoka okoty. Āwitō yvy pewarà kō, āwīvo ve yvapewarà kō. Jesu Kiristu yvyra jipokana rē omānō maekwerà rupi Janejare'e “awyjepa” e'i janeaiwererā kō pē ky'y.^e

²¹ Jypy remē itōkō waite peiko Janejare'e wyi peiko mijā. Ijāpā rōmō tē itōkō pejē peiko mijā, nivoi teāmā peiko rewarā mō. Nivoi mā'ē rē kōrijō tē itōkō peja'a peiko ipi mijā. Ajawyi napejimoryi 'ete Janejare'e rē peiko ipi mijā. ²² Ajamā'ē Janejare'e penerojivyoka okoty rewarā kō rōmō tapeiko ky'y. Pemojimoryoka wee penereko ky'y. Wa'yry mānōa rupi a'evō penereko ipi. Ajawyi peneraatā wena kyty opyri tapeiko karuaru ky'y. Ivo katu mae kō rōmō peneraatā opyri. Ava jē rōwā kuwa omo'y nivoi mā'ē pene āmē ky'y. [Ava jē rōwā wesatā nivoi tekoua a'e pē.] ²³ Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarā ojenu peupe remē wyive itōkō pejirovija ee peiko. Peārō ipyri peikoa rā. Ajawyi tapejirovija jē ikō ee peiko nē, a'e pejē. Tapejimokasi jē ikō ee peiko nē. Jesu rekoa tapeity e'ā āmē peiko. Āwitō peupe Janejare'e ayvu e'eay ojenu, āwīvo ve pirujē mirā kō pē ojenu jenu okwa ipi. Yvy popy kyty Jesu koty rewarā kō omojenu jenu erokwa. Ije ve, Pauru, amojenu jenu teve erokwa ipi, Jesu remīgwai rōmō.

^c 1.16 Nojimoāpāive Janejare'e rē kupa, oinō kō remē. ^d 1.18 Eps. 1.22-23

^e 1.20 Eps. 2.16

Pauru oposikoawerà omome'u remëwarà

²⁴Kiristu ayvu katu amojenu erokwa ipi. Ajawyi emomoriijau erereko kupa. Peupewarà mō ajimomoriijauoka ajupa. Kee e'ipa Janejare'e eupe: “Nejimomoriijau remë tè katu eayvu katu ojenutà Juteu rōwā mǎe kō pè okwa”, e'i. Ajawyi erory jē aiko, ajimomoriijau ipe aiko remë. Apota Kiristu koty rewarà kō mokasi tojirovija jē ee kupa, ajawyi. ²⁵Kee e'i Janejare'e ije: “Emokasi Kiristu koty rewarà kō, āmē ywesō tojirovija ywete ere iko kupa”, e'i. “Emotekokuwa Juteu rōwā mǎe kō eayvu rē. Pirujē eayvu rē emotekokuwa kō, tokuwa kupa”, e'i ije.

Ajawyi ijayvu rupi āwīvo aposiko peupewarà mō aiko ipi. [Eremikusiwarerà rupi ve poromotekokuwa ajupa ipi.] ²⁶Karamoe remë Janejare'e kee e'ipa oupe: “Juteu rōwā mǎe kō ve arojivytà epyri toiko karuaru kupa”, e'ipa oupe. Ajamā'ē a'evoa nomojikuwaokaive mirà kō pè mijā. Age'e remë tè katu omojikuwaoka Kiristu koty rewarà kō pè ky'y. ²⁷Kee jaa Janejare'e remikuwa, oupewarà kō pè omojikuwaoka mǎ'ē: Pepy'a pupe Kiristu Āg ekoi, pejirovija ee remë. Ajawyi ikatuay wete penekoa rā, Janejare'e pyri peiko karuarua rā. Aepo jaa omojikuwaokapa oupewarà kō pè ky'y. Ikatuay wete ijayvukwerà peupewarà mō.

²⁸Ajawyi Kiristu rekoa oromojenu jenu pirujē mirà kō pè erokwa ipi, tojirovija ee kupa ky'y. Pirujē oromotekokuwa, oterē jē tokuwa Janejare'e ayvu kupa. Āmō, oromokasi kō jē tojireko katu ivo tekoua rupi toiko kupa. Orojimokasiay Kiristu tekokuwaa rupi imotekokuwa kō, āwisō ivo katuay wete toiko kupa. ²⁹A'evoa rē aposiko ywete aiko ipi. Kiristu kasia rupi aposiko eewarà mojenu jenu erokwa, emokasiay wetea rupi.

Pauru oposikoa rē oporegeta remëwarà

2 ¹Apota pekuwa aposiko ywete peupewarà mō mǎ'ē. Āmō, Rautiseja taa wānà kō pewarà mō aposiko ywete mǎ'ē. Āmō, pirujē nomā'ēive ere mǎe kō pewarà mō mǎ'ē. ²Janejare'e pè kee a'e peupewarà mō: “Tojipy'amokasiay neayvu rupi iko kupa”, a'e peupewarà mō. Āmō, “Tojiauvay ojeeve iko kupa”, a'e. Āmō, “Tojimotekokuwavay Kiristu rē, nemojikuwapa mǎ'ē rē teve”, a'e peupewarà mō Janejare'e pè ipi. ³Kiristu rupi tè Janejare'e omojikuwaoka wekoa janeupe. Nomojikuwaokai 'ete weewarà mijā. ⁴Aepo jaa amome'u pejē, āwisō “aje ipō” tapejē ywe'e tite e'ā poromo'e rǎ'āga mǎe kō ayvukwerà pè peiko. A'e kō otekokuwa maevo sō tite iko. Ajamā'ē tapejimoripeoka e'ā ijupe kō, a'e pejē. ⁵Age'e nijamā'ēi ojee, [jimopā'āga pupeaju rewarà mō]. Ajamā'ē e'āg peneve ekoi, āwisō kupe'e teipeaju pewyi remë. Ajipy'amogeta jē pene aiko. Kee jaa penewarà aenu: “Ojimokasiay Kiristu rē ojirovija ojeeve iko kupa ipi. Nopoi 'ete Janejare'e ayvu e'ey wyi kupa”, e'i mǎ'ē aenu. Eroryvay aepo jaa aenu remë.

“Janejare'e ojikuwapa joupe ky'y”, e'i mǎě

⁶Pejirovijapa Kiristu Jesu rè, Penōvijā ywete rōmō. Aekwerà ve jě tapeiko, a'e pejě. ⁷Eevejě ikō tapeiko nē. Tapejimokasi jě ikō pejirovija jě ee peiko nē. Tapejimo'yvay ikō ee nē. Āwitō Parasi pemotekokuwa jypy remě Janejare'e ayvu rè, a'e rupi tapeiko jě. Āmō, penereko katua rè penory mǎě tapemome'u Janejare'e pè ipi.

⁸Āmō, pejapyaka rǎĩ ikō kee a'e pejě mǎě rè nē. Tapejimoripeoka e'ǎ ikō poromo'e rǎāga mǎe kō pè nē. Kiristu rōwā omō'e kō. Wekoa rupi tē poromo'e rǎāga iko kupa ipi. Ija rǎāga mǎe kō ve omotekokuwa rǎāga kō, toporomo'e rǎāga kupa ipi. Ajawyi tapejapyaka e'ǎ ikō ijayvu kō rè peiko ipi nē, a'e pejě. ⁹Kee rewarà mō aepe a'e. Kiristu ojimojane yvy kyty uu remě, Janejare'e tē tesō janepyterà rupi ekoi. A'evo ojikuwa janeupe. ¹⁰Ajawyi, Kiristu revejě peiko remě, o'Āg tē tesō pepy'a pupe oinō āmē. A'e ywesō ikasiay iko mǎě. Pirujě ikasiay mǎe kō 'arà kytywarà rōmō ekoi, nomǎětytyi mǎe kō 'arà kytywarà rōmō tesō. Pirujě ija mǎe kō 'arà kytywarà rōmō tesō ekoi.

Janejare'e poropy'amotee mǎě rewarà

¹¹Juteu kō ojimosōpire'o Janejare'e koty rewarà kō mojikuwaparà rōmō iko ipi. Ajamǎě a'evoa noekyi janeaiwererà janepy'a pupe wyi ipi. Kiristu āmē wekyipa peaiwererà pepy'a pupe wyi. Pemomoioika peaiwererà kasia wyi, eeevejě peiko remě. ¹²Pejimojāmorioka Kiristu ayvu rupi remě, Kiristu revejě pemānō maevo sō tite peiko āmē ky'y.^f Yvy pupe pejeaty rǎĩ maevo sō tite āmē peiko. Āmō, āwitō Janejare'e omomoera Kiristu okasia rupi toiko mijě, āwīvo ve penereko Kiristu revejě peiko mǎe kō rōmō. Pemomoerapa mǎě maevo sō tite peiko ky'y, awyje pepoerapa ipyau mǎě vo tapeiko ky'y, penako'i ikasia rè peiko remě.

¹³Jypy remě itōkō nivoi tekoua rupi kōrijō tē peiko ipi mijā. Ajawyi, “Teāgwerà vo tē kupa”, e'i Janejare'e peupewarà mō āmē mijā. Eeevejě rōwā peiko mijā, Juteu rōwā mǎe kō rōmō. Ajamǎě age'e, Kiristu revejě peiko ky'y. Ajawyi māerā peiko karuarutà ipyri peiko ky'y. Janejare'e pirujě peaiwererà omoje'opa pewyi āmē ky'y.^g ¹⁴Janevote nijamoje'o kuwa'āi janeaiwererà janewyi ipi. Jajimomorijau 'atà tē epy rōmō jaiko mijā. Ajamǎě Kiristu omoje'opa a'evoa omānōa rupi, yvyra jipokana rè omānō remě.^h ¹⁵A'evoa rupi teve ājāgai rōvijā nomokasiokai mǎě omojikuwaoka. Emīgwai kō kasia ve nomokasiokai. Āmō, pirujě ijayvukasi mǎe kō nomokasiokai. Kiristu omānō mǎě rupi a'evo ekoi. A'e ywesō ikasiay wete. A'evoa Kiristu omojikuwaokapa janeupe ky'y. Ajawyi, kee ja'e: “Haa! Nikasi miti ājāgai rōvijā Kiristu rovake ky'y!” ja'e ipi.

^f 2.12 Rom. 6.4 ^g 2.13 Eps. 2.1-5 ^h 2.14 Eps. 2.15

Poromo'e rā'āga mǎe kō ayvu rewarà

¹⁶ Ajawyi tapejapyaka e'ǎ poromo'e rā'āga mǎe kō rē ipi. Kee e'i tite kupa: “Napejikoakui sō remē, nivoi peiko”, e'i tite kupa ipi. “A'e ja'u ipi. A'e nija'ui ipi”, e'i tite kupa ipi. Moma'eyvary pewarà mō teve aepo e'i kupa. Kee e'i teve kupa: “Janejare'e moetea 'arà rē jaja'a ipi”, e'i kupa. “Āmō, jay pyau remē jaja'a ee ipi. Āmō, jimoava 'arà remē teve jaja'a ee ipi”, e'i kupa ipi. “A'evō 'evo tijaiko ikenē”, e'i tite kupa ipi.ⁱ ¹⁷ Aepo e'i kupa remē, Janejare'e rekoa rupi katu ywe'e rōwā aepo e'i ajamā'ē kupa. A'evō rupi rōwā Janejare'e janerereko katu ipi. Aje ywete Kiristu rē jajirovija remē tē janerereko katu ipi. [Ajawyi aepo e'i kupa remē, taperovija ywe'e tite e'ǎ ikō ijayvu kō nē, a'e pejē.]

¹⁸ Kee e'i teve kupa. Nojimoe'ei rā'āga iko kupa. Āmō, yvapewarà kō omoe'e rā'āga kupa ipi. “Epouvaiawerà rupi āwīvoa akuwa”, e'i tite kupa ipi. “Emā'ē! Ore ywesō orokuwa. Āwitō yvapewarà kō oromoe'e ipi, āwīvo ve pejē tapemoe'e kō teve”, e'i tite teve kupa ipi. Aepo e'i epe penerōarō kupa. Ajamā'ē “aje ipō” tapejē ywe'e tite e'ǎ ijupewarà kō mō. ¹⁹ A'e kō nojirovijai Kiristu rē oōvijā rōmō kupa. Nojimo'yi ee kupa. Jane āmē jajimo'ypa ee mǎe kō rōmō jaiko. Kiristu pē kōrijō, “Orerōvijā ywete Ene”, ja'e ipi. Ajawyi pe'itypyte eeve jaiko ipi. A'e tē janemokasi ipi. A'e tē janemotekokuwa teve ipi. A'evō Janejare'e opota tijaiko ipi, pe'itypyte rōmō.

Otekokuwa maevo sō tite mǎ'ē rewarà

²⁰ Janejare'e pemojimo'ypa Kiristu rē tapeiko ky'y. Imānōa rupi omānō mǎ'ē vo jē pejē peiko eevejē. Omānōa rupi pemomoioka ājāgai rōvijā po pe wyi. Nikasi 'ete pejē ky'y, Kiristu kasia rupi peiko remē. Ija mǎe kō ve nikasi pejē. Pirujē ikasiay mǎe kō nomā'ētyti mǎe kō ve nikasi pejē. Ajawyi poromo'e rā'āga mǎe kō ayvu rē tapejapyaka e'ǎ peiko ky'y. ²¹ Kee e'i tite kupa mǎ'ē: “Aā tapeporu e'ǎ. Āmō, aā tape'u e'ǎ. Āmō, aā tapepyy e'ǎ”, e'i tite kupa mǎ'ē rē tapeja'a e'ǎ ky'y. ²² Moma'e rā rōmō rōwā aepo jaa. Ovōte aepo e'i kupa. Janejare'e rōwā aepo jaa rē omoe'oka kō ipi. ²³ A'evō poromo'e rā'āga mǎe kō ekoi ipi. Otekokuwa maevo sō tite tē kupa. Nojimoe'ei rā'āga teve kupa. Ojikoaku teve temi'ō iteetejē mǎ'ē wyi iko kupa ipi. Kee e'i tite kupa: “Janejare'e orytā ere, āwīvo aiko remē”, e'i tite kupa ipi. Otekokuwaa rā'āga rupi tē a'evō ekoi kupa. Moma'e rā rōmō rōwā a'evō ajamā'ē. Nijanepy'amotee kuwa'āi a'evōa ipi. Nijanemokasi'āi teve janeaiwererā reitypypyia rē. Ajawyi kee taoty a'evō mǎ'ē pē: “Otekokuwaway maevo sō tite tē āwī”, taoty.

“Peneko ai pykwerà oje'opa”, e'i mǎ'ē

3 ¹ Pemānōma mǎ'ē vo 'ejē peiko mijā. Ajamā'ē age'e remē Kiristu rupi pepoerapa peiko ky'y. Ajawyi Janejare'e rena pē peikoa

ⁱ 2.16 Rom. 14.1-6

rã rè tapeja'a ky'y. A'e pè Kiristu ekoi ipi. Janejare'e 'ekatu kytyre wapy upa, Jõvijã wasu rômõ tẽ tesõ ky'y. ² Ajawyi Janejare'e rena pè peikoa rã rè tẽ tapeja'a katu peiko ky'y. Ikewarà rè rōwã tapeja'a ky'y. ³ Peneko ai ypykwerà opa ky'y. Janejare'e revejẽ peiko ky'y, Kiristu rupi. ⁴ Penerekoarà rômõ tẽ Kiristu ekoi ky'y. Kiristu ovãe mijẽ yvy pè remẽ, Jõvijã wasu rômõ ojikuwatà uu ky'y. Ojikuwa remẽ, pejẽ ve ipyri peikotã. ãmẽ sõi ipyri penoryvaytã Kiristu pyriwarà kō rômõ peiko ãmẽ ky'y.

Peneko pyau rewarà

⁵ Ajawyi kee tapeiko ky'y. Tapeja'a mijẽ e'ã ikō peneko aiwerà rè ipi nẽ. Pemãnõ mãẽ vo 'ejẽ tapeiko, peneko aiwerà wyi ipi. Jimomy'aa wyi. ãmõ, jitupia wyi. ãmõ, jipy'amogeta ai wyi. ãmõ, koivo kō moma'e kō rè jitupia wyi teve. "Ema'e rômõ kuwasi mijã", e'i mãẽ wemimotarà rè ywesõ oja'a Janejare'e wyi. ⁶ A'evoa rè oja'a mãe kō noerovija'ãi Janejare'e ãmẽ ipi. Ajawyi Janejare'e omomorijau kõtã. ⁷ A'evõ itōkō peiko mijã. Penemimota ai rè ywesõ peja'a tite peiko ipi mijã. ⁸ Age'e a'evoa tapeityypyipa ky'y. Ma'e. Tapejikō'õ ai e'ã peiko ky'y. ãmõ, tapejiapy'a e'ã pejikō'õ rômõ ipi. ãmõ, toporomojaiwe e'ã teve peayvu rupi ipi. ãmõ, ayvu teminu tare'ã rè tapeporegeta e'ã teve. ⁹ ãmõ, tapewari e'ã teve ojiupe. Peneko ai ypykwerà opa.

¹⁰ ãwitō kamisa aiwerà jaekyi imomo ipi. Ipyau mãẽ tẽ japyppy mijẽ. ãwĩvo ve peiko ky'y. Peneko pyau rupi tẽ peiko ky'y. Ajawyi ivo mãẽ rè kōrijō tẽ tapejipy'amogeta ky'y. Ajaate peneinōgarerà weruparà mō penerekotã. Ajaate pemotekokuwawaytã wekoa rè.^j ¹¹ Janereko pyau rupi jaiko remẽ, pe'ĩpyte mãẽ rômõ jaiko ikoty rewarà kō rômõ. ãwitō Juteu kō, ãwĩvo ve Juteu rōwã mãe kō. Ajawyi "ãmõ tẽ" taoty e'ã Kiristu rè ojirovija mãe kō pè ipi, ojevo jẽ pirujẽ Janejare'e pè jaiko rewarà mō. Taa wasu pewarà kō. ãmõ, ka'a pè ojimoena mãe kō teve. Temĩgwai ai kō teve. Temĩgwai rōwã mãe kō teve. Ojevo jẽ Janejare'e pè jaiko, Kiristu koty rewarà kō rômõ. Pe'ĩte janerōvijã mãe kō rômõ jaiko. Kiristu tẽ Janerōvijã rômõ ekoi. A'e tẽ o'ãg oinō janepy'a pupe, janejãvijō jẽ.

¹² Pejẽ Janejare'e koty rewarà kō rômõ tẽ peiko. Emiauvay kō rômõ tẽ peiko ipi. Oupe pepyteporo maekwerà kō tẽ pejẽ. Ajawyi ãwitō Janejare'e janeporijauesa ipi. Oja'a katu janere ipi. Nijanererōarōi ipi. Ikatusa rupi janerereko ipi. ãmõ, nijanemojikōtevẽi teve ipi. A'evõ ve tapeiko eruparà mō tapeiko. ¹³ Ava mō sō pemojaiwe remẽ, tapeovajarĩ e'ã ãmẽ. Ivo tapeiko jẽ peiko ãmẽ. ãwitō Kiristu "awyjepa" e'ipa peaiwererà pè, tãwĩvo ve pejẽ.^k ¹⁴ ãmõ, poroauvaya rupi ywesõ tapeiko ipi. ãmẽ sõi pejimo'āgatutã ojee peiko ky'y.

¹⁵ Janejare'e opota ikatuay peiko pe'ĩpyte rômõ. Ajawyi manyvo peiko mãẽ rè peja'a peiko ipi remẽ, Kiristu tapepy'amopiryvypy katu penereko

j 3.10 Eps. 4.24 k 3.12-13 Eps. 4.2,32

ipi. Āmō, penoryvaya ikatuay penerekooka mā'ē, a'e tapemome'u Janejare'e pè ipi. ¹⁶Kiristu ayvu tapemojimoena pepy'a pupe ipi, a'e rupi katu tapeiko. Ijayvu tapemome'u ojiupe, ojevo jē tapekuwa āmē peiko, āmē ywesō tapetekokuwavy peiko. Āmō, tapemoe'e Janejare'e pejīgarà rupi peiko ipi. Janejare'e ayvu rē pejīga mā'ē rupi. Āmō, Jesu moe'ea rē pejīga mā'ē rupi. Āmō, Janejare'e Āg rupi pejīga mā'ē rupi. Wāi wāisō pejīga mā'ē rupi tapeiko ipi. Pejīga remē, “Nekatuay wete oreupe, Papa”, tapejē pepy'a pupe ipi. ¹⁷Āmō, Jōvijā Jesu koty rewarà e'eay rōmō tapeiko ipi. Ikatuay tapeporegeta mirà kō pè peiko ipi. Ikatuay mirà kō tapereko ipi. Āmō, tapemoe'e Janejare'e Jōvijā Jesu rupi tē ipi.¹

“Kee tijaiko Kiristu koty rewarà kō rōmō”, e'i mā'ē

¹⁸Kee a'e tarà mijē pejē, manyvo tijaiko Kiristu koty rewarà kō rōmō ipi. Imēma māe kō pè rā'ī a'etā. A'e kō pè kee a'e. Pemēnā ayvu rupi ikō tapeiko ipi nē, Janerōvijā ywete koty rewarà e'eay rōmō, a'e pejē.^m

¹⁹Āmō, erekwapa māe kō pè teve kee a'e. Penerekwarà kō ikō tapeavay ipi nē, a'e. Tapemojaiwe e'ā ikō penerekwarà ipi nē, a'e pejē.ⁿ

²⁰Āmō, peākarāgwerà kō pè kee a'e. Pepapa ayvu rupi katu ikō tapeiko ipi nē. Pemāmā ayvu rupi katu ikō tapeiko teve nē, a'e pejē. Orytā Janejare'e āmē pene ipi.^o

²¹Āmō, kee a'e ipapa kō pè. Imāmā kō pè teve. Peākarāgwerà kō pemotekokuwa ipi remē ikō ikatusa rupi tapemotekokuwa kō ipi nē, a'e pejē. Ojimokasitā peayvu rupi āmē iko kupa.^p

²²⁻²³Āmō, kee a'e teve temīgwai kō pè. Taperovija katu ikō penōvijā ayvu ipi nē, a'e pejē. Pirujē e'i mā'ē rupi katu tapeiko. Ovae kōrijō tē rōwā a'evō tapeiko. Eā'ā rupi ve taperovija katu peiko. Tapeposiko katu teāmā penōvijā pè. Kee tapejē pepy'a pupe: “Erōvijā ywete Kiristu orytā ere aposiko katu erōvijā pè remē”, tapejē pepy'a pupe. ²⁴Janerōvijā Kiristu tē Penōvijā e'e rōmō. Ajawyi ikatu imorya rē ywesō tapeja'a, penōvijā yvy pewarà kō morya wyi, a'e tē kāramō pemoepytā rewarà mō. Pirujē wemīgwai kō omoepytā. Omokatupa amātejē janerepy rā. A'evō rē tapeja'a jē peiko. ²⁵Āmō, poromosā'āga remē, nivoi māe kō omomorijautā, ijāvijō kō jē.^q

4 ¹Kee a'e teve wemīgwai rē ojimojōvijā māe kō pè. Ivo katu ikō penemīgwai pereko nē, a'e pejē. Temīgwai teve pejē. Penōvijā e'e vyapewarà remīgwai kō rōmō peiko.

Janejare'e pè japoregeta mā'ē rewarà

²Āmō, kee a'e jē pejē. Tapeporegeta py'yi jē ikō Janejare'e pè ipi nē. Tapemoa'u jē peporegeta ijupe remē ipi. Āmō, emime'ēgwerà kō wyi

¹ 3.16-17 Eps. 5.19-20 ^m 3.18 Eps. 5.22; 1Pe. 3.1 ⁿ 3.19 Eps. 5.25; 1Pe. 3.7

^o 3.20 Eps. 6.1 ^p 3.21 Eps. 6.4 ^q 3.22-25 Eps. 6.5-8

tapenearai e'ã ipi. Ee kō penorya tapemome'u Janejare'e pè ipi. ³ ãmē 'arà peve orerewarà tapemome'u ijupe ipi. Oropota Kiristu rekoa oromome'u jē nokuwaive mǎe kō pè, ike jimopā'āga pupe oraju remē. Oromojenu rewarà mō itōkō oremopā'ā kupa mijā. Ajawyi a'evoa rē ikō peporegeta Janejare'e pè nē, a'e pejē. ⁴ Kee tapejē eupewarà mō: “Emokasi Pauru neayvu mojenua rē, ivo katu tomojenu”, tapejē Janejare'e pè eupewarà mō ipi. Manyvo Janejare'e opota tamojenu mǎ'ē rupi katu tamojenu aiko.

“Tapemome'u Jesu rekoa”, e'i mǎ'ē

⁵ Tapetekokuwa manyvo tapereko noerovijai mǎe kō imotekokuwa Janejare'e ayvu rē. Peporegeta ijupe kō remē, Kiristu rekoa ywesō tapemome'u ijupe kō ipi. ⁷ ⁶ Ikatusa rupi tapemotekokuwa kō ipi. Tekokuwaa katu rupi peporegetatà ijupe kō ãmē ipi, ijāvijō kō jē.

Pauru ojimorypa kō rē oja'a remēwarà

⁷⁻⁸ Eremikusiwarerà Tikiku rupi amonookatà pekoty. Oreremiauvay tē Tikiku. Orevejē Janerōvijā remīgwai rōmō oposiko katuay wete ipi. A'e ovāe pepyri remē, manyvo aiko maekwerà omojenutà pejē pemokasia mō ãmē ky'y. ^s ⁹ Onesimu ve ãmō oromonookatà upi. Penena wānerà tē itōkō a'e. Oreremiauvay teve a'e. Eretārā vo mǎ'ē Jesu koty rewarà rōmō. A'e kō pirujē omojenutà pejē, tapekuwa manyvo aiko mǎ'ē. ^t

¹⁰ Aritaku jimopā'āga pupe epyri tui upa. A'e opota ojimory pene eremikusiwarerà rupi. ãmō, Maku ve opota ojimory pene. Panape mōmirī a'u a'e. Kōitokō oo penesa remē, “Tapeja'a katu ikō ee nē”, a'epa itōkō pejē. A'e pewarà mō a'e. ^u ¹¹ ãmō, Josue, Jutu eu teve mǎ'ē. Mokojejō opota ojimory pene eremikusiwarerà rupi. A'e kō kee jaa mojenua rē oposiko ereve: “Janejare'e tapemoēoka pe'arà kyty”, ejaa rē. Nuvei ãmō Juteu kō a'evō ereve oposiko mǎe kō. A'e kō tē epātavō ywete emokasiay ipi.

¹² ãmō, Parasi opota ojimory pene eremikusiwarerà rupi, pepytery pe wyi tē itōkō uu orepātavō mǎ'ē. Kiristu Jesu remīgwai e'eay teve a'e. Oporegeta ywete Janejare'e pè peatyry pewarà mō ipi. Kee e'i peupewarà mō ipi:

– Emokasi kō tojimomāatā jē pene iko kupa. Pirujē neremimota rupi katu toiko kupa. Ojimotekokuwapa mǎe kō rōmō a'evō toiko kupa. A'evoa rōmō teremokasi kō jē ipi, e'i Parasi Janejare'e pè peupewarà mō ipi. ^v

¹³ Aje ywete, oposiko ywete Parasi peupewarà mō ipi, Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē rupi. ãmō, Rautiseja taa wānā kō pewarà mō teve oporegeta Janejare'e pè ipi. ãmō, Jerapori taa wānā kō pewarà mō teve. Aenu oporegeta Janejare'e pè peupewarà mō ipi remē.

^r 4.5 Eps. 5.16 ^s 4.7-8 J.K.R. 20.4; 2Tim. 4.12 ^t 4.9 Prm. 10-11

^u 4.10 J.K.R. 19.29; 27.2; Prm. 24 ^v 4.12 Prm. 23

¹⁴ ãmõ, Rukasi ve opota ojimory pene eremikusiwarerà rupi. Poropõanõgarà tè Rukasi. Oreremiauvay teve a'e. ãmõ, Temasi ve opota ojimory pene. Mokopejõ opota ojimory teve pene eremikusiwarerà rupi mǎe kō.^w

¹⁵ Aã rè oropota ojimory eremikusiwarerà rupi. Kiristu koty rewarà Rautiseja taa wǎnà kō rè. ãmõ, orekõjǎ a'u Nĩpa rè. ãmõ, etǎ wryy pè ojimoaty Janejare'e moe'e ipi mǎe kō rè ve. A'e a'e kō rè oropota orojimory.

¹⁶ Pejẽ ypy eremikusiwarerà pemogeta. Pemogeta paire, tapemono Rautiseja taa wǎnà Jesu koty rewarà kō pè rǎĩ, tomogeta ojimoaty kupa remẽ enu. Āwĩvo ve a'e kō pè akusiwa mǎẽ tomonooka peupe, pejẽ ve tapemogeta pejimoaty remẽ enu. Ikatuaytǎ a'evo peiko remẽ.

¹⁷ ãmõ, kee tapejẽ Akipu pè: “Janerõvijǎ ywete remĩgwai tè ene. Tereity e'ǎ ikõ neposikoa nẽ. Tereposiko jẽ, ajaate nemoawyjepa”, tapejẽ ijupe imokasia rōmõ.

Kareta moawyjepaa

¹⁸ Ije ywete aã Pauru rōmõ akusiwatǎ pejẽ ky'y, epo pè tè. Jimopǎ'āga pupe wyi akusiwa ajupa imono pejẽ. Ajawyi tapenearai e'ǎ ewyi, a'e pejẽ. [Eupewarà mō tapeporegeta jẽ Janejare'e pè ipi].

Janejare'e ikõ tapenereko katu okatuaya rupi ipi nẽ.

[Awyjepa eremikusiwarerà ãmẽ ky'y.]

^w 4.14 2Tim. 4.10-11; Prm. 24

1 Tesaronika

Pauru okusiwa ypy Tesaronika wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Tesaronika wānà kō pè maekwerà. Pauru oo taa taa rupi Jesu rekoa rè poromotekokuwa remē, Tesaronika taa kyty ve oo. A'e pè Juteu rōwā mǎe kō omotekokuwa Janejare'e ayvu rè iko. A'e kō ojirovija Jesu rè āmē ky'y (J.K.R. 17.1-10). Ajamā'ē Juteu kō ojikō'ō Pauru rè, Juteu rōwā mǎe kō omotekokuwa rewarà mō. Ajawyi Pauru nopyta pukui a'e taa pè upa. Ojisyry oo. Pereja taa kyty rā'ī oo. Ajaire Koritu taa kyty oo. A'e pè Jesu koty rewarà Tesaronika taa wānà kō rekoa ojenu ijupe. Timoteu oo esa kō remē, ekoa kō rè omā'ē. Ajaire omome'u Pauru pè. “Ojimokasi jē ojirovija Tesaronika wānà kō Jesu rè”, e'i. “Poroaувay teve kupa ipi”, e'i. Ajawyi Pauru kareta okusiwa imono ijupe kō, āmē ywesō imokasia kō rōmō. Okusiwa ijupe kō remē, “eretārāgwerà kō” e'i ijupe kō. Manyvo ekoiawerà rè omoja'aoka kōtā okareta rupi. “Kāramō Jesu uu mijē remē, ojirovija ee maekwerà kō pirujē werutā oupi”, e'i teve kareta rupi imono ijupe kō (1Tes. 4.14). Tesaronika wānà kō ojimomorijau upa rewarà mō, aã kareta rupi Pauru omotekokuwa kō imokasi kō jē toiko kupa.

Pauru ojikuwa Tesaronika wānà kō pè

1 ¹Ije Pauru. Aã kareta akusiwa ajupa pejē. Sirasi^a ve epyri tui upa akusiwa kareta ajupa remē. Āmō, Timoteu epyri tui ve upa.

Aã kareta akusiwa imonooka pejē, Tesaronika taa wānà kō pè. Janejare'e, Janeruu e'e koty rewarà kō atyry tè pejē. Janerōvijā Jesu Kiristu koty rewarà kō atyry teve pejē.

Janejare'e ikō tapenereko katu okatuaya rupi nē. Tapepy'amopiryvypy katu teve ikō nē.

^a 1.1 Siuvanō teve eu ijupe.

“Pejikuwa katu Jesu koty rewarà kō rōmō”, e'i mā'ē

² [Ojenu penewarà ike ije, kee e'i oreupe kupa remē: “A'e kō ivo katu tē ekoi”, e'i omojenu penewarà oreupe. Ajawyi orokuwa penewarà.] Ajawyi oroporegeta peupewarà mō Janejare'e pē ipi. ³ Kee oro'e ijupe peupewarà mō ipi: “Ojirovija katu nere kupa ipi”, oro'e. “Nerau katu kupa ipi. Ajawyi poropātavō gatu kupa ipi”, oro'e. “[Nopi neayvu mojenua wyi kupa ipi. Ojimokasiay wete imojenua rē kupa.] Okuwa katu Janerōvijā Jesu Kiristu ovāe tarā mijē kāramō mā'ē kupa. Ajawyi nopoi'āi nere ojirovija mā'ē wyi kupa ipi”, oro'e Janejare'e pē peupewarà mō ipi.

⁴ Aje ywete Janejare'e remiau kō tē pejē, erētārāgwerà kō. Pepyteporopa wākarāgwerà kō rōmō penereko. ⁵ Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà oromojenu ypy pejē remeve itōkō peenu katu peiko. Aje ywete Jesu rekoa oromojenu maekwerà. Pekuwa oreayvu rupi rōwā poromotekokuwa oroiko ipi. Janejare'e kasia rupi tē poromotekokuwa oroiko ipi. I'Āg kasia rupi tē poromotekokuwa oroiko ipi. Pepyterà rupi oroiko remē itōkō, Janejare'e ayvu rupi katu oroiko ipi. Norojavyi 'ete itōkō Janejare'e rekoa pepyri oroiko remē. A'evō oroiko remē, pekuwapa manyvo tekoua ky'y. A'e rupi jēsi peiko ky'y. ⁶ Ajawyi āwitō Janejare'e ayvu rupi katu oroiko, āwīvo ve pejē peiko āmē ky'y. Āwitō Janerōvijā ywete Uu ayvu rupi katu ekoi ipi, werovija katu Uu, āwīvo ve pejē peiko ky'y. Ajawyi penory katu peiko ky'y. “Awyje Jesu rekoa rupi tijaiko ky'y”, pejē rewarà mō penory peiko. Janejare'e 'Āg tē pemoryoka. Ajawyi, āmō kō pemoai epe remē, “Ānī, norojivy'āi mijē oreaiwererā kyty ky'y”, pejē ijupe kō ipi. Penory jē Jesu ayvu rupi peiko ky'y.^b ⁷⁻⁸ Ajawyi poromotekokuwa māe kō rōmō peiko ky'y. Janejare'e ayvu rē poromotekokuwa māe kō rōmō peiko ky'y. Ajawyi Masetonia yvy wānā kō pē penewarà ojenu remē, “Jane ve Jesu remīgwai kō rōmō jaikotā”, e'i āmē kupa. Āmō, Akaja yvy wānā kō ve aepo e'i. Pevo jē ekoi kupa ky'y. Āmō yvy yvy wānā kō ve a'evō ekoi. Ajawyi, “Aje ywete pō Janejare'e rē ojirovija jē kupa?” noro'ei peupewarà mō ky'y, aje pejikuwapa rewarà mō. ⁹ A'e taa taa wānā kō tē manyvo peiko mā'ē omojenu oreupe ipi. Kee e'i kupa:

– Tesaronika taa pē peo ypy Janejare'e ayvu e'ey mojenū remē itōkō penereko katuay kupa! Janejare'e ayvu e'ey wenu kupa remē itōkō opoi ojarā rā'āga jimoātāgwerà kō wyi kupa ky'y, e'i. Janejare'e oiko teāmā mā'ē tē omoe'e kupa ky'y. Ijayvu rupi katu ekoi kupa ipi, e'i.

¹⁰ Aje Janejare'e Ra'yry Jesu rē ojirovija katu kupa ipi. Janerereko katu jē janerereko jimomorijau wasua wyi mā'ē rē ojirovija kupa. Janejare'e omomoera eraa wena kyty yva pupe maekwerà rē ojirovija kupa. “Aje

^b 1.6 J.K.R. 17.5-9

Jesu uu tarà mijē”, e'i Tesaronika wānà kō. Ivāea wārō jē kupa ipi, ikoty rewarà kō rōmō, e'i peupewarà mō oreupe kupa.

Ajawyi orokuwa penewarà.

Pauru omome'u oposikoawerà

2 ¹⁻²Norooive penena kyty oreposiko pepytery pè remē itōkō Piripu taa pè rāṭ oroposiko oroiko. A'e pè oroiko remē itōkō, oreayvu noerovija tari māe kō oremojaiweay orerereko. Ijayvu ai wete itōkō oreupe kupa, Jesu ayvu e'ey teipe oromojenu remē. Ajamāē noropi imojenua wyi. Oromojenu jenu jē erokwa. Janejare'e oremokasi jē rewarà mō a'evō oroiko. A'evō mijē penena pè. [Noerovijari māe kō oremojaiwe ipe remē itōkō oromojenu jē itōkō pejē āmē. Noropoi ijayvu mojenua wyi penena pè oroiko.] Ajawyi tē mōāārōwā pepyterà rupiwarà kō ojirovija ee ky'y. Aje ywete noroposiko pānēi pene.^c

³Aje, Jesu ayvukwerà mojenu tē orojo pekoty. Orewari rōmō rōwā orojo. Pewāivī'y rewarà mō rōwā teve orojo. “Ja'e si a'e kyty jajimoe'eoka ijupe kō”, noro'ei teve. A'evō rōwā oroiko. Ayvu e'ey mojenua mō kōrijō tē orojo pekoty. ⁴Janejare'e tē oremuroka toporomotekokuwa ayvu e'ey rē. Ajawyi ijayvu e'ey tē oromome'u pejē. Jane kō morya mō rōwā poromotekokuwa ipi. Aje Janejare'e morya rōmō tē oroiko. Janejare'e okuwa a'evō oroiko ipi, janepy'a pewarà okuwa māē tē a'e rewarà mō.

⁵Poromory rā'āga rōwā itōkō pepyterà rupi oroiko remē ipi. Aje ywete poromory oroiko ipi. “Mire'ey kupa”, noro'e teywetei peupewarà mō pemorya rōmō oroiko ipi. Pekuwapa a'evō rōwā oroiko māē. Mōrijō tekoua māē rupi rōwā poromotekokuwa oroiko ipi. Janejare'e ayvu pejavy tite remē, “Aje pejavy”, oro'e itōkō pejē ipi. Janejare'e okuwa a'evō oroiko māē. ⁶Kee noro'ei teve pepyterà rupi oroiko remē: “Jane kō oremoe'e kuwasi!” noro'ei ipi. A'evō ve āmō kō pyterà rupi oroposiko remē, aepe noro'ei. Jimoe'ea rē rōwā oroposiko ipi.

Kiristu remimonokwerà kō rōmō oroposiko pepyterà rupi oroiko. [Penōvijā kō rōmō teipe oroiko.] Ajamāē norojimomojyi pekoty oroiko. “Karakuri tapeme'e oreupe orema'e kō repy rōmō”, noro'ei itōkō peupe. Oro'e kuwa mijā. ⁷Ajamāē ikatusa rupi kōrijō poroereko ipi. Āwitō wāivī omemyry wereko katu, āwīvo tē oroiko ipi. ⁸“Orojime'e kuwasi ipo kō pè”, oro'e tesō peupewarà mō, Jesu rekoa katu oromome'u pejē remē. Kōē jawe jawe itōkō poropātavō ipi. Poroauvay rewarà mō a'evō poroereko ipi.

⁹Kee a'e teve pejē, tapeja'a jē ee, eretārāgwerà kō. Mape remē norerako'i pene orema'e rā kō rē, Jesu rekoa katu rē poromotekokuwa penena pè remē. Oroposiko ywete itōkō orema'e rā kō repy rōmō ipi.^d Aryvo oroposiko ipi. Pya rupi teve. “Tiwaype e'ā Tesaronika wānà kō pè”, oro'e rewarà mō a'evō oroiko ipi.

^c 2.1-2 J.K.R. 16.19-24; 17.1-9 ^d 2.9 Tetā ropa reinōa rē oposiko maevo. J.K.R. 18.3

¹⁰Ivo katuay itōkō oroiko pepyterà rupi Jesu rè orojirovija mǎe kō rōmō. Ivo katu teve poroereko oroposiko pepyryvo remē. Norojavyi pe'ĩ tekoua katu mō ipi. Kō'ē jawe jawe pemā'ē orere, a'evo oroiko remē. Ajawyi pekuwa āwīvo oroiko mǎ'ē. Janejare'e ve okuwa katu orerewarà.

¹¹Āwītō janeruu janerereko katu ipi, āwīvo itōkō poroereko katu ipi.

¹²Poropy'amokasi jē itōkō poroereko ipi. “Janejare'e remimota rupi jēsī tapeiko”, oro'e itōkō pejē. “Pejo emoēoka pe'arà kyty pekupa”, e'ipa Janejare'e janeupe. “Poroeraatà erena ikatuay wete mǎ'ē kyty epyri tapeiko karuaru”, e'ipa jane. A'evoa rè itōkō poropy'amokasi poroereko ipi, pepyterà rupi oroiko remē.

¹³Āmō, Janejare'e ayvu e'eay oromojenu peupe remē itōkō, pejirovija katu Jesu rè ky'y. Kee pejē āmē enu: “Jane kō tekokuwaa rōwā oroenu. Janejare'e remikuwa tē oroenu”, pejē itōkō enu ipi. Aje ywete Janejare'e remikuwa tē oromojenu. A'evoa pekuwa katu, Janejare'e pemotekokuwa wayvu e'eay rè rewarà mō. Ajawyi oroporegeta Janejare'e pē remē, “Nekatuay wete”, oro'e peupewarà mō ipi.

¹⁴Kee a'e teve pejē, eretārāgwerà kō. Tapeāgyo e'ā ikō penetārā kō pemomoriiau ipe remē nē. Pejē rōmō'ite rōwā a'evo peiko. Juteja yvy wānà kō ve a'evo ekoi. Etārā kō omomoriiau kō teve, Kiristu Jesu rè ojirovija kupa rewarà mō.^e ¹⁵Karamoe remeve a'evo Juteu kō ekoi. Janejare'e ayvu omojenu maekwerà kō wapisi pisi jē iko kupa ipi. Eruparà kō rōmō ijeapyrerà kō age'e remē a'evo ekoi. Janerōvijā Jesu ve tesō ojuka kupa. Ajawyi Janejare'e naory ekojēi tesō ee kō omājā ky'y. Āmō, pirujē jane kō rè ojikō'ō kupa.^f ¹⁶A'e kō nopotai Janejare'e ayvu e'eay oromojenu Juteu rōwā mǎe kō pē, āwisō Janejare'e toereko katu kō teve ereko ipi. Ajawyi tē opota ipe oremomoioika kupa mijā. Āwīvo remē ywesō waperō perō jētā waiwererà wee āmē kupa, āwisō Janejare'e pē ojimomoriiauvayokatà tē tesō āmē kupa ky'y.

“Apota aa mijē penesa”, e'i mǎ'ē

¹⁷Eretārā kō, pepyterà rupi oroiko remē itōkō a'e kō oremojava oremono penena pe wyi.^g A'evo paireve poroekaray ipi. Oroja'a ywete jē pene. Kō'ē jawe jawe orojipy'amogeta jē pene, ke'irōwā ipe oroiko remē.

– Manyvotà pō Tesaronika wānà kō sireko esa mijē? oro'e tite ojiupe ipi.

¹⁸Oroo tarepe penesa mijā. Āmō 'ary pē ije rōmō'ite aa tarepe mijā. Āmō remē aa taray ipe ipi mijā. Ajamā'ē Satanasi noremonookari ipi.

¹⁹Ajawyi tē naai penesa ipi. Poroekaray ipe ajamā'ē. Oremoryarà kō tē pejē, Jesu rekoa rupi katu peiko ipi rewarà mō. Penewarà mō tē oromoe'e

^e 2.14 J.K.R. 17.5 ^f 2.15 J.K.R. 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12

^g 2.17 J.K.R. 17.10

ywetetà Janerōvijā Jesu, uu mijē ojikuwa Jōvijā wasu rōmō remē. Kee oro'etā peupewarā mō ijupe:

– Emā'ē Tesaronika taa wānā kō rē! Nerekoa rupi katu ekoi kupa ipi! Aje noroposiko pānēi ipyterā kō rupi oroiko. Ajawyi oreroryvay oroiko, oro'etā Janejare'e pē āmē.

²⁰Aje ywete, penewarā mō tē oreroryvay oroiko ipi. Orojimoe'e pene oroiko ipi.

3 ¹⁻²Jypy remē orojipy'amopirai pene, penewarā norokuwai mijā rewarā mō. [Sirasi. Āmō, Timoteu. Āmō, ije. Mokepejō a'evo oroiko mā'ē ore.] Werywete oretēkorā a'evoa rē. Ajaate Timoteu oromonooka pekoty penesa ky'y. Ore āmē oropyta ike Atena taa pē.^h Timoteu kōrijō tē oo. Oreretārā vo mā'ē tē Timoteu. A'e oposiko orereve, Janejare'e ayvu e'ey Kiristu rewarā mojenuarā rōmō. A'e oromono pekoty remē, kee oro'e imono:

– Emokasi kō jē ikō Jesu rē tojirovija jē kupa nē. Emotekokuwa kō teve ikō ekoa kō rē nē, oro'e ijupe. ³Āmē tē noity ywe'e tite'āi Kiristu rē ojirovija kupa mā'ē, noerovijai māe kō omomorijau kō ipe remē, oro'e ijupe.

Jajimomorijau teāmā Jesu koty rewarā kō rōmō jaiko ipi. Janejare'e remikuwa rupi tē a'evo jaiko. Pekuwa a'evoa. ⁴Pepytery pē oroiko ipe remē itōkō, kee oro'e py'yi amātejē pejē ipi:

– Jesu rē nojirovijari māe kō janemojaiwe ipetā ajaire, oro'epa teāmā pejē.

Aekwerā rupi katu tē janemojaiwe ipe kupa ky'y. A'evoa pekuwapa. ⁵Ajawyi tē Timoteu amonooka pekoty ky'y. Ajimonyi tesō pene. Kee a'e eupe mijā: Ojirovija jē sipō Jesu rē kupa? a'e eupe. Opoi tite sipōkō iwyi kupa, ājāgai rōvijā poroā'ā ojimokasi ijupe kō remē? a'e eupe. A'evo sō kupa remē, nikatu'āi āmē. Manyvo jaa rōmō rōwā kuwa oreposikoawerā āmē! a'e ajipy'amogeta mijā.

Timoteu remimojenuwerā penewarā

⁶Ajaire Timoteu ojivy uu pekoty wyi remē,ⁱ penekokwerā omome'u erovāe oreupe. Āmē tē oreroryvay, kee oroenu rewarā mō:

– Ojirovija katu jē Janejare'e rē kupa. Ojiauvay jē ojeeve kupa, e'i toroenu rewarā mō.

Kee e'i teve Timoteu ore penewarā mō:

– “Manyvo remē pō Pauru kō uu tarā mijē oreresā?” e'i pejē kupa, e'i. “Ikatuay orepyterā rupi ekoi kupa mijā”, e'i pejē kupa. Oja'a katu jē pene kupa. Āwitō pejē peekaray kō, āwīvo ve penekaray ve kupa, e'i Timoteu ore penewarā mō.

^h 3.1-2 J.K.R. 17.15 ⁱ 3.6 J.K.R. 18.5

[Ãmẽ aepe oroenu remẽ, orepiryvypy katu ky'y.] ⁷Ajawyi kee a'e pejë, eretârãgwerà kô. Orojimomorijau ipe remẽ, orojipy'amokasi jẽ ipi. Pene orojipy'amogeta ywete remẽ, orojimokasi ywete ãmẽ ipi. ⁸Norojipy'amopirai pene ãmẽ oroiko ky'y, pejimokasi jẽ Janerôvijã ywete rẽ pejirovija rewarà mô. Orepiryvypy katu ky'y. ⁹Ajawyi oromoe'e ywete Janejare'e penewarà mô ipi. Pene oreroryvaya oromome'u ijupe ipi. Ajawyi oromoe'e py'yi. ¹⁰Orojimokasiay wete Janejare'e pẽ oroporegeta. Kee oro'e oroporegeta ijupe:

– Oremonooka mijẽ rejupa, toroo esa kô, oro'e. Toromotekokuwa kô imokasi kô, oro'e. ãmẽ ywesô ojimokasità nere ojirovija ãmẽ kupa ky'y, oro'e py'yi Janejare'e pejë.

Aryvo rupi, pya rupi aepe oro'e imogeta. ¹¹Aepe oro'e jẽ Janeruwasu pẽ, tomowaype e'ã oreoa rã pekoty oreupe. Janerôvijã Jesu pẽ aepe oro'e teve. ¹²Kee oro'e teve peupewarà mô:

– Emokasi kô ikô tojiauvay jẽ iko nekasia rupi kupa nẽ, oro'e ijupe. Age'e ywesô a'evooka kô jẽ ereko, oro'e ijupe. Awitô oraouvay kô, awĩvo toporoouvay kupa, awisô pirujẽ jane kô emiau kô rômô toiko, oro'e ijupe. ¹³Ãmô, emokasi kô ywete toiko nekoty rewarà kô rômô iko kupa ipi, oro'e pejë. A'eo remẽ kee eretã ijupe kô, Janerôvijã Jesu uu mijẽ pirujẽ oupewarà kô reve remẽ: “Aje, epy'a rupi katuwarà kô tẽ pejë”, eretã ijupe kô. “Ivo katu mã'ẽ rômô tẽ pejë. Naikoi ivo e'ãa pene Janejare'e rovake ky'y”, eretã ijupe kô, oro'e Janeruwasu pẽ peupewarà mô.

Tekoua Janejare'e ory ee mã'ẽ rewarà

4 ¹⁻²Kee a'e tarà mijẽ, eretârãgwerà kô. Pekuwapa manyvo tijaiko Janejare'e morya rômô. Poromotekokuwapa itôkô a'evoa rẽ, pepyterã rupi oroiko remẽ. Janerôvijã Jesu ayvu rupi tẽ poromotekokuwa mã'ẽ pekuwapa. Aje ywete upi jẽ peiko. Ajamã'ẽ kee oro'e jẽ pejë oroiko. Age'e ywesô si a'eo ywete tapeiko, oro'e pejë.

³⁻⁴Janejare'e opota ivo katu tapeiko, okoty rewarà kô rômô. Nopotai nivoi tekoua rupi peiko. ãmô, nopotai pejimomy'aa rupi peiko. A'evoa wyi opota tapejireko katu, pirujẽ. ãmô, penerekwarã kô tapereko katu ikenẽ. Tapepy'aory katu ikô ojeeve peiko nẽ. Janejare'e orytã ãmẽ pene. ⁵Naory'ãi pene pejitupi ãmô wãivĩ kô rẽ peiko remẽ ipi. Janejare'e nokuwai mãe kô tẽ a'eo ekoi ipi. A'evoa rupi tapeiko e'ã ky'y. ⁶Ãmô, kee a'e pejë. Tapemoai e'ã pevoarã kô ipi. Tapemoripe kô e'ã ipi. A'e rẽ itôkô oreayvukasipa pejë, jypy remeve. Apijarã kô omomorijautã Janerôvijã ywete kãramô, oro'epa itôkô pejë. ⁷Awĩvoa rômô rôwã Janejare'e janemuu okoty. Aje ivo katu mãe kô rômô tẽ janemuu mijã, okoty rewarà kô rômô tẽ. ⁸A'evoa rẽ kee a'e pejë. Ava mô sô ojimoape kôrijô eayvu renu tare'ã remẽ, Janejare'e ayvu renu tare'ã tẽ a'eo ywe'e titetã. Janejare'e ayvu wyi tesi ojipe'apa ywe'e titetã ãmẽ ky'y. O'Ãg ome'ẽ jane kô pẽ mã'ẽ wyi tẽ ojipe'a ywe'e titetã ãmẽ ky'y.

⁹Ajamã'ê noroporegeta mijê'ãi a'evoa rè, pekuwapa a'evoa rewarà mō. Ivopa peiko, pejiauvay mǎe kō rōmō. Janejare'e tē pemotekokuwapa a'evoa rè tapeiko. ¹⁰Aje ywete pejiauvay peiko ky'y. Pirujê Jesu koty rewarà kō Masetonia yvy wǎnà kō peauvay ereko kō ipi. Ajamã'ê poromokasi jētà, age'e ywesō tapejiauvay peiko. ¹¹Ãmō, kee oro'epa teve pejê mǎ'ê. Torya rupi katu tapeiko. Ãmō, tapemã'ê tē ojee peiko. Ãmō, tapeposiko katu ikō peiko ipi nê. ¹²Ãmê tē Jesu noerovijaive mǎe kō pemoe'età, ikatuay ipyterà kō rupi peiko rewarà mō. Ãmê tē napenako'i'ãi joe, oro'epa teve pejê.

Jesu vǎea rǎ rewarà

¹³Ãmō, kee a'e jētà pejê, eretārāgwerà kō. Oropota aje ywete mǎ'ê tapekuwa okājā maekwerà kō rewarà. [Jesu uu mijê remê, pemã'ê tarà mijê ojee.] Ajawyi tapeāgyo e'ǎ ee kō. Jesu rè nojirovijari mǎe kō ijāgyoay ywete wetārā kājāma rè ipi. Manyvo noereko'ãi āmê kupa ky'y. Ajawyi ijāgyoay wete kupa. Pejê āmê tapenory jê peiko, peāgyo rǎ'i epe peiko remê. ["Kāramō teipō jamã'ê tarà mijê ojee", tapejê kōrijō āmê.] Okājāma ipe kupa remê, oke mǎ'ê vo tē ajamã'ê kupa, ajawyi. ¹⁴Kee rewarà mō. Aje Jesu omānō maire, Janejare'e omomoera mijê imopō'ǎ. Āwīvo ve aje ywete okājā mǎe kō omomoera tarà mijê imopō'ǎ. Kāramō Jesu uu mijê remê, ojirovija ee maekwerà kō pirujê werutà oupi. A'evō mǎ'ê pē "aje ywete" taoty.

¹⁵Janerōvijā jypy remê oremotekokuwapa ovǎea 'arà rǎ rewarà rè. Kee e'ipa: "Nokājāive mǎe kō ypy rōwǎ ootà erōvaisī okājāma maekwerà kō wyi, yva pē", e'i. ¹⁶Keetà Janerōvijā ywete uu yva pe wyi remê. Iporegeta ojenutà, ijayvukasia. Wayvo ojenutà. Ãmō, emīgwai yvapewarà kō rōvijā poregeta ojenu tevetà. Jimi'a puku ojenu tevetà, Janejare'e jimi'a puku. A'evoa remeve Janerōvijā ywete uutà ky'y. Āmê sōsi Kiristu koty rewarà kō okājāma maekwerà kō opoeratà opō'ǎ ky'y. ¹⁷Ajaire jane nokājāive mǎe kō Janerōvijā janemonotà okoty ky'y. Yva rǎtasī rupi janemonotà. A'e pē rǎ'i janemoatytà aty wasu rōmō. A'e pē Janerōvijā ywete siōvaisītà ky'y. Awyje ipyri jaiko karuarutà āmê ky'y.^j ¹⁸Aepo a'e pejê pepy'amokasia mō. Tapejimokasi jê awi ojee peiko, a'e pejê.

"Jesu vǎea rǎ tapemoa'u jê", e'i mǎ'ê

5 ¹Ãmō, kee a'e pejê, eretārāgwerà kō. Nakusiwa'ãi Janerōvijā ywete vǎea rǎ 'arà rewarà, manyvo remê pō, mape kwaray remê pō, nijakuwai rewarà mō. ²Kee a'e pejê. Ivǎea 'arà nijakuwa amātejê'ãi. Āwītō imona mǎ'ê py'awarà mō pya ovǎe ipi, āwīvotà Janerōvijā ywete ovǎe remê.^k ³Kee e'i tite kupa akatu ovǎetà:

^j 4.17 1Kor. 15.51-52 ^k 5.2 Mat. 24.43-44; Ruk. 12.39-40; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3; 16.15-16

– Owaray jaiko ky'y! Nijanemarama'ai jaiko ky'y! Nijakyje'ai teve, e'i titetà mã'ẽ akatu ovãetà Jesu.

Ajapape wyive jimomorigau wasua poroapy'atà ky'y. Āwitō wāivĩ nimemyray pukui remẽ imemy'a kuise'ẽ jẽ, āwĩvo vetà ivãea 'arà. Jane kō nojava'ai iwyi a'evo remẽ. Naiko'ai mape kyty jajavatà nou mã'ẽ ky'y rewarà mō nojava'ai kupa. Janerōvijã ywete ayvu noerovijai mãe kō wapy'a ywetetà ivãea 'arà.

⁴Na'evo'ai pejẽ, eretārãgwerà kō. Napenapy'a'ai Janerōvijã ywete vãea 'arà rã, pemoa'u jẽ peiko rewarà mō. Ja've rōwã tapeiko e'ã. Oke mãe kō vo tapeiko e'ã. Omã'ẽ jẽ iko mãe kō vo tapeiko. ⁵Aje ywete Janejare'e ayvu pekuwa mãe kō tẽ pejẽ, pirujẽ. Ivo tekoua rupi peiko ipi. Nivoi tekoua rupi ekoi mãe kō rōwã jane. [Ajawyi jajimotekokuwapa katu ivãea rã rẽ, noerovijai mãe kō vo rōwã.] ⁶A'e kō noja'a ywe'ei tite ivãea 'arà rẽ. Oke mãe kō vo 'ejẽ ekoi kupa. Ta'evo e'ã ikō jane ajamã'ẽ nẽ. Simoa'u jẽ ivãea, ikoty rewarà kō rōmō. ⁷Janerōvijã ywete noerovijai mãe kō ãmẽ nomoa'u ywe'ei tite ivãea 'arà kupa. Pātōnusu rupi ekoi maevo sō tite kupa. Oke kupa. Oka'u kupa. Notekokuwai kupa.

⁸Jane ãmẽ aryvo rupi jaiko mãe kō tẽ. Janejare'e ayvu sikuwapa. Ajawyi simoa'u jẽ ivãea 'arà jaiko ky'y. Tijaja'a ywete jẽ Janejare'e ayvu rẽ jaiko ipi. Tijajireko katu janemoaia kō wyi jaiko, sota vo tijaiko. Āwitō sota kō opijaa oinō wee ipi. Āmō, sapeu ātã mã'ẽ opypy ipi, ojimokasia mō ojireko katu āpã kō wyi. Āwĩvo ve tijajimokasi ājãgai rōvijã wyi jaiko ipi. Kee jaiko. Janejare'e rẽ jajirowija remẽ, janekasi ājãgai rōvijã wyi ipi. Āmō, Janejare'e jaauvay remẽ. Āmō, Janejare'e pyri jaiko karuarua jamoa'u jẽ remẽ janekasi teve ipi.¹

⁹Janejare'e janepyteporo remẽ, janemomorigaua rōmō rōwã a'evo janerereko ipi. Aje ywete wemireko katuara kō rōmō janepyteporo janerereko. Janerōvijã Jesu Kiristu mănōa rupi a'evo janerereko, awyje ipyri tijaiko. ¹⁰Janerekovijarera rōmō omãnō, āwisō tijaiko karuaru ipyri. Nimanyvo'ai jamãnōma ipe remẽ ovãe remẽ. ¹¹Ajawyi tapejimokasi jẽ pejipātavō. Āwitō age'e, āwĩvo ve jẽ tapeiko.

Kareta moawyjepaa

¹²Kee oro'e tẽ pejẽ ky'y, oreretārã kō. Penōvijã kō ikō tapemomojy ipi nẽ. Janerōvijã ywete opyteporo kō penerekoarã kō rōmō toiko kupa. Āmō, pemotekokuwaara kō rōmō toiko kupa. ¹³Oposiko ywete pepyterã rupi iko kupa. Ajawyi ikō tapeau kō imomojy kō ipi nẽ, a'e pejẽ. Āmō, tapejimory katu teve ikō ojee ipi nẽ.

¹⁴Āmō, kee tapejẽ nijeweri mãe kō pẽ ipi:

– Tapeposiko katu ikō peupe ipi nẽ, tapejẽ ijupe kō.

¹ 5.8 Eps. 6.13-17

Ãmõ, okyje mÃe kõ tapemokasi ereko kõ. Ijãgyo mÃe kõ tapemopyte'u imokasi kõ ipi. Ãmõ, Jesu rè ojirovija a'u tẽ mÃe kõ tapepãtavõ imokasi teve. A'evo poropãtavõ peiko remẽ, mewe tẽ ojimotee mÃe kõ rè tapejikõtevẽ e'ã. Mewe tẽ ojimoteetã kupa ajawyi. ¹⁵Ãmõ, ava mõ sõ pemoai penereko remẽ, tapeovaja e'ã ereko ipi. Pirujẽ jane kõ tapereko katu, manyvo jẽ ekoi kupa remẽ. A'evo kõrijõ tẽ tapeiko ipi.

¹⁶Kee ikõ peiko teve ipi nẽ. Tapepy'aory peiko ipi. ¹⁷Ãmõ, tapeporegeta py'yi Janejare'e pẽ peiko ipi. ¹⁸Penereko katua rè, “Nekatuay wete”, tapejẽ py'yi Janejare'e pẽ ipi. Manyvo jẽ peiko remẽ ikõ a'evo tapeiko ipi nẽ. A'evoa Janejare'e opota tapeiko ipi, Kiristu Jesu revejẽ peiko mÃe kõ rõmõ.

¹⁹Ãmõ, Janejare'e 'Ãg oporegeta pepy'a pẽ remẽ, taperovija katu ikõ ipi nẽ. Ãmẽ tẽ nopi'ãi penereko katua wyi. ²⁰Ava mõ Janejare'e 'Ãg kasia rupi pemogeta remẽ, tapejikõ'õ ywe'e tite e'ã ijayvu renu tare'ã mõ. ²¹“A'evo sipõ?” tapejẽ kõrijõ ãmẽ ipi. Peãã rã'i ikuwa katu ãmẽ ijupe esa. Ãmẽ, aje ywete Janejare'e 'Ãg kasia rupi aepo e'i remẽ, taperovija ijayvu ãmẽ ky'y. ²²Tapejireko katu ivo e'ãa wyi, iteetejẽ, upi tapeiko ywe'e tite e'ã peiko ipi.

²³Janepy'amopiryvypy katu mÃ'ẽ tẽ Janejare'e. A'e pẽ oroporegeta remẽ, kee oro'e peupewarã mõ ipi:

– Epãtavõ Tesaronika taa wãnã kõ imokasi kõ jẽ, aje ywete nekoty rewarã kõ rõmõ toiko kupa ipi, oro'e. Epy'amokasi kõ teve ipi. Ekoa kõ teremoterẽ gatu ikõ ijupe kõ ipi nẽ. Ãmẽ tẽ ojireko katutã neremimota rupi iko kupa ipi. Ãwivo ekoi kupa remẽ tẽ, nojav'y'ãi nerekoa kupa, oro'e. Ãmẽ tẽ Janerõvijã Jesu Kiristu ovãe mijẽ remẽ, noereko pe'i'ãi ivo e'ãa, oro'e peupewarã mõ ijupe ipi.

²⁴Janejare'e pepyteporo oupewarã kõ rõmõ tapeiko ipi. Temirovija tẽ Janejare'e. Ajawyi aje ywete pemokasiaytã a'evoa rupi tapeiko.

²⁵Kee a'e teve pejẽ, eretãrãgwerã kõ. Tapeporegeta ikõ Janejare'e pẽ oreupewarã mõ teve ipi nẽ.

²⁶Ãmõ, pejirovãe remẽ upi upi, tapejimory katu ikõ ojee Jesu koty rewarã kõ rõmõ ipi nẽ.

²⁷Aã eremikusiwarerã ikõ tapemogeta pirujẽ Jesu rè ojirovija mÃe kõ pẽ nẽ, Janerõvijã ywete ayvu rupi akusiwa ajupa pejẽ rewarã mõ.

²⁸Janerõvijã Jesu Kiristu ikõ tapenereko katu ikõ okatuaya rupi nẽ. [Awyjepa ãmẽ eremikusiwarerã ky'y.]

2 Tesaronika

Pauru okusiwa mijẽ Tesaronika wānà kō pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa mijẽ Tesaronika wānà kō pè maekwerà. A'e taa pè Pauru ekoi remẽ, omotekokuwa kō ipi. A'e wānà kō mō ojirovija Jesu rē. Oōvijā wasu rōmō wereko kupa ky'y (J.K.R. 17.1-10). A'e kō ajaire Pauru omotekokuwa jẽ wemikusiwarerà ypykwerà rupi toiko kupa. Jesu vāea rā rē omotekokuwa, aje ywete mǎẽ tokuwa kupa. Ajamǎẽ kee e'i tite āmōgwerà: “Ovāema sikaepo Janerōvijā ywete!” e'i tite kupa. Āmōgwerà, “ ‘Janejare'e tē ijel' e'i rā'āgatà kupa. A'evo ojimoe'eoka rā'āgatà kupa. Janerōvijā vāe e'āve a'evotà kupa.” A'evoa ojenu Pauru pè remẽ, okusiwa mijẽ kareta imonooka ijupe kō imotekokuwaa kō rōmō. Ma'e okusiwa: “Janejare'e āpǎ nojisa'āive, nomojisaokai mǎ'ẽ uve jẽ rewarà mō. A'e Janejare'e wekyi remẽ tē katu ojisatà ky'y. Aja paire tē Janerōvijā Jesu owyjytà yva pe wyi uu ky'y”, e'i ikusiwa kareta pupe imono ijupe kō (2Tes. 2.7-8).

Pauru ojikuwa ijupe kō

1 ¹ Pauru tē ije. Eayvukwerà akusiwatà pejẽ. Sirasi^a epyri tui akusiwa ajupa remẽ. Āmō, Timoteu ve epyri tui.

Tesaronika taa wānà Jesu koty rewarà kō atyry pè akusiwa mijẽ kareta ajupa. Janeruwasu koty rewarà kō tē pejẽ. Janerōvijā Jesu Kiristu koty rewarà kō teve pejẽ. Ajawyi eayvu akusiwa kareta pupe peupewarà mō ajupa.

² Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi nẽ. Tapepy'amopiryvypy katu teve ikō penereko ipi nẽ. Āmō, Janerōvijā Jesu Kiristu teve ikō a'evo tapenereko nẽ.

^a **1.1** Siuvanō teve eu ijupe.

“Janejare'e pè oroporegeta peupewarà mō”, e'i mǎ'ē

³Eretārāgwērà kō, oreroryvay pene. Aepo oromome'u Janejare'e pè ipi, orokuwa age'e ywesō pejirovija Jesu rē rewarà mō. Āwīvo ve age'e ywesō pejiau katu ojee peiko ky'y. A'evo teāmā peiko. A'evoa orokuwa rewarà mō orerory pene. ⁴Āmō taa taa wānà kō pè oroporegeta remē, penewarà oromojenu ijupe kō ipi. Janejare'e koty rewarà kō atyry kō pè oromojenu ipi. Kee oro'e imojenu ijupe kō: “Jesu noerovijai mǎe kō omojaiwe kō ipe ipi. Ajamǎ'ē Jesu rekoa noityi jē tite kupa a'evo remē. Mǎerā ojirovija ywete jē ee kupa”, oro'e peupewarà mō ipi.

⁵Aje ywete pejirovija katu ee ipi. Noerovijai mǎe kō pemoai remē, a'evo jē peiko āmē ipi ne, a'e pejē. A'evo peiko rewarà mō kee e'i Janejare'e oupe pene omājā:

– Ere ojirovija mǎe kō ojimomorijau ipe remē, ojirovija katu jē ajamǎ'ē ere iko kupa. I'tete apyteporo kō eremīgwai kō rōmō toiko kupa, e'i oupe pene omājā ipi.

⁶⁻⁸Janejare'e wekoa rupi katu ekoi ipi. Ikatuay wete Janejare'e iko ipi. Kāramō omuu tarā mijē Janerōvijā Jesu. Yva pe wyi ojikuwatā owyjy uu ky'y. Tata ijārarōwā rōwāe vo mǎ'ē rupi uutā jane kō rovake ojisaoka. Wemīgwai yvapewarà kō reve uutā, ikasiay mǎe kō reve. A'evo ekoi remē temimojaiweawerà kō omomoikātā imojaiwearerā kō po pe wyi āmē ky'y. Jane ve janemomoiokātā janemoaiarā kō po pe wyi ky'y. Āmē poromoai ywete maekwerà kō ovote ojimojaiwe ywetetā ky'y. Janemoai maekwerà kō ve ojimomorijautā, jimomorijaua pupe. Jesu tē omomorijau kō ywetetā āmē ky'y. Janejare'e rē noja'ai maekwerà kō a'evotā wereko, Janerōvijā Jesu rekoa noerovijai mǎe kō. ⁹Ajawyi a'evotā kupa. Jimomorijau wasua rena pè tē sikaepo ootā kupa. Āwīvo awyje mǎerā tē āmē. Awyje mǎerā omokuip'e kōtā Janerōvijā owyi. Okatuay wetea wyi omokuip'e kōtā. Āmō, okasiay wetea wyi. ¹⁰Nāwīvo'āi ee oja'a katu mǎe kō, ijupewarà rā kō. A'e kō omoe'e ywetetā oōvijā wasu ovāe mijē remē. Oja'a ywetetā ee kupa. Oryvaytā oōvijā rē kupa. A'evoa rōmō tē uu tarā mijē Janerōvijā. Pejē ve a'evotā, “aje” pejē ijayvukwerà pè oromojenu pejē remē rewarà mō.

¹¹Ajawyi tē kō'ē jawe jawe oroporegeta Janejare'e pè peupewarà mō ipi. Kee oro'e ijupe ipi:

– Teremokasiay ikō nekoty rewarà kō ipi nē, nerekoa rupi katu toiko jē kupa ipi. Opota katu neremimota rupi oiko kupa. Nopotai nerekoa ojavy kupa ipi. Ajawyi emokasi kō jē nekasia rupi, āmē ywesō nerekoa rupi katu toiko kupa, nere ojirovija katu kupa rewarà mō. A'evo ekoi kupa remē, “I'tete apyteporo kō”, eretā ee kō nemājā, oro'e ijupe.

Aepo oro'e Janejare'e pè peupewarà mō ipi. ¹²Āmē Jesu rekoa rupi katu peiko ipi remē, āmō kō omoe'etā Janerōvijā Jesu penewarà mō, penekoa

rè omã'ê kupa remê. ãmõ, Jesu Kiristu ve pemoe'earà rômõ ekoità. Janejare'e okatuaya rupi a'evò penerekotà. Janerõvijã Jesu Kiristu ve okatuaya rupi a'evò penerekotà.

Janejare'e ãpã rewarà

2 ¹Kãramõ Janerõvijã Jesu Kiristu uu mijê remê, janemoatytà opyri tijaiko. A'evoa oromojenupa pejê, eretârâgwerà kô.^b ²Ajamã'ê oiko ãmõ kô pepyterà rupi, ãmõ rupi tè omojenu mõe kô mõ. Kee e'i tite kupa:

– Ovaema sikaepo Janerõvijã ywete! Aepo e'i Pauru kô oreupe jypy remê. Aepo jaa okusiwa teve imuroka oreupe kareta rupi, e'i tite kupa.

Aepo noro'ei ajamã'ê. Ajawyi taperovija ywe'e tite e'ã ijayvu kô. Tapejimonyi tite e'ã teve enu. ³Tapejimoripeoka e'ã tite ijupe kô, novãeive Janerõvijã rewarà mõ. Keetà rã'ĩ ovãetà remê. Jane kô ojimoãpãtã Janejare'e rè iko. Jesu werovija rã'ãga maekwerà kô a'evotà ekoi. ãmõ, noerovijai mõe kô a'evotà ekoi. A'e a'e kô ojimoãpãtã Janejare'e rè. A'evò remê si Janejare'e ãpã ojikuwatã jane kô pè. Ipojoy ai wete mã'ê tè a'e. A'e jimomorijau wasua rena kyty oo 'atã tè ojimomorijaua rã mõ. ⁴A'e kee e'i rã'ãgatã jane kô moripea rômõ:

– Ije rômõ'ĩte Janejarã temimoe'e rômõ, e'i rã'ãga ywe'e titetã oupewarã mõ.

Ajawyi Janejarã rã'ãgawerã kô jimoãtãgwerã kô pè, “Temimoe'e rômã ãwĩ”, e'i rã'ãgatã ijupewarã mõ. ãwĩvo ve Janejare'e pè tè tesõ, “Temimoe'e rômã”, e'i rã'ãgatã teve. Ajawyi Janejare'e moe'ea retã wryy pè tè tesõ oiketã ojimoe'eoka rã'ãga ipe mijã.

– Janejare'e tè ije! e'i rã'ãgatã.

A'evò ojimoe'eoka rã'ãgatã, Janerõvijã vãe e'ãve. ⁵Aiko jê pepyri remeve itõkõ a'evoa amojenu jenupa pejê. Penearaipa põ aepo wyi? Napekuwai põ ky'y? ⁶Na'evò'ãive ajamã'ê, nonurive Janejare'e ãpã rewarã mõ. Pekuwa ava põ nomurokarive mã'ê. A'evoa rã 'arã okwa remê tè a'evotã. ãmê tè katu ojisatã ky'y. ⁷Oiko age'e remê aiwea ojimosãi teãmã upa. Teãã rupi ojimosãi upa. Noporokapaive ajamã'ê. Ajamã'ê a'evoa pewarã mõ rômã aepo a'e. Janejare'e ãpã nojisa'ãive, nomojisaokai mã'ê uve jê rewarã mõ. A'e Janejare'e wekyi remê tè katu ojisatã ky'y. ⁸Aja paire tè Janerõvijã Jesu owyjtã yva pe wyi uu ky'y. Okasia reny revejê owyjtã ojisa. ãmê si omomatã wãpã wayvukasiaya rupi ky'y.

⁹Keetã rã'ĩ Janejare'e ãpã, Jesu nowyjiyve remê. Ikasiaytã Satanasi kasia rupi. Mãrãnã jikuwa e'ã iteetejê oinõ rã'ãgatã, ãwisõ jane kô “aje ywete” te'i tite ee omãjã. Ipojoy ai wete mãe kô oinõ rã'ãgatã. Ajãgai rõvijã Satanasi kasia rupi tè a'evotã ekoi.^c ¹⁰ãmê ojiemavo mãe rã kô ojimoripeokatã ijupe. Iteetejê waiwererã rupi ojimoripeokatã kupa. A'e

^b 2.1 1Tes. 4.15-17 ^c 2.9 Mat. 24.24

kō ajaire Janejare'e wemavotà ity oo, “aje” ne'i ywe'e tite ijayvu e'e pè kupa rewarà mō. Nopotai ijayvu renu kupa. Nojireko katuokari Janejare'e pè kupa. ¹¹Ajawyi Janejare'e opotatà tè imoripearà kō tomoripe kō. A'e kō jēsi “aje” te'i tite waria pè, ajawyi. ¹²A'evoa repykarà mō a'e jane kō Janejare'e wemavotà. “Aje ywete teāmā” Janejare'e ayvukwerà pè eu ipi. Ajamāē “aje” ne'i ijayvukwerà pè kupa. Ojimoane'e jē waiwererà rè kupa. Ajawyi a'e kō pirujē Janejare'e wemavotà ity oo ky'y.

“Tijajimokasi jē jaiko ipi”, e'i mālē

¹³Na'evoi pejē ajamāē, eretārāgwerà kō. Janerōvijā ywete remiau kō tè pejē. Janejare'e pepyteporopa wemireko kō rōmō tapeiko. Jane ypy reko remeve pepyteporopa amātejē. [Penereko katu jimomorijau wasua wyi.] O'Āg rupi katu penereko ipi. Janejare'e ayvu e'eay aje ywete mālē pè “aje” pejē rewarà mō tè a'evo penereko. Ajawyi pene orerory mālē oromome'u Janejare'e pè ipi. ¹⁴Āwīvoa rā teāmā pemuroka okoty. Wayvu e'eay Kiristu rewarà rupi pemuroka okoty, oromojenu pejē remē. Wemireko katu rā kō rōmō pemuroka okoty. Āwitō Janerōvijā Jesu Kiristu wereko katu, āwīvo ve penereko katutā eevejē. ¹⁵Ajawyi, kee a'e pejē, eretārāgwerà kō. Tapejimokasi jē ikō ayvu aje ywete mālē rerovijaa rè nē. Kōitokō pepyterà rupi aiko remē, poromotekokuwa amātejē ee. Āmō, kareta rupi poromotekokuwa jē ee. A'e rè ikō tapejimokasi jē peiko nē, a'e pejē.

¹⁶Janerōvijā Jesu Kiristu ikō tapemokasi ipi nē, Janeruwasu reve. Janerau mālē tè Jesu. Okatuaya rupi janemokasi mālē tè a'e. Nopi'ai janemokasia wyi mālē tè a'e. Eeve jaikoa rā rè janemoja'aoka teve okatuaya rupi janerereko mālē tè. ¹⁷A'e ikō tapepy'amokasi jē ipi nē. Ikasia rupi ivo tapeiko jē ipi. Ivo tapejē ve ipi.

“Tapeporegeta oreupewarà mō Janejare'e pè”, e'i maekwerà

3 ¹Āwitō oroporegeta Janejare'e pè peupewarà mō ipi, a'evo ve tapeporegeta ijupe oreupewarà mō ve, eretārāgwerà kō. Kee tapejē ijupe:

– Emokasi Pauru kō Jōvijā Jesu ayvukwerà tomojenu jenu erokwa. Emokasi ojapyaka ee mālē kō, tojapyaka katu ee kupa. Nerekoa rupi toiko amē kupa ky'y, tapejē ijupe.

Āwitō kwee remē pejapyaka katu enu, ta'evo kupa. Aepo pejē oreupewarà mō Janejare'e pè peporegeta remē ipi.

²Āmō kee tapejē:

– Terereko katu Pauru kō poromojaiwe mālē kō wyi, tapejē Janejare'e pè ipi.

Sikuwa pirujē rōwā Jesu rè ojirovijatà mālē kō. Āmō amōgwerà kōrijō tè ojirovijatà ee. [Ajawyi aepo pejē Janejare'e pè peporegeta oreupewarà

mō ipi, a'e pejē.] ³Aje Janerōvijā ywete wayvukwerà rupi katu ekoi ipi. Ajawyi, aje ywete pepy'amokasità ipi. Aje nivoi mǎē rōvijā wyi pemokasità penereko katu ipi. ⁴Orokuwa oreayvu rupi peiko jē peiko ipi. Orokuwa teāmā napepoi'āi iwyi. Janerōvijā ywete orepy'amopiryvypy katu a'evoa rē ipi.

⁵Janerōvijā ywete tapepy'amokasiay jē, āwisō kee tapejē: “Aje ywete Janejare'e remiauvay tē ije”, tapejē. Napeity ywe'e tite'āi āmē. Pejimokasiay jētā ee peiko. Āwitō Kiristu Uu remimota rupi oiko jē omānōa pe'ī, āwīvo ve tapeiko nē.

Ayvukasia nijeweri mǎe kō pewarā mō

⁶Āmō tē mijē amome'utā pejē, eretārāgwerā kō. Janerōvijā Jesu Kiristu ayvukasia rupi tē kee a'e pejē. Jesu koty rewarā mō sō nijeweri iko ipi remē, noenu tari sō oreayvukwerā remē, tapejisyry ikō iwyi nē. Nivoi a'evō ekoi rewarā mō a'evō tapeiko. ⁷Emǎē. Pepyterā rupi oroiko remē itōkō oroposiko ywete ipi. Oreewe katu itōkō oroiko ipi. A'evoa pekuwapa. Ajawyi orereruparā mō tapeiko, a'e pejē. ⁸Ajawyi ava mō ome'e ja'umǎē mō oreupe remē itōkō, oromoepy tē katu kō tē ipi. Āmō, kō'e jawe jawe teve itōkō oroposiko wete ipi. Oreaiwa ipe remē oroposiko jē. Norerako'i pene. Orevote orema'e kō oropyy ipi. Āmē orerako'i sō pene remē, epy wete mǎē vo kuwa oroiko penovake mijā. ⁹Ajamǎē tepy e'āte kuwasi orojimi'u pepyri mijā, pemotekokuwaarā tē ore rewarā mō. Ajamǎē oropota tē ivo oreikoa mojikuwa pejē. Ajawyi tē norerako'i pene penemi'ō rē ipi. Oroposiko ywete kōrijō itōkō oroiko, orema'e rā repy rā rē, oreremi'ō rā repy ārā rē teve. Ajawyi orereruparā mō tapeiko, a'e pejē. ¹⁰Kōitokō jypy remē kee oro'e pejē:

– Ava mō sō nijeweri oposiko ipi remē ikō, ja'umǎē tapeme'e e'ā ijupe ipi nē, oro'e pejē.

¹¹Ajamǎē kee e'i mǎē oroenu: “Oiko Tesaronika taa wānā kō mō, nijeweri tesō iko, Jesu koty rewarā kō teipe remē. A'e kō oo oo kōrijō oporegeta teitete rōmō āmō kō pē ipi”, e'i mǎē. [Ajawyi tē orokusiwa oreayvukasia mō ijupe kō imono āā kareta rupi.] ¹²Ajawyi a'evō mǎe kō pē kee oro'e Janerōvijā Jesu Kiristu ayvu rupi imono. Tapeposiko ikō penemi'ō rā repy rā rē ipi nē. Pema'e rā repy rā rē teve tapeposiko. Āmō, tekoua katua rupi ikō tapeiko ipi nē. Aepo oro'e imono nijeweri mǎe kō pē, pepyterā rupiwarā kō pē.

¹³Pejē āmē, kee a'e, eretārāgwerā kō. [Jesu rekoa rupi ikō tapeiko jē nē, a'e.] Tapenerekoiva e'ā ikō ivo peikoa nē, ivo poroerekoa ve.

¹⁴Āmō, kee a'e pejē. Ava mō sō āā oreremikusiwarerā noenu tari remē, tapejimory e'ā ikō ee āmē nē. Maevo wekoa aiwererā rē ojimosiokatā ity āmē ky'y. ¹⁵Ajawyi ikatusa rupi ikō apijarerā tapemogeta ipi nē. Tapemoātāre'ā e'ā ikō ajamǎē imogeta nē. Peāpā rōwā ajamǎē. Penetārā tē. Ajawyi ikatusa rupi tapemogeta ipi.

Kareta moawyjepaa

¹⁶Maipe rupi peiko remeve ikõ Janerõvijã ywete tapepy'amopiryvypy katu ipi nẽ. Peneve ikõ toiko ipi nẽ. Manyvo peiko ipi remẽ teve, a'evo ikõ tapenereko nẽ, janepy'amokatuara` tẽ Janerõvijã rewarã mõ.

¹⁷Age'e ije ywete akusiwa ajupa ky'y, epo pẽ tẽ. Ije, Pauru. Apota ajimory pene eremikusiwarera` rupi. Awĩvo akusiwa imoawyjepa ipi. Ajawyi age'e a'evo akusiwa ajupa.

¹⁸Janerõvijã ywete Jesu Kiristu. A'e ikõ tapenereko katu okatuaya rupi ipi nẽ.

[Awyjepa ãmẽ eremikusiwarera` ky'y.]

1 Timoteu

Pauru okusiwa ypy Timoteu pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Timoteu pè maekwerà. Kōnomiokyry tē Timoteu. Pauru taa taa rupi oo poromotekokuwa mijē remē, weraa Timoteu oupi opātavōarà rōmō (J.K.R. 16.1-5). Opyri ekoi remē, omotekokuwa ereko manyvo tijaiko Jesu koty rewarà kō motekokuwaarà kō rōmō jaiko mǎ'ē rē e'i. Ajaire otekokuwa sa'u remē, Pauru oity oo Epesu taa pè tomotekokuwa jē Jesu koty rewarà kō a'e pè iko. A'evo remē Pauru omotekokuwa jē okareta kusiwarerà kō rupi. Ke'irōwā iwyi ekoi epe remē, omotekokuwa jē. Kee jaa rē omotekokuwa aã kareta rupi. Manyvo tijaiko jajimoaty Janejare'e rē jaja'a remē mǎ'ē rē. Āmō, manyvo Jesu koty rewarà kō rōvijā toereko ipi mǎ'ē rē. Āmō, mǎ vo mǎ'ē Jesu koty rewarà kō topyteporo tōvijā kō rōmō teve mǎ'ē rē. A'evo 'evo mǎ'ē rē omotekokuwa Timoteu.

1 ¹ Pauru tē ije. Janejare'e janerereko katuarà ayvu rupi tē, Kiristu Jesu remimonokwerà rōmō ije aiko. Kiristu Jesu ayvu rupi teve. Temirovija tē Jesu.

² Eremikusiwarerà amonotà ene, Timoteu. Era'yre'e vo ene, eayvu rupi tē Jesu rē nejirovija rewarà mō.

Janejare'e ikō tanerereko katu okatuaya rupi ipi nē. Taneporijauesa teve ikō ipi nē. Tanepy'amopiryvypy katu teve ikō ipi nē. Janerōvijā Kiristu Jesu ve ta'evo ikō nerereko nē.

“Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎ'āga mǎe kō pè taneayvukasi”, e'i mǎ'ē

³ Jypy remē aatà Masetonia yvy kty remē itōkō kee a'e ene:

– Ike Epesu taa pè terepyta jē poromotekokuwa, a'e ene.

Ajaire itōkō oroity aa Masetonia yvy kty. Ajawyi age'e terepyta jē a'e taa pè, a'e neupe. Kee rewarà mō. Oiko Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎ'āga mǎe kō mō a'e taa pè rewarà mō. A'e kō pè taneayvukasi, a'e ene. Kee tere ijupe kō:

– Tapepoi penāmōi kō werovija maekwerà wyi ky'y. A'evoa rè tapemo'e e'ā āmō kō ky'y, ere ijupe kō. ⁴Penōvijāgwerà karamoe remēwarà kō rekoa rè sō pejimogeta tite ipi! A'evoa rè pejimogeta tite rewarà mō, napejimokasiokai Janejare'e rè pejirovijaa rè! Tapepoi ikō a'evoa wyi nē, ere ijupe kō. Janejare'e rekoa ywesō ikasiay penōvijāgwerà rekoawerà wyi, pejimogeta ee mǎē wyi. Ajawyi ekoa rupi kōrijō tè tapeiko ky'y, tere ijupe kō.

⁵Aepo ere mǎē rupi ekoi kupa remē, aje ywete ojiauvaytà ojee kupa, Jesu koty rewarà kō rōmō. Wayvu rupi kōrijō tè rōwā ojiauvaytà ojee kupa. Opy'a pupe tè ojiauvaytà ojee kupa. Āmō, ivo tekoua okuwatà kupa. A'e rupi kōrijō tè ekoiatā āmē kupa ky'y. Āmō, aje ywete Jesu rè ojirovijatā āmē kupa. Ajawyi aepo a'e neupe teremojenu ijupe kō.

⁶Na'evoi jane kō mō pepytery pè ekoi ajamāē. A'e kō ne'i katu ywe'ei tite Jesu rerovijaa rè kupa. Oporegeta teitete teve ojiupe kupa ipi. ⁷Opota ipe tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e kupa. Ajamāē poromo'e teywete kupa. Otekokuwa e'āa rupi tè poromo'e iko kupa, āwisō “Orokuwa katu” e'i epe ojimoe'e rōmō kupa remē.

⁸Kee mǎē jakuwa. Ikatuay wete Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà, tāmō Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. A'e rupi tè janeaiwererà ojikuwa janeupe. ⁹Ivo teāmā sō jaiko remē, Janejare'e nokusiwaoka'āi kuwa tāmō Moisesi pè mijā. Nivoi jaiko rewarà mō tè okusiwaoka. Kee ekoi mǎe kō pè ywesō okusiwa. Oōvijā ayvu rupi noikoi tite mǎē pewarà mō. Tekoua katu rupi noikoi mǎē pewarà mō. Oiko teywete iko mǎē pewarà mō. A'e a'e kō pewarà mō okusiwa. Āmō, Janejare'e 'Āg omojaiwe mǎē pewarà mō. Janejare'e rè noja'a tari mǎē pewarà mō. A'e a'e kō pewarà mō teve okusiwa. Āmō, oōvijāgwerà kō ojuka mǎe kō pewarà mō okusiwa. Porojuka mǎe kō pewarà mō.^a A'e a'e kō pewarà mō teve okusiwa. ¹⁰Āmō, ojimomy'a mǎe kō pewarà mō. Āmō, kwaima'e ojiupiu a'evo ekoi mǎe kō pewarà mō. Āmō, wāivī ojiupiu a'evo ekoi mǎe kō pewarà mō teve. Ojimorara ai rupi tè oposiko ojee mǎe kō pewarà mō. A'e a'e kō pewarà mō teve okusiwa. Āmō, mirā kō rè imona mǎe kō pewarà mō. Āmō, iwari wari mǎe kō pewarà mō. Āmō, nivoi mǎē omo'y teywete poromojaiwea rōmō mǎe kō pewarà mō.^b Wāisō ojikwa age'e remē okwa. A'e a'e kō pewarà mō teve okusiwa. Āmō, Janejare'e rekoa rupi noikoi mǎe kō pewarà mō. A'e a'e kō pewarà mō tè Janejare'e wayvu okusiwaoka [karamoe remē tāmō Moisesi pè]. Ojimoape ijayvu renu tare'ā wyi mǎe kō pewarà mō okusiwaoka.

¹¹Ajamāē owaray Janejare'e ekoi. Temimoe'eay teāmā ekoi Janejare'e. Ivo tekoua rè janemotekokuwa wayvu e'eay rupi ipi. [Ikatuay wete mǎē

^a 1.9 Jisyry. 20.3-13; Mat. 5.12; 15.4; 19.18-19; Mak. 7.10; 10.19; Ruk. 18.20; Rom. 13.9; Eps. 6.2-3; Tku. 2.11 ^b 1.10 Jisyry. 20.14-16; Mat. 19.18; Mak. 10.19; Ruk. 18.20; Rom. 13.9; Tku. 2.11

tè ome'ẽ janeupe ipi. Wayvu e'ey tẽ omuroka janeupe ãmẽ ky'y. Ajawyi Wa'yry Jesu tẽ tesõ omuu jane kô koty tomãõ rã'ĩ janeaiwererã repykarã mō ky'y.] A'e rẽ tẽ poromotekokuwa aiko ipi, Janejare'e ayvu e'ey rẽ tẽ.

– Ekwa eayvu e'ey rẽ poromotekokuwa eiko, e'i Janejare'e eupe rewarã mō tẽ a'evu aiko.

Janejare'e eporijauesa ywetea rewarã

¹² Ajawyi, kee a'e Janerõvijã Kiristu Jesu pẽ aporegeta ijupe ipi remẽ: “Eroryvay nere, erereko katu tẽ jẽ rejupa ipi rewarã mō. Emokasi katu tẽ jẽ rejupa ipi rewarã mō eroryvay nere ipi. ãmō, epyteporo neremĩgwai rômō rejupa, ãwisõ neayvu e'e tamojenu erokwa. Neayvu rupi katu aiko ipi mã'ẽ rômō erereko rejupa rewarã mō epyteporo rejupa. Ajawyi eroryvay nere”, a'e Jõvijã Jesu pẽ ipi.

¹³ Jypy remẽ Jesu rẽ aporegeta ai tite ikuwa e'ã ipi mijã. “Nikatui teipõ Jesu”, a'e tite ikuwa e'ã mijã. Ajawyi ojirovija ee mãe kô aeka imomoriãu kô ipi mijã. Apyy kô eraa imopã'ã kô ipi mijã.^c Natekokuwaive ivo tekoua rẽ mijã. Nakuwai nivoi a'evu aiko mijã. A'evu ipe aiko remẽ, Janejare'e eporijauesa jẽ tesõ ãmẽ, ãwisõ najirovijaive ee remẽ. ¹⁴ Okatuaya rupi Janerõvijã ywete epyteporo jẽ erereko katu ky'y. Ikasiaya rupi ajirovija ee ky'y. Erereko katuay wete. Eporijauesa ky'y. Ojiauvayoka eupe ky'y. A'evu jaiko, Kiristu Jesu revejẽ jaiko ipi remẽ.

¹⁵ Kee jaa “aje ywete” taoty. Kiristu Jesu uu yvy kty nivoi jaiko teãmã mãe kô rereko katuarã rômō. Ije ywesõ nivoi aiko pirujẽ jane kô wyi mijã. ¹⁶ Ajamã'ẽ eporijauesapa teãmã sikaepo erereko. Ajawyi kee taoty: “Haa! Pauru si Janejare'e eporijauesa! ãwisõ nijaporijauesa kuwa'ãi mijã remẽ! Ajamã'ẽ eporijauesa jẽ tesõ Pauru!” taoty. “Ãwĩvo vetã eporijauesatã”, taoty. “Emã'ẽ! Nivoi 'ete ipe Pauru ekoi remẽ, Jesu Kiristu eporijauesa jẽ ãmẽ!” taoty. “Ãwitõ wãrõ puku Pauru jipy'amoteea rã, ãwĩvo ve rōwã pōkō janerãrõ ipi!” taoty teve ojirovijatã ee mãe kô rômō. ãmẽ tẽ jaiko karuarutã ky'y. A'evu Janejare'e eporijauesa, poroporiãuesa ywetea jikuwaparã rômō. ¹⁷ Janerõvijã ywete Janejare'e, pe'ĩte mã'ẽ tẽ. Mãerã tẽ Jõvijã wasu rômō teãmã ekoi. Nomãñõ'ãi mãerã tẽ mã'ẽ teve. Nomã'ẽtyti ee mã'ẽ tẽ ajamã'ẽ. A'e tijamoe'e karuaru ywete ipi. Õ'õ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

“Terejireko katu Janejare'e ayvu mojenuarã rômõ”, e'i mã'ẽ

¹⁸ Ejapyaka rã'ĩ ikõ eayvu rẽ nẽ, tuku. Jypy remẽ itõkõ Janejare'e ayvu mojenuarã mō omojenu amãtejẽ nerewarã, Janejare'e ãg kasia rupi. Kee e'i neupewarã mō: “Janejare'e ayvu omojenu jenutã jane kô pẽ erokwa”, e'i. Aekwerã rupi katu tẽ nemome'u age'e ereko.

^c 1.13 J.K.R. 8.3; 9.4-5

Ajawyi e'i maekwerà wyi tanerearai e'ã. Terejimokasi jê ikõ Janejare'e ayvu e'e mojenua rè nê. Terepi e'ã iwyi neiko, a'e ene. ¹⁹ Jövijã Jesu rè terejirovija jê neiko. Terepoi e'ã iwyi. ãmõ, tereja'a katu nepy'a tekokuwaa rè ipi. Oiko opy'a tekokuwaa rè noja'ai ywe'e tite mæ kô. A'e kô opoi ywe'e tite Jesu rekoa wyi, noja'a katui opy'a tekokuwaa rè kupa rewarà mō. Ajawyi nivoi tekoua rupi ekoi ywe'e tite kupa ky'y. ²⁰ A'e kô vo tereiko e'ã ikenê. Imeneu vo tereiko e'ã. ãmõ, Aresâtiri vo tereiko e'ã. A'e kô opoi ywe'e tite Jesu rekoa wyi. Noja'a ywe'e tite ojipy'amotekokuwaa rè kupa rewarà mō a'evu ekoi kupa. Ajawyi amêê kô rã'i ajãgai rövijã Satanasi po pè, âwisõ tomomorijau kô rã'i. A'evu remê tèt maevu ojivyrĩ tarà mijê Janerövijã rè ojirovija römō kupa. Noporegeta teitete'ãi Janejare'e rè ãmê kupa ky'y.

Janejare'e moe'ea rewarà

2 ¹Manyvo Janejare'e pè japoregeta mãê rè oromotekokuwatà ky'y, Janejare'e rè jajimoaty jaja'a mãê rè. Kee jaiko. Pirujê jane kô pewarà mō tijaporegeta Janejare'e pè ipi. ãmõ, janeporijau ma'e rè mãê tijamome'u teve ijupe. ãmõ, Janejare'e pirujê jane kô pätavõa rè tijaporegeta teve ijupe, a'evu toporijauesa kô. Janerorya janerereko katua rè tijamome'u teve Janejare'e pè imoe'e ipi. A'evu tijaiko Janejare'e pè japoregeta remê ipi. ² ãmõ, vyv pewarà jövijã wasu kô pewarà mō tijamome'u Janejare'e pè ipi. ãmõ, pirujê jane kô rövijã kô pewarà mō teve. Taa pewarà jövijã kô teve. Janejare'e tometekokuwa kô. Toporijauesa kô teve. ãmê tèt naiko'ãi miraia kô. ãmê tèt niwasu'ãi janerekoa ky'y. Iete a'evu jaiko Janejare'e simomojy mæ kô römō jaiko ipi. ³ A'evu japoregeta Janejare'e pè remê, ikatuay wete ãmê. Oryvay a'evu japoregeta ijupe remê ipi, janerereko katuarà tèt a'e rewarà mō. ⁴ Opota pirujê jane kô wereko katu jimomorijau wasua wyi janerereko, tijajimomorijau e'ã. Opota wayvu rè aje ywete mãê rè tijajimotekokuwaway ipi. A'evua tèt Janejare'e opota ipi.

⁵ Pe'ite Janejare'e. Pe'ite teve janeaiwererã ky'a'orã. Kiristu Jesu tèt a'e. A'e tèt ojimojane mãê. A'e römõ'ite poromoaty kuwa poroeraa Janejare'e pyri mãê. ⁶ A'e ojime'ê jane kô aiwererã repy römō omãnõ. A'evu janemomoipa janeaiwererã kasia wyi. Janejare'e tèt Jesu mãnõa rã e'ipa amãtejê. "A'e 'ary pè katu Era'yry omãnõtã", e'ipa amãtejê Tuu oupe. Jesu mãnõa rupi jakuwa Janejare'e opota janerereko opyri, janejãvijõ jê.

⁷ Aepo mojenuarã römō epyteporo emono. Pirujê taa taa kô rupi emono, Jesu rekoa tamojenu erokwa ipi. Juteu rōwã mæ kô pè ywesõ emono wayvukwerã tamojenu erokwa. "Aje ywete Janejare'e ayvu poromo'e ee mãê", a'e ijupe kô ipi. "Ajawyi tapejirovija katu Jesu rè penövijã römō ky'y", a'e ijupe kô ipi. Aje ywete aepo a'e ene. Ewari rōwã a'e ene.

Kee tijaiko Janejare'e moe'ea pè remêwarã

⁸ Kee Jesu koty rewarà kô toiko, ojimoaty Janejare'e moe'ea pè kupa remê, pirujê taa kô rupi ojimoaty kupa remê. Kwaima'e kô tèt toporegeta

Janejare'e pè ipi. Kwaima'e ivo ekoi mǎe kō kōrijō tē. Tojikō'ō e'ǎ ojee kupa ipi. Tijayvu teitete e'ǎ ojiupe kupa ipi. A'evo apota Jesu koty rewarà kō toiko, ojimoaty Janejare'e moe'ea pè kupa remē ipi.

⁹ Āmō, wāivīgwerà kō ootà Janejare'e moe'ea pè ojimoaty remē, jitupia rē rōwā ootà kupa. Oyru topypy te'ite eraa kupa. Āmō, moma'e epy wete mǎ'ē topypy e'ǎ eraa ojimogātārōa rōmō kupa. Tojimokatu te'ite kōrijō jimoatya pè ootà kupa remē. ¹⁰ “Janejare'e koty rewarà tē ije”, e'i kupa remē, ivo toiko kupa āmē. Toporopātavō iko kupa ipi. Ivo toporoereko kupa ipi. I'tete a'evo ekoi kupa remē.

¹¹ Āmē ojimoaty Janejare'e moe'ea pè kupa remē, wāivīgwerà kō tojapyaka katu ikenē Janejare'e ayvu rē poromo'e mǎe kō rē. Janejare'e koty rewarà kō rōvijā kō toerovija katu teve kupa. ¹² Napotai wāivīgwerà kō tomotekokuwa kwaima'e kō [jimoatya pè] ipi. Tojimojōvijāoka e'ǎ ikō kwaima'e kō 'arà kyty wāivīgwerà nē. Tojapyaka katu kōrijō jimoatya pè kupa ipi. Tipu e'ǎ enu kupa ipi. ¹³ Kee rewarà mō. Karamoe remē itōkō Janejare'e tāmō Atāo ypy oinō. Ajaire tē sa'i Eva oinō erekwarà rōmō. ¹⁴ A'evo remē Atāo rōwā ājāgai rōvijā pè ojimoripeoka. Erekwarà tē itōkō a'evo ekoi. Nivoi ekoi āmē erekwarà ky'y. Janejare'e rekoa ojavy ypy ijāparōga mō. Ajawyī tē wāivī tojimojōvijāoka e'ǎ kwaima'e 'arà kyty, a'e ene. ¹⁵ Ajamā'ē wāivī imemy remē, ayay ijupe ipi. Ajamā'ē kee ekoi remē nopa'āi Janejare'e poroereko katua ijupe. Jesu rē ojirovija katu jē remē. Poroau jē remē. Ivo katu ekoi jē remē. Jitupia rē rōwā ekoi remē teve. A'evo ekoi mǎ'ē Janejare'e omoigo karuarutā opyri ereko āmē.

Jesu koty rewarà kō rōvijā rā kō pyteporoa rewarà

3 ¹ [Age'e oromotekokuwatā Jesu koty rewarà kō rōvijā kō pyteporoa rē.] Jōvijā poromo'e mǎe rā kō terepyteporo. Ava mō opota a'evoa rōmō ekoi remē, mosikoa ikatuay wete mǎ'ē opota. ² Kee mǎ'ē terepyteporo Jesu koty rewarà kō omo'e mǎe kō rōmō toiko kupa.^d Ivo teāmā ekoi mǎe kō terepyteporo. Nimovyvy ena'āi mǎe kō tē. Pe'ite erekwa mǎe kō tē terepyteporo. Ojireko katu iko mǎ'ē tē. Mira katuay mǎ'ē teve i'tete jōvijā rōmō. Mōropārā kō rē oja'a katu mǎ'ē teve. Otekokuwavay mǎ'ē teve. Poromotekokuwavay mǎ'ē teve. Okuwa katu poromo'e mǎ'ē teve. A'e a'evo ekoi mǎe kō tē terepyteporo jōvijā poromo'e mǎe kō rōmō toiko kupa. ³ Kee ekoi mǎ'ē terepyteporo e'ǎ. Omārākuwaa omoyvypyoka oka'ua pupe iko mǎ'ē. Āmō, ojikō'ō iko mǎ'ē. Āmō, joe opoko iko mǎ'ē tojimojōvijā e'ǎ. Āmō, karakuri moatya ywesō opota iko mǎ'ē. A'evo 'evo ekoi mǎ'ē terepyteporo e'ǎ. Kee ekoi mǎ'ē tē terepyteporo. Ojimory katu mǎ'ē tē terepyteporo. Ikatusa rupi poroereko mǎ'ē tē. ⁴ Totekokuwavay opyriwarà kō rerekoarā mō. [Ma'e: Toja'a

^d 3.2 Karai kō *bispo* e'i āwī rapijarā pè. Āmō, *presbítero* e'i kupa.

katu ee kō. Āmō, toporoauvay iko. Āmō, tijewe katu teve joe oposiko.] Āmō, tojirovijaoka katu wākarāgwerà kō pè ipi. Āmō, tojimomojy jē wākarāgwerà kō pè. Apijarerà tè terepyteporo. ⁵Kee rewarà mō. Ava mō ne'i katui opyriwarà kō rerekoarà rōmō iko remē, ne'i katu'ai āmē Janejare'e koty rewarà kō rerekoarà rōmō iko.

⁶Age'ewarà rōwā ojirovija ypy Janerōvijā Jesu rè mǎ'ē tè tojimojōvijā ipi. Age'e ywete wenu mǎ'ē tojimojōvijā e'ā ikenē. Ojimojōvijā amātejē sō remē, ojimoe'e ywe'e tite kuwa āmē. “Ije ywesō Jesu koty rewarà rōmō aiko”, e'i ywe'e tite kuwa oupe. A'evō sō ekoi remē, Janejare'e wemavotā āmē ity oo. Āwitō karamoe remē ājāgai rōvijā wemavo ity oo, ojimoe'e ywe'e tite remē. Kee e'i itōkō: “Ije ywesō ekasi Janejare'e wyi ipi”, e'i oupe ājāgai rōvijā. Tāwīvo e'ā ikō jōvijāgwerà nē.

⁷Āmō, jōvijā poromo'e mǎe kō pirujē jane kō remimoe'e rōmō toiko mǎerā rōmō. Jesu noerovijai mǎe kō remimoe'e rōmō teve toiko. Ava nomo'y'ai teywete nivoi mǎ'ē ee āmē. Nāwīvoi remē, ojirōarōoka kuwa āmē ājāgai rōvijā pè. Ājāgai rōvijā ojavyoka teve kuwa ijupe āmē. Ajawyi ikō temimoe'e tè terepyteporo nē, Jesu koty rewarà kō omo'e mǎe rā kō rōmō toiko kupa.

Jōvijā poropātavō mǎe rā kō pyteporoa rewarà

⁸[Age'e oromotekokuwatā jōvijā poropātavō mǎe kō pyteporoa rè.] Kee mǎ'ē terepyteporo Jesu koty rewarà kō opātavō mǎe kō rōmō toiko kupa.^e Ivo teāmā mǎe kō tè terepyteporo. Āwitō jōvijā poromo'e mǎe kō, tāwīvo jōvijā poropātavō mǎe kō ivo teāmā ekoi. Āmē tè jane kō omomojytā āmē. Niwari mǎ'ē kōrijō tè poropātavōarā kō rōmō terepyteporo ipi. Āmō, omārakuwaa nomoyvypyokai oka'ua pupe iko mǎe kō tè. Āmō, karakuri moatyarā rè ywesō noja'ai mǎe kō teve. Noporomoripei karakuri moatya rè mǎe kō teve. A'evō mǎe kō tè poropātavōarā rōmō toiko. ⁹Janejare'e remikuwaoka Jesu rewarà wereko katu opy'a pupe mǎe kō tè jōvijā poropātavōarā kō rōmō toiko. Janejare'e Āg omojikuwaoka sō ijaiwererā mō ijupe remē, aje ywete e'i ity waiwererā mǎe kō. Nomoane'ei waiwererā opy'a pupe mǎe kō. Na'evoi sō ekoi remē, nikatu'ai poropātavō mǎe kō rōmō ekoi.

¹⁰Ava mō jōvijā poropātavōarā rōmōtā remē, Jesu koty rewarà kō tojimoaty rā'i ijā'ā esa. Āmē, kee e'i kupa remē, i'ete. “Ō'ō, aje. Ivo katu tè oposiko ipi. Nijamā'ēi nivoi mǎ'ē rè”, te'i ijupe kupa. “Opātavō gatu ojimomorijau mǎe kō ipi”, te'i āmē kupa. Apijarerà tè poropātavōarā rōmō toiko. ¹¹A'evō ve poropātavōarā rerekwarā ivo mǎ'ē rōmō tojikuwa teve.^f Kee. Jane kō remimomojy rōmō tè toiko. Nijayvu ai āmō kō

^e 3.8 Karai kō *diácono* e'i āwī rapijarā pè. ^f 3.11 Maevō poropātavō mǎ'ē rerekwarā pewartā mō aepo e'i. Maevō wāivī poropātavō mǎ'ē pewartā mō aepo e'i.

pè ipi mǎ'ě tè. Āmō, omārākuwaa nomoyvypyokai oka'ua pupe iko mǎ'ě tè. Āmō, otekokuwavay ikatusa rupi poroereko katua rè mǎ'ě tè. Aje ywe'e e'i mǎ'ě tè. Manyvo ekoi remē temirovija tè. Oterē jē a'evo erekwarà ekoi mǎ'ě kuwa jōvijā poropātavō mǎ'ě rōmō ekoi. Ivo jē erekwarà mǎ'ě tè kuwa poropātavōarà rōmō ekoi. ¹²Pe'ite erekwa mǎ'ě tè i'ete kuwa poropātavōarà rōmō ekoi. Ojimojōvijā gatu wākarāgwerà kō pè, opyriwarà kō pè teve mǎ'ě tè. ¹³Ava mō oposiko katu jōvijā poropātavōarà rōmō remē, Jesu koty rewarà kō remimomojy rōmō ekoitā āmē. Kiristu Jesu rè jirovijaa rè oporegeta remē, nojipirau'ai tesō imomewa ipi. [Awyjepa rā'ī āwīvoa akusiwa jōvijā kō pyteporoa rewarà.]

“Nojikuwai maekwerà sikuwa ky'y”, e'i mǎ'ě

¹⁴Āwīvoa akusiwa neupe terejimotekokuwavay. Apota aa neresā. Nakuwaive manyvo remē aatā ajamā'ě. Ajawyi eremikusiwarerà tè rā'ī amonookatā neupe. ¹⁵Āmē tè kāmō sa'u naai sikaepo nepyri remē, nekuwa jētā manyvo jaiko Janejare'e rè jajirovija mǎe kō rōmō. Janejare'e oiko teāmā mǎ'ě koty rewarà kō jaiko rewarà mō aepo a'e ene. Āmē tè eremikusiwarerà aje ywete mǎ'ě rupi janeikoa pekuwa jētā, Jesu koty rewarà kō atyry rōmō. Janejare'e janerereko katuoka wayvu e'e rupi tijaiko ipi. Pirujē ojirovija ee mǎe kō pewarà mō aepo a'e. ¹⁶Aje ikasiay wete Janejare'e remikuwaoka jane kō pè ky'y. Nojikuwai 'eteay Janejare'e ayvukwerà janerereko katua rewarà mijā. Age'e tè katu jane kō pè ojikuwa ky'y, kee e'i jane kō pè mǎ'ě:

Jesu ojimojane vvy pè iko.

Ivo katua Janejare'e Āg omojikuwaoka jane kō pè, “Aje ywete

Janejare'e Remimuurerà tè āwī, Janerōvijā ywete rōmō”, te'i kupa.

Janejare'e remīgwai yvapewarà kō pè ojisaoka.

Ojirovija ee mǎe kō omojenu jenu eewarà nokuwai mǎe kō pè erokwa,

pirujē āmō vvy rupiwarà kō pè.

Ajaate ijatray mirà kō ojirovija ee, vvy vvy rupiwarà kō.

Janejare'e omoē imono okoty imojōvijā wasu opyri.

Aepo jaa sikuwa katu ky'y.

Janejare'e ayvu rè poromo'e rā'āga mǎe kō rewarà

4 ¹Kee e'ipa Janejare'e Āg mǎ'ě ojikuwa: “Ke'ī Jesu uu tarà mijē remē Jesu koty rewarà kō mō werovija ywe'e titetā ājāgai waria kō ojimoripeoka”, e'i mǎ'ě. A'evo remē opoi ywe'e titetā Jesu rè ojirovija mǎ'ě wyi kupa. Ājāgai waria rupi tè ekoi ywe'e titetā āmē kupa ky'y. ²Janejare'e ayvu rè poromo'e rā'āga mǎe kō ayvukwerà rupi ojimoripeokatā kupa.

Apijarà kee e'i rã'agatà: "Janejare'e ayvu rupi aiko", e'i rã'agatà kupa. Ajamã'ẽ py'a mārakuwa katu rupi noo'ãi kupa. ³Kee e'i rã'agatà kupa ipi: "Tapejireko e'ã. Janejare'e nopotai pejireko remẽ", e'i rã'agatà kupa ipi. ãmõ, kee e'itã kupa: "Uve ja'umã'ẽ rã'aga mõ. A'e ve tape'u e'ã ipi. Janejare'e nopotari pe'u remẽ. A'e pe'u remẽ, napekatu'ãi ijupe", e'i rã'agatà kupa ipi.

Ajamã'ẽ iwaritã tẽ aepo e'i kupa. Emã'ẽ. Janejare'e tẽ janeremi'õ rã pirujẽ oinõ. Pirujẽ oinõ janeremi'õ rômõ. Ajawyi ava mõ Janejare'e rekoa okuwa katu erovija remẽ, tomoe'e rã'ĩ Janejare'e wemi'õ watã ipi. ⁴Ja'umã'ẽ pirujẽ ikatu tẽ janeupe ipi, Janejare'e reminõgwerã kõ ikatu jome rewarã mõ. Ajawyi tijaity e'ã eminõgwerã kõ ipi. Ajamã'ẽ jajimi'utã remẽ, tijamoe'e rã'ĩ Janejare'e ipi, temi'õ watã. ⁵Jamoe'e Janejare'e jajimi'utã remẽ, kee e'itã ãmẽ jane: "Õ'õ, e'u", e'itã ãmẽ jane.

"Kee Jesu remĩgwai e'ey rômõ tijaiko", e'i mã'ẽ

⁶Aã eremikusiwarerã rẽ Jesu koty rewarã kõ nemotekokuwa remẽ, Kiristu Jesu remĩgwai e'e rômõtã neiko ãmẽ. Janejare'e ayvu rupi nejimokasitã remẽ, Jesu rẽ nejirovija ywetetã ãmẽ. Aje ywete mã'ẽ rẽ netekokuwawaytã ãmẽ. Ajawyi eremikusiwarerã rupi eiko, a'e neupe. ⁷Ajamã'ẽ ava mõ sõ kee e'i neupe remẽ, terejapyaka e'ã ijayvu rẽ: "Tãmõ kõ rekoa rupi tapeiko jẽ", e'i sõ neupe remẽ, tereenu e'ã ijayvu. Ayvu karamoewarã tereenu e'ã. Janejare'e ayvu kõi'ijõ tẽ tereenu. Terejimokasiay, ijayvu rupi katu neiko. ⁸Ma'e a'etã teretekokuwa sa'u. Japosiko ywete remẽ, janeewe katu ipi. Janepikasi katu ãmẽ. Ajamã'ẽ ke'iatu tẽ janepikasi katu. Ajamã'ẽ Janejare'e rekoa rẽ ywesõ jajimokasi remẽ, janekasi karuarutã ãmẽ ky'y. ⁹Aepo jaa aje ywete mã'ẽ tẽ. Ajawyi "aje ywete" taoty ijupe ipi. ¹⁰Ajawyi aepo mojenua rẽ japosiko ywete ipi. Aje ywete, oiko karuaru oiko mã'ẽ tẽ Janejare'e. A'e rẽ tẽ jaji'rovija ee mã'ẽ. Aje a'e janerereko katu jimomori'jau wasua wyi, Jesu rẽ jaji'rovija mãe kõ rômõ. Ajawyi jajimokasi ywete ijayvukwerã mojenua rẽ ipi.

¹¹Ajawyi teremojenu eayvukwerã Jesu koty rewarã kõ pẽ imotekokuwaa kõ rômõ. ãmẽ jẽ ipõ eayvukwerã rupi katu ekoitã kupa. ¹²Nekõnomĩokyry remeve itõkõ Jesu koty rewarã kõ rõvijã rômõ neiko. Ajawyi maevo ava mõ neayvu noerovija'ãi. Kee e'itã maevo neupewarã mõ: "Ja'yry tẽ ene. Neretekokuwa ywe'eive neiko", e'i titetã neupewarã mõ kupa. Ajamã'ẽ kee a'e ene. Aje, nekõnomĩoky ipe. Ajamã'ẽ netekokuwaway neiko. Ajawyi ikatu tẽ jõvijã rômõ neiko remẽ. Ajamã'ẽ neayvu noenu tari sõ kupa remẽ, teremogeta kõ jẽ ãmẽ ipi. ãmõ, ivoa rupi tereiko. ãmõ, toporoauvay neiko. ãmõ, tereji'rovija katu Jesu rẽ neiko. ãmõ, terejireko katu nivoi tekoua wyi neiko. A'evo neiko remẽ, nereruparã mõtã ãmẽ ekoi kupa. Jesu rẽ oji'rovija katu mãe kõ rômõ ekoitã ãmẽ kupa.^g ¹³Ãmẽ naaive nekoty

remê, ejimokasi jê ikô Janejare'e ayvukwerà rè poromotekokuwaa rè nê. Ojimoaty kupa remê ikô, ijayvukwerà wayvo emogeta nê, toenu kupa ipi. Emotekokuwavay kô ikô ee ipi nê, manyvo tijaiko Jesu Kiristu rupi tekoua rè. ¹⁴ Janejare'e kasia rupi tè tereposiko ipi. Kôitokô jypy remê jôvijâ kô opo oinô neapyte 'aryvo nemokasioka Janejare'e pè. Âmê itôkô Janejare'e o'Âg rupi neremikuwa omê'ê neupe âmê. Ajawyi aâ age'e Janejare'e kasia rupi tereposiko jê, a'e neupe. Tanerearai e'â Janejare'e kasia wyi âmê. ¹⁵ Jôvijâ rômô Jesu koty rewarà kô rè neposiko rewarà mō, a'evoa rè taneewe katu jê neiko ipi. Âmê tè nejikuwatà netekokuwavay mǎ'ê rômô neiko.

¹⁶ Terejireko katu ikô Jesu koty rewarà kô rōvijâ rômô neiko nê. Ivo ikô tereiko ipi nê. Poromotekokuwa neiko remê ikô Janejare'e ayvu e'e rè kōrijō toporomo'e ipi nê, aje ywete mǎ'ê rè. A'evô tereiko jê ipi. Âmê tè ene kōrijō tè rōwǎ neiko karuarutà Janejare'e pyri. Neremimotekokuwawerà kô ve a'evotà ekoi.

“Ikatusa rupi ikô ereko Jesu koty rewarà kô nê”, e'i mǎ'ê

5 ¹⁻² Âmô, kee a'e ene. Jesu koty rewarà mō sô ojavy Janejare'e rekoa remê, ikatusa rupi teremogeta ipi. Kee ikô ereko nê. Kwaima'e ika'akuwa sa'u mǎ'ê nemogeta remê, tereje'êgâtāy e'â ikô imogeta kô nê. Teremosioka e'â ikô jane kô rovae nê. Ikatusa rupi tè ikô emogeta ipi nê. Âwitô neruu pè ikatusa rupi neporegeta ipi, âwivo ve ikô emogeta nê. A'evô ve wǎivî isa'imâma sa'u mǎ'ê. Âwitô ney nemogeta ikatusa rupi ipi, âwivo ikô emogeta nê. Âmô, kōnomiokyry kô, âwitô nemōmirî kô ikatusa rupi nereko, a'evô ereko kōnomiokyrerà kô. Kōjāmuku kô ve a'evô ereko. Âwitô nekōjâ kô ikatusa rupi nemogeta ipi, âwivo ikô kōjāmuku kô ereko. Terejitupi e'â ee kô. Teretekokuwa katu kōrijō imotekokuwaa kô rè.

Terekwarerà kô rewarà

³ Âmô, kee a'e ene. Wǎivî naetārāi mǎ'ê mō mēnà omānô sô remê, Jesu koty rewarà kô toporijauesa jê ikô ipi nê. Topātavô gatu jê, aje ywete ojimomorijau iko remê. ⁴ Uve imemyry mō remê, âmô, uve ipary remê, a'e kô tè toja'a katu ee. Janeja'yri remê, janeruu janererekoarà rômô ekoi ipi. Janey ve janererekoarà rômô ekoi ipi. Ajawyi jajimovijapa remê, janeruu rerekoarà rômô tè jaiko ky'y. Janey rerekoarà rômô teve jaiko ky'y. A'evô ve janerāmōi rerekoarà rômôtà jaiko. Janejaryi rerekoarà rômô teve jaiko. Jaja'a katu ee kô remê, jajikuwa Janejare'e rekoa rupiwarà kô rômô jaiko. Janejare'e py'a rupi katuwarà rômô jaiko âmê.

⁵ Âmê aje ywete terekwarerà naetārāi mǎ'ê remê, taeako'i Janejare'e rè werekoarà rômô ipi. Ajawyi kee te'i Janejare'e pè ipi: “Papa. Epātavô rejupa. Emokatu rejupa”, te'i ijupe. Kô'ê jawe jawe aepo te'i ijupe. Pya rupi te'i Janejare'e pè iko. Aryvo rupi ve aepo te'i ijupe iko. A'evô mǎe kô rè Jesu koty rewarà kô toja'a âmê ipi.

⁶Na'evoi terekwarerà ojimoe'e rã'ága ipi mǎ'ě. Wemimotarà rè kōrijō tē oja'a mǎ'ě. [Janejare'e rè noja'ai 'ete ipi. Oiko teywete iko.] Ajawyi omānōma maevo sō tite Janejare'e rovake iko. Ajawyi a'evo ekoi mǎ'ě pè rōwǎ aepo a'e ene.

⁷Aepo tere terekwarerà kō pè imotekokuwa kō, etārāgwerà kō revejē. Āmē eayvu katu rupi ekoi kupa remē, ava nomo'y'āi nivoi mǎ'ě ee kō.

⁸Pirujē Jesu koty rewarà kō wetārāgwerà kō rè toja'a ipi. Na'evoi kupa remē, nikatu'āi āmē. Jesu noerovijai mǎe kō ve wetārāgwerà kō rè oja'a teāmā ipi. Ajawyi, Jesu koty rewarà mō wetārāgwerà kō rè noja'ai sō ipi remē nikatuive. Apijarerà kō ywesō nikatui noerovijai mǎe kō wyi. Jesu ayvu oityypyypa ywe'e tite a'evo rōmō kupa.

⁹Āmō, terekwarerà mō isa'imā ywete mǎ'ě Jesu koty rewarà kō remīgwai rōmō ekoitā remē, erà terekusiwa kareta rè tojikuwa āmē, āmō terekwarerà kō rerà revejē. A'e awyje Jesu koty rewarà kō pātavōarā rōmō ekoitā āmē. Kee mǎ'ě rerà kōrijō tē terekusiwa ajamǎ'ě. Isa'imā ywete mǎ'ě. Ojimoava katu teve omēnā pè uve jē remē mǎ'ě. ¹⁰Wāivī e'eay rōmō ojikuwa mǎ'ě. Poropātavō mǎ'ě. Ikatuay omemyry kō omovijapa mǎ'ě. Āmō, mōropārā kō rè oja'a katu mǎ'ě. Aje ywete Jesu koty rewarà kō rè oja'a katu emīgwai rōmō mǎ'ě tē. Āmō, ojimomorijau mǎe kō rè oja'a mǎ'ě tē. Ivo katu ekoi mǎ'ě. A'evo mǎ'ě rerà tē terekusiwa kareta rè tojikuwa, Jesu koty rewarà kō toja'a ee.

¹¹⁻¹²Ajamǎ'ě terekwarerà nisa'imāive remē, terekusiwa e'ā āmē erà. Maevo omētarā wekatā rā'ī iko. Ajaire wesatā omētarā. Ajawyi noja'a'āi joe ky'y. Noposiko'āi Kiristu koty rewarà kō remīgwai rōmō āmē ky'y, “Awyje a'evoa rōmō aikotā”, e'ipa Janejare'e rovake paire. ¹³A'evoa 'aryvo kee terekwarerà a'evo remē ekoi. Omētarā rè ywesō oja'a iko. Ajawyi nijeweri oposiko Jesu koty rewarà kō pè ky'y. [Jesu koty rewarà kō sō ja'umǎ'ě ome'ē ijupe remē, āmē ywesō nijewe'āi ky'y.] Ajawyi oo oo kōrijōtā tē omājā iko ky'y. Poromogeta geta kōrijōtā iko ky'y. Oporegeta teitete ai kōrijōtā tē iko ky'y. ¹⁴Ajawyi tē terekwarerà nisa'imāive remē, erà terekusiwa e'ā Jesu koty rewarà kō remīgwai rōmō. Ikatu sa'u tē ojireko mijē remē. Timemy mijē. Wetārāgwerà kō rè toja'a. Omemyry kō rè teve. A'evo ekoi remē, ava nijayvu ai'āi ikoty. ¹⁵Uve terekwarerà kō Jesu rekoa oity ywe'e tite mǎe kō, Satanasi po pè oo mǎe kō. Ajawyi aepo a'e amātejē ene.

¹⁶Ajawyi kee a'e wāivīgwerà kō pè, Jesu koty rewarà kō pè. Uve sō penetārā mō terekwarerà rōmō ojimomorijau remē, pejē ywe'e tapeja'a ee. “Jesu koty rewarà kō atyry toja'a ee”, taoty e'ā ijupe. Pejē tē tapeja'a ee, penetārā tē rewarà mō. A'evo remē niwasu'āi Jesu koty rewarà kō pè āmē. Terekwarerà naetārāi mǎe kō kōrijō tē opātavōtā āmē kupa ipi. Āmē tē niwasu'āi ijupe kō āmē, wāivīgwerà kō retārā terekwarerà rè oja'a remē.

Jövijā kō rewarā

17-18 Age'e Jesu koty rewarā kō rōvijā kō pewarā mō akusiwatā, jövijā poromotekokuwa mǎe kō pewarā mō.^h Jesu koty rewarā kō oōvijā kō rē toja'a katu, oposiko ywete Janejare'e ayvu mojenuarā rōmō kupa rewarā mō. Kee e'i Janejare'e ayvu ojikusiwa maekwerā rupi katu toereko kupa: *“Nerima pui oposiko neupe rewarā mō tereapoi katu. Epota tē to'u āmē”*, e'i maekwerā rupi katu. Āmō, kee ojikusiwa teve maekwerā rupi katu: *“Neremīgwai kō oposiko katu remē, ivo katu teremoepy kō”*, e'i maekwerā rupi katu. A'evō ve Jesu koty rewarā kō toja'a katu oōvijā kō rē, oposiko ywete Janejare'e ayvu mojenua rē kupa rewarā mō. Āmō, poromotekokuwa rē teve oposiko ywete kupa rewarā mō.

19 Āmō oromotekokuwatā manyvo terereko ava mō nivoi mǎē omo'y sō Jesu koty rewarā kō rōvijā mō rē remē. Terejapyaka e'ā rā'ī aepo jaa rē, pe'īte aepo e'i ene remē. Tererovija e'ā rā'ī ijayvu ai kō rōmō. Ajamǎē mōrijō rōmō, moapy rōmō tesō aepo e'i mǎe kō ky'y remē, terejapyaka ee ky'y. Tereā'ā rā'ī esa āmē ky'y, terekuwa. *“Aje ywete sipō e'i kupa?”* tere enu āmē. 20 Āmē aje sikaepo jövijā mō nivoi ekoi remē, Jesu rekoa ojavý tesō remē, āmē si taneayvukasi imosioka. Jesu koty rewarā kō rovake tesō teremosioka āmē. Āmē tē āmō jövijā kō a'evō rē omǎē remē, ojimonyitā omǎjā ee kupa. Ojireko katutā waiwererā wyi āmē kupa.

21 Eayvukwerā rupi katu tereiko, tuku. Eremikusiwarerā rupi katu teve. Janejare'e rovake tē aepo a'e ene ajupa. Kiristu Jesu rovakeve. Emīgwai yvapewarā kō rovake teve. Kee a'e ene nemogeta. Eayvu katu rupi kōrijō tē tereiko ipi, a'e ene. Āmō, ojevo jē terereko Jesu koty rewarā kō ipi, Janejare'e ayvu ojavý sō remē. Nikatui nejimorypa kōrijō neepy nivōia pe wyi remē. Ojevo jē teremogeta kō.

22 Āmē ava mō Jesu koty rewarā kō mō nemojövijātā remē, eārō rā'ī imojövijātā. [Ekoa terekuwa katu rā'ī āmē. Ekoa rē nemǎē maire tē teremojövijāoka āmē ky'y.] Āmē tē nepo neinōtā ijapyte 'aryvo Janejare'e pē neporegetatā ijupewarā mō, tojimojövijā. Nikatu'āi ojimojövijā maire tē eko aiwerā ojikuwa remē. Āmē āmō kō kee e'i kuwa neupewarā mō: *“Manyvo sipō nivoi ekoi remē Timoteu omojövijāoka sō!”* e'i kuwa kupa. Ajawyí ekuwa rā'ī esa, a'e ene. Ejireko katu ivōa rupi tereiko, a'e ene.

23 Age'e netekorānā rē aporegetatā neupe. Yy kōrijō tē rōwā tere'u ipi. Pe'īpe'ī tere'u uvary aisiriri mǎē nejimi'u remē, [neray poā rōmō,] neremi'ōgwerā moyrya mō, a'e ene.

24 Āmō, kee a'e ene. Jane kō aiwererā rē aporegeta tarā mijē. Jövijā rā nepyteporotā remē, tereā'ā rā'ī esa ipi. Oiko jane kō ivo e'āa ojikuwa katu mǎē. Āwī rapijarā rē nemǎē remē, kuise'ē nekuwatā nivoi mǎē tē

^h 5.17-18 Karai kō *presbítero* e'i āwī rapijarā pē. T.M. 25.4; 24.14-15

ãwĩ. Ajamã'ẽ oiko teve ivo e'ãa rè nijamã'ẽi mã'ẽ tẽ. Nojikuwai apijarerã ipi. A'evo mã'ẽ neesatã remẽ waype sa'utã ãmẽ neupe. Age'e rōwã ivo e'ãa ojikuwatã. ²⁵ ãwĩvo ve oiko ivo katua ojikuwa katu mã'ẽ. Pirujẽ jane kō pẽ ojikuwa katu ãmẽ, omã'ẽ ee kupa rewarã mō. Oiko teve ivoa nojikuwai mã'ẽ, nijamã'ẽi ee mã'ẽ. Age'e rōwã ojikuwa mã'ẽ. Ajamã'ẽ aje ywete kãramō ojikuwatã ivoa. A'evoa rè teretekokuwa, a'e neupe.

Temĩgwai kō rewarã

6 ¹ Kee ere temĩgwai aiⁱ Jesu koty rewarã kō pẽ: “Penõvijã ikō tapemomojy ipi nẽ. Taperovija katu teve ijayvu ipi. ãmẽ tẽ Janejare'e noerovijari mãe kō nijayvu ai'ãi pekoty”, ere ijupe kō. ² Kee ere teve ijupe kō: “Jesu koty rewarã teve penõvijã remẽ, ijayvu rupi tapeiko jẽ emĩgwai e'eay kō rōmō. Kee tapejẽ e'ã: 'Narovija'ãi erõvijã ky'y, ojevo jẽ Jesu koty rewarã rōmō jaiko rewarã mō', tapejẽ e'ã. ãmẽ ywesō taperovija katu jẽ penõvijã kō. Tapeposiko katu jẽ ijupe kō. Janejare'e remiau teve penõvijã rewarã mō”, ere imotekokuwa kō.

Nivoi poromo'e mã'ẽ rewarã

³ Oiko Jesu rekoa rè nivoi poromo'e mãe kō. A'e kō ovo rupi teve poromotekokuwa ipi. Janerõvijã Jesu Kiristu ayvu pẽ “aje ywete” ne'i kupa. ãmō, ivo katua moregeta mã'ẽ noenu tari kupa ipi. Upi noikoi kupa. ⁴ A'evo mãe kō ojimoe'e ywe'e tite Jesu koty rewarã kō rovake ipi. “Ije ywesō atekokuwa Janejare'e rekoa rè”, e'i tite jane kō pẽ kupa ipi. Ajamã'ẽ notekokuwai 'eteay mã'ẽ tẽ sikaepo aepo e'i mãe kō. Opota ojiaayvuvaja vaja kōrijō tẽ iko kupa ipi. Ovoarã kō reve ojiaayvuvaja vaja kupa ipi. ãwĩvo ve ãmō kō reve ojiaayvuvaja vaja kupa ipi. ãmō, ojimōarō ojikoty kupa ipi. ãmō, oporegeta teitete ojiupe kupa. ãmō, nivoi mã'ẽ omo'y teywete ojee teve kupa ipi, ãwisō ãmō kō “aje” te'i tite teve kupa. “Nivoi nepy'a pewarã”, e'i teywete jane kō pẽ ipi. ⁵ A'evo ekoi kupa, ãwisō ojevo jẽ rōwã jane kō toiko. Opota tẽ wayvumoaioka ijupe kō rewarã mō tẽ aepo e'i kupa. Ajaate ojimoe'y e'yi ojiwyi kupa ky'y. Nokuwai ayvu aje ywete mã'ẽ ãmẽ kupa ky'y. A'evo teãmã ekoi kupa. ãmō, kee e'i tite kupa: “Emoma'e ywetetã Janejare'e ayvu rupi aiko remẽ”, e'i tite kupa.

⁶ Aje ajamã'ẽ ava mō Jesu ayvu rupi ekoi remẽ, oryvaytã. Imoma'e ywete mã'ẽ wyi wete orytã, [ikatuay wete Janejare'e oja'a janere ipi rewarã mō]. ⁷ Emã'ẽ kee mã'ẽ rè. Janesaky remẽ, moma'e kō nisirekoi ipi. ãmō, aje ywete jamãñõ remẽ, moma'e kō nijaraa kuwa'ãi janerupi teve ipi. ⁸ Ajamã'ẽ kamisa jareko remẽ, janeremi'õ rã uve teve remẽ, tijanepy'a katu ee ipi. ⁹ Ajawyi Jesu koty rewarã kō mō omoma'e moatya règã oja'a tite. Moma'e pyya règã oja'a tite kupa. Nikatu'ãi ãmẽ ijupe kō. A'evo

ⁱ 6.1 Karai kō *escravo* e'i ijupe.

ekoi kupa remẽ ywesõ moma'e kō opota ywe'e titetã. Janerõvijã rè ãmẽ noja'a'ãi ywe'e tite kupa. Nivoi ekoitã ãmẽ kupa, moma'e pyya rè ywesõ oja'a kupa remẽ. Ovote ojimoaiwetã iko ãmẽ kupa. ¹⁰ Ajawyi moma'e opota mãẽ ywesõ nivo'ãi ekoi ãmẽ. Oiko Jesu rekoa rupi ekoi maekwerã kō, ivo ekoi paire opoi ywe'e tite Jesu rerovijaa wyi. Ajaire ijãgyo ywetetã kupa ky'y. “Moma'e rã sōpōkō a'evō aikol” e'i titetã oupe, moma'e kō pyya rè ywesõ oja'a tite Jesu wyi kupa rewarã mō.

“Janejare'e ayvu rupi tekoua tereity ywe'e tite e'ã, e'i mãẽ

¹¹ Ajamãẽ ene nevo rupi teve, Timoteu. Janejare'e remĩgwai tẽ ene. Ajawyi mãerã ikō terejimokasi Janejare'e remimota rupi neiko nẽ, a'e ene. Kee tereiko. Nivoi tekoua pe wyi ikō ejisyry ipi nẽ. Ejimokasi ikō Janejare'e rekoa rupi neiko nẽ. Mãerã tẽ Janejare'e rè terejirovija. Awyje toporoauvay neiko. ãmō, terejimomãatã jẽ Janejare'e rekoa rè, nejimomorijau ipe neiko remẽ. Ikatusa rupi tereja'a katu ãmō kō rè ipi. ¹² Jesu rè nejirovija remẽ, terejimokasiay jẽ ijayvu rupi neiko. ãmẽ tẽ mãerã neikotã ipyri, ãwisō a'e rōmō nepyteropo nemowaite. Kōitokō aty wasu rovake kee ere: “Awyje Jesu Kiristu koty rewarã rōmō aikotã”, ere ovake kō. Aekwerã rupi tereiko jẽ.

¹³ Pirujẽ tekoua reinōgarã tẽ Janejare'e. A'e rovake eayvukasitã. Kiristu Jesu rovake teve. A'e ojime'ẽ takatu omãnõtã remẽ itōkō, Janejare'e ayvu e'e omojenu jẽ jōvijã Pōsiu Piratu pẽ.^j A'e rovake tẽ eayvukasitã ene. ¹⁴ Kee a'e ene. ãwĩ pirujẽ akusiwa mã'ẽ rupi ikō tereiko nẽ. Ajaate Janerõvijã Jesu Kiristu vãea 'arã mẽ a'evō tereiko jẽ. Ava mō nivoi mã'ẽ nomo'y'ãi nere ãmẽ. Ava jẽ rōwã ijayvu aitã nekoty ãmẽ. Ajawyi a'evō jẽ tereiko, a'e ene. ¹⁵ Janejare'e tẽ ivãea 'arã okuwa. Wemikuwa rupi tẽ a'evotã.

Ikatuay wete tẽ Janejare'e. A'e rōmō'ite Jōvijã wasu rōmō ekoi. A'e ywesõ ijayvukasiay wete pirujẽ yvy pewarã kō jōvijã kō wyi. ¹⁶ A'e rōmō'ite nomãnō'ãi 'ete mã'ẽ teve. Eny tesō poroeakwaso mã'ẽ pupe tẽ ekoi. Ava jẽ rōwã ovote oo kuwa ipyri. Ava jẽ rōwã omã'ẽ ee ipi. Ava nomã'ẽ'ãi ee teve. Nomã'ẽ'ãi kuwa ee. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijã. Ō'ō, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

Imoma'e ywete mãe kō rewarã

¹⁷ Kee ere teve imoma'e ywete mãe kō pẽ: “Terejimoe'e e'ã [nimoma'ei mãe kō rovake]. Tanerako'i e'ã ikō nemoma'e kō rè nẽ. Opa mãerã tẽ ãwĩ, nijanemokatu kuwa'ãi ãwĩ jimomorijaua wyi rewarã mō. Janejare'e kōrijõ tẽ kuwa poromokatu. Nopai mã'ẽ tẽ Janejare'e. Temirovija teãmã mã'ẽ tẽ a'e. A'e rè kōrijõ tẽ terejirovija ajawyi. Aje a'e tẽ janemoma'enõ owaray

^j 6.13 Pōsiu Piratu kōrijõ tẽ ijayvukasi porojukaoka rè.

tijaiko”, ere ijupe kō. ¹⁸ Āmō, kee ere teve ijupe kō: “Ivo ikō toporoereko ipi nē. Poropātavōarà rōmō ikō eiko nē. Tanerākate'ā e'ā ikō nemoma'e kō rē ipi nē. Tereme'ē ikō nema'e kō mō iporijau ee mǎe kō pē ipi nē”, ere imoma'e ywete mǎe kō pē. Aepo ere imogeta kō.

¹⁹ A'evo poropātavō kupa ipi remē, aje Janejare'e emireko rā kō omokatu amātejētā yva pē, mǎerā oiko karuarutā ima'e ijupe. A'e ywesō epy wete mǎ'ē vo ijupe kō rewarā mō oryvaytā oiko karuarua rā rē iko kupa.

Kareta moawyjepaa

²⁰ Janejare'e remimota rupi terejireko katu ipi, tuku. Ijayvu rupi tereiko ipi. Terejapyaka e'ā ijayvu teitete mǎe kō ayvu rē, ayvu aje ywete mǎ'ē rē rōwā. A'evoa pē ava kō mō, “Poromotekokuwa e'e mǎ'ē teipō”, e'i tite.

²¹ A'e rupi ekoi ywe'e tite kupa. A'evo opoi ywe'e tite Jesu rekoa wyi kupa.

Janejare'e ikō tapenereko katu okatuaya rupi nē.

[Awyjepa rā'ī aepo a'e ene eremikusiwarerā rupi.]

2 Timoteu

Pauru okusiwa mijẽ Timoteu pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa mijẽ Timoteu pè maekwerà. Romã taa pè jimopã'āga pè tui remẽ okusiwa ijupe upa. Okuwa noiko puku'āi maevo. Ajawyi okusiwa amātejẽ Timoteu mokasia rōmō. Kee e'i ikusiwa: “Āwitō sota ikatu mǎẽ oōvijā werovija katu jẽ jiapisia mē, āwīvo ve ikō jimomorijaua pè tereiko ipi nē”, e'i (2Tim. 2.3). “Terepoi e'ā ikō Jesu rerovijaa wyi a'evo remẽ ipi nē”, e'i (2Tim. 2.3). Āmō, kee e'i: “Moregeta teitetea rōwā Jesu rekoa ipi. Jiayvuvaja vajaa rōwā teve”, e'i (2Tim. 2.14). Aã kareta rē Pauru kee e'i ikusiwa: “Pirujẽ Janejare'e ayvukwerà aje ywete... A'e rupi tē aje ywete mǎẽ jakuwa ipi. Āmō, jakuwa ava mō nivoi poromo'e remẽ... Āmō, a'e rupi nivoi ekoia jakuwa. Āmō, ivo katu ekoia jakuwa teve ipi”, e'i mǎẽ (2Tim. 3.16).

1 Ije, Pauru, kareta akusiwa ajupa. Kiristu Jesu remimonokwerà tē ije. Janejare'e ywe'e epyteporo Kiristu remimonokwerà rōmō taiko, ijayvukwerà kee e'i mǎẽ tamojenu erokwa: “Kiristu Jesu rē jajirovija remē, ipyri jaiko karuarutà āmē, e'ipa maekwerà rupi katu”, e'i mǎẽ. Aepo jaa amojenu erokwa āmē.

² Aã eremikusiwarerà amono tarà mijẽ neupe, Timoteu. Era'yre'e vo ene, eremiau tē.

Janejare'e ikō tanerereko katu okatuaya rupi nē, a'e ene. Taneporijauesa teve ikō ipi nē. Tanepy'amokatu teve ikō ipi nē. Janerōvijā Kiristu Jesu ve ikō ta'evo nerereko nē, a'e ene.

“Terejipirau e'ā ikō Jesu rekoa mojenua rē neiko nē”, e'i mǎẽ

³ Janejare'e pè aporegeta remē upi upi, neupewarà mō aporegeta ijupe ipi. Aryvo rupi aporegeta neupewarà mō ipi. Pya rupi ve aporegeta neupewarà mō ipi. Eroryvay aiko, oromovyvy Janejare'e pè remē ipi. A'e

tè aje ywete amoe'e ipi, epy'a pupe tè amoe'e remẽ. Nepy'a ky'ai amoe'e remẽ ipi. Āwītō erāmōi kō omoe'e ywete ipi, āwīvo ve aiko ipi. ⁴Jypy remẽ ajivy aa newyi remẽ itōkō, neāgyoay wete ere emono. Neja'o wete itōkō ere emono. A'evoa rē aja'a remẽ, oroekaray ipi. Apota katuay amā'ẽ mijẽ nere. Āmẽ sōsi janeroryvay tarā mijẽ ojee jamājā ky'y. ⁵Ajipy'amogeta jẽ nere aiko ipi. Karamoe remẽ itōkō nejaryi Roiti, Jesu Kiristu rē ojirovija ypy. Āmō, ney Eunisi ojirovija ve ee. A'e reruparā kō rōmō neiko ky'y. Akuwa jẽ a'evō neiko mā'ẽ, tuku. Aje ywete nejirovija ee neiko ipi.

⁶Ajawyi kee a'etā ene, tereja'a jẽ ee. Jypy remẽ epo ainō neapyte 'aryvo aporegeta Janejare'e pē maekwerā rē tereja'a jẽ neiko, Janejare'e ome'ẽma amātejẽ o'Āg neupe maekwerā rē. Aekwerā rē tereja'a jẽ neiko. Aekwerā rupi ve ikō mirā kō teremotekokuwa ereko nẽ, a'e neupe. ⁷Ajamā'ẽ o'Āg ome'ẽ jane remẽ, poromogyje mā'ẽ rōwā ome'ẽ jane ipi. Poromokasiay mā'ẽ tè ome'ẽ jane. Āmō, poromojiauvayoka ojee mā'ẽ tè ome'ẽ jane. Āmō, poromojireko katuoka mā'ẽ tè ome'ẽ jane. A'evoa rōmō o'Āg ome'ẽ jane ipi.

⁸Ajawyi Janerōvijā ywete rekoa rē poromotekokuwa remẽ, terejipirau e'ā poromotekokuwa ipi, a'e neupe, Janejare'e janemokasipa o'Āg pē rewarā mō. Āmō, terejimosiōka e'ā ikō ewyi ipi nẽ, jimopā'āga pē aju remẽ, a'e neupe. [Nivoi aiko rewarā mō rōwā agyvo ike jimopā'āga pē aju ajupa.] Jesu rekoawerā amovyvy aiko ipi rewarā mō tè agyvo erereko kupa. Ajawyi terejimosiōka e'ā ikō ere nemājā nẽ, a'e neupe. Evokwery pē nemomorijautā ajaire kupa, Jesu ayvu mojenuarā teve ene rewarā mō. Ajamā'ẽ teremovyvy ikō Janejare'e kasia rupi ipi nẽ. ⁹Aje Janejare'e janerereko katu janeaiwererā wyi. Janepyteporopa okoty rewarā kō rōmō tijaiko ky'y. Janerauvay rewarā mō a'evō janepyteporo. Janevote janekatuay rewarā mō rōwā a'evō janerereko. Wemimota rupi tè a'evō ekoi. Karamoe remẽ, yvy jinō e'āve, oja'a amātejẽ a'evō janerereko katua rā rē. Kee e'ipa amātejẽ karamoe remeve:

– Era'yry Kiristu Jesu mănōa rupi areko katu kōtā, e'i amātejẽ.

Aekwerā rupi katu tè a'evō ekoi. ¹⁰Age'e tè katu a'evoa omojisaoka jane ky'y. Kiristu Jesu vāea rupi tè jamā'ẽ gatu ee, Janerereko katuārā vāea rupi. A'evoa rupi teve mănōa kasia omoma. Wayvu e'ey rupi jaiko karuarua rā omojikuwaoka jane ky'y.

¹¹Karamoe remeve Janejare'e epyteporopa amātejẽ emono Jesu ayvu mojenuarā rōmō taiko. Jesu rekoa rē toporomotekokuwa mā'ẽ rōmō taiko ky'y. ¹²Āwīvo aiko ky'y rewarā mō, ajimomorijau Jesu ayvu noerovija tari mē kō po pē ajupa. A'evō ipe erereko kupa remẽ, najimosiōka'āi aiko āmẽ. Akuwa temirovija rā teāmā mā'ẽ rē ajirovija. Akuwa ikasi mā'ẽ tè. Āmō, akuwa aje ywete e'i mā'ẽ tè. Wayvukwerā omokatuoka jētā eupe. Nomokājāoka'āi wayvukwerā okoty rewarā kō wyi ipi. Wayvu e'ey ome'ẽma ije jypy remẽ. Awyje ijayvu ekoi jētā. Āmō, wekoa rē mosikoa, a'evoa nomokājāoka'āi teve. Wa'yry vāea pe'ĩ tesō a'evotā ekoi.

¹³ Ajawyi kee a'e ene, tuku. Āwitō Janejare'e ayvu e'e rē kōrijō tē oromotekokuwa ipi, āwīvo ve ijayvu e'e rē kōrijō tē teremotekokuwa jane kō ipi. Kiristu Jesu ojirovijaoka jane rewarā mō, āwīvo tereiko ipi. Āmō, poroauvayoka Janejare'e ipi rewarā mō, a'evō tereiko ipi. ¹⁴ Janejare'e o'Āg tē tesō oinō Jesu koty rewarā kō py'a kō pupe ipi. I'āg nemotekokuwatā wayvu e'e rē nerereko. Nepy'amokasitā teve nerereko ipi. Ajawyi ijayvukwerā omotee tite māe kō wyi terejimokatu jē neiko āmē, i'Āg kasia rupi.

¹⁵ Nekuwa pirujē Asia yvy wānā kō ereitypa oo ky'y, Jesu koty rewarā kō. Āmō, kejō ve ereity oo. Pijeru. Āmō, Emojeni. Mokocejō ereity oo kupa māe kō. ¹⁶ Ajamā'ē Onesipuru nereityi ipi. Ipyriwarā kō ve nereityi ipi. Epātavō teve emokasi kupa ipi. Nosī'āi ewyi kupa jimopā'āga pupeaju remē. Uu uu jimopā'āga pē eresa epātavō kupa ipi. Ajawyi Janerōvijā Jesu pē kee a'e: “Eporijauesa ikō Onesipuru kō ereko katu ipi nē”, a'e ijupe ipi.

¹⁷⁻¹⁸ Nekuwa katu manyvo Onesipuru epātavō ywete, Epesu taa pē aiko remē. Aekwery vo jē ekoi, Romā taa pē. Ike Romā taa pē ovāe remeve, ereka tite. Ajaire ajaate eresa ky'y. Ajawyi Janerōvijā ywete topy'a mokasi, kee te'i: “Aje ywete Erōvijā ywete eporijauesatā, ojivy uu mijē remē”, te'i.

“Terejimokasi sota vo mālē rōmō”, e'i mālē

2 ¹ Era'yry vo ene, tuku. Ajawyi kee a'e tarā mijē ene. Kiristu Jesu revejē ikō tereiko ipi nē, a'e ene. A'e nemokasiarā rōmō ekoi. Nerereko katu jētā nerereko ipi. ² Jypy remē ojipyri jaiko remē itōkō, neenu katu eremimojenuwerā kō. Nemā'ēma itōkō aty wasu kō amotekokuwa remē ipi. Ajawyi ene ve eayvukwerā kō rē teremo'e jane kō temirovija kō imotekokuwa kō ipi ky'y. Āmē tē a'e kō ve okuwa katutā. A'evō remē neremimo'ekwerā kō ve ajaire poromo'etā teve iko ipi.

³ Āwitō āmō kō emoai Kiristu Jesu koty rewarā rōmō aiko rewarā mō, āwīvo ve nemoaitā kupa. Ajamā'ē a'evō ipe nerereko kupa remē, terepoi e'ā ikō Jesu rerovijaa wyi ipi nē. Sota rē tē poromosā'āgatā nemotekokuwaa rōmō. Āwitō sota ikatu mālē oōvijā werovija katu jē jiapisia mē, āwīvo ve ikō jimomorijaua pē tereiko ipi nē. ⁴ Ava mō sota rōmō ekoi remē, sota posikoa rē kōrijō tē oja'a ipi. Oōvijā ayvu rupi katu ekoi ipi. Na'evoi sō remē, sota rōvijā naory'āi wemīgwai kō rē āmē. [Āwīvo ve pejē, Kiristu koty rewarā kō rōmō peiko remē. Janejare'e morya rē ywesō tapeja'a ipi.]

⁵ Āmō, kee a'e teve ene. Ojā mālē rē tē poromosā'āgatā. Ava mō ojā mālē rōmō ojā remē, nojā te'ite'āi ipi. Tōvijā “ejā” e'i remē tē katu ojātā. Āmō, “Terejavy e'ā pee”, e'i tōvijā mālē rupi katu teve ojātā. Na'evoi sō remē, tōvijā nomoe'e'āi āmē. Oōvijā ayvu rupi katu ekoi remē tē omoe'etā tōvijā āmē. [Ajawyi a'evō tereiko, a'e neupe. Jesu rerovijaa rupi katu kōrijō tereiko ipi, a'e neupe. A'evō remē tē Janejare'e oytā nere āmē.]

⁶ ãmõ, kee a'e neupe. ãwitõ koo jarà rãĩ o'u ypy wemitã'akwerà ipi, a'e tẽ oposiko ywete ee ipi rewarà mõ. [ãwĩvo ve japosiko ywete Janejare'e pẽ remẽ.] ⁷ Ajawyi kee a'e ene. Ejipy'amogeta katu ikõ pirujẽ eayvu rẽ ipi nẽ, a'e neupe. ãmẽ ãwĩvo neiko remẽ, Janerõvijã ywete nemotekokuwatà ãmẽ ipi. Pirujẽ eayvukwerà rẽ netekokuwawaytà ãmẽ ipi.

⁸ Jesu Kiristu rẽ ikõ tereja'a jẽ ikõ ipi nẽ. Tãmõ Tavi Jeapyrerà e'eay tẽ Jesu. Janejare'e omomoera mãẽ tẽ a'e. Pirujẽ a'evo 'evoa amojenupa neupe maekwerà rẽ tereja'a jẽ ikõ neiko ipi nẽ. ⁹ Eremimojenuwerà rẽ noenu tari mãe kõ emopãã kupa ky'y. Epokwaoka kupa. ãwitõ nivoi mãe kõ omopãã kupa ipi, a'evo erereko kupa. Opota ipe Janejare'e ayvu mojenua omomi kupa. Ajamãẽ manyvo noereko'ãi imomi kupa. ¹⁰ Ajimomoriujavay ipe remẽ, napi'ãi ajamãẽ Jesu ayvu mojenua wyi, ãwisõ tojirovija katu Kiristu Jesu rẽ kupa. ãmẽ sõi owaray iseny katu mãẽ kyty ootà oiko karuaru rômõ iko Janejare'e pyri kupa ky'y. ¹¹ Aje ywete kee eu:

Jesu revejẽ jamãnõma remẽ,
aje jaiko karuarutà ipyri ãmẽ.

¹² Jajimomoriujau ipe remẽ, tijajimo'y jẽ ee jaiko ipi.

ãmẽ sõi jaiko karuarutà ãmẽ ipyri jaiko.

Ojimojõvijã wasu remẽ, jane ve ipyri jaikotà ãmẽ ky'y.

Jõvijã rômõ teve jaikotà ipyri ãmẽ.

Tijajimosioka e'ã iwyi nivoi mãe kõ rovake jaiko ipi.

“Erõvijã rõwã Jesu”, tija'e tite e'ã ãmẽ ovake kõ.

A'evo sõ jaiko remẽ, ivo ve, “Ekoty rewarà rõwã”, e'i tary ve
janeupe ãmẽ Jesu. Janerovajatà ãmẽ.^a

¹³ Ajamã'ẽ nijajirovijai sõ ee ky'y remẽ,
temirovija rômõ ekoi jõtã ãmẽ.

Wayvu katuay rupi tẽ ekoi mãẽ tẽ.

Niwari mãẽ tẽ.

Nomoteei wayvu mãẽ tẽ, eu ijupe.

“Janejare'e teremory ipi”, e'i mãẽ

¹⁴ ãmõ, kee a'e. Jesu koty rewarà kõ pẽ neporegeta remẽ, kee tere mijẽ ijupe kõ: “Janejare'e reminu rômõ kee a'e pejẽ. Moregetaa teitetea rõwã Jesu rekoa. Jiayvuvaja vajaa rõwã teve. A'evoa rẽ rõwã Janejare'e ayvu pemotekokuwatà! A'evoa rẽ nijanemokasioka'ãi Jesu rerovijaa ipi”, ere ijupe kõ.

¹⁵ ãmõ, kee a'e teve ene. Ejimokasiay wete ikõ ivo katu teremotekokuwa jane kõ Jesu ayvu e'eay rẽ nẽ. ãwitõ oposiko mãẽ

^a 2.12 Mat. 10.33; Ruk. 12.9

noenõsĩ'ãi oposikoawerà, ãwĩvotà ene Janejare'e rovae. ãwĩvo neiko remẽ, kee e'itã neupe: “Õõ, Jesu remĩgwai e'e tẽ ãwĩ”, e'itã ãmẽ Janejare'e neupe. ¹⁶ Janejare'e nomomojyi mãe kô poregetaa rẽ ikô terejapyaka e'ã nẽ. ãmõ, kee e'i mãẽ rẽ terejapyaka e'ã: “Janejare'e aje ywete rõwã janeupe”, e'i mãẽ rẽ ikô terejapyaka e'ã nẽ. Aepe jaa poromomoioaka Janejare'e ayvu wyi ipi. ¹⁷ Ipojy mãẽ tẽ poromo'e rã'ãga mãe kô ipi. ãwitõ moe porosu'u remẽ, porooupa aykwerà. ãwĩvo ve poromo'e rã'ãga mãe kô janepy'a kô rupi porooupa poromokasioka e'ãa. Nijanemotekokuwaokai. Imeneu a'evõ ekoi ipi. Poromo'e rã'ãgagã iko ipi. Piretu a'evõ ve ekoi. ãwĩ kô a'evõ ekoi mãe kô tẽ. ¹⁸ Ajawyi opoipa ywe'e tite Jesu rekoa e'e wyi kupa. Kee e'i tite poromo'e kupa ky'y:

– Jesu rẽ jajirovija ypy remẽ, janemomoerapa. Awyjepa. Jamãõ remẽ nijapoera mijẽ'ãi, e'i tite a'evõ mãe kô.

Aepe rẽ Jesu koty rewarà kô mō ojapyaka ywe'e tite. Nojirovija ywe'e tite Jesu rẽ ãmẽ kupa ky'y. ¹⁹ Ajamãẽ Janejare'e ayvu aje ywete mãẽ tẽ. Temirovija rômõ tẽ ekoi ipi. Aje nijarovija pãnẽ'ãi ijayvu ipi. Ajare kee e'i Janejare'e ayvu e'e ojikusiwa: “*Janerõvijã ywete okuwa okoty rewarà kô ipi*”,^b e'i. ãmõ kee e'i ojikusiwa: “*Pirujẽ, 'Janerõvijã ywete koty rewarà tẽ ije', e'i mãe kô nivõ tekoua wyi topoi ikenẽ*”, e'i ikusiwa maekwerà.

²⁰⁻²¹ Ajawyi poromo'e rã'ãga mãe kô ayvu wyi terejireko katu neiko ipi. ãmõ, moregeta teitetea wyi. ãmẽ tẽ Jesu remĩgwai e'ey rômõ neikotã neiko ãmẽ ky'y. Temiporukwerà^c rẽ tẽ poromosã'ãgatã. Tetã wasu wryy pẽ, iteetejẽ ijarã wemiporukwerà kô wereko ipi. Yvyra temiporukwerà kô, yjy temiporukwerà kô, yvy karakuri temiporukwerà kô teve. Naepyĩ mãẽ vyvyra temiporukwerà kô. ãmõ, yjy temiporukwerà kô. ãwĩ ãwĩ kô. A'e kô kôẽ jawe jawe ijarã oporu ipi. Na'evõ ãmẽ temiporukwere'eay kô, ma'e vyvy karakuri temiporukwerà kô. Noposikoyty rã'ĩ ee ipi. Nijaporu teitetei ipi. Temiporukwerà epy wete mãẽ vo 'ejẽ tijaiko, Jesu remĩgwai e'ey rômõ ipi. Ijupewarã mō tẽ tijaiko. ãmẽ tẽ oposikotã janereve ãmẽ iko. Wemĩgwai e'e rômõ janererekotã ãmẽ ky'y.

²² Terejimokasi Janerõvijã ywete rekoa rupi neiko. ãmõ, terejirovija ywete ee neiko ipi. ãmõ, tereauvay jane kô ereko ipi. Ivo katuay tereiko jane kô pyterã rupi neiko ipi. A'evõ tereiko. ãmõ, pirujẽ Jesu koty rewarà kô ve ta'evõ ekoi. Nivõ tekoua pe wyi terejisyry nejireko katu neiko ipi. Terejimoja'y e'ã ikô neiko ipi nẽ. Aje ywete poromotekokuwa mãẽ rômõ tẽ neikotã ãmẽ.

²³ Terejapyaka e'ã ijayvu teitete mãe kô ayvu rẽ ipi, manyvo jaa rômõ rõwã ijayvu kô rewarã mō. Poromoteitete ipi rewarã mō.

²⁴ Janerõvijã ywete remĩgwai tẽ ene rewarã mō, ayvu teitete rupi tereiko e'ã ipi. Ikatusa rupi kōrijõ tẽ tereporegeta jane kô pẽ neiko ipi.

^b 2.19 P.Moirõ. 16.5 ^c 2.20-21 Jausa mãẽ jaa tẽ.

Teremotekokuwavay kō kōrijō Janejare'e ayvukwerà rè neiko, pirujē. Terejimopirai e'ā imotekokuwa kō neiko ipi.

²⁵Neayvu noerovijai mǎe kō nemotekokuwatà remē, ikatusa rupi teremotekokuwa kō ipi. Jikōōa rupi rōwā. Maevo Janejare'e 'Āg kasia rupi ojimosiokatà weko aiwerà reitypypyioka Janejare'e pè āmē kupa. Ojimotekokuwatà Jesu rekoa aje ywete mǎ'ē rè āmē kupa ky'y. ²⁶Ojeekyitā ājāgai rōvijā kasia pe wyi āmē kupa ky'y, ojimotekokuwa paire. Kee. Ājāgai rōvijā wereko poropyya vo sō mǎ'ē. Jesu rekoa ojavyoka jane kō pè remē, ājāgai rōvijā rekoa rupi tē ekoi ywe'e titetā kupa. Ajawyi eko aiwerà rupi ekoi ywe'e titetā kupa ky'y. Ajamā'ē ojimotekokuwapa kupa ky'y remē, ojeekyitā ājāgai rōvijā po pe wyi kupa ky'y.

Jesu vāea rā renonewarà rewarà

3 ¹Manyvotà pō tekoua Jesu vāea renone. Aepo jaa rè oromotekokuwatà terekuwa amātejē manyvotà rā'ī mārānaiwerà rewarà. Terejimotekokuwa amātejē āmē ivāea renoneve neiko. A'e okwa remē waypetetā jane kō rekoa ky'y. ²Āmē oikotā mōa'ārōwā nivoi mǎe kō ky'y. Keetā ekoi kupa. “Ije ywesō”, e'i teywetetā iko kupa. Āmō, okāte'ātā oma'e kō rè iko kupa. Āmō, ojimoe'e rā'āgatā tē iko kupa. Āmō, poroerōarōtā iko kupa. Āmō, Janejare'e omojaiwetā iko kupa. Āmō, oōvijāgwerà kō ayvu noerovija'āi iko kupa. “Tete” ne'i'āi wereko katua pè iko kupa. Ivo tekoua nopota'āi iko kupa. Āmō, Janejare'e nomomojy'āi ywe'e tite iko kupa. ³Āmō, noporoporijauesa'āi iko kupa. Āmō, nojimory mijē'āi ojikōō wee maekwerà kō rè iko kupa. Nivoi mǎ'ē omo'ytā teywete mirā kō rè iko kupa. Āmō, nojireko katu'āi nivoi tekoua wyi iko kupa. Āmō, poromoai ywe'e titetā iko kupa. Āmō, ivo tekoua nopota'āi iko kupa. ⁴Āmō, poromoākwa'ātā kupa. Āmō, nojirokyje'āi ywe'e tite iko jowyi kō kupa. Āmō, wee kōrijō tē oja'atā iko kupa. Āmō, omorya rè ywesō oja'atā iko kupa. Janejare'e noau'āi iko kupa. Wāi wāisō ekoitā kupa. ⁵A'evō ekoi mǎe kō, “Janejare'e rekoa rupi aiko ipi”, e'i rā'āgatā oupe iko kupa. Ajamā'ē “aje” ne'i'āi Janejare'e kasia pè iko kupa. A'e a'e kō rè terejimory e'ā ikenē, a'e neupe āmē.

⁶Uve agē'e remē a'evō ekoi mǎe kō mō. Kee ekoi kupa ipi. “Janejare'e ayvu mojenuarà teve ije”, e'i rā'āga oupe kupa ipi. Oo oo jane kō retā wry rupi iko wemimoripearà rā kō reka kupa ipi. Wāivīgwerà notekokuwai mǎe kō ywesō ojimoripeoka apijarerà kō pè ipi. A'e kō wāivīgwerà ojimoane'e jē waiwererà rè mǎe kō. Wemimota aiwerà rupi ekoi mǎe kō a'evō ekoi. Nojireko katui nivoi tekoua wyi iko mǎe kō. A'evō ekoi wāivī mǎe kō ywesō ojimoripeokatā poromoripearà kō pè, kee e'i rā'āga kupa remē: “Janejare'e ayvu rè poromo'etā!” e'i rā'āga kupa remē. ⁷Āmē a'e wāivīgwerà kō wenu katu ywe'e tite, aepo e'i kupa remē. Opota tite ojimotekokuwa kupa. Ajamā'ē aje ywete mǎ'ē nokuwai kupa ipi.

⁸ ãmõ, kee ekoi poromoripe mõe kõi ipi. ãwitõ karamoe remẽ Jani, Jãpere reve, ojimokasi ywe'e tite Moisesi rẽ kupa.^d ãwĩvo vetà age'ewarà poromoripe mõe kõi. Ayvu aje ywete mõe noenu tari kupa. Ajawyi otekokuwaa rã'aga rupi kõi rĩjõ tẽ ekoi kupa. Kiristu rẽ ojirovija rã'aga rupi tẽ ekoi kupa. ⁹ Ajamõe noporomoripe puku'ãi kupa ky'y. Ke'ĩ ojikuwatà otekokuwa e'ã mõe kõi rõmõ iko kupa. ãwitõ karamoe remẽ Moisesi kõi nojmoripeokai Jani kõi pẽ, ojikuwa poromoripearà kõi rõmõ ekoi kupa rewarà mõi. ãwĩvo vetà age'e remẽwarà kõi ojikuwatà poromoripearà kõi rõmõ ekoi kupa.

“Janejare'e ayvu e'e rẽ teremotekokuwa kõi ipi”, e'ĩ mõe

¹⁰ Aje oromotekokuwa ee mõe rupi katu neiko ipi. Etekokuwaa rupi poromotekokuwa ee mõe nekuwa ipi. ãmõ, ivo katu aiko mõe nekuwa teve. Janejare'e remimota rupi aiko mõe nekuwa katu teve. ãmõ, Janejare'e rẽ ajirovija mõe ve nekuwa. ãmõ, nererekoivai aiko mõe ve nekuwa. ãmõ, poroauvay aiko mõe nekuwa teve ipi. Ava mõi erereko ai remẽ, naovajai ãmẽ ipi. Ajimomãatã kõi rĩjõ ãmẽ aiko ipi. ¹¹ ãtiokia taa pẽ aposiko remẽ itõkõ a'e wãnà kõi nivoi erereko. Ikoni taa pẽ aposiko remẽ itõkõ a'evo teve erereko kupa. ãmõ, Risara taa pẽ aposiko remẽ itõkõ a'evo erereko kupa. A'e a'e wãnà kõi itõkõ nivoi erereko ipi. Emomorijauvay erereko kupa ipi. Ajamõe Janerõvijã ywete erereko katu iwyi kõi erereko ipi.^e

¹² Aje ywete Kiristu Jesu reruparà mõi jaiko remẽ, nivoi janerereko kupa ipi. ¹³ Nivoi mõe kõi nikatui ekoi ipi. ãmõ, Janejare'e ayvu rẽ poromo'e rã'aga mõe kõi nikatui ekoi ipi. Ajaire ywesõ si nikatu'ãi ekoi kupa ky'y. Poromoripe jẽtã iko kupa. ãmõ, ovote ojiupi tẽ ojimoripetã iko kupa. ¹⁴ Ajamõe ãmõ rupi teve jane jaiko, tuku. Ajawyi oromotekokuwa ee mõe rẽ terejimotekokuwa jẽ neiko ipi, “aje ywete” ere ijupe maekwerà rẽ. A'e tererovija katu jẽ ikõ neiko ipi nẽ. Nekuwa nemotekokuwaarerà kõi temirovija kõi rõmõ kõi tẽ ekoi rewarà mõi aepo a'e neupe. ¹⁵ Neja'yry remeve neenu Janejare'e ayvu e'e. Kee e'ĩ maekwerà rẽ nejimotekokuwapa neiko: “Janejare'e janerereko katu jimomorijau wasua wyi ipi”, e'ĩ maekwerà rẽ nejimotekokuwapa neiko. “Kiristu Jesu rẽ jajirovija remẽ janerereko katu”, e'ĩ maekwerà rẽ. Aepo jaa rẽ nejimotekokuwapa neiko Janejare'e ayvukwerà rupi. ¹⁶ Pirujẽ Janejare'e ayvukwerà aje ywete mõe tẽ. Janejare'e tẽ wayvukwerà okusiwaoka janeupe ipi. O'Ag rupi omotekokuwaoka jane kõi tokusiwa kupa ipi. Ajawyi ijayvukwerà ikatuay wete poromotekokuwaa rõmõ ekoi. A'e rupi tẽ aje ywete mõe jakuwa ipi. ãmõ, jakuwa ava mõi nivoi poromo'e remẽ. Jaovajari ãmẽ ipi. ãmõ, a'e rupi nivoi ekoia jakuwa. ãmõ, ivo katu ekoia jakuwa teve ipi. Pirujẽ

^d 3.8 Jisyry. 7.11,22; 9.11 ^e 3.11 J.K.R. 13.14—14.20

a'evo 'evoa kō rē jamovyvy Janejare'e ayvu toenu kupa. ¹⁷Janejare'e opota wemīgwai e'eay rōmō tijaiko ipi. A'evoa rōmō wayvu okusiwaoka janeupe, āwisō upi tijajimotekokuwavay jaiko ipi. A'e rupi tē ivo katu jaiko ipi.

4 ¹[Age'e janeposikoa rā rē aporegetatā neupe ky'y.] Janejare'e reminu rōmō aporegetatā neupe. Āmō, Kiristu Jesu reminu rōmō ve. Kāramō, Jesu uu mijē remē, poromoe'yi māē rōmō uutā ky'y. A'evo remē nokājāive māe kō omoe'yitā. Okājā maekwerā kō ve omoe'yitā. Jōvijā wasu rōmō owyjtā uu a'evoa rōmō. A'e reminu rōmō tē oromotekokuwatā eayvukasia rupi. ²Ajawyi kee a'e neupe, tuku. Jesu rekoa e'e ikō teremojenu jenu erokwa ipi nē. Terejimokasiay ikō imojenua rē nē, a'e neupe. Wenu takatu māe kō pē teremojenu jenu erokwa ipi. Āmō, noenu tari māe kō pē teve teremojenu jenu erokwa. Ava mō nivoi ekoi remē, teremotekokuwa ikō ipi nē. “Moko ere sō. Nikatui moko ere remē”, ere ikō ijupe kō ipi nē. “Ivo katu tekoua rupi jēsi eiko”, ere ijupe kō. Teremogeta kō imokasi kō ipi. Ikatusa rupi tē ikō teremotekokuwa kō ipi nē. Tanererekoiva e'ā ikō imojenua nē.

³Kee rewarā mō aepo a'e ene. Kāramō jane kō keetā ekoi kupa. Jesu ayvu aje ywete māē noenu ta'āi 'eteay kupa. Ayvu wemimotarā rē kōrijō tē ojimotekokuwa rā'āgatā iko kupa. A'evoa rōmō poromo'e rā'āga māe kō weka titetā omo'earā kō rōmō kupa. Ayvu opota wenu māē mojenuarā kō kōrijō tē weka titetā kupa. A'e kō pē ojimotekokuwaoka rā'āgatā āmē kupa. ⁴Tysi Jesu rekoa wyi opoi ywe'e titetā tē kupa ky'y, enu tare'ā mō kupa. Poromo'e rā'āga māe kō ayvu kōrijō wenu katutā kupa ipi. “Ayvu e'e tē” e'i titetā ikuwa e'ā poromo'e rā'āga māe kō ayvu pē kupa. ⁵Ajawyi nemo'e kō tarepe remē, nemomorijautā āmē kupa. Ajawyi terejireko katu ikō, nemomorijau ipe kupa ipi remē nē, a'e ene. Ajamā'ē toporomo'e jē ikō neiko ipi nē, Jesu rekoa rē. Tereposiko katuay poromotekokuwaa rōmō neiko Janejare'e remīgwai e'eay rōmō.

⁶Āwīvo erekovijarerā mō ene eiko, a'e neupe. Temijatarā tē ije ky'y. Ke'īma emānōa 'arā ky'y. ⁷Erōvijā Jesu, “Ekwa eayvu katu mojenue erokwa”, e'ipa ije maekwerā rupi katu aiko, ajaate age'e aiko. Napoi eposikoa wyi, emomorijauway ipe kupa remē. Ajirovija jē Jesu rē aiko ipi. Ajawyi epy'a katu jē aiko, emānōa renone. ⁸Janejare'e ekuwapa. Māerā aiko karuarutā ipyri ky'y. Janerōvijā ywete ivo katuay māē tē. Ivo katuay poromoe'yi māē tē. Omowaitetā nivoi māe kō ivo māe kō wyi. Āmē sōsi pirujē ivāea omoa'u māe kō weraapatā opyri toiko karuaru kupa ky'y.

“Ejo eresa”, e'i māē

⁹Āmō, kee a'e ene. Kuise'ē ejo eresa, a'e ene. ¹⁰Ejimorypa kō pirujē ojisyrypa ewyi oo. Temasi ve ojisyry oo. Emimotarā ywesō ikasiay ijupe, Jesu rekoa wyi. Ajawyi ereity oo Tesaronika taa kyty. Āmō, Keresesī

teve ojisyry oo ewyi. Karasia yvy kyty oo. Āmō, Titu ve Taumasia yvy kyty oo. ¹¹Rukasi kōrijō tē opyta jē epyri. Ajawyi ejo kuise'ē ike eresa, a'e neupe. Ejimorypa Maku ve eesa eru nerupi. Epātavō kuwa eposikoa rē, Jesu ayvu mojenua rē. ¹²Ejimorypa Tikiku amonopa Epesu taa kyty toposiko. ¹³Āmō, kee a'e ene. Jypy remē eyru poko Kapu retā mē aity ajo, Toraji taa pe wyi ajo remē. Nejo remē, a'e ve eeru ije āmē. Āmō, ekareta ojikusiwa mē kō ve eeru ije. Āmō, [Janejare'e ayvukwerà] kaneiru pirerà sikāgwerà rē ojikusiwa mē ve eeru ije. A'e wyi ywesō tanerearai e'ā ikō nejo remē iwyi nē.

¹⁴Aresātiri separarī^f rewarà emojaiwe ywete. Ajawyi Janerōvijā ywete erepytā ajaire, emojaiwearerà rē. ¹⁵Ajawyi terejireko katu ikō Aresātiri wyi nē, a'e ene, omojaiwe Jesu koty rewarà kō ipi rewarà mō. Ojimoape kōrijō oreremimojenuwerà renu tare'ā ipi.

¹⁶Āmō, kee a'e ene. Tekoua kuwaparà rovake ereru tajireko katu kupa remē, naiko pe'ī ekoty rewarà mō. Pirujē ereitypa katu oo kupa. Ava jē rōwā, "Ikatuay Pauru", e'i tekoua kuwaparà pē mē. Ajamā'ē kee a'e Janejare'e pē a'e kō pewarà mō: "Papa, ereity oo kupa. Ajamā'ē, teremomorijau kō e'ā", a'e ijupe. ¹⁷Pirujē ereity ipe oo kupa. Ajamā'ē Jōvijā Jesu nereity'āi āmē. Epātavō jē emokasi jē, āwisō ijayvukwerà pirujē jane kō pē tamojenu jē erokwa. Pirujē Juteu rōwā mē kō pē tesō amojenu erokwa āmē. Janejare'e nejukaokarive a'evō taiko jē aiko rōmō. ¹⁸Pirujē nivoia pe wyi erereko katu jētā erereko, ajaate ereraatā wena kyty opyri taiko karuaru. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwivo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

Kareta moawyjejaa

¹⁹Apota ajimory Pirisira rē kareta akusiwa mē'ē rupi.^g Āmō, imēnā Akira rē apota ajimory. Nemā'ē ee kō remē, aepo ere ijupe kō. Aepo ere teve Onesipuru pē, etārāgwerà kō pē teve. ²⁰Ejimorypa Erasitu Korītu taa pē opyta oposiko ky'y.^h Āmō, ejimorypa Toropimu Miretu taa pē aity ajo, itekorā rewarà mō. ²¹Kuise'ē ejo eresa ajawyi. Āmānā kyrypy e'āve ejo eresa, a'e ene.

Kejō opota ojimory nere eremikusiwarerà rupi. Eupuru. Āmō, Putē. Āmō, Rinu. Āmō, Karautia. Āmō, pirujē ike rupiwarà kō, Jesu koty rewarà kō. Mokepejō opota ojimory nere mē kō.

²²Janerōvijā ywete ikō nepyri toiko ipi nē, a'e ene. Āmō, tanerereko katu teve ikō okatuaya rupi nerereko ipi nē, a'e ene.

[Awyjepa akusiwa kareta neupe ajupa.]

^f 4.14 *Ferro* ^g 4.19 J.K.R. 18.2,18-19,26; Rom. 16.3; 1Kor. 16.19 ^h 4.20 J.K.R. 19.22; Rom. 16.23; J.K.R. 20.4; 21.29

Titu

Pauru okusiwa Titu pè maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Titu pè maekwerà. Juteu rōwā mā'ē tē Titu. Ajamā'ē Jesu koty rewarà rōmō tē ekoi. Pauru oo taa taa rupi jane kō motekokuwa Jesu rekoa rē remē, ypō'ōgwerà mitirōwā mā'ē pè oo teve poromotekokuwa iko. Kereta eu a'e ypō'ōgwerà pè. Juteu rōwā māe kō rena tē a'e. A'e ktyy oo remē, Titu oo upi. Ipātavōarà rōmō ekoi ipi. A'e pe wyi Pauru ojisyrytā remē, oity Titu a'e pè oo, tomotekokuwa jē Jesu koty rewarà kō iko. Ajaire kareta okusiwa imonooka ijupe, tokuwa Titu manyvo a'e wānā kō tomotekokuwa mā'ē.

Pauru ojikuwa Titu pè

1 ¹ Pauru tē ije. Janejare'e remīgwai tē ije. Jesu Kiristu remimonokwerà teve ije. Eremikusiwarerā aã kareta Titu pewarā. Janejare'e emono wemipyteporokwerà kō mokasiarā rōmō taiko. Amotekokuwa kō ijayvu aje ywete mā'ē rē, Janejare'e rekoa rupi katu toiko āmē kupa ipi. ² Kee e'ipa itōkō Janejare'e janeupe ipi: “Erekoa rupi katu peiko remē, epyri peiko karuarutā kāramō”, e'ipa janeupewarā mō. Yvy jinō e'āve aepo e'ipa amātejē janeupewarā mō. Aje ywete ijayvu ipi. Iwari rōwā e'i ipi. Ajawyi “aje” taoty ijayvu pè ipi. Ajawyi ipyri jaikoa rā siārō ywete jaiko ipi. ³ Janejare'e tē wayvu mojenua 'arā opyteporopa amātejē. A'e 'arā okwa remē tē katu, “Age'e si eayvu katu tapemojenu ky'y”, e'i wayvu mojenuarā kō pè ipi. Eupe ve aepo e'i emono jane kō rovake. Ajawyi ijayvu rupi tē amojenu erokwa ipi, janerereko katu arā ayvu rupi tē. ⁴ Aã kareta akusiwa neupe, Titu. Ojevo jē jajirovija Jesu rē mā'ē tē jane. Ajawyi era'yre'e vo tē ene. Janeruwasu ikō tanerereko katu okatuaya rupi ipi nē. Tanepy'amopiryvypy katu teve ikō nerereko ipi nē. Kiristu Jesu janerereko katu mā'ē ikō ta'evo nerereko teve ipi nē.

Pauru omotekokuwa Titu iposikoa rã rè

⁵Aposiko jẽ nepyri remẽ itõkõ, nisimoawypjeaive janeposikoa mokope mijã. Ajawyi mokope Kereta ypõ'õgwerà pè oroity rã'i aa remẽ itõkõ, kee a'e ene: "Tereposiko jẽ ikõ neiko nẽ", a'e neupe. "Ikewarà kõ ikõ teremotekokuwa jẽ Janejare'e ayvu e'eay rè nẽ. ãmõ, pirujẽ taa taa rupi Jesu koty rewarà kõ rövijã rã kõ ikõ terepyteporo nẽ, jövijã poromo'e mõe kõ römõ toiko kupa", a'e itõkõ neupe.^a Ajawyi tẽ itõkõ oroity rã'i a'e pè ajo.

Kõitokõ jypy remẽ a'epa amãtejẽ neupe, aekwerà rupi katu terepyteporo jövijã poromo'e mõe rã kõ. ⁶Kee mõe kõ tẽ terepyteporo jövijã poromo'e mõe kõ römõ toiko kupa. Ojikuwa teãmã ivo mõe römõ iko mõe kõ terepyteporo. Nimovyvy ena'ai mõe kõ kõrijõ tẽ terepyteporo. ãmõ, pe'ite erekwa mõe tẽ ikatu jövijã römõ toiko. ãmõ, ivo ijakarã mõe tẽ, ijakarã Jesu koty rewarà teve mõe tẽ. Ajamã'e ijakarã kõ ojavy javy tekoua e'e mõe kõ tẽ sõ remẽ, terepyteporo e'ã apijarerà. Uu ayvu noerovijai mõe kõ ruu nikatu'ai nepyteporo remẽ. Uu ayvu werovija katu mõe kõ ruu tẽ terepyteporo tõvijã kõ römõ toiko.

⁷Janejare'e remigwai tẽ jövijã kõ. Ijayvu katu rupi tẽ oposiko kupa ipi. Ajawyi nimovyvy ena'ai mõe tẽ terepyteporo ipi, ava nivoi mõe nomo'y'ai ee mõe tẽ. Kee mõe terepyteporo e'ã. Oje'egatã joupe ipi mõe. ãmõ, ojikõõ teywete iko ipi mõe. ãmõ, omärakuwaa omoyvypyoka oka'ua pupe mõe. ãmõ, opoko teywete joe iko ipi mõe. ãmõ, karakuri moatya rè ywesõ oja'a wyi poromoripe mõe tẽ. A'evo mõe kõ rōwã terepyteporo jövijã rã kõ römõ toiko. ⁸Kee mõe kõ tẽ terepyteporo. Mōropārã kõ rè oja'a katu mõe kõ. ãmõ, ivo tekoua opota katu mõe kõ. ãmõ, ojireko katu Janejare'e rekoa rupi iko ipi mõe kõ teve. [ãmõ, otekokuwavay ipi mõe kõ tẽ.] ãmõ, ivo tekoua rupi katu ekoi mõe kõ tẽ terepyteporo. ãmõ, Janejare'e remimota rè ywesõ oja'a mõe kõ tẽ. ãmõ, nivoi tekoua wyi ojireko katu mõe kõ tẽ. ⁹Tövijã kõ totekokuwavay Janejare'e ayvu rè. Kõitokõ simo'e ee maekwerà rè totekokuwavay kupa. Aekwerà rupi katu tomosã'aga ayvu kõ ipi. ãmẽ tẽ ava mō sō nivoi poromo'e remẽ, tõvijã kõ okuwatã. "Janejare'e ayvu rupi katu rōwã aepo ere", e'itã tõvijã kõ ãmẽ ijupe ipi. "Kee Janejare'e ayvu e'i mõe", e'itã poromotekokuwa jẽ tõvijã poromo'e mõe kõ ipi.

¹⁰Oiko pe'irōwã oövijägwerà kõ nomomojyi ipi mõe kõ, ijayvukwerà kõ noenu tari mõe kõ. Oövijã kõ rè ojimoãpã mõe kõ. Awĩ rapijarã kõ Jesu koty rewarà kõ pyterà rupi sikaepo ekoi ipi. A'e kõ jamotekokuwa ipe remẽ, noenu tari kupa ipi. Oporegeta teitete jẽ ojiupe kupa ipi. Poromoripe tẽ kupa. Kee e'i rã'aga kupa: "Juteu kõ rekoa rupi ve tapeiko

^a 1.5 Karai kõ *presbítero* e'i Jesu koty rewarà rövijã poromo'e mõe kõ pè.

Jesu koty rewarà kō rōmō”, e'i rā'āga kupa. [“Tapejiemosĩpire'ooka ikō ipi nē, Moisesi remikusiwarerà rupiwarà jikuwapa rōmō”, e'i rā'āga kupa.] ¹¹ Wemikuwa rā'āga tē omojenu poromoripea rōmō kupa ipi. Ajamā'ē Jesu koty rewarà kō mō ojapyaka ywe'e tite ojimoripe rōmō āmē kupa. Kee e'i tite kupa: “Janejare'e ayvu teipō omojenu”, e'i tite enu kupa. Ajawyi ojavy ywe'e tite Jesu rekoa āmē kupa ky'y, opyriwarà kō revejē. A'e poromoripearà kō karakuri moatya rè ywesō oja'a ipi rewarà mō a'evō ekoi kupa. Kee e'i oupe kupa: “Eremimo'ekwerà kō wyi apyy wetetà karakuri”, e'i kōrijō tē oupe kupa ipi. Ajawyi a'evō ekoi mē kō pē taneayvukasi kee javo rōmō neiko: “Pepi a'evōa wyi! Ni'eī āwīvo remē”, tere ijupe kō imomi kō ipi. ¹² A'evō mē kō pewarà mō kee e'ipa Kereta vyv pewarà otekokuwa mē mō, karamoe remeve: “Iwari mē kō tē teāmā Kereta wānā kō ipi. Ojārō mē vo sō tite ekoi kupa ipi. Nijeweri mē kō tē kupa ipi. Ojimi'ua rè kōrijō tēgā ekoi kupa ipi”, e'i maekwerà. ¹³ Aekwerà rupi katu tē poromoripe mē kō ekoi. Ajawyi taneayvukasi ijupe kō imotekokuwa kō ikenē, a'e ene, tuku. “Tapepoi āwīvo peikoa wyi ky'y!” ere ijupe kō. “T'ete rā'ī!” ere ijupe kō. Maevo neayvu wenuā āmē kupa ky'y. Maevo Janejare'e ayvu e'e rupi ekoitā āmē kupa ky'y. ¹⁴ Maevo Juteu kō rekoa rupi noiko'āi kupa ky'y. Maevo nojapyaka'āi poromoripe jē mē kō ayvu rè kupa ky'y, ayvu e'e wenu kupa rewarà mō. ¹⁵ [Kee e'i teve poromoripe mē kō ipi: “Ja'umā'ē mō sō nisi'ui remē, maevo Janejare'e simoryokatā janere”, e'i tite kupa ipi, ikuwa e'ā. Ajare kee a'e. Janepy'a niky'ai remē, ja'umā'ē nomoky'a'āi. Janejare'e reminōgwerà tē pirujē ja'umā'ē.] Ajawyi ivo katuay jaiko remē, nijapoi eminōgwerà wyi ipi. Janejare'e reminōgwerà noporopy'amoai'āi ipi. Ajamā'ē ava mō ipy'a ky'a jē remē, nuvei ja'umā'ē mō poropy'aky'a'o mē, ipy'a ai jē rewarà mō. ¹⁶ A'e kō: “Erōvijā ywete Janejare'e”, e'i tite kupa ipi. Ajamā'ē ojikuwa Janejare'e noerovijai mē kō rōmō kupa. Nivoi ekoia kō rupi ojikuwa kupa. Ojikō'ō ai tē kupa. Noerovijai kupa. Moma'e rōmō rōwā ekoi āmē kupa. [Ajawyi, “Nikatui āwīvoa”, tere ijupe kō ky'y, a'e ene.]

Jesu rekoa temimojenu

2 ¹ Āmō, kee a'e ene, tuku. Jesu koty rewarà kō teremotekokuwa imokasi kō ipi. Jesu rekoa rè kōrijō tē teremotekokuwa kō ipi.

² Ika'akuwa sa'u mē kō pē kee tere imotekokuwa ipi: “Tapejireko katu ikō peiko nē. Temimoe'e rōmō ikō tapeiko ipi nē. Tapejimokasi ikō Janejare'e rekoa rè ipi nē. Āmō, tapejirovija ywete ikō Janejare'e rè ipi nē. Āmō, tapeauvay ikō āmō kō ipi nē. Āmō, tapepoi tite e'ā ikō Janejare'e rekoa wyi pejimomorijau ipe remē nē”, ere ikō ijupe kō nē. Aepo tere ika'akuwa sa'u mē kō imotekokuwa kō.

³ Āmō, isa'imā sa'u mē kō pē kee ere teve: “Jesu ikō tapemomojy nē. Ivo ikō tapeiko ipi nē. Āmō, tapeayvu ai e'ā ikō peiko ipi nē. Āmō,

pemārākuwaa tapemoyvypyoka e'ā ikō peka'ua pupe ipi nē. Ivo tekoua rē ikō poromotekokuwa mǎe kō rōmō tapeiko nē”, ere ikō isa'imā sa'u mǎe kō pē nē. ⁴A'e kō tē ikō tomotekokuwa kōjāmuku kō ivo tekoua rē ipi nē. Kee te'i ijupe kō kupa: “Tapeauvay ikō pemēnā ipi nē. Āmō, pememyry kō ikō tapeauvay teve ipi nē”, te'i ijupe kō. ⁵“Āmō, tapejireko katu ikō peiko ipi nē. Āmō, pirujē aiwea wyi ikō tapejireko katu peiko ipi nē”, te'i. “Āmō, penetā rewarā rē ywesō ikō tapeja'a ipi nē. Āmō, tapeja'a katu ikō āmō kō rē ipi nē. Āmō, pemēnā kō ayvu rupi ikō tapeiko katu ipi nē”, te'i isa'imā sa'u mǎe kō kōjāmuku kō pē imotekokuwa kō. A'evo ekoi kupa remē tē āmō kō kee e'itā ee kō omājā: “Haa! Ikatuay wete Janejare'e ayvu!” e'itā kōjāmuku kō rē omājā. Ava jē rōwā kee e'itā āmē ee kō omājā: “Nikatu maevo Janejare'e ayvu”, ava jē rōwā e'itā.

⁶Āmō, kōnomiōkyrerā kō teremotekokuwa teve imokasi kō, āwisō tojireko katu teve kupa. ⁷Ene teve, tuku. Ivo ikō eiko manyvo neiko remē ipi nē. Āmē tē kōnomiōkyrerā kō nereruparā mō ekoitā. Āmō, taneroaory katu ikō neremimotekokuwa kō rovake ipi nē. ⁸Ajamāē ivo katu teremotekokuwaway jane kō pirujē Janejare'e ayvu e'eay rē ipi. Nerejavyi ijayvu rē poromotekokuwaa rē remē, janeāpā kō nivoi mǎē manyvo nomo'y'āi nere. Ojimosiokatā kōrijō tē nere omājā āmē kupa, wayvu ai paire.

⁹Āmō, temīgwai temipyykwerā kō pē kee tere teve:^b “Penōvijā kō ayvu ikō taperovija ipi nē. Tapemory ikō penōvijā ipi nē. Tapeayvuvaja vaja e'ā ikō penōvijā kō ipi nē. ¹⁰Āmō, tapemona e'ā ikō penōvijā ma'e rē ipi nē. Ivo ikō tapeiko ipi nē. A'evo peiko remē, temimoe'e rōmō peikotā āmē”, tere ijupe kō. “A'evo peiko remē, kee e'itā āmō kō pene omājā: ‘Emāē ee kō! Jesu rekoa rupi katu ekoi kupa ipi! Aje, ikatuay wete Janejare'e rekoa ipi! Ikatuay wete Janejare'e poroereko katuarā rōmō ekoi!’ e'itā pene omājā kupa”, ere temīgwai kō pē.

¹¹Janejare'e okatuaya rupi janerereko katu ipi. A'evo poroerekoa omojikuwaokapa pirujē jane kō pē ky'y, Jesu Kiristu rupi. ¹²Ajawyi kee Janejare'e opota tijaiko Jesu koty rewarā kō rōmō, ike yvy pewarā kō pytery pē jaiko jē remē. Janejare'e rekoa rupi tē jaiko ky'y. Nivoi tekoua wyi ikō tijajireko katu ipi nē. Noerovijari mǎe kō remimotarā rē tijajitupi e'ā ipi. Janejare'e py'a rupi katuwarā kō rōmō tijaiko ipi, emireko katu kō rōmō. Ivo katua rupi tijaiko ipi. ¹³Kāramō Jesu Kiristu janerereko katuarā rōmō uu tarā mijē [janepijarā mō janereraa wena kyty]. Jōvijā wasu rōmō ojikuwatā uu. A'evo remē Janejare'e kasia ojikuwatā uu. A'evoa rā simoa'u jē jaiko age'e. Ajawyi siārō jē jaiko remē, ivo tijaiko jē ipi, a'e ene. ¹⁴Jesu ojijukaoka janerereko katuarā rōmō. A'evoa rupi pirujē nivoi jaikoa wyi janemomoipa. Ivoay rōmō janereinō, āwisō owaray

^b 2.9 Oposiko karuaru oōvijā pē mǎē. *Escravo* e'i karai kō ijupe mǎē.

tijaiko ijupewarà mō. Weruparà mō janereinō janerereko ipi. A'evoa rōmō janereinō.

¹⁵ A'evō 'evoa kō rē teremotekokuwa kō imokasi kō, Titu. Noenui neayvu mǎe kō ikō teremotekokuwa jē ipi nē. Ajamǎ'ē ava mō sō nivoi jē ekoi remē ikō, emogeta kō jē ǎmē nē. “Terejimoteepa ikenē” ere ijupe neayvukasi rōmō. “Ajamǎ'ē eayvu rupi rōwǎ aporegeta neupe. Janejare'e ayvu e'e rupi tē aporegeta ipi, nerōvijǎ rōmō”, ere ijupe ky'y. Terejierōārōoka eǎ ava mō pē.

Kee tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō

3 ¹ Kee tere Jesu koty rewarà kō pē imotekokuwa kō: “Jōvijǎ kō ikō tapemomojy ipi nē. Kovenatu tapemomojy. Wǎisō. Tapenova maramota katu ikō ikoty kō ipi nē”, tere ijupe kō. ǎmō, kee ere ijupe kō: “Taperovija katu ikō penōvijǎ kō ayvu ipi nē. Ivo tekoua rē ikō tapeewe katu ipi nē. ² ǎmō kō reve tapeayvuvaja vaja eǎ. ǎmō, tapejierōārō eǎ teve peiko. Joova rupi katuwarà mō tapeiko ǎmō kō pytery pē ipi nē”, tere Jesu koty rewarà kō pē imotekokuwa kō ipi.

³ Kee rewarà mō aepo a'e ene. Jypy remē itōkō jane ve nivoi jaiko ipi mijǎ. Aja paire tē Jesu koty rewarà kō rōmō jane jaiko ky'y. Nijatekokuwai 'ete itōkō mijǎ. Nijajapyaka tari teve Janejare'e ayvu rē ipi mijǎ. Janejare'e ayvu rupi nijaiko tari mijǎ. Janeremimota ai kasia rupi tē jaiko ipi mijǎ. A'evō jajimoripe jaiko ipi mijǎ. Jajipokuwa ivo eǎa rē ipi mijǎ. Nijajireko katui jaiko ipi mijǎ. Poromoai teve jaiko ipi mijǎ. Jajimōārō teve ǎmō kō pē jaiko ipi mijǎ. Jajikōō teve ǎmō kō rē ipi mijǎ. Janerovaja jē janere ojikōō rōmō kupa ipi mijǎ. [Ajawyi, tijajirojivy eǎ ikō aekwerà kyty nē.] ⁴ Ajamǎ'ē a'evō jaiko jē ipe remē, Janejare'e janeporijauesa jē, janerereko katuwarà rōmō. Nivoi jē jaiko ipe remē, janerauvay jē. ⁵ Janerereko katupa teāmǎ. Ivo jaiko rewarà mō rōwǎ janerereko katu. Aje ywete, poroporijauesa rewarà mō tē. Ajawyi i'ǎg kasia janepy'aky'a'opa janemoteepa ky'y. Janepyaukwerà rōmō janereinō janerereko ky'y, janeporijauesa rewarà mō. O'ǎg rupi a'evō janerereko. ⁶ Nokāte'ǎi Janejare'e o'ǎg me'ēa rē janeupe, Jesu Kiristu remireko katu kō rōmō. ⁷ Okatua rupi janeaiwererà oityypyipaoka janewyi. Ivo mǎ'ē rōmō janerereko ky'y. “Poroereko karuarutà epyri”, e'ipa janeupe. [A'evoa rǎ siārō jē jaiko. A'evoa rōmō tē o'ǎg ome'ē janeupe.] ⁸ Aepo a'e mǎ'ē aje ywete. Ajawyi apota teremotekokuwa kō aepo rē. Taneewe katu ikō poromotekokuwaa rē ipi nē. Eremikusiwarerà rē pirujē teremotekokuwa kō ipi. A'evō neiko remē, Janejare'e rē ojirovija mǎe kō Jesu rekoa katu okuwatà ǎmē ky'y. Ojimokasità ivo tekoua rupi toiko ǎmē kupa. ǎmē sōsi owaray jaikotà ky'y. Ikatuay a'evō jaiko remē ipi.

⁹ Ajamǎ'ē oporegeta teywete mǎe kō rē ikō terejapyaka eǎ ipi nē. A'e kō opota tite Janejare'e ayvu wyi poromomoika. ǎmō, opota penōvijǎgwerà

karamoe remēwarà kō rekoa rè terejimo'eai. Āmō, opota tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rè ojiaiyvuvaja vaja teve kupa. Terejiayvuvaja vaja e'ā eeve kō ajamā'ē. Manyvo rā mō rōwā aepo rè nejiayvuvaja vaja. Noporomokasi mā'ē tē aepo āmē. Noporomotekokuwai mā'ē teve. ¹⁰Kee tere oporegeta teitetea rupi poromoe'yitā tite mē kō pē: “Aepo pejē sō, poromotekokuwaarā rā'āga kō!” ere ijupe kō ipi. Ojimoane'e jē sō kupa remē, aepo ere mijē ijupe kō. Mōrijō 'arā tesō aepo ere ijupe kō. Āmē tē neayvu rupi noikoi sō kupa remē, teremoisyry āwī rapijarā Jesu koty rewarà kō pytery pe wyi imono ky'y. [Kee rewarā mō. Noja'a'āi opy'a tekokuwaa rè kupa rewarā mō.] ¹¹Kee nekuwapa āwī rapijarā kō manyvo jē ekoi. Nivoi ekoi kupa ipi. Jesu rekoa e'e rè noja'ai kupa ipi. Janejare'e ayvu nopotai teve kupa ipi. Weko aiwerà règà ojimoane'e jē kupa ipi. Ajawyi ojikuwa Janejare'e omomoriijautā mē rā kō rōmō kupa.

Kareta moawyjepaa

¹²Amoawyjepatā eayvu ky'y. Kee a'e jē ene. Epātavōarā Atēmā amonotā rā'ī nerekovijarā mō toposiko iko. Atēmā nooi remē, Tikiku tē amonotā. Mokoep ovāe remeve ejo kuise'ē jē ekoty. Nikopori taa pē aatā āmānā kyrypy e'āve. Ajaate kwaray ypy remē a'e pē ajutā. Ajawyi a'e taa kyty ikō tereo eresa nē, a'e neupe. ¹³Āmō, Sena eu erā pē mā'ē okwatā nerena rupi. Ayvu pojy kuwaparā^c tē a'e. Āmō, Aporu eu erā pē mā'ē ve okwatā Sena rupi. Terepātavō kō ikō nerena rupi okwa kupa remē nē. Ajaire oo jētā kupa remē, emiporu rā kō tereme'ē ikō ijupe kō toeraa kupa nē.

¹⁴Āmō, kee a'e ene. Tijaneewe katu japosiko, āwisō ivo katua rupi tijaiko, Jesu koty rewarà kō rōmō. Nijanerako'l'āi āmō kō rè āmē.

¹⁵Ike epyriwarā kō opota ojimory nere kareta akusiwa mā'ē rupi, pirujē epyriwarā kō. Āmō, mokoep orerauparā kō rè teve oropota orojimory, Jesu rè ojirovija mē kō rè.

Jōvijā wasu Jesu ikō tapenereko katu okatuaya rupi ipi nē.

[Awyjepa eremikusiwarerà neupewarā ky'y.]

^c 3.13 Poroepyka (*advogado*)

Piremõ

Pauru remikusiwarerà

Piremõ pewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Pauru tokusiwa Piremõ pè maekwerà. Korosu taa wànà tè maevo Piremõ. Jesu koty rewarà kō atyry mō rōvijā rōmō ekoi. A'e pè Pauru kareta okusiwa ojimorypa Onesimu pewarà mō. Piremõ remīgwai temipyykwerà tè Onesimu. A'e ojava oo oōvijā Piremõ wyi mijā. Ajaire Pauru wesa. Pauru omoe Jesu rewarà rè. Ajate Jesu koty rewarà rōmō Onesimu ekoipa ky'y. Opyta jē rā'i Pauru pyri ipātavōarà rōmō iko. Ajaire Pauru, “Ejivy eo nerōvijā gty”, e'i ijupe (Prm. 1.12). Aã kareta rè Pauru okusiwa tōvijā pè imonotà upi. “Age'e sōsi awyje neremīgwai e'ey rōmō ekoitā ky'y, ojivy nekoty oo remē”, e'i ikusiwa imono upi (Prm. 1.15).

Pauru ojikuwa Piremõ pè

¹Pauru tè ije. Eayvukwerà akusiwatà neupe, Piremõ. Kiristu Jesu ayvu amojenu wyi emopā'ā kupa. Ajawyi jimopā'āga pupe wyi akusiwa kareta ajupa. Timoteu, janeretārā vo mǎ'ē, epyri tui akusiwa ajupa remē.

Kee a'e ene. Akuwa Jesu remīgwai rōmō tè ene neiko, Piremõ. Āwitō ore oroiko, āwīvo ve ene neiko. ²Āmō, Jesu koty rewarà kō pè ve akusiwa ajupa, neretā wryy pè ojimoaty Janejare'e moe'ea rè ipi mǎe kō pè. Āmō, janekōjā, janeretārā e'e vo mǎ'ē pè teve akusiwa ajupa, a'e Apia eu ijupe mǎ'ē pè. Āmō, Akipu pè akusiwa ajupa. Nojirokyjei Jesu remīgwai rōmō mǎ'ē Akipu. Mokojejō peupe akusiwa ajupa.

³Janeruwasu ikō tapenereko katu okatuaya rupi ipi nē. Tapepy'amopiryvypy katu ikō ipi nē. Āmō, Janerōvijā Jesu Kiristu reve ikō ta'evō penereko nē.

“Nejikuwa poroauvay mã'ẽ rômõ ene”, e'i mã'ẽ

⁴Janejare'e pè aporegeta neupewarà mō ipi remẽ, kee a'e ijupe ipi: “Ikatuay wete nekoty rewarà rômõ Piremõ ekoi. Ikatu neinõ neãkarã rômõ”, a'e ijupe ipi.

⁵Ãmõ kō manyvo neiko mã'ẽ omojenu ije ipi. Kee e'i ije kupa:

– Jõvijã wasu Jesu rē ojirovija katu mã'ẽ tē Piremõ. Poroauvay ipi. Jesu koty rewarà kō pirujẽ wauvay ipi, e'i ije kupa ipi.

[Ajawyi aepo nerewarà aenu remẽ, eroryvay enu nere.] ⁶Ãmẽ ajipy'amogeta nere remẽ, kee a'e Janejare'e pè: “Papa, emotekokuwaoka Piremõ ereko ipi. A'evoa Kiristu rupi neremime'ẽ ikatuay wete mã'ẽ okuwa katutã Piremõ ipi ky'y”, a'e Janejare'e pè neupewarà mō ipi.

⁷Eroryvay nere ipi, poroauvay mã'ẽ ene rewarà mō. A'evo neiko mã'ẽ rē aja'a remẽ, ajimokasioka ywete ipi. Pirujẽ Janejare'e koty rewarà kō ve nemokasioka ywete nerekoa rupi ipi.

Pauru oporanu Onesimu pewarà mō remẽwarà

⁸⁻⁹Ije eka'akuwa ky'y. Age'e aã kareta akusiwa ajupa. Ije, Kiristu Jesu remipyteporo e'e teipe sō ije ijayvu mojenuarà rômõ mijã. Temimopã'ägwerà rômõ teipe sō teve ije ijayvu mojenua rewarà mō mijã. Ajawyi eayvukasi kuwa neupe mijã. Ajamã'ẽ napotai eayvukasi rômõ, oroauvay rewarà mō. Ikatusa rupi tē a'etã ene. ¹⁰Kee a'etã ene. Onesimu pewarà mō akusiwa ajupa, neremĩgwai neremipyykwerà pewarà mō.^a Era'yre'e vo Onesimu ky'y, Jesu Kiristu koty rewarà rômõ ekoi ky'y rewarà mō. Jimopã'äga pupe aju remẽ, [Jesu rekoa rē amotekokuwa ipi. Ajaire “aje” e'i ky'y. “Ajawyi awyje Jesu rupi taiko ky'y”, e'i oupe ky'y. Ajawyi era'yre'e vo ky'y.] ¹¹Kwee remẽ nepyri ekoi jẽ remẽ, nikatu ywe'ei neupe mijã. Nanererovija ywe'ei ipi mijã. Ajamã'ẽ ojimoteepa ky'y. Ererovija katu ky'y. Äwĩvo ve nererovija katu tevetã ky'y.

¹²Ajawyi age'e amojivytã nekoty ky'y. Aekaraytã amono nekoty remẽ. ¹³Ike Jesu Kiristu ayvu rewarà mō jimopã'äga pè aju remẽ, Onesimu epãtavõ gatu ipi. Ajawyi amomyta kuwa ipe epyri mijã, nerekovijarerà rômõ. ¹⁴Ajamã'ẽ “tamomyta jẽ” na'ei ijupewarà mō, neremĩgwai tē rewarà mō. Ajamã'ẽ nemuu mijẽ sō ekoty remẽ, eroryvaytã ee ky'y. “Hoõ” nere'i remẽ, ikatu teve eupe.

¹⁵Maevo Janejare'e tē omoisyryoka rä'ĩ newyi, [Jesu rekoa tokuwa rä'ĩ.] Age'e sōsi awyje neremĩgwai e'eay rômõ ekoitã ky'y, ojivy nekoty oo remẽ. ¹⁶Ajamã'ẽ neremĩgwai kōrijõ tē rōwã ky'y. Neretärã e'e vo mã'ẽ teve ky'y, Jesu koty rewarà rômõ nevo ky'y rewarà mō. Aje aauvay. Akuwa ovãe nepyri remẽ, neau tevetã. Äwitõ neremĩgwai e'eay rômõtã ky'y,

^a **1.10** Oposiko karuaru oõvijã pè mã'ẽ. Karai kō *escravo* e'i apijarã pè.

ãwĩvo ve neretãrã e'eay vo rômõ tevetà. Ajawyi akuwa neautà mã'ẽ tè ãwĩ.

¹⁷Ajawyi, ãwitõ ije tè avãe nepyri remẽ neroryvaytà, erevewarà tè ene rewarà mō. Tãwĩvo ve tanerory ee ojivy nekoty oo remẽ. ¹⁸Ãmō, nekarakuri rovaja sō noepyme'ẽive remẽ, ere ije ãmẽ. Ije tè aepyme'ẽmata ijupewarà mō ene ãmẽ. Ãmō, n'ei sō nerereko remẽ, ere teve ije. Ije tè apãsarõtã ãmẽ a'evoa, a'evo ekoi remẽ. Ije tè amokatutã ãmẽ. ¹⁹Aje, ije Pauru tè oromoepytã Onesimu rekovijarã pè, a'e ene. Eremikusiwarerã ywete ãwĩ. Ajawyi, “Aje sipō omoepytã ije”, tere e'ã eupewarà mō. Ije tè Jesu rewarà rè oromotekokuwa, ãwisō tekoua pyau nopa'ãi mã'ẽ rômõ tereiko upi katu ky'y. A'e rè nrepyme'ẽive maevo sō tite ije. “Hoõ” tere eayvu pè ãmẽ. ²⁰Nereke'yry vo sō mã'ẽ tè ije, Kiristu koty rewarà rômõ. Ajawyi a'e ene. Terejimory Onesimu rè ojivy oo nekoty remẽ, a'e ene. Janerõvijã ywete rewarà mō terejimory ee, a'e teve. A'evo nereko remẽ, eroryvaytà nere ãmẽ. Ajawyi a'evo neiko remẽ, epy'amoryokatã rejupa.

²¹Akuwa aã kareta eremikusiwarerã rupi nereko katutã Onesimu. Eayvukwerã nerovijatã. A'evoa akuwapa. Akuwa eremiporanukwerã wyi erereko katutã.

²²Ãmō, kee a'etã ene. Maevo aatã neresa ky'y, emoẽoka kupa paire. Akuwa peja'a jẽ ere ipi. Akuwa Janejare'e pè peporegeta eupewarà mō ipi. Ajawyi emoẽoka mã'ẽ 'arã aãrõ jẽ ajupa. Emoẽoka kupa remẽ tè katu aatã pekoty ky'y. Ajawyi emokatu amãtejẽ ekea'ypa rã, a'e ene.

Kareta moawyjepaa

²³Ejimorypa Parasi^b epyri tui, jimopã'ãga pè. Kiristu Jesu rekoa rewarà mō teve agyvo oroku orokupa. A'e opota ojimory nere eremikusiwarerã rupi. ²⁴Ãmō, ereve oposiko mãe kō ve opota ojimory nere. Kejõ. Maku. Ãmō, Aritaku. Ãmō, Temasi. Ãmō, Rukasi. Mokocejõ opota ojimory nere mãe kō.

²⁵Jõvijã wasu Jesu Kiristu ikõ tapenereko katu okatuaya rupi ky'y nẽ. [Awyjepa eremikusiwarerã ky'y.]

^b 1.23 Krs. 1.7-8; 4.12-13

Epereru

Epereru kō pewarà temikusiwarerà

Imovyvya

Epereru kō pewarà temikusiwarerà aã kareta. Epereru kō pè, Juteu kō jaa tè aepo e'i. Isaeu kō jaa teve. Juteu kō Jesu koty rewarà kō pewarà tè temikusiwarerà aã kareta. Nijakuwai ava pō Janejare'e 'Āg omotekokuwa aã kareta tokusiwa mǎ'ě. Erà nijakuwai. Ajawyi, “Epereru kō pewarà temikusiwarerà”, eu kōrijō ijupe. Ma'e rewarà mō aã kareta okusiwa imono. Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi paire, etārāgwerà kō oojai kō ipi. Ijayvukasi epe topoi Jesu wyi kupa ky'y. “Tapejirojivy tāmō Moisesi remikusiwarerà rē penako'i rōmō peiko”, e'i epe ijupe kō kupa. Ajawyi ava mō okusiwa aã kareta ijupe kō imono imokasia kō rōmō. Opota ojimokasiay tojirojivy e'ā aekwerà kty kupa. Opota Jesu rē tè taeako'i jē iko kupa mǎ'ě. Kee jaa okusiwa ijupe kō: “Jesu omānō janeaiwererà repykarà mō. Omoepypa janeaiwererà janeupe ity oo. Ajawyi Jesu rupi tè jaiko ky'y”, e'i ikusiwa (Epr. 10.14). “Tāmō kō rekoawerà wyi wete Jesu rupi tekouay ikatuay wete”, e'i ikusiwa imokasi kō.

“Jesu ywesō ikatuay mǎ'ě rōmō ekoi Janerōvijā wasu rōmō”, e'i mǎ'ě

1 ¹ Karamoe remē itōkō Janejare'e wayvu omuu janerāmōi kō pè ipi. Āmē upi upi wayvu mojenuarà kō pè omojikuwaoka, tomojenu ijupe kō ipi mijā. Iteetejē omojikuwaoka ijupe kō ipi mijā.^a A'evō omojikuwaoka wayvu tāmō kō pè ipi mijā. ² Age'e remē^b āmē Wa'yry tè tesō omuu tijanemogeta ky'y. Wesa weminōgwerà jarà rōmō maekwerà tè Ta'yry. Karamoe remē Janejare'e yvag yvy oinōoka remē, pirujē omono a'e tè toinō. ³ Janejare'e okatuaya omojisaoka janeupe Wa'yry rupi. Eruparà rōmō ekoi Ta'yry. Nojavyi 'eteay ijayvu mǎ'ě ipi. Āwitō warua rupi jamǎ'ě janerova rē. Āwīvo ve Janejare'e Ra'yry rē jamǎ'ě

^a 1.1 Ipouvaitawerà rupi tesō omojikuwaoka ijupe kō. Āmō, vytyrpyte 'aryvo. Āmō, yvapewarà kō rupi. A'evō 'evo ekoi kupa. ^b 1.2 Kareta ojikusiwa remēwarà pè tè “age'e remē” jaa tè.

remẽ, Tuu rè jamãẽ. Ojevo jẽ Uu reve ekoi. Ijayvukasaiy teve iko ipi. Pirujẽ wayvukasia rupi weminõgwerà kō wereko katu jẽ ereko ipi. Janeaiwererà omoje'o janewyi omãñõa rupi, ãwisõ Janejare'e pè tijanepy'a ky'a e'ã ky'y. A'evõ paire ojivy oo Uu pyri ky'y, a'e ywesõ ikasiy mãẽ pyri. Tekatu kytyre wapy upa, eeve Janerõvijã wasu rômõ ekoi. ⁴ A'evõ a'e ywesõ ijayvukasaiy Janejare'e remĩgwai yvapewarà kō wyi ipi. Uu remĩgwai kō 'arà kyty ekoi, Ta'yry rômõ. ⁵ Ajare kee e'i Janejare'e Wa'yry pè ikusiwaoka karamoe remeve:

“Oromojikuwaoka Era'yry rômõ tereiko, jane kō rovae.
Age'e ajikuwaoka teve Neruu rômõ aiko teve”, e'i ijupe.

Wa'yry pè tè aepo e'i. Wemĩgwai yvapewarà kō pè rōwã aepo e'i ajamãẽ. ãmõ, kee e'i amãtejẽ Wa'yry pè:

“Neruu rômõ aikotà. ãwĩ Era'yry rômõ neikotà”, e'i teve.^c

⁶ ãwĩvo ve omuu Wa'yry ypykwerà yvy pè tojimojane remẽ, kee e'i ijupewarà mō:

“Eremĩgwai yvapewarà kō remimoe'e rômõ Era'yry toiko”, e'i.^d

⁷ Yvapewarà kō pewarà mō ãmẽ kee e'i Janejare'e ikusiwaoka:

“Janejare'e omokasi wemĩgwai yvapewarà kō ipi.
ãwitõ yvytu ikasiy, ãwĩvo toiko kupa.
ãwitõ tata ikasiy, ãwĩvo ve toiko kupa”, e'i.^e

⁸ A'e kō pewarà mō “eremĩgwai kō” e'i ipi. Wa'yry pewarà mō ãmẽ “Jõvijã” e'i. A'e pewarà mō kee e'i ikusiwaoka karamoe remeve:

“Janejare'e tè ene.
Neiko karuarutà Jõvijã wasu rômõ neiko.
Ivo katu nereko neremĩgwai kō Jõvijã wasu rômõ ipi.
⁹ Ivo tekoua nepota katu ipi.
Nivoi tekoua ãmẽ nerepotai 'ete ipi.
Ajawyi tè Janejare'e nemokasi Jõvijã wasu rômõ tereiko.
Nerevewarà kō 'arà kytywarà rômõ nemoẽoka.
Nemoryvay teve nemoe'eoka”, e'i maekwerà.^f

¹⁰ Kee e'i teve ikusiwaoka ijupewarà mō:

^c 1.5 Jīg. 2.7; 2Sa. 7.14 ^d 1.6 T.M. 32.43 ^e 1.7 Jīg. 104.4 ^f 1.9 Jīg. 45.6-7

“Jõvijã, karamoe remẽ naikoi moma'e mijã.
 ãmẽ yvy neinõ. Yvag ve neinõ.
 Nepo pè maevo sõ tite neinõ.
 11-12 Aekwerà kō opatà kãramō ky'y. Yvy kō. Yva kō teve opatà.
 ãwitō kamisa okekeipa ipi, ãwĩvo vetà nereminõgwerà opatà.
 Neekovijanō kō jètà aja paire.
 Ene ãmẽ neiko puku jètà neiko.
 Nanetee'ãi teve. Naneka'akuwa'ãi teve.
 Neiko karuaru jètà neiko”, e'i ikusiwaoka.^g

Wa'yry pewarà mō tè aepo e'i. ¹³Kee e'i teve ijupewarà mō:

“Ejo e'ekatu kytyre tereapy, ereve Jõvijã wasu tè ene rewarà mō.
 Neãpã kō newyry kyty rōmō ainõtã. I'arã kō gytty
 oromoẽokatã”, e'i amãtejẽ ijupe.^h

Wa'yre'e pè tè aepo e'i. Wemĩgwai yvapewarà kō pè rōwã aepo
 e'i. ¹⁴Mã rapijarà pō yvapewarà kō ajawyi? Janepãtavõarà kō rōmō
 Janejare'e omuu ipi. Wemireko katu rã kō pãtavõarà kō rōmō omuu.
 Emĩgwai kō tè a'e kō. Ajawyi Janerõvijã ywete wapyrasa kō ipi.

“Tijajimokasi jẽ Jesu rè tijaja'a ywete jaiko”, e'i mã'ẽ

2 ¹Aje ywete Janerõvijã ywete ayvukwerà ojenu janeupe maekwerà.
 Ajawyi tijajimokasi jẽ ee tijaiko, a'e pejẽ. Ja'ave rōwã tijaiko
 e'ã ãmẽ. Tijanerearai e'ã teve iwyi. ²Kee rewarà mō aepo a'e pejẽ.
 Ayvu kasi teãmã yvapewarà kō remimojenuwerà kō. Aje ywete mã'ẽ
 omome'u kupa ipi. Niteei mã'ẽ omome'u maekwerà. Ajawyi tãmō kō
 noerovijai emimojenuwerà remẽ, omomorijauoka kō ijaiwererà kō
 repykarà mō.ⁱ ³Tysi tō Janerõvijã ywete remimojenuwerà nisirovijai
 remẽ! Janemomorijauvaytã tè ivo kō jẽ ãmẽ ky'y! Emã'ẽ. A'e yveve
 janerereko katua omojenu imojikuwa janeupe. Wemimo'earà kō pè
 omojenu, omã'ẽ ee mãe kō pè. A'e kō ajaire omojenu janeupe ãmẽ
 ky'y. “Aje ywete ijayvukwerà”, e'i wemimojenuwerà pè kupa. Ajawyi
 ikō ijayvukwerà sirovija ywete ipi nẽ, a'e pejẽ. ⁴Janejare'e teve
 omojikuwaoka jane aje ywete Janerõvijã ywete remimojenuwerà.
 Okasia rupi omojikuwaoka wenu mãe kō rovake, ãwisõ “aje ywete”
 te'i weminuwerà pè kupa. Mārãnã jikuwa e'ã kō iteetejẽ oinõoka
 Janerõvijã pè tomã'ẽ ee kupa. Ipojoy mãe kō. Temikuwa e'ã kō.
 ãmō, o'Ag tẽ tesõ omuu teve Janerõvijã koty rewarà kō py'a pupe
 toiko. Wemimotarà rupi emikuwa kō ome'ẽ teve ijupe kō. O'Ag

^g 1.11-12 Jĩg. 102.25-27 ^h 1.13 Jĩg. 110.1 ⁱ 2.2 J.K.R. 7.38,53; Kar. 3.19

kasia rupi a'evo wereko kō, āwisō “aje ywete” te'i Janerōvijā ywete remimōjenuwerà pè kupa ky'y.^j

“Mirà rōmō Jesu isaky janerereko katuārà rōmō toiko”, e'i mā'ē

⁵Tapeja'a jē ikō kāramōwarà rā rē nē. A'evo remē yvapewarà kō rōwā Janejare'e omōjōvijā mititā. ⁶[Jane tē, ojirovija katu ee māe kō tē a'evotā wereko āmē.] Ajare kee e'i ava mō ikusiwa:

“Manyvore pō neja'a jē tesō jane kō rē, ene ywesō nekasiay remē?
Jane kō wyi wete nekasiay neiko!

Neja'a jē jane kō rē ajamā'ē neiko ipi.

⁷Nemojōvijāoka kō imoe'eoka kō,
werywete yvapewarà kō vo toiko kupa.

Ajamā'ē yvapewarà kō wry kyty sa'u miti neinō kō toiko kupa.

⁸Neinō kō nereminōgwerà jarà kō rōmō toiko kupa,
toja'a nereminōgwerà kō pirujē rē kupa ipi”, e'i mā'ē ojikusiwa.^k

Aepo e'i maekwerà rupi jakuwa Janejare'e pirujē weminōgwerà kō omē'ē janepo pē. Age'e remē, jane kō rē jamā'ē ipe erokwa. “Mā pē pō aepo e'i?” ja'e tite jamājā ee. ⁹Ajamā'ē jakuwa Jesu tē a'evo ekoi. A'e uu ojimojane remē, yvapewarà kō wry kyty sa'u rā'ī ekoi rā'ī mijā, yvy rupi. Jane kō aiwererà repykarà mō uu omānō wyi a'evo ekoi rā'ī. Janejare'e janerauvay wyi a'evo Ta'yry ekoi. Age'e Jōvijā wasu rōmō ekoi ky'y. Pirujē weminōgwerà jarà rōmō ekoi. Omānō janeupe rewarà mō Tuu omōjōvijāoka imoe'eoka ky'y.

¹⁰Janejare'e tē omomorijauoka Wa'yry. A'evoa rupi Janerōvijā e'ey rōmō oinō, tijanerereko katu janereraa Uu rena kyty. Ikatuay a'evo janerereko remē. Pirujē weminōgwerà kō wereko jē ereko. Opota mōa'ārōwā jane kō wākarāgwerà kō rōmō toiko kupa ipi. Ajawyi a'evo wereko kō eraa kō wena e'ey kyty opyri toiko kupa.

¹¹Jesu janeaiwererà omōje'o janewyi. Janemotee teve, Uu rekoa rupi katu tijaiko. Ajawyi janeruu rōmō Jesu Ruu ekoi ky'y, Jesu remireko katukwerà kō rōmō jaiko remē. Pe'ite Janeruu ky'y. Ajawyi Jesu “emōmirī” e'i jane ky'y. “Ekōjā” e'i ve wāivīgwerà kō pē. Nojimosioka'āi aepo jawo janeupe. ¹²Ajare kee e'i Uu pē:

“Nekatuay wetea amojenutā emōmirī kō pē, ekōjā kō pē ve.
Oromoe'etā ipyterà kō pē”, e'i Uu pē.^l

[A'evo “emōmirī kō” e'i janeupewarà mō. Nosī janewyi rewarà mō aepo e'i.] ¹³Kee e'i teve janeupewarà mō:

^j 2.4 J.K.R. 2—4; 1Kor. 12.1-11 ^k 2.8 Jīg. 8.4-6 ^l 2.12 Jīg. 22.22

“Janejare'e rè erako'iyatà ipi”, e'i maekwerà.

Kee e'i teve janeupewarà mō:

“Aã ike aju, eãkarãgwerà kō Janejare'e ome'ẽ ije mǎe kō reve”, e'i maekwerà.^m

¹⁴ Janeupewarà mō tē “eãkarãgwerà kō” e'i. Janeupewarà mō Jesu ojimojane, janevo toiko. Āwitō janero'o, āmō, janeruwy, āwīvo ve ekoi. Janevo ywete ekoi. Janevo ywete oiko omānō. Omānōa rupi nomokasiokari ājāgai rōvijā ky'y, āwisō tikasi e'ā janemānōa janeupe ky'y. Ajawyi janemānōa jarā rōmō rōwā ājāgai rōvijā ekoi ky'y. ¹⁵ Jane kō oiko jē remē okyje amātejē omānōa rā wyi iko ipi. Āwitō temīgwai ai kō okyje amātejē oōvijā ai wyi ipi. Āwīvo ve okyje ai tē omānōa rā wyi kupa ipi. Aje ywete Jesu gyjea rupi tekoua omoma omānōa rupi ky'y, āwisō tijakyje e'ā janemānōa rā wyi jaiko ky'y. A'evoa rōmō ojimojane omānō. ¹⁶ Ajawyi jakuwa yvapewarà kō mokasiarā rōmō rōwā uu yvy pē. Aje ywete, janemokasiarā rōmō tē uu. Tāmō Aparāo jeapyrerā kō mokasiarā rōmō tē uu. ¹⁷ Ajawyi manyvo nyvo jaiko etārā kō rōmō remē, a'evo 'atā tē Jesu ekoi āmē, ojimojane uu remē. Ajawyi agē'e e'i katu oja'a janere Uu rovakeve ky'y. Janeporijauesa mǎ'ē rōmō ekoi. Temirovija rōmō ekoi. Janeporijauesaoka Janejare'e rovakeve mǎ'ē e'eay rōmō ekoi. A'evo janerereko, āwisō Janejare'e “awyjepa” te'i janeaiwererā pē ky'y. A'evoa rōmō tē Jesu janevo ojinō. ¹⁸ Okuwa katu janemokasia, ājāgai rōvijā ojavyoka Janejare'e rekoa janeupe remē. Janevo jē ojimomorijau iko, ājāgai rōvijā opota ipe ojavyoka ijupe remē mijā.ⁿ Ajawyi okuwa katu janemokasia, ājāgai rōvijā Janejare'e wyi janereityoka ipetā remē.

“Jesu ywesō wapyrasa tāmō Moisesi”, e'i mǎ'ē

3 ¹ Ajawyi kee a'e pejē, eretārãgwerà kō. Janejare'e janepyteporo, Jesu koty rewarà kō rōmō tijaiko. Janejare'e Remimuurerà tē Jesu. A'e omojikuwaoka Janejare'e rekoa ipyau mǎ'ē janeupe ipi. Janeporijauesaoka Uu rovakeve ipi. Ajawyi temirovija tē a'e. A'e rè jēsi tijaja'a ywete jaiko ky'y! ² Kee Jesu ekoi. Janejare'e wesa wemīgwai kō rereko katuarā rōmō. Werovija ywete Uu ipi. Uu ayvukwerà rupi katu janerereko. Āwitō karamoe remē tāmō Moisesi amyry Janejare'e ayvu rupi katu wereko katu wetārãgwerà kō ipi. A'evo ve Jesu janerereko Uu ayvu rupi ipi. ³ Jesu ywesō wapyrasa ajamǎ'ē Moisesi. Ajawyi a'e ywesō tijamoe'e tāmō Moisesi wyi. Tetā reinōgarà rè tē poromosǎ'āgatā tapekuwa sa'u. Ava mō tetā oinō remē, tetā rōwā jamoe'e ipi. Inōgarerā tē jamoe'e ipi, ovote

^m 2.13 Isa. 8.17-18 ⁿ 2.18 Mat. 4.1-11; Ruk. 4.1-13

rōwā tetā ojinō rewarà mō. A'evō ve poroinōgarerà tē Jesu wyi, a'e ywesō tijamoe'e tāmō Moisesi wyi, janereinōgarerà tē Jesu rewarà mō. ⁴Tetā rē tē poromosā'āga jētā. Jainō remē tē katu uve tetā ipi. Nuvei inōgarà remē, nuve'āi tetā āmē. Mā jē rōwā nijainōi mā'ē. A'evō ve pirujē teminōgwerà reinōgarerà tē Janejare'e. Ajawyi a'e tē tijamoe'e. ⁵Janejare'e remīgwai e'ey rōmō tāmō Moisesi ekoi karamoe remē. Ijavyu rupi katu wereko katu wetārāgwerà kō ereko ipi. Janejare'e, “Kee arekotā eupewarà kō kāmō”, e'i Moisesi pē remē, oterē gatu aepo omojenu ijupe kō ipi. ⁶Kiristu āmē Janejare'e Ra'yry e'ey rōmō ekoi ipi. Uu werovija katu mā'ē rōmō tē a'e ekoi. Uu koty rewarà kō rē oja'a katu iko ipi. Janejare'e koty rewarà kō tē jane, jajimokasi jē ee jaiko remē. Ajawyi Jesu rē tē tijaja'a ywete jaiko āmē. Jaārō jēsi Janejare'e pyri jaiko karuarua rā āmē jaiko.

“Tāmō kō reruparà mō tapeiko ywe'e tite e'ā”, e'i mā'ē

⁷Ajawyi tijajapyaka katu Janejare'e 'Āg ayvukwerà rē, kee e'i maekwerà rē:

“Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē,
upi katu tapeiko.

⁸Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoape ywe'e tite eayvu renu tare'ā ipi mijā,
tekoe'āma rupi ekoi kupa remē.

Erā'ā ywe'e tite teve kupa ipi mijā.^o

A'e reruparà kō rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē, ijeapyrerà kō rōmō.

⁹Penāmōi kō omā'ē ipe areko katu kō remē.

40 kwaray rōmō tesō itōkō omā'ē ipe ere kupa.

Ajamā'ē erā'ā jē sire'e tē āmē kupa.

Ojimoane'e jē ererovija e'ā āmē kupa.

¹⁰Ajawyi tesō itōkō ajimōarō maevo sō tite ikoty kō ky'y.

Kee a'e ijupewarà kō mō:

'Amotekokuwa kō ipe erekoa rē ipi.

Nererovija tari tesō ajamā'ē kupa.

Ipy'a ai jē tesō iko kupa ipi', a'e ijupewarà kō mō.

¹¹Ajaate kee a'e ijupe kō āmē ky'y:

'Napeike'āi penena rā pē pejimoavaa mō peiko ky'y', a'e ijupe kō.

Ajimōarō maevo sō tite ikoty kō wyi aepo a'e penāmōi kō pē ky'y",
e'ipa Janejare'e maekwerà.^p

^o 3.8 Tekoua iwasu ijupe kō remē, noerovija ywe'e tite Janejare'e kupa ky'y. “Janejare'e sō janereve ekoi remē, nijajimomorijau'āi kuwa jaiko mijā”, e'i ywe'e tite kupa. Jisyry. 17.1-7
^p 3.11 Jig. 95.7-11

¹² Ajawyi kee a'e eayvukasi rōmō pejē, eretārāgwerà kō. Tapejimokasi jē ikō Janejare'e rē peja'a jē peiko, pejāvijō jē. Tapepy'a ai ywe'e tite e'ā. Pepō'ōmorā mō jē rōwā ipy'a aitā Janejare'e ayvu renu tare'ā āmē. Janejare'e oiko teāmā mā'ē tapeity ywe'e tite e'ā. ¹³ Āwitō tāmō kō pē Janejare'e kee e'i: "*Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē*", e'i. Āwīvo ve aepo e'i jē jane ipi. Ajawyi pejimokasi ikō ojeeve peiko nē, ava jē rōwā topoi ywe'e tite e'ā iwyi. Kō'ē jawe jawe ikō tapejimokasi Janejare'e rē peja'a peiko nē. Āmē tē napejimoripeoka'āi ivo e'āa rē. Napepy'a ai'āi teve āmē. ¹⁴ Jajirovija pyi Kiristu rē remē, jajirovija ywete ee ipi. Jajipykātā ee. A'evo tijaiko jē age'e remē jaiko āmē ipi, ajaate jamānōa pē. A'evo jaiko remē tē aje ywete Kiristu koty rewarā kō rōmō jaikotā āmē. ¹⁵ A'evoa rē tē Janejare'e 'Ag kee e'i ikusiwaoka:

"Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē, upi katu tapeiko.

Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoāpā ywe'e tite ere ipi mijā.

A'e kō reruparā rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē, ijeapyrerā kō rōmō", e'i ikusiwaoka.

¹⁶ Tāmō Moisesi Ejitu yvy pe wyi werojisyry maekwerā kō pewarā mō tē itōkō aepo e'i. A'e kō wenu ke'iatu tē itōkō ijayvu. Noerovijai ajaire kupa ky'y. Ojimoape tesō ijayvu renu tare'ā kupa ky'y. Pirujē a'evo ekoi kupa. ¹⁷ Ajawyi tesō Janejare'e ojimōarō ikoty kō, nivoi ekoi kupa rewarā mō. 40 kwaray rōmō tesō itōkō ojimōarō ikoty kō, tekoe'āma rupi ekoi kupa remē. A'e rupi opa āmē kupa ky'y. ¹⁸ Noerovijatai kupa rewarā mō tē Janejare'e, "*Napeike'āi penena rā pē pejimoava rōmō peiko ky'y*", e'i ijupe kō wayvukasi rōmō ky'y.

¹⁹ Ajawyi tē itōkō noikei kupa ky'y, noerovija tari Janejare'e kupa ipi rewarā mō.

Janemojimoavaa 'arā rewarā

4 ¹ Ajare kee a'e pejē, tapeja'a ee. Āwitō janemojimoavaa 'arā rē Janejare'e oporegeta tāmō kō pē, janeupe ve oporegeta.^q Kee e'i: "Peike ekoty pejimoava rōmō epyri peiko", e'i jē janeupe. Ja'ave rōwā tijaiko e'ā ajawyi. Jajimokasi jē Janejare'e rē jaiko, janejāvijō jē. Āmē tē janepytery pewarā mō pē jē rōwā Janejare'e, "*Nereike'āi ekoty nejimoava rōmō neiko*", ne'i'āi ijupe. ² Janejare'e ayvu e'eay ojenupa jane. Āwitō tāmō kō pē ojenupa,^r āwīvo ve ojenupa ve jane. Ajamā'ē tāmō kō wenu ipe remē itōkō, kee ne'i kupa: "Aje ywete janerena rā Janejare'e ome'ētā janeupe", ne'i kupa. Ajawyi tesō noikei kupa. ³ A'e reruparā kō rōmō

^q 4.1 Janepy'a mopiryvypy katua rē aepo jaa tē. ^r 4.2 Ejitu yvy pe wyi ojisyry kupa remē.

rōwā jaiko ky'y. “Aje ywete a'evo Janejare'e janererekotà”, ja'e. Ajawyi sikuwa jaiketà ipyri jajimoava mǎe kō rōmō jaiko āmē. Tāmō Moisesi rupi oo maekwerà kō noikei ojimoava ipyri kupa, noerovijai kupa rewarà mō. Ajawyi tesō Janejare'e kee e'i ijupe kō: “*Napeike'āi penena rā pè epyri pejimoava*”, e'i ijupe kō ky'y.^s Werovija sō kupa remē, oike mārāgwe ipyri kupa mijā, kee e'ipa Janejare'e jane rewarà mō: “Apota jane kō tojimoava epyri”, e'ipa jane mijā. Yvy oinō ppy remeve aepo e'ipa amātejē. ⁴Kee e'i ojikusiwa Janejare'e ayvu rōmō, jimoavaa 'arà rewarà rē: “*6 'arà rōmō Janejare'e oposiko moma'e kō reinōa rē, jane kō reinōa rē teve. Awyjepa oinōma remē ojimoava rā't*”, e'i ojikusiwa maekwerà.^t ⁵Kee e'i teve jimoavaa 'arà rē: “*Noike'āi wena rā pè kupa. Nojimoava'āi epyri a'e pè kupa*”, e'i.^u

⁶A'e kō pè ppy ojenu ipe janemojimoavaa 'arà rena rewarà. Karamoe remēwarà kō pè ppy ojenu ipe. Ajamā'ē a'e kō noikei a'e pupē. Janejare'e nomoigeoka kōi, noerovijai ijayvu kupa rewarà mō. Āmō kō āmē omoigeokatà opyri tojimoava kupa. ⁷Kee jaa jakuwapa. Janejare'e nomoigeokai maekwerà kō opa paire, oporegeta jē opyri janemojimoavaa 'arà rā rē. Ijaty kwaray paire oporegeta jē a'evoa rā rē. Ajawyi jakuwa a'e kō pewarà mō kōrijō tē rōwā aepo e'i. Kee e'i tāmō Tavi pè tokusiwa:

“Age'eve ikō tapejapyaka ywete eayvukwerà rē nē, upi katu tapeiko ky'y.

Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoāpā ywe'e tite ere ipi mijā.
Eruparà kō rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē”, e'i.^v

“Age'eve” e'i maekwerà. Ajawyi sikuwa āmō kō oike jē kuwa age'eve Janejare'e pyri ojimoava.

⁸Kanaā yvy pè oike kupa mā'ē pè rōwā aepo e'i Janejare'e. Ajawyi kāmō tāmō Josue weroike janerāmōi kō Kanaā yvy pè paire, Janejare'e oporegeta jētā janeikea rā rē. Kanaā yvy pè oike mā'ē pè tē sō aepo e'i remē, noporegeta'āi kuwa janemojimoavaa 'arà rā rē ajaire mijā.^w ⁹Ajawyi sikuwa janemojimoavaa 'arà rā, Janejare'e koty rewarà kō pewarà mō. Āwitō Janejare'e ojimoava poroinō maire yvy jinō ppy remē, āwīvo ve janemojimoavatà opyri janerereko. ¹⁰Pirujē janeposikoa wyi jajimoavatà ky'y. Āwitō Janejare'e omoawyjepa oposikoa remē ojimoava karamoe remē, āwīvo vetā jane jaike ipyri remē. ¹¹Ajawyi jajimokasiay ikō Janejare'e rē jaiko nē, āmē tē jaiketà jajimoava rōmō ipyri nē, janejāvijō jē. Āwitō karamoe remēwarà kō noerovija tari Janejare'e, tāwīvo e'ā jaiko. Sirovija jēsi ikō ijayvu nē.

^s 4.3 Jīg. 95.11 ^t 4.4 Jinō. 2.2 ^u 4.5 Jīg. 95.11; Epr. 3.11; 4.3 ^v 4.7 Jīg. 95.7-8

^w 4.8 T.M. 31.7; Jos. 22.4

¹² Janejare'e e'i mǎ'ě ikasiay wete. Jajapyaka ijayvu rě remě, janepy'a pupe oike janeroupa. Marija aime jeovai mǎ'ě rě tē poromosǎ'ǎgata tapekuwa. Āwitō marija aime pupe mijarā ro'okwerā jakysi remě, ikāgwerā pe'ī tesō oo ipi. Noau marija aime jeovai mǎ'ě moma'e ro'o ikysi ipi. Āwīvo ve Janejare'e e'i mǎ'ě ywesō noau'āi janerekoa. Janejipy'amogeta ai kō omojikuwaoka jane ipi. Janeremimota ai ve omojikuwaoka jane ipi. Emikuwa kō pirujē. ¹³ Nijainō gatu'āi 'eteay janeaiwererā mō Janejare'e wyi ipi. Pirujē moma'e kō rě omā'ě tē jē iko ipi. Nuvei temisage'ā mō ijupe, ovake tē jaiko ipi rewarā mō. A'e pē jajimome'utā kāramō.

“Jesu janeporijauesaoaka Uu rovakeve ipi”, e'i mǎ'ě

¹⁴ Kee jaa ja'epa: “Jesu rě erako'i erereko katarā rōmō”, ja'epa. Tijajipykātā jē ikō ee nē ajawyi, a'e pejē. Emǎ'ě. Janejare'e Ra'yry tē tesō Jesu. A'e Uu rena kyty oo opyta. Uu pyri ekoi yva pē. A'e rovakeve tē tesō oja'a katu jane kō rě iko ipi. Janeporijauesaoaka teve Uu pē janerereko ipi. Āwitō ike yvy pē Janejare'e pē oporegeta mǎe kō poroporijauesaoaka ipi, āwīvo ve Jesu janeporijauesaoaka Uu pē ipi. ¹⁵ Aje ywete janeporijauesaoaka ywete mǎ'ě tē Jesu. Ne'i katui oposiko mǎ'ě rōwā ekoi. Nomowasui 'ete oposiko mǎ'ě tē Jesu. Okuwa katu nijanekasi mǎ'ě ipi. Ojimojane remě, a'e ve nikasi mǎ'ě rōmō ekoi mijā. Ojimomorijauway janevo jē. Manyvo nyvo jē ājāgai rōvijā janerā'ā janerereko, āwisō tijaity Janejare'e. Āwīvo ywete ipe wā'ā ipe Jesu. A'e rě Jesu ojimomorijauway ipe. Ajamǎ'ě nojavyi. Ojirovija jē Uu rě iko ipi. Ajawyi ājāgai rōvijā janerā'ā remě, Jesu okuwa a'evō janerā'ā mǎ'ě. Janeporijauesā āmē. ¹⁶ Ajawyi tijaši e'ā ikō Janejare'e wyi nē. Ipyri'īje'ē tijaa imogeta ipi, okatuaya rupi janerereko katu ipi rewarā mō. Janeporijauesā janerereko ipi. Janerauway janerereko ipi. Janemokasioka teve ipi, nijanekasi remě.

Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā rewarā

5 ¹ Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā^x rekoa rě tē ikō pejipy'amogeta rā'ī peiko nē. Janejare'e opyteporo tāmō Revi jeapyrerā kō wyi maekwerā tē a'e. Janejare'e remīgwai rōmō oposiko wetārāgwerā kō pewarā mō mǎ'ě tē a'e. A'e temime'ē rā ome'ē Janejare'e pē ipi. Āmō, moma'e ojuka ime'ē ijupe ipi, jane kō aiwererā repykarā ra'upa rōmō.^y ² Opota ipe Janejare'e rekoa rupi ekoi mijā. Ajamǎ'ē ojavy jē iko ipi. A'evō teāmā ekoi ipi. Ajawyi nijanekasi mǎ'ē okuwa jē. Janeporijauesā āmē. Ajawyi ava mō sō ojavy Janejare'e rekoa otekokuwa e'ā rōmō remě, Janejare'e pē oporegeta mǎ'ē ikatusa rupi omogeta ojavy mǎ'ē ipi. Nojikōtevēi ee imogeta, ojavy

^x 5.1 *Sumo sacerdote*: Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā wasu. ^y 5.1 Janejare'e ayvu rupi tē a'evō ekoi ipi, tāmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerā rupi tē.

teãmã mã'ẽ teve a'e rewarà mō. ³ Ajawyi moma'e mō ojuka ime'ẽ Janejare'e pè remẽ, wetārāgwerà kō aiwererà pewarà mō kōrijō tē rōwā ome'ẽ ipi. Waiwererà pewarà mō teve ome'ẽ ijupe ipi.

⁴ Kee a'e teve pejẽ. Ava jẽ rōwā ojipyteporo ovote Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijā rōmō ipi. Janejare'e tē opyteporo. Āwitō tāmō Arão ppy opyteporo.^z ⁵ Āwīvo ve Kiristu opyteporo. Ovote rōwā teve ojipyteporo. Tuu tē wesa oupe oporegeta mãẽ rōmō toiko, kee e'ipa ijupe maekwerà rupi katu:

“Oromojikuwaoka Era'yry rōmō tereiko, jane kō rovake.
Age'e ajikuwaoka teve Neruu rōmō aiko teve”, e'i maekwerà.^a

⁶ Kee e'i teve ikusiwaoka:

“Eupe oporegeta katu mãẽ rōmō neiko karuarutà.
Āwitō Meukiseteki ekoi karamoe remẽ, āwīvotà neiko karuaru”,
e'i Wa'yry Jesu Kiristu pè maekwerà.^b

⁷ Ike yvy rupi Jesu ekoi remẽ itōkō ojimomorijau janevo jẽ. Ajamãẽ werovija jẽ Uu, ajaate omānō.

– Epātavō rejupa! e'i Uu pè omānōtā remẽ.

Ikasiay Janejare'e. Opota sō remẽ, omokasi kuwa Wa'yry tomānō e'ā mijā. Ajawyi aepe e'i Jesu ijupe. Wapukai tesō Uu pè javo. Oja'o teve aepe javo.

– Neremimota rupi aikotā ajamã'ẽ! e'i Jesu Uu pè.

Ajawyi Janejare'e omokasiay aepe e'i remẽ. ⁸ Janejare'e Ra'yry teipe Jesu mijā. Ajamãẽ ojimomorijau jẽ tesō. Ay wete ijupe remẽ, Uu werovija jẽ amẽ ajaate omānō. Ojimomorijauvey wete remẽ ywesō werovija jẽ Uu. ⁹ A'evoa rupi Janejare'e oupe oporegeta katu mãẽ rōmō oinō. Pirujẽ ijayvu rupi ekoi mãe kō rereko katuarà rōmō oinō. ¹⁰ Ajawyi tē Janejare'e kee e'ipa amātejẽ ijupewarà mō:

“Eupe oporegeta katu mãẽ rōmō neiko karuarutà.
Āwitō Meukiseteki ekoi karamoe remẽ, āwīvotà neiko karuaru”,
e'i maekwerà.

Aje, Uu pè oporegeta katu mãẽ rōmō Jesu ekoi. [Ajawyi tapepoi e'ā iwyi, a'e pejẽ.]

^z 5.4 Aje opyteporo kō amātejẽ wayvu ome'ẽ tāmō Moisesi pè remẽ. Tāmō Arão ppy ywe'e opyteporo, ijeapyrerà kō reve, ijeapyrerà rā kō reve. ^a 5.5 Jīg. 2.7 ^b 5.6 Karamoe remẽ tāmō Meukiseteki oporegeta Janejare'e pè tāmō Aparão pewarà mō, ikatuay tomoigooka. Jinō. 14.17-20; Jīg. 110.4; Epr. 7.1-6

“Tijaneewe katu Jesu rè jirovija rômō jaiko”, e'i mǎ'ě

¹¹ Oropota ipe pemotekokuwaway aekwerà rè mijǎ, oreremikusiwarerà rupi. Waypete sa'u poromotekokuwa ajamǎ'ě, mewe tè pejimotekokuwa ipi rewarà mō. ¹² Age'e rōwǎ ipe Jesu koty rewarà kō rômō peiko. Petekokuwaway kuwasi mijǎ! Poromo'earà rômō kuwasi peiko mijǎ! Pejimo'e ppy tè rōwǎ peiko ky'y. Manyvore pō ja'y sakyrerà vo 'ejē peiko! Emǎ'ě! Joǎkarǎ isakyrī remē, susury kōrijō tè o'u ipi. Ajamǎ'ě no'u karuaru'aǐ ipi. Ajaire ojimovijapa sa'u ky'y remē, opoi iwyi ky'y. Ja'umǎ'ě e'e tè o'utà ky'y. Na'evoi pejē. Pejimoja'y'rī peiko. Janejare'e rekoa rè napetekokuwai karuaru maevo sō tite peiko. ¹³⁻¹⁴ Ja'yry notekokuwaive mǎ'ě susury kōrijō tè o'u iko ipi, isakyrī rewarà mō. Ojimovijapa remē tè otekokuwapa ipi. Na'evoi pejē ajamǎ'ě. Napetekokuwai karuaru peiko. Kee pejē ipi: “Manyvo pō ivo jaiko?” pejē tite peiko. “Manyvo pō nivoi jaiko?” pejē tite peiko. A'evoa otekokuwa mǎe kō okuwapa ipi! Ivo katua rupi ekoï kupa ipi. Ojimotekokuwaway a'evoa rè iko kupa ipi. [Pejē ve, petekokuwaway kuwasi peiko mijǎ!]

6 ¹⁻² Jajimo'e ppy Kiristu rekoa rè remē itōkō kee jaa rè jajimo'e ipi: “Tekou teitetea jaityppyi”, ejaa rè itōkō jajimo'e ppy. Āmō, “Jajirovija ywete Janejare'e rè janerako'i rômō”, ejaa rè teve. Āmō, “Jajimōjāmorioka Kiristu koty rewarà kō rômō, awyje jē tijaiko upi”, ejaa rè. Āmō, “Janerōvijāgwerà kō opo oinō janeapyte 'aryvo oporegeta Janejare'e pē janeupewarà mō ipi”, ejaa rè.^c Āmō, “Kāramō Janejare'e omomoerata okājāma maekwerà kō toiko mijē”, ejaa rè. Āmō, “Kāramō Janejare'e poromosā'āgatà poromoe'yitā, awyje a'evō toiko kupa. Āmē noerovija tari mǎe kō ojimomorijautā waiwererà kō rè iko ky'y. Eako'i ee mǎe kō āmē ipyri oiko karuarutā āmē iko ky'y”, ejaa rè itōkō jajimo'e ppy jaiko. Ajaire jakuwapa remē, nijajirojivy mijē'āi aekwerà kyty jajimo'e mijē rômō, jakuwapa rewarà mō. Āmō rè tè mijē, iwasu sa'u mǎ'ě rè tè mijē, jajimotekokuwatà jaiko ky'y. ³ A'evō jaiko āmē ky'y. Jajimokasiay aepe jaa rè jajimotekokuwaway ky'y. Janejare'e opota remē, a'evō jaikotà.

“Jesu rekoa wyi tijajirojivy ywe'e tite e'ǎ”, e'i mǎ'ě

⁴ Pejapyaka ikō eayvu rè nē! Iwasu mǎ'ě rè poromotekokuwatà ky'y. Kee a'e pejē. Uve mirà kō mō Jesu Kiristu rè ojirovija paire ojirojivy mijē aekwerà kyty. A'e kō “aje ywete” e'i Janejare'e ayvukwerà pē mijǎ. “Ikatuay wete janerereko katua”, e'i kupa mijǎ. Janejare'e o'Āg omuu ijupe kō mijǎ. ⁵ Kee e'i teve kupa: “Ikatuay wete Janejare'e ayvu eupe! A'e rupi aikotà!” e'i mijǎ. Kee e'i teve kupa: “Ikasiay Janejare'e! Tysi tō kāramō Jōvijǎ wasu rômō uu remē. Ikasiay wetetà iko!” e'i teve mijǎ. ⁶ Aepe e'i

^c 6.1-2 2Tim. 1,6

paire, soõ, oity ywe'e tite kupa ky'y. Ojijoyivy mijẽ aekwerà kytty kupa ky'y. Janejare'e Ra'yry ojukaoka maekwerà kō vo 'ejẽ ekoi kupa âmẽ ky'y. Oojai jane kō pytery pẽ ijayvukwerà renu kupa ky'y. Ojimoane'e jẽ kupa. Kee eu epetã a'evoo ekoi mõe kō pẽ: “Nekuwa ipe Janejare'e ikatuay. Ajawyi eity neaiwererã. Ekoo rupi tereiko mijẽ”, eu epetã ijupe kō. “Aje ipo” ne'iãĩ kupa ajamã'ẽ. Waiwererã noitytari kupa ky'y. Awyje noity'ãi kupa ky'y.

⁷⁻⁸ Janejare'e ikatuay janerereko ipi. Wayvu ome'ẽma janeupe ipi. Ajawyi tijaja'a jẽ jajimotekokuwa mō ee.

Koo rẽ tẽ poromosã'ãgatã tapekuwa sa'u. Janejare'e âmãnã omogyoka janekoo pẽ ipi, janeremitãgwerã kō morya rōmō. I'a katu janeupe âmẽ, janeposikoo repy rōmō. Ajawyi janerory ee. Na'evoo joõny rōmō kōrijō tẽ sō koo ojinō remẽ. Âmō, jaivu rōmō kōrijō tẽ sō koo ojinō remẽ. A'evoo remẽ jajipy'amopirai tesō kuwa janekoo rẽ jamã'ẽ ky'y, manyvo jaa rōmō rōwã rewarã mō. Temimojaiwe rōmõtã. Temiapy rōmõtã. Joõny vo 'ejẽ tijaiko e'ã ajawyi.

⁹ Poroauway wyi aepo oro'e pejẽ, eretãrãgwerã kō. “A'evoo si!” tapejẽ. “Jesu oity kupa”, noroei pejẽ ajamã'ẽ. Norojipy'amopirai pene. Orokuwa Jesu rẽ peewe katu peiko. Orokuwa ekoo rupi ywesō pepota peiko, emireko katu kō rōmō. ¹⁰ Ivo katu Janejare'e poroereko ipi. Omã'ẽ pene, manyvo peiko remẽ ipi. Janejare'e peauway rewarã mō itōkō pepãtavō gatu Jesu koty rewarã kō imokasi kō ipi. Awitō jypy remẽ a'evoo peiko ipi, awiwo jẽ age'e remẽ peiko. A'evoo Janejare'e okuwa penewarã.

¹¹ Oropota a'evoo tapeiko jẽ, pejãvijō jẽ, ajaate Jesu ovãe mijẽ remẽ. Âmẽ tẽ penoryvaytã ee ovãe remẽ. ¹² Ja'ave rōwã tapeiko e'ã, a'e pejẽ. Pejipy jẽ ikō ee peiko nẽ. A'evoo ekoi mõe kō ikatuay Janejare'e wereko kõtã ipi, wayvukwerã rupi katu.

“Aje ywete Janejare'e wayvukwerã rupi katu ekoi”, e'i mõe

¹³⁻¹⁴ Janejare'e “poroereko katutã” e'i jane remẽ, aekwerã rupi katu janerereko ipi. Nijanerako'i pãnẽ ijayvukwerã rẽ ipi. Ajawyi “aje” tija'e ijayvukwerã pẽ ipi. Tãmō Aparão rẽ tapeja'a. Awitō tãmō Aparão “aje” e'i ijayvu pẽ, kee e'i Janejare'e ijupe remẽ: “*Ikatuay wete oroerekotã. Amojikwaoka ywetetã nejeapyrerã rã kō. Eayvukwerã rupi katu a'evotã oroereko*”, e'i tãmō Aparão pẽ.^d Aepo e'i remẽ, kee e'i wayvu mokasia rōmō: “Aje ywete aepo a'e, Janejare'e tẽ ije rewarã mō. Namotee'ãi eayvu mõe tẽ ije”, e'i. Janejare'e ywesō ijayvukasiay janewyi ipi. Nuvei 'ete Janejare'e vo ijayvukasi mõe. Ajawyi wayvu ome'ẽma amãtejẽ tãmō Aparão pẽ remẽ, “aje” e'i Aparão ijupe. ¹⁵ Tãmō Aparão age'e rōwã tesō wãrō puku. Ajamã'ẽ noerekoivai ãrõa rẽ. Eako'i jẽ ee. Ajaate kãramō ijãkarã Janejare'e ome'ẽ ijupe ky'y. E'i maekwerã rupi katu tẽ a'evoo ekoi.

^d 6.13-14 Jinõ. 22.16-17

¹⁶Japota “aje” taoty janeayvu pè remẽ, janewyi wetè ijayvukasi mã'ẽ rerà jamovy ipi.^e ¹⁷Ãwĩvo ve Janejare'e, “Kee oroerekotà”, e'i jane kô pè remẽ, werà omovy wayvukasia mojikuwaparà rômô. Ajawyi, “Aje ywete a'evò Janejare'e ererekotà”, taoty ipi. ¹⁸Niwari mã'ẽ tẽ Janejare'e. Ajawyi temirovija teãmã e'i mã'ẽ. Wayvukwerà rupi katu ekoi ipi. A'evò ve werà omovy wayvu mokasia rômô remẽ, temirovija teãmã a'e. Ajawyi, “Aje ywete a'evò oroerekotà”, e'i janeupe remẽ, “Aje a'evotà”, tija'e ijupe. A'evò rè jajimokasi. Janejare'e, “Kee a'età”, e'i maekwerà pè “aje” ja'e. Jaärô jẽ ãmẽ, ajaate a'evotà Janejare'e wereko. ¹⁹A'evò jaiko remẽ, yarà jaãpasĩ mã'ẽ vo 'ejẽ jaikotà. Kee. Yarà jaãpasĩ gatu remẽ, nojerai oo ipi. Ãwĩvo ve Jesu pyri janeikoa rà jaärô jẽ remẽ, nijaity ywe'e tite'ãi Jesu rekoa ipi. Jaja'a ywete jẽ ee wyi nijaity'ãi ipi. Jajirovijaray jẽ ee. ãmẽ tẽ janejipy'amogetaa kô nitee'ãi. Jesu oopa Uu rena kyty. Uu pyri'ĩje'ẽ tẽ tesô ekoi ky'y. Ikewarà vo rōwā ekoi ky'y. Ike Janejare'e moe'ea retā yvy pewarà pè, uve kamisa ijanamu mã'ẽ ijokenapa mô, tijavãe e'ã Janejare'e pyri'ĩje'ẽ mã'ẽ. Yva pè ãmẽ Jesu oopa awyje Uu pyri'ĩje'ẽ iko ky'y. ²⁰Janerenone oo amãtejẽ upa. A'e pe wyi oja'a janere upa, Uu pyri'ĩje'ẽ wyi. Awyje Uu pè oporegeta katu mã'ẽ rômô ekoi ky'y, janeupewarà mô. Mãerã tẽ a'evò ekoi. Awitô Meukiseteki mãerã tẽ ekoi Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ rômô, a'evò Jesu ekoi ky'y.

Meukiseteki rewarà

7 ¹⁻² Poromotekokuwa sa'u jētã jōvijã Meukiseteki rewarà rè. Kōitokō tāmō Aparão pewarà mô Janejare'e pè oporegeta maekwerà a'e. Tāmō Aparão oo ojiapisi rômô tōvijã kô mô rè remẽ itōkō, a'e ywesô 'l'arà kô gyty ekoi.^f Aja paire ojivy uu wena kyty iko. A'evò remẽ jōvijã Meukiseteki reve ojiōvaisĩ kupa. Jōvijã wasu tẽ Meukiseteki. Erã pè “Jōvijã wasu ivo poroereko mã'ẽ” jaa tẽ aepo'i. Sārẽ taa pewarà rōvijã wasu tẽ Meukiseteki. Sārẽ taa pè “nimirai 'ete” jaa tẽ. Ajawyi poromojimoryoka mã'ẽ tẽ Meukiseteki. Janejare'e en pè oporegeta katu mã'ẽ teve a'e. A'e ojiōvaisĩ tāmō Aparão reve kupa remẽ, kee e'i tāmō Aparão pè: “Janejare'e ikô ikatuay tanerereko nẽ”, e'i. Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ rômô aepo e'i tāmō Aparão pè.

^e **6.16** Janejare'e rerà rupi tẽ ojiayvumokasi mã'ẽ kee e'i: “Janejare'e okuwa aje ywete aepo a'e remẽ”, e'i. ãmô, “Janejare'e reminu rômô, 'Aje ywete eayvu rupi arekotà', a'e ene”, e'i. ^f **7.1-2** Uve tāmō Aparão ra'yra'u, Ero eu erã pè mã'ẽ. A'e ãpã kô opyy eraa wemĩgwai ai rômô. Ima'ekwerà kô ve weraa kupa. A'evò ojenu tāmō Aparão pè remẽ, oo wa'yra'u momoioka iwiyi kô erojivy eru. Ojivy uu iko remẽ jōvijã Meukiseteki reve ojiōvaisĩ kupa. Jinô. 14.17-20.

A'evo remẽ tãmõ Aparão ma'ekwerà werojivy eru ereko, âpã kô opyy eraa maekwerà kô. A'e oma'ekwerà mō ome'ẽ Meukiseteki pè. 10 rômõ ima'e remẽ pe'ĩ wekyi ime'ẽ ijupe. A'evo 'evo ome'ẽ ijupe.^g

³Meukiseteki nijakuwai 'ete eewarà. Tuu nijakuwai. Ijy teve nisikuwai. Tãmõi rerà kô ve pirujẽ eewarà nisikuwai, nojikusiwai a'evoa kô kareta rè rewarà mō. Āwivo ve isakyawerà nisikuwai. Āmō, ikājāawerà ve nisikuwai. Kee jaa kōrijō tẽ sikuwa ipi: “Janejare'e pè oporegeta katu mǎẽ rômõ ekoi”, ejaa kōrijō tẽ sikuwa. Ajawyi a'evo jẽ maevo sō tite ekoi age'e remẽ. Oiko karuaru maevo sō tite. Āwitō Janejare'e Ra'yry ekoi jẽ mǎerǎ tẽ, a'evo jẽ maevo sō tite Meukiseteki ekoi.

⁴Jōvijǎ wasu rômõ tẽ Meukiseteki ekoi. A'e ywesō wapyrasa tãmõ Aparão jōvijǎ wasu rômõ, āwisō jōvijǎ wasu rômõ teve teipe tãmõ Aparão remẽ mijǎ. Ajawyi ojiōvaisi kupa remẽ, tãmõ Aparão oma'e mō ome'ẽ ijupe. Āpã weraa maekwerà mō ome'ẽ ijupe. Ajawyi tẽ jakuwa Meukiseteki wapyrasa tãmõ Aparão.

⁵Kee jaa jakuwa teve. Meukiseteki wapyrasatà tãmõ Revi jeapyrerà rǎ kô Janejare'e pè oporegeta katu mǎẽ rômõ. Tãmõ Aparão jeapyrerà rômõtǎ tẽ itōkō Revi jeapyrerà kô mijǎ. Kāramō ijeapyrerà rǎ kô Janejare'e pè oporegeta mǎe kô rômõtǎ ekoi, wetārāgwerà rǎ kô pewarà mō.^h Ajare tãmõ Moisesi kee okusiwatà Revi jeapyrerà kô pewarà mō: “*Revi jeapyrerà kô toppy moma'e kô mō wetārāgwerà kô wyi ipi, Revi jeapyrerà rōwǎ mǎe kô wyi. A'e kô 10 rômõ ima'e kô remẽ, pe'ĩ tome'ẽ Revi jeapyrerà kô pè ipi, Janejare'e pè oporegeta mǎe kô rômõ ekoi kupa rewarà mō*”, e'i mǎ'ẽ okusiwa. Aekwerà rupi katu wereko āmẽ kupa ipi. Tãmõ Aparão jeapyrerà rǎ kô pawete a'e kô ekoiṭǎ. Ajamǎ'ẽ a'evo ipe remẽ, tãmõ Revi jeapyrerà rōwǎ mǎe kô oma'e kô mō ome'ẽ jẽ Revi jeapyrerà kô pè ipi. ⁶A'evoa rè kee a'e pejẽ. Tãmõ Revi jeapyrerà rōwǎ ipe Meukiseteki. Ajamǎ'ẽ opyy jẽ tãmõ Aparão ma'e mō. Opyy remẽ, oporegeta Janejare'e pè tãmõ Aparão pewarà mō, ikatuay Janejare'e toereko. A'evo wereko remẽ itōkō kee e'ipa Janejare'e tãmõ Aparão pè: “Ikatuay oroerekotǎ. Nejeapyrerà rǎ kô amojikwaoka ywetetǎ”, e'ipa amǎtejẽ a'evo remẽ.

⁷Kee jaa sikuwapa. Meukiseteki ywesō ijayvukasi tãmõ Aparão wyi, a'e tẽ “Ikatuay Janejare'e tanerereko”, e'i ijupe rewarà mō. Aepo rapijarerà

^g 7.1-2 “Eroryvay Janejare'e rè, ikasia rupi tẽ eǎpǎ kô 'arǎ kty aiko rewarà mō”, e'i tãmõ Aparão rewarà mō a'evo ome'ẽ ijupe. Janejare'e pè oporegeta mǎ'ẽ e'ey Meukiseteki wyi tẽ a'evo tãmõ Aparão wereko. ^h 7.5 Janejare'e wayvu ome'ẽ tãmõ Moisesi pè remẽ itōkō opyteropo Revi jeapyrerà kô oupe oporegeta mǎe kô rômõ toiko kupa, toporijauesaoaka weretārāgwerà kô Janejare'e pè. Āmẽ a'evo paire tãmõ kô ojimoena Kanaā vvy pè. Āmẽ vvy omosǎitǎ Janejare'e ayvu rupi ojiupe kupa, wena rômõ kupa. Koo rǎ kô rômõ teve omosǎitǎ. Ajamǎ'ẽ tãmõ Revi jeapyrerà rǎ kô pè nome'ẽ'ǎi kupa, koo rè noposiko'ǎi kupa rewarà mō. Janejare'e moe'ea retǎ wryy pè kōrijō tẽ oposikotǎ kupa. Ajawyi Revi jeapyrerà rōwǎ mǎe kô tẽ oma'e mō ome'etǎ ijupe kô ipi. 10 rômõ ima'e kô remẽ, pe'ĩ ome'etǎ ijupe kô kupa ipi. P.Moirō. 18.21

ywesõ ijayvukasi ipi. Ajawyi jakuwa Meukiseteki ywesõ Aparão wapyrasa.

⁸ Kee jaa rè tapejipy'amogeta. Āwitō tāmō Revi jeapyrerà kō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō ekoi, āwīvo ve Meukiseteki ekoi. Ojevo jē moma'e mō opyy jowyi kupa ipi. Ajamā'ē okājāma mǎe rā kō pawete Revi jeapyrerà kō ekoi. Meukiseteki āmē māerā tē ekoitā. Janejare'e ayvu pè a'evoa rewarà ojikusiwapa. Ajawyi sikuwa Meukiseteki ywesõ wapyrasa Revi jeapyrerà kō.

⁹⁻¹⁰ Kee ja'e kuwa teve. Nijākarāive tāmō Aparão, ojiōvaisī Meukiseteki reve remē. Kāramō tē ijākarātā. Āwīvo vetā kāramō iparytā. Ajaate ijeapyretā. Ajawyi oma'e kō mō ome'ē Meukiseteki pè remē, ojeapyrerà rā kō pewarā mō teve ome'ē amātejē sikaepo ijupe. Ijeapyrerà ipupe tui jē. [Ajawyi sikuwa Meukiseteki ywesōtā Revi jeapyrerà rā kō wyi, āwisō ojevo jē Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō ekoi epe kupa remē.]

**“Jesu wapyrasa Revi jeapyrerà kō Janejare'e pè
oporegeta mǎe katu rōmō ekoi”, e'i mǎe**

¹¹ Karamoe remē itōkō Janejare'e wayvu ome'ē tāmō Moisesi pè, manyvo tijaiko ikoty rewarà kō rōmō mǎe. A'evō remē omoe'yi tāmō Revi jeapyrerà kō oupe oposiko mǎe rā kō rōmō toiko kupa. A'e kō pytery pe wyi tāmō Arão wesa oupe oporegeta mǎe rā rōmō toiko, ijeapyrerà rā kō revejē. A'e kō oporegeta Janejare'e pè wetārāgwerà kō pewarā mō ipi. Ajamā'ē nijanereraa kuwai Janejare'e pyri'ije'ē kupa ipi, nokuwai janeaiwererà moje'oa kupa rewarà mō. Ajawyi Janejare'e a'evoa wekovijanō ky'y. Wa'yry omuu oupe oporegeta mǎe e'eay rōmō toiko ky'y. Omuu remē, “Revi jeapyrerà kō vo rōwā neikotā”, e'i ijupe imuroka. “Āwitō Meukiseteki ekoi, āwīvotā neiko”, e'i ijupe imuroka.

¹² Ajawyi tāmō Revi jeapyrerà kō rōwā Janejare'e opota oupe oporegeta katu mǎe rōmō toiko ky'y. Ovo rupi teve opota ky'y. Wa'yry tē tesō omuroka oupe oporegeta mǎe rōmō toiko ky'y. Ajawyi wekovijanō tāmō Moisesi remikusiwarerà ky'y. ¹³⁻¹⁴ Emā'ē. Janejare'e opota jē tē sō tāmō Revi jeapyrerà kō oupe oporegeta mǎe kō rōmō remē, tāmō Revi jeapyrerà rōmō omuroka kuwa Wa'yry tisaky mijā. Ajamā'ē a'e jeapyrerà rōmō rōwā isaky. Tāmō Jutaa jeapyrerà rōmō tē isaky. Nuvei 'ete tāmō Jutaa jeapyrerà mō Janejare'e pè oporegeta mǎe rōmō mijā. A'e kō pewarā mō Moisesi ne'i mijā.

¹⁵⁻¹⁷ Oterē jē oromome'utā tapekuwa katu a'evoa rewarà. Jesu ikasiay wete. Janejare'e pyri'ije'ē tē tesō janereraa kuwa. Awyje nomānō'āi māerā tē Jesu, kee e'i ojikusiwa maekwerà rupi katu:

“Neiko karuarutā eupe neporegeta mǎe rōmō neiko.

Āwitō Meukiseteki ekoi, āwīvotā neiko”, e'i ijupe.ⁱ

Aja rewarā mō tē Jesu tē Uu pē oporegeta katu mā'ē rōmō ekoi. Tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi rōwā a'evo ekoi.

¹⁸⁻¹⁹Ikatu ipe Janejare'e wayvukwerā tāmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerā. Ajamā'ē nijanepy'aky'a'o kuwa'āi, Janejare'e pyri'ije'ē tijaikē. Nijanepy'amotee kuwa'āi. Aja rewarā mō aekwerā wekovijanō ky'y. Ajawyi sikuwa Janejare'e reve jaiko karuarutā mā'ē. Ajawyi Jesu rē jēsi janerako'i ky'y. A'e tē janereraatā Uu pyri tijaiko karuaru. A'evoa siārō jē. A'e ywesō ikatuay janeupe age'e ky'y. [A'e ywesō ikatuay wete tāmō Moisesi wyi ky'y.]

²⁰Āmō, aepe a'e maekwerā 'aryvo kee a'e pejē. Janejare'e Wa'yry oinō oupe oporegeta katu mā'ē rōmō remē, werā omovy wayvumokasia mō. Na'evoi Janejare'e wereko mijā, oupe oporegeta mē kō oposikoa wāparō remē. Nomovyi werā ywe'e ijupe kō ipi. ²¹Jesu pewarā mō kōrijō tē a'evo wereko, [Jesu ywesō wapyrasa kō rewarā mō]. Kee e'i Jesu pewarā mō maekwerā: *“Ije tē Janejare'e rōmō ka'e eayvukasia rōmō aiko: ‘Eupe oporegeta katu mā'ē rōmō neiko māerā tē neiko’ ”*, e'i Tuu ijupe. Aekwerā rupi katu wereko āmē. Nomoteei wayvukwerā, aepe e'ipa wayvukasi rōmō remē.^j

²²Aepe e'i maekwerā rupi sikuwa Jesu ywesō ikatuay tāmō Revi jeapyrerā kō wyi iko, Uu pē oporegeta katu mā'ē rōmō ekoi. Ajawyi sikuwa Jesu rupi Janejare'e janerereko mā'ē ywesō ikatuay wete janerāmōi kō wereko maekwerā wyi.

²³Kee jaa teve sikuwa. Okājāmatā teāmā mē rā kō tē tāmō Revi jeapyrerā kō. Ajawyi a'e kō okājā 'atā tē kupa. Ajawyi noja'a puku'āi wetārāgwerā kō rē Janejare'e pē kupa ipi. Ekovijarerā kō tē oja'atā ee kō ajaire. Ajawyi ijatray kupa. ²⁴Jesu āmē nokājā'āi māerā tē. Naekovija mijē'āi. Ajawyi pe'ite ekoi. ²⁵Ajawyi janerereko karuaru. Oja'a karuaru janere Uu rovakeve ipi. Āwitō age'e remē, āwīvo jē māerā tē. Nokājā'āi rewarā mō a'evo janerereko jē.

²⁶Ajawyi ikatuay wete Uu pē oporegeta mā'ē rōmō ekoi. Janepātavōarā rōmō ekoi. Uu py'a rupi katu ekoi a'e. Oterē jē Uu remimota rupi katu ekoi ipi. Nuvei 'eteay ijaiwererā mō ee. Nivoi jaiko teāmā mā'ē vo rōwā ekoi. Ajawyi Janejare'e omoēoka okoty imono opyri, temimoe'e rōmō toiko ky'y. ²⁷Na'evoi tāmō Revi jeapyrerā kō Janejare'e pē oporegeta mē kō rōmō ekoi remē. A'e kō nivoi jē tē ekoi kupa ipi. Ajawyi moma'e ome'ētā wetārāgwerā kō pewarā mō Janejare'e pē remē, waiwererā repykarā ra'upa rōmō rā'ī ome'ē kupa ipi. Aja paire tē wetārāgwerā kō aiwererā repykarā ra'upa rōmō ome'ē kupa ipi. A'evo 'evo ekoi kupa ipi.

ⁱ 7.15-17 Jīg. 110.4 ^j 7.21 Jīg. 110.4

Na'evoi ãmẽ Jesu ekoi. Nuvei 'ete ijaiwererà ee. Ajawyi janeaiwererà repykarà mō omãñ remẽ, awyjepa ky'y. Omoepypa janeaiwererà kō ky'y. Oy tè epy. Nomãñ mijẽ'ãi janerepy rōmō ky'y. ²⁸Na'evoi tãmō Moisesi remikusiwarerà rupi Janejare'e pè oporegeta mǎe kō ekoi. A'e kō ojavy 'ejẽ Janejare'e ayvukwerà kupa ipi. Ajawyi a'e kō rekovijarerà rōmō Janejare'e Ra'yry oikepa ky'y. Nojavyi Uu ayvu mǎ'ẽ rōmō ekoi. Janejare'e tè a'evoa rōmō oinō ijupe. A'ev oinō remẽ werà omovy wayvukasia rōmō. Kee e'i maekwerà: *"Ije tè Janejare'e rōmō ka'e eayvukasia rōmō aiko"*, e'i maekwerà. Aepo e'i mǎ'ẽ pè, *"Namotee'ãi eayvukwerà"*, ejaa tè. Tãmō Moisesi pè wayvu omome'u paire tè aepo e'i. A'ev oinō Moisesi pè e'i maekwerà wekovijanō. A'ev sikuwa Uu pè oporegeta katu mǎ'ẽ rōmō Ta'yry ekoi mǎerà tè jane ky'y.

"Jesu ywesō e'i katu Uu pè oporegeta katu mǎ'ẽ rōmō ekoi", e'i mǎ'ẽ

8 ¹Kee a'epa pejẽ. Jesu Uu pè oporegeta katu mǎ'ẽ janeupewarà mō ipi, a'epa pejẽ. Tuu ywesō ikasiay wete mǎ'ẽ rōmō ekoi. Yva pè ekoi. A'e pyri Jesu ekoi. I'ekatu kity wapy upa, eevejẽ Jōvijā wasu rōmō. A'evoa rè ywesō aã kareta akusiwa ajupa peupewarà mō. ²Uu rena e'e pè tè tesō Jesu oikepa. Mirà kō reminōgwerà pupe rōwā ekoi. Ena e'e pè tè tesō ekoi. Uu pyri tè tesō ekoi ky'y. A'e pe wyi tè oja'a katu janere upa.

³Ãmō, kee a'e pejẽ. Ikewarà Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō temime'ẽ arā ome'ẽ Janejare'e pè ipi. Ãmō, moma'e ojuka ime'ẽ ijupe ipi, jane kō aiwererà repykarà ra'upa rōmō. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō pirujẽ a'ev ekoi ipi. A'ev ekoi teāmā kupa ipi. Ajawyi Jesu ve wemime'ẽ ome'ẽ teve Uu pè oporegeta katu mǎ'ẽ rōmō. ⁴Ike yvy rupi jẽ sō ekoi remẽ, Uu pè oporegeta mǎ'ẽ rōmō rōwā kuwa ekoi Jesu mijā. Uvepa oporegeta ijupe mǎe kō ike. [Revi jeapyrerà kō tè a'ev ekoi ipi.] A'e kō tè wemime'ẽ arā ome'ẽ Janejare'e pè ipi. Tãmō Moisesi remikusiwarerà rupi a'ev ekoi kupa ipi.

⁵Kee a'e teve pejẽ. Karamoe remẽ itōkō Janejare'e kee e'i tãmō Moisesi pè: *"Emoe'ea retā einōoka"*, e'i ijupe. *"Kōitokō yvytyrpyte 'aryvo neju remẽ amojisaoka neupe. Aekwerà rupi katu ikō einōoka nẽ"*, e'i ijupe.^k A'ev oinōoka remẽ, wena e'e yva pewarà rǎ'āga wǎ'āoka. Ajawyi jamǎ'ẽ ee remẽ, jakuwa sa'u manyvo Janejare'e rena e'e yva pewarà. Awīvo ve Revi jeapyrerà kō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō oposiko remẽ, Jesu tè sikaepo wǎ'ā amātejẽ kupa. [A'e ra'upa teāmā ekoi kupa.] ⁶Jesu ywesō wapyrasa kō ajamǎ'ẽ. Ajawyi Janejare'e oinō oupe oporegeta mǎ'ẽ rōmō janeupewarà mō. A'e ywesō ikatuay wete. Awīvo ve Janejare'e janererekoa Jesu oinō mǎ'ẽ ywesō ikatuay wete tãmō Moisesi oinō maekwerà wyi. Ajawyi wekovijanō ky'y, Wa'yry Jesu pè. ãmẽ ywesō ikatuay janerereko,

^k 8.5 Jisyry. 25.40

Janejare'e e'ipa maekwerà rupi katu. 7-8 Aje, Janejare'e ayvukwerà Jesu rewarà wapyrasa ijayvukwerà tāmō Moisesi rewarà. Nikasi janerāmōi kō Janejare'e ayvukwerà rerovijaa rè ipi, Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. Ajawyi ekovijarerà omojikuwaokapa, tiwaype e'ā jane kō pè ky'y. Ikatuay wete sō ijayvukwerà tāmō Moisesi rewarà remē, ekovijarerà ne'i'āi kuwa mijā. A'evoa rā rè kee e'i amātejē Janejare'e ikusiwaoka janeupewarà mō:

“Kāramō ajikuwa tarà mijē ekoty rewarà kō pè.

Āmō rupi tè areko kōtā ky'y.

9 Karamoe remē itōkō eayvukwerà amojenu ipe imojikuwa penāmōi kō pè mijā,

arojisryoka kō Ejitu yvy pe wyi remē.

Takuru pee rè akusiwa eayvukwerà ime'ē ijupe kō, manyvotà tekoua rè.

‘Hoō, a'evo oroikotā', e'i epe āmē kupa.

Ajamā'ē noja'ai 'ete itōkō ere kupa.

Eayvukwerà rè ve noja'ai 'ete kupa.

Ajawyi aitypa kō rā'ī.

10 Ajawyi kāramō āmō rupi tè areko kōtā ky'y.

[Takuru pee rè rōwā ainōtā eayvukwerà ky'y.]

Oterē jē ame'ētā ijupe kō ky'y.

Ipy'a kō pupe tè tesō ainōokatā eayvu ky'y.

Āmō, aākāmotekokuwa kōtā eayvu rè.

Āmē sōsi tōvijā wasu kō rōmō aikotā ky'y.

A'e kō āmē eremīgwai kō rōmō ekoitā.

11 Pirujē ekuwatā āmē kupa ky'y.

Naiko pe'ī'āi nekuwai mā'ē mō ky'y.

Ajawyi noeka'āi omo'ea rā kupa ky'y.

12 Āmē si naja'a'āi ijaiwererā kō rè ky'y.

Erearaipatā ijaiwererā kō wyi ky'y”, e'i maekwerà.¹

13 Aekwerà rupi katu Janejare'e janerereko ky'y, Jesu rupi. Ajawyi noja'ai wayvukwerà tāmō Moisesi pè e'i maekwerà rè ky'y. Ekovijarerà rè tè oja'a ky'y. Āwitō janeremimōjāgwerà mō ijupa remē, ekovijarerà jainō ipi. Ijupa mā'ē āmē jamomo imono ipi. Ipyau mā'ē rè tè jaja'a ky'y. Āwīvo ve Janejare'e wayvu Jesu rewarà rè kōrijō tè oja'a ky'y, a'e ywesō ikatuay wete rewarà mō.

Janejare'e moe'ea retā rewarà

9 ¹Karamoe remē Janejare'e oporegeta tāmō Moisesi pè remē itōkō, “Kee tapereko emoe'e pekupa”, e'i ijupe. “Kee tapeinō emoe'ea retā”,

¹ 8.12 Jer. 31.31-34

e'i teve ijupe. A'evu Moisesi kō wereko inō ãmẽ. Opo pupe tẽ oinō kupa.^m
²Tetã oinō kupa. Tetã wryy pẽ ikwarà kyty ovaokena kupa, kamisa ijanamu mã'ẽ pupe. ãmẽ kamisa kyvo kytywarà pẽ “Janejare'e moe'ea retã” eu. Moma'e kō iteetejẽ oinō kamisa kyvo kytywarà pupe kupa. Kejō oinō kupa. Turi rã'aga'y. ãmō, meju rena, meju Janejare'e pẽ temime'ẽ reve. Mokopejō oinō kamisa kyvo kytywarà pẽ kupa. ³ãmẽ kamisa kupe kytywarà pẽ “Janejare'e tui upa mã'ẽ” eu. “A'e ywesō ikatuay wete mã'ẽ” eu teve. ⁴A'e pẽ iteetejẽ oinō teve kupa. Kejō oinō kupa. Jamoeny tipije katu mã'ẽ rena oinō kupa. A'e rova'arà rupi omoaty yvy karakuri kupa maekwerà. A'e 'aryvo omoeny inō Janejare'e rovake kupa ipi. ãmō, Janejare'e ayvukwerà rena oinō kamisa kupe kytyre kupa. Takuru pee rẽ ojikusiwa mã'ẽ rena tẽ a'e. A'e rova'arà rupi teve omoaty yvy karakuri kupa maekwerà. ãmō, a'e ena pupe tãmō Arão pytukwerà oinō amãtejẽ kupa. Kōitokō Janejare'e oowerà oinō pytu rẽ maekwerà. ãmō, mãnã kure kurerà kō rena oinō amãtejẽ ipupe kupa. Yvy karakuri jimoãtãgwerà a'e mãnã kurerà rena, warypy vo mã'ẽ ajamã'ẽ. A'e a'e kō Janejare'e ayvukwerà rena pupe oinō amãtejẽ kupa. Oovapy ajaire tatui kupa. ⁵Kee oinō amãtejẽ ovapyka rova 'aryvo kupa. Yvapewarà ipepōkã mãe kō vo sō tite l'aryvo oinō kupa, kerupĩ eu ijupe mãe kō. Ojipepōkãmira ojiõvaisĩ kupa. Mōrijō kupa. [A'e yvy karakuri jimoãtãgwerà kō tẽ.] Janejare'e ekoi mã'ẽ mojikuwapa tẽ awĩ kō. A'e pōõgwey pe wyi tẽ Janejare'e “awyjepa” e'i jane kō aiwererà kō pewarà mō. A'evu Janejare'e ayvukwerà rena rovapyka. A'e a'e itōkō kamisa kupe kytywarà pẽ oinō kupa, Janejare'e tui upa mã'ẽ pẽ. A'e rewarà pe'ĩpe'ĩ tẽ amome'u ajamã'ẽ tapeja'a ee. Namome'upa'ãi ajamã'ẽ.”

⁶A'evu 'evo ojinō maire itōkō Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō oposiko Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ ipi. Kee ekoi kupa ipi. Kamisa kyvo kytywarà pẽ oike ike py'y py'yi Janejare'e moe'e kupa ipi. Turi rã'aga omoeny kupa ipi. ^oWãisō ekoi kupa. Noikei ajamã'ẽ kamisa kupe kyty kupa ipi. Kyvo kytyre kōrijō tẽ oike ike kupa ipi. ⁷Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rōvijã wasu kōrijō tẽ kamisa kupe kytyre oike ipi. Pe'igã. Noike py'yi ajamã'ẽ ipi. Kwaray upi upi kōrijō tẽ oike rã'ĩ tẽ ipupe ipi. ãmẽ oiketã remẽ, teima ruwykwerà weraa ena pupe eroike ipi. Noikei teima ruwy e'ãte ipi. A'e teima ruwykwerà omopepei Janejare'e ayvukwerà rena 'aryvo erokwa ipi. Omopepei remẽ, kee e'i ipi: “Janejare'e, orojavy sikaepo neayvukwerà ipi, ije, ãmō, eretãrãgwerà Isaeu kō pirujẽ. Ajawyi aã teima ruwykwerà aeru oreaiwererã repykarã ra'upa rōmō”, e'i ipi.

⁸A'evua rẽ jaja'a remẽ, Janejare'e 'Ag janemotekokuwa kee tija'e. A'evu jẽ wereko Janejare'e moe'e kupa remẽ, manyvo nija'e'ãi kuwa

^m 9.1 Jisyry. 20—30 ⁿ 9.5 Okusiwa ijupe mãe kō remikuwa teãmã aepo jaa. Ajawyi nomome'upai. Jisyry. 25.18-22 ^o 9.6 A'e pe wyi omoja'aoka wetãrãgwerã kō rẽ Janejare'e pẽ ipi.

Janejare'e pyri'ĩje'ẽ imoe'e ipi. ⁹Ajawyi sikuwa Janejare'e pè temime'ẽ rã nijanepy'amokatu kuwa'ãi ipi. Nijanepy'amopirivypy katu kuwa'ãi teve ipi. Teima ruwykwerà Janejare'e pè jame'ẽ ipe remẽ, aekwery vo jẽ jaiko, japota ipe imoe'e remẽ.

¹⁰Kee ekoi Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō ipi. Wekoa rupi ojimi'u ipe Janejare'e morya rōmō kupa ipi. Āmō, ojipiky'a'o ipe teve kupa ipi. [Āmō, oparapi kō okusu katu ipe teve kupa ipi.] “A'evo jaiko remẽ teipō, nijaneky'a'ãi Janejare'e pè ipi”, e'i tite kupa ipi. Opirà rova'arà pè kōrijō tē aepe e'i kupa ipi. Ajamǎẽ ipy'a kō pupe iky'a jẽ, ojavý jẽ Janejare'e ayvukwerà kupa ipi rewarà mō. A'evoa noky'a'o'ãi janepy'a ipi. Ajawyi a'evoa rupiwarà kōrijō tē nikasi 'ete janeaiwererà moje'oa rē ipi.

Ajaate Janejare'e janepy'aky'a'oa e'e oinō ky'y. ¹¹Kiristu oike Uu pè oporegeta katu mǎẽ rōmō remẽ, tetā teminōgwerà wryy pè rōwǎ oike. Ike yvy pewarà wryy pè rōwǎ oike. Aje ywete, Uu rena e'e pè tē tesō oike, yva pè. A'e pe wyi oja'a janere Uu rovake ipi. Ikatuay Tuu janerereko āmē ky'y. ¹²Oike Uu pyri remẽ, awyje jẽ Uu pyri ekoi. A'e pè janeaiwererà omoepypa ky'y. Janeaiwererà omoje'opaoka janewyi. Teima jukaa pupe rōwǎ janeaiwererà omoepypa. Pui ra'yru jukaa pupe rōwǎ. So'o rǎ'āga jukaa pupe rōwǎ teve. Ajawyi teima kō ruwykwerà rōwǎ weraa ime'ẽ janeaiwererà repy rōmō. Owykwerà tē tesō weraa maevo sō tite Uu pè ime'ẽ. Oypa janeaiwererà repyka āmē ky'y.

¹³Na'evoi Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō, teima kō ojuka ime'ẽ mǎe kō. A'e kō kee kōrijō wereko wetārāgwerà kō ipi iky'a'o. Teima ruwykwerà pupe kōrijō wapirei kō. Āmō 'arà mē so'o rǎ'āga ruwykwerà pupe wapirei kō. Āmō 'arà mē pui ruwykwerà pupe. Āmō remẽ pui ra'yru kaiwerà ku'ikwerà omopepei ee kō. A'evo ipe wetārāgwerà kō wereko kupa ipi. Ajawyi tē niky'ai maevo sō tite Janejare'e pè ipirà rova'arà rupi kupa. ¹⁴A'evoa rupi rōwǎ Kiristu janerereko janeky'a'oa rē. Janepy'a pewarà tē tesō oky'a'o omānōa rupi, owykwerà rupi. Ojime'ẽ Janejare'e pè omānō janeupewarà mō. Nuvei 'ete ijaiwererà ee mǎẽ rōmō a'evo ekoi. Janejare'e 'Āg oiko karuaru mǎẽ kasia rupi a'evo janerereko. A'evo awyje Janejare'e oiko jẽ iko mǎẽ remimota rupi jaiko ky'y. Imoe'earà kō rōmō jaiko ky'y. Ajawyi teima kō jukaa rē nijaja'ai jaiko ky'y, manyvoa rǎ rōmō rōwǎ a'evoa rewarà mō.

Janereko pyaukwerà rewarà

¹⁵Kiristu omānō janeupewarà mō remẽ, oypa janeaiwererà repykwerà ky'y. A'evoa rupi janereko pyaukwerà ojiāparō jane. “Janejare'e pyri'ĩje'ẽ tekou karuarua”, jaa tē Jesu mǎnōa. Janejare'e janepyteporopa opyriwarà kō rōmō tijaiko karuaru. Kee e'ipa Janejare'e jane:

– Poromomoioaka peaiwererà wyi. Ajawyi pejotà epyri peiko karuaru rōmō ky'y, e'ipa jane.

Janejare'e ayvukwerà tāmō Moisesi pè okusiwaoka maekwerà rupi jaiko remē, noyi janeaiwererà repykarà ipi. Ajawyi manyvo nisireko'āi janevote janeaiwererà itypyypipa janewyi mijā. Kiristu tē omānōa rupi tē oityypyipaoka kō janewyi ky'y.

Okājāma mǎe kō rē tē poromosā'āga mǎ'ē

16-17 Okājāma mǎe kō ma'ekwerà mosāia rē tē poromosā'āgatā. Kee eu amātejē ipi: “Kee tapemosāi ema'ekwerà kō erenawery pē”, eu. Ajawyi aekwerà rupi katu a'evo jareko kāramō ipi. Ava mō okājā remē, jarovija ijayvukwerà ipi. Ima'ekwerà kō jamosāi ijayvukwerà rupi ipi. Uve jē remē, nijamosāi'āive ima'e kō. Okājā remē kōrijō tē jamosāi ipi. Ikājāa tē wārō rā'ī kupa. Aja paire tē ima'ekwerà jamosāitā ky'y. 18 Āwīvo ve karamoe remē Janejare'e werekotā janerāmōi kō oupewarā kō rōmō remē, tāmō Moisesi tojukaoka rā'ī weima kō mō. A'e ruwykwerà wenōe imānōawerā kō mojikuwaparā rōmō kupa. A'evo remeve Janejare'e wereko ypy kō wemīgwei kō rōmō ky'y. 19 Janejare'e omo'eoka wayvukasia Moisesi pē ikusiwaoka. “Kee tapeiko eremīgwei kō rōmō”, e'i Janejare'e maekwerà. Ajaire a'e rupi ekoi ypy kupa remē, Moisesi pirujē omojenu rā'ī, āwisō manyvo tekoua tokuwa kupa. A'evo paire tē pui ra'yry kō ruwykwerà oinō ena pupe. So'o rā'āga ra'yry kō ruwykwerà teve oinō. Yy pupe omo'y rā'ī. Ajaire kaneiru raawerā temimopirāgwerā wāpasī jai rē.^p A'e omōsō rā'ī moma'e ruwykwerā pupe yy revewarā pupe. A'e kaneiru raawerā pupe omopepei Janejare'e ayvukwerā kareta rē ojikusiwa mǎ'ē rē. Jane kō rē teve omopepei erokwa. 20 Āmē Moisesi kee e'i tāmō kō pē, Isaeu kō pē:

– Age'e Janejare'e janererekotā oupewarā kō rōmō. Tijajireko katu ajawyi, ijayvukasia rupi katu tijaiko, e'i ijupe kō. Pemā'ē aā teima ruwykwerā rē esa. Aā rupi Janejare'e omojikuwaoka wayvukwerā janeupewarā mō. “Awyje a'e rupi janererekotā oupewarā kō rōmō”, eu mǎ'ē mojikuwaparā rōmō, e'i ijupe kō.^q 21 A'evo ve Janejare'e moe'ea retā rē omopepei erokwa kupa, ojiāparō remē. Teima ruwykwerā omopepei ee kupa. Ipuewarā kō rē ve omopepei erokwa, “Awyje Janejare'e pewarā kō aā tetā pewarā kō”, eu mǎ'ē mojikuwapa. 22 A'evo tekoua rupi katu tekou ipi. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō wetārāgwerā kō pewarā mō tē oporegeta Janejare'e pē remē upi upi teima ruwykwerā oporu kupa ipi, imānōawerā mojikuwaparā rōmō kupa. Janejare'e ayvukasia rupi a'evo ekoi kupa. Omānō teima wyi Janejare'e “awyjepa” e'i ime'ēarerā aiwererā pē ipi. Nalevoi remē “awyjepa” ne'ī, teima ruwykwerā e'āte remē.

“Jesu mǎnōa oypa katu janeaiwererā repykarā mō”, e'i mǎ'ē

23 A'evo tāmō Moisesi kō wereko Janejare'e moe'ea retā, ipuewarā kō reve. Teima ruwykwerā omopepei ee kō erokwa ime'ē Janejare'e pē. Āmē

^p 9.19 “Isopi” eu jai pē mǎ'ē rē wāpasī. ^q 9.20 Jisyry. 24.6-8

tè Janejare'e, “Niky'ai eupe”, e'i ijupe kō ky'y. Opyy ãmẽ ky'y. A'evo a'e tetã rewarà wã'ã Janejare'e rena e'e yvapewarà rewarà.^r Janejare'e rena e'e pè ãmẽ teima ruwykwerà nikasi ijupe temime'ẽ rōmō. ²⁴A'e pupe tè Kiristu oike ky'y. Yvy pewarà tetã pupe rōwã oike. Uu rena pupe tẽ tesō oike ky'y, yva pewarà pè tè. A'e pè Uu pyri wyi oja'a janere upa. ²⁵Kiristu noike py'y py'yi. Pe'tate ojime'ẽ remẽ, oypa imãnōawerà janeaiwererà repykarà mō. Na'evoi ike yvy pè Janejare'e pè oporegeta mõe kō. Noyi emime'ẽgwerà kō ipi. Ajawyi nopi 'ete ime'ẽa wyi kupa ipi. Ajawyi a'e kō rōvijã wasu oike ike jẽ kamisa kupe kytire ipi. Kwaray upi upi tè oike ipi. Oike remẽ upi upi teima ruwykwerà weraa imojikuwaoka mijẽ Janejare'e pè ipi, “awyjepa” te'i ijaiwererà kō pè ipi. A'evo rōwã Jesu. Oypa katu imãnōawerà. ²⁶Noyi sō remẽ, omãnō py'yi jẽ kuwa mijã. Yvy jinō ypy remeve, omãnō ypy kuwa rã'ĩ mijã. Ajaire omãnō mijẽ kuwa ekovijarà rōmō. Nopa'ãi kuwa a'evoa. Ajamã'ẽ na'evoi. Oy tè imãnōawerà. Ajawyi karamoe remeve rōwã omãnō. Janereko remẽ tè omãnō. Pe'tate imãnōa. A'evoa rupi omoepypa amãtejẽ janeaiwererà ky'y. Awyjepa ãmẽ ky'y.

²⁷Jane ve pe'tate tijakãjã ipi. Awyje jẽ jakãjã jaa ipi. Jakãjã maire, Janejare'e janemoe'yità. ²⁸Awĩvo ve pe'tate Kiristu omãnō, ojime'ẽ mirà kō aiwererà repy rōmō remẽ. Pe'tate amãtejẽ ojime'ẽ. A'evo oypa mōa'arōwã mirà kō aiwererà repyka. Kāramō uu tarà mijẽ. Mirà kō aiwererà rè rōwã uutã ky'y. Wārōarerà kō pijarà mō tè uutã ky'y. ãmẽ sōsi janereraatã wena kyty opyri tijaiko karuaru ky'y.

[Ajawyi tapejirojivy e'ã aekwerà kyty, a'e pejẽ.]

10 ¹Tãmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mõe kō nokuwai Janejare'e poroereko katu mõe ipi ajamã'ẽ. Okuwa ipe sō kupa mijã. Nokuwai Kiristu mãnōa rupi javãe kuwa Janejare'e pyri mõe kupa. Tãmō Moisesi ayvu rupi ekoi mõe kō, “Noyive janeaiwererà repykarà”, e'i tite kupa ipi. Ajawyi weima kō weru eru tè jẽ ijuka kupa ipi. Kwaray upi upi a'evo ekoi kupa ipi. Opota ipe Janejare'e pyri'tije'ẽ ovãe kupa remẽ, manyvo noereko'ãi kupa, teima jukaa noyi ijaiwererà kō repykarà mō rewarà mō. ²Emã'ẽ. Aekwerà rupi Janejare'e omoe'ẽ ipe kupa. Nojipy'aky'a'oi kupa ajamã'ẽ. Aje ywete ojipy'aky'a'oi sō kupa remẽ, “Awyje Janejare'e eky'a'opa”, e'i kuwa kupa mijã. Aja paire noja'a'ãi kuwa waiwererà kō rè kupa mijã. Nojuka mijẽ'ãi kuwa weima kō Janejare'e pè epykarà mō kupa mijã. Opa kuwa a'evoa mijã. ³Nopai ajamã'ẽ. Waiwererà kō rè oja'a jẽ kupa ipi. Ojimopirai jẽ ee kō kupa ipi. Ajawyi weru tè jẽ weima kō ime'ẽ Janejare'e pè kupa ipi. Kwaray upi upi a'evo ekoi kupa ipi. ⁴Noy'ãi 'ete eima kō ruwykwerà kō ijaiwererà repykarà mō ajamã'ẽ.

⁵⁻⁶Ajawyi Kiristu uutã ike yvy pè remẽ, kee e'i amãtejẽ Uu pè:

“Kee nerei ije: ‘Apota nerima mō neapy ime'ẽ ije emorya mō’, nerei ije.

^r 9.23-24 A'evoa rupi sikuwa sa'uu manyvo Janejare'e janerereko katu opyri wena pè tijaiko.

‘Neremitāgwerà rā’āigwerà mō eeru ime’ē ije’, nerei ije.

Nanerory we’ei a’evoa rè.

A’evoa pè rōwā ‘awyjepa’ eretā jane kō aiwererā kō pewarā mō.

Epirā neinō eupe, [tajimojane ipyterā kō pè aiko.]

Jane kō aiwererā kō repykarā mō tamānō.

A’evo nepota taiko.

⁷ Ajawyi tè ‘hoō’ a’e ene.

‘Neremimota rupi a’evo aikotā āmē’, a’e ene.

A’evo aiko māe rā rewarā nekusiwaokapa amātejē nekareta rè.

Aekwerā rupi katu aikotā”, e’i amātejē Uu pè.^s

⁸ Kee e’i maekwerā rè tapeja’a: “*‘Apota nerima mō neapy ime’ē ije emorya mō’, nerei ije. ‘Neremitāgwerà rā’āigwerà mō eeru ime’ē ije’, nerei ije. Nanerory we’ei a’evoa rè. A’evoa pè rōwā ‘awyjepa’ eretā jane kō aiwererā kō pewarā mō’*”, e’i maekwerā rè tapeja’a. Aepo e’ipa Jesu, tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi ekoi māe kō pewarā mō. ⁹⁻¹⁰ Āmō, kee e’i teve maekwerā rè tapeja’a: “*Ajawyi ‘hoō’ a’e ene. Neremimota rupi a’evo aikotā āmē’*”, e’i maekwerā rè tapeja’a. Aje, Janejare’e remimota rupi Jesu ekoi ipi. Ojimojane omānō janeaiwererā repykarā mō. Awyjepa epykwerā āmē ky’y. Oityypyipaoka janeaiwererā janewyi ky’y, awyje māerā tè ky’y. Ajawyi nijanepy’aky’ai Janejare’e pè ky’y. A’evo Janejare’e omomioka teima jame’ē ijupe māl’ē ky’y. A’e rekovijarerā rōmō Jesu Kiristu ojime’ēma tè ky’y. Awyjepa ojime’ē janeupewarā mō.

¹¹ Āmō, Janejare’e pè oporegeta māe kō rekoa rè poromoja’aokatā. Teima kō ojuka py’yi Janejare’e pè ime’ē kupa ipi. Kō’ē jawe jawe a’evo ekoi kupa ipi. Nomoepypa’āi a’evoa pupe jane kō aiwererā kupa ajamā’ē. Ajawyi nawyjepaive iposikoa kō āmē mijā. ¹² Kiristu āmē pe’l’ate ojime’ē janeaiwererā repykarā mō omānō. Oypa katu āmē ky’y. Awyje omoepypa. Awyjepa ky’y. A’evo paire wapy Uu pyri upa ky’y, awyjepa iposikoa rewarā mō. ¹³ A’e pè wārō jē ajaate Tuu omoēokatā ijāpā kō ‘arā kyty. ¹⁴ A’evo Kiristu omoepypa katu janeaiwererā. Pe’l’ate omānō janeupewarā mō remē oy tè ky’y. A’evo janepy’aky’a’opa. Awyje ivo katu māl’ē rōmō Janejare’e janerereko ky’y. ¹⁵ Ajare Janejare’e Āg kee e’i amātejē tijakuwa:

¹⁶ “Kāramō āmō rupi tè areko kōtā ky’y”, e’i janeupewarā mō.

[“Takuru pee rè rōwā ainōtā eayvu ky’y.]

Ipy’a kō pupe tè tesō ainōtā eayvu ky’y.

Āmō, aākāmotekokuwa kōtā eayvu rè ky’y”, e’i janeupewarā mō.^t

^s 10.5-7 Jīg. 40.6-8 ^t 10.16 Jer. 31.33

¹⁷Kee e'i teve: “*Naja'a'āi ijaiwererà kō rè ky'y. Erearaipatà ijaiwererà kō wyi āmē ky'y*”, e'i.^u ¹⁸“Awyjepa” e'ipa Janejare'e janeaiwererà kō pè. Oypa katu epykwerà. [Ajawyi tijajirojivy e'ā aekwerà kyty.]

“Jajimomāatā jē Jesu rè jaiko”, e'i mǎě

¹⁹Eretārāgwerà kō, kee a'e pejë. “Ejo epyri”, e'ipa Janejare'e jane ky'y. “Jesu omānō peupe rewarà mō ejo”, e'ipa. ²⁰Aje, omānō janeaiwererà repykarà mō maekwerà tē Jesu. Age'e oiko jē iko. Kamisa ijanamu mǎě ojiovaryjavo ky'y.” Janejare'e pyri javāe kuwa ky'y, Jesu mǎnōa rupi. ²¹Uu pè oporegeta katu mǎě tē Jesu. A'e oja'a katu janere, Uu rena pe wyi ipi. ²²Ajawyi ja'e jēsi Janejare'e pyri jaiko. Janejare'e janepy'aky'a'opa, āwisō tijajimopirai e'ā janeaiwererà rè jaiko ky'y. Āwitō jajau yy pè remē, jajipikusu katu jakupa ipi. Āwīvo ve Jesu janepy'aky'a'opa ky'y. Aje ywete tija'e ywe'e jajirovija Janejare'e rè. ²³Janejare'e, “Kee poroerekotà”, e'i janeupe remē, wayvukwerà rupi katu janerereko ipi. Temirovija tē Janejare'e. Ajare, “Janejare'e aje ywete a'evotà janerereko”, ja'epa āmē. Ajawyi tijajipykātā aepo ja'e ijupe maekwerà rè.

²⁴Āmō, kee a'e pejë. Tijaja'a katu ojee jaiko ipi. Kee tija'e ojiupe ipi, jajimokasi rōmō: “Jajiauvay ikō jaiko ipi nē. Jajipātavō gatu ikō jaiko ipi nē. Jajireko katu ikō jaiko ipi nē”, tija'e ojiupe jaiko ipi. ²⁵Jajimoaty jē ikō Janejare'e moe'ea rè jaiko ipi nē. A'evō jaiko remē, jajimokasitā. Āmōgwerà na'evoi ywe'e tite ky'y. Ajawyi aepo a'e pejë. Age'e remē ywesō a'evō tijaiko ky'y, ke'ī Jesu ovāe rewarà mō.

“Tijajimokasi jē Jesu rekoa rupi jaiko”, e'i mǎě

²⁶Sikuwapa Janejare'e ayvukwerà Jesu rewarà aje ywete mǎě. Ava mō sō okuwa paire ojimoane'e jē ojimojaiwe mijē remē, ava nomoepy kuwa'āi ijaiwererà āmē ky'y, Jesu oity ywe'e tite remē. Ovote ojimomorijautā waiwererà rè āmē iko ky'y. ²⁷A'evō mǎe kō ojirova ywe'e tite Janejare'e wyi iko. Ajawyi Janejare'e poromoe'yi remē, omono kōtā tojimomori jau tata wasu noei mǎě pupe. ²⁸Emǎě. Temiporijauesa rōmō rōwā tāmō Moisesi remikusiwarerà oity ywe'e tite mǎe kō. Ojirova kōrijō iwyi mǎe kō. A'evōa rè omǎě mǎe kō tomome'u āmē. Mōrijō rōmō tomome'u. Moapy rōmō teve tomome'u. Aje ywete a'evō remē temiau rōwā apijarerà omānōtā. ²⁹Tysi tō Janejare'e Ra'yry tē tesō werōarō mǎe kō! “Omānō tē a'e”, e'i tite mǎě. “Jane kō aiwererà repykarà mō rōwā omānō”, e'i ywe'e tite mǎě. Janejare'e 'Āg poroereko katu mǎě oojai teve mǎě. A'evō mǎe kō ywesō ojimomorijauvaytā Janejare'e po pè! ³⁰A'evō mǎe kō rè kee e'ipa ikusiwaoka: “*Ije tē nivoi mǎe kō rè poroepyta*”, e'ipa. Kee e'ipa teve ikusiwaoka: “*Janerōvijā ywete omosā'āgatā oupewarà kō*”,

^u 10.17 Jer. 31.34 v 10.20 Mat. 27.51; Mak. 15.38; Ruk. 23.45

e'ipa.^w ³¹Emã'ẽ. Ipojoy ai tè Janejare'e oiko jẽ iko mã'ẽ po pè jimomorijau wasua.

³²Ajawyi kee a'e pejẽ. Manyvo peiko Kiristu rẹ peja'a ypy remẽ maekwerà rẹ tapeja'a, a'e pejẽ. Pejimomorijauvay ipe remẽ itõkõ pejipyntaso jẽ ee ãmẽ peiko. Aekwerà vo jẽ tè tapejimokasi jẽ peiko, a'e pejẽ. ³³Ãmõ 'ary pè remẽ itõkõ penojai epe jane kõ rovake Kiristu rẹ pejirovija remẽ kupa ipi. Ãmõ, pemoai epe kupa remẽ itõkõ pejimokasiay jẽ Jesu rẹ pejipykātā rômõ. Ãmõ, pema'ẽ temiau eã rẹ remẽ itõkõ pejimoaty jẽ ipyri kõ imokasiarà kõ rômõ peiko ipi mijã. ³⁴Jesu koty rewarà kõ mō omopãã kupa remẽ itõkõ pejimomorijau teve ivo kõ jẽ peiko ipi mijã. Pema'e kõ wekyipa pewyi kupa remẽ itõkõ, “hoõ” pejẽ kōrijõ teve ãmẽ ipi mijã. Penory jẽ itõkõ a'evõ penereko kupa remẽ ipi mijã. Kee pejẽ itõkõ a'evõ remẽ: “Janejare'e erereko katuay wetetã wena pẽ”, pejẽ kōrijõ tè ãmẽ mijã. “Nopa'ãi erereko katua”, pejẽ kōrijõ ãmẽ mijã. “Erereko katua ywesõ epy wete mã'ẽ vo eupe”, pejẽ kōrijõ ãmẽ. Ajawyi itõkõ penory jẽ kōrijõ peiko ãmẽ. A'evõ itõkõ peiko, Jesu rẹ peja'a ypy remẽ ipi mijã.

³⁵Aekwerà vo jẽ ikõ tapeiko nẽ, a'e pejẽ. Tapejimokasi jẽ ikõ Jesu rẹ peiko nẽ, a'e pejẽ. ãmẽ tè Janejare'e remime'ẽ rã pepyytã epy e'ey rômõ ãmẽ. ³⁶Ajawyi tapejipykātā jẽ ikõ Jesu rẹ peiko nẽ, a'e pejẽ. Janejare'e remimota rupi katu tapeiko jẽ peiko. Pemomorijau ipe kupa remẽ, tapejimosātãmy kōrijõ jẽ peiko. Penereko katuay wetetã ãmẽ, wayvukwerà rupi katu. ³⁷Nipuku'ãi Jesu vãea. Ajare kee e'ipa Janejare'e ikusiwaoka tisikuwa amãtejẽ:

“Ke'ĩ ovãetã. Nipuku'ãi ivãea 'arã.

³⁸Eremimota rupi ekoi mãe kõ ‘aje’ e'ĩ ojĩtãrõ ere iko ipi.

Epyri oiko karuarutã iko ãmẽ kupa.

Ajamã'ẽ ereity ywe'e tite mãe kõ rẹ nerory'ãi”, e'ipa Janejare'e maekwerã.^x

³⁹Japoi ywe'e tite iwyi mãe kõ rōwã jane ajamã'ẽ. Jajirovija jẽ ee jaiko mãe kõ tè jane. Ajawyi ipyri jaiko karuarutã mãe kõ tè jane.

**“Janejare'e rẹ ojirovija karuaru maekwerã
kõ reruparã mō tijaiko”, e'ĩ mã'ẽ**

11 ¹“Pororeko katutã”, e'ipa itõkõ Janejare'e janeupe. “Aje” ja'e ijayvu pè remẽ, aje ywete a'evotã janerereko ãmẽ. Siãrõ jẽ ãmẽ, ãwisõ nijamã'ẽi epe janerereko katua rã rẹ remẽ. “Aje ywete opyri janererekotã”, ja'e jẽ ijupe jaiko. ²A'evõ itõkõ janerãmõĩ kõ ekoi ipi. “Aje

^w 10.30 T.M. 32.35-36; Jĩg. 135.14 ^x 10.38 Apk. 2.3-4

ywete” e'i ijayvu pè kupa ipi. Ojirovija jê ee iko âmê kupa ipi. Ajawyi Janejare'e oryvay ee kô ipi. Ooryvaya omojikuwaokapa ijupe kô.

3 “Aje” ja'e Janejare'e ayvu pè remê, kee jaa sikuwa ipi. Janejare'e têt vyv oinô. Yvag teve oinô. Jaytata kô teve oinô. Wayvu rupi têt oinô. “Tojinô” e'i kôrijô têt inô kô. Ameve ojinô âmê kupa ky'y. Naikoi epe a'e ârâ kô mijâ. Ajamâ'ê ijayvu rupi ojinô kupa. A'evô remê ojisa mǎ'ê nojisai mǎ'ê wyi ojinô. Sikuwa aepo jaa.

4 Tāmô Apeu rêt peja'a.^y Ojirovija katu Janejare'e rêt mǎ'ê têt itôkô tāmô Apeu. Ajawyi wemime'ê rā ome'ê Janejare'e pè remê, Janejare'e oryvay ee. “Ivo mǎ'ê têt Apeu”, e'i Janejare'e ijupe. Ajawyi Janejare'e opyy emime'êgwerâ. “Ivo mǎ'ê têt” ne'i âmê Apeu reke'yry pè, Kâi eu ijupe mǎ'ê pè. Emime'êgwerâ rêt naoryi. A'evô tāmô Apeu remime'êgwerâ ywesô opota teke'yry remime'êgwerâ wyi, tāmô Apeu têt ojirovija Janejare'e rêt rewarâ mô. A'evô rupi janemotekokuwa jê teke'yry ojuka paire têt, eruparâ mô tijaiko.

5 Ajaire âmô. Tāmô Enoki rêt peja'a.^z Ojirovija katu Janejare'e rêt mǎ'ê teve itôkô a'e. Ajawyi Janejare'e nomomânôokai okoty imono, oryvay ee rewarâ mô. Agajapa têt itôkô werâa Janejare'e opyri toiko. Ajawyi apykyre kity weka tite kupa. Noesai kupa ajamâ'ê. Ji'ite sikaepo Janejare'e werâapa oupi. 6 Nijajirovijai sô Janejare'e rêt ipi remê, manyvo nijareko'âi kuwa tojimory janere. Ava mô opota Janejare'e pyri oo imoe'e remê, kee te'i amâtejê ikô ijupewarâ mô nê: “Aje ywete Janejare'e ekoi mǎ'ê têt”, te'i. “Aje ywete Janejare'e wereko katu omoe'e mǎe kô ipi”, te'i teve ijupewarâ mô.

7 Âmô, tāmô Noe rêt peja'a.^a Ojirovija katu Janejare'e rêt mǎ'ê teve itôkô Noe. Ajawyi kee e'i amâtejê Janejare'e ijupe: “Yy poru ainôtâ nivoi mǎe kô apisia mô. Nawiu einô ajawyi yy poru renoneve, tanemārâ e'â ikô âmê nê”, e'i amâtejê ijupe. Oinô âmê ijayvu rupi, omomojy Janejare'e rewarâ mô. Âwisô nomâ'êive ipe âmānusu rêt remeve, werovija amâtejê. Nawiu oinô amâtejê Janejare'e ayvu rupi. A'evô ojireko katuoka ijupe, opyriwarâ kô revejê. Ajawyi nopai kupa. Noerovijai mǎe kô kôrijô têt opa wasu. Janejare'e omoma kô yy poru pupe. A'evô remê wereko katu jê Noe kô. “Aje” e'i ijayvu pè erovija wyi Janejare'e, “Ivo katu mǎ'ê têt Noe”, e'i.

8 Âmô, tāmô Aparão rêt peja'a.^b Ojirovija katu Janejare'e rêt mǎ'ê teve itôkô a'e. Kee e'i itôkô Janejare'e ijupe karamoe remê: “Terejisyry ikô nerena pe wyi neo nê”, e'i. “Nerena rā ame'êtâ neupe”, e'i. Aepo e'i remê, tāmô Aparão “hoô” e'i. “Aje ywete a'evotâ erereko”, e'i enu. Ojisyry

^y 11.4 Janejare'e poroinô pyy remê kwaima'e oinô. Atão eu kwaima'e pè. Eva eu erekwarâ pè. Ta'yry pè Apeu eu. Jinô. 4.1-8. ^z 11.5 Atão ra'yry Seti jeapyrerâ mô Enoki. Jinô. 5.18-24. ^a 11.7 Enoki jeapyrerâ Noe. Jinô. 6—9. ^b 11.8 Noe jeapyrerâ mô Aparão. Jinô. 11.26—12.7.

ijayvu rupi oo ãmẽ. Wena oity oo, ãwisõ nokuwaive maipe kyty tẽ ootã ojimoena mãẽ. ⁹Ajaire ovãe wena rã pẽ. Ena Janejare'e remime'ẽ pẽ ekoi ãmẽ ky'y, opyriwarã kõ reve. Tena jarã rõmõ rõwã ajamãẽ tãmõ Aparão ekoi. ãmõ yvy wãnã rõmõ ekoi. [Kãramõ kõrijõ tẽ ijeapyrerã kõ tena jarã rõmõ ekoitã ky'y.] A'e pẽ tapyina oinõ tãmõ Aparão wena mõ. Weima pিরerã pupe oinõ. A'e wryy rupive ekoi rã'ĩ iko. ãwitõ tãmõ Aparão a'evõ ekoi, ãwĩvõ ve ta'yry Isaki. Ipary Jako teve a'evõ ekoi. A'e kõ pẽ ve Janejare'e wayvu omojenu, kee jaa: “Penena rã ame'etã peupe”, e'i. Aepo e'i ijupe remẽ, “aje” e'i tãmõ Aparão enu. Wãrõ jẽ ãmẽ kupa. ¹⁰Ajamã'ẽ Janejare'e rena e'e ywesõ tãmõ Aparão wãrõ upa ojimoena a'e pẽ. Janejare'e reminõgwerã tẽ wãrõ upa. Nopa'ãi 'ete mãẽ tẽ wãrõ upa.

¹¹ ãmõ, kee ekoi tãmõ Aparão. Janejare'e, “Oromoãkarãokatã” e'i ijupe remẽ itõkõ, “aje ywete” e'i enu. Wãrõ puku wãkarãã ãmẽ upa. Ajaate ika'akuwaway tesõ ky'y. ãwisõ erekwarã Sara isa'imã tesõ teve ky'y remẽ, “aje ywete” e'i jẽ tãmõ Aparão ãmẽ. Ojiovija karuaru ee ãmẽ iko. Kee e'i oupe: “Janejare'e wayvu omojikuwaokapa ije. Ajawyi a'evotã erereko”, e'i tesõ. Aepo e'i jẽ, ajaate ijãkarã ky'y. ¹² ãwisõ nipipyrtãitã tesõ remẽ, ijãkarã tãmõ Isaki rõmõ ky'y. Kekejẽ ijeapyrerã kõ ojikwa oo iko. Nijamoirõ irõma kõ'ãi tesõ ijatyry kõ ãmẽ ky'y. Jaytata vo 'ete ijeapyrerã kõ. Ysĩ vo tesõ ijatyry kõ.

¹³⁻¹⁴ Pirujẽ a'e a'e kõ ojiovija karuaru Janejare'e rẽ, ajaate okãjãtã pyri'ĩ. “Aje ywete” e'i jẽ Janejare'e ayvukwerã pẽ kupa, wena rã rẽ. Kee e'i ãmẽ kupa: “Janejare'e nome'eive janerena rã janeupe. Janejeapyrerã rã kõ pẽ tẽ ome'etã kãramõ”, e'i amãtejẽ kupa. “Wayvukwerã rupi ekoi ipi. Ajawyi akuwa a'evotã ekoi”, e'i jẽ kupa. Ajawyi nopyyive ipe kupa remẽ, oryvay amãtejẽ wena rã rẽ kupa. Oja'a jẽ ee kupa, Janejare'e rena e'e rẽ. Ajawyi kee e'i oupe kupa: “Aiko rã'ĩ tẽ ike yvy rupi. Erena e'e rõwã aã ajamã'ẽ. Ovo rupi teve rena rã. Janejare'e rena e'e pewarã rã tẽ ije”, e'i amãtejẽ oupe kupa. ¹⁵ A'evõ wena rã rẽ oja'a kupa ipi. Wekoawerã rẽ rõwã oja'a kupa ipi. A'e rẽ sõ oja'a kupa remẽ, ojivy jẽ kuwa aekwerã kyty oo kupa mijã. Na'evoi kupa ajamã'ẽ. Nojivyi kupa. ¹⁶ Wapykyrerã kyty rõwã oja'a kupa. Wenone kyty tẽ oja'a kupa. Janejare'e pyri ekoi mã'ẽa rẽ tẽ oja'a kupa, “Ainõtã pejẽ”, e'i maekwerã rẽ tẽ oja'a iko kupa. Temirovija tẽ Janejare'e. A'e ywete ena rã kõ oinõ. Ajawyi nojimosioka'ãi iwyi kõ, ne'i pãnẽi ijupe kõ rewarã mõ.

¹⁷⁻¹⁸ Aekwery vo jẽ itõkõ tãmõ Aparão, kee remẽ. Janejare'e ojipy'amogeta tãmõ Aparão rẽ. Kee e'i oupe: “Aje põ ije ywesõ erauvay wa'yry wyi? Aã'atã ikuwa esa”, e'i oupe. Ajawyi: “Nera'yry pe'igwerã ejuka ime'ẽ ije”, e'i tãmõ Aparão pẽ. “Hoõ” e'i jẽ Aparão ijupe, ãwisõ a'e pewarã mõ tẽ kee e'ipa ipe remẽ: “Nera'yry Isaki ãkarãgwerã kõ

tè nejeapyre'e kō rōmōtā”, e'ipa ipe remē. Aje ywete wa'yry ojukatà Janejare'e ayvu rupi mijā, āwisō wārō puku maekwerà tè tesō āwī remē.^d 19 Kee e'i itōkō tāmō Aparāo aepe Janejare'e e'i ijupe remē: “Janejare'e 'Ejuka nera'yry' e'i ije. Ajamāē omānō remē, Janejare'e nomowasu'āi imomoera, ikasiay rewarà mō”, e'i kōrijō opy'a pupe. Ajawyi, “Hoō, ta'evo ajawyi aiko”, e'i itōkō. Ojukatà itōkō Janejare'e ayvu rupi wa'yry mijā. Āmē ojukatà remeve, Janejare'e nojukaokari ky'y. Omānōawerà wyi opoera māē vo 'ejē ta'yry āmē ekoi.

20 A'e ta'yry Isaki ojirovija katu teve Janejare'e rē ipi. Ajawyi omoryoka wa'yry kō Janejare'e pē ekoa rā rē. Jako. Esau.^e

21 A'e ta'yry Jako ve ojirovija katu Janejare'e rē ipi. Ajawyi ika'akuwa kajā tarā mē itōkō omoryoka amātejē opary kō Janejare'e pē, ekoa rā kō rē ity kōtā. Juse eu ijupe māē ra'yry kō a'evo wereko. Ojimomāatā opytu rē Janejare'e moe'etā omoryoka kō remē.^f

22 Ojirovija katu Janejare'e rē māē teve itōkō ta'yry Juse ipi. Ajawyi okājā tarā mē, omome'u amātejē manyvotā karamō Isaeu jeapyrerā rā kō ojisyry Ejitu vvy pe wyi oo. Omome'u ve manyvo okāgwerā toereko karamō kupa.^g

[Ajaire itōkō ijeapyrerā kō opyta puku ywete rāī Ejitu vvy pē. 430 kwaray rōmō tesō opyta rāī a'e pē kupa. Wārō jē ojivya rā kupa.

Ejitu wānā kō temīgwai ai rōmō wereko kō remē itōkō wārō jē kupa.]

23 A'evo ekoi kupa remē jakatu, miraiwerā ojimojōvijā Ejitu wānā kō pewarā mō. Parao eu ijupe māē a'e. A'e nopotai Isaeu kō. Ajawyi kee e'i Parao wayvukasi rōmō: “Tapeapisi Isaeu kō ra'yrerā isaky remē upi upi ipi”, e'i ijupe kō. Āmē a'evo remē jakatu tāmō Moisesi isaky. Ijy eako'iy Janejare'e rē māē. Tuu ivo ve. Ajawyi oinō gatu rāī wākarā ereko kupa, “Ja'yre'ey janeākarā,” e'i ijupe kupa rewarā mō. Moapy jay rōmō tesō oinō gatu kupa. Nojirokyjei jōvijā ai wyi kupa, Janejare'e rē eako'iy kupa rewarā mō.^h

24 Ajaate Parao rajyry wesa tāmō Moisesi imovija ky'y. Ajamāē tāmō Moisesi ojimovijapa remē, “ey” ne'i omovijarerā pē ky'y. “Isaeu jeapyrerā tè ije”, e'i kōrijō tè, Janejare'e rē ojirovija rewarā mō. 25 “Janejare'e remīgwai kō tè eretārāgwerā kō”, e'i. “Ajawyi ipyri kō tajimomorijau aiko”, e'i. Nopytai Ejitu vvy wānā kō pyri āmē ky'y. Nojimoryi teve ee kō ky'y, nivoi tesō ekoi kupa rewarā mō. A'e kō wemimota ai rupi tè ekoi ojimorya rōmō ipi. Janejare'e remimota rupi rōwā ekoi kupa. Ajawyi okājā kupa remē, opatā orya kō ky'y. 26 Imoma'e ywete ipe Ejitu

^d 11.17-18 Jinō. 22.1-19 ^e 11.20 Jinō. 27.1-40 ^f 11.21 Ejitu vvy pē ekoipa kupa remē a'evo tāmō Jako ekoi. Jinō. 48.1-20. ^g 11.22 “Pejivy peo Kanaā vvy kyty remē, ekāgwerā kō peraa ijaty a'e pē”, e'i amātejē. Okuwa Janejare'e werojivytā ijeapyrerā kō rewarā mō aepe e'i. Jinō. 50.22-26. ^h 11.23 Jisyry. 1.8—2.10

yvy wānà kō ipi.ⁱ Ajamã'ẽ tāmō Moisesi noja'ai ima'e kō rè. Janejare'e Remimuu rā rè ojirovija amātejẽ. Ajawyi kee e'i kōrijō tẽ: “Eretārāgwerà kō ojirovija Janejare'e rè rewarà mō, omomorijauvay kō 'ete kupa ipi. Ivo kō jẽ temomorijau ererōarō ãmẽ kupa, a'e”, e'i kōrijō. “Kāramō Janejare'e erepytã”, e'i rewarà mō aepo e'i.

²⁷Ajaire Parao ojik'ō'ō ai tẽ ee kō remẽ itōkō tāmō Moisesi kō ojisyry oo Ejitu yvy pe wyi ky'y. Nojirokyjei tāmō Moisesi ajamã'ẽ Parao jik'ō'ōa wyi, Janejare'e rè ywesō ojirovija rewarà mō. Janejare'e nomã'etytyi ee māl'ẽ rè omã'ẽ maevo sō tite wyi ojimomāatã jẽ ee.^j ²⁸Ojisyry e'ãve, kee e'i amātejẽ Janejare'e ijupe: “Eremĩgwai yvapewarà poroapisiarà amonotà tokwa Ejitu yvy rupi. Ajawyi kaneiru ruwykwerà ikō tapemogy amātejẽ pirujẽ penetã kō rovapyka yke rupi nẽ, pejikuwaparà mō, tomago jẽ okwa”, e'i amātejẽ. “Hoō” e'i ãmẽ tāmō Moisesi. Janejare'e ayvukwerà omojenu ãmẽ tāmō kō pẽ, a'evō toereko ãmẽ kupa. Ajawyi yvapewarà poroapisia rè okwa remẽ, noapisi Isaeu kō ra'yry ppykwerà kō ãmẽ.

²⁹Ajaire itōkō Isaeu kō ojisyry Ejitu yvy pe wyi ky'y. Oo Pāranāpirã pẽ ovãe kupa. Manyvo ne'i'ãi ojipota kupa mijã. Ajamã'ẽ eako'i jẽ Janejare'e rè kupa. ãmẽ sōsi Janejare'e yvy oinō pee rōmō, yy myterã rupi katu ijupe kō, yvy sikāgwerà 'arà rupi katu too kupa. Ajaire Ejitu yvy wānà kō oo tite apyky rupi kō remẽ, yy weroike kō ijapisipa kō jimo'yjẽ.

³⁰⁻³¹ [Tāmō Moisesi okājã maire] Isaeu kō ojirovija jẽ Janejare'e rè iko. Kanaã yvy pẽ itōkō ovãema kupa ky'y. Jeriko taa pẽ ovãe kupa. Taa jiovaokenaa tẽ a'e. Āpã kō rena tẽ a'e. Noerovijai Janejare'e mǎe kō rena tẽ a'e. Āmẽ Isaeu kō mō oo rāl'ĩ oike vija āpã kō rena resa. A'evō remẽ wāivĩ mō Jeriko taa wānà mō oinō gatu kō rāl'ĩ wetārāgwerà kō wyi, tojuka kō e'ã kupa. Raapi eu a'e wāivĩ pẽ. Karakuri repy rōmō ojimomy'a maekwerà tẽ a'e. Ajamã'ẽ ojirovija Janejare'e rè. Ajawyi oinō gatu kō, ajaate ojivy oo kupa.^k

Ajaire itōkō Isaeu kō wārimā rimā Jeriko taa ãmẽ kupa. 7 'arà rōmō tesō a'evō wereko kupa, Janejare'e ayvu rupi. Ameve ajaire Jeriko rokenapa otororopa o'a ky'y. Isaeu kō ojirovija Janejare'e rè rewarà mō a'evō wereko kō.

³²Manyvo namome'upa'ãi ajamã'ẽ Janejare'e rè ojirovija karuaru mǎe kō rekoawerà. Tāmō Jiteão. Āmō, tāmō Paraki. Āmō, tāmō Sasão. Āmō, tāmō Jepete. Āmō, tāmō Tavi. Āmō, tāmō Samueu. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō teve. A'e a'e kō rekoawerà kō namome'upa'ãi tesō.^l ³³Kee ekoi Janejare'e rè eako'i kupa remẽ. Āmōgwerà nivoi mǎe kō 'arà kyty

ⁱ 11.25-26 Moisesi rāmōi rā'āga ywesō imoma'e ywete, jōvijã wasu tẽ rewarà mō.

^j 11.27 Jisyry. 2—13 ^k 11.30-31 Ajaire sa'i Raapi ojimojuteu oo upi kō. Ijeapyrerà rōmō Jesu eko'i. Jos. 1—2; 3.6; Mat. 1.5 ^l 11.32 Jiteão T.K. 6—8; Paraki T.K. 4; Sasão T.K. 13—16; Jepete T.K. 12.1-7; Tavi 1Sa. 16—2Sa. 23; Samueu 1Sa. 1—28.

ekoi jiapisi 'arà mē kupa. Āmōgwerà jōvijā wasu rōmō ekoi. Ivo katu poroereko āmē ipi. Ajawyi Janejare'e wereko katu kō, wayvukwerà rupi katu. Āmōgwerà jawarà rōvijā ojārō mē kō pytery pē ekoi kupa remē, Janejare'e ojurumootyoka kō to'u e'ā.^m 34 Āmōgwerà Janejare'e wereko katu tata wasu wyi, tokaipa e'ā kupa." Āmōgwerà ojireko katu ojukatarà kō wyi, marija poko pē ojukatarà kō wyi. Āmōgwerà nikasi maekwerà kō ikasipa Janejare'e kasia rupi, āpā kō rē ikasiay jiapisi 'arà mē. I'arà kō gyty ekoi āmē kupa ky'y. Wāi wāisō Janejare'e wereko katu wayvukwerà rupi katu, ojirovija karuaru ee kupa rewarà mō.

35 Āmōgwerà wāivī kō ojirovija Janejare'e rē weako'i rōmō remē, Janejare'e etārāgwerà reāgwerà kō omomoeraoka imojivy ijupe kō, wāivī kō pē.

Āmō kō nomā'ēi wereko katua rē. Ajamā'ē ojirovija jē Janejare'e rē kupa, ajaate omānō kupa. Nivoi mē kō kee e'i epe ijupe kō: "Nereity Janejare'e remē, orojukatā. Neity remē, norojuka'āi", e'i epe ijupe kō kupa. Ajamā'ē kee e'i āmē kupa: "Ānī si! Ejuka ajawyi rejupa, naity'āi Janejare'e rewarà mō", e'i āmē kupa. Janejare'e pyri oikoa rā rē oja'a amātejē kupa rewarà mō a'evō ekoi kupa. A'evō opota jē kupa, āwisō ojimomoriyau omānō kupa remē. 36 Kee nivoi mē kō wereko kō ipe. Oojai kō ipe kupa. Onōpā nōpā kō ipe kupa. Opokwa kō ipe imopā'ā kupa. 37 Ojapi japi kō ipe takuru pupe ijuka kupa. Oku'aeta kō teve ijuka kupa. Ooso kō teve marija poko pē ijuka kupa. Wāisō wereko ipe kupa. Āmō, kee ekoi ipe kupa. Iporijau teipe kupa. Kaneiru pīrerā kōrijō tē opypy oyru rōmō kupa, iporijau kupa remē. Āmō 'ary pē so'o rā'āga pīrerā opypy oyru rōmō kupa. Ojimomoriyau ipe nivoi mē kō po pē iko kupa. 38 Āmō kō ojava ipe oo nivoi mē kō wyi ojinō gatu. Naenai mē kō rōmō ekoi epe āmē kupa. Tekoe'āma rupi ekoi kupa ky'y. Yvytyrāpyte 'arā rupi teve ekoi kupa. Pareti kwarà kō pupe oke kupa ipi. Āmō 'ary pē yvy kwarà kō pupe oke kupa ipi. Wāi wāisō a'evō ekoi kupa. A'evō ipe kupa remē, ojirovija jē Janejare'e rē weako'i rōmō kupa. Ojirovija jē Janejare'e rē iko kupa ipi.

Nivoi mē kō nivoi wereko kō ipi. "Manyvoa rā rōmō rōwā āwī kō!" e'i ywe'e tite ijupe kō kupa, āwisō a'e kō rē tē si Janejare'e ory mijā.

39 A'evō nopoi 'ete ojirovija ee mā'ē wyi kupa. Omānō remē ojirovija jē Janejare'e rē kupa. Āwisō nomā'ēi epe wereko katua rā rē kupa remē, kee e'i jē kupa: "Aje ywete Janejare'e erereko katutā wayvukwerà rupi katu", e'i jē kupa. Ajawyi Janejare'e oryvay ee kō. 40 Janejare'e opota janemoaty rā'ī eeve kō oupewarà kō rōmō, pe'īpyte rōmō tijaiko. Janereve werāa kōtā opyri tijaiko karuaru ky'y. Āmē sōsi janerereko katua ojikuwatā jane ky'y. A'evō rā e'ipa amātejē.

^m 11.33 Tanieu a'evō ekoi. Tan. 6. ⁿ 11.34 Tanieu jimorypa kō a'evō ekoi. Tan. 3.

“Jesu rè jësi tijaja'a jajimokasi mō”, e'i mǎ'ě

12 ¹A'evò 'evò karamoewarà kō ekoi. Ojirovija karuaru itōkō Janejare'e rè kupa ipi. Omānō tarà mē, ojirovija jē ee kupa. Ijatyray a'evò ekoi mǎe kō. A'e kō pytery pē jaiko maevò sō tite. Ekoawerà kō rè tijaja'a jajimokasi jaiko, eruparà kō rōmō tijaiko āmē. Uve iteetejē Janejare'e rè nijanemoja'arokari ipi mǎe kō.^o Niwasui āwī rapijarà poromopā'āoka ipi. A'evò jaiko remē, āpēi maevò sō tite jajirowija Janejare'e rè ipi. Ajawyi kee a'e pejē. Tijaity āwī rapijarerà, a'e pejē. Āwitō pānakō ipowiyjay mǎ'ě jaity ipi, tāwīvo āmē jaiko ky'y. Tijaitypyyipa ikō āwijā nē. Tijajimokasiy Janerōvijā rekoa rupi jaiko, ajaate ipyri javāe ky'y. ²Jesu rè ikō tijaja'a ywete jē ipi nē. Janerenoneporà tē Jesu. A'e tē Janejare'e rape oinō janeupe. Āwitō pee wāparō, āwīvo ve janereraatà upi ajaate javāe, jajirowija jē ee remē. Noity'āi Uu rerovijaa mǎ'ě tē itōkō Jesu. Yvyra jipokana rè omānō remē, Uu remimota rupi ekoi jē ipi. Oorya rā rè oja'a amātejē. Ajawyi ojukaa rā rè noja'ai āmē. Werōarōa rè noja'ai teve. Oorya rā rè kōrijō tē oja'a amātejē, Uu pyri janereraatà mǎe rā rè tē oja'a. Ajawyi Uu pyri ekoipa ky'y. Wapy ipyri upa, Jōvijā wasu rōmō. ³Jesu ojimokasi jē Uu remimota rupi iko, nivoi mǎe kō omomorijauvey ipe remē. A'e a'e rè tapeja'a jē pejimokasi mō peiko, nivoi mǎe kō pemomorijau remē ipi.

“Janejare'e janemomorijau rǎ'īte janemotekokuwaa mō ipi”, e'i mǎ'ě

⁴Kee jaa rè tapeja'a. Nivoi mǎe kō pemomorijau ipe, Jesu rè pejirowija rewarà mō. Ajamǎ'ě napejukaive kupa. Pejuve jē peiko. Ajawyi tapejimokasi jē ikō Janejare'e rè peiko nē, pemānō e'āve, a'e pejē. ⁵⁻⁶Janejare'e “eākarāgwerà” e'i jane ipi. Ajawyi janemomorijauoka rǎ'īte janemotekokuwaa mō ipi. Ajare kee e'ipa itōkō janemokasia mō:

“Eākarāgwerà, Janerōvijā ywete nemomorijau neaiwererà rewarà mō remē,

tereenu rǎ'ī ijayvukwerà nejimotekokuwaa mō.

Terejimōarō e'ā enu.

Terejimokasiy jësi ee neiko ipi.

Wemiauvay kō omomorijau rǎ'ī imotekokuwaa kō rōmō ipi.

A'evò wereko wākarāgwerà kō ipi”, e'ipa itōkō.^p

Aekwerà rupi katu janerereko ipi. Ajamǎ'ě penearaipa maevò aepo jaa wyi peiko ky'y. Ajawyi tapeja'a ywete jē ee pejimokasia mō ky'y, a'e pejē.

^o 12.1 Janeiko teitetea. Janeaiwea. Jikō'ōa. Janeremimota ai kō. Jimorara aia. Jimomorijaua wyi gyjea. Wāi wāisō nijanemoja'arokari Janejare'e rè ipi mǎe kō.

^p 12.5-6 Jo 5.17; P.Teko. 3.11-12

⁷Janeruu kō janemomorijau teāmā janemotekokuwaa mō ipi. Āwīvo ve Janejare'e janerereko wākarāgwerà kō rōmō ipi, [tijajimoane'e e'ā janeaiwererà rè jaiko]. Ajawyi tapejimōarō e'ā pemomorijau rā'ite remē, a'e pejē. ⁸Janejare'e wākarāgwerà kō pirujē omomorijau rā'ite imotekokuwa kō ipi. Napemomorijau sō pemotekokuwaa mō remē, wākarāgwerà kō rōmō rōwā penereko kuwa āmē mijā. ⁹Janeruu kō yvy pewarà janemomorijau janemotekokuwaa mō remē, jarovija kō imomojy kō ipi. Tysi tō Janeruu yvapewarà ky'y! A'e ywesō sirovija katu imomojy ipi. A'evō jaiko remē, jaiko jētā jaiko. ¹⁰Janeruu kō janeaiwererà rè omā'ē remē, janemomorijau rā'ī janemotekokuwa wekoa rupi ipi. Nipukui a'evō janerereko kupa ipi. “T'ete moko oroereko remē”, e'ī jane kupa ipi. Āwīvo ve Janejare'e janemomorijau rā'ite janemotekokuwaa mō. Janemokatua mō tē a'evō janerereko ajamā'ē, āwisō ivo katua rupi tijaiko eruparā mō ky'y. ¹¹Janejimomorijaua nijapotai epe ipi, ayay ipi rewarā mō. Ajamā'ē kāramō janemotekokuwapa remē, “T'ete emomorijauawerā”, ja'etā ky'y. Ivopa jaiko wyi aepo ja'etā kōrijō tē janemotekokuwaa pē ky'y. Janepy'a katupa wyi aepo ja'etā ky'y.

“Tijaity e'ā Janejare'e janerereko katua”, e'ī mā'ē

¹²Ajawyi kee a'e pejē. Pejimomorijau remē, tapejirovija jē Janejare'e rè peiko. Tapejipykātā jē ee. ¹³Tapejimokasi oterē jē ekoa rupi tapeiko. A'evō peiko remē, pevoarā kō ve pevo jē ojimokasi jētā iko. Nikasi ywe'ei mē kō ve noity tite'āi Janejare'e āmē. Ojimokasi tary ve āmē kupa.

¹⁴Tapejimokasi ywete jē āmō kō rè pejimory rōmō ipi. Ivo tapeiko Janerōvijā ywete pewarā kō rōmō peiko jē ipi. Āmē tē Janerōvijā ywete pyri peiko karuarutā āmē. Ava jē rōwā omā'ē kuwa ee, na'evoi sō remē. ¹⁵Tapejireko katu ikō pirujē peiko nē, ava jē rōwā tojisyry tite e'ā Janejare'e wereko katua wyi. Tapejimōarō e'ā teve. Pe'ite ipe pejimōarōtā. A'e ve penoupātā ky'y. Ajawyi tapejireko katu ikō peiko a'evō wyi nē, a'e pejē. ¹⁶Āwīvo ve tapejireko katu, ava jē rōwā ojimomy'a mā'ē rōmō toiko. Ikatuay wete Janejare'e wākarāgwerà kō rōmō janereinō tijaiko. Ajawyi kee taoty e'ā: “Manyvoa rā rōmō rōwā Janejare'e ākarāgwerà rōmō aiko”, taoty e'ā. Tāmō Esau reruparā mō tapeiko e'ā ipi. A'e teipe jōvijā rōmō ekoitā mijā, uu ayvu rupi. Ajamā'ē kee e'ī itōkō: “Manyvoa rā rōmō rōwā erekoa rā. Amānōtā amyay pē”, e'ī tite oupe. Ajawyi itōkō ome'ēma ywe'e tite jōvijā rōmō oikoa rā omōmirī pē wemi'ō ra'yrygā repy rōmō!^q ¹⁷Ajawyi itōkō a'evō paire tē tite ijāgyo tesō ky'y. Āmē tē tite itōkō: “Moma'e rā sōpōkō ame'ēma!” e'ī tite wāgyo mō ky'y. Ajawyi itōkō ojirojivy jē tite javo uu pē. Kee e'ī epe ijupe: “Emoryoka jēsi Janerōvijā ywete pē rejupa, ikatuay taiko, papa!” e'ī epe uu pē ky'y. Oja'o tesō itōkō

^q 12.16 Teke'yry tē jōvijā rōmō oikoa rā opyy ipi, uu ayvukasia rupi. Jinō. 25.29-34

uu rovake aepo e'i remẽ. Ajamã'ẽ tuu kee e'i ijupe: “Manyvo noroereko'ai ky'y, tuku!” e'i itõkõ ãmẽ ijupe. Eruparã mō tapeiko ywe'e tite e'ã ajawyi! a'e pejẽ.

Mōrijõ vvytyry kō rē tē poromosã'ãga mãẽ

¹⁸ Janerãmōi kō vo rōwã javãe Janejare'e pyri ky'y. [A'e kō itõkõ Sinai vvytyru ppy pē ojimoaty oporegetatã ijupe kupa.] Ipojoy tesõ a'evõ remẽ. ãmẽ itõkõ Janejare'e reny okai maevõ sō tite vvytyrapyte 'aryvo upa. Tata wasu vo okai. Omoãpatõ tesõ tata rãtasĩ upa. Ijvytytu ai teve ipi. ¹⁹⁻²⁰ ãmẽ itõkõ jimi'a puku ojenu rã'i ijupe kō. Janejare'e poregeta tē tesõ ojenu teve ijupe kō, Isaeu kō pē. Wayvo tesõ ojenu vvytyrapyte 'aryvo wyi. Kee e'i itõkõ Janejare'e ojimomojoyoka ijupe kō: “Tapepãrõ e'ã erena pē, aã vvytyry pē. Teima kō ve topãrõ e'ã. Mijarã kō ve”, e'i itõkõ. “Opãrõ sō eyvy pē mãẽ tapejapi japi takuru pē ijuka ikenẽ”, e'i itõkõ. Aepo Isaeu kō wenu remẽ itõkõ, okyje ai tesõ enu kupa. Ajawyi tãmō Moisesi pē kee e'i kupa: “Ene jẽ ipãwĩ ivo katu nemogeta. Ajaire e'i mãẽ nemojenutã oreupe”, e'i kupa. ²¹ Ojimonyijay tesõ ee omãjã kupa. Tãmō Moisesi ve tesõ okyje ijayvu renu. Ajawyi kee e'i ajaire: “Atytypa tesõ akyje rōmõ aiko iwyi!” e'i imojenu.

²² Gyjea rupi rōwã javãe Janejare'e pyri ky'y. Oiko jẽ iko mãẽ pyri javãe ky'y. Ena pē tē tesõ javãe. “Jerusarẽ yvapewarã” eu ena pē. Sião vvytyry 'aryvo tui. Ijatyray emĩgwai yvapewarã kō a'e pē ekoi. A'e kō nijamoirõ irõma kuwa'ai tesõ. A'e kō pytery pē jaiko maevõ sō tite, Janejare'e rē oryvay mãe kō rōmõ jaiko.” ²³ Jesu koty rewarã kō atyry a'e pē ekoi. A'e kō pē Janejare'e “eãkarãgwerã ppykwerã kō” e'i. Erã kō ojikusiwapa ena pē, [ipyri oiko karuarutã mãe kō rerã rōmõ]. A'e kō pytery pē jaiko maevõ sō tite. Janejare'e pyri tē tesõ jaiko. Ivo katu poromosã'ãga poromoe'yi mãẽ tē a'e. A'e pyri jaiko. ãmõ, mirã kō omãnõma mãe kō 'ãg kō a'e pē ekoi. A'e kō ojirovija karuaru Janejare'e rē, vvy pē ekoi jẽ kupa remẽ. Age'e Janejare'e reve i'ãg kō ekoi ky'y. Ikatuay wete ekoipa kupa, Janejare'e kasia rupi. A'e kō reve maevõ sō tite teve jaiko Janejare'e pē japoregeta remẽ.” ²⁴ Jesu pyri javãema ky'y. A'e tē janereko pyaukwerã ome'ẽma janeupe. Omãnõa rupi janereru Janejare'e pyri. Ajawyi tãmō Apeu mãnõawerã vo rōwã Jesu mãnõawerã. [Apeu reke'yry ojuka remẽ itõkõ, Apeu ruwykwerã eamai maevõ sō tite vvy pē upa. “Mape remẽ pō erepytã rejupa!” e'i weamai rōmõ.] Jesu sōsi janeaiwererã omoepypa owykwerã rupi, Janejare'e pyri tijaiko ky'y.

²⁵ Ajawyi tapejiroyjy ywe'e tite e'ã aekwerã kyty! a'e pejẽ. Tapejimokasi jẽsi Janejare'e ayvu renu peiko. Karamoewarã kō vo rōwã tapeiko. A'e kō itõkõ ojimoape kōrijõ Janejare'e ayvu renu tare'ã, tãmō Moisesi omojenu

remẽ. Ajawyi itõkõ Janejare'e omoma kõi jimo'yjẽ. Yvy omotytyoka ijapisioka kõi.^t A'evõ wereko kõi tãmõ Moisesi remimojenu noenu tari kupa remẽ. Tysi tõi yva pe wyi tẽ tesõ oporegeta janeupe remẽ, nijaenu tari remẽ! ²⁶Tãmõ Moisesi kõi pẽ oporegeta remẽ itõkõ omotytyoka tesõ rãĩ vyv. Okasia rupi a'evõ Janejare'e werekooka. Aekwerà rẽ kee e'i ikusiwaoka: "*Kãramõ aekwery vo tarà mijẽ ajo mijẽ remẽ. Yvy kõrijõ tẽ rõwã amotytyokatà ky'y. Yva tẽ tesõ amotytyoka tary ve kãramõ ajo mijẽ remẽ*", e'i ikusiwaoka.^u Aekwerà rupi katu a'evotà ãmẽ wereko.

²⁷Aepo e'i maekwerà rupi sikuwa emimotyty rã kõi opatà ky'y. Notyty'ãi mõe kõi kõrijõ tẽ ojejatà iko. ²⁸Notyty'ãi ãmẽ Janejare'e rena. A'e kyty janereraatà opyri tijaiko karuaru ãmẽ. Ajawyi simoe'e ywete, Janerõvijã ywete rõmõ, a'e pejẽ. Janerereko katua rẽ simoe'età. Simomojy wetetà imoe'e, ²⁹ipojy ai tẽ mãẽ tẽ Janejare'e rewarà mõi.

Manyvo Janejare'e remimota rupi janeikoa rewarà

13 ¹Tijajiauway jẽ ojeeve jaiko ipi, Jesu koty rewarà kõi rõmõ. ãwitõ joeke'yry wauway omõmirĩ ipi, tãwĩvo jaiko ojee. ²Mirã janeremikuwa e'ã uu janepytery pẽ remẽ, tijaja'a katu ve ee ipi. A'evõ jane kõi mõi vyapewarà kõi rẽ sikaepo oja'a katu uu ipyterà kõi pẽ remẽ.^v ³Ãmõ, jimopã'ãga pupe tui mõe kõi rẽ tijaja'a katu teve ipi. Janemopã'ã sõi remẽ, japota kuwa janere toja'a kupa. Ajawyi a'evõ mõe kõi rẽ tijaja'a katu ipi. ãmõ, ojimomoriãu mõe kõi rẽ teve tijaja'a ipi. Jajimomoriãu remẽ, japota teve kuwa janere toja'a kupa. Ajawyi a'evõ tijaiko nijajimomoriãui remẽ.

⁴Ãmõ, kee a'e teve erekwa mõe kõi pẽ. Ikatu ikõ tapeiko penerekwarà kõi reve nẽ, a'e pejẽ. Aepo a'e teve wãivĩgwerà kõi pẽ. Ikatu ikõ tapeiko pemẽnà kõi reve nẽ, a'e pejẽ. ãmõ kõi rẽ sõi pejimomy'a peiko remẽ, "Nivoi mãẽ tẽ ãwĩ kõi", e'itã Janejare'e pejẽ ãmẽ, poromoe'yi remẽ. Pirujẽ ojimomy'a mõe kõi pẽ aepo e'itã.

⁵Ãmõ, kee a'e pejẽ. Karakuri moatya rẽ ywesõ rõwã tapeja'a ipi. Manyvo peiko remẽ, tapepy'a katu jẽ peiko, [Janejare'e oja'a pene ipi rewarà mõi]. "Noporoity'ãi penereko", e'ipa Janejare'e janeupe. ⁶Sikuwa a'evõ Janejare'e janerereko ipi. Ajawyi kee tija'e jajimokasia mõi:

"Erõvijã ywete tẽ epãtavõarà mõi ekoi. Ajawyi nakyje'ãi.

Ava nemoai kuwa'ãi", tija'e jajimokasia mõi."

⁷Ãmõ, kee a'e teve pejẽ. Penõvijãgwerà kõi rẽ ikõ tapeja'a teve ipi nẽ, a'e pejẽ. Janejare'e ayvu omojenu pejẽ maekwerà kõi rẽ tapeja'a jẽ teve.

^t **12.25** Kora eu ijupe mãẽ ojimoãpã Moisesi rẽ, okoty rewarà kõi revejẽ. Ajawyi vyv otyty remẽ, vyv kwarà pupe okui opa kupa. P.Moirõ. 16.1-34. ^u **12.26** Ajeu 2.6 ^v **13.2** Tãmõ Aparão karamoe remẽ vyapewarà rẽ tẽ sikaepo oja'a. Jinõ. 18.1-15. ^w **13.6** Jĩg. 118.6

Janejare'e rè ojirovija karuaru kupa maekwerà kō rè tapeja'a jē teve. Ekoawerà kō rè tapeja'a peiko ipi, eruparà kō rōmō tapeiko. Jesu Kiristu rè tapejirovija karuaru ivo kō jē peiko. ⁸ Temirovija teāmā Jesu Kiristu. Niteei mǎ'ē rōmō ekoi. Āwitō karamoe remē ekoi, āwīvo jē age'e remē ekoi. Māerā tē āwīvo jē ekoitā.

⁹ Ajawyi ava mō sō āmō rupi tē mǎ'ē pē, “Kee e'i Janejare'e mǎ'ē”, e'i remē, tapejimorepeoka ywe'e tite e'ā apijarà pē. Tapeity ywe'e tite e'ā Janejare'e ayvukwerà ipi. Janejare'e tē okatuaya rupi tē janerereko katu janepy'amokasi ipi. Ajawyi ava mō sō kee e'i peupe remē, “aje” tapejē tite e'ā: “Itetejē rōwā tape'u”, e'i sō peupe remē. Āmō, “Itetejē sō pejimi'u! Āwīvo remē Janejare'e naory'āi pene”, e'i tite sō peupe remē, “aje” tapejē tite e'ā. Wāisō e'i mǎ'ē rè tapejimorepeoka e'ā. A'evoa rupi tekoua nijanepy'amokasioka'āi āmē ipi. Nijanepātavō'āi teve aepo jaa.

¹⁰ Kee jaa rè tapeja'a. Jesu omānō janerereko katarà rōmō. Ojime'ēma janeupewarà mō omānō. Ajawyi tē jajimory kuwa Janejare'e rè ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō nojimory'āi kuwa Janejare'e rè ipi. Manyvoa rā rōmō rōwā ojimoane'e jē teima kō jukaa rè iko kupa ipi. A'e kō novāe'āi Janejare'e pyri janevo Jesu rupi javāe mǎe kō rōmō.

¹¹ Āmō, kee a'e pejē. Kwaray upi upi Janejare'e pē oporegeta mǎ'ē rōvijā wasu ojuka teima mō ipi. A'e ruwykwerà pē weroike Janejare'e tui upa mǎ'ē pē imojikuwaoka ijupe, “awyjepa” te'i mirà kō aiwererà pē. Kamisa kupe kytire weroike. A'evō paire teima reāgwerà werāa Jerusarē taa kupe kytir kupa ipi. A'e pē eāgwerà wapy kupa ipi. ¹² Ajawyi Jesu omānō janeaiwererà repykarà mō remē, Jerusarē taa kupe kytir omānō. A'evō oitypyypipaoka janeaiwererà kō janewyi, omānōa rupi, owykwerà rupi. ¹³ Jinōsīa rōmō tesō omānō janeupewarà mō. Temiojai rōmō tesō omānō. Ajawyi janerojai kupa remē, Jesu rè kōrijō tē tijajirovija āmē jaiko.

¹⁴ Nuvei janerena e'e ike yvy pē, nopa'āi mǎ'ē. Ajawyi siārō jē janerena e'e rā jakupa ipi, Janejare'e reve janeikoa rā. ¹⁵ Ajawyi Janejare'e simoe'e py'y py'yi jaiko, Jesu kasia rupi. A'evō kōrijō tē janeremime'ē rōmō ijupewarà mō ky'y. A'evō jaiko teāmā, “Erōvijā ywete Jesu!” ja'e mǎe kō rōmō.

¹⁶ Tijaja'a katu āmō kō rè teve jaiko ipi. Toporoereko katu poropātavōa rè poroereko ipi. A'evō jaiko remē, Janejare'e py'a rupi katuwarà kō mō āmē jaiko. Janejare'e pewarà janeremime'ē maevo sō tite ijupe a'evō jaiko mǎ'ē.

¹⁷ Āmō, kee a'e pejē. Tapeenu katu penōvijā kō ayvukwerà ipi, Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ayvukwerà. Pemogeta kupa remē, ijayvu rupi ikō tapeiko ipi nē. Oja'a py'yi pene kupa ipi. Kāramō ojimome'utā Janejare'e pē manyvo wereko oja'a pene maekwerà rè kupa. Ajawyi taperovija kō ipi. Orytā āmē oposiko pene kupa. Naperovija kōi sō remē, ijāgyo kōrijōtā oposiko pene āmē kupa. A'evō peikoa napepātavō'āi kuwa.

¹⁸Tapeporegeta jẽ Janejare'e pè oreupewarà mō ipi. Orokuwa noroinō gatui oreaiwererà mō orepy'a pupe ipi. Oropota ivo kōrijō tẽ oroiko ipi. ¹⁹Apota Janejare'e emojivyoka pekoty kuisse'ẽ. A'evoa rẽ ywesō tapeporegeta Janejare'e pè eupewarà mō ãmẽ ipi.

²⁰Ãmō, kee a'e pejẽ. Ãwitō kaneiru jarà weima kō rẽ oja'a katu ipi, ãwĩvo ve Janerōvijã Jesu oja'a katu janere iko ipi. Omãñõa rupi janerereko katu teve ipi. Omãñõ maire Janejare'e omomoeraoka toiko mijẽ aekwery vo toiko iko. Jesu ruwykwerà rupi janerereko karuarua ojiãparõma janere. Janepy'amopiryvypy katuarà tẽ Janejare'e. ²¹A'e pè aporegeta peupewarà mō aiko ipi. Kee a'e ijupe: “Epãtavō eretãrãgwerà kō, Papa. Emokasi kō neremimota rupi toiko kupa. Nekasia rupi tẽ a'evoa ereko kō. Nera'yry Jesu Kiristu oremoteeoka tẽ jẽ nepy'a rupi katuwarà mō toroiko, okasia rupi, Papa”, a'e ijupe. Janejare'e kuwasi jamoe'e karuaru ipi mijã. Õ'õ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko.

Kareta moawyjepaa

²²Aã kareta pemotekokuwaa mō akusiwa pejẽ ajupa, eretãrãgwerà kō. Nakusiwa pukui. Ajawyi imojenua rẽ pejapyaka remẽ, “hoõ” tapejẽ kōrijō ãmẽ enu. Tapejimōarō e'ã enu ãmẽ ipi.

²³Kee a'e jẽtã pemogeta, tapekuwa. Janeretãrã Timoteu oẽma jimopã'ãga pupe wyi ky'y. Novãeive epyri ajamãẽ. Ovãe sō kuisse'ẽ remẽ, araatã erupi penesa.

²⁴Apota ajimory pene pirujẽ, eremikusiwarerã rupi. Penõvijã kō rẽ apota ajimory. Pirujẽ Jesu koty rewarã kō rẽ teve apota ajimory. Aepo a'e tapekuwa. Ikewarã kō Itaria yvy pewarã kō opota ojimory pene teve ekareta rupi.

²⁵Janejare'e ikō tapenereko katu okatuaya rupi penereko nẽ. [Awyjepa rã'ĩ akusiwa pejẽ ãmẽ ky'y.]

Tiaku

Tiaku okusiwa maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Tiaku tokusiwa Jesu koty rewarà kô pè maekwerà. Jesu koty rewarà kô rōvijā mō Tiaku ekoi. Jesu mōmirī tē a'e, Maria memyry tē (Mat. 13.55; Mak. 6.3; J.K.R. 15.13; Kar. 1.19). Jerusārē taa pè a'evo ekoi. Wemikusiwarerà omonooka Jesu koty rewarà kô pè. Jimomorijau wasua okwa remē, Jerusārē mē wyi ojisyry oopa kupa mæe kô pè okusiwa imono.

Tiaku ojikuwa ijupe kô

1 ¹Ije, Tiaku, Janejare'e remīgwai tē. Jōvijā Jesu Kiristu remīgwai teve ije.

Äwī kareta eremikusiwarerà tapemogeta enu. Evo teve pejë Janejare'e koty rewarà kô rōmō peiko. Pejimosāsāi peiko mæe kô tē pejë. Ämō ämō tena rupi pejimosāsāi pejimoena peiko mæe kô tē pejë. Ämō wānā kô pyterà rupi peiko mæe tē pejë.^a

Owarī pō peiko? a'e pejë imono.

“Aje Jesu rē jajirovija mæe sikuwa”, e'i mæe

²Eretārā kô, waypete ipe penekoa remē ikō tapenory jē kōrijō peiko ipi nē. Ämō, pejimomorijau ipe remē tapenory jē peiko ipi. ³Pejimomorijau rupi pejimokasi jētā Jesu rē pejirovija peiko. Napepoi tite'āi iwyi. Pejipytasō jētā ee peiko. Pejipykātā jētā ee. ⁴A'evo peiko remē tē ikatutā Janejare'e pè. Napejimoja'y'āi ijupe ämē. Ämē tē kee ne'i'āi pejë: “Napejimo'yive ere ajamā'ē”, ne'i'āi peupe ipi.

⁵Napetekokuwa ywe'eive ivo tekoua rē remē, Janejare'e ayvu rupi remē, tapeporanu ijupe. Pemotekokuwawaytā ämē, peporanu ijupe remē. “Emosuru sō pekupa”, ne'i'āi janeupe japoranu ijupe remē ipi. Opota katu

^a 1.1 Mat. 13.55; Mak. 6.3; J.K.R. 8.1-2; 15.13

janemotekokuwa ipi.^b ⁶ ãmẽ peporanu ijupe remẽ, “Aje a'evotà erereko”, tapejẽ pepy'a pupe. Kee tapejẽ tite e'ã: “A'evotà sipõ erereko?” tapejẽ e'ã. ãmõ, “Maevo Janejare'e emotekokuwatà. Maevo ãnĩ”, tapejẽ e'ã teve ipi. “Ma'e remẽ teipõ”, pejẽ tite sô Janejare'e pè remẽ, kee mãẽ votà tè pejẽ peiko. ãwitõ vytyu pãranã omopipo erojivy jivy mãẽ. A'evo 'ejètã ãmẽ peiko, “aje ywete” napejẽi remẽ. ⁷⁻⁸ Apijarã noãrõ'ãi Janejare'e remime'ẽ rã ãmẽ. Nojipãtavõoka'ãi ijupe. [Maevo jane kô ayvu kôrijõ sô wenu kupa ipi remẽ, nojimomãatã'ãi ãmẽ kupa.] Pãranã jirojivy jivy vo 'ejẽ ekoi ãmẽ ky'y. Ajawyi a'evo sô peiko remẽ, Janerõvijã ywete napepãtavõ'ãi ãmẽ ipi.

Iporijau mãe kô imoma'e mãe kô revewarã

⁹ ãmẽ peporijau sô remẽ, Janejare'e peporijauesatã. A'e rẽ tapenory peiko ãmẽ. ¹⁰ ãmõ, pemoma'e ywete sô remẽ, pemoma'e kô rẽ ywesõ rõwã tapenory. Aje Janejare'e rekoa rẽ kôrijõ tè tapenory ipi, japa mãe rã tè jane ipi rewarã mō. ¹¹ ãwitõ temitã mō ipoty katuay remẽ, ajaire kwaray omii remẽ, osupa ipotyry ipi. ãwivotã imoma'e ywete mãe kô kãramõ. Omoma'e kô revejẽ opatã kupa.^c

Janerã'ãa esa remẽwarã

¹² Jajimomorijauvey ipe remẽ, tijajipytasõ jẽ Janejare'e rẽ jajitãrõ gatu ipi. Tijajipykĩ ee jaiko. ãmẽ si janeroryvaytã ãmẽ ky'y. Janejimomorijaua awyjepa ky'y remẽ, awyje Janejare'e janemoigo karuarutã opyri ãmẽ ky'y. Jajipytasõ jẽ ee maekwerã repy rômõ a'evo janererekotã. Aepo e'ipa Janejare'e pirujẽ wauparã kô pewarã mō. ¹³ ãmẽ ava mō sô pepõõ mewarã mō sô nivoi kytwarã rômõ ekoi remẽ, kee te'i e'ã: “Janejare'e tè rõwã põkõ emoaioka agyvo taikõ”, te'i e'ã oupe. ãwitõ Janejare'e nojimoaiokai ipi, ãwivo ve noporomoaiokai ipi. ¹⁴ Ovotã a'evo ekoi mãe kô ojimoai ipi. Wemimota ai rupi tè ekoi kupa, ojãvijõ kô jẽ. ¹⁵ Ajawyi nivoi tekoua rẽ tè sô pejitupi ipi remẽ, a'e rẽ pejipokuwatã ãmẽ. Ajaate peaipatã peiko ãmẽ ky'y, nivoi mãẽ rẽ tè pejitupi rewarã mō. A'evo nivoi tè peiko sô remẽ, peity ywe'e titetã Jesu rekoa ãmẽ ky'y. Janejare'e reruparã rõwã peikotã ãmẽ ky'y. ¹⁶ Ajawyi ajare, “Tapejimoripe ywe'e tite e'ã ikenẽ”, a'e pejẽ, eretãrã eremiau kô.

¹⁷ Janejare'e remime'ẽ kô pirujẽ ikatu. Pirujẽ ikatukwerã kô, poromokasioka mãe kô tè Janejare'e ome'ẽ. Yva pewarã tè ome'ẽ. Poroyapea reinõgarerã tè Janejare'e. A'e niteei mãẽ tè. Niteei 'eteay mãẽ tè. Ikatukwerã ome'ẽ janeupe ipi mãẽ tè. Kõẽ jawe jawe a'evo janerereko ipi. ¹⁸ Ovotã wemikuwa rupi janerereko, wãkarã kô rômõ ipi. Wayvu katu aje ywete mãẽ Jesu Kiristu rewarã omuroka janeupe ky'y, ãwisõ ijayvu rupi tijaiko ky'y. Jane ywesõ emiau kô mō jaiko ipi.

^b 1.5 Tku. 3.13-17 ^c 1.11 Isa. 40.6-7; Ruk. 12.16-17

“Ivo jaikoa rupi jajikuwa Jesu koty reware'e kō rōmō”, e'i mǎ'ē

¹⁹Kee jaa mǎ'ē rē tapeja'a, eretārā kō. Tijajapyaka katu rǎ'ī enutā. Tijaporegeta tuve e'ā. Āmō, tijajimōarō tuve rǎ'ī e'ā. Aepo jaa pekuwapa. ²⁰Jajimōarō amātejē sō ipi remē, Janejare'e remimota rupi rōwā jaiko ywe'e titetā āmē ipi. ²¹Ajawyi pirujē peaiwererā tapeityypyipa. [Aylvu teitetea. Wari waria kō. Jitupia kō. Wāi wāisō oo...] Janejare'e Āg, “Nivoi neiko”, e'i nepy'a pē remē, “Aje ywete nivoi aiko”, tapejē āmē ijupe. “Ajawyi awyje taiko awi Janejare'e ayvu rupi”, tapejē ky'y. “Aje ywete wayvu oinō janepy'a pē mǎ'ē. A'e rupi taiko ky'y”, tapejē. Āmē si Janejare'e penereko katutā, ijayvu rupi katu tapeiko ipi.

²²Ajawyi petekokuwa ikō āwivoa rē nē, a'e pejē. Tapejimoripeoka ywe'e tite e'ā ee. Aje ywete Janejare'e ayvu tapeenu e'e, upi tapeiko, a'e pejē. Ni'ei peenu kōrijō tē sō remē, ajamā'ē upi napeikoi remē. A'evō mǎe kō ojimoripe tē ipi. “Janejare'e ory teipō ere”, e'i oupe tite kupa. ²³Apijarā kō wenu ipe ijayvu. Ajamā'ē upi noikoi kupa. Ijaiwererā ojikuwa ijupe kō paire, earaipa iwyi kupa. [“Aje, nivoi aiko”, ne'i kupa. “Tajimotee ajawyi”, ne'i oupe kupa.] Āwitō ava mō omā'ē gatu ipe warua rupi oova rē remē. ²⁴Omā'ē kōrijō tē oova rē warua rupi. Āmē ajaire ojisyry oo remē, noja'ai 'ete oova rē ky'y. Āwivo 'ejē Janejare'e ayvu rē noja'ai ywe'e tite mǎe kō, nojapyaka katui ee mǎe kō. Wenu rǎ'ī paire kuise'ē earaipa iwyi kupa. Ajamā'ē aekwery vo jē ekoi kupa. ²⁵Warua vo 'ejē Janejare'e ayvu janeupe. Āwitō warua janerova ky'aa omojikuwaoka janeupe, āwivo ve Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarā janeaiwererā omojikuwaoka janeupe ipi. Wayvu rupi teve Janejare'e janemomoioka janeaiwererā wyi ipi, ipyri tijaiko karuaru ky'y. Manyvo opota tijaiko mǎ'ē omojikuwaoka teve janeupe ipi. Tapejapyaka katu ikō ijayvu rē ajawyi ipi nē. Tapejimotekokuwaway ikō peja'a ee nē. Tapenearai e'ā iwyi. Aje ywete upi tapeiko ipi. Āwivo peiko ipi remē, āmē si ikatuay Janejare'e penerekotā āmē ky'y.

²⁶Peityypyipa peayvu teitetea, a'e pejē. Nisiityi remē, manyvo jaa rōmō rōwātā kee ja'e: “Janejare'e rē ajirovija Erōvijā rōmō”, ja'e tite. Janevote jajimoripe tē jaiko, janeayvu teitete jē sō jaiko remē. Ajawyi Janejare'e, “E'rovija rǎ'āga mǎ'ē tē āwī”, e'itā kōrijō jane.

²⁷Kee jaiko remē tē ikatu Janeruwasu pē: Ojimomorijau mǎe kō rē jaja'a katu ipi remē. Ja'yry tuu okājā iwyi mǎe kō rē jaja'a katu ipi remē. Āmō, iyy okājā iwyi mǎe kō rē jaja'a katu ipi remē. Āmō, terekwarerā kō rē jaja'a katu ipi remē. A'evō jaiko remē ikatuay Janejare'e pē jaiko. Āmō, jajireko katu nivoi mǎ'ē wyi remē. A'e a'evōa rupi jaiko remē tē, “Aje ywete ojirovija ere mǎ'ē tē āwī”, e'itā Janejare'e janeupe āmē.

“Ojevo jē topoeroko katu peiko ipi”, e'i mǎ'ē

2 ¹Āmō, kee a'e pejē, eretārāgwerā kō. Ikatuay wete Janerōvijā Jesu Kiristu. A'e rē jajirovija Janerōvijā rōmō mǎ'ē tē. Ajawyi kee tijaiko

eruparà kō rōmō ipi. Jane kō ojevo jē tijareko katu ipi. “A’e ywesō” taoty e’ā jane kō rē jaja’a remē. ²Kee jaa rē tapemā’ē esa. Ma’e remē pejimoaty Jesu moe’ea rē pekupa remē jakatu, jane mō sō oike uu pekoty remē. Nimoma’e ywe’ei mā’ē tē a’e. A’e āmē tyru jukwerà tē opypy eroike. Āmē āmō teve oike. Imoma’e ywete mā’ē tē a’e. Yvy karakuri jinōgwerà tē tesō opypy eroike opō’āgwa rōmō. Āmō, tyru e’ekwerà tē tesō opypy eroike. A’evo sō remē imoma’e ywete mā’ē ywesō pemoe’e ywete kuwa nimoma’ei mā’ē wyi. ³Tyru e’ekwerà opypy mā’ē pē āmē kee pejē kuwa: “Ike aā apyka e’e ‘aryvo eapy”, pejē kuwa. Nimoma’ei mā’ē pē āmē kee pejē kuwa: “Mokope kōrijō epō’ā ejupa”, pejē kōrijō kuwa. Ma’e remē kee pejē kōrijō kuwa ijupe teve: “Yvyu eapy”, pejē kōrijō kuwa ijupe. ⁴A’evo sō pereko kō remē, ojevo jē rōwā pereko kō kuwa! Imoma’e ywete mā’ē kōrijō pemoapy kuwa. Nimoma’ei mā’ē rē āmē napeja’a’āi. A’evo sō peiko remē, pejipy’amogeta ai kuwa āmē. Nivoi ‘ete peiko kuwa Janejare’e pē āmē ipi.

⁵Pejapyaka katu eayvu rē, eretārā eremiau kō. Ike vyv pē jane kō werōarō nimoma’ei māe kō ipi. Janejare’e āmē opyteporo kō, āwisō tojirovija ywete ee kupa. Ojirovija katu ee kupa remē, aje ywete Janejare’e owaray wereko kōtā wena pē, wemīgwai e’eay kō rōmō. Āwitō pirujē wauparā kō werekotā, āwīvo wereko kōtā, e’i. ⁶A’evo ipe remē, nivoi pereko kō ipi! [Ivo kuwasi pereko kō mijā!] Emā’ē! A’e kō rōwā pemomorijau penereko ipi! Imoma’e ywete māe kō tē pemomorijau penereko ipi. A’e kō tē peneraa ivo tekoua kuwaparā kō rovake pemomorijauoka ipi! ⁷Āmō, Janerōvijā ywete tē tesō werōarō ywe’e tite kupa ipi. Āwīvo janererōarō teve Janejare’e koty rewarā kō rōmō janerereko kupa ipi. A’evo imoma’e ywete māe kō ekoi ipi.

⁸Janejare’e omojikuwapa manyvo tijaiko emīgwai e’eay kō rōmō. Kee e’ipa ikusiwaoka karamoe remē: “*Nevoarā kō tereauvay ikō ipi nē. Āwitō nejiauvay ipi, tāwīvo ve eauvay kō ereko*”, e’ipa. ⁹Āwīvo peiko remē tē, ikatutā āmē peupe, a’e pejē. ⁹Ajawyi imoma’e ywete mā’ē rē jē sō pejimory nimoma’ei mā’ē wyi remē, pejavytā Janerōvijā ywete rekoa āmē. “Nivoi tē ene neiko”, e’itā Janejare’e peupe āmē. Penemavotā āmē oo ky’y, naperovijai ijayvu remē. ¹⁰Pirujē Janejare’e ayvu ivo tekoua rewarā rupi tijaiko ipi. Ijayvu rupi jaiko remē ikatuay āmē. Ajamā’ē pirujē ijayvu rupi katu tijaiko. Ijayvukwerà pēgwerà rupigā jaiko remē, nikatu’āi āmē. Kee e’itā janeupe āmē: “Nivoi mā’ē tē āwī. Eayvu ivo tekoua rewarā ojavv mā’ē tē āwī”, e’itā janeupe āmē. Āwitō ojavv javv tesō mā’ē pē aepo e’i, āwīvo ve ojavv miti mā’ē pē e’i. ¹¹Āwitō Janejare’e kee e’i: “*Tapejimomy’a e’ā ikenē. Pejireko remē a’e reve kōrijō tē tapejapakyry awyje*”, e’i mā’ē. Kee e’i teve: “*Tapejuka e’ā ikō mirā ipi nē*”, e’i mā’ē.^e

Janejare’e tē aepo e’i janeupe, ojevo jē. Ajawyi ojevo jē tijarovija. Kee a’etā tapetekokuwaway. Porojuka maekwerà kee te’i e’ā ojimoe’e: “Ivo tē

^d 2.8 Tek. 19.18 ^e 2.11 Jisyry. 20.13-14; T.M. 5.17-18

aiko. Emã'ê. Najimomy'ai ipi!" te'i e'ã oupe, âwisõ porojuka maekwerà teipe mijã. Ojikuwapa ee. Nikatu'ãi ãmẽ Janejare'e pè, ijayvu pëgwerà rupigà ekoi remẽ. ¹² Pekuwa Janejare'e ayvu janemomoioka janeaiwererà wyi wemimota rupi tijaiko mã'ê. Wayvu rupi janemosã'ãgatà kãramõ. Ajawyi upi katu ekoi mãe kô rômõ tapeiko teãmã, a'e pejẽ. [Ivo tapeiko ipi. Ivo tapeporegeta teve ipi. Poroporijauesã mãe kô rômõ tapeiko ipi.] ¹³ Napeporijauesai jane kô remẽ, ivo ve Janejare'e napeporijauesã'ãive poromoe'ya 'arà okwa remẽ. ãwĩvo ve poroporijauesaa rupi peiko remẽ, peporijauesatã. Napenemavo'ãi peneity ãmẽ.

“Jajirovija Janejare'e rè remẽ, ijayvu rupi jaiko teãmã”, e'i mã'ê

¹⁴ ãmõ, kee a'e pejẽ, eretãrãgwerà kô. Aje ywete jajirovija Janejare'e rè remẽ, poroporijauesaa rupi jaiko teãmã. A'evoa rupi jajikuwapa jajirovija ee mãe kô rômõ jaiko. Ava mõ sô noporoporijauesai remẽ, “aje” nija'e'ãi apijarã ayvu pè, “Janejare'e rè ajirovija”, e'i remẽ. Aepo e'i teywete. Apijarã Janejare'e noereko katu'ãi. ¹⁵ Kee mã'ê rè pemã'ê esa. Pejimoaty remẽ, pemã'ê erokwa. Uve pô pepytery pè iporijau mã'ê mõ? Uve pô nijyruĩ mã'ê mõ? Uve pô naemi'õi mã'ê mõ? Uve remẽ, tapeporijauesã ãmẽ. ¹⁶ Ni'eĩ kee pejẽ kôrijõ nanepãtavõĩ remẽ: “Janejare'e tẽ tanepãtavõ nẽ”, pejẽ kôrijõ ijupe remẽ. Japãtavõ apijarerã, Janejare'e koty rewarã kô tẽ jane rewarã mõ. ¹⁷ Poroporijauesaa rupi jaiko remẽ tẽ aje ywete jajirovija Jesu rè mãe kô rômõ jaikotã. Jajirovija e'e Jesu rè mãe kô rômõ jaiko remẽ, jajikuwatã ivo jaikoa rupi ãmẽ. Na'evoi sô jaiko remẽ, aje ywete rãwã Jesu rè jajirovija. Jajirovija rã'ãgagã tẽ kuwa a'evõ jaiko remẽ ipi.

¹⁸ Aepo rè ava mõ kee e'i epe kuwa janeupe: “Jesu rè nejirovija mã'ê rômõ neiko. Ije ãmẽ poroporijauesã mã'ê rômõ aiko”, e'i epe kuwa. Ajamã'ê aepo e'i mã'ê pè kee a'e kuwa apijarã rovaja. Jesu rè jajirovija e'e remẽ, poroporijauesaa jaiko mã'ê rupi jajikuwa ee jajirovija e'e mã'ê rômõ jaiko ipi, a'e tẽ kuwa ijupe. Jajirovija ee remẽ, japorijauesã teãmã jane kô ipi. Nuvei 'ete noporoporijauesai epe mã'ê, ajamã'ê Jesu rè ojirovija e'e jẽ mã'ê. Neresã'ãi kuwa a'evõ ekoi mã'ê! Ajamã'ê ivo aikoa rupi ajikuwatã Jesu rè ajirovija e'e mã'ê rômõ, a'e kuwa ijayvu pè.

¹⁹ Kee pejẽ ipe kuwa: “Aje, uve pe'ĩte Janejare'e”, pejẽ ipe. ãjãgai kô ve tesõ ãwĩvo okuwa. Ajawyi okyje iwyi kupa. Ajamã'ê ijayvu rupi noikoi kupa ipi. ²⁰ Napetekokuwai 'ete remẽ, kee pejẽ ipetã peiko: “Janejare'e rè ajirovija ipi”, pejẽ ipetã. Ajamã'ê ijayvu rupi napeikoi remẽ, manyvo jaa mõ rãwã aepo pejẽtã! ²¹ Tãmõ Aparãõ amyry rè pejipy'amogeta esa.^f Kõitokõ Janejare'e kee e'i ijupe: “Nera'yry Isaki ejuka ime'ẽ ije.” Aepo e'i ijupe remẽ itõkõ, “hoõ” e'i tãmõ Aparãõ ãmẽ. Ajaire itõkõ oo ijayvu

^f 2.21 Jinõ. 22.1-14; Epr. 11.17-19

rupi âmẽ. Wa'yry weraa ijukatà ijayvu rupi. Janejare'e pè temiapy rena 'aryvo oinõtà ijukatà mijã! A'e rupi itõkõ ojikuwa Janejare'e rè ojirovija mã'ẽ rômõ. Ajawyi Janejare'e ory ee. “Ivo katu mã'ẽ tẽ ãwĩ” e'i ijupewarà mõ. ²²Peenu katu põkõ Aparão aepo jaa remẽ? Ojirovija e'e ee maekwerà ojevo jẽ ijayvu rupi ekoia reve. Ajawyi kee e'i Janejare'e ijupewarà mõ: “Aje ywete ojirovija katu ere”, e'i. ²³Ajawyi aje ywete Janejare'e ayvukwerà kee e'i maekwerà: “*Aparão aje ywete Janejare'e rè ojirovija. Ajawyi Janejare'e ivo katu ekoi mã'ẽ rômõ wereko*”, e'i maekwerà.^s A'evõ tãmõ Aparão ekoi. Ajawyi tẽ “ejimorypa” e'i Janejare'e ijupe.

²⁴Peenu katu põkõ aepo a'e aporegeta pejẽ remẽ? Janejare'e ayvu rupi katu tẽ Aparão ekoi rewarà mõ, ivo mã'ẽ rômõ Janejare'e wereko. Na'evõ'ãi kuwa ijayvu rupi noikoi sõ remẽ, “Ajirovija katu ee”, e'i epe remẽ. Ijayvu rupi ekoi mã'ẽ pẽ tẽ “ejimorypa” e'itã. Aepo e'i tary ve janeupe jajirovija e'e ee remẽ.

²⁵Âmõ, sa'i Raapi rẽ peja'a.^h Ojirovija e'e ee mã'ẽ tẽ teve itõkõ sa'i Raapi. Karakuri repy rômõ ojimomy'a maekwerà teipe itõkõ a'e. Kõitokõ karamoe remẽ Isaeu kõ opãsarõtã Kanaã yvy remẽ, kwaima'e kõ mõ oike vija rã'ĩ sa'i Raapi rena pẽ ee omãjã. A'evõ remẽ itõkõ sa'i Raapi opãtavõ kõ. Wetã wryy pẽ itõkõ oinõ gatu kõ rã'ĩ, etãrã kõ tojuka e'ã. Aja paire itõkõ âmõ pee rupi tẽ omoẽoka imono kõ. Aje Janejare'e rẽ ojirovija vija sikaepo rewarà mõ tẽ a'evõ ekoi. Ajawyi tẽ ivo katu ekoi mã'ẽ rômõ Janejare'e wereko, emimota rupi katu tẽ a'evõ ekoi rewarà mõ.

²⁶Âmõ, kee a'etã. Janepirã rewarà rẽ tẽ poromosã'ãgatã tapekuwa sa'u. Aje ipe sõ janepirã janererekoarã mõ ekoi mijã. Ajamã'ẽ nuvei sõ jane'ãg remẽ, nijaiko'ãi kuwa âmẽ. [Jamãnõ kōrijō kuwa âmẽ. Moma'e rã rômõ rōwã kuwa janepirã, nuvei sõ jane'ãg remẽ ekoi.] Æwĩvo ve Janejare'e pẽ jarovija ipe remẽ, ajamã'ẽ jane kõ nijareko katui remẽ. Nija'e'ãi mã'ẽ vo 'ejẽ kuwa jaiko.

Moregeta teitetea rewarà

3 ¹Eretãrã kõ, Jesu koty rewarà kõ mo'earã kõ sõ nivoi ekoi remẽ, ipojoy mã'ẽ tètã a'e. Ajawyi a'e kõ rekokwerà kõ ywesõ Janejare'e omosã'ãgatã âmẽ. Ajawyi ikatu napeaty ywe'ei Jesu koty rewarà kõ mo'earã kõ rômõ peiko remẽ. ²Ava jẽ rōwã Janejare'e rekoa nojavyi mã'ẽ. Pirujẽ jajavy. Âmõ, japoregeta teitete ipi. Ajamã'ẽ jajireko katu tẽ moregeta teitetea wyi remẽ, pirujẽ nivoi jaikoa wyi jajireko katutã sire'e âmẽ.

³Janerãpekõ rẽ tẽ poromosã'ãgatã pemotekokuwa rômõ, a'e pupe japoregeta rewarà mõ. Kejavõigã teipe janerãpekõ. Ajamã'ẽ ikasiay wete. Kee a'etã peupe tapekuwa. Kavaru juru rẽ jainõ imõtãa, erova rovaã rômõ. Ta'yrygã mã'ẽ teipe

^s 2.23 Jinõ. 15.6 ^h 2.25 Jos. 2.1-21; Epr. 11.31

imõtãa. Ajamã'ẽ a'e rupi ijarà werovaoka ipi. Pirujẽ ipirà kô ve ojarà remimotarà rupi oo ãmẽ. [Ipy kô ve. Ea kô ve.] Ajawyi ikasiay a'e imõtãa, ta'yrygà ipe remẽ.

⁴ ãmõ, nawiu pãranã rupiwarà rè teve poromosã'ãgatà. Uve ypykuita vo mã'ẽ nawiu ropyta rè, kejavõigà teipe mã'ẽ. Aje yvytu wasu opeju imoãjã nawiu ipi. Ajamã'ẽ nawiu jarà opota nawiu rerova maípe kyty too remẽ, ypykuita vo mã'ẽ rupi tè werovatà eraa. Ovotẽ rōwã ojirovatà. A'e rupi tè werovatà eraa. Kejavõigà teipe remẽ, ikasiay jẽ erovaa mō. ⁵ A'evo ve janerãpekō. Kejavõigà teipe. Ajamã'ẽ ikasiay ipi, a'e pupe japoregeta ipi rewarà mō.

Ipojy tesō janerãpekō pewarà. Tata rè teve poromosã'ãgatà tapekuwa sa'u. ãwitō ka'a kykyrerà sinigwerà ra'yrygà teipe jamoeny remẽ, a'e ve wapypatà eraa ka'a mitirōwã mã'ẽ. ⁶ ãwivo ve janerãpekō pewarà. Kejavõigà teipe janerãpekō mijã. Ajamã'ẽ omojikwa ywete ayvu teitetea, poromojaiwe mã'ẽ. A'evo remẽ, tata pẽ okai mãe kô vo 'ejẽ jikōõa ojimosãi. Ajaate janeroupa. ãjãgai rōvijã wyi tè moregeta teitetea oẽ. Ajawyi tijajireko katu apijarerà kô wyi.

⁷ Ayvu katu rupi tè japoregeta jaiko ipi. Kee ja'e kuwa mirà kô rōmō ipi. Jakuwa mijarà ojārō mãe kô memyry jamovy'a tojārō e'ã ipi. Pirujẽ ka'a rupiwarà kô a'evo ja'e kuwa ipi. Oveve mãe kô ve a'evo ja'e kuwa. ãmõ, yy rupiwarà kô ve a'evo ja'e kuwa. Jamovy'a tojikō'ō e'ã janere ipi. ⁸ Ajamã'ẽ ava nomovy'a'ãi kuwa wãpekō ayvu teitete tomoẽ e'ã. Venenu vo ywete ayvu teitete. Nojẽ'o'ãi ayvu teitete ipi. Ajawyi ayvu teitete ipojy mã'ẽ tè.

⁹ ãmõ remẽ jamoe'e Janejare'e janerãpekō rupi ipi. "Erōvijã ywete, nekatuay orerōvijã rōmō neiko ipi", ja'e ipe. Ajamã'ẽ ãmõ remẽ, ayvu teitete rupi ve jamojaiwe ywe'e tite koivo kô, ãwisō Janejare'e oinō kô ipe weruparà kô rōmō mijã remẽ. Nivoi 'eteay ãwivo jaiko remẽ ipi.ⁱ ¹⁰ ãwisō pe'ite ipe janerãpekō remẽ. Ajamã'ẽ iteetejẽ jamoẽ ipupe ipi. Manyvo pō ãmõ 'ary pẽ ayvu katu jamoẽ, ãmõ 'ary pẽ ayvu teitete tè jamoẽ? Nāwĩ vo'ãi kuwasi jaiko mijã, eretārãgwerà kô. ¹¹ Emã'ẽ! Pe'ite yy reary remẽ, yy e'eay kōrijō tè oẽ iwyi ipi. Yy isau mã'ẽ rōwã oẽ. Yy e'e kōrijō tè oẽ. Nojimoje'ai. ãwivo ve ayvu katu kuwasi jamoẽ moẽ mijã!

¹² Pemã'ẽ gatu esa, eretārãgwerà kô. Kwapo'i rè tè poromosã'ãgatà esa tapetekokuwa sa'u. Kwapo'i'y i'a remẽ, jakuwa kwapo'i rōmō tè i'a ipi. ãmõ rupi tè rōwã i'a. Uva'a rōmō teve rōwã i'a. Ivo ve akaju i'a remẽ, akaju rōmō tè i'a. ãmõ rupi tè rōwã i'a. ãwivo kuwasi jane mijã! Ayvu katu kōrijō tè kuwasi jamoẽ mãerã jẽ Janejare'e koty rewarà kô rōmō jaiko remẽ. Ajamã'ẽ mōrijō rōmō ayvu jamoẽ ipi. Ayvu katu. Ayvu teitete. Mokopejō jamoẽ ipi. Ajawyi aepo a'e pejẽ, eretārãgwerà kô.

“Janejare'e tekokuwaa rupi tijaiko”, e'i mã'ẽ

¹³ Tapeenu ikō eayvu nẽ. Pejimotekokuwapa Jesu rekoa rè peiko. A'e rupi awi tapeiko! Toporoerōarō e'ã ikō peiko nẽ. Ivo toporoereko

ⁱ 3.9 Jinō. 1.26

ikō peiko ipi nê. Âmê tē petekokuwaa ojikuwatà jane kō pē. ¹⁴Na'evoi petekokuwa rā'āga kōrijō tē sō remê. A'e kō ojimōarōay âmō kō rē ipi. Âmō, ojimokasi teywete sō jane kō rē ipi. Nivoi tesō ekoi âmê kupa. Eruparā kō rōmō rōwā tapeiko âmê. Kee tapejê tite e'ā ipi: "Ije ywesō atekokuwaway. Âmō kō vo rōwā ije", tapejê e'ā ikenê. Aepo pejê sō remê, pewarità tē âmê. Petekokuwa rā'āga tē peiko rewarā mō a'evo peiko ipi. ¹⁵Janejare'e tekokuwaa rupi rōwā a'evo ekoi mae kō. Otekokuwaa rā'āga rupi tē a'evotà ekoi kupa. Ājāgai rōvijā tē aepo omo'eoka kō. ¹⁶Jajimōarō sō âmō jane kō pē remê, nikatui âmê ipi. Âmō, japota sō jajimokasi teywete remê, nikatui teve. Jaiko teitetetā tē âmê ky'y. Janeaiweraytā âmê a'evo jaiko remê ipi.

¹⁷Ajamā'ê Janejare'e remimotekokuwa rōmō jaiko remê, janeaiwererā nijapotai âmê ky'y. Âmō, japota katu âmō kō rē jajimory ipi. Ikatua rupi jareko âmō kō ipi. Japorijauesa kō teve âmê ipi. Wāisō jaiko jaiko. Owaray jareko jane kō ipi. Āwitō janevo mae kō, āwīvo ve âmō kō. Janerova'arā rupi kōrijō tē rōwā a'evo tijaiko ipi. Janepy'a rupi ve tesō a'evo tijaiko. ¹⁸[Āwīvo Janejare'e rupi tē jatekokuwa jaiko remê, janepy'aory katutā jaiko. Jimitāa rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u.] Āwitō koo pē moma'eyva jaōtā remê, i'a katu jome. Āwīvo ve jajimory ojee remê, janepy'aory katu jome ipi.

"Janejare'e pyri tijaiko ipi", e'i mǎ'ê

4 ¹Manyvo rewarā mō rōwā pejimoāpā ojeeve ipi! Âmō, peayvu ai ywete teve ojikoty peiko ipi! Peporegeta ai tesō ojiupe peiko! ²Emā'ê. Joma'e kō rē pejimopirai pemājā. Âmō remê pejuka tarepe tesō mirā mō ima'e mō rekyitā. Ajamā'ê manyvo napereko'āi kuwa ekyi pema'e rōmō mijā. Âmō, pejiayvuvaja vaja kōrijō peiko. Napeporanui rā'ī Janejare'e pē penemiporu rā kō rē rewarā mō a'evo peiko tite. ³Âmō remê, peporanu ipe ijupe. Ajamā'ê ni'ei mǎ'ê kōrijō pepota. Ajawyi Janejare'e nome'ēi peupe, penemimota ywesō kōrijō pepota Janejare'e remimota wyi rewarā mō. [Āwīvo pejê remê, peiko teywete petekokuwa e'ā rōmō peiko ipi.]

⁴Janejare'e werovija rā'āga mae kō tē pejê wyi kee a'e pejê. Nivoi tesō pejê Janejare'e pē peiko ipi. Emimota rupi rōwā peiko rewarā mō aepo a'e pejê. Āwitō wāivī mō omēnā rovakeve tesō âmō kwaima'e rē ekoi remê, āwīvo 'ejê pejê Janejare'e rovake peiko ipi. Ayvu noenui mae kō tē pejê! Janejare'e rē pejikō'ō mae kō tē pejê! Napetekokuwai mǎ'ê tē pejê peiko! Janejare'e noerovijai mae kō rē sō pejimory remê, Janejare'e āpā rōmōtā tē pejê âmê peiko! ⁵Ajamā'ê kee e'i Janejare'e ayvu, janeupewarā mō: "Janejare'e o'Āg oinōma janepy'a kō pupe. A'e okāte'ā janere ipi", e'i maekwerā. Teywete rōwā aepo e'i! ⁶Aje a'e ywesō poroporijauesa mǎ'ê rōmō ekoi mǎ'ê tē. Ajare kee Janejare'e okusiwaoka jane kō pē: "*Janejare'e*

nopotai poroapyrasa mǎe kō ipi. Ajamǎ'ē noporoapyrasai mǎe kō rē oja'a katu ipi", e'i maekwerà.^j

⁷Ajawyi kee a'e pejë. Aje ywete tapejime'ē Janejare'e po pè erovija e'e, a'e pejë. Kee tapejë: "Janejare'e, oropota erōvijā rōmō ene!" tapejë ijupe ipi. Aepo pejë remeve, ājāgai rōvijā pè kee tapejë: "Ejisyry eo! Erōvijā rōwā ene!" tapejë ijupe ipi. Ameve aepo jaa wenu remeve ojavatà rā'ī oo pewyi āmē ipi. ⁸Janejare'e pyri tapeiko ipi. Ipyri peiko remē, peneve ekoitā teve ipi. Peaiwererā wyi tapepoi. Tapejipy'aky'a'ooka Janejare'e pè ipi. Awyje ekoa rupi kōrijō tē tapeiko āmē ky'y. ⁹Mōa'ārōwā peaiwererā pereko peneve. Penory ywe'e tite peaiwererā rē peiko. A'evo rōwā tapeiko ky'y. Tapejimosioka peaiwererā rē ky'y. ¹⁰Tapejinō gatu e'ā peiko peaiwererā rē Janerōvijā ywete rovake. Tapejimome'u ijupe ipi. Āmē tē pepy'amokasitā wayvu rupi katu tapeiko āmē ky'y.

"A'evo tijaporegeta ai e'ā āmō kō pè", e'i mǎ'ē

¹¹Eretārā kō, tapeporegeta ai e'ā ikō ojiupe peiko ipi nē, a'e pejë. Peporegeta ai ojee remē, pejavytā āmē Janejare'e ayvukwerà.^k Kee e'i maevo sō tite mǎ'ē votā tē pejë a'evo peiko remē: "Janejare'e ayvu nikasi eupē", e'i mǎ'ē votā tē pejë. ¹²Janejare'e tē wayvu ivo tekoua rewarā okusiwaoka [tāmō Moisesi pè, upi tijaiko]. A'e rupi janemosā'āga. A'e kōrijō tē janerereko katu kuwa. A'e kōrijō tē janeremavo kuwa teve. Pejë rōwā! Ajawyi "nivoi" tapejë te'ite e'ā koivo kō pè, a'e pejë.

"Nijakuwai manyvotā jaiko kovi", e'i mǎ'ē

¹³Pejapyaka katu ikenē. Kee pejë tite ipi: "Wāime rupi orootā oroiko oroposiko rā'ī. Maevo age'e orootā. Maevo kovi orootā", pejë. Āmō, kee pejë teve: "Pe'ī kwaray rōmō oroerokwapatā oroiko oroposiko", pejë. "Kejavu karakuri oromoatytā", pejë teve. Ikatu sa'u aepo napejëi remē. ¹⁴Kee rewarā mō aepo a'e pejë. Nijakuwai manyvotā kō'ēme jaiko ipi rewarā mō. Janemānōa rā nijakuwai. Jaiko ke'iatu tē ipi. Serēnā vo mǎ'ē tē jane. Āwitō serēnā oiko rā'ite ji'ive remē, āmē ajaire ipuku sa'u paire okājāma oo. Āwīvo jane, serēnā vo jaiko. Ke'iatu tē jaiko. Awyje mǎ'ē rōmō rōwā jaiko ipi.^l

¹⁵Ajawyi kee tapejë kōrijō ipi: "Janejare'e opota remē tē manyvotā oroiko", tapejë kōrijō. "Opota remē tē, oroiko jētā oroiko", tapejë kōrijō ipi. Āmō, "Wāime rupi rā'ī orootā. Āmō, moma'e ma'e rē oroposikotā. Janejare'e opota remē tē, a'evotā oroiko", tapejë kōrijō ipi. ¹⁶Āmō, kee tapejë e'ā teve pevotē: "Ije evote aposiko aiko ipi", tapejë e'ā peupe. Aepo pejë sō remē, pevotē pejimoe'e ywe'e titetā

^j 4.6 P.Teko. 3.34; 1Pe. 5.5 ^k 4.11 Kee e'i mǎ'ē pejavytā: "Tapejiauvay ikō ojee peiko ipi nē", e'i mǎ'ē. ^l 4.14 P.Teko. 27.1

peiko ãmẽ. Āwīvo pejẽ remẽ, nivoi mã'ẽ rômõtà tè pejẽ ãmẽ ky'y.
 17Pekuwa ipe Janejare'e rekoa manyvo tijaiko mã'ẽ. Ajawyi upi ikõ
 tapeiko nẽ. Pekuwa ipe remẽ, ajamã'ẽ upi napeikoi sô remẽ, “Nivoi
 mãe kô tè pejẽ”, e'itã Janejare'e peupe.

Ayvukasia imoma'e ywete mãe kô pewarà

5 ¹Kee a'e imoma'e ywete mãe kô pè eayvukasi rômõ. Pejapyaka
 katu ikõ eayvu rè nẽ! [Age'e pemoma'e ywete ipe. Ajaire opa
 jètã pewyi.] Pejimomorijau kôrijõtã tè peiko ãmẽ ky'y. Ajawyi tapeja'o
 amãtejẽ pejimomorijaua rã renone, a'e pejẽ. ²Pemoma'e ke'ĩ opatã
 pewyi. Penyru kô ijupatã opa. Kupi'ĩ o'upatã penyru. ³Pehuju^m
 o'upatã nekarakuri. Āmẽ tè titetã Janejare'e ayvu aje ywete mã'ẽ rè
 peja'atã ky'y. “Aje ywete sikõ Janejare'e ayvu eupewarà mō mijã”,
 pejẽ tarepe ky'y. Āmẽ si vvy opa remẽ, tata poroapy mã'ẽ vo aytã
 pejimomorijaua pejẽ ky'y. Moma'e rômõ rōwã age'e karakuri kô moma'e
 kô pemoaty wete ipe mã'ẽ.” ⁴Nivoi pereko penemīgwai kô ipi. Ajawyi
 oja'o tesõ Janejare'e rovake kupa. Kee e'ĩ imo'y pene ovake kupa:
 “Orerōvijã oremoripe tesõ!” e'ĩ kupa. “Oreposikoawerã kô ikatuay mã'ẽ
 nomoepyi ore ipi”, e'ĩ kupa. Aepo e'ĩ imo'y pene Janejare'e rovake
 kupa. Janejare'e a'e ywesõ ikasi mã'ẽ tè wenu ija'oa kô, yva pe wyi.^o
⁵[Penemīgwai kô ojimomorijauvay upa remẽ,] pejẽ ãmẽ owaray peku
 pekupa ipi. Penemimota kô pè kôrijõ pejimoe'eoka pekupa. Āmõ,
 penoryvay kôrijõ peaiwererã rè. Āwitõ janerima jamogyrau rã'ĩ iwatã.
 Ijupe ikatuay rã'ĩ, nijamoposikookai tikyrau rewarã mō. Jaapoi katu
 kôrijõ tè tikyrau. [Āwīvo pejẽ. Napeposikoi. Pejimogyrau kôrijõ pè
 peiko. Ajamã'ẽ āwīvo paire, ovajarã rômõ pejimomorijauvaytã ky'y,
 Janejare'e poromoe'yi 'arã mẽ.] ⁶Pemomorijauoka kôrijõ tesõ ivo
 katuay ipe mãe kô ijukaoka, manyvo ne'l'ãi epe pejẽ remẽ. Ajawyi
 a'evõ Janejare'e penerekotã.

“Simoa'u jësi Jesu vãea”, e'ĩ mã'ẽ

⁷Eretãrã kô. Tapemoã'u jësi ikõ Janerōvijã ywete vãea nẽ.
 Tapejikôtevẽ e'ã ārõa rè, a'e pejẽ. “Naārõ'ãi maevo ky'y”, tapejẽ tite e'ã
 ipi. Ivãea tapeãrõ jẽ pekupa ipi. Āwitõ koo jarã wãrõ jẽ wemitã t'ia
 ipi. Āmõ, wãrõ jẽ teve ãmãnã temitã morya rômõ. ⁸Āwīvo tapeiko.
 Tapeãrõ jẽ Janerōvijã ywete vãea pekupa. Tapejimokasi jẽ, nikupei
 ivãea ky'y rewarã mō. ⁹Eretãrã kô, “Āwĩ tè āwīvo ekoĩ”, tapejẽ e'ã
 ojiupe ipi. Tapeporegeta wete e'ã teve ojiupe ipi. Āmẽ tè Janejare'e,
 “Nivoi mã'ẽ tè ene”, ne'l'ãi peupe. Ke'ĩma ovãe janemoe'yia 'arã ky'y,
 a'e ywesõ mã'ẽ. A'e rômõ'ite nivoi mãe kô omomorijauoka kuwa ipi.

^m 5.3 Ferrujo ⁿ 5.3 Mat. 6.19 ^o 5.4 T.M. 24.14-15

¹⁰ Janerōvijā ywete ayvu mojenuarà kō rekoawerà rè tapeja'a ipi, eretārāgwerà kō.^p Nojikōtevēi itōkō ārōa rè kupa ipi. Āwisō ojimomorijau ipe kupa remē, wārō jē ojimomorijaua rupi kupa ipi. “Tete rā’ī aārō ky’y”, ne’i kupa. Ajawyi janemotekokuwa kupa wekoawerà rupi. Eruparà rōmō tijaiko ajawyi. ¹¹ Ivo katu Janerōvijā ywete ayvu werovija, ajaate omānōa pe’ī kupa ipi. Ojimomorijauvay ipe kupa remē, ojipytasō jē ee ojitārō gatu kupa. Noityi kupa. Āwitō tāmō Jo karamoe remē. Ojimomorijauvay ipe remē itōkō, ojipytasō jē Janejare’e rè ojitārō gatu. Ajaate itōkō Janejare’e owaray wereko ky’y. A’evō ve Janerōvijā ywete janerereko ipi. Okāte’ā ywete janere ipi, poroporijauesa ywete ipi rewarà mō.^q

¹² Peenu katu eayvu, eretārāgwerà kō! Aje mǎē rè kōrijō tè tapeporegeta peiko ipi. Pejiayvume’ēma ava mō pè remē ikō peayvukwerà rupi katu tapeiko ipi nē. [A’evō peiko remē, pejikuwatà aje ywete pejē mǎē rōmō peiko ipi. Napeeka’āi peayvu mokasia mō, jane kō penerovijatā teāmā rewarà mō.] Tapemovy e’ā ikō yva rerà, peayvu mokasia rōmō ipi nē. Āmō, vyv tapemovy e’ā teve. Tapemovy e’ā wete sikenē. Nikatui āmē. “Hoō” eu paire, nijamotee mijēi. Āwīvo ve “ānī” eu paire. Ajaire aepo pejē paire, peayvu rupi katu tapeiko ikenē. A’evō peiko remē, Janejare’e napenemavo’āi peayvukwerà rewarà mō kāramō.^r

Janejare’e rè penako’i remēwarà

¹³ Pejimomorijau remē ikō tapeporegeta Janejare’e pè ipi nē. Āmō, penory katu remē teve ikō tapejīga ijupe imoe’e nē, ikatuay wete rewarà mō. ¹⁴ Āmō, ava mō itekorā remē ikō, Jesu koty rewarà rōvijā kō^s pè tapeokwai imuu, toporegeta Janejare’e pè eewarà mō, tikatupa ipi. Moma’eyva kawerà tomogy itekorā mǎe kō rè kupa, Janerōvijā ywete ayvu rupi.^t ¹⁵ Āmē oporegeta Janejare’e pè ijupewarà mō kupa remē, “Aje ywete omokatupatā āmē”, te’i kupa. Janerōvijā ywete rè tapenako’i aepo javo. “Awyjepa” e’itā teve ijaiwererà kō pè. ¹⁶ Āwīvo ve, nivoi peiko remē, tapejimome’u Jesu koty rewarà kō pè, eminu kō rōmō ipi. A’e kō toporegeta Janejare’e pè peaiwererà rè peupewarà mō ipi. [“Awyjepa” e’itā Janejare’e āmē peupe.] Pemokatutā āmē. A’evō tapeiko ipi Jesu koty rewarà kō rōmō peiko. Janejare’e ivo ekoi mǎe kō ayvu wenu ipi. Okasia ome’ētā ijupe kō ipi.

¹⁷ Āwitō karamoe remē Janejare’e wayvu mojenuarà Eriasi ayvu wenu, āwīvo ve janeayvu wenu ipi.^u Janevo mǎē tāmō Eriasi. A’e itōkō oporegeta ywete Janejare’e pè, āmānā tomogyoka e’ā rā’ī Isaeu vyv rupi.

^p 5.10 Tāmō Jeremia rè eja’a. Āmō, tāmō Eriasi rè eja’a. 1To. 17.1—19.18; Jer. 1.

^q 5.11 Jo 1.21-22; 42.10; Jīg. 103.8 ^r 5.12 Mat. 5.34-37 ^s 5.14 Jesu koty rewarà rōvijā poromo’e mǎe kō pewarà mō e’i. Karai kō *presbíteros* e’i ijupe kō. ^t 5.14 Mak. 6.13; Ruk. 10.34 ^u 5.17 1To. 17.1; 18.1; Ruk. 4.25-26

Ãmẽ itõkõ Janejare'e nomogyokari rãĩ ãmãná ijayvu rupi. Moapy kwaray rômõ tesõ ãmãná nokyi rãĩ ãmẽ. ¹⁸Ãmẽ ajaire oporegeta mijẽ Janejare'e pẽ, ãmãná toky ky'y. ^vÃmẽ tè itõkõ omogyoka mijẽ ijayvu rupi, tãmõ Eriasi ayvu rupi. Ãmẽ yvy ojimokatu mijẽ. Ãmẽ moma'eyva kõ ejõi mijẽ okwa ky'y. Ory katu jome. [Ajawyi tãmõ Eriasi vo tapeiko, a'e pejë.]

¹⁹Kee a'e teve pejë, eretãragwerà kõ. Pepõ'õmorà mõi sõi Janejare'e ayvu e'e wyi earai tite remẽ, a'e tapepãtavõ imokasi ipi, toerovija mijẽ.

²⁰A'evo peiko remẽ, pepijarità eko aiwerà wyi erojivy Janejare'e kyty eru. Janejare'e omokatutã ãmẽ. "Awyjepa" e'itã ijaiwererã kõ pẽ ãmẽ. Mõa'arõwã ipe ijaiwererã eeve remẽ, "awyjepa" e'i jêtã ijupe, peayvu rupi ojivy uu Janejare'e kyty rewarã mõi.^w

[Awyjepa ekareta kusiwarerã ky'y.]

^v 5.18 1To. 18.42-45 ^w 5.20 P.Teko. 10.12; 1Pe. 4.8

1 Peturu

Peturu okusiwa ypy maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwaoka Peturu tokusiwa Jesu koty rewarà kô pè maekwerà. Jesu remimo'ekwerà tè Peturu. A'e Jesu nopyteporoive wemimo'earà rà rômô remê, pira rewarà rômô tè ekoi mijä. Ajaire Jesu ojivy oo Janejare'e kyty remê, Janejare'e 'Äg omokasi imotekokuwa Jesu koty rewarà kô motekokuwaarà rômô toiko. Jerusarê taa pè ywesô poromotekokuwa iko ipi (J.K.R. 1—12). Ajawyi Jerusarê taa pe wyi okareta kusiwarerà omono Jesu rè ojirovija mää kô pè, tomä'ê ee kupa. Temimomorijau kô pè okusiwa, pirujê ämô taa taa rupiwarà kô pè teve.

Peturu ojikuwa ijupe kô

1 ¹Peturu tè ije. Jesu Kiristu remimonokwerà tè ije. Aã kareta akusiwa pejë ajupa, Janejare'e koty rewarà kô rômô. Akuwa jimomorijau wasua rewarà mô pejisyry penena kô pe wyi pejimosäsäi peo. Ajaate kejô yvy kô pè peiko ky'y. Pôtu yvy pè, Karasia yvy pè, Kapatosi yvy pè, Asia yvy pè, Pitijä yvy pè. A'e a'e yvy kô pè peiko ky'y, napenenai mää kô rômô. Kee a'e ikusiwa pejë:

²Janejare'e pepyteporopa oupewarà kô rômô tapeiko ky'y. Ajawyi pemowaite wekoa rupi rômô'ite penereko, o'Äg kasia rupi, äwisô Jesu Kiristu taperovija katu. Äwisô Jesu mänôa rupi pepy'aky'a'opa mää kô rômô tapeiko teve. A'evoa rômô Janejare'e pepyteporopa amätejë karamoeve wemikuwa rupi.

Janejare'e ikô tapenereko katu okatuaya rupi nê. Tapepy'amopiryvypy katu teve ikô penereko nê. Age'e ywesô ta'evô penereko.

“Janejare'e pyri peikoa rä rè penory jê peiko”, e'i mää

³Janejare'e simoe'e ipi, Janeröviyä Jesu Kiristu Ruu. A'e tè janeporijauesaa rupi janepy'amotee janerereko ipi. Kee janerereko. Jesu Kiristu omänô janerekovijarerà rômô. Ajaire Janejare'e omomoera omänô

māe kō pytery pe wyi imopō'ā mijē. Oiko mijē iko ky'y. Ipoeraa rupi Janejare'e janeiko karuarua rā ome'ē jane ky'y. Kee e'ipa jane: “Poroereko karuarutà epyri Jesu rewarà mō”, e'ipa jane. Ajawyi sikuwa aje ywete a'evotà jaiko mā'ē.

⁴ Aje, janerereko katua rā simoa'u jaiko. Janeupewarà wemime'ē kō omokatupa amātejē wena pè janerenone. Awyje nopa'āi mā'ē tē emime'ē rā. Āmō, nijupa'āi mā'ē teve emime'ē rā.^a ⁵ Janejare'e janerereko jētà okasia rupi janerereko ipi, jajirowija ee remē. Janerereko jētà, ajaate janerereko katua omojikuwaokatà janeupe, janereraa wena pè tijaiko karuaru opyri.

⁶ A'evoa rā rē tapenory jē peiko ipi. Akuwa age'e pejimomorijau rā'ite peiko. Wāisō pejimomorijaua kō. Peāgyo rā'ite āwijā rē peiko. Ajamāē a'evō ipe peiko remē, tapejimokasi jē peiko āmē, a'e pejē. ⁷ Pejimomorijaua rupi Jesu rē pejirowija jē peiko remē, pejikuwatà Jesu rē pejirowija e'e māe kō rōmō peiko.

Yvy karakuri rē tē poromosā'āgatà tapekuwa sa'u. Jesu rē ojjirowija e'e māe kō vyv karakuri e'e vo. Yvy karakuri jaapy tata pupe remē, ojiky'a'opa katu ipi. Iky'akwerà kōrijō tē ojityku tata rē. Karakuri āmē nojitykui. Āmē ywesō ikatuay wetetā. A'evō ve jajimomorijau remē, jajikuwa Jesu Kiristu rē jajirowija e'e māe kō rōmō. Karakuri wyi wete epy wete mā'ē vo Jesu Kiristu rē jirovijaa. Karakuri jaapy paire, opa jē kuwa. A'evō rōwā jane, jajirowija e'e Jesu rē remē. Ajawyi kāmō Jesu owyjy mijē uu ojikuwa remē, kee e'itā Janejare'e peupewarà mō: “Haa! Ere ojjirowija e'e māe kō tē āwī kō. Ojimomorijau tesō kupa remē, opyta jē tesō ereve iko kupa. Ajawyi areko karuaru kōtā epyri!” e'itā peupewarà mō. Āmē sōsi tekou katua opyri ome'ētā pejē ky'y.

⁸ Aje, peuvey Jesu ereko ipi, āwisō napemā'ēi 'ete ipe ee remē. Pejirowija ywete teve ee peiko ipi. Ajawyi penoryvay ee peiko ipi. Manyvo napereko'āi penorya imomewapa ky'y. ⁹ Janejare'e penereko katu peaiwererā wyi penereko ipi, aje pejirowija Jesu Kiristu rē remē. Ajawyi tē penoryvay ee peiko ky'y.

¹⁰ Karamoe remeve Janejare'e omojikuwaoka sa'u janerereko katua rā wayvu mojenuarā kō pē, āwisō tomojenu amātejē kupa. Penereko katua rā omojenu amātejē āmē kupa. Nokuwa katui epe wemimojenua kupa, manyvo jaa teipō. Ojipy'amogeta wete ipe ee āmē kupa. Kee e'i epe oupe āmē kupa: “Manyvotā pō mirā kō rereko katua rā?” e'i oupe āmē kupa. ¹¹ “Janejare'e Remimuurerā ojimomorijautā omānō”, e'i imojenu kupa. “Ajaire Janejare'e omomoeratā. Āmē sōsi Jōvijā wasu rōmō omojikuwaokatā ky'y”, e'i imojenu kupa. Kiristu 'Āg tē āwīvoa omojikuwaoka ijupe kō tomojenu kupa. Wemimojenua rē ojipy'amogeta

^a 1.4 Mat. 6.20; Ruk. 12.33

wete jê ipe kupa. “Manyvotà sipō āwīvoa?” e’i ikuwa e’ā kupa. “Manyvo remē teve pō āwīvotà?” e’i oupe kupa.

¹² A’evoa rā rē Janejare’e Āg omotekokuwa kō amātejē remē, kee e’i ijupe kō: “Kāramō penenawery pē tē a’evotà”, e’i. Janeupewarā mō a’evoa omojikuwaoka ijupe kō tomojenu kupa. Aekwerà rupi katu tē age’ewarā Janejare’e ayvu mojenuarā kō omojenu janeupe, Janejare’e ayvu e’eay Jesu rewarā. Emimojenuwerà rupi pekuwa penereko katua ky’y. Aje ywete emimojenuwerà kō. Janejare’e Āg kasia rupi tē omojenu kupa. Yva pe wyi omuu maekwerà kasia rupi omojenu kupa, janemotekokuwaa rōmō. A’evoa rē Janejare’e remīgwai yvapewarā kō ipe nokuwa katui ipi.

“Kee tijaiko Jesu koty rewarā kō rōmō”, e’i mǎě

¹³ Aje, Jesu Kiristu uu tarā mijē ojikuwa Jōvijā wasu rōmō. A’evō remē janereraatā wena kyty, opyri tijaiko karuaru ky’y. Ajawyi a’evoa rā rē ywesō tapeja’a peiko. Ja’ave rōwā ikō tapeiko e’ā nē. Tapejireko katu ikō Janejare’e rekoa rupi katu peiko nē. Jesu vāea rā tapeārō peiko ipi. “Aje ywete ikatuay wete ererekotā uu mijē remē”, tapejē. ¹⁴ Janejare’e taperovija katu ipi, ijākarāgwerā kō rōmō. Jesu napekuwaive remē itōkō, penemimota ai rupi tē peiko ipi mijā. Aekwery vo rōwā tapeiko ky’y. ¹⁵ Ivo katuay ikō tapeiko ipi nē. Āwitō Janejare’e aiwererā naikoi ’ete ee, āwīvo ve tapeiko, emipyteporokwerā kō rōmō. ¹⁶ Kee jaa ojikusiwa Janejare’e ayvu: “Nuvei ’ete eaiwererā ere mǎě teāmā ije. Ajawyi ereruparā kō rōmō tapeiko”, e’i ikusiwa mǎě.^b

¹⁷ Emǎě. Peporegeta Janejare’e pē remē, “Papa” pejē ijupe ipi. Ajawyi tapemomojy wete jē ikō ike yvy rupi peiko jē remeve nē. A’e tē kāramō poromosā’āga remē, janerekoawerā kō rupi katu janemosā’āgatā. Ivo mǎe kō pē “ivo” e’itā. Nivoi mǎe kō pē āmē “nivoi” e’itā. Ojevo jē nivoi mǎe kō wemavopa kō kōrijōtā ity oo. Ajawyi Janejare’e tapemomojy jē ereko, ike yvy pē peiko jē remē, a’e pejē. ¹⁸ Penāmōi kō oiko te’ite iko ipi mijā. Eruparā kō rōmō a’evō teve peiko ipi mijā. Ajamǎě Janejare’e pemomoioka aekwerā wyi tapeiko ky’y. Pepypa oupewarā kō rōmō tapeiko. Karakuri rōwā ome’ē pemomoia repy rōmō. Epykwerā opa mǎě rōwā ome’ē. Pekuwa a’evoa. ¹⁹ Ta’yry Kiristu tē tesō omānō peaiwererā repykarā mō. Nuvei ’ete ijaiwererā ee mǎě tē tesō omānō.^c A’evoa rupi Janejare’e pemomoioka peneko aiwerā wyi tapeiko. Epy wete pemomoia rā ijupe. ²⁰ Janejare’e tē Kiristu omuroka pemomoia rā repykarā mō. Yvy jinō e’āve e’ipa amātejē. Ajaate uu ojisaoka penereko katarā rōmō ky’y. ²¹ A’evoa rupi tē pejirovija ywete Janejare’e rē ky’y. A’e tē omomoeraoka

^b 1.16 Tek. 11.44-45; 19.2 ^c 1.19 Āwitō karamoe remēwarā kō, kaneiru ra’yry mārāne’ā ojuka ime’ē Janejare’e pē ipi, waiwererā kō repykarā mō. A’evō ve Kiristu nuvei ’ete ijaiwererā ee mǎě rōmō omānō janeaiwererā repykarā mō.

Jesu omãnõ maire. Jõvijã wasu rômõ omono ajaire ky'y. Ajawyi tapejirovija jê ikõ Janejare'e rè peiko ky'y nê, a'e pejê. Kee tapejê: “Aje ywete Janejare'e janererekotã wena pè opyri tijaiko karuaru”, tapejê. A'evoa rè tapeja'a jê ipi.

²² Aje, Janejare'e ayvu aje ywete mã'ẽ rupi katu peiko ipi. A'evo napepy'a ky'ai ijupe peiko ky'y. Pejiauvay peiko ipi, ikoty rewarã kô rômõ. Ajawyi kee a'e pejê pemokasia rômõ. Age'e ywesõ ikõ tapejiauvay peiko nê, a'e pejê. Pepy'a pupe ve tesõ ikõ pejiauvay peiko nê, a'e pejê. ²³ Kee rewarã mõ. Penuu tẽ Janejare'e ky'y. Nomãnõ'ãi mã'ẽ Penuu. Oiko karuaru mã'ẽ tẽ. A'e tẽ peikoa ipyau mã'ẽ ome'ẽ pejê, wãkarãgwerã kô rômõ. Wayvu rupi ome'ẽ, poromoigo mã'ẽ rupi, nopa'ãi mã'ẽ rupi. ²⁴ Ajare kee jaa ojikusiwapa amãtejê:

“Áwitõ ka'api'i opa ipi, áwivo ve mirã kô ekoi.

Áwitõ moma'eyva potyry oẽ osinĩma opa, áwisõ ikatuay wete ipe remê, a'evo ve mirã kô ekoi.

²⁵ Na'evoi Janerõvijã ywete ayvukwerã ipi.

Mãerã tẽ nopa'ãi”, e'i ikusiwaoka maekwerã.^d

Aekwerã rupi katu Janejare'e ayvu e'ey ojenupa pejê maekwerã.

“Jesu ywesõ ikatuay wete Janerõvijã ywete rômõ ekoi ipi”, e'i mã'ẽ

2 ¹ Janejare'e ákarãgwerã kô rômõ tẽ pejê peiko. Ajawyi kee tapeiko âmê. Pirujê nivoi tekoua tapeityypyipa. Waria. Ivoa rããga. Jimõarõa. Koivo kô rè moregeta teitete ai. Wãisõ ajaate oo. ² Janejare'e ayvu rè kôrijõ tẽ ikõ tapeja'a katu peiko ipi ky'y nê. Áwitõ janesakyrĩ remê janey susury e'ey rè ywesõ jaja'a jaiko ipi, a'evo ve Janejare'e ayvu rè ywesõ tapeja'a peiko ky'y. A'e rupi pejimotekokuwapatã Janejare'e rekoa rè âmê peiko ky'y. ³ Janerõvijã ywete reko katua peããma esa.^e Aje ywete pekuwapa ikatuaya.

“Takuru ikatuay mã'ẽ vo 'ejê Jesu ekoi”, e'i mã'ẽ

⁴ Pejo ikoty âmê, Penõvijã ywete tẽ a'e rewarã mõ. Agyvo Janerõvijã ywete. Áwitõ takuru kô nomãnõi mã'ẽ tẽ, a'evo ve nomãnõi mã'ẽ tẽ ekoi. Áwitõ takuru tetã rômõ jainõ remê, takuru ikatuay mã'ẽ tẽ japyteporo inõ ipi. Nikatui mã'ẽ âmê nijaraai. Áwivo ve Janejare'e ikatuay wete mã'ẽ wesa imuu Janerõvijã ywete rômõ toiko. A'evo ipe remê, nivoi mãe kô nopotai oõvijã rômõ toiko. “Nikatui” e'i ywe'e tite ijupewarã mõ kupa. Janejare'e âmê kee e'i: “A'e ywesõ ikatuay wete”, e'i ijupewarã mõ. Ajawyi a'e Janejare'e omuu Janerõvijã ywete rômõ toiko. ⁵ Pejirovija

^d 1.25 Isa. 40.6-8 ^e 2.3 Jĩg. 34.8

Jesu Kiristu rè remẽ, Janejare'e oja'atà pene ãmẽ. Pe'ĩpyte mã'ẽ rômõ janereinõ janerereko, o'Ãg rena rômõ tijaiko. Agyvo jaiko Jesu Kiristu remipyteporokwerà kô rômõ jaiko. Jamoe'eoka Janejare'e jane kô pè jaiko ipi. Japoregeta teve ijupe jane kô pewarà mō jaiko ipi. A'evõ jaiko remẽ, Janejare'e oryvaytã janere iko ãmẽ ipi. Ajawyi a'evõ ikô tapeiko ãmẽ nẽ, a'e pejẽ.

⁶Janerõvijã ywete pewarà mō kee ojikusiwapa amãtejẽ Janejare'e ayvu rômõ karamoe remẽ:

“[Aesapa mirà kô Rõvijã ywete, a'e ywesõ ikatuay wete mã'ẽ.]
 ãwitõ tetã reinõgarà kô takuru tetã oinõtã remẽ,
 takuru ikatuay mã'ẽ ypy wesa tetã momãatãã rômõ.
 A'evõ ve ikatuay wete mã'ẽ aesapa mirà kô Rõvijã ywete rômõ
 toiko.
 A'e erena Jerusarẽ taa pè ekoitã, Sião vyvityry pè ekoitã.
 Ava mō sô ojirovija ee oõvijã rômõ remẽ,
 nojirovija pãnẽ'ãi ãmẽ ee”, e'i maekwerà.^f

⁷Aje, Jesu rè ojirovija mãe kô tẽ pejẽ ky'y. Ajawyi epy wete mã'ẽ rômõ tẽ Jesu pejẽ. Na'evõ nojirovijari ee mãe kô. A'e kô pewarà mō kee jaa ojikusiwapa amãtejẽ:

“ ‘Aã takuru nikatui!’ e'i ywe'e tite tetã reinõgarà kô oinõ ypy
 takuru tetã rômõ remẽ.
 A'e takuru ywesõ sikaepo ikatuay wete mã'ẽ tetã momãatãã rômõ”,
 e'i maekwerà.^g

A'evõ ve Jesu ywesõ sikaepo ikatuay wete mã'ẽ Janerõvijã ywete rômõ ekoi. ⁸Kee e'i teve Janejare'e ikusiwaoka amãtejẽ Jesu pewarà mō:
“Jajipyãkãmota mã'ẽ vo 'ejõtã tẽ a'e takuru”, e'i.^h Jesu ayvu noerovija tari mãe rã kô pewarà mō tẽ aepo e'i amãtejẽ, ojimoape kōrijõ Janejare'e ayvu renu tare'ã mãe rã kô pewarà mō. A'e kô Janejare'e remiemavo kô rômõtã ekoi, noerovija tari ijayvukwerà rewarà mō.

⁹Pejẽ ãmẽ Janejare'e remipyteporokwerà kô rômõ peiko ky'y, pe'ĩpyte mã'ẽ rômõ. Oupe oporanu mãe kô rômõ peneinõ. Okoty rewarà kô rômõ penereko ãmẽ, eruparã mō tapeiko, ijupewarã kô rômõ tapeiko. Pãtõnusu rupi wata mã'ẽ vo 'ejẽ tẽ pejẽ peiko mijã. Ajamã'ẽ pemoẽ okoty, aryvo rupi wata mãe kô vo 'ejẽ tapeiko ky'y, ãwisõ ekoa ikatuay wete mã'ẽ tapemojenu erokwa.ⁱ ¹⁰Emiporijauesa kô rōwã pejẽ

^f 2.6 Isa. 28.16 ^g 2.7 Jĩg. 118.22 ^h 2.8 Isa. 8.14-15; Rom. 9.33 ⁱ 2.9 Jĩsyry. 19.5-6; Tit. 2.14; Isa. 9.1-2

mijã. Ikoty rewarà kô rōwã teve pejẽ mijã. Age'e okoty rewarà kô rōmõ penekyipa penereko ky'y. Wemiporijauesa kô rōmõ teve penereko ky'y.^j

“Janejare'e rekoa rupi katu ikô tapeiko ipi nê”, e'i mã'ẽ

¹¹Tapejapyaka katu ikô eayvukasia rè nê, ejimorypa eremiau kô. Napenenai mãe kô rōmõ tè pejẽ ike yvy pè peiko, Janejare'e rena tè penena e'e rewarà mō. Ajawyi ikô peneko aiwerà rupi tapeiko e'ã peiko ipi nê, a'e pejẽ. Upi sō peiko tite remẽ, ipojoytã pejẽ ãmẽ ky'y. Napeja'a'ãi Janejare'e rè ãmẽ peiko ky'y. Napeiko'ãi teve Jesu reve ãmẽ peiko.

¹²Ivoe'e mã'ẽ rōmõ ikô tapejikuwa jane kô rovake peiko ipi nê, Janejare'e nokuwai mãe kô rovake. Nivoi mã'ẽ omo'y jê tarepe maevo pene kupa. Ajamã'ẽ ava noerovija'ãi ijayvu ai kô penewarà mō, ivo peikoa ojikuwapa rewarà mō. “Ivo ekoi kupa”, e'i kōrijõtã pene omãjã ãmẽ kupa ky'y. Maevo aepo e'i maekwerà kô ve ojirovijatã Janejare'e rè ajaire penewarà mō. Ajawyi Janejare'e uu mijẽ poromoe'yi remẽ, a'e kô omoe'etã Janejare'e penewarà mō ky'y, ovaque ywete.

“Jōvijāgwerà kô tapemomojy ipi”, e'i mã'ẽ

¹³Janerōvijã ywete opota ivo jaiko ipi. Ajawyi ikô tapemomojy penōvijāgwerà kô ipi nê, a'e pejẽ. Jōvijã wasu kô ywesō tapemomojy ikô ipi nê, a'e ywesō mirã kô wyi ijayvukasi mã'ẽ rewarà mō. ¹⁴Kovenatu kô ve tapemomojy peiko, jōvijã wasu tè opyteporo kô nivoi mãe kô momorijauarã kô rōmõ toiko kupa rewarà mō. Ivo mãe kô moe'earã rōmõ teve opyteporo kô toiko kupa. Ajawyi a'e kô ikô tapemomojy peiko ipi nê, a'e pejẽ. ¹⁵Janejare'e opota a'evō tijaiko ipi. A'evō jaiko remẽ tè, e'i teywete mãe kô manyvo ne'i'ãi nivoi mã'ẽ mo'y janere ipi. ¹⁶Ãmõ, kee a'e pejẽ. Āwitō jōvijã ākarāgwerà kô wemimotarã rupi tè ekoi ipi. Ovote ojireko iko kupa ipi. A'evō ve jajireko tè jaiko, Jesu koty rewarà kô rōmõ. Ajamã'ẽ kee tapejẽ tite e'ã: “Nimanyvoi nivoi aiko remẽ”, tapejẽ tite e'ã ikô peiko nê, Janejare'e remīgwai kô rōmõ tè pejẽ peiko rewarà mō. Ajawyi oterẽ jê emimota rōmõ tè peiko. ¹⁷Pirujẽ mirã kô ikatuay tapereko ereko ipi. Janevoarã kô tapeauvay Jesu koty rewarà kô rōmõ peiko. Āmõ, Janejare'e tapemomojy wete teve peiko. Āmõ, jōvijã wasu yvy pewarã tapemoe'e teve peiko. A'evō tapeiko ipi ãmẽ.

¹⁸Temīgwai kô, kee a'e pejẽ. Taperovija katu ikô penōvijã kô peiko ipi nê. Tapemomojy kô teve peiko ipi. Ikatu peupe mãe kô kōrijō tè rōwã ikô tapemomojy ipi nê. Oja'a katu pene mãe kô kōrijō tè rōwã teve. Penōvijã nikatui mã'ẽ tapemomojy jê teve peiko ipi. ¹⁹Kee tapejẽ: “Janejare'e remimota rupi aikotã”, tapejẽ ipi. Āmõ kô sō pemomorijau remẽ, tapejimoane'e jê ivo peikoa rè peiko ipi. Pekuwa Janejare'e opota

a'evo tijaiko mǎ'ě. Ivo peiko penereko ai epe kupa remě, Janejare'e tē penereko katutà okatuaya rupi ǎmē. Orytǎ pene iko ǎmē. ²⁰Nivoi ekoi mǎ'ě jamomorijau teǎmǎ ipi. Nojikō'ōi omomorijaua rē remě, “Nivoi mǎ'ě tē ene”, taoty jē ijupe. Nijamoane'e jē'ǎi apijarà. Ajamǎ'ě ivo peikoa rewarà mō sō pemomorijau ipe kupa remě, tapejikō'ō eǎ ee peiko. A'evo peiko remě, aje Janejare'e tē pemoe'etǎ penereko.

**“Tijajipy'amogeta Jesu Kiristu ojimomorijau
omǎnō maekwerà rē”, e'i mǎ'ě**

²¹Kiristu kōrijō tē ivo ekoi mǎ'ě. Emǎ'ě. Ojimomorijau jē tesō penekovijarerà rōmō omǎnō. A'evo ojisaoka pejē, manyvo tapeiko pejimomorijau remě. Eruparà rōmō tapeiko ǎmē. A'evoa rōmō Janejare'e pepyteporo, Kiristu reruparà mō tapeiko. ²²Nuvei 'ete Kiristu aiwererà mō ee. Aje ywete mǎ'ě rē kōrijō tē oporegeta ipi.^k ²³Temimojaiwe rōmō ipe wereko kupa remě, noovaja kōi. A'evo ve omomorijau kupa remě, “Ajipytǎ pene”, ne'i. Noovaja kōi. Nipui kōrijō ijupe kō. Janejare'e rē kōrijō tē ojirovija opǎtavōarà rōmō, a'e ivo katu tē poromosǎ'aga ipi rewarà mō.^l ²⁴Ipowyi tesō janeaiwererà janere mijǎ. Ajamǎ'ě Jesu wekyipa janewyi ky'y. A'e repy rōmō omǎnō yvyra jipokana rē. Janerekovijarerà rōmō omǎnō, ǎwisō janeaiwererà tikasi eǎ janere ky'y. ǎwisō ivoa rupi kōrijō tē tijaiko teve. Ojimomorijaua rupi janerereko katupa ǎmē ky'y, ayay tesō ijupe mǎ'ě rupi. ²⁵ǎwitō kaneiru kō oo tite wemimotarà rupi oopa rōmō, a'evo ve penemimota aiwerà rupi peiko tite remě mijǎ. Age'e pejivypa Jesu kyty peiko ky'y, pene oja'a katu mǎ'ě kyty.^m

Ojireko mǎe kō rewarà

3 ¹Imēma mǎe kō, kee a'e pejē. Ikatuay ikō pemēnà pereko ipi nē, penerekoarà rōmō, pe'arà kytywarà rōmō. Janejare'e ayvu rupi sō noikoive pemēnà remě, ikatuay jē ǎmē pereko. Ivo katuay peiko eeve remě, nevo ve Janejare'e rē ojirovijatà maevo kǎramō. Neporegetaa rupi rōwǎ a'evotǎ ekoi. Ivo katuay peiko mǎ'ě rupi tē.ⁿ ²Kee e'itǎ peupewarà mō ǎmē: “Wǎivī e'ey tē ererekwarà ipi. Ivo katuay ereve ekoi ipi. Janejare'e rē ojirovija rewarà mō a'evo ererekwarà. Tǎwīvo ve ije ǎmē aiko”, e'itǎ ǎmē pejē. ³Uve wǎivī mō opirǎ rova'arà mogǎtarōa rē ywesō oja'a mǎ'ě. Ajawyi wapira mōjǎa rē ywesō oja'a ipi. ǎmō, opo'yry rē ywesō oja'a. ǎmō, oyru katuay mǎ'ě rē ywesō oja'a. A'e kō vo rōwǎ tapeiko.^o ⁴Ke'iatu tē mǎ'ě rōwǎ a'e ǎmē. Ikatusa rupi tapeiko. Pepy'a katua rupi tapeiko. Mǎerǎ tē a'evo tapeiko. ǎwīvo peiko remě tē Janejare'e orytǎ pene iko. A'evo jaiko mǎ'ě ywesō opota Janejare'e ipi.

^k 2.22 Isa. 53.9 ^l 2.23 Isa. 53.7 ^m 2.25 Isa. 53.5-6 ⁿ 3.1 Eps. 5.22; Krs. 3.18
^o 3.3 1Tim. 2.9

⁵A'evo wãiwĩgwerà karamoe remẽwarà kō, Janejare'e rè ojirovija katu mǎe kō. A'e kō ivo katuay omẽnà kō reve ekoi ipi. Ivo katuay wetē mijēsi ekoi kupa. ⁶Tāmō Aparão rerekwarà amyry a'evo ekoi, sa'i Sara eu erà pè mǎ'ẽ.^p “Erōvijā” e'i omẽnà pè ipi. A'e reruparà mō peikotà, ivo peiko remẽ. Āmō, napejirokyjei remẽ tē eruparà mō peikotà. [Aepo a'e kōrijō eayvukasia rōmō, imēma mǎe kō pè.]

⁷Āmō, erekwapa mǎe kō pè kee a'e teve. Ikatu ikō penerekwarà kō pereko ipi nē, a'e pejē. Tapeja'a katu ikō ee kō ipi nē, pejē ywesō pekasi iwyi kō rewarà mō. Taperōarō e'ā ikō penerekwarà kō ereko nē. Janejare'e remipyteporokwerà kō teve penerekwarà kō. Āwitō emipyteporokwerà kō tē pejē, ipyri peiko karuaru mǎe rā kō rōmō, āwīvo ve penerekwarà kō. Ajawyi nivo'āi perōarō kō remẽ. Nivoi pereko kō remẽ, Janejare'e nojapyaka'āi peayvu rè āmē, peporanu ijupe remẽ. [Aepo a'e eayvukasia rōmō, erekwapa mǎe kō pè.]^q

Ivo tekoua rewarà

⁸Kee a'e pirujē pejē. Jesu py'a rupi katuwarà rōmō tapeiko, pe'ĩpyte rōmō, a'e pejē. Ava mō ijāgyo remẽ, peporijauesa ikō āmē ipi nē. Ory remẽ, ivo ve penoryvay ikō ee peiko nē. Pejiauvay ikō peiko nē, Jesu koty rewarà kō rōmō. Ojimomorijau mǎe kō peporijauesa ve ereko ipi. “Ije ywesō”, tapejē tite e'ā poroerōarō ipi. ⁹Ava mō sō pemojaiwe penereko remẽ, tapeovaja e'ā. Ijavyu ai sō pejē remẽ, tapeovaja e'ā ikō āmē nē. Kee tapejē kōrijō ijupewarà mō: “Hoō, Janejare'e toereko katu kō, owaray toiko kupa”, tapejē kōrijō āmē. A'evo Janejare'e opota tapeiko ipi. A'evo peiko remẽ, owaray penerekotà. ¹⁰Kee jaa ojikusiwapa Janejare'e ayvu rōmō:

“Pepota penory peiko remẽ, kee tapeiko ipi.

Tapeporegeta teitete e'ā ikō peiko ipi nē. Tapewari e'ā teve ikō peiko ipi nē.

¹¹Tapejimosātāmy ikō nivoi mǎe kō wyi peiko ipi nē.

Ivo katu ikō tapeiko mirà kō rerekoarà rōmō peiko nē.

Mirà kō py'amopiryvypy katua rè ikō tapeposiko ipi nē.

¹²Ivo ekoi mǎe kō rè Janerōvijā ywete oja'a iko ipi.

A'e kō oja'o ojiporijauesaoka ijupe remẽ, ojapyaka āmē ee kō iko ipi.

Nivoi mǎe kō rè āmē nojapyakai ipi.

Ojirova kōrijō iwyi kō ipi”, e'i maekwerà.^r

Kiristu koty rewarà kō rōmō jajimomorijaua rewarà

¹³Pejimokasiay ivoa rupi peiko remẽ, ava mō napemojaiwe'āi penereko. ¹⁴Ajamã'ẽ ivoa rupi peiko rewarà mō sō pemomorijau ipe

kupa remê, Janejare'e owaray penereko jêtà ãmê. Ajawyi tapekyje e'ã ikô pemomoriyawarera kô wyi peiko ipi nê. Tapejimonyi e'ã ikô iwyi kô peiko ãmê nê.^s ¹⁵Aje ywete Jesu Kiristu ywesô ikô tapemomojy Penôvija ywete rômô ipi nê, pepy'a pupe ve. Kee a'e teve pejê. Tapetekokuwavay amâtejê peayvu rã rê kee e'i pejê kupa remê: “Manyvora pô Kiristu rê nejirovija ywete?” e'i oporanu pejê kupa remê. Tapemotekokuwa kô ikô peiko ãmê nê. Ikatusa rupi ikô tapemotekokuwa kô ereko nê. Taperôarô kô e'ã ikô pemotekokuwa kô remê ereko nê.^t ¹⁶Ãmô, tapejireko katu amâtejê ikô ivo tekoua rupi peiko ipi nê. ãmê tè kee napejê tite'ai: “Nivoi sipôkô aiko mijâ!” napejê tite'ai. ãwivo peiko remê si, peapã kô oporegeta teitete sikaepo pene remê, ovote ojimosioka ywetetã owariawerã rê kupa, ivo peikoa ojikuwatã ijupe kô rewarã mô. ¹⁷Pemomoriyau ipe kupa remê, Janejare'e pemoe'e jêtà penereko, emimota rupi tè sikaepo a'evô peiko remê. Nivoi peiko rewarã mô rôwã pemomoriyau kupa. Ajawyi tapejimosioka e'ã a'evô rê peiko. Nivoi peiko remê tè kuwa pejimosioka kuwa peiko. ¹⁸Emã'ê.

Kiristu ywe'e ipe ojimomoriyau omãnô.

Pirujê janeaiwererã repykarã mô omãnô.

Ãwivo ivo katu mã'ê pe'tyte omãnô nivoi mãe kô pewarã mô.

A'evô penerojivyrĩ Janejare'e kyty, mãerã tè rômô tapeiko.

A'evô ojuka Jesu kupa remê, ipirã omãnô.

Ajaira Janejare'e 'Ãg omomoera mijê remê, i'ãg omojivyrĩ mijê imoige eãgwerã pupe imomoera.

A'e sôsi nomãnô'ai mã'ê rômô opoera iko ky'y.

¹⁹Omãnô remê Kiristu oo taywerã kô mogeta, jimopã'ãga pè tui kupa remê. ²⁰Karamoe remêwarã kô raywerã kô omogeta, Janejare'e ayvu noerovijai maekwerã kô raywerã kô. Karamoe remê tãmô Noe ekoi remê itôkô Janejare'e wãrô puku ipe tojirova weko aiwerã kyty wyi kupa mijã. Nawiu Noe oinô upa remê, wãrô puku jê. Ojinôma remê, ijayvu werovija mãe kô kôrijô tè oike ipupe. Nijatyi kupa. Kejô. 8 rômô kôrijô tè oike kupa.^u A'e kô kôrijô tè opyta, yy poru ãmô kô weroikepa remê. ²¹Aekwerã rê jaja'a remê, janejãmoriã rê jaja'a ve. Jajimôjãmorioka remê, janepirã ky'a'oa rômô rôwã a'evô. Aje ywete, janepy'a kyty wyi, kee ja'e Janejare'e pè: “Neupewarã rômô aikotã”, ja'e. A'evô ekoi mã'ê kee e'i kuwa: “Awyje Janejare'e pewarã mô taiko”, e'i kuwa. Ajawyi janemoigooka karuarutã opyri. Jesu Kiristu opoera mãnôa wyi rewarã mô a'evô janererekotã opyri ky'y. ²²A'e itôkô oẽma oo yva kyty, Janejare'e rena kyty. Uu pyri tè ekoi

^s 3.14 Mat. 5.10 ^t 3.15 Isa. 8.12-13 ^u 3.20 Noe kôrijô tè, werekwarã reve. Ta'yry kô moapy rômô, erekwarã kô reve. Mokopejô. Jinô. 6.1—7.24

ky'y, Jōvijā wasu rōmō. Yvapewarà kō 'arà kyty ekoi. Āmō, ija mǎe kō 'arà kyty ekoi teve. Pirujē ikasiay mǎe kō 'arà kyty ekoi, nomǎētyti ee mǎe kō 'arà kyty. Āwī āwī kō nikasi ovake."

"Janemoai epe kupa remē, Janejare'e ayvu rupi tijaiko jē jaiko", e'i mǎē

4 ¹Kiristu ojimomorijauway janeupewarà mō omānō, ike yvy pē. A'evo ekoi rewarà mō tapejimokasiay ekoa rupi peiko jē rōmō, pejimomorijau ipe remē. Kee tapejē: "Nimanyvoi emomorijau kupa remē. Janejare'e remimota rupi aiko jētā āmē", tapejē kōrijō āmē.

Kiristu rē jajirovija mǎe kō rōmō jajimomorijau remē, nivoi jaiko mǎē rē nijaja'a'āi āmē ipi. ²Ajawyi awyje Janejare'e remimota rupi katu tapeiko ky'y, a'e pejē. Penemimotarà rupi rōwā tapeiko ky'y. Janejare'e noerovijai mǎe kō remimotarà rupi rōwā teve tapeiko. ³A'e kō vo ywete itōkō peiko mijā, Janejare'e napekuwaive remē. Peporai remē itōkō peka'uay wete ipi mijā. Peka'u py'y py'yi peiko ipi mijā. Āmō itōkō, pejimomy'aa rē ywesō peja'a ipi mijā, penemimota ai rupi peiko rewarà mō. Pepararakai tē peiko ipi mijā. Āmō, penemimoātāgwerà kō pemoe'e rā'āga pejarà rōmō ipi mijā. A'evo pejimojaiweray tesō peiko ipi mijā. Na'evoi peiko ky'y. Janejare'e remimota rupi katu tē peiko ky'y. ⁴Ajawyi Janejare'e noerovijai mǎe kō omǎē pene remē, kee e'i kupa: "Manyvore sipō janevo rōwā ekoi kupa ky'y?" e'i kupa. "Janevo kuwasi ekoi kupa mijā", e'i penewarà mō kupa. Ajawyi penojai tē kupa ky'y. ⁵Kāramō aepo e'i mǎe kō ojimome'utā Janejare'e rovake, poromoe'yi remē. A'e 'arà mē pirujē mirà kō ojimome'utā ovake. Nokājāive mǎe kō. Āmō, okājāma mǎe kō ve. ⁶Āwīvotā jaiko rewarà mō Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà ojenupa omānō maekwerà kō pē. Ipirā kō omānō ijaiwererā repy rōmō. Pirujē mirà kō a'evo omānō ipi. Ajamǎē Janejare'e opota a'e kō opyri toiko karuaru. Ajawyi wayvu e'ey omojenuokapa ijupe kō, āwisō tojirovija ee kupa ky'y.

"Kee tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō", e'i mǎē

⁷Ke'ī pirujē oiko mǎe kō opatā. Ajawyi tapejireko katu jē Janejare'e rovake peiko ipi. Ja'ave rōwā jaiko remē, nijaporegetai sō ijupe ipi. Ajawyi ja'ave rōwā tapeiko e'ā ipi. ⁸Tapejiauvay peiko, a'e pejē. Ta'evoyay peiko. Aje poroauvay peiko remē, napeja'a'āi nivoi penereko maekwerà rē āmē ky'y. "Awyjepa" pejētā pemoaiarerà kō pē āmē ipi."

⁹Āmō, kee a'e pejē. Pevoarā kō ovāe pepyri ipi remē ikō tapemomyta pepyri ipi nē. Kee tapejē e'ā: "Napotai opyta epyri", tapejē e'ā ikō nē. ¹⁰Janejare'e janereinō iteetejē āmō āmō rupi tē tijaiko. Ajawyi iteetejē janeremikuwa kō ome'e janeupe okatuaya rupi, āwisō tijajimokasi

ojeevejë jajipātavō. Ajawyi kee a'e pejë. Penemikuwa rupi tē toporopātavō peiko ipi, pejāvijō jē. A'evō peiko remē, Janejare'e orytā pene āmē.

¹¹ Ma'e. Ayvu mojenuarā rōmō peiko remē, āmē si Janejare'e ayvu tē tapemojenu erokwa ipi. Poropātavōarā rōmō peiko remē, Janejare'e kasia rupi tē a'evotā peiko ipi. Āmē a'e a'evō peikoa rē omā'ē mēe kō omoe'etā Janejare'e penewarā mō āmē. Kee e'itā āmē kupa: “Haa! Ene ywesō nekatuay wete, Janejare'e”, e'itā ijupe imoe'e Jesu Kiristu koty rewarā kō rewarā mō kupa. A'e ywesō ikasiay wete mā'ē rōmō ekoi ipi! A'e ywesō ikatuay wete mā'ē rōmō ekoi teve ipi! Oiko karuarutā Jōvijā wasu rōmō iko! Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

Jajimomorijau remēwarā

¹² Kee a'e jē pejë, eremiau kō. Pejimomorijauvey remē ikō tapejiapy'a e'ā ipi nē. Kee tapejē e'ā: “Manyvore sipō?” tapejē e'ā teve. Pejimomorijau ipe remē, tapejimokasi jē Janejare'e rē pejirovija. Āmē si pejikuwatā Jesu koty rewarā e'e kō rōmō peiko ky'y. Ajawyi tapejiapy'a e'ā, a'e pejë.

¹³ Tapenory katu kōrijō Jesu reruparā mō peiko, pejimomorijau ipe remē.

Āwitō Kiristu ojimomorijauvey, a'evō ve pejë peiko. Ajawyi tapenory katu jē peiko, a'e pejë. Āmē sōsi penoryvay wetetā kāramō, Jōvijā wasu rōmō ojikuwa uu mijē remē. ¹⁴ Ava mō sō penereko ai Kiristu rewarā mō remē, “aje ipō” tapejē ywe'e tite e'ā ijupe kō. Tapenory katu jē peiko āmē, Janejare'e Āg ikasiay mā'ē tē penevejē ekoi rewarā mō. ¹⁵ Ajamā'ē pejimomorijau remē, napotai nivoi peiko rewarā mō pejimomorijau. Ma'e. Porojuka peiko rewarā mō. Āmō, pemona peiko rewarā mō. Āmō, mirai mō peiko rewarā mō. Āmō, poromovyvyrai teywete poroereko rewarā mō. Wāi wāisō iteetejē rewarā mō rōwā tapejimomorijau peiko. Āwī rapijarerā ojimosioka kuwa iko āmē. Ojimomorijau teve kuwa iko āmē. ¹⁶ Ajamā'ē Kiristu koty rewarā rōmō sō pejimomorijau remē, tapejimosioka e'ā pejimomorijau rē āmē. Janejare'e kōrijō tapemoe'e peiko. A'evō peiko remē pejikuwatā ikoty rewarā e'e kō rōmō.

¹⁷ Āmō, kee a'e pejë. Ke'īma poromoe'yiarā ovāe iko. A'evō remē Janejare'e pirujē mirā kō omosā'āgatā āmē. Okoty rewarā kō ypy omosā'āgatā. Jane ypy. Tysi tō ijayvu e'eay noerovijai mēe kō pē ipojytā tē, omosā'āga kō remē. ¹⁸ Kee jaa ojikusiwapa Janejare'e ayvu rōmō:

“Āpēi sa'u ivo ekoi mēe kō rereko katua.

Tysi tō nivoi mēe kō. Naikoi ereko katua”, e'i maekwerā.^x

¹⁹ Ajawyi kee a'e pejë, pemokasia rōmō. Pejimomorijau Janejare'e remimota rupi remē, ivo tapeiko jē. Tapejime'ē peneinōgarerā po pē āmē,

^x 4.18 P.Teko. 11.31

a'e noity'ái 'eteay okoty rewarà kō ipi rewarà mō. Wereko katu kō wayvru rupi katu ereko kō ipi.

“Kee Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà kō toiko ipi”, e'i mǎ'ē

5 ¹Age'e akusiwatà imotekokuwa Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà kō pè.^y Kee a'e pejë. Āwitō jōvijā kō tē pejë, āwīvo ve ije. Ije ywete amǎ'ē Kiristu rē ojimomorijau omānō remē. Ajawyi eremisakwerà tē amojenu erokwa ipi. A'e kāmō Jōvijā wasu rōmō ojikuwa tarà mijē uu. A'evo remē ije ve ipyri aikotà. Āmē sōsi ipyri eroryvaytā ipyriwarà rōmō aiko āmē ky'y. ²Janejare'e pepyteporopa wākārāgwerà kō rerekoarà kō rōmō tapeiko. Āwitō kaneiru jarà oja'a katu weima kō rē ipi, āwīvo ve tapeja'a katu Jesu koty rewarà kō rē ipi, a'e pejë. Janejare'e tē pemoja'aoka ee kō.^z Ajawyi “hoō” tapejë. “Apota aja'a ee kō, a'evoa rōmō Janejare'e tē epyteporo rewarà mō”, tapejë. Kee tapejë e'ā: “Napotai aja'a ee kō”, tapejë e'ā ipi. Kee tapejë: “Apota katu imokasi kō, āwisō totekokuwaway Jesu rekoa rē kupa”, tapejë teve ipi. Karakuri rewarà mō kōrijō tē rōwā tapeja'a ee kō ajamā'ē. ³Āmō, kee a'e pejë. Pemotekokuwa kō remē, tapejimokasi ai e'ā ee kō ajamā'ē. Jōvijā aiwerà rōmō tapeiko e'ā ee kō. Aje, Janejare'e rekoa rupi kōrijō tē tapeiko eeve kō. Āmē tē peja'a ee mǎe kō okuwatà manyvo Janejare'e opota tijaiko ipi. Omǎ'ē pene kupa remē, peneruparà rōmō ekoitā āmē kupa. ⁴Jesu Kiristu tē pemoja'aoka okoty rewarà kō rē. Penōvijā ywete tē a'e. Ajawyi a'e renone ikō tapeja'a katu ikoty rewarà kō rē ipi nē, a'e pejë. Āmē tē ovāe remē, ākānytarā ikatuay mǎ'ē ome'ētā pejë āmē, pemoe'ea rōmō. Māerā tē iserenyny karuarutā āmē neapyte 'aryvo, peja'a katu ikoty rewarà kō rē peiko ipi rewarà mō. [Awyjepa rā'i aepo a'e jōvijāgwerà kō pè.]

⁵Kee a'e teve kōnomiokyry kō pē. Taperovija katu ikō penōvijāgwerà kō ayvu ipi nē, a'e pejë.

Kee a'e teve pirujē pejë. Tapejierōarō e'ā ikō Jesu koty rewarà kō reve peiko ipi nē, a'e pejë. “Ije ywesō” tapejë ywe'e tite e'ā ojiupe ipi. “Emoe'e kuwasi kupa mijā”, tapejë e'ā teve ipi. Aje, poropātavōa rē ywesō tapeja'a ipi. Kee jaa Janejare'e ayvu ojikusiwapa: “*Janejare'e nopotai poroapyrasa mǎe kō ipi. Ajamā'ē noporoapyrasai mǎe kō rē oja'a katu ipi*”, e'i maekwerà.^a

⁶Āmō, kee a'e pejë. Janejare'e po pē kōrijō ikō tapejime'ē ipi nē, ikasiay rewarà mō. Āmē sōsi pemoe'etā penereko ky'y. Pemoe'ea 'arà remē tē pemoe'etā penereko ajamā'ē.^b ⁷Āmō, kee a'e pejë. Pejipy'amopirai tekoua rē ipi remē, a'evoa tapemome'u Janejare'e pē ipi, oja'a katu pene ipi rewarà mō.

^y 5.1 Karai kō *presbítero* e'i āwī rapijarà pē. ^z 5.2 Juw. 10.11-13; 21.15-17 ^a 5.5 P. Teko. 3.34; Tku. 4.6 ^b 5.6 Mat. 23.12; Ruk. 14.11; 18.14

⁸ Āmō, tapemārāmoa'u katu ikō peiko ipi nē. Ja'ave rōwā ikō tapeiko e'ā nē, peāpā tē ājāgai rōvijā rewarā mō. Āwitō jawarā ka'aporā rōvijā wata ojivy jivy wemijatarā moa'u ipi, āwīvo tesō ājāgai rōvijā pemoa'u ipi. ⁹ Tapejimomāatā jē ikō Janejare'e rerovijaa rupi ājāgai rōvijā wyi ipi nē, a'e pejē. Pejimomorijau peiko remē, kee jaa rē tapeja'a. Pejē rōmō'ī rōwā pejimomorijau peiko ipi. Pirujē Jesu koty rewarā kō āwīvo ekoi ipi. Āmō yvy yvy pewary ve āwīvo ekoi. Ajawyi tapejimokasi jē Jesu rē peiko, āwīvo peiko remē, a'e pejē. ¹⁰ Pejimomorijau remē, pejimomorijau ke'iatutā tē. Pejimomorijau karuaru rōwātā ajamāē. A'evo paire Janejare'e pyri peiko karuarutā, Kiristu revejē peiko ky'y rewarā mō. A'evoa rōmō Janejare'e pepyteporopa. A'e poroereko katu okatuaya rupi ipi. Penauvay ipi. Pemokatutā pejimomorijau paire. Pemokasitā tapejimomāatā jē penereko. ¹¹ Jōvijā wasu e'eay rōmō Janejare'e oiko karuaru. Ō'ō, awyje katu a'evo ekoi.

Kareta moawyjepaa

¹² Aā eayvu Sirasi^c pē akusiwaoka peupewarā mō maekwerā. Eretārā vo ywete Sirasi, Jesu koty rewarā rōmō. Temirovija ywete rōmō ekoi. Aā eremikusiwarerā amonotā pejē pemotekokuwaa rōmō. Kee a'e teve pejē: Penereko katua rupi pekuwa aje ywete Janejare'e poroereko katu ipi, a'e pejē. Penaua rupi ikō tapejimokasi jē pejimomāatā ipi nē, a'e pejē.

¹³ Janejare'e remipyteporokwerā kō Papironi^d taa wānā kō opota ojimory pene eremikusiwarerā rupi. Era'yry vo māē ve opota ojimory pene eremikusiwarerā rupi, Maku eu ijupe mā'ē.^e ¹⁴ Tapejimory katu ikō ojee ipi nē, Jesu koty rewarā kō rōmō. A'evo tapeiko jē peiko ipi.

Janejare'e tapepy'amopiryvypy katu ikō penereko ipi nē, Kiristu revejē peiko māe kō rōmō.

^c 5.12 Siuvanō eu teve Sirasi pē. Mōrijō erā. ^d 5.13 Romā pewarā mō “Papironi taa” e'i. Emogeta J.Jim. 17.5; 18.1—19.4 ^e 5.13 Juwāo Maku pewarā mō maevo aepo e'i. Emogeta Krs. 4.10

2 Peturu

Peturu okusiwa mijẽ maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Peturu tokusiwa mijẽ Jesu koty rewarà kô pè maekwerà. Jesu remimo'ekwerà tè Peturu. A'e kareta okusiwa mijẽ Jesu koty rewarà kô pè, iteetejẽ taa wànà kô pè upa. Kee e'i ikusiwa ijupe kô: "Janejare'e omoe'e imojikuwaoka Wa'yry rômõ remẽ, oromã'ẽ ee. Oroenu teve kee e'i remẽ: 'Era'yre'e tè äwĩ. Eremiauvay tè. Eroryvay ee mã'ẽ tè, e'i imojikuwaoka remẽ. Ikasia renya rè tè tesõ oromã'ẽ, a'evõ ekoi remẽ", e'i ikusiwa (2Pe. 1.17). Peturu okuwa Janejare'e ayvu e'e rè rōwā poromoe mãe kô uu ipyterà kô pè. Ajawyi kee e'i teve ikusiwa ijupe kô: "Oiko ajamã'ẽ kee e'i mãe kô: 'Janejare'e ayvu oromojenutà pejë pemotekokuwa rômõ', e'i rã'äga mãe kô", ejaa (2Pe. 2.1). Ämõ, kee e'i ikusiwa: "Nojikõtevẽi Janerõvijã ywete ovãea rã rè ajamã'ẽ. Wãrõ jẽ jane kô tojimosioka waiwererà kô reitypyyipaoka ijupe kupa... Opota jane kô pirujẽ opyri toiko karuaru iko. Nopotai jane kô omonooka owyi", ejaa teve (2Pe. 3.9).

Peturu ojikuwa ijupe kô

1 ¹ Simão Peturu tè ije. Jesu Kiristu epyteporo wemĩgwai rômõ taiko, wemimonokwerà rômõ. Aã kareta ije tè akusiwa pejë, Janejare'e koty rewarà kô rômõ. Janejare'e ikatuay wete janerereko ipi. Jesu Kiristu ve a'evõ ekoi. Janereko katuarà rômõ ekoi. Okatuaya wyi ojirovijaoka janeupe. Epy wete mã'ẽ vo Jesu Kiristu rè jajirovija mã'ẽ jane. A'e rewarà tè akusiwa pejë ajupa.

² Janejare'e yveve pekuwa katu. Janerõvijã Jesu ve pekuwa katu. Janejare'e ikõ tapenereko katu okatuaya rupi nẽ, a'e pejë. Tapepy'amopiryvpy katu jẽ ikõ teve penereko nẽ, a'e pejë. Age'e ywesõ ta'evõ penereko.

"Kee Janejare'e opota tijaiko wemĩgwai kô rômõ", e'i mã'ẽ

³ Janejare'e ikatuay wete. A'e ywesõ ivo katu mã'ẽ. Janepyteporopa opyri tijaiko. Ämõ, janepyteporopa weruparà mõ tijaiko. A'evõa

rômõ janemokasia kô iteetejẽ ome'ẽ jane, okasia rupi. Mã jẽ rôwã naikoi emime'ẽgwerà kô janeupe ãmẽ. ⁴Ajawyi janemokasi ipi. “Kee ame'ëtà pejẽ pemokasia rômõ”, e'ipa remẽ, ome'ẽ jane ipi. Ivo jaikoa rè janemokasi teve ipi. Ivo e'ãa wyi jajireko katua rè janemokasi teve ipi. Ikatuay wete emime'ẽgwerà kô. Epy wete mã'ẽ vo e'ete jane. A'e rupi Janejare'e janerereko katu nivoi mãe kô reko aiwerà wyi, emimota aiwerà wyi, nivoi ekoi mãe kô vo tijaiko tite e'ã. ãmẽ tè janepy'a kô nijai'ãi. A'evo Janejare'e janemokatu janerereko, oterẽ jẽ weruparà mō kōrijō tijaiko.

⁵A'evo Kiristu janerereko katuay wete ipi. Ajawyi tapejimokasi ikō ee pejirovija ywete jẽ nẽ, a'e pejẽ. Kee tapeiko teve. Ivo ikō tapeiko ipi nẽ. ãmõ, tapejimotekokuwa ikō Janejare'e ayvu rè peiko nẽ, upi tapeiko.

⁶ãmõ, nivoi mã'ẽ wyi ikō tapejireko katu peiko ipi nẽ. Upi ikō tapeiko ywe'e tite e'ã peiko nẽ. Pejimomorijau ipe Jesu rewarà mō remẽ ikō, tapejirovija jẽ ee pejimomãatã ipi nẽ. Tapenerekoiva ywe'e tite e'ã ikō ee pejirovijaa nẽ. Janejare'e reruparà mō kōrijō ikō tapeiko ipi nẽ. Kee tapeiko. ãwitō Janejare'e ivoaya rupi ekoi, ivo ve tapeiko. Kee teve tapeiko. ãwitō Janejare'e napenerekoivai penaua rè ipi, ivo ve tapeiko. ⁷Tapepota katu pevo jẽ Jesu Kiristu koty rewarà kô pirujẽ. Toporoauvay teve poroereko ipi. A'evo 'evoa rupi tapejimokasi Janerōvijã Jesu Kiristu koty rewarà kô rômõ. ⁸A'evo peiko remẽ ywesō ikatutã pejẽ. Aje ywete pekuwa katu Janerōvijã Jesu Kiristu remẽ, a'evo peikotã teãmã. Pejikuwatã ikoty rewarà kô rômõ, eruparà mō peiko mã'ẽ rupi. ⁹Ava mō sō na'evoi remẽ, nojimokasi ojirovija ee remẽ, naeapyoi mã'ẽ vo 'ejẽ apijarã ekoi ipi. Janejare'e wereko katua wyi earaipa mã'ẽ vo 'ejẽ ekoi. Janejare'e omoje'opa ijaiwererã iwyi Jesu mãnõa rupi mã'ẽ wyi earaipa.

¹⁰Ajawyi kee a'e pejẽ, eretãrãgwerà kô. Janejare'e remipyteporokwerà kô tè jane. “Ejo erupi eremĩgwai rômõ eiko ky'y”, e'ipa jane. Ajawyi age'e ywesō tapejimokasiay Jesu Kiristu remimota rupi peiko, a'e pejẽ. A'evo peiko remẽ, napeity ywe'e tite'ãi pejirovija ee mã'ẽ ãmẽ. Upi peiko jètã ãmẽ peiko. ¹¹A'evo remẽ jẽ sōsi Janejare'e kee e'itã pejẽ: “Eike erena pè epyri eiko karuaru rômõ”, e'itã pejẽ ãmẽ ky'y. A'e pè Janerōvijã Jesu Kiristu janerereko karuarutã Janerōvijã wasu rômõ janerereko. Janerereko katuarã rômõ janererekotã. Janemoigeokatã opyri tijaiko karuaru.

¹²A'evoa pekuwapa. Ajamã'ẽ poromoja'aoka jètã a'evoa rè penereko, eremikusiwarerã rupi, ãwisō tapejimokasi jẽ Jesu rè pejirovija jẽ peiko. Pekuwa katupa aje ywete mã'ẽ Janejare'e rewarà, pejimotekokuwapa ee rewarà mō. ¹³⁻¹⁴A'evo peikopa ipe remẽ, poromoja'aoka jètã ajamã'ẽ ee penereko. I'ete a'evo aiko remẽ. Akuwa naiko puku'ãi ky'y. Janerōvijã Jesu Kiristu a'evoa omojikuwaokapa ije. Ajawyi amãnõ e'ãve poromoja'aoka jètã aepo rè. ¹⁵ãmẽ tè erenawery pè peja'a jètã eayvukwerã rè peiko. Pejimokasi jètã Jesu rè pejirovija mã'ẽ rè ãmẽ. A'evoa rômõ ajimokasiay wete amãtejẽ ajupa.

“Jesu Kiristu ojikuwa Janejare'e Ra'yry rômō remēwarà rè oromā'ē mǎe kō tè ore”, e'i mǎ'ē

(Mateusi 17.1-5; Maku 9.2-7; Rukasi 9.28-35)

¹⁶ Kee oro'epa itōkō pejē: “Kāramō Janerōvijā Jesu Kiristu uu tarà mijē. Ikasiyàtā uu mijē remē”, oro'epa pejē. Teywete rōwā oroporegeta aepo jaa rè pejē. Aje ywete oro'e āmē ipi. Ore ywete oromā'ē ywete ee, okasia revejē ojisa orerovake remē.^a ¹⁷ Janejare'e omoe'e imojikuwaoka Wa'yry rômō remē, oromā'ē ee. Oroenu teve kee e'i remē: “Era'yre'e tè āwī. Eremiauvay tè. Eroryvay ee mǎ'ē tè”, e'i imojikuwaoka remē. Ikasia renya rè tè tesō oromā'ē, a'evō ekoi remē. ¹⁸ Ore ywete oroenu aepo e'i oporegeta imuu wena pe wyi remē. Yvytyrapyte 'aryvo Jesu Kiristu reve oroiko remē a'evō ekoi, Janejare'e rena katuay pè tè.

Janejare'e ayvukwerà mojenuarà kō rewarà

¹⁹ Ajawyi aepo jaa oroenu remē, kee oro'e ijupewarà mō ipi: “Janejare'e ayvu mojenuarerà kō karamoe remēwarà remimojenuwerà rupi katu tè āwīvo ekoi”, oro'e. “Aje ywete emimojenuwerà kō e'i amātejē maekwerà”, oro'e ojiupe. Āmē ywesō, “Aje ywete Janejare'e ayvu remimojenuarerà kō remimojenuawerà”, oro'e. Ajawyi ikō tapeja'a jē ijayvukwerà kō rè nē, a'e pejē. Ijayvukwerà kō a'evō ve raparina eny kō'ē mǎ'ē vo 'ejē. Ojisa ke'iatu tè rā'ī pātōnà pè, ajaate ikō'ēma remē. Ajaate kwaray oē uu ky'y. Āwīvo ve tijaja'a jē Janejare'e ayvu mojenuarerà kō ayvukwerà kō rè, ajaate Jesu vāea rè. Āmē tè Jesu aje ywete mǎ'ē rè janemotekokuwapatā ky'y. Jesu ywesō raparina eny kō'ē mǎ'ē vo 'ejē ekoi, ijayvu pepy'a pupe pereko remē.

²⁰ Kee jaa ywesō tapekuwa. Janejare'e ayvu mojenuarà kō okusiwa ijayvukwerà kareta rè remē, ovote rōwā a'evō ekoi kupa. ²¹ Otekokuwaa rupi rōwā teve okusiwa kupa. Wemimota rupi rōwā teve okusiwa kupa. Aje ywete Janejare'e 'Āg tè omotekokuwa kō. Omojikuwaoka wayvukwerà ijupe kō tomojenu amātejē kupa ipi. Tokusiwa amātejē teve kupa. I'Āg tè omokasi kō a'evō toiko kupa.

Janejare'e ayvu rè poromo'e rǎ'āga mǎe kō rewarà

(Juta 1.3-16)

2 ¹ Oiko ajamā'ē kee e'i mǎe kō: “Janejare'e ayvu oromojenutā pejē pemotekokuwa rômō”, e'i rǎ'āga mǎe kō. Āwitō āwī rapijarerà oiko karamoe remē, apijarerà kō oikotā age'e remē janepytery pè. A'e kō, “Kee e'i Janejare'e”, e'i kupa remē, wayvu pè tè aepo e'itā kupa. Janejare'e rekoa pè rōwā aepo e'itā kupa. Poromoripetā tè aepo e'i kupa. Ajawyi

^a 1.16 Mat. 17.5; Mak. 9.7; Ruk. 9.35

Janejare'e omomorijautà apijarerà. Āwisō Janerōvijā Jesu omānōma ipe janeaiwererà repykarà rōmō janepijarī remē, nopotai kupa ajamā'ē. Noerovijai kupa. Ajawyi sitō ojimomorijau 'atà tē iko kupa. ²Pepytery pewarà kō mō mōa'ārōwā “aje ipō” e'i ywe'e titetā ijayvu kō pē ajamā'ē. Poromoripe māe kō ayvu ai rupi oiko ywe'e titetā. Iwaria kō rupi teve ekoitā kupa. A'e kō rē Jesu noerovijai māe kō omā'ē remē, oporegeta ai ywe'e titetā Jesu rē kupa, eewarà kō rewarà mō. “Nikatui Jesu rekoa”, e'i ywe'e titetā āmē kupa. ³Kee e'i Janejare'e ayvu rē poromo'e rā'āga māe kō ipi. Pepytery pē uu kupa remē, pekarakuri rekyia rē kōrijō oja'atā kupa. A'evoa rōmō opotatā pemoripe kupa. Iwari waritā kupa. Janejare'e okuwapa ekoa kō ajamā'ē. Imomorijau rā omo'ypa amātejē karamoe remeve. Nokeri omājā janere ipi mā'ē tē Janejare'e. Ijaiwererā kō rē omā'ē jē teve iko ipi. Nomoane'e'āi ijaiwererā kō āmē. [Āwitō karamoe remēwarā kō omomorijaua ijaiwererā kō rewarà mō, āwīvo ve wereko kōtā āmē.]

⁴Karamoe remē itōkō Janejare'e remīgwai yvapewarà kō mō ojimoāpā ywe'e tite Janejare'e rē. Āmē kee ne'i Janejare'e ee kō omājā: “Nimanyvoi a'evō ekoi kupa remē”, ne'i. Omoisyry kō wena pe wyi ky'y. Ijāpatōnusu e'e tē tena vaiwerà pē omopā'āoka kō. A'e pē oiko puku jē iko kupa, ajaate poromo'e'ya 'arā okwatā. Omomorijau kōtā āmē ky'y. [A'evoa rē tapeja'a jē pejimotekokuwa rōmō, a'e pejē.]^b

⁵A'evō ve itōkō nivoi māe kō karamoe remē, Janejare'e rekoa rupi noiko tari māe kō. Āmē kee ne'i Janejare'e ee kō omājā: “Nimanyvoi a'evō ekoi kupa remē”, ne'i. Nomoane'e'i ijaiwererā kō. Yy poru kō oinōoka ijapisia kō rōmō. Tāmō Noe kō rōmō'ite wereko katu yy poru wyi āmē ereko. Kee e'i ipi Noe rewarà mō a'evō wereko: “Janejare'e ikō sirovija ipi nē”, e'i imojenu ipi. Ajawyi Janejare'e wau jē ereko katu, ipyriwarà kō revejē, 7 rōmō revejē.^c

⁶A'evō ve itōkō Sotoma taa wānā kō nivoi ekoi karamoe remē. Komora taa wānā kō teve nivoi ekoi. Āmē kee ne'i Janejare'e ee kō omājā: “Nimanyvoi a'evō ekoi kupa remē”, ne'i. Nomoane'e'i ijaiwererā kō. Tata wasu kō oinōoka, ena kō revejē tokaipa jimo'yjē kupa, nivoi ekoi kupa rewarà mō. Ajawyi aekwerà rē tijaja'a jē jajimotekokuwa rōmō jaiko ipi, tijaiko e'ā eko aiwerà kō rupi jaiko.^d ⁷Tāmō Ero āmē itōkō wekyioka amātejē tata wasu renone. Ivo ekoi mā'ē tē Ero. Ajawyi ojimopirai tesō nivoi māe kō rekoa ai rē omājā ipi.^e ⁸Nivoi māe kō pytery pē ekoi ipi mijā, Sotoma taa pē. Kō'ē jawe jawe omā'ē a'e wānā kō reko aiwerà kō rē ipi. Ijayvu ai kō wenu teve ipi. Ajawyi ojimopirai tesō ijaiwererā kō rewarà mō.

^b 2.4 Mat. 25.30; J.Jim. 20.1-3,10 ^c 2.5 Jinō. 6.1—7.24 ^d 2.6 Jinō. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24 ^e 2.7 Jinō. 19.1-16,29

⁹Ajawyi jakuwa Janejare'e wereko katu ivo mǎe kō ipi. Waypea wyi wereko katu kō jē ereko kō ipi. Jakuwa nivoi mǎe kō noporijauesai ereko ipi. Imomorijaua rā omo'ypa amǎtejē ee kō. Kāramō poromo'e'yi remē, omono kōtā jimomorijau wasua rena kyty. ¹⁰Jitupi aia rupi ekoi mǎe kō ywesō omomorijautā. A'e kō werōarō ywe'e tite Janejare'e iko kupa. Ajawyi ywesō omomorijau kōtā.

Agyvo Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎāga mǎe kō ekoi ipi.^f Ojimoe'e ywe'e tite kupa ipi. Ojimokasiay ywe'e tite teve iko wee kupa ipi. Yvapewarā kō werōarō ywe'e tite kupa ipi, ¹¹āwisō yvapewarā kō ywesō ikasiay werōarōarā kō wyi remē. “Janejare'e tapenemavo peneity”, ne'i ajamā'ē yvapewarā kō Janerōvijā ywete rovake. [Na'evoi Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎāga mǎe kō ajamā'ē. A'e kō ojimokasi ywe'e tite ovake.] ¹²Āwī rapijarerā wemimota aiwerā rupi kōrijō tē ekoi kupa ipi. Āwitō mijarā ka'aporā wemimotarā rupi tepe'yte oo oo ipi, a'evō ve notekokuwai tesō kupa, jawarā vo 'ejē. Porojai ywe'e tite kupa ipi, notekokuwai kupa rewarā mō. Wemikuwa rōwā oojai kupa ipi. Mijarā ojarō mǎē ojimovija jajuka mǎe rā teāmā mǎē vo 'ejē ojimoma 'atā tē iko kupa. ¹³A'e kō poromomorijauvay iko ipi. A'evoa repykarā rōmō Janejare'e omomorijau kōtā amē. Oiko ai tesō teve kupa ipi. Nojimosiokai 'ete wekoa ai rē kupa ipi. Tyvija rupi tē rōwā nivoi ekoi kupa ipi. Jane kō rovake tē tesō a'evō ekoi kupa ipi. Pya rupi tesō a'evō ekoi kupa ipi. 'Arā rupi tesō teve a'evō kupa ipi. Aja paire katu ojimoaty peneve iko kupa. Kee e'i rǎāga peupe amē kupa: “Jesu koty rewarā teve ije”, e'i rǎāga pemoripe kupa ipi. Ojimi'u peneve kupa remē, ojimoane'e jē tesō waiwererā rē iko kupa ipi. Noity'āi waiwererā kō iko kupa. Ory kōrijō tesō ee iko kupa ipi. ¹⁴Noerekoiva'āi tesō wāivī rē jitupia kō kupa. Omǎē tesō jē wāivī kō rē kupa. “Emy'a kuwasi ee mijā!” e'i tē katu ee omājā kupa ipi. Āwisō imy'apa ipe kupa remē, omy'aa rā rē ojipy'amogeta jē tesō kupa ipi. A'evoa rē kōrijō ojipy'amogeta ai iko kupa ipi. Āmō, agyvo ekoi kupa. Jane mō Janejare'e rē nojirovija ywe'ei mǎē mō wesa kupa remē, “Ejo erupi!” e'i kupa ipi. Ovoarā rōmō weraa toiko ai kupa. A'evō poromoripearā rōmō ekoi kupa ipi. Āmō, moma'e moatya rē kōrijō ojitupi ai iko kupa ipi. Āwisō imoma'epa ipe kupa remē, “Emoma'e rāgwe!” e'i jē tesō iko kupa ipi. A'evō 'evo ekoi kupa ipi. Ajawyi Janejare'e remimoaiwea rā rōmō ekoi kupa. ¹⁵Nivoi ekoi kupa rewarā mō, oity ivo tekoua kupa ky'y. Janejare'e rekoa oitypyyipa kupa.

Paraā amyry reruparā mō ekoi kupa, Peu ra'yry reruparā mō. [A'e itōkō Janejare'e ayvu omojenu karamoe remē iko mijā.] Ajaire karakuri pyya rē ywesō oja'a ky'y. Ajawyi nivoi 'ete ekoi ipyyarā rōmō ky'y. Nivoi ekoia repy rā rē ywesō oja'a iko rewarā mō a'evō ekoi ywe'e tite. ¹⁶Ajawyi itōkō eima

^f 2.10 Jut. 8

tẽ tesõ omomyta ojarà ky'y, totekokuwa. Jumẽtu tẽ tesõ omomyta. Āwisõ oje'ẽ mãẽ teãmã ipe jumẽtu. Ajamã'ẽ oporegeta janevo ojarà pè imosìoka. Noeraa'ãi ojarà toiko ai otekokuwa e'ãa rupi. A'evo Paraã ekoi karamoe remẽ.⁸ [Eruparà rômõ Janejare'e ayvu mojenuarà rã'ãga kô ekoi age'e remẽ.]

¹⁷Manyvoa rã rômõ rōwã āwĩ rapijarerà kô ekoi. Kee pejẽ ipe ijupewarà kô rômõ: “Janemotekokuwavaytã”, pejẽ ipe ijupewarà kô rômõ. Ajamã'ẽ agyvo 'ejẽ kupa. Āwitõ vyv kwarà yy rena typy mãẽ pè, kee ja'e ipe remẽ: “Yy taekyi ipupe wyi”, ja'e ipe remẽ, soõ, naikoi yy! Janeporijau ee. A'evo ekoi kupa.

Āmõ agyvo 'ejẽ kupa. Āwitõ yva rãtasĩ okwa remẽ, kee ja'e tite remẽ: “Āmãnà okytã eremitã kô mory”, ja'e tite remẽ. Ajaire, soõ, nokyi āmãnà. Okwa 'a tẽ yva rãtasĩ. Āwĩvo poromo'e rã'ãga mãe kô. Nijanemotekokuwa'ãi kupa. Manyvoa rã rômõ rōwã ekoitã kupa.

Ajawyi kee e'ipa Janejare'e a'e kô pewartã mō: “Pātōmimi e'ete vo mã'ẽ kyty amono kōtã imokuipẽ'e kãramō”, e'ipa. ¹⁸Eko aiwererã kô rewarã mō aepo e'ipa. Āmõ, jitupi aia kô rewarã mō teve aepo e'ipa. Ojimojōvijã rã'ãga ywe'e tite ojimo'e kupa ipi. “Atekokuwavay”, e'i tite oupe kupa ipi. Notekokuwai kupa ajamã'ẽ. Poromoripe tẽ iko kupa ipi. Ava mō opota waiwererã reity Janejare'e rekoa rupi toiko remẽ, a'e kô kee e'itã: “Ānĩ! Orevo jēsĩ peiko!” e'itã kupa. A'evo opijarĩ kōtã ivo tekoua wyi kupa ipi. Ajawyi opota waiwererã reity mãe kô werovija ywe'e tite kupa ipi. Ojimoane'e jẽ āmẽ iko kupa. Nojimoripei sō kupa remẽ, oitypypypatã waiwererã kupa mijã. ¹⁹Kee e'i teve poromo'e rã'ãga mãe kô: “Nimanyvoi āwĩvo jaiko remẽ. Oropota katu āwĩvo orerekoa”, e'i ywe'e tite kupa ipi. Ajamã'ẽ nikasi sikaepo waiwererã reitya rẽ kupa ipi. Eko aiwererã nojityokai ijupe kô. A'evo teãmã waiwererã rẽ ojimoane'e jẽ mãe kô. ²⁰Uve jane kô mō, agyvo ekoi mãe kô. Janerōvijã Jesu Kiristu rẽ ojirovijaa rupi oity waiwererã mijã. Aja paire ojivy weko aiwererã kyty kupa. Apijarã kô pewartã mō kee a'e. Ojiojivyrĩ waiwererã kyty mã'ẽ ywesō nikatu'ãi. ²¹Ivo katua rupi ekoi apijarerã mijã. Ajaire, soõ, ivo katuay ekoi mã'ẽ oity ywe'e tite kupa. Waiwererã kyty ojiojivy mijẽ ywe'e tite kupa ky'y. Ajawyi ikatu sa'u kuwa, Jesu rupi ivo tekoua nokuwaive remẽ mijã. ²²Agyvo apijarerã kô. Āwitõ jawa teima owe'ẽ maire, oo mijẽ owe'ẽgwerã wa, a'evo ve waiwererã rẽ ojiojivy mijẽ mãe kô. Āmõ, agyvo ekoi kupa. Āwitõ tajausĩ jakusu paire ojivy mijẽ tujugã rẽ ojimosĩ. A'evo ivoa rupi oiko paire ojiojivy mijẽ mãe kô ekoi. Aje ywete a'evo ekoi kupa ipi.

Janerōvijã ywete vãea rã 'arã rewarã

3 ¹Eremiau kô, mōrijõ tesõ akusiwa kareta pejẽ ky'y. Jypy remẽwarã. Āmõ, age'ewarã teve. Akusiwa pejẽ remẽ, poromoja'aoka aje ywete

mã'ê rê pemokasia rômô, [ãwisô tapejimoripeoka e'ã Janejare'e ayvu rê poromo'e rã'ãga mõe kô pè,] a'epa pejë. ²Apota peja'a jê aje Janejare'e ayvu mojenuarà kô ayvukwerà rê, karamoe remêwarà kô ayvukwerà rê. [A'e kô omojenu amâtejê manyvotà kâramô ke'ĩ Jesu ovõe mijê remê.] A'evoa rã rê tapetekokuwa jê. Apota petekokuwa jê teve Janerôvijã ywete ayvukwerà rê, Janerereko katuara ayvukwerà rê. Emimonokwerà kô remimojenuwerà rê teve tapetekokuwa peiko. [A'evoa rê petekokuwa jê remê napejimoripeoka ywe'e tite'ãi poromoripearà kô pè.]

³Kee jaa ywesô tapekuwa. Ke'itã Jesu ovõe mijê remê, mirã kô wemimota aiwerà rupi ekoi mõe kô uutã pepytery pè. A'e kô pejaitã. Jesu koty rewarà kô rômô peiko rewarà mô pejaitã kupa. ⁴Kee e'i ywe'e titetã kupa: "Mape pô Penôvijã tui? 'Ajo tarã mijê', e'i rôwã itôkô! Emã'ê! Nonurive! Emã'ê! Niteei janereko. Janerãmôi kô opa tesô ky'y! Ajamã'ê nitee ekoi jê tesô! Yvy jinô ypy remêwarerã vo jê age'e remê jaiko", e'i ywe'e titetã kupa. [Noerovijai Janejare'e ayvu rewarà mô aepo e'i titetã kupa.] ⁵Janejare'e tẽ itôkô wayvu rupi yva oinô karamoe remê. Yvy ve oinô wayvu rupi. Yy pupe wyi itôkô Janejare'e yvy omojisaoka imovija.^h A'evoa rê "aje" ne'i kupa ajamã'ê, noja'ai a'evoa rê kupa wyi. ⁶Ajaire yy pẽ tẽ itôkô Janejare'e omomaoka yvy ypykwerã. A'e yy poru pẽ ena kô weroyvypyoka imoma kô.ⁱ ⁷Awitô wayvu rupi tẽ yvy age'ewarã oinô, yva age'ewarã revejê ereko. A'evô vetã wayvu rupi teve omoma kôtã kâramô. Yvy age'ewarã omomatã. Yva teve omomatã. Tata wasu pẽ tẽ tesô omomaoka kôtã. Uu poromosã'ãga poromoe'yi remê tẽ a'evotã ekoi. Janejare'e noerovija tari mõe kô omoma remê tẽ a'evô werekotã.

⁸Kee jaa rê tapeja'a jê peiko, eremiau kô. Janeupe 'arã nipukui ipi. Kuise'ẽ okwapa ipi. Kwaray ipuku sa'u. 1.000 kwaray tesô ipuku ywete janeupe. Na'evoi Janejare'e pẽ. Nipukui ojevo jê ijupe. ⁹Ajawyí pejai mõe kô kee e'i titetã pejë: "Manyvore pô Penôvijã nonurive, 'Nipukui jê ajotã', e'i rire?" e'i titetã kupa. Aepo jaa pẽ kee a'e. Nojikôtevêi Janerôvijã ywete ovõe rã rê ajamã'ê. Wãrô jê jane kô tojimosioka waiwererã kô reitypyypipaoka ijupe kupa. Opota pirujê jane kô a'evô toiko. Opota jane kô pirujê opyri toiko karuaru iko. Nopotai jane kô omonooka owyi. Ajawyí tẽ nonurive.

¹⁰Nijakuwa amâtejê'ãi Janerôvijã ywete vãea 'arã. Awitô nijakuwa amâtejêi imona mã'ê mô sikaepo uutã vija janema'e kô rê omona rômô remê, awivotã Janerôvijã ywete vãea 'arã. Uu remê tẽ katu jakuwatã. ãmẽ tẽ yva ryapu poromonyi mã'ê ojenutã jane. ãmẽ si yva opatã ky'y. Jaytata kô okaipatã opa teve, pirujê. Kwaray ivo teve, opa tary ve. Jay ivo teve. Yvy ve opatã. Ipupewarã kô revejê okãjãtã. Naiko'ãi kupa ky'y. A'evotã Janerôvijã ywete uu mijê remê.^j

^h 3.5 Jinô. 1.6-9 ⁱ 3.6 Jinô. 7.11 ^j 3.10 Mat. 24.43-44; Ruk. 12.39-40; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3; 16.15

¹¹⁻¹² A'evoa rã jakuwapa. Manyvotà pōkō jaikotà ky'y, ajawyi? Ānī! Aje ywete Jesu vāea rã 'arà siārōtā jakupa! “Kuisseẽ jẽ tovāe!” eu. Ivo ikō tijaiko enone nẽ, a'e pejẽ. Janejare'e morya rupi tijaiko āmẽ. A'e 'arà remẽ sōsi yva okaità opa ky'y. Yvy ivo ve. Yva pupewarà kō ivo ve. ¹³ Ta'evo ikō āmẽ kupa nẽ. Ekovijarerà ipyau mǎe rã kō kōrijō tẽ siārō jaiko. A'evoa pẽ Janejare'e kee e'ipa:

– Ekovijarerà kō ainōtā ipyau mǎe kō tẽ ky'y. Yva pyau. Yvy pyau teve. Ikatuaytā kupa āmẽ. Ivo mǎe kō rena rã tẽ a'e, e'ipa.^k

¹⁴ A'evoa siārō jẽ jakupa āmẽ, eremiau kō. Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapejimokasi ikō Janejare'e py'a rupi katu tapeiko ipi nẽ. Āwitō nimārāi mǎẽ ekoi mǎẽ vo 'ejẽ tapeiko. A'evo peiko remẽ, napejimosioka'āi iwyi. Pepy'a katu kōrijōtā tẽ ee pemājā penory rōmō.

¹⁵ Kee jaa rẽ tapeja'a jẽ. Janerōvijā ywete opota janeatyry kō opyri janerereko katu rōmō. Ajawyi nojikōtevẽi ovāea rã rẽ. Wārō jẽ janemoatya rã upa. A'evoa rẽ janeretārā Pauru okusiwapa teve pejẽ. Aje ywete Janejare'e tẽ omotekokuwa wayvu rẽ tokusiwa. ¹⁶ Kareta kō okusiwa remẽ, janemotekokuwaoka ipi, manyvo tijaiko Janerōvijā ywete vāea rã 'arà siārō jẽ jakupa remẽ. Pe'īpe'ī emikusiwarerā kō mō waypete sienu. Jamogeta remẽ: “Manyvo jaa pō aepo jaa?” ja'e. A'e ikusiwarerā Janejare'e ayvu rẽ notekokuwai mǎe kō omogeta remẽ, kee e'i tite kupa: “Eupe niwaypei 'ete aenu!” e'i tite kupa. “Aenu katu emikusiwarerā!” e'i tite kupa. Nokuwai ajamā'ẽ kupa. Wemikuwa kōrijō tẽ omojenu kupa. Omotee emikusiwarerā kupa, nokuwai kupa rewarā mō. A'evo wereko ywe'e tite pirujẽ Janejare'e ayvu jikusiwarerā kupa ipi. A'evo teāmā Janejare'e ayvu rẽ poromo'e rǎ'āga mǎe kō ipi. [Ajawyi kāramō Janejare'e poromosā'āga remẽ, wemavo kōtā imomorijaupa kō.]

¹⁷ Akuwa pejẽ na'evoi peiko, eremiau kō. Pekuwapa amātejẽ a'evoa. Ajawyi tapejireko katu jẽ ikō nivoi mǎe kō wyi peiko nẽ, a'e pejẽ. Tapeneraa tite e'ā ikō ivo e'āa rupi kupa nẽ. Tapejavy ywe'e tite e'ā Janejare'e rekoa, noerovijai mǎe kō vo. Ivo kō jẽ peiko remẽ, Janejare'e rekoa rupi rōwā peikotā āmẽ ky'y. ¹⁸ Tapejimokasiay ikō Janerōvijā Jesu Kiristu revejẽ tapeiko nẽ, Janerereko katuarā revejẽ. Tapejimotekokuwavay ikō ee peiko nẽ. A'e ywesō ikatuay wete. A'e ywesō ikasiay janere iko mǎẽ. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

[Awyjepa eremikusiwarerā ky'y.]

^k 3.13 Isa. 65.17; 66.22; J.Jim. 21.1

1 Juwão

Juwão okusiwa ypy maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Juwão tokusiwa Jesu koty rewarà kô pè maekwerà. Jesu remimo'ekwerà tè Juwão. Okusiwa ypy mã'ê tè aã kareta. Okusiwa remê, ayvu e'ekwerà rewarà tè okusiwa. Jesu tè opyeporo Juwão imono okoty rewarà kô motekokuwaarà rômô toiko. Aã kareta okusiwa remê, ika'akuwa tesô Juwão ky'y. Wemikusiwarerà omono Jesu koty rewarà kô pè tomã'ê ee ojimotekokuwa rômô, pirujê taa taa rupiwarà kô pè. “Eãkarãgwerà kô” e'i ijupe kô okusiwa remê. Kee jaa okusiwa okareta rê: “Oromã'ê ee mã'ê tè oromome'u orokupa. Âmô, orereminuwerà teve oromome'u orokupa, tapekuwa”, ejaa (1Juw. 1.3).

Kee e'i Juwão ikusiwa Janejare'e poroauvaya rê: “Kee Janejare'e omojikuwa janerauvaya janeupe. Wa'yry wyjaveay mã'ê omuroka ike yvy pè janepytery pè janerereko katuarà rômô, âwisô janereko pyau nopa'ãi janewyi mã'ê rupi tè tijaiko ky'y. Jane tè siauvay rewarà mô rôwã Wa'yry omuu. Aje a'e tè janerauvay rewarà mô tè omuu, tomãnô janeupewarà mô, janeaiwererà repykarà mô”, e'i ikusiwa Juwão (1Juw. 4.9-10).

“Jesu Kiristu Janejare'e ayvu rômô ekoi”, e'i mã'ê

1 ¹ [Ije Juwão. Aã kareta akusiwa, Jesu rê ojirovija mãe kô pè, tomã'ê ee. Jesu rekoa rê poromotekokuwa mã'ê tè akusiwa ajupa.] Janejare'e Ayvu poromoigo karuaru mã'ê eu Jesu pè. Karamoe remeve oikopa amãtejê iko. Yvy jinô e'ãve ekoipa teãmã. Ajaire ojimojane ojikuwa jane kô pytery pè uu. Oroenu poromotekokuwa iko remê ipi. Oromã'ê teve ee ipi. Orerea e'e pè tè oromã'ê ee. Orojipy teve ee. Orepo pè ywete orojipy ee. A'e a'e rewarà tè akusiwa ajupa tapekuwa.^a ² Ajaire ojikuwa jane kô pè, âwisô tijakuwa ky'y. Yvy jinô e'ãve Janejare'e pyri ekoi. Oiko karuaru iko. Age'e remê uve tè iko. A'e tè ojisa ore. Janerereko katuarà rômô uu. A'evoa teve oromome'u pejê orokupa. Janemoigoa rewarà oromome'u

^a 1.1 Juw. 1.1; J.Jim. 1.17

oroiko.^b ³Oromã'ě ee mǎ'ě tề oromome'u orokupa. Ǻmō, orereminuwerà teve oromome'u orokupa, tapekuwa. Orojimony katu Janejare'e rề ipi. Janejare'e Ra'yry rề tề tesō orojimony ipi, Jesu Kiristu rề. Ǻwitō orojimony katu ee kō ipi, tǎwīvo ve pejề tapejimony katu ve orere. ⁴Ajawyi kareta rề aepe orokusiwa peupe orokupa, pirujề tijanerory katu jềsi jaiko.

Jesu rekoa rupi jaikoa rewarà

⁵Oroenu ijayvukwerà oremotekokuwa remề. Ajawyi orereminuwerà tề oromome'utà pejề. Kee e'i mǎ'ě: “Ikatuay wete Janejare'e. Nuvei 'ete ijaiwererà ee”, e'i mǎ'ě. ⁶Nivoi jaiko remề, “Ajimony katu Janejare'e rề ipi”, ja'e tite remề, janewarite janevote [jane kō pề]. Aje ywete mǎ'ě rupi rōwǎ jaiko. Ǻwitō ava mō pǎtōnusu rupi ekoi remề, “Arakatu rupi aiko”, e'i tite oupe remề, ǎwīvo. ⁷Ivo katu jaiko remề, Janejare'e rekoa rupi katu jaiko ipi. Jajimony katu jane kō rề ǎmề. Janejare'e janeaiwererà rề janepy'aky'a'opa Wa'yry Jesu mǎnōa rupi, [ǎwisō ekoa rupi katu tijaiko.]

⁸Ajamǎ'ě kee ja'e sō remề, janevote jajimoripetà tề: “Ereko tề. Nuvei 'ete eaiwererà mō ere”, ja'e sō remề. Aje ywete mǎ'ě rupi rōwǎ sikaepo jaiko aepe ja'e remề. ⁹Ajamǎ'ě janeaiwererà jamome'u Janejare'e pề tijaneporijauesa ǎwisō oity janewyi remề. Ivo poroereko mǎ'ě tề a'e. Wayvu rupi katu ekoi mǎ'ě tề. Aje ywete janepy'aky'a'otà pirujề janeaiwererà moisyrya rề. ¹⁰Ajamǎ'ě kee ja'e sō remề, “Nuvei 'ete eaiwererà ere. Najavyi 'ete Janejare'e ayvu mǎ'ě tề ije ipi”, ja'e sō remề, “Iwari tề Janejare'e eupewarà mō”, jaa tề aepe. [Kee e'i Janejare'e rewarà mō: “Nuvei 'ete ivo teāmǎ mǎ'ě mō”, e'ipa rewarà mō.] Noikoi Janejare'e ayvu janepy'a pupe aepe ja'e tite remề.

“Jesu Kiristu janeporijauesaoka Uu pề ipi”, e'i mǎ'ě

2 ¹Eǎkarǎgwerà kō, eayvu akusiwa pejề ajupa, napotai Janejare'e rekoa pejavy ipi rewarà mō. Jane nisipotai jajavy. Japota ipe Jesu Kiristu vo jaiko, a'e ivo ekoi mǎ'ě tề. Ajamǎ'ě jajavy sō remề, tijaityoka janeaiwererà Jesu Kiristu pề. A'e janeporijauesaoka Uu pề ipi. ²Jesu omǎnō janeupewarà mō, janeaiwererà repykarà mō. Janeupewarà mō kōrījō tề rōwǎ omǎnō. Pirujề vvy pewarà kō pewarà mō teve. [Ajawyi janeporijauesaoka Uu pề remề, “hoō” e'i Wa'yry pề. “Awyjepa” e'itǎ teve janeaiwererà pề ǎmề.]

³Janejare'e ayvu rupi katu jaiko remề, “Aje ywete, akuwa Janejare'e”, ja'età janepy'a pupe. ⁴Uve mirà kō mō, “Janejare'e akuwa”, e'i teywete mǎ'ě. Ajamǎ'ě ijayvu rupi noikoi. Ajawyi iwarite aepe e'i remề. Naikoi Janejare'e ayvu aje mǎ'ě ipy'a pupe. ⁵Ava mō Janejare'e ayvu rupi katu ekoi remề, aje ywete wauvay Janejare'e mǎ'ě tề a'e.

^b 1.2 Juw. 1.14; J.Jim. 1.18

Kee jakuwa Janejare'e revejẽ jaiko remẽ: ⁶Ava mō, “Janejare'e revejẽ aiko”, e'i remẽ, Jesu rekoa rupi toiko katu iko ãmẽ. [A'evō jaiko remẽ, jakuwapa Janejare'e revejẽ jaiko mã'ẽ.]

“Jesu ayvu rupi katu tijaiko ipi”, e'i mã'ẽ

⁷Eremiau kō, Janejare'e ayvu rupi manyvo tijaiko e'i maekwerà amome'u pejẽ ekareta rupi ajupa. “[Pe'ĩpyte rōmō tapeiko.] Tapejiauvay ojeeve peiko”, e'i maekwerà. Age'ewarà rōwā aepo jaa. [Karamoe remeve Jesu aepo e'ipa janeupe.] Aekwerà rupi katu tẽ ojenu pejẽ, Jesu rẽ pejirovija ypy remẽ. ⁸Ajamã'ẽ [ãwitō Jesu ayvu age'ewarà e'i aepo pẽ, a'evō ve] age'ewarà teve eremikusiwarerà rupi jajiauvay ky'y. Nojikuwai janerauvay e'eay mijã. Janeaiwererà rupi tẽ jaiko ipi mijã. Jesu janerauvay rewarà mō tẽ ojikuwa jane ky'y. Pejẽ ve poroauvay Jesu kasia rupi remẽ, ojikuwa tary ve pejẽ ãmẽ ipi. Nojikuwai mijã. Janejare'e rekoa nojikuwa ywe'e'i ve mijã. Janejare'e reko e'ãma kōrijō tẽ ojikuwa mijã. Age'e Janejare'e rekoa ojikuwapa ypy iko janeupe ky'y. Ajawyi age'ewarà eu tẽ aepo jaa pẽ ky'y. Āwitō arakatu ojisa katu, āwīvo ve Janejare'e rekoa ojikuwa katu jane ky'y.

⁹Ava mō, “Janejare'e rekoa rupi aiko ipi”, e'i epe remẽ. Ajamã'ẽ Jesu koty rewarà kō mō rẽ ojikō'ō jẽ tesō iko remẽ, ovote ojimoripe. Janejare'e rekoa rupi rōwā ekoi apijarà. ¹⁰Jajiauvay remẽ tẽ Janejare'e rekoa rupi katu jaiko ipi. Nijajavyi Janejare'e rupi tekoua a'evō jaiko remẽ. ¹¹Na'evoi ojikō'ō jẽ opyriwarà kō rẽ mã'ẽ. A'evō remẽ, Janejare'e reko e'ãma rupi tẽ ekoi. Āwitō pātōnusu rupi wata iko mã'ẽ nokuwai maty ootà mã'ẽ, āwīvo 'ejẽ Janejare'e reko e'ãma rupi ekoi mã'ẽ.

¹²Ja'yrerà kō pẽ kee a'e.

Janejare'e “awyjepa” e'ipa peaiwererà pẽ ky'y,

Kiristu omānō peupewarà mō rewarà mō.

Ajawyi aã kareta akusiwa pejẽ ajupa.

¹³Miratuwerà kō pẽ kee a'e teve.

Vvy jinō e'ãve ekoi teāmã mã'ẽ pekuwa.

Ajawyi aã kareta akusiwa pejẽ ajupa.

Kōnomiokyry kō pẽ kee a'e, kōjāmukukyrerà pẽ teve.

Nivoi mõe kō rōvijã 'arà kty tẽ peiko Jesu mǎnōa rupi.

Ajawyi aã kareta akusiwa peupe ajupa.

¹⁴Ja'yrerà kō pẽ teve kee a'e.

Janejare'e pekuwapa, Jesu ruu.

Ajawyi aã kareta akusiwa pejẽ ajupa.

Miratuwerà kō pẽ kee a'e teve.

Vvy jinō e'ãve ekoi teāmã mã'ẽ pekuwa.

Ajawyi aã kareta akusiwa pejê ajupa.
 Kõnomõokyry kõ pè, kee a'e teve. Kõjãmukukyrerà kõ pè teve.
 Pekasiay ipi.
 Janejare'e ayvu rè pejipy'amogeta ipi.
 A'e ayvu rupi peiko ipi.
 Nivoi mõe kõ rövijã 'arà kytty peiko ky'y.
 Ajawyi aã kareta akusiwa pejê ajupa.

“Nivoi tekoua rè ikõ tapejitupi e'ã nẽ”, e'i mõe

¹⁵ [Age'e pirujẽ a'etã pejê ky'y. Uve mörijõ tekoua. Kejõ. Janejare'e rupi tekoua. ãmõ, nivoi mõe rupi tekoua. Mokepejõ.] Ajawyi, “Janejare'e rè noja'ai mõe kõ rekoa rupi kuwasi aiko!” tapejẽ e'ã ikenẽ. Tapejitupi e'ã ikõ ãwĩ rapijarã rekoa rè nẽ. Ojitupi ekoa kõ rè mõe noai Papa yvapewarã ipi. ¹⁶ Nivoi mõe kõ rekoa rupi jipy'amogetaa remẽ, kee mõe. “Emy'arã rômõ kuwasi!” eu remẽ. “Emoma'e rômõ kuwasi!” eu remẽ teve. “Emoe'e kuwasi kupa!” eu teve remẽ. Aepe eu remẽ, Janeruwasu rekoa rupi katu rōwã jaiko ipi. Nivoi mõe kõ rekoa rupi tẽ jaiko ãmẽ. ¹⁷ Opatã mõe rã pè tẽ aepe eu ipi. Temimotarã kõ opatã mõe kõ tẽ. Janejare'e remimota rupi ekoi mõe ãmẽ nopa'ãi. Oiko karuarutã ipyri.

“Jesu Kiristu ãpã uutã”, e'i mõe

¹⁸ Eãkarãgwerã kõ, ke'ĩ yvy opatã. Kiristu ãpã kõ uutã. Poromoripearã rômõ uutã kupa. Aepe jaa ojenupa pejẽ. Ovãema iteetejẽ Kiristu ãpã kõ ajamã'ẽ. Ajawyi jakuwa ke'ĩ yvy opatã mõe. ¹⁹ ãwĩ kõ ojipe'a janepytery pe wyi. Jesu koty rewarã kõ pytery pe wyi ojipe'a kupa. Janevo rōwã ajamã'ẽ kupa. Jesu koty reware'e kõ rōwã kupa. A'e kõ aje ywete sō Jesu koty rewarã kõ rômõ ekoi kupa remẽ, opyta kuwa janereve Jesu moe'e kupa mijã. Na'evoi kupa ajamã'ẽ. A'evõ ojikuwa ojirovija rã'ãga ee mõe kõ rômõ kupa.

²⁰ Ajamã'ẽ Janejare'e 'Ãg uupa oike pepy'a pupe, Kiristu omuupa okoty rewarã kõ pè mõe. A'e pemotekokuwaarã rômõ uu, aje ywete mõe tapekuwa. ²¹ Ajawyi kee na'ei peupewarã mõi ipi: “Nokuwai aje mõe kupa rewarã mõi takusiwa ijupe kõ imotekokuwaa kõ rômõ”, na'ei. Kee a'e kõrijõ tẽ: “Okuwapa iko aje ywete mõe kupa”, a'e kõrijõ tẽ ipi. “Okuwa teve aje ywete mõe rupiwarã naiko'ãi waria ipi. Ajawyi takusiwa ijupe kõ imokasi kõ”, a'e kõrijõ tẽ.

²² Iwari mõe kõ kee e'i tite: “Janejare'e Remimuurerã rōwã Jesu. ãmõ, Janerövijã ywete rômõ rōwã”, e'i tite. Kiristu ãpã kõ tẽ aepe e'i mõe kõ. Ava mõi Janejare'e Ra'yry noerovijai remẽ, Tuu noerovijai teve jaa tẽ aepe'i. ²³ Ava mõi, “Janejare'e Ra'yry rōwã Jesu”, e'i sō remẽ, eevẽjẽ rōwã Tuu ekoi ipi. “Janejare'e ra'yre'e tẽ Jesu”, e'i mõe reve tẽ Tuu ekoi ipi.

²⁴ Ajawyi kee a'e pejẽ. Tapeja'a jẽ ikõ Jesu rekoa rè peiko ipi nẽ. Jesu rè pejirovija ypy remẽ, peenu maekwerã rè. Peja'a jẽ ee peiko remẽ, Janejare'e

Ra'yry revejẽ peikotà ãmẽ. Tuu revejẽ teve peikotà ãmẽ ipi. ²⁵“A'evõ peiko remẽ, Janejare'e pyri peiko karuarutà ky'y”, e'ipa Jesu jane. “Poromoigooka karuarutà Papa pyri”, e'ipa. Aepo e'i maekwerà rupi katu a'evotà ãmẽ.

²⁶Poromotekokuwa aã kareta rupi ajupa, pemoripe tarepe mãe kô rẽ. A'e kô opota ipe pemomoi Janejare'e wyl. Ajawyi tapeenu ywe'e tite e'ã ikô a'e kô ayvu nẽ. ²⁷[“Temotekokuwa Janejare'e ayvu rẽ kupa”, tapejẽ ywe'e tite e'ã.] Jesu Kiristu omuupa o'Ãg toike pepy'a pupe, pemotekokuwa mãẽ rômõ. Pirujẽ Janejare'e ayvu rẽ pemotekokuwa ipi. Aje ywete mãẽ kôrijõ tẽ omome'u ipi. Iwari mãẽ rõwã. Ajawyi kee a'e pejẽ. Pemotekokuwa mãẽ tẽ i'Ãg. Ajawyi pemotekokuwa ee mãẽ rupi ikô tapeiko nẽ, a'e. Jesu Kiristu revejẽ tapeiko ipi, a'e teve pejẽ.

²⁸Kãramõ Jesu Kiristu ojisaoka tarà mijẽ ike uu yvy pẽ remẽ. Jesu revejẽ jaiko remẽ, ekoa rupi tijaiko ipi. ãmẽ tẽ Kiristu ovãe remẽ, nijakyje'ãi iwyi. Nijajimosioka'ãi teve ovake. Janeroryvay kôrijõtã tẽ ovake, nijaity'ãi ekoa ipi rewarà mõ. A'evõ tapeiko awi, eãkarãgwerà kô. ²⁹Ivo katuay mãẽ tẽ Kiristu. Ajawyi ivo katua rupi ekoi mãe kô upi ve opoera mãẽ rômõ tẽ ekoi ky'y. Pekuwapa a'evõa.

“Janejare'e eãkarãgwerà kô tẽ jane”, e'i mãẽ

3 ¹Janejare'e janerauvay wete ipi. Janerauvay teãmã janerereko. Ajawyi “eãkarãgwerà” e'i janeupe ipi. Aje ywete Janejare'e eãkarã tẽ jane. Janereinõ wãkarãgwerà rômõ. Ajamãẽ nojirovijai Janejare'e rẽ mãe kô nijanekuwai Janejare'e eãkarãgwerà tẽ jane jaiko mãẽ. Nokuwai Janejare'e kupa, ajawyi. ²Eremiau kô, age'eve tesõ ijãkarã kô rômõ jaikopa jaiko. Nijakuwaive manyvotã janerekoa rã. Ajamãẽ kee sikuwapa. Jesu uu mijẽ ojisaoka remẽ tẽ katu jamãẽ gatutã ee ky'y. Ivo jẽ jaikotã ãmẽ. A'evõa sikuwapa. ³Jesu vãea 'arã jaãrõ remẽ, jajireko katutã ivo e'ãa wyi ãmẽ. “Ãwitõ nuvei Jesu rẽ ivo e'ãa, tãwĩvo jaiko”, ja'etã.

⁴Nivoi sõ jaiko ipi remẽ, jajavytã Janejare'e rekoa ipi. Ijavyukasia sijavytã teve. A'evõa pẽ nivoi mãẽ eu.

⁵Pekuwa Jesu uu janeaiwererã reityoka janewyi. Pekuwa teve nuvei 'eteay ijaiwererã ee. Nojavyi 'eteay teve Janejare'e rekoa. ⁶Eeejẽ jaiko remẽ, nijamoane'e'ãi janeaiwererã ereko ipi. Ojimoane'e jẽ ee mãẽ, nokuwai Jesu mãẽ tẽ a'e. Nomã'ei ee mãẽ tẽ.

⁷Ajawyi kee a'e pejẽ, eãkarãgwerà kô. Tapejimoripeoka e'ã ikô nẽ. Ivoa rupi ekoi mãẽ ivo katu ekoi ipi. Ãwitõ Jesu Kiristu ivo katu ekoi, ãwĩvo. ⁸Ojimoane'e jẽ ivo e'ãa rupi ekoi mãẽ ajãgai rõvijã rekoa rupi tẽ ekoi ipi. Yvy jinõ ypy remeve ajãgai rõvijã nivoi ekoi mãẽ teãmã. Aekwerã ve ekoi age'e remẽ. Ajawyi Janejare'e Ra'yry uu ike yvy pẽ remẽ, ajãgai rõvijã manyvo poroereko mãẽ omomatã jane wyi ky'y.

⁹Janejare'e eãkarã kô ekoa rupi katu tẽ ekoi ipi. Nojimoane'e'ãi nivoi tekoua rẽ kupa ipi, Janejare'e 'Ag ipy'a kô pupe ekoi rewarà mõ. Ivo e'ãa

rupi noikoi kupa, Janejare'e âkarã kô tẽ rewarà mō. ¹⁰ A'evō Janejare'e âkarã kô ojikuwa ipi. Ajãgai rōvijã remĩgwai kô teve ojikuwa. Ivo e'ãa rupi kōrijō tẽ ekoi kupa ipi. Jesu koty rewarà kô noai kupa ipi. Janejare'e âkarã rōwã a'evō ekoi mae kô ãmẽ. Ajãgai rōvijã remĩgwai kô tẽ a'evō ekoi mae kô.

“Tijajiauvay ojeeve jaiko”, e'i mǎẽ

¹¹ Pejirovija ypy Jesu rẽ remẽ, peenupa manyvo tijaiko. “Pejiauvay ikō peiko ipi nẽ”, e'i mǎẽ.^c ¹² Tãmō Atão ra'yry Kãi reruparà mō tijaiko e'ã ky'y. Nivoi mǎẽ rōvijã rekoa rupi ekoi mǎẽ tẽ itōkō Kãi. Noai omōmirĩ mǎẽ tẽ a'e. Ojikō'ō ee wyi ojuka omōmirĩ. Ivo katu imōmirĩ ekoi wyi ojuka.^d

¹³ Ajawyi kee a'e pejẽ, eretārãgwerà kô. Noerovijai Janejare'e mae kô ojikō'ō pene remẽ, “Manyvo rewarà mō pōkō ojikō'õtã ere?” tapejẽ e'ã. Ekōa teãmã kupa.^e

¹⁴ Na'evōi jane ãmẽ. Jesu koty rewarà kô siauvay ipi. Jypy remẽ janereko ai rupi kōrijō tẽ jaiko remẽ, jane'ãg omãnō mǎẽ vo 'ejẽ Janejare'e kyty jaiko mijã. Ajaire Jesu rupi jane'ãg uve mijẽ. Ajawyi janereko pyau nopa'ãi mǎẽ rōmō tẽ jaiko ky'y. A'evō sikuwa jajiauvay remẽ. Nijajiaui sō remẽ omãnō mǎẽ vo 'ejõtã jaiko.^f ¹⁵ Ava mō sō Jesu koty rewarà mō rẽ ojikō'ō remẽ, “Mirã jukaarerã tẽ ãwĩ”, e'i Janejare'e ijupewarà mō. “Ojipy'amogeta ai rupi mirã ojuka”, e'i. Pekuwa apijarã noiko karuaru'ãi ipyri.^g ¹⁶ Jesu Kiristu janerauvay wyi janeupewarà mō tẽ ekoi jẽ iko. Ajaate omãnō janeupewarà mō. ãwĩvo kuwa ve janevoarã kô sireko. Jaauvay kô. Ijupewarà kô mō tẽ jaiko. Jaauvay karuaru kô ajaate jamãnō pe'ĩ. ¹⁷ Ma'e. ãmō, imoma'e ywete ipe mǎẽ sō omã'ẽ iporijau mǎẽ rẽ remẽ, toporijauesa. Noporijauesai sō remẽ, manyvo noiko'ãi Janejare'e ayvu rupi oiko rōmō! A'evō mǎẽ wau rã'ãga tẽ Janejare'e. Oporegeta rupi tẽ wau rã'ãga ipi. ¹⁸ ãwĩvo rōwã jaiko, eãkarã kô. Janeporegetaa rupi kōrijō tẽ rōwã jaau ipi. Aje ywete Janejare'e tijaau ipi. ãmō, jane kô ve aje ywete tijaau iporijauesa kô ipi.

“Nijajinōs'ĩ'ãi Janejare'e rovake”, e'i mǎẽ

¹⁹ A'evō poroporijauesa mǎẽ rupi jaiko remẽ, jakuwa aje ywete mǎẽ rupiwarã tẽ jane. Nijajinōs'ĩ'ãi Janejare'e rovake ãmẽ. Janemopirivypy katutã japoregeta ijupe remẽ. ²⁰ Nivoi jaiko remẽ, janepy'a pewarã nivoi mǎẽ omo'y maevo sō tite janere ipi. “Nivoi neiko!” e'i janeupe, janepy'a pupe. Kee ja'e ãmẽ: “Janejare'e okuwa teãmã epy'a pewarã. A'e rovake ajimome'utã, teporijauesa. A'e ywesō ikasi epy'a mopirivypy katua

^c 3.11 Juw. 13.31-35 ^d 3.12 Jĩnō. 4.8 ^e 3.13 Juw. 15.18-19 ^f 3.14 Juw. 5.24
^g 3.15 Mat. 5.21-22

rè”, tija'e ijupe. ²¹ Ajawyi kee a'e pejê, eremiau kô. Nijajipy'amogetai janeaiwererã mō rè jajimopirai remê, nijajinôsi'ãi Janejare'e rovake. Janepy'akasità japoregeta ijupe âmê. ²² Pirujê japoranu ijupe mǎê ome'ê jane ipi, ijayvu rupi jaiko remê, emimota rupi jaiko rewarã mō.

²³ Kee e'i janeupe Janejare'e manyvo tijaiko: “Era'yry Jesu Kiristu rè ikô tapejirovija ipi nê”, e'i. Kee e'i teve: “Pejiauvaya ikô ojee peiko nê”, e'i teve. Āwitô Jesu aepo e'i ike yvy pè ekoi remê, āwīvo ve Tuu e'i jane. ²⁴ Janejare'e rekoa rupi jaiko remê, eevejê jaiko ipi. A'evo ve Janejare'e janerevejê ekoi ipi. O'Āg omurokapa inô janepy'a pupe. Ajawyi jakuwa janerevejê ekoi mǎê, i'Āg tē aepo omojikuwaoka janeupe rewarã mō.

Poromoripe mǎe kô mojikuwapa

4 ¹ Tapeenu katu ikô eayvu nê, eremiau kô. Uve mirã kô, “Janejare'e 'Āg tē emo'eoka”, e'i teywete owari rōmō mǎe kô. Ijatyray āwī rapijarerã kô mirã kô pyterã rupi ekoi ipi. Janejare'e ayvu mojenuarã rǎ'āga kô tē āwī rapijarerã kô. Ajawyi “aje” tapejê e'ā aepo e'i mǎe kô pè ipi. Tapeā'ā rǎ'ī esa. Kee tapejê rǎ'ī ikuwa: “Janejare'e ayvu rupi tē pōkō aepo e'i mijã? Ājāg ayvu rupi tē pōkō?” tapejê ikuwa esa. ² Tapejapyaka katu rǎ'ī ikô jane kô ayvu rè ikuwa ipi nê. Janejare'e 'Āg tē omo'eoka mǎê kee e'itã: “Janejare'e Remimuurerã tē Jesu Kiristu. Ojimojane uu jane kô pytery pè Janerōvijã ywete rōmō”, e'itã. ³ Ajamǎê Janejare'e 'Āg nomo'eokari mǎê kee e'i: “Nojimojanei Jesu. Ojimojane maevo sō tite janepytery pè”, e'i mǎê. Kiristu āpā tē aepo omo'eoka kô. A'e vāea rǎ ojenupa jypy remeve pejê. A'e jane kô pytery pè ekoipa ky'y. [A'e tē poromoripe poroereko ky'y.]

⁴ Janejare'e pewarã tē itōkō pejê, eākarāgwerã kô. Pepy'a pupe i'Āg ekoi. Ajawyi poromo'e rǎ'āga mǎe kô opota ipe pemoripe remê, Janejare'e 'Āg napemoripeoka'āi ijupe kô. I'arã kô gyty peiko, Janejare'e 'Āg kasia rupi. A'e ywesō ikasiay ājāgai rōvijã wyi. ⁵ A'e poromo'e rǎ'āga mǎe kô wekoa rupi tē oporegeta otekokuwa e'ā rōmō ipi. Ajawyi noerovijai Janejare'e mǎe kô tē wenu katu ijayvu kô ipi, ojevoarã tē kupa rewarã mō. ⁶ Jane âmê Janejare'e koty rewarã kô rōmō jaiko. Ijayvu rupi katu japoregeta ipi. Ajawyi Janejare'e okuwa mǎe kô tē wenu janeayvu ipi. Janejare'e noerovijai mǎe kô âmê nojapyaka tari janeayvu rè jamome'u remê ipi. A'evoa rupi jakuwa Janejare'e 'Āg rupi oporegeta mǎe kô, aje ywete mǎê rupi oporegeta mǎe kô ipi. Āwīvo ve jakuwa teve ava mō oporegeta janemoripe remê ipi.

“Poroauvaya jarã tē Janejare'e”, e'i mǎê

⁷ Tapeenu katu ikô eayvu nê, eremiau kô. Kee a'e pejê. Tapejiauvay ojee peiko. Janejare'e tē oinô jiaupa janeupe. Ajawyi tǎwīvo peiko, a'e tē jiauvaya oinô ypy rewarã mō. A'evo jaiko teāmā, Janejare'e ākarã kô

rômõ jaiko remẽ. Janejare'e sikuwa mõe kõi tẽ janeãmẽ. ⁸Noporoau mõe kõi nokuwai Janejare'e ipi. Poroauvay mõe tẽ Janejare'e. A'e ywesõ poroauvay ipi. ⁹Kee Janejare'e omojikuwa janerauvaya janeupe. Wa'yry wyjaveay mõe omuroka ike yvy pẽ janepytery pẽ janerereko katuarã rômõ, ãwisõ janereko pyau nopa'ãi janewyi mõe rupi tẽ tijaiko ky'y. ¹⁰Jane tẽ siauvay rewarã mõi rõwã Wa'yry omuu. Aje a'e tẽ janerauvay rewarã mõi tẽ omuu, tomãnõ janeupewarã mõi, janeaiwererã repykarã mõi. [Nisikuwaive Janejare'e remeve a'evõ ekoi.]

¹¹Ajawyi kee a'e pejẽ, eremiau kõi. ãwitõ janerauvay Janejare'e, tãwĩvo ve tijajiauvay ojee jaiko. ¹²Nomã'ëtyti ajamã'ẽ Janejare'e rẽ ipi. Ajamã'ẽ jiaiauvay ojee jaiko remẽ, janepy'a pupe ekoi ipi. ãwĩ vo tẽ ojikuwa jiauvaya janeupe ipi remẽ.

¹³Jakuwa Janejare'e revejẽ jaiko. Jakuwa teve janerevejẽ ekoi. O'Ãg omuu janepy'a pupe rewarã mõi tẽ aepo jakuwa. ¹⁴Ore yveve oromã'ẽ ee rewarã mõi oromojenu eewarã ipi. "Tuu Wa'yry omuu tomãnõ rã'ĩ pirujẽ jane kõi aiwererã repykarã mõi", oro'e imojenu ipi. ¹⁵Ajawyi ava mõi, "Janejare'e Ra'yry tẽ Jesu", e'i remẽ, Janejare'e eeve ekoi ipi. ãmõ, Janejare'e reve ekoi ipi. ¹⁶Jakuwa janerauvaya. "Eraupipõ Janejare'e mijã?" nija'ei ãmẽ ijupe. "Aje ywete erauvay", ja'e kõi rĩjõ tẽ.

Poroauvay mõe tẽ Janejare'e. Ajawyi ava mõi jiauvaya rupi ekoi remẽ, Janejare'e revejẽ ãmẽ ekoi. Ivo ve Janejare'e, eevejẽ teve ekoi. [Jiauvaya rupi ojikuwa.] ¹⁷Janejare'e poroauvayoka ojee ipi. ãwitõ Jesu poroauvay, ãwĩvo ve jane. Ajawyi kãramõ Jesu uu mijẽ ivo mõe kõi moe'yi nivõi mõe kõi wyi remẽ, nijajimonyi'ãi ovake, [poroauvay teãmã poroereko rewarã mõi]. ¹⁸Ava mõi jiauvaya rupi ekoi remẽ, nojimonyi Janejare'e rovake ipi. Moma'e rẽ nijajimonyi'ãi a'evõ jaiko remẽ. Noporoau ywe'ei mõe tẽ ojimonyi ipi. "Emomorijau 'atã tẽ maevo", e'i oupe rewarã mõi ojimonyi. Noporoau ywe'ei rewarã mõi opy'a pẽ aepo e'i.

¹⁹Janejare'e ypy janerauvay. Ajawyi tẽ jane ivo ve jajiauvay ojee jaiko. ²⁰Ava mõi, "Aauvay Janejare'e", e'i paire katu, ojikõ'õ jẽ opyriwarã Jesu koty rewarã mõi rẽ remẽ, iwaritã tẽ aepo e'i. Emã'ẽ. Ojisa ijupe mõe noauve ipi. Tysi tõi nomã'ëtyti ee mõe noau'ãi teve kupa! ²¹Kee e'ipa Jesu Kiristu janeupewarã mõi: "Ava mõi wauvay Janejare'e remẽ, ikoty rewarã kõi toauvay kõi ve ipi", e'ipa jane.

"Jesu janemokasi tijajirovija jẽ ee", e'i mõe

5 ¹Janejare'e Remimuurerã tẽ Jesu Janerõvijã ywete rômõ. Aja pẽ, "Õõ aje", ja'e remẽ, Janejare'e ãkarã e'e rômõ jaiko jane. Aje Janejare'e jaauvay remẽ, ijãkarã kõi ve jaauvay ipi. ²Janejare'e jaauvay remẽ, ijayvu rupi jaiko teãmã. ãmẽ jakuwa ijãkarãgwerã kõi ve jaauvay. ³Janejare'e wauvay mõe ijayvu rupi ekoi ipi, "Pejiauvay ikõ ojee peiko nẽ", e'i maekwerã rupi. Niwaypei ijayvu rupi tekoua janeupe,

[ijăkarăgwerà kô rômô jajiauway jaiko remê]. ⁴Ijăkarăgwerà kô rômô janekasi noerovija tari mae kô rê ipi, oityoka ipe Janejare'e rê jajirovija mǎ'ê janeupe kupa remê. Jesu rê jajirovija rewarà mō tè nikasi'ăi ăwī rapijarà kô janeupe ipi. ⁵Janevote rōwā janekasi noerovijai Janejare'e mae kô rê ipi. “Aje, Janejare'e Ra'yry tè Jesu”, ja'e remê tè janekasi. Ajawyi Janejare'e noerovijai mae kô noityokai sire'e Jesu rê jajirovija mǎ'ê janeupe.

Temikuwa Jesu Kiristu

⁶Jesu Kiristu uu ojimojane ojikuwa remê. Yy pè rǎ'ī ojimojāmoriōka Janejare'e remimota rupi, oposiko ypy remê. A'evo ekoi remê ojikuwa Janejare'e Ra'yry rômô. Ajaire omānō remê, ipirā pe wyi oē wyykwerà. Janejare'e Ra'yry rômô teve a'evo ekoi. ăwitō ojimojāmoriā rupi ojikuwa Janejare'e Ra'yry rômô, ăwīvo ve omānōa rupi ojimojikuwa teve. Janejare'e ăg tè omojikuwaoka Wa'yry rômô. A'e aje ywete mǎ'ê kōrijō tè omojikuwaoka ipi. ⁷Kee Jesu ojikuwa Janejare'e Ra'yry rômô. ⁸Iăg omojikuwaoka tojikuwa. ^h ămō, ojimojāmoriōkaa rupi teve ojikuwa. ⁱ ămō, omānōa rupi ojikuwa. ^j ăwī ăwī kô rupi Jesu ojikuwaoka Janejare'e Ra'yry rômô mǎ'ê. Moapy rômô tesō omojikuwaoka. ^k ⁹Janejare'e tè omojikuwaoka Wa'yry. Ajawyi “aje ywete” taoty ijupe ipi. “Iwarite” nija'ei jane kô remimojenuwerà pè ipi. “Aje ywete Janejare'e remimojenuwerà tè” ja'e kōrijōtā tè. Kee e'i itōkō Janejare'e remimojenuwerà: “Era'yre'e tè ăwī”, e'i. Ajawyi tijarovija ikō ămē ipi nē. ¹⁰Jajirovija Janejare'e Ra'yry rê remê, jakuwa aje ywete a'evoa ipi. Janepy'a pupe jakuwa, Janejare'e ăg tè omojikuwaoka janeupe rewarà mō. Ajamǎ'ê Janejare'e noerovijai mae kô, “Ănī. Janejare'e Ra'yry rōwā Jesu”, e'i kōrijō tè kupa ipi. “Iwarite Janejare'e e'i”, jaa tè aepo e'i mǎ'ê, a'e yveve “Era'yry tè Jesu”, e'ipa rewarà mō. ¹¹Kee jaa Janejare'e omojikuwaoka janeupe. Ta'yry rê jajirovija remê tè kuwa tekoua pyau ome'ê janeupe mǎerā upi tijaiko.

¹²Janejare'e Ra'yry rê jajirovija remê tè mǎerā tè eeve jaikotā jaiko. Nojirovijai ee mae kô ămē noiko'ăi ipyri.

Kareta moawyjepaa

¹³A'evoa akusiwa pejē, Janejare'e Ra'yry rê pejirovija mae kô rômô. Akusiwa pemokasia pè ajupa, tapekuwa Janejare'e pyryvo peiko karuarutā. ¹⁴Nijajinōsī'ăi Janejare'e rovake ipi. Moma'e mō jaokwai

^h 5.8 Janejare'e ăg pykau rômô owyjy uu Jesu apyte 'aryvo imojikuwaoka, ojimojāmoriōka remê. Mat. 4.16-17; Ruk. 3.21 ⁱ 5.8 Yva pe wyi itōkō Janejare'e, “Era'yre'e tè ăwī”, e'i a'evo remê. ^j 5.8 Jesu omānō remeve, Janejare'e vvy omotyty tesō. Omomioka kwaray imojikuwaoka. Ajawyi sota rōvijā, “Janejare'e Ra'yry tè sipō ăwī”, e'i Jesu pewarā mō omānō remê. ^k 5.8 Mat. 17.1-13; Mak. 9.2-13; Ruk. 9.28-36

ijupe remẽ, wenu jẽ ipi. Emimota rupi jaokwai remẽ, ome'êtà janeupe ipi. Janejare'e wenu'atà janeayvu. ¹⁵Sikuwapa teve Janejare'e wenu janeayvukwerà moma'e siokwai ijupe remẽ upi upi. Ajawyi sikuwa ve ome'êtà janeremikwaiwerà janeupe ipi.

¹⁶Ajawyi kee tapeiko. Pemã'ẽ sô Jesu koty rewarà mō rē nivoi ekoi remẽ, tapeporegeta Janejare'e pè ijupewarà mō ipi. “Eityoka ijaiwererà ijupe tojimokãjã e'ã newyi”, tapejẽ ijupe. Janejare'e wenu'atà aepe pejẽ remẽ. Ajamã'ẽ ava mō sô awyje ojimoãpã ywe'e tite Janejare'e rē remẽ, Janejare'e noenu'ãi japoranu ipe ijupewarà mō remẽ. Omoisyry amãtejẽtã owyi ãmẽ. Ovot ojimoai ãwĩvo remẽ. Nojivy'ãi Janejare'e kyty ãmẽ ky'y. A'evō mã'ẽ pewarà mō rōwã tapeporegeta ajamã'ẽ Janejare'e pè. ¹⁷Janejare'e rekoa jajavy remẽ, janeaiwererà jareko jẽ ãmẽ janereve ipi. Ajamã'ẽ nijajimoãpãi Janejare'e rē remẽ, Janejare'e oityoka jẽtã janeaiwererà janewyi janemoigo karuaru opyryvo janerereko ipi. ãmō, janeãgyo kōrijō janeaiwererà rē remẽ. [Ajawyi Janejare'e pè nojimoãpãi mãe kō pewarà mō tapeporegeta jẽ ijupe ijaiwererà toityypyypaoka iwyi kō ipi, a'e pejẽ.]

¹⁸Sikuwa Janejare'e ãkarãgwerà kō nojimoane'e'ãi ojimojaiwe iko ipi. Janejare'e Ra'yry wereko katu kō a'evō toiko e'ã kupa ipi. Ajawyi nivoi mã'ẽ rōvijã nikasi'ãi ãmẽ ee kō ky'y. Nomoane'e kō okai sire'e.

¹⁹Sikuwa Janejare'e ãkarãgwerà kō tẽ jane, Jesu rē jajirovija mãe kō rōmō. Na'evōi Jesu rē nojirovijai mãe kō. A'e kō nivoi mã'ẽ rōvijã po pè ekoi.

²⁰Kee aje ywete ipi. Janejare'e Ra'yry uu ike yvy pè janemotekokuwaarà rōmō. A'e Janejare'e omojikuwaoka janeupe. Ajawyi Janejare'e revejẽ jaiko ky'y. Ta'yry Jesu Kiristu revejẽ teve jaiko. Janejare'e ywete Jesu omuroka yvy pè tojimojane. Janemoigo karuarutã Janejare'e pyryvo mã'ẽ tẽ. A'evōa sikuwapa.

²¹[Janejare'e rōmō'ĩte jamoe'e ipi, eãkarã kō.] Ajawyi tapejireko katu ikō ijarã rã'ãga kō wyi nẽ, a'e pejẽ.

[Awyjepa eayvu amojenu ky'y, eãkarãgwerà kō.]

2 Juwão

Juwão okusiwa mijẽ maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Juwão tokusiwa mijẽ Jesu koty rewarà kō pè maekwerà. A'e kō atyry rōvijã mō tè Juwão. Wãivĩ Jesu koty rewarà mō pè okusiwa imono. Kee rewarà mō. Uve Janejare'e ayvu e'e rè rōwã poromo'e mǎe kō. A'e kō Jesu koty rewarà kō pytery pè sikaepo ekoi ipi. A'e kō pewarà mō kee e'i Juwão ikusiwa: “Tapejimoripeoka tite e'ã ikō ijupe kō ipi nē”, e'i. “Tapeity ywe'e tite e'ã ikō Janejare'e rekoa rupi peiko mǎẽ nē”, e'i Juwão ikusiwa imono ijupe kō (2Juw. 1.8).

Juwão ojikuwa ijupe kō

¹ [Ije, Juwão.] Jesu koty rewarà kō rōvijã^a rōmō tè ije. Ije tè aã kareta akusiwa ajupa neupe, Sa'i. Nememyry kō pè teve akusiwa ajupa. Kee a'e pejẽ. Aje ywete eremiau kō tè pejẽ. Ije rōmō'ĩte rōwã poroauvay ajamã'ẽ. Pirujẽ Janejare'e ayvu aje ywete e'i mǎẽ okuwa mǎe kō teve penau ipi. ²Aje ywete mǎ'ẽ Jesu rewarà janepy'a pewarà rewarà mō tè poroauvay. A'e rupi jaiko karuarutà rewarà mō poroauvay jaiko ipi.

³ Janeruwasu tijanerereko katu okatuaya rupi ipi. Ämō, Ta'yry Jesu Kiristu ve tijanerereko katu ipi. Tijaneporijauesa teve ipi. Tijanepy'amopiryvypy katu ipi, Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ẽ sikuwa mǎe kō rōmō. Jajiau jaiko mǎe kō rōmō jaiko, a'e pejẽ.

“Jajiau remẽ tè Janejare'e ayvu rupi katu jaiko”, e'i mǎ'ẽ

⁴ Akuwapa nememyry kō mō Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ẽ rupi katu ekoi. Janejare'e, “Kee ikō eiko nē”, e'i maekwerà rupi katu ekoi kupa. Eroryvay aepo jaa akuwapa remẽ. ⁵ Age'e kee a'e ene. Tijajiau katu ojee jaiko, a'e. Age'ewarà rōwã ve ajamã'ẽ eayvukwerà. Aepo ojenupa itōkō janeupe, jajirovija ypy ee remeve. Aepo a'e jẽ ajamã'ẽ. ⁶ Pejirovija ypy

^a 1.1 Karai kō *presbítero* e'i äwĩ rapijarà pè. ^b 1.5 Juw. 13.34; 15.12,17

remeve itôkô Janejare'e ayvukwerà, “Tijajiauvay ikô ojeeve jaiko nê”, e'i maekwerà ojenupa peupe. Aekwerà rupi katutà jaiko âmê. Jajiau remê tè pirujê Janejare'e ayvu rupi katu jaikotà.

⁷Kee a'e teve pejê. Uve ijatyray poromoripe mǎe kô ojimosãi yvy rupi okwa, “Jesu Kiristu owyry uu yva pe wyi ojimojane”, ne'i mǎe kô. “Ojimojane maevo sô tite tè”, e'i tègà mǎe kô. Poromoripe mǎe tè aepe e'i mǎe kô. Kiristu âpǎ kô tè âwĩ rapijarà. ⁸Oroposiko ywete itôkô pepytery pè Janejare'e rekoa rupi tapeiko. Ipyri peiko karuarutà mǎe tè itôkô oroposiko. Ajawyri tapejimoripeoka tite e'ǎ ikô ijupe kô nê, a'e pejê. Tapeity ywe'e tite e'ǎ ikô Janejare'e rekoa rupi peiko mǎe nê.

⁹Ava mō Kiristu ayvu rè poromo'e maekwerà rupi katu ekoi remê, eevejê Janejare'e ekoitǎ. Eevejê teve Ta'yry ekoitǎ. Nǎwĩvo'ǎi ijayvu rupi rōwǎ ekoi mǎe kô. A'e kô ojimoripeoka, “Kee e'i teve Janejare'e”, e'i wayvu pewarà mō kōrijō tè mǎe kô pè. Eeve kô rōwǎ Janejare'e ekoitǎ âmê. Kiristu ayvu rupi katu jaiko remê tè katu, Janejare'e janerevejê ekoi ipi. ¹⁰Ajawyri ava mō sô oo pekoty remê, ajamǎe Jesu ayvu rè rōwǎ pemo'e ipe remê: “Eike epyta epyri”, tapejê e'ǎ ikenê. Tapejimory e'ǎ ikô apijarà rè nê. ¹¹Aepo ja'e sô remê, jane tè jajimojaiwetà, eeve kô jê.

Kareta moawyjepaa

¹²Uve teipe eayvu rǎ amome'utǎ peupe mǎe mijǎ. Ajamǎe napotai age'eve kareta jikusiwarerǎ rupi a'e pejê. Ajaire aa ywete penesa remê tè amome'utǎ pejê. Âmê ywete ojipyri jajimogetatǎ.

¹³Nekypy'yry [Janejare'e remipyteporokwerǎ] memyry kô opota ojimory pene eremikusiwarerǎ rupi.

[Awyjepa eremikusiwarerǎ ky'y.]

3 Juwãõ

Juwãõ 3 rômõ tesõ okusiwa maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Ãg omotekokuwa Juwãõ tokusiwa mijẽ kwaima'e mõi pè maekwerà, Kaiju eu ijupe mã'ẽ pè maekwerà. Jesu koty rewarà kõi atyry rövijã mõi tẽ Kaiju. Juwãõ oryvay Kaiju rẽ, kee jaa ojenu ijupe rewaramõi: “Orerauvay Kaiju. Oja'a katu orere”, ejaa (3Juw. 1.6). Kee jaa okusiwa teve: “Tioterepi noenu tari oreayvu”, ejaa (3Juw. 1.9). ãmõ, “Pirujẽ Jesu koty rewarà kõi remimoe'e tẽ Temetiriu, aje mã'ẽ rupi tẽ ekoi ipi rewarà mõi”, ejaa (3Juw. 1.12). Aepo jaa Juwãõ okusiwa imono Kaiju pè.

¹Ejimorypa Kaiju, eremiau. Jesu koty rewarà kõi rövijã^a mõi tẽ ije. [Juwãõ. Ije tẽ aã kareta akusiwa ajupa, teremã'ẽ ee.]

²Ejimorypa eremiau, Janejare'e pè aporegeta neupewarà mõi remẽ, kee a'e ipi: “Ivo katu ikõi toiko nẽ. Owaray wete ikõi toiko nẽ”, a'e neupewarà mõi. Akuwa nepiryvypy katu neiko ipi.

³Janejimorypa kõi Jesu koty rewarà kõi mõi uu eresa remẽ, nerewarà omome'u ije kupa. “Aje ywete Jesu rekoa aje ywete mã'ẽ rupi katu ekoi ipi”, e'i neupewarà mõi kupa. Aje a'evo neiko ipi. Ajawyi eroryvay nere aepo renu. ⁴Eãkarãgwerà kõi pewarà mõi, “Jesu rekoa aje ywete mã'ẽ rupi katu ekoi kupa”, e'i mã'ẽ ojenu eupe remẽ ywesõ eroryvay ipi.

“Eroryvay neposikoa rẽ”, e'i mã'ẽ

⁵Ejimorypa katu, nepota katu Jesu koty rewarà kõi pãtavõ ipi, ãwisõ neremisa e'ã kõi teipe kupa mijã remẽ. Okwa nerena rupi Jesu ayvu mojenu kupa remẽ, nepãtavõ kõi jẽ ipi. ⁶A'e kõi ojivy ike rupi okwa kupa remẽ, nerewarà omome'u oreupe kupa ipi. Kee jaa nerewarà ojenu oreupe: “Orerauvay Kaiju. Oja'a katu orere”, e'i oreupe kupa. Orojimoaty

^a 1.1 Karai kõi *presbítero* e'i ãwĩ rapijarã pè.

ike Jesu koty rewarà kō rōmō remē aepo e'i imomewa oreupe kupa ipi. Ajawyi nerewarà akuwa. Ajare kee a'e nemokasia rōmō. Āwitō nejā'a katu ee kō okwa kupa remē ipi, āwīvo jē ereko kō Janejare'e morya rōmō, a'e ene. ⁷Wena pe wyi ojisyry Jesu rekoa mojenu kupa remē, ava nomoma'enōi imono kō ipi. Nopotai ojipātavōoka Jesu rē nojirovijai mǎe kō pē kupa. Ajawyi aepo a'e ene. ⁸Ajamā'ē jane sipātavō kōtā, Jesu koty rewarà kō tē jane rewarà mō. [Ma'e. Simomyta kōtā janepyri okwa kupa remē ipi. Ojisyrytā kupa remē, ja'umā'ē mō sime'ē ijupe kō toeraa iwa kupa ipi.] A'evō remē jane ve maevō sō tite sipātavō kōtā, Janejare'e ayvu aje ywete mǎē mojenu rē oo kupa remē. I'ete a'evō jaiko remē.

Tioterepi rewarà, Temetiriu rewarà teve

⁹Na'evoi Tioterepi ajamā'ē. Jypy remē itōkō kareta akusiwa penena pē Jesu koty rewarà kō pē remē, Tioterepi noenu tari oreayvu āmē. “Ije ywesō eayvukasi”, e'i tite kō oupewarà mō. Ajawyi noenu tari. ¹⁰Ajawyi aa penena kyty remē, eayvukasitā ijupe. Kee ekoi. Poromovyvyrai tē iko. Iwari wari teywete orekoty. A'evō kōrijō tē rōwā ekoi ajamā'ē. Kee ekoi teve. Jesu rekoa mojenuarà kō okwa remē, nomomyta kōi opyri ipi. Nomomytaokari teve tesō āmō kō pē. Ava mō omomyta Jesu koty rewarà kō remē, Tioterepi omoisyry jē tesō pepytery pe wyi ipi. A'e a'evō rē eayvukasitā ijupe.

¹¹Ajawyi kee a'e ene, ejimorypa, eremiau. Ivo katuay mǎē jē sikō terekuwa reiko nē, a'e ene. Nivoi mǎē tereā'ā e'ā ikenē, a'e ene. Ivo katu ekoi mǎe kō tē Janejare'e ākarā rōmō ekoi ipi. Nivoi mǎe kō nojimoryi Janejare'e rē ipi.

¹²[Age'e Jesu koty rewarà mō okwatā penena rupi, Temetiriu eu ijupe mǎē.] Pirujē Jesu koty rewarà kō remimoe'e tē Temetiriu, aje mǎē rupi tē ekoi ipi rewarà mō. Eremimoe'e teve. Nekuwa aje ywete aporegeta ipi. Ajawyi nekuwa eayvu rupi ivo katu mǎē tē Temetiriu. [Tereja'a okwa remē āmē ee.]

Kareta moawyjepaa

¹³Uve teipe eayvu rā amome'utā neupe mǎē mijā. Ajamā'ē napotai age'eve kareta jikusiwarerā rupi amome'u neupe mǎē. ¹⁴Apota aa neresā kuise'ē jē. Ajawyi jajesa remē tē eayvu e'e pē tē aporegetatā neupe, ije ywete.

¹⁵Janejare'e ikō tanepy'amopiryvypy katu nē. Āmō, janejimorypa kō ikewarà kō opota nere ojimory eremikusiwarerā rupi. Ije ve apota ajimory mokopewarā janejimorypa kō reve eremikusiwarerā rupi. Aepo ere ijupe kō, ijāvijō kō jē.

[Awyjepa aepo a'e kōrijō tē.]

Juta

Juta okusiwa maekwerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Äg omotekokuwa Juta tokusiwa pirujẽ Jesu koty rewarà kô pè maekwerà. Kee jaa okusiwa: “Tapejimomãatã jẽ ikô Jesu rè peiko poromoripe mãe kô rovake ipi nẽ. Iwaria mãe kô pè tapejimoripeoka e'ã”, ejaa okusiwa (Jut. 1.3). Juta kee e'i ikusiwa ayvu ikatuay wete mã'ẽ rè: “Tapejimokasiay ikô Jesu Kiristu rè pejirovija jẽ nẽ”, e'i. “Aje ywete ijayvu e'i ipi. Temirovija tè ijayvu...Kãramô Janerôvijã Jesu Kiristu janereraatã okoty, opyri tijaiko karuaru rômô ky'y. Janeporijauesa wyi tè a'evotã janerereko ãmẽ. A'evoa rã rè tapeja'a jẽ imoa'u pekupa”, e'i ikusiwa ijupe kô (Jut. 1.20-21).

1Ije Juta, Tiaku^a mômîrî. Jesu Kiristu remîgwai tè ije. Aã kareta akusiwa peupewarà mō ajupa. Janejare'e pepyteporo mãe kô rômô peiko. Penauvay Janejare'e penereko ipi. Jesu Kiristu oja'a katu pene ipi.

2Janejare'e ikô tapeporijauesa ipi nẽ. Tapepy'amopiryvypy katu ikô ipi nẽ. Tapejiauvay ikô ojipyri peiko remẽ nẽ. Age'e remẽ ywesô ta'evo peiko ky'y.

**“Tapejimoripeoka e'ã Janejare'e ayvu rè poromo'e rã'ãga
mãe kô pè”, e'i mã'ẽ
(2 Peturu 2.1-22)**

3Ejimorypa katu kô. Apota katuay kareta akusiwa peupe mijã. Janejare'e janerereko katu okoty rewarà kô rômô mã'ẽ rè akusiwatã pejẽ mijã. ãmô tè akusiwatã ky'y ajamã'ẽ. Age'e kee a'e pejẽ. Tapejimomãatã jẽ ikô Jesu rè peiko poromoripe mãe kô rovake nẽ, a'e pejẽ. Iwaria kô pè tapejimoripeoka e'ã, a'e pejẽ. 4Akuwapa Janejare'e nomomojyi mãe kô mō oikopa sikaepo pepytery pè iko. Ajimonyi aepo aenu remẽ ajimopirai. A'e kô, “Pevoarã kô tè ore”, e'i epe peupe kupa ipi. Janevoarã kô rōwã

^a 1.1 Jesu mômîrî kô Juta Tiaku reve, Maria memyry kô rômô. A'e Tiaku, Jesu koty rewarà kô rōvijã rômô ekoï, Jerusarê taa pè. Emogeta Mat. 13.55; Mak. 6.3; J.K.R. 15.13; Kar. 1.19

apijarerà ajamã'ê. Janejare'e ayvu rupi katu rōwã ekoi kupa ipi. Ijayvu omotee kupa ipi. Kee e'i tite kupa: "Janejare'e poroereko katu okatuaya rupi ipi. Ajawyi nivoi jaiko remê, nimanynvoi. Janerau jê ipi. Ajawyi a'evô jaiko ipe remê, nijanemomoriâu'ãi", e'i ywe'e tite kupa ipi. Ajawyi ojimoane'e jê waiwererà rupi iko kupa ipi. "Erōvijã" ne'i teve Jesu Kiristu pè kupa, ãwisō a'e rōmō'ite Janerōvijã ywete rōmō ekoi remê. Ajawyi Janejare'e omomoriâu'ta apijarerà.

⁵ Pekuwapa Janejare'e omomoriâu nivoi mǎe kō ipi. Poromoja'aoka jê'ta a'evôa rê [eremikusiwarerà rupi] ajamã'ê, karamoe remêwarà rê tapeja'a ipi. Janerōvijã ywete itōkō wereko katu ipe Isaeu kō karamoe remê mijã, Ejitu yvy pè ojimomoriâu kupa remê.^b Tōvijã ai kō po pe wyi itōkō wekyioka kō ipe erōjivy. Ajamã'ê a'evô paire ijatyry kō noenui ijayvu ky'y. "Aje" ne'i ijayvu pè kupa. Ajawyi itōkō Janejare'e omomoriâu noerovija tari mǎe kō imoma kō ky'y. [Aekwerà rê tapeja'a jê, a'e pejê.]

⁶ ãwīvo ve karamoe remê itōkō Janejare'e remīgwai yvapewarà kō mō ojimoãpã ywe'e tite Janejare'e rê. A'e kō werovija katu oōvijã mijã. Ajaire noerovijai ywe'e tite kupa ky'y. "Jane, janeayvukasi teãmã", e'i ywe'e tite ojiupe kupa. Wena oity ywe'e tite ãmê kupa ky'y. Ajawyi Janejare'e omonooka kō pātōnusu pupe toiko kupa. A'e tena vaiwerà pupe omopã'ãoka kō. A'e pè oiko puku jê iko kupa. Kāramō Janejare'e poromoe'yi remê, wemavo kōtã ity oo ky'y. [Aekwerà rê tapeja'a ja'a jê pejimotekokuwaa mō, a'e pejê.]

⁷ A'evô ve itōkō Sotoma taa wǎnà kō nivoi ekoi karamoe remê.^c Komora taa wǎnà kō teve nivoi ekoi. ãmō taa miti kō wǎnà kō ve, Sotoma taa pyri'ĩje'ê sa'u wǎnà kō ve. A'e a'e wǎnà kō pirujê nivoi 'ete ekoi kupa. Nojimoavai mǎe kō tē kupa ipi. Ojimomy'a my'a ojee kupa ipi. Poromosīoka jê tesō kupa, jamã'ê ee kō remê. Ajamã'ê a'e kō nojimosioka'ãi kupa, a'evô ekoi kupa remê. Ajawyi tesō itōkō Janejare'e tata wasu noe'ãi mǎ'ê oinōoka ena kō revejê tokaipa kupa. Ajawyi aekwerà rê tija'a jê jajimotekokuwa ipi, eruparà kō rōmō tijaiko e'ã.

⁸ A'evô 'evô maekwerà rê pepytery pewarà kō noja'ai ipi, nivoi mǎe kō rōmō. Ojimoane'e jê tesō waiwererà rê iko kupa. Nojimoavai tesō kupa. Kee e'i kupa: "Epouvaiawerà rupi akuwa nimanynvoi a'evô aiko remê", e'i ywe'e tite oupe kupa. Ojimokasi ywe'e tite teve Janejare'e rovake kupa ipi. Janejare'e remīgwai yvapewarà kō tē tesō werōarō kupa ipi. Wǎisō ekoi kupa.

⁹ Janejare'e remīgwai yvapewarà kō rōvijã Mikeu eu ijupe mǎ'ê ipe nomojaiwei ãjãgai rōvijã. Kōitokō karamoe remê tāmō Moisesi okājã

^b 1.5 Jisyry. 12.51; P.Moirō. 14.29-30 ^c 1.7 Karamoe remê Janejare'e omoma Sotoma wǎnà kō tata wasu pè jimo'yjê, ijaiwererà kō rewarà mō. Komora wǎnà kō teve a'evô wereko. Jinō. 19.1-24; Mat. 10.15; 11.24

remē, ājāgai rōvijā opota ipe tāmō Moisesi reāgwerà reraa oupe mijā. A'evoa rè ojiaiyuvaja vaja kupa. “Neupewarà rōwā āwī!” e'i kōrijō Mikeu ijupe. “Erōvijā ywete tē ikō taneaka nemomorijau nē”, e'i kōrijō ijupe. Nojimokasi ājāgai rōvijā mojaiwe ajamā'ē.^d 10 Aā kwaima'e kō āmē ojimokasi ywe'e tite kupa, pepytery pē ekoi mē kō. Wemikuwa e'ā rè oporegeta ai ywe'e tite kupa ipi. Oojai ywe'e tite kupa ipi. “Ije ywesō akuwa!” e'i tite kupa ipi. Tekokuwaa rupi rōwā ekoi ywe'e tite kupa ajamā'ē. Wemimotarà rupi teāmā kōrijō ekoi ywe'e tite kupa ipi. Āwitō mijarā wemimotarà rupi tepe'yte oo oo ipi, a'evo 'ejē ekoi kupa ipi. [Ajawyi ywesō Janejare'e omomorijau kōtā.]

¹¹ Mokoi ekoi kupa! Aje ywete Janejare'e omomorijau kō ywetetā kāramō. Karamoe remēwarā kō reruparā mō ekoi kupa. Ma'e. Kāi reruparā mō ekoi kupa.^e Āmō, Paraā reruparā mō teve ekoi kupa.^f Karakuri pyya rè ywesō oja'a mē tē Paraā. Ajawyi nivoi ekoi ipyyarā rōmō ky'y. Āmō, Kore reruparā mō teve ekoi kupa. Oōvijā rè ojimoāpā mē tē itōkō Kore.^g A'e a'e kō reruparā mō age'e remēwarā kō ekoi.

¹² Kee ekoi kupa pepytery pē. Pejimoaty pejimory pejimiwa remē, ojimoaty rā'āga peneve ojimiwa kupa.^h Pemoākwa'ā tē kupa. Oka'u kōrijō tē kupa ipi. Nosī kupa ipi, wekoa rè. Ajawyi ipojoy ai tē sikaepo pepytery pē iko kupa. Āwitō takuru pyy pewarā ipojoy sikaepo janeupe yarā jaraa remē, āwīvo ekoi kupa.

Āmō, āwitō weima kō rè noja'ai ipi mē kō kupa. Wee kōrijō tē oja'a katu kupa. Āwīvo ve Janejare'e ayvu rè poromo'e rā'āga mē kō ekoi.

Āmō, kee ekoi kupa. Āwitō yvytu aje ipe sō yva rātasī weru remē, “Āmānā okytā eremitā kō mory!” ja'e tite remē. Ajaire, soō, nokyi sikaepo āmānā! Okwapa 'a tē yva rātasī. Āwīvo poromo'e rā'āga mē kō. Teako'i tite ee kō. Nijanemotekokuwa'āi kupa.

Āmō, kee ekoi kupa. Yvyra ni'a'āi mē kō vo 'ejē kupa. Āwitō manyvo rā rōmō rōwā ni'ai mē, āwīvo ve ekoi kupa. Āwitō temitā japypo'o jimo'yjē remē, soō, omānō jimo'yjē. A'evo ekoi kupa.

¹³ Āmō, āwitō pāranā opipo pipoy remē, yy ryjuikwerā wenōe ity yy reme pē ipi. Isuky katu upa yy reme pē. Āwīvo ve poromo'e rā'āga mē kō waiwererā omojisaoka janeupe ipi.

Āmō, āwitō jaytata wata mē kō oo ojisyry syry okājā pātōmimi pē remē, āwīvo ve ekoi kupa. Ajawyi Janejare'e omokājā kōtā imono, pātōmimi e'ete vo mē pupe. A'e pē Janejare'e oinōma ena rā kō, awyje toiko kupa.

^d 1.9 Tan. 10.13,21; 12.1; J.Jim. 12.7; T.M. 34.6; Sak. 3.2 ^e 1.11 Janejare'e noerovijai maekwerā tē Kāi, omōmiri vo rōwā. Ajawyi ojimōarō omōmiri rè ijuka. Jinō. 4.3-8

^f 1.11 P.Moirō. 22.1-35 ^g 1.11 Tāmō Moisesi rè ojimoāpā. Āwisō Moisesi Janejare'e remipyteporokwerā tesō ipe mijā. Ajamā'ē a'e tē tesō ojimoāpā. P.Moirō. 16.1-35

^h 1.12 Jesu koty rewarā kō ojimoaty Janejare'e moe'ea rōmō remē, ojeeve ojimi'u kupa ipi. J.K.R. 2.46; 20.7; 1Kor. 11.20-22

¹⁴ A'evotà mǎe rǎ kō rewarà tāmō Atão jeapyrerà mō omojenu amātejē karamoe remē, Janejare'e kasia rupi. A'e tāmō Enoki eu ijupe mǎ'ē.ⁱ A'e omojenu amātejē. Atão 7 rōmō ojeapy apy remē pe'ī, Enoki ekoi. A'e tē omojenu amātejē nivoi mǎe rǎ kō momorijaua rǎ. Kee e'ī imojenu: “Ejapyaka rǎ'ī si! Janerōvijǎ ywete uutà okasia revejē! Emīgwai yvapewarà kō uutà upi. Aty wasu rōmō tesō emīgwai kō ekoi. Nijamoirō irōma kuwa'āi upi uutà mǎe kō. ¹⁵ Janerōvijǎ ywete uutà poromosā'āga. A'e nivoi mǎe kō pirujē wemavotà ity oo eko aiwererà kō rewarà mō. Janejare'e rē omovyvyrai ywe'e tite kupa rewarà mō a'evo wereko kōtǎ”, e'ī imojenu amātejē maekwerà.

¹⁶ A'evo ywete mijē poromo'e rǎ'āga mǎe kō, pepytery pē ekoi mǎe kō. A'e kō ojimōarō teāmā iko kupa. Janejare'e rē omovyvyrai ywe'e tite kupa ipi. Wemimota ai rupi ekoi ywe'e tite kupa ipi. Ojimoe'eoka rǎ'āga jane kō pē kupa ipi. “Aje ipō” e'ī tite jane kō āmē. Omoripe kō tē kupa. A'evo Janejare'e ayvu rē poromo'e rǎ'āga mǎe kō ekoi ipi. [Ajawyi tapejimoripeoka ywe'e tite e'ā apijarerà kō pē, a'e pejē.]

Poromotekokuwaa

¹⁷ Ajawyi kee a'e pejē, ejimorypa kō. [Poromo'e rǎ'āga mǎe kō rekoa rupi ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē, a'e pejē.] Janerōvijǎ Jesu Kiristu remimonokwerà kō e'ī maekwerà rē tapeja'a jē. ¹⁸ Kee e'ī pejē maekwerà rē tapeja'a jē: “Yvy opatà pyri'ī remē, ke'ī Jesu Kiristu ovāe mijē remē, uvetà mirà kō, Jesu Kiristu koty rewarà kō oojaità mǎe kō. Noerovijai mǎe kō tē a'e kō. Wemimota ai rupi ekoitǎ kupa”, e'ī amātejē pemotekokuwaa rōmō maekwerà.^j

Aepo jaa rē tapeja'a jē peiko ipi. ¹⁹ A'evo mǎe kō oike sikaepo Jesu koty rewarà kō pytery pē poromojimōarōoka tesō, āwisō tojimoe'y e'yi ojiwyi kupa. Ojevo jē rōwā omojipy'amogetaoka kōtǎ kupa ky'y. A'evo ekoi mǎe kō wemimota ai kō rē tē oja'a ipi. Upi ekoi kupa ipi. Janejare'e 'Āg rōwā omotekokuwa kō. Ovote ojimotekokuwa rǎ'āga kupa ky'y.

²⁰ Ajawyi kee a'e pejē, ejimorypa kō. Tapejimokasiay ikō Jesu Kiristu rē pejirovija jē nē. Aje ywete ijayvu mǎ'ē tē Jesu Kiristu ipi. Temirovija tē ijayvu. Ajawyi tapejirovija jē ee, a'e pejē. I'Āg ikō tapemotekokuwa okasia rupi peporegeta Janejare'e pē remē nē. ²¹ Janejare'e penauvay. A'e rē tapeja'a jē peiko ipi. Kāramō Janerōvijǎ Jesu Kiristu janereraatǎ okoty, opyri tijaiko karuaru ky'y. Janeporijauesa wyi tē a'evo janererekotǎ. A'evoa rǎ rē tapeja'a jē imoa'u peiko.

²² Jesu koty rewarà kō mō sō nojirovija ywe'ei sikaepo ee remē, tapeporijauesa kō jē āmē. Tapeau kō jē ipi. “Aje pōkō mijǎ?” e'ī sō kupa remē, tapeaka kō e'ā āmē. ²³ Tapemokasi kō ipijarī kō imomorijaua rǎ

ⁱ 1.14 Jinō. 5.18,21-24 ^j 1.18 2Pe. 3.3

wyi. Āwitō tata pè o'a mǎě japijarĩ kuise'ēay tokai e'ā, āwīvo ve nojirovija ywe'e'i ee mǎe kō tijareko katu kō.

Āmō kō nivoi ekoi mǎe kō ve tijaporijauesa jě, “Erory wyi tē agyvo ije”, e'i tite mǎe kō. Āwitō kamisa iky'a remē, manyvo nijareko'āi imoje'o iwyi mǎě vo sō tite eko aiwerà kō. A'evo kamisa jamomo imono. “Temoky'a e'ā!” ja'e imomo. Ijarà nijamomoi ajamǎě. Japorijauesa jě. Kamisa pyaukwerà jame'ē ijupe topypy. Āwīvo ve nivoi ekoi mǎě japorijauesa jě. Ajamǎě eko aiwerà jaityoka ijupe.

Kareta awyjepatà remēwarà

²⁴Ikasiay wete Janejare'e Janerōvijā ywete rōmō. Nojityoka'āi janeupe. Janereraatà okoty. Naikoi 'ete janeaiwererà janere mǎe kō rōmō janereraatà okoty. Āmē sōsi janeroryvaytā ipyri jaiko. Owa katu jaikotà āmē. Nijanemārā'āi ipyri ky'y. ²⁵Ajawyi a'evoa rā rē simoe'e amātejē jaiko! Jesu Kiristu rē jajirovija Janerōvijā ywete rōmō ipi. Ajawyi emīgwai kō rōmō simoe'età Janejare'e ipi. Kee ja'età:

Ene rōmō'ite Janejare'e rōmō neiko! Nuvei 'ete nevo mǎě! Ene rōmō'ite neiko!

Orerereko katuarà rōmō ene neiko!

Ene ywesō nekatuay wete orerōvijā wasu rōmō neiko!

Ene ywesō nekasiay wete oreupe neiko!

Ene ywesō neayvukasiay Jōvijā wasu rōmō neiko!

Āwitō yvy jinō e'āve temimoe'e rōmō neiko, āwīvo jě age'e remē neiko! ja'e imoe'e.

Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

[Awyjepa eremikusiwarerà ky'y.]

Jesu jimoikatuawerà

Jesu ojimoikatu Juwão pè Jõvijã wasu rômõ remẽwarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Juwão tokusiwa imono Jesu koty rewarà kō pè maekwerà. Patimu eu ypōōgwerà mō pè. A'e pè temimopā'āgwerà rômō Juwão tui remẽ, okusiwa kareta upa. Kee rewarà mō. A'evō remẽ Romã pewarà jōvijã wasu ijayvukasiay jane kō pè. "Ije tē kuwasi emoe'e pejarà rômō pekupa", e'i epe wayvukasiay rômō. "Nemoe'ei mǎe kō amomori jauokatà", e'i. Ajamã'ẽ aepe e'i epe remẽ, Jesu koty rewarà kō "erōvijã ywete" nel'ĩai ijupe kupa. Jesu pè kōrijō tē aepe e'i kupa. Ajawyi jōvijã wasu omopā'āoka kō. Ajamã'ẽ āmōgwerà okyje iwyi. Ajawyi e'i oupe kupa: "Kee aikotà jōvijã wasu tejuka e'ā. Ejurukwerà pègà tē amoe'e rā'āgatà. Ajamã'ẽ epy'a pè Jesu tē amoe'età", e'i kupa.

Iteetejē Juwão okusiwa, Jesu omojisaoka ijupe maekwerà. Wayvu 7 rômō okoty rewarà atyry kō pewarà omojikuwaoka ijupe tokusiwa (J.Jim. 2.1—3.22). Āmō, kāramōwarà rā omojikuwaoka amātejē teve, okoty rewarà kō ojimomori jauvaytā remẽwarà rā omoikatu tokusiwa. Āmō, Janejare'e Jōvijã wasu rômō ojikuwatā pirujē jane kō pè remẽwarà rā teve. Āmō, manyvo oōvajārā kō omomatā remẽwarà rā. Ājāgai rōvijã tē tesō omomatā, emīgwai kō revejē remẽwarà rā omojikuwaoka Juwão pè tokusiwa. "Pirujē amojisaoka neupe mǎ'ẽ ekusiwa imono eayvu renuarā kō pè imokasia kō rômō", e'i Jesu Juwão pè. A'e a'e kō okusiwa imono Jesu koty rewarà kō pè amē Juwão (J.Jim. 1.2).

Jesu ojimoikatu Juwão pè remẽwarà

1 ¹ Janejare'e omojikuwaoka amātejē Jesu Kiristu pè manyvotā kāramō vvy opa remẽwarà rā rewarà. "Emojikuwaoka neremīgwai kō pè tokuwa kupa", e'i Jesu pè. Ajawyi Jesu omojikuwaoka ije a'evōa rā. Wemīgwai yvapewarà omuu tomojikuwa ije. Kāramō manyvoa rā omojikuwa ije. Ije, Juwão, amã'ẽ ee. Kee mǎ'ẽ yvapewarà omojisaoka ije, vvy opatā remẽwarà rā. ² Amã'ẽ apouvai ee maekwerà amome'utā

kareta rupi ikusiwa. Ereminuwerà Janejare'e omojenu ije maekwerà teve akusiwatà, Jesu Kiristu omojikuwaoka ije maekwerà. Aje ywete temirovija tè ijayvukwerà. A'evotà ämë ekoi. ³Ikatuaytà ää eremikusiwarerà omogeta mäe kō pè. Orytà ee kupa. Ikatuay wete ve wenutà mäe kō pè, upi ekoi mäe kō pè teve. A'e kō sōsi oryvaytà. Ke'ĩ a'evotà ämë.

Juwão okusiwatà Jesu koty rewarà kō pè

⁴Ije, Juwão. Eremikusiwarerà tè ää kareta. Jesu koty rewarà kō pè akusiwa ajupa, Asia yvy wänà kō pè. ⁷ atyry mäe kō pè akusiwa ajupa.

Janejare'e ikō tapenereko katu okatuaya rupi nē, a'e pejë. Tapepy'amopiryvypy katu teve ikō ipi nē. Oiko karuaru teāmā mǎë tè Janejare'e. Age'e oiko jē iko. Karamoeve oikopa teāmā. Mäerā tè oiko jētà iko. A'e tè poropy'amopiryvypy katu ipi. Poroereko katu okatuaya rupi teve ipi. ⁷ O'Äg mäe kō revejë poroereko katu ipi.^a

⁵Jesu Kiristu teve poroereko katu ipi. Ojevo jē a'evō ekoi kupa. Janejare'e ayvu mojenuare'eay wete Kiristu, Ta'yry e'eay rōmō. A'e ypy Janejare'e omomoeraoka omānō maire mǎë. Jōvijā wasu teve Jesu. Pirujē jōvijāgwerà kō 'arà kytymarà rōmō tè ekoi.

Jesu janerauvay. Ojijukaoka tesō janeaiwererà repykarà mō, äwisō janeaiwererà tikasi e'ä janere ky'y. ⁶Pe'ipyte mǎë rōmō janereinō, Janejare'e remigwai kō rōmō. Janepyteporo Janejare'e pè oporegeta mäe kō rōmō tijaiko, Uu pè oporegeta mäe kō rōmō tijaiko, äwisō tijaporijauesaka jane kō ijupe. A'e rōmō'ite ikō tijamomojy imoe'e karuaru rōmō ipi nē. Ikasiaya rupi tijaiko karuaru jaiko. Ta'evō ikō nē.

⁷Wäisō! Jesu yva rātasī rupi tè uutà. Owyjy uu remē, pirujē jane kō omǎ'ētà ee. Ooso ijuka maekwerà kō ve omǎ'ētà ee. Oja'o tesōtā ee omājā ämë kupa. Pirujē mirà kō waite e'y e'yiwarà kō oja'otà ee omājā. Imānōawerà rè oja'otà kupa. Aje ywete a'evotà kupa.^b

⁸Kee e'i Janejare'e Jōvijā wasu rōmō:

– Pirujē moma'e aāparōma maekwerà tè ije. Pirujē amoawyjepatà mäe rā teve ije. Aiko karuaru teāmā mǎë tè ije. Age'e aiko jē aiko. Karamoeve aikopa teāmā. Mäerā tè aiko jētà aiko, ije ywesō ekasiay wete mǎë rōmō, e'i.^c

Jōvijā wasu rōmō Jesu ojimoikatu Juwão pè remēwarà

⁹Ije Juwão. Äwitō Jesu koty rewarà kō rōmō peiko, äwīvo ve ije aiko. Jane ojevo jē Jesu simoēoka jane'arà kty. Kee a'e pejë. Emomorijau ipe kupa remē, ajimomāatā jē aiko. Ämō kō oityoka ipe eupe remē tesō

^a 1.4 Jisyry. 3.14; J.Jim. 4.5 ^b 1.7 Tan. 7.13; Mat. 24.30; Sak. 12.10

^c 1.8 J.Jim. 21.6; 22.13

ajimomãatã jê aiko. Äwitõ ije naityi, äwĩvo ve pejê peiko. Janerõvijã ywete rè jajimomãatã jê jaiko ipi. Janejare'e ayvu Jesu rewarà amojenu jenu ereko ipi. Jesu wayvu, aje ywete mãẽ, omome'u ije maekwerà amojenu ereko ipi. Ajawyi emopã'ã kupa, Patimu ypõõgwerà pè. ¹⁰ A'e pè aju remê, Janejare'e pè aporegeta ajupa. IÄg emokasi moregeta yvapewarà taenu. Jimoava 'arà paire a'ëvo aiko. Ämê wayvo moregeta aenu, a'ëvo ve jimi'a puku jaopy mãẽ. Eapekwerà kytire wyi aenu moregeta. ¹¹ Kee e'i maevo sô tite ije:

– Age'e nemã'ëtà ee mãe kô ekusiwa. A'e neremikusiwarerà emonooka ajaire Jesu koty rewarà kô atyry pè. Kejõ taa wãnä kô pè emonooka: Epesu. Simina. Pekamõ. Tiatira. Saati. Piraneupia. Rautiseja. Mokopejõ taa wãnä kô pè emonooka neremikusiwarerà tomogeta kupa, e'i ije.

¹² Aepo jaa aenu remeve, ajirova amãjã ee. “Ava sipõ oporegeta ije upa?” a'e eupe. Ajirova amãjã ee remê, soõ, turi'y kô rè amã'ê, 7 rômõ. Yvy karakuri jinõgwerà tesõ turi'y kô. ¹³ A'e kô pytery pè ava mõ rè amã'ê. “Haa! Yva pe wyi uu ojimojane mã'ê rômõ teipõ äwĩ!” a'e ee amãjã. ¹⁴ Ijyru poko upa. Ipy pe'ĩ tesõ ijyru poko ovãe. Ipokanapa yvy karakuri jinõgwerà teve. ¹⁴ Ijapira suky katu tẽ tesõ, mynyju vo. Ea kô eny tẽ tesõ upa, tata vo. ¹⁵ Ipy seny tẽ tesõ upa. Äwitõ separari tawa^e jaapy tojityku mã'ê vo 'ejê tesõ ipy tui. Wayvo tesõ oporegeta, ytu wasu ryapu vo tẽ tesõ. ¹⁶ Opo pè 7 jaytata kô wereko. O'ekatu pè wereko. Ijuru pe wyi marija poko vo maevo sô tite oê. Marija aime jeovai mã'ê vo oê ijuru pe wyi. Ova ämê kwaray reny vo tẽ tesõ eny upa.

¹⁷ Amã'ê ee remê, ajimonyi tesõ. A'a tesõ amãnõ ovake. Ämê emõtã o'ekatu pè. Kee e'i ije:

– Nejimonyi sô! e'i. Yvy jinõ ypy remeve aikopa teãmã mã'ê tẽ ije. Yvy opa remê, aiko jêtã aiko mã'ê teve ije, e'i.^f ¹⁸ Ämõ, aiko jê aiko mã'ê teve ije. Amãnõ maekwerà teipe ije. Ajamã'ê nomãnõĩ mã'ê vo jê nemã'ê ere. Age'e aiko karuaru jê aiko. Awyje namãnõ'ãi ky'y. Ije ywesõ eayvukasi mãnõa 'arà kyty aiko. Ämõ, omãnõ mãe kô rena pe wyi poromoê kuwa poromopõ'ã eayvukasia rupi.^g ¹⁹ Age'ewarà rè teve amonotã teremã'ê. Kãramõwarà rã rè teve. Ajawyi nemã'ëtà ee mãe kô ikô ekusiwa nê, a'e ene, e'i ije.

²⁰ E'i jê ije:

– Aã 7 jaytata vo mãe kô rè nemã'ê, epo pè tui mã'ê rè. Ämõ, 7 turi'y vo mãe kô rè nemã'ê teve, yvy karakuri jinõgwerà rè epyri tui mã'ê rè. Nerekuwaive manyvo jaa tẽ aã kô. Ajawyi amome'utã terekuwa. 7 turi'y vo mãe kô ivo ve Jesu koty rewarà kô atyry kô. Jaytata vo mãe kô ivo ve eremĩgwai yvapewarà kô. Ekoty rewarà kô rè oja'a mãe kô tẽ a'e kô, e'i ije.

^d 1.13 Jesu pewarà mõ aepo e'i. Tan. 7.13. ^e 1.15 *Bronze* ^f 1.17 Isa. 44.6; Juw. 1.1; 1Juw. 1.1; J.Jim. 2.8; 22.13 ^g 1.18 1Juw. 1.2; J.Jim. 1.8

Jesu okoty rewarà kô Epesu taa wānà kô pè wayvu okusiwaoka mā'ē

2 ¹ Āmē Jesu e'i jē ije:

– Kareta ekusiwa imono ekoty rewarà Epesu taa wānà kô rē oja'a mā'ē pè. Eayvu kee jaa ekusiwa imono:

7 rōmō jaytata kô epo e'ekatu pè areko mā'ē tē ije. Āmō, turi'y vo mǎe kô pyterà rupi aiko mā'ē teve, yvy karakuri jinōgwerà kô pyterà rupi. Ejapyaka katu ikō eayvu rē nē. ² Kee a'e pejē: Akuwa manyvo peiko ipi. Akuwa peposiko ywete eupe ipi. Jane kô pè pemojenu jenu eayvukwerà ipi. Pejimomorijau ipe remē, pejimomāatā jē peiko ipi. Āmō, nivoi mǎe kô pè kee napejēi 'ete ipi: “Nimanyvoi nivoi peiko remē”, napejēi 'ete ipi. Eremimonokwerà rǎāga kô uu pekoty remē, peāā kô esa ipi. Pekuwa iwari mǎe kô tē ipi mā'ē. Ajawyi napejapyakai ijayvu kô rē ipi. ³ Āmō, jane kô pemomorijau ipe erewarà mō remē, pejimomāatā jē ere pejipykātā rōmō ipi. Napenerekoivai a'evo peikoa. Akuwa a'evo peiko ipi.

⁴ Ajamā'ē kee jaa penewarà akuwa teve. Jypy remē erauvay pekupa mijā. Age'e nerau ywe'ei pekupa ky'y. Pejimotee sa'u ewyi peiko ky'y. Ajawyi nerory ywe'ei a'evo peikoa rē. ⁵ Jypy remēwarà vo 'ejē ikō tapeiko mijē nē! a'e pejē. Tapejimosioka ikō peaiwererà kô reityoka Janejare'e pè ky'y nē! a'e pejē. Na'evoi sō peiko remē, aekyitā turi'y vo mā'ē penena pe wyi. ⁶ Ajamā'ē kee peiko jē rewarà mō tē poropota jē. Āwitō napotari Nikoraita koty rewarà kô reko ipi, āwīvo ve pejē napepota kōi teve.^h

⁷ Aepo Janejare'e Āg e'i ekoty rewarà kô atyry pewarà mō. Pejapyaka katu ikō aepo e'i remē nē.

Janejare'e rena e'eay pè uve yvyra i'a poromoigo karuaru mā'ē. I'akwerà ame'ētā tape'u, aiwea 'arà kyty peiko jē peiko remē.

[Aepo a'e kōrijō tē Epesu taa wānà kô pè terekusiwa, e'i Jesu.]

Jesu okoty rewarà kô Simina taa wānà kô pè wayvu okusiwaoka mā'ē

8 Jesu e'i jē ije:

– Kee eayvu ekusiwa mijē ekoty rewarà Simina taa wānà kô rē oja'a mā'ē pè:

Yvy jinō ypy remeve aikopa teāmā mā'ē tē ije. Yvy opa remē, aiko jētā aiko mā'ē teve ije. Amānō maire apoera mijē aiko mā'ē teve ije. Ejapyaka katu ikō eayvu rē nē. ⁱ ⁹ Kee a'e pejē. Akuwa pejimomorijau

^h 2.6 Nijakuwai ava pewarà mō Nikoraita koty rewarà kô eu. Ajamā'ē jakuwa nikatui kupa.

ⁱ 2.8 Juw. 1.1; 1Juw. 1.1; J.Jim. 1.17; 22.13

peiko. Akuwa peporijau ipe peiko. Ajamã'ẽ napeporijau i mã'ẽ vo 'ejẽ peiko. Moma'e rè ywesõ peja'a mã'ẽ rōwã pejẽ. Janejare'e rè ywesõ kōrijõ peja'a ipi. A'evoa akuwa.

Kee penewarà akuwa teve. Nererovijai mãe kō oporegeta ai tẽ pene ipi. Kee e'i owari rōmō kupa: “Áwitõ Juteu kō Janejare'e ayvu rupi katu ekoi ipi, áwĩvo ve ore”, e'i tite owari rōmō kupa. Satanasi koty rewarà kō tẽ aepo e'i mãe kō. Ajawyi tẽ oporegeta ai pene kupa ipi. A'evoa akuwa ve.

Ajawyi kee a'e pejẽ pemokasia rōmō. ¹⁰Aje pejimomorijau jẽtã peiko. Tapejimonyi e'ã ikō pejimomorijaua rè ajamã'ẽ nẽ, a'e pejẽ. Ájãgai rōvijã ojimojõvijã tarepe pene. A'evõ penã'atã. Emĩgwai kō pemopã'atã tereity pekupa. ¹⁰'arã rōmō jimopã'ãga pupe peikotã. Ta'evõ ikō peiko ãmẽ nẽ. A'evõ ipe penereko kupa remẽ, tereity e'ã ikō pekupa nẽ, a'e pejẽ. Tapejirovija jẽ ikō ere nẽ, pemãnõa pe'ĩ. Aekwerà repykwerà ame'etã pejẽ ãmẽ ky'y. Epyri poromoigooka karuarutã epy rōmō. Ákãnytarã ikatuay mã'ẽ ame'etã pejẽ, a'evoa mojikuwaparã rōmō.

¹¹Aepo Janejare'e 'Ág e'i ekoty rewarà kō atyry pewarã mō. Pejapyaka katu ikō aepo e'i mã'ẽ rè nẽ.

Kãramō jane kō omãnō mijẽ remẽ, aiwea 'arã kyty oiko jẽ iko mãe kō nomãnō mijẽ'ãi!

[Aepo a'e kōrijõ tẽ Simina taa wãnã kō pẽ terekusiwa ãmẽ, e'i Jesu.]

Jesu okoty rewarà kō Pekamō taa wãnã kō pẽ wayvu okusiwaoka mã'ẽ

¹²Jesu e'i jẽ ije:

– Kee eayvu ekusiwa mijẽ ekoty rewarà kō Pekamō taa wãnã kō rè oja'a mã'ẽ pẽ:

Marija poko aime jeovai mã'ẽ areko maevo sō tite mã'ẽ tẽ ije. Ejapyaka ikō eayvu rè nẽ. ¹³Kee a'e pejẽ: Akuwa ájãgai rōvijã Satanasi ywesõ ojimojõvijã mokope penena pẽ. Ajamã'ẽ a'evõ ipe remẽ, pejirovija jẽ tesõ ere pejiptykãtã. Akuwa pejimorypa Átipa eu ijupe mã'ẽ ojuka kupa, eayvu omojenu jenu erokwa rewarã mō. Omãnõa pe'ĩ tesõ ojipykãtã jẽ ere. A'evõ remẽ, pejẽ ve pejiptykãtã jẽ ere. Amã'ẽ a'evõ peiko remẽ ipi. Eroryvay ãmẽ pene.

¹⁴Ajamã'ẽ mokoi a'e pejẽ, kee rewarã mō. Oiko jẽ mokope pepytery pẽ neroryi 'ete ee mãe kō mō. Kee mãe kō. Kõitokõ [karamoe remẽ] Paraã rupi ekoi mãe kō, a'evõ ekoi mãe kō. Kõitokõ kee e'i Paraki pẽ imoripe kō: “Ojare'e reko rupi Isaeu kō ekoi ipi. Eityoka ijupe kō, toiko e'ã aekwerà rupi kupa ky'y. Kee

tapejê ijupe kô: 'Pejo orerupi orejarà rã'äga remi'õ wa', tapejê.^j 'Pejo erupi tapejimomy'a orekôjã kô rè', tapejê teve. A'evò ekoi kupa remê, noja'a'ãi ojarà rè ämê kupa ky'y. Oitytà ojarà kupa ky'y", e'i Paraã maekwerà, karamoe remê.

Emãê. Oiko age'e Paraã rapijarà pepytery pè ky'y. A'e kô pemoisyry kuwasi mijã. ¹⁵Oiko teve pepytery pè Nikoraita koty rewarà ayvu rupiwarà kô. A'e kô rè neroryi teve. ¹⁶Ajawyi kee a'e pejê. Pejimosioka a'evò peikoa rè itypypyioka Janejare'e pè ky'y. Pemoisyry kô ikenê. Napemoisyry kô sô remê, ije tè aatà mokope pekoty ajiapisi eeve kô. Ejuru pupewarà pupe tè tesô ajiapisitã ee kô, emarija poko vo mãê pupe tè tesô.

¹⁷Aepo Janejare'e Äg e'i ekoty rewarà kô atyry kô pewarà mō. Pejapyaka katu ikō aepo e'i mãê rè nê.

Äwitō karamoe remê ja'umãê yvapewarà, amêê ekoty rewarà kô pè, mãnã eu ijupe mãê. A'evotã ere ojirovija jê mãe kô arekotã.^k Ämō, erã kô ainõtã ime'ê ijupe kô, temikuwa e'ã. A'e kô remikuwa rōmō kōrijō tè. Takuru si mãê ape rè akusiwatã erã kô inō ime'ê ijupe kô, aiwea 'arã kyty oiko jê iko kupa remê.

[Aepo a'e kōrijō tè Pekamō taa wãnã kô pè terekusiwa, e'i Jesu].

Jesu okoty rewarà kô Tiatira taa wãnã kô pè wayvu okusiwaoka mãê

¹⁸Jesu e'i jê ije:

– Kee eayvu ekusiwa mijê ekoty rewarà Tiatira taa wãnã kô rè oja'a mãê pè:

Janejare'e Ra'yry tè ije. Erea eny tata reny vo 'ejê mãê. Epy enyru katu karakuri ojityku mãê vo 'ejê. Pejapyaka katu ikō eayvu rè nê, a'e pejê. ¹⁹Kee a'e pejê. Akuwa manyvo peikoa. Erauvay pekupa ipi. Pejipykātã jê ere ipi. Pejimokasiay jê eayvu mojenua rè ipi. Ämō kô pemomorijau ipe ipi. Ajamãê pejimomãatã jê ipi. Age'e ywesō a'evò peiko ipi. Akuwa a'evò peiko ipi.

²⁰Ajamãê kee penewarà akuwa teve. Wäivĩ nivoi mãê mō pepytery pè ekoi. Peayvukasi kuwasi ijupe mijã! Pemoisyry kuwasi pe wyi mijã! Kee ekoi. Äwitō jōvijã wasu rerekwarã Jesepeu nivoi tesô karamoe remê. Äwīvo ywete äwī pepytery pè ekoi mãê.^l Eayvu mojenuarã rã'äga tè a'e. Kee e'i owari rōmō poromoe:

j **2.14** Janejare'e kee e'i Isaeu kô pè karamoe remê maekwerã: "Nererovijai mãe kô ja'umãê oinō ojarã rã'äga jimoätägwerã pè ipi. A'evò omojōvijã rã'äga ipe kupa. Ajaire wekyi wemime'ëgwerã iwa kupa ipi. Emime'ëgwerã kô tape'u e'ã ikenê", e'i maekwerã. P.Moirö. 22.5;7; 31.16; 25.1-3 ^k **2.17** Juw. 6.32-33 ^l **2.20** 1To. 16.29-34

“Pejo erupi tapejimomy'a”, e'i. ãmõ, ojarà rã'ãga pè wemime'ëgwerà pewarà mõ, “Aã pe'u”, e'i. “Nimanyvoi pe'u remẽ”, e'i rã'ãga. Aepo jaa rupi poromoripe iko ipi. ²¹“Eity neaiwererà!” a'epa ipe ijupe. ãmõ, aãrõ ipe waiwererà toity. Ajamã'ẽ ojimoape eayvu renu tare'ã wyi tẽ sikaepo. Ojimoane'e jẽ tesõ omy'arà mõ iko. ²²Ajawyi aepo na'e'ãi ijupe ky'y. Amotekorã tesõtã imomorijauvey ky'y. Omy'arà rena pè tẽ itekorãtã. Imy'a ee mãe kõ ve amomorijau tevetã. Ke'ĩ a'evotã aiko ojimoane'e jẽ waiwererà rẽ kupa remẽ. Ojimosioka amãtejẽ waiwererà reitypyypipaoka eupe kupa remẽ tẽ katu namomorijau kõ'ãi ãmẽ. ²³Emigwai kõ ve amomatã. Imomorijaua kõ rẽ ekoty rewarã kõ omã'ẽ remẽ, kee e'itã kupa: “Aje ywete jane kõ py'a okuwa mã'ẽ tẽ Jesu. Pirujẽ jane kõ jipy'amogetaa okuwa mã'ẽ tẽ Jesu”, e'itã kupa. [Ãwitõ nojirovijai ere mãe kõ py'a akuwa, ãwĩvo ve ere ojirovija e'e mãe kõ py'a akuwa ipi.] Areko katu ywetetã ere ojirovija e'e mãe kõ ãmẽ. Nivoi mãe kõ ãmẽ amomorijautã.

²⁴Oiko jẽ pepytery pè Jesepeu ayvu noerovijai mãe kõ ajamã'ẽ. A'e kõ rẽ aporegetatã. Akuwa nererovijai mãe kõ penã'ã remẽ. A'e kõ kee e'i epe pejẽ: “Ore poromo'etã Satanasi rekoa rẽ, temikuwa e'ã rẽ”, e'i epe pejẽ. Aepo e'i kupa remẽ, “Ãnĩ!” pejẽ ijupe kõ ipi. Napeenu tari ãwĩ rapijarã ayvu ipi. Ajawyi erory pene ipi. Ajawyi kee a'e pejẽ: ²⁵Ãwitõ pejipykãtã jẽ ere pejirovija ipi, tãwĩvo jẽ ikõ peiko nẽ, ajaate evãea pe'ĩ, a'e pejẽ.

²⁶Aiwea 'arã kyty peiko jẽ peiko remẽ, pejẽ ywesõ pirujẽ yvy wãnã kõ 'arã kyty poromoëokatã ãmẽ. ²⁷Ãwitõ Papa eayvumokasi, ãwĩvo ve poroayvumokasitã ãmẽ, ãwisõ nivoi mãe kõ tapemomorijau jimo'yjẽ. ãwitõ turuwa jamomo jimo'yjẽ tojika jika, ãwĩvotã opatã. ²⁸Jaytata wasu kõ'etã remẽ ojisa mã'ẽ vo 'ejẽ mã'ẽ ame'etã pejẽ.^m Aiwea 'arã kyty peikoa mojikuwaparã rômõtã a'e jaytata wasu.

²⁹Aepo Janejare'e 'Ãg e'i ekoty rewarã kõ atyry kõ pewarã mõ. Tapejapyaka katu ikõ aepo e'i mã'ẽ rẽ nẽ.

[Aepo a'e kōrijõ tẽ Tiatira taa wãnã kõ pè terekusiwa, e'i Jesu.]

Jesu okoty rewarã kõ Saati taa wãnã kõ pè wayvu okusiwaoka mã'ẽ

3 ¹Jesu e'i jẽ ije:
– Kee eayvu ekusiwa mijẽ ekoty rewarã Saati taa wãnã kõ rẽ oja'a mã'ẽ pè:

Janejare'e 'Ãg kõ 7 rômõ areko mã'ẽ tẽ ije. Jaytata kõ 7 rômõ areko mã'ẽ teve ije. Pejapyaka katu ikõ eayvu rẽ nẽ. Kee a'e pejẽ. Akuwa

pirujẽ manyvo peikoa ipi. Pejirovija maevo sô tite ere ipi. Pejirovija katu rã'ãga tè ere ipi. Pepy'a pè werywete pemãñ mõe kô rômõ peiko eupe. ²Ajawyi kee a'e pejë. Pemã'ẽ pepõ'ã pejimokasi amãtejẽ pemãñ e'ãve! a'e pejë. Napejimoteei remẽ, akuwa Janejare'e, “Nivoi peiko”, e'itã pejë pemosã'ãga remẽ. ³Jypy remẽ Janejare'e ayvukwerà ojenu ypy peupe remẽ itôkô pejapyaka katu ee ipi mijã. Penoryvay teve itôkô enu mijã. Aekwerà vo ikô tapeiko mijẽ nẽ! Tapejimome'u Janejare'e pè pejiporijauesaoaka. Ijayvukwerà rupi katu tapeiko mijẽ ky'y, ajo e'ãve. Æwitô nijakuwa amãtejẽi manyvo remẽ imona mã'ẽ uutã omona rômõ janema'e rẽ, Æwivotã evãea rã. Napekuwa amãtejẽ'ãi avãe remẽ. Ajo remẽ tè katu pekuwatã. Ajawyi ikô emoa'u pekupa nẽ, a'e pejë.”

⁴Oiko ere ojimo'y jẽ mõe kô pepytery pè ajamã'ẽ. A'e kô pè, “Erory pene”, a'e. “Eayvu rupi katu peiko ipi”, a'e. “Napemoky'ai maevo sô tite peyru”, a'e ijupe kô. ^o “Ajawyi i'ete tyru sukyry pepypy [ivo peikoa jikuwaparã rômõ]”, a'e ijupe kô. ⁵Aiwea 'arã kyty peiko jẽ peiko remẽ, tyru sukyry ame'etã peupe tapepypy. Ekareta rẽ ojikusiwapa penerã, Janejare'e pyri peiko karuarutã mõe kô rômõ. Namoje'o'ãi penerã kô ekareta re wyi. Kãramõ kee a'etã Papa pè: “Aã nepyri oiko karuarutã mãe rã kô rerã akusiwapa”, a'etã. Penerã kô amome'utã ijupe ãmẽ, emígwai yvapewarã kô ve toenu.”

⁶Aepo Janejare'e 'Ag e'i ekoty rewarã kô atyry pewarã mõ. Tapejapyaka katu ikô aepo e'i mã'ẽ rẽ nẽ.

[Aepo a'e kôrijõ tè Saati taa wãná kô pè terekusiwa, e'i Jesu.]

**Jesu okoty rewarã kô Piraneupia taa wãná
kô pè wayvu okusiwaoka mã'ẽ**

⁷Jesu e'i jẽ ije:

– Kee tè mijẽ eayvu ekusiwa ekoty rewarã Piraneupia taa wãná kô rẽ oja'a mã'ẽ pè:

Naikoi 'ete eaiwererã mã'ẽ teãmã tè ije. Aje ywete a'e mã'ẽ teve ije. Pejapyaka katu ikô eayvu rẽ nẽ. Kee a'e pejë. Papa rena pè poromoigeoka mã'ẽ ije. Æwitô jövijã Tavi ayvu rupi tè jane kô oike Jerusarẽ taa pè karamoe remẽ, Æwivo ve eayvu rupi peike kuwa Papa rena pè. Ava mõ pè sô, “Eike Janejare'e rena pè”, a'e remẽ, a'evotã eayvukasia rupi peiko ãmẽ. Æwisõ ava mõ “nereike'ãi” e'i epe remẽ, amoigeoka jẽ kuwa “eike” a'epa ijupe rewarã mõ. Æwivo ve ava

ⁿ 3.3 Mat. 24.43-44; Ruk. 12.39-40; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 16.15-16 ^o 3.4 “Naikoi peaiwererã” jaa tè aepo e'i ijupe kô. Sak. 3.3-5 ^p 3.5 J.Jim. 13.8; 17.8; 20.12; 21.27

mõ pè sô “nereike'ãi” a'e remẽ, aje ywete noike'ãi eayvukasia rupi. ãwisô ava mõ “eike” e'i epe remẽ, namoigeoka'ãi “nereike'ãi” a'epa ijupe rewarà mõ. ⁸ Akuwa manyvo peikoa. Pejẽ, napekasi ywe'e'i epe. Napeatyí epe. Ajamã'ẽ eayvu rupi peiko jẽ peiko ipi. Nereityí 'ete pekupa ipi. Pejimo'y jẽ ere peiko ipi. Ajawyi “eike” a'epa pejẽ. Ajawyi ava mõ sô “nereike'ãi” e'i epe pejẽ remẽ, poromoigeoka jètã Papa rena pè.

⁹ Pejapyaka katu ikenẽ! Oiko Satanasi ayvu rupi kee e'i mõe kô, “Juteu tẽ ije”, e'i rã'ãga mõe kô. A'e kô amonookatã penovake tojimoenãpa'ã tojimomeme pene kupa ky'y. “Õ'õ, aje, Janejare'e remiau kô tẽ pejẽ”, e'itã pejẽ ãmẽ kupa ky'y. ¹⁰ Aje ywete eayvu rupi katu peiko jẽ peiko ipi, pemomorijau ipe kupa remẽ, ãmõ kô ereityoka tarepe peupe remẽ tesõ. Ajawyi kãramõ nivoi mõe kô mõ ijayvukasi epe pirujẽ yvy wãnã kô pè remẽ, poroereko katutã penereko iwyi kô, tapenã'ã e'ã kupa.

¹¹ Kuise'ẽ jẽ ajotã pekoty. Tapejipykãtã jẽ ere peiko ãmẽ, ajaate avãe remẽ. ãmẽ tẽ ãkãnytarã ame'etã pejẽ, [aiwea 'arã kyty peikoa mojikuwaparã rômõ]. ¹² Aiwea 'arã kyty oiko jẽ iko mõe kô amokasi jètã tojimo'y ere kupa. Emoe'etã tẽ erereko ãmẽ kupa ky'y. ãmẽ si Janejare'e rerã akusiwatã ee kô. Janejare'e rena rerã ve akusiwatã ee kô. “Jerusarẽ pyau” eu ena e'e pyau pè. Yva pe wyi uutã mã'ẽ a'e. A'e rerã akusiwatã ojimo'y jẽ ere mã'ẽ kô rẽ. Ererã ve akusiwatã ee kô, ererã ipyau mã'ẽ.^q

¹³ Aepo Janejare'e ãg e'i ekoty rewarã kô atyry pewarã mõ. Tapejapyaka katu ikõ aepo e'i mã'ẽ rẽ nẽ.

[Aepo a'e kôrijõ tẽ Piraneupia taa wãnã kô pè terekusiwa, e'i Jesu.]

Jesu okoty rewarã kô Rautiseja taa wãnã kô pè wayvu okusiwaoka mã'ẽ

¹⁴ Jesu e'i jẽ ije:

– Eayvu ekusiwa mijẽ ekoty rewarã Rautiseja taa wãnã kô rẽ oja'a mã'ẽ pè:

Eayvu rupi tẽ pirujẽ Janejare'e e'i mã'ẽ “aje” taoty. Aje ywete a'e mã'ẽ tẽ ije. Janejare'e ayvu mojenuare'eay mã'ẽ teve ije. Janejare'e reminõgwerã kô 'arã kytywarã teve ije, eupe tẽ poroinõoka rewarã mõ. Pejapyaka katu ikõ eayvu rẽ nẽ. ¹⁵⁻¹⁶ Kee a'e pejẽ. Akuwa manyvo peikoa ipi. Napejimo'ãgatui rupi ere ipi. Napepioryi wetesi teve ere ipi. Ajawyi emoe'etã tẽ tesõ pekupa ere pemã'ẽ remẽ ky'y. ãwitõ ja'umã'ẽ naeei mã'ẽ jamoẽ ity, ãwĩvo 'ejẽ eupe peiko.

^q 3.12 Kar. 4.26; Epr. 12.22; J.Jim. 21.1-7

17“Arekopa ipõ moma'e kō”, pejẽ ywe'e tite. Ajamã'ẽ napemoma'ei maevo sō tite pejẽ peiko. Napeyrui mǎ'ẽ vo sō tite pejẽ peiko. Napeneai maevo sō tite teve peiko. Āwivo ipe pejẽ peiko. Ajamã'ẽ napekuwai pejimomorijaua. 18Ajawyi kee a'e pejẽ. Yvy karakuri ame'età peupe, tapemoma'e ywete, a'e pejẽ. Tyru sī gatu mǎ'ẽ ve tapepyy ewyi peyru rōmō, tapesī e'ã ewyi ky'y, a'e pejẽ. Penea poã ve tapepyy ewyi inō penea rè, tapeneapyo katu ky'y, a'e teve pejẽ.

19Eremiau kō tè pejẽ. Pirujẽ eremiauvay kō amomorijau rǎi imotekokuwa kō rōmō ipi. Ajawyi aepo a'e pejẽ eayvukasia mō, ivo tapeiko ky'y. Kee a'e teve pejẽ. Pejimosioka ikō peaiwererà rè nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererà reitypypyioka ky'y! a'e pejẽ. Aje ywete a'evō tapeiko! a'e pejẽ. 20Tetã jarà kō vo 'ejẽ pejẽ. “Eike” napejẽi ije remẽ, naike'ãi penetã wryy pè. “Eike jajimory ojee”, pejẽ remẽ tè kuwa aike pepyri. Jajimorytã ãmẽ ojee ky'y. Āwitō jimorypa katu kō ojimi'u ojipyri ipi, āwivo vetã jajimi'utã ojipyri ãmẽ.

21Papa pyri aapy ajupa ipi. Kee e'ipa Papa ije: “Ejimojövijã erevejẽ, aiwea 'arà kytywarà rōmō ene rewarà mō”, e'ipa ije. Peupe kee a'e ãmẽ. Aiwea 'arà kytywarà rōmō sō pejẽ remẽ, epyri peapytã teve ãmẽ, a'e pejẽ.

22Aepo Janejare'e Āg e'i ekoty rewarà kō atyry pewarà mō. Tapejapyaka katu ikō aepo e'i mǎ'ẽ rè nē.

[Aepo a'e kōrijō tè Rautiseja taa wǎnà kō pè terekusiwa, e'i Jesu.]

Janejare'e ojikuwa katutã Jövijã wasu rōmō wena pè mǎ'ẽ rewarà

4 1Āmō tè apouvai maekwerà amovyvytã ky'y. Janejare'e rena rè tè tesō amǎ'ẽ ky'y, yvapewarà ena rè tè tesō. Okenaa rè ve amǎ'ẽ. Ojiovapyjavo upa.

Āmẽ moregeta ji'ite aenu mǎ'ẽ aenu mijẽ, jimi'a puku je'ẽ vo mǎ'ẽ. Oporegeta ije remẽ, kee e'i ije:

– Ejiupi ejo ekoty! Manyvotã kāramō mǎ'ẽ tamojisaoaka neupe, teremǎ'ẽ eel e'i ije.

2Āmẽ py'awarà mō Janejare'e Āg kasia rupi a'e pè tè sikaepo aiko ky'y. Soō, Jövijã wasu apyka rè tè tesō amǎ'ẽ! A'e pè ava mō wapy i'aryvo upa, Jövijã wasu rōmō. 3Ikatuay wete amǎ'ẽ ee. Iserenyny maevo sō tite upa, putei pirã vo. Putei ijaky mǎ'ẽ vo teve. Moju yva pè opō'ã maevo sō tite mǎ'ẽ wārimã upa, wapy upa remẽ. Ijaky serenyny mǎ'ẽ vo ijārimāa. 4A'e pyri, ijārimāa pyri, Janejare'e koty rewarà kō rōvijã kō rè amǎ'ẽ, 24 rōmō tōvijã kō wapy upa mǎe kō rè. A'e kō ijyru poko katu jome. Ijyru sukyky katu jome kupa. Ijākānyta karakuri re'y re'yi tesō kupa. 5Āmẽ,

soõ, Janejare'e apyka pe wyi overa vera. Tõpã jika jika vo tesõ upa! ãmõ, turi'y vo mã'ẽ okai upa, Janejare'e apyka rovake. 7 rômõ okai upa. Janejare'e 'Ãg kô tè a'e vo. 6 ãmẽ Janejare'e apyka rovake, warua isuky mã'ẽ vo sô tite rè amã'ẽ ajupa. A'e ta'yrõwã mã'ẽ, pãranã wasu vo 'ejẽ. Iseny katu mã'ẽ a'e. Mytery pè ãmẽ Janejare'e ppy rupi temisage'ã oiko mãe kô rè amã'ẽ, irõte rômõ. Pirujẽ ea ea ajamã'ẽ ipirà kô rupi kupa. Ijape kyty. Iposi'a rupi. A'evõ tesõ ea ea kupa. 7Kee mãe kô rè amã'ẽ. Jawarã rõvijã vo mã'ẽ.^s ãmõ, pui vo mã'ẽ. ãmõ, jane vo mã'ẽ. ãmõ, wyrau vo mã'ẽ. Oveve maevo sô tite wyrau vo mã'ẽ iko. Mokepejõ temisage'ã kô tui, Janejare'e ppy rupi. 8Ipepõkã maevo sô tite mãe kô. 6 rômõ ipepõkã mãe kô. Pirujẽ ea ea ajamã'ẽ ipirà kô rupi kupa. Ipepõkã wryrupi teve. A'evõ tesõ ea ea kupa. Pirujẽ a'evõ ekoi kupa.^t A'e kô ojĩga Janejare'e pè imoe'e upa. 'Arã rupi, pya rupi ojĩga kupa. Nopi ojĩga kupa. Kee e'i e'i Janejare'e moe'ea rômõ ojĩga kupa upa:

“Janejare'e ywesõ ikasiay wete Jõvijã wasu rômõ ekoi.

Naikoi 'ete ijaiwererã ee mã'ẽ tè teãmã Janejare'e.

Aje ywete naikoi 'ete ijaiwererã ee mã'ẽ tè teãmã.

Oiko karuaru teãmã mã'ẽ tè Janejare'e.

Age'e oiko jẽ iko.

Karamoeve oikopa teãmã.

Mãerã tè oiko jêtã iko!” e'i e'i Janejare'e pè imoe'e ojĩgarã rupi kupa upa.

⁹A'evõ omomojy Janejare'e imoe'e oõvijã wasu rômõ kupa, apyka e'ey 'aryvo wapy upa remẽ. Kee e'i e'i teve kupa:

“Nekatuay wete, Janejare'e.

Neiko karuaru jẽ neiko mã'ẽ rômõ neiko!” e'i e'i ojĩga kupa.

[Ikatuay wete ojĩga kupa upa.] ¹⁰A'evõ omoe'e kupa remẽ upi upi tõvijã kô ipyri wapy okwa mãe kô ve omoe'e, 24 rômõ mãe kô. A'e kô ojimoenãpa'ã ojayvy Janejare'e rovake imoe'e, oiko karuaru teãmã mã'ẽ rovake. Wãkãnytarã wekyi ime'ẽ ijupe imoe'ea mojikuwaparã rômõ kupa. Ojãvijõ vijõ jẽ a'evõ ekoi kupa. Kee e'i ijupe kupa:

¹¹“Ene rômõ'ite Jõvijã wasu rômõ neiko, Janejare'e.

Pirujẽ jane kô tanemomojy nemoe'e.

‘Ene ywesõ nekasiay wete mã'ẽ rômõ neiko’, te'i neupe kupa, inõgarerã kô tè ene rewarã mõ.

^s 4.7 Leão ^t 4.8 Esek. 1.18; 10.12

Pirujê moma'e kô reinôgarerà teve ene.

Neremimota rupi ojinô kupa.

Neremimota rupi teve oiko jê iko kupa", e'i e'i imoe'e kupa.

Kaneiru ra'yry vo mã'ê rewarà

5 ¹Ãmê amã'ê jê ajupa remê, kareta Janejare'e o'ekatu pè opyy upa. Ojimãmã mã'ê a'e kareta. Ovajarà revejê ojikusiwa. Ojiape upa kareta. ⁷ rômô ijapea kô.

²Ãmô, Janejare'e remîgwai yvapewarà rè amã'ê teve, ikasiay mã'ê rè. A'e wayvo oporegeta upa. Kee e'i:

– Ava kuwa pô kareta apea omotarai? Ãmô, ava kuwa pô kareta omopitera? e'i.

³⁻⁴Ajamã'ê nuvei ava omopitera kuwa kareta esa mã'ê. Ava jê rôwã uve yva pè omopitera mã'ê. Yvy pè ve ywete nuvei. Omãnô mãe kô rena pè ve nuvei. Ava jê rôwã kareta omopitera kuwa mã'ê. Ajawyi aja'o ywete amãjã a'evoa rè. ⁵Ãmê Janejare'e koty rewarà kô rövijã mô e'i ije:

– Neja'o sô! Wãi jövijã tẽ omotaraitã kareta apea imopitera. Jutaa jeapyrerã tẽ awĩ jövijã. Awĩ ywesô ikatuay ekoi mã'ê. Awitô jawarã rövijã ikasiay, awĩvo ve ikasiay. Jövijã Tavi Jeapyrerã e'eay tẽ awĩ. Awĩ ywesô aiwea 'arã kyty ekoi mã'ê. Awĩ tẽ kuwa omotarai kareta apea kô imopitera!" e'i ije.

⁶Ãmê amã'ê imono remê, nakuwai ava pewarã mô aepo e'i. Ãmê amã'ê jê remê, Kaneiru ra'yry vo mã'ê" rè amã'ê, jajuka janeaiwererã repy rômô maekwerã rè. Mytery pè katu tui upa, Janejare'e apyka pyri'ijẽ. Temisage'ã oiko mãe kô pytery pè teve. Ãmô, tövijã 24 rômô mãe kô pytery pè teve. A'e Kaneiru ra'yry vo mã'ê inamirãsĩ, ⁷ rômô. ⁷ rômô teve ea kô. Ea kô Janejare'e 'Ag jaa tẽ. Janejare'e o'Ag omono amô yvy yvy rupi wayvu mojenuarã mô jaa tẽ.

⁷Ãmê amã'ê remê, Kaneiru ra'yry vo mã'ê tẽ oo Janejare'e kyty, wapy upa remê. I'ekatu pe wyi kareta opyy. ⁸Opyy paire, temisage'ã oiko mãe kô ojimoenãpa'ã ojavyvy ovake imoe'e. Tövijã kô ve a'evo ekoi. A'e kô jamoje'ẽ mã'ê ijã jĩropẽ mã'ê wereko." Ojãvijõ vijõ kô jê wereko. Ãmô, parapi yvy karakuri jinôgwerã teve opyy kupa upa, jaapy imopije katu mã'ê rena rômô, wemiapy kô rômô. Janejare'e koty rewarã kô poregetakwerã jaa tẽ a'e jaapy imopije katu mã'ê. ⁹A'e a'e kô ojãga Kaneiru ra'yry vo mã'ê pè imoe'e. Ojigarã pyau rupi tẽ ojãga kupa. Kee e'i ojãga kupa:

“Ene ywesô nekatuay wete mã'ê rômô neiko.

^u 5.5 Jesu pewarã mô aepo e'i. Isa. 11.1,10; J.Jim. 22.16 ^v 5.6 *Cordeiro* Isa. 53.5-8

^w 5.8 *Harpa*

Ene rômô'ite kuwa kareta nepyy ijapea motarai.
 Nemãnõ jane kõ aiwererà repykarà mō,
 ãwisō Janejare'e upewarà kõ rômō toiko kupa ky'y.
 Ajawyi ijatray Janejare'e koty rewarà kõ rômō ekoi ky'y.
 Iteetejẽ ojiwyi mǎe kõ.
 Iteetejẽ ena mǎe kõ.
 Ijayvu kõ iteetejẽ mǎe kõ ve.
 Ipirà kõ ve iteetejẽ mǎe kõ.
 Ojiwy jiwyi teve tõvijǎ kõ.
 A'e a'e kõ pirujẽ nepypa nemãnõ rupi erojivy kõ Janejare'e kyty.
 10 Pe'itypyte mǎ'ẽ rômō neinō kõ, Janejare'e remĩgwai kõ rômō.
 Nepyteporopa kõ Janejare'e pẽ oporegeta mǎe kõ rômō imoaty kõ,
 ãwisō toporijauesaoka jane kõ Janejare'e pẽ kupa.
 Kǎramō tõvijǎ kõ rômõtǎ tẽ jane kõ pẽ ekoitǎ kupa, yvy pewarà kõ
 pẽ”, e'i ojĩga kupa.^x

Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ pẽ aepe e'i ojĩga imoe'e kupa.

¹¹ ãmẽ amǎ'ẽ mijẽ remẽ, soō, Janejare'e remĩgwai yvapewarà kõ rẽ
 amǎ'ẽ. Aty wasu tesō tui. Nijamoirō irōma kō'ǎi. A'e kõ Janejare'e wǎrimǎ
 tesō upa. Temisage'ǎ oiko mǎe kõ ve wǎrimǎ kupa upa. Tõvijǎ 24 mǎe kõ
 ve wǎrimǎ kupa upa. Wǎrimǎ tesō ojĩga kupa.^y ¹² Wayvo tesō ojĩga kupa.
 Kee e'i ojĩga kupa:

“Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ ywesō ikatuay wete.
 Jane kõ aiwererà repykarà mō omãnōma mǎ'ẽ tẽ ãwĩ.
 Age'e oiko jẽ iko mǎ'ẽ rômō ekoi.
 Ajawyi simoe'e ywetetǎ.
 Ijayvukasiay wete Jõvijǎ wasu rômō iko.
 Imoma'e ywete mǎ'ẽ rômō ekoi, pirujẽ yvy pewarà kõ jarǎ rômō.
 ãwĩ ywesō otekokuwavay mǎ'ẽ rômō ekoi.
 ãwĩ ywesō ikasiay wete.
 Ikatuay wete mijẽsi mǎ'ẽ tẽ ãwĩ.
 Simomojytǎ imoe'e ajawyi”, e'i ojĩga kupa.

¹³ A'evō ojĩga kupa. Ajaire pirujẽ tẽ tesō ojĩga taenu kupa ky'y. Yva
 pewarà kõ. Yvy pewarà kõ. ãmō, omãnō mǎe kõ rena pewarà kõ. Pǎranǎ
 pupewarà kõ teve. Pirujẽ ojeevejẽ ojĩga kupa. Kee e'i ojĩga kupa:

“Janejare'e simoe'e mǎerǎ tẽ, apyka e'eay 'aryvo wapy mǎ'ẽ.
 Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ ve simoe'e mǎerǎ tẽ.

^x 5.10 Jisyry. 19.6; J.Jim. 1.6 ^y 5.11 Epr. 12.12-24

Mãerã tề simomojy imoe'e kô!

Ijayvukasaiy wete Jôvijã wasu kô rômô iko mãerã tề ãwĩ", e'i ojĩga kupa.

¹⁴ ãmẽ temisage'ã oiko mãe kô oovaja kô:

– Ô'ô, awyje katu ãwĩvo simoe'e karuaru! e'i kupa.

ãmẽ tôvijã 24 rômô mãe kô ojimoenãpa'ã ojayvy ovake kô imoe'e.

Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ ijapea kô omotarai remẽwarà

6 ¹ ãmẽ amã'ẽ ee ajupa remeve, Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ kareta apea pykywerà rã'ĩ omotarai. A'evo remẽ temisage'ã oiko mã'ẽ mỗ wapukai. Tõpã vo 'ejẽ tesõ wapukai.

– Ejo! e'i wapukai rômô.

² ãmẽ amã'ẽ jẽ ajupa remẽ, kavaru sĩ rề amã'ẽ. Jane mỗ rề amã'ẽ teve, kavaru ape 'aryvo wapy maevo sỗ tite iko mã'ẽ rề. Raparà opo pề wereko mã'ẽ a'e. Jôvijã wasu ãkãnytarà opypy ereko. Wãpã kô 'arà kytwarà rômô ootà iko.^z

³ Ajaire Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ omotarai mijẽ kareta apea mỗ. Ameve temisage'ã oiko mã'ẽ mỗ wapukai mijẽ.

– Ejo! e'i mijẽ wapukai rômô.

⁴ Ameve, soõ, kavaru pirã rề amã'ẽ, oẽ okwa remẽ.^a Ijape 'aryvo oo mã'ẽ rề amã'ẽ teve, ojimokasiay jiapisia rề mã'ẽ rề. A'e jiapisia omoane'etã vvy pề mã'ẽ, ãwisõ pirujẽ jane kô tojikõ'õ ojee ojiapisi rômô ky'y. A'evoa rômô marija poko temime'ẽgwerà opyy ereko.

⁵ Ajaire Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ omotarai mijẽ kareta apea mỗ. Moapy ijapea kô omotaraipa ãmẽ ky'y. Ameve temisage'ã oiko mã'ẽ mỗ wapukai mijẽ.

– Ejo! e'i mijẽ wapukai rômô.

ãmẽ amã'ẽ jẽ ajupa remẽ, soõ, kavaru pijõnã rề tề amã'ẽ ky'y. Ijape 'aryvo oo mã'ẽ ipowyia kuwapa opyy ereko. ⁶ ãmẽ moregeta aenu, temisage'ã oiko mãe kô pytery pewarà poregeta. Kee e'i:

– Pe'ĩ 'arà mosikoa repykwera noy'ãi ja'umã'ẽ ra'yrygã repy rômô! e'i. Moma'eyva kawerã ãmẽ teremõnã e'ã, tije'e ay. Uvary raiwerã mã'ẽ ve teremõnã e'ã, e'i tojenu.

⁷ Ajaire Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ omotarai mijẽ kareta apea mỗ. Irõte ijapea kô omotaraipa ãmẽ ky'y. Ameve temisage'ã oiko mã'ẽ mỗ wapukai mijẽ.

– Ejo! e'i mijẽ wapukai rômô.

⁸ ãmẽ amã'ẽ jẽ ee remẽ, soõ, kavaru tawa tề okwa iko ky'y. ãwitõ jamãnõ taray remẽ janetawa katu, ãwĩvo itawa. Ijape 'aryvo oo mã'ẽ

^z 6.2 Sak. 1.8; 6.3,6 ^a 6.4 Sak. 1.8; 6.2

rerà pè “Mānōa” eu. A'e rakypy rupi āmō oo. A'e rerà pè “Omānō mǎe kō rena jarà” eu. A'e kō Janejare'e wayvumokasiay jane kō momaa rè. Maipeve āmō vvy rupi okwa kupa remē, porojukatà okwa kupa ipi. Pirujē rōwā ojukatà okwa kupa ajamā'ē. Irōte remē, pe'ī ojukatà. Moapy āmē nojuka'āi. Keetà porooreko porojuka kupa. Marija poko pè. Tyavorà pè. Tekorānà pè. Ojārō mǎe kō pè. Mokojejō tè.

⁹ Āmē Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē omotarai mijē kareta apea mō. Janepoaty ijapea kō omotaraipa āmē ky'y. Āmē Janejare'e ayvu mojenuarà temiapisikwerà 'āg kō rè amā'ē, yva pè. Noityi Janejare'e kupa rewarà mō nivoi mǎe kō wapisi kō maekwerà kō. A'e kō 'āg kō rè amā'ē. Janejare'e pè temime'ē rapya rena ypy pè tui kupa upa. ¹⁰ A'e kō kee e'i wapukai rōmō Janejare'e pè:

– Naikoi 'ete neaiwererà nere mǎ'ē teāmā ene! Jōvijā wasu tè ene! Aje ywete si ere mǎ'ē tè ene. Manyvo remē ywete sipō orerepytā nejupa? Manyvo remē ywete sipō nemomorijautà oreapisiarerà kō? e'i wapukai kupa.

¹¹ Āmē jane mō tyru sī gatu ome'ē ijupe kō imosāi, topypy ojāvijō vijō jē kupa. Tyru poko tè ome'ē.

– Peārō jē rā'ī mokoje pekupa, e'i. Āwitō Janejare'e napeityi ajaate pejukaa pyri'ī, āwīvo jētā pevo mǎe rā kō. A'e kō tapeārō jē rā'ī pekupa, ajaate tojimoatypa pepyri kupa! e'i ijupe kō.

¹² Āmē amā'ē jē ajupa remeve, Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē kareta apea mō omotarai mijē. Irō irōte ijapea kō omotaraipa āmē ky'y. Ameve vvy otyty tesō ky'y! Āmō, kwaray omy tesō ky'y! Jay rovau āmē ipirā tesō ky'y, wyy mǎ'ē vo 'ejē tesō! ¹³ A'evo paire jaytata kō yva pe wyi okukui tesō uu vvy kyty ky'y. Āwitō moma'eyva ijāpitāay remē okukui ijyvytu ai remē, āwīvo jaytata kō okukui. ¹⁴ Āmē si yva ojimāmā ky'y. Āwitō kareta ojimāmā kejāvōigà, āwīvo tesō. Āmō, vvytyry kō ojisyry wena pe wyi. Pareti kō ivo ve. Ypō'ōgwerà kō ivo ve. Ojisyry tesō kupa ky'y!

¹⁵ [Āmē ywesō si ipojoy ai tè ky'y.] Ajawyi jane kō pirujē ojemī epe ky'y. Pareti kwarà kō pupe oike ike ipe ojemī rōmō kupa. Takuru wasu kō pytery pè oike ipe teve ojemī rōmō kupa. Jōvijā wasu kō ve tesō a'evo ipe ekoi. Sota rōvijā kō ve ipe. Imoma'e ywete mǎe kō ve ipe. Ijavyukasi mǎe kō ve ipe. Temīgwai kō ve tesō. Temīgwai ai kō teve. Ava jē rōwā nojemī ipojoy ai mǎ'ē wyi. ¹⁶ Ajawyi vvytyry kō pè kee e'i epe kupa:

– E'a ore'aryvo orereinō gatu rejupa! e'i epe kupa. Torojemī newyry pè! e'i epe teve kupa.^b

Takuru kō pè ve kee e'i epe kupa:

– Torojemī pepytery pè! Janejare'e wyi torojemī, tomā'ē e'ā orere! Āmō, Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē wyi teve torojemī, toremomorijau e'ā! e'i.

^b 6.16 Ose. 10.8; Ruk. 23.30

¹⁷Oremomorijau wasua 'arà okwatà ky'y. Oremomorijau kupa remẽ, ava jẽ rōwã ojejatà! e'i kupa.

Janejare'e okoty rewarà kō rāpakā rè okusiwaoka imojikuwa remēwarà

7 ¹Ajaire amãẽ jẽ remẽ, Janejare'e remĩgwai yvapewarà kō rè amãẽ. Irõte. A'e kō yvy popy siamyry kyty tui. ãmõ, kwaray ãma kyty. ãmõ, kwaray 'apa kyty. ãmõ, kwaray yke kyty. ãmõ, kwaray yke rovajarà kyty. A'evò ekoi kupa. Yvytu ai jarà kō rōmõ maevo sō tite ekoi kupa. Opyykātā vytytu ai kupa upa. Ajawyĩ nonuri vytytu ai. Yvy rupi nonuri. Pāranā wasu rupi nonuri teve. Nomovirupai ãmẽ vyvra kō.

²ãmõ rè amãẽ mijẽ. Janejare'e remĩgwai yvapewarà mō teve a'e. Pe'ĩgà. A'e kwaray ãma kyty wyi uu iko. Janejare'e koty rewarà kō mojikuwapa opo pupe wereko. A'e yvapewarà wapukai uu iko. Yvytu ai jarà kō pẽ wapukai iko. A'e kō ikasiay yvy moaia rè, ãmõ, pāranā moaia rè. ³Kee e'i ijupe kō:

– Tapepoi e'ã rā'ĩ vytytu ai wyi, e'i. Yvy tapemoaioka e'ã rā'ĩ, e'i. Pāranā wasu ve tapemoaioka e'ã rā'ĩ, e'i. ãmõ, vyvra kō ve. Ajaate ikusiwa toroinõ rā'ĩ Janejare'e remĩgwai e'e kō rāpakā kō rè imojikuwapa kō rōmõ, [timanyvo e'ã ijupe kō ãmẽ]! e'i wapukai.

⁴A'evò ikusiwaa oinõ ee kō ãmẽ. Mōa'ārōwã āpakā kō rè ojikusiwapa imojikuwapa kō rōmõ. “Janejare'e pewarà”, e'i mǎ'ẽ ojikusiwa. “144.000 rōmõ tesõ ojiāpakākusiwa mǎe kō”, e'i mǎ'ẽ ojenu ije. Pirujẽ Isaeu jeapyrerà waite e'yiwarà kō a'evò ekoi. ⁵⁻⁸Kejõ a'evò ekoi mǎe kō:

Jutaa jeapyrerà kō, 12.000.

Rupẽ jeapyrerà kō, 12.000.

Kati jeapyrerà kō, 12.000.

Asee jeapyrerà kō, 12.000.

Napitari jeapyrerà kō, 12.000.

Manase jeapyrerà kō, 12.000.

Simeão jeapyrerà kō, 12.000.

Revi jeapyrerà kō, 12.000.

Isaka jeapyrerà kō, 12.000.

Semōrõ jeapyrerà kō, 12.000.

Juse jeapyrerà kō, 12.000.

Pejāmĩ jeapyrerà kō, 12.000.

Mokepejõ tesõ ojiāpakākusiwa mǎe kō.

Aty wasu rewarà

⁹Ajaire amãẽ mijẽ remẽ, soõ, aty wasu nijamoirõ irõma kō'ãi mǎ'ẽ rè tesõ amãẽ ky'y, Janejare'e rena pẽ. Iteetejẽ ojiwyi mǎe kō. Ojiwy jiwyi

jê tõvijã mãe kô. Iteetejê ena mãe kô. Ipirà kô ve iteetejê mãe kô. ãmô, iteetejê ijayvu mãe kô. Aty wasu rômô ojatykapa kupa upa. Janejare'e rovake opô'ã kupa upa. Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ rovake teve opô'ã kupa upa. Ijyru sirĩsisĩ pawete kupa upa. Ka'aro warakuri ro vo mã'ẽ opyy kupa upa.^c ¹⁰ Janejare'e omoe'e kupa upa. Wayvo omoe'e kupa upa. Kee e'i imoe'e kupa:

“Janejare'e janerereko katuara rômô ekoi, Jõvijã wasu rômô!
Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ teve janerereko katuara rômô ekoi!” e'i e'i imoe'e kupa upa.

¹¹ ãmê pirujê Janejare'e remĩgwai yvapewarà kô opô'ã upa. Janejare'e wãrimã tesô kupa upa, apyka 'aryvo wapy upa remê. Temisage'ã oiko mãe kô ve wãrimã kô. Tõvijã 24 mãe kô teve. A'e kô ojimoenãpa'ã ojavyv Janejare'e rovake imoe'e. Yvapewarà kô. ¹² Kee e'i imoe'e kupa:

“Õõ, Janejare'e ywesô temimoe'eay rômô ekoi.
ãwĩ ywesô temimomojy rômô ekoi.
ãwĩ ywesô mārakuwaway rômô ekoi.
ãwĩ pè ywesô ‘nekatuay wete’ taoty tekou.
ãwĩ ywesô joe'e rômô ekoi.
ãwĩ ywesô ijayvukasiay wete Jõvijã wasu rômô iko.
ãwĩ ywesô ikasiay wete mã'ẽ rômô ekoi.
Ajawyi mãerã tè simoe'etã jaiko.
Õõ aje, Janejare'e ywesô simoe'etã ereko!” e'i ojĩga kupa.

¹³ ãmê tõvijã 24 mã'ẽ mô e'i ije:
– Ava pōkō wã ijury sirĩsisĩ gatu upa mãe kô? Maty wyi pō uu kupa? Nekuwa pō? e'i ije.

¹⁴ ãmê a'e ijupe:
– ãnĩ, nakuwai! a'e. Ene si ãwĩ kô nekuwa mã'ẽ! a'e ijupe.
ãmê si e'i ije ky'y:
– ãwĩ kô ojimomoriyau wasu wete ipe remê, ojipykãtã jê Jesu rê iko mãe kô. Kee e'i kupa: “Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ Jesu. A'e omãnô eaiwererã repykarã mō”, e'i kupa. “ãwitô janeyru jakusu savô pupe icy'a'o remê, ãwĩvo ve eaiwererã wekyipa ewyi”, e'i kupa. Ajawyi nojipirau omomoriyaurã kô wyi kupa. A'e kô tè ãwĩ kô rê nemã'ẽ.^d ¹⁵ Ajawyi Janejare'e rovake tè tesô ekoi kupa age'e ky'y. Omoe'e karuaru kupa, Janejare'e pè oporegeta mãe kô rômô. Pya rupi, 'arã rupi, a'levo ekoi kupa ky'y. Ajaate Janejare'e ywe'e wereko katu kõtã opyriwarã kô rômô

^c 7.9 Epr. 12.22-24 ^d 7.14 Tan. 12.1; Mat. 24.21; Mak. 13.19

ereko ky'y. Wenanõ kötà wena e'e pè ereko kō. ¹⁶Ajaate nijamyay'āi iko kupa ky'y. Ni'ywa'āi teve iko kupa ky'y. Kwaray nojimoemija'āi ee kō ky'y. Āmō, kwaray nope kō'āi teve.^e ¹⁷A'evō 'evoa mǎ'ē wyi Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē wereko katu kötà ky'y, tōvijā e'eay kō rōmō ekoi. Āwitō kaneiru jarà weima kō rerekoarà rōmō ekoi ipi, āwīvo erekoarà kō rōmō ekoitā ky'y. Yy pè weraa kötà toy'u kupa. Poromoigo karuaru mǎ'ē a'e yy.^f Ajaate nijāgyo'āi kupa ky'y. Janejare'e tē nomōāgyooka kō'āi ky'y, e'i ije. Tōvijā 24 mǎ'ē mō aepo e'i ije.

Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē omotarai awyjepapa mō mǎ'ē ky'y remēwarà

8 ¹Ajaire, amǎ'ē jē ajupa remē, Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē ijapea omotarai mijē. Omotaraipa katu ijapea kō āmē ky'y. Āmē omotaraipa katu ijapea remē, Janejare'e rena yva pè ojimovoropa katu. Nipui rā'ī kupa ky'y, Janejare'e rena pè. Ipuku sa'u opī āmē.

²Āmē Janejare'e remīgwai yvapewarà kō rè amǎ'ē. A'e kō oōvijā rovake tui, 7 rōmō. A'e kō pè ava mō jimi'a puku kō ome'ē, ijāvijō kō jē.

³Āmē āmō Janejare'e remīgwai mō rè amǎ'ē. A'e uu Janejare'e pewarà temime'ē rapya rena pyri'ije'ē opō'ā upa. Parapi vvy karakuri jinōgwerà opyy upa, jaapy imopije katu ipupe mǎ'ē rena.^g Ava mō maevo sō tite kejavu ipije katu mǎ'ē ome'ē ijupe. Kee e'i ime'ē ijupe:

– Aā emoeny Janejare'e rovake imoe'ea rōmō, jamoeny tipije katu mǎ'ē rena 'aryvo. Karakuri jinōgwerà 'aryvo. Āwisō Janejare'e koty rewarà kō oporegeta ijupe remē upi upi, iporegetakwerà too ipijekwerà revejē Janejare'e rovake, e'i ijupe.

A'evō wereko āmē. ⁴Janejare'e remīgwai omoeny ipije katu mǎ'ē upa remē, a'e pe wyi ātasī oē oē oo Janejare'e rovake. Janejare'e koty rewarà kō poregetakwerà revejē oē oē oo oo ovake āmē. ⁵Ajaire Janejare'e remīgwai tata opyy temime'ē rapya rena pe wyi inō parapi jamoeny imopije ipupe mǎ'ē pupe. Omoānē. Ajaire omomo imono vvy kyty, yva pe wyi. Tyapu tesō o'a. Tōpā vera vera tesō āmē. Tōpā ojika jika tesō teve. Vvy otyty tesō teve.

Janejare'e remīgwai kō ojimi'a puku kō oopy remēwarà

⁶Ajaire Janejare'e remīgwai yvapewarà 7 rōmō mǎe kō ojimi'a puku ojāvijō jē oopytā.

⁷Emīgwai ypykwerà ppy ojimi'a oopy. Ameve āmānā jimoātāgwerà okukui. Tata āmō. Wyykwerà āmō. Ojeevejē okukui o'a vvy kyty oo oo kupa. Vvy okai āmē. Pirujē rōwā okai vvy ajamǎ'ē. Ipēgwerà kōrijō tē

^e 7.16 Isa. 49.10; J.Jim. 21.3-4 ^f 7.17 Jīg. 23.1; Isa. 55.1; Juw. 4.10-15; 10.1-5,10-15; J.Jim. 22.17 ^g 8.3 Jisyry. 30.1,3

okai.^h Yvyra kō ivo ve. Ipēgwerā tē teve okai. Kwākwā āmē okaipa e'e jimo'yjē.

⁸ Ajaire emīgwai revewarā oopy mijē ojimi'a. Ameve yvytyry vo mǎē okai maevo sō tite upa, mititirōwā mǎē. Pāranā wasu pupe ojimomo o'a. Wyy rōmō pāranā wasu ojinō āmē. Pirujē rōwā ajamāē a'evo ekoi.ⁱ Pāranā rovajarerā kōrijō tē ajamāē a'evo ekoi. ⁹ Ipupewarā kō opa ywete āmē. Pira kō. Wāisō itee tee tē opa pāranā wasu rovajarerā pē. Nawiū kō ve opa, yare'e kō revejē.

¹⁰ Āmē mōrijō rōmō yvapewarā kō oopy paire, eevewarā oopy mijē ojimi'a. Ameve jaytata wasu o'a mijē yvy kyty oo. Turisara eny mǎē vo o'a yy kō pupe oo. Āmō, yy je'ē kō pupe o'a. Ipēgwerā tē ajamāē a'evo wereko. Pe'ī yy pupe o'a oo remē, mōrijō yy pupe no'ai. ¹¹ Iro tesō ajamāē yy āmē ky'y. Ajawyi "jaytata iro mǎē" eu ijupe. Nija'u'ai a'e yy āmē ky'y. O'u tite mǎe kō opa āmē.

¹² Ajaire moapy rōmō yvapewarā kō oopy paire, eevewarā oopy mijē ojimi'a. Oopy remeve, kwaray pēgwerā oepa. Jay ivo ve. Ipēgwerā oepa ve. Jaytata kō pēgwerā oepa teve.^j Ajawyi pātōnusu ipēgwerā kytyre upa. Pya a'evo ve. Āmō, aryvo a'evo ve. Aryvo pēgwerā nikwarayi āmē ky'y.

¹³ Āmē yvate kyty amāē remē, soō, wyrau rōvijā rē amāē. Oeve okwa iko. A'e kee e'i oje'ē wayvo okwa remē:

– Aaa! Aaa! Āwīvo tesō mārānai wasu okwatā! Yvy pewarā kō momorijaua rōmō okwatā, jimi'a ojenu mijē remē, e'i. Janejare'e remīgwai yvapewarā moapy mǎe kō oopy tarā mijē jimi'a, e'i oveve okwa.

Mārānai ypykwerā rewarā

9 ¹ Āmē irōte rōmō yvapewarā kō oopy paire, eevewarā oopy mijē ojimi'a. Āmē a'evo remē jaytata rē amāē, yva pe wyi yvy kyty o'a uu maekwerā rē. Āmē jane mō savi ome'ē jaytata pē. Yvy kwarā māmī gyty ikwa oo mǎē savi ome'ē. Ājāg kō mopā'āga tē savi. ² A'e pupe omotarai yvy kwarā rovapyka. Ojiovapyjavo ikwarā āmē. Ameve, soō, tata rātasī oē oē ipupe wyi. Mitirōwā tata rātasī oē oē oo yvate kyty. Ātasīgwerā omoāpatō tesō kwaray imokājā. ³ Āmē tata rātasī pupe wyi taparara kō oē oē oo oo yvy rupi ojimosāi okwa. Āwitō joajyry poropi remē ayay tesō joupe, āwīvo ve tesō taparara ray kō. Janejare'e omokasi kō tāwīvo ekoi. ⁴ Kee e'i ijupe kō:

– Kwākwā tapeapisi e'ā. Temitāgwerā kō teve tapeapisi e'ā. Yvyra kō teve tapeapisi e'ā. [Āmō, jane kō Janejare'e koty rewarā kō tapemomarama e'ā.] Nojiāpakākusiwai mǎe kō kōrijō tē ikō tapemomarama nē.^k ⁵ Tapejuka jimo'yjē e'ā ikō ajamāē nē. Tapemotekorāma kōrijō tē ikenē. 5 jay rōmō a'evo tay puku ijupe kō, e'i taparara kō pē.

^h 8.7 Ipēgwerā okai: 1/3 kōrijō tē okai. ⁱ 8.8 Pirujē rōwā ojinō: 1/3 kōrijō tē wyy rōmō ojinō. ^j 8.12 Kwaray, jay, jaytata pēgwerā oepa: 1/3 kōrijō tē oepa. ^k 9.4 Esek. 9.4; J.Jim. 7.3

[Oo ootà ãmẽ taparara kô ipipa kô.] ⁶Ay wetetà poropipa kupa remẽ. Ay puku tesõtà poropi mã'ẽ. [Ãwitô joajyry ay wete poropi remẽ, ãwĩvotà.] ãmẽ a'evò remẽ, “Amãnô kuwasi”, e'i e'i titetà kupa ky'y. Nomãnô'ãi kupa ajamã'ẽ. Opota titetà omãnôa kupa.

⁷Kee taparara kô rè amã'ẽ mã'ẽ. Ãwitô kavaru jarà kô omokatu eraatà jiapisia rè, ãwĩvo 'ejẽ taparara kô ekoi. Ijãkãnyta tariri katu jome kupa. Ijãkãnytarà kô yvy karakuri jinôgwerà vo. Ova kô janerova vo. ⁸Ijapira kô wãivĩ apira vo. ãi kô jawarà ka'aporà rãĩ vo 'ejẽ. ⁹Iposi'a yru ãtãay jome kupa. Separari' vo mã'ẽ iposi'a yru kô rômô. ãmô, kee. Ipepopu tesô kupa. Ãwitô kavaru atyry noporomoapyai tesô ojã remẽ, ipyamu tesô kupa. ãwĩvo tesô ipepopua ryapu kô. ¹⁰Wai kô ãmẽ, joajyry rowai vo tè. Ipopija re'yi tesô kupa. A'e pupe poropi remẽ ayay tesô janeupe ãmẽ. Ay puku tesô janeupe. Ajaate 5 jay rômô tesô ay janeupe kupa. ¹¹Oiko tövijã wasu. Yvy kwarà mãmĩ gyty ikwa oo mã'ẽ rãrôarà tè a'e tövijã wasu. A'e rerà pè Juteu kô ayvu pè Apatô eu. Kereku kô ayvu rupi ãmẽ Aporijô eu. [“Poromoma mã'ẽ” jaa tè aepo eu.]

¹²Opa rã'ĩ mārānai wasu ypykwerà ãmẽ. Okwa jètà mārānai wasu kô ajamã'ẽ, mōrijô rômô.

Mārānai wasu mijẽ rewarà

¹³Ãmẽ 5 rômô yvapewarà kô oopy paire, eevewarà oopy mijẽ ojimi'a. A'evò remẽ moregeta ojenu mijẽ ije. Janejare'e rovake jamoeny tipije katu mã'ẽ rena pe wyi ojenu, yvy karakuri jinôgwerà pe wyi. Isiamyry jãvijô jẽ pe wyi ojenu. ¹⁴Kee e'i ojenu ojimi'apy 6 rômô mã'ẽ pè:

– Yvapewarà irôte mãe kô opokwa Pāranā Euparati pyri'tje'ẽ upa. Ekwa terejora kô, e'i.

¹⁵A'e kô ojimokatupa amãtejẽ poroapisia rè upa. Age'e ywetewarà renone ojimokatupa amãtejẽ. Aã 'arà renone. Aã jay renone. Aã kwaray renone. Oo ijora kô ãmẽ. Ameve oo ootà poroapisitã kupa. Pirujẽ taa taa kô rupi oo poroapisi kupa. Moapy rômô wesa kupa remẽ, pe'ĩ ojukatã moapy mãe kô. A'evò tesõtà poroapisi oo kupa. ¹⁶Emĩgwai kô rè amã'ẽ teve, sota kô rè. A'e kô kavaru ape 'aryvo oo iko. Aty wasu rômô tesô oo iko kupa. Werywete nijamoirô irôma kô'ãi. 200.000.000 rômô tesô oo iko kupa. [Tyapu tesô oo iko kupa!]

¹⁷Kee tesô sota kô, kavaru ape 'aryvo oo mãe kô, amã'ẽ ee kô remẽ. Iposi'a yru ãtã kô ipirã, tata vo. Isôvã teve, mo'y sôvã vo. Itawa teve. Kee kavaru kô, amã'ẽ ee mãe kô. Jawarà rôvijã ãkãg vo ijãkãg kô. Ijuru kô rupi tata oẽ. Átasĩ teve oẽ. Itawa mã'ẽ ve oẽ okai puku mã'ẽ.^m A'evò tesô kavaru juru pupe wyi oẽ mã'ẽ. ¹⁸A'e ijuru pupewarà kô poroapisi mã'ẽ tè. Temijarà kô ojimomorijauway opa ãmẽ. Okai omãnô ãmẽ kupa, tata pupe.

¹ 9.9 Ferro ^m 9.17 Enxofre

Ãmõgwerà átasĩgwerà pè omãñõ. Ãmõgwerà okai puku itawa mã'ẽ pè omãñõ. Kee omãñõ kupa. Moapy ekoi kupa remẽ, moapy mã'ẽ pe'ĩ omãñõ. Mõrijõ ãmẽ ojeja mãe kô. ¹⁹Ipojy wete kavaru kô ãmẽ. Ijuru kasiay poroapisia rè, ojuru pupewarà pupe. Wai kô ve ikasiay poroapisia rè. Moe ãkãgy vo wai kô porosu'u. Omomarama kô ywete ijapisi kô. Ijatyray jane kô ãmẽ opa.

²⁰Etãrãgwerà kô a'evoa rè omã'ẽ maire, ojimosioka kuwasi waiwererà kô reityypyipa kupa mijã. Noityi sire'e kupa ajamã'ẽ. Nomoe'ei ywe'e tite Janejare'e kupa. Ojimoane'e jẽ kõrijõ ãjãg kô moe'ea rè iko kupa. Weminõgwerà kô moe'ea rè teve ojimoane'e jẽ iko kupa. Ojarà rã'aga règà ory iko kupa. Iteetejẽ eminõgwerà kô ijarà rã'aga kô rômõ. Kejõ. Yvy karakuri jimoãtãgwerà. Karakuri sã jimoãtãgwerà. Separari tawa" jimoãtãgwerà. Takuru. Yvyra. Wãi wãisõ weminõgwerà kô omoe'e ywe'e tite kupa. Nomãrãkuwai mãe kô tè emimoe'e kô. Naeapyoi mã'ẽ. Nijapyai mã'ẽ. Noatai mã'ẽ. Ãwĩ rapijarà kõrijõ omoe'e ywe'e tite kupa. ²¹Waiwererà rè nojimosiokai ywe'e tite kupa. Kee ijaiwererà kô. Porojukaa. ãjãgai kasia rupi mosikoa. Imy'aa. Imonaa teve. Wãisõ ijaiwererà kô! Ãwĩ rapijarà ojimosioka kuwasi itypyipa kupa mijã! Ajamã'ẽ, "Taity ajawyi", ne'ĩai tesõ kupa. Ojimoane'e jẽ waiwererà rè iko kupa.

Janejare'e remĩgwai kareta reve ojisa remẽwarà

10 ¹Aja paire amã'ẽ mijẽ remẽ, soõ, Janejare'e remĩgwai yvapewarà rè amã'ẽ mijẽ, ikasiay mã'ẽ rè. A'e yva kyty wyi owyjjy uu iko. Yvasĩ pè ojiryunõ iko. Moju yva rewarà ijãkãg wãrimã iko. Kwaray reny vo 'ete tesõ ova eny upa. Tata reny vo 'ejẽ etãmã kô eny upa. ²Pãranã wasu mytery pè opãrõ o'ekatu pè upa. Ãmõ, katu pè opãrõ wetãmã rovararà pè upa. Kareta kegã mã'ẽ ojiovapyjavo mã'ẽ opo pè wereko. ³A'e wayvo oporegeta. Ãwitõ jawarà rövijã^o wayvo oje'ẽ remẽ, ãwĩvo tesõ oporegeta upa. ãmẽ wayvo wapukai remẽ, tãpã ryapu vo mã'ẽ oovaja. 7 rômõ tãpã ryapu vo iporegetakwerà ojenu. ⁴Akusiwa tarepe tãpã poregeta vo mã'ẽ mijã, manyvo e'ĩ mã'ẽ. Ajamã'ẽ akusiwa ypy remẽ, ava mō kee e'ĩ ije, yva pe wyi:

– Teremome'u e'ã ikõ tãpã poregetakwerà nẽ. Ãmõ, terekusiwa e'ã teve ikõ nẽ, e'ĩ ije.

Nakusiwai ãmẽ. ⁵Ãmẽ Janejare'e remĩgwai, kõi pãranã wasu mytery pè opãrõ mã'ẽ. Ãmõ, katu pè opãrõ wetãmã rovararà pè upa mã'ẽ. A'e opojai yvate kyty, o'ekatu pè. ⁶⁻⁷Ojeayvunõ Janejare'e ayvu rupi. Oiko teãmã mã'ẽ Janejare'e. Pirujẽ oinõma moma'e maekwerà tè a'e. Ma'e eminõgwerà kô: Yva, ipupewarà kô revejẽ. Yvy, yvy rupiwarà kô revejẽ. Pãranã,

ipupewarà kō revejẽ. A'e a'e kō reinõgarerà teve Janejare'e. A'e ayvu rupi ojeayvunõ Janejare'e remĩgwai, kee jawo:

– Janejare'e remĩgwai nojimi'apyive mãẽ oopy remeve, kuise'ẽ jẽ Janejare'e marama rè oposikotà, mãrãnà jikuwa e'ã rè. A'evoa rã omojikuwaokapa amãtejẽ wayvu mojenuarerà kō pè, ãwĩvo tomojenu ikusiwa. Ajawyi ijayvukwerà rupi katu ekoitã. Kãramõ rõwã a'evotã. Age'e pupeve a'evotã, e'i.^p

⁸ ãmẽ tãpã ryapu vo mãẽ aenu mijẽ yvate kyty wyi. Kee e'i ije:^q

– Wãĩ Janejare'e remĩgwai pãranã wasu mytery pè opãrõ o'ekatu pè upa mãẽ. ãmõ, katu pè opãrõ wetãmã rovajarà pè upa mãẽ. A'e kyty ekwa kareta ojiovapyjavo mãẽ pijarà mō eru, e'i ije.

⁹ Aa ikoty ãmẽ.

– Kareta kegã mãẽ eme'ẽ ije, a'e ijupe.

– Hoõ. Epyy iwa, e'i. Nemõkõ remẽ, nejuru pè e'ẽ gatutã rãĩ, eirã ryapirã vo. Ajamãẽ nerekwerà pupe oo remẽ, irotã, e'i ije.

¹⁰ ãmẽ apyy ipo pe wyi imõkõ ãmẽ. A'u remẽ, aje, e'ẽ gatu rãĩ, eirã ryapirã vo. Ajaire amõkõ maire, iro erekwerà pè ky'y, ijayvu rupi katu.

¹¹ ãmẽ kee e'i mijẽ ava mō ije:

– Janejare'e ayvukwerà emojenu mijẽ, e'i. Mirã kō iteetejẽ ojiwyi mãe kō rewarã emojenu, manyvo wereko kõtã. Ojiwy jiwyi tõvijã mãe kō rewarã emojenu. ãmõ, ipirã kō ve iteetejẽ mãe kō rewarã emojenu. ãmõ, iteetejẽ ijayvu mãe kō rewarã emojenu. Ijatyray jövijã wasu kō rewarã teve emojenu, e'i ije.

A'evõ ãmẽ areko.

Janejare'e ayvu mojenuarã kō rewarã

11 ¹ ãmõ, amã'ẽ ee mã'ẽ tẽ mijẽ amome'utã. ãmẽ ava mō tetã jamosã'ãga ipupe mã'ẽ ome'ẽ ije. ãmẽ Janejare'e kee e'i ije:

– Ekwa teremosã'ãga emoe'ea retã, yvy pewarã. Eupewarã temime'ẽ rapya rena ve emosã'ãga. ãmõ, mapejõ pō jane kō emoe'e mãe kō terekuwa. Emoirõ irõ ikuwa kō. ² Ajamã'ẽ tetã ypy neremosã'ãga'ãi, nererovijai mãe kō remipãsarõgwerã tẽ a'e rewarã mō. A'e kō Jerusarẽ taa omoaitã ãmẽ, erena e'e. Ame'ẽ rãĩ ipo kō pè tomoai kupa. Omoai puku sa'utã rãĩ Jerusarẽ taa ãmẽ kupa. Werywete irõte kwaray rômõ a'evotã ekoi ãmẽ kupa. ⁴² jay rômõ ekoitã kupa. ³ ãmẽ a'evõ remẽ, eayvu mojenuarã kō a'e pè ekoitã, mōrijõ rômõ. Kamisa saki aiwerã opypytã oyru kō rômõ. Wãgyoa mojikuwaparã rômõ a'evotã ekoi kupa. Eayvu omojenutã erokwa kupa. Werywete irõte kwaray rômõ a'evotã kupa, e'i ije.

⁴ A'e ijayvu mojenuarã kō Janejare'e rovake opõ'ã upa, yvy jarã rovake. ãwitõ oriveira'y kō mōrijõ rômõ ovake tui mã'ẽ vo. ãmõ, ãwitõ turi'y

kõ ovake tui mã'ẽ vo. Āwĩvo tui kupa.^r ⁵ Janejare'e wayvumokasi kõ ywete, kee toiko kupa. Ava mō sō omoai kõ tarepe remẽ, tata vo mã'ẽ omoẽtã ojuru kõ rupi imoma kõ kupa. A'evotã ãpã kõ moma kupa. ⁶ Āmō, kee. Ijayvukasia kõ rupi tẽ ãmãnã okytã. Āmō, ãmãnã noky'ãi teve ijayvukasia kõ rupi.^s Ajawyi Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa kupa remẽ, nomogyoka'ãi ãmẽ ãmãnã kupa. Kwaray pukutã rã'ĩ ãmẽ ijayvu kõ rupi. Yy rẽ teve ijayvukasitã kupa. Opota sō yy omoai kupa remẽ, omoaitã kupa, wyy rômō tojinō. Yvy rẽ ijayvukasi tevetã kupa. Okuwa jimomorijau wasua reinōã kupa. A'evo 'evoa rẽ ijayvukasiaytã kupa. A'evo wereko kõtã remẽ upi upi kuwa a'evo ekoi kupa. Manyvo nijarekoa'ãi a'evo ekoi kupa remẽ ãmẽ.

⁷ Ajaire awyjepa rã'ĩ Janejare'e ayvu omojenu kupa remẽ, moma'e aiwerã ojimokasi rã'ãga mã'ẽ uutã ity ity kõ ky'y. A'e vyv kwarã mãmĩ gyty ikwa oo mã'ẽ pupe wyi oẽtã uu ity ity kõ. Ojukatã Janejare'e ayvu mojenuarã kõ ãmẽ ky'y. ⁸ Jerusarẽ taa pẽ tẽ omãnõtã kupa, oõvijã ywete jukaawerã pẽ ywe'e. Taa wasu tẽ a'e. Nivoi mãe kõ rena rômõtã tẽ a'e taa wasu ãmẽ. Āwitō Sotoma taa wãnã kõ nivoi pawete tesō karamoe remẽ, āwĩvo vetã a'e wãnã kõ nivoi ekoi.^t Āmō, āwitō Ejitu vyv wãnã kõ nivoi pawete tesō teve kupa karamoe remẽ, āwĩvo vetã ekoi kupa.

Āmẽ moma'e aiwerã ojimokasi rã'ãga mã'ẽ ojuka kõ paire, oity tepe'ytetã wemijarã reãgwerã kõ oo. Taa wasu rupi okwa pee mã'ẽ pẽ oitytã eãgwerã kõ oo. A'e pẽ vyvu tuitã upa. ⁹ A'evo remẽ mirã kõ okwatã eãgwerã kõ rẽ omãjã. Ma'e kõ. Pirujẽ mirã kõ waite e'y e'yiwarã kõ, iteetejẽ ijayvu mãe kõ, pirujẽ vyv rupiwarã kõ. Mokojejõ omã'etã mãe kõ okwatã. Werywete irõte 'arã rômō tesō omã'etã ee kõ okwa kupa. Eãgwerã kõ noatyoka'ãi kupa. ¹⁰ Oryvay kõrijõtã ijukaawerã rẽ omãjã kupa. Pirujẽ jane kõ orytã. Moma'e kõ ome'ẽ me'etã ojiupe oory rômō iko ãmẽ kupa.

– Age'e sōsi janeroryvay ky'y, e'i ywe'e titetã oory rômō iko kupa. Janemo'eai mãe kõ omãnō ky'y! e'i kõrijõtã kupa. Age'e si nijanemo'eai'ãi kupa ky'y! e'i ywe'e titetã kupa.

¹¹ Āmẽ amã'ẽ jẽ a'evoa rẽ ajupa. Werywete irõte 'arã okwapa ky'y. Āmẽ, soõ, temijarã kõ opoerapa ky'y! Janejare'e opeju kõ imono imomoera kõ ky'y. Opõ'ã ãmẽ kupa. Ameve tite nivoi mãe kõ ojimonyi tesō omãjã ee kõ ky'y. Okyje ai tesō tite kupa ky'y. ¹² Āmẽ moregeta ojenu opoera mãe kõ pẽ, nivoi mãe kõ reminu rômō. Yva pe wyi ojenu, wayvo tesō. Kee e'i mã'ẽ ojenu:

– Pejo ike ekoty, e'i mã'ẽ.

^r 11.4 Sak. 4.3,11-14 ^s 11.6 Āwitō tãmō Eriasi ekoi karamoe remẽ, āwivotã ekoi kupa. 1To. 17—18 ^t 11.8 Karamoe remẽ Janejare'e omoma Sotoma wãnã kõ tata wasu pẽ jimo'yjẽ, ijaiwererã kõ rewarã mō. Jĩnō. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24

Janejare'e tè aepo e'i ijupe kō. Ameve oẽ oo ikoty kupa. Yva rātasĩ rupi oẽ oo kupa. ãmẽ āpã kō a'evoa rè omãẽ kupa upa. ¹³Ameve yvy otyty tesō. A'e rè opa wete jane kō. 7.000 rōmō tesō opa ãmẽ yvy tytya pẽ kupa. 63.000 rōmō tesō ãmẽ opyta jẽ mǎe kō. A'e kō ojimonyi tesō ãmẽ ky'y. Okyje ai tè kupa ky'y. Ameve tite omomojy tesō Janejare'e kupa ky'y.

¹⁴A'evō kōrijō tè rǎĩ mǎrānai wasu yvy pewarà okwa ãmẽ ky'y. Okwa tarà mijẽ ajamãẽ mǎrānai wasu mō, awyjepapa mō.

Janejare'e remĩgwai jimi'a puku oopy awyjepapa mō mǎẽ remẽwarà

¹⁵Ãmẽ yva pẽ Janejare'e remĩgwai awyjepatà mǎẽ oopy ojimi'a puku ky'y. ãmẽ oopy paireve, moregeta ojenu wayvo, yva pe wyi. Kee e'i kupa taenu:

“Age'e sōsi Janejare'e po pẽ pirujẽ jane kō yvy pewarà kō ekoi ky'y!
Emimuurerà po pẽ teve ekoi kupa.
Awyje Jōvijā wasu rōmō ekoi mǎerā tè”, e'i kupa.”

¹⁶Ãmẽ Janejare'e koty rewarà kō rōvijā kō, 24 rōmō mǎe kō, wapy jẽ Janejare'e rovake okwa kupa upa. ¹⁷Ãmẽ aepo ojenu ijupe kō remẽ, ojimoenāpa'ā ojavy Janejare'e rovake imoe'e kupa. ¹⁷Kee e'i imoe'e kupa:

“Janejare'e! Ene ywesō nekasiay wete Jōvijā wasu rōmō neiko!
Neiko karuaru teāmā mǎẽ tè ene.
Age'e neiko jẽ neiko.
Karamoeve neikopa teāmā.
Nekasiay. Neayvukasiay!
Pirujẽ mirà kō pẽ Jōvijā wasu rōmō neiko ppy nekasia rupi!
Ajawyi oreroryvay nere!

¹⁸Jane yvy pewarà kō ojikō'ō ywe'e tite nere.
Ajawyi age'e ene sōsi nejikō'ōtā ijaiwererà kō rè ky'y.
Kuisse jẽ omānō mǎe kō nemoe'yitā.
Nanererovijai mǎe kō ãmẽ neemavotà nivoi mǎe kō rōmō.
Nekoty rewarà kō ãmẽ nemoepypatà.
Kejō. Neremĩgwai kō. Neayvu mojenuarerà kō.
Ja'yrerà kō. Tōvijā kō.
Pirujẽ nemomojy mǎe kō nemoepytà ky'y! [Nepyri nemoigo karuarutà mǎẽ pupe tè nemoepy kōtā ajamãẽ.]
Poroapisi mǎe kō ãmẽ nemomatà!” e'i e'i 24 rōmō mǎe kō ojĩga.

¹⁹Ãmẽ Janejare'e moe'ea retã yvapewarã ojiovapyjavo. Ãmẽ Janejare'e ayvu rena ojisa, Janejare'e moe'ea retã pupe wyi. ^w A'e ojisa remẽ, tãpã overa vera tesõ upa. Ojika jika tesõ teve upa. Yvy ãmẽ otyty tesõ teve upa. Ãmãnã jimoãtãgwerã okukui teve tesõ. A'evo tẽ tesõ Janejare'e moe'ea retã ojiovapyjavo remẽ, Janejare'e ayvu rena ojisa remẽ.

Ãjãgai rãvijã omoai tarepe wãivĩ remẽwarã

12 ¹Ajaire ipojy wete mã'ẽ ojisa mijẽ yva pẽ. Soõ, wãivĩ yvapewarã tẽ sikaepo ojisa. A'e kwaray vo ijyru upa mã'ẽ. Ãmõ, jay ipy wryy pẽ tui teve. Jaytata kã vo ijãkãnytarã. 12 rãmõ jaytata kã vo mã'ẽ. ²Ipuru'au mã'ẽ tẽ wãivĩ. Eamai omemyray pẽ upa.

³Ameve ipojy wete mã'ẽ mõi ojisa mijẽ yva pẽ, tarakãõ ta'yrõwã mã'ẽ. ^x Ipirã mã'ẽ. Ijãkã mõi kõi tesõ mã'ẽ teve, 7 rãmõ. Inamirãsi mõi kõi teve, 10 rãmõ. Ãkãnytarã kõi opy upa, jãvijã ãkãnytarã kõi, 7 rãmõ. ⁴Wai tiva tiva jaytata kõi reitypypyi yvy kyty imono. Jaytata kõi o'a uu ãmẽ. Moapy jaytata remẽ, pe'ite o'a uu. Mõrijõ no'ari mã'ẽ ãmẽ. A'e a'evo.

Ãmẽ tarakãõ wãivĩ ipuru'au mã'ẽ rovake opõ'ã upa. Wãrõ jẽ imemy'atã mã'ẽ upa. O'a remeve imemyry o'utã. Ajawyi wãrõ upa. ⁵Ãmẽ wãivĩ imemy kwaima'e rãmõ, jãvijã wasu rã rãmõ. Pirujẽ mirã kõi rẽ ijayvukasi mãe rã rãmõ imemy. A'e tẽ tarakãõ wãrõ tite upa mijã. Ameve ava mõi apy'ajẽ wekyi amãtejẽ imemyry eraa Janejare'e kyty imokatu. Janejare'e wapy upa mã'ẽ kyty werã imokatu. ⁶Ãmẽ ijykwerã ojava oo tarakãõ wyi, tekoe'ãma kyty. A'e pẽ Janejare'e ena rã oinõma amãtejẽ ijupewarã mõi. A'e kyty ojava oo opyta ãmẽ. Werywete irõte kwaray rãmõ a'e pẽ opytatã. A'e pẽ tẽ Janejare'e wapoikatã.

⁷Ãmẽ ajaire amã'ẽ mijẽ remẽ, jiapisia rẽ amã'ẽ. Yva pewarã a'e. Janejare'e remĩgwai yvapewarã kõi ojapisitã tarakãõ rẽ mã'ẽ rẽ amã'ẽ. Yvapewarã kõi rãvijã rerã pẽ Mikeu eu. A'e tẽ werojiapisi wemĩgwai yvapewarã kõi tarakãõ reve, ^y emĩgwai kõi reve teve. ⁸Nikasi tarakãõ kõi ajamã'ẽ ijupe kõi. Manyvo ne'i'ãi yva pẽ opyta jẽ ãmẽ ky'y. ⁹Ajaate Janejare'e omomooka to'a oo yvy kyty, emĩgwai kõi revejẽ. Awyje yvy pẽ tẽ ekoi kupa ky'y. Ãjãgai rãvijã tẽ tarakãõ, ^z Satanasi eu ijupe mã'ẽ. Poromoripe mã'ẽ tẽ a'e, pirujẽ taa taa wãnã kõi omoripe iko ipi mã'ẽ tẽ.

¹⁰Ãmẽ moregeta ojenu mijẽ ije, yva pe wyi. Wayvo kee jaa ojenu:

“Janejare'e ywesõ ikasiay ãjãgai rãvijã wyi!

Ajawyi wemĩgwai kõi wereko katu iwyi!

Okasia omojikuwaoka pirujẽ mirã kõi pẽ!

^w 11.19 Epr. 9.4-5 ^x 12.3 *Dragão* ^y 12.7 Tan. 10.13,21; 12.1 ^z 12.9 Jinõ. 3.1; Ruk. 10.18

- Ojikuwaoka Jōvijā wasu rōmō iko!
 Emimuurerà ve ojikuwa Jōvijā wasu rōmō iko.
 Ājāgai rōvijā ojimokasi epe Janejare'e rē mijā.
 Nivoi mā'ē omo'y ipe Janejare'e koty rewarà kō rē owari rōmō mijā.
 'Nanererovijai kupa', e'i epe Janejare'e pē mijā.
 Pya rupi aepo e'i epe. 'Arà rupi ve aepo e'i epe.
 E'i py'y py'yi epe mijā.
 Ajamā'ē Janejare'e Remimuurerà omomo tesō ājāgai rōvijā yvy kyty
 imono okasia rupi,
 āwisō manyvo te'i e'ā Janejare'e pē ky'y.
 11 Age'e sōsi Jesu koty rewarà kō i'arà kyty ekoi ky'y.
 A'e kō ywesō ojimokasi ee ky'y.
 A'e kō pewarà mō Kaneiru ra'yry vo mā'ē omānō, ijaiwererà repykarà
 mō.
 Omānōa rupi omokasi kō ky'y.
 Ajawyi nikasi'āi ājāgai rōvijā ijupe kō ky'y.
 Janejare'e ayvu e'e omojenu jenu kupa ipi.
 A'evō nomokasiokai ājāgai rōvijā wee kō ky'y.
 Nojipirauī tesō kupa. Nokyjei teve omānōa wyi kupa.
 Ajawyi ājāgai rōvijā iwryy kō gyty ekoi ky'y.
 12 Ajawyi kee a'e yva pewarà pē:
 Yva, tanerory ikō ky'y nē! a'e.
 Yva pewarà kō pē, tapenory pirujē! a'e teve.
 Ajamā'ē yvy pē naiko'āi torya.
 Mārānai wasu okwa tarà mijē yvy pē.
 Pāranā wasu pē ve okwatā.
 Ājāgai rōvijā o'a uu yvy kyty.
 Ajawyi ojimōarō ywete.
 Poromoripe jē poromoai yvy rupi.
 Okuwa nojimokasi puku kuwa'āi.
 Ajawyi a'evō ekoi ipi", e'i mā'ē ojenu ije.

13 Āmē tarakāo awyje omomoawerà yvy kyty okuwapa remē, imemypa
 mā'ē rē ojimoemija ipe ky'y. 14 Ajawyi Janejare'e opepōkānō wāivī toveve
 oo iwyi. Āwitō wyrau pepōkā, āwīvo 'ejē oinō ijupe. Ajawyi oveve sire'e oo
 tarakāo wyi ky'y. Tekoe'āma kyty oveve oo ojinō gatu iwyi. A'e pē opyta
 pukutā rā'ī. Werywete irōte kwaray rōmō a'e pē opytatā. A'e pē tē ojimi'utā.
 15 Āmē oveve oo iko remē, tarakāo yy omono ipe ojuru pupe wyi wāivī
 kyty. Yy poru vo tesō omono ipe ikoty toeraa wāivī [ijuka] mijā. 16 Ajamā'ē
 yvy opātavō wāivī. Omosu yy poru iwyi, tarakāo remimonokwerà. 17 Āmē
 si tarakāo ojikō'ō tesō ipe ee ky'y. Oo ojimorara imemyry kō rē ky'y,
 Janejare'e ayvu rupi katu ekoi mē kō rē. Jesu remimojenuwerà aje ywete

mã'ẽ noity'ãi mãe kô rê oo ojimorara. ¹⁸ Ajawyi tarakão pãranã wasu reme pè kôrijô tui ky'y. Manyvo ne'i'ãi ky'y.

Môrijô tesô moma'e aiwerà kô ojisa remëwarà

13 ¹ ãmẽ ãmô moma'e aiwerà rövijã rê amã'ẽ mijẽ, pãranã pupe wyi oẽ iko remë.^a Ijãkã mőkô mőkôi mã'ẽ a'e, 7 rômô ijãkãg kô. Inamirãsi mőkô mőkôi teve iko, 10 rômô. Onamirãsi kô rê ãkãnytarã vo mã'ẽ opypy. Ijãkãg kô rê ayvu ai Janejare'e mojaiwea rã'aga ojikusiwa upa. ² Jawarã kusiwarã vo moma'e aiwerà. Uusu^b py vo ipy. Jawarã rövijã^c juru vo ijuru. Ikasiay tarakão rövijã remimokasiayoka rômô iko. Wayvumokasiayoka jövijã wasu rômô toiko.^d ³⁻⁴ Ijãkãg mô rê amã'ẽ remë, ijãkãmopaiawerà rê amã'ẽ. A'e rê omãnô mijã. Ajamã'ẽ opoera ajaire. ãmẽ a'e rê omã'ẽ mãe kô ojimonyi tesô ee omãjã.

– Eeee! Ikasiay si moma'e aiwerà! Naikoi ãwĩ rapijarã ipi, ikasiay mã'ẽ! Ava jẽ rōwã ikasitã ojiapisi remë eee! e'i tite kupa.

Pirujẽ mirã kô aepe e'i tite ijupewarã mô. Omojövijã rã'aga tesô ãmẽ kupa ky'y. Tarakão ve tesô omoe'e ãmẽ kupa ky'y, ijayvu mokasia mô.

⁵ Ameve moma'e aiwerà oporegeta. Soô, oporegeta ojimoe'e rômô iko. Janejare'e tẽ tesô omojaiwe tite iko. Janejare'e kee e'ipa amãtejẽ maekwerã rupi katu tẽ a'evô rã'i: “Temojaiwe jësi! Toporegeta puku sa'u rã'i jësi! ãwisô tijayvukasi rã'aga rã'i iko. 42 jay rômô tesô ta'evô rã'i”, e'ipa amãtejẽ. [Ajawyi moma'e aiwerà oporegeta. Janejare'e ne'i amãtejẽ sô remë, noporegeta'ãi kuwa mijã.]^e

⁶ ãmẽ oporegeta remë, oporegeta ai tesô Janejare'e rê iko ipi. Omojaiwe tesô tite. Janejare'e rekoa rê teve oporegeta ai. Imoe'ea retã rê tẽ tesô oporegeta ai, Janejare'e pyriwarã kô rê teve. ⁷ “Tojimokasi rã'i jësi!” e'i Janejare'e moma'e aiwerã pëwarã mô. Ajawyi tẽ a'evô ekoi. Ojimokasi ywe'e tite Janejare'e koty rewarã kô rê ãmẽ ky'y. A'e kô reve ãmẽ ojiapisi epe, iwyry kyty toiko kupa. Ijayvukasiay tite jane kô pè iko, iteetejẽ ojiwyi mãe kô pè. Iteetejẽ ena mãe kô pè ijayvukasiay. Ojiwy jiwyi tövijã mãe kô pè. Iteetejẽ ijayvu mãe kô pè. ãmô, ipirã kô ve iteetejẽ mãe kô pè. A'e a'e kô omomojy ywe'e titetã ãmẽ ky'y. Ikasiay moma'e aiwerã a'e kô pè ãmẽ ky'y.

⁸ Erã kô nojikusiwai Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ kareta rê mãe kô tẽ omoe'e ywe'e tite moma'e aiwerã. Pirujẽ. Janejare'e koty rewarã kô kôrijô tẽ nomoe'ei moma'e aiwerã. Erã kô ojikusiwapa kareta rê Janejare'e pyri oiko karuarutã mãe kô rômô mãe kô kôrijô tẽ nomoe'ei. Yvy jinô e'ãve erã kô ojikusiwapa amãtejẽ Kaneiru ra'yry vo omãnô mã'ẽ kareta pè mãe kô. A'e a'e kô kôrijô tẽ nomoe'ei moma'e aiwerã ipi.

^a 13.1 Tan. 7.3; J.Jim. 17.3,7-12 ^b 13.2 *Urso* ^c 13.2 *Leão* ^d 13.2 Tan. 7.4-6

^e 13.5-6 Tan. 7.8,25; 11.36

⁹Pejapyaka katu ikõ aã ayvukwerà rè nẽ. ¹⁰Ava mō jamopã'ãtã teãmã mã'ẽ, aekwerà jamopã'ãtã. ãmō, ava mō marija poko remijarà rōmō teãmã omãnõtã remẽ, a'e pè tè omãnõtã. Ajawyi Janejare'e koty rewarà kō tojimomãatã jẽ ee ojiovija. Topoi e'ã oõvijã wyi kupa!

Moma'e aiwerà oẽ yvy pupe wyi remẽwarà

¹¹Ãmẽ amã'ẽ jẽ remẽ, soõ, moma'e aiwerà mō rè amã'ẽ mijẽ, oẽ yvy pupe wyi uu remẽ. Mõrijõ rōmō inamirãsi mã'ẽ a'e. Kaneiru namirãsi vo inamirãsi. A'e poregeta tarakão poregeta vo. ¹²Poromogeta remẽ, moma'e aiwerà ypykwerà ayvukasia rupi oporegeta, jane yvy rupiwarà tomoe'e. Ijãkãg mō rè ijãkãmopai maekwerà tomoe'e kupa. ¹³⁻¹⁴Ipojoy mã'ẽ omojisa jane kō rovake ipi. Moma'e aiwerà ypykwerà rovake omojisa ikasia rupi ipi. Tata yva pe wyi oinõ imuu yvy kyty ovake kō imonyi kō. Imoripea mō tè oinõ maevo sō tite tè tata. ãmẽ ipojoy mã'ẽ oinõ mã'ẽ, kee e'i moma'e aiwerà ypykwerà pewarà mō:

– Janejare'e tè ãwĩ! Ikasia rupi ipojoy mãe kō areko ipi. Ijãkãg mō ijãkãmopaia rè omãnõ ipe remẽ, opoera jẽ tesõ kuwa! Ajawyi ãwĩ jimoãtãgwerà rã'ãga tapeinõ. Tapemoe'e, e'i jane kō pè.

A'evo oinõ ãmẽ kupa, ijayvu rupi. ¹⁵Oinõma kupa remẽ, omoji'ãgekyioka rã'ãga ovake kō okasia rupi. Iporegeta rã'ãga teve oinõ. Porojukaa teve oinõ ee. Ajawyi ava mō nomoe'ei sō remẽ, ojuka kuwa. ¹⁶Ojimojõvijã ai tesõ pirujẽ jane kō pè ãmẽ ky'y. Ma'e, ijayvukasi maekwerà kō pè. Ja'yrerà kō pè teve. Imoma'e ywete mãe kō pè. Nimoma'ei mãe kō pè teve. Temĩgwai kō pè. Temĩgwai ai kō pè teve. Pirujẽ pè ojimojõvijã ai ky'y. Moma'e aiwerà rerà okusiwaoka tesõ ipo kō rè erokwa ky'y, i'ekatu kō rè. Æpakã kō rè ve okusiwaoka erà erokwa. [Ãmō remẽ “666” okusiwaoka erà rōmō ee kō.]^f ¹⁷Nojikusiwaokai erà mã'ẽ nopyy kuwa'ãi moma'e kō ky'y. Nome'ẽ kuwa'ãi teve moma'e kō. Erà ojikusiwapa ee remẽ tè katu opyy kuwa. Ome'ẽ kuwa ve joupe ãmẽ.

¹⁸Ava mō otekokuwa remẽ tè okuwatã manyvo jaa tè 666. Kwaima'e mō rerà tè ãwĩvotã. Tapetekokuwa ikõ ãwĩ rapijarà rè ajawyi nẽ.

Janejare'e koty rewarà kō ojĩga imoe'e remẽwarà

14 ¹Ajaire amã'ẽ mijẽ ee remẽ, soõ, Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ tui, yvytyrapyte 'aryvo. Sião eu ijupe mã'ẽ 'aryvo tui. Aty wasu ojatykapa ipyri upa. Kõitokõ ãpakã kō rè Kaneiru ra'yry vo mã'ẽ rerà ojikusiwapa. Janejare'e rerà ve ojikusiwapa ãpakã kō rè. 144.000 rōmō tesõ ojatykapa a'evo mãe kō rōmō.^g ²Ãmẽ jĩgarà aenu, yva pe wyi. Wayvo ojenu, ytu wasu ryapu vo tesõ. Tõpã ryapu vo tesõ teve ojenu. Æwitõ ijã jĩropẽ mã'ẽ^h ryapu ojenu, ãwĩvo 'ejẽ ojenu jĩgarà. ³Aty wasu tè Janejare'e

^f 13.16 J.Jim. 14.9; 20.4 ^g 14.1 Esek. 9.4; Epr. 12.22-24; J.Jim. 7.3 ^h 14.2 Harpa

rovake ojĩga upa. ãmẽ tẽ katu ojĩgarà mō rẽ ojĩga kupa. A'e kō remikuwa kōrijō tẽ jĩgarà. Temisage'ã oiko irõte mǎe kō rovake ve ojĩga kupa upa. Janejare'e koty rewarà rōvijǎ kō 24 mǎe kō rovake ve ojĩga kupa upa. A'evō ojĩga mǎe kō 144.000 rōmō tesō ekoi, Kaneiru ra'yry vo mǎẽ omǎnōa rupi opyy erojivy maekwerà kō. ⁴Nivoi tekoua wyi ojireko katu mǎe kō tẽ a'evō ojĩga kupa upa. Āwitō ava mō ojireko katu my'aa wyi ivoa rupi kōrijō tẽ toiko, āwīvo ojireko katu kōrijō tẽ iko kupa mǎe kō. A'e kō Kaneiru ra'yry vo mǎẽ rupi oo oo ipi. Maipe kyty oo remẽ, oo upi kupa ipi, emippykwerà kō rōmō. Kaneiru ra'yry vo mǎẽ omǎnō ijaiwerera repykarà mō erojivy kō Janejare'e kyty. Wemirojivy ppykwerà kō rōmō weru. Kaneiru ra'yry vo mǎẽ pewarà kō a'e kō ãmẽ. A'e kō tẽ ojĩga Janejare'e rovake upa. ⁵Niwari mǎe kō a'e kō. Ivo katu ekoi mǎe kō. Ava mō nomo'y'ai teywete nivoi mǎẽ ee kō. A'e kō tẽ ojĩga upa.

Yvapewarà Janejare'e ayvu mojenuarà kō rewarà

⁶Amǎẽ mijẽ remẽ, Janejare'e remĩgwai yvapewarà mō rẽ tẽ amǎẽ mijẽ. A'e oveve yva rupi okwa. Janejare'e ayvu e'eay wereko, nopa'ai mǎẽ. Noje'o'ai mǎẽ teve. A'e mojenu oveve iko. Pirujẽ vvy rupiwarà kō waite ite atyry kō rōmō ekoi mǎe kō pẽ aepo jaa omojenu erokwa. Ipirà kō ve iteetejẽ mǎe kō pẽ. Iteetejẽ ena mǎe kō pẽ. Ijayvu kō iteetejẽ mǎe kō pẽ. Ojiwy jiwyi tōvijǎ mǎe kō pẽ ve omojenu erokwa. Pirujẽ a'e a'e kō pẽ omojenu erokwa oveve okwa remẽ. ⁷Wayvo tesō omojenu iko. Kee e'i imojenu:

– Janejare'e ikō tapemomojy wete imoe'e nẽ! Poromoe'yia 'arà okwatà ky'y. Age'e tẽ katu a'evotà ky'y. Yva reinōgarerà tẽ Janejare'e! Yvy reinōgarerà teve! Pāranā reinōgarerà teve! Yy e'e reinōgarerà teve! Tapemomojy wete awi imoe'e ikenẽ! e'i imojenu okwa.

⁸Ajaire Janejare'e remĩgwai mō oveve mijẽ okwa. Kee e'i okwa remẽ:

– Papironi taa wānà kō opa tesō! Opa 'ete kupa! A'e kō jane kō weraa nivoi tekoua rupi toiko kupa ipi mijǎ. Āwitō jamoga'uayoka mǎẽ vo sō tite jane kō pẽ, nivoi toiko kupa. A'evō a'e wānà kō poroereko ipi, āwisō nivoi toiko kupa. Ajawyi Janejare'e omomorijau ywete imoma kō ky'y! e'i oveve okwa remẽ.

⁹⁻¹⁰Ajaire ãmō Janejare'e remĩgwai mō oveve mijẽ okwa. A'e wayvo oporegeta oo. Kee e'i okwa:

– Moma'e aiwerà omoe'e mǎe kō, Janejare'e omomorijau ywetetà. Moma'e aiwerà rǎ'āga jimoātāgwerà omoe'e mǎe kō teve. Moma'e aiwerà rerà kō ojikusiwapa āpakā kō rẽ mǎe kō teve omomorijau ywetetà. Ipo kō rẽ ojikusiwa mǎe kō teve omomorijau ywetetà. Noporijauesa miti kō'ai. Tata wasu pupe tesō omono kōtǎ pirujẽ, tojimomorijau kupa, poroapy puku mǎẽ pupe. Janejare'e remĩgwai yvapewarà kō omǎ'etǎ ee kō ojimomorijau kupa remẽ. Kaneiru ra'yry vo mǎẽ ve omǎ'etǎ ee kō. ¹¹Okai

kupa remẽ, átasĩ oẽ karuarutà upa. Nopi'ái. Nopa'ái imomoriyaua kô. 'Arà rupi, pya rupi a'evotà. Kejô a'evotà. Moma'e aiwerà omoe'e mõe kô. Moma'e aiwerà rã'ága omoe'e mõe kô. Moma'e aiwerà rerà ojikusiwapa ee mõe kô. Mokojejô a'evotà ojimomoriyau iko kupa, e'i oveve okwa remẽ.

¹² A'evo remẽ ikô Janejare'e koty rewarà kô tojimomãatã jẽ nẽ. Janejare'e ayvu ivo tekoua rupi katu ikô toiko jẽ kupa nẽ. Tojipykãtã jẽ ikô Jesu rẽ iko kupa nẽ.

¹³ ãmẽ ajaire moregeta ojenu mijẽ ije, yva pe wyi. Kee e'i mõe ojenu:

– Kee jaa ekusiwa: “Awyje ikatuaytã pirujẽ Janerôvijã ywete rẽ ojipykãtã jẽ omãnoa pe'ĩ tesô mõe kô pẽ. Oryvaytã kupa”, e'i mõe ekusiwa, e'i ojenu.

– Ô'ô, aje, e'i Janejare'e 'Ág ãmẽ. Age'e sôsi ikane'ôyotã oposikoa iwasu mõe rẽ kupa ky'y. Ivo ekoiawerà kô ojikuwatã Janejare'e rena pẽ. Oryvaytã ãmẽ kupa ky'y, e'i.

Jimomoriyau wasua rewarà

¹⁴ Amõe mijẽ remẽ, soô, yvasĩ rẽ amõe. A'e 'aryvo kwaima'e vo sô tite mõe wapy upa. A'e yvy karakuri jinôgwerà pẽ ojiãkãnytanô upa. Aresi po'oka saa pina vo mõe opo pẽ weru upa, aime katuay mõe.ⁱ ¹⁵ ãmẽ Janejare'e remĩgwai mõe oẽ uu, Janejare'e rena e'e pupe wyi, yva pe wyi. A'e wayvo tesô wapukai kee jawo kwaima'e vo sô tite mõe pẽ, yvasĩ 'aryvo wapy upa mõe pẽ:

– Kee e'i Janejare'e ene: “Emomoriyau jane kô ijaiwererã repykarã mõe ky'y”, e'i ene. Áwitô aresi japo'opa jimo'yjẽ osinĩma remẽ, áwĩvo ve nivoi mõe kô terereko. Pe'ĩ 'arà tẽ rômô teremomoriyaupa jimo'yjẽ, e'i ijupe.

¹⁶ Aepo e'i remeve, yvasĩ 'aryvo wapy upa mõe a'evo wereko. Áwitô jamopapai i'a saa pina pupe, áwĩvo ve Janejare'e remĩgwai omomoriyau nivoi mõe kô, yvy pewarã kô. Omomoriyau jimo'yjẽ.

¹⁷ ãmẽ Janejare'e remĩgwai mõe oẽ mijẽ uu Janejare'e rena e'e pupe wyi, yva pe wyi. Saa pina vo mõe weru opo pẽ upa, aime katu mõe. ¹⁸ ãmẽ Janejare'e remĩgwai mõe uu, temime'ẽ rapya rewarã. Tata jarã tẽ a'e. A'e temime'ẽ rapya rena pyri wyi wapukai oẽ uu. Saa pina aime katu mõe weru upa mõe pẽ wapukai, kee jawo:

– Áwitô japo'opa uva'akwerã ijarypy reve imoaty ena pupe ipirãma remẽ, áwĩvo ve nivoi mõe kô emoaty ky'y! e'i.

¹⁹⁻²⁰ A'evo Janejare'e remĩgwai yvapewarã wereko ãmẽ. Omoaty kô imomoriyau ywete ijaiwererã kô rewarã mõe. Áwitô uva jamoaty ena pupe mõe'ãrôwã remẽ, ajaire japãrô pãrô ikamiri miri janepy pupe remẽ, jat'yô ty'o tesô. Áwĩvo ve Janejare'e remimomoriyau kô ruwykwerã oty'o ty'o 'ete. Watypa 'ete ãmẽ yvy. Typy tesô poroeroikepa ãmẽ. Yy poru vo tesô ojinô. Ke'ĩrôwã oo. 300 kirometuru rômô tesô oo. A'evo sô a'e rẽ amõe.

ⁱ 14.14 Tan. 7.13

Awyjepatà mārānai rā kō remēwarà

15 ¹Aja paire, soō, manyvo nijamome'u'ai tesō mǎ'ē rē amǎ'ē, ipojoy ai tē mǎ'ē rē. Ikasiay mǎ'ē rē amǎ'ē. Poromonyi wete mǎ'ē rē. Kee. Yva pē Janejare'e remīgwai yvapewarà kō mō ekoi, 7 rōmō. A'e kō mārānai rā werāa mǎe kō. Ojāvijō vijō kō jē werāa. Janejare'e noerovijai ywe'e tite mǎe kō omomorijauokatà kupa, Janejare'e ayvu rupi. Pirujē omomorijauokapatà kupa. Agyvo paire naiko'ai mārānai kō ky'y.

²Āmē amǎ'ē mijē remē, pārānā wasu vo mǎ'ē rē amǎ'ē. Āwitō warua ojisa katu, a'evō tesō mǎ'ē rē amǎ'ē. A'e tata reve ojimōnā maevō sō tite. A'e pyri jane kō opō'ā upa, a'e kō ywesō moma'e aiwerà kō 'arà kyty ekoi mǎe kō. Moma'e aiwerà noerovijai mǎe kō. A'e kō rāpakā kō rē moma'e aiwerà rā'āga oinō ipetā oōvijā rerā mijā. Ajamǎ'ē nojikusiwaokai ijupe kupa. A'e kō warua vo mǎ'ē pyri opō'ā kupa upa, yva pē. Jamoje'ē mǎ'ē ijā jīropē mǎ'ē opyy kupa upa. ³Tāmō Moisesi jīgawerà rē ojīga kupa, Janejare'e remīgwai jīgawerà rē. Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē rewarà rē ojīga teve kupa. Kee e'i ojīga kupa:

“Janejare'e, ene ywesō nekasiay wete Jōvijā wasu rōmō neiko!
Ikatuay wete nereminōgwerà kō.

Ivo neiko teāmā.

'A'evō aikotà', ere remē, a'evō kōrijō tē neiko ipi.

Jōvijā wasu rōmō neiko karuaru.

⁴Pirujē jane kō nemomojoy wetetā Jōvijā wasu rōmō!

'Nekasiay wete! Nekatuay wete!' e'i e'itā nemoe'e kupa.

Naikoi 'ete neaiwererà nere mǎ'ē teāmā mǎ'ē ene!

Ene rōmō'ite nekatuay neiko mǎ'ē tē!

Ajawyi pirujē yvy pewarà kō uutā nemoe'e ky'y.

Ivo neikoa ojikuwatā pirujē jane kō pē", e'i ojīga kupa.

⁵Ojīga kupa paire, amǎ'ē mijē. Āmē Janejare'e moe'ea retā rē amǎ'ē, yvapewarà. Ojiovapyjavo upa. ⁶Āmē Janejare'e remīgwai yvapewarà kō 7 rōmō a'e pe wyi oē. A'e kō werāa mārānai rā. Ojāvijō vijō kō jē werāa. Tyru sī e'eay pē ojiyrunō kupa. Poroeakwaso tesō ijyru kō. Āmō, karakuri jinōgwerà oposi'akwa rōmō opypy kupa. ⁷Āmē temisage'ā oiko mǎ'ē mō parapi kō yvy karakuri jinōgwerà ome'ē werāatā mǎe kō pē, ijāvijō kō jē. A'e parapi kō tǎnē tesō poromomorijau mǎe rā rē, Janejare'e oiko jē iko mǎ'ē omo'ypa amātejē mǎ'ē rē. ⁸Āmē Janejare'e moe'ea retā wryy pē ātasī tesō upa. Janejare'e kasia rātasī oporakapa tetā rewarà mō a'evō tesō. Ava noike kuwa'ai ipupe a'evō remē. Mārānai kō opa paire tē katu oike kuwa kupa.^j

^j 15.8 Jisryy. 40.34; 1To. 8.10-11; Isa. 6.4

Poromomorijaua mopeia ypykwerà rewarà

16 ¹Ämë moregeta aenu mijë, Janejare'e moe'ea retà pe wyi. Wayvo tesõ aenu. Poromomorijau mää rä weraa mää kõ pè e'i mää aenu. Kee e'i:

– Pekwa pejävijõ jë poromomorijaua mopei yvy kyty, Janejare'e omo'ypa amätejë mää rä mopei, e'i.

²Ämë Janejare'e remĩgwai yvapewarà ypykwerà weraa parapi imopei yvy kyty. Ameve ikarasapapa jane kõ ky'y, yvy pewarà kõ. Moma'e aiwerà rä'äga jimoätägwerà omoe'e mää kõ rè ojipy okwa. Moma'e aiwerà rerà ojikusiwapa äpakä kõ rè mää kõ rè ojipy. Ayay wete ikarasapa kõ ämë.

³Ajaire ämõ parapi weraa mää mää oo mijë imopei. A'e pāranā wasu pupe omopei. Ameve wyy rōmō tesō yy ojinō ämë ky'y. Äwitō omānō mää kõ ruwykwerà, äwīvo tesō pāranā wasu. Yy pupewarà kõ wapisipa tesō ämë.

⁴Ämë mōrijō rōmō yvapewarà kõ parapi omopei paire, eevewarà ämõ parapi weraa mijë imopei. Ämō, pirujë yy e'e pupe omopei. Ameve wyy rōmō tesō ojinō mijë. ⁵Ämë kee jaa aenu, yy rè ikasi mää e'i mää:

– Neiko karuaru teāmā mää tè ene, Janejare'e. Age'e neiko jë neiko. Karamoeve neikopa teāmā. Naikoi 'ete neaiwererà nere mää tè teāmā ene! Ivo katu poromosā'äga mää tè ene. ⁶Nere ojikō'ō mää kõ wapisipa tesō nekoty rewarà kõ. Neayvu mojenuarà kõ ve wapisipa kupa. Age'e sōsi nemomorijau ijapisiarerà kõ ky'y! Yy neinō wyy rōmō to'u kupa. I'ete äwīvo nerekoopa epy kõ rōmō ky'y, e'i mää aenu.

⁷Ämë temime'ë rapya rena pyri wyi kee jaa aenu:

– Ö'ō, Janejare'e! Ene ywesō nekasiay wete Jōvijā wasu rōmō neiko! Nerejavyi 'ete poromosā'äga rē ipi. Ivo katu ere ipi. Ekokwerà kõ rupi katu neovaja kõ imomorijau, ejaa aenu.

⁸Ämë moapy rōmō yvapewarà kõ parapi omopei paire, eevewarà ämõ parapi weraa mijë imopei. A'e kwaray 'aryvo tè omopei ky'y. Ameve akuvay kwaray ky'y, toporomiiray 'ete. ⁹Poromiiray ämë ky'y. A'evō remë Janejare'e rè ijayvu ai tesō kupa ky'y.

– Janejare'e tè janemiirayokapa kwaray pè! e'i kupa.

A'evō tesō ipe kupa remë, nijägyoi jë tesō waiwererà rè kupa.

“Tajimotee ky'y, ajawyi!” ne'l'äi tesō kupa. Nomomojy'äi tesō jë Janejare'e kupa. Ojimoane'e jë waiwererà rè iko kupa.

¹⁰Ämë irōte rōmō yvapewarà kõ parapi omopei paire, eevewarà ämõ parapi weraa mijë imopei. A'e moma'e aiwerà apyka 'aryvo omopei. Ameve moma'e aiwerà rena rupi ijāpatō tesō ky'y. Ämë moma'e aiwerà wryy pewarà kõ pè ayay wete tesō. Ojiāpīkākāi tesō aysa pè kupa. ¹¹Ämë ywesō ijayvu ai tesō Janejare'e yvapewarà rè kupa, okarasapapaa kõ

rewarà mō. Aypa tesō kupa rewarà mō. A'evo ipe kupa remē, ojimoane'e jē waiwererà rè iko kupa.

¹² Āmē janepoaty rōmō yvapewarà kō parapi omopei paire, eevewarà āmō parapi weraa mijē imopei. Pāranā Euparati pupe omopei. Ameve yy osikāma. Yy mitirōwā mā'ē tē mijā. Osikāma ky'y. Pee rōmō ojinō ky'y, āmē kwaray ēma kyty wyi jōvijā wasu kō totuu upi. ¹³ Āmē ājāgaiwerà kō rè amā'ē. Ijaiweray tesō kupa. Moapy rōmō ekoi kupa. Ju'i vo ekoi kupa. A'e kō mō tarakāo juru pe wyi oē. Āmō, moma'e aiwerà juru pe wyi teve oē. Āmō, ayvu mojenuarà rā'āga juru pe wyi teve oē. ¹⁴ Ājāgai kō rōmō tē ojisa ju'i kō. Okasia rupi mārānā jikuwa e'ā omojisa mae kō a'e kō. Oo yvy vyv kō rupi iko kupa, jōvijā wasu kō gyty. Oo imoatypa kō, jiapisi wasua 'arà renone. Janejare'e a'e ywesō ikasiay wete mā'ē 'arà renone ojimoatytā kupa. Janejare'e wāpā momorijaua 'arà renone sikaepo ojimoatytā kupa. ¹⁵⁻¹⁶ Ajaate ājāg kō omoatypatā jōvijā wasu kō jiapisi wasua rā rena pē. A'e jiapisia rena pē Amajetō eu Juteu kō ayvu pē.

Āmē a'evoa rè amā'ē ajupa remē, Jesu kee e'i mā'ē aenu:

– Peenu ikō eayvu nē! Āwitō nijakuwai amātejē imona mā'ē mō ovāetā remē, āwīvo evāe tarā.^k Napekuwa amātejē'āi avāe remē. Ajo remē tē katu ekuwatā pekupa. Ajawyi ikō emoa'u pekupa nē, a'e pejē. Erārō jē mae kō oryvaytā avāe remē, erārō jē kupa upa rewarà mō. Kee mā'ē vo erārō mā'ē. Āwitō ava mō ojimorypa mō wārō pya remē, oyru revejē o'au ārō upa. Nokeri upa. Omā'ē kō'ē jē upa. Āwīvo ve erārō jē mae kō. Nemoa'ui mae kō āmē ojimosiokatā avāe remē. Naory'āi evāea rè kupa. Erārō mae kō kōrijō tē oryvaytā avāe remē, e'i Jesu.

¹⁷ Āmē irō irōte rōmō yvapewarà kō parapi omopei paire, eevewarà āmō parapi weraa mijē imopei. Awyjepa imopeia kō āmē ky'y. 'Arà pē omopei. Ameve moregeta ojenu Janejare'e moe'ea retā pe wyi. Janejare'e apyka pe wyi wayvo ojenu.

– Poromomorijau wasua okwapa ky'y! e'i ojenu.

¹⁸ Āmē tōpā jika jika tesō upa. Overa vera tesō teve upa. Yvy otyty tesō teve upa. Ipojoy tesō a'evo remē. Janereinō ypy remēwarerā wyive naikoi 'ete āwīvo mā'ē. Age'e tē katu a'evo. ¹⁹ Āmē Papironi taa wasu moapy rōmō ojipeno yvy otyty remē. Āmō, yvy pewarà kō rena kō otororopa opa yvy tytya pē. Janejare'e oja'a Papironi taa wānā kō aiwererà rè. Aja rewarà mō omomorijau kō ywete ky'y. Āwitō moma'eyvary jamopeipa ena pupe wyi, āwīvo ve ee kō ojikō'ōa omopei i'aryvo kō. ²⁰ Ypō'ōgwerà kō ve okājāma yvy tytya pē. Pirujē yvytyry ta'yrōwā mae kō okājāma. Naikoi yvytyry kō ky'y. ²¹ Āmē āmānā jimoātāgwerà okukui uu yva pe wyi. Mititirōwā tesō āmānā jimoātāgwerà okui mae kō. Ipowiyaj mae kō. Werywete 40 kiru rōmō tesō ipowiyisa. A'e a'e kō jane kō 'aryvo okukui

^k 16.15-16 Mat. 24.43-44; Ruk. 12.39-40; 1Tes. 5.2; 2Pe. 3.10; J.Jim. 3.3

ijapisi. Āmē ywesō omojaiwe Janejare'e kupa, āmānà jimoātāgwerà poroapisi mā'ē rewarà mō, ipojoy wete poromomorijaua rewarà mō.

Papironi taa wānà kō momorijaua rā rewarà

17 ¹Ajaire Janejare'e remīgwai yvapewarà 7 rōmō mārānai rā weraa mā'ē mō uu oporegeta ije. Kee e'i ije:

– Ejo. Amojisaoakatà Papironi taa wānà kō momorijaua rā ene, e'i. Itee tee tē a'e taa pē yy kō tui. Erākwē ywete a'e wānà kō, nivoi ekoi kupa rewarà mō. Kee ekoi kupa. Āwitō wāivī aiwerà imy'arai tē mā'ē, āwīvo a'e taa wānà kō. Waiwererā rupi karakuri omoaty wete kupa ipi, Papironi taa wānà kō. Ajawyi Janejare'e omomorijauvay kōtā. ²A'e taa kyty yvy pewarà rōvijā wasu kō oo oo ipi. Nivoi tesō ekoi āmē kupa ipi. Āwitō kwaima'e kō mō ojimomy'a ywete wāivī imy'arai tē mā'ē rē remē. Āwīvo ve jōvijā kō a'e taa kyty oo remē, ojimoai tesō kupa. A'e wānà kō revejē ojimoaiwe kupa ipi. Oka'uay mae kō vo 'ejē ekoi kupa. Āwīvo ekoi kupa ipi, e'i ije.

³A'evoa rē amā'ē maire Janejare'e remīgwai yvapewarà mō ereraa tekoe'āma kyty, Janejare'e Āg kasia rupi. A'e pē wāivī mō rē amā'ē maevo sō tite. A'e moma'e aiwerà mō ape 'aryvo wapy upa. Ipirā mā'ē a'e moma'e aiwerà. Ijākā mōkō mōkōi tesō, 7 rōmō. 10 rōmō teve inamirāsī. Ipirā rupi ayvu ai ojikusiwa tesō, ayvu Janejare'e rerōarōa.

⁴Wāivī aiwerà āmē tyru ipirā mā'ē opypy ereko. Tyru karary vo mā'ē teve opypy ereko. Yvy karakuri jinōgwerà kō pē ojimogātarō upa. Takuru siri epy wete mā'ē opo'yry rōmō opypy. Āmō, mo'yry iserenyny katu mā'ē teve opo'yry rōmō opypy. Ipō'āgwa gwa teve. Ipoapykwa kwa teve. Kaneku kwā'ī yvy karakuri jinōgwerà opypy upa, waiwererā rena rōmō. Ijaiwererā ipupe tui upa. Imy'aawerà teve ipupe tui upa. Tānē tesō kaneku, ojimojaiwe tesō ipi rewarà mō. ⁵Erā mō ojikusiwa ea rāpakā rē, erā nojikuwaive mā'ē. Ma'e e'i ojikusiwa: “Papironi taa wasu jarā tē ije. Wāivī aiwerà tē ije. Poromomy'aroka mā'ē tē ije. Ojimomy'a mae kō mo'earā tē ije. Pirujē nivoi mae kō eremimo'earā kō tē ekoi. Taa jāvijō jē eremimo'earā kō. Janejare'e aityoka jane kō pē ipi mā'ē tē ije”, e'i mā'ē ojikusiwa ea rāpakā rē.

⁶Āmē amā'ē ee remē, soō, wāivī oka'uay tesō upa, moma'e aiwerà ape 'aryvo wapy upa remē. Ji'ite sikaepo Janejare'e koty rewarà kō wapisipa. Jesu ayvu mojenuarā kō ve wapisipa wāivī aiwerà. A'e kō ruwykwerà rē oka'u upa.

Ajimonyi tesō amājā ee. ⁷Ajawyi kee e'i Janejare'e remīgwai ije:

– Manyvore pō nejimonyi sō! Amome'utā manyvo jaa tē nemā'ē ee mae kō ajawyi. Wāivī aiwerà. Āmō, moma'e aiwerà. ⁸Āwī moma'e aiwerà rē nemā'ē mā'ē, uve mijā. Ajamā'ē age'e remē naikoi ky'y. Ajamā'ē karamō oiko tarā mijē. Ke'ī oētā yvy kwarā māmī gyty ikwa oo mā'ē pupe wyi

uu. Ootà sikaepo omomaa rã gty. Janejare'e tẽ omomatà ky'y. Āmẽ vvy rupiwarà kō ojimonyi tesõtà moma'e aiwerà rẽ omājã, Janejare'e noerovijai mǎe kō. Erà kō nojikusiwai vvy ojinõ e'ãve kareta rẽ Janejare'e pyri oiko karuarutà mǎe kō rômõ a'e kō. A'e kō ojimonyi ywetetà moma'e aiwerà rẽ omājã. Pirujẽ ojimonyitã. Kee e'itã kupa: “Eeee! Nomãñõi sikõ moma'e aiwerà mijã! Emã'ẽ! Opoera uu!” e'itã kupa.

⁹Janejare'e remĩgwai e'i jẽ ije:

– Ejapyaka katu jẽ ikõ eayvu rẽ nẽ. Netekokuwa remẽ, nekuwatã manyvo jaa põ a'e mǎẽ. Moma'e aiwerà 7 rômõ ijãkã mőkõ mőkõi tesõ mǎ'ẽ, a'evõ ve 7 rômõ vvytyry kō. A'e kō apyte 'aryvo wǎivĩ aiwerà wapy upa ipi. A'evõ ve 7 rômõ jövijã kō. ¹⁰Jövijã kō 5 rômõ mǎe kō, a'e kō opa kupa. Pe'ĩ opyta jẽ ojimojövijã age'e. Āmõ, jövijã rã pe'ĩ teve. A'e nonurive ojimojövijã mǎ'ẽ. A'e ojimojövijã remẽ, noiko puku'ãi jövijã rômõ iko. Ijayvukasitã rã'ĩ kōrijõ tẽ iko. Ajaire nijayvukasitã ky'y. ¹¹Āmẽ moma'e aiwerà a'evõ ve jövijã mō oiko maekwerã. A'e jövijã age'e naikoi ky'y. Ajamã'ẽ ajaire opoera tarã mijẽ. Ojimojövijã tarã mijẽ ãmõ jövijã kō renawery pẽ iko. Ajawyi 7 mǎe kō reve remẽ 8 rômõtã kupa ky'y, ãmõ ojimojövijã tarã mijẽ rewarã mō. 7 rômõ tẽ mijã. Ajaire jövijã kō renawery pẽ moma'e aiwerà ojimojövijã tarã mijẽ. Ajamã'ẽ Janejare'e omokãjãtã.

¹²E'i jẽ Janejare'e remĩgwai ije:

– 10 rômõ inamirãsĩ rẽ nemã'ẽ mǎ'ẽ, ivo ve 10 rômõtã jövijã kō, noikeive jövijã rômõ mǎe kō. A'e kō kãramõ tẽ ojimojövijãtã. Ojevo jẽ moma'e aiwerà reve jövijã rômõtã ekoi kupa. Noiko puku'ãi jövijã rômõ kupa ajamã'ẽ. ¹³A'e kō ojevo jẽ omoẽokatã moma'e aiwerà o'arã kō gty. A'e rômõ'ite ijayvukasitã ãmẽ ky'y, jövijã wasu rômõ. ¹⁴Ajaire, soõ, ootã ojiaipisia rômõ kupa ky'y. Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ reve tẽ tesõ ojiaipisitã kupa ky'y. Ajamã'ẽ Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ ywesõtã ikasiay iwyi kō ajamã'ẽ, Jövijã wasu teãmã a'e rewarã mō. Jövijã kō Rövijã wasu teãmã. Emĩgwai kō ve eeve ekoitã, ikoty rewarã kō, emipyteporokwerã kō. Ojirovija jẽ ee ojipykãtã mǎe kō teve eeve ekoitã. A'e kō Kaneiru ra'yry vo mǎ'ẽ reve jo'arã kyty ekoitã, e'i.

¹⁵Kee e'i teve Janejare'e remĩgwai yvapewarã ije:

– Pãranã rẽ nemã'ẽ mǎ'ẽ, wǎivĩ aiwerã ipyri wapy upa mǎ'ẽ, a'evõ ve jane kō, aty wasu kō. Pirujẽ vvy rupiwarã kō waite ite atyry kō rômõ ekoi mǎe kō. Ojiwy jiwyi tõvijã mǎe kō. Iteetejẽ ena mǎe kō. Ipirã kō iteetejẽ mǎe kō. Iteetejẽ ijayvu mǎe kō teve. Wǎivĩ aiwerã ãmẽ Papironi taa jarã jaa tẽ. ¹⁶Moma'e aiwerã namirãsĩ kō a'evõ ve moma'e aiwerã jikõ'õa wǎivĩ aiwerã rẽ. Jövijã 10 rômõ mǎe kō ve ojikõ'õtã ee kō ãmẽ. Ootã moma'e aiwerã rupi a'e taa kyty poromoma kupa. Oity kõtã kupa. Oyruukyipa kõtã teve kupa. Āwitõ jawarã wemijarã ro'o o'u ipi, ãwĩvotã moma'e aiwerã poro'u. Ajaire taa wasu wapytã kupa. ¹⁷Moma'e aiwerã ojimojövijã

wasuokatà jövijã kô pè. Janejare'e tèt omoja'aoka kôtà emimotarà kô rè ajamã'ê. Janejare'e opota rewarà mō tèt omoaiwe kôtà. A'evò Janejare'e omomaokatà Papironi taa wasu, a'e wãnà kô ojimoane'e jê ojimoaiwepa mō rewarà mō. Janejare'e, “Ta'evò jêsi!” e'i maekwerà rupi katu tèt a'evò ekoità kupa. ¹⁸Wãivĩ aiwerà rè tèt nemã'ê, Papironi taa wasu jarà tèt, jaa tèt. Pirujê taa wãnà kô rövijã kô rövijã wasu tèt a'e. A'e ywesò ijayvukasi yvy pewarà jövijã wasu kô rè iko, nivoi mõe kô jövijã wasu kô rè, e'i.

“Papironi taa amomatà”, e'i mõe

18 ¹Ãmẽ ajaire Janejare'e remĩgwai yvapewarà mō rè amõe maevo sō tite mijê, yva pe wyi uu iko remê. A'e ijayvukasaiy mõe tèt. Poroeakwaso 'ete ikasia reny mõe tèt. Ajawyi enya pirujê oyape yvy pewarà kô. ²Papironi taa momaa omome'upa amãtejê. Wapukai tesò imomewa. Kee e'i javo:

– Opa e'e tèt Papironi taa wasu wãnà kô ky'y! e'i amãtejê. Tapererà rômô kôrijô tèt ena kô ky'y. Ajãgaiwerà rena rômô kôrijô tèt ky'y. Uruvu rena rômô teve. ³A'e wãnà kô poromoga'u maevo sō tite, totekokuwa e'ã kupa mijã. Ajawyi a'evò wereko kô erojimomy'a jövijã kô ipi mijã. Omy'aa rã rè kôrijô tèt oja'a iko kupa ipi mijã. A'e taa kyty moma'e me'ëarà kô oo oo moma'e kô pyy erojivy eraa ime'ê ipi mijã. Omoma'e kô ve weraa teve ime'ê karakuri repy rômô ijupe kô kupa mijã. A'evoa rupi omoaty wete okarakuri rômô kupa mijã. Ojimoane'e jê ywe'e tite ojimoaiwe karakuri moatya rè kupa ipi mijã, e'i amãtejê imomewa Janejare'e remĩgwai wapukai rômô.

⁴Ajaire Janejare'e poregeta aenu mijê, yva pe wyi. Kee e'i mõe aenu:

“Ekoty rewarà kô! Tapejisyry amãtejê, Papironi taa pe wyi!

Tapepyta jê e'ã ikenê!

Ãmẽ tèt nivoi mõe koty rewarà rômô rōwātà pejê.

Ãmẽ tèt napejimomorijau'ãi mārānai pè ivo kô jê.

⁵Amomatà aã taa wãnà kô ijaiwererà kô repy rômô.

Ojimoane'e jê pawete waiwererà rè iko kupa ipi.

Ijãpiso'ã tesò mõe vo 'ejê ijaiwererà kô.

I'ai 'arà kô gytire oẽ oẽma ky'y.

Amõe ijaiwererà kô rè ipi.

Nerearai'ãi iwyi kô. ‘Nimanyvoi’ na'e'ãi ee kô amãjã.

⁶Tojimomorijauvay kupa ky'y.

Ekoty rewarà kô omomorijau kupa maekwerà rupi katu tojimomorijauvay kupa ky'y.

Ojimomorijauvay kupa remê, tojimomorijauvay jê a'e 'aryvo kupa.

⁷Nojimomorijau miti age'e remê iko kupa.

Niporijau miti iko kupa. Nijãgyoi iko kupa.

Age'e sōsi tojimomorijauvay wete mijēsi kupa ky'y!

Tiporijauvay wete mijēsi kupa ky'y!

Nojimomorijau maekwerà vo rōwā tojimomorijau kupa ky'y.

Ojimoe'e ywe'e tite kupa ipi.

Āwitō wāivī mō kee e'i ywe'e tite oupe mā'ē votà ekoi kupa:

‘Jōvijā wasu tē ije, wāivī rōmō aiko. Terekwarerā rōwā ije, iporijau mā'ē rōwā ije’, e'i ywe'e tite ojimoe'e.

Āmō, ‘Neāgyo miti'āi ije ipi’, e'i ywe'e tite.

⁸ Ajamā'ē aepo e'i paire, soō, py'awarā mō ojimomorijautà mārānai pē ky'y!

Āwivo ywetetā ekoi kupa.

Itekorānay wetetā iko kupa. Ijāgyoay wetetā teve iko kupa ky'y.

Ijamyay wetetā teve iko kupa.

Tata wasu pē kōrijō okai pukutā kupa upa.

A'epa imomorijaua rā kō rē eayvukasi rōmō.

Ekasia rupi a'evo areko kōtā”, e'i taenu.

Papironi taa wāpirō kupa remēwarà

⁹⁻¹⁰ Keetā Papironi taa momaa rā. Okai remē, ātasīgwerà rē jōvijā wasu kō omā'ētā. Pirujē yvy pewarā rōvijā wasu kō omā'ētā ee. Ke'irōwā wyi omā'ētā ee kupa. Ojimonyi tesōtā omājā ee kupa. Papironi taa wānā kō reve ojimoane'e jē ojevo jē waiwererā rē ojimojaiwe kupa ipi mijā. A'e kō reve ojimomy'a ywete kupa mijā. Ajawyi oja'o ywetetā imomaa kō rē omājā kupa ky'y. Kee e'itā wapukai rōmō kupa:

– Akee! Ejoo! Taa wasu teako'ia tē rōwā sipōkō Papironi taa mijā!

Py'awarā mō okaipa jimo'yjē! Janejare'e omomorijauvay ky'y! e'itā kupa.

¹¹ Momae me'earā kō ve omā'ētā taa kaia rē. A'e kō ve oja'o tesō tary ve ee omājā. Taa jāvijō jē wyi uu ipe momae me'ētā kupa mijā. Soō, ava nopyy'āi imomae kō ky'y.

¹² Mae weru ipe kupa mijā. Yvy karakuri jinōgwerà. Karakuri sī jinōgwerà. Takuru katukwerà mo'yry rōmō mā'ē. Mo'yry iserenyny katu mā'ē. Āmō, kamisa e'eay epy wete mā'ē. Mae. Kamisa sī gatu “rijō” eu ijupe mā'ē. Kamisa karary vo mā'ē. Kamisa pirā teve. Wāisō weru eru ipe kupa. Āmō, vyvra jinōgwerà epy wete mā'ē. Iteetejē momae teminōgwerà epy wete mae kō. Erepāti¹ ratypy rāsīgwerà jinōgwerà. Vyvra e'e jinōgwerà. Separari^m jinōgwerà. Separari tawaⁿ jinōgwerà. Takuru katukwerà jinōgwerà. Mokojejō weru eru ipe kupa mijā. Ajamā'ē naiko ekojēi ipyyarā rā kō ky'y.

¹³ Āmō. Ja'umā'ē moeea weru ipe kupa mijā. Āmō, ipije katu mae kō jamogy mā'ē. Āmō, jaapy imopije katu mā'ē. Naikoi ipyyarā kō ajamā'ē.

¹ 18.12 *Elefante* ^m 18.12 *Ferro* ⁿ 18.12 *Bronze*

Ãmõ, ja'umã'ẽ iteetejẽ weru ipe kupa mijã. Uvary aisiriri mã'ẽ. Moma'eyva kawerà. Typy'o. Wãisõ iteetejẽ ipe weru kupa mijã. Teima kô ve weru ipe kupa mijã. Pui kô. Kaneiru kô. Kahu kavaru omõtã eraa mãe kô. Wãisõ weru ipe kupa mijã. Ãmõ, temïgwai ai° rã kô ve weru ipe kupa. Naiko ekojẽi ipyyarã rã kô ky'y ajamã'ẽ. [Ajawyi ime'ëarã rã kô ijãgyoaypa ky'y. Kee e'itã kupa: “Papironi wãnã kô sô nopai remẽ, opy mārāgwe kuwa janemoma'e kô janewyi mijã, tijanekarakuri ywete mijã!” e'itã kupa.]

14-15 Ke'irōwã sa'u wyi moma'e me'ëarã kô omã'ëtã Papironi taa rë okai upa remẽ. A'e wãnã kô momorijaua rë omã'ëtã kupa. Ojimonyitã ee omãjã ãmẽ kupa. Oja'o ywetetã teve kupa. Kee e'itã maevo sô tite a'e wãnã kô pë, opa mãe kô pë kupa:

– Haa! Moma'e rã sô pekaipa! Pirujẽ pejitupia kô ve opa ky'y! Temimoe'e tẽ penena mijã. Opa jimo'yjẽ ky'y! Mãerã tẽ naiko'ãi ky'y! e'itã wãgyo rômõ kupa.

16 Ajawyi moma'e me'ëarã kô kee e'itã:

– Haa! Imoma'e katu jome Papironi wãnã kô ipi mijã! Ijyru e'eay kupa mijã, ipirã gatu mã'ẽ. Ãmõ, karary vo mã'ẽ. Epy wete mã'ẽ pë ojimogãtarõ py'yi kupa mijã. Yvy karakuri jinõgwerã pë tẽ tesõ ojimogãtarõ kupa mijã. Takuru katukwerã pë tẽ teve. Ãmõ, mo'yry iserenyny katu mã'ẽ pë tẽ teve. Age'e a'e a'e kô opa ky'y! 17-18 Py'awarã mō opa ky'y. Nuvei 'ete ky'y! e'itã wãgyo rômõ kupa.

Ãmõ, nawiu kô okwa remẽ, ijarã kô tena rãtasigwerã rë kōrijõ teve omã'ëtã, Papironi kaiwerã rë. Pirujẽ nawiu rupi oo mãe kô omã'ëtã ee. Nawiu rewarã kô teve omã'ëtã ee. Jãemijarã pewarã kô teve. Ke'irōwã wyi omã'ëtã imono ee, ãtasigwerã rë. Wapukaitã omãjã ee kupa.

– Haa! Taa wasu teako'ia tẽ rōwã sipõkõ mijã! Nuvei ãmõ ivo mã'ẽ! e'itã wãgyo rômõ kupa.

19 Yvy ku'ikwerã oinõtã wākãg rë wãgyo rômõ iko ãmẽ kupa. Oja'o ywetetã kupa. Wapuka pukai ywetetã wãgyo rômõ kupa. Kee e'itã kupa:

– Haa! Taa wasu teako'ia tẽ rōwã sipõkõ Papironi taa mijã! Okaipa opa rômõ ky'y! Nijamã'ë'ãi ãwĩ rapijarã taa rë ky'y. Tãnẽ ãnẽ tesõ nawiu kô sieru eru mijã, Papironi wãnã kô remipyy rã mijã. Janekarakuri ywete moma'e me'ëa rë mijã. Age'e py'awarã mō opa 'ete ipyyarã kô ky'y! e'i e'itã wãgyo rômõ kupa.

20 A'levo tesõtã Janejare'e omomorijauway Papironi wãnã kô imoma remẽ. Ajawyi kee a'e yvapewarã kô pë: Tapenory peiko ky'y. Pejẽ teve, Janejare'e koty rewarã kô. Tapenory peiko ky'y, a'e. Jesu remimonokwerã kô pë teve aepo a'e. Janejare'e ayvu mojenuarerã kô pë teve. Penepypa Janejare'e ky'y, a'e pejẽ.

Papironi momaa rewarã

21 ãmẽ amã'ẽ jẽ remẽ, Janejare'e remïgwai mō yvapewarã ikasiay mã'ẽ rë amã'ẽ. A'e takuru wasu opy imomo pãranã wasu pupe. Ikasiay imomo. Kee e'i imomo:

– Agyvo Janejare'e okasiay wetea rupi Papironi taa omoma jimo'yjètà! Ava nomã'ẽ'ãi ee ky'y! ²² Jĩgarà kō nojenu'ãi a'e pè ky'y. Jamoje'ẽ mã'ẽ ijã jĩropẽ mãe kō nojenu'ãi ky'y. Jimi'a kō ve nojenu'ãi ky'y. Ava noporai'ãi teve a'e pè ky'y. Moma'e reinõgarà kō nuve'ãi teve a'e pè ky'y. Ja'umã'ẽ reinõgarà kō ve nuve'ãi ky'y. ²³ Raparina kō naeny'ãi a'e pè teve ky'y. Nojireko'ãi a'e pè kupa ky'y. Opa katutà kupa. A'e wānà kō ywesō imoma'e ywete moma'e me'ẽa rē mijã. Poromoripe ywete teve kupa ipi mijã. Pirujẽ yvy wānà kō omoripe ywete ereko kupa. Moma'e rē kōrijō wemimoripe kō weroja'a ipi, [ãwisō Janejare'e rē toja'a e'ã kupa ipi.] A'e kō ywesō nivoi ekoi ipi mijã. Aja rewarà mō Janejare'e omoma katutà ky'y, e'i yvapewarà taenu.

²⁴ A'evō Papironi taa Janejare'e omoma jimo'yjètà. Wemĩgwai kō apisia repykarà mō omoma jimo'yjètà. Wayvu mojenuarerà kō apisia repykarà mō. Okoty rewarà kō apisia repykarà mō. ãmō, pirujẽ porojuka maekwerà kō apisia repykarà mō. A'e a'e kō ruwykwerà Papironi taa pè tui, imojikuwaparà rōmō. Aja rewarà mō tē Janejare'e omomorijau kō ywetetà imoma jimo'yjẽ ky'y. Ajaate naiko'ãi kupa ky'y.

A'evō sō mārānai rē amã'ẽ.

Janejare'e moe'ea

19 ¹ ãmē amã'ẽ mijẽ remē, Janejare'e rena rē amã'ẽ mijẽ. Aty wasu poregeta aenu a'e pè. A'e kō omoe'e Janejare'e upa. Wayvo omoe'e kupa upa. Kee e'i imoe'e kupa upa:

“Janejare'e simoe'e!

A'e ikatuay wete janerereko katuara rōmō ekoi ipi!

Janeremimoe'e rōmō ekoi.

A'e ywesō ijayvukasiay wete mã'ẽ rōmō ekoi!

² Janepy'a pewarà ve okuwa Janejare'e ipi.

Ajawyi ivo katu poromoe'yi ipi.

Awyje katu sōpōkō wāivĩ aiwerà wemavopa ity ky'y.

A'e kō nivoi tesō ekoi mijã. Poroeraa waiwea rupi toiko kupa ipi mijã.

Janejare'e koty rewarà kō wapisi teve kupa mijã.

Aekwerà repykarà mō Janejare'e wemavo kō ky'y”, e'i Janejare'e moe'e kupa upa, yva pè.

³ Ajaire aty wasu kō omoe'e mijẽ. Wayvo omoe'e kupa. Kee e'i imoe'e kupa:

“Janejare'e simoe'e Papironi taa rapyawerà rē!

Awyje ātasĩ karuarutà upa!” e'i imoe'e kupa.

⁴ Ajaire Janejare'e koty rewarà rōvijã kō 24 mǎe kō ojimoenāpa'ã ojavyv Janejare'e rovake imoe'e. Temisage'ã oiko mǎe kō ve ojimoenāpa'ã ojavyv ovake imoe'e, irōte mǎe kō. Janejare'e wapy upa remē ojimoenāpa'ã ojavyv ovake imoe'e kupa.

– I'ete. Janejare'e simoe'e! e'i kupa.

⁵ Āmē ajaire moregeta ojenu mijē. Janejare'e apyka pe wyi ojenu. Kee jaa ojenu:

“Janejare'e simoe'e!

Pirujē emīgwai kō pē, ‘Penōvijã tapemoe'e!’ a'e.

Janejare'e omomojy mǎe kō pē, ‘Penōvijã tapemoe'e!’ a'e.

Jōvijã kō ve tomomojy Janejare'e. Ja'yrerà kō pē ve aepo a'e.

Pirujē simoe'e Janejare'e,” e'i.

⁶ Āmē tyapu tesō ojenu. Aty wasu wapuka pukai mǎ'ē vo 'ejē ojenu. Ytu wasu ryapu vo 'ejē teve. Tōpā vo 'ejē teve. Kee e'i taenu:

“Janejare'e simoe'e!

A'e ywesō ikasiay wete Jōvijã wasu rōmō iko.

Pirujē jane kō Rōvijã wasu rōmō ekoi.

Janerōvijã ywete e'eay wete Janejare'e.

⁷ Tijaneroryvay ee.

Simomojy wete imoe'e.

Age'e Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē ojirekotà.

⁸ Erekwatarà ojimokatupa amātejē upa. Kamisa e'eay isuky katu mǎ'ē opypypa enone upa”, e'i taenu.

Jesu koty rewarà kō pewarà mō tē “erekwatarà” e'i. Āmō, “kamisa e'eay” e'i mǎ'ē, ivo katuay mojikuwaparà rōmō jaa tē aepo jaa.^p

⁹ Āmē Janejare'e remīgwai yvapewarà mō e'i ije:

– Kee jaa ekusiwa: “Ava mō Kaneiru ra'yry vo mǎ'ē jirekoa pē uu mōropārà rōmō remē, a'e sōsi oryvaytā āmē ky'y”, e'i ije takusiwa.^q

E'i mijē:

– Aje ywete aepo jaa. Janejare'e ayvu tē aepo! e'i.

¹⁰ Āmē aepo aenu remē, ajimoenāpa'ã tite aepo e'i mǎ'ē rovake imoe'età mijā. Ajamā'ē a'e kee e'i ije:

– Ānī! Moko ere sō erovake! Janejare'e remīgwai teve ije. Āwitō ene, āwī rapijarà teve ije. Āwitō pirujē Jesu ayvu pē “aje ywete” e'i ojimomāatā jē mǎe kō, āwī rapijarà teve ije. I'Āg tē janemo'e aepo tija'e. Janejare'e kōrijō tē ikō teremoe'e ajawyi nē, e'i ije.

^p 19.8 Janepy'aky'a'opa. Ajawyi naikoi 'ete janeaiwererà janere ky'y. Āwitō tyru suky katu remē niky'ai 'ete mǎ'ē vo, a'evō jane janepy'aky'a'o remē. ^q 19.9 Mat. 22.2-3

**Janejare'e Remimuurerà nomokasiokari
moma'e aiwerà imoma remëwarà**

¹¹ ãmë amã'ë mijë remë, yva rè amã'ë ojiovapyjavo remë. Janejare'e rena rè amã'ë gatu ky'y. Soô, jövijã rè amã'ë. Kavaru sî ape 'aryvo tui upa. “Temirovija tè” eu a'e jövijã pè. “Aje ywete mã'ë tè” eu teve ijupe. A'e ivo mã'ë okuwa ipi. “Ivo” e'i ipi. Nivoi mã'ë ve okuwa ipi. Ikuwaparà teãmã a'e jövijã. Wemikuwa rupi katu janerekokwerà kô omosã'äga ipi. ãmô, nivoi tekoua rè ojiapisi ipi. ¹²⁻¹³ “Janejare'e ayvu” eu teve a'e jövijã pè. Kee amã'ë ee. Ea eny tata reny vo 'ejë. Ijākānyta mōkō mōkōi, jövijã mojikuwaparà rōmō. Temikuwa e'äte erà ojikusiwa jövijã rè. Jövijã remikuwa kōrijō tè erà. Ijyru poko tesō upa.¹ Tuwyy rōmō tè ijyru rè amã'ë. ¹⁴ Ijapisia pè oo iko. Oo remë Janejare'e remigwai yvapewarà kô oo upi, sota kô rōmō. A'e kô kavaru sî rupi oo. Ijyru sî gatu jome kupa, kamisa e'ey rè. Niky'ai 'ete ijyru kô.

¹⁵ ãmë jövijã juru pupe wyi marija poko aime'i maevo sō tite oë. A'e pupe wapisitã jane atyry noerovijai mæ kô, ojikō'ō ee mæ kô. Ikasia tè omomorijau kōtã ãmë. ãwitō moma'eyva jatyo, ãwisō tyy tojieja e'ã ky'y. ãwivo ve Janejare'e ojimōarōa omoëmatã nivoi mæ kô omomorijau ywete remë, ãwisō tojieja e'ã imomorijau rã. A'evō werekotã Janejare'e a'e ywesō ikasiay wete mã'ë rōmō. ¹⁶ ãmô, erà ojikusiwa jövijã yru poko rè. I'y rè ve ojikusiwa. Kee ojikusiwa ee: “Jövijã kô Rövijã wasu rōmō tè ije”, e'i ojikusiwa.

¹⁷ ãmë amã'ë mijë remë, Janejare'e remigwai mō rè tè amã'ë mijë, yvapewarà rè. A'e kwaray 'aryvo opō'ã upa. Wayvo oporegeta upa. Pirujë uruvu kô okwai imuu muu upa.

– Pejo pejimoaty amãtejë! e'i. Temi'ō wasu Janejare'e oinōtã peupe ky'y! Pejo pejimiwa ãmë ky'y! e'i. ¹⁸ Jövijã kô reägwera pe'utã. Sota rövijã kô reägwera ve. Sota kô. Kavaru kô. Kavaru ape 'aryvo oo maekwera kô. Pirujë jane kô reägwera kô rè pejimi'utã ky'y! e'i. ãwitō tövijã kô rè pejimi'utã, ãwivo ve emigwai kô rè pejimi'u tary ve. Nijayvukasi mæ kô. ãmô, ijayvukasiay mæ kô. Pirujë a'e a'e kô rè pejimi'utã, [noerovijai Janejare'e ipi mæ kô reägwera kô]! e'i uruvu kô pè imuu.

¹⁹ Aja paire moma'e aiwerà rè amã'ë, emimoatykwerà kô revejë. Kejō emimoatykwerà kô. Yvy pewarã rövijã kô, sota kô revejë. A'e a'e kô ojimoatypa upa. Ojiapisitã kupa. Jövijã e'e kavaru sî ape 'aryvo oo mã'ë reve ojiapisi ywe'e titetã kupa. A'e teve osota kô revejë ekoi. A'e kô rè moma'e aiwerà ojiapisi ywe'e titetã. ²⁰ ãmë si jövijã e'e^s omopã'ã moma'e aiwerà, ipātavōarã revejë. Ayvu mojenuarã rã'äga revejë omopã'ã. Kōitokō mārānã jikuwa e'ã ipojoy mæ kô omojisaoka jane kô rovake imoripe kô

r 19.12-13 Tan. 10.6 s 19.20 Jesu pewarã mō “jövijã e'e” e'i. J.Jim. 13.1-18; 14.10; 20.10

maekwerà. Aekwerà rupi itōkō mirà kō omoripe mijā. Pirujē mirà kō moma'e aiwerà rerà ojikusiwapa ee mǎe kō omoripe mijā. Moma'e aiwerà rǎ'āga jimoātāgwerà omoe'e rǎ'āga mǎe kō ve omoripe mijā. Imoripearà kō, jōvijā e'e omopā'ā kō ky'y. Tata wasu pupe ekōve e'e ve omomo kō tokai kō. Tata wasu eny puku mǎē pupe omomo kō, tokai puku kupa upa.^{t 21} Āmē si jōvijā e'e kavaru sī ape 'aryvo tui mǎē wapisipa wāpā kō ky'y. Omarija poko pupe tē wapisipa kō, ijuru pupe wyi oē marija mǎē pupe tē.

Āmē pirujē uruvu kō uu amātejē mǎe kō owyjy eāgwerà kō rē ojimi'u ky'y. Ojimi'u ywete āmē kupa ky'y. I'ai ywete āmē kupa ky'y.

Ājāgai rōvijā mopā'āa rǎ rewarà

20 ¹ Ajaire amǎē mijē remē, soō, Janejare'e remīgwai yvapewarà mō rē amǎē mijē. A'e yva pe wyi uu iko. Savi weru ereko. Yvy kwarà māmī gyty ikwa oo mǎē mosavia. Separari āgwerà^u ve weru ereko, mitirōwā mǎē. ² A'e ywesō ikasiay tarakāo wyi, ājāgai rōvijā Satanasi eu ijupe mǎē wyi. Ajawyi nomowasui 'ete ipyy imopā'ā. Separari āgwerà pupe wāpasī ereko, toiko puku rǎ'ī wāpasia pē iko. 1.000 kwaray rōmō a'evō tatui upa. ³ Yvy kwarà pupe omomo, topyta puku rǎ'ī a'e pupe upa. Omomo paire, ovaokena imosavi ky'y. Oovapy ātā tatui a'e pē upa. Ājāgai rōvijā manyvo noporomoripe kuwa'āi āmē ky'y. Ojiovapy pukutā rǎ'ī upa. 1.000 kwaray tesō paire tē Janejare'e omoēoka tarā mijē rǎ'ī, toiko ke'iatu kōrijō rǎ'ī iko.

⁴ Ajaire amǎē mijē remē, jōvijā apyka kō rē tē amǎē ky'y. A'e kō 'aryvo jōvijā kō wapy upa. A'e jōvijā kō pē Janejare'e wayvukasia omeē. Janejare'e ayvu mojenuarà temiapisikwerà 'āg kō tē a'e jōvijā kō. Kōitokō āpā kō wākāgo ijapisi.^v Ma'e rewarà mō a'evō wereko kupa. Noityi Jesu ayvu aje ywete mǎē kupa rewarà mō. Moma'e aiwerà nomoe'ei kupa rewarà mō. Moma'e aiwerà rǎ'āga ve nomoe'ei kupa rewarà mō. Moma'e aiwerà rerà nokusiwaokai wāpakā kō rē kupa rewarà mō. Opo kō rē ve nokusiwaokai kupa rewarà mō. Aja rewarà mō tē āpā kō wākāgo kō ijapisi kō. Ajaate Kiristu pyri ekoi kupa ky'y. Kiristu omomoeraoka kō imopō'ā mijā. Wayvumokasi kō ereko. 1.000 kwaray rōmō tesō jōvijā kō rōmō ekoitā kupa ky'y. ⁵⁻⁶ Janejare'e remimomoera ppykwerà kō tē a'e kō. A'e kō oryvay wereko katua rē āmē, Janejare'e pewarà mō ekoi kupa ky'y rewarà mō. Ajaate nomānō mijē'āi kupa ky'y. Awyje mǎnōa nikasi'āi ee kō ky'y. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōmō yva pē ekoi kupa ky'y. Kiristu pē oporegeta mǎe kō rōmō ve ekoi kupa. 1.000 kwaray rōmō tesō Kiristu reve jōvijā kō rōmō oikotā iko kupa ky'y. [A'evō paire tē nopoeraive mǎe kō ve opoeratā ky'y.]

^t 19.20 *Fogo de enxofre* ^u 20.1 *Corrente* ^v 20.4 J.Jim. 6.9; Tan. 7.9,22; J.Jim. 13.16; 14.9

Jiapisi wasua rã rewarà

7A'e 1.000 kwaray paire, ājāgai rōvijā Satanasi oē tarà mijē omopā'āawerà pupe wyi iko ky'y. 8Poromoripearà rōmō oiko tarà mijē iko. Wemīgwai kō omoatypa tarà mijē jiapisi wasua rōmō. Janejare'e noerovijai mǎe kō omoatytà, ājāgai rōvijā remimoripekwerà kō. A'e kō pè Koki wānà kō eu. Makoki wānà kō eu teve. A'e kō weru erutà imoaty kō. Pirujē āmō taa taa kō kyty wyi weru eru kōtā imoaty kō. Ijatyray tesō omoaty kōtā. Āwitō jaytata ijatyray, āwīvo vetà.

9Omoaty kō paire, kee e'i ijupe kō:

– Pekwa yvy rupi pejimosāsāi pekwa. Pirujē Janejare'e koty rewarà kō rena kō peārimā ipāsarō ena kō. Jerusarē taa peārimā teve ipāsarō, e'i imono kō.

Janejare'e opota mǎē tē Jerusarē taa. [A'e wārimā ywe'e titetā kupa.] Āmē si tata Janejare'e omoētā yva pupe wyi totuu ky'y. Wārimā ipe mǎe kō wapytā imoma jimo'yjē āmē ky'y. 10Ajaire imoripearerà kō omomotā tata wasu pupe ky'y, ājāgai rōvijā. Moma'e aiwerà ipupe tuipa mǎē pupe omomotā. Ayvu mojenuarā rā'āga ipupe tuipa mǎē pupe. Okai karuarutā mǎē pupe omoma. Māerā tē ojeevejē a'e pupe tuitā kupa. Ojimomorijau karuarutā a'e pupe kupa āmē ky'y. 'Arà rupi, pya rupi, a'evo ekoi karuarutā kupa ky'y.

Jane kō moe'ya rã rewarà

11Amǎē mijē remē, Jōvijā wasu apyka rē amǎē. Ta'yrōwā mǎē apyka. Isuky katu apyka. Wapyka 'aryvo wapy upa mǎē rē amǎē teve. Āmē si py'awarā mō yvy nojisai ky'y. Yva ve nojisai ky'y. Janejare'e rōmō'ite ojisa ky'y. 12-13Āmō, omānō maekwerà kō rē amǎē, jōvijāgwerà kō rē. Ja'yrerà kō rē teve. Pirujē opoera Janejare'e rovake opō'ā kupa upa. Pāranā wasu pupe omānō maekwerà kō oē uu ky'y. Tyvy pupe wyi ve opō'ā oē uu kupa. Pirujē Janejare'e omomoeraoka ovake topō'ā kupa upa.

Āmē Janejare'e opyy kareta kō esa, omānō mǎe kō rekoawerà ojikusiwapa ee mǎē kareta kō. A'e kō rē pirujē jane kō rekoawerà ojikusiwapa. Āmō kareta rē āmē Janejare'e pyri oiko karuarutā mǎe kō rerà kō ojikusiwapa. A'e kareta kō Janejare'e omogeta āmē. Omānō maekwerà kō rekoawerà rā'ī omogeta. A'e paire oiko karuarutā ipyri mǎē rerà kō omogeta. Ajaire omogeta paire, omoe'yi kō. Jikusiwarerā rupi omoe'yi kō, ekoawerà kō manyvo ekoi maekwerà rupi katu. 14Noerovijai maekwerà kō omānō maire wārō puku rā'ī mijē. Janejare'e omomoera kō paire tata wasu kyty omono kō ky'y. A'e pupe ojimomorijauvaytā kupa upa. A'e pē “mānō mijēa” eu. 15Āmō, ava mō rerà nojikusiwai sō kareta rē Janejare'e pyri oiko karuarutā mǎē rōmō remē, a'e Janejare'e omomooka jimo'yjē tata wasu pupe tokai upa.

Yva pyau, yvy pyau reve

21 ¹A'evo paire yva opa maekwerà rekovijarerà rè tẽ tesõ amã'ẽ ky'y. ãmõ, yvy opa maekwerà rekovijarerà rè teve. Mokojejõ ee amã'ẽ, ipyau mõe kõi rè. Naikoi pãranã wasu ky'y.

²Ãmẽ amã'ẽ mijẽ remẽ, soõ, taa wasu yva pe wyi owyjy uu mõe rè tẽ tesõ amã'ẽ, Janejare'e pewartaa taa wasu rè. Jerusarẽ pyau eu a'e taa pẽ. Janejare'e rena pe wyi owyjy uu. Ikatuay wete taa wasu. Nuvei 'ete ivo e'ãa ipupe. Ikatuay wete taa wasu mõe tẽ. Owa wete. Ipyau mõe tẽ. ãwitõ wãivĩ mõi ikatuay mõe pẽ ojimogãtarõ ojirekotã remẽ, ãwĩvo taa wasu ikatuay wete, Jerusarẽ pyau eu ijupe mõe."

³Ãmẽ moregeta ojenu eupe Janejare'e apyka pe wyi. Wayvo kee e'i mõe:

"Age'e sõi Janejare'e jane kõi pytery pẽ ekoi ky'y!

Okoty rewarã kõi pytery pẽ ekoi. Awyje a'evotã.

Owaraytã ijupe kõi ãmẽ ky'y.

⁴Nijãgyo'ãi jane kõi ãmẽ ky'y.

Janejare'e nomoãgyooka kõi.

ãwĩvo ve nomãnõ'ãi teve kupa ky'y.

Naiko'ãi mãnõa Jerusarẽ pyau pẽ.

Naiko'ãi teve tekorãnã kõi, janeray kõi.

Yvy opa maekwerã pẽ kõiijõ tẽ a'evo mijã.

Yvy pyau pẽ naiko'ãi ky'y, Janejare'e rena pyau pẽ.

Ajawyi Janejare'e pyriwarã kõi oryvay kõiijõtã ky'y!" e'i mõe ojenu.^x

⁵Ãmẽ Janejare'e oporegeta wapyka pe wyi.

– Emã'ẽ jõi ipyau ainõ mõe rè ky'y. Ipyaukwerã pawete ainõ ky'y, e'i.

Kee e'i teve ije:

– Aje ywete aporegeta mõe tẽ ije, e'i. "Kee arekotã", a'e remẽ, a'e rupi katu areko ipi. "Aje ywete" taoty eayvu pẽ ipi. Ajawyi kee eayvu terekusiwa: ⁶"Awyjepa ainõma erena pyau. [Age'e si eremĩgwai kõi opyta karuarutã epyri ky'y. Age'e si Jõvijã wasu rômõ ajikuwa ky'y.] Pirujẽ moma'e aãparõma maekwerã tẽ ije. Pirujẽ amoawyjepatã mõe rã teve ije. Ajawyi kee mõe vo 'ejẽ ije. ãwitõ ava mõi 'lywa remẽ, ame'etã yy to'u. ãwĩvo ve ava mõi opota oiko karuaru epyri remẽ, totuu ekoty ãmẽ. Tepy e'ãte arekotã. Amoigo karuarutã epyri ãmẽ."⁷ Aepo a'e aiwea 'arã kity oiko jẽ iko mõe kõi pewartaa mõi. Kee a'e teve ijupe kõi: 'Poroenanõtã erena pẽ ky'y', a'e. 'Penõvijã ywete rômõtã tẽ aiko ãmẽ ky'y. Pejare'e rômõ teve ãmẽ aikotã', a'e. 'Eãkarãgwerã kõi rômõ poroerekotã ãmẽ', a'e. ⁸Aepo

^w 21.2 Kar. 4.26; Epr. 12.22; J.Jim. 3.12 ^x 21.4 J.Jim. 7.16 ^y 21.6 J.Jim. 1.8; 22.13

na'e'ăi ajamă'ě kee ekoi măe kô pè: Okyje rè jê ywe'e tite ereity măe kô. Āmō, 'aje' ne'i eayvu pè măe kô. Āmō, ipusi ai tē iko măe kô. Āmō, porojuka măe kô. Āmō, omy'aa rè ojipokuwa măe kô. Āmō, ājāg kasia rupi oposiko măe kô. Āmō, moma'e jimoātāgwerà omoe'e rā'āga ojarà rā'āga rōmō măe kô. Āmō, pirujē owaria rè ojipokuwa măe kô. Wāi wāisō naenanō'ăi epyri. Tata wasu pupe kōrijō amono kōtā, okai puku mă'ě pupe. A'e a'e kô pirujē tata wasu pupe tē ootā okai puku rōmō upa. 'Mănō mijēa' eu tata wasu pupe tekoua pè", e'i takusiwa.

Jerusarē pyau jinōa rā rewarà

⁹Āmē ajaire āmō rè tē mijē amă'ě, Janejare'e remīgwei mō parapi weraa imopei maekwerà rè amă'ě maevo sō tite mijē. 7 rōmō maekwerà mō rè. A'e oporegeta ije. Kee e'i ije:

– Ejo erupī. Kaneiru ra'yry vo mă'ě rerekwatarà amojisaokatā teremă'ě ee, e'i ije.^z

¹⁰Ameve Janejare'e 'Āg nemokasiokai. Ameve emīgwei yvapewarà uu emovy ereraa vytyrapyte 'aryvo emojiupi. A'e pe wyi Janejare'e remīgwei omojisa Jerusarē pyau ije. A'e Janejare'e rena ikatuay wete mă'ě. Yva pe wyi owyjy uu remē, amă'ě ee, Janejare'e pyri wyi. ¹¹Kee amă'ě ee. Iseny katu tesō Jerusarē taa upa. Janejare'e kasia renya tē omoseny. Iserenyny mă'ě vo tesō amă'ě ee. Warua vo amă'ě ee. Āmō, putei pirā vo. Putei ijaky mă'ě vo teve. Ikatuay wete amă'ě ee. ¹²⁻¹³Ojiokenapa mitirōwā Jerusarē pyau taa upa. Ta'yrōwā yvate'eay mă'ě okenaa. 12 rōmō janeikea kô. Janejare'e remīgwei yvapewarà kô janeikea kô rārōarà kô rōmō tui. A'e kô janeikea kô jāvijō jē wārō upa. Terà kô ojikusiwapa janeikea rovapyka kô rè upa, Isaeu atyry rerà kô, 12 măe kô.^a Kwaray ěma kty moapy rōmō okenaa janeikea kô. Kwaray 'apa kty ivo ve. Kwaray yke kty ivo ve. Āmō, kwaray yke rovajarà kty ivo ve. ¹⁴Okenaa wryy rōmō takuru wasukwerà tē tui. 12 rōmō takuru wasukwerà. A'e yke rupi omojiape takuru kô. A'e kô rè teve terà kô ojikusiwapa upa, 12 rōmō. Kaneiru ra'yry vo mă'ě remimonokwerà kô rerà kô ojikusiwa a'e rupi upa.

¹⁵Āmē Janejare'e remīgwei, oporegeta ije mă'ě, taa jamosā'āga ipupe mă'ě opo pè wereko. Yvy karakuri jimoātāgwerà tē a'e. A'e pupe taa wasu omosā'āga. Taa rokenaa ve omosā'āga. Janeikea kô ve omosā'āga. ¹⁶Ijyke kô ve omosā'āga. 2.200 kirometuru rōmō tesō ijyke kô. Ojevo jevo jē ijyke kô. Yvate ktywarà ve omosā'āga remē ivo ve. 2.200 kirometuru tesō teve. Ojevo jevo jē kupa. ¹⁷Ajaire ijokenaa anamu ve omosā'āga. Ijanamuay. 64 meturu rōmō tesō ijanamua. Āwitō jamosā'āga ipi, āwīvo ve omosā'āga Janejare'e remīgwei yvapewarà.

^z 21.9 Taa wasu Jerusarē pyau pewarà mō “erekwatarà” e'i. ^a 21.12-13 Tāmō Jako amryy ra'yry rerà kô. Isaeu kô rōvijāgwerà rerà kô. J.Jim. 7.5-8

¹⁸Takuru ikatuay mǎ'ě jinōgwerà tè okenaa rōmō tui. Ijaky katuay putei vo. Taa wasu āmē yvy karakuri e'ekwerà jinōgwerà, putei vo. Pirujē iserenyny katu jome taa wasu rupi. ¹⁹⁻²⁰Āmē takuru rokenaa mokasia kō ikatuay wete. Omowaray tesō takuru ikatuay mǎe kō pè upa. Epy wete mǎe kō pè. Takuru jāvijō jē iteetejē. Putei aky vo. Āmō, putei sōvā vo. Āmō, itumyry sī varara vo mǎ'ě. Āmō, putei aky sōvā vo. Āmō, itumyry pisa vo. Āmō, itumyry pirā vo. Āmō, putei tawa vo. Āmō, itumyry tawa sōvā. Āmō, putei tawa vo teve. Āmō, itumyry sōvā [namu ropi'a vo mǎ'ě]. Āmō, putei sōvā vo. Āmō, putei sōvā pijō vo [takiriri vo mǎ'ě]. A'evo iteetejē ikatu jome kupa.

²¹12 rōmō ijokenaa rovapyka kō. Mo'yry iserenyny katu mǎ'ě vo ovapyka kō. Ijāvijō kō jē a'evo. Taa wasu rupi okwa pee mǎ'ě āmē yvy karakuri e'ekwerà tè tesō. Putei vo 'ejē mǎ'ě pee.

²²Taa rè amǎ'ě mǎ'ě pè, nuvei Janejare'e moe'ea retā ky'y. Janejare'e a'e ywesō ikasiay wete mǎ'ě tè a'e pè ekoi, Jōvijā wasu rōmō. Kaneiru ra'yry vo mǎ'ě teve a'e pè ekoi. A'e ywete omoe'e kupa ky'y. Ajawyi nuvei imoe'ea retā mō ky'y.

²³Āmō, kwaray ve naikoi a'e pè. Jay ve naikoi. Janejare'e tè oyape upa okasia renya ikatuay wete mǎ'ě pupe. Kaneiru ra'yry vo mǎ'ě revejē oyape upa. Ajawyi noekai eny mǎ'ě mō a'e pè kupa. ²⁴⁻²⁵Ke'irōwā enytā. Ajawyi pirujē yvy wānā kō enya rupi ekoitā. Āmō, noovapy'ai Jerusarē pyau kupa. Yvy pè ijāpatō maekwerà vo rōwātā ky'y. Ajawyi nojiovapy'ai taa. Jōvijā kō āmē nojimoe'e'ai jōvijā rōmō kupa ky'y. Janejare'e pè kōrijō, "Erōvijā ywete ene!" e'itā imoe'e kupa ky'y.

²⁶Āmō, pirujē jane kō, pirujē jōvijā kō nopota'ai omoe'ea kupa ky'y. Janejare'e pè kōrijō tè moma'e epy wete mǎ'ě weru erutā ime'ē imoe'ea rōmō kupa ky'y. ²⁷Kee ekoi mǎe kō noike'ai a'e pè āmē. Janejare'e "nivoi mǎe kō" e'i ijupe mǎe kō. Miraiwerà, ojimowari mǎe kō. Wāisō noike'ai a'e pè. Erà kō ojikusiwapa Kaneiru ra'yry vo mǎ'ě kareta rè mǎe kō kōrijō tè oiketā a'e pè, Janejare'e pyri oiko karuarutā mǎe kō rōmō.

Yy Janejare'e apyka pe wyi oē mǎ'ě rewarà

22 ¹Āmē yy e'e tè Janejare'e remīgwai omojisaoka ije. Niky'ai 'ete yy. Isuky katu. Āwitō putei rè jamā'ě remē, ojisa katu jamā'ě ipupewarà rè, āwīvo tesō a'e yy ojisa katu. A'e yy ja'u remē poromoigo karuaru Janejare'e pyri mǎ'ě tè. Janejare'e apyka pe wyi oē oo yy. Kaneiru ra'yry vo mǎ'ě apyka pe wyi teve oē oo. ²Kōitokō taa wasu rupi okwa pee mǎ'ě, a'e myterà rupi katu yy oē oo. Yvyra, i'a poromoigo karuaru mǎ'ě, yy e'e reme pè tui. Yy reme pè jeovai yvyra. I'a ywete yvyra. Jay upi upi i'a mǎ'ě tè a'e. A'e ro kō moā tè, pirujē yvy pewarà kō mokatua rōmō.^b

^b 22.2 Jinō. 2.9

³ Āmō, kee. Janejare'e wemavo ity mǎě mō noiko'āi a'e pè. Nuve'āi aiwea a'e pè. Janejare'e ywe'e a'e pè ekoità. Kaneiru ra'yry vo mǎě teve a'e pè ekoità, wemīgwai kō reve. ⁴ Āmē tē katu Janejare'e remīgwai kō a'e ywe'e rē omǎ'ētà kupa ky'y. Oōvijā rova rē ywe'e omǎ'ētà kupa. Kōitokō Janejare'e rerà ojikusiwapa āpakā kō rē mǎe kō tē āwī kō. A'e kō omǎ'ētà ee ky'y. ⁵ Āmō, nijāpatō'āi a'e pè ky'y. Ajawyi eny mǎě rē nijajipy'amogeta'āi. Kwaray rē teve. Janejare'e tē oyapetā ky'y, Jōvijā wasu rōmō. Okasia renya rupi oyapetā. Āmē sitō Janejare'e omojōvijāokatā wemīgwai kō ky'y, okoty rewarā kō. Ijayvu rupi a'evotā kupa. Oiko karuaru rōmōtā jōvijā kō rōmō kupa ky'y. [A'e a'evoa rē amǎ'ē maevo sō tite.]

Jesu, “Ajetā kuise'ē jē”, e'i remēwarà

⁶ Āmē Janejare'e remīgwai yvapewarà e'i ije:

– Aje ywete aā ayvukwerà Janejare'e omojikuwaoka neupe mǎě. E'i maekwerà rupi katu tē werekotā. A'evo teāmā ekoi. Āwitō Janejare'e o'Āg rupi omojisaoka wayvu mojenuarerà kō pè karamoe remē, āwīvo ve age'e neupe omojisaoka. Wemīgwai mō yvapewarà omuu yvy pè, āwisō tapekuwa manyvotā kāramō. Ke'ī a'evotā, e'i maekwerà rupi katu, e'i ije.

⁷ Kee e'i Jesu okoty rewarā kō pè:

– Pejapyaka! Kuise'ē jē ajotā pekoty. Ajawyi aā kareta jikusiwarerà werovija mǎe kō oryvaytā, e'i.

⁸ Janejare'e remīgwai yvapewarà omojisa eupe maekwerà tē akusiwa kareta rē. Ije, Juwāō. Ije tē akusiwa. Iteetejē amǎ'ē ee maekwerà kō akusiwa. Iteetejē aenu maekwerà kō teve. Amǎ'ē maire, omojisaoka eupe maekwerà rovake ajimoenāpa'ā tite ajayvy imoe'e mijā.

⁹ – Ānī! e'i ije ajamǎ'ē. Moko ere sō erovake! Janejare'e remīgwai teve ije. Āwitō ene, āwī rapijarā teve ije. Āwitō pirujē Jesu ayvu pè “aje ywete” e'i mǎe kō, āwī rapijarā teve ije. Janejare'e ayvu mojenuarerà kō ve janevo, Janejare'e remīgwai kō rōmō. Aā kareta werovija mǎe kō ve janevo, Janejare'e remīgwai kō rōmō. Ojevo jē mǎ'ē tē jane. Ajawyi Janejare'e kōrijō tē simoe'e, e'i ije.

¹⁰ Āmē e'i jē ije:

– Neremikusiwarerà amojikuwaoka neupe mǎ'ē emojikuwaoka jane kō pè, Jesu koty rewarā kō pè. Tereinō gatu e'ā ikō aā neremikusiwarerà iwyi kō nē. Teremojikuwaoka ijupe kō. Kuise'ē jē aā neremikusiwarerà rupi katu ekoità. ¹¹ Ajawyi manyvo jane kō ekoi remē, a'evo toiko jēsī! Tāwīvo jē nē, nivoi mǎe kō ekoi. Ivo katu mǎe kō, toiko jē nē ivo katua rupi iko kupa! Āwīvo pejē tē ikō tojireko katu iko ivo katua rupi kupa nē! e'i Janejare'e remīgwai ije.

¹² Ajaire Jesu kee e'i ije:

– Ejapyaka! Kuise'ē jē ajotā! Ajo remē, jane kō rekoawerà repy rā aerutā. Poromoepyta pirujē āmē. Nivoi mǎe kō. Ivo mǎe kō. Pirujē

poromoepytà ãmẽ, ekoawerà kô rupi katu, e'i. ¹³Pirujẽ moma'e aãparôma maekwerà tè ije. Pirujẽ amoawyjepatà mõe rã teve ije. Yvy jinõ ypy remeve aikopa teãmã mãẽ tè ije. Yvy opa remẽ, aiko jẽtã aiko mãẽ teve ije, e'i Jesu.^c

¹⁴Kee ekoi mõe kô oryvay. ãwitõ tyru iky'a mãẽ jaky'a'opa mãẽ vo sô tite ojipy'aky'a'opa mãẽ. A'e kô pè Janejare'e, "Tapeike erena pè, ijokenaa ikea rupi. Tapepo'o yvyra'a poromoigo karuaru mãẽ iwa", e'i.^d ¹⁵Ajamãẽ kee ekoi mõe kô noike'ãi. Ipusi ai tè iko mõe kô. ãmõ, ãjãg rewarà kô. ãmõ, omy'aa rè ojipokuwa mõe kô. ãmõ, porojukaa rè ojipokuwa iko mõe kô. ãmõ, moma'e jimoãtãgwerà kô omoe'e rã'aga ojarà rã'aga rômõ mõe kô. ãmõ, owaria rè ojipokuwa iko mõe kô. A'e a'e kô noike'ãi Janejare'e rena pè.

¹⁶Ãmẽ Jesu e'i ije:

– Ije Jesu. Eremĩgwai yvapewarà mõi amono nekoty eayvu tomojenuoka ene. Erekoa teremome'u ekoty rewarà kô atyry kô pè erokwa. Jõvijã Tavi Jeapyrerà e'eay tè ije. ãwitõ jaytata wasu renya ojisa kõe mãẽ vo 'ejẽ ije aiko, e'i ije.^e

¹⁷Ãmẽ Janejare'e 'Ãg, "Ejo, Jesu", e'i. Jesu rerekwatarà^f ve, "Ejo, Jesu", e'i. Pirujẽ eremikusiwarerà rè ojapyaka mõe kô ve, "Ejo, Jesu", te'i. Kee e'i Jesu:

– Ava mõi i'ywa remẽ totuu ekoty ãmẽ. Yy poromoigo karuaru mãẽ ame'etã ijupe toy'u ipupe ãmẽ. Tepy e'ãte totuu pirujẽ opota mõe kô oy'u ipupe ãmẽ, e'i.

Kareta moawyjepaa

¹⁸Ije, Juwãõ, kee a'e pejẽ. Pejapyaka ikenẽ! Janejare'e omojisaoaka maekwerà akusiwapa, manyvotã kãramõ mãẽ rewarà. [Naikoi ayvu mõi nakusiwai mãẽ mõi. Akusiwapa pirujẽ.] Janejare'e 'Ãg kasia rupi akusiwa maekwerà tapeãpatarõ e'ã ikenẽ. ãwĩvo sõi peiko remẽ, Janejare'e pemomorijau ywetetã ãmẽ ky'y. Mārānai akusiwapa imomewa maekwerà kõi oinõtã peupe ãmẽ ky'y. Pirujẽ oinõtã peupe pemotee sõi aã ayvu mõi pe'ĩ remẽ. ¹⁹Ãwĩvo ve eremikusiwa pẽgwerà pè tapemoje'o e'ã ikenẽ.^g Ava mõi sõi a'evo ekoi remẽ, Janejare'e nomoigeoka'ãi wena pè opyri toiko karuaru ãmẽ. Nome'ẽoka'ãi yvyra'a poromoigo karuaru mãẽ to'u. Aepo a'e eayvukasi rômõ pejẽ. ²⁰Jesu omojisaoaka ije maekwerà tè, aepo amome'u pejẽ.

– Kuise'ẽ jẽ ajotã! e'i Jesu. Aje ywete ajotã! e'i.

^c 22.13 J.Jim. 1.8; 21.6 ^d 22.14 Jinõ. 2.9; 3.22 ^e 22.16 Isa. 11.1,10; J.Jim. 5.5;

J.Jim. 2.28 ^f 22.17 Jesu koty rewarà kõi pewarã mõi aepo e'i. Isa. 55.1; Juw. 4.10-15;

J.Jim. 7.17 ^g 22.19 Kee jaa tè aepo e'i mãẽ: "Aje rōwã aepo", tapejẽ e'ã. "Janejare'e ayvu rōwã aepo", tapejẽ e'ã ikenẽ.

Aepo rè kee a'e:

– A'evo toiko ãmẽ! Ejo, Jõvijã Jesu! a'e enu.

²¹ [Ije, Juwãõ,] kee a'e pejẽ:

– Jõvijã Jesu tijanerereko katu ikõ okoty rewarà kõ rõmõ okatuaya rupi
nẽ, a'e pejẽ. A'evo toiko ãmẽ. [Awyjepa aã kareta ky'y.]

Ayvu momewaa

Vocabulário

1. Janejare'e, yva pewarà kō, ājāgai rōvijā rewarà

Janejare'e rewarà

Iteetejē erà kō ja'e Janejare'e pè. “Janereinōgarerà” ja'e ijupe ipi, a'e tè janereinō rewarà mō. Ojirovija katu ee mǎe kō, “Janerōvijā ywete” ja'e teve ijupe ipi. “Janeruwasu” ja'e ijupe teve. “Janeruu yva pewarà” ja'e teve ijupe ipi.

(Juwāo 1.1-3; 5.19-29; Jesu koty rewarà kō 17.24-29;

1 Korītu 8.5-6; Epesu 1.3-12)

Karai kō *Deus* e'i ijupe. Āmō, *Nosso Criador* e'i kupa. Āmō, *Nosso Senhor* e'i kupa. Āmō, *Nosso Pai no céu* e'i kupa.

Janejare'e remīgwai yva pewarà kō rewarà

Janejare'e pyriwarà kō tè yva pewarà kō. Emīgwai kō tè a'e kō. Jane kō vo maevo sō tite kupa. Mirà kō ywe'e rōwā kupa ajamā'ē, ovo rupi teve ekoi kupa rewarà mō. Mārānà jikuwa e'ā oinōtā Janejare'e remē, a'e kō pè tè oinōoka ipi. Manyvo jē remē, a'e kō teve ootā. Ma'e. Janejare'e oinōokatā Jesu rā wāivī mō nimēive mǎ'ē pupe remē, a'e kō mō tè omono too javo amātejē ijy rā pè. A'e mō teve Peturu jimopā'āga pupe tui remē, māmī gyty tè ipe nojisyry'āi oo remē, omono toenōe eraa. A'e kō teve Jesu isaky remē, omojikuwa kaneiru rewarà kō pè ypy rā'ī. Aty wasu rōmō uu kupa. Ijatyray yva pè a'evō ekoi mǎe kō. Ajamā'ē erà kō nijakuwapai. Pe'īpe'ī tè jakuwa. Kejō mǎe kō kōrijō jakuwa. Kapirijeu. Mikeu. A'e kō kōrijō erà jakuwa mǎe kō.

(Mateusi 1.18-25; Rukasi 1.26-38; 2.8-15; Jesu koty rewarà kō 12.6-11; Epereu 1.1-14; Jesu jimoikatuawerā 7.1-12; 12.7)

Karai kō *anjo* e'i āwī rapijarà pè.

Ājāgai rōvijā rewarà

Ājāgai rōvijā ywesō ojimoāpā ipe Janejare'e rē iko. Ajamā'ē nojimokasiokari sire'e Janejare'e pē. Ajawyi opota ywete Janejare'e koty rewarà kō omoisyry Janejare'e po pe wyi ipi. Ājāgai rōvijā rerā kō kejō: Satanasi. Āmō, Peusepu. Kee ekoi ipi mā'ē. Iwari teāmā mā'ē. Poromoripe teāmā mā'ē. Joe poromojikō'ōoka mā'ē. A'e ywesō nivoi 'eteay mā'ē. Ajamā'ē ivo rā'āga, āwisō jane kō tojimoripeoka ijupe.

(Mateusi 4.1-20; 12.22-32; Rukasi 10.17-20; 22.3-6; Juwāo 8.42-51;

Epesu 6.10-18; 2 Tesaronika 2.1-12; Jesu jimoikatuwerà 12.7-18; 20.7-10)

A'e pē Karai kō *Satanás* e'i. Āmō, o *diabo* e'i kupa. Āmō, *Belzebu* e'i teve kupa. Āmō, *Lucifer* e'i teve kupa.

2. Janejare'e kareta rewarà

Karai kō *Bíblia* e'i Janejare'e kareta pē.

Age'ewarà Jesu rewarà Janejare'e kareta

Age'ewarà Janejare'e kareta pē Jesu rekoa rupi tekoua rewarà ojikusiwa. A'e pē Karai kō *Novo Testamento* e'i. Okusiwa maekwerà kō Kereku kō aylvu rupi okusiwa. Kejō Jesu rekokwerà kō okusiwa maekwerà kō: Mateusi, Maku, Rukasi, Juwāo. Āmō, Rukasi okusiwa Jesu remimonokwerà kō rekokwerà. Āmō, Pauru ywesō okusiwa kareta Jesu koty rewarà kō pē imonooka ipi. Āmō kō teve okusiwa Jesu koty rewarà kō pewarà (Tiaku, Peturu, Juta, Juwāo, mokojejō). Āmō, Juwāo okusiwa Jesu ojimoikatu ijupe maekwerà teve. A'e a'e kō age'ewarà Janejare'e kareta pē ojikusiwa.

Karamoewarà Janejare'e kareta rewarà

Karamoe remē Janejare'e okusiwaoka ypy wayvu Juteu kō rāmōi kō pē. A'e pē Karai kō *Antigo Testamento* e'i kupa. A'e kō Epereu aylvu rupi okusiwa. Kejō emikusiwarerà kō. Tāmō Moisesi remikusiwarerà. Isaeu kō rekokwerà. Jigarà kō Janejare'e pewarà. Janejare'e aylvu mojenuarà kō remikusiwarerà kō. A'e a'e kō ojikusiwa maekwerà kō. Ikatuay ipe tāmō Moisesi ivo tekoua rewarà. Ajamā'ē Isaeu kō manyvo noereko'ai upi katu toiko.

(Mateusi 5.17-20; Maku 12.28-34; Jesu koty rewarà

kō 7.38; Karasia 3.17-25; Epereu 2.2)

Tāmō Moisesi remikusiwarerà

Karamoe remē Janejare'e omotekokuwa tāmō Moisesi manyvo Isaeu kō toiko kupa mā'ē rē. Iteetejē mae kō rē omotekokuwa kō. Manyvo toiko

Janejare'e pè oporegeta kupa remẽ ipi. Ãmõ, manyvo waiwererà repy a'u rômõ toereko teve kupa. Ãmõ, manyvo toiko e'ã kupa ipi. Aepo jaa rè Moisesi remikusiwarerà eu. Janejare'e ayvu tè ajamã'ẽ, pirujẽ poromotekokuwakwerà omojenu Moisesi pè rewarà mõ.

(Mateusi 8.4; 19.7-9; 2 Koritu 3.7-16)

Oiko teve Juteu kō rāmōi kō rekoawerà. A'e Janejare'e ayvu rōwã. Aepo pè sitō ãmōgwerà jane kō, “tāmō Moisesi remikusiwarerà tè” e'i tite. Ajamã'ẽ Jesu aepo ne'i. Janejare'e ayvu e'e kōrijō tè omovy ipi. Oporegeta kasi Juteu kō mō pè Janejare'e ayvu e'e oity mæ kō, tāmōi kō rekoa rupi ywesō oiko kupa remẽ.

(Mateusi 15.3; Maku 7.8-13)

Isaeu kō ojavy teãmã ipi. A'evu ve jane age'ewarà rômõ jaiko. Ajawyi, “Ajimokasità upi katu taiko Janejare'e morya rômõ,” naoty'ãi tekou ipi.

(Mateusi 5.17-48; Jesu koty rewarà kō 15.10;

Romã 2.17—3.3; 7.7-25; Karasia 1—3)

Karai kō a lei de Moisés e'i tāmō Moisesi remikusiwarerà pè. A Lei e'i teve kupa.

3. Janejare'e moe'ea retã

Janejare'e moe'ea retã rewarà

Pe'ite Janejare'e moe'ea retã. Karamoe remẽ, Jerusarẽ taa pè tui. Ajawyi a'e taa kyty kōrijō tè Isaeu kō oo wena pe wyi Janejare'e moetea 'arà okwa remẽ ipi. A'e kyty kōrijō tè wemime'ẽ rã weraa ime'ẽ ijupe imoe'ea rômõ kupa ipi. A'e pè teve oporegeta ijupe kupa ipi. Omoe'e teve kupa ipi. Orya wereko katua rewarà omome'u teve ijupe kupa ipi. Ava mō sō iky'a Janejare'e kyty remẽ, noikei Janejare'e moe'ea retã wasu ypy pè ipi. Ojapiky'a'o rã'i oiketã.

A'e tetã wryy pè Janejare'e pè oporegeta mæ kō oposiko ipi. Revi jeapyrerà atyry kō ve oposiko a'e pè ipi, Janejare'e pè oporegeta mæ kō pätavōarà kō rômõ ekoi kupa.

(Maku 11.15-17; 13.1-2; Rukasi 1.5-25; 2.41-49)

Karai kō o templo e'i a'e tetã pè.

Janejare'e pè temime'ëgwerà kō rewarà

Ã reitō Janejare'e pè temime'ë ārã kō ipi: Teima nimārāi mæ kō. A'e pui kō. Kaneiru kō. So'o rã'āga kō. Jirusi kō teve. Ãmõ, moma'eyva rã'āigwerà kō, aresi vo mæ'ẽ. Ãmõ, moma'eyva'akwerà. Wãisō jane kō weru wemime'ẽ rã rômõ Janejare'e moe'ea retã pè ipi. Janejare'e pè oporegeta mæ'ẽ mō pè ome'ẽ kupa ipi. Ãmõ remẽ ipëgweràgà tè weta apy ipi. Ikurerà ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mæ kō remi'õ rã rômõ opyta ipi. Ãmõ 'arà mẽ jareve wapy kupa ipi. Janejare'e pè oporegeta

mã'ẽ a'evo wereko remẽ Janejare'e pè oporegeta rã'ĩ ime'ëarerà pewartà mō ipi, Janejare'e toporijauesa ipi.

(Mateusi 23.23-24; 1 Korĩtu 9.13; Epereu 5.1-2)

Karai kō *sacrifício* e'i temime'ëgwerà kō pè. *Oferta* e'i teve kupa.

Manyvo 'arà mẽ ome'ẽ kupa ipi

Opota Janejare'e toereko katu kō ipi remẽ, wemime'ẽ rã weraa rã'ĩ kupa ipi. ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ ome'ẽ remẽ, ime'ëarerà pewartà mō oporegeta ijupe toereko katu ipi.

(Piripu 4.18-20)

Ãmō, temitägwerà i'a ypy ipi remẽ, i'a ypykwerà tè weraa ime'ẽ kupa ipi. ã'äigwerà ve a'evo ve. "Ikatuay wete nemo'aoka eremitägwerà," e'i ime'ẽ ijupe kupa ipi.

(Epereu 11.4)

Ãmō, ava mō ijägyo waiwererà rè iko ipi remẽ, weraa teve weima mō ime'ẽ Janejare'e pè ipi, waiwererà repyka ra'upa rōmō. Kee remẽ a'evo ekoi kupa ipi. Jane kō mō omoai kupa remẽ. Omoripe kō remẽ. Ojikō'ō ee kupa paire. Janejare'e ayvu ojavu kupa remẽ. A'evo 'evo ekoi kupa remẽ, a'evo kupa ipi.

(Epereu 10.1-10)

Ta'yry ypykwerà isaky remẽ, tuu kō wemime'ẽ rã weraa teve ime'ẽ Janejare'e pè ipi.

(Rukasi 2.22-24)

Jaapy imopije katu mã'ẽ rewarà

Juteu kō wapy Janejare'e morya rōmō ipi. A'e imowa rè ja'arà rōmō oporu Janejare'e moe'ea retã wryy pè kupa ipi. Wapy imopije katu kupa ipi. Janejare'e pè oporegeta mãe kō tè a'evo ekoi ipi. Janejare'e ayvu tāmō Moisesi pè okusiwaoka maekwerà rupi katu a'evo ekoi kupa ipi. Iposikoa teāmã a'evoa.

(Mateusi 2.11; Maku 14.3-9; Rukasi 1.11; Epereu

9.4; Jesu jimoikatuawerà 5.14; 8.3-4)

Karai kō *incenso* e'i jaapy imopije katu mã'ẽ pè.

Janejare'e pè oporegeta mãe kō

Tāmō Jako ra'yry mō pè Revi eu. ãmẽ tāmō Revi jeapyrerà mō pè Arão eu. Karamoe remẽ Janejare'e opyteporo tāmō Arão kō awyje oupe oporegeta mãe kō rōmō toiko, ijeapyrerà kō revejẽ. A'e kō oposiko Janejare'e moe'ea retã wryy pè temime'ẽ kō rè ipi. A'evo ekoi kupa ipi remẽ, oporegeta rã'ĩ Janejare'e pè ime'ëarerà pewartà mō kupa ipi. Ijatyray a'evo ekoi mãe kō. Ajawyi uve tōvijã kō. Uve teve tōvijã wasu kō.

Jesu yvy pè ekoi remẽ, Janejare'e pè oporegeta mǎe kō mō Janejare'e rē ywesō rōwǎ oja'a ipi. Omoe'ea rē ywesō tē oja'a kupa ipi. A'evo ekoi mǎe kō nopotari Jesu. “Janejare'e Remimuurerà tē Jesu,” ne'i ijupe kupa. Opota a'e kō ywesō jane kō motekokuwaarà rōmō kupa ipi.

(*Rukasi 1.5-9,23; 10.30-37; Epereu 5.1-4; 8.1-6; 9.1-14*)

Karai kō *sacerdote* e'i a'e kō pè.

Revi jeapyrerà atyry kō

Revi jeapyrerà kō, tāmō Arão jeapyrerà rōwǎ mǎe kō, oposiko Janejare'e moe'ea retā wyry pè moma'e kō mokatua rē ipi. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō remigwai kō rōmō ekoi kupa ipi. Ijatyryr ãmē tetā mokatua rē oposiko kupa ipi. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōwǎ ajamǎẽ a'e kō. Ajawyi noposikoi temime'ẽ rā rē kupa ipi.

(*Rukasi 10.30-37*)

Karai kō *levita* e'i a'e kō pè.

Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā

Waiteve Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō. Pirujẽ Juteu kō rena kō rupi oiko jimo'ea retā kō ipi. 10 rōmō sō kwaima'e kō oiko remẽ, a'evo ekoi kupa. Ijatyryr a'e tetā kō ãmē. A'e pè ojimoaty Janejare'e ayvu renu kupa ipi. Janejare'e pè oporegeta teve kupa ipi. Jimoava 'arà remẽ upi upi a'evo ekoi kupa ipi. A'e tetā kō gyty rōwǎ wemime'ẽ rā weraa kupa ipi ajamǎẽ. Janejare'e moe'ea retā gyty kōrijō tē weraa ime'ẽ kupa ipi.

(*Rukasi 4.16-30; Jesu koty rewarà kō 1.13-15; 17.1-4*)

Karai kō a'e tetā kō pè *sinagoga* e'i.

4. Juteu kō rekoa

Jimoava 'arà mē

Jimoava 'arà mē Juteu kō Janejare'e rē kōrijō tē oja'a ipi. Ojimoava Janejare'e rē oja'a kupa ipi. A'evo ekoi kupa remẽ, noposikoi rā'ĩ kupa ipi. ãmō, ike rōwǎ teve nooi rā'ĩ teve kupa ipi. Kwaray o'a oo paireve ijimoava 'arà kō ojiāparō ipi. A'evo ve kwaray o'a oo paireve teve opa ijimoava 'arà kō.

Juteu kō rōvijā kō wapyrasa tite tāmō Moisesi remikusiwarerà jimoava 'arà rewarà. Ava mō poromokatu remẽ, “Ojavy tāmō Moisesi remikusiwarerà ãmē,” e'i tite kupa. Ajawyi Jesu oporijauesa jane kō imokatu jimoava 'arà mē, “tāmō Moisesi remikusiwarerà nejavy sō!” e'i tite ijupe kupa ipi. Kee e'i Jesu ãmē: “Jane mō japātavō sō remẽ, i'ete jẽ Janejare'e pè, ãwisō jimoava 'arà tē ipe remẽ. Ory janere a'evo jaiko

remẽ,” e'i ijupe kō. Poroporijauesa ywesō ikatu tāmō kō rekoa wyi Jesu pè ipi.

(*Mateusi 12.1-8; Rukasi 4.16-30; 6.1-5; Jesu koty rewarà kō 1.12; 16.13-15*)
Karaì kō sábadō e'i a'e 'arà pè.

Janejare'e rè moetea wasu 'arà kō

Iteetejẽ Janejare'e rè moetea wasu 'arà kō. A'evo remẽ ywesō Juteu kō oo Jerusarẽ taa kyty ojimoaty ipi. Kejō Janejare'e rè moetea wasu 'arà kō. Tāmō kō jisryyawerà moetea 'arà. Kōitokō Janejare'e werojisryyoka kō tōvijã ai kō po pe wyi, Ejitu vvy pe wyi. A'e rè oja'a kwaray upi upi kupa ipi. A'e rè Juteu kō ojimoaty oja'a remẽ jakatu, Jesu ojuka kupa. Āmō, Meju vororo e'ãa rè oja'a kupa ipi. Kōitokō Janejare'e werojisryy taray tāmō kō remẽ, noārōi rãĩ meju rã tivororo rãĩ kupa, ojikōtevẽ jẽ kupa rewarà mō. Nivororoi remeve omii iwa kupa. A'evoa rè ijeapyrerà kō oja'arĩ Juteu kō rōmō ipi. Muruape tẽ a'evoa kō rè oja'a kupa ipi.

(*Mateusi 22.7-8; 26.1-5,17-19; Maku 14.1,12; Rukasi 22.1,7;*

Juwão 19.13; Epereu 11.27-29; Jesu koty rewarà kō 7.30-36)

Karaì kō *Festa da Páscoa* e'i tāmō kō jisryyawerà moetea 'arà pè. *Festa dos pães sem fermento* e'i meju vororo e'ãa rè ja'aa pè kupa.

Āmō, tāmō kō tekoe'ama rupi ekoi maekwerà rè oja'a kupa remẽ, ojisyry rãĩ tapyina kō wryy pè oke kupa ipi. 7 'arà rōmō oke kupa ipi. Karamoe remẽ tāmō kō tapyina kō wryy pè opyta, tekoe'ama rupi oiko puku remẽ. Ejitu vvy pe wyi ojisyry paire a'evo ekoi kupa. Aekwerà rè ijeapyrerà kō oja'arĩ ipi. Wāmōi kō rekoawerà rupi tẽ a'evo ekoi kupa.

(*Juwão 7.2,37-39*)

A'e ja'aa rè Karaì kō *Festa das Barracas* e'i.

Āmō, āmānà opatã pyri'ĩ remẽ teve, moma'eyva rããĩ tãarōa rè omoe'e Janejare'e kupa ipi. Ajaire, Jesu vvy pè ekoi remẽ, kōitokō karamoe remẽ Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà ome'ẽ tāmō Moisesi kō pè. Aekwerà rè oja'a kupa ipi. Pêtekosi eu teve a'e 'arà pè. A'e pè Juteu kō ojimoaty Jerusarẽ taa pè remẽ jakatu, Janejare'e o'Āg omuu ppy imoigeoka Jesu koty rewarà kō py'a pè. A'e kō ajaire omotekokuwa aty wasu Jesu rè, Janejare'e kasia rupi. Ajawyi awyje Pêtekosi eu teve Janejare'e o'Āg mosãiawerà rè ja'aa 'arà pè ky'y.

(*Jesu koty rewarà kō 2.1-42*)

Age'e remẽ Karaì kō moma'eyva rããĩ tãarōa rè ja'aa 'arà pè *Festa da colheita* e'i. *Pentecostes* e'i teve kupa. Ajamã'ẽ Janejare'e o'Āg mosãiawerà rè ja'aa 'arà pè ywesō *Pentecostes* e'i kupa.

Jiemosĩpire'oa

Karamoe remẽ Janejare'e kee e'i Juteu kō rāmōi kō pè, Isaau kō pè: “Tapejiemosĩpire'o ikō eupewarà kō rōmō nẽ,” e'i. “A'evo remẽ tẽ

pejikuwatà eupewarà kō rōmō peiko. Eayvu rupi katu tapeiko ipi,” e’i. Ajawyi a’evo Juteu kō wereko wa’yry kwani kō ipi, ajaate age’e. 8 ‘arà tè isaky paire, wemosĩpire’o wākarā kō kupa ipi.

Ajawyi Juteu rōwā mǎe kō oja’a ypytǎ Jesu rē remē, Juteu kō mō, “Tapejimojuteu rǎĩ,” e’i tite ijupe kō kupa. “Tapejimosĩpire’ooka rǎĩ. Āmē tè Janejare’e penerekotǎ oupewarà kō rōmō,” e’i tite kupa. A’evoa rē Pauru ijayvu kasi Karasia wǎnǎ kō pè, “aje ywete” e’i tite aepo jaa renu kupa rewarà mō.

(*Rukasi 2.21; Jesu koty rewarà kō 15.5-11; Karasia 5.1-6*)

Karai kō *circumcisão* e’i a’evoa pè.

Teāgwerà mokatua

Teāgwerà rē ipije katu mǎē omogy kupa ipi, epy wete mǎē. A’e omogy teāgwerà rē remē tè katu teāgwerà waty kupa ipi. 30 kiru rōmō tesō oinō ee kupa ipi. Aja paire kamisa e’eay “rijō” eu mǎē pè ojōvǎ ikwa ikwa kupa ipi. Āmē tè pareti kwarà pupe oinō kupa.

(*Maku 6.13; 14.3-9; Rukasi 10.34; Juwǎo 19.39-42*)

Ipije katu mǎē pè Karai kō *perfume de nardo* e’i.

Janejare’e pè iky’aa

Kee remē Juteu kō iky’a Janejare’e kyty ipi. Wǎivĩ wyy remē. Imemy’a remē teve. Āmō, wemi’ō e’e rōwǎ o’u kupa remē. Tajau o’u remē ywesō a’evo ekoi kupa. Āmō, Juteu rōwǎ mǎe kō rē ojimory kupa remē.

Etǎ kō wryy pè oike kupa remē. Āmō, ikarasapapa kupa remē teve. Ikarasapapa mǎē opyy tite kupa remē teve. Teāgwerà opyy imokatu kupa remē. A’evo ‘evo ekoi remē, iky’a Janejare’e kyty kupa ipi.

A’evoa pè Jesu kee e’i: “Pepy’a ky’aa rē ywesō kuwasi peja’a ityoka mijǎ,” e’i. Aepo’i Jesu remē, “Naikoi ja’umǎē mō janepy’amoai mǎē Janejare’e pè,” jaa tè aepo’i. Āmō, kee e’i: “Jopy’a pe wyi uu oē juru rupi mǎē pè tè ijai mǎē eu.

Kee rewarà mō. Ava mō ipy’a ai remē, oporegeta aità. A’e tè porojavyoka Janejare’e rekoa. Aje ywete porojimopy’amogeta aioka,” e’i Jesu aepo rē. Aekwerà vo rē ywesō poromoai temi’ō mō wyi.

(*Mateusi 15.10-20; 23.25-26; Maku 7.19-21; Juwǎo 18.28;*

19.31,42; Jesu koty rewarà kō 10.1-43)

Karai kō *impuro* e’i poromoky’a mǎē pè.

Jipiky’a’oa

Juteu wǎivĩ imemy paire, ojipiky’a’o rǎĩ tojimory mijē Janejare’e rē etǎ wasu pè ipi. Āmō, Juteu kō Juteu rōwǎ retǎ wryy pè oike paire, ojipiky’a’o rǎĩ kupa teve ipi. Āmō, teāgwerà opyy kupa paire teve. A’evoa pè Jesu kee e’i: “Moma’e rōmō rōwǎ penova’arǎ rē kōrijō

pejipiky'a'oa, ãwisō pepy'a pè peky'a jê peiko remê,” e'i. Jesu kōrijō tē janepy'aky'a'o kuwa.

(Rukasi 2.22; Juwão 11.55; 19.38-42; Jesu koty rewarà kō 15.9; 21.24)
A'evoa pè Karai kō purificação e'i.

5. Juteu kō rāmōigwerà kō

Tāmōi ypykwerà kō

Tāmō **Atão** eu janepykykwerà ywe'e pè. A'e Janejare'e oinō tē, erekwarà Eva reve, tojikwa jane rōmō. A'e kō ojimory katu Janejare'e rē ipi mijã. Ajaire noerovijari ijayvu kupa ky'y. A'evō paire manyvo noereko'ãi Janejare'e reve ojimory kupa ky'y, ijaiwepa kupa ky'y rewarà mō. A'e kō rewarà mō jakãjã ipi. Tāmō Atão vo pirujê age'ewarà kō ekoi ky'y. Janejare'e rekoa rupi nijaikoi sire'e ipi. Janejare'e 'Ag janemotee remê tē kuwa Janejare'e rekoa rupi jaiko kuwa ãmê ipi.

(Romã 5.12-21; 1 Korîtu 15.21-22,45-49)

Juteu kō rāmōi ypykwerà pè tāmō **Aparão** eu. A'e jeapyrerà tē pirujê Juteu kō. ãmō, Aparão ra'yry pè **Isaki** eu. ãmō, tāmō Isaki ra'yry pè **Jako** eu. **Isaeu** eu teve tāmō Jako pè. Ajawyi Isaeu kō eu teve Juteu kō pè. Jako ra'yry kō 12 rōmō. A'e kō jeapyrerà kō ojikuwa ywete iko, 12 atyry kō rōmō ekoi kupa. Kejō Jako ra'yry rerà kō: **Rupê, Simeão, Revi, Jutaa, Semôrô, Isaka, Taã, Kati, Asee, Napitari, Juse, Pejãmĩ.** Mokojejō kupa. Juse ra'yry kō ve ojikuwa katu Juteu kō rāmōi kō rōmō. **Manase.** ãmō, **Eparãi.** Mokojejō kupa.

(Juwão 4.11-12; 8.31-41,52-56; Jesu koty rewarà kō 7.1-16; Romã 4.1-25;

Karasia 4.21-31; Epereu 11.8-22; Tiaku 2.21-24; Jesu jimoikatuawerà 7.5-8)

Tāmō Revi jeapyrerà mō pè **Moisesi** eu. A'e ajaire werojisiry wetārãgwerà kō Ejitu yvy pe wyi Janejare'e kasia rupi, temĩgwai ai kō rōmō ekoi kupa remê. A'e pè teve Janejare'e omojikuwaoka wayvu manyvo tekoua ikusiwaoka, ãwisō tomotekokuwa Juteu kō ee. Teke'yry **Arão** ajaire Janejare'e pè oporegeta mãê rōmō ojinō, pirujê ijeapyrerà kō revejê. Pirujê Revi jeapyrerà kō Janejare'e moe'ea retã wryy pè oposiko ipi.

(Mateusi 17.1-4; Jesu koty rewarà kō 7.17-44; 2 Korîtu 3.7-16;

Epereu 3.1-5; 7.1-14; 11.23-29; 12.18-21)

Tāmō Jutaa jeapyrerà mō jōvijã wasu rōmō ekoi. A'e pè tāmō **Tavi** eu. Janejare'e rē ojimory katu ipi mã'ê tē tāmō Tavi. Kee e'i Janejare'e tāmō Tavi pewarà mō: “Aesapa mã tē apota mã'ê. Tavi, Jese ra'yry tē. A'e eayvu rupi katu ekoitã,” e'i Janejare'e tāmō Tavi pewarà mō. Aja rewarà mō opota mã'ê tē Tavi. Ajawyi kee e'i Janejare'e ijupe: “Nejeapyrerà rã kō nopa'ãi. Nejeapyrerà rã e'ey Jōvijã wasu rōmō ekoitã mãerã tē,” e'i. Jesu rã pewarà mō tē sikaepo aepo'i amãtejê

tāmō Tavi jeapyrerà rōmō. Ajawyi Juteu kō okuwa Jesu tē Janejare'e Remimuurerà rōmō ekoi remē, “Tāmō Tavi Jeapyrerà e'eay” e'i ijupe kupa ipi.

(Mateusi 12.1-8; 22.41-45; Jesu koty rewarà kō 2.22-36; 7.45-46)

Tāmō Tavi ra'yry mō pè tāmō **Saromão** eu. Jōvijā wasu teve tāmō Saromão. Otekokuwaway a'e. Imoma'e ywete teve a'e. Eewarà Jesu omovy poromo'e remē.

(Rukasi 7.47; 11.31; 12.27)

Janejare'e ayyu mojenuarà kō

Jōvijā wasu kō ywesō kuwasi Janejare'e ayyu rupi ekoi ipi mijā. A'e kō ywesō kuwasi teve ijayvu omojenu erokwa wemīgwai kō pè ipi mijā. Ajamāē jōvijā wasu kō mō, “Ije ywesō eayvu kasi,” e'i kōrijō. “Ajawyi Janejare'e ayyu rupi naiko'āi. Eayvu rupi kōrijō tē aikotā,” e'i kōrijō ywe'e tite oupe kupa ipi. A'evo remē eruparà mō emīgwai kō teve noerovijai ipi. A'evo ekoi remē Janejare'e jane kō mō opyteporo wayvu mojenuarà kō rōmō toiko kupa. A'e kō pè wayvu omojikuwaoka tomojenu erokwa ijupe kō. “Āmē tē jane kō waiwererā oitytā ky'y,” e'i. Āmō, e'i teve wayvu mojenuarà kō pè, manyvotā kāramō Jesu rewarà rā, a'evoa tomojenu amātejē kupa. Ajawyi a'evoa omojenu kupa ipi. Okusiwa teve kupa tijamogeta ipi. A'e kō remikusiwarerā rē tē Mateusi poromoja'aoka wemikusiwarerā rupi. “Ajawyi aepo'i maekwerā rupi katu tē Jesu ekoi,” e'i ikusiwa ipi.

(Mateusi 4.14-16; 7.15-20; Jesu koty rewarà kō 7.42-43)

Ā reitō Janejare'e ayyu mojenuarà kō mō. **Isajasi**. Āmō, **Jeremia**. Āmō, **Tanieu**. Āmō, **Eriasi**. Āmō, **Jonasi**. Wāisō ipe mijā.

(Mateusi 3.1; 12.38-41; 16.1-4; 17.1-13; 24.15; Rukasi 11.29-32;

Jesu koty rewarà kō 28.25; Tiaku 5.17-18)

Oiko teve jane kō mō, Janejare'e ayyu mojenuarà rā'āga kō. A'evo mā'ē aje ywete rōwā e'i. Ajawyi a'e kō wyi tijatekokuwaway jajireko katu jaiko āmē. Aepo'i Jesu. Juwāo ve aepo'i teve wemikusiwarerā rupi. Peturu teve aepo'i.

(2 Peturu 2.1; 1 Juwāo 4.1-3)

Karai kō *profeta* e'i Janejare'e ayyu mojenuarà kō pè. *Profeta falso* e'i ijayvu mojenuarà rā'āga kō pè kupa.

6. Waite e'yiwarà kō

Juteu kō rewarà

Tāmō Aparão jeapyrerà kō pè Juteu kō eu. Epereu kō eu teve ijupe kō. Aparão pary pè Isaau eu. Juteu kō rāmōigwerà kō Ejitu yvy pè

temĩgwai ai kō rōmō ekoi karamoe remẽ. Isaeu kō eu ijupe kō. Ajaire Janejare'e werojisryoka kō tōvijā ai kō po pe wyi. Kanaã vvy kyty weraaoka kō tojimoena ojikwa rōmō kupa. A'e kō pè ypy Janejare'e wayvu omojikuwaoka karamoe remẽ.

(*Juwão 8.33,39; Jesu koty rewarà kō 7.8; Romã 9.7*)

Karai kō Judeu e'i ijupe kō. Judaico e'i teve kupa. ãmō, Israelita e'i teve kupa.

Juteu rōwã mãe kō rewarà

Iteetejẽ Juteu rōwã mãe kō. Kejō. Samaria vvy wānà kō. Romã wānà kō. Kereku wānà kō. Wāi wāisō ekoi kupa. [Jane teve age'e Juteu rōwã mãe kō, tāmō Aparão jeapyrerà kō rōwã jane rewarà mō.] A'e a'e kō pè Juteu kō “ãmō kō tè” e'i ijupe kō ipi. Nojimoryi ee kō kupa ipi. Etã kō wryy kō pè noikei teve kupa ipi. Ajamã'ẽ Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi kupa remẽ, nojimoryi ee maekwerà kō rè ojimory kupa ky'y. Ajawyi Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko remẽ, “ãmō kō tè” naoty janeupe ky'y, pe'ĩpyte rōmō jaiko rewarà mō.

(*Epesu 2.11-12; Jesu koty rewarà kō 10.1—11.18*)

Karai kō gentios e'i Juteu rōwã mãe kō pè.

Samaria vvy wānà kō rewarà

Juteu rōwã mãe kō pẽgwerà Samaria wānà kō. A'e kō Juteu kō rekoa pẽgwerà rupi kōrijō tè ekoi. Ajawyi pe'ĩpe'ĩ Janejare'e ayvu okuwa kupa ipi. A'e kō vvy Juteu kō vvy mytery pè katu ekoi. Ajamã'ẽ Juteu kō nojimoryi ee kō ipi. Nopotai Samaria vvy rupi okwa kupa ipi. Ajawyi ipyryvo okwa kupa remẽ, nopytai ojimory ee kō kupa ipi. Ena kō pyryvo rupi kōrijō teve okwa kupa ipi. Ajawyi Jesu Samaria wānà wāivĩ reve oporegeta remẽ, ojimoapy'a wāivĩ. Kee e'i Jesu pè: “Emã'ẽ. Juteu tè ene. Samaria wānà tè ipe ije. Ajamã'ẽ aepo ere jẽ ije,” e'i wāivĩ Jesu pè.

(*Rukasi 10.25-37; 17.11-19; Juwão 4.1-42*)

A'e jane kō pè Karai kō samaritano e'i.

Kereku kō rewarà

Juteu rōwã mãe kō pẽgwerà teve Kereku kō. A'e kō Akaja vvy pè ekoi. Keresia eu teve ijyvy pè. Ijayvu kō pè tè Kereku eu. Kejō Kereku kō rena kō mō. Atena. Korĩtu. Wāisō. Akaja vvy kupei kytywarà kō teve Kereku ayvu rupi oporegeta ipi. Asia vvy rupiwarà kō teve. Masetonia vvy rupiwarà kō teve. Ajawyi a'e kō pè teve “Kereku kō” e'i Juteu kō. A'e kō pè ywesō Pauru Jesu rekoa omojenu erokwa ipi.

(*Juwão 12.20-22; Jesu koty rewarà kō 17.16—18.17*)

A'e jane kō pè Karai kō grego e'i.

Romã wānà kō rewarà

Jesu ike yvy rupi ekoi remẽ, Juteu kō ãmõ jane kō ayvu kasia pupe tè ekoi kupa ipi. Romã wānà kō ayvu kasia pupe ekoi kupa. Ajawyi karakuri tome'ẽ ikenẽ Romã pewarà jōvijã wasu pè ipi, tekoua repy rōmõ. Mã jẽ rōwã nome'ẽi ipi. Oiko teve Juteu kwaima'e'y kō mō, tekoua repykwerà rè oposiko imoaty jōvijã wasu pè ipi mǎe kō. A'evoa rè oposiko mǎe kō Juteu kō nopotai ipi. “Nivoi mǎe kō tè,” e'i tite ijupewarà mō kupa ipi, Juteu rōwã mǎe kō pè oposiko kupa ipi rewarà mō. Mateusi a'evo ekoi mijã, nooive Jesu rupi remẽ.

(Mateusi 9.9; 17.24-27; Maku 2.14; Rukasi 2.1-5)

Romã wānà kō pè Karai kō *Romano* e'i. Ijeapyrerà age'ewarà kō pè *Italiano* e'i Karai kō.

7. Ayvu kō

Jesu yvy pè ekoi remẽ, kejō ayvu rupi ywesō moregetaa: Juteu kō wayvu rupi ywesō oporegeta. Juteu rōwã mǎe kō Kereku ayvu rupi ywesō oporegeta kupa. ãmõ, Rātĩ ayvu rupi oporegeta kupa.

(Juwāo 19.20; Jesu koty rewarà kō 6.1)

Epereu ayvu

Karamoe remẽ Juteu kō rāmõi kō Epereu ayvu rupi tè oporegeta ipi. A'e ayvu rupi tāmõ Moisesi okusiwa Janejare'e ayvu. ãmõ, Janejare'e ayvu mojenuarà kō ve Epereu ayvu rupi okusiwa. Juteu kō kōrijō tè Epereu ayvu okuwa. ãmõ kō nokuwai. Ajamã'ẽ Jesu yvy pè ekoi remẽ, Epereu ayvu rupi ywesō rōwã oporegeta kupa ky'y. Aramaiku ayvu rupi ywesō tè oporegeta kupa ky'y. Aramaiku ayvu werywete Epereu ayvu vo. Age'e remẽ Isaeu yvy pewarà kō Epereu ayvu rupi oporegeta jẽ. Kee Epereu ayvu okusiwa kupa:

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

Jinōypywarerà 1.1

Kereku ayvu

Kereku kō ayvu pè Kereku ayvu eu. Ajamã'ẽ a'e kō kōrijō tè rōwã Kereku ayvu rupi oporegeta ipi. Iteetejẽ waite e'yiwarà kō okuwa. Ajawyi a'e rupi oporegeta teve kupa. A'e ayvu rupi ywesō ojikusiwa kareta rè ipi. Ajawyi a'e ayvu rupi tè Janejare'e ayvu Jesu rewarà ojikusiwa. Ajawyi tè pirujẽ jane kō omogeta remẽ, wenu sire'e kupa. Juteu kō kōrijō tè rōwã wenu. Kee Kereku ayvu okusiwa kupa:

Οὕτως γὰρ ἡγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. *Juwāo 3.16*

Rātī ayvu

Rātī eu Romã wānà kō ayvu pè. Karai kō rāmōi kō ayvu vo Rātī. Kee Rātī ayvu okusiwa kupa:

sic enim dilexit Deus mundum ut Filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam aeternam *Juwão 3:16*

8. Juteu rōvijāgwerà kō

Iteetejē Juteu rōvijāgwerà kō. Ā reitō. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō. Wāi wāisō.

Tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mǎe kō

Juteu rōvijāgwerà kō pē tāmō Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e maekwerà kō. A'e kō ywete omojeapy mijē tāmō Moisesi remikusiwarerà ikusiwa erokwa ipi. Ajawyi tē, “Ore ywesō orokuwa katu tāmō Moisesi remikusiwarerà, ore tē oromojeapy mijē ikusiwa orepo e'e pè ywete rewarà mō,” e'i kupa. Ajawyi a'e kō tē poromo'e ee ipi. Wāmōi kō rekoawerà rē teve poromo'e kupa ipi. A'e kō pē “ojevojē” e'i tite kupa. “Ore ywesō orokuwa katu,” e'i ojimoe'e rōmō kupa ipi. Ajamā'ē Jesu poromo'e remē, Janejare'e ayvu rē kōrijō tē poromo'e iko ipi. “Janejare'e ayvu mō teve aā,” ne'i ajamā'ē tāmō kō rekoawerà pē. Ajawyi tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō mō oporegeta ai Jesu rē iko ipi. Ijatyray a'evo ekoi mǎe kō. Ajamā'ē āmō āmōgwerà opota katu Jesu ayvu.

(Mateusi 23.1-36; Maku 12.28-34,38-40)

Karai kō *professores da lei* e'i a'e kō pē. *Escribos* e'i teve ijupe kō kupa.

Pariseu kō

Pariseu kō pē ve “janerōvijāgwerà tē” e'i Juteu kō ipi. A'e kō ovo rupi teve ojyrunō ipi. Ajawyi oyru rupi ojikuwa kupa ipi. A'e kō ywesō ojimokasiay wete tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoia rē ipi. A'evo ekoi kupa remē, wāpirō sa'u i'aryvo kupa ipi. “Jane ywesō jatekokuwaway,” e'i ojimoe'e rōmō iko kupa ipi. Ajawyi wayvu rupi katua tē opota jane kō toiko kupa ipi. Nojavyi 'ete wayvu remē tē katu ikatu ijupe kō ipi. “Āwīvo jaiko remē teipō Janejare'e rova rupi katuwarà rōmō jaikotā,” e'i tite kupa ipi. Ajamā'ē Jesu poromo'e remē, Pariseu kō ayvu rē rōwā poromo'e iko ipi. Janejare'e ayvu rē tē poromo'e. Ajawyi ijayvu kasi Pariseu kō pē. “Janejare'e ayvu werovija e'e mǎe kō rōwā pejē!” e'i ijupe kō. Aepo'i Jesu ijupe kō rewarà mō nopotai kupa. Pirujē rōwā a'evo ekoi kupa

ajamã'ê. Pariseu mō tē ipe Pauru mijã. A'e nopotai epe Jesu rerovijaa mijã. Ajamã'ê ajaire Jesu koty rewarà rômō ekoi ky'y.

Kee Pariseu kō rekoa. Nojimory miti'ãi Romã wānà kō rē kupa ipi, Juteu rōwā mǎe kō tē rewarà mō. Satuseu kō rē teve nojimoryi kupa ipi, ovo rupi teve e'i kupa rewarà mō. Kee e'i mǎ'ê tē Pariseu kō.

“Omānō mǎe kō opoeratà kāramō,” e'i mǎ'ê. “Oiko jane'äg,” e'i teve mǎ'ê. Āmō, “Oiko Janejare'e remīgwai yva pewarà kō,” e'i teve mǎ'ê. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō mō Pariseu kō rômō ekoi.

(*Mateusi 15.3; 22.15-22; 23.1-36; Juwão 3.1-13; Jesu koty rewarà kō 23.1-10*)
Karai kō fariseu e'i a'e kō pē.

Satuseu kō

Āwitō Pariseu kō opota tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu tekoua, āwīvo ve Satuseu kō ekoi. A'e kō ve, “Jane ywesō jatekokuwavay,” e'i. Ajamã'ê Satuseu kō e'i mǎ'ê ovo rupi teve Pariseu kō e'i mǎ'ê wyi. Kee e'i Satuseu kō mǎ'ê: “Omānō mǎe kō nopoera'ãi kāramō,” e'i mǎ'ê. Āmō, “Naikoi jane'äg,” e'i mǎ'ê. Āmō, “Naikoi Janejare'e remīgwai yvapewarà kō,” e'i mǎ'ê. A'e kō ojimoryi teve Romã wānà kō rē ipi, Pariseu kō vo rōwā kupa. Ijaty sa'u Revi jeapyrerà kō ojimosatuseu mǎe kō.

(*Mateusi 22.23-44; Maku 12.18-27; Rukasi 20.27-40;*
Jesu koty rewarà kō 4.2; 23.1-10)
Karai kō saduceu e'i a'e kō pē.

Juteu rōvijāgwerà atyry

70 rômō mǎe kō ojimoaty Juteu rōvijāgwerà atyry kō rômō ipi. A'e kō ywesō ojeeve ijayvu kasiay mǎe kō rômō ekoi ipi. Tekoua kuwaparà kō atyry rômō ekoi kupa. A'e kō mō Janejare'e pē oporegeta mǎe kō. A'e kō mō teve Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mǎe kō. Āmō, Pariseu kō. Āmō, Satuseu kō tē ky'y. A'e kō rovake Juteu kō nivoi mǎ'ê omo'y ipi. Wayvu kasia kō rupi jane kō omomorijauoka kupa ipi. “Tomānō jimo'yjē,” e'i nivoi mǎ'ê pē kupa ipi mijã. Ajamã'ê Romã pewarà jōvijā wasu ojimokasi Juteu kō rē remē, noayvumokasioka kōi ky'y. Ajawyi, “Tomānō jimo'yjē ikenē,” ne'i'ãi ava mō pē kupa ky'y. Ajawyi a'evō ekoi kupa rewarà mō, ovote rōwā Jesu ojukaoka kupa. Romã pewarà jōvijā pē omono rā'ĩ ojukatà kupa remē.

(*Mateusi 26.57-68; Maku 14.53; Rukasi 22.66;*
Juwão 18.31; Jesu koty rewarà kō 4.1-20)

Karai kō *Conselho Superior* e'i a'e atyry pē. *Sinédrio* e'i teve ijupe kupa.

9. Waite e'yiwarà kō tōvijāgwerà kō

Ivo tekoua kuwaparà kō

Ivo tekoua kuwaparà kō ywesō okuwa manyvo tekoua a'e remē. A'e kō rovake jane kō weraa kupa ipi, “Nivoi aã ekoi,” javo. A'e tē wā'ātā rā'ī esa āmē. Okuwa paire, “Aje ywete sikaepo nivoi ekoi,” e'itā. Āmō remē, “Ānī, ivo tē ekoi,” e'itā wā'ā esa mā'ē pē. A'evō remē, nomomorijauoka'āi āmē ipi. Aje ywete nivoi ekoi remē tē omomorijauokatā ipi. Āmē nivoi 'eteay sikaepo remē, omomorijauoka e'etā. Ijaiwererā rupi katu imomorijaua rā e'itā. Ma'e remē omopā'āokatā āmē. Ma'e remē onōpā nōpāokatā teve. Ma'e remē ojukaokatā. Ma'e remē karakuri opyyokatā nivoi mā'ē wyi ijaiwea repy rōmō. Wāi wāisō ekoi kupa.

(Rukasi 18.2; Jesu koty rewarà kō 10.42)

A'evō ekoi mā'ē pē Karai kō *juíz* e'i.

Jōvijā wasu Romā pewarà ayvu kasi rekoa

Iteetejē jane e'yiwarà atyryjarà kō. Romā pewarà kō. Āmō, Juteu kō. Āmō, Kereku kō. Wāi wāisō ekoi kupa. A'e kō pē Romā pewarà jōvijā wasu ijayvu kasiay ipi, pirujē e'y e'yiwarà kō pē. Ke'irōwā wyi ojenu ijayvu kasia. Opātavōarā kō mō omono āmō e'yiwarà kō yvy kyty kovenatu rōmō toiko kupa. Ajawyi oiko Juteja pewarà kovenatu. Piratu eu ijupe. Waiteve Karireja pewarà kovenatu. Eroti eu ijupe. Oiko ve Romā pewarà sota kō, ijatray wete. Āmō e'yiwarà kō noerovija tari jōvijā wasu ayvu remē, sota kō tē omonooka ipi, toerovijaoka jōvijā ayvukwerà ipi. Āmō, jōvijā wasu tekoua repykwerà karakuri opyyoka ipi. Āmō e'yiwarà kō wyi opyyoka ipi. Ajawyi pirujē taa kō rē oja'a mā'ē jōvijā wasu rōmō ekoi.

(Rukasi 2.1-3; Juwāo 19.12; Jesu koty rewarà kō 19.40)

A'e pē Karai kō *imperador* e'i. Cesar eu teve Romā pewarà jōvijā wasu pē. Jōvijā wasu Romā pewarà ayvu kasi rekoa pē *império romano* e'i kupa. Āmō, *governador* e'i jōvijā wasu pātavōarā kō pē kupa, yvy waite ite pē rē ijayvu kasi mae kō.

Romā yvy rupi tekoua

Pe'irōwā jane kō Romā pewarà jōvijā wasu remīgwei kō rōmō ekoi. Ajamā'ē āmō āmōgwerà pē tē Romā wane'e eu. Āmōgwerà isaky a'e rōmō, Romā wānā tē tuu rewarà mō. A'e rōmō teāmā isaky āmē. A'e pē rōwā isaky mā'ē omoepy a'e wānā rōmō toiko ipi. Kee rewarà mō a'evō opota ekoi kupa. Romā wānā kō nijanōpā te'itei ipi. Nijamopā'ā te'itei rā'ī teve ipi. Tekoua kuwaparà e'i remē tē katu a'evotā jareko ipi. Kee teve. Yvyra jipokana rē rōwā nijajukai Romā wānā kō ipi, nivoi tesō ipe kupa remē. Ajawyi Romā wānā rupi ekoia epy wete mā'ē vo 'ejē.

(Jesu koty rewarà kō 22.22-29)

Na'evoi ãmẽ Romã wãnà rōwã mǎe kō. A'e kō ojimomorijau 'atà tè iko. Sota kō onõpã nõpã te'iteta. Omopã'ã 'atà teve kupa. Yvyra jipokana rè ojukatà teve kupa. Ajawyi vyvra jipokana rè ojuka kupa remẽ, nimanyvoi jõvijã wasu pè ipi.

(Jesu koty rewarà kō 16.37-39)

Karai kō *cidadão romano* e'i Romã wãnà pè. Juteu tè ipe Pauru. Ajamã'ẽ Romã wane'e rômõ teve ekoi. Epyy wete mǎ'ẽ vo 'ejẽ Romã wane'e rômõ ekoia. Na'evoi sō remẽ, ojimomorijauvy kuwa iko ãmẽ. Sota kō onõpã nõpã teywete kuwa. Omojaiwe kō teve kuwa kupa. Omopã'ã kō teve kuwa kupa. Yvyra jipokana rè ojuka teve kuwa kupa. Romã wane'e rômõ ekoi remẽ, ivo tekoua kuwaparã ayvu rupi tè poromopã'ã kupa ipi. Ajawyi epy wete mǎ'ẽ vo 'ejẽ tekoua. Oiko jane okarakurimoma tesõ a'evoa repy rômõ toiko kupa. Oiko ãmõ kō a'evõ oiko teãmã mǎe kō. Tuu a'evõ remẽ, a'evõ ve isaky. Ajawyi Pauru Juteu tè ipe. Ajamã'ẽ Romã wane'e rômõ ekoi teve, tuu Romã wane'e rômõ ekoi rewarà mō.

10. Jesu remipyteporokwerà kō

Jesu yvy pè ekoi remẽ, pe'irōwã emimo'earà kō. A'e kō wyi 12 rômõ opyteporo. Kejõ emipyteporo ywe'e kō. **Simão Peturu. Aãtere**, Peturu mōmirĩ tè a'e. **Tiaku**, Sepeteu ra'yry tè a'e. **Juwão**, Tiaku mōmirĩ tè a'e. **Piripi. Patoromeu. Tome. Mateusi. Tiaku**, Aupeu ra'yry a'e. **Tateu. Simão. Jutasi Sikarioti**. Oõvijã ome'ẽ ãpã kō po pè mǎ'ẽ Jutasi Sikarioti ajamã'ẽ. Mokojejõ emimo'ekwerà kō.

(Mateusi 10.1-4)

A'e kō oo oo Jesu rupi poromo'e iko remẽ ipi. A'e kō ywesõ omotekokuwa ãmẽ. Ajawyi a'e kō pè ywesõ “Jesu remimo'earà kō” eu. A'e kō Jesu omãñõ remẽ, omã'ẽ ee. Opoera mǎñõa wyi paire remẽ, omã'ẽ teve ee kupa. Oẽtã oo yva kyty remẽ, omono kō wayvu e'ey tomojenu jenu pirujẽ jane kō pè erokwa. “Penemisakwerà pemojenu erokwa”, e'i ijupe itytà kō. “Eayvukwerà teve pemojenu erokwa”, e'i. A'evõ wereko kupa ãmẽ. Ajaire, pirujẽ Jesu koty rewarà kō rōvijã kō rômõ ekoi kupa ky'y.

(Jesu koty rewarà kō 1.2-9,20-26; 6.4)

Pauru pè teve “Jesu remimonokwerà” eu. “Eremipyteporo rômõtã tè ene ky'y, eremimono rômõ,” e'i Jesu ijupe rewarà mō. A'e a'e kō pè ywesõ “Jesu remimonokwerà” eu ãmẽ, 12 rômõ mǎe kō pè. ãmõ, Pauru pè. Mokojejõ.

(Jesu koty rewarà kō 9.15; Karasia 2.8-10)

Karai kō *apóstolo* e'i Jesu remimonokwerà kō pè. *Discípulo* e'i emimo'ekwerà kō pè, oo upi mǎe kō pè.

(Maku 3.13-19; Rukasi 6.12-16; Jesu koty rewarà kō 22.6-16)